

NORDISK MINISTERRÅD
SEKRETARIATET

NORDISKA RÅDET

16:e SESSIONEN

1968

OSLO

STOCKHOLM 1968

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Redaktör: Åke Edwall

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	10
Saklista för 16:e sessionen jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	19
Sakernas fördelning på utskott	33
Översikt över sessionen	42
 Protokoll	 45
 Saker m. m.	 299
Medlemsförslag (A-saker)	301
Regeringsförslag (B-saker)	1374
Berättelser (C-saker)	1443
Meddelanden (D-saker)	1770
Dokument utanför saklistan	2107
 Beslut	 2171
Rekommendationer	2173
Övriga beslut (utom val) m. m.	2250
Val	2260
 Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	 2263
 Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteratur- och musikpris	 2269
 Register	 2283
Översikt över sakernas behandling	2285
Personregister	2304
Ämnesregister	2314
 Plan över sessionssalen	 2324

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar samt valda medlemmar och suppleanter av Nordiska rådet.

Sedan Nordiska rådets presidium med stöd av rådets bemyndigande fattat beslut om den närmare tidpunkten för rådets sextonde session, får presidiet härmed jämlikt 1 § arbetsordningen meddela, att rådets sextonde session kommer att äga rum i Oslo med början den 17 februari 1968.

Enligt 3 § arbetsordningen för rådet skall regerings- och medlemsförslag för att kunna upptagas till behandling vid sessionen ha ingivits till vederbörande lands sekretariat senast den 17 december 1967. Av hänsyn till utskottsarbetet vore det önskvärt, om även meddelanden och berättelser kunde lämnas till rådet senast den 1 december 1967.

Helsingfors den 6 november 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Sirén

Eiler Haltin

Medlemslista

(Upprättad enligt § 6 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 17 februari 1968 med ändringar vid möten den 19 och den 21 februari 1968)

Lista godkänd den 17 februari 1968

R e g e r i n g s r e p r e s e n t a n t e r

<i>Alenius, Ele</i> , Finland (närv. 17/2--
18/2)	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Andersen, P. Nyboe</i> , Danmark	<i>Lindeman, Lars</i> , Finland (närv.
17/2—20/2)
<i>Aspling, Sven</i> , Sverige (ej närv.)	<i>Lundkvist, Svante</i> , Sverige (närv.
19/2—21/2)
<i>Baunsgaard, Hilmar</i> , Danmark
(närv. 17/2—19/2)	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Benediktsson, Bjarni</i> , Island	<i>Lyngstad, Bjarne</i> , Norge
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Moberg, Sven</i> , Sverige (ej närv.)
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Myklebust, Oddmund</i> , Norge
<i>Erlander, Tage</i> , Sverige (närv. 17/2
—19/2)	<i>Myrvoll, Ole</i> , Norge
<i>Guldberg, Ove</i> , Danmark (närv. 19/2
—22/2)	<i>Nilsson, Torsten</i> , Sverige (ej närv.)
<i>Hartling, Poul</i> , Danmark (närv. 17/2
—19/2)	<i>Oittinen, R. H.</i> , Finland
<i>Holmqvist, Eric</i> , Sverige (närv. 19/2
—21/2)	<i>Paasio, Rafael</i> , Finland (ej närv.)
<i>Johansson, Rune</i> , Sverige (ej närv.)	<i>Palme, Olof</i> , Sverige (närv. 20/2)
<i>Jónsson, Emil</i> , Island	<i>Salonen, Olavi</i> , Finland (närv. 20/2
—21/2)
<i>Karjalainen, Ahti</i> , Finland (närv.
17/2—20/2)	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Kekkonen, Matti</i> , Finland (närv.
20/2—22/2)	<i>Selmer, Elisabeth Schweigaard</i> ,
Norge
<i>Kling, Herman</i> , Sverige (närv. 17/2
—21/2)	<i>Simonen, Aarre</i> , Finland (närv.
17/2—20/2)
<i>Kyllingmark, Håkon</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Lange, Gunnar</i> , Sverige (närv. 17/2
—21/2)	<i>Wickman, Krister</i> , Sverige (närv.
17/2—19/2)
	<i>Willoch, Kåre</i> , Norge
	<i>Aarvik, Egil</i> , Norge (närv. 21/2)

Valda medlemmar

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias A.</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Geijer, Arne</i> , Sverige	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Siltanen, Sylvi</i> , Finland
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige
<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Johansson, Tage</i> , Sverige	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Johnsen, Hakon</i> , Norge	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Korvald, Lars</i> , Norge	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland	

Ändring den 19 februari 1968

Bland de valda medlemmarna ersattes Sylvi Siltanen, Finland, av *Tyyne Paasiuori*, Finland.

Ändring den 21 februari 1968

Bland de valda medlemmarna ersattes Gösta Skoglund, Sverige, av *Sven Hammarberg*, Sverige.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

D a n m a r k

Regeringen

(Representanterna utsedda den 6 februari 1968)

<p><i>Baunsgaard, Hilmar</i>, f. 20. Statsminister, Hellerup. (RV)</p> <p><i>Hartling, Poul</i>, f. 14. Udenrigsminister, Charlottenlund. (V)</p> <p><i>Thestrup, Knud</i>, f. 00. Justitsminister, Herning. (KF)</p> <p><i>Guldberg, Ove</i>, f. 18. Minister for offentlige arbejder, Charlottenlund. (V)</p>	<p><i>Larsen, Helge</i>, f. 15. Undervisningsminister, København. (RV)</p> <p><i>Nyboe Andersen, Poul</i>, f. 13. Økonomiminister og minister for nordiske anliggender samt europæiske markedsanliggender, Humlebæk. (V)</p>
---	--

Folketinget

(Val den 7 februari 1968 för tiden intill nästa val)

S o c i a l d e m o k r a t i e t (S)

Medlemmer

Krag, Jens Otto, f. 14. Fhv. statsminister, København.

Andersen, K. B., f. 14 Fhv. minister, København.

Bundvad, Kaj, f. 04. Fhv. minister, Roskilde.

Horn, Svend, f. 06. Fhv. minister, Nyborg.

Hækkerup, Per, f. 15. Fhv. udenrigsminister, København.

Nørgaard, Ivar, f. 22. Fhv. minister, Bagsværd.

Stedforträdere

Dinesen, Erling, f. 10. Fhv. minister, Bagsværd.

Groes, Lis, f. 10. Fhv. minister, København.

Mørk, Niels, f. 09. Maskinarbejder, Helsingør.

Lindberg, Kai, f. 99. Fhv. minister, Hellerup.

Hansen, Ove, f. 09. Fhv. minister, Ballerup.

Pedersen, Axel Ivan, f. 05. Fhv. borgmester, Nykøbing Mors.

D e t r a d i k a l e V e n s t r e (RV)

Medlemmer

Bilgrav-Nielsen, Jens, f. 36. Højskolelærer, Bredsten.
Philip, Grethe, f. 16. Cand. oecon. fuldmægtig, Rungsted Kyst.
Skytte, Karl, f. 08. Folketingets formand, fhv. minister, Højrup.

Stedfortrædere

Helveg Petersen, Niels, f. 39. Direktionsssekretær, Søborg.
Hansen, Erik, f. 24. Erhvervsvejleder, Kideris pr. Herning.
Haugaard, Svend, f. 13. Fhv. forstander, Resen, Skive.

V e n s t r e (V)

Medlemmer

Christensen, Henry, f. 22. Chefredaktør, Roskilde.
Damsgaard, Kresten, f. 03. Statsrevisor, Vester Skerninge.
Eriksen, Niels, f. 02. Gårdejer, Ringe.

Stedfortrædere

Østergaard, Kr., f. 15. Gårdejer, Krogsdal, Holstebro.
Holmberg, Gustav, f. 11. Gårdejer, Hverrestruplund, Ålestrup.
Jensen, Jens Peter (Sorø amt), f. 22. Chefredaktør, Holte.

D e t k o n s e r v a t i v e F o l k e p a r t i (KF)

Medlemmer

Jensen, Jørgen, f. 15. Underdirektør, cand. polit., Rungsted Kyst.
Møller, Gerda, f. 14. Oberstinde, København.
Toft, H. C., f. 14. Gårdejer, Hvidbjerg.

Stedfortrædere

Munck, Clara, f. 14. Rådmand, Frederiksberg.
Østergaard, Knud, f. 22. Oberstløjtnant, Vester-Hassing.
Juul-Madsen, Egvind, f. 21. Proprietær, Fagerholt, Stiby.

S o c i a l i s t i s k F o l k e p a r t i (SF)

Medlem

Larsen, Aksel, f. 97. Fhv. minister, København.

Stedfortræder

Dam, Poul, f. 21. Højskoleforstander, Birkerød.

F i n l a n d

R e g e r i n g e n

(*Representanterna utsedda den 9 februari 1968*)

Oittinen, R. H., f. 12. Statsministerns ställföreträdare, undervisningsminister, Helsingfors. (Sd)

Karjalainen, Ahti, f. 23. Utrikesminister, Helsingfors. (K).

- Simonen, Aarre*, f. 13. Justitieminister, Helsingfors. (Tpsl)
- Alenius, Ele*, f. 25. Minister i finansministeriet, Helsingfors. (Skdl)
- Lindeman, Lars*, f. 20. Minister i lantbruksministeriet, Ingå. (Sd)
- Kekkonen, Matti*, f. 28. Minister i kommunikationsministeriet, Helsingfors. (K)
- Salonen, Olavi*, f. 14. Handels- och industriminister, Helsingfors. (Sd)

Riksdagen

(Val den 6 februari 1968 för tiden intill nästa val)

Keskustapuolue (Centerpartiet) (K)

Medlemmar

- Lahtela, Olavi*, f. 15. Förutv. minister, överombudsman, Kemijärvi.
- Saalasti, Kerttu*, f. 07. Förutv. minister, agronomie- och forstkan- didat, Nivala.
- Savela, Veikko*, f. 19. Förutv. minis- ter, lantbrukare, Lappajärvi.
- Sukselainen, V. J.*, f. 06. Förutv. statsminister, generaldirektör, Esbo.

Suppleanter

- Ruutu, Paula*, f. 06. Lektor, Joensuu.
- Pentti, Arvo*, f. 15. Förutv. minister, lantbrukare, Hämeenkyrö.
- Pohjonen, Mauno*, f. 07. Agronom, Jyväskylä.
- Mattila, Matti*, f. 12. Agronom, Röykkä.

Suomen kansan demokraattinen liitto — Demokra- tiska förbundet för Finlands folk (Skdl)

Medlemmar

- Backlund, Georg*, f. 06. Redaktör, Närpes.
- Honkonen, Kuuno*, f. 22. Lektor, Tammerfors.
- Kock, Osmo*, f. 29. Vicehäradshöv- ding, Lahti.

Förfall vid 16:e sessionen; er- satt av Pauli Räsänen, se under Suppleanter.

Suppleanter

- Räsänen, Pauli*, f. 35. Medicine licen- tial, Uleåborg.
- Saarto, Veikko*, f. 34. Timmerman, Helsinge.
- Tiekso, Anna-Liisa*, f. 29. Förbunds- ordförande, Kemi.

Sosialidemokraattinen puolue — Socialdemokratiska
partiet (Sd)

Medlemmar

- af Heurlin, Kaarlo*, f. 15. Filosofie magister, Karakallio.
Laaksonen, Mikko, f. 27. Vicchäradshövding, Tapiola.
Siltanen, Sylvi, f. 09. Bokförelare, Åbo.
Förfall vid 16:e sessionen 19/2—22/2; ersatt av Tyyne Paasivuori, se under Suppleanter.
Sirén, Eino, f. 09. Vicchäradshövding, Dickursby.

Suppleanter

- Lillqvist, Bror*, f. 18. Montör, Jakobstad.
Kuusi, Pekka, f. 17. Politices doktor, Helsingfors.
Paasivuori, Tyyne, f. 07. Socionom, Helsingfors.
Häkkinen, Eero, f. 11. Filosofie magister, Kuopio.

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet)
(Kok)

Medlemmar

- Hara, Erkki*, f. 14. Vicchäradshövding, Helsingfors.
Rihtniemi, Juha, f. 27. Direktör, Helsingfors.

Suppleanter

- Junnila, Tuure*, f. 10. Förutv. minister, filosofie doktor, Helsingfors.
Lähteenmäki, Olavi, f. 09. Teol. dr, Åbo.

Svenska folkpartiet i Finland (Sv)

Medlem

- Ehrnrooth, Georg*, f. 26, Vicchäradshövding, Helsingfors

Suppleant

- Granvik, Ragnar*, f. 10. Lantbrukare, Terjärv.

Liberaalinen kansanpuolue (Liberala folkpartiet)
(LKP)

Medlem

- Salo, Tuure*, f. 21. Vicchäradshövding, Stadsdirektör, Rovaniemi.

Suppleant

- Berner, Arne*, f. 27. Direktör, Helsingfors.

Työväen ja pienviljelijäin sosialidemokraattinen
liitto (Arbetarnas och småbrukarnas socialdemo-
kratiska förbund) (Tpsl)

Medlem

- Leivo-Larsson, Tyyne*, f. 02. Förutv. minister, f. d. ambassadör, Helsingfors.

Suppleant

- Saarinen, Olavi*, f. 23. Förutv. minister, sekreterare, Esbo.

Isla nd

Regeringen

(Representanterna utsedda den 25 januari 1968)

Benediktsson, Bjarni, f. 08. Forsætisráðherra (statsminister), Reykjavík. (Sj.) *Jónsson, Emil*, f. 02. Utanríkisráðherra (utrikesminister), Hafnarfjörður. (A).

Alþingi (altinget)

(Val den 22 november 1967 för tiden intill nästa val)

Efri deild (Övre avdelningen) = E; Neðri deild (Nedre avdelningen) = N

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj.)

*Fulltrúar (Ombud)**Varafultrúar (Suppleanter)*

Bjarnason, Sigurður, f. 15. Ritstjóri (redaktör), Reykjavík. N. *Björnsson, Ólafur*, f. 12. Prófessor (professor), Reykjavík. E.
Mathiesen, Matthías Á., f. 31. Sparisjóðsstjóri (sparkassedirektör), Hafnarfjörður. N. *Dórðarson, Friðjón*, f. 23. Sýslumaður (syssloman). Stykkishólmur. E.

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

*Fulltrúi (Ombud)**Varafultrúi (Suppleant)*

Jóhannesson, Ólafur, f. 13. Prófessor (professor), Reykjavík. E. *Skaftason, Jón*, f. 26. Hæstaréttarlögmaður (högstadsdomstolsadvokat) Kópavogur. N.

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

*Fulltrúi (Ombud)**Varafultrúi (Suppleant)*

Ingimundarson, Sigurður, f. 13. Efnaverkfræðingur (diplomingenjör), Reykjavík. N. *Finnsson, Birgir*, f. 17. Forstjóri (direktör), Ísafjörður. N.

Alþýðubandalagið (Folkeforbundet) (Abl)

*Fulltrúi (Ombud)**Varafultrúi (Suppleant)*

Kjartansson, Magnús, f. 19. Ritstjóri (redaktör), Reykjavík. N. *Guðjónsson, Karl*, f. 17. Kennari (skollárare), Vestmannaeyjar. E.

N o r g e

Regeringen

(Representanterna utsedda den 1 februari 1968)

- Borten, Per*, f. 13. Statsminister, Flå. (Sp)
- Lyng, John*, f. 05. Utenriksminister, Skien. (H)
- Myrvoll, Ole*, f. 11. Statsråd, sjef for Finans- og tolldepartementet, Oslo. (V)
- Bondevik, Kjell*, f. 01. Statsråd, sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo. (Kf)
- Lyngstad, Bjarne*, f. 01. Statsråd, sjef for Lantbruksdepartementet, Inderøy. (V)
- Kyllingmark, Håkon*, f. 15. Statsråd, sjef for Samferdselsdepartementet, Oslo. (H)
- Willoch, Kåre*, f. 28. Statsråd, sjef for Handels- og skipsfartsdepartementet, Oslo. (H)
- Schweigard Selmer, Elisabeth*, f. 23. Statsråd, sjef for Justisdepartementet, Oslo. (H)
- Myklebust, Oddmund*, f. 15. Statsråd, sjef for Fiskeridepartementet, Oslo. (SP)
- Seip, Helge*, f. 19. Statsråd, sjef for Kommunal- og arbeidsdepartementet, Oslo. (V)
- Aarvik, Egil*, f. 12. Statsråd, sjef for Sosialdepartementet, Oslo. (Kf)

Stortinget

(Val den 7 december 1967 för tiden 1 januari—31 december 1968)

(Lagtinget = L; Odelstinget = O)

Det norske arbeiderparti (A)

Medlemmer

Varamenn

- Bratteli Trygve*, f. 10. Fhv. statsråd, Oslo. O.
- Christiansen, Ragnar*, f. 22. Jernbanefullmektig, Nedre Eiker. O.
- Johnsen, Håkon*, f. 14. Lagerekspektör, Trondheim. O.
- Johannessen, Martha*, f. 07. Husmor, Torsnes. O.
- Jacobsen, Nils*, f. 08. Fisker, Skjervøy, O.
- Salvesen, Salve*, f. 09. Sekretær, Kristiansand S. O.
- Samuelsberg, Harald*, f. 11. Småbruker, Finnmark. L.
- Johannessen, Guri*, f. 11. Fru, Geilo. O.
- Andersen, Magnus*, f. 16. Fhv. statsråd, Bo i Vesterålen. O.
- Treholt, Thorstein*, f. 11. Småbruker, Brandbu. O.
- Støa, Johan*, f. 13. Bygningsarbeider, Verdal. O.
- Sæterøy, Anders*, f. 01. Småbruker, Surna. O.
- Dahl, Otto*, f. 14. Bedriftsrevisor, Hamar. O.
- Bakken, Ingvar*, f. 20. Skogsarbeider, Marker. L.

Løbak, Harald, f. 04. Fhv. statsråd, småbruker, Trysil, O. *Karstensen, Per*, f. 15. Lektor, Rana.

H ø i r e (H)

Medlemmer

Stray, Svønn, f. 22. Advokat, Moss. L.
Møller Warmedal, Johan, f. 14. Lærer, Nøtterøy. O.
Rognerud, Berte, f. 07. Avdelingsbestyrer, Oslo. O.

Varamenn

Petersen, Erling, f. 06. Professor, Oslo. L.
Knudson, Olaf, f. 15. Gårdbruker, Sigdal. L.
Nybø, Sverre, f. 03. Sokneprest, Åheim, Sunnmøre. O.

S e n t e r p a r t i e t (Sp)

Medlemmer

Leirfall, Jon, f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.
Leiro, Lars, f. 14. Fylkesmann, Skulestadmo. O.

Varamenn

Hovdhaugen, Einar, f. 08. Gårdbruker, Ringebu. O.
Engan, Erling, f. 10. Gårdbruker, Bodø. O.

K r i s t e l i g f o l k e p a r t i (Kf)

Medlem

Korvald, Lars, f. 16. Rektor, Råde. O.

Varamann

Rein, Kristoffer, f. 12. Gårdbruker, Stadsbygd. O.

V e n s t r e (V)

Medlemmer

Røiseland, Bent, f. 02. Gårdbruker, Holum. L.
Hordvik, Olav, f. 01. Gårdbruker, banksjef, Åsane. O.

Varamenn

Bjellaanes, Halvar, f. 25. Banksjef, Mosjøen. O.
Hegtun, Halfdan, f. 18. Utenriksredaktør, Oslo. O.

S v e r i g e

Regeringen

(Representanterna utsedda den 2 februari 1968)

Erlander, Tage, f. 01. Statsminister, Stockholm. (s)

Nilsson, Torsten, f. 05. Minister för utrikes ärendena, Stockholm. (s)

- Lange, Gunnar*, f. 09. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Stockholm. (s)
- Kling, Herman*, f. 13. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Stockholm. (s)
- Johansson, Rune*, f. 15. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Stockholm. (s)
- Holmqvist, Eric*, f. 17. Statsråd och chef för jordbruksdepartementet, Kallhäll. (s)
- Aspling, Sven*, f. 12. Statsråd och chef för socialdepartementet, Stockholm. (s)
- Palme, Olof*, f. 27. Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Vällingby. (s)
- Lundkvist, Svante*, f. 19. Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Eskilstuna. (s)
- Wickman, Krister*, f. 24. Statsråd, Solna. (s)
- Moberg, Sven*, f. 19. Statsråd, Vällingby. (s)

Riksdagen

(Val den 16 januari 1968 för tiden intill nästa val)

(Första kammaren = F; andra kammaren = A)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

- Ranmark, Dagmar*, f. 99. Rektor, Värmlands Bro. F.
- Geijer, Arne*, f. 10. Landsorganisationens i Sverige ordförande, Stockholm. F.
- Larsson, Lars*, f. 21. Typograf, Lortorp. F.
- Johansson, Tage*, f. 21. Assistent, Jönköping. F.

-
- Ekendahl, Sigrid*, f. 04. Ombudsman, Stockholm. A.
- Thapper, Fridolf*, f. 99. Talman, Finspång. A.
- Skoglund, Gösta*, f. 03. Förutv. statsråd, odont. doktor, Umeå. A.
- (Förfall vid 16:e sessionen 21/2—22/2; ersatt av *Sven Hammarberg*. se under *Suppleanter*)
- Mellqvist, Sven*, f. 12. Expeditor, Falun. A.

Suppleanter

- Palm, Sture*, f. 19. Redaktör, Sollenluna. F.
- Jansson, Paul*, f. 24. Elektriker, Malmö. F.
- Wååg, Nils Erik*, f. 21. Byggnadsingenjör, Kristianstad. F.
- Hedlund, Rune*, f. 17. Personalförstandare, Sala. F.
-
- Kellgren, Nils*, f. 15. Sekreterare, Stockholm. A.
- Hammarberg, Sven*, f. 12. Ombudsman, Västerås. A.
- Bergman, Per*, f. 15. Direktör, Göteborg. A.
- Adamsson, Erik*, f. 16. Expeditor, Malmö. A.

Folkpartiet (fp)

Medlemmar

Lundström, Birger, f. 04. Redaktör, Bromma. F.

(Förfall vid 16:e sessionen; ersatt av *Ingrid Segerstedt Wiberg*, se under *Suppleanter*)

Ohlin, Bertil, f. 99. Förutv. statsråd, professor emeritus, Stockholm. A.

Gärde Widemar, Ingrid, f. 12. Advokat, Stockholm. A.

Suppleanter

Segerstedt Wiberg, Ingrid, f. 11. Journalist, Göteborg. F.

Andersson, Axel, f. 09. Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.

Edström, Gunnar, f. 98. Med. dr, professor, Lund. F.

Wedén, Sven, f. 13. Disponent, Eskilstuna. A.

Högerpartiet (h)

Medlemmar

Holmberg, Yngve, f. 25. Bankofullmäktig, Stockholm. F.

Björkman, Folke, f. 07. Chefredaktör, Bromma. A.

Cassel, Leif, f. 06. Andre vice talman, Karlstad. A.

Suppleanter

Hernelius, Allan, f. 11. Chefredaktör, Stockholm. F.

Eliasson, Rolf, f. 12. Lantmästare, Moholm. A.

Centerpartiet (cp)

Medlemmar

Sundin, Sven, f. 15. Lantbrukare, Nordingrå. F.

Gustafsson, Einar, f. 14. Lantbrukare, Kårby, Fornåsa. A.

Suppleanter

Carlsson, Eric, f. 14. Lantbrukare, Vikmanshyttan. F.

Nilsson, Jan-Ivan, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund. A.

Saklista

för 16:e sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

*(Nedan upptages i nummerföljd alla den 17 februari 1968 i rådet anhängiga saker. På förslag av presidiet har enligt rådets beslut den 17 februari 1968 å saklistan för sessionen av dessa saker uppförts alla utom dem, som försetts med *.)*

A. Medlemsförslag

- *A 2/t Medlemsförslag om gemensam nordisk transportpolitik (väckt av Per Borten och Harry Klippenvåg).
- *A 2 Ä/t Ändringsförslag om riktlinjer för nordisk transportpolitik (väckt av Hans Gustafsson).
- *A 5 T/j Tilläggsförslag om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige (väckt av Hugo Osvald).
- A 7/e Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (väckt av Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Har-
ras Kyttä).
- *A 44/e Medlemsförslag om rättslig likställighet för nordiska medbor-
gare i fråga om yrkesfiske (väckt av Gunnar Helén och Sven
Högström).
- *A 51/e Medlemsförslag om gemensam jordbrukspolitik (väckt av
Kresten Damsgaard, Poul Møller, Harald Nielsen, Carl Peter-
sen, Karl Skytte och H. C. Toft).
- *A 55/e Medlemsförslag om likartad nordisk näringslagstiftning (väckt
av Ebon Andersson och Allan Hernelius).
- A 69/k Medlemsförslag om nordisk artikeltjänst (väckt av Anselm
Gillström och Berte Rognerud).
- A 71/s Medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (väckt av
Olavi Lahtela, Ragnar Lassinantti, Gösta Rosenberg och Anna-
Liisa Tiekso).
- A 71 Ä/s Ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (väckt
av Tyyne Leivo-Larsson).
- *A 79/e Medlemsförslag om organisationen av nordiskt handelspolitiskt
samarbete (väckt av Nils Kellgren, Aksel Larsen och Ingrid
Segerstedt Wiberg).
- *A 80/e Medlemsförslag om harmonisering av de yttre tullarna (väckt
av Ebon Andersson, Aksel Larsen, Bertil Ohlin och Sven Sun-
din).
- *A 99 T/s Tilläggsförslag om utbildning av sjukhusadministratörer
(väckt av Sigurður Bjarnason, Sigríð Ekendahl, Gunnar Hen-
riksson, Harald Løbak och Harald Nielsen).

- A 106 T/j Tilläggsförslag om enhetliga jakttider (väckt av Ragnar Lassinantti).
- A 108/t Medlemsförslag om enhetliga posttaxor och postbestämmelser (väckt av Birger Lundström).
- *A 109/j Medlemsförslag om enhetlig nordisk abortlagstiftning (väckt av Nina Andersen, Lis Groes, Ingrid Gärde Widemar, Grete Hækkerup och Judit Nederström-Lundén).
- A 117/t Medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim (väckt av Eric Carlsson och Jon Leirfall).
- A 118/t Medlemsförslag om fritidsfisket (väckt av Birger Andersson, Folke Björkman och Tuure Salo).
- A 119/k Medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete (väckt av Julius Bomholt, Poul Hartling, Kaarlo af Heurlin, Ólafur Jóhannesson, A. C. Normann, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Ingrid Segerstedt Wiberg, V. J. Sukselainen och Anna-Liisa Tiekso).
- A 121/k Medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning (väckt av Kuuno Honkonen och Juha Rihlmiemi).
- *A 124/t Medlemsförslag om utgående passkontroll i Skandinavien (väckt av Svend Horn och Jon Leirfall).
- A 125/j Medlemsförslag om nordisk vittnesplikt (väckt av Ingrid Gärde Widemar, Osmo Kock, Johan Møller Warmedal och Knud Thestrup).
- A 127/s Medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land (väckt av Gunnar Edström, Georg C. Ehrnrooth, Kaarlo af Heurlin, Kuuno Honkonen, Osmo Kock, Micko Laaksonen, Juha Rihlmiemi och Eino Sirén).
- A 130/e Medlemsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation (väckt av Yngve Holmberg och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 130 Ä/e Ändringsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation (väckt av Helge Nielsen).
- *A 131 T/s Tilläggsförslag om tjänstepensionsförmåner för medborgare i annat nordiskt land (väckt av Nils Kellgren och Lars Korvald).
- *A 133/t Medlemsförslag om inrikesflygets problem (väckt av Leif Cassel).
- A 134/t Medlemsförslag om samarbete om produktion av järnvägsvagnar (väckt av Svend Horn och Jon Leirfall).
- *A 135/j Medlemsförslag om vidgat skydd för privatlivets helgd (väckt av Ingrid Segerstedt Wiberg och Knud Thestrup).
- *A 137/s Medlemsförslag om tilläggs pensionering för arbetstagare i gränstrakterna (väckt av Tyyne Leivo-Larsson, Niels Mørk och Tuure Salo).
- *A 138/t Medlemsförslag om tullbehandlingen av postpaket (väckt av Svend Horn, Martha Johannessen och Birger Lundström).
- A 140 T/s Tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering (väckt av Sigrid Ekendahl, Bror Lillquist, Harald Løbak, Helge Nielsen och Veikko Savela).
- *A 141/j Medlemsförslag om förenhetligande av de nordiska ländernas regler om förmånsrätt i konkurs (väckt av Sigrid Ekendahl, Niels Mørk och Salve Salvesen).

- A 142/k Medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna (väckt av Georg Backlund, Poul Hartling, A. C. Normann, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud och Sylvi Siltanen).
- A 144/t Medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter (väckt av Georg Backlund, Olavi Lahtela och Veikko Savela).
- *A 145/j Medlemsförslag om översyn av Nordiska rådets stadga och arbetsordning (väckt av Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli, Leif Cassel, Poul Hartling och Eino Sirén).
- *A 146/j Medlemsförslag om en gemensam tjänstemannarätt för nordiskt anställd personal (väckt av Folke Björkman).
- A 147 T/t Tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning (väckt av Birger Lundström).
- A 148/t Medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim (väckt av Jon Leirfall).
- *A 149 T/s Tilläggsförslag om enhetliga regler om legitimation för psykologer m. m. (väckt av Sigrid Ekendahl, Kaarlo af Heurlin, Tyne Leivo-Larsson och Helge Nielsen).
- *A 150/k Medlemsförslag om inrättande av en Nordisk journalisthögskola (väckt av Georg Backlund, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Berte Rognerud och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 151/k Medlemsförslag om samarbete på träskyddets område (väckt av Per Bergman, Juha Rihtniemi, Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Fridolf Thapper).
- A 152/s Medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän (väckt av Niels Mørk, Jan-Ivan Nilsson och Salve Salvesen).
- A 153/t Medlemsförslag om åtgärder mot illegal införsel av narkotika (väckt av Jørgen Jensen, Harald Løbak, Jan-Ivan Nilsson, Dagmar Ranmark och Veikko Savela).
- *A 154/s Medlemsförslag om permanent nordiskt samarbetsorgan på hälso- och sjukvårdens område (väckt av Sigrid Ekendahl, Tyne Leivo-Larsson, Jan-Ivan Nilsson och Salve Salvesen).
- A 155/j Medlemsförslag om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner (väckt av Kaarlo af Heurlin, Harald Løbak, Johan Møller Warmedal, Niels Mørk och Dagmar Ranmark).
- A 156/j Medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens (väckt av Ingrid Gärde Widemar och A. C. Normann).
- A 157/k Medlemsförslag om samarbete angående yrkeslärarutbildning (väckt av Georg Backlund, Julius Bomholt, Olav Hordvik, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Dagmar Ranmark, Sylvi Siltanen och Fridolf Thapper).
- A 158/j Medlemsförslag om likartad lagstiftning om mönsterskydd (väckt av Axel Andersson, Poul Dam, Lis Groes, Tage Johansson och Sven Mellqvist).
- A 159/j Medlemsförslag om förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar (väckt av Axel Andersson, Poul Dam, Georg Ehrnrooth, Lis Groes, Tage Johansson, Osmo Kock, Sven Mellqvist, Johan Møller Warmedal och Knud Thestrup).
- A 160/e Medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete (väckt av Trygve Bratteli, Henry Christensen, Jørgen Jensen, Birger Lundström, Juha Rihtniemi och V. J. Sukselainen).

- A 161/e Medlemsförslag om nordisk integrationsforskning (väckt av Ragnar Christiansen, Yngve Holmberg, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Juha Rihtniemi och Eino Sirén).
- *A 162/j Medlemsförslag om likartade regler angående beriktigande av felaktiga upplysningar i radio och TV (väckt av Erkki Hara, Poul Hartling och Knud Thestrup).
- A 163/k Medlemsförslag om nordiskt ibero-amerikanskt institut (väckt av Kaarlo af Heurlin och Sylvi Siltanen).
- A 164/s Medlemsförslag om samarbete rörande föreningensfrågorna (väckt av Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli, Leif Cassel, Poul Hartling och Eino Sirén).
- A 165/e Medlemsförslag om harmoniering av lagstiftning m. m. inför inträde i Europeiska ekonomiska gemenskapen (väckt av Yngve Holmberg och Per Hækkerup).
- *A 166/j Medlemsförslag om personalen i Nordiska rådets utskott (väckt av Yngve Holmberg, Nils Kellgren, Juha Rihtniemi, Ingrid Segerstedt Wiberg och Eino Sirén).
- A 167/k Medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område (väckt av Georg Backlund, Einar Gustafsson, Poul Hartling, Jan-Ivan Nilsson, Berte Rognerud och Kerttu Saalasti).
- *A 168/t Medlemsförslag om fri gränspassage (väckt av Leif Cassel, Olavi Lahtela, Harald Løbak och Tuure Salo).
- *A 169/k Medlemsförslag om reklamsändningar i televisionen (väckt av Folke Björkman och Birger Lundström).
- A 170/k Medlemsförslag om införande av färgtelevision (väckt av Folke Björkman, Julius Bomholt och Olav Hordvik).
- *A 171/s Medlemsförslag om gränskommunalt samarbete (väckt av Erik Adamson, Olavi Lahtela, Harald Løbak och Dagmar Ranmark).
- A 172/k Medlemsförslag om inrättande av nordiskt sameinstitut (väckt av Eric Carlsson, Jon Leirfall och Tuure Salo).
- *A 173/j Medlemsförslag om nordisk administration på begränsade sakområden (väckt av Folke Björkman, A. C. Normann, Ingrid Segerstedt Wiberg och Eino Sirén).
- A 174/k Medlemsförslag om tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris (väckt av Georg Backlund, Julius Bomholt, Poul Hartling, Ólafur Jóhannesson, Nils Kellgren och Sylvi Siltanen).
- A 175/k Medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island (väckt av Georg Backlund, Sigurður Bjarnason, Julius Bomholt, Trygve Bratteli, Leif Cassel, Poul Hartling, Knud Hertling, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen).
- *A 176/t Medlemsförslag om utbyggnad av Europaväg 18 (väckt av Leif Cassel och Martha Johannessen).
- *A 177/s Medlemsförslag om likartad lagstiftning om transplantation (väckt av Gunnar Edström och Tyyne Leivo-Larsson).
- A 178/j Medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete (väckt av Poul Dam, Lis Groes och Knud Thestrup).
- *A 179/s Medlemsförslag om samarbete på musikerterapiens område (väckt av Lars Larsson och Salve Salvesen).

- A 180 T/k Tilläggsförslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen (väckt av Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen).
- A 181 T/e Tilläggsförslag om stöd till standardiseringsarbetet (väckt av Juha Rihtniemi och Svenn Stray).
- A 182 T/j Tilläggsförslag om åtgärder mot oljeförorening i havet (väckt av Erik Adamsson, Erkki Hara, Johan Møller Warmedal och Knud Thestrup).
- A 183 T/l Tilläggsförslag om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige (väckt av Leif Cassel, Kresten Damsgaard, Aksel Larsen och Birger Lundström).
- A 184 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa (väckt av Sven Sundin).
- A 185 T/t Tilläggsförslag om extra session med Nordiska rådet för Öresundsregionens samfärdselfrågor (väckt av Leif Cassel och Birger Lundström).
- A 186 T/t Tilläggsförslag om lagstiftningen om resebyråverksamhet (väckt av Osmo Kock och Jon Leirfall).
- A 187 T/k Tilläggsförslag om Nordiska kulturfonden (väckt av Georg Backlund, Håkon Johnsen och Berte Rognerud).
- *A 188/j Medlemsförslag om gemensamma åtgärder till skydd av flyttfåglar utanför Norden (väckt av Osmo Kock).
- A 189 T/k Tilläggsförslag om nordiskt deltagande vid världsutställningen i Osaka 1970 (väckt av Leif Cassel och Eino Sirén).
- A 190 T/e Tilläggsförslag om inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut (väckt av Sigurður Bjarnason, Ólafur Jóhannesson och Juha Rihtniemi).
- A 191 T/k Tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion (väckt av Bertil Ohlin och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 192 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa (väckt av Leif Cassel och Yngve Holmberg).
- A 193 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa (väckt av Bertil Ohlin).
- A 194 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa (väckt av Sigrid Ekendahl, Sven Hammarberg, Tage Johansson, Lars Larsson, Sven Mellqvist, Dagmar Ranmark och Nils E. Wååg).

B. Regeringsförslag

- B 4/j Regeringsförslag om representation för Färöarna i Nordiska rådet (väckt av Danmarks regering).
- B 5/j Regeringsförslag om gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinavien flyttfåglar (väckt av Sveriges regering).
- B 6/e Regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete (väckt av Norges regering).

C 1968. Berättelser

- *1/j Berättelse om samarbete på lagstiftningens område (överlämnad av Sveriges regering).
- 2/k Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av Finlands regering).
- 3/s Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av Norges regering).
- *4/e Berättelse från det tulladministrativa rådet (överlämnad av Danmarks regering).
- 5/e Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (överlämnad av Norges regering).
- 6/j Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötselfrågor (överlämnad av Finlands regering).
- 7/s Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (överlämnad av Sveriges regering).
- 8/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (överlämnad av Norges regering).
- *9/k Berättelse om samarbete mellan språknämnderna (överlämnad av Norges regering).
- 10/s Berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan (överlämnad av Danmarks regering).
- *11/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål (överlämnad av Islands regering).
- 12/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål (överlämnad av Norges regering).
- *13/k Berättelse från Nordiska hushållshögskolan (överlämnad av Danmarks regering).
- 14/k Berättelse om Nordens hus i Reykjavik (överlämnad av Danmarks regering).
- 15/j Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet (överlämnad av Norges regering).
- 16/k Berättelse om Nordiska kulturfonden (överlämnad av Danmarks regering).

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 11/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (överlämnade av Norges och Sveriges regeringar).
- *18/1958/s Meddelande om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (överlämnat av Sveriges regering).
- *19/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *22/1958/e Meddelande om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (överlämnat av Sveriges regering).
- *31/1958/k Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).

- *32/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- 11/1960/k Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 3/1961/e Meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (överlämnat av Danmarks regering).
- 9/1961/k Meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi (överlämnat av Danmarks regering).
- *12/1961/j Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (överlämnat av Finlands regering).
- 3/1962/e Meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- 4/1962/e Meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter (överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar).
- 5/1962/t Meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresundsregionen (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- 9/1962/k Meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- *11/1962/s Meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m. (överlämnat av Norges regering).
- *12/1962/s Meddelande om rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m. (överlämnat av Danmarks regering).
- *14/1962/k Meddelanden om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 18/1962/j Meddelande om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut (överlämnat av Sveriges regering).
- 21/1962/t Meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- *29/1962/s Meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering (överlämnat av Sveriges regering).
- *32/1962/j Meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen (överlämnat av Finlands regering).
- *33/1962/k Meddelanden om rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. m. (överlämnade av Islands och Sveriges regeringar).

- 2/1963/e Meddelanden om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 3/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands och Sveriges regeringar).
- *4/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 4/1963 angående vägförbindelse mellan Sevettjärvi och riksväg nr 50 i Neiden (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 7/1963/j Meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- *8/1963/k Meddelande om rekommendation nr 8/1963 angående utbildning av lärare och andra ungdomsledare i film- och televisionskunskap (överlämnat av Norges regering).
- 12/1963/k Meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation (överlämnat av Norges regering).
- 15/1963/j Meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar (överlämnat av Danmarks regering).
- 19/1963/j Meddelande om rekommendation nr 19/1963 angående inter-nordiska flyttningsbetyg (överlämnat av Norges regering).
- 21/1963/k Meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *25/1963/s Meddelande om rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning (överlämnat av Norges regering).
- *26/1963/s Meddelande om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt (överlämnat av Sveriges regering).
- *29/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- *1/1964/j Meddelande om rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskapslagstiftningen (överlämnat av Sveriges regering).
- *2/1964/k Meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (överlämnat av Norges regering).
- 3/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående bibliotekersättning till författare (överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- 5/1964/k Meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet (överlämnat av Sveriges regering).
- *6/1964/s Meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster (överlämnat av Finlands regering).
- 11/1964/j Meddelanden om rekommendation nr 11/1964 angående rättskydd för växtförädlingsprodukter (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).

- 13/1964/s Meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen (överlämnade av Islands och Norges regeringar).
- *14/1964/s Meddelanden om rekommendation nr 14/1964 angående högre utbildning för socialpersonal (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 17/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 20/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *23/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk (överlämnade av Danmarks regering).
- *24/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *26/1964/e Meddelanden om rekommendation nr 26/1964 angående harmonisering av bolagsbeskattningen (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- 27/1964/e Meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning (överlämnat av Sveriges regering).
- *28/1964/c Meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- 31/1964/j Meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *1/1965/s Meddelande om rekommendation nr 1/1965 angående auktorisation av optiker (överlämnat av Danmarks regering).
- *2/1965/k Meddelande om rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia m. m. (överlämnat av Danmarks regering).
- *3/1965/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- 4/1965/e Meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete (överlämnade av Finlands och Islands regeringar).
- 5/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m. (överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar).
- 7/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen (överlämnade av Danmarks, Finlands och Islands regeringar).
- *8/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 8/1965 angående nordisk giltighet för körkort (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 9/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet (överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar).

- 10/1965/k Meddelande om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur (överlämnat av Sveriges regering).
- *11/1965/j Meddelande om rekommendation nr 11/1965 angående undersökning av filmens inverkan på åskådarna (överlämnat av Sveriges regering).
- *12/1965/j Meddelande om rekommendation nr 12/1965 angående förenhetligande av förhandsgranskning av film (överlämnat av Sveriges regering).
- *13/1965/j Meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående gemensamma preskriptionsregler (överlämnat av Norges regering).
- 15/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- *17/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 17/1965 angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen (överlämnade av Finlands, Islands och Norges regeringar).
- 18/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- *20/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- *21/1965/s Meddelande om rekommendation nr 21/1965 angående samordning av socialhjälpslagstiftningen (överlämnat av Norges regering).
- *22/1965/s Meddelande om rekommendation nr 22/1965 angående nordisk gillighet för recept (överlämnat av Norges regering).
- *24/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 24/1965 angående ensartad lagstiftning om trafikonykterhet (överlämnat av Sveriges regering).
- 29/1965/k Meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands och Norges regeringar).
- *32/1965/s Meddelande om rekommendation nr 32/1965 angående likartad medicinalstatistik (överlämnat av Finlands regering).
- 33/1965/k Meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria (överlämnat av Danmarks regering).
- 34/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen (överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar).
- 35/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- 36/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning (överlämnade av Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- *37/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klagoinstans i patentärenden (överlämnade av Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- 1/1966/k Meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgillighet (överlämnat av Finlands regering).

- 2/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 2/1966) angående forskning och utbildning på vattenvårdens område (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *3/1966/k Meddelande om rekommendation nr 3/1966 angående samarbete på elementarpartikelfysikens område (överlämnat av Norges regering).
- *4/1966/j Meddelande om rekommendation nr 4/1966 angående nordiskt institut för komparativ rätt (överlämnat av Sveriges regering).
- *5/1966/j Meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen (överlämnat av Norges regering).
- *6/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 6/1966 angående samarbete beträffande skolfilm och skol-TV (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- *7/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *8/1966/k Meddelande om rekommendation nr 8/1966 angående samnordisk utlandsinformation (överlämnat av Sveriges regering).
- 9/1966/k Meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning (överlämnat av Norges regering).
- *10/1966/t Meddelande om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar (överlämnat av Norges regering).
- *11/1966/s Meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten (överlämnat av Finlands regering).
- *12/1966/s Meddelande om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan (överlämnat av Sveriges regering).
- 13/1966/j Meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater (överlämnade av Danmarks regering).
- 14/1966/s Meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område (överlämnade av Norges och Sveriges regeringar).
- *16/1966/s Meddelande om rekommendation nr 16/1966 angående nordiskt sjukhusfysikersamarbete (överlämnat av Finlands regering).
- 19/1966/e Meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *20/1966/k Meddelande om rekommendation nr 20/1966 angående samarbete på formgivningens område (överlämnat av Danmarks regering).
- *21/1966/s Meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare (överlämnat av Norges regering).
- *22/1966/j Meddelanden om rekommendation nr 22/1966 angående enhetlig utlänningslagstiftning (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).

- *23/1966/t Meddelande om rekommendation nr 23/1966 angående resandes rätt till tullfri varuinförsel (överlämnat av Sveriges regering).
- 24/1966/t Meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak (överlämnat av Finlands regering).
- *25/1966/s Meddelande om rekommendation nr 25/1966 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (överlämnat av Danmarks regering).
- 26/1966/e Meddelande om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete (överlämnat av Danmarks regering).
- 27/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- 29/1966/j Meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention (överlämnat av Finlands regering).
- 30/1966/e Meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till föreningarna Norden (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- 31/1966/e Meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område (överlämnat av Danmarks regering).
- *1/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *2/1967/k Meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område (överlämnat av Danmarks regering).
- *3/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- *4/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 5/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m. (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- 6/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- *7/1967/j Meddelande om rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning (överlämnat av Sveriges regering).
- *8/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1967 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner (överlämnade av Islands och Sveriges regeringar).
- *9/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet (överlämnade av Danmarks och Islands regeringar).
- *10/1967/s Meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring (överlämnat av Danmarks regering).

- *11/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring (överlämnade av Islands och Norges regeringar).
- 12/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- *13/1967/j Meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro (överlämnat av Norges regering).
- 14/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt forskarsamarbete (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- *15/1967/j Meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen (överlämnat av Danmarks regering).
- *16/1967/e Meddelande om rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt fredskårssamarbete (överlämnat av Sveriges regering).
- *17/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 17/1967 angående befrielse för handikappade av tull m. m. Vid motorfordonsköp (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- 18/1967/k Meddelande om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område (överlämnat av Sveriges regering).
- *19/1967/s Meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor (överlämnat av Norges regering).
- 20/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- *21/1967/e Meddelande om rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskattningens utformning (överlämnat av Danmarks regering).
- 22/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- 23/1967/e Meddelande om rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen (överlämnat av Danmarks regering).
- *24/1967/e Meddelande om rekommendation nr 24/1967 angående vidgat nordiskt konsulärt samarbete (överlämnat av Norges regering).
- *25/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg (överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar).
- *26/1967/k Meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning (överlämnat av Norges regering).
- 27/1967/k Meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige (överlämnat av Sveriges regering).

- 28/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- *29/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- *30/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för rabatterade järnvägsbiljetter (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- *31/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklarationer (överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar).

Utanför saklistan förelägges följande dokument för rådet:

1. *Rapport från Nordiska rådets presidium.*
2. *Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt».*
3. *Rapport om nordiskt samarbete under år 1967.*

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

A. Medlemsförslag

- *A 5 T/j Tilläggsförslag om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige
- A 106 T/j Tilläggsförslag om enhetliga jakttider
- *A 109/j Medlemsförslag om enhetlig nordisk abortlagstiftning
- A 125/j Medlemsförslag om nordisk vittnesplikt
- *A 135/j Medlemsförslag om vidgat skydd för privatlivets helgd
- *A 141/j Medlemsförslag om förenhetligande av de nordiska ländernas regler om förmånsrätt i konkurs
- *A 145/j Medlemsförslag om översyn av Nordiska rådets stadga och arbetsordning
- *A 146/j Medlemsförslag om gemensam tjänstemannarätt för nordiskt anställd personal
- A 155/j Medlemsförslag om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner
- A 156/j Medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens
- A 158/j Medlemsförslag om likartad lagstiftning om mönsterskydd
- A 159/j Medlemsförslag om förenhetligande av regler angående arbetstagarers uppfinningar
- *A 162/j Medlemsförslag om likartade regler angående beriktigande av felaktiga upplysningar i radio och TV
- *A 166/j Medlemsförslag om personalen i Nordiska rådets utskott
- *A 173/j Medlemsförslag om nordisk administration på begränsade sakområden
- A 178/j Medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete
- A 182 T/j Tilläggsförslag om åtgärder mot oljeförorening i havet
- *A 188/j Medlemsförslag om gemensamma åtgärder till skydd av flyttfåglar utanför Norden

B. Regeringsförslag

- B 4/j Regeringsförslag om representation för Färöarna i Nordiska rådet
- B 5/j Regeringsförslag om gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinaviens flyttfåglar

C 1968. Berättelser

- *1/j Berättelse om samarbete på lagstiftningens område
- 6/j Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötselfrågor
- 15/j Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *12/1961/j Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.
- 18/1962/j Meddelande om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut
- *32/1962/j Meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen
- 7/1963/j Meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftning
- 15/1963/j Meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar
- 19/1963/j Meddelande om rekommendation nr 19/1963 angående inter-nordiska flyttningsbetyg
- *1/1964/j Meddelande om rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskaps-lagstiftningen
- 11/1964/j Meddelanden om rekommendation nr 11/1964 angående rätts-skydd för växtförädlingsprodukter
- 31/1964/j Meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösrättsålder
- 9/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående mot-verkande av oljeföröreningar i havet
- *11/1965/j Meddelande om rekommendation nr 11/1965 angående undersökning av filmens inverkan på åskådarna
- *12/1965/j Meddelande om rekommendation nr 12/1965 angående förenhetligande och förhandsgranskning av film
- *13/1965/j Meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående gemensamma pre-skriptionsregler
- *24/1965/j Meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående ensartad lagstift-nings om trafikonykterhet
- 36/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nor-disk patentlagstiftning
- *37/1965/j Meddelanden om rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klagoinstans i patentärenden
- *4/1966/j Meddelande om rekommendation nr 4/1966 angående nordiskt institut för komparativ rätt
- *5/1966/j Meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen
- 13/1966/j Meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående en-hetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipen-dialer
- *22/1966/j Meddelanden om rekommendation nr 22/1966 angående enhetlig utlän-ningslagstiftning
- 29/1966/j Meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention
- *7/1967/j Meddelande om rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning
- *13/1967/j Meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma reg-ler om förvärv av lösöre i god tro
- *15/1967/j Meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av reg-ler om betänketid i avtalslagen

Kulturutskottet*A. Medlemsförslag*

- A 69/k Medlemsförslag om nordisk artikeltjänst
- A 119/k Medlemsförslag om nordiskt forsknings-samarbete
- A 121/k Medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekono-misk undervisning

- A 142/k Medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna
- *A 150/k Medlemsförslag om inrättande av en Nordisk journalisthögskola
- A 151/k Medlemsförslag om samarbete på träskyddets område
- A 157/k Medlemsförslag om samarbete angående yrkeslärarutbildning
- A 163/k Medlemsförslag om nordiskt ibero-amerikanskt institut
- A 167/k Medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område
- *A 169/k Medlemsförslag om reklamsändningar i televisionen
- A 170/k Medlemsförslag om införande av färgtelevision
- A 172/k Medlemsförslag om inrättande av nordiskt sameinstitut
- A 174/k Medlemsförslag om låtare utdelning av Nordiska rådets musikpris
- A 175/k Medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island
- A 180 T/k Tilläggsförslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen
- A 187 T/k Tilläggsförslag om Nordiska kulturfonden
- A 189 T/k Tilläggsförslag om nordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka 1970
- A 191 T/k Tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion

C 1968. Berättelser

- 2/k Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
- *9/k Berättelse om samarbete mellan språknämnderna
- *13/k Berättelse från Nordiska hushållshögskolan
- 14/k Berättelse om Nordens hus i Reykjavik
- 16/k Berättelse om Nordiska kulturfonden

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *31/1958/k Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst
- 11/1960/k Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin
- 9/1961/k Meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi
- 9/1962/k Meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare
- *14/1962/k Meddelanden om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation
- *33/1962/k Meddelande om rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. m.
- *8 1963/k Meddelande om rekommendation nr 8/1963 angående utbildning av lärare och andra ungdomsledare i film- och televisionskunskap
- 12/1963/k Meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation
- 21/1963/k Meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television
- *2 1964/k Meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier
- 3/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående biblioteksersättning till författare

- 5/1964/k Meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet
- 17/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin
- 20/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studentbytesresor mellan nordiska skolor
- *23/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk
- *24/1964/k Meddelanden om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte
- *2/1965/k Meddelande om rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia m. m.
- *3/1965/k Meddelanden om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning
- 10/1965/k Meddelande om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur
- 29/1965/k Meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning
- 33/1965/k Meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria
- 1/1966/k Meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet
- 2/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område
- *3/1966/k Meddelande om rekommendation nr 3/1966 angående samarbete på elementarpartikelfysikens område
- *6/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 6/1966 angående samarbete beträffande skolfilm och skol-TV
- *7/1966/k Meddelanden om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV
- *8/1966/k Meddelande om rekommendation nr 8/1966 angående samnordisk utlandsinformation
- 9/1966/k Meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning
- *20/1966/k Meddelande om rekommendation nr 20/1966 angående samarbete på formgivningens område
- *2/1967/k Meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område
- 12/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete
- 14/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt forskarsamarbete
- 18/1967/k Meddelande om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område
- 20/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur
- *26/1967/k Meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning
- 27/1967/k Meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

Socialpolitiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 71/s Medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen
 A 71 Ä/s Ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen
 *A 99 T/s Tilläggsförslag om utbildning av sjukhusadministratörer
 A 127/s Medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land
 *A 131 T/s Tilläggsförslag om tjänstepensionsförmåner för medborgare i annat nordiskt land
 *A 137/s Medlemsförslag om tilläggs pensionering för arbetstagare i gränstrakterna
 A 140 T/s Tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering
 *A 149 T/s Tilläggsförslag om enhetliga regler om legitimation för psykologer m. m.
 A 152/s Medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän
 *A 154/s Medlemsförslag om permanent nordiskt samarbetsorgan på hälso- och sjukvårdens område
 A 164/s Medlemsförslag om samarbete rörande föroreringsfrågorna
 *A 171/s Medlemsförslag om gränskommunalt samarbete
 *A 177/s Medlemsförslag om likartad lagstiftning om transplantation
 *A 179/s Medlemsförslag om samarbete på musikterapiens område

C 1968. Berättelser

- 3/s Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
 7/s Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet
 10/s Berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 11/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.
 *18/1958/s Meddelande om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster
 *19/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer
 *32/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälso-tjänst för sjömän m. m.
 *11/1962/s Meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.
 *12/1962/s Meddelande om rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m.
 *29/1962/s Meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering
 *25/1963/s Meddelande om rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning
 *26/1963/s Meddelande om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt
 *6/1964/s Meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionsjukgymnaster
 13/1964/s Meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen
 *14/1964/s Meddelanden om rekommendation nr 14/1964 angående högre utbildning för socialpersonal
 *1/1965/s Meddelande om rekommendation nr 1/1965 angående auktorisation av optiker
 5/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

- 7/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen
- *17/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 17/1965 angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen
- 18/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område
- *20/1965/s Meddelanden om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen
- *21/1965/s Meddelande om rekommendation nr 21/1965 angående samordning av socialhjälpstiftningen
- *22/1965/s Meddelande om rekommendation nr 22/1965 angående nordisk giltighet för recept
- *32/1965/s Meddelande om rekommendation nr 32/1965 angående likartad medicinalstatistik
- *11/1966/s Meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten
- *12/1966/s Meddelande om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan
- 14/1966/s Meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område
- *16/1966/s Meddelande om rekommendation nr 16/1966 angående nordiskt sjukhusfysikersamarbete
- *21/1966/s Meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare
- *25/1966/s Meddelande om rekommendation nr 25/1966 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter
- *3/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete
- *4/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område
- 5/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m.
- *8/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1967 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner
- *9/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention för social trygghet
- *10/1967/s Meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring
- *11/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkringen
- *17/1967/s Meddelanden om rekommendation nr 17/1967 angående befrielse för handikappade av tull m. m. vid motorfordonsköp
- *19/1967/s Meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor

Trafikutskottet

A. Medlemsförslag

- *A 2/t Medlemsförslag om nordisk transportpolitik
- *A 2 Ä/t Ändringsförslag om riktlinjer för nordisk transportpolitik
- A 108/t Medlemsförslag om enhelliga posttaxor och postbestämmelser
- A 117/t Medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim
- A 118/t Medlemsförslag om fritidsfisket
- *A 124/t Medlemsförslag om utgående passkontroll i Skandinavien
- *A 133/t Medlemsförslag om inrikesflygets problem
- A 134/t Medlemsförslag om samarbete om produktion av järnvägsvagnar

- *A 138/t Medlemsförslag om tullbehandlingen av postpaket
- A 144/t Medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter
- A 147 T/t Tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning
- A 148/t Medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim
- A 153/t Medlemsförslag om åtgärder mot illegal införsel av narkotika
- *A 168/t Medlemsförslag om fri gränspassage
- *A 176/t Medlemsförslag om utbyggnad av Europaväg 18
- A 183 T/t Tilläggsförslag om anläggande av en storflyghamn på Salt-holm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige
- A 185 T/t Tilläggsförslag om extra session med Nordiska rådet för Öre-sundsregionens samfärdselfrågor
- A 186 T/t Tilläggsförslag om lagstiftningen om resebyråverksamhet

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 5/1962/t Meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående ut-byggnaden i Öresundsregionen
- 21/1962/t Meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående sam-arbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet
- 3/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 3/1963 angående lag-stiftning om resebyråverksamhet
- *4/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 4/1963 angående vägförbindelse mellan Sevettjärvi och riksväg nr 50 i Neiden
- *29/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränshandlingar för nordisk flygtrafik
- *8/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 8/1965 angående nordisk giltighet för körkort
- 15/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kost-nader för resepass
- 34/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående stor-flygplats i Öresundsregionen
- 35/1965/t Meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse
- *10/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mel-lanriksvägar
- *23/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 23/1966 angående resandes rätt till tullfri varuinförsel
- 24/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 24/1966 angående enhet-liga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak
- 27/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 27/1966 angående plan-läggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen
- *1/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma rikt-linjer för nordisk transportpolitik
- *25/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg
- 28/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 28/1967 angående luft-fartsförhållandena i Öresundsområdet
- *29/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbin-delse mellan Finland och Sverige
- *30/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för rabatterade järnvägsbiljetter

Ekonomiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 7/e Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
- *A 44/e Medlemsförslag om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske
- *A 51/e Medlemsförslag om gemensam jordbrukspolitik
- *A 55/e Medlemsförslag om likartad nordisk näringslagstiftning
- *A 79/e Medlemsförslag om organisationen av nordiskt handelspolitiskt samarbete
- *A 80/e Medlemsförslag om harmonisering av de yttre tullarna
- A 130/e Medlemsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation
- A 130 Ä/e Ändringsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation
- A 160/e Medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete
- A 161/e Medlemsförslag om nordisk integrationsforskning
- A 165/e Medlemsförslag om harmonisering av lagstiftning m. m. inför inträde i Europeiska ekonomiska gemenskapen
- A 181 T/e Tilläggsförslag om stöd till standardiseringsarbetet
- A 184 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa
- A 190 T/e Tilläggsförslag om inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut
- A 192 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa
- A 193 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa
- A 194 T/e Tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa

B. Regeringsförslag

- B 6/e Regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete

C 1968. Berättelser

- *4/e Berättelse från det tulladministrativa rådet
- 5/e Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete
- 8/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
- *11/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål
- 12/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål.

D 1968. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- *22/1958/e Meddelande om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna
- 3/1961/e Meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna
- 3/1962/e Meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen
- 4/1962/e Meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter
- 2/1963/e Meddelanden om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel
- *26/1964/e Meddelanden om rekommendation nr 26/1964 angående harmonisering av bolagsbeskattningen

- 27/1964/e Meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning
- *28/1964/e Meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter
- 4/1965/e Meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete
- 19/1966/e Meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete
- 26/1966/e Meddelande om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete
- 30/1966/e Meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till föreningarna Norden
- 31/1966/e Meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område
- 6/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten
- *16/1967/e Meddelande om rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt fredskårs-samarbete
- *21/1967/e Meddelande om rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskattningens utformning
- 22/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel
- 23/1967/e Meddelande om rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen
- *24/1967/e Meddelande om rekommendation nr 24/1967 angående vidgat nordiskt konsulärt samarbete
- *31/1967/e Meddelanden om rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklarationer

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Stortingets plenisal i Stortingshuset. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Lördagen den 17 februari kl. 11.00—11.34 och 15.00—18.28
 Söndagen den 18 februari kl. 14.00—18.15
 Måndagen den 19 februari kl. 15.00—18.45
 Tisdagen den 20 februari kl. 15.00—18.34
 Onsdagen den 21 februari kl. 10.00—12.35 och 15.30—18.35
 Torsdagen den 22 februari kl. 09.30—11.05

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Lördagen den 17 februari kl. 11.50—12.00
 Måndagen den 19 februari kl. 10.05—11.45
 Tisdagen den 20 februari kl. 10.10—11.20
 Onsdagen den 21 februari kl. 09.35—09.50

Kulturutskottet

Lördagen den 17 februari kl. 11.50—11.55
 Måndagen den 19 februari kl. 10.00—11.40
 Tisdagen den 20 februari kl. 10.00—11.10
 Onsdagen den 21 februari kl. 09.00—10.00

Socialpolitiska utskottet

Lördagen den 17 februari kl. 12.00—12.15
 Måndagen den 19 februari kl. 10.00—12.20
 Onsdagen den 21 februari kl. 09.30—09.50

Trafikutskottet

Lördagen den 17 februari kl. 11.40—12.00
 Måndagen den 19 februari kl. 10.00—11.20
 Tisdagen den 20 februari kl. 10.00—11.50
 Onsdagen den 21 februari kl. 09.30—09.45

Ekonomiska utskottet

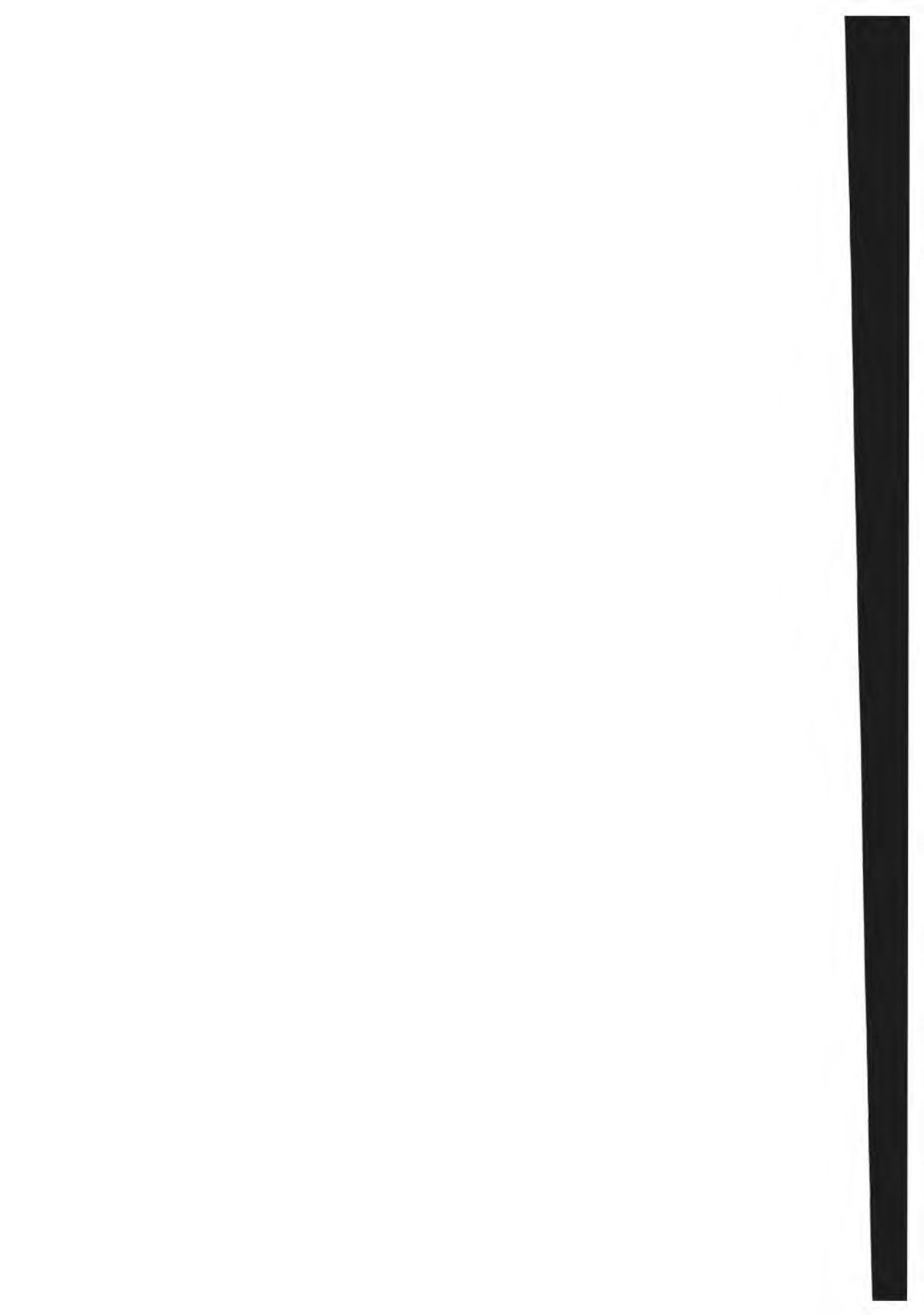
Lördagen den 17 februari kl. 11.50—12.00

Måndagen den 19 februari kl. 10.00—12.45

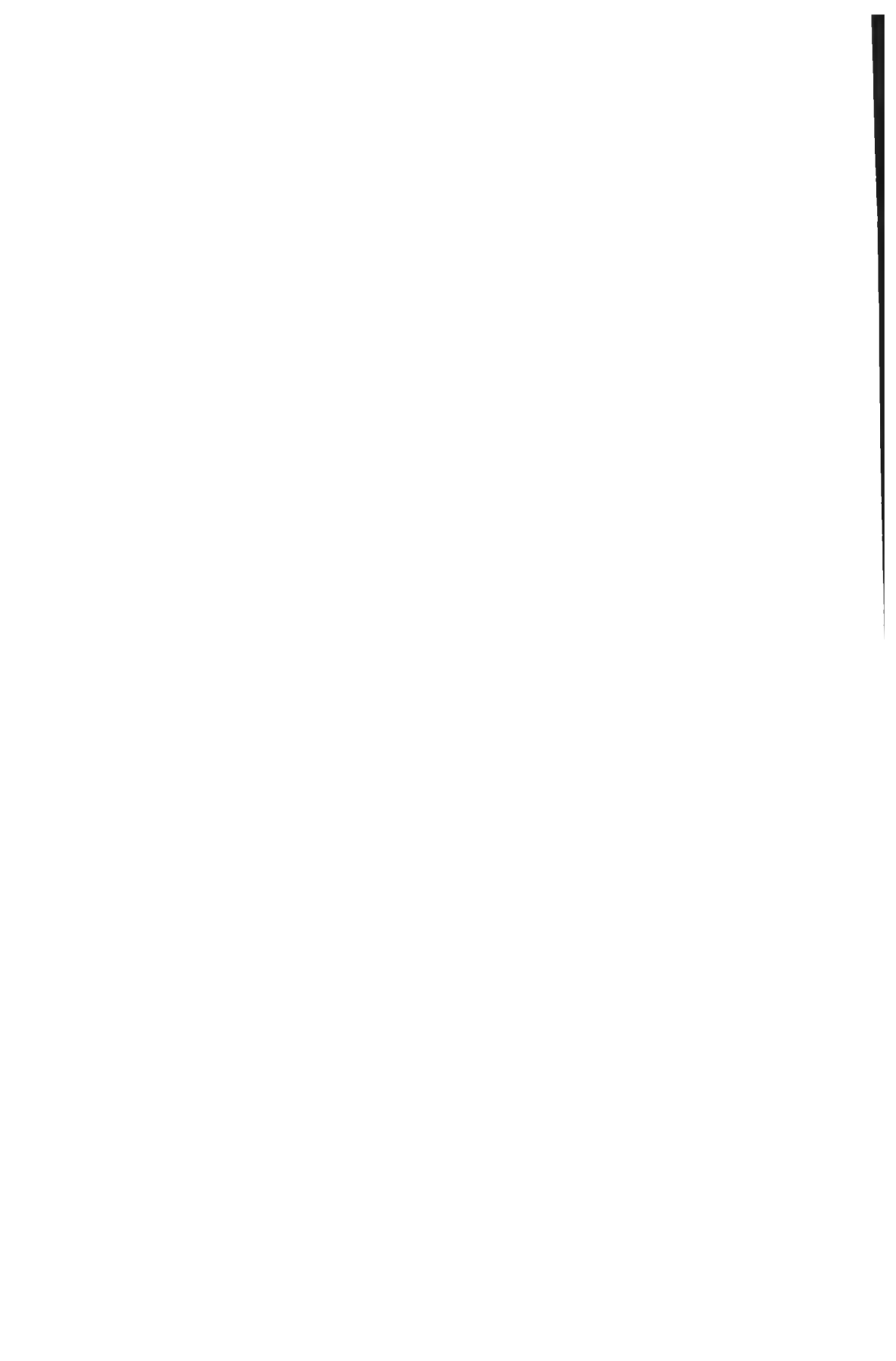
Tisdagen den 20 februari kl. 10.00—12.05

Särskilda arrangemang

- Lördagen den 17 februari: Lunch på Hotel Bristol (värd: Stortinget)
Mottagning på Rådhuset för utdelande av Nordiska rådets litteratur- och musikpris (värd: Oslo stad)
- Söndagen den 18 februari: Föreställning å Nationaltheatret: Fruen fra havet
- Måndagen den 19 februari: Supé: (värdar Danmarks, Finlands, Islands och Sveriges ambassader)
- Tisdagen den 20 februari: Kvällen reserverad för sammankomster i stortingspartiernas regi. Föreningen Nordens kulturafton (värd: Föreningen Norden i Norge)
- Onsdagen den 21 februari: Middag å Akershus (värd: Norges regering)

PROTOKOLL

Protokoll

I:a mötet (I:a avd.)

Lördagen den 17 februari 1968 kl. 11.00

Presidenter: Eino Sirén (1—3) och Svenn Stray (4—11)

Dagordning

1. Öppningsanförande av presidenten Eino Sirén

2. Namnupprop: godkännande av medlemslista

3. Val av presidium

4. Anförande av den nyvalde presidenten

5. Spörsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen

6. Fastställande av saklista

7. Tillsättande av utskott

8. Fördelning av medlemmar å utskotten

9. Val av redaktionskommitté för Nordisk Kontakt

10. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

11. Bemyndigande för utskotten att lägga sådana meddelanden och berättelser till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen

12. Dokument 1 Rapport från Nordiska rådets presidium och Dokument 3 Rapport om nordiskt samarbete under år 1967 (generaldebatten)

13. D 1968/11/1958/s: meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

14. D 1968/9/1961/j: meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

15. D 1968/3/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen

16. D 1968/4/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter

17. D 1968/21/1962/t: meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet

18. D 1968/3/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående biblioteksersättning till författare

19. D 1968/20/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studientbytesresor mellan nordiska skolor

20. D 1968/27/1964/e: meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning

21. D 1968/31/1964/j: meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder

22. D 1968/4/1965/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete

23. D 1968/15/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass

24. D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

25. D 1968/36/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning

26. D 1968/9/1966/k: meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning

27. D 1968/13/1966/j: meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater

28. D 1968/30/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till Föreningarna Norden

29. D 1968/22/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel

30. D 1968/27/1967/k: meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

31. D 1968/7/1963/j: meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen

32. D 1968/6/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten

33. Dokument 2 Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (1966)

1

Öppningsanförande av presidenten

Presidenten: Ärade radsmedlemmar! Mina damer och herrar! Denna vackra sal är hjärtpunkten i Norges politiska liv. Vi känner oss hedrade av att Stortinget velat upplåta sin plenisal och övriga utrymmen till Nordiska rådet under rådets 16:e session och vi tackar Stortinget och dess presidentskap för denna välvilja.

Sedan vi var församlade vid rådets 15:e session i Helsingfors, har situationen beträffande den europeiska integrationen åter visat hur svårt det är att göra upp prognoser för utvecklingen av marknadsfrågorna. Den hoppfullhet som icke minst senaste sommar kom till uttryck beträffande möjligheterna att utvidga EEC med en stor del av EFTA-länderna har ersatts av betydligt försiktigare tongångar. Vi tycker oss känna igen situationen och erinrar oss händelserna 1963. Frågan är återigen om de nordiska länderna kan påverka utvecklingen, kan vi på nordiskt plan enas om någon verkligt konstruktiv handlingsplan? Ofta får man intrycket att de nordiska länderna mer eller mindre passivt följer signaler och strömningar som kommer utifrån. Det är uppenbart att omvärlden spelar en kolossal roll för små länder. Vi vill på inga villkor isolera oss. Vår värld är uppbyggd av vänskaps- och beroendeförhållanden mellan folken. Men lika säkert är att en målmedveten nordisk politik aldrig förfelat sin verkan på omvärlden. Utan överdrift kan vi säga att vårt internationella anseende under det gångna året stärkts. De nordiska ländernas agerande i internationella organ följs med största uppmärksamhet. Kennedyrondens slutfas understryker detta faktum. Vi hoppas alla att denna session skall bidra till att stärka vårt internordiska samarbete, både de direkta kontakterna och arbetet inom ramen för EFTA.

För att vinna förståelse för våra syn-

punkter och ställningstaganden får vi ej glömma att utat presentera vårt samarbete på mest effektiva sätt. Under det gangna året erbjöd sig ett sadant tillfälle vid världsutställningen i Montreal 1967. Sju miljoner människor besökte den gemensamma Skandinavien-paviljongen och fick stifta bekanskap med praktiskt nordiskt samarbete. Det maste vara den rätta metoden att presentera Norden som en enhet bestående av fem länder, vart och ett med sin individuella särprägel. Världsutställningarnas tyngdpunkt är icke kommersiell. Deras uppgift är att göra deltagarländerna kända i hela världen. Jag är övertygad om att vi har mycket att vinna genom samfällt uppträdande på detta område även i framtiden.

Betydelsen av den i presidietts regi i september senaste år i Imatra anordnade andra konferensen för högre tjänstemän i samtliga internationella organisationer i Europa bör även i detta sammanhang framhävas. De positiva erfarenheterna från Hässelby-konferensen stärktes och rådet gav fullgoda skäl att fortsätta på den inslagna vägen. För oss i Finland var det även synnerligen glädjande att under dessa konferenser har etablerats kontakter mellan de olika marknadsblocken både i öst och väst.

Jag vill ej heller dölja att våra gäster mycket tydligt uttryckte sin förvåning över de ur deras synpunkt sett helt obegripliga organisatoriska svagheter som de ansåg ännu vidlåder det nordiska samarbetet. Vi i Norden hyllar den pragmatiska samlarbetsmetoden. Den har visat sig funktionsduglig för våra förhållanden. Men det får ej betyda att vi är blinda för våra egna brister och underlåter att utnyttja de erfarenheter man har gjort på andra håll om samlarbetsmetodik. Jag tillmåter tillsättandet av den nordiska organisationskommittén den allra största betydelse för utvecklandet av vårt samarbete. Kommittén består såväl av regeringsrepresentanter som av personer utsedda av rådet och tillsattes enligt beslut vid det gemensamma statsminister- och

presidietmötet i Reykjavik i oktober 1967. Jag vagar hoppas att kommittén under K.-A. Fagerholms ordförandeskap verkligen skall komma fram till konstruktiva förslag för att avhjälpa bristerna i vårt samlarbetsmaskineri.

Under dessa dagar riktas allmänhetens uppmärksamhet återigen på Nordiska rådet och på resultaten av det nordiska samlarbetet. Under de år Nordiska rådet existerat har vi ständigt fått bevis för att flertalet av medborgarna i våra länder knyter stora förväntningar till det nordiska samlarbets utveckling. För de flesta innebär den langsamma takten i vårt arbete en djup missräkning. Denna tar sig ofta uttryck i kritik som riktar sig mot Nordiska rådet. Vi bör ej avfärda denna kritik som betydelselös. Vi får inte genom tröghet och senfärdighet ge näring åt denna kritik. Vi bör inrikta oss på att söka komma fram till vad som skall göras för att förbättra både arbetstakten och arbetsresultaten. Vi bör fånga upp det stöd en bred folkopinion utgör och visa större djärvhet i våra beslut. Nationella intressen kan och bör kanaliseras så att ett för samtliga nordiska folk fördelaktigt resultat uppnås.

Denna session kommer att bjuda på rika tillfällen för de nordiska politikererna att visa sin uppriktiga vilja att samlarbeta effektivt i Norden.

Med förhoppningen om att så skall ske har jag äran att härmed förklara Nordiska rådets 16:e session öppnad.

2

Namnupprop: godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 6 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter:

Alenius, Ele, Finland
Andersen, P. Nyboe, Danmark
Aspling, Sven, Sverige¹
Baunsgaard, Hilmar, Danmark
Benediktsson, Bjarni, Island

Bondevik, Kjell, Norge
 Borten, Per, Norge
 Erlander, Tage, Sverige
 Guldborg, Ove, Danmark¹
 Hartling, Poul, Danmark
 Holmqvist, Eric, Sverige¹
 Johansson, Rune, Sverige¹
 Johnsson, Emil, Island
 Karjalainen, Ahti, Finland
 Kekkonen, Matti, Finland¹
 Kling, Herman, Sverige
 Kyllingmark, Hakon, Norge
 Lange, Gunnar, Sverige
 Larsen, Helge, Danmark¹
 Lindeman, Lars, Finland
 Lundkvist, Svante, Sverige¹
 Lyng, John, Norge¹
 Lyngstad, Bjarne, Norge
 Moberg, Sven, Sverige¹
 Myklebust, Oddmund, Norge
 Myrvoll, Ole, Norge
 Nilsson, Torsten, Sverige¹
 Oittinen, R. H., Finland
 Paasio, Rafael, Finland¹
 Palme, Olof, Sverige¹
 Salonen, Olavi, Finland¹
 Seip, Helge, Norge
 Selmer, Elisabeth Schweigaard, Norge¹
 Simonen, Aarre, Finland
 Thestrup, Knud, Danmark
 Wickman, Krister, Sverige
 Willoch, Kåre, Norge
 Aarvik, Egil, Norge¹

Valda medlemmar

Andersen, K. B., Danmark
 Backlund, Georg, Finland
 Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
 Bjarnason, Sigurður, Island
 Björkman, Folke, Sverige
 Bratteli, Trygve, Norge
 Bundvad, Kaj, Danmark
 Cassel, Leif, Sverige
 Christensen, Henry, Danmark
 Christiansen, Ragnar, Norge
 Damsgaard, Kresten, Danmark
 Ehrnrooth, Georg C., Finland
 Ekendahl, Sigrid, Sverige
 Eriksen, Niels, Danmark
 Geijer, Arne, Sverige¹

Gustafsson, Einar, Sverige
 Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
 Hara, Erkki, Finland
 af Heurlin, Kaarlo, Finland
 Holmberg, Yngve, Sverige
 Honkonen, Kuuno, Finland
 Hordvik, Olav, Norge
 Horn, Svend, Danmark
 Hækkerup, Per, Danmark
 Ingimundarson, Sigurður, Island
 Jacobsen, Nils, Norge
 Jensen, Jørgen, Danmark
 Johannessen, Martha, Norge
 Jóhannesson, Ólafur, Island
 Johansson, Tage, Sverige
 Johnsen, Hakon, Norge
 Kjartansson, Magnús, Island
 Korvald, Lars, Norge
 Krag, Jens Otto, Danmark
 Laaksonen, Mikko, Finland
 Lahtela, Olavi, Finland
 Larsen, Aksel, Danmark
 Larsson, Lars, Sverige
 Leirfall, Jon, Norge
 Leiro, Lars, Norge
 Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
 Løbak, Harald, Norge
 Mathiesen, Matthías Á., Island¹
 Mellqvist, Sven, Sverige
 Møller, Gerda, Danmark¹
 Møller Warmedal, Johan, Norge
 Nørgaard, Ivar, Danmark
 Ohlin, Bertil, Sverige
 Philip, Grethe, Danmark
 Ranmark, Dagmar, Sverige
 Rihtniemi, Juha, Finland
 Rognerud, Berte, Norge
 Räsänen, Pauli, Finland
 Røiseland, Bent, Norge
 Saalasti, Kerttu, Finland
 Salo, Tuure, Finland
 Salvesen, Salve, Norge
 Samuelsberg, Harald, Norge
 Savela, Veikko, Finland
 Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
 Siltanen, Sylvi, Finland
 Sirén, Eino, Finland
 Skoglund, Gösta, Sverige¹
 Skytte, Karl, Danmark
 Stray, Sverre, Norge

¹ Ej närvarande vid uppropet.

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, H. C., Danmark

3

Val av presidium

Arbetsutskottet hade föreslagit, att till president skulle väljas Svenn Stray, Norge, och till vice presidenter Jens Otto Krag, Danmark, Eino Sirén, Finland, Sigurður Bjarnason, Island, och Leif Cassel, Sverige.

Arbetsutskottets förslag bifölls.

Stray övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

4

Anförande av nyvalde presidenten

Presidenten: Må jeg få lov å takke Nordisk Råd for den ære og tillit som er vist meg ved at jeg er valgt til Rådets president. Jeg vil også få lov til å takke president Sirén for de vakre og varme ord han rettet til Det norske storting, og det han sa om Stortingets hus.

Det er en glede for meg på vegne av den norske delegasjon å ønske Nordisk Råd velkommen til Oslo, og jeg vil uttrykke håpet om at våre nordiske venner og gjester må finne seg vel til rette under sitt opphold her. Må jeg også forsikre om at det er det vakre solskinnsvær og ikke den kolde temperatur som avspeiler de følelser vi nordmenn har overfor alle dere våre venner som i disse dager gjester oss.

Ved siden av Rådets medlemmer ønsker jeg også spesielt velkommen til de nordiske lands ambassadører i Oslo, som vi har den glede å se iblant oss, og likeledes velkommen til foreningene Nordens formenn og til observatører fra

EFTA og Be-Ne-Lux' Parlamentariske Råd.

Den forestående sesjon har, som Rådets medlemmer allerede vil være kjent med, mange betydningsfulle saker på sin dagsorden.

Jeg nevner naturforurensningsspørsmålene. I våre samfunn betyr forurensningen — enten den skriver seg fra industrien, fra transportvirksomhet eller privat husholdning — en stadig større fare for helse og trivsel.

Spørsmålene om felles forskningsopplegg vil også denne gang ha en fremtredende plass under våre forhandlinger. Betydningen av å anvende våre begrensede ressurser slik at vi samlet får maksimalt utbytte, vil være allment erkjent. Derimot viser det seg at den praktiske gjennomføring til tross for det ofte støtter på vanskeligheter. Det er min oppfatning at Nordisk Råd her vil kunne gjøre en vesentlig innsats.

De store flyplass- og broprosjekter i Öresunds-området angår naturligvis i første rekke Danmark og Sverige. Men så nær knyttet til hverandre som våre land også er kommunikasjonsmessig, vil det heller ikke for våre øvrige land være likegyldig hvilke løsninger som blir valgt. Vi er derfor takknemlig for at disse spørsmål er tatt opp i Nordisk Råd så de kan bli belyst på bredest mulig grunnlag.

I forgrunnen under Rådets drøftelser i denne sesjon regner jeg likevel med at det blir forholdene i Europa og markedssituasjonen som kommer til å stå. Da vi sist var samlet i Helsingfors, stod disse spørsmål også i høy grad på dagsordenen. Den gang ventet man på Storbritannias fornyede ansøking om medlemskap i EEC. De fleste ikke bare håpet, men regnet vel med at det britiske fremstøt ikke igjen ville bli avvist. Det spørsmål som i første rekke opptok oss, var hvordan hvert enkelt av våre nordiske land kunne ordne sin egen tilknytning til Det europeiske fellesskap uten at man som følge av dette rev opp det verdifulle som er vunnet innen det

nordiske samarbeid. I dag er det konsekvensene av det nye franske nei til et samlet Europa som opptar oss.

Uten å risikere å bli oppfattet som en urealistisk optimist, må det være mulig å gi uttrykk for den oppfatning at Frankrikes nåværende holdning vil vise seg å være midlertidig, og at den faktisk ikke i det lange løp lar seg opprettholde. Nyheten om det møte som skal holdes av fellesmarkedslandene den 29. denne måned, får være et lite tegn nettopp på dette.

Den foreliggende europeiske situasjon har frembrakt flere medlemsforslag fra Rådets medlemmer.

Må det være tillatt å si, uten å starte noen forhåndsdebatt om disse spørsmål, at vi fra norsk side finner det maktpåliggende å understreke at det i den nåværende fase må gåes frem med varsomhet. Vi må ikke ta skritt som på lengre sikt kan vanskeliggjøre det endelige mål, et europeisk fellesskap som omfatter alle Europas frie nasjoner. Heller ikke må vi i vår iver etter å oppnå midlertidige løsninger foreta oss ting som kan føre til at det i den overgangsperiode som ligger foran oss, skapes nye problemer som kan vise seg å være mer besværlige enn dem man allerede har.

Dette innebærer ikke noen avvisning av en drøftelse av alternative overgangsordninger, bare en understreking av at den foreliggende situasjon ennå er så lite avklart at det må utvises den største varsomhet under behandlingen av slike, og at man ikke må tape det endelige mål av syne.

Man vil erindre at ved de anledninger man tidligere har drøftet disse spørsmål i Rådet, har det vist seg at det har foreligget ganske avvikende synspunkter landene imellom, og i noen grad også innen de enkelte delegasjoner. Jeg skulle tro at situasjonen i så måte neppe har endret seg vesentlig denne gang. I slike tilfelle er det naturligvis vanskelig å nå frem til enighet om rekommandasjoner som har konkret praktisk innhold, og som er mer enn vakre ønskemål.

Jeg vil imidlertid gjerne advare mot at man oppfatter slik uenighet som et sammenbrudd for den nordiske enhet, eller at drøftelsen i Rådet derfor skulle være spilt møye.

Nordens enhet er i første rekke be-tinget av fellesskap i samfunnsformer og kultur. Strukturelt og geografisk er våre land i ikke liten grad forskjellige. Det har ført til at våre næringsinteresser og politiske synspunkter ofte har gått i forskjellig retning.

Det er imidlertid et fremtredende trekk så vel ved våre nasjonale samfunn som ved Norden som helhet, at vårt fellesskap ikke alene består i enighet om ethvert spørsmål, men at det i vel så høy grad gir seg uttrykk i at samfølelse og samhold består tross ulike oppfatninger og interessemotsetninger.

Med disse ord vil jeg igjen ønske velkommen til radsmøtet i Oslo og uttrykke hap om at vårt arbeid må være til gagn for Nordens folk.

5

Spørsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen

Presidiet hade föreslagit, att tillåtelse måtte meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

6

Fastställande av saklista

Presidiet hade föreslagit, att å saklistan för sessionen skulle upptagas de saker, vilka icke utmärkts med asterisk i den utdelade förteckningen över i rådet anhängiga saker (se s. 19—32).

Saklista för sessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

7

Tillsättande av utskott

Arbetsutskottet hade föreslagit, att det skulle tillsättas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett socialpolitiskt utskott och ett trafikutskott, samtliga med ettvarl 13 medlemmar, samt ett ekonomiskt utskott med 17 medlemmar.

Arbetsutskottets förslag bifölles.

8

Fördelning av medlemmar å utskotten

Arbetsutskottet hade föreslagit följande fördelning av radets medlemmar på utskotten:

Juridiska utskottet:

Danmark:

Jørgen Jensen (KF)
Ivar Nørgaard (S)
Grethe Philip (RV)

Finland:

Georg Ehrnrooth (Sv)
Erkki Hara (KoK)
Osmo Kock (Skdl) (under sessionen ersatt av Pauli Räsänen (Skdl))

Island:

Matthias Á. Mathiesen (Sj)

Norge:

Lars Leiro (Sp)
Johan Møller Warmedal (H)
Harald Samuelsen (A)

Sverige:

Ingrid Gärde Widemar (fp)
Sven Mellqvist (s)
Tage Johansson (s)

Kulturutskottet:

Danmark:

K. B. Andersen (S)
Jens Bilgrav-Nielsen (RV)
Niels Eriksen (V)

Finland:

Georg Backlund (Skdl)
Kerttu Saalasti (K)
Sylvi Siltanen (Sd) (den 19/2--22/2 ersatt av Tyyne Paasivuori (Sd))

Island:

Ólafur Jóhannesson (F)

Norge:

Olav Hordvik (V)
Håkon Johnsen (A)
Berte Rognerud (H)

Sverige:

Folke Björkman (h)
Dagmar Ranmark (s)
Fridolf Thapper (s)

Socialpolitiska utskottet:

Danmark:

Kaj Bundvad (S)
Gerda Møller (KF)
Per Hækkerup (S)

Finland:

Kaarlo af Heurlin (Sd)
Tyyne Leivo-Larsson (Tpsl)
Veikko Savela (K)

Island:

Sigurður Bjarnason (Sj)

Norge:

Lars Korvald (Kf)
Harald Løbak (A)
Salve Salvesen (A)

Sverige:

Lars Larsson (s)
Sigrid Ekendahl (s)
Einar Gustafsson (cp)

Trafikutskottet:

Danmark:

Kresten Damsgaard (V)
Svend Horn (S)
Aksel Larsen (SF)

Finland:

Mikko Laaksonen (Sd)
Olavi Lahtela (K)
Tuure Salo (Lib)

Island:

Magnús Kjartansson (Ab)

Norge:

Nils Jacobsen (A)
Martha Johannessen (A)
Jon Leirfall (Sp)

Sverige:

Leif Cassel (h)
Birger Lundström (fp) (under sessio-

nen ersatt av Ingrid Segerstedt Wiberg (fp))

Gösta Skoglund (s)

Ekonomiska utskottet:

Danmark:

Henry Christensen (V)

J. O. Krag (S)

Karl Skytte (RV)

H. C. Toft (KF)

Finland:

Kuuno Honkonen (Skdl)

Juha Rihniemi (KoK)

Eino Sirén (Sd)

V. J. Sukselainen (K)

Island:

Sigurður Ingimundarson (A)

Norge:

Trygve Bratteli (A)

Ragnar Christiansen (A)

Bent Røiseland (V)

Svenn Stray (H)

Sverige:

Arne Geijer (s)

Yngve Holmberg (h)

Bertil Ohlin (fp)

Sven Sundin (cp)

Arbetsutskottens förslag bifölles.

9

Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Arbetsutskotten hade till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» föreslagit

från Danmark K. B. Andersen och Henry Christensen,

från Finland Georg Backlund och V. J. Sukselainen,

från Island Sigurður Ingimundarson och Matthías Á. Mathiesen,

från Norge Håkon Johnsen och Berte Rognerud och

från Sverige Birger Andersson och Ingrid Segerstedt Wiberg.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

10

Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

Arbetsutskotten hade till revisorer för »Nordisk Kontakt» föreslagit Sven Sundin, Sverige, och Folke Björkman, Sverige, samt till revisorssuppleant Sigrid Ekendahl, Sverige.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

11

Bemyndigande för utskotten att lägga sådana meddelanden och berättelser till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan

Presidiet hade föreslagit, att utskottet måtte få rådets bemyndigande att lägga till handlingarna de meddelanden och berättelser, som avgivits till sessionen men som icke upptagits å saklistan och följaktligen utmärkts med asterisk i förteckningen även i rådet anhängiga saker.

Presidiets förslag bifölles.

Förhandlingarna avbröts kl. 11.34.

Protokoll

1:a mötet (2:a avd.)

Lördagen den 17 februari 1968 kl. 15.00

President: Svenn Stray

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

Meddelande

Det meddelades att undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, utrikesminister John Lyng, Norge, och justitieminister Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, samt Gösta Skoglund, Sverige, och Arne Geijer, Sverige, intagit sina platser i rådet.

Meddelande

Det meddelades att utskotten konstituerat sig och att förmän och vice förmän valts

i juridiska utskottet

förman: Ivar Nørgaard, Danmark

vice förman: Matthías Á. Mathiesen, Island

i kulturutskottet

förman: Ólafur Jóhannesson, Island

vice förman: K. B. Andersen, Danmark

i socialpolitiska utskottet

förman: Lars Korvald, Norge

vice förman: Kaarlo af Heurlin, Finland

i trafikutskottet

förman: Tuure Salo, Finland

vice förman: Birger Lundström, Sverige

i ekonomiska utskottet

förman: Arne Geijer, Sverige

vice förman: Bent Røiseland, Norge

Presidenten: Jeg skal gjøre oppmerksom på at presidiet har innstilt på at det skal være adgang til replikker på to minutter etter innlegg av talerne på talerlisten. Jeg vil imidlertid også gjøre oppmerksom på at der er inntegnet et meget stort antall talere, og skal det bli mulig å bli ferdig med talerlisten innen den tid som er forutsatt i møteprogrammet for Rådet ved denne sesjon, er det derfor nødvendig at talerne i noen grad forsøker å gjøre sine taler så korte som mulig, og likeledes at man forsøker ikke i utrengsmål å benytte seg av den adgang til replikker som er åpnet.

Presidenten gjør også oppmerksom på at han har tenkt å avbryte ettermiddagens forhandlinger senest kl. 18.30.

12

**Rapport från Nordiska rådets presidium
(Dokument nr 1) och Rapport om nordiskt samarbete under år 1967
(Dokument 3)**

Holmberg, Sverige: Herr president! Det kan synes paradoxalt att det kanske viktigaste ämnet, som under senare

är diskuterats i Nordiska rådet, har varit möjligheterna för de nordiska länderna att vinna anslutning till den Europeiska ekonomiska gemenskapen. Förklaringen härtill är självfallet inte att det nordiska samarbetet skulle ha spelat ut sin roll för att ersättas av ett allmänt västeuropeiskt samarbete. Orsaken till den pågående diskussionen är i stället densamma som under flera år tvingat fram det nordiska samarbetet. Våra länder var för små för att göra sig gällande i en hårdnande ekonomisk, social, kulturell och vetenskaplig konkurrens. Det nordiska samarbetet gav oss nya möjligheter till en fortsatt utveckling. I dag ser vi en tid framför oss då Norden är för litet för att tillgodose gemensamma intressen. Det är därför naturligt för oss att med bibehållen gemenskap medverka i en större integrationsprocess för att tillsammans med de stora länderna eller sammanläggningarna i Europa infria de ekonomiska, sociala och kulturella krav som ställs på Europas industrialiserade stater.

Säkert finns det många som anser att olikheterna mellan de nordiska länderna fortfarande är så stora att det av praktiska skäl är lämpligt för dessa länder att individuellt söka inlemmas i den stora ekonomiska integrationen. Jag tror dock att detta är en felsyn. Tvärtom måste vi inrikta oss på att vidareutveckla det nordiska samarbetet just för att vi därigenom säkrare kan medverka till att skapa det Europa som alla talar om men som ännu ingen kan föreställa sig hur det slutgiltigt skall utvecklas.

Det nordiska gemensamma uppträdandet har hitintill visat sig vara av stor betydelse när det gällt att bygga ut vårt redan tidigare intima samarbete i de internationella organisationerna. Exempel på detta är vårt uppträdande i FN, Europarådet och i en mängd vetenskapliga och andra organisationer. Detta bör på samma sätt kunna användas i arbetet på att bygga ut den Europeiska ekonomiska gemenskapen. Vi

har i detta avseendet många fördelar att peka på. Norden har växt samman ekonomiskt, socialt och kulturellt mycket snabbt under de senaste åren. I flera fall har integrationen inom Norden gått snabbare än inom EEC-länderna och inom Benelux. Till viss grad kan denna utveckling tillskrivas Nordiska rådets verksamhet. Parallellt härmed har det växt fram en insikt både i Norden och ute i Europa om att vi som förhandlingspolitisk enhet besitter en icke föraktlig styrka. Härigenom har Norden också fått ökat ansvar för den fortsatta ekonomiska integrationen i Europa.

Bilden har på denna punkt givetvis markerats av det utomordentligt goda resultat som de gemensamma förhandlingarna förra året i Kennedyronden gav. Den gången lyckades de nordiska länderna verkligen visa att enighet ger resultat.

Å andra sidan tror jag vi måste ha klart för oss att det också finns en tendens att lägga in mera i det nordiska samarbetet än vi har täckning för. Vi kan också se tillbaka på misslyckandet. I fråga om utrikes- och säkerhetspolitiken har någon nordisk enhet inte kunnat skapas efter kriget. Tanken på att skapa en nordisk tullunion lyckades vi heller inte på 1950-talet genomföra. De handelspolitiska fördelar som vi nu upplever av den ökade nordiska samhandeln är närmast ett resultat av EFTA:s tillkomst. I båda dessa frågor har det alltså visat sig svårt att skapa ett gemensamt handlande utåt. Det nordiska samarbetet har inte räckt till.

Frågan är nu om vi skall uppleva samma situation i fråga om Norden och EEC. Skall de nordiska länderna var för sig genom egna förhandlingar och genom ett ensidigt bevakande av sina nationella intressen närma sig EEC och därvid kanske t. o. m. äventyra en del av den nordiska sammanhållningen. Eller skall vi lyckas organisera våra länder som en gemensam grupp och med iakttagande av våra givna förpliktelser inom EFTA och därmed också

till Storbritannien nå medlemskap eller någon annan godtagbar form för anknötning till EEC? I själva verket är detta huvudfragan i dagens marknadsdebatt i Nordiska rådet.

Det finns tecken som tyder på att betydande svårigheter möter tanken på ett gemensamt uppträdande från Nordens länder gentemot EEC. Vi har föregående års diskussion i Helsingfors klart i minnet. Där enade vi oss om en rekommendation som strängt taget saknade konkret innebörd. Den gav endast uttryck för den allmänna önskan, som alltid framförts i Nordiska rådet, om att man skall söka åstadkomma största möjliga samarbete i detta fall i fråga om de europeiska samarbetssträvandena. Det fanns förvisso skäl för denna, till intet förpliktande allmänna formulering. Diskussionen fördes just i det ögonblicket som en ny fas i europafrågan höll på att inledas. England hade meddelat sin avsikt att söka medlemskap i EEC, Danmark och Norge stod i kö och även i Sverige skedde en gradvis förändring till en positiv och aktiv inställning till en svensk medlemsanslutning till EEC. Att i ett sådant läge göra bestämda och klara uttalanden i Nordiska rådet var självfallet inte lätt.

Historien tycks emellertid nu snabbt kunna upprepa sig. I dag står vi inför en till synes liknande situation. De nordiska ländernas europapolitik är lika komplicerad och svårbedömlig i dag som den var för ett år sedan. Till följd av den franska förhållningstaktiken gentemot England och därmed även gentemot de nordiska ländernas medlemsansökningar har en broms lagts på utvecklingen. Ett nytt dödläge anses ha uppstått och många tror att möjligheten att åstadkomma ett enat Europa på nytt skjutits in i en oviss framtid.

Ytligt sett kan det t. o. m. förefalla som om vi återförts till läget 1963 då England och därmed de andra stater som ville medverka i EEC fick nej. Det vore dock fel att dra alltför långtgående paralleller. Det finns skillnader, som är långt viktigare än eventuella likheter

i situationen. I dag har samarbete och integration inom EEC gått så långt att det inte ges någon återvändo. I dag har också inom EEC växt fram en ökad insikt om att integrationen måste gå vidare och omfatta även andra europeiska länder. Man har kommit underfund med att ett Europa som skulle kunna uppträda som likaberättigad part med USA och Sovjet icke kan bildas utan Englands och Nordens samverkan. I dag är också situationen annorlunda eller låt mig säga mer utvecklad inom Norden. Med åren har den nordiska marknaden blivit stor och köpstark. I dag är det ömsesidiga ekonomiska beroendet de nordiska länderna emellan större än bara för några år sedan och i dag behöver samtliga de länder, som nu tillhör EEC, Norden som handelspartner långt mera än vad de gjorde i början av 1960-talet.

Å andra sidan kan vi nu *inte* ta ett bakslag med samma lugn som 1963. 1963 befann sig nämligen EFTA i en expansiv utveckling och utgjorde en drivkraft till sysselsättning och stigande välbästand. Utvecklingen inom Norden och EFTA har på sätt och vis hjälpt oss över de svårigheter som skapades genom att 1963 års marknadsförhandlingar inte lyckades. Den handelspolitiska splittring med tullhinder för vår exportindustri som följt i spåren har hitintills kompenserats genom nordisk samhandel och av EFTA:s utveckling.

Denna situation kan vi emellertid inte räkna med i framtiden. EFTA och Norden har inte mycken mer töjmån även om viss ytterligare ökning av handeln genom undanröjande av bestående hinder kan åstadkommas.

Det är mot denna bakgrund, herr president, som vi måste se bl. a. de många tilläggsförslag om Norden och Europa som framförts från enskilda svenska rådsrepresentanter den senaste veckan. Avsikten med förslagen är att söka komma ur den återvändsgränd som de europeiska marknadsförhandlingarna råkat in i. I det förslag som väckts av Leif Cassel och mig har vi sagt att det är

nödvändigt att finna en ny uppslags-
ända och förutsättningslöst pröva andra
vägar för de nordiska ländernas an-
knytning till EEC än dem som hitin-
tills beträffats. Mot detta har anförts att
det kan leda till en splittring mellan
Norden och Storbritannien.

Sådana missförstånd bör inte få
spridning. Det finns därför anledning
att betona att vi — herr Cassel och jag
— inte är beredda att diskutera andra
tekniska lösningar än dem som tryggar
de nordiska förbindelserna med övriga
EFTA-länder. Detta framgår också av
tilläggsförslaget. Avsikten måste vara
att på litet längre sikt underlätta och
icke försvåra för Storbritannien att
finna former för sin anslutning till
EEC. Vi menar också att det såväl ur
EFTA:s som ur EEC:s synpunkt vore
ett värde om de nordiska länderna toge
ett gemensamt initiativ för att under-
söka en anslutningsform till EEC som
sedermera kunde övergå till fullt med-
lemskap i den Europeiska gemenskapen
för de länder inom Norden där
detta är möjligt och riktigt. Ett sådant
gemensamt initiativ skulle utgöra en
förberedelse till en samlad förhandling
med EEC från nordisk sida om de nu
pågående försöken från bl. a. Tysklands
och Benelux sida att få i gång reella
överläggningar med England och andra
länder som ansökt om medlemskap,
skulle misslyckas.

Jag vill emellertid sluta detta anfö-
rande med några korta synpunkter om
vad ett sådant initiativ skulle innebära.

För det första bör det utbyte av ut-
redningsmaterial och den information
som redan nu sker mellan de nordiska
ländernas regeringar om EEC-proble-
met fördjupas och intensifieras.

För det andra bör de nordiska län-
derna bl. a. på grundval av detta ma-
terial diskutera i vilken utsträckning
det redan nu är önskvärt och möjligt
att anpassa sin lagstiftning på t. ex. det
ekonomiska, sociala, kulturella området
till Sexländernas lagstiftning.

För det tredje bör på grundval av
detta material diskuteras möjligheterna

till ett gemensamt förhandlingsuppträ-
dande från de berörda ländernas sida
gentemot EEC avsett att snabbast föra
in de nordiska länderna i EEC. Själv-
fallet måste man därvid söka arbeta
sig fram till en metod som även under-
lättar för Storbritannien att nå fullt
medlemskap eller annan ansiutning till
EEC.

Sådana åtgärder skulle psykologiskt
säkra Nordens position och öka våra
möjligheter att lämna vårt bidrag i den
europeiska integrationen.

Herr president! Vad de nordiska län-
derna var för sig och särskilt Norge
kan prestera har visat sig i de Olym-
piska spelen. Ett gemensamt nordiskt
landslag skulle dock utveckla ännu
större slagkraft och nå ännu större
framgång. Detsamma gäller inför de
förestående europaförhandlingarna.

Statsminister **Borten**, Norge: Det er
fra gammelt av enighet om ikke å føre
forsvars- og sikkerhetspolitikk inn i
våre drøftinger i Nordisk Råd, og det
skal også jeg avholde meg fra. Det kun-
ne imidlertid være grunn til å peke på
at denne sesjon finner sted i en urofylt
og komplisert internasjonal situasjon,
som kaster skygger over verden. Ingen
av våre land er direkte berørt og Nor-
den kan være takknemlig for at det ut-
gjør et såkalt fredelig hjørne. Men like-
vel berøres vi av det som skjer — vi
kan ikke leve vårt eget liv isolert fra
utviklingen utenfor Norden. Og løsnin-
gen av våre nasjonale og nordiske pro-
blemer vil være betinget av hvordan
tilsvarende problemer løses på det in-
ternasjonale plan. Det er derfor i vår
egen interesse at vi hver for oss og i
samarbeid deltar i arbeidet for å løse
også internasjonale spørsmål.

Vi er i Nordisk Råd, som naturlig er,
ofte tilbøyelige til å kretse om samar-
beidet på det hjemlige plan slik at vi
overser de mange og gledelige eksem-
pler vi har på nordisk samvirke i vår
utadvendte politikk. Det kan være
grunn til å understreke at Norden i dag
står samlet i det syn at De forente na-

sjoner utgjør hjørnesteinen i våre lands fredspolitik. Den gamle nordiske retts-tanke ønsker vi gjennom FN å overføre også til mellomfolkelige relasjoner. Våre muligheter for å bidra til å skape og opprettholde en internasjonal rettsorden ligger i en aktiv deltakelse på det mellomfolkelige plan. I denne sammenheng vil jeg særlig peke på den rolle de nordiske land har spilt i arbeidet for å utbygge FN's fredsbevarende operasjoner. Dette har samtidig pålagt oss en forpliktelse som vi må være rede til å innfri også i fremtiden når situasjonen gjør det påkrevet — og om nødvendig i større grad enn hittil.

Et nytt internasjonalt perspektiv og nye oppgaver har åpnet seg for vår generasjon gjennom den aktualitet fattigdommen og ernæringssituasjonen i verden har fått. På samme tid som vi nå har møte i Nordisk Råd, holdes jo konferansen i New Delhi som behandler det grunnleggende samtidsproblem vi her står overfor. Denne skal drøfte og ta stilling til tiltak for å fremme den økonomiske vekst i utviklingslandene og dermed bidra til å jevne ut levevilkårene i verden.

Det er gledelig å kunne konstatere at de nordiske land har hatt et meget nært samarbeid under forberedelsene til den såkalte UNCTAD II.

Ved hjelp av ekspertgrupper og bruk av arbeidsdelingssystemet, har vi sikret oss at vi kan opptre samlet og med så å si ensartet syn i praktisk talt alle spørsmål. Det er grunn til å anta at det vil være fordelaktig at de nordiske land også for fremtiden tar sikte på en koordinering når det gjelder utviklingshjelp, for derved å gi den innsatsen hvert enkelt land gjør på dette område, større effekt.

Vi står i dag overfor tendenser i verdensøkonomien som skaper uro i land som er så avhengig av et stort internasjonalt varebytte som de nordiske. Vårt velstandsgrunnlag avhenger av at det er vekst og ekspansjon i verden omkring oss. Grunnlaget for en vekstpolitikk som kan sikre full sysselsetting

og full utnyttelse av ressursene forøvrig, gir seg imidlertid ikke selv. Fjernelse av tollgrenser landene i mellom kan bety meget for vekstvilkårene, men den økonomiske politikk og et smidig internasjonalt betalingssystem vil være det avgjørende. Det er derfor om å gjøre at de nordiske land i samarbeid gjør alt som står i deres makt for å påvirke konjunkturpolitikken i de bestemte land. Vi har arbeidet i den retning både i OECD og i Det internasjonale pengefond, men det synes å være behov for økte anstrengelser fremdeles på dette område.

Under forrige sesjon var ennå bare opptakten til den nordiske fellesopptreden i Kennedy-runden gjort. De forhåpninger vi da gjorde oss om resultatene, ble ikke gjort til skamme. Alle synes også å være enige om at de gjensidige ofre vi bragte for å komme fram til felles forhandlingsopplegg, ble mer enn oppveiet ved at hvert enkelt land oppnådde mer enn de hadde kunnet gjøre ved enkeltvis opptreden. Dette er en erfaring vi skal legge oss på minnet.

Markedsspørsmålene har nå stått høyt på dagsordenen ved flere sesjoner i Nordisk Råd. I Helsingfors for 10 måneder siden var det de britiske forsøk på å få i gang forhandlinger med EEC og den refleksevirkning dette ville få i Norden som stod i forgrunnen. I dag ligger søknader på bordet i Brussel om forhandlinger om tilslutning fra bl. a. Danmark, Norge og Sverige. Som kjent er det helt på det visse når forhandlinger kan bli innledet, og det som i beste fall synes å kunne oppnås i forholdsvis nær framtid er delløsninger når det gjelder markedssplittelsen.

I denne flytende markedssituasjon er det vanskelig å fastlegge noe bestemt handlingsprogram for tiden framover.

Be-Ne-Lux-landene har tatt et initiativ for å forhindre at de to markedsblokkene blir stadig lenger fra hverandre. De skandinaviske land har reagert stort sett likt på dette initiativ. De fransk/tyske samtaler som har vært ført i Paris i de siste dager vil forhåpent-

ligvis føre til at det kommer i stand drøftinger om en tilfredsstillende løsning på markedsproblemene.

Når det gjelder mulige initiativ overfor EEC fra de land som på noe forskjellig grunnlag har søkt om tilknytning, må det være riktig at disse mest mulig kanaliseres gjennom EFTA. Dette innebærer at Storbritannia i større utstrekning enn hittil må søke reell forhåndskontakt med sine partnere før det lanseres nye konkrete fremstøt i markedssaken. Forpliktelsen til konsultasjon må naturligvis også gjelde for de øvrige medlemsland. EFTA har riktig nok ikke hatt noen suksess som organ for kontakten mellom De seks og De syv eller som brobygger, som det heter. Likevel må det under de aktuelle forhold være hensiktsmessig å bevare og styrke Frihandelsforbundet også som kontaktledd til EEC. Før vi har noe bedre å gå til, må vi ikke risikere å tape noe av det positive vi har oppnådd gjennom EFTA-samarbeidet.

Dette behøver ikke å bety at de nordiske land skal sitte med hendene i fanget i markedsspørsmålene. Tvert om, det bør nøye overveies hva vi i *felleskap* kan gjøre for gjennom EFTA å finne utveier til, så langt det er mulig, å motvirke skadevirkningene av at Vest-Europa er delt i to markedsblokker. Ikke minst med tanke på det forestående ministerrådsmøte i EFTA i London til våren, bør en sterkere fellesinnsats fra nordisk side overveies.

Spørsmålet om å styrke EFTA på det indre plan er stadig aktuelt. Slik utviklingen har artet seg, tror jeg de nordiske land bør opptre mer samlet for å skape bedre balanse i samarbeidet og for å forberede realistiske tiltak som kan bidra til å styrke EFTA på de områder dette er mulig og hensiktsmessig.

Mens vi altså — skal vi si — står på stedet hvil når det gjelder tilnærming mellom EFTA-landene og EEC, går utbyggingen av det nordiske økonomiske samarbeid stadig framover. Det viktigste målet i dette har vi allerede oppnådd ved at den største del av varebyttet i

dag skjer uten toll- og mengdereguleringer. Ser vi bort fra skip, importerte Norge i 1967 varer og tjenester for i alt ca. 4 000 mill. kroner fra de øvrige nordiske land. Til sammenligning vil jeg nevne at importen fra vare to største handelspartnere for øvrig — Vest-Tyskland og Storbritannia — kom opp i ca. 2 400 mill. kroner fra hver. Norge eksporterte varer og tjenester for ca. 2 900 mill. kroner til Danmark, Finland, Island og Sverige til sammen. Dette var vel 300 mill. kroner mer enn var tilsvarende eksport til Storbritannia, som har spilt en så dominerende rolle i Norges utenrikshandel hittil. Det har funnet sted en vekst i varebyttet mellom de nordiske land som vel har sin vesentligste forklaring i at vi gjennom vår deltakelse i EFTA har fjernet så mange handelshindringer mellom oss.

Vi må stadig ha for øyet å utbygge det økonomiske samarbeid videre, uten kanskje nå å gjøre oss for store forventninger om hva som kan skje på kort sikt. En styrking av det nordiske økonomiske samarbeid kan skje samtidig med at vi bestreber oss på å utvikle EFTA. Det er ikke noe motstridende i malsetningen om å undersøke mulighetene for å styrke Norden og EFTA samtidig.

I mitt innlegg i generaldebatten på forrige sesjon i Helsingfors tok jeg for meg en del spørsmål om Nordisk Råds virkemåte og arbeidsformer. Denne gang skal jeg bare innskrenke meg til å uttrykke håpet om at den organisasjonskomité som nå er trådt i funksjon under generaldirektør Fagerholms ledelse, vil kunne legge fram forslag til reformer som kan bidra til å styrke Rådet som organ mellom de nordiske lands parlamentarikere og regjeringer.

Det blir i blant i pressen og av andre etterlyst store nye prosjekter som kan bringe samarbeidet virkelig i sentrum av offentlighetens interesse. Det er ikke alltid så lett å imøtekomme, men på dagsordenen for denne sesjonen er slått opp to viktige prosjekter: en storflyplass i Øresunds-området og forbindel-

sen over Øresund. Det er gledelig at to saker med så stor rekkevidde kan tas opp til drøfting i Nordisk Råd til tross for den særlige betydning disse to sakene har for bare to av landene. På denne maten bør vi kunne gjøre oss håp om at disse sakene får en løsning som gagnar de nordiske land som helhet best.

Det må være tillatt å nevne den svenske overgang til høyrekjøring som et ledd også i det nordiske samarbeid; denne reform vil sikkert gagne utviklingen av trafikken mellom først og fremst de nordiske land. Det er videre all grunn til å gratulere de svenske myndigheter med den heldige gjennomføring av overgangen til høyretrafikk.

Dagsordenen for denne sesjon viser at det nordiske samarbeid er i fortsatt utvikling på en rekke områder. Det er her tilstrekkelig å nevne stikkord som: lokaliseringsspolitikk, samferdselsspørsmål, narkotikaproblemet osv. Jeg vil her bare et øyeblikk feste oppmerksomheten ved det som skjer når det gjelder utbyggingen av forskning og undervisning. Et godt bilde av utviklingen her får en ved å studere rapportene fra Nordisk kulturkommisjon, der det blant annet er gitt en oversikt også over utviklingen i de enkelte land.

Den nasjonale utbygging er i gang og den må fortsette i Norge som i andre land, men det er likevel felter der det ikke bare er ønskelig, men også nødvendig med samarbeid over landegrensene. På noen felter utpeker Norden seg som en høyvelig samarbeidsenhet, i andre tilfeller må samarbeidsområdet utvides ytterligere.

På undervisningsens område har spørsmålet om harmonisering av skoleverket vært meget drøftet i flere sesjoner. Dette er en stor sak som har utløpere til hvert enkelt hjem i alle de nordiske land. Våre skoleordninger har vokst fram og forgrenet seg på nasjonalt grunnlag. De er etter hvert blitt tilpasset samfunnsstrukturen og arbeids- og næringslivet ut fra nasjonale behov. Meget av det som gjennom generasjoner

er oppnådd i de enkelte land, hviler fremdeles på bestemte forutsetninger som man ikke kan se bort fra. Individuelle forskjeller og ulike erfaringer kan her være like befruktende som en total harmonisering. Det er derfor mitt inntrykk at man i denne sak ikke må gå fram slik at man mister noe av det trygge erfaringsgrunnlaget et lands skolevesen er forankret i.

I tilknytning til det jeg nevnte om hva som skjer innen undervisningssektoren, vil jeg også gjerne nevne felles nordisk arbeidsmarked for lærere. Jeg er kjent med at det nå foreligger en henstilling fra Nordisk kulturkommisjon om å løse dette spørsmålet. Fra norsk side ble lærerutdannelse i de øvrige nordiske land likestillet med den nasjonale allerede i 1959 og i gjeldende lov om folkeskolen. Det er utvilsomt ønskelig å komme videre med denne saken, og jeg ser fram til at våre naboland kan gjennomføre omlag tilsvarende bestemmelser som Norge allerede har på dette felt.

På det kulturelle samarbeidsområdet har Nordisk kulturfond nå tilbaketrukk sitt første arbeidsår etter at fondets permanente vedtekter ble ratifisert. Det er for tidlig å si noe bestemt om hvordan denne fellesinstitusjon vil virke, selv om jeg nok har inntrykk av at fondet vil ha betingelser for å kunne realisere interessante og viktige fellestiltak. Det er imidlertid om å gjøre at fondet blir et smidig og våkent instrument i nordisk kulturpolitikk og at det unngår å stivne til i mer eller mindre byråkratiske arbeidsformer. Det er også viktig at dets virksomhet spenner over hele feltet og at det gjennom sine prioriteringer søker å få fram de mest verdifulle tiltak som kan fremmes på felles basis.

Som nevnt allerede under åpningsmøtet, har alle teknisk avanserte land, også de nordiske møtt alvorlig med problemer som oppstår ved en tiltagende forurensning av luft, mark og vann. Vår levestandard er nå engang ikke slik at den bare kan måles i boliger og biler,

ferier og fritid, også våre omgivelser er en viktig del av vår trivsel.

I dag står vi overfor forpliktelser til både å bevare de goder vi her har og å søke å rette opp en del av den skade som allerede er gjort av vår og også av tidligere generasjoner. Det er på høy tid at man for alvor tar opp disse sakene fordi utviklingen på mange områder går så raskt at naturgodene kan bli sterkt redusert på få år, endog forbrukt på få år.

De spørsmål man her står overfor, ligger klart til rette for drøftelser på nordisk plan, særlig når det gjelder den forskning som her må til. Det var for-tjenstfullt av Nordisk Råd å arrangere den konferanse om mark- og vannforurensning som ble holdt i mai 1967 og som brakte fram nok så meget stoff av interesse.

Det er knapt noe område hvor det er viktigere å gjøre seg opp en status om hvor vi står og den videre disponering enn når det gjelder våre ressurser av jord, friluftsområder, vanntilførsler og for den saks skyld også frisk luft. Vi skylder de kommende generasjoner å forvalte disse verdier med omtanke og fremsyn. Vi har klart å gjøre de nordiske land til et fredelig hjørne av verden, vi bør også i samarbeid søke å bevare det som et trivelig hjørne.

Statsminister **Baunsgaard**, Danmark: Hr. præsident! Det ligger mig på sinde ved min første deltagelse som dansk statsminister i Nordisk Råds session at give udtryk for, at den danske regering, der blev dannet efter folketingsvalget den 23. januar i år, nærer et ønske om at fortsætte og styrke samarbejdet mellem de nordiske lande. Der består inden for alle kredse i det danske samfund en levende og varm interesse for samarbejdet med det øvrige Norden. Jeg tror, at samarbejdet vil få voksende betydning i den kommende tid.

Den nordiske samfølelse har vist sin bærekraft. Nordisk Råd har været og vil fortsat være en meget væsentlig faktor i arbejdet for at give denne sam-

følelse udtryk i konkrete samarbejdsforanstaltninger. Der er opnået en række væsentlige samarbejdsresultater. Den nordiske integration er en reel faktor i det nordiske samfundsliv.

Mange af disse resultater er i og for sig nået uden direkte institutionel forbindelse med Nordisk Råd. Men at Nordisk Råd har spillet og spiller en umådelig rolle som samarbejdets katalysator er hævet over enhver tvivl.

Det er den nye danske regerings ønske at fortsætte og udbygge det nordiske samarbejde. Der er mange områder, hvor den nordiske samfølelse med fordel vil kunne udmøntes i et konkret samarbejde. Jeg er overbevist om, at det nordiske samarbejde bør videreføres over en bred front.

Markedsproblemerne har i mange år spillet en fremtrædende rolle ved sessionerne i Nordisk Råd, og debatterne om disse spørgsmål i rådet har betydet meget for meningsdannelsen i vore lande. Det nordiske samarbejde må indtage en nøgleposition i vort arbejde med disse problemer. Den nuværende markedspolitiske situation i Europa, efter at Frankrig for anden gang har afvist Englands optagelse i fællesmarkedet, giver os al mulig anledning til på ny grundigt at overveje Nordens placering i den europæiske markedsdebat.

Det realistiske udgangspunkt for vor stillingtagen må være, at den brede europæiske markedsløsning, som mange havde troet var i sigte, nu er skudt ud i fremtiden. Der kan efter vort skøn ikke være tvivl om, at denne løsning fortsat må være målet for de markedspolitiske bestræbelser. Derfor tilbage-trækker vi ikke vor ansøgning om optagelse i Det europæiske økonomiske Fællesskab. Ansøgningen bliver liggende på fællesmarkedets bord.

Jeg tror ikke jeg behøver at gå nærmere ind på de overvejelser, som er baggrund for den danske markedspolitik. De vil være velkendte for vore nordiske broderfolk, ligesom det vil være velkendt, at den danske markedspolitik

hidtil har bygget på en bred enighed i det danske folketing.

Den udfordring, markedsproblemerne stiller os overfor, er kravet om vore landes deltagelse i et bredt europæisk marked samtidig med, at vi bevarer og udbygger vort eget nordiske samarbejde. Det nordiske økonomiske samarbejde er styrket meget kraftigt i årene siden EFTAs oprettelse, og inden for rammerne af denne organisation har vi i virkeligheden realiseret det hovedmål, man i sin tid ville med planerne om en nordisk toldunion, d. v. s. toldfrihed mellem de nordiske lande. Det ligger helt klart, at vi ikke kan tænke os på ny at se toldmure rejse sig gennem Øresund eller vore forbindelser med de andre nordiske lande kappet over på anden måde.

Med alt dette i erindring kan man vel pege på to hovedsider af vort markedspolitiske problem. På den ene side er der spørgsmålet om at medvirke på bedst mulig måde til at overvinde den europæiske splittelse og sikre Norden en tilfredsstillende placering i en bred markedsløsning. På den anden side er der spørgsmålet om at klare problemerne i tiden indtil da og vore muligheder for at bistå hinanden med at overvinde de vanskeligheder, markedsdelingen påfører os.

Den danske regering mener derfor, at tiden er inde til grundigt at overveje det nordiske samarbejdes muligheder i den foreliggende markedssituation. Det ville næppe være forsvarligt på indeværende session af Nordisk Råd at træffe beslutninger, der binder vore lande til en bestemt politik. På den anden side er det min opfattelse, at vi nu grundigt må overveje hele spørgsmålet om det nordiske økonomiske samarbejde set på baggrund af den markedspolitiske udvikling i Europa. Vi kan ikke blot affinde os med, at udviklingen på dette punkt indtil videre er sat i stå.

Når jeg siger, at det næppe ville være forsvarligt allerede på denne session at træffe beslutninger, der binder os til en bestemt politik, betyder det ikke, at

vi ikke fra dansk side har synspunkter om, hvorledes samarbejdet kan udbygges. Vi er indstillet på, at den side af vort samarbejde, der sker gennem EFTA, skal udvides, og her mener vi, at det er afgørende, at de nordiske lande gør en koordineret og fælles indsats. Jeg vil særlig nævne, at der må være muligheder for at intensivere bestræbelserne på landbrugsområdet, således at landbrugsvarerne i stigende grad inddrages i EFTA og i det nordiske samarbejde.

Der er i det hele taget efter min opfattelse et behov for en politisk afklaring af, i hvilket omfang de markedspolitiske interesser er afvigende eller sammenfaldende, og hvilke muligheder der består for en tilnærmelse mellem disse, for derigennem at skabe forudsætninger for at udbygge det nordiske samarbejde på det økonomiske og markedspolitiske område. Jeg er overbevist om, at dette samarbejde kan styrkes og udbygges.

Lad mig først nævne, at erfaringen fra det nordiske samarbejde under Kennedyrunden viste, at når der forud træffes en bindende politisk beslutning, kan også et handelspolitisk samarbejde gennemføres med positive resultater. I det omfang de politiske forudsætninger kan tilvejebringes, kan de nordiske landes fælles styrke ved samlet optræden udladtil udnyttes bl. a.

ved fælles initiativer inden for EFTA for at styrke det nordiske økonomiske samarbejde inden for EFTAs rammer, ved fælles handelspolitisk optræden over for andre lande, samt

ved fælles optræden ved forhandlinger med Østlandene og en fælles nordisk indsats i forhold til u-landene.

Det interne samarbejde mellem de nordiske lande indbyrdes kan med fordel udbygges på forskellige områder. En sådan udbygning vil tillige følge af et udvidet handelspolitisk samarbejde udadtil og vil også i sig selv kunne bidrage til at styrke den fælles handelspolitikens effektivitet. Det traditionelle samarbejde på en række områder —

enten inden for EFTA eller mellem de nordiske lande alene — kan navnlig udbygges ved et industrielt samarbejde om produktion og afsætning, ved en udbygning af det teknologiske samarbejde omfattende forskning, produktudvikling og uddannelse, ved et samarbejde om løsning af finansieringsproblemerne i forbindelse med industriens produktions- og afsætningsforhold, det teknologiske samarbejde og den igangværende tilpasning af virksomhedsstrukturen, og ved et samarbejde for at harmonisere de nordiske landes politik med hensyn til told, skatter og afgifter.

Sigtet med en udbygning af samarbejdet må ikke mindst være, at de nordiske lande står bedst muligt forberedt til at udnytte de muligheder, som udviklingen i den europæiske markedsituation fremover vil byde på og til selv at vise vejen til nye løsninger.

Herudover er der et stort felt for samarbejde om spørgsmål, der mere er rettet mod de nordiske landes indre forhold, i første række spørgsmålet om harmonisering af nordiske love og retsfor skrifter. Også dette samarbejde bør indrettes på den europæiske situation, og det må være så omfattende, at det giver os alle fordele.

Vi ved, at det er en kompliceret problemstilling, vi står overfor. Derfor må den som allerede sagt overvejes nøje.

Det er min hensigt med de øvrige nordiske landes regeringsrepræsentanter her under sessionen at drøfte, hvordan vi bedst griber sagen an. Jeg har gjort mig visse tanker om et møde af de nordiske stats-, udenrigs- og samarbejdsministre, og det vil vi fra dansk side vende tilbage til under sessionen. Det ville være nærliggende at anmode de nordiske samarbejdsministre om at forberede et sådant møde på regeringschefplan.

Situationen kalder i mange henseender på ny vurdering og fordomsfri tænkning. Vi ved alle, at der er væsentlige nuancer mellem de nordiske landes markedspolitiske problemer, be-

stemt som de må være af de enkelte landes udenrigspolitiske placering og forskellene i landenes økonomiske interesser. Men mon vi ikke også er enige om, at vi ikke blot kan forholde os afventende.

Det må være opgaven for de nordiske samarbejdsministre som en forberedelse til mødet mellem statsministrene at overveje de nordiske landes muligheder for igennem deres samarbejde at afbøde de vanskeligheder for deres egne lande, der følger af markedsdelingen, udbygge deres økonomier i samarbejde og berede dem yderligere til sammen at deltage i en større markedsdannelse samtidig med, at man forbedrer de nordiske landes muligheder for at medvirke til at løse knuden i den europæiske markeds politik.

Ved siden af markedsproblemerne er Øresundsproblemerne den sag på rådets dagsorden, som for øjeblikket ligger Danmark mest på sinde. Det er indlysende, at det er problemer af meget stor praktisk rækkevidde. De løsninger, vi når frem til, vil øve en dybtgående indflydelse på udviklingen i området. Det er også et spørgsmål om meget store kapitalinvesteringer, og det er allerede af den grund af afgørende betydning, at det er det rigtige valg, der træffes. De to hovedemner er den faste forbindelse fra Amager over Saltholm til Skåne og storlufthavnen på Saltholm.

Om begge planer gælder, at det vil være bekesteligt ikke at få dem hurtigt sat i værk, hvis de skal gennemføres. Skal der bygges nye færger og færgelejer til at betjene den stigende trafik, vil det medføre store udgifter, som kunne spares, såfremt broen blev bygget.

Tilsvarende gælder for storlufthavnens vedkommende. Hvis den kan blive så betids færdig, at man kan undgå en ellers nødvendig udvidelse af Kastrup lufthavn, kan der også her spares store investeringer.

En yderligere grund til snarlig beslutning om Øresundsforbindelsen er, at den stadig mere påtrængende planlægning af Øresundsregionen er vanske-

lig at udforme, så længe man ikke med sikkerhed ved, hvor broens endepunkter skal placeres.

For storlufthavnens vedkommende gælder, at den behøves for at sikre Øresundsregionens plads som centrum i den internationale lufttrafik.

Der foreligger nu materiale, som kan danne grundlag for beslutninger vedrørende disse store spørgsmål, idet der både vedrørende broproblemerne og vedrørende lufthavnen er fremlagt udførlige betænkninger fra de sagkyndige. Regeringerne må naturligvis først gennemgå materialet, inden der kan tages stilling, men jeg håber, at det ikke vil vare længe, før der kan træffes principbeslutninger på disse områder af afgørende betydning for den fremtidige udvikling i Norden.

Til slut vil jeg gerne vende mig til et spørgsmål, der ligger mig særlig nær, spørgsmålet om Færøernes deltagelse i Nordisk Råds samarbejde. Jeg vil gerne slå fast, at den nye danske regering fuldt ud stiller sig bag det forslag om færøsk repræsentation i Nordisk Råd, som blev fremsat fra den daværende danske regering ved rådets forrige session. Vi tillægger det stor betydning, at denne sag kan finde en løsning, der kan tilfredsstille alle parter, og det er mit håb, at den komité, der for tiden har forslaget til behandling, inden længe vil kunne fremkomme med et forslag, der kan tjene dertil.

Bratteli, Norge: Det har gått fram av de innlegg som har vært holdt her allerede, at våre land er stilt overfor samarbeidsoppgaver på forskjellige plan. Vi er her i det vesentlige samlet omkring det nordiske samarbeidet. Vi diskuterer som et sentralt spørsmål det vesteuropeiske, vi streifer av og til inn på kontakten mellom våre land og østlandene, og av og til går en inn på spørsmålet om de industrialiserte lands forhold til de fattige land, til utviklingslandene.

Med utgangspunkt i den debatt som her pågår, vil jeg gjerne understreke at

for landene er dette ikke alternative samarbeidsmuligheter. Det er ikke slik at vi her kan eller bør velge det ene eller det andre av disse områder som feltet for et samarbeid mellom våre land og omverdenen. Vi er her henvist til å måtte arbeide parallelt med oppgavene på alle disse plan.

Når det gjelder det nordiske samarbeid, stiller det i dag svært få egentlige prinsipielle problemer, eller kanskje det er riktigere å si det på en litt annen måte, at det er svært få følelsesmessige fordommer mot nordisk samarbeid i dag. Her er det i grunnen bare spørsmål om hvordan en rent praktisk skal utvide dette arbeid. Men vi er, som herr Baunsgaard blant annet var inne på, stilt overfor spørsmålet hvordan en skal avklare de problemer mellom våre land og i våre land som skal sette oss istand til sammen med tid og stunder å finne en tilknytning til en europeisk ordning.

Dette at vi er stilt overfor forskjellige plan hvor vi må arbeide parallelt med oppgavene, fører meg også til å si en annen ting, ikke med utgangspunkt i debatten hittil i dag, men med den fortløpende debatten og delvis med enkelte dokumenter en av og til kan støte bort i. Jeg er ganske overbevist om at om en forsømmer arbeidet med en løsning av det som i dag er de europeiske vanskeligheter — en kunne fristes til å si den europeiske krise — så gjør en det ikke derved lettere å tre i samarbeid verken med østlandene eller med utviklingslandene. Et samarbeid i Vest-Europa stenger selvsagt ikke for et slikt utvidet samarbeid, verken med østlandene eller med utviklingslandene. Tvert imot tror jeg det mer og mer vil bli klart slik at en ordning av Europas egne forhold er en av forutsetningene for å kunne gjøre et mer aktivt arbeid også i samarbeidet med de landområder og verdensdeler utenfor Europa selv.

Den utvikling vi har hatt i Europa i de siste 20 år, har hatt mange trekk som har gitt grunn til å tro at denne konfliktenes verdensdel var på vei til et samarbeidets område. I flukt med

dette har et stadig videregående nordisk samarbeid befestet vårt nordiske område som et fredelig hjørne av verden.

Disse hovedtendensene har imidlertid aldri virket alene. Vanskelighetene har ofte vært store og framgangen har ofte vært svært ujevn. Når vi i dag summerer sluttresultatet opp, gir det imidlertid god grunn til en balansert optimisme for utviklingen både i Norden og i Europa.

Akkurat nå er Vest-Europa inne i en periode av tvilrådighet, av mangel på allment samlende mål, en viss stagnasjon i samarbeidet og mangel på nye og dristige tiltak for å løse oppgavene i den nye tidsperiode som nå ligger foran oss.

Denne situasjon har alvorlige spørsmål å stille til alle europeiske nasjoner — til de større, men også til de små. Dels er hvert lands framtid på godt og vondt bundet til hvordan den videre utviklingen vil forløpe, både i det europeiske område og i verden omkring. Men dessuten har i vår på mange måter integrerte verden hvert land sin del av et felles ansvar for de veier vi skal gå i framtiden.

La meg fra det siste året nevne et par trekk som ikke har vært oppmuntrende, og som viser hvor noen vesentlige oppgaver ligger. Jeg tenker på en rekke av de forhold som ble avdekket i forbindelse med devalueringen av det engelske pundet. Devalueringen i seg selv var en åpenbart nødvendig justering i internasjonal økonomi, og jeg har ikke noe å bemerke til den. Den ble da også akseptert i de fleste kretser. Men begivenhetens alminnelige forløp avdekket på en skremmende måte hvor primitivt internasjonal økonomi stadig er organisert, og hvilket forferdende spillerom det stadig er for ustyrte og anonyme krefter.

Et annet trekk har nær sammenheng med dette. I det siste året har det vært en klar tendens til eksport av deflasjon og stagnasjon fra land til land. Den økonomiske utviklingen i den vestlige verden i 1967 var langt fra tilfredsstillen-

de. Som i tidligere tider har hvert enkelt land isolert sett tilsynelatende gode grunner for sine tiltak. Men de totale virkninger og resultatene er ikke gode. Også her demonstreres følgene av mangel på organisasjon, mangel på koordinering og samarbeid innenfor større områder.

Problemer som disse bringer oss like til kjernen av dagens europeiske situasjon. Trass alle framskritt truer farer for stagnasjon og splittelse, og bak det lurer gamle motsetninger og fiendskap.

De nærliggende handelspolitiske spørsmål er en del — men også bare en del — av dette kompleks. Av mange grunner må handelsspørsmålene ses i sammenheng med hele Europas framtid.

Det må det også for at de nordiske land skal leve med i den utvikling som presser seg fram i vår tids verden. Handelsstatistikken har neppe noen gang vært noen stor inspirasjon for noen nasjon eller for noen stor folkegruppe. — De tilstedeværende handelsministere må ha meg unnskyldt at jeg sier dette. Men den oppgave, i pakt med tidens krav å være med og organisere en fredens og samarbeidets verden, kan vel ha appell til de folkemasser hvis støtte er nødvendig for å løse oppgaven.

Det nordiske samarbeidet har i de siste 10 år hatt en sterk og gledelig utvikling. Den pågående integrasjon, særlig i markedet for industrivarer, har ikke ført med seg de ulemper skeptikere skremte med i 1950-årene — ja, fordelene og mulighetene har vært større enn optimistene den gangen regnet med. Vi måtte som kjent gå vegen om frihandelsforbundet EFTA for å få dette til. Det synes i dag å være bred prinsipiell enighet om å nytte alle muligheter for å utvide og styrke det økonomiske samarbeidet i Norden. På denne basis er det oppgaven å realisere alle praktiske muligheter som her kan legges til rette, og jeg vil gjerne understreke at enhver utvikling av det nordiske samarbeid har sin selvstendige verdi uansett hvordan det i årene framover vil gå på de

andre plan av internasjonalt samarbeid.

Men samtidig må vi være klar over at ikke noen som helst interne nordiske ordninger eller tiltak løser krisen i den europeiske markedssituasjon. Vi er med rette bekymret for den situasjonen. Denne uro kommer også til uttrykk i en rekke forslag som legges fram for denne sesjon av Nordisk Råd.

Det allsidige tilfang av forslag er bl. a. en påminnelse om at det her synes å være behov for en indre avklaring før vi eventuelt kan ta noen mer resolute skritt utad.

En felles nordisk politikk i markedsspørsmålene forutsetter en noenlunde ensartet bedømmelse av dagens europeiske situasjon og av hvilke mål vi vil være med å fremme i den europeiske utviklingen. Et slikt mål kan vanskelig være noe annet enn et organisert og forpliktende samarbeid som omfatter hele Vest-Europa, og som ikke deler de europeiske nasjoner i ulike klasser.

Det har i denne diskusjon vært antydning noe om franske tilbud, eller fransk initiativ, som det har vært uttrykt i visse sammenheng. Så vidt jeg vet har verken Stortinget eller den norske delegasjon noen informasjon om noen slike tilbud eller noe slikt initiativ. Om det foreligger noe slikt, vil jeg anta at en i løpet av denne debatten kanskje vil få nærmere orientering om det. Men vi har da heller ikke noe slikt utgangspunkt for å vurdere betydningen av eventuelt å rekognosere og utprøve hva der måtte ligge i tilbud hvis eksistens eller innhold vi ikke vet noe nærmere om.

Det vil også kunne være av interesse — om det er mulig, men det er kanskje vanskelig — når vi diskuterer Nordens forhold til Europa nettopp nå, å få en orientering om hva der kan foreligge av realiteter etter det tysk-franske møte som nettopp har vært holdt, møtet mellom forbundskansler Kiesinger og president de Gaulle.

Jeg vil ellers gjerne understreke at når det gjelder den i øyeblikket på

mange mater vanskelige europeiske situasjon, kan vi ikke bare basere oss på kortsiktige stemninger og på erklæringer av skiftende innhold og rekkevidde. En må ta sikte på her i hvert enkelt land og også i Norden å kunne utforme en fastere politikk og en klarere og mer langsiktig måsetting også i forholdet mellom Norden og Europa. Framfor alt tror jeg det ville være galt om kortsiktige skuffelser skulle føre til noe i retning av en forkludring av de lengre perspektiver en nesten nødvendigvis må stille opp hvis en skal føre en europeisk politikk. Ut fra dette syn er det også viktig å støtte de krefter i Vest-Europa som virker for en ordening. Og selv om det er ganske uråd å vite hvilken praktisk betydning det tiltak vil ha som Be-Ne-Lux-landene har tatt opp, så bør vi allikevel gi en positiv tilslutning til dette initiativet ut fra det syn at vi bør støtte de krefter som i særlig grad er rede til å ville virke for en ordening.

Vi skal, etter min oppfatning, være meget varsomme i denne situasjon med å foreta oss noe som kan skape misstemninger eller vanskeligheter innad i EFTA. At det der kan være vanskeligheter på forhånd, det er så, vi bør i hvert fall ikke øke dem. I hvert fall fra norsk side har jeg ingen vanskelighet med å si at vi har aldri gått inn i EFTA for å hjelpe Storbritannia. Vi har vært med i EFTA for å hjelpe oss selv, og det har langt på vei vært ganske vellykket. Men det er vår alminnelige vurdering stort sett at en europeisk ordening som fremdeles opprettholder en barriere mellom det europeiske kontinent og Storbritannia, det er ikke noen felles europeisk ordening. Og når her både Norge — og vel Norden samlet — er i den situasjon at vi ved eksport til områder utenfor det nåværende EEC-området er henvist til å skulle tjene en vesentlig del av den valuta hvormed vi skal betale underskuddet i forhold til EEC, er det ganske klart at for oss vil det ikke stå som noen løsning av de europeiske markedsspørsmål om man

tenker seg en ordning hvor de nordiske land eventuelt var med, men hvor Storbritannia fremdeles var utenfor.

Jeg vil gjerne til slutt understreke at de vel utviklede nordiske land har også sin del av ansvaret, ikke bare for sin egen, men også for Europas framtid. Den historiske fortid og dagens situasjon forteller at de vesteuropeiske lands første ansvar overfor verden er å få en tidsmessig orden i sitt eget hus. Det mangler ennå mye på det.

En slik europeisk ordning er en forutsetning for på kortere og særlig på lengre sikt å kunne øke samarbeidet med øst-landene og med utviklingslandene. Et desorganisert og intrigerende Europa er ingen brukbar bru, hverken til øst eller syd.

Vi må ta sikte på fortsatt å utvikle alle muligheter i nordisk samarbeid, og vi må også ta vår del av ansvaret for å vinne over splittelsen i Vest-Europa.

Meddelande

Det meddelades, att Gerda Møller, Danmark, intagit sin plats i rådet.

Statsminister Erlander, Sverige: Herr president! Det tillhör vanan eller traditionen — vilket man vill — att vi ägnar en stor del av generaldebatten åt att klagat över att det nordiska samarbetet har brister och över att Nordiska rådet inte genom sina initiativ haft möjligheter att medverka till att avhjälpa dessa brister. Jag skall inte här fortsätta denna traditionella klagovisa utan vill gärna begagna detta tillfälle till att peka på några områden, där det nordiska samarbetet är en levande realitet.

Flera av talarna i dag har omvitnat att vi på samhandelns område fått uppleva en nära nog explosionsartad utveckling och att inga tecken tyder på att vi inte skulle ha anledning att räkna med att denna utveckling kommer att fortsätta i framtiden. Det är bra att vi

noterar den framgången, men vi gör kanske inte alltid klart för oss bredden, omfattningen och djupet av det samarbete som tar sig uttryck i en snabbt växande internordisk handel.

På samma sätt talar vi ofta om produktionssamarbetet och underleverantörsarrangemangen — för att begagna ett kort ord! — om produktionsuppdelningar, licenstillverkningar o. s. v.

Allt detta är nyttigt. Men vi måste göra klart för oss att både handelns utveckling och det starkt stegrade produktionssamarbetet vilar på en rad lagstiftningsåtgärder och politiska beslut, i åtskilliga fall initierade i Nordiska rådet. Jag vill hänvisa till rationaliseringen av gräns- och tullkontrollen, som inte bara kommer enskilda resenärer tillgodo utan också är en av förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete. Vi fick 1954 den förenklade gränsbevakningen och den gemensamma arbetsmarknaden. Året därpå fick vi ett lika viktigt komplement, nämligen konventionen om social trygghet, som sammanfattar de gällande bestämmelserna på sociallagstiftningens område.

Under de senaste 20 åren har i själva verket stora delar av den ekonomiska lagstiftning, som reglerar det ekonomiska livet i våra länder, blivit gemensamma. Vi kan tala om enhetlig lagstiftning. Kontakterna mellan våra länder har därmed givetvis i högsta grad underlättats. På samma sätt har naturligtvis vad som hänt på samfärdselns område — det må gälla landsvägs-, järnvägs-, sjö-, luft-, post- eller teletrafiken — betydtt mycket när det gällt att skapa förutsättningar för ett närmare ekonomiskt samarbete.

Därmed har jag, herr president, i princip gett min anslutning till närmare kontakter på alla dessa områden. Jag har icke i detalj uttalat mig om Öresundsbron! Men också jag delar den danske statsministerns uppfattning att ett beslut, när nu äntligen utredningsmaterialet ligger på regeringarnas bord, bör komma så snart som det över huvud taget är möjligt.

Det gläder mig att den norske statsministern uppfattar Sveriges övergång till högertrafiken som ett led i strävandena inte bara att göra det lättare för människorna i trafiken utan också när det gäller att underlätta samarbetet på det ekonomiska området.

Ja, om vi sammanfattar så är det uppenbart att allt detta har lett till att vi blivit beroende av varandra på ett helt annat sätt än vi var för 15 år sedan.

Friheten från handelshinder har underlättat inte bara industriföretagens export utan också det produktionsarbete som jag nämnde. Den gemensamma arbetsmarknaden har betydligt tillgången på arbetskraft kunnat förbättras. Och den gemensamma lagstiftningen har gjort det möjligt att snabbt och enkelt, på samma sätt som i hemlandet, ta kontakter tvärs över gränserna. Allt detta är bra. I själva verket har under de senaste 15 åren inte bara på varuproduktionens utan också på varudistributionens område skapats ett handelsmönster, som det kommer att visa sig mycket svårt att bryta; om nu någon skulle komma på idén att försöka göra det.

Vi räknar gärna med allt detta som någonting ganska självklart, men det kanske inte skadar att vi ställer oss frågan: Vad skulle hända om dessa politiska förutsättningar för ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden, som vi gemensamt byggt upp, gick sönder? Vad skulle hända med alla de nordiska ländernas ekonomi i det ögonblick vi eventuellt kastades tillbaka exempelvis 15 år i tiden? Ja, jag behöver bara ställa frågan — något sådant ter sig för oss som en fullkomlig omöjlighet. Vi har blivit beroende av varandra, blivit integrerade mycket mer än man egentligen har klart för sig.

Men skall vi nöja oss med de framsteg som gjorts, eller skall vi söka finna möjligheter att ytterligare öka samarbetet både på handels och på produktionsteknikens område? Jag tror att utvecklingen själv kommer att tvinga

oss att ta ställning till detta problem. I våra länder liksom i hela Europa pågår för närvarande ett snabbt rationaliseringsarbete. Ni har siffrorna aktuella för er — jag vill bara erinra om att vi i Sverige i november 1967 hade 4 procent färre anställda inom industri än året före och samtidigt en 3,3 procent högre produktion.

Man föreställer sig ofta att detta bara gäller industrin. Det är ett nära nog katastrofalt misstag. Samma utveckling gäller i ännu högre grad jordbruket och i eminent grad det skogsbruk som i varje fall Sverige, Finland och i någon mån Norge är så starkt beroende av.

Denna snabba strukturförändring kommer att fortsätta — det finns inga tecken som tyder på att den nu skulle vara avslutad. Därför tror jag att vi kommer att få uppleva de enskilda företagens alltmer växande behov av större marknader, liksom att strukturomvandlingens verkningar i ett land — på det sätt Bratteli nyss anförde — raskt sprider sig över gränserna. Frågan om det ekonomiska samarbetet i Norden berör därför i allra högsta grad de nordiska medborgarnas trygghet. I själva verket kommer, tror vi, den gemensamma arbetsmarknaden och den sociala trygghet, som vi har skapat i mycket hög grad, att för framtiden bli beroende av i vilken utsträckning vi har möjligheter att leda strukturomvandlingen i våra ekonomier på ett sådant sätt att framstegen främjas. Det är på den vägen individens trygghet ökas.

Självklart måste vi följa allt detta med största noggrannhet. Man kan lugnt säga att alla de nordiska länderna har exakt lika stort intresse av att följa vad som händer på andra sidan nationsgränsen, eftersom vi av skäl som jag nyss anförde är så starkt sammanflätade att en rationaliseringsprocess och en strukturomvandling i Norge, Sverige, Danmark eller Finland ovillkorligen kommer att påverka delar av det egna landets ekonomi.

Det var sådana tankegångar, herr president, som utgjorde motivet till att jag

tillåt mig försöka sammankalla till en Harpsundskonferens inte direkt om marknadsproblemen utan om de problem som har samband med den snabba produktionsomställningen i Norden. Många omständigheter har gjort att den Harpsundskonferensen har måst skjutas på framtiden, och det är givet att vi från svenska regeringens sida med tacksamhet noterar den danske statsministerns meddelande nyss, att Danmark har för avsikt att sammankalla till något som såvitt jag förstår skall göra det möjligt för oss att dryfta de här nämnda problemen.

Men må det tillåtas mig att anknyta vad jag nu har sagt till några ord av statsminister Borten och i någon mån även till herr Brattelis yttrande. Båda talade om vår ekonomis beroende inte bara av grannländerna utan också av konjunkturutvecklingen i hela den industriellt utvecklade delen av världen. Den norske statsministerns synpunkter i det avseendet är identiska med de synpunkter som svenska regeringen lägger på dessa frågor. Vi har fullständigt klart för oss att de nordiska ekonomierna är starkt beroende framför allt av den västeuropeiska konjunkturutvecklingen. Vi lägger också i alla de nordiska länderna så stor vikt vid den fulla sysselsättningen att vi med största oro följer den kontraktiva politik som Förenta staterna och England anser sig tvingade att föra av hänsyn till sina valutaserver. Vi får hoppas att den politiken skall snabbt och radikalt förändra både Förenta staternas och Englands befalningsvillkor. Men den press som detta utövar på oss alla gör det fullt befogat att — som statsminister Borten gjorde — ta upp denna problematik i Nordiska rådet. Skulle kontraktionen fortsätta och hänsynen till valutareserven leda till ytterligare restriktiva åtgärder, kan man vara övertygad om att vi bygger murar kring vår egen fattigdom. Det måste vara i de nordiska ländernas intresse att försöka bryta den utvecklingen.

Den svenska regeringen har både i

sitt arbete inom OECD och framför allt i strävandena att befordra en valutareform kämpat för en större djärvhet, för att man i ökad grad skall bortse från tillfälliga likviditetssvårigheter och satsa på en expansiv politik. Det är inte omöjligt att ett gemensamt uppträdande från de nordiska länderna kan bli betydelsefull i detta hänseende. Jag vågar gå så långt att jag säger, att en sådan aktivitet på kort sikt, för de närmaste två tre åren, är av större vikt för våra länders ekonomi än till och med de betydelsefulla marknadsfrågor som vi diskuterar.

Men självklart är marknadsfrågorna mycket viktiga. Här har många gånger sagts att Europas länder befinner sig i ett oklart och ytterst besvärligt förhållingsläge, men det finns ju vissa tröstegrunder. Jag tänker först och främst på vårt gemensamma uppträdande under den s. k. Kennedyronden, som också den danska och den norska regeringens representanter har erinrat om. Det blev en obestridd framgång. Inget av våra fyra länder hade haft någon som helst chans att vart för sig och ensamt uppnå de fördelar som vanns genom att vi uppträdde tillsammans. De representanter som våra länder sände till förhandlingsbordet kämpade självklart för det egna landets intressen. Men de konstaterade snart att det fanns så mycket för våra länder gemensamt att man lugnt kan tala om en gemensam förhandling. Det är en stor och betydelsefull sak att den intressegemenskapen växte fram, inte på konstlad grund utan helt naturligt. Jag är övertygad om att våra förhandlare — ämbetsmän och andra — har skapat en respekt för Norden som förhandlingspartner, vilket i sin tur för med sig en good-will för framtiden.

Det är en lektion som vi därmed har fått. Låt oss konstatera att Norden står starkt och att den nordiska marknaden är attraktiv för EEC-länderna. Det måste vara förenligt med deras eget intresse, liksom naturligtvis med vårt, att tullbarriärerna slås sönder. Nu gäller det,

om jag får tala för den svenska regeringen, att i lika hög grad som våra grannländers regeringar hävda ett så nära samarbete som möjligt med ett starkt Europa. Sveriges intresse i detta avseende minskas ingalunda av det för Nordiska rådets ledamöter väl kända förhållandet, att Sverige måste göra det samtidigt som vi vill bevara och fullfölja vår neutralitetspolitik. Bortsett härifrån eftersträvar vi ett så nära samarbete som möjligt, vi eftersträvar praktiskt taget en integration av den typ som är i gång i dagens Europa.

Vi har vunnit betydande framgångar genom samarbetet inom EFTA och självklart skall de framgångarna bevaras. Vi får inte företa oss någonting som skulle innebära att man äventyrar de nådda framstegen. Därför gläder det mig mycket att kunna konstatera, att alla som yttrat sig i denna debatt har slagit fast detta som en grundläggande riktlinje för den nordiska politiken både inom EFTA och i förhållande till EEC.

Vi har rönt många besvikelser under den relativt korta tid strävandena att ekonomiskt förena Europa har ägt rum. Dessa besvikelser får inte leda till att vi försummar att pröva de möjligheter som den europeiska marknadsfrågan rymmer. Jag tror att vi skall ha klart för oss att läget icke är så last som det kanske i första ögonblicket förefaller. En utveckling tycks i dag vara på gång, även om den är vida långsammare än vi hoppats och alltså hoppas på att den skall bli. Vi har med det största intresse tagit del av rapporterna från de fransktyska överläggningar som den här veckan förts i Paris. Vi har inte haft tillfälle att studera rapporterna närmare, men om — jag säger om — resultaten av dessa överläggningar skulle innebära att alla de sex EEC-länderna, alltså även Frankrike, blir engagerade i strävandena att reducera och på sikt upphäva den europeiska marknadsplitringen i Europa, då har det hänt någonting: då kan förutsättningarna ha förbättrats att nå också en samlad lösning av det europeiska marknadsproblemet. En sådan

utveckling — jag betonar att den ännu så länge är hyppotetisk, eftersom vi vet för litet — skulle göra det möjligt att få till stånd förhandlingar där alla de nordiska länderna och övriga EFTA-stater kan delta. I det läget finner den svenska regeringen, att en nordisk säraktion icke är påkallad. Däremot är det nu angelägnare än någonsin att de nordiska länderna i nära kontakt med varandra uppmärksam följer utvecklingen för att tillvarata alla de möjligheter som kan erbjuda sig.

Den bild jag på de här minuterna försökt teckna av såväl den interna nordiska utvecklingen som det europeiska marknadsområdet rymmer förvisso åtskilliga positiva drag, men också många osäkerhetsmoment. Huvudintrycket torde emellertid vara, herr president, att de nordiska framstegen och de gemensamma intressena motiverer att vi ser på framtiden med en viss tillförsikt.

Undervisningsminister Oittinen, Finland: Herr President! Vid sin 15:e session godkände Nordiska rådet en rekommendation, enligt vilken regeringarna anmodades att dels »framlägga förslag om avsevärt ökade medel för att underlätta och stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden samt utarbeta en plan för administrering av sagda medel och, dels avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studierese- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare».

Denna rekommendation är ett första steg i det vittomfattande program som ifrågavarande medlemsförslag äsyftar och vars andra komponent, nämligen organiserat samarbete mellan forskningsråden i de nordiska länderna, kommer att behandlas under denna session. Den tredje komponenten, nämligen tillsättandet av ett samarbetsutskott med nära anknytning till de ledande forskningsplaneringsorganen i de nordiska länderna, är däremot under fortsatt behandling i rådets kultur-

utskott och kommer sålunda inte att behandlas under denna session.

Det förvånar knappast någon, om jag säger att den redan godkända delen av medlemsförslaget inte ännu har haft omedelbara, konkreta följder, så att den vetenskapliga utbytesverksamheten mellan nordiska länder skulle både administrativt och finansiellt sett fortlöpa bättre än tidigare. Man kan dock konstatera, att antalet nordiska vetenskapliga institutioner och program stadigt växer. Detta gäller såväl officiella, mellanstatliga som icke-officiella företag. I allmänhet har också de finansiella behoven för dessa institutioner och program kunnat tillfredsställas.

Det måste dock medges att finansieringen i många fall är en komplicerad procedur, eftersom medel måste samtidigt sökas från flera olika håll, i yttersta fall från myndigheterna i alla nordiska länder. Nordiska kulturfondens uppkomst har visserligen underlättat dessa svårigheter men endast för de nya tilltagens del. De redan förekommande, traditionella samarbetsprojekten har lika stora svårigheter som tidigare.

Man kan också förutsätta att ovissheten om möjligheter att få medel, tillika med administrativa komplikationer, har bromsat och fortfarande bromsar uppkomsten av nordiskt vetenskapligt samarbete även där den eljest skulle vara påkallad och nyttig.

Nordiska kulturkommissionen, närmast dess sektion I, har anmodats att ingående studera och till regeringarna föreslå en sådan plan som skulle tillfredsställa rekommendationens krav och möjliggöra en smidig och ändamålsenlig kanalisering av ökade resurser till nordiskt forskningssamarbete.

Jag hoppas att det inte tar för lång tid innan positiva resultat kan rapporteras till Nordiska rådet.

Beträffande den delen av medelsförslaget som behandlas under denna session kan det konstateras, att samarbete mellan de olika forskningsråden eller motsvarande i de nordiska länderna redan har påbörjats. Det är otvivelaktigt

att detta samarbete kan främja den naturliga, organiska utvecklingen av forskningssamarbetet, samtidigt som den kanske kan, genom ökad ömsesidig information, leda till bättre koordinering av nordiska insatser på området och möjligen också till undvikande av dubbelarbete.

Framtiden vill visa, hur långt man kan komma på den här vägen. Jag tror inte att det är rimligt att tro på några mycket snabbt verkande politiska lösningar i samband med denna problematik. Erfarenheter på nationellt plan visar ju att det även där är långt ifrån enkelt att skapa och verkställa en enhetlig, systematisk och fullt koordinerad forskningspolitik.

För att gå över till en helt annan fråga ber jag att i detta sammanhang få meddela om ett beslut som fattats i Finland och som har sin betydelse även för nordiskt samarbete. Den finska rundradions förvaltningsråd har den 26 januari detta år beslutat att Finlands framtida färgtelevisionsverksamhet skall byggas på det så kallade PAL-systemet, vilket — som känt — redan tidigare har valts även av de andra nordiska länderna.

Till sist ber jag att få säga några ord om den finska skolreformen och den aktuella frågan om språken i grundskolan som väckt ett visst uppscende i Skandinavien. Jag tror inte att våra vänner i Skandinavien har några reella möjligheter att ge oss goda råd, ty denna fråga är mycket komplicerad. Man skall ta hänsyn till vissa principiella synpunkter och praktiska möjligheter. Min mening är alltså att ge litet information om regeringens åsikter.

Regeringens förslag till lag om grundskolan för skolsystemet avser att undervisningen i grundskolan skall kunna ordnas enligt barnens förmåga att lära sig och bli sådan, att den utvecklar hela deras personlighet. Därför bör det i grundskolans högstadium, där olikheterna redan i någon mån börjar utformas, finnas tillräckliga möjligheter att ordna en differentierad undervisning på basis

av elevernas eget val. Det har antagits — och resultatet av företagna experiment stöder detta antagande — att en betydande del av eleverna uppenbarligen kommer att välja valbara teoretiska ämnen med många språk, medan många dock är mera intresserade av praktiska eller tekniskt betonade studier. Det är viktigt att de unga i skolan kan finna en sådan undervisning som motsvarar deras intellektuella läggning och intressen och som allt mera effektivt kan utveckla deras personlighet.

Undervisningen i grundskolans högstadium borde inte få göras likadan för alla, inte heller schematiskt linjedelad. Alla barn är inte likadana och de fördelar sig inte heller på två eller tre grupper i fråga om sina anlag och intressen. Därför borde en så stor valfrihet som möjligt uppnås. Framför allt borde undervisningen i grundskolans högstadium inte få göras oskäligt teoretisk och tung. Också de elever som har anlag för bokliga studier borde, för att hela deras personlighet skall utvecklas harmoniskt, i viss mån ta del i de praktiska studierna.

Om studier i två för eleverna obligatoriska främmande språk skulle upptagas på grundskolans undervisningsprogram skulle det bli mycket svårt, för att inte säga helt omöjligt, att uppnå grundskolans pedagogiska helhetsmålsättningar. De erfarenheter som hittills föreligger från skolan visar att språkstudierna är tunga och svåra för en avsevärd del av eleverna. Till och med inom det utvalda elevmaterialet i läroverken får minst 20 procent svaga vitsord i det andra språket. Om man koncentrerar sig på ett språk kan man vänta sig att nå tillfredsställande resultat. Skulle däremot studier i två språk bli obligatoriska, skulle många elever misslyckas med dem och detta skulle leda till att de skulle finna skolan alltför tung och motbjudande. Om åter målsättningarna skulle göras mycket blygsamma skulle studierna inte ha nämnvärd betydelse. Ifall två främmande språk skulle bli obligatoriska skulle

detta också leda till att undervisningen i praktiska ämnen samt antalet valmöjligheter borde minskas. Grundskolan skulle då bli lika teoretisk för alla barn som den nuvarande finska mellanskolan. Detta får inte vara reformens slutresultat.

Vad sedan angår de språk i vilka undervisning skall ges i grundskolan är det från pedagogisk synpunkt sett likgiltigt om engelska eller det andra inhemska språket läses såsom obligatoriskt språk. En grundskola av enhetsskoltyp kan naturligtvis lika väl byggas upp med det andra inhemska språket som med engelskan såsom grund. Valet bestämmes av språk- och kulturpolitiska faktorer. Man kan välja engelska, som är ett världsspråk. Härvid fästes vikt vid en förbättring av våra internationella kontakter och vid beaktandet av de krav framtiden för med sig. Man kan också välja det andra inhemska språket, varvid den finskspråkiga befolkningen främst bygger sin kulturella utveckling på direkta skandinaviska inflytanden. Oberoende av vilketdera språket som väljes till obligatoriskt språk har studierna i det andra språket stor betydelse. I grundskolans högstadium bör ett betydande antal timmar reserveras för detta språk, men i studierna borde endast de elever deltaga som har särskilt intresse och speciella förutsättningar härför. Om engelska väljes till obligatoriskt språk borde studier i det andra inhemska språket uppställas som villkor för inträde i gymnasiet. Man kan inte tänka sig att det i allmänhet vore möjligt att med framgång ta del i akademiska studier utan goda kunskaper i det andra inhemska språket.

Enligt regeringens proposition skulle engelska bli obligatoriskt språk i grundskolan, men i alla svenskspråkiga grundskolor skulle man i stället kunna välja finska och i de finska skolorna i större kommuner svenska, om kommunen så beslutar. Regeringen har också meddelat, att den kommer att stadga, att studier i det andra inhemska språket jämte studier i

engelska skall utgöra villkor för inträde i gymnasiet. Härav följer, att största delen av de elever som i de finskspråkiga grundskolorna läser engelska också kommer att läsa svenska. Av dessa orsaker kommer antalet elever som i grundskolan läser svenska att relativt och sakligt sett vara större än det nu är i mellanskolan.

När det andra språket läses som andra språk kommer antalet timmar per vecka att vara något mindre än det för närvarande är i mellanskolan. Sammanlagt kommer emellertid antalet timmar i svenska att öka i grundskolan.

Språkundervisningen för svenskspråkiga elever är på sätt och vis vanskelig att ordna. Många av dem behöver goda kunskaper i finska för att effektivt kunna samarbeta med finskspråkiga kamrater. Det heter att man på svenskt håll därför skulle vilja välja finska till första obligatoriskt språk. Härtill ger regeringens proposition alla möjligheter. Man kan naturligtvis frukta att de svenska barnens kunskaper i engelska blir sämre än de finskspråkiga barnens. Fakta visar dock att svenska elever i genomsnitt får bättre resultat i språkstudier än finska elever. De hör och ser finska mera än finnarna svenska, engelskan är för dem ett närbesläktat språk och därför ger språkstudierna relativt snabbt goda resultat. Det vore även bra om man kunde börja undervisningen i engelska tidigare än under sjunde skolåret som man har planerat. Svarigheten är den att i landsbygdens små skolor kan undervisningen i två språk inte ordnas på grund av lärarbrist.

Herr president! Det är för mig en angenäm uppgift att till Nordiska rådets 16. session och särskilt till dess värdland framföra den finska regeringens hälsning samt på dess vägnar understryka det nordiska samarbetets värde för vart folk och för vår kulturutveckling. Jag vill också uttala min glädje över att Sverige fäst så allvarsam uppmärksamhet vid finska barns skolgång och att

man härvid åstadkommit samarbete mellan Sverige och Finland.

Tillika ber jag få uttrycka vår uppskattning och tacksamhet för Nordiska rådets musikpris, som denna gång tilldelats den finske komponisten Joonas Kokkonen.

Ehrnrooth, Finland: De synpunkter på språkundervisningen i Finlands blivande grundskola, som minister Oittinen gjort sig till tolk för, omfattas inte enhälligt ens av hans eget parti. När regeringens förslag i december underkastades den första omröstningen i riksdagens kulturutskott, fick oppositionen mot Oittinen-linjen partiellt stöd från samtliga finska partiers sida.

Det betyder, att det fortfarande finns hopp om att svenska språkets ställning i den blivande grundskolan inte blir så svag som den skulle bli enligt regeringens ensidiga engelska linje. I den offentliga debatten i Finland har man i glädjande stor utsträckning understrukit, hur oerhört viktigt det är för vårt land, att svenska är ett levande språk i vida kretsar. Vår samhörighet med Skandinavien och vår insats i det nordiska samarbetet kräver, att skolundervisningen i svenska stärks. Betydelsen av var tvåspråkiga kultur talar i samma riktning. Grundlagens föreskrift om tillgodoseendet av de båda språkgruppernas kulturella behov enligt enahanda grunder säger också mycket.

Både språkpedagoger och lekmän, politiker och kulturarbetare anser, att det finns plats för två språk utöver modersmålet redan på grundskolans lågstadium. Engelska skulle enligt alternativet till regeringens linje undervisas från tredje klassen i de finska skolorna och svenska från femte klassen. Befrielse från språkundervisning enligt denna huvudregel skulle kunna beviljas.

Våra nordiska vänner, som vi vill samarbeta med på allt flera områden, måste ha rätt att uttala den självklara sanningen, att ungdomen inom den nordiska familjen inte sker på engelska.

Säger de detta, så är det helt i linje med Nordens gemensamma intresse, inte minst Finlands.

Minister Oittinen har själv för två år sedan som chef för skolstyrelsen gett ett utlåtande om grundskolan, i vilket det heter: »Att bestämma all engelska eller det andra inhemska språket skall vara det enda språk som undervisas såsom första i grundskolan, kan förefalla som om man brukade för mycket våld, och det skulle också på grund av lärarbristen fördröja inledandet av språkundervisningen.»

Man hoppas på många håll, att herr Oittinen skall återgå till denna standpunkt.

K. B. Andersen, Danmark: Hr. præsident. Jeg har bedt om ordet for en kort replik for at give udtryk for megen taknemlighed over det standpunkt, Finland har taget med hensyn til valg af farve-TV-system. Det er en af de små ting, som let drukner i de mange sager ved denne session. Der var netop et forslag lagt frem til behandling her, der ville opfordre Finland til på denne måde at vælge samme farve-TV-system, som Danmark, Norge og Sverige er gået ind for. Jeg synes, det var overordentlig glædeligt, at minister Oittinen kunne meddele os, at Finland allerede havde truffet denne afgørelse.

Om så Nordisk Råds arbejde med denne sag har været medvirkende eller ikke, det kan være det samme; det afgørende er, at sagen er løst fra finsk side som et meget væsentligt bidrag til nordisk TV-samarbejde, inden spørgsmålet kom til endelig behandling her i Nordisk Råd.

Rihtniemi, Finland: I Finland förekommer olika åsikter om grundskolans språkfråga. Utan att i detta sammanhang närmare gå in på orsaken konstaterar jag med anledning av minister Oittinens tal, att jag inte kan förena mig om hans uppfattning, och jag har betydligt större förtroende för den

finska ungdomens vilja och förmåga att lära sig två språk, alltså svenska och ett världsspråk.

Ohlin, Sverige: Vid ankomsten till Oslo i går fann jag med någon överraskning att situationen inför Nordiska rådets överläggningar rörande den europeiska integrationen ansågs vara ganska dramatisk. På många håll talades och skrevs det om en svensk aktion, låt vara i spridd slagordning, syftande till att bana väg för en ensidig nordisk anslutning till den europeiska gemenskapen EEC med England lämnat utanför. Någon sådan svensk aktion känner jag inte till och det skulle inte falla mig in att delta däri. I den mån det av herrar Cassel och Holmberg väckta tilläggsförslaget medverkat till det intryck som man fatt i Oslo och Köpenhamn hoppas jag att herr Holmbergs anförande bidragit till att lägga saken till rätta. Själv avstar jag i detta läge från kommentarer till förslaget.

Förmodligen är alla eniga om att frågeställningen för Nordens del vad den europeiska ekonomiska integrationen beträffar är denna: Kan vi bidra till att resonemang och så smaningom förhandlingar kommer i gang som gör slut på nuvarande dödläge och leder till framsteg i riktning mot en omfattande lösning för hela Västeuropa? Utgångspunkten måste då vara å ena sidan Frankrikes nej till förhandlingar med Storbritannien om ett klart och fullständigt inträde i Gemenskapen och å andra sidan London-regeringens envisa fasthållande vid att inget annat förfaringsätt är acceptabelt för Storbritanniens del. I detta läge har Benelux-staterna framkastat tanken på bilaterala diskussioner rörande några inte särskilt genomgripande fragor tydligen i avsikt att hålla kommunikationerna öppna. Även om det här gäller saker av begränsad betydelse har man likväl på svensk sida anledning att med tacksamhet konstatera att Danmark och Norge hävdade det naturliga i en in-

bjudan till Sverige om deltagande. Ur svensk synpunkt framstår kanske som en aning oroväckande att man i Benelux-staterna trots den öppna svenska ansökan inte ansåg ett sådant svenskt deltagande självklart — kanske har vår ansökan till Bryssel inte varit tillräckligt tydlig.

Från fransk sida har gjorts ett annat utspel med längre räckvidd. Det är inte en plötsligt påkommen idé utan tankar som flera gånger tidigare antytts av den franske presidenten, och som säkert också tilldragit sig herr Brattelis uppmärksamhet. Utspelet gäller möjligheten av EFTA-staternas anslutning till EEC genom något slag av associering som skulle bana väg för ett senare fullt medlemskap och som under tiden skulle minska olägenheterna av Västeuropas fördelning i två stora marknader. Upplysningarna om det konkreta innehållet i de franska antydningarna är knapphändiga. Men tanken att skapa en stor-marknad för flertalet varor, inom vars ram tills vidare EEC skulle kunna bedriva ett längre gående samarbete är närbesläktad med det förslag som från brittisk sida framlades av MacMillans regering även kallad Maudlingplanen efter chefsförhandlaren.

Ur politisk synvinkel sett är denna släktskap mellan den franska propån och den engelska för tio år sedan värd att observeras. Det franska förslaget går i integrationshänseende t. o. m. väsentligt längre än det engelska för tio år sedan, eftersom man tydligen är villig markera att syftet är fullt medlemskap bland annat för Storbritannien, ehuru Paris-regeringen inte på detta stadium vill ens antyda tidpunkten härför.

Det framstår enligt min mening som ofruktbart även om det är begripligt att den brittiska regeringen så stelt fasthåller vid att endast en enda väg rakt in i EEC är acceptabel. Man befinner sig alltså tills vidare i ett låst läge, eftersom det är detta som den franska regeringen sagt nej till. Det är då helt naturligt såvitt jag kan se att de nordiska staterna lika väl som Benelux-sta-

terna och Bonn-regeringen frågar sig om de kan göra någon insats för att få en utveckling i rätt riktning till stånd. Målsättningen måste emellertid som radspresidenten Stray tidigare i dag påpekade vara fast och gälla en hela Väst-europa omfattande ekonomisk integration. Tydligen anser man på fransk sida att i första hand en skandinavisk aktivitet skulle kunna hjälpa till så att de två blocken kommer ur det nuvarande fastlåsta läget. Detta förutsätter i så fall att vi i Norden inte är lika bundna vid att endast den hittills använda metodiken för EFTA-staternas inträde kan tänkas än den som engelsmännen tills vidare insisterar på, ty endast om vi står mer fria till frågan om metoderna kan en nordisk rekognosering av det franska anbudet, om man nu kan tala om ett sådant, något positivt innehåll. Men låt mig understryka att en sådan nordisk rekognosering inte skulle innebära den minsta antydning om en avsikt att överge tanken att samtliga EFTA-stater bör ha möjlighet att inträda i den stora framtida integrationen. Det innebär inte ens att man i förväg accepterar den från fransk sida antydda metoden som ju för övrigt inte är närmare preciserad. Möjligen kan man säga att den nordiska attityden måste innebära att man inte utsluter användning av stegför-stegmetoden för EFTA-staternas uppnående av medlemskap i EEC. Ett tillkännagivande i denna riktning kan väl knappast i och för sig medföra några väsentliga nackdelar eller framkalla någon allvarlig irritation i Storbritannien under förutsättning att saken handläggs med öppenhet och försiktighet.

Avgörande för att alla missförstånd skall kunna undvikas är emellertid att de nordiska staterna tveklöst och målmedvetet håller fast vid EFTA-samarbetet intill dess att bindande avtal föreligger om en större och mera tillfredsställande lösning av integrationsfrågan i Västeuropa, ty då har EFTA gjort sin plikt och en mycket betydelsefull insats. Därför måste alla rekognoseringar — om nu de tre nordiska regeringarna

och parlamenten skulle kunna enas därom — ske i en nära och förtroendefull kontakt med Storbritannien; att det skulle kunna bli någonting som liknar konkreta rekommendationer Nordiska radet redan denna session räknar väl ingen med. Det är svårt att se att London-regeringen i så fall skulle kunna ha något väsentligt att invända.

Det får alltså inte finnas den minsta antydning om att Norden är berett att säga farväl till England i marknadsfrågorna och allena inträda i EEC. Frågan bör gälla hur man bäst främjar ett närmande mellan EEC och alla EFTA-stater som så önskar som ett första steg i riktning mot fullt medlemskap.

Många invänder kanske att London-regeringen kommer att göra allt för att förhindra varje utveckling av annat slag än de förhandlingar som man så länge insisterat på och som från fransk sida två gånger avböjts. Men jag undrar om man kan vara bergsäker på att en sådan brittisk hållning kommer att bestå. Det finns nog minst lika goda skäl att anta att den brittiska regeringen när den tillräckligt länge bankat på EEC:s låsta dörr i Bryssel hellre kommer att acceptera positiva resultat som ett steg på vägen till ett fullt medlemskap än att på ett i längden förödmjukande sätt fortsätta att ropa »öppna den dörr som leder in utan dröjsmål».

De samtal som ägt rum mellan de tyska och franska regeringarna tycks av pressuppgifter att döma innebära att Frankrike nu tveklöst accepterar att Storbritannien längre fram skall erhålla fullt medlemskap i EEC. Man har inte heller på franskt håll inlagt något veto mot användande av steg-för-stegmetoden för de olika EFTA-staterna vilket för övrigt är helt naturligt då ju det franska utspelet beträffande de tre skandinaviska länderna har just denna karaktär. Helt naturligt måste i så fall tullfrågorna tas upp på ett tidigt stadium som ett led i detta samarbete emellan EEC och EFTA-grupperna, även om det till en början näppeligen blir tal om någon fullständig tullunion. Jag

kan därför inte se någon avgörande motsättning mellan de önskemål om att få saken att glida som Bonn-regeringen företräder och å andra sidan den franska attityden vid det franska utspelet beträffande Norden. Jag har intrycket att statsminister Erlander i sitt anförande nyss kanske lade något för stor vikt vid det som uppnåtts i Paris vid konversationerna mellan president de Gaulle och förbundskansler Kiesinger. Någon motivering för nordisk passivitet i hela denna fråga på obestämd tid tror jag inte kan vinnas med hänvisning till dessa resultat, så långt de är mig kända. Det behövs troligen insatser från olika håll, och kanske kommer man i Tyskland så småningom att välkomna ett nordiskt stöd i detta arbete. Men jag håller med herr Erlander om att det inte får vara tal om någonting som rätteligen skulle kunna kallas en nordisk eller skandinavisk säraktion. Men är vi medlemmar i EFTA och handlar i nära kontakt när det gäller spörsmålet om att föra EFTA- och EEC-grupperna närmare varandra som ett led i arbetet på en senare fullständig ekonomisk integration, så kan man inte rätteligen tala om någon säraktion. Jag är liksom herr Erlander skeptisk mot en aktion som skulle förtjäna en sådan benämning. Jag vill tillägga, herr president, att det är svårt att se att vi här i Norden eller andra stater i detta läge skulle låta vår inställning helt domineras av ett antagande om att Storbritannien kommer att fortsätta med ett tveklöst nej till de successiva framstegens väg.

Det är mot denna bakgrund som frågan om en nordisk aktivitet bör bedömas och det är då svårt att undgå slutsatsen att vi möjligen kan spela en positiv roll vid sidan om Bonn-regeringen och Benelux-staterna och naturligtvis vid sidan av andra medlemmar i EFTA än de nordiska länderna och på det sättet främja åtgärder som innebär betydande steg på vägen för egen del och för Englands.

Jag har kraftigt understrukit vikten av att vi i detta skede slår vakt om

EFTA även om det just för närvarande inte finns så stora möjligheter att förstärka denna organisation. Den tanke som man på sina håll snuddat vid i den svenska debatten att man kunde slå slå vakt om den nordiska marknaden men bekymra sig mindre om EFTA:s bevarande och därmed mindre om samarbetet med Storbritannien finner jag olycklig och orealistisk redan med hänsyn till det jag här uttalat. Men det är en verklighetsfrämmande idé även av det skälet att den nordiska marknaden ju avtalsmässigt är upphängd på och beroende av EFTA-överenskommelsen. Brister den senare i förtid så är det ovisst vilka möjligheter man har att snabbt åstadkomma överenskommelser om den nordiska marknaden eftersom sådana överenskommelser påverkas av ståndpunkterna inte bara i våra nordiska länder. Skall det bli något resultat tror jag att det är uppenbart att det krävs ett gemensamt nordiskt eller skandinaviskt grepp. Jag vill emellertid varna för alltför långt drivna paralleller med förhandlingarna mot slutet av Kennedyronden då det fanns speciella förutsättningar för en gemensam förhandlingsdelegation. Problemställningen i dag är väsentligt annorlunda. Men nära kontakt mellan de skandinaviska länderna och en samordnad aktion förefaller vara en inte omöjlig linje.

Däremot tror jag inte, herr president, att det vore klokt att just nu ta upp frågan om en nordisk tullunion. Vissa åtgärder för att harmonisera en del av tullsatserna tror jag däremot det kan finnas anledning att överväga för att man skall undvika en sådan snedvridning av handeln, som EFTA-arrangemanget har börjat medföra i växande utsträckning. Att frågan om denna snedvridning skulle tas upp när den blev aktuell har hela tiden varit fullt klart, och det underströk för övrigt Nordiska rådet för ett par år sedan. Det glädde mig att statsminister Baunsgaard, när han räknade upp saker som man omedelbart borde intressera sig för, också kom in på tanken att vissa, tydligen inte

särskilt omvälvande harmoniseringsåtgärder på tullområdet förtjänar beaktande.

Bakgrunden till våra nordiska insatser har jag redan antytt. Men det kan finnas skäl att understryka att för vår egen del finns det fortfarande risk för en utveckling av den västeuropeiska stormaknadsfrågan som kan medföra en tullmur längs Kölen med Norge och Danmark på ena sidan och Finland och Sverige på andra sidan. Därför förefaller det mig naturligt om Norden ger ett visst företräde åt sådana metoder vid behandlingen av denna fråga som har utsikt att främja den önskade utvecklingen men medför så små risker som möjligt för en djupgående splittring i Norden. Lika klart är att de tre skandinaviska länderna, om de på ett visst stadium kan vara mera aktiva förhandlingsmässigt än Finland, verkar för sådana lösningar som, liksom fallet är med EFTA, beaktar Finlands problem. Självklart kan isländska frågor komma in på samma sätt.

Det är sant att stormakterna emellanåt gärna vill klara de viktiga frågorna allena. Men i längden är det för det ekonomiska samarbetet i Europa inte oviktigt att de små staterna också visar aktivitet med nya initiativ. Benelux-staterna är ingalunda rädda för att så förfara. Varför skulle vi i Norden vara mera ängsliga? Man bör nog inte bara dra någon parallell mellan dessas arbete på detta område och de nordiska insatserna på sportens fält. Jag hade liksom herr Holmberg tänkt att avsluta mitt anförande med en komplimang till Norge för dess storartade framgångar i Grenoble, men efter herr Holmbergs anförande kan jag hoppa över — min komplimang är emellertid lika hjärtligt menad, även om jag inte formulerar den.

Herr president! Det behövs inte bara försiktighet när vi skall handlägga denna fråga. Även om försiktighet, som herr Bratteli påpekade, är nödvändig, har vi nordiska parlamentariker vår del av ansvaret för vad som sker inte bara

uppe i Norden utan också i viss mån för vad som sker ute i världen, ifall förutsättningar för nordiska insatser uppkommer.

Till sist skulle jag med anledning av herr Erlanders anförande vilja göra ett litet tillägg.

Han talade med patos och emfas om vikten av djärvhet när det gällde det nordiska samarbetet om en internationell, till att börja med nordisk ekonomisk expansionspolitik, som skulle kunna förbättra det ekonomiska läget i vara länder. Detta är förvisso en sak som förefaller vara mer angelägen ur svensk synpunkt än ur norsk med tanke på sysselsättningsläget i de bada länderna. Det är naturligtvis en mycket god idé att försöka få till stand nordisk samverkan för att åstadkomma internationella insatser. Må det tillatas mig att göra den reflexionen att vi från oppositionens sida i Sverige med en energi, som endast föga understigit den herr Erlander nu visade, krävt nordisk aktivitet på detta område efter initiativ från svenskt håll. Vi har inte fått någon närmare upplysning om saken i Sverige. Vi ser nu hur bra det är att vi har Nordiska rådet, där oppositionen kan få bättre upplysningar om den egna regeringens politik än vad vi fått på hemmaplan.

Statsminister Erlander, Sverige: Det är många fördelar med Nordiska rådets möten, bl. a. att vi någon gång får tillfälle att se herr Ohlin framträda som den skarpsinnige analysator av ekonomiska ting som han är — det är prestationer som han tyvärr i stor utsträckning undanhåller den svenska publiken. Vi har alltså ömsesidig nytta och glädje att fara utomlands, och vi blir tydligen bada föryngrade.

Jag begärde emellertid inte ordet för att säga denna älskvärdhet till herr Ohlin, utan för att tala om att jag under största delen av herr Ohlins anförande satt och glädde mig över att han och jag nu äntligen var hundraprocentigt

ense i bedömningen av en ekonomisk fråga. Hans analys av den ekonomiska situationen i Europa och hans analys av de alternativ som finns — det franska och det engelska — och av de tyska samtalen kunde nästan ord för ord ligga till grund för mina spridda tankar i detta ärende, fastän hans analys naturligtvis framfördes med större intellektuell skärpa än jag kan åstadkomma. Jag riktigt njöt av att få en motivering, bättre än den som jag själv kunde prestera, för vad jag tänkt föreslå.

Jag blev därför överraskad när herr Ohlin mot slutet sade att han inte gillade min politiska inaktivitet. Det finns emellertid ingen grund för uppfattningen att jag, sedan jag skildrat läget på ungefär samma sätt som herr Ohlin och funnit att det är bekymmersamt, skulle rekommendera de nordiska ländernas regeringar att lägga armarna i kors. Sa gar det inte till att driva politik.

För att ytterligare understryka vad jag verkligen har sagt skall jag trötta Nordiska rådets ledamöter, trots att jag vet att en viktig ishockeymatch börjar om några minuter, med att återigen läsa upp de ord som tydligen hade föranlett missförstånd. Efter en analys som var densamma som herr Ohlins sade jag: »I detta läge är en nordisk säraktion inte pakallad» — herr Ohlin sade exakt detsamma. »Däremot är det nu angelägnare än tidigare att de nordiska länderna i nära kontakt med varandra uppmärksamhet följer utvecklingen för att tillvarata de möjligheter som kan erbjuda sig.»

Det är långtifran en rekommendation att vi skall slöa till och inte handla. Mot bakgrunden av det seriösa läget föreslår jag att vi skärper uppmärksamheten till det yttersta och undersöker, om vi kan göra en insats, alldeles som herr Ohlin sade. Liknelsen med Kennedyronden ligger i att vi där höll på att hamna i ett dödläge som bröts. Ingen skulle vara gladare än jag om vi i framtiden genom ett gemensamt uppträdande kan bryta ett dödläge. Vårt ansvar för den europeiska utvecklingen är betydande.

Vi hör till Europa och skall inte försöka slippa ifrån det ansvaret.

Nu begär herr Ohlin replik — det brukar gå till så i den svenska riksdagen. Jag tror det blir svårt att hålla i gang ett gräl när vi är till den grad ense, men det brukar gå, om man bara anstränger sig.

Ohlin, Sverige: Jag är glad över herr Erlanders svar, men hans uttalande om att vi inte bör göra någon nordisk säraktion — vilket var fullt berättigat — åtföljdes inte av någon sådan närmare redogörelse för vad man skulle göra som kunde ge en intryck av att herr Erlander nu är full av lust att agera. Han föreföll lita mycket på den tyske utrikesministern och på Parisöverenskommelsen, och när han skulle ange vad vi borde göra här i Norden använde han ett uttryck som i Sverige är klassiskt och alltid används när en regering inte önskar göra någonting tills vidare: han sade att vi i Norden med intresse skulle följa utvecklingen. Jag tycker inte att det kan betraktas som något riktigt stort program för nordisk aktivitet.

Däremot jag är glad över att herr Erlander och jag ändå tycks vara eniga i många avseenden — jag ser faktiskt Nordiska rådets debatter kring detta problemkomplex till stor del ur den synpunkten. Vi måste här undanröja en del missförstånd. När sessionen är slut har vi visserligen inte fattat några konkreta beslut, men kanske har vi ändå lagt en bättre psykologiskt grund för frågans handläggning än den som existerade när vi kom hit.

Statsminister Erlander, Sverige: Jag kanske verkar mer aktiv om jag till vad jag sade lägger att jag i fortsättningen med stor uppmärksamhet följer de uppslag till positivt handlande som herr Ohlin kan komma med. Hittills har vi inte sett några sådana uppslag.

Nørgaard, Danmark: Hr. præsident! Det er ikke mærkeligt, at markedspro-

blemerne indtager en central plads i debatten i dag her i Nordisk Råd, men afgørende for, hvad vi her skal beslutte om dette, må først og fremmest være fortolkningen af, hvad der er foregået på ministermødet i Bruxelles, og hvad franskmændene vil gøre i de nærmeste år.

Det forekommer mig, at man fra de foregående taleres side måske knapt så klart har ønsket at tolke, hvad franskmændene egentlig har sagt. Så vidt jeg kan bedømme, har franskmændene ganske klart afvist de ansøgende landes mulighed for medlemskab af fællesmarkedet i en uoverskuelig fremtid. Man har søgt at tildække dette ved at nævne muligheden af et nærmere samarbejde mellem England og Frankrig. Jeg havde lejlighed til lige før jul at føre nogle samtaler med franske regeringsrepræsentanter for at få fortolket den franske stilling, og efter de samtaler er det for mig ganske klart, at det, de Gaulle sagde på pressekonferencen, stadig står fast, og der er ikke nogen chancer for en ændring af Frankrigs holdning i nærmeste tid. Derfor tror jeg også, det vil være urealistisk at tillægge det, der er sket på mødet mellem Kiesinger og de Gaulle, nogen betydning i retning af, at franskmændene skulle have skiftet holdning.

Hvis man ser det pressecommuniqué, der er udsendt som en fransk-tysk fælleserklæring, vil man se, at man stort set siger nøjagtig det samme nu, som de Gaulle sagde på pressekonferencen. Man siger, at man ønsker fællesskaberne udvidet med andre europæiske lande, især med dem, som allerede har fremsat deres kandidatur, fra det tidspunkt hvor disse lande vil være i stand til hver for sig vedkommende at indtræde effektivt i de pågældende fællesskaber. Det er netop det, man fra fransk side klart påstår, at englænderne ikke kan. Englænderne er ikke i stand til effektivt at indtræde i fællesmarkedet, og derfor vil franskmændene forbeholde sig fortsat at være modstandere af en udvidelse.

Så vidt jeg kan bedømme, og det er heller ikke dementeret af de samtaler, vi havde med de franske ministre, er den egentlige årsag til Frankrigs holdning, at franskmændene ikke mener, at Frankrig er økonomisk forberedt på at udvide det europæiske marked. For franskmændene er det i sig selv et langt skridt at gå at åbne for import på lige vilkår med så mange lande, man har gjort det, da de indgik aftalen om fællesskabet. Jeg tror derfor, at vi som udgangspunkt for vore drøftelser her i Nordisk Råd gør klogt i at se bort fra, at der skulle være en mulighed i nær fremtid, for at de ansøgende lande bliver medlemmer. Derfor tror jeg, det kun vil være en udsættelse af drøftelser om, hvad vi i Norden faktisk skal gøre, at gå ind for den Ohlinske fortolkning, at skridt for skridt-metoden kan nærme os så vidt, at vi ad den vej kan blive medlemmer. Jeg tror, at den engelske holdning er overordentlig realistisk. Den går ud på, at enten bliver man fuldt medlem af fællesmarkedet, eller også bliver ingen af de ansøgende lande medlem.

Derfor må det være franskmændene, der må skifte holdning, og det ved vi altså vil tage nogen tid. Vi kan jo ikke acceptere — det kan englænderne ikke, men det kan de nordiske lande naturligvis heller ikke — at vi skal være andenrangs medlemmer i det europæiske samarbejde. Reelt går franskmændenes tilbud ud på, at man skal indgå aftaler uden at sidde i nogen af de bestemmende organer, indgå aftaler om en række af de ting, som man aftaler i Kommissionen og ministerrådet uden at have sæde i Kommissionen og ministerrådet. Jeg mener ikke, at det er et grundlag, vi bør arbejde på, og jeg mener derfor, at vi ikke skal vente os ret meget af den fransk-tyske aftale, og vi gør klogt i allerede med det samme at drøfte, hvad der kan gøres på nordisk basis, medens vi venter på at blive egentlige medlemmer af fællesmarkedet. Jeg er enig med den danske statsminister i, at nu kan vi ikke vente med at

tage et nordisk initiativ, men statsministeren var jo noget forsigtig ved de videre konklusioner. Jeg synes, at intentionerne i det, statsministeren sagde var rigtige, men det forekommer mig, at både hvad angår proceduren, og hvad angår indholdet af et samarbejde, var statsministerens tale præget af for megen forsigtighed, og det forekommer mig også, at de andre landes statsministre var lidt vel forsigtige. Jeg ved ikke, om der her i Nordisk Råd er den arbejdsdeling, at det kun er de hjemlige medlemmer af oppositionen, der kritiserer de andre landes statsministre, så jeg bør måske holde mig til min egen. Nu har Ohlin jo også sagt en del til Erlander.

Hvis man skal have håb om at bygge noget op nu i de år, vi skal vente på at komme ind i et udvidet Fællesskab, så mener jeg, at der må træffes en politisk beslutning, så kan vi ikke fortsætte ad den vej, Nordisk Råd hidtil har fulgt, hvor man er begyndt på de små konkrete områder at lade eksperter udarbejde mængder af papir og så efter mange års forløb er nået frem til en eller anden rekommandation. Jeg tror, man må gå samme vej, som fællesmarkedet er gået, nemlig at træffe en politisk beslutning og så derefter se, hvordan man teknisk kan fremme udbygningen og realisationen af en sådan beslutning.

Vi havde lejlighed til fra det danske socialdemokratis side i begyndelsen af januar at give udtryk for, hvad vi mente burde være konsekvensen af sammenbruddet i Bruxelles. Vi foreslog, at man skulle starte opbygningen af et vidtgående økonomisk nordisk samarbejde, en slags økonomisk union, og dette er en politisk beslutning, som så må fyldes op med de enkelte konkrete detaljer. Jeg kan ikke se, at vi ikke kunne drøfte en sådan tankegang og nå frem til en konkret beslutning om at henstille til vore regeringer, at de nu i de kommende uger gik i gang med en udarbejdelse af en sådan fælles politik. Jeg forstod på den danske statsminister, at regeringen

overvejede at indbyde de nordiske statsministre og udenrigsministre til et fælles møde. Jeg vil henstille, at man afholder et sådant fælles møde — som jeg synes er en glimrende idé — så betids, at det nordiske standpunkt er klart, når næste ordinære EFTA-møde afholdes i London i maj. Det må være meget betydningsfuldt, at vi i den nordiske familie har afklaret vore synspunkter før vi kommer til EFTA-mødet, som jo som et væsentligt punkt på sin dagsorden vil have konsekvenserne af det franske nej til de 4 landes ansøgninger. Jeg skal derfor henstille, at de nordiske samarbejds- og markedsministre udarbejder konkrete forslag til et videregående økonomisk samarbejde og når frem til sadanne skitser, så betids at de kan behandles på et nordisk stats- og udenrigsministermøde i løbet af foråret, således at de kan blive grundlaget for de forhandlinger, der skal føres på EFTA-mødet i London.

Statsråd Willoch, Norge: Den nordiske ministerkomite for økonomisk samarbeid har sendt Nordisk Råd en utførlig beretning om utviklingen av de økonomiske forbindelser mellom de nordiske land, om det økonomiske samarbeid som har funnet sted mellom myndighetene i de forskjellige land, og om det utredningsarbeid som pågår. Det vil fremgå av denne rapport at sammenvekningen av våre økonomier og samarbeidet mellom myndighetene stadig er i jevn vekst.

Det vil føre for langt å gå mer detaljert inn på denne rapport i generaldebatten. Noen mer formell presentasjon er vel for så vidt overflødig da rapporten er omdelt til deltagerne. Jeg skal derfor innskrenke meg til enkelte hovedspørsmål, og jeg velger da, i likhet med en lang rekke tidligere talere, å si noen ord om vårt samarbeid på markedspolitiske og beslektede områder.

Ved de søknader om tilknytning til det europeiske økonomiske fellesskap som Danmark, Norge og Sverige har

sendt etter forrige sesjon i Nordisk Råd, og de uttalte forutsetninger med hensyn til Finlands stilling, ble manifestert nødvendigheten av, som også flere talere har understreket her i dag, å bevare det nordiske felles marked som er skapt, og samtidig knytte dette til et større fellesskap omfattende både EFTA og EEC-landene.

Jeg skal ikke nå trette med noen ny gjennomgåelse av det som senere er skjedd på dette område. Jeg vil bare minne om att EEC's ministerrådsmøte 18. og 19. desember i fjor tross alt besluttet at søknadene om medlemskap, og den svenske regjerings skrivelse, fortsatt skulle bli stående på ministerrådets dagsorden.

Denne omstendighet — at søknadene fortsatt står på EEC-rådets dagsorden — ble ytterligere understreket ved den fransk/tyske enighet nylig om å foreslå nye drøftelser om saker på rådets neste møte i slutten av inneværende måned.

På denne bakgrunn kan man neppe si at det er skjedd noe som kan danne grunnlag for noen fundamental endring i nordisk markedspolitikk. For Norges vedkommende har vi Stortingets beslutning om samtykke til forhandlinger om medlemskap i EEC å holde oss til.

Dette betyr selvfølgelig ikke at de nordiske land nødvendigvis og i ubegrenset tid bør sitte rolig og vente til andre lands drøftelser fører til løsninger for Storbritannias vedkommende. Vi må være interessert i alle forslag som kan bringe oss nærmere den løsning vi ønsker, selv om de ikke med ett slag bringer oss helt frem. Det må imidlertid være et klart utgangspunkt for enhver aktivitet på dette område at målet er på beste og raskeste måte å nå frem til et felles vesteuropeisk marked som fjerner — og ikke bare flytter — tollmuurene innen Vest-Europa. Dette må også være et felles marked der landene deltar på mest mulig like vilkår.

Jeg ser det initiativ som er tatt fra Be-Ne-Lux-landenes side som et slikt positivt forslag, et forslag som kan bringe oss nærmere en løsning. Be-Ne-

Lux-forslaget kan, dersom det får tilslutning fra alle De seks, få i gang et samarbeid mellom EEC og søkerlandene, og dersom dette samarbeid blir vellykket på de begrensede områder hvor man hadde tenkt å starte det, kan det føre til en gradvis utvidelse av samarbeidsfeltene, og skape en dynamikk som kan bringe oss frem mot målet. Jeg sier det *kan* gå slik, men det er klart at det også her er mange vanskeligheter på veien.

De siste drøftelser mellom de franske og tyske regjeringer har gitt nye muligheter for bevegelse i disse spørsmål. Vi vet ikke i detalj hvilke fremstøt de to land vil kunne bli enige om å foreslå. Vi kan heller ikke enna bedømme klart utsiktene til at reelle resultater kan oppnås i overskuelig fremtid ad denne vei. Men vi må i alle tilfelle hilse med tilfredshet at saken igjen vil bli tatt opp til drøftelse i EEC's ministerråd, og kan selvfølgelig ikke under noen omstendighet på forhand gå ut fra at dette ikke vil bringe oss videre fremover.

Spørsmålet om nye nordiske initiativ i den europeiske markedspolitikk — som er reist i en rekke medlemsforslag — må åpenbart vurderes mot denne bakgrunn.

Det synes nå å være klarlagt at forslagsstillerne ikke har tenkt seg initiativ som skulle innebære at Norden skulle forberede seg på tilknytning til EEC uten følge med, eller eventuelt for Storbritannia. Jeg forstår forslagene slik at man bare har hatt i tankene nordiske initiativ i form av sonderinger og eventuelt forhandlinger for å finne nye veier til tilknytning for alle EFTA-land. Dermed blir forslagenes innhold forholdsvis moderate.

Som også uttrykt av flere talere før meg, er det ikke grunn til å forutsette at Storbritannia alltid behøver å spille en klart ledende rolle innen EFTA i slike spørsmål. Forskjellige sider ved britisk markedspolitikk i de senere år har også uunngåelig bidradd til debatt omkring dette. Men når vi tar i betraktning den verdi samarbeidet og sam-

holdet innen EFTA har for oss alle, og når man tar i betraktning de sonderinger som er i full sving mellom EEC-land om holdningen til EFTA-landene, er det meget vanskelig å se hvorledes noe nordisk initiativ på det nevnte tidspunkt kan bidra til å fremme vår felles målsetting.

Det store antall svenske medlemsforslag om dette spørsmål kunne kanskje på et visst stadium gi et litt foruroligende inntrykk av en viss forvirring og uenighet mellom oss. Men man kan vel nå slå fast at enigheten både innen landene og mellom landene i virkeligheten er meget stor for tiden. Samtidig har forslagene kanskje bidradd til å kaste lys over problemstillinger som det er av verdi å få trukket frem.

Det er vel bare naturlig at den foreliggende europeiske situasjon har ført til en viss debatt om alternativer til den europeiske markedsløsning, som er vårt primære mål. Men — og det kan det være grunn til å understreke — hverken en styrkelse av EFTA eller en ytterligere utbygging av det nordiske samarbeid kan gi oss noe større fritt marked for industrivarer. Begrepet »alternativ» passer med andre ord ikke i forbindelse med disse tanker. En ytterligere utvikling av EFTA-samarbeidet kan ha positiv verdi. Man må bare være klar over begrensningen i den markedsutvidelse det her kan være tale om.

Det nordiske samhold har utvilsomt betydd meget innenfor EFTA. De nordiske land bør også fortsatt i fellesskap undersøke mulighetene for å styrke EFTA-samarbeidet i det hele, og de nordiske land bør gjennom sitt samhold også bidra til at alle medlemsland etterlever de forpliktelser samarbeidet fører med seg.

Også i andre internasjonale organisasjoner der man behandler internasjonale økonomiske spørsmål — som UNCTAD, OECD og Det internasjonale pengefond — er en samordnet nordisk innsats av vesentlig betydning. Det kan være grunn til å tenke seg at det kan

dukke opp behov for ny nordisk felles innsats for å hindre proteksjonistiske tilbakeslag i verden, eller for å hindre konjunkturtilbakeslag som følge av mangel på samordning av de store lands økonomiske politikk, slik enkelte talere tidligere også har vært inne på.

I ministerkomiteens rapport er som nevnt også gitt en oversikt over utviklingen av den nordiske samhandel, og over samarbeidet på en rekke økonomiske felter. Rapporten viser at det nordiske samarbeidet utvikler seg meget raskt.

Jeg kan nevne at i 1967 steg handelen mellom de nordiske land dobbelt så raskt som Nordens handel med den øvrige verden. Rapporten inneholder også en rekke andre meget interessante tall, som belyser den dynamikk vi står overfor. På grunn av den begrensede tid skal jeg unnlate å trekke frem flere av disse. La meg bare understreke at en viktig del av bildet er at handelen med bearbejdede varer ligger på et høyt nivå, og viser fortsatt stigning over en bred front. Rapporten peker også på det stadig økende samarbeid mellom nordiske bedrifter gjennom produksjonsavtaler, underleverandørsystemer med videre. Det innebærer, som påpekt av flere, at den nordiske integrasjon binder landene stadig sterkere til hverandre. Dette gir også grunnlag for det intime samarbeid mellom de nordiske land i internasjonale økonomiske organisasjoner som vi alle etterstreber.

Samarbeidsministrene har ikke i sin rapport kunnet anwise noen løsning i samsvar med den såkalte «paketsplanen» fra København-møtet i 1966. Undersøkelsene av mulighetene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeidet er imidlertid ennå ikke fullført på alle områder, så det er ikke riktig å prøve å foreta en endelig vurdering av forutsetningene for den videre utbygging av det nordiske økonomiske samarbeidet nå. Dette samarbeidet bør utvilsomt under alle omstendigheter føres videre når det gjelder kon-

krete oppgaver. Det er utvilsomt slik at det i tiden fremover, både i lys av den handelspolitiske situasjon og av andre grunner, er av den største betydning for de nordiske land å bygge dette samarbeidet ut.

Jeg vil også gjerne peke på den store verdi som det pågående nordiske harmoniseringsarbeidet har både på det lovmessige og det økonomiske område. Dette samarbeid fører oss også gradvis nærmere hverandre. Jeg vil spesielt peke på den betydning et omfattende samarbeid kan få på finanspolitikkenes område og kanskje særlig når det gjelder beskatningen, hvor vi nå befinner oss på forskjellige trinn i en bevegelse over fra direkte til indirekte beskatning.

Det ser ut til at en vesentlig ytterligere fremgang for et markedsfellesskap i Norden først og fremst er avhengig av at problemene på landbruksområdet blir brakt nærmere en løsning. I ministerkomiteens rapport er det antydning enkelte fremgangsmåter for å få i stand et utvidet samarbeid på dette felt, men det må erkjennes at rapporten ikke går særlig langt, og at man ikke har funnet fram til konkrete forslag som det er utsikt til at man kan få tilslutning til i alle de nordiske land.

Jeg vil gjerne igjen peke på at det vil være av verdi om eventuelle generelle ønsker om utvidelse av det nordisk fellesskap blir kombinert med mer konkrete anvisninger på hvordan dette i tilfelle skulle føres ut i livet på landbrukets område. På industriens område har vi jo i virkeligheten allerede innført et markedsfellesskap, som vi nå i stigende grad høster fordel av. Men i det jeg nå har sagt, ligger ikke at jeg regner det som realistisk å regne med et mer omfattende markedsfellesskap for så vidt angår jordbruksvarer.

Utrikesminister Karjalainen, Finland: Den europeiska marknadssituationen framstår återigen såsom fämligen oklar efter det att Bryssel i december 1967 ställt sig avvärjande till de framställningar som gjorts av de fyra EFTA-län-

derna England, Danmark, Norge och Sverige samt Irland. Nordiska rådets 16:e session inträffar samtidigt med att man i Europa söker sig nya vägar ur denna situation.

De grundmotsättningar, på vilka försöken att finna en marknadslösning i januari 1963 strandade, synes kvarstå. Som en följd härav har uppmärksamheten nu riktats på de områden, på vilka resultat i den närmaste framtiden kanske kunde uppnås trots dessa motsättningar.

Skillnaden mellan dagens situation och läget 1963 är, att det nu på flera håll finns en klarare vilja att undvika ett dödläge och en därav följande skärpning av marknadsproblematiken.

Många nya initiativ och tankar har redan framförts. Benelux-ländernas initiativ, som bl. a. går ut på att undvika divergenser i den ekonomiska utvecklingen, har väckt intresse även i de nordiska länderna. Eftersom olika uppfattningar om innebörden av Benelux-initiativet ännu syns råda, vet man för ögonblicket inte vilka möjligheter det kan erbjuda. Samtidigt har man framfört tanken på ett samarbete, som via ett frihandelsarrangemang automatiskt skulle leda till en marknadsgemenskap mellan EEC-länderna och de länder som önskar ansluta sig till EEC. Möjligheterna att förverkliga denna tanke är beroende på huvudparternas inställning, som fortfarande är tämligen oklar.

Av intresse är även att man i England härvidlag nu synes ha fäst stor uppmärksamhet även vid andra än rent ekonomiska synpunkter.

Finland har i motsats till sina tre nordiska grannländer inte gjort någon framställning till EEC. Trots detta är det naturligt att vi uppmärksam följer med utvecklingen av den europeiska marknadssituationen. Vår principiella inställning till en utvidgad europeisk integration är som känt positiv, även om vi i nuvarande skede icke ansett oss ha anledning att framkomma med några initiativ i saken. Vi strävar givetvis efter att trygga våra ekonomiska intres-

sen och är övertygade om, att en isole-rad handelspolitik inte är förenlig därmed. Vi utgår uttryckligen ifrån, att ekonomisk integration inte utgör ett alternativ till neutralitet och att eventuella nya handelspolitiska avgöranden icke bör få äventyra uppnådda handelspolitiska resultat på andra håll. Man kan säga, att neutraliteten utgör ett konstruktivt element även i den ekonomiska integrationen, icke minst då det gäller en vidare utveckling av det ekonomiska samarbetet mellan samtliga europeiska länder. Det förefaller mig som om Europas neutrala stater kunde spela en betydande roll i detta hänseende i framtiden.

I samtliga nordiska länder har som bekant utredningar gjorts i marknadsfrågan. För vår del kan jag nämna, att Finlands regering nyligen, i går, tillsatte en kommitté, bestående av ledande tjänstemän från olika ministerier, för att fortsätta och effektivisera dessa utredningar.

De resultat som de nordiska länderna uppnått inom ramen för EFTA-samarbetet utgör enligt min mening den realitet, på vilken vi bör bygga våra nordiska strävanden i marknadsfrågan. Jag vill därför hänvisa till den rekommendation, som antogs av Nordiska rådet vid sessionen i Helsingfors i april 1967 beträffande ett nära samarbete mellan de nordiska länderna under förberedelserna till och under eventuella förhandlingar om en bred europeisk marknadslösning. I samma rekommendation säges även, att de nordiska ländernas regeringar bör lägga särskild vikt vid att bevara den fria nordiska marknad, som har uppnåtts och vid att trygga ett fortsatt nordiskt samarbete inom marknadskonstellationerna.

Situationen i integrationsfrågan och dess eventuella nya aspekter har ännu inte klarnat. Ekonomisk integration i sig själv är enligt min uppfattning en naturlig företeelse, som sammanhänger med såväl den ekonomiska som den tekniska utvecklingen och hör till de nationella och internationella enheter-

nas anpassning till det moderna ekonomiska skeendet.

Att säkerställa det som redan har uppnåtts inom EFTA och Norden, framstår nu som vårt närmaste mål. Samtidigt bör förutsättningar skapas för en vidare utveckling som lägger grunden till ett konstruktivt handelspolitiskt samarbete med utomstående länder såväl i väst som i öst.

Nordens omsorger om marknadsfrågan får inte stå i motsatsförhållande till det värdefulla nordiska samarbetet.

Då vi riktar våra blickar på den interna situationen i våra länder ser vi att det ökade varuutbytet, de nya distributionsvägarna och det fördjupade produktionssamarbetet har utvecklats inom ramen för en fri nordisk marknad. Denna för alla parter fördelaktiga utveckling kan förmodas fortsätta endast om näringslivet i våra länder kan utgå ifrån, att den fria nordiska marknaden bevaras i alla situationer också i framtiden.

Enligt min mening finns det ännu många outnyttjade möjligheter att i praktiken utveckla det ekonomiska samarbetet mellan våra länder till fördel för oss alla.

Vi har redan uppnått en hel del värdefulla resultat såsom frihandel för industriprodukter, en gemensam arbetsmarknad, en till huvuddelen harmoniserad socialpolitik o. s. v. och många andra saker, som statsminister Erlander redan nämnde. På andra områden har utvecklingen varit betydligt anspråkslösare såsom t. ex. på jordbrukssektorn, och på en del andra områden befinner vi oss ännu på utredningsstadiet, såsom i fråga om harmoniseringen av våra yttre tullar. Vi är emellertid inne på rätt väg, och den nuvarande situationen i den europeiska marknadsfrågan synes stöda detta. Det vore sålunda enligt min uppfattning påkallat att positivt överväga de former och det omfång, i vilka ett utvidgat nordiskt samarbete i alla förhållanden kunde ge oss största möjliga utbyte.

Udenrigsminister Hartling, Danmark:

Hr. præsident! Det er mig en glæde igen i år at deltage i Nordisk Råds session. Det er overordentlig værdifuldt, at vi i dette forum har mulighed for i en åben meningsudveksling at konfrontere vore synspunkter og at koordinere vor holdning i lyset af vor fælles grundindstilling.

Det ars tid, der er gået, siden vi sidst mødtes i Helsingfors, var længe præget af håb og forventning om, at de europæiske problemer nu endelig var ved at nærme sig en løsning. Men sådan skulle det ikke gå; vi ved nu, at de europæiske samarbejdsbestrebelse heller ikke denne gang skulle krones med held. Når vi tænker på de ønsker, vi har om et stort europæisk fællesskab, kunne man her i Ibsens fædreland udtrykke sine følelser ved at nynne med på Solveigs sang: »Kanske vil der gå både vinter og vår... og næste sommer med og det hele år». Men når vi nu ved, at løsningen må og skal blive det europæiske samarbejde, som vi ikke kan undvære, og som Europa ikke kan undvære — og det gælder både økonomisk og kulturelt og politisk — så må vi også synge videre: »Men jeg skal nok vente».

Men hvad sa imens? For vi skal jo ikke vente med hænderne i skødet. Verden er ikke statisk, og vor egen situation heller ikke statisk. Det statiske, det overvintrende, er ingen mulighed for os. Vi lever med, og vi udvikles, i en dynamik, som kræver, at vi ikke blot står stille.

De nordiske lande har brug for hinanden. Vi står hinanden så nær, at vi udadtil kan være på samme linje. Det har ofte vist sig. Ikke blot over for Europaspørgsmål, men også over for mange af de alvorlige internationale spørgsmål, som jo også har meldt sig i det år, der er gået. Man kunne særlig tænke på Mellemøstkonflikten og Vietnamspørgsmålet.

Netop i en sådan periode, hvor det internationale samarbejde på flere felter er præget af vanskeligheder, som volder os bekymring, der har fælles-

skabet og slægtsbandene mellem de nordiske lande en særlig betydning. Dette indebærer langt fra, at Norden ønsker at trække sig tilbage fra det internationale samarbejde eller fra det øvrige Europa. Tværtimod har det steds været de nordiske landes opfattelse, at vi kan ikke være os selv nok, og det har da også vist sig, at væsentlige sider af det nordiske fællesskab netop er blevet realiseret inden for rammerne af et bredere internationalt samarbejde.

De nordiske lande har således aktivt deltaget i udbygningen af det europæiske samarbejde lige fra begyndelsen. I de første efterkrigsår var de nordiske lande med til at oprette OEEC og senere til stiftelsen af Europaradet. Siden da har de nordiske lande bestræbt sig for at tilvejebringe den brede europæiske markedsløsning. I midten af 50'erne deltog vi i forhandlingerne om at tilvejebringe et frihandelsområde, der skulle omfatte det store flertal af de europæiske lande. Da disse planer ikke kunne realiseres, blev de nordiske lande parthavere i EFTA-samarbejdet, der som hovedsageligt har haft etableringen af et bredt europæisk marked. De nordiske landes medlemskab af EFTA betød ganske vist, at planen om en nordisk toldunion ikke blev gennemført som sådan. Imidlertid er et af toldunionens hovedmål, nemlig toldfrihed for industrivarer imellem de nordiske lande, blevet realiseret gennem EFTA-samarbejdet. Alt i alt har de nordiske lande haft stor indflydelse på udbygningen af EFTA. Det må heller ikke glemmes, at det er lykkedes at inddrage Finland i dette samarbejde igennem den finske associering med EFTA. Vi har nu ligeledes håb om, at det vil lykkes at knytte Island til EFTA. Fra dansk side vil vi hilse en sådan udvikling velkommen, og jeg henstiller, at alle de øvrige nordiske landes regeringer aktivt bistår den islandske regering i denne sag.

Alt i alt kan vi konstatere, at der i det store og hele er enighed mellem de nordiske lande om målet for markedspolitikken: at realisere den brede euro-

pæiske løsning. Dette er et nyt bevis på, at de nordiske folk i de fleste afgørende spørgsmål har samme syn på de begivenheder, der sker ude omkring i verden. Denne enighed udelukker selvsagt ikke, at der kan eksistere forskelle i de nordiske landes opfattelser af visse problemer, ligesom de nordiske lande har fundet forskellig sikkerhedsmæssig placering. Det må imidlertid samtidig huskes, at der i vore lande er skabt en stabilitet, der er til gavn for alle andre lande i området. Der er grund til at glæde sig over denne tingenes tilstand, og det må være en fælles nordisk interesse at bidrage til at opretholde denne situation.

Det særlige fællesskab, de nordiske lande deler, er en levende realitet, som derfor sætter et afgørende præg på vore landes udenrigspolitik. Trods de nordiske landes forskellige placering i den europæiske og atlantiske sikkerhedspolitik er det en kendsgerning, vi gang på gang konstaterer, at vi har samme fundamentale holdning til de store internationale problemer.

I vor holdning til den øvrige verden er det en naturlig konsekvens af vore fælles historiske traditioner og demokratiske idealer, at vor politik er rettet mod at yde vort bidrag til at styrke mulighederne for fred, afspænding og forståelse mellem nationerne. Det er måske gennem arbejde for FN og den internationale rets- og samarbejdstanke i almindelighed, at vi kan yde den største indsats for disse mål.

Ved en vurdering af de nordiske samarbejdsresultaters betydning indtil forekommer det mig rimeligt at lægge mere vægt på de konkrete positive resultater, der er opnået, end på de ikke-realiserede planer, der i tidens løb er udkastet. En sådan vurdering vil vise, at båndene mellem de nordiske lande er blevet knyttet stadig stærkere. På det økonomiske felt er dette måske kommet klarest til udtryk. Jeg kan blot minde om den usædvanlig kraftige stigning i den

nordiske samhandel, som har fundet sted i de seneste år. At et samarbejde mellem de nordiske lande styrker vore landes position over for udlandet, var forhandlingerne i Kennedyrunden et bevis på, og det har da også været nævnt af såvel den norske som den svenske statsminister. Den fælles nordiske opræden blev accepteret som noget naturligt af omverdenen, og stormagterne erkendte, at de nordiske lande burde deltage i drøftelserne på lige fod med de vigtigste GATT-medlemmer. Derved fik vi lejlighed til på langt mere effektiv vis at fremføre vore synspunkter i forhandlingerne, og det har utvivlsomt haft sin betydning for forhandlingsresultatet.

Jeg har nævnt nogle resultater, som er opnået på det økonomiske område. De er store og betydningsfulde, ikke mindst når vi sammenligner situationen i dag med de forhåbninger, vi gjorde os i femtiårene, då vi arbejdede på den nordiske toldunion. Vi har i dag et blomstrende nordisk marked på industriområdet, og her har vi gjort tidligere tiders bekymringer grundigt til skamme.

Alligevel tror jeg, at vi nu gør klogt i at erkende, at vi på det økonomiske område er ved at være nået til grænsen for, hvad der kan gennemføres på regeringsbasis inden for de hidtidige rammer. Der er ingen tvivl om, at erhvervslivet vil udbygge deres del af det nordiske samarbejde. Men regeringerne har grund til at overveje, om der ikke er brug for en vis nytænkning til bevidst at søge nye samarbejdsformer, til at erkende, at vi må tænke mere nordisk end hidtil, d. v. s. være rede til i et bredere samarbejde at lade snævrere nationale interesser på enkelte områder glide i baggrunden.

Jeg synes, at der i den nuværende situation er grund til på ny at spørge, om det virkelig skulle være umuligt for de nordiske lande, som burde have bedre betingelser for at gennemføre et nærmere samarbejde end no-

gen anden gruppe lande, at komme videre på de områder, vi hidtil ikke har kunnet nå til enighed om, landbrug, fiskeri, visse trafikspørgsmål og kapitalmarkedet, for blot at nævne nogle vigtige eksempler.

Hvis vi beslutter os til at forsøge, kan vi imidlertid ikke indskrænke os til blot at bede eksperterne undersøge mulighederne for øget samarbejde på det ene eller det andet konkrete område. Vi må i så fald træffe en politisk beslutning i regeringer og parlamenter om at udvide rammerne for samarbejdet over et bredt felt. Jeg vil understrege, at vi fra dansk side er rede til at overveje en sådan udvidelse af rammerne.

Vi er med andre ord positivt indstillede over for et mere vidtgående nordisk samarbejde. Jeg må blot i den forbindelse understrege to ting. For det første må det stå klart, at de egentlig udenrigspolitiske og de sikkerhedspolitiske problemer må holdes uden for dette nordiske samarbejde, men jeg har fremhævet, at dette ikke burde frembyde problemer, fordi de nordiske landes fundamentale holdning i disse spørgsmål harmonerer.

Det andet punkt, som jeg gerne vil understrege så stærkt, som det er mig muligt, er, at det nordiske samarbejde aldrig må tabe det europæiske sigte. Det er helt afgørende for Danmark, at det nordiske samarbejde bevidst tager sigte på at lette gennemførelsen af det mål, som Danmark, Norge og Sverige deler, dvs. deltagelsen i et udvidet europæisk fællesskab. Samme betragtning fører til, at vi bør udforme vort samarbejde i forståelse med de øvrige EFTA-lande, i første række Storbritannien.

Det kunne derfor måske være på sin plads endnu en gang at citere Ibsens Peer Gynt:

Mellem menn det heter:

»Mann vær deg selv!»

Men i trollenes flokk det heter:

»Troll, vær deg selv — nok!»

Hvert eneste af vore lande skal være sig selv. Det er forudsætningen for samarbejdets værdi. Men det er Nordisk Råds idé at bekæmpe trolde-mentaliteten, den, der tror, at vi kan være os selv nok.

Det samme gælder for Norden under ét, at Norden skal være sig selv. Men også i det større perspektiv, i det bredere europæiske samarbejde må vi bekæmpe de trolde, der tror, at Norden kan være sig selv nok.

En meget væsentlig og frugtbar kontakt mellem vore lande er det samarbejde, som formidles her inden for rammerne af Nordisk Råd. Enhver, der kender denne forsamling, ved, hvor stor betydning meningsudvekslingen og faktorerne mellem de nordiske landes regeringsmedlemmer og parlamentarikere har for den videre udvikling af samarbejdet mellem vore lande. Og tillad et nys afgæet medlem af præsidiatet at sige, at Nordisk Råd må være os en hjertesag. Vi har her en mulighed, som andre lande kan misunde os. Vi har en mulighed, som vi bør udnytte; den samarbejds-mulighed, som her er skabt, bør vi gøre til virkelighed.

Meddelande

Det meddelades, att Matthias Á. Matthiesen, Island, intagit sin plats i rådet.

Sigrid Ekendahl, Sverige: Herr president! Många har i dag omvittnat hur betydelsefullt det nordiska samarbetet är och hur det, inte minst på senare år, gett så fruktbara resultat. Och då menar jag inte bara för oss som har förmånen att aktivt delta i de överläggningar som sker i Nordiska rådet utan också för den enskilda människan i varje nordiskt land. Ingen av oss, ingen av den allmänhet som vi representerar, skulle väl ens kunna tänka sig att vrida klockan tillbaka till passkontroll, arbetstillstånd, tullbelagda varor, för att bara nämna några exempel. Tvärtom tror jag att alla direkt engagerar sig för

ett ännu bättre samarbete, en ännu starkare markering av att vi har så mycket gemensamt och att vi, fastän små nationer i stora sammanhang, kan bli en partner att räkna med om vi uppträder gemensamt vid det internationella förhandlingsbordet.

Den nordiska marknad vi fått inom ramen för EFTA vill vi alla slå vakt om. Vi har alla nytta av den. Men samtidigt eftersträvar vi alla en så samlad europeisk lösning av marknadsproblemet som möjligt med hänsyn till de skilda förutsättningar för ett sådant samarbete som trots allt finns i de nordiska länderna. Vi har alla samma intresse av att existerande handelshinder undanröjs och ser med stor oro på nya som skapas. Samtidigt — och det finner jag angeläget att understryka — är det viktigt för oss att värna det om än begränsade men dock för oss alla så vitala ekonomiska samarbete som EFTA erbjuder. Tre av de nordiska länderna har, sedan EFTA-nationen Storbritannien ansökt om medlemskap i EEC, vart för sig anhållit om förhandlingar med de sex. Tyvärr har EEC hittills ställt sig avvisande till en utvidgning av den gemensamma marknaden. Men jag vägrar att tro att därmed sista ordet är sagt. Ingen, inte heller EEC-länderna, kan ha något intresse av att tullbarriärer hindrar det ekonomiska samarbete som egentligen ter sig så självklart att en lekman har svårt för att förstå det som nu håller på att ske, nämligen en uppbyggnad av nya handelshinder.

EFTA tillskapades ju som en tillfällig lösning på handelsproblemen för de sju stater som ingår i organisationen, och en av dess främsta uppgifter angavs följaktligen vara att så att säga avskaffa sig själv den dag en samlad europeisk lösning kunde nås. Just nu verkar det emellertid som om man kommit fram till ett dölläge såväl i relationerna EFTA—EEC som mellan EFTA-staterna. I detta läge har ledamöter av den socialdemokratiska gruppen av den svenska delegationen i ett tilläggsförslag hemställt att Nordiska rådet måtte

rekommendera regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att i samarbete med Finland och Island och efter samråd med de övriga EFTA-länderna vid en väl vald tidpunkt ta ett initiativ som kan bryta detta dödläge. Jag finner det särskilt viktigt att man därvid inte gör något förhastat som kan skada de resultat, som redan nåtts inom EFTA. Jag medger gärna att när vi skrev vårt förslag sneglade vi på Kennedyronden och den nordiska insatsen där, som kunde hjälpa till att bryta det dödläge som uppstätt i förhandlingarna. Nu kan man naturligtvis inte hårdra den jämförelsen utan bara konstatera att goda resultat kan nås om de nordiska län-

derna enas kring ett gemensamt uppträdande.

Herr president! Jag hade även tänkt att något beröra föroreningsfrågorna och forskningsfrågorna. Med hänsyn till den långt framskridna tiden skall jag emellertid avstå härifrån. Jag vill dock understryka att detta är viktiga frågor i det nordiska samarbetet, och vi kommer ju att behandla dem senare under sessionen.

Sedan generaldebatten avbrutits och återstående saker uppskjutits till morgondagens möte, avslutades mötet kl. 18.28.

Protokoll

2:a mötet

Söndagen den 18 februari 1968 kl. 14.00

President: J. O. Krag (1—22)

Dagordning

1. Dokument 1 Rapport från Nordiska rådets presidium och Dokument 3 Rapport om nordiskt samarbete under år 1967 (fortsatt generaldebatt)

2. D 1968/11/1958/s: meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

3. D 1968/9/1961/k: meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

4. D 1968/3/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskning

5. D 1968/4/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter

6. D 1968/21/1962/t: meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet

7. D 1968/3/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående bibliotekersättning till författare

8. D 1968/20/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studientbytesresor mellan nordiska skolor

9. D 1968/27/1964/e: meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning

10. D 1968/31/1964/j: meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder

11. D 1968/4/1965/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete

12. D 1968/15/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass

13. D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

14. D 1968/36/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning

15. D 1968/9/1966/k: meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning

16. D 1968/13/1966/j: meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater

17. D 1968/30/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till Föreningarna Norden

18. D 1968/22/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel

19. D 1968/27/1967/k: meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

20. D 1968/7/1963/j: meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen

21. D 1968/6/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten

22. Dokument 2 Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (1966)

1

Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) och Rapport om nordiskt samarbete under år 1967 (Dokument 3) (fortsatt generaldebatt)

Presidenten: Rådet genoptager sit arbejde og fortsætter med generaldebatten. Det er præsidentens hensigt, at vi helst skal afslutte generaldebatten i eftermiddag, men den tid, vi har til rådighed, går højst til kl. 18.30. Vi har tilbage fra talerlisten fra i går 5 talere: handelsminister Lange, Leirfall, Silta, statsråd Lyngstad og Honkonen. Vi begynder med disse 5 og har derefter endnu en lang talerliste.

Statsrådet Lange, Sverige: Herr president! Den inneboende kraften i det nordiska ekonomiska samarbetet slutar inte att överraska — det har gårdagens debatt visat. Är efter år har vi vid råds-sessionerna kunnat redovisa en kraftig utveckling inte bara i handeln mellan våra länder utan också i samarbetet i övrigt över de nordiska gränserna.

Detta är fallet även i år. Ekonomiska ministerkommitténs rapport redovisar en del av denna utveckling, något som den norske handelsministern understök i sin presentation i går. Den kan lättast följas i handelsstatistiken. Och här kan vi peka på nya rekordsiffror. Den gamla tendensen står sig att de nordiska ländernas inbördes samhandel ökar mer än dubbelt så hastigt som deras samlade utrikeshandel. EFTA har som vi alla vet jämnat marken för denna explosionsartade utveckling av den nordiska marknaden. Inte mellan några av de övriga EFTA-länderna där förutsättningarna för handeln med hänsyn till tullreduktionerna varit desamma kan en motsvarande ökning påvisas. Integrationen går sålunda särskilt hastigt mellan de nordiska länderna, något som är värt att understrykas. Frigörelseåtgärderna inom ramen för EFTA har varit, om inte den enda så ändå den starkaste orsaken till den utveckling som den nordiska integrationen uppvisat under senare år.

Naturligtvis kan man med belåtenhet stillatigande åse utvecklingen och bara hoppas att den kommer att fortsätta. Men bör man inte mot den bakgrund som antytts i stället söka säkerställa en fortsatt gynnsam utveckling och utnyttja denna som ett led i våra strävanden mot en frigörelse av handeln på vidare marknader såväl i Europa som i världen i övrigt. Det har varit en del av temat i den debatt som hittills förts. Med den utgångspunkten har vi all anledning att ta fasta på det förslag som den danske statsministern lade fram i går.

På svensk sida hoppas vi att vi genom vart uppträdande såväl inom ramen för Nordiska rådets verksamhet som i övrigt gjort klart att vi är företrädare för en aktiv nordisk politik. Vi är förvissade om att alla de nordiska länderna skulle vara betjänta av en sådan politik. Det är vår övertygelse. Men vi är fullt medvetna om att ett samarbete kan bli fruktbart endast om alla deltagare på samma sätt är övertyga-

de om dess värde. Jag har velat understryka dessa enligt min mening nödvändiga förutsättningar för det fortsatta nordiska samarbetet. De ger också rätt bakgrund till de synpunkter jag vill anlägga på den nordiska sammanhållningens betydelse, inte minst i dagens läge med dess ovisshet i en för oss alla så väsentlig fråga som vårt förhållande till Europamarknaden.

Utan att göra mig skyldig till någon överdrift tror jag man kan konstatera att de nordiska länderna befinner sig i en sådan ekonomisk situation att vi är attraktiva som samarbetspartners för EEC och omvärlden över huvud taget. Vi kommer också att så förbli så länge vårt ekonomiska framåtskridande fortsätter. En betingelse för vårt välstånd och för att den ekonomiska växtkraften i våra länder skall bibehållas är att nordisk samverkan på olika områden inte bara vidmakthålles utan helst vidgas och fördjupas.

Det intresse som man från andra länders sida har för ett samarbete med våra länder har på olika sätt och vid skilda tillfällen kommit till uttryck. Alltför stora växlar får emellertid inte dras på uttalanden av olika slag. Det kan ändå vara värt att observera de uppfattningar som från skilda håll framförts om de nordiska ländernas roll i den europeiska ekonomin.

EEC-kommissionens förre ordförande Walter Hallstein har i ett uttalande nyligen hävdat att en nordisk tullunion skulle kunna bli den bro som kan binda samman de europeiska marknadsgrupperingarna och föra samlingssträvandena ur det dödvatten som de befinner sig i. Jämte medlemskap och association av enskilda länder pekade Hallstein på möjligheten av en anslutning av en gemensam nordisk marknad till EEC. Hallstein påminde om att EEC-kommissionen i sin rapport i höstas varnat för en delning av den nordiska marknad som byggts upp inom ramen för EFTA. Det saknas ej andra exempel på liknande uttalanden.

Jag vill understryka att jag är fullt

medveten om att vi inte är så eftertraktade som samarbetspartners att vi endast har att gå och sätta oss till dukat bord. Jag har bara nämnt dessa uttalanden endast som uttryck för den betydelse man tillmäter Norden i Europas ekonomi. De ligger helt i linje med den styrka som Norden kunde uppvisa under Kennedyförhandlingen. Man kan mot denna bakgrund fråga sig om det inte finns all anledning för våra länder att tillvarata de fördelar som ett enigt uppträdande skulle innebära också i dagens för oss alla bekymmersamma läge i den europeiska marknadsfrågan.

Men hur skall vi nå därhän? På vilka vägar kan vi på bästa sätt nyttja den styrka som Norden gemensamt besitter?

Parallellen med det nordiska samgåendet i Kennedyronden är naturligtvis haltande. Det rörde sig den gangen om en tullförhandling. En anslutning till EEC berör så många andra problem, ja, praktiskt taget alla samhällslivets områden som har ekonomisk anknytning. Det har i främsta rummet varit för att få en uppfattning om vilka problem som aktualiseras och vilken ställning de nordiska länderna kan förväntas ta vid en framtida förhandling som den svenska regeringen varit så angelägen att ta upp dessa frågor på nordisk basis och få dem belysta genom undersökningar av vara tjänstemän och experter.

Vi tog initiativet till sådana undersökningar redan hösten 1966. Under förra våren blev vi glädjande nog överens om att utväxla det utredningsmaterial som sammanställts i de olika länderna. Sedan detta skett, har vi från svensk sida utarbetat en plan för en jämförande analys av utredningarna.

Såsom framgår av ett meddelande från den danska regeringen beträffande ett medlemsförslag av herrarnas Hækkerup och Holmberg har vi på svensk sida åtagit oss att göra en första genomgång av utredningsmaterialet för att översiktligt klarlägga dels i vilka av-

scenden ländernas analyser av Romfördraget och EEC-marknadens nuvarande och framtida utseende skiljer sig från varandra, dels om länderna kommit till olika slutsatser beträffande möjligheterna att acceptera EEC:s bestämmelser och politik. Eftersom man hittills inte kommit så långt i de finska utredningarna har arbetet till en början inriktats på Danmarks, Norges och Sveriges undersökningar. Det är givet att dessa inte lagts upp identiskt i de tre länderna. Tyngdpunkten har lagts på olika områden. Därför finns inte alltid underlag för jämförelser. Det gäller exempelvis neutralitetsproblematiken som av lättförståeliga skäl endast tagits upp i de svenska utredningarna.

En preliminär genomgång har ändå givits vid handen att den bedömning som de nordiska ländernas utredningsinstanser gjort av Romfördraget och EEC-marknaden så gott som genomgående är samstämmig. Detsamma kan för de flesta områden sägas om möjligheterna att acceptera EEC:s bestämmelser och politik.

För att nå fram till mera säkra slutsatser krävs mera ingående överläggningar mellan experter från de olika länderna område för område. På svensk sida är vi angelägna att sådana överläggningar tas upp. Detta står också på det nordiska ekonomiska samarbetsutskottets agenda och kommer upp till behandling inom den närmaste tiden.

Samarbetet mellan våra länder i förberedelserna inför en eventuell förhandling med EEC pågår sålunda. Det vill jag starkt understryka. Redan nu tror jag att så mycket kan sägas som att de nordiska ländernas inställning på olika förhandlingsområden inte skall behöva utgöra något hinder för en ganska långt gående samordning av ländernas uppträdande i de fortsatta övervägandena av de europeiska marknadsproblemen.

Alla de nordiska länderna har kraftigt stött de upprepade försök som gjorts genom EFTA att få till stånd en helhetslösning mellan EEC och EFTA

som skulle kunna göra slut på den handelspolitiska splittring i Europa som vi alla lider av. Med den struktur, som ekonomi och utrikeshandel har i våra länder, har det varit en självklarhet att en så bred lösning som möjligt varit det främsta målet för våra europeiska samarbetssträvanden på det ekonomiska området. Så långt har det inte rätt och råder inga som helst skiljaktigheter i uppfattningen mellan de nordiska länderna.

När denna väg inte visat sig framkomlig har vi varit beredda att pröva även andra metoder. De initiativ som togs av Storbritannien såväl 1961 som 1967 i avsikt att öppna medlemskap i gemenskapen har stötts av oss i Norden liksom av övriga EFTA-länder. I anslutning härtil har Danmark, Norge och Sverige vid båda tillfällena inlämnat egna ansökningar om förhandlingar. Som bekant har inte heller dessa ansträngningar att få slut på diskrimineringen i vår del av Europa varit framgångsrika.

Läget kan emellertid sägas vara ett annat i dag än det var när ansökningarna om anslutningsförhandlingar första gången avvisades 1963. Den gången avfördes marknadsfrågan från dagordningen för lång tid framöver. I dag kvarstår förhandlingsansökningarna på EEC:s dagordning. Frankrike har ej principiellt motsatt sig en utvidgning av marknaden eller en engelsk medverkan i gemenskapen — även om man ansett tiden ännu ej vara mogen för förhandlingar. Härtil kommer att vissa tankar om temporära anordningar och övergångslösningar förts in i diskussionen.

Vid upprepade tillfällen har man från fransk sida hänvisat till andra, mindre långtgående arrangemang än medlemskap. Den närmare innebörden i de franska tankegångarna har ännu inte kunnat utrönas. Därvidlag är jag helt enig med och kan instämma i min norske kollegas uttalande i går. Bidragande härtil har måhända varit att man från brittisk sida visat sig oin-

tresserad av andra alternativ än fullt medlemskap. Detta hänger i sin tur samman med den avgörande vikt den engelska regeringen fäster vid ett deltagande i det politiska samarbetet i Europa. Fran engelsk sida har man vidare hävdad att andra alternativ än medlemskap kanske skulle vara svarare och mera tidsödande att förhandla sig fram till.

Enligt tysk uppfattning är marknadsplitringen i Europa en så allvarlig sak att alla utvägar till en lösning utan dröjsmål måste prövas, detta trots att den tyska regeringen beträffande marknadsutvidgningen företräder precis samma uppfattning som en rad av EEC-länderna och England självt. Enligt tillgängliga uppgifter har man vid mötet i veckan mellan den franske presidenten och den tyske förbundskanslern från tysk sida sökt få klarhet i de franska tankegångarna. Vi vet inte hur långt man kom, men man kom därvid överens om att EEC:s utrikesministrar vid ett möte den 29 februari skall diskutera formerna för samarbetet mellan EEC och de länder som sökt anslutning.

Det är givetvis mycket tillfredsställande att frågan om en utvidgning av marknaden kommer att tas upp till en diskussion där alla EEC-länderna deltar. Det är emellertid ovisst vart detta kan leda; det erkänner jag gärna. Vi kan bara hoppas att det förestående utrikesministermötet skall bli ett steg mot ett ekonomiskt integrerat Europa som är vår målsättning. Jag tillmäter det stor vikt att alla EEC-stater blir engagerade i dessa diskussioner. Vi har ett klart intresse av att gemenskapens utveckling fortsätter så friktionsfritt som möjligt.

Beträffande det franska parlamentarikerbesöket som herr Ohlin åberopade vill jag begagna tillfället att understryka att någon inbjudan har i varje fall inte Sverige mottagit. Vad den franska parlamentarikerdelegationen hade att säga vid sitt besök kan absolut inte tolkas som en inbjudan eller ett anbud.

Där tror jag herr Ohlin misstolkat syftet med besöket. Vad de var ute efter var att »skaffa sig egen information» och samtidigt förklara och försvara den franske statschefens ställningstagande till engelsmännens förhandlingsansökan.

Ett särskilt initiativ har tagits av Beneluxländerna. Dessa har i ett memorandum föreslagit ett fördjupat samarbete mellan EEC-staterna och de länder som sökt anslutning. Vi noterar med tacksamhet att man från dansk och norsk sida i sina reaktioner på Beneluxförslaget särskilt betonat angelägenheten av ett svenskt deltagande. Liksom Danmark och Norge har den svenska regeringen förklarat sig intresserad av att delta i en konferens om detta förslag under förutsättning att alla EEC-staterna deltar.

Med hänsyn till den föregående diskussionen mellan EEC:s utrikesministrar är det möjligt att Beneluxförslaget förlorat sin aktualitet, åtminstone tills vidare. Det är i vart fall min uppfattning. Jag är kanske i denna fråga mindre optimistisk än min norske kollega Kåre Willoch.

Låt mig principiellt förklara följande. Det är i hög grad önskvärt att vi mellan de nordiska länderna kan enas om en gemensam inställning till olika samordningsuppslag. I varje fall bör det ingå i målsättningen för vårt samarbete att komma så nära varandra som möjligt. Detta är väl också tanken bakom det medlemsförslag som lagts fram av fru Ekendahl m. fl. svenska rådsmedlemmar.

Efter vad som nu hänt vid Parismötet kan vi väl konstatera att tiden inte är mogen för något särskilt nordiskt initiativ, för en nordisk säraktion. Vi bör avvakta resultatet av de förestående diskussionerna inom EEC. Vid det möte som hölls i går mellan de nordiska ekonomiska samarbetsministrarna var vi också på denna punkt överens. Det vill jag gärna bekräfta.

Skulle läget ändras och förutsättningar för ett nordiskt utspel komma att

föreligga bör detta först tas upp inom ramen för EFTA. Vi vill ju alla uppnå en så bred lösning av marknadsfrågan som möjligt.

När jag sagt detta har jag samtidigt gjort klart att jag tillmäter EFTA mycket större betydelse i dagens läge än herrar Cassel och Holmberg förefaller göra. De utgår i sitt tilläggsförslag A 192 från såsom givet »att EFTA som sammanhållande kraft för EFTA-ländernas närmande till EEC förlorat i styrka».

Är detta verkligen en riktig beskrivning av läget och har vi någon anledning att uttrycka oss på det sättet? Jag tror det inte. Vi bör fortfarande utnyttja EFTA som en sammanhållande kraft så långt som möjligt. Är det verkligen en riktig politik att försvaga frihandelsförbundet innan vi fått något bättre i dess ställe? Jag tycker att det var bra att herr Holmberg i sitt debattinlägg i går modifierade sig. Om jag förstod honom rätt ville han också betona hur viktigt även han ansåg det vara att vi i Norden inte kastade loss från EFTA. Det hade varit ännu bättre om herr Holmberg dragit tillbaka detta ogenomtänkta och ganska illa formulerade förslag. Jag är också glad över att professor Ohlin i sitt medlemsförslag A 193 tycks ha en helt annan, mera realistisk uppfattning när han säger att »utgångspunkten bör vara att slå vakt om EFTA såsom en mycket betydelsefull institution». Herr Ohlin utvecklade sin syn på detta spörsmål i sitt anförande i går. Jag vill uttrycka min egen tillfredsställelse med de många positiva och uppskattande uttalanden om EFTA som gjorts av flertalet deltagare i denna generaldebatt.

Verkningarna av den handelspolitiska splittringen ökar för varje dag. Det är givet att det är väsentligt att bedöma läget kallt och nyktert. Men det är lika viktigt att vi prövar de uppslag som kan komma fram i en aktiv och positiv anda liksom att vi själva söker nya vägar för vår aktivitet. Vi får inte spara någon möda när det gäller att ta

tillvara de tillfällen som kan erbjudas att komma förbi det dödläge i vilket vi måste konstatera att de europeiska marknadsdiskussionerna i dag befinner sig. Här kan jag igen instämma i fru Ekendahls m. fl. medlemsförslag.

När vi diskuterar våra egna ekonomiska problem, hur vi skall bevara och utvidga det nordiska samarbetet, hur vi skall få delta i det europeiska samarbetet, hur vi skall lösa våra egna ekonomiska problem på världsmarknaden, då får vi inte glömma det helt överskuggande problemet för världens befolkning i dag: hur skall vi kunna förbättra levnadsvillkoren för människorna i u-länderna? Problemet är som vi alla vet dagsaktuellt genom att så gott som alla världens länder för närvarande — jag tror att 132 länder är företrädade — är samlade i New Delhi för att överlägga om möjliga lösningar på de många enorma problemkomplex som vi här står inför.

Även mot denna bakgrund är en nära samverkan mellan de nordiska länderna väsentlig, inte endast därför att den genom att stärka våra ekonomier ökar vår förmåga att ge bistånd. Ett gemensamt nordiskt uppträdande i dessa sammanhang har också visat sig fruktbart. Redan inför den första världshandelskonferensen 1964 samverkade våra länder. Det resulterade bl. a. i att de nordiska länderna tog ett initiativ i GATT till tullsänkningar för tropiska produkter.

Inför den nu pågående konferensen har förberedelserna i hög grad skett på gemensam nordisk bas och med en långtgående rationell arbetsfördelning i utredningsverksamheten. Avsikten härmed har varit att de nordiska länderna i så hög grad som möjligt skulle kunna uppträda gemensamt i New Delhi. Det glädde mig att höra att statsminister Borten tillmätte det nordiska samarbetet i samband med UNCTAD II så stor vikt.

Jag tror att ett gemensamt uppträdande från de nordiska ländernas sida kan bli av väsentlig betydelse vid konferen-

sen. I ett läge som det nuvarande med en växande klyfta mellan de fattiga och rika länderna i världen, när det finansiella biståndet från de utvecklade ländernas sida har en tendens att minska då kan en positiv inställning hos de små länderna vara av väsentlig betydelse. Det vi på egen hand kan göra är kvantitativt av relativt begränsad omfattning. Liksom i Kennedyronden bör vi emellertid om vi uppträder gemensamt förhandlingsmässigt kunna betyda en hel del.

Leirfall, Norge: Alle sesjoner i Nordisk Råd innledes som regel med en serie taler hvor ministre og parlamentarikere fra alle de nordiske land understreker og gjentar hva som er sagt til overmal før, om de nordiske lands samhørighet, om alt som binder oss sammen, om alt vi har til felles. Videre poengteres det meget sterkt at dette taler for, og gir grunnlag for, en utvidelse og styrking av det nordiske samarbeid på alle områder. Et fellestrekk nar det gjelder disse høystemte innledningstaler, er imidlertid gjerne at når man kommer inn på de konkrete samarbeidsavtaler og oppgaver, blir man gjerne mer svevende. Ut over alminnelige betraktninger kommer en sjelden. Innsatsen ligger mye på det deklamatoriske plan, som statsrådet Seip nylig uttrykte det i en artikkel.

Og når man så i utskottene skal behandle de konkrete saker, og f. eks. skal søke å harmonisere lovgivning og administrative bestemmelser, begynner straks vanskelighetene å gjøre seg gjeldende. Selv i rent praktiske saker hvor det ikke skulle være noen prinsipielle betenkeligheter, har de enkelte land som regel uhyre vanskelig for å erkjenne at det er andre måter å ordne sakene på enn de som praktiseres i ens eget land. Da stables det gjerne på benene en rekke ekspertuttalelser og administrative betenkeligheter, og det appelleres til nasjonale følelser på en slik måte at det grenser inn på nasjonalt angstbiteri. Gjennom 12 års arbeid

i trafikkutskottet har en merket det så ofte når det gjelder spørsmål om felles trafikkregler, ensartede regler for passkontroll osv. Vi må erkjenne at til tross for at verdifulle resultater er nådd, går arbeidet for å nå dem gjennom Nordisk Råd ofte tungt og trådt og krever uforholdsmessig lang tid. Hvert land mener at den ordning de har, er den eneste forsvarlige, og at sakene ikke kan ordnes på annen måte. Som en nordmann i dypeste alvor sa: »Danskene kaller det fløde, svenskene kaller det grådte, vi i Norge kaller det flöte; det er jo det det er.» En harmonisering av nordiske bestemmelser er på hvert eneste område en meget betenkelig affære, ser det ut til. Jeg kan bare nevne den smertefulle gang forslaget om en nordisk patentlovgivning har måttet gå, samtidig som landene gjennom sin stilling til det europeiske fellesskap jo ikke hadde noen betenkeligheter til en felleseuropeisk patentlovgivning, hvis utforming vi skulle ha svært lite vi skulle ha sagt til.

Denne innstilling, disse betenkeligheter når det gjelder å gjennomføre beskjedne nordiske harmoniseringer og integreringer som vi selv kan bestemme, står i en uforståelig motsetning til den beredvillighet vi viser når det gjelder å underkaste oss felleseuropeiske ordninger av en ganske annen rekkevidde, og som blir diktet oss utenfra. De samme mennesker som advarer mot »nordisk samrøring» når det er tale om relativt små problemer, er ofte de mest begeistrede når det er spørsmål om en fullstendig europeisk integrasjon. En norsk avis slo forleden på de mest hypernasjonale strenger i sitt angrep på en fornuftig løsning av problemet om en nordisk storflyplass, samtidig er samme avis talsmann for en helt ubegrenset europeisk integrasjon uten noe forbehold. Det ser ut som temmelig mange mener at vi uten vanskeligheter skal kunne svelge den europeiske kamel samtidig som vi risikerer å få enhver liten nordisk mygg i vrangstrupen. Men det må jo være klart at

dersom denne mentalitet fremdeles skal være rådende — og den er rådende i dag — må også Nordisk Råds oppgaver og virkefelt bli meget begrenset. Dersom en mener — jeg understreker dersom — at tiden krever at de enkelte land oppgir vesentlige deler av sin suverenitet og er villig til en vidtgående samordning av sin økonomiske politikk på europeisk basis, så må det samme også gjelde på nordisk basis. Men jeg har dessverre et inntrykk av at enkelte er så opptatt av å tenke europeisk at de har mistet evnen til å tenke nordisk.

Det må nå være klart for alle at døren til Fellesmarkedet er stengt på ubegrenset tid. Det tjener ikke til noe å hengi seg til illusjoner som bygger på en benektelse av dette faktum. Ut fra det kommunike som er sendt ut etter de tysk-franske drøftelser i Paris kan jeg ikke finne noe som kan vekke særlige forhåpninger om at en løsning med hensyn til fullt medlemskap i Fellesmarkedet er kommet noe nærmere. Det er også klart at Sverige ikke kan oppnå å bli medlem uten å oppgi sin tradisjonelle nøytralitetspolitikk, med det omfattende innhold som svenskene selv legger i dette begrep. Dermed kan Sverige bli stående utenfor, selv om vi andre EFTA-land kommer med, og vi kan da komme i den stilling at den tollmur som vi med meget besvær har fjernet mellom Sverige og Norge, kan bli bygd opp på ny.

Med den eksplosjonsartede vekst vår eksport til Sverige har hatt i det siste, er jeg helt enig med hr. Sundin når han i sitt medlemsforslag sier at fordelene for Norge ved et medlemskap i EEC ikke oppveier tapene ved at en tollmur reises mellom vårt land og et Sverige som står utenfor. Det er en belastning som store deler av vår mest avanserte industri ikke kan tåle. Jeg henviser til den norske eksportstatistikk for årene 1959—1966.

Nå er det kommet flere fölere som antyder at EFTA-landene kan ha muligheter for å oppnå en assosiering eller et handelspolitisk arrangement. Det

kommunikeet jeg nevnte, peker jo tydelig på det. England er ikke interessert i dette — naturlig nok. Englands interesse for Fellesmarkedet er overveiende politisk bestemt og diktert av ønsket om å kunne være medbestemmende i europeisk kontinental politikk. Var interesse er overveiende av handelspolitisk art, og jeg vil understreke at det er mange av oss som betrakter den oppgivelse av suverenitet og innordning under overnasjonale organer som Roma-traktaten krever, som en belastning vi helst vil slippe, men som vi er nødt til å ta for å oppnå handelspolitiske fordeler.

Jeg vil også peke på at samtidig som det her i Norge er blitt hevdet at det å stå utenfor Fellesmarkedets tollmur vil være drepende for norsk industri, hevdes det nå at vi har råd til å vente på det fulle medlemskap utenfor den samme tollmur på ubestemt tid, uten å undersøke om det er mulig å komme innenfor muren på andre måter enn ved fullt medlemskap. Det er antydte assosieringsavtale, et europeisk frihandelsområde, en tollunion eller handelsavtaler. Hr. Ohlin har pekt på flere av disse alternativer i sitt forslag.

Jeg er enig med hr. Ohlin i at et nordisk initiativ må skje i nøye kontakt med England og ikke sette samarbeidet i EFTA i fare. På den annen side kan vi i Norden ikke for alltid binde oss til å akseptere Englands krav om alt eller intet av utenrikspolitiske hensyn, dersom dette skal skje på bekostning av våre egne næringspolitiske interesser.

Norden importerte i 1965 for 9 milliarder norske kroner mer fra fellesmarkedslandene enn vi eksporterte til dem. Vi har samlet en meget sterk forhandlingsposisjon, og det forekommer meg ansvarsløst ikke å ville undersøke hva vi kan oppnå ved å utnytte det.

Vi har her en sjanse til å holde Norden samlet i et framtidig europeisk samarbeid, og jeg mener vårt land er bedre tjent med et samlet Norden i en løsere tilknytning til Fellesmarkedet enn et splittet Norden med bare noen

av landene som medlemmer, mens andre er politisk diskvalifiserte.

Det skremmes med at jordbruket i Norge vil komme i vanskeligheter ved et nordisk samarbeid og under en nordisk løsning. Vel, her ligger det vanskeligheter, men de ma kunne bli gjenstand for forhandlinger. Jeg har for övrig vanskeligheter med å se konsekvensen i den omhu som fra enkelte hold vises for norsk jordbruk i forbindelse med nordiske dröftelser — hold som uten noen betenkeligheter går inn for at det norske jordbruk skal akseptere det europeiske landbruksmarked.

Det er en side av saken som er blitt uhyre lite berört i Nordisk Rad til tross for at den har den störste betydning for Rådets fremtid, og jeg vil stille spørmalet her: I hvilken utstrekning kan vi opprettholde nordiske særordninger under Fellesmarkedet? Kan vi pa noen mate favorisere andre nordiske medborgere og institusjoner? Jeg tror det er spørsmål som hör dröftes langt grundigere enn det hittil er blitt gjort.

Jeg vil slutte med igjen å peke på de meldinger om Kiesingers og de Gaulles overlegninger med hensyn til de dröftelser som skal komme i gang, som ytterligere peker hen til en bedre handelsmessig forbindelse eller assosiering mellom EEC og EFTA-landene. I denne situasjon mener jeg det må være opplagt at de nordiske land søker en intim kontakt med hverandre og opptrer samlet for å oppnä best mulig forhandlingsresultat for seg selv og også for å fa påvirket England til å godta en ordning.

Sylvi Siltanen, Finland: Herr president! Det heter ofta att den nordiska kvarnen mal långsamt, och påståendet saknar inte berättigande. Men det finns också glädjande undantag från denna regel. Jag har belt om ordet för att fästa uppmärksamheten vid ett sådant inom kultursektorn.

Vid sessionen i Helsingfors i april i

fjol antog rådet en rekommendation till regeringarna i Sverige och Finland om att inrätta ett gemensamt organ för att underlätta de i Sverige bosatta finnarnas utbildningsproblem (rekommendation nr 27/1967). Redan den 30 juni 1967, alltså mindre än tre månader efter rekommendationens antagande, utsåg Sveriges regering de svenska medlemmarna i samlarbetsorganet. Sedan också Finlands regering utsett sina medlemmar kunde samlarbetsorganet, som har antagit namnet »Finsk-svenska utbildningsrådet», hålla sitt första möte. Av den svenska regeringens meddelande till denna session framgår, att utbildningsrådet under hösten 1967 redan har hållit flera sammanträden. Det framgår också av meddelandet, att en mångsidig verksamhet har inletts. Sålunda har utbildningsrådet påbörjat undersökningar för att kartlägga den finskspråkiga befolkningens i Sverige geografiska och åldersmässiga fördelning. Detta är en central uppgift av den största betydelse som underlag för praktiska åtgärder, då vi än så länge saknar exakta uppgifter om den till Sverige inflyttade finskspråkiga befolkningens faktiska storlek, geografiska fördelning och struktur i övrigt. Man kan också helt förena sig om den malsättning samlarbetsrådet uppställt för sin verksamhet och som går ut på att utreda sådana åtgärder på utbildningsområdet, som dels kan medge en integration av den finskspråkiga befolkningen i det svenska samhället utan att de språkliga och allmänskulturella banden med det finska och Finland avbryts och dels kan medverka till att en eventuell återflyttning till Finland blir så problemfri som möjligt.

Som exempel på praktiska samlarbetsfrågor som utbildningsrådet har upptagit till behandling nämns i meddelandet olika organisatoriska problem förknippade med den finskspråkiga befolkningens utbildning i Sverige, rekrytering av tvåspråkiga lärare, folkhögskolekurser för finskspråkiga, finskans ställning inom det svenska skolsystemet

samt folk- och skolbibliotekens innehav av finskspråkig litteratur.

Utbildningsrådet kommer helt säkert under sitt arbete att finna att den uppgift det har sig förelagd inte är lätt. Avsevärda svårigheter kommer redan den finskspråkiga befolkningens geografiska spridning i Sverige att bereda vid genomförandet av konkreta åtgärder. Som en följd härav är det t. ex. ofta bara ett fåtal finskspråkiga skolelever som vid en skola påkallar speciella åtgärder i syfte att underlätta skolgången. Men synbarligen finns det också hinder av mera administrativ art, som bör kunna undanröjas. För att förbättra möjligheterna att få lärare från Finland, främst tvåspråkiga sådana, att ta anställning vid svenska skolor för att hjälpa de finskspråkiga eleverna bör sådana villkor skapas för lärarna, att kvalificerade lärare verkligen är intresserade av att flytta över. I detta sammanhang vill jag hänvisa till den av Nordiska rådet år 1962 antagna rekommendationen nr 9 angående gemensam arbetsmarknad för lärare, som är före i annat sammanhang vid denna session. Denna rekommendation, som ännu inte har lett till införandet av en automatiskt fungerande arbetsmarknad för lärarna på samma sätt som t. ex. i fråga om läkare och tandläkare, kan sägas ha fått en starkt ökad aktualitet genom de planer »Finsk-svenska utbildningsrådet» har lagt upp och som går ut på att ett större antal lärare från Finland skulle intresseras för att tjänstgöra vid skolor i Sverige. Dessa lärare bör kunna räkna på anställningsvillkor motsvarande deras svenska kollegers med avseende å avlöning, tillgodoräknande av tidigare tjänsteår m.m. Och just med tanke härpå är det av vikt att ett såvitt möjligt automatiskt fungerande arbetsmarknadssystem fås till stånd. De intresserade lärarna bör redan i Finland kunna bedöma villkoren vid en tjänstgöring i Sverige.

Det var med all rätt som rådets kulturutskott vid sitt möte i Åbo den 9 januari fann anledning att uttala sin till-

fredsställelse över regeringarnas raska handlande. Detta är ett gott exempel på att resultat kan uppnås när den goda viljan finns. Från finsk sida förtjänar Sveriges regering ett uppriktligt erkännande i denna sak.

En annan fråga som på senaste tid har tilldragit sig uppmärksamhet och som har nära anknytning till de i Sverige bosatta finnarnas situation är de finska radio- och TV-programmens hör- och sebarhet i Sverige. Jag vill här hänvisa till den rekommendation, som Nordiska rådet år 1964 antog om radio- och TV-samarbete mellan Finland och Sverige (nr 22/1964). I denna rekommenderades dessa länders regeringar att träffa en överenskommelse, som bl. a. skulle gå ut på att finna medel så att den finskspråkiga befolkningen i Sverige i större utsträckning än för närvarande kan få tillfälle att följa radio- och TV-program på det egna språket. Rekommendationen ledde till att en överenskommelse år 1965 ingicks mellan länderna, i stöd av vilken bl. a. den s. k. Väddösändaren har uppförts för att ge de svenska TV-programmen förbättrad sebarhet på Åland. Enligt överenskommelsen skulle Finland på motsvarande sätt på sitt territorium uppföra TV-sändare för att förbättra möjligheterna att se finska TV-program i Sverige. Resultat i sistnämnda syfte har också uppnåtts vid den svensk-finska gränsens nordligaste del. Sändaren i Tervola kan ses långt in på svenska sidan.

Vid 14:e sessionen avskrevs rekommendationen på förslag av kulturutskottet. Men i sitt betänkande uttalade utskottet, att det förutsätter att regeringarna i de berörda länderna ägnar frågan om att skapa förbättrade möjligheter att följa med Finlands respektive Sveriges radio- och TV-program i de i rekommendationen avsedda bosättningsområdena fortsatt allvarlig uppmärksamhet. De åtgärder, som i denna sak vidtogs med berömlig snabbhet och som ledde till förbättrad sebarhet för svensk TV på Åland och utvidgat se-

barhetsområde för finsk TV i nordligaste Sverige, förtjänar också att ihågkommas som exempel på att goda resultat kan uppnås när samarbetsvilja föreligger. Enligt min mening är tiden nu inne att överväga vad som kunde göras för att ge de talrika finnar som bor i andra delar av Sverige, speciellt landets mellersta delar, möjlighet att följa med finska radio- och TV-program. Här möter utan tvivel större tekniska och även juridiska problem, men frågan är av så stor vikt med tanke på de i Sverige bosatta finnarnas kontakt med Finland att allvarliga försök att med gemensamma krafter lösa dem bör göras. Vi får inte slå oss till ro med Väddö och Tervola, de utgör en god början, som bör följas upp. Kunde man inte tänka sig en överenskommelse mellan Sverige och Finland enligt vilken vi i Finland skulle upprätta mot Sverige inriktade sändare till exempel på de yttersta öarna i Kvarken och på Eckerö på Åland, i sistnämnda fall givetvis efter samråd med vederbörande åländska myndigheter. Då skulle vidsträckt område i mellersta och norra Sverige med en talrik finskspråkig befolkning få möjlighet att följa med de finska programmen på samma sätt som de svenska programmen nu kan ses på Åland och i Österbotten.

Honkonen, Finland: Herr president! Nordiska rådet godkände för ett knappt år sedan, i april 1967, vid sin session i Helsingfors, ett uttalande om marknadsproblemen, enligt vilket en omfattande europeisk marknadslösning borde eftersträvas.

Nu förefaller det likväl som om en omfattande europeisk marknadslösning inte kan fås till stånd inom den närmaste framtiden. Det kan tvärtom dröja mycket länge, eventuellt många, många år. Det gångna året utgör ett tydligt exempel på detta, ty efter sessionen i Helsingfors har praktiskt taget ingenting skett i saken, utom att den har diskuterats.

Då en omfattande europeisk mark-

nadslösning med all sannolikhet låter vänta på sig, borde man utnyttja väntetiden. Vad handelspolitiken beträffar, vågar jag för mitt eget vidkommande rekommendera de övriga nordiska ländernas värda representanter, att ni i era egna länder skulle söka främja handeln med Sovjetunionen och de övriga östblocksländerna. Finland har goda erfarenheter i detta avseende. Vår handel med Sovjetunionen har till exempel under årens lopp öppnat talrika nya arbetsobjekt speciellt inom metallindustrin. Då det om några år kommer att råda trängsel på de socialistiska ländernas marknad, vore det ur de nordiska ländernas synpunkt synnerligen förmånligt att handeln österut effektivt utvecklas. Detta speciellt därför att samtliga nordiska länder har en passiv handelsbalans. De socialistiska länderna är såsom känt redo att köpa exakt lika mycket som köps av dem, varför handeln med staterna i östblocket kan anses vara förmånlig också med tanke på handelsbalansen.

Då handeln, såsom allt umgänge mellan länder med olika samhällssystem, också har många andra positiva verkningar än de rent handelspolitiska, borde östhandeln oförväget ökas.

Då integrationsplanerna dryftas borde Östeuropa likaså beaktas. I detta hänseende tar jag mig friheten att rekommendera de nordiska länderna ett effektivt forskningsarbete också i denna fråga. Förhandlingarna om marknadsfrågor mellan representanter för de nordiska länderna och Sovjetunionen borde utvecklas. Jag är nämligen övertygad om att de är nyttiga för bägge parter.

På tal om de internationella relationerna kan jag inte låta bli att åter en gång fästa uppmärksamheten vid ett för alla oss, som lever vid Östersjön, synnerligen betydelsefullt problem, nämligen tysklandsfrågan. Närmare bestämt relationerna mellan de nordiska länderna och de bägge staterna. Detta speciellt därför, att de två tyska staterna redan nästa år fyller tjugofem år. Det skulle före-

falla mer än förnuftigt att äntligen erkänna fakta och ingå diplomatiska förbindelser med bägga dessa stater. Detta skulle säkerligen vara ägnat att för en lång tidsperiod lugna situationen inom östersjöområdet. Detta problem har tidigare diskuterats i rådet. Några positiva beslut har emellertid inte fattats. Då den s. k. Hallstein-doktrinen numera förlorat sin betydelse skulle det förefalla rimligt att slå in på en ny kurs. Sedan Tyska förbundsrepubliken och Jugoslavien ånyo upptagit sina för tio år sedan brutna förbindelser, borde det inte föreligga och föreligger ej heller några hinder för en fullständig normalisering av relationerna mellan våra länder och de tyska staterna. Man bör smida medan järnet är varmt. Och är det inte ett faktum att i synnerhet den yngre generationen redan för länge sedan börjat intaga en helt fördomsfri och förnuftig inställning till våra problem, även de internationella. I våra länders parlament har det allt kraftigare höjts röster för att föreliggande fakta skall beaktas i tysklandsfrågan. Om jag inte har alldeles fel fäste Danmarks nye statsminister nyligen i positiv anda uppmärksamhet vid frågan.

Vi närmar oss nu, enligt vad jag kan se, en tid, då det krävs handling och inte prat. Det är inte längre meningsfullt att gömma sig bakom svepskäl och därför emotser jag att vi under den session som just inletts också skall uppmärksamma tysklandsproblemet, för att frågan för de nordiska ländernas del skall fås in i normala fåror.

Statsminister Bjarni Benediktsson, Island: Hr. præsident. Lad mig først udtrykke min glæde over at få lejlighed til at være med i dette møde. For os i Island er det af stor vigtighed at deltage i det nordiske samarbejde, men på grund af det nære slægtskab og den gamle kulturelle arv, som vi medførte her fra Norge, er det altid en særlig oplevelse for os islændinge at komme til dette land.

Blandt de mange emner, som skal be-

handles på dette møde, ønsker jeg særligt at fremhæve vor interesse for, at der findes en fyldestgørende løsning på spørgsmålet om Færøernes repræsentation i det nordiske råd.

Jeg har nu deltaget i ret mange sessioner i denne institution, og jeg må sige, at det, som har gjort stærkest indtryk på mig, er at høre de mange erklæringer om den gavn, som de 4 andre stater har haft af samarbejdet inden for EFTA. Af forskellige grunde har Island endnu ikke været med i dette samarbejde, men efter min overbevisning er det klart, at vi har ikke længere råd til at stå udenfor. På grund af vort ensidige erhvervsliv er vi i de sidste måneder blevet udsat for ret store vanskeligheder. Den hindring, eller rettere sagt i nogle tilfælde en direkte udelukkelse fra vore gamle traditionelle markeder, som er følgen af, at vi ikke er gået med hverken i EFTA eller EEC, har gjort disse vanskeligheder endnu større, så at man kan ikke ret meget længere undlade at råde bod herpå.

Den islandske regering anser derfor, at tiden er inde til at søge optagelse af forhandlinger om Islands tilslutning til EFTA, og hjemme i Island er alle partier, også oppositionen, gået med til en udtømmende granskning af sagen, og i det mindste regeringen mener endvidere, at Island på et senere tidspunkt må optage forhandlinger om en handelsaftale med det europæiske økonomiske fællesskab. Men vi tror ikke, at vi skal ønske at få et fuldt medlemskab i EEC.

EFTA-landene taget under ét er Islands største handelspartner med ca. 40 pct. af vareomsætningen. De nordiske lande leverer ca. 25 pct. af importen, men de aftager en betydelig mindre del eller kun ca. 20 pct. af eksporten. Forholdet for Island er i og for sig endnu mere ufordelagtigt, end disse tal giver til kende, på grund af den store formindskelse af vor eksport i det hele taget i det sidste år og vor nuværende meget negative handelsbalance.

Importen fra de nordiske lande spænder over mange vareområder og vil

høste store fordele ved sænkning og afskaffelse af de høje islandske toldsatser ved Islands eventuelle tilslutning til EFTA. Islands eksport til de 4 lande er for det største fordelt på følgende varer: saltet sild, sildeolie, silde- og fiskemel, fareskind, lammekød og rogn. Alle disse produkter er toldfri eller falder ind under meget lave toldsatser i de øvrige nordiske lande, og ophævelse af told vil derfor ikke have nogen væsentlig betydning for Islands eksport til disse nordiske lande.

Islands eksport består i det hele taget for langt den overvejende del af fiskeri-produkter. Dette bevirker, at kun en del af eksporten kan falde ind under de bestemmelser om frihandel, som EFTA-konventionen indeholder. Med henvisning til konventionens artikel 27 om reciprocitet for de medlemsstater, hvis økonomi i høj grad er afhængig af eksport af fisk og andre marine produkter, forventer Island, at EFTA-landene vil være villige til indrømmelser over for den del af Islands eksport og økonomi, som konventionen ikke omfatter.

Jeg tør sige, at man kan allerede konstaterer en velvilje fra de andre til at løse de spørgsmål, som opstår i denne retning, og jeg lagde særlig mærke til de venlige ord, den danske udenrigsminister Hartling sagde om Islands forhold i går. Vi takker ham derfor.

Vi ved naturligvis, at den islandske handel er ikke af stor betydning for de andre nordiske lande, men vi mener, at man må huske, at i det hele er den mere fordelagtig for de andre end for os, selv om vi naturligvis også højt værdsætter den gavn, som den gør Island.

Hr præsident. Det er klart, at man i de sidste år har gjort vigtige fremskridt inden for nordisk samarbejde, ikke mindst ifølge Nordisk Råds inspiration. Dette kan vi alle glæde os over.

Det er da en så meget større skuffelse, at man efter langvarige forhandlinger og bestræbelser ikke har kunnet finde en løsning på lufttrafiksam arbejdet, hvor Islands regering har forsøgt at

fa anerkendelse for visse synspunkter angående det islandske selskab Loftleiðirs drift. Man har nærmet sig en løsning, og vi opskatter den imødekommenhed, som man allerede har vist os, men helt frem til en løsning er man ikke nået. Jeg skal ikke gå i detaljer, men jeg vil berøre et par hovedpunkter.

Loftleiðir har ikke jettfly. De har propelfly. Rejsen fra New York går via Island. Hastigheden er langt mindre, rejsen tager længere tid, flyene er ubehageligere, og rejsen kan ikke på nogen som helst måde stilles parallelt med rejsen med et non-stop jettfly fra New York til Skandinavien. Spørqsmalet for den enkelte passager bliver ganske enkelt: Hvor stor prisreduktion får jeg, hvis jeg påtager mig alle disse ulemper? Loftleiðir mener, at pristorskellen burde være 20—25 pct. for at opnå en parallel, men har erklæret sig villig til at gå med på 10—12 pct. som absolut minimum, og da også begrænse antallet af passagerer ifølge aftale og endvidere begrænse antallet af landinger pr. uge. Man er faktisk villig til fra islandsk side at give afkald på, hvad Loftleiðir synes er rimeligt, for at undgå det nuværende system, hvor Loftleiðir ganske vist kan bruge sine store fly på strækningen New York—Island, men må flytte passagerer, som skal til Skandinavien, til mindre fly, en fremgangsmåde, som er både uøkonomisk og uhensigtsmæssig. Man må da heller ikke se bort fra, at Loftleiðir-systemet har den største attraktion for folk, som ikke har råd til at betale jetpriserne og da enten vil rejse med skib eller ikke rejse i det hele taget.

Som jeg allerede har sagt, har vi i de forudgående forhandlinger nærmet os hinanden. Jeg ved, at Nordisk Råd ikke er et forum, som kan tage en endelig beslutning i denne sag, men jeg mener, at det er min pligt at forklare det islandske standpunkt her på grund af sagens vigtighed for os. Netop på grund af vort ensidige erhvervsliv og negative balance, som den nordiske handel har

for os, er det meget vigtigt, at man kan imødekomme de islandske ønsker i denne retning.

Man kan sige, at det som man ikke kan enes om, nu kun er spørgsmålet om frekvens, d. v. s. om disse maskiner skal have landingstilladelse i vintertiden kun 2 eller derimot 3 gange om ugen med en meget stærk begrænsning af passagerantallet. Større er forskellen ikke i denne sag for tiden, hvis jeg er ret underrettet, og så kan man spørge: er dette et så stort spørgsmål, at det skal være en belastning for forholdet mellem Island og vore 3 nærmeste slægtsfolk og venner? Det er jo klart, at det ikke synes at være et stort spørgsmål, men det er alligevel af større betydning for den lille end for de 3 store. Det vil jeg bede Dem, mine venner, at huske.

Idet jeg håber, at man vil arbejde videre med denne sag, og at vi inden ikke alt for lang tid kan finde frem til en både saglig og billig løsning, som tager hensyn til de større værdier, som her er på spil, vil jeg slutte mine ord med lykønskninger til dette møde og til de mange fremstående statsmænd, som her er forsamlet, og håbe, at vi alle kan yde en god hjælp til det nordiske samarbejde.

Sundin, Sverige: Herr president! Den norske statsministern började sitt tal i går med att påminna om att vi lever i en orosfylld värld, präglad av internationella förvecklingar. Även om de nordiska länderna själva inte spelar med i det som händer i vår omvärld, betraktar jag det som nästan skrämmande att inte flera av regeringsledamöterna i nordiska sammanhang har tagit upp frågor som rör vår omvärld.

Det har varit en praxis i Nordiska rådet att vi inte tar upp kontroversiella politiska frågor. Jag vill inte alls föreslå att vi skall göra det, men med hänsyn till vad jag sade i inledningsorden tror jag det är nödvändigt att rådet i en framtid vågar ta upp politiskt kon-

troversielle frågor till gagn för de nordiska länderna själva.

Mot bakgrund av vad som sker i marknadsfrågan kan väl alla i de nordiska länderna vara ense om att det är nödvändigt att vi så snart som möjligt blir delaktiga av den större marknadens fördelar. Vi lever — här återknyter jag till inledningsorden — i en inte bara föränderlig, utan även politiskt in-flammerad värld, och detta för med sig att vi måste närma oss marknadsfrågorna med all försiktighet.

Med tanke på de många förslag som har kommit från Sverige skulle man måhända tro att det råder oenighet om målsättningen. Jag vill starkt understryka att så inte är fallet. Meningsskillnaderna gäller bara vissa nyanser, och jag är aldeles övertygad om att när ekonomiska utskottet har behandlat såväl medlemsförslaget som tilläggsförslagen rådet kommer att få ta ställning till ett enhälligt uttalande och ett enhälligt förslag från utskottet.

Lat mig, herr president, deklarerat att vi har byggt upp EFTA för att slå en bro till en större marknad. Även om England i något sammanhang brutit mot EFTA-traktaten, så måste vi vara medvetna om att EFTA finns kvar i sin ursprungliga funktion. Detta faktum bör vara en riktningssvisare även i framtiden för de nordiska länderna. Vidare vill jag framhålla att den nordiska gemenskapen, med rådets verksamhet i förgrunden, bör ha en väsentlig uppgift i samband med broslagningen mellan EFTA och EEC.

Handelsutbytet mellan de nordiska länderna är av sådan storlek och har för varje land sådan betydelse, att ett fortsatt gemensamt arbete inom Norden ter sig som en absolut nödvändighet. Med hänsyn till de praktiska betingelserna, som jag inte anser det nödvändigt att här precisera, bör möjligheterna till en samförstånds lösning vara stora. Förhandlingsresultatet i Kennedyronden bevisar riktigheten av talesättet »Enade vi stå, men söndrade vi falla».

Det synes mig också vara nödvändigt att vi i marknadsdebatten inte glömmer att vi har en östlig marknad. Låt mig ännu en gång upprepa, herr president, att Nordens länder bör bearbeta och tillvarataga denna östliga marknad.

Även om våra länder är små, bör vi göra allt för att medverka inte bara till en gynnsam handelspolitisk utveckling för respektive länder, utan även till en fredlig samverkan över huvud taget. Jag har i mitt tilläggsförslag pekat på faran av att ett isolerat Europa kan bli något av en rikemansklubb. Det finns också en tredje värld, och enligt vår gemensamma humanitära inställning måste handelspolitiken ta hänsyn till utvecklingsländerna.

Det sägs att intet är som väntans tider. Under tiden som vi väntar på de Gaulle bör de nordiska länderna tillsammans med övriga EFTA-länder se till att vi den dag då väntan tar slut har en enig uppfattning.

För det första vill jag efterlysa åtgärder av de nordiska ländernas regeringar inom EFTA:s ram för att mera medvetet förbereda ett inträde i en större marknad. För det andra vill jag säga att om nu Nordiska rådet inte skall vara endast en grupp för inbördes beundran, bör en mera preciserad arbetslinje utformas. För det tredje, slutligen, vill jag framhålla att de nordiska ländernas förhållande till omvärlden har så stor betydelse för varje medborgare, att ingen möda och inget arbete får sparas som kan ge den enskilde medborgaren en standardökning.

Økonomiminister Nyboe Andersen, Danmark: Hr. præsident. Der er under generaldebatten fremført mange værdifulde synspunkter vedrørende de to hovedproblemer, som de nordiske lande står overfor i den nuværende markedspolitiske situation. Disse to hovedproblemer er jo dels Nordens forhold til den europæiske markedsudvikling, dels de nordiske landes muligheder for at

fremme vort indre nordiske samarbejde med henblik på senere indtræden i et større marked. Jeg vil gerne med nogle få bemærkninger uddybe de betragtninger, som blev fremført i går af den danske statsminister og udenrigsminister, og fremsætte et par kommentarer til enkelte af de synspunkter, der har været fremført i debatten i øvrigt.

Først de nordiske landes forhold til den aktuelle europæiske markedsudvikling.

Vi betragter det fra dansk side som et positivt træk i udviklingen siden det franske afslag den 19. december i fjor, at spørgsmålet om de ansøgende landes tilslutning til fællesmarkedet ikke blot bliver liggende på bordet i Bruxelles, men at det også gøres til genstand for fortsat drøftelse under den ene og den anden form. Vi har hilst Benelux-landenes initiativ velkommen, og vi værdsætter også den tyske aktivitet ud fra det synspunkt, at den bidrager til at holde sagen levende.

Men det kan på den anden side ikke nægtes, at vi ser med betydelig skepsis på selve de tanker og forslag, som vi hidtil har set fremført fra fransk og tysk side, senest nu i communicateet fra mødet i Paris forleden.

De udtalelser, der er fremkommet fra fransk side om »arrangementer» mellem Storbritannien og andre ansøgerlande på den ene side og fællesmarkedet på den anden side, bekræfter den opfattelse, vi altid har haft, at sådanne løsere handelsarrangementer vanskeligt kan være tilfredsstillende for Danmark. Vi får ikke på den måde løst vore hovedproblemer, de ligger jo i første række inden for landbrugssektoren. Vi må tværtimod sige, at fællesmarkedets stigende produktionsoverskud inden for landbrugssektoren kan betyde, at flere lande inden for de seks har en interesse i, at Danmarks nuværende stilling på det britiske marked svækkes til fordel for fællesmarkedet.

Det er vel også klart, som hr. Ivar Nørgaard fremhævede i sit indlæg i går, at Frankrig ikke er til sinds at give

indrømmelser på bekostning af et fransk erhvervsliv, som i øjeblikket har visse vanskeligheder. Endelig er det afgørende for Danmarks vurdering af hele spørgsmålet, at vi ikke på uheldig vis vil præjudicere vore muligheder for et fuldt medlemskab på et senere tidspunkt sammen med Storbritannien og andre ansøgerlande.

Endvidere vil jeg gøre opmærksom på, at de tanker, man hidtil har nævnt fra tysk side, tanken om en trinvis løsning begyndende med et frihandelsområde, ikke vil kunne realiseres for de nordiske lande, uden at det må betyde et brud med de øvrige EFTA-lande. Man kan ikke på én gang være medlemmer af EFTA og deltage i et særligt frihandelsområdearrangement med fællesmarkedet. Endelig har Storbritannien jo også klart afvist en sådan løsning, som vil umuliggøre de ansøgende landes reelle indflydelse på udviklingen i fællesmarkedet.

Heraf følger, at vi fra dansk side ikke på nuværende tidspunkt kan gå ind for en nordisk særaktion over for EEC. Vi har derfor med tilfredshed bemærket såvel norske udtalelser som udtalelser fra statsminister Erlander og hr. Ohlin i går og handelsminister Lange i dag fra svensk side, hvor man tog afstand fra en sådan særaktion og understregede nødvendigheden af, at ethvert skridt overfor fællesmarkedet må ske i nøje forståelse med de øvrige EFTA-lande, herunder i særlig grad Storbritannien. Dette må efter vor opfattelse i hvert fald indebære, at et eventuelt nordisk initiativ i det europæiske integrationsspørgsmål må afvente de forhandlinger, der skal føres på EFTA-ministermødet i London i maj.

Det betyder ikke — og dermed kommer jeg til det andet hovedproblem — at vi fra dansk side ønsker, at Norden skal sidde med korslagte arme i den tid, der går, indtil EFTA-mødet i maj. Vi mener tværtimod, at disse 3 måneder bør udnyttes til et nyt forsøg på at bringe selve det interne nordiske samarbejde i bevægelse på ny, og det

bør ske med det mål for øje dels at styrke vore landes økonomiske udvikling, dels at lette en tilpasning til det brede europæiske marked, når vi en dag får døren til dette marked lukket helt op.

Statsminister Baunsgaard sagde i går, at den nordiske situation »kalder på en ny vurdering og fordomsfri tænkning». Derfor kunne det være ønskeligt, sagde statsministeren, at holde et møde med de nordiske stats- og udenrigsministre for om muligt at nå frem til en ny politisk vurdering, en ny politisk stillingtagen til det nordiske samarbejde fremover. Det er klart, at et sådant møde må afholdes forud for EFTA-mødet i maj. Det er vel også klart, at det må forberedes ved forhandlinger mellem samarbejdsministrene. Men hvad jeg særlig vil understrege er, at jeg tror, at vi kun har mulighed for et positivt resultat af en sådan procedure, hvis vi har mod og vilje til at inddrage et så bredt felt af nordiske samarbejds muligheder under disse forhandlinger, at hvert enkelt nordisk land vil se sin fordel i at deltage. En ny politisk beslutning må altså være af en sådan rækkevidde, at hvert enkelt land vil kunne få varetaget en eller flere væsentlige økonomiske interesser derved. Vi må så naturligvis endvidere overveje, hvorledes der kan skabes hensigtsmæssige organisatoriske rammer om et sådant videregående samarbejde.

Jeg vil slutte med at sige, at jeg mærkede mig i går hr. Holmbergs udtalelse om, at et fællesnordisk landshold i Grenoble ville have opnået endnu større resultater end de enkelte lande hver for sig. Jeg vil her gøre opmærksom på, at på et sådant nordisk landshold ved vinterolympiaden ville Danmark absolut komme på sidstepladsen eller slet ikke være repræsenteret! Skal vi anvende analogien med et nordisk »landshold» i vort økonomiske samarbejde, er det afgørende vigtigt, at vi alle er med, og at spillet fordeles på en sådan måde, at vi hver især får chancer for at score værdifulde points.

Statsråd Seip, Norge: Det er rimelig at markedsspørsmålet har vært sterkt fremme i dette ordskiftet. På det nåværende tidspunkt i debatten er det vel ikke mye nytt som der kan bringes inn. Det nye som er kommet til utenfra mens vi har diskutert, er det tysk-franske kommunikøet. Det kan det jo sies forskjellige ting om. Mitt inntrykk er at det for så vidt er positivt i sin holdning til dette å finne fram til løsninger, iallfall partielt. Men det sier jo samtidig ganske klart at noe EEC-medlemskap er ikke like om hjørnet. Jeg synes å lese mellom linjene i det at man her krever en trinnsvis tilpasning og at alt eller inlet-mentaliteten er dømt til å mislykkes om man virkelig mener å nå fram til forhandlingsløsninger med EEC. Jeg tror at det vil være fornuftig om man tar den holdningen til etterretning. Men jeg finner avgjort uttalelsene i kommunikøet interessante, også ut fra de synspunkter som har vært toneangivende under debatten her i Nordisk Råd. Jeg tror vi kan trekke den konklusjon av dette kommunikøet at vi har tid til radslagning i Norden, at vi også har behov for radslagning oss imellom.

Jeg noterte med interesse statsminister Baunsgaards invitt i går, som ble forsterket med det innlegg vi nylig hørte av hr. Nyboe Andersen. Statsminister Baunsgaard sa at det var all mulig anledning til på ny grundig å overveie Nordens stilling i den europeiske markedsdebatt. Han antydte videre et møte på topplan — om man skal kalle det — innen Norden, og da innen neste EFTA-møte. Jeg er enig med hr. Nyboe Andersen i at skal et slikt møte, som jeg tror kan være nyttig i og for seg, ha den nødvendige interesse og svare til forventningene, ikke bli et antiklimaks, må det forutsette grundige forberedelser innen møtet kommer i stand. Men jeg vil gjerne føye til at jeg tror mange vil ha vanskelig for å skjønne en innbyrdes nordisk passivitet for å klargjøre mellom oss hva som kan og bør gjøres i faser der vi kan bygge plattform for et mer ökonomisk

samtal Norden i relasjon til markedsproblemer. Jeg går ut fra at vi naturlig med vår plassering da vil føre disse drøftelser innen rammen av det EFTA-medlemskap vi har.

Jeg noterte meg at statsminister Baunsgaard i sin tale også understreket forholdet når det gjelder handelen med de östlige land. Det tror jeg også er et viktig punkt. Her skal man være klar over at vi har å gjøre med land hvis ökonomiske utvikling i de senere år har brakt dem dit at de er ganske annerledes interessante både som eksportmarkeder og som leverandører til våre land enn de var for bare få år siden.

Jeg noterte meg videre, for övrig i tråd med det hr. Sundin var inne på i dag, at også hensynet til forholdet til den övrige verden — altså omverdenen i videre forstand, og da ikke minst utviklingslandene, nord-sørkonflikten, om man vil uttrykke det slik — er en side av saken, som en når det gjelder ökonomiske tiltak, bør kunne drøfte innen rammen av et forsterket nordisk ökonomisk samarbeid. Vi står alle i den situasjon at vi regner med å öke vår utviklingshjelp ganske betydelig i årene framover, og en sterkere grad av nordisk samordning i nettopp den sammenheng tror jeg kunne bidra til å gi ökt valuta for pengene også for mottakerlandene, de land vi skal ha kontakten med. Vi kan vise til enkelte mer isolerte fellestiltak på nordisk plan allerede, men her tror jeg nok at et mer systematisk samarbeid vil ha muligheter. Spesielt om man skulle følge opp det som vi så ofte hører fra utviklingsland om en sterkere »trade not aid»-holdning, vil nok også de nordiske overveieringer i en slik sammenheng kunne ha sin verdi. Vi skal ikke i vår vurdering av muligheter på det markedsökonomiske eller bredere politiske plan gi inntrykk av at det finnes noe nordisk alternativ som kan erstatte våre utadvendte ökonomiske kontakter. Men jeg tror det ville være av betydning om vi iallfall kunne si fra den ting at det ikke for noe land innen Norden finnes et

alternativ der ikke det øvrige Norden er med, så langt dette er forenlig med de utenrikspolitiske forhold som nå engang foreligger, og at vi i alle våre disposisjoner i vare forhandlinger må dröfte sakene under den synsvinkel at et nordisk alternativ er ikke noe selvstendig alternativ overfor den øvrige verden, men at intet nordisk land kan akseptere et alternativ der ikke Norden og hensynet til Norden er inkludert.

President Stray sa i sin åpningstale en del om andre spørsmål som han mente det ville være naturlig å trekke fram i diskusjonen under dette möte i Nordisk Råd. La meg få lov å si litt om et kompleks av problemer som for meg står som helt avgjørende i vår nåværende situasjon, både i Norden og også under et verdensperspektiv. Jeg tenker her på menneskenes framtid i forhold til de ressurser vår verden disponerer, bruken av jord og arealer, måten vi tar hånd om vår natur på, mulighetene for å bevare dyre- og planteliv, forurensningsproblemene, dette store kompleks av problemer som mer eller mindre plutselig er kastet inn over oss med en styrke som kanskje de færreste av oss ennå evner eller har mot til å se i öynene. Jeg tror det gjorde inntrykk på mange da den daværende svenske ambassadör i Oslo, Rolf Edberg, sendte ut sin på mange måter fascinerende og samtidig noe skremmende bok om disse spørsmål. Jeg tror at det er en av grunnene til at vi, iallfall her i Norge, ikke minst i det siste året har merket en gryende forståelse for de enorme problemer og utfordringer som våre samfunn her står overfor. Jeg kan nevne helt kort at vi i Norge for öyeblikket forsöker å möte disse spørsmålene ved en — skal vi kalle det — aksjon langs flere linjer. Vi har etableringen av nasjonalparkene, de fredede områder som følger med der, vi har dyre-, fugle- og plantereservatene, herunder de spørsmål som også griper inn direkte i det nordiske samarbeid som henger sammen med f. eks. mulighetene for nordiske rovdyrreser-

vater. Vi har fra norsk side kontaktet finske myndigheter om mulighetene for et reservat for de store rovdirene i tilknytning til vår nordligste nasjonalpark. Hvis det der blir funnet en ordning, er det mulig at man også burde ta kontakt med myndigheter på sovjetisk side. Rovdyrene kjenner som kjent ikke alltid landegrensene, og i disse tilfelle vil de naturlige avgrensninger komme til å omfatte områder på alle tre lands felter.

Jeg vil nevne vannforurensningsproblemene. Vi vil om kort tid få fram for Det norske storting proposisjon om ny lov om forurensing av vann, og vi arbeider i öyeblikket med en vitenskapeilig utredning av vannproblemene over hele östlandet.

Jeg vil nevne at vi er meget opptatt av å få en bedre lovhjæmmel for å dekke röykskadefeltet, gi Röykskaderådet en bredere basis for sin virksomhet.

Jeg vil nevne at vi har gitt vårt Naturvernråd i oppdrag å utarbeide forslag til en ny naturvernlov. Vårt friluftsråd kommer i löpet av våren eller sommeren til å legge fram en plan med systematisk uttegning av friarealer, rekreasjonsområder for östlandet, Vestlandet, Tröndelag og sörlige del av vestlandskysten. Endelig regner vi også med at Stortinget i år kommer til å behandle en melding om vannkraftutbygging, om fredning av visse vassdrag.

Jeg har nevnt disse eksemplene for å konkretisere hvorledes hele det store problemkompleks som har med bruken av arealer og vern mot misbruk av arealer, nå er aktualisert i debatten hos oss. Jeg kjenner til at en også i de övrige nordiske land har store deler av de samme felter under vurdering og behandling nettopp nå, og det sammen med det forhold at vi alle er deltakere i det europeiske naturvernår, som skal organiseres i 1970, gjør at vi etter min mening bör se fram til en sterkere koordinert nordisk innsats på alle disse felter. Jeg er oppmerksom på at på flere av enkeltfeltene, det gjelder vannforurensing, oljesöl, trekkfuglbiotop, er det

saker på dagsordenen för rådets möte, men jag savner ennå en mer samordnet innsats över helheten i perspektivet kommer inn også i det nordiske arbeid.

Når det gjelder nordisk lokaliseringpolitikk, tror jeg en kan slå fast at det har vært framgang i de siste årene. Jeg regner med at en kommer tilbake til dette som en egen sak under de senere diskusjoner i Rådet. Jeg vil bare på dette stadium i debatten understreke at det er viktig å vurdere denne form for integrering, den regionale integrering på tvers av grensene i forhold til den nasjonale integrering, som sterkere og sterkere gjør seg gjeldende, og virker som et press i retning av å trekke virksomheten inn mot de sentrale steder i eget land, også der hvor løsningene lettere og bedre vil bli funnet om en lærte seg til å tenke nordisk regionalt på tvers av landegrensene.

Sukselainen, Finland: Herr president! Under mange år har marknadsfrågorna stått i förgrunden såväl vid Nordiska rådets sessioner som vid dess ekonomiska utskotts möten. Jag har hört ett oändligt antal exposéer över detta ämne — otaliga redogörelser för den aktuella situationen under årens lopp. Alla har de i viss mån påmint om varandra, ödmjukt undergivna och samtidigt till grundtonen optimistiska. Vanligen har de frammanat hos mig en bild av en kyrka där menigheten allvarligt sjunger psalmens ord: »såsom hjorten träget längtar efter friska källans flod».

I och för sig innebär detta givetvis ingenting negativt. Det ekonomiska samarbetet på det internationella planet är så betydelsefullt, att det är inte skäl att ge upp hoppet efter ett första misslyckande. Vi har i Finland ett talesätt: »Laxen är en så dyrbar fisk, att det lönar sig att försöka fånga den fast man ingenting skulle få».

Når jag satt och lyssnade på gårdagens generaldebatt, som följde gamla traditionella linjer, väckte den hos mig en tanke eller en fråga, som jag nu vill föra fram. Är där inte något grundfel i

hela vår organisation? Skall Nordiska rådet vara ett nordiskt parlament? Om vi godkänner den tanken, hur har vi då organiserat regeringsmakten? Har vi inte fem skilda regeringar, en dansk, en finsk, en isländsk, en norsk och en svensk, men ingen nordisk? Vi kan i generaldebatten få fem olika redogörelser från regeringarna men sällan en enhetlig regeringsståndpunkt.

Trygve Bratteli skriver i Nordisk Kontakts specialnummer för sessionen, att hittills har regeringarna visat påfallande lite energi för att lägga fram saker till behandling. Han säger, att Nordiska rådet hade för länge sen upphört att existera, om det hade varit avhängigt av regeringsförslag. Det har varit medlemsförslagen, som har givit rådet stoff att arbeta med. Personligen delar jag denna uppfattning och jag vill ytterligare understryka, att nu är tiden inne att aktivera och effektivera rådets arbete också i detta avseende. Jag tror, att detta förutsätter att vi har ett organ, som bär regeringarnas gemensamma ansvar i spelet.

Marknadsfrågornas centrala ställning i rådets arbete bekräftar ett ofta förbiset faktum, att ett gemensamt uppträdande utåt inom den nordiska kretsen helt instinktivt betraktas som den centrala uppgiften inom samarbetet. Vi har också under de senaste åren exempelvis i samband med Kennedyronden fått konkreta bevis på att ett gemensamt uppträdande utåt faktiskt är till nytta.

Vad integrationsfrågorna beträffar har vi uppenbarligen nu kommit i en situation, som påminner om forsfararen i lugnvattnet, där strömmen ej längre för fram båten, utan nya åtgärder är av nöden. Just nu är det skäl att stanna och betänka det obestridliga faktum, att en samverkan utåt är desto mera resultatgivande ju fastare inre enhet vi skapar. Nu är tiden inne att förstärka vår egen front så att vi utåt är starkare när tiden sätter oss på prov. Nu är tiden inne för organisationsfrågorna.

Då jag läste igenom de väckta medlemsförslagen, fäste jag särskild uppmärksamhet vid det tilläggsförslag som väckts av riksdagsmannen Sven Sundin. Han riktar uppmärksamheten på den välkända men hittills alltför litet beaktade bristen, att rådet inte har ett eget organ, inte en enda person, till vars tjänsteåligganden uttryckligen skulle höra att »tänka nordiskt» — det finns bara en samverkan mellan de nationella sekretariatet. Beträffande regeringarnas samarbete är situationen ungefär densamma, det finns en ministerkommitté och ett ekonomiskt samarbetsutskott, men ansvaret för upprätthållande av aktiviteten är kanske fördelat på alltför många. Det finns ju egentligen inte något sådant bindande avtal mellan staterna som Sundin efterlyser.

Det förefaller mig, som om man inom det samarbete som Finland har bedrivit med sin östra granne Sovjetunionen har uppnått resultat, som kan vara lärorika också i det nordiska samarbetet, då vi strävar till att aktivera regeringarnas samarbete. Det avtal om upprättande av en ekonomisk samarbetskommission mellan regeringarna, som Finland och Sovjetunionen ingick år 1967, har under kort tid lett till resultat, som tyder på, att den tillsatta kommissionen i flera hänseenden är aktivare och effektivare än de organ, av vilkas aktivitet det nordiska ekonomiska samarbetet på regeringsplanet är beroende. Nordiska rådet skulle enligt min uppfattning ha all anledning att uppmana regeringarna att fästa uppmärksamhet vid utvecklandet av sina samarbetsorgan och ingåendet av ett avtal härom. Hur gärna vi som parlamentariker än ser, att så mycket som möjligt utförs inom ramen för samarbetet mellan parlamenten måste vi likväl erkänna, att det egentliga utvecklingsarbetet dock bör försiggå på regeringsplanet samt genom att öka de av regeringarna tillsatta organens aktivitet i enlighet med de riktlinjer, som kan utstakas på det parlamentariska planet d. v. s. inom rådet.

Jag har här berört förstärkandet av

det maskineri, som är nödvändigt för att vi utåt skall kunna uppträda som ett starkt nordiskt block. Vårt inre samarbete börjar dock på en del områden vara så långt framskridet, att det hunnit uppstå vissa utvecklingsfenomen, som det så småningom är skäl att beakta och utreda. Statsminister Erlander berörde i går frågan om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Jag har också kommit att fästa uppmärksamheten vid fenomen, som uppkommit såsom en följd av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och som verkar att snart kräva inte bara forskarnas uppmärksamhet utan även åtgärder av män med blick för det praktiska.

Behovet av arbetskraft i Sverige och de dåliga tiderna i Finland hade redan under år 1960 lett till, att det i Sverige enligt dåvarande folkräkning fanns ca 75 000 finska medborgare, som bildade en befolkningsgrupp vars åldersstruktur i rätt hög grad avvek från svenska folkets åldersstruktur, ty åldersklasserna mellan 20—35 år var synnerligen starkt representerade. För närvarande torde de finska medborgarnas antal i Sverige hålla sig mellan 150 000 och 200 000 och de officiella svenska arbetskraftsprognoserna utvisar, att man under de närmast följande tio åren möter en inflyttning från Finland av åtminstone 100 000 personer. Emedan emigrationen är selektiv och inriktad på de åldersklasser, som tillhör den mest arbetsföra delen av befolkningen, är detta naturligtvis fördelaktigt för utvecklingen av den svenska befolkningsstrukturen. Sverige har ju just på grund av en stor immigration lyckats att under 15-årsperioden mellan åren 1950—1965 hålla den arbetsföra befolkningens procentuella andel någorlunda konstant trots att åldringarnas antal under samma tid kraftigt ökat.

Hur denna utveckling har verkat på Sveriges befolkningsstruktur får man en uppfattning om, när man jämför antalet personer som uppnått folkpensionsålder bland i Sverige bosatta fins-

ka medborgare med motsvarande antal inom hela svenska folket. I början av år 1967 var 0,6 procent av de finska medborgarna som var bosatta i Sverige över 67 år, medan denna ålder uppnatts av 10,9 procent av hela den svenska befolkningen. En finne som bor i Sverige har räknat ut, att om man bortser från de 250 personer, som uppbär folkpension från Finland, kommer man till, att svenska staten nödgas utge folkpension till endast 600 finländare, vilket innebär en kostnad på c:a 3 miljoner kronor om året. Då löntagarnas medelförtjänst i Sverige senaste år var 17 000 kronor, betalade enligt hans uppskattning de 73 000 finska medborgarna, som då har räknats till arbetskraften i Sverige, sagda år i folkpensionsavgift i medeltal 500 kronor per person, och då endast hälften av pensionerna finansieras med pensionsavgifterna medan andra hälften tas av skattemedel, räknade han ut, att av de pensionsavgifter och skatter som erlades av de finska medborgarna i Sverige, av vilka 73 000 år 1967 hade förvärvsarbete, c:a 73 miljoner kronor gick till pensionsändamål, medan det pensionsbelopp, som finnarna under samma tid uppbar endast var 3 miljoner kronor.

Naturligtvis kan man säga, att denna arliga nettoförlust i pensionssammanhang om 70 miljoner kronor är ett slags lek med siffror, men den utvisar ändå, att då medborgare i arbetsför ålder emigrerar till ett annat land medan de aldrig, vilkas pensionsmedel de förstnämnda borde bestrida, stannar kvar i hemlandet, uppstår en viss social förlust, som kanske är av större storleksordning än vad man i allmänhet kommer att tänka på. Jag har med stort intresse funnit, att i utlänningsutredningens betänkande II Invandringen, som utkom föregående år, alldeles riktigt konstateras, att en dylik flyttningsström påverkar åldersstrukturen i det mottagande landet i positiv och i det avgivande landet i negativ riktning.

Till den gemensamma arbetsmarknaden är alltså anknutna synnerligen in-

tressanta samhällsekonomiska förändringar, som samhällsforskarna i de nordiska länderna har skäl att uppmärksamma i större omfattning än vad nu är fallet. Det är kanske också motiverat att i detta sammanhang nämna, att de nordiska demograferna nästkommande augusti med bistånd av Nordiska kulturfonden kommer att anordna ett symposium, som syftar till att klarlägga den demografiska utvecklingen i de nordiska länderna och till att utreda dess väsen.

En närmare utredning av den gemensamma arbetsmarknadens demografiska följder kommer såvitt jag förstår att stöda de yttranden, som redan på bägge sidor om Bottniska viken framförts för den tanken, att det för båda länderna socialt och samhällsekonomiskt kunde ställa sig fördelaktigare om man i stället för att låta den nuvarande arbetskraftsoverföringen fortgå försökte att mer än vad som för närvarande är fallet ersätta flyttningsrörelsen med varuutbyte, d. v. s. att placera beställningar där, vareft utbud på arbetskraft är för handen.

Cassel, Sverige: Herr president! Det finns ett gammalt svenskt ordspråk som säger: »När krubban är tom bits hästarna». Jag citerar detta inte för att våra krubbor i närvarande stund är tomma, men för att stryka under nödvändigheten av att vi håller ihop här i Norden även i en situation där de ekonomiska utsikterna ter sig mera bekymmersamma än vi tidigare har varit vana vid. Man har så lätt att vara liberal när det gäller tullar och importrestriktioner i en sådan konjunktur, där man framför allt lider av brist på arbetskraft, hålla sina gränser öppna för fri invandring. Den gemensamma arbetsmarknad som vi här i Norden lyckats åstadkomma, har tillkommit under sådana villkor. Men i en tid när konjunkturkurvan vänder sig nedåt, när vi alla eller åtminstone nästan alla lider av exportsvårigheter och när vi alla eller nästan alla är djupt oroadе av stigande arbets-

löshetssiffror, ligger det snubblande nära att en ny väg av protektionism sköljer över Norden liksom över andra länder i världen, att var och en av oss börjar se om sitt hus och försöker stänga sina gränser för import och för invandring av arbetskraft. Att i en sådan vikande konjunktur hålla fast vid den nordiska ekonomiska enheten är någonting som fordrar ett betydande mått av viljeansträngning — och ändå, herr president, är det en tvingande nödvändighet. Just det att alla länder inför stigande arbetslöshet blir oroliga och stänger sig inne kan på kort tid bromsa hela världshandeln och därmed leda till förödande verkningar på allas ekonomi och på varje enskilt lands ekonomi.

Det kan låta egendomligt att säga det, men jag vågar i alla fall göra påståendet att förutsättningen eller åtminstone en av förutsättningarna för vårt intima ekonomiska samarbete i Norden är att vara exportmarknader utåt hålles öppna. Vikande exportsiffror på EEC-marknaden ger oss allt utrymme och kan i en viss situation stärka de protektionistiska tendenserna inom ett vart av de nordiska folken.

Här har i går och i dag hållits en lång och intressant debatt om Nordens förhållande till den gemensamma marknaden, och det finns kanske inte mycket att tillägga. Jag skulle bara gärna vilja med några få ord försöka summera vad vi är överens om. Första punkten är då: Jag tror att vi alla är fullt medvetna om att vad vi här sysslar med inte är exakt vetenskap, att vad vi håller på med är gissningar, förmodanden och mer eller mindre osäkra bedömningar om framtiden. Därför kan ingen göra anspråk på att veta så mycket mer än de andra. Jag är övertygad om att min vän den svenske handelsministern inte heller gör några sådana anspråk.

För det andra tror jag att vi kan vara lämpligen eniga om att det andra nej som general de Gaulle gav England inte är ett uttryck för en åldrande statsmans envishet eller nyckfullhet, liksom

att den franska iuställningen inte kan förväntas undergå en klar förändring i det ögonblicket generalen lämnar Frankrikes ledning. Det har i århundraden varit en central tes i fransk utrikespolitik att England skall hållas borta från kontinenten. Henrik IV, kardinal Richelieu, Ludvig XIV, Napoleon har alla hållit den tesen levande. General de Gaulles tanke om ett Europa bestående av fria stater — l'Europe des patries — är ett Europa under fransk ledning. Och det, mina damer och herrar, är den klassiska linjen i fransk politik. I ett sådant Europa finns inte mycket utrymme för England.

Från generalens sida har återopats Englands nuvarande ekonomiska bekymmer. Jag tror vi skall vara helt på det klara med att detta är något av ett skalkeskjul. Grunden för avvisandet är långt mera att finna på det politiska än på det ekonomiska planet. Här spelar naturligtvis Englands anknytning till Commonwealth och dess speciella relationer till Förenta staterna en helt avgörande roll.

Med detta vill jag uteslutande ha sagt att svårigheterna att få Frankrike med på ett engelskt inträde i EEC är högst betydande och icke av tillfällig art. Men vi är alla, det är jag säker på, helt överens om att det Europa som vi här i Norden skulle vilja vara med om att bygga upp är ofullständigt och ofullgånget om inte alla EFTA-staterna inklusive England kommer att medverka däri. Ingen av oss kan på någon sikt tänka sig ett Europa utan England. Vi är också överens om att de framgångar som vunnits genom EFTA-samarbetet inte får äventyras, och alldeles särskilt tror jag att vi alla känner betydelsen av att det nordiska ekonomiska samarbetet under inga förhållanden får splittras. Jag har vid flera tillfällen tillåtit mig att i Nordiska rådet bestämt varna för alla säraktioner inför marknadsförhandlingarna, aktioner som skulle kunna splittra den nordiska enhet vi nu har byggt upp och som visat sig vara så utomordentligt fruktbarän-

de för oss alla. Denna nordiska marknaden är en potential som har en högst betydande spelstyrka. Liksom så många talare före mig vill jag erinra om vad vi tillsammans lyckades åstadkomma under Kennedyronden. De 20 miljoner människor som lever här uppe har en köpkraft som gör den nordiska marknaden betydelsefull även i de stora sammanhangen. Jag vill erinra om att 6,5 procent av den samlade världsimporten går till Norden.

Herr president! Det pågår nu, som här omvittnats, allvarliga ansträngningar att komma ur dödläget i marknadsfrågan. Här har talats om Benelux-förslaget och om de fransk-tyska konversationerna i Paris. Vi har från nordisk sida all anledning att stödja och uppmuntra sådana ansträngningar. Men även om vi hoppas och tror och vill att de skall leda till resultat, måste vi naturligtvis vara beredda på att det kan bli nödvändigt att pröva andra utvägar om resultatet skulle utebli. Misslyckas dessa ansträngningar att få till stånd gemensamma överläggningar mellan EFTA och EEC, då måste de nordiska länderna tillsammans ha noga tänkt igenom hur de skall agera i en sådan ny och ytterst besvärlig situation.

Det är detta läge och ingenting annat som såvitt jag förstår alla de svenska förslagen tar sikte på. Utgångspunkten för dem alla är att Norden i en sådan situation under inga förhållanden får splittras utan måste agera som en enhet, måste planlägga sin förhandlingsmetod gemensamt och helst också genomföra sina förhandlingar i gemenskap. Vi är fullt medvetna om att en sådan sammanhållning kan stöta på en rad svårlösta problem, därför att våra länders situation är så olika. Vi har också klart för oss att en sådan sammanhållning kan komma att fordra betydande oppoffringar av våra särintressen. Icke förty, herr president, är denna sammanhållning nödvändig om de nordiska länderna skall ha någon möjlighet att göra sig gällande.

En enda sak till, herr president! Låt

oss också vara överens om att det är bråttom. Vi har inte råd att bara stå och vänta medan handelshindren gentemot kontinenten undan för undan gör det allt svårare för det nordiska näringslivet.

Korvald, Norge: I en meget lesverdig artikkel i en Oslo-avis nå på nyåret hevdes det at Norden er den sterkeste økonomisk integrerte gruppe stater i verden. Det er mye som taler for at denne påstand er riktig. Det er en kjensgjerning at vi har et meget omfattende økonomisk samarbeid i Norden — og dessuten samarbeid på mange andre områder, slik det har vært fremholdt så sterkt i debatten her. De resultater vi har nådd frem til, har vært oppnådd uten den store blest omkring sakene som vi kan se i andre internasjonale sammenheng.

Det bemerkelsesverdige er at særlig den økte samhandel innen Norden har skjedd innen rammen av EFTA. Man har sett på det som en svakhet. Jeg er ikke så sikker på at det er riktig. Vi skal i alle tilfelle ikke undervurdere det faktum at vi har fått et meget omfattende samarbeid, og vi skal ikke klage for mye over at det går så sent.

Vi er gjennom felles språk, felles kultur og historie knyttet sammen her i Norden, selv om vi i videre forstand hører til den europeiske kulturkrets. Vi har også til dels samme klimatiske forhold. Dette gjelder spesielt Nordkalottområdet. Vi har derfor spesielle forutsetninger for et nært samarbeid, og vi skulle være i stand til å utbygge dette videre uavhengig av andre konstellasjoner i Europa og i verden for øvrig, samtidig som vi så vidt mulig står sammen i forholdet til internasjonale organisasjoner for øvrig.

Det største og mest omfattende problem som reiser seg i Norden, er mulighetene for å arbeide seg fram til en full tollharmonisering og opprettelse av en tollunion. Som argumenter for en slik løsning har det vært hevdet at vi i alle tilfelle går inn for en tollunion

ved å søke medlemskap i EEC. Det burde da være mulig å få til en nordisk tollunion. Imidlertid er ikke problemet så enkelt.

Vi har nå resultatene av Kennedy-runden klare. De viser at vi har fått en ikke ubetydelig tilnærming mellom de nordiske lands tollsatser på industrivarer. Nøkternt sett bør man arbeide videre med tollharmoniseringen på enkeltvarer. Det store problem er fortsatt jordbruksvarene. På det naværende tidspunkt ser det ikke ut til å være mulig å få til et fellesmarked i Norden for jordbruksvarer. Forholdene i klima og topografi er så vidt forskjellige, og jordbrukspolitikken så integrert i samfunnsøkonomien eller i de enkelte land, at det ikke uten videre kan la seg gjøre å gjennomføre noe nordisk marked på dette område. Vi har også forskjellig jordbrukspolitikk fastlagt ved avtaler mellom jordbruksorganisasjonene og regjeringene i de fleste nordiske land. Disse avtaler er forskjellige for de forskjellige land, og de kan ikke uten videre brytes opp. Det ville i så fall kunne få en uheldig innflytelse på dansk eksport ved at Norge f. eks. ville komme til å få en økt produksjon av flesk og egg som vi ville måtte konkurrere med på verdensmarkedet. Den begrensede malsetting som ministerkomiteen setter opp, nemlig at importreguleringene på jordbruksvarer i nordiske land samordnes i en slik utstrekning som er nødvendig for å få i stand et fritt og utvidet nordisk varebytte, ser ut til å være nøktern og bør ligge innenfor mulighe-tenes grenser.

Imidlertid vil det neppe være mulig å gjennomføre en tollunion generelt i Norden, idet denne også må følges av en tollharmonisering og opphevelse av restriksjoner på handelen ellers. Dette er vel kanskje den viktigste innvendning mot et felles jordbruksmarked.

De skandinaviske land treffer for tiden tiltak som tar sikte på å legge om skattesystemene til merververdiavgift, slik man har det innen EEC. Det skulle da være aktuelt at man innfører likearte-

de skatteregler i de nordiske land, når man først skal endre dem. Det synes lite hensiktsmessig først å endre skattereglene i de enkelte nordiske land slik man nå tenker å gjøre det, for deretter å endre reglene for å tilpasse dem til hverandre og til EEC.

Når det gjelder Norden og Fellesmarkedet, har det vært hevdet at vi ikke bare kan sitte med hendene i fanget og vente på de Gaulle. Det er et synspunkt som jeg forstår det er full enighet om. Jeg har personlig ment, helt siden EEC-spørsmålet kom opp i begynnelsen av 1960-årene, at vi måtte arbeide aktivt for å styrke samarbeidet innen EFTA. Jeg har ment at vi måtte arbeide som om EFTA skulle bestå alltid, samtidig som vi innså at EFTA-samarbeidet var ment som en overgangsordning. Det gleder meg derfor å høre de klare uttalelsene her i debatten om at vi må stå sammen om å styrke EFTA-samarbeidet. Vi står unektelig overfor meget vanskelige problemer når det gjelder forhandlings situasjonen vis-à-vis EEC. Den franske løsning, at de skandinaviske land skulle ta opp tinginger med EEC separat, anser jeg for umulig. Jeg forstår også at de fleste av dem som har talt her, ser det på samme måte, og at forslagsstillerne er mer moderate i sin fremstilling enn de er i sine forslag. Dette tyder på at det ikke skulle bli særlig spenning innen Norden på grunn av forhandlings situasjonen for tiden.

På norsk side har vi lagt avgjørende vekt på at Storbritannia må komme med i Fellesskapet. Man har videre ment at Storbritannia og de skandinaviske land vil kunne medvirke til å føre fellesskapet i en ønsket retning i fremtiden. Jeg tror også, ut fra dette synspunkt, at separate tinginger må avvises. Dette sier jeg uavhengig av det som har skjedd i Paris nå om dagen, og som jeg tror man ikke skal tillegge for stor vekt for man får se hvordan det hele utvikler seg. Det såkaldte Be-Ne-Lux-forslaget synes på sett og vis å ha noe mer for seg enn det franske forslag.

Imidlertid er også Be-Ne-Lux-forslaget avhengig av at de seks medlemsland i EEC er enige. Man må også forutsette at før man går inn på å foreta visse harmoniseringer i forhold til EEC, må de andre EFTA-land konsulteres. Samarbeidet i Norden må under dette ikke tapes av syne. Om en slik tilnærming til EEC kan føre til noe i det hele tatt, er meget uvisst, og man kan på det nåværende tidspunkt ikke si noe bestemt om det.

Det har i debatten her i Norge blitt nevnt et tredje alternativ i samarbeidsbestrebelsene i Europa. Dette skulle gå ut på hva man kunne kalle en europeisk Kennedy-runde hvor man søker å fjerne tollsatsene i Europa. For så vidt kan man si at forslaget ligner på det man vel nå setter som mål i Norden, nemlig at man tar vare for vare og søker å tilnærme seg en harmonisering. I alle tilfelle er det av stor viktighet at man i Norden opptre samlet; det vil si at man fortsetter å konsultere hverandre i internasjonale spørsmål på alle områder, spesielt på handelspolitikkens, og at man søker å komme fram til en ensartet opptrreden.

Det skjer i dag en utvikling både i omfang og tempo på traffikkens områder som endrer selve strukturen i våre samfunn. Store økonomiske og tekniske enheter og spesialiseringen tvinger fram nye metoder i produksjon, markedsføring og transport. Denne utvikling kan sette de land som ligger i utkanten av de store områder, i en meget uheldig stilling. Jeg tenker her i første rekke på Norge og Finland — vi kan også tale om Nordkalott-området — som i enda større grad enn nå kan komme til å bli utkantsområder i den kulturkrets og de markedsområder vi hører hjemme i.

Utviklingen i Norden i de seneste år skulle tilsi at vi ser på trafikkproblemene noe mer under ett enn vi har gjort det hittil. Imidlertid kan man ikke se bort fra at enkelte land har sine egne problemer og sine særinteresser som de selv må vurdere. Vi har nå engang ikke

ubegrensede ressurser til rådighet. Man må derfor forutsette en sterk prioritering av oppgavene innen de enkelte land.

Om vi først ser på landveitrafikken i Norge, må vi medgi at Norge er uheldig stilt. Det er meget kostbart å bygge ut vegnettet og jernbanene i Norge på grunn av landets topografi. Dette har i sterk grad ført til at vi har vært opptatt av den innenlandske utbygging av samferdselen.

Imidlertid er det et annet hensyn som trenger seg mer og mer fram, nemlig å styrke og bygge ut forbindelseslinjene til kontinentet. I denne sammenheng er vi fra norsk side meget interesserte i hvilke føringslinjer vi kan få fram til kontinentet via Sverige og Danmark. Da er jeg med en gang inne på Öresunds-problemene. Fra norsk synspunkt sett er det først og fremst den nordlige forbindelse over Helsingborg—Helsingør som tiltrekker seg oppmerksomhet. Denne forbindelseslinje — hvis den føres videre den korteste vei over Sjøland til kontinentet — vil bli den trafikkåre som mest vil bli brukt til kontinentet av Norge, og jeg tror også av Sverige og Danmark. Samtidig vil den danne en viktig forbindelseslinje for turiststrømmen nordover. Denne linje burde føres utenfor hovedstedene. Jeg tenker her både på København og Oslo.

Våre storbyer er «knuter» i trafikken som både forsinker og fordyrer denne. Dessuten vokser hovedstedene av sin egen tyngde, og trenger ingen stimulans. Derimot kan det være andre områder som trenger å styrkes ved at trafikken legges gjennom disse områder.

Jeg skal vokte meg vel for å uttale meg på vegne av de andre nordiske land. Men det forekommer meg at aksene København—Malmö også vil vokse ut fra sin egen tyngde, om en ikke i tillegg skal legge trafikken fra kontinentet denne veien. Det synes derimot nødvendig at områdene nord i Öresund styrkes. Også fra norsk synspunkt skulle man anta at det ville være heldigere å få et vekstmønster i nordlig retning.

For så vidt vil vi ut fra disse betraktninger også være mer interessert i Göteborg enn i Malmö som tyngdepunkt. Det kan jo de andre land diskutere videre.

Når det gjelder storflyhavnen i Öresund-området, er det etter min oppfatning et dansk spørsmål i første omgang og dernest et dansk-svensk problem. Dersom man fra dansk side heller skulle ønske å bygge ut Saltholm enn Kastrup, har jeg ikke noe å innvende mot det. Imidlertid utvikler også flytrafikken seg raskt, både hva omfang og hurtighet angår. Dette tilsier at man ikke i samme grad som tidligere skulle behøve stadig å ha mellomlandinger andre steder. Jeg våger å påstå at trafikken her fra Norge er nær sagt belastet med at man alltid skal mellomlande på Kastrup for å komme videre til kontinentet. Imidlertid forhindrer ikke disse tanker at jeg er interessert i at det finnes en større flyplass i Norden. Det forstår vi alle sammen er nødvendig; det er uten tvil nødvendig. For så vidt er storflyplassspørsmålet i Öresund-området en meget viktig ting også for Norge.

Det skjer nå en renessanse på jernbansens område i mange land. Jeg nevner eksempelvis det som skjer i Frankrike og ikke minst i Japan. Vi bør her sette i gang en nordisk forskning på dette område, med sikte på løsninger som tilfredsstillende kravene i Norden, og som forbereder oss på det som kommer andre steder, ikke minst på kontinentet.

Ellers er det meget viktig at man etter hvert kan få andre, mer ensartede retningslinjer for nordisk transportpolitikk. Når det gjelder tungtransporten, tror jeg det er viktig at man også på nordisk basis overveier å få en del av denne trafikken over på jernbanen, slik at man ikke i for stor utstrekning belaster våre landeveier.

Det vil i det hele etter hvert bli viktigere at man sørger for det rette samspill mellom trafikkartene. En heldig løsning her vil bety meget rent økonomisk for de nordiske land, og det vil

medvirke til å knytte oss nærmere til Europa.

Det er derfor i aller høyeste grad et nordisk spørsmål.

Hara, Finland: Herr president! Nordiska rådets arbete har redan fortlöpt så länge att vi nu i någon mån kan värdera och bedöma betydelsen och resultatet av rådets arbete.

Man måste tillstå att grundandet av rådet utgjorde ett betydande steg i syfte att organisera det nordiska samarbetet på en politisk nivå. Under århundraden har både de politiska och statliga banden mellan de nordiska länderna varit stundom tätare stundom lösare sammanknutna, men man saknade en bas där förutsättningarna för ett jämbördigt samarbete skulle ha stått att finna i de olika nordiska länderna. Då de nordiska länderna vart för sig vunnit sin statliga självständighet uppstod möjligheten till ett jämbördigt och vittgående samarbete bl. a. till en inbördes nordisk orientering. Den geografiska närheten, de existerande kulturbanden och den gemensamma historien, så att säga en ödesgemenskap har alltid närmat de nordiska länderna och folken till varandra. Så förhåller det sig också nu. På flera olika fält av samhällslivet förekom ett nära samgående mellan grannländerna också innan ett politiskt samarbete inom ramen för Nordiska radet åstadkoms. Särskilt bör nämnas samarbetet på det ekonomiska planet och mellan de kulturella organisationerna för att nu inte heller förglömma förbrödringen på idrottsplanerna.

En hel del förväntningar och förhoppningar har riktats mot Nordiska rådets arbete från alla medlemsländer, så även från finskt håll. Man har hoppats att samarbetet genom rådet skall utvecklas ännu effektivare och också mera resultatgivande. Några avsikter att skapa en överstatlig organisation anknytes icke till Nordiska rådets idé, men det kan icke förnekas, att ett stärkande av Nordiska rådets arbete exempelvis för uppnåendet av gemensam-

ma ekonomisk-politiska mål icke vore förenligt med alla nordiska länders gemensamma intressen. Världen går emot en integration speciellt inom det ekonomiska livet. I Europa har integrationen fortskridit inom ramen för hela tvenne handelsblock. Såsom medlemmar i EFTA har icke heller de nordiska länderna intagit enbart åskådarens roll, men likväl bör medges, att dessas enskilda betydelse är relativt anspråkslös på grund av marknadernas begränsning. Endast tillsammans och i samråd utgör de nordiska länderna en beaktansvärd faktor i det internationella ekonomiska samarbetet. I praktiken har detta kunnat konstateras bl. a. vid förhandlingar inom ramen för GATT och inom FN-arbetet. Erfarenheterna uppmuntrar till fortsatta överenskommelser angående gemensamma mål och linjer samt också angående åtgärder för dessas uppnående. Helsingfors-avtalet bereder alla möjligheter att handlägga denna viktiga sektor på ett samnordiskt plan.

En fara för byråkratisering vidlåder Nordiska rådets arbete liksom allt samarbete. Ärendenas beredning och behandling kräver en lång tid -- de drar ut på tiden. Denna fara har vårt råd icke undgått. Ärendenas beredning i utskotten har lämnat mycket att önska. Måhända är det likväl så att grundlighet är viktigare än snabbhet. Men vad hindrar ett uppnående av vartdera målet? I mitt tycke lämnar var organisation mycket att önska. Ett utvecklande av densamma skulle befrämja ärendenas behandling både tekniskt och sakligt.

Vid Nordiska rådets uppkomst skreds det varsamt till verket speciellt i organisatoriskt hänseende. Varje deltagarland har för egen del på basis av sin särprägel skött organiseringen av arbetet för sin delegation. I detta avseende har knappast någon skäl till invändningar om också a andra sidan måste medges, att även den nationella organisationen förverkligats en aning ojämnt och utan tillräcklig konformitet. Detta

förhållande har icke skapat en fullt hållbar grund för de olika länderna avseende beredningen av de nordiska ärendena. Arbetets karaktär och även resultaten har sålunda i ganska hög grad varierat. Detta kan givetvis också bero därpå att något av de behandlade ärendena intresserar vissa länder mer än andra.

Enligt min mening är likväl den centrala frågan vid främjandet av arbetet inom Nordiska rådet, att rådet saknar ett permanent koordinerande centralorgan, ett generalsekretariat, med eget kansli eller härmed jämförbart organ. Fastän Nordiska rådet klarligen icke är en vidlyftig organisation och förutsättningarna för dess verksamhet hittills varit bristfälliga, kan man ej undgå att konstatera, att den största brist som vidlåder samarbetet icke beror på avsaknaden av god vilja och en bärande idé utan på brister i organisationen. Detta kunde avhjälpas genom inrättandet av nämnda centralorganisation med förutsättningar att utstaka arbetslinjerna på lång sikt och framför allt att verka mellan sessionerna och utskottsmötena. Nuvarande system, som förutsätter att ärendena handlägges i det s. k. koordinerande landets regi och under dess ledning, försenar ärendenas beredning. Jag vill icke påstå att ärendena icke också sålunda allt fortfarande kunde skötas, men då utvecklingen i världen och även i de nordiska länderna sker i allt snabbare takt har vi klarligen icke heller råd att bli efter i utvecklingen inom ramen för det politiska samarbete, som Nordiska rådets verksamhet avser. Härtill är desto mindre skäl som situationen kan förbättras genom att utveckla organisationen på det sätt jag föreslagit.

Jag tror, att skapandet av en centralorganisation icke röner motstånd i något nordiskt land. Ett nordiskt samarbete har nämligen i alla länder ansetts av nöden och t. o. m. oundvikligt. Rådets betydelse har vuxit år för år och till dess verksamhet anknyts allt mera befogade förväntningar. I denna situa-

tion kan man förutsätta att medel också står att finna till en utvidgning av organisationen och en effektivisering av arbetet. Det är ju icke fråga om några stora ekonomiska uppföringar. Med tanke på internationellt samarbete växer i Nordiska rådet placerade medel med ränta på ränta för att nu inte tala om betydelsen av de i Nordiska rådet gjorda besluten för varje nordiskt land på ett nationellt plan.

Enligt min åsikt hör till utvecklandet av organisationen den väsentliga förbättringen att samarbetet mellan delegationerna och regeringarna kan förverkligas effektivare än nu. I mitt tycke är det icke till fyllest att vi träffar regeringsmedlemmar endast i samband med plena. Också i utskottsbehandlingen borde ett närmare samarbete med respektive fackminister fås till stand. Ett dylikt samarbete skulle befrämja en mångsidigare behandling av ärendena och skulle på ett avgörande sätt påskynda den praktiska verkställigheten av rådets rekommendationer. Det vore också synnerligen tillrådligt att varje deltagarland skulle tillsätta en minister med uppgifter att handlägga och befrämja frågor i anknytning till det nordiska samarbetet.

Enligt min mening kommer Nordiska rådet att i framtiden utgöra ett ännu viktigare gemensamt organ för oss alla än vad det för närvarande är. Ett fortsättande av rådets verksamhet förutsätter dock att dess organisation fortsättningsvis utvecklas. När detta händer börjar också resultaten infinna sig, rådets arbete röner en större uppskattning och även vi känner oss utföra ett konkret arbete den nordiska framtiden till fromma.

Henry Christensen, Danmark: Hr. præsident. Jeg skal på nuværende tidspunkt af generaldebatten nøjes med at gøre nogle få bemærkninger. Der kunne naturligvis være meget, der var værd at fremhæve og understrege i det nordiske samarbejde, og der er desværre også mange områder, hvor man måske

er skuffet over resultaterne. Jeg vil gerne her nævne et enkelt.

Jeg synes, at det nordiske samarbejde burde have kunnet give større og hurtigere resultater i henseende til integrering af atomforskningen, som er et nyt område igennem de senere år i Norden, men også her er det jo lidt, hvad man i fællesskab har kunnet etablere.

Jeg vil dernæst gerne sige om den økonomiske rapport, som også i år er lagt frem, at det forekommer mig at være et så betydningsfuldt materiale og grundlag, at det stadig er stor synd, at den fremkommer på et så sent tidspunkt, altså lige umiddelbart inden sessionens begyndelse, at Nordisk Råds medlemmer har meget små for ikke at sige næsten ingen muligheder for forinden sessionen at gøre sig bekendt med det indhold, der her foreligger. Da den norske handelsminister Willoch i går omtalte rapporten, fremkom der næsten som en slags undskyldning en beklagelse over, at afsnittet om den nordiske jordbrugspolitik var så pauvert, som tilfældet var. Jeg vil gerne understrege denne beklagelse. Vi må jo have lov til at sige, at i det nordiske økonomiske samarbejde er der fremdeles den afgørende skævhed, at medens integrationen har kunnet gå vidt på en række områder, har den bogstavelig talt ingen resultater kunnet sætte sig, når det gælder jordbrugsprodukter, fiskeriprodukter o. lign. Selv om vi ved, at det vil være forbundet med store vanskeligheder i de nordiske lande at komme meget langt i løbet af kort tid, så burde det økonomiske samarbejde i hvert fald kunne omsætte sig i en vilje til en langt mere dybtgående analyse af det problem, end tilfældet hidtil har været. Det burde være muligt at få klarlagt, hvilke samlede økonomiske fordele for Norden der også ved en større integration på dette område ville være, selv om man vel godt er klar over, at en opfyldelse af målet koster betydelige vanskeligheder i de enkelte lande. Det har, når alt kommer til alt, også andre af de

fremskridt, der er etableret, gjort. Jeg vil derfor gerne opfordre til, at man med større alvor og større energi tager op et arbejde for i det nordiske råd at få belyst, hvad virkningerne og hvad fordelene af en forøget integration på dette område kunne være.

Dernæst er det klart, at det, som har haft afgørende betydning for drøftelsen ved denne session som ved adskillige tidligere sessioner, har været problemstillingen omkring de europæiske markeder og Nordens forhold hertil. Man kunne på en måde som overskrift over diskussionen sætte, at man også på denne session har været på jagt efter et standpunkt til den europæiske markedsudvikling.

Jeg må desværre dele den opfattelse, som er gået igennem mange af indlæggene, at der ikke i den senere tid og heller ikke i resultatet af drøftelserne mellem de Gaulle og Kiesinger er givet næring til noget håb om en snarlig bedring af den europæiske markedsituation.

I de overvejelser, som vi derfor kommer til at gøre os nu, vil jeg dog gerne stadig fremhæve, at der kun er én tilfredsstillende løsning på de europæiske markedsproblemer såvel ud fra økonomiske hensyn som måske ikke mindst ud fra politiske hensyn, nemlig en udbygning på grundlag af EEC. Der er det aktiv, at dette standpunkt dog trods alt deles af et flertal af de europæiske lande både inden for EEC og uden for EEC. Derfor må det være rigtigt, at vi i Norden fastholder dette, som det afgørende mål for vor langsigtede markeds politik, og at vi derfor ved tilrettelæggelsen af de foranstaltninger og de politiske skridt, vi vil tage i mellemtiden, indordner disse under dette afgørende hensyn. Det betyder efter min opfattelse, at vi må være ængstelige og afvisende over for at tage sådanne midlertidige skridt, at de gør det vanskeligere for os på et givet tidspunkt at gå ind ad døren i EEC, når den måtte blive lukket op eller at tage sådanne skridt, at vi mindsker interessen hos

de lande i EEC, der i dag stadig er positivt indstillede over for en udbygning på grundlag af fællesmarkedet, for at opretholde dette standpunkt.

Det gælder vel nok om nu, at man i de nordiske regeringer og i de nordiske parlamenter overvejer de to hovedproblemer, der nu foreligger. For det første spørgsmålet om hvordan vi i Norden og i de nordiske lande bedst kan tilrettelægge vor markeds politik sådan, at den stadig peger fremad mod det mål, vi stiller op, og det andet at vi i den mellemliggende periode forsøger at indrette os sådan, at vi skaber løsninger, der bedst muligt kan varetage vore midlertidige interesser, uden at det binder den første målsætning. Jeg ser det initiativ, som er taget, eller som der er givet udtryk for, og som er støttet af en række af de ministre, der har talt i retning af, at man nu overvejer disse spørgsmål nærmere i et nordisk ministermøde med statsministrene, med udenrigsministrene og de nordiske samarbejdsministre, som et positivt initiativ, som jeg synes, der er grund til fra parlamentarisk side at udtrykke vor tilfredshed med. Jeg vil gerne her meddele, at det er min agt i det økonomiske udvalg at stille forslag til en rekommandation fra det økonomiske udvalg og altså fra parlamentarisk side bakke dette initiativ op. Jeg synes, det er nyttigt og betydningsfuldt, at dette også kan få en parlamentarisk baggrund her ved Nordisk Råds session.

Stray, Norge: Debatten hittil i Nordisk Råd om situationen i Europa har vel i noen grad avklaret de forskjellige lands og de forskjellige delegertes synspunkter. Men jeg tror likevel vi må kunne slå fast at det har ikke utkrystallisert seg noen linje som det i øyeblikket er mulig for de nordiske land å samle seg om. For min part tror jeg at når man ikke er kommet lenger enn tilfelle er, skyldes det i noen grad i hvert fall at man her diskuterer forskjellige alternativer uten å holde de spørsmål det er tale om, fra hverandre på en måte

som er nødvendig dersom man skal bli klar over hvor problemene og hvor eventuelt uenigheten ligger. Jeg tror at skal vi i den nåværende situasjon med hell kunne drøfte hvor vi står og hva man eventuelt skal gjøre, er det nødvendig å skille spørsmålet i tre grupper.

For det første har man spørsmålet om det er noe vi kan gjøre, og i tilfelle hva, for å forsøke å komme ut av den fastlåste situasjon som man i dag befinner seg i når det gjelder videreutviklingen av et samlet Europa. Det annet spørsmål som er av interesse, er hva man på det handelspolitiske område kan gjøre for å minske de økonomiske skadevirkninger som den nåværende situasjon fører med seg eller må formodes å ville føre med seg i tiden fremover, altså hva de to blokker — om man vil bruke det ordet — EEC på den ene side og EFTA på den annen, seg imellom kan gjøre, ikke for å overvinne splittelsen i og for seg, men i hvert fall for å forhindre at denne splittelse får unødige økonomiske og handelspolitiske skadevirkninger. Det er det annet sett av spørsmål som har interesse i den nåværende situasjon. Så kommer endelig for det tredje hva vi som står utenfor EEC, vi i EFTA, eller vi innenfor det nordiske samarbeidet oss imellom kan gjøre for å kompensere de økonomiske tilbakeslag som den europeiske markedssplittelse fører med seg.

Når det gjelder det første spørsmål som jeg nevnte, nemlig om noe, og i tilfelle hva, kan gjøres for å komme ut av det dødvanne som den europeiske utvikling for øyeblikket befinner seg i, tror jeg det er grunn til å peke på at her taler antageligvis vi fra de nordiske land, vi i Nordisk Råd, i noen grad, så vidt jeg har kunnet bedømme det i løpet av gårdsdagens og dagens debatt, ut fra noe forskjellige forutsetninger. Det synes meg ganske tydelig at når det, særlig fra svensk hold, tales om markedssplittelse, så er det markedssplittelse i snever forstand man har i tankene. Det er den handelsmessige og den økonomiske splittelse og konsekvensene

av den man tenker på. Jeg synes at det kom ganske klart frem gjennom handelsminister Langes og også gjennom hr. Sundins innlegg her i dag. Men der tror jeg det er grunn til å understreke at når vi i Norge taler om splittelsen i Europa — jeg innskrenker meg til å tale på Norges vegne, men jeg har en følelse av at danskene ser det på samme måte, men det får de selv gi uttrykk for — da tenker vi i vel så høy grad på den politiske splittelse og alle de faremomenter på noe lengre sikt som den politiske splittelse kan medføre.

Det som fortøner seg som den viktige oppgave sett ut fra et videre historisk politisk perspektiv, det er å skape en enhet av det nordlige og vestlige Europa og kontinental- og Syd-Europa. Ser vi dette spørsmål i historiens lys, kan vi ikke i og for seg tilbakevise de som vil si at det kan være ting å peke på om vi ser det i historisk perspektiv, som kan gjøre det nærliggende å stille opp farer ved et for vidt politisk samarbeid av denne art. Vi kjenner også til, i hvert fall i vårt land, at de som er imot den europeiske samling og imot at Norge skal delta, er flinke til å komme med alt det fra tidligere historie som kan tale mot en slik sammensmelting av de nordvestlige og de kontinentale og sydlige europeiske områder. Ikke minst av den grunn tror jeg for min part at den grunnholdning som Storbritannia i øyeblikket tar til dette spørsmål, er riktig. For det er ganske klart at skal det nordlige og vestlige Europa gå inn i et klart forpliktende samarbeid med det kontinentale og sydlige Europa, kan det ikke bli tale om at vi kommer som supplikanter med hatten i hånden og spør: Kan vi aller nådigst få lov å være med, kanskje få være med litt på lissom — som vi sier i Norge — for senere å kunne erverve fulle rettigheter? Nei, da må vi komme med på like vilkår. Vi må si på vår side at vi er villige til å ta på oss forpliktelsene, men da må også dere på deres side være villige til å gi oss rettighetene. Å få et samlet Europa på annen

basis enn det, tror jeg vil være en ulykkelig løsning, og det er grunnen til at jeg for min part i hvert fall vil gi min tilslutning til den engelske grunnholdning til disse spørsmål som er kommet til uttrykk fra offisielt britisk hold.

Noe helt annet er det — og der må jeg si at jeg har ikke oppfattet Storbritannia heller på noen annen måte — når vi kommer til spørsmål to, nemlig: Må vi med beklagelse konstatere at noen hurtig løsning på disse politiske samlingsspørsmål ikke foreligger, da må vi ikke vike tilbake — det tror jeg ikke noen vil gjøre — for å forsøke, disse to grupper i Europa imellom — og det er jo tross alt ikke to fiendeblokker som står mot hverandre — å si som så at vi må gjøre det vi kan i overgangstiden for å avbøte de handelsmessige og økonomiske skadevirkninger som splittelsen kan medføre. Det er klart at der er vi alle interessert i om noe kan gjøres. Men det som vi på vår side meget sterkt understreker, er at man må ikke her tro at om man løser den slags problemer, har man dermed løst det helt grunnleggende problem i europeisk politikk, som er at man må få alle de frie nasjoner i Europa inn i et organisert samarbeid på like vilkår.

Når vi så kommer til det tredje spørsmål som også har vært fremme i diskusjonen her, nemlig om vi som står utenfor EEC, vi i EFTA, vi i Norden osv., kan gjøre noe for å styrke vår egen økonomiske posisjon for å kunne kompensere de åpenbare skadevirkninger som på litt lengre sikt vil melde seg hvis det ikke finnes noen løsning i forhold til Fellesskapet da er vi naturligvis villige til å drøfte et hvilket som helst alternativ. Vi må naturligvis vakte oss for å finne frem til alternativer som kan skade den langsiktige utvikling som vi er interessert i, men naturligvis skal vi være villige til å drøfte alle alternativer som med rimelighet måtte kunne oppstilles. Jeg vil bare for min egen del si at jeg har dessverre ikke så stor tro på at man på rent nordisk basis kan nå så meget lenger

når det gjelder det økonomiske samvirke enn vi er kommet i dag. Det er nok mulig at vi kan komme noe lenger, men så meget lenger har jeg dessverre ikke noen tro på. Jeg får si det på den maten at skulle jeg bli overbevist om at jeg der tar feil, skal ingen være mer fornøyd enn jeg. Men der tror jeg det gjelder det som ble sagt av en dansk taler her, at skal vi komme videre på den vei man her har på nordisk basis, må forutsetningene — akkurat som når det gjelder Olympiaden — være at det klart blir visse fordeler og visse muligheter for alle de deltagende land. Og jeg er ikke så sikker på at det forhold gjør seg gjeldende for Nordens vedkommende. Derfor er jeg tilbøyelig til å si at det vel heller er på EFTA-basis at vi må forsøke å styrke og utbygge det økonomiske og handelsmessige samarbeid i påvente av at vi innen ikke altfor lenge skal kunne komme videre med samarbeid på bred europeisk basis. Men jeg vil også gjerne til slutt si som sa: La oss ikke være så misfornøyd om det skulle vise seg at det mest realistiske når det gjelder utvidelse av det økonomiske samarbeid også de nordiske land imellom, er på EFTA-basis. Vi får jo erkjenne at det som stort sett er vunnet på det økonomiske felt de nordiske land imellom i de senere år, er nettopp kommet frem ved det samarbeid som skjedde i og med opprettelsen av EFTA, og om vi oppnår mer ved fortsatt å satse på EFTA, så er vel de resultater vi da får, noe som vi skal være fornøyd med. Tross alt må vi jo velge de løsninger som gir mest, og som er de mest rasjonelle. Det vil også i nordisk sammenheng være det beste.

Ragnar Christiansen, Norge: Vi føler uro over den stillstand som har inntrådt når det gjelder utviklingen i den europeiske markedssituasjon, men kanskje enda mer over den stagnasjon i internasjonal økonomi som vi har opplevd i det siste halvannet år. Denne urgen føler vi fordi dette er forhold

som truer den sterke økonomiske framgang som har preget våre land hittil i 1960-åra.

Det omfattende nordiske samarbeid som særlig har gitt seg utslag i en sterk økning i den nordiske samhandel, har vært en mektig løftestang til større produksjon og stigende levestandard i våre land. — Vi vil gjerne gå videre på den veien, men noen endelig vurdering av mulighetene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid foreligger enna ikke. Dette er et arbeid som må fullføres.

Selv om et utvidet nordisk samarbeid vil tilføre våre land en ikke ubetydelig vekstkraft på det økonomiske område, har jeg for min del en sterk følelse av at dette ikke vil være tilstrekkelig. Vi har allerede tatt ut mye av den ekspansive kraft som lå i utbyggingen av EFTA og det nordiske økonomiske samarbeidet som har utviklet seg innen EFTA's ramme. Vi skal legge betydelig vekt på å utnytte de muligheter som fortsatt finnes på disse områder, men det alene vil ikke være nok. Heller ikke en nordisk alene-gang til Brussel er noe svar på de utfordringer vi står overfor.

De nordiske land har en sterkt utadvendt økonomi. Enten vi ønsker det eller ikke, er vi knyttet til kreftene i internasjonal økonomi i egentlig forstand. Vår næringspolitikk og økonomiske politikk må derfor ta sikte på et vidtgående økonomisk samkvem og samarbeid med hele omverdenen. — At verdenshandelen kan vokse raskere enn verdensproduksjonen vil bidra til en mer rasjonell bruk av ressursene og en raskere vekst i produksjon og produktivitet.

I en verden hvor de udekkede behov er så enorme er det en tragisk fallitt for politikere og økonomer, at produksjonsressurser forblir ubrukt. Det representerer en internasjonal sløsing som ikke bidrar til å øke evnen til å hjelpe u-landene og ikke legger grunnlaget for en så rask vekst i vår egen levestandard som vi gjerne ville se.

Mange 10-år har fått sin spesielle be-

tegnelse. I Norge er det et bestemt 10-år hvis betegnelse i dag er politisk tabu. Jeg behøver knapt å si hvilket 10-år jeg har i tankene.

I motsetning til 1930-åra har det de-cennium vi nå lever i gjort seg fortjent til en betegnelse med et helt annet innhold. »De gygne 60-åra» fikk sitt navn allerede ved starten. Aldri før har forventningene vært større ved inngangen til noe 10-år. På det økonomiske området er forventningene langt på vei innfridd. Produksjonsveksten har vært sterk og OECD's målsetting om en 50 pst.vekst i løpet av 10-året vil bli nådd.

Oppgaven nå må være å sikre at veksten og framgangen også skal prege 10-årets avslutning og legge grunnlaget for sterk vekst også i neste 10-år. »De gygne 60-åra» må ikke bli etterfulgt av noe som med et skinn av rett skulle kunne bli kalt »De harde 70-åra».

Som sosialist vil jeg si at det vi i denne situasjon har behov for, er en internasjonal planøkonomi. Men det er langt fram dit. Det må erkjennes. Derimot må det være mulig gjennom et bedre samarbeid å fjerne noen av de hindringer som i dag hemmer veksten i internasjonal økonomi. Siktepunktet må være stadig å kunne fjerne tollmurer og andre handelshindringer. Et stort felles marked i Vest-Europa vil være et betydelig skritt i riktig retning. Å flytte tollmurene og skape nye konstellasjoner innen dette området, synes derimot å være et meget tvilsomt foretagende. Viktig er det også å motvirke at en rekke land i en form for selvforsvar som springer ut av manglende samarbeid, innfører valutarestriksjoner og nye handelshindringer på en måte som i annen omgang rammer ikke bare deres handelspartnere, men også dem selv. Vi må aktivt motvirke at verdenshandelen snører seg og fører til økonomisk stagnasjon.

For 1970-åra trenger vi et opplegg like ærgjerrig og framtidsrettet som OECD-målsettingen for 1960-åra i sin tid fortonte seg. Dette er en oppgave som de nordiske land må føle et sterkt

ansvar for samtidig som vi utvider vårt eget samarbeid.

Jeg har registrert at en rekke talere har nyttet uttrykk fra idrettsterminologien i denne debatt. Etter det forløp som debatten hittil har hatt når det gjelder visse forslag fra noen av våre svenske venner, har jeg forgivevs lett etter et idrettsuttrykk som kunne karakterisere den situasjon som foreligger. Foreløpig har jeg blitt staende ved at situasjonen best kan karakteriseres ved å snu litt på et uttrykk fra idrettsverden: Herrene Holmberg og Ohlin synes å ha prestert en helt ny idrettsøvelse som vel må kunne kalles »Tilløp uten hopp».

Ehrnrooth, Finland: Herr president! Jag ser mig inte i stånd att underlåta att beklaga, att Finlands statsminister inte ansett sig kunna delta i Nordiska rådets nu pågående session. En kort vistelse här vid Holmenkollens fot hade säkert varit hälsosam inför de fortsatta strapatserna på hemmaplan. Statsministerns frånvaro rimmar inte med den stora betydelse Nordiska rådet tillmäts inom alla partier och alla medborgarkretsar i Finland.

Finland är på en del områden utanför det samarbete som bedrivs inom Norden och i Europa. Desto viktigare är det, att i synnerhet vår regering ägnar sina krafter och sitt intresse åt det internationella samarbete som vi är med i, så att det också kan ges prioritet i förhållande till överhängande nationella uppgifter.

Den ekonomiska integrationen är det viktigaste av de ärenden, i fråga om vilka Finland står på sidan om mycket av den rekognoscerande aktivitet de skandinaviska länderna utvecklar, låt vara tills vidare utan åtminstone synlig framgång.

Från vårt håll betonas ofta, i mitt tycke alltför ofta, att ingenting hänt och ingenting kommer att hända inom överskådlig framtid, som skulle påkalla något ståndpunktstagande från Finlands sida. Det är alltför sangviniskt att som

var handels- och industriminister gjorde senast vid ekonomiska utskottets och samlingsministrarnas möte här i Oslo för några månader sedan säga, att Finlands ställning i det ekonomiska samarbetet klarnar i det läge, där förhandlingar är möjliga och avgörandena börjar ta form.

Vi måste arbeta oss fram till alternativa lösningar med tanke på den dag, när flertalet eller i varje fall de viktigaste av våra EFTA-partners får en interimsordning till stånd med Sexstaterna.

Jag tror inte, att det är optimistiskt i överkant att räkna med att en övergångsordning kommer till stånd. På en del håll i Finland förefaller man efter mötet mellan de Gaulle och Kiesinger att önska, att utsikterna för små framsteg ljusnat. Efter ministerrådsmötet i EEC om en dryg vecka vet vi kanske om The Times' tolkning av Parismötet träffade rätt. Men i varje fall är det helt sannolikt, att herr Ohlin har rätt, när han förmodar, att den brittiska regeringen kommer att nöja sig med positiva resultat som ett steg på vägen till fullt medlemskap.

Den brittiska devalveringen har inte skapat den lättnad som Wilson hade räknat med. Situationen är fortfarande allvarlig och senast i höst förefaller krisen att kulminera igen. Det är helt klart, att de Gaulle med dessa perspektiv för den brittiska ekonomin och den instabila politik de medför inte kan gå ifrån sitt nej till fullt medlemskap för Storbritannien i EEC.

Den insats Norden kan göra för att det redan alltför länge fastlåsta läget i marknadspolitiken skall börja röra på sig, behöver man inte underskatta. En kontakt mellan Sexstaterna och EFTA för att allvarligt försöka komma fram till ett ökat varuutbyte med hjälp av sänkning eller avlägsnande av tullhindren skulle nu vara önskvärd. Finland borde inte ställa sig utanför ett sådant rent handelspolitiskt närmande helt i linje med Kennedyronden. Vår strävan att främja handeln i hela Europa, som

utrikesminister Karjalainen i går igen betonade, blir lätt reducerad till en from önskan, om vi inte inser, att det inte är realistiskt nu eller inom överskådlig framtid att sikta på att ersätta den pågående västeuropeiska integrationen med en allmänuropeisk lösning. Om det närmaste decenniet används för att lösa de aktuella problemen, har mycket kunnat inträffa under tiden, som ger nya möjligheter för samarbetet mellan väst och öst. En sådan inställning också från fialändsk sida till det integrationsproblem vi här sysselsätter oss med, utesluter naturligtvis lika litet för oss som för de andra nordiska länderna en aktivitet för att öka handeln också med östländerna och andra länder utanför Västeuropa.

Det verkliga problemet i Finland består nu i vår allvarliga ekonomiska situation. Svarigheterna är nu så stora och regeringens och näringslivets möjligheter att bemästra dem så små, att Finland riskerar att få anpassningen till de integrerande eller integrationsplanerande ländernas ekonomi allvarligt försvarad.

Jag tänker då inte på en sådan ur nordisk synpunkt ledsam och dessutom statsfinansiellt alldeles sekundär åtgärd som införandet av en passagerarskatt för båtresenärer. Jag avser den besvikelse det innebär, att den stora devalveringen i oktober inte kunnat följas upp. I snabb takt håller man på att spoliera hela devalveringsnyttan. Lönehöjningarna i år beräknas kunna stiga till 15 procent. Den fullständigt enastående och absurda indexbindningen av allt, löner, lantbrukspriser, hyror, skulder, depositioner m. m. betyder en helautomatiserad inflationspolitik med det sätt, på vilket statshushållningen sköts. Men hoppet om en uppluckring av det fullständiga indexsystemet har grusats av flera betydande fackföreningsledare. Kapitalbildningsproblemet är också så bekymmersamt, att sloandet av depositionernas indexskydd vore en oriktig åtgärd.

Frestelserna att tillgripa åtgärder,

som går stick i stäv med den ekonomiska integrationspolitikens krav, kommer i det läge som ännu skärps innan det ljusnar, att vara stora för den finska regeringen. Dessa frestelser måste vi kunna motstå. Det är det viktigaste sätet, på vilket vi själva kan underlätta marknadsfrågans lösning för vår del.

Finland kan välja mellan tre linjer i sin inställning till integrationen. Detta sagt med utgångspunkt från att allt som sker inom Nordens ram utan att försvaga chanserna för den större europeiska linjen — och statsminister Borten har säkert rätt i att det här inte rader någon motsättning — bör kunna påräkna stöd från Finland. Vi kan välja att bara vänta och se utgående från asikten, att klyftan mellan Storbritannien och Frankrike är mycket djup. Detta vore naturligtvis kortsynt. Vi kan halla oss till beredskapslinjen, föra frågan in i opinionsbildningen i landet, diskutera problemen och lära våra medborgare att tänka internationellt också i ekonomiska frågor.

Regeringen har låtit utreda de problem som sammanhänger med en anknytning av Finland till stormarknaden. Men utredningen har hemligstämplats av regeringens utrikesutskott. Inte ens riksdagens utrikesutskott har fått del av materialet. Detta hemlighetsmakeri är obegripligt.

Den tredje väg som ligger öppen för oss för till en roll, om också bara som observatör, i de kontakter mellan EFTA och EEC som man får hoppas snart skall kunna etableras. Vi har inte något att förlora men en del att vinna på en försiktig men målmedveten aktivering av vår marknadspolitik.

De tre punkter som herr Holmberg formulerade i går, borde man kunna omfatta: Intensifiering av utbyte av utredningsmaterial och information, diskussioner och möjligheterna att anpassa lagstiftningen till Sexländernas lagstiftning och överläggningar om utsikterna för ett gemensamt förhandlingsuppträdande gentemot EEC. I synnerhet vill jag understryka önskvärdheten av

att vi inom Nordiska radet försöker slå fast en tidtabell för den fortsatta koordineringen av våra länders lagstiftning med blicken fäst vid den större integration som ligger framför oss.

af Heurlin, Finland: Herr president! Föregående talare påtalade den omständigheten, att Finlands statsminister inte är närvarande här i dag och att det kunde betyda bristande intresse för nordiskt samarbete. Så är ingalunda fallet. Tvärtom, Finlands regering och likaså Finlands riksdag är eniga om det nordiska samarbetets betydelse nu och för all framtid. Man måste betänka att för närvarande pågår förhandlingar om utbildning av regeringen, det blir en ny regering, och då statsministern härvid är den centrala gestalten, är det väl förståeligt, att han inte kan vara tillstädes här. Den nu sittande regeringen och regeringspartierna har alla varit eniga om att medverka till en nordisk lösning av många olika frågor, också i internationella sammanhang. Jag vill påpeka, att den sittande regeringen efter den tvexsamhet, som ådagalades av den tidigare regeringen, enhetligt tagit positiv ståndpunkt till Finlands anslutning till OECD, närmast med tanke på att därmed också stärka Norden i det internationella samarbetet. Regeringen har också med uppmärksamhet följt den europeiska integrationens utveckling och är helt inställd på att bevaka Finlands intressen så, att Nordens intressen i framtiden icke äventyras.

De synpunkter på vår ekonomiska politik, som föregående talare framförde, är kanske till en del berättigade, men klandret att man i arbetskraftspolitiken, finanspolitiken o. s. v. icke skulle beaktat möjligheterna att delta i ekonomiska integrationssträvanden, är inte berättigat. Om den föregående regeringen haft företående tillräckligt att följa med prisutvecklingen hade vi inte drivits till vår devalvering, som vi ingalunda är särskilt stolta över. Det är bra att vi kan tala fritt här och att också våra små familjegrål kommer fram.

men dessa får inte fördunkla det faktum, att vår familj i Finland känner sig med hjärta och hjärna bunden vid Norden. Det finns ingen tvetydighet i den frågan. Jag hoppas att dessa kompletterande synpunkter ådagalägger, att vi är eniga om en positiv inställning till nordiskt samarbete och att denna enighet utsträcker sig till hela Finlands folk och särskilt den nuvarande regeringen, vars deltagande partier traditionellt så länge de existerat varit positivt inställda till Norden och kommer att fortsätta och utveckla denna positiva inställning.

Berte Rognerud, Norge: Hittil har generaldebatten vesentlig dreiet seg om markedsspørsmål, hvilket er naturlig nok. Jeg har imidlertid ikke tenkt å snakke om markedsspørsmålene. Jeg har lyst til å vie de kulturelle spørsmål endel oppmerksomhet.

Som det har vært pekt på og understreket ved flere anledninger her i Nordisk Råd, er det på det kulturelle område vi har de største muligheter til å nå resultater i det nordiske samarbeidet. Vi har vel også grunn til å si at nettopp her har vi hatt ikke så rent liten fremgang. Jeg nevner som et lite men dog ganske vesentlig eksempel Nordisk kulturfond. Men det er ennå meget langt igjen for vi kan si oss tilfreds med den kulturformidling som foregår mellom de nordiske land. Vi har innen rekkevidde å kunne ta i bruk den tekniske utvikling i ganske annen og større utstrekning enn hittil. Vi har f. eks. de moderne media som radio og fjernsyn som bør kunne innta en meget betydningsfull funksjon når det gjelder å spre økt forståelse mellom og større kjennskap til de nordiske folks livsforhold, språk, historie, litteratur, kunst og kultur. Jeg er overbevist om at det samarbeid som er igang på radioens og fjernsynets område må kunne effektiviseres og bygges videre ut, og jeg tror at de vanskeligheter man hittil har støtt på etterhvert må kunne overvinnnes.

Jeg tenker f. eks. på undervisningen og hvilke enorme muligheter radio og fjernsyn byr på i den forbindelse.

Det skaper forventninger i så måte at de nordiske land nettopp er blitt enige om å føre opp en felles telesatellittstasjon i Bohuslän, Sverige. Stasjonen skal være klar til å taes i bruk allerede i 1971 eller 1972. På det neværende tidspunkt finnes det fra før bare fire slike satellittstasjoner i Europa, men jeg har lyst til å nevne at den skandinaviske stasjon er beregnet til å skulle koste bare omkring halvparten av hva hver av de andre har kostet, hvilket sies å bero på at man her vil anvende enklere teknisk utrustning, uten at resultatet derfor skal bli dårligere.

Det kan ikke være tviisomt at vi her har et felt hvor vi med stort utbytte kan kunne få istand et nært og fruktbart samarbeid på nordisk basis. Vi vet at de forskjellige nordiske land ikke har nådd like langt i sin nasjonale utbygging av radio og fjernsyn. Det er også på det rene at f. eks. Sverige er nådd lengst i så måte, men jeg tror at nettopp med støtte i de svenske erfaringer vil vi kunne realisere et moderne og effektivt radio- og fjernsynssamarbeid ganske spesielt på undervisningsområdet.

Våre radioinstitusjoner står her overfor en av sine aller største og viktigste oppgaver. Vi kan se litt på hvilke erfaringer som er gjort i forskjellige andre land og som viser hvordan radio og fjernsyn som kulturformidlere har hatt en nesten revolusjonerende virkning. Jeg er også overbevist om at de nordiske land både hver for seg og i fellesskap kan kunne nyttiggjøre seg disse moderne media i adskillig sterkere grad enn hittil. Det vil kunne få avgjørende betydning for all undervisning fra folkeskolen til universitet- og høyskolenivå og for alle befolkningslag uansett alder, utdanning eller bosted.

Automatisering og rasjonalisering vil føre med seg omfattende forskyvinger i yrkesstrukturen med krav til bl. a. nye ferdigheter. Derfor kommer opplæringsproblemet til å melde seg med full tyng-

de. Både for menn og kvinner vil vi stå overfor et nesten permanent krav om etterutdanning og supplering av tidligere ferdigheter i tiden som kommer, og ved hjelp av radio og fjernsyn og gode pedagogiske opplegg vil meget av voksenundervisningen kunne komme rett inn i hvert enkelt hjem.

Jeg tror at et bedre samarbeid mellom de nordiske land på dette område vil kunne gagne den spraklige og kulturelle tilnærming mellom våre folk. Og ved å opptre i fellesskap, ved å dele savel erfaringer som utgifter, vil det også være mulig innenfor en økonomisk forsvarlig ramme å få gjennomført det som vi hver for oss kanskje aldri ville kunne makte fullt ut.

Og selv om farvefjernsynet sikkert vil komme også til oss om ikke så lenge, er jeg av den oppfatning at nyttige og mer påtrengende oppgaver innen denne sektor bør ha prioritet. Men selvsagt bør vi allerede nå kunne bli enige om et felles system for farvefjernsynet her i Norden, noe vi vil komme tilbake til under behandlingen av dette spesielle spørsmål senere i denne sesjon.

Radio og særlig fjernsyn representerer ikke alene muligheten til fornyelse og berikelse av undervisning og opplæring, men er også i stand til både hurtigere og billigere å kunne dekke det utdannelses- og kunnskapsbehov som til enhver tid foreligger.

Våre tradisjonelle undervisningsinstitusjoner er utsatt for et voldsomt press, og det er mangel på lærere i nær sagt alle skoleslag. Jeg snakker her ut fra norske forhold; jeg går ut fra at det er omtrent det samme som gjør seg gjeldende også i andre nordiske land. Fjernsynets gjennombrudd har med rette skapt nye forventninger, og mediet har utvilsomt også spesielle forutsetninger på dette felt, dersom vi vil anvende det. Fjernsynet er ikke bare et nytt teknisk hjelpemiddel. Det representerer også en ny undervisningsform, og i mange land inntar det allerede en selvstendig stilling i undervisningsvesenet, hvor språkkurser, skole-

radio og skolefjernsyn utgjør selve kjernen i virksomheten.

Ellers er det grunn til å merke seg med tilfredshet at Nordens kulturliv og estetiske liv nå blir utforsket gjennom et internordisk tverrvitenskapelig prosjekt. Jeg synes også det må fremheves at Nordisk Kulturfond har engasjert seg aktivt i dette prosjekt ved å bevilge 475 000 kroner, hvilket må sies å være en god støtte til et utmerket formal. Og man venter at resultatene av forskningsprosjektet vil kunne bli av vesentlig verdi for undervisningen i de estetiske fag og for den praktiske kulturpolitikk i Norden i det hele tatt.

La meg sa til slutt bare nevne den undersøkelse som ble foretatt når det gjelder pressens orientering om hva som skjer i de forskjellige nordiske land. Denne undersøkelse som ble gjort på grunnlag av et medlemsforslag til Nordisk Råd, viser at omfanget av nordisk stoff i sin alminnelighet er meget beskjedent, og at utvalget ofte forekommer helt tilfeldig.

Jeg tror at vi her har et område som vi må forsøke å satse mer på; og jeg tror at nordisk dagspresse så vel som radio og fjernsyn i høyere grad enn hittil, må *engasjeres*. Men jeg tror det er minst like viktig at det stoff som presenteres, er konkurransedyktig, og at det i kraft av sin kvalitet får utvidet spalteplass eller programtid.

Det er klart at det er konkurransedyktig stoff nok å hente i de forskjellige nordiske land. Men spørsmålet er om vi gjør nok for å inspirere journalister, redaktører og programfolk til en så talentfull behandling av stoffet at det må gis spalteplass på grunn av sin kvalitet, ikke begrunnet med at det er nordisk. Dette er noe vi må undersøke, og jeg tror vi her skal ha for øye hvilke muligheter som er innen rekkevidde dersom vi bare forstar å utnytte dem. Jeg tror vi må finne en måte som kan inspirere unge journalister til å kaste seg over stoff også av nordisk karakter med samme interesse som andre områder, og jeg vil lansere en tanke —

reise et spørsmål: Hva om Nordisk Råd overveiet å innstifte f. eks. en journalistpris?

Dette er for øvrig noe det vil bli anledning til å komme tilbake til senere under denne sesjon, som egen sak.

Som konklusjon på det jeg her har sagt, vil jeg hevde at det nordiske alternativ er en utfordring til oss. Det gjelder bare at vi er realistiske nok til å se det, og til å ta konsekvensene av det.

Bäcklund, Finland: Herr president! Marknadsfrågorna skulle bli huvudtemat för Nordiska rådets 16:e session. Nästan alla tal som vi hittills hört under generaldebatten har också kretsat kring detta tema. Om de goda resultat som uppnåtts inom och genom EFTA, om att denna marknad dock visat sig för begränsad, om nödvändigheten att nå ut till en större, en europeisk marknad genom anslutning till EEC, integrering som det heter. Det har talats om faran för det nordiska samarbetet och de resultat som hittills uppnåtts genom EFTA, om man nu skulle gå skilda vägar till EEC, och man har understrukt nödvändigheten av att under alla omständigheter fortsätta det tidigare marknadssamarbetet i Norden och EFTA m. m.

Vad som förväntat en spary, som kommit med i den här tranedansen, är dock inte så mycket det som sagis, det kan ha varit berättigat nog, som fastmer det som man underlatit att säga. Marknadsdiskussionen hittills gör intryck av försök till flykt från verkligheten, ett jagande efter en underkur, som med ett slag skulle kunna lösa de ekonomiska problemen. Och ett sökande efter denna underkur utanför det egna landets gränser.

När EFTA på sin tid bildades, utmålades detta närmast som lösningen på de ekonomiska problemen i vår del av världen. Och några problem har lösts, så att vi nu med den danske utrikesministern Hartling kan säga, att »vi har en blomstrande nordisk marknad på industrins område». Det har vi tyd-

ligen, men vi har inte en blomstrande ekonomi i våra länder. Tvärtom, vi brottas med stora svårigheter, den ökade nordiska marknaden till trots. Kanske medaljen har en avigsida, som det vore skäl att kasta en blick på, exempelvis genom en undersökning av de negativa följderna av den frigivna handeln, som lett till att vissa företag fått lägga ned driften och avskeda sina arbetare. Sedan kan man fråga i vilken mån de arbetare som varit sysselsatta i de utkonkurrerade företagen kunnat beredas arbete i de företag som lyckats komma ut på den större marknaden. Det vore intressant att få svar på den frågan. Tullarna har avskaffats för industrivaror, men för att kompensera bortfallet av tullinkomster har regeringarna varit tvungna att öka den direkta och indirekta beskattningen. Någon kompensering för tullbortfallet har konsumenterna inte heller fått i form av lägre priser. Lika litet har de större produktionsenheter som den större marknaden möjliggjort lett till någon sänkning av priserna. Se här några av medaljens avigsidor. Till dem hör också överflyttningen av företag till låglöneländer inom EFTA såsom t.ex. Portugal och den konkurrens som därifrån uppstår med företagen i moderländerna.

Jag har inte framhållit detta för att rekommendera en återgång till det gamla, det är varken möjligt eller önskvärt, utan för att vi skall hållas på jorden, när vi nu drömmer om vad som kan uträttas genom anslutning till EEC. Det är nämligen så, att man även på det hållet kommit underfund med att den även efter en eventuell sammanslagning med EFTA fortfarande är för liten. Vilka fördelar vore då att vinna med en anslutning i detta skede till EEC? Och uppväger fördelarna nackdelarna?

Det är nämligen uppenbart, att en anslutning till EEC medför många nackdelar — och det förvånar, att dessa inte alls dykt upp i diskussionen här. Viktigast är därvidlag att minnas, att

EEC enligt en av dess främsta tillskyndare, professor Hallstein, i det väsentliga är en politisk organisation och i andra hand en ekonomisk. Denna attityd säges ha mjukats upp under senare år, men fortfarande bygger EEC på Romfördraget. Medlemskap i EEC innebär följaktligen, att man måste ge avkall på den nationella suveräniteten på väsentliga punkter när så kräves — och likaså på ekonomiska, nationella intressen. Däremot kan man tvingas att engagera sig utrikes- och även militärpolitiskt på EEC-staternas sida, såsom framgår av den s. k. Birkeibach-rapporten.

Härav följer enligt mitt förmenande, att intet land som vill slå vakt om sin suveränitet och neutralitet kan ansluta sig till EEC på Rom-fördragets villkor.

De ekonomiska svårigheter som kan uppstå vid anslutning till EEC fick den nordiska parlamentarikerdelegation som i mars 1967 besökte Bonn, Strassbourg och Genève för att studera EEC, Europarådet och EFTA, en liten inblick i. Under diskussionen i Bonn om EEC frågade en av de norska deltagarna om det kunde tänkas bli undantag för priserna på norska jordbruksprodukter vid en eventuell anslutning. Han hänvisade därvid till de olika förutsättningarna för produktionen i Norge och t. ex. Italien. Han fick beskedet: För någon tid, under ett övergångsskede, men inte i längden. Här kommer alltså att uppstå problem som blir svårare att bemästra och kanske väger tyngre än fördelarna av en eventuell anslutning.

Då EEC nu fått egna inre problem att brottas med och dessa kan tvinga fram en omprövning av hela organisationens grundteser så skulle en anslutning i detta skede, såsom jag ser det, måhända bidra till att framskjuta omprövningen. Och det vore ju skada.

Jag har velat säga att dessa, som jag anser, betydelsefulla synpunkter på frågan inte skulle bli helt bortglömda i diskussionen och för att antyda, att det måhända vore viktigare att genast från början ställa in sig på en större

marknad än vad en anslutning till EEC kan erbjuda.

Till sist vill jag, herr president, uttala mitt beklagande över att man i Nordiska rådet inte vill uppta freds- och säkerhetspolitiska frågor till diskussion — såsom här papekats såväl från norsk som dansk sida. Detta är så mycket mer att beklaga som Nordiska rådet samlats till session vid en tidpunkt, då världen i allt snabbare takt synes vara på väg mot en krigisk katastrof. Att under sådana förhållanden vägra diskutera fredsproblem synes mig vara rena strutspolitiken. Det vore alltför tragiskt om vi skulle ryckas ur den och till verkligheten genom någon ny Grönlandsbomb, som fällt av misstag och kanske av misstag är apterad, denna gång närmare vara landamären, kanske över den del av strulsarna som sticker upp ur sanden. Mahända skulle den samarbetskommitté för freds- och konfliktforskning, som bildats på initiativ av Nordiska rådet kunna komma med något uppslag i denna sak, så länge vår nådetid ännu varar. Man kanske också vågar ställa vissa förhoppningar på den nya danska regeringen i detta avseende — av en viss anledning. Detta i synnerhet som Danmark är det enda nordiska land som har en minister för nedrustningsärenden — kulturministern, just nu en representant för radikala venstre. Da Danmark naturligtvis också har en försvarsminister, som nu representerar de konservativa, är det inte underligt om man där talar om att man har en radikal nedrustningsminister och en konservativ upprustningsminister. Om det blir dragkamp mellan de två kommer jag, en finsk folkdemokrat, att hålla på de radikala.

Martha Johannessen, Norge: Jeg skal heller ikke snakke om markedsspørsmål, selv om disse spørsmålene er veldig viktige for Nordens framtid.

Jeg vil si noen ord om en sak som ligger langt utenfor det meste av det som hittil er omtalt i generaldebatten, men som jeg vet det knytter seg stor interes-

se til, og som jeg også vet mange hadde høpet på skulle bli tatt opp ved denne sesjon i Nordisk Råd. Saken gjelder spørsmålet om en harmonisering og liberalisering av de nordiske lands abortlover, en sak som ble anmeldt til Rådet for noen år siden, men som ennå ikke er ferdig til behandling, etter det jeg har forstatt.

Den norske abortlov som trådte i kraft i 1964, er etter manges mening utilfredsstillende. Dette kan konstateres etter bare fire ars praktisering av lovens bestemmelser. Det mest nedslående ved den norske abortloven er at det tar så lang tid for en avgjørelse kan tas, fordi flere instanser skal være med på å vurdere om den abortsøkende kvinne kan få avbryte sitt påbegynte svangerskap. Når avgjørelsen endelig kan tas, er det kanskje for sent. Kvinnens motiver for å avbryte et påbegynt svangerskap synes heller ikke å tillegges den vekt som vel burde være naturlig i en situasjon da hun selv mener seg i en nødsituasjon og burde få større innflytelse på avgjørelsen. Det er ofte en ydmygende Canossa-gang en kvinne i en slik situasjon blir utsatt for, og det er derfor ikke å undres over at hun søker andre veier for å få hjelp når hun synes det er nødvendig.

Enkelte av de nye antikonsepsjonspreparater som hjelpemiddel i en fornuftig familieplanlegging, er også kommet til Norge og er av de norske helsemyndigheter tillatt tatt i bruk, slik som tilfelle har vært i de øvrige nordiske land. Dette kan sannsynligvis også komme til å få betydning for abortlovgivningen. Men hittil er opplysningene omkring disse preparater allfor mangelfull, og det må være helsemyndighetenes ansvar i de forskjellige land at holdbare og riktige opplysninger om preparatenes gode eller mindre gode sider blir alminnelig kjent.

Av et grunnlagt spørsmål i Stortinget til den norske sosialminister for noen dager siden, fikk man inntrykk av at det gjør seg gjeldende den oppfatning at den såkalte P-pillen har uheldige

helsemessige virkninger for enkelte kvinner. Det ble blant annet nevnt at det kunne være fare for blodpropp.

Sosialministeren kunne imidlertid slå fast at etter sakkyndiges mening var risikoen for blodpropp mange ganger større ved vanlig svangerskap enn ved bruk av de antikonsepsjonspreparater som nå er kjent.

I dag vet vi at det eksperimenteres med andre preparater — blant annet i Sverige — som kanskje i den nærmeste fremtid vil endre den nåværende situasjon totalt. Hvis A-pillen, som ett av de nye preparater har fått som betegnelse, blir tillatt tatt i bruk, vil også dette preparat kunne få virkning for abortlovgivningen. Etter manges oppfatning er de andre nordiske lands abortlover mer liberale i dag enn den norske er, blant annet ved at den abortsøkendes ønske der tillegges større vekt.

Når saken for noen år siden ble reist for Nordisk Råd, var det begrunnet med at disse lover bør tas opp til vurdering og revisjon, idet det i hele Norden er en sterk diskusjon om dette samfunnsproblem, blant annet fordi lovgivningen ikke har svart til forventningen om å få redusert de kriminelle aborter.

Jeg synes nå det måtte være mulig å arbeide for en harmonisering av lovbestemmelsene på dette området, slik at man kan få forelagt saken i hvert fall på neste sesjon i Nordisk Råd.

Det ville også være ønskelig om de nordiske lands helsemyndigheter kunne sette i gang et bredt anlagt opplysningsopplegg når det gjelder de siste vitenskapelige erfaringer med hensyn til de antikonsepsjonspreparater som i dag finnes, og om de faktiske positive eller negative virkninger som disse preparater måtte medføre.

De sosialdemokratiske kvinner i Norden har behandlet disse dypt alvorlige menneskelige problemer både lokalt og på nordisk basis, og vil be om at Nordisk Råd virkelig setter noe inn på å få spørsmålet avklart i den utstrekning det er mulig innen neste sesjon tar til.

Salo, Finland: Herr president! Under årens lopp har man på mange sätt och även genom Nordiska rådet försökt främja det nordiska kulturella samarbetet. Många goda resultat har nåtts, men man måste tyvärr dock konstatera, att det kulturella utbytet ännu inte är så omfattande som det kunde och borde vara. Visserligen har vi nu den Nordiska kulturfonden och vi har flera bilaterala fonder för samarbetet mellan de olika nordiska länderna. För några dagar sedan inlämnades i Finlands riksdag en motion om en kulturfond för Finland och Norge, en sådan har ju länge saknats.

Trots allt förefaller det mig som om dessa redan existerande och — som vi får hoppas — blivande fonder ändå inte helt kan tillgodose de stora behov, som ett effektivt understödjande av det nordiska kulturella samarbetet kräver. Det finns några akademiska stipendier på olika områden, det finns vissa stipendiemöjligheter för lärare och skolor, men jag har den uppfattningen att dessa stipendier är alltför få och små för att täcka behovet. Därför borde vi få till stånd ett system med tillräckligt stora och tillräckligt många nordiska stipendier på olika, framför allt kulturella, men även flera andra områden, som skulle göra det möjligt för studerande, för graduerade och forskare samt även för det praktiska livets män att en tid kunna fortsätta sina studier i ett annat nordiskt land, att sätta sig in i förhållandena i grannlandet, att förvärva en nordisk kompetens inom sitt eget område.

Som ett i mitt tycke synnerligen förtjänstfullt exempel på konkreta åtgärder för att skapa bättre stipendiemöjligheter vill jag i korthet peka på ett helt nytt initiativ, som har tagits av kulturfonden för Sverige och Finland. Från och med detta år lediganslår fonden dels 20 en- eller tvåterminers stipendier för finnar för studier vid svenska universitet och högskolor och 10 motsvarande stipendier avsedda för svenskars studier i Finland samt 5 s. k.

kulturarbetarstipendier i båda länderna om 3 000—5 000 kronor för vistelse i det andra landet. Med denna åtgärd gör fonden en betydande insats för att fylla det tomrum, som hittills har förefunnits i fråga om stipendiemöjligheterna mellan Sverige och Finland. Detta är ett exempel, som manar till efterföljd i alla de nordiska länderna.

Jag vill inte gå in på hur ett verkligt effektivt stipendiesystem borde byggas upp, om det borde ske genom att öka Nordiska kulturfondens kapital eller skapa flera och större bilaterala fonder. Troligen bör det ske genom att utnyttja olika vägar. Men ett är säkert, det kräver att statsmakterna ställer till förfogande tillräckligt stora belopp av statsmedel. Och detta bör ske så fort som möjligt, för stipendierna är den springande punkten när det gäller att stärka de kulturella förbindelserna mellan de nordiska länderna. Betydelsen av de kontakt- och studiemöjligheter som personliga stipendier ger kan inte nog betonas.

Jag hoppas att rådets kulturutskott och andra organ såsom Nordiska kulturkommissionen och Nordiska kulturfondens styrelse verkligen skall ägna denna fråga allvarlig uppmärksamhet.

Møller Warmedal, Norge: Herr president. Man bør vel helst ikke helle malurt i noe beger. Og kanskje slett ikke i det nordiske champagneglass. Jeg forstår meget godt herr statsminister Erlander når han i sitt innlegg i går gav uttrykk for at det tilhører vanen eller tradisjonen at vi bruker en stor del av generaldebatten til å klage over at det nordiske samarbeid har »brister», og over at Nordisk Råd gjennom sine initiativ ikke har hatt muligheter til å medvirke til å avhjelpe disse brister. Statsminister Erlander ville ikke fortsette »dena traditionella klagovisa» sa han.

Jeg får likevel gjøre et forsøk i den reining, uansett tradisjonen. De hovedemner som er satt opp for denne generaldebatt i Nordisk Råd er naturlig i dagens situasjon. Når markedsspørs-

malene inntar en så fremtredende plass i debatten, er det kanskje litt formastelig å bringe inn emner av en noe annen karakter. De kan være jordbundne nok for det. Jeg sikter til hele Nordisk Råds plass i menigmanns bevissthet — dets status i den store sammenheng når det gjelder den jevne kvinne og manns spørsmål til oss: Hva er dette råds berettigelse? Hva utretter vi? Utretter vi noe som helst — eller bruker vi denne uken til parademiddager og til å lytte til høytidssystemet taler som vi gjerne blir opptatt av?

Svaret er selvfølgelig et nei. Vi som har den glede og den tillitt å sitte i dette råd, vet at Nordisk Råd har en stor oppgave å fylle og er på god vei til å bringe til løsning betydelige saker.

Det vet vi som sitter her. Men vet den jevne nordiske borger det samme? Det er grunn til å tro at han og hun som regel er dårlig informerte om hva Nordisk Råd er, og hva vi sysler med her.

Hvorfor er de det? Det er et beklagelig faktum at Nordisk Råd er et meget vagt begrep for de aller fleste. La oss tenke oss en liten gallup her ute på Karl Johan med et par spørsmål: Hvilket råd er samlet i Oslo i disse dager? Hvis man fikk et riktig svar fra 10 % av de spurte, skulle jeg være fornøyd. Om man videre fikk riktig svar fra 5 % av de spurte om hva dette råd behandler i disse dagene, skulle jeg være mer enn fornøyd.

Jeg tror vi må se i øynene at Nordisk Råd og dets arbeid stort sett er lite kjent blant folk flest. Det er naturligvis beklagelig. Det skal mye energi og interesse til for å finne ut noe særlig om Rådet og dets arbeid. Selv norske stortingsmenn klager over at de er for dårlig orientert.

Erkjenner man først dette, melder det seg det naturlige spørsmål: Hvordan skal man styrke informasjonsarbeidet i Nordisk Råd? En PR-virkosomhet på Nordisk Råd-basis er utvilsomt verdt en nyvurdering fra ledelsens side.

I likhet med mine kolleger her i Rådet, er jeg selvsagt klar over det verdi-

fulle arbeid fra embetsverket, fra sakkyndige utvalg m.v. som utføres. Men når man leser den foreliggende rapport fra presidiet i Nordisk Råd — jeg sikter da f.eks. til IX «Övrig verksamhet» — så slår det en at de meget, meget verdifulle utgitte skrifter i «Nordisk utredningsserie» ikke er kommet i større opplag enn de tall vi kan lese på side 23, nemlig fra minimum 1 000 eksemplarer til 5 500 eksemplarer.

Oppriktig talt, herr president: når alt dette glimrende stoff ikke blir spredd i større utstrekning enn vi her er vitne til, må det være en eller annen feil i Nordisk Rads PR-virksomhet. Vi har for sømt oss på dette punkt. Jeg kan ikke holde tilbake denne «klagovisa».

Vi kan heller ikke, herr president, se bort fra at selve saksbehandlingen i Nordisk Råd er i seneste laget. President Sirén nevnte i sin åpningstale i går at man måtte beflitte seg med hva som kan gjøres for å bedre arbeidstakten i Rådet. Det var ord i rette tid. Man har ofte et inntrykk av at det ene år går etter det annet uten at man kan se andre resultater i sakene enn utredninger og betenkninger i mengdevis.

Jeg er naturligvis klar over at et samarbeid over landegrensene gjør en lang saksbehandling nødvendig. Det er jo nødt til å ta tid, når sakene først skal behandles av embetsverket, deretter av fagstatsrådene fra de forskjellige land og endelig på regjeringsplan.

Likevel må vi ikke slippe den oppgave av syne å arbeide oss frem til et hurtigere tempo i saksbehandlingen. Utvilsomt ville dette ha den fordel at man da fikk vist alle dem som stiller seg tvilende til berettigelsen av Nordisk Råd, at vi kan arbeide både raskt og effektivt.

Når det gjelder raskheten og effektiviteten kan man vel sette et spørsmålstegn ved om systemet med et ubegrenset antall medlemsforslag og tilsvarende rekommandasjoner er den heldigste form som utgangspunkt for vårt nordiske arbeid. Jeg er tilbøyelig til å være enig med det rådsmedlem som

igår kveld uttalte at den neste nordiske pris burde omfatte begrensningens kunst.

Noen færre forslag og noen færre rekommandasjoner tror jeg ville styrke radets anseelse og fremme dets arbeidstakt. En sterkere konsentrasjon av vår virksomhet, og også på de områder som er egnet for å bli forstått av den jevne nordboer, mannen og kvinnen på Karl Johan, på Kungsgatan, på Strøget, på Mannerheimsvägen og på Austurstræti, ville bidra til å skaffe Nordisk Råd og det nordiske samarbeid i sin helhet den forståelse og den plass i menigmanns bevissthet som dette arbeidet virkelig fortjener. Jeg haper at fremtiden vil bli skjøttet om på en slik måte fra dem som har ledelsen av dette rads virksomhet, at denne målsetting kan nåes, til beste for Nordens folk.

Horn, Danmark: Hr. præsident. Statsminister Benediktsson fremsatte nogle betragtninger over luftfartsforholdene mellem Island og de tre andre nordiske lande, og jeg kunne fristes til at gå ind i debatten om det, men sådan som forholdene ligger i denne sag, tror jeg den er bedst tjent med at fortsætte på det plan, hvor vi nu arbejder, nemlig mellem trafikministrene i de andre nordiske lande på den ene side og Island på den anden side.

Jeg vil også gerne gøre en bemærkning til hr. Korvald. Jeg tror ikke de synspunkter, Korvald fremsætter, er i Norges interesse. De bygger på en trafiksituation, som ligger omkring 35—40 år tilbage i tiden og ikke med perspektiv for år 2000.

Hr. præsident! Når jeg har bedt om ordet, er det for at gøre en principiel betragtning i forbindelse med de taler, der er holdt om markedsproblemerne. Der kan ikke være tvivl om, og det har også slået mig gennem årene, at der har været enighed om her i Nordisk Råd, at Øresundsregionen er den eneste mulighed for et nordisk økonomisk kraftcenter. Der er måske enkelte, der forestiller sig, at det kan ligge andre ste-

der, og der er også faldet en enkelt bemærkning her om i dag, at det kan ligge andetsteds. Det har intet med virkeligheden at gøre. Det nytter jo ikke, at vi satser på muligheder, som ikke eksisterer, omend vi måske kunne ønske, at sådanne muligheder var til stede; men når de ikke findes, og vi med sikkerhed kan fastslå, at de ikke vil findes i dette århundrede, er det jo til skade for hele Norden, om vi satser på sådanne fantasier.

Der kan næppe være tvivl om, at blandt de 5—6 kraftcentre, der findes nord for Alperne, får Nordens kraftcenter svære vilkår. Derfor gælder det om, at de kraftcentre, som vi har mulighed for og er i gang med at skabe i Øresundsregionen, styrkes mest muligt, hvis vi mener noget med nordiske interesser, og det ikke bare er noget, vi snakker om, således at man, når det kommer til stykket, blot har hyppet sine egne kartofler; de kommende generationer har krav på, at vi har så meget udsyn, så megen fantasi, at vi ikke bliver hængende i traditioner og nationale fordomme. Jeg vil tro, at 20 millioner mennesker som befolkningsunderlag for et kraftcenter kommer til at ligge i underkanten, som Cassel nævnte. Vi må heller ikke overse eller forbise, at inden udgangen af dette århundrede kan vi have kraftcentre i den østlige del af Europa. Mangt og meget tyder herpå. Vi ved, at både Hamburg, Frankfurt, Rotterdam og mange andre er store konkurrenter til det nordiske område. Vi ved, at en sammenbinding mellem Danmark og Sverige gennem en fast forbindelse over Øresund vil være en vældig styrkelse af den nordiske region. Vi ved, at lufttransporten sammen med centraliseringen af søtransporten vil være to meget afgørende faktorer i fremtidens produktionsliv, og vi ved, at vort markedsområde har et befolkningsunderlag, som ligger i underkanten, både hvad angår skibsfarten med de skibsstørrelser, vi nu kender, og hvad angår luftfarten i den form, vi nu kender. Nu gælder det om, at vi

samler kræfterne og udnytter de muligheder, der ligger, først og fremmest ved, at vi søger nu at få løst de spørgsmål, som gentagne gange gennem rekommandationer er bragt frem her i Nordisk Råd om en skandinavisk central-lufthavn. Vi er nu i den situation, at det foreligger klart dokumenteret, at Nordisk Råds ønsker om i første række at undersøge muligheden for at lægge den på øen Saltholm, er opfyldt. Det er fastslået, at denne mulighed er til stede, og det får vi lejlighed til at drøfte senere på ugen.

Jeg har villet fremsætte denne betragtning, fordi det må tages med ind i billedet, når vi vil vurdere, hvilke muligheder vi har som enhed, når vi skal drøfte markedsproblemer.

Vi må selv opbygge en indre styrke uden hensyn til nationale interesser, og her er der meget, meget vigtige faktorer, som man ikke bør overse, hvis man virkelig vil sikre, at Norden skal have en stor produktivitet, en høj levestandard i konkurrence med andre regioner ind i det 21. århundrede.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Såvel på grund af den meget interessante debat på dette rådsmøde om de nordiske landes stilling og stillingtagen til de europæiske markedsproblemer som på baggrund af de resultater, der hidtil er opnået for det økonomiske samarbejde i Norden, kunne det være fristende her at gå generelt og om jeg så må sige historisk ind på hele dette problem, at foretage en gennemgang og en vurdering af de mange forhandlinger mellem regeringerne og i Nordisk Råd så vel som af Rådets rekommandationer og følgerne (eller måske de udeblevne følger) af disse. Opgaven er dog så stor, at jeg ikke skal tage den på mig. Det ville også kræve en tid, som ikke kom til at harmonere med den opfordring, præsidenten rettede til os ved sessionens åbning om at fatte os så kort og koncentreret som muligt. Jeg tillader mig dog at henstille til præsidiets, at det foranlediger ud-

arbejdet en oversigt over alt dette. Det vil sikkert være gavnligt for såvel Nordisk Råd som for regeringerne at besidde et sådant sammenfattende materiale.

Diskussionen på dette rådsmøde har som sædvanligt været præget af smukke og oprigtigt mente ord og formuleringer om viljen til og nødvendigheden af nordisk samarbejde og om fælles træk over for omverdenen. Den har samtidig røbet, og måske tydeligere end ved tidligere lejligheder, divergenser i opfattelser, vurderinger og interesser, og det er i sig selv en fordel og et fremskridt, at der i hvert fald tales ret åbent ud.

Det dominerende indtryk af debatten — jeg ser bort fra enkelte talere — er, at man generelt sammenfatter opfattelserne derhen, at vi skal samarbejde i Norden for på bedste måde at forberede de nordiske landes tilknytning til, helst medlemskab i EEC, og at en harmonisering af de nordiske landes økonomiske og handelspolitik så vel som deres lovgivning skal ske med dette hovedsigte. Der er dog ganske åbenbart en forskellig vurdering af mulighederne og udsigterne, en forskelligartet vurdering af stillingen i fællesmarkedet, af det resultat, overlægningerne mellem Frankrig og Tyskland har givet, og af Englands holdning over for de muligheder, der nu måtte komme til at foreligge.

Tillad mig som min vurdering at sige: situationen er ikke forandret, mulighederne er ikke anderledes, end de hele tiden har været. Situationen er den samme, som da vi sidst i 1963 var samlet til rådsmøde her i Oslo efter — ikke de Gaulles men — Frankrigs nej til Englands og andre landes optagelse i fællesmarkedet. Der er, som man kunne vide, og som man burde have forudset, ingen udsigt til, at Storbritanniens, Norges, Danmarks og andre landes fornyede ansøgninger fører til reelle forhandlinger. Fællesmarkedet er på grund af sine egne indre vanskeligheder ikke i stand til i overskuelig fremtid at optage nye medlemmer, og storpolitiske

konflikter lukker af for i hvert fald Frankrigs villighed til at overveje Englands medlemskab. Uanset min mening om gavnligheden eller ikke-gavnligheden af Danmarks medlemskab af Romunionen — og jeg er i høj grad enig med de udtalelser, hr. Leirfall har fremsat — så foruroliger det mig naturligvis ikke, at den danske ansøgning bliver liggende på fællesmarkedskommissionens bord i Bruxelles. Der ligger den godt, og der sker ikke andet.

Men det, som trænger til at blive sagt, er dette: det er bagvendt, og det forekommer mig unordisk, at stille spørgsmålet og opgaven op, som om vi skal arbejde for udbygning af det nordiske samarbejde af hensyn til Nordens eller enkelte nordiske landes kommende anslutning til EEC eller, som man udtrykker det: en bredere europæisk markedsløsning. At en sådan må tilstræbes er vi alle enige om. Den vil være en fordel for Europa, for verdenspolitisk afspænding og for vore nordiske lande. Det er derimod ingenlunde sagt og alt andet end sandsynligt, at den skal ske i form af visse EFTA-landes tilslutning til fællesmarkedet eller dets videreførelse og udbygning som tænkt i Romtraktaten.

Nordisk økonomisk samarbejde bør vi imidlertid tilstræbe at arbejde for og virkeliggøre ikke af hensyn til en europæisk markedsdannelse, men af hensyn til de nordiske lande selv og ikke for at jage efter den lygteemand, som hedder vore landes eller nogle af vore landes indtræden i EEC. Her burde vi leve op til Bjørnsons ord: »Hvad du evner kast av i det nærmeste krav.» Det er rigtigt, at Nordens enhed er betinget af fællesskab i samfundsformer og kultur, men den er også betinget af fællesskab i udenrigspolitiske interesser og af muligheder for økonomisk fællesskab og integration, som måske er større her end for nogen anden region på jordkloden.

De fleste har travlt med at glæde sig over bortfald af toldmurene mellem vore lande, hvilket blev følgen af vor

indtræden i EFTA — og dette var jo et stort fremskridt for det nordiske samarbejde. Men det er samtidig i nogen grad tragisk, at vi ikke selv kunne ordne dette, men skulle have EFTA som fødselshjælper. Man bør heller ikke overdrive resultatet ved at påstå, at dermed blev i realiteten den opgave løst, som vore lande stillede sig i 1957—58, nemlig at nå til en nordisk toldunion. Den er jo ikke løst — vi har fjernet toldgrænserne i Norden, men Norden er ikke et fælles toldområde udadtil, over for lande uden for EFTA.

Jeg er enig med hr. Ohlin i, at så efterstræbelsesværdig en sådan nordisk toldunion er, så vil det for nærværende være urealistisk — desværre — at sætte sig en toldunion som nærmeste mål, men at vi bør kunne nå til en vis toldharmonisering for de vigtigste industriprodukter og råvarer. Fra vist dansk hold har man tidligere afvist dette fra svensk side fremsatte forslag, med mindre man ville give tilsagn om samtidig at gøre Norden til et fællesmarked for landbrugsprodukter. Så principielt rigtigt dette sidste vil være, så er det da klart, at det først vil kunne opnås efter en længere overgangsperiode, men vi burde kunne forhandle om en skridtvis løsning samtidig med gennemførelse af toldharmoniseringen.

Nordisk økonomisk integration er en stor sag og et stort mål. Den bør komme, og jeg er ikke i tvivl om, at den vil komme. Men der er ét område, hvor vore landes interesser er så umiddelbart sammenfaldende, at et intimt samarbejde meget hurtigt må kunne realiseres. Jeg tænker på handelspolitikken. Hvert enkelt nordisk land er vel ikke så stærkt, at det handelspolitisk kan måle sig med de store lande eller med et markedsområde som EEC. Men slutter vi os sammen, samordner vi vor handelspolitik og vore handelsforhandlinger, ser det straks anderledes ud.

Et handelspolitisk forenet Norden er en meget stærk faktor. Der er få lande eller markedsområder, der pr. indbygger har så stor udenrigshandel som de

forenede nordiske lande. Samlet havde vi pr. indbygger i 1966 en import på 558 amerikanske dollars og en eksport på 456 dollars. For Frankrig var de tilsvarende tal henholdsvis 240 dollars og 221 dollars, for Vesttyskland henholdsvis 314 og 350 dollars, for Italien 165 og 155 dollars og for Storbritannien 295 og 257 dollars. I absolutte tal er det, som hr. Leirfall har påpeget, sådan, at vi fra fællesmarkedet som helhed importerer for 1150 millioner dollars (eller for omkring 9 milliarder kroner) mere pr. år, end vi eksporterer til EEC.

Det burde være klart, at vor store styrke som importør, som køber kan udnyttes til at skaffe adskilligt bedre handelsbetingelser og større eksportmuligheder, end vi hidtil har kunnet opnå enkeltvis. Alle er enige om og mange har travlt med at fremhæve de gunstige resultater, der blev opnået under Kennedyrunden i kraft af de nordiske landes ubrydelige enighed. Er det da ikke nærliggende at antage, at om vi i almindelighed samordnede vor handelspolitik efter mønstret fra Kennedyrunden, ville resultaterne blive store og gode såvel for Norden som helhed som for hvert enkelt af vore lande.

Hr. statsminister Baunsgaard har meget rigtigt sagt, at når der forud træffes en bindende politisk beslutning, kan også et handelspolitisk samarbejde gennemføres med positive resultater. Nu kan Nordisk Råd ikke træffe sådanne bindende politiske beslutninger, men må indskrænke sig til at vedtage rekommandationer, som ikke altid foranlediger regeringerne til med den fornødne energi at tage hensyn til disse og omsætte dem i bindende beslutninger, i praktisk politik. Her turde dog være et område, handelspolitikken, hvor regeringerne burde gå i aktion. Om regeringerne siger, at en samordnet handelspolitik skal blive til virkelighed, vil det vise sig, at tilsyneladende uovervindelige vanskeligheder og hindringer bliver ubetydelige eller i hvert fald kan overvindes.

Med dette vil jeg ikke have sagt, hr. præsident, at man ikke også skal overveje, hvad man i fællesskab kan gøre af hensyn til de europæiske markedsforhandlinger. Her forekommer det mig, at de tanker, der er fremført af hr. Sundin, er de mest gavnlige og realistiske. De burde kunne forene såvel Nordisk Råd som regeringerne. Hvad man end gør eller ikke gør, bør man holde fast ved det, der må være den væsentlige mening i rekommandation nr. 23 fra radsmødet i Helsingfors i 1967, nemlig at man skal lægge væsentlig vægt på at bevare det fri nordiske marked, som er opnået gennem EFTA, og at bevare mulighederne for fortsat at udvikle det nordiske samarbejde inden for markedskonstellationer. Ingen tilknytning til stormarkeder bør ske, som kan modvirke udviklingen hen imod en nordisk økonomisk integration, eller som kan genskabe de toldgrænser ved Kjølén og gennem Kattegat og Øresund, som vi endelig har fået sløjftet.

Tillad mig, hr. præsident, at tilføje, at jeg desværre ikke nærer de største forventninger til konkrete og klare beslutninger og formler af disse spørgsmål. Så meget mere håber jeg, at såvel Rådet som senere regeringerne vil nå til afgørende vedtagelser og beslutninger angående løsning af Nordens største trafikpolitiske spørgsmål: etableringen af den faste forbindelse over Øresund og bygning af den nordiske storlufthavn på Saltholm. Mere end mange ord og resolutioner vil virkeliggørelsen af disse absolut realiserbare projekter binde de nordiske lande sammen og i praksis medføre den økonomiske styrkelse af Norden og hidføre den nordiske økonomiske og erhvervs-mæssige integration, som er en forudsætning for det store mål, vi vel alle har sat os: skabelsen af det virkelige forenede Norden.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, *beslöt rådet lägga Rapport fran Nordiska rådets presidium och Rapport om nordiskt samarbete under år 1967 till handlingarna.*

2

D 1968/11/1958/s: meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

3

D 1968/9/1961/k: meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

4

D 1968/3/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

5

D 1968/4/1962/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

6

D 1968/21/1962/t: meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

7

D 1968/3/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående bibliotekersättning till författare

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

8

D 1968/20/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studieutbytesresor mellan nordiska skolor

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

9

D 1968/27/1964/e: meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

10

D 1968/31/1964/j: meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

11

D 1968/4/1965/e: meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

12

D 1968/15/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

13

D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Ólafur Jóhannesson, Island (utskottets talesman): Herr president! Det har

i denna sak tillkommit nya omständigheter sedan utskottet behandlade saken vid sitt senaste möte. Enligt min uppfattning borde utskottet få en möjlighet att ompröva sitt beslut.

Jag hemställer därför, herr president, att saken måtte återremitteras till kulturutskottet för förnyad behandling.

Saken återförvisades till kulturutskottet.

14

D 1968/36/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

15

D 1968/9/1966/k: meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

16

D 1968/13/1966/j: meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

17

D 1968/30/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till Föreningarna Norden

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

18

D 1968/22/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

19

D 1968/27/1967/k: meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

20

D 1968/7/1963/j: meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nytt meddelande från Norges regering till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

21

D 1968/6/1967/e: meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

22

Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (Dokument 2, 1966)

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga rapporten till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 18.15.

Protokoll

3:e mötet

Måndagen den 19 februari 1968 kl. 15.00

Presidenter: Sigurður Bjarnason (1—12) och Leif Cassel (12)

Dagordning

1. D 1968/15/1963/j: meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning om boxningens skadeverkningar (fråga)

2. D 1968/13/1964/s: meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetslagstiftningen (fråga)

3. D 1968/19/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete (fråga)

4. D 1968/24/1966/t: meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak (fråga)

5. D 1968/29/1966/j: meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention (fråga)

6. A 106 T/j: Tilläggsförslag om enhetliga jakttider

7. B 5/j: regeringsförslag om gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinaviens flyttfåglar

8. A 69/k: medlemsförslag om nordisk artikeltjänst

9. A 121/k: medlemsförslag om sam-

arbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning

10. A 142/k: medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna

11. A 157/k: medlemsförslag om samarbete angående yrkeslärarutbildning

12. A 164/s: medlemsförslag om samarbete rörande föreningsfrågorna

13. A 140 T/s: tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering

14. A 152/s: medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän

15. A 117/t: medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

16. A 148/t: medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim

17. A 144/t: medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter

18. B 6/e: regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete

Meddelande

Det meddelades, att statsråden Eric Holmqvist och Svante Lundkvist, Sverige, intagit sina platser i rådet.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Sylvi Siltanen, Finland, lämnat sessionen och ersatts av Tyne Passivuori, Finland.

Rådet beslöt att godkänna den härav föranledda ändringen av medlemslistan.

1

D 1968/15/1963/j: meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning om boxningens skadeverkningar (fråga)

Fråga om begränsning av boxningens skadeverkningar¹

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Jag har till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige ställt följande fråga.

I april 1967 undertecknade de av regeringarna tillkallade tio experterna ett betänkande om »Boksningens medicinske skadevirkninger». I betänkandet framlägges förslag till olika åtgärder för att begränsa boxningens medicinska skadeverkningar. I anledning härav ber jag att få fråga regeringarna:

Hur avser regeringarna att behandla de förslag, som framlagts i detta betänkande till begränsning av boxningens skadeverkningar?

Justitsminister Thestrup, Danmark: Hr. præsident. Det sagkyndige udvalg, som regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige havde nedsat til undersøgelse af boksningens skadevirkninger, har tilendebragt sit arbejde, og de sagkyndiges overvejelser er indeholdt i en betænkning om boksningens medicinske skadevirkninger. Betænkningen, der forelå færdigtrykt ca. 10 dage før påbegyndelsen af Nordisk Råds 16. session, vil nu af den danske regering blive forelagt til udtalelse for sundhedsstyrelsen og eventuelt de interesserede idrætsorganisationer i Danmark.

¹ Frågan tryckt s. 1560.

Den danske regering vil gennem indenrigsministeriet, der har været koordinerende i denne sag, til sin tid søge kontakt med regeringerne i de øvrige nordiske lande, bl. a. med henblik på, om det måtte være muligt at gennemføre betænkningens forslag på ensartet måde og eventuelt samtidig i alle de nordiske lande.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Jag ber att få tacka justitieminister Thestrup för svaret, som egentligen skulle ha avlämnats av den danske inrikesministern. Men jag är kanske ändå mer tacksam för att det var justitieminister Thestrup som avlämnade svaret, eftersom han tidigare sysslat med denna fråga under sin tid som ledamot av Nordiska rådets juridiska utskott. Jag tror att vi där hade ganska överensstämmande åsikter i denna fråga.

Eftersom jag var en av initiativtagarna till det ursprungliga medlemsförslag, som ledde fram till tillsättandet av denna utredning, var jag helt naturligt mycket intresserad både av att få fram resultatet av utredningen och att få veta vad som skulle ske med anledning av utredningen. Det tog ganska lång tid innan förslaget kom. Den första reaktionen då man läste betänkandet var väl egentligen en liten besvikelse — det var ett tämligen magert resultat efter så lång utredningstid. Utredningen begärdes ju redan 1963. Den hade sitt första sammanträde 1965 och avlämnade sitt betänkande 1967. Sedan tog det extra lång tid med tryckningen, men det är en annan historia.

Vad kommer då denna utredning till för resultat? Jo man konstaterar att boxning mycket ofta leder till hjärnskakning och medvetlöshet och att upprepade slag mot huvudet under boxningsmatcher kan leda till s. k. punchdrunk syndrom, d. v. s. bestående hjärnskador. Man tycker kanske att det borde vara tillräckligt för att vi i fortsättningen skulle förhindra att människor

i boxningsringen utsätts för sadana skador. Det hade varit en ganska logisk följd att man föreslagit ett förbud mot i varje fall professionell boxning. Det ingick också i kommitténs uppdrag att överväga frågan om ett sådant förbud. I stället uppehåller sig de medicinska experterna vid vilka möjligheter det finns att kartlägga arten och omfattningen av hjärnskadorna hos den enskilde boxaren och konstaterar att vetenskapen av i dag har mycket små möjligheter att exakt fastställa vad för sorts hjärnskada som uppstår i det enskilda fallet och hur omfattande skadan är.

Räcker det inte att veta att vissa slag mot huvudet kan vara dödande och att upprepade slag mot huvudet kan förstöra celler i hjärnan och att det är en skada som blir bestående och minskar antalet hjärnceller. Utredningen skriver: »Skønt døde hjerneceller ikke kan erstattes, kan følgerne af enkelte hjernelæsioner tilsyneladende helt overvindes, idet døde nervecellers funktion overtages af andre nerveceller. Ved gentagne læsioner kan en kompensasjon kun foregå, så længe hjernens reserver er tilstrækkelige.»

Betyder det att boxarna skall slåss till den sista hjärncellen? Skall man verkligen tillåta boxningen med den motiveringen, att det fortfarande kanske finns några hjärnceller kvar som ännu inte är döda hos vederbörande boxare? De medicinska experterna accepterar tydligen ett sådant resonemang, eftersom de inte föreslår ett förbud utan förordar att man, tills man fått säkrare kännedom om hurudana hjärnskador som uppstår, bör utvidga säkerhetsföreskrifterna.

I 16 olika punkter föreslår utredningen nya skyddsföreskrifter för boxningen — dessa föreskrifter skall gälla både professionell boxning och amatörboxning. Bland föreskrifterna märks, att ingen som inte fyllt 17 år får gå upp i ringen och att ingen får gå mer än en match per dygn. Man föreslår vidare att särskilt utbildade tävlingsläkare

skall få rätt att stoppa en match när särskilt stora risker för hjärnskador föreligger. Utredningen föreslår vidare att man skall konstruera handskar som dämpar slageffekten. Man skall också konstruera mjukare ringgolv som man inte kan slå ihjäl sig på. Vidare föreslås nya hjälmar i stället för de huvudskydd som nu används och som påstås vara värdelösa. I de 16 punkterna ingår även föreskrifter om underlivsskydd och särskilt konstruerade tandskydd.

I varje fall den lekman som hör den här uppräknningen av skyddsföreskrifter tycker att den borde vara tillräcklig som bevis för att boxningen är livsfarlig. Det borde vara onödigt med ytterligare prövotid, under vilken det kommer att ske nya dödsfall i boxningsringen.

Någon har sagt — och jag håller helt med om det — att boxning är ett legaliserat slagsmål och att den professionella boxningen sker bara för vinnings skull. Syftet med boxningen är att tillfoga motståndaren skador i huvudet, helst så att han förlorar medvetandet — triumfen är om matchen kan vinnas på knock-out och inte på poäng.

Jag tycker att vi i Nordiska rådet efter denna långa tid — efter de fem år vi väntat på denna utredning — skulle vara mogna att dra våra egna slutsatser av utredningen.

Jag är mycket tacksam för justitieminister Thestrups löfte på inrikesministerns vägnar att vara sammankallande för de nordiska länderna för att vidta åtgärder i denna fråga. Jag vill bara hoppas att den danska regeringen inte kommer att vara lika senfärdig med sina åtgärder som utredningen har varit när det gäller att få fram ett förslag. Jag vill särskilt lägga den danska regeringen om hjärtat att vid sina överväganden med anledning av förslaget och vid de förhandlingar som kommer att ske inte bara ta upp frågan om att införa dessa skyddsföreskrifter i 16 punkter utan även på allvar ta upp frågan om ett förbud mot den professionella boxningen i alla de nordiska länderna.

Justitsminister **Thestrup**, Danmark: Ja, jeg må erkende, at det har taget nogen tid, men der er i og for sig gode grunde til, at det har taget nogen tid, forinden betænkningen blev færdig. Den betænkning, der foreligger her, er jo resultatet af et samvirke mellem 11 forskellige forskere og sagkyndige fra 4 forskellige lande, og inden man rigtig kunne komme i gang, måtte der indsamles oplysninger fra organisationer mv. i alle 4 lande, og vi ved af erfaring, at det er noget, der tager sin tid. Dertil kommer vel også det, at de synspunkter der er kommet frem her i betænkningen, utvivlsomt er udtryk for kompromiser; vi ved jo allesammen, at kompromiser tager deres tid, og dette gælder måske i lige så høj grad — måske i højere grad — for videnskabsmænd og forskere, end vi er vant til inden for politikernes cirkel.

Fru Gärde Widemar sagde, at det var et magert resultat, man er kommet til. Jeg kan ikke være helt enig med fru Widemar heri. Det opdrag, det forslag, udvalget fik at tage stilling til, gik ikke ud på, hvorvidt der skulle være et forbud mod boksning, men det var en stillingtagen til de medicinske skadevirkninger af boksning. Dette er blevet opfyldt, og vi har altså nået det resultat, der her foreligger.

Jeg kan godt give fru Widemar ret i, at boksningen er en farlig sport, men jeg kan ikke se bort fra, at der i alle sportsarter er et moment af fare, og jeg kan heller ikke se bort fra, at dette moment af fare kan man næppe undvære. Det har utvivlsomt nogle virkninger, som vi ikke i almindelighed gør os klart, men som netop er en af de ting, der har en betydning for sporten, og hvis vi borttog alt, hvad der hedder fare inden for sport, er jeg helt overbevist om, at vi ville gøre sporten til noget meget ringere, end den faktisk er i dag.

Jeg skal love fru Widemar, at vi efter at have hørt organisationerne virkelig vil overveje det, der er kommet frem.

Jeg håber, at vi skal kunne få organisationerne til at gå ind for de forslag, der her er anført, eller i hvert fald, at vi får nogle ræsonnementer fra organisationernes side, og når de foreligger, vil jeg håbe, at vi kan nå frem til det ønskede resultat. Jeg er godt klar over, at fru Widemar har ønsket, at vi skulle nå til det resultat at forbyde i hvert fald professionel boksning, men jeg tror nu ikke, det er så let. Forbyder man professionel boksning, kan det ikke undgå at få følgevirkninger også for amatør boksning.

Som sagt jeg tør ikke se bort fra, at amatør boksning og professionel boksning, selv om det er en farlig sport, stadig kan have sin betydning.

Med disse bemærkninger kan jeg love en grundig undersøgelse af sagen.

Statsrådet **Kling**, Sverige: Herr president! Jag kan i allt väsentlig ansluta mig till vad fru Gärde Widemar anför. Jag skulle dock kanske vilja gå ännu längre och säga, att de utredningar som nu gjorts klart visar vilka skadeverkningar som denna form av offentlig misshandel medför. Min ståndpunkt kommer därför att vara helt klar inför de förhandlingar som Danmarks regering enligt svaret kommer att inbjuda till. Ätminstone den form av offentlig misshandel som s. k. professionell boxning innebär skall förbjudas. Huruvida det skall få återverkningar också på amatörboxningen är en sak som vi kanske får fundera på ytterligare. Jag tycker att vi skandinaviska länder kan förena oss med Island i det förbud som detta land sedan länge har. Jag kommer vid förhandlingarna att driva denna ståndpunkt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i juridiska utskottet.

2

D 1968/13/1964/s: meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetslagstiftningen (fråga)

Fråga om harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen¹

af Heurlin, Finland: Jag skulle vilja rikta mig till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar med en fråga som gäller harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen. Det är känt att vi sedan länge har en gemensam nordisk arbetsmarknad och att det föreligger betydande skillnader i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Frågan om en reformering av denna försäkring har varit aktuell bl. a. i Finland och det har yppat sig behov av vidare utveckling på detta område. De betydande skillnader som förekommer i Norden är inte till gagn för samarbetet och med hänsyn till detta och då det inte vidtagits konkreta positiva åtgärder skulle jag vördsamt be att få ställa följande fråga till de nordiska regeringarna:

Anser regeringarna det klarlagt genom den inom Nordiska arbetsmarknadsutskottet företagna förberedande undersökningen att förutsättningar saknas för en aktiv insats för att harmonisera de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkringslagstiftning?

Statsråd Seip, Norge: Jeg er bemyndiget til å svare på dette spørsmål på vegne av alle de nordiske lands regjeringer.

Først skal jeg gjøre oppmerksom på at Island ikke har deltatt i dette utredningsarbeid.

De nordiske lands regjeringer er enige i det vedtak som er gjort av Det nordiske arbeidsmarkedsutvalg den 26. april 1967. Etter dette vedtak skal den utredning som er foretatt av harmoniseringsmulighetene på arbeidsløysetryg-

dens område, tilstilles hvert land for å bli overveiet i forbindelse med pågående nasjonalt utrednings- og lovgivningsarbeid. Arbeidsmarkedsutvalget vedtok videre at den etablerte arbeidsgruppe skal bestå for å holde kontakten med sikte på det pågående utredningsarbeid i de nordiske land, og dessuten følge opp de muligheter for harmonisering av arbeidsløsetrygdene som måtte foreligge. Arbeidsmarkedsutvalget avsto derimot arbeidsgruppens forslag om at det skulle etableres en mer omfattende komite hvor også arbeidsløyskassene skulle være representert.

Jeg finner det ikke riktig å karakterisere dette vedtak som en klarlegging av at forutsetningene ikke er til stede for en aktiv innsats når det gjelder harmonisering av de nordiske lands lovgivning om arbeidsløysetrygd. Arbeidsmarkedsutvalget har klart understreket at bestrebelsene for å nå fram til størst mulig likhet bør holdes for øye ved utredningsarbeidene i de enkelte land, selv om det peker på at harmonisering etter dets vurdering vil kunne skje bare i begrenset utstrekning på grunn av forskjellene i de institusjonelle forhold i de enkelte land.

Jeg mener for min del at dette standpunkt må karakteriseres som en aktiv innstilling til harmoniseringsarbeidet, men det er i forhold til arbeidsgruppens forslag mer avpasset til de reelle muligheter som foreligger.

Jeg vil i denne sammenheng minne om at Danmark, Finland og Sverige har et system med arbeidsløyskasser som har en relativt nær tilknytning til arbeidstakernes organisasjoner. Norge og Island har obligatorisk arbeidsløysetrygd som administreres av offentlige organer. I Norge er arbeidsløysetrygden administrativt tilknyttet administrasjonen av den obligatoriske sykestrygd og den offentlige arbeidsformidling. Ikke bare de trygdede medlemmer, men også arbeidsgiverne bidrar økonomisk til trygden. Både arbeidstakere og arbeidsgivere har innflytelse på trygdebestemmelsene og deres praktise-

¹ Frågan trykt s. 1885.

ring gjennom representasjon i trygdens sentrale styre og deres lokale nemnder.

I alle nordiske land er det sterke bestrebelser for å sikre trygghet i arbeidet, og, ved eventuell ledighet, å erstatte inntektsbortfall i rimelig utstrekning. Våre arbeidsløysetrygdordninger er viktige ledd i disse bestrebelser. Vi ser derfor også at søkelyset til stadighet er rettet på mulighetene av å forbedre disse ordninger. Faktisk er disse ordninger under prøving nå eller har nylig vært det i alle nordiske land. Når det gjelder slike endringer antar jeg at de offentlige myndigheter i disse spørsmål nødvendigvis må arbeide i nær kontakt med partene på arbeidsmarkedet.

Under disse forhold anser jeg det riktigst at de punkter i våre systemer for arbeidsløysetrygd som arbeidsgruppen har ment å egne seg for harmonisering, blir vurdert nærmere innen de enkelte land. Gjennomføring av likeartede bestemmelser, eventuelt en tilnærming mellom de forskjellige lands bestemmelser, må som kjent vedtas i samsvar med vanlig nasjonal fremgangsmåte i de enkelte land. I dette arbeid vil innstillingen fra arbeidsgruppen gi verdifull informasjon og veiledning.

Til slutt vil jeg minne om at det allerede for år tilbake foreligger avtale mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om overføring av rettigheter i arbeidsløysetrygden for arbeidstakere som flytter fra et til et annet nordisk land. Videre vil jeg minne om at representanter for såvel organisasjonenes arbeidsløysekasser som de offentlige arbeidsløysetrygdorganer i våre land, møtes regelmessig for å utveksle synspunkter og meninger om problemer innen arbeidsløysetrygden. Alt i alt mener jeg man kan fastslå at det hittil har foregått og fortsatt vil kunne ventes en positiv utvikling i våre land i retning av økt samarbeid og stigende grad av tilnærming når det gjelder lovgivning og praksis på arbeidsløysetrygdens område.

af Heurlin, Finland: Jag noterar med tillfredsställelse de positiva synpunkter, som ingick i regeringarnas svar, men anser dock inte dessa positiva synpunkter alldeles tillfyllest eftersom man dock på detta område, som gäller arbeidskraften i Norden och sådana problem som arbetslöshet, som tyvärr nu förekommer i större omfattning än tidigare, borde få en större harmonisering i Norden. Jag tror t. o. m. att man kan anse skillnaden i själva organisationen t. ex. i Island och Norge jämförd med andra nordiska stater vara så betydande, att man inte kan ha en mera genomgripande genomgång av gällande lagstiftningar. Det gäller då formen, inte substansen. Alminstone kan man ifragasätta som ledamot av Finlands riksdag, att ingen form som man för närvarande har kan vara sakrosankt när det gäller ett så pass viktigt område. De erfarenheter vi har för närvarande av en allt större arbetslöshet gör att en omprövning också ur finsk synpunkt är av nöden påkallad. Såsom det också framgick vid behandlingen av en annan fråga i socialpolitiska utskottet i dag förefaller andra reorganisationer sannolika gällande åtgärder i allmänhet att positivt säkerställa sysselsättningen. I Finland är bl. a. frågan om en arbetsmarknadsstyrelse aktuell och den kommer helt säkert att ganska snart prövas i riksdagen och också på regeringsnivå. Jag hoppas att behandlingen av denna fråga i Nordiska rådet är ägnad att föra saken framåt.

Statsråd Seip, Norge: Det ble nevnt at vi i en periode med større arbeidslöshet har et særlig behov for en samordning på dette område. Na vil jeg ta en liten reservasjon med hensyn til arbeidsløshetsproblemet, som jo har fortonet seg noe ulikt i de ulike nordiske land, og man skal vel noksa mange år tilbake for man finner en lavere gjennomsnittlig ledighet i Norge enn man hadde i 1967. Men arbeidsløshet er likevel et problem som i dag

er tydelig større i de fleste europeiske land, og det kan lett melde seg også hos oss. Jeg kan derfor for så vidt godt forstå at man under det nåværende arbeidsmarkedsperspektiv er spesielt opp-tatt av disse sakene. Men det som for meg står som det vesentlige her, er at de nordiske land har valgt ulike veier teknisk sett for å fram til sine ordninger, og det som er nødvendig for hvert enkelt land, er da å foreta en om-prøving av sitt system i lys av det som foreligger også om forholdene i nabo-land. Jeg kan nevne og vil gjerne understreke den nære kontakt som fore-ligger mellom de nordiske lands myn-digheter på dette område. I løpet av to—tre ukers tid far f. eks. vi i Norge besøk av en større svensk kommisjon som nettopp vurderer disse probleme-ne. Jeg tror det er allment at vi gjerne gir opplysninger om hverandres trygde-ordninger nar naboland arbeider med slike problemer. Men det som jo igjen er avgjørende, er at man kan verken forlange at de enkelte land skal velge samme tekniske framgangsmåte eller stille krav om at noe enkeltland går inn for andre former for løsninger enn de som nå foreligger.

For Norges del er vi i den stilling at vi har valgt for lenge siden å bygge opp en offentlig trygdeordning, og jeg tror ikke at noen i vårt land ville anse det hensiktsmessig å gå tilbake på dette grunnprinsipp. Derimot er vi jo fullt klar over at når det gjelder så vel til-passing av ytelser som formene for be-skyttelse av de enkelte arbeidstakere, kan det være spørsmål om en ytter-ligere samordning med de andre nor-diske land. Jeg kan også nevne for Norges vedkommende at vi står foran en innpassing av hele arbeidsløyse-trygden i vårt folketrygdsystem, og at man naturligvis i den sammenheng vil vurdere disse sidene av vår trygdeord-ning. Men sett på bakgrunn av den ak-tuelle stilling, der altså Sverige har spørsmålene oppe til en større kom-misjonsutredning, der Norge står foran

innpassingen av arbeidsløysetrygden i folketrygden, tror jeg for min del at det riktige nå må være at man på na-sjonalt grunnlag vurderer mulighetene for en nærmere samordning av regler og bestemmelser i lys av det materiale som er lagt fram, men uten at en fra Nordisk Råds side kan gi anvisning på løsninger som helt ut vil være sam-menfallende i samtlige land.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av sa-ken fortsätter i socialpolitiska utskot-tet.

3

D 1968/19/1966/e: meddelanden om re-kommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete (fråga)

Fråga om bidrag för skogstekniskt ut-vecklingsarbete¹

Juha Rihtniemi, Finland: Vid 1966 års rådssession beslöt Nordiska radet rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att arligen bevilja medel till Nordiska skogsarbets-studiernas råd. Av regeringarnas meddelanden till radets sextonde session framgår att fragan ännu blott varit fö-remål för preliminära diskussioner. Härvid har bl. a. upptagits spørsmålet om en utvidgning av samarbetet att omfatta skogsforskningen i dess helhet. Det förefaller vara risk för att under dylika omständigheter det skogstek-niska utvecklingsarbetet icke kommer att få det stöd som avses i rekomen-dationen.

Med anledning härav far jag ställa följande fraga till den svenska rege-ringen:

Är Sveriges regering som koordine-rande för arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 19/1966 beredd att verka för att Nordiska skogsarbetsstu-diernas råd tillförsäkras ett för de nor-diska länderna gemensamt arligt bidrag

¹ Frågan tryckt s. 2007.

av erforderlig storleksordning för skogstekniskt utvecklingsarbete?

Statsrådet **Holmqvist**, Sverige: Herr president! Rekommendationen angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete har varit föremål för överläggningar mellan representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige. Enighet har därvid i princip nåtts om samarbete på det skogstekniska forskningsområdet. Vid övervägandena om den lämpligaste organisationen har det varit naturligt att undersöka, hur samarbetet organiserats på ett närliggande område, nämligen jordbruksforskningens. På detta forskningsområde har bildats ett särskilt kontaktorgan för jordbruksforskning (Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning — NKJ). Medel anvisas i regel av respektive lands forskningsråd till sadana projekt som är av gemensamt nordiskt intresse. Liknande arrangemang kan tänkas beträffande samarbetet på den skogliga forskningens område. I detta sammanhang har Sverige väckt frågan om möjligheterna att utvidga samarbetet till andra skogliga forskningsfrågor än de skogstekniska. Övriga länder har i princip varit positiva till detta. Denna fråga bör givetvis inte hindra att det skogstekniska forskningsarbetet sätts i gång så fort som möjligt.

Från norsk sida har upplysts, att i budgetförslaget för år 1968 tagits upp ett anslag för att täcka Norges andel i enlighet med ett förslag, som Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR) tillställt den svenska regeringen i november 1966. På svensk sida ansåg vi att detta förslag, som omfattar projekt för en miljon svenska kronor per år, i varje fall i ett inledningsskede, var för omfattande. Samma åsikt uttalades från finsk sida. Det bör i sammanhanget påpekas, att Finland och Sverige vardera skulle svara för 43 procent av det totala beloppet.

För Sveriges vidkommande kan man räkna med att medel om sammanlagt c:a 3 miljoner kronor anvisas till skog-

lig forskning under budgetåret 1968/69. En viss del härav skall kunna användas för skoglig forskning av gemensamt nordiskt intresse. Statens råd för skogs- och jordbruksforskning har att ta ställning till vilket belopp rådet är berett att, inom ramen för sitt totala anslag, använda för sådan forskning.

Det är vår avsikt att under våren 1968 anordna ett nytt sammanträde mellan representanter för de berörda nordiska länderna för att lösa frågan om formen för och omfattningen av samarbetet på detta område.

Juha Rihtniemi, Finland: Jag vill tacka för svaret och hoppas att det planerade sammanträdet mellan representanter för de berörda nordiska länderna ger ett positivt resultat.

Sundin, Sverige: Herr president! I anledning av att jag tillsammans med Urho Kähkönen 1965 väckte ett medlemsförslag i detta ärende vill jag ta rådets uppmärksamhet i anspråk bara några få minuter.

Frågan remissbehandlades och kom tillbaka till rådet, som enhälligt antog en rekommendation, även om 14 medlemmar var franvarande vid tillfället. Jag anser det utomordentligt viktigt att vi kan lösa problemet. Jag har ingenting att invända mot vad den svenske jordbruksministern alldeles nyss svarade, att så och så många miljoner är anslagna för forskning och att vissa av de miljonerna skulle kunna användas även för detta ändamål. Vad som kanske förvanar mig litet grand är att Sverige som koordinerande land — därför att Sverige har den största skogsarealen eller möjligen av andra skäl — inte behandlat denna fråga snabbare än vad som skett. Nu har jordbruksministern försäkrat rådet att åtgärder kommer att vidtas mycket snart, och för det uttalar jag min tacksamhet.

I detta korta anförande vill jag också, herr president, föra en annan sak till togs. Förädlingsindustrin såväl när det gäller trä som massa befinner sig

för närvarande i en lågkonjunktur. I den situationen bör alla åtgärder vidtagas.

Om man läser trycket förundrar det en också litet grand, att medan norrmännen i sin budget har anvisat pengarna framgår det att man på finsk sida är betänksam mot summans storlek; och om jag inte misstolkar jordbruksminister Holmqvist har han heller inte för sin personliga del yttrat något om summans storlek i anknytning till de utredningar som gjorts på detta område. Det blir ju Sverige, Finland och Norge som skall bära den tunga bördan, men jag anser ändå att man inte får vila på hanen i denna fråga — det är nödvändigt att man så fort ske kan vidtar alla erforderliga åtgärder.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i ekonomiska utskottet.

4

D 1968/24/1966/t: meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak (fråga)

Fråga om tullfri införsel av sprit och tobak¹

Björkman, Sverige: Herr president! Vid Nordiska rådets fjortonde session 1966 antogs en rekommendation om harmonisering och liberalisering av bestämmelserna för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak. Sedan trafikutskottet och presidiet givits tillfälle att yttra sig över ett ämbetsmannaförslag till nya bestämmelser på detta område, genomfördes sådana under 1966, dock utan att rådets önskemål om enhetlighet följdes.

I anledning av ett regeringsmeddelande i denna sak till årets session har jag frågat de nordiska ländernas fi-

nansministrar, om de är beredda att i samarbete med rådets trafikutskott än en gång pröva möjligheten att få till stånd enhetliga regler för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak.

Statsråd Myrvoll, Norge: Som kjent ble det 1. oktober 1966 i Danmark, Finland og Sverige innført nye regler om reisendes adgang til toll- og avgiftsfri innførsel av alkohol og tobakk. Ved de nye reisegodsbestemmelser ble det i stort omfang gjennomført ensartede nordiske regler på dette område. Det er imidlertid fortsatt visse ulikheter for så vidt angår de regler som gjelder for reisende bosatt i innreiselandet. I Danmark opprettholdes således en regel om 3 døgns opphold i utlandet som betingelse for toll- og avgiftsfri innførsel av det tillatte kvantum tobakkvarer og alkohol, mens det i Finland, Norge og Sverige gjelder en 24 timers regel.

Etter henstilling fra Nordisk Råds Trafikuttvalg har man på nordisk finansministermøte i Stockholm 30. oktober 1967 på ny drøftet disse tollfritetsregler. Man ble der enige om å uttale til Nordisk Råd at harmonisering og liberalisering av bestemmelsene på dette område er kommet så langt som det på det nåværende tidspunkt er mulig, og at det ikke ser ut til at det nå vil kunne oppnås ytterligere forenklinger og en fullstendig harmonisering av bestemmelsene. Dette er da meddelt Nordisk Råd vedrørende rekommendasjon nr. 24 for 1966. Jeg tror imidlertid at jeg kan uttale på vegne av samtlige finansministre at vi eventuelt er villige til nye drøftelser med Nordisk Råds Trafikuttvalg for å få en nærmere avklaring av problemene.

Björkman, Sverige: Herr president! Jag tackar för det svar den norske finansministern avgivit på samtliga finansministrars vägnar.

De nya regler om tull- och avgiftsfri

¹ Frågan tryckt s. 2016.

införsel av sprit, vin och tobak som genomfördes den 1 oktober 1966 och som åberopats i svaret innebar att bestämmelserna blev i stort sett likartade då det gäller kvantiteterna sprit och vin, nämligen 3/4 liter sprit, 1 liter vin och 2 liter öl. Även härutinnan finns dock en skillnad. Med undantag för Danmark kan man i stället för 3/4 liter sprit införa 1 liter vin, alltså tillsammans 2 liter vin. I fråga om villkoren för denna införsel rader större olikheter. I Finland, Norge och Sverige gäller 1-dygnsgeset, d. v. s. man skall ha varit i annat land minst 24 timmar; kravet på viss tids vistelse utomlands gäller emellertid varken i Finland eller i Sverige för resenärer som kommer med flyg. I Danmark gäller en 3-dygnsgeset för resande bosatta i Danmark. I Island tillämpas inga tidsgränser alls. Utom denna regel om tre dygns bortovaro har Danmark en 1-dygnsgeset vid utlänningsbesök i landet. Den finns inte i övriga nordiska länder. Åldersgränsen på 21 år finns inte i Danmark. I Finland och Norge gäller 21-årsgränsen även för utomeuropeiska resande. Begränsningen av de införda spritdryckernas alkoholhalt till 60 volymprocent gäller inte i Danmark och Finland.

Det finns sålunda en ganska rik flora av regler, som näppeligen står i samklang med Nordiska rådets rekommendation 1966 om enhetliga och enkla regler för denna införsel, en rekommendation som antogs med 53 röster mot 3. Efter mycken möda och oändliga diskussioner kom vi 1963 fram till enhetliga regler, men efter något år återvände man till den gamla splittringen.

För resenärerna måste sådana vid gränserna växlande regler te sig som ett säregt utslag av praktiskt nordiskt samarbete på detta begränsade område, när man i andra, mer komplicerade frågor lyckats nå enhetlighet och likställdhet. Det förefaller mig som om finansministrarna i de nordiska länderna tillhör den trollens flock vi möter i Ibsens Peer Gynt — de som är sig selve nok.

I regeringsmeddelandet heter det att harmoniseringen och liberaliseringen »drivits så långt som det för närvarande är möjligt. Ytterligare förenklingar och fullständig normalisering av bestämmelserna synes nu inte kunna uppnås.» Det ser sålunda mörkt ut. En smal strimma av ljus finner jag dock i norske finansministerns svar, troligen på samtliga finansministrars vägnar, att de eventuellt är villiga till »nye drøftelser» med Nordiska rådets trafikutskott för att få »en nærmere avklaring av problemene». Låt mig, herr president, uttrycka en förhoppning att de eventuellt skall komma till klarhet i om de är villiga eller inte.

Hordvik, Norge: Eg vil gjerne få lov til å seia eit par ord om dette spørsmålet her: Dei forsøka som har vore gjorde til denne tid for å finna fram til ei harmonisering av reglane, har spilt heilt falitt. Dei felles reglane som vi har fått, er framleis uklære, og dei har ført til veldig stor irritasjon. Personleg ser eg det således at det er ingen grunn til å halda oppe reglar som slår fast at det for dei som reiser til eit anna land — særleg ikkje når ein reiser mellom land som ligg så lite frå einannan som dei nordiske landa — skal vera tollfri-dom både for tobakk og alkohol. Eg vil difor be om at finansministrane, når dei neste gong kjem saman, mannar seg opp til å bli einige om at all tollfri-dom skal borttakast. Det er det einaste som er realistisk og det einaste som er rett. Det er ingen grunn til å halda oppe ein regel om at dei som har høve til å reise til utlandet — svært mange av dei som har høve til å reise til utlandet, reiser òg på vegne av sin forretning eller på vegne av ein eller annan institusjon, og betaler ikkje reisen sjølv eingong — skal ha høve til å forsyne seg med tobakk og alkohol tollfritt. Det er ein hån mot dei andre borgarane i landet.

Björkman, Sverige: Herr president! Om herr Hordviks intentioner accepteras av de nordiska finansministrarna

skulle det innebära att man helt frångick Nordiska rådets rekommendation 1966. Jag vet att min vän herr Hordvik — som liksom jag nu sitter i kulturutskottet — tillhörde de tre reservanter som röstade mot rådets rekommendation 1966, men det var i alla fall en förkrossande majoritet på 53 som antog rekommendationen. Och jag förmodar att bakom detta låg en bestämd önskan hos Nordiska rådet att nå fram till enhetliga och enklare regler.

För undvikande av varje missförstånd vill jag säga till herr Hordvik att jag för min del inte på något sätt önskar favorisera router som nästan bokstavigt talat går på sprit i stället för på olja, bensin eller andra drivmedel. Det är emellertid inte detta frågan nu gäller utan önskemålet att komma fram till enhetliga regler — nuvarande regler är rena virrvarret för de nordiska resenärerna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i trafikutskottet.

5

D 1968/29/1966/j: meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention (fråga)

Fråga om nordisk språkkonvention¹

Hara, Finland: Herr president! Vid Nordiska rådets fjortonde session 1966 antogs en rekommendation om en nordisk språkkonvention. Rekommendationen avser att få till stånd en konvention, enligt vilken varje nordisk medborgare skulle ha rätt att utan särskilda kostnader för sin del bruka det nordiska språk som han anser som sitt modersmål vid hänvändelse till domstol eller annan offentlig myndighet i Norden, allt förutsatt att han har svårigheter att bruka myndighetens eget språk. Denna rekommendation har be-tecknats såsom en av de viktigaste Nor-

diska rådet antagit och skulle, därest den kunde genomföras, markera ett betydande framsteg i det nordiska samarbetet.

Det har visat sig gå långsamt med arbetet på rekommendationen. Under de två år som förflutit, sedan rekommendationen antogs, har inga egentliga framsteg kunnat framvisas för rådet.

Under hänvisning härtill får jag rikta följande fråga till samtliga nordiska regeringar:

Vilka möjligheter anser de nordiska regeringarna föreligga för att påskynda arbetet på att få till stånd en nordisk språkkonvention av det slag som åsyftas i Nordiska rådets rekommendation nr 29/1966?

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Efter överenskommelse med de övriga nordiska justitieministrarna ber jag att få besvara det spörsmål som framställes.

Finland utsågs 1966 till koordinerande land för rekommendationen. Det inledande utredningsarbetet utfördes därför på finländsk sida. Inom det finländska justitieministeriet upprättades år 1966 en promemoria i ämnet som remitterades till olika finländska förvaltningsmyndigheter.

På grundval av de slutsatser som kunde dras av de inkomna remissyttrandena diskuterades därefter frågan vid möten mellan kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete i mars och oktober 1967. Man konstaterade därvid att de problem som rekommendationen har aktualiserat framför allt gör sig gällande i Sverige med hänsyn till det stora antalet finskspråkiga personer som är bosatta där. Utredningen visade att behovet av översättare inte är särskilt stort i Finland och att kostnaderna där för en reform i enlighet med rekommendationen skulle bli ganska obetydliga.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden enades kontaktmännen om att utredningsarbetet i fortsättningen borde i första hand utföras i Sverige.

¹ Frågan tryckt s. 2025.

Rekommendationen syftar till att ge nordiska medborgare en oinskränkt rätt att använda sitt eget språk inför domstol eller förvaltningsmyndighet i annat nordiskt land än hemlandet. Kontaktmännen har vid sina överväganden varit eniga om att en sådan lösning stöter på praktiska svårigheter. Jag skall inte här gå närmare in på vari svårigheterna består. Men de sammanhänger med att en framställning till domstol eller annan myndighet i många fall påkallar omedelbara åtgärder eller omedelbart har viss rättsverkan och att det översättningsarbete som måste utföras därför ofta inte kan avvaktas. Man måste troligen för flertalet fall söka en lösning av problemen enligt andra riktlinjer. Vad som i första hand bör undersökas är om man kan genomföra ett system som ger nordiska medborgare snabb och kostnadsfri hjälp med översättning av handlingar som skall ges in till domstolar eller andra myndigheter och som innebär att tolkar utan kostnad för den enskilde står till förfogande i större utsträckning än för närvarande. Man bör även undersöka om systemet kan byggas ut så att översättningar också kan tillhandahållas av handlingar som myndigheterna i mål eller ärenden tillställer part eller annan som inte behärskar landets språk.

Formerna för det fortsatta utredningsarbetet har ännu inte bestämts. Inom det svenska inrikesdepartementet överväger man för närvarande en utredning om olika frågor som gäller utlänningsanspassning i Sverige. Eventuellt kan de nu aktuella språkfrågorna tas upp i det sammanhanget. Men också andra lösningar övervägs. Under alla förhållanden kommer ett utredningsarbete att påbörjas inom den allra närmaste tiden.

Justitieminister **Simonen**, Finland: Herr president! Jag kan helt förena mig om de synpunkter, som statsrådet Kling framförde i sitt svar på justitieministrarnas vägnar på herr Haras fråga. Faktum är att Finland vid förverk-

ligandet av ifrågavarande rekommendation är i en viss särställning i två hänseenden. Godkännandet av en sådan sprakkonvention, som skulle göra det möjligt för samtliga medborgare i de nordiska länderna att vända sig till myndigheterna i annat nordiskt land med skrivelser på sitt eget språk, är nämligen för Finlands del, på grund av landets tvasprakighet, sannolikt lättare än i det övriga Norden.

Enligt Finlands gällande spraklag är finsk medborgare redan nu berättigad att i egen sak eller i sak, vari han höres, använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Detta stadgande innebär att i enspråkigt svenskt och i tvaspråkigt distrikt redan nu även en utlännings är berättigad att använda svenska språket. I enspråkigt finskt distrikt är visserligen endast finsk medborgare berättigad att använda svenska språket, men enligt en av justitieministeriet verkställd undersökning har myndigheterna i praktiken allmänt och utan anmärkning tagit emot handlingar av medborgare i nordiskt land på svenska, norska och även danska språket.

Da vid finska domstolar och andra statens myndigheter får användas såväl finska som svenska, fordras av vederbörande tjänstemän en viss kunskap i båda språken.

En stor del av tjänstemännen i Finland är därför sadana, av vilka kräves förmåga att i tal och skrift använda svenska språket eller att åtminstone förstå svenska. Man torde kunna förmoda — och den uppfattningen finner stöd i resultatet av den förfrågan som gjorts inom de administrativa myndigheterna — att de tjänstemän, som har kunskap i svenska, åtminstone i någon mån förmår ta del av innehållet i handlingar på jämväl norska och danska språket. Svårigheter att förstå nordiska språk skulle i Finland komma att förefinnas uppenbarligen fränst bara i fråga om isländskan, språket på Färöarna och grönländskan, men de fall, i vilka vederbörande skulle sträva att hos myn-

dighet i Finland begagna sig av dessa språk, torde i praktiken komma att bli ytterst fåtaliga.

Finland är i fråga om språkkonventionen i särställning också så till vida, att i praktiken den största nyttan av en konvention av det slag som skisserats i rekommendationen utan tvivel skulle komma att dras av medborgarna i Finland och bland dem i synnerhet av de talrika finskspråkiga, som under de senaste åren sökt sig till förvärvsarbete i Sverige. Enär förverkligandet av en språkkonvention till följd av vår gällande språklagstiftning torde för Finlands del vara lättare än i övriga nordiska länder och då konventionen skulle komma att vara till särskild nytta för finska medborgare, är det klart att Finlands regering eftersträvat och fortfarande strävar till att inom ramen för de praktiska möjligheterna stöda åstadkommandet av en sådan konvention.

Å andra sidan inser vi ytterst väl de stora praktiska svårigheter som skulle uppstå för de övriga nordiska länderna av förverkligandet av en sådan konvention, som initiativtagarna i denna sak planerat. I mitt tycke är det fullt på sin plats, att man i Sverige nu reder ut hur långt man särskilt för Sveriges del kan nå i fråga om det praktiska förverkligandet av de i medlemsförslaget omfattade, i och för sig understödsvärda principerna. Först efter det den av justitieminister Kling nämnda utredningen i Sverige verkställdes torde det bli möjligt att tillsätta en nordisk arbetsgrupp för att pröva och uppskissera innehållet av en eventuell språkkonvention eller de övriga åtgärder, som borde vidtagas till trygghet av de olika språkgruppernas skäligen intressen i hela Norden.

Hara, Finland: Jag tackar statsrådet Kling och minister Simonen för svaren, vilka gav ett uttömmande klariäggande av saken för närvarande. Herr Kling fäste uppmärksamheten på att utredningsarbete utförs i Sverige och att

problemets lösning stöter på praktiska svårigheter. Då statsrådet Kling säger i sitt svar, att icke ens formen för utredningsarbetet kunnat bestämmas, tillater jag mig fråga: Kan man inte redan nu finna på någon provisorisk lösning, som skulle underlätta situationen för de tiotusentals finnar som flyttat till Sverige?

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Jag är fullständigt överens med justitieminister Simonen om att vad som har betydelse inte är formerna för det arbete som skall bedrivas, utan resultatet. Därför vill jag också instämma med herr Hara i att kan vi under utredningsarbetets gång finna en provisorisk lösning för Sveriges del som inte behöver vara prejudicerande i fråga om de övriga nordiska länderna, så skall vi försöka klara av det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i juridiska utskottet.

6

A 106 T/j: Tilläggsförslag om enhetliga jakttider

Juridiska utskottet hade föreslagit att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendationer:

I. Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert af landene.

II. Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de gældende bestemmelser om jagt og fredning af dyr og fugle, i det omfang dette ikke allerede er sket, indrettes i overensstemmelse med følgende principielle grundsætninger:

a. at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som

skadelige, som et minimum bør fredes i yngletiden,

b. at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fugleart må udryddes totalt, og at der derfor bør trafes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden,

c. at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d. at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

III. Nordisk Råd henstiller til regeringerne at samvirke ved fastlæggelsen af jagt- og fredningstiderne for dyr og fugle, således at der ikke i et land vedtages bestemmelser, som modvirkes i et andet land, og således at man søger at tilsikre en rimelig fordeling af det jagtmæssige udbytte.

IV. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge, om det er muligt at oprette en eller flere vidtstrakte naturparker på finsk, norsk og svensk område, hvori de store rovdyr i Norden skal være fredet.

Hara, Finland (utskottets talesman): Herr president! Frågan om enhetliga jakt- och fridlysningstider har synnerligen ofta varit före vid Nordiska rådets sessioner. Redan år 1958 godkände Nordiska rådet en rekommendation i ärendet. Då nuvarande landshövdingen i Norrbottens län, Ragnar Lassinantti, gjorde föreliggande förslag, kunde han knappast ana, huru grundligt det juridiska utskottet satt sig in i saken. Den förberedande behandlingen har resulterat i ett antal rekommendationer från juridiska utskottet, vilka rekommendationer närmare framgår av betänkan-

det. Jag hänvisar till A 106 T j. Förslaget omfattar hela fyra rekommendationsförslag, nämligen

1. etablerandet av ett nordiskt kollegium för villforskning;

2. godkännande av gemensamma principer för bestämmelser angående fridlysning;

3. fastställande av enhetliga jakt- och fridlysningstider;

4. upprättande av vidsträckta naturparker i Finland, Sverige och Norge.

Jag understöder, herr president, rekommendationens godkännande. Genom att handla sålunda kommer vi här i Norden så småningom inom området för jaktkultur och fridlysning att komma på samma nivå som det övriga Europa.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, beslöts att sätta alla fyra rekommendationsförslagen under gemensam votering.

Votering skedde medelst namnupprop i enlighet härmed samtidigt beträffande utskottets rekommendationsförslag nr I, II, III och IV.

Beträffande utskottets rekommendationsförslag punkt I antecknades:

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Geijer, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hákon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Keritu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Henry Christensen, af Heurlin, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Leirfall, Nørgaard och Tyyne Paasivuori.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Beträffande utskottets rekommendationsförslag, punkt II antecknades:

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Geijer, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Henry Christensen, af Heurlin, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Leirfall, Nørgaard och Tyyne Paasivuori.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Beträffande utskottets rekommendationsförslag, punkt III antecknades:

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Geijer, Einar

Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Henry Christensen, af Heurlin, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Leirfall, Nørgaard och Tyyne Paasivuori.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Beträffande utskottets rekommendationsförslag, punkt IV antecknades:

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Geijer, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Henry Christensen, af Heurlin,

Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Leirfall, Nørsgaard och Tyyne Paasivuori.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

7

B 5/j: regeringsförslag om gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinavians flyttfåglar

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av regeringsförslaget.

Ehrnrooth, Finland (utskottets talesman): Herr president! Juridiska utskottet hemställer enhälligt om att rådet inte vidtar några åtgärder i anledning av regeringsförslaget om insatser till skydd av flyttfåglar.

Utskottet har konstaterat, att samtliga utlåtanden som inbegärts av myndigheter och organisationer anbefaller förslaget. Såsom det motiverats i de motioner till Sveriges riksdag, som ligger till grund för regeringsförslaget, avser det endast beviljande av statsmedel för förvärv av ett c:a 60 kvadratkilometer stort område i Guadalquivirdeltat i sydvästra Spanien. Områdena i detta delta har av de sakkunniga betecknats som den mest betydelsefulla övervintringsplatsen i Europa för simfåglar och vidare från de nordiska länderna. Delar av de ifrågakvarande träskmarkerna har kunnat räddas för faunan dels genom att spanska staten ingripit, dels genom att stiftelsen The World Wildlife Fund lyckats göra markförvärv.

Det område som det svenska regeringsförslaget avser hotas av dränering och odling. Den nämnda stiftelsen, som bedriver penninginsamlingar i flera länder, men åtminstone tills vidare inte i de nordiska länderna, försöker också frambringa de medel, som behövs

för att det aktuella området skall kunna förvärvas. Det rör sig enligt vad utskottet erfarit om c:a 2,5 miljoner svenska kronor, av vilket belopp spanska staten måhända skulle svara för högst en tredjedel.

Utskottet framhåller, att det inte tvivlar på att bevarandet av deltat är av betydelse för fågellivet i Norden. Utskottet ansluter sig också till önskan att en tillräcklig del av området kan bevaras i det nuvarande tillståndet. Det är i första hand en finansiell fråga.

Utskottet har varit enhälligt om att man inte kan föreslå, att allmänna medel, skattemedel, i de nordiska länderna anslås för detta ändamål. De starkt ansträngda statsfinanserna i samtliga våra länder tillåter för närvarande inte ens att man förverkligar alla grundligt övervägda projekt som man t. o. m. enhälligt ger prioritet framför förvärvet av mark i Spanien.

De många frågor, som det svenska regeringsförslaget reser, är inte tillräckligt utredda. Det är inte orimligt att utgå från att medel för köp av området hopbringas utanför statsbudgeterna på privat väg på initiativ av den stiftelse som känner saken och har de bästa förutsättningarna att lösa problemen, så att någon oersättlig skada inte inträffar.

Herr president! Utskottet hemställer att rådet icke företar sig något i anledning av regeringsförslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

8

A 69/k: medlemsförslag om nordisk artikeltjänst

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte anmoda rådets presidium att uppmärksamgöra nyhetsbyråerna i de nordiska länderna på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjligheter till att vid sidan av den ordi-

narie nyhetsförmedlingen i ökad omfattning förmedla även icke nyhetsbetonat nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial till tidningspressen i de nordiska länderna.

Bilgrav-Nielsen, Danmark (utskottets talesman): Siden forslaget om oprettelse af et centrum for nordisk artikel-tjeneste fremkom, er der foretaget undersøgelser omkring problemet, og kulturudvalget har herefter ikke kunnet anbefale forslaget om oprettelse af et sådant centrum, men i stedet for skal jeg på udvalgets vegne anbefale, at rådet anmoder præsidiets om at tilskynde de nordiske nyhedsbureauer til på alle mulige måder ved siden af den ordinære nyhedsformidling at øge formidlingen af ikke nyhedsbetonet nordisk artikel- og baggrundsmateriale til bladene i de nordiske lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

9

A 121/k: medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning

Kulturutskottet hade föreslagit att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga möjligheterna för ett samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på olika skolstadier.

Poul Hartling, Knud Hertling, Hakon Johnsen, A. C. Normann, Dagmar Rannmark och Fridolf Thapper hade i reservation, fogad till utskottets förslag, föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Backlund, Finland (utskottets talesman): Herr president! Denna fråga baserar sig på ett medlemsförslag som har inlämnats av två finska representanter

i Nordiska rådet, alltså en anhållan om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning. Det hänvisas i medlemsförslaget till den snabba utveckling på marknadshushållningsområdet som ägt rum i de nordiska länderna och det hänvisas till att denna utveckling kräver ökade insikter i marknadsföring och över huvud om näringslivets struktur och funktioner hos medborgarna. En sund utveckling av samhället förutsätter i själva verket att så breda lager som möjligt känner till hur samhällsekonomin fungerar. Det hänvisas också till att på alla skolstadier undervisningen om näringslivets företeelser är förhållandevis blygsam. Läroplanerna innehåller inget särskilt utrymme för en ekonomisk grundskolning och inom lärarutbildningen saknas egentlig ekonomisk undervisning, varför resultatet av undervisningen måste bli högst bristfällig vad beträffar insikterna om den ekonomiska processen. Men insikter i de ekonomiska sammanhangen är av största betydelse för människor på alla plan i samhället och det är skolan, i alla former och på alla stadier, som skall lägga grunden för dessa insikter. Det är ett oeftergivligt krav vid planläggningen av en ekonomisk grundskolning på bred bas att denna är stärnt objektiva och att upplysning om t. ex. olika förekommande företagsformer såsom privat företagsamhet, kooperation och statlig företagsamhet beredes plats i undervisningsprogrammet. Det väsentliga är att individen på ett tidigt stadium får lära sig att ekonomin är något av det väsentligaste både i hans eget liv och för hela samhällets utveckling och att han själv, oberoende av vilken ställning han kommer att få i samhället, är en betydelsefull kugge i maskineriet samt att samhällets ekonomiska utveckling och dess fortsatta välbefinnande i hög grad är beroende av hans aktioner eller underlåtan. Det hänvisas senare till att då problemställningarna och behoven i ovan berörda hänseenden är likartade i alla de nordiska länderna, synes ett utvecklande av undervisningen om eko-

nomiska frågor synnerligen väl ägnat för nordiskt samarbete. Uppenbara fördelar stode att vinna genom en samnordisk planering av verksamheten.

Under utskottsbehandlingen framhölls betydelsen av att öka den ekonomiska undervisningen och det framhölls inledningsvis vilken stor betydelse man tillmäter denna sak i Finland, där man planerade senaste år som ett »Den ekonomiska fostrans år». Utskottet har som ett genomgående drag i remissmaterialet kunnat konstatera, att de för undervisningen ansvariga myndigheterna samt lärarorganisationerna i stort sett är tillfreds med den nuvarande undervisningssituationen, medan organisationer företrädande näringslivet och detta närstående kretsar är av motsatt uppfattning och yrkar på kraftiga åtgärder för en effektivare ekonomisk fostran i skolan. Ett nordiskt samarbete om det fortsatta utvecklandet av skolans undervisning i ekonomiska frågor tillstyrkes från Finlands, Norges och Sveriges sida. Där framhålles också den betydelse ökade insikter i ekonomiska ting bör tillmätas såväl ur samhällsutvecklingens synvinkel som ej minst med tanke på de nordiska ländernas nära handelsförbindelser och att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden också talar för ett ökat nordiskt samarbete på detta område. Till slut finner utskottet det naturligt att förutsättningarna för samarbete om dessa och andra med ifrågavarande undervisning sammanhängande problemställningar till en början klarlägges, lämpligen såsom det norska kirke- og undervisningsdepartementet föreslagit genom att det anordnas en konferens för skolekspertter och företrädare för näringslivet. Utskottet föreslår, att regeringarna som en första åtgärd måtte låta anordna en sådan konferens. Därför vill jag här anbefalla, att Nordiska rådet måtte godkänna det av utskottsmajoriteten omfattade uttalandet:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga möjligheterna för ett samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekono-

miska livets struktur och funktioner på olika skolstadier.

Håkon Johnsen, Norge: Det var sikkert mange gode grunner for at dette forslaget i sin tid ble fremmet her i Nordisk Råd. Motiveringen fremgår av forslaget, og den er også kommet fram i innlegget fra flertallets talsmann.

Jeg vil med en gang gjøre oppmerksom på at det er ikke slik at mindretallet i Kulturutvalget er motstandere av et samarbeid om utvidet økonomisk undervisning i skolene. Men vi som har reservert oss, har villet feste oppmerksomheten ved at begivenhetene, selv i Nordisk Råds langsomme tempo, jo har passert dette forslaget. I tiden fra dette forslaget ble fremmet den 18. juni 1966 og fram til i dag, har Nordisk Råd vedtatt en rekommendasjon av betydelig større rekkevidde, og som innebærer at også dette forslaget om samarbeid om økonomisk undervisning blir realisert. Det er en rekommendasjon som etter min oppfatning er av virkelig historisk betydning, rekommendasjonen om felles nordisk skoleordning, som vi vedtok i Helsingfors den 5. april ifjor etter lange og inngående diskusjoner. Det heter bl. a. i den rekommendasjonen:

»Nordiska rådet rekommenderer regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.»

Det foreliggende medlemsforslag er derfor etter oppfatningen til et meget stort mindretall i Kulturutvalget, overflødig og unødvendig, idet det dekkes av rekommendasjonen fra Helsingfors i fjor. Vi er av den oppfatning at viktigere enn å be om at regjeringene nå skal utrede dette detaljspørsmålet, er det at man setter kreftene inn for å virkeliggjøre det som Helsingfors-rekommendasjonen tok sikte på, nemlig å arbeide

for et »närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll», som det heter i rekommendasjonen.

Jeg håper at min gode venn hr. Bäcklund, flertallets talsmann, også er enig i at her er det hovedkreftene bør settes inn. Hr. Bäcklund og jeg var jo nok så ensomme på skansen i vår reservasjon når det gjaldt felles nordisk skoleordning, og det var jo vår reservasjon som til slutt førte til at vi kom fram til enighet om denne rekommendasjon i Helsingfors. Viktigst er det, etter vår oppfatning, nå ved hjelp av alle de eksperter og all den sakkyndighet regjeringene kan stille til forføyning, å virkeliggjøre Helsingfors-rekommendasjonen.

Nå kan man selvfølgelig si at selv om man har vedtatt denne rekommendasjonen i Helsingfors, kan man også vedta denne. — Vi har da vedtatt overflødige rekommendasjoner før, en mer eller mindre spiller ingen rolle. Men det ligger jo også i mindretallets reservasjon et behov for en viss sanering av forslag og rekommendasjoner i Nordisk Råd. Hvis man ser på listen i det hefte som lå øverst i våre saksdokumenter, vil man finne at det dreier seg om rekommendasjoner helt tilbake fra 1960 og 1961, som ligger og venter på å bli virkeliggjort, eller som vi er fullstendig klar over at det ikke kan gjøres noe med, og det kunne vel da være på tide at man sanerte en god del av papirbunken. Vedtar man mindretallets framlegg om at man ikke skal gjøre noe med dette spesielle medlemsforslag, blir problemet likevel reist i forbindelse med utredningen om felles nordisk skoleordning, og man har bidratt litt til saneringen av papirflommen og gått et lite varsel til produsentene av medlemsforslag, enten de befinner seg i sekretariatene eller parlamentene, om at ikke alle forslag bør komme helt fram til rekommendasjon i Nordisk Råd.

Rådet skal senere snakke om forurensningsproblemene. Jeg hørte en

norsk representant som i dag sa at et av de mest aktuelle forurensningsproblemene er å få sanert papirflommen i Nordisk Råd. Jeg er enig i det. Jeg er enig i at vi nå kan sanere ved bl. a. å avskrive denne sak, uten at saken i seg selv lider noe nederlag, idet den blir utredet i forbindelse med andre rekommendasjoner.

Ohlin, Sverige: Herr president! Bara några få synpunkter. Av naturliga skäl är undervisningsväsendet i alla länder relativt konservativt. Jag tror man kan säga att ett uttryck för denna konservatism är att undervisningen i ekonomi fortfarande har en relativt undanskymd plats — i varje fall är det förhållandet i Sverige och jag tror även i övriga nordiska länder — jämfört med den betydelse — härom är utskottets ledamöter tydligen eniga — som ekonomiska insikter har för medborgarna.

Reservanterna hänvisar till det förut rekommenderade — i och för sig viktiga — allmänna samarbetet, där man i viss man lägger tyngdpunkten på pedagogisk forskning och försöksverksamhet men där man spänner över hela fältet. Det förefaller mig uppenbart att det kommer att gå ganska många år innan man på den vägen kommer fram till att göra något åt uppgiften att med hjälp av nordiskt samarbete föra fram undervisningen i ekonomi till sin naturliga plats inom skolan. Önskar man alltså ge undervisningen i ekonomi en stöt framåt förefaller det mig som om man hellre borde stödja utskottsmajoritetens förslag än reservanternas.

Utskottet hänvisar till det norska kirke- og undervisningsdepartementets förslag om att anordna en konferens för skolexpert och företrädare för näringslivet. Detta är en bra tanke. Jag tycker emellertid att det vore lämpligt, att det i denna konferens också deltog företrädare för den ekonomiska vetenskapen. I de flesta fall vet skolexperterna väldigt mycket om de ämnen de har att behandla, men i fråga om ekonomi har det i flera länder varit sämre

med lärarutbildningen. Därför är det många skolexperters som uppriktigt sagt inte är så förfärligt hemma i den moderna ekonomiska vetenskapen. En bättre lärarutbildning behövs för att undervisningen skall bli någonting annat och mer än en faktisk beskrivning, t. ex. av hur många procent handeln har vuxit med och hur många procent av medborgarna i ett land som industrin sysselsätter, o. s. v. Jag tror därför att det är mycket väsentligt, att man vid en sådan här konferens får med även företrädare för den vetenskap i vilken undervisningen skall ske — om än på ett något enklare plan.

Jag ber, herr president, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Hordvik, Norge: Eg skal ikkje ta opp noen diskusjon med min norske kollega om korleis det har seg at kulturutvalet no er komen fram til ein slik utmerkt rekommandasjon som den hr. Hakon Johnsen var inne på. Eg vil berre sla fast at den er eit resultat av eit samarbeid i kulturutvalet. Når eg for min del har gått inn for fleirtalet sitt syn, er det fordi eg ser det særdeles viktig at det i alle høve vert teke *eit* skritt når det gjeld samordning av vår skoleundervisning.

Undervisning i økonomiske spørsmål skulle vera eit felt der tilhøva er såpass like i alle nordiske land at det skulle vera råd å finna fram til eit felles opplegg. Sjølv om det er slik at verdien av dei respektive kroner og mark er noko ulik, er dei økonomiske problema dei same i alle nordiske land, og dei er alltid aktuelle. Eg kan med mi beste vilje ikkje skjønna at me, om me no vedtar denne rekommandasjonen som ligg føre frå fleirtalet, på noka vis seinkar eller forstyrrar det arbeid som no er i gang, og som Nordisk kulturkommissjon har teke opp, og som eg ser fram til med forventning. Eg vil difor stø min kollega i kulturutvalet hr. Backlund, og eg vil be om at fleirtalet sitt forslag vert vedteke.

K. B. Andersen, Danmark: Hr. Ohlin omtalte skolefolk og økonomer, som om de var to grupper, der nødvendigvis måtte være i modsætning til hinanden.

Derved provokerede hr. Ohlin mig til en kort bemærkning som støtte for reservanterne, idet jeg mener bade at være skolemand og i al beskedenhed har en økonomisk uddannelse fra et af de universiteter, hr. Ohlin har virket ved — desværre før hr. Ohlins tid, hvad jeg personlig dybt beklager.

Dette er jo ikke et spørgsmål om økonomi. Det er, som det fremgik af hr. Hakon Johnsens bemærkninger før, først og fremmest et spørgsmål om en for Nordisk Råd rimelig procedure.

Vi har i fjor i kulturudvalget vedtaget rekommandationen om at arbejde for at nærme skoleordningerne i de nordiske lande til hinanden, og dette arbejde er igang, og så må det være rigtigt, som fremhævet af reservanterne, at man ikke pludselig river et delområde ud og peger på det på et tidspunkt, hvor man endnu ikke har set, om det bliver varetaget på rimelig måde af de organer, der er med til at søge at realisere vedtagelsen fra i fjore. Derfor vil det, som forslagsstillerne vil opnå, kunne opnås lige fuldt, om man stemmer for reservationen. Men det at stemme for reservationen vil på god måde bidrage til sanering af Nordisk Råds arbejdsprocedure.

Statsråd Bondevik, Norge: Så vidt eg skjönar, er det ikkje nokon særleg stor skilnad mellom det syn som fleirtalet har gjeve uttrykk for, og det som mindretalet hevdar. Eg ser det på den måten at det vel er meir spørsmål om koordinering og tempo. Dersom det er rett at det som vart vedteke i Helsingfors vil femne om heile feltet når det gjeld skoleordninga, skulle det ikkje vere naudsynt å ta ut eit enkelt fag av dei mange og prøve å setje det i ei særstilling.

Skolefolk er klare over at det er press frå mange kantar både når det gjeld timetal, fagkrins og anna innan skole-

sektoren; alle synes at dei gjerne vil ha meir enn dei har fått, og det kjem stadig krav om nye fag. Det er klart at det er ein viss føre i dette, dersom ein ikkje prøver å sjå alt i samanheng og samtidig. Eg skulle derfor tru at det er mykje i den reservasjonen som er komen til uttrykk her, og som m. a. hr. Hakon Johnsen tala for.

Eg har alltid sett det som ein viss fare når Nordisk Råd t. d. på undervisningssektoren kjem med rekommendasjonar om det eine og det andre som i og for seg er verdfullt, men som er plukka ut utan at ein har sett det i den store samanheng, og her har eg inntrykk av at det nett er dette ein er i ferd med å gjere. Ein køyrer opp dette som eit viktig fag — og det er ingen tvil om at det *det* er — som har sin plass i skoleverket i Norden. Men er det rett å ta opp dette på det noverande tidspunkt når ein har Helsingfors-vedtaket å gå ut ifrå? Eg forstår det slik at det skal femna om heile skoleverket og om alle fag.

Berte Rognerud, Norge: Jeg kan være enig med statsråd Bondevik i at det kanskje ikke er noen stor forskjell mellom flertallet og mindretallet i denne sak. Men dersom det er slik som hr. Hakon Johnsen sa i sitt innlegg, at Helsingfors-vedtaket om skoleordningen omfatter hele undervisningsfeltet, da har jeg lyst til å minne hr. Hakon Johnsen om at han som medlem av styret i Nordisk kulturfond har vært med på å bevilge penger til f. eks. matematikkundervisningen. Og hvis det er slik at vedtaket i Helsingfors omfatter hele feltet, hadde det ikke vært nødvendig å skille ut matematikkundervisningen heller.

For øvrig nevnte hr. Hakon Johnsen at han og hr. Backlund hadde reservert seg og hadde stått alene, og at det var deres reservasjon som hadde ført til at vi fikk vedtaket i Helsingfors. Hvis hr. Hakon Johnsen synes at han har fått medhold i sitt medlemsforslag ved det vedtaket som ble truffet i Helsing-

fors, synes jeg han er ganske nøysom, for det opprinnelige medlemsforslaget, som hr. Hakon Johnsen var en av forslagsstillerne til, tok sikte på en felles nordisk skoleordning, og det som ble vedtatt i Helsingfors, tar sikte på å sett ytterligere nærmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll. Det er jo en viss forskjell fra det opprinnelige medlemsforslaget som hr. Hakon Johnsen var med på å fremme.

Jeg vil støtte flertallets forslag her.

Ohlin, Sverige: Herr president! Det var någon talare som tog upp frågan om Nordiska rådets arbetsformer. Just här, herr president, har vi ett exempel på det klassiska felet: man riskerar att begrava en i och för sig nyttig men begränsad sak genom att hänvisa till att frågan täcks av en stor, omfattande utredning som kommer att halla på i många år och där denna begränsade sak inte har någon framträdande plats. Skall de stora utredningarna på detta sätt bli hinder i vägen för insatser som alla tycks vara eniga om bör göras, i detta fall att under nordiskt samarbete ge den ekonomiska undervisningen en mer framträdande plats? Det tycker jag inte. Vi bör tvärtom förbehålla oss rätten att även när det pågår sådana här stora svepande utredningar göra insatser på speciella punkter.

Sedan vill jag säga till K. B. Andersen att jag inte påstått, att det föreligger någon motsättning mellan skolexpert och ekonomer. Det är självklart att det vid en sådan här konferens skall finnas både skolexpert och företrädare för näringslivet, men det ligger häri ingen garanti för att man får med ett tillräckligt antal personer med djupgående kunskaper i ekonomi. Men efter K. B. Andersens anförande anser jag att det finns goda förhoppningar om att han kommer att delta i den föreslagna konferensen, och eftersom han är expert i bägge bemärkningarna, hälsar jag det med stor tillfredsställelse

Håkon Johnsen, Norge: Til fru Berte Rognerud skal jeg bare fa lov å bemerke at hun har helt rett nar hun meddeler Rådet at jeg i styret for Nordisk kulturfond har stemt for bevilgning til undersøkelser og arbeid nar det gjelder en felles nordisk matematikkundervisning. Årsaken til det er at spørsmålet om en felles nordisk matematikkundervisning ble reist lenge før dette forslaget om undervisning i økonomi, og også lenge før forslaget om felles nordisk skoleordning kom. I styret i kulturfondet stod vi i den situasjon at det her var spørsmål om å fortsette et utredningsarbeid som var i gang, eller å stoppe det. Og jeg mener det var meget fornuftig av styret i kulturfondet å gi såpass bevilgning at man kunne fortsette med dette utredningsarbeidet inntil regjeringene ble enige om at de kunne overta det på statsbudsjettene.

Når det gjelder motsetningen mellom det som ble vedtatt som rekommendasjon i Helsingfors og det som det opprinnelige medlemsforslaget gikk ut på, som jeg var med på å stille her i Rådet, vil jeg gjerne si at jeg er ikke så prestisjereden at jeg mener at hvert eneste ord i et medlemsforslag som jeg har vært med på å stille, skal bli vedtatt i Rådet. Jeg er fullstendig klar over at et medlemsforslag har en lang vei å gå før det kommer frem til avgjørelse i Rådet, og jeg for min del må si at jeg er meget fornøyd med resultatet av mitt medlemsforslag, nemlig det som ble vedtatt i Helsingfors. Det er et meget godt resultat av den aksjonen som ble reist for en felles nordisk skoleordning, og det er jeg fornøyd med.

Backlund, Finland: Herr president! Det är faktiskt förvanande att här reses ett sådant motstånd mot utskottsmajoritetens resolution när man från reservanternas sida i alla fall framhåller, sasom faktiskt är fallet, att vi i sak är eniga i utskottet. Alla var eniga om att det var nödvändigt att saken ägnas ökad uppmärksamhet i skolan. Varför skall man då gå så hårt

emot denna hovsamma resolution. Herr Hakon Johnsen framhåller att vi har likartade skolordningar och att denna sak kan inlemmas i de gemensamma nordiska strävandena på skolans område. Jag förstar inte varför man inte särskilt kan poängtera denna fråga som man anser vara av särskilt stor vikt därför att den varit försummad i den tidigare undervisningen i skolorna, åtminstone i flera nordiska länder. Jag vill också ansluta mig till den synpunkt, som herr Ohlin framförde beträffande alla remissinstanser som behandlat denna fråga och givit sina utlåtanden, om denna viktiga sak efter allt ståhej i Nordiska rådet skulle avfärdas med ett »jaså». Jag vill därför ännu en gång vädja till de närvarande att sluta upp kring utskottsmajoritetens förslag till rekommendation.

K. B. Andersen, Danmark: Hr. Ohlin sagde, at vi her havde et eksempel på, at man var ved at begrave en vigtig delopgave i en stor udredning. Men det er jo ikke det, det drejer sig om. Hvis det var det, det drejede sig om, ville jeg være enig med hr. Ohlin. Hvis der forsla en udredning, som enten dækkede eller ikke dækkede dette, kunne vi måske ikke afvise med henvisning til en sådan udredning. Men der foreligger en rekommendation, som dækker feltet, og som er så ny, at vi endnu ikke kan se, hvad der vil ske med dette felt, men som givet dækker dette felt. Og så er det ikke rimeligt ganske kort efter -- ikke en gang 1 år efter at vi har henstillet til skolefolk at tage hele feltet, at tage også dette felt op -- at komme med dette delfelt. Man kunne med næsten samme ret komme med samtlige skolens andre fag. Derfor vil jeg stadig støtte reservationen.

Björkman, Sverige: Herr president! Jag haller med herr K. B. Andersen om att man skulle kunna använda samma argumentering och motivering på en lång rad områden. Men vad som ligger bak-

om medlemsförslaget och utskottsmajoritetens mening liksom reservationen är att vi ansett, att just undervisningen i ekonomi har varit tillbakasatt. Det är därför vi på detta sätt har velat understrika att man bör ta särskild hänsyn till detta ämne. Jag kan inte riktigt förstå varför man i detta fall hänvisar till försöken att astadkomma ett närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll och till att Nordiska kulturkommissionen har tagit upp frågan om det praktiska arbetet med genomförandet av sagda rekommendation. Enda sättet att markera att undervisningen i ekonomi bör ägnas större uppmärksamhet är att rösta för utskottsmajoritetens förslag. Då säger man ifrån vad man vill. Går man på reservationen har man inte sagt någonting.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande det i utskottsberäkningen framställda förslaget till rekommendation.

För rekommendationen röstade:

Bäcklund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Cassel, Ehrnrooth, Hara, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Ólafur Jóhannesson, Magnús Kjartansson, Laaksonen, Tyyne Leivo-Larsson, Matthías Á. Mathiesen, Møller Warmedal, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Rihtniemi, Berte Røgnrud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Stray och Sukselainen.

Mot rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Bilgrav-Nielsen, Bratteli, Bundvad, Henry Christensen, Ragner Christiansen, Damsgaard, Sigrud Ekendahl, Geijer, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hækkerup, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Korvald, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Nørsgaard, Dagmar Ranmark, Salve Sal-

vesen, Samuelsberg, Skoglund, Skytte, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Nils Eriksen, af Heurlin, Horn, Krag, Aksel Larsen och Leirfall.

Det av utskottet framställda förslaget till rekommendation förkastades sålunda med 33 mot 30 röster.

Rådet beslöt att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

10

A 142/k: medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ställa till förfogande särskilda stipendiemedel samt vidtaga övriga erforderliga åtgärder för att möjliggöra för isländska ungdomar att erhålla specialiserad yrkesutbildning vid dessa länders yrkesutbildningsanstalter.

K. B. Andersen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident. Da nu den foregående skolesag tog så megen tid, og jeg tror, der er megen enighed om den sag, jeg her forelægger, skal jeg ganske kort sige, hvad det drejer sig om.

Det er et ønske om at hjælpe de unge fra Island, som søger en sa specialiseret og faglig videreuddannelse, at de har vanskeligt ved at få imødekommet deres uddannelsesbehov i Island, f. eks. fordi antallet af studerende inden for det pagældende speciale er så ringe, at uddannelse af den art ikke findes i Island.

Som alle ved, har der allerede i årevis været mange af den slags unge fra Island i de andre nordiske lande, og der er da heller ikke nogen formelle

hindringar för, att unga från Island kan ta del i en sådan utbildning i andra nordiska länder. Men det är några rent faktiska hinder, dels i form av svårigheter, när man vill söka in på institutioner, hvor det är mangling på plats, dels är det ekonomiska hinder.

Det är på denna bakgrund, man må se denna rekommendation, der dels henstiller, at der gives øgede stipendiemidler, dels peger på de rent faktiske hinder, der i øvrigt kan være for, at disse unge fra Island kan få anledning til at få speciel faguddannelse ved andre nordiske landes institutioner.

Jeg skal anbefale udvalgets rekommendation.

Lars Larsson, Sverige: Herr president! Av naturliga skäl har utskottet icke konkretiserat de metoder man tänker sig för genomförandet av medlemsförslaget. Mot ett vidgat nordiskt samarbete, som möjliggör för isländsk ungdom att erhålla specialiserad yrkesutbildning i övriga nordiska länder, har jag ingen invändning. En sådan utveckling är bara att hälsa med tillfredsställelse. Däremot finns i utskottsutlåtandet och rekommendationen uttalanden beträffande studiefinansieringsfrågan, som givit mig motiv att ta till orda.

Det antyds att den form av särskilt ekonomiskt stöd som nu ges isländska ungdomar som studerar vid nordiska folkhögskolor skulle kunna utbyggas till att omfatta även den specialiserade yrkesutbildningen. Samtidigt görs uttalanden som kan tolkas i annan riktning. Då ingen av de centrala myndigheterna för studiehjälp eller stipendiegivning har hörts vid remissbehandlingen av frågan, försätter jag att de fortsatta övervägandena i detta avseende utformas så, att det slutgiltiga ställningstagandet icke strider mot undervisningsministrarnas överenskommelser i dessa frågor i Oslo 1959 eller de riktlinjer för stipendiegivning m. m. som är under utarbetande inom Europarådet.

Jag ber att få tillstyrka rekommendationen.

Sedan diskussionen avslutats, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christensen, Damsgaard, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Hara, Holmberg, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias Á. Mathiesen, Mellqvist, Møller Warmedal, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Røise-land, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Franvarande var:

Bilgrav-Nielsen, Bundvad, Ehrnrooth, Niels Eriksen, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, af Heurlin, Honkonen, Horn, Hækkerup, Hakon Johnsen, Krag, Aksel Larsen, Leirfall, Gerda Møller, Nørgaard, Grethe Philip, Rihtniemi, Skoglund och Skytte.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

11

A 157/k: medlemsförslag om samarbete angående yrkesläroutbildning

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett permanent samarbetsorgan för att samordna den nordiska yrkesläroutbildningen enligt de riktlinjer, som framlagts i Nordiska

kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport.

Berte Rognerud, Norge (utskottets talesman): Jeg skal forsøke å være ganske kort, men jeg finner å måtte si noen få ord.

Spørsmålet om å få i stand en bedre samordning av lærerutdannelsen i de nordiske land har lenge vært viet stor oppmerksomhet. Utviklingen har vist at det må stilles stadig større krav til yrkesutdanning, noe som da selvsagt også gjelder lærernes utdanning.

Det er mange forhold som her spiller inn, ikke minst den sterke integrering mellom de forskjellige skoleformer, heving av yrkesskoleutdannelsens nivå, og bedre grunnutdanning og høyere alder hos elevene. Alt dette må da føre til at også lærerne må sitte inne med økede kunnskaper, og utdannelsen må legges opp slik at den gir lærerne muligheter for å kunne møte den krevende oppgave de står overfor i denne viktige del av vår skolesektor.

Jeg skal ikke gå i detalj når det gjelder opprinnelsen til den sak vi her behandler. Men allerede i 1957 ble det i Nordisk Råd vedtatt en rekommandasjon til regjeringene om utdanning av teknisk personell. Kulturkommissjonen nedsatte i 1963 en ekspertkomite for bl. a. å utrede muligheten for nordisk samarbeid om utdanning av faglærere ved yrkesskolene. Denne komite avgav sin endelige innstilling i 1966, som inneholder opplysninger om og sammenligninger mellom yrkeslærarutdannelsen i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Det fremgår av denne innstilling at utdannelsen i de forskjellige land er forholdsvis lik, at målsettingen er den samme og at problemene stort sett også er like. Man forsøker å gi de vordende lærere gode almenkunnskaper så vel som solide faglige kunnskaper, samtidig med at tidligere utdannede lærere gis muligheter for supplering og videreutdanning.

Nå forekommer det riktignok en viss

forskjell i yrkeslærarutdannelsen, vesentlig beroende på at danskene bygger sin yrkesutdanning mer på lærlingevirksomhet i bedrifter kombinert med kursvirksomhet, mens Finland, Norge og Sverige legger sterkest vekt på den skolemessige utdanning. Men etter nevnte komites oppfatning er dette ingen hindring for et nært nordisk samarbeid på lærerutdanningens område.

Ellers er det jo allerede etablert en rekke konkrete samarbeidsformer som nordiske yrkeslærerkurser, samarbeid mellom lærerinstitusjonene, yrkespedagogisk utviklings- og forskningsarbeid, stipendordning og en omfattende informasjonsvirksomhet om lærerutdanningsspørsmål. Men for å få gjennomført det planlagte samarbeid, foreslar ekspertkomiteen at det opprettes et permanent samarbeidsorgan med representanter for de myndigheter som har ansvaret for yrkeslærarutdannelsen.

Det islandske behov på dette område har komiteen ikke hatt anledning til å bedømme, men det må være ganske klart at også Island har interesse av et slikt nært samarbeid. Jeg tror som komiteen at man bør kunne få i stand en ordning som gjør det mulig for islandske yrkeslærere å få utdanning og videreutdanning innenfor rammen av det planlagte samarbeid.

Vi behandlet nettopp i forrige sak det som berører fagutdanning for ungdom fra Island i de øvrige nordiske land, og jeg viser til det saksordføreren der sa.

Kulturutvalget har behandlet det medlemsforslag som ble fremsatt i juni i fjor og som tar utgangspunkt i de utredninger som tidligere har vært foretatt, men som ennå ikke har ført til noe konkret resultat. Kulturutvalget støtter medlemsforslaget og viser i den forbindelse bl. a. til at den tekniske utvikling stiller økede krav til yrkesutdanning og medfører også større behov for omskolering og etterutdanning av lærerkreftene ved de forskjellige

undervisningsanstalter. Utvalget peker også på at et nordisk land alene ikke alltid kan være i stand til å løse problemene vedrørende yrkeslærerutdannelsen på en fullt ut tilfredsstillende måte, hvorfor vi mener at spørsmålet om en samordnet yrkesutdannelse må anses å være av vesentlig betydning. Utvalget peker også på at omkostningene ved et slikt permanent samarbeidsorgan burde kunne bli heller små, og at utgiftene i alle fall ganske snart ville kunne kompenseres av fordelene, bl. a. ved å eliminere dobbeltarbeid på forskjellige områder innen den nordiske yrkesutdannelsen.

Forslaget har fått stor tilslutning fra nær sagt alle hold. Jeg skulle kanskje nevne at det norske kirke- og undervisningsdepartement i sin uttalelse av 16. januar i år er noe tilbakeholdende, idet det istedenfor et nytt særskilt utvalg eller sekretariat går inn for en utbygging av det direkte samarbeid mellom den sentrale yrkesskoleadministrasjon i de forskjellige land og av den direkte kontakt mellom lærerutdanningsinstitusjonene i de nordiske land.

Jeg tror imidlertid ikke det hersker stor uenighet om spørsmålet, og jeg må si for min egen del at jeg også mener vi må være varsomme med å opprette nye permanente samarbeidsorganer hvis det ikke også samtidig innebærer en bedre koordinering.

Men i dette tilfelle må det være en forutsetning at det skjer en slik koordinering og forenkling, og ut fra denne forutsetning tillater jeg meg å anbefale den foreliggende rekommendasjon.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skeddde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ebrnrooth, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, Hohnberg,

Honkonen, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthías A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Røgnerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wi-berg, Sirén, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Franvarande var:

Bilgrav-Nielsen, Niels Eriksen, Geijer, af Heurlin, Hordvik, Horn, Hækkerup, Krag, Aksel Larsen, Leirfall, Ohlin, Skoglund och Skytte.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

12

A 164/s: medlemsförslag om samarbete rörande föreningsfrågorna

Socialpolitiska utskottet hade anmält, att utskottet efter sessionen skulle återupptaga sakbehandlingen på grundval av det i saken föreliggande materialet samt de vid debatten i rådet framkomna synpunkterna.

Korvald, Norge (utskottets talesman): Miljöspörsmålen i videste förstånd blir av större och större betydning för menneskenes trivsel og for helsetilstanden. Samtidig som teknikken og den økonomiske utvikling gir stadig flere mennesker mulighet for a bedre sin levestandard, fører fremskrittene med seg faremomenter på mange områder. Disse er av både fysisk og psykisk art.

Nordisk Rad diskuterer her i dag et av de viktigste områder for menneskelig sunnhet og trivsel i fremtiden, nem-

lig forurensningene som et av de sentrale samfunnsproblemer som krever omfattende tiltak. Utviklingen i de senere 10-år mot en stadig større konsentrasjon av befolkningen i byer og tettbebyggelser, og den enormt raske ekspansjon innen industri og samferdsel, særlig i våre nordiske land, har medført at naturen i stadig økende grad forurenses.

Den økonomiske utvikling fører til at forurensningene også brer seg til fri-luftsområdene. Den tekniske utvikling innen landbruket gjør at naturen forgiftes og forbrukes. For å bevare de goder vi har, samtidig som industrialiseringsprosessen skrider frem, må effektive tiltak iverksettes for å motvirke forurensningene av våre omgivelser. Sammen med de problemer forurensningen av de bestående naturherligheter reiser, må vi også ta med i bildet forbruket av disse verdier, som i vårt århundre har nådd store høyder. Det hevdes at på noen 10-år har mer matjord blitt sløst bort enn under hele den tidligere tid av menneskehetens historie. Under den siste mannsalder har en sjuendedel av jordens overflate på grunn av menneskelige inngrep blitt forvandlet til ørken og stepper. I tillegg kommer så de voksende byer med sine krav til boplass, veier, gater og flyplasser, og det er ofte den beste jorden som tas i bruk til dette. Dertil kommer rovdriften av skogene. Bare en attendel av jordoverflaten er i dag dekket av virkelig produktiv skog. Det er kjent hvilken innvirkning jord og skog har på klima og luft, i god betydning.

Hensyn må tas til den totale forurensningssituasjon. Et viktig moment i vurderingen og kanskje den største vanskelighet når det gjelder beregning av eventuelle skadevirkninger, er at tidsavstanden mellom årsak og virkning kan være meget lang. Vi er faktisk her i kappløp med tiden. Luftforurensningsproblemet er oppstått vesentlig som følge av den stadig økende urbanisering og det stigende energiforbruk. Disse forurensninger av luften

medfører skader på mennesker, dyr, trær, planter og materiell, og er på lang sikt en alvorlig trusel mot folkehelsen.

Som eksempel kan nevnes at obduksjoner har vist at lunger fra mennesker som bor på landet, fremdeles viser en frisk rød farge, mens storbymenneskers lunger kan tone fra grått til kullsort. En rapport fra New York nevner at kullosforgiftningene har nådd en slik styrke at det innebærer fare for menneskenes hjernefunksjoner.

Når det gjelder vannforskningen er det allerede etablert et samarbeid mellom de nordiske land. Også vannforurensningene må ses som en følge av urbaniseringen og den økende industrialisering. Forurensningene av vannet skyldes i første rekke utslipp fra industrien, kloakkavløp fra bebyggelse og utslipp av olje fra skip. Disse forurensninger innvirker på vannets biologiske kretsløp og skaper endrede forhold eller tilfører vannet smittestoffer som kan få store skadevirkninger.

I forbindelse med forurensningene av vannet må også nevnes den fiskeribiologiske side. Fiskebestanden antas å bli ødelagt foruten av forurensninger også ved reguleringer av vassdrag med endringer av vannstanden, ved fløting, ved bygging av demninger for kraftverk osv. I våre dalfører her i Norge har vi lagt merke til at der vannet blir borte og kloakkutslippet øker, får vi en veldig fordunstningsplage ved siden av smittestoffene i vassdragene for øvrig.

Forurensningene av vannet har også et internasjonalt aspekt ved at landegrensene ofte følger vann eller vassdrag. I en svensk utredning om miljøvareforskningen behandles spesielt problemene i Öresund, som mottar avløp fra en samlet befolkning på nærmere 2 mill. mennesker. I samme utredning nevnes også at det i Iddefjorden er et stort forurensningsproblem. Vi må regne med at vi får det samme også i våre vassdrag for øvrig. Måletingen for forskningen og tiltak på dette område må være å sikre tilgang av vann til dekning av menneskenes be-

hov og motvirke ödeleggelse av livet i sjö og vann.

När man i de senere år har snakket om forurensninger av jorden eller naturen generelt, er det som oftest biocidene man har hatt i tankene. Menneskene har i sitt strev for a bruke jorden, tilgodesett de vekster som kan kalles malnyttige, mens andre vekster har vært betraktet som unyttige eller skadelige.

Et ledd i kulturen er bekjempelse av insekter og snyltere som har spesialisert seg på de såkalte kulturvekster. På den maten er vi blitt innviklet i en kjemisk storkrig i naturen, hvis biologiske følger for naturen og oss selv er et stort utforsket område. Det er sagt at giftsprøyten er blitt det viktigste jordbruksredskap i moderne tid. Det er ikke bare det at vi sentimentalt taler om »den tause varen», fordi fuglene er blitt borte, men giftene følger med produktene og vannet, og ytterst i den store naturens næringskjede står mennesket. Det skal ikke stor fantasi til for a forestille seg hva en slik utvikling kan føre til for det menneskelige vev. Forskere har funnet ut at giftstoffer som ved sprøyting slippes løs i naturen, blir overtatt av naturens eget laboratorium som så bygger molekyler med mangedobbelte gifteffekt.

Den interesse for problemene som i den senere tid er lagt for dagen blant annet i presse og kringkasting, synes a tyde på at almenheten har fått øyene opp for de risikomomenter som forurensningene av naturen medfører. Dermed vil jeg ikke ha sagt at folk har lært seg til a være forsiktige. Det ser vi for våre øyne både etter landeveiene og i vare store friluftsområder. Vi må likevel medgi at visse tiltak allerede er gjort for a søke a motvirke disse skadevirkningene, men vi er bare i den speide begynnelse av vare mottiltak.

Det kreves en intensivering av forskningen omkring disse problemer. Den forskning som kreves, er meget omfattende og den er kostbar, slik at de enkelte land vanskelig kan tenkes a

makte den på egen hånd. Et samarbeid mellom landene bør derfor komme i stand, slik at vare samlede vitenskapelige ressurser kan utnyttes på dette viktige område. Det synes naturlig i første omgang a starte et slikt samarbeid mellom de nordiske land. Selv med et internasjonalt samarbeid vil utgiftene til forskningen bli store, men de må likevel ses som ubetydelige tatt i betraktning de skadevirkninger vi i motsatt fall vil få, og som menneskene vil bli påført.

Et av malene for et nordisk samarbeid også på dette område, må være at man kan opp tre felles i internasjonale sammenheng. Opphavet til forurensningene finnes ofte langt utenfor vare egne grenser, og det kreves i slike tilfelle en behandling i internasjonale regi. Skal det lykkes a få i stand en bedring i ett land, er det ofte påkrevet at motsvarende tiltak gjøres i andre land. Jeg har allerede nevnt eksempler på det.

De felles vassdrag i Norden gjør det eksempelvis nødvendig med et nordisk samarbeid når det gjelder vannforurensningene. Nå er jeg klar over at det fins også ulikheter som kan være til hinder for en altfor langsiktig og enhetlig malsetting. De radende naturforhold i de enkelte land viser ulike drag, og dette vil innvirke både på utgangsstillingen og behandlingsmaten. Likevel er det vel sikkert at det er mange områder hvor vi kan samarbeide, og vi kan dra nytte av hverandres erfaring og forskning.

Den fremgangsmate man skal benytte i et eventuelt nordisk samarbeid, burde skisseres i denne debatt. Det foreliggende medlemsforslag presiserer at man får en samlet oversikt over de regler som foreligger i Norden. Det eksisterer som kjent en lang rekke utvalg og institusjoner som arbeider med disse spørsmål. Men det synes påkrevet a få en samlet fremstilling av dem, og at de koordineres så langt det lar seg gjøre. Det norske helsedirektorat har antydning nødvendigheten av at det land

som blir bedt om å koordinere saksbehandlingen, oppretter et midlertidig sekretariat for å få saken fremmet og løst i løpet av et rimelig tidsrom. Jeg lar denne henstilling — om jeg skal kalle den det — stå for sitt eget verd. Det bør iallfall overveies.

Ved en gjennomgåelse av de uttalelser som foreligger angående et nordisk samarbeid i forurensningsspørsmalene, kan man registrere en praktisk talt enstemmighet fra alle dem som har utfalt seg om denne saken. Tiden skulle derfor etter dette være kommet til at man kunne få organisert et samarbeid i nordisk regi på dette område.

Statsrådet **Holmqvist**, Sverige: Herr president! Det finns en mineralvattenfabrik i Sverige som ännu för några år sedan reklamerade med att det vatten den bjöd ut var radioaktivt. Förmodligen uppfattades ordet radioaktivt av allmänheten som något positivt -- radio var för några årtionden sedan ett nytt ord, ett uttryck för en förnäm tekniks landvinning, och något som var radioaktivt var följaktligen också för gemene man något bra. Efter Hiroshima och sedan det blev känt att atomsprängningar inte endast hade en förödande verkan lokalt utan också gav upphov till en radioaktiv utfällning i atmosfären och att farliga substanser föll ned över stora områden kom människor världen över för första gången att uppleva de tekniska framstegens efterverkningar som något verkligt hotfullt och skrämmande.

Det är inte så lätt att sälja radioaktivt vatten numera, och fabriken har ändrat etiketten.

Utän tvivel är det diskussionen kring nedfallet av radioaktivt stoff som drivit fram den alltmer vakna och kritiska inställning till kemiska preparat, tillsatsmedel och bekämpningsmedel som på de senaste åren kommit till uttryck på olika håll i världen och inte minst här i Norden.

Aktuella fall inom medicinen har

också riktat vår uppmärksamhet på de negativa biverkningar som nya undergörande medel kan ha i sitt följe.

I Sverige har vi under de senaste åren haft en intensiv miljövårdsdebatt i vilken särskilt kvicksilver, bly och svavel uppmärksamrats som föroreningsämnen. En riklig användning av kvicksilver i bekämpningsmedel inom jordbruket och i cellulosaindustrin har slagit tillbaka i allvarliga förgiftningar i naturen. Både fågel och fisk har bokstavigt talat drabbats av förgiftning och vi uppfattar nu den pagaende nedsmutsningsprocessen som ett allvarligt hot mot folkhälsan.

Undersökningar som utförts har visat att hönsägg, fasaner och insjöfisk i vissa fall haft högre halter av kvicksilver än som är normalt. Några sjöar har visat så höga värden att myndigheterna förbjudit saluförande av fisk från dessa. Även vid kusten har fisket på ett par platser inställt. Utsädesbetningen har begränsats, vissa preparat har förbjudits, o. s. v.

Är den svenska miljön smutsigare än andra miljöer? Förmodligen inte, men vi har kanske av vissa skäl i Sverige haft anledning att rikta mikroskopets lins mot de olika ämnen som förekommer i vårt kosthåll och i vår omgivning. Vi hade en kommitté som arbetade med naturvårdsfrågorna, hur vi skulle kunna fa en social naturvård o. s. v. Tack vare den riktades uppmärksamheten på dessa problem, och kommittén tog initiativ till från början rätt betydande statsanslag för en fortsatt forskning kring dessa frågor. Efter hand som undersökningarna slutförts, ja, ofta redan på ett preliminärt stadium har resultaten publicerats. Massmedia har nästan tävlat med varandra om att på ett dramatiskt sätt redogöra för resultaten och diskutera åtgärder. Forskarna har inte bara varit starkt engagerade i frågan, de har också i flera fall haft mycket divergerande uppfattningar om vad som kan anses vara tolerabla gränser och vad som bör åtgöras för en bättre tingens ordning.

Den stora allmänheten har visat sig ytterst lyhörd och reagerat mycket snabbt inte minst i sitt konsumtionsval. Bristande hygien och smutsighet i äldre bemarkelse kunde man inte diskutera offentligt. »Har ni loppor och löss i ert hus?» — den frågan kunde man rimligtvis inte ställa till grannen. Vi får hoppas att den nya tidens hygienproblem kan tas upp till en mera öppen och förtrolig debatt.

Jag uttalar denna förhoppning därför att svenska forskare gjort den nedslående erfarenheten att vissa länder inte velat lämna ut data om konstaterade bekämpningsmedelsrester i livsmedel eller andra föreningar.

Jag kan väl första dessa betänkligheter ur vissa synpunkter. Vad som inträffat i Sverige till följd av den öppenhet som förekommit kring dessa problem kan onekligen inge vissa betänkligheter.

Vi fick svårigheter med vår äggexport därför att det konstaterats en starkt förhöjd kvicksilverhalt i ägg hos ett par enstaka jordbrukare. Att storproducenterna som framställer exportäggen hade rena ägg, det fick man lägga ner stor möda på att förklara. Under en tid vågade ingen köpa svenska fasaner — villhandeln höll på att ga omstyr — och det gick endast att sälja importerad fagel. Det påstås att de skanska storjägarerna kom på idén att skicka fasanerna till Danmark och att det sedan gick att på nytt sälja dem till Sverige. På sistone har det uppgivits — jag har inte kontrollerat saken — att danska fiskare går in på de vatten som på grund av konstaterad kvicksilverförekomst i fisken är svartlistade på den svenska sidan i Öresund och att deras fangster genom att landas i Danmark kan återföras till Sverige.

Oavsett om detta inträffat eller ej är det ju uppenbart en brist att vi inte i dag har en nordisk samordning i kampen mot föreningar och miljöförstöring.

Jag har med avsikt stannat inför några konkreta exempel, och de kan också

fa illustrera behovet av en fortsatt och samordnad insats på miljövardens område. Vad vi först behöver samverka om är forskningen, på den punkten instämmer jag med utskottets värderade ordförande. Vi vet ännu för litet om verkningarna av de ämnen som här är aktuella, exempelvis kvicksilver, bly och svavel, som vi ju räknar som gifter om de förekommer i större mängd i luften vi andas, vattnet vi dricker eller födan vi förtär.

Den försiktige säger kanske: lat oss inte ha för bratt! Det kan pekas på att utfällningen av dessa ämnen inte har vallat några allvarliga skador hittills. Ingen har dött av att äta fisk, brukar det sägas i Sverige. Här är det naturligtvis inte heller fråga om att handla i hysteri, men inte minst remissbehandlingen av denna motion visar hur enhällig opinionen är för att vi skall fa en renare och sundare miljö.

Vi har ju ofta anledning att konstatera, att vi blivit allt mer beroende av varandra till följd av den tekniska och kommersiella utvecklingen i världen. Det finns väl alltjämt en del som är specifikt i de nordiska länderna, sasom utskottets ordförande yttrade, men allt mer och mer samordnas vi dock i den globala utvecklingen på olika områden.

Föreningensfrågorna i vidsträckt bemarkelse kan inte lösas inom kommungränsen, inte inom länsgränsen och inte ens inom nationsgränsen eller inom Nordens ram. De är internationella problem. Att ta upp dessa frågor i Nordiska rådet är därför ett steg på vägen för att ta upp dem i ett ännu större internationellt sammanhang.

Det har ju visats att exempelvis svavelföreningar kan transporteras med luften mycket långa avstånd och från land till land. Det som är ett luftvårdsproblem i ett land kan faktiskt också bli ett vattenvårds- och markvårdsproblem i ett annat land. Jag tänker på de undersökningar som visar att den svaveldioxid, som släpps ut ur skorstenarna i Ruhrområdet, kan transporteras hit upp och regna ner som svavelsyra

över sjöar eller landområden här i Norden.

I detta sammanhang bör vi uppmärksamma att föroreningarna i marken, vattnet och luften hör ihop på ett sätt som gör det nödvändigt att de angrips enhetligt.

Jag nämnde sambandet mellan luft- och vattenföroreningarna. Det finns flera exempel. Gifter som tillförs marken kan föras över till både grundvattnet och ytvattnet. Jag är därför säker på att om man ser dessa föroreningar som ett enhetligt problem har man de största förutsättningarna att förhindra dem eller minska deras omfattning. I Sverige har vi också tagit konsekvenserna av ett sådant betraktelsesätt. I fjol förde vi samman våra vattenvarvsmyndigheter, vår naturvårdsnämnd, vår luftvårdsnämnd och vår friluftsnämnd till en myndighet, nämligen statens naturvårdsverk. Vi inrättade samtidigt särskilda sektioner för naturvard vid länsstyrelserna, som just genom denna sammanläggning kommer att bli verkligt slagkraftiga regionala organ för dessa uppgifter.

Om någon vecka föreläggs den svenska riksdagen en proposition angående samordning även av forskning inom hela naturvårdsområdet.

Om vi inte skall göra alltför många misstag — att helt undgå misstag är omöjligt när man verkar som pionjär inom ett område — måste de politiska och administrativa beslut som krävs för att vi skall komma till rätta med naturvårdsproblemen baseras på gedigna forskningsresultat. Flertalet av forskningsproblemen är säkerligen gemensamma för olika länder. Jag vill emellertid framhålla att forskningsresurserna är begränsade i fråga om både pengar och duktiga forskare. Det är därför viktigt att vi utnyttjar dem på ett effektivt sätt, så att vi fortast möjligt får klarhet i de problem om vilka vi ännu vet alltför litet. Forskarna måste också få veta vilka resultat som redan har uppnåtts — därför är offentlighetsprincipen så viktig — och vilka projekt som är på

gång, så att dubbelarbete kan undvikas. Uppgiftens omfång talar också för en sådan hushållning med krafterna.

Vi vet att det förekommer enormt många främmande ämnen i marken, vattnet och luften och att de blir allt flera. Endast en bråkdel av dem är identifierade, och såsom jag framhöll tidigare vet vi mycket litet om föroreningarnas verkningar, särskilt på lång sikt. Att upprätta en gemensam nordisk informationscentral — kanske som en uppföljning av arbetet i den biocidgrupp som redan finns inom NORD-FORSK — som kan samla forskningsdata på miljöområdet är därför en näraliggande åtgärd. Att redan nu åstadkomma ett ännu livligare forskarutbyte på miljövårdens område och en samverkan om naturvårdsutbildning ter sig också som välmotiverade åtgärder.

Men forskning, utbildning och upplysning räcker inte — vi bör också kunna ha utbyte av ett samgående i fråga om lagstiftning och administration. Vi ser t. ex. hur svarigheter har uppstått genom att vi inte från början har förmått samarbeta kring veterinärbestämmelserna, som ju har stor betydelse för livsmedelshygienen. Efter hand har vi dock gjort justeringar som givit större likformighet.

Vi har gemensamma intressen inte minst på vattenvårdens område. När två eller flera länder har gemensamma vattenområden, räcker det inte att bara det ena landet vidtar reningsåtgärder. Det ter sig meningslöst att bygga reningsverk och vidta andra sådana åtgärder, om vattnet fortfarande förorenas i grannlandet. Det samarbete beträffande Öresund som har förekommit mellan svenska och danska experter i syfte att lösa föroreningsproblemen har varit ytterst värdefullt, även om det inte funnits några bestämmelser om ett gemensamt agerande.

Kraven på kommuner och industrier bör vara likartade på båda sidor om en gräns. Det är oskäligt att i det ena landet ålägga t. ex. en industri att företa en omfattande rening av avloppsvatten,

om inte samma krav ställs på en likartad industri i grannlandet. Vid remissbehandlingen har också industrin pekat på att en samordning är angelägen av det skälet, att produktionskostnaderna därmed blir likartade.

Det är sålunda angeläget att de nordiska länderna försöker harmonisera lagstiftningen mot föroreningar. Vi skulle vidare kunna arbeta gemensamt i olika internationella organ för mera enhetliga bestämmelser om åtgärder mot förorenande verksamhet.

I de nordiska länderna har vi en relativt sett hög materiell standard, och miljöförstöringen utgör måhända en del av det pris som vi fått betala för denna höga standard. Jag har givit några exempel från Sverige, men förmodligen är förhållandena ungefär likartade i andra länder. Jag tror dock inte vi har anledning att ångra vad som är gjort. Den tekniska utvecklingen ger oss också möjligheter att motverka miljöförstöringen. Det finns i många fall tekniska metoder att rena utsläppen från industri och bebyggelser, men självfallet för reningen med sig betydande kostnader. Jag är ense med utskottets talesman om att dessa kostnader är betydande och förmodligen kommer att stiga i framtiden, men med den levnadsstandard som vi har i de nordiska länderna bör vi ha råd att betala dessa kostnader. Det är lättare att stoppa föroreningarna innan de har blandats ut i marken, i luften eller i vattnet. Vi måste också så långt det är möjligt återställa vad vi tidigare har förstört.

Det medlemsförslag som ligger till grund för denna debatt får ses som ett uttryck för en stark önskan att på allvar ta i tu med föroreningsproblemen i de nordiska länderna. Jag tror att Nordiska rådet här har en betydelsefull uppgift. Min beskrivning har måst bli ganska snäv och har ingalunda kunnat rymma allt som hör samman med miljövärden, men jag har särskilt pekat på behovet av ett samarbete i fråga om forskning och lagstiftning. Självfallet finns det dock flera andra områden där ett sam-

arbete skulle kunna bli fruktbringande. Jag kan ansluta mig till utskottets värderade talesmans bedömning, att den fråga som nu står på dagordningen är en av våra viktigaste samhällsfrågor, och jag hoppas att den fortsatta behandlingen av de aktuella problemen skall leda till praktiska resultat.

Cassel övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Minister Lindeman, Finland: Herr president! Det är sannerligen inte en dag för tidigt att föroreningsfrågorna tas upp till behandling här i Nordiska rådet. Bl. a. vattenförsörjningen och vattenskyddet hör till de största tekniska och ekonomiska spörsmål vi tvingas finna svar på under de närmast framförliggande åren. Finland med och trots sina 60 000 sjöar hör till Europas vattenfattigaste stater. Vi har i dag en befolkning på drygt 4 1/2 miljoner människor, men mängderna förorenat och förpestat avfallsvatten motsvarar mängden för 21 miljoner människor, alltså i stort sett 4 à 5 gånger mer än vad befolkningstalet skulle förutsätta. Läget är i detta hänseende mycket allvarligt redan nu och av allt att döma ligger det i stort sett lika till i de övriga nordiska länderna. Det fick vi en liten uppfattning om i utskottet i dag på förmiddagen delvis även bekräftat av statsrådet Holmqvists inlägg. Utvecklingen kommer att ställa oss inför ökade påfrestningar och vill man möta denna utveckling är det säkert klokt att räkna med att samhället här måste göra allt större insatser av olika slag. Man skall inte heller förvana sig över att man på det här området i framtiden kan få starka motsatser och motsatsförhållanden mellan de privata synpunkterna och samhällets intressen. I Finland uppgörs på uppdrag av lantbruksstyrelsen regionala generalplaner för vattenförsörjning och vattenskydd. Det har visat sig, att vattenförsörjnings- och vattenskyddsverksamheten ej utvecklas om varje kommun eller indu-

strianläggning ensam planerar sina egna åtgärder och i varje särskilt fall hänskjuter planerna till behandling i vattendomstolarna som fristående ärenden utan sammanhang med hela vattendragsområdets problem. För att skapa en konsekvent vattenpolitik påbörjades år 1966 uppgörandet av generalplaner för vissa enhetliga områden. I planerna utreds de olika alternativen för problemets lösning och kostnadsfrågan samt å andra sidan den nytta de olika alternativen skulle medföra. Den största nyttan tillfaller vattendragens rekreationsanvändning, vattenanskaffningen och fiskeriet. Av dessa har vattendragens användning för rekreationsändamål avgjort den största betydelsen. Människan vill ju leva i en möjligast ren miljö. I samband med planerna har även inventerats grundvattentillgångarna och planlagts deras utnyttjande, varvid även beaktats vattenanskaffningen i krissituationer, bl. a. med utgångspunkt från strålningsfaran. Och det torde ligga så till att våra grundvattentillgångar är så pass stora, att det knappast i en allvarlig krissituation föreligger någon fara såframt dessa tillgångar kan exploateras på ett både tekniskt och ekonomiskt vettigt sätt. Utvecklingen inom vattentransporttekniken har gjort det möjligt att leda grundvatten på tiotals kilometers avstånd och sammankoppla vattenledningsnätet för flera kommuner. Hos oss ansvarar för vattenskyddsåtgärdernas kostnader den, som leder avloppsvattnet ut i vattendraget. I praktiken innebär detta emellertid att alla nödvändiga vattenskyddsåtgärder ej kan utföras. Uppenbart är, att staten måste delta i vissa primära åtgärder. De betydelsefullaste avgörandena beträffande vattenskyddet kommer icke att fattas av vattendomstolarna utan av regering och riksdag. En lösning av finansieringsfrågan är just nu den mest aktuella frågan inom vår vattenskyddsverksamhet.

En ökad och riktigt upplagd forskning är en av de viktigaste åtgärderna för att skydda jord, luft och vatten

från föroreningar. De rätta motåtgärderna kan sättas in först efter det att man klarlagt förpestningsfenomenens kretsgång i naturen. Vi vet nämligen alldeles för litet om kemikalier och gifter. Då man i de nordiska länderna redan nu har betydande forskningsinstitutioner och anläggningar och en hel del goda forskarkrafter, borde man på allvar söka vägar och metoder för att utnyttja dessa resurser med tanke på hela Norden. Vi borde kunna åstadkomma ett gemensamt forskningsprogram inom ramen för vilket varje nordiskt land skulle tilldelas egna uppgifter. På detta sätt skulle forskningsarbetet kunna koncentreras och man kunde förhindra att varje land forskar samma objekt. Härigenom skulle de enskilda länderna fostra upp ett forskargarde, som vart och ett på sitt speciella område kunde betjäna hela Norden. Åstadkommandet av det åsyftade programmet är enligt min mening en brådskande angelägenhet. Det förutsätter långtgående samarbete. Programmet och fördelningen av de olika arbetsuppgifterna på de enskilda ländernas forskningsinstitutioner och -anläggningar är en angelägenhet, som Nordiska rådet borde ta ställning till och samtidigt ge frågan politisk auktoritet. De olika ländernas forskningsuppgifter och -projekt kunde finansieras antingen av respektive land eller med gemensamma nordiska pengar, som skulle insamlas gemensamt. I ett nordiskt lands forskningsprogram borde inrymmas, förutom rent teknisk forskning, även medicinsk forskning. Hälso- och trivselfrågor borde självfallet vara med i bilden. Enligt min uppfattning borde Nordiska rådet i brådskande ordning införskaffa från regeringarna besked om de spörsmål, som borde tagas upp inom ett eventuellt forskningsprogram. Efter det borde synpunkterna koordineras och utnyttjas i en rekommendation till regeringarna. Ett slags garanti kunde uppnås genom ingående av ett mellan-nordiskt avtal för kortare eller längre tid. Ett sådant ramavtal kunde komplet-

teras med separata överenskommelser. Om en dylik verksamhet skulle baseras t. ex. på treårsperioder, skulle den till sitt innehåll vara både fräsch och tidsenlig och smidigt kunna anpassas till den tekniska utvecklingen. Forskningsresultaten skulle naturligtvis fritt stå till varje lands förfogande. Naturligtvis borde forskningsresultaten inte binda något land eller förhindra medlemsstaterna att välja de ekonomiska lösningar var och en med hänsyn till sina näringspolitiska intressen anser riktiga och bäst.

Herr president! Jag vill ännu en gång uttala glädjen över att dessa spörsmål tagits upp här och tillönskar socialpolitiska utskottet, som av allt att döma skall fortsätta behandlingen av dessa frågor, god arbetslust och god framgång när det på allvar skall försöka konkretisera en del av de syften och synpunkter som ligger till grund för detta viktiga initiativ.

Bundvad, Danmark: Hr. præsident. Jeg skal efter aftale gøre nogle bemærkninger specielt om biocider. Det er et indviklet emne, og jeg har allieret mig med overlæge Erik Uhl, sundhedsstyrelsen.

Jeg vil gerne som en slags sentens for mine bemærkninger komme med et citat fra en amerikansk mælkelovskommission. Her siger man: »Der findes ikke uskadelige stoffer, men uskadelige måder at anvende dem på.»

Man kan ikke undgå at få et stærkt indtryk af den uro, som den stigende forurening af vort miljø vækker, og det spørgsmål rejser sig: kan vi da ikke forbyde anvendelsen af disse stoffer?

Må jeg hertil indledningsvis bemærke, at jeg ved, at mange videnskabsmænd tager afstand fra brugen af ordet »biocider», der betyder livdræbende, og foretrækker »pesticider», d. v. s. sygdomsdræbende. Vi må jo ikke glemme, at den schweiziske kemiker Poul Müller for sin opdagelse i 1939 af, at DDT havde insektdræbende virkning, fik Nobelprisen efter anden verdenskrig,

og begrundelsen var, at næppe noget andet kendt stof har betydet så meget i retning af i løbet af kort tid at forhindre alvorlige sygdommes spredning med død og invaliditet til følge. Ved at bruge DDT under anden verdenskrig i bekæmpelsen af kropslus forhindrede man smittespredning af plettyfus, og efter anden verdenskrig iværksattes med DDT og senere med andre pesticider udryddelsen af den myg, som overfører malaria. Malariaen er nu trængt tilbage eller helt forsvundet i hele Middelhavsområdet og mange andre steder, og andre smitsomme sygdomme, som overføres med insekter, bekæmpes virksomt med disse stoffer. Vi må heller ikke glemme, at FAO anslår at mellem 1/3 og 2/3 af jordens befolkning er truet af hunger, og at FAO anslår, at mellem 25 og 40 pct. af jordens afgrøder vil gå til spilde, såfremt man standser anvendelsen af disse stoffer.

Men det er jo rigtigt, at pesticiderne kan blive til biocider, livdræbende, når de anvendes forkert eller misbruges. Det er jo det, som har skabt uroen.

Tilstedeværelsen af disse stoffer som forurening af levnedsmidler giver sig jo for de fleste af stoffernes vedkommende ikke til kende ved at levnedsmidlet ændrer udseende, lugt eller smag og derved advarer forbrugeren. Tilstedeværelsen af stofferne må i almindelighed påvises ved undersøgelse med kostbare, fintmærkende apparater, som betjenes af højt uddannede specialister.

Vi står dels over for lokale forureninger af jordbund og dermed af afgrøder og via dræningsvand forurening af vore vandløb. Desuden medfører anvendelsen af pesticider forurening af luften, først og fremmest nær sprøjtingen foretages ved vinddrift. Forsøg i Amerika med sprøjting af en skov har vist, at halvdelen af den anvendte DDT-mængde fordelte sig i luften, for en stor del direkte spredt ved vinddrift, og kunne derved føres langt omkring. Den anden halvdel satte sig på skovens træer og gik efterhånden ind i et kredsløb, idet det med regnen vaskedes af

bladene og ned i jorden, eller ved løvfald blev optaget i lavere dyr som f. eks. regnorme. Fugle, som ensidigt lever af regnorme, optog derved dag ud og dag ind store mængder DDT, tilstrækkeligt til at beskadige deres forplantningsevne eller fremkalde sygdom hos dem.

Hos mennesker har man ikke kunnet påvise nogen sammenhæng mellem sygdomme, herunder nedsat forplantningsevne, og optagelse af pesticider som DDT, og i kortvarige forsøg, hvor mennesker indtog en kost med et DDT-indhold, som var langt højere, end man i praksis ville møde det, fremkom ingen sygdomssymptomer.

Det ma imidlertid nok gøre én betænkelig, når undersøgelser af almindelig amerikansk kost har vist, at den almindelige borger årligt optager 50 mg DDT. Vi ved, at dette pesticid er meget stabilt og aflejres først og fremmest i fedtvævet, og at det udskilles gennem mælken, såvel i komælk som i kvindemælk.

Undersøgelser af menneskeligt fedtvæv fra mange forskellige steder i verden har da også vist tilstedeværelsen af DDT og omdannelsesprodukter heraf. Det er ganske karakteristisk, at fedtvævet fra mennesker i Alaska, Canada, Danmark, England, Frankrig og Vesttyskland har nogenlunde samme indhold af DDT og omdannelsesprodukter heraf, medens mængderne er 2—3 gange større i lande som USA og i de tropiske og subtropiske lande, hvor klimaet jo stiller sine særlige krav, og hvor man kan sige, at det jernhårde valg står mellem bekæmpelse af skadedyr eller forøget sult.

Med den stigende handel mellem landene må vi selvfølgelig alle være interesseret i, at de varer, vi importerer, også har det lavest mulige indhold af rester af pesticider, men vi må starte med at feje for vor egen dør eller i hvert fald gøre det samtidig med, at vi gennem de internationale organisationer søger at formå andre lande til også at feje for deres døre.

Hvordan reducerer det enkelte land

nu sin forurening af flora og fauna med pesticider?

Her kræves samvirken af forskellig sagkundskab. I Danmark fik vi i 1954 en lov, der blandt andet førte til oprettelsen af et giftnævn, som har til opgave på grundlag af forsøg at give tilladelse til eller at nægte tilladelse til, at et pesticid bringes i handelen. Giftnævnet skal, såfremt tilladelse meddeles, endvidere henføre pesticidet til en af de fire fareklasser. Alt efter hvilken fareklasse pesticidet er henført til, er det afgjort, om midlet kun må anvendes af særligt uddannede personer eller kun inden for bestemte erhverv, eller om det frit kan forhandles til den almindelige borger. Giftnævnet skal endvidere på basis af forsøg foretaget i Danmark — og dette er et vigtigt forhold, da klima, jordbund, gødskning og meget andet er af betydning — træffe afgørelse om, hvor lang tid der skal hænga mellem sidste anvendelse af pesticidet på afgrøden og dennes høstning. Giftnævnet skal endvidere godkende den brugsanvisning, der skal følge med præparatet. Endelig har eksperter medvirket ved oplysende foredrag for landbrugskonsulenter, i landbrugsorganisationer og gartneriorganisationer og for personale på landbrugets maskinstationer, der foretager sprøjtning. Fra 1956 har der været afholdt årlige fællesnordiske møder mellem toksikologer, der beskæftiger sig med pesticider.

I begyndelsen af 1960'erne fik Norge og Sverige en lovgivning med et giftnævn m. v. på samme måde, som Danmark havde. Gennem årlige møder mellem de sagkyndige, altså på nordisk plan, udveksles erfaringer, hvilket er af største betydning for at begrænse eventuelle skader. Således kan en af grundene til, at vi i Danmark synes at have et lavere indhold af kviksølv i fasaner — det spørgsmål, den svenske statsråd var inde på — og andre levnedsmidler, måske henføres til, at vi ved bejdsning af korn har anvendt et andet kviksølvpræparat. De svenske undersøgelser af kviksølvindholdet i fisk

vil i løbet af kort tid blive fulgt op i Danmark med undersøgelser af indholdet i danske ferskvandsfisk.

Imidlertid er problemet som sagt ikke lokalt og nationalt, ej heller alene fællesnordisk, idet alle lande har en betydelig import af levnedsmidler og foderstoffer fra andre lande. Her må man udbygge et eget kontrolapparat, saledes at der gennem udtagning af stikprøver opnås en rimelig sikkerhed for, at svært forurenede partier ikke finder indpas i importvarerne til hjemmemarkedet. Endvidere må man gennem internationalt samarbejde på bredere basis end det nordiske, men helst med en fællesnordisk samordnet indsats, deltage i det arbejde, der allerede finder sted på internationalt plan. Kun derved vil vi kunne opnå en væsentlig reduktion af forureningen med pesticider af levnedsmidler og foderstoffer i de nordiske lande.

Imens dette arbejde foregår på nordisk og på international basis, er det helt nødvendigt, at hvert enkelt land deltager aktivt i forskning for at finde frem til anvendelse af pesticider, der har en så langvarig eksistens, at de har den ønskede virkning, men på den anden side nedbrydes så hurtigt, at de ikke ophobes i tillagende mængder i jordbund og levnedsmidler, endvidere at finde frem til pesticider, hvis giftighed er specifik for den flora eller fauna, man ønsker at bekæmpe, og endelig en forskning for at finde frem til former for begrænsning af anvendelsen af pesticider. Jeg skal i den forbindelse henvise til, at bejdsning af korn af mange grunde bør og allerede er indskrænket til kun at finde sted for partier af korn, hvor det virkelig er nødvendigt. Jævnside med denne forskning vedrørende pesticiderne må forskningen fortsættes og udbygges med hensyn til at finde frem til andre metoder og andre stoffer, som er egnede til begrænsning af populationen af skadedyr, ukrudt m. v.

Jævnside hermed må gå en forskning i retning af fremstilling af arter

af afgrøder, som arveligt er mere resistente mod skadedyrsangreb end tidligere anvendte arter. Sådanne forsøg har været meget vellykkede, bl. a. inden for skovbruget.

Ved siden af alt dette bør hvert land udbygge sit kontrolapparat til undersøgelse af levnedsmidler og foderstoffer.

Hr. præsident. Der er en rig mark for et samarbejde inden for det nordiske område, hvad disse problemer angår, og jeg kan sige, at vi fra vor side vil bidrage positivt og aktivt.

Tyyne Leivo-Larsson, Finland: Herr president! Jag ber att få hänvisa till medlemsförslaget i denna sak och till de olika sakkunnigutlåtanden som utskottet bifogat till sitt eget utlåtande. Utskottet påpekar, att ärendet fortfarande är under behandling, vilket icke är att förundra sig över, när man ser den stora mängden av material, som samlats i denna sak.

Att saken har många olika aspekter har redan framkommit av vad socialpolitiska utskottets talesman sade i sitt anförande och av vad de ärade regeringsmedlemmarna sagt, och frågan kommer efter mig att belysas ytterligare av de talare som anmält sig till denna debatt.

Det är utan tvivel en intressant och betydelsefull fråga, som vi nu behandlar. Den av Nordiska rådet senaste vår i Lidingö anordnade föroreningskonferensen visade klart, hur brådskande, för att inte säga alarmerande, föroreningsfrågan är också i Norden.

Det är i och för sig ingen väsentlig skillnad, vilken av de ifrågavarande naturtillgångarna jord, luft eller vatten, man tänker på. Alla dessa är livsviktiga för människan. På min lott föll väl vattenföroreningen i utskottet av den orsaken, att Finland är känt som »de tusen sjöars land». I verkligheten rör sig antalet insjöar i Finland omkring sextiotusen, och den totala arealen för insjöarna utgör c:a 9 procent av hela lan-

dets areal. Dessutom har vi en lång kustlinje om ca 5 000 kilometer. Vi i Finland har också på senaste tid börjat inse, vilken skada och direkt fara det ligger däri, att samhället inte effektivare än hittills har skett, tar vara på dessa för människans hälsa och trivsel så viktiga tillgångar. Industrins andel i föroreningen har också allt mera kommit i blickpunkten, och man har börjat inse, att den — i sig själv viktig — inte bör få bli allena dominerande. Å andra sidan behöver industrin också rent vatten, så där står den ena industrin mot den andra.

Föroreningen av jord, luft och vatten har varit föremål för forskning liksom man även försökt utrona den fara eller skada som föranleds av att man ingenting eller alltför litet gör för att motverka föroreningen av vattentillgångarna i sjöarna och i havet utanför städerna eller strandlinjen över huvud taget. Limnologerna har pekat på de faror, som följer med de förgiftade fiskarna. Det är att märka, att yrkesfisket och sportfisket är i olika ställning. Den fisk som saluförs, är underkastad kontroll, men sportfiskaren eller småbrukaren på landet vid sjön äter själv sin fångst utan någon kontroll och blir i första hand ett offer för föroreningens skadeverkningar. Förutom att yrkes- och sportfisket är viktigt ur försörjnings- och näringspunkt, tillkommer trivselmomentet, som också bör beaktas. Sportfisket har ökat med den ökade fritiden, och man gör gällande, att det är en bra form för avkoppling. Men redan det, att vattnet i en sjö är färgat, luktar illa eller har en kalkbeläggning på ytan gör det mindre lockande för den som vill ta sig ett dopp i vattnet. Om vattnet har en obehaglig lukt eller är orent, jagas de bort från stränderna, som annars skulle njuta av vattensport i en eller annan form.

Jag tror, att vi alla här i Norden är mycket intresserade av att få ha vårt sommarnöje vid en sjöstrand eller i skärgården. Och ur den synpunkten är det av stor betydelse, att vattnet ej får

förorenas. En ännu viktigare omständighet är naturligtvis den, att vi behöver vatten för vår föda. Vi kan knappast numera räkna med att få naturrent vatten till dricksvatten från våra insjöar, men vid sidan av olika reningsverk måste vi till en viss grad ända skydda sådana insjöar eller andra vattendrag, som utnyttjas som vattenreservoarer för att tillgodose vårt matvattenbehov. Hittills har man inte lyckats utveckla sådana kemiska lösningar, som exempelvis kunde förbättra eller återställa smaken på vatten, som blivit förorenat med vissa kemikalier eller vars smak på annat sätt har försämrats. I Finland är sjöarna humusrika och alstrar härigenom i sig själva föroreningar. På den senaste tiden har man också fäst uppmärksamhet på de kemiska tvättmedlen, som mer och mer visar sig höra till de förorenande faktorerna. »Skjortan blir vitare, men mannens liv kortare» har en av våra sakkunniga sagt.

Jag, som inte är expert, vill inte gå närmare in på rent tekniska eller vetenskapliga faktorer eller forskningen och dess resultat, eftersom det vore för mig och kanske för många andra av de ärade närvarande, som icke heller är experter på området, svårt att bedöma värdet eller behovet av det som gjorts eller i främsta hand borde göras. Men jag vill däremot särskilt understryka, att eftersom det i alla våra länder utförs forskningsarbete på detta område, vore det enligt min uppfattning klokt och nyttigt för alla parter att bedriva vår forskning gemensamt, som minister Lindeman redan var inne på.

Våra forskare har självmant inlett ett samarbete myndigheterna emellan, men det förefaller som om man på detta område skulle behöva något mera, kanske så att säga en överenskommelse eller ett fast koordinerande organ på nordisk botten, som kunde handha riktlinjerna för denna forskning och få till stånd en arbetsfördelning. Med tanke på denna föroreningsfråga i sin hela vidd kunde det kanske vara nyttigt, att Nordiska rådet skulle tillsätta en special-

kommitté för dessa naturföreningssfrågor i sin helhet.

För att ta ett konkret exempel på behoven må det vara mig tillåtet att peka på samarbetsbehovet i Tornedalen. Torne älv påstås vara ett mycket rent vattendrag — än så länge — men det hotas av förorening av olika grunder. Nu är emellertid saken den, att vi på vår sida är mycket beroende av att vattendraget hålles så rent som möjligt, då vi vid älven har sådan industri, som speciellt är beroende av rent vatten. Å andra sidan har det både i Sverige och i Finland uppförts nya bostadsområden, men utsläppen och avloppen går till vattendraget utan viktiga tekniska reningsverk. Här skulle det behövas handgriplig nordisk samverkan, ty det hjälper icke med ensidiga initiativ. Det finns ett visst samarbete på detta område, men man kan fråga sig om det är tillräckligt. Med tanke på samarbetet på vattenföreningens område och industrin, som jag var inne på redan tidigare, måste man också ta hänsyn till industrins konkurrensmöjligheter, som kan beröras väsentligt genom denna sak, beroende på vad slags industri det är fråga om. Det finns också andra exempel, men jag ville nämna Tornedalen bara för att det är ett så påtagligt exempel på betydelsen av samarbete länderna emellan inom vars och ens område. Det är av vikt, att samarbete kommer till stånd i sådana fall, där viktiga vattenområden, som tillhör olika länder, gränsar till varandra eller intressena i övrigt riktar sig mot samma vattenområde. För vår del kan man säga, att Bottniska viken och Finska viken utgör sådana områden. Experterna gör t. o. m. gällande, att hela Östersjön är allvarligt hotad av förorening, ifall inte förebyggande åtgärder vidtas inom en snar framtid.

Slutligen vill jag bara ännu med några ord sammanfattningsvis kommentera det vattenvårdssamarbete, som under de senaste åren har vuxit fram mellan de nordiska länderna. Det är NORD-FORSK, som bedriver ett förtjänstfullt

forskningssamarbete om dessa frågor. Vi har också de årliga vattenvårdskonferenserna. Nordiska rådet antog vid 14:e sessionen en rekommendation till regeringarna om att skyndsamt astadkomma ett effektivt samarbete på vattenvårdens och vattenforskningens område. Min uppfattning är emellertid, att vi ännu inte har det samarbete, som rådet efterlyst genom sin rekommendation. Vi får hoppas, att medlemsförslaget leder till ett konkret resultat, och vi kan väl räkna med att vattenvårdskongressen, som sommaren 1968 skall hållas i Helsingfors och där även Nordiska rådets representanter skall vara med, leder till nya framsteg på detta område. Tack för ordet.

Sigrid Ekendahl, Sverige: Det är bara det faktum att någon svensk parlamentariker också skall säga några ord som gör att jag dristar mig att ta till orda i denna sena timme.

Många talare har sagt att detta är en av de stora och viktiga frågorna i vår tid, och fråga är om det ens räcker att behandla den på nordisk basis. Det behövs säkerligen internationella överläggningar för att vi skall komma till rätta med dessa problem.

Jag skulle, herr president, kunna göra det så enkelt för mig, att jag till alla delar instämmer i vad den svenske jordbruksministern sade i sitt anförande, och jag vill särskilt understryka hur viktigt det är att vi har öppenhet i forskningen och ger upplysningar om de resultat man kommer till i de olika forskningsinstitutionerna, även om det inte alltid är till fördel för det egna landet.

Vi kommer nu i socialpolitiska utskottet att arbeta vidare med dessa frågor, om inte — den saken undandrar sig mitt bedömande — det av Tyyne Leivo-Larsson framkastade förslaget kan leda till att man tillsätter en särskild kommitté för behandling av denna fråga.

Berte Røgnerud, Norge: Jeg vil si meg enig med dem som har hevdet at forurensningsspørsmålet er den viktigste sak Nordisk Råd har til behandling under denne sesjon. Det synes også den lange talerliste å bære bud om.

Vi er sikkert alle enige om at det gagnar et samfunn og menneskene der lite å vinne frem i velstand, om man mister sunnhet og trivsel. Derfor må de negative virkninger av vår tids tekniske triumfer og økonomiske fremgang også vies den største oppmerksomhet. Industriell utvikling må følges opp av tiltak som motvirker de skadelige tendenser som gjerne følger i industrialiseringens spor.

Vi opplever hvordan vann og luft forurenses, hvordan matjorden forgiftes og mer og mer forsvinner, samtidig med at menneskene i stadig større utstrekning klumper seg sammen i byer og tettbebyggelser. Og dersom man ikke i tide sørger for å avbøte skadevirkningene ved denne utvikling, kan vi komme til å stå overfor et menneskehetens øde, var egen undergang.

Fra fyringsanlegg i boliger og fabrikker, fra kjemisk og metallurgisk industri og fra motorkjøretøyer slippes stadig større mengder av røk og skadelige gasser ut i luften. Det er også på det rene at nye produksjonsprosesser skaper nye problemer, blant annet fordi det moderne produksjonsliv stadig tar i bruk nye mineraler, nye produksjonsprosesser og endret arbeidsteknikk. Støvets art, mengde og partikkelstørrelse forandres, og man møter stadig nye problemer også når det gjelder å bedømme den helsemessige risiko.

Det er den tekniske utvikling og vare tekniske hjelpemidler som er årsak til forurensningene. Vi ønsker ikke å gi avkall på den tekniske utvikling og den levestandard den har skapt. Men det er vel for en stor del også tekniske hjelpemidler som representerer de botemidler som kan redusere skadevirkningene.

Vi vet at luft, vann og jord blir til-

ført økende mengder avfallsstoffer av stadig mer differensiert natur. Ansvarlige instanser er sterkt opptatt av problemet, og arbeidet med å begrense det, intensiveres. Men denne intensivering må skje på nasjonalt og nordisk så vel som på internasjonalt plan.

Jeg er glad for at forurensningsspørsmålet blir gjort til gjenstand for bred debatt her i Nordisk Råd denne gang, og som jeg har pekt på tidligere i dette forum, må vi kunne samarbeide mer om begrensningen av de ulemper og skader som forurensningene volder. Jeg tillot meg under generaldebatten i fjor å anmode Nordisk Råd om å nedsette en spesialkomite for snarest mulig å utrede hva som på felles nordisk basis kan gjøres for å stanse den dødbringende prosess som foregår ved forurensningene av såvel luft som vann og jord.

Det er en nær og naturlig forbindelse mellom våre omgivelser og vår helse-tilstand. Og det er politikernes ansvar å treffe beslutninger som tar hensyn til menneskenes sunnhet og helse, men selvsagt må vi bygge våre avgjørelser på informasjon også fra vitenskapsmenn og forskere.

Jeg tror det er meget viktig at man på dette spesielle felt søker å få frem vitenskapelige forskningsresultater, og at det i det hele tatt blir søkt vitenskapelig assistanse. Jeg tror også det er påkrevet å koble helsemyndighetene inn i dette arbeidet og selvsagt må fri-luftsorganisasjoner og naturvernet høres.

Det dreier seg om rekreasjon i ordets aller videste forstand, hvilket innebærer så vel forsøk på å gjennvinne svekket helse, som å forebygge sykdom og svekket helse. Derfor haster det med å få i stand et bredt og allsidig samarbeid, slik at vi kan få et klart bilde av hvilke ressurser vi har, og hvordan vi kan utnytte dem, henholdsvis bevare dem. Og dette samarbeid må omfatte alle slags forurensninger. Her igjen er det nødvendig med koordine-

ring dersom vi skal kunne ha muligheter for å bekjempe forurensningsfaren.

Justitsminister **Thestrup**, Danmark: Hr. præsident. Sagkyndige, forskere og administratorer har allerede længe været opmærksomme på de farer, som den stadigt stigende anvendelse af biologisk aktive stoffer medfører for menneskets sundhed og for omgivelserne i det hele taget. Nordisk Råds optagelse af forureningsspørgsmålet tager jeg som et udtryk for en mere aktiv interesse for disse spørgsmål på det politiske plan, end der hidtil har været.

Jeg vil gerne på det danske indenrigsministeriums vegne hilse Nordisk Råds initiativ velkommen, men når det gælder spørgsmålet om, hvordan opgaven skal gribes an, må man stille sig med noget mere forbehold. Det er ikke ganske klart, hvad der er hensigten med det foreliggende medlemsforslag, og navnlig, hvorledes dets tanker skal føres ud i livet. Er det meningen, at der skal nedsættes en komité, der skal finde frem til et fælles kriterium, som lovgivning og administration kan anvende, hver gang man står over for det vanskelige afvejningsspørgsmål mellem hensynet til de kemiske stoffers muligheder for at forøge vor velfærd og på den anden side hensynet til menneskets sundhed? I så fald må vi vist give op på forhånd. Forureningsspørgsmålet omfatter så mange og så vidt forskellige områder: luft, vand, levnedsmidler o. s. v., og forureningskilderne er så talrige: radioaktivt nedfald, støj, tilsætningsstoffer til levnedsmidler o. s. v., at det ikke vil være praktisk muligt at samle alle under én hat. Hvis meningen er, at hvert enkelt forureningsområde skal tages op for sig, er tanken om nordisk samarbejde mere nærliggende. Men spørgsmålet er, om der ikke allerede på det store flertal af områder er etableret et nordisk samarbejde i hvert fald på det tekniske plan. Det fremgår af det righoldige remissmateriale, at der

allerede i vidt omfang eksisterer et nordisk samarbejde på de enkelte forureningsområder. Inden vi derfor overhovedet kan vurdere og tage stilling til det foreliggende forslag, må vi vide, på hvilke områder og på hvilken måde der allerede er etableret nordisk samarbejde, og på hvilke områder sådant samarbejde ikke er etableret, og hvorfor det ikke er etableret dér. I samme forbindelse må vi undersøge, på hvilke af disse områder vi deltager i et større samarbejde på internationalt plan, og vi må tage stilling til, om vi har tid og kraft til ved siden af at deltage i det internationale samarbejde også at optage spørgsmålet på det nordiske plan.

Det antal personer, der i Norden beskæftiger sig med disse spørgsmål, er nemlig et begrænset antal, og vore økonomiske ressourcer er ligeledes begrænset. De sagkyndige, der skal deltage både i det nordiske og det internationale samarbejde, vil være de samme, og vi må spørge os selv, om ikke den tid og kraft, som de pågældende må ofre på samarbejdet over landegrænserne, kunne være anvendt bedre på forskning og udbygning af vor viden, der på disse områder er rystende ringe. Forskning er vel i det hele taget det område, hvor nordisk samarbejde vedrørende forurening er mest nærliggende.

Fra indenrigsministeriets side vil vi derfor foreslå, at der, inden der på Nordisk Råd påbegyndes noget samarbejde, foretages en undersøgelse over, hvilke løbestemmelser der i hvert enkelt af de nordiske lande regulerer hvert enkelt forureningsområde, og at det i denne forbindelse angives, på hvilke områder og på hvilken måde der i forvejen er etableret nordisk eller internationalt samarbejde. Specielt med hensyn til etablering af et mere intensivt samarbejde med hensyn til ferskvand må vi fra Danmarks side gøre opmærksom på, at vor forsyning med drikkevand næsten udelukkende sker fra grundvand, medens vandforsyningen i de øvrige

nordiske lande sker fra overfladevand, hvilket i sig selv bevirker en forskel i problemstilling m. v. Også når det gælder forskning og regulering med hensyn til overfladevand kommer der forskelle frem. De danske vandløb er i hvert fald i det store og hele små og ubetydelige, og den forurening, der finder sted, er af en ganske anden karakter end de forureningsproblemer, man står over for i Norge, Sverige og Finland.

Spørgsmålet om de mange forskellige forureningsfarer har været genstand for en udvalgsbehandling i det danske folketing. Til brug for denne behandling udarbejdede sundhedsstyrelsen i Danmark en grundig redegørelse for den gældende lovgivning til forebyggelse af forureningsfaren og for de administrative organer, der beskæftiger sig der-

med, og et eksemplar af denne redegørelse er i dag overgivet til det socialpolitiske udvalg. Jeg tror, at det har betydning, at Nordisk Råd medtager de betragtninger, jeg her på indenrigsministerens vegne er fremkommet med, i overvejelserne, men jeg vil gerne tilføje, at også det danske indenrigsministerium anser det rejste spørgsmål for meget vigtigt, og at vi naturligvis vil være med til at gøre, hvad der kan gøres mod forureningsfaren.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *lades utskottets anmälan till handlingarna.*

Sedan behandlingen av återstående saker uppskjutits till morgondagens möte, avslutades mötet kl. 18.45.

Protokoll

4:e mötet

Tisdagen 20 februari 1968 kl. 15.00

President: Leif Cassel

Dagordning

1. D 1968/3/1961/e: meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (fråga)

A 130/e: medlemsförslag om det nordiska u-landsbistandets organisation och

A 130 ä/e: ändringsförslag om det nordiska u-landsbistandets organisation

2. D 1968/9/1962/k: meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare (fråga)

3. D 1968/12/1963/k: meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation (fråga)

4. D 1968/21/1963/k: meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (fråga)

5. D 1968/5/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m. (fråga)

6. D 1968/1/1966/k: meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet (fråga)

7. A 140 T/s: tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering

8. A 152/s: medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän

9. A 117/t: medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

10. A 148/t: medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim

11. A 144/t: medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter

12. B 6/e: regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete

13. A 108/t: medlemsförslag om enhetliga posttaxor och postbestämmelser

14. A 119/k: medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete

D 1968/14/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt forskarsamarbete

D 1968/18/1967/k: meddelande om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område

D 1968/20/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat

15. A 160/e: medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete

16. A 161/e: medlemsförslag om nordisk integrationsforskning

17. A 71/s: medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

A 71 Ä/s: ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

18. A 127/s: medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land

19. D 1968/14/1966/s: meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringpolitikkens område

C 7/s: berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

20. A 125/j: medlemsförslag om nordisk vittnesplikt

21. A 159/j: medlemsförslag om för enhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar

22. A 155/j: medlemsförslag om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner

23. A 158/j: medlemsförslag om likartad lagstiftning om mönsterskydd

Meddelande

Det meddelades, att minister Olavi Salonen och minister Matti Kekkonen, Finland, samt statsrådet Olof Palme, Sverige, intagit sina platser i radet.

1

D 1968/3/1961/e: meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna, A 130/e: medlemsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation och A 130 Ä/e: ändringsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation (fråga)

Ekonomiska utskottet hade föreslagit,

I. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget och ändringsförslaget;

II. att radet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse denna rekommendation för radets del slutbehandlad.

Fråga om samordning av hjälpen till utvecklingsländerna¹

Holmberg, Sverige: Jag ber att få ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Vad är anledningen till att de förslag Nordiska rådets presidium med skrivelse den 13 november 1967 framfört till regeringarna rörande riktlinjerna för administrationen av nordiska u-landsprojekt — icke minst i vad de avser Nordiska rådets insyn och möjligheter att följa de gemensamma nordiska u-landsprojekten — icke beaktats av ministerkommittén?

Minister Salonen, Finland: Herr president! Efter samråd med de övriga ländernas regeringar ber jag få svara på herr Yngve Holmbergs fråga varför regeringarna icke ansett sig kunna genomföra — med ett undantag — de förslag, som Nordiska rådets presidium med skrivelse den 13 november 1967 har framfört rörande riktlinjerna för administrationen av de gemensamma nordiska bistandsprojekten i utvecklingsländerna.

Låt mig först erinra om det starka önskemålet på alla håll i de nordiska länderna att samarbetet i u-landsbiståndet bör vara så intimt som möjligt. För närvarande är två relativt stora gemensamma nordiska projekt under genomförande. Erfarenheterna från denna gemensamma insats är mycket goda, och vederbörande mottagarländer har också givit uttryck för sin stora tillfredsställelse med denna form för bistandsinsats. Den nordiska minister-

¹ Frågan tryckt s. 1790.

kommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna har därför, uppmuntrad av detta, beslutat att låta närmare utreda ytterligare ett par projekt rörande undervisning och jordbruk i Tanzania.

I samband med utbyggnaden av den gemensamma nordiska insatsen på detta område har man känt behov av att komma fram till fastare riktlinjer för projekten, som å ena sidan tydligt markerar projektens nordiska karaktär men som samtidigt later sig inpassas i det administrativa mönstret för utvecklingshjälp i vara respektive länder.

Förslaget till ny administrativ ordning går i huvudsak ut på att man under ministerkommitténs kontroll tillsätter en gemensam styrelse för samtliga samnordiska bistandsprojekt och att den löpande förvaltningen av enskilda projekt i regel överlämnas till ett av de nationella bistandsorganen.

Herr Holmberg har i sin fråga nämnt fyra konkreta punkter, som presidiet ansåg böra ingå i riktlinjerna:

1. Den första gäller ministerkommittén och dess ställning som beslutande organ. Ministerkommittén bör enligt presidiets mening ges befogenhet att självständigt besluta om t. ex. igångsättande av nya projekt och att ingå avtal med utvecklingsländer. När man inte funnit detta ändamålsenligt, beror det på att nya projekt både av budgetmässiga och av politiska skäl måste godkännas av varje enskilt lands regering, antingen på förhand eller i efterhand.

Av detta skäl har man också — i likhet med presidiet — förutsatt att beslut i ministerkommittén skall vara enhälliga. Presidiet förslag innebär därför inte någon egentlig delegering till ministerkommittén. Man har också ansett, att det från folkrättslig synpunkt vore betänkligt att ge ministerkommittén behörighet att sluta avtal.

I riktlinjerna har därför ministerkommittén givits en rådgivande funktion när det gäller beslut om nya projekt. Ministerkommittén träffar emellertid avgörande i en rad viktiga frå-

gor som angår själva genomförandet av projekten.

2. Det andra förslaget från presidiet går ut på att Nordiska rådet bör utse fyra medlemmar av den gemensamma styrelsen.

Jag vill med anledning därav understryka, att regeringarna i princip måste vara helt obundna när det gäller de personer de vill utse till sina representanter i styrelsen. Riktlinjerna säger på denna punkt att det i styrelsen »bör» ingå representanter såväl för den allmänna opinionen som för bistandsorganen.

Jag kan inte lämna några närmare upplysningar om vilka personer regeringarna kommer att utse som sina representanter, men man torde väl kunna utgå ifrån att det kommer att ske med särskild hänsyn till projektens nordiska karaktär. Man har för övrigt ansett, att det vore riktigtast om medlemmarna av ett verkställande organ utsågs av regeringarna.

3. Den tredje frågan som presidiet har tagit upp gäller huruvida icke styrelsens medlemmar, under förutsättning att hälften utses av Nordiska rådet, bör ges individuell rösträtt. Presidiet antyder i detta sammanhang en anpassning till röstningsreglerna i Nordiska kulturfondens styrelse, d. v. s. att man skulle göra dessa regler avhängiga av beslutets art. Regeringarna har därvidlag kommit fram till att beslut i kulturfondens styrelse inte gärna kan jämföras med beslutsfattandet i den gemensamma styrelsen. Man antar således, att ärendena kommer att ha en mycket varierande karaktär men med huvudvikten på löpande förvaltningsuppgifter och att det därför skulle ställa sig mycket svårt att tillämpa olika voteringsregler. Det synes därför, i vart fall tills vidare, mest ändamålsenligt att begagna enhällighetsregeln och systemet att varje land har en röst i styrelsen.

4. I fråga om den sista punkten presidiet berört, nämligen att riktlinjerna bör ges karaktären av en formell överenskommelse mellan länderna, kan jag

meddela att regeringarna är eniga om detta. Riktlinjerna kommer då att ingå i själva avtalet tillsammans med bestämmelser om fördelningen av bidragen till de gemensamma projekten. De angivna kvoterna kommer för övrigt att anpassas till den bidragsskala som FN:s generalförsamling nyligen har fastställt för bidrag till FN under åren 1968, 1969 och 1970.

Holmberg, Sverige: Herr president! Jag får på sedvanligt sätt tacka för det svar som minister Salonen har lämnat på frågan.

Det ger en ny belysning åt den diskussion i detta avseende som förts vid tidigare rådsmöten och framför allt vid föregående rådsmöte i Helsingfors. Men tillåt mig att litet grand erinra om bakgrunden till ärendet; jag tror att man måste ha den klar för sig för att kunna ta ställning till huvudfrågan.

Nordiska ministerkommittén för samordning till hjälpen för utvecklingsländerna antog ju för två år sedan nya riktlinjer beträffande administrationen av nordiska biståndsprojekt. Detta kom som en ganska stor överraskning för de ledamöter i Nordiska rådet som under tidigare år hade behandlat frågan om en nordisk samordning av u-hjälpen. Den förvåning som då uppstod ledde så småningom till att regeringarna beslöt att inte fastställa riktlinjer för administrationen förrän Nordiska rådet hade fått tillfälle att yttra sig över dem. På grund av tidsbrist kunde Nordiska rådet vid sessionen i Helsingfors inte få sitt betänkande färdigt, utan rådet uppdrog åt presidiet att a rådets vägnar yttra sig i frågan. Det gjorde också presidiet i slutet av föregående år.

Frågan är nu: i vilken utsträckning har regeringarna över huvud taget brytt sig om de önskemål och initiativ som Nordiska rådet genom sitt presidium fört fram? Detta reser en principiell frågeställning: på vilket sätt kan egentligen Nordiska rådet påverka regeringarnas handlings sätt i ärenden

som inte har alltför stor global betydelse men som ändå kan — sasom i detta fall — ha en väsentlig betydelse för u-landshjälpen och även för den nationella synen på hur u-landshjälpen skall utformas.

I detta fall har Nordiska rådets önskemål tydligen över huvud taget inte beaktats. Man har inte funnit att praktiskt taget något av de väsentliga önskemål, som Nordiska rådet framställde, var av den karaktären att regeringarna skulle ta hänsyn därtill. Detta framgår inte bara av de riktlinjer som nu är antagna utan mycket tydligt även av den formulering som minister Salonens svar fått. Där sägs inledningsvis att man genom de nya riktlinjerna vill markera projektens nordiska karaktär, därför att de måste inpassas i det administrativa mönster som utvecklingshjälpen har i våra respektive länder. Det är helt riktigt att de fastlagda riktlinjerna tar hänsyn till detta önskemål, men frågan är om riktlinjerna tar någon som helst hänsyn till det administrativa mönster och de nordiska samordningsuppgifter, som Nordiska rådet är satt att tillgodose. Såvitt jag förstår, gör de det inte. I första hand är det den nationella karaktären som betonas.

Jag skall inte gå in på den mängd detaljfrågor som detta aktualiserar — beträffande omröstning etc. — utan vill ta upp två spörsmål för att bevisa hur, låt mig uttrycka det så i brist på annat ord, de nationella intressena har fått övervikt. Det första gäller hur ministerkommittén skall fungera. Där hade vi från Nordiska rådets sida ansett att man måste slå fast den saken och se till att ministerkommitténs formella ställning blir tydligare angiven. Nu säger minister Salonen i svaret, att det inte låter sig göra därför att detta inte minst ur folkrättslig synpunkt kan leda till vanskligheter. Ja, det är ju den fråga som Nordiska rådet och varje annan internationell organisation ständigt står inför: i vilken utsträckning skall vi tillåta en viss överstatlighet att dirigera den praktiska verksamhet som de olika länderna utför? I detta fall menar jag

att det inte bara hade varit en praktisk anordning att ge ministerkommittén beslutanderätten om hur nya projekt skall utformas och finansieras — naturligtvis är det nödvändigt att återgå till parlamenten för att få pengar — utan att det också inneburet en förenkling av själva administrationen om ministerkommittén fått dessa uppgifter. Jag har alldeles klart för mig att detta leder till en viss överstatlighet och en begränsad administrativ verksamhet för de olika nationerna, men det är en överstatlighet som man tvingas att tolerera — den blir om inte formell så dock praktisk — om Nordiska rådet i framtiden skall få den tyngd som åtminstone anhängarna av ett utvecklat nordiskt samarbete anser naturlig. Att i detta fall aberopa folkrättsliga synpunkter är, såvitt jag förstår, ett ganska omodernt sätt att se på framtiden.

Den andra frågan jag vill ta upp gäller hur den gemensamma styrelsen för dessa projekt skall närmare utformas. Regeringarna har sagt att styrelsen skall bestå av åtta personer, men man glömmar då att fyra av dessa personer uppenbarligen redan är tillsatta. Såvitt vi förstår, skall hälften av dessa platser besättas av företrädare för biståndsorganen i de olika länderna. Det är självfallet att dessa företrädare — kunniga i u-landsfrågor, med mycket stor fäkkunskap och möjligheter att få fakta och material av en stor tjänstemannakår — kommer att få ett helt dominerande inflytande. Presidiet, som alltså i detta fall talat på Nordiska rådets vägnar, har ansett att det måste finnas en balans, vilken skall komma bland annat från Nordiska rådet. Nu menar tydligen regeringarna att den balansen skall åstadkommas genom att man utser ytterligare fyra ledamöter från den allmänna opinionen. Men i detta fall borde ju den allmänna opinionen inte representeras av så att säga den isolerade nationella opinionen i varje land utan av den allmänna nordiska opinionen. Detta är bakgrunden till förslaget att Nordiska rådet skulle få möjlighet att utse dessa ledamöter

eller att styrelsen — om det nu nämnda förslaget inte kan förverkligas — skulle utökas med ytterligare fyra medlemmar för att Nordiska rådet skulle få möjlighet att delta vid utseendet av ledamöterna.

Naturligtvis kan en och annan tycka att detta leder till en tungroddhet i administrationen, och personligen anser jag det bättre med en 8-mannastyrelse än med en 12-mannastyrelse. Å andra sidan har detta en bieffekt som är mycket betydelsefull för det gemensamma nordiska intresset: utser vi ledamöter i detta sammanhang blir man ju också skyldig att inför Nordiska rådet redovisa resultaten av den gemensamma u-landshjälp det gäller. Därmed skulle man bibehålla projektens nordiska karaktär på ett helt annat sätt än om man nu överlåter till regeringarna att utse ledamöter för den s. k. allmänna nationella opinionen.

Jag har med dessa två exempel endast velat peka på dels hur svårt det uppenbart är för Nordiska rådet att få gehör för sina synpunkter i frågor av denna kanske mera praktiska karaktär och dels hur önskvärt det är att den nordiska synpunkten inte kommer bort då det gäller u-landshjälpen, ett av de för industriländerna mest utvecklingsbara områdena; jag har fattat detta förslag så att den nordiska synpunkten där kommit bort.

af Heurlin, Finland: Med anledning av det svar som minister Salonen avgav å de nordiska regeringarnas vägnar skulle jag vilja framföra det önskemålet, att man i framtiden i görligaste man ville hålla fast vid den nordiska karaktären av u-hjälpen. När det gäller u-landsarbetet i praktiken och de personer som är engagerade är nordiska sasom i Kenya- och Tanzania-projektet, finns det ett önskemål bland dem där nere, att dessa projekt också utåt skulle ha nordisk karaktär. Det kan hända att namnet The Nordic Center för Kibahaprojektet icke var riktigt lyckat. Vi vet ju alla att den kände herr

Adolf talade mycket om Die Nordischen. Kanske man kunde hitta på ett annat ord som bättre skulle karakterisera vad det är fråga om. Vi måste beakta att personalen också känner att de arbetar på ett nordiskt projekt. Jag har själv varit nere i Tanzania och i Kenya. De personer, som arbetar där, anser att detta nordiska samarbete är av stort värde också där i söder. Så finns det en annan mera principiell synpunkt. Då de stora kolonialmakterna delade Afrika sinsemellan, tog de inte i betraktande geografiska, ekonomiska eller folkliga synpunkter. Det har lett till en alltför stor splittring. Men vi kan inte bara predika för afrikanerna att de skall samarbeta. Det blir det som med prästen som sade: Ni skall leva som jag lär och inte som jag lever. I Östafrika finns The African Federation, som fick en bra början, men efter några år luckrades samarbetet upp. Nu förefaller det igen att vara bättre rustat för samarbete. Utan att blanda oss i dessa länders inre angelägenheter eller försöka spela förmyndare för dem borde vi visa att samarbete lönar sig. Det är en god sak för södern lika väl som det är för Norden. Eftersom det finns auktoritativa representanter här för de nordiska regeringarna kunde man uttala önskemålet att vi i framtiden flaggar med nordiska flaggor och att vi både till namnet och gagnet häller fast vid den nordiska karaktären också i u-hjälpen, vilket även rimmar bättre med FN:s åsikt, att u-hjälpen främst borde ges en multilateral karaktär.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

2

D 1968/9/1962/k: meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare (fråga)

Fråga om gemensam arbetsmarknad för lärare¹

¹ Frågan tryckt s. 1815.

Dagmar Ranmark, Sverige: Herr president! 1962 antogs en rekommendation om en gemensam arbetsmarknad för lärare i de nordiska länderna.

Nordiska kulturkommissionen har under en följd av år handhaft beredningen av de i rekommendationen förutsatta åtgärderna. Vid kulturkommissionens plenarmöte i Odense den 8–10 oktober 1967 fann kommissionen, att ytterligare utredningar i saken för dess vidkommande vore överflödiga. Kommissionen beslöt i stället hos regeringarna rekommendera, att i varje land skulle införas bestämmelser, enligt vilka dels i de olika länderna erhållen lärarutbildning i kompetenshänseende skulle bli likvärdig och dels vederbörande centrala skolmyndigheter skulle fastställa kraven i fråga om språk-kunskap.

Efter i det närmaste sex års beredning synes sålunda frågan om införande av en nordisk arbetsmarknad för lärare ej ännu ha resulterat i konkreta åtgärder, i stöd av vilka ett automatiskt förfarande med avseende å arbetsmarknad för lärare skulle ha införts i likhet med vad som skett i fråga om vissa andra personalkategorier såsom exempelvis läkare och tandläkare. Med beaktande av att det för lärarnas vidkommande är fråga om förhållandevis talrika befattningshavare, som den nordiska arbetsmarknaden kommer att gälla, synes det angeläget att ett system för arbetsmarknadens genomförande uppnås som såvitt möjligt fungerar automatiskt utan att dispensförfarande i de enskilda fallen behöver tillgripas annat än i undantagsfall. Här må endast hänvisas till det ej ringa antal lärare, som enligt preliminära planer förutsättes komma att överflytta från Finland till Sverige inom ramen för den verksamhet, som föranleds av Nordiska radets rekommendation nr 27. 1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag ställa följande fråga till rege-

ringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder ämnar regeringarna vidtaga för att snarast införa en automatiskt fungerande nordisk arbetsmarknad för lärare?

Undervisningsminister **Helge Lar-sen**, Danmark: Hr. præsident. Jeg skal på mine nordiske kollegers og på egne vegne forsøge at give en så fyldestgørende besvarelse som muligt på det stillede spørgsmål.

Jeg er glad for, at spørgsmålet er blevet stillet, idet det giver mig en lejlighed til at belyse denne sag og forhåbentlig bidrage til at fjerne misforståelser.

Lad mig indledningsvis bemærke, at når det siges, at man med hensyn til det fællesnordiske arbejdsmarked for lærere burde have nået samme resultater, som er nået f. eks. for lægers og tandlægers vedkommende, hviler dette på forudsætninger, som formentlig ikke ganske kan holde for en nærmere prøvelse. Vel har også de fællesnordiske arbejdsmarkeder for læger og tandlæger haft deres vanskeligheder at overvinde, men jeg vil gerne understrege, at når det uanset god vilje fra de nordiske regeringers side stadig skorter på konkrete resultater i denne sag, skyldes det, at vanskelighederne til dels har været — og er — uovervindelige.

Det er nemlig ifølge den danske grundlov en betingelse for ansættelse i en tjenestemandstilling, at ansøgeren har dansk statsborgerskab, og fast ansættelse som lærer i folkeskolen kan kun ske i tjenestemandstillinger. Vi kan herefter i Danmark simpelt hen ikke tilbyde nordiske lærere, som ikke har dansk indfødsret, den faste ansættelse, de oftest vil ønske. Dette er imidlertid ikke et spørgsmål om manglende vilje, men om retlig umulighed.

Denne afgørende vanskelighed genfindes ikke, for så vidt angår nordiske

lægers og tandlægers ansættelse i stillinger i Danmark.

Jeg vil endvidere gerne bemærke, at sagen i mine øjne er sat på spidsen, når det siges, at »6 års arbejde med sagen på regeringshold ikke har ført til konkrete foranstaltninger overhovedet«.

Vel forholder det sig således, at vi i Danmark ikke har foretaget lovændringer, hvorved et automatisk fungerende system er indført. Men dels findes der i Danmark en dispensationspraksis, som i forhold til nordiske ansøgere er meget smidig, dels eksisterer der store områder under den offentlige undervisningssektor, hvor dispensation ikke kræves. Fast ansættelse i den danske gymnasieskole kan til eksempel opnås på kontraktbasis, og løsere ansættelsesformer er hjemlede uden dispensation såvel i gymnasieskolen som i folkeskolen. Kontraktansættelser kan også finde sted, for så vidt angår undervisningsstillinger på danske seminarier.

Hovedproblemet er derfor som sagt spørgsmålet om, hvordan fast ansættelse kan sikres lærere, som har modtaget deres uddannelse i et andet nordisk land, og som ikke har dansk indfødsret, idet den danske grundlov her på afgørende vis stiller sig hindrende i vejen for en tilfredsstillende løsning i dag.

Ses problemet i lyset af disse oplysninger, vil man formentlig være enig med mig i, at det er forholdsvist lidt, som en lovændring i realiteten vil medføre af forbedringer. Der synes i højere grad at være behov for en informationsordning, og gennemførelsen af en sådan er under overvejelse.

Jeg har i det foregående hovedsagelig hæftet mig ved en beskrivelse af de vanskeligheder, vi i Danmark har haft at kæmpe med.

Jeg er bekendt med, at om ikke de samme så har dog lignende vanskeligheder stillet sig hindrende i vejen for mine kollegers bestræbelser. Herved

skal jeg dog indskyde, at Norge udgør en undtagelse. Det er i Norge lykkedes at sikre en tilfredsstillende lovgivning gennemført.

Lad mig slutte med at resumere sagen op, saledes som den tager sig ud i dag, set fra et dansk synspunkt.

Vi har ikke en lovgivning om automatisk jævnførelse af lærerkompetencer. Men vi overvejer, hvorledes vi mest hensigtsmæssigt kan fastlægge rammerne om en fremtidig fremgangsmåde, hvorved dispensationsansøgninger så vidt muligt undgas.

Fra alle sider anerkendes det, at der må stilles krav om en vis beherskelse af det lands sprog, hvori ansættelse søges. Den danske regering agter snarest at overveje, om og i givet fald hvorledes regler som de heromhandlede bør udformes.

Lad mig endelig endnu en gang udtrykke min tilfredshed med, at jeg har faet denne lejlighed til at knytte en uddybende redegørelse til de af regeringerne allerede afgivne oplysninger, en redegørelse, som jeg som sagt haaber kan stille sagen i et andet og lidt mere positivt lys.

Dagmar Ranmark, Sverige: Herr president! Jag vill till undervisningsminister Larsen framföra ett tack för svaret på min fråga.

Av svaret framgår, om jag uppfattat det rätt, att det i Danmark för lärare från annat nordiskt land fordras danskt medborgarskap för att erhålla fast anställning i t. ex. dansk folkskola och att en ändring på denna punkt förutsätter en lagändring.

Det framgår vidare, att det finns en dispensgivning vid lärartillsättningen. Av svaret synes även framgå, att arbete pågår för att göra denna dispensgivning obehövlig.

Jag förstår väl de svårigheter som föreligger på detta arbetsområde. Men med tanke på värdet av en gemensam arbetsmarknad även på lärarområdet hoppas jag, att det skall bli möjligt att

fa till stand en lösning som gör att arbetsmarknaden även på lärarområdet skall kunna så vitt möjligt fungera automatiskt och att dispensförfarandet endast i undantagsfall skall behöva tillgripas.

Undervisningsminister Helge Larsen, Danmark: Jeg er enig med frøken Ranmark i ønsket om, at vi nar længst muligt i retning af et fællesnordisk arbejdsmarked, og vi vil gøre, hvad vi kan, men jeg vil gerne understrege, at det ikke blot er en lovændring, der kræves i Danmark for at kunne give fast ansættelse; det er en grundlovsændring, og det er væsentlig vanskeligere at gennemføre.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i kulturutskottet.

3

D 1968/12/1963/k: meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation (fråga)

Fråga om vetenskaplig dokumentation¹

Björkman, Sverige: Herr president! I anledning av ett regeringsmeddelande till årets session har jag frågat regeringarna i samtliga nordiska länder på vilket sätt de har för avsikt att genomföra ett effektivt nordiskt samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation.

Statsråd Bondevik, Norge: På vegner av dei fem regjeringane skal eg få gje dette svaret:

Den vitenskaplege litteraturtenesta har bruk for ein stendig stigande straum av informasjon av alle slag. Talet på vitenskapsmenn som er avhengige av desse informasjonane, aukar minst like snøgt. Den vitenskaplege dokumentasjonstenesta skal skaffe vitenskapsmannen fullnøyande materiale på kortast

¹ Frågan trykt s. 1857.

mogleg tid. Denne oppgåva kan ein berre løyse ved å ta i bruk moderne databehandlingsteknikk, slik det til dømes er gjort for medisinsk dokumentasjon.

Skal ein kunne nytte dei føremoner som moderne dokumentasjonsteknikk gjev, må kvart einskilt land ha fagfolk som meistrar denne teknikken. Til no har slike fagfolk vore mangelvare.

Som nemnt i den meldinga som regjeringane har gjeve til Nordisk Råd, har ein i Noreg hatt eit utval til å greie ut behovet for koordinering og effektivisering av den faglege og vitenskaplege biblioteks- og dokumentasjonstenesta. Utvalet har lagt fram si tilråding i januar i år. Det vert her mellom anna tilrådd at det vert skipa eit norsk riksbibliotekembete. Det er føresetnaden at riksbibliotekaren skal vere den koordinerande instans når det gjeld fagleg og vitenskapleg dokumentasjon i landsmålestokk. Tilrådinga er no til fråsegn ved universitet og høyskolar, og ho vil verte teken opp i samband med budsjettet for 1969. Først med dette tiltaket får ein i Noreg ein instans som ved sida av arbeidet på nasjonal basis generelt kan ta seg av nordisk og internasjonalt samarbeid innan dette feltet.

Når det spesielt gjeld det teknisk-naturvitenskaplege feltet, er Nordforsk — det nordiske samarbeidsorganet for dei teknisk-naturvitenskaplege forskningsråda — i gang med opplegg for dokumentasjonsverksemd. Etter det eg har fått opplyst, vil Nordforsk satse sterkt på dette feltet.

I samband med opplegget i Nordforsk har Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd sett ned ein komité til å kome med framlegg om korleis ein i Noreg bør organisere den tekniske dokumentasjons- og informasjonstenesta for brukarar i forskning og industri. Men her som elles vil utviklinga i stor mon vere avhengig av at ein får kvalifiserte folk til å ta seg av oppgavene, og denne sida av problemet lyt det no leggjast stor vekt på.

Ved skiping av organ i det einskilde land som generelt kan ta ansvaret for arbeidet med utvikling og koordinering av vitenskapleg dokumentasjon, ved samarbeid gjennom Nordforsk og andre nordiske samarbeidsorgan om konkrete opplegg, meiner vi å kunne få grunnlag for å bygge ut eit nordisk dokumentasjonssamarbeid som høver for våre behov.

Eg kan trygt seie at regjeringane i alle dei nordiske landa er innstilde på at vi skal ha eit effektivt samarbeid innan dette viktige feltet. Men det er eit vanskeleg felt, og det er ikkje gjort i ei handevending å få løyst alle dei problem som ein her møter. Eg kan skjønne dei som tykkjer det gar noko seint med å utvikle dette samarbeidet. Men ein må hugse på at når ein skal starte opp på eit felt der ein står svakt, og det gjer ein nok i alle fall i Noreg, må ein først leggje grunnlaget, altså skapa føresetnadene. Først *da* vil ein kunne fa dei resultat vi alle ønskjer.

Björkman, Sverige: Herr president! Jag tackar statsrådet Bondevik för detta svar. Det var ju betydligt utförligare än det ganska korta regeringsmeddelande i detta ärende som vi fått till årets session.

Jag ställde frågan närmast av den anledningen, att de regeringsmeddelanden vi under årens lopp erhållit knappast givit intrycket, att detta viktiga fält ägnats tillräcklig uppmärksamhet från regeringarnas sida.

Statsrådet säger nu i svaret — jag hoppas att jag översatt det rätt; jag är inte helt hemma i nynorsk — att han kan förstå dem som tycker att det går något för långsamt med att utveckla detta samarbete. Med tanke på att rekommendationen antogs vid Nordiska rådets session här i Oslo för fem år sedan är det ganska förståeligt att många — också vi i kulturutskottet — tycker att kvarnarna mal ganska långsamt.

Självfallet behövs det nationella in-

stitutioner som kan tjäna som kontaktorgan för den nordiska samordningen. Den vetenskapliga dokumentationen är ett mycket omfattande arbete, och det är även mycket dyrbart. Just därför är det viktigt att undvika dubbelarbete i flera länder. Icke heller på detta område bör de nordiska länderna være seg selv nok. Kulturutskottet underströk 1965 angelägenheten av att den nordiska aspekten kunde göra sig gällande i detta sammanhang och konstaterade, att de senaste årens utveckling i hög grad bekräftat denna uppfattning. Detta var alltså för tre år sedan. Jag tror att utvecklingen sedan dess ytterligare har understrukit hur angeläget detta är.

Framsteg har gjorts särskilt inom NORDFORSK, som är speciellt intresserat av dokumentation på detta område.

Det framgår av statsrådet Bondeviks svar att det rör sig på denna front. Det är jag naturligtvis glad för. Jag inregistrerar med tacksamhet statsrådets uttalande, att regeringarna i alla de nordiska länderna är inställda på att vi skall ha ett effektivt samarbete på detta viktiga fält. När alltså viljan finns, hoppas jag att den skall avsätta resultat i praktisk handling.

Statsråd Bondevik, Norge: Eg er samd med representanten i at statskverna i alle land mel langsamt, men vi får tru at ho mel godt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av saken fortsätter i kulturutskottet.

4

D 1968/21/1963/k: meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (fråga)

Fråga om gemensam utbildning för teater, radio och television¹

¹ Frågan tryckt s. 1867.

Berte Rognerud, Norge: Av regeringens meldinger til Rådets 15. sesjon fremgikk det at Nordisk Kulturkommissjon, seksjon III, har fremlagt et forslag om samordning av utdannelsen av personale innen teater, film, TV og radio. På et spørsmål til den svenske regjering ved den 15. sesjon svarte statsråd Edenman at formene for det nordiske samarbeidet om saken ville bli overveiet i samråd med seksjon III, etter at en svensk utredning var ferdig. Det burde finnes gode muligheter til å få istand et begrenset samarbeid etter seksjonens forslag.

Den svenske regjeringens melding til 16. sesjon inneholder en redegjørelse for det svenske forslag. Virksomheten ved det planlagte svenske institutt forutsettes innledet høsten 1970, og plasser forutsettes kunne søkes av borgere fra andre nordiske land.

Da utdannelsen er planlagt med sikte på det svenske arbeidsmarkedets behov, og da det kreves innsikt i svensk språk og kulturliv for opptagelse, er det et spørsmål om instituttet i praksis vil kunne møte de samnordiske behov for utdanning. Også i Danmark er nå en nasjonal teaterskole blitt opprettet. Det fremgår ikke av meldingene om noen samnordisk overveieelse har funnet sted i saken.

Jeg tillater meg derfor å stille følgende spørsmål til regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige:

På hvilken måte tenker regjeringene å gjennomføre Nordisk Kulturkommissjons forslag om nordisk samarbeid om utdanning av personale innen teater, film, TV og radio i tilslutning til nasjonal utbygging av slik utdanning?

Statsrådet Palme, Sverige: Herr president! Eftersom Sverige är koordinerande land i fråga om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television, ber jag att på samtliga regeringars vägnar få besvara fru Rogneruds fråga om hur regeringarna i de nor-

diska länderna tänker genomföra Nordiska kulturkommissionens förslag om nordiskt samarbete i fråga om utbildning av personal inom teater, film, TV och radio i anslutning till den nationella utbyggnaden av sådan utbildning.

Det uttalande av Nordiska kulturkommissionen som fru Rognerud syftar på gjordes i februari 1966 av kommissionens sektion III. Uttalandet hade föregåtts av en närmare genomgång av planerna i fråga om nya institutioner i de olika länderna. Enligt uttalandet vore det rimligt att de institutioner inom området som planerades öppnas på lika villkor för elever från alla nordiska länder. Vidare förutsattes ett samarbete i fråga om utnyttjande av lärarkrafterna inom området och ett förslutt nordiskt samarbete efter mönster av Vasaseminarierna.

Sedan detta uttalande av sektion III gjordes, har arbetet fortskridit med att planera nationellt uppbyggda utbildningsinstitutioner i Danmark och Sverige. I Norge pågår viss kursverksamhet, som kan ge erfarenhet för en vidare utbyggnad av verksamheten. Vad beträffar utvecklingen i Sverige har, som framgår av meddelandet från svenska regeringen, en utredning lagt fram förslag om hur en ny utbildningsinstitution skall byggas upp. Nagot ställningstagande till detta förslag har ännu inte skett och torde komma att anstå till nästa år. Dessförinnan kommer det nordiska samarbetet på det här aktuella området att tas upp till ny behandling inom Nordiska kulturkommissionen, som alltså får möjlighet att bedöma hur uttalandet av sektion III år 1966 skall kunna förverkligas. Jag har inhämtat att det till sektionens nästa sammanträde skall utarbetas en översikt över det nu aktuella läget i samtliga länder i fråga om utbildningen på teaterns, filmens, radions och televisionens områden. Denna översikt förutsätts kunna bli en utgångspunkt för ett uttalande från sektionens sida. Från svensk sida kommer inga beslut att fattas innan ett sådant uttalande förelig-

ger från kulturkommissionen. Från alla regeringarnas sida är man beredd att positivt pröva de förslag som kan komma från kulturkommissionen.

Berte Rognerud, Norge: Jeg takker statsrådet Palme for svaret, som jeg imidlertid ikke synes var særlig oppmuntrende eller så særlig klargjørende.

Jeg vil gjerne minne om at spørsmålet om felles nordisk utdanning for teater, film, radio og televisjon i likhet med foregående sak ble behandlet første gang under Nordisk Rads forrige sesjon her i Oslo i 1963, da en rekommendasjon i to punkter ble vedtatt enstemmig. Rekommendasjonen tok sikte på at man ved siden av den grunnleggende utdanning på nasjonal basis, ved utarbeidelsen av disse planer stadig skal ha for øye nordiske løsninger for den videregående utdanning.

Rådet har senere behandlet denne sak ved hver sesjon, og det viser seg at på det nasjonale plan har de forskjellige land langt på vei fulgt opp rekommendasjonens siktepunkt.

Det samme kan derimot ikke sies for såvidt gjelder de nordiske løsninger som rekommendasjonen også understreket. Og i det svar statsråden gav her idag, må jeg tilstå at jeg synes det nordiske aspekt var kommet ganske langt i bakgrunnen. Jeg er heller ikke så helt sikker på at det skulle være nødvendig å forelegge den svenske utredning for Nordisk Kulturkomisjon, idet kommisjonen jo allerede har uttalt seg om etter hvilke retningslinjer en samordning av utdanningen for visse yrkeskategorier innen teater, film, televisjon og radio bør foregå. En ny omgang er jeg redd vil forsinke saken ytterligere.

Bedre utdanningsmuligheter på de felt som her er nevnt, er meget viktig. Jeg tror også at det haster med å få istand en slik seriøs og vidtfavnende utdanning for de folk som skal betjene disse kunstarter og media. Og jeg vil henstille til regjeringene å påskynde en nordisk løsning slik rekommanda-

sjonen pekar på, og i overensstemmelse med Nordisk Kulturkommisjons forslag.

Statsrådet **Palme**, Sverige: Herr president! Jag kan i någon mån förstå Berte Rogneruds klagan. Men läget är ju så till vida relativt klart som vi har ett ganska omfattande förslag liggande i Sverige beträffande den fortsatta utbyggnaden av utbildningen på hela detta område. Dess start är beroende av att ett hus bygges — denna verksamhet skall inrymmas i filminstitutets nya byggnad. Vi har alltså tid att vänta med fastställande av de definitiva planerna tills det mest kompetenta nordiska organet, kulturkommissionen, yttrat sig om våra och de andra ländernas planer. Då har det förefallit mest rationellt att låta kulturkommissionen på grundval av det mycket omfattande material som den får göra ett uttalande och en hemställan. Vi är alltså besjälade av viljan att ta hänsyn till vad kulturkommissionen kommer att säga.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att sakens behandling fortsätter i kulturutskottet.

5

D 1968/5/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m. (fråga)

Fråga om utbildning av arkitekter m. m.¹

Jørgen Jensen, Danmark: Hr. præsident. For 3 år siden rekommenderede Nordisk Råd til regeringerne at udrede forudsætningerne for en specialiseret videreuddannelse for arkitekter på nordisk basis og desuden at undersøge mulighederne for skabelse af en fællesbetegnelse for kvalificerede udøvere af arkitekthvervet i Norden.

Der var et tredje punkt i rekommandationen, som jeg ikke skal omtale ved denne lejlighed.

¹ *Frågan tryckt s. 1927.*

Det fremgår af meddelelser her til 16. session fra Danmarks regering — Danmark er det koordinerende land — og af en meddelelse fra Island, at Danmark, Norge, Finland og Island er parat til at nedsætte et udvalg til at undersøge dette spørgsmål med henblik på en positiv løsning af det; men det fremgår også af meddelelsen, at Sverige endnu ikke har givet tilsagn herom. Derfor er mit spørgsmål til Sveriges regering dette: hvilke foranstaltninger agter Sveriges regering at træffe for at muliggøre, at der kan optages nordiske forhandlinger om uddannelse af arkitekter m. m. i overensstemmelse med disse to punkter i rekommandation 5/1965?

Statsrådet **Palme**, Sverige: Herr president! Herr Jensen har frågat vilka åtgärder den svenska regeringen ämnar vidta för att möjliggöra en nordisk utredning angående utbildning av arkitekter m. m. enligt Nordiska rådets rekommendation från 1965.

Det moderna samhället utvecklas med teknikens hjälp allt snabbare, och det är därför angeläget att vid uppbyggnaden av morgondagens samhälle beakta den fysiska miljöns avgörande betydelse för den sociala och kulturella miljön. Den översiktliga planeringen kräver därför i allt större omfattning specialutbildad arbetskraft. Jag vill erinra om att den svenska regeringen helt nyligen lagt fram förslag till Sveriges riksdag om ett nordiskt institut för samhällsplanering i Stockholm, vilket föreslås upprättat den 1 juli 1968. Institutet skall stå under ledning av en nordisk styrelse men kommer att i fråga om personal och lokaler samordnas med arkitekturskolan vid konsthögskolan i Stockholm. Man räknar med att under första verksamhetsåret ta emot 25 elever och därefter 50 elever årligen. Vid institutet kommer att bedrivas dels en ettårig vidareutbildning av stads- och regionplanerare, dels forskarutbildning och forskning. Institutet får en fast lä-

rarstab av tre professorer i ämnena fysisk planering, trafik- och kommunikationsteknik samt ekonomisk geografi med samhällsplanering. Jag räknar även med att innehavarna av professurerna i arkitektur och i svensk och jämförande arkitekturhistoria vid arkitekturskolan kommer att delta i institutets verksamhet.

Fragan om ett nordiskt institut för samhällsplanering och en specialiserad vidareutbildning av arkitekter har många gemensamma aspekter. Detta är motivet för att man från svensk sida önskat avvakta tillkomsten av institutet innan man tar ställning till punkt 1 i radets rekommendation.

Beträffande fragan om en enhetlig benämning för utövare av arkitektur i Norden vill jag framhålla att man i Sverige — fränsett viss verksamhet närmast på sjuk- och hälsovårdens område — varit restriktiv i fråga om att sanktionera eller skydda vissa titlar eller yrkesbenämningar. Den svenska regeringen är inte beredd överge denna restriktiva inställning.

Jørgen Jensen, Danmark: Jeg takker statsråd Palme for svaret. Jeg apprecierer naturligvis, at Sveriges regering har fremsat dette forslag om et nordisk institut for samfundsplanering i Stockholm, og at det vil træde i virksomhed allerede 1. juli dette år.

Jeg erkender, at et nordisk institut for samfundsplanering og en specialiseret videreuddannelse af arkitekter har mange fælles aspekter, men jeg vil dog hævde, at der i den videregående uddannelse af arkitekter også er andre aspekter. Jeg skal blot her nævne, at Danmark og Sverige såvel som de andre nordiske lande jo har en interesse at varetage, f. eks. vedrørende design — således at videreuddannelse af arkitekter i de nordiske lande har andre ting at stræbe mod end netop samfundsplanering.

Statsraden var meget afvisende, synes jeg, med henblik på spørgsmålet om at

fa en fællesnordisk benævnelse på kvalificerede udøvere af arkitekthvervet. Jeg forstår, at Sveriges regering er meget restriktiv i sa henseende, og det tager jeg ad notam. Men min konklusion af statsrådets svar må jo føre til, at jeg gentager spørgsmålet, om Sveriges regering vil være positiv med hensyn til at fa et nordisk udvalg nedsat, der kan arbejde videre med de i rekommandationen omtalte spørgsmål 1 og 2.

Statsradet Palme, Sverige: Herr president! Tveksamheten när det gäller benämningen är ganska förklarlig. Vi har legitimerade läkare, och det finns goda skäl härför. Vi har också ett visst skydd för advokattiteln. I övrigt är jag tveksam huruvida man bör ge sådant lagligt skydd at den ena kategorin efter den andra. Det kan finnas vissa skäl för att vi får legitimerade arkitekter. Men vidtar man den åtgärden kommer snart en rad andra grupper som anser sig böra ha ett motsvarande skydd, och då hamnar vi lätt i en ganska svärgenomtränglig snarskog av benämningar på olika i och för sig ytterligt aktningvärda yrkesutövare. Det är av dessa konsekvensskäl som vi varit restriktiva på denna punkt.

När det gäller frågan om vidareutbildningen av arkitekter betraktar jag det som ett stort framsteg för det nordiska samarbetet att vi fått till stånd detta institut för samhällsplanering, som ju är direkt fysiskt sammankopplad med arkitekturskolan. När detta institut kommit i gång, kan vi ta itu med det andra. Vi far ta en sak i taget. Vi är inte alls negativa till Jørgen Jensens tanke att även de arkitekter som bygger hus — alltså inte bara de som planerar miljön — har behov av vidareutbildning, måhända på nordisk bas.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att sakens behandling fortsätter i socialpolitiska utskottet.

D 1968/1/1966/k: meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet (fråga)

Fråga om finska ungdomars möjlighet att förlägga sina studier till Sverige¹

Lars Larsson, Sverige: Herr president! Ett betydelsefullt inslag i det nordiska samarbetet är den möjlighet som finns för studerande ungdomar att förlägga sin högre utbildning vid läroanstalt i annat nordiskt land än det egna. Till svenska läroanstalter sker en stark tillströmning av utländska studerande inte minst från Norden. Vid högskolor och motsvarande utbildningsanstalter utgjorde nordiska studerande 1966 en tredjedel av det totala antalet utländska studerande. Inom gruppen nordister kom nära två tredjedelar från Finland. I samtliga dessa fall uppstår det särskilda förhållanden beträffande studiefinansieringen. Vid det åttonde nordiska undervisningsmötet 1959 i Oslo antogs en resolution i frågan, vari det heter: »Studenter och skolelever, som erhåller stipendier eller lån i sitt hemland kan efter närmare fastställda regler behålla dessa förmåner också vid studier eller skolgång i annat nordiskt land.» Den finska regeringen har ännu ej ratificerat resolutionen, varför jag till den finska regeringen vill ställa följande frågor:

Är den finska regeringen beredd att ratificera resolutionen från 1959 års undervisningsmöte angående studiefinansiering? eller

Är regeringen beredd att snarast vidtaga åtgärder i syfte att underlätta finska ungdomars studiekostnader vid studier i Sverige?

Undervisningsminister Oittinen, Finland: Herr president! Frågans första del lydte: Är den finska regeringen beredd att ratificera resolutionen från 1959 års undervisningsministermöte angående studiefinansieringen?

¹ Frågan tryckt s. 1975.

Till denna del svarar jag nekande på frågan, eftersom en ratifikation i ordets tekniska bemärkelse icke kommer i fråga. Detta hindrar dock ej, att Finland vidtagit åtgärder i ärendet.

Frågans andra del lydte: Är regeringen beredd att snarast vidtaga andra åtgärder i syfte att underlätta finska ungdomars studiekostnader vid studier i Sverige?

Till denna del har jag glädjen att svara jakande, ty den 1 januari detta år skedde i lagen om högskolestipendier en förändring, som gar ut på att en finsk studerande, som erhåller stipendium i hemlandet, kan efter närmare fastställda regler behålla denna förmån också vid studier i annat nordiskt land.

I lagens första paragraf nämns, att studerande som åtnjuter stipendium enligt sagda lag skall, om han lämnar i samma lag nämnda högskola för att bedriva motsvarande studier i annat nordiskt land, på ansökan bibehållas vid sin rätt till stipendiet, såframt hans lärare i huvudämnet i hemlandet förordar det.

Det är tyvärr beklagligt, att antalet stipendier tills vidare är förhållandevis ringa.

För studerande, som idkar studier vid högskola, anslås för utdelning från och med det andra studieåret årligen 1 500 helstipendier på 1 040 mark, 1 500 halvt stipendier på 720 mark samt 1 000 stipendier på 170 mark för studiemateriel.

Lagen gäller också studerande med kandidat- eller motsvarande examen, vilka vid högskola utför vetenskapligt forskningsarbete för licentiatexamen eller doktorsgrad; för dem anslås årligen 100 forskningsstipendier.

Förenämnda lag underlättar finska ungdomars studier i såväl Sverige som de övriga nordiska länderna på så sätt att dessa ungdomar jämställs med dem som studerar i hemlandet.

För läroverkselevernas del har man i de nordiska länderna brukat ordna saken så att domicillandet sörjer för

stipendium och understöd oberoende av elevens nationalitet. Så har det varit även i Finland sedan år 1959. Det sägs i lagen, att understöd må även beviljas elev, som är dansk, isländsk, norsk eller svensk medborgare och som är fast bosatt i Finland.

Lars Larsson, Sverige: Herr president! Jag vill tacka minister Oittinen för svaret på mina frågor.

Motiveringen för frågorna, såvitt den nu inte framgick av referatet som jag gjorde nyss, kan sammanfattas i två punkter. För det första: det är ett allmänt intresse att en stor grupp studerande inte kommer i sämre ekonomiska förhållanden under sin studietid jämfört med i detta fall såväl svenska studerande som de vilka fortsatt sina studier i hemlandet. Och för det andra: det finns inte ett nordiskt intresse av att genom olika studiesociala system medverka till att ungdomar kan känna sig bundna att efter utbildningen kvarstanna i utbildningslandet.

Det svenska studiesociala stödet till dem som studerar via eftergymnasiala studievägar kan tilldelas även andra än svenska ungdomar, såvitt de icke kommit till Sverige i avsikt att där endast bedriva studier. Uppenbart har de förhållanden, som avspeglar sig i min frågeställning, lett till att bl. a. finska studerande tagit ställning på sådant sätt att det framstår som deras avsikt att kvarstanna i Sverige efter slutade studier; därigenom har möjlighet öppnats för dem att efter prövning erhålla studiemedel. Jag tror att den utvecklingen varken från svensk eller från finsk sida är önskvärd.

Nu meddelade ministern i sitt svar, att från och med den 1 januari i år kan finska studerande efter särskild prövning få ta med sig erhållet finskt studiestöd för studier i annat nordiskt land. Jag betraktar detta beslut och besked som synnerligen värdefullt för det fortsatta utbytet av studerande mellan våra länder. I princip innebär det ett

accepterande av 1959 års överenskommelse och står dessutom i god överensstämmelse med de riktlinjer som är framlagda i ett konventionsutkast i Europarådet om rätten att ta med stipendier till studier i annat land än hemlandet.

Jag sade att det »i princip» var ett accepterande. Minister Oittinen beklagar också att en stark begränsning måst ske, av såvitt jag förstår ekonomiska orsaker. De sammanlagt 3 000 stipendier som från det andra läsaåret kommer att utgå, kan ju knappast fylla hela behovet av studiestöd i hemlandet, än mindre göra det möjligt för något större antal ungdomar att studera i annat nordiskt land. Det är att hoppas att man skall finna det möjligt att väsentligt utvidga antalet stipendier. Har jag räknat rätt så innebär beslutet ett anslag på 2,34 miljoner finska mark totalt plus vad som tillkommer för material samt licentiand- och doktorandstipendier. Får jag som jämförelse nämna, att innevarande läsår beräknas studiemedel i Sverige till de icke svenska medborgare, som trots restriktivitet i detta fall erhåller studiemedel, uppgå till 11,3 miljoner svenska kronor.

Emellertid, herr president, jag är nöjd med svaret då det betyder ett framsteg på detta viktiga område. Det är min förhoppning att de praktiska detaljerna skall kunna utformas så att de underlättar ett fortsatt studentbyte.

Slutligen berör minister Oittinen i sitt svar även gymnasiestuderande och deras studiesociala förmåner. I det avseendet har jag ingen invändning. Svensk studiehjälp utgår till dessa ungdomar vid studier i Sverige oavsett vilken nationalitet de har, förutsatt att de har någon anknytning i Sverige i form av föräldrar eller nära anförvanter.

Undervisningsminister Oittinen, Finland: Herr president! Jag kan tillägga, att det pågår en utredning i Finland om stipendier och det gäller stipendier-

nas antal och deras storlek. Regeringen är färdig att avlåta proposition till riksdagen om stipendier inom den närmaste framtiden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att sakens behandling fortsätter i kulturutskottet.

7

A 140 T/s: tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att radet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska radet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

Sigrid Ekendahl, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Inom den nordiska arbetsmarknaden tillämpas ett yrkesklassificeringssystem, som utarbetats gemensamt för de nordiska länderna i samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Systemet är uppbyggt på sådant sätt att individualyrken som är nära besläktade med varandra har sammanförts till s. k. yrkesfamiljer, vilka i sin tur bildar yrkesgrupper. Dessa yrkesgrupper är sammanförda till vissa yrkesområden. Man avser med detta klassificeringssystem att underlätta förmedlingsarbetet på den nordiska arbetsmarknaden. Nomenklaturen torde vara vägledande på arbetsmarknaden i den utformning som den erhållit i detta system, även om det också påpekas att man inte syftat till att skapa någon enhetlig nomenklatur.

Nordisk yrkesklassificering omfattar ett avsevärt antal olika yrkesbenämningar. Vid en granskning av dem finner man att många omfattar såväl män som kvinnor utan åtskillnad i fråga om

yrkesutövarens kön. Det synes angeläget, säger förslagsställarna, att finna yrkesbenämningar som inte placerar olika yrken i manligt eller kvinnligt fack. Som förhållandena nu är, söker sig män inte gärna till yrken med kvinnliga beteckningar och kvinnor inte gärna till yrken med manlig beteckning. Det blir på detta sätt kanske en något snedvriden arbetsfördelning. Vissa yrken uppfattas på grund av vanebildning och sedvänja som rent kvinnliga och andra som rent manliga och bibehåller därigenom sin bundenhet till visst kön. Förslagsställarna, som kommer från de fyra skandinaviska länderna och de flesta från arbetsmarknaden själv, hemställer att Nordiska rådet skall rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att få till stånd en förändring i detta avseende.

Utskottet har behandlat frågan och finner i likhet med flertalet remissinstanser, att det är av vikt att yrkesbenämningarna blir mer neutrala. En översyn av den nordiska yrkesklassificeringen bör komma till stånd i syfte att eliminera könsbundna klassificeringar.

Det kan tyckas, herr president, att denna fråga är liten i det nordiska sammanhanget, och detta är naturligtvis riktigt när man jämför med marknadsfrågorna, Öresundsförbindelsen och miljöfrågorna. Men i alla våra länder pågår debatter och även ett konkret arbete för att lösa jämlikhetsfrågorna på arbetsmarknaden och i samhället. I det sammanhanget har denna fråga en ganska stor betydelse. Det är mot den bakgrunden som socialpolitiska utskottet, vars talan jag för, hemställer att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en översyn av yrkesklassificeringen.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Korvald, Laaksonen, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivouri, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røise-land, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Geijer, Horn, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Leiro och Matthias Á. Mathiesen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

8

A 152/s: medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att radet med anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän även inom regional och lokal förvaltning att tjänstgöra i annat nordiskt land än det egna.

Lars Larsson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Tjänstemän inom den centrala förvaltningen i de

olika nordiska länderna har redan nu möjligheter att vidga sina kunskaper och öka sin erfarenhet genomt att under någon tid tjänstgöra i ett annat nordiskt land än det egna. Nordiska rådet antog 1954 en rekommendation i det ämnet. Tyvärr har resultatet av detta utbyte av tjänstemän från den centrala förvaltningen inte givit vad man hoppades, då möjligheterna till utbyte eller till tjänst i annat nordiskt land utnyttjats i blott enstaka fall.

Det föreliggande medlemsförslaget vill nu vidga denna rätt till att omfatta även tjänstemän i den lokala förvaltningen. Förslagsställarna pekar särskilt på behovet av att tjänstemän inom arbetsförmedlingen, yrkesvägledningen och socialförsäkringen får möjlighet att lära känna förhållandena i grannländerna just inom sina egna arbetsfält. Den fria nordiska arbetsmarknaden innebär ökade krav på denna grupp av tjänstemän. Säkert skulle ytterligare områden kunna nämnas.

Socialpolitiska utskottet har behandlat frågan och därvid tagit intryck av remissinstansernas mycket positiva inställning till förslaget. Arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige understryker att det finns ett starkt behov av sådant utbyte av personal som handhar arbetsmarknadsfrågor. Svenska LO menar att ett sådant utbyte bör resultera i förbättrad service framför allt för den flyttande arbetskraften. Det norska löns- och prisdepartementet anför, sedan man i sin tur hört olika norska myndigheter, att man inte vill gå emot förslaget att vidga rätten till utbyte av tjänstemän.

Socialpolitiska utskottet å sin sida har liksom en del remissinstanser med viss förvåning iakttagit, att utbytet av tjänstemän inom den centrala förvaltningen fått så ringa omfattning, trots att regeringarna varit positiva till verksamheten. Måhända kan den ringa omfattningen bero på att man inte tillräckligt klart lagt fast målsättningen för utbytet. Detta och därmed sammanhängande problem bör en gemensam arbetsgrupp med företrädare för regeringarna

och tjänstemannaorganisationerna försöka lösa.

Att tjänstemannautbytet inte fått någon kvantitativt stor omfattning hittills bör dock inte hindra oss från att vidga möjligheterna till att omfatta även tjänstemän från den lokala förvaltningen. Sådana möjligheter bör stå till buds inom alla grenar av den offentliga förvaltningen, där utbytet kan vara till gagn för vederbörande i hans tjänsteutövning. Mot bakgrunden av vad remissorganen påpekat om behovet av kunskaper beträffande övriga nordiska länders förhållanden då det gäller arbetsmarknad, socialförsäkring o. s. v. tillstyrker utskottet medlemsförslaget. Utskottet förtydligar det dock med att utbyte inte nödvändigtvis måste betyda att man person för person skall byta tjänst under någon tid, utan det bör också vara möjligt att få tjänst i annat nordiskt land vid lämpligt tillfälle, liksom att »utbytet» bör kunna ske genom gemensamma kurser, konferenser och liknande.

Med det anförda, herr president, ber jag att få tillstyrka den föreliggande rekommendationen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupp-rop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Korvald, Laaksonen, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røise-land, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salve-

sen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Franvarande var:

Sigurður Bjarnason, Niels Eriksen, Geijer, Horn, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Leiro och Matthias A. Mathiesen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

9

A 117/t: medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation: att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

1. att medverka till att diskussioner inleds rörande möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden,

2. att träffa avtal om Muruvikanläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafiken av torrgods.

Leirfall, Norge (utskottets talesman): Svensk transit över Trondheimsfjorden er en sak som går like langt tilbake i tiden som den skrevne historie. Levanger-markedet med tusener av svenske forbønder fra Jämtland er vel det eldste internordiske marked vi har. Trafikken til Trondheim var også betydelig. Da mellomriksbanen kom i 1880 var det store forhåpninger i Trondheim om økt transittrafikk fra Nord-Sverige — ja, det ble skrevet at nå skulle Trondheim bli et Nordens Hamburg. Og trondhjemmerne selv var så engstelige for å støte svenskene på mansjettene at selv Venstre i Trondheim ikke flagget med rent norsk flagg under unionskampene. Man var altså på norsk side villig til store innrømmelser for å få transitten, og

transitten var da også, etter at banen ble bygd, temmelig stor, men i de siste år har den gått sterkt tilbake. I 1956 ble det undertegnet en svensk/norsk avtale som gikk ut på bygging av en mellomriksveg over Storlien, bygging av en svensk oljehavn i Muruvik og reduksjon av jernbanetakstene for transittgods over Storlien. Avtalen er oppfylt, men transittgodset er ikke kommet, selv om landtransportene fra store deler av Jämtland og Nord-Sverige er betydelig kortere til Trondheim enn til Bottenviken. Bare i strenge isvintre har man hatt en sjøkkimport over Storlien, som det har vært meget vanskelig å avvikle over jernbane og havn på norsk side, og derfor er man da heller ikke særlig interessert i den. Den norske trafikken over Trondheim havn har også økt så sterkt at det havneanlegg som for ikke så lang tid siden ble bygd med vesentlig sikte på transitten, har vanskelig for å ta imot slik sjøkkimport.

Trafikkutskottet kunne under sin behandling i distriktet i fjor sommer konstatere at det på svensk side er atskillig interesse for å få i stand økt transitttrafikk, og det ble antydnet temmelig store transportmengder. Fra Trondheims side ble det krevd garanti for en viss minstemengde av gods som vilkår for å kunne ta på seg sjøkkimporten når Bottenviken er frosset til.

For å kunne få transportene i gang er det imidlertid et kompleks av problemer som må løses. For det første er sjøfraktene fra Trondheim for høye. Trondheim har ikke status som basishavn. Skal fraktene kunne bli konkurransedyktige, må det større godsmengder til, og godsmengdene kan ikke bli større før fraktene er blitt lavere. Der står vi. Større mengder returlast til Trondheimsfjorden er også en betingelse for at fraktene på utgående transittgods fra Sverige skal kunne settes ned. Med andre ord: Svenskene må benytte Trondheim i større utstrekning både som import- og eksporthavn.

Nå har vi forskjellige bestemmelser på hver side av grensen f. eks. om ak-

seltrykk på bilene, og det skaper også vanskeligheter.

Trafikkutskottet, som har drøftet saken på grunnlag av et medlemsforslag fra 1966, er av den oppfatning at flere av disse problemer må kunne løses. Det bør iallfall diskuteres på en mer inngående måte enn hva hittil har vært tilfelle. Utskottet foreslår derfor en rekommendasjon hvor man henstiller til de to regjeringer å medvirke til at slike diskusjoner kommer i stand, og at det treffes en avtale om utnyttelse av den svenske beredskapshavn i Muruvik som reservehavn for tørrgods.

Jeg anbefaler rekommendasjonen vedtatt.

Statsråd **Kyllingmark**, Norge: Spørsmålet om utbygging av Trondheimsleden med sikte på en større svensk transitt, er naturlig på bakgrunn av det nordiske samarbeid. Trondheim ville vel vært en naturlig havn også for store deler av Sverige dersom det ikke hadde vært forskjellige stater med grense mellom. Nordisk samarbeid har i stor utstrekning gått ut på å søke eliminert virkninger av slike grenser.

Den tilpasning av jernbanetakstene som er foretatt, tok sikte på å ta bort den virkning av grensen som lå i at jernbanetakstenes avstandsdegressivitet stoppet på grensen. Man kan nå fastslå at endringene i jernbanetakstene ikke har resultert i noen betydelig økning i de transporterte godsmengder.

Større virkning synes da utbyggingen av mellomriksvegen, Europa-veg E-75, å ha fått. Dette er kanskje ikke så merkelig på bakgrunn av den generelle utvikling i forholdet mellom bil- og jernbanetransport.

Men billedet er ikke så helt klart. Dette må tilskrives det dominerende trekk at det er så store svingninger i transitttrafikken. I statistikken kan en tydelig lese seg til isvintrene i Östersjöen.

Det fremgår også at Hommelvik ligger inne i Trondheimsfjorden spiller større rolle enn Trondheim for utskip-

ningene som i første rekke gjelder skogsindustriprodukter.

Det er ingen ting i veien for fra norsk side å medvirke til drøftelser av mulighetene for å utvide transittrafikken over Trondheims-leden. Men det kan være grunn til å presisere de forutsetninger som antagelig da måtte legges til grunn.

Det foregår i Norge en regionplanlegging og en kommunikasjonsplanlegging som på lengre sikt vil kunne få betydning for den utvikling det her blir tale om. Etter det en kan se i dag, synes det å være naturlig å bygge Trondheim havn videre ut, for ad den veg å få en mest mulig økonomisk transportavvikling sjøverts, og i sambandet sjø—land. Også hensynet til rasjonell utnyttelse av havneutstyret og til den utvikling som foregår i containertransporten, gjør en viss konsentrasjon ønskelig.

Den løsning som antydes i forslaget om en viss utbygging av Muruvik-anleggene med sikte på transittering av annet gods enn mineraloljeprodukter, har tidligere vært drøftet. Ved Stortingets behandling av den norsk-svenske avtale av 1956 (St.prp. nr. 38 av 1956) var det presisert at det ikke ville finne sted slik annen transit utenom avsperringstider — isvansker ikke medregnet. Når det nå reises spørsmål om å revidere forutsetningene for 1956-avtalen, bør det allerede her pekes på at interessen for en viss konsentrasjon i Trondheim heller synes å være økt med den transporttekniske utvikling som foregår.

Det er videre grunn til å understreke at de svenske interesser i å nytte Trondheimsleden ikke synes å være så store at man vil organisere en jevn transportavvikling over Trondheim eller delta i finansieringen av en viss utbygging av reservekapasitet med sikte på isvintre. Det synes helt klart at en svensk interesse for saken bør være så påtakelig at det blir tale om fast organiserte transporter av et visst omfang nettopp med sikte på å unngå »sjokkvirkninger», som hr. Leirfall uttrykte

det, av en plutselig transportomlegging fordi isvanskene i Östersjöen blir for store.

Fra norsk side vil en først og fremst være tjent med at det i denne sak blir helt klart for dem som i Sverige kan ha nytte av Trondheimsleden som en reserve for strenge isvintre, at slik tilfeldig bruk ikke kan påregnes til fortrengsel for de norske interesser, og de primære interesser som knytter seg til transportsystemet, og som transportsystemet er innrettet for. Det vil hjelpe lite med samarbeid mellom regjeringene dersom de svenske næringsdrivende ikke finner det lønnsomt å bruke Trondheim som normal transitthavn, og heller ikke finner det fordelaktig å investere i utbygging av reservekapasitet for ekstraordinær varetransport i vintre med særlige isvansker.

Sedan diskussionen förklarats avsluttad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Bäcklund, Bilgrav-Nielsen, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hákon Johnsen, Laaksonen, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Sigurður Bjarnason, Geijer, Horn, Jørgen Jensen, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Lahtela, Leiro, Matthias

Å. Mathiesen, Gerda Möller, Samuelsen og Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

10

A 148/t: medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige at støtte oprettelsen af en permanent flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim med tilknytning til forbindelserne til Stockholm og Finland.

Leirfall, Norge (utskottets talesman): Spørsmålet om regjeringenes medvirkning til å fa i stand en flyforbindelse Östersund—Trondheim med tilknytning til Finland og Stockholm ble tatt opp i et medlemsforslag av 12. mai 1967. Trafikuttskottet hadde sommeren 1967 en befarung i Jämtland og Tröndelag, hvor saken ble dröftet med de lokale myndigheter, flyselskapene og reiselivsorganisasjonene. Det konstateres at interessen for en slik rute var meget stor, og trafikuttvalget har ment at den vil være av stor betydning for tverrforbindelsene i Skandinavia. I möte 27. oktober i fjor vedtok trafikuttvalget et forslag til rekommendasjon til regjeringene i Sverige og Norge om å støtte saken.

SAS har imidlertid i mellomtiden besluttet å sette i gang ruten som en prøverute for to måneder, og den 9. februar ble den åpnet for trafikk. Om den skal ha livets rett, beror nå på den interesse distriktene viser, på om SAS vil kunne innpasse den på en rasjonell måte i sitt övrige rutenett, og på hvordan trafikken i prøvetiden faller ut. Prövetiden må vel også sies å være kort.

Det har vært diskutert i trafikutt-

skottet om saken nå skulle avskrives fra Nordisk Råd. I forslaget til rekommendasjon pekes det imidlertid på en permanent rute. Det vi har fått, er altså bare en kortvarig prøverute. Trafikuttskottet mener vi bör holde muligheten åpen for å kunne komme tilbake til saken når resultatet av prøvetiden foreligger. Utskottet er derfor kommet til at man vil anbefale rekommendasjonen vedtatt, og så kan man ved neste sesjon komme tilbake til spørsmålet om saken skal avskrives.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnopp-rop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrud Ekendahl, Niels Eriksen, Geijer, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Korvald, Laaksonen, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Möller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper og Toft.

Skoglund avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Sigurður Bjarnason, Henry Christensen, Horn, Hækkerup, Jørgen Jensen, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Leiro, Matthías Á. Mathiesen, Gerda Möller og Berte Rognerud.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

A 144/t: medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet icke föreläger sig något i anledning av medlemsförslaget.

Laaksonen, Finland (utskottets talesman): Herr president! Trafikutskottet har behandlat ett medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter. Förslaget avser främst den zonindelning beträffande sjöfrakter som sedan 1900-talets början gällt i Bottniska viken och som ännu i dag har vissa ekonomiska konsekvenser för sjöfrakterna i vissa hamnar. Enligt förslagsställarnas uppfattning borde denna zonindelning sasom föråldrad revideras.

Trafikutskottet har på grundval av det remissmaterial som stätt till dess förfogande funnit det rimligt, att för den händelse det föråldrade avtalet ger upphov till olikartad behandling i olika hamnar avtalet bör revideras. Utskottet anser emellertid, att då det är fråga om ett privaträttsligt avtal, som tillkommit utan myndigheternas medverkan, de eventuellt intresserade parterna bör taga initiativ till en revision. Utskottet har därför enhälligt kommit till den slutsatsen, att det i denna sak ej finnes anledning till en rekommendation till regeringarna. Jag hemställer, att rådet måtte bifalla trafikutskottets förslag att rådet icke måtte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Savela, Finland: Herr president! Handelskamrarna i södra Österbotten och Vasa samt Finlands centralhandelskammare har under flera år fäst uppmärksamheten vid att zonindelningen av sjöfrakter i Bottniska viken, vilken indelning härstammar från början av detta sekel, icke längre motsvarar nutida krav. Handelskamarorganisationerna har likväl icke lyckats fa till stånd en revision av ifrågavarande

zonindelning, vilken enligt dem utgör ett hinder för näringslivets utveckling och i synnerhet för industrialiseringen vad angår vidsträckta områden i Österbotten och norra Finland. Frågan har upptagits på finskt initiativ i Nordiska rådet och ärendet star nu inför sitt slutliga avgörande vid denna session. Det gjorda medlemsförslaget angående en granskning av zonindelningen av sjöfrakter innebär, att de zongränser, som uppgjordes i början av 1900-talet och som åtminstone delvis fortfarande är gällande i Bottniska viken skulle ändras att motsvara nuvarande förhållanden och att sjöfrakterna till hamnar i Bottniska viken skulle utgå enligt allmänna beräkningsgrunder. Det är skäl att revidera zonindelningen eller att helt avveckla densamma speciellt också av regionala utvecklingspolitiska skäl. Det är viktigt att utreda denna fråga i synnerhet vad angår sådana sma hamnstäder som Kristinestad och Kaskö, men även alla övriga hamnstäder i Bottniska viken är intresserade av ärendet.

Trafikutskottet har undersökt frågan och har efter att ha inhämtat ett flertal expertutlåtanden gjort ett eget förslag vid pågående session.

I några utlåtanden fästes uppmärksamhet vid en i medlemsförslaget berörd omständighet, att nu gällande zonindelning är föråldrad och icke motsvarar dagens faktiska förhållanden. Flera handelskamrar — Finlands centralhandelskammare samt handelskamrarna i Vasa, Uleaborg, Raumo, mellersta och södra Österbotten samt handelskamrarna i Västernorrlands och Jämtlands län — anser att frågan bör bringas till motsvara tidens krav. Vederbörande organ har på ett flertal grunder, avseende bl. a. att åstadkomma ett uppsving av norra Finlands och norra Sveriges ekonomi, själva inkommit med egna förslag samtidigt som de understödde förslaget. Bland dessa finns förslag angående införlivande av ett flertal hamnar inom zonerna, förslag, enligt vilka avstånden i högre

grad skulle utgöra kriterier vid fastställandet av nya zoner, förslag om ersättandet av de tre zonerna med två nya samt förslag om ett totalt slopande av zonindelningen.

Några av de tidigare nämnda handelskamrarna framför, att betydelsen av zonindelningen med tiden likväl kommer att minska. Finlands industriförbund och Finlands träförädlingsindustriers centralförbund antager att zonindelningen förlorat sin betydelse enär icke enbart sjötransporten utan även hamnarnas effektivitet bestämmer frakternas storlek; dock borde zonindelningen i Bottniska viken till den del den inverkar på frakterna uppgöras sålunda att hamnstäder på samma breddgrad i Finland och Sverige skulle höra till samma zon.

Helsingfors, Åbo och Ålands handelskamrar anser icke en revision av nöden, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare anser icke heller en revision av nöden; handelskammaren framför dessutom att fraktavtalet enbart utgör ett privaträttsligt avtal mellan avsändaren och befraktaren, att staten icke ingriper i ärendet och att ett ingripande icke heller är önskvärt samt att möjlig revision av nuvarande system bör underställas The Baltic and International Maritime Conference benämnda organisations prövning. — Också de fyra redareföreningar som avgivit utlåtanden hänvisar till att frågan gäller ett område där full aytalsfrihet råder mellan kontrahenterna. — Myndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige anser det icke vara skäl eller ens möjligt att ändra gällande zonindelning.

Trafikutskottet har förenat sig med förslagsställaren om att det vore önskvärt att en eventuell olika behandling av nordiska hamnar i detta avseende skulle upphävas varvid också Bottniska vikens hamnar skulle beaktas. Sävda det föräldrade avtalet om indelandet av sjöområdena i fraktzoner leder till ovan nämnda olika behandling av hamnarna är det rätt och billigt att avtalen

revideras och bringas i överensstämmelse med tidens krav. Vad angår den omständigheten att frågan gäller ett privaträttsligt avtal, som ingåtts utan myndigheternas medverkan har trafikutskottet ansett, att de parter som är intresserade av en ändring eller ett hävande av avtalet, själva måtte skrida till åtgärder avseende en revision av avtalet.

Herr president! Bland dem som på finsk sida avgivit utlåtanden är endast Helsingfors, Åbo och Ålands handelskamrar av den åsikten, att ett behov av en revision av zonindelningen icke föreligger. Dessa utlåtanden bör tydligen fattas sålunda att företagare, näringslivet i allmänhet samt hamnstäderna på dessa handelskamrars områden icke skulle vinna på ifrågavarande revision och möjligen av konkurrensskäl anser lämpligast att revisionen icke utförs.

Herr president! Fastän trafikutskottet i sin undersökning kommit till slutsatsen att det icke rekommenderar något uttalande med anledning av medlemsförslaget, har utskottet likväl ställt sig positivt till själva saken och snabbt utrett ärendet. Saken har nu undersökts i Nordiska rådet och de missförhållanden som nämnts i medlemsförslaget har konstaterats fortsättningsvis radda. Skeppsredarna och övriga parter, som ömsesidigt i tiden överenskommit om avtalet, bör nu utföra ännu nödvändiga och för näringslivets utveckling oundgängliga revisioner av grunderna för bestämmandet av sjöfrakter avseende hamnarna i Bottniska viken.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

B 6/e: regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska radet rekommenderar regeringarna

I. att godkänna det av Nordiska chefsstatistikermötet i juni 1967 framlagda förslaget om utvidgat nordiskt statistiskt samarbete; och

II. att anvisa medel för ett permanent sekretariat för Nordiska chefsstatistikermötet.

Rihtniemi, Finland (utskottets talesman): Herr president! Regeringens förslag får ses mot bakgrunden av Nordiska radets rekommendation nr 4/1965 om nordiskt statistiskt samarbete. Det framballes, att strävandena att utveckla jämförbar statistik försvåras av att flera nordiska organ av permanent eller tillfällig karaktär arbetar med statistiska frågor, vilket ofta medför dubbelarbete. Det föreligger därför ett behov att upprätta ett permanent nordiskt sekretariat med huvuduppgift att samordna verksamheten vid de statistiska samsamarbetsorganen och ge dessa nödvändig assistans. Sekretariatet skulle vidare övertaga redigeringen av Nordisk statistisk skriftserie samt — om Nordiska radet så finner lämpligt — redigeringen av Nordisk statistisk årsbok.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att i anledning av rådets rekommendation nr 4/1965 en grundlig utredning om omfattningen av och formerna för detta samarbete nu genomförts. Enligt utskottets mening bör svaret för det offentliga nordiska statistiska samarbetet i fortsättningen helt ligga hos chefstatistikermötet. Härigenom bör en betydande effektivisering av samarbetet komma till stånd.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Chris-

tensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Johannesson, Tage Johannsson, Hakon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røise-land, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Geijer, Horn, Hækkerup, Jørgen Jensen, Magnús Kjartansson, Matthias Á. Mathiesen, Gerda Møller, Møller Warmedal, Skytte och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster.

13

A 108/t: medlemsförslag om enhetliga posttaxor och postbestämmelser

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Rad henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

a) at tilstræbe anvendelsen af indenrigs porto i den nordiske udveksling af breve mellem 500 og 1 000 g,

b) at overgå til benyttelse af indenrigs porto inden for Norden ved postbefordring af aviser og tidsskrifter, der udgives i et af de nordiske lande (postabonnement og udgiverkorsbånd),

c) i det nordiske postale samarbejde at tilstræbe fuldstændig ensartethed bade for så vidt angår reglerne om, hvilke forsendelsesarter der modtages til befordring, og for så vidt angår be-

stemmelserne om tilladt størrelse, vægt og indhold m. m. for hver forsendelsesart,

d) at fastsætte ensartede regler om postvæsenets ansvar for forsendelser,

e) at undersøge mulighederne for at opnå administrative lettelse i det nordiske postsamarbejde gennem større ensartethed i de interne bestemmelser vedrørende postvæsenets virksomhed og

f) at fremskynde gennemførelsen af en fællesnordisk ordning for postgiro-udbetaling.

Ingrid Segerstedt Wiberg, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Enligt ett förslag, framställt av herr Birger Lundström, som för närvarande ligger sjuk i Stockholm, bör Nordiska rådet rekommendera regeringarna att utarbeta enhetliga posttaxor och enhetliga regler för olika postförsändelser. Det förekommer sedan gammalt ett nordiskt samarbete på postväsendets område, och år 1965 tillsatte postförvaltningarna en arbetsgrupp för att förbättra samarbetet. Den arbetar för övrigt i samförstånd med världspostföreningen.

Förslagsställaren vill liksom utskottet att man redan nu skall ta ställning till en del fragor och framhåller som särskilt önskvärdt att inrikes taxor tillämpas för tidningar och tidskrifter som sänds från ett nordiskt land till ett annat. Vi hörde i går av fru Rognerud att kulturutskottet vill att Nordiska rådet skall vidta åtgärder för att förmå pressen att visa större intresse för Norden i dess helhet. Det förefaller då vara av vikt att man inte försvårar pressens spridning genom att pålägga den så höga postavgifter som enligt vad utskottet visar är fallet.

Utskottet föreslår också en del andra åtgärder som är ägnade att underlätta det nordiska umgänget. Man vill bl. a. påskynda en samordning beträffande postgirobetalningar.

Herr president! Med dessa ord ber jag att få föreslå, att Nordiska rådet

godkänner utskottets förslag till rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Rannmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Geijer, Horn, Hækkerup, Magnús Kjartansson, Møller Warmedal, Skytte och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

A 119/k: medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete, D 1968/14/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt forskarsamarbete, D 1968/18/1967/k: meddelande om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område och D 1968/20/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat

Rådet foretog ovannämnda fyra saker till behandling i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit,

A. att rådet i anledning av medlemsförslaget, punkt 2, måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (motsvarande) i de nordiska länderna och att ställa särskilda medel till förfogande för nordiskt forsknings-samarbete.

Tillika anmälde utskottet, att arbetet med medlemsförslagens punkt 1 fortsätter i utskottet.

B. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendationerna 14/1967, 18/1967 och 20/1967 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Håkon Johnsen, Norge (utskottets talesman): Spörsmålet om nordisk forskningssamarbeid har det vært arbeidet med i flere år i Nordisk Råd, og det har stått på dagsordenen i lang tid. Det førte i sin tid til at det i Rådets regi ble innkalt en stor, kanskje altfor stor, forskningskonferanse i Helsingfors, som igjen munnet ut i et medlemsfor-slag i 3 punkter. Det tredje punktet tok Rådet standpunkt til under sesjonen i Helsingors i fjor, der Rådet vedtok en rekommendasjon. Denne har Kulturutvalget også behandlet i år og innstilt på at den skal utsettes til neste år i påvente av nærmere meddelelser. Samtidig anmeldte Kulturutvalget at punktene 1 og 2 skulle behandles videre i utvalget, og det har da skjedd i tiden fra forrige sesjon til nå, og utvalget vedtok en innstilling på sitt møte i Åbo i januar.

Når det gjelder medlemsfor-slagets punkt 1, det sentrale spørsmålet om en nordisk koordinert forskningsplanlegging, har utskottet, på grunnlag av remissmateriale og på grunnlag av det som de sakkyndige som har vært hørt i utvalget, har kommet fram med, måttet

konstatere at tanken om et felles planeringsorgan ikke har vunnet bifall fra de angjeldende institusjoners side, men har likevel ment at det er naturlig og nødvendig at det opprettes nærmere kontakter enn hittil, og i andre former, mellom de ledende nasjonale plane-ringsorganene når det gjelder forskning.

Utskottet har også med tilfredshet funnet at et første steg mot fastere kontakter mellom disse organene er tatt i og med det møte som ble holdt i Stockholm den 13. januar 1967, der den svenske forskningsberedningen inviterte de andre lands forskningsplanleggere til et møte. På dette møte var det enighet om at man burde opprettholde nære, men uformelle kontakter mellom de forskjellige organene, men inntil videre unnvike et formalisert samarbeid i form av en felles komite eller liknende.

På dette møte, som var av orienterende natur, ble det drøftet forskjellige samarbeidsspørsmål, særlig angående de nordiske lands innsats i europeisk og annet internasjonalt forskningssamarbeid. Det var meningen at det da skulle holdes et nytt møte senere, som så vidt jeg har forstatt, skal holdes i Norge.

Utskottet uttrykker sin tilfredshet med dette samarbeidsinitiativet. Etter utskottets oppfatning synes det nå å være gode muligheter for på denne linje å oppnå verdifulle resultater når det gjelder å få i stand en bedre koordinering av den nordiske forskningsvirksomheten. Forutsetningen, sier utskottet imidlertid, er at slike møter holdes regelmessig, og at en kontinuerlig kontakt kan opprettholdes mellom de angjeldende organer, og Kulturutskottet vil med interesse komme til å følge den fortsatte utvikling av denne samarbeidsformen.

Nå er det slik at flere sakkyndige har hevdet, både i remissene og i møter i Rådet, at man savner en nærmest politisk standpunkttagen til samarbeidet om forskningsproblemene. Kulturutvalget har derfor kommet til den slutning

at det gjennom en klarleggende politisk debatt bør undersøkes om de forskjellige nordiske lands politisk ansvarlige organer er beredt til å oppnå en mer integrert nordisk forskningsplanlegging og koordinering enn den som er på det naværende tidspunkt. Det er en slik debatt Rådet har mulighet til å føre i dag. Vi vet jo at det ofte har vært slik at den politiske vilje til å nå resultater i nordisk samarbeid, politisk vilje uttrykt i de rekommandasjoner vi vedtar, den har ført til at man har kunnet rydde til side byråkratisk vanegjengeri og nasjonal prestisje. Uten å gå prinsippet om den frie forskningen for nær, kan en vel gå ut fra at en meningstilkjennegivelse fra Nordisk Råd også i spørsmålet om forskningssamarbeid kan sette fart i samarbeidsbestrebelsene.

Når det gjelder punkt 2 i forslaget, om å utbygge og effektivisere samarbeidet mellom de enkelte forskningsråd på de forskjellige områder, er dette av de fleste som har uttalt seg overfor Kulturutvalget, gitt høy prioritet. Mulighetene for dette er nå større, idet også Danmark, så vidt man forstår av de meldinger som er kommet, nå vil opprette et forskningsråd for hvert enkelt av følgende områder: naturvitenskapen, de humanistiske vitenskapene, samfunnsvitenskapene, den medisinske vitenskap og landbruks- og veterinærvitenskapen. Man får vel da stort sett den situasjon at Danmark har noenlunde tilsvarende forskningsråd som de andre nordiske land, og dette vil da lette samarbeidet på dette område.

Det er således etter utvalgets mening, med det som har foregått på dette område siden forrige sesjon i Helsingfors, lagt et godt formelt grunnlag til rette for et nærmere samarbeid om forskningsevirkningsvirksomheten, og det skulle derfor være god grunn til å vedta den rekommandasjon som Kulturutvalget nå har foreslått.

K. B. Andersen, Danmark: Hr. præsident. Jeg vil gerne give stærk tilslutning til de bestræbelser for et nordisk

forskningsamarbejde, som forslag og rekommandationer her er udtryk for. Der er ingen tvivl om, at mange forskningsopgaver vil blive løst bedre på regionalt end på nationalt plan. Vi vil i mange tilfælde få en bedre anvendelse af forskerne, der jo i alle vore lande på de fleste områder er en mangelvare, og vi vil også få en bedre anvendelse af pengene, og man kan vel også sige, at de i nogen grad er en mangelvare i vort samfund.

Som hr. Hakon Johnsen gav udtryk for, vil vi nu snart have forslag klart om forskningsråd i Danmark. Det betyder selvfølgelig ikke, at vi ikke hidtil har haft lignende organer, men vi har ikke tidligere haft dem på en måde, der svarede til, hvad man f. eks. har i Sverige og Norge. Det får vi nu, og det vil lette det nordiske samarbejde.

Jeg kan i denne sammenhæng komme med en meget lille korrektion til de bemærkninger, hr. Hakon Johnsen fremsatte her. Det topmøde mellem repræsentanter for forskningens regeringsorganer, som der havde været tale om at holde i Norge, som hr. Hakon Johnsen gav udtryk for, skal mig bekendt holdes i København den 29. i denne måned. Men også der foregår der altså et godt samarbejde.

En af forudsætningerne for, at vi kan få resultater på dette område er der peget på fra det danske undervisningsministerium, således som det også er gengivet i forslaget, og jeg vil gerne nævne det her, fordi jeg tror, det er en helt afgørende forudsætning for at få resultater. Vi sagde fra undervisningsministeriets side for nogle år siden, at inden vi kan komme frem til resultater, må vi gennem en afklarende politisk debat få slået fast, om man i de enkelte nordiske lande er villige til at pålægge sig begrænsninger i den nationale udbygning på den højere undervisnings og forsknings område. Det er jo i virkeligheden sådan her som i mange andre af Nordisk Råds sager, at det er i de hjemlige, nationale dispositioner, det skal vise sig, om vi mener noget med

det nordiske samarbejde. Det er vældig let og forholdsvis billigt at træffe beslutningerne her, men vil vi begrænse os tilsvarende i de nationale dispositioner, således som det undertiden vil være nødvendigt? Ellers vil det ofte kun blive et slag i luften at tale om nordisk samarbejde.

En anden forudsætning er denne, at vi ikke begrænser os til nordisk samarbejde på områder, hvor videre regionalt samarbejde vil være rimeligt. Der kan være tale om områder, hvor europæisk samarbejde eller hvor globalt samarbejde vil være det rigtige, og der vil det være i strid med forskningens idé, hvis vi i sådanne tilfælde begrænser os til det nordiske.

Det, der gør, at jeg tog ordet, hr. præsident, var navnlig ønsket om at pege på en konsekvens af den stilling, vi hidtil har taget i Nordisk Råd til forskningssamarbejdet. Hvis man ønsker en bedre koordinering af det nordiske forskningssamarbejde, må det efter min mening betyde, at vi må være mere tilbageholdende her i Nordisk Råd med enkeltforslag, med detailforslag om oprettelse af det ene eller det andet organ eller det ene eller det andet institut. Vi kan ikke både give forskningsrådene og regeringerne opgaven at koordinere og så være med til at vanskeliggøre eller ødelægge mulighederne for overblik og prioritering gennem vedtagelser her i Nordisk Råd, som mere eller mindre bærer tilfældighedens præg.

For at konkretisere hvad jeg tænker på, vil jeg gerne have lov til at nævne et forslag, som kommer til behandling her i morgen. Forslaget, som jeg ikke skal komme ind på i øvrigt, drejer sig om den parasitologiske forskning på undervisningsområdet. Det er til vejledning for medlemmerne forslag nr. A 167. En kreds af forskere henvender sig til Nordisk Råd og anbefaler regeringerne nu at etablere et samarbejde med fast sekretariat og bevilge penge nu. Det kan have været en rigtig fremgangsmåde hidtil, at vi tog sådanne en-

keltforslag op, men det kan ikke være det fremtidig, hvis vi får gang i en bedre koordinering end hidtil. Jeg synes, det svenske universitetskanslerembede har udtrykt det så godt som det kan siges, når man siger:

»undvika det inslag av viss slumpmässighet som nu ingår vid valet av områden för etablering av nordisk forskningssamverkan av mera permanent natur.»

Altså netop med den fremgangsmåde, som her er brugt, får man let et slumpmæssigt udvalg, og det kan ikke være rigtigt. Jeg har personlig ingen forudsætning for at vide — jeg kender ikke meget til parasitter, det gør vi forhåbentlig i denne kreds stort set ikke — jeg har ikke mange forudsætninger for at vide, om det er rigtigt netop nu at give denne forskning prioritet. Jeg kunne tænke mig, at flere andre her var i samme situation. Derfor bør vi normalt heller ikke behandle sådanne enkeltforslag. Det vil være forkert ud fra hensynet til den forskningsplanlægning, vi er tilhængere af. Det vil være forkert over for kulturfonden, der sidder med store bevillinger til forskningstiltag på en række områder, og det vil være forkert ud fra hensynet til Nordisk Råd.

Jeg vil gerne afslutningsvis, hr. præsident, have lov til at gøre en bemærkning om det principielle — jeg skal kun lige berøre det, fordi det hører hjemme i en principiel debat om Nordisk Råd — hvordan man kan begrænse strømmen af medlemsforslag, som vedrører detaljer, der ikke hører hjemme i Nordisk Råd, fordi vi har vedtaget at arbejde med på beslutninger, der dækker disse detaljer. Hvem kan begrænse strømmen af medlemsforslag, som vi jo ikke ville acceptere i vore hjemlige parlamenter, som ikke ville gøre det muligt at arbejde i vore hjemlige parlamenter, for de udløser en strøm af remissytringer og udvalgsrapporter, uden at de altid er tilstrækkelig underbyggede? Jeg kan ikke pege på en løsning, men det er muligt, at dette problem vil

egne sig ganske godt til fællesnordisk forskning i Nordisk Råds ledende organer.

Altså, jeg vil gerne meget stærkt støtte Håkon Johnsens anbefaling af rekommandationen om nordisk samarbejde og netop derfor advare imod enkelttiltag, som vi som medlemmer af Nordisk Råd ikke har forudsætninger for at vurdere, og som måske griber forstyrrende ind i den planlægning, vi tilsigter, og som netop nu synes at være ved at komme godt i gang.

Statsråd **Bondevik**, Norge: Den vitenskapelige forskinga går framover med større og større fart og krev meir og meir pengar. Dette fører då til at dei mindre landa har vanskeleg for å kunne følgje med på nasjonal basis. Ja, det er i dag heilt umogleg for eit lite land å vere med på alt. Ein må gjere eit utval. Ein kan tale om at det her er spørsmål om tre oppgaver. Den eine er den nasjonale forsking, den andre den nordiske forsking og den tredje den internasjonale forsking.

Dei nordiske landa, og kanskje spesielt vårt land, kan vere med på både nordisk og internasjonal forsking, og meiner det er ein stor føremon så sant denne forskinga kan gje oss noko ut over det som den nasjonale forsking kan makta. Når ein no i dei nordiske landa har organ som spesielt skal ta seg av forskinga, er det mykje om å gjere at ein får lagt fram ein prioriteringsplan. Eg er heilt samd i det som representanten K. B. Andersen var inne på her, at å ta dette meir eller mindre på slump, fører aldri fram. Å plukke ut einskilte småområde som har sine interesser, og prioritere dei utan at ein ser det i den store samanhengen, vil aldri føre til eit positivt og godt resultat. Eg meiner difor at forskinga her i Norden ikkje må spreia altfor mykje, men at ein må ta fatt på nokre store hovudoppgåver og satse der, dersom ein skal kunne rekne med å få eit resultat som internasjonalt sett vil halde mål. Det er dette som no vert den store

oppgåva for dei nordiske landa, å velje ut dei forskingsområde som ein skal prioritere i den noverande situasjon. Og ein veit at det der er somme som peikar seg særskilt ut akkurat i dag — eg skal ikkje kome inn på det no, det er noko Nordisk Råd har vore inne på i fleire høve — mellom anna forskning når det gjeld det som dei moderne bysamfunn har gjeve oss som eit negativt resultat, det at luft og vatn og planter og jord vert forgifta. Det er ei oppgave som i dag særleg påkallar vår interesse, og der det etter mi vurdering må satsast så langt som berre rad er på nordisk eller internasjonalt plan, og så får då heller einskilte forskingsoppgåver som ein gjerne ville ha utført, og som ein er glad i, heller vente og kome som nr. 2 på eit noko seinare tidspunkt.

Undervisningsminister **Helge Larsen**, Danmark: Hr. præsident. Under debatten her i eftermiddag har været omtalt den nyordning af forskningen, som er under forberedelse i Danmark, og jeg vil gerne bekræfte, at det er tanken at gennemføre en lov om forskningsråd. Jeg håber og har god forventning om, at den vil kunne træde i kraft den 1. oktober 1968. Det vil være en lov, der etablerer forskningsråd på linje med den organisation, man har i andre nordiske lande. Det er rigtigt, som det er sagt af hr. K. B. Andersen, at vi jo i Danmark har haft forskellige organer for forskningen tidligere. Vi har haft Forskningens Fællesudvalg og Statens almindelige Videnskabsfond og Rask-Ørsted-fonden. Vi får nu en ny, og jeg mener en bedre og mere effektiv organisation, som vil gøre samarbejdet mellem de nordiske lande lettere og smidigere, end det har været hidtil.

Hvad der i øvrigt er sagt om forskningssamarbejde her i dag, kan jeg i alt væsentligt give min tilslutning til. Jeg vil blot understrege, at vi vel kan opdele de forskningsoppgaver, som vore lande står over for i de kommende år, i 3 grupper. Der er gruppen med de

meget store forskningsopgaver, som vi ikke kan løse på nationalt, måske heller ikke på nordisk plan, men som må løses internationalt, europæisk eller globalt. Der vil modsætningsvis stadig være opgaver, som man må søge løst på nationalt plan, og så vil der være en lang række forskningsopgaver, som det vil være naturligt at søge løst på nordisk plan ved fælles arbejde af de nordiske lande.

Jeg vil gerne her give udtryk for, at når nu dette forskningssamarbejde kan udbygges, så må man i de enkelte lande ikke være bange for at måtte foretage begrænsninger i nationale dispositioner for at kunne skabe den bedst mulige forskning via de nordiske forskningsorganer, og jeg er også ganske enig i det synspunkt, som er ført frem af hr. K. B. Andersen, at enkeltforslag i Nordisk Råd fremtidig formentlig også må begrænses, fordi man igennem samarbejdet mellem de nordiske landes forskningsråd har det naturlige forum for at vurdere og tage disse opgaver op.

Statsråd Lyngstad, Norge: Eg vil gjerne få nemne at det nordiske samarbeid er godt utvikla på dei landbruksvitenskaplege områda. Så tidleg som i 1918 blei Nordiske jordbruksforskeres forening stifta som den første nordiske samarbeidsorganisasjon av dette slaget. Sidan er det nordiske samarbeid etter kvart bygd vidare ut, særleg i dei seinare åra, og vi har fått fleire samarbeidsorgan på ulike fagområde.

Det var jordbruksforskarane sjølve som tok initiativet til nordisk samarbeid og kontakt, og det er dei som har ført arbeidet fram. Isolasjonen under første verdenskrigen skapte eit behov for nærare kontakt med kolleger i nabolanda, og Nordiske jordbruksforskeres forening vart stifta i 1918. Foreninga har vore i arbeid heile tida, og særleg i dei siste åra har aktiviteten vore stor. Nordisk Råd vedtok i 1958 ein rekommendasjon der det bad regjeringane i dei nordiske land om å medverke til

ei vidare utbygging av det nordiske samarbeid på jordbruksforskningens område, og til å styrke NJF. Dei forhandlingane som denne rekommendasjonen førte til, ga som resultat at NJF fekk ikkje så reint små statstilskott i alle land, og det la grunnlaget for større aktivitet.

Nordiske jordbruksforskeres forening har nå ca. 2 500 medlemmar og i leiinga er det praktisk talt berre aktive forskarar. Foreninga har 10 fagseksjonar, og det er dei som har ansvaret for den faglege verksemda. Arbeidsgrupper som er satte saman av spesialistar, diskuterer metodar og resultat og legg planar for det vidare forskningsarbeid på sitt spesialområde. I 1967 var det ca. 50 slike arbeidsgrupper i gang. Seksjonane arrangerar også seminar og symposier der arbeidet på eit område blir drøfta med foredrag og diskusjonar. Resultatet av desse møta er ofte at det blir nedsett særskilde arbeidsgrupper som arbeider ut planar for det vidare arbeid. Elles kan eg nemne at foreninga har kongressar kvart fjerde år. Siste kongress vart halden i København sommaren 1967 og samla 1 300 deltakarar.

Frå 1961 har Nordiske jordbruksforskeres forening òg eit stipendprogram. Stipend går i første hand til yngre forskarar som ynskjer å studere i eit eller fleire av grannelanda. Det blir delt ut 9 stipend à 4 000 norske kroner kvart år, eit i Island og to i kvart av dei andre landa.

Eg vil også nemne at denne foreninga gir ut to tidsskrifter. Det eine av disse er Nordisk jordbruksforskning som er eit medlemsorgan der referat frå kongressar, symposier og andre møter blir trykt. Det andre tidsskriftet er eit reint vitenskapeleg tidsskrift, som blir gitt ut i fellesskap av Nordiske jordbruksforskeres forening og Kungl. skogs- och lantbruksakademien i Sverige. Som eit supplement til Nordisk jordbruksforskning ger foreninga i samarbeid med dei sentrale landbruksbiblioteka kvart år ut ei fullstendig

liste over ny landbrukslitteratur i Norden.

Vi har liknande samarbeidsorgan for skogbruksforskninga. Samarbeidsnemnden for nordiske skogforskningsinstitusjonar er satt saman av representantar frå dei nasjonale institusjonar på skogbruksforskningsområde. Denne samarbeidsnemnda har sett ned fleire arbeidsgrupper eller seksjonar. I desse blir aktuelle samarbeidsoppgåver drøfta, planlagt og fordelt på dei einstilte land og institusjonar med sikte på felles utnytting av ein institusjon eller av kostbart utstyr som finst i eit land. Vidare blir det tatt opp spørsmål om einsarta teknikk, metodar og terminologi. Nordisk skogunion held kongressar kvart fjerde år, og på desse kongressane blir ei rekke skogbruksspørsmål drøfta.

På det veterinærmedisinske område har vi Det nordiske veterinærmøte som blir haldt kvart fjerde år. Veterinærmøta har stor tilslutning av forskarar innan veterinærmedisin. Under desse møta blir dei siste forskningsresultata lagt fram, og det vidare arbeid blir drøfta og planlagt i fellesskap. Innan veterinærmedisinen er det også ei rekke kontakt- eller arbeidsgrupper for ymse fagdisipliner, analogt med det som eg nemnte under Nordiske jordbruksforskernes forening og Samarbeidsnemnden for nordiske skogforskningsinstitusjonar. Dessutan blir det gitt ut to fellesnordiske publikasjonar av dei nasjonale veterinærføringane. Det eine av desse er Nordisk veterinærmedisin, som først og fremst formidlar fagstoff av felles interesse for nordiske veterinærar. Den andre fellesnordiske publikasjonen på det veterinærmedisinske området er eit reint vitenskapeleg tidsskrift.

Dei samarbeidsorgan som eg har nemnt, er bygd ut av forskarane og forskningsinstitusjonane sjølve. Det er i første rekkje kontakt- og koordineringsorgan, men gjennom dette er og felles forskningsprosjekt tatt opp. Eg vil presisere at det er lagt stor vekt på

å få mange forskarar med i arbeidet. Det er slik på dei landbruksvitenskapelege fagområda at det er få forskarar i dei einstilte landa på spesialområda, og spesialistane har stort behov for fagleg kontakt med kollegar frå andre land. Det er semje om at denne personlege kontakt er av stor verdi. Vi kan seie at malet har vore å skape eit felles nordisk forskningsmiljø, og på fleire fagområde er ein kome langt på veg med det.

Eg sa at ut av det kontakt- og koordineringsarbeid som dei ymse organisasjonane driv, har felles forskningsprosjekt krystallisert seg ut. Vanskane med fellesprosjekt har vore finansieringa. For å hjelpe til med å løyse det problemet blei Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning skipa i 1964.

Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning er eit samarbeidsorgan for dei landbruksvitenskapelege forskningsråd i dei nordiske land. Både Danmark, Finland, Island, Sverige og Norge har landbruksvitenskapelege forskningsråd, sjølv om råda ikkje er organisert likt og ikkje dekker akkurat dei same områda. Vi høyrde nyss litt om det. Formannsvervet og sekretariatet for kontaktorganet gar på omgang mellom forskningsråda med periodar på eit par år.

Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning har til formål å formidle og støtte fellesnordisk forskning innanfor landbruket. Det skal skaffe seg løpande oversikt over aktuelle forskningsoppgåver og gi innstilling til forskningsråda i dei einstilte land om oppgåver som med fordel kan løysast i fellesskap. Kontaktorganet skal også medverke til å sikre det økonomiske grunnlaget for gjennomføring av slike oppgåver, og ta opp eventuelle andre spørsmål som kan vere av fellesnordisk interesse.

Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning har alt fått i gang fleire fellesnordiske forskningsprosjekt og det har skaffa til veges dei nødvendige midlar.

Av det eg har sagt vil det gå fram at nordisk samarbeid pa dei landbruksvitenskapelege fagområda er ein realitet. Dette samarbeidet spelar i dag ei stor rolle. Eg trur også at vi har dei nødvendige samarbeidsorgan så det skulle være liten grunn til å skipe til nye organ. Det som bremsar utviklinga er at samarbeidsorgana har knapt med midlar. I staden for å skipe til nye organ er det betre å styrke dei vi alt har. Eg trur også at desse samarbeidsorgana har beste føresetnad for å prioritere samarbeidsoppgavene. Pa denne bakgrunn er eg noko betenkt over at spesielle oppgaver og område blir tatt opp i Nordisk Rad, og at rekommendasjonar blir vedtatt. Pa dagsorden for denne sesjonen står ei tilråding om å skipa til eit Nordisk kollegium for parasitologisk forskning. Dette er eit svært viktig område både i husdyr- og planteavl og det er sikkert også mange andre høvelege samarbeidsoppgaver. Men desse oppgavene, m. a. den eg no nemnde her, blir no diskutert av NJF og Det nordiske veterinærmøte, og eg er for min del redd for å rive dei ut av denne samanhengen.

Hara, Finland: Når man studerat betänkanedena i fråga med bilagor kan man konstatera, att kulturutskottet i detta ärende har utträttat ett grundläggande arbete på ifrågavarande område d. v. s. främjandet av nordiskt forskningsarbete. Då forskningsuppgifter i nutida samhälle blivit allt viktigare för utvecklingen av samhällslivet, är det särskilt här i Norden en nödvändighet att hitta rätta medel och även möjligheter för att befrämja forskningsarbetet på bred basis. I detta syfte är rekommendationsförslaget, som fattats i kulturutskottet, av stor betydelse och omfattning.

En finess, som jag gärna vill fästa rådsmedlemmarnas uppmärksamhet på är, att man, när det gäller forsknings-samarbetets organiserande och uppbyggande i Norden, inte måtte glömma de nya forsknings- och utbildningsanstal-

ternas ställning. Vi har t. ex. i Finland grundat nya universitet, som är förlagda till Uleåborg och senare Kuopio och Joensuu samt också nya forskningsanstalter där uppe. Det är ju självklart, att dessa nya institutioner är i stort behov av det nordiska samarbetet, när det gäller forskning och utbildning. Av denna orsak är det i högsta grad på sin plats, att man underlättar för nya forsknings- och utbildningsanstalter att delta i det nordiska samarbetet på ifrågavarande område.

Med denna önskan ansluter jag mig på det varmaste till antagandet av den rekommendation som föreslagits från kulturutskottets sida.

Håkon Johnsen, Norge: Jeg ber om unnskyldning for at jeg må komme med et par bemerkninger til, men jeg synes nok at de tre første talerne etter at jeg hadde ordet, var en smule urettferdige mot Kulturutvalget. Jeg vil derfor komme med et par bemerkninger i tillegg til det jeg sa. Jeg kan være enig i mange av de betraktninger som hr. K. B. Andersen fremkom med, når det gjelder de mange medlemsforslag om detaljer på dette område, og som kommer på slump. Men jeg vil jo si at når det gjelder forskningsområdet, er det de mange enkeltforslag gjennom årene som har vært tatt opp til behandling av Kulturutvalget, og som har ført til rekommendasjoner, som har virket som et konstant press på regjeringene, slik at man nå omsider er kommet fram til visse prinsipper for behandling av forskningssamarbeidet i Norden. Det er jo den stadige debatt om enkeltproblemer som til slutt har ført fram til de prinsipper som i dag hylles både av forhenværende og nåværende statsråder. Jeg vil jo også si at vi i Kulturutvalget har ikke vært helt bevisstløse når vi har behandlet disse sakene.

Når det gjelder parasitologien, som her ble nevnt som et eksempel, kan jeg ikke huske at vi fra noen av de mange eksperter, sakkynndige og departementsfunksjonærer som har møtt i Kultur-

utvalget, eller gjennom noen av de uttalelser som er kommet fra regjeringene, har mottatt noen advarsel mot å vedta en rekommandasjon på dette område.

Jeg skal innrømme at hvis den uttalelse som Det norske kirke- og undervisningsdepartement kom med, hadde kommet i god tid før Åbo-mötet, hadde man kanskje rekommandert en utredning i stedet for opprettelse av et slikt institutt, men den kom dessverre for sent. Jeg kan imidlertid ikke huske at det fra noe hold ble fremholdt at det burde arbeides etter de prinsipper som i dag ble lagt fram av blant andre K. B. Andersen, så jeg vil nok på kulturutvalgets vegne si at vi har arbeidet samvittighetsfullt med disse sakene. Og jeg tror jeg har hele utvalget med meg når jeg sier at det er de mange enkeltproblemer på dette området som etter hvert til slutt har ført til at vi er kommet fram til visse hovedprinsipper for forsknings samarbeidet i Norden i dag.

K. B. Andersen, Danmark: I anledning af de bemærkninger, hr. Håkon Johnsen gjorde, hr. præsident, vil jeg blot ganske kort sige, at jeg ikke har drømt om at beskyldte udvalget for at have arbejdet i bevidstløs tilstand, hvilket i sig selv sikkert må være vanskeligt, men det, som jeg meget gerne skal medgive, er, at hvis ikke udvalget havde arbejdet så energisk med forsknings samarbejdet, var vi ikke nået dertil, hvor vi er i dag. Derfor sagde jeg udtrykkelig — for ikke at være urimelig over for det udvalg, jeg nu selv har den ære at være medlem af — at hidtil har det nok været nødvendigt at tage enkeltforslagene op her, men fremover skulle det nødig blive nødvendigt. Og så skal jeg meget gerne medgive, at ingen af de nordiske regeringer har advaret mod dette forslag, heller ikke den regering, jeg var medlem af, da det blev forelagt den, omend ikke forelagt mig personligt. Det eneste, jeg kan trøste mig med, og det er første gang, jeg har lejlighed til at trøste mig med det, at jeg kun var fungerende på det tids-

punkt, det blev forelagt, for det er kun få uger siden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande rekommendationsförslaget under A.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Hækkerup, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannesen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Franvarande var:

Geijer, Holmberg, Horn, Sigurður Ingimundarson, Korvald, Laaksonen, Mathias A. Mathiesen och Grethe Philip.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

Utskottets förslag under B beträffande meddelandena bifölls.

15

A 160/e: medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöka möjligheterna för att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

Ohlin, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Utskottet har skrivit ett fylligt men ändå inte för långt utlåtande, som jag är säker på att ledamöterna av rådet gärna läser igenom. Det är därför egentligen överflödigt att jag här försöker närmare motivera slutsatsen, särskilt som det råkar vara så, att jag på grund av en mindre politisk kris i Sverige just samma dag som utskottet sammanträdde inte var närvarande när utlåtandet justerades, men låt mig ända säga ett par ord, herr president.

Först och främst vill jag säga att vi uppenbarligen har mycket att lära av skattesystem och skattepolitik i andra länder. Vi kan lära mycket av varandra här i Norden — det har vi börjat med — och på det internationella planet inte mindre. Om ett nordiskt forskningsråd inrättas, blir det naturligtvis lättare att utnyttja erfarenheterna från andra länders forskning kring skatteproblemen. Detta är ett av skälen till att man nu bör pröva lämpligheten av att inrätta ett sådant forskningsråd, och det är bara den saken det är fråga om — det gäller inte någon alldeles bestämd rekommendation.

Remissinstanserna har i stort sett varit eniga om att till de saker som behöver belysas genom forskning hör beskattningen såsom redskap för konjunkturpolitiken och såsom medel att påverka inkomstfördelningen och beskattningens inflytande på den ekonomiska utvecklingen i övrigt. Det är verkligen stora och viktiga problem.

Vi diskuterar väl i alla länders parlament och i den politiska debatten skälen för och emot den ena eller den andra skattereformen och hur förändringar i skattestystemet kan tänkas verka för den ena eller andra folkgruppen. Men hur realiter mera genomgri-

pande skattereformer verkar för olika folkgrupper, därom vet vi mycket litet. Det kan nog sägas att en väsentlig del av den politiska debatten emellanåt förs utifrån verklighetsfrämmande förutsättningar, därför att man antar att den som inbetalar skatten till myndigheterna också bär bördan av denna beskattning. Det är ofta felaktigt. Det vore av oerhört central politisk betydelse om man kunde få ett litet fastare grepp om hur skatterna påverkar inkomstfördelningen och vem som verkligen bär den ökade skattebördan vid skatthöjningar.

Det är lika uppenbart, att strävandena att hålla en jämn och full sysselsättning är en central sak för oss alla. Där ingår finanspolitiken som ett viktigt instrument. För att man skall kunna bedöma, på vad sätt detta instrument skall användas, måste man veta en hel del om hur olika skatteändringar verkar; annars kan man inte till fullo och med tillräcklig säkerhet — även om man räknar med stora felmarginaler — bedöma hur konjunkturerna påverkas.

Vad till sist beträffar den ekonomiska utvecklingen i stort är det alldeles klart att beskattningen har stor betydelse för kapitalbildningen. Tillgången på kapital i samhället är en viktig sak, eftersom många drag i den ekonomiska utvecklingen beror av tillgången på kapital.

Jag har nämnt dessa saker för att belysa, att skatteforskningen är av central politisk betydelse, att den kan hjälpa oss att få en bättre förståelse för och en säkrare bedömning av de verkliga effekterna, »det som sker i det som synes ske». Den belyser viktigare saker än den mera formella frågan, vem som betalar in skattepengarna.

Vi har också ett helt annat område här, som i och för sig också är betydelsefullt, nämligen de skatterättsliga spörsmålen. Utskottet hänvisar till att även den saken skall klarläggas vid regeringarnas undersökningar.

Vi har här i Norden ont om kvalifi-

cerade forskare inte minst när det gäller sådana här problem. Det torde vara klart att man har möjlighet att effektivare utnyttja tillgängliga knappa personella och ekonomiska resurser här i Norden om man åstadkommer ett nordiskt samarbete, byggt i viss mån på nordisk arbetsfördelning. Jag tror därför, herr president, att det är en väl motiverad slutsats som utskottet drar när det förordar att regeringarna i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöker möjligheterna att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd. Ingen kan säga att utskottet här har visat en verklighetsfrämmande djärvhet. Tvärtom är man försiktig när man räknar med möjligheterna av att ett arrangemang av denna typ skall leda till bättre resultat än man kan uppnå utan denna form av samverkan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Hordvik, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannesson, Ólafur Jóhannesson, Tage Johannson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Krag, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Norgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Dagmar Ranmark, Räsänen, Roiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sundin, Thapper och Tofft.

Frånvarande var:

Geijer, Holmberg, Honkonen, Horn, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Matthias

Å. Mathiesen, Grethe Philip, Rihtniemi, Berte Rognerud och Sukselainen.

Rekommendationen hade salunda antagits med 57 röster.

16

A 161/e: medlemsförslag om nordisk integrationsforskning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

Ragnar Christiansen, Norge (utskottets talesman): Uttrycket »integrationsforskning» kan virke fremmedartet, men det dreier seg ikke om noe nytt mystisk forskningsområde. Forslagsstillerne tar ganske enkelt sikte på at de nordiske regjeringer skal undersøke mulighetene for en felles organisert forskningsvirksomhet når det gjelder det nordiske samarbeid på det økonomiske området. Oppgaven vil bli å søke å klarlegge forskjellige sider av den økonomiske integrasjon som pågår i Norden.

Det er understreket at et materiale som beskriver og analyserer det nordiske økonomiske samarbeid, også vil kunne danne grunnlag for den best mulige vurdering av de nordiske lands stilling i det europeiske markedsbilde.

Det er ikke uten videre klart hvorledes et slikt forskningssamarbeid bør organiseres. Forslagsstillerne peker på at en mulighet kunne være å etablere et særskilt nordisk fond med et felles styre.

De uttalelser som er kommet inn, tyder på at det er stor enighet om ønskeligheten av en felles nordisk forskningsinnsats på det økonomiske om-

rådet, men flere av dem som har uttalt seg, har uttrykt tvil om hvorvidt etableringen av et forskningsfond vil være en egnet metode.

Det økonomiske utvalg har for sin del ikke tatt noe standpunkt til administrasjons- og organisasjonsform, men har forutsatt at det blir vurdert som et ledd i de undersøkelser som utvalget anbefaler at regjeringene skal bli bedt om å foreta.

Innstillingen er enstemmig, og jeg anbefaler den vedtatt.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, skedde votering medelst namnopp-rop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laakonen, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Dagmar Ranmark, Røise-land, Kerttu Saalasti, Salve Salvesen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray, Sundin och Toft.

Frånvarande var:

Geijer, Holmberg, Honkonen, Horn, Hækkerup, Håkon Johnsen, Lahtela, Leirfall, Matthias A. Mathiesen, Grethe Philip, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Salo, Samuelsberg, Sukselainen och Thapper.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

A 71/s: medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen och A 71 Å/s: ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd med de för sjukvården ansvariga utreda förutsättningarna för en överenskommelse avseende den slutna sjukvården i Tornedalen innebärande att befolkningen i området får valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

Tyyne Leivo-Larsson, Finland (utskottets talesman): Herr president! Medlemsförslaget om sjukvårdssamarbete i Tornedalen hör till sådana ärenden, som syftar till ett praktiskt samarbete som betyder något konkret för den menige mannen. Förslagsställarna konstaterar, att det »i Tornedalen sedan gammalt förekommer ett omfattande samarbete inom sjukvården, vilket vuxit fram helt tvångsfritt. Torne älv har snarare förenat än skilt. Vad beträffar den öppna vården finns det en formlig överenskommelse, som ger tjänsteläkare inom gränsområdet rätt att utöva läkaryrket även på andra sidan gränsålvén».

Detta medlemsförslag syftar till att lätta användandet av den slutna vården över gränsen vid Torne älv. Medlemsförslaget A 71/s har varit under behandling en lång tid och utskottet har delvis så att säga urvattnat det till ändringsförslag A 71 Å/s på grund av att det i sin ursprungliga form mött starkt motstånd bl. a. på grund av vissa administrativa betänkligheter. Utskottet har t. o. m. gjort en resa till ort och ställe för att bekanta sig med de praktiska detaljerna i saken och tala med myndigheterna lika väl som med lek-män på båda sidor om Torne älv. Efter

denna resa och de senare utredningar som gjorts i saken har utskottet kommit till den slutsats som nu föreligger till grund för behandlingen och som omfattas enhälligt av utskottet.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i denna sak.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hara, af Heurlin, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laaksonen, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Möller, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Dagmar Ranmark, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skoglund, Skytte, Stray och Sundin.

Franvarande var:

Geijer, Holmberg, Honkonen, Hordvik, Horn, Ólafur Jóhannesson, Hakon Johnsen, Lahtela, Aksel Larsen, Leirfall, Matthias Á. Mathiesen, Møller Warmedal, Grethe Philip, Rihtniemi, Berte Rognerud, Samuelsen, Sukselainen, Thapper och Teft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 50 röster.

18

A 127/s: medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

af Heurlin, Finland (utskottets talesman): Herr president! Utskottet har varit enhälligt i sitt förslag, men jag ville konstatera, att utskottet jämväl framfört vissa synpunkter med hänsyn till framtiden.

Utlåtandena har gått i olika riktningar och vi kan väl alla hall med dr Evang från norska helsedirektoratet, som säger att Norges klimat är det bästa. Det har våra norska värdar kunnat bevisa dessa dagar vi varit här. Jag vill dock samtidigt som jag biträder utskottsförslaget konstatera, att det finns stora grupper sjuka, reumatiskt sjuka och konvalescenter, vilka är i behov av speciell vård och vilkas vård lämpligen kan givas i ett land med varmt klimat. För närvarande pågår undersöknings- och utredningsarbete i alla länder gällande rehabiliteringsvården för reumatism, geriatriska sjukdomar, psoriasis, neurodermitis, vissa psykiska sjukdomar o. s. v. Utskottet har velat vänta tills man får mera erfarenhet av den rehabiliteringsvård i södern som redan ges av olika nordiska länder innan vidare åtgärder vidtas.

Därtill ansluter sig frågan om turismen såsom medel och hjälp för u-länderna. Nu pågår som bäst en UNCTAD-kongress nr 2. Vi kan kontrollera turistsiffrorna under dessa dagar. Jag träffade just i går dr Petter Jacob Bjerve från Norsk statistik. Senaste år reste över två miljoner turister till medelhavsländerna norr om Medelhavet medan praktiskt taget inga turister reste till länderna söder om Medelhavet, till u-länderna. En sådan inriktning av turismen är inte tillfredsställande, även om man beaktar friheten att resa till det land man vill. Det är säkert ur nordisk synpunkt att föredra en något mer balanserad fördelning.

Samtidigt som jag yrkar bifall till utskottsförslaget uttalar jag förhoppningen att, sedan man fått mera erfarenhet av den nuvarande rehabiliteringsverksamheten i södern och fått flera forskningsresultat till förfogande, man kan återkomma till förslaget i en annan

form, icke med tanke på den stora majoriteten, som anser att Norden är det land där vi vill leva och dö, men för sådana för vilka några veckors vård i södern skulle vara till fördel för hälsan. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Sedan behandlingen av återstående saker uppskjutits till morgondagens möte, avslutades mötet kl. 18.34.

Protokoll

5:e mötet

Onsdagen den 21 februari 1968 kl. 10.00

President: Svenn Stray

Dagordning

1. D 1968/14/1966/s: meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringpolitikkens område

C 7/s: berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

2. A 125/j: medlemsförslag om nordisk vittnesplikt

3. A 159/j: medlemsförslag om för-
enhetligande av regler angående arbets-
tagares uppfinningar

4. A 155/j: medlemsförslag om sta-
tens ansvar för personskador vållade
av utskrivna interner

5. A 158/j: medlemsförslag om lik-
artad lagstiftning om mönsterskydd

6. A 153/t: medlemsförslag om åtgär-
der mot illegal införsel av narkotika

D 1968/5/1967/s: meddelanden om
rekommendation nr 5/1967 angående
forskning om ungdomens alkohol- och
narkotikamissbruk m. m.

7. A 165/e: medlemsförslag om har-
moniering av lagstiftning m. m. inför
inträde i Europeiska ekonomiska ge-
menskapen

A 184 T/e: tilläggsförslag om samar-
betet Norden och Europa

A 190 T/e: tilläggsförslag om inrät-
tande av ett nordiskt finansieringsin-
stitut

A 192 T/e: tilläggsförslag om samar-
betet Norden och Europa

A 193 T/e: tilläggsförslag om samar-
betet Norden och Europa

A 194 T/e: tilläggsförslag om samar-
betet Norden och Europa

C 5/e: berättelse från Nordiska minis-
terkommittén för ekonomiskt samar-
bete

D 1968/26/1966/e: meddelande om
rekommendation nr 26/1966 angående
ekonomiskt samarbete

D 1968/23/1967/e: meddelande om
rekommendation nr 23/1967 angående
Norden och marknadsproblemen

8. C 12/e: berättelse från Nordiska
kontaktorganet för fiskerispörsmål

9. A 181 T/e: tilläggsförslag om stöd
till standardiseringsarbetet

D 1968/2/1963/e: meddelanden om
rekommendation nr 2/1963 angående
samordning av kontrollbestämmelser rö-
rande elmateriel

10. A 7/e: medlemsförslag om samar-
bete beträffande beskattningens utform-
ning

11. D 1968/19/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete

12. C 8/e: berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

D 1968/31/1966/e: meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenerginns område

13. A 134/t: medlemsförslag om samarbete om produktion av järnvägsvagnar

14. A 118/t: medlemsförslag om fritidsfisket

15. A 147 T/t: tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning

16. A 170/k: medlemsförslag om införande av färgtelevision

17. A 163/k: medlemsförslag om nordiskt iberio-amerikanskt institut

18. D 1968/18/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område

19. A 167/k: medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område

20. A 175/k: medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island

21. D 1968/5/1964/k: meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

22. D 1968/2/1966/k: meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område

23. A 156/j: medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens

24. A 182 T/j: tilläggsförslag om åtgärder mot oljeförorening i havet

D 1968/9/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

25. D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes till radet, att Gösta Skoglund, Sverige, lämnat sessionen och ersatts av Sven Hammarberg, Sverige.

Rådet beslöt att godkänna den härav föranledda ändringen av medlemslistan.

1

C 7/s: berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet och D 1968/14/1966/s: meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område

Rådet företog ovannämnda två saker till behandling i ett sammanhang.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet till handlingarna,

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendationen till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Løbak, Norge (utskottets talesman):
Jeg akter ikke i denne forbindelse å legge opp til noen generell debatt om lokaliserings- eller distriktsutbyggingsproblemene, men jeg vil gjerne knytte noen bemerkninger til saken likevel.

Først og fremst vil jeg uttale min tilfredshet med den måte som samarbeidsministrene i Finland, Sverige og Norge har skjøttet denne saken på, og den måte de har reagert på når det gjelder den rekommandasjon som Rådet i fjor vedtok i denne saken. Jeg vil gjerne også uttale tilfredshet med den positive oppslutning som de berørte fylker og len i de respektive land har gitt saken.

Av den beretning og meddelelse som foreligger, fremgår det at det er nedsatt to utvalg som skal arbeide med disse problemer. Ved siden av disse er det også nedsatt lokale utvalg mellom

Tröndelags-fylkene og Jämtland og mellom Hedmark, Akershus og Östfold i Norge og Värmlands len i Sverige. Her vil jeg gjerne innskyte at jeg synes det ville være rimelig at også Kopperbergs len kommer inn i bildet, det er jo i like stor grad som Värmlands len et nabo-fylke til Norge, og har en lang grense felles med Norge. Jeg håper at dette spørsmålet blir tatt opp, at man så tidlig som mulig trekker Kopperbergs len inn i dette samarbeid, det er likeså aktuelt som f. eks. med Värmlands len.

Det ad hoc-utvalg som er nedsatt til å bearbeide Nordkalott-problemene, er kommet i god gjenge. Det skal jo undersøke næringsmulighetene og utviklingen av dem over Nordkalotten. Jeg vil gjerne i den forbindelse ha sagt at det måtte også være rimelig at et liknende utvalg kunne ta opp et samarbeid over grensene når det gjelder næringsproblemene og mulighetene for utvikling av næringslivet lenger sør, i de fylker jeg har nevnt. Det vil selvfølgelig være like nødvendig og nyttig som det er å få kartlagt de muligheter som foreligger i Nordkalott-området.

Det tredje utvalg som er nedsatt, og som gjelder forskningen, er betydningsfullt. Det skal finne fram til de faktorer som kan være medvirkende i den utvikling som skjer, det skal undersøke næringslivets muligheter og undersøke hvilke midler som skal brukes og hvilke tiltak som skal treffes for at man skal kunne komme fram til et heldig resultat. Norge er i denne sak det koordinerende land, og jeg håper at statsråd Seip, sammen med sine kolleger i Finland og Sverige vil fortsette med det positive arbeid og fortsatt vise den positive innstilling som jeg synes preger arbeidet med denne sak. Jeg vil også understreke at denne saken er av særlig stor betydning i de land det her dreier seg om, Finland, Sverige og Norge. I samtlige våre land er befolkningsomflyttingen, næringslivets utvikling og derav følgende strukturendringer og omskiftninger et vanskelig problem å takle for næringslivet selv, og det er

også et vanskelig spørsmål for de respektive myndigheter å finne fram til midler og måter når det gjelder de vanskelige saker som her dukker opp etter hvert, og som viser en stigende grad av vanskelighet.

Jeg tror at Nordisk Råd gjennom de vedtak som man her har gjort, har tatt et riktig steg på samarbeidets vei, og at vi iallfall i grenseområdene våre, grensefylkene og grenselenene både i Finland, Sverige og Norge kan komme inn i et positivt samarbeid hurtigst mulig.

La meg da også når det gjelder det praktiske arbeid si at jeg synes utbyggingsavdelingene i fylkene — vi kaller det så, iallfall i Norge — og sentralt så tidlig som mulig bör komme inn i arbeidet når det gjelder interessene for de fylker og len som blir berørt av dette. Det vil være av betydning for å få utnyttet tiden best mulig, så vi slipper å få for mye dobbeltbehandling av disse spørsmål.

Statsråd Seip, Norge: Jeg tror det er riktig å si at det feltet som vi her behandler, nemlig lokaliseringspolitikken, er et felt der Nordisk Råd gjennom sine rekommandasjoner og sine initiativ har bidratt til å sette fart i et samarbeid som det er grunnlag for å utvikle videre. Vi merker på dette område en betydelig respons, ikke bare gjennom interesse på sentralt hold, men også ved forskjellige lokale initiativ, mellom fylker og til dels mellom enkeltkommuner. Det er også ganske på det rene at en i løpet av det siste året har fått i gang atskillig utredningsarbeid, kontaktarbeid og i noen grad praktisk samarbeid som peker i retning av lovende resultater.

Det som ble nevnt av sakens ordfører om formene for samarbeidet sør for Nordkalotten, reiser etter min mening et viktig prinsipielt spørsmål. Det vil nødvendigvis være slik at lokaliseringssamarbeid i praksis i mange tilfelle er et tosidig samarbeid. Saksordføreren var jo for så vidt vesentlig inne på sam-

arbeidet langs den norsk-svenske grensen i de eksempler han nevnte. Tilsvarende eksempler kunne en trekke fram på grensen mellom Sverige og Finland og i Öresunds-området, der danske og svenske interesser løper parallelt. Det som da blir spørsmålet, er i hvilken grad en skal basere dette lokaliseringssamarbeid på tosidige arrangementer og tosidige drøftinger, og i hvilken grad en kan si at det gjør seg gjeldende et felles nordisk behov. Jeg mener for min del at en stor del av det praktiske arbeid nødvendigvis må organiseres på tosidig plan, men — og her vil jeg gjerne knytte forbindelsen til det hr. Löbak var inne på — det er godt mulig at en ved i første omgang å ha satset så sterkt på den lokale kontakt gjennom fylkene, kan komme i den situasjon at en ikke får den tilstrekkelige koordinering uten at en følger opp sentralt relativt raskt en samordnende behandling, som vi vel hittil kanskje ikke har et organ til å ta seg av, eller ikke har etablert kontaktformer for i tilstrekkelig grad.

For Nordkalotten er det satt ned ad hoc-utvalg med en sammensetning som peker direkte på Nordkalottens problem. Jeg er enig med hr. Löbak i at dette utvalget vil ikke være tjenlig som utvalg for å behandle grensesamarbeidet generelt for hele landet. Vi har på et enkelt felt, det gjelder turistnæringen, hatt en felles gjennomgåelse på et møte nylig på Rörös mellom svenske og norske myndigheter, der en har behandlet problemene for denne spesielle næring, fra Iddefjorden og faktisk så langt som til Ishavskysten. En tok også med i vurderingen av oppleggene en del av de distrikter der Norge og Finland grenser sammen. Det er da et spørsmål om det ikke vil være behov for en sterkere innkobling av de sentrale myndigheter over hele feltet, slik at en bringer ian en sentral vurdering og koordinering, av samferdselstiltak, næringsutbygging innen de ulike næringer, og også den kulturelle kontakt og servicekontakt som etter min mening vil være en naturlig videreføring

av det arbeid som nå legges opp, og ser dette noe mer i sammenheng også på sentralt plan enn vi hittil har gjort.

I hvilken grad det her er tale om å etablere selvstendige utvalg, og i hvilken grad en kan basere seg på kontakt mellom koordinerende departementer, skal jeg ikke si noe bestemt om i dag. Men at det her er pekt på et viktig poeng, et poeng som vi også har vært opptatt av innenfor den avdeling i det norske departementet som stiller med disse sakene, vil jeg gjerne understreke.

Jeg vil ellers peke på som en supplerende opplysning til det materiale som foreligger, at vi i disse dager for Nordkalottens vedkommende har fått et nytt interessant materiale i en undersøkelse over havner i Nord-Norge, en teknisk undersøkelse av skipsingeniør Per Munkerud fra Transportøkonomisk institutt. Dette arbeidet vil bli sendt rundt til de svenske og finske myndigheter.

Om den arbeidsgruppen som er satt ned for å studere de alminnelige forutsetninger for nordisk lokaliseringpolitikk, kan jeg for øvrig nevne at den har hatt sitt første møte her i Oslo. Den vil møtes igjen i Helsingfors i begynnelsen av april, og tar sikte på å få fram en rapport til kommende arbeidsministermöte, som forhåpentligvis vil la seg avvike i løpet av mai/juni i Norge, slik forutsetningen har vært. I denne forbindelse har arbeidsgruppen tatt opp spørsmålet om en informasjonsutveksling som et eget punkt på sitt arbeidsprogram, og i de enkelte land sendes det i disse dager ut likelydende henvendelser til forsknings- og utredningsorganer, der en ber om ajourførte oppgaver om igangværende virksomhet og materiale som foreligger. Det er jo allerede meddelt utskottet her i Nordisk Råd at en har en fortegnelse over et betydelig materiale som er tilgjengelig, og en regner da med å få dette supplert gjennom den nye henvendelsen.

Hr. Löbak var inne på spørsmålet om Kopparbergs läns stilling. Det har jeg notert, og det vil vi da ta opp med de svenske myndigheter.

La meg til slutt nevne at generaldirektøren i den svenske Arbetsmarknadsstyrelsen nylig i en artikkel i bladet »Fackföreningsrörelsen» behandlet de spørsmålene vi i dag har på dagsordenen, i ganske stor bredde. Der tok han blant annet opp tanken om et felles organ for nordisk lokaliseringsspolitikk der ikke bare myndigheter, men også industri og annet næringsliv er representert. Jeg tror at en her også rører ved noe som er viktig og kan være av betydning for det videre arbeid med lokaliseringssamarbeidet over grensene. Jeg tror nemlig at det er meget sentralt å få med representanter for det aktive bedriftsliv i dette arbeidet dersom en skal kunne komme fram til gode resultater når det gjelder produksjonssamarbeid, lokaliseringssamarbeid for næringsvirksomhet. Vi kjenner jo alle den parole som den svenske industrileder Paues lanserte om å flytte varer i stedet for å flytte mennesker. Jeg tror det er et synspunkt som mange av oss vil ha for øye i praktisk lokaliseringsspolitikk. Det forteller da også samtidig at det er nødvendig å ha den nærmest mulige kontakt med dem som organiserer produksjonen av varer, med andre ord: at en har behov for på nordisk plan å etablere en mer samordnet kontakt også med næringslivets representanter. Derfor finner jeg for min del den tanken som hr. Bertil Olsson her har lansert om om mulig å finne fram til et organ som da måtte omfatte samtlige nordiske land — iallfall de fire land som ligger konsentrert i Skandinavia og der en har interesser på tvers av samtlige landegrensener. Det vil da få en noe annen karakter enn det bilaterale samarbeid som en ellers stort sett må regne med blir det vanligste i lokaliseringsspolitiske spørsmål. Men jeg for min del vurderer det slik at når det gjelder disse tingene og det å bringe næringslivets representanter inn i samarbeidet, så har man å gjøre med en felles interesse for samtlige land.

Det kunne være mange detaljspørsmål å ta opp i forbindelse med den sak

som nå står på dagsordenen. Jeg skal imidlertid, i tråd med det som sakens ordfører sa, unnlate dette i dag, fordi vi jo ennå står midt oppe i utredningsarbeidet, men jeg synes det var av interesse å peke på enkelte punkter som en bør søke avklart av hensyn til den videre bearbeiding av de spørsmålene vi har oppe her.

Leirfall, Norge: Spørsmålet om Nordkalotten er jo brakt nokså sterkt inn i debatten her. Jeg vil da få lov til å peke på et område hvor det etter min mening trengs bedre koordinering, men det er samtidig et meget vanskelig spørsmål, fordi det er så lite, og så praktisk og så nærliggende. Men det skaper atskillige vanskeligheter og en lei stemming der oppe på Nordkalotten, mellom de tre lands innbyggere.

Det gjelder molteproblemet, eller hjortronproblemet som jeg vel må kalle det for at svenskene skal forstå meg. Vi har jo på norsk side den ordning at finnmarkingene har første retten til de molter som vokser i Finnmark, og man har i det siste prøvd strengt å håndheve prinsippet: »Finnmarks molter for finnmarkingene!» Troms fylke har man behandlet omtrent som de Gaulle behandlet Storbritannia; man har utestengt tromsværingene og andre nordmenn fra moltemyrene i Finnmark.

I sin markedsmessige isolering søkte da tromsværingene seg over til Finland over Kilpisjärvi. Det nordiske samarbeidet på dette området — på moltemyrene — fikk akkompagnement av skuddløsning fra finsk side. Det ble en hel invasjon fra Norge. Så fulgte Finland Norges eksempel og slo inn på forbudslinjen. Innen Enontekiö kommune ble »hjortronen» forbuden frukt, ikke bare for alle nordmenn, men også for finnlendere som bor utenfor Enontekiö kommune og et par grannekommuner. Resultatet ble at finnlendere og nordmenn søkte seg over til Sverige, og så fikk man samme irritasjon på de svenske moltemyrene over utlendingene — finnlendere og nord-

menn — som plukker umodne bær og brannskatter myrene like inntil bebyggelsen.

Jeg mener at der må det kunne gå an a samarbeide, slik at man får vekk dette irritasjonsmomentet. Molteplukking er jo en viktig næringsvei for mange av fjellbøndene og for den fastboende befolkning inne på fjellvidda. Men samtidig vet vi at det er molter nok til alle; bærene står og råtner ned. Det måtte kunne gå an a finne en ordning slik at den fastboende befolknings behov for molter til forbruk og salg ble dekket, og slik at visse områder nærmest inn til bebyggelsen ble forbeholdt dem, men at molteplukkingen ellers ble fri for alle nordiske borgere. Men som sagt, her gjelder det et praktisk, nærliggende spørsmål, og da er det vel noe vanskelig å løse det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag, punkterna I—II.*

2

A 125/j: medlemsförslag om nordisk vittnesplikt

Juridiska utskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsæiningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Detta ärende avser en fråga, som fått alltmer ökad betydelse i samma mån som det nordiska samarbetet utvecklats och umgänget och affärsförbindelserna mellan medborgarna i de olika nordiska länderna blivit livligare. Allt oftare förekommer det fall då en person som är bosatt eller vistas i ett nordiskt land

måste höras som vittne i rättegång, som är anhängig i något annat nordiskt land.

Enligt nu gällande regler kan emellertid ingen förpliktas att infinna sig som vittne inför domstol i annat land. Om den som kallats som vittne inte går med på att inställa sig inför den domstol, där målet är anhängigt, måste man därför höra vittnet vid någon domstol i hans eget land. Detta är inte alltid tillfredsställande.

Det medlemsförslag som nu behandlas syftar till gemensamma nordiska regler, som skulle innebära skyldighet för vittne att inställa sig till rättegång i annat nordiskt land. Förslaget har varit ute på remiss hos olika myndigheter och organisationer, och dessa har allmänt tillstyrkt en utredning om förutsättningarna att införa en nordisk vittnesplikt. Även juridiska utskottet anser det vara värdefullt med en sådan utredning. Utskottet går dock inte närmare in på vilka lösningar av problemet som kan tänkas utan anser att utredningen bör vara förutsättningslös.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag till rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Sigríð Eken-dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Dagmar Raunmark, Rihniemi, Berte Rogne-

rud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Backlund, Bundvad, Ehrnrooth, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Hakon Johnsen, Krag, Ohlin och Grethe Philip.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster.

3

A 159/j: medlemsförslag om förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar

Juridiska utskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at genoptage forhandlingene om tilvejebringelse af ensartet lovgivning om arbejdstageres opfindelser, således at udgangspunktet for de fortsatte drøftelser tages i den gældende svenske lovgivning herom.

Tage Johansson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Denna fråga har, som framgår av utskottets skrivning, tidigare varit föremål för behandling och förslag, men någon för alla parter godtagbar lösning har inte presenterats. Utskottets förslag till rekommendation går nu ut på att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige skall återuppta förhandlingar och pröva möjligheterna att få en för alla dessa länder likartad lagstiftning om arbetstagares rätt till uppfinning.

Flera av remissinstanserna har uttalat sig för en sådan lagstiftning, och det finns också enligt utskottets mening starka skäl härför. Bland annat talar den ständigt ökade rörligheten på arbetsmarknaden för en sådan lösning.

Flera av remissinstanserna har framhållit, att den svenska lagstiftningen bör

betraktas som ett minimum av skydd för arbetstagares rätt. Utskottet har också i sitt förslag till rekommendation framhållit att den svenska lagstiftningen bör vara utgångspunkten i de föreslagna förhandlingarna.

Utskottet är enigt i sitt förslag, som jag nu ber att få yrka bifall till.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Tyyne Paasi-vuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Geijer, Holmberg, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Krag, Leirfall och Nørgaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

4

A 155/j: medlemsförslag om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner

Juridiska utskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförsla-

get måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

a) at tilvejebringe nærmere oplysning om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilket grundlag og i hvilket omfang offentlige myndigheder i de nordiske lande udbetaler erstatning for skader, der er forvoldt af personer, over for hvilke samfundet ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller iøvrigt af forsorgsmæssig karakter, og

b) at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter der administrativt kan udbetales billighedserstatning af offentlige midler for sådanne skader.

Poul Dam och Lis Groes hade i reservation, fogad till utskottets betänkande, hemställt, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for gennemførelse af fællesnordiske ensartede regler, hvorefter det offentlige i et vist omfang patager sig at sikre udbetaling af erstatningsbeløb, som den berettigede ikke kan få dækket hos skadevolderen eller på anden måde.

Møller Warmedal, Norge (utskottets talesman): På tross av den reservasjon som foreligger i denne sak, skal jeg søke å være så kort som mulig når jeg nå fremlegger innstillingen på det juridiske utvalgs vegne.

Som man vil se, går innstillingen for det første ut på at man fra Nordisk Råds side ber regjeringene om å skaffe til veie nærmere opplysninger om i hvilken utstrekning det fra det offentliges side utbetales erstatning for skader som er forvoldt av personer overfor hvilke samfunnet, som det står i innstillingen: »ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller iøvrigt av forsorgsmæssig ka-

rakter».

For det annet går den ut på »at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter det administrativt kan udbetales billighedserstatning af offentlige midler for sådanne skader» som slike personer som samfunnet har ansvaret for, måtte forvolde.

Selve medlemsforslaget har sitt utspring i en konkret sak. Det gjelder draperi som ble begått på Björkelangen her i Norge av en svensk fange som hadde rømt fra en åpen anstalt. Han drepte en familieforsørger. Enken satt igjen med to barn.

Hennes ansøkninng om erstatning fra den svenske stat for denne handling ble først avslått av Socialstyrelsen i Sverige. Men — og det må jeg gi min kompliment for — etter initiativ av statsminister Erlander og den svenske regjering gjorde man dette om, slik at hun har fått utbetalt en erstatning på 40 000 svenske kroner til seg og sine to barn. Det forhindrer ikke at vedkommende skadelidte enke — ut fra de vurderinger man ville legge til grunn her i Norge i et slikt tilfelle — har søkt også den norske stat om billighetserstatning.

Det synes, på grunnlag av dette konkrete tilfelle, å være åpenbart at det er behov for iallfall en undersøkelse for å bringe på det rene hvorvidt man kan komme frem til ensartede prinsipper i saker av denne karakter, og det er det innstillingen fra det juridiske utvalg går ut på: en undersøkelse av — og eventuelt en redegjørelse for — hvordan likeartede prinsipper i de nordiske land skulle se ut, og om man kunne komme frem til en felles ordning og en felles forpliktelse til erstatning i slike tilfelle hvor det offentlige har personer som er idømt straff hva enten det er i lukkede eller åpne anstalter.

Jeg vil så sterkt jeg kan anbefale innstillingen fra flertallet i utvalget.

Nørgaard, Danmark: Da hverken Poul Dam eller Lis Groes nu er medlemmer

af Nordisk Råd, skal jeg henstille, at man stemmer for reservationen, som jeg kan tiltræde.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering huruvida utskottets förslag till rekommendation eller det i reservationen intagna förslaget till rekommendationen skulle upptagas till slutlig omröstning.

Utskottets förslag till rekommendation antogs till slutlig omröstning.

Härefter skedde votering medelst namnupprop beträffande detta rekommendationsförslag.

För utskottets rekommendationsförslag röstade:

Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Korvald, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Toft.

Mot rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Horn, Martha Johannessen, Aksel Larsen och Nørgaard.

Bäcklund, Bundvad, Honkonen, Magnús Kjartansson och Fridolf Thapper *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Bratteli, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, Holmberg, Hækkerup, Hakon Johnsen, Krag, Laaksonen, Leirfall, Mathías Á. Mathiesen och Samuelsen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

5

A 158/j: medlemsförslag om likartad lagstiftning om mönsterskydd

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Jørgen Jensen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident. Det juridiske udvalg har med glæde og tilfredshed konstateret, at sagkyndige komiteer i Danmark, Finland, Norge og Sverige nu har udarbejdet nogenlunde identiske udkast til lovgivning om mønstre.

Udvalget lægger stor og afgørende vægt på, at den videre forberedelse af forslagene til mønsterlove i disse 4 lande kommer til at foregå i fællesskab, således at den i komitéudkastene tilvejebragte ensartethed ikke går tabt.

Det er oplyst over for udvalget, at der allerede er indledt et departementalt samarbejde angående denne lovgivning i de 4 lande, og at eventuelle ændringsforslag vil blive forhandlet af disse landes regeringer, førend der fremsættes lovforslag i noget af landene.

På grundlag af disse oplysninger med hensyn til denne vigtige erhvervslovgivning mener udvalget, at den hensigt, som medlemsforslaget indebar, er nået, hvorfor udvalget indstiller til Nordisk Råd, at der ikke foretages noget i anledning af dette medlemsforslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

6

A 153/t: medlemsförslag om åtgärder mot illegal införsel av narkotika och D 1968/5/1967/s: meddelanden om rekommendation nr 5/1967 angående forskning om uagdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m.

Rådet företog ovannämnda två saker till behandling i ett sammanhang.

I. Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika og i fællesskab iværksætte alle de foranstaltninger, som kan medvirke til at standse denne trafik.

II. Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelandena i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Cassel, Sverige (trafikutskottets talesman): Herr president! Trafikutskottet har haft flera saker till behandling, bland annat ett medlemsförslag framställt av Jörgen Jensen, Harald Løbak, Jan-Ivan Nilsson, Dagmar Ranmark och Veikko Savela rörande en undersökning av möjligheterna att vidtaga gemensamma åtgärder för att stoppa illegal införsel av narkotika. I anledning av förslaget har utskottet hört en rad myndigheter i de olika länderna, särskilt polis- och tullmyndigheter. Utredningen har också fått en ingående föredragning i frågan av gränsschefen i det svenska tullverket O. R. Engdahl.

I sitt utlåtande konstaterar utskottet med tillfredsställelse att alla de hörda myndigheterna är inställda på att förhindra illegal införsel till den nordiska marknaden av narkotika och även att göra detta i nordiskt samarbete. Utskottet har blivit informerat om att problemet på grund av varornas beskaffenhet, d. v. s. deras ringa vikt och den obetydliga plats de tar, i verkligheten inte kan lösas av tullen allena genom en skärpt gränskontroll utan i stället kräver andra metoder och ett samarbete mellan olika myndigheter. Utskottet är också på det klara med att om man skall komma den organiserade illegala handeln in på livet måste åtgärder sättas in på det internationella planet. Men icke förty synes ett nära nordiskt samarbete vara ändamålsenligt. Det råder fullständig enighet inom utskottet om att illegal införsel och försäljning av narkotika måste bekämpas på alla möj-

liga sätt och att alla tänkbara medel måste övervägas. Det är med glädje som utskottet har konstaterat att ett nära nordiskt samarbete redan kommit i gång på området. Sålunda har problemet stått på dagordningen vid socialministrarnas möte i augusti 1967 och på den nionde nordiska polischefskonferensen i Köpenhamn i oktober 1967. Tullväsendet har upprepade gånger haft saken uppe till behandling vid nordiska överläggningar, senast i Oslo i november 1967.

Utskottet har den enhälliga uppfattningen att det är nödvändigt att ta till effektiva medel för att stävja den skrämmande ökningen av narkotikamissbruket som håller på att ske. Kampen måste sättas in på alla fronter, och därför bör alla berörda myndigheter dragas in i en undersökning om möjligheterna att stoppa narkotikahandeln.

Tullväsendets, polisens och i viss mån också social- och sundhetsmyndigheternas insatser måste i första hand bestå i att avslöja den illegala tillförseln av narkotika. Men för att stävja trafiken måste man se till att straffen är tillräckligt hårda. Lagstiftningsarbete pågår just nu i flera av de nordiska länderna, bl. a. i syfte att skärpa straffreglerna. Detta lagstiftningsarbete vill utskottet på intet sätt försena, men föreslår att man så snart möjligheter ges söker få fram ensartade nordiska rättsregler. Utskottet har dessutom ansett det vara anledning överväga huruvida man genom att straffa även konsumtion av narkotika kan åstadkomma en viss preventiv verkan också på efterfrågesidan.

Med den mycket intensiva och växande trafik som försiggår mellan de nordiska länderna förefaller det nästan omöjligt att man utan att hindra den legala trafiken skall kunna åstadkomma så stora ting genom skärpt resandekontroll vid de internationella gränserna. Utskottet har därför varit inne på tanken, om man inte borde flytta tyngdpunkten i narkotikabekämpandet till det gemensamma nordiska områdets yttergränser. När det rör sig om narko-

tika vill man ju först och främst söka förhindra den organiserade storsmugglingen. En effektiv spaning efter de organiserade smugglarbanden kräver ett samarbete över gränserna i nära samverkan med andra länders poliskårer och med Interpol.

Utskottet föreslår att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget vidtar följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringen at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika og i fællesskab iværksætte alle de foranstaltninger, som kan medvirke til at standse denne trafik.

Ja, herr president, som framgått av det anförda har trafikutskottet inte haft möjligheter att peka på några nya och särskilt märkliga åtgärder och metoder för att gå till rätta med det problem som här möter. Utskottet har måst nöja sig med att stryka under den enighet som rader om att narkotikaproblemet i de nordiska staterna är djupt allvarligt och att denna trafik måste bekämpas hårt och med alla till buds stående medel. De myndigheter som är verksamma på området bör kunna räkna med parlamentens oreserverade stöd.

Vi vet att de internationella narkotikabanden just nu är inställda på att söka sig en ny marknad för narkotika uppe i de nordiska staterna. De ansträngningarna från dessa band måste vi genom samfällt arbete försöka att sätta stopp för. Det duger inte att utvecklingen får fortsätta som hittills. Här måste vi arbeta effektivt och med anlitande av alla krafter.

I det sammanhanget skulle jag, alldeles privat, vilja efterlysa ett mycket verksamt stöd från pressens sida. Pressen har en stor uppgift att fylla, när det gäller att varna allmänheten och att brännmärka de människor som ger sig in på denna illegala trafik. Jag måste säga, fortfarande rent privat, att jag ibland är rätt upprörd när även högklassiga tidningar emtalar avslöjade narkotikahandlare under den glorifie-

rande rubriken »narkotikakungar». Det är ingen adekvat term — den riktiga benämningen på sadana människors verksamhet är i verkligheten: ett kallt och beräknande mord i stor skala och för snöd vinnings skull.

Herr president, jag ber att få anbefalla rekommendationen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande trafikutskottets rekommendationsförslag.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Bundvad, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Jørgen Jensen, Håkon Johnsen, Krag, Leiro och Møller Warmedal.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

Socialpolitiska utskottets förslag beträffande meddelandena bifölls.

7

A 165/e: medlemsförslag om harmonisering av lagstiftning m. m. inför inträde i Europeiska ekonomiska gemenskapen, A 184 T/e: tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa, A 190 T/e: tilläggsförslag om inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut, A 192 T/e tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa, A 193 T/e: tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa, A 194 T/e: tilläggsförslag om samarbetet Norden och Europa, C 5/e: berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, D 1968/26/1966/e: meddelande om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och D 1968/23/1967/e: meddelande om rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

Ekonomiska utskottet, som hade behandlat ovannämnda saker i ett sammanhang, hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlems- och tilläggsförslagen måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Rad rekommenderer regjeringene:

1. i nær kontakt med regjeringene i øvrige EFTA-land oppmerksomt å følge det europeiske markedsspørsmåls utvikling med sikte på å utnytte de muligheter som kan bidra til en bred løsning av dette spørsmål,

2. på ny å overveie mulighetene for et nordisk initiativ med sikte på å utbygge EFTA-samarbeidet,

3. å inndra et bredere utsnitt av de nordiske lands innbyrdes økonomiske forbindelser i overveielene, med sikte på at en utvidelse av samarbeidet kan tilgodese vesentlige økonomiske interesser i hvert av de nordiske land og at de organisatoriske forutsetninger som måtte være påkrevet likeledes inngår i disse overveielser og

4. å ta sikte på en utforming av den nordiske økonomiske samarbeid som letter disse lands deltagelse i en bred europeisk markedsløsning og som er

förenlig med de nordiske lands forpliktelser overfor de øvrige EFTA-land;

II. att rådet måtte lägga ministerkommitténs berättelse till handlingarna;

III. att rådet måtte lägga meddelandena rörande båda rekommendationerna till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Ohlin, Sverige (utskottets talesman):
Herr president! Det förslag till uttalande och rekommendationer som ekonomiska utskottet enats om vid behandlingen av de dokument, som presidenten just hänvisat till, kan anses vara ett uttryck för bl. a. följande tankar.

1. Bestämdare än tidigare förordas att det nordiska ekonomiska samarbetet vidgas till att omfatta en större del av vara länders ekonomiska problem än hittills. Varje lands intressen bör därvid beaktas. Detta uttalande torde i praktiken innebära ett visst förord för s. k. paketlösningar, där man alltså kombinerar olika förslag och åtgärder. Varje land gör vissa uppoffringar men får större fördelar än offer. Det är möjligt därför att den samlade politiken anses skapa fördelar för Norden som helhet.

2. Vid utformningen av denna samverkan bör man eftersträva att därigenom Nordens deltagande i en omfattande europeisk marknadsordning underlättas. Det betyder bl. a. att man redan nu vad t. ex. lagstiftningen samt den ekonomiska och sociala politiken beträffar skall eftersträva en viss harmonisering med förhållandena i EEC. Detta kan väl också betraktas som ett understrykande av att man fasthåller malsättningen om inträde i den ekonomiska gemenskapen, i EEC.

3. Bestämt markeras att den nordiska politiken ingalunda tar avstånd från EFTA. Tvärtom måste denna politik vara förenlig med förpliktelseerna mot övriga EFTA-stater. Dessutom skall man överväga ett nordiskt initiativ syftande till en utbyggnad av EFTA-samarbetet. Vidare skall man uppehålla en nära

kontakt med Storbritannien och övriga EFTA-stater, när man följer och diskuterar utvecklingen av det stora europeiska marknadsproblemet. Jag tror att det är viktigt att dessa ting så bestämt har fastslagits, till undanröjande av eventuella missförstånd som tidigare kan ha uppkommit.

4. De nordiska regeringarna bör emellertid tillsammans pröva alla möjligheter till egna insatser som kan bidra till en bred lösning av detta europeiska marknadsproblem. Det förefaller mig vara en av de viktigaste punkterna i rekommendationen. Ty den betyder att de nordiska regeringarna inte bör sitta med armarna i kors och vänta på att andra regeringar arbetar på en konstruktiv lösning. De skall även själva vaka över när möjligheter i framtiden kan uppkomma för dem att göra egna insatser. Att det börjat röra på sig inom EEC genom olika initiativ för att bryta dödläget påpekar utskottet. De nordiska regeringarnas hållning är sålunda att man är redo att överväga alla förslag och ta de initiativ som kan hjälpa till att motverka och på längre sikt göra slut på marknadssplittningen i Europa. Utskottet konstaterar detta med ett underförstått gillande. Det är alltså en nordisk politik vars aktivitetsgrad och inriktning anpassas efter utvecklingen som nu föreslås — ingalunda en passivitet ända tills andra länders regeringar skapat förutsättningar för den ekonomiska integrationen i Europa. Tydligt ligger härunder den uppfattningen att alla västeuropeiska länder i de två blocken har en förpliktelse att göra vad de kan för att det låsta läget skall upphöra och problemet bringas närmare sin lösning. När det blir utrymme för nordiska insatser av den arten är en fråga som inte beröres i utlåtandet. Ett eventuellt nordiskt samspel i syfte att försöka bringa problemet närmare sin lösning bör emellertid föregås av nära kontakter med övriga EFTA-länders regeringar.

Sammanfattningsvis kan man säga att utskottsbetänkandet, som tillkommit i

god kontakt med regeringarna och deras experter, utgör en maning till ökad aktivitet såväl på nordisk hemmaplan som när det gäller den västeuropeiska integrationen. Utskottet understryker att dessa strävanden bör ses mot bakgrund av de nordiska staternas intresse av en vidgad internationell handel, bl. a. mellan Öst- och Västeuropa. Det konstruktiva arbetet i väst bör öka möjligheterna till vidgade ekonomiska kontakter österut.

Utskottet har observerat att de nordiska regeringarna planerar att hålla ett ministermöte i en ganska nära framtid för att dryfta det nordiska samarbetet i belysning av den europeiska marknadssituationen. Samarbetsministrarna skall förbereda mötet och kommer att hålla Nordiska rådets ekonomiska utskott informerat. Förberedelserna skall ske i belysning av bl. a. diskussionerna vid Nordiska rådets nu pågående session. För att ytterligare trygga rådets möjligheter till insatser i detta arbete har ekonomiska utskottet beslutat hålla ett sammanträde i anslutning till det planerade mötet mellan de nordiska stats-, utrikes- och marknadsministrarna.

Frågan om de organisatoriska förutsättningarna för det vidgade nordiska samarbetet — som beröres i en motion av herr Sundin — bör enligt utskottets mening hänvisas till den nordiska organisationskommittén för behandling.

Jag betraktar, herr president, detta utlåtande som ett klart uttryck för en allmän och uppriktig strävan efter nordisk kraftkoncentration till gagn för Norden och Europa. Nu gäller det att i praktisk handling omsätta dessa bestämda uttalanden. Sker det — vilket jag hoppas och tror — kan Nordiska rådets session i Oslo år 1968 bli inledningen till en ny fas i det nordiska samarbetets historia — inte en revolutionerande förändring men en samverkan med ökad målmedvetenhet och bevarat verklighetssinne.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Egil Aarvik, Norge, hade intagit sin plats i rådet.

Røiseland, Norge: De spørsmål vi diskuterer her, faller i to grupper, først det interne nordiske økonomiske samarbeid og dernest forholdet mellom de nordiske land og de øvrige land i Vest-Europa. Nå er det klart at disse to grupper av spørsmål griper nokså sterkt inn i hverandre, og det er ikke lett å diskutere dem isolert.

Generaldebatten i Nordisk Råd viste vel at det var større enighet i Rådet enn en faktisk hadde ventet etter de værvarslinger og forhåndsmeldinger som var kommet. Det viste seg altså under generaldebatten at det var enighet om vesentlige spørsmål, og det var vel da nokså klart at forutsetningene skulle være til stede for at det økonomiske utvalg kunne arbeide seg sammen til en enstemmig innstilling. Det er også gjort. Nå viste vel forresten generaldebatten at det nok trass i alt rår noe ulikt syn på visse sider av samarbeidet, spesielt når det gjelder samarbeid utover mot EEC. Det gjelder ikke her først og fremst spørsmålet om det økonomiske samarbeid, men det politiske og hvor langt det skal gå. Det som likevel er klart, er at alt ligger til rette for at de nordiske land kan samarbeide om løsninger som er til beste for dem alle sammen, og det er også grunn til å tro at en del av det som det kan være delte meninger om, vil ordne seg under marsjen.

Hva er det så enighet om? Det er enighet om at det økonomiske samarbeid som vi har i Norden, først og fremst frihandelsområdet, er av overordentlig stor verdi.

I Norge er vi klar over at Sverige i dag holder på å bli vår største handelspartner, og vi tør jo ikke tenke den tanke at det skulle reise seg tollgrenser i Norden. Så vidt jeg forstår, regner også de øvrige nordiske land på samme

måte. Men det er også enighet om at Norden kan ikke og må ikke bli seg selv nok. Det er heller ikke bare spørsmål om samarbeid i EFTA, men det er spørsmål om tilknytning til Fellesmarkedet. Det er enighet om at det må søkes en tilknytning til Fellesmarkedet. Det kan være grunn til å understreke dette, for iallfall i Norge rår det hos visse mindre kretser den oppfatning at nordisk samarbeid er et alternativ til tilslutning til Fellesmarkedet, men det er et syn som ikke har tilslutning i denne forsamling. De forslag som forelå fra en del svenske representanter, gikk jo tvert imot ut på at det nå skulle treffes tiltak for at en kunne få en tilslutning til Fellesmarkedet så snart det var råd. Det samme er nevnt i det utkast til resolusjon som foreligger fra det økonomiske utskott, og det er ganske interessant å konstatere at de som på Nordisk Råds møte i fjor var mest tilbakeholdende, i år er blitt de mest ivrige til å forsøke å få i stand tiltak av en eller annen art.

La meg så peke på det faktum at vi vet at både Norge og Danmark har søkt om fullt medlemskap i Fellesmarkedet, og at Sverige i en erklæring har sagt at landet ønsker så nær tilknytning som mulig innenfor rammen av alliansefrihet. Det må da være grunn til å understreke at det må være et mål for de nordiske land å hjelpe hverandre med å få denne tilslutning til Fellesmarkedet i de former som hvert enkelt land finner mest tjenlig for seg. De nordiske land fører en forskjellig utenriks- og forsvarspolitik. Det er ingen grunn til å beklage det. Vi ser at resultatet av den samlede forsvars- og utenrikspolitik er blitt en stabiliserende faktor av stor verdi i Europa og i verden.

I Norge har Stortinget med overveldende flertall søkt om fullt medlemskap for landet i Fellesmarkedet. Forutsetningen for det var at Storbritannia også fikk medlemskap. Det var både økonomiske og politiske grunner som gjorde at Norge hadde dette syn på Storbritannias stilling. Hadde ikke Stor-

britannia søkt om medlemskap, ville vel ikke det norske vedtaket ha blitt gjort. Norge var klar over at en tilslutning til Fellesmarkedet uten at Storbritannia hadde medlemskap, ville bli en ordning som økonomisk var mindre tilfredsstillende enn den vi har i dag.

Norge er ikke, og det er de vel heller ikke de andre EFTA-land, så begeistret for den måte Storbritannia har tatt sitt EFTA-medlemskap på. Vi opplevde den engelske importavgiften, som heldigvis er forsvunnet. Vi har senere opplevd devalueringen — den måtte vel komme, men den har iallfall skaffet Norge store byrder og store utgifter. Så har vi for tiden gående en strid med Storbritannia om subsidiering av aluminiumsindustrien, en sak som for oss betyr overordentlig mye. Det er således klart at Storbritannia har skuffet. Vi får likevel tro og vi får håpe at dette ordner seg. Vi vet at Storbritannia økonomisk og politisk betyr så mye for Europas samling og samarbeid at blir ikke Storbritannia med, så går det ikke. Jeg kan vanskelig forstå at Norge kan gjøre noe som kommer på tverke for det siktemål landet har satt seg, nemlig fullt medlemskap i et fellesmarked der Storbritannia er med, og der de nordiske land får en tilknytning som de respektive land selv finner seg tjent med. Men det ser ikke så lett ut. Likevel kan ikke jeg forstå at Norge for sin part kan slå av på målsettingen eller gjøre noe som kommer på tvers av den.

Jeg tror forresten vi skal regne med at samarbeidet i Vest-Europa vil tvinge seg fram ved sin egen tyngde, både det økonomiske og det politiske samarbeid. Det kan nok bli lagt på is for en tid, men det vil komme. I dag ser det riktig nok ikke så lett ut, og alle ting tyder på at utviklingen ikke vil gå raskt. Da melder jo spørsmålet seg, slik det har gjort for de svenske medlemmer som har sendt inn forslag: Kan vi ikke fra nordisk side gjøre noe for å få fart i disse forhandlingene? Det er naturlig at vi i mellomtiden, mens vi venter,

prøver å få til visse arrangementer som kan lette situasjonen både nå og senere. Det økonomiske utvalg har da også kommet fram til at de nordiske regjeringer ikke skal sitte med hendene i fanget i en svært lang ventetid. Det kan bli naturlig for de nordiske regjeringer å ta et initiativ, det er sagt uttrykkelig, det er første punkt i rekommandasjonen. Det er vi enig om, jeg synes det er viktig å fastslå det.

Et eventuelt tiltak, en eventuell aksjon skal imidlertid foretas etter konsultasjon og i nært samråd med de øvrige EFTA-land. Det er viktig å fastslå at det er vi også enig om. Vi er også enig om at akkurat i dette øyeblikk skal vi ikke foreta noen aksjon. Nå drøftes spørsmålet om Be-Ne-Lux-planen. Den har kanskje heller ikke så store sjanser, men vi vet ikke. Vi vet ikke hva resultatet blir når De seks kommer sammen til drøftelser. Vi vet ikke sikkert hvordan de andre ser på den fransk-tyske planen i denne situasjon da så mye flyter. Da vi heller ikke kjenner til hvordan Storbritannia til sist vil reagere på dette, må det være riktig å vente, for en aksjon akkurat i dette øyeblikk kan komme til å bli politisk noksa avgjørende, vi kan komme til å trampe i klaveret. Derfor er utskottet enig om at en venter, iallfall akkurat nå, men det skal ikke bli noen lang vente- og omradetid. Derfor er det forutsatt at regjeringsmedlemmer og det økonomiske utskott kommer sammen til møte i aller nærmeste framtid.

Det er også viktig å konstatere at alle er enige om at EFTA-samarbeidet bør aktiviseres. En kan vel si at den viktigste måte å få aktivisert det på, er å få alle EFTA-medlemmer til å kjenne sine forpliktelser. Etter de erfaringer vi har, er kanskje ikke det så lett, men her må det gjøres et alvorlig forsøk. Det kan bli spørsmål om en viss tollharmonisering, det kan bli spørsmål om liberalisering når det gjelder etableringsrett, og andre ting.

Så har vi det nordiske samarbeid, som vi har talt om i mange år, og som

vi har understreket bør gå videre, under den gamle, kjente forutsetning at det skal tjene hvert enkelt land, vel ut fra prinsippet: En far gi og ta. Nå er det kanskje ikke minst i den private sektor det nordiske samarbeid har forutsetninger til å gå vesentlig videre. Men de tiltak som statene har satt i verk, har jo gitt de private vilkår for å kunne samarbeide, og det er spørsmål om en kan komme noe videre her. Når det gjelder tiltak på det statlige plan, kan det være at en viss lovharmonisering vil hjelpe. Det har vært talt om en viss tollharmonisering. Noe er det kanskje å hente der, men ellers blir vel ikke den så lett. Det hadde selvfølgelig vært ønskelig om vi hadde fått en tollharmonisering som førte oss noe nærmere EEC, men det er et spørsmål hvor langt vi kan komme uten å kolliderer med GATT-avtalen, og det er et spørsmål hvor langt vi kan komme uten å lage tollunion. Å lage tollunion i denne situasjon er vel ikke naturlig. Ikke noe land kan stå i to tollunioner, og dersom vi får tilslutning til EEC, vil en eventuell nordisk tollunion likevel falle. Men en del av harmoniseringsspørsmålene bør drøftes.

Noe av det som gjør nordisk samarbeid vanskelig, er som vi alle vet, jordbruksspørsmålene. Danmark har det ikke lett, Norge har sine problemer, vi har motsatte interesser. Likevel tror jeg gjerne at hr. Leirfall har rett i det han gav uttrykk for i generaldebatten, at dersom en setter seg sammen og vurderer disse spørsmål, nøkternt og med gjensidig forståelse for hverandres vansker og interesser, kan det være at en kan komme noe på vei. Vi skal imidlertid være klar over at spørsmål som vedrører den danske landbrukseksport, kan ikke ordnes på nordisk marked. Heller ikke kan spørsmålet om avsetning av fiskeprodukter ordnes på nordisk marked. At vi prøver å komme lenger, det er en annen sak, det er naturlig, og det må vi gjøre.

Det blir sikkert overmåte viktig med nordisk samarbeid, både økonomisk og

— kanskje ikke minst — politisk når vi en dag får tilslutning til det vest-europeiske fellesskap.

Honkonen, Finland: Herr president! Under generaldebatten i søndags sade jag bl. a.: »Vad handelspolitiken beträffar, vagar jag för mitt eget vidkommande rekommendera de övriga nordiska ländernas värda representanter, att ni i era egna länder skulle söka främja handeln med Sovjetunionen och de övriga östblocksländerna. . . . Då det om några år kommer att råda trängsel på de socialistiska ländernas marknad, vore det ur de nordiska ländernas synpunkt synnerligen förmanligt att handeln österut effektivt utvecklas. Detta speciellt därför att samtliga nordiska länder har en passiv handelsbalans. De socialistiska länderna är såsom känt redo att köpa exakt lika mycket som köps av dem, varför handeln med staterna i östblocket kan anses vara förmanlig också med tanke på handelsbalansen. Då handeln, såsom allt omgägnge mellan länder med olika samhällssystem också har många andra positiva verkningar än de rent handelspolitiska, borde östhandeln oförväget ökas.»

Ökonomiska utskottet rekommenderar för sin del i det betänkande vi nu behandlar följande:

»De nordiske bestrebelser må ses på bakgrunn av at de nordiske stater ønsker en utvidelse av det internasjonale varebytte i det hele, bl. a. en økt handel mellom Øst- och Vest-Europa».

Jag konstaterar detta med tillfredsställelse och hoppas att också rådet kan förena sig om saken.

Nørgaard, Danmark: Hr. præsident. Fra dansk side havde vi håbet på, at vi på dette nordiske møde kunne være blevet enige om et mere vidtgående skridt i retning af nordisk samarbejde. Vi havde håbet på, at vi her kunne have formuleret en fælles økonomisk politisk målsætning for det nordiske samarbejde. Det er derfor en skuffelse

for os, at vi ikke kunne komme læn- gere ved en fællesudtalelse og en fæl- les rekommandation. Så vidt jeg kan bedømme det, skyldes det i nogen grad en fortsat forskellig vurdering af, hvad der sker i Europa i øjeblikket. Man sy- nes fra vore norske og svenske venners side at tillægge de bestræbelser, som Benelux-landene har gjort sig, og de samtaler, som Kiesinger og de Gaulle har haft, en større betydning, end vi fra dansk side mener, man kan gøre. Vi er bange for, at man blot ved dette kommer til at udskyde beslutningen om videre nordisk samarbejde.

Jeg er naturligvis enig med hr. Ohlin i, at dette er videregående end sidste år og tidligere, men der foreligger en ny situation, efter vor opfattelse en helt anden situation end sidste år. Sidste år troede vi, at der var en realistisk mu- lighed for at få ophævet splittelsen i Europa, og vi troede, vi på nuværende tidspunkt ville have påbegyndt for- handlinger om vore landes medlemskab af fællesmarkedet. Når dette nu ikke er tilfældet, og nar vi er så godt som sikre på, at der vil gå år, før denne situa- tion genopstår, er det vor opfattelse, at vi burde have kunnet nå videre. Vi burde have taget en politisk beslutning om, at vi benyttede ventetiden til at ud- bygge det nordiske økonomiske sam- arbejde mere vidtgående.

Jeg har svært ved at se, at vore EFTA-venner, specielt Storbritannien, skulle kunne være bekymret over, at de nordiske lande harmoniserer deres økonomiske politik i ventetiden. Det vil tværtimod være til fordel for de fælles bestræbelser for et større marked. Det ville udtrykkelig ikke være vendt mod Storbritannien. I alle de be- stræbelser, vi har gjort os, har vi un- derstreget, at det nordiske samarbejdes udvidelse skal være et led i EFTA- samarbejdet og hele tiden naturligvis et harmonisk led i dette. Nu er det imidlertid besluttet, at man vil holde et stats-, udenrigs- og markedsminister- møde, før vi får forhandlingerne på det ordinære EFTA-møde i London, og

vi må så have, at man benytter mellem- tiden indtil det nordiske ministermøde til at gennemdrøfte problemerne i det nye lys. Jeg tror, at man måske vil få mulighed for at ændre sin indstilling, nar man nærmere får sonderet, hvor langt man vil gå i samarbejdet mellem Frankrig og Tyskland og i Benelux- landenes bestræbelser. Hvis det viser sig, hvad vi tror, at der ikke dér er større muligheder for en genoptagelse af samvirket mellem EFTA-landene og EEC-landene i nær fremtid, sa burde der være et nyt grundlag, så burde vi på mødet mellem ministrene nå frem til en mere vidtgående beslutning, og vi hilser med tilfredshed, at det økono- miske udvalg samles samtidigt med ministermødet, så vi dér får en ny lej- lighed til inden mødet i London at tage spørgsmålet op.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsi- dent. Jeg anser det for nødvendigt at fremkomme med nogle bemærkninger, dels i tilslutning til det, jeg sagde un- der generaldebatten, og dels også i til- slutning til det, som er blevet sagt af hr. Nørsgaard og andre talere. Jeg er ganske enig med hr. Nørsgaard i, at man kunne udmærket vel i rekommandationen fra Nordisk Råd sige noget mere end det, der siges i det forslag, som foreligger. Det kan ikke på nogen måde forstyrre vort forhold til EFTA eller vore kom- mende forhandlinger i EFTA, om vi her besluttede i højere grad at harmonisere vore toldsatsler eller udvide vort indre nordiske økonomiske samarbejde, og det kan naturligvis heller ikke på no- gen måde genere de forhandlinger med EEC, som ikke kommer. Derfor finder jeg, at den foreslåede rekommandation ikke er tilfredsstillende.

Det har sagt, at den er mere vidt- gående, end den rekommandation vi antog for et år siden, og det er jeg ikke så helt sikker på. På hver eneste ses- sion i Nordisk Råd drøfter man det nor- diske økonomiske samarbejde, man ta- ler mange smukke ord om det, men realiteter er der meget lidt af, og det

forekommer mig, at også den rekommandation, der her er foreslået, og som naturligvis er et kompromis, virker noget tandløs; den driver ikke udviklingen fremad.

Tillad mig at erindre om, at Nordisk Råd for to år siden vedtog en rekommandation om en såkaldt paketiløsning. Den var forårsaget dels af et dansk forslag på en tidligere session om oprettelse af et fællesnordisk marked for landbrugsvarer, og dels af en rekommandation fra svensk og dansk hold om harmonisering af visse ydre toldsatser. Det var dømtalige spørgsmål, og man valgte den udvej, at man begravede disse to medlemsforslag indtil videre i en rekommandation om en såkaldt paketiløsning, der var uhyre omfattende, så man alene af den grund kunne befrygte at der intet resultat kom, eller at det ville vare meget længe, før der kom noget, der lignede et resultat. Jeg har forsøgt i det omfang, der var tid til det, at se på berettelsen fra Nordiske Ministerkomiteen for økonomisk samarbejde, og jeg vil sige, som jeg vist har sagt før, at det er udmærket med disse digre beretninger, denne er på 203 sider; det er godt, at vi får dem, når vi møder til sessionen, men det var egentlig ganske ønskeligt, om vi i hvert fald havde chance for at gennemse dem, selv om vi ikke ville få chance for at gennemlæse dem, medmindre vi får dem i god tid før sessionen. Men jeg har ikke dér ved et hastigt gennemsyn kunnet finde noget, som egentlig siger, at der er sket noget for at bringe rekommandationen om paketiløsningen ind på tørt land, for realiteter på grundlag af rekommandationen om paketiløsningen findes ikke her. Der står noget om toldharmonisering, som er yderst almindeligt. Hvis hr. formanden tillader, at jeg citerer, så finder jeg side 8:

»De nordiske land kan således vanskelig foreta en tollharmonisering alene for et enkelt vareområde med mindre man ønsker en harmonisering på laveste nivå.

Man kan imidlertid begynde med å

foreta en tollharmonisering for et enkelt vareområde, men denne harmonisering må da være et ledd i en plan som innen rimelig tid fører til dannelsen av en tollunion, som omfatter et vareområde, som minst må være av sanne omfang som EFTA-konvensjonens vareområde.»

Dette er utvivlsomt rigtigt. Er man så indstillet på at gøre noget i denne retning: Nej, man nøjes med at konstatere dette, og så ser det ikke ud til, at der skal foretages noget. På lignende vis, men måske lidt mere tydeligt, er det med det, som siges om jordbruget og et fællesnordisk marked for jordbrugsvarer. Det forekommer mig, men jeg tager forbehold, det har været umuligt nøje at gennemlæse alt, at der egentlig ikke står andet end det, som står på side 9:

»Det synes for tiden ikke å være mulig å finne en løsning som er akseptabel for samtlige nordiske land når det gjelder gjennomføringen av et nordisk markedsfelleskap for jordbruksvarer.»

Det synes ikke at være muligt, men hvorfor? Hvad har man gjort? Hvilke vanskeligheder er der, og hvorfor stiller man det ikke op? Jeg tror, vi bliver nødt til i Nordisk Råd og i de enkelte landes parlamenter og i regeringerne at beskæftige os alvorligt med disse spørgsmål og afgøre: har vi viljen til at nå frem til økonomisk samarbejde eller har vi det ikke? Ønsker vi ikke at nå frem til det?

Som jeg sagde under generaldebatten, er det ganske klart, at man kan hverken fra i dag til i morgen eller i løbet af 5 år nå frem til et nordisk fællesmarked for jordbrugsvarer; men man kan vel gå trinvis frem og efterhånden nå resultater, men givetvis må man samtidig være indstillet på, om man her vil gøre noget, som umiddelbart tilgodeser Danmarks interesser, men også på længere sigt sikkert vil være til betydelig økonomisk og produktionsmæssig fordel for Sverige og Norge, kanske også for Finland. Dér bliver man nødt til også at tilgodese Sveriges, Norges og

Finlands interesser, og vi ved udmærket vel, at navnlig Sverige har en interesse i en harmonisering af de ydre toldsatser for råvarer. Herom har en dansk avis, Politiken, haft en ledende artikel i går, hvori man gør opmærksom på, at det kunne jo være ganske hyggeligt at nå frem til fælles ydre toldsatser, men det vil for Danmarks vedkommende sige, at vi må opgive at have toldfrihed for en række råvarer. Dette er fuldkommen rigtigt. Hvad siger så avisen videre? Det kan der være tale om, når det drejer sig om at få den brede europæiske markedsløsning, for da får vi betaling for, at vi indfører visse toldsatser for råvarer, derigennem at vi får øgede afsætningsmuligheder for færdige industriprodukter. Jeg vil tillade mig at gøre opmærksom på, at denne betaling i form af øgede afsætningsmuligheder for danske industriprodukter har vi fået af Sverige i forvejen, derved at der ikke findes toldsatser på færdige industriprodukter mellem vore lande. Jeg tror derfor, at vi i Danmark bliver nødt til at overveje, om vi ikke må nå til en toldharmonisering her, selv om den måske kommer til at koste den danske industri lidt; jeg tror ikke det bliver meget. Men om man ikke er villig til fra alle landes side at give visse indrømmelser, da når man ikke til noget økonomisk samarbejde.

Så vil jeg have lov til at minde om det, som har været fremme i generaldebatten, spørgsmålet om handelspolitikken, og som ved tidligere lejligheder har været så klart fremsat bl. a. af Ohlin, at vore lande må dog være i stand til, selv om vi har vanskelighed ved at nå frem til en egentlig økonomisk og produktionsmæssig integration, at nå frem til et handelspolitisk samarbejde udadtil, og herom finder jeg ingenting i den foreslåede rekommandation. Jeg tillod mig under generaldebatten at henvise til en udtalelse af hr. statsminister Baunsgaard, som gør opmærksom på, at erfaringer fra Kennedyrunden viser, at når der forudtræffes en bindende politisk beslutning, kan

også et handelspolitisk samarbejde gennemføres med positive resultater. Vilkaarene er ganske utvivlsomt, at der træffes politiske beslutninger, og jeg beklager meget, at der ikke i den foreslåede resolution er noget som helst, som opfordrer regeringerne til at træffe bindende politiske beslutninger, der kunne fremme det nordiske økonomiske samarbejde og også kunne samordne, i højere grad end tilfældet er, de nordiske landes politik dels inden for EFTA, dels i forholdet til andre markedsdannelse. Hvad EEC angår, tænker jeg i særdeleshed på det handelspolitiske samarbejde, også fordi jeg synes, at alt tyder på, at andet samarbejde med EEC bliver der ikke tale om inden for en blot nogenlunde overskuelig fremtid.

Ja, dette skulle siges, og jeg vil altså dermed give udtryk for, at jeg ikke er så overvældende begejstret for forslaget til rekommandation, selv om det naturligvis i sin almindelighed er af en art, så man ingenting kan have imod det. Jeg vil dog gerne sige, at det forekommer mig beklageligt, at man i Nordisk Råd, når man skal tale om nordisk økonomisk samarbejde, skal begrunde det med hensynet til muligvis at få forhandlinger med et andet markedsområde og komme ind i et andet markedsområde osv. Hvorfor i al verden skal vi ikke beskæftige os med samarbejdet i Norden for Nordens egen skyld, uden at have disse begrunde- ser? Men altså, rekommandationen er ikke af en art, så man kan erklære sig som modstander af den, og under andre omstændigheder skulle jeg måske også have stemt for den, men af de grunde, jeg her har søgt at fremføre, fordi jeg mener, at man snart burde nå til at sige noget mere konkret fra Nordisk Råd, fordi jeg mener, at Nordisk Råd også i disse spørgsmål, og navnlig i disse spørgsmål, burde virke som påtrykningsorgan på regeringerne, ser jeg mig nødsaget til at afstå fra at stemme.

Tillad mig derpå, inden jeg forlader talerstolen, at sige et enkelt ord til hr.

Honkonen. Det var med interesse, jeg lyttede til, hvad Honkonen har sagt på denne session som på tidligere sessioner, hvad Honkonen har sagt i generaldebatten og her, og jeg skal ingenlunde polemisere imod det. Jeg tror også, at den størst mulige udvidelse af handelen med østlandene vil være til gavn for vore nordiske lande, men naturligvis er denne udvidelse af østhandelen ikke alene de nordiske landes sag, det er også et spørgsmål om den eller de handelspartnere, der kan blive tale om. Det, jeg vil sige, er, at det skulle være godt og måske virke lidt befriende, om hr. Honkonen og eventuelt andre, når de taler i Nordisk Råd, også ville tale om de nordiske landes fælles anliggender, om hvorledes man kan udvide samarbejdet mellem de nordiske lande til gavn for Norden og til gavn for de nordiske lande, og ikke blot ensidigt tale om sådanne spørgsmål og holde sådanne taler om disse spørgsmål, som vi har hørt hr. Honkonen gøre.

Krag, Danmark: Hr. præsident. Jeg tror ikke, der er nogen, der har lyttet til markedsdebatten her i Nordisk Råd — det gælder såvel generaldebatten som debatten i udvalget og nu denne afsluttende debat omkring rekommandationen — der har kunnet lytte til dette uden at få klart for sig, at der virkelig er tale om en markedsdebat under ændrede forudsætninger i forhold til den, vi havde for et lille år siden i Helsingfors.

Dengang var det ledende grundlag for debatten jo helt afgjort den bevægelse, der var kommet i de europæiske markedsforhandlinger, og den tilsyneladende større, mere realistiske og mere nærliggende mulighed, der var for, at de ansøgende lande ville komme i forhandlinger med fællesmarkedet, der måtte føre til et gunstigt resultat, og for de lande, der havde søgt om det, til fuldt medlemskab.

I dag er disse forudsætninger ændret. Der er ingen af os, der venter, at sa-

danne forhandlinger hurtigt skal komme i gang, og der er ingen af os, der venter, at hverken England, Danmark eller Norge eller andre EFTA-lande inden for en arrække, vi ikke kan nævne tallet af år på, vil blive medlemmer af fællesmarkedet. Det skaber straks nye forudsætninger for vore overvejelser.

Man kan naturligvis pege på, at der er fremsat en Benelux-plan, som Storbritannien synes at være interesseret i, eller man kan pege på, at der ved mødet mellem præsident de Gaulle og den tyske forbundskansler og den tyske udenrigsminister er fremkommet et communiqué, der er temmelig svært at læse på en sådan måde, at man præcis kan finde ud af, hvad det indeholder, men som man selvfølgelig godt, hvis man er optimistisk indstillet, kan tillægge visse positive muligheder. Jeg vil personlig advare imod at lægge for meget heri, i hvert fald advare derimod, indtil man har fået lidt større afklaring på, hvad der menes med ordene i kommunikøet.

Hvis man altså ikke vil opbygge nye forhåbninger på disse to ret svage muligheder, ja så må man i sin markedspolitiske bestræbelse stå over for at prøve for en tid at finde vejen til løsninger på andre områder. Det vil sige, at det for os i Danmark er naturligt at se på: kan vi i årene, hvor vi kommer til at vente på fællesmarkedet, finde flere og bedre løsninger inden for EFTA, eller kan vi i årene, hvor vi kommer til at vente på fællesmarkedet, finde nye og bedre løsninger inden for det nordiske område, som, og det gælder både midlertidige løsninger på EFTA-plan og på nordisk plan, begge skal udformes og i praksis gennemføres på en sådan måde, at der ikke kan være tvivl om, at det er fuldt medlemskab af fællesmarkedet, der er det endemål, vi stadig stræber efter.

Begynder man så med at se på EFTA-landenes muligheder, må vi jo bestræbe os for at komme videre frem. Det gives der også udtryk for i rekommandationen her fra Nordisk Råd. Der kunne

gives udtryk for det på en endnu klarere måde, end det er sket. Sandt at sige forholder det sig sådan med EFTA, at de forudsætninger, man havde, da man indgik i dette arbejde og accepterede EFTA-traktaten, ikke fuldt ud er blevet tilfredsstillende. F. eks. for Danmarks vedkommende måtte det være klart, at vi ved at indtræde som medlem af det europæiske frihandelsområde kunne forvente gradvis at opnå en langt friere afsætning af jordbrugsprodukter i de andre EFTA-lande end den, vi faktisk har faet. Vi har stort set kun faet, hvad man ville give os for at acceptere medlemskab, da EFTA blev oprettet. Der er sket mindre forbedringer, som dog er meget sma. Stort set står vi for jordbrugshandelsliberaliseringens vedkommende der, hvor vi kom til at stå ved EFTA-traktatens gennemførelse.

I virkeligheden burde man vel søge alle hovedpunkterne i traktaten genforhandlet efter de mange år, der er gået. Så vidt er man langt fra gået efter ordene her i rekommandationen, men jeg håber, at man ved kommende EFTA-møder vil finde frem til virkelige forbedringer ikke alene på jordbrugsområdet, men også på de mange andre områder, der har været forhandlet om i årenes løb.

Disse synspunkter med hensyn til mulighederne for medlemskab af fællesmarkedet og med hensyn til mulighederne for en virkelig forbedring af EFTA-samhandelen må lede frem til, at vi også må søge at øge vor aktivitet på det nordiske samarbejdsområde. Her var det, at vi fra dansk side, som hr. Nørsgaard har redegjort for her fra talerstolen for få minutter siden, havde håbet på, at det blev muligt at formulere en politisk vurdering med den målsætning at inddrage det bredest mulige udsnit af de nordiske landes økonomiske politik i et indbyrdes samarbejde. Det har vi ikke opnaet; vi har i dag faet et kompromis, og det er klart, at når man har indgaet et kompromis, må man for vort vedkommende også stemme for det, men vi betragter det som et

foreløbigt kompromis og som et utilfredsstillende kompromis.

Vi skal nu snart mødes igen i Nordisk Rads økonomiske komité, formentlig i København, i tilslutning til mødet for statsministre, udenrigsministre og økonomiministre; vi glæder os til forhandlingerne på dette møde og håber dér at komme den målsætning nærmere, som vi har gjort os til talsmænd for på denne session.

Jeg vil gerne i tilslutning til den del af hr. Aksel Larsens indlæg understrege, at det er klart, at hvis alle lande går ind i nordiske drøftelser om disse ting udelukkende for at se på, om alle nu får lige store fordele, kommer man ingen vegne. Hvis man derimod er lige så villig til at bringe ofre for at opnå det nordiske samarbejde, som man har vist sig gang på gang at være, når det drejer sig om et langt større og mere forpligtende europæisk samarbejde, ja, så kan man nå noget mere. Ofrene må også med, når man vil drive det nordiske samarbejde på effektiv vis.

Statsråd Willoch, Norge: Hr. Ohlin gav etter mitt skjønn en særdeles vel avbalansert og dekkende fremstilling av den foreliggende innstilling, en redegjørelse som ikke foranlediger noen kommentar fra min side, en redegjørelse som jeg uten videre kan slutte meg til. Men de fremstillinger av saken som vi senere har hørt fra herrene Nørsgaard og Aksel Larsen, og for så vidt også fra hr. Krag, synes på enkelte punkter å bygge på så vidt fundamentale misforståelser at jeg synes det er naturlig med visse bemerkninger.

Forholdet er jo ikke at hensynet til EFTA og EEC er noen avgjørende hindring for videre samarbeidsfremstøt på det nordiske plan. Det er ikke slik at det er riktig å gi våre ønsker om et større europeisk fellesskap skylden for at vi nå står overfor visse problemer i den videre fremrykking i samarbeidet mellom de nordiske land. Derimot står vi overfor visse reelle problemer våre nordiske land imellom, som det er na-

turlig at vi ser i öynene og ikke søker å bortforklare. Det tjener ingen hensikt å overse disse problemer.

Forholdet er jo dette at vi har oppnådd et fritt marked i Norden for industrivarer, et fritt marked hvis betydelige fordeler vi høster i stadig stigende grad, et fritt marked som har satt i sving en prosess med integrasjon av vare økonomier som går stadig og raskt fremover.

Dette har vi oppnådd. Vi har samtidig under utvikling en harmonisering på lovgivningens område, og samarbeid på en rekke andre områder av samfunnslivet som stadig bringer våre land nærmere sammen. Videre avgjørende fremstöt må, som det jo også for så vidt fremgikk av herrenes betraktninger, nødvendigvis innebære fremstöt på jordbruksområdet og eventuelt fremstöt i retning av en harmonisering av vare ytre tollmurer. Realistisk sett er det de problemer vi her möter på det interne nordiske plan, som fortjener oppmerksomhet.

Jeg synes derfor det er uheldig og villedende at man her prøver å skape et inntrykk av at våre ønsker om europeisk integrasjon skulle stå i noen avgjørende strid med de ønsker som er fremsatt om at man i mellomtiden skal bygge ut det nordiske samarbeidet. Det er ikke der problemet ligger.

Problemene på jordbruksområdet er beskrevet i markedsministrenes rapport. Det er ikke her snakk om 203 sider, som hr. Aksel Larsen med tydelig sarkasme pekte på. Markedsministrene har utarbeidet et konsentrat på 16 sider, som gir det viktigste av innholdet, og som jeg bare kan beklage at man ikke har fått tid til å se igjennom i den tid man har vært her. I denne 16 siders rapport pekes det kort på enkelte av de hovedproblemer man står overfor. Denne rapporten er for övrig undertegnet på markedsministrenes vegne den 8. januar — i forholdsvis god tid, og med den regjeringssammensetning som vi på den tid hadde i de nordiske land.

Her pekes det på at det for tiden ikke

synes å være mulig å finne en lösning som er akseptabel for samtlige nordiske land når det gjelder gjennomføring av et nordisk markedsfellesskap for jordbruksvarer. Dette skal ikke forstås derhen at vi ikke på noen måte skulle være interessert i videre dröftelser av dette spørsmål. Jeg har hört med meget stor interesse på de uttalelser som er kommet om dette i denne debatt. Det er naturlig at det fra de forskjellige lands side blir foretatt en ny gjennomgåelse av disse problemer med sikte på å undersøke om vi allikevel skulle kunne gjøre visse fremstöt. Det vil vi selvfølgelig prøve. Jeg tror likevel det ville være uheldig å skru forventningene for höyt opp. Samarbeidsministrene vil, i samsvar med det mandat de har fått, foreta en ny gjennomgåelse av dette problem for å se hva man kan oppnå.

Tilsvarende gjelder for övrig spørsmålet om nordisk tollharmonisering. Jeg tror det er realistisk å se i öynene at vi på grunn av forholdet til GATT, og på grunn av de resultater som er oppnådd i Kennedy-runden, som ikke på noen måte må bringes i fare ved eventuelle forhandlinger om endringer i nordiske tollsatser, må regne med at det kan bli vanskelig å anvisse veier til reelle resultater på dette område med mindre man går veien helt ut til en nordisk tollunion. Og en slik nordisk tollunion støter på reelle interessemotsetninger, som er beskrevet i innstillingen fra samarbeidsministrene og i bilagene til den. Også på dette området er vi selvfølgelig villige til å foreta nye undersøkelser. Men jeg synes det er riktig at man er klar over hvor problemene ligger og ikke skylder på vårt ønske om en bred europeisk markedslösning — noe som selvfølgelig ikke skal være til hinder for at man i mellomtiden arbeider med de nordiske problemer.

Jeg vil gjerne til slutt bare knytte en kort bemerkning til hr. Honkonens innlegg. Jeg slutter meg helt ut til ønsket om å utbygge handelsforbindelsene mellom de nordiske land og de östeuropeiske land. Jeg er helt enig i at dette

også er i samsvar med et ønske i alle de nordiske land om å bidra til å utbygge verdenshandelen i det hele. Men det er dessverre ikke så små problemer i varebyttet med de østeuropeiske land som hr. Honkonen synes å anta. For Norges vedkommende er forholdet at vi har et meget betydelig importoverskudd fra de sosialistiske land. Vi arbeider meget hardt med det vanskelige spørsmål å øke vår eksport dit. Vi ville gjerne sett at det var slik at disse land automatisk kjøpte mer fra oss når vi kjøpte mer fra dem, men det har dessverre ikke vist seg å slå til i praksis. Dette er ikke noe argument imot fortsatte bestrebelsel på dette området. Jeg bare understreker at saken ikke er så ganske enkel. Men også det er jo en oppgave vi vil arbeide videre med med all den kraft vi kan mobilisere.

Nørgaard, Danmark: Selv om vi i Danmark er overordentlig optaget af vore jordbrugsproblemer og jordbrugsspørsmål, synes jeg nok, det er en stærk forenkling fra hr. Kåre Willochs side at ville gøre hele spørgsmålet til et spørgsmål om fælles landbrugspolitik. Vi kan papege en række andre områder for økonomisk samarbejde, som man kunne tage op, hvis man i dag eller om nogle uger beslutter sig til en større økonomisk integration i Norden. Der er hele spørgsmålet om fælles finanspolitik, spørgsmålet, som hr. Erlander jo var stærkt inde på, det fælles nordiske ansvar for aktiviteten, spørgsmålet om fælles investeringspolitik.

En række enkeltheder kunne tages frem, hvis vi begyndte på en politisk vurdering, men vi tror ikke på, at vi dermed vil få løst vore jordbrugsproblemer. Vi skal selvfølgelig ikke skjule, at på længere sigt kan man næppe have økonomisk integration uden også at finde en fornuftig løsning såvel for jordbrugsprodukterne som for fiskeprodukterne, der formentlig også er af interesse for nordmændene. Jeg mener altså ikke, at hr. Willoch har ret, når han hævder, at vor indstilling bygger på en

fundamental misforståelse, for hr. Willoch synes altså hele tiden at forestille sig, at vi udelukkende tænker på landbruget. Vi tænker virkelig på, at der nu foreligger en ganske anden situation i de europæiske markedsforhandlinger, og at vi derfor bør benytte ventetiden til mere vidtrækkende økonomisk samarbejde.

Statsråd Willoch, Norge: Den misforståelse jeg syntes å finne i hr. Nørgaards fremstilling, var at ulike syn på mulighetene for fremskritt i de europeiske integrasjonsbestrebelsene skulle være årsaken til at vi nu hadde visse vanskeligheter med videre fremstöt i samarbeidet mellom våre nordiske land.

Når det ellers gjelder felter for samarbeid mellom de nordiske land, har ikke jeg her villet hevde at den danske delegasjon bare tenker på landbruk. Men jeg har villet peke på at de to vesentligste områder for mulige fremstöt når det gjelder økonomisk integrasjon mellom våre land, er landbruksområdet og spørsmålet om tollharmonisering. På de fleste andre områder er vi kommet ganske langt.

Jeg deler fullt ut hr. Nørgaards ønske om et videre samarbeid også om finanspolitikken og investeringspolitikken. Men jeg kan ikke se at det skulle være noe behov for noen videregående generelle politiske beslutninger på forhånd for å utvikle vårt samarbeid på dette felt. Jeg går ut fra at det blir drevet videre, og svært gjerne på basis av konkrete danske forslag — konkrete forslag er det alltid godt å ha som grunnlag for diskusjonene.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag tror det är värdefullt att utskottets utlåtande har fått sin komplettering genom diskussionen här i dag. Det finns ingen anledning att fördjupa debatten genom att ytterligare belysa nyanserna i inställningen på olika håll, som vi redan känner väl till. Jag skall därför nöja mig med några rätt kortfattade reflexioner.

Det bärande inslaget i inläggen av talesmännen för Danmark, och särskilt herrar Nørgaard och Krag, har varit att man åter och återigen betonat, att läget med avseende på den ekonomiska integrationen nu är ett helt annat än det var ännu för ett år sedan.

Är nu förutsättningarna så revolutionerande nya? Måste vi bedöma framtiden så oerhört mycket mer pessimistiskt än år 1963, då man inte såg några utsikter till en lösning av det västeuropeiska integrationsproblemet under de närmaste åren. Vi diskuterade då en lång rad förslag under betydande skepsis från dansk sida.

Om man nu på dansk sida drar den motsatta slutsatsen och hårt kritiserar den ståndpunkt som de övriga grupperna i utskottet har intagit, måste det innebära att man i dag ser mycket dystert på den västeuropeiska integrationens framtid. Man finner tydligen att det inte bara är fråga om att vänta några år, såsom från 1963 till 1967, utan att det nu är fråga om ett uppskov för lång tid.

Jag är inte alldeles säker på att vi bör vara så pessimistiska att vi tror att det inte under många år kommer att ske någonting i den europeiska stormarknadsfrågan. Det vore rätt intressant att höra, om statsrådet Lange eller någon annan av samarbetsministrarna ville ge en kommentar på den punkten och meddela, om de anser att en ny situation har inträtt för många år framåt.

Jag tror vi bör arbeta med ett mera måttligt perspektiv och räkna med att marknadssituationen kan förbättras under de närmaste åren, även om man inte på en gång når definitiva lösningar. Men självfallet kan det också hända att tiden går utan att några radikala resultat uppnås.

Från den utgångspunkten, herr president, vill jag inte alls kritisera den danska omsvängningen när det gäller de praktiska slutsatserna. Jag vill tvärtom uttala stor glädje över att man på dansk sida tycks vara intresserad av att driva på. — Det kan ju inte förnekas, att herr Aksel Larsen stod med palmer

i händerna, om man jämför dagens debatt med den som fördes för några år sedan.

Nu måste man fråga sig, om denna glädjande positiva omsvängning på danskt håll har sin motsvarighet även inom det danska näringslivet. Den danska industrin var ju för några år sedan till ytterlighet negativ när det gällde en ändå så måttfull tanke som att man skulle börja harmonisera tullsatserna inom vissa industrier. Sedan Nordiska rådet började har det knappast förekommit ett organisationsuttalande som använt så starka ord som den danska industrin gjorde i sitt yttrande i harmoniseringsfrågan.

Man kan hoppas — och jag hoppas det livligt — att tankarna inom den danska industrivärlden nu går i den riktningen, att det har uppstått ett nytt läge, och att man är villig att angripa harmoniseringsfrågan mera positivt. Jag tror att harmoniseringsfrågan hör till de problem som bör angripas utan uppskov — därvidlag har jag samma inställning som t. ex. herrar Krag och Nørgaard. På flera punkter hänvisar jag i övrigt till statsrådet Kare Willoch. Jag utgår från att det inte bara är det danska jordbruket, utan även industrin, som har varit rådgivare till herr Nørgaard, herr Krag och andra. Då vågar jag väl hoppas på att där verkligen har skett en viss omsvängning. Harmoniseringsproblemen kommer att tränga sig fram nu. Vi kan iakta en tilltagande snedvridning av handeln mellan de nordiska länderna — ännu inte så omfattande, men betydligt större än för några år sedan. Att ta upp detta problem står i överensstämmelse med vad rådet tidigare har rekommenderat. Det bör alltså ske utan dröjsmål.

Nu är det ju inte fråga om att rådet, om det godtar utskottsförslaget, skulle binda sig vid utslutande det som man direkt kan läsa ut ur rekommendationerna. Dessa är ju allmänna. Det blir möjligt senare i vår, dels på ministerplanet och dels inom utskottet, och så småningom i rådet att gå vidare och

konkretisera nya ting, bl. a. sadana som har nämnts här från danskt håll.

Om man tar upp finanspolitiken, konjunkturpolitiken och annat som herr Nørgaard nämnde, tycker jag inte det finns någon motsättning mellan a ena sidan hans önskemål om att de skall dryftas och a andra sidan tredje punkten av rekommendationerna om en utvidgning av samarbetet till att gälla även sådana saker som ligger vid sidan om själva utrikeshandeln. Jag tror att vi kan ta ett steg framåt just på de områdena. Vi har haft problemen uppe vid tidigare tillfällen. De gångerna har vi inte nått något resultat, men det kan vi kanske hoppas göra nu.

Jag motsier alltså, herr president, danska initiativ till konkretisering, som utskottet kan få tid att närmare diskutera nästa gång. Det arbetet kommer ju att kunna förberedas bl. a. av samarbetsministrarna.

Herr Aksel Larsen är ledsn över att rekommendationen inte driver utvecklingen framåt. Ja, här gäller det huruvida vi skall hålla oss inom de praktiska möjligheternas ram eller om vi tror att vi gör någon nytta genom att försöka driva på utvecklingen långt utanför den praktiska politikens område. Det nordiska samarbetets historia ger många vittnesbörd om att man har misslyckats därför att man inte har hållit sig på verklighetens mark. Man har satt ambitionerna för högt utan hänsyn till de politiska realiteterna.

Att det handelspolitiska samarbetet utåt inte alls beröres, som herr Aksel Larsen påstod, är väl en överdrift. En viktig sida av det nordiska handelspolitiska samarbetet utåt gäller relationerna till EFTA, t. ex. frågan om viss tullharmonisering där, vidare relationerna till EEC och naturligtvis ett utbyggande av handeln med de östeuropeiska staterna. Detta är tre saker som har berörts. Att man inte varje gång gör upp någon fullständig katalog över alla handelspolitiska problem är kanske ursäktligt.

Herr president! Jag har ansett mig

böra göra dessa reflexioner till försvar för utskottsutlåtandet, som är enhälligt, men lat mig tillägga, att jag inte har gjort detta i någon som helst polemisk avsikt. Jag förstår mycket väl att det finns åtskilliga här som inte är nöjda, som skulle ha önskat ett annat utlåtande men som ändå har accepterat det, eftersom de anser att man måste hålla sig inom de praktiska möjligheternas ram och sedan fortsätta att driva på utvecklingen — kanske redan till varen — i den riktning man önskar.

Rekommendationen innehåller dock för det första en bestämd uppmaning till regeringarna att nu verkligen bygga ut det nordiska samarbetet över ett vidare fält — vilket ger regeringarna fulla händer för åtskilliga manader framåt.

För det andra innebär rekommendationen att samarbetet skall ges en sådan form, att det blir lättare för oss att senare komma in i den ekonomiska gemenskapen. Det är en ganska stor sak att anpassa samarbetet efter den formen, och det kräver säkert en hel del arbete.

För det tredje föreslås att man på nytt skall försöka stärka EFTA-samarbetet.

För det fjärde föreslås att man skall tillvarata de möjligheter som kan uppkomma till nordiska insatser — om inte i dag, så i framtiden — för att få den europeiska integrationen att arbeta sig framåt; naturligtvis skall sådana eventuella insatser göras i mycket nära kontakt med Storbritannien och övriga EFTA-stater.

Jag tycker, herr president, att detta är praktiska och positiva saker som kan ge arbetsuppgifter för en lång tid framåt, men jag sympatiserar helt med herr Nørgaard, herr Krag och övriga talare — handelsminister Willoch har delvis varit inne på samma tankegång som jag. Nordiska rådet bör kunna gå vidare. Det är inte ett definitivt slutprogram vi är ute efter, utan ett etappprogram i dagens situation.

Till slut vill jag säga, att jag tror att utskottets arbete och debatterna i rådet har fyllt också en annan uppgift: att

undandröja en del missförstånd som hade uppkommit. Jag skall medge, att förklaringen till att de uppkommit kan till inte helt ringa del ligga på svensk sida. Ma jag därför ha lov att vara så mycket gladare över att missförstånden nu är undandröjda.

Krag, Danmark: Jeg vil gerne takke hr. Ohlin for en stort set positiv modtagelse af de danske tanker.

Hr. Ohlin spørger, om dansk industri har skiftet holdning til toldharmoniseringen; det er jeg ikke i stand til at svare på, jeg er ikke sikker på, om dansk industri har skiftet holdning, jeg har ikke nogen meget nærliggende tilkendegivelse at bygge det på.

Derimod kan jeg ikke forstå, at hr. Ohlin så forbavset spørger, om der virkelig er større grund til pessimisme ud fra den brede europæiske markedstankegang i dag, end der var det i 1963. Jeg synes, det må være umiddelbart indlysende, at der er langt større grund til pessimisme i dag, end der var i 1963. I 1963 var det jo første gang, at de ansøgende lande var blevet afvist. Man havde derfor lov til at nære den anskuelse, at hvis de lande, der søgte medlemskab, kom igen, efter at en årrække var forløbet, ville man få en langt bedre modtagelse anden gang. Man havde lov at forvente, at i løbet af den årrække, der gik, inden England, Danmark og Norge meldte sig på ny, havde udviklingen løst visse problemer, og det mener jeg også, udviklingen har. Forhandlingssituationen i 1967—68 — hvis der var kommet nogen — havde været langt enklere end den, der forelå i 1963, som var temmelig kompliceret. Derfor giver det anledning til større pessimisme at have fået det andet afslag 5 år senere, end det første afslag gav anledning til.

Så vil jeg sige en anden ting om 1963. Dengang stod vi jo i en situation, hvor man sagde til os: vær ikke kede af det, fordi det gik i stykker i Bruxelles; det giver et »set back«, men vi vil prøve at reparere så meget som muligt af det gennem nye store fremskridt i EFTA.

Så spørger jeg: hvor er de nye store fremskridt blevet af? De er blevet væk, stort set. Samtidig med at forhandlingerne i Bruxelles blev afbrudt, begyndte stagnationen i EFTA, og det er den anden grund til pessimisme, som jeg også argumenterede på i mit indlæg for lidt siden. Og endelig til allersidst: hvad er lang tid, hvad er lang tid i disse markedsspørgsmål? Jeg tror, det er svært at definere, hvad lang tid er, men lad os bare tænke os den dog ikke helt urealistiske risiko, at nye forhandlinger om nye medlemskaber i EEC ikke bliver optaget før f. eks. om 5 år. Det er for mig tilstrækkeligt til, at jeg ville betegne dem som lang tid.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident. Jeg skal ikke diskutere, hvorvidt man bør være mere pessimistisk nu end tidligere. Det, der for mig er det væsentlige, er, at man har i mange år undladt at gøre det, der burde kunne gøres for at udbygge det nordiske økonomiske samarbejde, med henvisning til at vi måtte indrette det efter det kommende medlemskab af EEC eller nogen anden bred markedsdannelse. Dette kommende medlemskab er bestandig blevet skudt ud, og antagelig vil man stadig væk indrette sig efter mulighederne for at medlemskab foreligger engang i fremtiden, men måske ikke foreligger. Det forekommer mig, at man burde snart nå til at udbygge det nordiske økonomiske samarbejde ud fra hensynet til Norden selv. Jeg tror ikke, det kommer til at forstyrre eller vanskeliggøre tilslutning til et eventuelt større europæisk markedsområde.

Hvad angår handelspolitikken, vil jeg blot sige, at det, jeg synes, der savnes er, at man udnytter erfaringerne fra Kennedy-runden til virkelig at gå sammen om handelspolitikken udadtil i forhold til EFTA, i forhold til EEC, i forhold til Østlandene, men også i forhold til den fjerde gruppe af lande, som jeg formoder, at hr. Ohlin også har tænkt på. Jeg kan ikke lade være med at erindre om, hvorledes hr. Ohlin ved en

anden lejlighed meget detaljeret fortalte, hvorledes de nordiske lande måske kunne samarbejde deres udenrigshandelspolitik. Jeg håber, at hr. Ohlin den dag i dag har samme synspunkter.

Endelig til slut: Måske er det et urigtigt indtryk, jeg har fået, men jeg har det indtryk, at mange gange er det i Nordisk Råd i spørgsmål om nordisk samarbejde sådan, at det ene år er det ét land, der har et synspunkt, og et andet land, der modsætter sig det. Et andet år er det det andet land, der har dette synspunkt, men det første land modsætter sig det. Det forekommer mig virkelig, som om i hvert fald repræsentanter for Danmark i dag forfægtet synspunkter, som svenske repræsentanter forfægtede for et par år siden, men ikke er så villige til at forfægte i dag. Jeg ville ønske, at vi en dag kunne komme dertil, at vi mere eller mindre tilfældigt på samme tidspunkt i samme session havde de samme synspunkter.

Ohlin, Sverige: Herr president! Det kan naturligtvis diskuteres hur man skall mäta graden av den berättigade pessimismen vid en bedömning av det västeuropeiska integrationsproblemet. Ur den synpunkt vi här diskuterar gäller det väl närmast frågan, hur lång tid man kan befara att det sannolikt kommer att gå innan vi kan vänta sådana framsteg som väsentligt ändrar situationen. Det är då jag säger, att jag inte alls är övertygad om att det är så mycket mörkare nu än 1963. 1963 kunde man vänta att det skulle gå åtskilliga år. År 1968 får man också räkna med att det kan ta åtskilliga år. Men situationen är nu mer komplicerad, och man har erfarenhet av två försök. Det kan hända att dessa omständigheter gör att det inte dröjer så länge som man förra gangen räknade med.

Men, herr president, jag är helt enig med herr Krag — och det är vi väl allesammans — att den tid, som nu ligger framför oss medan vi arbetar för att utvecklingen skall gå i rätt riktning

på det europeiska planet, bör användas för att bygga ut det nordiska samarbetet.

Det som Aksel Larsen sade om nordisk handelspolitik täckes väl av den tankegång beträffande pakettlösningar som jag snuddade vid i mitt första anförande. Jag tror att vi genom pakettlösningar skall kunna skapa gynnsammare förutsättningar än hittills för en vidgad handelspolitisk samordning.

Herr president! Jag uppfattar för min del rekommendationen som ett icke oväsentligt steg framåt, även om det inte funnits förutsättningar för ett så stort steg framåt som en del hade önskat. Men jag tror att vi härmed kan ta ett större steg framåt än om man frigjort sig från verklighetens fasta mark och i dag ställt förhoppningarna så högt, att de inte hade kunnat infrias. Det är väsentliga ting som ställs i utsikt. Kan man relativt snabbt förverkliga dessa ting, innebär det ett stort framsteg.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande utskottets förslag, punkt I.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerittu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Aksel Larsen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Bilgrav-Nielsen, Geijer, Hara, Holmberg, Hækkerup, Ólafur Jóhannesson, Leirfall och Møller Warmedal.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

Utskottets förslag, punkterna II—III, bifölls.

8

C 12/e: berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

Sedan behandlingen av återstående saker uppskjutits till eftermiddagens möte, avslutades mötet kl. 12.35.

Protokoll

6:e mötet

Onsdagen den 21 februari 1968 kl. 15.30

Presidenter: Eino Sirén (1—11) och Svenn Stray (12—21)

Dagordning

1. D 1968/27/1966/t: meddelanden om rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen (fraga)

A 183 T/t: tilläggsförslag om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige

A 185 T/t: tilläggsförslag om extra session med Nordiska rådet för Öresundsregionens samfärdsfrågor

D 1968/5/1962/t: meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresundsregionen

D 1968/34/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen

D 1968/35/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse

D 1968/28/1967/t: meddelanden om rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

2. D 1968/19/1963/j: meddelande om

rekommendation nr 19/1963 angående internordiska flyttningsbetyg

3. D 1968/24/1966/t: meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak

4. D 1968/7/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen

5. C 10/s: berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan

6. C 3/s: berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén

7. D 1968/13/1964/s: meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen

8. D 1968/11/1960/k: meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin

D 1968/17/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin

9. D 1968/10/1965/k: meddelande om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur

10. A 181 T/e: tilläggsförslag om stöd till standardiseringsarbetet

D 1968/2/1963/e: meddelanden om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

11. A 7/e: medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning

12. D 1968/19/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete

13. C 8/e: berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

D 1968/31/1966/e: meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenerginns område

14. A 134/t: medlemsförslag om samarbete om produktion av järnvägsvagnar

15. A 118/e: medlemsförslag om fritidsfisket

16. A 147 T/t: tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning

17. A 170/k: medlemsförslag om införande av färgtelevision

18. A 163/k: medlemsförslag om nordiskt iberio-amerikanskt institut

19. D 1968/18/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område

20. A 167 k: medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område

21. A 175/k: medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island

22. D 1968/5/1964/k: meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

23. D 1968/2/1966/k: meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående

de forskning och utbildning på vatten- vardens område

24. A 156/j: medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens

25. A 182 T/j: tilläggsförslag om åtgärder mot oljeförorening i havet

D 1968/9/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

26. D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

Meddelande

Det meddelades, att minister Ove Guldberg, Danmark, intagit sin plats i rådet.

I

D 1968/27/1966/t: meddelanden om rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen (fråga), A 183 T/t: tilläggsförslag om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige, A 185 T/t: tilläggsförslag om extra session med Nordiska rådet för Öresundsregionens samfärdsfrågor, D 1968/5/1962/t: meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden av Öresundsregionen, D 1968/34/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen, D 1968/35/1965/t: meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse och D 1968/28/1967/t: meddelanden om rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

Trafikutskottet, som hade behandlat ovannämnda saker i ett sammanhang, hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av tilläggsför-

slag A 183 T måtte antage följande rekommendation:

Nordisk Båd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskynedes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag,

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendationerna 5/1962, 34/1965, 35/1965, 27/1966 och 28/1967 till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade,

III. att rådet i anledning av tilläggsförslag A 185 T måtte bemyndiga rådets presidium att om så anses erforderligt inkalla rådet till en extra session.

Fråga om planläggningen av flygplatser inom Öresundsregionen¹

Ingrid Sezerstedt Wiberg, Sverige: Herr president! Eftersom Birger Lundström är sjuk har jag fått överta den fråga han tidigare har ställt till Danmarks och Sveriges regeringar beträffande flygfältet vid Sturup:

»På vad sätt har planläggningen av en eventuell storflygplats på Saltholm samordnats med planerna på en flygplats vid Sturup i Skåne, och hur skall det fortsatta samarbetet i dessa frågor ske mellan danska och svenska regeringarna?»

Minister for offentlige arbejder **Guldborg**, Danmark: Hr. præsident. Jeg skal på den danske og den svenske regerings vegne svare på spørgsmålet og oplyse, at de danske undersøgelser med hensyn til Københavns lufthavns fremtid havde været i gang nogen tid, da man i 1964 i Sverige påbegyndte undersøgelserne med henblik på at er-

statte Bulltofta lufthavn med en ny lufthavn for Malmø-regionen. Som bekendt omfattede de danske undersøgelser bl. a. muligheden for anlæg af en storlufthavn på Saltholm, og det stod således de svenske myndigheder klart, at der kunne eventuelt blive tale om en lufthavn her. Da en sådan lufthavn ville stille krav om et betydeligt luft- rum over Skåne, var det naturligt, at der mellem det danske og det svenske trafikministerium blev truffet en aftale om en nødvendig kontakt for bl. a. at sikre den luftfartstekniske koordination mellem de forskellige lufthavnsplaner inden for området.

Gennem den departementale kontakt har de pågældende myndigheder modtaget de nødvendige informationer om det igangværende planlægningsarbejde både på dansk og svensk side, således at den såkaldte SVEDA-gruppe har kunnet finde løsninger på luftrumproblemerne. Planlægningsarbejdet på dansk og svensk side har kunnet drives parallelt, og det har muliggjort en betydelig tidsgevinst, som har været af stor værdi for begge parter, da en hurtig afvikling såvel af spørgsmålet om Københavns lufthavns fremtid som af det skånske lufthavnsproblem er påtrængende. Især på grund af støjproblemer i Malmø er en nedlæggelse af trafikken på Bulltofta hastende, og samtidig vil dette så indebære øgede muligheder for afvikling af trafikken på Kastrup i den tid, denne lufthavn endnu skal opretholdes.

Det er naturligt, at der sker et fortsat samarbejde om lufthavnsproblemerne mellem den danske og den svenske regering og også naturligt, at der her kommer spørgsmålet om en fast forbindelse over Øresund ind i billedet. Hvorledes dette samarbejde nærmere skal udformes må nu diskuteres af de to regeringer, efter at der har været lejlighed til nærmere at studere de to betænkninger om disse problemer, som nu er afgivet. Vi er fra dansk og svensk side enige om, at en snarlig løsning er

¹ Frågan tryckt. s. 2022.

önskelig og vi har allerede den 9. denne måned i København haft lejlighed til at tage kontakt min svenske kollega og jeg, til forberedelse af det videre koordinerende samarbejde i sagen, som der vil komme nærmere oplysning om senere i dag.

Ingrid Segerstedt Wiberg, Sverige: Herr president! Jag har endast att tacka för svaret och uttrycka, jag vågar väl säga, trafikutskottets glädje över att det nu går så fort. Tidigare har man kanske varit litet otålig och tyckt att saken inte skötts med den fasthet man skulle önskat, men nu är det tydligt att vi kan räkna med att snart få den avlastningsplats som behövs i Sverige, i kombination med Saltholm. Jag antar att det fortfarande återstår vissa problem som måste lösas — just i dag talas i pressen om svårigheten med fåglarna; jag vet inte riktigt om det är fåglarna som kommer i vägen för flygplanen eller dessa som kommer i vägen för fåglarna. Dessutom är det en del problem som gäller charterflygets villighet att utnyttja Sturup på rätt sätt; men detta är kanske mera ett svenskt problem.

Jag ber att få tacka för svaret.

Statsrådet Lundkvist, Sverige: Herr president! Jag har blivit ombedd att inleda denna överläggning om Öresundsfrågorna med en redogörelse för den överenskommelse som träffats mellan de danska och svenska regeringarna om handläggningen av de utredningar som nu föreligger beträffande den fasta förbindelsen över Öresund och storflygplatsfrågan.

Låt mig då inledningsvis få uttala den stora tillfredsställelse vi från den svenska regeringens sida känner över att vi nu fått fram det utredningsmaterial som enligt vår mening varit den nödvändiga förutsättningen för meningsfyllda diskussioner i dessa frågor. Vi har nu på bordet Öresundsgruppernas betänkande om den fasta förbindelsen och utredningen om Köpenhamns lufthamns framtid. Dessutom har vi Saltholmsud-

valgets redogörelse för möjligheterna att anlägga en storflygplats på Saltholm. Det är min förhoppning att dessa utredningar skall visa sig så genomarbetade och fullständiga att det från bl. a. remissinstansernas sida inte skall behövas resas några krav på ytterligare undersökningar.

Vid Nordiska rådets tidigare behandling av dessa frågor har mina företrädare, Gösta Skoglund och Olof Palme, starkt understrukit angelägenheten av att utredningsarbetet fullföljdes så snabbt som möjligt så att vi fick fram erforderligt underlag för ställningstaganden i dessa stora och betydelsefulla frågor. Det var för att främja en snabb handläggning som den svenska regeringen hävdade att utredningarna om Köpenhamns lufthamns framtid borde fullföljas av de danska myndigheterna. De flygtekniska frågorna har som bekant behandlats av SVEDA-gruppen och i direktkontakter mellan de danska och svenska departementen. Jag är övertygad om att den inställning som den svenska regeringen intagit när det gäller utredningsarbetet medverkat till en förkortning av tiden för detta arbete. Självfallet har den goda kontakt som hela tiden förekommit trafikmyndigheterna emellan i dessa frågor också varit av stor betydelse.

Utredningen om Köpenhamns lufthamns framtid blev klar i början av denna månad. Utredningen presenterades för mig vid ett besök hos min danske kollega den 9 februari. Vid detta möte enades vi om att föreslå våra regeringar att snarast tillsätta var sin delegation — som man på dansk sida uttrycker saken var sitt ämbetsmannavalg — med uppgift att förbereda kommande regeringsöverläggningar rörande frågorna om den fasta förbindelsen över Öresund och storflygplatsen. Den svenska delegationen tillsattes den 16 februari. Delegationernas arbete skall påbörjas omedelbart och således pågå samtidigt med att de olika utredningarna remissbehandlas i Sverige och övervägs i Danmark. I avvaktan på re-

missyttrandena skall delegationerna inrikta sitt arbete på behandling av samordningsspörsmål och sådana frågor som inte närmare berörs i de olika utredningarna. Avsikten härmed är att så snart som möjligt få fram ett tillräckligt underlag för regeringsöverläggningar och ställningstaganden till de olika spörsmålen. Delegationerna skall också under sitt arbete ta de kontakter med företrädare för berörda regionala och kommunala myndigheter som behövs för delegationernas arbete. Eftersom dessa frågor är av intresse även för de övriga nordiska länderna skall de självfallet också fortlöpande hallas informerade.

När det gäller remissbehandlingen i Sverige av de olika utredningarna vill jag nämna att vi sätter samma remisstid på flygplatsutredningarna som vi gjort på utredningen om den fasta förbindelsen, nämligen den 1 maj 1968. Vi räknar med att remissinstanserna skall halla den angivna tidpunkten.

Den i Saltholmsudvalgets redogörelse uppsatta tidtabellen, enligt vilken riksdagsbeslut i princip bör fattas redan i maj 1968, har herrar Cassel och Lundström i ett tilläggsförslag till denna session bedömt som alltför optimistisk och ogenomförbar bl. a. med hänsyn till reglerna för det svenska riksdagsarbetet. Jag delar den uppfattningen. Jag är emellertid angelägen om att understryka vikten av att vi så snart som möjligt kan komma fram till principbeslut i Öresundsfrågorna, detta med särskild hänsyn tagen till de samhällsplaneringsfrågor i övrigt som man står inför i denna region. Jag uttalar sålunda förhoppningen om att delegationerna skall kunna bedriva sitt arbete med stor skyndsamhet, så att överläggningar på regeringsnivå om dessa viktiga frågor snarast kan komma i gang. Jag vill också uttrycka den förhoppningen, att dessa överläggningar i sin tur skall resultera i tillräckligt klara riktlinjer för hur vi skall lösa dessa frågor som är av så utomordentligt stor betydelse för såväl samhällsplaneringen i Öresunds-

området som för transportförsörjning och näringsliv i stora delar av Norden.

Den respekt dessa frågor omfattning, karaktär och betydelse kräver gör det enligt min mening särskilt angeläget att vi gör våra bedömningar med den kombination av samhällsekonomisk realism och konstruktiv fantasi som behövs för att våra insatser skall ge största möjliga bidrag till den fortsatta gynnsamma utveckling i våra länder som vi alla önskar.

Horn, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident. Vi har nu holdt to foredrag heroppe i kinosalen for at dokumentere, at de tekniske muligheder er til stede for at anlægge en fast forbindelse over Øresund, passerende Saltholm, og for anlægget af en nordisk centrallufthavn på Saltholm. Vi kan roligt sige her i Nordisk Råd, som gentagne gange har diskuteret denne sag og med nogen utalmodighed efterhånden, at vi i dag kan glæde os over, at vi er naet så langt, at vi kan vedtage de rekommandationer, som nu foreligger.

Den principielle stillingtagen til disse to rekommandationer løser for så vidt spørgsmålet om de øvrige rekommandationer, som det vil fremgå af udvalgsbetænkningen vedrørende de forskellige Øresundsspørgsmål, sådan at forstå, at når problemet med den faste forbindelse og storlufthavnen er fastlagt, kan dels de to stater, altså Sverige og Danmark, og dels kommunerne på hver sin side af Øresund gå i gang med planlægningen af de problemer, som er omtalt i de øvrige rekommandationer. Alle er sikkert enige i, at disse to store anlæg har en overordentlig stor vægt for Norden som sådan, således som jeg forleden dag påpegede det her i generaldebatten, at dette område er Nordens egentlige økonomiske og industrielle kraftcenter.

I udvalget har vi gentagne gange drøftet og vel også her i plenum hensigtsmæssigheden af at styrke et sådant industrielt område som Øresundsregio-

nen. Vi kender det i Danmark, og det gør man vel også i de øvrige nordiske lande, at man gerne så, at samfundet sikrede andre regioner i vore lande. Vi har problemet i Jylland, hvor de tyndt-befolkede egne ofte føler, at man burde gøre en særlig samfundsindsats for at dække ind, og jeg forstod på en taler her forleden dag, at det er det samme i Norge, og det må vel også gælde for Sverige, at de har områder, hvor man gerne ville øge den industrielle udvikling. De geografiske og andre forhold har imidlertid engang fastlagt eller bestemt, at Øresundsregionen har en særlig placering i det moderne samfund. Vi ved, at Københavns og Gøteborgs havne og Malmø havn ligger som vældige centrer på et gennemsejlingssted, hvor man bevæger sig ind i det store Østersørum og ud til hele den øvrige verden, så vi kan ikke se bort fra, at her er kræfter, som vi mere eller mindre er herre over, og som tilsiger os at udnytte de muligheder, som naturen her har givet os.

Vi ved, at man fra forskellige sider mener, at ved at lægge centrallufthavnen her, forskertser man mulighederne for at få en udvikling andre steder. Man har en forestilling om, at hvis man ikke satsede så stærkt på denne storlufthavn, ville man fra andre pladser kunne få direkte forbindelse dels til kontinentet og dels til oversøiske ruter. Den tankegang er nu meget urealistisk, og det ville være en meget dårlig økonomi, om vi ikke satsede på at have en nordisk centrallufthavn. Ganske vist adskiller lufttransporten sig på mange måder fra vore hidtil kendte transportmidler; jeg tænker her specielt på skibsfart og jernbaner, men i princippet er det sådan, at luftfarten må benytte sig af de samme muligheder som både søfarten og jernbanerne, at man driver en vis knudepunktstrafik, samler op og derfra spreder ud og omvendt. Vi kan ikke få bedre økonomi end ved at bruge det system. Jeg tror også, at de, som forestiller sig, at man ikke skulle satse så stærkt på centrallufthavnen, men søge

at få flere mindre ruter i gang, overser, at hvis de skal få en god luftfartsbetjening på deres område, så gælder det netop om at koncentrere sig om sit hjempunkt, centrallufthavnen, og få mange frekvenser her og blive i stand til at komme ud på længere afstande. Hvis jeg ikke husker fejl, har Oslo—København, altså Kastrup, Nordens centrallufthavn, i øjeblikket 9 daglige forbindelser. Det kan vel kun være et spørgsmål om tid, hvornår der hægtes yderligere forbindelser på, og det er alene med SAS. Den mulighed ville Norge ikke have, hvis vi ikke havde den skandinaviske centrallufthavn. Det er ikke specielt et spørgsmål for Oslo, det gælder også Stockholm og en lang række andre byer, at kun ved at man har centrallufthavnen, har man økonomisk mulighed for at få flere frekvenser fra sin hjemregion og flere ruter. De penge, man tjener hjem på den måde, vil give mulighed for, at man kan dække tyndt befolkede områder med luffruter. Det er den eneste måde, hvorpå man kan skaffe penge til dækning af dårligt betjente områder. Vi ved vel, at man fra norsk side — jeg tror, jeg har læst det i et norsk blad, og jeg blev præsenteret for det forleden dag her i Oslo — mener, at denne centrallufthavn betyder, at Norge får en mindre andel i al den virksomhed, der samles omkring en sådan lufthavn. Det er problemer, som man også kender i relation til delingsforholdet i SAS, $2 \times 2/7$ og $3/7$. Jeg tror ikke, det får nogen praktisk betydning; tværtimod vil det være muligt også på dette felt at lave en sådan arbejdsdeling, at både Norge og Sverige får deres passende andel af den valutaintjening, som sker over den store centrallufthavn, som kan anlægges på Saltholm.

Man har også rejst spørgsmålet, om de forventede såkaldte supersoniske fly, altså overlydsfly, som kommer om få år og ikke kan bevæge sig ind over eller i nærheden af, hvor der bor mennesker, og har spurgt, om det så ikke var mere naturligt at satse på at gøre

Sola til Nordens centrale lufthavn. Umiddelbart kunne man godt forestille sig, at der var en vis idé i det, men det holder ikke økonomisk, overhovedet ikke. Jeg gentager, hvad jeg sagde forleden dag: Norden som sådan ligger i underkanten hvad angår tilstrækkeligt befolkningsunderlag til at bære så stor en lufthavn, og Sola-området har overhovedet ingen muligheder for at kunne gøre det. Nu ved vi ikke så forfærdeligt meget om, hvordan disse supersoniske fly vil være, når de kommer i deres endelige udformning. Vi kan godt forestille os, at det ikke vil være tilladt at benytte dem over land, hvor der bor mennesker, og så vil naturligvis Sola få en vis chance, idet man kunne benytte disse fly på Sola og dele trafikken ud på det øvrige Norden herfra. Men vi kan vel ikke se bort fra, at det bliver muligt rent teknisk, at supersoniske fly ved ud- og indflyvning ikke behøver at flyve supersonisk, men kan flyve som almindeligt jettfly. Så vidt jeg forstår, har man ikke nået det tekniske stade i dette øjeblik, men det er givet, at flyvemaskinefabrikkerne satser på at na denne udvikling af flyet, på samme måde, som de sætter vældige beløb ind på at begrænse støjen fra motorerne i al almindelighed.

Udvalget må erklære sig meget tilfreds med de synspunkter, som statsråd Lundkvist nys gav udtryk for her, at de to regeringer, som det har været planlagt for lang tid siden fra dansk side, skal nedsætte et embedsmandsudvalg til videre forarbejdning af det materiale, som nu foreligger, og komme med indstilling til de to regeringer om en endelig løsning af disse to projekter, så man kan få truffet principbeslutninger i vore to parlamenter.

Udvalget er også meget glad for at kunne takke Sverige for, at man har været så beredvillig til at lade disse sager gå til en hurtig remissbehandling, for at sagen kan fremmes mest muligt. Det var også en af motiveringerne for, at vi er kommet til punkt 1 i rekommandationen. Dette er tillige motive-

ringen for, at udvalget har ændret tilrådsforslaget, sådan som det er kommet til udtryk i punkt 3 i den rekommandation, som nu foreligger fra udvalget.

Vi håber på, at det ikke skulle blive nødvendigt for præsidiet at indkalde til en ekstraordinær session, således som punkt 3 i rekommandationen bebyrder til; jeg tvivler også på, at det bliver nødvendigt. Sådan som det er tilrettelagt fra de to ministres side, vil sagen kunne gå sin normale gang. Det er rigtigt, som det er fremhævet både i foredragene og også her fra statsråd Lundkvists side, at det i nogen grad er en hastesag. Det fremgår klart, at der er mange penge at tjene, hvis vi hurtigt kan komme til beslutninger om både den faste forbindelse og centrallufthavnen. Trafikken over Øresund er i en sådan vækst, at det kræver store investeringer i færger og færgelejer, ikke mindst i H—H-linjen, hvor det er meget dyrt og kostbart at anlægge færgelejer, sådan som det fremgik af Wennerhorns redegørelse om den faste forbindelse, og når det gælder centrallufthavnen er der også overordentlig store penge at tjene. Der investeres hvert år i øjeblikket mange millioner kroner for at holde Kastrup blot nogenlunde tilfredsstillende med de faciliteter, der er nødvendige i en moderne lufthavn, og som vi hørte i foredraget, kan man regne med, at der er 500—600 mill. kr. at hente hjem, hvis man forholdsvis hurtigt kommer til en beslutning om at flytte til Saltholm. Det motiverer i høj grad udvalgets indstilling, også under punkt 1 i rekommandationen.

I denne forbindelse vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning om, hvorvidt de store investeringer, der her er tale om, om de er overkommelige for Danmark eller for vore to lande, om vi bliver enige om at lave arbejdet i fællesskab. Det er givet, at det er store penge, der er tale om, en af de største økonomiske opgaver, vore lande eller måske Danmark alene står over for, men det ligger klart, at anlæggene, navnlig hvis de laves som

én samlet forretning, vil være meget fordelagtige, og jeg tror, at det er økonomisk overkommeligt at løse opgaven. Der er ingen tvivl om, at det er en god forretning. Hvis vi allerede i 1976—77 og senest i 1980 har en fast forbindelse og i 1990 skulle kunne have afskrevet det samlede anlæg, altså med lufthavnen, så er der ingen tvivl om, at det er muligt at låne pengene på rimelige vilkår et eller flere steder i omverdenen. Der vil nok være en og anden, ikke mindst i Danmark, der vil have sin ængstelse for, hvordan det vil gå med at tiltrække så store kapitalmængder på så kort tid, og det er givet, at hvis vi lever under højkonjunkturer på det tidspunkt, det foregår, er der en vis inflationsrisiko, men når vi kender risikoen på forhånd, skulle det ikke være ugrønt at træffe de modforholdsregler, der skal til for at modvirke inflationsfaren.

Hvad angår arbejdskraften, som også er et af de spørgsmål, man gentagne gange møder, når man taler med nordmænd, svenskere og danskere om dette forhold, tror jeg ikke, at opgaven arbejdskraftmæssigt er af en sådan størrelse, at der med de moderne tekniske hjælpemidler, vi har, bliver større vanskeligheder eller at efterspørgslen efter arbejdskraft skulle medføre, at vi fik et særligt inflationspres.

Med disse bemærkninger, hr. præsident, kan jeg anbefale rekommandationen, som den nu foreligger i de 3 punkter. For det første at vi henstiller til den svenske og den danske regering, at de samarbejder forslagene for at få en principbeslutning frem om dette anlæg snarest muligt. At rekommandationens punkt 2, som vedrører rekommandation nr. 5 af 1962, nr. 34 af 1965, nr. 35 af 1965, nr. 27 af 1966 og nr. 28 af 1967 tages, til efterretning for rådets vedkommende, idet sagen faktisk løses, som jeg før nævnte det, ved at vi får de store anlæg besluttet. For det tredje, at man bemyndiger rådets præsidium til at indkalde til en ekstraordinær session, om det skønnes hensigtsmæssigt eller nødvendigt for at fremme disse spørgsmål.

Jeg kan altså anbefale, at man stemmer for alle tre punkter i rekommandationen.

Jeg må så måske, hr. præsident, gøre en enkelt personlig bemærkning om, hvordan i alt fald nogle af os ser det fra dansk side, nemlig at disse to store projekter ærlig talt burde være en fælles opgave for vore lande, i det mindste for Danmark og Sverige. Den 21. december 1964 var det vist, at jeg i Nordisk Råds trafikudvalg antydede, at vi fra dansk side kunne overveje, om ikke Saltholm kunne gøres til en internordisk ø for at løse dette problem. Der har fra dansk side kun været reageret positivt over for en sådan løsning. Fra norsk side var der en vis ængstelse. Om jeg husker ret, var det sådan, at man i det norske storting drøftede dette problem ud fra den betragtning, at man ville binde Norge til at investere kapital i anlægget. Nu er man ikke kommet så langt i betragtningerne, men jeg mener, det er en betragtning, der må indgå i overvejelserne, når man nærmer sig realiseringen, idet der, som det også fremgik af nogle af de sidste billeder, som ingeniør Mølgaard viste og omtalte, her er tale om væsentlige fordele for alle Nordens lande og først og fremmest for de 3 SAS-lande.

En ting, som vi heller ikke må overse, er, at løsningen af denne opgave rent praktisk vist nok, så vidt jeg kan skønne, bliver det største ingeniørarbejde, der er udført i Europa i dette århundrede. Jeg tror, at Nordens folk i høj grad kan få brug for i fremtiden at vise, hvad vi kan præstere, og derfor vil det være ønskeligt, om vi kan være så mange som muligt om at løse denne opgave, så det er Norden, der præsenterer disse ting over for den øvrige verden. Der kan ikke være tvivl om, at det, vi først og fremmest skal eksportere i resten af dette århundrede, er kontant viden. Det er mindre måske skinke, æg, hvalkød og andre ting. Der er ingen tvivl om, at det, man spørger efter i den fremmede verden, de underudviklede lande, er kontant viden om, hvordan man løser

oppgaverne. Her er et stralende eksempel, om vi kan give Nordens ingeniører og teknikere mulighed for at vise, hvad de formår, og de svenske og danske kræfter, som allerede praktisk arbejder med det og sætter mange penge ind på det, har vist vejen til det rigtige resultat.

Jeg takker, hr. præsident, fordi jeg fik lov til også at gøre disse personlige bemærkninger. Jeg tror, alle ville være tjent med, om Norden virkelig anstrender sig for at nå til enighed. Jeg tror, de jævne medborgere i vore lande længes efter at se et rent praktisk kontant resultat af Nordisk Råds indsats og ikke de mange papirer, som vi ofte hører kritik af. Her er virkelig en kontant opgave, som viser vore egne folk, men også den øvrige verden, hvad man kan præstere, når 4 eller 5 sma folk går sammen om en stor opgave.

Cassel, Sverige: Herr president! Detta är ju ingen nyhet för Nordiska rådet. Sa länge jag har varit med i rådet har vi diskuterat frågan om en fast förbindelse över Öresund. Jag var en ung man, när jag första gången var med och motionerade i den frågan i den svenska riksdagen.

Gång på gång när vi samlas till överläggningar inom trafikutskottet har det förekommit kritiska röster. Det har funnits människor som liksom jag varit otaliga och tyckt att det gått för långsamt, och man har velat skynda på utvecklingen. Jag är glad över att kunna säga att den här gången har stämningen i trafikutskottet varit snarast munter. den har varit glad, vänlig, harmonisk och optimistisk. Vi har funnit att det har hänt en massa saker. Vi har också funnit att alla dessa funderingar om att frågan om ett storflygfält skulle vara en rent dansk angelägenhet, som ingen annan hade att befatta sig med, nu är helt borta; det är ingen som tänker på det sättet längre, utan var och en inser att detta i högsta grad är en gemensam angelägenhet för Sverige och Danmark.

Vi har också blivit glada när vi studerat den nya, mycket grundliga och mycket välskrivna utredningen rörande den fasta förbindelsen över Öresund. Vi har genom denna utredning fått bekräftat med klara siffror och noggranna diagram vad vi inom utskottet och Nordiska rådet intuitivt tyckt oss ana. Om nu inte remissvaren tar kal på utredningen — något som vi inte kan veta i närvarande stund — visar det sig att den fasta förbindelsen i Köpenhamn—Malmö-läget är den första som bör byggas.

Vi har alltså kommit ett gott stycke på väg. Jag skulle vilja passa på att uttala två gratulationer — man skall alltid vara rättvis. Den första gratulationen får min vän Svend Horn och hans medhjälpare för deras snabba och ytterst effektiva utredningsarbete, när det gäller Saltholm som storflygplats. Den andra gratulationen skulle jag lika opartiskt vilja överlämna till den svenske kommunikationsministern för hans nya och rätt djärva grepp att remittera en helt dansk utredning till svenska myndigheter, något som jag tror aldrig tidigare har inträffat i Nordens historia.

Jag tror att det är en riktig åtgärd, att man på bägge sidor har tillsatt en ämbetsmannadelegation för att tränga in i materialet och för att förbereda de förhandlingar som måste till mellan de bägge ländernas regeringar. Tanken är ju — och det överensstämmer med det önskemål jag länge haft — att materialet på bägge sidor om Sundet skall vara färdigt och remissbehandlas samtidigt, så att den svenska och den danska regeringen kan behandla problemen parallellt och så att bägge parlamenten kan vara färdiga att ta ställning vid samma tillfälle.

Det är klart att det kan diskuteras, huruvida det blir möjligt för parlamenten att ta ställning redan nu i maj. Jag tror inte att detta blir möjligt för Sveriges del. Sedan utredningarna är färdiga får det sin tid att sammanställa dem och att skriva proposition. Där efter skall det lämnas motionstid och

finnas utrymme för utskottsbehandling. Allt detta later sig inte göra i maj månad, och vi har den ordningen att den svenska riksdagen obönhörligt stänger den sista maj. Jag tror därför att man får lugna sig till den svenska höstriksdagen 1968, men jag skulle vara glad, om man inte behövde vänta längre. Det är alldeles klart, som Svend Horn redan framhållit, att varje väntan är kolossal dyrbar. Öresundsgruppen har räknat ut vad det kostar varje år att inte anlägga den fasta förbindelsen, som är en utomordentligt lönsam investering — man räknar med en pay-off-period på nio år. Varje år som går utan att vi bygger bron kostar mycket pengar. Det kostar också mycket pengar varje år som vi inte anlägger den nya lufthamnen, på grund av dyrbara ombyggnader och nybyggnader på Kastруп, pengar som är skäligen bortkastade, om man några år senare beslutar sig för att lämna Kastруп. Detta gäller i högsta grad också SAS, som tvingas att göra betydande investeringar på Kastруп, så länge man inte vet, när man kan komma därifrån.

Här har talats om Sturups lufthamn. Det är klart att man behöver en sådan lufthamn. Huruvida den skall ligga i Sturup har jag ingen fast mening om, men att man behöver ett avlastningsflygfält till det nya interkontinentalfältet — om det nu förläggs på Saltholm — både på den skanska sidan och på själlandsidan är självklart. Man kan inte störa trafiken på det nya interkontinentalfältet genom att bemänga den med alltför mycket kommersiell trafik och lastflyg, charterflyg o. s. v. Detta fält bör förbehållas för de stora maskinerna, och det kommer helt och hållet att behövas för den trafiken. Därför tror jag att man behöver ha mindre flygfält för det ändamål jag nyss räknade upp både på den svenska och den danska sidan.

Till slut vill jag, herr president, bara säga ett ord av beklagande. Det innebär inte någon anklagelse. Men nog hade det varit roligt om vi i dag hade kom-

mit litet längre med vår projektering, om vi hade kommit så långt med projekteringen av den fasta förbindelsen, att man nu hade kunnat börja sätta i gang med byggandet. Hur värdefullt hade det inte varit för alla järnbruk och alla varv i hela Norden, men särskilt i Sverige och Danmark, som nu inte har mycket att göra och som tvingas bygga båtar till underpriser och begära subventioner för det, om de i stället hade kunna utnyttja sin överkapacitet för att tillverka de järnkonstruktioner som kommer att behövas för den fasta förbindelsen. Det är just ett sådant stort projekt som man borde ta till i en konjunktursvacka för att avhjälpa sysselsättningsvärigheter.

Vi har i ett tilläggsförslag hemställt om en extra session i sommar, om en sådan skulle visa sig lämplig och nödvändig för att Nordiska radet skall kunna ta ställning till det remissbehandlade materialet. Trafikutskottet har föreslagit att denna fråga skall hänskjutas till Nordiska radets presidium, och jag hoppas att rådet kommer att bifalla detta förslag. Det är inte säkert att det skall bli nödvändigt att inkalla denna extra session, men skulle det uppstå bekymmer av något slag, är det angeläget att Nordiska rådet träffas för att ta ställning till denna mycket betydande gemensamma nordiska fråga.

Statsråd Kyllingmark, Norge: Det er meget interessant utredninger som i den senere tid er lagt fram om den fremtidige utvikling av kommunikasjonsanleggene i Øresunds-området. Selv for oss som ikke har umiddelbare interesser i eller ansvar for dette område, er utredningene viktige. De kaster lys over de store, moderne kommunikasjonsanleggs betydning for lokalisering og utvikling i et distrikt. De gir også verdifulle eksempler på den kompliserte utredning og planlegging som slike anlegg krever, og illustrerer de problemer som oppstår fordi den raske teknologiske utvikling gjør det ytterst vanskelig å forutse behov og nytte av

de store investeringer som må foretas med sikte på århundreskiftet.

Ved siden av denne mer teoretiske verdi av Øresunds-utredningene, har de for oss i Norge den praktiske interesse som følger av utviklingen i dette økonomiske og befolkningsmessige tyngdepunkt i Norden og den betydning det vil få også for vårt land.

På grunn av norsk transitt-trafikk er vi interessert i effektive løsninger av jernbane- og biltrafikken over Øresund. Men vi innser at den norske andel av denne trafikk er så liten at den ikke teller særlig i det samlede bilde.

På grunn av den sentrale rolle som København spiller i Skandinavias internasjonale lufttrafikk, har Norge en betydelig interesse av at Københavns lufthavn blir utviklet i takt med det raskt økende behov. Det er av betydning for oss både som trafikanter og som deltakere i SAS at ikke Øresundsområdet blir en flaskehals for den nordiske luftfart. Ønsket om dekning av luftfartens behov i dette viktige område står ikke i noe motsetningsforhold til at vi i Norge håper på og regner med at den økende internasjonale lufttrafikk vil gi grunnlag for flere og bedre direkte flyforbindelser fra Norge til Amerika og til europeiske land.

De norske interesser i at Københavns og Øresunds-områdets lufthavnsproblemer blir løst på en effektiv måte, er imidlertid ikke av slik art at det kan gi grunnlag for noen norsk deltakelse i finansieringen av den videre utbygging av Kastrup eller etableringen av en ny storlufthavn på Saltholmen. Det dreier seg jo her om investeringer som, selv om de er av meget betydelig størrelsesorden, i det alt vesentlige må ses som ledd i Danmarks eller Øresunds-områdets egen utvikling og næringsvirksomhet. Det dreier seg om anlegg som må forutsettes å gi inntekter og fordeler som gjør dem til fullt forretningsmessige prosjekter. Jeg går ut fra at man heller ikke fra dansk side har tenkt seg at det er behov for en norsk deltakelse i finansieringen av Saltholmprosjektet.

En viss uklarhet i enkelte av de foreliggende dokumenter og også forhenstående minister Horns innlegg her i dag gir meg likevel grunn til å presisere dette.

Når det ellers gjelder behandlingen av saken, har jeg notert med interesse den avtale som er inngått mellom den svenske og danske kommunikasjonsministre, og jeg takker meget for at den norske samferdselsminister også vil bli holdt orientert om forløpet av saken etter hvert.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. president. Det omfattende materiale, der er stillet til Nordisk Råds disposition, betenkningerne, er suppleret og anskueliggjort gjennom de foredrag, vi har hørt heroppe. De viser, at det var fuldkommen riktig, hvad Nordisk Råd gjorde, da vi på sessionen i Reykjavik antog to rekommandationer: en, der opfordrede regeringerne til at tage fat på bygning af den første faste forbindelse mellem Danmark og Sverige over Øresund og lægge den mellem København og Malmø, og en anden rekommandation, som sagde, at man burde ufortøvet gå i gang med at undersøge, hvor en ny nordisk storlufthavn skulle placeres i Øresundsområdet, og i første række have opmærksomheden henledt på Saltholm.

Jeg skal ikke, selv om det kunne være fristende, ved denne lejlighed og på dette sene tidspunkt foretage en gennemgang af hele historien vedrørende tilkomsten af disse to rekommandationer, og hvad der siden er sket, men jeg vil have lov til at understrege, hvad der er sagt af hr. Horn og hr. Cassel og andre, at den største trafikpolitiske opgave der forestår for vore lande, er at etablere en eller flere faste forbindelser over Øresund og at løse den opgave, der hedder skabelse af den virkelig store nordiske trafiklufthavn.

Det materiale, der nu står til vor disposition, anskueliggør, at prognoser, man byggede på tidligere, for den mulige trafikudvikling mellem Danmark og Sverige var alt for pessimistiske, og

at reelle prognoser gør det absolut givet, at den første faste forbindelse må bygges mellem København og Malmø, men at der relativt snart kan blive brug for yderligere en fast forbindelse mellem Helsingør og Helsingborg.

Resten er i og for sig teknik, og naturligvis skal der foregå yderligere udredninger og projekteringer, men der skulle ikke være noget i vejen for, at principbeslutninger om arbejdets udførelse kunne træffes meget snart, ja teoretisk set allerede nu, men rent praktisk kan man jo ikke træffe sådanne beslutninger i Nordisk Råd.

Hvad storlufthavnen angår, er det sagt så mange gange — jeg skal blot lige gentage det — at en sådan storlufthavn kan kun placeres ét sted i Norden, nemlig i Øresundsområdet, hvor der findes det fornødne befolkningsunderlag, den tilstrækkelige industri og anden virksomhed, som skaber et nødvendigt trafikunderlag for en sådan storlufthavn. Samtidig er det jo sådan, at det er absolut nødvendigt at få en sådan storlufthavn bygget, at Kastrup ikke i længden kan gøre tjeneste, at det er vanskeligt at finde noget andet sted, hvor en sådan storiufthavn kan bygges med fordel, end netop Saltholm, og undersøgelserne dokumenterer jo også, at Saltholm i alle henseender er særdeles velegnet.

Jeg skal ikke rippe op i forhistorien, jeg vil blot minde om, at der har været fremført uhyre mange betænkkeligheder imod at udbygge Saltholm til storlufthavn. Man har talt om, at øen var for lille, at der var for meget vand, at der var for lidt sand, at luftrummet ikke var stort nok, at pengene ikke kunne skaffes, og jeg ved ikke hvad. Man har talt om bulderproblemet, og det har jo ikke været frit for, at man i Danmark ville påstå, at der blev mere bulder i Kastrup, om man byggede en flyveplads på Saltholm, end om man lod den forblive i Kastrup.

Nå, det er vel altsammen forbi, og så er der det at sige, at lufthavnen bygges med fordel på Saltholm, netop fordi den første faste forbindelse mellem Kø-

benhavn og Malmø kommer til at passere Saltholm.

Jeg har absolut tro på, at de beregninger, der er foretaget, at de skitser, vi har gjort os bekendt med, er holdbare, at man kommer til at arbejde herefter, og jeg vil have lov til at tilføje — måske også på grund af en bemærkning af hr. statsråd Kyllingmark — at det viser sig jo også, at finansieringen ikke er noget problem af betydning. Det forholder sig, som vi er mange, der har sagt i flere år, at det kommer ikke til at koste skattekroner at bygge en fast forbindelse mellem Sjælland og Skåne, og det kommer ikke til at koste skattekroner at bygge en lufthavn på Saltholm. Naturligvis skal der investeres, det kan gøres ved hjælp af kreditter og ved hjælp af lan, så at man ikke ubetinget behøver at tilvejebringe kapital på det skandinaviske lanemarked. Og når henholdsvis bro, tunnel og lufthavn kommer i drift, så vil indtægterne af driften være i stand til mere end at betale anlægsudgifterne med forrentning og i løbet af en overskuelig arrække. Det betyder naturligvis ikke, at Danmark og Sverige slipper totalt for i øvrigt at måtte investere, fordi der kræves andre anlæg i forbindelse hermed, landtilslutning og lignende; men til gengæld vil det jo betyde store besparelser, dels for Danmark, dels for luftfarten og for SAS, hvis man er i stand til at få bygget den nye lufthavn meget hurtigt, ikke blot derved, at man sparer omkostninger til en nødvendig midlertidig udvidelse af Kastrup lufthavn — og omkostningerne derved bliver luftfarten jo belastet med — men også, fordi SAS, som jo turde på det nærmeste være et skandinavisk statsforetagende, kommer til at opna uhyre besparelser på driften derved, at man i ganske anderledes grad kan billigøre driften ved at koncentrere den om Øresund og storlufthavnen.

Ja, dermed er jeg kommet dertil, hvor jeg vil henstille til regeringerne — og naturligvis i særlig grad til den danske og den svenske regering — at man dri-

ver undersøgelsesarbejdet videre i så hurtigt tempo som muligt. Jeg er uhyre taknemlig for at man i Sverige er gået ind på at sende disse danske udredninger på remiss, og at man har sat remisstiden så kort som indtil 1. maj.

Jeg er naturligvis klar over, at det kan være vanskeligt, selv om man i det danske og det svenske trafikministerium foretager disse nødvendige yderligere undersøgelser og beregninger, allerede i maj måned eller måske i juni at nå frem til egentlige beslutninger om arbejdets igangsættelse. Jeg tillader mig dog at mene, at vi faktisk skulle have muligheder i det danske folketing. Nu skal jeg ikke være så ond — at sige, at om man henholdt sig til en udtalelse af den svenske regering med anledning af rekommandationen fra Reykjavik, så kunne man gå ud fra, at hvor i Danmark danskerne vil bygge en storlufthavn, angår ikke Sverige, så vi kunne bare tage itu, men det skal jeg altså ikke gøre. Jeg mener netop, at denne storlufthavn bør ikke være et dansk anliggende, det bør i hvert fald i princippet heller ikke være et dansk-svensk anliggende, hele Norden burde involveres, selv om det rent praktisk bliver Sverige og Danmark, der tager sig på at løse opgaven. Men altså, om man betragter det som et rent dansk anliggende at bygge storlufthavnen på Saltholm, så tror jeg, vi meget hurtigt kunne nå frem til en beslutning i Danmark herom, men det mener jeg ikke, man kan, og man kan det naturligvis heller ikke, fordi en lufthavn på Saltholm er uløseligt forbundet med en fast forbindelse mellem København og Malmø, og den tror jeg ikke, vi har kompetence til at træffe beslutning om i Danmark. Nej, det jeg taler for, det er, at man i hvert fald sætter så meget tempo på, som det på nogen måde er forsvarligt, så vi så snart som muligt, og gerne, om det var muligt, allerede i foråret fik en art principbeslutning om, at nu skal det være. Jeg er ganske klar over, at man formodentlig ikke med en så kort frist kan

træffe så bindende beslutninger, at maskinerne kan gå i gang med byggearbejdet, eller at man kan gå i gang med detailprojekteringen, men forud for detailprojekteringen går der vel også visse undersøgelser og forberedende arbejder, som kun kan sættes i gang efter beslutning af de respektive regeringer og de respektive parlamenter. Det er noget i retning af sådanne, skal vi sige førstebeslutninger, jeg efterlyser, og jeg tillader mig at spørge, om der skulle være muligheder for, at man tidligere end i høst skulle kunne træffe sådanne beslutninger.

Og så til slut tillader jeg mig, hr. præsident, at tilføje noget, som ganske vist er sagt tidligere, men som jeg synes bør siges endnu en gang. Vi har ikke i vore nordiske landes område et egentligt, virkelig stort erhvervsøkonomisk center. Vi har brug for et sådant, og det kan i Norden kun skabes ved Øresund. Dette faktum får man affinde sig med. Der findes ingen anden plads i de nordiske landes region, hvor et sådant center kan skabes. Vi har brug for det. Det vil gøre alle vore lande mere velstående. Det vil bevirke en ny konjunktur ikke bare derved, at i selve byggetiden bliver der jo ganske anderledes både beskæftigelse og meget andet, men det vil på langt sigt gøre vore lande mere velstående og give dem en stærkere stilling i forhold til den verden, der omgiver dem. På den anden side, om vi ikke gør det, ja, da bliver vi mere afhængige af sådanne store centre uden for de nordiske landes område som Hamburg, Rotterdam og hvilke pladser der ellers kan nævnes. Skal det siges ubehageligt konkret, er det ganske enkelt: enten bygger vi denne velegnede storlufthavn i Øresundsområdet, eller Nordens storlufthavn kommer til at ligge ved Hamburg. Det har vi at vælge imellem. Jeg tror ikke, at betydningen af opgavens løsning kan overdrives, og jeg vil samtidig sige, at tiden er kort. Jo før man går i gang, jo billigere bliver det, jo hurtigere arbejdet bliver gjort, jo før kommer de store resultater, og

jo hurtigere kommer også de finansielle resultater derved, at indtægterne af driften af såvel den faste forbindelse som storluffthavnen begynder at melde sig.

Jeg er ganske klar over, at vore ingeniørfirmaer og den teknik, de har til rådighed, er i stand til at løse opgaverne på en endda langt kortere tid, end vi fik stillet i udsigt, da vi hørte foredragene. Og samtidig tillader jeg mig at gentage hvad jeg sagde under generaldebatten, at om der fortsat skal være vanskeligheder med, at vi kan nå til enighed om, hvordan vi planlægger det økonomiske samarbejde og den økonomiske integration i Norden, så tror jeg, at opgaverne rent praktisk vil blive løst gennem en integration af i hvert fald svensk og dansk næringsliv, om vi får en fast forbindelse mellem København og Malmø og luffthavnen på Saltholm. Sa jeg håber, at man fra regeringernes og fra den svenske rigsdags og det danske folketings side vil træffe beslutning så hurtigt som på nogen måde muligt.

Leirfall, Norge: Under generaldebatten ble det fra norsk side nevnt at Norge har størst interesse av en broforbindelse Hålsingborg—Helsingør, og det har jeg også gitt uttrykk for ved tidligere anledninger nar vi har drøftet disse spørsmål. Men da vi ikke skal være med å betale prosjektet, kan vi jo heller ikke stille krav. Linjen København—Malmø er så overlegent mest lønnsom at det er helt forklarlig at det er den som må bygges ut først. Nå tror jeg at HH-linjen vil komme senere, og jo fortere vi kommer i gang med den første broforbindelsen, jo fortere vil også den andre komme. Jeg vil presisere at det aldri har vært forutsetningen at Norge skal være med å betale i Saltholm-prosjektet, men jeg vil også understreke at her er det i det hele tatt ikke spørsmål om statsbevilgninger, det er spørsmål om opptak av lån mot statsgaranti for et prosjekt som skal være selvberende og avdras på ganske kort tid. Jeg tror

det en en riktig kalkyle. Jeg tror det er god forretning å være med på den for dem som vil.

Jeg er også enig i det som er blitt nevnt her i salen og i avisene, at Norge må skaffe seg mest mulig av direkte ruter til utlandet. Men det er begrenset hva et land med 4 millioner mennesker gir av trafikkunderlag som kan opprettholde slike direkte ruter. Vi kan ikke få direkte ruter fra Norge til alle plasser i Europa så ofte som publikum krever. Sverige alene kan heller ikke det. Vi må gå over en samleflyplass. Det er det vanlige over alt ellers i verden, og vi må ikke tro at vi her i Norden kan gjøre det på en annen måte.

SAS hadde i sin tid en rute Oslo—Paris. Etter en statistikk som foreligger, var det hver dag ca. 25 nordmenn som skulle fra eller til Paris, men det viste seg at bare et mindretall av disse brukte den direkte ruten. De fleste foretrakk å reise over Kastrup, og så gå over til Paris-ruten og komme til Paris nar de hadde interesse av det, enten det var om morgenen eller om aftenen — det kunne være litt forskjellig for de enkelte.

De direkte ruter som SAS har lagt opp for Norge, har da heller ikke så stort belegg at de er noe særlig lønnsomme. Stockholm-ruten er jo ganske godt besatt, og London-ruten er meget godt besatt. Men ruten til Amsterdam og ruten til Glasgow har ikke så stort belegg at de kan bære seg, og den direkte ruten Bergen—New York har heller ikke tilfredsstillende belegg, dersom den skal bygge bare på norske passasjerer. Dette er imidlertid ting vi får håpe vil forandre seg med utviklingen av luftfarten, men i dag er altså forholdet slik, og dette til tross for at rutene har vært innarbeidet gjennom lengre tid. Det viser oss i alle tilfelle at det vi kan bygge på av direkte ruter fra Oslo eller fra Norge i det hele tatt, er ganske begrenset. Vi kan ikke legge opp ruter slik at folk kan komme så ofte som de ønsker til Roma, til Paris, til Warszawa osv. med direkte fly fra Norge. Det vil bli så lang tid mellom hver gang vi

kan samle opp passasjerer til et slikt fly, det kan i heldigste fall ikke bli mer enn en gang om dagen, og det tilfredsstillende ikke det reisende publikum i dag.

SAS har 25 avganger i døgnet fra Kastrup til steder utenom Skandinavia og Finland, og dekker 51 byer med daglige avganger, delvis flere avganger daglig. Dertil har vi jo de andre flyselskapene, som også opererer fra Kastrup. Det gir altså et rikelig utvalg av reisemuligheter. Jeg vil understreke at disse rutene går til 51 byer, og nordmenn kan ikke komme til de 51 byene uten gjennom en samlestasjon som Kastrup eller Saltholm. Derfor har vi all interesse av at det blir skikkelige forhold der nede i Öresunds-regionen, og vi er interessert i at en kommer i gang snarest mulig. Hvis ikke, blir det et rent kaos der nede, og da blir det, som hr. Aksel Larsen sa, spørsmål om vi ikke må fly til Hamburg for å skifte fly når vi skal til Kontinentet for øvrig. Jeg vil si at jeg foretrekker da i høy grad Saltholm fremfor Hamburg.

En annen sak er at Norge har interesse av å få en større flyplass i Norge for øst-vest-trafikken, muligens også for trafikken til Det fjerne østen, en flyplass som kan ta imot tilførsel fra de andre nordiske land, kanskje også fra Nord-Europa, slik at denne trafikken kunne gå ut fra Norge. Her har jeg jo flere ganger nevnt Sola. Jeg har tro på dette, men diskusjonen om det hører jo ikke hjemme her.

Nils Jacobsen, Norge: Dette er en sak som først og fremst angår Danmark og Sverige, det gjelder deres sentrale befolkningsområde i Öresund. Broen skal forbinde disse befolkningskonsentrasjoner med en direkte fast forbindelse, og flyplassen blir hovedflyplassen for dette område. Det er også Danmark og Sverige som må påta seg de enorme finansieringsoppgaver som disse store prosjekter medfører. Allikevel er også vi i Norge sterkt interessert i det som skal skje her, fordi det i så høy grad vil berøre Norges trafikkforbindelser,

både til Danmark og Kontinentet, og via flyplassen videre ut til de fjerneste steder i verden.

Når det gjelder vegforbindelsen, hadde vel vi i Norge helst sett at broen var blitt bygd i linjen Hälsingborg—Helsingör, altså etter den såkalte HH-linjen. Dette blir vel na ikke tilfelle, etter som en forstår at en både fra dansk og svensk side har ønsket å gå inn for en broforbindelse i det område som har den sterkeste befolkningskonsentrasjon, nemlig København-Malmö-området. Ved anlegg av en flyplass på Saltholmen, hvilket jeg na anser som en utgang på de foretatte undersøkelser og overlegninger, vil jo også en bro fra København over Saltholmen til Malmö bli noe av en forutsetning for valg av dette sted til anlegg av flyplass.

Jeg vil da bare uttale det håp at broen må bli bygd snarest mulig. En bro også her vil ha betydning for norsk biltrafikk til og fra Danmark og Kontinentet, og så far man da håpe at utviklingen vil gå slik som det nå forutsies, at man innen en overskuelig framtid må bygge en bro også i HH-linjen.

Når det gjelder utbyggingen av flyplass, kan det vel ha underordnet betydning for Norge om man velger å bygge videre ut på Kastrup eller å bygge en ny flyplass på Saltholmen. Det som betyr noe, er at det na blir foretatt en utbygging slik at en står rede til å dekke det økte behov for flyplasskapasitet etter at Kastrup er sprengt om en del år.

Jeg ser det som en stor sak for utviklingen av det nordiske luftfartssamarbeid at man kan ha en slik samle-plass for de virkelig store interkontinentale ruter som må ha et større trafikkgrunnlag enn det som de nordiske land kan tilveiebringe enkeltvis. Jeg ser det slik at det er en stor fordel for Norge at man kan ha disse muligheter i umiddelbar nærhet av Norges største trafikkknutepunkt. Jeg ser det også slik at en storflyplass i Öresunds-området ikke vil bli noe hinder for at direkte flyvninger fra Norge til Kontinentet og

fra Norge og f. eks. til Amerika allikevel kan opprettholdes i den grad det er grunnlag for det.

Det har vært snakket om en reserveflyplass her i Norge for denne storflyplassen. Jeg tror det er et spørsmål som må undersøkes nærmere, om det er trafikkmessig behov for det, og om det er økonomisk grunnlag for det. På det nævrende tidspunkt kan jeg ikke ha noen mening om det. Men jeg hoper at Samferdselsdepartementet i Norge vil se nærmere på dette spørsmål.

Statsrådet Lundkvist, Sverige: Herr president! Jag begärde ordet närmast för att svara på den fråga som herr Aksel Larsen riktade till mig, huruvida det fanns möjligheter att fatta ett principbeslut före hösten.

Jag konstaterar att i den tävlan som pågått och pågår här om vem som har skyndat sig mest i denna fråga leder nu herr Aksel Larsen med en hästlängd framför herr Cassel, eftersom herr Cassel dock har konstaterat att det inte finns några möjligheter att fatta ett principbeslut i maj månad, men herr Aksel Larsen alltså efterfrågar den möjligheten.

Herr Horn sade att detta kanske är det största ingenjörsarbete i sitt slag som man över huvud taget sysslar med i Europa. Vi fick den sista av utredningarna i början av februari, och när det gäller ett projekt av den här omfattningen bör det väl ändå vara rätt rimligt att förutsätta att den granskningstid, som remissinstanserna får i anledning av utredningarna och förslagen, i alla fall skall bli så pass lång som fram till den 1 maj.

Vad beträffar svenska regeringens handläggning av frågan så har ju vara trafikministrar under arens lopp konsekvent hävdats, att vi är angelägna om att så snabbt som möjligt få utredningsmaterialet på bordet. Låt oss om möjligt — har de konsekvent sagt — inte komplicera utredningsarbetet så att vi fördröjer saken — det är viktigt att vi så snabbt som möjligt kan nå fram till

principbeslut i dessa betydelsefulla frågor med hänsyn tagen till vad de innebär inte minst för planeringen i hela Öresundsområdet. Nu är vi där, och i konsekvens med mina företrädares inställning har jag försökt medverka till att man så snabbt som möjligt skulle kunna få utredningsresultaten under behandling.

Jag kan inte tillmötesgå herr Aksel Larsens förhoppningar om att redan i maj skulle kunna fatta principbeslut. Däremot kan jag gärna säga att vi naturligtvis hoppas och räknar med att delegationerna skall kunna arbeta snabbt, liksom att remissinstanserna kan ta ställning till utredningarna i så god tid att det blir möjligt för oss att fatta de viktiga principbesluten exempelvis om broläget och andra för den fortsatta planeringen väsentliga frågor snarast möjligt. Jag för min del skulle med allra största tillfredsställelse hälsa om vi kan göra det någon gång under höstens lopp. Vi kommer alltså att medvetet arbeta med den målsättningen att så snabbt som möjligt nå fram till dessa principbeslut.

Låt mig sedan, herr president, sluta med att säga i anledning av det förslag till rekommendation som föreligger, att syftet med rekommendationens punkt I — att få en gemensam handläggning av de nu presenterade utredningarna till stånd — redan har tillgodosetts genom den överenskommelse mellan danska och svenska regeringarna som jag tidigare har redogjort för.

Minister for offentlige arbejder Guldborg, Danmark: Hr. president. Jeg skal også besvare spørgsmålet fra hr. Aksel Larsen. Det er klart, som det er fremgået af de oplysninger, den svenske statsråd og jeg har givet, at behandlingsformer og formelle procedureregler er lidt forskellige. Da vi begge er meget interesseret i at arbejde i fællesskab og så hurtigt som muligt og i helst at finde en parallel og samtidig afgørelse, så er det klart, at vi må respektere de forskelle, der er i pro-

ceduren og i arbejdsgrundlaget. Det er rigtigt, som hr. Aksel Larsen også har sagt det, at den formelle behandlingsform i Danmark er sådan, at hvis det udelukkende var den, det drejede sig om, ville vi, hvis man i øvrigt finder sagen forsvarlig og moden, kunne træffe en sådan begrænset principbeslutning. Jeg mener dermed en beslutning, der alene drejer sig om at fastlægge placeringen og intet mere. Men det er også klart, som vi hele tiden har haft fremme i vore drøftelser, at den beslutning ikke er særlig interessant, hvis den alene bliver truffet i det ene land.

Jeg vil gerne i anledning af hr. Aksel Larsens spørgsmål pege på, og det har for øvrigt også været fremme fra andre talere i debatten her, at det som mangler for at komme videre, først og fremmest er den politiske beslutning. De udredninger, der er foretaget, kan suppleres, og man kan skaffe væsentlig flere oplysninger, men man er i virkeligheden på vej fra en forbehandling til et projekt, dér hvor man står i dag, og deri ligger, at det er vanskeligt at gå det skridt videre, som er et projekt, og som er det vi skal bruge, uden at den politiske vilje er udtalt. Man kan altså ønske sig en beslutning hurtigt, og det er der mange grunde til i Danmark, som jeg også ved, man forstår fra svensk side. Vi har bl. a. et problem, Kastrup lufthavn er for tiden vort og helt vort problem, og et problem, der hastier. Derfor er det klart, at man kan ønske sig en beslutning så hurtigt, som det kan lade sig gøre. Men man kan også rent praktisk sige, at der efter en sådan principbeslutning jo ligger det store arbejde, dels projekteringen og dels udførelsen. Med den hjælp, vi allerede fra svensk side har fået til, skal vi sige på lidt uformel eller lidt usædvanlig måde, at komme hurtigere igennem ved at tage nogle danske betænkninger til remiss i Sverige, gennem en kort remisstid, har man på det første felt allerede fundet en vej, hvor vi ikke sinkede hinanden mere end absolut nødvendigt, og vi har en delegation

nedsat fra hvert land, som kan begynde at arbejde. Vi kan have forhandlindrøftelser, og jeg vil da gerne fra vor side give et tilsagn om også under sådanne forhandlindrøftelser — skulle det ikke være muligt at træffe principbeslutninger — at man også må have visse muligheder for at finde de metoder, som gør, at selv om den politiske beslutning måske skal vente lidt længere, end vi helst ville have i Danmark, kan vi forberede tingene så fornuftigt i praksis, at den forsinkelse ikke sinker det færdige resultat. Det er i hvert fald en ting, jeg gerne vil lægge ind i mit svar til hr. Aksel Larsen. Jeg tror, at det helt klart fremgår, at der både fra svensk og dansk side er et meget stort ønske om at komme igennem så hurtigt som muligt. Vi må naturligvis respektere hinandens procedure- og spilleregler.

Cassel, Sverige: Herr president! Den svenske kommunikationsministerns lilla historiska betraktelse får stå för hans räkning. Jag är inte helt övertygad om att alla har uppfattat hans företrädare som lika snabba personer, som han själv tycks vara; men det skall jag lämna därhän.

I alla fall är jag helt tillfredsställd med hans eget uttalande, att han både hoppas och tror att det skall vara möjligt att lägga fram ett förslag i denna viktiga fråga till den svenska höstriksdagen; så uppfattade jag hans yttrande, och jag hoppas att jag fattade rätt. Det är alldeles nödvändigt att vi driver denna sak så hårt vi kan på svensk sida, så att vi är färdiga samtidigt som man blir färdig på dansk sida. Det får inte gå till så, att medan man på dansk sida anser sig ha löst problemet och är färdig att framlägga frågan för sin riksdag i och för beslut står vi på svenska sidan och säger: »Nej, vi vill ha den och den och den ytterligare utredningen, vi är inte klara», så att det hela fördröjs. Jag är alldeles övertygad om att statsrådet är överens med mig när det gäller gängen på detta ärende.

Sedan vill jag bara som hastigast säga till vara norska vänner som deklarerar att de inte vill vara med och betala: nej, varken Danmark eller Sverige skall betala storflygplatsen — de som skall betala den och göra det till sista öret är de människor som reser med flyget.

Ohlin, Sverige: Herr president! Da min partivän herr Lundström, som nedlagt ett stort arbete i denna fråga, tyvärr är förhindrad att vara med i dag skall jag tillåta mig bara ett mycket kort inlägg i anslutning till statsrådet Lundkvists yttrande, eftersom jag tror att jag kan tala i samma anda som herr Lundström därvidlag skulle ha talat.

Jag är först och främst glad över att herr Lundkvist gjorde den deklARATION, som han för en liten stund sedan framförde. För det andra vill jag konstatera att i tävlingen om vem som kan ligga först har, sasom herr Cassel antydde, herr Lundkvists företrädare ingalunda deltagit. Sa mycket gladare är man nu över att herr Lundkvist tycks visa en betydande fighting spirit och vilja lägga sig någorlunda i första ledet. Trafikutskottet har verkligen gjort ett mycket betydelsefullt arbete som talesman och förberedande organ för Nordiska rådet, ett arbete som inte kan tänkas bort när denna frågas utvecklingshistoria skall skrivas. Jag hoppas och tror att trafikutskottet under de följande månaderna av det här året kommer att göra vad det förmår för att herr Lundkvist inte skall sacka efter i förhållande till den plan för löpningen, som han själv har gjort upp. Detta alltså ingalunda sagt i kritiskt syfte utan bara som ett uttryck för min förhoppning att herr Lundkvist skall kunna följa sitt eget tidschema.

Statsrådet **Lundkvist, Sverige:** Herr president! Jag kan naturligtvis förstå herr Ohlins behov att söka framställa saken så att det skulle vara de som så att säga agerat i talarstolen under de gångna åren som verkligen visat intresse för frågan och drivit den, medan de som hävdade, att man borde vänta på

utredningarna innan man tog ståndpunkt, skulle ha varit senfärdiga. Jag tror att det gäller som en mycket god regel när man vill nå resultat, att man först skaffar fram det material som skall ligga till grund för beslutet. Det är bara på den vägen man når målet, och bara sa man kan na det tillräckligt snabbt. Det gar sällan att prata sig fram till ett resultat.

Jag underkänner självfallet inte betydelsen av den debatt i dessa frågor som förts bl. a. i Nordiska rådet, men jag underkänner den form av historieskrivning som herr Ohlin vill göra sig till talesman för, att de som hävdade nödvändigheten att först ha utredningsmaterialet på bordet skulle ha varit de senfärdiga i denna fråga. Jag anser att de kanske har varit de mera realistiska.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag skall inte med herr Lundkvist diskutera den historieskrivning som han ansåg att jag hade presenterat — det var ju mera ett utslag av hans egen fantasi. Däremot vill jag konstatera att innebörden av hans yttrande egentligen är att prata bort den insats som Nordiska rådet och särskilt trafikutskottet gjort under många år. Men det går inte, herr Lundkvist, att prata bort den insatsen på det sättet.

Leirfall, Norge: Jeg vil foreslå at vi nå søker å avslutte denne debatt og eventuelt tar den opp etter at det har vært valg i Sverige.

Statsrådet **Lundkvist, Sverige:** Herr president! Det är väl så att de svenska ledamöterna av Nordiska rådet bättre känner den taktik som herr Ohlin brukar använda i sådana här debatter, men nu fick kanske även rådets övriga ledamöter ett exempel på hur det går till när herr Ohlin förvränger det som sagts. Jag underströk och markerade, herr Ohlin, betydelsen av de diskussioner som förekommit i Nordiska rådet kring denna fråga, men jag tillät mig säga att det var en oriktig historieskriv-

ning att göra gällande att den, som kräver utredningsmaterialet på bordet innan han är beredd att ta ståndpunkt, är den som försinkar en fråga.

Sedan skall i varje fall inte jag trötta rådet genom att längre fortsätta den här debatten med herr Ohlin.

Ohlin, Sverige: Herr president! När herr Lundkvist anser det lämpligt att ta till sådana glosor som han här gör och som jag inte vill upprepa, skall jag bara tillata mig att konstatera att Nordiska rådets och trafikutskottets inställning flera gånger har varit en annan än den som intogs av särskilt herr Lundkvists näst siste företrädare som svensk kommunikationsminister. Om man undersöker fakta kan man inte fälla omdömen som »sta och prata utan att ta hänsyn till behovet av utredningar» och dylikt. Nordiska rådet har sannernligen inte företrätt åsikten att här inte behövdes utredningar. Men rådet har intagit en avvikande, sakligt motiverad ståndpunkt, och jag tror att rådets ställningstagande haft betydelse när det gäller att driva fram frågan. Jag tycker inte att herr Lundkvist borde vara så prestigekänslig — låt vara att det är rörande då han är det a. f. d. kollegernas vägnar — att han skulle behöva göra inlägg som tydligen maste avse att bestrida, att det förhåller sig på detta sätt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande utskottets förslag, punkt I.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Bäcklund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jörgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jó-

hannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Niels Eriksen, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Tyyne Leivo-Larsson och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

Utskottets förslag, punkterna II—III, bifölls.

2

D 1968/19/1963/j: meddelande om rekommendation nr 19/1963 angående internordiska flyttningsbetyg

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

3

D 1968/24/1966/t: meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak

Trafikutskottet hade till rådet anmält sin avsikt, att efter sessionens slut fortsätta behandlingen av denna sak.

Laaksonen, Finland (utskottets talesman): Herr president! Vid Nordiska rådets session i Köbenhavn antogs rekom-

mendationen nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak. Under år 1966 utgavs i de olika länderna i ärendet bestämmelser, som likväl icke uppfyllde rekommendationen. Härefter har finska regeringen a samtliga regeringars vägnar meddelat att ytterligare harmonisering i detta skede icke kan uppnås.

I sitt svar på riksdagsman Folke Björkmans spörsmål i ärendet under denna session meddelade minister Ole Myrvoll likväl att de olika ländernas finansministrar är beredda att behandla saken i samråd med trafikutskottet.

Av denna anledning meddelar trafikutskottet till rådet att man har för avsikt att fortsätta sakens behandling i utskottet.

Rådet bestöt lägga utskottets anmälan till handlingarna.

4

D 1968/7/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

5

C 10/s: berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

6

C 3/s: berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

7

D 1968/13/1964/s: meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

af Heurlin, Finland: Herr president! Socialpolitiska utskottet nöjer sig med de meddelanden som kommit från regeringarna. Dock måste man samtidigt konstatera, att situationen fordrar uppmärksamhet från regeringarnas sida därför att det i de nordiska länderna finns en stor arbetslöshet, åtminstone i Finland. För närvarande pågår en utredning i Finland om utvidgande av arbetslöshetsförsäkringen, som nu bara omfattar en mindre del av den arbetsföra befolkningen. Den skulle bli mera allmänt omfattande. För Nordiska rådet föreligger dock icke anledning till vidare åtgärder och jag yrkar bifall till utskottets standpunkt.

Utskottets förslag bifölls.

8

D 1968/11/1960/k: meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin och D 1968/17/1964/k: meddelanden om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Kerttu Saalasti, Finland: Herr president! Denna sak hör inte till de stora på radets saklista. Men jag vill ändå med några ord beröra den därför att den för oss finnar intar en särställning. Det har nu vid frågans behandling i kulturutskottet klart framgått, att också de övriga nordiska länderna är beredda att tillskjuta de belopp, som behövs för att ett permanent samnordiskt sekretariat för forskning om arktisk medicin skall kunna inrättas i anslutning till Uleåborgs universitet i Finland. Det kanske inte later sa väldigt storstatligt, att man inrättar ett sekretariat. Men principiellt är det för oss av stor betydelse. Det innebär i realiteten, att också vi i Finland får hysa ett nordiskt samarbetscentrum, något som vi inte hittills har haft.

Efter att denna sak först under många år hade stampat på stället, gick den framåt vid det gemensamma mötet mellan rådets presidium och statsministrarna, som hölls i Reykjavik i oktober föregående år. Där gick statsministrarna in för att frågan skulle lösas och ett samnordiskt sekretariat skulle förläggas till Uleåborg. Och här i Oslo har vi fått bekräftelse på att statsministrarna har hållit sitt löfte från Reykjavik. Det finska ordet »tuliaisiet» betyder att man har något gott med sig till dem därhemma, när man kommer från en resa. Nu har vi goda »tuliaisia» med oss när vi reser hem till Finland. Det är detta jag vill uttrycka min och vår glädje över. Och så är det bara att hoppas att alla de övriga åtgärder snabbt vidtas, som behövs för att verksamheten i Uleåborg skall kunna komma i gång så fort som möjligt.

Utskottets förslag bifölles.

9

D 1968/10/1965/k: meddelande om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till hand-

lingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

10

A 181 T/e: tilläggsförslag om stöd till standardiseringsarbetet och D 1968/2/1963/e: meddelanden om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

Rådet företog ovannämnda två saker till behandling i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit.

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk råd rekommenderer regjeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materielkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

Stray, Norge (utskottets talesman): Tiden er langt fremskreden. Jeg skal derfor innskrenke meg til å anbefale rekommendasjonen vedtatt. Den tar sikte på å intensivere interessen hos vare myndigheter for standardiserings- og materialkontrollvirksomheten. Vi har tidligere vedtatt en rekommendasjon om dette, i 1963, vedrørende elektrisk materiell. Vi peker nå på at interessefeltet strekker seg over et meget videre område, og at dette arbeidet har sævel nordisk som internasjonal betydning.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölles *utskottets förslag, punkt I.*

Beträffande utskottets förslag, punkt II, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigríð Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Lahtela, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Bundvad, Niels Eriksen, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Jørgen Jensen, Haken Johnsen, Laaksonen, Aksel Larsen, Matthias Á. Mathiesen och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

11

A 7/e: medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt med uppmärksamhet följa reformarbetet inom EEC vad gäller den personliga direkta beskattningen,

II. att undersöka i vilka avseenden en anpassning av de inhemska systemen för denna beskattning till vad som gäller inom EEC kan bli aktuell i de nordiska länder, som önskar en anslutning till EEC.

Bratteli, Norge (utskottets talesman): Medlemsförslaget er en gammel kjenning. Det er fra 1960 og forelå til sesjonen i 1961. Det har tidligere ved forskjellige sesjoner vært vedtatt i alt fem rekommendasjoner om samarbeid på beskatningens område.

Det som det nå foreligger forslag om fra det økonomiske utvalget, er et siste ledd som det antas hensiktsmessig å stille et forslag om. Det gjelder samarbeid om utforming av personbeskattningen.

Det foreligger der fra rådet et — hva jeg vel må si — meget moderat forslag om samarbeid på dette feltet, og jeg anbefaler komiteens forslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigríð Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias Á. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsberg, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin, Thapper och Toft.

Frånvarande var:

Niels Eriksen, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Aksel Larsen, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

Stray övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

12

D 1968/19/1966/e: meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

13

C 8/e: berättelse från Nordiska organet för atomenergifrågor och D 1968/31/1966/e: meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session,

II. att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag, punkterna I—II, bifölles.

14

A 134/t: medlemsförslag om samarbete vid anskaffande av järnvägsvagnar

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at foretage en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne.

Hammarberg, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Föreliggande medlemsförslag tar upp frågan om möj-

ligheterna att genom en viss standardisering av vagnparken astadkomma gemensam produktion och eventuellt gemensamma inköp för att på så sätt göra besparingar.

I de remissyttrandena som avgivits med anledning av svaret papekas att det redan föreligger ett visst samarbete på detta område, nämligen inom de europeiska samarbetsorgan mellan järnvägsförvaltningarna, till vilka Danmark, Norge, Finland och Sverige är anslutna. Av remissyttrandena framgår också att det även förekommer ett rent nordiskt samarbete när det gäller reparation och underhåll av järnvägsvagnar och järnvägsmateriel över huvud taget.

Det framgår vidare av remissyttrandena att det på några punkter finns begränsningar i möjligheterna till så långt gående standardiseringar som vore önskvärt.

Trafikutskottet har dock varit enigt om att, trots dessa begränsningar och trots det samarbete som redan pågår, föreslå Nordiska rådet att rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att genom åtgärder av detta slag göra vissa besparingar.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till trafikutskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Bäcklund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Krag, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørsgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe

Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Bäsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen och Thapper.

Franvarande var:

Bratteli, Niels Eriksen, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Hakon Johnsen, Aksel Larsen, Leirfall, Rihitniemi, Samuelsen, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

15

A 118/t: medlemsförslag om fritidsfisket

Trafikutskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til de nordiske regeringer, som har indført en statslig fiskeavgift eller overvejer at indføre en sådan, at søge bestemmelserne udformet således, at der ikke opkræves større afgifter af andre nordboer end af landets egne borgere.

Nils Jacobsen och Martha Johannesen hade i reservation till utskottets betänkande, hemställt, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til Norges regering at nedsætte fiskeavgiften for udlændinge, som kun ønsker at fiske i en kortere periode.

Salo, Finland (utskottets talesman): Herr president! I medlemsförslaget föreslås, »att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en nordisk planläggning och administration på fritidsfiskets område».

Förslagsställarna fäster uppmärksamheten vid, att fritidsfisket under senare år blivit en folkrörelse. De hänvisar till ökad fritid samt till förbättrade sociala och ekonomiska möjligheter för människorna bland annat i Norden. En

sund utveckling av fritidsfisket är en icke oväsentlig samhällsfråga.

Med nuvarande ström av turister — många av dem fritidsfiskare — mellan de nordiska länderna kan frågan om fritidsfisket inte längre betraktas enbart som ett nationellt problem. Ett vidare synsätt bör anläggas för att olika parter intressen skall kunna bli tillgodosedda. Initiativtagarna anser det angeläget att Norden betraktas som en helhet ur fritidsfiskets synpunkt.

Förslagsställarna hänvisar till förhållandena i Norge. Där har 1965 införts en förhöjd fiskeavgift för utlänningar. Avgiften är numera 10 kronor per år för norrmän, 25 kronor för övriga. Genom sin konstruktion synes avgiften ha prohibitiv verkan, särskilt för de turister som under en kortare vistelse i Norge vill ägna sig åt fiske. Initiativtagarna förutsätter att medborgarna i de nordiska länderna skulle jämföras med varandra.

Yttrandet om möjligheterna i respektive länder har varierat. Norska jordbruksdepartementet anser att en gemensam nordisk fiskeavgift varken skulle vara ändamålsenlig eller rättvis när man betraktar de olika förhållandena i respektive länder både med hänsyn till befolkningstätheten och fiskets andel i landets nationalekonomi. Norska ministeriet anser dock att ett behov av ökad informationsverksamhet och utbyte av erfarenheter mellan de nordiska länderna på fritidsfiskets område föreligger och att ett samarbete också bör kunna etableras mellan de nordiska ländernas administrativa organ. Sveriges fiskeristyrelse ifrågasätter om det på svensk sida finns förutsättningar för att på det internordiska planet diskutera införandet av en enhetlig fiskevårdsavgift med det användningsområde som rekommenderats. Danmarks fiskeriministerium anser att tidpunkten inte är inne för ett närmare nordiskt samarbete på sportfiskets område. Danmarks handelsministerium förenar sig med Turistföreningen för Danmark som anser att danskarna och alla utlänningar bör va-

ra jämställda med hänsyn till fiskerirätten och till det pris, som bör avläggas för fiskerikort. Finska lantbruksministeriet har förklarat sig instämma i lantbruksstyrelsens yttrande. Lantbruksstyrelsen uttalar att då utövan­det av fiske för grannlän­der­nas fiskare närmast kommer i fråga i gränstrakterna, vore det till fördel för saken, om man kunde erhålla möjligast likartade och enhetliga bestämmelser för speciellt nordkalottonradet. Likasa vore det önskvärdt, att en i något nordiskt land erlagd fiskevardsavgift skulle vara tillräcklig för fiske även i ett annat nordiskt land.

Sport- och fritidsfiskarnas organisationer i respektive länder har varit positiva i sina uttalanden.

Trafikutskottet konstaterar att i överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation nr 27/1954 de nordiska ländernas medborgare har samma möjligheter att utöva sportfiske i varje nordiskt land som landets egna medborgare. Utskottet anser emellertid önskvärdt att tillträde till fiskevatten skulle utgå enligt samma förutsättningar i det att man inte skulle avkräva större avgifter av en annan nordbo än av landets egna medborgare. Utskottet anser att de nordiska regeringarna har både behov av och möjlighet till inbördes information och samarbete på det här området.

Utskottet föreslår, att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringar, vilka infört en statlig fiskeavgift eller överväger införandet av en sådan, att försöka utforma bestämmelserna sådana, att andra nordbor icke avkrävs större avgifter än landets egna medborgare.

Tva av utskottets medlemmar har reserverat sig. De anmärker att norska medborgare också genom beskattningen är med i att täcka norska fiske- och jakt­direktoratets, som effektivt sköter fiskevatten och fiskeodlingen, kostnader, och att det icke därför kan anses orimligt att utlänningar betalar högre avgift. Reservanterna är färdiga att re-

kommendera Norges regering att ned­setta fiskeavgiften för utlänningar som fiskar endast en kort tid.

Herr president! Utskottets majoritet hoppas att förslaget skall godkännas.

Nils Jacobsen, Norge: Innvendingen mot de norske fiskekortavgifter er at borgere fra nordiske land som vil drive sportsfiske i norske elver og vatn, ma löyse fiskekort til en pris av 25 kroner og som gjelder for ett ar selv om vedkommende sportsfisker bare vil utnytte kortets rettigheter i et meget kort tidsrom, gjerne bare én eller et par dager.

Jeg er i likhet med de övriga av utskottets medlemmer av den oppfatning at i slike tilfelle kan 25 kroner være en for høy pris, særlig da nar vedkommende sportsfisker også ma betale avgift til vedkommende grunneier eller lag av grunneiere for a fa utnytte deres rettigheter i vedkommende elv eller vatn.

Jeg mener at denne innvending skulle bli imøtekommet ved a innføre et eget kort for slikt korttidsfiske, f. eks. et kort som gjelder for inntil en uke, og at dette da måtte kunne selges til samme pris for utlendinger som til norske borgere.

Nar det gjelder den praktiske gjennomføring av salget av to korttyper, tror jeg ikke det kan by på særlige vanskeligheter administrativt eller kontrollmessig. Disse kort måtte bli å få kjøpt på alle norske postapnerier, og da kan en be om enten et årskort eller et ukekort. På ukekortet vil det da bli poststemplets dato som angir kortets gyldighetstid, og dette vil det være enkelt å kontrollere ved enhver kontroll av sportsfisket, så jeg tror ikke det kan medføre noen som helst vanskelighet.

Jeg ville se det som en fordel om man på dette grunnlag utviklet like ordninger i alle de nordiske land, at man på den annen side da også gjennomførte like ordninger for nordiske borgere til å kjøpe kort og skaffe seg fiske­rettigheter i alle de nordiske land, og

ennå er det mye som mangler på dette felt. Jeg ser det slik at dette er en sak som det må arbeides videre med, og at man her må finne fram til ordninger med fullstendig likestilling i samtlige nordiske land for alle som bor i disse land.

Jeg er av den mening at en tilfredsstillende utvikling av sportsfisket er avhengig av at man gjennom målbevisst fiskepleie får bestanden opp på tilfredsstillende nivå, noe som igjen er grunnlaget for en effektiv utnyttelse av denne naturherligheten. Men for å kunne gjennomføre en effektiv fiskepleie må det pengemidler til, og disse kan da i en viss grad tilveiebringes ved slike avgifter.

Jeg håper at det vil bli vist stor interesse for arbeidet med å fremme sportsfisket i de kommende år, og jeg tror at de sportsfiskere som skal betale disse avgifter, i første rekke også blir de som vil nyte godt av ordningen. Med noe framsyn skulle ikke disse avgifter, som jeg synes er overkommelige, betinge så stort skår i gleden, særlig ikke når en til gjengjeld har muligheter for større fangst, som er noe enhver sportsfisker vil sette pris på.

Når det gjelder ferskvannsfisket, er det vel særlig i indre Finnmark at dette for Norges vedkommende har noen særlig betydning som næringsgrunnlag for den lokale befolkning. Dette gjelder da først og fremst den samiske befolkning, som lever av reindriften, og som trenger dette ekstra tilskottet til sin husholdning. En for sterk beskatning av fiskebestanden uten tilsvarende opparbeidelse av en ny stamme vil komme til å begrense det allerede fra før av sterkt begrensede næringsgrunnlag som denne befolkning har. Det er vel også dette som er bakgrunnen for at fylkesadministrasjonen i Finnmark har fra rådet forslaget om reduksjon av fiskekortavgiftene. I Finnmark legges det særlig stor vekt på arbeidet med opphjelpe av fiskebestanden, som delvis finansieres ved disse avgifter. Med den sterke tilstrømming av sportsfiskere fra

andre områder, bl. a. også fra Sverige og Finland, betyr disse avgifter ikke så lite for dette arbeid, noe som virker som en kompensasjon for den beskatning av fiskestammen som sportsfisket innebærer.

Når det for øvrig gjelder utnyttelsen av naturrikedomene på Nordkalotten, bør vi kanskje se dette spørsmål i en noe større sammenheng, og da kommer også felles jaktrettigheter, multeplukking m. v. inn i bildet.

Jeg skulle gjerne imøtese en rekommandasjon fra Nordisk Råd også når det gjelder arbeidet med å gjøre disse Nordkalott-området øvrige naturherligheter gjensidig tilgjengelige for alle dets innbyggere, uansett hvilket av de tre land de bor i. Det ville virkelig ha stor betydning for en rikere livsutfoldelse for folket i dette område. Kunne vi alle gjennom lempelige og fornuftige finansieringsordninger være med å styrke det naturgrunnlaget som vi i fellesskap skal ha glede av, ville meget være vunnet. Dette betydningsfulle formål vil man etter mitt skjønn best fremme ved å stemme for det forslag som er fremsatt av fru Martha Johannessen og meg. Jeg anbefaler derfor Rådet å stemme for det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering huruvida utskottets förslag till rekommendation eller det i reservationen intagna förslaget till rekommendationen skulle upptagas till slutlig omröstning.

Utskottets förslag till rekommendation antogs till slutlig omröstning.

Härefter skedde votering medelst namnupprop beträffande detta rekommendationsförslag.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bundvald, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin,

Hordvik, Sigurður Ingimundarson, Jørgen Jensen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Matthías Á. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Rannmark, Rihtniemi, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Savela, Sirén, Skytte, Stray och Thapper.

Mot rekommendationen röstade:

Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Løbak och Salve Salvesen.

Sukselainen avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Bratteli, Geijer, Holmberg, Honkonen, Horn, Hækkerup, Krag, Aksel Larsen, Samuelsberg, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

16

A 147 T/t: tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska radet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att så snart som möjligt genomföra en gemensam nordisk trafiklagstiftning på grundval av Nordisk vägtrafikkommittés förslag.

Nils Jacobsen, Norge (utskottets talesman): Jeg betrakter denne sak som en meget viktig sak, og jeg må få lov til å bruke noen få minutter til å redegjøre for den.

Arbeidet med en felles — gemensam — nordisk trafikkløy kom for alvor i gang med etableringen av Nordisk vegtrafikkomite i 1961. Denne fikk i oppdrag å arbeide med en felles vegtrafikk-

lovgivning for de fire nordiske land. I komiteen deltar to representanter fra hvert av landene Danmark, Finland, Norge og Sverige samt eksperter og sekretærer. Komiteen avgav sin første innstilling med forslag til ensartede trafikkskilt for de fire land den 31. mars 1965. Komiteens neste innstilling med forslag om ensartede nordiske trafikkregler ble avgitt 26. mai 1966. Komiteens tredje innstilling med forslag om ensartede nordiske regler for oppmerking på vegbanen ble avgitt 5. oktober 1967.

Komiteen arbeider nå videre med forslag til ensartede regler for politimannstegn, trafikklyssignaler og eventuelt visse motorvognforskrifter. Derimot har komiteen ansett at øvrige sider av vegtrafikklovgivningen ikke omfattes av komiteens mandat, f. eks. således ikke reglene om førerkort, alkohol og straff i vegtrafikkaker med videre. Det kan nevnes at på de to sistnevnte saksområder arbeider andre nordiske komiteer med sikte på større ensartethet.

Når det gjelder gjennomføringen av komiteens forslag kan anføres: Trafikkskiltinnstillingen av 1965 har vært sendt til uttalelse til interesserte instanser i alle fire land. Uttalelsene har vært bearbejdet i Sverige og Norge, og myndighetene har tatt endelig stilling til forslaget. Resultatet er at i Sverige ble det ved Kungl. kunngjørelse utferdiget nye bestemmelser om trafikkskilt den 27. januar 1966, som trådte i kraft ved overgangen til høyrefrafikk 3. september 1967. Den svenske kunngjørelsen bygger i det alt vesentlige på forslaget fra Nordisk vegtrafikkomite, men har dog visse avvikelser for så vidt angår skiltsymboler med videre.

I Norge har Samferdselsdepartementet den 28. mars 1967 fastsatt nye skiltregler, som trådte i kraft samtidig med vegtrafikkloven den 23. april 1967. Forslaget bygger også i det vesentlige på Nordisk vegtrafikkomites innstilling med mindre vesentlige avvik.

I Danmark har myndighetene ikke tatt stilling til spørsmålet om gjennomføringen av forslaget til felles nordiske

skiliregler, idet man ønsket å se skiltreglenes gjennomføring under ett med gjennomføringen av forslaget til ensartede nordiske trafikkregler.

I Finland har man ennå ikke tatt definitiv stilling til forslaget fra Nordisk vegtrafikkomitee.

Nar det gjelder Nordisk vegtrafikkomites forslag til ensartede nordiske trafikkregler, har disse også vært ute på remiss i samtlige fire land. Remissuttalelsene er kommet inn. Finland, som er koordinerende land nar det gjelder denne saken, har foreslatt at Nordisk vegtrafikkomitee skulle gjennomga de innkomne uttalelser til komiteeforslaget. Den danske, norske og svenske regjering har sluttet seg til dette, og komiteen er for tiden i arbeid med gjennomgaelsen av disse uttalelser. Det kan ventes at komiteen vil avgjå en tilleggsinnstilling om forslaget, muligens i løpet av første halvår 1968.

Nordisk vegtrafikkomites innstilling om oppmerking på vegbanen er av så ny dato at det foreløpig intet kan sies om saksbehandlingen og den eventuelle gjennomføring. Fra norsk side opplyser Vegdirektoratet at man vil søke å få gitt bestemmelsene i løpet av våren, og at de norske regler formentlig i det vesentlige vil følge komiteens forslag.

Jeg vil gjerne anbefale det forslag til rekommandasjon som her er fremsatt. Jeg gjør det fordi jeg mener den har sin betydning både som en anerkjennelse og en påminnelse fra Nordisk Rads side.

Vi anerkjenner med dette det store og viktige arbeid som denne komitee har gjort nar det gjelder å følge opp Nordisk Rads intensjoner om en samordnet trafikklovgivning i Norden. Jeg vil understreke det bemerkelsesverdige i at denne sakkyndige komitee har kommet fram til enstemmig forslag og har radd til at man søker å frigjøre seg fra nasjonal prestisje eller hensynet til gruppeinteresser nar det gjelder trafikklovgivningens område.

Med rekommandasjonen gir vi også en påminnelse om at med komiteens

innstilling er bare en del av arbeidet gjort, og at det nå gjelder å fa en effektiv gjennomføring.

Her er jo forholdet det at vi har forskjellig rettsgrunnlag for trafikkreglene i de nordiske land. I Norge gis de av administrasjonen ved kongelig resolusjon, og Stortinget har i alle år nøydt seg med å trekke opp de prinsipielle retningslinjer i trafikklovgivningen, som f. eks. promillebestemmelsene, fartsgrensene, straffereglene osv. Dette har vært en praktisk løsning, som har virket godt — jeg tror både sett fra administrasjonens og de folkevalgte side. En noenlunde tilsvarende ordning har man i Finland. I Danmark og Sverige er derimot ordningen den at trafikkreglene er en del av et større lovverk, og må henholdsvis gis av Folketinget og — i Sverige — godtas av Riksdagen. Denne ulikhet *kan* kanskje skape visse problemer for en mest mulig ensartet gjennomføring av Nordisk vegtrafikkomites forslag.

Jeg vil derfor gjerne ha gitt uttrykk for at jeg mener at man i Sverige og Danmark burde overveie å innføre en ordning som overlater detaljene i trafikkregler, motorvognforskrifter med videre i større grad til administrasjonen. Dette er betydningsfullt ved den totale revisjon som nå forestår, men det har også sin betydning med hensyn til å holde ved like en ensartet ordning i de fire land.

Under enhver omstendighet må vi strebe etter at gjennomføringen blir så ensartet som mulig — enten det nå skal skje på lovnivå eller på det administrative plan. Målet er at trafikanter fra hvert av landene skal føle seg trygge nar de ferdes i nabolandene. Selv om man kan regne enkelte punkter som mindre vesentlige detaljer, kan de bety meget for den enkelte trafikant dersom uhellet først er ute.

Jeg tror også det er viktig at det ikke går for lang tid før det foreliggende forslag settes ut i livet. Utviklingen skjer raskt på dette området, og jeg tror gode grunner taler for at man så snart som

rad er drar nytte av den sakkyndige enstemmighet som her er oppnådd.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Björkman, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Lobak, Matthias A. Mathiesen, Mellqvist, Gerda Möller, Möller Warmedal, Nørgaard, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Røiseland, Keritu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen och Thapper.

Franvarande var:

Sigurður Bjarnason, Bratteli, Geijer, Holmberg, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Jørgen Jensen, Hakon Johnsen, Krag, Aksel Larsen, Leirfall, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Rihtniemi, Räsänen, Samuelsberg, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade salunda antagits med 50 röster.

17

A 170/k: medlemsförslag om införande av färgtelevision

Kulturutskottet hade föreslagit, att radnet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Hordvik, Norge (utskottets talesman): Som undervisningsminister Oittinen fra Finland opplyste på mötet laurdag, har også Finland no gjort vedtak om a velja

same system for fargefjernsyn som dei andre nordiske land. Eg synest det er reit a leggja merke til dette vedtaket, og eg er sikker på at eg har alle frå dei andre nordiske landa med meg nar eg seier at me er særst glade for Finlands vedtak.

Me er fullt klare over at det ikkje var sa enkelt for Finland som det var for oss andre. Me ser Finlands vedtak som eit »ja» til Norden og til nordisk samarbeid bade på det tekniske og — ikkje minst — på det kulturelle plan.

Sa ventar me da berre på Islands vedtak, som me også vonar ma verta positivt.

Nar det gjeld samarbeidet i Norden på televisjonens og radioens område, har me alt no gode resultat a visa til. Samarbeidet har m. a. gjennom Nordvisjon gjeve gode program.

Det er kostbart a laga program; det gjeld kan henda særleg på televisjonsområdet, og derfor er det så viktig at samarbeid kan koma i stand og verta vidare utbygd.

På det tekniske plan er det også bruk for samarbeid, og det kan verta nødvendig at Norden i enkelte spørsmål star saman nar det gjeld det internasjonale samarbeid som kjem. Nar det sa gjeld kva former eit samarbeid skal fa — det gjeld det tekniske, og det gjeld det programmessige — sa trengst det i aller høgste grad koordinering dersom det skal verta nokon realitet i nordisk samarbeid.

Det reint tekniske samarbeid er alt i godt gjenge, og teknikarane vare vil sikkert også klare det som skal til nar det gjeld samarbeidet for utbygging av fargefjernsyn.

Også nar det gjeld programtenesta, er det i gang eit samarbeid som ein ma gleda seg over. Sjølvs om det er så at dei respektive lands radio- og fjernsynsselskap er frie og etter måten sjølvstendige, ma det vera regjeringane si sak a syta for den koordinering som ma til. Det gjeld ikkje minst dei større økonomiske uttellingar som ma kome på det tekniske planet, og eg nemner også

det samarbeid som det har vore arbeidd ikkje sa lite med når det gjeld skulefjernsyn, opplysningsfilm m. v.

Det er derfor gledeleg at regjeringane no har teke steget for å få i stand eit kontaktorgan for radio- og fjernsynsspørsmål. Dette kontaktorganet bør kunna tilkalla ekspertar både på det tekniske og på det programmessige plan.

Når det gjeld fargefjernsynet, har det alt vore i gang prøvesendingar, men kva tid det kan verte fullt fargefjernsyn i alle nordiske land, er framleis usikkert. Etter dei opplysningar kulturutvalet har fått, ma ein kunna rekne med at innføring av fargefjernsyn vil koma i stand noko ulikt i dei ymse nordiske land.

Som naturleg er, vil Sverige koma først, kanskje alt i 1970. Den svenske riksdag har alt gjort vedtak om å innføra fargefjernsyn «så snart råd er». Danmark kjem vel deretter, medan Finland og Norge neppe får fullt fargefjernsyn før fem ar eller sa.

Sjølvsagt ville det vore ein fordel om ein kunne innført fargefjernsynet samstundes. Særleg frå folk i grenseområda vil det verta eit press for å få sitt eige lands program i fargar.

Når det gjeld Norge, kan me ikkje sjå bort frå at me i alle høve er nøydde til a prioritera.

Me har enno ikkje bygd ut vanleg fjernsyn til heile landet, og dette må gjerast for me tek kostnaden med fargefjernsyn. Me har heller ikkje fått vårt program II i radio, og me ser det som særst viktig at me får bygd ut for vanleg skuleundervisning og vaksenopplæring. Dette gjeld både radio og fjernsyn, og det er ting som i vårt land må koma framom fargefjernsyn.

Lat meg til slutt få seia at det er også ei større belastning for det private forbruk enn mange kanskje tenkjer over, dersom ein skulle gå til innbyting til fargefjernsynsapparat. Berre i Norge har vi om lag 700 000 fjernsynsapparat, og dersom en skulle tenkja seg til at desse skulle skiftast ut gjennom ein femårsperiode, ville det i same tidsrom

verta ein utgift og ei nyinvestering på mellom 3- og 4 milliardar kroner. Så heller ikkje den side av saka bør ein sjå bort frå.

Sjolv om det er så at me får fargefjernsynet til ulik tid i dei nordiske land, er det viktig også for fabrikkasjonen av apparat at det vert lagd ein plan som tek med heile Norden, slik at me kan få så gode og billege apparat som rad er.

Når det gjeld vedtaket, lyder jo det på at det gjev ikkje grunn til noko nytt vedtak for Nordisk Råd si side. Eg vil derfor berre rå til at vedtaket vert gjort.

Utskottets förslag bifölles.

18

A 163/k: medlemsförslag om nordiskt iberio-amerikanskt institut

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut.

Backlund, Finland (utskottets talesman): Herr president! I Norden verkar för närvarande tre iberio-amerikanska institut, vilka alla brottas med ekonomiska svarigheter. Institutet har spelat en stor roll som informationscentra. De har även gjort insatser inom filologisk och ekonomisk undervisning på högskolenivå. Vi har skäl att förutsätta ett utvidgat verksamhetsområde för iberio-amerikansk forskning och information. Handelsförbindelserna med Sydamerika är redan nu av betydande omfattning. Med tanke på utvecklingen härvidlag har näringslivet önskemål om ett flertal nya uppgifter för ett nordiskt institut av föreslagen art. Den nordiska biståndsverksamheten kan i framtiden väntas få en kraftigare inriktning mot iberio-amerikanska länder. Erfarenheterna av de redan inrättade instituten

för Asien- och Afrikaforskning har varit enbart positiva. Allt talar för att verksamheten vid ett nordiskt iberomerkanskt institut skulle utformas på ett likartat sätt som vid dessa.

En principiell enighet om behovet av ett iberomerkanskt institut på nordisk basis kommer till uttryck i remissyttrandena. De tre nationella institutens redan etablerade verksamhet och deras eventuella ställning i förhållande till ett nordiskt institut är omständigheter, som bör klarläggas innan ett samarbete kan inledas. Utskottet föreslar därför i sitt betänkande en närmare utredning av förutsättningarna för inrättande av ett iberomerkanskt institut. Med beaktande av att Finland ännu inte har ett enda nordiskt institut borde möjligheterna för detta lands del upptas till särskild prövning. Jag önskar här dessutom påminna om att ett iberomerkanskt institut redan är verksamt i Finland.

Bl. a. på grund av ett otillräckligt ekonomiskt underlag har de nationella institutens aktiviteter inte varit av en omfattning, som skulle motsvara vederbörande institutioners, organisationers och företags önskemål. Ett gemensamt nordiskt initiativ och en gemensam nordisk finansiering synes vara den enda lösningen att få till stånd ett iberomerkanskt institut med effektiv verksamhet.

Herr president! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till kulturutskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christensen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jó-

hannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahlala, Lars Larsson, Tyyne Leivo-Larsson, Löbak, Matthias A. Mathiesen, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Stray, Sukselainen och Thapper.

Frånvarande var:

Bilgrav-Nielsen, Bratteli, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, Holmberg, Hækerup, Hakon Johnsen, Krag, Aksel Larsen, Leirfall, Leiro, Mellqvist, Ohlin, Rihtniemi, Samuelsen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Skytte, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 50 röster.

19

D 1968/18/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

20

A 167/k: medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för att astadkomma ett effektivare samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Björkman, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Hur intressant det än hade varit att tränga djupt ned i den parasitologiska forskningen, skall jag fatta mig kort.

Medlemsförslaget om parasitologisk forskning och undervisning är ett medlemsförslag av den sort som K. B. Andersen inte tycker om. Det skall inte förstås så, att han skulle vara emot parasitologisk forskning, utan i stället sa att han inte gillar att man skär ut en bit ur den stora kakan och knaprar på den. Jag hoppas att jag med detta inte har provocerat K. B. Andersen att förlänga debatten utan i stället befriat honom från att förnya den principdeklaration han avgav i går.

Tanken på ett samarbete på detta område har inte uppkommit inom Nordiska rådet, utan ursprunget till detta medlemsförslag är ett nordiskt symposium i parasitologi; det första hölls i Åbo 1966. Vid detta tillfälle tillsattes en samarbetskommitté, som i sin tur föreslog tillsättandet av ett nordiskt kollegium för att handha samarbetet bl. a. i form av informations-, kontakt- och utbildningsverksamhet. För närvarande är verksamheten splittrad på rätt många personer och institut.

De nationalekonomiska förlusterna på grund av parasitskador är avsevärda.

Förslaget har varit ute på remiss hos 41 myndigheter och organisationer. Endast en har avstyrkt, en är tveksam och en önskar en annan form för samarbetet än ett kollegium, nämligen en planeringsgrupp av det slag som redan inrättats av bl. a. medicinska forskningsrådet. Andra remissinstanser vill gå längre och upprätta ett centralinstitut för parasitologisk forskning med laboratorium.

För samordnad och intensifierad forskning talar bl. a. att de nordiska länderna i ökad utsträckning engagerar

sig i biståndsverksamhet i u-länderna.

Herr president! I nuvarande skede har utskottet begränsat sitt förslag till inrättande av ett kollegium för parasitologisk forskning. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

Backlund, Sigurður Bjarnason, Björkman, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Eken Dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, af Heurlin, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Jóhannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Lahtela, Lars Larsson, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Matthias A. Mathiesen, Gerda Møller, Møller Warmedal, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Stray, Sukkelainen och Thapper.

K. B. Andersen avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Bilgrav-Nielsen, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, Holmberg, Hækkerup, Jørgen Jensen, Hakon Johnsen, Krag, Aksel Larsen, Leirfall, Leiro, Mellqvist, Nørgaard, Rihtniemi, Røiseland, Samuelberg, Ingrid Segerstedt Wiberg, Skytte, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

Sedan behandlingen av återstående saker uppskjutits till morgondagens möte, avslutades mötet kl. 18.35.

Protokoll

7:e mötet

Torsdagen den 22 februari 1968 kl. 09.30

President: Svenn Stray

Dagordning

1. A 175/k: medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island

2. D 1968/5/1964/k: meddelande om rekommendation nr 5/1961 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

3. D 1968/2/1966/k: meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område

4. A 156 j: medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens

5. A 182 T/j: tilläggsförslag om atgärder mot oljeförorening i havet

D 1968/9/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

6. A 151 k: medlemsförslag om forskning på träskyddets område

7. A 172/k: medlemsförslag om inrättande av nordiskt sameinstitut

C 6/j: berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötsel-frågor

8. D 1968/11/1964/j: meddelanden om rekommendation nr 11/1964 angående rättsskydd för växtförädlingsprodukter

9. D 1968/29 1965/k: meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning

10. A 174/k: medlemsförslag om tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris

11. B 4/j: regeringsförslag om representation för Färöarna i Nordiska rådet

12. A 186 T t: tilläggsförslag om lagstiftningen inom resebyråverksamhet

D 1968/3/1963/t: meddelanden om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet

13. D 1968/15/1963/j: meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar

14. Dokument 2: rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

15. C 14/k: berättelse om Nordens hus i Reykjavik

16. C 2/k: berättelse från Nordiska kulturkommissionen

17. A 180 T k: tilläggsförslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen

18. D 1968/1/1966/k: meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

19. D 1968/9/1962/k: meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare

20. D 1968/12/1963/k: meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation

21. D 1968/21/1963/k: meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television

22. D 1968/5/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

23. D 1968/29/1966/j: meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention

24. D 1968/18/1962/j: meddelande om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut

25. C 15/j: berättelse från Nordiska utlänningsutskottet

26. A 178/j: medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete

27. A 189 T/k: tilläggsförslag om nordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka 1970

28. A 187 T/k: tilläggsförslag om Nordiska kulturfonden

29. C 16/k: berättelse om Nordiska kulturfonden

30. A 191 T/k: tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion

31. D 1968/12/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

32. D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

33. Val till Nordiska kulturfonden

34. Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

35. Tid och plats för nästa ordinarie session

36. Sessionens avslutning

1

A 175/k: medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Ólafur Jóhannesson, Island (utskottets talesman): Herr president! Såsom påpekats i motiven till medlemsförslaget samt i utskottets betänkande har Island länge betraktats som ett av jordens intressantaste vulkanområden. Det finns knappast någon form för vulkanisk aktivitet, som inte förekommer i Island.

Det är därför naturligt att vulkanologerna sedan länge visat intresse för Island. Detta intresse har i avsevärd man ökat de senaste åren särskilt av följande grunder. För det första har förbindelserna mellan Island och övriga länder ävensom inom Island avsevärt förbättrats, så att det blivit mycket lättare än tidigare att nå de isländska vulkanområdena. För det andra har de tre senaste vulkanutbrotten i Island, och då speciellt Heklas utbrott och Surtseyutbrottet väckt mycket stor uppmärksamhet bland vulkanologer över hela världen. Och för det tredje har man under de senaste årtiondena visat stort intresse för undersökning av det s. k. »World Rift System», som löper genom världshaven och av vilket det isländska vulkanbältet utgör en del.

Den tanken har då uppkommit inom nordiska geologkretsar att man skulle i Island upprätta ett nordiskt institut för

vulkanologi. Samtidigt har framstående internationella forskare visat stort intresse för saken.

Mot denna bakgrund väcktes det här medlemsförslaget om en rekommendation till regeringarna om att vidta åtgärder för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut lokaliserat till Island.

Det är glädjande att kunna konstatera, att samtliga remissinstanser som har avgivit yttranden över detta medlemsförslag varmt har tillstyrkt tanken om att etablera ett samarbete på vulkanologins område med Island som säte. De är eniga om att vulkanologin är ett vetenskapsfält, där Island har utmärkta möjligheter att erbjuda de andra nordiska länderna forskningssamarbete.

Utskottet är av den asikten att man med ett nordiskt samgående kunde åstadkomma en effektiv vulkanologisk forskning i Norden, vilken måtte centreras till ett gemensamt institut i Island, eventuellt i samarbete med internationella forskare. Upprättandet av ett dylikt forskningsinstitut ville otvivelaktigt vara av den största betydelse inte bara för den vulkanologiska forskningen utan även för all geovetenskaplig forskning såväl i Norden som i övriga länder. Det är emellertid klart att upprättandet av ett dylikt institut kräver utförliga undersökningar av de olika frågeställningarna, som berörs i utskottets betänkande, bl. a. etableringskostnaderna och kostnadsfördelningen samt frågan om andra länders eventuella medverkan.

På grundval av det inkomna remissmaterialet har utskottet kommit till den konklusionen, att utskottet föreslår, att rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Ma det till slut vara tillåtet att i min egenskap av islänning ge uttryck för det varmaste tack till de övriga nordiska ländernas representanter i kulturutskottet för det stora intresse de har visat denna sak. Jag hoppas att detsam-

ma skall bli fallet här i radet samt inom regeringarna, när saken kommer före till behandling där.

Herr president! Jag far föreslå, att rådet måtte bifalla kulturutskottets förslag till rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Bratteli, Bandvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Honkone, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Niis Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Håkon Johnsen, Magnús Kjartansson, Lahtela, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Lobak, Mellqvist, Møller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Dagmar Banmark, Berte Rognerud, Räsänen, Roiseland, Keritu Saalasti, Salve Salvesen, Savola, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Franvarande var:

Biörkman, Geijer, Hara, af Heurlin, Holmberg, Hækkerup, Jørgen Jensen, Kervald, Krag, Laaksonen, Aksel Larsen, Matthias A. Mathiesen, Gerda Møller, Ohlin, Grethe Philip, Rihtniemi, Salo, Samuelsen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sirén och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

2

D 1968/5/1964/k: meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

3

D 1968/2/1966/k: meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

4

A 156/j: medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens

Juridiska utskottet hade anmält, att utskottet efter sessionen skulle fortsätta behandlingen av denna sak.

Nørgaard, Danmark (utskottets talesman): Da det ma forventes, at man igen fra dansk side vil fremsætte lovforslag, vil man ikke fra udvalgets side foreslå noget initiativ i denne sag.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

5

A 182 T/j: tilläggsförslag om åtgärder mot oljeförorening i havet och D 1968/9/1965/j: meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

Juridiska utskottet, som behandlat dessa saker i ett sammanhang, hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, at det principielt bliver totalt forbudt at ud-tømme olie eller olieholdige blandinger i havet, og at der skabes forøget mulig-

hed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen. Endvidere henstiller rådet, at regeringerne overvejer, om det tillige er muligt at rethåndhævelser ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Møllier Warmedal, Norge (utskottets talesman): Det foreliggende forslag og den foreliggende innstilling er i realiteten en del av et større hele. De er en del av hele det problemkompleks som knytter seg til forurensning av mark, luft, vassdrag og hav og som tidligere i et mer vidstrakt perspektiv er behandlet under dette Rådets 16. sesjon.

Likevel faller det naturlig at Rådet fortsatt, og rent spesifikt, beskjeftiger seg nettopp med spörsmålet som knytter seg til oljeforurensninger av havet. Det er i seg selv ingen ny sak for Rådet. På grunnlag av Rådets tidligere rekommendasjoner i denne sak, på grunnlag av de respektive nordiske Regjeringers initiativ og med støtte i de internasjonale konvensjoner fra 1954 og 1962 som de nordiske land har ratifisert, og som International Maritim Consultative Organization — IMCO — stod fadder for, er hele Østersjøen og Nord-sjøen idag omfattet av forbud mot uttømming av olje i havet. I prinsippet omfatter dessuten konvensjonen et *totalt* forbud for alle *nybygde* fartøyer over 20 000 brutto registertonn, om å tømme ut olje uansett hvor de måtte befinne seg på verdens hav.

Den foreliggende enstemmige innstilling fra Det juridiske utvalg, tror jeg å kunne si er bemerkelsesverdig, og samtidig en rimelig fortsettelse av Rådets tidligere anstrengelser i denne sak. Om utvalgets forslag blir vedtatt her og vårt nordiske standpunkt vinner tilslutning utenfor Nordens grenser, vil det kunne bidra til en betydelig begrensning av en av de alvorligste forurensninger i

havet, nemlig oljeuttømmingen. Det er unødvendig her og nå å karakterisere de antatte virkninger av denne forgiftning, både når det gjelder havets flora og havets fauna, og når det gjelder de skader og ulemper den bringer med seg for alle dem som har sin næring ved sjøen, og dem som søker sin ferie og rekreasjon ved sjøen verden over.

Innstillingen inneholder tre hovedelementer:

For det første — og det er meget viktig — innbys Rådet til å rekommandere at det prinsipielt blir et *totalt* forbud mot å tømme ut olje eller oljeholdige blandinger i havet — altså et totalt forbud.

For det andre — og det er like viktig — ber man om at muligheten for en effektiv kontroll av at konvensjonen overholdes, søkes øket. De aller fleste medlemmer av Rådet vil vite at akkurat dette med kontrollen har vært litt av et problem.

For det tredje inneholder forslaget til rekommendasjon en henstilling om at Regjeringene overveier, om det dessuten kan være mulig å komme frem til en ordning, som legger rettshåndhevelsen ved overtredelse av konvensjonen — det gjelder da både straffe- og erstatningsspørsmål — til en *internasjonal* domstol.

Det juridiske utvalg er klar over at dette siste element nok kan by på problemer, kanskje både av konstitusjonell og rent praktisk karakter. Likevel har utvalget med dette punkt i forslaget villet understreke betydningen av, at denne side av saken blir grundig undersøkt og vurdert.

Utvalget har med sin innstilling i det hele villet gi uttrykk for sin støtte til *ethvert* tiltak og ethvert nordisk initiativ som i en større internasjonal sammenheng måtte kunne bidra til å realisere de intensjoner vi har i spørsmål om å hindre forurensninger av naturen. Og som sagt, det begrensede område som det foreliggende forslag berører, utgjør bare en del av sakskomplekset. Men kan forslaget bli vedtatt og reali-

sert, ville vi ha vunnet betydelig frem i våre anstrengelser på hele dette område.

Med dette anbefaler jeg utvalgets innstilling til rekommendasjon på det beste.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, skedde votering medelst namnopp-rop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Görde Widemar, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Lahtela, Lars Larsson, Leirfall, Leiro, Løbak, Mellqvist, Møller Warmedal, Nørsgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Roiseland, Kerittu Saalasti, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Sigurður Bjarnason, Björkman, Brateli, Geijer, af Heurlin, Holmberg, Hækkerup, Jørgen Jensen, Korvald, Krag, Laaksonen, Aksel Larsen, Tyyne Leivo-Larsson, Matthias A. Mathiesen, Gerda Møller, Ohlin, Rihtuemi, Salo, Samuelsberg, Ingrid Segerstedt Wiberg och Tofi.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölls.

6

A 151/k: medlemsförslag om samarbete på träskyddets område

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt nordiskt samarbete för trädskyddsforskning samt

II. att undersöka frågan om finansieringen av nämnda samarbete.

Thapper, Sverige (utskottets talesman): Herr president! I de nordiska länderna används trä som byggnadsmaterial i mycket stor omfattning. Utvecklingen av rötskyddstekniken och ökad användning av rötskyddat virke är därför aktuella frågor i alla de nordiska länderna.

Initiativ till nordiskt samarbete på detta område har tagits tidigare, och utskottet erinrar om redan inledda former för samarbete rörande trädskyddet. Utskottet konstaterar också att samarbetet både nordiskt och ur nationell synpunkt kunde i betydande utsträckning effektiviseras genom en bättre samordning för att undvika onödigt dubbelarbete.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Eken Dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johannesson, Hákon Johnsen, Magnús Kjartansson, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Sigurður Bjarnason, Björkman, Geijer, af Heurlin, Holmberg, Hækkerup,

Korvald, Krag, Laaksonen, Aksel Larsen, Leirfall, Matthias A. Mathiesen, Ohlin, Riihtniemi, Salo, Samuelsberg, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 51 röster.

7

A 172/k: medlemsförslag om inrättande av nordiskt sameinstitut och C 6/j: berättelse från Nordiska samsamarbetsorganet för same- och renskötselfrågor

Rådet företog ovannämnda två saker till behandling i ett sammanhang.

I. Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

1. att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt sameinstitut samt

2. att utreda frågan om institutets verksamhet och placering.

II. Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Dagmar Ranmark, Sverige (kulturutskottets talesman): Herr president! Nordiska samsamarbetet, som är ett samsamarbetsorgan för samerna i Norge, Finland och Sverige, hade frågan om ett nordiskt sameinstitut uppe till behandling på sin första kongress i Jokkmokk 1953 och har allt sedan dess ägnat frågan stort intresse. Samsamarbetet uttalar sin glädje över att tanken på ett nordiskt sameinstitut nu framförts genom ett medlemsförslag i Nordiska rådet.

I medlemsförslaget framhalles att uppgifterna för ett samiskt institut är många. Den ekologiska aspekten, en sammanfattande aspekt på samernas kultur, näringar, förhållanden och problem, torde lämpligen kunna utgöra huvudtemat för institutets verksamhet, liksom frågorna kring språket. Förändringarna i samernas kultur och näringsfång är en annan uppgift.

Medlemsforslaget har varit utsänt på remiss till ett 30-tal myndigheter och organisationer. I stort sett har samtliga ställt sig positiva till inrättande av ett sameinstitut. Det är endast beträffande institutets placering som meningarna varit delade.

Utskottet betonar att vakthållningen kring den samiska kulturen är en gemensam nordisk uppgift. De nationella tillgångarna förslår inte, tagna var för sig, för att effektivt tillgodose samernas intressen. Gemensamma stödatgärder är nu behövliga i ett läge då samhällsutvecklingen är ägnad att försvaga grunden för den samiska kulturen och tränga tillbaka de samiska näringsgrenarna.

Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Samuelsberg, Norge: Spørsmålet om et felles-nordisk samisk institutt har lenge vært diskutert, både innen samenes egne organisasjoner og i ulike offentlige instanser i de nordiske land. Det synes å være full enighet om at et slikt institutt bør opprettes, og når nå saken er bragt inn for Nordisk Rad ved det foreliggende medlemsforslag, vil jeg hilse det med glede.

Jeg vil også underskrive den fyldige og velkrevne motivering som forslagsstillerne har kommet med, for så vidt skulle det være unødvendig for meg å komme nærmere inn på saken. Likevel vil jeg si noen ord i denne forbindelse, fordi spørsmålet interesserer meg i høyeste grad, og fordi jeg i årenes løp har hatt adskillig befatning med saken.

Fra norsk side ble spørsmålet reist allerede i 1920 av lærer Per Fokstad som foreslo at det skulle opprettes en samisk folkehøyskole, en skole som etter hvert skulle utvikle seg til å bli et granskingsinstitut for samisk kultur, og med sterk vekt på samfunnsorientering og samisk heimeyrke. Siden den tid har saken vært gjenstand for behandling og utredning i mange offentlige komiteer og kommisjoner, således av den

parlamentariske skolekommissjonen i midten av tredvearene, og hvis flertall ikke kunne tilrå opprettelsen av en slik skole eller institutt.

Samordningsnemnda for skoleverket i Norge som avsluttet sitt arbeid i 1948, mente imidlertid at tiden var inne for å reise en slik skole som lærer Fokstad hadde foreslått i 1920. I 1955 tok Samisk råd for Finnmark opp saken igjen, og i sin innstilling fra 1959 kom den såkalte samekomiteen — oppnevnt av Kirke- og undervisningsdepartementet — med en fyldig uttalelse i saken, og i sin konklusjon uttalte komiteen følgende:

»Den kulturinstitusjon som skapes, må stå åpen for samer fra alle nordiske land, og komiteen ser det som en fordel om institusjonen kan reises som et felles nordisk tiltak og bli finansiert gjennom et nordisk samvirke.»

I Stortingsmelding nr. 21 for 1962—63 om kulturelle og økonomiske tiltak av særlig interesse for den samiske befolkning sa Kirke- og undervisningsdepartementet:

»Departementet mener det er naturlig at spørsmålet om et samisk institutt blir sett i sammenheng med planen for utbygging i Tromsø.»

Og endelig uttalte Stortingets kirke- og undervisningskomite i innstilling S. nr. 196 for 1962—63 og jeg må igjen få lov å sitere:

»Komiteen er enig med departementet om plassering av et samisk institutt. Når det i Tromsø planlegges en utbygging av en institusjon for høyere utdanning og forskning (universitet) bør også et samisk institutt legges dit, og dette institutt bør arbeide i nær tilknytning til Tromsø museum. Komiteen er enig i at det er behov for et slikt institutt og at det bør tas kontakt med finske og svenske myndigheter om et eventuelt samarbeid på dette område.»

Og nå skal jeg ikke komme med flere sitater. Jeg må bare tilføye at Kirke- og undervisningsdepartementet i St. prp. nr 142 for 1966—67 om opprettelse av universitet i Tromsø sier at

departementet anser det som en selvfølge at samisk språk og etnografi må ha en sentral plass ved universitetet. I sin uttalelse til det foreliggende medlemsforslag sier departementet at det ikke har tatt realitetsstandpunkt til forslaget, men jeg folker departementets videre uttalelse derhen at et slikt standpunkt vil bli tatt når Stortinget har behandlet proposisjonen om universitetet i Tromsø.

Jeg har her dokumentert hva offisielle norske organer har uttalt i sakens anledning.

La meg videre minne om hva same-nes egne organisasjoner i de nordiske land har gått inn for, og hva som er kommet til uttrykk på de såkalte samekonferanser, bl. a. den første nordiske samekonferansen i Jokkmøkk i 1953 og den fjerde samekonferansen i Kiruna i 1962. Både organisasjonene og konferansene har uttalt seg for opprettelse av et nordisk samisk institutt, og det samme er skjedd på en Nordkalott-konferanse og på kulturkonferansen i Piteå i 1962.

Også en rekke vitenskapsmenn i Norden har gitt tanken om et samisk institutt sin tilslutning. Allerede i 1952 har den svenske professor Åke Campbell og den svenske dosent Israel Ruong utarbeidet en P.M. om et nordisk samisk institutt, og hvor de to vitenskapsmenn har foreslått at instituttet bør organiseres som en nordisk sentral, fordelt på seksjoner som skal ledes av fagfolk. Etter forslaget skal det være en seksjon for humanistisk-historisk forskning, en seksjon for naturvitenskapelig og økonomisk forskning, og en seksjon tilpasset vitenskap for kultur-, natur- og rettsvern. Videre har de svenske dosenter Bo Wickman og Erik Bylund gått inn for opprettelse av et institutt. Fra finsk side har professorene Hustich og Itkonen gjort det samme, og de norske professorer Asbjørn Nesheim og Guttorm Gjessing likeså.

La meg også ta med at vitenskapsmenn fra andre land har vist interesse for spørsmålet og at også andre insti-

tusjoner og enkeltpersoner har fulgt opp.

De uttalelser som er gitt i sakens anledning etter at medlemsforslaget er fremsatt, tyder også på at det er enstemmighet om nødvendigheten av et samisk institutt. Jeg skal bare vise til de dokumenter som ligger ved saken, og jeg vil bare fremheve at interessen for spørsmålet er meget stor.

Når det gjelder forskningsoppgaver og undervisningsplaner for et slikt institutt, har det liten hensikt å komme inn på disse spørsmål nå, de må utredes av fagfolk. Heller ikke skal jeg komme inn på spørsmålet om hvor et slikt institutt bør plasseres. Min personlige oppfatning er at Tromsø vil være stedet, både på grunn av dens beliggenhet og på grunn av at Norge er det land hvor vi har den største samebefolkning, og også fordi Tromsø allerede nå har et godt underlag å bygge på, nemlig Tromsø museum med dets samlinger.

Men det som står som det viktigste for meg nå, er at de berørte land tar et prinsippvedtak om at det skal opprettes et samisk institutt, og så får man heller komme tilbake til saken etter hvert som utredningsarbeidet går frem.

Jeg vil med det jeg har sagt, uttale ønsket om at et nordisk samisk institutt snart må bli en realitet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupp-rop beträffande kulturutskottets rekommendationsförslag.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Bratteli, Cassel, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hákon Johnsen, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leirfall, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak,

Mellqvist, Gerda Møller, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Franvarande var:

Björkman, Bundvad, Henry Christensen, Niels Eriksen, Geijer, af Heurlin, Holmberg, Hækkerup, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Korvald, Laaksonen, Leiro, Matthias Å. Mathiesen, Møller Warmedal, Rihtniemi, Berte Rognerud, Salo, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

Juridiska utskottets förslag under punkt II bifölls.

8

D 1968/11/1964/j: meddelanden om rekommendation nr 11/1964 angående rättsskydd för växtförädlingsprodukter

Juridiska utskottet hade föreslagit, att radet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

9

D 1968/29/1965/k: meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning

Kulturutskottet hade föreslagit, att radet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

10

A 174/k: medlemsförslag om tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris

Kulturutskottet hade föreslagit, att radet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska radet rekommenderar regeringarna att verka för att Nordiska rådets musikpris från och med år 1968 kan utdelas vartannat år.

K. B. Andersen, Danmark (utskottets talesman): Kulturudvalget tillægger musikprisen stor betydning i arbejdet for at udbrede forståelse for og kendskab til den moderne nordiske musik, en indstilling, som sikkert alle i rådet deler.

Jeg skal varmt anbefale rekommendationen om, at vi fremtidig kan uddele musikprisen hvert andet år i stedet for som hidtil hvert tredje.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnapprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Bratteli, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Eken Dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Aksel Larsen, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Salve Salvesen, Savela, Sirén, Stray, Sukselainen och Thapper.

Franvarande var:

Sigurður Bjarnason, Björkman, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Geijer, af Heurlin, Holmberg, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Hakon Johnsen, Korvald, Laaksonen, Lars Larsson, Leirfall, Matthias Å. Mathiesen, Møller Warmedal, Ohlin, Rihtniemi, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Samuelsen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Skytte, Sundin och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 42 röster.

11

B 4/j: regeringsforslag om representasjon for Färöarna i Nordiska rådet

Juridiska utskottet hade till rådet anmänt sin avsikt att efter sessionens slut fortsätta behandlingen av regeringsforslaget.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

12

A 186 T/t: tilläggsforslag om lagstiftningen om resebyråverksamhet och D 1968/3/1963/t: meddelanden om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet

Trafikutskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för radeis del slutbehandlat.

II. att rådet i anledning av tilläggsforslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsebureauvirksomhed.

Martha Johannessen, Norge (utskottets talesman): I en rekommendasjon som Nordisk Råd vedtok i 1963 til regjeringene ble det foreslått å få undersøkt behovet for en ensartet lovgivning i de nordiske land når det gjelder reisebyråvirksomhet.

Landene har etter dette foretatt enkelte nasjonale utredninger, men det er, så vidt trafikktvalget har erfart, ikke slett i gang noen felles utredning.

Senere er det fremmet et tilleggssforslag som går ut på å be Nordisk Råd vedta en ny oppfordring til regjeringene om å gjennomføre en ensartet nordisk lovgivning på dette område.

Forslaget må sees på bakgrunn av at reisende i de nordiske land må ha et lovmessig krav på beskyttelse mot reise-

byråer som ikke oppfyller sine forpliktelser.

Det er i dag bare Danmark som ikke har lovbestemmelser for reisebyråvirksomhet, men den danske reisebyråorganisasjon har vedtatt en ordning som går ut på at ethvert tilsluttet byrå må stille garanti på 100 000 danske kroner for å sikre de reisendes berettigede krav.

De øvrige nordiske land har egne lover, men de er ikke ensartede. Hver for seg inneholder de imidlertid bestemmelser som sikrer de reisende mot vilkårlig behandling. Trafikktvalget mener det vil ha stor betydning om det kan bli en samordnet lovgivning for reisebyråvirksomhet i de nordiske land.

Jeg anbefaler trafikktvalgets forslag vedtatt.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifölles utskottets förslag, punkt I.*

Därefter skedde votering medelst namnupprop beträffande rekommendationsförslaget.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Bratteli, Cassel, Ragnar Christiansen, Dansgaard, Ehnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnús Kjartansson, Krag, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Oblin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berle Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Björkman, Bundvad, Henry Christensen, Geijer, af Heurlin, Holmberg, Hækerup, Korvald, Laaksonen, Leirfall,

Matthias A. Mathiesen, Nørgaard, Rihtniemi, Salo, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

13

D 1968/15/1963/j: meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Då juridiska utskottet uttalar att frågan är färdigbehandlad för rådets vidkommande, betyder det egentligen bara att första rondan i Nordiska rådets boxningskamp är slut. Den nyligen publicerade utredningen om boxningens medicinska skadeverkningar har gjort mig ändå mer övertygad om nödvändigheten av ett förbud mot professionell boxning. För att ett sådant förbud skall bli effektivt måste det upprätthållas i alla de nordiska länderna. Jag har därför tillsammans med ett flertal andra medlemmar av Nordiska rådet väckt ett medlemsförslag som syftar till att åstadkomma ett förbud mot professionell boxning i alla de nordiska länderna.

Jag har i samband med denna saks avskrivning velat meddela att frågan alltså återkommer vid tillfälle.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

14

Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (Dokument 2)

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga rapporten till handlingarna.

Utskottets förslag bifölles.

10—670/100. Nordiska rådet.

15

C 14/k: berättelse om Nordens hus i Reykjavík

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölles.

16

C 2/k: berättelse från Nordiska kulturkommissionen

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet beslutat uppskjuta behandlingen av berättelsen till ett senare möte efter sessionens slut.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

17

A 180 T/k: tilläggsförslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor och

II. att anvisa erforderliga anslag för fortsatt samarbete för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

Kerttu Saalasti, Finland (utskottets talesman): Herr president! Nordiska kulturkommissionen tillsatte år 1960 en nordisk kommitté för att utreda frågan om en modernisering av matematikundervisningen i de nordiska ländernas

skolor. Kommitténs arbete, som slutfördes i höstas, har bl. a. omfattat försöksverksamhet i sammanlagt ca 1 100 skolklasser i de nordiska länderna. Kommittén har i sin slutrapport framlagt förslag till en reformering av matematikundervisningen. Kulturutskottet konstaterar, att en god grundval därmed har skapats för en reformering av skolornas matematikundervisning i Norden. Utskottet anser, att kommitténs förslag så snart som möjligt borde genomföras inom den praktiska undervisningen. Då kommitténs hittillsvarande arbete främst gällt skolans högstadium, anser utskottet i likhet med förslagsställarna, att dess arbete bör följas upp med en motsvarande utredning för lågstadiets vidkommande. Enligt utskottets uppfattning bör denna fortsatta utredning, som kommer att omspänna en tid av fem år, i likhet med den tidigare utredningen finansieras över statsbudgeterna.

Kulturutskottet föreslår, att Nordiska rådet måtte besluta rekommendera regeringarna

I. att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor, och

II. att anvisa erforderliga anslag för fortsatt samarbete för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

Jag hemställer, herr president, om bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Ekendahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen,

Tage Johansson, Håkon Johnsen, Krag, Lahtela, Lars Larsson, Leiro, Tyyne Leivo-Larsson, Löbak, Mellqvist, Gerda Möller, Möller Warmedal, Nørgaard, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Rammark, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Keritü Saalasti, Saive Saivesen, Samuelsberg, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Björkman, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, af Heurlin, Holmberg, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Johannesson, Magnús Kjartansson, Korvald, Laaksonen, Aksel Larsen, Leirfall, Matthias Á. Mathiesen, Ohlin, Rihtniemi, Salo, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 50 röster.

18

D 1968/1/1966 k: meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

19

D 1958/9/1962/k: meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

20

D 1968/12/1963/k: meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

21

D 1968/21/1963/k: meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

22

D 1968/5/1965/s: meddelanden om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte, såvitt avser rekommendationens punkt 1 och 2, lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i denna del av spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte, såvitt avser rekommendationens punkt 3, lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet i denna del för rådets vidkommande slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

23

D 1968/29/1966/j: meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

24

D 1968/18/1962/j: meddelande om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

25

C 15/j: berättelse från Nordiska utlänningsutskottet

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

26

A 178/j: medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete

Juridiska utskottet hade anmält sin avsikt att efter sessionens slut fortsätta behandlingen av denna sak.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

A 189 T/k: tilläggsförslag om nordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka 1970

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett samnordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka år 1970.

Backlund, Finland (utskottets talesman): Herr president! Jag hemställer att rådet måtte godkänna utskottets förslag till rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Bratteli, Bundvald, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Eken Dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnus Kjartansson, Krag, Lahtela, Lars Larsson, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salo, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Sigurður Bjarnason, Björkman, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, af Heurlin, Holmberg, Jørgen Jensen, Korvald, Laaksonen, Aksel Larsen, Leirfall, Leiro, Matthias A. Mathiesen, Rihtniemi, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

A 187 T/k: tilläggsförslag om Nordiska kulturfonden

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

K. B. Andersen, Danmark (utskottets talesman): Jeg skal anbefale rekommendationen, der går ud på nu efter devalueringen at gengive kulturfonden dens hidtidige realværdi.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop.

För rekommendationen röstade:

K. B. Andersen, Backlund, Bilgrav-Nielsen, Sigurður Bjarnason, Bratteli, Bundvad, Cassel, Henry Christensen, Ragnar Christiansen, Damsgaard, Ehrnrooth, Sigrid Eken Dahl, Niels Eriksen, Einar Gustafsson, Hammarberg, Hara, Honkonen, Hordvik, Horn, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Jørgen Jensen, Martha Johannessen, Ólafur Jóhannesson, Tage Johansson, Hakon Johnsen, Magnus Kjartansson, Krag, Lahtela, Aksel Larsen, Lars Larsson, Tyyne Leivo-Larsson, Løbak, Mellqvist, Gerda Møller, Møller Warmedal, Nørgaard, Ohlin, Tyyne Paasivuori, Grethe Philip, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, Räsänen, Røiseland, Kerttu Saalasti, Salve Salvesen, Samuelsen, Savela, Sirén, Skytte, Stray, Sukselainen, Sundin och Thapper.

Frånvarande var:

Björkman, Geijer, Ingrid Gärde Widemar, af Heurlin, Holmberg, Korvald, Laaksonen, Leirfall, Leiro, Matthias A. Mathiesen, Rihtniemi, Salo, Ingrid Segerstedt Wiberg och Toft.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

29

**C 16/k: berättelse om Nordiska kultur-
fonden**

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet beslutat uppskjuta behandlingen av berättelsen till ett senare möte.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

30

A 191 T/k: tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet beslutat uppskjuta behandlingen av saken till ett senare möte.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

31

D 1968/12/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

Kulturutskottet hade föreslagit, att radet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

32

D 1968/33/1965/k: meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

Kulturutskottet hade efter återremissen föreslagit, att radet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

33

Val till Nordiska kulturfonden

Arbetsutskottet hade föreslagit rådet, att som medlemmar och suppleanter i styrelsen för Nordiska kulturfonden för tiden 1969—1970 välja:

K. B. Andersen med Grethe Philip som suppleant, Danmark,

V. J. Sukselainen med Georg Backlund som suppleant, Finland,

Ólafur Björnsson med Birgir Finson som suppleant, Island,

Håkon Johnsen med Berte Rognerud som suppleant, Norge, och

Ingrid Segerstedt Wiberg med Dagmar Ranmark som suppleant, Sverige;

att till revisor och revisorssuppleant för Nordiska kulturfonden för tiden 1968 välja:

Kresten Damsgaard med H. C. Toft som suppleant, Danmark.

Arbetsutskottets förslag bifölls.

34

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit, att radet måtte bemyndiga presidiet att, i den mån det visar sig nödvändigt för att förbereda spørsmålets behandling till nästa ordinarie session, tillsätta mindre kommittéer, vilkas medlemmar i förekommande fall skulle väljas av de nationella delegationerna.

Presidiets förslag bifölls.

35

Tid och plats för nästa ordinarie session

Cassel, Sverige: Herr president! Nordiska rådets sextonde session står nu inför sin avslutning. Det har inte varit en session utan innehåll. Tvärtom har den varit fylld av betydelsefulla frågor som har ställts under debatt på ett sätt

som kanske tidigare inte varit helt vanligt. Den försiktighet i uttryckssätten som man alltid brukar ålägga sig i umgänget med främlingar har utbylts i viss mån mot den uppriktighet och den frihet som man kan tillåta sig vänner emellan. Vi som länge arbetat i Nordiska rådet börjar nu känna varandra och börjar umgås såsom på hemmaplan utan diplomatiska omskrivningar. Jag tror det är mycket nyttigt när det gäller att åstadkomma resultat och framsteg.

Vi alla som i dessa dagar har varit samlade i Oslo känner ett behov att till Er, herr president, få rikta ett varmt och uppriktigt tack för det mottagande som vi här har fått. Vårt tack riktas givetvis i första hand till Er personligen och till hela den norska delegationen. Vi vet vad det betyder att förbereda en session inom Nordiska rådet och allt det arbete som det har lagt på delegationen, kanske i främsta rummet dess generalsekreterare Einar Løchen och hans medarbetare. Vi tackar dem för det och för de ansträngningar de hela tiden har gjort för att allt skall flyta. Vi ber Er också att till det norska stortingets president och ledamöter framföra vårt tack för att detta vackra hus och denna traditionsrika sal så beredvilligt har ställts till Nordiska rådets disposition i dessa dagar. Vi vet att det betyder en uppoffring för stortinget att på det sättet låta sig hindras i sitt arbete, och vi är tacksamma för den uppoffringen. Vi är också tacksamma för all vänlighet som har mött oss från stortingets tjänstemän, inte minst dem som har haft hand om vår timliga välfärd på stortingets restaurang. Som så ofta förr har vi konstaterat att Oslo är en stad för fest. Det har legat glans, sol över Karl Johan och strålände begivenheter har avlöst varandra slag i slag. Vi tackar också Oslo stad för den ståtliga festen på rådhuset där Nordiska rådets litteraturpris och Nordiska rådets musikpris överlämnades. Den mottagning vi i går kväll fick när statsminister Borten och hans maka lät oss ta det gamla Akershus fästning i be-

sittning kommer ingen av oss att någonsin glömma. Vi tackar också de här ackrediterade ambassadörerna från övriga nordiska länder för deras osparda nöda och slösande gästfrihet.

Allt talande och allt beslutfattande som skall äga rum kräver ett arbete så att säga i det fördolda; liksom isbergen har nio tiondedelar av Nordiska rådet legat under vattnet. Sekretariaten, stenografer, maskinskrivare, vaktmästare, alla har tjänat den gemensamma saken och gjort det på ett strålände sätt som vi har all anledning att tacka dem för.

Herr president! Nordiska rådet har ingen makt ännu, officiellt sett, men i verkligheten förhåller det sig litet annorlunda. I verkligheten kan Nordiska rådet få ett betydande inflytande över utvecklingen men det kan endast ske i den mån som Nordiska rådet har möjlighet att influera den allmänna opinionen. Därför är det av oskattbar fördel att press, radio, television så nära och så intresserat följer rådets arbete. Vi tackar dem för deras positiva hållning och den effektivitet med vilken de har befordrat våra rådsslag till allmänheten.

Enligt den ordning som gäller för rådet skall nästa sammanträde, den sjuttonde sessionen, hållas i Sverige. Det har preliminärt talats om sista veckan i mars men exakt datum kan ännu inte fastställas. Jag föreslår att presidiet får fullmakt att närmare bestämma tidpunkt. Låt mig på den svenska delegationens vägnar ha äran och glädjen att inbjuda rådet att hålla sin nästa session i Stockholm och försäkra er allia att vi skall göra vad på oss ankommer för att om möjligt halla den stil som vara norska vänner har visat oss.

Presidenten: Jeg vil gjerne få lov å takke visepresident Cassel for de ord han rettet til meg personlig, og for de takkens ord han også rettet til alle dem som har vært med og bidratt til at denne sesjon har kunnet avvikles på en effektiv og vellykket måte. Jeg vil gjer-

ne fullt ut slutte meg til de takkens ord han rettet til alle de instanser som i så måte har vært medvirkende. Endelig vil jeg takke for at han på Sveriges vegne innbød oss til å holde vår neste sesjon i Stockholm. Jeg vil foreslå at Rådet beslutter å motta innbydelsen, og at vi bestemmer at Rådets neste sesjon blir i mars 1969 i Stockholm, men at Presidiet gis fullmakt til nærmere å fastsette datoen, slik at man kan finne frem til den mest mulig hensiktsmessige tid for samtlige medlemslands vedkommende.

Rådet beslöt förlägga nästan ordinarie session till Stockholm i mars 1969 med början den dag, som presidiet senare bestämmer.

36

Sessionens avslutning

Presidenten: Vi kommer så til siste punkt på dagsordenen, sesjonens avslutning. Det er den 16. sesjon i Nordisk Råd vi nå avslutter. Det har som dere alle vil være kjent med, vært en sesjon med mange arbeidsoppgaver og mange saker til behandling. Vi har vedtatt hele 38 rekommandasjoner, og det har vært et vidt spennfelt i våre arbeidsoppgaver, like fra de store brennende markedsproblemer i Europa til parasitologisk forskning. Jeg vil imidlertid gjerne understreke at så vel de store som de små saker har sin betydning. Drøftelsene her — enten de dreier seg om de sentrale spørsmål som opptar oss alle, og som får de store overskrifter i avisene, eller det dreier seg om de små praktiske ting — er med på å bygge opp våre samfunn og gjør dem stadig bedre og tryggere for våre folk i deres tilværelse i våre land.

Jeg vil gjerne si nå ved avslutningen at det i flere av sakene har vist seg å være en viss nyanseforskjell i oppfatning. Det har, som jeg nevnte i min åpningstale, vært tilfelle både medlemslandene imellom og i noen grad også innenfor delegasjonene. Jeg tror imid-

lertid at vi alle sammen nå ved sesjonens avslutning føler det slik at vi — selv om vi en gang i blant kan se noe forskjellig på enkelte spørsmål, både på spørsmålets realitet og av og til også på hvilken metode som er den beste å angripe spørsmålet på, selv om vi også når det gjelder vokabular, gloseforråd og grammatikk har en viss forskjell mellom våre land — at vi allikevel alle sammen gjennom Rådets forhandlinger har fått demonstrert at i egentligste forstand taler de nordiske folk samme språk. Jeg har en sterk følelse av at de gjentagne årlige forhandlinger i Nordisk Råd ikke bare bidrar til løsning av de konkrete saker som står oppført på dagsordenen, men at de i høy grad også er med på å understreke samhørigheten mellom våre folk og er medvirkende til å binde oss sterkere sammen.

Jeg vil gjerne få takke alle som har medvirket til at denne sesjonen er blitt vellykket, vellykket ved at vi har hatt nyttige forhandlinger, ved at vi har fått avklart synspunkter hvor det kanskje ved sesjonens åpning syntes å være sterkere meningsforskjell mellom landene enn debatten og behandlingen her etter hvert viste at tilfelle var.

Jeg vil takke også alle de mange som gjennom sin viktige virksomhet mer i bakgrunnen av Rådet, har bidratt til at forhandlingene har kunnet gå så greit og effektivt som tilfelle har vært. Jeg vil først få takke mine kolleger i Presidiet for det gode samarbeid som der har vært. Jeg vil takke de parlamentarisk delegerte, jeg vil takke våre deltagende ministre for interessant og interessert deltagelse i Rådets forhandlinger.

Jeg vil takke våre sekretærer, som — det er jo en offisiell hemmelighet — bærer en meget vesentlig del av Rådets byrde og hete, både mellom sesjonene og under sesjonene. Jeg takker dem alle. Ved denne anledning er det vel kanskje naturlig at jeg retter takken til vår norske generalsekretær, Löchen, som har hatt ansvaret for forberedelsene og opplegget av sesjonen.

Jeg vil takke alle ekspertene på de

forskjellige områder som har vært til stede her, og gjort vårt arbeid mulig. Jeg vil takke alle andre som gjennom sin virksomhet på det tekniske område har bidratt til at vårt arbeid har gått slik som det skal. Endelig vil jeg takke presse og kringkasting og også alle andre som med interesse har fulgt våre forhandlinger.

Idet jeg igjen takker dere alle sammen, og idet jeg gjør oppmerksom på at vi som besluttet kommer til å holde

neste sesjon i Stockholm i 1969, erklærer jeg Rådets 16. sesjon for avsluttet og ønsker alle våre venner og gjester god reise hjem. Vær forsikret om at vi som blir igjen her i Norge, og hele det norske folk sender de varmeste ønsker og hilsener med dere på reisen, og ber dere overbringe disse i hjemlandet.

Rådets forhandlinger er avsluttet.

Mötet avslutades kl. 11.05.

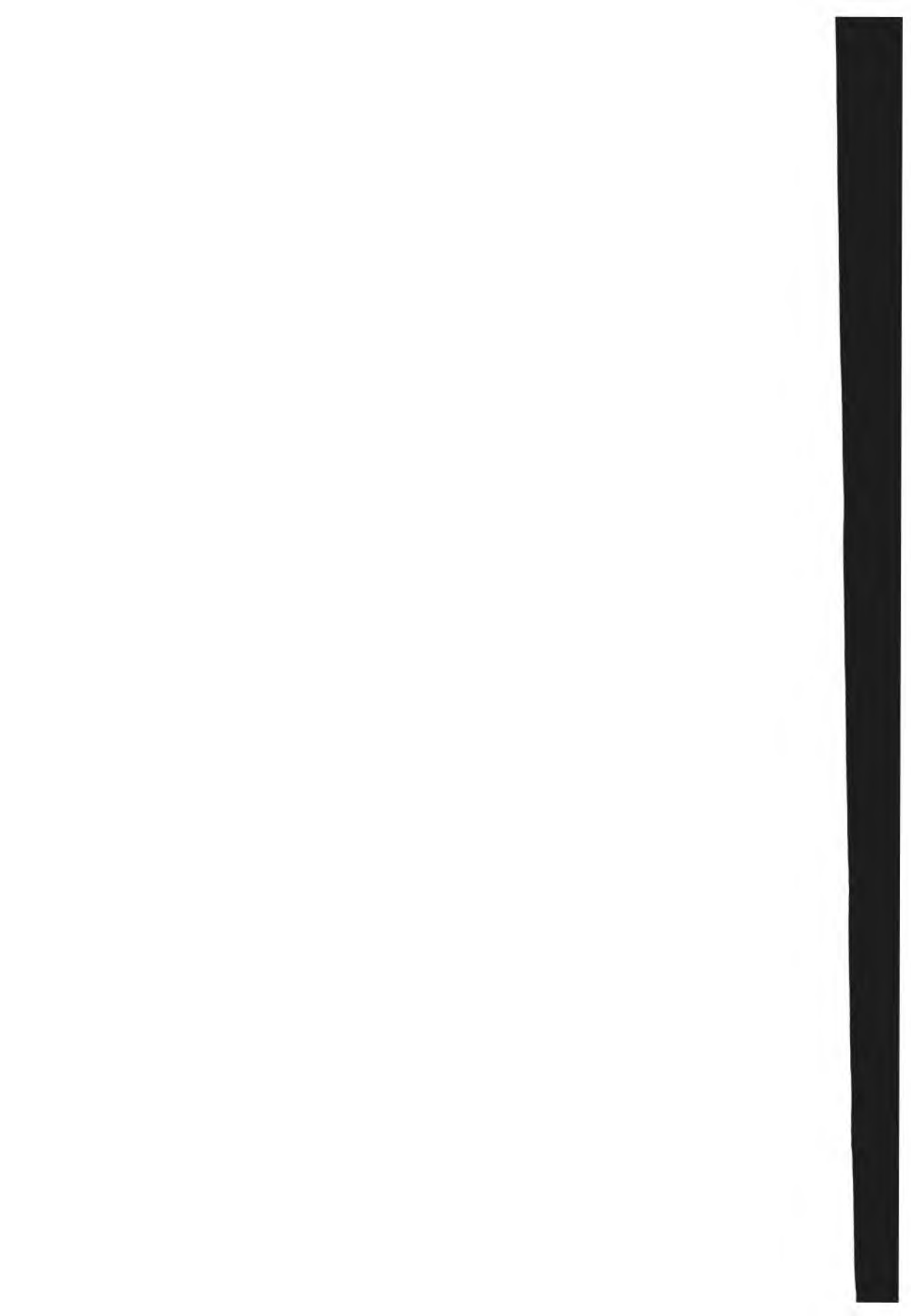
Godkännande av protokollen

Foranstående protokoll, som omfattar stenografiske referater av forhandlingene ved Nordisk Råds 16. sesjon i Oslo den 17.—22. februar 1968, er ført av den vid sesjonen for rådet fungerande sekretær, sekretær i den norske delegasjon byråsjef Einar Løchen.

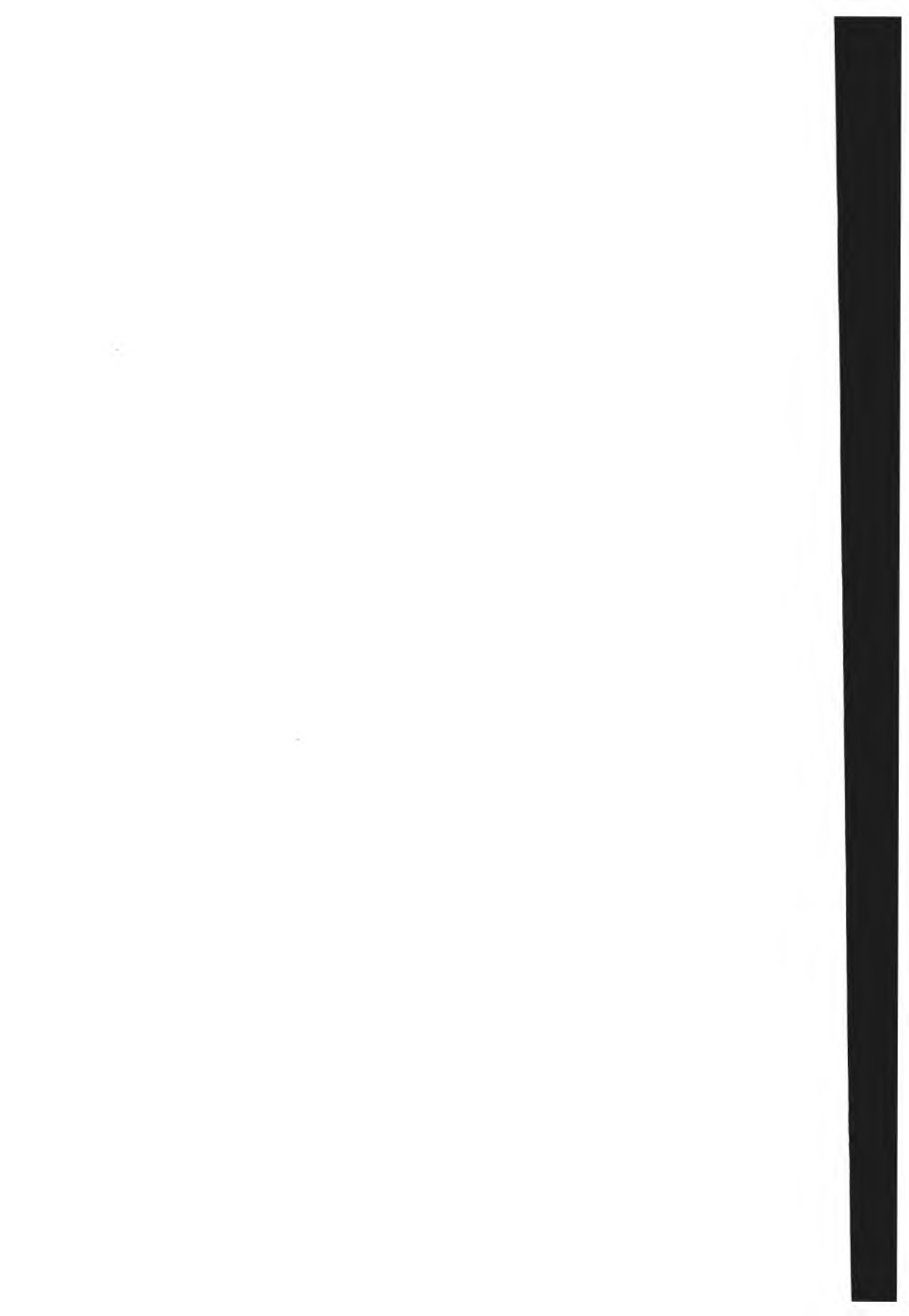
I samsvar med § 19 i arbeidsordenen for rådet godkjennes protokollen hermed.

For Nordisk Råds presidium

Svenn Stray

SAKER M. M.

Medlemsförslag

om samarbete beträffande beskattningens utformning

(*Väckt av Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Harras Kyttä till 9:e sessionen 1961¹*)

Den samhällsutveckling, som ägt rum sedan efterkrigstiden, har medfört en påtaglig omvandling och strukturförändring bl. a. på det ekonomiska området. En allmän stegring av produktion och konsumtion har ägt rum jämsides med en vidgning av det allmännas uppgifter. Nuvarande beskattningssystem utgår från de ekonomiska förutsättningar, vilka rådde under ett nu passerat utvecklingsskede och ter sig följaktligen i många stycken inkongruent och olämpligt. I insikt härom har den svenska regeringen beslutat låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning avseende beskattningssystemet i dess helhet. Utredningsarbetet har delats upp på två kommittéer med en gemensam ordförande. Den ena kommittén skall ägna sig åt en allmän översyn av beskattningssystemet med särskild tonvikt på de skatter, som utbetalas av enskilda personer, medan den andra skall överväga den framtida utformningen av företagsbeskattningen m. m.

I Danmark har efter höstens folketingsval den nya regeringen angivit en bland sina viktigaste primäruppgifter vara en omläggning av beskattningssystemet. Också i Norge pågår grundläggande undersökningar rörande den blivande beskattningsordningen.

Flera olika huvudproblem avtecknar sig i detta sammanhang. Fråga är t. ex. om avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning. Förskjutningar har ägt rum i relationerna mellan dessa båda huvudgrupper under senare år i de olika länderna. Vidare uppträder vad angår direkt beskattning av fysiska personer vissa aktuella problem med avseende å förhållandet mellan proportionell och progressiv skatt. Icke minst gör sig behov gällande av en företagsbeskattning, som är anpassad efter de ändrade ekonomiska förutsättningarna, som bl. a. tillkomsten av de nya stora marknadsområdena, den ökade internationella handeln och skärpta konkurrensförhållanden medför. Det skulle uppenbarligen vara av stort värde, om man i de nordiska länderna kunde enas om i vart fall vissa gemensamma huvudprinciper

¹ Se Sak A 26/1961 (9. sess., s. 675), Sak A 5/1962 (10:e sess., s. 287), Sak A 14/1963 (11. sess., s. 390), Sak A 7/e (15:e sess., s. 341).

för beskattningens framtida utformning såväl vad gäller enskilda som i fråga om företag. Även om så icke skulle vara möjligt, är det dock ett bestämt önskemål, att förutsättningar skapas för nordiskt samarbete på utredningsplanet. I vart fall bör de utredningar, som nu är i verksamhet, samråda med varandra och undersöka möjligheterna för en fortsatt samverkan. Successivt bör på detta sätt underlag skapas för att närma de i de olika länderna gällande beskattningsordningarna till varandra.

Vi får därför föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen.

Köbenhavn, Stockholm och Helsingfors den 17 december 1960

Holger Eriksen

Hans Gustafsson

Harras Kyttä

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning. Förslaget, som väcktes inför rådets nionde session år 1961, har behandlats av rådet vid dess nionde, tionde, elfte, tolfte och femtonde sessioner, samt inför sextonde sessionen av ekonomiska utskottet vid dess sammanträde i Oslo den 9 november 1967.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella skattesystemen.

I anledning av medlemsförslaget samt senare förslag har rådet antagit fem rekommendationer till regeringarna inom det centrala skatteområdet. I rekommendationen nr 30/1962 anmodades regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga, vilka sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse. I rekommendation nr 26/1964 rekommenderas regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda frågan i vad mån en harmonisering av bolagsbeskattningens konstruktion och metoder är en åtgärd, ägnad att främja den ekonomiska utvecklingen i Norden. I rekommendation nr 27/1964 hemställdes till regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning under särskilt beaktande av det system för denna beskattning, som förbereds inom EEC. I rekommendation nr 28/1964 anmodades regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattningen på sådana områden, där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter. I rekommendation nr 21/1967 rekommenderades regeringarna att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar, som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande samt att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m.

¹ Betänkanden har av ekonomiska utskottet avgivits över förslaget år 1962 och år 1967 (Nordiska rådet, 10:e sess., s. 1603 och Nordiska rådet 15:e sess., s. 366 samt av ekonomiska niomannakommittén Nordiska rådet, 12:e sess., s. 549).

2. Företagen utredning

Medlemsförslaget har aldrig i sin helhet blivit föremål för remissbehandling. Vad särskilt gäller frågan om den individuella beskattningen beslöt utskottet i ett tidigt skede avvakta resultaten av en av skattebetalarföreningarna i de nordiska länderna igångsatt komparativ undersökning av skatteförhållandena i de nordiska länderna. Undersökningen, som slutfördes i november 1963, har publicerats i skriften »Skatterna i Norden», utgiven av Skattebetalarnas förening i Sverige.

3. Utskottet

Av de frågor som aktualiserats inom ramen för ifrågavarande medlemsförslag återstår nu endast frågan om den individuella beskattningens utformning. Denna fråga har hittills vilat inom utskottet bl. a. av det skälet, att olägenheterna för det nordiska samarbetet förorsakade av olikheter i den direkta personliga beskattningen ej varit alltför kännbara. Denna bedömning kvarstår även sedan utskottet haft tillfälle taga del av den ovan nämnda utredningen »Skatterna i Norden». Utskottet har därför ej funnit skäl att göra något uttalande i anledning av undersökningsresultaten. Sedan utskottet nu upptagit frågan om den personliga direkta beskattningen, anser sig utskottet därmed ha färdigbehandlat medlemsförslaget i dess helhet.

Orsakerna till att det nordiska samarbetet på skatteområdet över huvud taget hittills endast avsett obetydliga resultat är flera. Huvudanledningen är att skattepolitiken i varje land är i så hög grad nationellt utformad. Att samordna skattesystemen på enskilda ur nordiska synpunkter angelägna punkter har ofta visat sig svårt eller omöjligt. De politiska partierna har vanligen i sina program bundit sig för vissa skattepolitiska lösningar och låter sig därvidlag föga påverkas av nordiska hänsyn.

Sedan tre nordiska länder intensifierat sina ansträngningar att komma med i ett större europeiskt ekonomiskt samarbete och bl. a. begärt förhandlingar med EEC om anslutning till denna organisation, har emellertid frågan kommit i ett nytt läge. Blir förhandlingarna framgångsrika ställs sannolikt automatiskt krav på att dessa nordiska länder anpassar sitt beskattningssystem — inklusive systemet för den personliga direkta beskattningen — till de för övriga EEC-länderna gemensamma normerna. Om däremot ansökningarna icke skulle ha omedelbar framgång och i stället olika former för tillfälligt arrangemang avseende förhållandet mellan Nordens länder och EEC måste sökas, torde en anpassning av skattelagstiftningen till EEC-ländernas likväl bli erforderlig.

Av denna anledning är det givetvis angeläget att de nordiska länderna uppmärksamt följer det utrednings- och reformarbete som pågår inom EEC.

Denna bevakningsuppgift torde med fördel kunna skötas gemensamt av de nordiska länderna. Det finns emellertid mycket som talar för att inte låta samarbetet begränsas härtill. Såsom en beredskapsåtgärd bör enligt utskottets mening de nordiska länderna gemensamt föranstalta om undersökningar av i vilka avseenden de nuvarande nationella skattesystemen kan behöva anpassas vid en framtida anslutning till EEC.

Inom EEC kan planerna på en liberalisering av valutaregleringen väntas nödvändiggöra en viss harmonisering av den direkta beskattningen. Det kan bli nödvändigt att eliminera internationell dubbelbeskattning av utdelning och räntor samt att ändra på andra förhållanden som leder till onormala kapitalrörelser. Så kan sannolikt ej ske utan att ett enhetligt system för källskatteavdrag för räntor och utdelningar införes samt att skattskyldig ges rätt att i hemlandet avräkna eller erhålla restitution för källskatt, som avdragits i utlandet.

Det synes mot denna bakgrund angeläget att de nordiska länderna snart organiserar ett gemensamt bevaknings- och utredningsarbete avseende den personliga direkta beskattningens ordnande vid en framtida anslutning till EEC.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt med uppmärksamhet följa reformarbetet inom EEC vad gäller den personliga direkta beskattningen,

II. att undersöka i vilka avseenden en anpassning av de inhemska systemen för denna beskattning till vad som gäller inom EEC kan bli aktuell i de nordiska länder, som önskar en anslutning till EEC.

Oslo den 9 november 1967

Axel Andersson

Trygve Bratteli

Ragnar Christiansen

Erik Eriksen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Förman

Kuuno Honkonen

Peter Nielsen

Bent Røiseland

Eino Sirén

Karl Skytte

Sven Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

Medlemsförslag

om nordisk artikeltjänst

(Väckt av Anselm Gillström och Berte Rognerud)

Det nordiska stoffet i dagspressen i Norden är relativt ojämnt. Detta konstaterande gäller såväl den omfattning, i vilken tidningarna för in nordiskt stoff, som arten av det material som publiceras. I några länder, kanske särskilt i Norge, är det nordiska stoffet relativt fyligt, i andra länder förekommer blott spridda notiser om förhållanden i grannländerna. Uppgifterna är tillika av mycket varierande beskaffenhet. Bortsett från idrottsnytt ägnas ofta störst uppmärksamhet åt olyckshändelser samt mera kuriositetsbetonade nyheter, medan uppgifter av mera väsentlig betydelse för förståelsen av och kunskapen om grannländerna har svårare att finna vägen in i tidningsspalterna.

Självfallet är det icke det allmännas uppgift att söka påverka redaktionscheferna i tidningarna vid val av det stoff, de vill införa i de av dem redigerade spalterna. Vad som emellertid kan göras från det allmännas sida är att tillse, att redaktionerna har tillgång till nordiskt stoff att publiceras alltefter egna önskemål. Själva nyhetsmaterialet torde förmedlas genom de stora nyhetsbyråerna på ett i huvudsak tillfredsställande sätt.

På ett område torde åtskilligt kunna göras, nämligen då det gäller förmedling av artikelmaterial av icke dagsaktuellt och nyhetsbetonat slag. Särskilt utanför de stora huvudstadstidningarna och de med dem jämställda provinstidningarna finns ett latent behov av att för ett billigt pris få tillgång till goda artiklar rörande grannländernas problem och förhållanden på olika fält. En central med uppgift att förse särskilt landsortspressen med sådant nordiskt material skulle fylla ett betydelsefullt behov. Man kunde tänka sig att en sådan central kunde lägga ut beställningar på kulturartiklar, politiska översiktsartiklar m. fl. slag av artiklar behandlande nordiskt stoff på ett sätt, som kunde påräkna intresse i flera nordiska länder. Detta artikelmaterial skulle sedan tillhandahållas nordiska tidningar på samma sätt som annat material av cirkulär natur, som nu ulgår från centrala pressinstanser.

En ordning av beskriven art skulle kunna förverkligas i anslutning till Journalisthøjskolen i Århus med den därtill anknutna Nordisk journalist-

kursus, där man redan i förväg har tillgång till ett mycket betydande antal nordiska tidningar och där verksamheten i stor omfattning har en nordisk inriktning. En befattningshavare i lärarstaben skulle kunna ha som särskild uppgift att lägga ut beställningar på artiklar av ovan angivet slag, vilka sedan skulle försäljas till pressen runt om i Norden. En och samma artikel skulle kunna säljas till åtskilliga tidningar med helt olika spridningsområden. Ett sådant artikelcentrum skulle på längre sikt möjligen kunna bli ekonomiskt självbärande. Man får tänka sig att författarna garanterades ett visst minimipris per artikel, medan å andra sidan envar köpande tidning skulle behöva betala endast ett relativt moderat pris för publiceringsrätten för sin del. Centralen måste givetvis i sitt pris inkalkylera täckning för sina kostnader.

En sådan ordning skulle kunna igångsättas under enkla former på prov för att, om den visade sig fungera väl, successivt ökas. En sådan provverksamhet torde i initialskedet kräva visst offentligt stöd. Det skulle troligen vara tillräckligt att man till en början av allmänna medel förskotterade det särskilda arvudet till den person, som skulle förestå nämnda centrum. Möjlighet torde — som redan nämnts — finnas att till en sådan uppgift förvärva någon av lärarkrafterna vid Journalisthøjskolen i Århus, vilken då skulle sköta uppgiften vid sidan av övrigt arbete. Vissa medel vore vidare i samband med igångsättandet erforderliga för att täcka kostnader för artiklar, som ej köptes i tillräcklig omfattning av tidningarna. Försöksverksamheten torde dock knappast behöva draga större kostnader.

Rådets kulturutskott borde kunna närmare utreda de ekonomiska och praktiska förutsättningarna för den här framförda tankens realiserande. En första kartläggning av i vilken omfattning de nordiska tidningarna för närvarande tar in nordiskt stoff, borde måhända föregå ett slutligt ställningstagande till saken från rådets sida.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att anvisa medel för att försöksvis inrätta ett nordiskt centrum för artikeltjänst till nordisk press, förslagsvis förlagt till Journalisthøjskolen i Århus.

Stockholm och Oslo den 9 april 1965

Anselm Gillström

Berte Rognerud

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Statsministeriet:**

— — — skal man herved meddele, at sagen af statsministeriet har været forelagt Danmarks Journalisthøjskole, der har afgivet den, som statsministeriet for sit vedkommende kan henholde sig til.

København, den 16. august 1965

P. m. v.

E. b.

F. Grage

Danmarks Journalisthøjskole:

— — — skal jeg herved oplyse, at man i det til Journalisthøjskolen knyttede Institut for Presseforskning og Samtidshistorie har foranstaltet en undersøgelse med henblik på den i medlemsforslaget om nordisk artikeltjeneste nævnte kortlægning af, i hvilket omfang aviser i de nordiske lande i øjeblikket optager stof fra de andre nordiske lande og vedrørende dette stofs karakter. En 14 dages periode i juni 1965 er ved at blive behandlet og vil senere blive suppleret med en lignende periode i oktober. Den endelige rapport ventes at foreligge i løbet af november 1965.

Vedrørende forslaget om at placere et nordisk centrum for artikeltjeneste til nordisk presse skal jeg foreløbig udtale, at det skulle være praktisk muligt at knytte et sådant til Danmarks Journalisthøjskole eller til Nordisk Journalistkursus, der virker i tilknytning til Journalisthøjskolen. I betragtning af sidstnævnte institutions nordiske karakter synes det naturligt at foretrække denne fremfor Journalisthøjskolen, selv om forskellen i placering vil være mere formel end reel.

Århus, den 2. august 1965

Erik Reske-Nielsen

Rektor

Danske Dagblades Fællesorganisation:

— — — skal vi for den førstnævnte sags vedkommende henvise til lov om ændring i retsplejeloven af 21/4 1965, som traadte i kraft den 1. juni i aar, og som ikke synes at have været kendt under drøftelserne paa Nordisk Råds møde.

Loven af 21/4, som — hvad pressen angaar — følger Vidneudvalgets indstilling, bestemmer i § 172, at

redaktører, redaktionssekretærer og journalister ved et her i riget trykt periodisk skrift har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget navngiven artikel eller meddelelse. Det samme gælder andre, der i kraft af deres tilknytning til vedkommende skrift, trykkeri, nyhedsbureau eller forlag har faaet kendskab til forfatterens eller kildens identitet.

Stk. 2. Angaar sagen en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte, eller angaar den brud paa tavshedspligt, som paahviler nogen i offentlig tjeneste eller hverv, og vidneførslen findes nødvendig af hensyn til sagens opklaring, kan retten dog paalægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, saafremt hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler derfor.

I den gamle lov, som er citeret i fremstillingen fra Nordisk Råd, var kun redaktører og redaktionssekretærer fritaget for vidnepligt. Endvidere er det i den nye lov udtrykkeligt fastslaaet, at der kun kan paalægges de »nævnte personer vidnepligt, saafremt hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler derfor».

Ændringerne er modtaget med almindelig tilfredshed baade af journalis-

Det samme forbehold maa jeg tage over for sag A 69/k om försøgsvis indføres i andre nordiske lande, er et spørgsmaal, som jeg ikke føler mig kompetent til at udtale mig om, da forholdene f. eks. i Finland kan adskille sig væsentligt fra forholdene i Danmark.

Det samme forbehold maa jeg tage over for sag A 69/k om försøgsvis indretning af et nordisk centrum for artikeltjeneste til nordisk presse, henlagt under Journalisthøjskolen i Aarhus. Jeg gaar ud fra, at der herom er indhentet udtalelse fra kræfter, som staar Journalisthøjskolen nær.

København, 3. september 1965

Sv. Aa. Lund

Dansk Fagpresseforening:

— — — tillader Dansk Fagpresseforening sig at udtale, at det er med megen interesse, man har gjort sig bekendt med forslaget om en nordisk artikeltjeneste.

Dansk Fagpresseforening ser sig ikke i stand til at vurdere behovet for en sådan artikeltjeneste, men mener, at det vil være af interesse at gennemføre

forslaget som et forsøg over en begrænset tid på f. eks. et à to år. Det vil være naturligt, at brugerne betaler for stof fra artikeltjenesten, men vi tør i øvrigt ikke udtale os om de økonomiske krav, oprettelsen af en sådan artikeltjeneste vil stille. Henlæggelsen af artikeltjenesten til Journalisthøjskolen i Århus »med den därtill anknudte Nordisk Journalistkursus» skulle dog vel medføre, at omkostningerne vil blive ret begrænsede.

Dansk Fagpresseforening henleder opmærksomheden på, at artikeltjenesten utvivlsomt ikke blot bør tilbydes dagspressen, men også fag- og tidsskriftspresen, idet nordisk »artikelmaterial av icke dagsaktuelt och nyhetsbetonat slag» sikkert også vil være af interesse for adskillige fagblade i den meget store fag- og tidsskriftspresse, som findes i de nordiske lande.

København, den 16. september 1965

P. f. v.

Poul Melgaard

Foreningen af Venstreblade i Danmark:

— — — Foreningen af Venstreblade i Danmark er interesseret i Deres forslag om en central for nordisk stof. Forslaget om journalisthøjskolen i Århus som formidler af stof finder vi tiltalende. Økonomisk set skulle en sådan formidling blive overkommelig.

Svendborg, den 19. oktober 1965

Med venlig hilsen

E. Rasmussen

Aktuelt:

— — — og jeg vil gerne henlede Deres opmærksomhed på, at denne pressegruppe jo også omfatter dagbladene »Ny Tid», Ålborg, »Folkebladet», Randers, »Demokraten», Århus, »Amtsbladet», Holstebro, »Sønderjyden», Sønderborg, »Ny Dag», Nakskov, og »Bornholmeren», Rønne, som alle har selvstændig redaktion.

For Aktuelt's vedkommende kan vi roligt fastslå, at vi ofte føler, at vi af mange grunde burde bringe mere stof om de andre nordiske lande. Det er vistnok et særkende for dansk presse i almindelighed, at man her kan læse mindre om Sverige, Norge, Finland og Island, end man i pressen i de øvrige nordiske lande kan læse om Danmark. Vi tror imidlertid, at problemet kun kan løses ved, at de enkelte blade selv skaffer sig dette stof enten ved lejlighedsvis eller permanent udsendelse af medarbejdere eller ved faste aftaler med »broderorganer» i de øvrige lande. Det er klart, at omkostningerne her ved er et problem for mange blade, og det er nærliggende at tro, at de nor-

diske regeringer gennem f. eks. flere stipendierejser for journalister kunne yde et udmærket bidrag til problemets løsning.

Derimod er vi nærmest tilbøjelige til at ville advare mod den foreslåede artikeltjeneste. En sådan distributionscentral vil meget hurtigt bidrage til en uniformering af artiklerne, og efter vor opfattelse er en avisartikels værdi nøje knyttet til karakteren af de »briller», hvorigennem de respektive blade betragter begivenhederne og forholdene.

København, 26. august 1965

Preben Hansen

Chefredaktør

Skive Folkeblad:

Det kan oplyses, at Holbæk Amts Venstreblad og Skive Folkeblad er positive, idet man dog maa tage det forbehold, at saafremt en nordisk artikeltjeneste etableres paa abonnements-basis, bør der i de første maaneder være tale om et prøve-abonnement, saa redaktionerne faar mulighed for at tage stilling til stoffets kvalitet, inden man eventuelt gaar ind i en bindende abonnements-ordning.

Roskilde Tidende mener, at man fremfor den foreslaede ordning bør opfordre de nordiske telegrambureauer, altsaa RB, TT, NTB og FNB, til i højere grad at udveksle stof af den i forslaget omtalte karakter.

Endelig anfører Middelfart Venstreblad, at man — af tekniske grunde — ikke i øjeblikket ser sig i stand til at udvide publiceringen af det nordiske stof.

Skive, den 9. september 1965

Arne Sørensen

Redaktionssekretær

Finland

Ministeriet för utrikesärendena:

Beträffande det i Nordiska rådet framlagda medlemsförslaget rörande en nordisk artikeltjänst (A 69/k) konstaterar Finlands ministerium för utrikesärendena att ministeriet i princip understöder grundandet av en sådan artikeltjänst. Enligt ministeriets uppfattning borde utbyggnaden av den inre informationstjänsten de nordiska länderna emellan likväl ske jämsides med planeringen av den informationsverksamhet som tar sikte på utlandet. Då artikeltjänsten organiseras borde särskilt avseende fästas vid, att en dylik verksamhet från början kräver stadigvarande heltidspersonal. Vad artikel-

tjänstens verksamhetsort beträffar föreslår ministeriet, att denna fråga överväges för sig.

Helsingfors den 7 oktober 1965

Pentti Suomela

Avdelningschef

Matti Tuovinen

Bitr. avdelningschef

Finska notisbyrån AB:

— — — får vi högakttningsfullt anföra följande:

Det är naturligt att de som väckt medlemsförslaget redan av språkliga orsaker inte har varit i tillfälle att stifta bekantskap med den finskspråkiga pressen. Det nordiska materialets andel i Finlands svenskspråkiga press är synnerligen stor — de fungerar ju som en slags kulturell bro till våra västliga broderländer — men även i vår finskspråkiga press är det nordiska materialets andel betydande. De nordiska nyhetsbyråerna utbyter dagligen sinsemellan ett omfattande nyhetsmaterial och möjligheter till utbyte också av längre artiklar har öppnats efter det en internordisk teleprinterlinje togs i bruk i början av sommaren.

De nordiska nyhetsbyråerna har i viss utsträckning utbytt intressanta kulturarliklar. Dessutom har Finska notisbyrån i Stockholm en egen korrespondent, vars uppgift är att för den finländska pressen skriva ekonomiska och politiska specialnyheter och -artiklar berörande främst förhållandena i Sverige. Sålunda torde man i Finland knappast kunna omfatta den dystra bild av utbytet av nordiskt pressmaterial som ges i medlemsförslaget.

Trots detta kunde på detta område otvivelaktigt göras mer. Vi kan dock inte anse tanken på att grunda en särskild organisation för artikeltjänsten vara lyckad. Om verkligt behov av en dylik tjänst föreligger — och detta bestäms enbart av tidningarnas intresse — kunde den lätt åstadkommas i nära samarbete med nyhetsbyråerna, vilka redan tidigare har tillgång till alla för distribution av dylika artiklar behövliga kanaler. Erfarenheten har ämminstone i Finland visat att tidningarna inte är villiga att erlægga specialavgifter för nordiska artiklar, vilka publiceras i flera tidningar. Om de kunde erhålla den gratis i anslutning till den övriga nyhetstjänsten är utsikterna till publicering av dem bättre.

Enligt vår åsikt borde man därför hellre grunda en till Nordiska rådet ansluten organisation, som skulle beställa dylika artiklar och avgiftsfritt ställa dem till de nordiska nyhetsbyråernas förfogande. Då kunde de vid lämplig tid på dygnet distribueras såväl i resp. byrås hemland som till de andra nordiska länderna.

Helsingfors den 26 juli 1965

Finska notisbyrån

K. Killinen

Sanomalehtien liitto — Tidningarnas förbund:

Undertecknat förbund känner inte exakt till i huru stor utsträckning vår tidningspress använder i förslaget nämnda nordiska material och i huru stor utsträckning Finlands tidningar behöver det. Därför finner vi det önskvärt att frågan, innan ett eventuellt genomdrivande av saken äger rum, grundligt undersökes så att inte i förtid fattas beslut om grundande av en nordisk artikelservice, vilken skulle visa sig vara oändamålsenlig. I detta sammanhang anser vi det oundvikligt att utreda vilket slags material den finländska tidningspressen kunde ha användning för. I samband med utredningen vore det önskvärt att klarlägga även de ekonomiska aspekterna.

Helsingfors den 5 juli 1965

Sanomalehtien liitto — Tidningarnas förbund r. y.

J. Perkki

Ordförande

Heikki V. Vuorinen

Verkst. direktör

Suomen sanomalehtimiesten liitto — Finlands journalistförbund r. y.:

Utan grundlig utredning är det svårt att uttala sig om i vilken mån de av förslagsställarna avsedda tidningarna har behov av och kan utnyttja ett samnordiskt artikelmaterial av föreslagen art med beaktande särskilt av tidningarnas varierande verksamhetsförhållanden och cirkulärartiklarnas allmänna karaktär. Ännu svårare är det att bedöma möjligheterna för den planerade anspråkslösa byrån att i nämnvärd skala prestera material som motsvarar moderna krav för distribution till tidningspressen.

Utan att i detta sammanhang närmare ingå på förslagets detaljer föreslår vi, att framställningen inte utan föregående omsorgsfull undersökning måtte föranleda några åtgärder.

Helsingfors den 31 augusti 1965

Suomen sanomalehtimiesten liitto — Finlands journalistförbund r. y.

J. A. Juuti

Ordförande

Risto Varjonen

Ombudsman

Föreningen Pohjola-Norden:

— — — enligt vår mening är en sådan artikeltjänst av stor betydelse. Pohjola-Norden har själv i viss mån bedrivit en artikeltjänst i samband med »Nordens dag» varit femte år samt de grannlandsveckor (Danmarks-, Norge- och Sverigeveckan) som förbundet hittills anordnat. Dessa artiklar har vi skaffat dels genom vederbörande länders ambassader, dels genom respektive förening Norden. Artiklarna har vi ställt kostnadsfritt till pressens förfogande. De större tidningarna har fått var sin artikel med ensamrätt till mindre tidningar och speciellt till de s. k. sockentidningarna har vi sänt ut artiklar, gemensamma för flera tidningar men så, att var och en haft ensamrätten på sitt spridningsområde. För det tredje har vi sänt ut en och samma artikel till landets samtliga tidningar, t. ex. när vi anordnade »Nordiskt bokår» i Finland 1964. I glädjande stor utsträckning har tidningarna publicerat dessa artiklar.

För Finlands del bedriver utrikesministeriets pressbyrå en mycket omfattande artikeltjänst även i de nordiska länderna genom att via Finlands ambassader ställa artiklar till förfogande. De är översatta till respektive lands språk. Denna verksamhet torde vara bäst ordnad från Finlands sida. Det vore säkert till gagn för nordisk information om även de övriga nordiska ländernas ambassader på samma sätt kunde ställa artiklar till pressens förfogande även i de nordiska länderna. Vad Finland beträffar vore det synnerligen önskvärt att artiklarna vore översatta till finska för de finskspråkiga tidningarna, medan de svenskspråkiga naturligtvis kan ta emot artiklarna på originalspråket. Artiklar på isländska borde dock översättas såväl till svenska som finska.

Ifall Journalisthögskolan i Århus — eller någon annan institution — skulle bli centrum för nordisk artikeltjänst, borde denna omständighet, överläggningen till finska, även kunna skötas på samma ställe.

Vårt förbund förordar således upprättandet av ett nordiskt centrum för artikeltjänst.

Helsingfors den 23 oktober 1965

Pohjola-Norden

S. Mattsson

Viceordförande

Veikko Karsma

Verkst. dir.

N o r g e

kirke- og undervisningsdepartementet:

Medlemsforslaget er forelagt følgende til uttalelse: Journalistakademiet, Norsk presseforbund, Norske avisers landsforbund, Foreningen Norden, Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet i Utenriksdepartementet og A/S Norsk telegrambyrå. Hittil er det kommet uttalelse fra Foreningen

Norden, Presseavdelingen og Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet i Utenriksdepartementet og fra A/S Norsk telegrambyrå.

Foreningen Norden uttaler i skriv av 8. juli:

Også i sitt eget arbeid har Foreningen Norden kunnet konstatere at visse aviser ikke er så interessert i å bringe artikkelstoff om forholdene i nabolandene som kanskje kunne være ønskelig. Det er imidlertid ikke så helt sikkert at denne manglende interesse skyldes dårlig tilgang på brukbart stoff. De nordiske ambassader stiller beredvillig artiklar og bilder til disposisjon og kan gi pressefolk som ønsker det, god og effektiv hjelp. Foreningen Norden skaffer også i stor utstrekning pressen artikler over f. eks. litterære emner. I Norge er det skjedd bl. a. med støtte fra Kirke- og undervisningsdepartementet.

Det er vel nokså innlysende at de største avisene ikke kommer til å gjøre bruk av en eventuell artikkelsentral, fordi de vil ha enerett til stoff de anvender og av den grunn gjerne engasjerer spesielle forfattere i nabolandene til å skrive for seg. Mindre aviser vil kanskje søke hjelp hos sentralen, men de er neppe i stand til å betale stort for artikkelstoff de muligens kan skaffe seg gratis fra andre kilder -- f. eks. fra ambassadene, »Norden» og de pressebyråer avisene ellers har kontakt med.

Foreningen Norden tror ikke at det i øyeblikket er behov for en nordisk artikkelsentral. Derimot burde det i høy grad være aktuelt å treffe andre tiltak for å vekke pressens nordiske interesse.

Utenriksdepartementets pressetjeneste uttaler i et notat til Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet:

Presseavdelingen vil prinsipielt gi sin tilslutning til tanken om å etablere en sentral for artikkeltjeneste beregnet på pressen i de nordiske land, og er enig i at Journalisthøjskolen i Aarhus vil være vel egnet til å sette en slik plan ut i livet.

Journalisthøjskolen i Aarhus og Nordisk Journalistkursus sitter inne med godt kjennskap til presseforhold i Norden og vil kunne gi en sakkyndig vurdering av de forskjellige spørsmål som reiser seg i forbindelse med en nordisk artikkeltjeneste. Presseavdelingen setter for sitt vedkommende spørsmålsteget ved tanken om at artikkeltjenesten skal være basert på salg til avisene, men går ut ifra at det på et senere tidspunkt vil bli anledning til å avgi en uttalelse om det praktiske opplegg til en forsøksordning.

Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet sier i brev av 13. august 1965:

Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet erklærer seg enig i det syn som det er gitt uttrykk for i forslaget, nemlig at adskillig kunne gjøres når det gjelder formidling av artikler av ikke dagsaktuelt og nyhetsbetonet slag.

Kontoret vil imidlertid tilrå at man i første omgang foretar en analyse av det nordiske avisstoff på det kulturelle og andre ikke nyhetsbetonte områder før man tar stilling til de praktiske sider, slik som det er antydnet i forslaget nest siste avsnitt. Den analyse av kulturstoffet i verdenspressen som UNESCO har utarbeidet turde tjene som et forbilde for en slik nordisk analyse.

Endelig uttaler *Norsk Telegrambyrå* i skriv av 14. juli 1965:

Vi finner det riktig i denne forbindelse å redegjøre ganske kort for den utveksling av nyhetsstoff, artikler m. v. som allerede finner sted og som er under oppbygning og utvikling mellom de nordiske lands telegrambyråer: Finska notisbyrån, Ritzaus bureau, Tidningarnas telegrambyrå og Norsk telegrambyrå.

Saken ligger alle byråer sterkt på hjertet. Den hører så å si til de faste poster på dagsordenen i de nordiske møter av telegrambyrådirektørene som gjerne holdes to eller tre ganger i året. Som et siste resultat av drøftelsene her er det fra 1. juni i år opprettet en intern nordisk fjernskriverlinje mellom de 4 byråer som muliggjør en langt mer omfattende utveksling av nyhetsstoff enn tidligere. På ettersommeren skal det holdes en konferanse av telegrambyråenes utenriksredaktører for å utarbeide nye retningslinjer, siktende på en øket nyhetsutveksling mellom de nordiske land.

Når det gjelder artikkelstoff er det også på dette område satt i gang og under utvikling en utveksling av kronikker og andre artikler. Det kan nevnes at i inneværende måned f. eks. finner det sted en utveksling av kronikker om teaterspørsmål i Danmark, Sverige og Norge, skrevet av en fremtredende teatermann i hvert av landene. Også på andre måter finner det sted en stigende utveksling mellom byråene av reportasjestoff m. v.

Alt ialt er det ganske store mengder stoff av alle slag som allerede utveksles over grensene mellom de nordiske land. Det er dessuten byråenes tanke i tiden fremover ytterligere å aktivisere de nevnte tjenester. Etter NTB's oppfatning skyldes det ikke mangel på foreliggende materiale i avisenes redaksjoner at »det nordiska stoffet i dagspressen i Norden är relativt ojämnt». Det skyldes at mange aviser ikke bruker det i særlig grad. Om dette kommer av plassmangel eller mangel på interesse i avisene skal vi ikke uttale oss om ved denne anledning.

I motivene for forslaget pekes på at i noen land, kanskje særlig i Norge, er det nordiske stoffet relativt fyldig. Dette har utvilsomt sin forklaring i at Norsk telegrambyrå lenge har hatt og har sin egen faste korrespondent i hovedstilling i Stockholm. Hans oppgave er også å dekke Finland. Det daglige nyhetsstoff og artikkelstoff (to i måneden) han sender, har en høy trykkprosent i norsk presse.

Det fremsatte forslag om en nordisk artikkeltjeneste i en slags statlig regi, har undertegnede vanskelig for å tro vil få den tilsiktede virkning. Tilgangen av nordisk stoff til avisredaksjonene er som nevnt gjennom egne korrespondenter og telegrambyråer allerede idag ganske jevn og stor, men ikke alle aviser synes å ha den samme interesse for stoffet. En artikkeltjeneste som den skisserte vil neppe bedre dette forhold — dens statlige bakgrunn vil neppe gi den noen plussverdi — snarere tvertimot.

Kirke- og undervisningsdepartementet er kjent med at de nordiske nyhetsbyråers utenriksredaktører m. fl. skal ha et møte i Oslo i dagene 28. og 29. september d. å. Hovedformålet med dette møtet er å drøfte hvorledes man best kan aktivisere og øke utvekslingen av nyhetsstoff, artikler m. m. mellom de nordiske land. Før departementet avgir sitt endelige svar, er det ønskelig å avvente resultatet av dette møtet. Når resultatet fra dette

møtet foreligger, regner departementet med at det er kommet svar også fra de andre organisasjoner som er rådspurt.

Oslo, 10. september 1965

Olav Hove

Kåre Tronsmo

Norske avisers landsforbund har gitt slik uttalelse om medlemsforslaget:

Det ærede departement har bedt om en uttalelse fra Norske Avisers Landsforbund i anledning medlemsforslag til Nordisk Råd om opprettelse av en sentral for nordisk artikkeltjeneste i tilknytning til Journalisthøjskolen i Aarhus.

Til det fremlagte medlemsforslag skal NAL få uttale seg enig i at det kan være behov for en artikkeltjeneste av den karakter som skisseres i medlemsforslaget. Det kan godt tenkes at en riktig oppbygget sentral for nordisk artikkeltjeneste vil kunne bety en bedring når det gjelder informasjonstjenesten de nordiske land imellom. Denne tjeneste er i dag utvilsomt skjev i nordisk presse. Hvorvidt denne sentral — av praktiske grunner — bør legges til Journalisthøjskolen i Aarhus, er det vanskelig for NAL å ha noen mening om. NAL vil selvsagt ikke være imot at en slik sentral legges til Journalisthøjskolen i Aarhus, såfremt denne institusjon finner å kunne påta seg oppgaven og ser seg i stand til å løse spørsmålet om en riktig og en rasjonell distribusjon av stoffet. Hvis ikke, kan det kanskje være en tanke til overveielse at telegrambyråene i de nordiske land går sammen om opprettelsen av en slik sentral.

Norsk presseforbund har uttalt:

Vi setter stor pris på det initiativ nordiske parlamentarikere tar for å fremme forståelsen av Nordens sak, og vi er glad for den forståelse som vises for pressens arbeid.

Men selv om det er helt på det rene at det nordiske stoff i dagspressen i Norden er relativt ujevnt, tror vi neppe at opprettelsen av en nordisk sentral for artikkeltjeneste vil bedre forholdet i nevneverdig grad.

At en del av pressen viser liten interesse for stoff fra sine nordiske naboland skyldes neppe i første rekke manglende stofftilgang, men heller plassmangel og en noe ulik vurdering av dette spesielle materialets egenverdi.

Vi tror at den virksomhet som utføres ved Journalistkursus i Århus, i seg selv vil bidra til å øke forståelsen for nordisk artikkel- og nyhetsstoff i pressen. Det faktum at det hvert år utdannes et antall journalister som får høve til å se nordisk samarbeid i praksis under sitt opphold ved Nordisk Journalistkursus, vil sikkert føre til at interessen for det nordiske stoff i pressen øker.

Etter vår mening skulle det derfor ikke være nødvendig med en egen artikkeltjeneste, slik forslagsstillerne går inn for. Derimot ville det være ønskelig om Nordisk Råd kunne rette en henstilling til sine medlemsland om å stille spesielle stipendier til rådighet for pressefolk som ønsker å spesialisere seg på nordisk stoff. En slik ordning kunne lett gjennomføres ved å bygge

ut det system med stipendier for nabolandenes journalister som enkelte land allerede i dag praktiserer.

Fra *Norsk telegrambyrås* representant ved en konferanse mellom utenriksredaktørene i de 4 nordiske telegrambyråer i Oslo 27.—28. september d. å. er mottatt slik melding:

Spørsmålet om en bedring av den nordiske nyhets- og artikkeltjeneste mellom byråene var hovedpunktet på dagsordenen.

Når det gjaldt selve nyhetstjenesten ble det trukket opp inngående retningslinjer om hvordan den heretter burde organiseres og styrkes etterat det fra 1. juni er etablert en fast fjernskriverlinje mellom byråene. I tilknytning til det foreliggende medlemsforslag til Nordisk Råd om opprettelse av en sentral for nordisk artikkeltjeneste erklærte redaktørene seg enig i at det arbeid som de nordiske byråer har gjort med utveksling av artikler og kronikker bør aktiviseres og få fastere former, f. eks. ved at hvert byrå påtar seg å levere en slik artikkel hver måned.

De retningslinjer og anbefalinger som utenriksredaktørene har trukket opp er senere godkjent av de respektive byråers direktører. Det kan med andra ord ventes at arbeidet med den skisserte utveksling snarest vil bli satt i gang.

Med tilvisning til foranstående antar *Kirke- og undervisningsdepartementet* at spørsmålet om å etablere en sentral for nordisk artikkeltjeneste i tilknytning til Journalisthøjskolen i Aarhus foreløpig bør stilles i bero til man får erfaring for hvorledes det samarbeid som er etablert mellom de nordiske telegrambyråer virker.

Oslo, 12. november 1965

Etter fullmakt

Kåre Tronsmo

Erland Aalde

Sve r i g e

Upplysningsberedningen:

Det förslag om en nordisk artikkeltjänst som ställts till Nordiska rådet av medlemmarna Anselm Gillström och Berte Rognerud, inledes med ett konstaterande att »uppgifter av mera väsentlig betydelse för förståelsen av och kunskapen om grannländerna har svårare att finna vägen in i tidningsspalterna» än idrottsnytt, olyckshändelser och kuriosanyheter. Iakttagelsen är dessvärre riktig inte endast i fråga om tidningar utan även andra informationsmedia, enkannerligen radio och television. En viss förbättring har ibland kunnat spåras men alltjämt består intrycket, att i synnerhet svenska nyhetsorgan bereder mindre utrymme för grannlandsmaterial än sina kolleger i dessa länder.

Om man är ense om att det nordiska nyhetsmaterialet ges liten plats och förtjänar en större, återstår det att finna lämpliga åtgärder. Här om

skriver förslagsställarna: »Vad som emellertid kan göras från det allmännas sida är att tillse, att redaktionerna har tillgång till nordiskt stoff att publicera allt efter egna önskemål. Själva nyhetsmaterialet torde förmedlas genom de stora nyhetsbyråerna på ett i huvudsak tillfredsställande sätt.» Om den sistnämnda meningen är korrekt, vilket den förmodligen är, betyder det att nyhetsbyråerna redan förmedlar en mängd nyhetsmaterial som aldrig ser dagens ljus i tidningarnas spalter. Det räcker tydligen inte att förse dem med material. Därmed är väl också sagt att ytterligare artikeltjänst inte lär leda till särskilt förbättrade förhållanden, om inte nyhetsorganen själva ändrar sin inställning. Kan detta ske genom att en central nordisk artikeltjänst etableras i Danmark? Är för övrigt en centralisering av detta slag att tillråda med tanke på att den nya redaktionen har direkt tillgång endast till ett lands förstahandskällor, medan i övrigt andrahandskällor om ens det står till förfogande?

Slutsatsen, åtminstone den preliminära, kan knappast bli ett klart tillstyrkande av det framlagda förslaget. Att realisera det skulle visserligen inte kosta särskilt mycket, men man riskerar möjligen att något etableras som inte löser problemet men tystar kritiken. Däremot vore det säkerligen av mycket stort värde om, såsom även nämns i förslaget, en kartläggning görs i vilken omfattning de nordiska tidningarna för närvarande tar in nordiskt stoff. En sådan kartläggning, minutiöst utförd och attraktivt presenterad, skulle säkerligen väcka uppmärksamhet och debatt och sannolikt även bidra till en utveckling i önskvärd riktning.

Stockholm i augusti 1965

För Upplysningsberedningen

Kjell Öberg

Svenska ambassaden i Köbenhavn:

I dansk press har man på senare år kunnat märka ett stegrad intresse för nordiska förhållanden. Framför allt gäller detta Sverige, där ju utvecklingen på åtskilliga områden framstår som banbrytande. Även om ett tämligen stort antal kvalificerade artiklar författas — företrädesvis av deltagarna i särskilt arrangerade pressresor och de större tidningarnas emellanåt utsända reportrar — är denna publicitet dock av sporadisk natur. Det vore därför mycket välkommet, om man som resultat av det av Anselm Gillström och Berte Rognerud väckta förslaget om ett nordiskt presscentrum, förlagt till Journalisthögskolan i Århus, kunde nå fram till en kontinuerlig internordisk publicitet, som ger allmänheten bättre möjligheter att sammanhängande följa vad som händer i grannländerna.

Köbenhavn den 17 augusti 1965

Lennart Westerberg

Svenska ambassaden i Oslo:

Mot bakgrunden av det speciellt efter kriget alltmer utbyggda nordiska samarbetet på en rad områden förefaller utan tvivel dagspressens täckning av nordiskt stoff ofta ojämn, ibland bristfällig. Det förtjänar dock framhållas, vilket även framgår av vad förslagsställarna anför, att norsk dagspress ger sina läsare betydligt mera av informationer och nyheter om grannländerna än vad fallet är t. ex. i Sverige. Självfallet skulle dock även norsk press ha glädje av att källorna flödade rikare.

Det tycks emellertid än mer angeläget att den svenska pressen, med sina betydande resurser, gäve mer utrymme åt nordiskt material. För närvarande och sedan länge kan man nog i stort sett säga att nyhetstrafiken över Kölen är enkelriktad västerut. Skälen är naturligtvis uppenbara: journalistiskt och nyhetsmässigt har väl det större landet ofta mer att bjuda. Detta hindrar emellertid inte att jag hoppas att svenska tidningar i ökad omfattning skall ögna grannländerna, däribland Norge, mer uppmärksamhet.

Varje initiativ i syfte att göra nordisk press till en bättre spegel av Norden förtjänar alltså att uppmärksammas.

Utan att veta något om tidningarnas egen reaktion och om deras möjligheter att vidga den nordiska bevakningen, är det inte så lätt att säga om den i förslaget framförda tanken låter sig realiseras. Ett är visst: en nordisk artikeltjänst måste förmedla material av hög klass, bygga på medarbetare med goda och representativa namn och befrämja informationsbehovet på aktuella och väsentliga områden. Om detta kan förverkligas borde avsättningsmöjligheterna, främst kanske i provinspress, inte vara så svåra att finna.

En viktig fråga är självfallet distributionen. Det är mig bekant att de nordiska telegrambyråerna alltmer stärker och integrerar sitt samarbete. Delvis har de projekt och planer som sammanfaller med förslagsställarnas syfte. Det kunde kanske vara lämpligt undersöka i vilken mån de senares tankar och önskemål kunde förverkligas av eller genom någon form av samverkan med dessa nyhetsbyråer, som genom sin obundna ställning, sin erfarenhet och sina goda kontakter torde ha de bästa möjligheter att vara nordisk press till tjänst även i detta sammanhang.

Oslo den 15 juli 1965

Rolf Edberg

Svenska ambassaden i Helsingfors:

— — — får jag anföras, att tanken på ett nordiskt centrum förefaller värd att prövas. Det torde dock i huvudsak bliva en angelägenhet av intresse för landsortspressen. Huvudstadstidningarna lära i allmänhet sakna intresse

för cirkulärartiklar och bevaka redan nu nordiska företeelser på ett förhållandevis tillfredsställande sätt.

När det gäller distribution av artiklar till Finland måste stort avseende redan från början fästas vid språkfrågan. Det går säkert bra att sända cirkulärskrivelser på svenska, eller annat »skandinaviskt» språk, till den finlandssvenska landsortspressen. Skall emellertid en nordisk artikkeljänst på Finland, i syfte att sprida upplysning om det övriga Norden, ha någon verklig och djupare åsyftad mening, måste artiklarna vara skrivna på finska.

Helsingfors den 16 juni 1965

Ingemar Hägglöf

Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet har i skrivelse den 7 september 1965 hänvisat till yttrande från upplysningsberedningen.

Journalistinstitutet i Stockholm:

Enligt förslagsställarna är det nordiska stoffet i medlemsländernas dagspress relativt ojämnt. Ojämnheten säges gälla såväl kvantitet som »arten av det material som publiceras». För att om möjligt avhjälpa detta mindre tillfredsställande förhållande föreslås att en nordisk artikkeljänst på försök inrättas vid Journalisthøjskolen i Århus.

Styrelsen anser inte att det föreliggande förslaget är ett lämpligt sätt att främja informationen om de nordiska länderna och avstyrker därför det samma.

Stockholm den 31 augusti 1965

Olof Sundell

Styrelsens ordförande

Journalistinstitutet i Göteborg:

Enligt förslagsställarna är det nordiska stoffet i medlemsländernas dagspress relativt ojämnt. Ojämnheten säges gälla såväl kvantitet som »arten av det material som publiceras». För att om möjligt avhjälpa detta mindre tillfredsställande förhållande föreslås att en nordisk artikkeljänst på försök inrättas vid Journalisthøjskolen i Århus.

JIG vill gärna ansluta sig till förslagsställarnas mening, att Nordiska rådets kulturutskott närmare »borde kunna utreda de ekonomiska och praktiska förutsättningarna för den (här) framförda tankens realiserande». Sä-

kerligen vore det högst vanskligt att från Århus försöksvis starta en nordisk artikeltjänst, innan en dylik utredning verkställts och framlagts.

Göteborg den 25 augusti 1965

Journalistinstitutet i Göteborg

Gösta Wilkens

Lars Alfvegren

Tidningarnas telegrambyrå (TT):

Enligt förslagsställarnas uppfattning är det nordiska stoffet i dagspressen i Norden relativt ojämnt. Materialets omfattning uppges variera i de olika länderna och innehållet anses vara av växlande värde. Uppgifter »av mera väsentlig betydelse för förståelsen av och kunskapen om grannländerna» skulle sålunda ha svårt att finna vägen in i tidningsspalterna.

Det undandrager sig TT:s bedömande huruvida förslagsställarna grundar dessa omdömen på mera omfattande undersökningar av det nordiska nyhets- och artikelmaterial i de olika ländernas dagstidningar. Enligt TT:s mening är det knappast möjligt att utan en sådan undersökning — som förslagsställarna i förbigående själva rekommenderar — ha någon bestämd uppfattning om behovet av åtgärder till främjande av en ökning av det nordiska materialet i pressen.

Ehuru förslagsställarna i första hand inte avser den direkta nyhetstjänsten, vill TT dock här erinra om att sedan lång tid tillbaka ett nära samarbete existerar mellan de nordiska ländernas centrala nyhetsbyråer. Genom en 1963 träffad överenskommelse åtog sig byråerna en intensifiering av det nordiska nyhetsutbytet, varvid inom varje byrå en redaktionsmedlem skulle utses såsom ansvarig för »exporten» av nyhetsmaterial till grannländerna. Kvantitativt har denna överenskommelse otvivelaktigt medfört en ökning av det internordiska nyhetsutbytet. Av särskild vikt är emellertid att tekniska förutsättningar för ett livligare internordiskt nyhetsutbyte har skapats genom en från den 1 juni innevarande år etablerad särskild internordisk teleprinterlinje. Den fasta printerförbindelse, som härigenom står till nyhetsbyråernas förfogande för utväxling av nyhetsstoff mellan de nordiska länderna kommer otvivelaktigt att medföra en ytterligare intensifiering av detta nyhetsutbyte.

Enligt förslagsställarnas mening är det huvudsakligen idrottsnyheter samt olyckshändelser och kuriosas som ingår i den löpande nyhetstjänsten från det nordiska området. TT kan inte vitsorda att nyhetsmaterial har en så ensidig karaktär. Självfallet uppmärksammas bl. a. viktigare politiska händelser i grannländerna liksom också nyheter inom kulturliv, näringsliv, teknik, forskning, undervisning, socialvård etc. Avgörande för nyhetsmaterialets sammansättning är emellertid tidningarnas intresse för olika typer av material.

Även ifråga om specialartiklar sker ett utbyte av material de nordiska nyhetsbyråerna emellan. Samtliga byråer har numera en egen artikeltjänst, berörande olika områden av samhällslivet. För TT:s del har en viss sådan verksamhet bedrivits sedan lång tid tillbaka. Från och med innevarande år existerar en relativt omfattande artikeltjänst på fast abonnemangsbasis i första hand avsedd för provinspressen. Artiklarna behandlar teknik, forskning, konst, litteratur, musik, utrikespolitik etc. I tjänsten ingår i viss utsträckning artiklar om förhållanden i de övriga nordiska länderna. Under föregående år kunde TT sålunda erbjuda svenska tidningar en på TT:s initiativ tillkommen serie artiklar om aktuella kulturella och politiska frågor i grannländerna, skrivna av utsända medarbetare. Det är emellertid TT:s förhoppning, att det nordiska samarbetet även på detta område ytterligare skall kunna utvecklas, då ett behov av goda artiklar om grannländernas problem otvivelaktigt föreligger.

Erfarenheten visar, att placering av artikelmaterial av det nu ifrågasatta slaget hos tidningarna kräver god kunskap om vad slags material tidningarna har intresse av, hur materialet skall vara utformat för att finnas användbart samt vid vilka tidpunkter och i övrigt under vilka förhållanden sådant material kan finna avsättning. Det är också i hög grad önskvärt, att det utsända materialet kompletteras med illustrationer. En artikeltjänst kan inte placeras utan fortlöpande ackvisitionsarbete och verksamheten kräver därför rätt betydande arbetsinsatser.

Mot bakgrunden härav framstår tanken att knyta en nordisk artikel-tjänst till Journalisthøjskolen i Aarhus som något tveksam. I alla händelser är det säkert riktigt att, som förslagsställarna antytt, först göra en kartläggning av i vilken omfattning de nordiska tidningarna för närvarande tar in nordiskt stoff.

Stockholm den 14 juli 1965

Tidningarnas telegrambyrå

Jan-Otto Modig

Föreningen Norden:

Föreningen Norden vill först uttrycka sin stora tillfredsställelse över att frågan om dagspressens utnyttjande av nordiskt stoff nu blir föremål för behandling i Nordiska rådet. Med den omfattning som det nordiska samarbetet fått under senare år, synes en utökad internordisk informationsverksamhet vara väl befogad. Föreningen Norden har hittills i mindre omfattning bedrivit en artikeltjänst, genom vilken nordiskt stoff distribuerats till svensk dagspress. Föreningen vill starkt vitsorda det av motionärerna uttalade behovet, främst hos landsortspressen, av goda artiklar rörande grannländernas problem och förhållanden.

Motionärerna förutsätter att det dagsaktuella nordiska materialet normalt beredes plats i dagspressen inom ramen för den nordiska nyhetsförmedlingen. Den typ av material som därför närmast skulle bli aktuell för en nordisk artikeltjänst förutses vara kulturartiklar, politiska översiktsartiklar o. d. Enligt föreningen Nordens uppfattning är emellertid dagspressens behandling av de samnordiska problemen, d. v. s. material i väsentlig mån av dagsaktuell karaktär, klart otillfredsställande. Endast de stora tidningarna ger i samband med behandlingen av dessa frågor i samarbetsorganen en något så när fylig bild av de motiv som medverkar vid utformandet av de enskilda nordiska ländernas hållning i aktuella frågor. Föreningen Norden anser, att allmänheten härigenom ofta bibringas en felaktig uppfattning om det nordiska samarbetets villkor och förutsättningar. Det synes därför vara av vikt och helt i linje med Helsingforsavtalet och Nordiska rådets verksamhet, att man genom artikeltjänsten på lämpligt sätt kompletterar den information som ges genom den reguljära nyhetsförmedlingen.

Föreningen Norden föreslår i detta sammanhang att objektivt hållna pressöversikter samt referat från de olika parlamentens debatter i nordiska frågor kontinuerligt framställs för distribution Norden runt. Härigenom skulle, enligt föreningens mening, en bättre saklig belysning av de speciella svårigheter som möter i det nordiska samarbetet spridas. En annan typ av stoff, som kunde framställas av en nordisk artikeltjänst, skulle beröra regionala nordiska frågor. Det kunde exempelvis vara lämpligt att framställa artikelmaterial rörande Nordkalotten, öresundsfrågorna, det gränskommunala samarbetet o. s. v. för distribution till lämpliga tidningar.

Föreningen Norden ansluter sig till motionärernas uppfattning, att Journalisthögskolen i Århus, med dess nordiska inriktning, vore lämplig att omhänderha en artikeltjänst av det här diskuterade slaget. Det finansierings sätt som skulle bli aktuellt för ett sådant artikelcentrum förefaller enligt föreningen Nordens mening realistiskt. Föreningen Norden i Sverige avser att liksom sina systerföreningar fortsätta och i mån av möjlighet utvidga den artikeltjänst den hittills bedrivit. Enligt dess uppfattning kommer denna att vara ett värdefullt komplement till den i medlemsförslaget avsedda.

Under hänvisning till det ovan anförda får sålunda Norden, svensk förening för nordiskt samarbete, livligt tillstyrka förslaget,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att anvisa medel för att försöksvis inrätta ett nordiskt centrum för artikeltjänst till nordisk press, förslagsvis förlagt till Journalisthögskolen i Århus.

Stockholm den 9 november 1965

För Föreningen Nordens centralstyrelse

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget**

Till kulturutskottet har för beredning hänvisats medlemsförslag om nordisk artikeltjänst. Utskottet har behandlat förslaget vid möten den 27 april och den 27 och 28 juli 1965 samt den 5—7 februari, den 10 mars och den 28 och 29 oktober 1967.

På initiativ av kulturutskottet har Danmarks Journalisthøjskole i Århus och det till denna anknutna Institutet for Presseforskning og Samtidshistorie utfört en kartläggning av det nordiska stoffet i ett antal danska, norska och svenska tidningar samt av det nordiska stoffet i skandinaviskt telegrammaterial och skandinaviska radionyheter. Det bearbetade materialet har publicerats i Nordisk udredningsserie (NU 1967: 6).

Utskottet får i ärendet avgiva följande betänkande.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställes, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att anvisa medel för att försöka inrätta ett nordiskt centrum för artikeltjänst till nordisk press, förslagsvis förlagt till Journalisthøjskolen i Århus.

2. Remissyttrandena

Följande organisationer och institutioner har i ärendet avgivit yttrandena:

Danmark

Statsministeriet.
 Danmarks Journalisthøjskole.
 Danske Dagblades Fællesorganisation.
 Dansk Fagpresseforening.
 Foreningen af Venstreblade i Danmark.
 Aktuelt.
 Skive Folkeblad.

Finland

Ministeriet för utrikesärendena.
 Finska notisbyrån AB.
 Tidningarnas förbund.
 Finlands journalistförbund.
 Föreningen Pohjola-Norden.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.
 Utenriksdepartementets pressetjeneste.

Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet.
 Norsk telegrambyrå.
 Norske avisers landsforbund.
 Norsk presseforbund.
 Foreningen Norden.

Sverige

Upplysningsberedningen.
 Svenska ambassaden i København.
 Svenska ambassaden i Oslo.
 Svenska ambassaden i Helsingfors.
 Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet.
 Journalistinstitutet i Stockholm.
 Journalistinstitutet i Göteborg.
 Tidningarnas telegrambyrå (TT).
 Föreningen Norden.

Remissinstanserna instämmer i de i medlemsförslaget framförda synpunkterna om att det nordiska stoffet i tidningspressen i Norden är relativt ojämnt såväl med avseende å omfattningen som arten av det publicerade materialet. Ett flertal remissinstanser ifrågasätter emellertid om det rätta sättet att råda bot på denna ojämnhet är att inrätta en sådan centraliserad artikeltjänst, som i förslaget avses. *Upplysningsberedningen* i Sverige och *Norsk presseforbund* betvivlar att upprättandet av en nordisk artikelcentral skulle kunna nämnvärt förbättra situationen, emedan somliga tidningars bristande intresse för nordiskt stoff mindre beror på brist på material än på andra omständigheter såsom deras inställning till detta material och utrymmesbrist i spalterna. *Foreningen Norden i Norge* ansluter sig också till denna uppfattning och påpekar att bl. a. de nordiska ambassaderna och föreningarna Norden beredvilligt ställer artiklar och bildmaterial till tidningarnas förfogande. Emedan de stora tidningarna under alla omständigheter själva skulle skaffa sig sitt material, komme artikeltjänsten i huvudsak endast att betjäna mindre landsortstidningar. Föreningen Norden anser att artikeltjänsten ej skulle kunna tävla med det av nyssnämnda institutioner förmedlade avgiftsfria materialet och finner en nordisk artikeltjänst överflödig. *Föreningarna Norden i Finland* och *Sverige* stöder däremot förslaget.

Danmarks Journalisthøjskole, om vars yltrande *Statsministeriet* förenar sig, finner det praktiskt möjligt att förlägga en nordisk artikeltjänst till journalisthögskolan eller den i anslutning till denna verksamma Nordisk journalistkursus i Århus. *Utrikesministeriet i Finland*, som i princip stöder förslaget, anser att frågan om förläggningssorten bör övervägas särskilt för sig. *Dansk Fagpresseforening*, *Foreningen af Venstreblade* i Danmark och *Norske avisers landsforbund* tillstyrker förslaget. Från somliga håll, såsom »Aktuelt» i Danmark, varnas för de risker en alltför stark unifor-

mering av materialet kan medföra om det förmedlas av en gemensam distributionscentral.

Från flere håll hänvisar man till de nordiska ländernas nyhetsbyråer, som har de bästa kontakterna och erfarenhet av samt en färdig apparat för ifrågavarande verksamhet. I sina yttranden förklarar sig också nyhetsbyråerna själva — *FNB, NTB och TT* — beredda att i ökad omfattning vid sidan av sin egentliga nyhetsförmedling distribuera också annat nordiskt stoff än egentligt nyhetsmaterial, såsom artiklar, krönikor och översiktsmaterial. Det framgår, att nyhetsbyråerna redan nu i icke ringa utsträckning förmedlar dylikt material, vartill möjligheterna avsevärt förbättrats sedan en internordisk teleprinterlinje inrättats sommaren 1965. Den förevarande frågan har upprepade gånger diskuterats vid de nordiska telegrambyråernas gemensamma möten, vid vilka dessa beslutat ytterligare utbygga sin artikelservice. Det norska *Kirke- og undervisningsdepartementet* föreslår även, att frågan om en nordisk artikeltjänst finge anstå till dess att erfarenheter av telegrambyråernas verksamhet erhållits. Även *svenska ambassaden i Oslo* framhåller, att nyhetsbyråerna genom sin obundna ställning, sin erfarenhet och sina goda kontakter torde ha de bästa möjligheterna att betjäna den nordiska pressen i det aktuella sammanhanget.

3. Utskottet

Kulturutskottet har med intresse tagit del av materialet i den av Institutet for presseforskning og samtidshistorie vid Danmarks Journalisthøjskole i Århus företagna undersökningen om det nordiska stoffet i ett antal tidningar i Danmark, Norge och Sverige. Undersökningen gällde 14 tidningar i varje land, vilka observerades under två fjortondagarsperioder under år 1965. Tyvärr har undersökningen av tekniska skäl begränsats till enbart de tre skandinaviska länderna. Enligt utskottets uppfattning vore det värdefullt att snarast erhålla jämförbara kompletterande undersökningar även för Finlands och Islands vidkommande. På initiativ av utskottet har en dylik undersökning för Finlands del nyligen inletts vid universitetet i Tammerfors. Då den föreliggande undersökningen gällt enbart större dagtidningar, vore det också intressant att vid tillfälle erhålla en låt vara på stickprov baserad undersökning av det nordiska stoffet i mindre tidningar och särskilt i provinspressen.

Även om underlaget för undersökningen sålunda får anses rätt snävt, synes materialet dock ge en viss vägledning för bedömningen av den förevarande frågeställningen. Enligt undersökningens konklusioner kan omfattningen av nordiskt artikelstoff i de undersökta tidningarna, fransett vissa undantag där särskilda omständigheter övat inflytande, be-teecknas som blygsamt och urvalet av sådant stoff som tillfälligt. Samtidigt som det icke nyhetsbetonade materialet såväl kvantitativt som kvalitativt betecknas

som otillfredsställande synes undersökningen också ge vid handen, att ej heller kommunikationen av nordiska nyheter är hell tillfredsställande. I fråga om sistnämnda material finner utredningen det föga sannolikt att kunna påverka tidningarnas nyhetsintagning, medan möjligheterna för att öka tidningarnas intagning av nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial be-tecknas som större, i synnerhet om detta material göres lätt tillgängligt och framträder välredigerat.

Ojämnheten i fråga om det nordiska stoffet i tidningspressen synes vara en följd av flere olika faktorer. En sådan utgör tillgången på nordiskt stoff. De ledande tidningarna har uppenbarligen möjligheter och resurser att själva tillgodose sitt behov av artikelmaterial om de övriga nordiska länderna. Den i medlemsförslaget berörda frågeställningen äger således främst relevans för mindre tidningars och provinspressens del. Ett flertal remissinstanser omvittnar emellertid att icke heller denna kategori av tidningar lider någon egentlig brist på stoff, emedan de nordiska ländernas ambassader, föreningarna Norden och nyhetsbyråerna kan stå till tjänst med sådant i den mån så önskas. Då en artikeltjänst av i medlemsförslaget avsedd art skulle förutsätta att avnämarna erlägger betalning för det material de erhåller, kan det ifrågasättas om just sistnämnda kategorier av tidningar vore intresserade av detta.

Det är också uppenbart, att beaktandet av det nordiska stoffet är avhängigt av andra och mera svårbedömbara faktorer. En sådan är den lokala redaktionens eller redaktörens ofta rent personliga intresse för nordiska angelägenheter. En annan är det nordiska stoffets förmåga att konkurrera intresse- och nyhetsmässigt med annat utländskt och inhemskt stoff. Tilldragelserna i de nordiska grannländerna synes sett ur redaktionell synvinkel falla i en meilankategori, de saknar tillräcklig lokal anknytning och kan inte heller tillmätas tillräckligt intresse som internationellt material. Enligt den förenämnda undersökningen antyder det nordiska stoffets placering i tidningarna, att detta vanligen ges låg prioritet.

Vid bedömningen av frågan om möjligheterna att öka det nordiska stoffet i tidningspressen har utskottet på grundval av det ovan relaterade utredningsmaterialet samt de i remissyttrandena framförda synpunkterna kommit till slutsatsen, att inrättandet av en sådan nordisk artikelecentral, som i medlemsförslaget avses, knappast komme att medföra någon avsevärd förbättring av situationen och ej heller annars vore någon särskilt lyckad lösning. Detta bekräftar även i de talrika presskommentarer, som förekommit med anledning av publicerandet av den förenämnda undersökningen.

Utskottet har emellertid observerat, att en viss utveckling i gynnsam riktning på senaste tid förekommit genom andra åtgärder. Sålunda har ett antal tidningar i Norden infört regelbundet återkommande nordiska spalter, under vilka olika händelser och förhållanden i de övriga nordiska län-

derna kommenteras och belyses. Enligt utskottets uppfattning föreligger här en praktiskt framkomlig väg att på ett för läsarna tilltalande och lättillgängligt sätt presentera nordiskt stoff.

Vid en granskning av andra vägar för distribution av nordiskt stoff till tidningspressen i de nordiska grannländerna tilldrar sig de nordiska ländernas ambassader och de nordiska samarbetsorganisationerna speciellt intresse. I fråga om ambassaderna, som redan nu fullgör en betydelsefull insats på detta fält, önskar utskottet fästa uppmärksamhet vid vikten av att systemet med pressattachéer med det snaraste utbyggs så, att varje nordiskt land har en egen pressattaché i de övriga nordiska ländernas huvudstäder.

Föreningarna Norden har sedan gammalt varit aktivt verksamma i syfte att förse tidningspressen med nordiskt material. Däremot synes de officiella nordiska samarbetsorganen ej hittills ha tillmätt denna sida tillräcklig betydelse. Enligt utskottets uppfattning bör dessa och ej minst Nordiska rådet kunna göra en mycket större insats än för närvarande på detta område genom att för tidningspressen tillhandahålla på lämpligt sätt bearbetat material om olika företeelser i de nordiska länderna och om det nordiska samarbetet.

Med avseende å de särskilda problem, som i förevarande hänseende anmäler sig i fråga om möjligheterna att förmedla material från de övriga nordiska länderna till den isländska tidningspressen och omvänt, önskar utskottet fästa uppmärksamhet vid de möjligheter som härvidlag synes komma att erbjuda sig efter tillkomsten av Nordens hus i Reykjavik. Enligt utskottets uppfattning föreligger här för institutet en naturlig och betydelsefull uppgift, som bör ägnas allvarlig uppmärksamhet inom ramen för dess verksamhet.

Framförallt önskar utskottet dock fästa uppmärksamhet vid det samarbete, som de nordiska ländernas nyhetsbyråer sedan länge upprätthållit och som under de senaste åren avsevärt effektiviserats. Sedan dessa sommaren 1965 erhållit en egen internordisk teleprinterlinje har möjligheterna att förmedla nordiskt material, även av icke nyhetsmässig art, i hög grad förbättrats. Utskottet anser för egen del, att utvecklingen av denna samarbetsform bör avvaktas innan måhända mera osäkra nordiska lösningar övervägs på detta fält. Utskottet vill understryka, att nyhetsbyråerna med sina väl utbyggda kontakter och resurser bör kunna göra en betydligt större insats än hittills just i fråga om förmedlingen av icke nyhetsbetonat nordiskt stoff till tidningspressen i de nordiska länderna.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet,

att Nordiska rådet måtte anmoda rådets presidium att uppmärksamgöra nyhetsbyråerna i de nordiska länderna på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjliga

heter till att vid sidan av den ordinarie nyhetsförmedlingen i ökad omfattning förmedla även icke nyhetsbetonat nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial till tidningspressen i de nordiska länderna.

København den 28 oktober 1967

Georg Backlund

Folke Björkman

Poul Hartling

Knud Hertling

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Förman

Håkon Johnsen

A. C. Normann

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Fridolf Thapper

Medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

*(Väckt av Olavi Lahtela, Ragnar Lassinantti, Gösta Rosenberg
och Anna-Liisa Tiekso)*

I Tornedalen har sedan gammalt förekommit ett omfattande samarbete inom sjukvården, vilket vuxit fram helt tvångsfritt. Torneälven har snarare förenat än skilt. Vad beträffar den öppna vården finns en formlig överenskommelse, som ger tjänsteläkare inom gränsområdet rätt att utöva läkaryrket även på andra sidan gränsälven.

Förhållandena är sådana att det på många ställen är närmare till en läkare på andra sidan gränsen än till en läkare i det egna landet. I Pajala finns exempelvis en flerläkarstation, som bekvämt skulle kunna betjäna även en stor del av Kolari-området på finska sidan. I Karesuando har Norrbottens läns landsting en sjukstuga med förlossningsavdelning, som enligt uppgift redan nu i betydande utsträckning användes icke blott av svenska utan även av finska och norska medborgare.

Vidare har frågan om inrättande av ett gemensamt lasarett för Haparanda och Torneå länge varit föremål för diskussion. Framför allt har spörsmålet diskuterats lokalt mellan de kommunala myndigheterna och de för sjukvården i orten ansvariga organen. Nyligen har emellertid frågan förts vidare genom att en riksdagsmotion i ämnet väckts i Finland.

Sjukvården i nedre Tornedalen på Finlands sida står inför en akut kris. Enligt föreliggande planer kommer sjukvården i Finland att undergå en genomgripande reform. För det allmänna lasarettets i Torneå vidkommande kommer den planerade reformen att medföra, att verksamheten vid lasarettet, vilket under mer än 80 år fungerat som ett slags landskapssjukhus för finska Tornedalen, kommer att nedläggas. Planerna är nämligen, att kommunförbund skall övertaga huvudmannaskapet för de ställiga sjukhusen, av vilka Torneå lasarett är ett. Medicinalstyrelsen i Finland har uttalat, att det vore förenligt med befolkningens intressen, att de kommuner, som under nuvarande förhållanden anlitar lasarettet i Torneå, skulle åta sig att fortsättningsvis driva lasarettets verksamhet genom ett kommunförbund. Vid av berörda kommuner inlett utredningsarbete angående lasarettfrågan har man nödgats konstatera, att uppenbara svårigheter skul-

le möta en verksamhet vid Torneå lasarett i överensstämmelse med de planer som framlagts. Befolkningsunderlaget för det planerade kommunförbundet är nämligen ringa, och medlemskommunernas ekonomiska ställning förhållandevis svag.

Lasarettet i Torneå, som är gemensamt för Torneå stad, Alatornio och Karungi kommuner, är dessutom omodernt och fyller icke längre de krav modern sjukvård ställer på ett lasarett. Byggande av ett nytt lasarett i Torneå med fullständigt utbyggda specialistavdelningar torde för kommunernas del innebära en icke oväsentlig ekonomisk börda.

Ytterligare en omständighet, som medverkar till den aktuella sjukvårdskrisen vid lasarettet, är svårigheten att få läkartjänsterna vid lasarettet besatta. För närvarande saknar lasarettet ordinarie läkare.

I samband med det ovannämnda av kommunerna inledda utredningsarbetet har man av naturliga skäl fäst uppmärksamheten på de möjligheter ett samarbete med det närbelägna lasarettet i Haparanda skulle erbjuda för en lösning av föreliggande problem. Visst samarbete mellan läkarna vid Haparanda och Torneå lasarett förekommer sedan länge. Särskilt kan nämnas ett intensivt samarbete inom röntgenologin mellan lasaretten. Medicinalstyrelsen i Finland har vid tillfälle hänvisat till möjligheterna att utveckla här förekommande samarbete.

Det synes uppenbart, att det, innan slutligt beslut fattas om överförande av huvudmannaskapet för Torneå lasarett i kommunernas vård, är av vikt att utreda, huruvida det icke föreligger skäl för att i stället få till stånd ett samarbete med de för sjukvården vid Haparanda lasarett ansvariga och på sådant sätt lösa lasarettfrågan för den finska Tornedalen.

I detta läge talar starka skäl för ett samarbete mellan Finland och Sverige för lösande av lasarettfrågan för alla tornedalskommunerna på ömse sidor om älven. Befolkningsunderlaget, som för närvarande utgör 22 000 personer för Haparanda lasarettens upptagningsområde, har ansetts icke vara tillräckligt för ett självständigt lasarett på svenska sidan. Genom en sammanslagning av Haparanda och Torneå lasarettens upptagningsområden, det senare omfattande 18 000 personer, skulle emellertid erhållas ett befolkningsunderlag av 40 000 personer, som i och för sig väl motiverar ett större delat lasarett, med förslagsvis i första hand fullständig kirurgavdelning, intensivvårdsavdelning, medicinalavdelning, BB-avdelning, gynekologavdelning, långtidsavdelning, röntgenavdelning samt laboratorieavdelning.

Olika alternativ står till buds vid en sådan utbyggnad. Tänkbart är med en utvidgning av enbart lasarettet i Haparanda, som därefter skulle tillgodose vårdbehovet på båda sidor om gränsen. Lasarettet är visserligen drygt 40 år gammalt, men har vid flera tillfällen renoverats, senast 1960, då en betydlig modernisering av lokalerna genomfördes. Ett annat alternativ är ett för hela den finska och svenska Tornedalen gemensamt lasarett med avdelningar både i Haparanda och Torneå på ömse sidor om grän-

sen. Avståndet mellan de båda existerande sjukhusen är för närvarande cirka 1,5 kilometer. Vissa specialavdelningar skall förläggas till Torneå, andra till Haparanda.

Från såväl kommunalt som lokalt medicinskt håll synes man vara positivt inställd till en utbyggd samverkan mellan Haparanda och Torneå lasarett. Några direkta hinder för en samordnad sjukvård och ett gemensamt sjukhus synes icke föreligga. Man kan dock icke bortse från att vissa svårigheter är förknippade med förslaget genomförande. Frågan om de ekonomiska relationerna mellan huvudmännen får lösas genom överenskommelse mellan de för sjukvårdens ekonomi närmast ansvariga, Norrbottens läns landsting och motsvarande organ i Lapplands län. Frågan kan emellertid ej lösas utan även staternas medverkan. Olika regler gäller exempelvis rörande den enskildes sjukvårdskostnader i de båda länderna. Staterna måste här träffa erforderliga avtal. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden skapar också vissa förpliktelser för länderna att ordna sjukvårdsfrågorna på ett sådant vis, att befolkningens behov tillgodoses på ett rimligt sätt.

Språkproblemen kräver också beaktande. Inom ett sammanslaget lasarettets upptagningsområde finns många tvåspråkiga personer men även åtskilliga som endast behärskar ettdera språket, svenska eller finska. Det är med hänsyn härtill angeläget att anordningar träffas, som möjliggör för alla patienter att vinna trivsel och få kontakt. Särskilt viktigt är att sjuksköterske- och biträdespersonalen är tvåspråkig. Goda förutsättningar finns att tillgodose önskemålen härom inom området.

Såsom framgår av ovanstående talar starka skäl för ett ökat samarbete även inom den slutna sjukvården i Tornedalen. Såsom ytterligare motivering härför kan framhållas föreliggande goda relationer i bygden samt det starka ekonomiska och kulturella utbytet, som förekommer mellan tornedalskommunerna på ömse sidor om älven.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen.

Helsingfors och Stockholm i april 1965

Olavi Lahtela

Ragnar Lassinantti

Gösta Rosenberg

Anna-Liisa Tickso

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

F i n l a n d

Ministeriet för inrikesärendena:

— — — får ministeriet för inrikesärendena vördsamt såsom sitt utlåtande anföra, att ministeriet omfattar förslaget om anordnande av sjukvårdssamarbete i Tornedalen. På grund av sakens stora räckvidd och de mångahanda spörsmålen i samband därmed vore det ändamålsenligt att för uppgörandet av förslag till överenskommelse utse en kommission med nödigt antal representanter såväl för Sverige som för Finland.

Helsingfors den 25 augusti 1965

Minister *Niilo Ryhtä*

Föredragande *Vellamo Kivistö*

Länsstyrelsen i Lapplands län¹:

Med bifogande av länsläkarens i Lapplands län utlåtande angående samarbete på sjukvårdens område i Tornedalen [*se nedan*] får länsstyrelsen såsom sitt eget yttrande anföra, att länsstyrelsen förenar sig om länsläkarens utlåtande däri, att centralsjukhuset i Kemi helt kommer att tillgodose behovet av specialsjukvård på den finska sidan av Tornedalen. Därför lönar det sig under inga omständigheter att planera en sjukvård motsvarande centralsjukhusplanet för Finlands behov i Torneå eller Haparanda.

Då behovet av vårdplatser inom Kemi centralsjukhusdistrikt torde komma att understiga 300, kunde man mycket väl tänka sig att centralsjukhuset i Kemi skulle tillgodose även behovet för befolkningen i haparandatrakten på den svenska sidan, för så vitt ett sådant behov finnes och överenskommelse om den ekonomiska sidan kan uppnås.

Angående användningen av allmänna sjukhuset i Torneå såsom lokalt sjukhus liksom om de på den svenska sidan längre uppe i älvdalen befintliga sjukvårdsmöjligheternas utnyttjande gemensamt för befolkningens på både den svenska och den finska sidan av Tornedalen behov borde under-

¹ Yttrandet översatt från finska.

handlingar föras närmast mellan kommunerna och kommunförbunden i Tornedalen. För så vitt ett sådant behov av samarbete förefinnes, synes ett tillgodoseende av detsamma inom ramen för ett planmässigt samarbete enligt länsstyrelsens uppfattning förnuftigt och önskvärt. Länsstyrelsen i Lapplands län äger dock icke tillräcklig sakkunskap om denna sida av saken. För den finska sidans av Tornedalen vidkommande företräds den lokala sakkunskapen bäst av centralkommissionen för kommunerna i Tornedalen (adress Torneå), till vilken delegationen torde hänvända sig, ifall anledning därtill anses föreligga.

Rovaniemi den 22 juli 1965

Landshövding *Martti Mieltunen*

Länsråd *Antti Hiltula*

Länsläkaren i Lapplands län¹:

I det inom Nordiska rådet väckta förslaget utgöres den centrala frågan av anordnande av specialsjukvård i Tornedalen på höjden av Torneå—Haparanda.

Största delen av de kommuner, som anlitat allmänna sjukhuset i Torneå, hör till Kemi centralsjukhusdistrikt, varför det är naturligt, att behovet av specialundersökningar och vård blir löst genom att centralsjukhuset i Kemi utvecklas så att det motsvarar behovet. Allmänna sjukhuset i Torneå torde övergå i de kommuners som anlitat det ägo för att användas som lokalt sjukhus, som har specialplatser i centralsjukhuset i Kemi, till vilket avståndet är knappa 30 km. Behovet av sjukvård kommer sedan verksamheten vid centralsjukhuset i Kemi effektiviserats på detta sätt att bli tillgodosett och skulle sålunda ej föranleda nya ekonomiska bördor för kommunerna. Utan att motsätta sig ett samarbete med Sverige även på sjukhusverksamhetens område kan man fråga sig om det inte å andra sidan vore länkbart, att centralsjukhuset i Kemi skulle erbjuda sina tjänster i form av specialundersökningar och -vård även åt den svenska befolkningen i haparandatrakten.

Rovaniemi den 9 juli 1965

Länsläkare *V. Hirvonen*

Finlands stadsförbund¹:

Såsom av det på remiss utsända medlemsförslaget framgår har samarbete på sjukvårdens område redan under en längre tid med framgång be-

¹ Yttrandet översatt från finska.

drivits mellan Finland och Sverige i Tornedalen. Då ifrågavarande samarbete likväl hittills i huvudsak gällt den öppna sjukvården, medan anordnande av egentlig sjukhusvård faller utanför detta samarbete, har i medlemsförslaget på talrika grunder föreslagits, att förutsättningar borde skapas för en utvidgning av samarbetet i Tornedalen till att gälla även den egentliga sjukhusvården.

Enligt stadsförbundets byrås uppfattning bör som en av de viktigaste grunderna för en utvidgning av det förenämnda samarbetet betraktas de förhållandevis låga befolkningstalen både på den finska och den svenska sidan av Tornedalen. Då den på den finska sidan av Tornedalen bosatta befolkningen omfattar c:a 18 000 personer, medan motsvarande befolkningstal på den svenska sidan utgör c:a 22 000, kan sagda befolkningstal var för sig ej anses förutsätta inrättandet och upprätthållandet av ett tillräckligt kvalificerat och mångsidigt sjukhusväsende. Däremot torde det sammanlagda befolkningstalet i Tornedalen kunna anses vara sådant, att det skapar tillräckliga ekonomiska och andra möjligheter för inrättande och upprätthållande av ett sjukhusväsende, som motsvarar befolkningens skäliga krav.

Då Nordiska rådets strävanden och åtgärder för åstadkommande av nordiskt samarbete i allmänhet under de senaste åren lett till betydande resultat på de mest olika samhällsområden, finner stadsförbundets byrå synnerligen lämpligt att förutsättningar skapas även inom nu ifrågavarande, förhållandevis snäva men så mycket mera betydelsefulla område av samhällelig verksamhet.

Helsingfors den 19 oktober 1965

Stadsförbundets byrå

Direktör *L. O. Johanson*

Byråsekreterare *Sakuri Kallio*

Maalaiskuntien liitto (Landskommunernas förbund)¹:

I förslaget hemställles, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige, att verkställa en utredning om ett utvidgat samarbete på sjukvårdens område i Tornedalen. Enligt förbundets uppfattning borde man på grund av de inom berörda område rådande speciella förhållandena sträva till ett utvidgat samarbete på sjukvårdens område. Då frågan emellertid sammanhänger med talrika enskildheter, av vilka en utvidgning av samarbetet är beroende, borde en grundlig utredning verkställas i ärendet. Förbundet förenar sig om de motiv, som i för-

¹ Yltrandet översatt från finska.

slaget framlagts för en undersökning av förutsättningarna för ett utvidgat samarbete och finner utredningen erforderlig.

Helsingfors den 4 november 1965

Maalaiskuntien liitto

Förbundets ordförande *Aarne Eskola*

Avdelningschef *Eero Koivukoski*

Tornionlaakson kuntain keskustoimikunta (Centralkommissionen för Tornedalens kommuner¹):

Enligt medicinalstyrelsens planer kommer allmänna sjukhuset i Torneå, som redan i mer än 80 år verkat som ett slags landskapssjukhus för Tornedalen, i mediet av år 1966 att nedläggas såsom av staten upprätthållen anstalt. Styrelsen har dock funnit lämpligt, att de kommuner, som anlitat detta sjukhus, skulle åtaga sig att draga försorg om fortsättandet av dess verksamhet såsom lokalt sjukhus. Ett av Torneå stad sammankallat möte för kommunernas företrädare har också redan inlett förberedelserna för inrättande av ett kommunförbund, som skulle upprätthålla sjukhuset.

I samband med de tidigare skedena av handläggningen av sjukhusfrågan för Tornedalen har kommunerna inom sagda område betonat, att allmänna sjukhuset i Torneå i anslutning till nyregleringen borde utvecklas till ett med hänsyn till dess funktioner på ett högre plan än ett lokalt sjukhus verkande s. k. kretssjukhus, som med bättre förutsättningar än tidigare skulle kunna verka till förmån för sjukvården för hela älvdalens befolkning. Medicinalstyrelsens ståndpunkt om allmänna sjukhusets i Torneå ombildande till ett lokalt sjukhus innebär i praktiken, att det närmast blir ett för kommuerna i Tornedalens södra del avsett sjukhus, vars läkarkår inskränker sig till ett par tre personer. Därjämte innebär anordningen, att befolkningen i dessa kommuner liksom även i älvdalens nordliga kommuner i allt större utsträckning nödgas ty sig till de utanför sagda områden i Rovaniemi och Kemi belägna centralsjukhusen.

I det påbörjade utredningsarbetet angående ett lokalt sjukhus för torneåtrakten har man nödgats konstatera de svårigheter, som uppenbarligen väntar sjukhuset i dess av medicinalstyrelsen planerade utformning. Befolkningsunderlaget för det kommunförbund, som skall grundas, är förhållandevis litet och dess medlemskommuners ekonomiska bärkraft relativt svag. Bland bekymren intar framförallt läkarfrågan en central ställning. Det är naturligt, att i samband med utredningen uppmärksamhet fästs vid frågan om vilka möjligheter ett samarbete med det närbelägna

¹ Uttrandet översatt från finska.

sjukhuset i Haparanda på svenska sidan skulle erbjuda för en lösning av de förestående problemen. Från medicinalstyrelsens sida har även hänvisats till möjligheterna att utveckla ett samarbete och förfrågningar härom har också framställts av de kommunala myndigheterna och sjukhusmyndigheterna i haparandatrakten.

Några avgörande beslut kan givetvis ej fattas i saken förrän inom centraladministrationen nödiga utredningar utförts angående behovet av samarbete mellan de ifrågavarande sjukhusen och förutsättningarna härför samt om de för en eventuell positiv lösning av frågan nödvändiga åtgärderna. Ett förslag om utförande av en sådan utredning ingår i den inom riksdagen väckta hemställningsmotionen nr 179/65, varförutom även stadsstyrelsen i Torneå gjort en framställning härom i en till medicinalstyrelsen riktad skrivelse av 23. 4. 1965. Det inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget, över vilket detta yttrande avges, har även samma syftemål.

Med hänvisning till vad ovan anförts konstaterar centralkommissionen för Tornedalens kommuner, att den förenar sig om det inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget om antagande av en rekommendation till regeringarna i Finland och Sverige om en utredning angående samarbete på sjukvårdens område i Tornedalen. I yttrandet har centralkommissionen i överensstämmelse med medlemsförslaget inskränkt sig närmast till sjukhusfrågan för Tornedalens nedre dels vidkommande. I frågan om den övre älvdalens nuvarande situation och framlidsutsikter har centralkommissionen av tidsskäl ej haft tillfälle att fördjupa sig i så hög grad, att det vore möjligt att avge ett yttrande även för dess vidkommande.

Torneå den 22 september 1965

På centralkommissionens vägnar:

Ordförande *A. O. Aho*

Sekreterare *J. Vaaraniemi*

Sverige

Medicinalstyrelsen:

Då befolkningen i svenska och finska Tornedalen ur vissa synpunkter kan betraktas som en enhet, är projektet att lösa lasaretsfrågan för alla tornedalskommunerna på ömse sidor om älven förenat med starka positiva sidor. Såsom framgår av ett av styrelsen infortrat, av Norrbottens läns landstings sjukvårdsstyrelse den 16 augusti 1965 avgivet yttrande i ärendet, som här bilägges, torde dock ett genomförande härav vara förenat med stora praktiska svårigheter bl. a. på den grund att en utbyggnad av lasarettet i Haparanda icke står i överensstämmelse med föreliggande sjukvårdsplan för den slutna sjukvården i Norrbottens läns landstings sjukvårdsområde.

En viss omfördelning av uppdelningen i sjukhusområden avses därvid komma till stånd, varvid haparandadistriktet hänföres till kalixlasarettets område. En utbyggnad av lasarettet i Haparanda inverkar sålunda icke endast på planläggningen av sjukvården i svenska Tornedalen utan även i Kalixområdet. Med hänsyn till sålunda planlagd framtida sjukhusorganisation har överläkartjänsten å lasarettet i Haparanda vakanssatts tills vidare till och med den 31 december 1968. Lasarettlokalerna i Haparanda planeras därefter komma att utnyttjas för en flerläkarstation och för vård av långtidssjuka.

Förutom nu berörda svårigheter samt språkproblemen tillkommer den omständigheten att projektet berör två länder med olika ekonomiska system för sjukhusvården. Realiserandet av projektet med ett gemensamt lasarett för Tornedalens befolkning på ömse sidor om älven fordrar under dessa förhållanden en grundlig utredning och förberedelse. Styrelsen får för sin del tillstyrka att en sådan utredning kommer till stånd.

Stockholm den 26 augusti 1965

Arthur Engel

Stig Lindgren

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i skrivelse i juli 1965 förklarat sig tillstyrka medlemsförslaget och hänvisar till yttrande från länsläkaren i Norrbottens län.

Länsläkaren i Norrbottens län:

Medicinskt samarbete över gränserna regleras för närvarande dels av den s. k. gränssjukvårdskungörelsen, dels Nordiska rådets rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat land än hemlandet med därav följande särskilda bestämmelser. Medicinalstyrelsen har sålunda i kungörelsen den 3 december 1960 efter Kungl. Maj:ts be- myndigande meddelat »behörighet för den, som vid varje tidpunkt uppe- haller tjänst i Finland och Norge såsom kommunalläkare/kunnanlääkari respektive distriktslæge i distrikt intill riksgränsen, att fr. o. m. den 1 ja- nuari 1961 tills vidare utöva läkaryrket inom angränsande läkardistrikt i Sverige». Motsvarande behörighet för svensk tjänsteläkare (provinsiallä- kare) har meddelats från norsk respektive finsk myndighet.

I anslutning till ovannämnda rekommendation av Nordiska rådet anför medicinalstyrelsen i cirkulär den 3 december 1960 (MF 100/1960) att »samt- liga gränsländsting i Sverige förklarat sig villiga att tills vidare mot inom- länstaxa å sina sjukhus för vård mottaga finska och norska gränsbor i såda- na fall, då snabb hjälp är av nöden och resa till hemlandets sjukhus skulle

vara förbunden med allvarligt dröjsmål eller betydande olägenhet för patienten».

Redan före 1960 har Norrbottens läns landsting mottagit förlossningsfall på sjukhärbärgen (nuvarande sjuk- och förlossningshemmet) i Karesuando från angränsande områden på finsk sida för samma avgift, som uttas av de svenska kvinnorna, för närvarande 5 kronor/dygn. I genomsnitt har årligen ett tiotal finska kvinnor beretts sådan förlossningsvård.

För övriga sjukvårdsinrättningar på den svenska sidan gäller icke något sådant medgivande, varför finländsk medborgare, som inlägges på dessa sjukhus har att betala ca 100 kronor/dag för så vitt det icke gäller sådana fall på vilka den ovannämnda rekommendationen är tillämplig. Enligt vad länsläkaren muntligen inhämtat från vederbörande läkare vid gränssjukhusen förekommer det mycket sällan att finska medborgare söker för intagning på svensk sida för icke akut sjukdom.

Då det är länsläkaren bekant att länsstyrelsen remitterat skrivelsen till Norrbottens läns landsting för yttrande, avstår länsläkaren från att redogöra för landstingets planer på utvecklingen av lasarettet i Kalix och därav följande nedskärning av verksamheten vid Haparanda lasarett.

Som redan framgår av förslagsställarnas skrivelse skulle ett samgående mellan Norrbottens läns landsting och motsvarande organ i Lapplands län i första hand tjäna de finska intressena, då den slutna vården på den svenska sidan måste anses vara tillfredsställande ordnad för närvarande. Å andra sidan är avståndet från Torneå lasarettets upptagningsområde till sjukhuset i Kemi icke större än att patienterna borde kunna hänvisas dit, om detta låter sig göras av kommunala skäl. Enligt vad länsläkaren erfarit, finns det möjligheter för de berörda kommunerna att »abonnera» platser på sjukhuset i Kemi, vilket emellertid lär ställa sig relativt kostsamt.

Emellertid föreligger, vilket också framhålls av förslagsställarna, av tradition mycket starka ekonomiska och kulturella relationer mellan gränskommunerna, som talar för att förslaget icke utan vidare kan avskrivas från svensk sida även om — som förut framhållits — förslaget i första hand skulle gagna finska intressen. Även ur medicinsk synpunkt bör detta område av gränsen där befolkningstätheten är som störst, betraktas som en enhet. Hur ett sådant samarbete inom den slutna vården lämpligen bör utformas får en ev. utredning visa. Förslagsställarnas propå om en uppdelning av avdelningar på Haparanda och Torneå förefaller dock knappast realistisk.

Med hänvisning till vad som anförts får länsläkaren därför tillstyrka att av förslagsställarna hemställd utredning måtte komma till stånd.

Luleå i länsläkarorganisationen den 23 juli 1965

John Henriksson

Länsläkare

Arne Rolander

t.f. Bitr. länsläkare

Norrbottens läns landsting:

Norrbottens läns landsting har så sent som åren 1962—1963 låtit utarbeta en plan för sjukvården i länet. Enligt planen har länet indelats i sex lasarettsområden med var sitt lasarett, nämligen Boden, Luleå, Piteå, Gällivare, Kiruna och Kalix. Fler har icke ansetts rimligt, därest lasaretten skall erhålla ett tillräckligt befolkningsunderlag för planerade specialiteter. Då länet för närvarande har sju lasarett förutsättes således ett framtida nedläggande av det odelade lasarettet i Haparanda för att ge lasarettet i Kalix det nödvändiga befolkningsunderlaget. Denna fråga har givetvis varit föremål för diskussion mellan och under landstingsmötena. Härvid har landstinget anfört att ett nedläggande av Haparanda lasarett icke kommer att bli aktuellt under de närmaste åren.

Det förslag som framlagts i Nordiska rådet om en utbyggnad av lasarettsvården i Haparanda eller Torneå berör således icke enbart Tornedalen utan även kalixområdet. Enligt uppgjord sjukvårdsplan (stomplan) beräknas lasarettet i Kalix bli utbyggt till ungefär samma organisation som lasarettet i Piteå. Ett undandragande av Haparanda befolkningsområde från kalixlasarettets upptagningsområde omöjliggör denna utveckling. Ett nedläggande av lasarettet i Haparanda synes dock lämpligen icke kunna ske, förrän den planerade utbyggnaden av kalixlasarettet verkställts, och då landstinget under åtskilliga år är hårt engagerat i utbyggnaden av centrallasarettet i Boden, lasaretten i Piteå, Luleå och Gällivare samt ett antal läkarstationer, synes kalixlasarettets utbyggnad komma att dröja en tid och den nuvarande organisationen av lasaretten i Kalix och Haparanda att tills vidare bibehållas.

Om man bortser från ovannämnda följder för kalixlasarettet och granskar de i förslaget framförda båda alternativen kan följande anföras.

Det första alternativet förutsätter en utbyggnad av lasarettet i Haparanda för ett befolkningsunderlag av 40 000 personer. Med den erfarenhet vi har av sjukhusplanering är detta förslag endast genomförbart, om man siktar på ett helt nytt lasarett. Varken behandlingsavdelningarna (mottagningar, operationsavdelning, röntgenavdelning, laboratorium) eller ekonomilokalerna (kök, panncentral, kontor etc.) är tillräckliga för ett delat lasarett av tänkt storleksordning.

Det andra alternativet om ett gemensamt lasarett med avdelningar både i Haparanda och Torneå torde icke vara ekonomiskt försvarbart genom den dubbling av ekonomilokaler och vissa behandlingsavdelningar som då måste komma till utförande.

Det enda realistiska alternativet är alltså ett helt nytt lasarett. Kostnaden för ett sådant torde idag röra sig om 30—40 milj. kronor.

De olikartade bestämmelser, som gäller för lasarettens driftkostnader i

Sverige och Finland, torde komma att bereda åtskilliga svårigheter vid kostnadsfördelningen. Det synes icke sannolikt, att berörda finska kommuner har möjlighet att helt acceptera de dyrare dagvårdskostnaderna i Sverige. De lägre driftkostnaderna i Finland skulle närmast leda till den slutsatsen, att ett eventuellt gemensamt lasarett förlades till Torneå.

Därest en utredning kommer till stånd, förutsätter landstinget, att de ekonomiska konsekvenserna av ett samgående blir grundligt kartlagda.

Luleå den 16 augusti 1965

Norrbottnens läns landstings sjukvårdsstyrelse

Edvin Flemström

Stig Dahlberg

Haparanda stad:

I Västerbottnens virsträckta och glesbefolkade nordligaste delar har från 1781 funnits en särskild provinsialmedikus, vilken tjänst från 1805 innehades av doktor Henrik Deutsch i Torneå. Efter fredsslutet 1809 flyttades denna tjänst 1810 till Luleå. 1823 delades länet i två distrikt, Piteå och Haparanda.

I mitten av 1800-talet fanns endast ett lasarett i länet, nämligen i Piteå. Sedan Piteå lasarett brunnit ned 1858 beslöts på förslag av landshövding Widmark, att även Haparanda skulle få ett sjukhus och genom kungligt brev av den 20 januari 1860 blev detta bifallet. Lasarettet öppnades 1861 med plats för 10—14 sängar. En ny byggnad med plats för 20 sängar uppfördes och invigdes 1867. Den 6 juni 1914 brann lasarettet ned. Ett provisoriskt lasarett inrättades vid Köpmansgatan med plats för 29 sängar. Enligt beslut av 1916 års landsling uppfördes ett nytt lasarett med 40 sängar, som emellertid på grund av krigstiderna ej blev färdigt förrän den 5 juni 1921.

Lasarettet har därefter genomgått omfattande utbyggnader och renoveringar. Platsantalet utökades 1945—1946 till 92, varav 20 kronikerplatser och 8 BB-platser. 1960 utökades platsantalet till 95 samtidigt som en betydlig förbättring av arbetslokalerna genomfördes.

Lasarettet och därtill hörande personalbostäder å fastigheten Gripen nr 5 har 1964 åsatts ett taxeringsvärde av 1 913 000 kronor. Den 19 november 1962 utgjorde byggnadernas nuvärde och återanskaffningsvärde 1 756 625 kronor respektive 6 042 200 kronor. Inventarierna hade 1962 ett återanskaffningsvärde av drygt 2 000 000 kronor. Lasarettet torde i dag representera ett återanskaffningsvärde av c:a 9 000 000 kronor.

På uppdrag av Norrbottens läns landsting har kanslichefen Åke Häggström, Luleå, verkställt utredning och utarbetat förslag till plan för sjukhusvården i Norrbottens län.

Enligt betänkandet skall Norrbottens län indelas i fyra sjukvårdsregioner med sex lasarettsdistrikt, vari Kalix—Haparanda sjukvårdsregion — omfattande förutom Haparanda lasarettens nuvarande egentliga upptagningsområde med en befolkning av c:a 22 000 personer jämväl Kalix lasarettens upptagningsområde med en befolkning av 27 000 personer — skall utgöra ett lasarettsdistrikt med Kalix som lasarettssort. Utredningsmannen har sålunda med slopande av Haparanda lasarett tänkt sig ett större lasarett inom regionen med 360 vårdplatser fördelade på allmän kirurgisk klinik 77 vårdplatser, invärtes medicinsk klinik 85 vårdplatser, öron-, näs- och halsklinik 9 vårdplatser, ögonklinik 8 vårdplatser, barnmedicinsk klinik 14 vårdplatser, kvinnoklinik 30 vårdplatser, klinik för långtidssjuka 120 vårdplatser och vuxenpsykiatrisk klinik 17 vårdplatser samt röntgen-, anesthesiavdelning och kliniskt laboratorium. Utredaren har vidare föreslagit slopande av inom regionen förefintliga sjukstugor i Överkalix och Övertorneå och inrättande av treläkarstation i Kalix, tvårläkarstation i Överkalix och enläkarstation i Korpilombolo.

Vad gäller Haparanda har utredaren vidare ansett behov föreligga av ett långtidssjukhem med 37 vårdplatser samt en barnbördsavdelning om 7 vårdplatser. Utredaren lär sedermera ha ansett barnbördsavdelningen icke erforderlig samt nedskurit antalet vårdplatser å långtidssjukhemmet till 32 vårdplatser.

Haparanda stad och berörda tornedalskommuner har, då förslaget innebär en allvarlig försämring av sjukvården i Torneå älvdal, i skriftväxling och personliga uppvaktningar vid såväl Norrbottens läns landsting, medicinalstyrelsen och inrikesdepartementet kraftigt motsatt sig en indragning av Haparanda lasarett och därvid på sätt framgår av bilagda skrivelse till landstingets förvaltningsutskott den 30 januari 1963, Kungl. medicinalstyrelsen den 8 februari 1963 och 30 april 1963 utförligt redovisat skälen för lasarettets bibehållande och föreslagit utökning av vårdplatserna till 120 fördelade på en fullständig kirurgavdelning med BB med överläkare och underläkare samt en gemensam medicinsk- och kronikeravdelning med överläkare och underläkare, vartill kommer röntgenavdelning med röntgenolog och laboratorieavdelning.

Den i skrivelsen till medicinalstyrelsen den 8 februari 1963 omtalade expansionen fortsätter i snabbare takt än beräknat. Som exempel härpå kan nämnas att elevantalet vid stadens skolor, som utökats med bl. a. en handelsgymnasiefilial, överstiger 2 000 ungdomar; Norrbottens Frys AB har bildats och dess fabriksanläggning har tagits i anspråk den 1 september 1964; Tornedalens industrialisering AB med ett aktiekapital å 1 000 000 har bildats och förväntas snart giva upphov till för Tornedalen lämplig industrier. Den av statsmakterna i huvudsak accepterade Näslundska lokaliseringsutredningen torde också giva för Tornedalen positivt resultat. Som villkor och förutsättning för all eventuell industrilokalisering till Torne-

dalen gäller dock att samhällsservicen bl. a. på sjukvårdsområdet inte enbart tryggas utan också utvecklas.

En indragning av Haparanda lasarett — länets näst äldsta — skulle komma att väsentligt hämma den pågående och alltmer tilltagande »självaaktiviteten» i Tornedalen och framstår som en direkt orättvisa mot denna älvdal i synnerhet som envar av övriga älvdalar enligt förslaget får behålla eller utvidga sina lasarett, trots att befolkningsunderlaget i och för sig icke motiverar detta.

Samarbetet mellan svenska och finska Tornedalen har alltid varit givande och präglas av ett ömsesidigt strävande att förbättra levnadsvillkoren för befolkningen på ömse sidor gränsälven. Inom sjukvårdens område kan nämnas det intensiva samarbetet inom röntgenologin mellan Haparanda och Torneå lasarett och det samarbete, som genom lagstiftningen redan kunnat öppnas inom den öppna vården.

Den slutna sjukvården i finska Tornedalen står inför samma strukturförändring som den svenska. Det för Torneå stad, Alatornio och Karl Gustavs landskommuner gemensamma lasarettet i Torneå är mycket gammalt och fyller icke längre de krav modern sjukvård ställer på ett lasarett. Befintliga byggnader är enligt uppgift av vederbörande läkare icke reparerbara.

I detta läge har fråga uppkommit om möjligheterna att uppföra ett för berörda finska kommuner och nedre svenska Tornedalen gemensamt lasarett. Staden vill härför starkt understödja det i Nordiska rådet väckta förslaget att rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen.

Befolkningsunderlaget — c:a 40 000 — enbart inom Haparanda och Torneå lasarettens nuvarande upptagningsområden motiverar i och för sig ett större delat lasarett med föreslagen fullständig kirurgavdelning, intensivvårdsavdelning, medicinalavdelning, BB-avdelning, gynekologavdelning, långtidsavdelning, röntgenavdelning samt laboratorieavdelning. Med hänsyn till de reumatiska sjukdomarnas stora spridning inom såväl svenska som finska Tornedalen synes skäl föreligga att jämväl överväga inrättande av reumatikeravdelning vid det gemensamma lasarettet.

Den slutna sjukvården förutsätter ett intensivt samarbete mellan de olika specialiteterna. Det synes staden med hänsyn härtill angeläget att samtliga avdelningar hålles samlade för att en fullgod vård skall kunna ges de sjuka. Haparanda lasarettens nuvarande lokaler har genomgått en grundlig renovering senast 1960 och är i mycket gott skick. De har som ovan sagts ett betydande värde. Med hänsyn härtill anser staden det gemensamma lasarettet böra i sin helhet förläggas i Haparanda i anslutning till nuvarande lasarett, där erforderlig tomtmark finnes. Vid eventuellt behov av ytterligare mark är staden beredd att ställa dylik till lasarettets förfogande.

Vid såväl Haparanda som Torneå lasarett har det städse funnits god tillgång till personal som behärskar såväl finska språket som svenska språket. Det finnes därför skäl antaga, att några personalrekryteringssvårigheter ur språksynpunkt icke skall uppkomma om ett för befolkningen å ömse sidor om gränsälven gemensamt större lasarett uppföres. Tvärtom finnes anledning antaga att detta skall underlätta rekryteringen överhuvudtaget och i synnerhet av läkare och sköterskor med erforderlig specialistutbildning, då dessa givetvis föredrar ett delat lasarett.

Staden är angelägen att redan nu understryka vikten av förslagsställarnas påpekande, att det, med hänsyn till att det inom ett sammanlagt lasarettets upptagningsområde finnes många tvåspråkiga personer men även åtskilliga som endast behärskar ettdera språket, svenska eller finska, träffas anordningar, som möjliggör för alla patienter att vinna trivsel och få kontakt. Detta är icke minst viktigt med hänsyn till att tornedalningen bevisligen i det längsta drar sig för att söka läkarvård med ofta åtföljande förlängd vårdtid.

I övrigt synes med hänvisning till vad här ovan och i tidigare skrivelser till landstinget och medicinalstyrelsen anförts om avstånd, vägnät, kommunikationer, språksvårigheter, sjukdomsfallsfrekvens, pågående expansion i svenska Tornedalen och Haparanda lasarettets återanskaffningsvärde, samt föreliggande goda relationer och det starka ekonomiska och kulturella utbytet över gränsen, fördelarna av ett gemensamt lasarett uppenbara.

Då det från kommunalt håll föreligger en starkt positiv inställning till en utbyggd samverkan anser staden det önskvärt, att städerna Torneå och Haparanda samt tornedalskommunernas förbund på ömse sidor om älven bliva representerade i en eventuell utredningskommitté.

Haparanda den 22 juli 1965

För Haparanda stad:

Bror Wahlström

DK-ordförande

Ragnar Pekkari

Stadskamrer

Pajala kommun beslöt vid sammanträde den 12 juni 1965 att tillstyrka förslaget med påpekande, att lösningen av de ekonomiska frågorna vid ett ökat samarbete borde överlätas åt sjukvårdshuvudmännen i respektive länder.

Karesuando kommun beslöt vid sammanträde den 30 juni 1965 att tillstyrka förslaget.

Svenska landstingsförbundet har i skrivelse den 11 november 1965 efter att ha tagit del av Norrbottens läns landstings yttrande förklarat, att man inte har något härutöver att ändra i ärendet.

Ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

(Väckt av Tyyne Leivo-Larsson)

I ett till rådets fjortonde session väckt medlemsförslag har hemställts att radet måtte rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda föutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen.

Medlemsförslaget har varit föremål för remissbehandling hos berörda myndigheter och organisationer i de båda länderna. Av denna framgår all behov av samverkan mellan de båda länderna inom den slutna sjukvården föreligger för tornedalsområdet. Av remissyttrandena framgår ävenledes att ett realiserande av medlemsförslaget i form av ett för Finland och Sverige gemensamt sjukhus med upptagningsområde å ömse sidor om Torne älv stöter på många praktiska svårigheter, icke minst genom att ett sådant förslag helt strider mot de planer, som sjukvårdshuvudmännen uppgjort och börjat tillämpa för denna region, såväl i Finland som i Sverige.

På uppdrag av rådets socialpolitiska utskott har två sakkunniga i sjukvårdsplanering, en från Finland och en från Sverige, företagit en utredning beträffande förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen. De sakkunniga har i sin utredning kommit fram till att anordnande av ett gemensamt finsk-svenskt sjukhus är en komplicerad fråga, som kräver tid för att kunna lösas. De sakkunniga ifrågasätter därför huruvida det icke vore möjligt att försöksvis lämna såväl finska som svenska medborgare i tornedalsområdet frihet att välja sjukhus på båda sidor om gränsen. Innan ett eventuellt gemensamt sjukhus realiserats borde bl. a. på detta sätt närmare undersökas i vilken utsträckning patienterna är villiga att emottaga sjukvård i grannlandet. (*Se Bilaga*)

Det synes önskvärt att ett samarbete inom den slutna sjukvården kommer till stånd inom tornedalsområdet, till nytta för befolkningen på båda sidor om gränsen. Inom den öppna sjukvården finns en överenskommelse, som ger tjänsteläkare inom gränsområdet rätt att utöva läkaryrket på andra sidan gränsen. En motsvarande ordning borde även gälla inom den slutna sjukvården. Befolkningen i den finsk-svenska gränstrakten bör ges möjlighet att erhålla vård på sjukhus, oberoende av om sjukhuset ligger i

Finland eller i Sverige. Förhållandena i dessa trakter är sådana att det många gånger är betydligt närmare till en sjukvårdsinrättning på andra sidan gränsen än till en sådan i det egna landet. Även andra orsaker än avståndet kan medverka till att en sjukvårdsinrättning i grannlandet kan vara att föredraga framför sådan i hemlandet. Möjligheten att erhålla sjukhusvård över gränsen bör icke som nu begränsas till enbart de tillfällen, då snabb hjälp är av nöden och resan till hemlandets sjukhus skulle vara förbunden med allvarligt dröjsmål eller betydande olägenhet för patienten. Patienten bör fritt kunna välja inom vilken sjukvårdsinrättning i gränsområdet han önskar vårdas. Vilken innebörd ordet gränsområde bör ges i detta sammanhang får undersökas. Sjukhuset i såväl Kemi som Kalix borde sålunda böra räknas som sjukvårdsinrättningar inom gränsområdet.

Under åberopande av vad här anförts får jag hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen i syfte att bereda befolkningen inom området möjlighet att erhålla sjukhusvård såväl på den finska som på den svenska sidan av gränsen.

Helsingfors den 15 februari 1967

Tyynne Leivo-Larsson

BILAGA 1

Utredning angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen*A. Direktiv för utredningen**(Skrivelse från Nordiska rådets socialpolitiska utskott)*

I Nordiska rådet har väckts ett medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen. Förslaget har hänvisats till rådets socialpolitiska utskott, som senast behandlat förslaget vid ett sammanträde i Tornedalen den 1—2 juni innevarande år. Utskottet har härvid besökt lasaretten i Kemi, Torneå, Haparanda och Kalix, vilka samtliga berörs av förslaget.

Vid sin behandling av förslaget har utskottet funnit det lämpligt att få frågan om förutsättningarna för ett samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen närmare belyst. Utskottet har funnit det värdefullt, att en sådan undersökning förelages av sakkunniga på ifrågavarande område, en från Finland och en från Sverige¹. Med hänsyn till att utskottet bör upplaga frågan till slutlig behandling i god tid före rådets nästa session i april 1967, är det angeläget att de sakkunniga framlägger resultatet av sin undersökning, som bör företagas gemensamt, i mitten av januari 1966.

I utredningsarbetet bör särskilt beaktas patientunderlaget i de upptagningsområden, som hör till respektive Kalix, Haparanda, Torneå och Kemi lasarett samt bedömas de olika alternativ för ett sjukvårdssamarbete i Tornedalen, som kan komma ifråga. Möjligheterna för ett gemensamt sjukhus i den norra delen av Tornedalen bör i detta sammanhang även undersökas. Särskilt bör utredas hur sjukhusfrågan kunde länkas löst därest icke regionen av en riksgrens delats i två halvor.

I utredningsarbetet bör även ingå att behandla den ekonomiska aspekten på ett samarbete av ifrågavarande art. Olika ekonomiska system tillämpas i de båda länderna, exempelvis beträffande sjukförsäkring och vårdavgifter. Kostnaderna per vård dag skiljer sig avsevärt. I Sverige torde vård dagskostnaderna vara närmare det dubbla mot i Finland. Frågan om hur finansieringen av ett samarbete skall utformas bör därför upptagas till behandling.

Även i administrativt avseende föreligger här skiljaktigheter, som kräver ett klarläggande under utredningsarbetet. I Finland skall Finlands kommunförbund framgent överta ledningen av de av staten tidigare drivna

¹ Till sakkunniga har socialpolitiska utskottet utsett bitr. länsstämman Aino Ylironkanen, Rovaniemi, och kanslichefen Gunnar Liedberg, Östergötlands läns landsting, Linköping.

lasaretten. I Sverige är landstingen huvudmän för sjukhusvården. Frågan hur ett gemensamt lasarett i enlighet med medlemsförslaget skall administreras bör därför utredas.

En kartläggning av övriga problem i anslutning till frågan om sjukvårdssamarbete i Tornedalen, såsom språksvårigheter, kommunikationer, avstånd, sjukdomsfallsfrekvens m. m. kommer av naturliga skäl att ingå i ett utredningsarbete av ifrågavarande slag.

Stockholm den 4 juli 1966

För Nordiska rådets socialpolitiska utskott

Birger Andersson

Vice förman

B. Utredningen

1. Inledning

Genom skrivelse från Nordiska rådets socialpolitiska utskott den 4 juli 1966 erhöll vi i uppdrag att belysa förutsättningarna för ett samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen. Uppdraget lämnades sedan ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen, som hänvisats till rådets socialpolitiska utskott, av utskottet behandlats vid sammanträde i Tornedalen den 1—2 juni 1966.

Vi har i vår utredning lagt huvudvikten vid de sjukvårdsorganisatoriska synpunkterna och därvid i enlighet med direktiven särskilt övervägt hur sjukhusfrågan kunde länkas löst därest icke regionen av en riksgräns delats i två halvor.

I direktiven framhålles att den ekonomiska aspekten på ett eventuellt sjukvårdssamarbete bör beaktas samt även finansieringen upptagas till behandling. De administrativa olikheterna som föranleds av olika typer av huvudmannaskap har också ansetts böra utredas. I direktiven har slutligen upplagits vissa övriga problem, såsom språksvårigheter, kommunikationer, avstånd, sjukdomsfallsfrekvens m. m., som bör ingå i ett utredningsarbete av ifrågavarande slag. I de nämnda avseendena har vår utredning begränsats till vissa allmänna överväganden i de skilda frågorna med utgångspunkt från de upplysningar som inhämtats vid besök på de sjukhus och läkarstationer som skulle beröras av ett sjukvårdssamarbete i Tornedalen.

Under en gemensam rundresa den 16—20 oktober 1966, besökte vi lasaretten i Kemi, Torneå och Pello, läkarstationerna i Pajala och Övertorneå samt lasaretten i Haparanda och Kalix.

Vi tackar samtliga förtroendemän, läkare och administratörer, som varit oss behjälpliga med upplysningar i vårt utredningsarbete och överlämnar härmed resultatet av detsamma.

2. Sjukvårdsplaneringen i Lapplands län i Finland

Finland är ur sjukvårdssynpunkt indelat i 21 centralsjukhusdistrikt. Med en sammanlagd befolkning på cirka 4,6 miljoner invånare uppgår det genomsnittliga antalet invånare per centralsjukhusdistrikt till cirka 220 000. Lapplands län med sammanlagt cirka 205 000 invånare utgör härvid ett undantag. Länet är uppdelat på två centralsjukhusdistrikt. Lapplands centralsjukhusdistrikt med cirka 121 000 invånare har Rovaniemi som huvudort och Kemi centralsjukhusdistrikt med c:a 94 000 invånare har Kemi till huvudort. Kemi centralsjukhusdistrikt omfattar huvudsakligen ett område, cirka 4 mil brett och 20 mil långt samt sträcker sig från Torneå norrut efter riksgränsen upptill Kolari cirka 20 mil norr om Torneå. Resurserna för sluten sjukvård inom området framgår närmare av Bihang 1. Beträffande centralsjukhuset i Kemi kan ytterligare nämnas att vårdplatsantalet idag uppgår till cirka 150, varvid specialiteterna allmänkirurgi, internmedicin, kvinnesjukdomar och förlossningsvård samt barn- och öronsjukdomar är representerade. Planer föreligger att utvidga lasarettet till sammanlagt 350—400 platser. Några tidpunkter för denna utbyggnad har emellertid icke angivits. I övrigt planeras i Tornedalen nya lasarett i Torneå (100 pl), Övertorneå (40 pl), Pello (40 pl) och Kolari (35 pl). Enligt den nuvarande lagstiftningen skall kommunalförbund svara för distriktssjukhuset i Torneå medan kommunerna ansvarar för de mindre sjukhusen.

Allmänt kan konstateras att centralsjukhuset i Kemi har begränsade förutsättningar att fungera som centralsjukhus för sitt upptagningsområde. En befolkning på cirka 90 000 invånare torde icke ge tillräckliga förutsättningar för ett väl differentierat centralsjukhus. Detta framgår för övrigt av den genomsnittsstorlek på centralsjukhusområdena — 220 000 invånare, som tidigare angivits. Denna bedömning styrkes också av Medicinalstyrelsens i Helsingfors år 1966 publicerade utredning om »Användningen av lasarett i Finland år 1960». Där redovisas nämligen i vilken omfattning de skilda centralsjukhusen kunnat vårda sina patienter inom det egna distriktet. Kemi centralsjukhus redovisar där den lägsta siffra för samtliga centralsjukhusdistrikt. Endast 76,2 procent av patienterna vårdas i eget distrikt samtidigt som en låg siffra redovisas för patienterna från annat distrikt, nämligen 3,2 procent. Av utredningen framgår att sammanlagt 9 512 patienter från distriktet vårdats under år 1960, varav 7 268 har mottagits i eget distrikt, 1 070 i Uleåborgs, 650 i Lapplands samt 429 i Helsingfors distrikt. Samtidigt bör dock konstateras att Kemi centralsjukhusdistrikt redovisar en av de högsta siffrorna ifråga om vård dagar per 1 000 invånare, nämligen 1 512, en siffra som endast överträffas av Helsingfors och Lahtis centralsjukhusdistrikt.

Av det anförda framgår att begränsade förutsättningar torde föreligga att utveckla sjukhuset i Kemi till ett väl differentierat centralsjukhus om

icke en mycket kraftig folkökning äger rum. Av den bilagda befolkningsprognosen (*Bihang 2*) framgår att en snabb folkökning väntas.

Utbyggnaden av Kemi centralsjukhusdistrikt från den övriga delen av Lapplands län, med Rovaniemi som huvudort, synes motiverad bl. a. av det förhållandet att Tornedalen huvudsakligen har sina naturliga kommunikationer riktade söderut mot Torneå och icke österut mot Rovaniemi. Med en sådan utgångspunkt borde även Torneå kunna utgöra ett tänkbart alternativ vid förläggning av centralsjukhuset inom området.

Det må dock konstateras att samtidigt som Kemi sjukhus' utbyggnadsmöjligheter begränsas på grund av det knappa befolkningsunderlaget torde även utvecklingen av centralsjukhuset i Rovaniemi hämmas genom att länet delats i två centralsjukhusdistrikt.

3. Planering för sjukvården i Norrbottens län, Sverige

Till grund för den sammanfattande presentation som här lämnas av sjukvårdsplaneringen i Norrbottens län har legat »Betänkande med utredning och förslag till plan för sjukhusvården i Norrbottens län» avgiven år 1962 av davarande kanslidirektören Åke Hæggström vid landstingets kansli. Utredningsmaterialet har närmare belysts genom informationer direkt från författaren. Norrbottens läns landsting beslöt i oktober 1963 att lägga sjukvårdsplanen till handlingarna för beaktande vid ställningstagande till sjukhusens fortsatta utveckling och härvid aktuella byggnadsfrågor. Härvid uppdrogs åt förvaltningsutskottet att uppmärksamt följa utvecklingen på området och att för landstinget framlägga de förslag och ändringar eller revision av planen som tid efter annan må befinnas påkallade.

Sammanfattningsvis innebär planen att den beräknade folkmängden 1975 om drygt 290 000 invånare (*Bihang 2*) erhåller cirka 3 000 vårdplatser till förfogande motsvarande cirka 10 promille för samtliga länspecialiteter, varav drygt 1 000 vårdplatser, d. v. s. cirka 3,5 promille av totalbefolkningen för långtidssjukvården. Länet föreslås därvid erhålla lasarett i Boden, Luleå, Piteå, Kalix, Gällivare och Kiruna, varvid Bodens lasarett bibehåller ställning som centrallasarett vid landstinget. Väl utbyggda normallasarett föreslås i Piteå, Kalix, Gällivare och Kiruna, där förutom specialiteterna allmänkirurgi, invärtes medicin och kvinnoklinik även en rad traditionell centrallasarettsspecialiteter föreslås bli representerade. Beträffande Kalix lasarett, som närmast är aktuell i här föreliggande sammanhang föreslås öron-, näs- och halsklinik med 9 vårdplatser, ögonklinik med 8 vårdplatser, barnmedicinsk klinik med 14 platser samt vuxenpsykiatrisk klinik med 17 platser och klinik för långtidssjuka med 120 platser. Lasarettet föreslås därvid erhålla sammanlagt 362 vårdplatser med approximativt 24 läkare.

I utredningen redovisas inledningsvis en regionindelning utarbetad i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen, vari länet föreslås indelat i 6 lasarett-distrikt med centra i Piteå, Boden, Luleå, Kalix—Haparanda samt Gällivare

och Kiruna. Vad gäller Kalix—Haparanda lasarettsträcka, som omfattar området från Haparanda och västerut till Töre samt därefter sträcker sig norrut och österut norr om Korpilombolo fram till riksgränsen några mil söder om Pajala, överväger utredningen frågan om ett lasarett bör förläggas i Kalix eller i Haparanda.

Det följande citalet från utredningen är föregått av en redogörelse för de goda erfarenheterna från den vid denna tidpunkt nya flerläkarstationen i Pajala: »Efter att sålunda ha stannat för läkarstationsformen, såsom på sikt lämpligaste sjukvårdsorganisation inte blott i Arjeplog, Vittangi, Jokkmokk, Övertorneå, Överkalix och Pajala utan även i Arvidsjaur med dess 16 000 invånare på 10—20 mils avstånd från lasarett, kan man av liknande skäl inte undgå att aktualisera flerläkarstationssystemet även för haparandadistriktet med dess drygt 18 000 invånare på betydligt mindre avstånd från lasarett (i Kalix). För minst 10 000 av detta befolkningsunderlag, understiger restiden till Kalix faktiskt en timme, vilket i Norrbotten verkligen måste betraktas som ett mycket kort restidsavstånd.

I betraktande av de ringa avstånden för den större delen av haparandadistriktets befolkning föreligger av allt att döma starkare skäl för flerläkarstationsformen i Haparanda än i Arvidsjaur, trots att det totala befolkningsunderlaget är några tusental större i Haparanda än i Arvidsjaur. Under alla omständigheter är befolkningsunderlag av denna storleksordning alldeles för ringa för att kunna bära upp ett modernt lasarett. Befolkningsutvecklingen är ej heller sådan, att sjukhuset i Haparanda, såvitt nu kan förutses, har några möjligheter att utvecklas och differentieras enligt tidens krav. Det odelade lasarettet är ju en sjukhusform, som man överallt söker komma ifrån. Med nuvarande goda och värdefulla läkarbesättning samt sjukvårdsverksamhet i härför ny- och ombyggda lokaler får det anses vara självfallet, att lasarettverksamheten i Haparanda bör fortsätta till gagn för befolkningen i distriktet. Men liksom i Arvidsjaur är det principiellt riktigtast att i en framtidsplan för länets sjukhusvård infoga även sjukvården i Haparanda i flerläkarstationsmönstret och sålunda i planen utmönstra det odelade lasarettet i Haparanda. Den framtida flerläkarstationen i Haparanda bör därvid ges mycket goda resurser, däribland ett 15-tal vård- och observationsplatser.»

Utredningen framhåller vidare att tendensen mot en ökad specialisering och ökat behov av specialister gör det nödvändigt att bygga sjukvården på ett begränsat antal, väl differentierade lasarett. Det odelade lasarettet i Haparanda och sjukslugorna, anses därför icke i längden kunna påräknas i den kvalificerade akutsjukvårdens tjänst och har därför av utredningen icke medtagits i den långsiktiga organisationsplanen. Utredningen förutsätter emellertid en lång övergångstid och anför därför att åtminstone Haparanda lasarett och Arvidsjaur sjuksluga säkerligen kommer att få tjäna den allmänna sjukvårdens behov inom sina upptagningsområden ännu

i många år. I Bihang 3 redovisas vissa aktuella uppgifter beträffande de svenska sjukvårdsinrättningar, som är aktuella i detta sammanhang.

Vissa remissinstanser uttalade kritik emot den långtgående uppdelningen av lasarettsvården i länet, som utredningen föreslog. Särskilt framhölls att de små kliniker som på vissa håll förordades icke skulle kunna förutsättas fungera utan svårighet.

Vad beträffar lasarettsutbyggnadsplanerna i Kalix må framhållas att förvaltningsutskottet uttalade att »den kontroversiella frågan om lasarettsvårdens framtida ordnande i Kalix-Haparanda-regionen blir aktuell först under den senare delen av det kommande decenniet». Förvaltningsutskottet motiverade denna ståndpunkt med att framhålla vilka omfattande byggnadsprojekt som var aktuella vid centrallasarettet i Boden och vid Gällivare lasarett och som förutsattes i huvudsak avslutade innan utbyggnaden av Kalix lasarett påbörjades. Av det som här citerats och med kännedom om förhållandena i Kalix anser vi oss kunna dra den slutsatsen att det föreligger tekniska förutsättningar för en ändring av sjukvårdsplanen i syfte att åstadkomma ett samarbete över riksgränsen, eftersom utbyggnaden i Kalix ännu ej påbörjats.

4. Samarbetsmöjligheter

Om ingen riksgräns funnits mellan Torneå och Haparanda hade det varit naturligt med ett gemensamt sjukhus för dessa båda orter och deras respektive upplagningsområden i de båda länderna. Den sammanlagda folkmängden i upplagningsområdena som 1965 uppgick till c:a (24 000 + 20 000) = 44 000 är större än de primära upplagningsområdena för lasaretten i Kalix (30 000) och Kemi (40 000). De sistnämnda lasaretten skulle därför sannolikt — om riksgränsen ej funnits — ha utgjort mindre odelade lasarett och lasarettet i Torneå—Haparanda skulle sannolikt ha varit det mest betydande. Efter svenska förutsättningar hade det troligtvis varit ett normallasarett och efter finska förutsättningar med folkrika kommuner upp efter Älvdalen — kanske ett centralsjukhus, som med hänsyn till invanorna i Tornedalen vore bättre beläget än ett centralsjukhus i Kemi.

Under förutsättning att de skilda problem som nu föreligger genom riksgränsens existens, kunde elimineras borde det därför vara möjligt att anordna ett gemensamt sjukhus i Torneå eller Haparanda. Den antydda lösningen med ett sjukhus delat på två enheter — en i vardera landet — synes omedelbart kunna förkastas såsom mindre rationell.

En första praktisk förutsättning för samarbete som idag föreligger är att sjukhusen i Kalix och Kemi ännu ej utbyggts såsom planeras. Norrbottens läns landsting anför i sitt yttrande över det föreliggande förslaget att kalixlasarettets utbyggnad (från 182 platser till 362 platser) synes komma att dröja en tid. Beträffande Kemi centralsjukhus kan också konstateras att utbyggnadsplanerna från nuvarande 150 platser till 350—400 plat-

ser ännu ej börjat realiserats. En omplanering är därför möjlig utan att förluster behöver uppstå på redan gjorda investeringar.

Under förutsättning att övriga aktuella frågor i detta sammanhang kan lösas, borde ett sjukvårdssamarbete kunna komma till stånd i Tornedalen. Vi har därvid icke uttalat oss beträffande den ställning som lasarettet i Torneå—Haparanda kan komma att få ur sjukvårdsorganisatorisk synpunkt. Det torde ankomma på huvudmännen att avgöra om ett gemensamt lasarett i Torneå—Haparanda skall få ställning som normallasarett—kommunalsjukhus eller som förstärkt normallasarett—centralsjukhus. Båda lösningarna synes vara möjliga att praktiskt genomföra.

Vi har icke medhunnit att pröva frågan om ett gemensamt sjukhus i övre Tornedalen. Med hänsyn till den låga befolkningstätheten vill vi dock föreslå att man i första hand inom detta område prövar att låta patienterna vända sig till det sjukhus eller den läkarstation de önskar utan hänsyn till nationalitet. De ekonomiska konsekvenser som kan följa härav belyses i det följande.

5. *Språkfrågan*

Vad beträffar språkfrågan i Sverige kan följande anföras. Finsktalande patienter har enligt vad vi erfarit inga svårigheter att meddela sig med personal på sjukvårdsinrättningarna i Haparanda, Övertorneå och Pajala. I dessa områden är nämligen flertalet invånare finskspråkiga. Redan mellan Haparanda och Kalix passerar dock den s. k. språkgränsen. Antalet finsktalande personer vid lasarettet i Kalix uppgavs t. ex. vara lågt. Vissa svårigheter syntes där föreligga att tillgodose finsktalande patients behov av finskspråkig personal.

Om ett gemensamt sjukhus förlägges i Finland torde svårigheter komma att uppstå för enbart svensktalande patienter om icke särskilda åtgärder vidtages. Därvid är att notera att svensk personal icke torde kunna påräknas för tjänstgöring på sjukhus i Finland i annat än mycket begränsad utsträckning, därför att lönenivån i Finland är icke obetydligt lägre än i Sverige. Möjligheterna att rekrytera svensktalande personal har av oss icke särskilt studerats, men torde böra uppmärksammas om möjligheterna att förlägga ett gemensamt sjukhus i Finland närmare prövas.

6. *Administration av ett gemensamt sjukhus*

Vi har övervägt frågan om hur ett gemensamt sjukhus skall administreras. På en rad punkter skiljer sig förhållandena vid svenska och finska sjukhus. Vi finner därför att ett gemensamt sjukhus bör administreras av den sjukvårdshuvudman som är ansvarig för sjukvården i det område där sjukhuset är beläget. Ett sjukhus beläget i Sverige bör alltså administreras av Norrbottens läns landsting. Ett sjukhus förlagt till Finland, förlagsvis i Torneå, bör administreras av kommunalförbundet. Sjukhuset kommer

genom en sådan form att naturligt införlivas i sjukhusorganisationen i respektive land och några särbestämmelser kommer över huvud taget icke att erfordras för det gemensamma sjukhuset.

7. Sjukförsäkring och vårdavgifter

Olika ekonomiska system tillämpas i de båda länderna beträffande sjukförsäkring och vårdavgifter. Vad beträffar patienternas förmåner synes inga andra regler kunna gälla än de som gäller för en patient som intages på sjukhus i sitt eget land. Intagning på sjukhus i grannlandet bör icke föranleda extra kostnader eller ge vederbörande extra förmåner jämfört med inläggning på sjukhus i hemlandet. Av detta skäl synes varje patient ur avgiftssynpunkt böra behandlas på samma sätt som vid sluten vård i sitt eget land. Detta synes också nödvändigt för att icke särskilda problem skall förorsakas av ändringar i bestämmelser beträffande sjukförsäkring, vårdavgifter o. d. Härmed är emellertid icke sagt hur huvudmannen för sjukhuset skall täcka de kostnader som icke täcks av patienternas direkta avgifter eller genom sjukförsäkring.

8. Finansiering av ett gemensamt sjukhus

Under förutsättning att patientavgifterna som ovan angivits kommer att utgå enligt sedvanliga regler gällande för svenskar och finländare i sina respektive hemland kommer endast en mindre del av det gemensamma sjukhusets driftskostnader att kunna finansieras genom avgifter. Huvudparten kommer såsom i båda länderna i övrigt att behöva täckas av skattemedel. Särskilda problem uppstår därigenom att sjukhuskostnaderna i Sverige är väsentligt högre än i Finland (*se Bihang 1 och 3*). Detta innebär att ett gemensamt sjukhus förlagt i Sverige skulle föranleda väsentliga merkostnader för den finska sjukvårdshuvudmannen om icke detta initiativ kunde erhålla ekonomiskt stöd i någon form.

För att belysa storleken av sådana merkostnader kan som exempel nämnas att Haparanda lasarett under 1965 hade 1 477 patienter med en genomsnittlig medelvårdtid av 12,7 dagar på allmän sjukavdelning och observationsplatser samt 9,9 dagar på kvinnoklinik och förlossningsavdelning. Kostnaden per intagen patient uppgick till 2 005 kronor. Under antagande av att kostnaden per intagen patient år 1970 utgör 2 000 kronor samt antagandet att vårdkostnaden är dubbelt så hög i Sverige som i Finland och att 500 patienter från Finland årligen vårdas på Haparanda lasarett med samma genomsnittliga vårdtid som för svenska patienter, så uppstår för den finske sjukvårdshuvudmannen en merkostnad av $500 \times 1\,000$ kronor, d. v. s. 500 000 kronor jämfört med om dessa patienter vårdats på sjukhus i Finland. Därtill kommer de ökade resekostnader, som förorsakas patienter och anhöriga. På motsvarande sätt skulle 1 000 svenskar, vårdade på finskt lasarett, medföra en besparing av storleksordningen 500 000 kronor för

den svenska sjukvårdshuvudmannen. Möjligheterna att statsbidragsvägen stödja ett gemensamt finskt-svenskt lasarett är en fråga, som vi icke ansett oss ha anledning att närmare bedöma. Här angivna siffror har endast redovisats för att kvantitativt ange storleksordningen av de kostnadsökningar som kan uppstå för den finska sjukvårdshuvudmannen och de besparingar som kan uppstå för den svenska sjukvårdshuvudmannen, därest ett gemensamt sjukhus upprättas på svensk botten. Vi finner de redovisade uppgifterna tala för att ett gemensamt sjukhus bör förläggas i Finland.

9. Avslutning

Av det anförda torde framgå att man har anledning räkna med att frågan om anordnande av gemensamt finskt-svenskt sjukhus är en komplicerad fråga som kräver tid för att kunna lösas. Vi vill i detta sammanhanget ifrågasätta huruvida det icke vore möjligt att försöksvis lämna såväl finska som svenska medborgare i Tornedalsområdet frihet att välja sjukhus på båda sidor om gränsen. Innan ett eventuellt gemensamt sjukhus realiserar borde närmare undersökas i vilken utsträckning patienterna är villiga att emottaga sjukhusvård i grannlandet. Detta borde vara möjligt att pröva genom att lämna patienterna i gränsområdet frihet att välja mellan lasarett på ömse sidor om gränsen. Det borde därefter vara möjligt att pröva om icke jourbördan kunde delas mellan närliggande lasarett på var sin sida om gränsen. Det borde kunna försökas närmast mellan lasaretten i Haparanda och Torneå samt mellan flerläkarstationen i Övertorneå och det kommunala sjukhuset i Ylitorneå (det finska Övertorneå).

En försöksverksamhet med fritt sjukhusval borde — om förberedelserna kan medhinnas under 1967 — kunna påbörjas och drivas åtminstone i någon del av Tornedalen under kalenderåret 1968. En förutsättning torde dock vara att staterna är beredda att ta ansvaret för de merkostnader som genom försöksverksamheten kan föranledas för den finska sjukvårdshuvudmannen. Eventuella besparingar hos den svenska sjukvårdshuvudmannen borde därvid kunna användas för att täcka merkostnader för den finska sjukvårdshuvudmannen.

Rovaniemi och Linköping den 23 januari 1967

Aino Yliruokanen

Gunnar Liedberg

Sjukhusväsendet i Lapplands län år 1965

(Centralsjukhusen samt kommunala sjukhusen i Tornedalen)

Sjukhus	Invånare i distr	Platser	Patienter	Vårddagar	Kostn/vd brutto sv kr	Svenska pat/vd	Norska pat/vd
Kemi centralsjukhus	88 648	149	5 148	55 824	81: 71	9/64	1/6
Torneå 1.1. 67 komm	24 436	61	1 233	14 320	82: 28	—	—
Övertorneå k. Yli- tornio	9 761	14	718	6 660	71: 47	—	—
Pello	7 180	26	1 198	10 478	62: 54	5/36	—
Kolari	5 861	16	751	5 936	88: 35	6/23	—
Muonio-Enontekiö	5 742	27	526	5 463	89: 09	4/88	4/24
Lapplands Central- sjukhus i Rova- niemi ¹	031 100	223	7 190	78 960	89: 09	—	—

¹ 1.1—30.6 drivet av staten
1.7—31.12 drivet av komm.förb.

Befolkningsprognos för Norrbottens län¹

	1960	1965	1970	1975
Arjeplog	5 571	5 500	5 500	5 400
Arvidsjaur	10 345	9 800	9 500	9 300
Älvsby köping och landskommun	9 508	9 500	9 600	9 750
Piteå stad	7 426	8 500	9 500	10 550
Piteå landskommun	13 710	13 500	13 900	14 300
Hortlax	4 767	4 700	4 600	4 700
Norrjärden	4 123	3 950	4 000	4 050
Jokkmokk	11 566	11 550	11 600	12 100
Kiruna	26 804	29 700	33 200	35 200
Karesuando	1 448	1 400	1 400	1 400
Råneå	7 524	7 100	7 000	7 050
Luleå + Nederluleå	43 072	46 800	52 200	57 000
Edefors	3 765	3 500	3 300	3 200
Boden + Överluleå	22 895	23 959	25 900	27 800
Gällivare	27 688	29 000	30 500	32 000
Pajala	6 414	6 200	6 300	6 400
Korpilombolo	3 774	3 700	3 650	3 650
Junosuando	1 768	1 700	1 600	1 500
Tärendö	2 218	2 100	2 050	2 100
Överkalix	8 620	8 000	7 500	7 400
Nederkalix	15 125	15 600	15 900	16 600
Töre	4 493	4 200	4 100	4 100
Haparanda	3 394	3 500	3 600	3 700
Nedertorneå	3 607	3 200	2 900	2 800
Karl-Gustav	2 863	2 400	2 200	2 100
Övertorneå	7 034	6 550	6 050	6 000
Hietaniemi	2 436	2 200	2 050	2 050
Summa	261 672	267 800	279 600	292 200

¹ Utarbetade inom arbetsmarknadsstyrelsens lokaliserings- och utredningsbyrå.

BILAGA

Norrbottens läns landstings sjukvårdsinrättningar i Tornedalen¹

	Invånare i distr år 1960	Platser	Patienter	Vård dagar	Kostn/vd brutto sv kr
Kalix	20 749	182	3 610	52 479	122: 76
Haparanda	9 320	95	1 477	25 679	115: 31
Övertorneå	8 937	44	471	12 027	73: 46
Pajala	12 749	45	675	13 646	103: 13
Centrallasarettet i Boden	261 672	688	14 882	207 048	121: 76

¹ Uppgiften avseende år 1965. Inga finska eller norska patienter redovisade.

BILAGA 2

Yttranden över ändringsförslaget

Finland

Ministeriet för inrikesärendena har i skrivelse den 20 oktober 1967 förklarar sig instämma i medicinalstyrelsens utlåtande.

Medicinalstyrelsen¹:

Den befolkning, som är bosatt i den till Finland hörande delen av Tornedalen, erhåller sjukhusvård under ledning av specialläkare i främsta rummet vid centralsjukhuset i Kemi. Härutöver kommer inom sagda område under lång tid icke att erfordras andra möjligheter till dylik sjukhusvård, i all synnerhet då centralsjukhuset i Kemi i syfte att utveckla sjukhusförhållandena först bör utbyggas så att det motsvarar fundamentsbrevets stipulationer och även annars grundreparationer bör utföras vid detta sjukhus. Beroende på centralsjukhusets i Kemi läge förefaller det som om den ifrågavarande svenska befolkningen icke alltför smidigt komme att kunna tillgodogöra sig det finska sjukhuset under ledning av specialläkare.

Da för de s. k. akuta patienternas vidkommande andelen av vid lokala sjukhus meddelad sjukhusvård under ledning av allmänna läkare enligt all sannolikhet kommer att proportionellt minskas, kommer behovet av samverkan för de lokala sjukhusens vidkommande uppenbarligen ej att vara stort.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Med anledning av vad ovan anförts finner medicinalstyrelsen, att det i detta skede ej förefaller ändamålsenligt att planlägga gemensamma sjukvårdsanstalter för befolkningen i Tornedalen. Däremot kunde man upptaga till prövning det av de i den förevarande utredningen anlitade experterna framlagda förslaget om att man genom administrativa anordningar skulle ge befolkningen möjlighet att söka vård vid de sjukhus i de båda länderna, som är belägna inom det ifrågavarande området. Detta skulle förutsätta, att man skulle träffa en överenskommelse om att kostnaderna för vård, som givits medborgare i främmande land, av vederbörande land skulle ersättas i enlighet med principen om full ersättning och att fastställandet och klarläggandet av den andel, som patienten själv bör erlægga, försiggår skilt för sig i vardera landet. Vid ett sådant förfarande borde man för finska medborgares vidkommande uppgöra stadganden om på vilket sätt ersättning för vid sjukhus i Sverige meddelad vård skulle erläggas till sjukhusen och på vilket sätt de avgifter skulle indrivras, som patienterna själva skall erlægga. Det ovan relaterade arrangemanget skulle vara nyttigt även i det hänseendet att man finge erfarenheter av i vilken utsträckning befolkningen inom det ifrågavarande området verkligen komme att utnyttja det andra landets sjukvårdsanstalter. Därjämte bör det konstateras, att detta förslag skulle äga ett gynnsamt inflytande på samarbetet, även om inrättandet av ett gemensamt sjukhus ej kan betraktas som ändamålsenligt.

Helsingfors den 9 juni 1967

Niilo Pesonen

Generaldirektör

Osmo Vartiainen

Medicinalråd

Länsstyrelsen i Lapplands län¹:

I det länsstyrelsen förenar sig om länsläkarens yttrande (*se nedan*) får länsstyrelsen för egen del värdsamt meddela, att länsstyrelsen förordar medlemsförslaget och rekommendationen, som avser att med tanke på den på båda sidor om riksgränsen bosatta befolkningens intressen undersöka och klarlägga förutsättningarna för samarbete på sjukvårdens område i Tornedalen.

Rovaniemi den 6 juni 1967

Martti Miettunen

Landshövding

Antti Hiltula

Länsråd

¹ Yttrandet översatt från finska.

Länsläkaren i Lapplands län¹:

Enär uppförandet av ett gemensamt sjukhus i detta nu bereder stora svårigheter bör samarbetet på sjukvårdens område utvecklas mellan de redan förefintliga eller måhända i en framtid utvecklade sjukhus, som är belägna i Tornedalen. Oaktat många sjukhus är behäftade med konstruktiva brister, är överbelastade, trånga och lider av brist på läkare finns det enligt min uppfattning ej hinder för att förverkliga den försöksverksamhet avseende valfrihet för invånarna i gränsbygden med avseende å sjukhusvård, som föreslagits av den kommitté, som undersökt frågan. Enligt min uppfattning vore det fråga om snabbt insjuknade och genom olyckshändelser förolyckade personer. Ifall förhållandena för sjukhusens vidkommande allmänt skulle förbättras och behovet av specialundersökning och -vård vore uppenbart kunde man senare tänka sig att till gränsbygdens sjukhus även skulle hänföras centralsjukhuset i Kemi och i Sverige på motsvarande sätt det i Kalix belägna sjukhuset. Skillnaden i fråga om sjukvårdskostnaderna torde på ett eller annat sätt kunna kompenseras.

Rovaniemi den 26 maj 1967

V. Hirvonen

Länsläkare

Stadsförbundets byrå¹:

Det nu remitterade ändringsförslaget ger vid handen, att det tills vidare inte lyckats att på grundval av det i tiden inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget få till stånd ett utvidgat samarbete mellan Finland och Sverige på sjukhusvårdens område i Tornedalen. I det då behandlade medlemsförslaget förutsattes, att samarbete skulle åstadkommas mellan de nämnda länderna genom att inrätta en gemensamt upprätthållen sjukhusanläggning. Emedan planens förverkligande dock i praktiken stött på talrika sådana svårigheter, som på ett avgörande sätt kan fördröja åstadkommandet av det nu ifrågavarande samarbetet över huvud, föreslås, med hänvisning till vissa experters yttranden, i det nu remitterade ändringsförslaget, att samarbete skulle etableras på så sätt, att befolkningen i Tornedalen skulle beredas möjlighet att erhålla sjukhusvård i de på vardera sidan om gränsen belägna sjukhusen även i andra än s. k. brådskande fall.

Med beaktande av den omständigheten, att mellan Finland och Sverige redan under en längre tid med framgång bedrivits samarbete i Tornedalen

¹ Yttrandet översatt från finska.

på den öppna sjukvårdens område, får Stadsförbundets byrå såsom sitt yttrande värdsamt anföra, att det enligt dess uppfattning icke torde kunna förefinnas något hinder för att ett samarbete av motsvarande art skulle möjliggöras även på sjukhusvårdens område på i det förevarande ändringsförslaget förutsatt sätt. Därjämte finner byrån dock angeläget, att man även i fortsättningen undersöker möjligheterna att i Tornedalen inrätta en av Finland och Sverige gemensamt upprätthållen sjukhusanläggning, när det endast på detta sätt är möjligt att skapa förutsättningar för åstadkommandet av en sjukhusanläggning med tillräckligt hög nivå och mångsidighet för det ifrågavarande området, som har en förhållandevis fåtalig befolkning.

Helsingfors den 21 juni 1967

Stadsförbundets byrå

Eero Vahtera

Generalsekreterare

Sakari Kallio

Avdelningschef

Landskommunernas förbund (Maalaiskuntien liitto):

1. Sjukvård är en av samhället ordnad verksamhet på samma sätt som många andra sociala tjänster. Enligt den uppfattning Malaiskuntien liitos byrå har, kan sjukvården i detta avseende jämföras med den av kommunen givna utbildningen och sociala hjälpen, med anstaltsvården i kommunalhemmen och med övriga kommunala tjänster. Att ge medborgarna sådana tjänster över rikets gränser är på grund av sakens natur förknippat med många svårigheter. Då dessutom såväl det administrativa som det ekonomiska systemet för sjukhusens vidkommande är olika i vardera landet, är det svårt att tänka sig, att t. ex. finländska kommuner skulle äga och underhålla ett sjukhus tillsammans med något landsting i Sverige. Enligt vår uppfattning stöter grundandet av en gemensam inrättning av det berörda slaget i praktiken på så många såväl administrativa som ekonomiska svårigheter, att det ifrågavarande samarbetet inte kan förverkligas utan specialanordningar. Givetvis skulle man kunna undersöka saken grundligt i vardera landet på basis av redan uppgjorda planer. Möjligen kan man då komma på någon lösning, som tillfredsställer bägge länderna och samtidigt är ändamålsenlig med beaktande av det nämnda, glest bebodda områdets särförhållanden.

Grundandet av ett gemensamt sjukhus i Finland skulle nu framför allt försvåras av läkarbristen. Det finns nämligen inte för närvarande och inte heller i närmaste framtid ett tillräckligt antal läkare ens för att till-

fredsställa behovet av läkare i de av våra sjukhus, vilka som bäst uppförs. Också i fråga om den övriga sjukhuspersonalen föreligger underskott. Att ge gemensam sjukvård genom att anlita sjukvårdspersonal från Finland skulle betyda export av den utbildade personalens arbete.

De ovannämnda omständigheterna skulle kvarstå som svårighet även i det fall, att ett gemensamt sjukhus grundades på svenskt riksområde. De höga sjukhuskostnaderna i Sverige skulle innebära ytterligare ett problem.

2. Av ovan anförda orsaker kan man ifrågasätta om det är skäl att begynna undersökningen av saken på det sättet, att man i experimentsyfte beviljar de på torneälvdalsområdet bosatta medborgarna frihet att söka sjukhusvård på ömse sidor om rikets gräns.

3. Nu skulle man i alla fall kunna undersöka de möjligheter som de svenska och finska sjukhusen i Torneälvdalen har att träffa enskilda överenskommelser med varandra om leverans av sjukvårdstjänster, d. v. s. att låta sköta en patient från ett sjukhus på något av det andra landets sjukhus. På grund av att sjukvårdskostnaderna i Sverige är ungefär två gånger så stora som motsvarande kostnader i Finland, kan man från finländsk synpunkt sett anse det vara ekonomiskt motiverat att ge svenska medborgare sådan sjukvårdsbetjäning. Å andra sidan torde den alltjämt rådande valutabristen i vårt land hindra anskaffningen av motsvarande sjukvårdsbetjäning för finska medborgare i Sverige.

En förutsättning för en sådan anordning synes dock vara att den person, som kommer i åtnjutande av dessa tjänster, betalar för dem den ersättning, som motsvarar rådande kostnadsnivå i den betjänades land. Sålunda skulle det kunna komma i fråga att erbjuda svenskarna dessa tjänster, såvida våra sjukhus kapacitet i Torneälvdal skulle räcka till för sagda ändamål. Dock måste konstateras, såsom ovan har påpekats i punkt 1, att det under de närmaste åren fortfarande kommer att råda en betydande läkarbrist i vårt land, vilket torde utgöra ett hinder för erbjudande av dessa tjänster.

På anförda grunder anser Maalaiskuntien liitto's byrå att några hinder inte föreligger för att två på ömse sidor om rikets gränser befintliga sjukhus kommer överens om att ge varandra sjukvårdstjänster på vissa villkor ifall en sådan överenskommelse i övrigt kan anses vara ändamålsenlig. För sagda system behövs uppenbarligen inte någon särskild lagstiftning om förfarandet i övrigt är möjligt att genomföra inom ramen för stadgandena om statsbidrag och valuta.

Helsingfors den 26 juni 1967

Maalaiskuntien liitto

Aarne Eskola

Direktör

Heikki Salo

Jurist

Sverige

Medicinalstyrelsen:

Som medicinalstyrelsen redan uttalade i sitt yttrande den 26 augusti 1965 över ett då väckt medlemsförslag i Nordiska rådet i samma ärende ställer sig medicinalstyrelsen positiv till en samverkan över gränserna i tornedalsområdet beträffande slutna sjukvård. Medicinalstyrelsen vill emellertid liksom förvaltningsutskottet i Norrbottens läns landsting understryka de betydande svårigheter, som föreligger att samordna verksamheten bl. a. med hänsyn till föreliggande olikheter beträffande huvudmannaskap för samt administration och finansiering av sjukvården i de två länderna.

Trots vad Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott anfört i sitt utlåtande finner medicinalstyrelsen det angeläget att man i samband med planeringen av den fortsatta utbyggnaden av sjukvården inom Norrbottens landstingsområde i Sverige samt inom Lapplands län i Finland beaktar möjligheterna att få till stånd en samverkan över gränsälven även beträffande den slutna sjukvården. Styrelsen önskar erinra om att den planerade utbyggnaden av sjukhusresurserna för den östra delen av Norrbottens landstingsområde med ett utbyggt sjukhus i Kalix behöver ytterligare diskuteras och i varje fall inte kan realiseras förrän byggnadsprojektet i Boden och Gällivare är avslutade. Den framtida utvecklingen kan, anser medicinalstyrelsen, också komma att göra en översyn av sjukvårdsplanerna i nämnda hänseende nödvändig i syfte att undvika en så långtgående uppdelning av lasarettvården i länet, som föreslogs i 1962 års utredning om sjukhusvården i detta län. Styrelsen vill vidare erinra om att utbyggnaden av sjukhusvården i Kemi centralsjukhusdistrikt ännu inte påbörjats.

I diskussionerna om ett eventuellt för gränsområdesbefolkningen gemensamt lasarett har framhållits, att de nuvarande skillnaderna beträffande vårddagskostnader vid finska och svenska sjukhus motiverar, att ett nytt sådant lasarett förlägges till den finska sidan av gränsälven. Medicinalstyrelsen utgår från att dessa skillnader framdeles skall komma att utjämnas i takt med att bl. a. arbetsmarknadsgränserna mellan de nordiska länderna suddas ut. Frågan om placeringen av ett nytt lasarett i gränsområdet kan således mot bakgrund härav längre fram komma i ett annat läge än i dag.

Liksom Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott ställer sig medicinalstyrelsen tveksam till utredningsmännens förslag att under en övergångstid driva en försöksverksamhet med fritt sjukhusval i en viss del av Tornedalen. Denna lösning skulle enligt medicinalstyrelsens mening innebära en alltför stor belastning på ettdera av sjukhusen i Haparanda eller Torneå. Medicinalstyrelsen ifrågasätter emellertid om det inte är möjligt att få till stånd en överenskommelse mellan vederbörande sjukhushuvud-

män i Norrbotten och i Lapplands län att i begränsad omfattning och i överensstämmelse med de regler, som gäller för vård av utomlänspatienter vid svenska sjukvårdsinrättningar (s. k. utomlänsavtal) på remiss av läkare mottaga ett begränsat antal finska patienter vid svenska sjukhus och svenska patienter vid finska sjukhus.

Stockholm den 30 juni 1967

Arthur Engel

Stig Lindgren

Sigvard Malm

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Det föreslagna sjukvårdssamarbetet i Tornedalen torde i det ursprungliga förslaget ha avsetts som ett led i utbyggnaden av samarbetet på olika områden över den svensk-finländska riksgränsen i Tornedalen. Förslagsställarna har utan tvekan sett på frågan ur det nordiska samarbetets synpunkt och ansett att en mera fackmässig bedömning av problemet skulle föras in i bilden genom utlåtanden från olika remissmyndigheter. Ärendets handläggning hittills har helt följt dessa intentioner i det ursprungliga förslaget.

Sälunda har alla som yttrat sig i frågan praktiskt taget reservationslöst anslutit sig i princip till nyttan och nödvändigheten av ett samarbete över gränserna, men vid sin granskning av de praktiska förutsättningarna för ett sådant samarbete har man kommit till den uppfattningen, att svårigheterna är betydande inte bara för en slutgiltig samverkan utan också för en försöksverksamhet på detta område.

Länsstyrelsen delar förslagsställarnas uppfattning om att nordiskt samarbete kräver realiserandet av vissa konkreta mål, om det skall bli meningsfullt och befrämjande av utvecklingen, och vill därför i första hand se sjukvårdssamarbetet i Tornedalen som ett led i en allmänt önskvärd samverkan mellan Sverige och Finland. I det följande kommer länsstyrelsen att redovisa sin uppfattning i detta hänseende. Beträffande de praktiska möjligheterna till samarbete på det diskuterade området finner länsstyrelsen det självklart att stor vikt bör fästas vid de yttranden som avgivits av respektive huvudmän för sjukvården, men enligt länsstyrelsens uppfattning har man i detta sammanhang inte tillräckligt beaktat att denna fråga i första hand berör statsmakterna i de två ifrågavarande länderna och att ett eventuellt samarbetsavtal följaktligen bör slutas av företrädare för statsmakterna. Sedan bör det ankomma på statsmakterna att genom lämpliga

arrangemang, innefattande bl. a. ekonomisk gottgörelse till huvudmännen för erhållande av likformiga sjukvårdskostnader för enskilda medborgare, skapa en funktionsduglig organisation. Med tanke på det samarbete som i andra sammanhang förekommer mellan de nordiska staterna och som i framtiden måste i ännu större omfattning komma till stånd bör svårigheterna för ett praktiskt samarbete inte överbetonas.

Länsstyrelsen kan väl förstå att Norrbottens läns landsting under nuvarande förhållanden har stannat vid den ståndpunkt som redovisas i dess utlåtande till Nordiska rådet.

Skulle emellertid formerna för ett samarbete ha blivit fastställda genom en konvention mellan Finland och Sverige och svenska regeringen därefter med Norrbottens läns landsting överenskommit om ersättningar till landstinget för olika slag av merkostnader respektive inkomstbortfall, så skulle grunden för ett samarbete säkerligen te sig annorlunda även för den svenska sjukvårdshuvudmannen i området. Det torde inte vara praktiskt möjligt för landstinget i Norrbottens län att kunna lösa föreliggande problem genom direkta underhandlingar med den finländska sjukvårdshuvudmannen. Däremot torde det inte föreligga några större svårigheter för finländska staten att ernå en lämplig överenskommelse med den finländska huvudmannen.

Den omständigheten att frågan väckts inom Nordiska rådet, som i första hand är ett organ för riksdagarna i Norden, torde klart understryka det faktum att en uppgörelse på det här området kräver en direkt och aktiv medverkan från statsmakternas sida. Nordiska rådet har ingen överstatlig beslutanderätt, utan dess vilja kommer till uttryck i form av rekommendationer till de olika regeringarna. Förslagsställarnas mening har utan tvekan varit att genom Nordiska rådet utlösa aktivitet på regeringsplanet.

Om frågan skulle avföras från dagordningen, innan sjukvårdssamarbetet i Tornedalen varit föremål för prövning inom Finlands och Sveriges regeringar, så har man enligt länsstyrelsens mening inte till fullo utnyttjat de praktiska möjligheterna till nordiskt samarbete. Detta skulle enligt länsstyrelsens mening vara föga tillfredsställande ur det nordiska samarbetets synpunkt.

Länsstyrelsen vill därför i fortsättningen något belysa bakgrunden till här ifrågakvarande medlemsförslag.

Allmän bakgrund

Före 1809 års gränsdragning låg gränsen mellan Österbotten och dåvarande Västerbottens län en bra bit in i nuvarande Finland. I ekonomiskt hänseende har Tornedalen sedan gammalt varit en homogen ekonomisk enhet. Tornå marknad var något av en institution redan tidigt under medeltiden med vidsträckta förbindelser långt in i nuvarande Sverige och Finland samt i väster, norr och öster ända till kusterna av Atlanten, Norra is-

havet och Vita havet. Språkligt var området likaså enhetligt. Språkgränsen går vid Sangis mellan Haparanda och Kalix och löper sedan i en bruten linje fram till trakterna av Stora Lulevatten. Att man senare fått bosättningscentra med mycket stark dominans för svenska språket, t. ex. Malmberget inom Gällivare kommun, är nyare inslag i utvecklingen. Det finns fortfarande äldre människor, boende mellan riksgränsen och språkgränsen i Sverige, som trots att de är födda och alltid varit bosatta i Sverige inte behärskar något annat språk än finska. Dessa är nu relativt gamla människor men fortfarande i behov av bl. a. samhällelig service. De yngre som är födda i Sverige är numera tvåspråkiga eller enbart svenskspråkiga. Enspråkigheten på finsk grundval är sålunda avtagande, medan tvåspråkigheten återigen har visat sig livskraftig.

Riksgränsen hävdades till en början inte nämnvärt från något håll. Förhållandena för människorna på olika sidor om riksgränsen var därför i praktiken ända fram till åtminstone 1880-talet ungefär oförändrade i många hänseenden från tiden för 1808—1809 års krig. Så småningom började man främst av tullpolitiska skäl hävda gränsen, som blev inledningen till en successivt genomförd uppdelning av gränsområdet i två hälfter, en finsk och en svensk. Vid tiden för Finlands självständighetsförklaring 1917 var Tornedalen i ekonomisk mening inte längre en homogen enhet. Den finländska delen av området knöts fastare till sitt lands marknad, och en motsvarande anknytning till den svenska riksmarknaden skedde på svenskt håll. Följden blev att man byggde parallella institutioner på var sin sida om riksgränsen, t. ex. mejerier.

En livlig samverkan i det personliga umgänget har emellertid alltid utmärkt befolkningen på bägge sidor om riksgränsen. Detta har sin förklaring i första hand i ett gemensamt språk och ett rikt förgrenat nät av släktförbindelser över gränsen, en gemensam väckelserörelse med livligt utbyte av predikanter mellan de båda länderna och ett samarbete inom handeln, som varit intensivt även under tider då statsmakterna av olika anledningar, såsom var fallet under de bägge världskrigen, bl. a. genom exportförbud försökt dämpa denna aktivitet.

Till denna bild hör vidare det faktum att äktenskap mellan svenska män och finska kvinnor förekommit relativt allmänt just i Tornedalen.

Efter det andra världskriget har man på olika områden sökt genomföra en liberalisering av umgänget över gränserna. Detta har tagit sig konkreta uttryck i nordisk passfrihet, i en gemensam nordisk arbetsmarknad, i tullsamarbete med förenkling av framförallt utresekontrollen, en liberalisering av gränshandeln och ett rikt förgrenat samarbete inom den kulturella sektorn, som tagit sig uttryck i bl. a. teaterbesök, konserter och deltagande i språkkurser i grannlandet.

Vid Nordiska rådets session i Helsingfors 1957 aktualiserades frågan om det ekonomiska samarbetet på Nordkalotten. Förutsättningarna härför

ansågs då såsom mycket goda. Uppenbarligen utgick man i denna bedömning ifrån de psykologiska förutsättningarna, som utan tvekan ansågs skapa en gynnsam grund för det nordiska samarbetet, sedan Finland också anslutit sig till Nordiska rådet. De praktiska erfarenheterna under de senaste tio åren har emellertid visat att det varit svårt att realisera konkreta målsättningar på det här området. Det har varit svårt att finna lämpliga åtgärder med effekt över riksgränsen inom ett område som präglats av en påfallande urbanisering med minskade sysselsättningsmöjligheter särskilt i glesbygderna, ett betydande överskott på arbetskraft, svårighet att upptäcka lönsamma industrialiseringsobjekt och en relativ kapitalbrist i båda länderna.

Inom kommunikationsväsendet har emellertid betydande resultat uppnåtts genom mellanriksförbindelserna mellan Finland och Norge och mellan Sverige och Finland. Vidare har en ambitiös utredning om Torne och Kalix älvars utbyggnad utförts. En blandad finsk-svensk kommission, den s. k. gränslävscommissionen, prövar nu som bäst frågan om en gemensam och fullständig vattenrättskonvention för Torneälvens vattensystem kan förverkligas. Länsstyrelserna i Norrbottens och Lapplands län har för sin del i yttranden starkt understrukit nödvändigheten av att en sådan konvention blir förverkligad, så att realistiska förutsättningar skapas för tillvaratagande av gränsbygdens utvecklingsmöjligheter i olika hänseenden.

Sjukvårdssamarbetet i Tornedalen

Sjukvårdsorganisationen började utbyggas i Tornedalen först sedan gränsen hade blivit en realitet i bägge länderna. Det skulle därför ha varit naturligt, om sjukvården helt knutits till medborgarnas egna länder. Så har emellertid inte blivit fallet. Detta beror i första hand därpå, att kommunikationerna mellan människorna på bägge sidor om gränsen har varit så livliga att man automatiskt tillvaratagit alla möjligheter till samverkan som rimligen funnits. Detta har underlättats därigenom, att läkarna på var sin sida om gränsen varit placerade i orter som legat mer än tiotalet mil från varandra, medan man på andra sidan gränsen kunnat nå läkare på relativt kort avstånd. Typiska är förhållandena i övertorneå- och pelloområdet. Läkare var stationerad i finska Pello, och han anlätades inte bara för själva gränsområdet, utan även skogsbyarna som saknade landsväg anlätade denna läkare även för hembesök sommartid. Detta kunde betyda att den finländske läkaren kunde varit borta två å tre dagar från sitt hemland på rundvandring i svenska skogsbyar. På svenska sidan var läkare placerad i Övertorneå, vilken även av kommunalmännen i Finland i så hög grad betraktades som deras egen, att när en befattningshavare 1916 flyttade från Övertorneå till mellersta Sverige, så anordnade kommunalmännen i finska Ylitornio en avskedsfest för läkaren i fråga och skänkte honom en dyrbar

present som tack för en föredömlig läkarvård. Handlingarna utvisar att i karesuandoområdet förekommer fortfarande ett liknande samarbete. Enligt länsstyrelsens uppfattning finns mycket naturliga samarbetsmöjligheter t. ex. i området Kolari — Pajala. Ur länsstyrelsens synpunkt kan Haparanda och Torneå städer, som förbindes av en relativt kort vägbank, i många sammanhang, när det gäller dessa orters service, behandlas som en enhet. Den snart färdigställda simhallen i Haparanda t. ex. avses ha möjligheter att tjäna båda dessa städer. Vidare är det ju känt att den moderna frysanläggning som finns i Haparanda dimensionerats med tanke på att kunna mottaga råvaror från bägge sidorna. Besök i affärer i grannstaden är sedan länge daglig rutin för husmödrar och andra i Haparanda—Torneå. Den slutna sjukvården har hittills inte varit reglerad för samarbete över riksgränsen, men om en gränsbo på samma ekonomiska villkor som i hemlandet kunnat få sjukvård i grannlandet, så hade det enligt länsstyrelsens mening i många fall varit relativt vanligt med anlitanande av en sjukvårdsinrättning i grannlandet.

När man nu på olika områden försöker utvidga och intensifiera det nordiska samarbetet, så bör inte sjukvårdssamarbetet undantagas från de aktiviteter som teoretiskt sett bör kunna komma ifråga för ett sådant samarbete.

Enligt länsstyrelsens mening bör denna sak lämpligen ordnas på så sätt, att statsmakterna i de båda länderna överenskommer i princip om ett samarbete och därför överenskommer med respektive huvudman om de ekonomiska och praktiska villkoren för detta samarbetes förverkligande. Skulle dessa överenskommelser kunna förverkligas inom en nära framtid, så skulle därmed automatiskt förutsättningar skapas för en praktisk tillämpning av samarbetsmöjligheterna, varigenom erfarenheter för ett fortsatt mera utbyggt samarbete kunde ernås. Det ligger i sakens natur att varje stad eller tätort med självaktning gärna vill ha en sjukvårdsinrättning av största möjliga kapacitet. Länsstyrelsen är väl medveten om att denna strävan kan skapa konkurrensförhållande mellan orterna i Sverige respektive Finland och att ett ifrågasatt vidgat nordiskt samarbete kan av någon ort uppfattas som hindrande för förverkligandet av dess ambitioner. Enligt länsstyrelsens mening bör en sådan i och för sig förståelig nationell bedömning av problematiken inte helt få avskärma den nordiska aspekten. Man borde då kunna utgå ifrån att kravet på bästa tänkbara sjukvård bör ställas främst, och att först i andra hand orten där sjukvården meddelas blir föremål för fixering.

Allmänna synpunkter på gränsbygden

Som tidigare redovisats är Tornedalen delad i två nationella halvor när det gäller ekonomisk och social verksamhet. I förhållande till andra älvdalar skapar detta en kraftigt nedsatt motståndskraft mot urbaniseringens

påfrestningar. Om inte samarbete i olika ekonomiska och sociala hänseenden kan etableras över gränsen, sviktar underlaget för samhällelig och kommersiell service fortare i Tornedalen än på andra håll. Om de offentliga institutionerna förlorar underlaget i gränsbygden, så följer därav en snabb avfolkning, som inte kan vara önskvärd för något land.

Slutyrkande

Med hänsyn till att sjukvårdssamarbetet kan jämföras med övrigt nordiskt samarbete, som tagit sig uttryck i bl. a. passfrihet och gemensam nordisk arbetsmarknad, finner länsstyrelsen det angeläget att frågan om den slutna sjukvårdens utformning på bägge sidor om gränsen blir föremål för prövning av de bägge ländernas regeringar, vilka måste ha ett särskilt ansvar för utvecklingen av gränsbygdens förhållanden. Länsstyrelsen vill därför yrka bifall till bifogade medlemsförslag att Nordiska rådet i en rekommendation ville hemställa, att Finlands och Sveriges regeringar genom direkta underhandlingar klarlägger möjligheterna till ett samarbete mellan statsmakterna i de båda länderna inom detta verksamhetsområde samt att, om regeringarna finner förutsättningar för ett sådant samarbete vara för handen, dessa var för sig träffar sådana avtal med huvudmännen för sjukvården inom berörda område, att tekniska och ekonomiska förutsättningar för ett konkret förverkligande skapas.

Luleå i landskansliet den 24 juli 1967

R. Lassinantti

T. Hörberg

Länsläkaren i Norrbottens län:

Länsläkaren vill till en början erinra om, att sedan c:a 20 år blivande mödrar från finska gränskommuner kunnat bli förlösta på svenskt sjukhus mot samma vårdavgift (5 kronor/dag) som gäller för svenska kvinnor. Denna förmån har — så långt länsläkaren vet — icke haft någon reciprocitet och har nästan uteslutande begagnats av finska blivande mödrar i Kare-suando. Kvinnor bosatta i svenska Pello skulle exempelvis med fördel kunna förlösas på sjukstugan i finska Pello. Motsvarande bör kunna ske i finska Kolari, så länge förlossningsavdelningen på sjukstugan i Pajala måste hållas stängd på grund av barnmorskebrist.

Beträffande övriga sjukhus torde väl från svensk sida i första hand centralsjukhusets i Kemi avdelningar för kvinnosjukdomar samt barn- och

öronsjukdomar komma i fråga, främst för befolkningen i och kring Haparanda.

Från vissa delar av norra Finland torde det vara bekvämare att nå lasarettet i Kiruna och Gällivare, vilka sjukhus följaktligen också bör inbegripas i en eventuell gränsöverenskommelse.

Lasarettet i Kalix kan för närvarande icke bjuda på andra specialiteter än medicin och kirurgi, varför det knappast kan räknas attraktivare än Kemi. Därest en överenskommelse träffas om medicinskt samarbete även inom den slutna vården, bör Kalix ändock medtagas i den.

Med hänvisning till vad länsläkaren anfört vill länsläkaren biträda förslaget om utredning av ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen.

Luleå i länsläkarorganisationen den 24 maj 1967

J. Henriksson

Länsläkare

Norrbottnens läns landsting:

Förvaltningsutskottet önskar främst understryka sin positiva inställning till ett samarbete över riksgrensarna där så kan anses lämpligt och möjligt. Inom den öppna sjukvården förekommer redan ett visst samarbete i Tornedalen. Senaste veckan har även överläggningar förts angående samarbete inom ambulansväsendet.

Beträffande samarbete inom den slutna sjukvården framhålles i utredningen frågans komplicerade natur med hänsyn till bl. a. olikheterna i de båda ländernas bestämmelser om huvudmannaskap, administration och finansiering. Förvaltningsutskottet delar utredningens uppfattning om föreliggande betydande svårigheter.

Vid sina överväganden om lämpligaste förläggning av ett gemensamt lasarett har utredningen stannat för Torneå främst på grund av ekonomiska hänsyn. Denna ståndpunkt synes också vara välgrundad, då det icke är möjligt att belasta de finska medborgarna med de högre kostnader, som uppstår vid sjukhusets förläggning till Haparanda.

Planeringen av den slutna sjukvården har på båda sidor av gränsen i stort sett följt samma linjer med förläggning av delade lasarett till Kemi och Kalix. Både finländare och svenskar har ansett det moliverat att förlägga tyngdpunkten av den slutna vården till det industristarkaste befolkningscentrat inom området. För länets vidkommande tog landstingsmötet ställning till frågan om utbyggnad i Kalix eller Haparanda redan år 1957, när delning av lasarettet i Kalix beslutades.

En lösning, som innebär att lasarettet i Kalix nedlägges och de sjuka inom området hänvisas till Torneå, är helt verklighetsfrämmande.

Den av landstinget skisserade sjukvårdsorganisationen ter sig sålunda. Vålustrasad flerläkarstation med långvårdsavdelningar i Haparanda — s. k. normallasarett med ett begränsat antal specialiteter i Kalix — centrallasarett i Boden med väl utbyggda specialiteter — regionsjukhuset i Umeå med regionspecialiteter.

Förvaltningsutskottet skulle icke ställa sig negativt till den föreslagna försöksverksamheten med frihet för finska och svenska medborgare att välja vård på lasarett i Torneå eller Haparanda, om det fanns någon möjlighet att genomföra den. Landstinget kan dock icke ta ansvaret för att utlova vårdplatser till finska medborgare, när det odelade lasarettet i Haparanda har så litet antal vårdplatser och tidvis stora svårigheter att tillsätta de beviljade läkartjänsterna. En försöksverksamhet under så osäkra och ogynnsamma förhållanden skulle knappast kunna ge något utslag för bedömning av situationen, om ett modernt specialiserat sjukhus fanns att tillgå, och framför allt skulle svar icke erhållas på frågan, om invånarna i svenska Tornedalen är intresserade av att söka sjukhusvård i Torneå. Lasarettet i Torneå har nu än sämre lokaler än lasarettet i Haparanda.

Med hänvisning till vad ovan anförts finner förvaltningsutskottet det icke möjligt att biträda förslaget om gemensamt lasarett och icke heller den föreslagna försöksverksamheten.

Luleå den 8 juni 1967

På förvaltningsutskottets vägnar

Edvin Flemström

Haparanda stad:

Staden har den 22 juli 1965 avgivit yttrande över i Nordiska rådet i april 1965 väckt medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen. Vad däri anförts återopas.

Den vid motionen fogade sakkunnigutredningen av biträdande länsläkaren Aino Yliroukanen och kanslichefen Gunner Liedberg stöder starkt stadens uppfattning att om ingen riksgräns funnits mellan Torneå och Haparanda det vore naturligt med ett gemensamt sjukhus för dessa båda orter och deras respektive upptagningsområden samt att därest de skilda problem, som nu föreligger genom riksgränsens existens, kan elimineras ett sjukvårdssamarbete bör komma till stånd i Tornedalen och att ett större gemensamt sjukhus för Kalix—Haparanda lasaretsregion och berörda finska kommuner bör uppföras vid gränsälvens mynning. Sjukhusets upp-

tagningsområde skulle bliva det enda i Norrbotten, som uppnår det av medicinalstyrelsen önskade befolkningsunderlaget med hänsyn till driftkostnader och de olika specialiteternas ur medicinsk synpunkt föreliggande behov av tillräckligt stort befolkningsunderlag.

Staden vill starkt understryka vad de sakkunniga anfört angående nu föreliggande tekniska förutsättningar för en ändring av sjukvårdsplanerna på ömse sidor gränsen i syfte att åstadkomma ett samarbete över riksgränsen, eftersom planerad utbyggnad i Kalix, Kemi och Torneå ännu ej påbörjats.

De särskilda problem som på grund av riksgränsen föreligger för en samordnad sjukvård har på ett berömvärt sätt belysts av de sakkunniga. Staden saknar anledning att i detta yttrande ingå på varje delproblem. Problemen är väl, som utredningen framhåller, komplicerade men synes dock långt ifrån oöverstigligen och detta i synnerhet med tanke på de långt större problem som kunnat lösas genom samnordisk lagstiftning.

Staden delar dock utredningens uppfattning att frågorna kräver tid för att lösas. Med hänsyn härtill och till vad tidigare och ovan anförts delar staden utredningens uppfattning att det försöksvis bör lämnas såväl finska som svenska medborgare i tornedalsområdet frihet att välja sjukhus på båda sidor om gränsen och tillstyrker i avvaktan på resultatet av närmare utredning av samordningsproblemen livligt det av Tyyne Leivo-Larsson framlagda ändringsförslaget.

Med hänsyn till föreliggande vårdresurser på ömse sidor gränsen anser staden dock »gränsområdet» böra begränsas till den egentliga tornedalskommunerna på ömse sidor om gränsen och därinom befintliga sjukvårdsinrättningar.

Haparanda den 9 juni 1967

För Haparanda stad

Hilding Andersson

Gunnar Wennström

Sven-Inge Söderberg

Övertorneå kommun:

Vi delar helt de sakkunnigas uppfattning om att riksgränsen utgör ett allvarligt hinder för tornedalsområdets gynnsamma utveckling även inom sjukvården. I de flesta av de för bygden vitala frågorna, som avgöres i de på politisk grund valda beslutande organen, kommer gränsbygdens intressen i underläge genom att Tornedalen är uppdelad på två länder och där-

med inom respektive land fått sin representation i de beslutande organen försvagad. Om man utgår från det obestridliga förhållandet, att både Kemi och Kalix med hänsyn till sitt befolkningsunderlag har såväl behov som också makt att genomdriva krav om att inom respektive ort få ett delat lasarett, så kommer både Torneå och Haparanda städers krav på att få behålla egna lasarett i ett avgjort underläge styrkemässigt. Om inte denna riksgräns funnes, skulle deras samfällda krav på ett delat lasarett knappast kunna avvisas. Emellertid är avståndet mellan Kemi och Kalix endast 70 km, varför förslaget om ett gemensamt delat lasarett i Torneå-Haparanda faller redan enbart av den anledningen, och landstinget i Norrbottens län synes ha bundit sig för ett delat lasarett i Kalix. Ett gränslasarett i Övertorneå-Ylitornio vore måhända åtminstone med hänsyn till befolkningsunderlaget mer befogat. Intagningsområdet skulle i så fall utgöras av Övertorneå kommun samt delar av Överkalix, Korpilombolo och Pajala kommuner på den svenska sidan och av Ylitornio och Pello kommuner på den finska sidan om riksgränsen. Ett lasarett t. ex. i Övertorneå skulle få ett befolkningsunderlag på cirka 32 000 invånare. För Kalix lasarett är underlaget endast 22 000 invånare inom Kalix storkommun och del av Överkalix kommun. Icke ens om Haparanda vidgade stad helt överföres till Kalix lasarettens upptagningsområde uppgår invånarantalet till mer än cirka 30 000 personer. Vi är dock medvetna om, trots att befolkningsunderlaget talar för förläggandet av ett gränslasarett till Övertorneå, att detta ej är realistiskt med hänsyn just till den existerande riksgränsen och dess så avgörande negativa inverkan på möjligheterna att lösa frågan i antydd riktning. Administrationen av ett gemensamt finskt-svenskt lasarett är också mycket komplicerad, varför frågan även ur denna synpunkt är svårlost.

Vi har svårt att tro på möjligheterna att lösa den slutna sjukvården inom tornedalsområdet genom att man lämnar patienterna möjlighet att välja mellan lasarett på ömse sidor om gränsen. Erfarenheterna från den öppna sjukvården visar, att åtminstone befolkningen på den svenska sidan om riksgränsen sällan söker läkarvård i Finland — trots den många gånger förlamande läkarbristen i Sverige. En försöksverksamhet i nuläget skulle antagligen få den följderna att våra redan nu otillräckliga läkar- och vårdresurser (på den svenska sidan om riksgränsen) skulle ansträngas ytterligare och därmed få såsom följdverkan en ännu större läkarbrist. Möjligt är dock att man inom pelloområdet av vår kommun skulle få, om ett nytt lasarett uppföres i finska Pello, fler läkarbesök och måhända också resor för lasarettvård som inslag i gränstrafiken.

Vi är ingalunda motståndare till ett ökat samarbete över riksgränsen. Genom ett mångårigt samarbete gränskommunerna emellan har bl. a. för gränsbygden vitala vägfrågor kunnat lösas. Möjligt är att ökat samarbete inom sjukvården på sikt kan stimulera samarbetet även inom den ekonomiska sektorn och måhända också ge utslag i form av en nödvändig reak-

tivitet på denna nu så eftersatta men så väsentliga livsfråga för tornedalsbygden.

Övertorneå den 22 juni 1967

För Övertorneå kommun

Birger Brännström

Pajala kommun:

Arbetsutskottet föreslår att kommunalnämnden beslutar att i yttrande till länsstyrelsen uttala, att kommunen anser att en försöksverksamhet med fritt sjukhusval bör drivas inom Tornedalen. Skäl finns för att befolkningen längs gränsen får välja mellan sjukvårdsinrättningarna i de båda länderna. Uppkommande kostnader bör regleras av huvudmännen för sjukvården.

Kommunalnämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Yttrandet underställes kommunalfullmäktige vid dess sammanträde den 30 juni 1967 med anhållan om godkännande.

Pajala den 9 juni 1967

Karesuando kommun har i skrivelse den 7 juni 1967 meddelat att man tillstyrker ändringsförslaget.

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget och ändringsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag och ett ändringsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen. Medlemsförslaget, väckt i april 1965, har behandlats av utskottet vid dess möten i Oslo den 8—9 maj 1965, i Göteborg den 27—28 september 1965, i Köpenhamn den 29 november 1965, i Tornedalen den 1—2 juni 1966, i Oslo den 20 oktober 1966 och i Köpenhamn den 27—28 januari 1967. Sedan ändringsförslaget väckts i februari 1967, har detta gemensamt med medlemsförslaget behandlats vid utskottets möten i Hangö den 4—5 juni 1967, i Halmstad den

13—14 oktober 1967 och i Oslo den 11 december 1967. Vid sakens behandling i Halmstad har närvarit inrikesminister Martti Viitanen, Finland, och socialminister Sven Aspling, Sverige. Härjämte har vid detta tillfälle såsom sakkunniga deltagit medicinalrådet Paavo Kuusisto och ekonomirådet Onni Vauhkonen, Finland, samt rättschefen Gunnar Danielson, Sverige. Vid mötet i Tornedalen den 1—2 juni 1966 hade utskottet tillfälle att höra representanter för sjukvårdshuvudmännen och ifrågakvarande kommuner samt läkare.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställas, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen. För att förbereda utskottets slutliga ställningstagande till medlemsförslaget beslöt utskottet vid sitt möte i Tornedalen den 1—2 juni 1966, varvid de av medlemsförslaget berörda sjukhusen i Tornedalen besöktes, tillkalla två sakkunniga, en från Finland och en från Sverige.

I sin utredning uttalade de sakkunniga, att man har anledning räkna med att frågan om anordnande av gemensamt finsk-svenskt sjukhus är en komplicerad fråga, som kräver tid för att kunna lösas. De sakkunniga ifrågasatte därför, om det inte vore möjligt att försöksvis lämna såväl finländska som svenska medborgare i tornedalsområdet frihet att välja sjukhus på båda sidor om gränsen. Innan ett eventuellt gemensamt sjukhus realiserades, borde man bl. a. på detta sätt närmare undersöka i vilken utsträckning patienterna är villiga att emottaga sjukhusvård i grannlandet. Detta borde enligt de sakkunniga vara möjligt att pröva genom att lämna patienterna i gränsområdet frihet att välja mellan lasarett på ömse sidor om gränsen.

I anslutning till de sakkunnigas konklusioner väcktes ändringsförslaget om sjukvårdsarbete i Tornedalen. I ändringsförslaget hemställas, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjukvården i Tornedalen i syfte att bereda befolkningen inom området möjlighet att erhålla sjukhusvård såväl på den finska som på den svenska sidan av gränsen.

2. Remissyttranden

Yttranden över medlemsförslaget och ändringsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Finland

- Ministeriet för inrikesärendena.
- Medicinalstyrelsen.
- Länsstyrelsen i Lapplands län.

Länsläkaren i Lapplands län.
 Finlands stadsförbund.
 Landskommunernas förbund.
 Centralkommissionen för Tornedalens kommuner.

Sverige

Medicinalstyrelsen.
 Länsstyrelsen i Norrbottens län.
 Länsläkaren i Norrbottens län.
 Norrbottens läns landsting.
 Haparanda stad.
 Övertorneå kommun.
 Pajala kommun.
 Karesuando kommun.
 Svenska landstingsförbundet.

Vad först uttalandena angående medlemsförslaget beträffar framgår av dessa, att behov av samverkan mellan de båda länderna inom den slutna sjukvården föreligger för tornedalsområdet.

I Finland tillstyrkes förslaget av *inrikesministeriet, Finlands stadsförbund, Landskommunernas förbund* och *Centralkommissionen för Tornedalens kommuner*. *Inrikesministeriet* anser det ändamålsenligt att för uppgörande av förslag till överenskommelse i ämnet utse en kommission med representanter såväl för Sverige som för Finland. *Finlands stadsförbund* framhåller det samarbete, som redan under längre tid förekommit i Tornedalen mellan Finland och Sverige i vad gäller den öppna sjukvården och som enligt stadsförbundets uppfattning bör utvidgas till att avse även ett samarbete inom den slutna sjukvården. Såsom väsentligt skäl anföres att de förhållandevis låga befolkningstalen både på den finska och den svenska sidan av Tornedalen icke motiverar självständiga kvalificerade sjukhus. Däremot menar stadsförbundet att det sammanlagda befolkningstalet i Tornedalen torde vara sådant att det skapar tillräckliga ekonomiska och andra möjligheter för inrättande och upprätthållande av ett sjukhusväsende som motsvarar befolkningens skäligena krav. *Centralkommissionen för Tornedalens kommuner* uppehåller sig vid det utredningsarbete, som pågår angående ett lokalt sjukhus i torneåtrakten och möjligheten för de kommuner, som nu anlitar Torneå lasarett att fortsättningsvis genom ett kommunförbund kunna driva verksamheten vid lasarettet. Kommissionen nödgas konstatera att svårigheter föreligger för kommunerna att driva ett sådant lasarett med hänsyn till det ringa befolkningsunderlaget och medlemskommunernas relativa svaga bärkraft. Här påpekas även svårigheterna med att besätta läkartjänsterna vid lasarettet. Kommissionen finner det naturligt att i samband med den här omnämnda utredningen uppmärksamhet fästes vid frågan om vilka möjligheter ett samarbete med det närbelägna sjukhuset i Haparanda skulle erbjuda för en lösning av förestående problem.

Länsstyrelsen i Lapplands län, som åberopar yttrande av *länsläkaren i*

länet, framhåller att ett realiserande av medlemsförslaget stöter på många praktiska svårigheter icke minst genom att ett sådant förslag helt strider mot de planer, som uppgjorts för sjukvårdsverksamheten i Finland. Länsstyrelsen framhåller att centralsjukhuset i Kemi helt kommer att tillgodose behovet av specialsjukvård på den finska sidan av Tornedalen. Enligt *länsläkarens* mening bör allmänna sjukhuset i Torneå övergå i de kommuners händer som anlitat sjukhuset och därvid användas som lokalt sjukhus med tillgång till specialplatser vid centralsjukhuset i Kemi. Länsläkaren ifrågasätter, utan att motsätta sig ett samarbete med Sverige även på sjukvårdsverksamhetens område, huruvida icke vore tänkbart att centralsjukhuset i Kemi skulle erbjuda sina tjänster i form av specialundersökningar och specialistvård även åt den svenska befolkningen i Haparanda-trakten.

Från svenska sidan tillstyrkes medlemsförslaget av *medicinalstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län*, som åberopar yttrande av *länsläkaren i länet*, samt av *Haparanda stad* och *Pajala och Karesuando kommuner*.

Medicinalstyrelsen framhåller, att, då befolkningen i svenska och finska Tornedalen ur vissa synpunkter kan betraktas som en enhet, är projektet att lösa lasaretsfrågan för alla tornedalskommuner på ömse sidor om älven förenade med starka positiva sidor, även om genomförandet av projektet torde innebära stora praktiska svårigheter med hänsyn till att det icke överensstämmer med föreliggande sjukvårdsplan för den slutna sjukvården i Norrbottens län. Ytterligare svårigheter ligger i språkfrågan samt i den omständigheten att projektet berör två länder med olika ekonomiska system för sjukhusvården, påpekar *medicinalstyrelsen*. *Länsläkaren i Norrbottens län*, till vars yttrande länsstyrelsen i länet ansluter sig, framhåller att ett realiserande av medlemsförslaget i första hand skulle gagna finska intressen. Av tradition föreligger emellertid mycket starka ekonomiska och kulturella relationer mellan gränskommunerna, vilket talar för att förslaget icke utan vidare kan avskrivas från svensk sida. Länsläkaren framhåller vidare, att även ur medicinsk synpunkt bör detta område av gränsen, där befolkningstätheten är som störst, betraktas som en enhet. *Haparanda stad* framhåller i sitt yttrande som skäl för ett genomförande av medlemsförslaget bl. a. befolkningsunderlaget om 40 000 personer vid en sammanslagning av Haparanda stads och Torneå stads upptagningsområden, god tillgång till personal som behärskar såväl finska som svenska språken, pågående expansion i svenska Tornedalen, föreliggande goda relationer mellan gränshögarna, samt det starka ekonomiska och kulturella utbytet över gränserna.

Norrbottens läns landsting, till vars yttrande *Svenska landstingsförbundet* ansluter sig, framhåller, att ett genomförande av medlemsförslaget helt strider mot de planer som uppgjorts för den slutna sjukvården i Norr-

bottens län. En utbyggnad av lasarettsvården i Haparanda eller Torneå berör således icke enbart Tornedalen utan även kalixområdet. Beträffande de i medlemsförslagen framförda alternativen förutsätter enligt landstinget en utbyggnad av lasarettet i Haparanda för att tillgodose ett befolkningsunderlag om 40 000 personer att ett helt nytt lasarett bygges. Det andra alternativet om ett gemensamt lasarett med avdelningar både i Haparanda och Torneå torde enligt landstingets uppfattning icke vara ekonomiskt försvarbart genom den dubbling av ekonomilokaler och vissa behandlingsavdelningar som då måste komma till utförande. Landstinget framhåller vidare, att det icke synes sannolikt att berörda finska kommuner har möjlighet att helt acceptera de dyrare dagvårdskostnaderna i Sverige. Landstinget kommer till den slutsatsen att de lägre driftskostnaderna i Finland närmast skulle leda till att ett eventuellt gemensamt lasarett lades till Torneå. Landstinget förutsätter slutligen att, om en utredning kommer till stånd, de ekonomiska konsekvenserna av ett samgående blir grundligt kartlagda.

Vad därefter ändringsförslaget angår är flertalet remissinstanser i Finland positiva till detta. *Inrikesministeriet*, *medicinalstyrelsen*, *länsstyrelsen i Lapplands län*, som åberopar utlåtande av *länsläkaren* i länet, samt *Finlands stadsförbund* uttalar sig sålunda positivt till ändringsförslaget. *Medicinalstyrelsen*, till vars yttrande inrikesministeriet ansluter sig, framhåller att det i detta skede ej förefaller ändamålsenligt att planlägga gemensamma sjukvårdsanstalter för befolkningen i Tornedalen. Däremot kunde man uppta till prövning det av sakkunniga framlagda förslaget om att man genom administrativa anordningar ger befolkningen möjlighet att söka vård vid de inom ifrågavarande område belägna sjukhusen. *Länsläkaren i Lapplands län* anser att, då svårigheter föreligger för att skapa ett gemensamt finsk-svenskt sjukhus i Tornedalen, samarbetet bör utvecklas mellan redan befintliga sjukhus i Tornedalen. *Finlands stadsförbund* framhåller att det icke torde finnas något hinder för att ett samarbete av motsvarande art som det som under en längre tid med framgång bedrivits på den öppna sjukvårdens område skulle komma till stånd även på sjukvårdens område på det i ändringsförslaget angivna sättet. Stadsförbundet finner det dock angeläget att även i fortsättningen möjligheterna undersökes för att i Tornedalen inrätta en av Finland och Sverige gemensamt driven sjukhusanläggning. *Landskommunernas förbund* menar, att man borde undersöka de möjligheter, som de svenska och finska sjukhusen i Tornedalen har att träffa enskilda överenskommelser om leverans av sjukvårdstjänster. Förbundet anser att för ett sådant system någon särskild lagstiftning uppenbarligen icke skulle vara erforderlig under förutsättning att förfarandet är möjligt att genomföra inom ramen för stadgandena om statsbidrag och valuta.

Från svensk sida ställer sig *medicinalstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, länsläkaren i länet, Haparanda stad samt Pajala och Övertorneå kommuner* positiva till frågan om sjukvårdssamarbete i Tornedalen.

Medicinalstyrelsen uttalar som angeläget, att man i samband med planeringen av den fortsatta utbyggnaden av sjukvården inom Norrbottens landstingsområde och inom Lapplands län beaktar möjligheten att få till stånd en samverkan över gränsen beträffande den slutna sjukvården. Vad beträffar den i diskussionen framförda synpunkten om att skillnaderna mellan vårddagskostnader vid sjukhusen på olika sidor om gränsen skulle motivera att ett gemensamt lasarett förläggs till den fiska sidan om gränsälven, menar *medicinalstyrelsen*, att dessa skillnader framdeles torde komma att utjämnas i takt med bl. a. att arbetsmarknadsgränserna mellan de nordiska länderna suddas ut. Beträffande ändringsförslaget finner *medicinalstyrelsen* att dess realiserande skulle leda till för stor belastning på ettdera av sjukhusen i Haparanda eller Torneå. *Medicinalstyrelsen* ifrågasätter om det inte är möjligt att få till stånd en överenskommelse mellan vederbörande sjukhushuvudmän i Norrbottens och Lapplands län om att i begränsad omfattning och i överensstämmelse med de regler som gäller för vård av utomlänspatienter vid svenska sjukvårdsinrättningar på remiss av läkare mottaga ett begränsat antal finska patienter vid svenska sjukhus och svenska patienter vid finska sjukhus.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som inhämtat yttrande från *Pajala och Övertorneå kommuner, Haparanda stad och länsläkaren i länet*, anser att Nordiska rådet borde hemställa hos regeringarna i Finland och Sverige att genom direkta underhandlingar klarlägga möjligheterna till ett samarbete mellan statsmakterna i de båda länderna inom detta verksamhetsområde. *Länsstyrelsen* understryker att man i detta sammanhang ej tillräckligt beaktat att denna fråga i första hand berör statsmakterna i de två ifrågavarande länderna och att ett eventuellt samarbetsavtal följaktligen bör slutas av företrädare för statsmakterna.

Norrbottens läns landsting avstyrker förslaget om en försöksverksamhet. Landstingen uttalar att det icke kan ta ansvaret för att utlova vårdplatser till finska medborgare med hänsyn till det otillräckliga antal vårdplatser man har i området och även till svårigheten att besätta läkartjänsterna i området.

3. U t s k o t t e t

I de nordliga gränstrakterna mellan Finland, Norge och Sverige är de geografiska förhållandena ofta sådana, att sjukvård lättare kan erhållas i grannlandet än i det egna landet. Riksgränser bör ej förhindra att sjukvårdens ordnas på det för invånarna lämpligaste sättet.

Inom den öppna sjukvården finns sedan början av 1960-talet i gränsom-

rådena ett välutvecklat samarbete innebärande bland annat att tjänsteläkare inom gränsområdet har rätt att utöva läkaryrket även på andra sidan gränsen. Dessa samarbetsformer har vuxit fram efterhand och sammanfattats i en överenskommelse. Med bortseende från gränsen har det lyckats att få till stånd ett samarbete inom denna del av sjukvården.

Vad härefter beträffar den slutna sjukvården kan det ofta vara motiverat att införa en patient till ett grannlandssjukhus. Transporten dit kan vara skonsammare för patienten än transport till det egna landets sjukhus. Nuvarande regler begränsar emellertid möjligheten att erhålla sjukhusvård över gränsen till fall då snar hjälp är av nöden och resan till hemlandets sjukhus skulle vara förbunden med allvarligt dröjsmål eller betydande olägenhet för patienten. Önskvärt vore att samma ordning, som gäller inom den öppna vården, kunde införas också i den slutna sjukvården till gagn för befolkningen i tornedalsområdet på båda sidor om gränsen. Enligt uttalande av de av utskottet anlitade sakkunniga hade det, om riksgränsen icke funnits, varit naturligt med ett gemensamt sjukhus för Torneå och Haparanda. I tornedalsområdet måhända mer än i andra gränsområden förenas befolkningen på båda sidor om riksgränsen av historiska, språkliga, ekonomiska och inte minst personliga relationer till en enhet. Under förutsättning att de skilda problem, som riksgränsen skapar, kunde elimineras, borde det enligt de sakkunniga vara möjligt att ordna ett gemensamt sjukhus i Torneå eller Haparanda.

Utskottet finner det angeläget att en samverkan beträffande den slutna sjukvården över riksgränsen kommer till stånd inom tornedalsområdet, även om utskottet kan dela de synpunkter som vissa remissinstanser framfört angående de svårigheter, som föreligger. Att samordna sjukhusverksamheten blir ej lätt bland annat med hänsyn till föreliggande olikheter beträffande huvudmannaskap, finansiering och administration av sjukvården i de två länderna. Vissa remissorgan har anfört att en samordning av den slutna sjukvården i regionen skulle strida mot de planer, som sjukvårdshuvudmännen på båda sidor om gränsen uppgjort var och en för sin del av regionen. Utskottet finner emellertid ett uppslag av medicinalstyrelsen i Sverige om att den planerade utbyggnaden för den slutna sjukvården i Norrbottens landstingsområde i vissa avseenden ytterligare bör diskuteras värt beaktande. Av nämnda yttrande framgår att utbyggnaden av sjukhusvården i Kemi centralsjukhusdistrikt ännu icke påbörjats. Enligt utskottets mening borde det således icke vara ogörligt att, trots de av sjukvårdshuvudmännen uppgjorda planerna för sjukhusvårdens utbyggnad inom respektive område, i samband med planeringen av den fortsatta utbyggnaden av sjukvården inom Lapplands län och Norrbottens landstingsområde beakta möjligheterna att få till stånd en samverkan över gränsen även beträffande den slutna sjukvården. Det bör för alla berörda sjukvårdshuvudmän vara en viktig uppgift att samarbeta för att på ett för befolkningen i tornedalsområdet

tillfredsställande sätt lämna sjukhusservice i behövlig omfattning åt denna grupp.

Invånarna i gränsonråden blir på grund av gränsens repellerande karaktär missgynnade i många avseenden i förhållande till sina landsmän. Utskottet finner det vara av vikt att genom till buds stående medel åtgärder vidtages, som kan medverka till att förbättra gränsbefolkningens levnadsvillkor. Spörsmålet hur sjukhusförhållandena skall lösas i Tornedalen är för närvarande föremål för diskussion på både den finska och den svenska sidan av gränsen. Haparanda stads odelade lasarett kommer enligt nuvarande plan att nedläggas. Ett befolkningsunderlag om 22 000 personer anses icke tillräckligt för ett normallasarett. Befolkningen i älydalen på den svenska sidan kommer att hänvisas till lasarettet i Kalix, vilket torde innebära längre resor för flertalet patienter vid behov av lasarettsvård. Torneå lasarett kommer att nedläggas som landskapslasarett, varvid lasarettets verksamhet föreslås fortsättningsvis drivas av ett kommunförbund. Befolkningsunderlaget för det planerade kommunförbundet är ringa och medlemskommunernas ekonomiska ställning förhållandevis svag. Uppenbara svarigheter torde därför möta att realisera planerna på fortsatt drift av Torneå lasarett.

Naturligt ter det sig därför att, under nuvarande förhållanden då sjukhusvårdens anordnande i såväl finska som svenska tornedalsonrådet är aktuellt, frågan om ett samarbete inom den slutna sjukvården närmare klarläggs.

I medlemsförslaget har framförts idén om ett gemensamt sjukhus förlagt till Haparanda eller en sjukhusinrättning delad i två enheter med avdelningar både i Haparanda och Torneå. Det gäller enligt utskottets uppfattning här en komplicerad och tidskrävande fråga. Praktiska problem med hänsyn till administration, finansiering och huvudmannaskap måste exempelvis lösas, innan ett sjukhus kan komma till stånd. Utskottet har därför icke funnit skäl föreslå några åtgärder i anledning av medlemsförslaget vad gäller det sätt på vilket ett samarbete skulle utformas.

I ändringsförslaget har ansetts värdefullt att i första hand genom en försöksverksamhet klarlägga i vad mån befolkningen i området är villig att söka sjukhusvård i grannlandet. Patienterna bör ges möjlighet att fritt välja sjukhus på båda sidor om gränsen. Härigenom skulle erfarenheter kunna vinnas om befolkningens önskemål och intresse för att erhålla sjukhusvård i grannlandet. Vissa remissinstanser har i detta avseende uttalat att en försöksverksamhet med fritt sjukhusval i Tornedalen under viss övergångstid skulle innebära en alltför stor belastning på ettdera av sjukhusen i Haparanda eller Torneå. Utskottet kan i viss mån dela denna uppfattning. Utskottet anser emellertid att gränsbefolkningen bör ges möjlighet att erhålla sjukhusvård på den sida av gränsen där den själv helst önskar. En undersökning av förutsättningarna för ett ökat samarbete inom den slutna sjuk-

vården i Tornedalen bör enligt utskottets mening så snart som möjligt komma till stånd. Härvid bör icke uteslutas möjligheterna av en försöksverksamhet av den art som de sakkunniga föreslog i sin utredning. Vunna erfarenheter av en försöksverksamhet torde kunna angiva i vilken riktning ett i efterhand vidgat samarbete bör utformas.

En tänkbar lösning kunde vara att genom överenskommelse mellan de för sjukvården ansvariga — för Finland respektive kommunförbund under medverkan av regeringen och för Sverige Norrbottens läns landsting — möjlighet skapas för patienter inom tornedalsområdet att valfritt erhålla sjukhusvård såväl på finska som på svenska sidan av gränsen. En undersökning av hur en sådan ordning skulle kunna genomföras torde fordra medverkan av de båda berörda ländernas regeringar.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer socialpolitiska utskottet,

att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd med de för sjukvården ansvariga utreda förutsättningarna för en överenskommelse avseende den slutna sjukvården i Tornedalen innebärande att befolkningen i området får valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

Oslo den 11 december 1967

Kristian Albertsen

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Jørgen Jensen

Lars Korvald

Forman

Lars Larsson

Tyyne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Viola Nørlov

Salve Salvesen

Tilläggsförslag om enhetliga jakttider

(Väckt av Ragnar Lassinantti)

Nordiska rådet antog 1958 en rekommendation (rek. nr 1/1958) som syftade till att åstadkomma enhetliga jakt- och fridlysningstider i Norden beträffande sådant vilt, som förflyttar sig mellan länderna och för vars bestånd därför djupgående skiljaktigheter i jakttiderna får omedelbar betydelse.

Under årens lopp har ett betydelsefullt arbete inletts och delvis utförts rörande viltbiologisk forskning. Detta arbete, som är ytterst tidskrävande, ger emellertid resultat endast på lång sikt. På grund av många motstående intressen i denna fråga — det är såväl den jordbrukande och den renskötande befolkningens intressen som jägarnas och naturvårdarnas intressen som gör sig gällande i denna sak — har det visat sig svårt att snabbt nå fram till mera vittgående resultat. Till rådets fjortonde session har överlämnats ett omfattande material till belysning av frågan. Det vore nu värdefullt, om rådet hade tillgång till en objektiv värdering av läget. Vad som erfordras är ett klagörande av beträffande vilka djurarter ännu existerande olikheter i de nationella bestämmelserna innebär verkliga olägenheter vid genomförande av det skydd för det vilda, som bestämmelserna i vissa länder vill skapa.

Under hänvisning härtill får jag hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att utarbeta en redogörelse för i vilka avseenden bestående olikheter i jakt- och fridlysningstider i Norden innebär olägenhet för den politik som de olika länderna vill föra beträffande det vilda.

Stockholm den 20 januari 1966

Ragnar Lassinantti

BILAGA 1

Yttranden över tilläggsförslaget

D a n m a r k

Landbrugsministeriet:

— — — fremsendes hoslagt erklæringer over forslaget, afgivet af Vildtbiologisk Station og Jagtorganisationernes Fællesudvalg i skrivelser af henholdsvis 5. maj og 11. maj 1966 [*se nedan*].

Det tilføjes, at Jagtrådet i skrivelse af den 11. maj 1966 har meddelt at kunne henholde sig til disse erklæringer.

Landbrugsministeriet skal udtale, at man ikke vil have noget at indvende imod, at de nordiske regeringer anmodes om at udarbejde en redegørelse af det i forslaget omhandlede indhold.

København, den 20. maj 1966

P. m. v.

E. b.

Henny Bloch-Nielsen

Eksp.sekr.

Ministeriet for kulturelle anliggender:

I denne anledning har ministeriet indhentet vedlagte udtalelse fra Naturfredningsrådet af 26. april 1966 [*se nedan*].

Under henvisning hertil skal man meddele, at ministeriet for kulturelle anliggender kan anbefale det fra svensk side fremsatte tillæggsforslag om udarbejdelse af den omhandlede redegørelse med henblik på at fremme bestræbelserne for en koordination af jagttiderne for visse dyrearter.

København, den 23. maj 1966

P. m. v.

E. b.

P. Bigandt

Vildtbiologisk Station:

Vildtet må betragtes som en afgrøde, der stadig fornys. Udnyttelsen af vildtstammerne bør kunne ske i et omfang, der bedst muligt drager nytte af produktionen. En sådan beskatning må dog aldrig få et omfang, der virker nedsættende på vildtbestandenes evne til at forny sig eller vokse til det optimale.

Skal disse biologisk begrundede hovedsynspunkter tilgodeses, vil jagttider på det trækkende vildt, Danmark har fælles med det øvrige Norden, næppe kunne fungere tilfredsstillende, hvis de fastsættes ensartede for alle de pågældende lande. Det rationelle mål måtte være at fastlægge jagttiderne således, at man opnåede en optimal beskatning af det trækkende vildt inden for de enkelte vildtstammers samlede område og søgte disse tider tilrettelagt således, at hvert land inden for sine naturgivne muligheder fik lejlighed til at høste så stor en andel af den fælles bestand, som forholdene tillader. Sådanne bestræbelser vil bl. a. kræve en udvidet forskningsindsats.

I en række tilfælde må allerede bestående jagttider imidlertid siges at være lempet til sådanne synspunkter ad empirisk vej. I andre tilfælde — f. eks. i grænseområder inden for Nordkalotten — er forslag om yderligere koordinering for nylig blevet fremsat.

I betragtning af Nordens geografiske udstrækning og de afvigende naturforhold, forskellige dele af dette område udviser, vil en nøjere koordinering af adgangen til at beskatte fælles vildtstammer næppe på hensigtsmæssig måde kunne realiseres ved at tilstræbe samme eller helt ensartede jagttider i Nordens lande. Visse problemer kan måske klares ad denne vej, men generelt må det anses for mere rationelt at analysere de til grund liggende forhold af biologisk og jagtlig art, inden der træffes endelige afgørelser vedrørende de enkelte nordiske landes jagt- og fredningstider. I alle landene må en sådan sag ses som led i bevarelsen af så store og produktionskraftige vildtstammer som muligt. Fælles bestræbelser på at nå dette mål vil påkalde øget samarbejde mellem de pågældende lande, et samarbejde som bl. a. er kommet til udtryk gennem forslaget om oprettelse af et nordisk kollegium for vildtforskning.

Kalø pr. Rønne, den 5. maj 1966

P. s. v.

H. M. Thamdrup

Prof., dr. phil.

— — — benytter jeg lejligheden til at fremsætte nogle synspunkter og bemærkninger vedrørende etableringen af Nordisk Vildtforskningskollegium.

Med hensyn til det økonomiske kan der næppe være tvivl om, at finansieringen af kollegiet og den dermed forbundne fællesnordiske indsats i det enkelte land vil blive søgt bevilget gennem de instanser og kanaler, der allerede tager specielt vare på finansiering af jagt- og vildtforsknings spørgsmål. Dette synspunkt bygger på de drøftelser, der indtil nu har været ført om dette spørgsmål, og det vil være en naturlig konsekvens af, at der i alle de nordiske lande findes organer og/eller fonds, der tager sigte på at fremme vildtforskningen.

Med hensyn til de opgaver, der vil blive søgt koordineret af kollegiet, må i første række selve forskningen fremhæves. Der vil ikke i første omgang blive lagt vægt på udveksling af stipendiater og forskere eller søgt arrangeret specialkurser. Kommer dette på tale, vil det blive på et senere stadium, hvis man til den tid finder behov og udvej derfor.

Det bliver da de forskningsmæssige spørgsmål, interessen samler sig om. På dette punkt synes der fra alle sider at herske fuld enighed om det værdifulde og ønskelige i at tilvejebringe så konkret viden om aktuelle fælles nordiske vildtproblemer som muligt. I denne henseende er de udtalelser, det juridiske udvalgs medlemmer fremsatte på Bergensmødet, både klare og positive. De stemmer i denne henseende helt med de nordiske jagtorganisationers holdning, således som denne er kommet til udtryk ved adskillig lejligheder og sidst ved den 11. Nordiske Jægerkongres i København, hvor ledende organisationsmænd gav udtryk for, at hvis Nordisk Vildtforskningskollegium ikke allerede var en realitet, burde det snarest træde i funktion.

Også lederne af de nordiske vildtforskningsinstitutter er indstillet på snarest at tilrettelægge de praktiske rammer om et internordisk vildtforskningsprogram. Visse af landene har allerede gennem igangsatte eller nøje forberedte projekter taget skridt, der direkte vil lette samarbejdet.

Kalø pr. Rønne, den 1. november 1967

H. M. Thamdrup

Jagtorganisationernes Fællesudvalg:

Det skandinaviske områdes store udstrækning og meget afvigende naturforhold bevirker, at der for det fællesnordiske trækvildt inden for de enkelte landes områder hersker så forskelligartede forhold, at en ensretning af jagttiderne på disse vildtarter ikke vil være hensigtsmæssig. Man kan blot pege

på, at vildtarterne opholder sig i enkelte områder på meget forskellige tidspunkter.

Med hensyn til størrelsen af det udbytte, man jagtligt kan høste af vildtbestandene, har jagtorganisationerne det grundlæggende synspunkt, at man ved regulering af beskydningstiderne bør sikre sig, at bestandene ikke mindskes på en sådan måde, at de ikke er i stand til at forny sig selv.

Dette grundlæggende synspunkt har man haft for øje ved fastsættelsen af de danske jagttider, ligesom der i den danske jagtlov er givet landbrugsministeren bemyndigelse til at afkorte jagttiden for vildtarter, der er truede. De danske jagtorganisationer har, så til man har anset det for nødvendig foreslået landbrugsministeren at gøre brug af denne bemyndigelse.

Et bevidst arbejde efter disse synspunkter har efter vor formening også bevirket, at der har kunnet høstes et rimeligt udbytte af vildtbestandene samtidig med, at deres fortsatte beståen er blevet sikret.

Skal man på nogen måde søge at koordinere jagttiderne for trækvildtet inden for det nordiske område, kan dette kun ske på grundlag af en tilbunds gående vildtbiologisk forskning, som i sagens natur må være et langtidsprogram, og før et resultat af denne forskning foreligger, kan en endelig afgørelse af jagttiderne i Norden ikke træffes.

København, den 11. maj 1966

P. J. v.

L. Engsbye

Naturfredningsrådet:

— — — idet der henvises til Naturfredningsrådets skrivelse af den 24. juni 1964 til ministeriet, hvori det fremhæves, at der ikke kan være nogen grund til at afvente resultater af eventuelle vildtbiologiske undersøgelser, der må formodes at strække sig over en længere arrække. Det papeges endvidere, at jagttidernes længde på ingen måde alene er afhængig af kendskabet til den pågældende arts biologi, men i lige så høj grad af jagtlovs-tekniske og etiske hensyn.

Dette grundsynspunkt må stadig fastholdes, men dermed benægtes ikke, at det ved fastsættelse af jagttider er af betydning at have en så omfattende viden om dyrenes biologi som muligt, blot er dette ikke den eneste faktor, som er afgørende, og man finder det urealistisk til stadighed at udskyde afgørelser af alle herhenhørende spørgsmål under påberøvelse af manglende viden.

Når jagten i Danmark på trækkende og rastende skandinaviske fugle (f. eks. skovsneppen om foråret, dykænderne om vinteren) giver anledning til klager fra andre nordiske lande, så vil forøget viden om disse fugle vel

ikke i væsentlig grad forandre diskussionsgrundlaget, da dette tørst og fremmest bunder i etiske betragtninger og divergerende meninger om fordeling landene imellem af jagtudbyttet af de populationer, som produktions- og »gæste»-landene har fælles.

Noget lignende gør sig gældende for de populationer, som lever i grænseegnene mellem Norge, Sverige og Finland. Når der er forskellige jagttider på samme art i de tre lande, da vil det i de fleste tilfælde ikke være muligt biologisk at afgøre, hvilken der er den rigtigste, men en fælles jagttid må ganske simpelt fastlægges ved forhandling.

Der kan i øvrigt være grund til at fremhæve, at begrebet »koordinerede» jagttider må opfattes på to forskellige måder. I det sidstnævnte tilfælde, hvor individerne snart opholder sig på den ene, snart på den anden side af landegrænsen, må man ved koordinerede jagttider forstaa samfaldende jagttider. Hvor der derimod er tale om trækfugle, vil samfaldende jagttider være en misforståelse. Man må her ved koordineringen tilstræbe jagttider, der giver mulighed for en retfærdig fordeling af jagtudbyttet de implicerede lande imellem.

Det er nu 8 år siden, rekommandationen blev fremsat, og skal man afvente yderligere undersøgelser, der i reglen er meget langvarige, inden sagen føres videre frem, vil der yderligere gå en længere årrække. Man skal derfor foreslå, at der udarbejdes en oversigt over de koordinationer, der måtte være ønskelige, samt at man deler disse op i to grupper, nemlig én bestående af de arter, der ikke kræver yderligere biologiske undersøgelser, og en anden gruppe af arter, som absolut kræver yderligere undersøgelser, for at fremskaffe et realistisk grundlag for fastlæggelse af jagttiderne.

Naturfredningsrådet kan derfor anbefale det fra svensk side af Ragnar Lassinantli til Nordisk Råd fremsatte tillæggsrådslag.

København, den 26. april 1966

P. r. v.

H. Odum

Dansk Havjagtforening:

Ifølge sagens natur kan Dansk Havjagtforening, der kun beskæftiger sig med jagt på og fredning af havets og strandens pattedyr- og fuglefauna, kun udtale sig om disse og nærbeslægtede dyrearter. Da ingen forespørgsel foreligger vedrørende havets pattedyrfauna, hvaler, sæler og oddere, mener man ikke at skulle udtale sig desangående, men udelukkende holde sig til fuglefaunaen.

Dansk Havjagtforening er af den formening, at biologiske undersøgelser vedrørende havets og strandens fuglefauna, hvor interessante og ønskelige

de end måtte være, ingen berøring har med fastsættelsen af jagttider, idet man må forudsætte, at princippet »fred for vildtet i yngletiden« er trængt igennem for de fleste arters vedkommende, og for de enkelte, der endnu ikke har fået fred i yngletiden, vil det rimeligvis ske i nær fremtid.

De fuglearter, Dansk Havjagtforening særlig beskæftiger sig med, tilhører grupperne vadere, andefugle, alkefugle, lommer, måger og rovfugle.

Den mest grelle uoverensstemmelse mellem jagttiderne i Norden er jagttiden for skovsneppen (sv. morkulla og no. rugde), idet denne fugls jagttid i Sverige, Norge og Finland kun strækker sig over nogle få efterårs-måneder, medens den i Danmark er fra den 24/9 til den 7/4, hvad der er en meget uheldig jagttid, idet de danske ynglesnepper begynder æglægningen i sidste halvdel af marts måned. Man skal derfor anbefale Nordisk Råd at anmode den danske regering om snarest belejligt at fastsætte jagttiden for skovsnepper til 24/9—31/12, som passer bedre med jagttiderne i de tre andre nordiske lande.

Med hensyn til dykænderne er jagttiden også for lang i Danmark, idet den i reglen begynder 1/9 og først ender 28/2. Jagten i februar måned er yderst skadelig for bestanden, idet det er den vintermåned, hvor isforholdene er værst i de danske farvande og derfor ofte medfører massenedskydning i erhvervsøjemed af dykænderne i våger i isen. Selv om der i strenge isvintre bliver udstedt fredningsbestemmelser for disse fugle, kommer de næsten altid for sent. Man skal derfor meget henstille til Nordisk Råd at anmode den danske regering om at lade jagten på dykænderne i Danmark og danske farvandeophøre den 31/1.

Antallet af skudte dykænder er nemlig i Danmark langt større end i noget andet nordisk land, idet man skal henvise til den sidst offentliggjorte jagtstatistik for året 1963/64, hvorefter der er skudt 117 000 edderfugle og 102 000 andre dykænder. Dertil må lægges de ved ulovlig olieudtømning i danske farvande dræbte dykænder, der ikke figurerer i jagtstatistikken, men som i nogle år kan beløbe sig til mellem 10 000 og 12 000 fugle.

Da det har vist sig i løbet af den sidste halve snes år, at rovfuglene er så stærkt på retur i næsten hele Europa, at deres uddøen må befrygtes, hvilket skyldes den udbredte brug af pesticider i land-, skov- og havebrug, som rovfuglene, der er sidste led i fødekæden, har en evne til gennem deres føde at akkumulere i deres organer, hvorved deres æg bliver sterile og arten ikke kan fortsætte eller de til sidst dør af de opsamlede giftstoffer, foreslår Dansk Havjagtforening totalfredning af denne fuglegruppe i alle nordiske lande.

København, den 21. april 1966

Dansk Havjagtforening

Bøje Benzon

Formand

BILAGA 2

(*Betänkande 1, se Nordisk Råd, 14. sess., s. 1241.*)

BILAGA 3

Betänkande 2 av Nordiska rådets juridiska utskott över tilläggförslaget

Til juridisk udvalg er henvist tillæggsforslag vedrørende ensartede jagttider. Forslaget har siden rådets 14. session 1966, til hvilken udvalget anmeldte, at man ville fortsætte arbejdet med tillæggsforslaget (*se Nordisk Råd, 14. sess., s. 1241*), været behandlet på udvalgets møder den 8. juni og den 14. oktober 1966 samt den 10. februar, den 22. juni, den 31. oktober og den 18. december 1967.

I mødet den 14. oktober 1966 deltog i alt 21 repræsentanter for forskellige myndigheder og organisationer i Danmark, Finland, Norge og Sverige (*se Jagt- og Viltvårdskonference i Bergen den 14. oktober 1966, Nordisk udredningsserie 1967: 7*).

1. Tillæggsfor slaget

Forslaget knytter sig til en rekommandation, som Nordisk Råd vedtog i 1958 (rek. nr. 1/1958). Heri opfordredes regeringerne til — for sådanne dyrearter, som opholder sig i forskellige nordiske lande på forskellige tidspunkter, og som har behov for beskyttelse — at bestemme frednings- og jagttiderne efter ensartede principer.

Af de i årenes løb modtagne meddelelser vedrørende rekommandationen (*se særlig meddelelserne til Nordisk Råd, 14. sess., s. 1407—09*) er det fremgået, at en mere omfattende koordinering af jagttiderne antagelig ikke vil kunne gennemføres, førend der er skabt mulighed for en udvidet fælles-nordisk vildtbiologisk forskning. En af regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige nedsat vildtforskningskomité har derfor foreslået, at der søges oprettet et permanent nordisk kollegium for vildtforskning, at der på nordisk basis iværksættes forskningsprogrammer af vildtbiologisk art, og at der som led heri åbnes mulighed for udveksling af forskere mellem de nordiske lande. De samlede økonomiske konsekvenser af forslaget blev (i marts 1965) anslået til 236 000 sv. kr., i det første år dog kun 190 000 sv. kr.

I tillæggsforslaget henvises til, at det vildtbiologiske forskningsarbejde først vil give resultat efter mange års forløb. De mange modstående interes-

ser vanskeliggør en hurtig løsning, men Nordisk Råd bør have mulighed for at foretage en objektiv vurdering af sagen. Det må derfor gøres klart, for hvilke dyrearter der endnu er forskellige fredningstider, og hvilke vanskeligheder der er ved at gennemføre en fælles målsætning for fredningen af disse dyr. Regeringerne bør opfordres til at udarbejde en redegørelse om disse problemer.

Rekommandationen nr. 1/1958 blev slutbehandlet på rådets 15. session (*se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 136 jfr. s. 1760—62*). Af juridisk udvalgs indstilling til rådet fremgik, at man anså det for meget ønskeligt, at samarbejdet mellem de nordiske lande yderligere intensiveres og udbygges ved oprettelse af det foreslåede nordiske kollegium for vildtforskning, og at regeringerne havde stillet sig velvilligt til forslaget.

2. Remissudtalelser

Tillæggsforslaget har kun været sendt på remiss i Danmark. Følgende ytringer er indkommet:

Landbrugsministeriet og *Ministeriet for kulturelle anliggender* anbefaler tillæggsforslaget.

Vildtbiologisk Station anser det for nødvendigt, at man ved fælles forskning får analyseret de forskellige forhold af biologisk og jagtlig art, inden der træffes endelig afgørelse om de enkelte landes jagt- og fredningstider.

Jagtorganisationernes Fællesudvalg peger på det grundlæggende princip, at en regulering af jagttiden bør sikre, at vildtbestanden ikke formindskes på en sådan måde, at den ikke er i stand til at forny sig selv. En endelig afgørelse af jagttiderne i Norden kan ikke træffes, før resultatet af en tilbundsående vildtbiologisk forskning foreligger.

Naturfredningsrådet fastholder, at der ikke er nogen grund til at afvente resultatet af langstrakte vildtbiologiske undersøgelser. Selv med en omfattende biologisk viden vil det ikke være muligt at koordinere jagttiderne, men dette kan kun ske ved en forhandling mellem landene.

Dansk Havjagtforening mener heller ikke, at biologiske undersøgelser har betydning for fastsættelsen af jagttiderne. Man foreslår ændring af fredningstiden for skovsneppen (no. rugde, sv. mørkulla) i Danmark, ændring af fredningstiden for dykænder i Danmark og totalfredning af røvfuglene i Norden.

3. Udvalget

Udvalget har fra regeringerne modtaget en sammenstilling over jagttiderne for visse dyre- og fuglearter i Danmark, Finland, Norge og Sverige i jagtåret 1965/ (*se i Nordisk udredningsserie 1967: 7, bilag 2*). Ved vurderingen heraf bør det erindres, at det ikke har været og ikke kan være målet for bestræbelserne at nå frem til samfaldende jagtperioder i de nordiske lande.

Ikke engang inden for de enkelte lande er der tale om ensartede perioder, og dette kan så meget mindre opnås inden for hele Norden. Derimod kan der i visse områder — som eventuelt kan ligge i flere lande, f. eks. på Nordkalotten — være tale om fastsættelse af ensartede (samfaldende) jagttider.

Af oversigten fremgår det, at der stadig synes at være væsentlige principielle uoverensstemmelser med hensyn til fredningen af følgende dyr og fugle: de store rovdyr, rovfuglene, dykænderne (sjöfågel) og skovsnæppen (rugde, morkulla).

På denne baggrund fandt udvalget, at det ville være formålstjenligt at drøfte sagen med repræsentanter for vedkommende departementer, jagtorganisationerne, vildtforskningen og naturfredningsforeningerne i de nordiske lande. Denne drøftelse fandt sted på et møde den 14. oktober 1966, og udvalget blev ved den lejlighed på værdifuld måde orienteret om problemerne i forbindelse med en yderligere harmonisering af jagt- og fredningstiderne for de nævnte dyrs og fugles vedkommende, ligesom man drøftede de nordiske landes jagtlovgivning i almindelighed. Indlæggene på mødet er udgivet i betænkningen Nordisk udredningsserie, 1967: 7, hvortil man henviser.

Udvalget er endelig blevet gjort bekendt med to resolutioner, som blev vedtaget på den XI. Nordiske Jægerkongres i København i juni måned 1967. Det henstilles heri, at der nedsættes et udvalg, som skal udrede spørgsmålet om oprettelse af en egnet og tilstrækkelig stor sammenhængende nationalpark på finsk, norsk og svensk område, hvor bjørn, ulv (varg), jærv (gaupe), los (lodjur) og ørn skal være fredet mod al jagt. Det henstilles endvidere, at der nedsættes et udvalg bestående af repræsentanter for de fire nordiske lande, som skal udrede fællesnordiske problemer vedrørende de store rovvildarter og fremlægge forslag til fredningsbestemmelser for disse arter.

Af det foran anførte fremgår, at forudsætningerne for tillægsforslaget er forandret siden dets fremsættelse i januar 1966, idet det ved forslaget tilsigtede mål i væsentligt omfang er næt gennem de nu modtagne oplysninger og drøftelserne på det nævnte møde i oktober 1966. Udvalget kan derfor ikke nu tiltræde tillægsforslagets konklusion.

Som resultat af udvalgets arbejde med sagen skal man sammenfattende bemærke følgende:

De nordiske landes lovgivning vedrørende jagt og fredning af dyr og fugle er blevet til på forskellige tidspunkter og er for så vidt angår en række enkeltbestemmelser ikke overensstemmende, om end lovgivningen naturligvis er båret af visse fælles grundsynspunkter. Det er indlysende, at lovgivningen i hvert af landene er præget af den forskellige natur og de ulige livsvilkår, som de nordiske lande frembyder, men i et vist omfang må forskellighederne antagelig også ses som udslag af national tradition, der netop i de her omhandlede henseender gør sig gældende med betydelig styrke og stædighed.

Det er selvsagt ugørligt at tilvejebringe overensstemmelse i synspunkterne på de områder, hvor natur- eller erhvervsforhold stiller sig hindrende i vejen, men det bør heller ikke på forhånd være noget mål for Nordisk Råd at få udryddet enhver forskel, som har rod i landenes traditioner. Det nordiske samfund ville blive fattigere herved.

Udvalget har under drøftelserne med de sagkyndige med tilfredshed erfaret, at der allerede på en række, særlig videnskabelige og faglige områder, som har tilknytning til jagtlovgivningen, er kontakt mellem myndigheder og organisationer i de nordiske lande. Der synes herved at være skabt baggrund for et værdifuldt samarbejde, som også kan få betydning for den tilnærmelse af de grundlæggende principper for fredningen af dyr og fugle, som Nordisk Råd hidtil har virket for.

Udvalget vil dog på ny fremhæve betydningen af, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning i overensstemmelse med det af vildtforskningskomiteen fremsatte forslag. Der er fra alle sider enighed om det værdifulde og ønskelige i tilvejebringelse af mere konkret viden om aktuelle fællesnordiske vildtproblemer. Regeringerne har allerede erklæret, at de stiller sig velvilligt til forslaget, og udvalget går herefter ud fra, at der snarest tages skridt til oprettelse af kollegiet, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert enkelt af landene.

For at bidrage til sagens fremme foreslår udvalget, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne herom.

En udvidelse af vildtforskningen vil på længere sigt kunne bære frugt i form af større principiel overensstemmelse med hensyn til fredning af dyr og fugle i Norden. Udvalget kan imidlertid tiltræde, at man også bør overveje, om det ikke allerede nu er muligt at nå til noget større overensstemmelse på dette område. På den ene side må det vel erkendes, at der ikke er behov for, at man med rastløs iver søger i løbet af kort tid at tvinge de nordiske landes jagt- og fredningslovgivning ind under de samme principielle synspunkter. Baggrunden for denne lovgivning er som allerede delvis berørt yderst kompliceret, og man kan næppe heller se bort fra, at det har en særlig betydning, at der bliver tale om en jævnt fremadskridende udvikling. På den anden side må man stedse være opmærksom på, at menneskets muligheder for at gribe forstyrrende ind i dyre- og fuglelivet er vokset betydeligt gennem den tekniske udvikling. Herved tænkes såvel på de bevidste forandringer i milieuet, som er en følge af forøget opdyrkning, skovhugst, mineral- eller stenbrydning, vandkraftsudnyttelse og andre tilsvarende foranstaltninger, som på de mere ubevidste, i mange tilfælde også helt utilsigtede, forandringer, der kan følge af f. eks. øget turisttrafik eller udspredning af giftstoffer og forurening af vandløb med affaldsprodukter eller af havet med olie. Den nødvendige afvejning af de forskellige modstående interesser kan være særdeles vanskelig, men det bør i videst muligt omfang tilstræbes, at indgrebene i naturen bliver så begrænsede som muligt.

Og det kan eventuelt være påkrævet, at der med kort varsel træffes effektive foranstaltninger for at beskytte en del af dyre- eller fuglelivet, som pludselig kommer i fare.

Udvalget vil anse det for rimeligt, at Nordisk Råd henleder regeringernes opmærksomhed på nogle grundlæggende principper, som allerede nu bør tages i betragtning ved udformningen af lovgivningen i alle de nordiske lande. En sådan nærmere præcisering af synspunkterne vil ligge i forlængelse af den i 1958 vedtagne rekommandation, og rådet har i øvrigt allerede tidligere specielt draget et sådant princip frem, idet man i 1963 henstillede til regeringerne at indrette jagt- og fredningslovgivningen således, at pattedyr og fugle er totalfredede, for så vidt der ikke udtrykkeligt er gjort undtagelse herfra (rek. nr. 7/1963).

Men det må fremhæves, at der herved kun er angivet principielle udgangspunkter for bestemmelserne, og man vil ikke afvise, at der kan slækkes på principperne i tilfælde, hvor væsentlige modstående interesser — herunder også væsentlige erhvervsmæssige og næringsmæssige interesser — er til stede, ligesom også en indgroet tradition nok kan begrunde, at det principielle synspunkt ikke fastholdes i fuld udstrækning. Endvidere fremhæver man, at der naturligvis ikke tilsigtes angivet en udtømmende opregning af principperne for den omhandlede lovgivning.

Udvalget foreslår, at Nordisk Råd går ind for:

a. at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som skadelige, som et minimum bør fredes i yngletiden,

b. at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fuglearter må udryddes totalt, og at der derfor bør træffes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden,

c. at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d. at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

Udvalget vil endvidere i almindelighed pege på betydningen af, at regeringerne i de nordiske lande i højere grad end hidtil stræber efter at samvirke ved fastlæggelsen af jagt- og fredningstiderne for dyr og fugle, således at der ikke i det ene land vedtages bestemmelser, som modvirkes i det andet land, ligesom man herved bør søge at tilsikre en rimelig fordeling af det jagtmæssige udbytte.

Endelig bemærkes, at udvalget er klar over, at spørgsmålet om tilfredsstillende beskyttelse af dyr og fugle kun er en side af det langt mere omfattende problem vedrørende et almindeligt værn for naturen. De nordiske lande bør i tide tage vare på de skønne områder, der endnu findes tilbage i hvert af landene. Der er utvivlsomt en stigende forståelse for betydningen

af, at de landskaber, som endnu henligger i urørt eller så godt som urørt tilstand, kan bevares for eftertiden. Men det er lige så givet, at ødelæggelse truer mange værdifulde områder som følge af den tekniske udvikling, spredningen af gifstoffer, luftforureningen og behovet for en stadig mere effektiv udnyttelse af naturrigdommene.

Udvalget har imidlertid ment, at oplysningerne i nærværende sag ikke afgiver tilstrækkeligt grundlag for en nærmere drøftelse af de mange vidtstrakte problemer, som et samarbejde mellem de nordiske lande angående et almindeligt værn for naturen frembyder, men man ønsker dog at henvende opmærksomheden på en enkelt idé, som er fremlagt for udvalget.

Under mødet i Bergen blev det fra sagkyndigt hold udtalt, at antallet af store rovdyr i Norden (d. v. s. bjørn, ulv (varg), los (lodjur) og jærv (gaupe)) allerede nu er ret begrænset, for visse arters vedkommende endog foruroligere lavt, og det blev i den forbindelse fremhævet som en mulighed for udvidet beskyttelse af disse dyregrupper, at der på Nordkalotten indrettes en eller flere fredede naturparker omfattende betydelige landområder i Finland, Norge og Sverige.

Det må på forhånd forekomme nærliggende, at der i sådanne vidtstrakte områder netop kan tilvejebringes grundlag for en bevarelse af de store rovdyr i et tilstrækkeligt antal. Udvalget er dog klar over, at der kan være betydelige vanskeligheder forbundet med en sådan plan, hvorved i første række tænkes på hensynet til samerne, og man har ikke forestillet sig, at der på nogen måde skal blive tale om foranstaltninger, som på urimelig vis tilsidesætter hensynet til samerne. Udvalget har heller ikke ment at kunne tage stilling til, om en naturpark bør indrettes på Nordkalotten, ligesom man ikke har anset det for muligt på det foreliggende grundlag at bedømme, hvorledes tanken eventuelt kan bringes til udførelse, herunder om det kan ske ved et udvidet regionalt samarbejde over grænserne med hensyn til fredning af områder, eller om det eventuelt bør fastlægges i en konvention mellem landene. Man har imidlertid anset det for rimeligt, at idéen ikke uden videre afvises, men gøres til genstand for en foreløbig undersøgelse og overvejelse.

Under henvisning til det anførte indstiller udvalget herefter,

at rådet i anledning af tillægsforslaget vedtager følgende rekommandationer:

I. Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert af landene.

II. Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de gældende bestemmelser om jagt og fredning af dyr og fugle, i det om-

fang dette ikke allerede er sket, indrettes i overensstemmelse med følgende principielle grundsætninger:

a. at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som skadelige, som et minimum bør fredes i yngletiden.

b. at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fuglearter må udryddes totalt, og at der derfor bør træffes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden.

c. at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d. at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

III. Nordisk Råd henstiller til regeringerne at samvirke ved fastlæggelsen af jagt- og fredningstiderne for dyr og fugle, således at der ikke i et land vedtages bestemmelser, som modvirkes i et andet land, og således at man søger at tilsikre en rimelig fordeling af det jagtmæssige udbytte.

IV. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge, om det er muligt at oprette en eller flere vidtstrakte naturparker på finsk, norsk og svensk område, hvori de store rovdyr i Norden skal være fredet.

København, den 18. december 1967

Erik Adamsson

Poul Dam

Georg C. Ehrnrooth

Lis Groes

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Lars Leiro

Aarne Saarinen

Knud Thestrup

Formand

Medlemsförslag

om enhetliga posttaxor och postbestämmelser

(Väckt av Birger Lundström)

Det nordiska postsamarbetet har bl. a. inriktats på att skapa nordisk enhetlighet i fråga om taxor och viktgränser för olika typer av försändelser. Förutom det omfattande arbete, som utförts av postförvaltningarna själva på detta område, bl. a. i anslutning till de årligen återkommande nordiska postmötena, har dessa frågor ägnats uppmärksamhet av den till år 1956 verksamma Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. och dess efterföljare Nordiska samfärdselskommittén, som avgav sin slutrapport 1964 (NU 1964: 9). Flera förslag på det postala området från Nordiska parlamentariska kommittén har upptagits i rekommendationer från Nordiska rådet. Detta gäller t. ex. brevportot, korsbandsportot och paketportot, på vilka punkter man eftersträvat tillämpning av inlandsportot även i den internordiska posttrafiken. Rekommendationerna är ännu inte genomförda i alla avseenden, t. ex. ej i fråga om brevportot för försändelser över 500 gram och ej heller vad gäller paketportot.

Allmän enighet råder om betydelsen av enhetlighet de nordiska länderna emellan på det postala området. På längre sikt avtecknar sig just de olika statliga institutionerna på samfärdselns område som de, beträffande vilka en begynnande nordisk integration i första hand ter sig naturlig. I vart fall borde tiden nu vara mogen för en allmän genomgång av alla de punkter, på vilka de olika ländernas posttaxor alljämt skiljer sig från varandra i något avseende. I den mån så befinner sig möjligt av organisatoriska och ekonomiska hänsyn, bör överensstämmande regler införas. Målsättningen bör därvid vara att hela Norden ur postsynpunkt behandlas som ett område.

Ett fält, där nordisk enhetlighet relativt snabbt borde kunna införas, avser postverkens ansvarighet för försändelser. Den svenska riksdagen har nyligen godkänt en proposition (nr 149/1965) om ändrade ansvarighetsregler för det svenska postverket. I sin motivering till propositionen framhåller departementschefen, att enligt hans åsikt ansvarighetsfrågorna i och för sig är väl lämpade för en gemensam nordisk reglering. I propositionen redovisas också de ansvarighetsbestämmelser, som gäller i Danmark, Finland och Norge, liksom den praxis, som där utbildats vid tillämpningen av bestäm-

melserna. En enhetlig nordisk reglering bör kunna komma till stånd, så att postverken överallt svarar efter enahanda grunder för uppkommande skador.

Vidare kan uppmärksammas att stundom vissa slag av försändelser finns allenast i några men icke i alla de nordiska länderna. Det synes önskvärt, att man prövar möjligheterna att förenhetliga beståndet av försändelseslag. Eftersändning från ett nordiskt land till ett annat nordiskt land försvåras stundom för enskilda av att försändelseslagen ej överensstämmer. Full möjlighet till eftersändning bör skapas.

Under hänvisning till ovanstående föreslår jag,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i gör-
ligaste mån förenhetliga de nordiska posttaxorna samt reg-
lerna om de olika slagen av postala försändelser ävensom
andra hithörande postala bestämmelser, t. ex. om postver-
kens ansvarighet.

Stockholm den 12 mars 1966

Birger Lundström

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k**

Ministeriet for offentlige arbejder, generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet:

Posttakster

I den nugældende Overenskomst angående den Nordiske Postforening (*se Bilaga 2*) er der givet bestemmelser om anvendelse af indørigske takster for så vidt angår

breve af vægt indtil 500 g,
brevkort,
tryksager af vægt indtil 1 kg,
vareprøver,
anbefalingsgebyr for brevforsendelser,
værdigebyr for værdibreve,
giroindbetalingskort,
gireringer,
postanvisninger,
postopkrævninger,
ekspres,
modtagelsesbevis,
efterspørgsel.

Særligt nedsatte takster i forhold til de internationale takster anvendes for postpakker, og endvidere er det bestemt, at transitafgifter for brevpost, som et nordisk land skal betale et andet nordisk land for viderebefordring af brevpost til et tredje nordisk land, sættes lig halvdelen af det beløb, som tilsvares efter de almindelige internationale regler.

For brevforsendelsesarterne fonopostforsendelser og brevpakker, der begge forekommer i den danske indenrigske tjeneste såvel som i udvekslingen med de lande, der tillader disse forsendelsesarter, er der ikke i den nordiske udveksling aftalt anvendelse af nedsatte takster. Disse forsendelsesarter forekommer ikke i den *indenrigske* tjeneste i de øvrige nordiske lande, bortset fra Finland, der har brevpakker. Udveksling af disse to forsendelsesarter sker *mellem* de nordiske lande på grundlag af de internationale bestemmelser og takster, idet dog Island ikke deltager i udvekslingen af fonopostforsendelser.

For fonopostforsendelser i den danske indenrigske tjeneste gælder sam-

me porto som for breve, medens der med hensyn til dimensioner gælder samme regler som for vareprøver.

For så vidt angår adresserede brevforsendelser er der således allerede på nuværende tidspunkt aftaler mellem de nordiske lande om anvendelse af indenrigske takster for samtlige de forsendelsesarter, der forekommer i alle landenes indenrigske tjenester — for breves vedkommende dog kun indtil en vægt af 500 g, mens det i den danske indenrigske tjeneste fastsatte vægtmaksimum for breve er 1 kg.

Det kan oplyses, at der på den nordiske postkonference i 1965 blev truffet beslutning om at nedsætte en arbejdsgruppe til undersøgelse af spørgsmålet om takseringen af breve over 500 g og postpakker i den nordiske udveksling. Arbejdsgruppen, der afholdt sit første møde i slutningen af marts 1966, behandler herunder også spørgsmålet om muligheden for anvendelse af indenrigske takster for disse forsendelser, men der kan ikke på nuværende tidspunkt siges noget om, hvilket resultat man kommer frem til, idet gruppen endnu ikke har afsluttet sit arbejde.

Reglerne for de enkelte forsendelsesarter

Poststyrelserne i de nordiske lande har på forskellig måde forsøgt at ensrette bestemmelser for de forskellige forsendelsearter såvel i deres indenrigske tjenester som i den internationale udveksling. Forud for ikrafttrædelsen af Verdenspostforeningens nye akter pr. 1. januar 1966 har en arbejdsgruppe for de nordiske poststyrelser således drøftet spørgsmål vedrørende de nye bestemmelser for brevforsendelser (særligt tryksager og vareprøver), fortolkningen af disse bestemmelser samt muligheden for indførelse af ensartede regler vedrørende forsendelserne i de nordiske landes indenrigske tjenester. Som resultat af arbejdsgruppens drøftelser kan bl. a. nævnes, at de nordiske lande har vedtaget at afskaffe forsendelsesarten forretningspapirer i deres respektive indenrigske tjenester fra samme tidspunkt (1. januar 1966), som forretningspapirer blev afskaffet i den internationale udveksling.

På internationalt plan blev det besluttet, at visse aktstykker (elevarbejder, manuskripter, noder m. v.), der hidtil har kunnet sendes som forretningspapirer, fremtidig skulle kunne sendes som tryksager. De nordiske lande har været enige om, at det ikke kunne være postvæsenets opgave gennem nedsat porto at yde støtte til social eller kulturel virksomhed, og det er derfor besluttet, at der skal betales brevporto for de nævnte aktstykker, når de forsendes indenrigs i de nordiske lande.

På verdenskongressen besluttedes det at fastsætte samme maksimumsdimensioner for tryksagskort som for brevkort, d. v. s. 15 × 10,7 cm. Kort af større format kan kun sendes som tryksag, hvis de lægges i konvolut. De nordiske lande var af den opfattelse, at de store kort ikke er til større udlempe, når de sendes åbne, end når de sendes i konvolut, og det er der-

for besluttet, at der ikke skal gælde specielle maksimumsdimensioner for tryksagskort, der sendes inden for og mellem de nordiske lande.

Det kan videre nævnes, at de nordiske lande i så stor udstrækning som muligt har søgt at indføre ensartede regler for, hvad der må tilføjes i tryksager, ligesom der er opstillet retningslinier for, hvorledes de internationalt fastsatte tryksagsregler skal fortolkes.

Der er således mellem de nordiske lande opnået enighed om at afskaffe den tidligere stillede betingelse om, at dupliserede sager skal indleveres i mindst 20 eksemplarer for at kunne besørgeres til tryksagsporto. Endvidere er det aftalt, at fotokopier ikke kan sendes som tryksager, ligesom man ikke vil godkende aftryk af adresseplader og stencils, der benyttes til udfyldning af en trykt tekst. Derimod vil en sammenhængende tekst fremstillet ved hjælp af adresseplader eller stencils kunne passere til tryksagsporto.

For så vidt angår forsendelsesarten vareprøver kan nævnes, at en række genstande (klicheer, matricer, nøgler, blomster m. v.) ifølge de på verdenspostkongressen vedtagne bestemmelser ikke længer kan besørgeres i den internationale udveksling som vareprøver. Der er mellem de nordiske lande opnået enighed om, at de samme genstande heller ikke kan sendes som vareprøver i de respektive landes indre tjenester.

Det kan endelig nævnes, at der som resultat af arbejdsgruppens drøftelser i så vid udstrækning som muligt er fastsat ensartede regler for påtegning på forsendelser, emballering m. v.

Ansvarsbestemmelserne

Vedrørende ansvarsbestemmelserne kan oplyses, at det i henhold til bestemmelserne i verdenspostkonventionen ydes erstatning for samtlige arter af anbefalede brevfor­sendelser (breve, brevkort, tryksager, vareprøver, brevpakker og fonopostfor­sendelser), men alene i tilfælde af bortkomst.

I den danske indenrigske tjeneste ydes for anbefalede breves vedkommende erstatning for såvel bortkomst som indholdsberøvelse og beskadigelse.

Ud over den erstatning, som således efter de internationale regler ydes for bortkomst af anbefalede brevfor­sendelser, er der i den nordiske udveksling truffet aftale om at yde erstatning også for hel eller delvis indholdsberøvelse eller beskadigelse af anbefalede breve.

I den danske indenrigske tjeneste er den maksimale erstatning for et anbefalet brev fastsat til 75 kr., mens den for anbefalede brevfor­sendelser i forbindelse med de nordiske lande og andre lande er fastsat til 25 guldfrancs (56,25 kr.).

I henhold til den internationale postpakkeoverenskomst ydes for bortkomst, beskadigelse eller indholdsberøvelse af almindelige pakker en erstatning, hvis maksimumsbeløb er fastsat under hensyn til pakkernes vægt og varierer fra 10 til 70 guldfrancs (22,50 kr.—157,50 kr.). I den

nordiske udveksling ydes for almindelige pakker en erstatning på op til 70 guldfrancs uafhængigt af pakkernes vægt. Denne bestemmelse er indført fra den 1. januar 1965 efter vedtagelse på den nordiske postkonference i 1964.

Her blev også spørgsmålet om anvendelse af de indenrigske bestemmelser for almindelige pakker berørt, men indtil videre forladt, bl. a. på grund af anvendelsen af forskellige maksimumsbeløb i de nordiske landes indenrigske tjenester, i Danmark således 500 kr.

I den nordiske postudveksling ydes (ligesom i den danske indenrigske tjeneste) erstatning for tab eller beskadigelse af forsendelser, som skyldes vis major.

Der arbejdes fortsat inden for Den Nordiske Postforening på en så stor ensartethed som muligt af de bestemmelser, der gælder for alle arter af postforsendelser og deres behandling, herunder også på en harmonisering af ansvarsbestemmelserne.

København, den 25. maj 1966

E. b.

J. M. S. Andersen

Lejff Nielsen

F i n l a n d

Post- och telegrafstyrelsen:

Ett postavtal mellan de nordiska postförvaltningarna har existerat under mer än 30 år. Det nu gällande avtalet angående Nordiska postföreningen härrör från år 1960. Avtalets ändamål är att förbättra och utveckla postförbindelserna mellan de nordiska länderna. Principen har varit att de postavgifter som uppbäres för befordran inom vart och ett av de berörda länderna skall tillämpas i så stor omfattning som möjligt i trafiken inom Norden och att de postala bestämmelserna i de nordiska länderna skall vara så enhetliga som möjligt. Detta har varit huvudsyftet med det samarbete som äger rum på det postala området i Norden. För detta ändamål har ett oavbrutet arbete utförts vid årliga konferenser, inom ett stort antal arbetsgrupper och genom korrespondens. En sådan överenskommelse som det berörda avtalet angående Nordiska postföreningen har kunnat ingås endast under den förutsättningen att dess föreskrifter icke är oförmånligare för allmänheten än motsvarande stadganden i de allmänna internationella postkonventionerna.

De flesta artiklarna i avtalet angående Nordiska postföreningen gäller postavgifter för olika slag av försändelser. Det medlemsförslag A 108/t som nu väckts inom Nordiska rådet avser främst porton för brev försändelser med en vikt av mer än 500 g samt paketporton. De nordiska post-

förvaltningarna har tillsatt en arbetsgrupp som fått i uppdrag att undersöka dessa porton. Arbetsgruppen har dock ännu icke slutfört sin uppgift. Det är därför icke än så länge möjligt att framlägga någon slutgiltig utredning om arbetets resultat.

Bestämmelserna om postförvaltningarnas ansvarighet har i flera sammanhang varit föremål för överläggningar och uppgifter i ämnet har insamlats. Bl. a. har bestämmelserna om ansvarighet för paket sedan början av år 1965 ändrats, så att de nu är förmanligare för allmänheten än tidigare vid utväxling av paket mellan de nordiska länderna. Också i fråga om brev-försändelser är ansvaret mera omfattande än i den allmänna internationella posttrafiken.

År 1964 ingicks i Wien nya internationella postkonventioner. Innan de trädde i kraft (1 januari 1966) överenskom postförvaltningarna i Norden om gemensamma tolkningar i fråga om olika slag av försändelser (bl. a. tryckalster och varuprov). Dessa tolkningar är i flera avseenden förmanliga för allmänheten.

De ovan berörda posttaxorna och bestämmelserna har i medlemsförslaget A 108/t behandlats på ett förtjänsfullt sätt och i en positiv anda av samförstånd. Då det fortgående samarbetet mellan de nordiska postförvaltningarna emellertid åsyftar just sådana förbättringar som de avsedda, föreslår post- och telegrafstyrelsen vördsamt såsom sitt utlåtande att medlemsförslaget i fråga icke i detta skede måtte föranleda några ytterligare åtgärder. Enligt vad vi inhämtat omfattar även de övriga nordiska postförvaltningarna denna ståndpunkt.

Helsingfors den 29 juni 1966

Oiva Saloila

Generaldirektör

T. Puolanne

Direktör

Finlands industriförbund¹:

Förbundet anser enhetliga nordiska posttaxor samt enhetliga regler om de olika slagen av postala försändelser och om postverkens ansvarighet vara till praktisk fördel. Förbundet understöder den i Nordiska rådet föreslagna rekommendationen, dock under den förutsättningen, att förenhetligandet icke leder till högre taxor, slopande av billigare försändelseslag, minskning av postverkens ansvarighet eller annan försämring av deras ställning, vilka utnyttjar postverkens tjänster.

Helsingfors den 9 juni 1966

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

¹ Yttrandet översatt från finska.

N o r g e

Samferdselsdepartementet:

Saken har vært forelagt *Poststyret* som uttaler følgende:

Ad posttakster

Mellom de nordiske land foreligger det nå avtaler om å anvende innenrikske takster for alle slag adresserte brevpostsendinger som forekommer i hvert lands innenrikske tjeneste. For brev gjelder dette inntil en vekt av 500 g som er maksimumsvekten for brev innenlands i Norge. Det pågår for tiden undersøkelser med sikte på en eventuell forhøyelse av denne vektgrensen.

Spørsmålet om takseringen av brev over 500 g og postpakker i nordisk utveksling er tatt opp på nordisk basis idet den nordiske postkonferanse 1965 besluttet å oppnevne en arbeidsgruppe for å få utredet saken, også med tanke på mulig anvendelse av innenrikske takster for disse sendingene. Arbeidsgruppen er konstituert og trådt i virksomhet. Man må imidlertid regne med at utredningsarbeidet vil ta noen tid.

For ordens skyld tillater vi oss å gjøre oppmerksom på at innenrikske takster og avgifter anvendes for følgende sendinger til de øvrige nordiske land i henhold til Overenskomst om den nordiske postforening (gjeldende fra 1. april 1960):

- brev av vekt inntil 500 g
- postkort (enkle og med betalt svar)
- sendinger med blandet innhold av vekt inntil 1 000 g
- sendinger med blandet innhold av vekt inntil 1 000 g
- vareprøver
- postanvisninger
- postoppkrav
- innbetalingskort (giro)
- gireringer
- rekommandasjon
- assurance
- mottakingsbevis
- ellerspørser (kreves likevel ikke opp i Norge).

For postpakker anvendes takster som er lavere enn de internasjonale. For brevpostsendinger og blad og tidsskrifter som sendes i transitt gjennom ett eller flere av foreningens land eller med landenes sjøpostlinjer, betales en transittavgift som er lik halvdel av det beløp som betales etter de vanlige internasjonale regler.

Ad reglene for de ulike slag postsendringer

De nordiske postadministrasjonene har et kontinuerlig samarbeid ved de årlige nordiske postkonferanser og andre faglige møter der man alltid har oppmerksomheten henledet på så vidt ensartede regler som mulig. Dette av hensyn til både allmennheten og postverkene selv.

På bakgrunn av endringer i de internasjonale bestemmelser som ble vedtatt på Verdenspostkongressen i Wien 1964 og som er gjort gjeldende fra 1. januar 1966, ble det oppnevnt en nordisk arbeidsgruppe som bl. a. drøftet

muligheten for mer ensartede regler innen de nordiske land. Av de resultater gruppen kom fram til, kan nevnes:

Verdenspostkongressens beslutning om å avskaffe sendingsarten forretningspapirer (internasjonalt) fra 1. januar 1966 er gjort gjeldende fra samme dato innenlands i de nordiske land.

Manuskripter og noter m.v., som tidligere ble sendt som forretningspapirer, skal fra 1. januar 1966 sendes mot brevporto innenlands i de nordiske land.

Kravet (ifølge de nye internasjonale bestemmelser) om at kort med format større enn for postkort må sendes fram i konvolutt dersom de skal godtas mot trykksaksporto, er ikke gjort gjeldende innenlands i de nordiske land og i nordisk utveksling.

Kravet om at avtrykk må innleveres i minst 20 eksemplarer for å kunne sendes mot trykksaksporto, er bortfall i de nordiske land.

Den nye internasjonale definisjon på vareprøver er gjort gjeldende også i de nordiske land med den følge at bare egentlige prøver på en vare kan gå for vareprøveporto.

Det er dessuten oppnådd enighet om så vidt ensartede regler som mulig med hensyn til tilføyelser på trykksaker og som prinsipielle retningslinjer for fortolkningen av de internasjonale trykksaksbestemmelsene.

Ad bestemmelser om postverkernes ansvar

De nordiske postadministrasjoners bestrebelse mot ensartede postbestemmelser inkluderer også ansvarsbestemmelsene. Man søker stadig å oppnå den ensartethet som er mulig.

Ifølge de internasjonale ansvarsbestemmelser gis det erstatning for tap av rekommanderte brevpostsendinger, med 25 g. fr. pr. sending (kr. 58,50). For vanlige postpakker gis erstatning for tap, innholdsberøvelse eller skade med et beløp som varierer med pakkens vekt og som er begrenset oppad fra 10 til 70 g. fr. (Kr. 23,40—kr. 163,80).

I den nordiske utveksling gis det erstatning for rekommanderte brev også ved hel eller delvis innholdsberøvelse. Det gis også erstatning for tap eller skade på postsendinger som skyldes force majeure. For vanlige pakker gis med virkning fra 1. januar 1965, en erstatning på høyst 70 g. fr. (kr. 163,80) uavhengig av pakkens vekt.

Innenlands i Norge betaler Postverket 50 kroner i erstatning for en rekommandert sending som er kommet bort mens den var i Postverkets verge.

Er innholdet helt eller delvis gått tapt eller er sendingen skadd, erstattes tapet eller skaden med inntil 50 kroner dersom sendingen har vært forsynt med omslag og forsegling som bestemt for verdisendinger. For vanlige postpakker gis erstatning for den virkelige verdien av tapet eller skaden inntil et beløp av 300 kroner, uansett vekten av pakken.»

Samferdselsdepartementet viser til Poststyrets uttalelse. Som det fremgår arbeider de nordiske postverk med spørsmålet om ytterligere nordisk samarbeid. Samferdselsdepartementet er enig i at videre skritt bør tas i denne retning så langt det kan finnes praktisk grunnlag for det.

Oslo, 17. juni 1966

H. Kyllingmark

Johan H. Paxal

Sverige

Poststyrelsen:

Enligt nu gällande avtal angående Nordiska postföreningen (1960)¹ tillämpas i den internordiska postutväxlingen inrikes avgifter för följande försändelseslag och särskilda tjänster:

- brev med en vikt av högst 500 g
- postkort (enkla postkort och postkort med betalt svar)
- trycksaker med en vikt av högst 1 000 g
- blandade försändelser med en vikt av högst 1 000 g
- varuprov
- rekommendation
- assurans (brev och paket)
- postanvisningar
- girering
- inbetalningskort
- postförskott (brevförsändelser och paket)
- expressutdelning (brevförsändelser)
- utgivarkorsband (med tillägg, i förekommande fall, av transitavgifter)
- tidningsöverflyttning
- mottagningsbevis
- reklamation (i Sverige utgår ingen avgift)

Den enda avvikelser från svenska inrikes avgifter för ovanstående försändelseskategorier och tjänster i den nordiska utväxlingen gäller brev över 500 upp till 1 000 g. Detta sammanhänger bl. a. med att högsta vikten för inrikes brev i Norge utgör 500 g. En utredning med sikte på en höjning av denna viktgräns pågår dock i Norge. Å andra sidan tillämpas i vissa fall högre inrikes maximivikter än i Sverige. Sålunda är exempelvis den högsta medgivna vikten för brev och trycksaker i Island 2 kg respektive 3 kg (för böcker 5 kg). I Finland existerar ingen viktbegränsning för brev medan maximivikten för trycksaker är densamma som i Island. Härtill kommer vissa skiljaktigheter länderna emellan i fråga om medgivna dimensioner.

I de nordiska ländernas inrikes rörelse förekommer även i viss utsträckning försändelseslag, som inte omfattas av det nordiska postavtalet. De svenska inrikes kategorierna grupporsband, masskorsband och varukorsband förekommer i Norge, medan Danmark av dessa endast har grupporsband (under benämningen adresslösa försändelser) och Finland saknar varukorsband. I anslutning härtill må nämnas, att den internationella utväxlingen av brevörsändelser enligt världspostkonventionen avgiftsmässigt bygger på den principen, att postförvaltningen i inlämningslandet — bortsett från transitersättningar till eventuellt mellanliggande länder — behåller de postavgifter den upptar av avsändaren. Adresslandets post-

¹ Se Bilaga 2.

förvaltning får således ingen ersättning för utdelningen, som är den mest kostnadskrävande prestationen i en försändelses postbehandling. Denna princip förutsätter, att utväxlingen av det ena eller andra försändelseslaget är ömsesidig och av ungefär samma omfattning i båda riktningarna. Beträffande försändelseslag, som tillkommit speciellt för att täcka näringslivets behov av direktreklam, såsom de nämnda gruppkursband, masskursband och varukursband är möjligheterna att uppnå balans väsentligt mindre. Ett land, som mottog ett proportionsvis större antal försändelser av dessa kategorier skulle således få bära utdelningskostnaderna utan att kunna kompensera sig genom motsvarande avgiftsintäkter för avgående försändelser av dessa slag.

Beträffande vissa försändelseslag tillämpas i den nordiska utväxlingen speciella avgifter och villkor, som inte överensstämmer med medlemsländernas inrikes bestämmelser men som är fördelaktigare än vad som gäller på det internationella planet i övrigt. Här avses bestämmelserna om postabonnemang på tidningar och utväxlingen av postpaket.

Postabonnemangsförfarandet i den nordiska utväxlingen överensstämmer nära med det system, som tillämpas i den allmänt internationella rörelsen och företer även stora likheter med den inrikes lidningsrörelsen i de övriga nordiska länderna. Befordringsavgifterna för tidningsexemplaren är emellertid i praktiken lika med de inrikes avgifterna, dock sker i förekommande fall tillägg av transitavgifter. Dessa transitavgifter är lägre än vad som gäller i den övriga internationella utväxlingen.

I Sverige har postabonnemangssystemet avskaffats fr. o. m. den 1 januari 1963. Den omorganisation av den inrikes lidningsrörelsen, som genomfördes i samband därmed, innebär, att alla abonnemang numera tecknas direkt hos tidningarna genom postgiro eller på annat sätt. Detta system har visat sig rationellt och mindre kostnadskrävande.

Paketutväxlingen sker i princip efter samma regler som i den allmänt internationella utväxlingen. Avgiftsmässigt innebär detta, att postavgiften för ett paket sammansattes av de s. k. terminalavgifter som inlämnings- och adressförvaltningarna upptar med tillägg i förekommande fall av transitavgifter. I den nordiska utväxlingen utgår dock lägre terminal- och transitavgifter än enligt det allmänt internationella paketavtalet.

I detta sammanhang må nämnas, att de nordiska postförvaltningarna 1965 tillsatte en arbetsgrupp med uppdrag att undersöka möjligheterna för att tillämpa inrikes porto inom Norden för paket och för brev över 500 grams vikt. Möjligheterna härtill är i viss mån beroende av de resultat, som vissa av världspostföreningen igångsatta utredningar kan komma att leda till. Dessa resultat kan väntas föreligga 1969. Gruppen följer dessa utredningar kontinuerligt. Möjligheterna till delreformer, som kan successivt öka enhetligheten, kommer att övervägas. Av skäl som ovan nämnts kan de dock ta åtskilliga år innan gruppens arbete slutförts.

Efter världspostkongressen i Wien 1964 tillsatte de nordiska postförvaltningarna en särskild arbetsgrupp för samordning av nya bestämmelser framförallt på korsbandsområdet. Genom gruppens arbete har likformighet uppnåtts på många områden bl. a. i fråga om slopandet även i de nordiska ländernas inrikes rörelse av kategorien affärshandlingar (försändelseslaget avskaffat internationellt fr. o. m. den 1 januari 1966), medgivna tillägg på trycksaker, definitionen på varuprov, principiella riktlinjer för tolkningen av de internationella trycksaksbestämmelserna, etc.

Enligt de allmänt internationella ansvarighetsbestämmelserna ansvarar postförvaltningarna i fråga om brevfrösendelser för förlust av rekommenderad försändelse, varvid avsändaren är berättigad till ett skadestånd av 25 guldfranc (= 42 kr). För paket som förkommit, plundrats eller skadats är avsändaren berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan dock högst med ett belopp, som allt efter paketets vikt varierar mellan 10 och 70 guldfrancs (17—119 kr).

Såsom ett led i en eftersträvd harmonisering av ansvarighetsreglerna på det nordiska området och en anpassning till de inrikes bestämmelserna har i den nordiska utväxlingen ansvarigheten för rekommenderade försändelser utsträcks till att omfatta även rekommenderade brev, som helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen varit i postverkets vård. Skadeståndet utgår med ett belopp motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan men kan dock inte i något fall överstiga det belopp, som skulle ha tillkommit avsändaren, om försändelsen gått förlorad.

Poststyrelsen har på det internationella området sedan länge hävdat den åsikten, att skadeståndsbeloppet för oassurerat paket inte bör vara knutet till viktgruppen utan - - såsom fallet är i den svenska inrikes postpaketrörelsen - - fastställas oberoende av paketets vikt, eftersom innehållets värde inte med nödvändighet står i proportion till vikten. Ändringsförslag i den riktningen har emellertid inte vunnit majoritet på det allmänt internationella planet. I den nordiska utväxlingen har dock denna regel införts fr. o. m. den 1 januari 1965. Numera må sålunda ersättning för oassurerat paket utgå med högst 70 guldfrancs, oberoende av paketets vikt.

I den svenska inrikes rörelsen utgår ersättning med 50 kr för rekommenderad försändelse, som gått förlorad. Har sådan försändelse skadats eller har dess innehåll helt eller delvis förkommit, utgår ersättning med belopp, som svarar mot skadan eller förlusten, dock högst 50 kr. Kan värdet av försändelsen ej fastställas skall det anses ha utgjort 50 kr. För oassurerat paket, som gått förlorat eller skadats eller vars innehåll helt eller delvis förkommit, utgår ersättning med belopp som svarar mot förlusten eller skadan, dock högst 500 kr.

De nordiska postverken är sedan länge inom världspostföreningens ram sammanslutna i Nordiska postföreningen, vars ändamål är att förbättra och

utveckla postförbindelserna mellan de fem nordiska länderna. I detta gemensamma utvecklingsarbete, som bedrivs kontinuerligt under nordiska postkonferensens ledning och vars många resultat uppmärksammats i hela postvärlden, strävar man målmedvetet efter ökad enhetlighet i all den mån så är praktiskt och ekonomiskt möjligt. Denna strävan omfattar hela det nordiska postala samarbetet, postförsändelser och betalningsförmedling, avgifts-, mått- och viktbestämmelser m. m. liksom system och rutiner i det interna arbetet. Mot bakgrunden härav finner poststyrelsen en rekommendation av det slag, som ifrågasättes i förslaget, vara sakligt opåkallad. Denna uppfattning delas av de övriga nordiska postförvaltningarna.

Stockholm den 1 juli 1966

Högaktningsfullt

H. Jäder

Sveriges industriförbund har i en skrivelse den 21 juni 1966 förklarat sig tillstyrka medlemsförslaget.

Svenska försäljnings- och reklamförbundet:

Förbundet får efter att ha tagit del av förslaget tillstyrka enhetliga bestämmelser beträffande de nordiska postverkens ansvarighet för försändelser liksom att de olika slagen av försändelser görs enhetliga med full möjlighet till eftersändning. Förbundet menar det dessutom vara i hög grad önskvärt att portostrukturen blir lika i de nordiska länderna. Önskvärt är dessutom att avgifternas höjd blir lika men detta är givetvis svårare så länge kostnadsnivåerna och valutakurserna är olika. Förbundet vill framhålla angelägenheten av att de kommande enhetliga nordiska bestämmelserna så nära som möjligt anknyts till motsvarande bestämmelser i övriga länder.

Stockholm den 30 juni 1966

Svenska försäljnings- och reklamförbundet

Per A. Sjögren

Ordförande

Göran C-O. Claesson

Verkst. direktör

*BILAGA 2***Avtal angående Nordiska postföreningen 1960**

(med ändringar t. o. m. 1967)

Postförvaltningarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge har med stöd av världspostkonventionen träffat följande avtal.

I. Bestämmelser angående föreningens organisation

Artikel 1.

Föreningens namn och ändamål

Postförvaltningarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge bildar Nordiska postföreningen, vars ändamål är förbättring och utveckling av postförbindelserna mellan de fem länderna.

Artikel 2.

Tillämpning av internationella bestämmelser

I de fall, där någon föreskrift icke finnes meddelad i detta avtal eller beträffande vilka särskild överenskommelse icke blivit träffad genom skriftväxling — antingen mellan samtliga postförvaltningar eller mellan några av dessa — länder världspostkonventionen och de allmänt internationella postavtalen med tillhörande expeditiionsreglementen till efterrättelse.

Artikel 3.

Konferenser

Ombud för postförvaltningarna skall minst en gång årligen sammanträda till konferens för revision eller komplettering av avtalet samt för behandling av andra postala frågor av gemensamt intresse för länderna.

Artikel 4

Språk

All skriftväxling mellan postverken skall äga rum på danska, norska eller svenska språket.

Artikel 5.

Myntslag

1. De i detta avtal i nationella myntslag angivna avgifterna och beloppen avser vederbörande inlämningslands mynt, när icke annat är uttryckligen bestämt.

2. De i avtalet i francs och centimes angivna avgifterna avser guldmyntet franc, sådant detta är bestämt i världspostkonventionen. Avgifterna fastställs i varje särskilt lands mynt enligt den i varje land gällande ekvivalenten i den internationella utväxlingen för motsvarande slag av försändelser.

Artikel 6.

Avgiftsändringar

Postförvaltningarna håller varandra underrättade om de vid varje tillfälle gällande inrikes avgifter, som enligt detta avtal gäller även för försändelser till övriga nordiska länder.

Artikel 7.

Expeditionsreglemente

I ett expeditionsreglemente eller genom skriftväxling kan överenskommas om de närmare bestämmelser, som befinnes nödvändiga för tillämpning av detta avtal och för postutväxlingens befrämjande.

Artikel 8.

Nordisk Posttidskrift

1. Nordiska postföreningen utger en tidskrift med namnet Nordisk posttidskrift.

2. Tidskriften är organ för postförvaltningarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge. Den skall huvudsakligen innehålla artiklar av fackligt postal eller postteknisk art såväl från enskilda postfunktionärer som från postförvaltningarna i föreningsländerna.

3. Nordisk Posttidskrift tryckes och utgives i Sverige med av svenska postförvaltningen utsedd ansvarig utgivare.

4. Envar av föreningsländernas postförvaltningar utser en redaktör, som svarar för vederbörande postverks medverkan i tidskriften. Redaktörerna avlönas av sina respektive postförvaltningar. Honorar för insända artiklar och illustrationer betalas enligt en gemensam norm i svenskt mynt och belastar de gemensamma utgifterna för tidskriften. Samma gäller utgifterna för tryckning, papper, klichéer o. d.

5. Samtliga länders redaktörer bildar en redaktionskommitté, som övar tillsyn över tidskriftens form och innehåll o. s. v. Redaktionskommittén sammanträder minst en gång arligen. Varje lands postförvaltning bestrider sina egna utgifter i samband med redaktionskommitténs möten.

6. De med utgivningen av Nordisk Posttidskrift förbundna gemensamma utgifterna bäres av föreningsländerna i samma proportion som mellan ländernas bidrag till världspostföreningens utgifter.

7. Tidskriftens räkenskaper i reviderat skick förelägges den nordiska postkonferensen.

II. Bestämmelser angående postförsändelser mellan föreningsländerna

Artikel 9.

Avgifter för brevörsändelser

1. Befordringsavgiften för brev av högst 500 grams vikt, enkla brevkort och brevkort med betalt svar samt affärshandlingar, trycksaker och blandade försändelser av högst 1 000 grams vikt ävensom varuprov är lika med den i inlämningslandet gällande inrikes befordringsavgiften för riksörsändelser av samma slag och vikt.

2. Den i Danmark för riksbrev gällande lägsta befordringsavgiften, som omfattar försändelser av högst 50 grams vikt, gäller i den internordiska utväxlingen endast för brev av högst 20 grams vikt. För brev från Danmark av över 20 men högst 50 grams vikt utgår det riksporto, som i Danmark gäller för brev i viktgruppen 50—250 gram.

3. För brev av mer än 500 grams vikt samt affärshandlingar, trycksaker och blandade försändelser av mer än 1 000 grams vikt utgår befordringsavgiften i sin helhet enligt världspostkonventionens bestämmelser.

4. Lägsta befordringsavgiften för affärshandlingar är lika med den i inlämningslandet fastställda befordringsavgiften för ett riksbrev av högst 20 grams vikt.

6. Rekommendationsavgiften är lika med den i inlämningslandet gällande inrikes avgiften för rekommendation av brevårsändelser.

7. Till frankering av brevårsändelse, som finnes i en fran ett av länderna ankommen brevlåda utan att förut ha postbehandlats, godkännes bägge ländernas frankotecken.

Artikel 10.

Assurerade brev

1. För assurerade brev erlägges, förutom befordringsavgift enligt art. 9, samma assuransavgift och i förekommande fall rekommendationsavgift som gäller för inrikes assurerade brev i inlämningslandet.

2. I assurerade brev kan, enligt inlämningslandets inrikes bestämmelser, sändas jämväl myntstycken.

Artikel 11.

Postanvisningar

1. Postanvisningsavgiften beräknas på det i inlämningslandets mynt inbetalade beloppet och är lika med den i detta land gällande inrikes postanvisningsavgiften, dock icke högre än den internationella avgiften.

2. För varje avgiftspliktig postanvisning avstår inlämningslandet till adresslandet ett belopp av 10 centimes.

Artikel 11 A.

Postgiro

1. Postgiroutväxlingen omfattar förutom girering även inbetalning medelst inbetalningskort till postgirokonto i annat föreningsland samt utbetalning medelst utbetalningskort från postgirokonto i ett föreningsland till betalningsmottagare i annat land.

2. Avgiften för girering är lika med den i förekommande fall i inlämningslandet gällande avgiften för inrikes girering.

3. Avgiften för inbetalningskort är lika med den i inlämningslandet gällande avgiften för inrikes inbetalningskort.

4. Avgiften för utbetalningskort är lika med den i inlämningslandet gällande avgiften för inrikes utbetalningskort.

5. Avgiften för inbetalning och utbetalning tillfaller i sin helhet det land, som upptagit avgiften, dock kan efter särskild överenskommelse kostnadsavräkning ske mellan berörda förvaltningar.

6. Gottskrivning av girerat eller medelst inbetalningskort inbetalat belopp är avgiftsfri.

Artikel 12.

Postförskott på brevårsändelser

1. Postförskottsavgiften är, da postförskottsbeloppet skall översändas med postförskottsanvisning till det land, där försändelsen inlämnats, lika med den i försändelsens inlämningsland gällande inrikes postförskottsavgiften, dock icke högre än den internationella avgiften.

2. För varje postförskottsanvisning avseende en avgiftspliktig postförskottsårsändelse avstår försändelsens inlämningsland till adresslandet ett belopp av 20 centimes.

Artikel 13.

Expressavgift

Expressavgiften för andra försändelser än paket är lika med den i inlämningslandet gällande lägsta inrikes avgiften för expressutdelning av sådana försändelser.

Artikel 14.

Tidningar och tidskrifter

1. Tidningar och tidskrifter, som utgives i ett av föreningsländerna, kan erbjudas mot postabonnemang i de övriga länderna (*postabonnerade tidningar*).

Postavgiften för postabonnerade tidningar skall vara densamma som för på motsvarande sätt försända tidningar i utgivningslandets inrikes rörelse.

För postabonnerade tidningar fastställer utgivaren ett leveranspris. Till detta pris, som skall inbegripa postavgiften och vara detsamma för samtliga adressländer, äger postförvaltningarna i förekommande fall lägga transitavgifter.

2. Postavgiften för postabonnerade tidningar, eventuella transitavgifter ej inbegripna, fördelas så, att 1/3 tillkommer utgivningslandet och 2/3 adresslandet.

3. Tidningar och tidskrifter, som utgives i ett av föreningsländerna och som under omslag sändes adresserade av utgivarna till abonnent, tidningsförsäljare eller tidningsutdelare (*utgivarkorsband*), skall postbefordras för samma postavgift, som erlægges av utgivarna för motsvarande tidningar i den inrikes rörelsen, med tillägg i förekommande fall av transitavgifter.

4. Postavgiften för utgivarkorsband tillfaller i sin helhet inlämningslandet.

5. Den enligt mom. 1 och 3 utgående postavgiften täcker för Islands vidarebefordrande endast försändelsens befordran till de hamnorter, som anlöpes av postfartygen. Till täckning av omkostnader för den vidare befordringen är isländska postverket berättigat uppta en tilläggsavgift av högst 20 öre per 500 gram av tidningens eller tidskriftens sammanlagda vikt per abonnemangstermin. Tilläggsavgiften inräknas i det i Island fastställda abonnemangspriset.

6. Postabonnerade tidningar kan överflyttas från ett land till ett annat mot förutbetalning i förekommande fall av den avgift, som gäller för inrikes överflyttning. Avgiften tillfaller det postverk, som upptagit den.

7. I fråga om överflyttning av postabonnerad tidning från en ort till en annan inom samma lands postområde gäller detta lands inrikes bestämmelser.

Artikel 15.

Avgifter för paket

1. Befordringsavgiften för paket är lika med summan av inlämningslandets och adresslandets terminalavgifter, i förekommande fall med tillägg av sjötransit- och /eller landtransitavgift (jfr mom. 2 här nedan).

2. a) Föreningsländernas terminalavgifter är följande:

			Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
För paket t. o. m.	1 kg		35	80	60	60	75
» » över	1 kg t. o. m.	3 kg	50	100	80	80	110
» » »	3 kg »	5 kg	70	200	150	125	150
» » »	5 kg »	10 kg	130	275	250	200	300
» » »	10 kg »	15 kg	200	400	400	300	450
» » »	15 kg »	20 kg	260	500	500	400	600

b) 1° Sjötransitavgift för paket, som sändes med föreningsländernas sjöpostlinjer, utlages av varje postförvaltning för sig inom ramen för de i det internationella postpaketavtalet fastställda sjötransitavgifterna för sträckor av motsvarande längd. Postförvaltningarna underrättar varandra om vilka sjötransitavgifter de utlager.

2° För paket mellan Danmark, Island eller Norge å ena sidan och Finland å den andra, vilka befordras i sluten transit på sjöpoststräckan Sverige—Finland, utgår sjötransitavgiften för denna sträcka med 9 centimes per kg eller del därav, beräknat på den sammanlagda vikten av de till ett kartslut hörande paketen, påsarnas vikt inberäknad.

4° För paket mellan Färöarna och det övriga Danmark, som befordras i sluten transit på en norsk danmarkslinje och en norsk islandslinje eller med en av dessa linjer, erlägges till norska postverket en sjötransitavgift av 10 centimes per kg eller del därav, beräknad på den sammanlagda vikten av de till kartslut hörande paketen, påsarnas vikt inberäknad.

5° Sjötransitavgift utgår icke för paket, som befordras på sjöpoststräckorna Sverige—Danmark.

c) 1° Landtransitavgiften för paket, som sändes i transit genom ett eller flera av föreningsländerna, utgår till varje transitland med följande belopp:

a) för paket i sluten transit: 10 centimes per kg eller del därav, beräknat på den sammanlagda vikten av de till ett kartslut hörande paketen, påsarnas vikt inberäknad

β) för paket i öppen transit:

paket t. o. m.	1 kg		15 c.
» över	1 t. o. m.	3 kg	25 »
» »	3 »	5 »	30 »
» »	5 »	10 »	70 »
» »	10 »	15 »	100 »
» »	15 »	20 »	140 »

2° Den under a) nämnda landtransitavgiften erlägges likaledes till svenska postverket för paket, som utväxlas mellan Bornholm, Färöarna och det övriga Danmark i sluten transit genom Sverige, och till norska postverket för paket, som utväxlas mellan Färöarna och det övriga Danmark i sluten transit genom Norge.

3. För ilbefordran höjes de i mom. 2, littera a), angivna, inlämnings- och adresslandet tillkommande terminalandelarna med 100 %, varemot den i mom. 2, littera b), nämnda sjötransitavgiften utgår enligt samma grunder som för paket, som icke är ilpaket. Vid landtransitbefordran av ilpaket utgår den i mom. 2, littera c), 1° β), för öppen transit angivna landtransitavgiften, förhöjd med 100 %. Ilbefordran är icke medgiven i förbindelse med Island.

4. För skrymmande paket och bräckliga paket förhöjes de i mom. 2, litte-

ra a), angivna, inlämnings- och adresslandet tillkommande terminalavgifterna med 50 %, i förekommande fall med avrundning uppåt till med 5 jämnt delbart tal. För skrymmande paket och bräckliga paket, som befordras i öppen transit, höjes sjötransitavgiften enligt samma mom., littera b) och/eller den i littera c), 1° β), angivna landtransitavgiften med 50 %, i förekommande fall med avrundning uppåt till med 5 jämnt delbart tal.

5. För assurerade paket utgår, förutom befordringsavgift, samma assurersavgift och i förekommande fall expeditionsavgift som gäller för inrikes assurerade paket i inlämningslandet. I Island är dock expeditionsavgiften 50 centimes.

6. Assurans- och expeditionsavgifterna tillfaller i sin helhet inlämningslandet.

7. Isländska postverket äger rätt att för paket, som skall befordras med landsvägspost i Island, uppta en tilläggsavgift hos adressaten.

8. För paket till och från Island är maximivikten:

a) för paket till och från postanstalt på hamnort, som anlöpes av postfartygen och för paket till och från postanstalt, som betjänas av motorfordon i regelbunden trafik	20 kg
b) för paket till och från övriga postanstalter	5 kg.

9. Paket, som skall befordras i Island med gångpost eller ridande post, får icke överstiga 46 cm i längd och 24 cm i höjd eller bredd.

Artikel 16.

Postförskott på paket

De i art. 12 meddelade bestämmelserna om postförskottsavgifter gäller jämväl beträffande postförskott på paket.

Artikel 17.

Avgift för mottagningsbevis och reklamtion

För mottagningsbevis samt för reklamtion av postförsändelser av alla slag utgår samma avgift, som gäller för motsvarande tjänster i den inrikes rörelsen i det land, där mottagningsbeviset eller reklamationen begäres.

Artikel 18.

Transitavgifter för brevörsändelser, tidningar och tidskrifter

1. För brevörsändelser, tidningar och tidskrifter, som sändes i transit genom ett eller flera av föreningsländerna eller med ländernas sjöpostlinjer, erlägges transitavgift med hälften av det belopp, som skulle utgå enligt allmänt internationella grunder.

2. För brevörsändelser, tidningar och tidskrifter, som utväxlas mellan postanstalter i ett av föreningsländerna och som befordras över ett eller flera av de andra ländernas områden eller med dessa länders sjöpostlinjer, utgår icke någon transitavgift.

3. Ej heller utgår någon sjötransitavgift för brevörsändelser, tidningar och tidskrifter, som utväxlas mellan Färöarna och Norge med danska eller norska fartyg.

Artikel 19.

Aerogram

1. Aerogram, som tillverkats i något av föreningsländerna och bär påtryck om att de är godkända av vederbörande lands postförvaltning, kan an-

vändas som aerogram vid inlämning i annat föreningsland, om de frankeras med inlämningslandets frimärken.

2. Aerogram, som ursprungligen avsänts från ett av föreningsländerna och eftersändes till ny adressort, skall befordras på samma sätt som det eftersändande landets egna aerogram. Vidarebefordringen sker således flygledes utan att tilläggsavgift för flygbefordran erlägges.

Artikel 20.

Eftersändning av flygtilläggsfrankerade brev försändelser

Flygtilläggsfrankerade brev försändelser, som avsänts från ett av föreningsländerna och eftersändes till nytt adressland, vidarebefordras flygledes utan att tilläggsavgift för flygbefordran erlägges.

Artikel 21.

Ansvarighet

1. Oavsett den ersättning, som enligt allmänt internationella bestämmelser utbetalas för rekommenderat brev, som gått förlorat, är avsändaren av ett rekommenderat brev berättigad att, om brevet helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen varit i postverkets vård, erhålla skadestånd motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan, såframt dessa ej förorsakats genom avsändarens fel eller försumelse eller är en följd av försändelsens egen beskaffenhet. Skadeståndet kan dock icke i något fall överstiga det belopp, som skulle ha tillkommit avsändaren, om försändelsen gått förlorad.

2. För oassurerat paket utgår ersättning med högst 70 francs, oberoende av paketets vikt.

3. Ersättning utgår även i det fall att förlust av eller skada på försändelser förorsakats genom vis major.

III. Bestämmelser angående behandling av försändelser samt avräkning

Artikel 22.

Stämpling av i brevlåda ankomna försändelser

Brevförsändelser, som avses i art. 9, mom. 7, förses av det mottagande postverket med ett särskilt stämpelavtryck, som anger inlämningslandet.

Artikel 23.

Kartor m. m.

1. Formulär till kartor och ankomstregister fastställs efter närmare överenskommelse mellan postförvaltningarna.

2. De postanstalter, som i förbindelserna mellan Sverige och Norge, Norge och Finland samt Sverige och Finland utväxlar endast försändelser mellan de två berörda länderna, använder för vanliga och rekommenderade brev försändelser brevkartor lika med de formulär, som användes i det egna landets inrikes posttjänst.

Artikel 24.

Expedition av ilpaket

Ilpaket skall hållas skilda från den övriga posten. Påsar, innehållande ilpaket, skall vara försedda med tydlig beteckning, att de innehåller sådana paket.

Artikel 25.

Överflyttning av postabonnerade tidningar och tidskrifter

1. Framställning om överflyttning av postabonnemang skall gälla från viss dag tills vidare och mottages endast, när överflyttning begäres till en ort, men däremot icke, när den samtidigt begäres till flera orter efter varandra.

2. Den skriftliga framställningen om överflyttning sändes av postanstalten på den dittillsvarande utdelningsorten till vederbörande inländska utväxlingspostanstalt, vilken omedelbart underrättar de andra postanstalter, som beröres av överflyttningen. Därest tvekan icke råder angående den nya utdelningsortens postadress, kan framställningen dessutom, såframt dess expedierande allenast genom utväxlingspostanstalten kan försena överflyttningen, direkt delgivas utgivningsortens postanstalt genom särskilt meddelande.

3. Vid överflyttning av postabonnemang till ett annat land skall tidnings-exemplaret expedieras tillsammans med övriga postabonnerade exemplar av tidningen till detta land.

Artikel 26.

Avräkning av transitavgifter för paket

Avräkning beträffande den transitavgift, som tillkommer norska och svenska postverken för befordran av paket i sluten transit mellan Färöarna och det övriga Danmark och mellan Bornholm och det övriga Danmark, sker på grundval av månatliga förteckningar över kartslutens sammanlagda bruttovikt, vilka förteckningar upprättas och attesteras av vederbörande danska utväxlingspostanstalter.

Artikel 27.

Generalavräkning

Generalavräkningar mellan:

Danmark och	Finland	upprättas	av	den	danska	postförvaltningen
»	»	Island	»	»	»	»
»	»	Norge	»	»	»	»
»	»	Sverige	»	»	svenska	»
Finland	»	Island	»	»	finska	»
Norge	»	Finland	»	»	norska	»
»	»	Island	»	»	»	»
Sverige	»	Finland	»	»	svenska	»
»	»	Island	»	»	»	»
»	»	Norge	»	»	»	»

Generalavräkningarna upprättas kvartalsvis och översändes till postförvaltningen i vederbörande andra land. Generalavräknings saldo betalas utan avvaktan på avräkningens granskning. Möjligen förekommande felaktigheter rättas i nästa generalavräkning.

IV. Slutbestämmelser

Artikel 28.

Avtalets ikraftträdande och giltighetstid. Uppsägning

Detta avtal träder i kraft den 1 april 1960.

Samtidigt upphör avtalet angående Nordiska Postföreningen av den 11 november 1946 att gälla.

Avtalet gäller för obestämd tid men kan av envar av postförvaltningarna uppsägas, i vilket fall det upphör att gälla ett år efter uppsägningen.

Upprättat i fem exemplar -- ett på danska, ett på finska och svenska språken, ett på isländska, ett på norska och ett på svenska språket.

Slutprotokoll till avtalet

Vid undertecknandet av det nedan angivna dagar avslutade avtalet angående Nordiska Postföreningen har postförvaltningarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge överenskommit om följande.

1. Med avvikelse från bestämmelserna i art. 11 A i här ifrågakarande avtal gäller, att Island äger rätt att för närvarande icke delta i postgiroutväxlingen.

2. Med avvikelse från bestämmelserna i här ifrågakarande avtal gäller, att Finland äger rätt att tillämpa en särskild taxa för i art. 14, mom. 3, angivna försändelser, som sändes till de övriga nordiska länderna.

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om ensartede posttakster og postale bestemmelser. Udvalget har tidligere behandlet forslaget på et møde i Bergen den 28.—29. april 1966 og under udvalgets befarung i sommeren 1966 på et møde i Umeå den 8. august 1966. Endvidere er forslaget behandlet på møder den 11.—12. november 1966 i København, hvor postkontrollørerne Henning Dam Hansen og Lejf Nielsen har deltaget som sagkyndige, den 21.—22. februar 1967 i Oslo, den 18. august 1967 i Trondheim og den 26. oktober 1967 i København.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Birger Lundström, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om i videst muligt omfang at skabe ensartethed i Norden for så vidt angår posttakster og reglerne vedrørende de forskellige arter af postforsendelser samt med hensyn til andre postale bestemmelser, f. eks. om postvæsenets ansvar.

2. D e t e k s i s t e r e n d e s a m a r b e j d e

Poststyrelserne i Norden har gennem afsluttelse af en række bilaterale overenskomster allerede på et tidligt tidspunkt skabt et samarbejde, som både inden for og uden for Norden blev betragtet som en nordisk postunion. I 1934 blev de bilaterale overenskomster erstattet af en postaftale mellem alle fem nordiske lande, og ved en aftale i 1946 dannedes Den nordiske Postforening den 1. januar 1947. Denne aftale er den 1. april 1960 afløst af en ny aftale, som nu danner grundlaget for samarbejdet i Den nordiske Postforening (*se Bilaga 2*).

Som det fremgår af denne aftale, af medlemsforslaget og af de i anledning af forslaget indhentedede udtalelser, er der i udvekslingen af postforsendelser mellem de nordiske lande opnået meget væsentlige lettelser i forhold til den almindelige internationale udveksling, både med hensyn til takster, med hensyn til regler for de enkelte forsendelsesarter og med hensyn til ansvarsbestemmelser.

For så vidt angår posttakster anvendes de i hvert enkelt land gældende indenrigske takster for en række forsendelsers vedkommende også ved forsendelser til de øvrige nordiske lande. Dette er således tilfældet for bl. a. breve indtil 500 g, brevkort, tryksager, vareprøver og forskellige former for pengeoverførsel, ligesom med hensyn til gebyrer ved forsendelse af anbefalede brev og værdibreve. De væsentligste undtagelser fra denne ordning er breve af en vægt over 500 g og postpakker; for breve over 500 g må ved forsendelse mellem de nordiske lande betales almindelig international porto, medens der for postpakker i nordisk udveksling er fastsat særlige takster, som er højere end de indenlandske, men betydeligt lavere end de internationale takster.

For så vidt angår fastsættelse af ensartede regler for de enkelte forsendelsesarter er der ved aftaler mellem de nordiske poststyrelser især på tryksagsområdet indført særlige regler, som kun gælder for forsendelser inden for Norden.

Også for så vidt angår ansvarsbestemmelserne er indført en særlig nordisk ordning, som går ud på, at man ligesom i den indenrigske tjeneste for anbefalede breves vedkommende yder erstatning såvel ved bortkomst som ved indholdsberøvelse og beskadigelse, medens man i international udveksling kun yder erstatning i tilfælde af bortkomst; den maksimumserstatning, der ydes, er dog mindre i den nordiske udveksling end ved indenrigske forsendelser. For postpakkens vedkommende varierer maksimumserstatningen i den internationale udveksling med pakkernes vægt, men i den nordiske udveksling har man aftalt at anvende den højeste internationale erstatning uanset vægten; det bemærkes herved, at de nordiske lande har fastsat højere, men forskellige maksimumsbeløb, og at det derfor ikke har været muligt at anvende de indenlandske ansvarsbestemmelser i den nor-

diske udveksling. — Det er endvidere særligt aftalt, at der i den nordiske postudveksling — i modsætning til, hvad der er tilfældet i den internationale udveksling — ydes erstatning for tab og beskadigelse, som skyldes vis major.

3. U d t a l e l s e r

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Ministeriet for offentlige arbejder, generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet.

Finland

Post- och telegrafstyrelsen.
Finlands industriförbund.

Norge

Samferdselsdepartementet.
Poststyret.

Sverige

Poststyrelsen.
Sveriges industriförbund.
Svenska försäljnings- och reklamförbundet.

De af *poststyrelserne* givne oplysninger om det eksisterende samarbejde og de opnåede resultater er i hovedtræk refereret ovenfor under 2. Styrelserne har uden at tage stilling til mulighederne for at indføre ensartede posttakster i den nordiske udveksling i stedet for at anvende afsenderlandets indenlandske porto henvist til, at de fem nordiske lande, som inden for Verdenspostforeningens ramme er sammensluttet i Den nordiske Postforening, kontinuerligt arbejder på at udvikle den indbyrdes udveksling af postforsendelser. Dette arbejde foregår på de årlige nordiske postkonferencer, i flere arbejdsgrupper og ved skriftlige forhandlinger mellem styrelserne og tilsigter i det omfang, det er praktisk og økonomisk muligt, en stadig større ensartethed med hensyn til takster, regler og bestemmelser. Poststyrelserne i Finland og Sverige giver udtryk for, at styrelserne således allerede arbejder for de samme mål, som er opstillet i medlemsforslaget, og de to styrelser finder derfor, idet anføres, at de øvrige nordiske poststyrelser er enige heri, at en rekommandation i overensstemmelse med henstillingen i medlemsforslaget ikke er påkrævet.

Finlands industriförbund anser ensartede nordiske posttakster og ensartede regler for at være en praktisk fordel og anbefaler derfor medlemsforslaget, idet forbundet dog tager det forbehold, at en kommende ensartethed ikke må medføre højere takster eller på anden måde stille postvæsenets kunder dårligere.

Sveriges industriförbund anbefaler medlemsforslaget.

Svenska försäljnings- och reklamförbundet anbefaler ensartede ansvarsbestemmelser i de nordiske lande og påpeger i øvrigt, at ensartede regler for de forskellige forsendelsesarter vil muliggøre eftersendelse i alle tilfælde. Forbundet finder det ønskeligt, at både portostrukturen og taksternes højde bliver ens i de nordiske lande, og fremhæver det hensigtsmæssige i, at fremtidige ensartede nordiske bestemmelser bliver knyttet så nært som muligt til de tilsvarende bestemmelser i de øvrige lande.

4. T r a f i k u d v a l g e t

På postvæsenets område er det nordiske samarbejde af gammel dato. Medlemsforslaget omhandler tre områder inden for dette samarbejde. Forslagsstilleren ønsker ensartet udformning af posttaksterne, fælles regler vedrørende de forskellige forsendelsesarter samt harmonisering af andre bestemmelser, herunder reglerne om postvæsenets ansvar.

For så vidt angår det førstnævnte punkt i forslaget, posttaksterne, skal erindres om, at der ikke på noget område er indført fælles nordiske takster. Dette ville også på grund af valutaernes forskellige værdi og på grund af det praktiske i at arbejde med runde beløb kun kunne lade sig gøre med tilnærmelse. I stedet har man valgt for en lang række forsendelsesarters vedkommende at benytte den i hvert enkelt land fastsatte indenlandske porto også ved forsendelser til de øvrige nordiske lande. Denne ordning medfører, at postvæsenet i hvert af landene for disse forsendelsesarter kun skal arbejde med to sæt takster, den indenlandske (og tillige nordiske) og den internationale, hvilket må betragtes som en administrativ fordel. Ordningen indebærer også, at hvert af landene selvstændigt kan fastsætte taksternes højde. For postvæsenets kunder er det en lettelse at kunne foretage forsendelser inden for hele Norden, herunder til adressater i afsendelseslandet, til samme takster, og det er formentlig uden særlig interesse for almenheden, om disse takster i princippet er indenrigske takster, der også finder anvendelse ved forsendelser til de øvrige nordiske lande, eller om der er tale om en særlig nordisk enhedstakst, som i givet fald også måtte være gældende ved forsendelser inden for de enkelte lande.

Under hensyn til forskelle — bl. a. i de geografiske forhold — synes det næppe at være realistisk at tilstræbe en fastsættelse af posttaksterne på samme niveau i alle de nordiske lande. En gensidig tilpasning af taksterne, så langt det er muligt, er dog absolut ønskelig, bl. a. for derved at undgå skævheder i belastningen af den nordiske posttrafik.

Den vigtigste aktuelle opgave på posttaksternes område er efter udvalgets opfattelse at skabe lettelser i den nordiske udveksling af breve mellem 500 og 1 000 g og af postpakker. For øjeblikket finder den indenlandske brevporto kun anvendelse for breve op til 500 g i den nordiske udveksling. For breve over 500 g anvendes international porto, som for de tunge breve er mange gange højere.

Det er oplyst, at de nordiske postforvaltninger i 1965 nedsatte en arbejdsgruppe med den opgave at undersøge mulighederne for at anvende den indenlandske porto ved forsendelse inden for Norden af pakker og af breve over 500 g. Mulighederne for at gennemføre lettelser skulle i en vis grad afhænge af de resultater, som undersøgelser, der er iværksat af Verdenspostforeningen, vil føre til. Disse resultater forventes at foreligge i 1969. Mulighederne for delreformer, som trinvis kan øge ensartetheden, vil blive overvejet af de nordiske postforvaltninger. Udvalget ser med tilfredshed på den igangsatte nordiske undersøgelse af mulighederne for at anvende indenrigsk porto for de nævnte forsendelsesarter. Særligt for så vidt angår breve over 500 g synes det hensigtsmæssigt at indføre lettelser, som formindsker den nuværende store forskel i portoen i den nordiske udveksling mellem på den ene side breve, der vejer lidt under 500 g, og på den anden side breve over 500 g. Målet bør være at indføre indenlandsk porto også for de sidstnævnte breve. Reformen i denne henseende vanskeliggøres bl. a. af, at der i de nordiske lande gælder forskellige regler angående dimensioner og vægt for forsendelsesarten breve. Udvalget mener imidlertid, at alle muligheder for at gennemføre delreformer bør udnyttes for snarest at tilvejebringe lettelser.

Det bør for så vidt angår pakkeportoen erindres, at denne er fastsat på en anden måde end brevportoen, nemlig på grundlag af de berørte landes terminalafgifter, og at den deles mellem landene. Man må derfor tage flere forhold i betragtning ved fastsættelse af pakkeportoen, som i øvrigt i de laveste vægtklasser må stå i et vist forhold til portoen for breve af tilsvarende vægt.

Udvalget ønsker endvidere at rejse spørgsmålet om de nordiske posttakster for aviser og tidsskrifter. For breve gælder den ordning, at transitafgifter inden for Norden ikke opkræves hos afsenderen, idet denne netop kun betaler indenlandsk porto for et brev til et andet nordisk land. Afsenderlandet skal imidlertid trods dette betale transitafgifter til et eventuelt transitland, hvilket i Norden i de fleste tilfælde vil sige til Sverige. For aviser har afsenderlandet derimod ved postabonnement eller for udgiverkorsbånd adgang til at afkræve kunden transitafgift, som udgør et tillæg til den indenlandske porto for postabonnementet eller udgiverkorsbåndet. Ifølge modtagne oplysninger andrager de transitafgifter, som betales af de øvrige lande for breve, aviser og andre forsendelsesarter bortset fra pakker for perioden 1966—1968 følgende beløb om året:

Ira Danmark	39 600 sv. kr.
» Finland	6 400 » »
» Island	250 » »
» Norge	42 300 » »
i alt	88 550 sv. kr.

Transitafgifterne fastsættes for en periode på tre år ad gangen på grundlag af statistiske vejninger under en kortere periode. De transitafgifter, som erlægges i den nordiske udveksling er kun halvdelen af afgifterne efter de almindelige internationale regler. Nogle eksakte oplysninger om, hvor stor en del af transitafgifterne, der hidrører fra aviser og tidsskrifter, findes således ikke, men skønsmæssigt antages disse forsendelsesarter at udgøre halvdelen af den post, der transiteres gennem Sverige, og for hvilken de ovennævnte transitafgifter erlægges. Det forventes, at transitafgifterne for perioden 1966—1968 vil blive forhøjet med ca. 70 %. Dette betyder, at der i alt for transitering af blade gennem Sverige — og den øvrige bladtransit må anses for ubetydelig — vil blive tale om et beløb på 70 000 à 80 000 sv. kr. om året.

Spørgsmålet om opkrævning af transitafgifter for aviser og tidsskrifter bør efter udvalgets opfattelse overvejes med den målsætning, at abonnement på en avis eller et blad, der udgives i et nordisk land skal kunne tegnes til samme pris i alle de nordiske lande, for så vidt angår betalingen til postvæsenet. Hvis således indenlandsk porto skal anvendes, bliver følgen, at transitafgiften heller ikke for aviser bliver overvæltet på kunden men må bæres af afsenderlandet. Beløbene er imidlertid relativt set så ubetydelige, at denne konsekvens ikke burde være afskrækkende.

Det må anses for vigtigt, at reglerne for de forskellige forsendelsesarter bliver så ensartede som muligt. Som allerede ovenfor nævnt, indeholder reglerne vedrørende breves dimensioner og vægt væsentlige forskelle. Også for så vidt angår opdelingen på forsendelsesarter er der endnu forskelle. Tilvejebringelse af ensartethed forhindres delvis af internationale bestemmelser. Selv om poststyrelserne er nået ganske langt i bestræbelserne på at fastsætte ensartede nordiske regler for de forskellige forsendelsesarter, finder udvalget, at de endnu eksisterende forskelle i de gældende regler er til gene både for mere tilfældige afsendere, som ikke har kendskab til reglerne, og for afsendere, som har mange forsendelser, og som må iagttage forskellige forholdsregler for ensartede forsendelser under hensyntagen til adressatens bopæl. Udvalget finder det derfor særdeles ønskeligt, at poststyrelserne fortsat arbejder med den målsætning at skabe fuldstændig ensartede regler for de forskellige forsendelsesarter og for deres tilladte størrelse og indhold m. m.

Hvad endelig angår de øvrige regler, som kan gøres til genstand for harmonisering, vil udvalget særligt pege på reglerne om postvæsenets ansvar. Selv om der i forhold til de internationale bestemmelser om postvæsenets ansvar for forsendelser er opnået visse forbedringer i den internordiske udveksling, mener udvalget, at der i det fortsatte samarbejde mellem de nordiske poststyrelser bør tilstræbes fælles nordiske bestemmelser på dette område.

Trafikudvalget finder endvidere, at også de bestemmelser, som ikke ven-

der ud mod publikum, f. eks. tjenestereglementer og administrative regler, lejlighedsvis bør tages op til revision, idet det herved skulle overvejes, om en større ensartethed vil kunne medføre administrative lettelser i det nordiske postsamarbejde.

Ved behandlingen af medlemsforslaget er udvalget også kommet ind på spørgsmålet om pengeforsendelser mellem de nordiske lande. Der var enighed om, at gennemførelsen af den mellem poststyrelserne aftalte ordning, hvorefter indehavere af postgirokonti skal kunne benytte de indenlandske udbetalingskort også ved overførsel af penge til de øvrige nordiske lande, burde fremskyndes.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

a) at tilstræbe anvendelsen af indenrigs porto i den nordiske udveksling af breve mellem 500 og 1 000 g,

b) at overgå til benyttelse af indenrigs porto inden for Norden ved postbefordring af aviser og tidsskrifter, der udgives i et af de nordiske lande (postabonnement og udgiverkorsbånd),

c) i det nordiske postale samarbejde at tilstræbe fuldstændig ensartethed både for så vidt angår reglerne om, hvilke forsendelsestyper der modtages til befordring og for så vidt angår bestemmelserne om tilladt størrelse, vægt og indhold m. m. for hver forsendelsesart,

d) at fastsætte ensartede regler om postvæsenets ansvar for forsendelser,

e) at undersøge mulighederne for at opnå administrative lettelser i det nordiske postsamarbejde gennem større ensartethed i de interne bestemmelser vedrørende postvæsenets virksomhed og

f) at fremskynde gennemførelsen af en fællesnordisk ordning for postgiroudbetaling.

København, den 26. oktober 1967

Leif Cassel

Kresten Damsgaard

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Mikko Luuksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Gösta Skoglund

Formand

Medlemsförslag

om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

(Väckt av Eric Carlsson och Jon Leirfall)

I Sverige har man sedan länge uppmärksammat de fördelar Trondheims isfria hamn kunnat erbjuda som transithamn. Bristen på kommunikationsmöjligheter över Kölen utgjorde emellertid länge ett hinder mot utnyttjandet av denna hamn. För svensk del skulle transportsträckorna från Nordsverige förkortas vid export över Trondheim. Vidare fick man tillgång till en isfri hamn, som också är värdefull ur beredskapssynpunkt. Från norskt håll har man intresserat sig för en utbyggnad av en led över Trondheim i förhoppning om en kraftig ökning av transittrafiken.

Ett norskt-svenskt avtal undertecknades den 9 mars 1956 rörande transittrafik över hamnar i Trondheimsfjorden. Det innehåller tre punkter:

- byggande av en mellanriksväg över Storlien,
- byggande av en oljehamn i Muruvik samt
- reduktion av järnvägstaxorna för godstransittrafiken över Storlien.

De två första punkterna är uppfyllda enligt avtalet. Rörande första punkten kan dock nämnas att hinder av annan art försvårar ett effektivt utnyttjande av mellanriksvägen över Storlien, nämligen bestämmelser i Norge rörande vägtrafiken. De norska vägmyndigheterna tillåter ej trafik med lika stora lastbilar som de svenska vägmyndigheterna. Det har därför förekommit att omlastning måst tillgripas vid gränsen. Denna fråga har aktualiserats genom ett medlemsförslag i Nordiska rådet om gemensam transportpolitik (A 2/t), som för närvarande behandlas av rådets trafikutskott.

Till den andra punkten kan nämnas, att oljeanläggningarna vid Muruvik uppförts enligt avtalets riktlinjer och att transitering av olja till Sverige sker fortlöpande.

Den tredje punkten, reduktion av järnvägsfrakterna, har ingående behandlats av olika instanser i de båda länderna. Avsikten var att genom en undantagstariff undvika att passerandet av gränsen innebar eliminering av fraktsatsens degressivitet. De svenska och norska statsjärnvägarna har vid fastställande av tariffen eftersträvat detta resultat för att svenska exportörer skulle finna det fördelaktigt att utnyttja Trondheimsleden.

Emellertid har undantagstariffen för järnvägstransport och övriga åt-

gårder inte haft den verkan, som det ovannämnda avtalet åsyftade. Den väntade ökningen av transittrafiken, som var skälet till den stora hamnutbyggnaden i Trondheim, uteblev sålunda. Skälen härtill kan vara flera.

Transittrafiken över Hummelviks hamn har genom åren pendlat kring 50 000—60 000 ton per år. Trondheim har i allmänhet haft en ganska liten trafik omkring 2 000—3 000 ton årligen, men under stränga isvintrar i Sverige har man kunnat notera betydligt högre tal. Denna »chocktransit» har inte kunnat förberedas på sätt som varit behövt och har medfört förseningar och högre kostnader för exportörerna, medan den ordinarie trafiken blivit lidande av den ökade transiten med längre liggetider som följd.

De svenska industrier, som är aktuella i samband med en diskussion av Trondheimsledens utvecklingsmöjligheter, är i allmänhet lokaliserade till svenska kusten med goda skeppningsmöjligheter, specialredskap för lastning, erfarna stuveriarbetare etc. Skillnaden i sjöfrakterna mellan svenska östersjökusten och norska atlantkusten är inte så stor, att den kan motivera användning av den i och för sig kortare vägen över Trondheimsfjorden. Även under normala isvintrar har de svenska företagen i stor utsträckning föredragit att sända godset söderut till svenska hamnar. En faktor av betydelse för valet av transportväg är förhållandet mellan järnvägsfrakterna via Storlien och frakten till svenska hamnar. Från norskt håll har ifrågasatts, om inte statens järnvägar i Sverige givit särskilda fraktreduktioner, som gjort det förmånligare att sända varor från Jämtland till exempelvis Göteborg än till Trondheim.

Situationen i Trondheim i dag är att den övriga trafiken ökat, så att hamnen inte har något stort kapacitetsöverskott som kan ta emot en plötslig men kortvarig topp i transittrafiken. Den gångna vintern visar att svenskt näringsliv har behov av Trondheims hamn i krissituationer. För att denna skall kunna fungera som sådan måste den byggas ut ytterligare. Från stadens sida har framhållits, att man inte ensam kan åtaga sig att svara för att hamnen får en sådan större kapacitet, som är motiverad enbart av svenska intressen. Sverige har ansetts böra på något sätt delta i finansieringen av en utbyggnad. Ett förslag som framförts är att man från svensk sida garanterar viss minimikvantitet transitgods per år. En annan möjlighet som angivits är att Sverige deltar i finansieringen av en hamnutbyggnad med klart beredskapssyfte.

Trondheimsledens utnyttjande aktualiserades i mars i år i det norska stortinget i samband med en interpellation. Från norskt regeringshåll ställdes då i utsikt att hela problemet skulle tas upp till diskussion med Sverige. Uppenbarligen måste, om en verklig transittrafik skall kunna åstadkommas, en undersökning företagas av orsakerna till de hittillsvarande mindre goda resultaten och av förutsättningarna för en gynnsam utveckling av transittrafiken. Det synes angeläget att de båda länderna utan vidare dröjsmål tar upp dessa frågor till gemensam undersökning.

Under hänvisning till vad som anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden.

Stockholm och Oslo den 6 juni 1966

Eric Carlsson

Jon Leirfall

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****N o r g e****Trondheim kommune:**

Saken ble forelagt for Trondheim formannskap i møte den 16. ds., hvor formannskapet vedtok å avgi følgende uttalelse:

Trondheim formannskap slutter seg til forslaget fra Eric Carlsson og Jon Leirfall av 6. juni 1966 til Nordisk Råd om å anbefale at regjeringene i Norge og Sverige innleder drøftinger om de reelle muligheter for å utvide transitttrafikken over Trondheimsleden. Formannskapet vil understreke at en større utvidelse av transitttrafikken over Trondheimsleden må antas å bli til fordel for næringslivet både i Trøndelag og Nordsverige. Formannskapet vil imidlertid peke på at forholdene i dag er noe annerledes med hensyn til Trondheim havns kapasitet som transitthavn enn den gang spørsmålet om transitttrafikk ble tatt opp i 1950-årene. Varemengden over Trondheim havn har i de senere år vist en sterkt stigende tendens. Fra 1961 til 1965 steg lastemengden således fra 1 573 734 tonn til 2 035 119 tonn. Lastemengden viste fortsatt stigende tendens i 1966 og kom i dette året opp i 2 303 886 tonn. Denne stadige stigning vil antakelig medføre at om ikke mange år må man regne med at en brå økning av svensk transittlast ikke vil kunne tas over havnen under vanskelige isforhold i Østersjøen. Skal Trondheim havn være beredskapshavn for Sverige, må den snarest bygges videre ut, og fra svensk side må man i så fall være behjelpelig med å finansiere denne utbygging. Det må videre fra svensk side stilles garanti for en forholdsvis stor minimumsmengde transittlast pr. år.

Formannskapet viser for øvrig til uttalelse av 7. desember 1966 fra havnefogden i Trondheim, som følger vedlagt.

Trondheim, 17 februar 1967

Leif Hjørnevik

Per Øydegard

Trondheim havnevesen:

Som det fremgår av statistikken er transitttrafikken over Trondheim havn meget varierende. I normale år har transitten gjennomsnittlig vært ca. 5 750 tonn. I år med streng kulde i Østersjøen har transitten fra Sverige i første

halvår vært ca. 40 000 tonn og i Hommelvik ca. 52 000 tonn, den største godsmengde som er notert. Sesongen 1966 (januar, februar, mars) var det gode værforhold i havnen, lite eller ingen snø eller is på kaier og jernbanespor. Fra svensk side hadde de vanskeligheter med å få lasten frem til grensen. Det ble opplyst at det var mangel på jernbanevogner som var årsaken til dette. Skipene som lå for lastning i Trondheim havn kunne ha vært lastet på halvparten av tiden, hvis lasten var kommet over grensen. Skipene ble liggende uvirksomme mange dager på grunn av mangel på last.

Nedenfor følger en oppgave som viser samlet last over havnen i de siste 5 år.

1961	1 573 734	tonn.
1962	1 630 327	tonn.
1963	1 681 561	tonn.
1964	1 802 012	tonn.
1965	2 035 119	tonn.

Til og med oktober 1966 er stigningen i lastemengden ca. 321 000 tonn over Trondheim havn i forhold til lastemengden i 1965. I 1965 var stigningen ca. 233 000 tonn. Med den stigning havnen har hatt de siste år blir det vanskelig for fremtiden å ta imot noe særlig svensk transitt over Trondheim havn, fordi kaiene er opptatt som følge av den økede trafikk fra annet hold.

Som tidligere fremholdt av havnevesenet, har det vært vanskelig å avvikle en stor transittrafikk i løpet av noen korte vintermåneder, januar—mars, når havnene i Østersjøen har vært islagt. Det har vært vanskelig å skaffe tilstrekkelig kaiarbeidere og nok kranførere. Det har vært fremholdt fra norsk side at transittrafikken burde gått over hele året for å holde en kontinuerlig stab kaiarbeidere og kranførere. Til dette ønske har det fra svensk side vært et negativt svar. Svenskene er bare interessert i å ha beredskaps-havn i Norge når de nordsvenske havner er tilfrosset.

Hvis varemengden over havnen øker som den har gjort i de senere år, vil det ikke vare mange år før Trondheim havn må si nei til svensk transittlast under vanskelige isforhold i Østersjøen. Er det fra svensk hold interesse for en beredskaps-havn som hittil, må det fra norsk side forlanges et minstekvantum last over vår havn som strekker seg over hele året og ikke bare over noen korte vintermåneder. For å tilfredsstille et slikt ønske fra svensk side må havnekapasiteten i Trondheim økes ved å bygge flere kaier. Trondheim havnestyre må i et slikt tilfelle få lån i Sverige til å bygge flere kaier.

Trondheim havn har gjort store innrømmelser overfor svensk transittlast. Transittlast er f. eks. fritatt for vareavgift og sporavgift. Likeså betales det ikke opplagsavgift for den første måned og halv avgift for 2. og 3. månedes lagring på kaier og vareskur. Ytterligere innrømmelser med hensyn til kai- og vareavgifter kan det ikke regnes med.

Trondheim havnekontor, 7. desember 1966

Odd Pettersen

Sammanställning över transittrafiken i ton

År	Trondheim	Hommelvik
1956	137 931	98 250
1957	7 319	57 238
1958	12 380	57 751
1959	3 459	49 992
1960	2 261	60 445
1961	2 128	44 449
1962	3 600	30 544
1963	11 500	50 000
1964	3 200	60 000
1965	7 000	60 000
1/1—30/6 1966	40 000	52 000

¹ Inkl. 10 000 tonn bensin, intet i 1957.

Trondheim havnekontor, 7. desember 1966

Sverige

Statens järnvägar:

SJ och NSB har alltsedan överenskommelsen om transittariffen kom till stånd år 1955 genom att medge långtgående fraktreduktioner sökt förverkliga överenskommelsens syfte med en sådan transittariff. Överenskommelsen innehåller bl. a. en passus om att sådana varaktiga förändringar i respektive länders järnvägstaxor bör komma till stånd, att den olägenhet ur taxeberäkningssynpunkt, som riksgränsen medför, undanröjs såvitt är praktiskt möjligt. Transittariffen, som i och för sig innebar betydande fraktsänkningar, ledde emellertid icke till att trafiken över Trondheims hamn ökade i någon nämnvärd grad, annat än under år med besvärliga isförhållanden i Botten- viken.

Taxesättningen för transittrafiken (*se Bihang 1 med Bihangstillägg 1.1—1.5*) över hamnarna i Trondheimsfjorden har ett flertal gånger efter transittariffens tillkomst behandlats mellan SJ och NSB. Efter ingående överläggningar beslöt SJ och NSB att på försök införa nordiska enhetstariffer (NET). Efter en prövotid infördes den 1 januari 1965 fullständiga enhetstariffer för all vagnslasttrafik mellan Sverige och Norge. Enhetstarifferna är uppbyggda med avståndsdegressiva fraktsatser från avsändningsstationen till bestämelsestationen och beroende enbart av totalavståndet mellan dessa stationer, således med bortseende från riksgränsen.

SJ har dessutom för transittrafiken över Trondheim medgivit att från de genomgående direkta fraktsatserna enligt NET får avdragas särskilda, endast SJ belastande »transitavdrag». (Se *Bihang 2 med Bihangstillägg 2.1.*) Transitavdragen är intagna i en undantagstariff i den nordiska godstariffen. Vidare har i denna trafik särskilda fraktavtal med betydande fraktreduktioner träffats med större kunder, som har regelbundna transittransporter. Dessa senare frakteftergifter bäres gemensamt av SJ och NSB.

Ytterligare generella taxeåtgärder, som syftar till att leda trafik över hamnar i Trondheimsfjorden, är icke företagsekonomiskt motiverade för SJ och skall därför icke medgivas.

För att mot bakgrunden av bl. a. erfarenheterna under vintern 1965/66 ånyo utröna intresset för och behovet av Trondheim som normal utskeppningshamn har SJ kontaktat två av de större skogsindustriföretagen i Norrland. Båda företagen framhöll därvid, att det ansågs vara helt uteslutet att företagen skulle binda sig för en bestämd kvantitet transitgods per år. Som motiv härför anfördes bl. a.

- att egna hamnanläggningar måste utnyttjas i första hand och i största möjliga utsträckning,
- att tillgången på lämpligt tonnage med önskade destinationer till olika länder och kontinenter är större i Östersjön än i trondheimsområdet och
- att totalkostnaderna vid skeppning via Trondheim — bl. a. på grund av de högre norska speditiöns- och hamnavgifterna — icke är förmånligare än vid skeppning via svensk hamn.

Den ovan antydda inställningen är enligt SJ:s bedömning representativ för flertalet norrländska exportindustrier utefter kusten.

Industrierna har däremot inte ansetts behöva tillfrågas om inställningen till Trondheim som exporthamn under tider, då fartyg på grund av ishinder ej kan anlöpa svenska hamnar. Det ligger dock i sakens natur, att denna möjlighet högt uppskattas. På grund av att även under sådana tider bättre sjöfrakter oftast kan erhållas från ännu öppna svenska hamnar, vill emellertid företagen även då ha frihet att utnyttja dessa hamnar. Företagens framställningar om fraktreduktioner för sådana transporter tillmötesgås ej av SJ i annan mån än att påtaglig konkurrens från andra transportföretag föreligger och att SJ således löper uppenbar risk att helt gå miste om transportupdragen.

Å medlemsförslagets andra sida, tredje stycket: »Från norskt håll har ifrågasatts, om inte statens järnvägar i Sverige givit särskilda fraktreduktioner, som gjort det förmånligare att sända varor från Jämtland till exempelvis Göteborg än till Trondheim». Styrelsen vill framhålla, att det från SJ:s sida icke har lämnats några sådana frakteftergifter till jämtlandsindustrin — eller andra industrier i norr — som skulle ge dessa industrier en förmånligare järnvägsfrakt till Göteborg eller andra svenska västkusthamnar än till hamnarna i Trondheimsfjorden. Om totalkostnaden — järnvägsfrakt, sjöfrakt, hamnavgifter etc. — varit förmånligare via Göteborg än över

Trondheim måste förklaringen härtill sökas inom andra länkar i den totala transportkedjan.

Med anledning av vad som anföres i medlemsförslaget vill styrelsen för statens järnvägar framhålla, att det ligger utanför SJ:s möjligheter att garantera Trondheims hamn eller andra berörda norska hamnar viss minimikvantitet gods per år. Det kan vidare behöva påpekas, att SJ saknar möjlighet att överblicka alla de aspekter, som berörda svenska industrier — särskilt vid isspärrar, då snabba improvisationer ofta blir nödvändiga — kan lägga på valet av transportväg. SJ är endast en länk i en lång transportkedja, där för exportören eller importören järnvägstransport blott är ett alternativ bland flera, men SJ gör som sagt ej heller åtgärder för att ge fördelar åt sydliga hamnar.

Sammanfattningsvis framhålles, att SJ tillsammans med NSB 1955 genomfört en speciell trondheimstariff och därefter vid taxeändringar anpassat tariffen med hänsyn till de jämviktsförskjutningar, som därefter inträtt på grund av tarifförändringar inom de två förvaltningarna.

När sedan NET-tariffen infördes och gav i viss mån motsvarande fördelar även i andra relationer över den svensk-norska gränsen, har SJ påbyggt NET-tariffen med en särskild för trondheimstrafiken gynnsam variant.

Att trots detta trafiken både till och från Trondheim — bortsett från svåra vintrar med isblockad av Östersjön — förblivit förhållandevis obetydlig, beror enligt SJ:s uppfattning av lättförståeliga omständigheter över vilka företaget icke kunnat råda, och vilka — i varje fall för SJ-ledningen — stått klara alltsedan diskussionerna om speciella fraktnedsättningar togs upp redan några år före 1955.

Stockholm den 20 september 1966

Erik Upmark

Knut Nilsson

BHANG 1

PM om transittrafiken (Undantagstariff 9 i Nordisk godstariff) för gods som transiterar norskt område via hamn i Trondheimsfjorden

Utgångsläget 1955

Transittariffen grundar sig på en i samband med andra förhandlingar mellan länderna träffad överenskommelse mellan SJ och NSB, för SJ:s vidkommande godkänd av Kungl. Maj:t den 27 juli 1955.

Citat ur överenskommelsen:

Järnvägsförvaltningarna är i fråga om godstransittrafiken över Storlien

överens om att tillmötesgå önskemålet att sådana varaktiga förändringar i respektive länders järnvägstaxor kommer till stånd, att den olägenhet ur taxeberäkningssynpunkt, som riksgränsen medför, undanröjes såvitt är praktiskt möjligt.

I detta syfte är förvaltningarna villiga att på norsk sträcka nedsätta frakten så att trafikanten erhåller minst den procentuella reduktion, som skulle uppstå om frakten genomräknas för hela avståndet i stället för att beräknas för var delsträcka för sig, allt enligt norsk taxa, och på motsvarande sätt för svensk sträcka enligt svensk taxa till cirka 500 km.

Utöver dessa grundläggande nedsättningar är förvaltningarna överens om att tills vidare och då särskilt för vissa ur järnvägstransportsynpunkt betydelsefulla varuslag tillämpa större nedsättningar på avstånd upp till 164 km på norsk sida och 500 km på svensk.

Tariffen innebär följande nedsättning i procent:

Svensk sträcka:

pappersmassa	}	30 % t. o. m. 440 km, därefter avtrappning till 25 % vid 500 km och till 0 % vid 660 km
råolja (eldningsolja)		
bensin, 15-tonsklass	}	25 % t. o. m. 500 km, därefter avtrappning till 0 % vid 660 km
övrigt vagnslastgods i 15-tonsklass		
vagnslastgods i 10-tonsklass	}	25 % t. o. m. 300 km, därefter avtrappning till 0 % vid 660 km
vagnslastgods i 5-tonsklass		
styrekegods	}	25 % t. o. m. 220 km, därefter avtrappning till 0 % vid 660 km

Norsk sträcka:

Allt gods 25 %.¹

I styrelsens skrivelse den 15 juli 1955 till Konungen om bemyndigandet framhölls bl. a.:

att det var fråga om en *långtidsöverenskommelse* såvitt avsåg nedsättningarna med högst 25 % (andra stycket i överenskommelsen). Nedsättningarna enligt tredje stycket i överenskommelsen — för massa, olja och bensin (30 % nedsättning) — förutsattes kunna ändras och således även minskas om så var nödvändigt;

att det icke var klart att nedsättningarna fyllde villkoret att vara förenligt med SJ:s ekonomiska intresse. Övervägande skäl talade för att nedsättningarna komme att medföra visst ekonomiskt avbräck för SJ, då det knappast kunde förväntas att nedsättningarna komme att medföra så stor ökning av nettoinkomsterna av trafiken över Storlien att denna ökning kompenserade minskningen på annat håll;

att styrelsen med hänsyn till osäkerheten i beräkningsförutsättningarna icke för det dåvarande ville begära kompensation för de ekonomiska risker som nedsättningarna innebar, men att styrelsen ville anmäla, att den kunde komma att bli nödsakad att återkomma till den frågan.

¹ Härav framgår, att nedsättningens totala storlek är beroende av såväl svensk som norsk tariff och att således totala nedsättningen uttryckt i procent av respektive lands tariff på visst avstånd förblir oförändrad vid tariffändringar endast om dessa är parallella; efter 1955 har bägge ländernas tariffer höjts, de norska dock något mera, varför nedsättningen i procent av svensk tariff på visst avstånd med tiden blivit något mindre. En motsvarande effekt erhålles om tarifftypen ändras; exempelvis senare användning av 20-tonstariff på svensk jämförelsesträcka.

Tariffen sattes i kraft den 1 augusti 1955.

Av diskussioner under år 1955 framgick att vissa bedömare ansåg, att tariffen ej skulle medföra några stora förändringar annat än under speciella förhållanden.

Trafikutvecklingen 1956—1963

Transporter

År	Från Sverige ton, tusental	Till Sverige ton, tusental
1956	130	15 ³
1957	65	0
1958	73	0
1959	54	0
1960	63	0
1961	47	0
1962	34	0
1963 ¹	80 ²	0

Åren 1956 och 1963 hade starka isvintrar. 1956 var efterfrågan på massa mycket stor och priset högt, varför känsligheten för transportkostnaden var låg.

Uppskattningsvis svarar transittariffen normalt för cirka hälften av totala tontalet vagnslastgoods till, från och transito Sverige via Storlien. Detta tal var år 1962 88 000 ton, därav enligt transittariffen 34 000 ton. År 1961 var motsvarande tal 94 000 ton respektive 47 000 ton.

Taxeutvecklingen

Sedan den 1 augusti 1956 har NSB:s taxa genomsnittligt höjts c:a 35 % mot SJ:s 29. Den faktiska höjningen av NBS:s frakter i transittariffen är högre än den genomsnittliga, vilket förklaras med att tillägg för sluten vagn och tullepeditionsavgift med sammanlagt 20 öre (i kl 6 och tillagts den rabatterade fraktsatsen). Höjningen av frakterna i transittariffen för pappersmassa i billigaste klass framgår av nedanstående tablå:

Norsk sträcka (10-tonstariff)

Hommelvik (78 km)				Trondheim (102 km)			
Torr massa kem & mek kl 6 n-öre	Index	Vät massa kem & mek kl 7 n-öre	Index	Torr massa kem & mek kl 6 n-öre	Index	Vät massa kem & mek kl 7 n-öre	In- dex
1955.1.8	135	118	100	172	100	151	100
1963.1.8	200	181	153	253	147	230	152

¹ För år 1964 är transportmängderna 55 resp. 9.
 * * 1965 * * * 57 * 11.
 * * 1966 * * * minst 89 resp. 11.

² Enligt uppskattning. 50 000 ton januari—april.

³ Därav ca 10 000 ton bensin.

*Svensk sträcka (15-tonstariff)*¹

	100 km		200 km		400 km		600 km		800 km	
	s-öre	Index	s-öre	Index	s-öre	Index	s-öre	Index	s-öre	Index
Torr massa, kemisk (E/11)										
1955.1.8	83	100	115	100	172	100	278	100	362	100
1963.1.8	101	122	149	130	219	127	342	123	422	117
Torr massa, mekanisk (F/11)										
1955.1.8	83	100	115	100	172	100	278	100	362	100
1963.1.8	96	116	136	118	201	117	314	113	389	107
Våt massa, mekanisk (F/13)										
1955.1.8	70	100	101	100	153	100	254	100	335	100
1963.1.8	96	137	136	135	201	131	314	124	389	116

Tariffdiskussioner under senare tid*Skrivelser från trafikantrepresentationer*

I Norge har tariffrågan berörts vid flerfaldiga tillfällen efter ingångsåret 1956, då som förut nämnts trafiken blev stor under vintern, och norsk press har därvid kritiserat SJ, svenska trafikanter och även Sverige. SJ distriktsledning i Gävle bemötte på olika sätt kritiken.

Transittkommittéen Trondheim avlät den 27 december 1961 som första officiella aktstycke i tariffrågan efter 1955 en skrivelse till SJ, i vilken den

konstaterar med stöd av bifogad statistik att transittrafiken över Trondheim i stort sett uteblivit och att trafiken över Hommelvik inskränker sig till export av massa och trä;

anser att anledningen till det dåliga utfallet är

1) *att* nedsättningen icke är tillräckligt stor,
 2) *att* »de degressive satser virker slik at områdene nord for Sundsvall, som det vel var transittavtalens mening å åpne Trondheims havn for, ikke blir tillgodesett slik at de med noen fordel kan skipe over denne havn»,

3) *att* SJ ger rabatter till sydsvenska hamnar även när avsändningsstationen ligger inom Trondheims-tariffens influensområde (»innenfor en radius av 600 km från Storlien»),

4) *att* 2) och 3) icke är i transitavtalets anda;

begär att SJ skall sänka fraktsatserna och även i övrigt vidtaga sådana åtgärder att trafiken över Trondheimsfjordshamnarna ökar.

I svaret den 15 mars 1962 framhöll järnvägsstyrelsen efter att ha relaterat innebörden av överenskommelsen SJ—NSB av år 1955

att både SJ och NSB gjort långtgående, generella fraktnedsättningar i transittariffen; för SJ:s vidkommande upp till 30 %;

att vid bildandet av transittariffen hänsyn har måst tagas till de av kostnadsförhållandena betingade skilda lägena för SJ:s och NSB:s inländska taxor;

¹ För innersvenska transporter har 20-tonstariff blivit normerande från den 1 januari 1961.

att NSB:s taxa är icke obetydligt högre än SJ:s;

att NSB:s taxa även är i mindre grad avståndsdegressiv än SJ:s;

att vintrarna efter 1956 varit gynnsamma för seglation i Bottenviken;

att isbrytningen effektiviserats;

att trafikanternas val av hamn i betydande grad påverkats av andra faktorer än storlekar av fraktavgiften på järnväg;

att SJ anser vissa möjligheter föreligga att öka trafiken över Storlien vid individuell behandling av de olika transportobjekten, men att det också då förutsättes

att Trondheims hamn bearbetar de större företagen i norra Sverige och hos dem skapar ett starkt och bestående intresse för att dirigera trafiken över Trondheim.

Transittkommittén i Trondheim skrev den 28 februari 1962 till NSB. Utöver de synpunkter som framförts i skrivelsen till SJ framhölls

att frakten på norska sidan har varit och är väsentligt högre än frakten på svensk sida för samma avstånd;

att den senaste taxehöjningen vid NSB utgör ett hinder för transittrafiken;

att om inte transittariffen skall vara ett avtal utan praktisk betydelse så måste den tas upp till förnyad prövning.

I sitt svar den 25 maj 1962 hänvisade NSB till SJ:s svar samt tillfogade att de högre frakterna på norsk sträcka berodde på ett väsentligt högre kostnadsläge, men att NSB liksom SJ var benägen pröva fraktfrågan, om mertrafik kunde bindas genom särskilda avtal.

Jämtlands läns transitokommitté med tillstyrkan av *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* gjorde den 6 februari 1963 en framställning till Konungen, i vilken man hävdade

att snittfraktberäkning för transitogods stred mot 1905 års konvention¹;

att det i Norrland fanns ett intresse för att dirigera trafiken över Trondheimsfjordens hamnar särskilt under tider med ishinder i Östersjön;

att transittariffen ej skapat tillräckligt underlag för önskat främjande av transittrafiken främst på grund av avstånds begränsningen på svensk sida;

att de höga norska frakterna försämrat möjligheten till ökad transittrafik;

att den genomgående tariffberäkningen (enligt svensk taxa) bör återställas.

I remissvaret den 28 juni 1963 framhöll styrelsen

1 Utdrag ur konvention mellan Sverige och Norge angående transitotrafiken

Artikel 1.

Hvartdera riket förpliktar sig att icke, vare sig genom import- eller exportförbud, hämmande af godstrafiken eller annorledes förhindra eller försvåra transporten af varor, som sändas genom detta rike från eller till det andra (transitogods).

Artikel 3.

Transitogods, som transporteras på järnväg, må icke inom genomgångslandet behandlas ogynnsammare, än gods af samma varuslag i allmänhet behandlas inom detta land, och förty icke i någon form beläggas med högre fraktavgifter än efter de inom detta land faktiskt tillämpade fraktberäkningar.

att snittfraktberäkning av frakterna i svensk-norsk trafik icke stred mot konventionen (artikel 3);

att det i samarbete med NSB undersökes om nuvarande frakttariff kan modifieras;

att förutsättningen för en modifiering var att åtgärden verkligen komme att stimulera till ökad trafik och att den ur SJ:s synpunkt måste vara företagsekonomiskt riktig;

att frågan om inrättande av 20-tonsklass skulle prövas.

Härutöver anfördes i stort sett samma synpunkter som i svaret till Transittkommittén i Trondheim.

Sveriges redareförening överlämnade med skrivelse den 6 september 1963 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet en pm, i vilken bl. a. framhölls

att i *Bottenviken* finns 5 huvudhamnar och 17 lastageplatser;

att i *Bottenhavet* finns 8 huvudhamnar och ca 50 lastageplatser;

att isbrytarledningen januari/februari 1964 kommer att ha tillgång till tre havsisbrytare — Tor, Oden och Ymer — samt två mindre isbrytare — Thule och Atle;

att man kan räkna med att hamnarna i vart fall från Umeå och söderut inte skall behöva vara stängda mer än 20 å 25 dagar per säsong;

att nämnda synpunkter ger belägg för att Trondheim i fortsättningen får ändå mindre andel av den norrländska exporten än tidigare;

att flertalet linjefartyg slutlossar i Stockholm och går därefter till hamnar i Bottenhavet för lastning. Vid ishinder brukar fartygen intaga sin last i Stockholm — den kompletteras ofta på finska sidan;

att avstånden från Sundsvall och Kramfors till Stockholm är kortare än till Trondheim;

att skeppning över Stockholm innebär tidsbesparing;

att anlop i Trondheim skulle innebära betydande förskjutningar i fartygens tidtabeller.

I brev den 27 september 1963 beslöt Kungl. Maj:t, att Jämtlands läns transitokommittés skrivelse icke föranledde annan åtgärd än att Sveriges redareförenings skrift jämte pm skulle tillställas SJ för att tagas under övervägande vid den pågående undersökningen rörande möjligheterna att modifiera nuvarande transittariff.

Avskrift av Kungl. Maj:ts beslut jämte järnvägsstyrelsens utlåtande har tillställts Jämtlands läns transitokommitté.

Senaste utvecklingen i taxefrågan

Axeltrycket Storlien—Trondheim höjdes av NSB till 16,5 ton den 23 augusti 1962. Detta meddelades i SJ:s cirkulär A 21 (12/2 63). Detta innebar dock en sänkning av sth till 40 km/tim. Därmed gavs även formellt den taxemässiga förutsättningen för införande av 20-tonsklasser i transittariffen för laster på öppna vagnar. (Det må tilläggas att 20-tonstariff redan från den 1 januari 1961 kunnat tillämpas även för 15-tonslaster, även om

detta kunnat medföra innersvenska komplikationer, vilket dock kunnat undvikas, om motsvarande nedsättning gjorts för Trondheimsgods i form av en motsvarande procentuell nedsättning.)

SJ har sedan 1963 syftat till att finna en sådan taxekonstruktion, att frakten för tunga laster från området Sundsvall—Umeå till Hommelvik (Trondheim) i princip likställas med frakten till Stockholm. Ett önskemål är, att även NSB inför 20-tonsklasser i transittariffen. NSB har emellertid varken i sin egen eller i internationell trafik klasser för högre vikt per vagn än 10 ton. Det ansågs emellertid under alla omständigheter ej rimligt att SJ ensam skulle bära hela den nödvändiga reduktionen.

SJ:s förslag till generella sänkningar, presenterat för NSB i skrivelse den 26 juni 1963 och vid förhandlingar den 23 augusti 1963, går ut på

för SJ:s vidkommande

att 20-tonsklasser införes (100/105 av den nedsatta fraktsatsen i 15-tonsklass);

att tariffens verkningsområde utsträcker till 600 km med 25 % rabatt (för bensin, oljor och massa 30 % i 20-tonsklass t. o. m. 440 km) och med avtrappning till 0 % vid 850 km. Detta skulle gälla 15- och 20-tonsklasserna. För transporter på längre avstånd skulle frakten fastställas efter förhandlingar i varje särskilt fall. För klasser med lägre vikt per vagn än 15 ton skulle ingen ändring vidtagas;

för NSB:s vidkommande

att NSB bildar 20-tonsklass c:a 13 % under 10-tonsklass (= SJ) och att NSB liksom SJ ger 25 % rabatt på sålunda bildad 20-tonsklass;

att NSB:s tullexpeditionsavgift sänkes från 20 n-öre till 5 n-öre, d. v. s. till nivå = SJ (3 s-öre).

NSB:s frakter skulle därmed inte likställas med SJ, men NSB skulle göra samma procentuella nedsättning som SJ i förhållande till läget för respektive förvaltningars 10-tonsklasser.

Verkan av SJ:s förslag till nya fraktsatser i transittariffen för SJ och NSB framgår av följande fraktjämförelser.

20 ton torr kem. massa (E) Sundsvall C—Hommelvik/Sundsvall C—Värtan

Avstånd:

Sundsvall C—Hommelvik 363 SJ + 78 NSB = 441 km
Sundsvall C—Värtan = 416 km

<i>Sundsvall C—Hommelvik</i>		<i>Sundsvall C—Värtan</i>	
SJ	201 s-öre		
NSB	118 s-öre		
	<u>319 s-öre</u>	E 20	313 s-öre

SJ E 20 för 78 km är 83 s-öre per 100 kg.

SJ E 20 för 441 km är 323 s-öre per 100 kg.

20 ton torr kem. massa (E) Holmsund—Hommelvik/Holmsund—Värtan

Avstånd:

Holmsund—Hommelvik 625 SJ + 78 NSB = 703 km
 Holmsund—Värtan = 856 km

<i>Holmsund—Hommelvik</i>		<i>Holmsund—Värtan</i>	
SJ	292 s-öre		
NSB	<u>118 s-öre</u>		
	410 s-öre	E 20	446 s-öre

SJ E 20 för 703 km är 403 s-öre per 100 kg.

Vid sammanträden den 23 augusti och den 5 november har från NSB:s sida ingen invändning rests mot själva konstruktionen av SJ:s förslag till nya fraktsatser. NSB krävde dock för tillämpning av fraktsatserna på sin sträcka garanti om betydande ökning av kvantiteterna. Efter kontakt med svensk industri kunde SJ ställa i utsikt ökning med 20 000—40 000 ton som maximum för ett normalår. NSB har preciserat sitt krav på ökningen till 60 000—80 000 ton eller till totalt 100 000 à 120 000 ton för normalår. Transporter, som faller utanför transittariffen, till, från och transito Sverige ingår icke i dessa tal. Från SJ:s sida har framhållits, att SJ står fast vid sitt förslag om sänkning av tariffen på SJ:s sträckor och att SJ icke önskar uppsäga 1955 års överenskommelse. SJ:s förslag om tillämpning under ett provår av de SJ föreslagna fraktsatserna på både SJ och NSB har NSB tillbakavisat för sin del, såvida inte NSB:s krav om merkvantiteter tillgodoses.

En tabell över förslaget till nya SJ fraktsatser i transittariffen samt ett diagram¹ över fraktsatserna på svensk sträcka för pappersmassa enligt ordinarie Nordisk godstariff, nuvarande transittariff och förslaget till ny transittariff bifogas.

¹ Bilägges ej här.

BILAGSTILLÄGG 1. 1

Procentuell rabattering på svensk sträcka

Tabell 1

Tabell 2

Km	A 5—D 5 5 ton	A 10—H 10 10 ton	A 15—H 15 15 ton	A 20—H 20 20 ton	C 20 Bensin D 20 Eldningsolja, torr E 20 Eldningsolja, torr kem. trämassa F 20 Vät kem. trämassa, mek. trämassa, råolja
—220	25	25	25	25	30
221—240	24	25	25	25	30
241—260	24	25	25	25	30
261—280	23	25	25	25	30
281—300	23	25	25	25	30
301—320	22	24	25	25	30
321—340	22	24	25	25	30
341—360	21	23	25	25	30
361—380	21	23	25	25	30
381—400	20	22	25	25	30
401—420	20	22	25	25	30
421—440	19	21	25	25	30
441—460	19	21	25	25	28
461—470	18	20	25	25	28
471—480	18	20	25	25	27
481—490	18	20	25	25	27
491—500	18	20	25	25	25
501—520	16	17	25	25	25
521—540	14	14	25	25	25
541—560	12	12	25	25	25
561—580	10	10	25	25	25
581—600	8	8	25	25	25
601—620	6	6	22	22	22
621—630	4	4	22	22	22
631—640	4	4	19	19	19
641—660	2	2	19	19	19
661—690	0	0	17	17	17
691—710			15	15	15
711—730			13	13	13
731—750			11	11	11
751—770			9	9	9
771—790			7	7	7
791—800			5	5	5
801—820			3	3	3
821—840			1	1	1
841—	0	0	0	0	0

Tabell 1

Km	Rab %		A	B	C	D	E	F	G	H	Rab %
	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
10	25	46	46	46	46	44	42	40	39	39	30
14		50	50	50	50	47	45	43	42	41	
18		53	53	53	53	50	48	45	44	44	
22		56	56	56	56	53	50	47	47	46	
26		59	59	59	59	56	53	50	49	47	
30		62	62	62	62	59	56	53	51	50	
34		65	65	65	65	62	59	55	53	52	
38		68	68	68	68	65	62	58	56	54	
42		72	72	72	72	68	64	60	58	56	
46		75	75	75	75	71	67	62	60	58	
50		78	78	78	78	74	69	65	62	60	
54		82	82	82	82	77	72	68	65	62	
58		85	85	85	85	80	75	70	67	64	
62		88	88	88	88	83	77	73	69	66	
66		91	91	91	91	86	80	75	71	68	
70		95	95	95	95	89	83	77	74	70	
74		98	98	98	98	92	86	80	76	72	
78		101	101	101	101	94	89	83	78	74	
82		104	104	104	104	97	91	85	80	76	
86	25	107	107	107	107	100	91	88	83	78	
90		110	110	110	110	103	96	90	85	80	
94		113	113	113	113	106	99	92	87	83	
98		117	117	117	117	109	102	95	89	84	
100		119	119	119	119	110	103	96	91	86	
105		122	122	122	122	113	106	98	92	87	
110		126	126	126	126	116	108	101	95	89	
115		131	130	128	119	110	102	96	91	86	
120		134	134	132	122	113	104	98	92	87	
125		139	137	135	125	116	107	100	95	90	
130		143	141	139	128	118	108	101	96	91	
135		146	145	142	131	121	110	104	98	93	
140		151	149	146	134	123	113	105	100	95	
145		155	153	149	137	125	114	107	101	96	
150		158	157	152	140	128	116	109	104	99	
155		163	161	155	143	131	119	110	105	100	
160		167	164	159	146	133	121	113	107	102	
165		170	168	162	149	135	122	114	109	104	
170		175	172	166	152	138	125	116	110	105	
175		179	176	169	156	140	127	118	113	108	

Tabell 2

Km	Rab %		Bensin		Eldningsolja		Torr kem. trämassa Eldningsolja		Våt kem. trämassa Mek. trämassa Eldningsolja	
	20	20	C 20	D 20	E 20	F 20	E 20	F 20	E 20	F 20
10	25	46	43	42	42	40	39	39	37	37
14		50	46	44	44	43	42	42	40	40
18		53	49	47	47	45	45	45	42	42
22		56	52	50	50	47	47	47	44	44
26		59	56	53	53	50	50	50	47	47
30		62	58	56	56	53	52	52	49	49
34		65	61	61	61	58	58	58	55	55
38		68	64	64	64	61	61	61	58	58
42		72	67	67	67	64	64	64	60	60
46		75	70	70	70	66	66	66	63	63
50		78	73	73	73	69	69	69	65	65
54		82	77	77	77	72	72	72	67	67
58		85	79	79	79	74	74	74	70	70
62		88	82	82	82	77	77	77	72	72
66		91	85	85	85	80	80	80	75	75
70		95	88	88	88	83	83	83	77	77
74		98	91	91	91	86	86	86	80	80
78		101	94	94	94	88	88	88	83	83
82		104	98	98	98	91	91	91	85	85
86	25	107	100	100	100	93	93	93	88	88
90		110	103	103	103	96	96	96	90	90
94		113	106	106	106	99	99	99	93	93
98		117	109	109	109	102	102	102	95	95
100		119	110	110	110	103	103	103	96	96
105		122	113	113	113	106	106	106	99	99
110		126	116	116	116	108	108	108	101	101
115		131	121	121	121	110	110	110	103	103
120		134	123	123	123	113	113	113	105	105
125		139	125	125	125	116	116	116	107	107
130		143	128	128	128	118	118	118	109	109
135		146	131	131	131	121	121	121	110	110
140		151	134	134	134	123	123	123	111	111
145		155	140	140	140	125	125	125	112	112
150		158	142	142	142	128	128	128	114	114
155		163	145	145	145	131	131	131	116	116
160		167	148	148	148	133	133	133	117	117
165		170	151	151	151	135	135	135	118	118
170		175	154	154	154	138	138	138	119	119
175		179	156	156	156	140	140	140	120	120

BIHANGSTILLÄGG 1.3

Tabell 1

Tabell 2

Km	Tabell 1									Tabell 2				
	Rab %	A 20	B 20	C 20	D 20	E 20	F 20	G 20	H 20	Rab %	C 20	D 20	E 20	F 20
180	25	182	179	173	159	143	128	119	114	30	161	149	133	120
185		187	183	176	162	146	131	122	116		164	151	136	122
190		191	188	179	165	148	133	123	118		168	154	138	124
195		194	191	182	168	150	134	125	119		170	157	140	126
200		199	195	186	171	152	137	127	122		174	160	142	128
210	206	201	191	175	157	140	131	125	178	163	147	131		
220	214	208	196	179	161	144	134	128	183	168	150	135		
230	221	215	201	183	165	148	137	131	188	171	154	138		
240	230	221	206	187	169	151	141	134	192	175	158	141		
250	237	227	211	191	173	155	145	137	197	179	161	144		
260	245	233	215	195	177	158	149	140	201	182	165	148		
270	252	240	221	200	181	162	152	143	206	186	169	151		
280	260	247	226	203	185	166	155	146	211	190	173	155		
290	268	253	230	207	189	169	159	149	215	193	177	158		
300	275	260	236	212	193	173	163	153	220	198	180	161		
310	282	265	239	215	197	176	166	156	224	201	184	164		
320	289	271	244	218	200	179	169	159	228	204	186	168		
330	296	277	248	222	203	182	172	162	231	207	189	170		
340	303	282	251	226	206	185	176	165	235	211	192	173		
350	310	288	256	230	209	188	179	169	239	214	195	176		
360	317	293	260	233	212	191	182	172	242	218	198	179		
370	323	299	264	236	215	195	185	175	247	221	201	182		
380	330	305	268	240	218	198	188	178	250	224	204	185		
390	338	311	272	244	221	201	191	181	254	228	207	188		
400	344	317	276	248	224	204	194	185	258	231	210	191		
410	350	320	279	250	227	206	197	187	30	261	233	212	193	
420	355	323	282	253	230	209	199	189	30	263	236	215	195	
430	360	326	285	256	233	211	201	191	30	266	239	217	197	
440	365	329	289	258	236	213	203	194	30	270	241	220	199	
450	371	332	292	261	238	215	206	196	28	280	251	228	207	
460	376	335	295	263	241	218	208	198	28	283	253	231	209	
470	381	338	298	266	244	220	210	200	28	286	256	234	211	
480	386	341	301	269	246	222	212	203	27	293	262	240	216	
490	392	345	305	272	249	224	215	205	27	296	264	242	218	
500	397	348	308	275	251	227	217	207	25	308	275	251	227	

Tabell 1

Km	Rab %	A 20	B 20	C 20	D 20	E 20	F 20	G 20	H 20
510	25	401	350	310	277	254	229	219	209
520		404	353	312	279	256	231	221	212
530		407	355	314	281	258	233	224	214
540		411	357	317	284	260	236	227	216
550		415	359	319	286	263	238	228	218
560		419	362	321	288	265	240	230	221
570		422	364	323	290	267	242	233	223
580		425	366	326	293	269	245	235	225
590		429	368	328	295	272	247	237	227
600	25	433	371	330	297	274	249	239	230
610	22	452	388	345	311	287	261	251	241
620	22	455	390	348	313	289	264	253	242
630	22	459	391	349	315	292	266	256	245
640	19	478	409	365	329	305	278	267	257
650	19	482	411	368	332	308	281	269	259
660	19	484	414	370	334	310	283	272	261
670	17	499	426	381	345	320	292	281	270
680	17	503	429	384	347	323	294	284	273
690	17	505	431	386	350	325	297	286	275
700	15	521	444	398	361	335	306	295	284
710	15	523	447	401	363	337	309	298	287
720	13	538	460	413	374	348	319	308	295
730	13	540	461	415	376	350	321	310	298
740	11	555	475	427	387	361	331	319	307
750	11	557	477	429	390	363	334	322	310
760	9	573	491	442	402	374	344	332	320
770	9	575	493	444	404	377	346	334	322
780	7	591	507	457	416	388	356	344	332
790	7	594	510	460	419	391	359	347	335
800	5	609	524	472	431	401	370	357	345
810	3	624	537	484	441	412	380	368	354
820	3	627	539	487	444	415	383	370	357
830	1	643	553	500	456	427	393	380	367
840	1	646	556	503	459	429	396	383	369
850	0	654	564	510	466	436	403	389	376

BIHANGSTILLÄGG 1.5

Tabell 1

Km	Rab %	A 15	B 15	C 15	D 15	E 15	F 15	G 15	H 15
510	25	418	366	323	290	265	241	231	220
520		422	369	325	292	267	243	233	223
530		426	372	328	294	270	246	235	225
540		429	374	330	297	272	248	237	228
550		433	376	333	300	275	250	240	230
560		437	378	335	302	277	252	242	232
570		441	381	337	304	279	255	244	234
580		444	383	339	306	282	258	246	237
590		448	385	342	309	284	260	249	239
600	25	452	387	344	311	286	262	252	241
610	22	473	405	360	325	300	275	264	253
620	22	476	407	362	328	302	277	266	256
630	22	479	410	365	330	304	279	268	258
640	19	500	428	381	346	318	292	281	270
650	19	503	431	384	348	322	295	283	273
660	19	506	433	386	351	324	297	286	275
670	17	522	446	398	362	334	307	295	285
680	17	525	449	401	364	337	310	298	287
690	17	528	451	403	367	339	313	300	290
700	15	544	465	415	378	350	323	311	299
710	15	546	467	418	381	353	325	313	302
720	13	562	481	430	392	363	335	323	312
730	13	565	484	434	395	366	338	326	315
740	11	581	498	446	407	377	348	336	324
750	11	583	501	449	410	380	351	339	327
760	9	599	515	462	422	392	362	349	337
770	9	602	517	464	424	394	364	352	340
780	7	618	531	477	436	406	376	362	350
790	7	621	534	480	439	409	379	365	353
800	5	637	548	493	451	420	390	376	363
810	3	653	563	506	464	432	401	386	374
820	3	656	566	509	467	435	403	389	376
830	1	672	580	523	479	446	414	400	387
840	1	674	582	525	481	449	417	403	390
850	0	684	591	533	489	456	424	410	396

Tillägg till PM om transittariffen (NGT UT 9) av den 6 december 1963

Fr. o. m. den 1 januari 1964 infördes på svensk sträcka de nya 20-tonsatserna och tariffens giltighetsområde utökades till 850 km från Storlien, allt i enlighet med SJ:s förslag den 26 juni 1963.

NSB, som inte kunnat få de önskade garantierna om en ökning av den årliga transportkvantiteten med 60 000—80 000 ton, gick inte med på de av SJ föreslagna ändringarna för norsk sträcka. NSB:s frakter kvarstod alltså oförändrade.

Inför införandet av NET och inför den nya norska lokaltariffen fr. o. m. den 1 januari 1965 togs förhandlingarna om transittariffen upp på nytt. Vid ett sammanträde den 26 oktober 1964 föreslog SJ

att NSB skulle göra samma procentuella nedsättning som tidigare, 25 %, på den fr. o. m. den 1 januari 1965 gällande norska lokaltariffen, eller om detta inte var möjligt med hänsyn till dennas större viktdegressivitet

att NSB skulle sätta ned frakterna för styckegods, 5-tons- och 10-tonssändningar med 25 % och för 15-tons- och 20-tonssändningar med lämpligt lägre procenttal. Dock borde NSB:s fraktsatser inte vara högre än NSB:s andelar ur NET på ett medeltransportavstånd.

NSB ansåg emellertid

att UT 9 trots stora nedsättningar inte haft åsyftad effekt

att visserligen skulle totalfrakten enligt NET i vissa fall komma att ligga högre än UT 9 men dock oftast avsevärt lägre

att genom NET riksgränsens olägenhet ur fraktberäkningssynpunkt fick anses undanröjd

att av dessa orsaker transittariffen borde begäras upphävd fr. o. m. den 1 januari 1965.

I ett senare brev av den 24 november 1964 till NSB framhöll SJ

att de frakthöjningar för transitgods i stora laster, som för vissa aktuella sändningar bleve följderna om transittariffen slopades, borde undvikas

att man borde använda NET som grundtariffer, varifrån skulle för sändningar om minst 10 ton göras ett transitavdrag. Detta skulle i princip utgöra den genomsnittliga skillnaden mellan SJ:s andel ur NET och SJ:s fraktsats enligt före den 1 januari 1965 gällande transittariff. Avdrag skulle dock inte göras, om genomsnittliga frakten enligt NET för totala transportsträckan är lägre än frakten för samma sträcka enligt före den 1 januari 1965 gällande transittariff.

Vid detta förslag utgick SJ ifrån, att transitavdraget helt skulle komma att belasta SJ, eftersom NSB inte ansåg sig kunna delta i fördelningen av detta.

Förslaget innebar, att fraktläget enligt överenskommelsen mellan SJ och

NSB den 14 juni 1955 i enlighet med NSB:s önskan frångicks på norsk sträcka men i princip bibehölls på svensk sträcka.

Fr. o. m. den 1 januari 1965 har UT 9 i Nordisk godstariff ändrats enligt ovanstående förslag.

BIHANGSTILLÄGG 2. 1

Undantagstariff 9 för sändningar som transiteras genom Norge

(Gäller från den 1 januari 1965 tills vidare)

1. Giltighetsområde

Undantagstariffen gäller för sändningar genom Norge, som exporteras eller importeras över hamnar vid Trondheimsfjorden, d. v. s. mellan Hommelvik, Langstein, Levanger, Steinkjer, Stjørdal och Trondheim å ena sidan och svenska stationer å andra sidan, inom ett avstånd av högst 800 km från Storliengränsen.

2. Villkor

Avsändaren skall genom anteckningen »Transitgods» under godsbeskrivningen i fraktsedeln (fragtbrevet) bekräfta, att sändningen transiteras genom Norge.

Anm. Om en sändning inte kommer att exporteras eller inte har importerats över ovannämnda hamnar, skall vid såväl fram- som eventuell återtransport intet transitavdrag beräknas.

3. Fraktberäkning

Frakten enligt bestämmelserna för vagnslastgods om minst 10 ton per vagn på den svensk/norska tariffsträckan minskas med transitavdrag, beräknat efter sändningens fraktdragande vikt och angivet i s öre per 100 kg i följande tabell.

Svenskt avstånd från Storliengränsen km	NET 1			NET 2			NET 3			NET 4		Såg. trävaror pos 3902 a	Såg. trävaror pos 3902 a Mek. pappersmassa pos 4202 Kem. pappersmassa, våt, pos 4203 a
	10t	15t	20t	10t	15t	20t	10t	15t	20t	15t	20t		
1—100	25	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
101—150	25	10	—	—	—	—	—	—	—	10	—	10	—
151—200	25	15	—	—	—	—	—	—	—	20	—	15	—
201—250	25	20	—	10	—	—	20	15	—	25	10	25	10
251—300	25	20	—	15	10	—	30	20	10	30	15	30	15
301—350	25	20	10	20	15	—	30	20	10	35	25	40	25
351—400	15	15	10	20	15	—	30	20	10	35	30	40	30
401—500	10	15	10	20	20	10	40	30	20	45	35	50	35
501—600	—	15	10	10	30	20	40	30	20	50	45	50	45
601—700	—	10	10	—	15	10	30	20	10	50	40	50	40
701—800	—	—	—	—	—	—	25	15	10	35	20	35	20

Kommerskollegium:

Såsom varutrafiken för närvarande löper på Norrland är transiteringen av gods över Trondheim i allmänhet ganska liten. Under stränga vintrar ökar emellertid utskeppningen av norrländska varor över Trondheim så att svårbemästrade problem uppstår för hamnförvaltningen i Trondheim. Det ter sig framför allt därför tveksamt hur utbyggnaden av hamnen i Trondheim skall bedömas. Enligt kollegiets uppfattning är denna fråga av sådant slag att den lämpligen bör dryftas vid svensk-norska överläggningar. Såsom handelskamrarna framhållit synes det emellertid uteslutet att man från svensk sida kan garantera en viss minimikvantitet transitogods per år.

Spörsmålet om hur varutrafiken mellan Norrland och översjöländerna skall på lång sikt ordnas på det från ekonomisk synpunkt bästa sättet — särskilt under vintrar med svåra ishinder — är invecklat och av stor räckvidd. En svensk investering i en utbyggnad av hamnen i Trondheim måste vila på den förutsättningen att investeringen är gynnsam också från svensk synpunkt och frågan bör därför infogas i utformningen av hela det framtida svenska hamnväsendet. Även militärpolitiska synpunkter torde få läggas på bedömningen av svenska insatser vid utbyggnaden av en hamn i Trondheim.

Frågan om det framtida svenska hamnväsendet utreds för närvarande av den år 1965 tillsatta hamnutredningen. I direktiven för denna uttalas bl. a. att de sakkunniga skall undersöka och lägga fram förslag rörande en ändamålsenlig uppläggning av vintersjöfarten på Norrland. Spörsmålet om ett svenskt deltagande i utbyggnaden av Trondheim kan svårligen bedömas förrän resultatet av den pågående hamnutredningen lagts fram. Kollegium delar alltså den uppfattning som handelskammaren i Sundsvall härvidlag framfört.

Stockholm den 14 september 1966

Anders Lindstedt

Jon Personne

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap:

Det remitterade medlemsförslaget synes i första hand syfta till åtgärder för att under normala fredsförhållanden åstadkomma en ökad kontinuerlig godstransitering över Trondheimsleden, varigenom en kommersiell grund skulle skapas för sådan utbyggnad av hamnen i Trondheim, som ur norsk synpunkt visat sig önskvärd för att under svåra isvintrar inom östersjöområdet kunna avveckla den ökade transittrafik över hamnen, som vid sådana tillfällen aktualiseras för främst svenska exportörer. Därest på detta sätt förutsättningar icke kunna skapas för utbyggnad av hamnen i Trondheim ifrågasättes alternativt finansiellt deltagande från Sveriges sida i en

hamnutbyggnad »med klart beredskapssyfte» med avseende på krissituationer för sjöfarten på svenska östersjöhamnar under svåra isvintrar. Den beredskapsaspekt, som anlägges i medlemsförslaget, hänföres sålunda till omständigheter av krisnatur, som kan inträffa under i övrigt normala fredsförhållanden, och faller därmed utanför de beredskapsfall, som överstyrelsen enligt sin instruktion har att bevaka. Överstyrelsen, som därtill icke disponerar underlag för frågans bedömning ur fredsekonomisk synpunkt, har därför tyvärr icke möjlighet att framföra några synpunkter i den del av frågekomplexet, som är hänförlig till transittrafiken över hamnen i Trondheim under normala fredsförhållanden.

I det remitterade medlemsförslaget erinras om den utbyggnad för svensk räkning av en oljeimportanläggning vid Muruvik, som numera kommit till stånd enligt de riktlinjer, som överenskommits i det svensk-norska avtalet 1956 rörande främjandet av varutrafiken över Trondheimsområdet. Som också anges i medlemsförslaget sker fortlöpande transitering av olja till Sverige över denna hamnanläggning. Vid Muruviksanläggningen finns vissa anordningar för mottagning och omhändertagande för transitering till Sverige också av andra varor än oljor (d. v. s. torrgods). För transitering via Muruvik av sådant gods stadgas i det förenämnda statsavtalets artikel 3 följande: »Anläggningarna avses skola utnyttjas för transitering av olja. Under avspärrningstider eller efter särskilt tillstånd av de norska myndigheterna kunna anläggningarna också användas för andra varor». — Det bör anmärkas att enligt vad som framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 120 till 1956 års riksdag (sid 10) de norska och svenska delegationer, som förhandlade om utformningen av det ifrågavarande statsavtalet, var ense om att begreppet avspärrning i förevarande sammanhang icke syftade på ishinder eller liknande förhållanden.

Därest den förefintliga möjligheten att via Muruvik transitera torrgods till Sverige och därmed självfallet också från Sverige finge utnyttjas även under andra förhållanden än som avses i 1956 års avtal mellan Norge och Sverige rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden, torde i varje fall en viss avlastning av Trondheims hamn kunna åstadkommas i sådana krissituationer, som åsyftas i medlemsförslaget. Genom en förhållandevis måttlig komplettering av Muruviksanläggningen torde kapaciteten därstädes för hantering av torrgods kunna icke oväsentligt ökas, exempelvis genom spåranslutning av den befintliga kajen till järnvägen Trondheim—Hell och kranutrustning (fast eller mobil, i senare fallet eventuellt genom överförande under svåra isvintrar av mobilkranar från isspärrade svenska hamnar).

Stockholm den 6 oktober 1966

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap
Sten Lundberg

N-G Danielson

Hamnutredningen:

Enligt sina direktiv har hamnutredningen att bl. a. undersöka och lägga fram förslag rörande en ändamålsenlig uppläggning av vintersjöfarten på svenska norrlandskusten. Utredningen har ännu icke slutbehandlat detta problemkomplex, eftersom det är väsentligen beroende av den principiella utformningen av det svenska hamnsystemet, vartill utredningen kan komma i sitt nu pågående arbete.

Hamnutredningen anser sig därför nu icke i stånd att uttala sig över medlemsförslaget i Nordiska rådet annat än mot bakgrunden av mera allmänna synpunkter och förefintligt material beträffande den hittillsvarande utvecklingen av transittrafiken.

Av statistiken för hamnar och lastageplatser i Trondheimsfjorden framgår, att denna trafik under åren 1956—1965 varit rätt varierande och totalt sett av relativt begränsad omfattning. Under 10-årsperioden i fråga har sålunda de transiterade godskvantiteterna varierat mellan 34 000 ton år 1962 och 145 000 ton år 1956. Efter sistnämnda år, fr. o. m. vilket det norsk-svenska transitavtalet trädde i kraft, har den största transportkvantiteten uppnåtts år 1963 med 83 000 ton.

I de redovisade statistikuppgifterna ingår emellertid icke år 1966, då en icke oväsentlig ökning synes ha skett som en följd av den i början av året särskilt besvärliga issituationen på svenska norrlandskusten. Transportuppgifterna torde detta år liksom under föregående år till stor del ha hänfört sig till utlastning av skogsindustriprodukter över lastageplatsen i Hommelvik, belägen öster om Trondheim invid järnvägen från Storlien.

Såvitt hamnutredningen kunnat bedöma har statsbanorna i Norge och Sverige tillmötesgått rimliga krav på anpassning av järnvägsfrakterna för att stimulera en utveckling av transittrafiken. Ökningen under 1966 synes dock icke ha skett som en följd av fraktnedsättningen utan beroende på de besvärliga trafikförhållandena vintertid. Det synes utredningen tveksamt om några transportekonomiska fördelar kan ernås för den svenska industrin genom ytterligare fraktnedsättningar, vilka statens järnvägar för övrigt anser ej försvarbara ur företagsekonomisk synpunkt.

Den kvalitetshöjning, som statens järnvägar delvis genomfört och fortlöpande gör på sina norrlandslinjer, samt en förväntad förbättring av den svenska isbrytarkapaciteten i Östersjön talar för att behovet av Trondheim som reservhamn snarare torde minska än öka.

De i medlemsförslaget ifrågasatta diskussionernas egentliga syfte torde vara att undersöka möjligheterna att utvidga transittrafiken över trondheimsområdet. En eventuell ökning av transitgodset kräver emellertid ökad hamnkapacitet i detta område. Härför krävs investeringar, vars storlek icke nu kan överblickas men som kan förväntas bli rätt betydande.

Från norsk sida har hävdats, att Sverige till väsentlig del eller helt skulle svara för kostnaderna i dessa avseenden. En dylik inställning ligger nära till hands ur norsk synpunkt men gör då också hamnfrågorna i trondheimsområdet direkt beroende av vad som kommer att ske i fråga om strukturförändringarna inom det svenska hamnväsendet och i anslutning härtill även industrin. Då dessa problem är föremål för särskilda undersökningar genom hamnutredningen synes en detaljundersökning för trondheimshamnarna för närvarande icke kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Möjligen bör frågan upptagas till ny prövning sedan hamnutredningen slutfört sitt arbete, eller i varje fall fått fram ett underlag för att kunna bedöma den norrländska industrins transportmöjligheter inom landet under varierande förhållanden. Man vinner då också ytterligare erfarenheter av den nuvarande transittrafiken över Trondheim och dess anpassning efter utvecklingen på fartygs- och hanteringsområdena.

Mot bakgrunden av ovan redovisade synpunkter anser hamnutredningen att de i medlemsförslaget ifrågasatta diskussionerna icke för närvarande bör komma till stånd.

Stockholm den 20 juni 1967

Erik Severin

Stig Samuelson

Länsstyrelsen i Västernorrlands län:

Länsstyrelsen ansluter sig till de synpunkter, som i ärendet framförts av handelskammaren. Särskilt vill länsstyrelsen framhålla att det för transittrafiken är väsentligt, att vägen E 75 på den norska sidan bör ges samma standard samt belastnings- och breddföreskrifter för trafiken, som gäller på den svenska delen av denna väg. Även om det ur norsk synpunkt skulle på den norska delen av vägen vara erforderligt med särskilda regler för ifrågavarande landsvägstrafik, exempelvis hastighetsbegränsning, är det dock angeläget att fordon och fordonskombinationer, som är tillåtna att framgå på svenska vägar, obehindrat kan fortsätta fram till norska hamnar, så att omlastning ej behöver ske. Förnyade överläggningar med de norska vägmyndigheterna bör därför ske.

Vad järnvägstrafiken beträffar, synes det även på detta område vara erforderligt med fortsatta överläggningar mellan de svenska och norska regeringarna för att söka underlätta en mer kontinuerlig transportvolym till och från hamnarna i Trondheimfjorden.

Ur norsk synpunkt är det naturligen icke ekonomiskt försvarbart att överdimensionera hamnanläggningarna för att tillgodose en kortvarig men intensiv toppbelastning från enbart svensk export. Från norsk sida synes

det därför böra vidtagas ytterligare åtgärder för att söka få fram en balanserad export och import över Trondheim. Handelskammaren har i sitt yttrande omnämnt modernisering och rationalisering av lastnings- och lossningsanordningarna vid hamnarna, men i bilden kan även komma storleken av kostnaderna för godshanteringen, speditorsavgifter etc. För de svenska företagen är det uppenbarligen de sammanlagda kostnaderna och möjligheterna till transportkombinationer, som gjort att exempelvis hamnarna i Göteborg, Stockholm och Oxelösund blivit fördelaktigare än Trondheimalternativet.

I detta sammanhang och främst då det gäller frågan om ett svenskt deltagande i finansieringen av en blivande utbyggnad av Trondheims hamn synes det, såsom handelskammaren också anfört, vara skäl i att avvakta resultatet av den nyligen tillsatta hamnutredningens översyn av det svenska hamnväsendet och isbrytarfrågorna. Redan nu pågår en betydande centralisering av exportindustriernas utlastning till enbart vissa hamnar utmed norrlandskusten, avseende både utbyggnad av nya centralhamnar och en centralisering under högvintermånaderna.

Innan resultatet av hamnutredningen föreligger förefaller det emellertid naturligt, att Trondheims hamnförvaltning undersöker vad som med nuvarande utrustning, rimliga investeringar och organisatoriska förändringar kan åstadkommas för att göra Trondheims hamn mer attraktiv för svenska exportörer och importörer och därmed tillföra Trondheims hamn ökade godsmängder och förbättra dess ekonomi. Därvid bör man i första hand inrikta sig på företag inom Jämtland för vilken landsända Trondheim i många avseenden torde vara den naturliga hamnen.

Under återopande av det anförda och med särskilt beaktande av Trondheims betydelse som beredskapshamn för svensk sjötrafik tillstyrker länsstyrelsen medlemsförslaget, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden.

Härnösand i landskansliet den 12 oktober 1966

Hjalmar Nilsson

T. Ljunggren

Länsstyrelsen i Jämtlands län:

Möjligheterna att för varutransporter till och från utlandet utnyttja hamnarna vid Trondheimsfjorden har av naturliga skäl länge betraktats såsom en angelägenhet av vikt för näringslivet i Jämtlands län. Särskilt för utskeppning av skogsindustriprodukter från länet har dessa hamnar visat sig ha betydelse. De problem som sammanhänger med transittrafiken via de norska hamnarna har därför i olika sammanhang ägnats en avsevärd uppmärksamhet och i länet har sedan ett antal år funnits en särskild

transitokommitté med uppgift att särskilt behandla härmed sammanhängande frågor.

I den länsutredning avseende befolkningsutveckling och näringsliv i Jämtlands län, som verkställdes för ett fåtal år sedan (SOU 1963:45) diskuterades problemen rörande transitotransporterna via Trondheimsfjordens hamnar utförligt. Härvid klarlades vissa orsaker till att den aktuella transportleden för en stor del av den norrländska industrin tedde sig mindre attraktiv. Sammanfattningsvis kan man med ledning av utredningsmaterialet konstatera att den grundläggande orsaken härtill torde vara de relativt höga transportkostnaderna och den i vissa avseenden otillräckliga transportkapaciteten. Dessa förhållanden vore i sin tur huvudsakligen en följd av att så begränsade godskvantiteter transporterades denna väg.

Länsstyrelsen finner det angeläget att den situation som för närvarande råder till följd av det ömsesidiga sambandet mellan transportkostnader och trafikintensitet om möjligt ändras. En tillräcklig ökning av transitotrafiken över Trondheimsleden kan antagas medföra radikalt förbättrade möjligheter för lägre transport- och hamnkostnader och måste sålunda anses vara av stor vikt ej endast för Jämtlands län utan hela norra Sveriges näringsliv. I likhet med Jämtlands läns transitokommitté, vars yttrande i ärendet bifogas (*se nedan*), vill länsstyrelsen framhålla vikten av att en utbyggnad av transitotrafiken över hamnarna vid Trondheimsfjorden beaktas även som ett alternativ till en ifrågasatt intensifiering av ansträngningarna för att underlätta vintersjöfarten vid norrlandskustens hamnar.

Med hänvisning till vad som ovan anförts tillstyrker länsstyrelsen förslaget att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Sverige och Norge att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transitotrafiken över Trondheimsfjorden.

Östersund i landskansliet den 20 september 1966

Anders Tottie

Hans Akerlund

Länsstyrelsen i Västerbottens län:

— — — Länsstyrelsen har med anledning härav berett vissa företag och organisatorer inom länet tillfälle att underrätta länsstyrelsen om de sakförhållanden och bedömningar som enligt deras uppfattning borde beaktas i länsstyrelsens yttrande. I anledning därav har skrivelser inkommit från Norrlands skogsägares cellulosa AB (NCB), Hörnefors, Bowaters svenska trämassfabrik AB, Umeå, Bolidens gruv AB, Gruvförvaltningen, Boliden, Västerbottens skogsägareförening, Umeå, AB Sågverksintressenter, Skelletefå, samt Västerbottens företagareförening, Umeå.

NCB framhåller, att järnvägsfrakten per ton från Krokomb till Trondheim är 23:50 eller 10,5 öre per tonkm, till Sundsvall 19:10 eller 8,8 öre

per tonkm och till Kramfors 22: 40 eller 7,7 öre per tonkm. NCB som för närvarande skeppar 35 000—40 000 ton över Trondheim, skulle kunna garantera 100 000 ton, om de ordinarie tarifferna reducerades med:

- 80 % från Hörnefors
- 70 % » Köpmanholmen
- 50 % » Sandviken och Väja
- 25 % » Hissmofors och Äggfors.

Bowater framhåller att en ökning av antalet isbrytare jämte trafikens koncentration till ett fåtal större hamnar kommer att underlätta upprätthållandet av norrlandssjöfarten under svåra vintrar. En satsning på bättre isbrytare vore ur norrlandssynpunkt att föredraga före investeringar i en beredskapshamn i Trondheim.

Såväl *Företagareföreningen* som *Sågverksintressenter* framhåller mellanriksvägarnas betydelse och synes anse en utbyggnad av Graddisvägen som väsentligare för länets näringsliv än ytterligare utbyggnad av Trondheimsleden.

Såväl *Sågverksintressenter* som *Bolidens gruvaktiebolag* påtalar svårigheterna med olika trafikbestämmelser på svenska och norska vägar.

Länsstyrelsen vill för egen del anföra följande:

Umeå hamn har under senare år börjat utvecklas till en regionalhamn för övre Norrland. Denna tendens accentueras av Svenska cellulosabolagets beslut att koncentrera sina skeppningar från övre Norrland till Umeå. Det är icke osannolikt att detta exempel kommer att följas av andra företag inom branschen. Genom denna trafikkoncentration stärks de ekonomiska motiven för att med en ökad isbrytarinsats hålla Umeå hamn öppen hela året om. Under den exceptionellt svåra vintern 1965/1966 var Umeå hamn stängd under 14 veckor, men under de föregående fem åren var hamnen stängd i medeltal endast 3 veckor per år.

Trondheims betydelse som reservhamn för exporten från Västerbottens län synes således på lång sikt närmast vara i avtagande. I en valsituation mellan å ena sidan investeringar i Trondheim och å andra sidan ökad isbrytarkapacitet finner länsstyrelsen det senare ändamålet böra ha företräde.

Vad ovan anförts utvisar enligt länsstyrelsens uppfattning behovet av en transportekonomisk studie av Trondheimsledens avsedda funktion och kostnader, så att en realistisk grundval skapas för att jämföra dessa kostnader med kostnaderna för alternativa lösningar av samma transportproblem.

Länsstyrelsen har ej funnit anledning att bedöma Trondheimsleden ur försvarspolitisk synpunkt.

Umeå i landskansliet den 16 september 1966

Karl G. Samuelson

Ingemar Dalgård

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare:

Förslagsställarna har i sin skrivelse uttryckt önskemål om att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden. Som skäl härför pekar man på att Nordsverige för exporten av sina produkter behöver ha en hamn, som är garanterat isfri under hela året. Eftersom hamnarna i Trondheimsfjorden ligger avståndsmässigt mycket väl till för en dylik export, har under de senaste åren från svenskt och norskt håll vidtagits åtgärder för att eliminera de nackdelar som är förknippade med denna transporthamn. En mellanriksväg över Storlien har byggts men denna har tyvärr fortfarande vissa begränsningar, som förslagsställarna omnämnt. I Norge har man nämligen icke samma bestämmelser för vägtrafiken som i Sverige. De norska vägmyndigheterna tillåter icke trafik med lika stora lastbilar som de svenska vägmyndigheterna — en sak, som för de svenska transportörerna vållat betydande svårigheter i fördyrande omlastningar och därmed förknippade förseningar.

Reduktionen av järnvägsfrakterna genom eliminering av fraktsatsernas degressivitet ansågs kunna bli en betydande förbättring av transittrafikens omfattning. Härav blev dock intet, vilket från norskt håll ansågs bero på att statens järnvägar givit särskilda fraktreduktioner, som gjort det förmånligare att sända varor från Jämtland till exempelvis Göteborg än till Trondheim. Hur det ligger till med denna sak kan icke handelskammaren yttra sig om. Det måste dock te sig sannolikt att det måste vara billigare att transportera en viss varumängd till Trondheim än till Göteborg. De fraktkostnader man skall ställa i relation till varandra är summan av järnvägs/biltransport plus sjöfrakt och därvid väga trondheimsalternativet mot göteborgsalternativet. För ett företag som skall exportera en vara måste denna totala fraktkostnad plus den service och snabba behandling som sker vara utslagsgivande.

Om man nu tar och studerar skillnaden mellan Göteborg och Trondheim, så finner man omedelbart, att det anlöpande fartygstonnaget är många gånger större i Göteborg än i Trondheim. Detta har till följd att rederierna lättare och på ett mera angeläget sätt tillmötesgår en exportörs önskemål ifall varan går över Göteborg än om fartyget efter lossningen i denna stad skall gå tom till Trondheim för att lasta. Detta är givetvis de norska myndigheterna i Trondheim väl medvetna om. Som handelskammaren ser det, så måste den ökning av trafiken på Trondheim som skett under senare tid vara ett steg i rätt riktning. Det man måste åstadkomma är nämligen en i så hög grad som möjligt balanserad export och import över Trondheim. Ett bearbetande av de norska och svenska importörerna skulle från norsk sida avsevärt förbättra möjligheterna för en stigande transittrafik och samtidigt skapa förutsättningar för en reducering av trafiktopparna.

I medlemsförslaget utsägs vidare, att hamnen i Trondheim nu fått en så hög utnyttjandegrad, att den icke längre kan ta emot de plötsliga toppar som förekommer i transittrafiken. Från Trondheim stads sida har man därför ansett det nödvändigt med en utbyggnad av hamnen. Man är dock icke själv beredd att ensam stå för finansieringen, utan anser att Sverige med hänsyn till dess intresse att ha Trondheim som transithamn borde deltaga i projektet. Samtidigt har man från norskt håll framfört synpunkter på att man från svensk sida skulle lämna vissa garantier för en viss minimikvantitet transitgods per år. Handelskammaren måste vad beträffar det första förslaget anse det från svenskt håll motiverat att avvakta resultatet av den utredning beträffande översynen av det svenska hamnväsendet och de däri förknippade isbrytarfrågorna, som den nyligen tillsatta hamnutredningen fått sig förelagd, liksom att denna fick tillfälle yttra sig över medlemsförslaget. När det sedan gäller de garantier, som anses böra lämnas från svenskt håll, så måste man från handelskammarens sida anse en dylik tankegång vara helt främmande för de intressen handelskammaren har att bevaka. Varje företag måste själv få välja det transportsätt och den transportväg som det anser bäst gynnar det egna företaget och de kunder det har att ta hänsyn till. Det gäller således för Trondheims stad att åstadkomma en balanserad in- och utförsel och samtidigt modernisera transportanordningarna, att lastnings- och lossningmomenten rationaliseras. Vidare bör de norska vägmyndigheterna liberalisera sina trafikbestämmelser, så att de överensstämmer med de svenska. Vad man från svenskt håll bör vidtaga, är en snabbare ombyggnad av E 75 mellan Sundsvall och Storlien. Detta skulle därigenom få till resultat en större transportkapacitet per fordonsenhet och således billigare bilfrakter. Vidare bör en färjeförbindelse mellan Sundsvall och Björneborg möjliggöra dels en ökad transitering av varor från Finland via Sundsvall till Trondheim och dels en ökad turistström till norska turistorter.

Sammanfattningsvis får handelskammaren anföra, att den ställer sig positiv till den hemställan, som framförs i medlemsförslaget, men att man från norskt och svenskt håll bör försöka komma till rätta med de av handelskammaren påpekade problem, som vidlåder den nuvarande transiteringen.

Sundsvall den 29 augusti 1966

Västernorrlands och Jämtlands
läns handelskammare

Ax. Enström

Per-Richard Molén

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:

Medlemsförslaget syftar till en utbyggnad av Trondheims hamn, så att den kan mottaga större kvantiteter transitgods från Sverige än vad som nu är fallet.

Som förslagsställarna påpekar, sker exporten från de i regel vid norrlands-kusten belägna i sammanhanget aktuella svenska industrierna över närbe-lägna svenska hamnar. Vid krissituationer såsom ishinder förflyttas utskepp-ningen söderut i Sverige — till Holmsund, Gävle, Oxelösund eller undan-tagsvis Göteborg eller andra västkusthamnar. Något större intresse att transitera varor över Trondheim har icke visats. Olika anledningar har upp-givits härtill. Kapaciteten på den icke elektrifierade bandelen Storlien—Trondheim är liten, varför förseningar lätt uppstå. Trafik med lastbilar är oekonomisk vid de relativt långa avstånd det här är fråga om. Vid utlast-ning över Trondheim har fartygen svårt att erhålla ingående laster med där-av följande ovilja från redarnas sida att anlöpa hamnen eller krav på högre frakter.

Statens järnvägars taxepolitik har numera blivit mera lyhörd för närings-livets fraktproblem, vilket medfört ett större utnyttjande av de svenska järnvägarna.

Sammanfattningsvis vill handelskammaren framhålla att från svensk industri icke visats något större intresse att utnyttja Trondheim som tran-sitohamn.

Förslagsvis framföres i medlemsförslaget att Sverige skulle garantera vis-sa minimikvantiteter transitgods per år. Ett sådant ingrepp i den svenska industrins handlingsfrihet synes icke motiverad eller önskvärd. Att Trond-heims hamn ur beredskapssynpunkt kan vara av värde för Sverige finner handelskammaren naturligt, men finner det tillika uteslutet, att Sverige del-tager finansiellt i hamnutbyggnaden med hänsyn härtill.

Med hänsyn till vad ovan anförts får handelskammaren föreslå, att med-lemsförslaget icke måtte föranleda de rekommenderade diskussionerna i frå-gan.

Luleå den 12 september 1966

Norrbottnens och Västerbottnens

läns handelskammare

Folke Burström

Åke Tählin

Jämtlands läns transitokommitté:

Alltsedan äldsta tider och under unionstiden mellan Norge och Sverige har en livlig varutrafik förekommit mellan Trøndelagen och Jämtlands län. Vid unionsupplösningen år 1905 upprättades också särskild konvention angående transitotrafiken i vilken konvention de båda länderna förband sig att icke förhindra eller försvåra transporter av transitogods. Efter unionsupplösningen fortsatte också järnvägstrafiken över Storlien med oförändrad taxeberäkning. I början av 1930-talet gjordes emellertid viss ändring av frakttaxan för järnväg, som bedömes ha medverkat till den väsentliga nedgång som sedan ägt rum i denna transitotrafik. Sedermera har en del reduktioner av järnvägsfrakterna införts, men dessa är enligt kommitténs uppfattning icke helt tillfredsställande.

När landsvägsförbindelsen över Storlien tillkom knöts förväntningar om förbättrade transportförhållanden och prispressande konkurrens mellan järnvägs- och landsvägstransporter. I proposition nr 149 till 1955 års riksdag framhölls avsikten att främja varutrafiken över trondheimsområdet. Till följd av hinder i landsvägsstrafiken i form av broar med nedsatt bärlighet samt skiljaktigheter avseende tillåtna hjultryck och fordonsstorlekar har emellertid de erforderliga förutsättningarna för främjande av denna landsvägsstrafik hittills icke förelegat.

Från representanter för industri och handel i Jämtlands län har även framhållits de höga sjöfrakterna på Trondheimsfjordens hamnar såsom en väsentlig orsak till transitotrafikens ringa omfattning. Sålunda har endast i obetydlig utsträckning förekommit att Trondheimfjordens hamnar haft basfrakter. Företrädare för sjöfarten har dock framhållit att större godsmängder skulle medföra lägre transportkostnader, varför industri- och handelsföretagen borde finna det förenligt med sina långtidsintressen att frakta varor över Trondheimsfjordens hamnar även om transportkostnaderna i begynnelseskedet skulle bli högre än vid andra fraktvägar. Å andra sidan menar företrädare för länets industri- och handelsföretag att det bör vara sjöfartsnäringsen som måste göra sådan anpassning till marknadspriserna att transportvägen blir förmånlig, då kommer också godsmängderna. Det synes emellertid råda samstämmig uppfattning att ökad transitotrafik skulle vara till fördel för näringslivet i Jämtlands län och Trøndelagen. Problemställningen är således vem som skall svara för initialkostnaderna.

Jämtlands läns transitokommitté vill för sin del understryka att frågorna om denna transitotrafik måste ses i vidgat sammanhang och hänsyn tagas till beredskapssynpunkter och vintersjöfarten i Bottenviken. Såvitt kommittén känner till, har vid handläggning av ärenden avseende isbrytaranskaffning icke den alternativa lösningen med transportväg över Trond-

heimsfjordens hamnar beaktats. Enligt kommitténs uppfattning är denna transportväg ett reellt alternativ om man tager hänsyn till alla kostnader för vintersjöfarten; ej enbart anskaffnings- och driftskostnader för isbrytare utan även handelsfartygens slitage och förlängda gångtider vid isbeläggning i farlederna. Till detta kommer även det förhållande, som framhölls i radioeko den 10 maj detta år av kapten Sven Olsson, isbrytarledningen:

Också om vi hade hur många isbrytare som helst, så går det ändå inte att släppa iväg handelsfartyg, när isarna är 80 cm tjocka till havs.

Med hänsyn till förhållandena under sistförflutna vinter, har transitokommittén i april detta år gjort en cirkulärförfrågan hos industrierna i Västernorrlands och Jämtlands län angående erfarenheter av den gångna vintern. Härvid uttalades stort intresse för transitotrafiken, men påtalades nuvarande nackdelar. Sålunda anför ett företag:

Förutsättningarna är dock att inlandstransporterna flyter på ett tillfredsställande sätt. Vad järnvägstransporterna beträffar måste en upprepning av den gångna vinterns kaotiska förhållanden absolut undvikas. Till svenska hamnar har vi kunnat utnyttja lastbilar i trängda lägen utan att transportkostnaderna ökat nämnvärt. Till Trondheim har vi i vinter på grund av de norska vägbestämmelserna varit tvungna att öppna en omlastningsstation i Storlien.

Från hamnmyndigheterna i Trondheim och Hommelvik har också framhållits de extra toppbelastningskostnader, som uppstått i dessa hamnar vid ishinder i Bottenviken. I praktiken skulle dessa extra kostnader ha inneburit norska subventioner av svenskt transitogods.

Enligt transitokommitténs mening bör de speciella förhållanden som hör samman med beredskapssynpunkter och vintersjöfart kunna motivera att svenska staten medverkar i en kostnadstäckning — i varje fall under ett initialskede — för att främja utvecklingen av transitotrafiken över Trondheimsfjordens hamnar.

Under hänvisning till ovan anförda, får Jämtlands läns transitokommitté tillstyrka förslaget, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transitotrafiken över Trondheimsleden.

Östersund den 20 september 1966

Jämtlands läns transitokommitté

Tor Busch

Karl-Erik Johansson

Drätselkammaren i Sundsvall:

— — — får drätselkammaren åberopa av Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare avgivna utlåtande den 29 augusti 1966 (*se ovan*) samt för egen del endast anföra, att inom staden pågår en utredning om en färjeförbindelse mellan staden och Björneborg i Finland, vilken kan bli till fördel för trafiken över Trondheim. Ett starkt positivt intresse för sistnämnda projekt föreligger i staden.

Sundsvall den 1 september 1966

För drätselkammaren

Ivar Nordlander

Sten Zackari

Sveriges allmänna exportförening:

Det ur svensk exportsynpunkt kanske viktigaste problemet i detta sammanhang är frågan om utnyttjande av redan existerande och eventuellt planerade hamnkapaciteter vid den svenska ostkusten. De industrier som är aktuella i detta sammanhang är i stor utsträckning lokaliserade vid Bottniska viken där företagen utnyttjar kommunala men även egna hamnar. I det senare fallet har företagen investerat väsentliga belopp för utvidgade terminaler. Ett avgörande faktum då det gäller att ta ställning till i vilken mån transittrafiken över Trondheimsleden kan och bör utvidgas blir bedömningen hur den nuvarande svenska kapaciteten kan utnyttjas respektive i vilken omfattning en utbyggnad eller en koncentration av nuvarande hamnkapaciteter kommer att företagas. Detta sammanhänger i väsentlig utsträckning med de resultat som den nyligen tillsatta hamnutredningen kommer fram till i sin översyn av det svenska hamnväsendet och den därtill förknippade isbrytarfrågan.

Innan en definitiv ställning kan tas till en eventuell utvidgning av transittrafiken över Trondheimsleden, synes det alltså vara lämpligt att på svensk sida avvakta resultatet av hamnutredningens översyn. Detta gör att det för närvarande torde vara mycket svårt för de berörda svenska industrierna att avgöra huruvida man kan lämna garanti för vissa minimikvantiteter transitgods per år som antyds i förslaget. Den i förslaget upptagna frågan om svenskt bidrag till finansieringen av en utbyggnad av Trondheims hamn torde kräva mycket ingående kalkyler och bedömningar både från svensk och norsk sida, innan ställning kan tas därtill.

Med hänsyn till ovanstående vill exportföreningen visserligen icke avstyrka förslaget om inledande av diskussioner mellan de norska och svenska regeringarna i denna fråga, men bedömer det lämpligt att man på svensk

sida avvaktar resultaten av hamnutredningens i detta sammanhang mycket väsentliga översyn. Det förefaller oss även lämpligt att denna utredning också får tillfälle yttra sig över det nu framlaga medlemsförslaget.

Stockholm den 29 september 1966

Sveriges allmänna exportförening

S. Cederbalk

R. Henäng

Sveriges redareförening:

Det norsk-svenska avtalet rörande transittrafiken över hamnarna i Trondheimsfjorden av år 1956 tillkom i avsikt att dessa hamnar skulle utnyttjas i den omfattning deras delvis fördelaktiga geografiska och klimatiska läge kunde berättiga. De främsta hindren härför har under de gångna åren ansetts vara de undermåliga landsvägsförbindelserna och järnvägsfrakternas degressivitet, vilken upphörde vid gränspassagen.

Sedan nämnda avtals tillkomst har betydande förbättringar av landsvägsförbindelserna vidtagits, bland annat innehårande att vägen Sundsvall—Trondheim nu ingår i europavägsystemet. Frågan angående fraktsatsernas degressivitet vid järnvägstransporter löstes i samband med den s. k. NET-tariffens tillkomst.

De allvarligaste hindren för Trondheimsfjordens hamnars utnyttjande för svensk transittrafik har sålunda undanröjts. Kvar står endast frågan om likvärdiga vägbestämmelser i de båda länderna, men då denna fråga behandlas särskilt av Nordiska rådets trafikutskott, har föreningen ej anledning beröra densamma i detta sammanhang.

Den väntade ökningen av transittrafiken har trots vidtagna åtgärder uteblivit. Från Trondheims stad har framhållits, att man för att bygga ut hamnen till den större kapacitet, som skulle vara motiverad enbart av svenska intressen, antingen måste garanteras viss minimikvantitet transitgods per år eller också bör Sverige på något sätt delta i finansieringen av en utbyggnad.

I anslutning till vad som anföres i medlemsförslaget beträffande Trondheimsledens utvecklingsmöjligheter och den nuvarande situationen, anser föreningen det angeläget att framhålla följande synpunkter.

Den svenska skogsindustrins tillverkningsenheter är som regel belägna vid egna hamnar. Avsevärda belopp investeras i nya eller utbyggda hamnanläggningar för ett koncentrerat omhändertagande av ett flertal industriers utlastningar. Största möjliga utnyttjande av dessa terminaler i samband med förhoppning om en effektivare inriktning av isbrytarverksamheten torde i hög grad komma att försvåra för att icke säga omöjliggöra de

enskilda företagens uppskattning av de minimikvantiteter, som skulle kunna garanteras viss vinterhamn. Denna av isvintrarnas varierande svårighetsgrad beroende osäkerhet medför, att föreningen icke finner det troligt, att någon större avlastare skulle kunna på förhand garantera viss minimikvantitet per år för utskeppning över Trondheimsfjordens hamnar.

Till frågan angående svenskt deltagande i finansieringen av en utbyggnad av Trondheims hamn ställer sig föreningen negativ. Ett sådant deltagande bör ske enbart under hänsynstagande till ekonomiska faktorer. Föreningen ansluter sig härutinnan till hamnutredningens i maj 1966 gjorda principutlåtande beträffande ansökningar om tillstånd att upptaga lan för hamnändamål.

Hamnutredningen framhåller angelägenheten av att största möjliga återhållsamhet iakttages, när det gäller investeringar i alla slag av nyanläggningar, ombyggnader och ersättningsanskaffningar inom hamnverksamheten samt understryker behovet av grundliga företagsekonomiska analyser, innan investeringsplaner aktualiseras. Noggranna bedömningar krävs beträffande lönsamheten av investeringar, varjämte framhålles angelägenheten av att räkna med realistiska förutsättningar i avseende på förräntning och avskrivningstid, i sistnämnda fallet icke teknisk livslängd utan en ekonomiskt dimensionerad.

Sveriges redareförening hyser den uppfattningen, att såväl hamnutredningen som de större avlastare, vilka i dag överse sina skeppningssystem, är väl medvetna om nödvändigheten att även utreda vinterhamnsfrågan, därvid man sannolikt icke kan underlåta att jämväl taga upp trondheimsproblemet till diskussion. Någon ytterligare utredning synes därför överflödigt.

Vad därefter avser eventuellt svenskt behov av Trondheimsfjordens hamnar ur beredskapssynpunkt, har föreningen icke anledning här beröra denna fråga.

I anledning av vad ovan anförts får Sveriges redareförening avstyrka det framlagda medlemsförslaget.

Göteborg den 23 augusti 1966

Sveriges redareförening

Douglas Forssblad

K. Janérus

Sveriges grossistförbund:

Det är naturligt, att frågan om transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden sedan ganska lång tid tillbaka varit föremål för ömsesidiga norsk-svenska överläggningar. Redan det förhållandet att Trondheim erbjuder ex-

portörer och importörer i Mellansverige en relativt närbelägen isfri hamn medför, att hithörande frågor är förtjänta uppmärksamhet från svensk sida. Det är därför också i sin ordning, att de tas upp vid de gemensamma diskussioner, som förekommer inom Nordiska rådet i trafikpolitiska och -tekniska frågor.

Från svensk sida måste de problemställningar, som antytts i det remitterade medlemsförslaget, ses mot bakgrunden av de allmänna överväganden, som är aktuella med avseende på vårt hamnväsende och vår transportpolitik överhuvud. Det gäller här frågor, som intimt sammanhänger med det pågående arbetet inom hamnutredningen. Som bekant är detta arbete bland annat inriktat på de problem, som gäller lokaliseringen av våra hamnar samt utformningen av riktlinjer när det gäller investeringar i nyanläggningar, ombyggnader och ersättningsanskaffningar inom hamnväsendet. Av det remitterade förslaget framgår, att man för närvarande ifrågasätter en ytterligare utbyggnad av Trondheims hamn, men att detta endast synes kunna ske genom positiva insatser från svensk sida, förslagsvis på så sätt att vårt land deltar i finansieringen. En sådan lösning kräver självfallet ytterst ingående företagsekonomiska analyser men även omfattande utredningar rörande den framtida inriktningen och volymen av de varutransporter, som kan tänkas på ur svensk synpunkt fördelaktiga villkor förmedlas över Trondheim. Hithörande frågor är speciellt komplicerade med hänsyn till att behovet av trondheimshamnen för svenskt vidkommande väsentligen synes koncentrerat till de situationer, som uppstår under stränga isvintrar. Det är självfallet, att bedömandet av hithörande frågor i stort blir beroende av de överväganden, till vilka hamnutredningen kan komma med avseende på det svenska hamnväsendet och den därmed sammanhängande isbrytarfrågan.

Vi anser, att det på angivna skäl knappast finns förutsättningar för reella diskussioner om möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden innan resultatet av hamnutredningens arbete föreligger.

Stockholm den 30 september 1966

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

B. Cedercrantz

*BILAGA 2***Transittrafikken over Storlien 1 januari—31 mars 1966**

Fra Sverige:		Til Sverige:	
Tremasse	62 764,4 tonn	Reabensin	9 857,1 tonn
Trelast	5 804,2 »	Petrolkoks	555,0 »
Serpentinersten	1 560,0 »	Diverse	11,2 »
Trefiberplater	837,6 »		
Tegelstensmel	272,9 »		
Fiberskiver	205,2 »		
Polyvinylklorid	155,2 «		
Diverse	37,0 »		
I alt	71 637,5 tonn	I alt	10 423,3 tonn
Total 1 januar—31 mars 1966: 82 060,8 tonn			
» 1 januar—31 mars 1965: 19 308,0 »			

BILAGA 3

Transittrafikken over havner i Trondheimsfjorden 1956—1965

År	Over Trondheim		Over Hommelvik		Over Langstein		Over Hell		Sum		Total tonn
	Til Norge tonn	Fra Norge tonn	Til Norge tonn	Fra Norge tonn	Til Norge tonn	Fra Norge tonn	Til Norge tonn	Fra Norge tonn	Til Norge tonn	Fra Norge tonn	
1956	22 433	15 498	98 250	0	9 475	0	0	0	130 158	15 498	145 656
1957	7 235	84	57 238	0	221	0	0	0	64 694	84	64 778
1958	12 292	88	57 841	0	3 206	0	0	0	73 339	88	73 427
1959	3 346	113	49 992	0	404	0	0	0	53 742	113	53 855
1960	1 850	411	60 445	0	237	0	0	0	62 532	411	62 943
1961	2 436	2	44 148	0	455	0	0	0	47 039	2	47 041
1962	3 595	5	30 544	0	149	0	0	0	34 288	5	34 293
1963	19 561	3 776	59 492	0	0	0	0	0	79 053	3 776	82 829
1964	8 464	14	46 576	0	36	0	0	9 573	55 076	9 587	64 663
1965	6 802	644	49 939	0	0	0	0	10 332	56 741	10 976	67 717

BILAGA 4

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Till trafikutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim. Utskottet har tidigare behandlat förslaget på möten i Östersund den 16 augusti 1967 och i Trondheim den 18 augusti 1967.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget, som väckts av Eric Carlsson och Jon Leirfall, hemställs att Nordiska rådet antar en rekommendation till regeringarna i Norge och Sverige att inleda diskussioner om de reella möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden.

Förslagsställarna erinrar om att de förhoppningar, som man främst från norsk sida ställde till en snabb utveckling av transittrafiken över Trondheim i samband med undertecknandet av regeringsavtalet 1956, av olika skäl inte kommit att infrias. Avtalet innehåller tre huvudpunkter, nämligen byggande av en mellanriksväg över Storlien och av en oljehamn i Muruvik samt reduktion av järnvägstaxorna för godstransiten över Storlien. Den hamnkapacitet som byggdes ut i Trondheim för att möta den väntade ökningen av transittrafiken har numera i stor utsträckning tagits i anspråk av den övriga, inhemska godstrafiken. Transittrafiken har i Trondheimsfjorden under senare år legat via Hummelvikshamn på 50 000—66 000 ton pr år och via Trondheim mellan 3 000 och 11 000 ton pr år. Under stränga isvintrar i Sverige har man emellertid noterat betydligt högre tal. Denna chocktransit har man haft svårigheter med på grund av att Trondheims hamn inte längre har något stort kapacitetsöverskott, som kan utnyttjas för en plötslig och kortvarig topp i transittrafiken. Möjligheterna att utveckla transittrafiken och användandet av Trondheim som reservhamn anser förslagsställarna vara frågor som bör tas upp till diskussion mellan norska och svenska regeringarna.

2. Remissyttranden

Remissyttranden i anledning av medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Norge

Trondheim kommune.
Trondheim havnevesen.

Sverige

Statens järnvägar.
 Kommerskollegium.
 Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap.
 Hamnutredningen.
 Länsstyrelsen i Västernorrlands län.
 Länsstyrelsen i Jämtlands län.
 Länsstyrelsen i Västerbottens län.
 Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare.
 Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare.
 Jämtlands läns transitokommitté.
 Drätselkammaren i Sundsvall.
 Sveriges allmänna exportförening.
 Sveriges redareförening.
 Sveriges grossistförbund.

Av de två norska remissinstanserna framhåller *Trondheim kommune* att den fortgående ökningen av lastmängden i Trondheims hamn inom kort antagligen gör att man får räkna med att en snabb ökning av den svenska transiten under svåra isförhållanden i Östersjön inte kan tas över hamnen. Om Trondheims hamn skall vara beredskapshamn för Sverige bör den snarast byggas ut och från svensk sida bör man i så fall delta i finansieringen. Från svensk sida bör vidare garanteras viss minimimängd transitogods per år. Liknande synpunkter framhålls av *Trondheim havnevesen*.

Av de svenska remissinstanserna tillstyrkes förslaget av *länsstyrelserna i Västernorrlands och Jämtlands län, kommerskollegium, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* och *Jämtlands läns transitokommitté*. Förslaget avstyrkes av *Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* och *Sveriges redareförening*, medan *hamnutredningen* anser att de i medlemsförslaget ifrågasatta diskussionerna icke för närvarande bör komma till stånd. Några remissinstanser skiljer mellan ett korttids- och långtidsperspektiv på så sätt, att man å ena sidan finner det naturligt att det undersökes vad som med nuvarande hamnkapacitet, rimliga investeringar och organisatoriska förändringar kan göras för att öka transittrafiken, medan å andra sidan ett framtida utnyttjande av Trondheims hamn för svensk export ställes i relation till vad den svenska hamnutredningen kan komma till för resultat. En del av de remissinstanser som tillstyrker förslaget finner att frågan om transittrafiken redan nu är av den karaktären att den bör bli föremål för överläggningar mellan svenska och norska regeringarna. På andra sidan står uppfattningen att några diskussioner lämpligen inte bör komma till stånd förrän hamnutredningens arbete är avslutat, vilken uppfattning omfattas av bl. a. Sveriges allmänna exportförening och Sveriges grossistförbund.

I *statens järnvägars* remissvar redogöres utförligt för diskussioner och åtgärder i fråga om nedsättning av järnvägstariffer av betydelse för tran-

sittrafiken. Ett omfattande arbete har nedlagts på att undanröja följderna i tariffhänseende av gränspassagen. I denna fråga yttrar den svenska *hamnutredningen* att såvitt kunnat bedömas har statsbanorna i Norge och Sverige tillmötesgått rimliga krav på anpassning av järnvägsfrakterna för att stimulera en utveckling av transittrafiken. Det synes utredningen tveksamt om några transportekonomiska fördelar kan ernås för den svenska industrin genom ytterligare fraktnedsättningar, vilka Statens järnvägar för övrigt anser ej försvarbara ur företagsekonomisk synpunkt. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* uttalar beträffande järnvägstrafiken, att det synes vara erforderligt med fortsatta överläggningar mellan de svenska och norska regeringarna för att underlätta en mer kontinuerlig transportvolym till och från hamnarna i Trondheimsfjorden.

Förslagen från norsk sida om garanti för viss minimikvantitet transitgods per år, helst jämt fördelad under året, och svenskt deltagande i finansieringen av en utbyggnad av Trondheims hamn för transittrafiken bemöts negativt av de svenska remissinstanserna. *Kommerskollegium* anser det utslutet att man från svensk sida kan garantera en viss minimikvantitet transitgods per år och stöder sig därvid på vad handelskamrarna framhållit. *Statens järnvägar* säger i denna fråga att det ligger utanför SJ:s möjligheter att garantera Trondheims hamn eller andra berörda norska hamnar viss minimikvantitet gods per år. Mot bakgrund av isvintrarnas varierande svårighetsgrad och därmed sammanhängande osäkerhet finner *Sveriges redareförening* det icke troligt, att någon större avlastare skulle kunna på förhand garantera viss minimikvantitet per år för utskeppning över Trondheimsfjordens hamnar. Till frågan om svenskt deltagande i finansieringen av en utbyggnad av Trondheims hamn ställer sig föreningen negativt.

Några remissinstanser går in på en bedömning av behovet för svensk del av Trondheim som reservhamn. Den svenska *hamnutredningen* kommer fram till att detta behov snarare torde minska än öka och pekar på den kvalitetshöjning, som statens järnvägar delvis genomfört och fortlöpande gör på sina norrlandslinjer, samt en förväntad förbättring av den svenska isbrytarkapaciteten i Östersjön. Möjligen bör denna fråga upptas till ny prövning sedan hamnutredningen slutfört sitt arbete eller i varje fall fått fram ett underlag för att kunna bedöma den norrländska industrins transportmöjligheter inom landet under varierande förhållanden. *Sveriges redareförening* framhåller, att den svenska skogsindustrins tillverkningsenheter som regel är belägna vid egna hamnar, i vilka avsevärda belopp investerats för ett koncentrerat omhändertagande av ett flertal industrier. Det är naturligt att eftersträva största möjliga utnyttjande av dessa terminaler.

Isbrytarverksamheten tas upp av *Sveriges redareförening*, som hoppas på att denna skall få en effektivare inriktning. *Jämtlands läns transitkommitté*

té pekar på att även om isbrytarkapaciteten byggs ut är det inte möjligt att under verkligt stränga vintrar med tjock is få fram handelsfartygen till Östersjöhamnarna.

Sveriges redareförening hyser den uppfattningen att såväl hamnutredningen som de större avlastare, vilka i dag överse sina skeppningssystem, är väl medvetna om nödvändigheten av att även utreda vinterhamnsfrågan. Därvid kan man sannolikt inte underlåta att även ta upp frågan om Trondheimsleden till diskussion och någon ytterligare utredning synes därför överflödig.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län och Jämtlands läns transitkommitté framhåller betydelsen av att vägen E 75 på norska sidan får samma standard samt belastnings- och breddföreskrifter för trafiken som gäller på den svenska delen av denna väg. Även om det ur norsk synpunkt skulle på den norska delen av vägen vara erforderligt med särskilda regler för ifrågasvarande landsvägstrafik, exempelvis hastighetsbegränsning, är det dock angeläget att fordon och fordonskombinationer, som är tillåtna att framgå på svenska vägar, obehindrat kan fortsätta fram till norska hamnar så att omlastning ej behöver ske. Förnyade överläggningar med de norska myndigheterna bör därför ske.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap framhåller att Muruviks-anläggningen har vissa anordningar för mottagning och omhändertagande för transitering till Sverige också av andra varor än oljor, d. v. s. torrgods. Enligt regeringsavtalet artikel 3 kan anläggningarna användas för andra varor under avspärningstider eller efter särskilt tillstånd av de norska myndigheterna. Om denna möjlighet fick utnyttjas även under andra förhållanden än som avses i avtalet mellan Norge och Sverige rörande transitotrafiken torde i varje fall en viss avlastning av Trondheims hamn kunna åstadkommas i sådana krissituationer, som åsyftas i medlemsförslaget. Överstyrelsen framhåller vidare att genom en förhållandevis måttlig komplettering av Muruvik kapaciteten för torrgods torde kunna icke oväsentligt ökas, exempelvis genom spåranslutning till järnvägen och kranutrustning.

3. U t s k o t t e t

För att få frågan ytterligare belyst har trafikutskottet i augusti 1967 företagit en resa till Östersund och Trondheim, varvid sammanträffanden ägt rum med representanter för lokala och regionala intressen. Därvid framkom än klarare de svårigheter, som är följden av de olika bestämmelserna i fråga om fordons mått och vikt i Sverige och Norge och uttalades en förhoppning om att fortsatta överläggningar skulle undanröja de hinder, som för närvarande finns. Från näringslivets sida fann man att frakterna från Trondheim var höga och uttalade ett önskemål om utbyggnad av den norska delen av järnvägen Östersund—Trondheim. En representant för den norr-

ländska cellulosaindustrin omlalade, att man gärna ville använda Hommelviks hamn för varor till exempelvis England, Frankrike och USA. De relativt höga sjöfrakterna borde kunna sänkas genom ökade returfrakter och man undersökte möjligheterna att importera vissa råvaror och maskiner över Trondheimsleden.

I Trondheim upplystes från Norska statsbanorna att Meråkerbanan har tillräcklig kapacitet och att axeltrycksbestämmelserna nu inte innebär något hinder genom att man kan klara sig genom att sätta ner hastigheten, där banan ännu inte är helt utbyggd. Beträffande den överskottskapacitet som idag finns i Trondheims hamn framhölls, att denna inte är tillräckligt stor för att kunna ta emot en s. k. chocktransit och att den utbyggnad, som är nödvändig för att ta emot en sådan trafik, förutsätter arrangemang med Sverige. Från näringslivets sida framhölls att den våldsamma ökningen av transiten under sista isvintern hade skapat besvärliga störningar och förseningar för det norska näringslivet och man önskade därför inte ännu en gång ge prioritet för ett tillfälligt svenskt transitbehov. Det framhölls att Sverige bör betala antingen i form av ett avtal om en normal fast kvantitet gods per år eller genom bidrag till finansieringen av en utbyggnad.

Utskottet finner att frågan om Trondheimsledens användning för normal transit, d. v. s. under tider då isförhållandena i Östersjön är normala och ej medför ett tillfälligt behov av transitering, och frågan om Trondheims utnyttjande som beredskapshamn under vintrar med särskilt svåra isförhållanden lämpligen kan behandlas var för sig i detta sammanhang. Detta innebär emellertid ej att frågorna inte skulle ha ett samband, men av systematiska skäl kan det vara anledning att ta upp dem var för sig.

Beträffande den normala transittrafiken vill utskottet först fastslå, att det icke finns några restriktioner som förhindrar en varas sändande över gränsen och att godset som en följd härav kommer att sändas den billigaste vägen eller den väg, som av andra skäl är mer fördelaktig för importörer och exportörer. För Jämtland och angränsande områden i Sverige förefaller Trondheimsleden vara en naturlig transportväg. Trots ansträngningar från både myndigheternas och näringslivets sida har transittrafiken emellertid inte kunnat öka i någon större grad. Den trafik som förekommer är större i riktningen Sverige—Norge än tvärtom. Denna ojämna fördelning torde också ha betydelse för sjöfrakterna, som uppges vara relativt höga i Trondheim. Ett sätt att åstadkomma förbättring är ökning av returfrakterna för de fartyg, som anlöper Trondheim för att lasta exportvaror. Enligt vad utskottet erfarit torde det finnas vissa möjligheter till sådan ökning av returfrakterna, om samverkan mellan berörda parter kan leda till villkor som är fördelaktiga jämfört med transport inom Sverige.

En annan möjlighet till ökade returfrakter kan tänkas uppstå som en följd av rationaliseringsåtgärder i fråga om fartygstrafiken på Norrlands-kusten. Ett antal rederier kommer att upphöra med seglationen och spedi-

törerna får därmed söka efter andra vägar att ta in det gods som tidigare gick norrut med de båtar som kom för att hämta trävaror. Det kunde undersökas om Trondheim kan överta en del av dessa transporter.

Ett problem av betydelse är de olika bestämmelserna i Norge och Sverige för fordonstrafiken på väg E 75, vilka medfört att varor får omlastas vid gränsen. Utskottet anser det i hög grad angeläget att denna fråga snarast löses så att trafiken kan löpa utan fördyrande avbrott och omlastningar. I den mån dispens kommer till användning, bör denna inte gälla en enda resa utan utsträckas på lämpligt sätt så att bestämmelserna inte verkar hämmande på trafiken.

Den framtida utvecklingen av transittrafiken är givetvis beroende av hur frågan om den norrländska industriens transportbehov kommer att lösas. Den svenska hamnutredningen arbetar med dessa frågor. Även frågan om utbyggnaden av den svenska isbrytarkapaciteten kommer här in i bilden. Den norrländska industrien håller på med utredningar om hur den framtida transportapparaten skall se ut och därvidlag blir det av betydelse att veta vilken roll Trondheimsleden kan komma att spela. Utskottet anser att denna fråga lämpar sig att ta upp till diskussion mellan de båda länderna på lämplig tidpunkt när underlag för en bedömning föreligger. Det synes emellertid vara angeläget påpeka att kontakt inleddes på ett så tidigt stadium som möjligt.

Beträffande användande av Trondheimsfjordens hamnar för beredskapsändamål under svåra isvintrar är detta också en fråga som är aktuell i samband med hamnutredningens arbete och den svenska industriens planering för vintersjöfarten. Från Trondheims stads sida har framhållits, att den nu tillgängliga kapaciteten ej tillåter ett utnyttjande av hamnanläggningarna för en starkt ökad transit under besvärliga isvintrar. En utbyggnad av hamnanläggningar för detta ändamål är man inte villig att göra utan deltagande i finansieringen eller garanterande av viss minimikvantitet gods från svensk sida. Att döma av de svenska remissuttalandena kan man emellertid inte räkna med möjligheten av deltagande i finansieringen eller lämnande av garantier om minimikvantitet gods från svensk sida.

Under sitt besök i Trondheim kunde utskottet konstatera att Muruvik-anläggningen utnyttjades i obetydlig omfattning, i stort sett endast för lossning av flygbensin till Jämtland. Det torde enligt utskottets mening finnas utrymme för en ökning av import av oljeprodukter via Muruvik. Utskottet rekommenderar att en undersökning göres på vad sätt transportkostnaderna kan pressas för att göra import denna väg lönsam även för privata oljebolag.

Enligt 1956 års avtal mellan Norge och Sverige kan anläggningarna under avspärrningstider eller efter särskilt tillstånd av de norska myndigheterna användas också för andra varor. Begreppet avspärrning i detta sammanhang syftar dock ej på ishinder eller liknande förhållanden. Utskottet har inhämtat att Muruviks-anläggningen genom en relativt måttlig komplet-

tering skulle kunna göras bättre lämpad för mottagande av torrgods, exempelvis genom anslutning av ett spår till kajen och uppförande av kranutrustning. Utskottet föreslår därför att svenska regeringen inleder diskussioner med den norska regeringen om sådan ändring av 1956 års avtal att användande av Muruviks-anläggningen även för torrgods blir tillåten då brist på kapacitet föreligger i Trondheims hamn. Den ökning av kapaciteten som därigenom åstadkommes kanske inte tillgodoser det uppkommande behovet, men en viss avlastning bör ändå åstadkommas.

Under hänvisning till vad som anförts hemställer utskottet,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

1. att medverka till att diskussioner inleds rörande möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden,

2. att träffa avtal om Muruvik-anläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafiken av torrgods.

København den 27 oktober 1967

Kresten Damsgaard

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Mikko Laaksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Förman

Gösta Skoglund

Medlemsförslag om fritidsfisket

(Väckt av Birger Andersson, Folke Björkman och Tuure Salo)

Fritidsfisket har under senare år ökat alltmer i omfattning och i alla nordiska länder blivit en folkrörelse. Denna utveckling sammanhänger givetvis med den ökade fritiden, förbättrade sociala villkor och vidgade rese-möjligheter, även utanför det egna landets gränser. En sund utveckling av fritidsfisket, som får fortgå utan att inkräkta på yrkesfisket, är en icke oväsentlig samhällsfråga. Det kan icke ankomma enbart på fritidsfiskarna själva och deras organisationer att lösa alla i detta sammanhang förekommande problem. Samhället måste ta på sig en del av ansvaret för utvecklingen, och lagstiftningsåtgärder kan bli erfoderliga. Likaså krävs stora föranstaltningar för fiskodling som kan kräva det allmännas medverkan.

Med nuvarande ström av turister — många av dem fritidsfiskare — mellan de nordiska länderna kan frågan om fritidsfisket inte längre ses enbart som ett nationellt problem. Ett vidare synsätt bör anläggas för att olika parters intressen skall kunna bli tillgodosedda. Den omständigheten, att de olika nordiska länderna erbjuder så omväxlande miljöer för fritidsfisket, gör det angeläget att Norden betraktas som en helhet ur fritidsfiskets synpunkt. Utgående från detta synsätt har Nordiska sportfiskarunionens arbetsutskott den 20 maj 1966 gjort följande uttalande, vilket överlämnats till Nordiska rådet:

Skal denne interesse for fritidsfiskeriet kunne imødekommes i rimelig udstrækning, er det imidlertid tvingende nødvendigt, at samtlige skandinaviske lande intensiverer arbejdet for at vedligeholde og forbedre fiskebestanden og vilkårene for bestandens trivsel.

Som et middel til at skaffe det økonomiske grundlag for dette arbejde mener unionen, at indførelse af fisketegn (fiskeafgift) — som enhver fisker må betale som en første betingelse for at få lov til at fiske — vil være hensigtsmæssig og rigtig.

En forudsætning for unionens synspunkt er imidlertid, at de midler, som på denne måde kommer ind, uafkortet går til op hjælp af fiskebestanden og andet kulturarbejde, forbedring af fiskeforholdene, oplysningsarbejde og arbejde for at lette fritidsfiskeriets muligheder.

I Norge har 1965 införts en fiskeavgift som tillfaller fiskefonden. Det fiskekort, som erhålles mot erläggande av denna avgift, är villkor för att

få fiska i Norge men medför inte rätt till fiske i bestämt fiskevatten. Här om måste uppgörelse träffas med den som är ägare till fiskevattnet. Avgiften är 10 kr. per år för norrmän och 25 kr. för övriga. Genom sin konstruktion har avgiften en prohibitiv verkan särskilt för de turister som under en kortare vistelse i Norge vill ägna sig åt fiske. I den mån fiskeavgiften differentieras måste det vara ett rimligt krav, att medborgare i nordiska länder jämföras med varandra.

I Sverige arbetar för närvarande en utredning, 1964 års fritidsfiskeutredning, med hithörande spörsmål. Den skall bl. a. föreslå åtgärder för förbättrad fiskevård och för ökad tillgång på för fritidsfiskare lämpade vatten.

Det är angeläget att en samordning kommer till stånd mellan de olika strävanden i de nordiska länderna som syftar till att förbättra fritidsfiskets möjligheter. Måhända voro det tänkbart att skapa en gemensam planläggning och tillsyn på området, finansierad av en gemensam nordisk fiskeavgift.

Under hänvisning till vad som anförts hemställas,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en nordisk planläggning och administration på fritidsfiskets område.

Stockholm och Helsingfors den 20 juni 1966

Birger Andersson

Folke Björkman

Tuure Salo

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk sportsfiskerunion:**

Arbejdsudvalget har med glæde konstateret den interesse, dets udtalelse af 20. maj 1966 har vakt, og den positive tilslutning, Unionens arbejde for nordisk samarbejde på fritidsfiskeriets område dermed har fået.

Forslaget sigter på en meget vidtgående samordning, som på grund af forskelle i tradition, geografiske og retslige forhold i en del henseender ikke er så lige til. En samordning må derfor tage adskillig tid, og man må indstille sig på gradvis og successivt at arbejde sig frem til øget nordisk fællesskab på dette for friluftslivet meget betydningsfulde område. Arbejdsudvalget anbefaler, at der igangsættes et konstruktivt nordisk samarbejde for at undersøge og fremme de muligheder, der måtte være. Unionen er for sit vedkommende parat til at tage del heri.

Stockholm, den 29. oktober 1966

E. Christoffersen

D a n m a r k**Handelsministeriet:**

— — — skal Handelsministeriet meddele, at man har anmodet Turistforeningen for Danmark om en udtalelse i anledning af medlemsforslaget, og at foreningen har udtalt, at man er af den opfattelse, at danske og alle udlændinge, både skandinaver og andre udlændinge, bør være ligestillet med hensyn til adgangen til fiskeri, og at prisen for fiskekort, såfremt sådanne indføres, bør være den samme for danske og alle udlændinge, både for så vidt angår ferskvandsfiskeri og saltvandsfiskeri.

Handelsministeriet må for sit vedkommende være enig i den af Turistforeningen fremsatte udtalelse.

København, den 13. september 1966

P. m. v.

Karen Hollesen

K. Arnskov

Fiskeriministeriet:

Spørgsmålet om indførelse af fisketegn var genstand for drøftelse under behandlingen i folketinget af det forslag, der førte til lov nr. 66 af 23. marts 1965 om ferskvandsfiskeri, foranlediget af, at man fra Danmarks Sportsfiskerforbund havde udtrykt ønske om indførelse af en tvungen fisketegnsordning, hvorefter der ved opkrævning af en afgift for »fritidsfiskeri» i salte og ferske vande skulle kunne tilvejebringes midler bl. a. til udsetning af fiskeyngel til bevarelse af fiskebestanden.

Det da forelagte lovforslag indeholdt imidlertid ingen bestemmelser i så henseende, bl. a. fordi der ikke inden for de interesserede organisationer var enighed om det ønskelige i en sådan ordning. Det under lovforslagets behandling nedsatte folketingsudvalg gav da også i sin over lovforslaget afgivne betænkning udtryk for, at udvalget ikke fandt at burde tage stilling til spørgsmålet om indførelse af en fisketegnsordning.

For så vidt angår fiskeri på dansk fiskeriterritorium, bortset fra ferske vande, indeholdes i lov nr. 195 af 26. maj 1965 om saltvandsfiskeri, § 1, stk. 8, en bestemmelse om, at statsborgere i de nordiske lande, uanset lovens principielle forbud mod udlændinges fiskeri på fiskeriterritoriet, har adgang til fiskeri med stang, pilk eller lignende håndredskaber. Heller ikke denne lov indeholder imidlertid hjemmel til indførelse af en fisketegnsordning.

Under henvisning til foranstående finder fiskeriministeriet for sit vedkommende ikke, at der for tiden foreligger tilstrækkeligt grundlag for et nærmere nordisk samarbejde vedrørende de nævnte spørgsmål.

København, den 24. oktober 1966

P. m. v.

J. Nørgaard

Vilhelm Riis

Danmarks Sportsfiskerforbund:

Til Deres orientering tjener, at forbundet arbejder for indførelse af fisketegn i Danmark, og at der på vort repræsentantskabsmøde i oktober blev nedsat et udvalg til at forestå dette arbejde. I dette udvalg vil endvidere formanden for Dansk Fiskeriforening, hr. Henry Sørensen, og formanden for Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, hr. A. Bjerregaard Nielsen, deltage.

Der foreslås indført fisketegn til en pris af kr. 10.00 pr. person om året — 1 år regnet fra udstedelsesdagen — både for danske og for udlændinge.

Til orientering tjener, at »De samvirkende jydskke Turistforeninger» på deres for nylig afholdte årsmøde i Sønderborg vedtog at gå ind for fiske- tegnet.

Så snart udvalgets endelige udkast til lov om fisketegn foreligger, skal De få det tilsendt.

København, den 5. november 1966

Danmarks Sportsfiskerforbund

P. E. Junge

Finland

Lantbruksministeriet har i en skrivelse den 15 oktober 1966 förklarat sig instämna i lantbruksstyrelsens yttrande (se nedan).

Lantbruksstyrelsen¹:

I Finland har man redan från år 1952 uppburit av dem, som idka fiske, en fiskevårdsavgift. Avgiften erlägges för varje matlag, men personer under 16 år är befriade från att erlägga fiskevårdsavgift. Likaså behöver nämnda avgift icke erläggas för mete inom kommun, där vederbörande är bosatt, ifall som bete användes endast naturligt agn.

Antalet erlagda fiskevårdsavgifter är i det närmaste 400 000 och avgiften har hittills varit 3 mark, men höjes från ingången av nästa år till 5 mark.

Enligt gällande lag om fiske bör på basis av erlagda fiskevårdsavgifter årligen i statens budget för fiskeriets främjande upptagas ett anslag, som användes för vård av fiskevatten, förbättrande av fiskstammen, upplysningsarbete på fiskeriets område samt forsknings- och försöksverksamhet i anslutning till vården av fiskevatten.

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation (27/1954) ändrades lagen om fiske sålunda, att de nordiska ländernas medborgare beträffande husbehovs- och rekreationsfiske i alla avseenden är jämställda med det egna landets medborgare.

I Finland har staten särskilt understött sådant fiskevårdsarbete, som inriktas på större vatten och vattendrag, för att sagda verksamhet skulle löna till förmån för möjligast vidsträckt kretsar, även till gagn för rekreationsfiskarna. Inom de vattenområden, som är i statens ägo, har även speciell uppmärksamhet fästs vid beredandet av möjligheter till rekreationsfiske. Likaledes har rekreationsfiskarnas organisationers verksamhet understötts genom statsbidrag. Med dylikt understöd har nämnda organisationer

¹ Yttrandet översatt från finska.

även utgivit en förteckning över såväl statsägda som enskilda fiskeplatser och fiskevatten till vilka fisketillstånd kan erhållas.

I Finland är således de övriga nordiska ländernas rekreativfiskare i alla avseenden i samma ställning som det egna landets motsvarande fiskare. Emedan förhållandena och äganderätten till vattenområdena i de olika länderna avviker från varandra, torde det vara svårt att uppnå sådana gemensamma bestämmelser, som kunde tillämpas inom samtliga länders hela områden. Då utövandet av fiske för grannländernas fiskare närmast kommer i fråga i gränstrakterna, vore det till fördel för saken, om man kunde erhålla möjligast likartade och enhetliga bestämmelser för speciellt nordkalottområdet. Likaså vore det önskvärt, att en i något nordiskt land erlagd fiskevårdsavgift skulle vara tillräcklig för fiske även i ett annat nordiskt land.

Helsingfors den 7 oktober 1966

För lantbruksstyrelsen

Hans Perttula

Generaldirektör

D. Wikström

Avdelningschef

Suomen kalastusyhdistys — Fiskeriföreningen i Finland:

Det må först konstateras, att Finland har ställt medborgare i de övriga nordiska länderna i samma ställning, som de egna undersåtarna i fråga om den allmänna fiskerätt, som föreligger rörande fiske i havet. Redan år 1960 fick 2 § lagen om fiske följande lydelse:

I havet utom byarågång samt vid de havsstränder och i havet befintliga holmar och skär, som tillhöra staten, men ej tillysa visst hemman eller av någon under särskilda villkor innehavas, äger varje finsk medborgare rätt att idka fiske, för såvitt annorlunda ej är föreskrivet eller framdeles föreskrives. Till husbehovs- och rekreativfiske äga medborgare i Danmark, Norge, Island och Sverige samma rätt.

I Finland har från och med år 1952 uppburits en lagstadgad allmän fiskevårdsavgift. På vissa undantag när bör varje matlag, vars medlemmar avser att bedriva fiske, årligen inlösa ett s. k. fiskekort hos polisinspektion eller länsman. Fiskevårdsavgiftens storlek är i detta nu 3:30 mk. I fråga om skyldigheten att erlagga fiskevårdsavgift är vattenägare, obesuttna, fritidsfiskare och yrkesfiskare etc. jämställda. Fiskevårdsavgifterna tillfaller staten och de sammanbragta avgifterna disponeras på sätt som säges i 101 § lagen om fiske:

I statsförslaget skall varje år för främjande av fiskerihushållningen upptagas ett anslag, motsvarande minst det belopp, vilket, beräknat enligt medelantalet personer, som under de tre närmast föregående åren erlagt fiskevårdsavgift, och storleken av fiskevårdsavgiften för det löpande året, bör anses inflyta i fiskevårdsavgifter. För ändamålet skall likväl beviljas minst det belopp, som i fiskevårdsavgifter influerats året före det, för vilket statsförslaget är uppgjort. Anslaget användes för vård av fiskevatten, förbättrande av fiskstanmen, upplysningsarbete i fiskeribranschen samt forsknings- och försöksverksamhet i anslutning till vården av fiskevatten. Ur anslaget må understöd beviljas organisationer i fiskeribranschen, fiskelag och fiskevårdssammanslutningar.

Fiskevårdsavgift bör erläggas också av utlänningar, vilka i detta avseende är jämställda med finska medborgare.

Erlagd fiskevårdsavgift ger ännu inte rätt till fiske inom vissa bestämda vattenområden, utan härför krävs vattenägarens samtycke. Tillstånd till fiske kan inte lämnas ifall fiskevårdsavgift inte erlagts.

Vattenägare, närmast då fiskelagen, beviljar rätt frikostigt fisketillstånd för obesuttna, varvid avgifterna är skäligen. Fiskeriföreningen i Finland inklusive medlemsorganisationer har redan under flera års tid organiserat ett gemensamt utbud av fisketillstånd (kortvatten). Uppgifter om dessa publiceras årligen i fritidsfiskeguiden »Kalastuspaikkaopas». Verksamheten har från en blygsam början utvecklats, och numera kan fritidsfiskarna välja mellan c:a 1 300 katalogiserade fiskevatten med en sammanlagd areal om över 1 200 000 ha. De av fiskelagen fastställda fiskeavgifterna är mycket skäligen och givetvis desamma för alla fritidsfiskare oberoende av nationalitet. Det måste beklagas, att man av ekonomiska skäl tillsvidare sett sig i stånd att publicera fritidsfiskeguiden endast på finska.

På allra senaste tid har främst privatföretagare anlagt fiskedammar, som besatts med i första hand regnbågsforell, avsedd för fiskande turister. Dammar av detta slag motsvarar ju inte de krav, som det egentliga sportfisket ställer, men de bidrar till att lätta trycket på de egentliga sportfiskevattnen.

Ovan har i korthet redogjorts för de principer och arrangemang, som i vårt land genomförts för utökandet av fritidsfiskemöjligheterna härstades. Det är uppenbart, att den förkortade arbetstiden och den ökade turismen ytterligare kommer att kräva effektiva åtgärder i syfte att öka fiskemöjligheterna. Utbudet av fritidsfiskevatten är också i vårt land betydande. Det största problemet består i att genom fiskevårdsåtgärder få vattnen möjligast fiskrika.

Såsom av det ovanstående torde ha framgått, är medborgare i de övriga nordiska länderna i fråga om fritidsfiske i Finland jämställda med landets egna undersåtar. Enligt Fiskeriföreningens i Finland uppfattning borde principen vara densamma också i de övriga nordiska länderna.

I fråga om det nordiska samarbetet för utvecklandet av fritidsfiske borde bestämmelserna göras enhetliga såtillvida, att alla medborgare i de nor-

diska länderna skulle ha enahanda rättigheter till fritidsfiske. Så är också fallet i Finland, såsom ovan sagts. Man skulle naturligtvis kunna publicera alla de nordiska länderna omfattande fritidsfiskeguider. Likaså skulle man kunna lämna rekommendationer rörande enhetliga pris på de allmänna fiskevårdsavgifter, som eventuellt kommer att tagas i bruk i alla nordiska länder. Frågan om huruvida man borde införa en gemensam nordisk fiskevårdsavgift, som sedan den en gång erlagts vore giltig i alla nordiska länder, bör granskas närmast ur praktisk synvinkel. Det är dels svårt att föreställa sig, att en nordisk fiskevårdsavgift skulle kunna ha samma belopp för både fiskande turister i utlandet och övriga fiskande, utan att man därigenom förfar obilligt mot de sistnämnda. I medlemsförslaget har man dock uppenbarligen önskat komma ifrån all slags gradering av avgifterna. Dels skulle en gemensam nordisk turistfiskeavgift och eventuellt också en gemensam fiskevårdsavgift av annat slag kunna bli betänkelig av den orsaken, att en rättvis fördelning av uppburna belopp skulle kunna förutsätta en avsevärt ökad administration. Det är svårt att föreställa sig, hur man kunde skapa en gemensam planläggning av annat slag samt tillsyn på området finansierade av en gemensam nordisk fiskeavgift. Frågan är dock så pass betydelsefull att ärendet borde utredas.

Helsingfors den 18 oktober 1966

Fiskeriföreningen i Finland

Reino Ryhänen

Lauri Liedes

Norge

Landbruksdepartementet:

Utlendingsavgiften for fiske i Norge er ikke ny i sin helhet. Tidligere måtte utlendinger ifølge Fjellogen av 12. mars 1920 betale en særskilt avgift på kr. 25,— for fiske i statsalmenninger. Avgiften er nå utvidet til å omfatte fiske uten hensyn til eiendomsforhold.

Norge har rike fiskemuligheter såvel for norske som for utlendinger, og fisket gir i alminnelighet godt utbytte for den enkelte. En kan vanskelig forstå at en avgift på kr. 25,— (avgiftsforskjell på kr. 15,—) i dagens situasjon kan karakteriseres som prohibitiv, selv om det gjelder fiske over kort tidsrom. Fisketrygden — utlendingsavgiften iberegnet — skal skaffe det økonomiske grunnlag til opphjør av fiskebestanden hvor det trengs, forbedring av fiskeforholdene og i det hele lette fritidsfiskeriets muligheter. Avgiften går i sin helhet inn i det fond som er opprettet til fremme av laksefiske og innlandsfiske, jfr. § 23 i lov av 6. mars 1964.

I Norge er hovedregelen for fisk at fiskeretten følger eiendomsretten til grunn, og fisket er en stor økonomisk faktor for mange grunneiere. En felles nordisk fiskeavgift vil etter dette departements mening ikke være hensiktsmessig eller rettferdig når man ser hen til de høyst ulike forhold i de forskjellige land både med hensyn til befolkningstetthet og fiskets verdi for hvert land nasjonaløkonomisk.

Departementet er enig i at det kan være behov for utveksling av opplysninger og erfaringer mellom de nordiske land på fritidsfiskets område og at slikt samarbeid også bør kunne etableres mellom de nordiske lands administrative organer. Det er mulig at dette i praksis kan ordnes gjennom et utvalg under Nordisk Råd.

Oslo, 11. oktober 1966

Bjarne Lyngstad

Henry Nærstad

S v e r i g e

Fiskeristyrelsen:

Anledningen till det väckta förslaget är dels ett uttalande av Nordiska sportfiskarunionens arbetsutskott den 20 maj 1966 om ändamålsenligheten och riktigheten av att införa fiskeavgift för att få lov att fiska, dels den i Norge 1965 införda, differentierade fiskeavgiften. Med dessa utgångspunkter förefaller förslagsställarna att tänka sig en enhetlig nordisk fiske(vårds)avgift att användas för de ändamål, som angivits i sista stycket av Sportfiskarunionens uttalande.

Vid den svenska bedömningen av det remitterade förslaget bör uppmärksammas statsmakternas tidigare inställning till frågan om lagstiftning beträffande uttagande av fiskevårdsavgift av de fiskande. Avgiften kan vara av två slag, lokal eller allmän. Den 8 juni 1951 (134) uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen att verkställa en utredning rörande uttagande av lokala fiskevårdsavgifter. Med skrivelse den 8 januari 1959 överlämnade styrelsen betänkande med förslag till lag om fiskevårdsavgift och till kungörelse med vissa bestämmelser angående fiskevårdsavgift. Sedan i ärendet avgivits remissutlåtanden fann Kungl. Maj:t den 25 januari 1963 (43) styrelsens skrivelse icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, varigenom frågan om lokal fiskevårdsavgift avfördes från dagordningen. — I skrivelse den 29 oktober 1953 hemställde fiskeristyrelsen att ovannämnda utredningsuppdrag den 8 juni 1951 måtte utvidgas till att omfatta jämväl en utredning rörande frågan om uttagande av allmän fiskevårdsavgift. Den 4 december 1953

(41) fann Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I två inom 1957 års riksdag väckta, likalydande motioner, nämligen I: 337 av herr Mannerskantz och herr Yngve Nilsson samt II: 414 av herr Hedin m. fl. anhölls, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning rörande frågan om införande av en allmän fiskevårdsavgift. I utlåtandet 1957: 13 hemställde jordbruksutskottet att riksdagen måtte bifalla motionerna I: 337 och II: 414. I en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes att motionerna I: 337 och II: 414 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen (FK prot. 1957: 13 s. 30; AK prot. 1957: 13 s. 39) biföll reservationen. Slutligen har Kungl. Maj:t den 25 januari 1963 (41) funnit ansökningar av Östergötlands läns hushållningssällskap och Sveriges fiskares riksförbund om åtgärder för införande av allmän fiskevårdsavgift icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I sammanfattning innebär den lämnade redogörelsen att hittills alla framställningar om införande av lokal eller allmän fiskevårdsavgift avslagits av statsmakterna och att det senaste ställningstagandet i frågan är av så färskt datum som den 25 januari 1963. Tilläggas må att ej heller de till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 18 oktober 1963 (2) meddelade direktiven för fritidsfiskeutredningen upptagit frågan om fiskevårdsavgift bland de ämnen som utredningen har att överväga.

Under sådana förhållanden kan det med fog ifrågasättas om det på svensk sida finns några förutsättningar för att på det internordiska planet diskutera införandet av en enhetlig fiskevårdsavgift med det användningsområde som Nordiska sportfiskarunionen rekommenderat.

Beträffande övriga i det remitterade förslaget skisserade åtgärder i enhetlighets- och servicesyfte får fiskeristyrelsen framhålla, att innan åtgärder vidtas för ökad enhetlighet och samplanering på det internordiska området bör på det nationella planet finnas enhetliga fiskeriadministrationer, som griper över hela fältet och inte enbart omfattar exempelvis havsfiske eller insjöfiske. Inte heller bör man tänka sig speciella administrationer för fritidsfiske helt vid sidan av det yrkesmässiga fiskets ledningsorganisation. I detta sistnämnda avseende återger styrelsen följande uttalande av fritidsfiskeutredningen i dess yttrande till Herr statsrådet den 11 augusti 1965 över betänkandet »Fiskeristyrelsens laborativverksamhet m. m.» (stencilerat, Jo 1965: 4).

Utredningen finner det angeläget att — icke minst för att motverka slitningar och motsatsförhållanden mellan yrkes- och fritidsfiskare — samtliga fiskefrågor, såväl beträffande yrkes- som fritidsfisket, liksom hittills är samlade hos fiskeristyrelsen.

Göteborg den 23 september 1966

Lars Wikland

Helge Bengtsson

Fritidsfiskeutredningen:

I det remitterade medlemsförslaget åberopas ett av Nordiska sportfiskarunionens arbetsutskott den 20 maj 1966 gjort uttalande om ändamålsenligheten och riktigheten av att införa »fisketegn» (fiskeavgift) som ett första villkor för att få lov att fiska. I anslutning härtill erinrar förslagsställarna om den 1965 i Norge införda, för norrmän och utlänningar differentierade fiskeavgiften. Vidare erinrar förslagsställarna om fritidsfiskeutredningens uppgifter och arbete och slutligen framhåller de:

Det är angeläget att en samordning kommer till stånd mellan de olika strävanden i de nordiska länderna som syftar till att förbättra fritidsfiskets möjligheter. Måhända vore det tänkbart att skapa en gemensam planläggning och tillsyn på området, finansierad av en gemensam nordisk fiskeavgift.

Frågan om införande av fiske(vårds)avgift i Sverige har tidigare prövats i olika sammanhang. Diskussionen har gällt såväl lokal som allmän avgift. Framlagda förslag har hittills avvisats av statsmakterna. Fritidsfiskeutredningen erinrar beträffande lokal fiskevårdsavgift om Kungl. Maj:ts beslut den 25 januari 1963 (43) samt beträffande allmän fiskevårdsavgift om jordbruksutskottets utlåtande 1957: 13 (reservationen), FK prot. 1957: 13 s. 30 och AK prot. 1957: 13 s. 39 samt Kungl. Maj:ts beslut den 25 januari 1963 (41). I de av Herr statsrådet till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 18 oktober 1963 (2) meddelade direktiven för fritidsfiskeutredningens arbete finns inte heller upptagna några önskemål i fråga om fiskevårdsavgift av det ena eller andra slaget. Detta torde emellertid inte utesluta att utredningen under sina fortsatta överväganden av organisatoriska och finansiella spörsmål kan komma att ta upp frågan om fiskevårdsavgift till förnyad prövning.

Det bör framhållas, att i den mån medel, som kan komma att inflyta genom en svensk fiskevårdsavgift, användes för de ändamål Nordiska sportfiskarunionen tänkt sig, detta kommer även medborgarna i de övriga nordiska länderna till godo. Härvidlag må erinras om att efter lagändring 1960 — på Nordiska rådets initiativ — svenska medborgare och medborgare i övriga nordiska länder är praktiskt taget helt likställda i Sverige i fråga om rätten att idka fritidsfiske. (Lag den 25 mars 1960 ang. ändrad lydelse av 4 och 21 §§ lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske och den förstnämnda dag utfärdade kungörelsen ang. rätt för utlänning att fiska på allmänt vatten m. m., SFS 46 och 47/1960.) Såsom framgår av det remitterade förslaget synes en så långt gående likställighet ej vara för handen i Norge, där fiskevårdsavgift (fisketrygd) för norsk medborgare uttages med 10 kronor medan utlänningar, inklusive nordiska medborgare, har att betala 25 kronor. Denna avgift gäller dock endast för fiske efter lax, öring, havs-

rödning och insjöfisk medan någon motsvarighet ej finnes för fritidsfiske efter havsfisk.

En nordisk administration på fiskets område torde bl. a. på grund av de väsentliga skillnader som lagstiftningen på fiskerättens område uppvisar få betraktas som hart när omöjlig att åstadkomma. I varje fall skulle det erfordras lagändringar av sådan omfattning att deras konsekvenser icke låter sig överblickas utan synnerligen noggranna överväganden.

Det remitterade förslaget synes vidare utgå från möjligheten av att skapa en administration för fritidsfisket som är skild från fiskeriadministrationen i övrigt. Enligt fritidsfiskeutredningens mening skulle en sådan uppdelning vara olycklig. Från flera håll har omvitnats att det kraftigt ökande fritidsfisket i form av deltidfiske skapat motsättningar mellan yrkes- och fritidsfiskare. Denna fråga synes få allt större betydelse, särskilt med hänsyn till att »deltids- fritidsfisket» i så hög grad bedrivs längs kusterna, där ett omfattande yrkesfiske äger rum. Fritidsfiskeutredningen anser att de motsättningar, som den direkta konfrontationen mellan olika kategorier fiskande ger anledning till, lättast överbryggas om såväl yrkes- som fritidsfiskefrågor handlägges inom en enhetlig administration. Detta så mycket mera som de viktigaste objekten för fritidsfisket också hör till de ur yrkesfiskets synpunkt viktiga arterna t. ex. torsk, vitling, flatfiskar, makrill, lax, laxöring, ål, gädda och abborre vartill kommer i viss mindre utsträckning krabba och hummer. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag utredningen inte kunna biträda det remitterade förslaget.

Göteborg den 23 september 1966

På fritidsfiskeutredningens vägnar

Jöran Hult

Bror Karlsson

Fiskefrämjandet:

Som framhållits i medlemsförslaget har under senare år inte bara fritidsfisket ökat kraftigt i omfattning i samtliga nordiska länder utan det har också blivit allt vanligare att fritidsfiskarena vid resor och besök i något nordiskt land ägnar sig åt sin hobby. I ökad utsträckning förekommer även resor — både enskilt och i grupp — helt inriktade på fiske i annat nordiskt land. Med denna utveckling följer ett växande behov av samverkan och samarbete. Detta gäller inte bara fritidsfiskets organisationer

och den verksamhet de bedriver utan berör även ärenden tillhörande fiske- lagstiftningen och sådana åtgärder, som handhas och regleras av myndig- heterna i respektive land. I sistnämnda hänseenden är nu mycket väsent- ligt olika ordnat och inom organisationerna ställs vi ofta inför frågor som: är detta nödvändigt och varför skall det behöva vara så i länder som har så mycket gemensamt?

Det är därför med stor tillfredsställelse som vi inom fritidsfiskets organi- sationer tagit del av föreliggande medlemsförslag. De tankar som ligger bakom, överensstämmer i allt väsentligt med våra egna och vi vill livligt tillstyrka den förordade rekommendationen till regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en nordisk planläggning och administra- tion på fritidsfiskets område. Vi är helt införstådda med att det torde ta åtskillig tid, innan man hinner så långt som förslaget ytterst syftar och att man därför måste inrikta sig på en successiv och stegvis samordning.

I samtliga länder har lagstiftningen och liknande åtgärder på fiskets om- råde hittills i huvudsak varit inriktade på yrkesfiskets förhållanden och behov. Genom fritidsfiskets expansion och det yrkesmässiga kust- och in- sjöfiskets tillbakagång har emellertid mycket ändrats och det erfordras därför en översyn och anpassning. Förhållandena är i stort sett likartade i alla länderna och på grund härav synes förutsättningarna för den åsyftade samordningen goda.

I medlemsförslaget har även berörts frågan om en gemensam nordisk fiskeavgift. Dylika nationella avgifter finns för närvarande i Finland och Norge och förslag om införande av en sådan föreligger i såväl Danmark som Sverige. Bakgrunden är att det förefaller föga troligt att man på annat sätt skall kunna åstadkomma de resurser, som erfordras för att i nöjaktig omfattning kunna tillgodose alla de behov och önskemål, som det växande fritidsfisket aktualiserar och drar med sig. Det är i medvetande härom som fritidsfiskarena, vilka ju själva i allt väsentligt får svara för medlen ifråga, fört fram avgiftsförslaget. Dess realiserande kräver emeller- tid statlig medverkan. Det torde med hänsyn till avgiftsfrågans läge i de olika länderna knappast vara möjligt, att med en gång få infört en gemen- sam nordisk fiskeavgift, oaktat motiven för även en ekonomisk, nordisk gemenskap på fritidsfiskeområdet växer. I stället synes man till en början kunna gå fram på den vägen att en viss procentuell del av de i de enskilda länderna influtna avgifterna avsättes för gemensamma ändamål. Beslutan- derätten angående användningsområdet, medelsfördelningen etc. för denna del av medlen bör givetvis handhas av ett gemensamt nordiskt organ.

Med stöd av det anförda tillstyrker Fiskefrämjandet den i medlemsför- slaget förordade rekommendationen och att således lösandet av de på myn- digheterna ankommande fritidsfrågorna blir föremål för gemensamma nor- diska åtgärder. — Slutligen får vi meddela att medlemsförslaget och dettas

konsekvenser torde bli behandlade inom Nordisk sportfiskerunion under den närmaste tiden.

Stockholm den 30 september 1966

Sten Zachrisson

Ordf.

Bertil R. Widerberg

Intendent

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om en undersøgelse vedrørende fælles planlægning og administration på sportsfiskeriets område. Udvalget har tidligere behandlet forslaget på møder i Umeå den 8. august 1966, i København den 11. november 1966, i Oslo den 21.—22. februar 1967 og i Røros den 19. august 1967.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Birger Andersson, Folke Björkman og Tuure Salo, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om i fællesskab at undersøge forudsætningerne for en nordisk planlægning og administration på sportsfiskeriets område.

Forslagsstillerne peger på, at sportsfiskeriet i de senere år er blevet mere og mere udbredt i befolkningen, og at denne udvikling hænger sammen med den forøgede fritid, den højere levestandard og de øgede rejsemuligheder. En sund udvikling af sportsfiskeriet er derfor et ikke uvæsentligt samfundsspørgsmål. De problemer, som opstår i forbindelse med en udvikling på dette område, kan næppe løses af sportsfiskerne og deres organisationer alene, og samfundet må derfor påtage sig en del af opgaverne. Staten må medvirke, hvis lovgivning skulle vise sig påkrævet, ligesom det offentliges deltagelse i arbejdet med bevarelse og forbedring af fiskebestanden kan være nødvendig.

Forslagsstillerne henviser til en udtalelse af 20. maj 1966 fra Nordisk sportsfiskerunion. I udtalelsen, som er oversendt til Nordisk Råd, foreslår unionen, at de nordiske lande påtager sig arbejdet med vedligeholdelse m. v.

af fiskebestanden, og at de nødvendige midler hertil skaffes ved indførelse af fisketegn (fiskeafgift). Forslagsstillerne mener, at man, med den nuværende strøm af turister, hvoraf mange er sportsfiskere, ikke længer kan betragte sportsfiskeriet som et nationalt spørgsmål, men bør tage hensyn til alle parters interesser gennem et nordisk samarbejde. Som et eventuelt resultat af en undersøgelse nævnes en fælles planlægning af og et fælles tilsyn med sportsfiskeriet finansieret gennem en fælles nordisk fiskeafgift.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og foreninger:

Nordisk sportsfiskerunion.

Danmark

Handelsministeriet.
Fiskeriministeriet.
Danmarks Sportsfiskerforbund.

Finland

Lantbruksministeriet.
Lantbruksstyrelsen.
Fiskeriföreningen i Finland.

Norge

Landbruksdepartementet.

Sverige

Fiskeristyrelsen.
Fritidsfiskeutredningen.
Fiskefrämjandet.

Fra dansk side oplyser *Fiskeriministeriet*, at spørgsmålet om indførelse af fisketegn for nylig har været genstand for drøftelser, nemlig under behandlingen af det forslag, der førte til vedtagelse af lov af 23. marts 1965 om ferskvandsfiskeri. Da der inden for de interesserede organisationer ikke var enighed om en ordning, kom loven ikke til at indeholde hjemmel til at indføre en fisketegnsordning. Heller ikke den nye lov af 26. maj 1965 om saltvandsfiskeri indeholder sådan hjemmel. *Fiskeriministeriet* finder derfor ikke, at der for tiden foreligger tilstrækkeligt grundlag for et nærmere nordisk samarbejde på sportsfiskeriets område. — *Handelsministeriet* erklærer sig enig med *Turistforeningen for Danmark*, som udtaler, at danske og alle udlændinge bør være ligestillet både med hensyn til adgangen til fiskeri og med hensyn til den pris, der skal betales for fiskekort, såfremt

sådanne indføres. — *Danmarks Sportsfiskerforbund* erklærer sig fuldstændig enig i forslaget indhold og oplyser, at forbundet i oktober 1966 har nedsat et udvalg til at arbejde med spørgsmålet om indførelse af fiske-tegn i Danmark, og at formanden for Dansk Fiskeriforening og formanden for Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark vil deltage i udvalgsarbejdet.

Finlands lantbruksministerium erklærer sig enig med lantbruksstyrelsen, som på grund af, at forholdene og ejendomsretten til vandområderne er så forskellige fra land til land, finder det vanskeligt at nå frem til fælles bestemmelser. Styrelsen mener, at nabolandenes fiskere først og fremmest er interesseret i fiskeri i grænseområderne, og at det derfor ville være en fordel at få så ensartede regler som muligt for Nordkalotområdet. Styrelsen finder det ønskeligt, at fiskeafgift, der er betalt i et nordisk land, også giver adgang til at fiske i de øvrige nordiske lande. — *Fiskeriföreningen* i Finland anfører en række praktiske vanskeligheder i forbindelse med fastsættelse af en fælles afgift, fordeling af indtægterne og administrationen af en nordisk ordning, men anser dog spørgsmålet for at være af så stor betydning, at det bør nærmere udredes.

Landbruksdepartementet i Norge er af den opfattelse, at en fælles nordisk fiskeafgift ikke vil være hensigtsmæssig eller retfærdig, fordi forholdene er så forskellige både hvad befolkningstæthed og den nationaløkonomiske betydning af fiskeriet i hvert af landene angår. Departementet erklærer sig imidlertid enig i, at der kan være behov for udveksling af oplysninger og erfaringer, og at et samarbejde herom bør kunne etableres mellem landenes administrative organer. Departementet nævner den mulighed, at samarbejdet i praksis kan foregå i et udvalg under Nordisk Råd.

Fra svensk side oplyser *fiskeristyrelsen*, at flere forslag om indførelse af lokale eller generelle fiskeafgifter er blevet afvist (senest i januar 1963). Man har derfor ikke i oktober 1963 medtaget spørgsmålet om fiskeafgift i de direktiver, som blev givet fritidsfiskeulredningen. *Fiskeristyrelsen* mener derfor, at det fra svensk side med rette må betvivles, at der findes forudsætninger for på nordisk plan at diskutere indførelse af en ensartet fiskeafgift. Styrelsen understreger vigtigheden af, at der nationalt skabes ensartede fiskeriadmissioner omfattende såvel saltvands- som ferskvandsfiskeri, inden man skaber nordisk ensarthed og fælles planlægning. Styrelsen går imod tanken om ved siden af administrationen af erhvervsfiskeriet at oprette specielle organer til administration af sportsfiskeriet, idet man ved en samlet administration vil modvirke gnidninger og modsætningsforhold. — *Fritidsfiskeulredningen* betragter det som næsten umuligt at skabe en nordisk administration på fiskeriets område. Der ville i hvert fald kræves så omfattende lovændringer, at konsekvenserne ikke lader sig overskue uden meget indgående overvejelser. *Fritidsfiskeulredningen* finder i øvrigt en udskillelse af administrationen af sportsfiskeriet fra den øvrige fiskeriadmission meget uheldig og kan ikke tiltræde medlemsforslaget. — *Fiskefrämjandet* anbefaler rekommandationen i medlemsforslaget, således at de

fritidsspørgsmål, som det tilkommer myndighederne at tage stilling til, bliver genstand for fælles nordiske foranstaltninger. Foreningen mener dog, at det ikke er muligt straks at indføre en fælles nordisk fiskeafgift, selv om motiverne for et nordisk økonomisk fællesskab for sportsfiskeriets område er voksende; det foreslås, at man begynder med at afsætte en vis procentdel af de i de enkelte lande opkrævede afgifter til fælles formål.

3. T r a f i k u d v a l g e t

I overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation nr. 27/1954 har de nordiske landes statsborgere i hvert af de nordiske lande samme adgang til at dyrke sportsfiskeri som landets egne statsborgere.

Udvalget finder det imidlertid også ønskeligt, at adgangen til at fiske kan opnås af alle på de samme betingelser, herunder at der i det enkelte land ikke opkræves større afgifter af andre nordboer end af landets egne borgere, og kan derfor anbefale, at de lande, der opkræver fiskeafgift, fastsætter samme takster for alle nordboer. Det bemærkes herved, at nordiske borgere i næsten alle tilfælde kun vil drive fiskeri i et andet nordisk land end hjemlandet i et begrænset tidsrum under ferieophold.

Udvalget er af den opfattelse, at sportsfiskeriet i det moderne samfund er af stor rekreativ betydning, og er derfor enig med forslagsstillerne i, at en sund udvikling på dette område er ønskelig. Man finder det derfor naturligt og hensigtsmæssigt, at fiskerimyndighederne, selv om der ikke for tiden — på grund af de relativt store forskelle i forholdene i de nordiske lande på dette område — findes grundlag for noget fællesskab, optager et samarbejde med udveksling af oplysninger og erfaringer. Såfremt et sådant samarbejde måtte vise, at der på nogle områder er muligheder for at skabe ensartethed og eventuelt et fællesskab i administrationen, hvilket muligvis kan være tilfældet i grænseegne og eventuelt på Nordkalotten, bør sådanne muligheder nærmere undersøges.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til de nordiske regeringer, som har indført en statslig fiskeafgift eller overvejer at indføre en sådan, at søge bestemmelserne udformet således, at der ikke opkræves større afgifter af andre nordboer end af landets egne borgere.

København, den 26. oktober 1967

Leif Cassel

Kresten Damsgaard

Mikko Laaksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Gösta Skoglund

Formand

Reservation

Undertegnede medlemmer henviser til, at en effektiv fiskepleje har stor betydning for fiskebestanden, og at alle, som har interesse for sportsfiskeri, vil få nytte heraf.

I Norge er det Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannfiske, som forestår dette arbejde. Det finansieres dels ved direkte bevillinger over statsbudgettet og dels gennem fiskekortsafgifter.

De norske fiskeafgifter er nu for et årskort 10 kr. for norske borgere og 25 kr. for ikke-norske borgere.

Når det bliver anført, at afgiften for udenlandske borgere er for høj i forhold til den afgift norske sportsfolkere betaler, vil vi hertil bemærke, at norske borgere også gennem beskatningen er med til at dække udgifterne til direktoratets arbejde, og at det derfor ikke kan anses for urimeligt, hvis der pålægges udlændinge, som kun betaler gennem køb af fiskekort, en noget højere afgift end norske borgere.

Man vil imidlertid ikke kunne se bort fra, at en afgift på 25 kr., der giver adgang til at fiske i et helt år, virker for høj for en udlænding, som kun besøger Norge i kort tid, og som kun ønsker at fiske en enkelt dag eller en meget kort tidsperiode.

Undertegnede medlemmer vil derfor pege på muligheden af at indføre differentierede satser for udlændinge, som køber fiskekort i Norge og vil foreslå en sådan ordning, at der — foruden det almindelige årskort til 25 kr. — også bliver adgang til at købe kort med en gyldighedstid på en uge til en lavere afgift, f.eks. 10 kr.

Vi er opmærksomme på, at dette forslag i nogen grad komplicerer administrationen af salg af fiskekort til udlændinge, men vi mener ikke, at det komplicerer ordningen i så høj grad, at den af den grund ikke er gennemførlig. Derimod mener vi, at en sådan ordning ville fjerne det forhold, som nu betegnes som urimeligt, nemlig at udlændinge, som kun vil fiske en meget kort tid i Norge skal afkræves lige så store afgifter som nordmænd, som har en meget lettere adgang til at udnytte kortet gennem længere tid.

Vi foreslår derfor,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til Norges regering at nedsætte fiskeafgiften for udlændinge, som kun ønsker at fiske i en kortere periode.

København, den 26. oktober 1967

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Medlemsförslag

om nordiskt forskningssamarbete

(Väckt av Julius Bomholt, Poul Hartling, Kaarlo af Heurlin, Ólafur Jóhannesson, A. C. Normann, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud, V. J. Sukselainen och Anna-Liisa Tiekso)

Alltsedan Nordiska rådets tillkomst har det nordiska samarbetet på forskningens och den högre utbildningens område ägnats speciell uppmärksamhet från rådets sida. Ett antal rekommendationer, som tagit sikte på en utbyggnad av detta samarbete, har antagits under årens lopp. Rekommendationerna har i de flesta fall avsett konkreta samarbetsuppgifter inom speciella forsknings- och utbildningsområden. På denna linje har också uppnåtts betydande resultat, bl. a. i form av etablerade samnordiska forskningsinstitutioner och olika former för gemensam högre utbildning. Särskilt regeringarnas expertorgan för kulturfrågor, Nordiska kulturkommissionen och dess vetenskapliga sektion, har lagt ned en betydande arbetsinsats för att utveckla samarbetet i dessa former.

I ett antal rekommendationer har rådet därjämte hemställt om åtgärder för åstadkommande av en samordning av forskningen i de nordiska länderna och en fortlöpande samnordisk planeringsverksamhet på forskningens och den högre utbildningens område. I den vid rådets nionde session antagna rekommendationen nr 10/1961 hemtälldes rådet sålunda om att regeringarna till följande session dels skulle utarbeta ett program för de närmaste tre årens utbyggnad av samarbetet mellan de högre undervisnings- och forskningsinstitutionerna jämte förslag till prioritering härav, dels överväga inrättandet av ett permanent organ för planläggning av en systematisk arbetsfördelning inom alla områden av forskning och vetenskaplig utbildning i Norden. I meddelandena i anledning av sagda rekommendation förklarade sig regeringarna år 1963 efter en omorganisation av Nordiska kulturkommissionen komma att koncentrera denna sida av verksamheten till kulturkommissionens vetenskapliga sektion. En granskning av kulturkommissionens berättelser till rådet från de senaste åren ger emellertid vid handen, att några nämnvärda framsteg i riktning mot en verklig samnordisk planering ej förekommit. På denna linje kan man icke peka på några påtagliga resultat i överensstämmelse med rådets intentioner.

Orsakerna härtill är givetvis flera. Kulturkommissionens vetenskapliga sektion synes i varje fall ej hittills ha förmått infria de förhoppningar som i detta hänseende ställts på den. Måhända är kommissionens och den berörda sektionens organisation och arbetssätt, oaktat den av regeringarna år 1963 förebådade omorganisationen sedermera genomförts, icke de rätta för en dylik fortlöpande samnordisk planeringsuppgift. En annan, helt självfallen orsak är förvisso den att det nationella planeringsmaskineriet i samtliga länder arbetar under ett oerhört tryck som en följd av den snabba utvecklingen på forskningen och särskilt den högre utbildningens område. Man har händerna fulla med utrednings- och planeringsuppgifter på hemmaplanet. Observeras bör även, att man först på senaste tid i de olika länderna utvecklat centrala planerings- och koordineringsorgan för dessa uppgifter.

I denna situation tog Nordiska rådet initiativet till den i april 1965 i Helsingfors anordnade nordiska forskningskonferensen, i vilken deltog förutom representanter för rådet och parlamenten även företrädare för administrationen och forskningen. Samtidigt som den nationella forskningspolitikens och -planeringens primära ställning klart kom fram vid konferensen, framfördes med styrka önskvärdheten av en fastare samnordisk planering och prioritering i fråga om forskningen och den högre undervisningen (se NU 1965: 7).

Ett av konferensens främsta resultat utgör i själva verket det klara vittnesbörd den gav om hur utbredd och allmänt omfattad bland alla berörda parter insikten numera är om betydelsen av en nordisk samplanering vid sidan av den nationella och vilka fördelar som kunde erhållas genom ett effektivt samarbete. Det är uppenbart att de senaste årens snabba utveckling av det internationella forskningssamarbetet, särskilt på det europeiska planet, stärkt denna insikt om det nordiska samarbetets betydelse och möjligheter. Ett integrerat samarbete på det regionala planet betraktas idag inom många forskningsområden som en absolut förutsättning för en fullständig insats på det internationella fältet. Denna internationella aspekt kommer uppenbarligen fortlöpande att öka i betydelse och redan i och för sig att utgöra en starkt pådrivande faktor för det nordiska samarbetet.

Den omständigheten att det numera i alla de nordiska länderna finnes ledande planerings- och koordineringsorgan för forskningen och den högre utbildningen har skapat avsevärt bättre förutsättningar än tidigare för ett fastare nordiskt samarbete i fråga om planering och koordinering av verksamheten på dessa områden. Med en viss schematisering kan den nationella forskningsorganisationsapparaten för samtliga länders vidkommande indelas i tre plan: 1) organ på regeringsplanet, 2) forskningsrådsplanet, 3) institutions- och forskarplanet.

1. *Organ på regeringsplanet*

I samtliga länder finnes topporgan med nära anknytning till regeringen med uppdrag att planlägga och koordinera den nationella forskningspolitiken och den högre utbildningen samt fungera som regeringens och folkrepresentationens rådgivande organ i hithörande frågor:

Danmark:

Forskningens fællesudvalg
Planlægningsrådet for de højere uddannelser

Finland:

Statens vetenskapsråd
Högskolerådet

Island:

Statens forskningsråd

Norge:

Hovedkomitén for norsk forskning

Sverige:

Forskningsberedningen
Universitetskanslersämbetet

Under den nordiska forskningskonferensen framhölls som en allvarlig brist i det nuvarande nordiska samarbetsmaskineriet att det icke finnes ett permanent kontaktorgan på detta högsta plan. En nära till hands ligande lösning synes vara att det inrättas ett permanent samarbetsutskott med nära anknytning till förenämnda organ och med uppdrag att biträda regeringarna i frågor, som gäller den nordiska forskningspolitiken och utbyggnaden av det högre utbildningsväsendet i Norden. Då skulle planläggningen och koordineringen försiggå på det plan där den bör äga rum, i intim förbindelse med regeringarna. Inrättandet av ett dylikt samarbetsutskott, ett slags nordiskt vetenskapsråd, komme ej att göra Nordiska kulturkommissionens vetenskapliga sektion överflödig. Denna skulle kvarstå som utredningsorgan — vilket den i realiteten är och för vilken uppgift den har den rätta organisationsformen — för kontaktorganet, vilket otvivelaktigt vore ägnat att ge sektionens verksamhet en fastare inriktning än hittills.

2. *Forskningsrådsplanet*

Redan tidigt insåg man att det vore angeläget att få till stånd ett intimt samarbete mellan forskningsråden i de olika nordiska länderna. Nordiska rådet antog vid rådets femte session en rekommendation härom (nr 18/1957). Genom kulturkommissionens försorg har samarbete sedermera etablerats mellan de medicinska, humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsråden, men detta samarbete har icke iklätts så fasta former att

det kunnat höja sig över det egentliga kontakt- och informationspanel. Ett visst samarbete försiggår också mellan de jordbrukstekniska forskningsråden. Samarbetet har i huvudsak inskränkt sig till viss informations- och kontaktverksamhet, medan man i stort ej etablerat sådana ur samarbetsynpunkt viktiga samarbetsformer som planering och koordinering samt upptagande av nya forskningsområden som föremål för nordiskt samarbete. Detta har delvis berott på att forskningsorganisationen i de olika länderna varit i vissa avseenden avvikande. Danmark har ej haft forskningsråd i samma utsträckning och med samma befogenheter som de övriga länderna. I Finland utbyggdes dessutom denna organisationsform först för ett par år sedan (de vetenskapliga kommissionerna).

Nordiskt sett har man nått längst på det tekniskt-naturvetenskapliga området, där Nordforsk numera upprätthåller ett mångförgrenat och effektivt samarbete särskilt för den rent tekniska sektorns vidkommande. Angående Nordforsks organisation och verksamhet må i korthet följande anföras. Nordforsks beslutande organ utgörs av plenarförsamlingen, som sammankommer vartannat år. Ledningen av det fortlöpande arbetet har av plenarförsamlingen delegerats till ett arbetsutskott, som sammanträder varje månad. Den huvudsakliga delen av Nordforsks arbete försiggår inom organisationens expertkommittéer, permanenta och tillsatta ad hoc-kommittéer, vilka för närvarande uppgår till ett tjugotal med sammanlagt c:a 150 ledamöter. Ett permanent sekretariat, som hittills gått på rotation med tre års intervaller mellan de olika länderna men i en framtid torde få en fast förläggningssort, biträds av nationella sekreterare i de olika länderna. Nordforsk har särskilt vinnlagt sig om dokumentations- och informationsverksamheten. I detta syfte upprätthåller organisationen sedan 1960 en egen dokumentationscentral i Washington, SANDOC. Kostnaderna för Nordforsks verksamhet täckes av Nordforsks medlemsorganisationer, de olika ländernas forskningsråd och vetenskapliga akademier, i förhållandet 1:1:1:2. En ny verksamhetsform, som visat sig synnerligen värdefull för Nordforsks arbete, innebär det sedan år 1965 tillskapade dispositionsbeloppet om 300 000 dkr., som av arbetsutskottet disponeras för finansiering av vissa samarbetsuppgifter och särskilt för igångsättande av sådana. Enligt de aktuella planerna är avsikten att avsevärt öka dispositionsmedlen inom de närmaste åren.

Det får anses som en första rangens uppgift att snarast åstadkomma ett effektivt fortlöpande samarbete mellan de nordiska ländernas forskningsråd (motsvarande) inom samtliga forskningssektorer. Detta torde dock förutsätta en viss översyn av forskningsrådsapparaten i syfte att åstadkomma en större konformitet med avseende å forskningsrådets organisation och befogenheter. Även om de av Nordforsk utvecklade samarbetsmetoderna måhända ej som sådana kan tillämpas inom samtliga områden, bör de kunna tjäna som föredöme vid samarbetets planläggning.

3. *Institutions- och forskarplanet*

Från de aktiva forskarnas sida framfördes under den nordiska forskningskonferensen med styrka önskemål om att det hävdvunna, på bred bas försiggående samarbetet mellan enskilda institutioner och enskilda forskare i de nordiska länderna bör erhålla avsevärt gynnsammare betingelser än för närvarande för att kunna utveckla sig. Man efterlyste icke någon fast överhettlig organisation av detta samarbete, som till sitt väsen är och bör vara fritt, men väl åtgärder i syfte att stimulera och underlätta det. Dessa uppgifter ansågs lämpligen böra ankomma på forskningsråden (motsvarande) inom ramen för ett utbyggt samarbete mellan dessa.

Det framhölls att det ifrågavarande samarbetet i detta nu försvåras av alltför omständliga och tidsödande förberedelseåtgärder, som i hög grad tar forskarnas tid i anspråk. Särskilt uttrycktes önskemål om rikligare och lättare tillgängliga medel för samarbetet, speciellt för forskarutbyte inom Norden. Man tänker sig bl. a. möjligheten att forskningsråden skulle tilldelas särskilda medel för nordiskt samarbete, ur vilka understöd med kort varsel kunde utdelas efter ansökan.

I fråga om forskarutbytet och möjligheterna att företaga studieresor till de nordiska grannländerna framhölls från flera håll, att det i detta nu är betydligt lättare att erhålla understöd för studieresor till avlägsnare, ja till och med transoceaniska länder än till de nordiska länderna samt att det för en ökad inomnordisk utbytesverksamhet behövs aktiva stödåtgärder från statsmaktens sida. Det är uppenbart, att frågan om åstadkommande av ett smidigt system för understödjande av samarbetet mellan enskilda institutioner och forskare med det snaraste bör upptagas till allvarligt övervägande på nordiskt plan.

I detta sammanhang förtjänar det inom området anhängiga medlemsförslaget om samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat (Sak A 88 k) att omnämnas. Detta förslag, som tar sikte på att en forskare skall ha möjlighet att i sitt forskningsarbete utnyttja i ett annat nordiskt land förefintlig specialapparat som han ej har tillgång till i hemlandet, förutsätter också att erforderliga medel till reseunderstöd med kort varsel kan ställas till vederbörandes disposition.

Även andra åtgärder än de förenämnda erbjuder sig för ernående av en effektivisering av samarbetet på det egentliga forskarplanet. Speciellt intresse tilldrar sig härvid det på ett antal specialiserade forskningsområden utvecklade samarbetet i form av gemensamma institutioner eller andra former av permanent samarbete. En samarbetsform, som fallit synnerligen väl ut, representerar det sedan en följd av år pågående samarbetet i fråga om marinbiologisk forskning, som är baserat på samverkan mellan de nordiska ländernas marinbiologiska forskningsstationer. Institutionsformen åter företräds av det nordiska sjörättsinstitutet i Oslo. Institutet har utvecklat en intensiv forskningsverksamhet, som visat sig vara synnerli-

gen stimulerande både för den samnordiska forskningen på området och för forskningen på det nationella planet i de olika länderna. Dessa samarbetsformer tillgodoser samtidigt behovet av en fast ram för samarbetet och behovet av frihet och självbestämmanderätt för de enskilda institutionerna och forskarna på vederbörande område.

De positiva erfarenheterna av dessa och andra redan etablerade permanenta samarbetsformer motiverar aktiva åtgärder från statsmakternas och de nordiska samarbetsorganens sida i syfte att utbygga denna samverkan till nya härför ägnade områden.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att tillsätta ett samarbetsutskott med nära anknytning till de ledande nationella forskningsplaneringsorganen i de nordiska länderna med uppdrag att biträda regeringarna i frågor, som gäller den nordiska forskningspolitiken och utbyggnaden av samarbetet om den högre utbildningen,

2. att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (motsvarande) i de nordiska länderna, i tillämpliga delar med utnyttjande av Nordforsk som föredöme, och

3. att vidtaga åtgärder i syfte att stimulera och underlätta samarbetet mellan enskilda institutioner och enskilda forskare, särskilt genom att framskaffa lätt tillgängliga statliga medel för studieresor, forskarutbyte m. fl. samarbetsformer.

Helsingfors, Reykjavik, København, Stockholm och Oslo i augusti 1966

Julius Bomholt

Poul Hartling

Kaarlo af Heurlin

Ólafur Jóhannesson

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

V. J. Sukselainen

Anna-Liisa Tiekso

BILAGA 1—2 (Se Nordiska rådet 15:e sess., ss. 1034—1118).

BILAGA 3

Betänkande 2 av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete. Efter beredning av ärendet inför rådets 15:e session beslöt utskottet i sitt betänkande av den 3 april 1967 på grundval av medlemsförslagets punkt 3 för rådet föreslå antagande av en rekommendation till regeringarna om nordiskt forskarsamarbete, vilken rekommendation antogs av rådet vid 15:e sessionen (rek. nr 14/1967)¹. I samma betänkande anmälde utskottet därjämte, att arbetet med medlemsförslagets punkter 1 och 2 kommer att fortsätta inom utskottet.

Utskottet har fortsatt ärendets handläggning i sistnämnda delar vid sammanträden den 28 och 29 oktober 1967 samt den 8 och 9 januari 1968. Vid det förstnämnda sammanträdet hördes inom utskottet såsom sakkunniga afdelingschef Bjørn Brynskov, Danmarks undervisningsministerium, professorn Carl Iversen, Nordiska kulturkommissionen, sektion I, f.h.v. minister K. Helveg Petersen, Planlægningsrådet for de højere uddannelser, professor P. Nørregaard Rasmussen, Forskningens Fællesudvalg, direktör Th. Franck, NORDFORSK, och generalsekreteraren, dipl.ing. Elin Törnudd, NORDFORSK.

Vid denna dag förevar handläggning har deltagit undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland. Därjämte har såsom sakkunnig närvarit afdelningsschefen Kalervo Siikala, Finland.

Utskottet får i ärendet avgiva följande betänkande.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna

1. att tillsätta ett samarbetsutskott med nära anknytning till de ledande nationella forskningsplaneringsorganen i de nordiska länderna med uppdrag att biträda regeringarna i frågor, som gäller den nordiska forskningspolitiken och utbyggnaden av samarbetet om den högre utbildningen,

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2272.

2. att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (mot- svarande) i de nordiska länderna, i tillämpliga delar med utnyttjande av NORDFORSK som föredöme, och

3. —————

2. Remissyttranden a

(Se Nordiska rådet 15:e sess., Sak A 119/k., ss. 1034—1109).

3. Utskottet

Ad punkt 1: Såsom utskottet framhållit i sitt i ärendet den 3 april 1967 avgivna betänkande har det stora flertalet av de i ärendet hörda remissinstanserna tagit avstånd från förslaget om inrättande av ett särskilt nordiskt samarbetsutskott i anslutning till de ledande forsknings- och högskolepolitiska organen. Denna uppfattning har även klart kommit till synes genom de inom utskottet hörda sakkunniga.

Särskilt i fråga om den högre utbildningen har från de sakkunnigas sida framhållits, att utbyggnadsbehoven på det nationella planet är så trängande, att den nationella utbyggnaden med nödvändighet bör ha prioritet framom en samnordisk utbyggnad. De redan förefintliga kontaktmöjligheterna mellan de nordiska länderna, bl. a. i form av direkta kontakter mellan ministerierna och verksamheten inom Nordiska kulturkommissionens sektion I, ansågs i detta läge vara tillfyllest för att trygga etablerandet av samarbete i de fall då detta på den högre undervisningens område vore påkallat.

Utskottet kan för egen del förena sig om uppfattningen att de utomordentligt stora ansträngningar som krävs av de enskilda länderna för att tillgodose utbyggnadsbehovet på den högre utbildningens område medför, att utbyggnadsarbetet på det nationella planet måste ges hög prioritet. Utskottet kan dock ej underlåta att ge uttryck för den bestämda uppfattningen, att det samtidigt som maximala resurser på det nationella planet insättes på denna verksamhet bör vara möjligt att göra en kraftigare insats än hittills även på det nordiska planet. Även om betydande resultat bl. a. med avseende å inrättande av gemensamma utbildningsinstitutioner och andra slag av samarbetsformer uppnåtts är det svårt att värja sig för intrycket, att det som hittills åstadkommit i alltför hög grad präglats av tillfällighet. En sådan kontinuerlig planering och koordinering av utbyggnadsverksamheten inom Norden, som Nordiska rådet i olika sammanhang — bl. a. genom rekommendationen nr 10/1961 — efterlyst, har icke uppnåtts.

Vad beträffar den i medlemsförslagets punkt 1 berörda centrala frågan om en nordiskt koordinerad forskningsplanering har utskottet på grundval dels av remissmaterialet, dels de av de inom utskottet hörda sakkunniga lämnade upplysningarna funnit, att även om tanken på ett gemensamt pla-

neringsorgan ej vunnit bifall från vederbörandes sida det anses naturligt och befoget, att närmare kontakter än hittills i andra former upprättas mellan de ledande nationella planeringsorganen. Utskottet har också med tillfredsställelse funnit, att ett första steg mot fastare kontakter mellan dessa organ tagits i och med att representanter för dem på initiativ av den svenska forskningsberedningen sammankommit till ett möte i Stockholm den 13 januari 1967. Vid mötet rådde enighet om att man borde upprätthålla nära informella kontakter mellan vederbörande organ men tills vidare undvika ett formaliserat samarbete i form av en gemensam nämnd e. d. Vid mötet, som var av orienterande natur, dryftades olika samarbetsfrågor, särskilt angående de nordiska ländernas insats i europeiskt och annat internationellt forskningssamarbete. Norge utsågs till värdland för följande möte, som dock ännu ej aviserats.

Utskottet vill för egen del uttrycka sin tillfredsställelse med anledning av detta samarbetsinitiativ. Enligt utskottets uppfattning synes goda möjligheter föreligga att på denna linje uppnå värdefulla resultat med avseende å åstadkommandet av en bättre koordinering av den nordiska forskningsverksamheten. Förutsättningen härför är dock att dylika möten hålles regelbundet, så att en kontinuerlig kontakt kan upprätthållas mellan de berörda organen. Utskottet kommer med intresse att följa med den fortsatta utvecklingen av denna samarbetsform.

Flera av de i ärendet hörda remissinstanserna har hänvisat till möjligheten att den koordinerande funktionen eventuellt kunde överlätas på Nordiska kulturkommissionens sektion I. Härvid har dock påpekats, att sektion I med hänsyn till dess nuvarande organisation och arbetsrytm knappast kunde fullgöra en dylik uppgift så som situationen skulle kräva. Utskottet delar för egen del denna uppfattning men har dock ej funnit anledning att närmare gå in på vilka åtgärder som måhända härvidlag vore av behovet påkallade. Detta är en uppgift som i första hand tillkommer vederbörande regeringsorgan och kulturkommissionen själv att överväga. I detta sammanhang önskar utskottet emellertid hänvisa till den samnordiska kommitté, som enligt beslut vid det gemensamma mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium den 8 och 9 oktober 1967 i Reykjavik tillsatts med uppdrag att granska det nordiska samarbetets organisation och framlägga förslag till åtgärder för att effektivisera detta. Kommittén består av lika antal representanter för Nordiska rådet och regeringarna. Det synes naturligt, att kommittén, som inleder sitt arbete den 11 innevarande januari, även kommer att dryfta frågor sammanhängande med det nordiska kultursamarbetets organisation och härvid kommer in på den förevarande frågan om forskningssamarbetet, Nordiska kulturkommissionens roll härvidlag med flera hithörande frågeställningar.

Utskottet har därjämte erfarit, att NORDFORSK låtit utföra en omfattande utredning om det nordiska forskningssamarbetet och möjligheterna

att utveckla detta. Bakom utredningen ligger en strävan att skapa ett underlag för en långtidsplan för forskningssamarbetet med tyngdpunkt på en ytterligare effektivisering av det praktiska samarbetet. Denna utredning, vilken utförts som en enmansutredning av direktör Karl Stenstadvold, Norge, torde publiceras inom en nära framtid. Även om utredningen främst tar sikte på NORDFORSK:s egna verksamhetsområden, kan den förmodas bli av stort värde även för bedömningen av motsvarande företeelser inom andra forskningsområden.

Med avseende å de allmänna förutsättningarna för att åstadkomma en fastare samnordisk planering och koordinering av forskningsverksamheten i Norden betonade de inom utskottet hörda sakkunniga, att de nordiska länderna ännu ej är politiskt och ekonomiskt tillräckligt integrerade härför. Åtgärder i denna riktning skulle därför förutsätta rent politiska ståndpunktstaganden. Utskottet har därför kommit till den slutsatsen, att det genom en klarläggande politisk debatt borde utrönas, om de i de olika nordiska länderna politiskt ansvariga är beredda att söka uppnå en mera integrerad nordisk forskningsplanering och -koordinering än för närvarande. Enligt utskottets uppfattning vore det angeläget att en sådan debatt, genom vilken den politiska viljan till längre gående åtgärder än hittills på forskningens område kunde utrönas, med det snaraste skulle fås till stånd. Utskottet anser, att en möjlighet härtill erbjuder sig i samband med Nordiska rådets 16:e session. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att de nordiska ländernas statsministrar och rådets presidium vid det förenämnda gemensamma mötet den 8 och 9 oktober 1967 överenskommit om att frågan om det nordiska forskningssamarbetet skall utgöra ett av sessionens huvudämnen.

Utskottet har vid sådant förhållande funnit, att situationen ännu ej är mogen för ett ståndpunktstagande från utskottets sida i fråga om den under medlemsförslagets punkt 1 berörda frågan. Initiativ har på olika håll tagits i syfte att få till stånd en allsidig prövning av samarbetets förutsättningar och former samt möjligheterna för dess utvecklande. Utskottet vill för sin del avvakta resultatet av dessa samtidigt som utskottet emotser, att ett klarläggande av den politiska viljan till ett mera integrerat samarbete på forskningens område än hittills skall kunna utrönas genom en klarläggande debatt på det politiska planet. Utskottet önskar därför ej inför rådets 16:e session framlägga förslag till rekommendation i denna punkt utan har för avsikt att fortsätta ärendets behandling inom utskottet efter sessionen.

Ad punkt 2: På grundval av de i ärendet avgivna remissyttrandena fann utskottet i sitt den 3 april 1967 avgivna betänkande, att remissinstanserna över lag tillstyrker åtgärder för att utbygga och effektivisera samarbetet mellan forskningsråden (motsvarande) samt att samarbetet på detta plan av flertalet remissinstanser ges hög prioritet. Utskottet uttalade för egen del, att ett permanent effektivt samarbete mellan de nordiska ländernas

forskningsråd på olika forskningsområden utgör en grundförutsättning för ett ytterligare utbyggande av det nordiska forskningssamarbetet. Då den danska forskningsrådsorganisationen ännu befann sig på planeringsstadiet och utskottet önskade avvakta dess utveckling för att kunna bedöma samarbetsförutsättningarna, önskade utskottet ej före 15:e sessionen fatta ståndpunkt i saken utan beslöt fortsätta arbetet med denna punkt inom utskottet.

Forskningsens Fællesudvalg (FFU) har sedermera, i en skrivelse av den 12 juni 1967 till undervisningsministeriet, framlagt ett förslag till lag om forskningsråd. Sedan förslaget undergått remissbehandling förväntas lagförslag i ärendet bliva överlämnat till Folketinget i allt väsentligt i överensstämmelse med FFU:s förslag. I detta har den 1 april 1968 angivits som datum för förslagets ikraftträdande.

Enligt det danska förslaget skall det upprättas ett forskningsråd för ett-
vart av följande områden: naturvetenskaperna, de humanistiska vetenskaperna, samhällsvetenskaperna, den medicinska vetenskapen samt lantbruks- och veterinärvetenskaperna. Då Danmarks Teknisk-videnskabelige Forskningsråd och Statens Teknisk-vibenskabelige Fond förutsattes fortsätta sin verksamhet, kommer dessa jämte de nya forskningsråden att täcka samtliga forskningsområden. Jämlikt lagförslaget erhåller forskningen avsevärt större möjligheter än hittills att taga initiativ, att tillförsäkra det offentliga en rådgivande sakkunskap inom de olika forskningsområdena samt att avvägbringa en fastare koordinering av den danska forskningsinsatsen både inom den enskilda forskningsgren och mellan besläktade forskningsområden. I varje särskilt forskningsråd skall såväl forskningen som den högre utbildningen ävensom i viss utsträckning avnämmarksretsars vara företrädna.

Av förslagets 2 § framgår, att forskningsrådets rådgivande, initiativtagande, understödjande och koordinerande funktioner innefattar även Danmarks deltagande i det internationella forskningssamarbetet. För att tillgodose behovet av koordinering mellan forskningsråden är det förutsatt, att ett centralutskott för forskningsråden skall upprättas, i vilket också vissa tidigare verksamma forskningsorganisationer skall ha säte. Det föreslagna centralutskottet är icke ett överordnat organ i förhållande till forskningsråden, allenast ett koordinerande organ. FFU har vinnlagt sig om att trygga de enskilda forskningsrådets suveränitet och självständiga ansvar med avseende å användningen av de råden anvisade medlen och vid utövandet av den rådgivande funktionen inom respektive områden. Förslaget förutsätter även en väsentlig ökning av de medel som kommer att ställas till förfogande.

Utskottet konstaterar, att den planerade danska forskningsrådsorganisationen såväl med hänsyn till sin struktur som dess funktioner i allt väsentligt kommer att överensslämma med motsvarande organisationsformer i de övriga nordiska länderna. Detta innebär, att så snart de danska forsknings-

råden kan träda i funktion har en hittills allvarlig hämsko för utvecklandet av ett effektivt nordiskt samarbete på forskningens område eliminerats. Utskottet hälsar därför med stor tillfredsställelse de förebådade åtgärderna i Danmark.

Utskottet har därjämte inhämtat, att en utveckling mot ett fastare samarbete mellan de nordiska forskningsråden inom ett par forskningsområden på senaste tid ägt rum. Sålunda beslöt man vid ett möte den 4 och 5 april 1967 i Åbo att upprätta ett samarbetsorgan för de naturvetenskapliga forskningsråden. Organet, vars första möte hölls i Köbenhavn den 29 augusti 1967, består av två representanter från varje land och är utrustat med ett sekretariat, som skall alternera mellan länderna. Vid ett möte den 24 april 1967 i Köbenhavn för representanter för de medicinska forskningsråden fattades beslut om att upprätta en nordisk samarbetsnämnd för medicinsk forskning. Även detta organs sekretariat skall alternera mellan länderna.

Sedan två decennier bedrivs ett permanent samarbete på det teknisk-naturvetenskapliga området inom ramen för NORDFORSK. Detta samarbete, som iklätts fasta organisatoriska former och har tillgång till ett välutvecklat sekretariat, har med rätta framhållits som ett föredöme för nordiskt samarbete på forskningens område. I fråga om NORDFORSK:s organisation och arbetsfält får utskottet här endast hänvisa till de upplysningar som ingår i medlemsförslaget och remissmaterialet, särskilt NORDFORSK:s eget yttrande. För egen del vill utskottet dock speciellt fästa uppmärksamhet vid den av NORDFORSK disponerade samarbetsfonden om 500 000 danska kronor/år, som är avsedd för intensifierande av verksamheten genom ökad kontaktverksamhet och genom utredningar och förundersökningar inom olika forskningsområden. Enligt utskottets uppfattning utgör detta en samarbetsform, som genom att den möjliggör smidighet och snabbhet vid medelsanvändningen, manar till efterföljd även inom andra forskningsområden.

Ett annat område, inom vilket goda samarbetsresultat kan redovisas, utgör det lantbruksvetenskapliga forskningsområdet. På detta område instiftades redan år 1918 Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF), som kommit att betyda mycket för utvecklandet av en enhetlig nordisk forskningsmiljö på lantbruksforskningens område. Sedan NJF under en lång följd av år kämpat med ekonomiska svårigheter, har situationen i detta hänseende under 1960-talet förbättrats som en följd av en av Nordiska rådet år 1957 antagen rekommendation (rek. nr 21/1957) angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning¹. År 1965 inrättades ett samarbetsorgan för de lantbruksvetenskapliga forskningsråden, Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning, i vars verksamhet även NJF deltar.

Utskottet har önskat framhäva dessa samarbetsformer, emedan de enligt

¹ Se *Nordiska rådet 5:e sess., s. 1711.*

utskottets uppfattning utgör goda exempel på hur samarbetsproblem inom olika forskningsområden kan lösas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den av Nordiska rådet år 1957 antagna rekommendationen nr 18 angående samarbete mellan de nordiska ländernas forskningsråd¹ och finner, att glädjande framsteg särskilt under de senaste åren ägt rum i fråga om utvecklandet av forskningsrådets samarbete. Det är uppenbart, att en så fast samarbetsform som möjligt med permanent sekretariat samt regelbundna möten och kontakter ävensom tillräckliga och lätt tillgängliga medel är grundförutsättningar för goda resultat i samarbetet. I denna bemärkelse förtjänar de av NORDFORSK utvecklade samarbetsmetoderna uppmärksamhet. Utskottet kan förena sig om förslagsställarnas uppfattning att de bör kunna tjäna som föredöme vid samarbetets utvecklande även inom andra forskningsområden, där förutsättningarna härför annars är för handen. I första hand ankommer det på vederbörande forskningsråd inom respektive områden att pröva de för deras vidkommande mest lämpliga samarbetsformerna. Men en grundförutsättning är, att statsmakterna genom att anvisa tillräckliga medel ger möjligheter åt dessa organ att utveckla den samarbetsapparat de anser lämplig, innefattande tillräckliga sekretariatsresurser och dispositionsmedel för nordiskt samarbete.

Nordiska kulturkommissionens Finlands avdelning, sektion I, färdigställde år 1966 en kartläggning av det nordiska samarbetet på forskningens och den högre utbildningens område, vilken publicerats i Nordisk udredningsserie (NU 1967: 2). Den senaste tidens utveckling i fråga om samarbetet på forskningsrådsplanet, för vilket ovan delvis redogjorts, har visserligen medfört, att en hel del av de luckor i samarbetsmaskineriet, som sagda utredning kunde påvisa, numera håller på att fyllas. Härav får dock icke slutas, att det ej finnes plats för ytterligare åtgärder för att effektivisera samarbetet. Det finns anledning förmoda, att de möjligheter som inom en nära framtid erbjuder sig för Danmark att på ett aktivare sätt än hittills deltaga i forskningsrådets samarbete kommer att medföra en aktivering av samarbetet och ställa ökade krav på samarbetsmaskineriet. Därjämte synes effektiviteten och utbyggnaden av det redan etablerade samarbetet variera rätt mycket vid en jämförelse mellan de olika forskningsområdena. Ett område, inom vilket visserligen sedan gammalt finnes talrika livaktiga forskarkontakter men där samarbetet mellan forskningsråden ännu ej funnit sin slutliga form, erbjuder sålunda den humanistiska forskningen. Inom flera forskningsområden synes de med de vetenskapliga tidskrifterna förbundna problemen förtjäna överväganden på nordiskt plan. Även de nordiska ländernas insats i den internationella forskningen, med vilken sammanhängande frågor på senaste tid aktualiserats i hög grad, torde komma att förutsätta ett effektiviserat samarbete mellan de olika ländernas forskningsråd.

¹ Se Nordiska rådet 5:e sess., s. 1708.

I det utskottet hänvisar till sitt betänkande av den 3 april 1967, vill utskottet ånyo understryka angelägenheten av att särskild uppmärksamhet ägnas åtgärder, som underlättar för nya forsknings- och utbildningsanstalter att delta i det nordiska samarbetet. Utskottet förutsätter, att forskningsråden inom ramen för sitt nordiska samarbete ägnar denna sida allvarlig uppmärksamhet.

Utskottet vill slutligen för egen del betona vikten av att ett effektivt kontinuerligt samarbete mellan forskningsråden utbygges inom samtliga forskningsområden. Ett väl utbyggt samarbete på detta plan utgör en grundval för hela det nordiska forskningssamarbetet. Därigenom kan också en sådan arbetsfördelning uppnås, som är en av förutsättningarna för en framgångsrik koordinering av forskningsuppgifterna i de nordiska länderna.

Med hänvisning till vad ovan anförts får utskottet

A. föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (motsvarande) i de nordiska länderna och att ställa särskilda medel till förfogande för nordiskt forskningssamarbete.

B. anmäla, att arbetet med medlemsförslagets punkt 1 fortsätter i utskottet.

Åbo den 9 januari 1968

Folke Björkman

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Vice förman

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Keritu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

Fridolf Thapper

BILAGA 4

I efterhand inkommet yttrande

Sveriges akademikers centralorganisation:

Representanter för de nordiska akademikerorganisationerna var samlade i Malmö den 26—27 januari 1968 till en konferens om forskningen och den högre utbildningen. Konferensen var upptakten till ett planlagt fortsatt samarbete på det forskningspolitiska området och syftade till att koordinera de

olika nationalorganisationernas forskningspolitik. Huvudfrågorna vid konferensen var målet med forskarutbildningen, sambandet mellan forskning och utbildning, studiefinansieringen och forskarkarriären. Vid konferensen enades man om följande uttalande:

Forskningen har en avgörande betydelse för det ekonomiska, sociala och kulturella framåtskridandet. En större del av samhällets resurser bör därför ges åt forskningen. Det är även av största betydelse att man ökar garantierna för att de som har de bästa förutsättningar för vetenskaplig verksamhet ägnar sig åt sådan. En stark förbättring av de studiesociala förhållandena och en ökad anställningstrygghet måste vara centrala inslag i reformer på forskarutbildningens område. Forskning måste bli ett mer konkurrenskraftigt alternativ till andra sysselsättningar efter en akademisk grundutbildning. Genom rationaliseringar kan en förkortad forskarutbildning komma till stånd men sådana reformer får inte leda till en minskad forskningspotential.

I universitetens och högskolornas verksamhet kan man inte skilja forskning och utbildning åt. De förutsätter båda vandra. För att skapa garantier för en förbättrad utbildning måste det därför vara angeläget, att det åvilar alla akademiska lärare att bedriva egen forskning.

Stockholm den 30 januari 1968

Bert Fredriksson

Medlemsförslag

om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning

(Väckt av Kuuno Honkonen och Juha Rihtniemi)

Inom vårt på marknadshushållning baserade samhälle har handelns betydelse under de senaste decennierna ökat i rask takt. De nordiska länderna befinner sig i en mycket snabb utvecklingsperiod i detta hänseende. Den största arbetstagargruppen i Norden utgörs redan nu av personer, som mer eller mindre direkt är sysselsatta inom marknadsföringen och serviceyrkena. Men även övriga befolkningsgrupper, som inte är direkt engagerade inom handeln och anslutna näringar, berörs nära av dessa verksamhetsgrenar, bl. a. som en följd av den starkt ökade reklamen och de därmed sammanhängande åtgärderna i syfte att främja försäljningen.

Denna utveckling kräver ökade insikter i marknadsföring och över huvud om näringslivets struktur och funktioner hos medborgarna. En sund utveckling av samhället förutsätter i själva verket att så breda lager som möjligt känner till hur samhällets ekonomi fungerar. Det får anses vara ett allmänt samhällsintresse att skapa förutsättningar för bibringandet av avsevärt ökade insikter om samhällsekonomin hos medborgarna.

För samtliga skolstadier gäller, att undervisningen om näringslivets företeelser är förhållandevis blygsam. I samband med undervisningen i samhällskunskap ges skoleleverna visserligen vissa insikter i hithörande frågor, så ock exempelvis genom besök på olika industrianläggningar, men individens roll i samhällsmaskineriet framläggs ej sällan mera romantiskt-patriotiskt än sakligt-ekonomiskt. Orsakerna härtill är flera. Läroplanerna innehåller inget särskilt utrymme för en ekonomisk grundskolning, varför denna i allmänhet blir beroende av den enskilde lärarens eventuella förutsättningar och initiativ. Inom lärarutbildningen saknas egentlig ekonomisk undervisning. Då därtill kommer att läroböckerna innehåller föråldrade eller inga som helst uppgifter om dessa frågeställningar, inses lätt att resultatet av skolundervisningen måste bli högst bristfälligt vad beträffar insikterna om den ekonomiska processen.

Det råder numera allmän enighet om att insikt i de ekonomiska sammanhangen är av den största betydelse för människor på alla plan i samhället och att det är i skolan — i alla former och på alla stadier — grunden för denna insikt bör läggas. Ett oeftergivligt krav vid planläggningen

av en ekonomisk grundskolning på bred bas är att denna är strängt objektiv och att upplysning om t. ex. olika förekommande företagsformer såsom privat företagsamhet, Kooperation och statlig företagsamhet beredes plats i undervisningsprogrammet. Det väsentliga är att individen på ett tidigt stadium får lära sig att ekonomin är något av det väsentligaste både i hans eget liv och för hela samhällets utveckling och att han själv, oberoende av vilken ställning han kommer att få i samhället, är en betydelsefull kugge i maskineriet samt att samhällets ekonomiska utveckling och dess fortsatta välstånd i hög grad är beroende av hans aktioner eller underlåtanden. Individen bör erhålla sådana grundläggande objektiva insikter på området, att han väl ute i förvärvslivet har förutsättningar att bedöma och taga ställning till de olika ekonomiska företeelser, med vilka han kommer i kontakt. Härför talar ej minst tungt vägande konsumentmässiga synpunkter i ett samhälle, där den enskilde individen i egenskap av konsument utgör den ekonomiska processens viktiga ändpunkt, avnämarparten. All konsumentupplysning är delvis bortkastad, om inte konsumenterna själva besitter ett visst mått av grundläggande ekonomiska insikter.

För att tillgodose behovet av undervisning av här avsedd art i skolan borde åtgärder i syfte att ge de ekonomiska ämnena en större och mera självständig plats i skolschemat övervägas. Därjämte bör läroböckerna underkastas en granskning med utgående från detta undervisningsbehov. Eventuellt bör särskilda läroböcker, avsedda för skolans behov, utarbetas. Ytterligare bör behovet av ekonomisk undervisning vid lärarutbildningsanstalterna ävensom för på annat sätt utbildade lärare tillgodoses. Åtgärder i syfte att effektivisera vuxenutbildningen i ekonomiska ämnen bör vidtagas med särskilt hänsynstagande till de möjligheter radio och TV erbjuder. I sistnämnda hänseende vill undertecknade erinra om att Nordiska rådet vid innevarande års session antagit en rekommendation till regeringarna om vuxenundervisning i radio och TV (rek. nr 7/1966).

I initierade kretsar bedöms den undervisning de egentliga merkantila utbildningsanstalterna ger såsom tillräcklig vad beträffar de teoretiska ämnena; även praktiska ämnen synes ha tillräcklig plats på läroplanerna. Bristerna i undervisningen torde närmast ligga i en otillräcklig presentation av den helhet, som den ekonomiska processen och marknadsstrukturen utgör, och i avsaknaden av lämpliga läroböcker och demonstrationsmaterial. Problemet kunde kallas ett synkroniseringsproblem, där det gällde att sammanbinda de olika läroämnena till en fastare helhet än hittills. I detta syfte bör även undervisningen vid handelshögskolor, -institut och -skolor underkastas granskning och läroplanerna i mån av behov revideras. Härvid bör dessutom utbildningen av handelslärare ägnas uppmärksamhet. Dessa torde ofta sakna praktiska insikter i marknadsföringsteknik, såsom försäljning och reklam. I denna del kan vi hänvisa till en

framställning till Nordiska rådet från Nordiska försäljnings- och reklamförbundet (*Tillägg*).

Då problemställningarna och behoven i ovan berörda hänseenden är likartade i alla de nordiska länderna, synes ett utvecklande av undervisningen om ekonomiska frågor enligt vårt förmenande synnerligen väl ägnat för nordiskt samarbete. Uppenbara fördelar stode att vinna genom en samnordisk planering av verksamheten. Både det ständigt växande handelsutbytet inom Norden och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden förutsätter, att såväl de i dessa samarbetsformer direkt engagerade kategorierna som medborgarna överhuvud i samtliga länder besitter likvärdiga insikter i ekonomiska ting och till följd härav kan göra en fullvärdig insats med utgående från enahanda förutsättningar.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att gemensamt utreda förutsättningarna för samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på samtliga skolstadier och

2. att gemensamt utreda förutsättningarna för en ökning av undervisningen om marknadsföring och den ekonomiska processens praktiska helhetsfunktioner inom den egentliga merkantila utbildningen.

Helsingfors den 18 juni 1966

Kuuno Honkonen

Juha Rihtniemi

TILLÄGG

**Skrivelse från Nordiska försäljnings- och reklamförbundet angående handelslära-
rnas kompetens i marknadsföring¹**

Med hänvisning till 7 § i protokoll fört vid möte med Nordiska försäljnings- och reklamförbundets presidium [*se Tilläggsbilag*] hemställes, att Nordiska rådet måtte fästa samtliga nordiska länders uppmärksamhet vid behovet att öka handelslära-
rnas kompetens i frågor rörande marknadsföring och att man även vid annan undervisning över huvud skulle sträva att klarare än för närvarande beakta de krav på förståelse för marknadsföringen, som vårt på marknadshushållning baserade samhälle ställer på alla arbetstagare. En ökning av förståelsen för marknadsföringen som en del av undervisningen blir allt viktigare då handels betydelse tilltar och blir allt mer internationell samt då reklamen och de därmed sammanhängande åtgärderna i syfte att främja försäljningen ökar. Det är sannolikt, att den största arbetstagargruppen i vårt samhälle i framtiden kommer att utgöras av arbetstagarna inom marknadsföringen och till denna direkt anslutna serviceyrkena oberoende därav, vilken grundutbildning de erhållit.

Helsingfors den 4 april 1965

Högaktningsfullt

Finlands försäljnings- och reklamförening r.f.

Niilo Hentola

Ordförande

Alpo Malme

Generalsekreterare

TILLÄGGSBIHANG

Protokoll fört vid Nordiska försäljnings- och reklamförbundets presidiummöte i Trondheim den 23 november 1964

7 §. Övriga frågor

Man beslöt göra Nordiska rådet uppmärksam på att det råder stor brist på kompetenta lärare inom marknadsföringens område.

¹ Skrivelsen översatt från finska.

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****Nordiska försäljnings- och reklamförbundet:**

Det är sedan länge allmänt erkänt att grunden för den ekonomiska utvecklingen och för höjningen av levnadsstandarden är en effektivare produktion och förbättrad utveckling av nya produkter. Det är vidare allmänt erkänt att denna effektivare produktion i huvudsak uppnås genom allt mer omfattande investeringar i tekniskt avancerad utrustning och i utbildning av kvalificerad arbetskraft. Kapitalutrustningens värde per anställda har ökat kraftigt och befinner sig i snabb ökning, och detsamma gäller den genomsnittliga utbildningskostnaden per anställd. Genom områdets snabba utveckling är kurser av olika slag för kompletteringsutbildning, omskolning och vidareutbildning nödvändiga men det offentliga undervisningsväsendet tillhandahåller dock en god basutbildning på alla nivåer från yrkesskolan över det tekniska gymnasiet till civilingenjörsutbildningen.

En lika god basutbildning på alla nivåer måste nu det offentliga undervisningsväsendet tillhandahålla även för marknadsföringens behov. Det är nödvändigt därför att marknadsföringen i dag är ett oumbärligt instrument för att avstämna de krav som kommer från produktionen å ena sidan och från konsumtionen å den andra.

Produktionen och produktutvecklingen ställer ökade krav på långsiktplanering och säkerhet i kalkylerna. Med omfattande investeringar i specialutrustning och specialutbildning av arbetskraft måste både utrustningen och arbetskraften användas för de avsedda ändamålen i den avsedda utsträckningen. Konsumtionen å andra sidan kännetecknas av en ökande frihet för den enskilda att välja mellan olika varor och tjänster liksom mellan konsumtion och sparande.

Marknadsföringen brygger över avståndet mellan konsumtion och produktion genom att utveckla ett system av specialfunktioner för kontakten mellan, och den ömsesidiga styrningen av, produktion och konsumtion. Genom marknadsbedömning — där vetenskapliga marknadsundersökningar alltmer kommer till användning — fastställs vad konsumenterna kan länkas vara intresserade av, tillräckligt intresserade för att vilja betala. Genom produktutveckling — som blir alltmera systematisk och i allt högre grad baserad på funktionsstudier — fastställs vilket utförande, vilket utseende, vilka prisklasser och vilka förpackningar som det kan vara någon idé

att sätta i produktion. Genom intervjuundersökningar, testförsäljning och förprovning av reklambudskap sker en sista kontroll före den reguljära försäljningen att marknadsbedömningen och produktutvecklingen givit ett resultat som kan göra sig gällande på marknaden. Varorna kan emellertid inte göra sig gällande på marknaden om de inte dessutom kanaliseras till denna via en distribution som även omfattar välutbildad säljpersonal.

De nu nämnda specialfunktionerna utgör tillsammans en god del av den kommunikation som marknadsföringen organiserar från konsumenten till producenten. Den återstående, och avgörande, delen av kommunikationen och styrningen i denna riktning är givetvis den utsträckning i vilken varan slutligen accepteras på marknaden.

Denna från konsumenten till producenten riktade kommunikation räcker emellertid i de flesta fall icke. Konsumenterna måste få kännedom om att varan finns och vari den skiljer sig från andra varor. En kommunikation i riktning från producenten till konsumenten är alltså lika nödvändig och åstadkommes även den genom en rad specialfunktioner knutna till användningen av massmedia och/eller personlig försäljning. Cirkeln sluts genom att konsumenternas reaktion på denna säljkommunikation är ett av de viktigaste underlagen för den fortgående marknadsbedömningen, produktutvecklingen och försäljningen.

För att detta system av dubbelriktad kommunikation och styrning skall kunna fungera på bästa möjliga sätt måste två villkor vara uppfyllda.

För det första måste de som arbetar i marknadsföringens olika specialfunktioner både ha en god specialistutbildning och en god översikt över systemet i dess helhet. Om inte det villkoret är uppfyllt, blir ett sämre arbete det självklara resultatet. Sämre arbete innebär i detta fall att produktionen då och då inriktas på varor vilka konsumenterna inte köper eller vilka de är missnöjda med. Det första fallet innebär slöseri med kapital och arbetskraft, det senare fallet en minskad behovstillfredsställelse.

För det andra måste marknadsföringsprocessen i sina huvuddrag vara förstörd av allmänheten och beslutande politiska instanser. Annars löper man risken att lagar och förordningar i onödan försvårar marknadsföringen precis på samma sätt som när den industriella teknikens utveckling i början försvårades genom bristande förståelse för vad den kunde användas till.

Det nämnda medlemsförslaget till Nordiska rådet tar upp båda dessa utbildningsproblem, och det är viktigt att så sker. Genom att marknadsföringen är en ny företeelse jämfört med andra huvudfunktioner i samhället och dessutom en företeelse som snabbt utvecklas är det omöjligt att begära att det reguljära offentliga undervisningsväsendet skall klara marknadsföringens hela utbildningsproblem. Man måste förutsätta att omskolning, komplettering av kunskaper och vidareutbildning skall komma till stånd även på relativt kort varsel och inriktas även på specialfunktioner

som var och en sköts av relativt få personer. Det är emellertid väsentligt att en kurs-, konferens- och korrespondensstudieverksamhet av detta slag inte dessutom måste bära bördan av basutbildningen på alla nivåer. Man måste förutsätta att undervisningen om marknadsföringssystemet i dess helhet liksom om de större och mera personalkrävande specialfunktionerna åvilar det allmänna.

Att i det allmänna undervisningsväsendet skapa utrymme även för marknadsföring är givetvis inte gjort i en handvändning. Ett välplanerat program behövs genom vilket under loppet av några år den nu föreliggande heterogena floran av kurser kan uppdelas i basutbildning på olika nivåer och kompletteringsutbildning, genom vilket basutbildningen kan graderas till nivåer som passar det allmänna undervisningsväsendet, genom vilket ett läroboksmaterial kan framtagas med utgångspunkt från de »gästföreläsningar» som nu karaktäriserar utbildningen i marknadsföring, genom vilket, slutligen, kompletteringsträning av de ordinarie lärarna på olika nivåer kan ske så att undervisningen i marknadsföring kan integreras med det allmänna undervisningsväsendet. För arbetsgivarna är det värdefullt att ett enhetligt, nivågraderat system finns så att man vid rekryteringen av arbetskraft får ett bättre underlag för bedömning.

Huvudpunkterna av ett sådant program håller redan på att realiseras i Norge varvid Norsk produktivitetsinstitut är den på myndighetssidan ansvariga instansen, och överläggningar pågår inom Nordiska försäljnings- och reklamförbundet angående möjligheterna att i någon utsträckning tillämpa det norska exemplet i flera länder. Oavsett Nordiska rådets ställningstagande till medlemsförslagen kommer givetvis dessa överläggningar att fortsätta i syfte att åstadkomma de förbättringar som i respektive länder går att åstadkomma med de resurser som står respektive försäljnings- och reklamförbund till buds. Så snart ett förslag till enhetligt program föreligger kommer förbundet att till rådet översända detta.

Enbart det som kan åstadkommas via Nordiska försäljnings- och reklamförbundets medlemsförbund är emellertid inte tillräckligt.

För det första är det inte möjligt att denna väg uppnå en enhetlig utbildning i Norden. Med tanke på den pågående ökningen av den nordiska samhandeln ter sig en sådan enhetlighet som synnerligen önskvärd för att avvecklingen av handelshindren verkligen skall kunna utnyttjas. Man behöver bara peka på en sådan detalj som att en väsentlig förbättrad kunskap om de svenska konsumenterna och marknadsföring i Sverige är viktig för främst Finland om inte nuvarande skevhet i handelsbalansen skall förvärras till den punkt där handelshinder ånyo måste införas.

För det andra har medlemsförbundet svårt att i respektive länder på tillräckligt kort tid vinna gehör för kravet att det allmänna undervisningsväsendet inkluderar en översiktlig beskrivning av marknadsföringen och dess funktionssätt.

Nordiska försäljnings- och reklamförbundet hemställer därför att Nordiska rådet antar den i medlemsförslaget gjorda rekommendationen.

Oslo den 19 oktober 1966

Nordiska försäljnings- och reklamförbundet

Børge G. Christensen

President

Göran C.-O. Claesson

Generalsekreterare

Nordiska reklambyråförbundet:

Efter samråd med sina medlemsförbund i Danmark, Finland, Norge och Sverige önskar förbundet som sin uppfattning framföra, att NRF anser det angeläget att medlemsrekommendationen antas.

NRF har varit i tillfälle att taga del av Nordiska försäljnings- och reklamförbundets remiss i det aktuella ärendet. Vi vill gärna ansluta oss till de synpunkter som där framföres.

NRF vill taga tillfället i akt att ytterligare understryka behovet av effektiviserad ekonomisk undervisning, särskilt vad gäller distributionsekonomi. Samhällets utveckling medför att en kraftigt växande del av dess resurser tages i anspråk inom distributionssektorn i dess vidaste mening. Det är därför angeläget att ge de som är verksamma inom denna sektor en så god utbildning som möjligt. Detta för att säkerställa en hög effektivitet och fortgående rationalisering i denna samhällsekonomiskt allt mer betydande sektor. Utbildningsmöjligheterna är i dag relativt begränsade varför en effektiviserad och bräddad ekonomisk undervisning måste komma till stånd.

Den starkt ökade reklamen och därmed sammanhängande åtgärder i syfte att främja rationell försäljning berör även övriga befolkningsgrupper. Dessa grupper bör erhålla sådana grundläggande insikter i olika ekonomiska företeelser att de på ett riktigt sätt kan tillgodogöra sig den information som dagligen kommer dem till del. Utvecklingen inom marknadskommunikationen kommer att kräva ökade kunskaper om konsumenten och större förståelse för hans behov och behovstillfredsställelse. Denna kräver att de som förmedlar undervisning i marknadsföring även har ingående kunskaper i ämnena sociologi och psykologi.

NRF hemställer därför att Nordiska rådet antar den i medlemsförslaget gjorda rekommendationen.

Stockholm den 17 januari 1967

Nordiska reklambyråförbundet

Ernst Günther

President

Bertil Klinte

Sekreterare

D a n m a r k

Arbejdsministeriet har i en skrivelse den 22 oktober 1966 forklarat, att man inte har något att säga i saken.

Undervisningsministeriet:

at Undervisningsministeriets fagkonsulent for folkeskolen og seminarierne udtaler:

at såfremt den danske folkeskoles almene undervisning på det nævnte felt skulle gøres mere virkningsfuld, måtte dette i første række ske gennem en omlægning af den daglige regneundervisning i retning af mere indsigt-givende, praktisk arbejde med det elementære økonomiske stof.

Udarbejdelse af egnet undervisningsmateriale (penge, værdipapirer m. m.) må i samme grad som omskoling af lærerkræfterne anses for at være en betingelse for et heldigt resultat.

På længere sigt vil en ændring af læseplaner, lærebøger m.v. have en vis indvirkning i retning af det tilsligtede, men det må fremhæves, at skolen af i dag i første række lider af mangel på muligheder for at arrangere praktiske undervisningssituationer, som eleverne igennem længere tid kan engagere sig kraftigt i.

at Undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne henholder sig til følgende udtalelse fra sin faglige medarbejder i historie:

I historieundervisningen er det ganske simpelt nødvendigt, hvilket lands historie man end beskæftiger sig med, at bibringe eleverne forståelse af simple økonomiske fænomener, da man ellers ikke vil kunne give dem den rette forståelse af det historiske stof. Ligeledes kan det fastslås, at der gennem den undervisning, der gives i 1900-tallets historie, gives eleverne en indgående redegørelse for, hvorledes det nuværende samfunds struktur og økonomi har udviklet sig.

I samfundslære gennemgås samfundsøkonomien, dels teoretisk, dels og især funktionelt, og jeg kan ikke se — udfra gymnasiets vurdering — at der er noget behov for en aktion som den påtænkte.

Det fremhæves i argumentationen for initiativet

1. at læreruddannelsen er utilstrækkelig. Hertil er at bemærke, at de lærere, der underviser i samfundslære, alle har haft samfundsøkonomi som et særskilt fag, hvori de blev prøvet ved skoleembedseksamen.

2. at lærebøgerne er forældede og ikke kender det moderne samfunds problemstillinger vedrørende de økonomiske processer. Det er min opfattelse, at denne dom ikke er rigtig, hvad angår vore lærebøger. De er alle godt ajourførte, selv om man måske for nogle bøggers vedkommende kan sige, at de på grund af en enorm stofmængde ikke er lige klare og præcise i deres formuleringer vedrørende økonomiske problemer.

3. at eleverne nok gennem fabriksbesøg får visse indtryk af samfundsmaskineriet, men at individets rolle normalt behandles mere romantisk-patriotisk end sagligt-økonomisk.

Generelt har denne påstand intet på sig, bestemmelserne fordrer det saglige, og jeg har aldrig fundet antydning af det romantisk-patriotiske. Fabrikbesøg i samfundslære i gymnasiet vil kun undtagelsesvis have mening.

Min konklusion må da være,

at sigtet med denne skrivelse hovedsagelig er rettet mod andre skoleformer — jfr. ovennævnte punkter, og at gymnasiet ingen som helst interesse kan have i en sådan aktion. Vedrørende behovet andetsteds og her især handelsskolen skal jeg ikke udtale mig.

og endelig at Undervisningsministeriets inspektør ved den pædagogiske afdeling for erhvervsuddannelserne vil kunne anbefale medlemsforslaget. Ministeriet skal for sit vedkommende henholde sig til de indhentede erklæringer.

København, den 30. november 1966

P. m. v.

E. b.

E. Drostby

Industriraadet:

— — — — skal Industriraadet henlede opmærksomheden på, at disse spørgsmål allerede er genstand for undersøgelser og drøftelser på nationalt plan i Danmark. En modernisering på dette omfattende område er imidlertid en tidkrævende opgave, der omfatter løsning af talrige praktiske problemer. Om en fællesnordisk indsats på nuværende tidspunkt vil være hensigtsmæssig, finder Industriraadet ikke at kunne udtale sig.

København, den 22. december 1966

P. r. v.

E. b.

E. Carstens

Handelshøjskolen i København har i en skrivelse den 27 september 1966 forklarat sig tillstyrka medlemsforslaget.

Statsskolernes Rektorforening:

— — — skal jeg på Statsskolernes Rektorforenings vegne udtale, at vi finder, at de nævnte forhold i ret væsentligt omfang indgår i gymnasiets undervisning. Naturligvis kan man mene, at der bør finde en udvidelse sted, men det vil også ske, når samfundsgrenene på sproglig og matematisk linie

etableres. På de nuværende grene vil det ikke kunne gennemføres uden en beskæring eller udeladelse af andre emner, og dette forekommer os ikke at være ønskeligt.

København, den 24. november 1966

P. f. v.

Folke Roikjer

De private Gymnasieskolels Rektorforening:

Når der ikke fra min side er sendt noget svar på skrivelsen fra Nordisk Råd (sag A 121/k), er det fordi jeg principielt intet har at indvende mod udtalelsen.

I anledning af den fornyede forespørgsel fastholder jeg dette hovedsynspunkt, men skal dog tilføje, at der nogle steder gøres en del ud af den omtalte undervisning, og at der med de omfattende krav, der stilles til historieundervisning, er meget store vanskeligheder ved at klare opgaven på virkelig tilfredsstillende måde.

Herlufsholm, den 11. november 1966

P. Kierkegaard

Foreningen for Højskoler og Landbrugsskoler:

— — — skal man herved meddele, at der inden for vort undervisningsområde ikke arbejdes med autoriserede lærebøger og læseplaner, men at undervisning i samfundsøkonomi i almindelighed anses for et væsentligt fag ved folkehøjskolen. Vi ser os derfor ikke i stand til at stille konkrete forslag, men vil dog samtidig give udtryk for, at man fra folkehøjskolens side må betragte forslaget som betydningsfuldt, da indsigten i samfundsøkonomiske emner styrker en selvstændig stillingtagen til sociale og politiske spørgsmål.

Askov, den 2. december 1966

Hans Henningsen

Sekretær

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

— — — skal Fællesrepræsentationen meddele, at henset til den revision af såvel lærlingeundervisningen på handelsskolen samt den videregående handelsundervisning, der har fundet sted her i landet i de seneste år, er det

Fællesrepræsentationens opfattelse, at der næppe set med danske øjne vil være noget af værdi i det pågældende medlemsforslag, men dettes gennemførelse vil så vidt vi kan skønne kun bevirke en forsinkelse af den yderligere revision og effektivisering af handelsundervisningen, som er forudset gennemført også i de kommende år.

Fællesrepræsentationen finder derfor som sin konklusion af ovenstående, at man ikke vil kunne støtte det fremsatte medlemsforslag.

København, den 14. november 1966

P. f. v.

E. b.

B. Kremer

De kommunale Gymnasieskolels Rektorforening:

— — — skal jeg på De kommunale Gymnasieskolels rektorforenings vegne udtale, at vi mener, at der i gymnasierne i nogen grad finder en undervisning sted i de omtalte emner, og at vi ikke for tiden finder, at denne undervisning kan udvides uden at tilsidesætte andre emner af mindst lige så stor betydning.

København, den 26. september 1966

På foreningens vegne

Erik Lund

Formand

Gymnasieskolelernes Lærerforening:

— — — skal foreningen udtale, at vi vil finde det nyttigt, om rekommandationen nyder fremme. Punkt 2 i denne angår vel ikke gymnasieskolen, men punkt 1 vil have den danske gymnasieskolels interesse nu, hvor vi står over for gennemførelsen af den samfundsfaglige gren. Vi begynder her i Danmark på bar bund, og vi mener, at gymnasieskolen vil kunne få visse impulser især fra svensk side, hvis den blev inddraget i det samarbejde, som nævnes under punkt 1.

Gymnasieskolen vil således nok blive mere nydende end ydende, idet kun Århus statsgymnasium har påbegyndt den samfundsfaglige gren, og rimeligvis kun Gentofte statsskole begynder i 1967.

Foreningen er i givet fald villig til at fremkomme med mere detaljerede oplysninger om arten af den økonomiske undervisning, der finder sted på den samfundsfaglige gren.

København, den 22. september 1966

Søren Brogård

Danmarks Lærerforening:

Foreningen erkender, at de sidste års voldsomme økonomiske udvikling kræver øget indsigt hos den enkelte i samfundsøkonomiske spørgsmål, og at der som følge heraf også til en vis grad bør ske en intensivering af undervisningen i samfundsøkonomi og markedsspørgsmål.

Det er dog foreningens opfattelse, at undervisningen i økonomiske spørgsmål i folkeskolen fortsat bør være integreret i undervisningen i allerede bestående fag som historie, samfundsorientering, erhvervsgeografi og regning, og det vil ikke være foreneligt med skolens bestræbelser for at skabe en større sammenhæng mellem fagene at give de økonomiske emner en mere selvstændig plads i undervisningen.

Ved den løbende revision af lærebøgerne i ovennævnte fag bør der tages hensyn til den økonomiske udvikling, således at undervisningsstoffet stadig har aktualitet, og der bør i undervisningen stadig drages paralleller til den øjeblikkelige økonomiske situation. Foreningen må mene, at udgivelsen af særlige lærebøger i økonomi i folkeskolen bør ske i relation til faget orientering i 8.—10. skoleår, således at de kan anvendes i forbindelse med undervisningen i de ovenfor nævnte fag.

København, den 28. oktober 1966

Ærbødigst

Stinus Nielsen

Danmarks Sparekasseforening:

Sparekasseforeningen har såvel gennem datterselskabet, Sparekassernes Skoleopsparing A/S, som gennem egne organer længe beskæftiget sig med de omtalte problemer ved udsendelse af egnet undervisningsmateriale og ved afholdelse af konferencer og kurser centreret om de pågældende emner.

Vi kan derfor fuldt ud støtte de i det nævnte forslag indeholdte anbefalinger til de nordiske regeringer, ligesom vi erklærer os villige til at deltage i et eventuelt nordisk samarbejde om disse spørgsmål med den ekspertise, der efterhånden er oparbejdet i foreningen.

København, den 20. oktober 1966

H. Bech

T. Olsson

Håndværksrådet:

Håndværksrådet skal til rekommandationen anføre følgende:

ad 1. Håndværksrådet kan meget anbefale en effektivisering af undervisningen i samfundslære o.lign. på linie med det foreslåede, idet man dog bemærker, at det må være en forudsætning, at en sådan effektivisering af undervisningen ikke medfører, at der bliver færre timer til hovedfagene, såsom dansk og regning.

ad 2. Håndværksrådet kan fuldt ud tilslutte sig denne del af rekommandationen, idet man dog bemærker, at undervisningen på handelsskoler, højere handelsskoler o.lign. først og fremmest hviler på handelsfagenes fællesudvalg og de højere handelsanstalters bestyrelser, hvorfor Håndværksrådet som sådan ikke vil tage stilling til en ændring her.

København, den 10. oktober 1966

P. r. v.

Adolph Sørensen

Tage Uhrskov

Kreditforeningernes stående Fællesudvalg har i en skrivelse den 7 oktober 1966 forklarat sig tillstyrka medlemsförslaget.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

— — — skal man meddele, at erhvervsrådet er enig med forslagsstillerne Kuuno Honkonen og Juha Rihtniemi for så vidt angår, at kendskab til samfundets funktioner hos så brede kredse som muligt er af vital betydning for en sund samfundsmæssig udvikling.

Man kan derfor støtte en rekommandation, som tager sigte på at undersøge forudsætningerne for samarbejde om en effektivisering af undervisningen i de nordiske lande i samfundsøkonomiske problemer.

København, den 10. november 1966

P. r. v.

Preben Nielsen

Danske Reklamebureauers Brancheforening:

Danske Reklamebureauers Brancheforening repræsenterer de danske autoriserede reklamebureauer, der i kraft af deres centrale placering i afsætningsarbejdet, hvor bureauerne har ansvaret for en årlig reklameinvestering på her i landet c:a 550 millioner kroner, er stærkt interesseret i de spørgsmål, der behandles i det omhandlede forslag.

Vi har med særlig interesse hæftet os ved rekommandationens 2. del, hvori det anbefales, at regeringerne i fællesskab undersøger mulighederne for at

forbedre undervisningen i de almindelige handelsskoler med hensyn til områdets markedsføring samt, ikke mindst, forståelsen af den helhed, som udgøres af de økonomiske processer og markedsstrukturen.

Igennem en årrække har vor forening drevet en særlig kursus- og skolevirksomhed for branchens unge medarbejdere for blandt andet at råde bod på den brist, som generelt må konstateres i den almindelige handelsundervisning, hvad disse emner angår.

Vi er i drøftelser med andre organisationer herhjemme om disse spørgsmål, ligesom vi er partnere i Nordisk Reklamebureau Forbund, der på internordisk plan vil følge denne sag, hvis behandling i Nordisk Råd vi kun kan påskønne.

På grund af spørgsmålets førnævnte betydning for vor profession, anmoder vi om at blive holdt ajour med forslaget videre skæbne, ligesom vi gerne vil tilbyde at stå til disposition for Nordisk Råd med den erfaring og ekspertise, som vi råder over.

København, den 3. januar 1967

Mogens Holten

Formand

B. Mannov

Direktor

Butikshandelens Fællesraad:

— — — skal man meddele, at en sådan rekommandation efter Butikshandelens Fællesraads opfattelse er overflødig.

Der har i lang tid eksisteret et samarbejde inden for de forskellige skoleformer om disse spørgsmål. Specielt for såvidt angår den merkantile uddannelse kan det anføres, at Nordisk Komité for handelsundervisning, der omfatter samtlige fem nordiske landes handelsuddannelser, i de sidste tyve år jævnligt har drøftet markedsføring og andre erhvervsøkonomiske problemer og opnået praktiske resultater i arbejdet både inden for lærlingeuddannelsen og i de højere handelsskoler. På tilsvarende måde eksisterer der et nøje samarbejde på det videnskabelige, kommercielle plan gennem fællesmøderne mellem de nordiske handelshøjskoler. På begge uddannelsesplaner har erhvervsøkonomien og markedsføringen således i mange år været diskussionsemner ved de internordiske møder, hvorfor rekommandationen som foreslået formentlig ikke vil betyde et øget samarbejde, men kan give indtryk af, at et sådant ikke tidligere har eksisteret. I givet fald burde rekommandationen gå ud på, at det mangeårige samarbejde mellem skolerne om dette problem bør søges videreført og eventuelt udbygget.

København, den 21. december 1966

P. f. v.

E. Groth-Andersen

Finland**Undervisningsministeriet¹:**

I medlemsförslaget till Nordiska rådet angående samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning konstateras inledningsvis, att den senaste tidens ekonomiska utveckling i samtliga nordiska länder hos medborgarna förutsätter ökade insikter om näringslivets struktur och funktioner. Det påpekas vidare, att undervisningen om dessa företeelser på samtliga skolstadier är relativt blygsam. Läroplanerna innehåller inget särskilt utrymme för en ekonomisk grundskolning och inom lärarutbildningen saknas egentlig ekonomisk undervisning. Läroböckerna innehåller föräldrade eller inga som helst uppgifter. Men just skolan borde skapa en grund för medborgarnas insikter i ekonomiska frågor. För den skull borde åtgärder i syfte att ge de ekonomiska ämnena en större och självständigare plats i skolschemat övervägas, läroböckerna borde granskas och förnyas, till lärarutbildningsanstaltens program borde fogas ekonomisk undervisning och i fråga om vuxenutbildning borde av radio och TV erbjudna möjligheter utnyttjas. Enligt medlemsförslagsställarnas förmenande synes ett utvecklande av undervisningen om ekonomiska frågor väl ägnat för nordiskt samarbete.

Utän tvivel är saken den, att i skolornas undervisningsprogram tillräcklig uppmärksamhet icke ägnats ekonomiska frågor. I vårt land meddelas denna undervisning huvudsakligen i samband med undervisningen i huslig ekonomi och i medborgarskolorna i samband med undervisningen i samhällslära och huslig ekonomi. Under den senaste tiden har denna på åtgärd av skolstyrelsen effektiviserats. Vid folkhögskolorna och folkakademierna har samhälls- och ekonomisk kunskap numera en viktig ställning men vid medborgar- och arbetarinstitutet, som arbetar om kvällarna, har bland de studerande icke yppat sig nämnvärt intresse för sociala ämnen. Intresset för språkstudier har varit starkt i dem.

I läroverken i Finland har man prövat på undervisning i nationalekonomi såsom ett särskilt läroämne, men uppenbarligen på grund av att ämnet är av alltför teoretisk natur har man misslyckats. I de av undervisningsministeriet år 1941 fastställda lärokurserna föreskrevs att »vissa nutida sociala frågor» skulle behandlas på mellanskolans avslutande klass och på de två sista klasserna i gymnasiet läsas en lärokurs i »samhällslära och nationalekonomi», som dock var rätt kortfattad. I de nu gällande år 1963 av undervisningsministeriet fastställda lärokurserna, vilka innevarande läsår skall tillämpas i hela mellanskolan och vilka av många lärare redan följas också i gymnasiet, talas icke längre om nationalekonomi utan om ekonomilära. Enligt lärokurserna skall på mellanskolans avslutande klass ävensom på

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

gymnasiets avslutande klass eleverna bibringas insikter i Finlands nuvarande samhälle och näringsliv. På det tidigare stadiet skall för behandling av dessa ämnen reserveras 40—60 timmar per läsår och på det senare stadiet 30—40 timmar. Sedan de nya lärokurserna blivit färdiga har flera läroböcker i samhällslära utgivits och i dessa har det ekonomiska livet rönt en rätt så omfattande behandling. Vilken ställning ekonomiläran kommer att erhålla i den blivande grundskolan och i gymnasiet som bygger på den kan man i detta skede ännu icke yttra sig om.

Under 1960-talet har på åtgärd av ekonomiska och sociala organisationer ordnats fortbildningskurser i ekonomisk undervisning för lärare. Deltagandet i kurserna har varit frivilligt. Hittills har flera hundra lärare på dessa kurser erhållit synnerligen behövlig fortbildning. Tack vare dessa kurser har lärarna i större utsträckning än tidigare vinnlagt sig om undervisning i nu ifrågavarande ämnen. Det är sannolikt, att kurser kommer att anordnas även under de närmaste åren.

Då såväl samhällsstrukturen som näringslivets funktioner är likadana i samtliga nordiska länder, anser undervisningsministeriet, att det ifrågavarande ärendet lämpar sig såsom objekt för nordiskt samarbete. I fråga om samhällslära har dylikt samarbete redan förekommit. Vid konferenser har man diskuterat såväl innehåll som metod för undervisningen och frågor rörande användningen av hjälpmedel. Området för ekonomisk utbildning, vars viktiga betydelse man mer än hittills allmänt börjar inse, erbjuder säkerligen många möjligheter för liknande kontakt.

Helsingfors den 3 november 1966

Nestori Kaasalainen

Tf. undervisningsminister

Zoe Pohjanvirta

Regeringssekreterare

Postsparbanken:

Samhällsskicket och det ekonomiska systemet är ju lika i de nordiska länderna och förhållandena är också i många andra avseenden likartade och det vore därför säkert möjligt att på mångahanda sätt främja samarbetet länderna emellan även när det gäller ekonomisk fostran.

Som bekant utarbetar man för närvarande flera planer till en omläggning av undervisningsprogrammen i våra skolor — bl. a. framlägges före den 1 april 1967 ett kommittébetänkande om ekonomisk fostran — och det vore enligt vår åsikt sålunda ändamålsenligt att avvakta resultatet av de utredningar, som nu är under arbete, innan man vidtager åtgärder för främjandet av en ekonomisk fostran på internordisk nivå.

Helsingfors den 29 oktober 1966

Teuvo Aura

Annikki Ukkonen

Helsingin kauppakorkeakoulu (Handelshögskolan i Helsingfors):

Effektiviseringen av undervisningen, som berör det ekonomiska livets struktur och funktion, utgör för tillfället ett betydande problem inom skolväsendet. Det är synnerligen viktigt, att man i olika skeden av skolorundervisningen, redan på folkskole- och läroverksstadiet, strävar att ge en tillräckligt mångsidig uppfattning av det ekonomiska livets grunddrag och dess institutionella struktur. För Finlands vidkommande utgör för närvarande avsaknaden av lämpliga läroböcker ävensom det för undervisningen reserverade ringa timantalet en beaktansvärd olägenhet. Även lärarnas utbildning för en tillräckligt åskådlig undervisning i ekonomiska frågor är tills vidare bristfällig, ehuru en viss förbättring i detta avseende kan skönjas. De nordiska skolsystemen avviker för tillfället till den grad från varandra, att ett fast samarbete t. ex. med tanke på läroböcker, tills vidare inte torde kunna förverkligas. Likväl är det skäl att poängtera, att vid planeringen av den ekonomiska undervisningen i Norden bör man bli förtrogen med undervisningsmaterial och -metoder i övriga nordiska länder ävensom med undervisningens organisering inom respektive skolväsende. På detta sätt kan man sträva till en gemensam linje, ty de nordiska ländernas ekonomiska struktur uppvisar likväl så många gemensamma drag, att en konformitet beträffande undervisningens grunddrag torde vara befogad.

I ovannämnda initiativ har vidare föreslagits, att de nordiska länderna skulle utreda förutsättningarna för en effektiviserad ekonomisk undervisning beträffande de praktiska helhetsfunktionerna inom marknadsföringen och den ekonomiska processen. Gemensamma utgångspunkter kan betydligt lättare konstateras i samband med dessa frågor än vad som är fallet med det tidigare nämnda problemet. Sålunda utgör t. ex. marknadsföringen en för alla företag i stort sett likartad funktion, vars grunddrag kan enhetligt framläggas. Koordineringsarbetet vid undervisning i marknadsföring kan, i den mån det försiggår inom ramen av det egentliga skolväsendet (t. ex. vid handelsinstitut), medföra betydande inbesparingar, ifall man i de olika nordiska länderna t. ex. kan utnyttja analogiska läroböcker. I samband med den ekonomiska undervisningen vore det därför skäl att fästa riklig uppmärksamhet vid dessa problem.

Kauppakorkeakoulu har särskilt uppmärksammat förslagets andra punkt, som behandlar frågan om samarbetsformerna för den ekonomiska undervisningen på högskolenivå, med andra ord mellan handelshögskolorna i Norden. Handelshögskolorna i alla nordiska länder undergår ju en kraftig utveckling och de är till sin struktur såväl beträffande undervisning som examina och examensfordringar tämligen likartade. Detta beror till stor del på, att inom de nordiska handelshögskolorna upprätthålles en fast kontakt mellan lärare i olika ämnen och att högskolornas rektorer regelbundet

sammanträder till möten i syfte att utbyta åsikter och koordinera forskningen och undervisningen i den mån detta är möjligt med beaktande av de olika ländernas utvecklingsförhållanden. Särskilt intensivt är handelshögskolornas samarbete på företagsekonominns område, där man etablerat samsarbetsorgan och anordnar med jämna mellanrum återkommande undervisnings- och forskningsmöten o. s. v. Beträffande förslaget andra punkt är det sålunda skäl att konstatera, att handelshögskolorna redan länge strävat att koordinera sin verksamhet särskilt på nordisk nivå. Det finns naturligtvis anledning att ytterligare utveckla denna verksamhet för att göra det möjligt för högskolornas lärare att i större utsträckning än hittills besöka andra nordiska handelshögskolor och sålunda åstadkomma en ännu fastare kontakt.

Sålunda instämmer Kauppakorkeakoulu i ovannämnda inom Nordiska rådet väckta initiativ beträffande koordinering och samarbete inom ekonomisk specialundervisning (t. ex. marknadsföring). På detta sätt kunde en ansenlig inbesparing av resurser måhända åstadkommas och samtidigt kunde undervisningen fortfarande hållas på internationell nivå.

Helsingfors den 12 december 1966

Pekka Heinänen

Rektor för Kauppakorkeakoulu

Olli Tarpila

Sekreterare vid
Kauppakorkeakoulu

Handelshögskolan vid Åbo akademi:

Handelshögskolan ansluter sig i princip till förslagsställarnas rekommendationer. Därutöver må dock följande anföras.

Högskolan vill starkt understryka behovet av en mer omfattande och effektivare undervisning i samtliga ekonomiska ämnen, både de teoretiskt och praktiskt inriktade ämnena. Undervisning i ekonomiska ämnen bör meddelas på ett så tidigt stadium som möjligt, d. v. s. redan på det lägsta skolstadiet.

Ett ökat nordiskt samarbete för en effektivare ekonomisk undervisning försvåras av nivåskillnaderna mellan examina i de nordiska länderna. Denna fråga borde göras till föremål för en allsidig utredning. Först därefter torde förutsättningar finnas för ett vidgat samarbete för att effektivisera den ekonomiska undervisningen.

Högskolan vill speciellt understödja förslaget att stärka utbildningen av lärare i merkantila och ekonomiska ämnen vid lärarutbildningsanstalterna.

Åbo den 31 oktober 1966

Erkki Wänninen

Inga Forssell

Svenska handelshögskolan:

Det är viktigt att en så gedigen och objektiv undervisning som möjligt gives om de ekonomiska sammanhangen på alla olika skolstadier. Brister-na torde i detta avseende åtminstone i Finland nu vara störst inom läro-verken. Vi tror dock icke, att problemen primärt ligger i avsaknaden av lämpliga läroböcker och demonstrationsmaterial, även om önskemål om förbättring även i det avseendet kunde framföras, utan den största bristen är enligt vår åsikt, att ett begränsat utrymme står till de ekonomiska disci- plinernas förfogande inom de olika läroanstalternas läroplaner. Det i för- slaget nämnda »synkroniseringsproblemet», d. v. s. strävan att »samman- binda de olika läroämnena till en fastare helhet än hittills», beskär sålunda möjligheterna att tillföra eleverna »praktiska insikter i marknadsförings- teknik, såsom försäljning och reklam».

Högskolan har särskilt prövat i vilken mån ett av de nordiska regering- arna inspirerat samarbete kunde befordra strävandena att förbättra den ekonomiska undervisningen inom handelshögskolorna. Med hänsyn till att det nordiska samarbetet speciellt mellan handelshögskolorna i Norden är väl utvecklat med årliga rektorsmöten och konferenser mellan företrädare för olika fack (de s. k. ämneskonferenserna, vilka anordnats senast i företagsekonomi, ekonomisk geografi och handelsrätt) finner vi, att detta av Finlands delegation väckta förslag till en det Nordiska rådets rek- mendation till regeringarna ej är aktuellt för handelshögskolornas vid- kommande. Däremot anser vi, att större möjligheter till utbyte av lärare och professorer vore önskvärt.

Helsingfors den 7 november 1966

Ilmari Hustich

Rektor

Göran Westerlund

Sekreterare

Turun kauppakorkeakoulu (Åbo handelshögskola):

De till stöd för förslaget framförda synpunkterna är motiverade. Då det bör anses för nödvändigt att inleda en effektiviserad ekonomisk undervis- ningsverksamhet i stor utsträckning, och detta väl kan ske i form av sam- arbete, anses ett införskaffande av de i förslaget nämnda utredningarna för nödvändigt.

Åbo den 19 oktober 1966

Auvo A. Sääntti

Rektor

Reino Keinonen

Sekreterare

Taloustieto r.y.¹:

Medlemsförslaget avser en aktuell, men på grund av sin omfattning svår fråga.

Som utgångspunkt för behandlingen av förslaget är det motiverat att i varje fall enligt något slags grunder företaga en indelning av den ekonomiska undervisningen. Såsom huvudgrupper kunna betraktas

1. Undervisning i syfte att utveckla den enskildes ekonomiska sinne
2. En ökning av insikterna om företagsekonomi och olika näringsgrenar
3. En ökning av insikterna om samhällsekonomi (kommunal- och stats-hushållningen, den nationalekonomiska helheten och världsekonomi).

Utgående från målsättningarna bör även klart skiljas mellan dels strävandena att bibringa medborgaren en bättre förmåga att behärska såväl ekonomin i hemmet som sina arbetsuppgifter och dels strävandena att bibringa honom förståelse för sitt arbetsamfund och samhällets ekonomi, på det att han måtte bli en mera mogen medlem av demokratin.

För all ekonomisk undervisning som meddelas inom de olika skolformer-na, ja t. o. m. vid högskolorna, gäller att övervinna det hindret, att undervisningen inte ännu är relevant för de studerande. Det kan sålunda alltid ifrågasättas, vad som återstår av kunskaperna då skolgången är avslutad och hur de kunskaper som stannat i minnet kan ses som generaliseringar i situationer, som senare erfarenheter för med sig. Även den som är i näringslivets tjänst orkar sällan utsträcka sitt intresse utanför det egna begränsade uppgiftsfältet. Detta äger tyvärr sin giltighet ända upp till avdelningschefer och företagsledning.

En annan faktor som försvårar spridandet av ekonomiska insikter speciellt bland vuxna personer är det missbruk av ekonomiska argument, som bedrivs för genomdrivande av parti- och gruppintressen. Det är svårt att få offentliga informationsmedia att distribuera objektiva och lättfattliga grundläggande kunskaper, emedan detta inte främjar någon dagsaktuell politisk angelägenhet och inte heller har något nyhetsvärde. Å andra sidan kan man i tidningspressen påträffa rikligt med ekonomisk text då vissa frågor eller ideologier förfäktas, men med tanke på den ekonomiska undervisningen är betydelsen av en dylik text så mycket mera negativ ju snävare ideologi eller intressegrupp tidningen företräder. Genom sådan text bortspolas t. o. m. den blygsamma förståelse och kunskap, som medborgarna tillägnat sig.

Av ovan nämnda orsaker är all ekonomisk undervisning behäftad med en synnerligen hög spillprocent.

¹ Yttrandet översatt från finska.

*Den ekonomiska undervisningen i Finland i detta nu**A. Skolorna*

Tvärtemot den allmänna uppfattningen meddelas redan nu ekonomisk undervisning i våra skolor och den ökar kraftigt. I läroverken ingår i läroämnet »historia, samhällslära och ekonomikunskap» på mellanskolans sista klass c:a 25—30 timmar enbart ekonomikunskap. Detta tema behandlas sedan mera ingående på gymnasiets sista eller näst sista klass. För undervisningen har i Finland utvecklats en uppenbarligen unik metod (med professor Vaivios kretsloppsschema som stomme), och resultaten av denna metod är positiva. Hittills har drygt 200 historielärare genomgått fortsättningskurser för att lära sig använda denna metod. I själva historieundervisningen strävar moderna lärare till att klarlägga den ekonomiska historien samt begreppen och ideologierna fram till våra dagar. Historielärarna bör nu för tiden vid ett universitet avlägga minst vitsordet approbatur i nationalekonomi och cum laude approbatur i samhällslära eller tvärton. Geografin har för sin del synnerligen kraftigt fått karaktären av ekonomisk geografi och vid räkneövningarna är exemplen till stor del tagna från näringslivets område låt vara närmast från individens och hemmets ekonomi och särskilt tydligt från lantbrukets. Skolans praktiska ämnen, huslig ekonomi och handarbete, har till sitt innehåll utvidgats från att ha varit utpräglade arbetsämnen till konsumentupplysning och undervisning i hemmets ekonomi.

I fråga om folk- och medborgarskolorna äger det ovanstående sin giltighet till övriga delar förutom beträffande ekonomikunskapen. Visserligen har även i dessa skolor vissa lärargrupper genomgått ovan nämnda metodkurser. För folkskolorna och deras klubbverksamhet har redan för åratal sedan tryckts och distribuerats en användbar guide rörande den ekonomiska undervisningens innehåll enligt principen med mellanfacklig koncentration i olika läroämnen.

Vid folkhögskolorna och arbetarinstitutet samt i någon mån vid yrkes-, lantbruks- och forstskolorna har undervisningen i nationalekonomi utökats och utvecklats, medan man åter i hushålls- och hemslöjdsskolorna nått rätt långt ifråga om utvidgandet av innehållet för individens ekonomi.

Det bör likväl konstateras, att det ovan skildrade synnerligen betydelsefulla utvecklingsskedet ännu inte är fullbordat, och att bilden ingalunda är enhetlig. Divergenserna beror närmast på lärarna.

En statskommitté för den ekonomiska undervisningen uppgör för närvarande ett betänkande om den ekonomiska undervisningen i olika läroämnen vid vårt lands samtliga skolformer enligt principen med mellanfacklig koncentration, om utökning av den ekonomiska undervisningen, läroböckernas innehåll och lärarutbildningen samt -fortbildningen. Betänkandet skall bli färdigt i mars 1967.

Det må ytterligare konstateras, att man inom vår försvarsmakt för samtliga beväringar och ytterligare speciellt för dem som utbildar sig till underofficerare håller föreläsningar om vårt näringslivs utveckling, varjämte utbildningen av aktiva officerare även omfattar nationalekonomi.

B. Fri vuxenutbildning

Vi skall inte här befatta oss med den omfattande ekonomiska utbildning korrespondensinstituterna, folkbildningsorganisationerna, fackförenings- och partiinstituterna samt näringslivets organisationer meddelar.

Taloustieto r. y. är ett organ som grundats av industrin, partihandeln och vissa penninginrättningar i vårt land, och dess uppgift är uttryckligen och enbart att öka de ekonomiska insikterna i vårt land.

Under sin tioåriga verksamhetstid har Taloustieto r. y. årligen anordnat grundkurser närmast för de industriella inrättningarnas personal, vilka redan besökts av sammanlagt cirka 10 000 personer. Till en början anlätades kurserna i huvudsak av arbetsledare, under senare år i allt större utsträckning av arbetarbefolkningens förtroendemän och t. ex. medlemmar av produktionskommittéerna. Taloustieto r. y.'s tryckalster har i huvudsak behandlat sifferuppgifter om vårt näringsliv i åskådlig form. Kortfattade broschyrer har under årens lopp utdelats i flera hundratusentals exemplar och sidor i formatet A 4, vilka hör till en ringbok, som ständigt kompletteras till ett sammanlagt antal av 2,6 miljoner exemplar.

År 1967 är ett intressant år med hänsyn till den ekonomiska undervisningen. Detta år har nämligen av c:a 120 riksomfattande sammanslutningar i samråd utlysts till den ekonomiska undervisningens år, och organisationerna har uppställt som program att distribuera ekonomiska uppgifter. Detta kommer i praktiken att innebära att 1 000—2 000 föredrag, kurser eller studiekretsar hålles och att minst lika många artiklar ingår i tidningar av de mest varierande slag. Ett visst tema kommer att fastställas för varje månad under året och detta behandlas sedan i hela landet. Under kampanjen kommer även lättfattliga böcker om hemmets och företagets ekonomi samt den kommunala och statliga ekonomin samt ytterligare national- och världsekonomin att publiceras. Specialprogram kommer att ingå i radio och TV. Då antalet medlemmar i de organisationer som är med i detta projekt kan räknas i miljoner, kommer nästa års kampanj att vara det största projektet ifråga om ekonomisk undervisning i vårt lands historia.

Det nordiska samarbetets möjligheter

Skolorna

Då skolreformen och den tidigare nämnda kommitténs arbete ännu pågår i Finland vore det fruktbart för bägge dessa att få tillgång till erfarenhetsmässiga uppgifter från de övriga nordiska länderna.

Sammandrag rörande samarbetet mellan de olika nordiska ländernas näringsliv och skolor skulle vara till hjälp såväl på skolstyrelsens, näringslivets som lärarorganisationernas nivå.

Den ekonomiska undervisning som meddelas i skolorna är i avgörande grad beroende av lärarna och läroböckerna. Näringslivets snabba förändring kan kontinuerligt leda till att lärarnas kunskaper och åsikter, men framför allt läroböckerna blir efter i utvecklingen. Undervisningen skulle på ett betydelsefullt sätt stödjas av å ena sidan kontinuerligt aktuellt material om problematiken inom de olika nordiska ländernas näringsliv, icke enbart rörande deras interna frågor, utan även med beaktande av den internationella utvecklingen. Redan skiljaktigheterna i fråga om de nordiska ländernas ekonomiska utvecklingsskede och näringsstruktur skulle ge dylika översikter större bärvidd och djup än om granskningen sker ur endast ett lands synvinkel.

Regelbundna kongresser mellan representanter för de lärarorganisationer, som intar nyckelställning, om erfarenheterna och utvecklingen av den ekonomiska undervisningen kunde åtminstone till en början vara av behovet påkallade.

Utbyte av åskådningsmaterial och arbetsböcker för eleverna och andra motsvarande materiel kunde ge nya idéer och impulser.

Företagens ledning

Åtminstone i Sverige och Norge deltar företagsledningen aktivt i såväl samhällsdebatten som -verksamheten och känner sitt ansvar för näringslivets inflytande på samhället. Utgående från detta skulle gemensamma konferenser på hög nivå behövas.

Regeringen och riksdagen

Det vore till hjälp för ministrarna och erforderligt för riksdagsmännen om de skulle göra sig förtrogna med de planerade åtgärdernas verkningar. Emedan de allmänna förhållandena i Norden är besläktade, men samhällsreformerna i olika skeden av förverkligandet och sättet för förverkligandet inom national- och statshushållningen olikartade, vore en utväg att ge dem som utövar statsmakten, ekonomisk upplysning antingen genom rådpågningsdagar eller utbyte av informationer.

Näringslivets organisationer och bolag

Rationalisering av verksamhetsområdet, intern public relationsverksamhet, utländsk informationsverksamhet och försäljningsteknik är områden, inom vilka Finland måhända vore mottagande part, om konferenser rörande dessa temata kunde anordnas.

Arbetsmarknadsorganisationerna

Arbetsmarknadsorganisationerna kunde intaga en nyckelställning i den ekonomiska medborgarfostran ifall de uppriktligt ville sprida objektiva kunskaper. Organisationerna täcker ett tillräckligt stort område, de borde inte ha partipolitiska målsättningar och de disponerar över en klar organisation, som når medlemmarna. Det effektivaste och snabbaste resultatet i det ekonomiska upplysandet av hela folket skulle uppnås, om arbetsmarknadsorganisationerna i princip skulle taga sig an saken. Nordiska rådplägningsdagar om detta ämne skulle på ett avgörande sätt öppna vederbörandes ögon.

Den stora allmänheten

Televisionen torde vara det enda sättet att samtidigt nå den s. k. stora allmänheten, dvs. de vida medborgarkretsarna. För att få omväxling i programmen och »utländsk prägel» på dem kunde de nordiska televisionsföretagen undersöka möjligheterna att anordna utbyte av program. Nu för tiden briljerar man visserligen också inom televisionen med programmets »styrka» och aggresivitet att programmet inte lämpar sig som grundupplysning. Då televisionen emellertid småningom håller på att bli ett sätt att fördriva kvällen för dem som erhållit mindre lärd bildning och är intellektuellt förslappade, kommer den att få bära ett ansevärt ansvar för den grundläggande upplysningsverksamheten. Kan man genom nordiskt samarbete åstadkomma något i denna ansvarsfråga?

I normala situationer är televisionen det enda mediet för att nå de stora massorna. All ekonomisk undervisning måste meddelas på åtgärd av någon organisation och genom smågrupper.

Sammandrag

Det finns anledning till nordiskt samarbete på många nivåer och håll. Det kan hända, att en gemensam rådplägnings ger de aspekter och impulser som behövs, varefter kontakt brevlades är tillfyllest. Det är onödigt att börja bygga upp bestående, tungrodda organisationer med årsmöten och stadgar eller nödtvungna upprepningar. I stället bör möjligheterna undersökas på basen av ambassaderna, olika institut eller organisationer och den ekonomiskt-pedagogiska aspekten eventuellt förordas för programmet för de redan pågående kontaktserierna.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Aarno Piltz

Taloustieto r.y.:s ombudsman

Centralhandelskammaren¹:

De med den ekonomiska undervisningen förbundna problemen är synnerligen mångfacetterade, såsom framgår av de synpunkter, som anförts i medlemsförslaget. De olika nordiska länderna har givetvis även rätt mycket egna problem, men det oaktat kan det konstateras, att det finnes såpass talrika gemensamma frågor, att ett samarbete mellan länderna är befogat. Det förefaller som om undervisningsverksamheten avsevärt kunde effektiviseras genom att utveckla just samarbetet.

Under förutsättning av att undervisningsverksamheten kan effektiviseras kan det antagas, att även handeln och övrig ekonomisk växelverkan mellan de nordiska länderna kan göras mångsidigare och utvecklas. Likaså kan det tänkas, att genom dylika åtgärder även resultaten av nordiska affärsföretags till den övriga världen riktade gemensamma projekt kommer att förbättras.

Enligt Centralhandelskammarens uppfattning är det på sin plats, att man söker förverkliga förslaget med så effektiva medel som möjligt. Det är givetvis nödvändigt, att så kompetenta krafter som möjligt engageras för att främja saken. Nordiska rådet borde, såsom i förslaget även hemställes, för medlemsländernas regeringar rekommendera att gemensamt utreda förutsättningarna för samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på samtliga skolstadier. Därjämte borde en gemensam undersökning föranstaltas om en ökning av undervisningen om marknadsföring inom den merkantila utbildningen.

Helsingfors den 10 november 1966

Centralhandelskammaren

Matti Virkkunen

Ordförande

Veikko Leitso

Bitr. direktör

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund¹:

Den ekonomiska upplysningen har stor inverkan på det sätt, på vilket de ekonomiska frågorna i praktiken sköts i samhället och hur besluten rörande dessa fattas. Under sådana förhållanden är vi helt positivt inställda till alla sådana initiativ och åtgärder, som syftar till att i samhället som helhet sprida riktig och objektiv information om ekonomiska frågor. Vi finner det likaledes naturligt, att man på ett eller annat sätt borde söka få till stånd ett intimare nordiskt samarbete om dessa frågor.

¹ Yltrandet översatt från finska.

I förslaget fästes särskild uppmärksamhet vid betydelsen ur den national-ekonomiska helhetens synvinkel av att den enskilde konsumenten erhåller upplysning och att man inser marknadsföringsprocessens ställning. Samtidigt borde man emellertid även undersöka, på vilket sätt den köpkraft som strömmar till dessa marknader har uppkommit. Olika arbetsintäkter utgör nämligen huvuddelen av densamma och arbetsmarknaden är sålunda för de flesta människors vidkommande intimt förknippad med den ekonomiska helhetsbilden på ett synnerligen betydelsefullt sätt. Därjämte vet vi, att de på arbetsmarknaden verksamma organisationernas ansvar ej inskränker sig enbart till fastställandet av löne- och andra arbetsvillkor, utan de anses i samhället vara delansvariga även för arbetskraftens ställning som helhet, exempelvis i fråga om dennas placering och utbildning. Man inser därför, varför medborgarna borde äga insikter om arbetsmarknaden inom samhället, tillvägagångssättet inom denna samt om arbetsmarknadens integrering i hela folkhushållningen som en väsentlig beståndsdel av densamma. Just inom de nordiska länderna har arbetsmarknadsmaskineriet som ett resultat av en långvarig utveckling erhållit sin nuvarande, till stor del för dem alla gemensamma utformning. Ett nordiskt samarbete i överensstämmelse med förslaget är befogat och vi anser, att stora värden kunde uppnås genom ett dylikt samarbete och att det uppenbarligen även skulle ha stora möjligheter till framgång.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Tapani Virkkunen

Finlands utrikeshandelsförbund¹:

— — — får vi anföra följande:

Tanken på en effektivisering av den ekonomiska undervisningen förtjänar allt stöd. Detta gäller alla undervisningsanstalter, men även den s. k. vuxenutbildningen. I fråga om skolundervisningen borde man, vilket även förslagsställarna framhäver i sin motivering, fästa huvuduppmärksamheten vid en granskning och förnyelse av undervisningsschemat och läroböckerna samt vid en förbättring av lärarnas fortsättningsutbildning.

Vad vuxenutbildningen beträffar, förtjänar även masskommunikationsmediernas funktion beaktande. Det vore skäl att undersöka, i vilken mån masskommunikationsmedia i större utsträckning än hittills kunde utnyttjas för den ekonomiska och merkantila undervisningens behov.

Tanken att införliva frågan om effektivisering av den ekonomiska undervisningen med Nordiska rådets arbetsprogram, förtjänar understöd. Genom utredning på samnordisk nivå kan riktlinjer komma att utkristalli-

¹ Yttrandet översatt från finska.

sera sig, vilka kan tjäna som utgångspunkt för det nationella arbetet på samma område. Såväl i fråga om behoven som i fråga om verkställighetsmöjligheterna torde likväl så pass stora olikheter mellan de skilda medlemsländerna föreligga, att olika lösningar blir ofrånkomliga i de olika medlemsländerna. Vi önskar i detta sammanhang fästa Nordiska rådets uppmärksamhet vid de utredningar, som för närvarande utförs i Finland av kommittén för handelsutbildning och kommittén för ekonomisk fostran. Båda dessa utredningar berör de frågeställningar som medlemsförslaget avser.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Finlands utrikeshandelsförbund

C. G. Tollet

T. Vilppula

Finlands industriförbund¹:

Ekonomisk undervisning ges redan nu i våra skolor och denna undervisning håller på att få ökad utbredning. I läroverken omfattar ämnet »historia, samhällslära och ekonomisk kunskap» på mellanskolans sista klass c:a 25—30 timmar ren ekonomisk kunskap. Fördjupad undervisning i ämnet ges på nytt ännu på sista eller näst sista klassen i gymnasiet. I själva historieundervisningen strävar moderna lärare att klargöra den ekonomiska historien, begreppen och ideologierna ända till våra dagar. Numera måste historielärarna vid universiteten avlägga åtminstone vitsordat approbatur i nationalekonomi och cum laude i samhällslära eller tvärtom. Geografin har åter allt mer fått karaktären av ekonomisk geografi. De praktiska ämnena i skolan, hushållslära och handarbete, har från rena arbetsämnen utvidgats att omfatta också undervisning i konsumentupplysning och hemmets ekonomi.

Delta gäller också folk- och medborgarskolan till alla andra delar än undervisningen i ekonomisk kunskap. Med tanke på folkskolorna och deras klubbverksamhet trycktes och distribuerades redan för några år sedan en ändamålsenlig broschyr belysande begreppet ekonomisk fostran enligt godkändprincippet i de olika läroämnena.

Undervisningen i nationalekonomi har ökats och utvecklats i folkhögskolorna och arbetarinstituten samt i någon mån i yrkes-, lantbruks- och skogsskolorna, medan man åter i hushålls- och hemslöjdsskolorna rätt långt utvidgat undervisningen i ekonomi på respektive område.

Det hör dock konstateras att ovan antydda utvecklingsskede ännu är

¹ Yttrandet översatt från finska.

ofullbordat och att bilden alls inte är enhetlig. Skillnaderna beror närmast på lärarna.

En statlig kommitté för ekonomisk fostran utarbetar för tillfället sitt betänkande om den ekonomiska fostran som ges i våra olika skolor i de olika läroämnena enligt godkändprincipen, om ökande av ekonomisk fostran, läroböckernas innehåll och lärarutbildningen samt fortbildningen. Betänkandet skall vara färdigt i mars 1967.

Det kan ännu konstateras att man i försvarsmakten håller föreläsningar om vårt näringslivs utveckling för alla värnpliktiga och dessutom separat för blivande underofficerare. Ytterligare hör nationalekonomi till undervisningsämnena för blivande aktiva officerare.

Den omfattande ekonomiska fostran, som brevinstitut, folkbildningsorganisationer, fackförenings- och partiinstitut samt näringslivets organisationer meddelar, berörs inte i detta sammanhang.

Då skolreformen och arbetet inom ovannämnda kommitté ännu inte avslutats vore det till fromma för vardera att få del av erfarenheterna i de andra nordiska länderna.

Skolornas ekonomiska fostran är på ett avgörande sätt beroende av lärarna och läroböckerna. Näringslivets snabba förändringar kan ständigt leda till att lärarnas kunskaper och uppfattningar och framför allt läroböckerna blir efter i utvecklingen. Ett betydelsefullt stöd för undervisningen vore att man regelbundet erhöll aktuellt material om näringslivets problematik i de olika nordiska länderna och därvid inte blott om deras interna frågor utan också med beaktande av den internationella utvecklingen. Kännedom om olikheterna i den ekonomiska utvecklingen och näringslivets struktur i Norden skulle vidga och fördjupa dylika översikter utöver en granskning ur ett enda lands synvinkel.

Lärarorganisationerna är i nyckelställning. Regelbundna kongresser för deras representanter om erfarenheterna av den ekonomiska undervisningen och dess utveckling kunde måhända åtminstone till en början vara behövliga. Utbyte av åskådningsmaterial, elevernas arbetsböcker och annat dylikt material skulle ge nya idéer och impulser.

Trots att man veterligen redan inlett ett samarbete på olika nivåer på de i medlemsförslaget berörda områdena torde dock skäl föreligga att utvidga dessa samarbetsformer. Finlands industriförbund, som ställer sig synnerligen positivt till ökad och fördjupad ekonomisk fostran, förordar den föreslagna samnordiska utredningen om förutsättningarna för ett samarbete i syfte att effektivisera den ekonomiska undervisningen. Utredningens första uppgift vore att undersöka möjligheterna att nå ett samnordiskt mål på den ekonomiska undervisningens område. Härefter borde det redan pågående samarbetet kartläggas och först därefter sådana nya arbetsformer föreslås, som eventuellt ännu anses nödvändiga för att kunna till-

lämpa kursernas uppbyggnad i de olika länderna, lärarutbildningen, läroböckerna och det övriga undervisningsmaterialet på utbildningsformerna i de andra nordiska länderna.

Helsingfors den 1 november 1966

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

Bankföreningen i Finland¹:

I medlemsförslagets motivering görs det i vårt tycke riktiga konstaterandet att man i Finland inom de olika skolformerna ägnat behandlingen av och undervisningen i ekonomiska enheter och växelverkan mellan dem alltför liten uppmärksamhet. Situationen är oss veterligen i stort sett densamma i de övriga nordiska länderna. På dessa grunder kan samarbete anses önskvärt också inom denna sektor, som verkar för ett ökat allmänekonomiskt vetande och fruktbart samgående och vars betydelse ytterligare understrykes av handelns pågående internationalisering.

När man i Finland närde planer att förklara år 1967 för den ekonomiska fostrans år, fäste man särskild uppmärksamhet vid de i medlemsförslaget berörda punkterna. Till följd därav bildade undervisningsministeriet en särskild kommitté för ekonomisk fostran, som skall undersöka och göra förslag om hur den ekonomiska fostran borde utformas inom vårt skolväsende och vår lärarutbildning. Vidare kan framhållas, att det s. k. handelsläroverkskommittébetänkandet som bäst cirkulerar i näringslivet för utlåtanden, och där kommer man enligt förhandsuppgifter som vi erhållit att fästa speciell uppmärksamhet vid den blivande undervisningens tillräckliga mångsidighet och de allmänekonomiska omständigheternas betydelse med hänsyn till orsaks- och verkanförhållandena.

Med åberopande av det ovan anförda föreslår vi, att man i den egentliga diskussionen för Finlands del utgår från ovannämnda kommittébetänkanden och först klarlägger situationen i hemlandet innan man försöker föra behandlingen över på ett internordiskt plan. Om man gör på detta sätt är det antagligt, att det resultat man kommer till omedelbart kan utnyttjas och tillämpas. Det är att märka, att den tid som anslagits kommittén för ekonomisk fostran går ut den 1 april 1967 varav man kan sluta sig till att underlaget för en sammordisk diskussion snart föreligger i färdig form.

Helsingfors den 19 september 1966

Bankföreningen i Finland

Göran Ehrnrooth

Raimo Ilaskivi

¹ Yttrandet översatt från finska.

Sparbanksförbundet i Finland¹:

Strävan att öka den ekonomiska fostrans andel av skolundervisningen är riktig och värd att stödja. För Finlands del är frågan åtminstone så till vida under behandling, att statsrådet den 31 mars 1966 tillsatte en kommitté med uppgift att framlägga förslag till utökad ekonomisk undervisning i skolorna och till komplettering av läroböckerna i anslutning härtill. Kommittén kommer säkert att göra sig förtrogen med motsvarande förhållanden i de övriga nordiska länderna, varigenom utbytet av erfarenheter kan leda till att förutsättningarna för det i medlemsförslaget nämnda samarbetet blir utforskade. Nordiska rådet kan för sin del fästa kommitténs uppmärksamhet vid denna möjlighet.

En effektiviserad undervisning i frågor som rör näringslivets struktur och funktion samt den enskildes ekonomi är särskilt aktuell med tanke på den planerade grundskolan. Just i detta planeringsskede vore det nyttigt att få la del av de erfarenheter, som man har gjort i de olika nordiska länderna.

När det är fråga om undervisning rörande näringslivets struktur och verksamhet, anser vi det naturligt att också landets penninginstitut behandlas omsorgsfullt och objektivt. Sparbanksförbundet är för sin del berett till samarbete med skolmyndigheterna, när det gäller att ställa till skolornas förfogande material rörande bankverksamheten.

Helsingfors den 7 november 1966

Sparbanksförbundet i Finland

Lauri Levämäki

Lauri Sittala

Merkonomiliitto — Merkonomförbundet r.y.:

— — — har vi behandlat saken å förbundsregeringens möte 24 oktober 1966 och beslutit att förhålla oss deltagande i fråga om saken. Nu för tiden finns det i vårt land nästan 40 000 merkonomer och årligen blir färdiga c:a 3 700, så att vi representerar en vid leg av ekonomiskt utbildade personer. Till förbundets allra viktigaste uppgifter hör att ordna fortsättningsutbildning för förbundets medlemmar. Denna utbildningsverksamhet utövas både i hemlandet och utomlands. Årligen beräknas det vara c:a 8 000 deltagare i de av förbundet ordnade utbildningstillfällen, så vi anser att vi för vår del medverkar ansenligt för att öka den ekonomiska upplysningen i vårt land. Efter det att man just i denna mån kommit fram till de planerade

¹ Yltrandet översatt från finska.

resultaten vad beträffar den ekonomiska utbildningen kommer merkonomernas situation att avsevärt förbättras inom vårt näringsliv. Vårt förbund kommer att göra sitt bästa för att utveckla vårt ekonomiska näringsliv.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Merkonomiliitto — Merkonomförbundet r.y.

Eino I. Leino

Ordförande

Hannes Meismaa

Verksamhetsledare

Läroverkslärarnas centralförbund r. f.¹:

Förbundet godkänner den av förslagsställarna i förslagets motivering framförda tanken, att det även med avseende på en harmonisk samhällsutveckling är erforderligt att vida kretsar har kännedom om det ekonomiska systemets funktion, men kan inte omfatta de åsikter, som anförts om den ekonomiska undervisningens situation i läroverken. Vid undervisningen tillämpas ekonomiska frågeställningar i samband med de olika läroämnena. I historieundervisningen meddelas i femte och åttonde klasserna undervisning i ekonomikunskap. I anslutning till de matematiska ämnena har den ekonomiska undervisningen utvecklats i mellanskolans högsta klass och i gymnasiet. Strävandena går ut på att intaga undervisning i statistikkens grunder och s. k. samhällsmatematik också i matematikundervisningen på språklinjen. Olika slags fenomen inom näringslivet upptas till behandling i exempelaterialet. I anslutning till undervisningen i huslig ekonomi och handarbete meddelas även ekonomisk fostran och undervisning.

Beträffande frågan om en självständigare ställning för de ekonomiska ämnena är organisationen av den uppfattningen, att det knappast är nödvändigt att inom ramen för de redan för närvarande överbelastade undervisningsplanerna införa något nytt ämne, som behandlar näringslivets frågor, utan ekonomisk undervisning och fostran kunde meddelas i samband med härför lämpade ämnen. Förutom de ovan nämnda ämnena skulle närmast historia, samhällslära och ekonomikunskap samt geografi komma i fråga. I samband med dessa ämnen vore det möjligt att studera näringslivets funktioner och struktur ur något olika synvinklar. Härvid kunde läroböckerna granskas med tanke på att mera utrymme skulle reserveras för ekonomiska frågeställningar. På grund av att den ekonomiska och samhällslära strukturen är likartad i de olika nordiska länderna kunde ett nordiskt samarbete vara av betydelse vid utformandet av läroböckerna. Man borde även se till att nytt material, som belyser ekonomiska fenomen, reserveras för att användas i undervisningen.

¹ Yttrandet översatt från finska.

I kompetenskraven för de lektorer i historia, samhällslära och ekonomikunskap, vilka företrädesvis meddelar ekonomisk undervisning i läroverken, ingår vitsordet cum laude approbatur eller åtminstone approbatur i nationalekonomi. Om vederbörande endast avlägger vitsordet approbatur i nationalekonomi bör vitsordet cum laude approbatur avläggas i något annat samhällsvetenskapligt ämne. I kompetenskraven för yngre lektors tjänster i huslig ekonomi ingår även alternativt akademiskt vitsord i hemhushållningslära. Redan på grund av den snabba samhällsutvecklingen vore det enligt förbundets åsikt ändamålsenligast, att lärarnas ekonomiska utbildning anordnades i form av fortbildning. Olika ämneslärarorganisationer har också redan slagit in på denna väg.

Med beaktande av de ovan anförda synpunkterna intar förbundet en positiv hållning till den första klämman i förslaget till rekommendation till regeringarna, enligt vilken förutsättningarna för en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner gemensamt borde utredas. Med avseende å den andra klämman som gäller den merkantila utbildningen preciserar förbundet inte sin ståndpunkt.

Helsingfors den 31 oktober 1966

På Läroverkslärarnas centralförbunds vägnar

Urpo Kuuskoski

Styrelsens ordförande

Aarne Mattila

Ombudsman

Ekonomiliitto — Ekonomförbundet¹:

Det väckta initiativet grundar sig på konstaterandet att alla i dagens samhälle oberoende av sina uppgifter är verksamma inom näringslivets fält och genom sin verksamhet antingen direkt eller indirekt inverkar på dess utveckling. Varje enskild individ fattar dessutom ekonomiska avgöranden åtminstone ifråga om sin egen ekonomi. Med omfattande av förslagsställarnas ståndpunkt bör det på grund härav anses nödvändigt, att samhällets medlemmar redan i ett synnerligen tidigt skede, i skolåldern, i tillräcklig utsträckning skulle erhålla grundläggande insikter om vårt på marknadshushållning baserade ekonomiska system, vårt näringslivs struktur och dess verksamhet. Detta skulle hjälpa dem att bättre anpassa sig till det av marknadshushållning präglade samhälle, i vilket de måste utföra sin livsuppgift.

Då de nuvarande målsättningarna för skolundervisningen fastställdes lämnades de ovan anförda synpunkterna nästan helt utan beaktande. Utan att

¹ Yltrandet översatt från finska.

taga befattning med den övriga undervisningens innehåll bör det konstateras, att avsaknaden av ämnen, som ger grundläggande ekonomiska kunskaper, i vår skolundervisning utgör ett av de i detta nu allvarligaste missförhållandena inom ungdomsutbildningen. Den i initiativet föreslagna undervisningens innehåll skulle dock inte få inskränkas till ytlig skildring av enbart näringslivet och dess fenomen. Insikter i de lagbundenheter, som styr samhällets och dess medlemmars ekonomiska verksamhet borde redan i detta skede i tillräcklig grad höra till skolundervisningen.

Det är uppenbart, att grundläggande ekonomiska kunskaper inte i nämnvärd mån ingår i skolornas nuvarande läroböcker. Denna synpunkt har inte heller beaktats i de nuvarande kompetensvillkoren för lärarna. På grund av sin betydelse för samhället borde de grundläggande ekonomiska kunskaperna få en självständig ställning i skolundervisningen, vilket rekommenderas i förslaget. Detta skulle förutsätta såväl för ändamålet lämpliga läroböcker som utbildning av för uppgiften lämpade lärare. Med beaktande av det ständigt växande behovet av grundläggande ekonomiska kunskaper, samt deras betydelse, vore det ändamålsenligt, att utbildningen av lärare på området skulle äga rum vid specialhögskolorna inom sagda område, nämligen handelshögskolorna.

Bristen på undervisning i ekonomiska grundfrågor inom vår allmänna skolundervisning leder till, att även dessa elementära kunskaper måste inbefattas i handelsläroverkens undervisning. Samma fenomen kan observeras också vid handelshögskolorna. De för den kommersiella undervisningen tillbuds stående begränsade möjligheterna såsom den korta tiden och de knappa medlen tvingar till en noggrann prövning av de inbördes förhållandena mellan de uppoffringar som måste göras vid undervisning i olika läroämnen. Beroende på hur snäv synvinkel man anlägger vid granskningen av undervisningsprogrammen kan uppoffringen i fråga om vissa undervisningsämnen förefalla otillräcklig. Undervisningsprogrammen borde emellertid granskas med utgående från undervisningens totala målsättningar. I detta avseende borde vårt ekonomiska system tagas som bakgrund för granskningen och strävandena borde, såsom förslagsställarna hemställt, gå ut på att utforma undervisningen till en konsekvent helhet.

Frågan om handelsläroverkens lärarkrafter är ett av de centrala problemen vid undervisningens utvecklande. Ekonomiliitto har i sitt utlåtande om förslaget till revision av lagstiftningen om handelsläroverken understrukit betydelsen av att undervisningen står nära det praktiska livet. Denna synpunkt borde sålunda beaktas vid lärarutbildningen och då lärarnas kompetensvillkor fastställas. Ekonomiliitto har därför fäst uppmärksamhet vid att i kompetensvillkoren för lektorstjänst vid handelsläroverk under vissa förutsättningar även borde krävas ekonomexamen och att längre och ändamålsenligare praktik borde krävas av lärarna. Detta vore ägnat att öka lärarnas djupare kunskaper om näringslivet och skulle för sin del öka möjligheterna att få lärare, som behärskar marknadsfrågorna.

Ekonomins betydelse såsom en verksamhet, som skapar betingelser för den övriga kulturella verksamhetens utveckling, är av grundläggande natur. En fortgående utveckling av ekonomin är sålunda en av samhällets centrala uppgifter. Det erkänns redan allmänt, att kunskaperna är av avgörande betydelse i detta arbete. Ekonomiliitto föreslår därför, att det väckta initiativet angående nordiskt samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning måtte antagas vid Nordiska rådet såsom rekommendation till de ifrågavarande länderans regeringar.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Ekonomiliitto r.y.

Jarmo Raulo

1. Viceordförande

Heikki Hara

Ombudsman

Suomen opettajain liitto — Finlands lärarförbund:

Behovet av ekonomisk undervisning ävensom dess betydelse ökar kontinuerligt på grund av näringslivets strukturförändringar. Den befolkningsdel, som skaffar sin utkomst inom handel och övriga servicenäringar, tilltar. För dessa medborgare är det redan för yrkets vidkommande nödvändigt att känna till det ekonomiska livets grundfakta. Samtidigt ökar behovet av grundkännedom om det ekonomiska livet också för alla medborgare, antingen som yrkeskrav eller då vederbörande i sin enskilda verksamhet som konsumentpart i marknadshushållningen skall träffa val och då de som ansvariga för samhällets olika förtroendeuppdrag eller i samband med val till dessa skall påverka lösningarna. En allmän effektivisering av den ekonomiska fostran är för den skull nödvändig. Då samarbetet mellan de nordiska länderna på många andra områden kontinuerligt ökar och då också inom skolväsendet samordning förekommer, synes det konsekvent att utsträcka samarbetet och synkroniseringen av verksamheten till att gälla också utvecklandet av den viktiga ekonomiska grundfostran.

Inom Finlands skolväsende har ekonomisk undervisning de senaste åren redan varit föremål för större intresse och livligare diskussion än hittills. Ett under skolstyrelsen verkande lärarråd tog år 1958 initiativet till att den ekonomiska undervisningen i skolorna effektiviseras och en läroplan uppgörs för detta ändamål. Skolstyrelsen utarbetade med postsparbankens stöd två program för ekonomisk fostran, det ena för folkskolan och det andra för läroverk. Sedan programmen blivit färdiga år 1962 sände skolstyrelsen dem på lärarrådets önskan till skolorna med uppmaning att såvitt möjligt tillämpa dem i sina läroplaner.

På basis av de nämnda betänkandena har man fäst uppmärksamhet vid

en förbättring av den ekonomiska fostran i folk- och medborgarskolornas nya läroämne medborgarfärdighet, för vilket läroplanen nyligen färdigställdes. I den nya läroplan för handarbete för flickor, som godkänts i år, fästes större avseende än hittills vid att färdigheten i ekonomiskt tänkande, planerande och väljande utvecklas.

Också i skolreformkommissionens betänkande, som färdigställdes i oktober 1966, fästes uppmärksamhet vid ekonomisk fostran, samt att inkomma med förslag angående utvecklandet av den ekonomiska fostran med hjälp av läroböcker och lärarutbildning.

Enligt vår uppfattning hör det härigenom till kommitténs uppgifter att uppgöra förslag till den ekonomiska undervisning, som hänför sig till medborgarfostran, samt dess innehåll och fördelning på olika skolstadier. Kommittén torde i sitt arbete få göra sig förtrogen med den utveckling, som skett i andra länder, också de övriga nordiska länderna, och där anhängiggjorda projekt. I detta sammanhang erbjuder sig åtminstone tillfälle därtill.

Undervisningsministeriet tillsätter inom kort en kommitté med uppgift att uppgöra detaljerade förslag till läroplaner för den nya grundskolan. Denna kommitté torde ifråga om ekonomisk fostran få utnyttja den utredning, som kommittén för ekonomisk fostran nu verkställer. De nämnda kommittéerna borde i sitt arbete beakta planerna för en effektivisering av den ekonomiska undervisningen från allmän synpunkt samt i anseende till de nordiska ländernas inbördes samordning för Finlands del.

Hänvisande till det ovensagda anför Suomen opettajain liitto som sin åsikt, att

1. ekonomisk fostran bör ges större andel i den allmänna medborgarfostran, som skall ges i grundskolan;
2. planerna härför borde för grundskolans del färdigställas genom den för tillfället fungerande kommitténs för ekonomisk fostran försorg och beaktas vid uppgörandet av grundskolans läroplaner samt på dessa baserade nya läroböcker;
3. de nämnda kommittéerna borde i mån av möjlighet söka beakta en inbördes samordning av programmen för de nordiska ländernas mål för den ekonomiska fostran; samt
4. de nordiska ländernas regeringar kunde genom en gemensam rekommendation stöda beaktandet av synpunkter på ekonomisk fostran i grundskolans nya läroplaner.

Helsingfors den 2 november 1966

Suomen opettajain liitto

Aimo Tammi

Puheenjohtaja

Panu Vapaavuori

Pääsihteeri

Finlands försäljnings- och reklamförening r. f.¹:

Förslaget överensstämmer på ett ypperligt sätt med den hemställda Finlands försäljnings- och reklamförening framförde på grundval av Nordiska försäljnings- och reklamförbundets presidiums mötesprotokoll. Vid behandlingen av förslaget borde det enligt vårt förmenande likväl samtidigt beaktas, att utvecklandet av undervisningen i avgörande grad är beroende av forskningsverksamhetens utveckling. Ifall forskningsverksamheten inefattats i detta förslag hade enligt vårt förmenande följande ändringar varit påkallade:

Omedelbart efter andra raden på förslagets andra sida borde saken ha uttryckts med ett särskilt stycke av till exempel följande lydelse: »Utvecklandet av undervisningen i de ekonomiska ämnena och lärarutbildningens utveckling förutsätter tillräckliga teoretiska insikter och förmåga att utnyttja dessa då ekonomiska fenomen förklaras. Forskning rörande ekonomiska företeelser gör det lättare att förstå det ekonomiska livets ofta synnerligen invecklade orsakssammanhang och skapar sålunda en grund för all ekonomisk upplysning. För den skull bör den ekonomiska forskningsverksamheten kraftfullt främjas bl. a. genom fortgående insamling av jämförbart primärmaterial i alla länder, genom gemensam användning av detta material samt även genom systematiskt utbyte av forskningsresultat.»

Beaktandet av forskningen skulle dessutom ha föranlett den ändringen i förslaget, att på tredje raden av samma sida samt på bägge ställena i den egentliga rekommendationen efter ordet »undervisningen» endast hade behövt tillfogas ordet »forskningen».

Helsingfors den 31 oktober 1966

Finlands försäljnings- och reklamförening r. f.

Alpo Malme

Generalsekreterare

Reklambyråernas förbund:

Marknadsföringen och reklamen står i dag i en central ställning i det nordiska samhället. För att reklamen, vars kreatörer och administratörer vårt förbund representerar, skall ha en så positiv, utvecklande och konstruktiv ställning som möjligt fordras dock att de olika medborgargrupperna har förmåga att på ett riktigt och sunt sätt tillgodogöra sig den — det gäller att inse att reklamen har en bestämd funktion i samhället och att god reklam i våra dagar är en konstruktiv och betydelsefull del av det ekono-

¹ Yttrandet översatt från finska.

miska samhällsmaskineriet. Om kunskapen om de olika delarna av ekonomin tränger in i djupare befolkningslager tack vare effektiviserad ekonomisk undervisning, har också den bransch vi företräder många fördelar att vinna. Men detta är självfallet endast en snäv synpunkt på förslaget värde; dess stora förtjänst ligger i dess allmänna betydelse, som vi gärna understryker. Hela samhällets utveckling har åtskilligt att vinna på en effektiviserad undervisning i ekonomi på olika skolstadier, och vi tror att enhetliga nordiska linjer ginge att uppdraga inom detta fält.

Helsingfors den 31 oktober 1966

Reklambyråernas förbund

Olli Heikkinen

Detaljhandelns centralförbund:

Centralförbundet konstaterar, att i motiveringarna till det aktuella av medlemmar i Nordiska rådet väckta förslaget fästes uppmärksamhet vid de brister, som den ekonomiska undervisningen i vårt samhälle är behäftad med. Ytterligare gives i detsamma motiveringar för inkluderande av ekonomisk undervisning i läroplanerna för samtliga skolformer, för lärarutbildningen och vuxenundervisningen.

Centralförbundet kan förena sig om de motiveringar, som i medlemsförslaget gjorts om gemensam utredning och gemensamt utvecklande av den ekonomiska undervisningen i samtliga nordiska länder. Denna utredning och utarbetandet av nödig framställning i saken tar rundligt med tid i anspråk, men är enligt vår uppfattning dock till nytta också oberoende av att i de olika länderna, bl. a. kanske i Finland, redan därförinnan vidtagits åtgärder för att befrämja den ekonomiska undervisningen.

Detaljhandelns centralförbund förordar det gjorda medlemsförslaget.

Helsingfors den 1 november 1966

Detaljhandelns centralförbund

P. Paaermaa

Centralen för medborgarfostran¹:

Demokratien som samhälls- och statsform bygger på ett vidsträckt och aktivt deltagande från medborgarnas sida i det samhälleliga och politiska livet. Deltagandet förutsätter för sin del en hög nivå i fråga om kunskap samt beredskap att använda denna. Samhällets problem och avgöranden är

¹ Yltrandet översatt från finska.

numera till stor del av ekonomisk art oberoende av om de gäller staten, regionalförvaltningen, företag eller enskilda medborgare.

Att höja levnadsstandarden och välbefindandet samt att öka socialskyddet är oavvisliga målsättningar i detta nu. I levnadsstandarden ingår härvid att man höjer nivån för tillfredsställelsen av både de materiella och de andliga behoven.

Dessa syften kan nås endast genom ekonomiskt uppsving. Ett ekonomiskt uppsving är möjligt, i fall man håller de gamla nationaldygderna, flit, sparsamhet och planmässighet i ära och fall näringslivet får stöd i sina ansträngningar genom utvecklingspolitiska åtgärder från den offentliga maktens sida. Dessa åtgärder förutsätter å sin sida en upplyst inställning hos medborgaren.

Förändringarna inom det finländska samhället har varit så omfattande, att det medborgerliga tänkandet inte har hunnit följa med på samma nivå som händelserna. Man borde sträva till att skapa ett medborgerligt sätt att tänka, avpassat för ett land med pågående strukturella förändringar i samhälls- och näringslivet.

De internationella kontakterna och beroendeförhållandena har ökat i sådan grad, att en verksamhet endast inom våra egna gränser och med beaktande av endast våra egna förhållanden inte är tillfyllest med tanke på den ekonomiska tillväxten.

För de enskilda medborgarna är det av vikt, att de är medvetna om betydelsen av sitt arbete. Detta kan man uppnå genom att i synnerhet för dem som verkar i näringslivets tjänst öka kännedomen om företagets verksamhetsprinciper och -betingelser.

Höjandet av de ekonomiska insikterna har sålunda kommit att utgöra en betydelsefull uppgift inom medborgarfostran såväl med tanke på medborgaren själv, näringslivet, folkhushållningen och demokratin i Finland. Både inom vuxenutbildningen och skolutbildningen borde ett syftemål vara att meddela sådana medborgarfärdigheter, med vilkas tillhjälp individen kan verka framgångsrikt och med en känsla av tillfredsställelse i det förändrade samhället.

I samhället i Finland börjar man allt mera allmänt inse den ekonomiska utbildningens betydelse. Man vet, att man genom grundläggande undersökningar och bl. a. genom att ändra läroprestationerna skapar en grundval på längre sikt för den ekonomiska utbildningen. Å andra sidan inser man även betydelsen av snabba åtgärder. Ett exempel härpå utgör den kampanj för ekonomisk fostran, som kommer att genomföras år 1967 och i vilken deltar 120 riksomfattande centralorganisationer.

Med hänvisning till vad ovan anförts konstaterar centralen för medborgarfostran angående effektiviserandet av den ekonomiska utbildningen och en ökning av samarbetet mellan de nordiska länderna följande:

I ett samhälle, som i snabb takt undergår förändringar och utvecklas, bör

man fortgående sträva att höja nivån för det ekonomiska kunnandet. Den ekonomiska utbildningen har ännu ej rönt tillräcklig uppmärksamhet i Finland, varför ett samarbete mellan de nordiska länderna erbjuder möjlighet till nyttigt utbyte av åsikter och erfarenheter och förty kan förordas.

Den ekonomiska utbildningen ansluter sig dels till det inom olika skolformer utförda undervisningsarbetet, dels till vuxenutbildningen. Undervisningsarbetet inom de olika skolformerna och särskilt inom grundskolan intar en central ställning i fråga om ökandet av de ekonomiska insikterna. I Finland utreder en av statsrådet den 31 mars 1966 tillsatt kommitté för ekonomisk utbildning saken med utgående från de olika undervisningsanstalternas lärokurser och tillbuds stående läroböcker. Kommittén skall avge sitt betänkande den 31 mars 1967. Då därjämte grundskolekommittén och de densamma underlydande kommissionerna för sin del även behandlar dessa frågor, kan det förmodas, att inom en nära framtid för Finlands vidkommande en tämligen klar bild av saken kommer att erhållas. Sedan dessa grundläggande dokument färdigställts kan Finland berika det nordiska samarbetet bättre än i detta skede.

Helsingfors den 28 oktober 1966

Lauri Järvi

Styrelsens ordförande

Helena Ahti

Generalsekreterare

Kulutusosuuskuntien keskusliitto (KK) r.y. — Konsumtionsandelslagens centralförbund r.f.:

— — — framför vi högaktningfullt, att den ekonomiska undervisningen på grund av de i förslaget nämnda omständigheterna borde effektiviseras i skolorna och inom vuxenutbildningen, denna effektivisering förutsätter bl. a. sådana åtgärder till vilka det hänvisas i förslaget, saken skulle sannolikt främjas av nordiskt samarbete, varför det är önskvärt att utreda förutsättningarna för detta.

Helsingfors den 29 oktober 1966

Kulutusosuuskuntien keskusliitto (KK) r. y.

(*Sign.*)

Mainostajien liitto — Annonsörernas förbund r.y.:

Annonsörernas förbund har i samarbete med övriga organisationer inom reklambranschen — främst med Reklambyråernas förbund — strävat att framhålla nödvändigheten av en effektivisering av den praktiska undervisningen i marknadsföring och reklam.

Enligt vår uppfattning har man inte ens på högskolestadiet fördjupat sig i dessa frågor — man har bl. a. klagat på bristen på pedagoger — hur skall man då kunna antaga, att kunskapsnivån stiger på övriga stadier?

Därför är det glädjande att konstatera, att Finlands delegation gör ett försök att avlägsna detta nästan allmänvärldsliga missförhållande genom att föreslå att undervisningen om näringslivets struktur och funktioner effektiviseras på alla skolstadier.

Vi omfattar med nöje detta medlemsförslag till Nordiska rådet och, såvitt ni anser oss i framtiden kunna vara till hjälp vid det praktiska genomförandet av dessa planer, står vi till ert förfogande.

Helsingfors, den 26 oktober 1966

Mainostajien liitto — Annuonsörernas förbund r.y.

Viljo Luukka

Förbundets styrelseordförande

Stig Nordgren

Förbundets viceverkst. direktör

Finlands studentkårers förbund:

Framställarna av medlemsförslaget har i sin motivering alldeles riktigt fäst uppmärksamhet vid den betydelse, som kännedomen om det ekonomiska livets organisation och verksamhet har för varje medborgare. Då emellertid det ekonomiska livets struktur och verksamhetsformer i de olika nordiska länderna rätt klart skiljer sig från varandra och då speciellt de olika skolformerna i de nordiska länderna är synnerligen olika, kan man enligt förbundets uppfattning inte i speciellt hög grad tänka sig en gemensam eller likartad utbildningsverksamhet eller ens likartade metoder för att effektivisera denna verksamhet. Förbundet betonar i enlighet med den första punkten i medlemsförslaget rekommendationens nödvändigheten av en utredning i varje nordiskt land, men ser inte något skäl för en sammordisk utredning i denna fråga.

Däremot är marknadsföringen och den merkantila utbildningen i de egentliga merkantila läroanstalterna i långt högre grad av internationell karaktär och kräver ett ökat internationellt samarbete och kännedom om det ekonomiska livets struktur och verksamhet i mer än ett land. På grund av detta borde man enligt förbundets uppfattning få till stånd en utredning av den art, som omnämns i rekommendationens andra punkt, dock så att speciell hänsyn tas till de väsentliga skillnader som för ögonblicket föreligger inom den merkantila utbildningen i de olika nordiska länderna. Samtidigt borde man sträva till att minska och eliminiera dessa skillnader.

Helsingfors den 10 oktober 1966

Finlands studentkårers förbund

Veikko Löyttyniemi

Ordförande

Kari R. Rahiala

Generalsekreterare

Pellervo-seura (Sällskapet Pellervo)¹:

Inom det av Sällskapet Pellervo företrädde ekonomiska samarbetet, d. v. s. inom olika marknadsförings- och leveransandelslag och dessas centralaffärer, är man mycket medveten om de nackdelar, som förorsakas av den bland andelslagens medlemmar och i synnerhet andelslagens administratörer förekommande bristande kännedom om den snabbt expanderande marknadsföringen. Andelslagens medlemmar och särskilt administratörer borde äga en så god kännedom som möjligt om hela samhällets och näringslivets utveckling för att inom sina demokratiskt förvaltade andelslag kunna uppnå de rätta avgörandena ur helhetens synpunkt.

Med tanke på att kommande generationer som medlemmar, administratörer och funktionärer i de till Pellervo hörande andelslagen bättre än hittills skulle inse det ekonomiska tänkesättets betydelse för alla sina avgöranden och åtgärder, förhåller sig Sällskapet Pellervo synnerligen positivt till en utvidgning och ökning av den ekonomiska grundutbildningen i de grundläggande skolorna. Kan en ökning av dessa bristfälliga ekonomiska insikter på ett effektivare sätt uppnås genom nordiskt samarbete är det på sin plats att utnyttja denna väg i så hög grad som möjligt, ty här är fråga om en omfattande och allvarlig angelägenhet.

Sällskapet Pellervo tillstyrker det inom Nordiska rådet väckta förslaget om nordiskt samarbete om effektiviserad ekonomisk undervisning. Därjämte föreslår Sällskapet Pellervo, att en dylik undervisningsreform, som gäller hela skolväsendet och särskilt de merkantila utbildningsanstalterna, skulle inledas uppifrån; man borde således först planlägga gemensamma riktlinjer för att ge den vidsträckta lärarkåren kompetens att förmedla tidsenliga ekonomiska insikter, ty lärarkåren intar i hela skolväsendet en nyckelställning i detta storstilade arbete.

Helsingfors den 5 oktober 1966

Pellervo-seura

Harri Rautavaara

Matti Kujala

N o r g e**Kirke- og undervisningsdepartementet:**

Medlemsforslaget har vært lagt fram for departementets faglige råd, universitetene og høyskolene.

Kirke- og undervisningsdepartementet er klar over at de økonomiske emnene blir mer og mer betydningsfulle for det enkelte individ og samfunnet,

¹ Yttrandet översatt från finska.

og at det i skoleverket derfor etter hvert er ønskelig med en grundigere presentasjon av den helhet som den økonomiske prosessen utgjør.

Departementet har vært oppmerksom på denne utvikling og derfor også tatt et visst hensyn til den ved utformingen av læreplanene for de forskjellige skoleslag.

Det kan eksempelvis nevnes at man i den 9-årige skolen vil legge betydelig vekt på samfunnslære og samfunnsøkonomi. I økonomiske gymnas er et av målene for undervisningen nettopp å lære elevene å forstå det økonomiske livs struktur og funksjoner. I de øvrige gymnaslinjene og i real-skolen, vil denne målsettingen komme noe i bakgrunnen, selv om visse sider av emnet blir berørt i forskjellig sammenheng. Fra yrkesskolesektoren kan nevnes at samfunnskunnskap og yrkesøkonomi er egne fag i yrkesskolene og at man i utformingen av nye undervisningsplaner og lærebøker er spesielt opptatt av disse spørsmål.

Dette departement antar at problemstillingen og behovet for en utvikling av undervisningen i økonomiske fag i de forskjellige skolearter er forholdsvis likeartede i de nordiske land. Vi mener derfor at det vil være naturlig med et nordisk samarbeid for så vidt gjelder planlegging av den utvikling som bør skje på dette fagområde.

Dette departement antar for sitt vedkommende at det først og fremst er ønskelig å få klarlagt situasjonen slik den er i dag, og det behov som eventuelt måtte eksistere for et nærmere samarbeid. Departementet er enig i at dette kan gjøres som nevnt i rekommandasjonen, men en vil antyde at dette kanskje også kan gjøres gjennom en nordisk konferanse av skolesakkyndige og representanter fra det økonomiske liv i Nordisk Råds regi.

Oslo, 27. oktober 1966

Kjell Bondevik

Olav Hove

Sve r i g e

Skolöverstyrelsen:

1. *Ekonomisk grundutbildning på olika skolstadier*

Efter 1962 och 1964 års skolreformer är undervisningen i ekonomi väl tillgodosedd inom svenskt skolväsende. Sålunda får eleverna på den obligatoriska skolans högstadium en ekonomisk grundutbildning av den art som det finska förslaget urgerar. Under de tre högstadieåren kommer eleverna nämligen i såväl teoretisk som praktisk kontakt med arbetsmarknadens problematik. De studerar elementära samhällsekonomska företeelser och samband, såsom konsumtion, distribution, produktion, sparande och investering. Dessutom behandlas det ekonomiska kretsloppet, näringslivets organisationer och ekonomiska institutioner jämte ekonomisk politik. Några

representativa storföretag presenteras beträffande omfattning, tillverkning och lokalisation.

Den ovannämnda grundutbildningen fullföljs i de gymnasiala skolorna i långt större utsträckning än vad det finska förslaget tycks avse. Som exempel kan nämnas att den ekonomiska tillväxtens problem presenteras i gymnasiet årskurs 1 varvid speciell uppmärksamhet ägnas den ekonomiska tillväxten i länder av olika teknisk och ekonomisk utvecklingsgrad. Eftersom eleverna dessutom ingående får syssla med frågor rörande demografiska och ekonomisk-geografiska frågor av global räckvidd torde utbildningen redan fylla de krav som det finska förslaget uppställer. Under årskurs 2 analyseras frågor rörande prisbildning och resursanvändning, samhällsekonomisk balans jämte utrikeshandel och ekonomisk politik. Internationell ekonomi utgör ett betydande inslag i årskurs 3.

En undervisning av likartad karaktär ges i den tvååriga fackskolan.

Att läroböckernas innehåll svarar mot läroplanens intentioner bevakas av statens läroboksnämnd som samtidigt ser till att sakinnehållet är korrekt. Det åvilar naturligtvis också lärarna att korrigera föråldrade uppgifter. Läroplanen för gymnasiet säger härvidlag följande: »Eftersom förhållandena snabbt ändras, är det av vikt att utvecklingstendenserna noga observeras. Detta kan lämpligast ske genom studium av facktidskrifter från de olika näringsgrenarna och genom beaktande av aktuell statistik.»

2. Undervisning i marknadsföring och den ekonomiska processens helhetsfunktioner inom den egentliga merkantila utbildningen

När det gäller undervisningen i marknadsföring och därmed sammanhängande frågor kan först konstateras att den tidigare undervisningen vid handelsgymnasierna var starkt inriktad mot redovisningstekniska problem. De läroplaner, som nu utarbetats för de ekonomiska ämnena både i gymnasiet, fackskolan och i yrkesskolan, eftersträvar emellertid medvetet att ge företagsekonomins samtliga områden ett likaberättigat utrymme, att med andra ord öka utrymmet för distributiva frågor på de redovisningsteknikas bekostnad.

Motionärerna framhåller att bristen i undervisningen närmast torde ligga i en otillräcklig presentation av den helhet som den ekonomiska processen och marknadsstrukturen utgör. I det nya gymnasiet eftersträvar man genomgående detta mål. Samtliga elever på ekonomisk linje får studera ämnet företagsekonomi. I detta ämnes målsättning understryks att undervisningen »skall ge kunskaper om företaget såsom en organisation i vilken personella och materiella resurser samordnas enligt ett ekonomiskt handlingsprogram». Denna målsättning torde helt motsvara motionärernas önskemål. I ämnet distribution i årskurs 3 behandlas marknadsföring som ett mycket väsentligt område under sju veckotimmar. Målsättningen säger bl. a. att undervisningen skall ge kunskaper om metoder för distributionsarbetet.

Det är bekant att handelslärarnas utbildning inom marknadsföringens område släpar efter. Detta sammanhänger främst med att många lärare utbildats under en period då dessa frågor tilldrog sig ringa intresse i den akademiska utbildningen i ämnet företagsekonomi. Det blir alltså fortbildningens uppgift att angripa dessa problem, något som sker både i vanlig fortbildning på ferietid och i den s. k. utbildningskompletteringen. De lärare som erhållit en modern ämnesutbildning inom den företagsekonomiska ämnessfären får däremot anses ha godtagbar utbildning i marknadsföring. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på distributionssidan är det emellertid angeläget att även dessa lärare genom fortbildningsverksamhet bereds tillfälle att hålla sina kunskaper à jour.

3. Sammanfattning

Skolöverstyrelsen vill sammanfattningsvis konstatera att de av motionärerna aktualiserade problemen beaktats av de svenska skolmyndigheterna vid utformningen av läroplaner, lärarfortbildning o. d. Emellertid kan ett nordiskt samarbete uppenbarligen ge värdefulla impulser vid det fortlöpande utvecklingsarbete som ständigt måste pågå inom berörda skolformer.

Skolöverstyrelsen tillstyrker att Nordiska rådet måtte anta den av motionärerna föreslagna rekommendationen.

Stockholm den 10 oktober 1966

På skolöverstyrelsens vägnar

Maj Bosson-Nordbö

Osborn Olsson

Gunvor Berg

Universitetskanslersämbetet:

I ärendet har yttranden avgivits av rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå, rektorsämbetet vid handelshögskolan i Göteborg samt rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola [*se nedan*].

Med överlämnande av ovannämnda yttranden får universitetskanslersämbetet anföra följande.

Ämbetet vill instämma i vad rektorsämbetet vid universitetet i Stockholm anfört i bilagda yttrande, nämligen att den skildring av undervisningssituationen i ämnet samhällskunskap, som framläggs i förslaget, knappast kan anses vara relevant för svenska förhållanden. De samhällsorienterande och ekonomiska ämnena har genom grundskolan, fackskolan och fr. o. m. läsåret 1966/67 det nya gymnasiet beretts ett mera centralt utrymme än

tidigare. Med hänsyn till den korta tidsperiod under vilken speciellt fackskolan och det nya gymnasiet fått arbeta anser universitetskanslersämbetet det vara önskvärt med ytterligare erfarenhet från utbildningen innan man tar ställning till behovet av nya utredningar för att effektivisera undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på samtliga skolstadier.

Vad beträffar utbildningen av lärare i bl. a. samhällskunskap och ekonomiska ämnen är denna fråga för närvarande föremål för behandling av Kungl. Maj:t.

Vad beträffar utbildning på akademisk nivå delar ämbetet förslagsstäl-larnas uppfattning att ökade insikter i marknadsföring och i den ekonomiska processens helhetsfunktioner är önskvärda.

Ämbetet tillkallade den 18 juni 1965 sakkunniga för att företaga en översyn av gällande bestämmelser avseende den samhällsvetenskapliga utbildningen. I direktiven till utredningen anfördes bl. a. att de sakkunniga borde överväga på vad sätt ett företagsekonomiskt och ett samhällsplaneringsalternativ borde införas i den nuvarande studiegången för filosofisk-samhällsvetenskaplig examen. Samtidigt borde övervägas om andra utbildningsalternativ kunde vara önskvärda och behövliga med hänsyn till arbetsmarknadens behov av arbetskraft med såväl allroundbetonade samhällstekniska kunskaper som specialiserade kunskaper. Utredningen har ännu ej framlagt sitt betänkande.

Ämbetet tillsatte under våren 1965 en utredningsman för översyn av utbildningen i ämnet företagsekonomi vid universitetet i Göteborg fr. o. m. läsåret 1966/67. Utredningsmannens förslag är för närvarande föremål för behandling inom ämbetet.

Universitetskanslersämbetet finner ett nordiskt samarbete önskvärt på den samhällsvetenskapliga och ekonomiska undervisningens område men anser sig ej, innan ytterligare erfarenheter vunnits från utbildningen inom den nya skolan och innan den pågående översynen av den samhällsvetenskapliga och ekonomiska utbildningen på akademisk nivå slutförts, kunna bedöma behovet för Sveriges del av gemensamma nordiska utredningar av här avsedd art.

Stockholm den 12 december 1966

Nils Gustav Rosén

Göran Magnusson

Uppsala universitet:

Rektorsämbetet instämmer i huvudsak med vad i medlemsförslaget uttalar om vikten av vidgad undervisning i ekonomiska ämnen och värdet

av nordiskt samarbete på området och tillstyrker, att de rekommenderade utredningarna kommer till stånd.

Uppsala den 29 september 1966

Torgny Segerstedt

S. H. T. Kihlgren

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet:

Fakulteten delar helt de synpunkter som framföres i medlemsförslaget angående vikten av att alla, oavsett vilken ställning de har eller kommer att få i samhället, i skolan erhåller en ekonomisk grundutbildning. Allvarliga brister finns bl. a. beträffande gällande kursplaner, läroböcker, lärarutbildning m. m. För att avhjälpa dessa brister föreslår förslagsställarna vissa åtgärder.

Vad avser förslaget att ge de ekonomiska ämnena en större och mer självständig plats i skolschemat, förefaller det fakulteten mest aktuellt att koncentrera ansträngningarna på skolstudier efter grundskolan d. v. s. till gymnasialstadiet (gymnasier, fackskolor och yrkesskolor m. fl.). Frågan uppkommer om den ekonomiska grundskolningen skall beredas särskild plats på skolschemat eller förläggas i anslutning till samhällsläran. Ur effektivitetssynpunkt förefaller det första alternativet bestämt vara att föredraga. Troligen blir det emellertid ej möjligt att omsätta alternativet i praktiken, på grund av att antalet ämnen på schemat redan är mycket stort. Väljes alternativet att förlägga den ekonomiska grundutbildningen i anslutning till samhällsläran, blir läroboksfrågan och utbildningsfrågan beträffande lärare av central betydelse.

För närvarande torde lämpliga läroböcker för det här aktuella ändamålet icke finnas. Den framställning om ekonomiska centralproblem som ev finns insprängd i läroböcker i samhällslära etc. torde lämna mycket övrigt att önska.

Det synes därför vara nödvändigt att söka få fram en eller flera speciella läroböcker för grundskolning i ekonomi. Det är av stor vikt att en dylik lärobok ger en riktig översiktlig bild av det ekonomiska skeendet samtidigt som att i framställningen används ett språk och en terminologi, som passar ifrågavarande elever med hänsyn till deras egen föreställningsvärld. Detta ställer stora krav på blivande författare beträffande både teoretiska och pedagogiska insikter.

Värdet av en grundutbildning i ekonomi blir säkerligen tvivelaktigt, om inte de blivande lärarna, vilket i dag i regel inte är fallet, själva har tillräckliga teoretiska och praktiska kunskaper i ekonomi. Det är därför av synnerlig vikt att ekonomisk undervisning för berörda lärarkategorier sker

såväl vid lärarutbildningsanstalterna som på annat håll. Då denna utbildning bör ligga på ett inte alltför lågt plan är det fråga om ett ganska besvärligt utbildningsproblem. Det förefaller vara möjligt att få en god totallösning på problemet genom en kombinerad radio- och TV-undervisning.

En centralt för hela Norden anordnad radio- och TV-utbildning för vuxna skulle innebära stora resursbesparingar. Vidare skulle ett enhetligt angreppssätt och terminologi spridas, vilket skulle innebära stora fördelar. En rätt upplagd radio- och TV-utbildning skulle troligen bli av intresse för medborgarna överhuvudtaget och bl. a. ge äldre studerande en för dem personlig och även för samhället viktig orientering i modernt ekonomiskt tänkande.

För lärare, som vill skaffa sig behörighet att undervisa i ekonomi kan anordnas centrala prov.

Lund den 21 oktober 1966

På samhällsvetenskapliga fakultetens vägnar

Carl-Erik Quensel

Göran Melander

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet:

Frågan om effektiviserad ekonomisk undervisning är alltid angelägen, och fakulteten hälsar med tillfredsställelse det inom Nordiska rådet väckta förslaget. Nu föreligger emellertid ett speciellt skäl att inte omedelbart förorda en utredning på detta område. Genom den nya läroplanen för gymnasiet i Sverige beredes den ekonomiska undervisningen ett mera centralt utrymme i utbildningsprogrammet än tidigare. Det förefaller fakulteten tillrådligt att avvakta några års erfarenhet av tillämpning av denna nya läroplan innan man igångsätter nya utredningar om den ekonomiska undervisningens effektivitet.

Till belysning av denna och besläktade frågor — såsom frågan om radions och televisionens roll i undervisningen — skall fakulteten här endast hänvisa till följande skrifter: Läroplan För Gymnasiet (Skolöverstyrelsens skriftserie 80), Utlåtanden avgivna av 1960 års lärarutbildningsakkunniga samt 1960 års radioutredning.

Göteborg den 27 september 1966

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Artur Attman

Sture Höglund

Stockholms universitet:

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för dels samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på samtliga skolstadier, dels en ökning av undervisningen om marknadsföring och den ekonomiska processens praktiska helhetsfunktioner inom den egentliga merkantila utbildningen.

Den skildring av undervisningssituationen i ämnet samhällskunskap, som framläggs i förslaget, kan knappast sägas vara relevant för svenska förhållanden.

I förslaget framhålls vid upprepade tillfällen marknadsföringens centrala roll. Detta gör det nödvändigt påpeka, dels att marknadsföringen endast är en del av ämnet företagsekonomi, inom vilket kostnads- och intäktsanalysen samt administrationsläran intar en mer central plats, dels att företagsökonomi i sin tur endast är en del av det samhällsekonomiska systemet.

Rektorsämbetet anser det givetvis lyckligt med nordiskt samarbete även på den ekonomiska undervisningsområde.

Stockholm den 30 augusti 1966

Dag Norberg

Jan Hedin

Umeå universitet:

Rektorsämbetet tillstyrker förslaget om en gemensam utredning. Ämbetet vill dock ifrågasätta om problemställningarna och behoven verkligen är så likartade som förslagsställarna hävdar, och ämbetet vill vidare — bl. a. med hänvisning till den genomförda gymnasiereformen i Sverige — framhålla, att påståendet »inom lärarutbildningen saknas egentlig ekonomisk undervisning» inte är rättvisande för svenska förhållanden.

Umeå den 7 oktober 1966

Lars-Gunnar Larsson

Lars Mårdell

Chalmers tekniska högskola:

Rektorsämbetet, som anser att speciellt goda förutsättningar finns för ett vidgat internordiskt samarbete inom forskningen, vill understryka att ett nordiskt samarbete icke på något sätt bör få begränsa möjligheterna till andra internationella kontakter och samarbete i forskningsfrågor.

Etablering av forskningssamarbete sker regelmässigt genom personliga kontakter mellan forskarna. Ett överordnat samarbetsorgan torde därför ej bli initiativtagare till samarbete utan torde ha som främsta uppgift att underlätta de personliga kontakterna mellan forskarna. Detta kan framför allt ske på sätt omnämnes i punkt 3 i medlemsförslaget, nämligen genom anskaffande av lätt tillgängliga medel för studieresor, forskarutbyte m. fl. samarbetsformer. Av särskild vikt är att medlen är lätt och snabbt tillgängliga. Detta torde bäst uppnås, om beslutanderätten om medlens användning delegeras så långt ner i organisationen som möjligt. För forskare vid universitet och högskolor torde rektorsämnet vara lämplig instans och för övriga vederbörande statliga forskningsråd.

Göteborg den 19 oktober 1966

Nils Gralén

Ragnar Thun

Gunnar Brockman

Handelshögskolan i Göteborg har i en skrivelse den 22 september 1966 förklarat att man inte har några erinringar mot medlemsförslaget.

Sveriges industriförbund:

Förslagsställarna konstaterar att handelns snabba expansion givit till resultat att den största arbetstagargruppen i Norden i dag utgörs av personer som mer eller mindre direkt är sysselsatta inom marknadsförings- och serviceyrken. De framhåller samtidigt att även övriga befolkningsgrupper i allt större utsträckning berörs av dessa verksamheter som en följd bl. a. av ökande reklam och andra säljstimulerande åtgärder. Denna utveckling kan väntas fortsätta i vårt på marknadshushållning baserade samhälle. Redan nu ställs emellertid sådana krav på insikter i marknadsföring och överhuvud om näringslivets struktur och funktion hos medborgarna att det enligt förslagsställarnas mening måste anses vara ett allmänt samhällsintresse att förutsättningar skapas för en väsentligt förbättrad ekonomisk grundutbildning i de allmänna skolorna. Förbundet har i skilda sammanhang verkat för att inom konsumentupplysningens ram försöka skapa förståelse för och insikter om marknadsföringens villkor och uppgifter i högstandardsamhället. Vi har i stort sett kunnat stödja de krav på och förslag till konsumentinformation i snäv mening, d. v. s. varudeklaration etc., som framkommit från staten och konsumentensida. Samtidigt har vi dock kraftigt betonat att sådana åtgärder, för att bli meningsfulla, förutsätter dels en viss kunskap hos konsumenterna om produktionsvillkoren inom näringslivet och om marknadsföringsmekanismerna, dels tillkomsten av ett system av

»dubbelriktade kommunikationsvägar» mellan producenter och konsumenter. Konsumentupplysningen i vårt land har hittills främst inriktats på åtgärder i syfte att underlätta konsumenternas val mellan olika varor och på att gentemot producenterna hävda konsumenternas krav på kvalitet, priser o. d. Enligt förbundets uppfattning måste konsumentupplysningen få en vidare innebörd för att på ett för både den enskilde konsumenten och näringslivet ändamålsenligt sätt kunna infogas i det invecklade ekonomiska system som modern marknadsföring utgör. En förbättrad ekonomisk grundutbildning på bred bas samt ökad tonvikt på marknadsekonomins helhetsfunktioner i egentlig merkantil utbildning finner vi vara väsentliga inslag i utvecklingen av detta konsument—producentsamarbete.

Undervisningen om näringslivets företeelser är på samtliga skolstadier jämförelsevis blygsam. En viss förbättring torde för Sveriges del ha skett genom de nya läroplanerna för gymnasium och fackskola. I grundskolan, där enligt förslagsställarnas mening den breda basutbildningen bör ske, är även i den nya läroplanen utrymmet för en integrerad behandling av samhällsekonomin alltför litet. Därtill kommer att lärarutbildningen inte är tillräcklig för att intentionerna i skolans läroplaner skall kunna förverkligas. Vi vill också starkt betona behovet av sakligt, objektiva och åldersanpassat undervisningsmaterial för ekonomiutbildningen på skilda stadier.

Förbundet ansluter sig därför till förslagsställarnas uppfattning att en komplettering av resurserna för ekonomisk utbildning på olika nivåer bör ske.

Vi finner det också motiverat att eftersträva enhetliga lösningar inom Norden. Visst nordiskt samarbete i de frågor som berörs i medlemsförslaget förekommer redan nu såväl i utbildningssammanhang som mellan olika organisationer på marknadsföringsområdet. Förbundet vill likväl tillstyrka att den föreslagna samnordiska utredningen beträffande förutsättningarna för ett samarbete om en effektiviserad ekonomisk undervisning kommer till stånd. Utredningen borde i första hand få i uppdrag att utarbeta en gemensam nordisk målsättning för denna undervisning. Därutöver kunde utredningen bidra till att redan förekommande kontakter kartlades och systematiserades samt eventuellt kompletterades med de samarbetsformer mellan skolmyndigheterna i de nordiska länderna, som kan befinnas erforderliga för en anpassning av kursinnehåll, lärarutbildning, läroböcker och annat undervisningsmaterial inom de utbildningsformer som finns i respektive land.

Stockholm den 10 oktober 1966

Sveriges industriförbund

Tage Kahlin

Göran Söderström

Sveriges allmänna exportförening:

Förslagsställarnas främsta syfte synes vara att söka höja den allmänna kunskapsnivån om det ekonomiska skeendet i dagens samhälle och föreningen önskar gärna stödja varje initiativ i denna riktning. Ett samarbete härvidlag inom Norden skulle säkert i flera avseenden medföra fördelar. Bland annat skulle ett större urval av lärare med praktisk bakgrund i ekonomiska ämnen kunna stå till förfogande som föreläsare och som författare i ekonomiska ämnen.

Föreningen har alltså icke något att erinra mot en utredning av den omfattning, som anges i förslagets rekommendation.

Stockholm den 10 oktober 1966

Sveriges allmänna exportförening

C.-F. Gadde

A. Brandting

Sveriges grossistförbund:

I förslaget erinras om att den snabba utvecklingen inom handeln och på marknadsföringens område överhuvudtaget ställer krav på ökade kunskaper om näringslivets struktur och funktioner hos medborgarna. Det heter att det »får anses vara ett allmänt samhällsintresse att skapa förutsättningar för bibringandet av avsevärt ökade insikter om samhällsekonomin hos medborgarna». Samtidigt konstateras att det för samtliga skolstadier gäller, att undervisningen om näringslivets företeelser är förhållandevis blygsam. Orsaken härtill synes bl. a. vara att läroplanerna inte innehåller något särskilt utrymme för en ekonomisk grundskolning, »varför denna i allmänhet blir beroende av den enskilde lärarens eventuella förutsättningar och initiativ».

Det är närmast självklart, att det moderna samhället ställer ökade krav på kunskaper i ekonomiska ämnen. Dessa kunskaper innefattas till väsentlig del i begreppet konsumentfostran. Goda kunskaper inom dessa olika ämnesområden är en förutsättning för att konsumentupplysningen i dess olika former skall kunna få avsedd effekt.

Vi kan sålunda instämma i vad som sägs i medlemsförslaget om behovet av undervisning i ekonomiska ämnen. Vi kan däremot inte för Sveriges del hålla med om att undervisningen skulle vara så bristfällig som antyds i förslaget. Tvärtom synes under senare år en väsentlig förstärkning av grundutbildningen i ekonomiska ämnen ha skett, vilket givetvis inte hindrar att en ytterligare förbättring bör åstadkommas.

Vad vi hittills har sagt har gällt den allmänna ekonomiska utbildningen i grundskolan. När det gäller den egentliga merkantila utbildningen är det enligt vår mening anledning trycka på behovet av en förstärkt utbildning i marknadsföring. Handelsundervisningen har i alltför hög grad tagit sikte på en ren kontorsutbildning med stark dominans för bokföring. Vi har i vårt nyligen avgivna yttrande över yrkesutbildningsberedningens betänkande tillstyrkt att utbildningen i den ekonomiska linjen inom yrkes-skolan uppdelas i en kontorsteknisk och en distributionsteknisk gren. Detta är en utveckling som vi finner helt riktig, och vi anser det angeläget att man även i övrigt inom den ekonomiska fackutbildningen får en ökad inriktning på marknadsföringens område.

Medlemsförslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt utreda dels förutsättningarna för samarbete om en effektivisering av den ekonomiska grundutbildningen på samtliga skolstadier och dels förutsättningarna för en ökning av undervisningen om marknadsföring inom den egentliga merkantila utbildningen. I och för sig har vi givetvis ingenting att invända mot att utredningar av angiven karaktär kommer till stånd, eftersom varje möjlighet att öka utbildningsinsatserna på dessa viktiga områden bör tillvaratas. Vi är dock inte helt övertygade om att för de nordiska länderna gemensamma utredningar skulle vara den lämpligaste vägen att uppnå dessa syften. Så vitt vi förstår uppvisar förhållandena såväl inom det ekonomiska livet som inom skolan i de skilda länderna så pass stora olikheter, att ett gemensamt utredningsarbete måste stöta på svårigheter.

Vi vill därför ifrågasätta om det inte vore tillräckligt om Nordiska rådet vid sin behandling av medlemsförslaget gör ett uttalande om behovet av ökade insatser på den ekonomiska utbildningens område och rekommenderar regeringarna att var för sig utreda frågan.

Stockholm den 10 oktober 1966

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Iwan Ahlström

Svenska civilekonomföreningen:

Föreningen ställer sig synnerligen positiv till de framförda förslagen om ökat utrymme och större självständighet åt de ekonomiska ämnena i de allmänna skolorna och också till effektiviserad vuxenutbildning i dessa ämnen inte minst genom radio och TV.

Beträffande undervisningen inom de merkantila undervisningsanstalterna

anser föreningen sig böra begränsa sitt svar till vad som gäller civilekonomutbildningen. I fråga om denna utbildning anser föreningen icke att det idag finns anledning till allvarlig kritik mot vare sig undervisningens uppläggning, läroplaner eller litteratur. Givetvis måste på detta område, liksom på alla andra, där utvecklingen går snabbt, studieplaner etc. ständigt överses, moderniseras och ofta utbyggas. I fråga om civilekonomutbildningen i Sverige har de för undervisningen ansvariga alltid strävat efter en kontinuerlig anpassning av undervisningen till det praktiska livets behov. Föreningen vill i detta sammanhang peka på att universitetskanslers-ämbetet för omkring ett år sedan tillkallat sakkunniga för översyn av gällande bestämmelser angående den samhällsvetenskapliga utbildningen. Till denna kommittés arbetsuppgifter hör bland annat en översyn av civilekonomutbildningens organisation och innehåll. Att igångsätta en gemensam nordisk utredning om den ekonomiska utbildningen, innan de av UK tillkallade sakkunniga är färdiga med sitt arbete förefaller oss mindre lämpligt.

Vad som enligt föreningens mening är det stora problemet i fråga om undervisningen inom marknadsföringsområdet är att utvecklingen här gått så snabbt, att en utbildning, som ligger 10—15 år tillbaka i tiden, nu är i huvudsak föråldrad. Detta skapar ett starkt behov av vidareutbildning. För att bidra till att täcka bl. a. detta utbildningsbehov startade föreningen i samband med sitt 50-årsjubileum 1962 Svenska civilekonomföreningens institut för vidareutbildning (SCIV).

SCIV är en stiftelse med ändamål att bedriva kvalificerad vidareutbildning inom det ekonomiska området. Dess utbildningsverksamhet skall vara inriktad på civilekonomer och personer, som genom annan utbildning eller praktisk erfarenhet förvärvat insikter på en motsvarande nivå.

SCIV:s kursverksamhet började 1964 med en 4-veckors internatkurs i marknadsförande. Denna kurs har årligen upprepats. Motsvarande 4-veckorskurser har även anordnats i redovisning och finansiering; kostnads- och intäktsanalys samt företagsekonomisk vidareutbildning för revisorer. I samtliga dessa kurser har såväl lärare som elever rekryterats från hela Norden.

Det bör påpekas, att planer på att starta sådana vidareutbildningsinstitut för närvarande diskuteras inom våra systerorganisationer i Danmark, Norge och Finland i samråd med handelshögskolorna i resp. land. Inom Nordiska civilekonomförbundets styrelse har också tanken väckts att man på längre sikt skall ha en nordisk samordning av denna vidareutbildning.

Inom näringsliv och förvaltning är intresset mycket stort för kvalificerad vidareutbildning av detta slag. Det som hittills hindrat en utbyggnad av verksamheten motsvarande efterfrågan på sådan utbildning är framför allt den knappa tillgången på kvalificerade lärare. Inom civilekonomföreningen

hoppas vi dock att antalet lärare inom främst de företagsekonomiska ämnesområdena skall öka i takt med utbyggnaden av civilekonomutbildningen i Norden.

Stockholm den 19 september 1966

Sven Gustafsson

Fritz Alm

Annonsbyråernas förening och Svenska försäljnings- och reklamförbundet:

— — — Annonsbyråernas förening och Svenska försäljnings- och reklamförbundet finner det vara mycket glädjande att ett medlemsförslag i Nordiska rådet ägnats det angivna ämnet. Med tanke på ärendets nordiska karaktär har de båda sammanslutningarna valt att behandla det angivna medlemsförslaget inom Nordiska försäljnings- och reklamförbundet. De båda sammanslutningarna ber därför att få hänvisa till det yttrande som inflyter från Nordiska försäljnings- och reklamförbundet (*se ovan*).

Stockholm den 19 oktober 1966

Annonsbyråernas förening

Svenska försäljnings- och
reklamförbundet

Bertil Klinte

Göran C.-O. Claesson

Svenska annonsörers förening:

Förslagsställarna har påvisat handelns ökade betydelse under de senaste decennierna och därvid konstaterat, att denna utveckling kräver av medborgarna ökade insikter i marknadsföring och överhuvud om näringslivets struktur och funktioner. Annonsörföreningen vill i allt väsentligt instämman här. Det är i dag inte på produktionens område svårigheterna ligger; automationen fortskrider planerligt med maskinell massproduktion som resultat. Massproduktion kräver emellertid masskonsumtion. Det blir svårare för företagen att sälja den alltmer ökande produktionen. Säljaren blir en nyckelman i framtidens samhälle.

Även marknadsföringen rymmer emellertid en form av automation, reklamen. Den kostnadskrävande, manuella försäljningen kan underlättas genom insats av reklam. Även reklamen och närbesläktade marknadsföringshjälpmedel kommer att öka i betydelse.

Annonsörföreningen instämmer helt i förslagsställarnas rekommendation avseende en effektiviserad undervisning om det ekonomiska livets struktur

och funktioner på samtliga stadier i de allmänna skolorna. Det är därför av vikt, att lärare utbildas för denna undervisning.

Den merkantila utbildningen bör ge större utrymme åt marknadsföringsfrågor. Fortfarande synes denna utbildning i alltför hög grad vara inriktad på bokföreläsning och allmänna kontorsgöromål. Renodlad utbildning av säljare brukar åvila de enskilda företagen. Så bör inte vara fallet beträffande en så stor och betydelsefull yrkeskategori. Det är härvid av vikt, att utbildningen bibringar eleverna kunskaper om distributionskanalerna (partihandel, detaljhandel etc.) i samtliga nordiska länder med tanke på den stora roll den internordiska handeln spelar. Även reklammedia bör ägnas uppmärksamhet liksom givetvis säljteknik i allmänhet.

Samtidigt som kraven på välutbildat folk inom varudistributionen ökar, kan man förmärka en tendens till allmän nedvärdering av säljarens och reklamans roll. Bland vissa s. k. kulturarbetare har det visat sig opportunt att angripa denna sektor av samhällsekonomin. En utökad undervisning i de allmänna skolorna om varudistributionens betydelse skulle vara av värde för att ändra en gentemot försäljning och reklam ogynnlig attityd.

Under återopande av ovannämnda synpunkter vill annonsörföreningen förorda, att det finska medlemsförslaget bifalles av Nordiska rådet.

Stockholm den 16 september 1966

Svenska annonsörers förening

Ulf Hasselberg

Lars Wiege

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning. Utskottet har behandlat förslaget vid sammanträden den 28 och 29 november 1966, den 5—7 februari, den 10 mars, den 17 juni samt den 28 och 29 oktober 1967.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att dels utreda förutsättningarna för samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på samtliga skolstadier dels utreda förutsättningarna för en

ökning av undervisningen om marknadsföring och den ekonomiska processens praktiska helhetsfunktioner inom den egentliga merkantila utbildningen.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över förslaget:

Nordiska försäljnings- och reklamförbundet.
Nordiska reklambyråförbundet.

Danmark

Arbidsministeriet.
Undervisningsministeriet.
Industriraadet.
Handelshøjskolen i København.
Statsskolernes Rektorforening.
De private Gymnasieskolers Rektorforening.
Foreningen for Højskoler og Landbrugsskoler.
Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation.
De kommunale Gymnasieskolers Rektorforening.
Gymnasieskolernes Lærerforening.
Danmarks Lærerforening.
Danmarks Sparekasseforening.
Håndværksrådet.
Kreditforeningernes stående Fællesudvalg.
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
Danske Reklamebureauers Brancheforening.
Butikshandelens Fællesraad.

Finland

Undervisningsministeriet.
Postsparbanken.
Helsingin kauppakorkeakoulu (Handelshögskolan i Helsingfors).
Handelshögskolan vid Åbo Akademi.
Svenska handelshögskolan.
Turun kauppakorkeakoulu (Åbo handelshögskola)
Taloustieto r. y.
Centralhandelskammaren.
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund.
Finlands utrikeshandelsförbund.
Finlands industriförbund.
Bankföreningen i Finland.
Sparbanksförbundet i Finland.
Merkonomiliitto — Merkonomförbundet r. y.
Läroverkslärarnas centralförbund r. f.
Ekonomiliitto — Ekonomförbundet.
Suomen opettajain liitto — Finlands lärarförbund.
Finlands försäljnings- och reklamförening r. f.
Reklambyråernas förbund.
Detaljhandelns centralförbund.
Centralen för medborgarfostran.

Kulutusosuuskuntien keskusliitto (KK) r.y. — Konsumtionsandelens centralförbund r. f.

Mainostajien liitto — Annonsörernas förbund r. y.

Finlands studentkårers förbund.

Pellervo-seura (Sällskapet Pellervo).

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Sverige

Skolöverstyrelsen.

Universitetskanslersämbetet.

Uppsala universitet.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet.

Stockholms universitet.

Umeå universitet.

Chalmers tekniska högskola.

Handelshögskolan i Göteborg.

Sveriges industriförbund.

Sveriges allmänna exportförening.

Sveriges grossistförbund.

Svenska civilekonomföreningen.

Annonsbyråernas förening och Svenska försäljnings- och reklamförbundet.

Svenska annonsörers förening.

Allmänt:

Samtliga i ärendet hörda remissinstanser instämmer i de i medlemsförslaget motivering anförda allmänna tankegångarna om betydelsen för samhällets utveckling av att medborgarna besitter tillräckliga insikter om samhällsekonomin och de ekonomiska processerna och orsakssammanhangen. På de grunder, som anförs i medlemsförslaget, vitsordas också angelägenheten av att de grundläggande insikterna i dessa ting meddelas redan på ett tidigt stadium i skolan som ett led i den ordinarie undervisningen.

Angående värdet av den undervisning, som de olika skolformerna i detta nu förmår ge ifråga om ekonomisk kunskap, och som en följd därav om behovet av ökade insatser på området går åsikterna emellertid starkt isär. Detsamma gäller även ifråga om den under rekommendationsförslaget andra punkt begärda effektiviseringen av den egentliga merkantila utbildningen. Då avsevärda skiljaktigheter i dessa hänseenden synes föreligga i uppfattningarna i de olika länderna är det befogat att i det följande granska de i fråga om rekommendationens två punkter framförda åsikterna land för land.

Danmark:

Ad punkt 1: Undervisningsministeriet finner för folkskolans och seminariernas vidkommande inte möjlighet att utöka den ifrågavarande undervis-

ningen och anser åtgärder för gymnasiets vidkommande överflödiga, emedan den ifrågavarande undervisningen i gymnasiet är väl tillgodosedd. Samma standpunkt företräds av *Statsskolernes Rektorforening*, som i likhet med *De kommunale Gymnasieskolers Rektorforening* anser att en utökad undervisning i ekonomiska ämnen inte kan ske utan att nedskära andra ämnen. *Danmarks Lærerforening* anser att den ifrågavarande undervisningen bör vara integrerad i andra undervisningsämnen och inte bör erhålla en mera självständig plats i folkskolans undervisning. *Gymnasieskolernes Lærerforening* däremot tillstyrker förslaget och anser att gymnasieskolan, inom vilken samfundsfacket som linje nu skall införas, kan erhålla impulser från svensk sida.

Ad punkt 2: Undervisningsministeriet tillstyrker förslaget för yrkesutbildningsanstaltens vidkommande. För den egentliga handelsundervisningens vidkommande finner *Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation* att ett genomförande av förslaget blott skulle förhåla de planerade fortsatta reformerna av handelsundervisningen i Danmark. Även *Butikshandelens Fællesraad* finner en rekommendation överflödigt med hänvisning till det långvariga samarbete på området som bedrivits bl. a. av Nordisk komite för handelsundervisning och som medfört resultat både på lärlings- och handelsutbildningens område.

Handelshøjskolen i København, Danmarks Sparekasseforening, Kreditforeningernes stående Fællesudvalg, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd och Foreningen for Højskoler og Landbrugsskoler tillstyrker förslaget.

Finland:

Ad punkt 1: Undervisningsministeriet, som redogör för de i Finland gällande lärokurserna, medger, att tillräcklig uppmärksamhet inte ägnats ekonomiska frågor i skolornas undervisningsprogram. En förbättring håller dock på att ske härvidlag. Vilken ställning ekonomiläran kommer att få i den nya grundskolan och i gymnasiet kan ministeriet i detta skede ännu ej yttra sig om. Ministeriet finner, att detta ämne lämpar sig väl för samarbete i de nordiska länderna. *Postsparbanken, Finlands industriförbund och Bankförbundet i Finland* hänvisar till den av undervisningsministeriet tillsatta kommittén för planering av den ekonomiska fostran inom skolväsendet och lärareutbildningen och anser, att resultatet av kommitténs arbete, som skall vara färdigt i mars 1967, bör avvaktas innan ytterligare åtgärder vidtages på det nordiska planet. Även *Finlands utrikeshandelsförbund, Sparbanksförbundet i Finland, Finlands lärarförbund och Centralen för medborgarfostran* fäster uppmärksamhet vid det pågående utredningsarbetet på detta område i Finland.

Flertalet remissinstanser i Finland anser, att den hittillsvarande undervisningen inte motsvarat sitt ändamål. *Läroverkslärarnas centralförbund* anser dock, att undervisningen är tillfredsställande och att lärarna, som

bör avlägga akademiskt vitsord i nationalekonomi, har tillräcklig kompetens.

Ad punkt 2: Kauppakorkeakoulu och Svenska handelshögskolan i Helsingfors framhåller, att de nordiska ländernas handelshögskolor inom ramen för sitt permanenta samarbete redan länge strävat att koordinera sin verksamhet på den ekonomiska undervisningens område, varför medlemsförslaget ej för deras vidkommande är aktuellt. De i ärendet hörda organisationer, som företräder näringslivet eller detta närstående kretsar, tillstyrker överlag varmt förslaget.

Norge:

Kirke- og undervisningsdepartementet framhåller, att man beaktat utvecklingen vid fastställandet av läroplaner för de olika skolformerna, speciellt i fråga om den 9-åriga skolan, de ekonomiska gymnasierna och yrkesskolorna. Då problemställningarna är förhållandevis likartade i de olika länderna finner departementet ett samarbete naturligt försåvitt fråga är om den fortsatta utvecklingen av detta fack. Departementet anser, att den aktuella situationen och behovet för samarbete först borde klarläggas, vilket måhända kunde ske i form av en av rådet anordnad konferens för skolexperter och företrädare för näringslivet.

Sverige:

Ad punkt 1: Både skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet framhåller, att den i medlemsförslaget framlagda uppfattningen om undervisningssituationen i ekonomi inte är relevant för svenska förhållanden. Sålunda får eleverna på den obligatoriska skolans högstadium en ekonomisk grundutbildning av den art förslaget förutsätter, som i de gymnasiala skolformerna fullföljs i långt större utsträckning än vad förslaget avser. En likartad undervisning ges också i den tvååriga fackskolan. Skolöverstyrelsen finner emellertid, att ett nordiskt samarbete uppenbarligen kunde ge värdefulla impulser i fråga om det fortsatta utvecklingsarbetet inom berörda skolformer. Universitetskanslersämbetet framhåller, att utbildningen av lärare i bl. a. samhällskunskap och ekonomiska ämnen liksom även bestämelseerna om den samhällsvetenskapliga undervisningen är föremål för utredning. Med anledning härav anser ämbetet ej, innan resultatet av dessa utredningar erhållits, kunna bedöma behovet av nordiska utredningar för Sveriges del. Även *Svenska civilekonomföreningen* vill avvakta resultatet av sagda utredning innan sammordiska åtgärder vidtages.

Ad punkt 2: Skolöverstyrelsen, som i sitt yttrande redogör för de nya läroplanerna för handelsgymnasierna, fackskolan och yrkesskolan samt det nya gymnasiet, finner, att undervisningens målsättning helt torde motsvara förslagsställarnas önskemål. I fråga om lärarutbildningen befinnes den mo-

derna ämnesutbildningen väl motsvara kraven medan äldre handelslärares utbildning måste kompletteras genom fortbildning.

Flertalet i ärendet hörda branschorganisationer tillstyrker en samnordisk utredning om förutsättningarna för samarbete på ifrågavarande område. *Sveriges grossistförbund* finner dock förhållandena i de skilda länderna såväl inom det ekonomiska livet som inom skolan såpass olika, att ett gemensamt utredningsarbete måste slöta på svårigheter.

3. U t s k o t t e t

Kulturutskottet har med ledning av remissmaterialet funnit, att man i samtliga länder är uppmärksam på de ökade kraven på att bibringa medborgarna ekonomiska insikter och på de krav som i detta hänseende särskilt ställs på undervisningsväsendet. Som ett exempel härför må nämnas den riksomfattande kampanj som med tillhjälp av ett stort antal medborgarorganisationer i Finland igångsatts under innevarande år, vilket utlysts som »Den ekonomiska fostrans år».

Med avseende å den i medlemsförslaget behandlade centrala frågan huruvida skolans undervisning motsvarar de aktuella behoven synes emellertid starkt delade meningar råda. Utskottet har som ett genomgående drag i remissmaterialet kunnat konstatera, att de för undervisningen ansvariga myndigheterna samt lärarorganisationerna i stort sett är tillfreds med den nuvarande undervisningssituationen, medan organisationer företrädande näringslivet och detta närstående kretsar är av motsatt uppfattning och yrkar stundom på kraftfulla åtgärder för en effektivare ekonomisk fostran inom skolan.

Situationen synes vara den att man i dessa strävanden hunnit längst i Sverige och Norge, där behovet av ifrågavarande undervisning kunnat tagas i beaktande i samband med de pågående reformerna av skolväsendet. För Danmarks vidkommande anser skolmyndigheterna också att nödiga behov är tillgodosedda samt framhåller att undervisningsplanen ej medger någon ytterligare ökning av den ifrågavarande undervisningen. I Finland medger vederbörande myndigheter att tillräcklig uppmärksamhet ej hittills ägnats de ekonomiska frågorna i skolundervisningen. I en nyligen färdigställd utredning föreslås emellertid omfattande åtgärder för att effektivisera denna undervisning inom de olika skolformerna, särskilt i samband med den förestående grundskolreformen. Ett nordiskt samarbete om det fortsatta utvecklandet av skolans undervisning i ekonomiska frågor tillstyrkes från Finlands, Norges och Sveriges sida.

Utskottet vill för egen del varmt understödja de allmänna tankegångar om nödvändigheten av ökade insikter om ekonomiska frågor, som framförs i medlemsförslaget. Utskottet instämmer också i den av förslagsställarna framförda uppfattningen om att det är i skolan som grunden för

dessa insikter bör läggas. På grundval av det införskaffade remissmaterialet kan utskottet emellertid icke helt ansluta sig till den rätt nedslående bild av dagens skolundervisning i dessa frågor, som tecknas i medlemsförslaget. Mycket har uppenbarligen redan gjorts, och nya åtgärder planeras i syfte att i de olika länderna söka möta de krav, som samhällsutvecklingen ställer på skolans undervisning om de ekonomiska sammanhangen.

Utskottet kan förena sig om den av förslagsställarna och flertalet remissinstanser framförda uppfattningen att den ekonomiska undervisningen utgör ett för nordiskt samarbete välägnat område. Den betydelse ökade insikter i ekonomiska ting bör tillmätas såväl ur samhällsutvecklingens synvinkel som ej minst med tanke på de nordiska ländernas nära handelsförbindelser och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden talar också för ett ökat nordiskt samarbete på detta område. De stora likheter som föreligger i fråga om såväl samhällsstrukturen och näringslivets struktur som undervisningsväsendet i de nordiska länderna, skapar en naturlig grundval för gemensamma åtgärder. Den aktuella situationen är även sätillvida gynnsam, att skolan i alla de nordiska länderna i detta nu undergår en snabb utveckling i stort sett enligt samma riktlinjer. Enligt utskottets uppfattning bör de möjligheter tillvaratagas som denna situation erbjuder för ett vidareutvecklande genom nordiskt samarbete av den ekonomiska fostran i skolan.

Utskottet finner icke anledning närmare gå in på de talrika i remissmaterialet behandlade frågeställningarna om innehållet i den ifrågavarande undervisningen och sättet för dess förverkligande. Utskottet vill dock i detta sammanhang för egen del understryka vikten av att de med konsumentupplysning sammanhängande frågeställningarna ägnas allvarlig uppmärksamhet vid utvecklandet av ett nordiskt samarbete om den ifrågavarande undervisningen. Utskottet förenar sig helt om förslagsställarnas uppfattning om vikten av den konsumentmässiga aspektens beaktande.

Icke heller anser utskottet sig på grundval av det föreliggande materialet ha möjlighet att närmare gå in på frågan om formerna för och innehållet i ett nordiskt samarbete på detta område. Från flera håll omvittnas, att de likartade problemställningarna gör ett samarbete naturligt i fråga om den fortsatta utvecklingen av den ifrågavarande undervisningen. Synbarligen kunde de länder, som i detta hänseende nått längst, ge nyttiga impulser åt länder där man just nu är sysselsatt med att utbygga denna undervisning. Frågeställningar som härvid med fördel kunde dryftas gemensamt synes vara bl. a. frågan om undervisningens i ekonomiskt kunnande placering i undervisningsschemat och dess förhållande till andra undervisningsämnen, samarbete om läroböcker och undervisningsmateriel samt lärarutbildningen. Utskottet finner naturligt att förutsättningarna för samarbete om dessa och andra med den ifrågavarande undervisningen sammanhängande problemställningar till en början klarlägges, lämpligen, såsom det norska

kirke- og undervisningsdepartementet föreslagit, genom att det anordnas en konferens för skolexperter och företrädare för näringslivet. Utskottet föreslår, att regeringarna som en första åtgärd måtte låta anordna en sådan konferens.

I fråga om den egentliga merkantila utbildningen har utskottet på grundval av remissmaterialet funnit, att de i medlemsförslaget framförda önskemålen med avseende å undervisningens inriktning och innehåll i stort sett synes vara tillgodosedda inom den nuvarande undervisningen. Med beaktande av den parallellt med skolreformernas genomförande pågående partiella integreringen av den lägre merkantila utbildningen med den allmänna skolan synes emellertid erbjuda sig gynnsamma möjligheter att inom ramen för ett nordiskt samarbete för denna undervisningssektors vidkommande ytterligare verka för de i medlemsförslaget uppställda syftemålen. Vad beträffar den högre merkantila utbildningen redovisas ett välutvecklat nordiskt samarbete mellan handelshögskolorna, varför några ytterligare åtgärder ej torde vara av behovet påkallade på detta plan.

Med stöd av vad ovan anförts får kulturutskottet föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga möjligheterna för ett samarbete om en effektivisering av undervisningen angående det ekonomiska livets struktur och funktioner på olika skolstadier.

København den 29 oktober 1967

Georg Backlund

Folke Björkman

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Förman

Sylvi Siltanen

Reservation

Medlemsförslaget är daterat den 18 juni 1966. Efter sagda datum har Nordiska rådet vid sin femtonde session i Helsingfors den 5 april 1967 antagit en rekommendation till regeringarna om att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet (rek. nr 26/1967). Under kulturutskottets möte den 28 oktober 1967 har det upplysts, att Nordiska kulturkommissionen har tagit upp frågan om det praktiska

arbetet med genomförandet av sagda rekommendation. Saken borde ha uppskjutits, till dess att man kunnat se resultatet av Nordiska kulturkommissionens arbete. I detta nu finner vi förslaget överflödigt och föreslår, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

København den 29 oktober 1967

Poul Hartling

Knud Hertling

Håkon Johnsen

A. C. Normann

Dagmar Ranmark

Fridolf Thapper

Medlemsförslag

om nordisk vittnesplikt

(Väckt av Ingrid Gärde Widemar, Osmo Kock, Johan Möller Warmedal
och Knud Thestrup)

Efter gældende ret i de nordiske lande har borgerne i et land ikke pligt til at afgive vidneforklaring for domstolene i de andre lande. Der er derimod intet til hinder for, at retten indkalder et vidne fra et andet nordisk land, men det er helt frivilligt, om vidnet ønsker at give møde. Tvangsmidler kan ikke bringes i anvendelse. Udebliver vidnet, må sagen oversendes til en domstol i vidnets hjemland, for at denne kan foretage en subsidiær afhøring.

Tidligere var der heller ikke tale om, at borgerne havde pligt til at afgive vidneforklaring for enhver domstol i deres eget land, idet der fandtes regler om afstands begrænsninger. Men udviklingen er gået i den retning, at disse territoriale begrænsninger er blevet ophævet eller slækket.

I *dansk* ret er reglerne om afstands begrænsninger for vidner blevet ophævet i 1965, og det er nu den almindelige regel, at vidneforklaring afgives for den ret, som skal pådømme sagen. Retten kan dog beslutte, at vidneforklaring skal afgives for en anden ret (i praksis retten på det sted, hvor vidnet bor eller opholder sig), men det må antages, at denne undtagelse i hvert fald i større straffesager kun sjældent kommer til anvendelse.

I *finsk* ret findes heller ingen territoriale grænser for vidnepligten.

I *norsk* ret gælder fortsat afstandsgrænser, men der er en videregående mødepligt i straffesager end i borgerlige sager og i sager for lagmannsretten end i sager for by- og herredsret. Når retten finder det magtpåliggende, at et vidne uanset afstandsreglerne giver møde for den dømmende ret, kan den efter begæring af en af parterne udvide mødepligten.

I *svensk* ret findes ikke territoriale grænser for vidnepligten. Vidneafhøring finder derfor som hovedregel sted direkte for den dømmende ret under domsforhandlingen, men retten har adgang til at træffe anden bestemmelse, f. eks. på grund af vidnets sygdom, betydelige omkostninger m. v.

På denne baggrund kan der være anledning til at overveje, om man kan gå det skridt videre at gennemføre en pligt til at give møde for domstolene i et andet land. Det er af stor betydning, at den dømmende ret umiddelbart afhører vidnet, for kun derved kan dommeren danne sig et indtryk af

forklaringens troværdighed. Særlig i straffesager er dette hensyn tungtvejende. Det er også vigtigt for en hurtig behandling af sagerne, at man kan undgå vidneafhøringer ved en anden ret, og disse subsidiære afhøringer er i det hele taget besværlige og utilfredsstillende. Med de forbedrede samfærdselsforhold i nutiden er en væsentlig del af baggrunden for territorial begrænsning af vidnepligten ikke længere til stede.

Tanken må være særlig naturlig i de nordiske lande, hvor retstraditionen i forvejen er ensartet, og hvor de sproglige hensyn i almindelighed ikke vil udelukke, at man får fuldt udbytte af bevisumiddelbarheden. De nordiske landegrænser bør ikke kunne medføre forsinkelse og besværliggørelse af retssager.

For en umiddelbar betragtning synes det således lidet rimeligt, at f. eks. Københavns byret kan indkalde et vidne, som bor i Jylland, til at afgive forklaring i København. Udebliver det jyske vidne, kan hans møde gennemtvinges med politi og straf. Men den samme byret kan ikke kræve, at et vidne med bopæl i Malmö eller Landskrona giver møde i København.

Sådanne urimeligheder kendes i alle grænseområder mellem de nordiske lande, og det er utvivlsomt, at der ikke helt sjældent er behov for at afhøre et vidne, som bor på den anden side af grænsen.

Et dansk udvalg har i en betænkning fra 1962 overvejet spørgsmålet, men har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at foreslå vidnepligt over for de øvrige nordiske lande. Udvalget afviser ikke, at der særlig i grænseområder er behov for en sådan vidnepligt, men der henvises dels til de frivillige indkaldelser og dels til, at der foreligger vidnepligt ved hjemstedets ret. Endvidere anføres, at der heller ikke består vidnepligt mellem Færøerne, Grønland og det øvrige Danmark.

Argumentationen er svag og ikke overbevisende. Behovet er til stede, og der er næppe grund til at frygte, at domstolene ikke vil administrere en udvidelse af vidnepligten på fuldt betryggende måde. For så vidt angår grænseområderne er betænkelighederne ikke store, og i de øvrige, af naturlige grunde sikkert meget fåtallige, tilfælde vil domstolene utvivlsomt kun indkalde fjerntboende vidner, hvis dette skønnes absolut nødvendigt. Sådanne hensyn tages jo også i betragtning, når der er tale om indenlandske vidner.

Det kan selvfølgelig ikke udelukkes, at der kan opstå visse praktiske vanskeligheder i forbindelse med en ordning som her skitseret, men på baggrund af det allerede eksisterende nære samarbejde mellem de retshåndhævende myndigheder i de nordiske lande og som et naturligt supplement til den frie samfærdsel mellem disse lande anser vi den nuværende nationale begrænsning af vidnepligten for urimelig og tilfældig. Der bør derfor foretages en undersøgelse af mulighederne for en udvidelse af vidnepligten, således at denne kommer til at gælde også mellem de nordiske lande.

Under henvisning hertil foreslår vi

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

Bergen, 13. oktober 1966

Ingrid Gärde Widemar

Osmo Kock

Johan Møller Warmedal

Knud Thestrup

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Justitsministeriet:**

— — — skal man meddele, at justitsministeriet kan anbefale det i Nordisk Råd fremsatte medlemsforslag om at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af de nordiske lande gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre lande.

København, den 6. januar 1967

P. m. v.

Vilhelm Boas

Niels Madsen

Advokatraadet:

— — — skal man meddele, at sagen har været forelagt i et møde i advokatraadet, hvor der var enighed om at udtale, at man fra rådets side intet har at indvende imod, at der iværksættes en undersøgelse af, om forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande, er til stede.

København, den 15. februar 1967

Poul Østergaard

F i n l a n d**Justitieministeriet¹:**

Ifrågavarande medlemsförslag avser en fråga, som hela tiden tilltar i betydelse i samma mån som det nordiska samarbetet utvecklas och umgänget mellan medborgarna i de olika nordiska länderna blir livligare till följd av befolkningens ökade rörlighet. Allt oftare förekommer det nämligen fall,

¹ Yttrandet översatt från finska.

då en person, som är bosatt eller vistas i något nordiskt land, måste höras som vittne i rättegång, som är anhängig i något annat nordiskt land. Enligt nu gällande regler kan emellertid ingen förpliktas att infinna sig som vittne inför domstol i annat land. Om den, som har kallats till vittne, inte går med på att inställa sig inför den domstol, där målet är anhängigt, får man lov att ty sig till rättshjälpsförfarandet, d. v. s. låta avhöra vittnet vid någon domstol i hans vistelseland. Såsom även i medlemsförslaget framhålles, blir rättegångens omedelbarhet lidande härpå.

Frågan om att utveckla det processuella samarbetet mellan de nordiska länderna har därför redan rätt länge varit anhängig på departementsplanet. I första hand har man därvid dryftat frågor, som hör till straffprocessens område, enär det praktiska behovet av att få till stånd förbättringar uppenbarligen är större på detta område än inom civilprocessen. Hittills har dessa överläggningar huvudsakligen förts mellan Finland och Sverige, men avsikten är, att även de övriga nordiska länderna skall komma att delta i arbetet, så snart förberedelserna i ärendet fortskridit tillräckligt långt. I samband med detta arbete uppkommer också frågan om skyldighet att inställa sig som vittne i rättegång, som är anhängig i annat nordiskt land. När frågan har funnit en lyckad lösning för straffprocessens del, torde samma princip, till nödiga delar modifierad, kunna utsträckas till att avse jämväl tvistemål.

Såsom av det ovan sagda framgår, är den utredning, som avses i medlemsförslaget, redan till vissa delar anhängig på departementsplanet. Enär den rekommendation, som medlemsförslaget syftar till, kan vara ägnad att ge samarbetet fastare former, anser sig justitieministeriet kunna förorda förslaget.

Helsingfors den 28 januari 1967

Kai Korte

Avdelningschef

Henrik Grönqvist

Lagstiftningsråd

Finlands advokatförbund:

I motiveringen till förslaget anföres, att medborgare i ett nordiskt land inte är skyldig att avgiva vittnesmål inför domstol i ett av de andra länderna. Något hinder att höra annat lands medborgare som vittne förefinns inte, därest han frivilligt inställer sig för att höras som vittne. Tidigare var medborgarna inte skyldiga att städse infinna sig ens till alla domstolar i eget land och ännu gäller i Norge stadganden, vilka befriar en långt borta boende från skyldigheten att inställa sig till fjärran befintlig domstol för

att höras som vittne. Likväl har sådana begränsande stadganden i allmänhet upphävts. I anseende härtill vore det enligt motiveringen till förslaget skäl att taga under övervägande, huruvida man vid upphävandet av begränsningarna kunde gå än längre genom att skyldigkänna person att inställa sig som vittne till i annat land befintlig domstol. Vidare har i motiveringen uppmärksamhet fästs vid den betydelse, som omedelbarheten har speciellt i brottmål, i vilka även behovet av snabbhet i lagskipningen är kännbarast. Att avstå från gränserna mellan rikena skulle i de nordiska länderna underlättas därav, att deras rättstraditioner i huvudsak är ensartade och att ej heller språkliga omständigheter medför oöverstigliga svårigheter. Sedan trafikförhållandena förbättrats har en väsentlig grundval för vittnes befriande från skyldighet att inställa sig till fjärran belägen domstol bortfallit. I och med att umgänget blivit livligare har behovet av att direkt höra ett vittne från ett annat nordiskt land ökat framför allt i gränstrakterna. Speciellt har i motiveringen hänvisats till förhållandena i trakterna kring Köpenhamn och Malmö.

Vid begrundandet av förslaget synes skäl föreligga att fästa uppmärksamhet vid följande dels principiella, dels praktiska omständigheter.

Skyldigheten att uppträda som vittne uppfattas såsom en offentligrättslig plikt, vilken är inriktad på statsmakten, och som en sådan har den stadgats i de olika nordiska länderna. Plikten anknyter sig inte till nationaliteten utan t. ex. i Finland är envar Finlands statsmakt underställd skyldig att efter erhållen laga kallelse uppträda som vittne i här anhängig rättegång. Också utlämning, som vistas i Finland, är under sin vistelse här skyldig att uppträda som vittne vid domstolarna. Finsk medborgare kan i princip åläggas att också från utlandet infinna sig för att höras i här anhängig rättegång, om än detta blott sällan händer. Skyldighet av nämnt slag att uppträda som vittne har person även i de fall, där utländsk rättsmyndighet gjort framställning om verkställande av vittnesförhör vid domstol i Finland och framställningen bifallits. Däremot kan man inte i Finland med tvångsmedel verkställa ett i utlandet till äventyrs givet förordnande till en person att inställa sig för att vittna i ett där anhängigt mål och ej heller kan myndighet i Finland uppmana finsk medborgare, som enligt 7 § 1 momentet regeringsformen äger rätt att vistas i eget land och att här fritt välja bopingsort, att begiva sig till annat land ens för att där bli hörd som vittne.¹

I den internationella processrätten känner man över huvud inte skyldighet att uppträda som vittne inför annan domstol än sådan i hemlandet eller vistelsestaten.² Ofta skulle redan de kostnader, som föranleddes av ett vittnes från främmande land ankomst till domstolslandet, vara så stora i förhållande till föremålet för tvisten, att ej den utvidgade vittnesplikten i van-

¹ Angående det sagda se *Castrén*, Suomen kansainvälinen oikeus (1959) sid. 190 samt *Sainio*, Muukalaisen oikeusasema I (1959) sid. 249 d:o och *Turkkonen*, Suomen rikosprosessioikeus II (1953) sid. 303—304 och Suomen siviiliproessioikeus II (1966) sid. 221.

² *Riezler*, Internationales Zivilprozessrecht und prozessionales Fremdenrecht (1949) sid. 474—475.

liga fall komme att äga praktisk betydelse. Möjligheten att låta höra vittnet i handräckningsväg inför domstol i vittnes vistelsestat kan mången gång vara en lämplig och tillräcklig utväg för att trygga vittnesmålet. Denna möjlighet kan även ofta förmå ett vittne att frivilligt inställa sig inför domstol i annat land, i synnerhet just i sådana gränsområden, där umgänget är livligt och resan ej heller gestaltar sig lång och tidsödande. Också den utvidgade möjligheten att beakta skriftliga vittnesmål, som även i Finland är bekant (*RB 17:11*), är i de ifrågavarande situationerna allmänt känd. I Amerikas förenta stater gäller i detaljerna i någon mån från varandra avvikande stadganden, enligt vilka domstol i delstat på viktiga grunder kan ålägga i den staten bosatt medborgare att uppträda som vittne vid i annan stat anhängig rättegång, närmast brottmål, vilken anordning motiverats med den i Förenta staternas grundlag ingående principen, enligt vilken anklagad städse bör ha rätt att vara närvarande, då vittnesulsago angående honom avgives.¹ Systemet, i vilket domstol i vittnets hemstat avgör huruvida tillräckliga skäl anförts för att ålägga vittnet att inställa sig inför domstol utom hemstaten, tryggar medborgaren kraftigt mot fåfänga och obefogade stämningar.

Det senast anförda ådagalägger, att det torde vara möjligt att utfinna system, vilka garanterar å ena sidan att, då viktiga skäl det kräver, de territoriella begränsningarna för uppträdande som vittne överträdes och medborgarna å andra sidan likväl tryggas mot fåfänga och mindre viktiga vittnesplikter i en främmande omgivning. Då de nordiska länderna inbördes avstått från principen, att medborgare i eget land i allmänhet ej utlämnas för brott till annat land,² torde principiella hinder ej föreligga för att person i fall av behov kunde åläggas att avgiva vittnesutlåtande i annat land.

Det är uppenbart, att i synnerhet i gränstrakter, som har en avsevärd trafik över gränserna, förefinns behov att få en i det ena landet befintlig person direkt hörd i anhängigt mål vid domstol i det andra landet. I dessa fall torde åläggande att inställa sig inför domstol i annat land ej heller i allmänhet medföra nämnvärd tidsförlust eller stora kostnader. Utflyttningsrörelsen t. ex. mellan Finland och Sverige kan skapa situationer t. ex. i familje- och arvsrättsliga ärenden, i vilka det vore önskvärt att få vittnen, som bo i ett land, hörda vid i det andra landet befintlig domstol, vilken äger generell befogenhet i ärenden av nämnda slag.³ Men å andra sidan kan man ej sluta ögonen för de besvärligheter, vilka för medborgarna kunde uppstå genom en obegränsad skyldighet att som vittnen närvara vid ett i ett annat nordiskt land anhängigt mål. Också torde man med beaktande

¹ Se härom *Wigmore, A Treatise on the Anglo-American System of Evidence in Trials at Common Law, Third Edition, Volume 8 (1940) sid. 97—99.*

² L om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan 3. 6. 1960/270 1—2 §.

³ Konvention mellan Finland, Island, Norge, Sverige och Danmark angående arv, testamente och boutredning 19. 11. 1934 21 art.

av t. ex. förhållandena i Finland och Island böra taga i betraktande de svårigheter, som kan uppstå, där domstolen ej tillräckligt behärskar den som vittne uppträdandes språk. I fall av detta slag skulle man förlora en del av den förmån ett direkt vittnesmål medför samtidigt som vittnet, som står inför hot om straff för osann utsaga kunde känna sig försatt i en pinsam belägenhet.

Under hänvisning till det ovan anförda finner Finlands Advokatförbund, att det vore skäl att undersöka, på vilket sätt man utan att äventyra medborgarnas skäligen intressen kunde i de nordiska länderna genomföra en utöver riksgränserna utsträckt skyldighet att uppträda som vittne i sådana fall, där en utvidgad vittnesplikt kan anses vara av vikt. Samtidigt synes det vara skäl att överväga, huruvida stadgandena angående vittnesmål inför utländsk myndighet och angående den handräckning, som bör lämnas myndighet i utlandet, de nordiska länderna emellan kunde förenklas, varvid jämväl borde undersökas möjligheten att upptaga uttalanden på ljudband för utländsk domstol i bevissyfte.

Helsingfors den 7 januari 1967

På styrelsens för Finlands advokatförbund vägnar

Mauri Hakapää

Matti Ylöstalo

Suomen lakimiesliitto — Finlands juristförbund:

En av de ledande principerna inom modern processrätt är principen om omedelbarhet i rättegången. Härmed avses bland annat, att alla vittnen såvitt möjligt skall avhöras av den domstol, som har att döma i målet. Omedelbarheten är ofta av särskilt stor betydelse i brottmål, där utredningen av de faktiska omständigheter, som skall läggas till grund för avgörandet, intar en central plats. Såsom i medlemsförslaget framhålles, kan man emellertid inte för närvarande förplikta en person, som vistas i något av de nordiska länderna, att infinna sig för att avge vittnesmål inför domstol i annat nordiskt land, inte ens i det fallet, att ett direkt avhörande vore nödvändigt för utredningen. Särskilt i gränstrakterna framstår detta sakförhållande som en uppenbar olägenhet.

Då en närmare utredning av frågan dock är påkallad, innan konkreta åtgärder kan vidtas i syfte att åstadkomma enhetlig nordisk lagstiftning på ifrågavarande område, förordar Förbundet förslaget.

Helsingfors den 31 januari 1967

Suomen lakimiesliitto—Finlands juristförbund r. y.

Kalle O. Pesonen

Styrelsens ordförande

Pentti Ajo

Verksamhetsledare

N o r g e**Justis- og politidepartementet:**

De innkomne uttalelser gir gjennomgående uttrykk for at det kan være et visst behov for nordisk vitneplikt og da særlig i grensestrøkene, men det pekes på at gjennomføringen vil by på atskillige problemer og vansker. Vedkommende organisasjoner og institusjoner har ikke avgjørende innvendinger mot at spørsmålet om nordisk vitneplikt blir nærmere utredet.

Justisdepartementet antar for sitt vedkommende at det i visse tilfelle trolig vil kunne være behov for vitneplikt direkte for den dømmende rett i annet nordisk land, istedenfor at man som nå må basere seg enten på frivillig møte eller på bevisopptak i det land der vitnet bor. Man mener derfor det kan være nyttig at det foretas en utredning som nevnt i forslaget. Imidlertid vil man understreke de vansker og problemer som en slik ordning vil reise. For Norge representerer de internrettslige regler om vitneplikts stedlige begrensning et særlig problem i denne sammenheng. Man peker videre på problemet om etter hvilket lands rett vitneplikts saklige grenser skal vurderes. Dette har bl. a. betydning i tilfelle hvor det påhviler vitnet taushetsplikt eller rett til å beskytte sine kilder. Det oppstår også spørsmål om hvilke regler som skal gjelde for framtvinging av møte i annet nordisk land, og hvilket lands domstoler som skal treffe avgjørelser om møteplikt, forklaringsplikt og eventuelt straff dersom vitnet unnlater å møte, nekter forklaring eller forklarer seg falsk. Man nevner endelig at en internordisk møteplikt for vitner synes å forutsette en viss samordning av vitnegodtgjørelsene i de nordiske land på et tilfredsstillende nivå.

Oslo, 23. januar 1967

Stein Rognlien

Finn Backer

Straffeprosesslovkomitéen:

Komitéen er enig med forslagsstillerne i at det er et visst behov for nordisk vitneplikt, især i grensestrøkene, men man stiller seg tvilende til om en slik plikt bør innføres, idet den vil by på atskillige problemer og vanskeligheter. I sitt utkast til ny straffeprosesslov vil komitéen foreslå opprettholdt den stedlige begrensning av vitneplikten, og man antar at vitnefremmøte i annet nordisk land helst bør ordnes på frivillig vei, ved at det ytes tilstrekkelig møtegodtgjørelse, blant annet slik at det betales erstatning for tapt arbeidsfortjeneste. Komitéen vil dog ikke fraråde at spørsmålet om

nordisk vitneplikt blir nærmere utredet. Blant spørsmål som krever nærmere overveielse nevner man hvilket lands rett som skal være avgjørende for vitneplikten, hvilke regler som skal gjelde for fremtvingelse av møte i annet nordisk land, og hvilket lands domstoler som skal treffe avgjørelsen om møteplikt og tvangsmidler hvor en innkalling ikke blir etterkommet på frivillig vis.

Oslo, 9. januar 1967

For Straffeprosesslovkomitéen

Johs. Andenæs

F. Gripne

Riksadvokaten:

Jeg har mottatt Det kgl. departements brev av 22. november d.å. med anmodning om uttalelse om medlemsforslaget innen 10. januar 1967. Som medlem av Straffeprosesslovkomitéen har jeg også deltatt i en drøftelse om det samme forslag på et møte i innværende måned.

Det kan nok være mulig at man i enkelte meget få saker ville kunne ha behov for en plikt til å møte som vitne for domstol i et annet nordisk land enn der hvor vedkommende vitne hører hjemme. Som regel vil saken kunne ordnes gjennom avtale med vedkommende vitne eller ved at det blir sørget for bevisopptak.

Spørsmålet om å innføre regler om møteplikt som foreslått i Nordisk Råd reiser flere problemer som trenger en meget grundig vurdering. Således er det på det rene at reglene om møteplikt for vitner varierer sterkt i de nordiske land. I Norge har man på grunn av rikets utstrekning og kommunikasjonsforhold funnet det nødvendig å begrense møteplikten blant annet i straffeprosesslovens § 171, samtidig som det er adgang for retten til å utvide møteplikten når det finnes nødvendig. Å gjennomføre en mer vidtgående plikt for en person til å møte i et fremmed land enn i hjemlandet kan det vanskelig bli tale om. Men da reiser også det spørsmål seg om hvilken rett bør kunne treffe beslutning om å utvide møteplikten. Et annet spørsmål gjelder hvilke tvangsmidler bør kunne gjennomføres for å fremtvinge fremmøte av et motvillig vitne. Det kan vanskelig bli spørsmål om annet enn fastsettelse av bøter. Her reiser det seg imidlertid nye problemer fordi de svenske regler om ileggelse av »vite» er ufravikelige etter det som er blitt meg opplyst, hvilket vil kunne føre til økonomiske konsekvenser på en meget urimelig måte for en nordmann som måtte bli stevnet. Også reglene om plikten til å avgi forklaring varierer, spesielt reglene om hvilke per-

soner som er fritatt for vitneplikt eller som er underkastet taushetsplikt selv overfor en domstol.

Jeg vil derfor foreløpig nøye meg med å anbefale Straffeprosesslovkomitéens forslag om å sette i verk en nærmere undersøkelse og vurdering av den foreliggende sak.

Oslo, 22. desember 1966

Andr. Aulie

Den norske dommerforening:

I tilknytning til ekspedisjon herfra av 7. februar d. å. skal meddeles at saken ble behandlet i foreningens styremøte den 6. d. m.

Styret sluttet seg til sivilprosessutvalgets uttalelse (*se Bihang*) med den tilføyelse at styret, når det gjelder reglene om avhør, herunder utstrekningen av forklaringsplikten, slutter seg til utvalgets flertall.

Oslo, 10. mars 1967

Jens Fagereng

R. Dietrichs

BIHANG

Uttalande från den norske dommerforenings sivilprosessutvalg i anledning av medlemsförslag om nordisk vittnesplikt

Lagmann Eftestøl (15/12 1966):

Det vil nok bli en del problemer og visse praktiske vanskeligheter hvis landegrensene mellom de nordiske land skal falle bort som grenser for plikt til å møte som vitne. Men jeg tror ikke problemene er uløselige eller vanskelighetene uoverstigelige.

Jeg skulle anta at slik plikt bare bør gjelde for voksne, for eksempel personer over 18 år. Skulle den gjelde også yngre personer, måtte også foresatte som følger dem, eller andre som etter oppdrag av foresatte følger dem, få vitnegodtgjørelse.

Møteplikten bør formentlig begrenses til muntlig hovedforhandling. I Finland har de så vidt jeg vet skriftlig prosess med umiddelbar bevisførsel, så møte der av vitner fra andre land kan ikke ha interesse.

Forutsetningen for internordisk vitneplikt bør etter min mening være at vitnene (og evt. følge) får en vesentlig større godtgjørelse enn den vitner i Norge tilkommer etter de gjeldende regler. Det er ganske visst ikke tyngre f. eks. for en Kongsvinger-mann å møte i Arvika enn i Oslo. Men det er svært ofte et direkte offer å møte som vitne. I praksis lar det seg ikke gjøre på forhånd å beregne tidspunktet for hvert enkelt vitne. Når det gjelder vitner som bor på rettsstedet, prøver vi her, og sannsynligvis i de fleste

retter, så vidt mulig å ordne det slik at de tilkalles pr. telefon etterhvert som tiden da det blir bruk for dem nærmer seg. Tilreisende vitner må vente og vente, og får høyst utilstrekkelige dagpenger og ingen, eller etter særskilt bestemmelse en minimal erstatning for tapt arbeidsfortjeneste (res. av 3.5.1957 jfr. res. av 1.10.1964). Vitner må finne seg i som en borgerplikt å yte dette offer. Men jeg synes ikke det er rimelig at de skal yte noe offer for å bidra til rettspleien utenfor sitt eget land. Det minste som bør komme på tale for vitner som bor i Norge er skyss- og kostgodtgjørelse for møte utenlands etter regulativet for Statens tjenestemenn og dessuten erstatning for tapt arbeidsfortjeneste og for utgifter, f. eks. til vikar eller arbeidshjelp, uten begrensning.

For vitner som bor i Norge må det gjøres klart at forskriftene av 27.6.1938, spesielt § 1, om forskudd, blir gjeldende.

For vitner som bor i Norge er det ingen grunn til å gjøre unntak fra avstandsbegrensningen i tvistemålslovens § 199 og straffeprosesslovens § 179. Det vil vel være noe ekstraordinært om en utenlandsk domstol skal kunne utvide møteplikten, jfr. siste ledd i paragrafene. Men jeg tror ikke det er noen reell betenkelighet ved det, så mye mer som det antagelig sjelden vil bli spørsmål om utvidet plikt til å møte i annet land. Men det bør være en betingelse for en slik utvidelse at vilkårene for den eller vitnets hjemlandslov er oppfylt. Man kunne skyte inn vedkommende domstol i vitnets hjemland, altså slik at saks-domstolen måtte be hjemlandsdomstolen utvide møteplikten; men jeg tror det ville bli en omvei av ringe praktisk betydning ut over at den ville skaffe begge domstoler ekstraarbeid.

Jeg vet ikke om det er noen forskjell i reglene i de skandinaviske prosesslover om plikt til å ta med seg dokumenter eller andre ting og til å undersøke regnskapsbøker m. v. (tvistemålslovens § 202, strprl. § 172 III) og til fremleggelse (tvistemålsl. §§ 251 og 237), eller i reglene om begrensning av vitneplikten og -retten (tvistemålslovens §§ 204—209, strprl. §§ 176—178 og 180). Men det bør gjøres klart at et vitne ikke har videregående plikter enn etter sitt hjemlands lov, og at domstolen ikke må ta imot forklaring om noe domstolene i vitnets hjemland ikke kunne ta imot forklaring om.

Tvistemålslovens § 118 bør formentlig gjelde også når det er spørsmål om å avhøre en parts ektefelle utenlands.

Den noe stive og uhåndterlige regel i strprl. § 179 og tvistemålslovens § 211 II 2. p. bør ikke gjelde. Sannsynliggjørelse eller forsikring på ære og samvittighet bør være nok.

Det bør bli foreskrevet både for straffesaker og for sivile saker at retten i stevningen til vitne utenfor domlandet skal gjøre slik tilføyelse som nevnt i tvistemålslovens § 210 II. Og samme § III bør gjelde i begge slags saker.

Om plikten til å avlegge ed eller avgi forsikring på ære og samvittighet bør vitnets hjemlandslov gjelde, eventuelt med tilleggsbegrensning som følge av loven der forklaringen gis. Et vitne bør ha rett til å kreve å få avlegge ed eller forsikring etter formuleringen i hjemlandsloven.

Tvangsavhenting (tvistemålslovens § 203, strprl. § 175) bør bare kunne bestemmes av vedkommende domstol i vitnets hjemland, og bare når betingelsene derfor i hjemlandsloven finnes oppfylt. Dette kan medføre forsinkelse. Men utsettelse av forhandlingen ville i alle tilfelle bli nødvendig.

Fengslig forvaring etter strprl. § 189 antar jeg ikke bør kunne bestemmes når det gjelder vitner som bor utenlands.

Straff etter domstollovens §§ 205—207 og 209 eller tilsvarende bestemmelser i andre skandinaviske rettspleielover antar jeg ikke bør kunne ilegges innstevnte vitner fra utlandet av den domstol som behandler saken (domstoll. § 214). I Norge vil slike handlinger begått av nordmenn i utlandet kunne straffes hvis de er straffbare også der de er begått, jfr. strl. § 12, 3. c. De vil derfor i så fall kunne forfølges særskilt ved norsk domstol.

Spørsmålet om straff for falsk forklaring. Etter straffelovens § 12 nr. 1 kan utlending straffes for falsk forklaring når handlingen er begått her i landet. Jeg skulle formode at de andre nordiske land har tilsvarende ordning. Etter straffelovens § 12, 3. c vil falsk forklaring gitt i et annet nordisk land av norsk statsborger eller en som bor i Norge, formodentlig som regel kunne straffes her, da de nordiske land formodentlig har bestemmelser om straff for falsk forklaring som i hovedtrekkene ikke er svært forskjellige. Jeg tror det vil være rimelig at det i tilfelle tas med lovbestemmelser om at straffbarheten gjelder et innstevnet vitnes hjemlandslov og ikke loven i domstolslandet, og at straff-forfølgning for falsk forklaring bare kan foretas i hjemlandet. En slik ordning vil medføre at innstevnte vitner fra et annet land ikke i forklaringslandet kan pågripes og settes i varetekt som mistenkt for falsk forklaring, og at det ikke kan bli spørsmål om utlevering av dem, skjønt straffen etter straffelovens §§ 163 og 168 er streng nok til at norske statsborgere ikke er unntatt etter loven av 3.3.1961 § 2.

En ordning som foran nevnt vil føre med seg at dommerne i de nordiske land må ha litt kjennskap til rettsregler om vitner i de andre nordiske land. Jeg tror ikke det er noen uovervinnelig vanskelighet. Justisdepartementet må kunne meddele det fornødne i et rundskriv.

Lagmann Eftestøl (16/12 1966):

Et lite tillegg til mitt skriv av 15. ds.

Jeg skulle anta at det i tilfelle bør avtales mellom de nordiske land at den domstol som innkaller et vitne fra et annet land kan henvende seg direkte til vedkommende domstol i dette, og be den besørge vitnet innstevnt, jfr. sivilprosesskonvensjonen av 1.3.1954 art. 9 IV. Vedkommende domstol i bostedslandet vil vel som regel den domstol som har saken, eller i hvert fall den prosessfullmektig som ønsker vitnet, kunne finne frem til. Derimot er det vel usikkert om noen av dem vil finne frem til stevnevitnet eller tilsvarende tjenestemann i de andre nordiske land.

Høyesterettsdommer Stabel (19/12 1966):

Jeg kan stort sett slutte meg til lagmann Eftestøls foranstående uttalelser, men finner å burde gjøre følgende tilføyelser og reservasjoner:

1. *Behovet* for en ordning med internordisk vitneplikt har jeg ikke erfaringsgrunnlag for å vurdere. Jeg føler meg imidlertid ikke overbevist om at det praktisk sett vil være så svært meget vunnet ved den foreslåtte reform når hensyn tas til de komplikasjoner som nødvendigvis vil være forbundet med tvangsavhøring av vitner utenfor deres hjemland, særlig den ting at det vanskelig kan bli spørsmål om å la den avhørende domstol utøve — eller bestemme anvendelsen av — tvangsmidler overfor et vitne som ikke møter, jfr. punkt 3 nedenfor.

2. Hvis vi først skal ta sikte på å få en ordning med internordisk vitne-

plikt, da bør det vel overveies om ikke ordningen også bør omfatte møteplikt for parter. Jeg kan tenke meg at dette vil kunne ha betydning i bl. a. farskapssaker.

3. Jeg er enig med lagmann Eftestøl i at tvangsmidler, herunder straff for unnlatt fremmøte, bare bør kunne anvendes etter bestemmelse av domstolene i vitnets hjemland. For Norges vedkommende vil dette antagelig forutsette nye lovregler rettet mot uteblivelse fra utenlandsk domstol. Reglene i domstolslovens § 205 flg. gjelder — tror jeg — bare saksbehandlingen ved norske domstoler, og da hjelper ikke straffelovens § 12 nr. 3 litra c.

4. I motsetning til lagmann Eftestøl er jeg tilbøyelig til å mene at når vitnet først er møtt frem for det annet lands domstol, da bør det helt ut forklare seg etter de regler som gjelder der, herunder om vitnepliktsens utstrekning. Det må jo et vitne eliers alltid gjøre når det frivillig eller tvunget forklarer seg for domstol i utlandet, og jeg kan ikke se at det er tungtveiende grunner for å ha noen annen ordning de nordiske land imellom, selv om vitneplikten utstrekkes over landegrensen. Det foreslåtte system vil bli komplisert nok å administrere allikevel om ikke domstolene skal måtte bruke to lands rett på spørsmålet om hvor langt vitneplikten går i det enkelte tilfelle.

En konsekvens av dette er at falsk forklaring etter min mening bør være undergitt straffelovgivningen i det land hvor vitnet forklarer seg — her som ellers. Et norsk vitne som har forklart seg falsk i utlandet vil dessuten (antagelig) kunne straffes her i landet etter straffelovens § 166 sammenholdt med § 12 nr. 3 litra c, men det kan etter min mening ikke være noe poeng for oss å få de andre nordiske land til å vedta tilsvarende regler om de ikke allerede har dem fra før.

Byrettsdommer Pløen (11/1 1967):

Jeg er også stort sett enig i det lagmann Eftestøl anfører.

1. Etter min oppfatning bør en eventuell endring av reglene om møteplikten bare ta sikte på å etablere en møteplikt i et annet land hvor det er et naturlig behov for det — i grenseområdene. Det vises til det eksempel som er nevnt i det fremlagte medlemsforslag til Nordisk Råd s. 2, 3. avsnitt. Det bør derfor ikke komme på tale å gjøre unntak fra avstandsbegrensningen for en utenlansk domstol. Med denne avstandsbegrensning vil forslaget ha liten praktisk interesse for norsk rettspleie. Jeg slutter meg forsåvidt til det som er anført av høyesterettsdommer Stabel under punkt 1.

2. Jeg er også enig i det som anføres av høyesterettsdommer Stabel under punkt 2. Dette vil ha betydning også i ekteskapssaker. Erfaringsmessig ordnes en rekke ekteskapssaker ved rettsforlik under den muntlige saksforberedelse. Det vil derfor være praktisk å etablere samme møteplikt også under saksforberedelsen i ekteskapssaker. Som regel vil det også i farskapssaker være nødvendig å avhøre partene under saksforberedelsen. Å utvide møteplikten for parter på denne måten skulle være ubetenkelig når man bibeholder avstandsbegrensningen. Jeg har gått ut fra at de norske regler om avstandsbegrensningen også opprettholdes forsåvidt angår partenes møteplikt.

3. Jeg slutter meg til det som høyesterettsdommer Stabel har anført under punkt 3.

4. Det samme gjelder punkt 4.

I oversendelsespåtegnning av 26/1 1967 uttalte lagmann Eftestøl:

I spørsmålet om den praktiske verdi av internordisk møteplikt kan jeg tiltre det som er uttalt av høyesterettsdommer Stabel under 1 med tilslutning av byrettsdommer Pløen.

Jeg tiltre også, som Pløen, det høyesterettsdommer Stabel uttaler under 2 og 3. Jeg må nemlig være enig i at domstollovens § 205 flg. neppe gjelder annet enn reltergang ved norske domstoler.

Den norske advokatforening:

Saken har vært forelagt foreningens permanente lovutvalg for sivilprosess. Utvalget har denne sammensetning: Høyesterettsadvokat Nils M. Vaagland, formann, og høyesterettsadvokatene Charles Philipson, Erik Gjems-Onstad og Jan Årstad.

Utvalget har avgitt sådan uttalelse:

Utvalget antar at det ikke er noe stort behov for å få utvidet møteplikten ut over landegrensene. Det utelukkes imidlertid ikke at det særlig i grenseområdene kan være et visst behov til stede. For så vidt antas det ikke å være noen grunn til å motsette seg lovforslaget.

Forutsetningen for å utvide møteplikten må etter utvalgets oppfatning være at det oppstilles spesielle betingelser for denne. Det synes selvsagt at nordmenn ikke bør ha større plikt til å møte for utenlandsk domstol enn for norsk. Utenlandsk domstol antas ikke å burde få myndighet til å utvide møteplikten. Muligens bør det stilles som vilkår at domstolen i hvert tilfelle må samtykke i at vitne innkalles. Videre henledes oppmerksomheten på at det kan finnes forhold som en norsk statsborger ikke bør ha plikt til å forklare seg om for utenlandsk domstol på samme måte som for norsk.

Foreningen tiltre denne uttalelse.

Oslo, 2. januar 1967

Ærbødigst

Rolf Christophersen

Sverige

Justitiekanslern:

Den svenska rättegångsordningen bygger på en allmän vittnesplikt. Den på plikt, som är av offentligrättslig natur, gäller gentemot staten och den utgör en av förutsättningarna för att domstolarna skall kunna fullgöra sina rättskipande uppgifter. För att vittnesplikten skall kunna upprätthållas är den förenad med skilda tvångsmedel. Dessa anses emellertid inte kunna

tillgripas mot andra än dem som är underkastade den svenska statsmakten. Detta innebär att inte endast svenska medborgare är vittnespliktiga. Även utländska medborgare, som uppehåller sig här i riket, är i princip skyldiga att vittna; undantagna är endast de som åtnjuter exterritorialitet. Vittnesplikten omfattar således ej utländsk medborgare som vistas utanför landets gränser. Sådan medborgare är inte skyldig att i anledning av framställning från svensk myndighet vittna annat än inför domstol i det egna landet (jfr 1954 års Haag-konvention angående vissa till civilprocessen hörande ämnen). Regler av i stort sett motsvarande innehåll som de nu nämnda gäller även i de övriga nordiska länderna.

Icke minst till följd av den ökade samfärdseln torde det ej sällan uppstå behov av att i mål vid domstol i ett av de nordiska länderna höra vittne från annat nordiskt land. Av hänsyn bland annat till principen om rättegångens omedelbarhet är det naturligen önskvärt att bevisupptagningen därvid i största möjliga utsträckning sker vid den domstol där målet är anhängigt. Även utan tillgång till tvångsmedel har denna domstol redan för närvarande viss möjlighet att själv höra vittnet. Domstolen kan nämligen kalla den som skall höras att frivilligt inställa sig inför domstolen. Ofta torde sådan kallelse efterkommas. Särskilt i gränstrakterna, där för övrigt detta slag av vittnesmål främst torde förekomma, lär möjligheten till frivillig inställelse utnyttjas; och den torde där komma till större användning än metoden med bevisupptagning vid domstol i vittnets hemland. Även i andra sammanhang torde den angivna möjligheten begagnas. Helt visst förekommer det åter fall, där vittne inte hörsammar en sådan kallelse och där hans omedelbara hörande, exempelvis i grövre brottmål, skulle vara av stor betydelse. Det skall inte förnekas att det i sådana fall vore värdefullt att kunna ålägga vittnet inställelse. Å andra sidan måste beaktas att en villkorslös vittnesplikt, bland annat då fråga är om stora avstånd, kan medföra betydande olägenheter för vittnet och även vara förenad med avsevärda kostnader för det allmänna. Emellertid torde det inte närmare ha utretts om förfarandet med kallelse till frivillig inställelse kan anses fungera tillfredsställande i praktiken eller om det föreligger något mera påtagligt behov av att införa en allmän vittnesplikt inom Norden. Möjligheten att tillgripa tvångsmedel bör enligt min mening inte ifrågakomma utan att behovet därav närmare utretts.

Mot bakgrund av det anförda finner jag för min del ej anledning avstycka att förutsättningarna, d. v. s. i första hand behovet av en allmän vittnesplikt inom de nordiska länderna, i lämplig ordning utredes.

Stockholm den 17 januari 1967

Sten Rudholm

Per Hylander

Svea hovrätt:

Några lokala begränsningar av vittnesplikten uppställas icke uttryckligen i de svenska rättegångsreglerna. Det ligger emellertid i sakens natur, att endast personer underkastade svensk jurisdiktion i princip är skyldiga att vittna vid svensk domstol. Utländska myndigheter har givetvis ej heller utan vidare skyldighet att medverka till vare sig att personer som uppehåller sig inom deras område delgives kallelse till svenska domstolar eller att av domstolarna beslutade påföljder för utevaro verkställas. I de övriga nordiska länderna kan sålunda medverkan till delgivning av vittneskallelser till svenska domstolar för närvarande icke alltid påräknas. Exempelvis delger finska myndigheter icke sådana kallelser i brottmål. Beträffande beslutade påföljder gäller, att ett beslut om hämtning icke kan verkställas utom riket. Beslut om utdömmande av böter eller vite på grund av utevaro kan visserligen enligt lagen den 22 maj 1963 om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. överlämnas till dessa länder för verkställighet. Detta förfarande torde dock icke vara avsett att komma till användning i fall då vittnet är bosatt och vistas utom Sverige samt delgivits kallelse genom utländsk myndighets förmedling.

Inställer sig ett vittne av den åsyftade kategorin icke frivilligt, torde den svenska domstolen därför vara hänvisad till att med tillämpning av lagen den 20 december 1946 om bevisupptagning vid utländsk domstol till sådan domstol överlämna att hålla vittnesförhöret. Givetvis är, som framhållits i det remitterade medlemsförslaget, en sådan ordning för hörande av vittnen ur flera synpunkter otillfredsställande. Anmärkas bör även att bevisupptagning enligt nyssnämnda lag kan komma till stånd i brottmål allenast »om synnerliga skäl äro därtill».

Behovet av att vid domstolar här i riket få till stånd vittnesförhör med i de övriga nordiska länderna bosatta personer torde för närvarande i viss utsträckning tillgodoses utan att frågan om möjligheterna till användning av tvångsmedel aktualiseras. Det kan dock antagas att visst behov av sådana möjligheter för närvarande föreligger i gränsområden och i de delar av landet där tillströmningen av arbetstagare från de övriga nordiska länderna är särskilt stor, och anledning finnes att räkna med ett med tiden växande behov.

Ett införande av den ifrågasatta vittnesplikten skulle naturligtvis fordra lösning av ett flertal delvis komplicerade problem. Exempel härpå utgör, vilka tvångsmedel som skulle användas då vittne utebliver eller vägrar yttra sig, vilka regler som skulle tillämpas beträffande vittnets rätt till sådan vägran och vilka påföljder som skulle drabba vittne som lämnar oriktiga uppgifter. Vidare bör även beaktas det samband som råder mellan den genom

medlemsförslaget väckta frågan och det betydelsefulla spørsmålet i vilken utsträckning domstolarna i de nordiska länderna bör söka tvinga i annat nordiskt land bosatta målsägande och tilltalade i brottmål och parter i tvistemål till personlig inställelse inför den dömande domstolen. De skäl, som motiverar införande av den ifrågasatta vittnesplikten, har givetvis betydelse även såvitt gäller inställeskyldighet för nu berörda kategorier. Vidare sammanhänger möjligheterna att åstadkomma inställelser över gränserna av både vittnen och parter för närvarande med möjligheterna att få till stånd delgivning av kallelser. Likartade överväganden torde bli aktuella jämväl i andra avseenden, exempelvis under vilka förutsättningar inställesplikten bör förekomma och vilka sanktioner som bör väljas för att framtinga inställelse.

Utän tvivel skulle införandet av en nordisk vittnesplikt vara väl förenligt med de strävanden som tagit sig uttryck i nordiskt lagstiftningsarbete på olika områden. Här må endast erinras om de speciella nordiska lagarna om utlämning för brott, om samarbete angående verkställighet av straff och om erkännande och verkställighet av domar som givits i tvistemål eller i brottmål angående skadestånd. Hovrätten anser därför att en utredning om förutsättningarna för införande av den ifrågasatta vittnesplikten skulle vara av värde och har alltså ingen erinran mot förslaget.

Stockholm den 27 januari 1967

Gunnar Aquilon

Sigvard Holstad

Sveriges domareförbund:

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, bilismens utveckling och det ökade turistutbytet mellan länderna i Norden samt den nordiska passfriheten med flera förhållanden har medfört att rörligheten över gränserna kraftigt tilltagit under efterkrigsåren. En följd härav har varit att de nordiska ländernas medborgare i ökande grad kommer i kontakt med rättsaker i grannländerna, både som parter och som vittnen. Domstolarna i Sverige har ej så sällan bekymmer med slutförande av mål, vari personer från grannländerna är inblandade på ett eller annat sätt.

Vad angår vittnesplikt vid svenska domstolar står utom fråga att sådan gäller för alla personer som finns i riket. Även för svenska medborgare, bosatta utom riket, får sådan skyldighet enligt svensk rätt anses föreligga, låt vara att svårigheter i fråga om framtingandet av dess fullgörande kan uppkomma. När det gäller utländska medborgare, som är bosatta utom Sverige, lär däremot någon vittnesplikt vid svenska domstolar icke kunna

grundas enbart på svensk rätt. Emellertid kan frågan lösas genom överenskommelser med främmande stater om ömsesidigt åtagande att förplikta sina medborgare och andra kategorier personer, som uppehåller sig inom statområdet, att inställa sig som vittnen vid den eller de andra staternas domstolar. Inom ramen för sådana överenskommelser äger tydligen svenska domstolar utgå från att vittnesplikt vid dem består.

Visserligen finnes möjligheter — för svenskt vidkommande enligt lag av den 20 december 1946 — att låta domstol i annat land avhöra vittne, varvid enligt lagen i förhörsländet tvångsmedel kan komma till användning mot vittne, som vägrar inställa sig. I den moderna muntliga processen anser man emellertid med rätta att bevisupptagning vid annan domstol än den dömande är en ur rättssäkerhetssynpunkt mindre tillfredsställande anordning. Domstolar och parter vill därför ogärna — i vart fall i Sverige — begagna sig därav. Först som en sista utväg, då ett vittnesbevis ej kan undvaras, kommer avhörande av vittne vid utländsk domstol till användning.

I förhållande till de nordiska länderna gäller sedan den 1 juli 1963 den s. k. nordiska verkställighetslagen, som går tillbaka på konventioner i ämnet mellan de nordiska länderna. Beträffande böter innebär denna lagstiftning att dom eller beslut å böter i ett av länderna må verkställas i de andra nordiska länderna. Vad i lagen sägs om böter skall enligt uttryckligt stadgande också gälla vite som förelagts part eller annan till fullgörande av skyldighet till rättegång. Nordiska verkställighetslagen kunde sålunda synas innebära en lösning av det här förevarande spörsmålet, eftersom den torde möjliggöra effektuerandet av böter eller utdömda viten för utevarosåsom vittne. Emellertid har genom lagstiftningen i fråga icke tagits ställning till spörsmålet i vilken utsträckning man bör tvinga vittnen som är bosatta i annat nordiskt land att inställa sig vid svensk domstol. Härtill kommer den praktiska svårigheten, att delgivning av vittneskallelser till svenska domstolar icke alltid kan erhållas i de andra nordiska länderna.

Förbundet delar förslagsställarnas mening att genomförandet av en nordisk vittnesplikt bör övervägas och kan instämma i de skäl, som förslagsställarna har anfört härför: önskvärdheten av bevisomedelbarhet och av snabbhet i handläggningen hos domstolarna, likheten i de nordiska ländernas rättssystem samt det förhållandet att en gemensam vittnesplikt i allmänhet ej skulle föranleda språksvårigheter vid förhören.

Förbundet vill därför uttala sin principiella anslutning till det framställda förslaget.

Genomförandet av en nordisk vittnesplikt skulle kräva lösandet av ett flertal därmed sammanhängande frågor, som ej berörts av förslagsställarna. Förbundet syftar här exempelvis på frågan vilket lands lagstiftning, som bör gälla beträffande tvångsmedel mot vittnet — hemlandets eller förhörsländets — samt beträffande delgivning av kallelse. I dessa hänseenden torde reglerna böra koordineras mellan de nordiska länderna. Obehörighet

att vittna, inskränkningar i vittnesplikten, skyldighet att avlägga ed eller försäkran m. m. medför jämväl vissa problem i dessa sammanhang. Vidare må pekas på spörsmålet om ersättning för vittnets inställelse, där man torde behöva ha enhetliga bestämmelser, även innefattande stadganden om utbetalande myndighet etc. Det synes ytterligare vid genomförandet av en gemensam nordisk vittnesplikt nödvändigt med en internordisk lösning av sådana frågor som laga förfall, skyldighet för vittne att gälda rättegångskostnad vid förfallolös o. s. v.

De nu exemplifierade problemen är förvisso icke obetydliga i detta sammanhang. Enligt förbundets uppfattning kan de dock ej anses vara av sådan art, att de bör förhindra utredning och övervägande av nordisk vittnesplikt i enlighet med det framställda medlemsförslaget.

Stockholm den 18 september 1967

För Sveriges domareförbund:

Sture Petré

Ordförande

Lars-Erik Tillinger

Sekreterare

Sveriges advokatsamfund har i en skrivelse den 9 december 1966 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Sveriges juristförbund:

Vittnesplikten hör till en medborgares plikter mot staten. Den kan emellertid utkrävas också av utländsk medborgare, som befinner sig på svenskt territorium. Å andra sidan kan den enligt folkrätten inte göras gällande tvångsvis ens mot svensk medborgare utanför detta territorium. Svenska tvångsmedel kan nämligen inte sättas i verket i annat land.

I en tid med så livliga kommunikationer mellan länderna som vår tid uppvisar medför den beskrivna ordningen praktiska olägenheter av olika slag. Dessa är givetvis särskilt märkbara i ländernas gränsområden. Det inträffar allt oftare att de personer som bevitnar en händelse, t. ex. en trafikolycka, inte hör till den bofasta befolkningen på orten utan är tillfälliga besökare med bosättning i annat land. Därmed är de utom räckhåll för åläggande att inställa sig som vittne vid rättegång om saken.

Från rättegångssynpunkt ter det sig oegentligt att rådhusrätten i Malmö kan ålägga en person i Kiruna men ej en person i Köpenhamn att inställa sig som vittne i ett mål hos domstolen. Betraktat enbart från denna synpunkt borde överenskommelse därför med det snaraste träffas om att det

nordiska passområdet skall utgöra gemensam bas för vittnesplikten vid nordiska domstolar.

Vittnesförhøret utgør det klassiska bevismedlet i rättegång. Med den vikt som domstolarnas rättsskipning sedan gammalt tillmäts har det varit naturligt att instifta en praktiskt taget undantagslös vittnesplikt för envar som är underkastad den svenska statsmakten. Domstolarna handlägger emellertid inte bara mål om svåra brott och stora ekonomiska värden utan också och kanske framför allt enklare mål, t. ex. angående trafikförseelser och andra överträdelse av ordningsföreskrifter. Mången gång står ett måls betydelse inte i rimlig proportion till de upppoffringar, som en inställelse till rättegångsförhandlingen kan innebära för ett vittne. Detta gäller naturligtvis särskilt när vittnet är bosatt på en ort långt bort från sammanträdesorten. Med den ökade rörligheten inom samhället inträffar sådana fall allt oftare. Frågan är därför om tiden inte är inne att anlägga ett mera nyanseerat betraktelsesätt och mjuka upp vittnesplikten. Bland annat kan övervägas en revision av RB 36: 19 om hörande av vittne utom huvudförhandling eller i vart fall en ökad tillämpning av detta stadgande. För domstolarnas funktion i samhället är det av vikt att deras befogenheter anpassas till samhällsutvecklingen. Enligt juristförbundets mening blir det helt nödvändigt för vittnespliktens del om den skall utvidgas geografiskt att gälla inom hela Norden.

Vid sidan av vittnesplikten gentemot domstolarna finns i våra dagar uppgiftsplikter i förhållande till förvaltningsmyndigheter vilka i samhällsbetydelse väl kan mäta sig med vittnesplikten. Hit hör t. ex. uppgiftsskyldigheten gentemot barnvårds- och nykterhetsvårdsmyndigheter samt beskattningens myndigheter. Enligt juristförbundets mening bör dessa »vittnesplikter» inte lämnas utanför när en nordisk vittnesplikt tas upp till övervägande.

Åtskilliga praktiska problem, t. ex. i fråga om delgivning av vittneskallelse, verkställighet av sådana tvångsmedel som hämtning och utdömande av kallelsevide, kan bli svåra att lösa. Med tanke även på den allt intensivare integrationen inom Europa anser juristförbundet emellertid frågeställningarna väl värda att utredas. Förbundet tillstyrker därför medlemsförslaget med den utvidgning till administrationen och den nyanseering av vittnesplikten som antytts i det föregående.

Stockholm den 2 februari 1967

Sveriges juristförbund

(*Sign.*)

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget**

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk vidnepligt. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 9. februar, den 22. juni og den 31. oktober 1967.

I mødet den 9. februar 1967 deltog justitsminister K. Axel Nielsen, Danmark, justitieminister Aarre Simonen, Finland, statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, og statsrådet Herman Kling, Sverige. Statsrådet Kling deltog tillige i mødet den 22. juni 1967 og justitieminister Simonen tillige i mødet den 31. oktober 1967.

1. Medlemsfor slaget

Medlemsfor slaget går ud på at formå regeringerne til at undersøge, om det er muligt at gennemføre pligt for enhver borger i et nordisk land til at møde som vidne ved domstolene i de andre nordiske lande.

2. Remissudtalelser

Udtalelser om medlemsfor slaget er indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Justitsministeriet.
Advokatraadet.

Finland

Justitieministeriet.
Finlands advokatförbund.
Finlands juristförbund.

Norge

Justis- og politidepartementet.
Straffeprosesslovkomitén.
Riksadvokaten.
Den norske dommerforening.
Den norske advokatforening.

Sverige

Justitiekanslern.
Svea hovrätt.
Sveriges domareförbund.
Sveriges advokatsamfund.
Sveriges juristförbund.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Forslaget anbefales af *Justitsministeriet, justitieministeriet, Finlands advokatförbund, Finlands juristförbund, justisdepartementet, Sveriges domareförbund* og *Sveriges advokatsamfund*.

Følgende myndigheder vil ikke udtale sig imod den foreslåede undersøgelse: *Straffeprocesslovkomitén* og *Riksadvokaten* (som dog begge i det hele synes meget negativt indstillet til gennemførelse af nordisk vidnepligt), *Den Norske advokatforening* og *justitiekanslern* (som i første række ønsker en undersøgelse af behovet for nordisk vidnepligt).

Advokatrådet og *svea hovrätt* har intet at indvende imod medlemsforslaget.

Af remissudtalelserne fremhæves særligt følgende:

Justitieministeriet oplyser, at der allerede i et vist omfang mellem vedkommende departementer i Finland og Sverige overvejes en videreudvikling af det processuelle samarbejde i Norden, særlig med hensyn til straffeprocesslovgivningen.

Finlands advokatförbund påpeger, at en ordning med vidnepligt mellem landene vil være enestående i international ret. I USA afgør domstolen i den delstat, hvori vidnet bor, om der foreligger tilstrækkeligt betydningsfuldt grundlag for, at vidnet er pligtigt at møde i en anden delstat.

Justisdepartementet understreger kraftigt de mange problemer, som nordisk vidnepligt frembyder. Dette gælder således med hensyn til de norske regler om afstandsbegrænsning, afgrænsningen af vidnepligtens omfang, tvangsmidlerne og vidnegodtgørelsens størrelse.

Den norske dommerforening udreder i et ret detaljeret og interessant indlæg de problemer, som vil opstå. Man antager, at der ikke er noget stort praktisk behov for nordisk vidnepligt, men en sådan ordning kan gennemføres uden uoverstigelige vanskeligheder. Det bør overvejes tillige at fastsætte mødepligt for parter, særlig i ægteskabs- og faderskabssager. Dette sidste påpeges også af *svea hovrätt*, som tillige henleder opmærksomheden på tiltalte personers mødepligt.

Sveriges domareförbund oplyser, at svenske domstole ikke så sjældent har vanskeligheder med afslutning af sager, hvori personer fra nabolandene på en eller anden måde er impliceret. Subsidiær bevisoptagelse ved en anden domstol er mindre tilfredsstillende ud fra et retssikkerhedssynspunkt, og forkyndelse af vidneindkaldelser kan ikke altid gennemføres i de andre nordiske lande. De praktiske problemer, som en gennemførelse af nordisk vidnepligt vil frembyde, er ikke ubetydelige, men bør ikke forhindre den foreslåede udredning.

3. Udvalget

Medlemsforslaget har fået en velvillig modtagelse hos de myndigheder og organisationer, som har haft lejlighed til at udtale sig. Også udvalget

kan slutte sig til de synspunkter, som er fremført i forslaget, og til ønsket om en nærmere udredning af mulighederne for gennemførelse af nordisk vidnepligt og de problemer, som herved vil opstå.

Udvalget har herved lagt til grund, at det må antages, at der er et ikke helt betydningsløst behov for vidnepligt direkte for den dømmende ret i et andet nordisk land. Det er naturligt, at dette behov særlig foreligger i grænseegnene. Ved vurderingen af behovet for den foreslåede ordning er det imidlertid ikke alene afgørende, hvor stort antallet af sager med nordiske vidner er, men det må også tages i betragtning, hvor stor betydning pligten til direkte vidnesbyrd har for den enkelte sag i sammenligning med de midler, som domstolene nu råder over (frivillig indkaldelse og subsidær bevisførelse).

Udvalget har også bemærket, at der i international ret ikke kendes noget forbillede for ordningen, og at denne derfor må ses som endnu et udslag af den nære samhørighed og tillid, som præger forholdet mellem de nordiske lande, og som specielt inden for straffeprocessretten allerede særlig er kommet til udtryk i reglerne om udlevering af lovovertrædere og om fuldbyrdelse af straf m. v.

Udvalget antager, at behovet for vidnepligt i et andet nordisk land vil være størst i straffesager. Det hensyn til bevisumiddelbarhed, som er en væsentlig del af begrundelsen for forslaget, gør sig særlig gældende i disse sager. Man finder det dog rigtigst, at udredningen ikke på forhånd begrænses til kun at omfatte vidneførelse i straffesager, men at det under udredningsarbejdet søges klarlagt, hvorvidt der også i civile sager bør være adgang til at kræve en tilsvarende pligt. Udvalget vil tillige nævne, at nogle af remissytringerne peger på, om der også bør fastsættes mødepligt for parterne i en retssag, særlig i faderskabs- og ægteskabssager. Udvalget antager, at man under udredningsarbejdet bør være opmærksom på en sådan eventuel konsekvens af den nordiske vidnepligt.

Udvalget har i øvrigt anset det for rigtigst på nuværende tidspunkt ikke at udtale sig nærmere om de mulige løsninger af detailproblemerne i forbindelse med forslaget, idet udredningsarbejdet ikke på forhånd bør være bundet af bestemte synspunkter. Dog ønsker udvalget at understrege, at ordningen bør baseres på, at beslutningen om indkaldelse af et vidne fra et andet nordisk land skal træffes af den domstol, for hvilken den konkrete sag verserer, således at der ikke bliver tale om, at nogen myndighed i vidnets hjemland kan underkende denne afgørelse. Det er givet, at indkaldelse af et vidne fra et andet nordisk land — særlig i mange mindre betydningsfulde sager — kan fremkalde besvær og omkostninger, som ikke står i rimeligt forhold til betydningen af en direkte forklaring. Der må derfor i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af disse forhold. En sådan afvejning af modstående interesser må i nogle af landene allerede nu foretages, når domstolene tager stilling til eventuel indkaldelse af fjernt-

boende vidner inden for landets egne grænser. Der er ingen grund til at antage, at de domstole, der ikke er vant til sådanne afvejn timer, ikke vil administrere adgangen til at indkalde vidner fra et andet nordisk land på en tilsvarende rimelig og fornuftig måde.

Endvidere bør vurderingen af problemerne baseres på, at det vidne, der pligtmæssigt møder frem for det andet lands domstol, i det hele er underkastet de dér gældende processuelle regler. Dette vil allerede nu være tilfældet for de vidner, som frivilligt eller under midlertidigt ophold i det andet land pligtmæssigt afgiver forklaring for en derværende domstol, og der er ingen grund til, at en udvidelse af vidnepligten ud over de nordiske landegrænser skal ændre herpå.

Udvalget indstiller herefter,

at der i anledning af medlemsforslaget vedtages følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

Helsingfors, den 31. oktober 1967

Poul Dam

Lis Grocs

Ingrid Gärde Widemar

Georg C. Ehrnrooth

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Osmo Kock

Lars Leiro

Matthias Á. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Knud Thestrup

Formand

Medlemsförslag

om skapandet av en nordisk semesterstad i u-land

(Väckt av Gunnar Edström, Georg C. Ehrnrooth, Kaarlo af Heurlin, Kuuno Honkonen, Osmo Kock, Mikko Laaksonen, Juha Rihtniemi och Eino Sirén)

Den sociala lagstiftningen har efterhand givit väsentligt längre semester åt allt större samhällsgrupper i Norden. Då semestern nästan utan undantag förlägges till sommaren med en stark koncentration till juli månad, har följden varit, att betydande svårigheter uppstått. Icke enbart inkvarteringsmöjligheterna och andra serviceanordningar på semesterorterna utan även vägar och kommunikationer har i allmänhet överbelastats. En kraftig ökning av de otillräckliga resurserna för omhändertagandet av de växande skarorna av turister borde ske. Det har emellertid visat sig svårt att skaffa tillräckligt kapital för semesteranläggningar, vilka kan utnyttjas fullt ut endast under en kort högsäsong varje sommar och därför icke blir ekonomiskt lönsamma. Tillgången på fackkunnig personal, som önskar arbeta under sommaren, är även begränsad.

De nordiska länderna har på grund av sitt klimat svårigheter att på ett flertal områden hålla en jämn sysselsättning året runt. Väg- och gatubyggen hindras exempelvis vintertid periodvis av köld och ruskväder. Ur ekonomisk synpunkt skulle därför en förskjulning av semestrarna till vintertid ligga också i näringslivets intresse. Många branscher och företag, som tillämpat fullständigt driftstopp under juli, har fått känna menliga följder därav. Brådskande beställningar har icke kunnat effektueras i tid med påföljd att antingen beställningarna dirigerats till andra länder eller förseningar uppstått hos andra företag som varit beroende av de brådskande leveranserna. Byggnadsarbeten får stå stilla under den tid, då de bästa klimatiska förutsättningarna för deras utförande är till fönnandes.

Inom de nordiska länderna har både staten, arbetsmarknadsorganisationerna och näringslivet redan vidtagit många positiva åtgärder för att genom en spridning av semestrarna öka möjligheterna för en lugnare och för semesterfirarna ekonomiskt fördelaktigare användning av semestern. Åtgärder för att utöka möjligheterna till vintersemestrar i fjälltrakterna och vid sportcentra har varit framgångsrika. Semesterbyar har skapats vid Medelhavets stränder och dessa har stått öppna betydligt längre än blott under sommaren. Än så länge har dock inga sådana semester mål för den stora allmänheten skapats, som med framgång kunde utnyttjas under största delen av året och särskilt under den långa nordiska vintern.

Flygtrafikens raska utveckling, särskilt de stora reaflygplanens ökade hastighet och större aktionsradie, samt de därigenom lägre resekostnaderna för lufttransport öppnar nya möjligheter, som borde utnyttjas också för att främja den tidsmässiga spridningen av semestrarna. I Sverige har genom allmänna atgärder skapats möjligheter till rekreation i varmare länder för vissa specialgrupper av sjuka eller konvalescenter. Man borde nu undersöka, huruvida icke genom nordiskt samarbete en vidsträckt »semesterstad» med flera välgrupperade semesterbyar kunde åstadkommas i ett subtropiskt land, att under tiden från höst till vår värme och solsken kunde vara garanterade. Behoven för sådana grupper som konvalescenter, reumatiskt sjuka osv. bör därvid särskilt beaktas. En sådan semesterstad torde lämpligast kunna skapas genom ett långfristigt samarbetsavtal mellan å ena sidan de nordiska länderna gemensamt och å andra sidan ett land, som är intresserat av att utnyttja en nordisk turism. En sådan semesteranläggning med högklassisk planering, goda sanitära förhållanden och hög servicestandard skulle tillika utgöra en effektiv utvecklingshjälp, om anläggningen skapades i ett u-land med lämpligt klimat. Förutsättningar borde finnas för långfristiga lån för ändamålet av Världsbanken eller för annan internationell finansiering.

Redan nu är under byggnad flygplan med en passagerarkapacitet på över 200 personer. Det är vidare en ekonomisk nödvändighet att få semesteranläggningarna utnyttjade i det närmaste året runt med regelbunden skytteltrafik åtminstone varje vecka. Det fordras därför en lösning i mycket större skala än vad någon nu existerande semesterby kan erbjuda. Då skapandet av en semesterstad på jungfrulig mark, samtidigt som den på ett för nordbor trivsamt sätt och till skäligt pris möjliggör vintersemestrar, redan från början fordrar mycket större investeringar än vad alla hittillsvarande anläggningar av detta slag dragit, torde ett samarbete mellan de nordiska länderna vara av behovet påkallat. Helt naturligt bör i respektive länder den fackkunskap och det intresse, som de inom semesterbranschen verksamma organisationerna har och som såväl arbetsmarknadsorganisationerna som näringslivet har visat för positiva lösningar, utnyttjas till fullo.

Under åberopande av det ovan anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land med lämpligt klimat.

Stockholm och Helsingfors i oktober 1966

Gunnar Edström

Georg C. Ehrnrooth

Kaarlo af Heurlin

Kuuno Honkonen

Osmo Kock

Mikko Laaksonen

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Udenrigsministeriet:

— — — — meddeler udenrigsministeriet, at man først vil kunne tage stilling til sagen, når den er blevet endeligt overvejet af de interesserede danske ressortmyndigheder. For udenrigsministeriets overvejelser vil det være nødvendigt at have sikkerhed for, om der fra dansk side skønnes at være virkeligt behov for at oprette en ferieby som skitseret.

På indeværende tidspunkt kan man foreløbigt udtale, at en ferieby som den i forslaget omtalte ikke ifølge sin natur kan henregnes under projekter, som ud fra de normale kriterier ville modtage støtte af danske bilaterale u-landsmidler. I det omfang, et sådant projekt med sikkerhed kunne påregnes at medføre varige økonomiske fordele for det pågældende udviklingsland, og dette ville give projektet fornøden prioritet i forhold til anden bistand, ville der være grundlag for at overveje fra dansk side at deltage i finansieringen af »feasibility studies», ekspertbistand m.v. Der ville tillige under disse forudsætninger være mulighed for finansiering til indkøb af kapitalgoder i Danmark til et sådant projekt under et dansk statslån til det pågældende modtagerland.

København, den 26. januar 1967

P. m. v.

E. b.

M. Warberg

Indenrigsministeriet:

Sagen har været forelagt for sundhedsstyrelsen, der har udtalt, at styrelsen skal gøre opmærksom på, at sådanne feriecentre, hvis de skal opbygges på steder, hvor den almindelige levestandard og hygiejne ikke kan anses for fuldt tilfredsstillende, rummer en lang række problemer af såvel økonomisk som hygiejnisk og teknisk art, ligesom erfaringerne med de allerede nu i vid udstrækning gennemførte rejser, hvori deltager invalider og

pensionister, har vist sig at frembyde problemer ved opståelse af sygdom eller forværrelse af bestående lidelser, eventuelt død under rejsen.

Indenrigsministeriet kan henholde sig til det af sundhedsstyrelsen udtalte.

København, den 28. januar 1967

P. m. v.

E. b.

Finn Hansen

Sekr.

Arbejdsministeriet:

I bemærkningerne til forslaget er det bl. a. udtalt, at oprettelse af en nordisk ferieby i et u-land med passende klima, hvorved der vil kunne ydes en effektiv udviklingshjælp til det pågældende land, på grund af de klimatiske forhold i de nordiske lande må antages at kunne medvirke til en øget feriefredning, der af beskæftigelsesmæssige grunde er af betydning for arbejdsmarkedet.

Spørgsmålet om feriefredning har gennem en årrække været gjort til genstand for overvejelser i arbejdsministeriet, idet den hidtidige koncentration af ferier fra et beskæftigelsesmæssigt synspunkt indebærer ulemper ved at bidrage til at forstærke de eksisterende sæsonsvingninger i beskæftigelsen. Herunder har der også været forhandlet med arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Det har dog hidtil ikke været muligt at opnå noget af betydning på dette område.

Arbejdsministeriet kan tilslutte sig det i bemærkningerne til forslaget anførte om, at etablering af en ferieby som omtalt kan medvirke til at øge en ønskelig spredning af ferierne, men dog næppe i en sådan grad, at dette forhold kan være af større betydning for afgørelsen af, om forslaget om oprettelse af en ferieby i et u-land bør søges gennemført.

København, den 20. januar 1967

Erling Dinesen

K. Kampmann

Arbejds- og socialministerierne internationale afdeling:

Socialministeriet har om sagen brevvekslet med Direktoratet for sygekassevæsenet, der har afgivet den i afskrift vedlagte erklæring af 17. januar 1967, hvortil Socialministeriet kan henholde sig.

Ministeriet må derhos på forhånd være tilbøjelig til at mene, at en ordning, der indebærer mulighed for billige ophold i et varmere klima end det danske, vil kunne have værdi for forskellige grupper af særforsorgens patienter under forudsætning af, at hjælpeforanstaltninger, der imødekommer disse patienters særlige behov, er til stede.

Under hensyn bl. a. til, at såvel spørgsmålet om den geografiske placering af den i forslaget omhandlede ferieby som problemerne i forbindelse med finansieringen af et eventuelt projekt af denne art endnu ikke er nærmere afklaret, må Socialministeriet dog indtil videre forbeholde sig sin stilling til forslaget.

København, den 24. januar 1967

P. m. v.

E. b.

P. Juhl-Christensen

Direktoratet for sygekassevæsenet:

Idet man i øvrigt henviser til vedlagte, herfra indhentede udtalelse af 10. januar 1967 fra Samvirksomheden og til tidligere brevveksling vedrørende spørgsmålet om tilskud efter sygeforsikringslovens § 12, stk. 4, til sygekassemedlemmers ophold på rekonvalescenthjem i udlandet (l.k. 16.70. 1966), skal man udtale, at direktoratet principielt kan gå ind for, at der gives sygekasserne mulighed for at yde syge og rekonvalescenter ophold i lande med varmere klima.

Det skal herved bemærkes, at direktoratet og Samvirksomheden i nogen tid har forhandlet om en ændring af hovedvedtægtens § 12, således at der gives de sygekasser, som måtte ønske det, adgang til at yde hjælp til rekonvalescentophold i udlandet, når det af lægelige grunde er hensigtsmæssigt, at rekonvalescentopholdet finder sted uden for Danmarks grænser. Det er tanken, at sygekassens tilskud højst kan udgøre den af socialministeren fastsatte maksimumstakst for ophold i anerkendte rekonvalescenthjem her i landet, men spørgsmålet er fortsat under behandling i Samvirksomhedens forretningsudvalg.

Direktoratet er ligeledes enig med Samvirksomheden i, at rekonvalescenthjem og de særskilte behandlingsinstitutioner, der måtte indrettes i udlandet, må opfylde vilkår, der i princippet svarer til de vilkår, som er gældende her i landet.

København, den 17. januar 1967

Alice Bruun

Else Fahnøe

De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark:

Forretningsudvalget er principielt velvilligt indstillet over for tanken om at medvirke ved syges og rekonvalescenters ophold i lande med varmere klima. Forudsætningen for, at sygekasserne vil kunne medvirke, er imidlertid, at der i den påtænkte ferieby oprettes særlige behandlingsinstitutioner og rekonvalescenthjem. Sidstnævnte må opfylde de krav, der stilles til tilsvarende hjem her i landet for at opnå godkendelse som hjem, hvortil sygekasserne kan yde tilskud til opholdet. Vi vil i øvrigt mene, at statsanerkendte sygekasser kun kan yde tilskud i tilfælde, hvor det er af betydning for helbredelsen, at opholdet finder sted uden for landets grænser.

Vi skal endvidere understrege, at sygekasserne ikke har lovhjemmel til at yde tilskud til transport, og at vi lægger nogen vægt på, at medlemmernes egne udgifter ved opholdet ikke overstiger det tilskud, som sygekasserne yder ved ophold inden for landets grænser til tilsvarende ophold, med et væsentligt beløb, idet de dårligst stillede medlemmer derved afskæres fra at nyde godt af sygekassernes tilskud.

København, den 11. januar 1967

P. f. v.

H. C. Hansen

Dansk Arbejdsgiverforening:

Det fremgår af sagen, at medlemmerne blandt andet begrundet forslaget med, at det er ønskeligt at opnå en spredning af ferien i de nordiske lande, ligesom man fra forslagsstillernes side henviser til de klimatiske forhold i de nordiske lande.

Arbejdsgiverforeningen er med forslagsstillerne enige i, at det er ønskeligt at opnå en større spredning af ferierne, og vi anbefaler gerne foranstaltninger, der kan føre frem til dette resultat.

Vi er imidlertid ikke sikre på, at det konkrete forslag alene kan bæres af ønsket om at opnå en feriespredning. Det er vor bedømmelse, at etablering af en ferieby i et u-land vil medføre meget store omkostninger, og — såfremt en sådan ferieby skal være rentabel eller blot økonomisk set kunne hvile i sig selv — må det forventes, at det ikke vil være muligt at holde et særligt billigt leje- og omkostningsniveau for de ferierende.

Under henvisning til foranstående skal vi udtale, at vi ikke finder, at der

er tilstrækkeligt grundlag for på indeværende tidspunkt at søge et projekt som det foreslåede gennemført.

København, den 21. december 1966

Dansk Arbejdsgiverforening

Arne Lund

Bent Jensen

Landsorganisationen De Samvirkende Fagforbund har i en skrivelse den 1 december 1966 förklarat sig instämma i Dansk Folke-Feries yttrande över medlemsförslaget.

Rigsforeningen til Gigtens Bekæmpelse:

Idet vi, bl. a. på baggrund af oplysninger modtaget fra Rigsforeningens søster-organisation i Sverige, går ud fra at sagen er forelagt Rigsforeningen til udtalelse, bl. a. fordi der ved oprettelsen af en ferieby som nævnt i forslaget også kan påregnes mulighed for at sende gigtpatienter på rekreationsophold til et sådant sted, skal vi meddele, at Rigsforeningens forretningsudvalg udtalte, at man så med den største sympati på det foreliggende forslag.

København, den 16. december 1966

Aage Reimer

Direktor

Dansk Folke-Ferie:

Dansk Folke-Ferie ønsker først at udtale, at de finske tanker er meget rigtige i deres grundsyn, og det er formentlig en opgave, der engang bør tages op, men for at gøre det på nuværende tidspunkt må man vel overveje den meget store investering, der kræves.

Der eksisterer i Norden en organisation, kaldet Nordisk Folke Reso, hvortil hører: Reso, Sverige, Norsk folke ferie, 3 forskellige organisationer i Finland — den vigtigste heraf Lomaliitto — og Dansk Folke-Ferie.

Det har endnu ikke efter 26 års samarbejde været muligt for disse organisationer at skabe en fælles nordisk semesterby placeret i Skandinavien. Mange planer har været fremme — især om en større fjeld-anlægning nær et sted ved den norsk-svenske grænse — hvor man kunne anvise familier vinterophold til rimelig pris.

Først i den allerseneste tid har Norsk folke ferie med betydelig hjælp fra ferieudvalget i Norge fået skabt begyndelsen til et feriecenter på Blefjel, hvor der med tiden skulle blive mulighed for et skandinavisk ferieanlæg.

Naturligvis er der mange steder i Norden fritidsgårde, foreningssteder og lignende, som benyttes på en vis skandinavisk basis, men det, man forstår ved et virkelig stort familie-anlæg, findes ikke.

Man kunne måske derfor spørge, om den første opgave for Nordisk Råd ikke ville være den helt rigtige nordiske ferieanlægning med sådanne forhold, at den var anvendelig hele året. Det er formentlig bekendt, at alle de nævnte 4 organisationer har mange feriesteder i hvert sit land, men en virkelig fælles anlægning findes ikke.

Konklusionen af ovenstående er, at ferieproblemet langtfra er løst i vore egne lande, hvilke kommentarer dette så måtte give anledning til.

Angående semesteranlægning i udlandet, er den første meget store semesterby jo skabt af Reso i Riva del Sole nær Grosseto i Italien.

Her er i beskedent omfang danske, norske og finske firmaer og organisationer med som ejere af semesterlejligheder, og dette er benyttelsesmæssigt en meget stor succes, men økonomisk langtfra nogen guldgrube, — og dette til trods for, at firmaer og organisationer har investeret al kapital til semesterlejligheder — i alt 169 — uden enhver form for afdrag og forrentning.

Man havde forventet i Italien, da al kapital er indbetalt uden renter og afdrag — Danmark har indbetalt 153 000 kr. for benyttelsesretten til 4 lejligheder — at der år for år ville blive lidt billigere priser.

Imidlertid er lønninger og skatter m. m. steget så meget, at der har været tale om lejestigninger i stedet for billigere leje for dem, der fik ophold i lejligheder i den første nordiske semesterby i udlandet.

Nu bygges den nr. 2 mest svenske semesterby i Baia Domizia, 7 mil nord for Neapel, og her vil på et meget stort og hensigtsmæssigt areal på 143 350 m² blive bygget 200 lejligheder samt — som i Riva del Sole — betydelige centralanlægninger.

Bygningen af denne — noget nordiske — semesterby i Baia Domizia, hvor Danmark kommer med med én lejlighed, vil formentlig komme op i en samlet startudgift på 12—15 millioner svenske kroner.

Det er givet, at det vil blive et meget søgt feriested, og at tusinder af mennesker vil finde hensigtsmæssige ferieophold også i denne semesterby nr. 2 i Italien, men selv med den vældige gratis kapitalinvestering forventer vore svenske venner ikke, at det bliver nogen guldgrube, selvom alle kalkulationer viser, at driften af den nok skulle kunne løbe rundt.

For den danske delegation i Nordisk Råd formoder vi, at de givne oplysninger viser, at man nok bør omfatte finnernes forslag med al mulig sympati, men straks fra starten — for ikke at lide alt for store skuffelser — erkende, at man vel allerførst burde skabe den store nordiske semesterby in-

den for Skandinaviens grænser, og at man kun bør gå i gang med en nordisk semesterby i et u-land, hvis man er helt indstillet på at skulle op i størrelsesordener på fra 30—50 millioner kroner.

Det bør endelig tages i betragtning, at når der p. t. af en række private firmaer udbydes så billige rejser til halvt eller helt u-lande, som tilfældet er, så er dette jo kun et tidsspørgsmål. Ligesom man kan trække en grænse til lidt syd for Milano, hvor lønomkostningerne og skatteproblemer er næsten ensartede med alle andre europæiske, har man set, at de samme problemer nu så småt opstår, så man snart kan trække grænsen for det meget billige et sted syd for Rom, og det er givet, at det inden for en overskuelig tid ikke vil være muligt at få hverken spanske, portugisiske, ægyptiske eller tunesiske husassistenter til at arbejde for lidt spaghetti + 2—3 kroner for 12 timers arbejde.

Vi skal ligeledes oplyse, at den internationale organisation for social turisme og folkelige rejseorganisationer har forsøgt at skabe en sådan international ferieby i Tunesien hvor lønniveauet p. t. er meget lavt. Størrelsesordenen ville her blive — med plads til ca. 1 000 mennesker — en byggeudgift på ca. 25 millioner svenske kroner.

Idet vi altså udtrykker al mulig sympati med den finske tanke, har vi følt det som vor pligt at belyse enkelte af de problemer, som sagens realisation vil betyde.

København, den 29. november 1966

Johs. Sperling

Turistforeningen for Danmark:

Det må være dansk turismes interesse, at de danske indbyggere såvidt muligt holder ferie i Danmark eller i det mindste i det nordiske område, idet man har et meget snævert samarbejde med turistorganisationerne i de andre nordiske lande.

Den danske kapacitet på feriestederne er i visse perioder uudnyttet. Der findes således år for år ledig hotellokapacitet på Jyllands vestkyst i tiden op til 10.—12. juli og i tiden efter skoleferiens slutning, altså ca. 10. august. Om end Københavnsområdet lider af mangel på overnatningskapacitet, har mange provinshoteller og campingpladser samt vandrerhjem ofte ledighed også i sommermånederne, og ved en feriepolitik, der udnyttede ledigheden såvel på badestederne uden for tidsrummet 10. juli—10. august, og ved belægning af ledigheden hele året igennem på provinshotellerne samt øget brug af landets campingpladser, kunne man i meget høj grad dække det danske feriebehov yderligere inden for landets egne grænser.

Man ville også snarere anbefale, at danske turister såvel sommer som

vinter holder ferie i højere grad i de andre nordiske lande fremfor at støtte tanken om et stort nordisk feriecenter i et u-land. Det er endvidere Turistforeningen for Danmarks opfattelse, at det friske, nordiske klima — såvel søklimaet som bjergklimaet — er nok så helsebringende som klimaet i de meget varme sydlandske strøg.

København, den 13. januar 1967

Sven Acker

Finland

Ministeriet för utrikesärendena¹:

— — — meddelar ministeriet, att det enligt dess uppfattning inte föreligger något principiellt hinder för realiserandet av ifrågavarande förslag ifall Nordiska rådet beslutar att för regeringarna rekommendera frågans ytterligare undersökande.

Helsingfors den 9 januari 1967

Osmo Orkomies

Avdelningschef

E. Vaartela

Byråchef

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena har i en skrivelse den 31 december 1966 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Medicinalstyrelsen¹:

— — — får medicinalstyrelsen, som även införskaffat utlåtande över förslaget av vederbörande medlem av sitt vetenskapliga råd, såsom sitt eget yttrande värdsamt anföra, att medicinalstyrelsen anser, att uppförandet av den ifrågavarande semesterstaden i varje fall med tanke på ett eventuellt inrättande av ett sjukhus därstädes ej med avseende å förhållandena i Finland kan anses av behovet påkallat.

Helsingfors den 19 januari 1967

Niilo Pesonen

Generaldirektör

P. Kuusisto

Medicinalråd

¹ Yttrandet översatt från finska.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund:

Såsom i förslaget mycket riktigt påpekas, står det onekligen i näringslivets och arbetsmarknadens intresse att inom ett flertal branscher åstadkomma en förskjutning av semestrarna till vintertid och därigenom uppnå en jämnare sysselsättning året runt, och en bättre anpassning av arbetet efter de klimatiska förutsättningarna. Likaså underlättar naturligtvis en spridning av semestrarna trycket på kommunikationer och övriga servicebranscher under den nu starkt koncentrerade semestersäsongen. Ifall dessa fördelar verkligen kan uppnås genom skapandet av en nordisk semesterstad i ett u-land, ställer vi oss naturligtvis positiva till förslaget. En sådan semesterstad torde även i viss mån utgöra en form av utvecklingshjälp och även ur denna synpunkt vara att rekommendera.

Emellertid ställer vi oss mycket tveksamma inför den faktiska nyttan av och möjligheterna att till fullo utnyttja ett dylikt projekt.

För det första tror vi inte att skapandet av en eller flera enstaka semesterstäder i ett u-land i nämnvärd mån skulle inverka på semesterspridningsproblemet. Trots kommunikationernas snabba utveckling och relativa billighet ställer sig resorna från Finland till ett u-land så pass dyra, att en vanlig arbetstagare med familj knappast kan reflektera på en dylik möjlighet. Visserligen kommer det befolkningsskikt, som har intresse och resurser för dylika resor, att ökas, men knappast i så hög grad att detta nämnvärt skulle inverka på semesterproblemet.

Likaså tvivlar vi på att skapandet av en semesterstad skulle utgöra en effektiv utvecklingshjälp till landet i fråga. Visserligen skulle detta i synnerhet under byggnadsskedet medföra ökade arbetstillfällen och ett visst tillskott av valuta från de nordiska länderna. Men å andra sidan vore man samtidigt i alla fall tvungen att i hög grad använda nordiska förnödenheter och nordisk arbetskraft.

Ytterligare kan det ställa sig svårt, att finna ett u-land som i alla avseenden är lämpligt för detta ändamål.

På dessa grunder synes det oss att tanken på skapandet av en nordisk semesterstad i ett u-land, trots dess många företräden, i detta skede ännu inte är mogen att förverkligas och sålunda för tidigt väckt.

Helsingfors den 25 januari 1967

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Tapani Virkkunen

Finlands fackföreningars centralförbund:

Instämmande i moliveringarna som framförts i förslaget, i uppfattningar om semesterfirandet och semestrarnas koncentrerings på grund av klimatet samt i konstaterandet av det internationella samarbetets positiva verkan för alla parter, är vi dock nödgade att konstatera att vårt eget lands turistförhållanden och möjligheterna för semesterfirandet står inför en snabb och relativt omfattande utveckling, som för att kunna genomföras kräver rätt stora investeringar. På grund av vad som ovan sagts får vi som vår uppfattning anföra, att Finland inte ännu i detta skede har tillräckliga resurser att lösgöra för byggandet av en semesterstad långt bort på främmande mark.

Helsingfors den 20 januari 1967

Finlands fackföreningars centralförbund r. f.

Niilo Hämäläinen

Arvo Hautala

Semesterförbundet r.f. (Lomaliitto r.y.)¹:

Semesterförbundet r. f. ber att få meddela, att det hyser stort intresse för Nordiska rådets initiativ, som går ut på att anlägga en semesterstad. Om initiativet förverkligas, ger det förbundets vidsträckta medlemskår större möjligheter än tidigare att sprida semestrarna och utjämna trängseln vid mitten av sommaren. Semesterutjämningsproblemet är så omfattande, att det ej kan till fullo lösas genom att en enda semesterstad byggs, och att förändra den semesterfirandes vanor och benägenheter kräver lång tid. Däremot skulle en semesterstad erbjuda bättre möjligheter än hittills att anordna olika slags semestrar för konvalescenter.

Enligt vår uppfattning är initiativet som en form av utvecklingshjälp värt beaktande, då enligt den uppskattning, som gjorts av vår broderorganisation i Sverige, c:a 200 arbetare kan beredas permanent sysselsättning i semesterstaden.

Semesterförbundet deltar i semesterbyn i Riva del Sol, Italien, som inrättades av svenskarna 1960, och där finländarna förfogar över sammanlagt 48 bäddplatser. Vi kan konstatera, att vår medlemskår i en glädjande utsträckning kontinuerligt utnyttjar denna utväg att fira semester. De erfarenheter man vunnit i samband med uppförandet och skötseln av denna semesterby, som omfattar sammanlagt c:a 1 000 bäddplatser, kommer väl till pass vid planläggningen av en semesterstad inom utvecklingshjälpens ram. Vårt förbund är för sin del redo att ge råd i detta skede.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Med hänsyn till allt det som ovan sagts föreslår Semesterförbundet r. f., som härutinnan förenar sig om det enhälliga beslut, vilket fattats av arbetsutskottet i de nordiska semesterorganisationernas samarbetsorgan (Nordisk Folke-Reso), att möjligheterna att inrätta en samnordisk semesterstad prövas i de olika nordiska ländernas kommissioner för utvecklingshjälp såsom en form att lämna utvecklingshjälp.

Helsingfors den 25 januari 1967

Semesterförbundet r. f.

Jouni Hakkarainen

Ordförande

Teppo Lehtonen

Verkst. dir.

N o r g e

Sosialdepartementet, Helsedirektoratet:

Helsedirektoratet kjenner ikke til undersøkelser som viser at det fra et helsemessig synspunkt byr på særlige fordeler for den nordiske befolkning å tilbringe sine ferier i u-land, men vil ut fra en alminnelig medisinsk vurdering anta at disse fordeler ikke er av slik karakter at det vil være riktig fra norsk side å anføre helsemessige årsaker til støtte for forslaget.

Hvorvidt det kan by på medisinske fordeler for visse kategorier av syke mennesker å få en del av sin behandling henlagt til annet klima enn det hjemlige, er et åpent spørsmål. Da det på den annen side er på det rene at skifte av klima kan være direkte skadelig for visse pasientkategorier, må spørsmålet i hvert tilfelle underkastes nøyaktig medisinsk undersøkelse under helt bestemte forhold som neppe vil kunne oppnås i en ferieby av den type som er antydnet av forslagsstilleren.

Helsedirektoratet vil endelig — ut fra sin erfaring når det gjelder utviklingstiltak for u-land — anta at andre tiltak må gis langt høyere prioritet enn det å reise en ferieby for nordiske borgere i et slikt land.

Oslo, 7. januar 1967

Helsedirektoratet

Karl Evang

Fr. Mellbye

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Saken har vært forelagt bl. a. for *Feriefondets styre* som i møte den 13. januar 1967 fattet følgende vedtak:

Feriefondets styre finner på det nåværende tidspunkt ikke tilstrekkelig grunnlag til å delta i gjennomføringen av det foreslåtte prosjekt om en skandinavisk ferieby i u-land. Man har erfaring for at det har vært liten søkning fra Norge til den skandinaviske ferieby Riva del Sole i Italia. Reiser til et feriested i u-land må forutsettes å bli lengre enn til Italia. Utgiftene vil dertil bli så store at bare mer velsituerte personer vil finne anledning til å søke feriesentret. For övrig er man i tvil om det foreslåtte tiltak vil medføre noen spredning av ferien.

Kommunaldepartementet viser til dette og har for övrig ingen merknader til det fremsatte forslag.

Oslo, 24. januar 1967

Etter fullmakt

Leiv Sjetne

Odd Ström

I tillegg til det som er uttalt i brev herfra av 24. januar 1967 om forslaget om opprettelse av en nordisk ferieby i u-land vil *Kommunaldepartementet* bemerke:

Av hensyn til effektiviteten i bygningsindustrien antar en at det vil være av betydning om en kunne oppnå en spredning av ferien, slik at bygningsarbeidernes ferie for en stor del kan tas ut på tider av året hvor det nå er liten byggevirksomhet. En antar at dette vil kunne gi grunnlag for en økning i boligbyggingen og annen byggevirksomhet. Det er i den forbindelse tatt sikte på at det i løpet av våren vil bli oppnevnt et utvalg til å drøfte bedre sesongtilpassing av byggerbeid.

Oslo, 27. januar 1967

Etter fullmakt

Leiv Sjetne

Odd Ström

Samferdselsdepartementet:

Brevet av 6. desember 1966 med bilag har vært forelagt Norsk folke ferie, som har avgitt sin uttalelse i brev av 17. januar 1967. Man viser til nevnte brev [*Se nedan*].

Hotell- og turistdirektoratet har uttalt:

Tilbud av rimelige og varierende selskapsreiser til forskjellige steder i de sydlige land er nå så stort til alle årets tider, at det ikke antas å være noe særlig behov for bygging av ferielandsbyer. Erfaringene hittil synes å bekrefte dette, idet tilslutningen fra norsk hold til en slik felles skandi-

navisk ferieby i Italia (Riva del Sole) har vært liten. Prisene for reiser til ferieby i et u-land og opphold der, antas ikke å bli vesentlig rimeligere enn deltakelsen i en selskapsreise til samme land. Vanlig reisende publikum synes også å være mer interessert i å komme til et internasjonalt turistmiljø, enn å treffe hare landsmenn eller skandinaver når de først har bestemt seg for å feriere i utlandet.

Dersom man vil gå inn for et nordisk samarbeid om utvikling av turistnæringen i et u-land, vil *Sanferdselsdepartementet* finne det mest praktisk at den videre utredning av saken ikke blir bundet til et forslag om opprettelse av en nordisk ferieby.

Oslo, 26. januar 1967

(Sign.)

Norsk arbeidsgiverforening:

Utbygging av et storstilet feriesenter av den art som forslagsstillerne synes å ha for øye, må etter vår mening være et tiltak med temmelig lav prioritet. Det finnes flere grunner for dette, hvorav vi bare skal peke på et par:

For det første fremgår det av forslaget at et slikt tiltak vil kreve overordentlig store investeringer. Det behøver neppe påvises hvor mange mer nærliggende og langt viktigere oppgaver i vårt samfunn som for tiden må vente på sin løsning på grunn av manglende kapital. Det er tilstrekkelig i denne forbindelse å henvise til de årlig tilbakevendende budsjettdebatter i Stortinget.

For det annet er det åpenbart at selv om utviklingen av den moderne flytrafikk har gjort -- og fortsatt kommer til å gjøre -- det stadig billigere å reise til sydlige land, vil det fremdeles i lang tid være slik at reiseutgiftene for å komme frem og tilbake til et subtropisk land, hvor et feriesenter tenkes plasert, vil være av en slik størrelsesorden at det først og fremst blir personer med en relativt rommelig økonomi som kan benytte seg av feriesentret. Det synes å være en forutsetning, — og det er sannsynligvis også riktig, — at skal et slikt feriesenter komme i stand, må det subsidieres på forskjellige måter. Det forekommer oss at de midler som måtte kunne disponeres til subsidiering av ferieformål, burde brukes til tiltak som kan komme de personer til gode som har et større behov for hjelp til å utnytte ferien, eller i mange tilfelle til i det hele tatt å få ferie.

Oslo, 23. desember 1967

Norsk arbeidsgiverforening

(Sign.)

Landsorganisasjonen i Norge har i en skrivelse den 25 januari 1967 förklarar sig instämma i Norsk folke feries yttrande i anledning av medlemsförslaget.

Norsk utviklingshjelp:

Mange utviklingsland med egnet klima og natur er interessert i utvikling av turistnæringen som et ledd i en økt økonomisk virksomhet. Vi mener imidlertid at tillaket ikke uten videre kan motiveres som utviklingshjelp med finansiering av statlige bevilgninger til utviklingshjelp. Det er et prinsipp i Norsk utviklingshjelps virksomhet at det må foreligge en anmodning eller en klar interesse fra vedkommende utviklingslands myndigheter. Vi kan ikke se at dette er tilfellet i den foreliggende sak. Interessene i denne saken ser ut til å ligge overveiende hos de nordiske land. Selv om det gjerne kan være en gjensidig fordel for både industriland og utviklingsland ved et prosjekt, synes vi fordelene ligger for mye på den nordiske siden i den foreliggende sak slik denne er presentert.

Oslo, 9. januar 1967

Elter fullmakt

Eskild Jensen

Kontorsjef

Karin Stollenberg

Landslaget for reiselivet i Norge:

Saker av så stor prinsipiell natur må ifølge vanlig praksis behandles i vårt hovedstyre. Siste møte der var 14. desember 1966, og det har dessverre ikke vært mulig å få behandlet saken innenfor den satte tidsfrist. Nedenstående kommentarer må derfor avgis på administrasjonsplan og under forutsetning av hovedstyrets godkjenning.

Man vil for det første peke på at Landslaget for reiselivet i Norge's formål er å fremme reisetrafikken til Norge. Fra Landslaget for reiselivet er det derfor naturlig å henvise til at norsk reiseliv er avhengig av at norske borgere i stor utstrekning holder sin ferie i Norge eller i hvert fall i et av de nordiske land, som vi har et intimt samarbeid med.

Bortsett fra visse flaskehalser -- særlig i Oslo -- kan man rent generelt vise til at på de fleste kategorier av feriesteder finnes kapasitet å tilby. Dette henger delvis sammen med det offentlige engasjement som i de senere år har funnet sted via Distriktenes utbyggingsfond i den hensikt å bevare bopsetningen og styrke næringsgrunnlaget i norske distrikter.

Videre vil vi gjerne gjøre oppmerksom på at Norge mere enn de fleste europeiske land har muligheter til å utvikle en vinterturisme, som på lengre sikt motarbeider den ensidige konsentrasjon av feriene til sommerens høysesong. Det er vår oppfatning at en harmonisk bygging av helårs turiststeder vil gi vår befolkning muligheter til fysisk og mental rekreasjon som kan være mere verdifull enn hva man oppnår med ferier i de mange varme strøk i Syden.

Vi formoder at det innenfor Landslagets organisasjon vil finnes medlemmer som rent generelt vil være interessert i å utvikle en skandinavisk trafikk til Syden. Det er imidlertid overveieende sannsynlig at disse instanser ville fremsette en rekke betingelser av faglig natur. For det første vil det bli vanskelig å lokalisere et prosjekt i overensstemmelse med de politiske retningslinjer for u-hjelpen, og dessuten er det mange utvilsomme vanskeligheter av praktisk natur når det gjelder gjennomføring og drift av slike steder.

Oslo, 24. januar 1967

Landslaget for reiselivet i Norge

(Sign.)

Organisasjonen Norsk folke ferie:

Vi har med interesse studert det foreliggende forslag og vil gjerne bidra med en uttalelse basert på vårt syn på denne sak og med den erfaring som vi har når det gjelder spørsmål om en ferieby eller et ferieanlegg i utlandet.

Spredningen av ferien har vært, og er, et stort problem for norsk arbeidsliv. Den konsentrasjon som man har av ferien er naturlig nok, basert på den forholdsvis korte sommertid som vi har i vårt land. Derfor må reiser til sydligere land i forbindelse med ferien ses som et ledd i spredning av ferien for de som må ta sin ferie tidligere eller senere enn den typiske høysesong på sommeren. En enkelt eller noen enkelte feriebyer i utlandet løser selvsagt ikke dette spørsmålet i noen særlig målestokk, men det er allikevel en begynnelse til å finne en viss form for spredning av ferien.

Det viktigste i det foreliggende forslag ligger imidlertid i at man, i likhet med hva man har gjort på andre felter, f. eks. ved å reise norske industribedrifter i u-land, eller annen virksomhet som skaper sysselsettelse, bidrar til å opphjelpe mulighetene for en bedre økonomi og en større sysselsettelse i u-landene.

Vi ser det derfor slik at opprettelse av en ferieby i ett av utviklingslandene må kunne ses som et ledd i en slik måtsetting.

Spørsmålet om en ferieby i utlandet på skandinavisk basis er ikke noe ukjent begrep. Det er allerede anlagt en del slike i de forskjellige Middelhavs-land. De erfaringer som vi har på dette felt knytter seg til en ferieby i Nord-Italia, Riva del Sole, ved Grosseto. Denne ferieby ble anlagt i 1960. Den består av 183 leiligheter med selvhusholdning samt et hotell med 170 værelser. Sammenlagt har den et sengeantall på 1 100. Feriebyen ble finansiert på det grunnlag at den svenske ferie- og reiseorganisasjonen Reso skaffet kapital til bygging av hotellet, mens de 183 leiligheter ble kjøpt, og dermed finansiert av forskjellige organisasjoner i de skandinaviske land og for øvrig også av organisasjoner i Sveits, Belgia, Østerrike og Amerika. Feriebyn drives i tiden fra ca. 1. april til midten av november og har i dette tidsrom nær sagt fullt belagt både på hotellet og ved utleie av leilighetene. Prisene ved leie av leilighetene er meget moderate.

Denne feriebyen sysselsetter i høysesongen ca. 180 personer og i vinter-tiden 30 personer.

Det totale antall gjestedager var ved Riva del Sole i 1966 over 190 000. Det kan for øvrig nevnes at det er planlagt, og også nå under oppførelse, en ferieby i nærheten av Neapel, på samme basis som Riva del Sole. Den kommer til å bestå av 217 leiligheter.

En ferieby i et u-land, med et forholdsvis godt og variert klima, og med visse turistattraksjoner, og med en kapasitet på f. eks. 1 500 senger, skulle rimelig beregnet bety ca. 300 000 gjestedøgn. Regner man med at hver gjest gjennomsnittlig bruker ca. 60,— n. kr. for løsj, mal og utflukter samt souvenirinnkjøp m. v., betyr dette valutainntekt for vedkommende land på omlag 18 millioner årlig, foruten den sysselsetting av arbeidskraft som et slikt anlegg ville føre med seg.

Vår organisasjon har et intimt samarbeid med tilsvarende organisasjoner i de øvrige nordiske land, gjennom bl. a. et fellesorgan, Nordisk Folke Reso, et samarbeid som har funnet sted siden 1945.

Arbeidsutvalget i Nordisk Folke Reso har diskutert det foreliggende forslag om en ferieby i u-land og blitt enig om at det foreliggende forslag av Nordisk Råd overføres til de respektive lands organer for utenlandshjelpen, og at disse organer, som eksisterer i samtlige fire nordiske land, etablerer et nordisk samarbeid når det gjelder saken.

Vår organisasjon er beredt og villig til å samarbeide om dette spørsmål, med de erfaringer som vi har, både ved den nevnte planering av ferieby i utlandet og også gjennom anlegg av ferie- og turistanlegg i vart eget land, og for hvilket formål vi har en egen planleggingsavdeling.

Vi er også villig til å drøfte formene for en slik ferieby og de tekniske spørsmål når det gjelder driften og anvendelsen av feriebyen fra det norske publikum og lønnsinntakeres side.

Under henvisning til ovenstående tillater Organisasjonen Norsk folke ferie seg å foreslå at spørsmålet om en felles nordisk ferieby i u-land blir å

betrakte som et ledd i de nordiske lands utenlandshjelp og at saken av Nordisk Råd overføres videre til de respektive lands organer for utenlandshjelp.

Oslo, 17. januar 1967

Organisasjonen Norsk folke ferie

Sverre Olsen

Formann

Arne Johnson

S v e r i g e

Kommittén för semesterspridning:

Som förslagsställarna framhållit, medför den rådande koncentrationen av semestrarna till juli månad flera nackdelar, kanske framför allt genom att olika typer av fasta semesteranläggningar kan utnyttjas effektivt endast under en kort period och genom att under denna period råder överbeläggning och trängsel på dessa anläggningar. Det är emellertid mera tveksamt, om nackdelarna är lika framträdande i fråga om kommunikationerna. Sålunda har från statens järnvägars sida beträffande dess persontrafik framhållits, att det under juli månad råder en hög och relativt jämn beläggning, som kan bemästras utan större svårigheter och som från ekonomisk synpunkt närmast framstår som förmånlig.

Kommittén har haft överläggningar med olika arbetsmarknadsorganisationer och har besökt ett flertal industriföretag. Härvid har kommittén fäti den bestämda uppfattningen, att det bland arbetstagare, som för närvarande får sin semester i juli månad, finns ett starkt motstånd mot att rubba denna förläggning av semestern. Man kan knappast härav dra någon annan slutsats än att arbetstagarna icke upplever de angivna nackdelarna med koncentrationen av semestrar till juli månad som särskilt allvarliga. Det må i detta sammanhang framhållas, att familjer med barn i skolåldern har starkt intresse av att få semestern förlagd till barnens sommarlov. Ett annat framträdande önskemål på arbetstagersidan är, att makar, som båda förvärvsarbetar men är anställda hos olika företag, får semester samtidigt. Dessa önskemål blir i stor utsträckning tillgodosedda med den nu gängse typen av semesterförläggning.

Företag strävar på olika sätt efter att mera effektivt utnyttja sin produktionsapparat. Som ett led i denna strävan söker många företag — särskilt inom branscher, där kapitalkrävande anläggningar förekommer — genom spridning av semestrarna inom företaget, intern semesterspridning, så mycket som möjligt begränsa eller eliminera tiden för driftsstopp i anledning av

semester. Sådana företag upplever icke förläggningen av semestern till juli månad, utan det förhållandet att företaget »stänger för semester» som en från företagsekonomiska eller produktionstekniska utgångspunkter mindre önskvärd företeelse. Något intresse för att flytta tiden för driftsstoppet synes företag av detta slag normalt icke ha.

De företag, som tillämpar driftsstopp under semestern, anser sig ofta ha intresse av att dela semestern. Vanligtvis vill man få till stånd en uppdelning så, att tre veckor uttages under sommaren och den fjärde veckan vid jul- och nyårshelgerna eller på vårvintern. Grunden härför varierar; allmänt kan sägas, att företagen anser, att ett driftsstopp på fyra veckor av olika skäl är i längsta laget.

Flera företag har för kommittén förklarat, att de av olika skäl — t. ex. bindningar till kunder och leverantörer — icke kan flytta tiden för driftsstoppet mer än högst en vecka. Andra företag har ansett sig ha något större rörlighet. Från sådana företag har ibland uttalats, att man skulle vilja lägga semestern till augusti för att få samma semesterperiod som den som allmänt tillämpas på kontinenten. Kommittén har hittills icke träffat på något företag, som velat flytta tiden för sitt driftsstopp till vinterhalvåret. Utifrån de erfarenheter kommittén hittills har gjort anser sig kommittén kunna uttala, att företag som för närvarande stänger för semester knappast skulle anse det möjligt att förlägga sitt driftsstopp till vinterhalvåret.

Av det anförda torde framgå, att någon mera allmän lösning av semester-spridningsproblemet inte kan förväntas genom att semestrarna förskjutes till vintertid. Det finns emellertid skäl antaga, att ökade möjligheter att på ett meningsfyllt sätt utnyttja en till vinterhalvåret förlagd semesterperiod kommer att underlätta strävandena till en mera utjämnad semesterförläggning än för närvarande. Även det av förslagsställarna framförda projektet skulle väl kunna tänkas i någon mån bidra härtill. Det måste dock starkt betvivlas, att det från denna synpunkt är motiverat att söka genomföra ett så stort och komplicerat projekt, vilket uppenbarligen är förenat med stora svårigheter. Redan nu synes rika möjligheter slå till buds för dem som vill tillbringa sin semester utomlands vare sig semestern är förlagd till vinterhalvåret eller till annan tid.

Stockholm den 17 januari 1967

På kommitténs vägnar

Bengt Hult

Medicinalstyrelsen:

Styrelsen har i ärendet hört medlemmen av sitt vetenskapliga råd, professorn Gunnar Biörck. Denne har till styrelsen ingivit ett den 19 december

1966 dagtecknat yttrande i ärendet jämte i särtryck ur Svenska läkartidningen, en av honom författad artikel rörande lokalisering av sjukhus. [*Här ej tryckt.*]

Styrelsen anser det självfallet värdefullt om allmänheten kunde erhålla vidgade möjligheter att tillbringa semestern under gynnsammast möjliga klimatologiska förhållanden, så att semestern skall kunna bli den avkopplings- och återhämtningsperiod, som den är avsedd att vara. Vidare anser styrelsen, att det från medicinsk synpunkt är angeläget att särskilt sådana grupper som konvalescenter och reumatiskt sjuka kan beredas tillfälle till en tids vistelse i ett varmare och jämnare klimat än vårt. Förslagsställarna har också uppmärksammat dessa gruppers behov i förevarande hänseende. Styrelsen vill dock framhålla, att det redan nu, låt vara i begränsad omfattning, förekommer så kallade hälsoresor till exempelvis Spanien (Kanarieöarna) och Jugoslavien. Dessa resor äger delvis rum med landstingens medverkan och med bidrag från dessa. Enligt uppgift är det en förutsättning för deltagande i sådan resa — i varje fall om vederbörande åtnjuter bidrag därtill — att resan befinnes vara medicinskt motiverad. Medicinalstyrelsen finner det värdefullt, om denna verksamhet väsentligt kunde utvidgas och i så fall med fördel inom den skisserade semesterstadens ram. »Hälsoresorna» till semesterstaden bör dock äga rum endast på medicinska indikationer och vara statsbidragsberättigande.

Ett realiserande av förevarande projekt kräver emellertid en förutsättningslös utredning med avseende på semesterstadens lokalisering och organisation, ekonomiska förutsättningar m. m.

Därest en semesterstad skulle komma till stånd och verksamheten där bli allmänt uppskattad och erkänd bör anläggningen kunna antingen väsentligen utvidgas eller kompletteras genom skapande av semesterbyar i stadens närhet. I så fall torde det kunna uppstå behov av en sjukvårdsinrättning i semesterstaden. Därvid kan de aspekter på sjukhusfrågor, som professor Biörck anlagt i sin ovannämnda artikel bli aktuella.

Stockholm den 19 januari 1967

Ivar Frostner

Kaj Arrhenius

**Medlemmen av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd,
professor Gunnar Biörck:**

Anläggandet och utnyttjandet av semesterbyar i varmare länder under vår vinterperiod synes — om detta icke ytterligare äventyrar vår handelsbalans — ha mycket som talar för sig. Förutsättningen är dock, om ett u-land skall utnyttjas, att de sanitära och hygieniska förhållandena är under kontroll

från skandinaviska experter, samt att tillfredsställande sjukvårdsresurser — innefattande även sjukhus — står till de semestrandes förfogande.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om mitt tidigare förslag att i något u-land, exempelvis Tunisien, på bilateral basis anordna såväl sjukhus som konvalescent- och semesteranläggningar.

Serafimerlasarettet den 19 december 1966

Gunnar Biörck

Arbetsmarknadsstyrelsen:

I det framlagda medlemsförslaget om en semesterstad i något u-land anförts som motiv bl. a. en strävan att åstadkomma en ökad spridning över året av semestrarna i de nordiska länderna och vidare att tillskapandet av semesterorten skulle utgöra ett inslag i en effektiv utvecklingshjälp.

Även om förslaget främst torde få bedömas utifrån andra synpunkter än de arbetsmarknadsstyrelsen har att anlägga, önskar styrelsen ändå anföras följande. Styrelsen delar uppfattningen om betydelsen av en ökad spridning av semestrarna bl. a. från arbetsmarknadssynpunkt. Hindren härför torde för närvarande bl. a. vara av institutionell natur. Man kan exempelvis peka på skolterminernas förläggning. Huruvida särskilda statliga åtgärder i syfte att stimulera turismen till utlandet från synpunkten att söka åstadkomma en ökad semesterspridning är samhällsekonomiskt motiverad finner styrelsen ej klarlagt. Ej heller anser sig styrelsen böra taga ställning till huruvida den föreslagna semesterstaden utgör ett lämpligt och angeläget inslag i de nordiska ländernas gemensamma biståndsverksamhet.

Stockholm den 14 december 1966

Arbetsmarknadsstyrelsen

Bertil Olsson

C. Canarp

P. Landin

Luftfartsverket:

Såsom förslagsställarna antytt är beläggningen på flygplan i regelbunden och chartertrafik stor under sommaren. Under vintern sjunker däremot resandefrekvensen och överskottskapacitet uppstår. Denna insättes av linjeflygbolagen i charterresor för slutna grupper och outnyttjade flygplan uthyres till dotterföretag inom charterbranschen. Även charterföretagen har

emellertid i regel överskottskapacitet under vintern. Det är önskvärt, att en säsongutjämning kan komma till stånd. Ett genomförande av medlemsförslaget skulle kunna medverka härtill.

Den flygtekniska utvecklingen ger vid handen, att redan inom några år jetflygplan med mycket stor kapacitet kommer att insättas i trafik. Masstransporter av semesterresenärer kommer därför att kunna försiggå vid den tidpunkt, då en eventuell semesterstad kan vara färdigställd. Den större transportkapaciteten väntas möjliggöra sänkta flygpriser vid full beläggning.

I förslaget har förutsatts, att semesterstaden skall förläggas till u-land med subtropiskt klimat. I den mån härmed avses något av u-länderna i norra Afrika med kust mot Medelhavet eller Atlanten möter icke hinder mot att till sådant land anordna charterflyg. Charterflyg till interkontinentala destinationer har däremot hittills behandlats restriktivt med hänsyn till den reguljära flygtrafikens begränsade konkurrensvillkor. Nyligen har dock dessa förbättrats genom introducerande av låga »inclusive tour»-priser. Frågan om tillstånd till interkontinentala charterflygningar utredes för närvarande av en skandinavisk regeringskommitté bestående av tjänstemän i trafikministerierna och luftfartsmyndigheterna i Sverige, Norge och Danmark.

Stockholm den 29 december 1966

Luftfartsverket

Sven Sörenson

S. Östlund

SIDA:

Som av statsmakterna fastställda riktlinjer för den av SIDA administrerade biståndsverksamheten gäller bland annat, att hjälpen bör avse områden, där preciserade önskemål föreligger från mottagarlandet och där Sverige har särskilda förutsättningar att lämna ett verksamt stöd. Stor vikt läggs vid att varje projekt av mottagarlandet tillmätts hög angelägenhetsgrad inom landets utvecklingsplan i konkurrens med andra rådande behov. Biståndsinsatserna bör vidare utformas så, att de insatta resurserna i högsta möjliga grad främjar mottagarlandets utveckling. Endast projekt och verksamhetsområden av central betydelse för denna utveckling bör utväljas. De olika insatserna bör dessutom i möjligaste mån stå i samband med och stödja varandra.

För att uppnå största möjliga effekt eftersträvas inom den bilaterala svenska u-hjälpen — även härvidlag i enlighet med statsmakternas beslut

-- en koncentration till ett fåtal ämnesområden och ett begränsat antal länder. Inom det tekniska biståndet har insatserna hittills huvudsakligen avsett yrkes- och lärarutbildning, hälsovård, familjeplanering samt livsmedelsförsörjning. Ett litet antal s. k. huvudmottagarländer, utanför vilka tills vidare inga nya bilaterala tekniska biståndsinsatser från svensk sida förutses, har utvalts, och en liknande koncentrationsprincip gäller för det finansiella biståndet.

Turismen har av många u-länder uppmärksamats som en betydelsefull källa för förvärvande av utländsk valuta. Sålunda har exempelvis Kenya, Tanzania och Tunisien i sin utvecklingsplanering lagt stor vikt vid denna näringsgren. FN och Världsbanken har på sistone visat visst intresse för utvecklingsbistånd på turismens område.

Genom att turismen kan bedömas ha en betydande utvecklingseffekt föreligger goda skäl för att stödja u-ländernas åtgärder för att bygga ut denna industri. SIDA har vad beträffar Tunisien gjort vissa preliminära undersökningar av möjligheterna till stöd för landets turistnäring och har i samband härmed haft kontakt med svenska intressenter i resebranschen. En grundläggande förutsättning för att bistånd — i första hand finansiellt kreditbistånd för infrastrukturella eller kommersiella investeringar -- skall komma i fråga är emellertid att projektet är högt prioriterat av mottagarlandet.

Det medlemsförslag som väckts inom Nordiska rådet angående skapandet av en nordisk semesterstad i ett u-land synes vara i första hand baserat på värdet för det nordiska näringslivet av en spridning av semestern. En konsekvens av förslaget skulle bli dels möjligheter till rekreation i gynnsamt klimat för grupper av sjuka och konvalescenter, dels stöd åt nordiskt charterflyg, dels också nytta och stimulans för mottagarlandets näringsliv.

Ehuru det som sagt, såvitt SIDA kan bedöma, kan komma att befinnas påkallat att lämna svenskt statligt utvecklingsbistånd till turismens utveckling i något huvudmottagarland, förefaller det mindre sannolikt, att upprättande av en nordisk semesterstad skulle vara den ur mottagarlandets synvinkel lämpligaste målsättningen för sådant bistånd. Ovannämnda kriterier för svenskt statligt utvecklingsbistånd torde med andra ord knappast föreligga. Dock skulle förmodligen ett initiativ i föreslagen riktning från företrädare för nordiskt näringsliv välkomnas av mottagarlandet och kunna vara av värde för dess näringsliv.

Stockholm den 26 januari 1967

Ernst Michanek

Ulf Lewin

Svenska arbetsgivareföreningen:

Föreningen kan vitsorda att vissa förskjutningar i företagens semesterutläggning kan förväntas och av olika skäl är önskvärda. Detta bör dock icke leda till förhastade slutsatser vad gäller behovet av nya semesteranläggningar i varmare länder.

Semesterstopp under högsommartid torde under överskådlig framtid komma att tillämpas av flertalet svenska industriföretag. Den förlängda semestern har visserligen medfört att ett ökande antal företag även har semesterstängt under en kort tid i samband med jul- och nyårshelgerna. Den korta varaktigheten och den tidsmässiga koncentrationen gör att detta slag av semesterstängning har föga intresse i samband med semesteranläggningar i främmande länder.

Av större betydelse är att ett ökat antal företag — för att helt undvika driftstopp — internt sprider semestrarna bland sina anställda över en längre period, varvid i en del fall även vinterhalvåret utnyttjas. Eftersom semesteranläggningarna i regel har lågsäsong under vinterhalvåret är dock utbudet av turistservice redan nu tillräckligt för att tillgodose den ökade efterfrågan som kan bli en följd av semesterspridningen. Därtill kommer att utbudet på marknaden kan antas öka från år till år.

Från semesterspridningssynpunkt skulle en nordisk semesterstad i något u-land följaktligen bli verkningslös. Det är också osäkert om en sådan anläggning skulle utnyttjas i erforderlig utsträckning. Därmed är också sagt att projektet som utvecklingshjälp är av mycket diskutabelt värde.

Både praktiska och principiella invändningar kan resas mot att de nordiska ländernas regeringar på detta område engagerar sig i ett så omfattande och komplicerat projekt. Oavsett innehållet i det tilltänkta »långsiktiga samarbetsavtalet» skulle statsmakterna påta sig ett moraliskt ansvar utan att i motsvarande utsträckning kunna påverka resandeströmmen samt anläggningarnas drift.

Av nu angivna skäl avstyrker föreningen medlemsförslaget.

Stockholm den 6 februari 1967

Svenska arbetsgivareföreningen

Karl-Olof Faxén

Inge Svensson

Landsorganisationen i Sverige:

I medlemsförslaget framhålls att den längre semestern i vårt land aktualiserat frågan om åtgärder för att sprida semestrarna. Åtgärder som hittills vidtagits med vintersemestrar, skapande av semesterbyar vid Medel-

havets stränder har enligt förslagsställarna varit framgångsrika, varför man bör fortsätta på den inslagna vägen. Flygtrafikens snabba utveckling ger större möjligheter att förlägga rekreationsorterna ännu längre söderut och därigenom ytterligare förlänga semestersäsongen. Även konvalescenters och sjukas behov bör därvid beaktas.

Genom ett långfristigt samarbetsavtal mellan å ena sidan de nordiska länderna gemensamt och å andra sidan ett land som har intresse av att utnyttja den nordiska turismen skulle en semesterstad kunna skapas. Förslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att skapa en nordisk semesterstad i något u-land med lämpligt klimat.

Frågan om semesterspridningen har diskuterats ganska länge, utan att man funnit någon långsiktig, godlagbar lösning. Medlemsförslaget att inrätta en nordisk semesterstad i u-land kommer i detta avseende enligt LO att endast få en obetydlig marginell effekt, som inte för detta komplicerade och omfattande problem närmare sin lösning.

LO är dock positiv till åtgärder som syftar till att förbättra de anställdas rekreationsmöjligheter. Rationalisering och effektivisering inom produktionen har ofta medfört hårdare arbetstempo, ökad noggrannhet och vaktsambet. Restiderna till och från arbetsplatserna har blivit längre och därmed mera krävande. Behovet av goda möjligheter till vila och återhämtning under fritiden framstår därför som alltmer nödvändigt om vi skall kunna eliminera de negativa faktorerna i denna utveckling. De flesta människorna i vårt land har fortfarande inte ekonomiska möjligheter att skaffa sig fritidshus utan är hänvisade till allmänna fritidsanordningar.

Fackföreningsrörelsen har genom Folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, Reso, aktivt medverkat i skapandet av semesteranläggningar i syfte att möjliggöra lämpliga rekreationsplatser för arbetstagarna. Det gäller såväl inom som utom landets gränser.

Det framgår inte klart vilka som skall handlägga ett sådant projekt, om det skall ske på privat initiativ, genom Folkrörelsernas semesterorganisation eller genom samhällets försorg. LO anser sig inte kunna ta ställning till detta förslag förrän det klarare utformats.

Stockholm den 30 januari 1967

Landsorganisationen i Sverige

Edvard Vilhelmsson

Gustav Persson

Riksföreningen mot reumatism:

Riksföreningen mot reumatism hälsar med tillfredsställelse förslaget att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land med lämpligt klimat.

Förslaget motiveras i första hand av ekonomiska synpunkter och med hänsyn till näringslivets intressen, men Riksföreningen mot reumatism vill begränsa sin uppgift i sammanhanget till en bedömning av projektet ur patientsynpunkt.

Fler och fler personer i de nordiska länderna söker återvinna eller förbättra sin hälsa genom vistelse i varmare länder. Vi kan konstatera en årligen ökad ström av reumatiker, MS-sjuka med flera kategorier till medelhavsländerna samt till Kanarieöarna. I ett icke ringa antal fall uppnås en bestående förbättring och för flertalet innebär vistelsen en förbättring av hälsotillståndet, ofta inte bestående men av största värde för patientens förmåga att acceptera sin situation. Det psykologiska värdet av en sådan resa är stort för alla patienter. Flera sjukvardshuvudmän i vårt land har anordnat dylika resor för såväl kropps- som mentalsjuka personer och ombytet av miljö har gett förvånansvärt goda resultat. För de reumatiker, som vi på olika sätt hjälper till sådana resor, brukar vi beteckna resan som »en semester från sjukdomen», detta för att inte inge våra resenärer överdrivna förhoppningar.

Vare sig myndigheter och enskilda organisationer vidtar några åtgärder eller icke, så kommer dessa patientresor enligt vårt bedömande att få alltmer ökad omfattning. Ur patienternas synpunkt vore det då en trygghet, om initiativ togs från myndigheternas sida att anordna dessa resor på ett betryggande sätt till lämpliga, av läkarvetenskaplig expertis utvalda resmål samt med ansvars-kännande resebyråpersonal som arrangör av resorna. Ur patientsynpunkt hälsar vi alltså detta initiativ inom Nordiska rådet med tillfredsställelse.

Dock kan vi inte underlåta att peka på svårigheter i sammanhanget, svårigheter som vi även med vår begränsade erfarenhet fått viss kännedom om. Här kan nämnas risken att investera kapital i länder med oroliga politiska förhållanden, hygieniska problem i form av andra matvanor samt en bakterieflora som avviker från vad skandinaviska patienter skaffat sig immunitet mot, språksvårigheter för de enskilda patienterna, för handikappade personer ofta ansträngande resor med flera besvärligheter av liknande karaktär.

Samtidigt finner vi att en samlad skandinavisk insats med en eller flera sådana semesterstäder vore den mest rationella lösningen av de problem, vi anfört utan anspråk på fullständighet.

Vi tillstyrker alltså att en sådan utredning kommer till stånd och i den mån vi i vår ringa förmåga kan bidra till utredningen ställer vi oss gärna till förfogande.

Stockholm den 16 januari 1967

Riksföreningen mot reumatism

Gösta Eriksson

Vice ordf.

Olle Lövgren

Sekreterare

Svenska turisttrafikförbundet (STTF) har i en skrivelse den 2 december 1966 förklarat sig inte ha något att anföra i saken.

Reso, Folkrörelsernas rese- och semesterorganisation:

Problemet semesterspridning har inom svenska turist- och hotellorganisationer diskuterats i många år. Det är för hela näringslivet ett vitalt problem, som kräver nytänkande från såväl företagsvärlden som från de fackliga organisationerna. Att i någon väsentlig mån lösa semesterspridningsproblemet medelst en enstaka nordisk semesterstad i ett u-land torde inte vara möjligt.

Såsom ett led i hjälpen till lämpligt u-land anser Reso däremot förslaget vara synnerligen välbetänkt. En dylik semesterstad skulle skapa arbetstillfällena för landet under byggnadstiden och därutöver, vilket måste anses väl så viktigt, även framgent bereda arbete åt befolkningen. Semesterstaden skulle samtidigt medföra ett kontinuerligt tillskott av valuta från de nordiska länderna. Kan man dessutom finna ett land, som ur klimatsynpunkt är lämpligt för konvalescentvistelse, skulle det ha betydelse för de befolkningsgrupper i de nordiska länderna, som har behov av detta.

Reso äger och administrerar sedan år 1960 en semesterstad i Italien, Riva del Sole. Denna anläggning består av 183 lägenheter för självhushåll samt ett hotell med 170 rum. Sammanlagda bäddantalet är c:a 1 100. Reso har själv anskaffat kapital för investeringen i hotell, restauranger, barer, butiker etc. Lägenheterna har finansierats genom försäljning av dispositionsrätten till organisationer och företag i Sverige och de övriga nordiska länderna. Anläggningens internationella karaktär understryks ytterligare av dispositionsrättshavare från Schweiz, Belgien, Österrike och USA.

Hotellet står öppet för alla nationaliteter. Anläggningen hålles öppen c:a sju månader — från slutet av mars till slutet av oktober. Den sysselsätter under öppettiden c:a 180 personer samt under vintertid c:a 30 personer,

(administrationspersonal, hantverkare, trädgårdsarbetare, fastighetsskötare etc.) Det totala antalet gäst dagar vid Riva del Sole under 1966 var över 190 000.

En ny liknande anläggning är för närvarande under uppförande i Italien. Den kommer att bestå av 217 lägenheter plus personalbostäder.

En semesterstad i ett u-land, med lämpligt klimat och turistiska attraktioner (intressanta utflyktsmål) och med en kapacitet på exempelvis 1 500 bäddar skulle kunna betyda c:a 300 000 gäst dagar. Om varje gäst i genomsnitt förbrukar 50 kronor per dag för logi, mat, utflykter och souvenirinköp, betyder det ett valutatillskott för landet på c:a 15 000 000 kronor årligen.

Reso, Folkrörelsernas rese- och semesterorganisation, har ett intimt samarbete med broderorganisationerna i de övriga nordiska länderna. Ett gemensamt organ (Nordisk Folke Reso) har funnits sedan 1945. Arbetsutskottet i Nordisk Folke Reso har diskuterat föreliggande förslag och för sin del rekommenderat de olika nationella organisationerna att i respektive länder föreslå, att denna fråga av Nordiska rådet hänskjutes till respektive lands organ för u-landshjälp i syfte att få ett nordiskt samarbete mellan de olika hjälporganen för u-länderna. Reso vill för sin del instämma i detta förslag.

Reso är berett att med sin erfarenhet av hotell- och semesterverksamhet i Sverige och Italien — jämte erfarenhet som researrangör över hela världen — biträda vid planeringen av en eventuell semesterstad i något lämpligt u-land. Säkerligen är våra nordiska broderorganisationer, som var och en i sitt land är ägare till semesteranläggningar av olika typer, också beredda att medverka vid planeringen.

Reso är också berett att diskutera formerna för samarbete vid driften av en eventuell semesterstad och att i samråd med de nordiska broderorganisationerna ordna transporter av gästerna till semesterstaden.

På grundval av det ovan sagda föreslår Reso, att frågan om en gemensam nordisk semesterstad i första hand betraktas som ett led i den nordiska u-landshjälpen och att Nordiska rådet därför hänskjuter frågan till respektive lands organ för u-landshjälp.

Stockholm den 12 januari 1967

Reso, Folkrörelsernas rese- och semesterorganisation

Edv. Vilhelmsson

Ruben Enocson

*BILAGA 2***Sakkunnigutlåtande beträffande medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i u-land**

Undertecknade, kallade såsom sakkunniga av Nordiska rådets socialpolitiska utskott för att avge yttrande över ett inom rådet väckt medlemsförslag om tillskapande av en nordisk semesterstad i u-land, får anföra följande.

Vid gemensamma överläggningar har förslaget noga penetrerats och bedömts med hänsyn till 1) dess värde för det nordiska näringslivet ur semesterspridningssynpunkt, 2) dess betydelse ur medicinsk synpunkt som skapande möjligheter till rekreation för sjuka och konvalescenter, 3) dess värde för mottagarlandets befolkning och näringsliv och 4) dess betydelse ur turistsynpunkt.

Då det för invånarna i de nordiska länderna redan nu genom sällskapsresor, hälsoresor och på annat sätt finns rika möjligheter att utan alltför stora kostnader erhålla rekreation utomlands, kan under punkterna 1) och 2) angivna motiv för genomförande av här föreslagna semesterstad icke anses tillräckligt vägande. De under punkterna 3) och 4) anförda skälen medför ingen ändring i detta ställningstagande.

Stockholm den 30 november 1967

Lars Boman

Sture Kelmeling

Johan Lind

Malcolm Tottie

*BILAGA 3***Betänkande av socialpolitiska utskottet över medlemsförslaget**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i u-land. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Köbenhavn den 27 januari 1967, i Hangö den 4 juni 1967 och i Oslo den 11 december 1967. Vid mötet i Oslo har medicinalrådet Malcolm Tottie, Sverige, deltagit i egenskap av medlem i en av utskottet tillsatt sakkunniggrupp för bedömning av förslaget ur vissa nedan angivna synpunkter.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställas, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land med lämpligt klimat.

2. Remissyttrandet

Yttrandet över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark

Udenrigsministeriet.
Indenrigsministeriet.
Arbejdsministeriet.
Arbejds- og socialministeriernas internationale afdeling.
Direktoratet for sygekassevæsenet.
Dansk Arbejdsgiverforening.
Landsorganisationen De Samvirkende Fagforbund.
Rigsforeningen til Gigtens Bekæmpelse.
Dansk Folke-Ferie.
Turistforeningen for Danmark.

Finland

Ministeriet för utrikesärendena.
Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
Medicinalstyrelsen.
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund r.f.
Finlands fackföreningars centralförbund r.f.
Semesterförbundet r.f.

Norge

Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Sosialdepartementet.
Samferdselsdepartementet.
Norsk arbeidsgiverforening.
Landsorganisasjonen i Norge.
Norsk utviklingshjelp.
Landslaget for reiselivet i Norge.
Organisasjonen Norsk folke ferie.

Sverige

Kommittén för semesterspridning.
Medicinalstyrelsen.
Medlemmen av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, professor Gunnar Biörek.
Arbetsmarknadsstyrelsen.
Luftfartsverket.
Styrelsen för internationell utveckling (SIDA).
Svenska arbetsgivareföreningen.
Landsorganisationen i Sverige.

Riksföreningen mot reumatism.
Svenska turisttrafikförbundet.
Reso.

Remissinstansernas uttalanden går i skilda riktningar. Vissa remissinstanser finner förslaget realiserande ändamålsenligt. Sålunda framhåller *Rigsforeningen til Gigtens Bekæmpelse* i Danmark, *Riksföreningen mot reumatism* i Sverige och *medicinalstyrelsen* i Sverige förslaget betydelse för konvalescenter och reumatiskt sjuka, vilka genom en semesterstad av föreslagen art kan beredas tillfälle till en tids vistelse i ett varmare och jämnare klimat än det nordiska. *Riksföreningen mot reumatism* anför, att flera sjukvårdshuvudmän i Sverige anordnat resor av denna art för såväl kropps- som mentalsjuka personer och att ombytet av miljö har gett förvånansvärt goda resultat. Riksföreningen pekar emellertid även på svårigheter i sammanhanget, bl. a. på oroliga politiska förhållanden, hygieniska problem i form av andra matvanor, okänd bakterieflora, ävensom språksvårigheter. *Medicinalstyrelsen* finner det värdefullt, om verksamheten med hälsoresor väsentligt kunde utvidgas, och anser en sådan utvidgning bör med fördel kunna ske inom den skisserade semesterstadens ram. Hälsoresorna till semesterstaden bör dock enligt *medicinalstyrelsens* mening äga rum endast på medicinska indikationer och vara statsbidragsberättigande. *Medicinalstyrelsen* framhåller även att ett realiserande av ifrågakvarande projekt kräver en förutsättningslös utredning med avseende på semesterstadens lokalisering, organisation, ekonomiska förutsättningar m. m.

Reso i Sverige och *Semesterförbundet* i Finland ställer sig likaså positiva till förslaget och menar, att frågan om en gemensam nordisk semesterstad bör betraktas som ett led i den nordiska u-landshjälpen och att Nordiska rådet därför bör hänskjuta frågan till respektive lands organ för u-landshjälp. Det framhålles att en dylik semesterstad skulle skapa arbetstillfällen för u-landet i fråga under byggnadstiden och därutöver framgent bereda arbete åt befolkningen. Semesterstaden skulle samtidigt medföra ett kontinuerligt tillskott av valuta från de nordiska länderna. Även här framhålles förslaget betydelse ur medicinsk synpunkt. Organisationen *Norsk folke ferie* delar i sitt positiva uttalande den uppfattning, åt vilken *Reso* och *Semesterförbundet* givit uttryck. *Landsorganisasjonen i Norge* ansluter sig till *Norsk folke ferie*s uttalande.

Luftfartsverket i Sverige ställer sig likaså positivt till förslaget och anser, att ett realiserande av förslaget skulle kunna medverka till en semester-spridning. Luftfartsverket påpekar även att masstransporter av semesterresenärer kommer att inom några år kunna företagas, då jetflygplan med mycket stor kapacitet kommer att sättas i trafik, varvid den större transportkapaciteten väntas möjliggöra sänkta flygpriser vid full kapacitet.

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena och *utrikesministeriet* i Finland tillstyrker likaså förslaget.

En reserverad inställning till förslaget återfinnes hos vissa remissinstan-

ser. *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *Landsorganisationen i Sverige* uppehåller sig vid förslaget i vad det avser att gagna en ökad semesterspridning och inenar, att förslaget i detta avseende skulle få en endast obetydlig effekt och inte föra detta komplicerade och omfattande problem närmare sin lösning. *Landsorganisationen* uttalar vidare, att det av förslaget inte klart framgår, vilka som skall handlägga ett projekt av föreslagen art. Det ifrågasättes, om det skall ske på privat initiativ, genom folkrörelsernas semesterorganisation eller genom samhällets försorg. *Landsorganisationen* anser sig därför icke kunna ta ställning till förslaget, förrän det klarare utformats. *Landsorganisationen de samvirkende Fagforbund* i Danmark åberopar ett yttrande av *Dansk Folke-Ferie*, som uttalar sin förståelse för förslaget men anser, att man för närvarande i första hand måste överväga de mycket stora investeringar som ett projekt av föreslagen art kräver. *Dansk Folke-Ferie* ifrågasätter huruvida icke den första uppgiften för Nordiska rådet vore att inrikta sig på en helt nordisk semesteranläggning inom de nordiska länderna.

Tveksamhet till förslaget uttalar även *Udenrigsministeriet* i Danmark och *SIDA* i Sverige, vilka finner att det föreslagna projektet till följd av sin art icke torde omfatta de kriterier, som hör föreligga för erhållande av statligt utvecklingsbistånd. *SIDA* framhåller, att det kan komma att befinnas påkallat att lämna svenskt statligt utvecklingsbistånd till turismens utveckling i något huvudmottagarland. Det förefaller emellertid mindre sannolikt att upprättande av en nordisk semesterstad skulle vara den ur mottagarlandets synvinkel lämpligaste målsättning för sådant bistånd. Dock skulle förmodligen ett initiativ i föreslagen riktning från företrädare för nordiskt näringsliv välkomnas av mottagarlandet och kunna vara av värde för dess näringsliv, framhåller *SIDA*. *Norsk utviklingshjelp* uttalar liksom *Udenrigsministeriet* i Danmark och *SIDA* i Sverige att här föreligger icke de kriterier, som fordras för erhållande av statligt utvecklingsbistånd. Projektet har sasom det presenterats i medlemsförslaget alltför stark nordisk karaktär. *Indenrigsministeriet* i Danmark åberopar yttrande av *Sundhedsstyrelsen*, som framhåller de olika problem, av såväl ekonomisk som hygienisk och teknisk art, som är förenade med ett projekt av föreslagen art.

Ytterligare remissinstanser uppehåller sig i sina till förslaget negativa yttranden vid möjligheterna till en ökad semesterspridning genom ett realiserande av medlemsförslaget. Sålunda finner *Dansk Arbejdsgiverforening*, *Arbetsgivarnas i Finland centralförbund*, *Norsk arbejdsgiverforening*, *Svenska arbetsgivareföreningen* liksom *kommittén för semesterspridning i Sverige*, att någon mera allmän lösning av semesterspridningsproblemet inte kan förväntas genom att semestrarna förskjutes till vintertid. Man är även tveksam inför den faktiska nyttan av och möjligheterna att tillfälligt utnyttja ett dylikt projekt. Särskilt framhålles, att resorna till ett u-land kommer att ställa sig avsevärt kostsamma. En anläggning av ifrågakvarande

art anses även kräva synnerligen omfattande ekonomiska investeringar. Svenska arbetsgivareföreningen anför att både praktiska och principiella invändningar kan resas mot att de nordiska ländernas regeringar på detta område engagerar sig i ett så omfattande och komplicerat projekt. *Kommunal- og arbeidsdepartementet* i Norge, som förelagt saken för Feriefondets styre, delar de här just anförda invändningarna mot medlemsförslaget och avstyrker liksom dessa remissorgan medlemsförslaget.

Sosialdepartementet i Norge ställer sig tveksamt till frågan om klimatets betydelse för behandling av sjuka människor och anför vidare att andra projekt i u-land bör ges langt högre prioritet än ett förslag av denna art. *Turistforeningen for Danmark, Finlands fackföreningars centralförbund* och *Landslaget for reiselivet* i Norge ställer sig likaså negativa till medlemsförslaget. Man anser att ökade resurser bör ställas till förfogande för ett ökat turistliv inom det egna landets gränser och inom Skandinavien hellre än för en semesteranläggning i ett främmande land. Även *medicinalstyrelsen* i Finland avstyrker förslaget och framhåller, att ett eventuellt inrättande av ett sjukhus i en semesterstad av föreslagen art med avseende å förhållandena i Finland icke kan anses av behovet påkallat.

3. De sakkunniga

Vid sin behandling av medlemsförslaget i Hangö den 4 juni 1967 beslöt utskottet efter genomgång av remissyttrandena tillkalla en sakkunniggrupp för bedömning av förslaget med hänsyn till dels dess värde för det nordiska näringslivet ur semesterspridningssynpunkt, dels dess betydelse ur medicinsk synpunkt som skapande möjligheter till rekreation för sjuka och konvalescenter, dels dess värde för mottagarlandets befolkning och näringsliv, dels ock dess betydelse ur turistsynpunkt. Till sakkunniga utsågs i skrivelse den 6 september 1967 från utskottet fil. dr Lars Boman, direktör Sture Kelmeling, hovrättsfiskal Johan Lind och medicinalradet Malcolm Tottie, samtliga Sverige, med Tottie som sammankallande.

I skriftligt yttrande den 30 november 1967 har de sakkunniga uttalat att, då det för invånarna i de nordiska länderna redan nu genom sällskapsresor, hälsoresor och på annat sätt finns rika möjligheter att utan alltför stora kostnader erhålla rekreation utomlands, de motiv, som anförts beträffande förslagets värde för det nordiska näringslivet ur semesterspridningssynpunkt och förslagets betydelse ur medicinsk synpunkt som skapande möjligheter till rekreation för sjuka och konvalescenter, icke kan anses tillräckligt vägande för uppförande av den föreslagna semesterstaden. De sakkunniga uttalade vidare att de skäl, som anförts beträffande förslagets värde för mottagarlandets befolkning och näringsliv och dess betydelse ur turistsynpunkt, icke medför någon ändring i detta ställningstagande. Till vidare utveckling av sina synpunkter har de sakkunniga genom herr Tottie muntligen anført följande:

Beträffande förslaget värde för näringslivet ur semesterspridningssynpunkt ansåg de sakkunniga det tveksamt huruvida förslaget skulle kunna bidra till en lösning av semesterspridningsproblemet. Ett tillräckligt utbud av turistservice för att täcka en eventuell ökad efterfrågan på semestermöjligheter ansågs redan nu finnas. Det motstånd mot att flytta förläggningen av semestern från sommarmanaderna, som föreligger bland arbetstagarna med hänsyn till vissa institutionella företeelser såsom barnens skollov, ansågs ej påverkas av inrättandet av en semesterby. Något speciellt intresse från företagens sida för en förflyttning av driftstopp, där sådant tillämpas i anledning av semester, till vinterhalvåret, fann de sakkunniga icke heller föreligga.

Vad förslaget betydelse ur turistsynpunkt angår menade de sakkunniga, att nordbornas önskemål härvidlag läckes av redan förefintliga sällskapsresor, hälsoresor och andra researrangemang.

Som utvecklingshjälp fann de sakkunniga projektet icke särskilt välmotiverat. Det kunde anmärkas, att det icke förelåg preciserade önskemål från något mottagarland. Projektet ansågs icke heller ha sådan prioritet i förhållande till andra u-landsprojekt, att utvecklingshjälp borde ifrågakomma för dess realiserande. Vidare menade de sakkunniga, att en koncentration av en semesteranläggning med nordbor till ett u-land kunde få formen av en nordisk välfärdsinrättning med klart avvikande drag från vad landet i övrigt självt kan erbjuda på området i fråga. Även ur den synpunkten ställde sig de sakkunniga tveksamma till förslaget.

Vad angår förslaget betydelse ur medicinsk synpunkt uttalade de sakkunniga att projektet kunde ha ett visst rekreativt värde såsom skapande möjlighet till vila och miljöombyte för sjuka och konvalescenter. Tillräcklig erfarenhet föreligger emellertid ännu icke om huruvida vistelse i varmt klimat bidrager till exempelvis reumatikerpatienters varaktiga tillfrisknande. Av denna anledning ifrågasatte de sakkunniga förslaget värde ur medicinsk synpunkt.

4. U t s k o t t e t

Vid sin bedömning av medlemsförslaget har socialpolitiska utskottet utgått från förslaget värde dels ur medicinsk synpunkt, dels ur turistsynpunkt, dels för mottagarlandets befolkning och näringsliv, dels ock för det nordiska näringslivet ur semesterspridningssynpunkt.

Vissa remissinstanser har liksom förslagsställarna framhållit förslaget betydelse för reumatiskt sjuka och konvalescenter genom den möjlighet som en semesterstad av föreslagen art skulle ge dessa till vistelse och vård i ett land med varmare och jämnare klimat än det nordiska. Utskottet har noterat att vissa hälsoresor redan förekommer till Jugoslavien och Kanarieöarna. Inför utskottet har vidare upplysts att Riksföreningen mot reumatism i Sverige under år 1968 startar ett sjukvårdshotell i Sydspanien. Av

de sakkunnigas uttalande framgår, att man från medicinskt håll är medveten om att vistelse av det slag som här är fråga om har viss betydelse för patienter ur rekreationssynpunkt på kort sikt framför allt på grund av det miljöombyte som en vistelse av denna art innebär. Däremot ställer man sig från medicinsk sida tveksam till det värde en vistelse i varmare klimat har för patientens mera definitiva tillfrisknande. Härvidlag torde man ännu icke ha tillräcklig erfarenhet för att man skall kunna uttala sig med säkerhet. Med hänvisning härtill måste utskottet i nuvarande läge ifrågasätta förslagets värde ur medicinsk synpunkt. Först sedan erfarenheter vunnits av de olika slag av hälsoresor och liknande anordningar för sjuka och konvalescenter, som redan finns eller är under utbyggnad, torde enligt utskottets mening tiden vara inne att pröva projekt av den art som det nu föreslagna.

Även till förslagets värde ur turistsynpunkt ställer sig utskottet tveksamt. Utskottet delar de sakkunnigas uppfattning om att det redan nu finns rika möjligheter för invånarna i de nordiska länderna att utan alltför stora kostnader erhålla rekreation utomlands genom sällskapsresor, hälsoresor och på liknande sätt. I likhet med vissa remissinstanser vill utskottet även framhålla de omfattande ekonomiska investeringar som en semesteranläggning av föreslagen art skulle kräva. Utskottet finner således förslaget icke kunna motiveras med turistskäl på det sätt som skett i förslaget. Enligt utskottets mening bör dock turismen i u-länderna stödjas på lämpligt sätt.

I medlemsförslaget framhålles projektets betydelse som utvecklingshjälp för mottagarlandets befolkning och näringsliv. Projektet skulle skapa arbetstillfällen för u-landets befolkning både under uppbyggnaden av semesterstaden och efter färdigställande av denna. Vissa remissorgan liksom de sakkunniga har framhållit att ett projekt av denna art icke är av sådan angelägenhetsgrad, att det bör ges prioritet framför andra u-landsprojekt. Om förutsättning för beviljande av utvecklingshjälp föreligger i detta fall, kan synas tveksamt. Utskottet anser sig därför ej kunna förorda förslaget som ett led i utvecklingshjälpen. Här bör dock framhållas, att i åtskilliga hänvändelser till rådet i anledning av medlemsförslaget från olika länders sida intresse uttalats för mottagande av en semesterby av föreslagen art.

Förslagsställarna utgår från tanken att ett realiserande av förslaget skulle verksamt bidra till en ökad semesterspridning. De nordiska länderna har enligt förslagsställarna på grund av sitt klimat svårigheter att på ett flertal områden hålla en jämn sysselsättning året runt, varför en förskjutning av semestrarna till vinterhalvåret skulle ligga i näringslivets intresse. Vissa förskjutningar i företagens semesterutläggning kan förväntas och är av olika skäl önskvärda. Den ökade efterfrågan på turistervice, som kan bli en följd av en spridning av semestrarna till vinterhalvåret, får dock anses tillgodosett genom det utbud av turistervice som redan finns. De sakkunniga liksom vissa remissorgan har i detta sammanhang framhållit det

motstånd, som finns bland arbetstagare mot att rubba förläggningen av semestern från juli månad, samt att hos företag, som tillämpar driftstopp i anledning av semester, icke torde finnas något uttalat intresse för att flytta tiden för driftstoppet till vinterhalvåret. Dessa förhållanden torde peka på att någon väsentligt ökad semesterspridning för närvarande icke torde kunna åstadkommas. Enligt utskottets mening kan förslaget genomförande därför knappast bidra till att öka semesterspridningen annat än inom vissa industrier.

Utskottet har således icke funnit tillräckliga skäl för närvarande föreligga för ett realiserande av förslaget men vill framhålla, att frågan om en nordisk semesteranläggning kan komma i ett nytt läge längre fram. Ytterligare erfarenheter kan exempelvis vinnas av nu befintliga och planerade arrangemang för hälsoservice. Utskottet vill även framhålla betydelsen av stöd åt turism i u-länderna genom olika projekt.

Under hänvisning till vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå.

att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Oslo den 11 december 1967

Kristian Albertsen

Sigrud Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Jørgen Jensen

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyyne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Viola Nørlov

Salve Salvesen

Medlemsförslag

om det nordiska u-landsbiståndets organisation

(Väckt av Yngve Holmberg och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Då man vid Nordiska rådets session år 1962 tog upp frågan om nordiska insatser i u-länderna, vann tanken härom allmän anslutning. Centrala motiv för att göra u-landshjälp samnordisk var icke blott möjligheterna att genom samordning av krafterna åstadkomma bättre resultat utan även värdet av att utåt i en värld, där bl. a. gamla kolonialgränser lett till en långtgående nationell uppdelning, demonstrera att suveräna stater kan samarbeta kring gemensamma uppgifter. I enlighet härmed organiserades också administrationen av det första stora samnordiska projektet, som lokaliserats till Tanzania, på helt nordisk bas. Denna administration reglerades närmare i en särskild överenskommelse av den 15 januari 1963 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om tekniskt samarbete i Tanganyika. Konventionen har enligt sin ingress ingåtts i det s. k. Helsingforsavtalets anda. Jämlikt art. 2 i överenskommelsen upprättas en nordisk styrelse för projektet, som i hemländerna enligt art. 11 i överenskommelsen biträdes av en exekutivsekreterare. Arbetet i Tanzania skall enligt art. 6 ledas av en där verksam projektdirektör. Dessa befattningshavare liksom övrig personal är enligt överenskommelsen direkt ansvarig inför den nordiska styrelsen och sålunda ej underställd nationella myndigheter. Överenskommelsen förelades Nordiska rådet vid dess tolfte session 1964. I ett av Nordiska rådet godkänt förslag av rådets ekonomiska utskott (*se Nordiska rådet 1964 s. 2143*) uttalade utskottet sin tillfredsställelse med det sätt varpå arbetet med Tanzania-projektet fortskred.

Av den kommuniké, som utsänts av Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna vid dess möte i Köpenhamn den 22 augusti 1966, framgår emellertid, att ministerkommittén nu vill föreslå de nordiska ländernas regeringar att anta nya riktlinjer för administrationen av nordiska biståndsprojekt. Förslaget innebär bland annat, att en gemensam nordisk styrelse skall tillsättas för samtliga nordiska biståndsprojekt men att administrationen av de enskilda projekten skall överlämnas till ett av ländernas nationella biståndsorgan. Den nuvarande

samnordiska administrationen skulle sålunda upphöra. Förutsättningarna för det nordiska samarbetet på detta område skulle därmed ändras på en väsentlig punkt.

Enligt vad som bl. a. vid besök i Tanzania erfarits har den nuvarande samnordiska administrationen kunnat fungera väl. Det finns därför inte anledning att nu avveckla densamma. Tvärtom bör det nuvarande systemet för samnordisk administration ytterligare utbyggas och gälla flera projekt. Hittillsvarande förvaltningsformer bör överses i ljuset av de erfarenheter, som hittills vunnits. Härvid bör särskilt tillses att det samnordiska elementet i själva administrationen ej försvagas.

Vidare bör övervägas om icke ministerkommittén kunde utrustas med bättre sekretariatshjälp än vad för närvarande är fallet. Både för förberedande av ministermötena och för verkställighet av därvid fattade beslut är mera kontinuerlig sekreterarhjälp behövlig.

Under hänvisning till det anförda hemställas,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vid reformen beträffande administrationen av gemensamma ulandsprojekt tillse att den nordiska förvaltningsformen bevaras och utvecklas.

Stockholm i november 1966

Yngve Holmberg

Ingrid Segerstedt Wiberg

Ändringsförslag

om det nordiska u-landsbiståndets organisation

(Väckt av Helge Nielsen)

Vedrørende organisationen af den nordiske u-landsbistand vil jeg henstille:

at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Forvaltningen af de nordiske u-lands projekter tilrettelægges så hensigtsmæssigt som muligt samtidig med, at hensyn tages til ønskeligheden af at udbygge det nordiske samarbejde på dette område og på længere sigt stille mod en egentlig nordisk projektadministration.

København, den 21. januar 1967

Helge Nielsen

BILAGA 1. Yttranden över medlemsförslaget. (Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1295—1306.)

BILAGA 2. PM angående nya riktlinjer för administrationen av nordiska utlandsprojekt. (Se Nordiska rådet 15:e sess., s. 1306—1310).

BILAGA 3. Betänkande 1 av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslag och ändringsförslag om det nordiska ulandsbiståndets organisation samt meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna. (Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1310—1314).

BILAGA 4

Betänkande 2 av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlems- och ändringsförslaget

Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna antog vid sitt möte i Köbenhavn den 22 augusti 1966 riktlinjer för administrationen av nordiska bistandsprojekt. Dessa riktlinjer har därefter förelagts regeringarna för godkännande. Riktlinjerna föranledde Nordiska rådets presidium att i skrivelse den 21 september 1966 hänvända sig till regeringarna i de fyra berörda länderna med anhållan om att riktlinjerna ej skulle slutligen fastställas, förrän Nordiska rådet haft tillfälle yttra sig över dem. Regeringarna har i särskilda skrivelser till presidiet i januari 1967 förklarat sig medgiva det av presidiet önskade uppskøvet.

I Nordiska rådet har frågan anhängiggjorts genom dels medlemsförslag om det nordiska ulandsbiståndets organisation, väckt av Yngve Holmberg och Ingrid Segerstedt Wiberg, dels ändringsförslag i samma ämne, väckt av Helge Nielsen.

Medlemsförslaget har behandlats vid utskottets möten den 30 januari 1967 i Helsingfors, den 10 mars 1967 i Stockholm, vid utskottets möten den 3 och 4 april 1967 under rådets femtonde session, den 12 augusti 1967 i Köbenhavn, den 10 november 1967 i Oslo samt den 19 januari 1968 i Stockholm. Ändringsförslaget har behandlats vid de ovannämnda tillfällena med undantag för mötena den 30 januari och 10 mars 1967. Vid mötena den 3

och 4 april 1967 deltog statsminister Jens Otto Krag, handelsminister Tyge Dahlgaard, Danmark, statsministern Rafael Paasio, ministern för utrikesärendena Ahti Karjalainen, handels- och industriministern Olavi Salonen, Finland, statsråd Kåre Willoch, Norge, samt statsråden Gunnar Lange och Krister Wickman, Sverige. Vid mötet den 12 augusti 1967 deltog såsom sakkunniga medlemmar av styrelsen för det nordiska Tanzania-projektet. De ifrågavarande riktlinjerna har av regeringarna redovisats för rådet i meddelande till 1967 års rådssession om rekommendationen nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.

Vid femtonde sessionen 1967 beslöt rådet på förslag av ekonomiska utskottet att bemyndiga sitt presidium att på grundval av senare förslag av nämnda utskott uttala sig om de ovan nämnda riktlinjer för administrationen av nordiska ulandsprojekt. På förslag av ekonomiska utskottet har presidiet med skrivelse den 13 november 1967 till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige överlämnat yttrande över ifrågavarande riktlinjer (*se Tillägg 1*).

Handelsministeriet i Danmark samt utrikesdepartementet i Sverige har i januari 1968 meddelat, att Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna vid sitt möte i Stockholm den 19 december 1967 godkänt bifogade riktlinjer för administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt i utvecklingsländerna (*se Tillägg 2*) samt att vid nämnda möte avsikten förklarats vara att dessa riktlinjer efter vederbörligt godkännande av de berörda nordiska länderna skall träda i kraft den 1 april 1968.

1. Förslagen m. m.

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vid reformen beträffande administrationen av gemensamma ulandsprojekt tillse, att den nordiska förvaltningsformen bevaras och utvecklas.

I ändringsförslaget hemställs, att en rekommendation av rådet måtte innehålla att förvaltningen av nordiska ulandsprojekt utformas så ändamålsenligt som möjligt samtidigt som hänsyn toges till önskvärdheten av att det nordiska samarbetet utbygges på detta område och på längre sikt en egentlig nordisk projektadministration bör eftersträvas.

2. Utskottet

Ekonomiska utskottet noterar med tillfredsställelse att den omarbetning, som företagits av riktlinjerna för administrationen av gemensamma ulandsprojekt inneburit avsevärda formella förbättringar och lett till en högre grad av precisering, vad gäller uppgiftsfördelningen och ansvarsförhållan-

det mellan ministerkommittén, styrelsen och projektadministrationen. I sak är emellertid knappast fråga om några egentliga förändringar.

Enligt bemyndigande av Nordiska rådet har rådets presidium i skrivelse den 13 november 1967 till regeringarna framfört åtskilliga förslag rörande riktlinjernas sakliga innehåll och deras karaktär. Här kan erinras bland annat om presidiets synpunkter på önskvärdheten av att ministerkommitténs formella ställning som beslutsorgan blir tydligare angiven, förslaget om att Nordiska rådet skall utse de fyra medlemmar av styrelsen, som skall företräda den allmänna opinionen, övergången till individuell omröstning i styrelsen samt att riktlinjerna ges karaktären av en formlig överenskommelse mellan länderna. Utskottet noterar att vad rådet sålunda önskat för närvarande icke beaktats av regeringarna. Utskottet utgår emellertid från att frågan om det nordiska u-landssamarbetets organisation icke erhållit sin slutliga utformning i dessa riktlinjer. Nordiska organisationskommittén som jämlikt beslut av Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas statsministrar i Reykjavik den 7--8 oktober 1967 tillsatts med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och övriga former för nordiskt samarbete samt att framlägga de eventuella förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning, vartill en sådan genomgång kan ge anledning. Denna kommitté har i dagarna påbörjat sitt arbete och resultatet av detta kan komma att på längre sikt påverka utformningen av det nordiska u-landssamarbetets organisation.

Under angivna omständigheter får utskottet i det läge som nu föreligger föreslå,

att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något ytterligare i anledning av medlemsförslaget och ändringsförslaget.

Stockholm den 19 januari 1968

Erik Carlsson

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

*TILLÄGG 1***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark,
Finland, Norge och Sverige**

Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna antog vid sitt möte i Köbenhavn den 22 augusti 1966 riktlinjer för administrationen av nordiska biståndsprojekt. Dessa riktlinjer har därefter förelagts regeringarna för godkännande. Riktlinjerna föranledde Nordiska rådets presidium att i skrivelse den 21 september 1966 hänvända sig till regeringarna i de fyra berörda länderna med anhållan om att riktlinjerna ej skulle slutligen fastställas, förrän Nordiska rådet haft tillfälle yttra sig över dem. Regeringarna har i särskilda skrivelser till presidiet i januari 1967 förklarat sig medgiva det av presidiet önskade uppskovet.

I Nordiska rådet har frågan anhängiggjorts genom ett medlemsförslag, vilket i sin tur föranlett ett ändringsförslag. De ifrågavarande riktlinjerna har av regeringarna redovisats för rådet i meddelande till 1967 års råds-session om rekommendationen nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.

Då frågan ej kunde slutbehandlas av rådet vid dess femtonde session 1967, har på förslag av rådets ekonomiska utskott rådet genom beslut den 5 april 1967 bemyndigat sitt presidium att på grundval av senare förslag av nämnda utskott uttala sig om de ovannämnda riktlinjer för administrationen av nordiska ulandsprojekt. Ekonomiska utskottet, som hört medlemmar av styrelsen för det nordiska Tanzania-projektet som sakkunniga, har vid möte den 9 november 1967 beslutat för presidiet framlägga följande förslag till uttalande av rådet rörande riktlinjerna:

Då det gäller att bedöma hur administrationen av samnordiska ulandsprojekt lämpligen bör gestaltas, måste utgångspunkten självfallet vara de syften, som skall främjas genom ett nordiskt samarbete på detta fält. Motiveringen för samarbetet har från begynnelsen varit tvåfaldig. För det första har möjligheterna att göra värdefulla bilaterala insatser för utvecklingsländerna ansetts kunna avsevärt vidgas, om de nordiska staterna samlar sina resurser, både de ekonomiska och de personella, till några få projekt av en sådan storleksordning att inget nordiskt land är i stånd att ensamt genomföra dem. För det andra har det ansetts värdefullt, om de nordiska länderna i utvecklingsländerna, som ofta framträder inbördes splittrade och stående i motsatsförhållande till de närmaste grannarna, kunde på platsen uppvisa praktiska resultat av hur fyra eller fem suveräna stater samarbetar för lösande av en gemensam uppgift. Av utskottet hörda sakkunniga har bekräftat att målsättningen för samarbetet alltjämt är denna.

För att denna målsättning skall förverkligas bör förvaltningen av nordiska

ulandsprojekt utformas så, att man på bästa sätt tillgodogör sig de samverkande ländernas resurser och att man icke på nordiskt plan tar upp samarbetsuppgifter, vilka ett land i och för sig skulle kunna lösa ensamt. Vidare måste administrationen både ute på fältet och vad gäller kontakterna mellan den nordiska instansen och mottagarlandet vara så organiserad, att vederbörande projekt för mottagarlandet liksom för andra utomstående tydligt framstår som en samarbetsprodukt. Enligt utskottets mening bör det av ministerkommittén antagna förslaget till nya riktlinjer bedömas från nu angivna utgångspunkter.

Riktlinjerna bygger på en fördelning av administrationsuppgifterna mellan organ på tre nivåer, nämligen en ministerkommitté, en styrelse assisterad av ett sekretariat, samt organ för förvaltningen av varje särskilt ulandsprojekt. Dessa senare organ består dels av den myndighet, som verkar i Norden, dels av den personal, som verkar ute på fältet. Denna allmänna uppläggning har i stort sett vunnit allmän tillslutning. Tvivel har dock yppats om möjligheterna att inom ramen för en enda styrelse få representerad all den skiftande sakkunskap, som många olika samarbetsprojekt kan komma att kräva. Fördelarna av att ha en gemensam styrelse för alla nordiska ulandsprojekt i stället för särskilda styrelser för varje enskilt projekt synes emellertid överväga nackdelarna av en sådan ordning.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att administrationen göres så enkel som överhuvud är möjligt, då fyra olika länder skall samverka.

Vad gäller *ministerkommittén* synes önskvärt att dess formella ställning blir tydligare angiven. Mest ändamålsenligt vore att till ministerkommittén delegera kompetens att självständigt besluta om t. ex. igångsättande av nya projekt och att ingå avtal å de nordiska ländernas vägnar med berörda utländer. För beslutsfattande i ministerkommittén måste fordras enhällighet. Enär ingen medlem av ministerkommittén kan länkas rösta för ett förslag utan att ha nödig återförsäkring på hemmaplan, innebär en delegation av formell kompetens till ministerkommittén icke någon reell inskränkning i de enskilda staternas behörighet utan en praktisk anordning för att förenkla administrationen. De samverkande länderna kommer också att utåt gentemot mottagarlandet uppträda såsom en enhet.

Ministerkommitténs behov av sekretariatspersonal får antagas bli tillgodosett med arbetskraft från vederbörande departement och ministerier.

Den gemensamma styrelsens naturliga uppgift blir att för ministerkommittén framlägga förslag rörande nya projekt och att närmare undersöka och planlägga dylika samt att träffa viktiga avgöranden av löpande natur beträffande de i gång varande projekten. Bl. a. kommer utseendet av projektledare m. fl. ledande tjänstemän att vila på styrelsen. Det är av vikt att den nordiska styrelsen får en central ställning och framstår som huvudansvarig för de nordiska projekten. Därigenom blir det möjligt att utåt markera projektens nordiska karaktär.

Styrelsen föreslås i riktlinjerna skola bestå av sammanlagt åtta medlemmar och fyra suppleanter, av vilka två ordinarie och en suppleant tillsättes av varje lands regering. Av vad som upplysts utskottet framgår vidare, att fyra styrelseplatser avses skola besättas av de fyra ländernas ulandsbiståndschef och de fyra återstående platserna av företrädare för den allmänna opinionen i sitt hemland. Biståndscheferna förutsättes skola av sin underlydande personal tillhandahålla arbetskraft till fullgörande av sekretariatsuppgifterna i styrelsen.

I en styrelse med den föreslagna sammansättningen kommer de fyra bi-

ståndscheferna, vilka sitter inne med stor fackkunskap och som genom sina underlydande tjänstemän framlägger alla frågor för styrelsen, att i praktiken få ett dominerande inflytande. Det är emellertid enligt utskottets mening värdefullt, att det vid sidan av den sakkunskap, som biståndscheferna företräder, i styrelsen också finns ett inslag av lekmän, som företrädare för det stora allmänna intresse som det nordiska ulandsarbetet har framkallat i vida kretsar, icke minst i Nordiska rådet. Lämpligt vore att de fyra medlemmar, som inom styrelsen skall företräda olika riktningar inom den allmänna opinionen och olika slag av ulandserfarenhet, jämte suppleanter för envar av dem utses av Nordiska rådet, som redan nu väljer medlemmar och suppleanter i Nordiska kulturfondens styrelse. Tänkbart vore, om regeringarna önskar utpeka också några fristående medlemmar, att utöka deras antal till åtta, två från varje land. Styrelsen, som därigenom skulle komma att få 12 medlemmar, bleve dock därigenom opraktiskt stor.

Ekonomiska utskottet har icke sett som sin uppgift att i detalj granska reglerna för styrelsens administrativa verksamhet. Utskottet vill dock fästa uppmärksamheten vid de föreslagna reglerna om omröstning i styrelsen, som icke synes ändamålsenligt utformade. Det är oklart vad innebörden är av att under vissa omständigheter ett lands röst skall »bortfalla». Valet står mellan att ge varje land en röst eller att ge medlemmarna individuell rösträtt. Med hänsyn till att vissa medlemmar föreslås skola utses av Nordiska rådet förefaller rimligast att ge styrelsemedlemmarna individuell rösträtt. Exempelvis kan de omröstningsregler tillämpas, som de nordiska parlamenten nyligen godtagit med avseende å Nordiska kulturfondens styrelse. Enligt art. 9 i överenskommelsen om kulturfonden av den 3 oktober 1966 gäller för kulturfondens styrelse, att beslut fattas genom vanligt flertalsbeslut; dock kan beslut om utdelning av bidrag ur fonden icke träffas, då båda representanterna från ett land (styrelsen består av två personer från vårt land) motsätter sig ett beslut, ehuru flertal i och för sig vunnits. Möjligen kan vara lämpligt med olika omröstningsregler för olika slag av beslut.

De praktiska problemen har hittills framför allt avsett det tredje ledet i administrationen; hur skall *den löpande administrationen av projekten* ordnas? Utskottet är medvetet om att det ej är praktiskt att vid sidan av de nationella biståndsorganen bygga upp en speciell nordisk administration. Det är därför ofrånkomligt att i huvudsak repliera på de nationella biståndsorganen. Lämpligast är att förlägga huvuddelen av administrationen av ett projekt till ett nationellt biståndsorgan. Om olika praktiska funktioner rörande samma projekt skulle fördelas mellan olika nationella organ, bleve apparaten alltför tungrodd.

Frågan reduceras därför till att gälla hur relationerna mellan den gemensamma nordiska styrelsen och de verkställande krafterna tillhörande de olika nationella biståndsorganen skall ordnas. Det råder enighet om att för varje projekt skall finnas en av den nordiska styrelsen utsedd projektledare (i direktiven kallad »projektsekretær»). Denne hör enligt utskottets mening vara underställd allenast den gemensamma styrelsen. Mest praktiskt synes vara att den nordiska styrelsen beträffande varje särskilt projekt träffar avtal med ett nationellt biståndsorgan rörande tillhandahållande av de tjänster, som erfordras för projektets administration.

Utskottet fäster särskild vikt vid att administrationen utåt ordnas så, att projektet i förhållande till mottagarlandet framträder såsom ett nordiskt företag. Förhandlingar med mottagarlandet bör exempelvis i princip föras av den nordiska styrelsen eller representanter för denna. I den mån därvid

nationella beskickningar i mottagarlandet anlitas för olika praktiska uppgifter, kommer dessa givetvis att uppträda å den nordiska styrelsens vägnar. Denna grundtanke har kommit till uttryck i artikel 8 i överenskommelsen med Kenya för nordiskt kooperativt bistånd till detta land. Där förpliktat sig regeringarna att tillsätta en nordisk direktion, som skall agera å ländernas vägnar. En blivande gemensam nordisk styrelse kan väntas få den i avtalet nämnda direktionens funktioner.

Vid etablerandet av projekt bör liksom hittills tillses att bland personalen på fältet ingår personer från alla medverkande nordiska länder. Icke minst i den dagliga kontakten i mottagarlandet med dess invånare är det av vikt att icke något land framträder såsom alltför dominerande. Denna synpunkt får givetvis icke drivas så långt, att en effektiv personalrekrytering förhindras.

Vad beträffar den formella behandlingen av riktlinjerna har upplysts, att riktlinjerna skall godtagas genom ett protokoll mellan länderna. Utskottet fäster vikt vid att riktlinjerna på detta sätt får karaktären av en formlig överenskommelse mellan regeringarna, även om icke en konvention ingås. Det synes utskottet rationellt att de grundläggande organisatoriska bestämmelserna, som förutsättes skola bli gemensamma för alla nordiska projekt, på detta sätt sammanfattas i en grundläggande överenskommelse om nordiskt ulandsbistånd. Får ministerkommittén tillräckligt vida fullmakter, torde det icke bli behövt att sluta interna nordiska specialöverenskommelser rörande ettvarit biståndsprojekt. Uppkommande frågor kan då lösas av ministerkommittén med stöd av dess befogenheter enligt de överenskomna riktlinjerna. Även ur principiell synpunkt ter det sig tilltalande att det nordiska ulandsbiståndet, som nu prövats i praktiken under ett flertal år, framgent kan baseras på en permanent överenskommelse. Värdefullt är att i den blivande överenskommelsen, som riktlinjerna utgör, också reglerna om kostnadsfördelningen mellan länderna fått sin plats.

Nordiska rådets presidium kan för sin del ansluta sig till ekonomiska utskottets förslag till uttalande och får sålunda avgiva vad utskottet föreslagit såsom Nordiska rådets yttrande till regeringarna över de ifrågasvarande riktlinjerna för administrationen av nordiska biståndsprojekt.

Helsingfors den 13 november 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Sirén

*TILLÄGG 2***Riktlinjer för administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt i utvecklingsländerna****I. Allmänt**

För administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt i utvecklingsländerna skall finnas *dels* ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna, som tillsattes enligt Nordiska rådets rekommendation nr 3 av den 22 februari 1961, *dels* en gemensam nordisk styrelse *och dels*, för den löpande förvaltningen, sekretariat inom eller anknutna till biståndsorganen i de särskilda länderna.

II. Ministerkommittén

1. Ministerkommittén prövar och framlägger förslag till regeringarna om gemensamma nordiska biståndsinsatser.

2. Beträffande redan beslutade projekt fastställer ministerkommittén årligen deras budget samt avgör viktigare principiella eller politiska frågor rörande projektens förverkligande eller utvidgning. Kommittén tar därjämte ställning till verksamhetsberättelser, bokslut och revisionsberättelser avseende projektens förvaltning.

3. Ministerkommitténs beslut skall träffas inom ramen för varje enskilt lands nationella lagstiftning och reglering av statsutgifterna.

4. Fördelningen av kostnaderna för beslutade biståndsprojekt fastställs på grundval av utgående nordiska medlemsbidrag till Förenta Nationerna. För närvarande är fördelningen av bidragen till nordiska biståndsprojekt sålunda; Danmark 23 procent, Finland 16 procent, Norge 16 procent och Sverige 45 procent.

III. Styrelsen

1. Regeringarna utser vardera två representanter och en suppleant i styrelsen. I styrelsen bör ingå företrädare för såväl den allmänna opinionen som biståndsorganen i de fyra länderna. Ordförandeskapet växlar mellan ländernas representanter.

Varje land har en röst i styrelsen, och beslut fattas enhälligt.

Styrelsen fastställer själv regler för tillkallande av experter.

2. Styrelsen beslutar om genomförandet av biståndsprojekt i enlighet med avtal som ingåtts med mottagarländer och inom ramen för den av ministerkommittén för varje projekt godkända budgeten. Styrelsen kan i sin tur delegera beslutanderätt och beslutsansvar till det administrerande organet.

IV. Förvaltningen

1. Administrationen av enskilda nordiska projekt skall i regel anförtros något av de nationella biståndsorganen, varvid detta har att åtyda de beslut som den nordiska styrelsen träffar inom ramen för sina befogenheter.

2. För varje enskilt nordiskt projekt utser styrelsen på förslag av vederbörande nationella biståndsorgan en tjänsteman inom detta att såsom projektsekreterare vara närmast ansvarig för projektets administration. Han skall därvid stå under överinseende och ledning av biståndsorganets direktion och vid fullgörandet av sina uppgifter äga tillgång till biståndsorganets resurser för projektadministration, kameralt arbete, personalrekrytering och personaladministration.

3. Förvaltningskostnader, som kan klart identifieras, skall med undantag av kostnader för deltagande i sammanträden med den nordiska styrelsen, täckas av de nordiska länderna enligt överenskommen fördelning.

4. Rekrytering av all fältpersonal för gemensamma nordiska projekt skall ske på nordisk basis. Löner, försäkringar och andra anställningsförhållanden skall vara enhetliga och såvitt möjligt ansluta sig till FN:s regler.

Medlemsförslag

om samarbejde ved anskaffende av järnvägsvagnar

(Väckt av Svend Horn och Jon Leirfall)

For at jernbanerne på en rationel måde kan bidrage til afviklingen af den internationale person- og godstrafik, er det nødvendigt, at jernbanevognene kan føres helt igennem fra afgangsstationerne til bestemmelsesstationerne, således at passagerer ikke behøver at skifte tog, og således at godset ikke skal omlades ved grænsepassage. Dette er da også tilfældet i trafikken imellem de vesteuropæiske lande, der har anlagt deres jernbaner med samme sporvidde. Der har efterhånden udviklet sig internationale standard-vogntyper (med den såkaldte UIC-profil), og det vil formentlig være rationelt, hvis man i de enkelte nordiske lande — for godsvognes vedkommende i det omfang arten af de varer, der skal transporteres, gør det hensigtsmæssigt — går over til anvendelsen af standardvogne, idet en standardisering af visse vogntyper vil gøre det muligt for jernbanestyrelserne i Danmark, Norge og Sverige gennem et samarbejde om produktion og/eller indkøb af jernbanevogne at opnå de fordele, som er forbundet med, at vognene produceres i større serier. En af fordelene ved en standardisering vil være en sikkert ganske væsentlig besparelse i udgifterne til anlæg og drift af reservedelslagre.

De finske jernbaner kan på grund af den større sporvidde ikke benytte de samme færdige vogne som jernbanerne i de øvrige nordiske lande, men dette forhold udelukker ikke, at den finske jernbanestyrelse med fordel skulle kunne deltage i et nordisk produktions- eller indkøbsfællesskab med hensyn til dele og materialer til jernbanevogne.

Det er oplyst, at jernbanestyrelserne i Danmark, Finland, Norge og Sverige i kalenderårene 1963, 1964, 1965 og 1966 har anskaffet (produceret og indkøbt), respektive forventet anskaffet, det nedenfor anførte antal jernbanevogne:

	1963	1964	1965	1966
<i>Personvogne m. m.</i>				
DSB Danmark ¹	47	35	55	71
VR, Finland	0	26	20	29
NSB, Norge	23	25	24	³ 58
SJ, Sverige	88	52	21	

<i>Godsvogne</i>	1963	1964	1965	1966
DSB, Danmark ²	520	594	416	410
VR, Finland	1 064	920	1 089	803
NSB, Norge	386	482	470	³ 1 006
SJ, Sverige	1 515	1 223	880	

¹ person-, post- og rejsegodsvogne, bortset fra vogne til den elektriske nærtrafik

² kun standardgodsvogne

³ i bestilling pr. 1. januar 1966

De anførte tal omfatter for hvert land flere forskellige vogntyper, men det må antages, at landene for så vidt angår de gængse vogntyper har et så stort samlet behov, at der gennem et samarbejde om produktion og/eller indkøb kan opnås visse rationaliseringsgevinster.

Der kan eventuelt endvidere vise sig muligheder for at standardisere dele til specialvogne, som tjener til opfyldelse af lokale transportbehov, og som derfor kun produceres i ringe antal.

Under henvisning til det anførte henstilles,

at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at foretage en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne.

København, den 12. november 1966

Svend Horn

Jon Leirfall

BILAGA 1

Uttalande av Norges Statsbaner

Til belysning av spørsmålet angående produksjon av rullende materiell (bortsett fra trekraft) til Norges Statsbaner oversendes vedlagt en for-tegning over antall personvogner og godsvogner levert i årene 1961—1965 og i bestilling pr. 1.1.1966, samt de hermed forbundne utgifter .

Til saken bemerkes at det er hevet over tvil at det kan oppnås besparelser ved et rasjonelt samarbeid mellom de nordiske land. Den vanskelighet som ligger i en standardisering av materiellet skulle for de ordinære godsvogntyper være meget liten, da utførelsen i samtlige land bygger på de av UIC standardiserte vogntyper. Hva spesialgodsvogner angår stiller saken seg annerledes, idet vogntypene bygges spesielt for de enkelte lokale behov. Antall vogner av hver type blir vanligvis også meget lite.

I personvognsektoren burde det også være mulig å oppnå et visst samarbeid, idet kravene til vognenes utstyr i store trekk jo er de samme i de nordiske land. I Sverige og Norge er således de moderne vogner allerede idag temmelig like hva såvel sittevogner som sovevogner angår. Danmark står her i en særstilling da sittevogner for trafikk til kontinentet må bygges som kupevogner etter UIC's forskrifter, og sovevogner finnes ikke. Sittevogner for innenlandsk trafikk måtte dog kunne tillempes til den svensk-norske vogntype med midtgang og liggestoler med regulerbar rygg.

Finske forhold er såvidt forskjellige fra de øvrige i Skandinavia at man ikke tør ha noen formening om mulighetene for tilpassing av de finske personvogner.

En standardisering av vognmateriellet i de nordiske land og en fordeling av fremtillingen av de enkelte vogntyper til bestemte fabrikker ville gi grunnlag for større byggeserier, mere rasjonell produksjon og billigere priser for de enkelte vogner. For jernbaneforvaltningene ville det videre lette samtrafikken dersom materiellet ble ensartet, og også reservedelsholdet ble enklere.

Man kan ikke se at det fra jernbaneteknisk side skulle hefte noen mangler ved dette prosjekt, når man først er kommet frem til en endelig felles utforming av de aktuelle vogntyper.

Oslo, 23. april 1966

For generaldirektøren

E. Løvseth

Nils G. Eckhoff

BIHANG

PM om Norges Statsbaners anskaffelse av personvogner og godsvogner

(Upprättad 23 december 1965)

Materiell	1961	1962	1963	1964	1965	I bestilling pr. 1.1.66
Personvogner, antall						
A ₀		1				
WLAB ₀	5	2	10		16	
AB ₀				10		
B ₀		19	13	11	1	51
B ₀ mellomvogner	4					
BF ₀					3	7
DF _g				4	4	
Regnskapsførte utgifter	17,0	24,2	21,2	21,2	15,5	
Beregnet kostende Mill. kroner						46,0
Godsvogner, antall						
Gr ₅			122	102	76	
G ₅	148	49	154	192	232	623
Gt _k ₅		20				
Gt _l ₅	10					
Tl ₄	20	30				
Tl ₅		1	110	173	160	355
Trq ₀				2		
U ₅		4		2	1	3
Ha ₅				11		25
Laas					1	
Regnskapsførte utgifter	14,0	24,2	21,2	21,2	26,5	
Beregnet kostende Mill. kroner						64,0

*BILAGA 2***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Ministeriet for offentlige arbejder, generaldirektoratet for statsbanerne:**

Med hensyn til spørgsmålet om nordisk samarbejde ved anskaffelse af jernbanevogne bemærkes, at en betingelse for, at et samarbejde kan realiseres og være lønnende, må være en udstrakt standardisering af materiellet samt anskaffelse af større serier.

Hvad spørgsmålet om personvogne angår, er Danmark, der i kraft af sin geografiske beliggenhed i modsætning til de øvrige nordiske lande har en meget betydelig vognudveksling med det sydlige udland, det eneste af disse lande, der får bygget vogne efter den internationale UIC profil, medens de andre nordiske lande anvender en konstruktionsprofil, der er betydeligt større.

Endvidere er den langt overvejende del af de personvogne, der i de senere år er anskaffet i Danmark, fremstillet på grundlag af UIC's bestemmelser for standard-personvogne, hvilket i høj grad billiggør fremstillingen, idet enkeltkomponenter kan indkøbes ved specialfabrikker, der også leverer til andre europæiske jernbaner.

Alene de ovennævnte forhold gør personvognene så forskellige, at en rationel fremstilling af større fælles serier af disse ikke synes at kunne iværksættes.

Med hensyn til post- og rejsegodsvogne gælder, at kravene er så forskellige og antallet så lille, at disse grunde i forbindelse med forskellen i profilen udelukker muligheden af en samlet fremstilling i større serier.

Hvad godsvogne angår, stiller sagen sig således, at de produkter, der kommer til befordring i Danmark, adskiller sig en del fra, hvad tilfældet er i de øvrige nordiske lande, og der er derfor til en vis grad behov for helt forskellige godsvognstyper.

Dette viser sig ved, at man i Danmark gennem nogle år kun har anskaffet UIC standard-godsvogne og i øjeblikket kun påtænker at anskaffe standardvogne og specialvogne for særlige transporter, medens de øvrige nordiske lande har anskaffet en del herfra afvigende typer.

De særlige forhold for Danmark har også forbindelse med, at Danske Statsbaner i modsætning til banerne i de øvrige nordiske lande er medlem af den såkaldte EUROP-pool med særlige udvekslingsregler for godsvogne, hvilket kræver, at materiellet er standardiseret.

For en vis mindre del af godsvognsparken anvendes dog samme eller lignende typer i de nordiske lande, men da godsvognsparken i Danmark i de senere år er blevet stærkt moderniseret, og der ikke forestår større anskaffelser i den kommende tid, ses der ikke på dette område mulighed for, at man fra dansk side foreløbig kan deltage i større fællesindkøb.

Der foregår til stadighed en udstrakt erfaringsudveksling mellem jernbanerne i de nordiske lande med hensyn til konstruktion, drift og vedligeholdelse af rullende materiel, hvilket har vist sig hensigtsmæssigt og bør fortsættes, men på grundlag af ovenstående mener man ikke, at det vil være realistisk at regne med, at et større samarbejde med de øvrige nordiske lande ved anskaffelse af jernbanevogne vil kunne realiseres således, at der fra dansk side opnås nogen økonomisk fordel herved.

Endelig må opmærksomheden henledes på, at der også forhandles om fællesindkøb af rullende materiel for samtlige baner inden for UIC, sidst ved fællesmøde (Kolloquium) mellem handelsafdelingerne og de tekniske afdelinger i Paris den 14.—15. december 1966.

København, den 17. januar 1967

E. b.

F. Primdahl

Industriraadet:

I den anledning kan Raadet meddele, at man intet vil have at indvende imod, at regeringerne foretager en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelse ved et nordisk samarbejde på omhandlede område. Den danske producent af jernbanevogne, Vognfabrikken Scandia Aktieselskab, har over for Raadet givet udtryk for, at selskabet gerne i påkommende tilfælde vil samarbejde med jernbanestyrelserne og de øvrige nordiske producenter af jernbanevogne herom, jfr. selskabets skrivelse af 14. d. m. (*se nedan*), til hvis indhold Industriraadet i øvrigt tillader sig at henvise.

København, den 16. februar 1967

P. r. v.

E. b.

Johs. Reeckmann

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund:

— — — skal vi meddele, at vi har tilladt os at rette en henvendelse til Vognfabrikken Scandia A/S, Randers, idet vi måtte mene, at Vognfabrikken Scandia i særlig grad ville blive berørt af et sådant forslags vedtagelse og

derved berøre vore i denne virksomhed beskæftigede medlemmers interesser.

Fra Vognfabrikken Scandia, har vi nu modtaget svar på vor henvendelse formuleret i 10 punkter, som vi skal tillade os at citere (*se Vognfabrikken Scandia A/S*).

Vi vil gerne gøre gældende — under henvisning til ovennævnte 10 punkter — at Nordisk Råd Den danske Delegation tager et skyldigt hensyn til den beskæftigelsesmæssige side af sagen.

Vi kan endvidere tiltræde, at der rettes henvendelse til regeringerne i de nordiske lande om at foretage en undersøgelse af muligheden for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde.

Vi skal ligeledes meddele, at Vognfabrikken Scandia i påkommende tilfælde gerne vil samarbejde med jernbanestyrelserne og de øvrige nordiske producenter af jernbanevogne.

København, den 15. februar 1967

P. f. v.

Hans Rasmussen

Børge Olsen

Vognfabrikken Scandia Aktieselskab:

Dette forslag giver os anledning til at fremsætte følgende bemærkninger:

1. Det ligger i sagens natur, at det må være jernbanestyrelserne i de nordiske lande, der må tage initiativet til et samarbejde som foreslået, hvis det skulle være ønskeligt.

2. Det er en betingelse for at opnå fordele ved et sådant samarbejde, at de forskellige vogntyper er standardiseret og ganske ens, både med hensyn til dimensioner, konstruktionsdetaljer og materialeforskrifter.

Det er de ikke for tiden, og efter vor opfattelse kan de vanskeligt blive det, bl. a. som følge af de forskelle, der er i trafik- og klimaforholdene i de nordiske lande.

3. Det er en betingelse, at alle — eller i hvert fald den største del af vognene — er bygget i henhold til de af den Internationale Jernbaneunion (UIC) og dens forskningsinstitut (ORE) udsendte forskrifter.

4. En standardisering af de forskellige jernbanestyrelserns typer af jernbanevogne vil kræve et årelangt samarbejde mellem jernbanestyrelserne og producenterne foruden et udviklingsarbejde, til hvilket vi i hvert fald indtil videre vanskeligt kan skaffe de fornødne kvalificerede teknikere.

5. Vi søger til stadighed at planlægge vor produktion flere år frem i tiden og har da tilstræbt en hensigtsmæssig fordeling af produktionen mellem personvogne (rejsegods- og postvogne) og godsvogne — dels for at sikre en jævn beskæftigelse som helhed og dels for at sikre en jævn beskæftigelse

inden for de forskellige fag, som er beskæftiget hos os, og endelig for at opnå den billigste produktion baseret på vort moderniserede produktionsapparat.

6. Hvis det foreslåede samarbejde skulle resultere i, at vort selskab skulle bygge godsvogne i store serier og ophøre med at bygge personvogne, ville det med vor nuværende beskæftigelse bl. a. medføre afskedigelse af 23 snedkere, 23 elektrikere og 14 sadelmagere.

Hvis det på et senere tidspunkt skulle være ønskeligt, at vi igen påtog os bygningen af personvogne, ville vi formentlig ikke være i stand til at få disse erfarne faglærte arbejdere tilbage. Vi kunne derved risikere ikke at kunne genoprette denne vigtige produktionsgren.

7. Omvendt — hvis vi skulle bygge personvogne i store serier og ophøre med at bygge godsvogne, ville der medgå lang tid inden vi fik uddannet en tilstrækkelig stor stab af erfarne faglærte arbejdere. Det ville ligeledes være nødvendigt at bygge nye montagehaller og tilhørende sekundære værksteder, idet de nuværende haller og værksteder er tilpasset den gennem vor planlægning forventede produktion. Der vil også i dette tilfælde blive tale om afskedigelser.

8. De under punkterne 6 og 7 nævnte eksempler er naturligvis ekstreme tilfælde. Formentlig kunne der tænkes kombinationer, der ville være mere praktisk gennemførlige og mindre risikofyldte.

9. Med den ovenfor nævnte produktionsplanlægning som baggrund har vi i en årrække bestræbt os for at forøge vor konkurrenceevne ved bygning af nye værksteder, modernisering af ældre værksteder, indkøb af nye maskiner og ved almindelig rationaliseringsindsats. Det har naturligvis været hensigten, at de i forbindelse hermed efter vore forhold store investeringer skulle være til gavn for virksomheden og dens medarbejdere — og ikke mindst for vore kunder.

Det har også været hensigten med de foretagne investeringer at gøre virksomheden fleksibel og derved sikre en jævn beskæftigelse ved skiftende behov fra vore kunders side. Hvis vi specialiserede virksomheden til en bestemt jernbanevognstype, ville vi formentlig ikke kunne opretholde beskæftigelsen i de perioder, hvor jernbanestyrelserne ikke havde behov for eller kunne få bevilling til beordring af den pågældende type.

10. Der vil formentlig kunne opnås visse rationaliseringsgevinster ved at standardisere forskellige enkeltdele, såsom vinduer, døre, sofaer, ventilationslemme, beslag m. m., og lade disse fremstille i store serier ved enkelte producenter, der specielt indrettede sig med en eller flere af disse produktioner for øje.

Vi har med disse bemærkninger villet give udtryk for de betragtninger, som vi umiddelbart har anlagt efter læsningen af det fremsatte forslag. Vi har ikke noget at indvende imod, at regeringerne foretager en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde, og vi vil gerne i påkommende tilfælde samarbejde med jernbanestyrelserne og de øvrige nordiske producenter af jernbanevogne.

København, den 14. februar 1967

Vognfabrikken Scandia
Aktieselskab
P. Lorentzen

Finland

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena har i en skrivelse den 3 februari 1967 meddelat att ministeriet förenar sig i järnvägsstyrelsernas yttrande.

Järnvägsstyrelsen¹:

Klimatet och delvis även trafikförhållandena är i många avseenden likadana i hela Norden. Dessa omständigheter bildar en gemensam grundval för dessa länders järnvägsmateriel. Danmark, Norge, Sverige och Finland är medlemmar i UIC och tillämpar standardiseringsåtgärderna inom denna organisation under iakttagande av lokala förhållanden. Av denna anledning förekommer viss enhetlighet i dessa länders vagnparker redan nu. Finlands ställning avviker ändå från de övriga nordiska ländernas i det avseendet, att vi har större spårvidd och även större konstruktionsprofil för vagnar. Vi kan konstruera våra vagnar bredare, vilket är en betydande fördel som man inte borde avstå utan tvingande orsak.

Det är möjligt, att med den internationella trafikens utveckling även statsjärnvägarna i Finland (VR) blir tvungna att anskaffa vagnar, vilka inte användes enbart i Finland. Därvid kunde en gemensam anskaffning av vagnar komma i fråga. För tillfället och i nära framtiden skulle gemensam anskaffning av vagnar kunna komma i fråga enbart sålunda, att för Finland tillverkas vagnar, som modifierats från den samnordiska typen. I vilken utsträckning ett sådant förfarande är möjligt att genomföras i praktiken, bör avgöras skill för varje enskilda fall.

Närmast skulle det för Finlands del komma i fråga, att i hos oss tillverkade vagnar användes likadana delar, halvfabrikat och råämnen samt tillämpas likadana konstruktionslösningar som i de övriga nordiska länderna. I detta avseende anser järnvägsstyrelsen för sin del, att förslaget förtjänar ytterligare utveckling, och tar en positiv inställning till detsamma.

Helsingfors den 1 februari 1967

Esko Rekola

Generaldirektör

Reino J. Auvinen

Direktör för administrativa avdelningen

Finlands industriförbund har i en skrivelse den 30 januari 1967 förklarat, att de förenar sig med Finlands metallindustriförbunds yttrande i anledning av medlemsförslaget (se nedan).

¹ Yttrandet översatt från finska.

Finlands metallindustriförening¹:

Den större spårvidden i vårt land begränsar nyttan av samarbetet. Det finns dock uppenbarligen en rad frågor, såsom angående principer, kvalitet, uppfattningar om den allmänna utvecklingen på området o. s. v., vid vilkas dryftande och utredning det med tanke på anskaffningar vore skäl att närvara. Vi finner därför önskvärt, att statsjärnvägarna såsom tillverkare och anskaffare av godsvagnar liksom även Valmet Oy såsom tillverkare av personvagnar skulle vara företrädde åtminstone försöksvis. Ett permanent deltagande finge bli beroende av de resultat, som kan uppnås.

Eder förfrågan har gett oss anledning att fästa uppmärksamhet vid att den för närvarande snabbt växande CONTAINER-trafiken är en av de nya frågor, som har samnordisk relevans. I vilken form och omfattning saken skulle kunna behandlas kan vi i detta nu inte säga, men vi anser det av behovet påkallat, att saken lages upp på det samnordiska planet. Det vore nyttigt att åstadkomma ett forum, där gemensamma frågor kunde tagas upp.

Finlands metallindustriförening

K. Raunto

N o r g e**Samferdselsdepartementet:**

En har bemärket at en uttalelse gitt av Statsbanene 23. april 1966 og som ikke har vært forelagt for Samferdselsdepartementet, følger medlemsforslaget som trykt bilag.

Samferdselsdepartementet har funnet grunn til å forelegge saken for Industridepartementet, som ønsker behandlingen av saken for Nordisk Råd utsatt inntil det foreligger uttalelse fra de norske produsenter av jernbanevogner og ny uttalelse fra Statsbanene. Samferdselsdepartementet er enig med Industridepartementet og vil komme tilbake til saken når de forskjellige spørsmål er tilfredsstillende utredet.

Oslo, 16. februar 1967

H. Kyllingmark

Marta Aarnes

Samferdselsdepartementet har funnet grunn til å forelegge medlemsforslaget for Industridepartementet som igjen har vært i kontakt med de norske produsenter av jernbanemateriell. *A/S Strømmens værksted* har i brev av 2. desember 1967 uttalt følgende:

Under henvisning til vårt brev av 14. februar 1967 og brev fra NSB til Samferdselsdepartementet av 7. juli iår vil vi fremholde at det neppe kan

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

være rasjonelt når det gjelder personvogner å gjennomføre felles innkjøp hva den vognmekaniske del angår. Vi skal i denne forbindelse ikke uttale oss om det maskinelle utstyr.

Det viser seg i praksis at behovene og kravene er helt forskjellige i de nordiske land når det gjelder den vognmekaniske utførelse. Det har også i praksis vist seg at vi har greid å skaffe NSB like billig eller billigere vognmateriell enn i nabolandene, på tross av de små serier vi har halt i forhold til våre naboland.

I tillegg hertil vil vi fremholde at felles innkjøp vil kunne være en direkte hindring for den videre tekniske utvikling. De spesialkonstruksjoner som vi har gjennomført i samarbeid med NSB ville neppe ha blitt utviklet hvis man hadde hatt felles innkjøp. Det er nok å henvise til våre konstruksjoner i aluminium for personvogner og blant annet plasttak og andre spesialkonstruksjoner for godsvogner. Vår bedrift er den eneste i Norden som har påtatt seg helsveisede aluminiumkonstruksjoner for rullende materiell. På dette spesielle område ligger vi foran noen annen bedrift i Skandinavia.

For å vise hvor forskjellige forholdene er, er det nødvendig å gi nærmere redegjørelse.

Forskjellige behov i de fire nordiske land

Det er karakteristisk for utviklingen at i de 3 skandinaviske land og Finland har man i de senere år gått inn for elektriske motorvognsett for jernbanene. Det er videre bemerkelsesverdig at alle 4 land har valgt helt forskjellige utførelser av den vognmekaniske del. De 4 land har 3 forskjellige boggekonstruksjoner og helt forskjellige innredninger. De norske blir som nevnt levert i helsveiset aluminiumkonstruksjon og de øvrige i spesielle stålkonstruksjoner.

De elektriske togsett bestilt i Norge og Sverige

I sitt brev av 7. juli i år har NSB nevnt at svensk industri kunne ha absorbert bestillingen fra NSB i tillegg til de togsett som allerede var bestilt i Sverige. Dette gjelder imidlertid ikke den vognmekaniske del. Vi tilbød i sin tid utførelse i helsveiset stålkonstruksjon og alternativt i helsveiset aluminium.

NSB valgte sistnevnte alternativ, hvorved vi har beregnet å oppnå en vektbesparelse på 8 tonn. De svenske togsett utføres i helsveiset stålkonstruksjon, og det forelå intet tilbud hverken til de norske eller svenske statsbaner fra noen svensk bedrift med utførelse i helsveiset aluminiumkonstruksjon. Ingen svensk bedrift kunne ha påtatt seg dette. Dette er et vesentlig punkt og det viser at omhandlede togsett ikke uten videre kunne ha vært koblet sammen med den svenske bestilling av den vognmekaniske del.

Innredningen av togsettene i Sverige og Norge er også helt forskjellig. De svenske togsett er utført nærmest som en forstørrelse av tidligere leverte tunnelbanevogner med rette endevegger, 3 dører på hver side og uten stigtrinn. Dette er mulig fordi plattformene har samme høyde og passer til vognenes gulvhøyde.

Dessverre har det ikke latt seg gjøre å få gjennomført forandring av plattformene i Norge, og dette medfører en meget stor konstruktiv komplikasjon. Vi må ha inntrinn, og dette er ikke så enkelt. Plassen under vognene er sterkt begrenset på grunn av alt utstyr som der skal anbringes, og dette medfører — som NSB jo kjenner til — en stor fordyrelse og en vektøkning

av vognene. NSB har også valgt en meget dyrere fasong når det gjelder endeveggene, og har dessuten bestemt seg for et annet dørarrangement, foruten at vognene skal utføres med toalett, hvilket er sløytet i Sverige.

Selvsagt kunne svenskene ha levert vogner med samme innredning i stålkonstruksjon, men da hadde det blitt en helt annen pris og lengere leveringstid.

Langsiktige bestillinger

NSB uttaler at man er i tvil om hvorvidt mer langsiktige bestillinger enn man nå har, ville gi seg utslag i lavere priser, hvis ikke leveringstempoet samtidig økes, så kapitalkostnadene kan fordeles på flere produserte enheter.

I den anledning skal vi fremholde at mer langsiktige bestillinger enn vi nå har ville muliggjøre lavere priser, selvom leveringstempoet ikke samtidig økes. Mer langsiktige bestillinger vil for oss kunne kompensere de fordeler industrien har i våre naboland ved de større serier som skal leveres på kortere sikt. Dette må vi forklare nærmere.

Som NSB kjenner til, har vi jo med vår produksjon av annet rullende materiell foruten annen produksjon muligheter for å utnytte vår kapasitet, selvom leveransene til NSB er blitt sterkt redusert. Det har ingen betydning for kapitalkostnadene om disse fordeles på flere produserte enheter til NSB eller om de også blir fordelt på andre produkter, bare produksjonen kan opprettholde full kapasitetsutnyttelse. —

Slik som forholdene ligger an vil det derfor være av avgjørende betydning for oss om vi etterhvert kunne få mer langsiktige bestillinger. Men dette er for tiden vanskelig å gjennomføre, blant annet fordi behovene fremover ikke er fastlagt og det dessuten er visse tekniske prøver som må foretas før flere togsett kan bestilles.

Imidlertid vil vi henstille til våre myndigheter og til NSB å gjennomføre langsiktige bestillinger når dette er teknisk og behovsmessig mulig fra NSB's side. Det ville være ønskelig om bestillingsfullmakten og det såkalte tak kunne utvides, slik at bestillinger kunne bli plasert for 5 år fremover. I andre land er det i tidligere år blitt plasert bestillinger både for 5 og 10 år fremover ved innenlandske bedrifter.

Industridepartementet har ikke hatt noen merknader til at det fremlagte medlemsforslag godkjennes. *Industridepartementet* erkjenner betydningen av at det blir iverksatt en undersøkelse for å klargjøre mulighetene for et nordisk samarbeid vedrørende produksjon og anskaffelse av jernbanevogner. Ved en slik undersøkelse bør det legges vekt både på transportøkonomiske og industrielle hensyn. *Industridepartementet* forutsetter at det senere vil være anledning til en nærmere drøffling av hvorledes en undersøkelse eventuelt skal organiseres og legges an.

Samferdselsdepartementet slutter seg til *Industridepartementets* uttalelse.

Oslo, 5. desember 1967

Håkon Kyllingmark

John H. Paxal

S v e r i g e

Statens järnvägar:

Motsvarande problem, ehuru på europeisk bas, diskuteras för närvarande intensivt inom UIC, den europeiska samarbetsorganisationen mellan järnvägsförvaltningarna. Utredningar har gjorts, och en speciell konferens har hållits i december 1966. Det bedömes troligt att samarbetet i anskaffningsfrågor kommer att vidgas inom unionen. En del försök har redan gjorts, bl. a. av järnvägarnas internationella finansieringsbolag, Eurofima.

Ett samarbete vid anskaffandet av järnvägsmateriel förutsätter likhet i det tekniska utförandet för att ett gott resultat skall kunna förväntas. Sådan likhet finns i vad avser flera vagnsdetaljer genom att samtliga nordiska järnvägsförvaltningar följer UIC-normer i allt väsentligt. Därmed är emellertid icke säkert att vagnarna som helhet är lika. Avvikelserna kan t. ex. vara beroende på de speciella transportkrav, som föreligger. Även andra skäl kan finnas, t. ex. olikhet i maskinteknisk- eller materialstandard och olika värdering av lägre vikt i de olika länderna. Dessa avvikelser betydelse i föreliggande sammanhang skall icke övervärderas när det gäller godsvagnar. För personvagnar är situationen i dessa avseenden däremot väsentligt annorlunda. Konkurrensförhållanden, avstånd, klimat m. m. gör att kraven på personvagnarnas utformning och prestanda ställes helt olika även i de skandinaviska länderna. Detta hindrar dock icke att gemensamma tekniska lösningar finns beträffande en del detaljer och kan nås i ytterligare fall samt att vagnar i och för sig skulle kunna göras lika med undantag för exempelvis de klimatberoende faktorerna (isolering, värmekapacitet etc.).

En annan förutsättning för ett gott samarbetsresultat kan vara att de tillverkande företagen är beredda att etablera tillverknings-samarbete sinsemellan. Härför talar bl. a. att vid ett samarbete mellan järnvägsförvaltningarna seriestorleken ökar och att därigenom en viss tillverkares kapacitet kan bli otillräcklig, om hela tillverkningen förlägges dit. Ett tillverknings-samarbete av karaktären huvudleverantör-underleverantörer kan därför vara rationell. Bäst är då att underleverantörerna specialiserar sig på rationell tillverkning av detaljer eller komponenter. Sådant tillverkningsarbete existerar för närvarande men bör kunna drivas längre.

Vid bedömning av frågan om ett samarbete vid anskaffning bör även underhållssynpunkter beaktas. Järnvägsmateriel underhållas i allmänhet under 30—40 år. Underhållet sker vid huvudverkstäder. Dessa är mer eller mindre specialiserade till att underhålla en typ eller liknande typer av vagnar eller lok. Jämsides med denna fordonsspecialisering finns en specialisering av underhållet av komponenter eller detaljer, som är gemensamma för större grupper. Sådana detaljer kan även vara helt eller i stort sett lika på så skilda fordon som godsvagnar, personvagnar, motorvagnar och lok. Syftet

med specialiserade verkstäder för komponenter är att genom större underhållsområde få tillräckligt underlag för rationaliseringar. En sådan specialisering innebär emellertid ökade transporter men totalt sett minskad reservdelshållning. Målet för rationaliseringsvinsten måste därför sättas högre än eljest för att uppväga eventuella merkostnader. Ett sådant mål i fråga om nedbringande av underhållskostnaderna är ingalunda omöjligt att nå. Men man finner ofta, att den egna förvaltningens underlag är för knappt för att man skall kunna nå ett optimalt resultat, i det att anskaffade resurser (maskiner o. d.) med fördel skulle kunna utnyttjas för ett större underlag. I syfte att undersöka möjligheterna till sådant större underhållsunderlag har på svenskt initiativ kontakt tagits med de ansvariga för underhållsverksamhet i Danmark, Finland och Norge. Den senaste kontakten har ägt rum i slutet av 1966. Inställningen har överallt varit positiv och det får anses sannolikt att undersökningarna om gemensamt underhåll börjar våren 1967. (Under den för SJ svåra vintern 1965/66 svarvades hjul på svenska lok i Norge).

Om tanken går att realisera, anmäler sig önskemålet att få än större likhet i komponenternas (detaljernas) utförande än nu. Detta önskemål är icke orealistiskt även om det kan kräva en ganska lång övergångstid att genomföra. Önskemålet går alltså i samma riktning som förslaget om samarbete vid anskaffning.

Något allvarligt tekniskt hinder för visst samarbete vid anskaffning bör således ej föreligga. Emellertid inträder vid ett samarbete i formen gemensamt eller samtidigt inköp komplikationer som kan äventyra både det förväntade resultatet och samarbetet som sådant. Bl. a. är de budgetmässiga förutsättningarna olika, likaså kan önskemålen om betalningens fördelning variera, krav på snabb aktion kan föreligga utan motsvarighet hos annan förvaltning etc.

För att nå det i förslaget önskade resultatet bör tillverkningsindustrier i de nordiska länderna ges tillfälle att lämna anbud till envar nordisk järnvägsförvaltning, då denna har behov av anskaffning. Man torde kunna utgå från att en eller ett fåtal tillverkare har den största konkurrenskraften på varje vagnstyp, i varje fall om man specialiserat sig för viss typ. Eftersom ett permanent behov av anskaffning av komponenter (detaljer) och standardvagnar brukar finnas, må vara med årsvisa fluktuationer i antal, kan sådana konkurrenskraftiga tillverkare i realiteten kalkylera med mera kontinuerlig tillverkning och man bör kunna förvänta sig samma resultat som vid beställning i stora serier, fastän förfrågningarna och beställningarna kommer i olika poster. Början bör göras med komponenter (detaljer), där största förutsättningarna finns för ett snabbt och gott resultat. Därefter bedömes utsiktorna störst med godsvagnar av standardtyp, speciellt öppna vagnar.

För en sådan lösning och mot tanken på gemensamt inköp talar också det

förhållandet, att vissa konstruktioner är patenterade. I sådana fall kan den ena förvaltningen ha licens för tillverkning, den andra ej. Likaså talar krav eller praxis i fråga om ritningsrätten för sådan lösning.

En rekommendation om infordrande av anbud från tillverkningsindustrierna bör emellertid icke vara ovillkorlig. Dels bör respektive tillverkare själva anmäla intresse hos respektive järnvägsförvaltningar och dels måste förvaltningarnas rätt att bedöma en tillverkares kompetens respekteras. Bland kompetenskrav kan nämnas resurser för konstruktion, utveckling och kvalitetskontroll, samt kapacitet, möjlighet att infria leveransåtaganden och ekonomisk stabilitet.

Det bör nämnas, att SJ har en överenskommelse med NSB och LKAB om konstruktion och anskaffning av malmvagnar. Enligt denna skall SJ inforda anbud även från norska tillverkare. Överenskommelsen är relativt ny och har ännu ej hunnit tillämpas av SJ. Något resultat kan därför ej redovisas. Däremot finns viss erfarenhet om samarbete mellan norska och svenska verkstäder i fråga om tillverkning av samma slags vagnar för LKAB.

Sammanfattning

Statens järnvägar föreslår att de nordiska järnvägsförvaltningarna uppmanas att gemensamt undersöka följande principförslag:

att förslaget om samarbete vid anskaffning av vagnar framdeles resulterar i en rekommendation åt järnvägsförvaltningarna att infordra anbud från tillverkare i de nordiska länderna men icke med gemensamma eller med nödvändighet samtidiga inköp,

därvid skulle anbud infordras endast från tillverkare, som anmäler intresse härför till respektive järnvägsförvaltningar, samt rätten att bedöma en tillverkares kompetens respekteras,

början göras med komponenter och detaljer till vagnar och därefter standardiserade öppna godsvagnar,

tillverkarna rekommenderas utvidga samarbetsformen huvudleverantör- underleverantör i syfte att befrämja specialisering och skapa förutsättningar för rationellare tillverkning och lägre priser.

Stockholm den 14 februari 1967

J. Frostberg

Sveriges industriförbund:

Förslagsställarna föreslår att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna att uppnå besparingar genom ett nordiskt samarbete i fråga om produktion och/eller inköp av järnvägsvagnar.

Förbundet bedömer förutsättningarna att åstadkomma en gemensam nordisk marknad för järnvägsmateriel som goda. Detta skulle förslagsvis kunna ske i den formen att de nordiska järnvägsförvaltningarna av sina regeringar finge rekommendation att vid upphandling av järnvägsmateriel tillse att förfrågningar ställdes till lämpliga tillverkare i samtliga nordiska länder. Förbundet förutsätter därvid en fri konkurrens mellan de nordiska länderna, likaväl som en fri konkurrens på lika villkor mellan enskilda och offentligägda företag.

Enligt vad förbundet inhämtat pågår för närvarande ett samarbete mellan de olika länderna inom såväl EEC som EFTA för att skapa en standardisering av järnvägsmateriel. I första hand koncentreras intresset på godsvagnar och det centralkoppel som så småningom kommer att införas. Enligt förbundets uppfattning skulle genom ökat nordiskt samarbete i standardiseringsfrågor väsentliga besparingar kunna göras i fråga om reservdelslagen. Detta förutsätter dock ett enhellt klassificeringssystem, då det torde vara omöjligt att härleda en reservdel om olika system används.

Där så är möjligt bör enligt förbundets uppfattning internationell eller nationell standard utnyttjas, men detta torde inom överskådlig tid endast kunna omfatta en ringa del av de element som ingår i boggier, vagnkorgar och liknande komponenter på järnvägsvagnar. Som ett alternativ till en detaljerad standardisering kan frågan om en standardisering av anslutningsmått mellan de olika komponenterna diskuteras. En sådan standardisering skulle kunna möjliggöra utbyte av hela komponenter t. ex. en skadad boggie. Detta alternativ kan sannolikt ge större spelrum för teknisk utveckling och på sikt bidra till att uppnå de mål som angivits i medlemsförslaget.

Förbundet föreslår att Nordiska rådet tillstyrker det framlagda medlemsförslaget.

Stockholm den 1 februari 1967

Sveriges industriförbund

Tage Kahlin

Britt-Marie Bystedt

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om samarbejde ved anskaffelse af jernbanevogne. Sagen er behandlet ved udvalgets møder den 26. oktober 1967 i København og den 12.—13. januar 1968 i Stockholm. I behandlingen den 12. januar 1968 har deltaget minister for offentlige arbej-

der Svend Horn, kommunikationsminister Leo Suonpää, statsråd Håkon Kyllingmark og statsrådet Svante Lundkvist. Som sagkyndig har udvalget hørt statssekreterare Lars Peterson, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Forslaget er rejst af Svend Horn og Jon Leirfall, som henstiller til Nordisk Råd at vedtage en rekommandation til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige om at foretage en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne. Forslagsstillerne henviser til, at der har udviklet sig visse internationale standard-vogntyper, og at det må antages, at man gennem en undersøgelse af spørgsmålet vil kunne påvise rationaliseringsgevinster ved et nordisk samarbejde ved anskaffelse af jernbanevogne.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Ministeriet for offentlige arbejder, generaldirektoratet for statsbanerne.
Industriraadet.
Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.
Vognfabrikken Scandia Aktieselskab.

Finland

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
Järnvägsstyrelsen.
Finlands industriförbund.
Finlands metallindustriförening.

Norge

Samferdselsdepartementet.
Industridepartementet.
A/S Strømmens værksted.

Sverige

Statens järnvägar.
Sveriges industriförbund.

I de fra ministerier og styrelser afgivne udtalelser gør forskellige opfat-
telser sig gældende. — I *Danmark* fremhæver generaldirektoratet for stats-
banerne, at betingelserne for et rationelt samarbejde er dels standardise-
ring og dels anskaffelse af større serier. Man stiller sig derfor tvivlende
over for muligheden af at opnå fordele ved fælles anskaffelse af såvel per-
sonvogne, hvor Danmark, som det eneste af de nordiske lande, får bygget
vogne efter den internationale UIC profil, som post- og rejsegodsvogne, hvor

de enkelte landes krav er forskellige, og hvor der i øvrigt på grund af det lille antal vogne ikke kan blive tale om seriefremstilling. For så vidt angår godsvogne gør generaldirektoratet opmærksom på, at det i hvert fald ikke for tiden vil være realistisk at regne med nogen større dansk deltagelse i et nordisk samarbejde om anskaffelse, i det den danske vognpark i de senere år er blevet stærkt moderniseret. Den etablerede erfaringsudveksling mellem jernbanerne i de nordiske lande med hensyn til konstruktion, drift og vedligeholdelse af rullende materiel findes hensigtsmæssig og ønskes fortsat. Generaldirektoratet gør opmærksom på det internationale arbejde på dette område og oplyser, at der inden for UIC (den europæiske samarbejdsorganisation mellem jernbaneforvaltningerne), senest ved et møde i Paris i december 1966, forhandlede om fællesindkøb af rullende materiel. — I en udtalelse fra Järnvägsstyrelsen i *Finland*, hvilken udtalelse Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena tilslutter sig, fremhæves, at klima og delvis også trafikforholdene i mange henseender er ensartede i Norden, samt at de fire lande er medlemmer af UIC, således at denne organisations standarder finder anvendelse under hensyntagen til de lokale forhold. Der er derfor allerede nu en vis ensartethed mellem de nordiske landes vognparker. I Finland anvendes en større sporvidde, men det anses for muligt, at udviklingen i den internationale trafik kan tvinge Finland til også at anskaffe vogne, som kan benyttes uden for landet. Jernbanestyrelsen lager derfor en positiv stilling til medlemsforslaget og anfører, at samarbejdet for Finlands vedkommende i første række vil kunne omfatte dele, halvfabrikata og råvarer samt konstruktionsløsninger. — I *Norge* har Industridepartementet ikke nogen bemærkninger til en godkendelse af medlemsforslaget, men forudsætter, at der senere vil blive anledning til at drøfte, hvorledes en eventuel undersøgelse skal organiseres og tilrettelægges. Samferdselsdepartementet slutter sig til denne udtalelse. — Statens järnväger i *Sverige* gør ligeledes opmærksom på, at tilsvarende problemer drøftes i UIC, og finder det sandsynligt, at samarbejdet inden for unionen ved spørgsmålet om anskaffelse af materiel vil blive udbygget. SJ er af den opfattelse, at den lighed i den tekniske udførelse, som er en betingelse for et godt resultat af et samarbejde mellem de nordiske lande, er til stede, idet alle landene i alt væsentligt følger UIC-normerne. De afvigelser fra normerne, som bl. a. skyldes specielle transportkrav, bør ikke tillægges for stor vægt ved bedømmelsen af muligheden for et nordisk samarbejde vedrørende anskaffelse af godsvogne. For så vidt angår personvogne er forskellene imidlertid væsentlige på grund af indbyrdes afvigende forhold (konkurrenceforhold, afstand, klima m. m.), hvilket imidlertid ikke skulle være til hinder for et samarbejde vedrørende fælles tekniske løsninger. SJ peger på mulighederne for et produktionssamarbejde ved aftaler om en hovedleverandør-underleverandør-ordning. Endvidere peges på mulighederne for gen-

nem et samarbejde at opnå rationaliseringer i vedligeholdelsen af jernbanemateriellet. Under henvisning til vanskelighederne for jernbaneforvaltningerne ved at foretage fælles eller samtidige anskaffelser, foreslår SJ, at hver af jernbaneforvaltningerne skal give alle producenter i de nordiske lande lejlighed til at afgive tilbud. SJ har i sin udtalelse formuleret et forslag til en rekommandation, som indeholder de principper, som efter SJ's opfattelse bør lægges til grund for det fremtidige nordiske samarbejde på det omhandlede område, nemlig at tilbud kun skal indhentes hos producenter, som over for jernbaneforvaltningerne fremsætter ønske om at komme i betragtning, og som af forvaltningerne findes egnede; endvidere at der begyndes med komponenter og dele til vogne, og at standardiserede åbne godsvogne derefter tages op; endelig at man anbefaler producenterne at anvende et system med hovedleverandører og underleverandører med henblik på at fremme en specialisering og skabe forudsætninger for en mere rationel fremstilling og lavere priser.

De organisationer, som har afgivet udtalelser, kan alle tiltræde, at den i medlemsforslaget omhandlede undersøgelse iværksættes. — Dette er i *Danmark* således tilfældet både for så vidt angår Industriraadet og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, idet sidstnævnte dog ønsker, at der må blive taget skyldigt hensyn til den beskæftigelsesmæssige side af sagen. — I *Finland* tiltrædes en undersøgelse såvel af Finlands industriforbund som af Finlands metallindustriforening, der mener, at Finland bør deltage i et undersøgelsesarbejde, uanset at de finske jernbaners større sporvidde vil begrænse landets udbytte af et samarbejde; foreningen henleder samtidig opmærksomheden på, at det kunne være nyttigt på nordisk plan at tage spørgsmålet om den hurtigt voksende containertrafik op til behandling. — Industriförbundet i *Sverige* skønner, at der er gode forudsætninger for at etablere et fællesnordisk marked for jernbanemateriel, og anbefaler derfor medlemsforslaget; forbundet mener, at man i første omgang skal koncentrere sig om godsvogne og centralkoblinger; samarbejdet forudsætter imidlertid et fælles klassificeringssystem.

Der er endvidere afgivet udtalelser af to fremstillingsvirksomheder. — Vognfabrikken Scandia Aktieselskab, Danmark, har ingen indvendinger mod en undersøgelse og vil gerne i påkommende tilfælde samarbejde med jernbanerne og de øvrige nordiske producenter af jernbanevogne; fabrikken gør dog opmærksom på en række forhold, således bl. a. vanskelighederne ved at fremskaffe kvalificerede teknikere til at deltage i det nødvendige udviklingsarbejde og, at en eventuel omstilling, som følge af specialisering, vil medføre afskedigelse af erfarne faglærte arbejdere på områder, hvor produktionen indskrænkes eller nedlægges; genoprettelse af en nedlagt produktionsgren kan eventuelt blive umulig. — A/S Strømmens værksted, Norge, fremholder, at det næppe kan være rationelt for personvogne-

nes vedkommende at gennemføre fællesindkøb af den vognmekaniske del, idet det i praksis har vist sig, at behov og krav er helt forskellige fra land til land. Strømmens værksted udtaler sig ikke om det maskinelle udstyr, men giver i øvrigt en beskrivende redegørelse vedrørende leverancerne til NSB. Det anføres bl. a., at fælles indkøb vil kunne være en hindring for den videre tekniske udvikling af de specialkonstruktioner, som værkstedet har udført i samarbejde med NSB. Som et middel til at opnå rationalisering foreslås bestillinger på langt sigt fra NBS's side.

3. T r a f i k u d v a l g e t

Af de afgivne udtalelser fremgår, at der på flere områder findes eventuelle muligheder for at opnå fordele for de nordiske jernbaner ved at indlede et nærmere samarbejde ved anskaffelse af rullende materiel og dele hertil. Det fremgår endvidere, at det samme spørgsmål er optaget på internationalt plan inden for UIC (Union internationale de chemins de fer).

Udvalget er af den opfattelse, at de nordiske jernbanestyrelser i fællesskab bør iværksætte en bred undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et samarbejde ved indkøb og/eller produktion af jernbanevogne samt af dele og materialer hertil. Undersøgelsen bør omfatte såvel et nordisk samarbejde inden for UIC som et videregående nordisk samarbejde i det omfang, der foreligger behov for en hurtigere udbygning af det nordiske samarbejde eller behov for et nordisk samarbejde som et supplement til det internationale.

Udvalget finder, at en undersøgelse også bør omfatte muligheden af et nordisk samarbejde vedrørende vedligeholdelse af vognparken, herunder oprettelse af centrale reservedelslagre, idet man vil anse det for sandsynligt, at der på længere sigt — i det omfang banerne måtte nå frem til en standardisering af materiellet — vil kunne opnås væsentlige besparelser herved. Udvalget vil i denne forbindelse erindre om, at der allerede har fundet et samarbejde sted for så vidt angår reparationer af lokomotiver.

Udvalget mener, at de nuværende producenter af jernbanevogne i de nordiske lande og eventuelt andre interesserede industrivirksomheder i vid udstrækning bør have lejlighed til at medvirke ved undersøgelsen for at de forskellige muligheder kan blive bedst muligt belyst. Herved kan nordiske industrivirksomheder, som måtte være interesseret heri, blive orienteret om de europæiske jernbaners planer om fællesindkøb gennem UIC.

Udvalget foreslår,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at foretage en undersøgelse af mu-

lighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne.

Stockholm, den 13. januar 1968

Leif Cassel

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Magnus Kjartansson

Mikko Laaksonen

Olavi Lahtela

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Gösta Skoglund

Formand

Tilläggsförslag

om nordisk yrkesklassificering

(Väckt av Sigrid Ekendahl, Bror Lillqvist, Harald Løbak, Helge Nielsen och Veikko Savela)

Inom den nordiska arbetsmarknaden tillämpas ett yrkesklassificeringssystem, som utarbetats gemensamt för de nordiska länderna i samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Klassificeringssystemet följer i princip den av Internationella arbetsbyrån år 1958 utgivna International Standard Classification of Occupations (ISCO). Systemet är enligt vad som anföres i inledningen till den svenska upplagan av Nordisk yrkesklassificering ett instrument för att bl. a. underlätta arbetsförmedlingsarbetet inom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Det blir också möjligt att göra en direkt jämförbar yrkes- och arbetsförmedlingsstatistik i Norden. Vidare fås möjlighet att göra jämförelser med yrkesstatistik i länder, vilkas yrkesklassificering följer ISCO-systemet.

Systemet är uppbyggt på sådant sätt att individualyrken som är nära besläktade sammanförts till s. k. yrkesfamiljer, vilka i sin tur bildar yrkesgrupper. Dessa yrkesgrupper är sammanförda till yrkesområden.

Benämningarna på yrkesområden anger funktioner som sammanförts till visst område (t. ex. kommersiellt arbete, servicearbete). Yrkesgruppernas benämningar anger kortfattat arbetets art inom respektive yrkesgrupp (t. ex. tekniskt arbete, serveringsarbete). För yrkesfamiljer används vanligen sammanfattande yrkesbenämningar eller benämningar på huvudyrken inom respektive yrkesfamilj (t. ex. handelsresande, polismän). Yrkesklassificeringens uppgift är närmast att inordna olika yrken i ett system samt att ge sifferkoder och definitioner. Arbetet har inte syftat till att skapa någon enhetlig yrkesnomenklatur, varför huvudsakligen redan vedertagna yrkesbenämningar kommit till användning, uttalas det i inledningen till publikationen.

Såsom här ovan anförts avses klassificeringssystemet skola underlätta arbetsförmedlingsarbetet inom den nordiska arbetsmarknaden. Nomenklaturen torde vara vägledande på arbetsmarknaden i den utformning som den

givits i detta system, även om man såsom påpekats icke syftat till att skapa någon enhetlig nomenklatur.

Nordisk yrkesklassificering omfattar ett avsevärt antal olika yrkesbenämningar. Vid en granskning av dessa finner man att många yrkesbenämningar omfattar såväl män som kvinnor utan åskilnad i fråga om yrkesutövarens kön. Som exempel härpå kan nämnas chaufför, konstapel, statist, sekreterare, vaktmästare. Många yrkesbenämningar är däremot könsbestämda och avser antingen kvinnor eller män. Exempel härpå återfinnes vad de kvinnliga benämningarna angår framför allt inom hälso- och sjukvårdens vårdarbeten och inom serviceyrkena. Sjuksköterskebenämningar såsom operationssköterska, röntgensköterska och skolsköterska samt hemvårdarinna, trafikvårdinna m. fl. värdinneyrken är typiskt kvinnliga yrken, inom vars benämningar svåriligen en manlig utövare kan inrymmas. De yrkesbenämningar som innehåller ändelsen »man» kan synas avse endast manliga yrkesutövare. Ursprungligen har sådana »mans»-yrken icke omfattat kvinnor, men i och med kvinnans allt större delaktighet i förvärvslivet och likställighet med mannen har yrkesbenämningar såsom ombudsmän, rådmän etc. kommit att tillämpas även på kvinnor.

Det synes angeläget att finna yrkesbenämningar, som icke placera olika yrken i manligt eller kvinnligt fack. Såsom förhållandena nu är söker manliga arbetssökande icke gärna yrken med kvinnliga beteckningar. Kvinnliga arbetssökande söker likaså ogärna sig yrken med manlig beteckning. Enhetliga yrkesbeteckningar för män och kvinnor, oberoende av kön, bör eftersträvas. Vissa yrken uppfattas på grund av vanebildning och sedvänja såsom rent kvinnliga och andra såsom rent manliga och bibehåller därigenom sin bundenhet till ett visst kön. Genom tillskapande av så långt möjligt neutrala yrkesbenämningar bör denna könsbundenhet kunna hävas. Det kan synas svårt att för alla yrkesbenämningar finna neutrala täckningar. Man bör emellertid kunna finna sådana benämningar, som icke direkt könsbestämmer yrket. Lämpliga förslag enligt svenskt språkbruk är t. ex. ändelser såsom vakt, biträde, föreståndare och råd.

Såsom nämnts uppfattas på grund av vanebildning och tradition vissa yrken såsom manliga och andra såsom kvinnliga. En utjämning härvidlag pågår för närvarande på arbetsmarknadens flesta områden. Sålunda har exempelvis den tekniska utvecklingen bidragit till att skapa möjlighet för kvinnor att utöva yrken inom industrin, vilka yrken tidigare var förbehållna männen. Inom den tidigare förbehållna kvinnliga sektorn av arbetslivet, nämligen sjuksköterskans område, finns nu manliga yrkesutövare. Med hänsyn till denna förändring av yrkesmöjligheterna och den allmänna könsutjämningen på arbetsmarknaden synes det angeläget att få till stånd en allmän översyn av den nordiska yrkesklassificeringen i de avseenden som här berörts. En sådan översyn kan även anses motiverad med hänsyn till att arbetet med yrkesklassificeringen icke avsett att skapa någon enhetlig nomen-

klatur. Redan vedertagna yrkesbenämningar har sålunda huvudsakligen använts i sammanhanget.

Med hänvisning till den här redovisade frågans nära anknytning till det arbete, som bedrivs inom Nordiska arbetsmarknadsutskottet, synes det lämpligt att frågan tages upp till behandling genom ett tilläggsförslag till Nordiska arbetsmarknadsutskottets berättelse till Nordiska rådet.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

København den 28 januari 1967

Sigrid Ekendahl

Bror Lillqvist

Harald Løbak

Helge Nielsen

Veikko Savela

*BILAGA 1***Yttranden över tilläggförslaget****D a n m a r k****Arbetsministeriet:**

Arbetsministeriet har brevvekslet med arbejdsdirektoratet, der har udtalt, at direktoratet for så vidt angår den danske udgave af erhvervsklassificeringen principielt kan tilslutte sig den fremsatte tanke om, at kønsbestemte klassificeringer undgås.

Direktoratet udtaler endvidere, at der i det allerede udarbejdede danske materiale forekommer meget få kønsbestemte erhvervsbetegnelser, idet man i videst mulig udstrækning har benyttet ordet »assistent» i en sammenhæng. I gruppe 04, pleje- og behandlingsarbejde inden for syge- og sundhedspleje, har det imidlertid ikke været muligt at undgå den kvindelige endelse »ske», hvilket heller ikke synes at have været ønsket af de institutioner og organisationer, hvorfra direktoratet har indhentet udtalelse. Flere steder er den kvindelige betegnelse anført i parentes, f. eks. forstander(inde) — plejer(ske) til angivelse af, at begge kan være repræsenteret.

Direktoratet har endvidere anført, at man i gruppe 9, servicearbejde, kun har anvendt kvindelige betegnelser, hvor det har drejet sig om længst indarbejdede erhvervsbetegnelser som f. eks. hotelstuepige, kahytsjomfru, smørrebrødsjomfru, stewardesse og oldfrue, d. v. s. i erhverv, hvor der kun beskæftiges kvindelig arbejdskraft. I øvrigt er endelsen »ske» søgt erstattet med endelsen »er», hvor det overhovedet rent sprogligt er gør ligt.

Endelig har direktoratet udtalt, at danske erhvervsbetegnelser — navnlig på området akademisk arbejdskraft — ikke betegnelsesmæssigt synes at lægge vægt på arbejdskraftens køn.

Arbetsministeriet kan henholde sig til det af direktoratet anførte.

København, 30. maj 1967

P. m v.

E. b.

K. Kampmann

Undervisningsministeriet:

— — — skal man udtale, at undervisningsministeriet ikke finder anledning til at fremsætte bemærkninger til den foreslåede gennemgang af den nordiske erhvervsklassificering.

København, 23. juni 1967

P. m. v.

E. b.

Hjalte Rasmussen

Sekretær

Danmarks Statistik:

Den mest specificerede form for fagnomenklatur, som anvendes i Danmarks Statistik, er udarbejdet med henblik på bearbejdelse af folketællingerne. Såvel ved indsamlingen af materialet hertil som ved bearbejdelsen og offentliggørelsen af tællingsresultaterne er det her af væsentlig betydning at benytte de almindeligt kendte og anvendte stillingsbetegnelser, så meget mere som hovedparten af disse for funktionærers og arbejderes vedkommende ret nøje angiver, hvilken faglig uddannelse vedkommende person har, og dette har betydelig interesse som inddelingsgrundlag. Eksempelvis er der en væsentlig forskel på uddannelsen af sygeplejersker og plejere eller plejeassistenter o. l., og det vil næppe med den nuværende sprogbrug være muligt at erstatte betegnelsen sygeplejerske med en anden betegnelse, uden at der under bearbejdelsen af folketællingsmaterialet eller ved brugen af tællingsresultaterne vil opstå en betydelig risiko for misforståelser og fejl. Man vil derfor ikke for tiden i almindelighed kunne erstatte stillingsbetegnelser, der sprogligt er kønsbestemte, med i denne henseende neutrale betegnelser.

Såfremt nye fagbetegnelser skulle fremkomme til erstatning for de nu anvendte, kønsbestemte betegnelser, og såfremt disse nye betegnelser finder indpas i den almindelige sprogbrug, er det derimod en selvfølge, at de også vil blive taget i anvendelse i Danmarks Statistiks publikationer.

Det tilføjes, at spørgsmålet om stillings- og erhvervsbetegnelser og inddelingskriterier indgår som en fast bestanddel i det samarbejde, der finder sted mellem de nordiske statistiske centralinstitutioner, og at der herigennem tilstræbes den bedst mulige internordiske koordination. På den anden side er det netop på dette område nødvendigt, at der for at undgå

misfortolkninger af de statistiske opgørelser tages udstrakt hensyn til den terminologi, der i de enkelte lande er almindelig anvendt på dette felt.

København, 25. maj 1967

Helge Larsen

Akademikernes Samarbejdsudvalg har i en skrivelse den 2 maj 1967 förklarat sig stöda tilläggsförslaget.

Landsorganisationen De Samvirkende Fagforbund i Danmark har i en skrivelse den 9 maj 1967 förklarat sig inte ha några kommentarer att göra i anledning av medlemsförslaget.

Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og Tekniske Funktionærforeninger:

— — — skal vi meddele, at forslaget også har betydning for Fællesrepræsentationens medlemsklientel, hvorfor vi kan anbefale og støtte rekommendationen.

København, 25. maj 1967

H. P. Larsen

Formand

V. Høedt-Rasmussen

Finland

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, avdelningen för arbetskraftsärenden:

Som begärt utlåtande önskar ministeriets för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena arbetskraftsavdelning i denna sak framhålla, att ifrågavarande nordiska yrkesklassificering genom nordiska arbetsmarknadskommissionens försorg har utarbetats gemensamt av ländernas arbetsmarknadsmyndigheter, och arbetskraftsavdelningen anser därför, att för den händelse det anses motiverat att göra de av Nordiska rådet föreslagna ändringarna i yrkesklassificeringen, skulle förberedelserna här-

för och utförandet av detta arbete anförtros den nordiska arbetsmarknads-kommissionen.

Helsingfors den 5 maj 1967

Jouni Hakkarainen

Avdelningschef, överdirektör

A. Olavi Koskinen

Äldre regeringssekreterare

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund:

Då yrkesklassificeringen förbereddes i Finland, utgick man från principen att i möjligaste mån söka undvika könsbestämda yrkesbenämningar. Beträffande den finskspråkiga versionen uppnådde man i detta avseende relativt goda resultat, varför endast ett fåtal dylika benämningar förekom i klassificeringen. Som exempel kan nämnas ordet hälsosyster, för vilket en icke könsbestämd motsvarighet torde vara rätt svår att finna. Samma strävan förekom även i den svenskspråkiga versionen, men det allmänna språkbruket förorsakade här större svårigheter. Sålunda är i den finskspråkiga versionen inte t. ex. ordet »sairaanhoitaja» könsbestämt, medan däremot i den svenskspråkiga versionen ordet »sjuksköterska» måste användas o. s. v. Det är emellertid uppenbart att det inom den finländska yrkesklassificeringen i detta avseende inte i högre grad finns plats för förbättringar. Därför vore det onödigt att företa en justering av klassificeringen endast för den sakens skull, även med tanke på kostnaderna, och i synnerhet då hela klassificeringen efter en tid uppenbarligen kommer att bli föremål för en justering.

Helsingfors den 31 maj 1967

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Tauno Ranta

Landsorganisationen i Finland:

Redan innan nordisk yrkesklassificering utgavs år 1963 har vår organisation i olika sammanhang fäst sin uppmärksamhet vid gängse yrkesbenämningar. Vi har även konstaterat, att den nordiska yrkesklassificeringen, som utarbetats gemensamt av arbetsmarknadsmyndigheterna i Danmark, Norge, Sverige och Finland, delvis följer sedan länge tillbaka använda yrkesbenämningar vilka, såsom i tilläggsförslaget framhålles, anses avse olika yrken

för män och kvinnor. Vid översyn av den nordiska yrkesklassificeringens finskspråkiga och svenskspråkiga finländska utgåva kan samma sak tydligt konstateras.

Landsorganisationen i Finland omfattar helt tankegången i tilläggsförslaget, att det vore angeläget att finna yrkesbenämningar som inte hänförs till olika yrken för män och kvinnor.

Landsorganisationen i Finland förenar sig med motiveringen i det av riksdagsledamoten Sigrid Ekendahl m. fl. gjorda tilläggsförslaget samt med förslaget till åtgärder, vilka i förverkligad form skulle leda till användandet av sakligare yrkesbenämningar och därmed även medföra ändring i traditionsbundna uppfattningar.

Helsingfors den 22 maj 1967

Landsorganisationen i Finland

Jaakko Rantanen

Svea Degerman

Finlands fackföreningars centralförbund r.f. har i en skrivelse den 31 maj 1967 förklarat att man inte har något att invända mot tilläggsförslaget.

AKAVA r. y.:

På uppdrag av de nordiska arbetskraftsmyndigheterna utfördes år 1963 en gemensam nordisk yrkesklassificering, som man försöker följa bl. a. i lagstiftning samt i yrkes- och arbetsförmedlingsstatistik. Klassificeringens struktur och grunder måste i och för sig betecknas som tillfredsställande och även i praktiken har man haft uppenbar nytta av en dylik klassificering. Den bygger dock för sin del på den principen, att arbetstagarens kön enligt hittills gällande praxis delvis bestämt de benämningar som förekommer i klassificeringen. Särskilt under rådande förhållanden kan man inte acceptera den principiella utgångspunkten att arbetstagarens kön skulle ha någon betydelse för deras placering i arbete, såvida förutsättningarna i sak annars är för handen. Sålunda kan man inte heller utforma nomenklaturen för yrkesklassificeringen på dylika grunder, varför det är uppenbart, att medlemsförslaget i rådet siktar på en korrigerande av missförhållandet och att motionen bör kunna godkännas. Även om man skulle utgå från att arbetstagarens kön inte helt skulle kunna lämnas obeaktat, är det å andra sidan uppenbart att man genom att avstå från tidigare praxis skulle kunna justera nomenklaturen så, att nu rådande differenser kunde minskas. Då saken har sin betydelse t. ex. med tanke på den nordiska arbetsmarknaden önskar AKAVA högakttningsfullt som sin åsikt meddela, att man raskt borde skrida

till utförandet av det i tilläggsförslaget omnämnda utredningsarbetet och att man i sinom tid borde justera nu gällande nomenklatur på ett fördomsfritt sätt.

För att yrkesklassificeringen skall förbli aktuell och även i framtiden motsvara utvecklingen, anser AKAVA, att yrkesklassificeringen med lämpliga intervaller borde justeras.

Helsingfors den 30 juni 1967

AKAVA r.y.

Juhani Salminen

Styrelseordförande

Risto Kauppila

Styrelsens viceordförande

N o r g e

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Saken har herfra vært lagt fram for *Arbeidsdirektoratet* som i brev av 8. mars 1967 har uttalt følgende:

Som følge av den utjamning mellom kvinnelige og mannlige yrker som har funnet sted innen de fleste områder av arbeidsmarkedet, tok direktoratet under utarbeidingen av norsk utgave av Nordisk yrkesklassifisering, sikte på å bruke nøytrale navn på kvinnelige og mannlige yrkesbetegnelser i størst mulig utstrekning, uten å avvike for mye fra allerede vedtatte yrkesnavn. Den første norske utgaven av klassifiseringen inneholder således bare kjønnsbestemte yrkesbetegnelser der en ikke har kommet fram til nøytrale navn. En anslår dette til å gjelde ca. 3 % av samtlige brukte betegnelser.

Det er særlig innen yrkesområdene 60 Skipsbefalarbeid og 61 Dekks- og maskinmannskapsarbeid det forekommer kjønnsbestemte yrkesbetegnelser, f. eks. styrmann, båtsmann, motormann m. fl.

Innen yrkesfelt 9 Servicearbeid fins det likeens endel kjønnsbestemte yrkesbetegnelser, f. eks. stuepike, værelsespike, oldfrue m. fl.

Innen de øvrige yrkesfelt og yrkesområder inneholder klassifiseringen bare ytterst få kjønnsbestemte yrkesbetegnelser.

I samband med tilleggsforslaget om Nordisk yrkesklassifisering har direktoratet bl. a. vært i kontakt med Norsk sjømannsforbund og Norsk styrmannsforening som begge opplyser at det for tiden ikke foreligger planer om endring av gjeldende yrkesbetegnelser innen skipsfarten, men at det som følge av omfattende rasjonalisering etter hvert vil oppstå nye yrker, der en så vidt mulig vil bruke nøytrale yrkesbetegnelser.

Hovedorganisasjonene for arbeidsgivere og arbeidstakere har kommet fram til en avtale om likelønn for kvinner og menn, som bl. a. innebærer at lønninger ikke fastsettes særskilt for hvert kjønn, men etter arten av det arbeid som utføres. Tilpasningen til likelønnsprinsippet skal være

avsluttet i løpet av 1967. For en rekke fag, bl. a. hotell- og restaurantfagene, vil avtalen også føre med seg at en så langt det er praktisk mulig går over til å bruke nøytrale betegnelser på kvinnelige og mannlige yrker.

Under henvisning til ovenstående antar direktoratet at et antall kjønnsbestemte yrkesbetegnelser i neste utgave av klassifiseringen kan reduseres ytterligere og nøytrale yrkesbetegnelser innarbeides.

Kommunal- og arbeidsdepartementet finner å kunne slutte seg til Arbeidsdirektoratets uttalelse.

Oslo, 10. mars 1967

Etter fullmakt

Hans Arisholm

O. Fr. Fredriksen

Sve r i g e

Arbetsmarknadsstyrelsen:

Som förslagsställarna framhåller, är det av stor vikt att feminina och maskulina yrkesbenämningar i så stor utsträckning som möjligt ersätts av icke könsbundna benämningar. Arbetsmarknadsstyrelsen har också i olika sammanhang sökt medverka till en utveckling i denna riktning.

I samband med utarbetandet av Nordisk yrkesklassificering (NYK) har det inte varit möjligt att konstruera nya yrkesbenämningar och att därigenom åstadkomma en nomenklatur, som helt tillfredsställer önskemål av detta slag. Yrkesklassificeringens främsta uppgift är att förteckna, kodsätta och definiera förekommande yrkesbenämningar på sådant sätt, att man i arbetsförmedlingstekniska och statistiska sammanhang kan inplacera enskilda individer eller lediga platser med hjälp av de uppgifter om yrken som lämnas.

Under arbetet med de två hittills tryckta utgåvorna av Nordisk yrkesklassificering har ett inte obetydligt antal yrkesbenämningar, i samråd med berörda arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, ändrats i här avsedd riktning. Det har dock i huvudsak varit fråga om yrken där feminina benämningar kunnat avlägsnas utan att vederbörande yrkesutövares arbetsuppgifter behövt ifrågasättas. Exempel på sådana benämningar är dansare, kartritare, maskinskrivare, nåtlare, småskollärare och stansoperatör.

Vid framtida revideringar av Nordisk yrkesklassificering kommer könsbundna yrkesbenämningar successivt att ersättas med sådana neutrala benämningar, som accepterats av arbetsmarknadens parter. Däremot är det inte möjligt eller lämpligt att i samband med ny utgåva lansera yrkesbenämningar som är okända på arbetsmarknaden. Klassificeringens uppgift är

inte att ge vägledning i frågor om vilken yrkesnomenklatur som bör användas inom olika branscher utan att redovisa vanligen använda yrkesbenämningar.

Enligt styrelsens uppfattning är det viktigt att olika problem i samband med såväl revideringar av yrkesbenämningar som införande av nya benämningar angrips på ett effektivt sätt.

För att komma till rätta med ifrågakvarande problem borde en rådgivande och registrerande instans, en yrkesnomenklaturental, finnas inrättad i vart och ett av de nordiska länderna och helst i anslutning till den centrala arbetsmarknadsmyndigheten. En sådan instans skulle ha till uppgift att bl. a. utarbeta och med arbetsmarknadens parter samt berörda myndigheter diskutera förslag till nya och reviderade yrkesbenämningar, medverka till att nya yrkeskategorier inte erhåller redan befintliga benämningar samt att söka åstadkomma en så enhetlig yrkesnomenklatur som möjligt inom Norden.

Stockholm den 26 april 1967

Arbetsmarknadsstyrelsen

Bertil Olsson

E. Neymark

S. Bergström

Svenska arbetsgivareföreningens statistiska byrå har i en skrivelse den 8 maj 1967 förklarat sig inte ha några kommentarer att göra i anledning av medlemsförslaget.

Landsorganisationen i Sverige:

Motionärerna anför att Nordisk yrkesklassificering som tillskapats för att bl. a. underlätta arbetsförmedlingsarbetet inom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, inrymmer många könsbestämda yrkesbenämningar, vilka avser antingen män eller kvinnor. Motionärerna anser det angeläget att finna yrkesbeteckningar, som inte placerar olika yrken i manligt eller kvinnligt fack. De hemställer därför, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

LO har intet att erinra mot den av motionärerna önskade översynen av Nordisk yrkesklassificering, syftande till att skapa enhetliga yrkesbeteckningar för män och kvinnor. Om man med denna översyn kunde bidra till att minska olika yrkens könsbundenhet, vore det ett framsteg.

Däremot kan ifrågasättas om uppläggningsen av Nordisk yrkesklassificering är sådan att den kan tjäna även andra syften av t. ex. arbetsmarknads- och lönestatistisk art. En konsekvent genomförd, funktionell indelning av olika arbetsuppgifter förefaller ändamålsenlig. I detta sammanhang kan omnämnas det arbete, som pågår inom statistiska centralbyrån för att skapa en på funktionell grund indelad yrkesnomenklatur. Det borde undersökas om inte möjligheter föreligger att i Norden söka skapa en sådan gemensam yrkesnomenklatur.

Stockholm den 22 maj 1967

Landsorganisationen i Sverige

Arne Geijer

Ingvar Ohlsson

Tjänstemännens centralorganisation (TCO):

I förslaget beskrives och påtalas de könsbenämningar, som förekommer i nordisk yrkesklassificering. Dessa leder till att manliga arbetssökanden ej söker sig till sådana yrken som har kvinnlig yrkesbenämning och vice versa. För att råda bot på detta bör man enligt motionärens mening söka yrkesbenämningar som är könsneutrala. Motionerna hemställer därför att Nordiska rådet bör rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

TCO vill erinra om, att i den funktionella befattningsnomenklatur för tjänstemän, som arbetsmarknadsparterna utarbetat som underlag för sin lönestatistik, har genomgående använts könsneutrala befattningsbenämningar. Denna ordning har erbjudit fördelar både från praktisk synpunkt och med hänsyn till allmänna fackliga målsättningar. TCO kan av samma skäl tillstyrka det föreliggande förslaget att en översyn görs av den nordiska yrkesklassificeringen för att undersöka möjligheterna att skapa könsneutrala yrkesbenämningar.

Stockholm den 22 maj 1967

Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

Otto Nordenskiöld

Bo Göranson

SACO:

Nordisk yrkesklassificering avser bl. a. att vara ett instrument för att underlätta arbetsförmedlingsarbetet inom den nordiska arbetsmarknaden.

En förutsättning för detta torde vara att, som i den nuvarande nomenklaturen, de tillämpade yrkesbenämningarna är de allmänt vedertagna. En förändring i enlighet med förslaget kan medföra att förmedlingsarbetet försvåras. SACO avstyrker därför förslaget.

Stockholm den 23 maj 1967

Sveriges akademikers centralorganisation

Harald Håkansson

Bo Bergström

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över tilläggsförslaget**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Köbenhavn den 28 januari 1967, i Hangö den 4 juni 1967 och i Halmstad den 14 oktober 1967.

1. Inledning

I tilläggsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

2. Remissyttrandena

Yttranden över tilläggsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark

Arbetsministeriet.

Undervisningsministeriet.

Danmarks Statistik.

Akademikernes Samarbejdsudvalg.
Landsorganisationen De Samvirkende Fagforbund.
Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og Tekniske Funktionsforeninger.

Finland

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund.
Landsorganisationen i Finland.
Finlands fackföreningars centralförbund r. f.
AKAVA r. y.

Norge

Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Sverige

Arbetsmarknadsstyrelsen.
Svenska arbetsgivareföreningen.
Landsorganisationen i Sverige.
Tjänstemännens centralorganisation.
Sveriges akademikers centralorganisation.

Flertalet remissinstanser ställer sig positiva till tilläggsförslaget. Det anses värdefullt, att en översyn göres av den nordiska yrkesklassificeringen i syfte att undersöka möjligheterna att skapa könsneutrala yrkesbenämningar. *Landsorganisationen i Finland* framhåller, att ett realiserande av tilläggsförslaget skulle leda till användandet av sakligare yrkesbenämningar och därmed även medföra ändring i traditionsbundna uppfattningar. *Landsorganisationen i Sverige* (LO) är likaså positiv till förslaget och anser det fördelaktigt, om den av förslagsställarna föreslagna översynen av den nordiska yrkesklassificeringen kunde bidra till att minska olika yrkens könsbundenhet. LO framhåller vidare, att en konsekvent genomförd funktionell indelning av olika arbetsuppgifter förefaller ändamålsenlig. Det arbete omnämnes, som pågår inom Statistiska centralbyrån för att skapa en på funktionell grund indelad yrkesnomenklatur. Det borde undersökas om inte möjligheter föreligger, att i Norden söka skapa en gemensam yrkesnomenklatur av sådan art, slutar LO.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) erinrar i sitt till förslaget tillstyrkande yttrande om att den funktionella befattningsnomenklaturen för tjänstemän, som arbetsmarknadsparterna utarbetat som underlag för sin lönestatistik, har genomgående använt könsneutrala befattningsbenämningar. Denna ordning har erbjudit fördelar både ur praktisk synpunkt och

med hänsyn till allmänna fackliga målsättningar. *Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge*, samt *Arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige* framhåller båda, att vid framtida revideringar av nordisk yrkesklassificering könsbundna yrkesbenämningar kommer successivt att ersättas med sådana neutrala benämningar som accepteras av arbetsmarknadens parter. Arbetsmarknadsstyrelsen menar därjämte, att det inte är möjligt eller lämpligt att i samband med ny utgåva lansera yrkesbenämningar som är okända på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstyrelsen anser det värdefullt, om det funnes en rådgivande och registrerande instans, en yrkesnomenklaturcentral inrättad i vart och ett av de nordiska länderna och helst i anslutning till den centrala arbetsmarknadsmyndigheten. En sådan instans skulle ha till uppgift att bl. a. utarbeta och med arbetsmarknadens parter samt berörda myndigheter diskutera förslag till nya och reviderade yrkesbenämningar, medverka till att nya yrkeskategorier inte erhåller redan befintliga benämningar samt att söka åstadkomma en så enhetlig yrkesnomenklatur som möjligt i Norden. Tilläggsförslaget tillstyrkes även av *Arbejdsministeriet. Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og Tekniske Funktionærforeninger, Akademikernes Samarbejdsudvalg i Danmark* och *Finlands fackföreningars centralförbund r. f.*

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena i Finland framhåller, att ifrågakarande nordiska yrkesklassificering genom nordiska arbetsmarknadscommissionens försorg har utarbetats gemensamt av ländernas arbetsmarknadsmyndigheter, och menar därför att, om en revision av nordisk yrkesklassificering kommer till stånd, en sådan bör anförtros Nordiska arbetsmarknadscommissionen. *Danmarks Statistik* uttalar i sitt yttrande, att det för närvarande i allmänhet icke synes möjligt att ersätta sådana yrkesbeteckningar som språkligt är könsbestämda med helt neutrala beteckningar. Om nya fackbenämningar skulle skapas till ersättning för de nu använda könsbestämda beteckningarna, och om dessa nya beteckningar inpassas i det allmänna språkbruket, är det däremot naturligt, att de också kommer att användas i Danmarks Statistiks publikationer. Danmarks Statistik tillägger att spørsmålet om yrkesbeteckningar och indelningskriterier ingår som en fast beståndsdel i det samarbete, som äger rum mellan de Nordiska statistiska centralinstitutionerna och att det härigenom eftersträvas bästa möjliga internordiska koordination.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund ställer sig negativa till förslaget och anser det uppenbart att inom den finländska yrkesklassificeringen ej i högre grad finns plats för förbättringar såvitt avser könsbestämda yrkesbestämningar. *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* avstyrker förslaget och framhåller, att Nordisk yrkesklassificering bl. a. avser att vara ett instrument för att underlätta arbetsförmedlingsarbetet inom den nordiska arbetsmarknaden. En förutsättning härför torde vara att som i

den nuvarande nomenklaturen de tillämpade yrkesbenämningarna är de allmänt vedertagna. En förändring i enlighet med förslaget kan medföra att förmedlingsarbetet försvåras.

Landsorganisationen i Danmark och *Svenska arbetsgivareföreningen* meddelar, att de icke har något att anföra i anledning av förslaget.

3. U t s k o t t e t

Socialpolitiska utskottet finner i likhet med vad flertalet remissinstanser uttalat, att det är av vikt att feminina/maskulina yrkesbenämningar i så stor utsträckning som möjligt ersättes av icke könsbundna benämningar. Av remissyttrandena framgår, att i de två hittills tryckta utgåvorna av Nordisk yrkesklassificering ett icke obetydligt antal yrkesbenämningar ändrats i här avsedd riktning, något som utskottet ser med tillfredsställelse. Det framhålles därvid dock att det i huvudsak varit fråga om yrken där feminina benämningar kunnat avlägsnas utan att vederbörande yrkesutövares arbetsuppgifter behövt ifrågasättas. Exempel på sådana benämningar är dansare, kartritare, maskinskrivare, småskolelärare och stansoperatörer. Enligt utskottet är det önskvärt att yrkesbenämningar brukas, som icke placerar yrkena i manligt eller kvinnligt fack. Utskottet delar förslagsställarnas uppfattning om att under nuvarande förhållanden manliga arbetssökande icke gärna efterfrågar yrken med kvinnliga beteckningar. Kvinnliga arbetssökande söker sig likaså ogärna till yrken med manliga beteckningar.

På grund av vanebildning och sedvänja uppfattas nu vissa yrken som rent kvinnliga och andra såsom rent manliga. De fixeras på detta sätt vid ett visst kön. Genom tillskapande av så långt möjligt neutrala yrkesbenämningar bör man kunna häva denna könsbundenhet.

Enligt uttalanden av vissa remissorgan kommer vid framtida revideringar av nordisk yrkesklassificering könsbundna yrkesbeteckningar successivt att ersättas med sådana neutrala benämningar som accepteras av arbetsmarknadens parter. Det har uttalats, att det inte är möjligt eller lämpligt att i samband med ny utgåva lancera yrkesbenämningar, som är okända på arbetsmarknaden. Klassificeringens uppgift är nämligen inte att ge vägledning i fråga om vilken yrkesnomenklatur, som bör användas inom olika branscher, utan att redovisa vanligen använda yrkesbenämningar. Enligt utskottets uppfattning är det värdefullt, att man vid framtida revideringar av nordisk yrkesklassificering medvetet går in för att ersätta de könsbundna yrkesbenämningarna med neutrala benämningar som accepteras av arbetsmarknadens parter. I den mån nya yrkesbenämningar blir aktuella, bör de givas en neutral benämning utan anknytning till manligt eller kvinnligt kön.

Utskottet finner det lämpligt att en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen kommer till stånd i syfte att eliminera könsbestämda klassifice-

ringar. I första hand bör en sådan översyn företagas inom ramen för planerade framtida revideringar av den nordiska yrkesklassificeringen. Är detta icke möjligt, kan övervägas att göra översynen på annat sätt, t. ex. genom en särskild nordisk instans med uppgift att bl. a. utarbeta och med arbetsmarknadens parter samt berörda myndigheter diskutera förslag till nya och reviderade yrkesbenämningar i syfte att åstadkomma en så enhetlig yrkesnomenklatur som möjligt inom Norden.

Under återopande av vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

Halmstad den 14 oktober 1967

Sigrid Ekendahl

(Fung. förman)

Bror Lillqvist

Niels Mørk

Kristoffer Rein

Sven Hammarberg

Harald Løbak

Jan-Ivan Nilsson

Tyyne Leivo-Larsson

Clara Munck

Viola Nørlov

Veikko Savela

Medlemsförslag

om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna

(Väckt av Georg Backlund, Poul Hartling, A. C. Normann, Dagmar Ranmark, Berte Rognerud och Sylvi Siltanen)

De senaste decenniernas snabba utveckling på samhällslivets olika områden har kraftigt ökat behovet av kvalificerad fackutbildad personal på vitt skilda fält. I både kvantitativt och kvalitativt hänseende har yrkesutbildningsväsendets kapacitet under de senaste åren avsevärt ökat i de olika nordiska länderna. Av naturliga orsaker har det för Islands vidkommande berett särskilda svårigheter att följa upp denna utveckling på de specialiserade yrkesutbildningsområden, inom vilka antalet studerande är ringa och där en grundläggande yrkesutbildning i Island antingen helt saknas eller förekommer endast i ringa omfattning. I fråga om dylika utbildningsområden har intresserade ungdomar ofta varit hänvisade till utbildning i utlandet och framför allt i de övriga nordiska länderna.

Ett gott exempel på samarbete av detta slag utgör utbildningen av isländska TV-tekniker i samband med inledandet av den isländska televisionens verksamhet. Även inom vissa andra områden har dylikt samarbete förekommit. Sålunda har isländska ungdomar exempelvis i viss utsträckning kunnat erhålla utbildning i Sverige på sjukgymnastikens område. Många isländska ungdomar har sedan gammalt sökt sig till Danmark för att där erhålla sådan utbildning, som icke tillhandahållits på Island. I senare tid torde en betydande ström av utbildningssökande ungdomar ha gått till USA. Behov av utbildning föreligger t. ex. för laboranter, flygmekaniker, arbetsterapeuter och håttbyggare.

Framställningar från isländska ungdomars sida om att vinna inträde vid skolor i annat nordiskt land för att erhålla yrkesutbildning där har emellertid i åtskilliga fall avslagits av vederbörande utbildningsanstalt, som inte ansett sig kunna mottaga elever från annat land så länge icke platserna räcker till för det stora antalet sökande från det egna landet. I sistnämnda hänseende är situationen densamma i alla de nordiska länderna.

Många skäl talar för att de övriga nordiska länderna bör vidtaga ytter-

ligare åtgärder för att bereda isländsk ungdom specialutbildning på sådana områden, där Island inte själv har möjlighet att anordna dylik. För Islands integrerade ställning i den nordiska kulturkretsen är av vikt att utbildningsfrågorna i huvudsak löses på nordiskt plan. Antingen kan övriga nordiska länder vid sina yrkesutbildningsanstalter reservera ett visst antal platser, som vid behov kan erbjudas isländska ungdomar, eller också kan isländska sökande vid inträdet generellt likställas med det egna landets medborgare. Med beaktande av yrkesutbildningsväsendets kapacitet i de övriga nordiska länderna kommer det isländska inslaget i elevbeståndet numerärt under inga förhållanden att bli särskilt stort.

För att en verksamhet av ovan antydd art skall erhålla praktisk betydelse bör särskilda stipendiemedel ställas till förfogande härför. I detta sammanhang vill vi hänvisa till Nordiska rådets rekommendation nr 8/1960, vari rådet hemställde om åtgärder för en avsevärd ökning av antalet stipendier för isländsk ungdom för studier vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna. Vid det nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors år 1961 uttalade ministrarna med hänvisning till denna rekommendation, att särskilda stipendier bör ställas till förfogande av de andra länderna att utdelas till elever från Island. Dylika medel har sedermera också anvisats för ändamålet. Motsvarande fråga har således inom ett annat utbildningsområde kunnat lösas i samarbete mellan de nordiska länderna.

Under åberopande av vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att möjliggöra att isländska ungdomar kan erhålla specialiserad fackutbildning vid ländernas yrkesutbildningsanstalter på sådana områden, där Island inte själv kan anordna motsvarande utbildning.

Göteborg den 7 februari 1967.

Georg Backlund

Poul Hartling

A. C. Normann

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Sylvi Siltanen

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Indenrigsministeriet:**

I denne anledning skal man meddele følgende vedrørende uddannelse af forskellige grupper af sundhedspersonale.

For så vidt angår uddannelse af sygeplejersker, har der ikke hidtil været udtrykt ønske om en grunduddannelse af islandske statsborgere i Danmark. Island kan efter det for indenrigsministeriet oplyste selv dække denne uddannelse. Det skal dog bemærkes, at der ikke vil være noget til hinder for, at islandske statsborgere, der opfylder adgangsbetingelserne, kan optages på en dansk sygeplejerskole.

På Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Århus universitet har der siden ca. 1945 været optaget 13 islandske sygeplejersker til videregående uddannelse. Denne uddannelse kvalificerer til ledende og undervisende stillinger samt til at blive sundhedsplejerske. Der vil fortsat være mulighed for at optage islandske statsborgere på denne skole. Uddannelsen er vederlagsfri.

Uddannelsen af hospitalslaboranter og økonomaer er tilrettelagt således, at eleverne ansættes af de interesserede sygehuse og andre institutioner. Hvis en statsborger fra et af de andre nordiske lande opfylder de gældende adgangsbetingelser, vil vedkommende kunne ansættes som elev og vil i alle henseender blive ligestillet med danske elever, herunder nyde vederlagsfri skolegang ved hospitalslaborantskolerne i København og Århus og økonoma-skolen i København. For så vidt angår hospitalslaboranter, kontrollerer uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet, at udenlandske ansøgere til elevstillinger ved sygehusene m. v. opfylder adgangsbetingelserne.

Den offentligt godkendte uddannelse af fodplejere foregår ved fodplejerskolen i København. Statsborgere fra et af de andre nordiske lande, der opfylder adgangsbetingelserne, vil for tiden kunne få elevplads på skolen og vil blive ligestillet med danske elever, herunder nyde vederlagsfri skolegang.

Uddannelsen af terapiassistenter foregår ved 4 skoler. Da uddannelseskapa-citeten ved disse skoler end ikke er tilstrækkelig til at dække behovet for kvalificerede danske ansøgere, er der indført en kvotaordning for ansøgere fra et andet nordisk land. Skolerne kan optage en elev fra et andet

nordisk land på hvert andet hold, der påbegynder uddannelse. Der optages elever 1 eller 2 gange årligt. Det er en forudsætning for ordningen, at der fortrinsvis optages elever fra Island, og for så vidt angår uddannelse til ergoterapeut, tillige fra Finland. Det er endvidere en forudsætning, at de pågældende elever fra andre nordiske lande har samme forkundskaber, som kræves af danske ansøgere. Uddannelsen er vederlagsfri for eleverne.

København, den 7. august 1967

P. m. v.

E. b.

Jørgen H. Koch

Arbejdsministeriet:

I denne anledning skal man meddele, at arbejdsministeriet normalt intet indvender imod, at der i et vist mindre omfang deltager elever fra de øvrige nordiske lande i kurser, som gennemføres for arbejdsministeriets bevillinger. Det er dog i almindelighed en forudsætning, at de samlede kursusudgifter ikke forhøjes væsentligt, ligesom der ikke ydes udenlandske deltagere i de nævnte kurser transportgodtgørelse eller godtgørelse for tab af indtægt eller arbejdsmuligheder.

København, den 14. august 1967

P. m. v.

E. b.

K. Kampmann

Handelsministeriet:

I denne anledning skal man udtale, at der inden for handelsministeriets ressort for søfartens vedkommende findes en række specialiserede faguddannelser. Ifølge gældende bestemmelser er der, for så vidt pladsforholdene tillader det, intet til hinder for, at islandske statsborgere, som opfylder foreskrevne betingelser med hensyn til alder, helbred og forudgående tjeneste til søs, og som læser og taler dansk, kan optages som elever på danske sømandsskoler, skipperskoler, navigationsskoler, herunder sidstnævntes radioafdelinger, og kurser for skibskokke og maskinmandskab, og heri vil der ikke indtræde nogen ændring, når lov om søfartsuddannelse nr. 70 af 14. marts 1967 sættes i kraft.

Hvad angår det i medlemsforslaget nævnte spørgsmål om særlige stipendiemidler bemærkes, at handelsministeriet ikke råder over særlige uddannelsesfunds eller stående bevillinger på finansloven til unge under søfartsuddannelse.

Enhver, der opfylder betingelserne for at få adgang til vedkommende skole eller kursus, vil også have adgang til at blive indstillet eller indstille sig til eksaminerne. I denne forbindelse skal man oplyse, at man vil være positivt indstillet med hensyn til spørgsmålet om at tillade islandske statsborgere at indstille sig til de nautiske eksaminer, selv om fartkravene ikke er opfyldte, jfr. § 8 i lov nr. 209 af 7. juni 1958 om nautiske eksaminer, men at sønæringsbevis kun vil kunne erhverves, dersom fartbetingelserne i henhold til lov om skibes bemanning er opfyldte.

Det bemærkes, at udstedelse af sønæringsbevis som kystskipper, sætteskipper og skibsfører er betinget af, at vedkommende har dansk indfødsret. I særlige tilfælde kan der dog dispenseres fra kravet om indfødsret.

Det kan endelig oplyses, at siden 1958 har der i navigationsskolernes skibsførerafdeling været optaget tre islandske statsborgere, som havde bestået islandsk styrmandseksamen, og som alle fik tilladelse til at blive indstillet til dansk skibsførereksamen, uanset at de ikke havde bestået dansk styrmandseksamen. To af de tre islændinge ønskede dansk skibsførereksamen som et led i deres uddannelse til navigationslærere i Island.

For så vidt angår de eksaminer, der kræves bestået for at få beskikkelse som dispachør, som ejendomsræglér, som translatør og tolk, som skibsmæglér, som varemæglér eller som statsautoriseret revisor bemærkes, at der for disse uddannelsers vedkommende ikke under handelsministeriet findes særlige skoler drevne af det offentlige, ligesom handelsministeriet ikke har midler til understøttelse af de elever, der uddanner sig til disse erhverv. Det tilføjes, at i det omfang, hvori dansk indfødsret måtte kræves som betingelse for at indstille sig til de nævnte eksaminer, er der mulighed for at opnå dispensation herfra af handelsministeriet.

København, den 21. juli 1967

P. m. v.

E. b.

Christen Boye Jacobsen

Sekretar

Undervisningsministeriet:

— — — skal undervisningsministeriet udtale, at man, når ikke-dansk ungdom søger om optagelse på tekniske skoler i Danmark, går frem efter følgende retningslinier (undtaget er dog u-landsstipendiater, for hvilke særlige regler er gældende):

Skolerne kan optage ikke-danske statsborgere, der kan dokumentere tilstrækkelig beherskelse af et skandinavisk sprog til at kunne deltage i den normale undervisning, og som har praktisk og teoretisk foruddannelse i samme omfang, som kræves af danske statsborgere. Der betales ikke skole-

penge ved eksamensskoler. Ved lærlingeundervisning betales de for danske statsborgere normalt stipulerede skolepenge. Men hensyn til kravet om beherskelse af et skandinavisk sprog bør dette især inden for den videregående undervisning kunne modificeres under hensyn til det inspirerende islæt, udlændinge vil kunne give ved visse uddannelser, herunder kunsthåndværkeruddannelserne.

Man erkender, at denne ordning kan føre til det for ikke-danske ansøgere ugunstige resultat, at optagelse må nægtes dem som følge af en meget kraftig tilgang til undervisningen af dansk faglig ungdom.

Idet man dog specielt med hensyn til islandsk ungdom fuldt ud kan tilslutte sig de i medlemsforslaget fremførte betragtninger, skal man til ovenstående føje, at man fremover i enkelte tilfælde positivt vil overveje, hvilke forholdsregler man vil kunne tage med henblik på at tilvejebringe en lettelse i adgangen til den omhandlede uddannelse for islandske statsborgere.

København, den 14. juli 1967

P. m. v.

E. b.

J. Munch-Petersen

Eksp. sekr.

Ministeriet for kulturelle anliggender:

De under ministeriet for kulturelle anliggender henhørende læreanstalter inden for de kunstneriske uddannelsesområder er alle i princippet indstillet på at modtage islandske studerende, men det gælder for en række af disse læreanstalter, at lokaleforholdene for tiden gør det meget vanskeligt at udvide antallet af studerende. Dog har Det kgl. danske musikkonservatorium og Det jydsk musikkonservatorium oplyst, at det ikke vil være udelukket at optage islandske studerende, såfremt de kan honorere de optagelseskrav, som disse institutioner stiller.

Ministeriet stiller sig i princippet velvilligt over for tanken om, når lejlighed byder sig, at udvide adgangen for islandsk ungdom til at uddanne sig inden for de af ministeriet administrerede områder.

København, den 22. november 1967

P. m. v.

E. b.

J. Harder Rasmussen

Eksp. sekr.

Finland**Undervisningsministeriet:**

Utbildning av folkskollärare är den enda i förslaget avsedda form av yrkesutbildning, som lyder under ministeriet. Folkskollärare utbildas vid folkskollärarseminarier och vid lärarhögskolor. Bland förutsättningarna för inträde i folkskollärarseminariet nämnes bl. a. mellanskolans kunskapsmått, varvid studietiden är fyra år eller avgångsbetyg från folkskola, varvid studietiden är sex år. För personer med avlagd studentexamen är studietiden två år.

Såvida ovannämnda eller motsvarande förutsättningar uppfylles torde icke något hinder föreligga för isländska ungdomar att vinna tillträde till de institut, som utbildar folkskollärare i Finland. Då emellertid denna form av utbildning redan är synnerligen högt utvecklad i Island, torde utbildningen av isländska folkskollärare vid finska institut inte bli aktuell i praktiken.

Helsingfors den 6 juli 1967

Kalervo Siikala

Avdelningschef

Margaretha Mickwitz

Informationssekreterare

Lantbruksstyrelsen:

I Nordiska rådet har gjorts ett medlemsförslag angående den isländska ungdomens specialyrkesutbildning i andra nordiska länder och framlagts, att andra nordiska länder antingen skulle reservera ett visst antal elevplatser för isländska studerande eller att isländska aspiranter skulle vid elevvalet anses som likvärdiga med inhemska kandidater.

De under lantbruksstyrelsens övervakning varande läroanstalterna är antingen lantbruks-, hemhushållnings- eller hemslöjdsläroanstalter, varav största delen är finskspråkiga medan bara somliga svenskspråkiga. De i kraft varande reglementena förhindrar icke att intaga utländska elever, såvida dessa fyller fastställda kompetensfordringar. Studiekostnader skall de naturligen själv betala. Med beaktande av språksvårigheter är de isländska studerandenas utbildning möjlig endast vid svenskspråkiga läroanstalter. I allmänhet har inga lediga elevplatser funnits vid nämnda läroanstalter men det oaktat torde det vara möjligt, att man där vid behov kunde placera några isländska elever såsom det redan hänt i fråga om hemslöjdsläroanstalterna. Isländska aspiranter kan dock icke likställas

med finska sökande, om antalet aspiranter överstiger det elevantal som kommer att intagas i läroanstalter. Följande lantbruksläroanstalter är svenskspråkiga:

I. *Egentliga lantbruksläroanstalter*

1. Högre svenska lantbruksläroverket i Åbo, där agrologer utbildas. Lärokursen varar 29 månader. Inträde till läroverket förutsätter genomgången kurs vid lantbrukets yrkesskola och föreskriven praktikanttid.

2. Svenska trädgårdsmästarskolan, där trädgårdsmästare får sin utbildning. Lärokursens längd är 2 år.

3. Korsholms lantbruksskolor, där det finns studielinjer för 1-årig lantmannaskola, 2-årig jordbruksskola och 2-årig lantbruksteknisk skola samt kursen i päsekonomi vilken kurs varar 11 månader.

4. Västankvarns lantbruksskolor, där det finns studielinjer för 2-årig jordbruksskola och 1-årig lantmannaskola.

5. Lannäslunds lantbruksskolor, där det finns studielinjer för 1-årig lantmannaskola, 2-årig lantbruksteknisk skola och 1-årig trädgårdsskola.

6. Överby skola för landsbygdens yrken, som är en för 14—16-åriga ynglingar avsedd 2-årig skola.

7. Svenska mejeriskolan, där lärokursens längd är 2 år 3 månader.

II. *Läroanstalter för huslig ekonomi*

1. Högvalla seminarium, där lärare i huslig ekonomi får sin utbildning. Studielinjer vid samma läroanstalt är husmoderskola, hemhushållningsskola och hushållerskekursen. Utbildningen för lärare i huslig ekonomi varar efter genomgången mellanskola med praktikanttiden 4 1/2 år och utbildningen för hushållerskor 2 år.

2. Korsholms husmoderskola, som fungerar enligt husmoderskolans läroplan. Lärokursens längd är 1 år.

3. Västankvarns hushållsskola, där årligen ordnas 2 hushållskurser, vilka varar 4 1/2 månader var och en.

4. Vrethalla husmoderskola, där under sommaren ordnas en kurs som motsvarar kursen i hushållsskola och varar 5 månader. På vintern ordnas kortare andra kurser.

III. *Hemslöjdläroanstalter*

1. Åbo hemslöjdlärarynneinstitut, där hemslöjdlärarinnor utbildas. Läro-utbildningen varar 3 år. Den som övningskola tjänande hemslöjds-skolan har vävnads- och sömnadslinjer.

2. Ekenäs kvinnliga hemslöjds-skola, som har vävnads- och sömnadslinjer.

3. Borgå kvinnliga hemslöjds-skola, som har vävnads- och sömnadslinjer.

4. Kristinestads kvinnliga hemslöjds-skola, som har en förenad vävnads- och sömnadslinje.

5. Kvevlax kvinnliga hemslöjds-skola, som har en förenad vävnads- och sömnadslinje.

6. Österbottens ambulerande kvinnliga hemslöjds-skola, som har en förenad vävnads- och sömnadslinje.

7. Kvevlax manliga hemslöjds-skola, som har linjer för träarbete, metallarbete och målning.

8. Terjärv manliga hemslöjdsskola, som har träarbetelinje.
9. Vörå manliga hemslöjdsskola, som har träarbetelinje.
10. Åbolands manliga hemslöjdsskola, som har linjer för träarbete, metallarbete och maskinreparation.

Lärokursen vid alla hemslöjdsskolor varar 220 arbetsdagar.

Trots det att studier vid de lantbruksstyrelsen underlydande läroanstalterna ej föranleder stora kostnader för eleverna, borde understödslagen om yrkesstudier justeras på sätt som justeringskommittén för understödslagen om yrkesstudier föreslagit i sitt betänkande år 1966. I detta fall skulle också isländska elevers yrkesstudier vid finska yrkesläroverk vara ekonomiskt tryggade.

Helsingfors den 28 april 1967

På lantbruksstyrelsens vägnar

Matti Annila

Generaldirektörens ställföreträdare
Lantbruksrådet

Matti Laamanen

Lantbruksrådet

Yrkesutbildningsstyrelsen¹:

Yrkesutbildningsstyrelsen ansluter sig helt till motiveringarna i medlemsförslaget och anser det vara synnerligen önskvärt, att denna fråga får en positiv lösning inte bara för den isländska ungdomens del, utan även får en internordiskt acceptabel lösning så att specialutbildning, som förekommer i ett och saknas i ett annat nordiskt land, alltid kunde utnyttjas av de andra medlemsländerna. Enligt yrkesutbildningsstyrelsens uppfattning kan frågan lösas i princip också generellt enligt ett lämpligt clearingförfarande.

I detta sammanhang vill styrelsen hänvisa till de förteckningar över yrkesutbildning i Finland som fortlöpande publiceras av Arbetskraftsmyndigheterna både på finska och svenska. Med denna information och med tillgång till den kan man ytterligare vid behov komponera speciella, individuellt avpassade studieprogram på orter där det finns flera yrkesskolor, som var för sig kunde samarbeta när det gäller individuellt tillämpat studiemål. Denna möjlighet kan vara det mest ändamålsenliga för en »visiting» elev från annat nordiskt land.

Helsingfors den 19 juni 1967

Aarno Niini

Generaldirektör

Martti Nevalainen

Avdelningschef

¹ Yttrandet översatt från finska.

Pohjola-Norden:

På uppdrag av undervisningsministeriet handhar Pohjola-Norden för Finlands del det statsunderstödda nordiska folkhögskolelevutbytet. Tidigare var principen den att varje stat beviljade stipendier för folkhögskolelever som kom till ifrågavarande land från det övriga Norden, men för några år sedan förändrades bestämmelserna så att varje land nu beviljar stipendier åt sina egna medborgare, som önskar studera i en folkhögskola i ett annat nordiskt land. Islänningarna utgör ett undantag. Åt studerande från Island beviljar varje land alltså stipendier bl. a. Finland årligen två stipendier på 500 mk för studerande från Island som besöker folkhögskolor i Finland. Härigenom har redan under några år praktiserats med godkännande av statsmakten i varje nordiskt land principen att de övriga nordiska länderna på detta sätt understöder isländsk ungdoms studier i det övriga Norden, en omständighet vartill även hänvisats i medlemsförslaget. Vi finner det därför naturligt och sakenligt att denna princip tillämpas även i fråga om isländsk ungdoms specialyrkesskolning och understöder tillfullo den framställning som framkommer i medlemsförslaget.

Som ett exempel på en liknande verksamhet får vi samtidigt meddela att i Finland redan tillfälligt understödes grönländsk ungdoms yrkesstudier. Vår lokalförening i Jakobstad har med stadsstyrelsen i Jakobstad kommit överens om att stadsstyrelsen ekonomiskt stöder två unga grönlänningars yrkesstudier i Jakobstad, den ena på den tvååriga hemhushållningslinjen, den andra på den treåriga el-montörslinjen i Jakobstads nya yrkesskola. Ungdomarna inleder sina studier hösten 1967. Arkiskt institut på Grönland har valt de unga stipendiaterna och betalar deras resor. Vi är övertygade om att man i Finland gärna skulle ta emot även isländsk ungdom till våra yrkesskolor. Då kommunalt stöd och enskild initiativriksdom, som bidragit till att få till stånd yrkesutbildningen för de grönländska ungdomarna, av tvång måste bli ett enstaka undantagsfall, vore statligt ekonomiskt stöd oundgängligt för planmässig utbildning av isländsk ungdom i yrkesskolor i det övriga Norden.

Helsingfors den 17 maj 1967

Pohjola-Norden r.y.

Weio Henriksson

Ordförande

Veikko Karsma

Verkställande direktör

Island

Undervisningsministeriet:

Islendingene har i alle tider måttet søke mange slags utdannelse i andre land, både på universitetsplanet og ved forskjellige fagskoler, da utdannelsesmulighetene lenge har vært begrenset hjemme. Islandsk skoleungdom søkte da lenge først og fremst til de nordiske land, særlig Danmark, som Island var politisk knyttet til i mange århundrer. I de siste tiårene har forholdene forandret seg meget ved utbyggingen av skolevesenet, men ennå er det mange fag det ikke gis utdannelse i her i landet, bl. a. fordi elevene i enkelte fag er så få at det ikke er mulig å holde undervisningsinstitusjoner i gang på disse områder. Der er følgelig alltid en stor gruppe islandske ungdommer ved skoler i utlandet, og de fleste av dem får økonomisk støtte fra staten. Fremdeles søker en betydelig del av denne skoleungdommen til de nordiske land, skjönt mange naturligvis drar til andre land, f. eks. Tyskland, Storbritannia, De forente stater, Frankrike osv. Islandsk skoleungdom har i det hele tatt møtt stor velvilje hos skolemyndighetene og de enkelte undervisningsinstitusjoner i de nordiske land, og i enkelte tilfelle er det kommet i stand særlige avtaler om utdannelsesmuligheter for islendinger. Således har f. eks. islandske studenter i ingeniørvitenskap og farmakologi hatt adgang til studiets annen avdeling i Danmark etter fullført første avdeling ved Islands universitet; en lignende ordning har i en tid gjeldt for ingeniørstudenter ved Norges tekniske høyskole i Trondheim, og nylig har man fra svensk side gått inn for en bestemt ordning på dette felt. Islandsk skoleungdom som har fullført første års utdannelse ved Islands tekniske skole, har fått adgang til danske og norske tekniske skoler for å fullføre sin utdannelse der; undervisningen ved Islands tekniske skole er da også lagt opp etter skolesystemet i disse land. Likeså kan nevnes de mange islandske ungdommer som har søkt folkehøyskolene i Danmark, Finland, Norge og Sverige med støtte fra vedkommende land.

Det forslag som er satt fram i Nordisk Råd, synes først og fremst å ta sikte på forskjellige slags yrkesutdannelse ved fagskoler under universitetsplanet. I de fleste fag som er aktuelle på Island, finnes det mulighet for elementarutdannelse hjemme, men i enkelte fag med få utøvere må en slik utdannelse søkes i utlandet. Det samme gjelder også spesialisert videreutdannelse og lærerutdannelse på en rekke områder. Det er naturligvis av stor betydning for islendinger å ha så god adgang som mulig til undervisningsinstitusjoner annensteds i Norden i slike tilfelle.

Ministeriet vil til slutt fremheve at det setter meget stor pris på den velvilje som fremgår av forslaget, og den interesse det viser for med nordisk samarbeid å løse vanskelighetene for islandsk ungdom som vil søke en

yrkesutdannelse som det ikke finnes mulighet for her hjemme. Dette er i full overensstemmelse med den store forståelse som islendingene alltid har møtt på dette området i de andre nordiske land, og som det ovenfor anførte bærer vitne om.

Reykjavik, den 10. januar 1968

P. v. a. m.

Birgir Thorlacius

Árni Gunnarsson

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Det foreliggende forslag går ut på at islandsk ungdom må kunne få spesialisert fagutdanning ved yrkesskoler i de øvrige nordiske land, på slike områder der Island ikke selv kan organisere tilsvarende utdanning. Videre anbefales at særskilte stipendier blir stilt til disposisjon for islandsk ungdom som ønsker ta slik utdanning.

Det blir opplyst at islandsk ungdom i mange tilfelle er blitt avvist ved yrkesskoler i de øvrige nordiske land, med den begrunnelse at det ikke er tilstrekkelig elevplasser for landets egne ungdommer.

Fra norsk side kan vi opplyse at islandsk ungdom i ikke liten utstrekning er blitt opptatt i norske skoler for yrkesutdanning. I 5 av de tekniske skolene har vi for tiden tilsammen 29 islandske elever. De øvrige skolene har ikke hatt søkere fra Island. De siste årene har en fått en slik ordning at det første skoleåret kan tas i Island, hvoretter elevene kan komme rett inn i 2. klasse ved 3-årig norsk teknisk skole. Det innledende 1. skoleår i Island er lagt opp med bistand fra norsk side. Hittil har det lyktes å skaffe plass til alle som har søkt seg over fra Island etter denne ordningen. Det er imidlertid heller ikke noe i veien for at islandsk ungdom kan begynne i 1. klasse ved teknisk skole på vanlig måte etter konkurranse på like fot med norske søkere.

I verkstedskolene har vi bare noen få spredte søkere fra Island. Så vidt departementet kjenner til har skolene stilt seg velvillig overfor slike søkere, som for øvrig konkurrerer på like fot med norske søkere.

Det er heller intet til hinder for at islandske søkere kan bli opptatt ved de maritime skoler i konkurranse med norske søkere. Når det gjelder utenlandske søkere til disse skolene, har en satt visse særvilkår, såsom at disse må ha oppholds- og arbeidstillatelse fra vedkommende norske myndighet. Vi går ut fra at dette vil være en kurant sak for søkere fra Island. Dess-

uten har en satt som vilkår at utlendingen må kunne det norske språk i den utstrekning det er nødvendig for å følge undervisningen.

Ved husmorskolene og de kvinnelige husflidsskolene blir det fra tid til annen tatt opp islandske elever, uten at det har vært reist særlige spørsmål om opptakingsvilkår.

Stipend for skoleungdom og studenter i Norge gis over bevilgning under Kap. 390 i statsbudsjettet. Stipend til norsk skoleungdom gis bare til videregående opplæring, ikke til grunnleggende yrkesopplæring (1. skoleår). Bevilgningene er for øvrig beregnet for stipend og sosiale tiltak for norsk skoleungdom og studenter. Dersom en ønsker å komme fram til en generell stipendordning for islandsk ungdom som har yrkesutdanning i Norge, bør det antakelig bevilges særskilt til slikt formål.

De yrkesutdannende skolene i Norge er fylkeskommunale. Dersom det er ønskelig å få en fast ordning med å reservere et visst antall elevplasser for islandsk ungdom i yrkesskolene, må Kirke- og undervisningsdepartementet legge saken fram for de fylkeskommunale myndigheter til uttalelse. Før dette gjøres, bør en få nærmere beskjed om antall elever og hvilke fag som er aktuelle.

Fra Kirke- og undervisningsdepartementets side har en inntrykk av at den nåværende ordning med elevplasser for islandsk ungdom ved de tekniske skolene har virket tilfredsstillende.

Oslo, 15. april 1967

Etter fullmakt

Kåre Tronsmo

Randi Kittelsen

S v e r i g e

Skolöverstyrelsen:

Skolöverstyrelsen vill först erinra om att ett inte ringa antal elever från övriga nordiska länder i första hand från Norge och delvis även från Island sedan åtskilliga år bedrivit studier i svenska utbildningsanstalter.

Skolöverstyrelsen finner den tilltänkta rekommendationen naturlig och är för sin del beredd att inom sitt verksamhetsområde stödja isländska ungdomar som i Sverige önskar erhålla specialiserad fackutbildning såväl som annan utbildning. De särskilda åtgärder som i enskilda fall kan behöva vidtas torde inte behöva bli mer omfattande än att de rymms inom utbildningsmyndigheternas bemyndigande att besluta om.

Stockholm den 23 maj 1967

Jonas Orring

Gösta Lindqvist

Skogsstyrelsen:

För Islands del är skogsbruket ännu så länge av synnerligen underordnad betydelse och det är därför naturligt att underlag knappast kan anses föreligga för en kontinuerligt bedriven skoglig fackutbildning inom landet. Skogsstyrelsen finner det riktigt att befintliga utbildningsresurser på skogens område inom de övriga nordiska länderna kan utnyttjas även av ungdomar från Island. Styrelsen vill därför ansluta sig till det framförda förslaget och kommer för sin del vara beredd att medverka till att elevplatser vid skogsbruksskolorna, skogsskolorna och skogsmästarskolan skall kunna erbjudas studerande från Island.

Då utbildningsbehovet för den isländska skogens del bedöms vara relativt begränsat torde det inte innebära några praktiska problem att placera eventuella isländska skogsstuderande vid nämnda skolor. Styrelsen bedömer det således inte erforderligt att i förväg vidtaga åtgärder för att reservera ett visst antal platser för dessa elever.

Studiehjälp kan enligt gällande bestämmelser inte utgå till utländsk medborgare som bosatt sig i Sverige i syfte att här vinna utbildning. Skogsstyrelsen förutsätter därför att de kostnader, som kan komma att förorsakas av isländska ungdomars studier vid svenska skogsskolor, kan bestridas via de särskilda stipendiemedel, om omnämns i förslaget.

Stockholm den 27 april 1967

Fredrik Ebeling

Anders Arnell

Lantbruksstyrelsen:

Island har två lantbruksskolor och den grundläggande utbildningen i jordbruk torde därför i regel kunna meddelas på Island. Det begränsade elevunderlaget gör det självfallet svårare att ordna med specialiserade vidareutbildningskurser inom jordbruk och trädgård.

En medverkan från de övriga nordiska ländernas sida på sätt som föreslås i framställningen kan därför bli aktuell för lantbruks- och trädgårdsskolor. Styrelsen har intet att erinra mot att dessa skolor i sina ordinarie kurser medges ta emot elever från Island. Dessa elever hör därvid ur merit synpunkt bedömas på samma sätt som sina svenska medsökande. Antalet isländska studerande torde under alla förhållanden bli så obetydligt att plats kan beredas utan särskilda anordningar.

Lantbruksstyrelsen vill erinra om att en förutsättning för att studiehjälp skall utgå är att utländsk elev avser att stadigvarande bosätta sig i

landet. Stipendier bör sålunda finnas tillgängliga för studier vid yrkesundervisningsanstalter i de övriga nordiska länderna i likhet med vad fallet är för isländsk ungdom som studerar vid folkhögskolor.

Stockholm den 24 maj 1967

G. R. Ytterborn

Tf. generaldirektör

Gösta Ericsson

Byråchef

Föreningen Norden:

Inledningsvis bör framhållas att Islands ställning som integrerad del av den nordiska kulturgemenskapen sedan länge varit ett återkommande tema vid föreningarna Nordens delegerademöten. Vid dessa möten har bl. a. diskuterats en rad konkreta åtgärder för stärkandet av det isländska språkets ställning samt för ett intensivare personutbyte mellan Island och övriga Norden. Föreningarna Norden kan med glädje konstatera att de av dem väckta planerna på ett Nordens hus i Reykjavík nu håller på att realiseras. Värdet av en permanent nordisk institution i Island kan inte nog uppskattas.

Det kan även med tillfredsställelse noteras, att den nybildade Nordiska kulturfonden sett sig föranlåten att bevilja Föreningarna Nordens Förbund ett anslag på 80 000 Dkr till bekostande av en islandsresa för representanter från ungdomsorganisationer i Danmark, Norge, Finland och Sverige. Resan genomfördes med stor framgång i augusti 1967 och medförde att en rad för framtiden värdefulla kontakter mellan de nordiska ungdomsorganisationerna upprättades.

Utöver vad som här redovisats måste det i det nordiska samarbetets intresse vara angeläget, att åtgärder vidtas för att underlätta isländska medborgares kontakter med det övriga Norden. Föreningen Norden hälsar därför med stor tillfredsställelse det medlemsförslag, som framlagts i Nordiska rådet i syfte att vidga möjligheterna för islänningars utnyttjande av de övriga ländernas yrkesutbildningsanstalter. För de länder i Norden, som på grund av sin storlek kan upprätthålla mer omfattande och differentierade yrkesutbildningsanstalter, måste det vara rimligt att lojalt ställa dessa till förfogande för Island, ett land som av olika skäl inte kan erbjuda sina medborgare specialistutbildning inom alla områden.

I förslaget anges två alternativa tillvägagångssätt, när det gäller tillgodo-seendet av de isländska intressena. Enligt föreningens mening bör båda alternativen kunna komma i fråga beroende på respektive läroanstalters karaktär. I fall där numerus clausus tillämpas och konkurrensen om till-

gängliga platser är hård, torde islänningar böra få söka inträde på samma villkor som ifrågavarande lands egna medborgare.

Inte minst vill föreningen understryka det i medlemsförslaget uttryckta behovet av stipendiemedel för isländska ungdomar, som studerar i övriga Norden. Föreningen kan därvid tala av erfarenhet, eftersom den sedan ett antal år handhar fördelningen av ett statsanslag för stipendiering av isländska folkhögskoleelever i Sverige. Stipendierna har visat sig vara ett utomordentligt verksamt medel för att underlätta isländska elevers studier vid svenska folkhögskolor.

Under hänvisning till vad som ovan framhållits ber föreningen Norden få anbefalla den i medlemsförslaget framförda rekommendationen.

Stockholm den 19 september 1967

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna. Utskottet har behandlat förslaget vid möte den 28 och 29 oktober 1967. Utskottet får i ärendet avgiva följande betänkande.

1. Medlemsförslaget

I förslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att möjliggöra att isländska ungdomar kan erhålla specialiserad fackutbildning vid ländernas yrkesutbildningsanstalter på sådana områden, där Island inte själv kan anordna motsvarande utbildning.

2. Remissyttranden

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över förslaget:

Danmark

Indenrigsministeriet.

Arbetsministeriet.

Handelsministeriet.

Undervisningsministeriet.
Ministeriet for kulturelle anliggender.

Finland

Undervisningsministeriet.
Lantbruksstyrelsen.
Yrkesutbildningsstyrelsen.
Pohjola-Norden.

Island

Undervisningsministeriet.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Sverige

Skolöverstyrelsen.
Skogsstyrelsen.
Lantbruksstyrelsen.
Föreningen Norden.

Av remissmaterialet framgår, att ett icke ringa antal islänningar under efterkrigstiden sökt yrkesutbildning i de övriga nordiska länderna och att även i detta nu flere tiotal isländska ungdomar bedriver yrkesstudier speciellt i Danmark och Norge men även i viss utsträckning i Sverige. Sålunda kan det norska *Kirke- og undervisningsdepartementet* redovisa för sammanlagt 29 isländska elever vid fem tekniska skolor.

Det föreliggande remissmaterialet ger vid handen, att formella hinder ej finnes för att på enahanda grunder som gäller för det egna landets medborgare vid yrkesutbildningsanstalterna antaga elever från Island. Inom vissa specialområden, såsom exempelvis navigationsutbildningen, finnes däremot inskränkningar med avseende å rätten att avlägga examen och erhålla legitimation, varvid dock i allmänhet möjlighet att erhålla dispens finnes.

Såsom *Handelsministeriets* och *Undervisningsministeriets* i Danmark samt *lantbruksstyrelsens* i Finland yttranden ger vid handen synes emellertid den omständigheten, att antalet inhemska sökande överstiger antalet utbildningsplatser, i vissa fall de facto försatta utländska sökande i en sämre ställning än det egna landets medborgare. Från flertalet håll förklarar man sig emellertid beredd att vidtaga särskilda åtgärder för att tillförsäkra intresserade isländska ungdomar tillträde till utbildningsanstalterna. I somliga fall har sådana redan även vidtagits. Sålunda anmäler det danska *Indenrigsministeriet*, att de fyra skolor, vid vilka utbildningen av terapiassistenter försiggår, i fråga om sökande från andra nordiska länder följer en kvotordning, enligt vilken en elev från ett annat nordiskt land kan antagas till varannan kurs, varvid islänningar i främsta rummet kom-

mer i fråga. För de tekniska skolornas vidkommande redogör det norska *Kirke- og undervisningsdepartementet* för en ordning, enligt vilken islänningarna genomgår det första studieåret i hemlandet, varefter de antas direkt till andra årskursen vid de treåriga norska tekniska skolorna. Härvid har det första årets undervisning i Island lagts upp med bistånd från norsk sida.

I fråga om möjligheterna för elever från annat nordiskt land att bli delaktiga av de ekonomiska och sociala förmåner, som det egna landets medborgare åtnjuter, kan följande konstateras på grundval av remissmaterialet. I den mån undervisningen är vederlagsfri, såsom fallet i allmänhet är i Danmark, gäller detta också för elev från annat nordiskt land. Egentlig studiehjälp och stipendier är emellertid enligt gällande bestämmelser i samtliga länder i princip förbehållna det egna landets medborgare. Sålunda framhåller det norska *Kirke- og undervisningsdepartementet* att införandet av en generell stipendieordning för isländska elevers yrkesstudier i Norge förutsätter att särskilda medel anvisas härför. *Skogsstyrelsen* i Sverige framhåller, att studiehjälp enligt gällande bestämmelser inte kan utgå till utländsk medborgare som bosatt sig i Sverige enbart i syfte att vinna utbildning. Styrelsen förutsätter i likhet med *lantbruksstyrelsen*, att särskilda medel anvisas för bestridandet av dylika elevers studier. För Finlands vidkommande, där studiemedlen också förbehållits det egna landets medborgare, finner *lantbruksstyrelsen*, att den gällande lagen om understöd för yrkesstudier borde ändras i enlighet med ett framlagt kommittébetänkande, enligt vilket understöd skulle kunna beviljas elev från annat nordiskt land på enahanda grunder som inhemska elever. *Föreningarna Norden i Sverige och Finland* hänvisar till de gynnsamma erfarenheterna av de åt isländska folkhögskoleelever utgående stipendierna, som visat sig vara ett verksamt medel för att underlätta isländska elevers studier vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna.

3. Utskottet

Kulturutskottet vill till en början för egen del understödja de tankegångar som kommit till uttryck i medlemsförslaget. Det synes utskottet naturligt och med hänsyn till befästheten av banden mellan Island och det övriga Norden angeläget att de här berörda utbildningsfrågorna såvitt möjligt löses på nordiskt plan. Med det starkt ökade behovet av fackutbildad personal på olika områden som kännetecknar den aktuella utvecklingen har följt en snabb utbyggnad av yrkesutbildningsväsendet och en höggradig differentiering av utbildningen på många områden. Enligt utskottets uppfattning erbjuder sig för de övriga nordiska länderna just på dylika specialiserade områden, där Island på grund av det förhållandevis ringa behovet av utbildningsplatser saknar möjligheter att bygga upp ett full-

sländigt undervisningssystem, en självfallen uppgift att bistå Island med lösandet av förekommande utbildningsbehov.

Utskottet har på grundval av det i ärendet införskaffade remissmaterialet funnit, att ett icke ringa antal isländska ungdomar redan hittills kunnat beredas tillfälle att erhålla utbildning vid olika yrkesutbildningsanstalter i de övriga nordiska länderna. Utskottet har även med tillfredsställelse konstaterat, att de hörda remissinstanserna överlag förklarar sig positivt inställda till att inom ramen för sina möjligheter och befogenheter ytterligare söka jämna vägen för islänningar, som önskar bedriva yrkesstudier i de övriga nordiska länderna.

Det är dock uppenbart, att dessa strävanden i varje fall i viss utsträckning försvåras av företrädesvis rent faktiska omständigheter. Även om isländska inträdessökande till yrkesutbildningsanstalter formellt får fritt tävla med vederbörande lands egna medborgare innebär det faktum, att de sistnämnda i sådana fall där trycket på utbildningssektorn är mycket stort ges företräde framom främmande, att en isländsk sökandes möjligheter att bli antagen är högst osäkra. Det synes angeläget, att vederbörande myndigheter i de övriga länderna söker finna vägar för en lösning av detta problem. Härvid synes olika möjligheter erbjuda sig beroende på utbildningens art och antalet sökande i varje enskilt fall. I detta sammanhang vill utskottet särskilt fästa uppmärksamhet vid den intressanta form av samarbete som etablerats mellan Island och Norge i fråga om intagandet av isländska elever vid norska tekniska skolor. Enligt detta försiggår den elementära utbildningen i Island, medan den mera avancerade undervisningen ges i Norge enligt en gemensamt utarbetad undervisningsplan. Ett dylikt förfarande erbjuder goda garantier för ett fullödigt helhetsresultat.

Skall det bli möjligt för isländska ungdomar att i nämnvärt större utsträckning än hittills söka sig till yrkesutbildningsanstalter i de övriga nordiska länderna, krävs det dock uppenbarligen ytterligare åtgärder av ekonomisk art. Redan den långa och kostsamma resan från Island till Skandinavien innebär en kostnadsfaktor som för mången islänning torde utesluta möjligheten av studier utanför hemlandet. Det är sannolikt att det av många remissinstanser redovisade ringa antalet isländska sökande får ses mot bakgrund härav. Utskottet har därför kommit till den slutsatsen, att en första uppgift i den förevarande frågan bör vara att klarlägga på vilket sätt de ekonomiska betingelserna för isländska yrkesstudieelever i Norden kunde underlättas. På grundval av de synnerligen positiva erfarenheter, som vunnits av det i stöd av Nordiska rådets rekommendation nr 8/1960 införda systemet med särskilda av de övriga nordiska länderna beviljade stipendier åt isländska ungdomar för folkhögskolestudier i Norden, anser utskottet, att ett liknande system bör införas även på yrkesutbildningens område. Utskottet har icke ansett sig på basen av det föreliggande remissmaterialet närmare kunna uttala sig om behovet av dylika

medel eller om de utbildningsområden, där behovet av medel är störst. Att klarlägga medelbehovet är en uppgift för vederbörande myndigheter i Island och de övriga nordiska länderna. Härutöver torde eventuella andra åtgärder böra övervägas i överensstämmelse med de i Finland övervägda lagändringarna, enligt vilka elever från annat nordiskt land i vissa fall kan bli delaktiga av i landet utgående studieunderstöd.

Med stöd av vad ovan anförts får utskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ställa till förfogande särskilda stipendiemedel samt vidtaga övriga erforderliga åtgärder för att möjliggöra för isländska ungdomar att er-
hålla specialiserad yrkesutbildning vid dessa länders yrkesutbildningsanstalter.

Köbenhavn den 28 oktober 1967

<i>Georg Backlund</i>	<i>Folke Björkman</i>	<i>Poul Hartling</i>
<i>Knud Hertling</i>	<i>Olav Hordvik</i>	<i>Ólafur Jóhannesson</i> Förman
<i>Håkon Johnsen</i>	<i>A. C. Normann</i>	<i>Dagmar Ranmark</i>
<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>	<i>Sylvi Siltanen</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Medlemsförslag

om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter

(Väckt av Georg Backlund, Olavi Lahtela och Veikko Savela)

I början av 1900-talet infördes beträffande sjöfrakterna en zonindelning i Bottniska viken, Finska viken och Östersjön. Zonindelningen tog närmast sikte på trävarufrakterna och har därefter tillämpats vid sjötransporter. Organisationen The Baltic and International Maritime Conference har även godkänt denna zonindelning och den respekteras av befraktare, redare, exportörer och importörer. Zonerna är tre: »Lower Zone» omfattar Finska viken och Bottniska viken upp till trakten mellan Härnösand och Örnsköldsvik på svenska sidan och på finska sidan omedelbart norr om Mäntyluoto hamn. Härifrån norrut sträcker sig »Middle Zone» upp till en linje som går mellan Skellefteå och Piteå på svenska sidan och mellan Gamlakarleby och Brahestad på finska sidan. »Upper Zone» omfattar området norr om denna linje. Gränserna mellan den lägre zonen och mellanzonen går i riktningen nordväst-sydost och detta medför att hamnarna i Kristinestad och Kaskö, vilka geografiskt befinner sig på samma höjd som Sundsvall och Härnösand på svenska sidan, hör till en dyrare fraktzon än de sistnämnda hamnarna. Detta påverkar direkt Kristinestads och Kaskös möjligheter att utveckla sina hamnar enär exportindustrins produkter söker sig söderut till i frakthänseende fördelaktigare hamnar.

I Finland och Sverige utgör frågan om de nordliga landsdelarnas avfolkning och ekonomiska svårigheter ett ständigt aktuellt problem. Genom lagstiftning och andra åtgärder från myndigheternas sida har man sökt stimulera det ekonomiska livet i de norra delarna av länderna. En central fråga utgör industrins konkurrensförmåga. Alla åtgärder som underlättar industrins placering i dessa landsdelar betyder en förstärkning av deras ekonomi och hindrar en tillbakagång. Exportindustrin intar en nyckelställning i detta sammanhang. Helt naturligt söker man nedbringa kostnaderna och härvid spelar transportkostnaderna en betydande roll. Då nu utskeppningshamnarna måste på grund av frakterna förläggas mera söderut, är detta såväl ur industrins som ur nationalekonomisk synpunkt ofördelaktigt och motverkar de ovannämnda strävandena att placera industriföretag i de norra delarna av landet. En fraktskillnad på 15—20 shilling per ton mellan

frakterna i den lägre zonen och mellanzonen kan ej lämnas obeaktad då besluten om industriernas placering till de norra landsdelarna fattas.

Då förhållandena numera torde vara i det närmaste likartade ur sjöfartssynpunkt vid Bottniska vikens kuster, anser vi att den vid sekelskiftet under segelfartygens tid fastställda zonindelningen är föråldrad och med det snaraste borde revideras. Då det även är sannolikt att zonindelningen icke blott beträffande Bottniska viken uppvisar allvarliga brister, borde de nordiska ländernas regeringar undersöka möjligheterna att underkasta gällande föråldrade överenskommelser om fraktzonindelning allmän översyn. Frågans ekonomiska betydelse framgår redan av bifogade uppgifter om storleken av exporten och importen över hamnen i Kristinestad åren 1965 och 1966 samt över Kaskö hamn under tioårsperioden 1956—1965 (*Tillägg 1—2*).

Under hänvisning till det ovan anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en revision av gällande överenskommelser om fraktzonindelningen i de nordiska farvattnen, så att de kommer att motsvara rådande förhållanden inom sjöfarten.

Helsingfors den 25 februari 1967

Georg Backlund

Olavi Lahtela

Veikko Savela

TILLÄGG 1

Trafiken över Kristinestads hamn 1965 och 1966

	1965	1966
Antalet fartyg	292	162
Netto reg.ton	50 121	32 661
<i>Export:</i>		
Sågvaror	stds. 12 252	7 306
Stapelvaror	stapel m ³ 176 348	127 861
Träflis	m ³ 123 510	76 535
<i>Import:</i>		
Trafiken i ton	ton 911	791
	160 118	111 712

Trafiken började 15.5.66 och upphörde 5.1.67 7 mån. 20 dgr.
 » » 1.5.65 » » 15.12.65 7,5 mån.

TILLÄGG 2

Trafiken över Kaskö hamn

Export

År	Sågade trävaror		Stapelvaror		Cellulosa och papper	Sammanlagt ton
	stds = ton		Fannar = ton			
1956	26 700	75 000	23 800	55 000	38 000	168 000
1957	15 300	43 000	14 800	34 000	103 000	180 000
1958	27 800	78 000	10 400	24 000	116 000	218 000
1959	32 800	92 000	12 300	28 000	82 000	202 000
1960	53 000	148 000	12 900	30 000	80 000	259 000
1961	43 600	122 000	16 500	39 000	30 000	191 000
1962	36 400	102 000	10 200	24 000	64 000	190 000
1963	35 700	100 000	5 700	13 000	31 000	144 000
1964	33 200	93 000	7 000	15 000	25 000	133 000
1965	31 800	89 000	3 400	8 000	71 000	168 000

Import

Sammanlagt ton

1956	17 000
1957	12 000
1958	6 000
1959	14 000
1960	17 000
1961	9 000
1962	10 000
1963	15 000
1964	16 000
1965	16 000

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Handelsministeriet:

Ifølge de for handelsministeriet foreliggende oplysninger er der ikke af myndigheder eller søfartsorganisationer fastlagt zoner med hensyn til fragter i de i medlemsforslaget nævnte farvande. Fragternes størrelse i de omhandlede områder fastsættes ved fri aftale mellem parterne.

Under hensyn hertil finder handelsministeriet, at regeringerne hverken kan eller bør gribe ind på det pågældende område, og at medlemsforslaget derfor ikke bør nyde fremme.

København, den 19. juli 1967

P. m. v.

J. Worm

Afd.chef

Sven Lunddahl

Eksp. sekr.

Danmarks Rederiforening har i en skrivelse den 28 juni 1967 forklarat sig instämma i Finlands redareförenings yttrande av den 30 maj 1967 (se nedan).

Rederiforeningen for mindre Skibe:

— — — tillader vi os høfligst at meddele, at vor forening er imod en ændring i den eksisterende zoneinddeling, der i mange år har været gældende ved befragtning af laster til eller fra Sverige, respektive Finland. Fragtraterne mellem havnene kalkuleres jo så godt som altid efter distancerne, der skal sejles, og det fremgår også af det svenske, det norske og det danske rateskema, der gælder for sejlads mellem hvert lands havne, rateskemaer som nu har været i anvendelse i adskillige år. Vi tillader os at vedlægge eksemplarer af det danske rateskema (*här ej tryckt*).

Desværre har de stadig stigende udgifter i havnene og skibenes mere og mere kostbare drift bevirket, at bl. a. så godt som alle trælaster fra Sverige til Danmark nu transporteres med jernbaner og lastbiler i forbindelse med de mange færger, der er sat i fart inden for de sidste 15/20 år. Fragtraterne er i mange år ikke steget normalt i forhold til skibenes stigende udgifter,

f. eks. hyrer til søfolk med ca. 300 %, reparationsomkostninger og arbejdsudgifter med ca. 200 %, stigning i leveomkostningerne o. s. v. De danske indenrigske rater for småskibene er således kun steget med ca. 40/50 % siden 1952, og forholdet er nogenlunde det samme for de norske og svenske småskibe.

Konkurrencen mellem de forskellige transportgrene i Danmark kontra sø og land er i dag betydeligt hårdere end blot for nogle år siden, vort største transportforetagende har et årligt total underskud på flere hundrede millioner kroner, der stadig stiger, og mange privatbaner nedlægges efterhånden, fordi de giver større og større underskud hvert år, og endelig har mange lastbiler, ligesom skibene, vanskelige tider, udelukkende på grund af at transportudgifterne — som i de fleste tilfælde betyder så uendelig lidt på varens pris — skal pines ned mest muligt.

Bygning af mindre fragtskibe i Skandinavien på ca. 150/200 tons d.w. er ophørt for over 10 år siden, idet der ud af driften overhovedet ikke kan blive penge tilovers til afskrivning og forrentning, når man må tage de lave fragter i betragtning, der ikke giver tilstrækkelig dækning for de stadig stigende udgifter på alle felter.

København, den 9. september 1967

Rederiforeningen for mindre skibe

P. L. Erichsen

F i n l a n d

Handels- och industriministeriet¹:

Med anledning av remisskrivelsen får handels- och industriministeriet vördsamt meddela, att den i medlemsförslaget avsedda zonindelningen beträffande sjöfrakter, som tillämpas mellan parterna i fraktavtal, icke utgör något av myndigheterna fastställt eller stadfäst system. Ett eventuellt utvecklande av detsamma bör närmast anses ankomma på fraktavtalsparterna. De i medlemsförslaget framförda synpunkterna, som till sin natur är lokala, torde ej förutsätta någon utredning inom Nordiska rådet.

Helsingfors den 31 maj 1967

Olavi Salonen

Handels- och industriminister

Veijo Huuskonen

Äldre regeringssekreterare

¹ Yltrandet översatt från finska.

Centralhandelskammaren¹:

Enligt de uppgifter Centralhandelskammaren erhållit torde ifrågavarande zonindelning för närvarande vara av ringa betydelse åtminstone för Finlands exporttransporter. Sjöfrakterna för de flesta finländska produkter torde inom ramen för efterfrågan och utbud bestämmas närmast på grundval av resans längd, av hindrande naturförhållanden samt av lossnings- och lastningsförhållandena i de olika hamnarna; bruket av långfristiga fraktavtal för att stabilisera fraktnivån och underlätta kalkyleringen innebär inte någon avvikelse från sagda principer. Zonindelningen torde ännu vara av betydelse främst vid sjötransport av sågvaror, men inte heller i detta fall över hela linjen.

En zonindelning åtminstone i dess nuvarande form torde även med skäl betraktas som föråldrad. Dessutom kan man konstatera, att, i den mån zongränsernas nuvarande riktning beror av östersjövikarnas allmänna isförhållanden, dessa isförhållanden inte borde inverka på frakterna under sommarsäsongen.

Även om Centralhandelskammaren inte fullt förenar sig med motive-ringarna i nämnda medlemsförslag, godkänner Centralhandelskammaren sålunda den slutsatsen, att det är på sin plats att undersöka en revision av zonindelningen.

Centralhandelskammaren anser det inte vara skäl att ingå på enskildheterna i revisionen av zonindelningen — nämligen ifall denna zonindelning inte kommer att slopas — men framhåller dock att zongränsernas riktning inte får medföra att kortare transporter ställer sig dyrare. Vissa synpunkter på detaljerna i en eventuell revision av zonindelningen ingår däremot i bifogade yttranden av handelskamrarna.

Helsingfors den 28 juni 1967

Centralhandelskammaren

Matti Virkkunen

Ordförande

Olli Nikkola

Bitr. direktör

Helsingfors handelskammare¹:

I motionen föreslås, att möjligheterna att revidera gällande zonindelning av nordiska farvatten beträffande sjöfrakter borde undersökas. I motionen framhålls särskilt, att Kristinestad och Kaskö borde höra till den billigaste zonen, »lower zone».

Till en början är det skäl att påpeka, att det inte existerar några officiella avtal, om vilkas revision det i detta fall vore fråga. Den i motionen

¹ Yttrandet översatt från finska.

nämnda zonindelningen har visserligen uppkommit i början av innevarande århundrade, men dess betydelse har under årens lopp minskat. Numera har zonindelningen betydelse huvudsakligen vid export av sågvaror, men det är skäl att konstatera, att frakterna bestämmes från fall till fall och båt för båt utan att zonindelningen skulle binda parterna.

Helsingfors handelskammare anser, att det vore skäligt att, i den mån den nämnda inofficiella zonindelningen ännu iakttages, Kristinestads och Kaskö hamnar skulle tillhöra »lower zone». I praktiken är detta veterligen åtminstone delvis fallet.

Vad de i motionen anförda synpunkterna till förbättrande av verksamhetsbetingelserna för Nordfinlands exportindustri beträffar, är de beaktansvärda, men enligt handelskammarens uppfattning kan man inte underlätta exporten av dessa industrianläggningars produkter genom att ändra zonindelningen, utan för detta erfordras andra åtgärder.

Helsingfors den 16 maj 1967

Helsingfors handelskammare

H. Wetterstrand

Viceordförande

Rolf Biese

Verkställande direktör

Åbo handelskammare¹:

Åbo handelskammare konstaterar, att exportföreningarna och rederierna på sin tid överenskommit om sjöfraktzonerna, varför Nordiska rådets eventuella förslag borde riktas till dessa parter och inte till ländernas regeringar. Den i motionen nämnda och som grund för jämförelsen mellan finska och svenska hamnars verksamhetsförhållanden tagna zonindelningen berör endast sågvaror, medan det åter för förädlade trävaruprodukters vidkommande i Sverige gäller en indelning i fem olika zoner. Enligt handelskammarens uppfattning är det inte skäl att ändra zonindelningen beträffande sjöfrakter på den finska sidan från det nuvarande, emedan de av sjötransporten föranledda kostnaderna vintertid, bl. a. på grund av fartygens isskador, skulle förutsätta kanske ännu större fraktskillnader mellan zonerna.

Åbo den 16 maj 1967

Åbo handelskammare

Heikki Löyttyniemi

Verkställande direktör

Risto Konttinen

Ombudsman

¹ Yttrandet översatt från finska.

Vaasan kauppakamari — Vasa handelskammare:

Vasa handelskammare är fullständigt ense med det inlämnade förslaget om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter emedan den föräldrade delningsgrunden inte motsvarar nuvarande förhållanden och är ytterst oförmånlig även för Vasa hamn och för näringslivet i Vasa ekonomiska område.

Vasa handelskammare har under flera års tid strävat till att få Vasa i samma zon som södra Finland, men tills vidare utan resultat, fast man har vänt sig till olika myndigheter och sjöfartsorganisationer.

Vasa handelskammare föreslår, att i stället för nuvarande tre sjöfraktszoner skulle man övergå till två zoner beträffande sjöfrakterna och skulle då gränsen gå norr om Kvarken, ty t. ex. isläget försvåras märkbart genast norrut från Kvarken. Till detta förslag inverkar även följande fakta:

- avståndet mellan Kiel och Kotka är 682 sjömil
- avståndet mellan Kiel och Vasa är 700 sjömil
- avståndet mellan Kotka och Fredrikshamn är 26 sjömil

och hela avståndet från Kiel till Fredrikshamn således 708 sjömil eller längre än till Vasa.

På grund av detta kan man konstatera att avståndet från Kiel till Vasa är nästan lika långt som avståndet från Kiel till Kotka och Fredrikshamn. Det är således orimligt att bl. a. Kotka och Fredrikshamn tillhöra »Lower Zone» när Vasa motsvarande »Middle Zone».

I förslaget har det speciellt betonats att Kaskö och Kristinestad tillhör »Middle Zone», men om dessa städer förflyttas till »Lower Zone» borde även Vasa tillhöra samma zon, ty avståndet från Kaskö till Vasa är endast 62 sjömil och Vasa ligger även söderut från Kvarken och den naturliga zongränsen skulle just då vara Kvarken. Vintertid skulle man då kunna dirigera exporttrafiken både till Vasa och Kaskö och då skulle järnvägstrafiken uppgrena sig och det skulle inte uppstå stagnation som det har varit fallet hittills. Järnvägen till Vasa är belagd med tung räls och då kan också transporterarna vara större än till Kaskö. Det är beaktansvärt att tvärvägen från Vasa till Kuopio är under byggnad och i framtiden kunde Vasa betjäna de östra ekonomiområdenas export- och importbehov bättre än för tillfället.

I detta sammanhang är det även sakligt att framlägga det faktum, att linjetrafiken följer sin egen zongräns samt fraktavgiftstabell beträffande importvaror från kontinenten och England till Vasa och till längre norrut varande hamnar. Jämförelsevis med Sydfinlands hamnar är fraktavgifterna 35—60 procent större. Även denna sak borde absolut revideras i samband med nyvärderingen av fraktzonerna.

I Nordiska rådets korrekturupplaga är det en tabell över trafiken i Kaskö

och Kristinestads hamnar så att nedan ger vi några statistiska uppgifter om Vasa hamntrafik under åren 1960—1965.

1960	—	543 087	ton
1961	—	524 021	ton
1962	—	528 101	ton
1963	—	434 428	ton
1964	—	426 672	ton
1965	—	425 755	ton

På grund av det ovannämnda förenar sig Vasa handelskammare med det gjorda medlemsförslaget och framställer fastställande av två zoner, varvid gränsen skulle gå norr om Kvarken. Dessa zoner kunde exempelvis kallas »Northern Zone» och »Southern Zone».

Vasa den 12 maj 1967

Vasa handelskammare

Kaarlo Rautio

Ordförande

T. L. Marttinen

Verkst. direktör

Uleåborgs handelskammare¹:

Den alltjämt i bruk varande zonindelningen beträffande sjöfrakterna i Bottniska viken är till sina grunder föråldrad och oenhetlig. Den har inte heller utsträckts till Finska viken, varför t. ex. Fredrikshamns och Vasa hamnar, vilka ligger på samma avstånd från Östersjön, hör till skilda zoner. Zonindelningen försätter sålunda de nordliga hamnverksamhet idkande hamnarna i ett svagare konkurrensläge än de sydliga, och en naturlig följd härav är att industrin och handeln söker sig till billigare fraktråden. Zonindelningen har blivit en väsentlig faktor för uppbromsning av näringslivets utveckling i Nordfinland.

Då zonindelningen beträffande frakterna trädde i kraft i början av detta århundrade var förhållandena i många avseenden avvikande från de nuvarande. De i bruk varande fartygen var långsammare och av svag effekt, till största delen ännu segelfartyg av trä. Bottniska vikens hamnar låg under mer än halva året utom räckhåll för dem. Situationen är nu en helt annan: fartygens format och fart är väsentligt större, navigationsmedlen, farlederna och hamnarnas serviceförmåga har på ett avgörande sätt förbättrats och fartygens egna isförstärkningar samt isbrytarassistansen har förkortat stängningstiden även i Bottniska vilkens nordligaste hamnar till mindre än hälften av den dåvarande.

Vid fastställande av zongränserna torde en faktor även ha varit den då-

¹ Yttrandet översatt från finska.

tida trafiken i de nordliga områdena: import förekom knappast alls och exporten bestod enbart av trävaror. Träförädlingsindustrin är fortfarande i dominerande ställning, men vid sidan av denna har uppstått många andra, med tanke på sjöfarten särskilt gruvindustri, kemisk industri och tung metallindustri. Också de nordliga hamnarnas import har år för år antagit allt mer betydande proportioner.

Zongränserna synes dragna synnerligen obestämt utan några klara grunder. De tycks även godtyckligt gynna den svenska kustens hamnar. Zonindelningen är också såtillvida inkonsekvent, att flera gränser är i bruk. Skillnader förekommer redan vid befraktningen av papper, cellulosa och sågvaror, men särskilt i gränserna beträffande linjefartyg och oljetransporter. Därför borde man helt bli kvitt zonbefraktningarna och övergå till frakter grundade på resans längd, vilket ju redan är vanligt t. ex. vid nuvarande olje- och delvis vid s. k. bulkfrakter.

På ovan anförda grunder framför Uleåborgs handelskammare vördsamt att Centralhandelskammaren i sitt yttrande skulle för Nordiska rådets Finlands delegation föreslå avlägsnande av nuvarande zonindelning beträffande sjöfrakter i Bottniska viken, eller, om detta inte anses vara möjligt med en gång, indelning av Bottniska viken i två zoner, vilka på båda stränderna sträcker sig lika långt norrut, varvid till den billigare zonen skulle höra åtminstone alla de hamnar, vilka under »normalvintrar» kan hållas öppna året runt.

Uleåborg den 14 juni 1967

Uleåborgs handelskammare

R. Lindblad

Ordförande

J. Sallamo

Verkst. direktör

Raumo handelskammaravdelning¹:

Zonindelningen, till vilken hänvisas i skrivelsen, torde icke, oaktat dess formella giltighet, t. ex. från industrins synpunkt vara av en så vidsträckt betydelse som det konstateras i motiveringarna. Industrianläggningarna i norra Finland lika lite som annorstädes väljer inte tonnage på den fria marknaden enligt behovet för tillfället, utan sköter sina befraktningar med stöd av långfristiga fraktavtal i den mån säljaren förbinder sig att skaffa skeppsrum.

Slopandet av zonindelningen är i sig ett förslag värt att understödjas, men det är inte säkert huruvida de i skrivelsen avsedda resultaten kan uppnås

¹ Yttrandet översatt från finska.

genom att slopa denna. Vare sig zonindelningen existerar eller ej, är det självklart, att även en dyrare sjöfrakt är förmånligare än den i skrivelsen avsedda landfrakten. Så länge sjöfarten till Nordfinlands hamnar är möjlig, sker inom nämnda område belägna industrianläggningars skeppningar över närmaste hamn.

I skrivelsen har motiverat hänvisats till Nordfinlands svåra sysselsättningsläge och till främjandet av industrins konkurrensförmåga. Däremot tycks det som praktisk åtgärd föreslagna utvecklandet av Kristinestads och Kaskö hamnar i detta sammanhang vara mindre befogat, om inte direkt felaktigt. Enligt Finlands hamnförbunds statistik var den totala varutrafiken över Kristinestad t. ex. år 1965 endast 109 518 ton och över Kaskö 183 977 ton. En stor del av denna trafik utgjordes av Nordfinlands industrianläggningars skeppningar då deras egna hamnar på grund av vinterns svåra isförhållanden var stängda och innan även de nämnda hamnarna måste stängas. År 1966 var de nämnda hamnarna stängda drygt två månader. Sjöfarten vintertid även till dessa hamnar är beroende av tillräckligt isförstärkta fartyg, av isbrytarassistans i tillräcklig omfattning samt givetvis av vinterns väderleksförhållanden. Man torde alltså kunna konstatera, att Nordfinlands industriprodukter verkligen skeppas över sydligare hamnar, men endast under den tid, då de nordligare hamnarna är stängda på grund av ishinder. Detta står inte för sin del i direkt beroendeförhållande till zonindelningen eller till utvecklandet av nämnda hamnar.

På grund av det ovan sagda understöder avdelningen i och för sig slopandet av zonindelningen. Hänvisande till skrivelsens innehåll önskar avdelningen dock fästa uppmärksamhet vid under senare tid framförda expertutlåtanden om hamnarnas utvecklingspolitik samt vid prioritetsordningen av de faktorer som bestämmer exportindustrins förläggande. Från dessa hamn- och industripolitiska synpunkter, på vilka förslaget i skrivelsen grundats, torde slopandet av zonindelningen inte ha nämnvärd betydelse.

Raumo den 16 maj 1967

Raumo handelskammaravdelning

J. Hänsel

Esko Immonen

Mellersta Österbottens handelskammare¹:

Förslagsställarna konstaterar, att den gällande zonindelningen, vilken togs i bruk i början av århundradet, är föråldrad. Vi förenar oss helt med detta. Som bevis härpå kan vi nämna, att indelningen inte längre fullt tillämpas i praktiken. Österbottens handelskamrar har redan för flera år

¹ *Yttrandet översatt från finska*

sedan fått till stånd ändringar i linjetrafikfrakterna på Bottniska viken. Med rederierna har avtalats om följande villkor: importvarorna transporteras till av mottagaren bestämd bottnisk hamn i fall varumängden utgör minst 200 ton. Mindre mängder är rederiet berättigat att lossa i någon hamn mellan Vasa och Kemi. Mottagaren betalar därvid sjöfrakten till Sydfinland. Då varorna lossas i den i konossementet angivna destinationshamnen betalar mottagaren en tilläggsfrakt om 35 procent.

Beträffande sjöfrakten för cellulosa har på mellersta Österbottens handelskammares initiativ åstadkommits följande ändring från och med den 1 februari 1967. Den lägre zonens gräns, vilken tidigare gick över Mäntyluoto har nu dragits till Kaskö. Till mellanzonen hör nu hamnarna mellan Vasa och Yxpila. Tidigare hörde hamnarna från Kaskö i söder till Leppäluoto i norr till mellanzonen.

Den gällande av The Baltic and International Maritime Conference godkända indelningen i zongränser är i behov av korrigerig. Man kan till och med fråga om zonindelningen alls är nödvändig. Ifall man ännu vidhåller zonindelningen, skulle en indelning i två zoner vara nog, varvid Yxpila hamn borde räknas till den lägre zonen. Detta motiverar vi bl. a. med att sjöfartsstyrelsens generaldirektör H. Jääsalo meddelat, att Yxpila hamn kan hållas öppen året runt under normala vintrar.

Hänvisande till det ovan framförda meddelar vi, att vi som vårt yttrande förordar en revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter på ovan anförd sätt.

Gamlakarleby den 9 maj 1967

Mellersta Österbottens handelskammare

R. Boijer

Ordförande

G. Nykvist

Ombudsman

Ålands handelskammare meddelar i skrivelse den 13 maj 1967, att den för närvarande inte finner välgående skäl till den föreslagna ändringen föreligga.

Etelä-Pohjanmaan kauppakamari (Sydösterbottens handelskammare):

Vi hänvisar till de talrika uppvaktningar, promemorior och framställningar, som från vår sida tidigare gjorts i detta ärende, och som fullständigt klart ådagalägger, att den nuvarande zonindelningen, som daterar sig från början av detta sekel, är föråldrad och i behov av revision. Speciellt lägger man märke till, att zonindelningen i sin nuvarande utformning är

klart diskriminerande för hamnarna på den finländska sidan av Bottenhavet. I dagens läge kan inga fakta åberopas som stöd för, att hamnarna Merikarvia, Kristinestad, Kaskö och möjligen Vasa i frakthänseende skall hänföras till den s. k. mellersta zonen («Middle Zone»).

De uppräknade finländska hamnarna borde hänföras till nedre zonen («Lower Zone») i likhet med hamnarna Sundsvall, Härnösand m. fl. på den svenska sidan Bottenhavet. Zongränsen på den finländska sidan borde åtminstone flyttas norrut till gränsen mellan Kaskö och Vasa tullkammardistrikt (lat. N 62° 35').

Även en jämförelse med de finländska hamnarna vid Finska viken, såsom Kotka och Fredrikshamn, vilka alla hör till nedre zonen («Lower Zone») motiverar detta. Distansen sjövägen från Kiel/Holtenu till Kaskö/Kristinestad är 649 sjömil och till Kotka och Fredrikshamn 682 respektive 694 sjömil. Detsamma gäller även vid en jämförelse med distanserna till Sundsvall och Härnösand på den svenska sidan.

Fartygens hamnkostnader, som vid kalkylerandet av fraktsatserna spelar en väsentlig roll, är i Kaskö/Kristinestad lägre än i någon till den lägre zonen hörande hamn. T. ex. lastningskostnaderna för sågade trävaror, som för de uppräknade hamnarna är en av de viktigaste exportartiklarna, är i Fredrikshamn 11 procent och i Kotka 7 procent högre än i Kaskö.

Lastningskapaciteten för sågvaror är åtminstone i Kaskö minst lika stor som i någon annan finländsk hamn. Paketering, torkning och annan modern hantering av de sågade trävarorna är i Kaskö kanske längre avancerad än i övriga hamnar.

Lotsavgifterna är också, på grund av den korta lotsdistansen, lägre i Kaskö/Kristinestad än i andra hamnar.

Som vinterhamn jämnställes Kaskö av sjöfartsstyrelsen med Fredrikshamn, och jämfört med hamnarna på den svenska sidan av Bottenhavet är issituationen i regel lättare på den finländska sidan. Som känt förfogar Finland numera över en modern och effektiv isbrytarflotta, varför trafiken på Kaskö hamn kan pågå året om.

Den nuvarande 15/— à 20/— shilling högre sjöfrakten till de finländska hamnarna inom den mellersta zonen («Middle Zone») är för landet en nationalekonomisk förlust, då det tonnage, som drar nytta därav, är utländskt.

Vi föreslår därför, att Nordiska rådet måtte omfatta och godkänna den hemställan i ärendet, som gjorts av medlemmen Backlund m. fl.

Seinäjäki den 13 maj 1967

Etelä-Pohjanmaan kauppakamari

Erik Jaanti

Ordförande

Eino Mattila

Verkst. direktör

Finlands industriförbund och Finska träförädlingsindustriernas centralförbund¹:

Som gemensamt utlåtande får vi värdsamt anföra följande:

Enligt träförädlingsindustrins exportföreningar har Kristinestad och Kaskö vid exporttransporter av papper, cellulosa och kartong hört till samma fraktzon som hamnarna inom »Lower Zone». Sundsvall och Härnösand har därför åtminstone inte vid export av dessa varor haft en förmånligare ställning än Kristinestad och Kaskö som geografiskt ligger på motsvarande höjd.

En revision av sjöfrakternas zonindelning skulle sålunda till denna del förverkliga redan tillämpad praxis.

Det kan också i allmänhet konstateras att zonindelningen av sjöfrakterna har förlorat sin betydelse, eftersom frakterna fastställs på grund av inte bara sjöresan utan också effektiviteten i hamnarna.

I den mån en zonindelning av sjöfrakter är av betydelse, borde den enligt vår uppfattning genomföras på så sätt, att hamnstäder i Sverige och Finland på samma geografiska nivå hörde till samma zon.

Helsingfors den 12 juni 1967

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

Finska träförädlingsindustriernas
centralförbund

Lauri Kirves

Finlands redareförening r. f.:

Medlemsförslaget, som går ut på att regeringarna i de nordiska länderna skulle rekommenderas att undersöka möjligheterna för en revision av fraktzonindelningen i de nordiska farvattnen, synes åtminstone delvis bero på bristfällig information om faktiska förhållanden. Det existerar nämligen inga av myndigheter eller sjöfartsorganisationer officiellt fastslagna obligatoriska zoner för fraktsättning. Följaktligen finnes icke heller möjlighet att genom administrativa åtgärder ändra dessa. Frakterna fastställs med beaktande av hamnarnas läge, resans längd, farledsförhållanden särskilt vintertid samt lastnings- respektive lossningskostnaderna. Vid uppgörandet av fraktavtal använder sig parterna av »zoner» som baserar sig på ovannämnda faktorer, vilka ofta motiverar ett högre fraktbelopp för nordligare belägna hamnar. Det bör observeras, att vid dessa underhandlingar råder full avtalsfrihet mellan parterna. Någon möjlighet att genom administrativa påbud ändra på detta fria, kommersiella system baserat på fak-

¹ Yttrandet översatt från finska.

tiska kostnader synes ej förefinnas. Administrativa beslut skulle icke kunna påverka de verkliga förhållandena.

Beträffande speciellt städerna Kaskö och Kristinestad torde dessa i fråga om frakter för träförädlingsprodukter redan nu hänföras till basiszonen. Ifall icke tilläggskostnader för andra transporter motiverar en högre frakt för dessa hamnar bör det vara möjligt att lösa frågan genom direkta fraktförhandlingar.

Den i förslaget gjorda jämförelsen med svenska hamnar är missvisande, när man på den svenska sidan, i varje fall vid cellulosaskeppningar, opererar med fem olika zoner. I fråga om rundvirke och DBB åter som främst skeppas med trampfartyg, fastställs frakterna från fall till fall.

Den i medlemsförslaget väckta frågan är sålunda i sin helhet inaktuell och någon närmare utredning inom Nordiska rådet kan icke anses påkallad.

Helsingfors den 30 maj 1967

Finlands redareförening r. f.

H. Hallberg

P. Forsskåhl

Ålands redareförening r. f.:

får vi samtidigt som vi konstaterar att betydelsen av ifrågavarande zonindelning minskat, som begärt utlåtande framföra att vägande skäl för en ändring av den vedertagna zonindelningen inte framförts. Vi önskar även särskilt understryka att en justering av zonindelningen ingalunda automatiskt innebär någon justering av frakterna till och från vissa speciella orter.

Marichamn den 16 maj 1967

Ålands redarförening r. f.

Stig Lundqvist

N o r g e

Utenriksdepartementet:

kan meddeles at Utenriksdepartementet er av den oppfatning at en eventuell revisjon av angjeldende soneinndeling bør kunne løses på kommersielt grunnlag gjennom forhandlinger mellom de interesserte parter.

Oslo, 16. oktober 1967

Etter fullmakt

Kjell Rasmussen

Bjørn P. Sværtsen

Departementet for handel og skipsfart, skipsfartsavdelingen:

I sitt brev av 6. oktober refererer Norges rederforbund til opplysninger og vurderinger som er fremholdt av The Baltic and International Maritime Conference, København. På grunnlag av dette, og etter undersøkelser som er foretatt blant norske redere og meglere, mener Rederforbundet at saken bør kunne løses på rent kommersielt grunnlag. Forbundet legger også ved kopi av tidligere avgitte uttalelser fra Finlands redareforening av 30. mai og Danmarks Rederiforening av 28. juni d. å., som begge går inn for at saken løses kommersielt. I uttalelsen fra Finlands redareforening er bl. a. pekt på at det i disse farvann ikke finnes noen soneinndeling for sjøfrakter som er offisielt fastsatt av myndigheter eller sjøfartsorganisasjoner, og at det følgelig heller ikke er grunnlag for å endre disse gjennom administrative forføyninger.

I sin uttalelse av 3. ds. peker Befraktningsutvalget på at ordningen med soneinndeling i angjeldende farvann først og fremst berører finske og svenske interesser, mens norske trolig ikke kommer i noen annen stilling enn hvilket som helst annet land som har import fra eller eksport til Finland.

På grunnlag av de opplysninger som nå foreligger er Handelsdepartementet av den oppfatning at saken bør kunne løses på kommersielt grunnlag gjennom forhandlinger mellom angjeldende rederier og de berørte befraktere. Utenriksdepartementet har også erklært seg enig i dette (*se ovan*).

Oslo, 17. oktober 1967

For Handelsministeren

Chr. Brinch

Johs. Dalstø

Norges rederforbund:

Vi er definitivt imod nogen ændring i den eksisterende zoneinddeling, der anvendes ved befragtningen af gods til eller fra Sverige, respektive Finland.

Visserligen er den af gammel dato, men derfor er den også almindeligt kendt og anerkendt ved internationale befragtninger. Den tager hovedsagelig sigte på respektive distrikters og havnes faktiske læge og rejsens længde.

Hvis Nordisk Råd eller nogen anden institution skulle prøve på administrativt at ændre på zoneinddelingen, så vil Conferencen stadigvæk befragtningsmæssigt set være nødt til at opretholde den som den er. Rejsens længde og andre faktorer bliver jo ikke påvirket af, at man administrativt prøver

på at ændre den af søfarten og handelen siden længe anerkendte zoneinddeling.

Om man ønsker, at distrikter, havne og lastepladser umiddelbart nord om en zonegrænse skal betale samme fragt som gods til eller fra zonen syd for zonegrænsen, så kan spørgsmålet løses — hvis dette skulle vise sig økonomisk berettiget — på et meget enklere sæt end Nordisk Råd overvejer, nemlig ved forhandlingerne om befragtningen af godset til eller fra distrikter, havne og lastepladser nærmest nord om zonegrænsen.

Dette kan drøftes individuelt mellem pågældende befragtere og bortfragtere, og om det skulle vise sig økonomisk berettiget, så vil befragterne måske finde en bortfragter, der er villig til at gå med til deres ønsker med hensyn til fragtraterne.

Spørgsmålet kan altså løses rent kommersielt. Noget administrativt forsøg på at indgribe vil ikke kunne ændre de kommercielle forudsætninger.

Det skal tilføjes, at med hensyn til sågat virke så spiller også den daglige lastekvantitet pr. gæng pr. luge en vis rolle. En havn eller et savværk, der under en længere årrække har givet hurtig lastning, vil af og til kunne påregne en lavere fragsats end en sydligerebeliggende havn, der lastningen foregår langsommere. Herom foreligger frivillige aftaler mellem de fleste afskibere af trælast, Svenska Trävaruexportföreningen, Stockholm, Finska Sågverksägareföreningen, Helsingfors, The Baltic and International Maritime Conference og redernes organisation i London, The United Kingdom Timber Trade Shipowners' Demurrage Association.

I en tilleggsbemærkning til oss anfører Baltic Conference i skrivelse av 29. f. m.:

Som vi antydede under en af vore samtaler i dag, kan der jo være mange grunde til, at fragtraten for trælast fra en vis havn i Finland kan være højere end fragten fra en vis havn i Sverige. Det er jo ikke alene et spørgsmål om distancen, men også om totaludgifterne og gennemsnitsudgiften pr. standard, samt hvor hurtigt lastningen foregår i respektive havne.

Dertil kommer så spørgsmålet om, hvorvidt skibene kan få »oplast» til den havn, i hvilken den udgående trælast skal lastes. Sædvanligvis har der været mere last til Nordsverige end til Nordfinland, og dette influerer også på fragsætningen. Den havn, i hvilken skibene lastes hurtigt og bliver »godt behandlet», vil også kunne påregne en præference sammenlignet med den havn, hvor forsinkelser hyppigt opstår, og hvor arbejderne gør vanskeligheder.

Gjenpart av de nevnte skrivelser fra Baltic Conference er sendt Danmarks Rederiforening, Finlands redareförening og Sveriges redareförening.

Under henvisning til ovenstående og de undersøkelser vi har foretatt blant norske redere og meglere synes det for oss, som Baltic Conference sterkt anbefaler, at saken bør løses rent kommersielt.

Oslo, 6. oktober 1967

Norges rederforbund

Olaf Malterud

Stedf. direktor

Befraktningsutvalget:

Den i forslaget refererte ordning med sone-inndeling refererer seg først og fremst til finske og svenske interesser. Norske interesser står formentlig ikke i noen annen stilling enn et hvilket som helst annet land som måtte ha import fra eller eksport til Finland.

Den frakt norske vareiere må betale for en konkret reise til eller fra Finland vil være avhengig av fraktmarkedets stilling til enhver tid.

Oslo, 3. oktober 1967

Befraktningsutvalget

Sign.

S v e r i g e**Kommerskollegium:**

De överenskommelser som avses med förslaget är av privat natur och det kan ej anses ligga i linje med de principer som i vårt land gäller på näringslivets område att statsmakterna utan starka skäl ingriper i enskildas förhållanden. Det är omöjligt för kollegium att bedöma huruvida dylika skäl föreligger. Kollegium får emellertid erinra om att överenskommelserna, i den mån de anses påverka konkurrensförhållandena på den inhemska svenska marknaden, kan upptagas till behandling jämlikt 1953 års konkurrensbegränsningslag.

Kollegium finner härutöver icke anledning att uttala sig över förslaget.

Stockholm den 15 augusti 1967

Bertil Swärd

Anders Lindstedt

Torgny Asplund

Sjöfartsstyrelsen:

Det remitterade medlemsförslagets innebörd står inte helt klar. Fraktbildningen är i princip fri och är ett mellanhavande mellan befraktare och bortfraktare. Någon överenskommelse om en fast zonindelning som påverkar fraktsättningen inom sjöfarten har icke konstaterats. Svensk myndighet har ej någon befattning i detta sammanhang.

Vad avser frågan om möjligheterna att nedbringa transportkostnaderna

för industrier belägna i de norra landsdelarna varierar fraktsatserna av naturliga skäl med transportens längd så att frakter från nordliga hamnar i genomsnitt betingar ett högre pris än frakter från hamnar belägna längre söderut under i övrigt lika förhållanden.

Enligt sjöfartsstyrelsens mening synes icke tillräckliga motiv föreligga för de i medlemsförslaget föreslagna rekommendationerna.

Stockholm den 17 juli 1967

C. G. Widell

I.-B. Ericsson

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare:

Det framgår av medlemsförslaget, att den nuvarande zonindelningen infördes i början av 1900-talet och att den i huvudsak baserades på trävarufrakterna. Organisationen The Baltic and International Maritime Conference har godkänt zonindelningen och den respekteras av befraktare, redare, exportörer och importörer. Zonerna är tre. »Lower Zone» omfattar Finska viken och Bottniska viken upp till en linje mellan Härnösand och Örnsköldsvik på den svenska sidan och omedelbart norr om Mäntyluoto hamn på den finska sidan. »Middle Zone» går därefter upp till en linje mellan Skellefteå och Piteå på svenska sidan och mellan Gamlakarleby och Brahestad på finska sidan. »Upper Zone» omfattar området norr om denna linje.

Förslagsställarna anser, att zongränserna bör gå i ost—västlig riktning. Som det är nu går gränserna mellan den lägre zonen och mellanzonen i nordväst—sydostlig riktning, vilket medför att vissa finska hamnar, som befinner sig på samma höjd som Sundsvall hör till en dyrare fraktzon än Sundsvall. Kristinestad och Kaskö har därigenom sämre expansionsmöjligheter, eftersom exportindustrins produkter förs söderut till hamnar, som ligger i en billigare fraktzon. Vidare anser man att näringslivet tar hänsyn till de fraktskillnader som råder mellan de olika zonerna vid lokalisering av industriföretag. En revidering av zonindelningen synes därför motionärerna befogad och vara i linje med de övriga åtgärder som vidtages för att stimulera näringslivet i de bågge ländernas nordliga områden.

En zonindelning, som baseras på förhållanden vid 1900-talets början, bör enligt handelskammaren vara mogen för en översyn. Hela distributionssystemet såväl till lands som till sjöss har undergått väsentliga förändringar. Dagens moderna tonnage har medgivit ökade farter. Avståndens betydelse har minskat, medan kvantiteterna per skeppningstillfälle samt hamnarnas effektivitet mer och mer får en avgörande betydelse vid fraktsättningen för flertalet bulkvaror. Handelskammaren tillstyrker således, att en revi-

sion av gällande överenskommelse om fraktzonindelningen för nordiska farvatten bör göras i enlighet med det förslag som väckts av herrar Georg Backlund, Olavi Lahtela och Veikko Savela.

Sundsvall den 31 juli 1967

Västernorrlands och Jämtlands
läns handelskammare

Axel Enström

Per-Richard Molén

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:

I förslaget framföres att zonindelningen tillkommit i början på 1900-talet under segelfartygens tid och nu anses föråldrad, varför en revision bör vidtagas. Förslaget utmynnar i en hemställan till Nordiska rådet att rekommendera regeringarna i de Nordiska länderna att i fraktutjämnande syfte söka få en ändring till stånd av zonindelningen.

Anledningen till förslaget synes vara att hamnarna i Kristinestad och Kaskö visar vikande skeppningssiffror, vilket skulle bero på ofördelaktiga zongränser såväl i Finland som i jämförelse med Sverige. Även lokaliseringspolitiken skulle påverkas negativt av gällande zonindelning. För närvarande sker en koncentration till vissa s. k. centralhamnar i Sverige av skeppningen och även andra rationaliseringsåtgärder vidtogs för att förbilliga transportkostnaderna och då kommer tvivelsutan vissa hamnar att visa en stark tillbakagång. Zonindelningen synes därvid vara av mindre betydelse.

Ett fraktavtal slutes mellan avlastare och redare och är ett helt privaträttsligt avtal. Någon påverkan från statens sida om fraktsatser m. m. förekommer icke och synes ej heller önskvärt. Därest en revision skulle anses erforderlig bör frågan hänskjutas till The Baltic & International Maritime conference.

Handelskammaren får sålunda avstyrka medlemsförslaget.

Luleå den 21 augusti 1967

Norrbottnens och Västerbottnens
läns handelskammare

Folke Burström

Åke Tåhlin

Sjöbefraktarrådet:

Motionärerna har framhållit, att den zonindelning som i början av 1900-talet infördes för sjöfrakter i norra delen av Östersjön är föråldrad och

medför svårigheter för vissa hamnar att hävda sig. De nordiska ländernas regeringar borde därför enligt motionärernas mening undersöka möjligheterna för en revision av bestämmelserna.

Motionärernas förslag är knappast grundat på trafikpolitiska utan väsentligen endast på lokaliseringspolitiska överväganden. Enligt Sjöbefraktarrådets uppfattning bör dock lokaliseringspolitiska problem lösas på annat sätt än genom statlig reglering av prisbildningen på sjöfraktonrådet. Enligt den i de nordiska länderna förda sjöfartspolitikerna skall även fraktzonindelning av prisbildning inom sjöfarten vara en rent kommersiell angelägenhet. Motionärernas förslag står därför icke i överensstämmelse med tillämpade trafikpolitiska grundsatser.

Sjöbefraktarrådet delar visserligen motionärernas uppfattning, att gällande zonindelning kan anses föråldrad, men har sig också bekant att den just därför spelar jämförelsevis liten roll för den verkliga fraktsättningen i förhållande till andra faktorer, exempelvis fraktvolym, skeppningsstorlek och årstid samt tidsåtgång för lastning och lossning, d. v. s. hamneffektiviteten. En revision av bestämmelserna kan således väntas få ringa praktisk verkan.

Av ovan anförda skäl anser sig Sjöbefraktarrådet därför böra avstyrka medlemsförslaget.

Stockholm den 14 september 1967

Sjöbefraktarrådet

Per Bering

Gunnar Himmelstrand

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om, at der foretages en undersøgelse af mulighederne for at revidere den eksisterende inddeling af de nordiske farvande i fragtzoner.

1. Medlemsfor slaget

Forslagsstillerne Georg Backlund, Olavi Lahtela og Veikko Savela, henviser til den i begyndelsen af det 20. århundrede indførte zoneinddeling af Den botniske Bugt, som nærmest tog sigte på trælastfragterne i sejlskibenes tid, og som stadig finder anvendelse, men som nu må betragtes som forældet, idet zoneinddelingen medfører urimelige konsekvenser for

visse områder, og foreslår, at rådet vedtager en rekommandation til regeringerne om at undersøge muligheden for en revision af de gældende overenskomster om fragtzoneinddelingen i de nordiske farvande, således at overenskomsterne kommer til at svare til forholdene inden for søfarten i dag.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Handelsministeriet.
Danmarks Rederiforening.
Rederiforeningen for mindre Skibe.

Finland

Handels- og industriministeriet.
Centralhandelskammaren.
Helsingfors handelskammare.
Åbo handelskammare.
Vasa handelskammare.
Uleåborgs handelskammare.
Raumo handelskammaravdelning.
Mellersta Österbottens handelskammare.
Ålands handelskammare.
Etelä-pohjanmaan kauppakamari (Sydösterbottens handelskammare).
Finlands industriförbund och Finska träförädlingsindustriernas centralförbund.
Finlands redareförening r.f.
Ålands redareförening r.f.

Norge

Utenriksdepartementet.
Departementet for handel og skipsfart.
Norges rederforbund.
Befraktningsutvalget.

Sverige

Kommerskollegium.
Sjöfartsstyrelsen.
Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare.

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare.
Sjöbefraktarrådet.

I en række af udtalelserne peges på det i medlemsforslaget anførte forhold, at den eksisterende zoneinddeling er forældet og ikke svarer til de faktiske forhold i dag. Flere handelskamre — *Centralhandelskammaren i Finland, handelskamrarna i Vasa, Uleåborg, Raumo, Mellersta Österbotten* og *Etelä-Pohjanmaan* samt *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* — finder derfor, at sagen bør tages op med henblik på en ajourføring. De pågældende har med flere begrundelser, herunder ønsket om at stimulere næringslivet i de nordlige områder i Finland og Sverige, i forbindelse med en anbefaling af forslaget i tilslutning hertil selv fremsat forslag. Der er således forslag om flere enkelte havnes placering i de enkelte zoner, om i større udstrækning at anvende afstandskriteriet ved fastlæggelse af nye zoner, om at erstatte de nuværende tre zoner i Den botniske Bugt med to nye zoner, og om fuldstændig at afskaffe zoneinddelingen. Enkelte af de nævnte handelskamre anfører dog, at zoneinddelingen efterhånden kun har mindre betydning. *Finlands industriförbund* og *Finska träförädlingsindustriernas centralförbund* mener, at zoneinddelingen har mistet sin betydning, fordi fragterne fastsættes ikke alene efter sørejsen, men også på grundlag af effektiviteten i havnene; dog bør en zoneinddeling i Den botniske Bugt, i det omfang den kan have indflydelse på fragterne, foretages således, at havnebyer i Finland og Sverige på samme geografiske niveau henføres til samme zone.

Handelskamrarna i Helsingfors, Åbo og på *Åland* finder ikke noget behov for en revision. *Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare* finder ligeledes en revision ufornudden; kammeret anfører endvidere, at en fragtaftale er en helt privatretlig aftale mellem afskiber og reder, at statens medvirken herved ikke finder sted og heller ikke er ønskelig, og at en eventuel revision af den gældende ordning bør henvises til The Baltic and International Maritime Conference. — De *fire rederiforeninger*, som har udtalt sig, henviser til, at det drejer sig om et område med fuld aftalefrihed mellem parterne. — *Myndighederne i Danmark, Finland, Norge og Sverige* finder ikke anledning til eller mulighed for at gribe ind med henblik på at ændre den eksisterende zoneinddeling.

3. Trafikudvalget

Udvalget er enig med forslagsstillerne i, at det er ønskeligt at fjerne en eventuel forskelsbehandling af havnene i de nordiske lande, herunder havnene ved Den botniske Bugt. Såfremt en forældet aftale om opdeling af farvandene i fragtzoner giver anledning til en sådan forskelsbehandling, er det rimeligt, at aftalen revideres og føres å jour. Da det imidlertid drejer

sig om en privatretlig aftale, som er blevet til uden myndighedernes medvirken, finder udvalget, at de parter, som måtte være interesseret i en ændring eller ophævelse af aftalen, bør henvises til selv at foranledige, at den tages op til revision.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 27. oktober 1967

Kresten Damsgaard

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Mikko Laaksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Formand

Gösta Skoglund

Tilläggsförslag
om gemensam trafiklagstiftning

(Väckt av Birger Lundström)

Nordiska rådet har genom rekommendation nr 5/1963 sökt påskynda arbetet inom Nordiska vägtrafikkommittén. Denna har under 1966 framlagt förslag till en gemensam vägtrafiklagstiftning i Danmark, Finland, Norge och Sverige (Nordisk udredningsserie 1966: 2, 3). Tidigare har kommittén framlagt förslag till gemensamma vägmärken (SOU 1965: 33). Dessa förslag bör genomföras så snart som möjligt, så att vägtrafikreglerna i Norden blir så enhetliga som möjligt.

Jag får därför hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i anledning av Nordiska vägtrafikkommitténs förslag (SOU 1965: 33 och NU 1966: 2 och 3) angående enhetliga vägtrafikregler snarast vidtaga åtgärder som i görligaste mån tillgodoser förslaget syften.

Stockholm i mars 1967

Birger Lundström

*BILAGA 1***Yttranden över tilläggsförslaget****D a n m a r k****Justitsministeriet:**

— — — skal man meddele, at justitsministeriet den 23. januar 1967 har anmodet en række myndigheder og organisationer om en udtalelse angående de i medlemsforslaget nævnte betænkninger. De indkomne udtalelser vil tillige med tilsvarende udtalelser fra de øvrige nordiske lande blive drøftet på møder i Nordisk Vejtrafik Komité i efteråret og vinteren 1967—68.

København, den 21. september 1967

P. m. v.

Vilhelm Boas

Niels Madsen

Ministeriet for offentlige arbejder, Vejdirektoratet:

— — — skal man oplyse, at Danmark er indstillet på at gennemføre de i Nordisk Vejtrafik Komités betænkning af 1965 foreslåede fælles nordiske regler for vejafmærkning.

På grundlag af komitéens betænkning har ministeriet for offentlige arbejder, vejdirektoratet, udarbejdet forslag til nye regler for vejafmærkning, og efter at de interesserede myndigheder har haft lejlighed til at udtale sig om forslaget, påregner man at indføre reglerne senest samtidig med gennemførelsen af de på grundlag af Nordisk Vejtrafik Komités betænkning af 1966 om fælles færdselsregler nødvendige ændringer af den danske færdselslov.

København, den 25. september 1967

P. m. v.

E. b.

Chr. Mogensen

*BILAGA 2***Betänkande från Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslaget**

Till trafikutskottet har hänvisats ett tilläggsförslag om gemensam nordisk trafiklagstiftning (A 147 T/t), väckt av Birger Lundström. Tilläggsförslaget har behandlats vid utskottets möten den 25 oktober 1967 och den 13 januari 1968. Vid det senare tillfället deltog som sakkunniga kanslirådet Böret Palm och Bertil Voss, Sverige.

1. Inledning

I tilläggsförslaget hemställs, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i anledning av Nordisk vägtrafikkommittés förslag (SOU 1965: 33 och NU 1966: 2 och 3) angående enhetliga vägtrafikregler snarast vidtaga åtgärder som i görligaste mån tillgodoser förslagets syften. I förslaget erinras om att rådet genom rekommendation nr 5/1963 avsåg att påskynda arbetet inom Nordisk vägtrafikkommitté med denna fråga.

2. Nordisk vägtrafikkommitté

Nordisk vägtrafikkommitté har avgivit ett flertal betänkanden med förslag till gemensamma nordiska regler.

Betänkandet »Vägmärken» (SOU 1965: 33) har föranlett utfärdande av bestämmelser i Norge och Sverige och delvis i Danmark. I Finland överväger man att införa nya regler om vägmärken samtidigt med vissa andra lagändringar.

Betänkandet »Vägtrafikregler» utkom i två delar under 1966 (NU 1966: 2 och 3). Sedan Nordisk vägtrafikkommittés i betänkandet framlagda förslag till enhetliga nordiska trafikregler remissbehandlats i de olika länderna och de inkomna remissyttrandena bearbetats i vederbörande ministerier och departement, har det samlade remissmaterialet överlämnats av regeringarna till Nordisk vägtrafikkommitté för ytterligare överväganden och överläggningar. Arbetet därmed pågår inom kommittén och är så planlagt att det avses skola slutföras under hösten 1968.

Arbetet inom Nordisk vägtrafikkommitté fortsätter med ytterligare frågor. Nyligen har framlagts ett stencilerat betänkande »Körbanemarkeringen». Härefter återstår att bearbeta enhetliga nordiska regler om bl. a. trafiksignaler och polismans tecken.

3. U t s k o t t e t

Trafikutskottet vill uttala sin uppskattning över att arbetet på en gemensam nordisk trafiklagstiftning nu framförts så långt som skett. Samtidigt vill utskottet framhålla det angelägna i att de gemensamma vägtrafikreglerna snarast möjligt blir verklighet. Den fortsatt starka tillväxten av trafiken mellan de nordiska länderna, vilken kan väntas öka ytterligare efter högertrafikens införande i Sverige, nödvändiggör ett snabbt genomförande av denna reform.

Av största vikt är att de blivande trafikreglerna blir helt likformiga. För att undvika att olikheter uppkommer i slutskedet under parlamentsbehandlingen är det därför angeläget att denna samordnas. Regeringarna bör för den skull koordinera framläggandet av lagförslagen för parlamenten. I likhet med vad som fallet var i fråga om t. ex. de nordiska patentlagarna synes det praktiskt att de fyra berörda parlamentens utskott samarbetar direkt, sedan de erhållit lagförslagen.

Det ligger i sakens natur att det bör fastställas en gemensam dag för ikraftträdandet av den blivande trafiklagstiftningen. Om något land ej skulle vara berett att genomföra lagstiftningen lika snabbt som de övriga, bör detta förhållande dock icke utgöra något hinder för att flertalet av länder sätter lagstiftningen ikraft vid en tidigare tidpunkt.

Under hänvisning till vad som ovan anförts, hemställer utskottet,

att Nordiska rådet i anledning av tilläggsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att så snart som möjligt genomföra en gemensam nordisk trafiklagstiftning på grundval av Nordisk vägtrafikkommittés förslag.

Stockholm den 12 januari 1968

Leif Cassel

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Magnus Kjartansson

Mikko Laaksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Vice förman

Gösta Skoglund

Medlemsförslag
om flygförbindelse Östersund—Trondheim

(Väckt av Jon Leirfall)

På møte i Sundsvall 19. desember 1966 tok en rekke norske og svenske turistorganisasjoner opp spørsmålet om flyforbindelse Östersund—Trondheim. Vedlagte brev ble 6. februar 1967 oversendt norske og svenske myndigheter og organisasjoner (*se Tillägg*).

Jeg er enig i at en flyforbindelse Östersund—Trondheim vil være av internordisk interesse og vil være av stor betydning både for industrien og reiselivet i distriktene.

Jeg vil derfor henstille,

at Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Norge og Sverige å medvirke til å få istand en flyforbindelse mellom Östersund og Trondheim med videre tilknytning til Stockholm og Finland.

Oslo, 12. mai 1967

Jon Leirfall

TILLÄGG

Skrivelse rörande flygförbindelse Östersund—Trondheim från turistorganisationer i Norge och Sverige till berörda departement i Norge och Sverige

Ved møte i Sundsvall den 19. desember 1966 med undertegnede turistorganisasjoner ble spørsmålet om flyforbindelse Östersund—Trondheim behandlet. Som bekjent har denne sak flere ganger tidligere vært aktuell.

Det er vår overbevisning at en sådan rute vil få internordisk betydning. For tiden finnes forbindelser Vasa—Sundsvall og Sundsvall—Östersund. En forbindelse Östersund—Trondheim vil binde sammen de tre lands linjennett.

Reisetiden mellom de tre land kommer gjennom den foreslåtte flyforbindelse til å bli betydelig forkortet. Dette vil utvilsomt føre til en ytterlig utvikling av den allerede livlige kontaktvirksomhet mellom Trondheim og Östersund/Sundsvall. For industrien i Sundsvall-området vil bl. a. det at man disponerer isfri havn ved Trondheimsfjorden innebære et øket behov for reiser til visse tider av året.

Interessen fra Finland kommer tydelig til uttrykk bl. a. ved at det gjennom flere år er arrangert charterfly-reiser til Jämtland med landing i Östersund. I år har disse blitt utvidet med større fly og landing vil nå skje i Trondheim med videre transport til turiststeder både i Jämtland og Trøndelag.

Den kulturelle forbindelse er også livlig og kommer uten tvil til å bli enda større hvis man får bedre kommunikasjoner.

Likelydende brev sendes samtidig til kommunikasjonsdepartementet i Sverige og Samferdselsdepartementet i Norge.

Härnösand, Östersund, Steinkjer og Trondheim 6. februar 1967

Västernorrlands läns turist-
trafikförbund
Härnösand
J.-E. Westberg

Jämtlands turistförening

Östersund
Lars Nystedt

Nord-Trøndelag turist-
og reiselivslag
Steinkjer
Per Bergsjö

Reisetraffikkforeningen for
Trondheim og Trøndelag
Trondheim
Nils D. Aune

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget**

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om at oprette en flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim. Udvalget har tidligere behandlet forslaget på møder i Östersund, i Storlien, i Trondheim og i Røros under en befarung i dagene 16.—19. august 1967. I møderne de tre førstnævnte steder har deltaget en række repræsentanter for de lokale myndigheder, for transportvirksomheder og for næringslivet, herunder turistnæringen.

1. Medlemsforslaget

Forslagsstilleren, Jon Leirfall, henviser til, at en flyveforbindelse Östersund—Trondheim er såvel af almindelig interesse, idet den er et led i det nordiske samfærdselsnet, som af stor betydning for industrien og rejselivet i de berørte områder. Forslagsstilleren henstiller derfor, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne i Norge og Sverige om at medvirke ved oprettelsen af en sådan flyveforbindelse med tilknytning til forbindelserne til Stockholm og Finland.

2. Trafikudvalget

Trafikudvalget er af den opfattelse, at de nordiske landes nationale rutenet i lufttrafikken er ganske godt udviklet. Hvis man derimod betragter Norden under ét, ses det, at en dækning af området med flyveforbindelser — ligesom for de øvrige trafikarters vedkommende — kræver oprettelse af nye tværforbindelser mellem Norge, Sverige og Finland. Således savnes en flyverute mellem Trondheim og Östersund til at forbinde det norske rutenet med det svenske net, som på dette sted har tilknytning til det finske net ved en rute mellem Sundsvall og Vasa.

Udvalget, som tillægger udbygningen af de internordiske trafikforbindelser stor betydning, besluttede derfor ved behandlingen af medlemsforslaget nærmere at sætte sig ind i de lokale behov for og ønsker om oprettelse af en ny flyverute og har derfor henlagt sine møder i eftersommeren 1967 til Östersund, Storlien og Trondheim, hvor bl. a. dette spørgsmål blev drøftet med repræsentanter for det pågældende len og fylke og de berørte kommuner, for flyveselskaberne samt for næringslivet og dets organisa-

tioner, herunder turistorganisationerne. Udvalget kunne konstatere, at der fra de lokale myndigheders og fra næringslivets side — herunder ikke mindst fra turistnæringens side — er en stærk interesse for oprettelsen af en flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim. Udvalget vil, under henvisning til betydningen for hele den nordlige del af Finland, Norge og Sverige af en sådan tværrute, finde det naturligt, at offentlige myndigheder, kommuner m. fl. vil være behjælpelig med at gennemføre undersøgelser vedrørende det forventede trafikunderlag m. m. og i øvrigt vil medvirke ved løsningen af opgaverne i forbindelse med oprettelse af en ruteforbindelse.

Udvalget, som er bekendt med, at der under den forestående vintersportsæson vil blive etableret en midlertidig flyverute på prøve, ønsker at give udtryk for vigtigheden af, at flyveselskaberne samarbejder ved tilrettelæggelsen af flyveruten mellem Östersund og Trondheim med henblik på at undgå ventetider for gennemrejsende passagerer, der benytter den nye rute. Som et led i disse bestræbelser skal man pege på muligheden af at forlænge en af de ruter, som har endepunkt i Östersund eller Trondheim.

Udvalget foreslår,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige at støtte oprettelsen af en permanent flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim med tilknytning till forbindelserne til Stockholm og Finland.

København, den 27. oktober 1967

Kresten Damsgaard

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Mikko Laaksonen

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Formand

Gösta Skoglund

Medlemsförslag

om samarbete på träskyddets område

(Väckt av Per Bergman, Juha Rihniemi, Berte Rognerud, Kerlttu Saalasti och Fridolf Thapper)

I de nordiska länderna användes trä som byggnadsmaterial i synnerligen stor omfattning. Träets användbarhet för byggnadsändamål är obestridlig och mångsidig. Rötskador och insektskador förorsakar dock årligen i de nordiska länderna avsevärda ekonomiska förluster. Exempelvis i Finland beräknas de årliga förlusterna uppgå till c:a 200 miljoner mark och i Sverige till c:a 300 miljoner kronor. Det är naturligt att man i alla de nordiska länderna sedan decennier har fäst allvarlig uppmärksamhet vid bekämpandet av dessa träförstörande faktorer. Industriell rötskyddsverksamhet av virke har sålunda bedrivits t. ex. i Finland alltsedan år 1904 även om det egentliga genombrottet för impregneringsindustrin infaller omkring år 1950.

Man har funnit, att en avsevärd minskning av rötskadorna är möjlig genom ökad användning av rötskyddat virke. Utvecklandet av rötskyddstekniken och ökad användning av rötskyddat virke är aktuella frågor för alla de nordiska länderna. I samtliga länder utförs vid forskningsanstalter vetenskapligt forskningsarbete på detta område. I de olika länderna verkar dessutom organisationer, som har till uppgift att genom publikations- och rådgivningsverksamhet främja ett utvidgat utbyte av erfarenheter och sprida kännedom om alla frågor rörande rötskyddet.

Initiativet till nordiskt samarbete på rötskyddets område togs från den svenska träskyddskommitténs sida. De första nordiska rötskyddsdagarna hölls i Stockholm den 21—23 oktober 1952. Nordiska rötskyddsdagar har hittills anordnats sammanlagt åtta gånger, och därutöver har sju konferenser för forskare på detta område anordnats. De vid dessa behandlade frågorna har berört alla med rötskyddet av trä förbundna frågeställningar. Men i avsaknad av en fastare organisationsform har aktiviteten inom det nordiska samarbetet i hög grad växlat och varit beroende av enskilda personers initiativkraft.

Bland insektskadorna har speciellt de av husbocken och andra träförstörande skadeinsekter på träkonstruktioner förorsakade skadegörelserna på senaste tid tilldragit sig uppmärksamhet även i offentligheten. Tidigare antogs, att dessa insekter främst angrep äldre byggnader, men det har vi-

sat sig att även nyuppförda byggnader av trä lätt kan angripas bl. a. beroende på att vid byggnadsverksamheten numera användes klenare virke än tidigare, i vilket insekterna lättare kan tränga in än i grövre kärnvirke. Då egnahemshus och villor i stor omfattning byggs av trä eller med trä som främsta byggnadsmaterial även i de bärande konstruktionerna, kan de träförstörande insekternas skadegörelser lätt få allvarliga följder även nationalekonomiskt sett.

Många vägande skäl talar för en effektivisering av det nordiska samarbetet på dessa områden, framför allt frågan om virkets skyddande mot röt- och insektskador med allt vad därmed sammanhänger är synnerligen omfattande. Problemsällningarna är i det närmaste de samma i alla de nordiska länderna. Forskningen bör kunna centraliseras och forskningsmetoderna förenhetligas. En arbetsfördelning av forskningsuppgifterna skulle med fördel kunna genomföras till undvikande av onödiga dubbelringar. Utredningarna skulle påskyndas och betydande kostnadsinsparningar åstadkommas.

Även de vid bekämpandet av röta och skadeinsekter använda metoderna och bedömningarna kunde förenhetligas och göras jämförbara genom samarbete. För rötskyddsämnen kunde samfällda klassificeringar och kvalitetsbestämmelser uppgöras. Den snabba utvecklingen av bekämpningsmedlen kräver en fortgående enhetlig och tidsenlig kontrollverksamhet. Genomförandet av en enhetlig kontroll i fråga om rötskyddat virke har stor betydelse även för de nordiska ländernas handel med den övriga världen. Ytterligare borde undersökas huruvida utvecklingen på berörda område kunde främjas genom åvägabringande av större enhetlighet i fråga om gällande lagstiftning och andra bestämmelser.

Förutsättningen för ett effektivt och berikande samarbete mellan forskningsanstalter, organisationer och enskilda personer, som verkar för att bekämpa röt- och insektskador på trä, är en centraliserad ledning och en effektiv samarbetsorganisation. Ett naturligt tillvägagångssätt synes vara, att för detta ändamål inrättas ett permanent samarbetsorgan med företrädare för vederbörande institutioner och organisationer i de olika länderna och att för detta organ anvisas nödiga statsmedel.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att inrätta ett permanent samnordiskt organ för samarbete om träskyddforskning och för att bedriva upplysningsverksamhet om träskyddsfrågor.

Stockholm, Helsingfors och Oslo den 30 maj 1967

Per Bergman

Juha Rihtniemi

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Boligministeriet:**

— — — skal man meddele, at Boligministeriet i 1964 foranledigede spørgsmålet om udarbejdelse af regler om træbeskyttelse taget op af Træbeskyttelsesudvalget under Trærådet til eventuel indføjelse i bygningsreglementet for købstæderne og landet. Der er derefter af Træbeskyttelsesudvalget arbejdet med dette spørgsmål, og en del af udvalgets arbejde vil i løbet af nogle måneder blive tilsendt Dansk Standardiseringsråd med henblik på udformning af en rekommandation for området. Når dette er sket, vil der i bygningsreglementet for købstæderne og landet kunne optages henvisning til Dansk Standard samt eventuelt andre fornødne bestemmelser om træbeskyttelse.

Træbeskyttelsesudvalget har i øvrigt følgende opgaver:

- a. at fastsætte godkendelseskriterier samt foretage godkendelse af træbeskyttelsesmidler, imprægneringsmetoder og virksomheder,
- b. at fastlægge retningslinjer for samt forestå tilsyn med imprægneringsvirksomheder og kontrol med godkendte træbeskyttelsesmidler. Tilsyn og kontrol udføres under Statsprøveanstaltens ansvar.
- c. at foranledige etablering af nødvendigt forsøgs- og oplysningsarbejde,
- d. at arbejde for udarbejdelse af fællesnordiske retningslinjer vedrørende træbeskyttelse.

Det kan oplyses, at udvalget i en årrække har deltaget i et nordisk samarbejde vedrørende træbeskyttelse, medens de nordiske landes samarbejdsorgan vedrørende byggebestemmelser, Den nordiske komité for bygningsbestemmelser, i 1966 efter nærmere overvejelse har besluttet ikke foreløbig at optage spørgsmålet om træimpregnering til behandling.

I en over sagen indhentet erklæring fra SBI udtales det, at instituttet ikke i større omfang deltager i forskningsarbejde på nævnte område, men hovedsagelig forlader sig på Trærådet, og da man er bekendt med, at denne institution allerede deltager i et vist nordisk samarbejde, skal man udtale, at man ikke kan tage stilling til, om dette samarbejde er tilfredsstillende eller bør intensiveres.

Idet bemærkes, at Boligministeriet naturligvis er interesseret i, at det nordiske samarbejde på det omhandlede område fremmes mest muligt, men at

man i øvrigt ikke på grundlag af de indhentede udtalelser er i stand til at tage stilling til, hvorledes dette bedst kan ske.

København, den 10. oktober 1967

P. m. v.

E. b.

E. Engberg

Landbrugsministeriet:

Landbrugsministeriet har forelagt medlemsforslaget for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole der under 4. oktober 1967 har fremsendt en fra professor i skovteknologi P. Moltesen indhentet udtalelse af 29. september 1967, der er sålydende:

Således foranlediget kan jeg oplyse, at alt arbejde vedr. forskning, rådgivning, kvalitetskontrol m. v. på omhandlede område her i landet sorterer under Trærådet, som er en selvejende institution under Akademiet for de tekniske Videnskaber. Arbejdet omfatter såvel egentlig imprægnering af ledningsmaster og bygningstømmer som beskyttelse af træ ved en bestrygning og dypning.

Samtlige danske imprægneringsanstalter og foreningen af importører af imprægneringsmidler er frivilligt tilsluttet Trærådets kontrolordninger og betaler den væsentligste del af udgifterne ved virksomheden.

I de af Trærådet nedsatte arbejdsudvalg vedr. imprægnering er repræsenteret samtlige institutioner, organisationer etc., som har nogen tilknytning til emneområdet.

Fra første begyndelse har Trærådet opretholdt og udbygget et nært samarbejde med tilsvarende institutioner i andre lande og da især de nordiske. Hvert år afholdes nordiske samarbejdsråd, hvor man drøfter alle spørgsmål af fælles interesse såsom arbejdsfordeling af forskningsopgaverne, fællesnordiske standards for imprægnering, afprøvningsmetoder etc., således at dobbeltarbejde så vidt muligt undgås, og således at aktuelle forskningsarbejder løses hurtigst muligt.

Der er således de facto for længst indledt et snævert nordisk samarbejde af permanent karakter, og undertegnede har svært ved at se, at der skulle kunne opnås væsentlige fordele, om nogen, ved at oprette et permanent samarbejdsorgan.

Derimod kan jeg være enig med forslagsstillerne om, at det ville fremme træbeskyttelsesarbejdet, hvis der gennem en rekommendation fra Nordisk Råd kunne skaffes yderligere statsmidler til omhandlede formål.

Landbrugsministeriet må henholde sig til det således foreliggende.

København, den 18. oktober 1967

P. m. v.

E. b.

J. Madelung

Undervisningsministeriet:

— — — skal man, efter at sagen har været forelagt Københavns og Århus Universiteter til udtalelse, meddele, at medlemsforslaget ikke giver nærværende ministerium anledning til bemærkninger.

København, den 28. august 1967

P. m. v.

E. b.

J. Munch-Petersen

Eksp.sekr.

Trærådet:

— — — I den anledning oplyses, at alt arbejde vedrørende forskning, rådgivning, kvalitetskontrol m. v. på omhandlede område her i landet sorterer under Trærådet, som er en selvejende institution under Akademiet for de tekniske Videnskaber. Arbejdet omfatter såvel egentlig imprægnering af ledningsmaster og bygningstømmer som beskyttelse af træ ved en bestrygning og dypning.

Samtlige danske imprægneringsanstalter og foreningen af importører af imprægneringsmidler er frivilligt tilsluttet Trærådets kontrolordninger og betaler den væsentligste del af udgifterne ved virksomheden.

I det af Trærådet nedsatte arbejdsudvalg vedrørende imprægnering er repræsenteret samtlige institutioner, organisationer etc., som har nogen tilknytning til emneområdet.

Fra første begyndelse har Trærådet opretholdt og udbygget et nært samarbejde med tilsvarende institutioner i andre lande og da især de nordiske. Hvert år afholdes nordiske samarbejdsråd, hvor man drøfter alle spørgsmål af fælles interesse såsom arbejdsfordeling af forskningsopgaverne, fællesnordiske standards for imprægnering, afprøvningsmetoder etc., således at dobbeltarbejde så vidt mulig undgås, og således at aktuelle forskningsarbejder løses hurtigst muligt.

Der er således de facto for længst indledt et snævert nordisk samarbejde af permanent karakter, og undertegnede har svært ved at se, at der skulle kunne opnås væsentlige fordele, om nogen, ved at oprette et permanent samarbejdsorgan.

Derimod kan jeg være enig med forslagsstillerne om, at det ville fremme træbeskyttelsesarbejdet, hvis der gennem en rekommandation fra Nordisk Råd kunne skaffes yderligere statsmidler til omhandlede formål.

København, den 7. december 1967

P. t. v.

P. Moltzen

Træbranchens Oplysningsråd:

For så vidt man ved »ett permanent samnordiskt organ för samarbete om träskyddsforskning» vil forstå et forskningsinstitut centralt placeret i Skandinavien, helst Sverige — af grunde som senere motiveres — finder jeg det fremsatte forslag endog særdeles værdifuldt. Jeg går ud fra, at et forskningsinstitut af nævnte art i lighed med, hvad der er tilfældet for de skandinaviske byggeforskningsinstitutter, bør udsende rapporter over deres forsøgsvirksomhed. Det vil være af overordentlig stor betydning for den videre spredning af forskningsresultaterne, at sådanne publikationer bl. a. tilflyder de respektive landes træoplysningsråd (sådanne findes såvel i Sverige som i Norge og Danmark). I den udstrækning det måtte være formålstjenligt, og hvor den fornødne økonomiske baggrund er til stede, vil de respektive landes træoplysningsråd da kunne viderebringe forskningsresultaterne i bearbejdet og let forståelig form til de projekterende: arkitekter og ingeniører og de udførende: håndværkere og entreprenører, idet forskningsresultaterne primært vil være af interesse og gavn for byggeindustrien.

Når man fra min side peger på, at et forskningsinstitut med fordel kunne placeres i Sverige, skyldes det bl. a. den omstændighed, at man i Sverige — sådan har jeg forstået det — gennem længere tid end i noget andet skandinavisk land har drevet en dybtgående seriøs forskning på træbeskyttelsesområdet. Jeg tillader mig i den forbindelse bl. a. at henvise til den udmærkede publikation »Träskydd», udgivet af Svenska skogsvårdsföreningen, forfattet af Erik Rennerfelt, fil. dr., docent.

De kredse, der primært bør inddrages i arbejdet, bør som helhed efter mit skøn være de respektive landes civilingeniørforeninger — i Danmark: Dansk Ingeniørforening (D.I.F.) — og de respektive landes byggeforskningsinstitutter, eftersom arbejdet som tidligere nævnt primært må sigte mod afhjælpning af rent byggetekniske forhold.

København, den 17. august 1967

Træbranchens Oplysningsråd

M. Walther Petersson

Direktor, arkitekt m.a.a.

Træløstbranchens Fælles-Sekretariat:

skal vi meddele, at vi er enige i det hensigtsmæssige i, at der etableres samarbejde imellem de nordiske lande. Det forekommer os imidlertid, at sådant samarbejde må kunne etableres og udbygges imellem de eksisterende organer og institutioner i de nordiske lande, uden at det skulle være nød-

vendigt at etablere et nyt administrativt organ til at formidle sådant samarbejde. Specielt finder vi det urigtigt, at man vil lade udgifterne betale af statskassen; det bør være de producenter af træ og træprodukter, som har interesse i arbejdet, der betaler herfor.

København, den 13. september 1967

I. Collin

Træindustriens Fællesrepræsentation:

skal vi oplyse, at der under »Trærådet», — der er en selvejende institution inden for »Akademiet for de tekniske Videnskaber» — er oprettet et permanent træbeskyttelsesudvalg, der virker som formidler af et forskningsmæssigt samarbejde på omhandlede felt her i landet og af kontakter med tilsvarende organer bl. a. i de øvrige nordiske lande.

Såvel Trærådet som branchesammenslutningen »Foreningen af imprægningsanstalter i Danmark» og en uden for denne stående større enkeltvirksomhed har over for os givet udtryk for interesse for inter-skandinavisk samarbejde. Man peger imidlertid samtidig på, at de kontakter, der som nævnt er etableret med de øvrige nordiske lande allerede, har resulteret i et nyttigt samarbejde, og at man i og for sig ikke føler sig overtødet om, at det foreslåede statsstøttede, permanente samnordiske organ for træbeskyttelse er så tiltrængt en sag, som forslagsstillerne giver udtryk for.

København, den 30. august 1967

P. f. v.

O. Kring

F i n l a n d

Lantbruksministeriet:

Såsom i det förslag som framställts i Nordiska rådet (Sak A 151/k) konstateras, är frågan om skyddet av trä mot röt- och insektsskador en ekonomiskt viktig fråga som är aktuell för alla de nordiska länderna. Det är därför nödvändigt att finna utvägar att utveckla forsknings- och rådgivningsverksamheten även på samnordisk nivå.

Lantbruksministeriet meddelar såsom sin uppfattning i saken, att det inte är nödvändigt att grunda någon ny fast organisation för ifrågavarande samarbete, utan att det redan existerande samarbetet borde intensifieras. I samarbetet deltagande organ från Finlands sida skulle i främsta rummet vara

statens tekniska forskningsanstalt och skogsforskningsinstitutet samt Röt-
skyddsföreningen r. f.

Helsingfors den 22 september 1967

Nestori Kaasalainen

Minister

Tapio Korpela

Byråchef

Handels- och industriministeriet¹:

Med anledning härav får handels- och industriministeriet meddela att ministeriet för egen del ej haft möjligheter att mera i detalj handlägga ärendet, varför ministeriet finner, att de eventuella yttrandena från de på ifrågasvarande område aktivt verksamma institutionerna och föreningarna innehåller de väsentliga erforderliga upplysningarna.

Helsingfors den 14 december 1967

Olli Ollila

Industriråd

Forststyrelsen¹:

I det till utlåtande överstyrda medlemsförslaget behandlade verksamheten för skydd av träkonstruktioner och virke anser forststyrelsen synnerligen viktig. Enär aktionen syftar på förbättrandet av virkets brukbarhet är den nära förknippad med den av forstförvaltningen ledda verksamheten för virkesproduktion. Forststyrelsen är speciellt intresserad av frågan om de intensifierade skogsvårdsåtgärderna inverkar på virkets benägenhet för röt- m. fl. skador samt även av skyddsåtgärderna för till industrins råämne producerat virke. Enbart dessa delfrågor är så betydelsefulla inom skogshushållningen att forststyrelsen anser de nordiska ländernas samarbete för deras utredande synnerligen sakligt.

Helsingfors den 16 augusti 1967

M. Lappi-Seppälä

Tf. överdirektör

T. O. Mäkelä

Tf. biträdande direktör
för anskaffningsbyrån

¹ Yttrandet översatt från finska.

Statens tekniska forskningsanstalt:

Ett samarbete på frivillig bas de nordiska länderna emellan har pågått intensivt och utan avbrott allt sedan år 1952. De behandlade frågorna har varit talrika och berört alla med rötskyddet av trä förbundna frågeställningar. Detta har förorsakat att de enskilda länderna med lätthet kunnat följa den snabba utvecklingen på området. Dock har nödvändigheten av ett permanent samarbetsorgan blivit uppenbart i detta sammanhang. Man har inte kunnat komma till enhetlig normering, koordinering av forskningsuppgifter, enhetligande av forskningsmetoder och enhetliga kvalitetsbestämmelser m. m. Många vägande skäl talar för en effektivisering av det nordiska samarbetet på dessa områden.

Därför stöder statens tekniska forskningsanstalt fullt det anförda förslaget angående ett permanent samarbetsorgan.

Statens tekniska forskningsanstalt

E. Wegelius

Överdirektör

Veli Aho

Direktör för trä-
skyddslaboratoriet

Metsäntutkimuslaitos — Skogsforskningsinstitutet:

Såsom man konstaterat i det förslag, som framställt av Nordiska rådet, uppgår värdet av de årliga rötskadorna på virke även i Finland till mycket stora summor. För den skull är det säkert nödvändigt att utveckla forsknings- och upplysningsarbetet inom området särskilt på ett internordiskt plan. Det förekommer redan ett relativt fast samarbete inom området, men det vore sakligt att få detta samarbete utfört i fastare former, såsom det föreslagits.

Enligt skogsforskningsinstitutets åsikt vore det dock icke befogat att grunda nya organisationer på området, utan man borde bygga ett effektiviserat samarbete på basis av de redan förefintliga institutens och organisationernas, i Finland statens tekniska forskningsanstalts laboratoriums och Rötskyddsföreningens kontakter med de övriga nordiska länderna. Ministeriet, som handhar de ifrågavarande ärendena, skulle kunna ge kontakterna fastare former och utveckla de juridiska formerna. Man kunde även tänka sig, att de vetenskapliga kommittéerna eller samfunden inom detta gebit kunde stå för ledningen av detta samarbete.

Det vore även skäl att inkludera röt- och insektskadorna på lagrat virke

samt deras avvärijande såsom ett verksamhets objekt. På detta område vore även skogsforskningsinstitutet redo att deltaga i samarbetsorganets arbete.

Helsingfors den 19 september 1967

Viljo Holopainen
Överdirektör, professor

Veijo Heiskanen
Professor

Lantbrukets forskningscentral, forskningsanstalten för växtsjukdomar:

Uppgifter i samband med rötskydd av trävirke handhas i vårt land på följande sätt. Forskning och praktisk tillämpning rörande kemikalier och metoder avsedda för bekämpning av röta, blånad och andra felaktigheter förorsakade av svampar sker vid rötskyddslaboratoriet vid statens tekniska forskningsanstalt i Olnäs. Rötskyddsföreningen r.f. i Helsingfors utför för sin del organisatoriskt arbete samt rådgivning beträffande rötskydd. Rik-kihappo Oy är ledande företag bland producenterna av rötskyddsmedel.

Vid anstalten för växtsjukdomar vid lantbrukets forskningcentral har man inte undersökt frågor i anslutning till rötskydd för trävirke förutom olägenheter förorsakade av rötskyddsmedel och rötskyddsfärger för växter odlade under glas, när för växter fytotoxiska bekämpningsmedel och färger använts för att skydda anläggningarnas träkonstruktioner.

En rekommendation från Nordiska rådet till regeringarna i Norge, Sverige, Finland och Danmark att skapa ett internordiskt organ för samarbete inom forskning och rådgivning inom rötskyddsområdet är en åtgärd värd understöd.

Dickursby den 25 september 1967

E. A. Jamalainen
Professor

Lantbrukets forskningscentral, anstalten för skadedjursforskning¹:

Undersökningar beträffande insektangrepp i träkonstruktioner, testning av bekämpningsmedel samt övervakning av den på förordning baserade husbocksbekämpningen har i vårt land utförts på anstalten för skadedjursforskning vid lantbrukets forskningscentral.

Emedan, såsom framgår av medlemsförslaget, problemen är i stort desamma i alla de nordiska länderna skulle det vara mycket lämpligt att grunda ett gemensamt organ. Detta organ borde från första början erhålla tillräckliga medel för sådana undersökningar och utredningar som det anser vara nödvändiga.

De av träskadedjur förorsakade skadorna är hos oss störst inom hus-

¹ Yttrandet översatt från finska.

bockens utbredningsområde i SW-Finland samt i övriga delar av landet särskilt i lantbruksbyggnader. Vi saknar normer och bestämmelser beträffande träskydd. Centraliserad rådgivning saknas även.

Vi understöder medlemsförslaget samt anser dess förverkligande vara brådskande.

Dickursby den 25 september 1967

Veikko Kanervo

Professor

Keskusmetsäseura Tapio — Centralskogssällskapet Tapio:

— — — ber Centralskogssällskapet Tapio högaktingsfullt få framföra att vi understöder förslaget. Enligt Centralskogssällskapets uppfattning bör ett varande samarbetsorgan grundas till vilket Röttskyddsföreningen samt forskningsinrättningar skulle namngiva sina representanter. För detta organ borde i statens budget framföras de erforderliga medlen.

Helsingfors den 27 september 1967

Centralskogssällskapet Tapio

Ilmari Renko

Tauno Viljo

Centralskogssällskapet skogskultur r.f.:

Yttre likartade förhållanden med tanke på rötskadorna bör allmänt sett föreligga. Detta bör även möjliggöra ett omfattande samarbete. Inte enbart i form av gemensamma konferenser. Här torde finnas plats för en gemensam målsättning och ett gemensamt program för dess uppnående. Härigenom möjliggöres inte enbart en koordinering utan även en fördelning av arbetsuppgifterna.

Då olika synpunkter kan anläggas på organisationsformen vore det skäl att denna kunde skärskådas speciellt ur forskningsinstitutionernas synvinkel och om möjligt i första hand få en samordning till stånd på detta plan.

Helsingfors den 19 september 1967

Centralskogssällskapet skogskultur

Sigurd Lillandt

Lahontorjuntayhdistys — Röttskyddsföreningen r.f.:

Lahontorjuntayhdistys — Röttskyddsföreningen r. f. understöder utan förbehåll det gjorda förslaget.

Ett fast nordiskt samarbete vid bekämpning av alla träförstörande biologiska faktorer är en nödvändighet och utgör såsom sådant ett steg mot

ett större internationellt samarbete. Enligt vår åsikt behövs en samordnad lagstiftning beträffande rötskyddskemikalier och -metoder. Likaså borde kontrollen av rötskyddsmedlens användning och kvalitet samordnas och få laga kraft.

Om ifrågavarande medlemsförslag får understöd och realiseras anser vi det viktigt, att man vid uppgörandet av forsknings- och utvecklingsprogram samt normer fortfarande bevarar ett fast och starkt aktivt samband med det praktiska livet, d. v. s. med dem som representerar virkesförbrukarna, producenterna av impregneringsmedel samt impregneringsverksamhelen.

Helsingfors den 28 augusti 1967

Lahontorjuntayhdistys —

Rötskyddsföreningen r. f.

Uolevi Tuovinen

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund:

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund anser Nordiska rådets medlemsinitiativ angående bekämpande av röta i form av nordiskt samarbete som gott och understöder tillsättandet av det föreslagna samarbetsorganet. På detta sätt är det möjligt att bland annat få en enhetlig och officiellt kontrollerad praxis rörande rötskyddskemikalier och skyddsförfaranden. Samarbetsorganet kan även i hög grad effektivisera forskningsarbetet rörande rötskyddet. Enligt centralförbundets uppfattning borde man även utreda möjligheterna att få till stånd motsvarande samarbete på forskningsområdet för bekämpande av insektskador på råvirke.

Helsingfors den 28 augusti 1967

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund

Lauri Kirves

N o r g e

Departementet for industri og håndverk:

Departementet har i den forbindelse innhentet uttalelser fra

Norsk treteknisk institutt, Skogsbrukets og skogindustriens forskningsforening, Norges byggforskningsinstitutt, Norske impregneringsverkers forening og Norges byggstandardiseringsråd.

Det fremgår av vedlagte avskrifter av disse uttalelser at samtlige institusjoner anbefaler opprettelsen av et felles nordisk organ for samarbeid på trebeskyttelsesområdet.

Det er i medlemsforslaget pekt på den betydning treet har som bygningsmateriale i de nordiske land. De begrensede økonomiske ressurser hvert av disse land kan sette inn på dette felt tilsier at såvel det forskningsmessige som øvrige samarbeidet søkes effektivisert bl. a. ved en sterkere koordinering av virksomheten mellom de eksisterende institusjoner og organisasjoner i de enkelte land.

Industridepartementet vil støtte det fremsatte medlemsforslag.

Oslo, 8. september 1967

Odd Gothe

E. Ouren

Norsk treteknisk institutt:

— — — vil vi få peke på at samme sak ble drøftet på et nordisk forskermøte på trebeskyttelsesområdet i Oslo i 1962 og på basis av forhandlingene ble det sendt en orientering om forholdene til Nordisk Råd.

De problemer det her pekes på synes stadig å bli mere presserende og aktuelle og skal man ha noe håp om å følge med i utviklingen og samtidig utrette aktiv forskningsvirksomhet innen trebeskyttelsesfeltet, synes det som om løsningen må ligge i en mere effektiv arbeidsdeling og samarbeid mellom de fire aktuelle land, og generelt sett i en styrkelse av virksomheten i alle land. Det skal her nevnes at et visst samarbeid eksisterer generelt sett for treforskning, idet en kan si at kontakten i løpet av de siste ti år har vært meget god. Blant annet har det vært avholdt årlige koordineringsmøter, supplert med fagmøter i tilknytting til spesialområder. — Trebeskyttelsesfeltet har imidlertid vært karakterisert av en rask utvikling i de siste år, samtidig som arbeidsoppgavene var mange før noe egentlig forskningsarbeid ble igangsatt.

På bakgrunn av den viktighet vi mener en bør tillegge arbeidet med trebeskyttelse ikke minst fra et nasjonaløkonomisk synspunkt, vil vi derfor varmt støtte den henvendelse som er gjort til Nordisk Råd.

Vi slutter oss forøvrig til den uttalelse som er gitt fra SSFF's Utvalg for trebeskyttelse.

Oslo, 9. august 1967

Norsk treteknisk institutt

Halvor Skjelmerud

Skogbrukets og skogindustrienes forskningsforening:

SSFF's Utvalg for trebeskyttelse slutter seg helt til den henvendelse som er gjort til Nordisk Råd fra Finland og Sverige. Som det fremgår av denne har det siden 1952 eksistert et uformelt samarbeid mellom Danmark, Finland, Sverige og Norge på dette felt, blant annet ved forskermøter og ved foredragsmøter i kombinasjon med ekskursionsjoner annet

hvert år. Utenom dette har det også eksistert en mere kontinuerlig kontakt på forskerplanet, men denne har i noen grad vært underlagt de enkelte forskeres initiativ og det må innrømmes at samarbeidet av den grunn kan ha blitt noe skjevt. — Et koordinerende organ vil derfor være til stor hjelp for å aktivisere samarbeidet og effektivisere innsatsen på trebeskyttelsesområdet.

Foruten de momenter som er nevnt i den svensk—finske henvendelsen, vil vi også få peke på forhold som dels ligger noe på siden av de rene forskningsoppgaver, men som allikevel er av avgjørende viktighet for å fremme forståelsen for og anvendelse av trebeskyttelse på en riktig og fornuftig måte. Dette gjelder bland annet spørsmål om terminologien, idet begrepene i dag slett ikke er entydige, noe som svært ofte fører til misforståelser f. eks. i byggebeskrivelser. Problemet er tatt opp tidligere, men selv om det foreligger et relativt konkret forslag til terminologi, vil det i praksis være umulig å håndheve denne uten at den foreligger som et offisielt godkjent dokument f. eks. i form av en standard. En forutsetning måtte det da være at terminologien ble mest mulig ensartet for de fire nordiske land.

Også på andre felt har man følt savnet av et nordisk koordineringsorgan som kunne være den formidlende kontakt mellom de respektive forskningsinstitutter og offentlige organer og institusjoner forøvrig som f. eks. standardiseringsbyråene. Det kan i den forbindelse pekes på krav for godkjenning av de enkelte preserveringsmidler med hensyn til fungisid virkning overfor skadeorganismene, krav til andre egenskaper som f. eks. vannavvisende evne. Videre vil kontakt med helsemyndighetene være av vital betydning, ikke bare med sikte på helserisikoen ved omgang med soppdrepende midler, men spesielt med tanke på de insektgifter som ofte blir blandet inn og som det tilsynelatende kommer stadig nye typer av på markedet.

Slike og lignende oppgaver finnes det mange av og problemene skulle praktisk talt være helt analoge i de fire land det er tale om. Med den kapasitet og de økonomiske ressurser hvert av landene disponerer til arbeid på dette felt, vil det være vanskelig nok å følge med i utviklingen om ikke oppgavene blir fordelt. På den annen side vil selve koordineringsarbeidet bli så omfattende og krevende at en ikke kan regne med full effektivitet med den ordning som har vært praktisert hittil. Vi vil derfor fullt ut få slutte oss til konklusjonen i den henvendelse som er gjort fra finsk og svensk side til Nordisk Råd.

Oslo, 9. august 1967

For SSFF's Utvalg for trebeskyttelse

Karl Mørkved

Formann

Norges byggforskningsinstitut:

Norges byggforskningsinstitut ser det som en svært viktig oppgave å få koordinert og effektivisert både forskning og opplysning om trebeskyttelse. NBI driver ikke selv forskning eller utviklingsarbeid på dette område. Dette gjøres i Norge av Norsk treteknisk institutt og andre institusjoner. I vårt forskningsarbeid og særlig i vår informasjonsvirksomhet bygger vi på erfaringer og resultater fra og samarbeid med Norsk treteknisk institutt.

Det fremgår ikke av rekommendasjonen hvorvidt man i samarbeidet vil ta opp alle former for trebeskyttelse, dvs. både trykkimpregnering, langlidsdypping og overflatebehandling. I vårt informasjonsarbeid har vi meget sterkt savnet en god terminologi på dette området. De mange forskjellige trebeskyttelsesmetoder bør klassifiseres etter virkning og varighet. En slik klassifisering bør standardiseres, og særlig hvis dette kan gjøres på nordisk basis vil en slik standardisering kunne få gjennomslagskraft og bli til stor nytte.

Et godt samarbeid har vi også hatt med Statens skogsforsøksvesen når det gjelder råte og sopp og med Statens plantevern når det gjelder treborende insekter. Begge disse institusjoner arbeider i tilknytning til Norges landbrukshøgskole, Vollebekk. NBI støtter forslaget om opprettelse av et samnordisk organ for samarbeid om trebeskyttelsesforskning og opplysningsvirksomhet.

Oslo, 26. juli 1967

Norges byggforskningsinstitut

Oivind Birkeland

Harald Kristiansen

Norske impregneringsverkers forening har i en skrivelse den 31 juli 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Norges byggstandardiseringsråd:

Det vil uten tvil være en fordel med et utvidtet nordisk samarbeid om trebeskyttelse. Et internasjonalt samarbeid foregår allerede på dette området i International Organization for Standardization (ISO).

Trebeskyttelse har interesse for NBR i forbindelse med bl. a. standardisering av trevirke for bygningsbruk og arbeidet med standard arbeidsbe-

skrivelse. NBR vil derfor gjerne bli underrettet hvis det foreslåtte samarbeidsorganet blir opprettet.

Oslo, 4. september 1967

Norges byggstandardiseringsråd

Odd Lyng

Direktør

Farverådet:

Maling- og lakkindustrien i Norge ser meget positivt på det initiativ som her er tatt, og vil understreke verdien av å få igangsatt grundige undersøkelser og nødvendig forskningsarbeid, fortrinnsvis på nordisk basis. Vår industri vil finne det naturlig å yte dette arbeid all mulig bistand. Som maling- og lakkindustriens representant i den nordiske komité, tør vi foreslå formannen i vårt nøytrale faglige organ »Maling- og lakkindustriens Tekniske Komite«, overingeniør Sverre Halsør, c/o Alf Bjercke A/S, Alnabru.

Idet vi håper at vårt syn vedrørende samarbeidet på trebeskyttelsesområdet faller sammen med det som tidligere er avgitt av det ærede departement, ville vi sette pris på å bli holdt underrettet om sakens videre gang.

Oslo, 28. oktober 1967

Farverådet

Arnfinn B. Storkaas

Sve r i g e

Statens planverk:

I byggnadsstadgans och planverkets tillämpningsbestämmelser finns vissa föreskrifter som innebär att uppmärksamhet bör ägnas frågan om virkeskydd. I byggnadsstadgan föreskrivs sålunda att byggnadsdelar som kan utsättas för belastning skall ha betryggande bärförmåga, stadga och beständighet (42 §). Vidare föreskrivs att åtgärd skall vidtas för att utrota ohyra och virkesförstörande insekter om byggnad, som skall rivs, kan antas vara behäftad med sådana (51 §). I planverkets föreskrifter och anvisningar till byggnadsstadgan, Svensk Byggnorm 1967, som nu är under utgivning, anges tillåtna påkänningar för trä varvid förutsättes oskadat virke. Om risk föreligger att sådant virke utsätts för skadeverkningar genom angrepp av röta eller insekter krävs sålunda att virket är skyddat på lämpligt sätt.

Forskningsverksamhet som har betydelse för träskyddsproblemets lösning bedrivs inom ett flertal olika institutioner, exempelvis skogshögskolan, skogsforskningsinstitutet och träforskningsinstitutet samt även inom den av vissa myndigheter och andra berörda parter tillsatta träskyddskommittén.

Det är av vikt att endast effektiva skyddsmedel kommer till användning vid skyddsbehandling av virke. För att kunna bedöma olika medels tillförlitlighet måste lämpliga provningsmetoder finnas utarbetade. Provningsmetoder utarbetas genom medverkan av forskningsinstitutioner och provningsanstalter. I första hand kan statens provningsanstalt anses ha ansvaret för att lämpliga provningsmetoder utarbetas. Frågan om översyn av hittills tillämpade provningsmetoder har aktualiserats bl. a. i samband med s. k. egenskapsredovisning av byggvaror.

Nordiskt samarbete när det gäller träskyddsfrågor förekommer i viss omfattning i anslutning till olika verksamheter som berör byggnadsfacket. Sålunda sker samarbete genom Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser, NKB, t. ex. rörande träkonstruktioner inom ett särskilt utskott för dessa frågor. (Se bilaga NKB-rapport 1967 här ej tryckt). Även fuktskydds- och impregneringsfrågor har berörts inom NKB men frågan om att tillsätta en särskild arbetsgrupp har bordlagts. En viss samordning på byggnadsforskningsområdet äger rum genom den arbetsgrupp som bildats av cheferna för forskningsinstitutionerna i Norden, NS. Även direkt samarbete mellan de speciella organen för träskyddsforskning pågår. I fråga om provningsmetoder för byggvaror har ett samarbete nyligen påbörjats genom Nordiska kommittén för forskning och provning av material inom byggområdet, NM-Bygg. Då det gäller redovisning av egenskaper hos material och byggvaror har också planlagts ett visst samarbete mellan de nordiska länderna.

Av det ovan anförda framgår sålunda att det redan inom NKB, NS, NM-Bygg pågår och planeras nordiskt samarbete som mera allmänt berör träskyddsfrågor. I fråga om den specialinriktade träskyddsforskningen synes samarbete för närvarande ske i relativt begränsad omfattning och utan den organiserade planmässighet som vore önskvärd. Enligt planverkets uppfattning torde det vara motiverat att ett mera ordnat samarbete kommer till stånd. Det synes emellertid nödvändigt att det först närmare klarlägges hur samordningen lämpligen skall ske och vilka institutioner som i första hand skall engageras.

Stockholm den 2 oktober 1967

Erik Nilsson

Gunnar Wennlund

Träskyddskommittén:

Forskning inom träskyddet i Sverige sker främst genom Träskyddskommittén och de med den samarbetande institutionerna. Jämför närstående bilaga, »Träskyddsverksamheten i Sverige» (*här ej tryckt*).

Träskyddet i Sverige är för närvarande föremål för utredning. Under de senaste tio åren har upprepade framställningar gjorts till statsmakterna i avsikt att få till stånd ett officiellt träskyddsorgan. Detta har hittills icke givit något positivt resultat. På uppdrag av kommitténs intressenter och berörd industri utför kommitténs ledamot avdelningsdirektör L. Borup jämte understecknad professor P. Nylinder en utredning med förslag till träskyddets ordnande.

Träskyddskommittén önskar med instämmande i »Medlemsförslag om samarbete på träskyddets område» starkt understryka behovet av ett effektivt nordiskt samarbete. De exempel på samarbetsfrågor som omnämnes i medlemsförslaget är väl valda och skulle ytterligare kunna utökas.

Träskyddskommittén vill också framhålla att en förutsättning för ett utvidgat samarbete de nordiska länderna emellan är icke endast en gemensam central ledning utan också att det för varje land finns en instans som kan företräda respektive land och som har nödvändig auktoritet som landets samarbetspartner.

I avvaktan på resultatet av ovannämnda utredning synes det lämpligt att Träskyddskommittén företräder Sverige i det föreslagna samarbetsorganet. Kommittén utgör nämligen det enda samlade organet för träskydd och har dessutom sedan lång tid tillbaka ett väl utvecklat samarbete med berörda träskyddsorgan inom övriga Norden.

Stockholm den 25 januari 1968

För Träskyddskommittén

Per Nylinder

Ordf. i Träskyddskommittén

Svenska träforskningsinstitutet:

I arbetsprogrammet för det år 1944 inrättade Svenska träforskningsinstitutet ingick forskning rörande träets konservering mot svampar och insekter, varvid verksamheten huvudsakligen var förlagd till den trätekniska avdelningen. Jämsides härmed bedrevs huvudsakligen för de statliga kommunikationsverkens räkning undersökningar av vissa impregneringsmedel inom den s. k. Träskyddskommittén, varjämte statens provningsanstalt utförde undersökningar över bestrykningsmedel för träkonservering. Vid till-

komsten av det Trätekniska centrallaboratoriet inom Träforskningscentrum, vilket utbröts från den trätekniska avdelningen år 1960, minskade möjligheterna för institutet att inom sin ekonomiska ram bedriva sådan verksamhet genom nedskärningarna av statsanslagen till den trätekniska forskningen.

Träskyddskommittén hade intill år 1963 den impregneringstekniska delen av verksamheten förlagd till Träforskningscentrum och den mykologiska delen vid skogshögskolan. Detta har medfört viss omdisponering av verksamheten, vilken 1965 helt förlades till skogshögskolan. Utredning av träskyddsforskningens ordnande har föreslagits såväl av svenska träforskningsinstitutet, skogshögskolan som kommunikationsverken. Kommunikationsverken har begränsat sina ekonomiska insatser till att avse problem av huvudsakligt intresse för dessa verk.

Viss verksamhet på impregneringsområdet sker fortfarande inom Träforskningscentrum, men inriktas mot förbättring av träets och träprodukters egenskaper, med studium av egenskaper hos impregnerat trä, exempelvis eldskyddsbehandling, dimensionsstabilisering, limningstekniska egenskaper hos impregnerat virke och korrosion av trä och metaller beröring med impregnerat trä.

Den till skogshögskolan förlagda verksamheten omfattar effekten hos fungicider och insekticider samt problem av impregneringsteknisk karaktär. Koordinering av verksamheterna är tillförsäkrad bl. a. genom att föreståndaren för den trätekniska avdelningen vid institutet ingår i Träskyddskommitténs arbetsutskott varjämte ordföranden i Träskyddskommittén är ledamot av institutets styrelse.

Som framgår härav är Träskyddskommitténs arbete i huvudsak inriktat på de problem som sammanhålla med kommunikationsverkens användning av trä och någon allmän träskyddsforskning finnes icke inom landet. Emellertid pågår för närvarande en utredning inom Träskyddskommittén i kontakt med industriforskningsutredningen och ett förslag till denna forsknings ordnande i Sverige kan väntas inom den närmaste tiden.

Under de år som Träskyddskommittén varit verksam har man stått i intim kontakt med motsvarande kretsar inom de övriga nordiska länderna, vilket kort omnämnes i förslaget från Nordiska rådet. Dessa kontakter har lett till en nyttig koordinering av verksamheterna. Det synes svenska träforskningsinstitutet lämpligt att i instruktionen för ett eventuellt blivande träskyddsorgan i Sverige rekommendation i enlighet med Nordiska rådets förslag intages.

Stockholm den 25 januari 1968

Svenska träforskningsinstitutet

O. Schlstedt

S. Leijonhuvud

Svenska träimpregneringsföreningen:

I stadgarna för Svenska träimpregneringsföreningen anges som dess ändamål bl. a. »att främja samarbetet mellan de företag, vilka bedriva tryckimpregnering» samt »att tillhandagå medlemmarna med upplysningar, råd och anvisningar i branschens angelägenheter».

Det är uppenbart att behovet av samarbete inom impregneringsindustrin inte kan begränsas till den nationella marknaden. Redan de praktiska förhållandena inom Nordens länder såsom skogsbruket, sågverksindustrin, trävaruhandeln och bygghuset, har medfört att föreningens styrelse insett det värdefulla i att uppehålla och fördjupa samarbetet mellan dessa länder. Det kan nämnas, att föreningen två gånger avhållit årsmöte på utländsk mark i Köpenhamn och i Oslo. Enskilda ledamöter i styrelsen uppehåller personliga, givande kontakter med samtliga nordiska länder.

Handelsmässigt förekommer utbyte av tryckimpregnerade trävaror inom Skandinavien. Möjligheterna att samordna den nordiska exporten av ledningsstolpar diskuteras för närvarande. Det faller sig därför naturligt att söka samordna åtskilliga för tryckimpregnering gemensamma, väsentliga frågor angående medel, metoder och resultat. Viktigt är också kontrollen av driften vid impregneringsanläggningarna och av det impregnerade virket. Sist men inte minst forskning och utvecklingsarbete skulle främjas av en samordnad aktivitet.

I anslutning till ovanstående synes det föreningen angeläget att Nordiska rådet måtte antaga rekommendationen för regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige och att inrätta ett permanent sannordiskt organ för samarbeten inom träskyddsforskning och för att bedriva upplysningsverksamhet inom träskyddsfrågor. Med hänsyn till de ur branschsynpunkt ganska intressanta biologiska förhållandena, som råder på Island och i vattnet vid dess kuster, framföres avslutningsvis tanken på att Island skulle beredas någon möjlighet till medverkan i detta nordiska samarbete.

Stockholm den 30 januari 1968

Å Svenska träimpregneringsföreningens vägnar

M. Hjelmberg

Styrelseordförande

C.-A. Lindblom

Ombudsman

Nämnden för egenskapsredovisning inom byggfacket:

Det förefaller oss som om Nordiska rådets initiativ till nordiskt samarbete beträffande rötskydd av trä och bekämpning av trävirkets skadeinsekter är ett förträffligt initiativ. Vi vill dock redan preliminärt i denna skrivelse påpeka, att det enligt vår uppfattning endast finns en metod för att erhålla ett

tillfredsställande rötskydd i de sammanhang ett rötskydd behövs, nämligen tryckimpregnering, och vi önskar här nedan motivera denna ståndpunkt.

Vätskor som passar för tryckimpregnering finns av flera slag. Skillnader i effektivitet mellan dessa förekommer. En i Finland gjord utredning över dessa medföljer som bilaga (*här ej tryckt.*)

Om påstrykningsmedel kan sägas att de egentligen aldrig är till någon nytta av följande skäl. Det beaktas inte, att inte ens en påstrykning på trä till och med innan konstruktionen sätts ihop skyddar träet då vid hopsättningen oskyddade ytor uppstår vid avkapning, spikhål och bulthål. Rötan tränger in genom för sammansättningen nödvändiga förbindningar genom spikar och bullar och när därför alltid oskyddat trä och skadegörelsen går därefter bakifrån in i konstruktionen. Dessutom beaktas i allmänhet inte att när trä utsätts för vatten, vind och sol och där rötskydd således verkligen behövs så spricker träet. Gör man påstrykningar, vilket är vanligt när det gäller just bryggor, trappor och konstruktioner utomhus, så kommer den rötskyddande vätskan inte åt dessa sprickor och skarvar i träet. Den rötskyddande vätskan har nämligen vid påstrykningen aldrig kunnat tränga så djupt, som en spricka verkligen gör. Om omstrykning sker efter ett eller ett par år kvarstår svårigheterna med sprickorna, eftersom det som regel uppstår nya sprickor på andra håll i träet.

Vad husbock och andra skadeinsekter beträffar är husbocken den verkligt farliga insekten. Denna skadeinsekt har dykt upp i Sverige under senare årtionden och sprider sig från kusterna inåt landet. Den vänjer sig undan för undan vid klimatet och gör numer stor skada i allt större och nordligare delar av landet. Ett sätt för den enskilde att skydda sig mot ekonomisk förlust är att låta försäkra huset mot husbock. Trots låga premier är detta än så länge en god affär för både försäkringsbolag och försäkringstagare. Det blir då ingen katastrof för den enskilde om husbock dyker upp någonstans och en rensning måste ske. Varken försäkringsbolag eller försäkringstagare tänker på, att på detta sätt blir ett eller annat hus skyddat och rensat, men de oförsäkrade eller dåligt besiktigade husen runt omkring saknar skydd och husbocken fortsätter att tämligen obehindrat sprida sig. Allteftersom åren går kommer man vid försäkringsbolagen att märka att premien inte kommer att räcka till för de år från år större skadorna, som kommer att uppstå. Med andra ord försäkring mot husbock är ett mycket bra skydd för den enskilde, men nationalekonomiskt sett är metoden i sin nuvarande tillämpning inte tillfredsställande.

I Norge har man tagit itu med de nya husen på ett riktigt sätt, nämligen genom att öka belåningen för sådana hus där takstolar och hammarband är tryckimpregnerade. Insektsangrepp sker ju nästan hundra procentigt över vinden och de övre delarna i en träbyggnad. Angrepp i de lägre delarna av en träbyggnad kan också ske men är inte vanliga. Även här torde således tryckimpregnering vara ett gott skydd för att förhindra angrepp, men na-

turligtvis borde också den nuvarande försäkringsformen aktiveras på ett energiskt sätt efter linjer som borde dras upp internordiskt.

Påstrykningsmedlen har samma nackdelar vid skydd mot insekter som de har mot röta. Husbockshonan, som har en mycket lång äggledare, kan komma åt att lägga ägg i de sprickor som uppstår i träet efter en tid, även om detta är påstruket med impregneringsvätska, vilket för övrigt tyvärr brukar ske slarvigt på de flesta arbetsplatser.

När det gäller invändigt placerat virke som inte är utsatt för särskilt stora påfrestningar genom att t. ex. vara använt till takstolar är det ganska onödigt med röt- eller insektsskydd. Är de tekniska konstruktionerna riktiga, så håller träet praktiskt taget hur länge som helst, utan varken påstrykning eller tryckimpregnering.

Vi hoppas att ovanstående synpunkter skall vara av värde vid en diskussion i frågan inom Nordiska rådet.

Stockholm den 12 januari 1968

Sven Wallander

Ordförande

Birger Fors

Sekreterare

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete på träskyddets område. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträde den 19 februari 1968.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Heige Larsen, Danmark, och undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att inrätta ett permanent samnordiskt organ för samarbete om träskyddsforskning och för att bedriva upplysningsverksamhet om träskyddsfrågor.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Danmark:

Boligministeriet.
 Landbrugsministeriet.
 Undervisningsministeriet.
 Trærådet.
 Træbranchens Oplysningsråd.
 Trælastbranchens Fælles-Sekretariat.
 Træindustriens Fællesrepræsentation.

Finland:

Lantbruksministeriet.
 Handels- och industriministeriet.
 Forststyrelsen.
 Statens tekniska forskningsanstalt.
 Metsäntutkimuslaitos — Skogsforskningsinstitutet.
 Lantbrukets forskningscentral, forskningsanstalten för växtsjukdomar.
 Lantbrukets forskningscentral, anstalten för skadedjursforskning.
 Keskumetsäseura Tapio — Centralskogssällskapet Tapio.
 Centralskogssällskapet skogskultur r. f.
 Lahontorjuntayhdistys — Röttskyddsföreningen r.f.
 Finska träförädlingsindustriernas centralförbund.

Norge:

Departementet for industri og håndverk.
 Norsk treteknisk institutt.
 Skogbrukets og skogindustrienes forskningsforening.
 Norges byggforskningsinstitutt.
 Norske impregneringsverkens forening.
 Norges byggstandardiseringsråd.
 Farverådet.

Sverige:

Statens planverk.
 Träskyddskommittén.
 Svenska träforskningsinstitutet.
 Svenska träimpregneringsföreningen.
 Nämnden för egenskapsredovisning inom byggfacket.

Alla remissinstanser är eniga om behovet av ett nordiskt samarbete på träskyddsforskningens område, men anslutningen till förslaget om inrättande av ett permanent samarbetsorgan är inte enhällig. De positiva ställningstagandena till medlemsförslagets hemställan om ett samarbetsorgan för träskyddsfrågor är emellertid i flertal.

Det samarbete, som hittills förekommit, har enligt *statens tekniska forskningsanstalt* i Finland inte lett till en enhällig normering, genomförd koor-

dinering av forskningsuppgifter, förenhetligande av forskningsmetoder och enhetliga kvalitetsbestämmelser, vilka skulle utgöra viktiga arbetsuppgifter för ett samarbetsorgan. Även *Skogbrukets og skogindustrienes forskningsforening* i Norge och *Norges byggforskningsinstitutt* efterlyser en internordisk terminologisk standard samt gemensamt godkännande och standardiserad klassificering av träskyddsmetoder. *Finska träförädlingsindustriernas centralförbund* finner ett nordiskt samarbete viktigt för att utarbeta en enhetlig och officiellt kontrollerad praxis rörande rötskyddskemikalier och skyddsförfaranden.

Träskyddsproblemen är praktiskt taget analoga i de nordiska länderna, konstaterar *Skogbrukets og skogindustrienes forskningsforening* i Norge och anser det vara svårt att med den kapacitet och de ekonomiska resurser ettvarrt av länderna disponerar över för arbete på träskyddets område följa med utvecklingen, om uppgifterna inte blir fördelade. En sammanslagning av de nordiska ekonomiska resurserna ser *Departementet for industri og håndverk* i Norge som en möjlighet att effektivisera aktiviteterna hos nationella institutioner via ett samarbete på nordiskt plan.

Træbranchens Oplysningsråd i Danmark vill uppfatta medlemsförslaget som en strävan att få till stånd ett samnordiskt institut med en central placering i Skandinavien, företrädesvis Sverige, emedan man i sistnämnda land har nått längre inom forskningen på träskyddets område än i de övriga här berörda länderna.

En närmare utredning förutsattes av *statens planverk* i Sverige för att undersöka hur samordningen lämpligen skall ske och vilka institutioner som i första hand skall engageras. *Træbranchens Oplysningsråd* i Danmark anser att de olika ländernas ingenjörsföreningar bör vara företrädare i ett samarbetsorgan vid sidan av byggforskningsinstitutionerna. En instans, som kan företräda varje land och som har nödvändig auktoritet som landets samarbetspartner, anser *träskyddskommittén* i Sverige vara en förutsättning för samarbete.

Rötskyddsföreningen r. f. i Finland stöder medlemsförslaget utan förbehåll och betraktar ett intimare nordiskt samarbete på träskyddets område som ett steg mot ett utvidgat internationellt samarbete.

Endast på danskt och finskt håll förekommer i viss utsträckning en direkt negativ inställning till inrättandet av ett permanent samarbetsorgan för träskyddsfrågor. *Lantbruksministeriet* och *Skogsforskningsinstituttet* i Finland anser det inte vara nödvändigt att grunda en ny fast organisation för ifrågavarande samarbete. Ett effektivare samarbete borde byggas ut på grundval av de nationella institutionernas och organisationernas redan förekommande nordiska förbindelser. Ett intimt nordiskt samarbete av permanent karaktär har redan inletts i form av nordiska samarbetsmöten för dryftande av arbetsfördelning, samnordiska normer för impregnering, provningsmetoder och andra frågor av nordiskt intresse framhåller *Land-*

bruksministeriet och *Trærådet* i Danmark, men förenar sig med förslagsställarna om att ökade statsanslag skulle främja träskyddssamarbetet. *Trælastbranchens Fælles-Sekretariat* i Danmark antar att samarbetet kunde utbyggas mellan existerande organ och institutioner utan ett nytt administrativt organ och framhåller att finansieringfrågan är en angelägenhet för produktionen och inte bör belasta statskassorna. Inte heller *Træindustriens Fællesrepræsentation* i Danmark är övertygad om behovet av ett statsunderstött permanent samarbetsorgan.

3. Utskottet

Skadeverkningarna på trä konstateras i medlemsförslaget och remissyttrandena vara orsaken till betydande nationalekonomiska förluster i samtliga nordiska länder. För att förhindra rötans och insekternas åverkan har man eftersträvat åtgärder, som baserat sig på nationella forskningsresultat och utprovade impregneringsmetoder. Problemen inom träskyddsforskningen är emellertid i stort sett likartade i alla de nordiska länderna, varför goda förutsättningar föreligger för att kunna åstadkomma ett nordiskt samgående på träskyddets område.

Initiativ till nordiskt samarbete har redan tagits och utskottet vill här påminna om redan förefintliga former för samarbete rörande träskyddet. Den första nordiska konferensen för rötskyddsfrågor ägde rum 1952. För närvarande anordnas möten och konferenser ärligen för dryftande av arbetsfördelning och koordinering rörande impregneringsforskning och provningsmetoder. Kontinuerliga kontakter upprätthålls på forskarplanet, men de har hittills varit beroende av enskilda initiativ. Cheferna för byggnadsforskningsinstitutet i Norden har strävat till en allmännare koordinering av arbetet på byggnadsforskningsområdet. På ifrågavarande område är dessutom två kommittéer verksamma, vilka behandlat frågor angående träkonstruktioner, fuktskydds- och impregneringsfrågor samt problem rörande forskning och provning av byggnadsmaterial.

Hänvisande till detta redan förekommande nordiska samarbete betvivlar vissa remissinstanser att några väsentliga fördelar skulle kunna uppnås genom inrättande av ett permanent samarbetsorgan. Dessa vill i stället bygga ut ett effektivare samarbete på grundvalen av institutens och organisationernas redan förefintliga nordiska kontakter.

Erfarenheterna av det hittillsvarande nordiska samarbetet kan betecknas som goda, men utskottet har av remissmaterialet inhämtat, att samarbetet skett i relativt begränsad omfattning och utan en tillräckligt organiserad planmässighet. För att få till stånd ett utvidgat, fastare koordinerat samarbete uttrycker flertalet remissinstanser önskemål om ett permanent nordiskt organ med administrativa uppgifter för fördelningen av forskningsuppdrag och undvikande av dubblering. Till dess arbetsområde skulle där-

till höra åstadkommandet av en gemensam nordisk terminologi på området, en nordisk standardisering av klassificeringen av impregneringsmedlen m. m. En expandering och effektivisering av verksamheten på området förutsätter emellertid att finansieringen tryggas i form av tillräckliga dispositionsmedel för samarbetet. Lösningen av denna fråga bör enligt utskottets uppfattning bli föremål för närmare utredning, emedan medel torde böra tillskjutas såväl från statligt som privat håll.

Utskottet finner på basis av remissyttrandena, att lovvärda försök redan gjorts för att förverkliga ett nordiskt samarbete, men konstaterar samtidigt att samarbetet både ur nordisk och nationell synpunkt i betydande utsträckning kunde effektivieras genom en bättre koordinering.

Med stöd av vad som ovan anförts får kulturutskottet föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt nordiskt samarbete på området för trädskyddsforskning samt

II. att undersöka frågan om finansieringen av nämnda samarbete.

Oslo den 19 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Medlemsförslag

om utbyte av förvaltningstjänstemän

(Väckt av Niels Mørk, Jan-Ivan Nilsson och Salve Salvesen)

Det nordiska offentliga samarbetet omhänderhas på det praktiska planet i huvudsak av tjänstemän i olika befattningar. Huruvida ett samarbete verkligen skall utvecklas och bli effektivt är ofta helt beroende av dessa tjänstemäns insikter i och intresse för nordiska förhållanden. Helt allmänt måste anses önskvärt, att tjänstemän i de nordiska länderna i så stor utsträckning som möjligt känner till förhållandena inom sitt verksamhetsområde i hela Norden. Av ett speciellt praktiskt värde kan vara att i ett land ha tillgång till en tjänsteman från ett grannland, vilken kan stå till tjänst med upplysningar i olika avseenden rörande förhållanden i sitt hemland.

Mot bakgrund av dessa tankegångar väcktes år 1954 till Nordiska rådet ett medlemsförslag om tjänstemannautbyte mellan centrala myndigheter i de nordiska länderna. En rekommendation i ämnet antogs av rådet samma år (rek. nr 21/1954). Förslagsställarna betonade att värdet av utbytet skulle förhöjas, om utbytet komme att omfatta sådana tjänstemän, vilka kunde beräknas i sitt hemland komma att få en framskjuten ställning. Ytterligare initiativ från rådets sida för att underlätta tjänstemannautbytet de nordiska länderna emellan har tagits genom en senare rekommendation (rek. nr 13/1957) om förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land.

För dessa rekommendationers förverkligande har regeringarna och parlamenten i de nordiska länderna vidtagit en rad åtgärder.

I Danmark har således Statsministeriet i december 1955 tillställt samtliga ministerier och styrelser en cirkulärskrivelse med meddelande att tjänsteman i administrationen för viss tid skall kunna tjänstgöra i annat nordiskt land efter överenskommelse mellan vederbörande verk i de två länderna. I förnyad cirkulärskrivelse i november 1959 till samtliga ministerier och styrelser har statsministeriet hemställt att tjänstemännen göres uppmärksamma på möjligheten till tjänstgöring i annat nordiskt land.

Den norska regeringen har uttalat sin anslutning till uppfattningen att det är angeläget att ett tjänstemannautbyte i enlighet med 1954 års rekommendation kommer till stånd.

I Sverige har Kungl. Maj:t enligt statsrådsprotokoll för civilärenden 4 januari 1955 uttalat, att tjänstemän inom den centrala förvaltningen borde komma i fråga för tjänstgöring i annat nordiskt land. Några generella regler rörande förutsättningarna för utbytet torde icke kunna fastställas, utan det torde få ankomma på regeringen att i varje enskilt fall besluta såväl om utsändande av svenska tjänstemän som om mottagande av tjänstemän från andra nordiska länder. I ett interpellationssvar i maj 1959 i svenska riksdagen underströk statsrådet och chefen för civildepartementet värdet av ett nordiskt tjänstemannautbyte. Statssekreteraren i civildepartementet utfärdade i ett cirkulär till övriga statssekreterare den 9 mars 1960 närmare anvisningar om hur detta nordiska tjänstemannautbyte borde försiggå.

Under senare år har frågan om nordiskt tjänstemannautbyte vid olika tillfällen behandlats såväl av Nordiska arbetsmarknadsutskottet som av flera av dess underkommittéer. Man har därvid framhållit betydelsen av att olika personalkategorier hos arbetsmarknadsmyndigheter borde beredas tillfälle till tjänstgöring i annat nordiskt land. Erforderliga beslut skulle dock fattas av varje land för sig.

Såsom framgår av ovanstående har de nordiska regeringarna och parlamenten liksom Nordiska arbetsmarknadsutskottet visat sitt intresse för genomförande av ett tjänstemannautbyte. Detta till trots synes statstjänstemannautbytet icke ha fått den omfattning, som avsågs med Nordiska rådets ursprungliga rekommendation i ämnet. Av uppgifter inhämtade från respektive land framgår att tjänstemannautbyte förekommit för Norges del sedan 1960 i 24 fall, för Danmarks del sedan 1956 i 6 fall och för Sveriges del sedan 1956 i 5 fall. För Finlands del har över huvud taget tjänstemannautbyte icke förekommit.

I november 1966 avtog i Sverige regeringen en framställning från svenska arbetsmarknadsstyrelsen om bemyndigande att uttaga omkring tjugo tjänstemän årligen hos styrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen för tjänstgöring hos arbetsmarknadsmyndigheterna i Danmark, Finland eller Norge under 2—4 månader.

För de myndigheter, som handhar arbetsmarknadsfrågor, måste tjänstemannautbytet ha särskild betydelse. Den nordiska arbetsmarknaden, där arbetskraften har fri rörlighet över gränserna, skapar icke sällan svårbevästrade problem. Det är nödvändigt att arbetsmarknadsmyndigheternas personal är väl rustad för att handlägga uppgifter, som sammanhänger med dessa förhållanden. Genom ett tjänstemannautbyte av viss omfattning skulle ett stort antal befattningshavare få vidgade och direkta kunskaper om yrkesliv och arbetsmarknad i övriga nordiska länder och få tillfälle till personliga kontakter med tjänstemän inom därvarande arbetsmarknadsadministration. Arbetsförmedlingsmyndigheternas möjligheter att lösa sina uppgifter och medverka till ett smidigt och effektivt genomförande av den fria nordiska arbetsmarknaden skulle förbättras härigenom.

Ett utbyte bör anordnas mellan de nordiska länderna av tjänstemän inom den lokala förvaltningen, vilka i sitt dagliga arbete har att handlägga praktiska uppgifter förenade med den fria nordiska arbetsmarknaden, d. v. s. framför allt tjänstemän inom den lokala arbetsförmedlingen. Värdefullt synes det även vara för yrkesvägledningens personal att erhålla ökad kännedom om utbildningsförhållandena i grannländerna. Också på andra fält t. ex. inom socialförsäkringen bör ett utbyte av tjänstemän på lokal nivå kunna giva betydande fördelar.

Rådets rekommendation av 1954 avsåg endast tjänstemän inom den centrala förvaltningen, en omständighet som bland annat åberopas som motivering för Kungl. Maj:ts i Sverige avslag på arbetsmarknadsstyrelsens här ovan nämnda framställning. Rådet bör därför nu uttala sig för ett utbyte som vidgas till att avse även lokalförvaltningens tjänstemän.

Under åberopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän inom den lokala förvaltningen att tjänstgöra i annat nordiskt land än sitt eget.

Hangö den 4 juni 1967

Niels Mørk

Jan-Ivan Nilsson

Salve Salvesen

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Økonomiministeriet:**

——— at økonomiministeriet intet finder at indvende imod, at der i overensstemmelse med forslaget tilvejebringes mulighed for, at tjenestemænd i lokalforvaltningen kan forrette tjeneste i et andet nordisk land i overensstemmelse med de for tjenestemænd i centraladministrationen gældende regler.

København, den 20. september 1967

P. m. v.

E. b.

J. Ethelberg

F i n l a n d**Finansministeriet¹:**

Enligt en rekommendation av Nordiska rådet från 1954 (rek. nr 21/1954) kan de centrala myndigheterna i de nordiska länderna träffa överenskommelser om utbyte av tjänstemän. Finansministeriet anser, att ett dylikt utbyte av tjänstemän i princip kunde utsträckas till ämbetsverk på en lägre nivå än de centrala ämbetsverken i sådana fall där detta kan antas väsentligen främja vederbörande förvaltningsgrens verksamhet. Finansministeriet förhåller sig likväl tveksamt till ett tjänstemannautbyte mellan lägre instanser än länsstyrelserna, emedan nyttan av ett sådant utbyte vore begränsat.

Helsingfors den 27 september 1967

I avdelningschefens frånvaro

Katarina Franssila

Byråchef

¹ Yttrandet översatt från finska.

Landsorganisationen i Finland¹:

— — — att vår organisation finner den i förslaget framförda saken positiv med tanke på det nordiska samarbetets utveckling och förenar sig om de i motiveringen framförda synpunkterna.

Helsingfors i september 1967

Landsorganisationen i Finland

Jaakko Rantanen

Aarne Manninen

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r.f.:

Såsom förslagsställarna påpekat kan en i praktiksytte företagen tjänstgöring i annat nordiskt land än sitt eget vara ägnat att dels främja den arbetsförmedlande oa. verksamheten inom ramen för det nordiska arbetsmarknadsområdet, dels kan vistelsen å annan ort och i omgivningar, som kännetecknas av mer eller mindre avvikande arbetsmetoder eventuellt visa sig stimulerande och i ett senare skede ge positiva resultat för arbetet på hemmaplan. Huruvida förhållandena inom lokalförvaltningen på de olika områdena är så pass rörliga att de tillåter experimentering på basis av eventuella nyvunna erfarenheter, är en omständighet som tills vidare undandrar sig bedömande. TOC får härmed förorda att saken vidareberedes.

Helsingfors den 26 september 1967

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund

Aarne I. Välikangas

Toimitusjohtaja

Bjarne Lindholm

Tutkimussihteeri

Tjänstemännens samarbetsorganisation r. f. har i en skrivelse den 19 september 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

N o r g e

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Forslaget har vært forelagt underliggende institusjoner og en har mottatt følgende uttalelser:

Arbeidsdirektoratet uttaler:

¹ Yltrandet översatt från finska.

Arbeidsdirektoratet anser det som en stor fordel at dets tjenestemenn så vel sentralt som lokalt får høve til å bli kjent med arbeidsmarkedsspørsmål i de øvrige nordiske land. En har derfor i relativ stor utstrekning latt tjenestemenn, både fra direktoratet og fra den ytre etat, delta ved kurser, seminarer og møter i disse land. En del tjenestemenn har dessuten foretatt studiereiser til de øvrige nordiske land, fortrinnsvis Sverige, for å studere arbeidsopplegg for spesielle arbeidsoppgaver innen arbeidsformidlingen. Sistnevnte reiser er enten foretatt som tjenestereiser eller er dekket ved hjelp av Statens sosialstipend eller av midler under statsbudsjettets kap. 22, post 70 (nordisk tjenestemannsutveksling).

Studiereiser som vanlig tjenestereise eller med sosialstipend har vært foretatt av tjenestemenn — så vel fra direktoratet som fra lokale etatskontorer.

Arbeidsdirektoratet ville for sin del anse det som en fordel om den internordiske tjenestemannsutveksling, dekket over statsbudsjettets kap. 22, post 70, kunne utvides til også å innbefatte tjenestemenn på det lokale plan. En slutter seg således til det fremsatte medlemsforslag og begrunnelsen for dette.

Direktoratet for arbeidstilsynet uttaler:

Direktoratet for arbeidstilsynet antar at der i noen utstrekning kan være et aktuelt behov for utveksling av tjenestemenn mellom de nordiske landene også i den lokale forvaltning på tilsvarende måte som i sentralforvaltningen og finner da å kunne rå til at utvekslingen av tjenestemenn i sentraladministrasjonen blir utvidet til på tilsvarende måte å gjelde også for den lokale forvaltning.

Statens attføringsinstitutt i Oslo uttaler:

Under henvisning til omfanget av de problemer attføringspersonalet stilles overfor i sitt daglige klientarbeid, har en ved Attføringsinstituttet i Oslo alltid ansett kontakten med de andre nordiske land for å være av særlig betydning, og en vil peke på at en i attføringsarbeidet berører alle de felter som spesielt er fremhevet i medlemsforslaget.

Jeg vil derfor anbefale at mulighetene for utveksling av tjenestemenn innen Norden blir utviklet videre, og anser dette for å være fullt gjennomførlig i praksis forsåvidt angår arbeidet ved Instituttet.

Kommunal- og arbeidsdepartementet vil støtte forslaget om en utvidelse av ordningen med tjenestemannsutveksling til også å omfatte den lokale forvaltning. En går ut fra at forslaget bare tar sikte på den lokale statsforvaltning.

Foruten de fagområder som er nevnt ovenfor, vil en også peke på at utbyggingsavdelingene i fylkene vil ha stor nytte av å bli nærmere kjent med distriktsplanleggingen i våre naboland.

Oslo, 16. september 1967

Etter fullmakt
Kai Knagenhjelm

Odd Strøm

Lønns- og prisdepartementet:

Lønns- og prisdepartementet har med brev av 11. juli 1967 lagt forslaget frem for de fagdepartementer som de aktuelle grener av den lokale statsadministrasjon sorterer under, nemlig:

Kommunaldepartementet, Sosialdepartementet, Finansdepartementet og Justisdepartementet.

Forslaget er dessuten lagt frem for:

Norges trygdekasselag, Ligningsutvalget, Statstjenestemannskartellet, Statstjenestemannsforbundet, Embetsmennenes landsforbund og Yrkesorganisasjonenes hovedsammenslutning.

Svar er innkommet fra alle som er forespurt.

Av uttalelsene fremgår det at alle *tjenestemannsorganisasjonene* har gitt forslaget sin støtte. Tre av dem har bedt om å få drøfte utformingen av reglene for slik utveksling nærmere.

Ligningsutvalget (Ligningsnemndenes landsforbund) har også gitt forslaget sin støtte, men har pekt på at det kan bli vanskelig rent praktisk å gjennomføre forslaget p. g. a. de krav som vil bli stilt til den etat/det kontor som skal motta utvekslingsbesøk.

Kommunaldepartementet støtter forslaget.

Justisdepartementet har gitt uttrykk for et positivt syn på en utvekslingsordning når det gjelder enkelte tjenestemannsgrupper.

Sosialdepartementet har ingen innvendinger mot forslaget, men har ellers ikke uttalt seg.

Finansdepartementet har meddelt at forslaget ikke foranlediger noen uttalelse fra dets side.

Lønns- og prisdepartementet vil for sin del peke på den noe begrensede betydning og utnyttelse av utvekslingsordningen for tjenestemenn i den sentrale forvaltning. Det er vanskelig å peke på konkrete årsaker til dette forhold, men det synes som om de faglige kunnskaper tjenestemennene måtte erverve seg under et utvekslingsopphold, bare i mindre grad kan utnyttes i hjemlandets administrasjon. Under enhver omstendighet vil slike kunnskaper raskt miste sin aktualitet, fordi tjenestemennene etter tilbakekomsten vanskelig kan holde seg ajour med den videre utvikling i utvekslingslandet. Mange tjenestemenn synes kanskje også at utbyttet er for lite til at de vil påta seg de ulemper et utvekslingsopphold medfører, særlig hvis det skal være langvarig.

På den annen side vil departementet peke på at utvekslingsordningen kan gi den enkelte tjenestemann atskillig utbytte, selv om dette ikke alltid kan henføres til kunnskaper som direkte kan utnyttes i hjemlandet.

Lønns- og prisdepartementet finner derfor, alle forhold tatt i betraktning,

ikke å ville gå imot forslaget om utvidelse av den eksisterende utvekslingsordning til også å omfatte tjenestemenn i den lokale statsforvaltning.

Oslo, 26. september 1967

Dagfinn Varvik

Bjarne Døhlen

Justisdepartementet:

Forslaget har vært forelagt Politiavdelingen og Fengselstyret.

Politiavdelingen har i den anledning uttalt følgende:

Under den nåværende ordning med tjenestemannsutveksling mellom sentraladministrasjonene i Norden har fra denne avdeling nåværende byråsjef Anders Melteig og konsulentene Stian Sørli og Johannes Smit deltatt. Det er avdelingens oppfatning at denne utveksling har vært meget lærerik og utviklende og til gagn for vedkommende selv, som for den institusjon der han er ansatt. Samtidig har ordningen hatt en kontaktskapende funksjon til beste for det nordiske samarbeid.

Det er all grunn til å tro at de samme synspunkter som taler for en utveksling av tjenestemenn innen sentraladministrasjonen også gjør seg gjeldende for tjenestemenn innen lokalforvaltningen. En utveksling av tjenestemenn fra Politiavdelingens ytre etater — politiet, sivilforsvaret og Statens utlendingskontor — vil således kunne gi verdifulle impulser til felles beste.

Politiavdelingen ser derfor med interesse og velvilje på det medlemsforslag som er reist i Nordisk Råd om utveksling av tjenestemenn i den lokale forvaltning.

Fengselstyret uttaler:

Etter avtale med de tre øvrige nordiske land finner det hvert år sted utveksling av to fengselstjenestemenn fra Norge med to fengselstjenestemenn fra ett av de øvrige nordiske land. En antar ikke at det er grunn til å utvide denne utvekslingsordningen.

For Den administrative avdelings vedkommende vil forslaget berøre tjenestemennene ved domstolene og fylkesmannsembetene.

En antar at det ikke er noe behov for å få innført en utvekslingsordning hva tjenestemennene ved domstolene angår, selv om en naturlig nok ville kunne fa en del verdifulle arbeidsmessige impulser fra nabolandene.

Det synes som om forslaget kan ha en viss betydning for tjenestemennene ved fylkesmannsembetene. En kan imidlertid vanskelig redegjøre for et eventuelt behov her uten først å innhente nærmere uttalelse fra ansvarlig hold innen de enkelte embeter.

Oslo, 13. september 1967

Etter fullmakt

Agnes Haug

Andreas Rinnan

Norges trygdekasselag:

Saken har vært forelagt fylkeslagene av trygdekasser til uttalelse og disse har alle gitt sin prinsipielle tilslutning til tanken om en utvekslingsordning for tjenestemenn innen den lokale trygdeadministrasjon i de nordiske land.

På bakgrunn av de nære forbindelser mellom de nordiske land også når det gjelder den sosiale administrasjon, og likeså på bakgrunn av de mange kontaktpunkter mellom de nordiske land som følger av et fritt nordisk arbeidsmarked og et stadig stigende turistsamkvem, antar Norges trygdekasselag at en utvekslingsordning som det foreliggende forslag tar sikte på vil være nyttig og ha stor praktisk betydning for tjenestemenn i den lokale trygdeforvaltning.

Behovet for og ønskeligheten av et utvidet kjennskap til sosialadministrasjonen og praktiseringen av sosiallovgivningen i de øvrige nordiske land, vil i stadig stigende grad gjøre seg gjeldende innen den lokale forvaltning, og vil også i stor utstrekning kunne bidra til å gi den enkelte tjenestemann og etaten for øvrig verdifulle impulser og ideer i det daglige arbeid til løsningen av praktiske problemer.

Det er en rekke områder innen den lokale trygdeforvaltning som vil ha spesiell interesse i forbindelse med et slikt utvekslingsforhold som foreslått. I flere uttalelser fra fylkeslagene er det lagt særlig vekt på forhold som angår personalforvaltning og kontororganisasjon. Men også når det gjelder utveksling av erfaringer og kunnskaper om arbeidsopplegg og arbeidsrutiner, saksbehandling, herunder spørsmål om atfføringstiltak og opplæring og sysselsetting av funksjonshemmede, opplæringsvirksomheten av tjenestemenn, problemer på det regnskapsmessige plan, samarbeidet mellom trygdemyndigheter og sosialadministrasjonen, samarbeidet mellom trygdekassene og folkeregistrene m. v., er det gitt uttrykk for at et utvidet samarbeid vil ha stor betydning.

Det er fra en rekke fylkeslag gitt uttrykk for at forholdene bør legges best mulig til rette for de tjenestemenn som viser spesielle yrkesinteresser og at ordningen bør kunne gjennomføres uten at tjenestemennene påføres økonomiske belastninger.

På grunn av det store arbeidspresset som i dag hersker innen den lokale trygdeforvaltning, og fordi et utvekslingsforhold i vesentlig grad bør komme de best kvalifiserte tjenestemenn til gode, vil dette kunne skape praktiske problemer for den enkelte trygdekasse i det daglige arbeid. Dette forhold antar en imidlertid vil gjøre seg gjeldende til enhver tid når det gjelder utveksling av tjenestemenn — også innen landet — og Norges trygdekasselag antar at dette hensynet ikke bør være avgjørende når det gjelder prinsippet om å åpne adgang for en slik utvekslings-virksomhet.

Norges trygdekasselag vil derfor fullt ut støtte forslaget om en utveksling av tjenestemenn på det lokale plan mellom de nordiske land. En antar

imidlertid at det vil være en fordel — i allfall i begynnelsen — at ordningen i første rekke bør omfatte tjenestemenn i mer overordnede stillinger.

Oslo, 13. september 1967.

Norges trygdekasselag

For generalsekretæren

F. Tønnessen

Ligningsutvalget:

I premissene til medlemsforslaget omtales vesentlig de offentlige instanser og kontorer som har med arbeidsformidling, arbeidsmarkedsundersøkelser og yrkesveiledning å gjøre. Forslaget omfatter imidlertid etter sin intensjon og utforming også utveksling av tjenestemenn i så vel den sentrale som den lokale forvaltning i de nordiske land, herunder også tjenestemenn i ligningsforvaltningen.

Når det gjelder den lokale ligningsforvaltning er Ligningsutvalget av den oppfatning at en gjensidig utveksling av tjenestemenn mellom de nordiske land vil kunne få atskillig faglig betydning. Man kan bl. a. peke på:

a. Den lokale ligningsforvaltning i det enkelte land vil få større innsikt i hvorledes skattereglene er utformet og praktiseres i andre nordiske land.

b. Det vil lette og sikre håndhevingen av de nordiske skatteavtaler, og gi tjenestemennene bedre forutsetninger for å orientere »sine» skattytere om hvorledes de vil bli beskattet ved arbeidsopphold eller næringsdrift i et annet nordisk land.

c. For den praktiske gjennomføring av ligningsarbeidet kan representanter for den lokale ligningsforvaltning i de nordiske land gjensidig tilføre hverandre nyttige ideer og impulser til effektivisering av arbeidet, f. eks. når det gjelder arbeidsmetoder, skjemabruk, kontakten med skattyterne, bruk av tekniske hjelpemidler, rasjonaliseringstiltak m. v.

d. Kontrollen med de skattepliktiges oppgaver reiser en rekke spørsmål som vil være noenlunde ens i alle de nordiske land. Gjensidig kjennskap til hvorledes man i de forskjellige nordiske land gjennomfører kontrollen for de forskjellige yrkesgrupper vil samlet sett kunne gi en bedre og mere effektiv kontroll.

Man er tilbøyelig til å anta at en utveksling av tjenestemenn i den lokale ligningsforvaltning i de nordiske land som kan gi nyttevirkninger av den art som nevnt, i atskillig grad vil måtte få mere preg av studieopphold enn av arbeidsopphold. Tross de store likheter mellom skattesystemene i de nordiske land, kan man neppe regne med at en tjenestemann fra et nordisk land kan settes inn i det løpende ligningsarbeid i et annet nordisk land uten en forholdsvis grundig forutgående opplæring i skatteregler og arbeidsmetoder i vedkommende land. Medmindre oppholdet strekker seg over

et lengere tidsrom, vil den »gjestende» tjenestemann sjelden kunne yte et arbeid som vil være til virkelig hjelp for det kontor som har mottatt ham.

En slik utveksling som det her er tale om, forutsetter, hvis den skal få praktisk skoloring. Den forutsetter også at de lokale enheter som blir trukket inn i utvekslingen, har en viss størrelse og holder en god teknisk og faglig standard. De må dessuten ha en slik bemanning at de kan avgi tjenestemenn til utveksling og/eller motta tjenestemenn fra andre land og gi disse veiledning og opplæring uten at dette skjer på bekostning av de arbeidsoppgaver vedkommende enhet eller kontor primært har ansvaret for. Med den arbeidsbyrde og de vanskeligheter mange av de norske ligningskontorer for tiden har med bemanningen, vil nok en større anlagt gjensidig utveksling av tjenestemenn mellom de nordiske land bli vanskelig å realisere i de nærmeste år.

Tønsberg, 28. august 1967

Rolf E Schreiner

Formann

Statstjenestemannskartellet:

Kartellet har gjennomgått det tilsendte medlemsforslag fra Nils Mörk, Jan-Ivan Nilsson og Salve Salvesen. Kartellet er enig i at det vil være av betydning at utveksling av tjenestemenn mellom de nordiske land kommer inn i fastere ordning enn hva tilfellet har vært hittil. Vi mener også at arbeid i annet lands forvaltning i mange tilfelle vil gi erfaringer som kan gi verdifulle impulser for egen virksomhet. Det pekes imidlertid på at utvekslingstiden i såfall må være av en viss varighet.

Ut fra dette gir vi derfor forslaget om utveksling av tjenestemenn i den lokale forvaltning vår støtte, og forutsetter at vi, når de nærmere detaljer skal utformes, blir forelagt saken.

Oslo, 25. august 1967

Statstjenestemannskartellet

N. R. Mugaas

Statstjenestemannsforbundet:

Statstjenestemannsforbundet har både i forbindelse med behandlingen av opplæringsproblemene i statsforvaltningen og i kommunene m.v. bl. a. både pekt på ønskeligheten av en mer planmessig utveksling av forvalt-

ningstjenestemenn og en utvidelse av stipendieordningen for studier i utlandet. Forbundet finner derfor også å kunne anbefale det overfor Nordisk Råd reiste medlemsforslag om utveksling av tjenestemenn i den lokale forvaltning.

Forbundet er videre enig med forslagsstillerne i at de etater som er direkte nevnt i forslaget må komme med i en slik ordning, men mener likevel det ville være uheldig å konsentrere en utveksling til bestemte grener av den lokale forvaltning. Erfaringsmessig kan utvekslingsbehovet vekse hurtig fra den ene etat til den andre, slik at en fremtidig utvekslingsordning bør være åpen for tjenestemenn fra hele den lokale forvaltning.

Når det i forslaget blir pekt på at tjenestemannsutvekslingen i den sentrale forvaltning hittil ikke har fått det omfang som Nordisk Råd hadde ventet, skyldes dette etter forbundets oppfatning at ordningen ikke har blitt tilstrekkelig bekjentgjort og at administrasjonen ikke i noen særlig utstrekning har lagt forholdene til rette for utvekslingen, bl. a. ved å undersøke hvilke etater og tjenestesteder i nabolandene som kan motta hospitanter m.v.

Disse forholdene bør også tas opp til vurdering i forbindelse med det reiste forslag.

Oslo, 13. september 1967

Bjørn Bjørnsen

Formann

Arne Skansbo

Embetsmennes landsforbund:

— — — og underretter med dette om at Embetsmennes landsforbund støtter forslaget fra herrene Mørk, Nilsson og Salvesen.

Når det gjelder de nærmere betingelser for en slik utveksling av tjenestemenn, går vi imidlertid ut fra at disse senere vil bli drøftet med de interesserte organisasjoner. Vi vil derfor på det nåværende tidspunkt ikke fremme noe konkret forslag til retningslinjer for utvekslingen.

Oslo, 16. august 1967

Etter fullmakt

Hans Cordt-Hansen

Yrkesorganisasjonens hovedsammenslutning for embets- og statstjenestemenn:

Yrkesorganisasjonenes hovedsammenslutning for embets- og statstjenestemenn er interessert i at det iverksettes en ordning med utveksling av tjenestemenn i den lokale forvaltning.

En kan derfor gi forslaget sin tilslutning, men en forutsetter at en eventuell gjennomføring av forslaget blir drøftet med de interesserte organisasjoner.

Oslo, den 12. september 1967

Tor Berge

Generalsekretær

R. M. Eriksen

Sekretær

S v e r i g e**Arbetsmarknadsstyrelsen:**

Arbetsmarknadsstyrelsen instämmer med förslagsställarna i fråga om betydelsen av ett tjänstemannautbyte mellan de nordiska länderna och understryker starkt behovet av ett sådant utbyte beträffande myndigheter som handhar arbetsmarknadsfrågor. Personalorganisationer och företagsnämnder inom arbetsmarknadsverket har även aktualiserat frågan om ett internordiskt tjänstemannautbyte, varvid man framhållit vikten av att verket förfogar över personal väl rustad för att handlägga de uppgifter som rörligheten över gränserna medför.

Ett utbyte av tjänstemän bör inte avse enbart anställda inom den centrala förvaltningen utan enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening är det synnerligen värdefullt att det även omfattar tjänstemän inom den lokala förvaltningen, då denna kategori av tjänstemän i stor utsträckning har att handlägga praktiska uppgifter, förenade med den fria nordiska arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker den föreslagna rekommendationen.

Stockholm den 15 september 1967

Arbetsmarknadsstyrelsen

Bertil Olsson

B. Högborn

Statens avtalsverk:

Enligt förslaget skulle Nordiska rådet rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän inom den lokala förvaltningen att tjänstgöra i annat nordiskt land. I bakgrundsbeskrivningen för förslaget redovisas vissa uppgifter om omfattningen av det tjänstemannautbyte som tidigare ägt rum. Av denna redovisning framgår att tjänstemannautbytet haft mycket blygsam omfattning trots att möjligheterna till tjänstemannautbyte på olika sätt framhållits. Enligt avtalsverkets mening kan en utvidgning av tjänstemannautbytet att avse nya fält möjligen vara mindre meningsfullt eftersom den faktiska utbytesverksamheten kan tänkas bli lika blygsam som den hittillsvarande. Anledningen till att utbytesverksamheten fått den redovisade obetydliga omfattningen har inte närmare berörts. Bland tänkbara förklaringar till den låga omfattningen av utbytestjänstgöring kan nämnas att målsättningen för utbytesverksamheten kanske inte kunnat preciseras tillräckligt klart, att de personliga olägenheterna för tjänstemännen på grund av tjänstgöring längre tid utanför hemorten kan ha motverkat utbytet och att myndigheterna måhända har bedömt de praktiska vinsterna med utbytesverksamheten vara mindre än olägenheterna av ändrade personaldispositioner.

Med hänsyn till vad som antytts torde det om ändringar i tjänstemannautbytet asyftas till en början av en expertgrupp med representanter från de olika regeringarna böra närmare studeras hur målsättningen för tjänstemannautbytet bör formuleras. Det bör av dessa experter även diskuteras hur målsättningen skall kunna realiseras. Av experterna bör i sammanhanget även kunna diskuteras om ej de med tjänstemannautbytet åsyftade fördelarna kan nås på annat sätt än genom formlig tjänstgöring i annat nordiskt land. I vissa fall torde konferenser kring ämnen av gemensamt intresse kunna ge större vinster än tjänstemannautbyte. Möjligheterna att planenligt delta i varandras utbildningskurser bör även kunna diskuteras.

Stockholm den 29 augusti 1967

I. Wetterblad

Arne Aldestam

Landsorganisationen i Sverige:

Sedan flera år tillbaka förekommer i begränsad omfattning ett sådant utbyte av personal på central förvaltningsnivå. Förslagsställarna avser med sitt förslag utvidga denna möjlighet till att även omfatta personal inom den lokala förvaltningen. Särskilt framhålls värdet av att de som har att

handlägga praktiska frågor som berör den fria nordiska arbetsmarknaden får denna möjlighet liksom personal inom socialförsäkringsadministratio-
nen.

LO har inget att erinra mot förslaget att även personal från den lokala förvaltningen skall få möjlighet att under begränsad tid tjänstgöra i annat nordiskt land. Ökad kännedom om grannländernas administration underlättar samarbetet länderna emellan, vilket bör resultera i förbättrad service framför allt till den flyttande arbetskraften. Personalutbytet bör därför enligt LO:s mening främst inrikta sig på en sådan verksamhet.

Stockholm den 14 augusti 1967

Landsorganisationen i Sverige

Arne Geijer

Gustav Persson

Tjänstemännens centralorganisation (TCO):

Då vi sedan 1954 har en för de nordiska länderna gemensam arbetsmarknad och internordisk social medborgarrätt eftersträvas, finner TCO-S det synnerligen angeläget att utbyte av förvaltningstjänstemän mellan de nordiska länderna äger rum. Att detta, trots formella beslut, för Sveriges del fått ringa omfattning kan i viss mån bero på att utbytet för närvarande begränsas till tjänstemän inom den centrala förvaltningen. TCO-S anser att sådant utbyte bör avse såväl den centrala, regionala som lokala statsförvaltningen. Vidare bör utbytet inte begränsas till t. ex. tjänstemän som innehar eller förväntas nå chefsställning. Avgörande vid bedömningen av huruvida utbyte skall ske bör uteslutande vara det värde vederbörande förvaltning tillmäter utbytet.

Som ett exempel på nyttan av internordiskt utbyte vill TCO-S nämna tjänstemässigt och utbildningsmässigt utbyte för polismän. Det sistnämnda har kontinuerligt förekommit sedan polisväsendets förstatligande 1965, medan fortfarande hinder för aktiv polistjänstgöring i annat nordiskt land existerar.

Då verksamheten inom NOSS (Nordens statstjänstemäns samråd) är av sådan karaktär att tjänstemännen torde ha visst intresse av dess medverkan till utvidgat utbyte av statstjänstemän mellan de nordiska länderna, vill TCO-S föreslå att Nordiska rådet etablerar kontakt med NOSS sekretariat i frågan.

Stockholm den 19 september 1967

TCO:s statstjänstemannasektion (TCO-S)

Åke Hedlund

Gerd Corall Bryn

Sveriges akademikers centralorganisation (SACO):

SACO anser att det kunde vara av stort värde om utbyte av förvaltnings-tjänstemän även inom den lokala förvaltningen kunde ordnas enligt de riktlinjer, som uppdragits i motionen till Nordiska rådet. SACO förutsätter härvidlag, att de ekonomiska villkoren får en tillfredsställande lösning, så att oavkortade löne- och pensionsförmåner liksom traktamenten och ersättning för resor m. m. utgår vid utbytestjänstgöringen. Enligt organisationens mening vore det önskvärt, att även socialarbetare beredes möjlighet till tjänstgöring i annat nordiskt land än sitt eget.

Stockholm den 23 augusti 1967

Sveriges akademikers centralorganisation

Harald Håkansson

Statstjänstemännens riksförbund:

Nordiska rådets rekommendation av år 1954 avsåg endast tjänstemanna-utbyte mellan centrala myndigheter i de nordiska länderna.

Rekommendationen omfattade sålunda inte tjänstemän inom lokal förvaltning. En begränsning till utbyte mellan centrala myndigheter finner SR i likhet med förslagsställarna otillfredsställande. SR vill därför understryka angelägenheten av att utbytet vidgas till att avse även lokalförvaltningens tjänstemän. En rekommendation från Nordiska rådet till regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän inom den lokala förvaltningen att tjänstgöra i annat nordiskt land än sitt eget skulle hälsas med stor tillfredsställelse av SR. Det är enligt SR:s bestämda mening därvid väsentligt att denna rekommendation inte begränsas till att avse endast vissa grenar av den lokala förvaltningen.

Stockholm den 28 september 1967

Statstjänstemännens riksförbund SR

Gustav Lindgren

Ordförande

S.-O. Cronqvist

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott
över medlemsförslaget**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om utbyte av förvaltnings tjänstemän. Utskottet har behandlat förslaget vid sina möten i Hangö den 4 juni 1967 och i Halmstad den 14 oktober 1967.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän inom den lokala förvaltningen att tjänstgöra i annat nordiskt land än sitt eget.

2. Remissyttranden

Yttranden över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark:

Økonomiministeriet.

Finland:

Finansministeriet.
Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r. f.
Tjänstemännens samarbetsorganisation r. f.
Tjänstemannaförbundet.
Landsorganisationen.

Norge:

Finansdepartementet.
Justisdepartementet.
Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Lønns- og prisdepartementet.
Sosialdepartementet.
Embetsmennenes landsforbund.
Ligningsutvalget.
Norges trygdekasselag.
Statstjenestemannsforbundet.
Statstjenestemanskartellet.
Yrkesorganisasjonens hovedsammenslutning.

Sverige:

Arbetsmarknadsstyrelsen.
Statens avtalsverk.

Landsorganisationen (LO).
Tjänstemännens centralorganisation (TCO).
Statstjänstemännens riksförbund (SR).
Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Flertalet remissinstanser uttalar sig positivt om medlemsförslaget. Det anses värdefullt att ett utbyte av tjänstemän icke enbart begränsas till utbyte av tjänstemän inom den centrala förvaltningen utan att utbytet utvidgas till att avse även tjänstemän inom den lokala förvaltningen, vilka i sitt dagliga arbete har att handlägga praktiska uppgifter förenade med den fria nordiska arbetsmarknaden. *Arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige* framför dessa synpunkter och påpekar att inom arbetsmarknadsverket frågan om ett internordiskt tjänstemannautbyte aktualiserats, varvid framhållits vikten av att verket förfogar över personal väl rustad att handlägga de uppgifter, som rörligheten över gränserna medför.

Finansministeriet i Finland anför i sitt till förslaget positiva yttrande, att utbyte av tjänstemän bör i princip kunna utsträckas till ämbetsverk på en lägre nivå än de centrala ämbetsverken i sådana fall, där det kan antas väsentligen främja vederbörande förvaltningsgrens verksamhet. Finansministeriet är dock tveksamt till ett tjänstemannautbyte mellan lägre instanser än länsstyrelserna, emedan nyttan av ett sådant utbyte vore begränsat.

Övriga remissinstanser i Finland tillstyrker likaså medlemsförslaget. *Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r. f.* framhåller sålunda, att ett tjänstemannautbyte kan vara ägnat att dels främja den arbetsförmedlande verksamheten inom ramen för det nordiska arbetsmarknadsområdet, dels kan vistelsen å annan ort och i omgivningar, som kännetecknas av mer eller mindre avvikande arbetsmetoder, eventuellt visa sig stimulerande och i ett senare skede ge positiva resultat för arbetet på hemmaplan. Tjänstemannaförbundet anser att, för att tjänstemannautbytet skall få avsedd omfattning, den ekonomiska sidan bör särskilt uppmärksammas.

Ökonoministeriet i Danmark, ansluter sig till medlemsförslaget liksom *LO, SACO, SR* och *TCO i Sverige*. *SACO* förutsätter härvidlag att de ekonomiska villkoren får en tillfredsställande lösning, så att oavkortade löner och pensionsförmåner liksom traktamenten och ersättning för resor m. m. utgår vid utbytestjänstgöringen. *SACO* finner det önskvärt, att även socialarbetare beredes möjlighet till tjänstgöring i annat nordiskt land än sitt eget. *TCO* uttalar att anledningen till att utbytet av förvaltningstjänstemän fatt så ringa omfattning för Sveriges del kan vara, att utbytet för närvarande begränsas till tjänstemän inom den centrala förvaltningen. *TCO* anser, att sådant utbyte bör avse såväl den centrala och regionala som den lokala statsförvaltningen. Vidare bör utbytet inte begränsas till t. ex. tjänstemän som innehar eller förväntas ernå chefsställning. Avgörande vid bedömningen om huruvida utbyte skall ske, bör uteslutande vara det värde vederbörande förvaltning tillmåter utbytet, menar *TCO*. *LO* ser främst förslagets värde ur synpunkten av förbättrad service framför allt till den flyttande

arbetskraften. *SR* framhåller, att rekommendationen icke bör begränsas till all avse endast vissa grenar av den lokala förvaltningen.

Även de norska remissorganen ställer sig positiva till medlemsförslaget. *Lønns- og prisdepartementet* menar, att ett utbyte av föreslagen art är för tjänstemannen i fråga värdefullt även om utbytet icke alltid ger kunskaper som direkt kan utnyttjas i hemlandet, en omständighet som enligt departementet kanske kan ses som en av förklaringarna till tjänstemannautbytet ringa omfattning hittills. *Kommunal- og arbeidsdepartementet* framhåller betydelsen av erfarenhetsutbyte angående ländernas lokaliseringspolitik. *Norges trygdekasse* påpekar, att förslaget torde vara av stor praktisk betydelse för tjänstemännen inom den sociala förvaltningen mot bakgrund av de många praktiska spörsmål som uppstår till följd av den fria nordiska arbetsmarknaden och den ökande turismen. *Ligningsutvalget* pekar bland annat på vanskligheterna för det enskilda kontoret att avstå från en tjänsteman under dennes tjänstgöring i annat land. *Statstjenestemannsforbundet* menar, att utbytet med hänsyn till behovets växlingar icke bör bindas till vissa grenar av den lokala förvaltningen utan bör stå öppet för hela den lokala förvaltningen. Förbundet liksom *Embetsmennenes landsforbund* och *Yrkesorganisasjonenes hovedsammenslutning* anser att närmare diskussioner angående utformningen av reglerna för tjänstemannautbyte bör företagas med berörda tjänstemannaorganisationer.

Statens avtalsverk intar en något reserverad ställning till medlemsförslaget. Avtalsverket uppehåller sig vid anledningen till att utbytesverksamheten fått en så blygsam omfattning. Bland tänkbara förklaringar härtill nämns, att målsättningen för utbytesverksamheten kanske icke preciseras tillräckligt klart, att de personliga olägenheterna för tjänstemännen på grund av tjänstgöring längre tid utanför hemorten kan ha motverkat utbytet och att myndigheterna måhända har bedömt de praktiska vinsterna med utbytesverksamheten vara mindre än olägenheterna av ändrade personaldispositioner. Avtalsverket framhåller att till en början en expertgrupp med representanter från de olika regeringarna borde tillsättas för att närmare studera hur målsättningen för tjänstemannautbytet bör formuleras och realiseras. Därvid borde även undersökas, huruvida icke det åsyftade målet kan nås på annat sätt än genom formlig tjänstgöring i annat nordiskt land.

3. Utskottet

Socialpolitiska utskottet finner i likhet med förslagsställarna och flertalet remissinstanser ett utbyte av förvaltningstjänstemän mellan de nordiska länderna önskvärt. Det nordiska offentliga samarbetet omhänderhas i huvudsak av tjänstemän i olika befattningar, för vilka det måste vara värdefullt att ha goda insikter i förhållandena inom sitt verksamhetsområde i hela Norden.

Icke minst torde tjänstemannautbytet ha betydelse för de myndigheter,

som handhar arbetsmarknadsfrågor. Arbetskraftens fria rörlighet mellan de nordiska länderna medför icke sällan svårbemästrade problem. För arbetsmarknadsmyndigheternas personal är det nödvändigt att stå väl rustad för att behandla uppgifter sammanhängande med dessa förhållanden. Genom ett tjänstemannautbyte av viss omfattning skulle ett icke obetydligt antal befattningshavare småningom få ökade kunskaper om och egna erfarenheter av arbetsmarknadsförhållandena och även arbetsförmedlingens praktiska bedrivande i övriga nordiska länder. Betydelsen härav och av att personliga kontakter knytes tjänstemän emellan inom arbetsmarknadsadministrationen bör icke underskattas. Samma torde förhållandet vara beträffande ett tjänstemannautbyte inom socialförvaltningen. Här bör även påpekas värdet av ett tjänstemannautbyte inom de förvaltningsorgan, som handhar frågor av lokaliseringspolitisk karaktär. Vissa samarbetsformer har redan etablerats mellan gränskommuner och ytterligare är planerade, förhållanden som torde medföra behov av personliga kontakter och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän inom verksamhetsområdena i fråga.

Utskottet anser emellertid icke, att utbytet bör begränsas till vissa delar av förvaltningen. Möjligheten att genom ett utbyte vinna erfarenheter av sitt verksamhetsområde inom något annat nordiskt grannland bör stå öppen för tjänstemän från över huvud taget alla sådana grenar av förvaltningen, där utbytet kan vara till gagn för vederbörande i hans tjänsteutövning.

Tjänstemannautbytet bör ej heller begränsas till tjänstemän inom den centrala förvaltningen. Utbytet bör avse tjänstemän även inom den lokala och regionala förvaltningen, vilka är sysselsatta med praktiska uppgifter av nordisk art inom de olika grenar av förvaltningen som ovan nämnts.

Av föreliggande material framgår att statstjänstemannautbytet, trots att de nordiska regeringarna och parlamenten ävensom Nordiska arbetsmarknadsutskottet visat intresse därför, icke fått den omfattning som avsetts med den rekommendation som antogs av Nordiska rådet 1954 angående tjänstemannautbyte mellan centrala myndigheter i de nordiska länderna. Uppgifter inhämtade i mars 1967 visar att tjänstemannautbyte förekommit för Norges del sedan 1969 i 24 fall, för Danmarks del sedan 1956 i 6 fall och för Sveriges del sedan 1956 i 5 fall. För Finlands del har tjänstemannautbyte över huvud taget icke förekommit. Här är inte utbyten på skolans område medräknade. Bland tänkbara förklaringar till att utbytesverksamheten fått en så obetydlig omfattning kan nämnas, att malsättningen för utbytesverksamheten icke preciserats tillräckligt klart. Myndigheterna kan ha ansett de praktiska fördelarna av utbytesverksamheten mindre än olägenheterna av ändrade personaldispositioner. Som tänkbar förklaring kan vidare nämnas de personliga olägenheter, som kan uppstå för tjänstemännen vid tjänstgöring längre tid utanför hemorten. Utskottet vill i detta sammanhang även ställa frågan huruvida möjligheten till tjänstgöring i annat nordiskt land är tillräckligt känd bland tjänstemännen inom förvaltningen.

Det synes utskottet önskvärt att i första hand en arbetsgrupp tillsättes

med företrädare för de nordiska regeringarna och för tjänstemannaorganisationerna i de nordiska länderna med uppgift att närmare studera hur målsättningen för ett tjänstemannautbyte praktiskt skall kunna realiseraras. Härvid bör även den ekonomiska sidan av tjänstgöringen uppmärksammas. De ekonomiska villkoren bör lösas på ett för tjänstemannen tillfredsställande sätt. Utskottet anser det önskvärt att arbetsgruppen även uppmärksammar huruvida den med tjänstemannautbytet avsedda målsättningen kan nås även på annat sätt än genom tjänstgöring i annat nordiskt land. Här avses förslagsvis anordnande av konferenser kring ämnen av gemensamt intresse ävensom deltagande i utbildningskurser i annat nordiskt land.

Här bör erinras om det samarbete, som förekommer mellan de nordiska vänorterna med kontakter och erfarenhetsutbyten på bland annat det kommunala, tekniska och sociala området och inom undervisningen. Framför allt förekommer ett omfattande lärarutbyte, som visat sig ytterst givande. Erfarenheterna av dessa former av samarbete borde enligt utskottets mening utnyttjas i förevarande sammanhang.

Vid behandlingen av ifrågavarande spörsmål har ordet »utbyte» eller »utväxling» av tjänstemän använts. Utskottet vill understryka att syftet med medlemsförslaget enligt utskottets förmenande icke är ett utbyte i den meningen att två tjänstemän, en i varje nordiskt land, byter anställning med varandra under viss tid. Medlemsförslaget avser i första hand tjänstgöring i annat nordiskt land.

Utskottet får således förorda att den av rådet år 1954 antagna rekommendationen (rek. nr 21/1954) om utbyte av förvaltningstjänstemän, vilken avsåg endast tjänstemän inom den centrala förvaltningen, vidgas till att avse även lokalförvaltningens tjänstemän.

Under återropande av vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:
 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän även inom regional och lokal förvaltning att tjänstgöra i annat nordiskt land än det egna.

Halmstad den 14 oktober 1967

Sigrid Ekendahl
(Fung. förman)

Sven Hammarberg

Tyyne Leivo-Larsson

Bror Lillqvist

Harald Løbak

Clara Munck

Niels Mørk

Jan-Ivan Nilsson

Viola Nørløv

Kristoffer Rein

Veikko Savela

*BILAGA 3***I efterhand inkomna yttranden****Nordens Statstjenestemænds samråd:**

NOSS er bekendt med de udtalelser, der er afgivet af Statstjänstemännens riksförbund, SR, den 28. september 1967, af Tjänstemännens centralorganisation (TCO), den 19. september 1967, af Tjänstemannaförbundet (Virkamiesliitto) den 17. oktober 1967 og af Statstjenestemannsforbundet (STAFO) den 13. september 1967.

Statstjenestemændenes Centralorganisation II i Danmark har i den givne anledning været forespurgt om sit syn på sagen, og det er oplyst, at også denne organisation fuldt ud kan anbefale de stillede forslag.

NOSS er for sit vedkommende enig i det fremførte, at udvekslingen af forvaltningstjenestemænd ikke hidtil har haft det omfang, der er ønskeligt, hvilket for en del må skyldes det faktum, at de gældende regler ikke har været bekendtgjort for personalet i tilstrækkeligt omfang.

Det er vor opfattelse, at ordningen ikke blot skal tilgodesee tjenestemænd i den centrale forvaltning, men at den også bør omfatte den lokale forvaltning og endvidere ikke indskrænkes til tjenestemænd på højere niveau, men også muliggøre, at der kan finde udveksling sted af tjenestemænd i mindre fremtrædende stillinger.

I den forbindelse kan påpeges, at der for statens erhvervsdrivende virksomheder (Postvæsen, Jernbanevæsen, Televæsen etc.) på en lang række områder er ensartede regler, således at personalet uden større besværligheder vil kunne tjenstgøre i et andet nordisk land, men alligevel så tilpas forskellige forhold, at der vil være udbytte forbundet med en udveksling af tjenestemænd, der kan indhøste erfaringer til brug for deres tjeneste i hjemlandet.

NOSS og de tilsluttede organisationer kan tilsiige fuld støtte til gennemførelse i praksis af den skitserede ordning.

København, den 30. oktober 1968

E. K. Knudsen

D a n m a r k**Det nordiske Administrative Forbund, Den danske Styrelse:**

Det nordiske administrative forbunds danske afdeling er blevet gjort bekendt med, at der den 4. juni 1967 af Niels Mørk, Danmark, Jan-Ivan Nilsson, Sverige, og Salve Salvesen, Finland, er fremsat forslag om udveksling af ansatte i de nordiske landes lokale forvaltning. I medlemsforslaget henstilles det, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän inom den lokala förvaltningen att tjänstgöra i annat nordiskt land än sitt eget.

I denne anledning skal man meddele, at det nordiske administrative forbunds danske afdeling anser forslaget for velegnet til at fremme kontakten mellem ansatte i de nordiske landes lokale forvaltning; forslaget vil desuden kunne medvirke til at udbygge kendskabet til nordiske administrative forhold og vil kunne betyde en værdifuld inspiration for de pågældende til løsningen af hjemlige problemer.

Man kan derfor anbefale forslaget til vedtagelse i Nordisk Rad.

København, den 6. september 1967

P. s. v.

(*Sign.*)

F i n l a n d**Virkamiesliitto (Tjänstemannaförbundet):**

Vårt förbund omfattar initiativtagarnas uppfattning därom, att arbetskraftens rörlighet över gränserna och ett alltmer intensifierat internordiskt samarbete förutsätter inte endast på det centrala planet utan även på det lokala planet en möjligast god kännedom om de övriga nordiska myndigheternas förvaltningssystem och arbetsmetoder. Detta gäller naturligtvis alla tjänstemän, men framför allt tjänstemän arbetande på arbetsförmedlingens och den sociala lagstiftningens område.

Det är beklagligt, att tjänstemannautbytet mellan de nordiska länderna tills vidare varit av så ringa omfattning. Därför borde i framtiden större uppmärksamhet ägnas åt tjänstemannautbytet genom att skapa ett effektivt stipendiesystem samt genom att tillräckligt skydda de i utbytet deltagande tjänstemännens och deras familjers ekonomiska och sociala förmåner under ifrågavarande tid.

Virkamiesliitto — Tjänstemannaförbundet hoppas på en utveckling i saken på grundval av förslaget och önskar att de av de nordiska tjänstemannaorganisationernas fasta samarbete skapade möjligheterna måtte beaktas vid främjandet av denna sak.

Helsingfors den 17 oktober 1967

Virkamiesliitto
Tjänstemannaförbundet r.y.
Victor W. Heinström
Ordförande

Asko Harmia
Forbundsjuris

S v e r i g e

Nordiska administrativa förbundet, svenska avdelningen:

Avdelningen delar uppfattningen att ett nordiskt tjänstemannautbyte kan vara värdefullt för de lokala arbetsmarknadsmyndigheternas vidkommande. Även inom vissa andra områden av den lokala förvaltningen torde ett dylikt utbyte kunna vara av värde. Enligt avdelningens mening synes därför allenast den begränsningen vad gäller tjänstemannautbyte på det lokala planet böra gälla, att vederbörande befattningshavare tjänstgör å sådan ort och i sådan ställning, att han kan antagas komma i kontakt i större omfattning med medborgare från annat nordiskt land.

Avdelningen vill emellertid även framhålla att förutsättningarna för ett nyttigt tjänstemannautbyte torde vara större inom den centrala förvaltningen, men att det oaktat sådant utbyte förekommit i ganska ringa omfattning. Det får därför enligt avdelningens mening anses sannolikt att förslaget, om det antages, kommer att få en ganska begränsad betydelse.

Stockholm den 15 november 1967

Nordiska administrativa förbundet
Svenska avdelningen
Rolf Dahlgren

Bo Rydin

Medlemsförslag

om åtgärder mot illegal införsel av narkotika

(Väckt av Jørgen Jensen, Harald Løbak, Jan-Ivan Nilsson, Dagmar Ranmark och Veikko Savela)

Missbruket av narkotika har under de senaste åren visat en skrämmande ökning. Denna tendens gör sig märkbar i samtliga nordiska länder. Den oroande utvecklingen av ungdomarnas missbruk av narkotika kräver särskild uppmärksamhet. Ungdomar i de yngsta tonåren och i vissa fall barn i 11—12-årsåldern återfinnes bland narkotikamissbrukarna. Detta missbruk innebär ett allvarligt samhällsproblem. I anledning av dessa missförhållanden antog Nordiska rådet vid sin femtonde session en rekommendation (rek. nr 5/1967) till de nordiska ländernas regeringar att undersöka möjligheterna för en vidgad forskning angående ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk samt den därmed sammanhängande brottsligheten.

Utvecklingen på narkotikafronten under senare år tyder på att vissa nordiska länder, här avses i första hand Sverige, är utsatt för en organiserad bearbetning i syfte att där skapa en marknad för narkotika. Det finns anledning att tro att internationella storföretagare inom den illegala narkotikabranschen står bakom denna offensiv. Hittills har narkotikamissbruket begränsats till centralstimulerande medel, såsom exempelvis preludein, haschisch eller marijuana, medan narkotika i trängre mening, såsom morfin, kokain och heroin, endast användes i ringa omfattning. Man kan emellertid med beaktande av den internationella utvecklingen befara att även dessa farliga droger kan vinna utbredning i de nordiska länderna.

Det är mot bakgrunden av den oroande utvecklingen och de än mer oroande framtidsperspektiv, som skyntar, i hög grad angeläget att sätta en motoffensiv på alla fronter. Den bör rikta sig mot samtliga led i distributionskedjan — transport-, fördelnings- och försäljningsleden — ända fram till den slutliga konsumenten. Ett nära samarbete mellan tull- och polismyndigheter blir nödvändigt. Det är naturligt att tullmyndigheterna, vars uppgift är gränskontroll och förhindrande av olovlig varuinförsel, tar synnerligen aktiv del i narkotikabekämpningen och i möjligaste mån söker stoppa olovlig införsel av narkotiska ämnen. Beaktas bör att narkotika som en föga skrymmande vara är synnerligen lätt att smugla. En

effektivare tullkontroll torde kunna nås genom tätare pådrag inom ramen för nu tillämpat kontrollsystem. De olägenheter, som de resande därvid i enstaka fall orsakas genom en ingående undersökning och därmed förenad väntetid, torde icke vara större än att de får accepteras.

En verkligt effektiv bekämpning av smugglingen vid gränserna kräver emellertid än strängare och mera omfattande övervakningsåtgärder, vilka skulle allvarligt hindra den legala utlandsrafiken. Denna uppfattning har bl. a. framförts i den svenska riksdagen. Frågan om åtgärder mot införsel av narkotika har där behandlats under våren 1967, varvid vederbörande statsråd framhållit att en skärpning av tullkontrollen i anledning av narkotikasmugglingen icke skulle ge sådant resultat, att detta kunde motivera, att man frångår den liberalisering av tullkontrollen som under de senaste decennierna företagits för att underlätta den legala resande- och godstrafiken. Det meddelades vidare, att Sverige som ett led i smugglingsbekämpningen inrättat ett centralt underrättelseorgan inom tullverket. Tullstyrelsen kommer att sätta upp ett antal spanings- och visitationsgrupper som är specialutbildade och särskilt utrustade för bekämpningen av bl. a. narkotikasmuggling. Vidare pågår försök med vissa tekniska hjälpmedel för kontroll av transportmedel.

I den svenska riksdagen upplystes vid ovannämnda tillfälle även att de nordiska ländernas tullmyndigheter orienterats om de åtgärder, som vidtagits i Sverige i smuggelbekämpande syfte, och att ifrågavarande ämne skulle bli föremål för vidare överläggningar mellan de nordiska tullmyndigheterna. Möjligheterna att effektivisera den internationella narkotikakontrollen kommer vidare inom de närmaste månaderna att behandlas i internationella tullsamarbetsrådet och i FN:s ekonomiska och sociala råd.

Såsom framgår av ovanstående är frågan om åtgärder för bekämpning av narkotikasmuggling uppmärksammas icke enbart nationellt utan även nordiskt. En generell skärpning av tullkontrollen synes för närvarande icke genomförbar av hänsyn till den legala resande- och godstrafiken. Man bör därför inrikta sig på andra åtgärder. En målinriktad smuggelbekämpning bör bygga på välutvecklad upplysningsverksamhet, som i sin tur grundar sig på de upplysningar, som fås genom inre spaning och genom utländska myndigheters förmedling. Här förutsättes ett nära samarbete mellan tull och polis. Önskvärt är att effektivt samarbete förekommer mellan de nordiska länderna i vad avser upplysningar i detta avseende. Centrala underrättelseorgan i likhet med det som finns inom det svenska tullverket torde verkligt bidra till en välutvecklad underrättelsetjänst. Ett intimt samarbete mellan tullmyndigheterna erfordras. Det kan ifrågakomma att ytterligare stärka formella samarbetsunderlaget härvidlag.

Övervägas bör vidare om de nordiska ländernas tullpersonalstyrka är kvantitativt tillräcklig med hänsyn till den tilltagande narkotikasmugglingen. Enligt uppgift i dagspressen har den svenska tullpersonalen redu-

cerats med hälften sedan krigsslutet 1945. Inriktning på nya uppgifter för tullpersonalen, bl. a. de olika tekniska hjälpmedel, som används för lokalisering av narkotika, förutsätter vidgade utbildningsmöjligheter. Nordiskt samgående vid utbildning av denna specialiserade grupp av tullpersonal synes naturligt.

Vissa initiativ har såsom ovan nämnts tagits till kontakter mellan de nordiska tullmyndigheterna i strävan att bekämpa den tilltagande narkotikasmugglingen. Alla möjligheter, där ett nordiskt samgående kan vara till fördel för en effektiv bekämpning av narkotikasmugglingen, bör nu prövas.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera de nordiska regeringarna att undersöka möjligheterna för gemensamma åtgärder för att stoppa illegal tillförsel av narkotika.

Hangö den 4 juni 1967

Jørgen Jensen

Harald Løbak

Jan-Ivan Nilsson

Dagmar Ranmark

Veikko Savola

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Justitsministeriet:

— — — skal man meddele, at justitsministeriet ikke skal udtale sig imod, at der foretages en undersøgelse af mulighederne for fælles nordiske foranstaltninger for at standse illegal indførsel af narkotika.

København, den 7. september 1967

K. Axel Nielsen

Niels Madsen

Finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter:

Der er i den senere tid sket en betydelig stigning i den illegale indførsel her til landet af narkotika (fortrinsvis haschisch, marihuana og preludin) og i den illegale transitering af narkotika til de øvrige nordiske lande — særlig Sverige. Arbejdet med bekæmpelsen af denne illegale trafik er derfor blevet intensiveret.

Toldvæsenets efterforskning i disse sager sker nu i alle tilfælde under en central ledelse og i øvrigt i snævert samarbejde med politiet. Ledelsen indsamler og bearbejder de fra de enkelte toldsteder og politiet m. v. modtagne oplysninger og foretager selv undersøgelser, ligesom den tilrettelægger og koordinerer det lokale efterforskningsarbejde. På toldvæsenets fagskole og ved besøg på tjenestestederne orienteres personalet om de indvundne erfaringer, herunder om særlige metoder til bekæmpelse af denne form for smugleri.

Der er indledt et samarbejde med toldvæsenet og politiet i de øvrige nordiske lande særligt for at bekæmpe den illegale narkotikatrafik. Man udveksler oplysninger om formodede ulovligheder og om de indvundne erfaringer. I juni 1965 blev i Malmö afholdt et møde mellem repræsentanter for toldvæsenet og politiet i Danmark, Norge og Sverige med henblik på at udbygge dette samarbejde.

Nordisk Toldadministrativt Råd har siden sin etablering i 1960 adskillige gange beskæftiget sig med smugleribekæmpelse og i den senere tid specielt

med den illegale narkotikatrafik. Rådet har nu taget initiativ til et møde i Oslo i november 1967 mellem repræsentanter for toldvæsenets særlige efterforskningsafdelinger i de nordiske lande til drøftelse af fælles foranstaltninger mod narkotikasmuglingen.

Spørgsmålet om foranstaltninger mod den illegale narkotikatrafik er i øvrigt for tiden genstand for behandling i Toldsamarbejdsrådet i Bruxelles.

En væsentlig skærpelse af toldvæsenets kontrol ved ind- og udrejsestederne vil næppe i større omfang begrænse den ulovlige indførsel og transitering af narkotika, og en sådan skærpelse vil derfor stort set alene bevirke forsinkelse og anden ulempe for den legale trafik.

En mere effektiv bekæmpelse af den illegale narkotikatrafik kan efter nærværende departements opfattelse derfor kun opnås ved en yderligere udbygning af samarbejdet mellem toldvæsenet og politiet og af samarbejdet mellem disse myndigheder i de nordiske lande — og i øvrigt ved fælles foranstaltninger på internationalt plan.

København, den 4. oktober 1967

P. m. v.

E. b.

H. Lund

Indenrigsministeriet:

Sundhedsstyrelsen har i en over sagen indhentet erklæring udtalt, at styrelsen under henvisning til såvel den nationale som den internationale narkotikalovgivnings strenge bestemmelser for legal handel må se med sympati på alle bestræbelser, der tilsigter at hindre et misbrug af de omhandlede stoffer, og styrelsen kan derfor for sit vedkommende anbefale det foreliggende medlemsforslag om foranstaltninger mod illegal indførsel af narkotika.

Indenrigsministeriet kan henholde sig til sundhedsstyrelsens foranstående erklæring.

København, den 13. september 1967

P. m. v.

E. b.

Jørgen H. Koch

Finland**Ministeriet för utrikesärendena:**

Såsom begärt utlåtande meddelar ministeriet för utrikesärendena att ministeriet tillstyrker åtgärder för förhindrande av illegal införsel av narkotika. Samtidigt konstaterar ministeriet att de praktiska åtgärder, vilka eventuellt borde vidtagas i detta ärende ej hör till ministeriets för utrikesärendena verksamhetsområde.

Helsingfors den 13 oktober 1967

Paul Gustafsson

Avdelningschef

Håkan Krogius

Byråsekreterare

Ministeriet för inrikesärendena:

Såsom i motiveringen för förslaget konstateras, ankommer det främst på tullmyndigheterna att hindra illegal införsel såväl av narkotika som av andra varor. En framgångsrik tullverksamhet förutsätter dock alltid ett intimt samarbete med övriga myndigheter, närmast med polisen och gränsbevakningsväsendet.

Våren 1967 gjorde ministeriet för inrikesärendena genom centralkriminalpolisen en förfrågan om missbruket av narkotika och läkemedel, som omfattade alla polisdistrikt. Resultaten visade, att ehuru missbruk av narkotika och därmed sammanhängande brott i någon mån förekom, är situationen i detta hänseende inte särdeles alarmerande. Missbruk av läkemedel förekom däremot i högre grad. Emedan frågan om narkotika, närmast i Sverige, är betydligt svårare, och då det kan befaras, att missbruket av narkotika och därmed sammanhängande brott kanske även i Finland under den närmaste framtiden kommer att ökas, gav ministeriet för inrikesärendena i juni 1967 centralkriminalpolisen instruktioner om att vid sin huvudavdelning och vid sina länsavdelningar utse särskilda förbindelsemän för utredning av narkotika- och läkemedelsärenden och därmed sammanhängande brott. Förbindelsemännen skall i polisdistrikten insamla alla uppgifter om narkotika och läkemedel, vilka sedan vid huvudavdelningen sammanställs och på bestämda tider bringas till ministeriets kännedom. Samtidigt uppmanades polisdistrikten att noga följa missbruket av narkotika och läkemedel samt tillställa centralkriminalpolisen alla de uppgifter den anhållit om och vid behov utse även egna förbindelsemän för ifrågavarande ärenden. Dessa, ävensom motsvarande personer inom centralkriminalpolisen, bör samverka med övriga myndigheter, som arbetar med narkotika- och

läkemedelsärenden. Emedan centralkriminalpolisen verkar som central i Finland för Internationella kriminalpolisorganisationen — Interpol — är den utan specialbestämmelse även central för internationellt samarbete vad narkotikaärenden beträffar.

Fastän narkotikasituationen i Finland inte direkt ännu är alarmerande, finner ministeriet för inrikesärendena, att den föreslagna undersökningen är på sin plats, emedan frågan om narkotika som kanske i framtiden blir svårare, inte på grund av sin internationella natur kan lösas på ett tillfredsställande sätt, om man rör sig enbart på nationell grund.

Helsingfors den 15 september 1967

S. Suorttanen

Minister

Kyösti Jousimaa

Byråchef

Äldre regeringssekreterare

Finansministeriet har i skrivelse den 27 oktober 1967 hänvisat till tullstyrelsens yttrande i anledning av medlemsförslaget (se nedan).

Tullstyrelsen:

De narkotiska ämnena ingår i de varor, vilka är föremål för smuggling. Övervakningen av narkotikasmugglingen och förhindrande av densamma hör till området för den allmänna smugglingskontrollen. De varor, som utgör föremål för illegal införsel, växlar under olika tider beroende på efterfrågan av varorna, beskattningens storlek och importförbud. I vårt land har de största smugglingsartiklarna i allmänhet varit alkoholdryckerna och tobaksvarorna. Ibland har även transportmedel, kaffe, smycken och ur i betydande mån varit föremål för smuggling. Under senare tid har yppats tecken på, att narkotiska ämnen skulle komma att bilda en betydande smugglingsartikel ehuru situationen ej ännu här i landet utvecklats så långt som i Sverige och Danmark.

För förhindrande av smuggling och för effektivisering av kontrollen har i tullstyrelsen ända sedan 1952 funnits ett särskilt övervakningsorgan. Detta organ, på vilket även övervakningen av narkotikasmugglingen ankommer, har stått i ett fortsatt och fast samarbete med övervakningsmyndigheterna i andra länder ävensom med polis- och andra övervakningsmyndigheter i det egna landet. Under senare tid har speciell uppmärksamhet fästs just vid den illegala införseln av narkotika. I detta syfte har man inom tullverket begynt skola personalen i de specialuppgifter, som övervakningen av dessa nya smugglingsartiklar förutsätter. Dessutom har man genom organisationer strävat till att effektivisera kontrollen genom att utöka perso-

nalen i ifrågavarande övervakningsuppgifter. Vid övervakningen av passagerartrafiken har det icke ansetts ändamålsenligt att skärpa kontrollen i fråga om nämnda trafikslag. I stället har den stickprovsvis försiggående kontrollen utökats och övervakningen även i övrigt skärpts genom att centralisera verksamheten och genom att använda sig av specialgrupper, som har sammansatts och utbildats för smugglingsövervakningen.

På internationell nivå har frågan om smugglingen av narkotika varit föremål för handläggning vid flera sammanträden, bl. a. vid Nordiska tulladministrativa rådets möte sommaren 1967, varvid åt en särskild arbetsgrupp gavs i uppdrag att planera åtgärder för motarbetande av smugglingen av narkotika. Ärendet har varit föremål för behandling även vid tullspaningsmyndigheternas sammanträden i samband med tullsamarbetsrådet i Bryssel i maj 1965 och maj 1966. Senast behandlades ärendet vid tullsamarbetsrådets sammanträde i juni innevarande år. Härvid godkändes ett uttalande, i vilket medlemsstaternas tullmyndigheter och andra myndigheter uppmanades skrida till samarbete till förhindrande av olaga transport av narkotika samt att övervaka tillverkningen, distributionen och användningen av sådana.

För att effektivisera övervakningen av smugglingen av narkotika i Finland har ministeriet för inrikesärendena inrättat ett centraliserat samarbetsorgan, såsom vilket centralkriminalpolisen fungerar. I landet har skapats en övervakningsorganisation, som har sina representanter hos varje länskriminalpolis och i vilken övriga övervakningsmyndigheter, såsom tullmyndigheterna, medverkar genom sina egna förbindelsemän.

Av det ovan sagda torde framgå, att dels mellan de nordiska myndigheterna, dels mellan myndigheter på olika områden i hemlandet redan på olika nivåer förefinnes samarbete för att bekämpa smugglning av narkotika i den omfattning, som i rådets medlemsförslag avses och att man strävar till att med alla möjliga medel i praktiken effektivisera ifrågavarande kontrollsamarbete.

Helsingfors den 14 oktober 1967

N. Saarnio

Generaldirektör

Holger Sandström

Tullråd

N o r g e

Finans- og tolldepartementet:

Finansdepartementet vil peke på det som er uttalt av Tolldirektoratet om at det holdes nær kontakt mellom tolladministrasjonene i de nordiske land om narkotikaproblemene. En slutter seg ellers til Tolldirektoratets oppfat-

ning at en i første rekke bør satse på ytterligere utbygging av samarbeidet og utvekslingen av opplysninger mellom de nordiske lands tolladministrasjoner, spesiell opplæring av tjenestemenn i smuglingskontrollen og utnyttelse av tekniske hjelpemidler for lokalisering av narkotika samt samarbeid med politi og andre myndigheter.

Oslo, 4. september 1967

Etter fullmakt

Leif Fjeld

Ivar Lundsten

Justis- og politidepartementet:

Justisdepartementet antar at det for en effektiv bekjempelse av den illegale innførsel av narkotika er ikke bare ønskelig, men direkte nødvendig med et samarbeid mellom såvel politi- som tollmyndighetene i de nordiske land.

Selv om et slikt samarbeid i noen utstrekning allerede eksisterer, synes det å være behov for en utvidelse av samarbeidet også i form av konkrete fellestiltak. Man vil derfor anse det verdifullt om en henstilling fra Nordisk Råd kunne føre til at det mellom de nordiske land ble tatt opp drøftelser med sikte på å komme frem til slike tiltak.

Oslo, 31. august 1967

Etter fullmakt

A. Irgens

J. Traagstad

Sosialdepartementet:

Helsemyndighetene er i høy grad oppmerksom på narkotikaproblemet og har i mange år søkt å motvirke legemiddelmisbruk på forskjellig måte.

Helsedirektoratets behandling av narkotikasaker omfatter bl. a. følgende områder:

1. Import- og eksportlisenser på narkotika.
2. Vurdering av årsbehov og statistikk over innførsel, utførsel, lagerbeholdninger og forbruk.
3. Administrasjon av narkotikalovgivningen og korrespondanse med internasjonale kontrollorganer.
4. Kontroll med apoteks-engros-forretningers og fabrikkers omsetning og forbruk.

5. Kontroll med legers, tannlegers og veterinærers forskrivning.

6. Saker vedrørende narkotikamisbruk, reseptforfalskning m. v. og forholdsregler mot misbruk.

I tillegg kommer en utstrakt informasjonsvirksomhet, særlig overfor leger.

Det føres streng kontroll med alle legemidler i denne gruppe som omsettes. Bare preparater som er medisinsk berettiget, tillates markedsført, og narkotiske midler som ikke lenger har noen medisinsk berettigelse, f. eks. heroin og marihuana, blir forbudt omsatt. Det føres videre nøye kontroll med all innførsel, utførsel og omsetning av slike midler. Etter gjeldende utleveringsbestemmelser for legemidler fra apotek, er disse narkotika plassert i gruppe A, det vil si reseptene er gyldige bare for én gangs ekspedisjon. Reseptene blir tilbakeholdt og arkivert. Ved mistanke om at en lege, tannlege eller veterinær selv misbruker narkotika eller driver kritikkløs forskrivning til pasienter, blir resepter utstedt av vedkommende i et bestemt tidsrom, innhentet og gjennomgått. I 1965 ble det på denne måten ført kontroll med 40—50 legers forskrivning. For pasienter og medisinske anstalter kan utskrifter av rusgiftprotokollen innhentes, og dette blir gjort når det foreligger mistanke om misbruk. Når det er konstatert at en person misbruker narkotika, blir det sendt en konfidensiell melding til leger og apotek i distriktet med henstilling til legene om ikke å forskrive narkotika etc. til vedkommende, og med beskjed til apotekene om å gjøre reseptulstederen oppmerksom på forholdet ved eventuell innlevering av resepter. Fastholdes forskrivningen, skal resepten innsendes til Helsedirektoratet, og saken blir tatt opp med legen. I alminnelighet blir det etter en slik melding vanskeligere for den narkomane å dekke sitt narkotikabehov.

En stor del av de midler som misbrukes omsettes gjennom legale kanaler og ved forskrivning av leger, tannleger og veterinærer.

I medlemsforslaget er anbefalt at de nordiske regjeringer undersøker muligheten for felles tiltak for å stoppe illegal tilførsel av narkotika.

Sosialdepartementet antar at dette i første rekke er et spørsmål som angår politi- og tollmyndighetene.

Oslo, 22. august 1967

Etter fullmakt

Jon Bjørnsson

B. Jøldal

Tolldirektoratet:

Det har i en rekke år vært et nært samarbeid mellom de nordiske lands tolladministrasjoner, bl. a. når det gjelder bekjempelse av smugling.

Smugling av narkotika har etter hvert blitt et alvorlig problem. I juni 1965 ble holdt et møte i Malmö mellom representanter fra toll- og politi-

myndighetene i Danmark, Sverige og Norge for å forsterke og utvide samarbeidet i forbindelse med bekjempelse av narkotikasmugling og ulovlig omsetning av narkotika.

Etter møtet i Malmö har man hatt nær kontakt mellom tolladministrasjonene i de nordiske land om narkotikaproblemet. I Tolldirektoratet er det organisert et eget kontor som har til oppgave å lede smuglingskontrollen — herunder bekjempelsen av narkotikasmugling — og ta seg av samarbeidet og utvekslingen av opplysninger med utenlandske tollmyndigheter og med politiet. I 1967 har 2 tjenestemenn deltatt i opplysningskurs om narkotika og narkomani avholdt på Espedalen turistheim og 1 tjenestemann er tildelt stipendium for å studere de tiltak som fra svensk side er iverksatt for å begrense illegal innførsel av narkotika. I nærmeste fremtid vil en bl. a. innkalle de lokale ledere for smuglingskontrollen til et spesialkurs i forbindelse med smugling av narkotika, brennevin og tobakkvarer.

Bekjempelsen av smugling har de siste år vært ført opp på dagsordenen for møtene i Nordisk Tolladministrativt Råd. Under det siste møte i Finland ble det bestemt at lederne for smuglingskontrollorganene i de nordiske lands tolladministrasjoner skal komme sammen i Oslo i begynnelsen av november måned d. å. På møtet vil spesielt bli drøftet hvilke felles nordiske tiltak som kan komme på tale for å begrense den illegale innførsel av narkotika og eventuelt nordisk samarbeid om utdanning av spesielle grupper av tolltjenestemenn.

Etter Tolldirektoratets oppfatning bør en i første rekke satse på ytterligere utbygging av samarbeidet og utvekslingen av opplysninger mellom de nordiske lands tolladministrasjoner, spesiell opplæring av tjenestemenn i smuglingskontrollen og utnyttelse av tekniske hjelpemidler for lokalisering av narkotika samt samarbeid med politi og andre myndigheter.

En alminnelig skjerping av tollkontrollen antas for tiden ikke å være gjennomførbar og vil i tilfelle medføre betydelige ulemper for den legale reise- og godstrafikk samtidig med at det ville bli nødvendig med en vesentlig økning av antall tolltjenestemenn. Tolldirektoratet mener det er riktig å gå inn for et kontrollsystem som bygger på stikkprøver og målrettede kontrollaksjoner når det foreligger spesielle opplysninger eller forholdene ellers tilsier nærmere kontroll.

Oslo 23. august 1967

Karl Trasti

Einar Braathen

Oslo politikammer:

Man er enig i at det på nordisk basis er behov for et sentralorgan som kan koordinere alle tiltak mot ulovlig innførsel og distribusjon m. v. av narkotika. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at dette er begrenset til politi

og tollvesen. Et effektivt organ bør dekke sektorene politi, tollvesen og helsestell, eventuelt også sosialsektoren og skolesektoren.

Som bekjent har vi i Norge i dag et sentralorgan som, foruten av Helse- direktøren og Kriminalsjefen i Oslo, består av lederen for Gymnasrådet og for Folkeskolerådet. I hvert fylke bygges for tiden ut tilsvarende kontakt- organer, slik at illegal narkotikavirksomhet og tiltak mot dette kan koordi- neres i de enkelte regioner.

Tilsvarende organ på nordisk basis burde formodentlig innskrenkes til representanter for helsemyndighetene, politiet og tollmyndighetene. Av praktiske grunner burde formodentlig dette organ administreres fra Gøte- borg.

Innen det før nevnte sentralorgan i Norge er det enighet om at man skal forholde seg avventende, og at man foreløpig ikke skal ta i bruk i nevne- verdig utstrekning film, brosjyrer, undervisning av skoleungdom m.v. Man legger hovedvekten på å informere og instruere det såkalte nøkkelpersonell innen Helsevesenet, politi, skolevesen, osv.

Oslo, 18. august 1967

J. Gjerde

Den norske lægeforening:

Den norske lægeforening slutter helt og fullt opp om det fremsendte for- slag og anser det for viktig at man snarest kommer frem til tiltak som i størst mulig utstrekning kan stoppe illegal tilførsel av narkotika.

Oslo, 27. juli 1967

Den norske lægeforenings sekretariat

Odd Bjercke

Generalsekretær

Johan Greve Brun

Sve r i g e

Rikspolisstyrelsen:

Inom Norden synes Sverige ha varit det land där allvarliga problem först uppstått i anledning av illegal narkotikahantering. Missbruket i Sverige har successivt ökat och under senare tid har missbruket även tagit nya former såsom t. ex. intravenös injektion av centralstimulerande medel. Narkotika- missbruket måste självfallet angripas från en rad olika utgångspunkter. För Sveriges del är det helt dominerande problemet den illegala smuglingen och langningen. Då det — med hänsyn till nuvarande resetrafik — icke är

möjligt att genom skärpt tullövervakning stoppa smugglingen måste en rad andra åtgärder sättas in. I Sverige har nyligen den s. k. narkomanvårds-kommittén avlämnat en utredning med förslag till vissa åtgärder. Över utredningen har rikspolisstyrelsen nyligen avgivit yttrande (*här ej tryckt*). Narkotikamissbruket är ett typiskt internationellt brott och kräver därför nära kontakter med myndigheter i olika länder. En av de främsta uppgifterna inom ramen för det nordiska samarbetet bör vara att man inom Norden söker genomföra kontrollsystem och lagstiftning som i största möjliga utsträckning får en gemensam utformning och som täcker alla former av illegal narkotikahantering.

De nordiska länderna bör även samverka på det internationella planet för att i första hand få till stånd enhetliga internationella bestämmelser om vad som är att hänföra till narkotika. Först härigenom kan ett framgångsrikt samarbete över gränserna uppnås för bekämpning av missbruket och vad som hör samman därmed. Utvecklingen har visat, att den illegala införseln, som möjliggör missbruk av centralstimulerande medel i Sverige, har varit mycket svår att bekämpa. Eftersom de i Sverige missbrukade medlen icke varit underkastade samma restriktioner i de länder där anskaffningen skett, har de svenska myndigheterna icke kunnat få den medverkan av dessa länders polis och tull som varit förutsättningen för en effektiv bekämpning av smugglingen till Sverige.

I juni 1965 hölls ett sammanträde mellan dansk, norsk och svensk tull och polis för att dryfta narkotikaproblemet. Denna sammankomst var värdefull och bör följas av flera. Dessutom bör det i varje nordiskt land inom polisen finnas ett centralt underrättelse- och samordningsorgan såsom i Sverige, där narkotikakommissionen vid rikspolisstyrelsens kriminalsektion har sådana funktioner.

Det internordiska samarbetet bör emellertid inte begränsas till vad konferenser och centrala upplysningsorgan kan ge. Ett mera personligt samarbete bör ske på så sätt att polis- och tullmyndigheterna får tillfälle att i grannländerna biträda varandra. Detta har redan skett i några fall och borde tillämpas i större utsträckning.

Stockholm den 22 september 1967

Rikspolisstyrelsen

Carl G. Persson

Lars Kollander

Socialstyrelsen:

Uppenbarligen är det ett starkt önskemål att den illegala tillförseln av narkotika till Sverige och till Norden i dess helhet begränsas. Möjligheterna att på de i medlemsförslaget berörda vägarna komma till rätta med smugg-

lingen undandrar sig socialstyrelsens bedömande. Säkerligen skulle emellertid ett utbyggt nordiskt samarbete kunna bli av värde i sammanhanget. Socialstyrelsen tillstyrker därför medlemsförslaget om en utredning i frågan.

Stockholm den 11 augusti 1967

Ernst Bexelius

Ingvar Höjer

Generaltullstyrelsen:

Med hänsyn till det stora samhällsproblem, som det tilltagande narkotikamissbruket i vårt land utgör och till att den illegala narkotikamarknaden uppenbarligen får sitt tillflöde helt genom smuggling, har styrelsen särskilt under det senaste året men även tidigare övervägt olika åtgärder för en effektivare bekämpning av förekommande narkotikasmuggling.

Härvid har det befunnits naturligt att eftersträva nära kontakt med framför allt de övriga nordiska ländernas tulladministrationer. Sälunda hölls i juni 1965 ett möte i Malmö mellan representanter för tull- och polismyndigheter i Danmark, Norge och Sverige i avsikt att utvidga och förstärka samarbetet vid bekämpning av smuggling och illegal hantering av narkotika.

I oktober 1966 hölls en konferens i Stockholm med samtliga nordiska länders tullspaningsorgan varvid riktlinjerna uppdrogs för ett betydligt vidgat och rutinmässigt löpande utbyte av smugglingsunderrättelser gällande såväl narkotikasmuggling som även annan smuggling.

Vid internationella tullsamarbetsrådets i Bryssel sammankomst i början av juni 1967 antogs en av den svenska representationen föreslagen resolution angående ökad samverkan dels tullmyndigheterna emellan mot narkotikasmuggling dels mellan respektive tullmyndigheter och andra myndigheter, som är engagerade i övervakning av narkotikahandlingen. Denna resolution berör givetvis även samarbetet mellan de nordiska länderna.

Frågan om gemensamma nordiska åtgärder för att aktivisera bekämpningen av narkotikasmugglingen var vidare upptagen på dagordningen vid det Nordiska tulladministrativa rådets sammankomst i Finland i mitten på juni i år. Härvid överenskomms bl. a., att man vid nästa möte mellan de nordiska ländernas tullspaningsorgan, som avses äga rum instundande november i Oslo, skulle dryfta frågor om nordiskt samarbete beträffande vissa särskilda åtgärder för att bekämpa narkotikasmuggling bl. a. specialutbildning av vissa tulltjänstemän, anskaffning av hjälpmedel för indikering av förstueken narkotika etc.

I Nordiska rådets medlemsförslag har ifrågasatts om de nordiska ländernas tullpersonalstyrka är kvantitativt tillräcklig med hänsyn till den tilltagande narkotikasmugglingen. I vad avser svenska förhållanden vill styrelsen uttala följande.

Antalet resenärer som från utlandet passerar Sveriges gränser har under den senaste tioårsperioden mångdubblats och uppgår för närvarande till omkring 20 miljoner per år. Under samma tid inkommer 1,5 miljoner bilar samt inklaras 130 000 fartyg och 30 000 flygplan. I takt med denna ökande resande- och godstrafik har olika rationaliseringsåtgärder vidtagits. Tidigare individuella kontroll har av praktiska skäl måst överges och har ersatts med en mera allmän tillsyn i förening med stickprovskontroller. Den mot smuggling inriktade tullkontrollen har härigenom kommit att uttunnas. Detta har man å andra sidan sökt kompensera genom en aktivering och effektivisering av stickprovskontrollerna. Ehuru det icke kan förnekas att detta system för tullkontrollen har sina begränsningar, får det av olika skäl anses uteslutet att i någon omfattning av betydelse återgå till tidigare tids- och personalkrävande undersökning av varje transportmedel, varusändning och person som inkommer från utlandet. Lättheten att under gränspassagen gömma t. ex. narkotika medför, att icke ens en betydande ökning av personalresurserna i och för sig skulle medge nämnvärt större möjligheter att förhindra sådan smuggling. En kvantitativ utvidgning av tullkontrollsystemet skulle därför bli av relativt ringa värde och ej stå i proportion till de olägenheter som härigenom skulle drabba den legala trafiken.

För att effektivisera bekämpningen av narkotikasmugglingen bör därför andra vägar sökas. De åtgärder som genom styrelsens försorg vidtagits eller planeras är inriktade på en kvalitativ förstärkning av organisationen och kan sammanfattas enligt följande.

1. Utvidgad underrättelsetjänst beträffande smuggling.
2. Fortsatt och vidgad kartläggning av narkotikasmugglingens omfattning, vägar och metoder m. m.
3. Skärpning av stickprovskontroller och s. k. särskilda pådrag.
4. Inrättande av ett antal specialgrupper med särskild utbildning och utrustning m. m. för att bekämpa bl. a. narkotikasmuggling.
5. Utnyttjande av spårhundar för upptäckt av förstucken narkotika.
6. Utnyttjande av tekniska hjälpmedel för samma ändamål.
7. Specialkurser för tulltjänstemän om narkotika och narkotikasmuggling jämte anskaffning av åskådnings- och annan särskild utbildningsmateriel härför.
8. Vissa organisatoriska åtgärder, bl. a. fasta former för och förstärkning av tullkriminaltjänsten.
9. Ökad internationell samverkan utöver underrättelsetjänst.

Styrelsen finner det naturligt, att alla möjligheter till ett nordiskt samgående kring dessa och andra åtgärder för att bekämpa narkotikasmugg-

ling vidtages i den mån detta är praktiskt möjligt och har som framgår av det ovan anförda redan vidtagit vissa åtgärder i detta syfte. Styrelsen har därför intet att erinra mot rådets rekommendation i vad det avser dessa strävanden.

Stockholm den 8 september 1967

Generaltullstyrelsen

Lennart Eriksson

Johan Danielsson

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om foranstaltninger mod illegal indførsel af narkotika. Udvalget har tidligere behandlet forslaget på et møde i Stockholm den 12. januar 1968, hvor gränschefen O. R. Engdahl deltog som sagkyndig. Under Nordisk Råds 16. session har statsråd Elisabeth Schweigaard Selmer og justitsminister Knud Thestrup deltaget i sagens behandling; som sagkyndig har udvalget hørt departementssekretæren Bo Willart, Sverige.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Jørgen Jensen, Harald Løbak, Jan-Ivan Nilsson, Dagmar Ranmark og Veikko Savela, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika. Det anføres i medlemsforslaget bl. a., at narkotikamisbruget i de seneste år har vist en skræmmende vækst, og at noget tyder på, at de nordiske lande, i første række Sverige, er udsat for en organiseret bearbejdelse med det formål dér at skabe et nyt narkotikamarked. Det anføres endvidere, at narkotikamisbruget hidtil har været begrænset til centralstimulerende midler, men at man — erfaringerne andre steder fra taget i betragtning — må nære frygt for, at forbruget af disse midler trækker misbrug af narkotika i snævrere forstand med sig.

Da narkotika imidlertid på grund af sit ringe rumfang er særlig let at indsmugle, og da toldmyndighederne derfor i praksis ikke alene vil kunne føre en tilstrækkelig effektiv kontrol, foreslås et samarbejde mellem told- og politimyndighederne og et samarbejde mellem de nordiske lande.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder m. fl.

Danmark:

Justitsministeriet.

Finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Indenrigsministeriet.

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.

Ministeriet för inrikesärendena.

Finansministeriet.

Tullstyrelsen.

Norge:

Finans- og tolldepartementet.

Justis- og politidepartementet.

Socialdepartementet.

Tolldirektoratet.

Oslo politikammer.

Den norske lægeforening.

Sverige:

Rikspolisstyrelsen.

Socialstyrelsen.

Generaltullstyrelsen.

I de modtagne udtalelser er der intet anført, der kan tale imod en undersøgelse som den foreslåede. *Socialdepartementet* i Norge har afgivet en redegørelse for de interne norske kontrolbestemmelser og andre forholdsregler for at forebygge misbrug af lægemidler med narkotika; socialdepartementet, som vel giver udtryk for, at misbrug af narkotika bør bekæmpes, udtaler sig imidlertid ikke direkte om medlemsforslaget vedrørende fælles foranstaltninger for at standse den illegale tilførsel, idet departementet finder, at dette spørgsmål i første række angår politi- og toldmyndighederne.

For så vidt angår politimyndighedernes deltagelse i et udvidet nordisk samarbejde på det omhandlede område udtaler *justitsministeriet* i Danmark, at det ikke har noget at indvende mod, at der foretages en undersøgelse af mulighederne herfor. Såvel *ministeriet för inrikesärendena* i Finland som *justis- og politidepartementet* i Norge og *rikspolisstyrelsen* i Sverige finder, at der er behov for et nordisk samarbejde, og anbefaler derfor den foreslåede undersøgelse. *Oslo politikammer* anbefaler ligeledes og fremsætter den tanke, at der oprettes et centralt nordisk organ med repræsentanter for sundhedsmyndighederne, politiet og toldmyndighederne.

Toldvæsenets deltagelse i en yderligere udbygning af samarbejdet anbe-

fales af *finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter* i Danmark samt af *finans- og toldepartementet og tollidirektoratet* i Norge. I Finland har *finansministeriet* tilsluttet sig en udtalelse fra tullstyrelsen om, at der allerede er indledt et samarbejde om bekæmpelse af narkotikasmugling, og at man tilstræber med alle midler at effektivisere dette kontrolsamarbejde. *Generallullstyrelsen* finder det naturligt, at alle muligheder for et nordisk samarbejde prøves, og har derfor ikke noget at erindre imod en rekommandation fra Nordisk Råd.

Vedrørende den sundhedsmæssige side af spørgsmålet foreligger der — foruden den ovenfor refererede udtalelse fra det norske *sosialdepartement* — en udtalelse fra det danske *indenrigsministerium*, som henholder sig til sundhedsstyrelsens anbefaling af forslaget. *Socialstyrelsen* i Sverige og *Den norske lægeforening* anbefaler ligeledes.

Ministeriet för utrikesärendena i Finland anfører, at de praktiske foranstaltninger, som eventuelt skal gennemføres, ikke henhører under dets forretningsområde, men at ministeriet anbefaler foranstaltninger mod illegal tilførsel af narkotika.

3. Trafikudvalget

Udvalget har med tilfredshed konstateret, at de pågældende myndigheder alle er indstillet på — også på nordisk plan — at udbygge et samarbejde med henblik på at forhindre illegal tilførsel til det nordiske marked af narkotika. Udvalget har samtidig gjort sig klart, at problemet på grund af varernes beskaffenhed, det vil sige deres ringe vægt og omfang, ikke i praksis kan løses af toldvæsenet alene ved en skærpet grænsekontrol med rejsende og vareforsendelser, men kræver andre metoder og et samarbejde mellem forskellige myndigheder. Udvalget har ligeledes gjort sig klart, at det for at komme den organiserede, illegale handel med narkotika til livs er nødvendigt at sætte ind på internationalt plan, men man er af den opfattelse, at et snævrere nordisk samarbejde er hensigtsmæssigt.

Der er i udvalget almindelig enighed om, at illegal indførsel og salg af narkotika må bekæmpes på enhver mulig måde, og at alle tænkelige midler må overvejes. Som det fremgår af det følgende, er et nordisk samarbejde om bekæmpelse af narkotikamisbrug allerede drøftet eller indledt på forskellige områder. Udvalget har således noteret sig, at spørgsmålet var sat på dagsordenen for det nordiske socialpolitiske ministermøde i Visby den 24.—26. august 1967; af en udtalelse fra ministermødet fremgår bl. a., at der var enighed om, at de nordiske lande skulle samordne bestræbelserne for i de pågældende internationale organisationer at effektivisere kontrollen og handelen med narkotiske midler. — På den 9. nordiske politichefskonference i København den 19.—21. oktober 1967 drøftedes bl. a., hvorledes det voksende narkotikamisbrug mest effektivt kan bekæmpes fra

politiets side; konferencen foreslog, at der i hvert af landene oprettes et centralt organ for information og samordning, og at der desuden inden for det eksekutive politi snarest dannes en fælles nordisk arbejdsgruppe til efterforskning og udveksling af oplysninger og erfaringer; det er over for udvalget oplyst, at myndighederne arbejder med udvalgets forslag, og at dette kan forventes ført ud i livet i løbet af relativ kort tid. — Toldmyndighederne har gennem lang tid haft et nordisk samarbejde vedrørende smugleribekæmpelse og har i denne forbindelse i de seneste år specielt beskæftiget sig med narkotikaspørgsmålet. Sidst er spørgsmålet drøftet på møder i Oslo i november måned 1967, dels på et møde mellem repræsentanter for toldvæsenets særlige efterforskningsafdelinger og dels på et efterfølgende møde i Nordisk Toldadministrativt Råd.

Det er udvalgets opfattelse, at effektive foranstaltninger er påkrævet for at forebygge den stigning i narkotikamisbruget, som synes at finde sted, og for at standse den organiserede, illegale handel med narkotiske midler. Udvalget mener, at der bør sættes ind på alle fronter, og vil derfor anbefale, at alle berørte myndigheder inddrages i en undersøgelse af mulighederne for gennem fælles foranstaltninger at standse narkotikahandelen.

Efter de for udvalget foreliggende oplysninger er det sandsynligt, at narkotikamisbrug lettest vinder indpas i kredse med et relativt stort forbrug af spiritus, eventuelt af indsmuglet spiritus, og man finder, at dette er et yderligere argument for at effektivisere toldvæsenets efterforskningsafdelinger; en sådan effektivisering bør formentlig søges gennemført ved hjælp af moderne teknisk udstyr og ikke ved anlagelse af mere mandskab.

Toldvæsenets, politiets og i en vis grad også social- og sundhedsmyndighedernes indsats vil i første række bestå i at afsløre den illegale tilførsel af narkotika, men vil også virke præventivt på udbudssiden, såfremt de i lovgivningen fastsatte straffe er tilstrækkeligt hårde. Udvalget har konstateret, at der er væsentlige forskelle mellem de nordiske landes straffelovgivning på dette område, og vil finde det rimeligt, at der i nogle af landene overvejes en skærpelse af lovgivningen.

Det forekommer udvalget, at en fælles nordisk straffelovgivning på dette område ville være et nyttigt middel mod den illegale narkotikatrafik. Arbejdet med at udforme en sådan lovgivning må imidlertid ikke forsinke det igangværende nationale lovgivningsarbejde.

Trafikudvalget har imidlertid også interesseret sig for efterspørgselsiden, idet et middel til at hæmme narkotikahandelen også vil være at påvirke behovet i nedadgående retning. Der bør efter udvalgets mening fra myndighedernes side gives befolkningen oplysninger om den risiko, man udsætter sig for ved at anvende narkotiske midler. Der synes endvidere at være anledning til at overveje, hvorvidt man gennem fastsættelse af straffeforanstaltninger over for konsumenterne af narkotika kan tilvejebringe en præventiv virkning også på efterspørgselssiden.

Udvalget kan således ganske tiltræde, at den af forslagsstillerne ønskede undersøgelse af mulighederne for at standse den illegale indførsel af narkotika iværksættes. Udvalget ønsker, at der stræbes efter at iværksætte de mest effektive foranstaltninger, men vil til slut fremhæve et forhold, som også forslagsstillerne har nævnt, nemlig at disse foranstaltninger ikke må føre til en skærpet toldkontrol med den legale trafik. De liberale regler for rejsende mellem de nordiske lande er et gode, som bør bevares, dog således at der fortsat kan foretages en stikprøvekontrol, herunder en grundig kontrol med rejsende, som — f. eks. på grund af modtagne oplysninger — mistænkes for smugleri af narkotika. Et spørgsmål, som må overvejes, er, i hvor vid udstrækning toldvæsenets kontrol skal foregå i form af eftersyn af de rejsende og deres medbragte bagage, og om et sådant eftersyn i givet fald fortrinsvis bør henlægges til Nordens ydergrænser. Toldvæsenets kontrol med de rejsende ved grænserne mellem de nordiske lande er indskrænket til et minimum, samtidig med at rejsestrømmen er stadigt stigende. Spørgsmålet om effektiviteten af toldkontrollen ved de internordiske grænser behandles for tiden i udvalget på grundlag af et andet medlemsforslag, nemlig A 168 om fri grænsepassage. Heri foreslås, at det tillades personer, som kun medfører gods, som er told- og afgiftsfrit og ikke underkastet indførselsrestriktioner, at passere de internordiske landegrænser, hvor de selv ønsker — det vil sige også uden for de nuværende grænseovergangssteder — alene med de undtagelser, som motiveres af militære hensyn. I anledning af dette forslag har generaltullstyrelsen i Sverige den 5. december 1967 afgivet en udtalelse, hvori bl. a. siges:

»En följd av realiserandet av förevarande medlemsförslag skulle innebära en ökning av antalet presumtiva gränspasseringsställen. Självfallet måste detta, med oförändrad personalstyrka, medföra en uttunning av kontrollen och därigenom avsevärt försvåra tullverkets smugglingsbekämpande verksamhet.»

Af andre udtalelser vedrørende forslaget fremgår, at de internordiske landgrænser i praksis kan passeres hvor som helst, uden at myndighederne har muligheder for at gribe ind eller forhindre dette.

Efterhånden som antallet af rejsende mellem de nordiske lande bliver større, vil politiets og toldvæsenets begrænsede ressourcer fremstå som mere og mere utilstrækkelige og til sidst måske uden betydning i forhold til den strøm af rejsende, som skal kontrolleres. Nogle af udtalelserne i anledning af medlemsforslaget A 168 tyder på, at dette sidste stadium efter nogles opfattelse allerede er nået. Der kan f. eks. peges på, at der under udøvelsen af kontrollen med indrejsende fra Norge til Sverige i Värmlands län i de første 10 måneder af 1967 foretoges 256 beslagslæggelser blandt de rejsende, hvis antal må have været nogle millioner. Dette viser tydeligt, at kontrollen med narkotikasmugling over de internordiske landgrænser arbejder under meget vanskelige forhold.

Det synes derfor nærliggende at undersøge, om en koncentration og en bedre udnyttelse af de tilstedeværende ressourcer, for så vidt angår såvel personale som tekniske hjælpemidler, kan opnås ved at overflytte tyngdepunktet i narkotikabekæmpelsen til det nordiske områdes ydergrænser. Konkret vil en sådan løsning for så vidt angår Sverige indebære, at søfarten og lufthavne må overvåges som hidtil, men at en del af den øvrige kontrol overflyttes til nabolandene. Når det drejer sig om narkotika, er det først og fremmest den organiserede storsmugling, man ønsker at forhindre, og den afsløres normalt ikke gennem stikprøvekontrol ved et grænseovergangssted i en lidet trafikeret landsby. En effektiv eftersøgning af organiserede smuglerbander kræver et samarbejde over grænserne i nært samarbejde med andre landes politi og Interpol. Udvalget finder derfor, at politi- og toldmyndighederne bør undersøge mulighederne for og hensigtsmæssigheden af at flytte tyngdepunktet i den grænsekontrol, der indgår som et led i bekæmpelsen af narkotikasmugling, til det nordiske områdes ydergrænser.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika og i fællesskab iværksætte alle de foranstaltninger, som kan medvirke til at standse denne trafik.

Oslo, den 20. februar 1968

<i>Leif Cassel</i>	<i>Kresten Damsgaard</i>	<i>Svend Horn</i>
<i>Nils Jacobsen</i>	<i>Martha Johannessen</i>	<i>Magnus Kjartansson</i>
<i>Mikko Laaksonen</i>	<i>Olavi Lahtela</i>	<i>Aksel Larsen</i>
<i>Jon Leirfall</i>	<i>Tuure Salo</i>	<i>Ingrid Segerstedt Wiberg</i>
	Formand	
	<i>Gösta Skoglund</i>	

Medlemsförslag

om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner

(Väckt av Kaarlo af Heurlin, Harald Løbak, Johan Møller Warmedal, Niels Mørk och Dagmar Ranmark)

Samhället är i betydande omfattning nödsakat att i många situationer omhändertaga individer som på ett eller annat sätt är farliga för sina medmänniskor. I alla nordiska länder finns en omfattande lagstiftning om frihetsberövande både genom beslut inom domstolsväsendet och genom administrativa avgöranden. En tendens i humanitär riktning vid vården av denna klientel har varit att i ökad utsträckning förlita sig till vårdformer i frihet. På denna väg har också betydelsefulla resultat nåtts. Det gammaldags inspärlandet har kunnat ersättas av mera humana behandlingsformer.

I viss mån har denna nya linje i kriminalpolitiken och i socialpolitiken medfört att man måste i högre grad än tidigare taga vissa risker. Ett beslut om utskrivning på prov av en person som varit farlig på ett eller annat sätt kan icke, om de nya behandlingsformerna skall ha någon mening, anstå till dess absolut säkerhet vunnits om att den intagne icke kommer att på något sätt förgripa sig på andra människor. Av och till inträffar också upprörande händelser, då t. ex. försöksutskrivna allvarligt förgriper sig på andra personer. Att så då och då sker är ofrånkomligt med den politik som staten — med rätta — valt.

Enligt gällande rätt i Norden får den enskilde som utsättes för övergrepp i dessa sammanhang i stort sett själv bära förluster och kostnader som uppstår på grund av dylika övergrepp. Enligt vår mening är icke riktigt att så sker. Då de nya behandlingsformerna införts för att på längre sikt förbättra behandlingsresultaten totalt sett, bör icke de felbedömningar som är oundvikliga i dessa sammanhang bekostas av slumpvis drabbade enskilda, som råkar ut för de övergrepp som förekommer. Enligt vår mening måste det vara det allmännas sak att kompensera dem som blivit lidande med ersättningar utgående av allmänna medel.

En sådan allmän regel måste vidkännas vissa begränsningar. Till att börja med måste klargöras beträffande vilka frisläppta interner regler om skadeersättning skall ges. Till denna grupp bör föras alla från fångvårdsinrättningar på försök utskrivna eller villkorligt frigivna. Vidare mäs-

te försöksutskrivna eller motsvarande grupper, som varit tvångsintagna på vårdanstalt för alkoholister, mentalt sjuka, m. fl. omfattas av en blivande lagstiftning. Vidare bör från ungdomsanstalter av olika slag på försök utskrivna föras till denna grupp. — Också vad gäller skadornas art bör vissa inskränkningar göras. Till en början kan måhända vara klokt att skyldigheten att utgiva ersättning begränsas till att avse personskador. Det skulle sannolikt föra för långt om ersättning kunde erhållas för alla slag av egendomsskador. Fleralet människor torde dessutom ha sakförsäkringar som täcker skador som uppkommer å sak.

Med hänsyn till den nära samfärdseln mellan Nordens länder och den gemenskap som råder på det skadeståndsrättsliga området synes naturligt att denna fråga löses i samtliga nordiska länder efter likartade grundsatser. Det är även av vikt att rätten att erhålla ersättning ej begränsas till det egna landets invånare utan utgår även i anledning av gärningar förövade i nordiskt grannland.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera de nordiska ländernas regeringar att få till stånd en lagstiftning, som ger de som lidit personskada till följd av åtgärd vidtagen av från anstalter på försök eller villkorligt utskrivna tvångsintagna rätt att av det allmänna erhålla full ersättning för sålunda liden skada.

Hangö den 4 juni 1967

Kaarlo af Heurlin

Harald Løbak

Johan Møller Warmedal

Niels Mørk

Dagmar Ranmark

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Justitsministeriet:**

Medlemsförslaget omfatter inden for justitsministeriets forretningsområde især personer, der er løsladt eller udskrevet på prøve fra anstalter under fængselsvæsenet. Det synes at bygge på det hovedsynspunkt, at moderne kriminalpolitik med friere behandlingsformer (åbne anstalter, udgangstilladelser, arbejde hos private arbejdsgivere og prøveløsladelser) indebærer en forøget risiko for befolkningen. Efter justitsministeriets opfattelse er der imidlertid næppe grundlag for at antage, at prøveløsladte og prøveudskrevne personer i prøvetiden forvolder personskade i videre omfang end endeligt løsladte eller udskrevne i den første tid efter løsladelsen eller udskrivningen. Formålet med f. eks. prøveløsladelse er ved hjælp af vilkår om tilsyn, opholdssted, arbejde m. v. i prøvetiden, at begrænse risikoen for nye forbrydelser.

Det bemærkes i denne forbindelse, at lovovertrædere, som udstår langvarig fængselsstraf eller forvaring, og som efter arten af den begåede kriminalitet må antages at frembyde en alvorlig fare for andres liv eller velbred, ikke undergives de ovennævnte friere behandlingsformer.

København, den 29. september 1967

K. Axel Nielsen

Niels Madsen

Indenrigsministeriet:

Forslaget omfatter inden for Indenrigsministeriets forretningsområde personer, som har været indlagt på institutioner for sindslidende.

Indenrigsministeriet har indhentet udtalelser over sagen fra sundhedsstyrelsen, direktoratet for statshospitalerne samt fra Københavns magistrat, hvorved bemærkes, at Københavns kommune som den eneste kommune i landet driver et eget hospitalsvæsen for sindslidende.

Sundhedsstyrelsen har i den over sagen afgivne erklæring henvist til en udtalelse afgivet af styrelsens sagkyndige rådgiver i psykiatri, professor, dr.med. Villars Lunn; udtalelsen giver principiel tilslutning til forslaget, som antages at have betydning for personer, som i medfør af straffelovens § 70, jfr. §§ 16 og 17 er dømt til anbringelse på hospital for sindslidende, åndssvageanstalt eller epileptikerhospital; der peges på, at der ofte gives de pågældende visse friheder i form af arbejdstilladelse uden for hospitalet, ferierejser m. m. Det antages, at en lovgivning som den foreslåede vil være af værdi specielt i relation til denne patientkategori, hvor man nødvendigvis af revalideringsmæssige hensyn må løbe en vis risiko. Professor Villars Lunn gør endelig opmærksom på, at udskrivningsreglerne for frivilligt og tvangsmæssigt indlagte sindslidende er de samme, hvorfor man ikke kan opstille en erstatningsregel alene for udskrevne tvangsendlagte.

Københavns magistrat udtaler, at man vil nære nogen betænkelighed over for den påtænkte lovgivning. Magistraten gør opmærksom på, at der savnes oplysninger om, i hvilket omfang det klientel, forslaget tager sigte på, faktisk forvolder skade, som kan henføres til de pågældendes særlige udskrivningssituation. Endvidere vil en nærmere udformning af lovforslaget støde på betydelige vanskeligheder af principiel og praktisk art. Det findes ikke rimeligt, at de påtænkte erstatningsregler specielt skulle gælde tvangsendlagte, da tvangsendlæggelse alene angår den form, hvorunder den sindslidende er modtaget på hospital, og det i øvrigt kan bero på relativt tilfældige omstændigheder, om frivillig eller tvangsmæssig indlæggelse har fundet sted.

Direktoratet for statshospitalerne nævner, at det foreliggende spørgsmål, for så vidt angår psykiatriske patienter, må ses i ret nøje sammenhæng med hele spørgsmålet om lægers og hospitalers ansvar for patientbehandlingen, og at det er almindelig antaget i dansk ret, at dette ansvar hviler på de ordinære erstatningsregler (culpa-reglen). Det fremhæves, at de sindslidende ifølge myndighedslovens § 64 principielt er ansvarlige for deres skadegørende handlinger efter samme regler som sjælssunde personer. Statshospitalerne er kun ansvarlige for patientens skadegørende handlinger, hvor der foreligger fejl eller forsømmelse fra hospitalernes side i forbindelse med behandlingen eller overvågningen. Kun ganske undtagelsesvis vil der ifølge hidtidig praksis kunne blive tale om ansvar for udskrevne patienters skadeforvoldelse, hvor denne står i påregnelig forbindelse med et uforsvarligt forhold fra hospitalets side i forbindelse med udskrivningen. Direktoratet finder ikke, at den gældende retstilstand generelt kan betegnes som utilfredsstillende.

Foreningen af overlæger ved statshospitalerne har udtalt, at der ikke umiddelbart synes at være nogen nødvendighed for den foreslåede lovgivning, da der er tale om et forsvindende ringe antal tilfælde. Foreningen har endvidere fremhævet, at det reelle problem i disse tilfælde består i, at er-

statningen normalt vil være uerholdelig hos skadevolderen, hvilket imidlertid også forekommer i en lang række andre tilfælde inden for erstatningsrettens område. På denne baggrund forekommer den foreslåede lovgivning efter overlægeforeningens opfattelse at være udtryk for en vilkårlig afgrænsning og diskriminerende for den persongruppe, den omfatter.

Direktoratet har tilsluttet sig disse betragtninger og peger i øvrigt på, at såfremt der skulle komme en lovgivning som foreslået, vil der opstå en række vanskelige afgrænsningsspørgsmål. Især finder man forskellen i retsstillingen for tidligere tvangsanbragte og frivilligt indlagte uheldig og helt tilfældig. Udskrivningsreglerne er principielt ens for de to grupper. Man anser det for uholdbart at lægge vægt på en tvangslæggelse eller tvangstilbageholdelse, der er sket for længe siden. Efter direktoratets opfattelse bør den nævnte patientgruppe imidlertid slet ikke omfattes af den foreslåede lovgivning. Med hensyn til prøveudskrivningsbegrebet bemærkes, at adgangen til prøveudskrivning bortfaldt den 1. april 1960. Kun for så vidt angår kriminelle patienter kendes prøveudskrivningsbegrebet, idet patienter, der er dømt til anbringelse på psykiatrisk hospital, alene kan prøveudskrives efter retskendelse. Inden for den psykiatriske behandling findes der en skala af muligheder for friere anbringelsesformer, og det ville formentlig være konsekvent at ligestille disse anbringelsesformer, således at erstatning skulle ydes uanset, hvilken grad af frihed der er indrømmet den skadevoldende patient.

Såfremt man finder tilstrækkelig lungtvejende grunde til at gennemføre en lovgivning af den foreslåede art, vil direktoratet anse det for rettest, at denne lovgivning i hvert fald begrænses til at omfatte sindslidende patienter, der er anbragt til forvaring i henhold til dom eller overøvrighedsresolution, og således, at erstatning kan ydes for skade, som disse patienter har forvoldt under prøveudskrivning eller dermed ligestillede frie behandlingsformer.

Direktoratet anfører endelig, at det under henvisning til spørgsmålet om, hvilke skader der skal erstattes, i givet fald vil være rimeligt yderligere at stille krav om, at skaden skal være påregnelig som følge af den farlighed, patienten tidligere har demonstreret.

Under henvisning til foranstående skal man meddele, at Indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen intet har at erindre mod, at det for Nordisk Råd rejste spørgsmål underkastes en nærmere undersøgelse på nordisk basis.

København, den 15. december 1967

P. m. v.

E. b.

Jørgen H. Koch

Socialministeriet og Ministeriet for familiens anliggender:

— — — har for nærværende ministeriers (Ministeriet for familiens anliggender og Socialministeriet) vedkommende interesse for følgende sagsområder: 1. børne- og ungdomsforsorgen; 2. ved tvangsanbringelse af forsømmelige forsørgere og erhvervs- og subsistensløse samt alkoholister i henhold til forsørgslovens; 3. inden for åndssvageforsorgen.

ad 1.

Inden for den danske børne- og ungdomsforsorg, der henhører under Ministeriet for familiens anliggender, er man ikke stødt på problemer om erstatning for skader forvoldt af elever, der har været anbragt på ungdomshjem m. m., efter at de er blevet udskrevet på prøve eller endeligt udskrevet af institutionen. Derimod er det forekommet, og forekommer til stadighed en del tilfælde, hvor elever fra anerkendte børne- og ungdomshjem under rømning og lignende forvolder skader på ting og ejendom. I det omfang, pågældende institution ikke har ladet det mangle på fornødent tilsyn, vil institutionen efter gældende regler ikke være erstatningspligtig for de af eleverne forvoldte skader, og de skadelidte eller disses forsikring vil i disse tilfælde være henvist til at søge erstatning hos pågældende elev(er), der oftest vil være ude af stand til at betale erstatningen.

Da disse skader ofte går ud over folk bosiddende i omegnen af den pågældende institution, og da man lægger stor vægt på at have et godt forhold til stedets befolkning, har det været overvejet at indføre en ordning, hvorefter der af en særlig bevilling på finansloven kan ydes en særlig bilighedserstatning for skader, forvoldt af elever fra børne- og ungdomshjem under rømning eller lignende i tilfælde, hvor institutionen ikke er erstatningspligtig efter gældende regler. Finansministeriet har af hensyn til konsekvenserne hidtil ikke fundet at kunne gå ind for en sådan ordning.

ad 2.

Tvangsindlæggelse i henhold til lov om offentlig forsorg på et forsorgshjems lukkede afdeling finder alene anvendelse som et tvangsmiddel over for forsømmelige forsørgere og som disciplinær foranstaltning over for erhvervs- og subsistensløse. Bestemmelserne anvendes i meget ringe udstrækning, og der er næppe anledning til inden for dette område at foreslå indført et almindeligt ansvar for personskade for det offentlige efter de pågældendes udskrivning.

Med hensyn til tvangsindlæggelse af alkoholister bemærkes, at forsørgslovens bestemmelse herom så vidt vides hidtil kun har været anvendt i ét tilfælde.

ad 3.

Såvidt ses er der hidtil ikke forekommet tilfælde, hvor erstatningsansvar er gjort gældende i anledning af personskader forvoldt af udskrevne ånds-

svage. Efter ändssvageforsorgens opfattelse må forslag om et ansvar uden culpa for staten for personskader forvoldt af udskrevne tvangsindlagte formodes at ville medføre en række afgrænsningsproblemer, ligesom relevante hensyn til behandlingen, skadevolderen og skadelidte nøje må overvejes. Åndssvageforsorgen finder det endvidere ikke rimeligt, at undersøgelsen i givet fald begrænses til personskader. De aktuelle erstatningsproblemer, der opstår for ændssvageforsorgen, vedrører berigelsesforbrydelser og tingsskader, der behandles efter de almindelige erstatningsregler.

Ministeriet for familiens anliggender og Socialministeriet finder under hensyn til det anførte for deres vedkommende at kunne anbefale det foran nævnte medlemsforslag. Mens personskade formentlig kun forekommer som en sjælden undtagelse inden for ministeriernes ovenfor nævnte sagsområder, kan erstatningsproblemer opstå i forbindelse med berigelsesforbrydelser og tingsbeskadigelser. Ministerierne finder på denne baggrund anledning til at pege på det ønskelige i, at spørgsmål om erstatning for tingsskade overvejes i tilknytning til medlemsforslaget.

København, den 14. oktober 1967

P. m. v.

E. b.

P. Juhl-Christensen

F i n l a n d

Justitieministeriet:

När skadestånd inte kan utfås av den som »är skyldig till skadan», blir följdén, såsom förslagsställarna konstaterar, att den som lidit skada själv får stå för den. För att förhindra ett sådant orättvist slutresultat borde enligt förslaget staten, då statens ansvar för erläggande av skadestånd inte kan göras till en allmän regel, påtaga sig ansvaret för skadeersättningen i det fall att skadan förorsakats av en villkorligt eller på försök från straff- eller vårdanstalt utskrivnen och fråga är om personskada.

Enligt förslaget skulle staten bära ansvaret på objektiv grund och alltså oberoende av huruvida i saken har inträffat något fel eller någon försumelse som stannar statlig myndighet till last. Angående statens eventuella regressrätt gentemot den som vållat skadan nämnes ingenting i förslaget.

Enligt i Finland gällande lag ansvarar staten för skada som uppkommit i offentlig förvaltningsverksamhet med stöd av 1—5 §§ lagen 18 maj 1927 om statens ansvarighet för skada, förorsakad av tjänsteman. Enligt denna lag är statens ansvar subsidiärt, utom i undantagsfall, som inte avses här. Vid subsidiärt ansvar svarar staten för skada som uppkommit i tjänste-

verksamhet endast om en för skadan personligen ansvarig tjänsteman kan anges men skadestånd icke kan utfås av honom. Staten äger rätt att hos den ansvarige tjänstemannen söka åter vad den betalat i skadestånd. På de i förslaget avsedda fallen skulle sagda lag av år 1927 knappast någonsin kunna tillämpas.

Sådan skadeersättning som avses i förslaget kan likväl redan nu i ett fall betalas i förskott av statens medel. Med stöd av 4 § lagen 7 juni 1963 om förskott på underhållsbidrag uppbär nämligen dödad persons barn under 18 år, för vilka den brottslige dömts att betala underhållsbidrag, av allmänna medel förskott på underhållsbidraget om högst 40 mark i månaden för varje barn.

I Finland har vid 1964 och 1965 års riksdagar väckts hemställningsmotioner angående förskott av statens medel på sådana underhållsbidrag och ersättningar som utdömts på grund av brott mot liv och grov misshandel. På basis av dessa motioner beslöt riksdagen 19 november 1965 hemställa, att regeringen skulle införskaffa utredning om hur man på bästa sätt kunde trygga erhållandet av skäligen ersättning åt offer för brott mot liv eller grov misshandel eller åt deras anhöriga i de fall, då den ersättningsskyldige icke omedelbart är i stånd att betala ersättningen eller då polis- och judiciella myndigheter icke kan utreda vem som är ersättningsskyldig.

Ovan relaterade lagstadganden och riksdagens hemställan visar, att man i Finland fortfarande velat lägga det primära ansvaret för tillskyndad skada på den som enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler svarar för skadan. Det är nödvändigt att binda det primära ansvaret vid den till skadan skyldige, icke endast för att understryka hans ansvar utan även i syfte att väcka ansvarskänsla över huvud taget. Enligt justitieministeriets uppfattning är det icke skäl att ställa staten till ansvar för skada, om det inte från statlig myndighets sida har inträffat något fel eller någon försumelse, som stannar myndigheten till last, eller om inte staten på annan grund kan anses bära ansvaret för skadan.

I de fall som avses i förevarande medlemsförslag borde enligt justitieministeriets mening, om lagstiftningsåtgärder vidtages, statens skyldighet till beloppet begränsas till ett förskott av statsmedel på det utdömda skadeståndet eller på viss del därav. Billighetssynpunkter borde särskilt beaktas, och på grund därav borde frågan om utbetalning av förskott avgöras särskilt i varje fall. Staten skulle självfallet äga rätt att återfå det erlagda beloppet av den som dömts att betala ersättningen. Detta skulle i praktiken betyda, att staten skulle åtaga sig att med en del, som motsvarar förskottet, draga försorg om indrivningen av skadeståndet, och förskottet skulle återfås av vederbörande. Då staten svarar för allmän ordning och säkerhet, skulle det kunna vara socialt mera rättvist, att också staten — och inte bara den som lidit skada — skulle få ansvara för skadan, om ersättningen inte kan indrivnas hos den skyldige.

I enlighet med vad ovan anförts finner justitieministeriet det påkallat, att den i medlemsförslaget avsedda frågan göres till föremål för sannordisk utredning.

Helsingfors den 29 september 1967

Kai Korte

Avdelningschef

Erkki Ailio

Lagstiftningsråd

Finansministeriet har i en skrivelse den 27 september 1967 förklarat sig instämma i justitieministeriets yttrande i anledning av medlemsförslaget.

Socialministeriet¹:

På socialministeriets verksamhetsområde berör medlemsförslaget personer, vilka på prov eller villkorligt blivit utskrivna från vårdanstalter, ungdomsanstalterna häri inbegripna.

Statens skadeståndsskyldighet för skador som vållats av i vårdanstalter tvångsintagna personer inskränker sig i Finland till sådana fall, vari staten genom domstolsutslag med stöd av strafflagens 9 kap. 5 § är skyldig att erlægga skadestånd för skador som vållats av i statens anstalt för vård intaget barn under femton år, av sinnessjuk eller av annan otillräknelig person. Dessutom bör i detta sammanhang beaktas, att i enlighet med lagen om förskott på underhållsbidrag, som gavs år 1963, erlägges sådant förskott av allmänna medel bland annat för skadeersättning, som någon med stöd av strafflagens 9 kap. 3 § genom lagakraftvunnet domstolsutslag är skyldig att erlægga som underhållsbidrag för barn under 18 år. Förskottets belopp är högst 40 mark i månaden för varje barn.

Den i medlemsförslaget upptagna frågan bör enligt socialministerns mening granskas på en vidare grundval än vad som gjorts i förslaget. För det första bör observeras, att risken för skadegörelse vad exempelvis farliga alkoholister beträffar sannolikt är större före intagningen på anstalt samt sedan uppsikten efter utskrivningen upphört, än vad den är medan en på prov eller villkorligt utskrivna befinner sig under uppsikt. I fråga om alkoholister, som utskrivits på arbetspermission från arbetsinrättning, och beträffande andra alkoholister än de som intagits på anstalt såsom s. k. farliga alkoholister, är risken för skadegörelse inte större än vad den är för andra med dessa jämförbara personers vidkommande. Personskador som förorsakas av elever i skolhem inträffar i allmänhet endast på anstalter, varvid

¹ Yttrandet översatt från finska.

de anstaltsarbetare som fallit offer för sådana får skadeersättning i enlighet med olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Personskador förorsakade av försöksutskrivna elever från skolhemmen är däremot sällsynta, och risken för dem är betydligt mindre än risken för de materiella skador som förorsakas.

För det andra bör fastslås, att den fråga som väckts i medlemsförslaget är nära förknippad med ett ännu vidlyftigare spørsmål därom, huru man över huvud taget kunna trygga en skälig ersättning åt offer för personskador eller åt deras anhöriga i de fall, då den ersättningsskyldige icke omedelbart är i stånd att betala ersättningen eller då ersättningsskyldigheten måhända icke alls kan utredas. Såsom i det av justitieministeriet om medlemsförslaget avgivna utlåtandet, daterat 30 september 1967 och vilket socialministeriet haft tillfälle att taga del av, konstateras, beslöt Finlands riksdag år 1965 hemställa, att regeringen skulle införskaffa utredning i ärendet. Justitieministeriet anser att ikraftvarande rättsregler och riksdagens hemställan visar att man i Finland fortfarande vill lägga det primära ansvaret för tillskyndad skada på den som enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler svarar för skadan. Justitieministeriet anser det vara nödvändigt att binda det primära ansvaret vid den till skadan skyldige, icke endast för att understryka hans ansvar utan även i syfte att väcka ansvarskänsla över huvud taget.

Enligt justitieministeriets i förenämnda utlåtande framförda mening borde statens skyldighet, om lagstiftningsåtgärder vidtogs i ärendet, begränsas till ett i enskilda fall under beaktande av billighetssynpunkter utbetalt förskott, vilket skulle omfatta det utdömda skadeståndet helt eller viss del därav. Staten skulle självfallet sedan äga rätt att återfå det erlagda beloppet av den som dömts att betala ersättningen. Staten skulle också i allmänhet ha större möjligheter än en enskild person att indriva skadeståndet av den som vållat skadan.

På grund av vad ovan anförts och förenande sig i ovan hänvisade stycken om justitieministeriets utlåtande anser socialministeriet, att den i medlemsförslaget avsedda frågan skulle upptas till utredning på åtgärd av de nordiska ländernas regeringar.

Helsingfors den 10 oktober 1967

Raf. Rinne

Avdelningschef

Veijo Lappalainen

Regeringssekreterare

Medicinalstyrelsen¹:

Medicinalstyrelsen inskränker sig i det följande till att behandla patienter som är permitterade från sjukhusen på försök eller försöksvis frigivna eller helt utskrivna. Dessutom bör tagas i betraktande de patienter som olovligt avlägsnar sig från sjukhuset.

På sinnessjukhus intages även mentalt sjuka, om vilkas farlighet det finns anteckningar i läkarutlåtandet (t. ex. i M III:an) eller annars i anamnesen. Av vårdssynpunkter eller på grund av platsbrist eller liberaliserade vårdformer utskrivs dessa som farliga konstaterade eller misstänkta patienter i allmänhet redan relativt snart, när de lugnat sig. Objektivt sett kan vissa patienter dock fortfarande vara latent farliga och deras tillstånd kan när som helst, t. ex. när de på grund av brist på sjukdomsinsikt försummar sin vård eller på förhand oväntade orsaker, märkbart försämrans. I förflyttandet av dessa mentalt sjuka till öppen vård ligger alltid en fara, som dock lyckligtvis rentav i överraskande grad har befunnits relativt liten, att de någon dag gör sig skyldiga till en gärning, som vållar en annan person antingen kroppslig eller ekonomisk skada. Mycket ofta riktas anklagelsen för det skedda mot sjukhuset, som är helt oförmöget att med absolut säkerhet förhindra dessa tilldragelser.

I Finland vilar ansvaret för utskrivningen av de mentalt sjuka på överläkarekåren. Om utskrivning av de s. k. kriminalpatienterna stadgas i 34 § i sinnessjuklagen.

Det är icke rättvist, att överläkarna skall ikläda sig risker och att de när som helst skall kunna bli föremål för ersättningskrav.

Det kunde ju tänkas, att ansvaret för utskrivandet av vissa patienter skulle överföras till medicinalstyrelsen, men detta system skulle vara ytterst trögt och begränsa överläkarnas verksamhet.

Frågan om ersättandet av skador vållade av utskrivna mentalt sjuka borde tagas under prövning både med avseende på såväl person- som också materiella skador. Enär det i lagstiftningen uppenbarligen förekommer en lucka i detta avseende, förordar medicinalstyrelsen Nordiska rådets förslag.

Helsingfors den 30 september 1967

Aatto Virta

Överdirektör

Leena Sibeliuss

Medicinalråd

¹ Yttrandet översatt från finska.

Kriminologiska forskningsinstitutet:

Enligt medlemsförslaget skulle samhället ersätta de personsador som uppstår då från tvångsanstalt utskrivna begår brott efter utskrivningen. Ersättningskyldigheten motiveras med att det är samhället, snarare än den enskilde, som bör bära det ekonomiska ansvaret för dylika konsekvenser av vår tids allt mera humana kriminalpolitik.

I den offentliga debatten om ersättning åt personer som lidit skada genom brott, har liknande, eller mera omfattande ersättningsarrangemang motiverats utgående från delvis andra synpunkter. Man har bl. a. påpekat att en stor del av de skador och det lidande t. ex. grövre våldsbrott orsakar samhället sammanhänger med deras ojämna fördelning och svårigheten att på förhand värja sig mot risken att bli brottsoffer. Brottens relativa sällsynthet gör att offren i regel saknar försäkringsskydd. Ett allmänt obligatoriskt försäkringssystem eller ett system för samhällsersättning skulle i någon mån utjämna skadorna och sålunda minska det totala lidandet i samhället till följd av brottsligheten. Dessutom har det understrukits att ett system för utjämning av skadorna skulle, just genom att lidandet lindras, minska allmänhetens aggressioner mot förbrytarna. Enligt en allmän uppfattning bland sakkunniga, utgör affektiva och aggressiva straffattityder hos allmänheten ett väsentligt hinder för en långsiktig och ändamålsenlig kriminalpolitik. Ett ersättningssystem skulle sålunda inte blott lindra de av brottsligheten direkt orsakade skadorna utan skulle också, genom att lindra det politiska trycket på de för kriminalpolitiken ansvariga instanserna, kunna bidra till en mera rationell och långspänd kriminalpolitik.

Som argument mot införandet av ett ersättningssystem har anförts utom kostnadsfrågan, de bevis tekniska svårigheterna varjämte man ifrågasatt huruvida inte den brottsstimulerande verkan, medvetandet om ersättningskyddet eventuellt kan ha i vissa situationer, till en del uppväger de kriminalpolitiska vinningarna i övrigt. Bl. a. av dessa orsaker har man strävat till att inrikta de första reformförslagen på begränsade brotts- eller skadetyper.

Medlemsförslaget utgör ett exempel på ett sådant reformförslag med begränsad syftning. I stället för de ovan presenterade kriminalpolitiska synpunkterna vädjar förslagsställarna dock i första hand till en rent moralisk ansvarskonstruktion. Enligt denna har samhället tagit en medveten risk vid frigivandet av tvångsintagna: ur detta risktagande kan också härledas ansvar för konsekvenserna.

Hållbarheten i denna konstruktion kan ifrågasättas. Utskrivningen av tvångsintagna från anstalter sker i stor utsträckning enligt rutin eller av behandlingssynpunkter betingade normer. Anstaltstiderna har i vissa fall — t. ex. inom mentalsjukvården — blivit kännbart kortare, men förskjut-

ningen av strafftidernas längd för grova förbrytare har varit långsam och av rätt anspråkslös art. Det element av medvetet risktagande som förknippas med experiment eller radikala reformer saknas åtminstone för fängelseklientelets del. En omläggning av utskrivningspolitiken — så att man i större utsträckning än nu skulle låta den individuella risken för brottsrecidiv reglera utskrivningen — skulle visserligen öka myndigheternas moraliska ansvar för brott begångna av frigivna. Men förslagsställarna synes icke vara beredda att acceptera den utveckling mot en mera restriktiv utskrivningspolitik en dylik omläggning sannolikt skulle föra med sig.

Att knyta reformen till ett resonemang om myndigheternas moraliska ansvar skulle dessutom leda till en rad svårlösta problem vid fastställandet av ansvarets utsträckning i tiden och dess avhängighet av sanktionens art. En villkorlig dom och andra sanktioner som inte förutsätter frihetsberövande kan på goda grunder ses som ett risktagande av samma slag som vid utskrivning av tvångsintagna från en anstalt.

Att utvidga ett samhälleligt ersättningssystem till att småningom omfatta också egendomsbrottslighet kan bli svårare, om man introducerat ersättningsprincipen som ett led i ett ansvarsresonemang.

Det förslag till begränsad ersättningskyldighet som ingår i medlemsförslaget synes i sig rimligt och skulle vara ägnat att minska det av brottsligheten förorsakade lidandet. Enligt Kriminologiska forskningsinstitutets uppfattning är det önskvärt att förslaget diskuteras som en tillämpning av en generell kriminal- och socialpolitisk utjämningsprincip och inte, så som förslagsställarna har presenterat förslaget, som en konsekvens av en moralisk bedömning av myndigheternas ansvar. Ett ställningstagande till den generella utjämningsprincipen som sådan är i så hög grad avhängigt av politiska värderingar att Kriminologiska forskningsinstitutet inte utan ytterligare utredning kan ta ståndpunkt i saken.

Helsingfors den 28 september 1967

Kertil Bruun

Tf. prefekt för Kriminologiska forskningsinstitutet

Patrik Törnudd

Assistent

N o r g e

Justis- og politidepartementet:

Medlemsförslaget har vært forelagt for Kirke- og sosialdepartementet, Regjeringsadvokaten, Riksadvokaten samt Den norske advokatforening. Man har mottatt uttalelse fra Regjeringsadvokaten (*se nedan*).

Justisdepartementet skal for sitt vedkommende uttale:

Det kan i og for seg være rimelig at den som blir påført personskade av prøvelöslatte, i visse tilfelle får erstatning av det offentlige. Dette alene gir imidlertid neppe tilstrekkelig grunnlag for å innføre en ordning hvor-etter det offentlige skal ha rettsplikt til å erstatte skaden.

Det vil i en rekke forhold kunne fortone seg rimelig at den som uforskyldt lider skade, får erstatning av det offentlige, uten at man av den grunn har funnet å burde innføre erstatningsplikt for det offentlige. Man kan f.eks. tenke på den som uforskyldt blir utsatt for voldsforbrytelser (av personer som ikke er prøvelöslatte). Skulle man innføre ansvar for skader voldt av prøvelöslatte, kan det spørres om ikke dette også burde omfatte skader voldt i prøvetider av personer med betinget påtaleunndlatelse eller betinget dom, eventuelt også skader voldt av römte forbrytere eller av personer som har sont sin straff men som forgår seg på ny. Det som her er nevnt, skulle vise at det vil by på problemer å skille ut den gruppe personer som staten naturlig burde ha ansvar for.

Videre synes det å ville føre for langt om staten skulle være ansvarlig for enhver (erstatningsbetingende) skade voldt av prøvelöslatte. Forutsetningen måtte vel være at skadevoldingen sies å være et utslag av de tilbøyeligheter hos den prøvelöslatte som førte til at han ble innsatt. Det ville såleis f.eks. virke noe påfallende om staten skulle være ansvarlig for en »alminnelig» uaktksom skadevolding fordi om den tilfeldigvis var voldt av en prøvelöslatt, og likeledes om staten skulle være ansvarlig for en skade begått ved vold av en prøvelöslatt underslager. Også her vil det oppstå grensedragningsproblemer.

Etter Justisdepartementets oppfatning er det tvilsomt om det foreligger sterke nok grunner til å innføre en ordning som foreslått med rettsplikt for staten til å yte erstatning. Det vil trolig være en vanskelig oppgave å finne en rimelig avgrensning for en slik ordning, og den lar seg antakelig også vanskelig begrunne uten at den får konsekvenser for andre områder i erstatningsretten. Det synes heldigere å komme skadelidte til hjelp med billighetererstatning i de tilfelle hvor man etter en individuell vurdering finner det på sin plass at staten yter erstatning. Dersom en slik ordning blir praktisert med liberalitet og uten diskriminering, skulle vel de intensjoner som ligger til grunn for medlemforslaget, i det vesentlige bli tilgodesett.

Oslo, 15. august 1967

Stein Rognlien

Christian Borchsenius

Sosialdepartementet:

Man antar for sitt vedkommende at det vil være av betydelig interesse om de problemer som er reist i det omhandlede medlemsforslag blir nærmere utredet på nordisk basis. Under Sosialdepartementets saksområde gjelder det navnlig ansvar for skade forårsaket av sinnslidende og åndssvake pasienter utskrevet på prøve eller undergitt omsorgsformer med høy grad av frihet.

Til orientering om de typer av problemer man her har stått overfor, vedlegger man et internt notat satt opp av nåværende ekspedisjonssjef Munch-Søegaard. Som det vil fremgå av notatet kan det være et spørsmål om en utredning i tilfelle også bør omfatte tingsskade.

Oslo, 5. september 1967.

Etter fullmakt

Jon Björnsson

Regjeringsadvokatembetet:

----- skal jeg med dette få fremkomme med min uttalelse.

Det forslag som her er fremkommet, og som nå skal vurderes, tar sikte på, såvidt jeg kan forstå, å etablere et objektivt ansvar for staten for personskader som voldes av prøveløslatte fra fengsler og andre offentlige institusjoner. Man kan da innledningsvis slå fast at de som påføres skader av slike personer, etter den nåværende rettsordning kan tenkes å få et erstatningskrav mot det offentlige. Et erstatningskrav etter gjeldende rett må imidlertid bygges på subjektivt grunnlag. Man kan tenke seg et erstatningsansvar dersom det kan fastslås at det skjønnsom fengselsmyndighetene utøver etter fengselslovens § 35 eller § 43, som departementet utøver etter straffelovens § 39 og § 39 a, og det skjønnsom utøves i henhold til kap. 2 i loven om psykisk helsevern, jfr. særlig § 6, er uforsvarlig. Det er imidlertid selvsagt at det skal uhyre meget til før man kan si at det skjønnsom her utøves er så skrøpelig at det offentlige blir erstatningsforpliktet for skader som den løslatte måtte påføre. Man har ved Regjeringsadvokatembetet hatt en sak om et slikt spørsmål. Den gjaldt ikke direkte løslatelse, men spørsmålet om en mann som var innlagt på en psykiatrisk klinikk, var gitt for stor frihet. Jeg vedlegger et eksemplar av Oslo byretts dom av 9. november 1966 i sak mellom Berit Skogland Johanssen m. fl. og Sosialdepartementet m. fl. (*Här ej tryckt.*) Det vil av denne dommen fremgå at retten var lite tilbøyelig til å pålegge ansvar for en feilvurdering fra legens side.

Man har, ikke minst i årene etter krigen, hatt en diskusjon om statens ansvar for sine tjenestemenn. Man kan si at man startet opp etter krigen med det gamle dogmet om at staten var uten ansvar för sine tjenestemenns misgjerninger. Man løp storm mot denne skanse og erobret den skritt for skritt slik at det i dag må sies å være en hovedregel, man kan kanskje si en meget vidtfaavnende hovedregel, at staten har ansvar for sine tjenestemenns subjektivt klanderverdige skadegjørende handlinger. Derimot kan man ikke sies å ha kommet fram til en regel om at staten er objektivt ansvarlig for skadegjørende handlinger som begås av tjenestemenn. Man kan kanskje uttrykke det slik at det må en særskilt hjemmel til for at det skal være et objektivt ansvar for tjenestemenns handlinger.

Man har rettspolitisk diskutert spørsmålet om statens ansvar for sine tjenestemenn. Jeg viser til Castberg: Forvaltningsrett, side 266 flg. Som det fremgår av side 267, fremholder Castberg at ingen vil kunne akseptere at et hvilket som helst tap som den enkelte lider som følge av offentlige funksjonærers tjenestehandlinger rettelig bør erstattes av det offentlige. Man kan ikke anføre prinsippet om likhet i offentlige byrder som begrunnelse for et ansvar for staten.

Skulle man gå til det skritt som dette forslaget innebærer, synes man nettopp å etablere en ordning om ansvar for staten som følge av offentlige funksjonærers tjenestehandlinger utenfor det som man hittil har akseptert som rimelig. Man skal være oppmerksom på at man etablerer ansvar for personers handlinger med hvem det offentlige ikke har noen kontroll og overfor hvem man ikke har instruksjonsmyndighet. Man har ingen kontroll eller instruksjonsmyndighet som kan tillegges noen vekt annet enn som formaninger overfor de prøveløslatte.

For meg virker det som om dette forslaget i for sterk grad bryter med tilvante forestillinger.

Man kan også reise spørsmål om en regel om objektivt ansvar vil kunne virke uheldig inn på den avgjørelse som departement, fengselsmyndigheter eller sykehusmyndigheter må treffe om løslatelse. Et objektivt ansvar kan tenkes å ha innflytelse på beslutningen i to retninger. Enkelte vil kanskje lettere kunne gå til det skritt å løslate på prøve ut fra den tankegang at personskader som den løslatte måtte påføre, jo vil bli dekket. Andre vil kanskje av hensyn til de økonomiske konsekvenser som kan dukke opp, bli ytterligere forsiktig med å løslate på prøve. I begge tilfeller kan det være et spørsmål om dette moment er et heldig element i det skjønn som skal treffes.

Man kan også ta opp til vurdering spørsmålet om en regel som den foreslåtte kan tenkes å ville dra etter seg konsekvenser for andre tilfeller. Man kan tenke seg at en slik regel vil bli påberopt i tilfeller av lignende art, altså i saker som angår beslektede områder. Man kan tenke på skader påført av sinnssyke som er plassert i privat forpleining. Man kan vel også

trekke inn spørsmålet om ansvar for rømlinger. Jeg er i det hele redd for at man kan komme noe ut på skråplanet med en regel som den foreslåtte.

På den annen side kan det sies at det ikke er rimelig at skadene bæres av den som rammes av en handling fra en prøveløslatt. Etter min mening vil det imidlertid være det beste om slike saker ble ordnet ved billighetserstatning.

Oslo, 8. august 1967

Hans M. Michelsen

Riksadvokatembetet har i skrivelse den 22 augusti 1967 forklarat sig instämma i Statsadvokatens uttalande i anledning av medlemsförslaget (se nedan).

Statsadvokatene i Oslo:

De spørsmål som reises i det oversendte »medlemsförslag», er så omfattende og innviklede at jeg anser det ugjørlig under enhver omstendighet å fremkomme med en tilstrekkelig velfundert uttalelse innen utløpet av fristen 7. august d. å.

Jeg finner dog grunn til å bemerke at spørsmålet som reises her, synes først og fremst å være av erstatningsrettslig natur, ikke av ren strafferettslig eller påtalemessig. Jeg skulle derfor anta, at en tilfredsstillende behandling av det reiste spørsmål burde medføre at det ble nedsatt en komité til å utrede saken, og hvor man tok sikte på å få komitémedlemmer som hadde spesiell erstatningsrettslig ekspertise.

I og for seg er det vel så at det er noe umiddelbart tiltalende ved tanken om at staten skal være ansvarlig for persónskader som voldes av dem som her er kalt prøveløslatte. Det er vel meningen at man tar sikte på rent objektivt erstatningsgrunnlag, og spørsmålet har vel da også den side at det ansvar som på subjektivt grunnlag måtte påhvile de vedkommende fengselsmyndigheter, da skulle bortfalle. Konsekvensen vil vel kanskje da kunne bli den at man under henvisning til et alminnelig erstatningsansvar fikk anledning til å foreta prøveløslatelser på mer eksperimentelt grunnlag enn man i dag finner grunnlag for, idet man da søker redning i en sådan erstatningsregel.

Så vidt skjønnes omfatter »medlemsförslaget» bare straffelte personer som er utskrevet på prøve. Etter sin ordlyd omfatter da forslaget ikke skade-gjørende handlinger begått av straffelte personer som har rømt eller som har hatt permisjon, men unnlater å vende tilbake etter endt permisjonstid. Jeg skulle anta at det først og fremst er ved rømminger at spørsmålet vil være aktuelt.

Det er videre anført at regelen om objektivt ansvar også skal gjelde for dem som utskrives fra alkoholistanstaltene, både tvangsarbeidshus og kuranstalter, er personer som ligger under for alkohol, og som forholdsvis sjelden har kunnet overføres legemskrenkelser eller andre personskader. Spørsmålet antas derfor å være meget lite aktuelt for denne kategori løslatte. Når det gjelder de som løslates fra asyl, er jo forholdet nå blott at etter den nye lov om psykisk helsevern kan de innlagte i psykiatrisk sykehus i meget stor utstrekning kreve seg utskrevet, og det gjelder også om vedkommendes nærmeste — formentlig da ofte etter påtrykk fra den innlagte — begjærer vedkommende utskrevet. Forholdene når det gjelder de som er anbrakt i asyl, synes å være så spesielle at det bør holdes utenom saken her.

Hovedspørsmålet når det gjelder et objektivt ansvar for personskader blir imidlertid erstatningens utstrekning eller med andre ord spørsmålet om hvor langt man kan strekke adekvansen eller det adekvate tap. Det som kanskje først og fremst har vært fremme i tanken, er vel de saker hvor det har skjedd drap begått av prøveløslatte, og det var jo nylig fremme en sak hvor en norsk enke fikk erstatning fra den svenske stat for drap på hennes mann. Det som var fremme i diskusjonen, var jo først og fremst erstatningens størrelse, hvilket formentlig alltid vil være det som springer i øynene, når man skal vurdere tap av forsørger, og her kommer man vel spesielt ikke utenom en omhyggelig utredning av adekvanslæren på dette område. En mer eller mindre vilkårlig valgt begrensning, f. eks. 25 000.— eller 50 000.— kr. i erstatning for tap av forsørger vil formentlig kunne ta seg pent ut på papiret som en human regel basert på objektivt erstatningsansvar fra statens side, men vil klarligvis i mange tilfelle være støtende i utilstrekkelighet, og det er nettopp her etter mitt skjønn at adekvanslæren kommer inn. Lignende betraktninger kan vel også gjøres om det bare er vanlige, ikke dødelige personskader som forvoldes og også uaktsomme, som f. eks. ved uforsiktig motorvognkjøring.

Jeg kommer derfor ikke utenom det som for meg synes å være det vesentlige, at spørsmålet bør utredes med tanke på det rent erstatningsrettslige.

Oslo, 10. juli 1967

For statsadvokat Faanes

Einar Lotsberg

Den norske advokatforening:

Jeg tillater meg å meddele at Hovedstyret besluttet å uttale:

»Hovedstyret mener at det ikke er tilstrekkelig grunn til å pålegge staten et objektivt ansvar for det fulle økonomiske tap ved legemskade forvoldt av befinget dømte, prøveløslatte, alkoholister, sinnslidende m.v. Det er gjennom utbygging av de sosiale trygder at samfunnet best kan lindre de økonomiske følger ved legemskader, og Hovedstyret finner ikke tilstrekke-

lig grunn til å sette en enkeltgruppe skadelidende i en særstilling. Spesielt uheldig vil det etter Hovedstyrets oppfatning være om fiskale betraktninger skulle trenge seg inn ved avgjørelsen av om internering skal finne sted eller ikke.

Under enhver omstendighet mener Hovedstyret at forslaget må begrenses radikalt. For så vidt angår strafferettspleien ser Hovedstyret ingen grunn til å pålegge staten noe generelt ansvar for alle straffbare handlinger begått av en betinget dømt eller prøveløslatt. Her må ansvaret i tilfelle begrenses til forsettlige legemskader forårsaket av personer dømt for voldshandling. Når det gjelder alkoholikere og sinnslidende må det også etter Hovedstyrets oppfatning foretas en begrensning, uten at Hovedstyret dog finner grunn til å gå nærmere inn på de problemer som i så henseende vil melde seg.»

Oslo, 25. oktober 1967

Rolf Christophersen

Sve r i g e

Svea hovrätt:

Gällande svensk rätt kan inte anses erkänna någon skadeståndsskyldighet för staten i fall av de slag som medlemsförslaget avser (jfr SOU 1958: 43 s. 18 och 133 ff samt Karlgren, Skadeståndsrätt 3 uppl. s. 205). För närvarande torde alltså en vid domstol förd skadeståndstalan mot staten i sådana fall sakna utsikt till framgång. Och den utvidgning av skadeståndsansvaret för stat och kommun som föreslagits i SOU 1958: 43 synes knappast innefatta någon ändring av verkligt praktisk betydelse i detta hänseende.

Emellertid finns det ibland möjlighet för den skadelidande att få ersättning av statsmedel efter skälighetsprövning i administrativ ordning. De svenska statsmakterna har godtagit själva principen att staten i vissa fall bör lämna ersättning för skador, vållade av personer som intagits på statlig anstalt men som mer eller mindre tillfälligt befinner sig utaför anstalten — särskilt sådana skador som vållats av rymningar (se prop. 1948: 87 s. 5). Sedan budgetåret 1948/49 finns ett särskilt anslag för detta ändamål upptaget på riksslaten. När anslaget första gången föreslogs, framhöll föredragande departementschefen bl. a. (se prop. 1948: 87 s. 5), att en detaljerad reglering av ersättningsmöjligheterna förutsatte ställningstagande till en rad delvis svårbedömbara spørsmål. Tills vidare torde man därför böra åtnöjas med en provisorisk reglering. Därvid borde någon rätt till ersättning inte fastslås i författning utan en prövning inom relativt vida gränser äga rum av omständigheterna i varje särskilt fall och prövningen ankomma på Kungl. Maj:t.

Sedermera har beslutanderätten angående ersättning från anslaget decentraliserats i stor utsträckning. Ersättningsmöjligheterna har i samband

därmed preciserats och i viss mån även utvidgats. Beslutande myndighet är nu normalt socialstyrelsen. Bestämmelser om anslaget — vars benämning är anslaget till »Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.» — meddelas i Kungl. Maj:ts brev till socialstyrelsen den 25 maj 1967 (se SFS 1967: 219). Såsom antyds i benämningen torde anslaget alltså ha sin största betydelse i fråga om skador vållade av rymlingar.

Spörsmålet om en utbyggnad av statens ansvar på området uppmärksammades vid 1966 års riksdag. Första lagutskottet förklarade i sitt utlåtande 1966: 38 (s. 16), att det i första hand kunde övervägas att bygga ut statens ansvar för skada av rymlingar till att omfatta personskador vållade t. ex. även av dem som är föremål för kriminalvård i frihet. Utskottet förordade, att uppmärksamhet ägnades åt dessa frågor vid arbetet med skadeståndsrättens utformning. Vad utskottet anfört i denna del bringades till Kungl. Maj:ts kännedom genom riksdagsskrivelsen 1966: 325.

Syftet med det remitterade medlemsförslaget är tydligen att få till stånd en lagstiftning på skadeståndsrättslig grund beträffande statens ansvar för en begränsad del av sådana skador som orsakas av tvångsintagna personer under vistelse utom anstalt. Hovrätten finner det i och för sig naturligt och önskvärt att man försöker åstadkomma en lagstiftning på området och att detta sker i nordiskt samarbete. Medlemsförslagets avgränsning av problemen förefaller emellertid vara alltför snäv. Enligt hovrättens mening finns det anledning att samtidigt behandla även frågorna om ansvaret för skador vållade av rymlingar, permittenter m. fl. (jfr de nu i SFS 1967: 219 upplagda kategorierna). Vidare synes begränsningen till personskador diskutabel. Sedan mentalsjukhusen numera fått kommunala huvudmän, torde också dessa huvudmäns ansvar böra övervägas i sammanhanget. Även andra — betydligt svarare — avgränsningsfrågor kommer uppenbarligen att inställa sig.

Såsom antytts i andra lagutskottets utlåtande 1966: 38 bör spörsmålet om en sådan lagstiftning tas upp vid det pågående arbetet med skadeståndsrättens utformning. Detta arbete bedrivs sedan länge i nordiskt samarbete. Med hänsyn bl. a. till uppgiftens svårighetsgrad torde det komma att dröja avsevärd tid, innan något lagförslag i ämnet är att vänta.

En åtgärd, som enligt hovrättens mening förtjänar att omedelbart övervägas, är att systemet för ersättning av statsmedel efter skälighetsprövning i administrativ ordning tas upp till överläggning mellan de nordiska länderna i syfte att få till stånd likformig behandling och ömsesidig tillämpning.

Stockholm den 1 september 1967

På hovrättens vägnar:

Sten Rudholm

I. Ulveson

Kriminalvårdsstyrelsen:

Frågan om ersättning av statsmedel för skada som någon genom brott tillfogat annan har varit föremål för behandling i riksdagen vid flera tillfällen och i skilda sammanhang. I första lagutskottets utlåtande nr 12 år 1964 s. 4—12 har en ingående redogörelse lämnats för den tidigare behandlingen.

Senast frågan behandlades i riksdagen var vid riksdagens höstsession år 1966 i anledning av väckta motioner i ämnet. I anledning av motionerna anförde första lagutskottet i utlåtande nr. 38 s. 16 bl. a. följande:

Vidkommande förslaget om ersättning av det allmänna för skada åsamkad genom brott kan man icke nu ta slullig ställning härtill utan frågan bör ses i samband med den pågående översynen av skadeståndsrätten. Utskottet delar emellertid motionärernas åsikt att skäl kan finnas att i större utsträckning än för närvarande medge ersättning av det allmänna vid personskador. Till stöd för denna uppfattning har inom utskottet särskilt påtalats det stora antalet våldsbrott och de allvarliga skador som ofta försakas därav. Det är emellertid ej möjligt att utan närmare undersökning avgöra under vilka förutsättningar ersättning bör utgå. Det kan enligt utskottets mening i första hand övervägas ett utbyggande av statens ansvar för skada av rymlingar till att omfatta personskador vållade t. ex. även av dem som är föremål för kriminalvård i frihet. Utskottet vill förordna att vid arbetet med skadeståndsrättens utformning uppmärksamhet ägnas åt nu berörda frågor. Vad utskottet i denna del anført torde böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Enligt Kungl. brev den 25 maj 1967 till socialstyrelsen angående anslag för budgetåret 1967/68 till Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. (SFS nr 219/67) får ersättning utgå av statsmedel för skada vållad av bl. a. person, som avvikit eller permitterats från fängvårdsanstalt samt av person, som beviljats s. k. frigång från fängvårdsanstalt. Ersättning kan utgå för såväl person- som sakkada.

Ersättning enligt nämnda brev kan således för kriminalvårdens del utgå för skada som vållats av person som är intagen i fängvårdsanstalt, vari inbegrips även de fall då han åtnjuter permission eller frigång eller olovligt avvikit från anstalten. Är han däremot inte längre intagen på anstalt utgår ingen ersättning.

Enligt medlemsförslaget i Nordiska rådet bör ersättning av statsmedel utgå för personskador till följd av åtgärder vidtagna av personer som utskrivits från anstalter villkorligt eller på försök. Detta innebär för kriminalvårdens del att — utöver vad som följer av ovannämnda bestämmelser om ersättning för skador vållade av rymlingar, permittenter och frigångare — ersättning skulle utgå för personskada, som vållats av personer som dömts till fängelse och villkorligt frigivits eller till ungdomsfängelse eller internering och överförts till vård utom anstalt. Ersättningen skulle där-

emot inte — i motsats till vad som angivits i första lagutskottets här ovan refererade utlåtande — omfatta skador som vållats av andra personer som är föremål för kriminalvård i frihet, således inte dem som dömts till skyddstillsyn.

Möjligheterna för den som åsamkats skada genom brottsliga gärningar att utfå ersättning för skadan av den skadevällande är ofta små för att inte säga i praktiken uteslutna. Även i sådana fall där skadevällaren ådömts påföljd vid vars verkställande kriminalvårdens organ bör aktivt främja skadeståndsbetalning och viss betalningsförmåga finns, inträffar att något framtvingande av sådan betalning inom ramen för påföljden av olika skäl uteblir. Detta kan vara svårt för den skadelidande att acceptera, särskilt om han finner att den skadevällande samtidigt blir föremål för olika hjälpinsatser.

En förbättring av situationen för de skadelidande synes kunna sökas antingen med utgångspunkt från skadeståndsrättsliga grundsatser och ett samhälleligt medansvar för skadorna eller genom en reglering med fördelning av skadeståndsanspråken enligt försäkringsmässiga principer. Även en lösning enligt det senare alternativet torde för att kunna få en tillräcklig omfattning förutsätta en insats från samhällets sida.

Det torde vara naturligt att de riktlinjer, efter vilka en allmän lösning av ovannämnda problem kommer till stånd, också följs vid lösningen av de speciella problem, som behandlas i det remitterade förslaget. Härutöver kommer i betraktande de ovannämnda bestämmelser som redan finns om ersättning av allmänna medel för skada som vållats av bl. a. rymplingar och permittenter från fängvårdsanstalt. Grunden för dessa bestämmelser torde vara ett accepterande av ett samhällets ansvar för skada vållad av person, vilken såsom intagen i anstalt står under myndighets omedelbara omvårdnad, därvid bristande tillsyn förutsätts föreligga. Tekniskt sett finns alljämt möjlighet till en gränsdragning mellan dessa fall och de grupper som upptagits i det remitterade förslaget. Från praktisk synpunkt måste dock i betraktande av de förändringar som skett inom kriminalvården i frihet en dylik gränsdragning numera anses diskutabel. Skäl talar med hänsyn härtill för att överväganden bör komma till stånd rörande under vilka förutsättningar skadeersättning av allmänna medel bör utgå även i andra fall, än dem som avses med nuvarande regler.

Emellertid finns enligt kriminalvårdsstyrelsens mening vid dylika överväganden inte anledning att skilja mellan dem som efter anstaltsvistelse blir föremål för kriminalvård i frihet och dem som av domstol dömts till sådan vård. För båda kategorierna gäller att de under vården i frihet står under tillsyn av samma kriminalvårdsorgan, övervakningsnämnderna. Enda skillnaden är att den föregående prövningen huruvida kriminalvård i frihet över huvud skall ifrågakomma företagits av olika myndigheter. Denna omständighet synes dock inte böra tillmätas någon avgörande betydelse vid

bestämmandet av om ersättning av statsmedel skall utgå för vållade skador.

Under hänvisning till vad som anförts i det föregående finner styrelsen det naturligt att de förordade övervägandena infogas i sitt större sammanhang. Om därvid lösningen söks efter skadeståndsrättsliga linjer synes inte skäl att göra åtskillnad mellan person- och sakskador. Om problemen bedöms böra ges en lösning enligt försäkringsmässiga principer finns däremot från principiell synpunkt inte något hinder mot att i första hand reglera personskadorna, något som från humanitär synpunkt kan vara naturligt.

Med hänsyn till det samarbete som rader mellan Nordens länder beträffande ett flertal lagstiftningsfrågor anser styrelsen det rimligt att ersättning som nu kan utgå enligt ovannämnda brev till socialstyrelsen även skall kunna utbetalas för skada som vållats person som är medborgare i annat nordiskt land, oavsett om skadefallet inträffat i Sverige eller annat nordiskt land. Denna fråga bör, såsom föreslagits, lösas i samtliga nordiska länder efter likartade grundsatser.

Stockholm den 11 september 1967

Erik Nyman

M. Lundquist

Socialstyrelsen:

I Sverige har statsmakterna godkänt principen att staten lämnar ersättning för skada, som vållats av personer, som intagits på vissa anstalter. Förslag om sådan ersättning framlades i prop. nr 87 till 1948 års riksdag. Chefen för socialdepartementet anförde bl. a. följande:

För att ersättning skall utgå i sådana fall talar vissa speciella skäl. Sålunda är uppenbart, att faran för skador av detta slag är särskilt stor i grannskapet av sådan anstalt, varom här är fråga. Det kan anses obilligt, att befolkningen i den trakt där en anstalt är belägen skall löpa större risker än andra. Det vore olyckligt om förläggandet av en anstalt till en viss ort skulle av denna anledning väcka oro och ovilja i kringliggande bygd. Ett annat skäl för ersättning i förevarande fall kan sägas ligga däri att man både inom fångvården och andra former för omhändertagande strävar efter mera öppna vårdformer med mindre tvång och mindre bevakning. Därvid räknar man medvetet med att rymningar kommer att äga rum i någon omfattning men att de olägenheter som uppkommer därigenom är små i jämförelse med det öppna systemets fördelar. Det är endast sällan som rymningar lyckas hålla sig undan någon längre tid och de skador de vållar är i allmänhet icke mera betydande. Även vid det öppna systemet kan rymningsfrekvensen reduceras till ett minimum om en effektiv bevakning anordnas. Kostnaderna härför blir emellertid avsevärda för det all-

männa. I detta resonemang om fördelar och nackdelar hos det öppna systemet kan sägas ligga att man vägt värdet av skadorna mot vad som vinnes genom systemet, och i konsekvens härmed kan sägas att det allmänna bör bära dessa skador som ett slags omkostnad för anstaltsväsendet.

I propositionen sades vidare bl. a. att en detaljerad reglering av ersättningsmöjligheterna förutsatte ställningstagande till en rad delvis svårbeslämda spørsmål. Man borde därför i avvaktan på ytterligare erfarenhet nöja sig med en provisorisk reglering. Härvid borde någon rätt till ersättning inte fastslås i någon författning utan en prövning inom relativt vida gränser äga rum efter omständigheterna i varje särskilt fall. Innan en mera definitiv reglering genomfördes borde en grundligare utredning äga rum, dock inte förrän den föreslagna provisoriska ordningen tillämpats någon tid. Riksdagen anslöt sig till propositionen och beviljade anslag till ersättning för skador, som vållats av personer, som avvikit från ungdomsvårdsskolor och vissa andra anstaller.

Den från och med budgetåret 1948/49 införda provisoriska ställiga regleringen av skador vållade av vissa interner tillämpas alltjämt. Rätten till ersättning för sådana skador har ej fastslagits i någon författning och författningsbestämmelser har ej heller utfärdats för detaljreglering av ersättningsmöjligheterna.

Kretsen av skadegörare, som den provisoriska ställiga regleringen avser, har från början närmare angetts och vid ett par tillfällen ändrats. De senaste bestämmelserna därom är införda i Kungl. brev den 25 maj 1967. Transumt av brevet är intaget i SFS 219/1967.

Enligt den praxis som utbildats sedan den ställiga skaderegleringen infördes har staten i princip betalat full ersättning för liden skada med avdrag för den ersättning, som vederbörande är berättigad utfå av försäkringsbolag. Ersättning lämnas inte försäkringsbolag i anledning av regressanspråk. Ersättning har utgått för såväl person- som sakskada. Närmare uppgifter om praxis m. m. lämnas i bifogade PM av den 1 juli 1967.

Socialstyrelsen avgav den 28 februari 1967 (dnr III L 51:98/67) yttrande till Kungl. Maj:t över framställning av en norsk familj om ersättning för skada, som vållats genom att familjefadern dödats i Norge av en från fångvårdsanstalt i Sverige avviken intern. Socialstyrelsen anförde bl. a. följande:

Sedan rätten att besluta i flertalet ärenden angående ersättning av anslaget till ersättning för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. överflyttats till socialstyrelsen, har socialstyrelsen icke i något fall utbetalat ersättning för skada som vållats utom riket. Socialstyrelsen känner icke till något annat ärende, i vilket det varit fråga om ersättning för sådan skada, än det ärende som avgjordes genom Kungl. Maj:ts avslagsbeslut den 5 december 1958. Av handlingarna i detta ärende, vilka bilagts remissen (*här ej tryckta*), framgår att det gällde skada på en segelbåt, som tillgripits i Köpenhamn.

Savitt socialstyrelsen kan bedöma har ifrågavarande anslag av riksdagen avsetts för att kompensera allmänheten i Sverige för de olägenheter, som blivit en följd av den öppna vård, som numera tillämpas beträffande personer tillhörande vissa asociala kategorier. Det sedan länge bedrivna nordiska samarbetet, bl. a. på det sociala området, talar visserligen för att ersättning ur anslaget borde kunna utgå även vid skador vållade i andra nordiska länder. Detta gäller inte minst i detta fall, där omständigheterna måste anses ömmande. Socialstyrelsen anser emellertid inte att staten utan stöd av internationella överenskommelser bör ataga sig att ersätta skador vållade utom riket. Med hänsyn till att sådana överenskommelser saknas avstyrker socialstyrelsen bifall till den gjorda framställningen. Styrelsen hemställer emellertid att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för att få till stånd en nordisk överenskommelse på detta område.

Riksrevisionsverket, som den 10 april 1967 avgav yttrande i ärendet, ansåg att hustrun borde tillerkännas en efter omständigheterna skälig gottgörelse med anledning av det inträffade. Ersättning borde utgå med ett engångsbelopp. För ändamålet kunde enligt riksrevisionsverkets mening anslaget till ersättning för skador av vissa rymlingar m. fl. tagas i anspråk. Verket upplyste att hustruns ombud begärt att vid bestämning av anslagets storlek vissa svenska skadeståndsbestämmelser följdes. Riksrevisionsverket ansåg sig inte ha att taga direkt ställning till frågan om ersättningens storlek men fann det i och för sig rimligt att ombudets synpunkt i viss mån beaktades. Genom beslut den 12 maj 1967 tillerkände Kungl. Maj:t hustrun 20 000 kronor och vardera av hennes två barn 10 000 kronor att utgå från anslaget till ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.

Kungl. Maj:t har sålunda i nyssnämnda ärende ansett att ersättning kunde utgå från anslaget i fråga för skada vållad i annat nordiskt land av rymling från svensk anstalt. Utformningen av Kungl. Maj:ts beslut ger inte klart vid handen i vilken utsträckning detta ärende kan åberopas som prejudikat.

Beträffande det framlagda medlemsförslaget får socialstyrelsen i övrigt anföra följande.

Socialstyrelsen anser liksom förslagsställarna att nordisk stat bör ersätta skador vållade av vissa personer, som efter beslut av domstol eller administrativ myndighet i samma stat omhändertagits för viss vård, oavsett om skadorna vållats inom det egna landet eller inom annat nordiskt land.

Såsom framhålles i förslaget bör i första hand fastställas vilken krets skadegörarna skall tillhöra för att ersättning från staten skall utgå. Rymlingar och permitterade från fångvårdsanstalter m. m. synes inte ingå i den krets, som förslaget förordar. Starka skäl talar enligt socialstyrelsens mening för att också skada vållad av dessa interner ersättes av det allmänna. — Den i medlemsförslaget angivna kretsen skadegörare är i vissa avseenden väsentligt vidare än den, som fastställts för den svenska skaderegleringen. Sålunda avser inte sistnämnda reglering villkorligt frigivna från fångvårds-

anstalter. Tar man med sådana till kriminalvården tämligen löst anknutna personer ställes man inför problemet om samhället i princip hör ersätta all skada, som vållats av att dess skyddsåtgärder mot kriminella och otillräkneliga människor omöjligen kan bli tillräckliga. — Den i medlemsförslaget angivna kretsen torde bl. a. omfatta personer, som i Sverige överförts till vård utom anstalt från vissa fångvårdsanstalter. Dessa personer omfattas ej av den svenska skaderegleringen. Socialstyrelsen har i skrivelser till Konungen den 11 januari 1967 och 10 april 1967 givit uttryck åt uppfattningen att statens ansvar borde utvidgas till att gälla också skador vållade av personer, som överförts till vård utom anstalt från vissa fångvårdsanstalter. Första lagutskottet har i utlåtande nr 38 år 1966, s. 16, uttalat sig till förmån för en utbyggnad av förevarande skadereglering till att omfatta i första hand personskadorna vållade t. ex. av personer, som är föremål för kriminalvård i frihet. — Enligt medlemsförslaget skall vidare försöksutskrivna eller motsvarande grupper, som varit tvångsintagna på vårdanstalter för alkoholmissbrukare, omfattas av skaderegleringen. Den provisoriska svenska skaderegleringen avser från allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare tillfälligt tillåterade men ej försöksmitterade vilka utgör den ojämförligt största gruppen. Frågan huruvida också denna grupp skall medtagas bör, om medlemsförslaget genomföres, närmare övervägas. — Vad slutligen angår skador vållade av mentalsjuka må framhållas att förevarande provisoriska skadereglering sedan den 1 januari 1967 ej längre omfattar patienter på mentalsjukhusen (ett sjukhus undantaget). Orsaken härtill är att staten fr. o. m. nämnda datum inte är huvudman för dessa sjukhus.

Medlemsförslaget begränsar skyldigheten att utge ersättning till att avse personskadorna. Det skulle enligt förslaget sannolikt föra för långt om ersättning kunde erhållas för alla slag av sakskador. Vidare sägs att flertalet personer har försäkringar som täcker skador på sak. Socialstyrelsen finner med stöd av gjorda erfarenheter vid tillämpning av den provisoriska skaderegleringen att ersättning också bör utgå för sakskador, dock inte för alla och i vissa fall med reducerat belopp.

Med hänsyn till dels de olikheter, som ännu råder på skadeståndsrättens område mellan de nordiska länderna, och dels de många svårlösta problem, som en statlig reglering av skador vållade av vissa interner m. m. i och för sig rymmer, torde det vara förenat med stora svårigheter att åstadkomma den i medlemsförslaget förordade lagstiftningen. Socialstyrelsen får härvid erinra om Kungl. Maj:ts beslut om utredning om rättsociologisk undersökning inom skadeståndsrätten (Riksdagsberättelsen år 1967 Ju 64). I avvaktan på att tiden blir mogen för lagstiftning synes det emellertid vara värt att pröva om inte de övriga nordiska länderna är villiga att inleda sådan försöksverksamhet som den som bedrivits i Sverige sedan 1948 och —

om sådan verksamhet kommer till stånd — sluta avtal om ömsesidig tillämpning.

Stockholm den 23 augusti 1967

Ernst Bezelius

I. Wennerberg-Dånhardt

BIHANG

Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.

Ersättning av statsmedel utgår för skador, som vållats av

a. person, som avvikit eller permitterats från ungdomsvårdsskola eller fängvårdsanstalt eller avvikit eller beviljats tillfällig permission från allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare,

b. person, som intagits i ungdomsvårdsskola och som vårdas utom skolan.

c. person, som beviljats s. k. frigång från fängvårdsanstalt,

d. person, som intagits på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare och som bor på inackorderingshem eller åtnjuter familjevård, eller

e. person, som intagits på Vipeholms sjukhus med stöd av lagen den 16 juni 1966 om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall och som icke slutligt utskrivits från sjukhuset.

Den, som önskar ersättning av statsmedel, bör inge ansökan därom snarast möjligt.

Ansökan om ersättning med högst 100 kronor för skada vållad av person, som intagits på ungdomsvårdsskola, inges till styrelsen för skolan. Skolstyrelsen beslutar i ärendet enligt föreskrift som meddelats av socialstyrelsen. Socialstyrelsen kan också överta ärendet.

Ansökan om ersättning i annat fall inges till socialstyrelsen. Finner styrelsen att ersättning bör utgå med högre belopp än 5 000 kronor eller är ärendet av principiell betydelse, skall styrelsen med yttrande och den utredning som behövs överlämna ärendet till Kungl. Maj:t. Socialstyrelsen beslutar om ersättning i övriga fall. Styrelsen skall därvid beakta den praxis, som utbildats genom Kungl. Maj:ts beslut om ersättning i anledning av skador vållade av vissa rymlingar m. fl.

Ersättningar beviljade av Kungl. Maj:t eller av socialstyrelsen utbetalas av socialstyrelsen.

Har betydande skada tillfogats motorfordon, som inte är stödförsäkrat, kan fordonsägaren begära statlig fordonsbesiktning. Framställningen här- om bör göras hos socialstyrelsen så snart som möjligt.

Om förkommen egendom, för vilken ersättning begärts, kommer till rätta, skall sökanden omedelbart underrätta socialstyrelsen, respektive skol-

styrelsen därom. Detsamma gäller om skada, för vilken ersättning söks, helt eller delvis ersättes av den skadevållande eller av försäkringsbolaget.

Socialstyrelsen kan i allmänhet inte ta ställning till ersättningsfrågan, förrän polisen avslutat sin utredning. Ibland måste styrelsen också vänta på att försäkringsbolaget för sin del reglerat skadan. Detta fördröjer inte sällan utbetalningen av den statliga ersättningen.

Allmänna regler för ersättning

Behovsprövning med hänsyn till den skadelidandes situation förekommer som regel inte.

Ersättning lämnas inte för skada som omfattas av tagen försäkring. Om försäkringsbolaget uppskattar skadan till lägre belopp än den skadelidande gör, ersätter inte staten mellanskillnaden.

Om den skadelidande genom vårdslöshet eller bristande varsamhet underlättat skadans uppkomst brukar den statliga ersättningen jämkas. Så sker t.ex. vid stöld av pengar och dyrbara föremål, som förvarats på mindre betryggande sätt. Om den skadelidande visat stor vårdslöshet kan framställningen helt avslås.

För skada, som vållats genom bedrägeri, utgår ersättning endast i undantagsfall.

Ränta på begärd skadeersättning utbetalas som regel inte.

Ersättning utgår inte till statlig myndighet eller institution. Ersättning lämnas inte heller försäkringsbolag i anledning av regressanspråk.

Särskilda regler om ersättning för skador på motorfordon

Ersättning utgår inte för den självrisk som tillämpas av försäkringsbolag, om stöldförsäkrat motorfordon saknat av polistekniska rådfrågningsbyrån godkänt stöldskydd eller, om fordonet haft sådant skydd, detta inte varit i funktion och fordonet ej heller stått i låst garage.

Vid tillgrepp av stöldförsäkrad personbil brukar försäkringsbolag lämna stilleståndsersättning med 10 kronor om dagen under högst 30 dagar under förutsättning att bilen varit försedd med godkänt stöldskydd, som varit i funktion. Den förlust av stilleståndsersättning, som avsaknad av dylikt stöldskydd medför för försäkringstagare, ersättes inte av statsmedel.

Om ett inte stöldförsäkrat motorfordon saknat godkänt stöldskydd eller stöldskyddet varit ur funktion, tillämpar staten självrisk och förlust av stilleståndsersättning, motsvarande vad den skadelidande hade fått vidkännas, om fordonet varit stöldförsäkrat.

Nyssnämnda bestämmelser om självrisk och om förlust av stilleståndsersättning har tillkommit för att stimulera anskaffning och användning av effektiva stöldskydd. Bestämmelserna utgör ett led i kampen mot bilstöldrarna.

Skälig stilleståndsersättning för personbil anses i regel vara 10 kronor per dag. Yrkas högre dagsersättning, bör delta särskilt motiveras.

Som regel ersätter staten inte slitage på motorfordon, som uppstått genom att fordonet körts i samband med tillgrepp.

Riksförsäkringsverket:

I medlemsförslaget anföres, att enligt gällande rätt i Norden den enskilde som utsätts för övergrepp i ifrågavarande sammanhang i stort sett själv får bära förluster och kostnader som uppstår i på grund av dylika övergrepp. Detta är inte generellt riktigt i fråga om personskador, då socialförsäkringarna tillförsäkrar de skadelidande visst skydd. I Sverige kan sålunda den allmänna försäkringen bli tillämplig såväl i vad avser sjukvårdsförsäkringen som sjukpenningförsäkringen och förtidspensioneringen. Även yrkesskadeförsäkringen kan tänkas komma i tillämpning. Däremot är det inte säkert att den allmänna försäkringen ger vad som torde åsyftas med »full ersättning» för liden skada. Sjukvårdsförsäkringen ger bl. a. endast begränsad återbäring på den försäkrades utgifter för läkarvård.

I Sverige finns i statsbudgeten ett till socialstyrelsens förfogande ställt anslag benämnt Ersättningar för skador vållade av vissa rymplingar m. fl. Rörande anslaget användning har föreskrifter lämnats senast genom Kungl. Maj:ts brev till socialstyrelsen den 25 maj 1967 (SFS 1967: 219). Enligt brevet får ersättning av statsmedel utgå för skada vållad av a) person, som avvikit eller permitterats från ungdomsvårdsskola eller fångvårdsanstalt eller avvikit eller beviljats tillfällig permission från allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, b) person, som intagits i ungdomsvårdsskola och vårdas utom skolan, c) person, som beviljats s. k. frigång från fångvårdsanstalt, d) person, som intagits på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare och som bor på inackorderingshem eller åtnjuter familjevård, eller e) person, som intagits på Vipeholms sjukhus med stöd av lagen den 16 juni 1966 (nr 293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall och som inte slutligt utskrivits från sjukhuset.

Den sålunda i Sverige förekommande möjligheten till särskild ersättning av statsmedel är inte begränsad till personskador, utan föreskrifterna tillämpas även när fråga är om skador på egendom. Ersättningar för egendomsskador torde vara de vanligast förekommande. Vidare torde ersättning utges för skador såväl i Sverige som i nordiskt grannland. Enligt den praxis som utbildats torde ersättningar från statsanslaget utges endast i den mån den skadelidande inte är berättigad till ersättning på grund av allmän eller privat försäkring.

Som framgår av tillämpningsföreskrifterna utges ersättningar enligt statsanslaget i regel inte för skador som vållats av försöksutskriften, utan ersättningsmöjligheten är begränsad på olika sätt i fråga om skilda anstaller.

Riksförsäkringsverket finner billighetsskäl tala för att särskilda ersättningsmöjligheter finns i sådana fall som avses i medlemsförslaget. I detta har inte diskuterats i vilken utsträckning de ersättningsmöjligheter som

nu finns i Sverige är otillfredsställande. Riksförsäkringsverket saknar för sin del underlag för att bedöma detta. Verket har inte någon anledning motsätta sig att frågan utredes. Likartade ersättningsmöjligheter inom alla de nordiska länderna vore utan tvivel en fördel.

Stockholm den 21 augusti 1967

Rolf Broberg

I. Holmquist

Svenska kommunförbundet:

Nu gällande regler om ersättning för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. ger ej klara anvisningar om ersättning vid personskador. Handläggningen av ett av Kungl. Maj:t i juni 1967 avgjort ersättningsärende, förorsakat av att en norsk man blivit ihjälskjuten av en svensk förrymd intern, tyder på osäkerhet beräffande principerna för bedömningen av dylika ersättningsanspråk. Klart utformade regler bör eftersträvas. Ett försök att skapa likartade sådana regler i de nordiska länderna hälsas med tillfredsställelse. Medlemsförslaget om rekommendation från Nordiska rådet i denna riktning tillstyrkes därför.

Stockholm den 12 oktober 1967

Svenska kommunförbundet

Sture Holmquist

K. G. Larsson

Sveriges advokatsamfund:

Styrelsen delar förslagsställarens uppfattning att den numera inom kriminal- och socialpolitiken i stigande omfattning tillämpade vården och tillsynen i frihet bör föranleda att ersättning av allmänna medel tillerkännes enskilda för sådana skador som drabbat dem genom övergrepp från försöksutskrivna eller för vård utom anstalt omhändertagna personer m. fl. I förslaget nämnes icke något om sådan rätt till ersättning i fråga om skador vållade av rymlingar från samhällets vårdanstalter. Enligt styrelsens uppfattning kan det även i dessa fall vara befogat med skadeupprättelse genom det allmänna.

Förslaget utgår från att i de nordiska länderna personer, som utsatts för övergrepp i hithörande sammanhang, i stort sett själva får bära uppkomna förluster och kostnader. Denna uppfattning är emellertid inte helt riktig, i vart fall ej såvitt avser Sverige. Sedan flera år utgår här ersättning av statsmedel för skador, som vållats av vissa kategorier som avses i förslaget, liksom för skador förorsakade av rymlingar från vissa vårdanstalter. I författningsväg är ersättningsrätten senast reglerad genom kungligt brev till socialstyrelsen angående anslag för budgetåret 1967/68 till ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. (SFS 1967/219). Innehållet i det kungliga brevet liksom upplysningar från socialstyrelsen ger vid handen att ersättning från anslaget nästan regelmässigt kan påräknas för skador, som vållats enskilda av de asociala rymlingar och från vissa anstalter permitterade m. fl. som anges i författningen. Såvitt styrelsen kunnat inhämta bedöms ersättningsfrågorna inom den angivna ramen relativt liberalt. Ersättningarna begränsas sålunda inte enbart till personskador, en inskränkning som förslagsställarna tänkt sig till en början skola gälla. Även egendomsskador brukar sålunda ersättas.

Kretsen av skadevällare är emellertid så bestämd, att flera typiskt »farliga» kategorier för vård i frihet omhändertagna ej ingår. Detta gäller exempelvis till ungdomsfängelse dömda, som överförts till vård utom anstalt, liksom internerade, som överförts till sådan vård. En i förslaget nämnd grupp, som inte anges i författningen, är vidare villkorligt frigivna. Numera föreligger inte heller — sedan landstingen övertagit huvudmannskapet för mentalsjukvården — en tidigare medgiven möjlighet till ersättning av statsmedel för skador, som vållats av mentalt sjuka (bortsett från en grupp för viss sluten psykiatrisk vård omhändertagna).

Ärenden enligt det kungliga brevet handlägges av socialstyrelsen. Statens kostnad i detta sammanhang utgjorde budgetåret 1966/67 c:a 195 000 kr. Anslaget för innevarande budgetår 1967/68 är 100 000 kr., och för 1968/69 torde komma att begäras 180 000 kr. Den relativt höga kostnaden 1966/67 uppges ha berott på en osedvanligt stor ersättningspost det året. Det gällde en familj i Norge, som till följd av att familjefadern dödats av en rymling från svensk fångvårdsanstalt tillerkändes i ett för allt 40 000 kr. De hittills måttliga årskostnaderna torde sammanhånga, förutom med begränsningarna i fråga om grupperna av skadevällare, med att ersättning inte utgår i de många fall där skadorna täcks av försäkring och även med att möjligheten till ersättning ännu ej torde vara så allmänt känd.

De hithörande ersättningsfrågorna synes sålunda i vårt land ha fått en reglering, som i praktiken inneburit tillfredsställande skadepåläggelse för övergrepp såvitt avser en del grupper av asociala skadevällare. Styrelsen anser det emellertid vara anmärkningsvärt att enligt de nuvarande reglerna möjlighet till ersättning tydligen inte föreligger i en del fall, där sådan i hög grad borde vara motiverad. Det kungliga brevet ger vid handen att ex-

empelvis skador vållade av en permitterad från ungdomsvårdsskola eller en alkoholmissbrukare, som åtnjuter familjevård, är ersättningsgilla. Däremot gäller det motsvarande inte övergrepp från en måhända djupt asocial internerad under tid då han är omhändertagen får vård utom anstalt. Denna och liknande skillnader kan inte anses stå i överensstämmelse med rimliga anspråk på ekonomiskt bistånd från staten i dessa sammanhang. Motiveringen för sådant bistånd får anses vara att det allmänna genom ökad vård i frihet av kriminella eller eljest samhällsfarliga personer medvetet tar vissa risker samt att, då detta leder till förlust och annan skada för enskilda, dessa bör i skäligen omfattning bli kompenserade. Statens medverkan till skadeupprättelse får anses angelägen även ur den synpunkten att man därigenom lättare kan vinna allmänhetens förståelse för och medverkan vid ökad vård i frihet och över huvud taget ökad humanisering inom kriminal- och mentalvården. Med hänsyn till de påtagliga begränsningar som tydligen alltjämt föreligger i ersättningsrätten får styrelsen därför tillstyrka den föreslagna rekommendationen till de nordiska ländernas regeringar.

Styrelsens här uttalade uppfattning innebär önskemål om en väsentlig utvidgning av området för ersättningar till de drabbade enskilda. Därvid är styrelsen självfallet medveten om att gränsdragningen här kan vara vansklig och påkalla ingående utredning. Ersättningsrätten i dessa principiellt betydelsefulla sammanhang bör enligt styrelsens uppfattning även bygga på en striktare rättslig reglering än som nu föreligger genom enbart det statliga anslaget och de av Kungl. Maj:t givna föreskrifterna i anslutning till detta. Det bör vidare vara motiverat att utreda den för närvarande oreglerade frågan om ersättning för skador vållade under frigång eller avvikning av personer, som omhändertagits inom den slutna psykiatriska vården. Huruvida i dessa fall ersättningskyldigheten bör åvila staten eller landstingen, synes vara en för närvarande olöst fråga, som därvid bör bli föremål för behandling.

Den ökade rörligheten över gränserna och det nordiska samarbetet på det sociala området och inom kriminalvården talar tydligen för att man bör eftersträva en likartad legal reglering av rätten till ersättning samt för att sådan ersättning skall kunna utgå även i anledning av gärningar förövade i nordiskt grannland.

Stockholm den 1 september 1967

För Sveriges advokatsamfunds styrelse

Magnus Lindahl

Holger Wiklund

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget**

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om statens ansvar for personskader forvoldt af udskrevne internerede.

Udvalget har behandlet forslaget på møder den 31. oktober 1967 i Helsingfors og den 18. december 1967 i København. I mødet den 31. oktober 1967 deltog justitieminister Aarre Simonen, Finland, og i mødet den 18. december 1967 deltog justitsminister K. Axel Nielsen, Danmark, justitieminister Aarre Simonen, Finland, statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, og statsrådet Herman Kling, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Forslaget går ud på at få gennemført en fællesnordisk lovgivning, hvorefter det offentlige har pligt til at erstatte personskader, som forvoldes af fra anstalter prøvedskrevne eller vilkårligt udskrevne tvangsindlagte.

Som begrundelse herfor anføres, at det er samfundet og ikke den enkelte skadelidende, som bør bære det økonomiske ansvar for konsekvenserne af vor tids stadig mere humane kriminal- og socialpolitik.

2. Remissyttringer

Udtalelser om forslaget er indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Justitsministeriet.
Indenrigsministeriet.
Socialministeriet.
Ministeriet for familiens anliggender.

Finland

Justitieministeriet.
Socialministeriet.
Finansministeriet.
Medicinalstyrelsen.
Kriminologiska forskningsinstitutet.

Norge

Justisdepartementet.
Regjeringsadvokatembetet.
Sosialdepartementet.
Riksadvokaten.

Statsadvokatene i Oslo.
Den norske advokatforening.

Sverige

Svea hovrätt.
Kriminalvårdsstyrelsen.
Socialstyrelsen.
Riksförsäkringsverket.
Svenska kommunförbundet.
Sveriges advokatsamfund.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Meningerne om forslaget er meget delte, men gennemgående har det fået en *positiv* modtagelse hos *myndighederne i Finland og Sverige*, som anbefaler en nærmere udredning af problemerne på fællesnordisk grundlag. Også *socialministerierne i Danmark og Norge* anbefaler en udredning.

Derimod synes *justitsministerierne i Danmark og Norge* såvel som det *danske indenrigsministerium* og den *norske regjeringsadvokat, anklagemyndighed og advokatforening* at være noget mere forbeholdne — om end ikke afvisende — over for medlemsforslaget. Også *Svea hovrätt og socialstyrelsen* stiller sig noget tvivlende over for den foreslåede lovgivning.

I øvrigt er der anledning til at pege på følgende fremdragne synspunkter:

Justitsministeriet finder ikke grundlag for at antage, at den moderne kriminalpolitik med friere behandlingsformer overhovedet bevirker en forøget risiko for befolkningen. *Indenrigsministeriet* (Direktoratet for statshospitalet) gør opmærksom på, at udskrivningsreglerne for frivilligt og tvangsmæssigt indlagte sindslidende er de samme, hvorfor en forskel i retsstillingen med hensyn til erstatningsansvar vil være uheldig og tilfældig. I øvrigt bør de sindslidende slet ikke omfattes af en eventuel lovgivning som den foreslåede, og denne bør i hvert fald begrænses til sådanne patienter, som er anbragt i forvaring i henhold til dom eller øvrighedsresolution, og som forvolder en under hensyn til deres farlighed påregnelig skade under prøveudskrivning eller dermed ligestillede frie behandlingsformer. *Socialministeriet* og *Ministeriet for familiens anliggender* antager for så vidt angår børne- og ungdomsforsorgen, tvangsansbringelse i henhold til forsorgsloven og åndssvageforsorgen, at erstatning for berigelsesforbrydelser og tingskade er det praktisk betydningsfulde spørgsmål, medens personskade kun er en sjælden undtagelse. I øvrigt er der næppe anledning til at foreslå ansvar for personer, som er anbragt i henhold til forsorgslovens bestemmelser (forsømmelige familieforsørgere, erhvervs- og subsistensløse og alkoholister).

Justitieministeriet, finansministeriet og socialministeriet finder det ikke rimeligt, at staten skal kunne drages til ansvar for skade, hvis der ikke foreligger fejl eller forsømmelse fra nogen statslig myndighed, men der kan

eventuelt være tale om udbetaling af forskud efter en konkret rimeligheds-vurdering i hver enkelt sag. *Socialministeriet* anser alkoholisterne for mere farlige før de tages ind i anstalten, og efter at tilsynet er ophørt, end i den periode, hvor de er prøvedskrevet, og dette ministerium peger på, at det egentlige problem er, hvorledes man overhovedet sikrer, at den skadelidende får erstatning. *Kriminologiska forskningsinstitutet* udtaler, at holdbarheden i medlemsforslagets konstruktion er tvivlsom, i hvert fald for så vidt angår fængselsklientellet, hvor prøveløsladelse ofte er en rutinesag. Forslagets udgangspunkt fører også ind i en række vanskelige problemer vedrørende fastsættelse af ansvarets tidsmæssige udstrækning og dets afhængighed af sanktionens art.

Justisdepartementet mener, at der ikke er grundlag for at lovfæste en pligt for staten til at erstatte skader, idet en sådan ordning vanskeligt kan afgrænses og antagelig vil få konsekvenser for andre områder i erstatningsretten. Derimod bør der kunne ydes billighedserstatning i de enkelte tilfælde, men også den, der uforskyldt tilføjes skade af en ikke-prøveløsladt, kan have et rimeligt krav på erstatning. Det samme gælder skade forvoldt af personer med betinget påtalefrafald eller betinget dom, af undvigere eller af alle tidligere straffede personer. *Regjeringsadvokaten* peger bl. a. på konsekvenserne for andre persongrupper, f. eks. sindssyge i privat pleje. — *Riksadvokaten og statsadvokatene i Oslo* bemærker, at det rejste problem først og fremmest er af erstatningsretlig natur og ikke af ren strafferetlig eller påtalemæssig karakter. *Den norske advokatforening* finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at pålægge staten et objektivt ansvar eller for at give en enkelt gruppe skadelidende en særstilling. Under alle omstændigheder må forslaget begrænses radikalt.

Kriminalvårdsstyrelsen finder ikke anledning til at sondre mellem personer, som står under tilsyn efter ophold i en anstalt, og personer, som står under tilsyn i henhold til en betinget dom. Hvis løsningen søges på erstatningsretligt grundlag, bør person- og tingsskader behandles ensartet, men hvis forsikringsmæssige principper lægges til grund, er der principielt intet i vejen for at regulere personskaderne først. *Svea hovrätt* finder, at medlemsforslaget er alt for snævert afgrænset, idet man samtidig bør behandle spørgsmålet om ansvar for undvigere og folk med udgangstilladelse. Også begrænsningen til personskader kan diskuteres, og kommunernes ansvar for mentalt syge bør tillige overvejes. Spørgsmålet om lovgivning bør til sin tid tages op sammen med udformningen af erstatningsretten, hvilket allerede drøftes på nordisk basis, men muligheden for billighedserstatning på administrativt grundlag efter ensartede retningslinjer fortjener at overvejes umiddelbart. *Socialstyrelsen* antager, at den foreslåede lovgivning vil være forbundet med store vanskeligheder, og det bør derfor foreløbig overvejes, om de øvrige nordiske lande er villige til at indlede en forsøgsvirk-

somhed svarende til den i Sverige siden 1948 gældende ordning og at slutte aftale om gensidighed. *Sveriges advokatsamfund* ønsker en væsentlig udvidelse af området for erstatning, som tillige bør bygge på en mere strikte retslig regulering, end nu er tilfældet.

3. G æ l d e n d e r e t

Staten har ikke erstatningspligt for tvangsindlagtes skadegørende handlinger, medmindre ansvaret følger af almindelige erstatningsretlige grundsatninger (culpareglen) eller af specielle lovbestemmelser.

Ansvar for staten efter *culpareglen* vil i almindelighed forudsætte anerkendelse af, at staten er ansvarlig for sine tjenestemænds fejl og forsømmelser. På dette punkt er der ikke overensstemmelse mellem de nordiske lande; jfr. de afgivne betænkninger om statens og kommunernes ansvar (*Danmark*: Betænkning nr. 214/1959, *Sverige*: SOU 1958: 43) og tidligere forhandlinger om dette emne i Nordisk Råd¹.

Ansvar efter *culpareglen* vil i praksis være så godt som uden betydning, idet domstolene må forventes at være utilbøjelige til at karakterisere et af en offentlig myndighed udøvet skøn som uforsvarligt, jfr. den norske regeringsadvokats erklæring. Derimod kan det næppe udelukkes, at man i visse tilfælde kan få fastslået, at det offentlige har undladt at passe tilstrækkelig omhyggeligt på en bortrømt fange eller anden interneret person, men selv da vil et erstatningsansvar efter *culpareglen* antagelig blive praktisk værdiløst, fordi den fornødne årsagsforbindelse vil mangle, idet det kun vanskeligt kan bevises, at rømningsmandens skadegørende handling var en sådan følge af den culpøse mangel på tilsyn, at denne skal medføre erstatningsansvar.

Et direkte ansvar efter *særlige lovregler* forekommer i *Finland* i henhold til straffeloven, hvorefter staten kan dømmes til at betale erstatning for skader, som forvoldes af under forsorg på statens anstalter inddragne børn under 15 år, sindssyge eller andre utilregnelige personer. Endvidere har loven af 7/6 1963 medført en slags indirekte ansvar på et begrænset område, idet den finske stat inden for visse grænser forskudsvis til dræbte personers børn udbetaler underholdsbidrag, som den skyldige er dømt til at betale.

Bortset herfra synes der ikke i noget af de nordiske lande at være lovregler, som pålægger staten et særligt ansvar for tvangsindlagtes skadegørende handlinger.

Selv uden egentlig erstatningspligt kan staten imidlertid ud fra *billighedssynspunkter* udbetale erstatning. Dette forudsætter en ansøgning til

¹ Nordiska rådet, 1960 s. 117, s. 156 ff og s. 484 f, 1961 s. 229, s. 337 f og s. 1219 f, 1962 s. 215, s. 436 ff og s. 1477 f, 1963 s. 159 og s. 821 ff, 1966 s. 127 f, og s. 244 ff.

en administrativ myndighed, som afgør, om der bør udbetales erstatning i det konkrete tilfælde samt i bekræftende fald dennes størrelse. Afgørelsen vil efter dansk ret antagelig ikke kunne indbringes for domstolene til prøvelse, bortset fra tilfælde af magtfordrejning eller andre formelle mangler. Men det kan tænkes, at der efterhånden opstår en administrativ praksis, hvorved der fastlægges visse retningslinjer for, hvornår det offentlige yder erstatning, fordi dette skønnes rimeligt.

I *Danmark* og *Finland* udbetaler statsmyndighederne ikke billighedserstatning i sådanne tilfælde. I hvert fald i Danmark ville det kræve særlig forelæggelse for de bevilgende myndigheder, om man fra administrationens side skulle ønske at imødekomme en ansøgning om sådan erstatning.

I *Norge* kan billighedserstatning på indtil 15 000 n. kr. pr. sag i henhold til stortingets beslutning udbetales af et 3-mands udvalg, som udnævnes af stortinget. Klager over udvalgets afgørelse eller erstatningskrav over 15 000 n. kr. pr. sag indbringes for stortinget, som efter indstilling fra bl. a. billighedserstatningsudvalget og justiskomiteen træffer afgørelse i hvert enkelt tilfælde. I 1967 har billighedserstatningsudvalget behandlet 34 ansøgninger, hvoraf 9 er imødekommet. Herved er udbetalt ca. 43 000 n. kr. 19 ansøgninger er afslået, og 6 ansøgninger er af udvalget fremlagt for stortinget med indstilling om, at stortinget imødekommer ansøgningerne. Den samlede udgift herved vil være ca. 168 000 n. kr., men finansdepartementet har kun kunnet anbefale 4 af ansøgningerne til en samlet udgift på 95 000 n. kr. — En gennemgang af sagerne i 1967, herunder de fra billighedserstatningsudvalget indbragte ankesager, godtgør, at ansøgningerne i første række omfatter erstatning for rent hændelige skader, og intet af de for stortinget fremlagte 27 tilfælde ville være omfattet af den i medlemsforslaget foreslåede lovgivning.

I *Sverige* har det siden 1948—49 været anerkendt, at administrationen kan yde erstatning for skader, som forvoldes af personer, der er anbragt i en statslig anstalt, men som af mere eller mindre tilfældig grund befinder sig uden for anstalten, specielt for undvigere. Om baggrunden for ordningen og de nærmere bestemmelser henvises til socialstyrelsens udtalelse (s. 23) hvoraf det fremgår, at der allerede har dannet sig en temmelig fast administrativ praksis for udbetaling af erstatning i Sverige. Her skal blot fremhæves, at kredsen af skadevoldere ikke omfatter flere typisk »farlige» persongrupper, herunder som regel ikke prøveudskrevne (ordningen har først og fremmest praktisk betydning for undvigere), at mentalt syge nu anbringes på kommunale anstalter, som ikke er omfattet af ordningen, at erstatning udbetales for såvel personskade som lingsskade, at erstatning også udbetales til skadelidte i andet nordisk land, at det i almindelighed ikke er afgørende, om skadelidende har behov for erstatning, men at skadelidendes »egen-skyld» kan medføre nedsættelse eller bortfald af erstatningen, og at eventuel forsikring fradrages i erstatningen uden regres for forsikringssel-

skabet, at der gælder særlige regler om erstatning for skader på motor-køretøjer, samt at de årlige omkostninger nu ligger omkring 180 000 sv. kr.

4. Aktuelle forslag

I *Danmark* har Socialministeriet (nu Ministeriet for familiens anliggender) overvejet at indføre en ordning, hvorefter der kunne udbetales billighedserstatning for skader, forvoldt af elever fra børne- og ungdomshjem under rømning eller lignende i tilfælde, hvor institutionen ikke er erstatningspligtig efter gældende regler. Baggrunden herfor har særlig været, at man ønskede at have et godt forhold til befolkningen i omegnen af den pågældende børne- eller ungdomsinstitution. Finansministeriet har imidlertid af hensyn til konsekvenserne modsat sig, at der søges bevilling på finansloven til en sådan ordning.

I *Finland* har i riksdagen 1964 og 1965 to motioner foreslået en udvidelse af statens pligt til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag og erstatning. Regeringen er anmodet om at udrede, hvorledes man kan sikre en passende erstatning til offeret for en forbrydelse mod livet eller grov mishandling i de tilfælde, hvor den erstatningsskyldige ikke umiddelbart kan betale, eller hvor politiet ikke kan finde frem til en erstatningspligtig.

I *Sverige* har riksdagen flere gange behandlet spørgsmålet, senest i 1966. I anledning af derom fremsatte motioner udtalte første lagetskottet, at der kan findes grundlag for, at det offentlige udbetaler erstatning for personskader i større udstrækning, end det nu er tilfældet. Man henviste til det store antal voldsforbrydelser og til de alvorlige skader, som derved ofte forvoldes. I første række burde det imidlertid overvejes at lade statens ansvar omfatte også dem, som er undergivet »kriminalvård i frihet», men hele spørgsmålet måtte overvejes i sammenhæng med udformningen af den almindelige erstatningsret.

5. Udvalget

Medlemsforslaget er foranlediget af en konkret sag, i hvilken en fra en fængvårdsanstalt i Sverige undvejet fange dræbte en familiefader i Norge. Den efterladte hustru søgte billighedserstatning i Sverige og fik tilkendt 20 000 sv. kr. til sig selv og 10 000 sv. kr. til hvert af sine to børn. — Af de svenske remissytringer over medlemsforslaget fremgår det tydeligt, at det blev anset for tvivlsomt, om den svenske stat uden overenskomst herom burde påtage sig at erstatte skader, som var forvoldt uden for Sverige. I øvrigt er det oplyst, at hustruen senere har ansøgt om yderligere erstatning fra den norske stat.

Udvalget antager, at den nævnte sag og de modtagne oplysninger om lovgivning og praksis i hvert af de nordiske lande godtgør, at det i medlems-

forslaget fremdragne problem bør tages op til nærmere undersøgelse. Man finder, at tillige stærke sociale synspunkter taler herfor, og man kan af de i medlemsforslaget anførte grunde tiltræde, at det er af stor betydning at få fastlagt ensartede retningslinjer for statens forpligtelser over for de andre nordiske landes borgere.

Udvalget er imidlertid af den opfattelse, at problemerne foreløbig må udredes uden tanke på gennemførelse af lovgivning om statens erstatningspligt, idet forudsætningerne for en sådan lovgivning i hvert fald på nuværende tidspunkt ikke kan antages at være til stede. Udredningen bør derfor — udover en udførlig redegørelse for gældende ret og praksis — søge at angive forudsætningerne for en samordning af de principper, hvorefter der af offentlige midler kan udbetales billighedserstatning på administrativt grundlag. Men inden for denne afgrænsning bør udredningen omfatte alle kategorier af personer, over for hvilke samfundet har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller i øvrigt af forsorgsmæssig karakter, hvilket også forudsættes at omfatte foranstaltninger over for sindslidende personer, ligesom alle slags skader som udgangspunkt bør medtages i overvejelserne.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

a) at tilvejebringe nærmere oplysning om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilket grundlag og i hvilket omfang offentlige myndigheder i de nordiske lande udbetaler erstatning for skader, der er forvoldt af personer, over for hvilke samfundet ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller i øvrigt af forsorgsmæssig karakter, og

b) at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter der administrativt kan udbetales billighedserstatning af offentlige midler for sådanne skader.

København, den 18. december 1967

Erik Adamsson

Georg C. Ehrnrooth

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Lars Leiro

Aarne Saarinen

Knud Thestrup

Formand

Reservation

Udgangspunktet for medlemsforslaget er, at samfundet i et vist omfang må tage sig af farlige individer. Den videre begrundelse er herefter konstrueret således: Tidligere blev en farlig person spærret inde, men nu anvendes mere humane behandlingsformer, idet forsorgen foregår under større frihed. Herved får den pågældende mulighed for på ny at forgribe sig på andres liv og ejendom. Hvis dette sker, bør tabet ikke bæres af den enkelte skadelidende, men af samfundet, som ved at løslade skadevolderen har taget en risiko og derfor også bør bære ansvaret.

Allerede efter gældende ret bliver det offentlige erstatningsansvarlig, hvis der foreligger fejl eller forsømmelse (culpa) fra myndighedernes side, og medlemsforslaget tager ikke sigte på disse tilfælde. Forslaget er derimod udtryk for den opfattelse, at en efterfølgende konstatering af, at en offentlig myndigheds bedømmelse af den pågældende skadevolders farlighed var urigtig, skal begrunde ansvar for staten. Det er med andre ord selve den omstændighed, at lovgivningen åbner mulighed for prøveløsladelse, som efter medlemsforslaget begrundet erstatningsansvar for det offentlige.

Undertegnede medlemmer af udvalget ønsker udtrykkeligt at tage afstand fra denne tankegang, som synes at være udtryk for en slags dårlig samvittighed over den moderne kriminal- og forsorgspolitik. Behandlingen af kriminelle, mentalt syge og evnesvage medborgere bør heller ikke ligestilles med en »farlig bedrift«, som staten på objektivt grundlag er ansvarlig for.

Hertil kommer, at medlemsforslagets konstruktion fører til en urimelig og tilfældig afgrænsning af de skader, for hvilke der kan opnås erstatning fra det offentlige. Det ville således være åbenbart urimeligt, at f. eks. en dræbt persons efterladte kunne kræve erstatning af det offentlige, hvis drabet var begået af en prøveløsladt berigelsesforbryder, men ikke kunne kræve sådan erstatning, hvis gerningsmanden var en voldsmand, som lige var blevet endeligt løsladt efter fuldt udstået straffetid.

Det afgørende må derfor være, hvorledes sagen tager sig ud for den, som har et erstatningskrav, der ikke dækkes af den erstatningsskyldige eller af en forsikring. Der kan være grundlag for, at staten hjælper i sådanne tilfælde, også ud over hvad der allerede følger af reglerne om socialforsorg m. v., men på det foreliggende materiale er det vanskeligt at afgøre, i hvilket omfang og under hvilken form staten bør pålægges at yde bistand. Der bliver her tale om en vurdering, som har sammenhæng med erstatningsretlige, forsikringsretlige og socialpolitiske synspunkter.

En hensigtsmæssig og rimelig ordning kunne eventuelt baseres på følgende skitse-mæssigt angivne hovedsynspunkter: Staten påtager sig at udbetale forskud på erstatningsbeløb, som den berettigede ikke kan få dækket hos skadevolderen eller på anden måde, f. eks. hos et forsikringsselskab. Det er en forudsætning, at erstatningsgrundlaget er fastlagt, f. eks. ved dom,

og størrelsen af forskudsbeløbet fastsættes efter et konkret rimelighedsskøn i hvert enkelt tilfælde af et upartisk og uafhængigt nævn. Inddrivelsen af de udbetalte forskudsbeløb overgår til staten.

Herefter indstiller vi,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for gennemførelse af fællesnordiske ensartede regler, hvorefter det offentlige i et vist omfang påtager sig at sikre udbetaling af erstatningsbeløb, som den berettigede ikke kan få dækket hos skadevolderen eller på anden måde.

København, den 18. december 1967

Poul Dam

Lis Groes

Medlemsförslag

om lagstiftning om illojal konkurrens

(Väckt av Ingrid Gärde Widemar och A. C. Normann)

Allmän näringsfrihet har rått i de nordiska länderna sedan mitten av föregående århundrade. På 1860—1870-talen genomfördes i Danmark, Finland, Norge och Sverige regler, som i huvudsak innebar att yrkesutövningen på de flesta områden liksom rätten att driva näring blev fri. Emellertid uppstod efter några årtionden behov av lagliga möjligheter att ingripa hindrande mot vissa såsom otillbörliga och illojala uppfattade beteenden i den inbördes konkurrensen mellan näringsidkarna. I samtliga nordiska länder tillkom också så småningom lagstiftning, som med skiftande formuleringar förbjöd mot god affärssed stridande konkurrenshandlingar. Denna lagstiftning befanns under tiden efter andra världskriget vara i behov av en allmän revision.

Under 1959—1960 tillsattes i anledning härav i Danmark, Finland, Norge och Sverige kommittéer med uppdrag att utreda frågan om en revision av lagstiftningen om konkurrens. Detta utredningsarbete, som bedrivits i nordiskt samarbete, har efterhand avsatt resultat. Betänkandena har sålunda avgivits i Danmark och Norge under 1966 och i Sverige på nyåret 1967.

Även i Finland föreligger ett färdigt lagutkast, ehuru betänkandet ännu inte avgivits.

Huvudbestämmelserna i dessa lagförslag är likartade, ehuru inte minst av språkliga hänsyn uttryckssätten företer olika nyanser. Vissa olikheter i sak rörande ett flertal detaljer förefinnes dock. Stundom väntas emellertid dessa olikheter i den praktiska tillämpningen ej medföra inbördes alltför avvikande resultat. Vad gäller de regler, som berör marknadsföringsmetoderna, återstår likväl åtskilliga icke oväsentliga olikheter i bedömningen, vilket kommit till uttryck också i förslagets lagtexter.

Lagstiftningen om konkurrens handlägges i Norden i olika ministerier och departement, i Danmark t. ex. Handelsministeriet, medan i Sverige ämnet tillhör justitiedepartementets ämbetsområde. Denna omständighet försvårar koordineringen av lagstiftningsarbetet. I Danmark har folketinget redan förelagts förslag till ny lagstiftning, medan i Sverige remissbehandlingen av betänkandet ännu pågår. Tillfället bör nu utnyttjas att koordinera

lagstiftningsarbetet i syfte att motverka tillkomsten av ytterligare olikheter under arbetet på regeringsnivå. Målet bör fastmera vara att i möjligaste mån avlägsna de mellan förslagen nu föreliggande olikheterna.

Självfallet bör på detta centrala område, icke minst sedan handelshindren i form av tullar m. m. nedbrutits, gälla en likartad lagstiftning. I allt större utsträckning kommer internordiska butikskedjor att idka handel i Nordens alla länder. Villkoren för handeln bör då givetvis vara likartade. Det är därför angeläget, att lagreglerna verkligen blir så enhetliga som möjligt.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att på grundval av de lagförslag, som utarbetats av de för ändamålet tillsatta kommittéerna, söka genomföra en enhetlig lagstiftning rörande regler mot illojal konkurrens.

Stockholm och København den 14 maj 1967

Ingrid Gärde Widemar

A. C. Normann

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Handelsministeriet:**

I denne anledning skal man meddele, at det efter afgivelsen af det danske udvalgs betænkning angående ny konkurrencelov blev overvejet, hvorvidt man fra dansk side burde tage initiativ til en fortsat fælles nordisk behandling af spørgsmålet ved et samarbejde mellem de respektive departementer. Fra Handelsministeriets side har man imidlertid ment, at de af de nordiske udvalg afgivne betænkninger ikke gav grundlag for et sådant fortsat samarbejde, idet de erhvervs- og forbrugerpolitiske spørgsmål, hvorom der herskede uenighed mellem udvalgene, ikke kunne forventes løst ved forhandlinger mellem embedsmændene. Da der heller ikke fra de øvrige nordiske lande fremkom forslag om et fortsat samarbejde, blev der på grundlag af udvalgsbetænkningen i folketingsåret 1966—67 fremsat forslag til konkurrencelov, og lovforslaget, der ikke blev færdigbehandlet af folketinget, agtes genfremsat straks ved begyndelsen af folketingsåret 1967—68.

Handelsministeriet lægger megen vægt på, at der igennem udvalgsarbejdet allerede er opnået enighed mellem de nordiske lande på væsentlige punkter i konkurrencelovgivningen, og det fremsatte lovforslag indeholder ingen reelle afvigelser fra denne enighed. Man må imidlertid fortsat mene, at der næppe er udsigt til, at en genoptagelse af forhandlingerne på departementsniveau kan føre til, at uenigheden om visse punkter af udpræget erhvervs- og forbrugerpolitisk karakter kan elimineres.

København, 18. september 1967

Tyge Dahlgaard

Georg Jensen

Industriraadet:

Som angivet i medlemsforslaget er der endnu ikke fremsat lovforslag i Finland, Norge og Sverige, medens komitéarbejdet i alle landene er afsluttet og betænkning også afgivet i Norge og Sverige.

Det er Industriraadet bekendt, at der under de samarbejdende nordiske komiteers arbejde med lovudkastet er gjort alt, hvad der var muligt for at harmonisere lovudkastene, hvilket med enkelte nuanceforskelle er lykkedes, for så vidt angår de mere generelle bestemmelser i lovudkastene, medens der er væsentlige forskelle, for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang der bør være forbud mod en række salgsfremmende foranstaltninger.

I betragtning af, at det danske konkurrencelovsforslag ventes gennemført i den kommende folketingssamling, og at mulighederne, for at de andre nordiske lande kan få gennemført parlamentsbehandlingen af de endnu ikke fremsatte lovforslag til samme tid er mikroskopiske, forekommer der end ikke teoretisk set at være nogen mulighed for, at det videre arbejde med lovforslagene kan harmoniseres. Selv om Industriraadet har sympati for den tanke, at de nordiske konkurrencelove bør være ensartede, må medlemsforslag anses for at komme for sent til at få praktisk betydning.

Efter Industriraadets opfattelse kan man nu kun håbe på, at det danske folketing vedtager konkurrencelovsforslaget i en sådan form, at loven kan få en vis indflydelse på behandlingen af de tilsvarende lovforslag i de andre nordiske parlamenter.

København, den 6. oktober 1967

P.r.v.

E.b.

F. Hjorth Hansen

Håndværksrådet:

— — — skal Håndværksrådet i anledning af det til udtalelse fremsendte medlemsforslag om lovgivning om illoyal konkurrence udtale, at rådet intet har at erindre mod, at der foretages en undersøgelse af mulighederne for en ensartet konkurrencelovgivning i de nordiske lande. Rådet skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på det af den danske handelsminister fremsatte forslag om konkurrencelov og vedlægger til orientering rådets skrivelse af d. d. til det af folketinget nedsatte udvalg vedrørende dette forslag (*här ej tryckt*).

Efter rådets opfattelse må det være en forudsætning for dansk tilslutning til en ensartet konkurrencelovgivning i Norden, at denne bygger på principperne i den danske konkurrencelov — herunder gennemførelse af en generalklausul — ligesom rådet tillægger det afgørende vægt, at der i den fælles lovgivning indføres bestemmelser i overensstemmelse med den mindretalsudtalelse, der blev afgivet i det af handelsministeriet den 21. januar 1959 nedsatte udvalg jvf. herved bilag 1 i betænkning nr. 416.

København, den 4. oktober 1967

Erik Ross Pedersen

Forbrugerrådet:

----- at rådet principielt er tilhænger af fællesnordisk lovgivning. Ensartede lovregler i de nordiske lande letter det stigende samkvem mellem landene og er også et rimeligt led i den ensartede kultur og udvikling, der præger de nordiske lande.

I det aktuelle spørgsmål om konkurrencelovgivning kan bestræbelserne for at gennemføre ensartet lovgivning inden for Norden imidlertid medføre en uheldig forsinkelse af lovgivningen, og Forbrugerrådet må derfor være af den opfattelse, at nedsættelse af en ny kommission til drøftelse af fælles nordiske retsregler må frarådes, da sagen ikke bør trække længere ud.

København, den 10. november 1967

Helle Munch-Petersen

Kontorchef

Rådet skal i den anledning meddele, at man principielt anser det for særdeles vigtigt, at lovgivningen, hvor det er formålstjenligt, er ensartet i de nordiske lande. Med hensyn til spørgsmålet om konkurrenceloven har Forbrugerrådet gennem flere år støttet de bestræbelser, der var i gang for en ensartet lovgivning på dette område, blandt andet gennem drøftelser med repræsentanter for forbrugerne i de andre nordiske lande.

Forbrugerrådet deler den opfattelse, at det forslag til konkurrencelovgivning, der foreligger i øjeblikket, selv om der er visse afvigelser i udformningen, i realiteten er så ensartet i hensigten, at det må anses for vigtigere nu at få disse lovforslag gennemført end at risikere en forsinkelse i lovgivningsarbejdet ved på ny at tage dem op på nordisk basis for at gøre dem helt identiske.

København, den 5. december 1967

Helle Munch-Petersen

Kontorchef

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

----- ønsker Arbejderbevægelsens Erhvervsråd at bemærke, at man ser med interesse på, at der skabes en fælles nordisk lovgivning på områder, hvor det synes hensigtsmæssigt.

For så vidt angår det foreliggende lovforslag og de forslag, der må for-

ventes at blive resultatet på baggrund af foreliggende betænkninger i de enkelte nordiske lande, finder erhvervsrådet, at disse forslag allerede er tilpasset hinanden i et så betydeligt omfang, at man ikke finder, at yderligere forhandlinger på nuværende tidspunkt vil medføre andet end en ønsket udsættelse af en gennemførelse af nye nationale love.

København, den 2. oktober 1967

P. r. v.

Preben Nielsen

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

De foreliggende udkast er blevet til som resultat af indgående forhandlinger mellem de nordiske udvalg sigtende mod at opnå så ensartet lovgivning på dette område som muligt. Dette er også lykkedes i alt væsentligt, idet de forskelligheder i teksterne, der står tilbage, er af en sådan art, at de for en stor del ikke er udtryk for nogen, eller i hvert fald nogen betydelig, forskel i retsstillingen. De kan føres tilbage til følgende grupper:

1. Reglerne om påtale og straf er forskelligt affattede, men dette kan næppe forventes ændret ved yderligere forhandlinger, da disse forskelligheder hænger sammen med dybereliggende forskelle i landenes retssystemer for så vidt angår processen.

2. I andre tilfælde er forskelligheder i teksten mere tilsyneladende end virkelige, idet de er betinget af forskelligheder i landenes materielle lovgivning. Det har således under hensyn til affattelsen af den danske straffelov ikke været påkrævet i det danske udkast at optage nogen regel om bestikkelse, hvorimod en sådan regel er blevet anset for påkrævet i de tre andre foreliggende udkast. Omvendt har man i Sverige og Finland under hensyn til lovgivningen i øvrigt ikke fundet det nødvendigt i konkurrence-loven at optage nogen regel om reklamelotterier, mens en sådan regel derimod findes i det norske udkast og antagelig også vil blive indføjet i det danske. Disse eksempler viser, at visse forskelligheder i den foreslåede lovtekst ikke afspejler nogen reel ulighed i retsstillingen.

3. Endelig er der ganske få saglige forskelligheder mellem udkastene, især den, at man fra norsk side har ønsket at fastholde et forbud mod tilgift i konkurrenceloven, mens dette ikke er tilfældet, hvad de tre andre udkast angår. Da nordmændene har taget dette standpunkt efter indgående drøftelser i fællesnordiske møder, er der efter vor opfattelse kun ringe ud-sigt til, at fornyede nordiske drøftelser skulle føre til andet resultat.

Det fremgår heraf, at en gennemførelse af det stillede forslag efter vor opfattelse enten ikke vil føre til noget, eller i hvert fald kun til resultater, der er så ubetydelige, at de ikke står i rimeligt forhold til de forøgede anstrengelser og den forsinkelse, som disse nødvendigvis vil medføre med hensyn til gennemførelsen af den påtænkte lovgivning.

Af de nævnte grunde må Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation fraråde, at det omtalte forslag fremmes.

København, den 25. september 1967

P. f. v.

A. Ross

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger:

— — — — skal vi anføre, at FDB støtter forslaget om at udforme den kommende konkurrencelovgivning i de nordiske lande så ensartet som muligt.

En sådan koordinering vil blive modtaget positivt af den danske brugsforeningsbevægelse, der på en række forretningsmæssige områder har et nært samarbejde med konsumentkooperationen i de øvrige nordiske lande. Samarbejdet formidles især gennem de nordiske kooperative fællesforeningers importorganisation Nordisk Andelsforbund. Såvel erfaringsudveksling som konkrete samarbejdsopgaver på markedsføringens og reklamens områder vil uden tvivl blive lettet for de nordiske brugsforeningsorganisationer, såfremt de konkurrencerellige regler er ens fra land til land.

Albertslund, den 4. oktober 1967

Ebbe Groes

Butikshandelens Fællesraad:

Under udarbejdelsen af kommissionsbetænkningerne i de fire nordiske lande har der været et nært nordisk samarbejde resulterende i stort set ensartede forslag vedrørende de generelle regler. Der har derimod ikke kunnet opnås enighed om reglerne vedrørende konkrete salgsfremmende foranstaltninger som f. eks. udsalg, tilgift etc.

Det er Fællesraadet opfattelse, at der ikke er basis for et yderligere nordisk lovgivningsinitiativ på dette område, og Fællesraadet må under alle omstændigheder udtrykke skepsis med hensyn til resultaterne af nye forsøg i så henseende.

København, den 20. september 1967

P. f. v.

E. Groth-Andersen

Finland**Patent- och registerstyrelsen:**

Den kommitté som tillsattes i och för revision av lagstiftningen om illojal konkurrens har slutfört detta sitt arbete och kommer kommitténs förslag inom kort att överlämnas till statsrådet. Efterkommande Nordiska rådets tidigare principbeslut har kommittén arbetat i nära samarbete med motsvarande kommittéer i Danmark, Norge och Sverige. Gemensamma möten har hållits i Stockholm i september 1960, i Köpenhamn i maj 1961, i Helsingfors i mars 1962, i Oslo i maj och i Stockholm i december 1963 samt i Helsingfors i juni 1965. Dessutom har en gemensam konferens med motsvarande svenska kommitté hållits i Stockholm i juni 1966. Under tidsperioderna mellan de nämnda mötena har dessutom kommittéernas sekreterare stått i nära kontakt med varandra. Under arbetets lopp har det tydligt framgått att man i Norden är rätt enig i denna lagstiftnings principfrågor.

På det ifrågavarande rättsområdet är enhetlighet i stadgandena givetvis en fråga av första rangens betydelse, men enär man enligt patent- och registerstyrelsens uppfattning redan nu nått så stor enhetlighet, som det i dagens läge synes vara möjligt att uppnå, torde det nu föreliggande förslaget ej föranleda några särskilda ytterligare åtgärder av rådet.

Helsingfors den 29 september 1967

Erkki Tuuli

Generaldirektör

Niilo Eerola

Överdirektör

Centralhandelskammaren¹:

Centralhandelskammaren konstaterar, att den finska kommittén, vilken bereder revisionen av lagstiftningen rörande illojal konkurrens, ännu inte färdigställt sitt slutliga betänkande, fastän kommittén i två repriser, nämligen åren 1959 och 1962, bett om yttrande av näringslivets organisationer angående vissa av dess preliminära planer. Näringslivets representanter äger ännu inte ens någon noggrann kännedom om kommitténs slutliga ställningstaganden, och de har inte heller beretts tillfälle att framföra sina åsikter om saken. Av denna anledning kan centralhandelskammaren i detta skede inte taga ens en förberedande ställning till medlemsförslaget

¹ Yttrandet översatt från finska.

och ännu mindre gå in på de av lagförslagets stadgar, vilka berörs av det eventuella förenhetligandet.

Helsingfors den 10 augusti 1967

Centralhandelskammaren

Sakari Yrjönen

Verkställande direktör

Matti Mäenpää

Viceverkställande
direktör

Finlands industriförbund¹:

Enhetlighet i synnerhet på den ekonomiska lagstiftningens område är behövlig och värdefull i de nordiska ländernas krets. Sålunda är enhetlighet såvitt möjligt eftersträvansvärd inom lagstiftningen för illojal konkurrens. De motiveringar som framförts i föreliggande förslag kan även godkännas ur principiell synpunkt.

Vederbörande kommittéer som berett ifrågavarande lagförslag har, enligt uppgifter som Finlands industriförbund erhållit, varit fullt medvetna om värdet av enhetlighet och uppgörande av enhetliga lagförslag har också varit ett av kommittéernas viktigaste mål. De flesta av saken intresserade kretsarna har varit representerade i kommittéerna. Förbundet har icke heller skäl att anta, att icke all på saken verkande motivering under kommittéernas långvariga arbete skulle ha anförts. Den omständigheten, att de nordiska lagförslagen trots detta i vissa avseenden avviker från varandra beror alltså icke enligt förbundets uppfattning på någon brist i övervägandenas grundlighet eller i strävan till enhetlighet.

Om man jämför lagförslagen med varandra sådana de tryckts i det svenska kommittébetänkandet kan man konstatera, att lagförslagets fem första och principiellt viktigaste paragrafer är nästan ordagrant likalydande. Dessa paragrafer berör: 1 § generalklausulen, 2 § vilseledande reklam, 3 § företagshemligheter, 4 § anförtrodda tekniska bilder och föreskrifter samt § 5 muta. Den sistnämnda paragrafen saknas visserligen i den danska kommitténs förslag, men detta innebär ej någon skillnad i sak, ty samma resultat som i övriga länder uppnås genom att tillämpa den danska strafflagen. Därutöver är bestämmelserna i de finska, svenska och norska förslagen beträffande erbjudande förmån, vars erhållande beror på en tillfällighet sakligt sett lika, ehuru de i det norska förslaget icke förekommer under samma paragrafnummer. För Danmarks del kan i detta avseende hänvisas till annan lagstiftning, som leder till samma resultat som paragraferna i de övriga ländernas lagförslag.

¹ Yltrandet översatt från finska.

De svenska och finska kommittéförlagens överensstämmelse sträcker sig ännu längre.

Skillnaden i förslagen består huvudsakligast däri, att i de norska och danska förslagen eller i någotdera av dem ingår föreskrifter om tillgift, realisationer och rabattkuponger samt särskilda föreskrifter om skydd för kännetecken, varutöver, på grund av process- och strafflagstiftningens principer, till dessa rättsområden anslutna föreskrifter i de olika förslagen avviker från varandra.

Med hänsyn till, att de nordiska kommittéerna efter omsorgsfullt övervägande nöjt sig med den i själva verket betydande enhetlighet som nu uppnåtts med beaktande av att denna enhetlighet berör de övervägande viktigaste avsnitten av ifrågavarande lagstiftning anser Finlands industriförbund det icke föreliggande skäl till vidare åtgärder i saken.

Helsingfors den 9 augusti 1967

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

Finlands utrikeshandelsförbund:

För den internationella handeln innebär statsgränserna, även efter det att tullarna avskaffats, ett hinder som ej bör förbises. Innanför gränserna bor olika nationaliteter med avvikande ras-, historiska, språkliga och kulturella egenskaper vilka även inverkar på marknadsföringen. Ehuru dylika hinder speciellt mellan de nordiska länderna är synnerligen minimala bör deras betydelse ej undervärderas. Det är karakteristiskt för nämnda faktorer att de ej kan ändras i önskad riktning genom bestämda åtgärder.

I de fall däremot då olikheter, som förekommer i lagstiftningarna och som utgör ett hinder för handeln de nordiska länderna emellan, kan utjämnas eller avlägsnas genom mellanstatliga åtgärder, borde man sträva efter att taga vara på alla möjligheter som härtill erbjuds. Därför understöder vi varmt den motion, som inlämnats till Nordiska rådet, om en rekommendation till regeringarna i Norden att vidtaga åtgärder för koordinering av den nordiska lagstiftningen rörande förebyggande av illojal konkurrens, så långt som det i praktiken är möjligt. Även tidpunkten vore just nu gynnsam genom att de nationella lagarna undergår förnyelse.

Helsingfors den 27 september 1967

Finlands utrikeshandelsförbund

Lennart Henrikson

T. Vilppula

N o r g e**Justis- og politidepartementet:**

Spørsmålet om det bør etableres et samarbeid mellom fagdepartementene i de nordiske land med sikte på å oppnå en større nordisk rettsenhet enn komiteeforslagene vil føre til, avhenger i første rekke av om ytterligere harmonisering synes praktisk mulig. Dette spørsmål har Justisdepartementet ikke grunnlag for å kunne bedømme. Man peker imidlertid på at det i Danmark allerede er fremmet proposisjon om saken.

Oslo, 18. september 1967

Stein Rognlien

Jan Skåre

Departementet for handel og skipsfart:

Prinsipielt er Handelsdepartementet for en størst mulig harmonisering av lovgivningen i de nordiske land, ikke minst på et felt som konkurranseretten.

De utkast som nå foreligger til nye lover om illojal konkurranse i de nordiske land, er kommet i stand etter lang tids nært samarbeid mellom lovkomiteene i de enkelte land. Utkastene representerer et betydelig framskritt i retning av en harmonisering på lovområdet.

Hensett til dette og til at vedtakelsen av de nye lover i tilfelle vil bli ytterligere utsatt, finner ikke handelsdepartementet for sin del å kunne slutte seg til det framsatte medlemsforslag.

Oslo, 29. september 1967

Etter fullmakt

Per Glad

Aage Barfoed

Løans- og prisdepartementet:

Departementet arbeider med lovproposisjon, og proposisjonen vil antagelig bli forelagt for Stortinget til vårsesjonen 1967—68. Før proposisjonen fremmes vil departementet forelegge saken for Det prispolitiske råd.

Oslo, 3. november 1967

Øystein Gjelsvik

Knut Skipenes

Prisdirektoratet:

Direktoratet antar at det ut fra det stadig mer utvidede handelssamkvem mellom de nordiske land må være en riktig tanke at lovgivningen om utilbørlig konkurranse blir mest mulig ensartet.

Forslaget om større likhet i lovene må for det norske lovutkasts vedkommende bety at §§ 6—8 om tilgift i detaljhandelen, loddtrekning, premieutdeling o. l. og om utsalg bør utgå. Dette er i overensstemmelse med prisdirektoratets standpunkt i brev av 3. august 1967 til departementet om konkurranselovkomitéens innstilling. I det finske foreløpige lovutkastet er det tatt inn en bestemmelse i § 6 om tilfeldig fordel, og i det danske utkastet er det i § 5 gitt særregler om bruk av rabattmerker, men for øvrig er det ikke i de øvrige lands lovutkast noen bestemmelser som tilsvarer §§ 6—8 i det norske lovutkastet.

I § 9, tredje ledd i det norske utkastet er det foreslått en erstatningsregel hvoretter skadelidte når tapets størrelse ikke er bevist, kan tilkjennes et beløp på inntill kr. 20 000. Det danske lovutkastet har i § 7, stk. 3 en lignende regel, men fastsetter det maksimale erstatningsbeløp til kr. 10 000. De to øvrige land har ingen tilsvarende bestemmelse. I direktoratets brev av 3. august 1967 gikk en inn for å ta ut denne bestemmelsen i lovutkastet og understreket at den i hvert fall ikke burde gjøres gjeldende på overtredelse av generalklausulen. Det synes ikke å være større behov for en strengere erstatningsregel i Norge enn i de andre nordiske land.

Når dt gjelder generalklausulen (§ 1 i de foreliggende lovforslag) er forholdet følgende:

Det danske forslaget rammer handlinger som strider mot »redelig forretningsskik». Det foreløpige finske utkastet har en tilsvarende formulering. Det svenske forslaget bygger også på tilsvarende kriterier, men her vil generalklausulen få en temmelig begrenset rekkevidde ved at den bare får anvendelse på handlinger som ikke omfattes av særbestemmelsene i loven. Det norske lovutkastet har ikke slik begrensning som det svenske, men er på den annen side etter sin ordlyd strammere enn det danske forslaget idet forbudet i samsvar med någjeldende norsk lov, retter seg mot handlinger som etter god forretningsskikk er »utilbørlige».

Som det fremgår av prisdirektoratets brev av 3. august 1967, inntar direktoratet i likhet med den norske komité's mindretall det standpunkt at generalklausulen bør utgå. I Sverige har man hittil heller ikke hatt noen generalklausul og den svenske komitéen var opprinnelig imot innføring av en generalklausul. Når man likevel nå har foreslått innført en generalklausul i Sverige, er grunnen så vidt en forstår, nettopp ønske om en viss, riktig nok som nevnt begrenset, tilpasning til de øvrige nordiske lands lovgivning på dette punkt.

Så forskjellige som de foreliggende forslag til generalklausul er i de fire

land, antar en at alle de alternativer som har vært på tale, må bli gjenstand for en fullstendig ny vurdering dersom en som resultat av behandlingen i Nordisk Råd skal søke gjennomført en ytterligere samordning av lovgivningen om utilbørlig konkurranse.

Oslo, 29. september 1967

Rolf Semmingsen

Norges industriforbund:

Vi finner å måtte henwise til den uttalelse vi avga 5. januar i år vedrørende forslaget til ny norsk konkurrenselov (*här ej bifogad*). Forøvrig foranlediger saken ingen ytterligere uttalelse fra vår side.

Med hilsen

Norges industriforbund

Nils Vogt

For adm. direktor

Chr. Bergwitz-Larsen

Norges handelsstands forbund:

Vi tillater oss å henwise til det ærede Departements brev av 13. d. m. hvormed vi ble forelagt ovennevnte forslag til uttalelse.

Forslaget går ut på at Nordisk Råd skal anbefale de nordiske lands regjeringer om på grunnlag av de foreliggende komitéforslag å søke å gjennomføre enhetlig lovgivning om illojal konkurranse.

De forslag som komitéene i de forskjellige land har fremsatt, innebærer om de blir vedtatt, et betydelig skritt i retning av harmonisering på dette lovområde. Disse forslag er samtidig uttrykk for hvor langt det for tiden er praktisk mulig å komme i denne retning.

Vi finner derfor ikke grunn til å tiltre medlemsforslaget.

Oslo, 19. september 1967

Norges handelsstands forbund

Herman Scheel

Adm. direktor

Stein Graham

Konsulent

Norske håndverks- og industribedrifters forbund:

— — — vil vi få bemerke at vi prinsipielt ser på bestrebelsler for harmonisering av de nordiske lands lovverk med stor sympati. Vi kan imidlertid ikke støtte det nye forslag om felles lovgivning, da det foreligger et komiteforslag om illojal konkurranse. Forslaget er fremkommet ved nordisk samarbeid og gir uttrykk for hvor langt det er mulig å komme i retning av harmonisering på det nåværende tidspunkt.

Vi finner det prinsipielt noe betenkelig nettopp i forhold til det nordiske lovsamarbeid, om dette initiativ skulle føre frem.

Oslo, 27. september 1967

Norske håndverks- og industribedrifters forbund

Einar Høstmark

Adm. direktor

Arne Getz

Sjefkonsulent

S v e r i g e**Justitiekanslern:**

I de direktiv, som legat till grund för den i Sverige företagna utredningen om illojal konkurrens, uttalades att det var angeläget att utredningsarbetet bedrevs i samverkan med övriga nordiska länder. Därvid framhölls att en allsidigare och grundligare belysning av frågorna därigenom kunde vinnas och att utsikter torde föreligga att i väsentliga delar uppnå likformighet i fråga om den lagstiftning som utredningen avsåg. Med de livliga förbindelserna mellan de nordiska länderna skulle, anfördes det, en sådan gemensam lagstiftning vara av praktiskt värde. Den verkställda utredningen har också skett i nordisk samverkan såsom redovisas i det av den svenska utredningskommittén framlagda betänkandet, SOU 1966: 71, s. 10 f.

Jag utgår från att man från svensk sida under utredningsarbetet i enlighet med direktiven sökt i görligaste mån tillvarataga möjligheterna att uppnå likformighet i förevarande lagstiftning mellan de nordiska länderna. Det saknas enligt min mening anledning antaga annat än att även under det fortsatta arbetet med denna lagstiftningsfråga betydelsen av såvitt möjligt enhetliga regler kommer att vederbörligen beaktas.

Stockholm den 28 september 1967

Bengt Lännergren

Tord Sars

Kommerskollegium:

Kollegium finner i likhet med handelskamrarna angeläget att lagstiftningen på detta område blir så enhetlig som möjligt inom de nordiska länderna. Såsom handelskamrarna i Malmö och Visby framhållit kommer emellertid under alla förhållanden den svårigheten föreligga att åstadkomma en likformig nordisk rättstillämpning. Såvitt angår den blivande svenska lagstiftningen får det ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av det betänkande som utarbetats i ämnet av den svenska kommittén samt med ledning av de yttranden som häröver inhämtats från myndigheter och organisationer överväga och undersöka i vad mån det är möjligt att utarbeta ett lagförslag som tillgodoser det inom Nordiska rådet framförda önskemålet om en enhetlig nordisk lagstiftning.

Stockholm den 6 oktober 1967

Bertil Swärd

Anders Lindstedt

Benkt Rosenlund

Näringsfrihetsombudsmannaämbetet:

I och för sig är det givetvis önskvärt att uppnå största möjliga nordisk likformighet beträffande lagstiftningen på här ifrågavarande område. Utredningsarbetet har också bedrivits i nordisk samverkan med kommittéer i de olika länderna. Som ett resultat av kommittéernas arbete föreligger nu i väsentliga avseenden enhetliga förslag till nya lagar i ämnet och det förefaller inte sannolikt att departementsöverläggningar skulle kunna minska skillnaderna i de framlagda förslagen utöver vad som redan åstadkommits inom kommittéerna.

Om det likväl skulle finnas praktiska möjligheter att skapa större enhetlighet bör dessa möjligheter tillvaratagas. Det måste emellertid beaktas att den nordiska konkurrensbegränsningslagstiftningen ingalunda är enhetlig. Från svensk synpunkt är det angeläget att en eventuell ytterligare sammanjämkning sker på så sätt att risken för konflikter mellan den föreslagna lagen och konkurrensbegränsningslagen inte ökar utan snarare minskar. Vad som i detta sammanhang tilldrar sig uppmärksamhet är främst den i 1 § föreslagna generalklausulen.

Enligt generalklausulen i det svenska förslaget kan förbud meddelas om konkurrensåtgärd är sådan att hederlighet och god affärsmoral åsidosätts gentemot konsumenter och näringsidkare, medan enligt de övriga ländernas förslag ej får företagas åtgärder som strider mot god affärssed. Sist-

nämnda uttryck är den sammanfattande beteckningen för de normer som Näringslivets opinionsnämnd följer och skapar och som enligt den svenska utredningens mening lämnar utrymme för ingripande i vidsträcktare omfattning än som avses med formuleringen av del svenska förslagets 1 §. Handlingar genom vilka hederlighet och god affärsmoral åsidosätts skall vara handlingar, som från allmän synpunkt är gravt förkastliga.

För svenskt vidkommande kan enligt min mening införande av en generalklausul om otillbörlig konkurrens — trots utredningens strävan att utforma den på ett sådant sätt att det i princip fria valet mellan olika konkurrensmetoder inte beskäres — befaras medföra så stora risker för konflikter med generalklausulen i konkurrensbegränsningslagen (5 §) att lämpligheten av en sådan åtgärd måste starkt ifrågasättas. I varje fall synes det utslutet att en svensk generalklausul skulle kunna utformas eller tillämpas mindre restriktivt än vad den svenska kommittén föreslagit. En nordisk enhetlighet på denna punkt får därför — av hänsyn till den svenska konkurrensbegränsningslagen — inte åstadkommas genom att den föreslagna svenska generalklausulen bringas i överensstämmelse med vad som i detta hänseende föreslagits i de övriga nordiska länderna. Av vikt är också att konstruktionen med förbud jämte vite bibehålles i det svenska förslaget.

Härulöver må anmärkas att, om generalklausulen bibehålles, de norska särbestämmelserna om tillgift och utsalg torde böra utmönstras ur en mera enhetlig nordisk lagstiftning. Marknadsförarna synes nämligen äga intresse av att kunna ha samma marknadsföring i hela Norden.

Det torde även böra övervägas att i likhet med vad som skett i det finska förslaget utsluta 2 § andra stycket.

Med ovannämnda reservationer och påpekanden vill jag för min del tillstyrka att överläggningar upptages för åstadkommande av ytterligare samordning mellan de nordiska lagförslagen.

Stockholm den 17 oktober 1967

Olof Tranell

Stockholms handelskammare:

Allmänna synpunkter

Inledningsvis vill handelskammaren uttrycka sin uppskattning av utredningens synnerligen omfattande och grundliga bearbetning av de problem som hör samman med ifrågavarande materia. Utredningen har t. ex. ingående kartlagt olika former av förekommande marknadsföringsåtgärder och i fråga om dessa öppet och detaljerat redovisat sina rättspolitiska värde-

ringar. De intressen — det allmännas, näringsidkarnas och konsumenternas — som kan göra sig gällande vid försök att i ett lagförslag komma till rätta med den konkurrensrättsliga problematiken förefaller utredningen att ha lyckats väl jämka samman. Utredningen har även framgångsrikt strävat efter att anpassa förslaget till utländsk rätt samt internationella konventioner och överenskommelser, en strävan som ligger väl i linje med vad modern konkurrenspolitisk lagstiftning får anses kräva. I synnerhet bör det samarbete som förekommit mellan de nordiska länderna vid tillkomsten av lagförslaget uppskattas. Att detta samarbete inte lett till att förslag till lagtexter av lika innehåll kunnat framläggas är beklagligt. Det är givetvis av stort intresse att, som i det inom Nordiska rådet framlagda förslaget yrkas, ansträngningarna att få till stånd en enhetlig lagstiftning intensifieras. Detta bör ej behöva medföra, att lagstiftningsarbetet för Sveriges vidkommande fördröjes.

Utöver dessa allmänna synpunkter på förslaget vill handelskammaren tillfoga, att utredningen synes ha lyckats väl lösa de problem som mött vid avgränsningen mellan utredningens uppgift samt tryckfrihetsförordningen och gällande konkurrensbegränsningslagstiftning.

I sitt svar på utredningens i betänkandet omnämnda rundfråga uttalade handelskammaren, att övervägande skäl talade för införande i en blivande lagstiftning om otillbörlig konkurrens av en generalklausul, eftersom en dylik klausul syntes vara det mest effektiva medlet för bekämpande av sådana otillbörliga konkurrensförfaranden som inte kunde förutses vid lagstiftningen eller av andra skäl inte kunde regleras genom specialstadganden. Handelskammaren förmodade även, vilket senare bekräftats, att en generalklausul var nödvändig med hänsyn till samarbetet med övriga nordiska länder. Handelskammaren tillade emellertid att det av generalpreventiva skäl var angeläget att pröva, huruvida specialstadganden mot vissa typfall av konkurrensåtgärder borde tas in i lagtexten jämsides med generalklausulen.

Utredningen har stannat för att föreslå dels en generalklausul, dels tämligen allmänt hållna bestämmelser mot vissa typer av otillbörliga konkurrensåtgärder. En nackdel med denna teknik är givetvis att praxis kan ställas inför svårigheter vid tillämpningen. Med en mer detaljerad och specialiserad lagstiftning låser man å andra sidan lätt rättstillämpningen vid de förhållanden, som råder vid lagens tillkomst. Detta är ett starkt skäl för att den teknik som utredningen valt i vart fall i förevarande lagstiftningsärende är den mest ändamålsenliga, och handelskammaren är sålunda beredd att ansluta sig till den rättstekniska lösning utredningen givit åt förslaget.

Handelskammaren övergår härefter till att behandla några av detaljerna i lagförslaget.

Företagsspioneri och missbruk av företagshemlighet m. m.

Vad härefter angår förslagens 3 och 4 §§ får handelskammaren anföra följande. Utredningen har trots mycket ingående och skarpsinniga resonemang inte klart lyckats fastslå innebörden av företeelsen »företagshemlighet». Detta är emellertid en brist som vidlåder både den gällande svenska rätten på området och antagligen även motsvarande lagar i de flesta andra europeiska länder. Mot denna bakgrund måste praxis, om lagförslaget antages, enligt handelskammarens mening ådagalägga stor försiktighet när det gäller att bestämma vilka företeelser som skall åtnjuta skydd med stöd av 3 §. Framför allt synes det bli svårt för rättstillämpningen att kunna avgöra när en skyddsvärd »know-how» skall anses föreligga.

3 § första stycket första punkten innefattar ett bättre skydd mot företagsspioneri än vad gällande rätt medger. Andra stycket av denna paragraf berör ett av de mest omdiskuterade och svårösta problemen i förslaget, nämligen frågan om företagshemlighet, som anställd eller uppdragstagare fått tillgång till på ett korrekt sätt, bör tillerkännas skydd, även efter det att anställningen slutat eller uppdraget fullgjorts. Utredningens ledamöter har inte heller varit eniga om lösningen av detta problem. Inte mindre än fyra ledamöter har velat utsträcka skyddet längre, varvid dock två av dessa bl. a. angivit den förutsättningen, att det skall vara fråga om en kvalificerad teknisk företagshemlighet. Handelskammaren vill emellertid i likhet med kommitténs majoritet anföra, att man med en dylik inskränkning inför ytterligare en definitionssvårighet förutom de tidigare nämnda, som inte kan vara ändamålsenlig.

Vad gäller förslaget om en ettårsförlängning av skyddet, vilket ligger i linje med de danska och norska förslagen, kan det till en början konstateras, att det föreligger stora skillnader mellan företag inom olika branscher i fråga om behovet av skydd för företagshemlighet. Inom vissa företag, där man kunnat lita till patentskyddet, är behovet av det utsträckta skyddet efter anställningens slut måhända inte lika påkallat som inom somliga andra företag. Förslaget om skyddstidens utsträckning vill också tillgodose den anställdes intresse av att inte lämnas i tvivelsmål huruvida han efter anställningstidens slut kan utlämna uppgifter om företagets tillverkningsunderlag. Häremot kan givetvis invändas, att de skyddsvärda företagshemligheterna inte blir klarare definierade genom ett utsträckt skydd och, såsom utredningens majoritet anført, att avtal kan slutas mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i de fall där skyddsvärda intressen anses föreligga. Gentemot det sist anförda kan dock hävdas, att det i praktiken ofta torde bli svårt, inte minst av psykologiska skäl, att söka binda arbetstagaren utöver vad gällande rätt föreskriver.

Ett starkt skäl för en utsträckning av skyddstiden är dock önskvärheten av att enhetlighet uppnås mellan de nordiska lagarna.

Generalklausulen

Utredningen har, som tidigare nämnts, gjort en grundlig inventering och noggrann bearbetning av sådana typfall av konkurrens mot vilka möjlighet bör ges till ingripande med stöd av en lagstiftning om otillbörlig konkurrens. Utredningen har såsom rättsteknisk lösning föreslagit, att dessa företeelser skall inrymmas i en generell utformad bestämmelse. Såsom anförts under Allmänna synpunkter är handelskammaren beredd att stödja detta förslag, inte minst med tanke på önskvärdheten av att nordisk enhetlighet uppnås i lagstiftningen på detta område. Dock vill handelskammaren anmärka, att rättstillämpningen många gånger torde komma att ställas inför mycket stora svårigheter när det gäller att tillämpa en lagtext med den föreslagna, allmänt hållna utformningen.

En viss oklarhet vidlåder enligt handelskammarens mening utredningens resonemang rörande straffbara förfaranden vid efterbildning. I handelskammarens svar den 8 juli 1966 på remissen över mönsterskyddsutredningens betänkande (SOU 1965: 61) anförde handelskammaren tveksamhet beträffande lämpligheten av att införa ett mönsterskydd inom textil- och konfektionsindustrin. Under förutsättning att frågan om skydd mot slavisk efterbildning inom dessa branscher kunde få en tillfredsställande lösning av utredningen om illojal konkurrens, ville handelskammaren inte motsätta sig att mönsterskyddet utsträcktes till sagda industriområden. Utredningens nu föreliggande förslag utmynnar emellertid i att något objektsskydd inte bör ges i en lagstiftning om otillbörlig konkurrens utan att — förutom de förfaranden som faller under 3 och 4 §§ — endast vissa, särskilt odiösa förfaranden vid efterbildning bör kunna beivras med stöd av denna lagstiftning. Med hänsyn härtill — och starka skäl synes tala för den ståndpunkt som utredningen här intagit — vill handelskammaren ifrågasätta om inte förslaget till lag om mönsterskydd bör jämkas i detta avseende.

Handelskammaren hemställer, att ovan anförda synpunkter måtte beaktas vid ärendets fortsatta handläggning.

Stockholm den 14 september 1967

Stockholms handelskammare

Bengt Lassen

Olof Leffler

Östergötlands och Södermanlands handelskammare:

Handelskammaren kommer i det yttrande över betänkandet av utredningen om illojal konkurrens, »Otillbörlig konkurrens» (SOU 1966: 71), som inom kort skall avgivas, att i huvudsak ansluta sig till av utredningens majoritet framlagda synpunkter och förslag. Såsom av medlemsförslaget till

Nordiska rådet framgår har frågan om revision av lagstiftningen om illojal konkurrens bedrivits av särskilt tillsatta kommittéer parallellt i Danmark, Finland, Norge och Sverige och i väsentliga hänseenden likartade förslag till bestämmelser har framkommit. Handelskammaren har icke något att erinra emot medlemsförslaget att Nordiska rådet ville rekommendera de ifrågasvarande regeringarna att på grundval av i ovan angiven ordning framkomna lagförslag söka genomföra en enhetlig nordisk lagstiftning rörande illojal konkurrens.

Norrköping den 11 september 1967

Östergötlands och Södermanlands handelskammare

Lars Gabrielson

Gunnar Lundén

Smålands och Blekinge handelskammare har i en skrivelse den 5 oktober 1967 förklarat sig vilja avstå från yttrande i detta ärende.

Gotlands handelskammare:

Handelskammaren instämmer helt i rådsmedlemmarnas hemställan att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att söka genomföra en enhetlig lagstiftning rörande reglerna mot illojal konkurrens. Därvid synes det svenska förslaget (se SOU 1966: 71) på grund av sin generella natur och sin integritet i förhållande till annan lagstiftning bäst ägnat som rättesnöre.

Minst lika viktigt är emellertid, att en likartad praxis vid tillämpningen av den nya lagstiftningen utbildas i de nordiska länderna. Här synes ett samarbete med utbytande av erfarenheter böra arrangeras både för de rättsvårdande myndigheterna i Norden och de utomrättsliga organen, främst Näringslivets opinionsnämnd och dess motsvarigheter i övriga nordiska länder. Ett sådant samarbete synes lämpligen kunna organiseras genom Nordiska rådets försorg.

Visby den 13 september 1967

Gotlands handelskammare

Arendt de Jonge

Ordf.

Skånes handelskammare:

Såsom erinras i medlemsförslaget innefattar de i de fyra länderna nu föreliggande lagförslagen om otillbörlig konkurrens, oaktat att de tillkommit under nordisk samverkan, icke obetydliga olikheter. Handelskammaren vill

därvid särskilt erinra om avvikelserna i regleringen av frågan om skydd för företagshemligheter. Att detta förhållande är beklagligt ej minst med hänsyn till att inom ramen för EFTA skapats en nordisk marknad med alltmer växande handelsutbyte behöver inte särskilt understrykas. Olikheterna kommer att framstå som besvärande speciellt inom områden som Öresundsregionen där affärsförbindelserna över gränserna är särskilt intensiva. Även om det knappast vore realistiskt att räkna med möjligheten att uppnå fullständig överensstämmelse mellan de fyra ländernas lagstiftning på området delar handelskammaren fulltut den i medlemsförslaget framförda uppfattningen, att de mellan förslagen föreliggande sakliga olikheterna i görligaste mån bör avlägsnas. Handelskammaren vill således tillstyrka att regeringarna i de fyra länderna tillvaratar förutsättningarna att i största möjliga utsträckning göra lagstiftningen i ämnet till innehållet gemensam.

Oberoende av i vilken grad en sammanjämkning av de fyra förslagen alljämt kan uppnås kommer av olika skäl risk att föreligga att praxis i de fyra länderna utvecklas efter olika linjer. Betydelsen av enhetlighet i rättstillämpningen i fråga om gemensam lagstiftning i de olika länderna har från skilda håll med skärpa understrukits under arbetet på en gemensam nordisk patentlagstiftning. Det kan visserligen med fog sägas, att en sådan enhetlighet är av speciell betydelse på patenträttens område mot bakgrund av att patenträttsliga ställningstaganden i ett land avses i viss utsträckning bli bindande även i de övriga länderna. Om en gemensam lagstiftning skall nå det tilltänkta syftet är det emellertid uppenbarligen även inom andra rättsområden angeläget att ett samarbete mellan de nordiska länderna icke slutar i det ögonblick lagstiftningen genomförts. Marknadsutvecklingen i Norden gör det tvärtom önskvärt, att lagstiftarna för framtiden ägnar frågan om avvikelser i praxis ökad uppmärksamhet. En gemensam överinstans åtminstone för de nordiska länderna på privaträttens område i de delar som berör näringslivets förhållanden måste enligt handelskammarens mening framstå som ett på lång sikt eftersträvansvärt mål. I avvaktan på en utveckling i sådan riktning finns det starka skäl som talar för att regeringarna, sedan en gemensam nordisk lagstiftning på det ena eller andra området varit i kraft under ett antal år och rättspraxis antagit en fastare form, låter utreda i vad mån syftet med den gemensamma lagstiftningen uppnåtts och, om mera betydande avvikelser förekommit i praxis, genomför sådana lagändringar som är ägnade att främja rättslikheten.

Malmö den 26 september 1967

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

Nils Holmström

Lars C. G. Samzelius

Handelskammaren i Göteborg:

Det av förslagsställarna framförda önskemålet om enhetlighet inom Skandinavien beträffande lagstiftningen om otillbörlig konkurrens delas av handelskammaren. Svårigheten att uppnå en sådan fullständig enhetlighet synes dock uppenbar. Historiskt betingade olikheter i näringslivets struktur och funktion, olika lagbestämmelser på andra områden, som i detta sammanberöres, samt språkliga olikheter, torde ha medfört, att de nu i de nordiska länderna framlagda lagförslagen på enstaka punkter blivit skiljaktliga. Utredarna i de olika länderna har dock under de år utredningarna pågått sökt att så mycket som möjligt bortarbeta dessa olikheter. Handelskammarens inställning — som också torde framgå av dess samtidigt härmed avgivna yttrande över det svenska lagförslaget — är den, att man så långt möjligt bör eftersträva den enhetlighet, som påyrkas i det nu remitterade medlemsförslaget. I och med den ökade integrationen mellan de berörda länderna torde också en sådan enhetlighet bli lättare att uppnå. Det synes också riktigt att man vid den ytterligare bearbetningen av det svenska lagförslaget efter remissbehandlingen särskilt tar sikte på denna sida av lagstiftningsproblemet.

Göteborg den 4 oktober 1967

För handelskammaren i Göteborg

B. Thorburn

R. Uddenberg

Västergötlands och norra Hallands handelskammare:

Till besvarande av remiss av medlemsförslag inom Nordiska rådet om lagstiftning om illojal konkurrens får Västergötlands och norra Hallands handelskammare meddela, att kammaren finner den med förslaget åsyftade enhetliga lagstiftningen rörande regler mot illojal (otillbörlig) konkurrens synnerligen önskvärd. Handelskammaren får därför tillstyrka den hemställan till rådet, som förslaget avser.

Borås den 26 september 1967

Västergötlands och norra Hallands handelskammare

E. Grenfors

Handelskammaren i Karlstad har i en skrivelse den 21 september 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län:

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län får efter lagen del av inom Nordiska rådet väckt medlemsförslag angående lagstiftning om illojal konkurrens tillstyrka bifall till den i förslaget gjorda hemställan, enär en likartad lagstiftning i ämnet utan tvekan är önskvärd.

Örebro den 28 augusti 1967

Carl Hakon Swenson

H.-G. Grefberg

Handelskammaren i Gefle har i en skrivelse den 25 september 1967 förklarat, att den avstår från att yttra sig i ärendet.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare har i en skrivelse förklarat, att den ansluter sig till Stockholms handelskammares yttrande.

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare:

I förslaget anföres att de nordiska länderna sedan 1959 inom nationella kommittéer arbetat med frågan om en revision av lagstiftningen om konkurrens. Lagförslagen är i huvudsak likartade men betydande skillnader förefinnes dock. Det vore önskvärt att olikheterna avlägsnades bl. a. med hänsyn till utökat internordiskt samarbete och ökad internordisk handel. Förslaget utmynnar i en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att söka genomföra en enhetlig lagstiftning på området.

Handelskammaren som denna dag avgivit yttrande över det svenska förslaget »Otillbörlig konkurrens», finner det önskvärt att lagstiftningen inom de angivna länderna såvitt möjligt får samma innebörd, varför medlemsförslaget tillstyrkes.

Luleå den 28 september 1967

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare

Folke Burström

Ake Tåhlin

Sveriges industriförbund och Svenska arbetsgivareföreningen:

Allmänt

Utredningens förslag är avsett att ersätta 1931 års lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens (IKL), med undantag av vad däri är stad-

gat om illojal användning av kännetecken. Vid revisionen av IKL har utredningens allmänna utgångspunkt varit att en fri och obunden konkurrens är det bästa medlet till ekonomiskt framåtskridande. Den föreslagna lagen är därför neutral till näringslivets struktur och olika produktions- och distributionsformers företräden ur ekonomisk synpunkt. Organisationerna finner denna allmänna utgångspunkt riktig liksom även utredningens strävan att söka tillgodose såväl näringslivets som konsumenternas intressen.

Organisationerna vill även understyrka utredningens uppfattning att det är av vikt att det rättsliga och det utomrättsliga normsystemet — det senare handhaft av Näringslivets opinionsnämnd — väl harmoniserar med varandra. Det är därför tillfredsställande att även efter ett ikraftträdande av den föreslagna lagen den självsanerande verksamhet som bedrivs genom opinionsnämnden kan fortgå och vidarutvecklas.

Som ett allmänt omdöme vill organisationerna uttala att utredningen nedlagt ett förtjänstfullt arbete och att betänkandet väl är ägnat att läggas till grund för en ny lagstiftning på området. Utredningsarbetet har bedrivits i nordiskt samarbete och betänkanden har framlagts eller kommer att framläggas i alla de nordiska länderna. Ehuru det är glädjande att huvudlinjerna i lagförslagen är likartade, är det att beklaga att olikheter i sak dock alltjämt föreligger på flera viktiga punkter. Med åberopande härav har inom Nordiska rådet väckts förslag att rådet skulle rekommendera regeringarna att på basis av de utarbetade förslagen söka genomföra en enhetlig lagstiftning rörande regler mot illojal konkurrens. Organisationerna vill för sin del ansluta sig till detta önskemål. Såsom närmare utvecklas i det följande, torde det vara möjligt att genom ändring på några punkter i det svenska förslaget uppnå en ökad nordisk enhetlighet.

Vad de särskilda stadgarna angår må framställas följande.

Företagsspioneri och missbruk av företagshemlighet m. m.

En revision av de nuvarande reglerna om skydd för yrkeshemligheter har länge framstått som angelägen. Som en allvarlig brist i lagen har bl. a. betecknats det förhållandet att man ej har tillfredsställande möjligheter att ingripa mot den som bereder sig eller försöker bereda sig tillgång till företagshemligheter på otillbörligt sätt. Erfarenheterna från utlandet visar — såsom underhand framhållits av Näringslivets säkerhetsdelegation — att företagsspioneri blivit en alltmer vanlig företeelse; också företag i vårt land har varit och kan även i framtiden förutsättas komma att bli utsatta för sådant spioneri med otillbörliga medel. Rikskerna härför har under senare år blivit än mer påtagliga, eftersom moderna och för ändamålet lämpade apparater såsom mikrokameror, avlyssningsanordningar och inspelningsapparater numera är synnerligen lätta att anskaffa och hantera. En annan brist är att gällande lag ej erbjuder något skydd mot att yrkes-

hemligheter utnyttjas på ett otillbörligt sätt efter en anställnings upphörande.

Utredningen har utvidgat gällande lags möjligheter till ingrepp mot otillbörliga förfaranden på ifrågavarande område. Förslagets 3 § behandlar sålunda dels företagsspioneri och otillbörligt användande eller yppande av företagshemlighet, dels anställdas och uppdragstagares diskretionsplikt i fråga om företagshemlighet som åstadkommits på korrekt sätt, dels ock tredje mans — väl oftast en konkurrents — vinning av andras otillbörliga förfaranden i fråga om åtkomsten av företagshemlighet. Enligt förslagets 4 § kan man också ingripa mot missbruk — det gäller envar — av anförtrodd teknisk förebild och föreskrift. Förslaget innefattar i flera hänseenden sålunda en angelägen förbättring av skyddet mot otillbörliga förfaranden och organisationerna hälsar denna förbättring med tillfredsställelse. Vad beträffar frågan om skydd för hemligheter, av vilka den anställda under sin anställning på korrekt sätt fått del, har utredningen föreslagit att det legala skyddet skall upphöra, då den anställda slutar sin anställning.

Organisationerna har tidigare till utredningen framfört synpunkter på hithörande frågor och framhållit att behov förelåg av legalt skydd även efter anställningens slut. Ej mindre än fyra av utredningens ledamöter har också i reservationer uttalat sig för en lösning i enlighet med de danska och norska kommittéernas förslag, vilket innebär att företagshemlighet skall vara skyddad ett år efter anställningens upphörande.

Såsom utredningen själv framhåller är utan tvekan risken för obehörigt användande eller yppande av arbetsgivarens företagshemlighet särskilt stor, då någon slutar sin anställning. Den lösning som utredningen valt möjliggör emellertid för en anställd att sluta sin anställning och därefter omedelbart fritt utnyttja arbetsgivarens företagshemlighet för egen vinning utan att drabbas av något ansvar. För organisationerna framstår en sådan möjlighet som stötande. Visserligen står det, som utredningen framhåller, envar företagare fritt att genom avtal föreskriva en längre diskretionsplikt. Att enbart lita till avtalsvägen kan emellertid vara förenat med praktiska komplikationer. Det är ofta vanskligt att vid anställningstillfället eller eljest bedöma om en anställd i framtiden kan komma att delgivas företagshemligheter. Den förklarliga strävan hos företagarna att begränsa antalet särskilda diskretionsavtal kan alltså leda till att företagsintresset äventyras, om en legal regel om utsträckt diskretionsplikt saknas. Med en rent privaträttslig reglering av diskretionsplikten är det vidare ej sällan svårt — eller omöjligt — att få fram bevisning om huruvida ett brott mot diskretionsplikten verkligen föreligger. Åtskilliga företagshemligheter är vidare inte materialiserade i några förebilder eller föreskrifter, varför det i och för sig värdefulla förbättrade skyddet för dessa inte är tillräckligt.

Det är givet att det även vid en utsträckning av skyddstiden för straffbarhet måste krävas att fråga verkligen är om en företagshemlighet i egentlig

mening. Om ett sådant krav upprätthålles, har organisationerna svårt att se att en utsträckning av skyddstiden skulle behöva leda till några nackdelar för vare sig de anställda eller företagen, t. ex. från personalrekryteringssynpunkt. Den enskilde anställde torde regelmässigt ha fullt klart för sig vad som är en verklig företagshemlighet. Organisationerna har tidigare förordat ett utsträckt skydd under två år efter anställningens upphörande och i och för sig finns enligt deras mening ingen anledning att frångå denna ståndpunkt. Eftersom skyddstiden i Danmark och Norge torde komma att begränsas till ett år och då det såsom framhållits i den ovannämnda motionen i Nordiska rådet är angeläget att man uppnår största möjliga rättslighet inom Norden på detta område, ej minst mot bakgrunden av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, är organisationerna emellertid beredda att acceptera en motsvarande reglering i den svenska lagen.

Frågan om generalklausul

Utredningen har inventerat vilka typfall av konkurrensåtgärder utöver dem som avses i förslagets specialstadganden som bör regleras i en lag om otillbörlig konkurrens. Därvid har utredningen kommit fram till att behovet av skydd mot vissa marknadsföringsmetoder, vissa särskilt odiösa förfaranden vid efterbildning och vissa fall av otillbörligt utnyttjande av annans renommé bör tillgodoses genom en generalklausul av innebörd att man i näringsverksamhet ej får vidta konkurrensåtgärd, genom vilken hederlighet och god affärsmoral åsidosätts mot konsumenter eller näringsidkare.

Redan i sitt yttrande till utredningen år 1959 framhöll industriförbundet, att övervägande skäl talade för införandet av en generalklausul. Även det förhållandet att våra grannländer avser att bibehålla en sådan klausul gör det önskvärt att en generalklausul införlivas med svensk rätt. Det står visserligen klart att den nordiska enhetligheten på detta område delvis är en enhetlighet på papperet, eftersom i förarbetena uttalas att den praktiska tillämpningen av klausulen i Sverige skall bli mindre omfattande än i de övriga länderna, vars motsvarande klausuler har ett större tillämpningsområde. Det är enligt organisationernas mening beklagligt att man här inte lyckats uppnå större nordisk enhetlighet.

Även med de principiella utgångspunkter som utredningen själv valt och till vilka organisationerna i stort ansluter sig bör man emellertid enligt organisationernas mening kunna förena en mindre restriktiv tillämpning av generalklausulen än den utredningen synes förordat. Organisationerna håller inte för uteslutet att framgent även andra fall än de som anges i motiven kan böra föranleda en tillämpning av klausulen. Organisationerna vill därför särskilt understryka att den uppräknings som ges i motiven bör betraktas som en exemplifiering och att klausulen bör kunna användas så

snart fråga är om åtgärder som framstår såsom lika moraliskt förkastliga som de beträffande vilka specialbestämmelser finnes. Upprätthålles ett sådant krav, är det exempelvis klart att konkurrensmetoder som framstår såsom enbart obekväma för konkurrenterna, inte skulle kunna drabbas av klausulen. Med en sådan tillämpning av 1 § i förslaget som här förordats anser organisationerna inte heller att någon kompetenskonflikt mellan konkurrensbegränsningslagen och lagen om otillbörlig konkurrens skulle behöva befaras.

Stockholm den 4 oktober 1967

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

Lennart Körner

Svenska arbetsgivareföreningen

Erik Elmstedt

Kjell Nyberg

Sveriges allmänna exportförening:

— — — att rådet skall rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att på grundval av de lagförslag som utarbetats av de för ändamålet tillsatta kommittéerna i dessa länder söka genomföra en enhetlig lagstiftning rörande regler mot illojal konkurrens. Det svenska lagförslaget ingår i betänkande av utredningen om illojal konkurrens (»Otillbörlig konkurrens», SOU 1966: 71).

Föreningen ansluter sig till detta medlemsförslag. Den nordiska arbetsmarknaden, den genom EFTA-konventionen skapade tullfria handelsmarknaden mellan de nordiska länderna samt nordiska gemensamhetssträvanden i många andra hänseenden, inte minst på det ekonomiska området, gör det naturligt att förenklat tala om en »nordisk marknad». Det måste framstå som ett starkt och synnerligen angeläget önskemål att det på denna »marknad» icke råder skiljaktigheter mellan lagstiftningen i de olika nordiska staterna om vad som är otillbörligt i konkurrensen. Även om ett stort mått av likhet redan föreligger genom de framlagda förslagen bör ytterligare ansträngningar göras att överbrygga återstående skillnader i materiellt och rättstekniskt hänseende.

De skillnader mellan de olika lagförslagen som exportföreningen i detta sammanhang vill dröja vid rör § 1 och § 3 andra stycket jämfört med påföljdsreglerna.

I § 1 i det svenska lagförslaget talas om »konkurrensåtgärder», i de övriga förslagen om »handling». Syftet med den svenska preciseringen är enligt betänkandet (s. 252) att framhäva kravet på begränsning till etisk-moraliska värderingar, »som ligger vid sidan av de mer ekonomiska och näringspolitiska bedömningar som görs enligt konkurrensbegränsningsla-

gen». När det i de övriga nordiska lagförslagen endast anges att den ifrågasvarande handlingen skall strida mot god affärssed, kan detta »medföra att näringsidkare kunde bli benägna att avstå från nya, för konkurrenterna obekväma distributionsformer eller varierande metoder för marknadsföring av fruktan för att deras förfarande skulle stämpas som stridande mot god affärssed». Föreningen anser det viktigt att de farhågor av det slag som betänkanudet sålunda ger uttryck åt icke skall behöva aktualiseras för svenska företag, som vill verka på marknaden i Danmark, Norge eller Finland och förordar därför att ytterligare ansträngningar görs för att i praktiken åstadkomma enahanda bedömning och skrivning i alla lagförslagen.

Beträffande förbudet att yppa av företagshemligheter, 3 § andra stycket, där det danska och det norska förslaget innehåller skydd efter anställningens upphörande (ett år) under det att det svenska och finska förslaget icke innehåller motsvarande skydd, vill föreningen hänvisa och ansluta sig till de synpunkter härutinnan, som framförs av Sveriges industriförbund och Svenska arbetsgivareföreningen (*se ovan*) i deras här bilagda yttrande den 4 oktober 1967 över det svenska förslaget till lag om otillbörlig konkurrens.

Stockholm den 9 oktober 1967

Sveriges allmänna exportförening

C. F. Gadde

Hans Stenberg

Sveriges grossistförbund:

I förslaget erinras om att lagstiftningen om illojal konkurrens varit föremål för utredning i Danmark, Finland, Norge och Sverige och att betänkanudet avgivits i Danmark, Norge och Sverige och kommer att avgä i Finland. Genomgående i dessa betänkanudet har varit en strävan att uppnå en så långt möjligt gemensam lagstiftning på detta område. I stort sett synes utredningarna också ha kunnat åstadkomma en sådan samordning, även om i vissa avseenden olikheter förekommer.

Förslagsställarna menar nu att regeringarna på basis av föreliggande förslag bör söka genomföra en i möjligaste mån enhetlig lagstiftning i fråga om illojal konkurrens. Detta förslag ligger helt i linje med de ursprungliga tankarna i fråga om detta utredningsarbete, och vi kan därför för var del helt instämma i de framförda synpunkterna. Det vore givetvis värdefullt om existerande olikheter i utredningsförslagen kunde elimineras.

Samtidigt må emellertid konstateras att det torde bli svårt att praktiskt

genomföra detta med hänsyn till att — såsom omnämnes i förslaget — det danska folketinget redan förelagts förslag till ny lagstiftning. Ett genomförande av förslaget måste uppenbarligen innebära, att folketinget uppskjuter behandlingen av ärendet och att man från dansk sida är beredd att göra de ändringar i det redan framlagda lagförslaget, som revisionen skulle leda till. Vi saknar möjlighet att bedöma om en sådan bordläggning och revidering av förslaget är tänkbar. Med hänsyn därtill vill vi inskränka oss till att konstatera, att en ytterligare samordning av de fyra utredningsförslagen vore värdefull därest praktiska förutsättningar därför föreligger och ärendet inte därigenom blir allvarligt försenat.

Vi hemställer att vad vi ovan anfört måtte beaktas vid Nordiska rådets handläggning av föreliggande medlemsförslag.

Stockholm den 11 augusti 1967

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Iwan Ahlström

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om lovgivningen om illoyal konkurrence. Udvalget har behandlet forslaget ved møder den 31. oktober 1967 i Helsingfors, den 18. december 1967 i København og den 19. februar 1968 i Oslo.

Udover udvalgets medlemmer deltog i mødet den 31. oktober 1967 justitieminister Aarre Simonen, Finland, og i mødet den 18. december 1967 statsrådet Herman Kling, Sverige, samt som sagkyndig ekspeditionssekretær i handelsministeriet Jørgen Beyer, Danmark. I mødet den 19. februar 1968 har industriminister Sverre W. Rostoft, Norge, deltaget. Endvidere har i dette møde som sagkyndige deltaget ekspeditionssekretær i handelsministeriet Tage Leth, Danmark, og statssekreterare i justitiedepartementet Ove Rainer, Sverige.

Medlemsforslaget går ud på, at der på grundlag af de af komiteer i Danmark, Finland, Norge og Sverige udarbejdede lovudkast søges gennemført

ensartet konkurrence Lovgivning i de pågældende lande. Det anføres, at hovedbestemmelserne i komiteernes Lovudkast er ensartede, men at der specielt vedrørende reglerne om særlige salg fremmende foranstaltninger er ikke uvæsentlige forskelligheder i udkastene.

Lovforslag på grundlag af de afgivne komitéudkast blev fremsat i Danmark i februar måned 1967. Forslaget blev i uændret skikkelse genfremsat i oktober måned 1967, men næde ikke at blive vedtaget, før der den 15. december 1967 blev udskrevet valg til folketinget. Herved bortfaldt forslaget, og det er indtil nu ikke fremsat i det nyvalgte folketing.

I Finland, Norge og Sverige har der ikke været fremsat Lovforslag om konkurrence på grundlag af betænkningerne. I Norge forventes forslaget fremsat for stortinget i løbet af første halvdel af indeværende år.

Det er over for udvalget oplyst, at Lovforslag antagelig først kan forventes fremsat i Sverige i 1969, og at man fra den svenske regerings side er villig til at deltage i forhandlinger mellem departementerne med henblik på at søge tilvejebragt yderligere overensstemmelse, før Lovforslag fremsættes for de parlamentariske forsamlinger. Også den norske regering er rede til at deltage i sådanne forhandlinger. Handelsministeriet i Danmark er imidlertid fortsat af den opfattelse, at de afgivne betænkninger ikke giver grundlag for yderligere drøftelser mellem departementerne, idet de erhvervs- og forbrugerpolitiske spørgsmål, hvorom der herskede uenighed mellem komiteerne, ikke kan forventes løst ved forhandlinger mellem embedsmænd. Man er dog villig til at deltage i sådanne yderligere drøftelser, såfremt det ønskes fra de øvrige nordiske landes side, og den danske regering har endnu ikke truffet beslutning om, hvornår den vil fremsætte forslag til konkurrence Lov for folketinget.

Udvalget har overvejet, hvorledes den fortsatte behandling af medlemsforslaget på det således foreliggende grundlag bør finde sted. Man antager, at det må tillægges stor betydning, at en for erhvervs livet og for brugerne så væsentlig Lovgivning som konkurrence Loven bliver ensartet i de nordiske lande. Den store stigning i de nordiske landes indbyrdes samhandel, som har fundet sted i de senere år, har i det hele taget medført et forøget behov for ensartede erhvervsretlige Lovbestemmelser, og udvalget vil derfor udtrykke ønske om, at de foreliggende komitéforslag til konkurrence Lov kan blive yderligere tilnærmet på de områder, hvor de afviger fra hverandre. Hvis der fra regeringernes side findes grundlag for at antage, at et positivt resultat vil kunne opnås ved fornyede departementsforhandlinger, bør disse i hvert fald indledes omgående. Det må herved påregnes, at forslag til konkurrence Lov i overensstemmelse med de tidligere forslag vil blive indbragt for folketinget inden den 15. marts 1968, idet Lovforslag, der fremsættes efter denne dato, normalt ikke kan forventes vedtaget i den pågældende folketingssamling.

Udvalget antager, at Nordisk Råd i hvert fald på nuværende tidspunkt ikke bør tage noget initiativ på det her omhandlede område, men man vil holde sig orienteret om den videre udvikling og vil fortsætte behandlingen af sagen.

Dette anmelder udvalget herved for rådet.

Oslo, den 20. februar 1968

<i>Georg C. Ehrnrooth</i>	<i>Ingrid Gärde Widemar</i>	<i>Erkki Hara</i>
<i>Tage Johansson</i>	<i>Lars Leiro</i>	<i>Matthias Á. Mathiesen</i>
		Viceformand
<i>Sven Mellqvist</i>	<i>Johan Møller Warmedal</i>	<i>Grethe Philip</i>
<i>Pauli Räsänen</i>	<i>Harald Samuelsenberg</i>	

Medlemsförslag

om samarbete angående yrkeslärarutbildning

(Väckt av Georg Backlund, Julius Bomholt, Olav Hordvik, Ólafur Jóhannesson, Håkon Johnsen, Dagmar Ranmark, Sylvi Siltanen och Fridolf Thapper)

Under hela efterkrigstiden har yrkesutbildningen i alla de nordiska länderna varit föremål för en snabb utveckling. De under de senaste åren inleda stora omställningarna inom skolväsendet, som innebär att de olika utbildningsformerna integreras i betydligt högre grad än tidigare, berör också den egentliga yrkesutbildningen. Inom det centraliserade undervisnings- och utbildningsväsendet kommer yrkesutbildningen i huvudsak att sättas in på gymnasiala och högre årsklasser. Eleverna i yrkesskolorna och lärlingarna inom produktionslivet kommer att ha en högre grundutbildning och i regel inleda sin yrkesutbildning vid högre ålder än tidigare. Avsevärt ökade krav måste ställas på yrkesutbildningen och därmed även på yrkeslärarutbildningen.

Den fortsatta höjningen av nivån på yrkesskolornas utbildning, elevernas högre ålder och förbättrade grundutbildning förutsätter höjda allmänna insikter hos lärarna. Den fortsatta integreringen mellan olika skolformer kräver, att lärarna måste kunna undervisa i skolor på olika nivåer och med olika mål. Lärarna måste besitta ökade metodiska och pedagogiska insikter på yrkesutbildningens område. Yrkeslärarutbildningen bör tillrättaläggas så, att de utbildade lärarna är vuxna sin uppgift inom den framtida yrkesutbildningen. Dessutom behövs åtgärder för vidareutbildning av redan verk samma yrkeslärare. Dessa och andra hithörande frågor har nyligen berörts i den svenska yrkesutbildningsberedningens principbetänkande om den svenska yrkesutbildningen (SOU 1966: 3).

Nordiska rådet tog redan i ett tidigt skede upp frågor sammanhängande med yrkesutbildningen. Med anledning av en år 1957 antagen rekommendation till regeringarna om utbildning av teknisk personal (rek. nr 17/1957) tillsatte Nordiska kulturkommissionen en expertkommitté för samnordisk utbildning och fortbildning av teknisk personal. Kommittén föreslog, att för samarbetet på detta område borde inrättas ett samnordiskt permanent organ. Bland de uppgifter som den permanenta kommittén skulle ha sig förelagda intog olika med lärarutbildningen samt undervisningsmaterielen

och -metodikerna förbundna frågor en central ställning. Detta förslag har dock icke lett till resultat.

En av Nordiska kulturkommissionen i oktober 1963 tillsatt nordisk expertkommitté med uppgift att utreda möjligheterna för nordiskt samarbete om utbildning av facklärare vid yrkesskolor, har den 26 mars 1966 avgett sin slutrapport. Denna innehåller bl. a. en utförlig redogörelse för och jämförelse mellan yrkeslärarutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige i fråga om följande utbildningsområden: hantverks- och industriyrken, handels- och kontorsyrken, husliga och sömnadsyrken samt vårdnadsyrken.

Kommittén finner, att målsättningen för yrkeslärarutbildningen synes vara mycket likartad i alla de nordiska länderna. Överallt strävar man till att på basis av goda fackliga kunskaper söka ge blivande eller redan anställda yrkeslärare grundläggande insikter i pedagogik och psykologi, allmän och speciell metod, skolväsendets organisation m. m., d. v. s. kunskaper som skall göra läraren skickad att på ett ändamålsenligt sätt kunna fullgöra sina uppgifter som yrkeslärare. Kommittén har funnit vissa skillnader i yrkeslärarutbildningen i de olika länderna, vilka närmast beror därpå, att yrkesutbildningens tyngdpunkt i Finland, Norge och Sverige ligger på den skolmässiga utbildningen medan den danska yrkesutbildningen främst bygger på lärlingsutbildning i företagen, kompletterad med kursverksamhet. Enligt kommitténs uppfattning bör denna olikhet dock icke utgöra ett hinder för nordiskt samarbete på lärarutbildningens område om detta av andra skäl befinnes möjligt.

Kommittén pekar i sitt betänkande bl. a. på följande konkreta samarbetsformer: utbildning av den nuvarande lärarkåren, nordiska yrkeslärarkurser, samarbete mellan lärarinstituten, yrkespedagogiskt utvecklings- och forskningsarbete, stipendier för deltagande i nordiska yrkeslärarkurser samt internordisk informationsverksamhet om lärarutbildningsfrågor. För genomförande av det planerade samarbetet föreslår kommittén i likhet med den förenämnda nordiska kommittén för teknikerutbildning, att ett permanent nordiskt samarbetsorgan med företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen med det snaraste borde inrättas.

Det är uppenbarligen angeläget, att ett effektivt nordiskt samarbete så snart som möjligt kan inledas på yrkeslärarutbildningens område. I fråga om yrkesutbildningen synes icke ett lika väl utbyggt nordiskt samarbete ha åstadkommit som för den egentliga skolans vidkommande. Detta kan måhända delvis bero på att samarbetet på yrkesutbildningens område saknat tillräckligt fasta organisatoriska former.

Ett effektivt nordiskt samarbete bör enligt vår mening med det snaraste inledas på yrkeslärarutbildningens område. Detta skulle vara av den största betydelse för utvecklingen inom hela yrkesutbildningen i Norden. Frånsett rent utbildningsmetodiska skäl talar starka allmänna skäl för ett effektivt

samarbete på berörda område. Bland dessa bör särskilt nämnas den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, som möjliggjort en livlig flyttningsrörelse av yrkesutbildad personal mellan de nordiska länderna. En så långt möjligt likvärdig och innehållsmässigt enhetlig yrkesutbildning måste anses utgöra en naturlig förutsättning för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Nordiska kommittén för yrkeslärarutbildning har icke haft möjlighet att i förevarande hänseende bedöma det isländska behovet av samarbete på detta område. Enligt vår mening bör denna fråga undersökas och ett system tillskapas, enligt vilket isländska yrkeslärare vid behov kan erhålla utbildning och vidareutbildning inom ramen för det planerade nordiska samarbetet om yrkeslärarutbildning. Detta skulle utgöra en naturlig vidareutveckling av de åtgärder på yrkesutbildningens område, som föreslagits i det nyligen inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna (sak A 152/k).

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi föreslå, att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att med det snaraste genomföra de i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport föreslagna åtgärderna i syfte att förverkliga ett nordiskt samarbete om utbildning av yrkeslärare.

Köpenhamn den 17 juni 1967

Georg Backlund

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Hakon Johnsen

Dagmar Ranmark

Sylvi Siltanen

Fridolf Thapper

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Undervisningsministeriet:**

— — — — skal man udtale, at undervisningsministeriet må anse såvel de ved medlemsforslaget fremhævede samarbejdsopgaver inden for fagskolelæreruddannelsen som nedsættelsen af et nordisk samarbejdsorgan til koordinering og udbygning af samarbejdet for repræsenterende en værdifuld udvidelse af det allerede igangværende nordiske samarbejde om læreruddannelsen.

Idet man således udtaler sin støtte til det stillede medlemsforslag, skal man ikke undlade at pege på endnu et punkt vedrørende udbygningen af det nordiske samarbejde, hvor det ved medlemsforslaget tagne initiativ vil kunne tilgodese et eksisterende behov, nemlig spørgsmålet om deltagelse, f. eks. på observatørniveau, fra de respektive nordiske lande i nationale kurser. Sådant deltagelse har hidtil kunnet støde på vanskeligheder, bl. a. af informativ karakter.

Man skal endelig udtale, at det ville være ønskeligt, om medlemsforslagets initiativ kunne føre til, at man også vedrørende andre emner end de foreslåede, f.eks. programmeret undervisning, kunne etablere en fællesnordisk kursusvirksomhed.

København, den 6. oktober 1967

P.m.v.

E.b.

E. Drostby

Håndværksrådet:

— — — — skal det herved meddeles, at Håndværksrådet kan støtte rekommendationen, og at Håndværksrådet er interesseret i at følge det samarbejde, der evt. vil blive følgen af forslaget, ligesom man er interesseret i at deltage i de nordiske forhandlinger og møder, der vil blive følgen af forslaget.

København, den 15. september 1967

Adolph Sørensen

Tage Uhrskov

Dansk Arbejdsgiverforening:

— — — skal vi meddele, at vi finder det vanskeligt at tage stilling til dette spørgsmål, før udvalget vedrørende revision af de tekniske læreres uddannelse har afgivet sin betænkning, og der er truffet beslutning om den fremtidige uddannelse af tekniske lærere. Vi skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at det må forventes, at det nævnte udvalgs betænkning udtaler sig om det nordiske samarbejde på dette område.

København, den 17. oktober 1967

Dansk Arbejdsgiverforening

Arne Lund

Aage Tarp

Dansk Ingeniørforening:

I denne anledning skal man meddele, efter at sagen har været behandlet i Dansk Ingeniørforenings hovedbestyrelse, at man fra foreningens side ikke har bemærkninger til ordlyden af selve medlemsforslaget, og at man for sit vedkommende kan gå ind for den i forslaget indeholdte rekommandation gående ud på en snarlig udbygning af et nordisk samarbejde vedrørende uddannelse af yrkeslærere.

København, den 20. september 1967

Bjørn Andersen

Generalsekretær

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

— — — skal man meddele, at man fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kan anbefale, at det nordiske samarbejde vedrørende fagskolelæreruddannelsen fremmes.

Man er i Erhvervsrådet opmærksom på, at et sådant samarbejde i de forskellige former, det måtte antage, kan støde på visse vanskeligheder grundet på forskelle f. eks. mellem danske og svenske forhold på området. Derfor kan man også anbefale, at der nedsættes et nordisk samarbejdsorgan, som kan kontakte de forskellige myndigheder og organisationer, der har ansvaret for fagskolelæreruddannelsen i de forskellige lande.

København, den 8. december 1967

P. r. v.

Henning Brogaard

Danmarks Lærerforening har i en skrivelse den 13 oktober 1967 forklarat sig ej ha något att yttra i anledning av medlemsförslaget.

Dansk teknisk Lærerforening:

Det er med stor interesse, at vi har læst Medlemsförslag om samarbejde angående yrkeslærerutbildning». Det er vor opfattelse, at de relativt få eksempler på nordisk samarbejde inden for de tekniske skolers område — eksempelvis de såkaldte yrkesskolemøder, der afholdes hvert 5. år med deltagere fra alle nordiske lande — ikke i tilstrækkelig høj grad giver den kontakt med vore kolleger i Norden, som vi fra danske tekniske læreres side har ønske om at få.

På tre områder mener vi, at der er behov for udvidet kontakt:

1. *Det faglige.* Kontakt mellem repræsentanter for lærere inden for de enkelte håndværksfag. Kan etableres gennem studierejser og faglige konferencer.

2. *Det pædagogiske.* De forslag, som rådet har givet, kan vi fuldt tiltræde.

3. *Det fagpolitiske.* Kontakt mellem de tekniske lærerforeninger gennem afholdelse af konferencer, gensidige besøg af organisationsfolk og udveksling af fagblade etc.

Det er vort indtryk, at det beskedne samarbejde, der hidtil har fundet sted, har haft tilfældighedens præg. Som et eksempel på, hvad vi fra foreningens side agter at foretage os for at bøde derpå, kan nævnes, at vi for nylig har udsendt meddelelse til vore ca. 40 lokalforeninger om at give os kontakt med de tekniske lærere, der allerede har været på studierejser, for at få oplysninger om fagskoler og virksomheder etc. i udlandet — med henblik på oprettelse af et kartotek. Dette kartotek tænkes benyttet af de lærere, der fremtidig skal foretage rejser i udlandet.

Studierejsernes økonomiske grundlag skabes stort set gennem de enkelte læreres ansøgninger om økonomisk støtte gennem forskellige fonds. Fra statens side er der hidtil kun stillet meget begrænsede beløb til rådighed gennem tipsmidlerne, og det er få lærere, der på denne måde har aflagt besøg i de øvrige nordiske lande.

På foreningsplan har vi endnu ikke haft møder med andre nordiske lærerorganisationer. Økonomiske vanskeligheder har også her hidtil stillet sig hindrende i vejen for aktivitet. Netop de fagpolitiske foreninger vil kunne have mulighed for gennem udveksling af erfaringer og materiale at påvirke udviklingen på de nævnte områder.

Den dynamiske udvikling, der finder sted inden for den tekniske undervisning i disse år — både på det pædagogiske og faglige område — ønsker vi i høj grad at hjælpe med til at få koordineret, hvor det er muligt, og vi

hilser derfor Nordisk Råds initiativ velkommen og stiller os til rådighed i den udstrækning, vi har mulighed for det.

København, den 30. december 1967

På Dansk teknisk Lærerforenings vegne

Knud Laursen

Poul Hansen

Foreningen af fastansatte Lærer ved danske Handelsskoler, F.F.L.:

Spørgsmalet er ingenlunde nyt i handelsskolekredse. Gennem Nordisk Komité for Handelsundervisning, hvori vor forening er repræsenteret, er der kontakt mellem samtlige 5 nordiske landes handelsskolefolk, og adskillige af vore medlemmer deltog i det nordiske stævne, som i juli 1967 afholdtes på Hindsgavl.

I den beretning, som udarbejdedes fra mødet, (*här ej tryckt*) gives der en ganske god oversigt over vigtige sider af handelsskoleforholdene i de nordiske lande. Størst interesse for det af Nordisk Råd nu berørte emne har naturligvis oplæggene til og diskussionen om handelslæreruddannelsen.

Som det fremgår af undertegnedes indlæg (*gengivet pg. 97¹*) er arbejdet med en nydannelse på handelslæreruddannelsens område i Danmark ret vidt fremskredet. Uddannelsesrådet for handels- og kontorfacene har vedtaget et bekendtgørelsesudkast til en ny handelslæreruddannelse, og det kan forventes, at en ny bekendtgørelse vil foreligge fra Undervisningsministeriet i løbet af en overskuelig tid. Foreningen mener sig ikke berettiget til på nuværende tidspunkt at formidle det foreliggende bekendtgørelsesudkast videre, men tillader sig at henvise til uddannelseskonsulent Carl Jørgensen, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne, Undervisningsministeriet, V. Farimagsgade 7, København V.

Fra dansk handelsskoleside vil der være stor interesse for en snævrere kontakt med de øvrige nordiske lande specielt med henblik på det erhvervs-pædagogiske udviklings- og forskningsarbejde, og her er vi ganske særligt interesseret i at få lejlighed til at drage nytte af andres erfaringer på den programmerede undervisnings område. Det må formentlig erkendes, at en handelslæreruddannelse med et helt ensartet indhold i samtlige nordiske land hører en noget fjernere fremtid til, men nordiske handelslærerkurser vil som et led i den stadig pågående efteruddannelse være af stor værdi og vil kunne påregne stor interesse fra dansk side.

En noget fastere organisation omkring den internordiske informations-

¹ *Här ej tryckt.*

virksomhed på handelsuddannelsernes område er også ønskelig. Vi har fra vor side under sommerens Hindsgavl-stævne knyttet forbindelser, som vi håber på at hente inspiration fra. De helt gode resultater opnås formentlig bedst ved etablering af et koordinerende organ.

Vi håber, at disse betragtninger har givet udtryk for, at det initiativ, som forberedes fra Nordisk Råd, vile møde velvilje i danske handelsskolekredse. Vi er meget gerne til rådighed med yderligere oplysninger, ligesom vor forening gerne deltager i nærmere drøftelser af problemerne.

Måske vil vedlagte oversigt over handelsundervisningen have interesse. Den er fra 1965 og er for Danmarks vedkommende allerede noget forældet (*här ej tryckt*).

København, 16. oktober 1967

Preben Holm

Danmarks Skolekøkkenlærerforening:

Foreningen kan fuldt ud tilslutte sig Nordisk Råds rekommandation, idet vi ser det værdifulde i fælles nordisk videreuddannelseskurser for yrkeskolens lærere.

Danmarks Skolekøkkenlærerforenings medlemmer er udelukkende lærere i folkeskolen, og undervisningen i skolens 8.—10. klasser tager nok sigte mod erhvervene, men først og fremmest mod hjemmenes husmødre og mødre. Det er derfor vanskeligt for os i øjeblikket at pege på bestemte fagretninger, som evt. kunne forberedes i disse klassetrin, men meget tyder på en nær forestående strukturændring for uddannelsen gældende for alle skoleformer, hvilket sikkert vil medføre stofomlægninger, timetalsændringer, evt. opdeling i klasserne efter helt andre tilvagsfag end de nu gældende.

I løbet af kort tid kommer der muligvis nye forslag frem fra Danmarks Lærerforening desangående, og når vi ved noget mere konkret om det nye, som kommer vedrørende hele skolevæsenet, skulle det glæde os, om vi måtte komme med forslag til nye stofområder og undervisningsformer, som da også må tages op og forberedes i folkeskolens ældste klasser — emner, som yderligere må bearbejdes af lærere, der specielt har videreuddannet sig med en evt. yrkesskole for øje.

Hjørring, den 17. oktober 1967

Danmarks Skolekøkkenlærerforening

Inga Ruglved Madsen

Teknisk Skoleforening:

Tidligere indtog Danmark en udpræget særstilling med hensyn til den tekniske lærlingeuddannelses form. Men efter lærlingeloven af 2. oktober 1956 er forholdene ændret således, at den danske erhvervsuddannelses struktur nærmer sig de øvrige nordiske landes. I sammenhæng hermed er der udsigt til, at den danske uddannelse af lærere til dette uddannelsesområde nærmer sig de øvrige landes.

Teknisk Skoleforening finder derfor, at det må være i de nordiske landes gensidige interesse at praktisere et permanent samarbejde om uddannelse af faglærere, og man støtter med nærværende udtalelse gerne Nordisk Råds eventuelle rekommendation herom.

København, den 15. september 1967

Peter Jørgensen

Formand

H. Hornby

Danmarks Handelsskoleforening:

Foreningen er indstillet på og meget interesseret i at yde sit bidrag til et nordisk samarbejde vedrørende uddannelsen af fagskolernes lærerkræfter, og den støtter gerne ethvert initiativ til en videre uddybning af dette samarbejde. Siden 1949 har Danmarks Handelsskoleforening været tilsluttet Nordisk Komité for handelsundervisning og udpeget et af komiteens danske medlemmer.

Nordisk komite for handelsundervisning består af 3 repræsentanter for hvert af de fem nordiske lande, således at den ministerielle styrelse udpeger et af medlemmerne og de nationale handelslærerorganisationer to. De danske medlemmer er i øjeblikket:

uddannelseskonsulent Carl Jørgensen, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne,
overlærer Johs. Petersen, Landsforeningen af lærere ved danske Handelsskoler,
forstander E. Schmidt, Danmarks Handelsskoleforening (formand).

N. K. H. har siden sin stiftelse i 1949 hvert fjerde år afholdt handelslærerkongresser på skift i de nordiske lande, sidst i Norge i 1965. Den næste kongres er berammet til at finde sted i Reykjavik i 1969. Emnerne ved disse kongresser har altid været af faglig-pædagogisk art. Ved sidste kongres var emnet: maskinen i undervisningen, og ved næste kongres er det tanken at drøfte: lærebogen og de nye undervisningsmidler.

Ud over disse kongresser har der ind imellem været afholdt nordiske handelslærerkursus. Det første fandt sted på Hindsgavl i 1951, og de sidst afholdte har fundet sted i Helsingfors 1963 (emne salgslære) og på Hindsgavl 1967 (emne handelsskolen i syvtiårene).

Til Deres orientering vedlægges nogle af de publikationer, som N. K. H. i årenes løb har tilstillet sine medlemmer, i det håb at disse vil give et indtryk af det arbejde på fællesnordisk grund, der er udført inden for handelskolesektoren (*här ej tryckta*).

København, den 6. december 1967

E. Schmidt

Dansk Sygeplejeråd:

— — — kan vi oplyse, at Dansk Sygeplejeråd ikke ønsker at fremsætte kommentarer til dette, idet vi er af den opfattelse, at en samordning af sygeplejelæreruddannelsen på nordisk plan ikke er hensigtsmæssig.

København, den 3. november 1967

For Dansk Sygeplejeråd

Margrethe Kruse

Ida Zangenberg

Den danske Nationalkomité for Husholdningsundervisningen:

— — — skal man oplyse, at Den danske Nationalkomité for Husholdningsundervisningen først og fremmest har til opgave at varetage de danske husholdningspædagogers interesser i det internationale samarbejde gennem La Fédération Internationale de l'Enseignement ménager.

Nationalkomitéen skal derfor i den foreliggende sag blot bemærke, at de danske husholdningspædagoger ikke hidtil har betegnet sig som yrkeslærere og så vidt bekendt heller ikke deltaget i nordiske yrkeslærermøder.

Derimod har man deltaget i det nordiske samarbejde, der er etableret på husholdningsundervisningens område gennem Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning, der hvert år afholder kurser af fælles interesse for nordisk husholdningslærere. Der kan også peges på det nordiske samarbejde gennem Specialkursus i Husholdning ved Aarhus Universitet og Nordisk Husholdningshøjskole.

Virum, den 5. oktober 1967

Astrid Stoumann

Foreningen af Husholdningsskoler:

— — — kan jeg oplyse, at bestyrelsen for Foreningen af Husholdningsskoler har overvejet sagen og mener at kunne tilslutte sig de i forslaget liggende hovedlinier.

Da vi imidlertid har bragt i erfaring, at den danske afdeling af »Nordisk samarbejdskommitté for husholdningsundervisning» (som også var forening er tilsluttet) ikke er blevet gjort bekendt med det foreliggende forslag, og da denne komité som et af sine hovedformål har: »— at fremme samarbejdet mellem de nordiske lande på alle arbejdsområder indenfor husholdningsundervisningen», skal man foreslå, at sagen også forelægges der.

København, den 4. oktober 1967

Elsbet Brandt

Butiks- og Kontorvirksomhedernes Arbejdsgiverforening:

— — — — skal BKA udtrykke sin positive stilling til forslaget.

Da det er i foreningens interesse at erfare, hvorledes det er hensigten at sammensætte det planlagte samarbejdsudvalg, håber vi at blive underrettet, så snart nærmere oplysninger herom foreligger.

København, den 3. oktober 1967

Butiks- og Kontorvirksomhedernes
Arbejdsgiverforening

Jørgen Lytting

Pædagogisk Forening for Husholdnings- og Skolekøkkenlærerinder har i en skrivelse den 6 oktober 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Sammenslutningen af Seminariernes Skolekøkkenlærere har i skrivelse den 9 oktober 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

F i n l a n d**Ministeriet för inrikesärendena:**

Till den del frågan faller under ministeriets kompetens berörs därav främst sjukvårdspersonalens undervisning och den undervisning som ges i

polisinstitutet, statens brandskola och statens befolkningsskyddsskola. Dessa utgör, med undantag av det förstnämnda fallet, rätt begränsade områden. I förslaget avsett samarbete torde kunna ifrågakomma och vara ändamålsenligt för utredandet av vissa specialfrågor, som uppstår inom vederbörande undervisningsområden. Det ställer sig dock svårt att avge utlåtande i ärendet, då några närmare undersökningar ännu ej gjorts huru ifrågavarande samarbete skulle kunna anordnas i praktiken. Vad beträffar sjukvårdspersonalens undervisning har medicinalstyrelsen framfört som sin uppfattning, att frågan för denna undervisningsgrens vidkommande borde hänskjutas till yrkesutbildningsstyrelsen, emedan avsikten är att från och med hösten år 1968 överföra undervisningen från medicinalstyrelsen till yrkesutbildningsstyrelsen.

Helsingfors den 14 juli 1967

Martti Viitanen

Minister

Arno Hannus

Kanslichef,
regeringsråd

Undervisningsministeriet:

Hela skolväsendet är för tillfället i ett mycket starkt utvecklingskede. Regeringen har till riksdagen den 14 april 1967 givit lagproposition med förslag till lag om grunderna för skolsystemet, vilket syftar på grundskolans förnyelse. I detta sammanhang skulle även den fackliga utbildningen fortsättningsvis utvecklas och smidigt koordineras med grundutbildningen. Till sammans med grundskolans förnyelse skall också lärarnas utbildning arrangeras på nytt. Kommissionen för lärarutbildningen, som förbereder grundskollärarnas utbildning, har i sitt betänkande (1967: A 2) också antytt om yrkeslärarutbildningen, som för tillfället är osammanhängande. En påfallande brist i yrkeslärarutbildningen har varit den totala avskilnaden mellan den utbildning, som fordras för att dominera undervisningsmaterialet och den pedagogiska delen ganska litet eller inte alls allmänpedagogisk utbildning och försökes därför ersättas med kompetensvillkor eller vid för inträdesfordringen till utbildningskurser bestämda pedagogiska examen vid universitet.

Planeringen av utvecklandet i gymnasiegradens utbildning är som bäst föremål för kommittéarbete. Även i detta sammanhang torde behandlas utbildningsfrågor rörande lärarna i ifrågavarande grad. Det koordinerande organet under hela detta utvecklingsarbete skall bli rådet för skolärenden, som står i samband med undervisningsministeriet.

Som framgår av det ovannämnda, skall skolväsendet genomgå anmärk-

ningsvärda förnyelser under de närmaste åren. Framför detta starka utvecklingsskede stöder undervisningsministeriet utvecklandet av det nordiska samarbetet även på området av ifrågavarande lärarutbildning. I synnerhet genom grundandet av det nämnda samarbetsorganet skulle utbytet av erfarenheter och tankar de nordiska länderna emellan aktiveras, vilket under nuvarande omständigheter vore mycket betydelsefullt för Finland. Resultatet av detta skulle kanske bli, att ifrågavarande lärares utbildning skulle identifieras i de nordiska länderna. Som det framgår av förslagets motivering, skulle detta vara ett stort framsteg ur gemensamma arbetsmarknadens synpunkt. Samarbetets noggranna detaljer kunde diskuteras sedan man kommit överens om ett principiellt beslut.

Helsingfors den 29 september 1967

Martti Takala

Avdelningschef

Kari Poutasuo

Föredragande

Lantbruksministeriet¹:

Lantbruksministeriet anser, att de av Nordiska rådet föreslagna åtgärder-
na och verksamhetsformerna i hög grad är att rekommendera med tanke på
utbildningen av yrkeslärare inom jord- och skogsbruket och deras fortbild-
ning. Då utbildningen av yrkeslärare är underkastad ständiga förändringar,
vore det av vikt, att varje land skulle få del av uppgifter, erfarenheter och
forskningsresultat i de övriga nordiska länderna.

På grund av språksvårigheterna är överflyttning av yrkeslärare inom
lantbruket från Finland till de övriga nordiska länderna möjlig endast i
fråga om svenskspråkiga lärare. Inte heller kan i de övriga nordiska länder-
na utbildade yrkeslärare undervisa i Finland, emedan lärarna bör behärska
undervisningsspråket i tal och skrift. I vårt land har man hittills kunnat ut-
bilda yrkeslärare i branschen i enlighet med behovet. Av denna anledning
kommer det inte heller framdeles att vara lätt för yrkeslärare att komma till
vårt land eller för våra yrkeslärare att placera sig i andra länder. Detta tor-
de komma i fråga endast i undantagsfall.

För vårt lands vidkommande förefaller samarbetsmöjligheterna att vara
störst i fråga om fortbildningen och specialutbildningen. För att samarbetet
skall få organiserade former borde det av Nordiska rådet föreslagna per-
manenta samarbetsorganet inrättas med sektioner för olika yrkeslärares
områden. På samarbetsorganet skulle ankomma att planera undersökning-
ar och fördela dem mellan de skilda nordiska länderna, samt att anordna
sammordiska kurser, föreläsningss dagar, exkursioner och andra tillfällen i
samråd med det organiserande landet och vidare att bereda yrkeslärarna

¹ Yttrandet översatt från finska.

möjlighet att följa med undervisningen i motsvarande läroanstalter i de övriga länderna. Samarbetsorganet skulle även draga försorg om att gemensamma fortbildningssammankomster skulle ha fackliga, pedagogiska, psykologiska och sociala spörsmål såsom centrala behandlingsobjekt. Detta organ borde även fungera såsom en informationscentral, som behandlar undervisningens föremål, undervisningsmetoderna och organisatoriska reformer. Det borde även arbeta för tillkomsten av en särskild stipendiefond för yrkeslärares utbildning och även verkställa fördelningen av stipendierna. Detta permanenta samarbetsorgan skulle kunna ha betydelse även med tanke på språksvårigheterna, så att också Finlands representanter skulle kunna effektivt delta i den nordiska verksamheten.

Helsingfors den 26 september 1967

Nestori Kaasalainen

Minister

Martti Kemppainen

Regeringsråd

Skolstyrelsen:

I Finland är varken yrkesläroanstalter eller utbildningen av deras lärare underställda skolstyrelsen. Skolstyrelsen har därför inte tillräcklig kännedom om lärarutbildningen på området, ej heller beträffande lärarnas utbildning eller problem i samband med lärarnas omskolning, ej heller på vilket sätt problemen eventuellt kunde lösas genom nordiskt samarbete. Skolstyrelsen vill likväl i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid de principer som Kommissionen för lärarutbildningen i sitt betänkande (kommittébetänkande A 2: 1967) har framfört. Utgående ifrån att yrkesläroanstalterna borde göras jämbördiga med de allmänbildande läroanstalterna, anser kommissionen att lärarnas vid yrkesläroanstalterna pedagogiska utbildning i mån av möjlighet borde anknytas till den övriga lärarutbildningen och att den i vårt land borde äga rum i samma inrättningar och delvis även i samma utbildningsgrupper som lärarna i de allmänbildande läroanstalterna för sin utbildning. Såvida dessa grundprinciper godtages, borde de uppenbarligen även beaktas vid planeringen av det i ovan rubricerade brev avsedda nordiska samarbetet.

Helsingfors den 8 september 1967

Gösta Cavonius

Generaldirektörens
ställföreträdare

Urho Somerkivi

T. f. direktör för skolväsendet

Yrkesutbildningsstyrelsen¹:

I det väckta förslaget motiveras behovet av samarbete med konstaterandet att i alla de nordiska länderna har yrkesutbildningen under efterkrigstiden varit föremål för en snabb utveckling. De då planerade omställningarna inom skolväsendet förverkligas kommer till yrkesskolorna att söka sig elever, vilka har högre ålder än tidigare och en högre grundutbildning, mellan de olika skolformerna kommer att skapas ökade kontakter och lärarna måste kunna undervisa i skolor på olika nivåer och med olika mål. Yrkesutbildningens nivå bör sålunda ytterligare höjas. Av lärarna krävs då ökade pedagogiska och didaktiska insikter, speciellt kännedom om yrkesutbildningens undervisningsmetoder. Vidare är utbildningen av lärare för yrkesutbildningsanstalterna speciellt i Norge, Sverige och Finland likartad med avseende å målsättningen, varför förutsättningar för samarbete ur denna synpunkt föreligger. Dessa ävensom de övriga framförda omständigheterna, såsom hänvisningen till den sannordiska arbetsmarknaden bör betraktas som sakliga motiv, om vilka yrkesutbildningsstyrelsen utan förbehåll kan förena sig.

För genomförande av förslaget föreslår expertkommittén inrättandet av ett nordiskt permanent samarbetsorgan, i vilket de för yrkeslärarutbildningen ansvariga myndigheterna är företrädde och som har till uppgift att planera och genomföra samarbetet. Yrkesutbildningsstyrelsen tillstyrker förslaget samt erbjuder sig att anordna den första sannordiska rådplägningen i ärendet i yrkesskolornas lärarinstitut i Tavastehus.

Av tänkbara verksamhetsformer omnämns i kommitténs förslag, bl. a. fortbildning av lärare, samarbete mellan lärarinstituten, yrkespedagogiskt forskningsarbete samt informationsverksamhet. Yrkesutbildningsstyrelsen finner förverkligandet av dessa förslag ytterst önskvärt och annoterar med tillfredsställelse, att även ett förslag om beviljande av stipendier åt studerande ingår i verksamhetsplanen.

Såsom av det ovan anförda framgår förordar yrkesutbildningsstyrelsen utan förbehåll det i Eder skrivelse nämnda förslaget och uttrycker förhoppningen, att det planerade samarbetet kunde förverkligas på mest ändamålsenliga vis.

Vid förfall för generaldirektören

Martti Nevalainen

Avdelningschef

Olavi Eloranta

Tf. avdelningschef

¹ Yttrandet översatt från finska.

Landsorganisationen i Finland¹:

Då yrkesutbildningens betydelse fortlöpande ökar och det såväl av eleverna som de för yrkesutbildningen ansvariga lärarna kräves så vidsträckta kunskaper och erfarenheter som möjligt, är ett fast nordiskt samarbete i fråga om utbildningen av de lärare som handhar yrkesutbildningen och andra samarbetsformer av den största betydelse.

Den kommitté, som tillsattes år 1963 för att utreda möjligheterna för det ifrågavarande nordiska samarbetet, har framlagt ett förslag, som innebure att ett samarbetsorgan skulle tillsättas med representanter för de som har ansvaret för yrkesutbildningen. Landsorganisationen i Finland förenar sig om förslaget, men hemställer, att vid samarbetsorganets tillsättande även den organisation som representerar yrkeslärarna måtte bli företrädd i organet.

Helsingfors den 4 september 1967

Landsorganisationen i Finland

Jaakko Rantanen

Olavi Järvelä

Suomen ammattikoulujen opettajaliitto — Finlands yrkesskolläraryförbund r.y. — SAKO:

I motiveringen till medlemsförslaget framgår, att frågan om ett samarbete i yrkesutbildningsfrågor under flera års tid varit före i Nordiska rådet. Frågan har varit föremål för en ingående behandling i en för ändamålet tillsatt sakkunnigkommitté, som efter tre års arbete avgav sitt betänkande 1966. I betänkandet förs fram olika förslag till praktiska samarbetsformer i frågor rörande yrkesskollärarytutbildningen samt föreslås, att ett permanent samarbetsorgan tillsätts för att handha frågan. Finlands yrkesskolläraryförbund förenar sig om ifrågavarande medlemsförslag med dess motiveringar och framför som sin åsikt, att Nordiska rådets Finlands delegation måtte stöda förslaget om avgivande av en rekommendation till regeringarna som syftar till ett snabbt förverkligande av de samarbetsåtgärder i frågor rörande yrkesskollärarytutbildningen, som den nordiska sakkunnigkommittén framfört.

I detta sammanhang vill vi fästa Finlands delegations uppmärksamhet på den omständigheten, att detta samarbete från första början borde ske enligt tvenne huvudlinjer, nämligen

1. Samarbete i frågor rörande den egentliga lärarutbildningen.

¹ Yttrandet översatt från finska.

2. Samarbete i frågor rörande lärarnas vidareutbildning.

För att från första början få till stånd ett ändamålsenligt samarbete borde i det samarbetsorgan som tillsätts ingå representanter för yrkesskolförvaltningen, lärarutbildningsanstalterna och lärarorganisationerna.

Helsingfors den 26 september 1967

Suomen ammattikoulujen opettajaliitto — Finlands yrkesskolläraryförbund
r. y.

Matti Kinnunen

Ordförande

Matti Haapaniemi

Verksamhetsledare

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Saken om medlemsförslaget angående samarbeid om yrkeslærerutdanningen er oversendt Lærerutdanningsrådet, Yrkesopplæringsrådet, Norges Yrkeslærerlag og Norsk tjenestemannslag til uttalelse. Dessuten er denne saken til behandling i Nordisk Kulturkommisjon, seksjon II.

Dette departement vil komme tilbake til saken så snart de interesserte instanser har uttalt seg.

Oslo, 23. oktober 1967

Eller fullmakt

Randi Sæland

Bergfinn Aabø

S v e r i g e

Arbetsmarknadsstyrelsen:

I det föreliggande förslaget påpekas betydelsen av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, som möjliggör en livlig flyttningsrörelse av yrkesutbildad personal mellan de nordiska länderna. Vidare framhålls, att en så långt som möjligt likvärdig och innehållsmässigt enhetlig yrkesutbildning måste anses utgöra en naturlig förutsättning för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Styrelsen kan i princip ansluta sig till dessa synpunkter och får dessutom anföra följande.

En enhetlig nordisk skolpolitik är önskvärd med tanke på genomförandet

av en gemensam nordisk arbetsmarknadspolitik. En dylik skolpolitik kan dock ej komma till stånd på en gång utan det blir här fråga om en utveckling på längre sikt. Ett område där utvecklingen emellertid borde påskyndas är yrkesutbildningen. Vissa erfarenheter är goda. I stort sett utgör dock de bristande överensstämmelserna på utbildningens område ett hinder för ett utbyte av arbetskraft länderna emellan. Detta läge beror i viss mån på att det nordiska samarbetet på yrkesutbildningens område hittills varit av mer eller mindre tillfällig natur och inte systematiskt uppbyggt. Det har saknats fasta organisationsformer för ett effektivt samarbete på nordisk basis. Härvidlag borde en ändring komma till stånd.

En väsentlig sida i utvecklingen av samarbetet på yrkesutbildningens område är utbildningen av yrkeslärare. De förslag som framlagts av den i medlemsförslaget omnämnda expertkommittén rörande yrkeslärarutbildningen synes vara lämpliga utgångspunkter för vidare åtgärder. Ett gemensamt nordiskt utbildningsprogram för yrkeslärare borde snarast utformas och därefter successivt genomföras. Ett sådant utbildningsprogram skulle säkerligen också föra hela frågan om ett mera enhetligt yrkesutbildningsväsen på nordisk basis närmare sin lösning.

Expertkommittén föreslår inrättande av ett permanent nordiskt samarbetsorgan med företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen. Av de föreslagna åtgärderna är inrättandet av ett dylikt samarbetsorgan en av de mest angelägna. Enligt styrelsens mening bör det komma till stånd snarast möjligt.

Med hänvisning till vad som ovan anförts tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsen medlemsförslaget att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att med det snaraste genomföra de i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport föreslagna åtgärderna i syfte att förverkliga ett nordiskt samarbete om utbildning av yrkeslärare.

Stockholm den 17 oktober 1967

Arbetsmarknadsstyrelsen

Bertil Olsson

B. Neymark

Nils Karlman

Skolöverstyrelsen:

SÖ är angelägen om att hålla kontakt med de övriga nordiska länderna i skol- och utbildningsfrågor. Detta sker redan på olika vägar, bl. a. genom Nordiska kulturkommissionen, där tjänstemän hos SÖ är ledamöter. I ett fall — utredning om möjligheterna till nordisk samordning av specialpedagogisk forskning — sker samarbetet via en för detta ändamål tillsatt arbets-

grupp. I andra sammanhang sker utbyte av erfarenheter vid behov genom att kontakt etableras mellan t. ex. berörda myndigheter i de nordiska länderna. Sålunda har överläggning hållits mellan den senaste utredningen om utbildning av yrkeslärare i Norge och SÖ. I fråga om utbildning av lärare för yrkesundervisning sker ett begränsat samarbete i den formen, att enstaka deltagare från nordiska länder genomgår utbildning vid lärarutbildningsanstalt i Sverige. Även i SÖ:s fortbildningskurser finns varje år deltagare från de nordiska länderna. Enstaka fortbildningskurser ges redan på planeringsstadiet en samnordisk karaktär.

De svenska erfarenheterna av det icke institutionaliserade samarbetet med de nordiska länderna är goda. SÖ anser att syftet med ett samarbetsorgan enligt den ifrågavarande nordiska kommitténs förslag sannolikt bäst uppnås genom direkta kontakter mellan berörda myndigheter, organisationer och/eller intressegrupper i de olika nordiska länderna. SÖ finner därför inte skäl föreligga att tillstyrka förslaget om ett permanent nordiskt samarbetsorgan angående yrkeslärarutbildning. I övrigt ger medlemsförslaget inte anledning till erinran från SÖ:s sida.

Stockholm den 14 juli 1967

Hans Löwbeer

Harald Vrethammar

Tjänstemännens centralorganisation (TCO):

TCO tillstyrker förslaget om att ett nordiskt samarbete inleds på yrkeslärarutbildningens område. Detta bör ske dels av rent utbildningsmetodiska skäl, dels med hänsyn till strävandena för en gemensam nordisk arbetsmarknad. Därtill kan fogas skälet, att utbildningen av lärare för vissa lågfrekventa yrken — framför allt fortbildning men även grundutbildning — borde kunna underlättas genom en nordisk samordning.

Bland de konkreta samarbetsformer som exemplifieras i förslaget vill TCO främst framhålla behovet av direkt samarbete mellan olika lärarutbildningsinstitutioner samt samverkan vad gäller yrkespedagogiskt utvecklingsarbete och forskning. I samtliga nordiska länder är det senare området underutvecklat. Detta är särskilt otillfredsställande i ett läge då yrkesutbildningen ställer ständigt ökande krav på metodforskning med syfte att genom effektivisering av undervisningen få största möjliga utbyte av de höga utbildningskostnaderna.

Det yrkespedagogiska samarbetet bör också kunna gälla viss facklitteratur och utbyte av erfarenheter i fråga om läromedel. Vidare kan övervägas

inrättandet av en central för internordisk dokumentations- och informationsverksamhet.

Nordiska stipendier bör enligt TCO:s mening inte enbart avse deltagande i yrkeslärarkurser utan också alla former av fort- och vidareutbildning, således även yrkesstudier i näringslivet samt seminarier och symposier inom yrkestekniska ämnesområden.

TCO tillstyrker förslaget om inrättandet av ett permanent nordiskt organ för genomförande av det föreslagna samarbetet. Självklart bör företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen ingå i detta organ. Därtill bör i samarbetsorganet ingå representanter för såväl lärarutbildningsinstitutioner som lärarnas fackliga organisationer. Det senare är särskilt viktigt då åtgärder som ökar förutsättningarna för att en nordisk arbetsmarknad skall kunna fungera också på läraryrket aktualiserar facklig medverkan.

Stockholm den 18 oktober 1967

Tjänstemännens centralorganisation TCO

Otto Nordenskiöld

Åke Isling

Sveriges akademikers centralorganisation:

Förslagsställarna anser, att Nordiska rådet skall rekommendera regeringarna att med det snaraste genomföra de i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport föreslagna åtgärderna i syfte att förverkliga ett nordiskt samarbete om utbildning av yrkeslärare.

SACO har i skilda sammanhang erfarit, att behov föreligger av ett ökat utbyte inom yrkeslärarutbildningen mellan de nordiska länderna. Ett sådant ökat samarbete på grundutbildnings- och fortbildningsområdet vore värdefullt inte minst med tanke på en gemensam nordisk arbetsmarknad. För att ett nordiskt samarbete skall bli av praktisk betydelse är det angeläget, att de ekonomiska frågorna löses redan från början. Detta gäller t. ex. lärararvoden, expertarvoden, ersättning vid deltagande i konferenser, stipendier.

SACO vill erinra om, att yrkesutbildningsberedningen (YB) avser att behandla frågor, som hör samman med utbildning av sådana lärare som blir erforderliga inom den framtida yrkesundervisningen. Innan YB framlagt ett sådant förslag torde det inte finnas förutsättningar att överväga hur den svenska utbildningen på detta område bör utformas. Därmed föreligger för svensk del, såvitt SACO kan bedöma, i nuläget inga möjligheter att mer konkret diskutera ett nordiskt samarbete om utbildning av lärare inom

yrkesskolan. Det kan i sammanhanget nämnas att visst samarbete redan påbörjats mellan t. ex. agronomförbunden i de nordiska länderna. Dessa förbund uttalade sig vid en konferens i Danmark i år för påbörjande av bl. a. utbyte av program för fortbildning av lärare vid fortbildningskurser, diskussioner om evaluering, fortbildningens betydelse. Med hänsyn till att yrkesutbildningen på olika områden skiljer sig kan det t. ex. för lantbruksutbildningen finnas anledning att tillsätta särskilda arbetsgrupper för planeringen av samarbetet.

Däremot tillstyrker SACO förslaget i de delar som gäller t. ex. yrkespedagogiskt utvecklings- och forskararbete, intern nordisk informationsverksamhet om lärarutbildningsfrågor.

SACO tillstyrker vidare ett permanent nordiskt samarbetsorgan med företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen. Enligt SACO:s mening bör löntagarorganisationerna vara representerade i ett dylikt samarbetsorgan.

Stockholm den 19 oktober 1967

Sveriges akademikers centralorganisation

Harald Håkansson

Bert Fredriksson

Sveriges lärarförbund:

Medlemsförslaget bygger på den slutrapport som en av Nordiska kulturkommissionen tillsatt nordisk expertkommitté avlämnade den 26 mars 1966. Kommittén har i sin rapport pekat på vissa förutsättningar för ett vidgat nordiskt samarbete även i fråga om utbildningen av yrkeslärare. Sålunda finner kommittén bland annat att målsättningen för yrkeslärarutbildningen synes vara mycket likartad i alla de nordiska länderna och att de mindre olikheter som finns inte bör utgöra ett hinder för det tänkta samarbetet.

Kommittén har också pekat på vissa konkreta samarbetsformer, t. ex. utbildning av den nuvarande lärarkåren, nordiska yrkeslärarkurser, samarbete mellan lärarinstituten, yrkespedagogiskt utvecklings- och forskningsarbete, stipendier för deltagande i nordiska yrkeslärarkurser samt internordisk informationsverksamhet om lärarutbildningsfrågor.

Slutligen har kommittén föreslagit att ett permanent nordiskt samarbetsorgan med företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen med det snaraste bör inrättas.

Utan att ha tagit del av den fullständiga kommittérapporten torde man likväl kunna instämma i kommitténs konstaterande att målsättningen för

yrkeslärarutbildningen synes vara mycket likartad i alla de nordiska länderna.

Med denna förutsättning som grund bör det också enligt förbundets uppfattning vara möjligt att åstadkomma ett samarbete, åtminstone avseende vissa avsnitt av yrkeslärarutbildningen vare sig man därmed avser den egentliga lärarutbildningen eller den därpå följande vidareutbildningen och fortbildningen. Sålunda torde t. ex. möjligheter finnas till ett gemensamt yrkespedagogiskt utvecklings- och forskningsarbete, till ett utbyte av deltagande i nordiska yrkeslärarkurser samt vidgad internordisk informationsverksamhet om lärarutbildningsfrågor. Utöver de här nämnda områdena torde med all sannolikhet finnas ytterligare områden väl lämpade för nordiskt samarbete.

Sveriges lärarförbund hyser således rent principiellt den uppfattningen att man bör främja en utveckling mot ökad rörlighet på arbetsmarknaden inom Norden. För lärararbetsmarknaden inrymmer dock denna fråga en rad komplicerade problem bland annat rörande lärartillgång, behörighetsfrågor, tillgodoräknande av tjänstgöring i annat land m. m.

För ett fortsatt arbete med att kartlägga på vilka områden samarbete främst bör kunna bedrivas samt för genomförande av samarbetet i de avseende sådant verkligen kan komma till stånd bör ett samarbetsorgan av det slag, som kommittén skisserat, väl kunna fylla en uppgift. Ett sådant samarbetsorgan skulle enligt förslaget bestå av företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkeslärarutbildningen i de olika länderna. Samarbetsorganet kommer att få ta ställning till en rad frågor av väsentlig betydelse för såväl yrkeslärare under utbildning som för aktivt verksamma yrkeslärare. Av denna anledning bör enligt Sveriges lärarförbunds uppfattning även representanter för de berörda lärargrupperna ingå som permanenta medlemmar i det tänkta samarbetsorganet.

Medlemsförslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet skall rekommendera regeringarna att med det snaraste genomföra de i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport föreslagna åtgärderna i syfte att förverkliga ett nordiskt samarbete om utbildning av yrkeslärare.

Sveriges lärarförbund ansluter sig i princip till den framlagda rekommendationen och hemställer att här anförda synpunkter beaktas vid frågans fortsatta behandling.

Stockholm den 10 oktober 1967

För Sveriges lärarförbund

Gunvor Larsson-Utas

Lars Paul

Svenska facklärarförbundet:

Förbundet delar förslagsställarens uppfattning, att ett effektivt nordiskt samarbete snarast bör inledas på yrkesläroarbildningens område av utbildningsmetodiska skäl och med hänsyn till de allmänna strävandena mot en gemensam nordisk arbetsmarknad. Som exempel på sakskäl för samarbete kan anföras, att utbildningen av lärare för vissa lågfrekventa yrken — framför allt fortbildning men även grundutbildning — erfarenhetsmässigt stöter på vissa svårigheter vid en avgränsat nationell uppläggnings, särskilt vad gäller den ämnesmetodiska delen av läroarbildningen.

De konkreta samsamarbetsformer som exemplifieras i förslaget bör stå i förgrunden för dess praktiska genomförande. Som allra viktigast vill förbundet framhålla direkt samarbete mellan olika läroarbildningsinstitutioner inom området samt samsamarbeten vad gäller yrkespedagogiskt utvecklingsarbete och forskning.

I samtliga nordiska länder behöver detta senare aktivitetsområde tillföras väsentligt ökade resurser, dels med hänsyn till rådande eftersläpning men dels också på grund av de jämförelsevis höga kostnaderna för yrkesutbildning. I en självklar strävan att få ut mera av de nödvändiga kostnaderna spelar metodforskningen en nyckelroll, men en angelägen utveckling på detta område hämmas av brist på speciella yrkespedagogiska forskningsinstitutioner, på möjligheter för kompetent personal att göra karriär etc. Uppenbart skulle ett nordiskt samarbete inom detta fält kunna bli av stort praktiskt värde.

I detta sammanhang vill förbundet fästa uppmärksamhet på projektet att inrätta en forskningsinstitution i Umeå med anknytning till yrkespedagogiska institutet därstädes. En motsvarande institution för yrkesläroarbildning finns i Vasa. De goda kommunikationerna mellan dessa båda städer skulle kunna utnyttjas till ett första samsamarbetsförsök inom området för yrkespedagogisk forskning.

Andra viktiga föremål för praktiskt yrkespedagogiskt samarbete på nordisk basis är facklitteratur och övriga läromedel samt en central för internordisk dokumentations- och informationsverksamhet. Vad gäller frågan om stipendier bör denna verksamhet inte enbart avse deltagande i yrkesläroarkurser utan också alla former av fort- och vidareutbildning, således även yrkesstudier i näringslivet samt seminarier och symposier inom yrkestekniska ämnesområden.

Förbundet delar förslagsställarnas uppfattning, att man snarast möjligt bör inrätta ett permanent nordiskt organ för genomförande av det föreslagna samsamarbetet. Självklart bör företrädare för de myndigheter som har ansvaret för yrkesläroarbildningen ingå i detta organ. Enligt förbundets uppfattning är det också angeläget att till samsamarbetsorganet knyta före-

trädare för såväl lärarutbildningsinstitutioner som lärarnas fackliga organisationer. Det senare är särskilt viktigt då åtgärder, som ökar förutsättningarna för att en nordisk arbetsmarknad skall kunna fungera också på lärarområdet, aktualiserar viss facklig beredskap t. ex. inom området för meritvärdering och tjänsteårsberäkning.

Stockholm i september 1967

Svenska facklärarförbundet

Einar Khans

Carl-Eric Sandblad

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete angående yrkeslärarutbildning. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträde den 8 och 9 januari 1967.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att med det snaraste genomföra de i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport föreslagna åtgärderna i syfte att förverkliga ett nordiskt samarbete för utbildning av yrkeslärare.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden i ärendet:

Danmark

Undervisningsministeriet.

Håndværksrådet.

Dansk Arbejdsgiverforening.

Dansk Ingeniørforening.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Danmarks Lærerforening.

Foreningen af fastansatte Lærer ved danske Handelsskoler, F.F.L.

Danmarks Skolekøkkenlærerforening.

Teknisk Skoleforening.

Dansk teknisk Lærerforening.

Danmarks Handelsskoleforening.

Dansk Sygeplejeråd.
 Den danske Nationalkomité for Husholdningsundervisningen.
 Foreningen af Husholdningsskoler.
 Butiks- og Kontorvirksomhedernes Arbejdsgiverforening.
 Pædagogisk Forening for Husholdnings- og Skolekøkkenlærere.
 Sammenslutningen af Seminariernes Skolekøkkenlærere.

Finland

Ministeriet för inrikesärendena.
 Undervisningsministeriet.
 Lantbruksministeriet.
 Skolstyrelsen.
 Yrkesutbildningsstyrelsen.
 Landsorganisationen i Finland.
 Suomen ammatikoulujen opettajaliitto — Finlands yrkesskolläraryförbund r.y. — SAKO.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Sverige

Arbetsmarknadsstyrelsen.
 Skolöverstyrelsen.
 Tjänstemännens centralorganisation (TCO).
 Sveriges akademikers centralorganisation.
 Sveriges lärarförbund.
 Svenska fackläraryförbundet.

Flertalet remissinstanser stöder förslaget att åstadkomma ett närmare samarbete inom den nordiska yrkeslärarytbildningen. *Dansk Sygeplejeråd* anser, att en samordning av sjuksköterskeutbildningen på nordiskt plan inte är aktuell, och önskar därför inte kommentera medlemsförslaget. *Dansk Arbejdsgiverforening* vill inte taga ställning till frågan, innan kommittén för revision av de tekniska lärarnas utbildning har avgivit sitt betänkande, där man även kommer att uttala sig om det nordiska samarbetet på området. Enligt *skolöverstyrelsen* i Sverige är de svenska erfarenheterna av det icke institutionaliserade samarbetet i Norden goda. Ett permanent samarbetsorgan bör inte förordas, emedan samarbetet bäst torde kunna skötas via direkta kontakter mellan berörda parter utan ett samordnande organ.

Andra remissinstanser betonar emellertid kraftigt betydelsen av ett koordinerande organ, som enligt *Foreningen af fastansatte Lærere ved danske Handelsskoler* är en förutsättning för uppnående av helt goda resultat. Vissa skillnader i de nationella förhållandena är enligt *Arbejderbevægelsens Erhvervsråd* ett viktigt skäl för inrättande av ett samlande organ, som kan kontakta de olika myndigheterna och organisationerna. Behov av samarbete föreligger på tre områden, nämligen det fackliga, det pedagogiska och det fackpolitiska, framhåller *Dansk teknisk Lærereforening*.

Beträffande en samordnad yrkespedagogisk forskning hänvisar *Svenska*

facklärarförbundet till planerna på en forskningsinstitution i anslutning till yrkespedagogiska institutet i Umeå, vilken tack vare de livliga kommunikationerna med Vasa kunde skapa grundvalen för ett första samordningsförsök tillsammans med motsvarande institution i sistnämnda stad. *Yrkesutbildningsstyrelsen* i Finland hälsar med tacksamhet initiativet till samarbete rörande yrkeslärarutbildningen och inbjuder parterna till en första rådplägning i yrkesskolornas lärarinstitut i Tavastehus.

I utlåtandena understrykes betydelsen av att vid tillsättandet av ett nordiskt samarbetsorgan beaktas företrädare för alla de myndigheter, som ansvarar för yrkeslärarutbildningen. I det projekterade samarbetsorganet bör förutom representanter för undervisningsanstalterna även ingå företrädare för olika fackliga lärarorganisationer, emedan ett utbyggt nordiskt samarbete på lärarutbildningens område även kommer att beröra arbetsmarknadsfrågor. Denna synpunkt framföres bl. a. av *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* och *Svenska facklärarförbundet*.

Planerna på att förverkliga en samnordisk undervisning enligt medlemsförslagets riktlinjer omfattas i huvudsak av de sakkunniga. Två huvudlinjer bör emellertid följas enligt *Suomen ammattikoulujen opettajaliitto — Finlands yrkesskollärarförbund r.y. (SAKO)*. Dessa är 1. samarbete i frågor rörande den egentliga lärarutbildningen och 2. samarbete i frågor rörande lärarnas vidareutbildning. Utbildningens verksamhetsformer skulle särskilt vara samnordiska kurser, föreläsningss dagar, exkursioner samt deltagande på observatörsnivå i nationell undervisning, vilken sistnämnda aspekt betonas av *Undervisningsministeriet* i Danmark och *lantbruksministeriet* i Finland.

3. Utskottet

Kulturutskottet vill i första hand hänvisa till de två utredningar rörande skolning av yrkeslärare, som utarbetats av Nordiska kommittén för yrkeslärarutbildning och Nordiska kulturkommissionens utredning angående viss teknikerutbildning (NU 1964: 1). De av det förstnämnda utredningsorganet i slutrapporten antagna rekommendationerna omfattas av förslagsställarna och har legat till grund för medlemsförslaget. Eftersom utredningen ännu inte har lett till konkreta resultat, har ett nytt initiativ i frågan tagits för att påskynda dess lösning.

Yrkesutbildningens snabba utveckling och omorganisationen av skolväsendet i de nordiska länderna leder till att allt äldre elever med allt högre grundutbildning söker inträde i yrkesskolorna. En högre utbildningsnivå måste därför skapas, vilket kommer att kräva ökade insikter hos lärarna både kunskapsmässigt och pedagogiskt.

En innehållsmässigt och pedagogiskt likriktad yrkesutbildning på högre nivå än tidigare är emellertid inte tillräcklig för att åstadkomma ett sam-

arbete mellan de nordiska länderna, vilket för varje lands del ger det största utbytet av den samnordiska verksamheten. Den tekniska utvecklingen ställer ökade krav på yrkesutbildningen och medför ett växande behov av om skolning och efterutbildning av lärarkrafterna vid undervisningsanstalterna, så att dessa kan företräda de senaste forskningsrönen var och en inom sitt specialfack. Utskottet omfattar härvidlag Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning åsikt, att ett nordiskt land i trängande fall inte alltid självständigt på ett fullt tillfredsställande sätt kan lösa problem rörande yrkeslärarutbildningen. Det är svårt för en enskild lärare att ur det synnerligen omfattande informationsmaterialet på sitt undervisningsområde sovra ut det ur pedagogiska och representantiva synpunkter mest lämpliga. Därför är för närvarande speciellt beträffande mindre fackområden, där en nationell fortsatt undervisning av mycket små lärargrupper på grund av kostnaderna inte ställer sig fördelaktig, en gemensam nordisk kurs för efterutbildning i aktuella undervisningsfrågor att föredraga. Utskottet kan i detta fall åberopa remissuttalanden, vari man ger uttryck för sin önskan att följa med utvecklingen i grannländerna.

Det ökade utbytet av yrkesutbildad arbetskraft mellan de nordiska länderna har under den senaste tiden aktualiserat frågan om en gemensam nordisk arbetsmarknadspolitik. En sådan förutsätter dock att olikheterna i undervisningens uppläggning och inriktning mellan de nordiska länderna elimineras i möjligaste mån. Frågan om en samordnad yrkesutbildning måste därför enligt utskottet anses vara av väsentlig betydelse.

Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om redan existerande former av samarbete på yrkesutbildningens område. Nordisk Komite för Handelsundervisning anordnade exempelvis i juli 1967 i Danmark ett möte med deltagare från alla fem nordiska länder, varvid bl. a. handelsskolläraryt bildningen diskuterades. Inom undervisningen i huslig ekonomi förekommer Nordisk Samarbejdskomité for Husholdsundervisning, som varje år anordnar kurser av internordiskt intresse. Den på Nordiska rådets initiativ inrättade Nordiska hushållshögskolan har redan flera år varit verksam. På de områden, där ett visst nordiskt samarbete redan förekommer, anses erfarenheterna visa att de bästa resultaten uppnås, om ett koordinerande överorgan inrättas.

Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport, som varit utgångspunkt för medlemsförslaget, utmynnar i rekommendationer för utvecklande av det nordiska samarbetet inom olika utbildningsformer. En av samarbetsuppgifterna på yrkesutbildningens område avser efterutbildning av yrkeslärarna, vilket framhäves även i sakkunnigyttrandena. Kommittén anser det önskvärt, att organiseringen och uppläggnings av kurserna för efterutbildning av yrkeslärarna har en samnordisk inramning och planläggning. Andra viktiga samarbetsformer är enligt kommittén nordiska yrkesskolmöten och yrkeslärarkurser, konferenser för lärarna vid de nor-

diska yrkeslärarinstituten, yrkespedagogiskt utvecklings- och forsknings-samarbete, stipendiatutbyte samt internordisk informationsverksamhet. Ett blivande samordnande organ bör vara koordinerande för alla samarbets-former inom yrkesutbildningen. Kommittén rekommenderar därför att ett permanent samarbetsorgan inrättas i enlighet med Nordiska teknikerkom-mitténs förslag (NU 1964: 1). Det föreslagna organet skulle inte belasta de nordiska länderna med några större belopp, eftersom det konstruerats med mycket litet kansli. Kostnaderna för samarbetet skulle snabbt kompenseras av fördelarna, vilka eliminerar dubbelarbete på olika håll inom den nor-diska yrkesutbildningen.

Kulturutskottet finner Nordiska kommitténs för yrkesutbildning förslag väl grundat och föreslår därför, att ett permanent samarbetsorgan med ovan angivna uppgifter inrättas för samordning av yrkeslärarutbildningen i de nordiska länderna.

Hänvisande till strävan att befästa banden mellan Island och det övriga Norden vill utskottet för egen del gärna betona vikten av att yrkesutbild-ningen även i Island framdeles koordineras med motsvarande undervis-ning i övriga nordiska länder. Kulturutskottet har tidigare uppmanat Nor-diska rådet att rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för åstad-kommande av specialiserad yrkesutbildning av isländska ungdomar (se *Sak A 142/k s. 683*). Av remissmaterialet i nämnda ärende framgår, att ett flertal islänningar under efterkrigstiden erhållit yrkesutbildning i andra nor-diska länder än hemlandet. En samnordisk upprustning av yrkeslärarkåren skulle för Islands del innebära möjligheter att i större utsträckning än hit-tills låta välutbildade yrkeslärare leda yrkesstudier i hemlandet, vilket med tanke på de dyra resorna till och uppehållet i ett främmande land för en-skilda studerande kunde innebära betydande besparingar.

Med stöd av vad som ovan anförts får kulturutskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett permanent samarbetsorgan för att samordna den nor-diska yrkeslärarutbildningen enligt de riktlinjer, som fram-lagts i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slut-rapport.

Åbo den 8 januari 1968

Georg Backlund

Folke Björkman

Julius Bomhoff

Vice förman

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

Fridolf Thapper

BILAGA 3

I efterhand inkomna yttranden

D a n m a r k

Jydsk Teknologisk Institut:

— — — skal vi meddele, at vi finder forslaget velbegrundet, og at vi anser et nordisk samarbejde i faste organisatoriske former på dette felt for særdeles ønskeligt.

Såfremt det ikke skulle være radet bekendt, vil vi gerne orientere om, at Jydsk Teknologisk Institut siden efteråret 1961 har gennemført tretten 14 ugers erhvervspædagogiske kurser. Hermed har ved instituttet godt 200 faglærte fortrinsvis inden for jern- og metalfagene gennemgået en uddannelse til at virke som lærere i skoler, institutioner og virksomheder med teknisk undervisning.

Århus, den 1. februar 1968

Jydsk Teknologisk Institut

E. Hauptmann

Undervisningskonsulent

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

De interesserte råd og organisasjoner har nå uttalt seg om medlemsforslaget, jfr. vårt skriv 23. oktober 1967. Samtlige instanser gir sin tilslutning til et nordisk samarbeid om yrkeslærerutdanningen.

Kirke- og undervisningsdepartementet for sin del er enig i at et permanent nordisk samarbeid om faglærerutdanningen for yrkesskoler kan være et verdifullt og nærliggende tiltak. Vårt land har for øvrig ved flere anledninger all hatt kontakt med skoler m. v. i Sverige og Finland, bl. a. ved at et utvalg som skal legge fram innstilling om en koordinert yrkeslærerutdanning, har foretatt studiereiser til de nevnte land. Komiteens formann har dessuten hatt direkte kontakt med sentrale institusjoner i Danmark.

I stedet for å slutte seg til forslaget om et nytt særskilt utvalg eller et sekretariat, vil Kirke- og undervisningsdepartementet gå inn for en utbygging av det direkte samarbeid mellom den sentrale yrkesskoleadministrasjon

i de forskjellige land og av den direkte kontakt mellom lærerutdanningsinstitusjonene i de nordiske land.

Videre antar kirke- og undervisningsdepartementet at det midlertidige utvalg som er oppnevnt for å ta seg av det nordiske samarbeid i yrkesutdanningsspørsmål, må kunne utvide sin virksomhet til også å gjelde lærerutdanningen og dermed de konkrete samarbeidstiltak som er nevnt i medlemsforslaget.

Dette departement nevner også at det er enighet om at de forskjellige land sommeren 1968 skal arrangere lærerkurs på nordisk basis i Norge, Danmark, Sverige og Finland. Videre er det innledet et fastere samarbeid når det gjelder utveksling av pensum og opplæringsplaner. Det kan også opplyses at vi her er innstilt på å gi islandske faglærere videreutdanning og perfeksjonering ved våre ordinære kurs for yrkeslærere. I enkelttilfelle har vi også latt islandske faglærere hospitere ved norske yrkesskoler for å gi dem en innføring i den daglige drift.

For ordens skyld vil en gjøre oppmerksom på at medlemsforslaget også er til behandling i Nordisk kulturkommisjon, seksjon II.

Oslo, 16. januar 1968

Etter fullmakt

Olav Hove

Randi Sæland

Medlemsförslag

om likartad lagstiftning om mönsterskydd

(Väckt av Axel Andersson, Poul Dam, Lis Groes, Tage Johansson, Harry Klippenvåg, Sven Mellqvist och Knud Thestrup)

Mønsterlovgivningen hviler på en almindelig grundsætning om, at skaberen af et værk i et vist omfang bør have eneret til det, han har frembragt. Den har derfor nær forbindelse med den ophavsretlige beskyttelse, som tillægges litterære og kunstneriske frembringelser, og den patentretlige beskyttelse, som tillægges opfindelser. Man kan sige, at mønsterlovgivningen supplerer ophavsret- og patentlovgivningen, idet den beskytter nyskabende formgivning, som dog ikke er af egentlig kunstnerisk art eller udgør en egentlig opfindelse.

I *Danmark* gælder siden 1905 lov om beskyttelse af mønstre. Loven er senest ændret i 1936. Den omfatter »forbilleder for industrifrembringelsers ydre udstyr og ydre skikkelse». I praksis antages det dog, at stort set kun smagsmønstre (prydsmønstre) er omfattet af loven. Beskyttelsen opnås ved anmeldelse til mønsterregistret og kan længst udstrækkes til 15 år. Der foretages ikke nogen undersøgelse af mønsterets nyhed før registreringen, men det formodes, at et anmeldt mønster er nyt, indtil andet oplyses. Loven omfatter alle industrigrene, men det forudsættes, at mønsteret er »ejendommeligt», og på grund af en særlig begrænsning har loven mindre betydning for tekstilindustriens vedkommende.

I *Finland* gælder ingen mønsterlov. Allerede i 1904 forelå udarbejdet et forslag til lov om beskyttelse for mønstre og modeller, og i 1934 fremkom et nyt lovforslag. Intet af forslagene har kunnet gennemføres.

I *Norge* gælder loven om mønstre fra 1910, senest ændret i 1953. Lovens område svarer efter ordlyden til den danske lov, men i praksis antages den også at gælde for nyttemønstre (d. v. s. mønstre, som er betinget af praktiske eller nyttige hensyn). Beskyttelsen opnås ved anmeldelse til et register og kan længst udstrækkes i 15 år. Det præsumeres, at et anmeldt mønster er nyt, indtil andet oplyses. Loven omfatter alle industrigrene.

I *Sverige* gælder en i 1899 gennemført lov om beskyttelse af visse mønstre og modeller. Loven gælder kun for metalindustriens frembringelser og omfatter efter praksis ikke nyttemønstre. Beskyttelsen opnås ved registrering,

som kun foretages efter en temmelig omfattende undersøgelse og prøvelse af kravet om mønsterets nyhed. Beskyttelsestiden er 5 år.

I de senere år har mønsterlovgivningen været genstand for udredning i de nordiske lande. Komiteerne i de fire lande har samarbejdet og er nået til enighed om lovudkast, som — med undtagelse af processuelle regler — i alt væsentligt er overensstemmende.

Udkastene omfatter alle slags mønstre, hvorved forstås forbilleder for en varers udseende eller for et ornament. Der gøres ikke begrænsning til nogen industrigren, men alle varer medtages uden indskrænkning. Registrering opretholdes som en betingelse for beskyttelsen, og det samme gælder kravet om mønsterets objektive nyhed. Den længste beskyttelsestid er 15 år. Som et minimumskrav foreslås det, at de gyldige mønsterregistreringer i hvert eget lands register skal undersøges, før et anmeldt mønster registreres som nyt.

Komiteerne har overvejet at foreslå et system med nordisk fællesskab på registreringsplanet i lighed med »nordisk patent». Man er imidlertid enige om, at den praktiske værdi og besparelserne er væsentligt mindre ved mønstre end ved patenter, men det understreges, at spørgsmålet bør tages op på ny, når man har vundet erfaringer med hensyn til »nordisk patent» og de nye mønsterlove.

Udredningerne har endnu ikke ført til fremsættelse af lovforslag i noget af de nordiske lande. Når man imidlertid tager den nuværende forskellighed i mønsterlovgivningen i betragtning og tillige henser til den overensstemmelse, som foreligger eller netop i disse år søges gennemført på andre med mønsterretten nært beslægtede områder, må det være naturligt, at arbejdet med etablering af fællesnordisk mønsterlovgivning bør fortsættes på det nu tilvejebragte grundlag.

Vi henstiller derfor,

at Nordisk Råd vil anbefale regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at søge gennemført ensartet nordisk mønsterlovgivning.

Leksand den 23 juni 1967

Axel Andersson

Poul Dam

Lis Groes

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Sven Mellqvist

Knud Thestrup

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Handelsministeriet:**

— — — skal jeg meddele, at jeg i det kommende folketingsår agter at fremsætte forslag til en ny lov om mønstre, som er udarbejdet på grundlag af de nordiske mønsterkommissioners arbejde.

København, den 25. september 1967

Tyge Dahlgaard

K. Lyksted

Industriraadet:

— — — skal Industriraadet meddele, at de nordiske mønsterlovkommissioner efter vor opfattelse har samarbejdet på bedste måde om de betænkninger og lovudkast, der allerede foreligger, og at det også er lykkedes at nå frem til lovudkast, der harmoniserer lovgivningen på dette område i meget vid udstrækning.

Det fremgår ikke helt klart af medlemsforslaget, hvorvidt det blot er tanken at tilskynde regeringerne i de nordiske lande til at fremme gennemførelsen af de i betænkningerne indeholdte lovudkast — i hvilket tilfælde Industriraadet kan tiltræde medlemsforslaget — eller om der derudover sigtes til et samarbejde mellem de parlamentsudvalg, der efter fremsættelsen af lovforslagene vil blive nedsat i de enkelte lande — i hvilket tilfælde Industriraadet må fraråde medlemsforslaget, dels fordi man næppe vil nå længere ad denne vej, dels fordi en sådan procedure vil forsinke lovenes gennemførelse, og endelig fordi der intet behov er for, at lovene på dette område bliver 100 % identiske, da ingen har foreslået nogen form for »nordisk mønster».

Det skal tilføjes, at Industriraadet går ud fra, at alle de bestemmelser i mønsterlovsudkastene, der er identiske med patentlovsforslagene, vil følge patentlovene i den skikkelse, disse får ved deres endelige vedtagelse i de respektive parlamenter — formentlig inden årets udgang — og at mønster-

lovsforslagene derfor naturligvis først vil kunne fremsættes efter patentlovenes vedtagelse.

København, den 6. oktober 1967

P. r. v.

F. Hjorth Hansen

Håndværksrådet:

Således foranlediget skal Håndværksrådet udtale, at man vil finde det naturligt, at de nordiske regeringer undersøger mulighederne for gennemførelse af ensartet mønsterlovgivning i de nordiske lande, hvorfor man kan støtte det fremsatte medlemsforslag.

København, den 10. oktober 1967

P. r. v.

Erik Ross Pedersen

Finland

Handels- og industriministeriet:

Den av statsrådet den 25 mars 1959 tillsatta mönsterskyddskommittén har den 23 november 1966 till handels- och industriministeriet avgivit sitt betänkande med förslag till mönsterskyddslag jämte motiv. Kommittén har verkat i nära samarbete med mönsterskyddskommittéerna i Danmark, Norge och Sverige.

I anledning av kommitténs betänkande har handels- och industriministeriet inhämtat utlåtande av vederbörande myndigheter samt näringslivets olika organisationer. Den 21 april 1967 tillsatte ministeriet ett utskott med uppgift att på basis av de avgivna utlåtandena bearbeta mönsterskydd. Utskottet har anmodats att i sitt arbete hålla kontakt med de övriga nordiska länderna.

I kommittébetänkandet konstateras, att de nordiska mönsterskyddskommittéernas lagtextutkast, med undantag för vissa procentuella stadganden både i materiellt och formellt hänseende, är praktiskt taget helt överensstämmande. Detta måste betraktas som ett aktningvärt resultat med hänsyn till att utgångslägena för kommittéernas arbete i de nordiska länderna varit helt olika. Finland saknar för närvarande mönsterskyddslagstiftning, Sveriges nu gällande mönsterskyddslag gäller blott mönster för

metallindustriprodukter, medan både Danmark och Norge förfogar över en betydligt mera utvecklad mönsterskyddslagstiftning.

Kommittéernas arbete samt de nära överensstämmande lagförslagen, som framlagts såsom ett resultat av detta arbete, måste ses som ett led i det omfattande nordiska samarbetet på immaterialrättens område som pågått under de senaste åren. Mönsterskyddskommittéerna har under arbetets gång följt med den pågående utvecklingen på patentområdet samt strävat till att vid utformningen av lagtexten i tillämpliga delar uppnå överensstämmelse med patentlagstiftningen.

Kommittéerna har sålunda även dryftat frågan om införandet av ett enhetligt nordiskt förfarande beträffande mönsterregistrering i likhet med nordiskt patent. Ett dylikt förfarande hade förutsatt i materiellt hänseende helt överensstämmande mönsterskyddslagar samt enhetlig praxis på registreringsplanet. Kommittéerna har emellertid ansett, att den nytta och besparing, som genom ett sådant system skulle uppnås, beträffande ansökningar om mönsterskydd skulle vara betydligt mindre än i fråga om patentansökningar. Kommittéerna har därför inte ansett sig, åtminstone inte i detta skede, böra förorda ett gemensamt förfarande beträffande mönsterregistrering.

Med beaktande av de strävanden, som i de nordiska länderna pågår i syfte att uppnå enhetlig lagstiftning på immaterialrättens område, måste det givetvis anses vara av vikt, att man även i fråga om mönsterskyddslagstiftningen uppnår överensstämmelse. Man bör emellertid kunna utgå ifrån att vederbörande myndigheter, som anförtratts vidare utarbetande av mönsterskyddslagstiftningen kommer att göra detta i nära samarbete med motsvarande myndigheter i de övriga nordiska länderna. Enligt handels- och industriministeriets uppfattning bör det vara möjligt att uppnå enhetlighet på mönsterskyddslagstiftningens område i de nordiska länderna även utan sådana tilläggsåtgärder, som efterlyses i ifrågavarande medlemsförslag.

Olavi Salonen

Handels- och industriminister

Edgar Naupert

Handelssekreterare

Patent- och registerstyrelsen:

Med undantag för Finland har de nordiska länderna en lagstiftning om mönsterskydd. Dessa lagar skiljer sig emellertid rätt mycket från varandra med hänsyn till stadganden och innehåll. Av denna orsak och på grund av ökat behov, eftersträvar man i de nordiska länderna nya en-

hetliga lagstadganden också på detta område av det industriella rättskyddet.

Såsom i sagda medlemsförslag nämnes har de kommittéer som tillsatts i vart och ett av de nordiska länderna undersökt behovet av mönsterskydd och avgivit sina betänkanden i saken ävensom utarbetat förslag till lagar om mönsterskydd. Medan arbetet pågick stod den finska kommittén i nära kontakt med kommittéerna i de andra nordiska länderna och deltog bl. a. i flera gemensamma möten. Också kommittéernas arbetsutskott har hållit gemensamma möten. Som resultat av arbetet har kommittéerna till sina respektive regeringar kunnat överlämna enhetliga förslag till lagar om mönsterskydd.

Kommittéerna har dock ej ansett skäl föreligga att i detta skede skapa ett sammordiskt mönsterskyddssystem, såsom fallet är på patentlagstiftningens område, när »tällaisesta menettelystä ei olisi mallihakemuksiin nähden vastaavaa hyötyä» (den finska kommitténs betänkande 1966, A 13 s. 26), utan de har stannat för enbart enhetlig lagstiftning och ett sådant enhetligt förfarande vid mönstrens nyhetsprövning, att ansökningar prövas också på i vart och ett av de andra nordiska länderna registrerade mönster.

Enär man ej hos oss har tidigare erfarenhet av mönsterskydd och då kommittéerna i detta skedet ansett en enhetlig lagstiftning av ovan angivet slag vara tillfyllest, så synes skäl ej föreligga att i detta skede vidtaga de ytterligare åtgärder som i nu ifrågavarande förslag anges, särskilt om man beaktar att mönster har behov av endast ett kortvarigt skydd och att de är av annan karaktär än patent.

Handels- och industriministeriet har numera begärt utlåtande från olika intressekretsar över kommittébetänkandet, och har tillsatt en kommission, under generaldirektör Erkki Tuulis ordförandeskap, vilken har till uppgift att, på basis av kommittébetänkandet, med de justeringar som eventuellt föranledes av utlåtandena, utarbeta ett förslag till en regeringens proposition angående lag om mönsterskydd. Regeringens proposition till riksdagen kan väntas bli avgiven i början av år 1968.

Helsingfors den 7 oktober 1967

Erkki Tuuli

Generaldirektör

Eero Toivola

Biträdande
avdelningschef

Finlands industriförbund:

Såsom i förslaget konstateras har i samtliga nordiska länder genom samarbetande kommittéers försorg uppgjorts lagförslag beträffande mönsterskydd, vilka med hänsyn till sin materiellt rättsliga del är helt överensstämmande.

Industriförbundet har i ett tillsammans med vissa andra av näringslivets organisationer den 13 september 1967 avgivet yttrande med smärre formella ändringar förordat stiftande av en lag om mönsterskydd i enlighet med kommittéernas förslag.

Enär enligt erhållna uppgifter industrins inställning till saken även i de övriga nordiska länderna är positiv och emedan de av de nordiska regeringarna tillsatta organen, som har till uppgift att på basis av kommittéförslagen uppgöra propositioner och intimt samarbeta med varandra synes alla förutsättningar föreligga för stiftande av enhetliga nordiska lagar om mönsterskydd, varför det inte synes påkallat att vidta särskilda åtgärder på grund av nu ifrågavarande medlemsförslag.

Helsingfors den 15 september 1967

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

N o r g e

Industridepartementet:

Departementet kan opplyse at komitéer nedsatt i hvert av landene Danmark, Finland, Sverige og Norge gjennom flere år har arbeidet med revisjon av mønsterlovgivningen. Disse komitéer har under sitt arbeid stått i nær kontakt med hverandre i den hensikt a nå frem til en mest mulig ensartet lovgivning på dette område.

I juni måned i år avga den norske komité sin innstilling med lovforslag som i det vesentlige samsvarer med de tidligere avgitte komité-forslag i de andre nordiske land. Innstillingen vil, når den foreligger trykt, bli sendt de interesserte organisasjoner, institusjoner m.v. til uttalelse.

Oslo, 5. september 1967

Etter fullmakt

Hans-Ludvig Dehli

Terje Alfson

S v e r i g e

Kommerskollegium:

I utlåtande den 30 september 1966 över mönsterskyddsutredningens förslag till lag om mönster m. m. (SOU 1965: 61) berörde kollegium frågan

om en likartad nordisk lagstiftning på området. Härav framgår att kollegium fann en sådan lagstiftning angelägen. Härvidlag har kollegium ej ändrat uppfattning, men kollegium får erinra om att det, såvitt angår den blivande svenska lagstiftningen, får ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av mönsterskyddsutredningens belänkande samt med ledning av de yttranden som häröver inhämtats från myndigheter och organisationer överväga och undersöka i vad mån det är möjligt att utarbeta ett lagförslag som tillgodoser det inom Nordiska rådet framförda önskemålet om en enhetlig nordisk lagstiftning.

Stockholm den 18 oktober 1967

Anders Lindstedt

Laila Larson

Berkt Rosenlund

Patent- och registreringsverket:

I yttrande till statsrådsprotokollet den 7 februari 1958 angående tillsättande av utredning om mönsterskydd anförde chefen för justitiedepartementet bland annat följande: Det är önskvärt att utredningen bedrivs i samarbete med övriga nordiska länder, i den mån intresse där föreligger för en likformig lagstiftning på området.

Som rådsmedlemmarna framhållit har efter samarbete mellan lagstiftningskommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige framkommit förslag till lagar om mönster som överensstämmer i allt väsentligt. Över den svenska kommitténs förslag har patentverket haft tillfälle att yttra sig. Ämbetsverket har därvid framhållit att förslaget i sina huvuddrag är väl ägnat att läggas till grund för lag i ämnet. Patentverket finner det, i anslutning till den av departementschefen i direktiven uttalade uppfattningen, naturligt att det lagstiftningsarbete på mönsterskyddsområdet som hittills bedrivits i nordiskt samarbete även i fortsättningen drivs under beaktande av önskemålet om nordisk likformighet.

Stockholm den 18 september 1967

Göran Borggård

Gunnar Moore

Stockholms handelskammare:

Den svenska så kallade mönsterskyddsutredningens nu föreliggande förslag har tillkommit efter överläggningar med motsvarande utredningar i de

andra nordiska länderna. I huvudsak uppnades enighet vid dessa överläggningar. Skulle en ytterligare harmonisering av de olika förslagen visa sig möjlig under slutbehandlingen av förslagen på respektive hall, är detta givetvis att hälsa med tillfredsställelse.

Harmoniseringssträvandena får dock icke onödvärdigtvis fördröja det mycket angelägna svenska lagstiftningsarbetets slutförande. Avkall bör icke ges på väsentliga önskemål framförda av näringslivets organisationer vid remissbehandlingen av mönsterskyddsutredningens förslag. Handelskammarens den 8 juli 1966 avgivna yttrande i detta ärende bifogas i avskrift (*här ej tryckt*).

Stockholm den 28 september 1967

Stockholms handelskammare

Olof Leffler

Hans-G. Solerud

Sveriges industriförbund:

Den 14 september 1966 avgav förbundet tillsammans med Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges hantverks- och industriorganisation yttrande över den svenska mönsterskyddsutredningens betänkande »Mönsterskydd» (SOU 1966:61). Av yttrandet, som bifogas (*här ej tryckt*), framgår att organisationerna i huvudsak anslöt sig till utredningens förslag och att de ansåg det tillfredsställande att man i huvudsak uppnått nordisk enighet.

Förbundet har sålunda en positiv inställning till en enhetlig nordisk mönsterlagstiftning. Skulle förutsättningar föreligga att i slutskedet ytterligare harmonisera de olika förslagen, har förbundet intet att erinra häremot, förutsatt att en sådan harmonisering dels inte försenar genomförandet av denna angelägna lagstiftningsreform, dels sker med beaktande av de synpunkter som anförts i nyssnämnda yttrande.

Stockholm den 25 september 1967

Sveriges industriförbund

Lennart Körner

BILAGA 2

PM om mønsterretslovgivningen

(Upprättad av sekreteraren i Nordiska rådets juridiska utskott)

Mønsterretslovgivningen hviler på en almindelig grundsætning om, at skaberen af et værk i et vist omfang bør have eneret til det, han har frembragt. Denne lovgivning har derfor nær forbindelse med den ophavsretlige beskyttelse, som tillægges litterære og kunstneriske frembringelser, og den patentretlige beskyttelse, som tillægges opfindelser. Man kan sige, at mønsterretslovgivningen supplerer ophavsret- og patentlovgivningen, idet den beskytter nyskabende formgivning, som dog ikke er af egentlig kunstnerisk art eller udgør en egentlig opfindelse. Den nærmere afgrænsning af området er ikke entydigt fastlagt, heller ikke i de nordiske landes lovgivning.

I *Danmark* gælder siden 1905 lov om beskyttelse af mønstre. Loven er senest ændret i 1936. Den omfatter »forbilleder for industrifrembringelsers ydre udstyr og ydre skikkelse». I praksis antages det dog, at »nyltemønstre» (d. e. mønstre, som er betinget af praktiske eller nyttige hensyn) ikke omfattes af loven. Beskyttelsen opnås ved anmeldelse til mønsterregisteret og kan længst udstrækkes til 15 år. Der foretages ikke nogen undersøgelse af mønsterets nyhed for registreringen, men det formodes, at et anmeldt mønster er nyt, indtil andet oplyses. Loven omfatter alle industrigræne, men det forudsættes, at mønsteret er »ejendommeligt», og på grund af en særlig begrænsning har loven mindre betydning for tekstilindustriens vedkommende.

I *Finland* gælder ingen mønsterlov. Forslag herom har været fremsat flere gange i årenes løb, men har ikke kunnet gennemføres.

I *Norge* gælder loven om mønstre fra 1910, senest ændret i 1953. Lovens område svarer efter ordlyden til den danske lov, men i praksis antages den også at gælde for »nyltemønstre». Beskyttelsen opnås ved anmeldelse til et register og kan længst udstrækkes i 15 år. Det præsumeres, at et anmeldt mønster er nyt, indtil andet oplyses. Loven omfatter alle industrigræne.

I *Sverige* gælder en i 1899 gennemført lov om beskyttelse af visse mønstre og modeller. Loven gælder kun for metalindustriens frembringelser og omfatter efter praksis ikke »nyltemønstre». Beskyttelsen opnås ved registrering, som kun foretages efter en temmelig omfattende undersøgelse og prøvelse af kravet om mønsterets nyhed. Beskyttelsestiden er 5 år.

I de senere år har mønsterlovgivningen været genstand for udredning i de nordiske lande. Komiteerne i de fire lande har samarbejdet og er nået til enighed om lovudkast, som — med undtagelse af processuelle regler — i alt væsentligt er overensstemmende.

Den svenske betænkning er afgivet i 1965, den danske vil foreligge i løbet af sommeren 1966, og de finske og norske betænkninger forventes at være færdige senere på året 1966.

Forslaget (altså foreløbig den svenske version) omfatter alle slags mønstre, hvorved forstås forbillede for en vares udseende eller for et ornament. Det afgørende er altså formen eller udseendet, og der tages udtrykkeligt afstand fra det tyske »Gebrauchsmuster« (d. e. modeller, hvori det væsentlige er en ny teknisk idé). Der gøres ikke begrænsning til nogen industrigren, men alle varer medtages uden indskrænkning. Registrering opretholdes som en betingelse for beskyttelsen, og det samme gælder kravet om mønsterets objektive nyhed. Den længste beskyttelsestid er 15 år.

Som et kompromis mellem anmeldelsessystemet (med de danske og finske delegerede som fortalere) og prøvelsessystemet (anbefalet af de norske og svenske delegerede) er man enige om at foreslå som et minimumskrav, at de gyldige mønsterregistreringer i det egne lands register skal undersøges, før et anmeldt mønster registreres som nyt. Der er herved også taget hensyn til, at en ansøger har interesse i hurtigst muligt at få klargjort, om retten til det samme eller et nærliggende mønster allerede tilkommer en anden.

Komiteerne har overvejet, om der er grundlag for at foreslå et system med nordisk fællesskab på registreringsplanet i lighed med »nordisk patent«. Derfor laler praktiske fordele såvel som den ideelle interesse i at sammenknytte de nordiske lande. En tilsvarende ordning for mønstre er foreslået imellem Benelux-landene.

Udvalgene er imidlertid enige om, at den praktiske værdi og besparelserne er væsentligt mindre ved mønstre end ved patenter, men man understreger, at spørgsmålet bør tages op på ny, når man har vundet erfaringer med hensyn til »nordisk patent« og de nye mønsterretslove.

København, den 1. juni 1966

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om ensartet lovgivning om mønsterbeskyttelse. Forslaget har været behandlet på udvalgets møder den 31. oktober og den 18. december 1967.

I mødet den 31. oktober 1967 deltog justitieministern Aarre Simonen, Finland. I mødet den 18. december 1967 deltog statsrådet Herman Kling, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at anbefale regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at søge gennemført ensartet nordisk mønsterlovgivning. Der henvises herved til de af sagkyndige komitéer i de fire lande afgivne betænkninger med lovudkast, som — med undtagelse af processuelle regler — i alt væsentligt er overensstemmende.

2. Remisstrykker

Udtalelser om forslaget er indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark

Handelsministeriet.
Industriraadet.
Håndværksrådet.

Finland

Handels- og industriministeriet.
Patent- og registerstyrelsen.
Finlands industriförbund.

Norge

Industridepartementet.

Sverige

Kommerskollegium.
Patent- och registreringsverket.
Stockholms handelskammare.
Sveriges industriförbund.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

I *Danmark* forventes forslag til lov om mønstre at kunne fremsættes for Folketinget i folketingsåret 1967/68. I *Finland* kan proposition angående lag om mönsterskydd forventes forelagt for riksdagen i begyndelsen af 1968. I *Norge* er komitébetænkningen ved at blive trykt, og den vil herefter blive sendt til udtalelse hos de interesserede organisationer og institutioner. I *Sverige* har myndigheder og organisationer allerede afgivet udtalelse om mönsterskyddsutredningens betænkning.

I øvrigt synes indstillingen til den af komitéerne foreslåede lovgivning om mønstre i det hele at være positiv hos næringslivets organisationer.

3. Udvalget

Igennem en arrække har der været udført et meget værdifuldt arbejde med at tilvejebringe fællesnordisk lovgivning på immaterialrettens forskellige områder. Der er således allerede gennemført ensartet lovgivning om ophavsret og patentret i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Udvalget har med tilfredshed bemærket, at der nu af sagkyndige komiteer i de fire lande også er udarbejdet i det væsentlige identiske udkast til lovgivning om mønstre. Man har tillige konstateret, at komiteerne har overvejet at foreslå en til systemet med »nordiske patentansøgninger» svarende ordning for så vidt angår mønstre, men at der har været enighed om, at et sådant forslag ikke burde fremsættes på nuværende tidspunkt. Udvalget vil pege på, at spørgsmålet om et videregående nordisk fællesskab på mønsterrettens område, herunder eventuel oprettelse af et fælles registreringsorgan, bør overvejes mere indgående, når der foreligger nærmere erfaringer vedrørende det fremtidige samarbejde mellem de nordiske lande om patentretten.

Udvalget må naturligvis lægge den største vægt på, at den videre forbedelse af forslagene til mønsterlove i Danmark, Finland, Norge og Sverige foregår i fællesskab, således at den i komitéudkastene tilvejebragte ensartethed ikke går tabt. Det er i den forbindelse oplyst over for udvalget, at der allerede er indledt samarbejde angående mønsterlovgivningen mellem vedkommende departementer i de fire lande, og at eventuelle ændringsforslag vil blive forhandlet mellem regeringerne, før der fremsættes lovforslag i noget af landene. Udvalget går endvidere ud fra, at det vil blive tilstræbt, at lovforslagene såvidt muligt kan behandles samtidigt i landenes parlamenter, for at der også på dette stadium kan blive mulighed for koordinering af eventuelle forslag til ændringer.

På grundlag af de således foreliggende oplysninger, særlig om det allerede igangværende samarbejde mellem departementerne med hensyn til den videre forbedelse af lovforslagene, antager udvalget, at det ved medlemsforslaget tilsigtede øjemed er nået. Herefter finder man ikke tilstrækkeligt grundlag for at anbefale, at der for tiden foretages yderligere i sagen fra Nordisk Råds side.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget om ensartet lovgivning om mønsterbeskyttelse.

København, den 18. december 1967

Erik Adamson

Poul Dam

Georg C. Ehrnrooth

Lis Groes

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Lars Leiro

Aarne Saarinen

Knud Thestrup

Formand

Medlemsförslag

om förenhetligande av regler angående arbetstgares uppfindingar

(Väckt av Axel Andersson, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Lis Groes, Tage
Johansson, Osmo Kock, Sven Mellqvist, Johan Møller Warmedal och
Knud Thestrup)

Efter norsk og svensk ønske blev der i 1960 indledt et nordisk samarbejde med henblik på udarbejdelse af ensartede regler om arbejdstgares opfindelser. Der er i Danmark, Finland, Norge og Sverige afgivet betænkninger med forslag til en ny lovgivning på det pågældende område.

Hovedproblemet er, hvilken ret arbejdsgiveren har, når en hos ham ansat gør en opfindelse. Efter gældende lovgivning besvares dette spørgsmål ikke ensartet i de nordiske lande.

I *Danmark* er arbejdsgiveren efter den i 1955 gennemførte lov berettiget til at kræve retten til opfindelsen overdraget til sig, hvis arbejdstageren må anses at være nået til opfindelsen gennem sin tjeneste, og udnyttelsen af opfindelsen falder inden for virksomhedens arbejdsområde. Samme ret har arbejdsgiveren, selv om udnyttelsen af opfindelsen ikke falder inden for virksomhedens arbejdsområde, hvis opfindelsen angår en af virksomheden stillet, nærmere angivet opgave.

I *Finland* er forholdet ordnet i patentloven af 1943. Herefter har arbejdsgiveren en meget vidstrakt ret, idet han har mulighed for at erhverve den fulde ret til enhver af arbejdstageren gjort opfindelse, der falder inden for arbejdsgiverens virksomhedsområde. Et nyt forslag er i april i år fremsat i riksdagen.

I *Norge* er forholdet ikke lovreguleret.

I *Sverige* gælder den i 1949 gennemførte lov, hvorefter arbejdsgiveren kun i meget begrænset omfang får den fulde ret til at erhverve arbejdstagerens opfindelse. Arbejdsgiverens ret er således begrænset til de såkaldte forskningsopfindelser, men herudover har arbejdsgiveren i et vist omfang krav på en licensret, ligesom han har en vis fortrinsret fremfor andre til at erhverve opfindelser, som falder inden for hans virksomhedsområde. Loven fraviges i betydeligt omfang ved aftaler, som giver arbejdsgiveren en større ret.

De af de sagkyndige komiteer udarbejdede forslag er i alt væsentligt ensartede. Der har således været enighed om, at arbejdsgiveren bør have ret til

en opfindelse, som falder inden for virksomhedens område, hvis denne er resultatet af de arbejdstagerens påhvilede arbejdsopgaver eller er gjort væsentligt gennem udnyttelsen af erfaringer i arbejdsgiverens virksomhed. Arbejdsgiveren bør have samme ret, hvis den er resultatet af en af virksomhedens stillet opgave.

Endvidere bør arbejdsgiveren have adgang til at få en udnyttelsesret i alle tilfælde, hvor opfindelsen falder ind under virksomhedens område og er kommet til veje i forbindelse med ansættelsen, uanset om forbindelsen ikke er så stærk, at retten til opfindelsen i det hele overgår til arbejdsgiveren.

Er opfindelsen blevet til uden forbindelse med arbejdstagerens tjeneste, bør arbejdsgiveren have en fortrinsret til at indgå aftale med arbejdstageren om hel eller delvis overtagelse af retten, hvis opfindelsen falder ind under virksomhedens område.

Det er ønskeligt, at der gælder ensartede regler i de nordiske lande om dette spørgsmål. Dette beror på, at der forventes gennemført ensartet patentlovgivning, hvorom lovforslag allerede er fremsat i parlamenterne, og det heri indeholdte system om et nordisk patent. Denne ordning forudsætter bl. a., at patentmyndighederne i hvert af de fire lande er i stand til at bedømme, om patentretten tilkommer arbejdstageren eller arbejdsgiveren. Afgørelsen af dette spørgsmål er meget vanskelig under de nuværende forhold, hvor reglerne ikke blot er forskellige fra land til land, men hvor der også savnes bestemmelser om, hvilket lands lovgivning der skal komme til anvendelse. Man kan f. eks. komme til at stå over for den situation, at en dansk arbejder, som er ansat i en svensk virksomhed, gør en opfindelse i virksomhedens afdeling i Norge. Under de nuværende forhold er det helt uvist, om arbejdstagerens ret til opfindelsen skal bedømmes efter dansk, svensk eller norsk ret.

Det er også rimeligt, at reglerne er overensstemmende, når man tager den stadig større udveksling af teknikere og arbejdere mellem landene i Norden i betragtning.

På baggrund af det gennemførte komitéarbejde er der nu fremsat lovforslag om arbejdstageres opfindelser i Finland og i Norge. Derimod er lovforslag endnu ikke fremsat i de øvrige lande.

Før så vidt muligt at bidrage til en sikring af, at der gennemføres ensartet lovgivning på dette område, foreslår vi

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at søge gennemført ensartet lovgivning om arbejdstageres opfindelser.

Leksand, den 22. juni 1967

Axel Andersson

Poul Dam

Georg C. Ehrnrooth

Lis Groes

Tage Johansson

Osmo Kock

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Knud Thestrup

*BILAGA 1***Uttalande vid konferens den 9 maj 1967 i Stockholm**

För att behandla rättsfrågan beträffande uppfinningar, som görs av arbetstagare, med hänsyn till kommande lagstiftning på detta område i de nordiska länderna hölls den 9 maj 1967 i Stockholm en konferens. I denna deltog representanter för följande organisationer:

Landsorganisationen i Sverige
Tjänstemännens centralorganisation
Statstjänstemännens riksförbund
Svenska industritjänstemannaförbundet
Sveriges arbetsledareförbund
Sveriges civilingenjörsförbund
Svenska uppfinnareföreningen
Landsorganisasjonen i Norge
Norsk forbund for arbeidsledere og tekniske funksjonærer
Norsk oppfinnerforening
Norges arbeidslederforbund
Fællesrepresentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærsorganisationer
Finland tekniska funktionärsorganisationers centralförbund

Efter dagens diskussion gjordes enhälligt följande uttalande:

Samtliga organisationer ser bestämmelser om arbetsgivarens rätt att helt eller delvis tvångsvis överta uppfinnarens äganderätt till uppfinningen som den centrala punkten i en lagstiftning.

Vid fastställande av gränserna för en sådan rätt för arbetsgivaren måste man skilja klart mellan, å ena sidan, de fall där uppfinningen är resultatet av organiserad forskning eller av ett direkt preciserat uppdrag från arbetsgivaren, och, å den andra sidan där den är gjord av arbetstagaren utan något sådant initiativ från arbetsgivarens sida.

Enligt konferensens uppfattning är det inte motiverat att göra större ingrepp i arbetstagarens uppfinnarrätt än vad som gjorts i den nuvarande svenska lagens § 3. Mera vittgående ingrepp än detta skulle ingen av parterna och ej heller samhället vara beljänt av.

De organisationer som var representerade på konferensen kommer därför i sina respektive länder att arbeta för att de lagstiftande organen inte stadfäster sämre bestämmelser för arbetstagarna än de som varit gällande i Sverige i snart 80 år.

Avsikten med en eventuell lagstiftning angående rätten till arbetstagares uppfinningar är enligt konferensens mening att stimulera uppfinnarverk-

samheten och att skydda arbetstagaren så som den svenska lagen har gjort. Med hänsyn härtill bör det icke vara möjligt att genom förhandsavtal göra avsteg från lagens bestämmelser till nackdel för arbetstagaren, eftersom ingen av parterna innan uppfinningen är gjord kan ha överblick över de följder som ett sådant avtal i verkligheten kan medföra.

BILAGA 2

Yttranden över medlemsförslaget

Nordiska arbetsledarunionen:

Nordiska arbetsledareunionen, som består av Sveriges arbetsledareförbund, Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger, Finlands tekniska funktionärsorganisationers centralförbund, Norges arbejdslederforbund och Verkstjörasamband Íslands, och som representerar sammanlagt över 120 000 arbetsledare och tekniska funktionärer, har under en längre tid genom en kommitté behandlat frågan om rätten till arbetstagares uppfinningar.

Med anledning av medlemsförslaget till Nordiska rådet om förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar, vilket väckts av Axel Andersson m. fl. den 22 juni 1967, önskar unionen göra följande uttalande.

Lagstiftningen angående rätten till arbetstagares uppfinningar i Danmark, Finland och Sverige skiljer sig åt på viktiga punkter. I Norge är frågan icke reglerad i lag. Den svenska lagstiftningen är den som bäst tillvarar arbetstagarnas intressen.

Det är önskvärt, framhålls det i medlemsförslaget, att man får till stånd en enhetlig lagstiftning i de nordiska länderna angående rätten till arbetstagares uppfinningar. Unionen vill gärna instämma i detta önskemål. Där emot kan unionen icke tillstyrka att de lagförslag som framlagts i Danmark, Finland och Norge läggs till grund för gemensam nordisk lagstiftning. Dessa förslag innebär enligt unionens mening en klar försämring i jämförelse med den svenska lagen. Det svenska förslaget, som byggde på ett nordiskt lagstiftningssamarbete i frågan, har avstyrkts i Sverige år 1965 av en enhällig svensk arbetstagaropinion. Det synes vara sannolikt att denna uppfattning också delades av den svenska regeringen.

Sakläget torde därför ha förändrats väsentligt, eftersom man kan konstatera, att någon samnordisk lagstiftning ej torde komma till stånd på basis av de redan lagda förslagen i respektive länder. Unionen anser i likhet med förslagsställarna, att det dock vore påkallat med en gemensam lagstiftning i frågan framför allt med hänsyn till att en nordisk patentlag väntas träda i kraft relativt snart. Svåröverskådliga problem kan uppstå, därest icke

samtidigt en nordisk lag om arbetstagares uppfinningar träder i kraft. Unionen finner emellertid, med hänsyn till den svenska inställningen till frågan, att det är orealistiskt att basera en sådan lagstiftning på nu framlagda förslag i de övriga nordiska länderna.

Unionen anser vidare, att dessa förslag ur arbetstagsynpunkt är otillfredsställande utformade och att en förutsättning för att en gemensam lagstiftning skall kunna komma till stånd inom överskådlig framtid är att de redan framlagda förslagen återkallas.

Under beaktande av vad ovan anförts föreslår unionen att Nordiska rådet måtte söka påverka respektive regeringar att återtaga redan lagda förslag och att en ny samnordisk förutsättningslös utredning i frågan kommer till stånd, i vilken respektive länders arbetstagarorganisationer blir representerade.

Stockholm den 12 oktober 1967

På unionens vägnar:

Sune Eriksson

Ordförande

D a n m a r k

Handelsministeriet:

— — — skal man meddele, at handelsministeriet ikke for tiden påtænker at fremsætte et lovforslag på grundlag af den i medlemsforslaget nævnte betænkning, idet det måtte være en forudsætning herfor, at lovgivningen bliver ensartet i samtlige fire lande. Handelsministeriet er derfor indstillet på at afvente den videre udvikling i dette spørgsmål, der særlig afhænger af udviklingen i Sverige.

Det tilføjes, at der i den kommende folketingsssamling vil blive fremsat forslag om, at den gældende lov skal forelægges folketinget til revision i folketingsåret 1971/72.

København, den 29. september 1967

Tyge Dahlgaard

Industriraadet:

Idet Industriraadet beklager den forsinkelse, der er opstået med besvarelsen af delegationens forespørgsel, skal man først henlede opmærksomheden på, at Industriraadet tidligere til udtalelse har modtaget direktør i Patent- og Varemærkedirektoratet Erik Tuxen's betænkning vedrørende nordisk samarbejde om lovgivningen om arbejdstageres opfindelser indeholdende udkast til ændring af den danske lov om arbejdstageres opfindelser

af 29. april 1955 og de tilsvarende norske, svenske og finske udkast til en ny lov om arbejdstageres opfindelser.

Industriraadet afgav sin udtalelse den 10. april 1965 til Handelsministeriet (*se Bihang nedan*).

Medlemsforslaget om, at Nordisk Rad skal henstille til regeringerne i de nordiske lande at søge gennemført ensartet lovgivning om arbejdstageres opfindelser, kan Industriraadet principielt tilslutte sig ud fra den opfattelse, at den stadig større udveksling af teknisk arbejdskraft mellem de nordiske lande og den øgede integration i landenes erhvervsliv gør en sådan harmonisering af lovgivningen på dette område hensigtsmæssig. Dette gælder helt uafhængigt af det nordiske patentansøgningsystem, hvis indførelse Industriraadet fortsat er modstander af.

Det skal tilføjes, at medlemsforslagets oplysninger om, hvad der inden for de nordiske komiteer har været tilslutning til, bygger på det finske og svenske lovudkast, medens det danske og norske lovudkast derudover giver arbejdsgiveren ret til en af arbejdstagaren gjort opfindelse, som denne må anses at være nået til ved udførelsen af de arbejdsopgaver, der påhviler ham — altså en noget videre adgang end i medlemsforslaget.

Ifølge den gældende danske lovs § 7, stk. 3, kan arbejdstageren, så snart han har givet arbejdsgiveren underretning om den gjorte opfindelse i henhold til § 6, søge patent på opfindelsen, når han forinden underretter arbejdsgiveren herom. Denne ret har arbejdstageren også efter de andre nordiske love, men kun efter den danske lov kan han ikke give afkald på den. Denne specielle danske bestemmelse kan medføre ganske urimelige resultater, og der er da også rejst indvendinger mod den i forbindelse med den påbegyndte lovrevision. Industriraadet skal på dette sted for god ordens skyld understrege, at det er vigtigt, at denne bestemmelse udgår, således at loven på dette punkt bringes i overensstemmelse med de andre nordiske love.

Industriraadet skal endelig understrege, at tilslutningen til lovharmoniseringen ikke indebærer noget umiddelbart ønske om, at der skal forefindes en særlig lovgivning på dette område, der fortrinsvis bør være undergivet arbejdsretlige regler, men alene, at retstilstanden bliver den samme i de fire nordiske lande.

København, den 14. december 1967

P. r. v.

F. Hjorth Hansen

Skrivelse från Industriraadet till Handelsministeriet angående nordiskt samarbete i fråga om lagstiftningen rörande arbetstagers uppfinningar

Spørgsmålet om vederlæggelse af medarbejderes indsats i forbindelse med opfindelser afgøres normalt i gensidig forståelse mellem virksomheden og den eller de medarbejdere, som har gjort en særlig indsats. Den gældende lov har kun været prøvet ved domstolene i ganske få ekstreme tilfælde, der ikke kan tages som bevis for et foreliggende behov for en lov af denne art.

Industriraadet anerkender fuldt ud arbejdstagers ret til at nyde frugten af en særlig indsats i forbindelse med en opfindelse, de har gjort i arbejds-giverens tjeneste. Når dette er sagt, må det imidlertid tilføjes, at Industri-raadet ikke er velvilligt indstillet over for den gældende lov om arbejdstage-res opfindelser og det nu foreliggende betækningsforslag.

Som den alt overvejende hovedregel er en opfindelse i vor moderne indu-stri produktet af et bredt samarbejde mellem virksomhedernes medarbejde-re efter en nøje planlægning af virksomhedens ledelse. Spørgsmålet om, hvem der er opfinder, når opgaven er løst, er vanskeligt at afgøre. Lovens udformning bidrager til at give medarbejderne den opfattelse, at de skal have et større udbytte af en opfindelse, end hvad der er rimeligt, og loven har derfor virket skadeligt for samarbejdet mellem medarbejderne indbyr-des og mellem medarbejderne og virksomheden.

Til det foreliggende udkast til lov om ændringer i lov om arbejdstagers opfindelser har Industriraadet ingen bemærkninger ud over en opfordring til, at dette udkast suppleres med en bestemmelse svarende til det norske udkasts § 11. Man finder det hensigtsmæssigt, at der også i Danmark op-rettes et særligt nævn med den opgave at søge at få en mindelig ordening i stand i tvister, der måtte foreligge mellem en virksomhed og en eller flere medarbejdere. Med hensyn til nævnets sammensætning m. v. foreslår man en ordening svarende til det norske forslag.

København, den 10. april 1967

P. r. v.

I. C. Thygesen

Dansk Arbejdsgiverforening meddelar i skrivelse den 20 december 1967 att den instämmer i Industriraadets yttrande (se ovan).

Landsorganisationen, De samvirkende Fagforbund:

— — — skal vi meddele, at LO i Danmark kan tiltræde, at der på dette område udarbejdes ensartet lovgivning for de nordiske lande, men udgangs-punktet må være, at de nugældende svenske regler på dette område accepte-res som et minimum af beskyttelse for arbejdstagerne.

Som omtalt i vor skrivelse af 30. august 1967 skal nærværende spørgsmål i øvrigt behandles ved et nordisk fagligt møde i Stockholm den 26. oktober 1967, og vi vil i givet fald vende tilbage til sagen og yderligere uddybe vor stilling, såfremt drøftelserne ved dette faglige møde måtte give anledning dertil.

København, den 11. oktober 1967.

P.f.v.

Thomas Nielsen

Landsorganisationen, De samvirkende Fagforbund:

— — — skal vi meddele, at vi, efter at spørgsmålet har været behandlet på en nordisk faglig konference, ikke kan medvirke til en ensartet lovgivning, hvis denne alene består i en koordinering af de nugældende regler i de nordiske lande, idet dette vil betyde en forringelse af arbejdstagernes stilling for Sveriges vedkommende, og dette kan vi ikke medvirke til.

Vi må være af den opfattelse, at den svenske lovgivning må være mindstemålet for, at vi vil kunne sanktionere en fælles lov om spørgsmålet.

København, den 6. december 1967

P. f. v.

Thomas Nielsen

Kai Pedersen

Akademikernes Samarbejdsudvalg:

Forslaget har været behandlet i Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA), der er nedsat af Akademikernes Samarbejdsudvalg.

Udtalelsen, der er afgivet af UBVA den 13. oktober 1967, fremsendes hermed, idet Akademikernes Samarbejdsudvalg tiltræder de af UBVA anførte synspunkter.

København, den 31. oktober 1967

J. Kr. Lomholt

Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA):

— — — skal Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA) udtale følgende:

1. Den danske betænkning 1964 nr. 366 vedrørende nordisk samarbejde om lovgivningen om arbejdstageres opfindelser har tidligere været til behandling i UBVA, som i sin udtalelse af 31/3-1965 fremsendt til handels-

ministeriet af Akademikernes Samarbejdsudvalg den 31/3-1965 har måttet fraråde gennemførelsen af det i betænkningen indeholdte lovudkast.

En udførligere gennemgang af forslaget indeholdes i professor H. Lund Christiansens redegørelse i Ugeskrift for Retsvæsen 1965 B, side 61—70.

Under de to folketingssamlinger 1966/67 fremsattes samtidig med forslag til en ny patentlov også forslag til lov om ændringer i lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser. I forhold til udkastet i den danske betænkning medfører disse, ikke-gennemførte forslag kun en ophævelse af lovens § 14 om de såkaldte bedriftsopfindelser. Den danske regering fandt det ikke under henvisning til ønsker om en nordisk retsenhed hensigtsmæssigt at foreslå videregående ændringer i loven af 1955, der efter regeringens opfattelse har virket tilfredsstillende i de forløbne år.

2. Det må fortsat være UBVA's opfattelse, at det foreliggende betænkningssudkast ikke egner sig til gennemførelse i Danmark, og at der under de foreliggende omstændigheder i hvert fald ikke bør tages noget lovgivningsinitiativ, så længe det må hensta som usikkert, om de foreslåede retningslinjer vil blive fulgt ved vedtagelse af nye love i Norge og Finland, og om det vil være muligt at gennemføre tilsvarende ændringer i Sverige.

Med hensyn til de i medlemsforslaget fremførte begrundelser for ønskeligheden af, at der gælder ensartede regler i de nordiske lande, kan UBVA ikke tilslutte sig, at en enhed er en ufravigeligt nødvendig forudsætning for etablering af det nordiske patentsystem, ligesom man må tage afstand fra, at et hensyn til registreringsmyndighederne kan tvinge til materielle ændringer af retstilstanden, såfremt hensyn til de berørte erhvervsgrupper ikke taler for forandringer af forholdet mellem arbejdstagere og arbejdsgivere. Det skal tilføjes, at der selv ved en i det væsentlige ensartet lovgivning ikke vil kunne forventes nogen ensartet retstilstand i de forskellige lande, når lovene lader afgørelserne hvile på så usikre kriterier, som tilfældet er med de foreliggende udkast. Suppleres og ændres disse regler ved kollektive eller individuelle aftaler, som vil kunne blive meget forskellige fra land til land, vil registreringsmyndighederne tillige være nødt til at tage hensyn hertil.

3. Der ses i det nu foreliggende forslag fra Nordisk Råd ikke at være taget hensyn til de stedfundne remisbehandlinger i de respektive nordiske lande, og det er ikke oplyst, i hvilket omfang der herunder er opnået tilslutning fra de kredse, som berøres af forslagene. Man skal herved navnlig fremhæve, at der for Danmarks vedkommende under de nordiske forhandlinger alene var tale om enkeltmandsrepræsentation på embedsmandsplan, og at der ikke forud for betænkningens afgivelse søgtes tilslutning til det i betænkningen indeholdte lovudkast fra de berørte arbejdsgiver- og arbejdstagerkredse. Den i betænkningen udtrykte tilslutning til en enhedslovgivning af det foreslåede indhold er derfor kun af formel karakter.

København, den 13. oktober 1967

H. Lund Christiansen

Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer:

I denne anledning skal oplyses, at FTF gentagne gange har behandlet spørgsmålet om arbejdstageres opfindelser og har understreget, at det er af største værdi, at opfinderne beskyttes. Man har således henstillet, at man i fælles nordisk patentlovgivning går væk fra den nugældende ordning i Danmark, hvor man i visse tilfælde godkender en virksomhed som opfinder. I denne forbindelse skal henvises til § 3 i de nugældende svenske lovregler.

I anledning af det nu fremsatte medlemsforslag skal FTF understrege, at man kan anbefale det fremsatte forslag under den udtrykkelige forudsætning, at de svenske lovregler godtages som et minimum for beskyttelse af arbejdstagere.

København, den 23. oktober 1967

N. C. Thomsen Nielsen

Formand

Marvin Madsen

Direktør

Dansk Ingeniørforening:

— — — skal vi, efter at sagen har været forelagt Dansk Ingeniørforenings forretningsudvalg, meddele følgende.

Forretningsudvalget udtalte, at man i dette tilfælde som på mange andre områder fandt det naturligt at stræbe efter en ensartet regeldannelse i Norden, men at man på den anden side fandt, at man ikke kunde lade dette synspunkt gå forud for visse synspunkter, som Dansk Ingeniørforening tidligere har givet til kende vedrørende lovgivningen om arbejdstageres opfindelser. Dansk Ingeniørforening fik således i 1965 fra Handelsministeriet forelagt betænkning nr. 366 vedrørende nordisk samarbejde om lovgivningen om arbejdstageres opfindelser til udtalelse, og hoslagt fremsendes kopi af det svar, man den gang afgav (*se Bihang*).

Dansk Ingeniørforening skal derfor udtale, at man meget gerne ser en ensartet nordisk lovgivning om arbejdstageres opfindelser, men efter de principper, som man i skrivelse af 29. april 1965 gav udtryk for.

København, den 18. oktober 1967

Bjørn Andersen

Generalsekretær

Skrivelse från Dansk Ingeniörförening över betänkande 366 rörande nordiskt samarbete vid lagstiftningen om arbetstagers uppfinningar

— — — — skal vi udtale, at der siden vedtagelsen af »Lov om arbejdstageres opfindelser» af 29. april 1955 synes at være sket en udvikling, som ikke er blevet tilgodeset i de foreliggende ændringsforslag. Endvidere findes ændringsforslaget til den nugældende lovs paragraf 5 at stille arbejdstageren væsentligt ringere.

Opfindelser af den art, som vil falde under lovens rammer, vil i stigende grad vedrøre exportartikler eller være opfindelser, som udgør grundlaget for licensaftaler på internationalt plan.

I takt med udviklingen er arbejdstageropfindelser af i dag oftest resultatet af forskning foretaget af personer, der har forskning som opgave, og som inden for dette område i mange tilfælde nyder en vis frihed i valg af program.

Det kan derfor ikke lades ude af betragtning, at de fordele, en arbejdstager eventuelt vil kunne opnå under lovens auspicer, i almindelighed vil være moderate — hans virke som forsker og stilling i øvrigt taget i betragtning — og selv om loven giver arbejdstageren mulighed for at prøve, om et eventuelt højere krav fra hans side kan honoreres, så hverken kan eller skal loven beskytte ham over for de personlige konflikter og deraf følgende tab, som han måtte komme ud for ved at vælge striden og domsafgørelsen som retningsgivende faktor for fastsættelse af honorar.

Det forekommer derfor os, at man burde tillægge prestigen, der følger med at være nævnt som opfinder, en større betydning, end tilfældet er for tiden, og at det bør tages i betragtning, at prestige medvirker til konsolidering af arbejdstagerens faglige position såvel på det nationale som på det internationale marked.

Det er foreningen bekendt, at konventionsloven giver opfinderen ret til at blive benævnt i patentet, men det er også foreningen bekendt, at denne ret ikke udnyttes i fuld udstrækning, eksempelvis ikke hvis prioritetsdokumentet til en ansøgning er tavs for så vidt angår opfinderangivelse, om/eller hvis opfinderen ikke er sig sine nationale eller internationale retigheder bevidst.

Foreningen vil ikke mene, at prestige skulle træde i stedet for belønning, men vil finde det i tråd med udviklingen, hvis der blev foretaget den ændring i den bestående lov, at begrebet »virksomhedsopfindelse» bortfaldt, således at opfinderen gerne oprindeligt besad retten til opfindelsen og havde pligt til at overdrage retten under indleveringen eller senere efter visse — eventuelt ved standardkontrakter — fastlagte regler.

Med ovenstående ville ikke alene arbejdstagerens danske, men også hans internationale interesser være tilgodeset for så vidt angår opfinderangivelse og hans medvirken ved eventuelle overdragelser, hvis det til opfindelsen hørende prioritetsdokument i øvrigt er af dansk oprindelse.

Opmærksomheden henledes på den i 1959 reviderede japanske lov om arbejdstageres opfindelser, der udgør en del af den japanske patentlov, og som foruden at være af nyeste dato også udmærker sig ved klarhed, jfr.

særtryk af Washington Law Review, vol. 39, No. 3, August 1964, side 552.

Der henvises endvidere til side 556 »Problem of the Title to Employee Inventions» og navnlig til side 557 øverste afsnit, som påpeger, at: »The past tendency in various countries has been to put stress on the basic right of the inventor to his invention.»

Omtalte japanske lov af nyeste dato har som forudsætning opfinderens primære ret til opfindelsen, og loven meddeleer: at arbejdsgiveren har retten til at få arbejdstageropfindelsen overdraget ifølge kontrakt aftale med arbejdstageren; og under alle forhold opnår arbejdsgiveren en ikke-eksklusiv ret til arbejdstagerens opfindelse, nemlig hvis en kontrakt aftale imellem arbejdsgiver og arbejdstager ikke er blevet truffet forud; og endelig at eventuelle kontrakt aftaler truffet imellem arbejdsgiver og arbejdstager vedrørende overdragelse af patentrettigheder m.v. er ugyldige, for så vidt en opfindelse er på tale, som er uden forbindelse med arbejdstagerens tjeneste i virksomheden, hvilken passus ganske står i modsætning til det danske forslag til en ændring af paragraf 5 i den nugældende lov om arbejdstageres opfindelser af 29. april 1955.

Dansk Ingeniørforening finder ikke, at hensynet til ensartet nordisk lovgivning kan begrunde en ændring af paragraf 5 resulterende i en svækkelse af arbejdstagerens position, og mener, at dette spørgsmål bør tages op til fornyet overvejelse.

Som bekendt har den internationale institution for industriel retsbeskyttelse AIPPI optaget arbejdstageropfindelser på sit arbejdsprogram, og man skal endvidere påpege det rimelige i, at arbejdstagerens retsforhold til hans opfindelser ses i international belysning.

Den begrænsning, som ligger i, at opfindelsen i lovens paragraf 1 defineres som »Opfindelser, der kan patenteres her i riget», kunne afstedkomme adskillige bemærkninger og motiverer under alle forhold vor henstilling om, at revisionen af loven om arbejdstageres opfindelser udsættes indtil det nye patentlovsforslag er blevet færdigbehandlet, eftersom den eventuelle nye patentlov kan medføre radikale ændringer i spørgsmålet om, hvad der her i riget kan betragtes som patenterbare opfindelser.

Vi anbefaler endvidere, at den eventuelle kommende revision bliver mere omfattende under henvisning til, hvad der foran er sagt om opfinderens primære ret til opfindelsen, og gør opmærksom på, at det ville tjene både arbejdsgiver og arbejdstager, hvis der opnåedes klare regler i så henseende.

I så fald ville Dansk Ingeniørforening ingen indvending have imod, at loven bortfaldt til fordel for kontraktlige aftaler mellem parterne, der i langt højere grad vil kunne tilpasses de stærkt varierende forhold, og som ved organisationernes medvirken vil kunne sikre arbejdstagere deres rettigheder og ligeledes sørge for, at eventuelle stridigheder kunne afvikles gennem voldgiftsaftaler eller ved et passende udvalgt navn.

København, den 29. april 1965.

P. f. v.

P. E. Malmstrøm

Formand

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd er enige i det ønskværdige i gennemførelse af en ensartet lovgivning med hensyn til arbejdstageres opfindelser. Man er dog af den opfattelse, at en sådan lovgivning ikke bør gennemføres på et grundlag, som giver arbejdstagerne mindre beskyttelse, end hvad der svarer til den nugældende svenske lovgivning.

København, den 12. oktober 1967

P.r.v.

Preben Nielsen

Dansk Forening for Industriel Retsbeskyttelse:

— — — tillader jeg mig på foreningens vegne til orientering at fremsende genpart af den udtalelse (*här ej tryckt*), som foreningen afgav den 24. maj 1965 i anledning af den danske betænkning nr. 366/1964 vedrørende det nordiske samarbejde på nævnte område.

Foreningen henviser til denne udtalelse, herunder til det rent principielle, nemlig det tvivlsomme i, hvorvidt det overhovedet er hensigtsmæssigt og ønskeligt at have en lovgivning på dette område.

Hvad særligt angår spørgsmålet om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at reglerne i de nordiske lande er ensartede, kan foreningen tiltræde dette ønske. Vanskelighederne ligger imidlertid — som allerede antydnet — i at udforme regler, som er hensigtsmæssige og anvendelige i praksis.

København, den 5. oktober 1967

P.f.v.

K. Holm-Nielsen

De danske Patentagenters Forening:

— — — skal foreningen herved udtale, at den fuldt kan tilslutte sig ønskeligheden af, at der i Norden tilvejebringes overensstemmende retsregler vedrørende arbejdstageres opfindelser efter de i forslaget omtalte hovedretningslinier.

Til orientering for Nordisk Råd fremsendes hermed en af foreningen udarbejdet udtalelse med bemærkning til lov om arbejdstageres opfindelser af 29. april 1955 samt til Betænkning vedrørende nordisk samarbejde om lovgivningen om arbejdstageres opfindelser med udkast til ændringer af

loven om arbejdstageres opfindelser, Betænkning nr. 366/1964 (*här ej tryckt*).

København, den 9. oktober 1967

De danske Patentagenters Forening

K. Høst-Madsen

Formand

Finland

Patent- och registerstyrelsen:

Såsom i förslaget omnämnes gäller i de nordiska länderna olika regler och avtal för arbetstagares uppfinningar. I Sverige är gällande stadganden från år 1949, i Danmark från år 1955. Till norska stortinget har i saken avgivits ett förslag till lag och hos oss ingår bestämmelserna rörande rättigheter som härleder sig av uppfinningar gjorda av person som är i arbete eller tjänst hos annan i 23—28 §§ i gällande lag om patent av den 7 maj 1943.

Arbetet med förenhetligandet av patentlagstiftningen i de nordiska länderna pågår emellertid som bäst, och ett förslag till ny lag om patent behandlas i Finland redan av riksdagen. Lagstiftningen om industriellt rättskydd befinner sig sålunda i ett skede av stark utveckling med syftet att uppnå enhetlighet i stadgandena. I samband med revideringen av patentlagen har också frågan om ny lagstiftning beträffande skyddet för arbetstagares uppfinningar diskuterats de nordiska länderna emellan. Den kommitté som tillsattes den 28 september 1961 för förberedande av en lag om arbetstagares uppfinningar har i samband med utarbetandet av lagförslaget stått i kontakt med motsvarande organ i de andra nordiska länderna. Enär det samtidigt med patentlagsrevisionen blev nödvändigt att förnya också stadgandena om arbetstagares uppfinningar, kom dessa att hos oss regleras genom en särskild lag. Utgående från detta har den 28 april 1967 till riksdagen avgivits regeringens proposition nr 56 till lag om rätten till arbetstagares uppfinningar. Ärendet undergår nu utskottsbehandling men kommer sannolikt inom kort före i riksdagen för avgörande i samband med patentlagen.

Hos oss kommer den nya lagen att innebära en avsevärd förbättring av rättsskyddet för arbetstagare som gjort en uppfinning, i jämförelse med vad som varit fallet hittills och då lagen trätt i kraft kan erfarenheter vinnas i fråga om dess praktiska betydelse.

Det ovan nämnda medlemsförslaget synes sålunda ha väckts för sent och ej denna gång föranleda åtgärder, i all synnerhet som det tills vidare inte är känt vilket innehåll lagarna i fråga får i respektive nordiska länder.

Helsingfors den 29 september 1967

Erkki Tuuli

Generaldirektör

Eero Toivola

Biträdande avdelningschef

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund:

Enligt vår uppfattning vore det i alla avseenden fördelaktigt om ifrågasvarande stadganden på ett förnuftigt sätt kunde förenhetligas i de nordiska länderna. I princip understöder vi alla initiativ i denna riktning. Vid planeringen av en gemensam lagstiftning borde man dock enligt vår uppfattning beakta strukturen av den i praktiken förekommande mekanism, på vilken uppfinningar nu för tiden baserar sig. Dessa görs ju huvudsakligen i form av ett omfattande och målmedvetet grupparbete främst inom forskningsanstalter och industriföretag. Sålunda borde i den gemensamma lagstiftningen uttryckligen dessa arbetssamfunds krav beaktas. Denna önskan har enligt vår uppfattning i de nationella kommittéernas betänkanden, till vilka i medlemsförslaget hänvisas, emellertid inte i tillräckligt hög grad beaktats. Utgående från de uppgifter vi erhållit tycks det inte möjligt att man på basis av de nationella kommittéernas betänkanden skall kunna åstadkomma en gemensam lagstiftning för de nordiska länderna och eftersom inte heller industrin helt understött de framställda förslagen, är vi av den uppfattningen att en ny samnordisk kommitté omedelbart skulle tillsättas för att dryfta denna viktiga fråga, där en för alla parter tillfredsställande lösning redan med tanke på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden vore synnerligen önskvärd.

Helsingfors den 23 oktober 1967

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

Päiviö Hetemäki

Landsorganisationen i Finland¹:

Frågan om skyddandet av arbetstagares rättigheter till av dem gjorda uppfinningar har till helt nyligen i Finland varit sämre reglerad än i all-

¹ Yttrandet översatt från finska.

mänhet i de övriga nordiska länderna. Denna fråga har dock under det senaste året varit föremål för diskussioner och reformåtgärder.

Den lagproposition, som för närvarande behandlas i riksdagen, motsvarar dock ej med avseende å sitt innehåll bl. a. den i Sverige gällande lagstiftningen, utan ligger klart efter denna. Av denna anledning kan propositionen ej utgöra underlag för uppnåendet av den önskvärda samnordiska lagstiftningen. Det är i synnerhet ej skäl att mera befatta sig med arbetstagarnas rätt till uppfinningar än vad den svenska lagens 3 § förutsätter. Härom föreligger även ett i maj 1967 fastslaget enhetligt ståndpunktstagande från de nordiska fackliga organisationernas sida, om vilket landsorganisationen i Finland förenar sig så till vida, att en gemensam nordisk lagstiftning kan i ärendet förordas endast i den händelse de svenska lagstadgandena antages som minimigräns för arbetstagarnas skydd.

Helsingfors den 4 oktober 1967

Landsorganisationen i Finland

Juakko Rantanen

Olavi Järvelä

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund¹:

Uppgifterna i förslaget motivering om arbetstagarens — uppfinnarens nuvarande rättsliga ställning ger vid handen att denna ur produktionssynpunkt viktiga fråga med undantag för Sverige inte ens nationellt är ordnad på ett tillfredsställande sätt, för att inte tala om att förhållandena skulle vara förenhetligade i de nordiska länderna. För Finlands del innebär förslaget till lag om arbetstagares rätt till uppfinningar, i den utformning kommittébetänkandet av år 1965 avser, en mycket stor förbättring av nuvarande förhållanden, även om förslaget till sitt innehåll är sämre än motsvarande lag i Sverige. Lagtexten försämrades ytterligare till väsentliga delar före avgivande av regeringspropositionen, varför föreliggande lagförslag i riksdagen inte innehållsmässigt motsvarar centralförbundets uppfattning om vad lagen borde innehålla. Ytterligare är att märka, att motsvarande försämring av lagens innehåll, som vidlåder det i Finland aktuella lagförslaget, inte står att finna i motsvarande lagförslag i de övriga nordiska länderna. Lagens behandling fortgår i riksdagen och bl. a. centralförbundet kommer först under pågående riksdagssession att höras som sakkunnig i frågan.

Beträffande motionärernas förslag om genomförande av en ensartad nordisk lagstiftning, anser vi detta nödvändigt. Detta var målet för den sam-

¹ Yttrandet översatt från finska.

tidiga strävan i de nordiska länderna under de första åren under detta decennium, som tog sig uttryck i förberedelser för en lagstiftning rörande arbetstagares uppfinningar. Trots kontinuerliga kontakter mellan de nationella kommittéerna och speciellt mellan centrala medlemmar i dessa, har en enhetlig lagstiftning inte kunnat åstadkommas. Förutom tidigare nämnda försämring det finländska lagförslaget undergått i förhållande till andra nationella lagförslag, förefaller det, som om lagstiftningen i Sverige skulle bli en annan än vad som är fallet i Danmark och Norge på grund av att arbetstagarorganisationerna i Sverige ställt sig avvisande till det avgivna lagförslaget. Såvida lagstiftningen i Norge, Danmark och Finland förverkligas i den föreslagna formen, kommer detta att innebära, att en enhetlig nordisk lagstiftning inte skulle finnas på området. Då det emellertid vore önskvärt att få till stånd en inte bara idémässig utan till ordalydelsen enhetlig lagstiftning, borde förberedelserna härför påbörjas omedelbart.

Då man av förslagställarnas framställning bibringas den uppfattningen att de förutsätter att ovan refererade kommittéarbete skulle bilda bas för lagstiftningen, vill vi — även om vår ståndpunkt till detta på sätt och vis redan framgått av det ovan sagda — speciellt betona, att ifrågavarande kommittébetänkanden inte fyller detta krav. Den enda möjliga utgångspunkten för en enhetlig nordisk lagstiftning på området är en förbättring av rådande förhållanden och inte en försämring för något lands del. På grund härav borde en samnordisk lagstiftning bygga principiellt på gällande lagstiftning i Sverige. Den otidsenlighet som kan konstateras i övriga länders, bl. a. Finlands, lagstiftning borde inte få styra utvecklingen. Beträffande det pågående lagstiftningsarbetet i Finland så kan detta fortgå, även om man i ett senare skede skulle gå in för en beredning av en enhetlig nordisk lagstiftning.

Helsingfors den 27 oktober 1967

Tjänstemannaorganisationernas
centralförbund

Viljo Suvanto

Ordförande

Lauri Hyppönen

Generalsekreterare

AKAVA r. y.:

I motiveringen till förslaget konstateras, att frågan närmast gäller vilken rätt arbetsgivaren har, då någon av hans anställda gör en uppfinning. Lagstiftningen i de nordiska länderna varierar på denna punkt avsevärt, varav i praktiken särskilt för arbetstagaren kan följa ledsamma situationer.

Därför kan man med skäl ansluta sig till förslagsställarnas önskemål om att enhetliga bestämmelser om arbetstagares rätt till uppfinningar skulle gälla i hela Norden. För detta ändamål borde man utarbeta ett enhetligt system för beviljandet av patent, t. ex. på det sätt som skisseras upp i förslaget. Men då arbetstagarna och särskilt de som fått en teknisk utbildning i allt större utsträckning flyttar från land till land, önskar Akava högaktningssfullt meddela, att förenhetligandet av patentlagstiftningen på basis av de förslag som framförs i medlemsförslaget med det snaraste och utan fördomar borde studeras.

Helsingfors den 18 december 1967

AKAVA r. y.

Juhani Salminen

Styrelseordförand

Unto Rissanen

Verkställande
direktör

N o r g e

Industridepartementet:

Innstillingen fra den norske komité ble sendt de interesserte organisasjoner, institusjoner m. v. til uttalelse. Lovproposisjon ble deretter utarbeidet av Industridepartementet og godkjent ved kongelig resolusjon av 31. mars 1967. (Ol.prp. nr. 48 for 1966—67). Også regjeringens forslag til lov er utarbeidet under hensyn til ønsket om nordisk rettsenhet.

Saken er nå til behandling i stortinget.

Oslo, 26. september 1967

Etter fullmakt

Hans-Ludvig Dehli

Terje Alfsen

S v e r i g e

Patent- och registreringsverket:

I utlåtande den 17 maj 1965 över betänkande om rätten till arbetstagares uppfinningar (SOU 1964: 49) har patentverket avstyrkt det däri framlagda

förslaget till ny lag. Ämbetsverket hänvisar till utlåtandet som i avskrift bifogas detta yttrande (*här ej tryckt*). Verket utgår från att förslaget icke kommer att läggas till grund för lag, i varje fall icke i oförändrat skick.

Patentverket delar i och för sig den i medlemsförslaget uttalade uppfattningen att det är önskvärt att det på detta område gäller enhetliga regler i de nordiska länderna. Enligt verkets åsikt kan emellertid detta knappast uppnås utan att nya nordiska överläggningar i frågan kommer till stånd. Huruvida det härför erfordras ett särskilt utredningsorgan eller överläggningar kan äga rum på departementsplanet har ämbetsverket icke någon bestämt mening om. Om nya överväganden upptas i syfte att vinna den önskvärda enhetligheten, bör enligt patentverkets åsikt även frågan om en motsvarande reglering beträffande arbetstagares mönster ägnas uppmärksamhet (jfr SOU 1965: 61, s. 163—168).

Stockholm den 21 september 1967

Göran Borggård

Claës Ugglå

Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar:

I utlåtande av den 22 april 1965 över betänkande om rätten till arbetstagares uppfinningar (SOU 1964: 49) har nämnden avstyrkt det däri framlagda förslaget till ändring av bestämmelserna i 3 § i den nu gällande lagen om arbetstagares uppfinningar av år 1949. Ändringsförslaget, till vilket medlemsframställningen i Nordiska rådet hänvisar, skulle innebära en för arbetstagarna här i landet mer ogynnsam gränsdragning mellan arbetstagarnas och arbetsgivarnas rätt med avseende på här ifrågavarande uppfinningar, som väckt starkt motstånd hos arbetstagarorganisationerna. Redan av denna anledning torde en nordisk rättslighet grundad på detta förslag svårligen kunna genomföras. Det må påpekas att lagens bestämmelser i förevarande avseende även enligt förslaget förutsättes vara dispositiva och sålunda kan sättas ur kraft genom exempelvis kollektivavtal. Om någon av parterna på arbetsmarknaden i sådant avtal kan genomdriva för sig mer förmånliga villkor i ett land än i de andra länderna föreligger risk för oenhetlighet även om själva lagregleringen är lika i alla länder. Nämnden hänvisar i övrigt till sitt ovannämnda utlåtande (*här ej tryckt*).

I medlemsförslaget anföres att det kommittéarbete, som för Sveriges del resulterat i ovannämnda betänkande, legat till grund för i Finland och Norge framlagda lagförslag. Nämnden vill i anledning härav påpeka, att därest dessa lagförslag antages av vederbörande länders parlament man på

det nordiska planet uppnår en betydligt högre grad av rättslighet på området än vad som för närvarande är fallet.

I nämndens praktik har hittills icke förekommit fall, där frågan om tillämpningen av det ena eller andra nordiska landets lagstiftning om arbetstagares uppfinningar fått aktualitet. Ur allmänna synpunkter delar nämnden dock den i medlemsförslaget uttalade uppfattningen om önskvärdheten av en gemensam nordisk reglering på området. Huruvida denna bör taga formen av enhetliga bestämmelser beträffande rätten till arbetstagares uppfinningar eller bör stanna vid en internationellt privatsrättslig reglering torde emellertid vara en öppen fråga. Helt enhetlig rättstillämpning torde som ovan antytts, endast kunna uppnås om den är grundad på en enhetlig inställning till hithörande frågor hos parterna på arbetsmarknaden i de olika länderna eller om de dispositiva bestämmelserna ersättes med tvingande sådana. Enligt nämndens åsikt kan en gemensam lösning knappast uppnås utan att nya nordiska överläggningar i frågan kommer till stånd. Huruvida det härför erfordras ett särskilt utredningsorgan eller överläggningar kan äga rum på departementsplanet har nämnden icke någon bestämd mening om.

Stockholm den 20 oktober 1967

Alfred Bezelius

Svenska arbetsgivareföreningen:

Föreningen delar förslagsställarnas uppfattning om önskvärdheten av att frågan om arbetstagares uppfinningar får en enhetlig lösning för de nordiska ländernas vidkommande. Detta ter sig särskilt angeläget främst mot bakgrunden av det ökade utbytet av arbetskraft länderna emellan. Såsom förslagsställarna papekat kommer härtill vissa speciella skäl, exempelvis att man inom kort kan räkna med en förenhetligad patentlagstiftning medförande bl. a. möjlighet till s. k. nordiska patent.

När det gäller det sätt, på vilket förenhetligade regler skall avvägras, är det lämpligt, att detta primärt sker genom lagstiftning. Det är visserligen sant, att parterna på den svenska arbetsmarknaden genom särskilda avtal kommit att i stor utsträckning sätta gällande lagstiftning ur kraft. Anledningen härtill är emellertid icke att parterna skulle betrakta lagstiftningsåtgärder på området såsom någonting principiellt eller praktiskt olämpligt utan fastmer att man funnit det nödvändigt att anpassa gällande bestämmelser till den genomgripande utveckling som ägt rum i fråga om uppfinnarverksamheten sedan lagstiftningens tillkomst 1949. Det är således föreningens uppfattning, att lagstiftning är ett lämpligt tillvägagångssätt när det gäller att på gemensam nordisk basis söka fastslå vad som objektivt sett framstår som rimligt i fråga om rätten till arbetstagares uppfinningar.

Beträffande de materiella regler som bör gälla enligt en sålunda förenhetligad nordisk lagstiftning vill föreningen i detta yttrande endast framhålla följande. I remissyttrande den 10 maj 1965 framförde föreningen synpunkter på det för svensk del framlagda betänkandet med förslag till lag om arbetstagares uppfinningar (SOU 1964: 49). Föreningen tillstyrkte därvid att förslaget i princip lades till grund för lagstiftning men kritiserade förslaget i vissa enskildheter. Föreningen vill understryka att de synpunkter som därvid framfördes alljämt äger giltighet. Om emellertid det framlagda förslaget — vilket nära överensstämmer med förslagen i de övriga nordiska länderna — bedömes såsom den enda tänkbara utgångspunkten för en lagstiftningsaktion på gemensam nordisk basis, vill föreningen icke motsätta sig en lagstiftning i huvudsak överensstämmande med förslaget.

Stockholm den 11 oktober 1967

Svenska arbetsgivareföreningen

Curt-Steffan Giesecke

Erik Forstadius

Landsorganisationen i Sverige:

Lagstiftningen angående rätten till arbetstagares uppfinningar i Danmark, Finland och Sverige skiljer sig på viktiga punkter. I Norge är frågan icke reglerad i lag. Den svenska lagstiftningen är den ur arbetstagar synpunkt mest förmånliga.

Det är önskvärt, framhålls det i medlemsförslaget till Nordiska radet, att man får en gemensam lagstiftning i de nordiska länderna angående rätten till arbetstagares uppfinningar. LO vill gärna instämma i detta förslag. Däremot kan LO icke tillstyrka att de lagförslag som framlagts i Danmark, Finland och Norge lägges till grund. Dessa förslag innebär enligt LO:s mening en klar försämring jämfört med den svenska lagen. Ett svenskt utredningsförslag med i stort sett samma innehåll som lagförslagen i de ovan nämnda länderna avstyrktes även 1965 av LO.

Med hänvisning till vad ovan anförts kan LO tillstyrka en gemensam nordisk lagstiftning angående rätten till arbetstagares uppfinningar, endast under förutsättning att de nuvarande svenska lagreglerna accepteras som ett minimum av skydd för arbetstagare.

Stockholm den 2 oktober 1967

Landsorganisationen i Sverige

Arne Geijer

K. G. Karlsson

Tjänstemännens centralorganisation (TCO):

Lagstiftningen angående rätten till arbetstagares uppfinningar i Danmark, Finland och Sverige skiljer sig åt på viktiga punkter. I Norge är frågan icke reglerad i lag. Den svenska lagstiftningen är den som bäst tillvaratar arbetstagarnas intressen.

Det är önskvärt, framhålls det i medlemsförslaget, att man får en gemensam lagstiftning i de nordiska länderna angående rätten till arbetstagares uppfinningar. TCO kan dock icke tillstyrka att de lagförslag som framlagts i Danmark, Finland och Norge läggs till grund för gemensam nordisk lagstiftning. Dessa förslag innebär enligt TCO:s mening en klar försämring jämfört med den svenska lagen. Ett svenskt utredningsförslag med i stort sett samma innehåll som lagförslagen i de ovan nämnda länderna avstyrktes även 1965 av en enhällig svensk arbetstagaropinion. Därvid framhölls att om nordisk rättslighet kan uppnås endast till priset av en försämring av den svenska lagstiftningen, den nordiska tanken måste träda tillbaka. TCO finner ingen anledning att nu frånträda denna uppfattning. För övrigt är det ej självklart att en nordisk lagstiftning i och för sig kommer att innebära rättslighet på detta område, enär lagstiftningen kan sättas ur kraft genom avtal.

En konferens hölls i maj månad 1967 i Stockholm där representanter för olika arbetstagarorganisationer i Norden deltog. Vid denna konferens antogs ett uttalande där det kraftigt framhölls att det icke är motiverat att göra större ingrepp i arbetstagarens uppfinnarrätt än vad som gjorts i den nuvarande svenska lagens § 3. Mera vittgående ingrepp än detta skulle ingen av parterna och ej heller samhället vara betjänt av (*se Bilaga 1*).

Med hänvisning till vad ovan anförts kan TCO icke acceptera en gemensam nordisk lagstiftning angående rätten till arbetstagares uppfinningar under andra förutsättningar än att de nuvarande svenska lagreglerna godtages som ett minimum av skydd för arbetstagare.

Stockholm den 2 oktober 1967

Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

Otto Nordenskiöld

Stig Gustafsson

Sveriges akademikers centralorganisation:

Lagstiftningen angående rätten till arbetstagares uppfinningar i Danmark, Finland och Sverige skiljer sig åt på viktiga punkter. I Norge är

frågan icke reglerad i lag. Den svenska lagstiftningen är den som bäst tillvaratar arbetslagarnas intressen.

Det är önskvärt, framhålls det i medlemsförslaget, att man får en gemensam lagstiftning i de nordiska länderna angående rätten till arbetstagares uppfinningar. SACO kan icke tillstyrka att de lagförslag som framlagts i Danmark, Finland och Norge läggs till grund för gemensam nordisk lagstiftning. Dessa förslag innebär enligt SACO:s mening en klar försämring jämfört med den svenska lagen. Ett svenskt utredningsförslag med i stort sett samma innehåll som lagförslagen i de ovan nämnda länderna avstyrktes även 1965 av en enhällig svensk arbetstagaropinion. Därvid framhölls att om nordisk rättslighet kan uppnås endast till priset av en försämring av den svenska lagstiftningen, den nordiska tanken måste träda tillbaka. SACO finner ingen anledning att nu frånträda denna uppfattning.

Med hänvisning till vad ovan anförts kan SACO tillstyrka en gemensam nordisk lagstiftning angående rätten till arbetstagares uppfinningar, endast under förutsättning att de nuvarande svenska lagreglerna accepteras som ett minimum av skydd för arbetstagare.

Stockholm den 3 oktober 1967

Sveriges akademikers centralorganisation

Gunnar Lundberg

Birgitta Hessius

Sveriges hantverks- och industriorganisation:

Då vi erfarit att Nordiska rådets presidium för närvarande behandlar ett förslag i rådet om samordning av den nordiska lagstiftningen angående arbetstagares uppfinningar, vill organisationen för presidiets kännedom översända det yttrande över betänkandet SOU 1964: 49 angående rätten till arbetstagares uppfinningar som organisationen avgav i april 1965 (*här ej tryckt*). Som framgår därav tillstyrker organisationen att det då framlagda förslaget skulle läggas till grund för ny lagstiftning. Enligt organisationens uppfattning bör samma lagförslag i princip även kunna ligga till grund för en gemensam nordisk lagstiftning.

Stockholm den 13 oktober 1967

Sveriges hantverks- och industriorganisation

Verner Helle

Svenska uppfinnareföreningen:

Svenska uppfinnareföreningen har erfarit att ett medlemsförslag om för-
enhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar har framlagts
inom Nordiska rådet. Uppfinnareföreningen som i enlighet med sina stad-
gar bl. a. sysslar med hithörande problemställningar önskar härigenom fram-
föra sina synpunkter på ifrågavarande förslag.

Som på sätt och vis framgår av medlemsförslaget är den svenska lagstift-
ningen inom området den ur arbetstagaresynpunkt bästa vilket enligt för-
eningens uppfattning har sin naturliga förklaring i det försteg och den fram-
synthet som präglar det svenska samhället också i frågor avseende indu-
striell utveckling och tekniskt framåtskridande.

Skulle ett för-
enhetligande av dessa regler genomföras måste det, enligt
föreningens uppfattning, ske genom en identisk och tvingande lagstiftning
vilket ej kan anses önskvärt eftersom man här rör sig inom ett område där
kollektivavtal med fördel för alla bör reglera förhållandet mellan arbets-
marknadens parter. Då dessutom enhetliga regler av allt att döma endast
kan ske till priset av försämrade bestämmelser för arbetstagare — uppfin-
narna i Sverige finner uppfinnareföreningen det oriktigt att Sveriges rege-
ring skulle medverka härtill särskilt som avsikten med lagen är att stimu-
lera till ökad uppfinnarverksamhet. Av amerikanska forskningar framgår
att ökad motivation hos arbetstagarna kan öka produktiviteten hos dem
med upp till fyra gånger och då den nuvarande lagen rätt använd kan tjäna
detta syfte är det uppenbart att lagen i stället borde förbättras för arbets-
tagarna för att i än högre grad tjäna samhällets behov av innovationer.

Endast under förutsättningen att ensartad lagstiftning inom Norden kan
bidra till att öka arbetstagarnas intresse för sådana nyskapande insatser
som blir grundläggande för industriell utveckling, vill Svenska uppfinnare-
föreningen instämma i önskemålet om nordisk gemenskap inom detta om-
råde.

Stockholm den 28 september 1967

För Svenska uppfinnareföreningen

Olof Wallerius

Ordförande

BILAGA 3**Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget**

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om tilvejebringelse af ensartede regler angående arbejdstageres opfindelser.

Udvalget har behandlet forslaget på møder den 31. oktober 1967 i Helsingfors og den 18. december i København. I mødet den 31. oktober 1967 deltog justitieminister Aarre Simonen, Finland, og i mødet den 18. december 1967 deltog statsrådet Herman Kling, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Forslaget går ud på, at der søges tilvejebragt ensartet nordisk lovgivning om arbejdstageres opfindelser. Der henvises herved til de i Danmark, Finland, Norge og Sverige afgivne betænkninger med lovudkast, hvorved ensartethed er tilstræbt opnået.

2. Remissyttringer

Udtalelser om forslaget er indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Nordiska arbetsledarunionen.

Danmark

Handelsministeriet.

Industriraadet.

Dansk Arbejdsgiverforening.

Landsorganisationen, De samvirkende Fagforbund.

Akademikernes Samarbejdsudvalg.

Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde.

Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer.

Dansk Ingeniørforening.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

De danske Patentagenters Forening.

Dansk Forening for Industriel Retsbeskyttelse.

Finland

Patent- og registerstyrelsen.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund.

Landsorganisationen i Finland.

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund.

AKAVA r. y.

Norge

Industridepartementet.

Sverige

Patent- och registreringsverket.
 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.
 Svenska arbetsgivareföreningen.
 Landsorganisationen i Sverige.
 Tjänstemännens centralorganisation.
 Sveriges akademikers centralorganisation.
 Sveriges hantverks- och industriorganisation.
 Svenska uppfinnareföreningen.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Der er bred tilslutning til ønsket om nordisk ensartethed på dette område. Men dermed hører enigheden også op. *De danske Patentagenters Forening* og *Dansk Forening for industriel Retsbeskyttelse* tvivler på, om det overhovedet er hensigtsmæssigt og ønskeligt med lovgivning om arbejdstageres opfindelser, ligesom man er kritisk over for såvel den nuværende danske lovs udformning som de af komiteerne fremlagte forslag, der ikke vil føre til reel overensstemmelse på alle områder. Heller ikke *Industriraadet* har noget umiddelbart ønske om særlig lovgivning. *Handelsministeriet* er ikke indstillet på at ændre den danske lovgivning på nuværende tidspunkt, men vil afvente udviklingen i Sverige. *Nordiska arbetsledarunionen*, *Landsorganisationerne i Danmark, Finland og Sverige*, *Akademikernes Samarbejdsudvalg*, *Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde*, *Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer*, *Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*, *Tjänstemannaorganisationernas centralförbund*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Patent- och registreringsverket*, *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar*, *Sveriges akademikers centralorganisation* og *Svenska uppfinnareföreningen* kan ikke acceptere en lovgivning, som giver arbejdstageren mindre beskyttelse end den nuværende svenske lov fra 1949 (hvilket er ensbetydende med, at disse organisationer afviser komiteernes forslag). *Patent- og Registerstyrelsen* antager, at medlemsforslaget er kommet for sent, idet det i Finlands riksdag fremlagte lovforslag antagelig kommer til afgørelse sammen med patentloven i løbet af kort tid. *Industridepartementet* henviser til det i stortinget fremsatte lovforslag, som er udarbejdet under hensyn til ønsket om nordisk retsenhed. *Svenska arbetsgivareföreningen* og *Sveriges hantverks- och industriorganisation* kan i princippet tiltræde det fremlagte komitéforslag.

3. U d v a l g e t

Som nævnt i medlemsforslaget er forholdene omkring arbejdstageres opfindelser lovreguleret i Danmark (siden 1955), i Finland (siden 1943) og i Sverige (siden 1949), men ikke i Norge. Der er dog i marts 1967 fremsat lovforslag for det norske storting, og siden fremsættelsen af medlemsfor-

slaget har den finske riksdag vedtaget en særlig lov om ret til arbejdstageres opfindelser.

De gældende lovregler i Danmark og Finland adskiller sig fra lovreglerne i Sverige, som kun i begrænset omfang giver arbejdsgiveren ret til at erhverve arbejdstagerens opfindelse. Det er derfor naturligt, at samtlige arbejdstagerorganisationer i Norden som et minimum kræver den beskyttelse, som findes i svensk lovgivning.

Komiteernes forslag har søgt at finde en mellemløsning for at opnå nordisk retsenhed. Ordvalget i det danske og norske forslag på den ene side og det finske og svenske forslag på den anden side er dog ikke overensstemmende, og enkelte bemærkninger i betænkningerne såvel som nogle af de indkomne remissytringer tyder på, at den postulerede ensartethed i komiteeforslagene dækker over en i hvert fald i visse henseender reelt forskellig opfattelse.

Ved vurderingen af spørgsmålet bør det lages i betragtning, at lovene kan fraviges ved aftale mellem arbejdsgiver og arbejdstager, eventuelt ved kollektivaftale mellem organisationerne.

Udvalget antager, at det på baggrund af den betydelige modstand mod komiteernes forslag til lovgivning ikke vil være muligt at tilvejebringe ensartet lovgivning på det foreliggende grundlag, og udvalget kan derfor slutte sig til det ønske om fornyede fællesnordiske overvejelser, som er fremsat fra mange remissinstansers side. Udvalget vil derfor henstille, at rådet anbefaler regeringerne at tage sagen op til fornyet behandling på nordisk plan, således at udgangspunktet for de fortsatte drøftelser tages i den nu gældende svenske lovgivning om arbejdstageres opfindelser.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at genoptage forhandlingerne om tilvejebringelse af ensartet lovgivning om arbejdstageres opfindelser, således at udgangspunktet for de fortsatte drøftelser tages i den gældende svenske lovgivning herom.

København, den 18. december 1967

Erik Adamsson

Poul Dam

Georg Ehrnrooth

Lis Groes

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Lars Leiro

Aarne Saarinen

Knud Thestrup

Formand

Medlemsförslag

om nordiskt skattevetenskapligt samarbejde

(Väckt av Trygve Bratteli, Henry Christensen, Jørgen Jensen, Birger Lundström, Juha Rihtniemi och V. J. Sukselainen)

Beskatningens indflydelse på samfundsfunktionerne giver det under alle forhold almen interesse at tilvejebringe et indgående kendskab til dens virkninger, for at man kan udforme den på den mest rationelle måde. Den voksende anvendelse af skatterne ikke blot som middel til at skaffe staten og kommunerne dækning for deres stigende udgifter, men tillige som redskaber for konjunkturpolitikken og den sociale fordelingspolitik forøger nødvendigvis denne beskatningens indvirkning på samfundet og de enkelte statsborgere og gør det end mere påkrævet, at skatternes opkrævning bliver så hensigtsmæssig som muligt. Den stærke udvikling inden for skattelevgivningen forårsager dog stigende vanskeligheder ved at vurdere skatternes indflydelse på de økonomiske processer i det enkelte land. Samtidig gør den fremadskridende liberalisering af det internationale økonomiske samkvem det sværere at overskue vekselvirkningerne mellem de forskellige staters finanspolitiske indgreb. Hertil kommer, at den positive skatteret, både i form af lovgivning og praksis, efterhånden anlager et sådant omfang, at videnskabsmændene kun med møje formår at holde sig å jour med den.

Denne tingenes tilstand og de mange store problemer, markedspolitikken vil rejse også på dette område, danner baggrunden for ønsker, som fra flere sider fremførtes på Nordisk Råds skattekonference i København i april 1966 om et nordisk samarbejde inden for skatteforskningen («Nordisk Skattekonference i København den 25.—26. april 1966». Nordisk Udredningsserie 1966: 4, især siderne 61, 85 f., 92, 101 f., 106 f., 110, 112, 121 og 124).

Skatteforskning drives i de nordiske lande dels i statsadministrationerne, dels inden for visse næringslivsorganer og endelig rent videnskabeligt ved en række universiteter og højere læreanstalter. Skatteretten har en lang videnskabelig tradition bag sig i Sverige og Finland, mens Danmark fik sit første professorat i skatteret i 1962, og Norge vil få sin første professor i skatteret tidligst i år. Hidtil er skatteforskningen i Norden i det væsentlige blevet drevet på nationalt grundlag og fortrinsvis af jurister og økonomer. Den har ikke som i flere andre lande tillige været behandlet af sociologer

og psykologer og kun i meget begrænset omfang været genstand for tværvideenskabelige undersøgelser.

Etableringen af et nordisk samarbejde inden for skattevidenskaben vil derfor på mange måder være af værdi. Der kan ved et sådant samvirke skabes et frugtbart forskningsmilieu. En koordinering af kræfterne og en arbejdsdeling vil gøre det muligt at løse opgaver, som overstiger de enkelte forskeres og institutioners kræfter, og endelig kan dobbeltarbejde undgås og de personelle og finansielle ressourcer udnyttes mere effektivt. Ikke mindst vil et sådant samarbejde være påkrævet for at behandle de mange spørgsmål, en eventuel nordisk tilslutning til det europæiske fællesmarked vil stille de enkelte lande over for.

Når man skal organisere et nordisk samarbejde inden for skatteforskningen, kan der drages lære af de metoder, som anvendes inden for andre områder af nordisk videnskab. To eksempler frembyder her særlig interesse: det nordiske søretsinstitut og Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, som begge er blevet til på initiativ af Nordisk Råd. Af disse to former vil den sidste være at foretrække som den, der på den smidigste måde tilgodeser både de nationale og de nordiske forskningsinteresser.

Et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd, bestående af repræsentanter for de forskellige videnskabelige institutioner, skulle — bistået af et permanent sekretariat — have til opgave at varetage kontakten mellem de nordiske skatteforskere og mellem disse og udenlandske skattevidenskabelige organisationer og institutioner, planlægge og finansiere undersøgelser af fælles nordisk interesse, samordne de nationale undersøgelser for at forhindre dobbeltarbejde, organisere videnskabelige forskningsseminarer, uddele forskerstipendier samt udgive et engelsk-sproget nordisk tidsskrift for skattevidenskab.

Med henvisning til ovenstående foreslår vi,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i samarbejde med de interesserede forskere og institutioner undersøger mulighederne for at oprette et nordisk forskningsråd for skattevidenskab og stille de fornødne midler til rådighed for dets virksomhed.

Oslo, København, Stockholm og Helsingfors, den 17. juli 1967

Trygve Bratteli

Henry Christensen

Jørgen Jensen

Birger Lundström

Juha Rihniemi

V. J. Sukselainen

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Undervisningsministeriet:

På den således givne baggrund skal undervisningsministeriet — efter at medlemsförslaget har været forelagt universiteterne og handelshøjskolerne i København og Århus til udtalelse — udtale, at man i hovedsagen kan tilslutte sig de af medlemsförslagens stillere anbefalede foranstaltninger med henblik på fremme af de nationale forskningsindsatser på det skatteretlige område, herunder tanken om oprettelse af et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd ad modum Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, men at man må udtrykke betænkelighed med hensyn til forslagens planer vedrørende oprettelsen af et fast sekretariat. Man finder herved, at den tilsigtede — og ønskelige — koordination og arbejdsdeling mellem de nordiske landes menneskelige og materielle ressourcer bedre tilgodeses, dersom man — i hvert fald i en begyndelsesperiode over nogle år — ikke endeligt fastlægger de institutionelle rammer omkring et eventuelt forskningsråds arbejde. Det bemærkes herved, at når man må betragte en eventuel regional udvidelse af samarbejdet til også at omfatte lande uden for Norden som tilstræbelseværdigt, i hvilken sammenhæng bl. a. kan henvises til de af professor Leif Mutén i hans PM af 13. september d. å. fremsatte tanker, må man i særlig grad have for øje, at det planlagte nordiske samarbejde ikke fra starten bør lægges i for faste institutionelle rammer.

København, den 7. november 1967

P. m. v.

E. b.

E. Drostby

Københavns Universitet, Universitetets rektor:

— — — skal man fremsende den vedlagte fra professor, dr. Thøger Nielsen indhentede udtalelse (*se nedan*) med bilag af 19. ds. (*här ej tryckt*), hvortil man herfra kan slutte sig.

København, den 25. september 1967

P. r. v.

E. b.

H. Gade-Rasmussen

Københavns Universitet, Institut for Skatteret:

— — — skal jeg i min egenskab af professor i skatteret og bestyrer for Universitetets Institut for Skatteret udtale, at de bestræbelser, der er kommet til udtryk i medlemsforslaget om nordisk skattevidenskabeligt samarbejde til Nordisk Råd af 17. juli 1967 efter min mening bør støttes så kraftigt som muligt af Københavns Universitet.

Hele det lovgivningssystem, som man indbefatter under ordet skatteret, har gennem mange år fået en utilfredsstillende behandling i videnskabelig og teoretisk henseende. Blandt årsagerne hertil må foruden traditionalisme også nævnes den kendsgerning, at man såvel fra politisk side som fra administrationens side, navnlig i ældre tid, har set med megen skepsis på en behandling af skattelovgivningens problemer ud fra samme grundsynspunkter, som præger enhver objektiv og ikke-formålsbestemt forskning. Hvad man imidlertid end måtte mene om årsagen til tingenes nuværende tilstand, kan det ikke kraftigt nok fremhæves, at der netop er tale om et område, hvor der er et akut behov for et videnskabeligt arbejde, der kan finde sted ubelastet af vanetænkning og særinteresser. Beviset herfor ligger lige for hånden, når man gennem en retssammenligning ustandselt konstaterer uforklarlige og dybtgående forskelle i skatterettens udformning i de enkelte lande -- forskelle som kræver en forklaring, der er langt mere dybtgående og nuanceret end en henvisning til det enkelte lands særegne samfundsmæssige og finanspolitiske vilkår. Det ville være meget let af opregne en lang række emner, hvor politiske fremstød båret af vidt forskellige motiver har resulteret i upåregnede skævheder og forvridninger af systemet og dermed resultater, som ikke engang har været ønsket af initiativtagerne. Lige så vigtigt er det at fremhæve, at betydningsfulde rudimenter af skattesystemer erfaringsmæssigt bliver stående meget lang tid efter, at de samfundsmæssige forudsætninger, som begrundede dem, er forsvundet.

Over for alle sådanne fænomener er der kun ét lægemiddel: Fri forskning på retssammenlignende grundlag. Det gælder her som på andre forsk-

ningsområder, at det ikke kan nytte at vente øjeblikkelige resultater, men enhver samvittighedsfuld grundforskning er så at sige på forhånd bestemt til at give resultater ofte af vidtrækkende betydning for hvert enkelt samfundsmedlem og tillige af afgørende betydning for et produktivt samvirke over landegrænserne.

I virkeligheden er det alt for snævert at se på det foreliggende spørgsmål som et spørgsmål, der alene kan få betydning for de lande, der er repræsenteret i Nordisk Råd. Det gælder for alle disse lande i større eller mindre grad, at de er og navnlig bliver bundet i et skæbnefællesskab med andre langt større lande, såvel i politisk henseende som i henseende til forskellige økonomiske kredsløb. Man bør derfor ved overvejselsen af medlemsforslaget til Nordisk Råd have et videre perspektiv for øje. Et sådant fremkom, da lederen af International Bureau of Fiscal Documentation ved det vedlagte memorandum af 10. marts 1967 og ved det konstruktive oplæg til konferencen i Stockholm den 18. august 1967 (*jfr. vedlagte forslag til dagsorden og referat af mødet*)¹ benyttede det nordiske initiativ som udgangspunkt for en udformning af en plan for koordineret forskning, i hvert fald indenfor OECD's rammer. Jeg henviser i denne forbindelse til professor Muténs kommentar til dette initiativ af 13. september 1967¹.

Her i landet er der for få år siden sket et afgørende fremskridt på området ved dannelsen af Dansk Skattevidenskabelig Forening, i hvilken der er en jævnbyrdig repræsentation for skatteadministrationen, advokater, revisorer, dommere og andre, der i det daglige beskæftiger sig med skatte Lovgivningens problemer. Denne organisation, der tillige virker som national afdeling under International Fiscal Association medvirker på det nationale plan til at skabe et nyt og frugtbart klima omkring skatteforskningen. Men denne og lignende foreninger er ikke egnede instrumenter til brug for organisationen af selve den skattevidenskabelige forskning. Det er derimod tale om et forum, hvor undersøgelser og tanker kan komme til debat. I øvrigt savner man i den nævnte forening og i andre tilsvarende organisationer ganske de økonomiske ressourcer, der er forudsætningen for at sætte et frugtbart arbejde i gang. Det vil være et storslået og fortjenstfuldt initiativ, hvis Nordisk Råd nu ville træffe beslutning om at formå medlemslandene til at skabe den økonomiske baggrund for en dybtgående og alsidig bearbejdning af de enorme problemer, der er forbundet med at tilpasse et lovgivningssystem, der skal tilvejebringe et provenu på 30 å 40 % af nationalproduktet, til den øvrige samfundsbygning på en måde, der i størst mulig grad opfylder et dynamisk samfunds krav om effektivitet og det evige krav om lighed for loven.

Skulle et initiativ af denne art fra Nordisk Råds side lykkes, vil der både her i landet og i de øvrige nordiske lande stå folk parat til at gennemføre arbejdet og vedstå sig det store ansvar, der er forbundet med at modtage

¹ *Här ej tryckt.*

eventuelle bevillinger. Der vil hurtigt kunne nedsættes en nordisk komité, som man vil kunne betro det fulde ansvar for administrationen af eventuelle midler, og man vil kunne gennemføre arbejdet således, at midlerne bliver effektivt udnyttet bl. a. ved i et vist omfang at bygge på allerede foreliggende biblioteker og institutter. Arbejdet bør fra første færd lægges an med sigte på muligheden for en bredere international udformning, og arbejdet bør være målbevidst i den forstand, at ledelsen udvælger og detaljeret udformer de opgaver, som man skønner har central betydning, og som man derefter i forskellige lande — under stadig koordination — »giver i entreprise» navnlig hos yngre universitetsfolk og praktikere, f. eks. velbevandede folk fra de respektive landes administration og særligt kvalificeret personel, blandt økonomer, jurister, regnskabskyndige, sociologer m.v. I det omfang administrationens folk fra et af landene bliver inddraget i arbejdet, bør det kraftigt fremhæves, at disse folk ikke er i regeringsærinde. Noget helt andet er, at de f. eks. gennem et halvt eller et helt års orlov kan erhverve en horisont og en indsigt, som kan komme deres administrative virke til gode.

Med disse bemærkninger gentager jeg min anmodning om, at man fra Københavns Universitets side gør mest muligt for at støtte sagens fremme i Nordisk Råd, og jeg kan tilføje, at det er mig bekendt, at Dansk Skattevidenskabelig Forening ligeledes går kraftigt ind for sagen, om end foreningen ikke selv kan deltage i det organisatoriske arbejde, som opgaven kræver.

I kort sammenfatning kan man sige, at det altid må være Universitetets sag at støtte fri forskning. Denne helt alment accepterede sætning får først indhold, når den giver sig udslag i handlinger, hvor den fri forskning kan være truet af mægtige interessegrupper. Det er af værdi, at man er opmærksom på, at en sådan situation ikke blot kan foreligge inden for visse af naturvidenskabernes områder, men også kræver megen opmærksomhed i samfundsvidenskaberne, hvor meningsdannelsen hyppigt kan være præget af kortsigtet ønsketænkning og forsvarsmekanismer, der træder i funktion, når accepterede systemer sættes under debat. Det må hilses med glæde, at forslagsstillerne i Nordisk Råd tilsyneladende såvel har indset dette som det forhold, at skatteforskningen kræver inddragelse af flere indbyrdes adskilte specialer og et samvirke på tværs af landegrænser.

København, den 19. september 1967

Institut for Skatteret, Københavns Universitet

Thøger Nielsen

Aarhus Universitet har i en skrivelse den 11 oktober 1967 hænvisat till ytt-rande från ekonomiska och juridiska fakulteten vid Aarhus Universitet.

Aarhus Universitet, Det økonomiske og juridiske fakultet:

— — — Forslaget, der af rektor er forelagt det økonomiske og juridiske fakultet til udtalelse den 12. september d. å., har været videresendt til udtalelse hos fakultetets 3 faggrupper.

Den økonomiske faggruppe har meddelt,

1. at man går principielt ind for tanken om et nordisk skattevidenskabeligt samarbejde, og

2. at man følger medlemsforslaget derhen, at man støtter den løsere form for samarbejde, der ligger i etableringen af et samarbejdsråd, som den smidigste form for samarbejde. Om dette i første omgang bør udbygges med et sekretariat, vil man tage forbehold over for.

Fra den juridiske faggruppe har fakultetet modtaget vedlagte skrivelse af 5. ds. (*se nedan*), medens faggruppen for statskundskab ikke har haft bemærkninger til forslaget.

Fakultetet henholder sig til faggruppernes udtalelser.

København, den 9. oktober 1967

P. f. v.

Erik Rasmussen

H. a. dec.

M. Mau Pedersen

Eksp.sekr.

Aarhus Universitet, Det økonomiske og juridiske fakultet, Den juridiske faggruppe:

— — — — skal den juridiske faggruppe udtale, at man kan støtte forslaget, hvorved særligt bemærkes, at man er enig med forslagsstillerne i, at den skitserede samarbejdsform med oprettelse af et nordisk forskningsråd — i al fald foreløbig — bør foretrækkes fremfor oprettelse af et egentligt fællesnordisk institut.

Til orientering skal man dog tilføje, at man fra faggruppens side næppe inden for de nærmeste år vil kunne bidrage nævneværdigt til det foreslåede samarbejde. Der er inden for faggruppen ingen lærestol i skatteret og det tidligere institut for skatteret blev — da dets hidtidige leder, professor, dr. jur. Thøger Nielsen i 1963 tiltrådte et professorat ved Københavns Universitet — omdannet til institut for privatret. Undervisningen i skatteret indskrænker sig for tiden til et kursus hvert semester for juridiske studerende samt et kombineret kursus hvert år over to semestre i skatteret og selskabs-

ret for økonomistuderende. Begge kurser drives ved udefra kommende lektorer.

Århus, den 5. oktober 1967

P. f. v.

Robert Bech

Handelshøjskolen i København:

Handelshøjskolen har længe haft undervisning i skatteret på diplomstudiet i regnskabsvæsen og på revisionsstudiet. I 1962 blev undervisningen af de revisionsstuderende stærkt udvidet. I 1966 blev der indført undervisning i skatteret på studiet til handelsvidenskabelig afgangseksamen, på det videregående handelsvidenskabelige kandidatstudium og på diplomstudiet i finansiering.

Undervisningen varetages for tiden af 3 videnskabelige medarbejdere og 8 deltidsbeskæftigede speciallærere.

Handelshøjskolen har i forbindelse med oprettelsen af Institut for europæisk markedsret i foråret 1967 påbegyndt studiet af de skattemæssige problemer, der knytter sig til europæisk integration og harmonisering.

I de økonomiske fag indgår analyser af skatternes og den øvrige finanspolitik's økonomiske virkninger.

Et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd, som skitseret i medlemsforslaget, har Handelshøjskolens store interesse. Et sådant forskningssamarbejde, finansieret af de nordiske stater, vil formentlig kunne bidrage væsentligt til en effektivisering og internationalisering af den igangværende forskning.

Handelshøjskolen kan anbefale oprettelsen af et nordisk forskningsråd for skattevidenskab (et såkaldt immaterielt institut i lighed med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi), der vil kunne samarbejde med International Bureau of Fiscal Documentation, Amsterdam, og den dertil knyttede internationale forskning.

Bliver et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd oprettet, ser Handelshøjskolen sig gerne repræsenteret i dette råd. Dersom der til planlægningen af rådets oprettelse og virksomhed nedsættes en nordisk komité, vil Handelshøjskolen også være interesseret i at blive repræsenteret i denne.

København, den 27. september 1967

P. h. v.

Jan Kobbervagel

Handelshøjskolen i Århus:

I anledning heraf skal jeg oplyse, at Handelshøjskolen kan tilslutte sig tankerne om oprettelse af et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd bestående af repræsentanter for de forskellige videnskabelige institutioner med den opgave at varetage kontakten mellem de nordiske skatteforskere og mellem disse og udenlandske skattevidenskabelige organisationer og institutioner, at samordne de nationale undersøgelser, at organisere videnskabelige forskningsseminarer samt at uddele forskerstipendier. Man vil derimod stille sig noget mere skeptisk med hensyn til ønskeligheden af, at et sådant forskningsråd tillige skulle udgive et engelsk-sproget nordisk tidskrift for skattevidenskab.

Handelshøjskolen i Århus har fra efterårssemesteret 1967 indført videregående undervisning i skatteret på det handelsvidenskabelige kandidatstudium, og de nationaløkonomiske virkninger af skatter omfattes af undervisningen i nationaløkonomi på samtlige økonomiske studieretninger ved højskolen. Man vil derfor være interesseret i at være repræsenteret i et forskningsråd som det omhandlede.

Århus, den 27. oktober 1967

Søren Gammelgård

Rektor

Danske Bankers Fællesrepræsentation har i en skrivelse den 18 oktober 1967 förklarar sig icke ha några anmärkningar att göra i anledning av medlemsförslaget.

Advokatrådet:

— — — skal man meddele, at sagen har været forelagt i et møde i Advokatrådets lovudvalg, hvor der var enighed om at anbefale det foreliggende forslag, idet man fremhæver, at skatteproblemerne er af så stor betydning i det moderne samfund, at en videnskabelig forskning på fælles nordisk grundlag vil være af betydelig interesse også for advokaterne i de nordiske lande.

København, den 4. oktober 1967

P. r. v.

Poul Østergaard

Erhvervenes Skattesekretariat:

Tilsvarende anmodning har den danske delegation tilstillet Danmarks Rederiforening, Håndværksrådet, Industriraadet og Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation, omfattende Grosserer-Societetets Komité og Provinshandelskammeret. Disse organisationer, som alle er repræsenteret i Erhvervenes Fællesudvalg om Skattespørgsmål, har anmodet Skattesekretariatet om at afgive en for organisationerne fælles udtalelse.

Således foranlediget skal Skattesekretariatet herved på de nævnte organisationers og egne vegne fremkomme med følgende bemærkninger:

Ifølge det medlemsforslag af 17. juli 1967, som nu er udsendt fra Nordisk Råd, går medlemmerne ind for oprettelsen af et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd bestående af repræsentanter for de forskellige videnskabelige institutioner. Dette råd skulle med bistand af et permanent sekretariat varetage kontakten mellem nordiske skatteforskere og mellem disse og udenlandske skattevidenskabelige organisationer og institutioner, planlægge og finansiere undersøgelser af fælles nordisk interesse, samordne de nationale undersøgelser for at forhindre dobbeltarbejde, organisere videnskabelige forskningsseminarer, uddele forskerstipendier samt udgive et engelsksproget nordisk tidsskrift for skattevidenskab.

Medens overvejelserne med hensyn til Nordisk Råds beslutning stod på, blev et initiativ til international skatteforskning indledt fra anden side, idet hollænderen J. van Hoorn jr., som er leder af »International Bureau of Fiscal Documentation» i Amsterdam, rettede henvendelse til skatteeksperter i en række lande og foreslog en drøftelse af spørgsmålet om skatteforskning på international basis. Han indkaldte med henblik herpå til et møde i Stockholm den 18. august 1967 i forbindelse med en kongres i Stockholm for medlemmerne af International Fiscal Association.

Skattesekretariatet har modtaget et referat af dette møde, og heraf fremgår det, at man på basis af erfaringer fra U.S.A. og Canada anså det for ønskeligt, at der også i Europa dyrkes skatteforskning, dog til en begyndelse begrænset til mindre grupper af lande f.eks. E.E.C. og EFTA-landene eller eventuelt kun de nordiske lande.

Den svenske generalsekretær for Nordisk Råd, Gustaf Petrón, deltog i mødet og redegjorde for skatteforskningsplanerne inden for rådet, hvortil de tilstedeværende udtalte ønsket om, at de nu tilsigtede planer måtte være i harmoni med rådets.

Der blev nedsat en »executive committee» bestående af J. van Hoorn jr. som »coordinator», amanuensis Eggert Møller, Handelshøjskolen i København, som sekretær og professor Leif Mutén, Uppsala, som formand, og denne komité fik som opgave at formulere et forskningsprojekt, at ud-

arbejde en passende organisationsplan samt at udarbejde et budget for projektets udførelse.

Om forholdet mellem disse planer og medlemsforslaget fra Nordisk Råd har endelig professor Mutén i en eirkulæreskrivelse af 13. september 1967 oplyst, at planen af 18. august 1967 er foranlediget af medlemsforslaget, og at den i Stockholm etablerede institution skulle kunne opfylde Nordisk Råds ideer om nordisk skatteforskning. Endvidere skal denne institution kunne nyde godt af resultaterne af den internationale forskning, som man skulle stå i forbindelse med gennem van Hoorns internationale dokumentationsbureau i Amsterdam.

Det præciseres, at der ikke skal oprettes noget nyt selvstændigt institut, men at man vil effektivisere de allerede eksisterende ressourcer ved at samordne det arbejde, som er under udførelse. Følgelig skal dette arbejde kunne iværksættes inden for et begrænset budget, og der har i denne forbindelse været talt om et beløb, der for hele Norden skulle ligge på omkring 500 000 svenske kroner årlig, hvilket for Danmarks vedkommende vil udgøre 100 – 150 000 d.kr. årligt.

Under de angivne forudsætninger, herunder især at de fremsatte planer tilsigter en effektivisering og internationalisering — både inden for og uden for Norden — af det skatteforskningsarbejde, som udføres i de eksisterende forskningsinstitutioner i Norden, skal de til Erhvervenes skatteudvalg hørende organisationer og Erhvervenes Skattesekretariat udtale, at man kan tilslutte sig, at disse planer virkeliggøres.

København, den 12. oktober 1967

Erhvervenes Skattesekretariat

Jacob la Cour

Dansk Skattevidenskabelig Forening:

Man er bekendt med de udtalelser om forslaget, der er afgivet henholdsvis den 19. september 1967 af professor, dr. jur. Thøger Nielsen, Institut for Skatteret, til Rektor ved Københavns Universitet og den 29. september 1967 af Rektor for Handelshøjskolen i København til Undervisningsministeriet. Dansk Skattevidenskabelig Forening deler ganske de i disse erklæringer udtrykte synspunkter og kan anbefale, at medlemsforslaget nyder fremme.

Man understreger betydningen af, at den forskning, der igangsættes, iværksættes som fri forskning, og at der tilstræbes en klar arbejdsdeling mellem dette arbejde og samarbejde mellem de nordiske landes skatte- og afgiftsmyndigheder om umiddelbart foreliggende lovgivnings- og administrative opgaver på beskatningsområdet.

Som anført i professor Thøger Niensens erklæring bør dette ikke afskære, at også yngre medarbejdere fra statsadministrationerne i kortere eller længere tid søges inddraget i det videnskabelige samarbejde.

Såfremt de ovennævnte læreanstalter og Aarhus Universitet inddrages i arbejdet med oprettelsen af et sådant forskningsråd, nærer Dansk Skattevidenskabelig Forening intet ønske om at være repræsenteret under dette arbejde som selvstændig organisation.

København, den 10. oktober 1967

A. Blom-Andersen

Formand

Foreningen af Statsautoriserede Revisorer har i en skrivelse den 6 oktober 1967 forklarat sig instämma i medlemsförslaget.

Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer:

I denne anledning skal det oplyses, at kravet om en effektivisering af skatteligningen gentagne gange er rejst af FTF bl. a. med det resultat, at der i folketinget er gennemført forbedringer i den danske skatte Lovgivning.

Et nærmere skattevidenskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande vil — efter FTF's formering — også muliggøre en yderligere forbedring af skatteligningen, hvorfor FTF kan anbefale det fremsatte medlemsforslag.

København, den 23. oktober 1967

N. C. Thomsen Nielsen

Formand

Marvin Madsen

Direktor

Butikshandelens Fællesraad:

Den meget forskelligartede nordiske udvikling på det skattemæssige område samt en yderligere udbygning af markedsdannelserne med eventuel koordineret lovgivning kan gøre det uaktuelt at etablere et forskningsråd som det foreslåede på nordisk basis. Hertil kommer, at et sådant råd antagelig vil komme til at arbejde særdeles tungt.

Butikshandelens Fællesraad må derfor for sit vedkommende anbefale, at planer om et skatteretligt forskningsråd stilles i bero indtil videre.

København, 21. september 1967

P. f. v.

E. Groth-Andersen

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

Erhvervsrådet ønsker til det fremsendte forslag at bemærke, at man vel kan se det formålstjenlige i, at der skabes et nordisk samarbejde på dette område. Man er dog samtidig af den opfattelse, at et samarbejde bør indpasses i og have prioritet i forhold til den øvrige samfundsøkonomiske forskning, idet man samtidig ønsker at henlede opmærksomheden på de bestræbelser, der allerede gøres for at foretage en koordinering af denne forskning.

København, den 9. oktober 1967

P. r. v.

Preben Nielsen

F i n l a n d**Finansministeriet¹:**

Det internationella ekonomiska umgängets ökade mångsidighet och tillväxt kommer direkt att utvidga skattepolitikens verkningssområde i de länder som deltar däri. Skattepolitikens verkningar berör inte längre enbart landets inre ekonomiska verksamhet och grunderna för densamma, utan man bör vid övervägande av åtgärder, som berör den, försöka definiera även de yttre följderna av åtgärderna och då främst beakta verkningarna av andra länders beskattningssystem.

Ur den skatterättsliga forskningens synpunkt torde man kunna säga att resultaten av den i mångt avseende är beroende av det till buds stående empiriska materialets omfång och mångsidighet. Internationellt sett besitter de nordiska länderna, tagna som en helhet, i detta avseende en betydelsefull forskningsbas, vilken inte i sin helhet vore tillgänglig för dem om medlemsländerna skulle handla var för sig.

Inom ramen för ett gemensamt forskningsinstitut kunde val och prioriteringsordning av forskningsobjekt övervägas från en tillräckligt vid synvinkel. En hänvisning till den gemensamma marknadens strävanden till en skatterättslig harmonisering torde förstå som exempel.

Resultaten av det inom forskningsinstitutet utförda arbetet skulle å andra sidan tjäna samhällen, vilkas differenser i fråga om den allmänna statliga, ekonomiska och sociala strukturen inte skulle vara av sådan beskaffenhet, att de skulle försvåra ett fullt utnyttjande av forskningsresultaten. Nödiga forskarkrafter skulle uppenbarligen utan svårighet stå att finna.

Vad projektets finansiering beträffar anser finansministeriet dock, att

¹ *Utländel översatt från finska.*

Nordiska rådet vid frågans behandling borde ha tillgång till flera alternativa kostnads- och finansieringsplaner ävensom en plan för institutionens administrativa struktur och förlägningsplats.

Med hänvisning till vad ovan anförts får finansministeriet livligt förorda förslaget.

Helsingfors den 20 oktober 1967

Mauno Koivisto

Finansminister

Ensio Vasarla

Regeringsråd

Helsingfors universitets konsistorium har i en skrivelse den 18 oktober förklarat sig instämma i juridiska fakultetens yttrande (se ovan).

Helsingfors universitet, juridiska fakulteten:

Problemen på den skatterättsliga forskningens område är i samtliga nordiska länder i huvudsak desamma. Skatterättsforskningen borde kunna hålla jämna steg med den ekonomiska utvecklingen. Särskilt den ekonomiska integrationen inom Europa skapar skatterättsliga problem av sådan svårighetsgrad, som aldrig tidigare förelegat. I intet enskilt nordiskt land har forskarna på skatterättens område för närvarande sådana andliga och ekonomiska resurser, att de ensamma kunde genomföra de stora forskningsprojekt, som skulle kräva omedelbara åtgärder. Det är därför en naturlig och riktig tanke att samla de spridda krafterna och gå in för ett internordiskt samarbete. Juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet understöder varmt planerna på sådant samarbete.

Det förtjänar understrykas, att en stor del av det arbete, som skulle utföras inom ramen för det föreslagna nordiska skattevetenskapliga samarbetet, skulle komma de olika staterna omedelbart till godo. Det skatte-reformarbete, som under de närmaste decennierna oundgängligen måste utföras, kan inte förberedas utan ingående kännedom om andra länders skattesystem, då den ekonomiska integrationen och slopandet av tullmurarna kommer att framtvinga en långtgående assimilering av olika länders skattesystem. För närvarande besitter man inte i de nordiska länderna så ingående kännedom om omvärldens skattesystem, som av rent praktiska skäl kommer att erfordras inom en överskådlig framtid. Det föreslagna forskningssamarbetet är det bästa sättet att uppnå tillförlitliga kunskaper i detta avseende. — Även andra mycket angelägna uppgifter för nordiskt forskningssamarbete på skatterättens område finns givetvis.

För att det föreslagna samarbetet skall kunna leda till konkreta resultat,

erfordras givetvis tillräckliga penningmedel. Med hänsyn till de aktuella forskningsprojektens betydelse och svårighetsgrad och till kontinuiteten i arbetet måste man redan i begynnelseskedet räkna med några heltidsanställda personer. Därjämte tillkommer utgifter för konferenser, tryckning, resor m. m. Det är att hoppas, att redan i begynnelsen sådana medel ställes till det föreslagna forskningsrådets förfogande, att arbetet effektivt kan igångsättas.

Helsingfors den 18 oktober 1967

Edward Andersson

Turun yliopisto (Åbo universitet)¹:

I samband med samhällets stigande behov av medel har skatterättens betydelse oavbrutet tilltagit, liksom även betydelsen av den på skattefrågor inriktade, juridiska och övriga socialvetenskapliga forskningen. Skatterätten i de nordiska länderna har för närvarande flera gemensamma teoretiska problem, som förutsätter en likriktad lösning. Ur denna synpunkt och med tanke på skatterättens betydelse för administrationen av offentliga samfund, vore ett nordiskt institut för skattefrågor av stort värde. Institutets uppgift skulle bestå i att å ena sidan utöva en koordinerande, å andra sidan en undersökande verksamhet, inriktad på gemensamma skatterättsliga frågor. Ledningen av ett dylikt institut borde övertas av både representanter för samtliga nordiska länders regeringsorgan för skattefrågor och representanter för de universitet och forskningsinstitut, där skatteforskning redan bedrivs. Institutets egentliga verksamhet borde upprätthållas av forskare ur alla nordiska länder.

Under förutsättning att institutets tillkomst sker enligt ovan anförda riktlinjer och i syftet att tjäna den gemensamma forskningsverksamheten inom finansrätt och -lära, anser Turun yliopistos juridiska fakultet grundläggandet av ett dylikt institut vara av största betydelse.

Åbo den 10 oktober 1967

På juridiska fakultetens vägnar

Olavi Rytkölä

Dekanus

Esko Välimäki

Notarie

¹ Yllrandet översatt från finska.

Tampereen yliopisto (Tammerfors universitet)¹:

Med beaktande av de i förslaget framlagda motiven förordar universitetets förvaltningskollegium inrättandet av ett nordiskt forskningsråd. Önskvärt vore, att samarbetet skulle omfatta både nationalekonomisk och rättsvetenskaplig forskning avseende beskattningen och att med densamma skulle kombineras utbildning och forskning angående i det praktiska arbetet förekommande skatterättsliga spörsmål.

Av ovannämnda orsaker och med speciellt framhållande därav, att undervisningen och forskningen i skatterätt vid universitetet i Tammerfors traditionellt är av stor betydelse och att avsikten är att i framtiden avsevärt utveckla detta specialområde, finner förvaltningskollegiet vid universitetet i Tammerfors det önskvärt, att för så vitt det i förslaget avsedda nordiska forskningsrådet inrättas, även den ekonomisk-administrativa fakulteten samt den kommunal- och skatteadministrativa undervisningssektionen vid universitetet i Tammerfors beredes möjlighet att utse en gemensam representant i rådet.

Då det är fråga om en forskningsverksamhet, som direkt är i statsmaktens intresse, borde staten allena stå för kostnaderna för samarbetet och den därtill hörande forskningsverksamheten.

Tammerfors den 11 oktober 1967

Å förvaltningskollegiets vägnar

Armas Nieminen

Prorektor

Aunis K. Kantonen

Sekreterare

Kauppakorkeakoulu (Finska handelshögskolan i Helsingfors):

Såsom i förslaget omnämns, har skatterna i det nutida samhället fått stor betydelse och skatteverkningarna blivit påtagliga inom flera områden, särskilt inom det ekonomiska livet. Likväl har forskningen av dessa verkningar förblivit relativt obetydlig. Ehuru det av politiska orsaker torde vara omöjligt att uppnå en situation, där skattelagstiftningen i de olika länderna ens i huvuddrag vore likartad, förekommer det likväl alltid frågor som är jäm förliga i olika länder och inom vilka ett forskningssamarbete kunde vara nyttigt för en vidare krets. Så är fallet närmast med skatternas ekonomiska verkan, i synnerhet då skatternas betydelse klarlägges med tanke på internationell konkurrensduglighet. Särskilt vid utarbetandet av forskningsme-

¹ Yttrandet översatt från finska.

toder torde samarbetet vara fruktbart. Däremot inom den rättsvetenskapliga forskningen skulle samarbetet inte medföra motsvarande nytta.

I enlighet med det ovannämnda anser Kauppakorkeakoulu, att upprättandet av ett samnordiskt vetenskapligt forskningsråd vore av behovet påkallat och att dess verksamhet i huvudsak borde inriktas på klarläggandet av skatternas ekonomiska verkningar.

Helsingfors den 9 oktober 1967

Å lärarrådets vägnar

Pekka Heinänen

Rektor för Kauppakorkeakoulu

Olli Tarpila

Sekreterare vid
Kauppakorkeakoulu

Svenska handelshögskolan:

Beskattningsens stora och tilltagande betydelse i dagens samhälle är allmänt omvittnad. Skattereglerna tenderar till att bli allt mera invecklade, vilket beror icke blott på den interna utvecklingen inom respektive länder utan även på den tilltagande ekonomiska integrationen och samverkan på annat sätt mellan länderna. En objektiv skatteforskning har i vår tid ett stort och viktigt arbetsfält. Varje försök att utöka och fördjupa ett sådant arbete måste därför hälsas med tillfredsställelse.

En förstärkning av samarbetet mellan de personer i Norden som ägnar sig åt skattevetenskap skulle helt säkert i väsentlig grad kunna befordra skatteforskningen. Ett nordiskt forskningsråd för skattefrågor ter sig som en lämplig form för samarbetet och lämpligare än ett enda fast skattevetenskapligt institut. Forskningsrådet skulle t. ex. kunna planlägga och stöda större komparativa undersökningar av intresse för samtliga nordiska länder. Ett villkor för att ett sådant forskningsråd skall kunna lyckas i sitt arbete är emelertid att rådet får tillräckligt stort anslag.

I Svenska handelshögskolan spelar skatteproblemen inom såväl undervisning som forskning en betydande roll. Högskolan stöder varmt tanken att upprätta ett nordiskt forskningsråd för skattevetenskap.

Helsingfors den 23 oktober 1967

Ilmari Hustich

Rektor

Göran Westerlund

Sekreterare

Centralhandelskammaren¹:

Såsom det i medlemsförslagets motiv mycket riktigt konstateras, har Finland såsom även Sverige redan traditioner på den skatterättsliga forskningens område. Detta gäller även en annan gren av »skattevetenskaperna», nämligen den nationalekonomiska och affärsekonomiska forskningen rörande beskattningen och dess verkningar.

Finland, som även har något att ge på dessa områden, har all orsak att stöda initiativ rörande samarbete av föreslagen art. I någon mån har dylikt samarbete redan förekommit, men det är otvivelaktigt, att man genom en institutionell koordinering av forskningen vinner betydande fördelar. Centralhandelskammaren anser motiven till ifrågakvarande förslag välfunna och fäster speciell uppmärksamhet vid den i motiven nämnda omständigheten, att det även ur den internationella ekonomiska integrationsutvecklingens synpunkt är nödvändigt att samla de nordiska ländernas krafter.

Centralhandelskammaren understöder sålunda det av förslagsställarna framförda programmet.

Helsingfors den 10 oktober 1967

Centralhandelskammaren

Matti Virkkunen

Ordförande

Olli Nikkola

Biträdande direktör

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund, Finlands industriförbund och Arbetsgivarnas i Finland centralförbund¹:

Skattebördan är i Finland internationellt sett synnerligen betungande. Skattesystemets struktur och de enskilda stadgandena har till följd av detta ett allt större inflytande på företagens ekonomiska verksamhetsförutsättningar, industrins internationella konkurrensförmåga och på vårt lands ekonomiska utveckling i allmänhet. Å andra sidan har beskattningen av samma orsak fått en allt mera central ställning som ett medel för att uppnå allmänt accepterade ekonomisk-politiska mål. Under den senaste tiden har man med allt skäl fäst allt större uppmärksamhet särskilt vid de verkningar beskattningen har för åstadkommande av en så kraftig och balanserad ekonomisk tillväxt som möjligt. De möjligheter beskattningen i detta

¹ *Yltrandet översatt från finska.*

avseende erbjuder kommer i framtiden att få allt större betydelse för de ekonomisk-politiska avgörandena. Med anledning härav är det nödvändigt, att sträva till en effektlivering av det vetenskapliga forskningsarbetet på beskattningens område i allmänhet och beträffande dess ekonomiska inverningar i samrad även med övriga nordiska länder i synnerhet.

Den internationella handelns liberalisering och det allt livligare ekonomiska samarbetet har i många länder lett till en kontinuerlig strävan att utveckla de olika beskattningsformerna för att därigenom främja näringslivets internationella konkurrensförmåga och förbättra dess allmänna verksamhetsförutsättningar. Om vi vill behålla vår position både på den internationella marknaden och på hemmamarknaden är det oundgängligt, att vi skattemässigt försöker skapa samma verksamhets- och konkurrensförutsättningar för vårt eget lands produktionsliv som konkurrerande företag har i andra länder. En förutsättning för detta är att vi ständigt kan följa med skattelagstiftningens utveckling i det övriga Europa och att vi är på det klara med de aktuella reformernas nationalekonomiska verkningar. Skattelagstiftningens snabba utveckling i olika länder har dock gjort detta allt svårare t. ex. med tanke på finländska förhållanden. Det bör också beaktas, att vi redan på förhand i beskattningshänseende borde bereda oss på de förändringar som den eventuellt fortgående integrationsutvecklingen för med sig.

Ett nordiskt vetenskapligt samarbete på beskattningens område skulle av förenämnda orsaker vara till stor nytta också för Finland. Det kan sålunda anses vara ändamålsenligt, att grunda ett nordiskt skatterättsligt samarbetsråd och att effektivisera och koordinera det nordiska vetenskapliga forskningsarbetet beträffande beskattningen. Industrins centralorganisationer föreslår med anledning härav att man också från finländsk sida utan dröjsmål skulle vidta åtgärder i syfte att få till stånd ovan åsyftade samarbete och att man samtidigt skulle fästa uppmärksamhet vid att de eventuella resultaten av forskningsarbetet publiceras på sådant sätt att de blir till så stor nytta som möjligt bl. a. vid den fortsatta utvecklingen av vårt skattesystem. Det samarbete som möjligtvis inleds mellan de nordiska länderna får dock inte fördröja ett ändamålsenligt förverkligande av de aktuella reformförslagen beträffande strukturfelen i vårt skattesystem.

Helsingfors den 2 oktober 1967

Finska träförädlingsindustriernas
centralförbund

(Sign.)

Finlands industriförbund

(Sign.)

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund

(Sign.)

Bankföreningen i Finland¹:

Som av medlemsförslagets motivering framgår har det nordiska samarbetet bl. a. på många forskningsområden lett till positiva resultat. Detta gäller även beträffande utredningen av de skattefrågor som skattekongressen 1966 i Köpenhamn i stor utsträckning behandlat: Mycket värdefullt material med avseende på beskattningen och skötseln av skattepolitiken har också erhållits av de gemensamma utredningar som gjorts beträffande betydelsen av skattebördan och olika skatters avkastning.

När man närmare granskar den samnordiska skatteundersökningens betydelse bör man tydligt göra en klar åtskillnad mellan den skatterättsliga undersökningen och det finanspolitiska utredningsarbetet rörande skattepolitikens ekonomiska verkningar. Enligt vår uppfattning är det sistnämnda det arbetsfält, där undersökningen bäst kan ge vägledning åt den praktiska skattepolitiken, främst därför att de nordiska ländernas ekonomiska strukturer står varandra relativt nära. Av beskattningens inverkan på den ekonomiska tillväxten och konjunkturerna, olika skatteformers betydelse för prisutvecklingen och penningvärdet samt för produktionen, investeringsverksamheten, arbetslusten och kapitalbildningen kan genom jämförande utredningar fås ett användbart material, som har sin egen betydelse bl. a. när skattestrukturen utformas.

Vad däremot angår den rent skatterättsliga undersökningen, är det givetvis förnuftigt att också följa med den på samnordisk grund. Å andra sidan bör dock understrykas, att såväl inom EEC som inom EFTA förutsätts en mycket långt drivbar koordination av skattelagstiftningen. Så länge alla nordiska länder är EFTA-medlemmar, länar den samnordiska skatterättsliga undersökningen indirekt också det ifrågavarande huvudsyftet. I detta nu är det dock redan tydligt, att åtminstone vissa nordiska länder strävar efter att bli medlemmar i EEC. Deras skattelagstiftning kommer därmed att få vägledning från annat håll än de nordiska länderna, som stannar kvar inom EFTA. Med anledning härav kan frågas, om inte fattandet av beslut i frågan om att utveckla den samnordiska skatteundersökningen borde differentieras så, att man i första hand inom Nordiska rådets sekretariat koordinerade vissa aktuella och ofrånkomliga utredningar. Ett sådant forskningsinstitut som nämns i medlemsförslaget skulle man, om man följer denna tanke, gå in för att grunda först sedan utformningen av Europas handelsgrupperingar ger anledning överväga, om ett sådant forskningsinstitut är behövt och om det utredningsarbete som utförs däri kan vara både skatterättsligt och ekonomisk-politiskt och i hur hög

¹ Yttrandet översatt från finska.

grad institutet kan gagna det nordiska samarbetet även om en del av länderna är medlemmar i EFTA, en annan i EEC.

Helsingfors den 12 september 1967

Bankföreningen i Finland

Göran Ehrnrooth

Raimo Ilaskivi

Landsorganisationen i Finland¹:

Inom Nordiska rådet har väckts ett medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete avseende en fördjupning och koordinering av forskningen på området. I förslaget behandlas dock ej mera i detalj den institutionella inramning, inom vilken detta skulle ske, utan förslaget innehåller en hänvisning till ett exempel inom ett visst område. I förslaget är det fråga om så mångsidiga och omfattande ekonomiskt politiska m. fl. frågor, att för en koordinering av utredningarna i detta fall skulle erfordras samarbete mellan många institutioner i varje land, vilket även konstateras i förslaget.

Landsorganisationen i Finland har redan i vissa tidigare yttranden om skattefrågor framhållit, att det vore av behovet påkallat att med utgående från enahanda kriterier utföra en undersökning av skattebördans fördelning i de olika nordiska länderna både som en funktionell jämförelse och en jämförelse avseende olika befolkningsgrupper. Så även i mån av möjligheter därom, på vilket sätt användningen av de ifrågavarande i form av skatter hopsamlade medlen fördelar sig mellan olika ändamål likaledes med beaktande av både näringslivets funktionella synpunkter och synpunkter avseende befolkningsgrupperna.

Det är uppenbart, att en betydande del av de erforderliga undersökningarna skulle kunna utföras inom i dessa länder redan förefintliga institutioner. Med tanke på koordineringen av planeringen och utredningarnas färdigställande vore det givetvis fördelaktigt om verksamheten kunde centraliseras samnordiskt.

Helsingfors den 4 oktober 1967

Landsorganisationen i Finland

Jaakko Rantanen

Olavi Järvelä

¹ Yttrandet översatt från finska.

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r.f.:

— — — baserar sig sannolikt på vid den nordiska skattekonferensen i Köpenhamn senaste år framförda önskemål. Troligt är dessutom, att ett behov av samarbete på skatteområdet varit latent under en längre tid och även till en del medverkat till förslaget väckande.

Rent principiellt kan förslaget omfattas till de delar, som berör ett utvidgat samarbete. Under den åberopade konferensen framkom synpunkter, som talar för att inte enbart skattevetenskapen, utan även praktiken, kan ha ett synnerligen stort behov av att samarbetet utbygges. Detta gäller inte enbart skattelagstiftning utan även den, som berör aktiebolagslagstiftning, bokföringslagstiftning etc. i de nordiska länderna.

I detta hänseende kan det tyckas som motionen lagts upp på en i viss mån alltför smal bas. Undertecknat centralförbund förmodar dessutom för sin del att det rent praktiska ekonomisk-skatterättsliga samarbetet eventuellt borde ges prioritet framom det skattevetenskapliga, därest frågan om ordningsföljd upplåses till dryftning.

Ytterligare kan det förefalla som motionärerna hade gått något för långt i programmering av det kommande samarbetet genom att utforma vissa detaljer, som i detta skede ter sig mindre väsentliga (permanent sekretariat, tidskrift).

TOC ställer sig i princip positivt samt förordar, att Nordiska rådet måtte föranstalta en undersökning angående behovet av samarbete på beskattnings- och andra områden och att frågan om vilken samarbetsform, som på basis av denna undersökning borde ges prioritet, tas upp till senare dryftning.

Helsingfors den 26 september 1967

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund

Aarne I. Välikangas

Direktör

Jukka Ruusamo

Utredningssekreterare

AKAVA r. y.:

AKAVA förordar det inom Nordiska rådet väckta förslaget om grundandet av ett samnordiskt forskningsorgan med uppgift att utreda beskattningens samhällsverkningar.

Enligt AKAVA:s uppfattning kommer en samnordisk verksamhet av föreslagen art att få positiv verkan vid utredning av frågor anslutna till beskattningen i allmänhet. För att syftmålet med initiativet om samman-

förande av de nordiska forskarkrafterna och förhindrande av dubbelarbete skall gå i uppfyllelse, vore det enligt vår uppfattning nödvändigt att i det föreslagna forskningsorganets arbete få med — förutom skatterättslig samt samhällsvetenskaplig och ekonomisk expertis — även representanter för olika intresseorganisationer.

Helsingfors den 20 november 1967

AKAVA r.y.
Juhani Salminen
 Styrelseordförande

Unto Rissanen
 Ombudsman

Suomen osuuskauppojen keskuskunta (Centrallaget för handelslagen i Finland) meddelar i skrivelse den 20 september 1967 att de förenar sig om den framförda motiveringen och understöder förslaget.

Konsumtionsandelslagens centralförbund r.f.¹:

— — — får vi anföra, att förslaget om inrättande av ett samnordiskt skattevetenskapligt forskningsorgan enligt vår uppfattning säkert är befogat och att vi förordar det väckta förslaget.

Helsingfors den 27 september 1967

Konsumtionsandelslagens centralförbund r.f.

Jorma Jalava

Pekka Kuoppala

N o r g e

Finans- og tolldepartementet:

Förslaget har vært forelagt følgende institusjoner til uttalelse:

Statistisk sentralbyrå, Direktøren for skattevesenet, Det juridiske fakultet, Universitetet, Oslo, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet, Oslo, Handelshøyskolen, Bergen, Landsorganisasjonen i Norge og Norsk arbeidsgiverforening.

Dessuten har Norges industriforbund etter egen anmodning avgitt uttalelse om saken. Avtrykk av uttalelser følger vedlagt (*se nedan*).

I uttalelsene er det gjennomgående gitt uttrykk for ønskeligheten av å

¹ Yttrandet översatt från finska.

komme fram til et utvidet nordisk samarbeid innen skatteforskningen. Flere av de forespurte institusjoner synes å gå inn for det framlagte forslag, men *Handelshøyskolen i Bergen* antar at et nordisk forskningsråd for skattevitenskap vil være hensiktsmessig først når de nasjonale forskningsmiljøer på dette område er bedre utviklet. *Statistisk sentralbyrå* forutsetter likeledes at et eventuelt nordisk forskningsråd ikke i utilbørlig grad bør trekke på de knappe ressurser som er engasjert i nasjonale oppgaver. *Sosialøkonomisk institutt ved Universitetet i Oslo* synes for tiden å ha liten interesse av å delta i et nordisk skattevitenskapelig samarbeid.

Finansdepartementet vil peke på at skatteforskning i Norge hittil har vært drevet i begrenset omfang. Kontoret for skatteforskning i Statistisk sentralbyrå må i dag bruke en vesentlig del av sin kapasitet til utrednings- og beregningsoppdrag som danner grunnlaget for myndighetene når de skal utforme den løpende skattepolitikk, og det byr på betydelige problemer å skaffe kvalifiserte folk til å arbeide med de mange oppgaver som melder seg på det nasjonale plan. Liknende hensyn vil kunne gjøre seg gjeldende ved skattejuridisk forskning. For Norges vedkommende tilsier dette at man viser en viss forsiktighet i å binde nasjonale ressurser for skatteforskning til arbeid på et internordisk plan. Som påpekt bl. a. av *Statistisk sentralbyrå* antar en at et nordisk samarbeid på dette felt i første omgang bør begrenses til tiltak som kan ivareta kontakten mellom de nordiske skatteforskere, bl.a. ved å organisere skatteseminarer, samordne nasjonale undersøkelser m.v.

En vil ikke uten videre avvise tanken om et nordisk skatteforskningsråd med et tilhørende sekretariat, men en antar at denne forpliktende form for samarbeid vil være mer naturlig når de samlede ressurser som står til disposisjon for skatteforskningen er mer utbygget. Det forslag som er fremmet er under alle omstendigheter lite konkret utformet, bl. a. når det gjelder spørsmålet om rådets og sekretariatets sammensetning, de finansielle konsekvenser av rådets virksomhet m.v. Dette gjør det vanskelig å ta et endelig standpunkt til forslaget på nåværende tidspunkt.

Oslo, 21. oktober 1967

Etter fullmakt

Hermod Skånland

Ingolv Hæreid

Statistisk sentralbyrå:

— — — For det skatteforskningsarbeid som Statistisk sentralbyrå driver, vil det kunne være til nytte at det kommer i stand et organisert nordisk skattevitenskapelig samarbeid.

I kommentarene til forslaget er det, som eksempel, vist til at Nordisk samarbeidsråd for kriminologi har etablert en form for nordisk samarbeid som på en smidig måte tilgodeser både de nasjonale og de nordiske forskningsinteresser. Vi er enig i at erfaringene fra dette organs virksomhet har vært gode, og at en liknende form for samarbeid om skatteforskningsspørsmål vil være av interesse. Et helt vesentlig forbehold må imidlertid være at organets virksomhet ikke i utilbørlig grad trekker på de knappe ressurser som er engasjert i nasjonale oppgaver. Dette tilsier at hovedvekten eventuelt bør legges på å ivareta kontakten mellom nordiske skatteforskere, bl. a. ved å organisere forskningsseminarer, og på å samordne nasjonale undersøkelser.

Oslo, 27. september 1967

Petter Jakob Bjerve

Direktøren for skattevesenet:

Skattedirektøren antar at det kan være behov for etablering av et nordisk skattevitenskapelig samarbeid. Det synes naturlig at den norske deltakelse først og fremst knyttes til det nyopprettede professorat i skatterett som nå skal besettes ved Oslo universitet.

Når det gjelder omsetningsavgift er det etablert et intimt administrativt samarbeid mellom de nordiske land. En viser herom til vedlagte notat fra avdelingsdirektør Thesen.

En vil for øvrig måtte understreke at det er liten utsikt til at skattedirektøren eller hans kontor i de nærmeste årene fremover vil kunne påta seg større utredningsoppgaver e.l. som måtte være ønskelig som ett ledd i et skandinavisk forskningsarbeid. Dette skyldes de omfattende endringer i det norske skatte- og avgiftssystem som skattedirektøren er eller vil bli pålagt å sette ut i livet sammenholdt med det utilstrekkelige antall stillinger for og tilgang på kvalifisert arbeidshjelp til å dekke disse oppgaver.

Oslo, 2. oktober 1967

K. L. Bugge

S. Fagernæs

Universitetet i Oslo, det juridiske fakultet:

Det juridiske fakultet vil støtte det forslag som er fremkommet. Fakultetet vil understreke som særlig ønskelig at det nordiske samarbeid blir lagt opp med et tverrvitenskapelig siktetpunkt. Selvsagt er det ikke meningen at

bare slike emner som har interesse for flere vitenskapsgrener skal kunne tas opp. Men det forskningsråd som det er på tale å opprette, bør kunne være en koordinerende instans for såvel rettsvitenskap som for økonomikk, statsvitenskap og sosiologi. Det kan være en tanke til overveielse om det bør organiseres med flere underavdelinger.

Oslo, 28. september 1967

Torstein Eckhoff

Universitetet i Oslo, det samfunnsvitenskapelige fakultet:

— — — tillater Det samfunnsvitenskapelige fakultetet ved Universitetet i Oslo seg å meddele at saken her har vært forelagt dosent Per Meinich ved Sosialøkonomisk institutt til uttalelse. Dosent Meinich har den 22. september 1967 returnert saken til fakultetet med følgende påtegning:

For tiden er et eventuelt nordisk skattevitenskapelig samarbeid sannsynligvis av større interesse for Statistisk sentralbyrås skatteforskningskontor enn for Sosialøkonomisk institutt ved Universitetet i Oslo.

Undertegnede dekanus slutter seg til dosent Meinichs uttalelse.

Oslo, 28. september 1967

Johan Einarsen

Dekanus

Nils Bugge

Fakultetssekretær

Norges handelshøyskole:

Norges handelshøyskole har ingen fast lærestol i skattespørsmål, verken på den økonomiske eller den juridiske siden. Skattespørsmål vil likevel spille en viktig rolle i undervisningen i siviløkonomstudiet, og det er ikke urimelig å tro at dette før eller senere vil gi seg utslag i at en eller flere faste stillinger ved Høyskolen tildeles dette fagområdet.

Aktiv skatteforskning fra økonomisk synspunkt foregår i dag i første rekke ved Statistisk sentralbyrås forskningsavdeling. Det har vært store problemer med å skaffe kvalifiserte medarbeidere til skatteforskningskontoret. Uavhengig skattejuridisk forskning synes vesentlig å ha vært drevet ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Det er fra Høyskolens side umulig å uttale noe om tilstrekkeligheten av innsatsen på det juridiske området. Når det gjelder den økonomiske siden av skatteforskningen vil imidlertid Høyskolen anta at styrking av den innenlandske virksomheten i dag bør ha prioritet fremfor engasjement i nordisk forsknings samarbeid. Denne styrking bør kunne skje både ved utvidelse av innsatsen ved Statistisk sentralbyrå, og ved at skatteforskning og under-

visning får en bredere plass ved de akademiske læresteder, i første rekke Universitetet i Oslo og Norges handelshøyskole.

I den oppbygningsperiode som må ventes vil et nordisk samarbeid gjennom kontaktkonferanser, utveksling o. l. være av stor betydning. Når miljøet har fått en større bredde kan det være hensiktsmessig å etablere et nordisk råd for skatteforskning, som i noen grad kan lede disponeringen av forskningsressursene, og eventuelt ta på seg de videregående oppgaver som er nevnt i medlemsforslaget til Nordisk Råd.

Høyskolen vil sette pris på å bli holdt underrettet om sakens videre utvikling, og vil gjerne være representert i et nordisk samarbeidsorgan hvis et slikt blir opprettet og sammensatt av representanter for de vitenskapelige institusjoner, slik forslagsstillerne har antydnet.

Bergen, 5. oktober 1967

Dag Coward

Rektor

Rolf Larsen

Sekretær

Norges industriforbund:

Norges industriforbund vil anbefale det forslag som er fremsatt om opprettelse av et Nordisk skattevitenskapelig forskningsråd.

Med det omfang den direkte som den indirekte beskatning etterhånden har fått, og med det stadig stigende antall av kompliserte skatte- og avgiftsbestemmelser, er behovet økende for en mer vitenskapelig behandling såvel av de rettslige og tekniske sider av skatteavgivningen som av de økonomiske, sosiale og andre virkninger av beskatningen.

Særlig sterkt vil vi fremheve forslagetets betydning for det nordiske og internasjonale samarbeid på beskatningsens område. Med den økende liberalisering av varehandelen og fremveksten av markedsdannelsene i Europa er som kjent behovet for en tilnærming og harmonisering av avgifts- og skatte-reglene blitt stadig mere anerkjent. Vi henviser forsåvidt særlig til det harmoniseringsarbeid på avgifts- og skatteavgivningens område som foregår innen EEC. En harmonisering av beskatningen vil være egnet til å fremme samhandelen mellom landene og er etter vår oppfatning en ønskelig utvikling. Et nordisk forskningsråd som foreslått vil være av stor betydning for arbeidet med skatteharmoniseringen i første rekke i Norden, men også for en videre internasjonalisering av beskatningen. I denne forbindelse vil vi særskilt fremheve betydningen av det initiativ som er tatt om et videre internasjonalt samarbeid på skatteforskningens område, jfr. uttalelsen fra professor Leif Mutén av 13. september d. å. som vedla departementets brev (*har ej tryckt*).

Også i Norges industriforbund legger vi sterk vekt på å holde oss ajour med utviklingen på det skattemessige område i andre land som grunnlag for våre betenknings og forslag for myndighetene. Vi innhenter i den anledning stadig opplysninger fra våre søsterorganisasjoner i de respektive land om skattemessige forhold og abonnerer også på en rekke utenlandske skattepublikasjoner. Forbundet er også medlem av International Bureau of Fiscal Documentation og har regelmessig vært representert på de kongresser som årlig avholdes av denne organisasjon for drøftelse av spesielle skatteproblemer, særlig av internasjonal karakter. I denne forbindelse fremhever vi også det betydningsfulle arbeid som nedlegges av Skatteforskningskontoret ved Statistisk sentralbyrå med utarbeidelse av nasjonale og internasjonale skattesammenligninger m.v. Som påpekt av forslagsstillerne ville det være av stor betydning om arbeid av denne karakter i de forskjellige institusjoner kunne koordineres ved opprettelse av et felles nordisk vitenskapelig forskningsråd. Norges industriforbund vil om ønskelig med glede delta i dannelsen av en slik institusjon og yte bistand under dens videre arbeid.

Oslo, 28. september 1967

Norges industriforbund

Jan Didriksen

Adm. direktør

Finn Stranger

Landsorganisasjonen i Norge:

Under forutsetning av at et eventuelt nordisk forskningsråd for skattevitenskap ikke bare tar seg av næringslivets problemer, men også av lønnsstakernes problemer og i sin særdeleshet problemene for de lavest lønnede gruppene, vil Landsorganisasjonen ikke ha noe å innvende mot at Nordisk Råd henstiller til regjeringene å undersøke mulighetene for å opprette et sådant forskningsråd.

Landsorganisasjonen vil meget sterkt understreke ønskeligheten av at et eventuelt sådant forskningsråd må vie en stor del av sin virksomhet til de skatteproblemer som gjelder lavtlønsgruppene blant lønnsstakerne og at der bør legges stor vekt på å finne fram til effektive midler som kan motvirke skattesnyteriet.

Oslo, 13. oktober 1967

Landsorganisasjonen i Norge

(Sign.)

Sverige**Kammarrätten:**

I motiveringen till det framförda förslaget framhålles det allmänna intresset av att vidga kunskapen om beskattningens inverkan på samhällets olika funktioner och på den enskilde medborgaren. Kammarrätten delar uppfattningen att forskning på detta område inom skattevetenskapen kan vara av stor betydelse för utformningen av en rättvis och ändamålsenlig beskattning. Den forskning som för närvarande här bedrivs i allmän eller enskild regi rörande beskattningens ekonomiska och sociala verkningar torde i brist på erforderliga resurser vara av ringa omfattning och icke motsvara behovet av sådan forskning.

Såsom i motiveringen också framhållits, skapar de aktuella strävandena till en större internationell samordning av produktion och marknader en rad problem på beskattningens område. Även här är behovet av vidgad och fördjupad forskning framträdande.

Enär det kan antagas, att ett nordiskt vetenskapligt samarbete skulle kunna verksamt befordra en oavhängig forskning på de områden, varom här är fråga, får kammarrätten tillstyrka, att ett nordiskt forskningsråd tillskapas för ändamålet och att erforderligt anslag från svensk sida ställes till förfogande härför.

Stockholm den 11 oktober 1967

På Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätts vägnar:

Kurt Björklund

Sten Högberg

Konjunkturinstitutet:

Skattevetenskapen sysslar med problem av mycket skiftande karaktär: privaträttsliga, administrativa och organisatoriska samt sådana som har mer direkta samhällsekonomiska aspekter. Av det korta förslaget framgår knappast vilka syften som i första hand skulle tillgodoses, ej heller lämnas någon egentlig motivering för att något och än mindre alla av skattevetenskapen inmutade områden skulle lämpa sig för just nordiskt forskningssamarbete.

Institutet kan tänka sig goda skäl för att det kan finnas behov av en samordning på den rent skattetekniska sidan men har ingen möjlighet att bedöma i vad mån dessa intressen redan tillvaratages — t. ex. i ett vidare

internationellt sammanhang. Vad beträffar den sida av skattevetenskapen som direkt vetter mot samhällsekonomin nämner förslaget bland annat beskattningen som redskap för konjunkturpolitiken och den sociala fördelningsspolitiken, samt värderingen av beskattningens inflytande på de ekonomiska processerna. Det teoretiska arbetet på detta område är helt internationaliserat och det är svårt att se varför just Norden skulle representera en naturlig avgränsning för vetenskapligt samarbete. Vad återigen beträffar tillämpningen på faktiska förlopp och konkreta strukturer föreligger för Sverige del stora olösta uppgifter som borde lagas upp alldeles oavsett om tanken på ett fördjupat samarbete på ett nordiskt plan realiserats eller ej. Det kan erinras om att vi för närvarande inte har någon tillfredsställande kartläggning av hur olika slags skatter och avgiftssystem påverkar inkomstfördelningen och förmögenhetsfördelningen i vårt land — ännu mindre hur de systematiskt kan användas för »socialfördelningsspolitik». Innan en sådan kartläggning ägt rum och därmed sammanhängande problem av statistisk och metodologisk natur lösts på det nationella planet är — med hänsyn till de knappa forskarresurserna — ej utan vidare klart om det lönar sig att införa en speciell nordisk dimension i problematiken. Givetvis kan man lära av de erfarenheter som gjorts i andra länder och diskutera problem, som just inom Norden kan vara i betydande utsträckning gemensamma. Detta talar för att en inledande inventering av nuvarande forskning och en prioritering av nya projekt skulle kunna vara värdefull. Men först efter en dylik kartläggning torde det vara möjligt att närmare kunna bedöma behovet av nordiskt samarbete på detta område.

Stockholm den 25 september 1967

Börje Kragh

Riksskattenämnden:

Såsom riksskattenämnden tidigare framhållit i yttrande den 30 januari 1967 till Nordiska rådet är skattelagstiftningen i viss mån av en annan karaktär än t. ex. civillagstiftningen. Vid utformningen av skattelagstiftningen är de politiska och ekonomiska värderingarna av avgörande betydelse. På civillagstiftningens område liksom på åtskilliga andra rättsområden är däremot rättsprinciperna helt avgörande för regelsystemets utformning.

Det ligger i sakens natur att skattelagstiftningens politiska och ekonomiska karaktär i hög grad begränsar betydelsen av ett internordiskt samarbete på skatteområdet. Inom ett och samma land har ju de olika politiska partierna ofta helt motsatta uppfattningar om hur skattesystemet skall utformas, hur mycket av det samlade skatteuttaget som skall tagas ut i form av direkta respektive indirekta skatter, hur hård skatteprogressionen skall

vara, vilka skattefria avdrag som skall medges o. s. v. När man inte kan enas i dessa stycken inom ett land synes det inte realistiskt att räkna med någon enighet mellan de fem nordiska länderna. Därtill kommer att skattelagstiftningen i varje särskilt land måste vid varje tid utformas med tanke på det egna landets ekonomiska förhållanden och storleken av de skatteintäkter, som erfordras för att genomföra landets politiska och sociala målsättningar.

De anförda omständigheterna utesluter givetvis inte att skatterättsliga frågor av mera teknisk natur kan med gott resultat göras till föremål för informationsutbyte och diskussioner länderna emellan. Ett sådant samarbete förekommer redan nu i samband med skattelagsutredningar och i liknande sammanhang. Enligt riksskattenämndens mening fortlöper detta kontaktsystem på ett tillfredsställande sätt. I den mån det därutöver föreligger behov av ett rent skattevetenskapligt samarbete mellan länderna, bör detta behov lämpligen tillgodoses genom internordiska symposier eller liknande sammankomster i universitetens regi. Att för detta ändamål tillskapa ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd, bestående av representanter för olika vetenskapliga institutioner och utrustat med ett permanent sekretariat, synes inte påkallat av hänsyn till skattelagstiftningens behov.

Riksskattenämnden anser sig på anförda grunder inte böra tillstyrka det framlagda medlemsförslaget.

Stockholm den 7 november 1967

Rolf Dahlgren

Stig Sagnert

Kommerskollegium:

I anledning av remissen har kollegium inhämtat yttranden från Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare (*se nedan*). Handelskamrarna ställer sig positiva till förslaget.

I ärendet har även inkommit en skrivelse från professor Leif Mutén i vilken redogöres för ett planerat samarbete på skatteforskningens område i vilket även andra länder än de nordiska avses skola delta. (I ett sammanträde i Stockholm i augusti 1967 där frågan behandlades deltog forskare från Sverige, Danmark, Finland, Nederländerna, Jugoslavien och Israel.)

Kollegium vill gärna instämma i att skatternas verkningar på olika samhällsfunktioner förtjänar att uppmärksammas i det nordiska sammanhanget. Ur kollegii synpunkt är frågan hur olika skattesystem påverkar varuutbytet mellan länderna av särskilt stort intresse med hänsyn till det pågående nedbrytandet av handelsbarriärerna. Genom avskaffandet av tull-

gränserna får förekomsten av olika skattesystem ökad betydelse och kollegium vill i detta sammanhang erinra om att man inom EEC strävar efter att även avskaffa skattegränserna inom gemenskapen. Dessa frågor torde komma att aktualiseras oavsett om de nordiska länderna kommer att anslutas till EEC eller ej och ett nordiskt samarbete på det skattevetenskapliga området förefaller väl motiverat. Detta samarbete bör organiseras på ett kostnadsbesparande sätt och så att dubbelarbete undviks.

Med hänsyn till vad som ovan anförts får kollegium förorda att den föreslagna undersökningen kommer till stånd.

Stockholm den 30 oktober 1967

Bertil Swärd

Rutger Croneborg

Fritz Andersson

Uppsala universitet, rektorsämbetet har i en skrivelse den 11 oktober 1967 förklarat sig instämma i juridiska fakultetens yttrande (se nedan).

Uppsala universitet, juridiska fakulteten:

Förslaget ansluter till tidigare nordiska åtgärder för främjande av samordnad juridisk forskning. Fakulteten vill erinra om det inom Nordiska rådet tidigare väckta medlemsförslaget om ett nordiskt institut för komparativ rätt. Detta förslag, vars förverkligande fakulteten finner synnerligen angeläget, är för närvarande under utredning av en av regeringarna tillsatt nordisk kommitté. De erfarenheter som nåtts på sjörettens och kriminologiens område, och de förhoppningar det finns skäl att knyta till det komparativrättsliga institutet, är tillräckligt uppmuntrande för att motivera en positiv inställning också till det nya projekt, som nu aktualiserats. Det bör emellertid framhållas, att behovet av en enhetlig organisatorisk ram kan tänkas bli starkare, efterhand som antalet nordiska forskningsinstitutioner växer.

Förslaget avser inte inrättandet av något nytt institut, utan endast förbättrat stöd till och samordning av den forskning, som bedrivs vid befintliga institutioner. Fakulteten finner denna tanke realistisk, och ser särskilt positivt på förslaget med hänsyn till att det komparativrättsliga arbetet inom fakulteten på senare år samlat allt större intresse och utvecklats inte minst på skatteområdet.

Det har visat sig svårt att inom de tidsgränser och med de personella och andra resurser, som de offentliga utredningskommittéerna normalt måste

arbета med, systematiskt tillvarata det erfarenhetsmaterial, som kan vinnas genom fördjupade, komparativrättsliga studier. Detsamma gäller sådan forskning rörande skatternas verkningar, attitydbildningen på skatteområdet m. m., som föreslagits falla inom det nya forskningsrådets intressefär. Stora fördelar synes vara att vinna, om de befintliga forskningsresurserna inom Norden koordineras, och om de nödvändiga medlen för undersökningar på bred bas ställs till förfogande.

Särskilt fruktbart lovar ett nordiskt samarbete på detta område att bli genom den samarbetsorganisation på internationell grund, som för närvarande är under uppbyggnad i anknäytning till verksamheten vid International Bureau of Fiscal Documentation. Här skulle ett nordiskt forskningsråd kunna bli både en givande och en tagande part.

Fakulteten, som tillstyrker att ett forskningsråd inrättas i enlighet med förslaget, ser gärna, att den blir representerad däri.

Uppsala den 9 oktober 1967

På juridiska fakultetens vägnar (fakultetsnämnden)

Svante Bergström

Marianne Hasselrot-Herbai

Lunds universitet, juridiska fakulteten:

De ökade internationella förbindelserna stärker alltmer behovet av ett internationellt skattevetenskapligt samarbete. Fakulteten tillstyrker därför gärna Nordiska rådets förslag om ett skandinaviskt skattevetenskapligt forskningsråd. Den förutsätter att den får tillfälle att, när ett mera utarbetat förslag föreligger, få ta del av detsamma. Fakulteten vill dock betona, att då det föreslagna forskningsrådets uppgifter blir ganska speciella, får rådets finansiering på inlett sätt hindra en starkt erforderlig ökning av statens bidrag till övrig rättsvetenskaplig forskning.

Lund den 11 oktober 1967

Fritjof Lejman

Clas Odeskog

Stockholms universitet, juridiska fakulteten:

För att främja en samordnad nordisk juridisk forskning har på Nordiska rådets initiativ tidigare bildats ett nordiskt sjörrättsinstitut och ett samar-

betsråd för kriminologi. Det nu framlagda förslaget ligger i linje med dessa strävanden.

Mot bakgrunden av de allt starkare integrationstendenserna inom Europa och därav följande behov av harmonisering av skatteområdet framstår komparativ skatteforskning som allt viktigare. Intresset för sådan forskning har också under senare år ökat såväl inom som utom de juridiska fakulteterna.

I samband med nya lagstiftningsåtgärder har det visat sig svårt att i lagstiftningsarbetet i önskvärd utsträckning analysera och tillvarata erfarenheterna av utländsk lagstiftning. I detta hänseende kan den komparativ-rättsliga forskningen fylla en stor uppgift, om tillräckliga resurser ställs till dess förfogande. En samordning av forskningen torde komma att medföra en betydande effektivisering, speciellt med hänsyn till hur likartade de skatterättsliga problem är, som för närvarande möter de nordiska länderna. En koncentration och samordning av den nordiska forskningen och en ökning av dess resurser framstår därför som välkommen.

På grund av skattelagstiftningens snabba förändringar skiljer sig situationen för skatteforskningen från forskningen inom andra juridiska discipliner. Dokumentationsproblemen är särskilt stora inom skatterättens område. Mycket skulle vara vunnet, om medel kunde ställas till förfogande för en effektiv och fortlöpande dokumentationsverksamhet, vilken för närvarande saknas. Skattelagstiftningens snabba förändringar medför att de, som ägnar sig åt komparativ skatteforskning, under nuvarande förhållanden får ägna oproportionerligt lång tid åt att hålla sig à jour med utvecklingen. En avlastning i detta hänseende skulle medföra ett betydligt effektivare utnyttjande av de tillgängliga forskningsresurserna.

Enligt vad som kommit till fakultetens kännedom är för närvarande en internationell samarbetsorganisation för skatterättslig forskning under uppbyggnad i anknäpning till verksamheten vid International Bureau of Fiscal Documentation i Amsterdam. Inrättandet av ett nordiskt forskningsråd skulle medföra ökade möjligheter för nordisk skatteforskning att tillvarata resultaten av detta internationella samarbete, samtidigt som ett samarbete mellan de båda organisationerna torde öppna större möjligheter att sprida kännedom om nordiska förhållanden.

Fakulteten tillstyrker således det framlagda förslaget om inrättandet av ett nordiskt forskningsråd för skattevetenskap och uttalar den förhoppningen, att fakulteten måtte beredas möjlighet till representation i rådet.

Stockholm den 5 oktober 1967

Å fakultetens vägnar

Ole Westerberg

Ann-Charlotte Francke

Handelshögskolan i Stockholm:

Högskolans lärarråd anser det i hög grad önskvärt, att ett intensifierat forskningsarbete kommer i gång på det skattevetenskapliga området. I denna forskning bör samarbete ske mellan jurister, företagsekonomer och nationalekonomer ävensom företrädare för andra vetenskaper vilka kan bidra till belysning av skatteproblemen. Möjligheterna att få till stånd sådan forskning måste bli större om man lyckas åstadkomma ett internationellt samarbete med utbyte av erfarenheter mellan olika länder och en lämplig arbetsfördelning mellan de fåtaliga vetenskapsmän som intresserar sig för skatteproblemen.

Lärarrådet tillstyrker sålunda livligt att ett nordiskt forskningsråd för skattevetenskap upprättas och att medel ställes till rådets förfogande för dess verksamhet.

Stockholm den 13 oktober 1967

Gunnar Arpi

Lennart Bondeson

Handelshögskolan i Göteborg har i skrivelse den 9 oktober 1967 förklarat sig tillstyrka medlemsförslaget.

Stockholms handelskammare:

— — — får handelskammaren för sin del tillstyrka, att frågan om ett nordiskt forskningsråd på det skattevetenskapliga området närmare utredes.

Handelskammaren ansluter sig till de synpunkter som redovisas i bifogade promemoria, baserad på en granskning av förslaget inom Näringslivets skattedelegation.

Stockholm den 17 oktober 1967

Stockholms handelskammare

Olof Leffler

Lennart Blom

PM ang. inom Nordiska rådet väckt förslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete

Tanken bakom förslaget är att man genom en koordinering av det arbete, som nu i de olika nordiska länderna läggs ner på forskning inom skatteområdet och på insamlande av erfarenheter från främmande länders skattesystem, såväl skall få växande möjligheter att angripa större frågekomplex som ett effektivare utnyttjande av de tillgängliga resurserna. Även om det redan nu i lagstiftningsssammanhang sker ett utbyte av erfarenheter mellan de olika ländernas lagstiftningsorgan, kan det inte undvikas att åtskilligt dubbelarbete sker.

Även om det fortfarande föreligger stora skiljaktigheter i de olika nordiska ländernas skattelagstiftning har problemen under senare tid angripits från i stort samma utgångspunkter och problemen är i stor utsträckning gemensamma. Det intensifierade handelsutbytet och internationaliseringen av företagen framkallar också ett behov av mer likartade beskattningsregler i olika länder. Större och snabbare kännedom om verkningarna av skilda skattetyper och skatteregler skulle helt naturligt kunna erhållas om ansträngningarna gemensamt kunde inriktas på att systematisera de erfarenheter som vunnits inom de nordiska länderna och i andra länder. Det finns åtskilliga konkreta frågeställningar, inte minst inom företagsbeskattningens område, som är värda mer djupgående analyser än som kan ske inom varje nordiskt land för sig.

Det bör också nämnas att tillgången på erforderligt dokumentationsmaterial inom varje enskilt nordiskt land är begränsad. I Sverige är det på näringslivssidan för närvarande förhållandevis väl ställt, då det gäller dokumentationen av främmande länders skatteförhållanden, men motsvarande goda möjligheter torde inte föreligga i de övriga nordiska länderna.

För närvarande torde aktuella planer föreligga att inom en vidare internationell ram koordinera forskningsarbetet på skatteområdet. Om ett sådant internationellt forskningssamarbete kommer till stånd är det självklart att ett nordiskt forskningsråd bör bedriva sitt arbete på ett sådant sätt att det kan utnyttja de erfarenheter som kommer fram i den större instansen och tillföra denna erfarenheter från de nordiska länderna. Den komparativa forskning rörande rättsområden utanför Norden, som sker där, bör kunna nyttiggöras för de nordiska ländernas del samtidigt som dessa skulle få tillgång till en rikhaltig dokumentation. Det synes vara en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av materialet att ett nordiskt forskningsråd är etablerat som närmaste kontaktinstans med det större organet.

Handelskammaren i Göteborg har i en skrivelse den 10 oktober 1967 förklarat sig inte ha några invändningar att göra i anledning av medlemsförslaget.

Skånes handelskammare har i en skrivelse den 2 oktober 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Svenska bankföreningen:

Beskattningsreglerna spelar numera i alla utvecklade länder och inte minst i Norden en utomordentligt viktig roll såväl för näringslivet som för samhällsekonomin i övrigt. Kunskaperna om verkningarna av olika slags skatter synes emellertid vara ganska bristfälliga. Bankföreningen skulle därför med tillfredsställelse hälsa en intensifiering av skatteforskningen.

I vårt land bedrivs sedan länge forsknings- och utredningsarbete på skatteområdet såväl inom förvaltningen och kommittéväsendet som inom näringslivet och vid universiteten. I samband därmed torde förekomma en ganska omfattande samverkan med myndigheter och institutioner i utlandet. Framför allt synes väl etablerade förbindelser finnas med våra nordiska grannländer.

Detta hindrar dock inte att det borde kunna vara till fördel om det nordiska samarbetet ytterligare utvidgades. Vad som därvid främst borde komma i fråga vore enligt bankföreningens mening en koordinering av det vetenskapligt inriktade arbetet. Huruvida en sådan bäst kan främjas genom inrättande av ett forskningsråd eller genom andra åtgärder ser sig bankföreningen inte i stånd att bedöma. En fråga som i det sammanhanget måste få stor betydelse är i vad mån tillgång finns på kvalificerade forskare.

Stockholm den 18 oktober 1967

För Svenska bankföreningen

Marc Wallenberg

Sven Strömberg

Sveriges industriförbund:

Tanken bakom det remitterade förslaget är att man genom en koordinering av det arbete, som nu i de olika nordiska länderna läggs ner på forskning inom skatteområdet och på insamlande av erfarenheter från främmande länders skattesystem, såväl skall få växande möjligheter att angripa större frågekomplex som ett effektivare utnyttjande av de tillgängliga resurserna. Även om det redan nu i lagstiftningssammanhang sker ett utbyte av erfarenheter mellan de olika ländernas lagstiftningsorgan, kan det inte undvikas att åtskilligt dubbelarbete sker.

Även om det fortfarande föreligger stora skiljaktigheter i de olika nordiska ländernas skattelagstiftning har problemen under senare tid angripits från i stort sett samma utgångspunkter och problemen är i stor utsträckning gemensamma. Det intensifierade handelsutbytet och internationaliseringen av företagen framkallar också ett behov av mer likartade beskattningsregler i olika länder. Större och snabbare kännedom om verkningarna av skilda skattetyper och skatteregler skulle helt naturligt kunna erhållas om ansträngningarna gemensamt kunde inriktas på att systematisera de erfarenheter som vunnits inom de nordiska länderna och i andra länder. Det finns åtskilliga konkreta frågeställningar, inte minst inom företagsbeskattningens område, som är värda mer djupgående analyser än som kan ske inom varje nordiskt land för sig.

Det bör också nämnas att tillgången på erforderligt dokumentationsmaterial inom varje enskilt nordiskt land är begränsad. I Sverige är det på näringslivssidan för närvarande förhållandevis väl ställt, då det gäller dokumentationen av främmande länders skatteförhållanden, men motsvarande goda möjligheter torde inte föreligga i de övriga nordiska länderna.

Enligt vad organisationerna erfarit föreligger för närvarande aktuella planer att inom en vidare internationell ram koordinera forskningsarbetet på skatteområdet. Om ett sådant internationellt forskningssamarbete kommer till stånd är det självklart att ett nordiskt forskningsråd bör bedriva sitt arbete på ett sådant sätt att det kan utnyttja de erfarenheter som kommer fram i den större instansen och tillföra denna erfarenheter från de nordiska länderna. Den komparativa forskning rörande rättsområden utanför Norden, som sker där, bör kunna nyttiggöras för de nordiska ländernas del samtidigt som dessa skulle få tillgång till en rikhaltig dokumentation. Det synes vara en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av materialet att ett nordiskt forskningsråd är etablerat som närmaste kontaktinstans med det större organet.

Förbundet finner sig därför böra tillstyrka inrättandet av ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd med i stort sett den utformning förslagsställarna angivit.

Stockholm den 16 oktober 1967

Sveriges industriförbund

Dag Helmers

Erik Eklund

Svenska arbetsgivareföreningen har i skrivelse den 17 oktober förklarat sig instämma i Sveriges industriförbunds yttrande i anledning av medlemsförslaget (se ovan).

Landsorganisationen i Sverige:

Medlemsförslaget utmynnar i en hemställan till regeringarna att de i samarbete med forskare och institutioner utreder möjligheterna för ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

LO anser det naturligt att frågan om gemensamma nordiska forskningsråd på det tekniska och samhällsvetenskapliga området aktualiseras i den mån det nordiska ekonomiska, sociala och kulturella samarbetet ytterligare utvidgas. Det kan emellertid inte göras gällande att man på det nordiska planet borde bryta ut ett eller ett par begränsade forskningsfält, som speciellt lämpade för nordiskt samarbete och gemensamt forskningsstöd. Här liksom tidigare på det nationella planet torde början få tas med allmänna forskningsråd med efterföljande eventuell specialisering.

Med hänvisning härtill kan LO inte tillstyrka delta medlemsförslag, men vill i stället hänvisa till de tänkbara fördelarna med gemensamma nordiska forskningsråd över bredare fält.

Stockholm den 25 september 1967

Landsorganisationen i Sverige

Edvard Vilhelmsson

Sven F. Bengtson

Tjänstemännens centralorganisation (TCO):

Förslaget innebär att Nordiska rådet hemställer hos regeringarna, att de i samarbete med intresserade forskare och institutioner undersöker möjligheterna att upprätta ett nordiskt forskningsråd för skattevetenskap och ställer nödvändiga medel till förfogande.

TCO instämmer i uppfattningen att den ökande användningen av skatterna för bland annat konjunkturstabilisering och inkomstutjämning motiverar ett mera intensivt och tvärvetenskapligt studium av skatterna. Exempel på frågeställningar som enligt TCO:s mening i alltför ringa utsträckning belysts är olika skatteformers inverkan på produktivitet och arbetsmotivation samt övervältringsproblematiken vid olika typer av företagsbe-

skattning. Ett nordiskt samarbete på detta område skulle medge en effektivare användning av tillgängliga resurser, men bör endast ses som en etapp-lösning. På lång sikt torde behovet av ett vidare internationellt samarbete växa.

Stockholm den 11 oktober 1967

Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

Otto Nordenskiöld

Yngve Hjalmarsson

Sveriges akademikers centralorganisation:

I samtliga nordiska länder har skattetrycket uppnått en sådan nivå att länderna måste hänföras till gruppen högskatteländer. Utvecklingen inom beskattningsområdet i alla dessa länder har varit likartad. Skattetrycket har successivt skärpts, och nya skatteformer har tillkommit eller avlöst varandra.

Skatterna användes inte längre enbart i syfte att skaffa det allmänna inkomster. Under senare år har skattelagstiftningen börjat utnyttjas t. ex. i konjunkturpolitiskt syfte, för inkomstutjämningsändamål och för att påverka den ekonomiska tillväxttakten.

SACO är medveten om att våra kunskaper om skatternas verkningar är ofullständiga. Av denna anledning ser organisationen med tillfredsställelse att skattefrågorna studeras närmare, gärna med användande av en större krets experter än vad varje enskilt nordiskt land har tillgång till. SACO ser positivt på inrättandet av ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd. En koordination av insatserna och en arbetsfördelning mellan dem som sysslar med skatteforskning kommer att innebära ett mera ekonomiskt och rationellt utnyttjande av resurserna än vad som hittills varit fallet. Detta skulle vara av stort värde med hänsyn till den fortgående ekonomiska integrationen dels inom Norden, dels i Europa i övrigt.

SACO vill påpeka att det pågår strävanden för att stärka den internationella forskningsgemenskapen på skatteområdet. Ett sammanträde ägde rum i augusti 1967 för att undersöka möjligheterna till samarbete på detta fält. Ett preliminärt forskningsprogram är under bearbetning. Ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd skulle kunna få stor betydelse för den internationella forskningen, samtidigt som existensen av ett internationellt samarbete på skatteforskningsområdet skulle bidra till att snabbt få i gång ett effektivt arbete på det nordiska planet.

SACO instämmer slutligen i önskemålet att skatteforskningen bedrivs

som tvärvetenskaplig forskning, där bl. a. sociologer och psykologer samverkar med ekonomer och jurister.

Stockholm den 4 oktober 1967

Sveriges akademikers centralorganisation

Lars F. Tobisson

Mirja Kvaavik

Kooperativa förbundet:

Styrelsen finner den med förslaget uttryckta tanken värdefull. Skatterna är av stor betydelse som vetenskapligt forskningsområde, både från juridisk, samhällsekonomisk och sociologisk synpunkt. Det gäller inte minst i de nordiska länderna med deras utvecklade ekonomi och tunga offentliga sektor. Erfarenheten visar, att den inom ramen för den offentliga utredningsverksamheten drivna skatteforskningen sällan kan helt utnyttja alla de lärdomar, som komparativ forskning kan ge. Det rationella utnyttjandet av pågående forskning i andra länder, vilkas problem liknar de svenska, hämmas av brist på resurser och personal tränad för detta slags uppgifter.

Som framgår av till förbundet inkomna upplysningar har ett internationellt forskningssamarbete inletts i kontakt främst med den i Amsterdam arbetande International Bureau of Fiscal Documentation. Detta projekt, som synes ha stimulerats av de nordiska planerna, ger löften om fruktbärande stöd för en kommande nordisk forskningsverksamhet på skatteområdet. Om medlemsförslaget skulle kunna leda till att ett forskningssamarbete inledes inom denna organisatoriska ram, vore detta enligt styrelsens mening ett betydelsefullt steg framåt på ett samhällsviktigt och vetenskapligt otillräckligt tillgodosett forskningsområde.

Styrelsen får därför tillstyrka att det väckta förslaget lägges till grund för ett positivt beslut av rådet.

Stockholm den 9 oktober 1967

Kooperativa förbundet

John Sallborg

Karl Erik Persson

Sven Crabo

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete. Förslaget har behandlats av utskottet vid dess sammanträde i Oslo den 9 november 1967.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att i samarbete med intresserade forskare och institutioner undersöka möjligheterna för att upprätta ett nordiskt forskningsråd för skattevetenskap och att ställa nödiga medel till förfogande för dess verksamhet.

Förslaget bör bland annat ses mot bakgrund av att inom ramen för International Fiscal Association (IFA) för närvarande planeras en intensifiering av den internationella forskningsgemenskapen på skatteområdet. Enligt uttalanden från företrädare för IFA skulle ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd få stor betydelse för den internationella forskningen, samtidigt som existensen av ett internationellt samarbete på skatteforskningsområdet skulle bidra till att snabbt få i gång ett effektivt arbete på det nordiska planet.

2. Remissyttrandena

Yttrandena över förslaget har inhämtats från 59 berörda myndigheter och organisationer nämligen:

Danmark

- Undervisningsministeriet.
- Københavns Universitet.
- Københavns Universitet, Institut for Skatteret.
- Aarhus Universitet.
- Aarhus Universitet, det økonomiske og juridiske fakultet.
- Handelshøjskolen i København.
- Handelshøjskolen i Århus.
- Danske Bankers Fællesrepræsentation.
- Advokatrådet.
- Erhvervenes Skatteseekretariat.
- Dansk Skattevidenskabelig Forening.
- Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.
- Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer.
- Butikshandelens Fællesraad.
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Finland

Finansministeriet.
 Helsingfors universitet, konsistoriet.
 Helsingfors universitet, juridiska fakulteten.
 Åbo universitet, juridiska fakulteten.
 Tammerfors universitet, förvaltningskollegiet.
 Finska handelshögskolan i Helsingfors.
 Svenska handelshögskolan.
 Centralhandelskammaren.
 Finska träförädlingsindustriernas centralförbund.
 Finlands industriförbund.
 Arbetsgivarnas i Finland centralförbund.
 Bankföreningen i Finland.
 Landsorganisationen i Finland.
 Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r. f.
 AKAVA r. y.
 Centrallaget för handelslagen i Finland.
 Konsumtionsandelslagens centralförbund.

Norge

Finans- og tolldepartementet.
 Statistisk sentralbyrå.
 Direktøren for skattevesenet.
 Universitetet i Oslo, det juridiske fakultet.
 Universitetet i Oslo, det samfunnsvitenskapelige fakultet.
 Norges handelshøyskole.
 Norges industriforbund.
 Landsorganisasjonen i Norge.

Sverige

Kammarrätten.
 Konjunkturinstitutet.
 Riksskattenämnden.
 Kommersekollegium.
 Uppsala universitet, rektorsämbetet.
 Uppsala universitet, juridiska fakulteten.
 Lunds universitet, juridiska fakulteten.
 Stockholms universitet, juridiska fakulteten.
 Handelshögskolan i Stockholm.
 Handelshögskolan i Göteborg.
 Stockholms handelskammare.
 Handelskammaren i Göteborg.
 Skånes handelskammare.

Svenska bankföreningen.
 Sveriges industriförbund.
 Svenska arbetsgivareföreningen.
 Landsorganisationen i Sverige.
 Tjänstemännens centralorganisation.
 Sveriges akademikers centralorganisation.
 Kooperativa förbundet.

Medlemsförslaget tillstyrks av flertalet remissinstanser nämligen Undervisningsministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, det økonomiske og juridiske fakultet, Handelshøjskolen i København, Handelshøjforening, Advokatrådet, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer, finansministeriet, konsistoriet respektive juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet, juridiska fakulteten vid Åbo universitet, förvaltningskollegiet vid Tammerfors universitet, Finska handelshögskolan i Helsingfors, Svenska handelshögskolan, Centralhandelskammaren, Finska träförädlingsindustriernas centralförbund, Finlands industriförbund, Arbetsgivarnas i Finland centralförbund, Bankföreningen i Finland, Landsorganisationen i Finland, Tjänstemannaorganisationernas centralförbund, AKAVA r. y., Konsumtionsandelslagens centralförbund, Centrallagret för handelslagen i Finland, Statistisk sentralbyrå, Juridiska fakulteten vid universitetet i Oslo, Norges industriförbund, Landsorganisationen i Norge, kammarrätten, kommerskollegium, Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, rektorsämbetet samt juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, juridiska fakulteten vid Lunds och Stockholms universitet, handelshögskolorna i Göteborg och Stockholm, Sveriges industriförbund, Kooperativa förbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation.

Förslaget avstyrks av Butikshandelens Fællesråd, konjunkturinstitutet och Landsorganisationen i Sverige.

Följande remissinstanser tar ej direkt ställning till förslaget: Danske Bankers Fællesrepræsentation, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Finans- og tolldepartementet, Direktøren for Skattevesenet, Oslo universitets samfunnsvitenskapelige fakultet, Norges handelshøyskole och Svenska bankföreningen.

Erhvervens skatteseekretariat uttalar, att det kan tillstyrka förslaget förutsatt att detta syftar till en effektivisering av arbetet vid de existerande forskningsinstitutionerna i Norden.

Juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet framhåller, att det nationella skatterefor arbetet inte kan förberedas utan ingående kännedom om andra länders skattesystem, en kännedom som man i de nordiska länderna för närvarande ej besitter i tillräcklig grad. Det föreslagna forsk-

ningssamarbetet är det bästa sättet att uppnå tillförlitliga kunskaper i detta avseende. Konsistoriet vid *Helsingfors universitet* instämmer i detta uttalande. *Centralhandelskammaren* anser, att det med hänsyn till utvecklingen av den internationella ekonomiska integrationen är nödvändigt att samla de nordiska ländernas krafter vad gäller skatteforskning. Samarbetet får dock inte fördröja det nationella reformarbetet. *Landsorganisationen i Finland* framhåller, att det är av behovet påkallat att utifrån enahanda kriterier undersöka skallebördans fördelning i de olika nordiska länderna både som en funktionell jämförelse och som en jämförelse avseende olika befolkningsgrupper. *Norges industriförbund* framhåller att ett nordiskt forskningsråd skulle få stor betydelse för skatteharmoniseringsarbetet i första hand inom Norden men också för en vidare internationalisering av beskattningen. *Landsorganisationen i Norge* anför, att man inte har något att invända förutsatt att ett eventuellt nordiskt forskningsråd för skattevetenskap inte endast kommer att syssla med näringslivets problem utan också med löntagarnas problem och i synnerhet problem för de lägst avlönade grupperna.

Kammarrätten framhåller det allmänna intresset av att vidga kunskapen om beskattningens inverkan på samhällets olika funktioner och på den enskilde medborgaren. Forskning härav är av stor betydelse, när det gäller utformningen av en rättvis och ändamålsenlig beskattning. I brist på erforderliga resurser har den hittills varit av ringa omfattning. Strävandena till en större internationell samordning av produktion och marknader reser en rad problem på beskattningens område. Även här är behovet av vidgad och fördjupad forskning framträdande. *Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet* uttalar, att det på grund av brist på tid och personal visat sig svårt att inom det offentliga utredningsväsendet systematiskt tillvarata det erfarenhetsmaterial som kan vinnas genom fördjupade komparativrättsliga studier. Stora fördelar synes därför vara att vinna vid ett nordiskt samarbete. Liknande synpunkter framförs av *Kooperativa förbundet* och *rektorsämbelet vid Uppsala universitet*. *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet* betonar, att det föreslagna forskningsrådets uppgifter blir ganska speciella, varför dess finansiering på intet sätt får hindra en stark och erforderlig ökning av statens bidrag till övrig rättsvetenskaplig forskning. *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* säger, att dokumentationsproblemen är särskilt stora inom skatterättens område. Mycket skulle vara vunnit om medel kunde ställas till förfogande för en effektiv och fortlöpande dokumentationsverksamhet. *Sveriges industriförbund* uttalar, att det finns åtskilliga konkreta frågeställningar inte minst på företagsbeskattningens område, som är värda mer djupgående analyser än som kan ske inom varje nordiskt land för sig. *Tjänstemännens centralorganisation* framhåller, att det i alltför ringa utsträckning belysts hur olika skatteformer inverkar på produktivitet och arbetsmotivation. Som lämpligt forskningsobjekt nämns vidare övervälningsproblematiken vid olika typer av företagsbeskattning.

Butikshandelens Fællesråd, vilket som nämnts avstyrker förslaget, uttalar, att olikheterna i den nordiska utvecklingen på skatteområdet samt en eventuell koordinering av lagstiftningen på en bredare bas än den nordiska kan göra det inaktuellt att upprätta det föreslagna forskningsrådet. *Konjunkturinstitutet* erinrar om att det för närvarande saknas en tillfredsställande kartläggning av hur olika slags skatter och avgiftssystem påverkar inkomst- och förmögenhetsfördelningen. Innan en sådan ägt rum och därmed sammanhängande problem av statistik och metodologisk natur lösts på det nationella planet är det ej utan vidare klart om det lönar sig med ett nordiskt samarbete. Först efter inventering av nuvarande forskning och prioritering av planerade projekt torde det vara möjligt att närmare bedöma behovet av ett dylikt samarbete. *Riksskattenämnden* uttalar inledningsvis, att förutsättningarna för en nordisk harmonisering av skattelagstiftningen är mycket begränsade, vilket dock ej hindrar att skatterättsliga frågor av mer teknisk natur med gott resultat kan göras till föremål för informationsutbyte och diskussioner mellan länderna. Ett sådant samarbete förekommer redan i samband med skattelagsutredningar o. d. I den mån det därutöver föreligger behov av ett rent skattevetenskapligt samarbete mellan länderna, bör detta behov lämpligen tillgodoses genom internordiska symposier eller liknande sammankomster i universitetens regi. Att för detta ändamål tillskapa ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd synes inte påkallat. *Landsorganisationen i Sverige* anser, att frågan om gemensamma nordiska forskningsråd på det tekniska och samhällsvetenskapliga området bör aktualiseras om det nordiska samarbetet ytterligare utvidgas. Man bör ej bryta ut ett eller ett par begränsade forskningsfält. Liksom tidigare på det nationella planet torde man få börja med allmänna forskningsråd med efterföljande eventuell specialisering.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som alltså ej tar direkt ställning till förslaget, uttalar, att ett eventuellt nordiskt samarbete på skatteforskningens område måste inpassas i och prioriteras i förhållande till den övriga samhällsekonomiska forskningen. *Finans- og tolldepartementet* vill ej utan vidare avvisa tanken på ett nordiskt skatteforskningsråd med tillhörande sekretariat, men anser att denna förpliktande samarbetsform skulle vara mer naturlig, när de samlade resurser, som står till disposition för skatteforskningen ytterligare utbyggs. *Norges handelshøyskole* anser, att man under en uppbyggnadsperiod bör koncentrera sig på kontaktkonferenser och utbyte av dokument m. m.

Flera av remissinstanserna diskuterar huruvida ett eventuellt samnordiskt forskningsråd på området skall syssla såväl med skatterättsliga spørsmål som frågor rörande de ekonomiska verkningarna av beskattningen m. m. eller blott med ettdera av nämnda verksamhetsfält. *Dansk Skattevidenskabelig Forening* understryker betydelsen av att den forskning som igångsattes bedrivs som fri forskning och att det göres en klar uppdelning mel-

lan detta arbete och samarbetet mellan skatte- och avgiftsmyndigheterna beträffande lagstiftningsfrågor m. m. *Finska handelshögskolan i Helsingfors* anser, att verksamheten i huvudsak bör inriktas på att klarlägga skatternas ekonomiska verkningar, varvid samarbetet vid utarbetande av forskningsmetoder torde bli fruktbart. På det rättsvetenskapliga området torde samarbetet inte komma att medföra motsvarande nytta. *Tammerfors' universitet* anser, att samarbetet bör omfatta både nationalekonomisk och rättsvetenskaplig forskning avseende beskattningen. *Bankföreningen i Finland* anser, att man bör göra en klar åtskillnad mellan skatterättsliga undersökningar och finanspolitiska utredningar rörande skattepolitikens ekonomiska verkningar. Det är på sistnämnda område gemensamma undersökningar bäst kan ge vägledning åt den praktiska skattepolitiken. Vad gäller de skatterättsliga spörsmålen bör ett institutionaliserat forskningssamarbete övervägas först sedan utvecklingen av det europeiska integrationsarbetet ger vid handen att ett dylikt samarbete är behövt samt i vilken grad det kan gagna samarbete även om vissa nordiska länder är medlemmar i EFTA och andra i EEC. *Tjänstemannaorganisationernas centralförbund* anser, att det skatterättsliga samarbetet eventuellt bör ges prioritet framför det skattevetenskapliga. *Universitetet i Oslo* utalar, att ett eventuellt nordiskt forskningsråd bör vara en koordinerande instans för såväl rättsvetenskap som ekonomi, statsvetenskap och sociologi.

Flera remissinstanser berör de nordiska samarbetsplanernas sammanhang med det ovannämnda planerade internationella skattesamarbetet. *Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet* m. fl. anser, att ett nordiskt forskningsråd bör kunna bli både en givande och tagande part i det samarbete på internationell grund, som för närvarande är under uppbyggnad i anknytning till verksamheten vid International Bureau of Fiscal Documentation. *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* hävdar, att inrättandet av ett nordiskt forskningsråd skulle medföra ökade möjligheter för nordisk skatteforskning att tillvarata resultaten av det internationella samarbetet. Liknande synpunkter anföres av *Kooperativa förbundet*, *Sveriges akademikers centralorganisation* och *Sveriges industriförbund*.

Vad gäller beskattningen som redskap för konjunkturpolitiken och den sociala fördelningspolitiken samt värderingen av beskattningens inflytande på de ekonomiska processerna anför *konjunkturinstitutet*, att det teoretiska arbetet på området är helt internationaliserat och att det är svårt att se, varför just Norden skulle representera en naturlig avgränsning för vetenskapligt samarbete.

Flera remissinstanser understryker, att hänsyn måste tagas till den nuvarande bristen på kvalificerade forskare på området. *Finans- og tolldepartementet* papekar, att i Norge skatteforskning i första hand bedrivs vid Statistisk sentralbyrå och att det mött betydande problem att skaffa kvalificerad personal för det nationella utredningsarbetet. Ett nordiskt sam-

arbete på området bör därför i första hand syfta till att underlätta kontakten mellan nordiska skatteforskare och till samordning av nationella undersökningar. *Direktøren for Skattevesenet* understryker, att det är små utsikter att hans kontor inom de närmaste åren kan åta sig större utredningsuppgifter. *Statistisk sentralbyrå*, som i princip tillstyrker förslaget, förutsätter att det planerade organets verksamhet inte otillbörligen reducerar de knappa resurser, som för närvarande står till buds för nationella uppgifter.

Flera remissinstanser framför synpunkter på samarbetets organisation och ekonomi m. m. *Undervisningsministeriet* uttrycker betänkligheter vad beträffar planerna på att upprätta ett fast sekretariat. Koordineringen och arbetsfördelningen mellan länderna bör bättre kunna tillgodoses om man inledningsvis ej definitivt fastställer den institutionella ramen för ett eventuellt forskningsråds arbete. Liknande synpunkter framföres av *Aarhus Universitet*. *Finansministeriet* anser, att Nordiska rådet för diskussion av projektets finansiering borde ha tillgång till alternativa kostnads- och finansieringsplaner samt en plan för institutionens administrativa struktur och förlägningsplats. *Juridiska fakulteten i Åbo universitet* framhåller att i ledningen för det föreslagna institutet borde representeras såväl berörda regeringsorgan som universitet och forskningsinstitut. *Tjänstemannaorganisationernas centralförbund* föreslår, att rådet måtte föranstalta om en undersökning av behovet av samarbete på området, och att först därefter frågan om samsarbetsformerna tas upp till diskussion. *Svenska bankföreningen*, som i princip är positiv till ett nordiskt samarbete på området, anser sig ej i stånd bedöma, huruvida ett sådant bäst främjas genom inrättande av ett forskningsråd eller genom andra åtgärder. *Landsorganisationen i Sverige*, som avstyrker förslaget, hänvisar till de tänkbara fördelarna med gemensamma nordiska forskningsråd över bredare fält.

3. U t s k o t t e t

Ekonomiska utskottet finner naturligt att flertalet remissinstanser tillstyrker medlemsförslaget. Ett effektivt skattereformarbete i de särskilda länderna fordrar nämligen att de som är sysselsatta härmed äger en ingående kännedom om andra länders skattesystem och det utredningsarbete, som bedrivs i dessa länder. Det kan i sammanhanget noteras att det inom ramen för International Fiscal Association (IFA) för närvarande planeras en intensifiering av den internationella forskningsgemenskapen på skatteområdet. I likhet med flera remissinstanser anser ekonomiska utskottet att ett eventuellt nordiskt forskningsråd på skatteområdet bör kunna bli en både givande och tagande part i ett sådant vardande internationellt samarbete. Inrättandet av ett nordiskt forskningsråd borde avgjort öka möjligheterna för skatteforskningen i våra länder att tillvarataga resultaten av det internationella samarbetet.

I sitt remissyttrande anför svenska konjunkturinstitutet att det torde

vara möjligt att bedöma behovet av ett nordiskt samarbete först efter en inventering av nu pågående forskning och en prioritering av planerade projekt. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att förslaget syftar till att regeringarna i samarbete med intresserade forskare och institutioner skall undersöka möjligheterna att upprätta ett nordiskt forskningsråd. I detta sammanhang bör den efterfragade inventeringen och prioriteringen kunna utföras. Remissinstanserna synes i huvudsak vara eniga om att det tilltänkta samarbetet bland annat bör avse beskattningen som redskap för konjunkturpolitiken och den sociala fördelningspolitiken samt beskattningens inflytande på de ekonomiska förloppen i övrigt. Även ekonomiska utskottet anser för sin del att de nordiska länderna bör etablera ett nära samarbete beträffande dessa forskningsuppgifter. Vad gäller spørsmålet huruvida forskningssamarbetet också skall omfatta rent skatterättsliga frågor är meningarna uppenbarligen mer delade. Enligt ekonomiska utskottets uppfattning är detta en fråga, som får klarläggas vid regeringarnas undersökningar.

Flera remissinstanser har påtalat den nuvarande bristen på kvalificerade forskare i Norden, vilken förorsakat problem vid rekryteringen av personal för nationella utredningar m. m. Ekonomiska utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att ett av syftena med det föreslagna samarbetet är att möjliggöra dels ett undvikande av dubbelarbete, dels ett effektivare utnyttjande av tillgängliga personella och ekonomiska resurser.

Vad gäller organisationen av samarbetet anser utskottet att man i första hand — såsom föreslås i medlemsförslaget — bör pröva möjligheterna att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd med uppgift att tillvarataga kontakten mellan forskare och institutioner i och utom Norden, planlägga och finansiera gemensamma undersökningar, samordna nationella undersökningar samt organisera forskningsseminarier. Behovet av ett permanent sekretariat för verksamheten liksom frågan om huruvida ett eventuellt forskningsråd skall utdela forskarstipendier och om en nordisk tidskrift skall utges, får övervägas vid de ovannämnda undersökningarna. Utskottet föreslår att regeringarna rekommenderas att utföra sådana undersökningar.

Det kan tilläggas att utskottet också har att ta ställning till ett medlemsförslag om nordisk integrationsforskning (A 161/e). Där i hemställas att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet. För den händelse Nordiska rådet beslutar antaga en rekommendation till regeringarna även i detta ämne, kan det enligt utskottets mening ifrågasättas om icke regeringarna lämpligen bör pröva både rekommendationen om skatteforskning och rekommendationen om integrationsforskning i ett sammanhang.

Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöka möjligheterna för att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

Oslo den 9 november 1967

Axel Andersson

Trygve Bratteli

Ragnar Christiansen

Erik Eriksen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

(Förman)

Kuuno Honkonen

Peter Nielsen

Bent Røiseland

Eino Sirén

Karl Skytte

Sven Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

BILAGA 3

I efterhand inkommet yttrande

D a n m a r k

Landbrugsraadet:

— — — skal man udtale, at disse bestræbelser i størst muligt omfang bør koordineres, og at Landbrugsraadet på denne baggrund kan tilslutte sig planernes virkeliggørelse.

København, den 22. december 1967

På Landbrugsraadets vegne

E. b.

E. Hovgaard

Medlemsförslag

om nordisk integrationsforskning

(Väckt av Ragnar Christiansen, Yngve Holmberg, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Juha Rihtniemi och Eino Sirén)

Sedan åtskilliga år tillbaka pågår inom Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) ett välutvecklat samarbete mellan EEC:s utredningsorgan och olika ekonomiska forskningsorgan i och utom universitetsvärlden. Där bedrivs ett betydande forskningsarbete rörande problem sammanhängande med främst den europeiska ekonomiska integrationen. Resultaten härav har enligt uppgift varit av stor nytta vid integrationsarbetets fortsatta planläggning. Någon motsvarande forskning av nämnvärd betydelse förekommer, såvitt känt är, ej inom EFTA eller inom de nordiska länderna. En anledning härtill är sannolikt att en dylik forskning ej rönt större uppmuntran från officiellt håll. Såväl EFTA:s sekretariat och dess organisation i övrigt som de nordiska ländernas samarbetsorgan har av olika skäl begränsats till ett minimum, varför krafter icke varit tillgängliga för en dylik verksamhet.

Inom Nordiska rådet har under senare tid diskuterats möjligheten att inom den del av EFTA-marknaden, där EFTA haft de största framgångarna, nämligen inom Norden, utveckla en forskningsverksamhet inriktad på att klarlägga olika sidor av den raskt fortgående nordiska ekonomiska integrationen och även problem sammanhängande med en eventuell nordisk anknnytning till en framtida europeisk stormarknad m. m.

På uppdrag av Nordiska rådets presidium har rådets ekonomiska utskott sökt klarlägga omfattningen och inriktningen av det forskningsarbete, som på angivna områden redan bedrivs på olika håll i Norden. I detta syfte har utskottet tagit kontakt med en rad forskningsinstitutioner i de olika länderna. Undersökningsmaterialet ger vid handen, att ifrågakvarande »integrationsforskning» bedrivs vid ett fåtal institutioner och i blygsam omfattning.

Enligt vår mening är det ytterst angeläget att denna forskning på alla sätt stöds och stimuleras. I det aktuella handelspolitiska läget, där flera av de nordiska länderna förbereder sig för förhandlingar om anslutning till EEC, finns en lång rad forskningsuppgifter väntande. Här gäller dels att beskriva och analysera de olika elementen i dagens rikt förgrenade nordiska

ekonomiska samarbete, dels att söka klarlägga hur detta påverkas vid alternativa europeiska marknadslösningar.

Att en dylik forskningsverksamhet bör bedrivas i intimt nordiskt samarbete är givet. Någon förebild för hur den bör organiseras finns emellertid knappast. En möjlighet vore att en särskild nordisk fond inrättades för ändamålet. Den gemensamma fondstyrelsen skulle ha två huvuduppgifter: dels att bedöma ansökningar från forskningsinstitutioner m. fl. samt fördela nödiga medel mellan dessa, dels att mottaga och till lämpliga forskningsinstitutioner vidarebefordra »forskningsuppdrag» från t. ex. nordiska samarbetsorgan, nationella myndigheter, näringslivets branschorganisationer, storföretag etc. En sådan fondstyrelse skulle inom kort kunna skaffa sig en översikt över behovet inom nordisk integrationsforskning och erfarenheter på vad sätt en sådan bäst kan befrämjas såväl med hänsyn till grundforskningens krav som utifrån de önskemål som kan ställas på en tillämpad ekonomisk forskning.

Med hänsyn till det handelspolitiska läget i Europa anser vi det angeläget att denna fråga löses så snart som möjligt.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

Oslo, Stockholm, Köpenhamn, Reykjavik och Helsingfors den 17 juli 1967

Ragnar Christiansen

Yngve Holmberg

Per Hækkerup

Sigurður Ingimundarson

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Udenrigsministeriet, Markedssekretariatet:**

Udenrigsministeriet kan tilslutte sig det fremsatte forslag om at undersøge forudsætningerne for gennemførelse af en nordisk integrationsforskning, idet bemærkes, at man dog ikke i ministeriet har grundlag for at vurdere de i medlemsforslaget rejste spørgsmål om et eventuelt forskningsarbejdes tilrettelæggelse, finansiering og administration.

Udenrigsministeriet finder, at et eventuelt forskningsarbejde som også nævnt i medlemsforslaget især bør rette sig imod problemer i relation til de nordiske landes tilknytning til et bredt europæisk marked, herunder med henblik på at klarlægge, hvorledes det nordiske økonomiske samarbejde påvirkes af alternative europæiske markeds løsninger. Ved at søge en eventuel forskning koncentreret om disse spørgsmål vil indsatsen på dette område være i overensstemmelse med de principper, der nu er grundlæggende for det nordiske økonomiske samarbejde, nemlig at anskue alle problemer og løsninger, som er til drøftelse, ud fra den seneste udvikling på det markedspolitiske område.

København, den 23. oktober 1967

Ole Bech

Handelsministeriet:

— — — Sagen omhandler et medlemsforslag, ifølge hvilket Nordisk Råd skal vedtage en rekommandation til regeringerne om undersøgelse af forudsætningerne for en i fællesskab organiseret forskningsvirksomhed vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde. Det fremgår af sagen, at forslaget tager sigte på et forskningsarbejde, der skal belyse de forskellige sider af den fremadskridende nordiske økonomiske integration og endvidere klarlægge, hvorledes denne integration påvirkes af alternative europæiske markeds løsninger.

I denne anledning skal man meddele, at der efter Handelsministeriets opfattelse ikke er noget påtrængende behov for iværksættelse af et forskningsarbejde til belysning af de aktuelle integrationsproblemer. Handelsministeriet har imidlertid intet at indvende imod gennemførelse af en undersøgelse

af mulighederne for og betimeligheden af en fælles nordisk forskningsindsats med det i sagen i øvrigt beskrevne formål. I en sådan undersøgelse må formentlig i givet fald indgå vurderinger også af de i forslaget nævnte spørgsmål om tilrettelæggelse, administration og finansiering af et eventuelt forskningsarbejde.

København, den 2. november 1967

Erik Nielsen

Landbrugsraadet:

Landbrugsraadet konstaterer med interesse, at dette spørgsmål tages op, og at der gennem Nordisk Råd skabes økonomiske forudsætninger for en fællesnordisk integrationsforskning. Landbrugsraadet kan anbefale, at det økonomiske grundlag for en øget forskningsindsats på dette område søges tilvejebragt ved etablering af en særlig nordisk fond med arbejdsopgaver for fondsstyrelsen som anført i forslaget.

København, den 24. oktober 1967

På Landbrugsraadets vegne

E. b.

N. Kjærgaard

O. Juul Jørgensen

Industriraadet:

I den anledning skal man henlede opmærksomheden på, at medlemsforslaget i sine præmisser taler om »att klarlägga olika sidor av den raskt fortgående nordiska ekonomiska integrationen och även problem sammanhängande med en eventuell nordisk anknytning till en framtida europeisk stormarknad m. m.», mens selve rekommendationen alene foreslår »att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet». Industriraadet må for sit vedkommende tillægge problemerne i forbindelse med Nordens tilknytning til et europæisk stormarked større prioritet end problemerne vedrørende det interne nordiske økonomiske samarbejde.

Hvad angår spørgsmålet om en fælles organiseret forskningsvirksomhed på dette område kan Industriraadet tilslutte sig tanken om oprettelsen af et organ, som har kendskab til og således er i stand til at give information om den forskningsvirksomhed, som foregår i Norden, og som yderligere vil kun-

ne anbefale, at nye forskningsopgaver tages op. Derimod må Industriraadet tage afstand fra oprettelsen af et nordisk organ, der — bl. a. gennem de pengebeløb, som måtte blive stillet til dets rådighed til videre fordeling — skulle kunne bestemme, hvilke forskningsopgaver der skal tages op, og hvem der skal gennemføre disse. En sådan ordning ville gribe alvorligt ind i nordiske universiteters eller læreanstalters og andre institutioners frihed til at forske, hvortil kommer, at integrationsundersøgelser ofte må gennemføres med kort varsel og på nationalt plan som led i pågående overvejelser eller forhandlinger.

København, den 28. december 1967

P. r. v.

E. b.

E. Carstens

Håndværksrådet meddelar i skrivelse den 11 december 1967 att rådet tillstyrker medlemsförslaget.

Danske Bankers Fællesrepræsentation:

Fællesrepræsentationen stiller sig positivt over for forslaget henstilling til regeringerne om at undersøge forudsætningerne for en fælles organiseret forskningsvirksomhed vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde.

Fællesrepræsentationen finder ikke, at man kan tage stilling til, under hvilken form en sådan organiseret forskningsvirksomhed bør gennemføres.

København, den 18. oktober 1967

J. Green

N. Thalbitzer-Foldskov

Dansk Arbejdsgiverforening:

— — — skal vi udtale, at Dansk Arbejdsgiverforening er principielt enig i, at behovet for integrationsforskning stiger i takt med de muligheder, der med dannelsen af EFTA og Fællesmarkedet er skabt for en økonomisk integration mellem de forskellige lande. Behovet for integrationsforskning gælder både på det nordiske og det europæiske plan.

Vi er imidlertid betænkelige ved, at det foreslåede nordiske samarbejde om integrationsforskning kommer til at ske igennem en særlig nordisk fond. Vore betænkeligheder skyldes blandt andet den kendsgerning, at de enkelte landes behov og ønsker om integrationsforskning er ret forskelligartede, og at gennemførelsen af det enkelte lands undersøgelsesprojekter på dette om-

råde ofte vil være presserende, hvorfor det næppe vil kunne lade sig gøre at lade dem formidle igennem et centralt nordisk organ.

Det er vor opfattelse, at et nordisk samarbejde om integrationsforskning bedre kan gennemføres på den måde, at de nationale forskningsinstitutioner søger kontakt med tilsvarende institutioner i de andre nordiske lande, når de har fået opgaver inden for integrationsforskningen.

En sådan kontakt ville også kunne indebære, at resultaterne af nationale forskningsopgaver stilles til rådighed for andre nordiske lande, når disse skønner at have interesse deri.

København, den 8. januar 1968

Dansk Arbejdsgiverforening

Arne Lund

Aage Tarp

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

— — — skal erhvervsrådet meddele, at man finder det foreliggende forslag overordentligt værdifuldt, idet den hurtig fremadskridende nordiske økonomiske integration stort set ikke er belyst gennem mere systematiske undersøgelser.

Man er endvidere enig i, at den hurtigste løsning består i en fond, der kan finansiere forskning på forskellige forskningsinstitutioner. Man finder det i denne forbindelse betydningsfuldt, at erhvervslivets organisationer får mulighed for at pege på aktuelle opgaver. Erhvervsrådet vil være interesseret i efter en eventuel etablering af fonden at medvirke til opstillingen af ønskemålene for forskningen.

Man er endelig enig i, at den handelspolitiske situation i Europa taler for, at spørgsmålet bør løses hurtigst muligt.

København, den 20. september 1967

P. r. v.

Åge Munch

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

— — — skal vi meddele, at Fællesrepræsentationen ser med velvilje på, at et sådant forslag fremsættes over for de nordiske regeringer, og følgelig kan tiltræde dette, idet vi samtidig tilføjer, at vi går ud fra, at Fællesrepræsentationen får lejlighed til på ny at udtale sig, når resultatet af en sådan undersøgelse måtte foreligge.

København, den 20. september 1967

P. f. v.

J. Hagemann-Petersen

B. Kremer

F i n l a n d**Finansministeriet¹:**

Såsom i förslagets motivering anføres, för det ökade ekonomiska samarbetet och integrationen med sig ett antal frågor. Deras betydelse ökar ju mer mångfasetterad den ekonomiska integrationen göres. De nordiske ländernas eventuella deltagande i ett utvidgat europeiskt samarbete ökar avsevärt frågornas antal.

Med utgående från vad ovan anförts förordar finansministeriet åtgärder för en utredning av förutsättningarna för nordisk integrationsforskning. Det synes mer ändamålsenligt att i ett vart av de nordiska länderna särskilda kommittéer till en början skulle tillsättas, antingen inom ramen för Nordiska rådet, underställda de nordiska ekonomiska samarbetsministrarna, eller annorledes, vilka skulle utreda frågorna i samband med integrationsforskningen. Samtidigt skulle dessa organ för egen del utreda inom vilka specialområden de bäst kunde deltaga i den samnordiska forskningen.

Helsingfors den 27 oktober 1967

Mauno Koivisto

Minister

Erik Törnqvist

Överdirektör

Tullstyrelsen¹:

Tullstyrelsen anser sig icke kunna avge ett mera omfattande utlåtande i nämnda fråga än vad som avser dess eget förvaltningsområde. Det är självklart, att dylikt samarbete borde fås till stånd. Utgående från den egna förvaltningen är det dock svårt att avgöra på vilket sätt ifrågavarande forskningsarbete skulle organiseras för att på bästa sätt motsvara sitt syfte. En fast, centraliserad ledning vore otvivelaktigt till en stor fördel för forskningsarbetet, men det egentliga fältarbetet skulle äga rum inom redan existerande organ och dessutom inom organ, som kanske kommer att stiftas. Eventuellt kunde den i medlemsförslaget skisserade stiftelsen tänkas som den vetenskapliga forskningens huvudorgan. Tullstyrelsen för sin del är dock icke fullt övertygad om att denna lösning vore den mest praktiska. På grund av den komplicerade och omfattande forskningsverksamheten kunde en dylik organisation visa sig långsam och stel.

Beträffande det praktiska arbetet förefaller det som om integrationsforskningen tills vidare skulle kunna bedrivas på nuvarande basis och under nuvarande former, d. v. s. med Nordens ekonomiska ministerkommitté i dess

¹ Yttrandet översatt från finska.

ledning samt med samarbetsutskott och arbetsgrupper sorterande under kommittén, vilka utför det egentliga fältarbetet. Integrationsforskningen på det rent tulladministrativa området är förknippad med praktiska frågor, och forskningsarbetet kan alltjämt bedrivas mest ändamålsenligt på nuvarande basis, d. v. s. inom ramen för de nordiska ländernas tullstyrelser enligt den av statsrådet den 24 november 1960 stadfästa samarbetsstadgan.

Det är tänkbart att en omorganisation av forskningsarbetets ledning blir aktuell i ett senare skede. Av denna anledning förenar sig tullstyrelsen i ifrågavarande medlemsförslag, nämligen att man borde utforska förutsättningarna för en organiserad forskningsverksamhet på gemensam basis beträffande det ekonomiska samarbetet de nordiska länderna emellan.

Helsingfors den 14 oktober 1967

N. Saarnio

Generaldirektör

E. Kunnas

Byråchef

Sjöfartsstyrelsen:

— — — anför sjöfartsstyrelsen vördsamt, att enligt dess åsikt den föreslagna nordiska integrationsforskningen uppenbarligen skulle vara önskvärd även för sjöfartsnäringarnas och -förvaltningsgrenarnas vidkommande.

Helsingfors den 20 september 1967

Helge Jääsalo

Generaldirektör

Tauno Niklander

Chef för kansliavdelningen, överdirektör

Statistiska centralbyrån¹:

I vårt dynamiska utvecklingssamhälle bör i allt större grad uppmärksamhet ägnas en medveten planering av utvecklingen. Oberoende av om planeringen föranstaltas av förvaltningsorgan, företag, organisationer eller andra, behöves som bas för den tillförlitliga uppgifter om samhällsföreteelsernas tillstånd och utveckling samt om deras inverkan på varandra. Modern statistisk och annan samhällsvetenskaplig forskning förmår också effektivare än förr framlägga de grunduppgifter, som behöves av planerarna

¹ Yttrandet översatt från finska.

och av de organ, som beslutar om verkställandet av planerna. Ehuru vetenskapens och teknikens nivå sålunda i våra dagar tillåter skapandet av en effektiv faktabas för planering och beslut, måste man beträffande Finland konstatera, att tillräckliga resurser inte har avdelats för utbyggandet av samhällsforskningen till den omfattning behoven förutsätter.

Av denna orsak finner statistiska centralbyrån det angeläget, att medel i avsevärt större omfattning än vad nu sker tilldelas den samhällsforskning, som betjänar den nationella och den internationella utvecklingspolitiken. Sålunda understöder centralbyrån förslaget till Nordiska rådet om främjande av nordisk integrationsforskning. Samtidigt framhåller centralbyrån, som är beredd att taga del i forskningsarbetet, följande synpunkter som förtjänar beaktas vid behandlingen av förslaget.

Uppgiften att utreda och i synnerhet förutse följderna av internationella integrationsåtgärder är svår. Den kräver samtidigt god förmåga att använda kvantitativa ekonomiska forskningsmetoder och kunskap om folkhushållningens struktur och funktionsmekanism både på allmän och detaljerad nivå. Uppgiftens svårighetsgrad torde förutsätta, att flera forskare i varje land deltar i arbetet, men detta kan inte uppdelas i delar som är oberoende av varandra, utan stor uppmärksamhet måste fästas vid att delutredningarna koordineras på ett effektivt sätt. Ett livligt samarbete behöves naturligtvis också mellan forskargrupperna i de olika nordiska länderna. Allt detta innebär, att de anslag utredningarna kräver inte är små.

Till slut framhåller centralbyrån att undersökningar av detta slag kräver en avsevärd tid, bl. a. därför att det ofta blir nödvändigt att genom specialförfrågningar upprätta den statistik de skall bygga på. Om forskningsarbetet skall slutföras med stor hast, minskas vanligen resultatets tillförlitlighet, detaljrikedom och allmänna användbarhet. Inledandet av forskning, vilkas resultat skall utgöra basen för planering under de närmaste åren, bör därför betraktas som en brådskande uppgift.

Helsingfors den 24 oktober 1967

Eino H. Laurila

Överdirektör

Georg Luther

Avdelningschef

Helsingfors universitet, nationalekonomiska institutionen¹:

Tanken på en nordisk integrationsforskning är enligt institutionens uppfattning i alla avseenden värd understöd. Undertecknad har i egenskap av universitetets representant vid Finlands EFTA-gruppens bildande, med un-

¹ Yttrandet översatt från finska.

derstöd av SAK:s representant, framhållit nödvändigheten av forskningsarbete i gruppen, men utan att erhålla stöd från de övriga deltagarna. Det i Nordiska rådet nu väckta förslaget kommer sent, men visar att behovet av forskningsarbete uppenbarligen ytterligare ökat.

I EEC:s forskningsverksamhet, som också nämns i förslaget, har man använt sig av undersökningar som uppgjorts vid Nationalekonomiska institutionen. EFTA:s sekretariat har för sin del bekantat sig med undersökningarna först under detta år, fyra år efter undersökningens slutförande. I detta sammanhang kan nämnas att jag i egenskap av Finlands representant haft möjlighet att delta i den av EFTA:s sekretariat arrangerade expertkongressen i Genève i maj 1967.

Vid nationalekonomiska institutionen har integrationsforskning idkats sedan 1962. Brist på forskningsutrymme och medel för personalens avlöning har försvårat forskningsverksamheten. I denna mening är medlemsförslagets påstående om forskningens »blygsamma omfattning» förstället.

Tanken på en speciell nordisk fond är enligt institutionens uppfattning ypperlig. Intresset för ekonomisk forskning har i allmänhet begränsats inom nationella gränser eller också till att omfatta hela det heterogena EFTA-området. Med hjälp av en fond av ovannämnt slag vore det möjligt att inrikta forskningen på ett gemensamt intresseområde.

Helsingfors den 23 september 1967

Pentti Pöyhönen

Prefekt vid nationalekonomiska institutionen vid Helsingfors universitet

Helsingin yliopiston maatalouspolitiikan laitos (Helsingfors universitet, agrarpolitiska institutionen):

Den planerade ekonomiska integrationens verkningar kommer av allt att döma att göra sig kännbara på alla områden av näringslivet. Den kommer att i ett eller annat avseende beröra alla ekonomiska enheter, främst dock företag, som bedriver självständig rörelse. Deras framgång, ja, förutsättningarna för att deras verksamhet skall kunna fortgå kan bli helt beroende av beslutet om integrationen.

Integrationens olika verkningar i olika delar av landet borde ägnas särskild uppmärksamhet. Vid uppbyggandet av den europeiska ekonomiska gemenskapen framgick det, att ett oeftergivligt villkor för en framgångsrik integration är, att de olika staternas ekonomiska politik (bl. a. penningpolitiken, beskattningen och investeringarna av allmänna medel) är baserad på samma grundprinciper, att arbetskraftens och företagens rörlighet inom ifrågavarande område är möjlig och att de ekonomiska intresseorganisationerna är tillräckligt ansvarsmedvetna. Lantbruket har vid integra-

tionen erbjudit särskilda svårigheter, dels emedan lantbrukets problem i stor utsträckning är regionala, dels emedan graden av protektionism och de inom inkomstfördelningspolitiken tillämpade metoderna i hög grad varierat i de olika medlemsländerna liksom även i de länder, som senare anhallit om inträde.

Då olika länder är i hög grad beroende av varandra med avseende på näringslivet kan ett litet land inte heller lämna ur räkningen de konsekvenser som kan bli följden av att dess grannländer ansluter sig till en större ekonomisk gemenskap. Bestämmandet av prognoser också i detta avseende hör till den ekonomiskt-politiska forskningens i praktiken viktigaste uppgifter.

Agrarpolitiska institutionen är fullt på det klara med att det hör till dess uppgifter att följa med forskningen rörande den ekonomiska integrationen och att, i mån av sina resurser utföra sådant forskningsarbete. Dess resurser är dock, i detta nu, mycket begränsade, ty institutionen har icke tillräckligt antal forskare. Institutionen har, trots upprepade framställningar inte ens fått en andra assistentbefattning, som just behövdes för undervisning och forskning i marknadsekonomin. Vi understöder därför alla åtgärder, vilka syftar till att utöka de ekonomiska resurserna för detta slag av forskning och vi är redo att deltaga i sådant arbete, om möjligheter därtill föreligger.

Helsingfors den 25 oktober 1967

K. U. Pihkala

Turun yliopisto (Universitetet i Åbo, nationalekonomiska institutionen)¹:

Den i skrivelsens bilaga nämnda forskningsverksamheten bör anses ytterst nyttig, ja, rentav oundgänglig sett både ur det praktiska affärslivets och ur den ekonomiska politikens synvinkel. En väsentlig orsak till, att dylik forskning hittills bedrivits i mycket ringa omfattning är de härför erforderliga stora kostnaderna. Det bästa medlet att vidareutveckla den torde sålunda vara grundandet av en sådan stödfond, som föreslagits av initiativtagarna. Ifall nödiga penningmedel kan ställas till fondens förfo- gande, kommer det inte att råda brist på dugliga och intresserade forskare.

Åbo den 24 oktober 1967

Reino Lento

¹ Yttrandet översatt från finska.

Uleåborgs universitet:

Med tanke på näringslivet i vårt land är det nordiska ekonomiska samarbetet och dess utveckling enligt Uleåborgs universitets uppfattning en livsviktig fråga. Våra marknadsintressen i utlandet kräver, att vårt land inom ramen för EFTA står i ett så intimt samarbete som möjligt med de övriga nordiska länderna. Detta särskilt nu, då dessa länders planer syftar på en anslutning till EEC (Europeiska ekonomiska gemenskapen). Nordiska rådets förslag om nordisk integrationsforskning är värt allt stöd, eftersom det för framgångsrik ekonomisk verksamhet är ytterst fördelaktigt, att man i möjligaste mån kan stödja sig på vetenskapligt forskningsarbete. Fastän en närmare definiering av ifrågavarande samarbete enligt universitetets uppfattning icke tillkommer Uleåborgs universitet, finner universitetet dock synnerligen viktigt, att man för att stödja detta företag tillsätter en kommitté, bestående av representanter för vetenskap och för näringsliv, samt grundar en fond. Finansieringen och organiseringen av den sannordiska ekonomiska forskningsverksamheten åligger dessa båda så till vida, att forskningsarbetet kan ske vid redan befintliga ävensom framtida ekonomiska forskningsinstitutioner på olika håll i Norden.

Uleåborg den 25 oktober 1967

Konsistoriet vid Uleåborgs universitet

(Sign.)

Handelshögskolan vid Åbo akademi:

Lärarrådet omfattar den grundtanke, som förslaget baserar sig på och önskar samtidigt påpeka, att Finlands status i EFTA och Finlands handelspolitiska ställning den dag en eventuell sönderbrytning av EFTA kan komma att ske, motiverar ur finländsk synvinkel ett speciellt intresse av en koordinerad långtidsutredningsaktivitet.

Den form, vilken en sådan aktivitet borde ta anser vi oss däremot för närvarande inte kunna taga ställning till. Andra former kan tänkas än den möjlighet, som antydes i delegationens skrivelse — en organisationsform, som kanske icke i tillräcklig grad skulle kunna tillgodose en koordinering, som når utöver det mera formella planet.

Åbo den 17 oktober 1967

På lärarrådets vägnar

Erkki Wänninen

Inga Forssell

Turun kauppakorkeakoulu (Handelshögskolan i Åbo):

Den ekonomiska integrationen föranleder frågor, vilka är nödvändiga att klarlägga dels på internationell, dels på nationell basis. Det finns ingen anledning att ifrågasätta nödvändigheten av att åstadkomma nordiskt samarbete på nämnda forskningsområde. Vår högskola har inte möjlighet att framlägga ett positivt förslag om hur forskningsarbetet bör organiseras eller ens om i vilken form undersökningen av förutsättningarna för organisationen av samarbetet skulle ske.

Utän tvekan understöder dock högskolan förslaget att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet.

Åbo den 18 oktober 1967

Auvo A. Sääntti

Rektor

Reino Keinonen

Sekreterare

Tampereen yliopisto (Tammerfors universitet):

Integrationsfrågorna är viktiga och aktuella för alla nordiska länder, vilkas problem i hög grad liknar varandra. Undersökning på detta håll är emellertid oorganiserad i Finland, och alltför litet har gjorts. Då koordinerad och systematisk undersökning av dessa viktiga frågor är av ytterst nytta för alla nordiska länder, förordar den nationalekonomiska institutionen vid universitetet i Tammerfors varmt medlemsförslaget.

Tammerfors den 9 november 1967

Pekka Ahtiala

Professor av
internationell handel

Kauppakorkeakoulu (Finska handelshögskolan i Helsingfors):

Det i syfte att utveckla det nordiska ekonomiska samarbetet framställda förslaget är enligt lärarrådets åsikt intressant och värt allt understöd. De mycket snabba förändringarna när det gäller förelag, kunskapsstoff och ekonomisk politik har gjort, att forskningsarbetet, som ofrivilligt måste utföras i ett långsammare tempo, har släpat efter. Härtill kommer att de små ländernas forskningsresurser är otillräckliga, då det är fråga om att följa utvecklingen i hela dess vidd. Av denna anledning är frågan om en effektivare koordination av forskningsarbetet i Norden aktuell, och det

långvariga samarbetet mellan de nordiska länderna, vilket på många områden kunnat ske under hävdvunna former, torde härvid utgöra en god grund.

I motiveringen till förslaget framförs tanken på en särskild nordisk fond. En sådan skulle sannolikt stimulera forskningsarbetet, samtidigt som den skulle utgöra en kanal, som skulle ge högskolorna och forskningsinstituten information om de forskningsbehov, som framträtt på de skilda områdena. Vidare skulle denna fond underlätta ett effektivt utnyttjande av forskningsresurserna, vilka, även sammantagna, är knappa i de nordiska länderna.

Kauppakorkeakoulu förenar sig om den i förslaget nämnda uppfattningen, enligt vilken huvudvikten såvitt det gäller forskningsbehovet borde läggas på problem, som sammanhänger med de nordiska ländernas och hela Europas ekonomiska integration. Den företagsekonomiska och nationalekonomiska forskning, liksom även den forskning på lagslifningens område, vilken tar sikte på dessa problem, bör snabbt utökas. Enligt Kauppakorkeakoulus uppfattning finns det även andra för de nordiska länderna gemensamma frågor, t. ex. sådana som sammanhänger med utvecklingshjälpen och UNCTAD, vilka borde bli föremål för forskning. Därför är det bra, att det i förslaget nämnda forskningsarbetet, som organiseras gemensamt, bedrivs inom så vida gränser, att det kommer att beröra hela området för det ekonomiska samarbetet i de nordiska länderna.

Helsingfors den 25 oktober 1967

Å lärarrådets vägnar

Pekka Heinänen

Rektor för Kauppakorkeakoulu

Olli Tarpila

Sekreterare vid
Kauppakorkeakoulu

Svenska handelshögskolan:

Högskolan delar motionärernas uppfattning, att det ekonomiska integrationsförloppet inom Europa är viktigt för samtliga nordiska länder. Behovet av en intensivare forskning om dettas innebörd och konsekvenser är därför stort. Fastän utvecklingen redan hunnit långt i fråga om det ekonomiska samarbetet inom Norden, särskilt på det tull- och arbetsmarknadspolitiska området, står fältet öppet för en fortsatt utveckling. Denna utveckling kunde troligen stimuleras om reformerna och planerna inom EEC, där integrationen i så många sammanhang antagit fastare former, vore mera kända i detaljer inom de instanser som påverkar de nordiska ländernas ekono-

miska framtid. Erfarenheterna från detta område kan dock inte utan bearbetning och anpassning tillämpas i nordisk miljö. Tillsättande av ett specialorgan, åt vilket över huvud en planering på något längre sikt av det nordiska ekonomiska samarbetet kunde anförtros, vore en konstruktiv reform. Ett sådant organ vore redan viktigt för uppgiften att inventera och utbreda kännedomen om den forskning som eventuellt redan bedrivs vid olika institutioner.

Ett sådant organ behöver inte bli kostsamt. Det kunde inskränkas till en central instans under ledning av en person med god vetenskaplig kompetens jämte en liten stab av kanslipersonal. Denna centralinstans skulle inspirera och vid behov koordinera forskningsuppdrag inom olika högskolor och andra forskningsinstitutioner. För detta ändamål borde en ring av fasta kontakter med möjligheter till att regelbundna inte alltför sällan anordnade konferenser tryggas.

Helsingfors den 23 oktober 1967

Ulmari Hustich

Rektor

Göran Westerlund

Sekreterare

Metsäntutkimuslaitos (Skogsforskningsanstalten i Finland):

Utan tvivel har behovet av en integrationsforskning och samarbetsnödvändigheten inom denna vetenskapsgren vuxit i takt med uppkomsten av de europeiska handelsgrupperingarna och med transportkostnadernas sjunkande tendens. Vi är av den åsikten att i synnerhet samordnandet av forskningsuppgifter och kontakthållningen inom detta område varit bristfälliga, varför Nordiska rådets initiativ kan hälsas med tillfredsställelse.

Formerna för huru ett dylikt samarbete bäst bör organiseras kan diskuteras. Den internordiska kontakten inom den skogsekonomiska forskningen är uppbyggd kring organisationen Nordiskt skogsekonomiskt seminar, som sammanträder årligen turvis i respektive land. Härvid utses skilda arbetsgrupper, som arbetar vidare på väckta förslag och forskningsuppgifter. Arbetsgrupperna kan ytterligare vid behov under året mötas för personlig kontakt. Denna form av samarbete förefaller åtminstone delvis att ha fyllt sin uppgift för en koordinering av den nordiska skogsforskningen. En motsvarande organisation mellan redan verksamma ekonomiska forskningsinstitutioner förefaller ändamålsenlig. För att säkra den ekonomiska bakgrunden för en dylik verksamhet är grundandet av en speciell nordisk fond särskilt lämpligt att rekommendera.

Skogsforskningsinstitutets ekonomiska avdelning understöder sålunda på det varmaste förslaget om gemensamt organiserad forskningsverksamhet i fråga om nordisk integrationsforskning.

Helsingfors den 26 oktober 1967

Lauri Heikinheimo

Professor, ordförande för Nordiskt
skogsekonomiskt seminar

Lantbruksekonomiska forskningsanstalten¹:

Vid forskningsanstalten uppgörs fortlöpande i samarbete med utrikesministeriets handelspolitiska avdelning utredningar om lantbrukets i Finland ställning med tanke på olika handelspolitiska utvecklingsalternativ. Vid utförandet av dessa undersökningar har givetvis anmält sig frågan om erhållande av material och färdiga utredningar samt annat samarbete med de nordiska länderna. I praktiken har man härvid konstaterat, att de förekommande behoven väl kan tillgodoses med hjälp av de nuvarande samsarbetskanalerna. Inom ramen för den föreslagna gemensamt organiserade integrationsforskningen kunde en bättring i den nuvarande situationen sålunda åstadkommas endast i fråga om sådana undersökningsobjekt, vilka är så omfattande, att tillräckliga forskningsresurser ej kan lösgöras för dem på det nationella planet. För närvarande förefaller det dock som om den sistnämnda faktorns betydelse vid utförandet av ifrågavarande undersökningar vore förhållandevis blygsam; de faktorer som inskränker undersökningar är i synnerhet för Finlands del av annan art.

Med stöd av vad ovan anförts finner forskningsanstalten, att samarbetet med de övriga nordiska länderna vid utförandet av integrationsundersökningar är mycket tillfredsställande och att en särskilt organiserad nordisk integrationsforskning kunde medföra endast begränsad nytta. Å andra sidan bör det konstateras, att i det förevarande förslaget hemställs endast om utredandet av förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet. En dylik utredning skulle givetvis ytterligare belysa det väckta förslagets sakliga innehåll.

Helsingfors den 26 september 1967

Samuli Suomela

Forskningsanstaltens
chef, professor

¹ Yltrandet översatt från finska.

Finlands banks institut för ekonomisk forskning¹:

I princip är det skäl att understödja strävanden att utveckla denna aktuella forskningsverksamhet. Allteftersom det nordiska handelsutbytet växer och det ekonomiska och sociala samarbetet även i övrigt utvidgas, blir behovet av grunduppgifter om integrationens verkningar på olika områden uppenbarligen allt större. Beroende på att varje land har sina egna särdrag sker själva grundforskningen bäst med nationella krafter. Någon form av koordinering är givetvis nödvändig, för att undersökningar som är av allmänt intresse skall kunna baseras på gemensamma frågeställningar och enhetliga metoder. Härigenom kan man, utgående från de nationella undersökningarna, granska effekterna av integrationen även inom ramen för vidare sammanslutningar.

Såsom ett alternativ för verksamheten nämns i förslaget, att en särskild fond skulle inrättas för dessa ändamål och att fondens styrelse skulle ha till uppgift att fördela medel och forskningsuppdrag mellan nationella forskningsinstitutioner.

Med tanke på de praktiska behoven och den nuvarande forskningskapaciteten förefaller arrangemanget med en sådan fond en aning tungrott. Det kunde visa sig besvärligt att hopbrinka medel och att på ett ändamålsenligt sätt fördela dem mellan forskare och forskningsinstitutioner i de olika länderna. Likaså kunde de befogenheter fonden skulle ha att fördela forskningsuppgifter mellan nationella organ leda till tolkningssvårigheter. Området för fondens verksamhet skulle även bli svårt att avgränsa av den anledningen, att integrationsforskning utförs på många olika nivåer och ur många olika synvinklar. Det bör vidare beaktas, att forskarresurserna i allmänhet redan är reserverade för utredningsuppgifter, som av ansvariga organ ansetts väsentliga.

Viktigare än att organisera en allokering av uppdrag och medel vore under sådana förhållanden att få till stånd en verksamhet för hopsamlande och förmedling av informationer och undersökningar. I detta avseende kunde Nordiska rådet utföra ett betydelsefullt arbete.

Helsingfors den 25 oktober 1967

Finlands banks institut för ekonomisk forskning

Timo Helelä

Finlands industriförbund¹:

Medlemsförslaget grundar sig på att den utredningsverksamhet som inom de nordiska länderna utförs beträffande den ekonomiska integrationen inte anses vara tillräcklig. Det må konstateras, att man i alla skandinaviska län-

¹ Yltrandet översatt från finska.

der liksom även i Finland redan i flera år inom av myndigheterna bildade forsknings- och arbetsgrupper bedrivit forskning beträffande den ekonomiska integrationen, huvudsakligen för att utreda verkningarna av den integration som redan förverkligats inom de nordiska länderna och EFTA. Genom dessa utredningar har man också sökt finna den handlingslinje som bäst lämpar sig för varit och ett av de nordiska länderna när den europeiska integrationen fortskrider i Europa. Utredningarna är merendels deskriptiva och fyller de ändamål, för vilka de har företagits.

Inom de berörda myndigheterna i Norden har man också utvecklat ett samarbete för att utreda konsekvenserna för de nordiska länderna av utvecklingen inom de europeiska gemenskaperna. Avsikten med medlemsförslaget torde också vara att främja användandet av gemensamma nordiska resurser för att effektivisera sådan grundforskning som avviker från nyss nämnd tillämpad forskning. Dylik grundforskning som berör den ekonomiska integrationen hör enligt sin natur bäst till olika forskningsanstalters uppgifter varvid också forskningsanstalterna inom universitet och högskolor kan tänkas komma i fråga. För att det tillämpade forskningsarbetet med omedelbart praktiskt syfte skulle vara fruktbringande och snabbt ge resultat, borde det föregås av en vetenskaplig utredning av grundproblemen. Med beaktande av detta anser förbundet det vara synnerligen önskvärt att effektivisera den grundforskning som berör föreliggande frågekomplex.

En effektivisering av forskningsverksamheten förutsätter framför allt en inventering av forskningsobjekten. Ett forskningsprogram för systematisk utredning av integrationsfrågorna torde uppgöras. Detta kräver samarbete mellan nordiska experter på de olika områden som kommer i fråga. En sådan expertgrupp kunde, utöver att den uppdrar riktlinjerna för forskningsverksamheten, också verka som rådgivande organ vid programmets förverkligande.

Enligt förbundets uppfattning förefaller det inte föreliggande skäl att skapa någon speciell nordisk fond för föreliggande ändamål. Man borde kanske snarare, utgående från en pragmatisk grund, främja samarbetet mellan redan existerande forskningsanstalter på integrationsforskningens område. Detta skulle kunna ske genom kontakter mellan förenämnda expertgrupp och Nordiska rådets ekonomiska utskott samt dess ekonomiska samarbetsutskott.

På basis av vad ovan anförts stöder förbundet gemensamma nordiska åtgärder för att främja sådan forskningsverksamhet som medlemsförslaget äsyftar. Förbundet torde i sinom tid få tillfälle att yttra sig om ifrågakommande forskningsobjekt ävensom beträffande det forskningsprogram som eventuellt kommer att uppgöras.

Helsingfors den 25 oktober 1967

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

Bankföreningen i Finland¹:

Såsom i medlemsförslagets motivering konstateras, har man av olika skäl sökt begränsa såväl EFTA:s sekretariat som de nordiska ländernas samarbetsorgan till ett minimum. Som sådana har de inte möjlighet att utöver sina sedvanliga uppdrag bedriva ett sådant forskningsarbete som nämnes i förslaget. Å andra sidan konstateras, att forskningsverksamhet av denna typ bedrivits på många håll i Norden och att man kunde frambringa ett redan nu i hög grad användbart material genom att samla dessa undersökningar liksom också genom att stöda och fortsätta dem. På samma sätt hänvisas i motiveringarna till vissa EFTA-länders strävan efter medlemskap i EEC, vilket åter, för att en anpassning skall bli möjlig, av dessa länder kräver mycket omfattande forskningsarbete och vittgående lösningar om medlemskapet godkännes.

Bankföreningen i Finland anser det angeläget att redan förefintliga forskningsresultat koordineras och utnyttjas och poängterar behovet av ett fortsatt forskningsarbete inte enbart vad de nordiska länderna och EFTA vidkommer utan också med tanke på EEC:s integration. Det vore också att rekommendera att de utredningar som gjorts i den senare frågan i Finland offentliggjordes.

Frågan om hur detta forskningsarbete i praktiken bäst kunde fås i gång och gagna alla parter borde även med det snaraste ägnas grundlig uppmärksamhet. De olika alternativen medräknade borde det som nämns i medlemsförslaget behandlas skilt för sig i Nordiska rådet utan att de nationella EFTA-gruppernas möjligheter att främja en positiv lösning av uppdraget och påskynda resultat i frågan negligeras. Från första början borde man, när ett eventuellt forskningsinstitut bildas, ta i beaktande, att arbetsfältets tyngdpunkt eventuellt kan förskjutas och komma att anknytas till lösningar inom EEC, vilka torde förorsaka betydligt mera arbete och svårigheter än de frågor, som kommer före inom EFTA. Inom själva institutets organisation borde man från första början också beakta omständigheter som sammanhänger med verksamhetsområdena.

Helsingfors den 28 september 1967

Bankföreningen i Finland

Raimo Ilaskivi

A. Eerikäinen

¹ Yltrandet översatt från finska.

Finlands utrikeshandelsförbund:

Det föreslagna forskningsarbetet framstår för förbundet som högst angeläget, även om det måste försvåras av de divergerande intressen, som bestämmer de olika medlemsländernas integrationspolitik. Det bör beklagas, att förslaget inte gjorts långt tidigare. Med beaktande av den tid som utrednings- och anslagsproceduren kräver löper förslagets genomförande risken att sammanfalla med en integrationspolitisk utveckling, som kan komma att försvåra det ekonomiska samarbetet i Norden eller hämma dess framåtskridande.

Denna omständighet minskar självfallet inte det efterlysta forskningsarbetets värde, utan kan endast påskynda förslagets förverkligande.

Vad arbetets organisation beträffar anser förbundet det vara önskvärt, att den föreslagna forskningen kanaliseras till existerande institutioner i medlemsländerna, förslagsvis via ett av ekonomiska utskottet upprättat sakkunnigorgan.

Förbundet förklarar sig sålunda omfatta det inlämnade medlemsförslaget och den rekommendation förslagsställarna riktar till Nordiska rådet.

Helsingfors den 23 oktober 1967

Finlands utrikeshandelsförbund

Lennart Henrikson

C. G. Tollet

N o r g e**Kirke- og undervisningsdepartementet:**

Kirke- og undervisningsdepartementet mottok dette forslaget først i september måned med frist for uttalelse 1. oktober dette år. Saken er nå sendt følgende til uttalelse:

Universitetene i Oslo og Bergen, Norges handelshøgskole, Norsk arbeidsgiverforening, Landsorganisasjonen i Norge, Norges industriforbund og Landbrukets sentralforbund.

I en så vidt komplisert sak er det ikke mulig å be om uttalelse med en for kort frist. Kirke- og undervisningsdepartementet har derfor funnet å måtte sette fristen for eventuelle uttalelser til 15. november dette år.

Så snart uttalelsene foreligger, vil disse bli oversendt og departementets standpunkt meddelt delegasjonen.

Oslo, 28. september 1967

Etter fullmakt

E. Skadsem

Hans Sørbo

Under henvisning til vårt brev av 28. september d. å., der det var opplyst at saken var sendt følgende til uttalelse: Universitetene i Oslo og Bergen, Norges handelshøgskole, Norsk arbeidsgiverforening, Landsorganisasjonen i Norge, Norges industriforbund og Landbrukets sentralforbund, skal vi med dette fa opplyse at følgende har avgitt uttalelse:

Norges handelshøgskole
Norges industriforbund
Landbrukets sentralforbund.

Norges handelshøgskole sier i sin uttalelse av 22. november 1967 følgende:

Saken har vært forelagt et engere utvalg innenfor høyskolens økonomiske avdeling, som har avgitt følgende forslag til uttalelse:

De problemer det her dreier seg om — integrasjonsforskning — er delvis spesialproblemer innenfor fagområdet internasjonal økonomi. Det er nødvendig at forskning på dette området har en solid forankring i et miljø for forskning på det videre fagområde.

Forskning innenfor internasjonal økonomi foregår en rekke steder i Norden, tildels skjer det ved spesielle forskningsinstitutter og tildels innenfor større institusjoner eller læresteder med et videre formål. Enkelte av disse steder har man de senere år begynt å interessere seg sterkt for integrasjonsproblemer. Vi er således kjent med at Institutt for Udenrigshandel ved Handelshøjskolen i København har gående et forskningsprogram som gjelder økonomisk integrasjon.

Økonomisk integrasjon reiser også en rekke problemer som ikke hører direkte inn under økonomisk forskning. Det kan blant annet være rettslige og politisk-institusjonelle problemer.

Norges handelshøgskole anser det for ønskelig med en intensivering av forskningen når det gjelder økonomisk integrasjon. Den finner det også naturlig at det skjer en nordisk samordning av denne forskningen.

En ekspansjon på dette feltet bør likevel ikke skje til fortregning for utviklingen på andre områder. Det bør altså ikke skje noen radikal omprioritering av forskningsoppgavene.

Det foreliggende forslag ser ut til å være ganske beskjeden idet det først og fremst dreier seg om å skaffe økte midler til forskningen på området, og dernest en beskjeden koordinering gjennom tildeling av forskningsoppgaver. Det synes ikke å være noen grunn til betenkeligheter overfor en slik ordning.

Høyskolen henholder seg til dette.

Norges industriforbund har i brev av 8. november 1967 uttalt seg slik:

Vi viser til departementets brev av 28. september 1967, der vi ble oppfordret til å uttale oss om forslag fremsatt av stortingsmann Ragnar Christiansen m. fl. om nordisk integrasjonsforskning. Det heter i premissene for forslaget at det tar sikte på å »utvekle en forskningsverksamhet inriktad på att klarlägga olika sidor av den raskt fortgående nordiska ekonomiska integrationen och även problem sammanhängande med en eventuell nordisk anknytning till en framtida europeisk stormarknad m. m.». Selve forslaget taler imidlertid om »en gemensamt organiserad forskningsverk-

samhet rörande det nordiska ekonomiska samarbeidet». Det synes å ligge en nyanseforskjell her, og vi vil gjerne presisere at de problemer som har sammenheng med en eventuell nordisk tilslutning til et europeisk stormarked, synes å være mer interessante som forskningsobjekt enn den nordiske »integrasjonen» i seg selv.

Det vil fremgå av dette at vi er positivt innstilt til forslaget, forsåvidt som vi gjerne ser en større koordinering av forskning som foregår eller planlegges på disse felter. Vi er på den annen side noe i tvil om det er nødvendig å opprette et spesielt nordisk fond i den anledning, idet vi — dog uten å ha undersøkt saken nærmere — ville tro at det vil være mulig å skaffe de nødvendige midler fra eksisterende kilder, dersom det legges opp et tilstrekkelig vel definert program for denne forskning.

Landbrukets sentralforbund uttaler i brev av 3. november 1967 følgende:

Saken er forelagt vårt styre som vil uttale at det er oppmerksom på den betydning slik forskning som omtalt i det nevnte medlemsforslag vil ha for løsningen av de spørsmål som reiser seg i forbindelse med økonomisk integrasjon i Europa. Styret er imidlertid i sterk tvil om hvorvidt det vil være hensiktsmessig å opprette et fond med eget styre for fremme av slik forskning. Vi er tilbøyelig til å anta at den nødvendige kontakt mellom nordiske forskere må kunne etableres mellom forskningsinstituttene og forskningsrådene i de nordiske land uten opprettelse av et spesielt organ som forutsatt i det ovennevnte medlemsforslag.

Kirke- og undervisningsdepartementet slutter seg til det som er uttalt av Norges handelshøgskole.

Oslo, 12. desember 1967

Etter fullmakt

E. Skadsem

Sp. Smeland

Under henvisning til vårt brev av 12. desember 1967 om ovennevnte sak meddeles at *Universitetet i Oslo* 20. desember 1967 har avgitt følgende uttalelse:

Forslaget har vært forelagt Det juridiske og Det historisk-filosofiske fakultet, som igjen har innhentet uttalelse fra henholdsvis professor Carsten Smith og Sosialøkonomisk institutt v/professor Johan Einersen.

Professor Carsten Smith anfører med tilslutning av fakultetets dekanus at saken i første rekke angår sosialøkonomene og ikke juristene, og om realiteten i saken kan det sies atskillig, men på det nåværende stadium antas det i første rekke å være spørsmål om å få undersøkt forutsetningene for en felles organisert virksomhet i forskning på dette området i Norden. Det kan anbefales at en slik undersøkelse blir satt i gang.

Sosialøkonomisk institutt uttaler med tilslutning av dekanus i Det samfunnsvitenskapelige fakultet at de nye markedsdannelser på en fundamental måte har endret de handelspolitiske betingelser for de nordiske land, og det er derfor av stor viktighet at man følger denne utvikling meget nøye. I

dette arbeid vil også de akademiske institusjoner og de frittstående forskningsinstitusjoner ha sin naturlige plass. Utgangsposisjonen vil for de nordiske land være relativt likeartet, og det sier seg selv at mange av de problemer som her blir reist, er felles for alle land. Det er derfor nærliggende å søke å koordinere denne forskning, og ut fra denne forutsetning vil det være verdifullt om det kunne etableres en form for samarbeid mellom de ulike institusjoner i Norden og om det kunne reises midler for å finansiere slik forskning som det her er tale om.

Universitetsdirektøren slutter seg til de uttalelser som ovenfor er referert.

Oslo, 5. januar 1968

Elter fullmakt

E. Skadsem

Hans Sørbo

Sve r i g e

Kommerskollegium:

I anledning av remissen har kollegium inhämtat yttranden från Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare (*se nedan*). Kamrarna tillstyrker förslaget eller har i vart fall intet att erinra däremot.

För egen del vill kollegium anföra följande:

Förslagsställarna har definierat behovet av vidgad forskning till att gälla dels en beskrivning och analys av de olika elementen i dagens rikt förgrenade nordiska ekonomiska samarbete, dels att söka klarlägga hur detta påverkas vid alternativa europeiska marknadslösningar. Men synes ha tänkt sig att forskningen skulle uppdras åt forskningsinstitutioner och ha karakter såväl av grundforskning som av tillämpad ekonomisk forskning.

Kollegium finner det svårt att värdera behovet av samordnat nordiskt stöd åt ett forskningsprogram, som är så vitt angivet. I och med att den europeiska integrationsfrågan förs in i bilden vidgas fältet till att gälla de flesta av samhällslivets områden. Vid en anknytning till EEC aktualiseras för berörda nordiska länder mer eller mindre vittgående förändringar av politik och lagstiftning på så skilda områden som näringsrätt, skatterätt, jordbrukspolitik, tull- och handelspolitik, arbetsmarknads- och regionalpolitik, transportpolitik, valutapolitik m. m. Dessa förändringar har i de nordiska länderna analyserats av administrationen. En samordning av detta arbete skulle sannolikt vara rationell och har även, såvitt kollegium känner till, föreslagits av den svenska regeringen. Det är också möjligt, att det i förvaltningarna utförda arbetet på olika punkter skulle kunna vetenskapligt fördjupas. Det ter sig emellertid omöjligt att generellt bedöma

behovet härav. Det är ju dock i allmänhet inte fråga om förutsättningslösa studier.

Kollegium vill i stället betona den första delen av förslagsställarnas syftemål, nämligen en analys av dagens nordiska ekonomiska samarbete. Stöd åt forskning på detta område skulle ge en ökad kännedom om i vilket tempo den faktiska ekonomiska integrationen i Norden framskrider. Samtidigt skulle förutsättningarna för en fortsatt utveckling mot ökat inbördes ekonomiskt beroende kunna klarläggas. Forskningsresultat på detta område borde kunna bli till stort intresse för stat och näringsliv i alla nordiska länder. Ämnet synes väl lämpat för nordiskt samarbete även av det skälet, att intet nordiskt land ensamt kan beräknas förfoga över tillräckliga resurser — eller tillräckliga informationer — för en sådan forskningsuppgift.

Stockholm den 31 oktober 1967

Bertil Swärd

Rutger Croneborg

Fritz Andersson

Arbetsmarknadsstyrelsen:

I enlighet med 1954 års konvention om en gemensam nordisk arbetsmarknad äger medborgare i ett nordiskt land rätt att resa till och ta arbete i vart och ett av de övriga nordiska länderna. För Sveriges del har detta inneburit en betydande invandring av arbetskraft från grannländerna, och i främsta rummet Finland. Av 167 000 arbetsanmälda utlänningar den 1 juli 1967 kom 104 000 från grannländerna.

Allmänt torde kunna sägas, att informationerna om denna arbetskraft inte är tillräckliga. De enstaka undersökningar som finns har gällt arbetsökande från Finland. Den ifrågavarande arbetskraftens anpassning och arbetskraftsvandringarnas betydelse från bl. a. ekonomisk synpunkt, såväl i värdlandet som ursprungslandet hör utan tvekan till frågor beträffande vilka det är angeläget med vidgade kunskaper.

I enlighet med ovannämnda konvention finns ett nordiskt arbetsmarknadsutskott med uppgift att följa utvecklingen på arbetsmarknaden och arbetskraftens rörelser, utforma riktlinjer för samarbetet mellan de nordiska ländernas arbetsförmedlingar och i övrigt behandla frågor av gemensamt arbetsmarknadspolitiskt intresse. Utskottet har dock icke förfogat över resurser för här avsedd forskning.

Stockholm den 18 oktober 1967

Arbetsmarknadsstyrelsen

Bertil Olsson

A. Spendrup

Sjöfartsstyrelsen:

Styrelsen anser det angeläget att få till stånd en utökad forskning om det nordiska ekonomiska samarbetet och förutsättningarna för en fördjupning av detta inom olika sektorer. Ett fält för dylikt samarbete, där betydande resultat redan åstadkommits, är den transoceana linjefarten. Vägande skäl talar för att samarbetet också bör omfatta anknutna hamnfrågor. De nationella gränserna är i många fall för snäva för ett hamnsystem, som på ett optimalt sätt skall kunna utnyttjas för de nya transportlösningarna, baserade på stora enhetslaster och synnerligen dyrbara fartyg. Bristande samordning kan medföra att trafiken leds över hamnar utanför Norden, vilket också kan kringskära sysselsättningsmöjligheterna för linjerederierna. Liknande synpunkter kan läggas på vissa massgodstransporter.

Styrelsen ser här ett fält för angelägen forskning.

I fråga om forskningens finansiering anser sig icke styrelsen kunna redovisa några synpunkter.

Stockholm den 19 oktober 1967

C. G. Widell

Bengt O. Rickard

Generaltullstyrelsen har i skrivelse den 10 oktober 1967 förklarat, att man inte finner anledning till något uttalande i anledning av medlemsförslaget.

Statens pris- och kartellnämnd:

I förslaget konstateras till en början att det sedan länge pågår ett välutvecklat forskningsarbete inom EEC mellan gemenskapens utredningsorgan och olika ekonomiska forskningsorgan, beträffande problem som rör den europeiska ekonomiska integrationen. Vidare konstateras att någon motsvarande forskning av nämnvärd betydelse, såvitt känt är, inte förekommer inom EFTA eller de nordiska länderna.

Det framlagda förslaget avser att inom Norden, med hänvisning till EFTA-samarbetet, få till stånd en forskningsverksamhet inriktad på att klarlägga olika sidor av den raskt fortgående nordiska ekonomiska integrationen och även problem sammanhängande med en eventuell nordisk anknytning till en framtida europeisk stormarknad m. m.

I det aktuella handelspolitiska läget finns en lång rad forskningsuppgifter

väntande där det gäller att beskriva och analysera de olika elementen i dagens rikt förgrenade nordiska samarbete. Forskningsverksamheten, som borde bedrivas i intimt nordiskt samarbete, skulle enligt förslaget kunna organiseras genom en särskild nordisk fond, vars styrelse skulle mottaga och till lämpliga institutioner vidarebefordra uppdrag inom integrationsforskningen, dels fördela nödiga medel mellan dessa.

I detta ärende får nämnden för sin del anföra följande.

Ett exempel på sådan forskningsverksamhet varom förslaget handlar är de utredningar, som nämnden sedan 1963 utfört och allttjämt sysslar med beträffande EFTA-avtalets inverkan på varupriserna i Sverige.

I början av 1964 konstituerades en expertgrupp bestående av en å två personer från varje EFTA-land för att under EFTA-sekretariatets samordning söka belysa integrationens effekt på prisbildningen i medlemsländerna. Arbetet bedrevs så att målsättning och metoder bestämdes vid sammanträden med expertgruppen i Genève, varefter själva arbetet utfördes inom varje land för sig. Därvid kom ett samråd till stånd för vissa delar av utredningsarbetet mellan utredningsinstitutionerna i Danmark, Norge och Sverige. Detta betingades av behovet att mera i detalj få diskutera det konkreta utredningsunderlaget så som det förelåg i de tre ländernas i flera avseenden likartade förhållanden. Detta internordiska samråd var givande inte minst därigenom att det bidrog till att med utgångspunkt från likartade material och metoder ge en viss stadga åt arbetet i expertgruppen. Sedan en del material sammanställts och diskuterats inom expertgruppen inkopplades en utomstående ekonomisk-statistisk expert för att för sekretariatets räkning sammansmälta de teoretiska och praktiska rönen till en helhet. Den promemoria som detta gav upphov till blev en värdefull utgångspunkt för expertgruppen när det gällde att sammanställa och redigera de slutliga resultaten. Dessa publicerades hösten 1966 av EFTA:s sekretariat i en skrift med titeln »The effect on prices of tariff dismantling in EFTA».

Erfarenheterna från detta praktiska exempel på integrationsforskning, som har varit mycket goda, har nämnden velat redovisa som en praktisk bakgrund till sitt ställningstagande till Nordiska rådets förslag om en gemensamt organiserad forskningsverksamhet för det nordiska ekonomiska samarbetet.

Pris- och kartellnämnden ansluter sig till vad som sägs i förslaget om behovet av ifrågavarande forskningsarbete. Mot förslaget att inrätta en speciell fond med de angivna uppgifterna har nämnden från sina utgångspunkter ingenting att erinra. Om en sådan kommer till stånd synes fondstyrelsen lämpligen böra konstitueras så att den kan fungera på samma sätt som ett forskningsråd. För att rätt kunna värdera projekten bör i styrelsen då ingå personer med betydande kunskaper i ekonomisk-statistisk metodik och företagsekonomi samt ingående kännedom om utrikeshandels problem.

Nämnden vill även understryka vad slutligen sägs i Nordiska rådets förslag om det angelägna i att frågan löses så snart som möjligt. Man får nämligen räkna med att det för vissa problem kan ställa sig svårt att i efterhand erhålla för analysen behövliga data. Vissa iakttagelser bör ske nära i tiden till de handlingar som betingas av de ändrade institutionella förhållandena. Även på denna punkt finns det praktiska erfarenheter att peka på från det ovannämnda utredningsarbetet.

Stockholm den 11 oktober 1967

Helmer Olsson

Rolf Frankenberg

Statens råd för samhällsforskning:

Den ekonomiska integrationen inom de nordiska länderna är ett i och för sig viktigt område, som hittills blott i ringa omfattning varit föremål för forskning. Forskningsrådet finner det därför värdefullt att forskning på detta område stimuleras.

Den i medlemsförslaget angivna fonden tillstyrkes med de uppgifter, som där skisserats. Fonden bör dock enligt forskningsrådets mening göras tidsbegränsad (5—10 år) så att medel ej låses till ett område, som kanske framdeles ej fordrar särskilda anslag för forskning.

Om fonden kommer till stånd, är det viktigt, att alla berörda institutioner informeras om dess existens.

Forskningsrådet kan i detta sammanhang nämna, att rådet den 15 mars 1967 beslutat, att en av de till rådet knutna särskilda forskartjänsterna skall omfatta ämnesområdet europamarknadsrätt och annan ekonomisk integrationsrätt.

Stockholm den 12 oktober 1967

För statens råd för samhällsforskning

Torgny Segerstedt

Åke Bruhn-Möller

Konjunkturinstitutet:

Inledningsvis vill institutet erinra om det internordiska samarbete som — på rådets tillskyndan — nyligen startat med avseende på inbördes avstämning av konjunkturbedömningar. I detta sammanhang har också på-

börjats en kartläggning av de internordiska handelsförbindelserna, som skall följas upp med en analys av de faktorer som kan länkas paverka de internordiska varuströmmarnas förändringar med avseende på storlek och inriktning. Den i förslaget efterlysta beskrivningen av det nordiska ekonomiska samarbetet torde visserligen i och för sig syfta till något annat (och mer) men ovannämnda kartläggning torde dock representera ett viktigt bakgrundsmaterial för en bedömning av den i det här diskuterade sammanhanget centrala frågan om de ekonomiska effekterna av alternativa europeiska marknadslösningar. Institutet är väl medvetet om att det kan därutöver finnas frågor rörande kapitalrörelser och arbetsmarknadspolitik samt av t. ex. legal, administrativ, transportteknisk och skatterättslig natur, som alla kan tas upp till särskild behandling.

Frågan är dock om det inte för varje nordiskt land är av allt överskuggande intresse hur det går för det egna landet vid alternativa marknadslösningar och om tillräcklig uppmärksamhet har kunnat ägnas åt därmed sammanhängande för varje land mycket specifika problem — problem som avser inte bara relationerna till EEC-länderna och de andra nordiska länderna utan till hela den övriga omvärlden. För att effekten på det nordiska ekonomiska samarbetet skall tillmätas särskilt intresse i detta sammanhang måste man först klargöra vilken roll detta samarbete kan länkas bära spela vid olika marknadslösningar. Det är ju alldeles klart att varje lösning annan än status quo kommer att ge och bör ge det nuvarande nordiska samarbetet ändrad styrka och karaktär — nuläget och tendenserna i nuläget kan alltså ej tas som en måttstock på vad som i framtiden bör eftersträvas. En integrationsforskning synes därför snarast bära orienteras i riktning mot formulering av nya målsättningar för nordiskt samarbete i olika typlösningar snarare än att söka värdera de förskjutningar från nuläget som man i de flesta fall oundvikligen har att räkna med. Angelägenhetsgraden av en sådan forskning har emellertid institutet, i avsaknad på närmare specificering i förslaget, inte ansett sig vara i stånd att kunna bedöma.

Stockholm den 25 september 1967

Börje Kragh

Uppsala universitet, nationalekonomiska institutionen:

Förslagsställarna framhåller att »integrationsforskning» av nämnvärd omfattning inte förekommer i de nordiska länderna. De anser detta vara beklagligt och betraktar det som angeläget att initiera och stimulera denna typ av forskning. Att verksamheten bör bedrivas i intimt nordiskt samarbete anser man som givet. Något definitivt förslag till hur den verksamheten lämpligen bör organiseras ger man inte, men som en möjlighet nämner man

inrättandet av en särskild nordisk fond. Denna skulle ha en styrelse med huvuduppgift dels att utdela medel till olika forskningsinstitutioner dels att motta och vidarebefordra forskningsuppdrag från myndigheter, organisationer, företag m. m.

Undertecknad instämmer till fullo i förslagsställarnas uppfattning, att integrationsforskningen i de nordiska länderna bör stimuleras. Med tanke på de nordiska ländernas omfattande utrikeshandel och det nordiska samarbetets stora betydelse är det ytterst angeläget att ökade resurser sätts in på sådan forskning. I vårt land har under de senaste åren myndigheter och organisationer i många olika sammanhang efterfrågat vetenskapliga undersökningar rörande integrationsproblem av olika slag. Den efterfrågan har emellertid inte på långt när kunnat tillfredsställas på grund av svårigheten att finna kvalificerade och för ifrågavarande problem intresserade forskare.

Instämmandet i förslagsställarnas uppfattning om det önskvärda i att stimulera forskningsverksamhet rörande integrationsproblem, innebär givetvis inte ett instämmande även i det framlagda förslaget i övrigt. Det är t. ex. svårt att se varför verksamheten nödvändigtvis måste ske i form av nordiskt samarbete: de utgiftsbelopp det kan bli fråga om är ju ingalunda av sådan storleksordning att varje land för sig inte skulle kunna svara för den typ av undersökningar man är speciellt intresserad av. Det är vidare — åtminstone vad vårt land beträffar — svårt att se hur en organisation av skisserad typ skulle kunna ge verklig forskningsstimulans; för den som i dag har ett intressant uppslag till forskning rörande integrationsproblem torde det inte vara någon svårighet att få ekonomiskt stöd från myndigheter, organisationer eller existerande forskningsfonder. Det förefaller som om förslagsställarna överskattat den stimulans, som en speciell forskningsfond kan ge, och underskattat svårigheten att finna goda forskare.

I den mån inrättandet av en forskningsfond för integrationsforskning medför att ökade resurser ställs till den samlade forskningens förfogande, kan tillkomsten av en sådan fond hälsas med tillfredsställelse. Det förefaller dock föga troligt, att man i detta fall kan räkna med ett verkligt nettotillskott av resurser. Det är mera troligt att med de medel som enligt förslaget skulle ställas till integrationsforskningens förfogande kommer att motsvaras av minskningar eller uteblivna ökningar av andra forskningsanslag. Ser man saken så, kan tillskapandet av ifrågavarande fond knappast tillstyrkas; det kan inte vara önskvärt att på det sättet öronmärka delar av de tillgängliga forskningsresurserna.

Uppsala den 16 oktober 1967

Ragnar Bentzel

Professor

Lunds universitet, nationalekonomiska institutionen:

Idén att bedriva nordisk (eventuellt europeisk) integrationsforskning måste av institutionen ses mot bakgrunden av de övriga forskningsuppgifter som åvilar institutionen. Den har bland sina lärostolar en professur i internationell ekonomi, som bara existerat under ett ringa antal år. Av detta skäl har än så länge ett mycket litet antal forskare hunnit utbildas. De forskningsprojekt som de hunnit med att genomföra eller starta har i flertalet fall berört u-landsproblematiken. Jag anser att vikten av dessa problem så långt överträffar vikten av de nordiska integrationsproblemen att våra forskare ej räcker till för att avdelas för — i varje fall större — nordiska forskningsprojekt, hur angelägna dessa än må te sig sedda från nordisk synpunkt.

Det bör härtill läggas att ovissheten om Nordens plats i EFTA--EEC under många år varit, och fortfarande är, så stor att forskarna haft skäl för sin återhållsamhet beträffande undersökningar angående villkoren för och verkningarna av nordiska integrationer.

Av dessa skäl får jag som institutionens ståndpunkt uttala en tveksamhet om det angelägna av att i dagens läge med eventuellt fondstöd befordra speciellt nordiska forskningsprojekt.

Lund den 5 oktober 1967

Karl-Gustav Landgren

Prefekt

Stockholms universitet, nationalekonomiska institutionen:

Syftet med förslaget, nämligen att stimulera forskning rörande nordiskt ekonomiskt samarbete, är lovvärt, särskilt som den internordiska handeln expanderat synnerligen snabbt på senare år. Emellertid är bristen stor på kompetenta forskare, som kunde inkopplas på hithörande forskningsprojekt. Upprättandet av en särskild nordisk fond för ändamålet vore måhända en lämplig åtgärd, ehuru man troligen finge börja i blygsam skala med tanke på de magra forskarresurserna.

Vid nationalekonomiska institutionen vid Stockholms universitet bedrivs ingen forskning av hithörande slag. För närvarande är institutionens forskarresurser alltför ansträngda för att vi skulle kunna åtaga oss större forskaruppdrag från en eventuell nordisk fond.

Stockholm den 5 oktober 1967

Anders Östlind

Prefekt

Göteborgs universitet, nationalekonomiska institutionen:

Institutionen instämmer i förslagsställarnas yttrande om att behovet inom denna del av den ekonomiska forskningen på alla sätt stimuleras. Värdefullt är även den integration av forskningen som väckts i förslaget. Beträffande formerna för detta ekonomiska samarbete föreslås en för ändamålet speciellt inriktad fond, som dels har att bedöma ansökningar från och fördela medel till forskningsinstitutioner, dels att mottaga och fördela forskningsuppdrag. Ett samarbetsorgan av ovan skisserade typ kan enligt vår mening komma att få stor betydelse för forskningen inom detta område. Forskningen på de olika institutionerna kommer att stimuleras och samarbetet mellan skilda forskare på olika institutioner i de nordiska länderna underlättas.

Nationalekonomiska institutionen ställer sig således helt bakom det utarbetade medlemsförslaget om nordisk integrationsforskning.

Göteborg den 9 oktober 1967

Roland Artle

Professor

Umeå universitet, nationalekonomiska institutionen:

Efter samråd med de närvarande ledamöterna vill jag framhålla, att medlemsförslaget att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet synes väl motive- rat, att det är angeläget att denna forskning stöds och stimuleras alldeles oavsett de framtida relationerna mellan EFTA och EEC, och att man därvid särskilt uppmärksammar behovet av ett nära samarbete även mellan uni- versiteten och olika myndigheter och organisationer, såsom kommerskolle- gium och industriförbundet, som hittills bedriver en viss forskning på om- rådet i fråga.

Umeå den 5 oktober 1967

Hugo Hegeland

Handelshögskolan i Stockholm, nationalekonomiska institutionen har i skrivelse den 11 oktober 1967 förklarat, att man inte önskar avgiva något yttrande i frågan.

Handelshögskolan i Göteborg, nationalekonomiska institutionen:

— — — — Institutionen delar förslagsställarnas uppfattning, att det är ytterst angeläget att nordisk integrationsforskning kommer till stånd, och tillstyrker därför det nämnda förslaget.

Göteborg den 5 oktober 1967

Harald Dickson

Prefekt för nationalekonomiska institutionen
vid handelshögskolan i Göteborg

Skogshögskolan:

— — — — —

Det inom Nordiska rådet framförda förslaget, »att rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet», vill skogshögskolans lärarkollegium för sin del varmt tillstyrka. Den skogsekonomiska forskningen vid skogshögskolan har under de senaste åren till stor del skett efter de linjer som skisseras i medlemsförslaget och det härigenom framkomna arbetet »Cost Studies in European Forestry» (Studia Forestalia Suecica nr 49, 1967), som jämför skogsbrukets kostnadsstruktur inom Sverige, Danmark, Norge, Finland, Storbritannien, Schweiz, Österrike och Tyskland, syftar till väsentlig del till att för skogsbrukets del belysa problem sammanhängande med den europeiska ekonomiska integrationen. Det samarbete mellan forskningsinstitut i skilda länder, som detta projekt har krävt, har till stor del kunnat förmedlas genom IUFRO (International Union of Forest Research Organization), det internationella samarbetsorgan som inrättats på skogsforskningens område. Som framgått ovan utgjorde emellertid de nordiska länderna halvdelen av de i undersökningen deltagande och att samarbetet här blivit av särskilt intim art torde till stor del sammanhänga med det nordiska kontaktorgan »Nordisk skogsekonomisk seminar» som bildades 1958. Dettas verksamhet har väsentligt bidragit till att skapa kontakt och ge information om den skogsekonomiska forskningens utveckling i de olika nordiska länderna samt underlättat att nå samverkan beträffande såväl utbildning som forskning. Det säger sig emellertid självt att sådana kontaktorgan i stor utsträckning får en mer personlig och informell karaktär. Med den i medlemsförslaget skisserade fondstyrelsen borde arbetet på detta område kunna betydligt intensifieras och fördjupas och avsevärt större resurser borde kunna sättas in. Likaså borde kontakterna med andra ekonomiska discipliner därigenom kunna förbättras.

Förslagsställarna stöder sin åsikt, att frågan om ökad integrationsforskning bör lösas så snart som möjligt, med att hänvisa till det handelspoli-

tiska läget i Europa. Det torde av vad ovan framförts stå klart att man inom en så svårstrukturerad och svåröverblickbar näringsgren som skogsbruket har särskild anledning att eftersträva ökad kunskap om hur skogsbruk av olika strukturuppbyggnad troligen kommer att anpassa sig till ett förändrat marknadsläge och vilka konsekvenser detta torde medföra. En — för att använda medlemsförslagets formulering — »större uppmuntran från officiellt håll» för dylik integrationsforskning kan därför med stor sannolikhet förmodas ge snabbt utslag på den skogsekonomiska forskningens område. Med den betydelse saken har torde det även finnas skäl att räkna med att utbytet kommer att svara mot den gjorda insatsen.

Med dessa motiveringar vill skogshögskolans lärarkollegium ännu en gång betona sitt starka stöd för medlemsförslaget och för att underlag skapas för en mer intensifierad och organiserad ekonomisk integrationsforskning inom Norden.

Stockholm den 17 oktober 1967

För skogshögskolans lärarkollegium

Erik Hagberg

Bengt Damm

Lantbrukshögskolan:

Enligt medlemsförslaget är det angeläget att utveckla en forskningsverksamhet inriktad på att klarlägga olika sidor av den raskt fortgående nordiska ekonomiska integrationen, och även problem sammanhängande med en eventuell nordisk anknytning till en framtida europeisk stormarknad m. m. Gjorda inventeringar visar att sådan integrationsforskning hittills bedrivits i blygsam omfattning. Medlemsförslaget går ut på att en särskild nordisk fond skulle upprättas. Den gemensamma fondstyrelsen skulle dels fördela forskningsanslag på grundval av inkommande ansökningar, dels vidarebefördra forskningsuppdrag som rör integrationsproblemen.

Förslaget innebär tydligen ett inrättande av ett internordiskt forskningsråd med speciell uppgift att främja integrationsforskning. Det är troligt att man skulle vinna åtskilligt ur effektivitetssynpunkt genom en samordning av den nuvarande splittrade och ofta av specifikt nationella synpunkter färgade integrationsforskningen. Förutsättningen för att en sådan effektivitetsökning skulle uppnås är emellertid att rådet erhåller möjlighet att placera forskningsuppdragen där de snabbast beräknas kunna bli utförda oberoende av nationella hänsyn. Erfarenheten av det samarbete som bedrivs mellan de nordiska jordbruksforskningsråden tyder nämligen på att det lätt

uppstår svårigheter att initiera forskning kring samma problem i samtliga nordiska länder på en gång.

Då det gäller målsättningen för forskningen rörande nordisk ekonomisk integration och verkningarna av nordisk anknytning till en framtida europeisk stormarknad bör man vara klar över att den kan bli ganska kortsiktig. Skulle nämligen en anslutning till en europeisk stormarknad komma att ske inom ett begränsat antal år får man räkna med att väsentliga delar av den tilltänkta integrationsforskningen kommer att övertas av de centrala förvaltningsorganen för stormarknaden. Sådan forskning bedrivs exempelvis nu inom EEC-kommissionens kansli eller på beställning av detta. Det är därför tveksamt om inrättandet av en fond är den lämpligaste formen för att främja den önskade integrationsforskningen.

För att snabbt få i gång en samordning och utökning av integrationsforskningen inom de nordiska länderna skulle en anknytning till de redan existerande nationella forskningsråden kunna vara att föredra. Man kan exempelvis bilda internordiska specialkommittéer inom ramen för de statliga forskningsråd som nu ger anslag till samhällsekonomisk forskning. Till dessa kommittéers förfogande ställs medel årligen så länge integrationsproblematiken är aktuell.

Vad gäller jordbruket kommer en integration att få betydande verkningar för näringen vad avser produktion, inkomster, struktur och utveckling av ny teknik. Behovet av en integrationsforskning är därför ur högskolans synpunkt stort. Mellan de nordiska forskningsråden (eller motsvarande) på jordbrukssidan har emellertid en kontaktdelegation upprättats (NKJ) och vissa medel i regel anslagits för integrerade nordiska projekt. Detta samarbete har fungerat tillfredsställande men omfattningen av verksamheten har varit relativt blygsam i brist på medel. Från lantbrukshögskolans synpunkt är det främst angeläget att ökade medel ställs till förfogande för nordiska forskningsuppgifter.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får lantbrukshögskolan tillstyrka att gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande nordiskt ekonomiskt samarbete snarast vidareutvecklas.

Uppsala den 5 oktober 1967

På styrelsens för lantbrukshögskolan vägnar:

Lennart Hjelm

Ulla Johansson

Stockholms handelskammare:

Såsom redovisas i medlemsförslaget har en undersökning företagen av det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet givit vid handen, att vad som skulle kunna beskrivas som »integrationsforskning» bedrivs endast i blygsam omfattning i de nordiska länderna. Ett omfattande utredningsarbete rörande gemensamma nordiska ekonomiska problem sker fortlöpande inom de nordiska administrationerna, varvid givetvis även i viss utsträckning rena forskningsinsatser blir aktuella. Klart synes emellertid vara, att ett behov föreligger av mera renodlad forskning, inriktad på icke blott de hit-tillsvarande effekterna av det nära nordiska ekonomiska samarbetet, främst inom EFTA:s ram, utan också på de mera långsiktiga effekterna ur ekonomisk synvinkel av en eventuell framtida nära anknytning mellan Norden och EEC. Inom skilda forskningsinstitutioner i Norden torde kapacitet finnas tillgänglig för ett dylikt forskningsarbete.

Handelskammaren får sålunda för sin del tillstyrka, att formerna för ett utökat ekonomiskt stöd till en gemensamt planerad och genomförd nordisk forskningsverksamhet på ifrågavarande område snarast prövas.

Stockholm den 13 oktober 1967

Stockholms handelskammare

Lennart Blom

Handelskammaren i Göteborg:

Handelskammaren får i anledning härav meddela, att kammaren för sin del icke har något att erinra mot att — såsom föreslagits — förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet undersökas.

Göteborg den 10 oktober 1967

För handelskammaren i Göteborg

B. Thorburn

Ake Segge

Skånes handelskammare meddelar i skrivelse den 2 oktober 1967 att handelskammaren tillstyrker medlemsförslaget.

Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund:

I Nordiska rådets medlemsförslag om nordisk integrationsforskning rekommenderas de nordiska regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet. Man vill inrikta denna forskning på dels den rent nordiska ekonomiska integration som i stor utsträckning ägt rum inom EFTA:s ram och dels de integrationsproblem som sammanhänger med en eventuell framtida nordisk anknytning till en europeisk stormarknad. Beträffande det sistnämnda området kan nämnas att ett visst utredningsarbete i integrationsfrågor äger rum mellan de nordiska regeringarna i syfte att fastställa effekten för de skilda nordiska länderna av EEC-bestämmelserna på en rad områden (etableringsrätt, kapitalfrågor, jordbrukspolitiken, socialpolitiken, invandringspolitiken, skatteregler, bolagsstiftning etc.). Av naturliga skäl måste dessa studier avse tekniken för en rent passiv anpassning till regler och förhållanden som krävs av blivande EEC-medlemmar.

För att de nordiska småstaterna effektivt skall kunna tillvarata sina intressen inom EEC och kunna förutse de konsekvenser en anslutning får för respektive länder fordras även en på vetenskaplig forskning grundad dokumentation. De ekonomiska, juridiska, arbetsmarknadsmässiga, sociala och kulturella problem som aktualiseras vid anslutning till den europeiska gemenskapen har hittills i ytterst ringa utsträckning blivit föremål för vetenskapliga undersökningar. Förbunden får därför framhålla angelägenheten att som ett komplement till det nu inledda utredningsarbetet mellan de nordiska regeringarna forskning på nordisk basis om dessa problem understödjes och initieras.

För en framgångsrik integrationsprocess fordras en hög grad av aktiv samverkan mellan de ingående staterna, en väl utvecklad gemenskapskänsla och ett vid alla beslut ömsesidigt hänsynstagande till de i gemenskapen ingående staternas problem och intressen. Avvägningen av de nationella intressena inbördes och relationerna mellan nationella intressen och gemenskapsintresset (det kommunotära intresset) har i den Europeiska ekonomiska gemenskapen i hög grad anförtrotts åt Kommissionen och Ministerrådet. Dessa centrala beslutsfattande organ har sålunda kommit att spela en stor roll vid utarbetandet av gemenskapens politik. Den integrationsforskning som äger rum i Europa — vilken otvivelaktigt har varit av största betydelse för de åtgärder som vidtagits inom gemenskapen — har därför i stor utsträckning koncentrerats till institutionernas roll och betydelse i integrationsprocessen.

Integrationen mellan de nordiska staterna har i många avseenden en annan karaktär. Avsaknaden av centrala beslutsfattande institutioner är total, den nordiska integrationen karakteriseras i stället av en långt driven

samarbets- och konsultationsprocess. På många områden inom det nordiska samarbetet föreligger rent faktiskt en konsultationsplikt innan något nordiskt land tar definitiv ställning. Denna typ av integrationsprocess har hittills i ytterst ringa utsträckning uppmärksamats inom vetenskaplig forskning. Integrationsarbetet mellan de nordiska staterna har vidare på många områden utvecklats längre och snabbare än på motsvarande områden inom EEC. Detta är exempelvis fallet vad gäller lagharmoniseringen, inom socialpolitiken (den nordiska socialkonventionen), vad gäller arbetsmarknadsfrågor (den nordiska arbetsmarknaden). Dessa nordiska erfarenheter borde kunna utgöra ett välkommet grundlag för det framtida europeiska samarbetet. Varje framläggande av praktiskt prövade lösningar har en betydande tyngd, särskilt om former och resultat kan framställas i vetenskapligt oantastlig form. Verkan förstärks om forsknings- och utredningsresultaten kan framställas även på främmande språk.

Ett utmärkande drag för det nordiska samarbetet är att det i så stor utsträckning skett på det privata planet. För den starkt ökade nordiska samhandeln torde exempelvis samarbetet mellan de nordiska ländernas fackliga organisationer, yrkeskategorier och näringsorganisationer såväl som enskilda företag spela en viktig roll. Vid forskningsprojekt rörande nordiskt samarbete är det viktigt att även uppmärksamma den omfattande privata sektorn av det nordiska samarbetet.

Farhågor har från skilda håll yppats att de hittills uppnådda resultaten i det nordiska samarbetet ej skulle kunna bevaras i en större europeisk marknad. Den motsvarighet till det nordiska samarbetet som finns inom EEC — Beneluxländernas politiska och ekonomiska samarbete — har dock inom den gemensamma marknaden kunnat utvecklas och förstärkas. Det bör sålunda finnas möjligheter att även bevara det nordiska samarbetet inom en gemensam större europeisk marknad men en förutsättning härför är att det nordiska samarbetets omfattning, djup och betydelse blir tillräckligt känt på den europeiska kontinenten. En utökad forskning om det nordiska samarbetet på skilda fält kan utan tvekan bidra till detta mål.

Med hänsyn härtill synes det förbunden önskvärt, att Nordiska rådet ville överväga att uppdraga åt exempelvis en grupp samhällsvetare (ekonomer, jurister, statsvetare) från medlemsländerna att utarbeta och framlägga ett forskningsprogram avsett att lämna resultat som kan framläggas inför internationella fora. Programmet bör icke begränsas till ekonomiska och handelspolitiska frågor utan sträcka sig över socialpolitikens, juridikens och arbetsmarknadspolitikens områden. Syftet skulle vara att få fram resultat på de områden, där de nordiska erfarenheterna kan utgöra grund för ett vidare europeiskt samarbete. Detta kan givetvis kompletteras med studier i syfte att utvidga det nordiska samarbetet såsom sådant. Förbunden vill härmed varna för tanken, att den tillänkta forskningsfonden passivt skall vänta på uppslag från olika forskare, även om givetvis sådana bör

vinna allt beaktande i den mån de faller inom ramen för ett sådant aktivt och målinriktat forskningsprogram.

Förbunden vill även framhålla, att vissa av dessa problem kanske icke bäst kan belysas av nordiska forskare utan skulle ligga bättre till för specialister i andra länder. Intet hinder bör i sådant fall föreligga för att även icke-nordisk forskare kan erhålla uppdrag för fonden.

Då det enligt förbundens åsikt är önskvärt, att ett sådant forskningsarbete har det bestämda syftet att med nordiska synpunkter och förslag till lösningar påverka den europeiska integrationsprocessen anser vi det även viktigt, att medlen för denna verksamhet tilltages så, att de även medger publikation på ett eller flera av de officiella språk som användes inom EEC.

Under återopande av det ovan anförda får förbunden tillstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 25 oktober 1967

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

P. Wallin

Sveriges industriförbund

Wilhelm Paues

Erik Hafström

Sveriges lantbruksförbund:

De västeuropeiska samarbetssträvandena har utvecklats snabbt under det senaste decenniet och beslut inom respektive handelsblock har fått konsekvenser långt utanför respektive samarbetsorganisations område. Det är väsentligt, att denna utveckling kan ske på grundval av ingående analyser av konsekvenserna av såväl den nordiska som europeiska integrationen.

Inom Europeiska ekonomiska gemenskapen är integrationsforskningen redan ganska väl utvecklad, vilket skapar förutsättningar för att leda den fortsatta integrationen. Lantbruksförbundet anser det vara betydelsefullt, att även Norden lämnar sitt bidrag till denna utveckling genom att på olika sätt skaffa ingående kunskaper om problematikens olika sidor. En nordisk integrationsforskning bör därvid vara ett väsentligt medel.

Stockholm den 20 oktober 1967

Sveriges lantbruksförbund förening u. p. a.

Oscar Westerlind

Landsorganisationen i Sverige:

LO anser att forskning av detta slag är väsentlig och att det vore önskvärt att flera forskare ägnade sig åt ämnet i fråga. Det gäller här emellertid krav på prioritering och särskild organisation för vissa forskningsändamål, som inte kan bedömas isolerade. I den nuvarande forskningsrådsverksamheten synes inga särskilda hinder läggas mot nordiska studier. Ett betydande nät av kontakter mellan universiteten i de nordiska länderna finns vidare, som torde bidra till att minska de praktiska hindren för samnordiska studier. Med hänvisning härtill kan LO inte bestämt förorda en rekommendation enligt förslaget.

Hindren för ett utvidgat och fördjupat nordiskt ekonomiskt samarbete, exempelvis i fråga om lokaliseringspolitik, arbetsmarknadspolitik, integrerad kreditmarknad och samordnad stabiliseringspolitik ligger inte på forskningsplanet. Så snart initiativ i sådan riktning tas av parlamenten och regeringarna — vilket i nuvarande läge inte fordrar ytterligare omfattande utredningar — och motsvarande organ för planering och administration tillskapas, ges också en avgörande impuls till utredningsarbete och forskning.

På längre sikt synes under vissa förutsättningar frågan om samordning av forskningsresurserna och forskningspolitiken på det tekniska och samhällsvetenskapliga kunna bli aktuell, en fråga som det nu framlagda förslaget dock inte berör.

Stockholm den 25 september 1967

Landsorganisationen i Sverige

Edvard Vilhelmsson

Sven F. Bengtson

Svenska bankföreningen:

Den alltmera utvecklade ekonomiska samarbetet inom Norden och med övriga EFTA-länder ger onekligen i vissa sammanhang upphov till en del problem som det skulle vara av värde att få sakkunnigt utreda och analyserade. Ett motsvarande behov gör sig, i än högre grad, gällande i samband med strävandena att få de skandinaviska länderna inlemmade i en europeisk stormarknad. Bankföreningen ansluter sig därför till den i medlemsförslaget framförda uppfattningen att det är önskvärt med ökad forskning på nu ifrågakvarande område. Det skulle också enligt bankför-

eningens mening kunna medföra väsentliga fördelar, om denna forskning bedrevs i nordiskt samarbete. Därigenom borde frågorna kunna bli mer allsidigt belysta, och dessutom skulle dubbelarbete kunna undvikas.

Vad särskilt beträffar bankområdet vill bankföreningen upplysa att bankföreningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige för någon tid sedan satt i gång en gemensam utredning om konsekvenserna för bankerna av en anslutning till EEC.

Stockholm den 18 oktober 1967

För Svenska bankföreningen

Dess styrelse:

Marc Wallenberg

Sven Strömberg

Studieförbundet näringsliv och samhälle:

Förslaget inleds med en kortfattad beskrivning av den utredningsaktivitet som pågår inom EEC. Enligt vår mening är inte integrationsforskningen inom EEC så utvecklad och aktiv som förslaget ger intryck av. Det är dock riktigt att den är mer omfattande inom EEC än inom EFTA.

SNS biträder förslagsställarna i deras uppfattning, att integrationsforskning är ett mycket viktigt forskningsområde som därtill passar bra för nordiskt samarbete. I detta sammanhang kan nämnas, att SNS för sin del i höst startat en mindre undersökning av EFTA-integrationens effekter på den svenska ekonomin.

Förslaget till Nordiska rådet nämner möjligheten att inrätta en nordisk fond för att stödja och samordna integrationsforskning. SNS anser att integrationsforskning endast är ett bland flera ämnesområden inom det samhällsvetenskapliga fältet, som lämpar sig för samnordisk forskning. Vi rekommenderar därför att Nordiska rådet i första hand låter göra en inventering av de ämnesområden vilka framstår som intressanta och lämpliga för samnordiska insatser. Först efter en sådan genomgång är det möjligt att prioritera vissa forskningsuppgifter framför andra och diskutera former för ett eventuellt stöd.

Stockholm den 28 september 1967

Studieförbundet näringsliv och samhälle

Göran Albinsson

Verkst. direktör

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över
medlemsförslaget**

Til Det økonomiske udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk integrasjonsforskning. Forslaget ble behandlet på utvalgets møte den 9. november 1967 i Oslo og 19. januar 1968 i Stockholm.

1. F o r s l a g e t

I medlemsforslaget henstilles at Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å undersøke forutsetningene for en felles organisert forskningsvirksomhet vedrørende det nordiske økonomiske samarbeid.

2. R e m i s s u t t a l e l s e r

Der er mottatt uttalelser fra 53 institusjoner og organisasjoner.

Danmark

Udenrigsministeriet, Markedssekretariatet.
Handelsministeriet.
Landbrugsraadet.
Industriraadet.
Håndværksrådet.
Danske Bankers Fællesrepræsentation.
Dansk Arbejdsgiverforening.
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
Den danske Handelslands Fællesrepræsentation.

Finland

Finansministeriet.
Tullstyrelsen.
Sjöfartsstyrelsen.
Statistiska centralbyrån.
Helsingfors universitet, nationalekonomiska institutionen.
Helsingin yliopiston maatalouspolitiikan laitos (Helsingfors universitet, agrarpolitiska institutionen).
Turun yliopisto (Universitetet i Åbo), nationalekonomiska institutionen.
Uleåborgs universitet.
Handelshögskolan vid Åbo akademi.
Handelshögskolan i Åbo.
Tammerfors universitet.
Kauppakorkeakoulu (Finska handelshögskolan i Helsingfors).
Svenska handelshögskolan.
Metsäntutkimuslaitos (Skogsforskningsanstalten i Finland).

Lantbruksekonomiska forskningsanstalten.
 Finlands banks institut för ekonomisk forskning.
 Finlands industriförbund.
 Bankföreningen i Finland.
 Finlands utrikeshandelsförbund.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Sverige

Kommerskollegium.
 Arbetsmarknadsstyrelsen.
 Sjöfartsstyrelsen.
 Generallullstyrelsen.
 Statens pris- og kartellnämnd.
 Statens råd för samhällsforskning.
 Konjunkturinstitutet.
 Uppsala universitet, nationalekonomiska institutionen.
 Lunds universitet, nationalekonomiska institutionen.
 Stockholms universitet, nationalekonomiska institutionen.
 Göteborgs universitet, nationalekonomiska institutionen.
 Umeå universitet, nationalekonomiska institutionen.
 Handelshögskolan i Stockholm, nationalekonomiska institutionen.
 Handelshögskolan i Göteborg, nationalekonomiska institutionen.
 Skoghögskolan.
 Lantbrukshögskolan.
 Stockholms handelskammare.
 Handelskammaren i Göteborg.
 Skånes handelskammare.
 Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund.
 Sveriges lantbruksförbund.
 Landsorganisationen i Sverige.
 Svenska bankföreningen.
 Studieförbundet näringsliv och samhälle.

Av de mottatte svar fremgår at ingen av de instanser som har uttalt seg går imot det forslag som er tatt inn i rekommandasjonsforslaget. Enkelte instanser uttaler imidlertid tvil om nytten av og behovet for noen spesiell nordisk forskning på dette område. Det er imidlertid sterkt divergerende oppfatninger om man skal søke forskningen gjennomført ved et særskilt nordisk fond som skal bedømme søknader fra forskningsinstitusjoner og fordele nødvendige midler og forskningsoppdrag. Flertallet instanser slutter opp om forslaget, men det er også fra enkelte universiteter og forskningsinstitusjoner gitt uttrykk for tvil om man med de begrensede forskerressurser i Norden skal gi prioritet til denne form for forskning.

3. Utvalget

Utvalget er enig med forslagsstillerne i at det er ønskelig å utvikle en forskningsvirksomhet som kan klarlegge forskjellige sider av den pågående nordiske økonomiske integrasjon. Utvalget legger vekt på at et materiale

som beskriver og analyserer det nordiske samarbeid, vil kunne danne grunnlag for en best mulig vurdering av de nordiske lands stilling i det europeiske markedsbilde. De uttalelser som er avgitt om forslaget tyder på at det er stor enighet om ønskeligheten av en slik forskning. Det er imidlertid fra flere instanser uttrykt tvil om gjennomføringen av forskningsoppgavene ved et særskilt nordisk fond er den beste metode. Utvalget har ikke på bakgrunn av det foreliggende materiale kunnet ta noe bestemt standpunkt til om dette er den beste form for administrasjon av forskningsoppgavene. Utvalget vil anbefale at denne side av saken vil bli belyst og danne et vesentlig ledd i undersøkelsen av forutsetningene for en felles organisert forskningsvirksomhet.

Utvalget vil under henvisning til ovenstående innstille, at rådet vedtar følgende rekommandasjon:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

Stockholm, 19. januar 1968

<i>Eric Carlsson</i>	<i>Ragnar Christiansen</i>	<i>Arne Geijer</i> Formann
<i>Yngve Holmberg</i>	<i>Kuuno Honkonen</i>	<i>Bertil Ohlin</i>
<i>Juha Rihtniemi</i>	<i>Eino Sirén</i>	<i>Svenn Stray</i>
	<i>V. J. Sukselainen</i>	

BILAGA 3

I efterband inkomna yttranden

D a n m a r k

Undervisningsministeriet hänvisar i skrivelse den 7 mars 1968 till yttrande av Forskningens Fællesudvalg (se nedan).

Forskningens Fællesudvalg:

Man skal i denne anledning udtale, at den i medlemsforslaget indeholdte tanke om oprettelse af en særlig fond, der skal finansiere en forskning som den ønskede, principielt må anses for noget betænkelig. For det første

instituerer man herved på en mere permanent basis en forskningsvirksomhed, som det efter en årrække kan vise sig ønskeligt at opgive eller at ændre på afgørende punkter. For det andet vil det være vanskeligt, når selvstændige fonds oprettes til at betjene særlige forskningsområder, at sikre den fornødne koordination, således at man på baggrund af en helhedsbetragtning vil kunne fordele forskningsopgaverne på en mere smidig måde med hensyntagen till såvel forskningsbehovet som mulighederne for løsning af forskningsopgaverne.

Man må derfor finde det naturligt, at man i første række henviser sagen til forskningsrådene i de nordiske lande med henblik på en undersøgelse af, hvorvidt et forskningsområde som det nævnte kan bestrides af allerede eksisterende forskningsinstitutioner eller ved et samarbejde mellem enkelte forskere i de nordiske lande. Man skal i denne forbindelse henvide til, at de nordiske naturvidenskabelige og lægevidenskabelige forskningsråd har etableret samarbejdsnævn, der har til opgave at koordinere de nordiske forskningsbestræbelser inden for de pågældende råds områder og at tage stilling til sager af fællesnordisk interesse. Et tilsvarende samarbejde mellem de samfundsvidenskabelige forskningsråd vil antagelig være ønskelig. Man skal dog udtale, at man ikke bør båndlægge dele af forskningsrådenes bevillinger til en bestemt anvendelse, idet man herved på betænkelig måde indskrænker rådernes frihed. Da det imidlertid er forskningsrådenes opgave så vidt muligt at overvåge hele det pågældende forskningsområde uanset den enkelte forskningsvirksomheds tilhørsforhold, bør man fra det offentliges side udnytte de rådene pålagte konsultative forpligtelser, således at man i videst muligt omfang sikrer, at forslag om ny aktivitet ses i en sammenhæng.

Uanset områdets interesse må man derfor finde, at det vil være betænkeligt uden rådernes medvirken at gå ind for oprettelsen af en særlig nordisk organisation.

København, den 12. februar 1968

P. m. v.

P. Nørregaard Rasmussen

P. A. Koch

Medlemsförslag

om nordiskt iberio-amerikanskt institut

(Väckt av Kaarlo af Heurlin och Sylvi Siltanen)

Frågan angående samarbete om forskning och undervisning rörande Latinamerika togs upp inom Nordiska kulturkommissionens sektion I år 1964 som ett led i strävandena att fullfölja den samarbetsmetod, som inlemts med de regionala instituten för Afrika- och Asien-forskning. Afrika-institutet i Uppsala har redan verkat framgångsrikt under en följd av år och Asien-institutet i Köpenhamn inledde sin verksamhet nyligen. En av Nordiska kulturkommissionen våren 1966 planerad expertkonferens för att överväga samlingsformerna i fråga om forskning och undervisning rörande Latinamerika kom av olika orsaker tyvärr aldrig till stånd.

I fråga om den iberio-amerikanska forskningen i Norden är situationen i detta nu den, att Finland och Sverige är de enda länder som har iberio-amerikanska institut. Finlands iberio-amerikanska institut inledde sin verksamhet för ett par år sedan. Institutet upprätthålls av en stiftelse, bakom vilken står en rad medborgarorganisationer. Institutet åtnjuter statsunderstöd och har inlett en livaktig verksamhet på området. I Sverige finns dels ett iberio-amerikanskt institut, som är knutet till Handelshögskolan i Stockholm, dels ock en iberio-amerikansk institution vid Handelshögskolan i Göteborg. De svenska instituten har under en längre tid brottats med ekonomiska svårigheter men har det oaktat spelat en betydande roll som vetenskapliga institutioner samt som centra för informationsverksamhet. Institutet har dessutom gjort insatser för att stärka de ekonomiska förbindelserna mellan Sverige och de latinamerikanska länderna. Under åren 1948—1959 existerade en iberio-amerikansk institution vid Handelshögskolan i Köpenhamn. Sedan dess verksamhet upphörde finns ingen institution på detta område i Danmark. Icke heller i Norge eller Island finns några dylika institutioner.

Med anledning av en av Sveriges förenade studentkårer och Sveriges studenters FN-förbund gjord framställning i ärendet igångsattes i Sverige en utredning angående de iberio-amerikanska institutens fortsatta verksamhet.

I framställningarna hemställdes bland annat att den svenska regeringen skulle medverka till att en gemensam nordisk utredning om ett nordiskt iberio-amerikanskt institut komme till stånd. Universitetskanslersämbetet i Sverige har i sitt utlåtande över de av studentorganisationerna gjorda framställningarna anfört, att starka skäl talar för ett gemensamt nordiskt institut på det iberio-amerikanska området. Ämbetet har dock funnit angeläget att i första hand situationen och möjligheterna på det nationella planet närmare klarläggs. Det finns anledning överväga, huruvida icke det svenska utredningsarbetet skulle kunna koordineras inom ramen för en sannordisk utredning.

Särskilt ur biståndsteknisk synpunkt är frågan värd att prövas på nordisk bas. En effektiv biståndsinsats riktad mot de latinamerikanska länderna förutsätter tillgång till kunskaps- och informationscentraler för hjälpförmedlarna. En upprustning av det svenska iberio-amerikanska institutet i Stockholm har i detta sammanhang ansetts vara påkallad. Motsvarande behov av tillgång till välutrustat och välinformerat regionalinstitut torde föreligga för övriga nordiska länder för framtida hjälpinsatser i de latinamerikanska länderna. Även de livaktiga och växande handelsförbindelserna mellan de nordiska länderna och Latinamerika talar för en effektivisering av den iberio-amerikanska forskningen.

Med hänvisning till vad ovan anförts finner undertecknade, att starka skäl talar för att det undersöks, huruvida icke ett gemensamt nordiskt institut borde inrättas för ifrågavarande ändamål. Inom ett sådant institut borde finnas utrymme för forskning, utbildning och informationstjänst rörande iberio-amerikanska förhållanden ur samhällsvetenskapliga, merkantila, språkliga och kulturella aspekter samt dokumentationsverksamhet.

De synnerligen positiva erfarenheter, som hittills vunnits av verksamheten vid Nordiska Afrika-institutet i Uppsala, talar enligt undertecknades uppfattning för att institutsformen utgör den effektivaste regionala samarbetsmetoden för tillgodoseende av forsknings- och utbildningsbehov på områden av ifrågavarande art. Denna uppfattning stärkes även av den omfattande utredningsverksamhet, som föregick inrättandet av Nordiska Asien-institutet. En utredning om ett nordiskt iberio-amerikanskt institut hör i allt väsentligt kunna bedrivas enligt de riktlinjer, som följts vid inrättandet av de nämnda instituten.

I fråga om inledandet av ett nordiskt samarbete om iberio-amerikansk forskning är situationen såtillvida gynnsam, att i Norden redan finnes några institut på detta område. Det synes naturligt att som en första åtgärd koncentrera den sannordiska verksamheten till ett av de redan förefintliga nationella instituten, vilket också kostnadsmässigt torde gestalta sig förmanligt. Det säger sig självt att ett framgångsrikt fullföljande av verksamheten vid ett nordiskt iberio-amerikanskt institut även förutsätter en succes-

siv upprustning av den iberio-amerikanska forskningen på det nationella planet i de olika länderna.

Under återopande av vad ovan anförts hemställes,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut.

Helsingfors den 22 september 1967

Kcarlo af Heurlin

Sylvi Siltanen

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk Kulturkommission, sektion I:**

I denne anledning skal man herved meddele, at den i skrivelsen nævnte undersøgelse vedrørende oprettelse af et nordisk kollegium for området endnu ikke er tilendebragt, og at man forventer, at dette tidligst vil kunne ske forud for det i april 1968 planlagte møde i kommissionens sektion I. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, skal man vende tilbage til sagen.

København, den 5. december 1967

Nordisk Kulturkommission, sektion I

D a n m a r k:**Undervisningsministeriet:**

I denne anledning skal man herved meddele, at Undervisningsministeriet under dags dato har sendt sagen til udtalelse i Nordisk Kulturkommission, sektion I. Det bemærkes i øvrigt herved, at sagen tidligere har været under behandling i Nordisk Kulturkommission, hvor man under et møde i Helsingfors i september d. å. fik forelagt resultatet af en gennem den norske afdeling foranstaltet undersøgelse, hvorefter der ikke i øjeblikket findes tilstrækkeligt grundlag for at sammenkalde til en konference mellem eksperter på området i lighed med den konference, der fandt sted forud for oprettelsen af det nordiske institut for Asien-forskning.

Fra norsk side fandt man imidlertid, at der muligvis var grundlag for oprettelse af et nordisk kollegium for iberø-amerikansk forskning i lighed med det nordiske kollegium for marinbiologi, og man vedtog herefter, at den norske afdeling skulle undersøge mulighederne herfor og eventuelt fremkomme med udkast til etablering af et sådant kollegium.

Når resultatet af kommissionens undersøgelser foreligger, skal man vende tilbage til sagen.

København, den 30. november 1967

P. m. v.

E. b.

Kjeld Gleerup

Handelens og Industriens Fælleseksportråd har i en skrivelse den 27 oktober 1967 förklarar att man inte finner anledning till uttalande i anledning av medlemsförslaget.

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

— — — — —

Af forslaget's bemærkninger fremgår det, at der tidligere i årene 1948—1959 har eksisteret et sådant institut ved handelshøjskolen i København, og fællesrepræsentationen har følgelig forelagt sagen for handelshøjskolen og skal meddele, at skolen i en udtalelse til os har udtalt, at der ikke fra handelshøjskolens side er noget at erindre mod det fremsatte forslag om oprettelse af et nordisk institut til varetagelse af en iberoamerikansk forskning, ligesom højskolen samtidig har tilføjet, at der heller ikke haves nogen indvending fra skolens side imod, at et nordisk institut henlægges til Stockholm eller Göteborg.

Idet vi henviser til ovenstående skal vi meddele, at fællesrepræsentationen kan henholde sig til handelshøjskolens udtalelse.

København, 5. januar 1968

P. f. v.

J. Hagemann-Petersen

B. Kremer

Danske Studerendes Fællesråd:

— — — — —

DSF anser det for meget væsentligt, at der sker en så høj grad af koordinering af de nordiske landes forskning som muligt, f. eks. gennem oprettelsen af fællesnordiske forskningsinstitutter. DSF har derfor med glæde set oprettelsen af henholdsvis det nordiske Afrika-institut i Uppsala og det nordiske Asien-institut i København, idet man derved har fået skabt muligheder for en forskning, der ikke ville have været mulig, såfremt de enkelte nordiske lande skulle have bekostet den hver for sig.

DSF vil derfor på det kraftigste støtte det foreliggende forslag og håber på en hurtig gennemførelse af den foreslåede undersøgelse, således at et nordisk ibero-amerikansk institut snarest kan blive en realitet.

København, den 3. november 1967

Danske Studerendes Fællesråd

Ole Lisse

Formand

Sven Milthers

Formand for det internationale udvalg

F i n l a n d**Ministeriet för utrikesärendena¹:**

— — — — — meddelar utrikesministeriet som sitt utlåtande, att enligt dess uppfattning vore det synnerligen ändamålsenligt att förrätta den i ifrågavarande förslag nämnda undersökningen. Såsom nämnts i motiveringen till

¹ Yttrandet översatt från finska.

förslaget bedrivs forskningsverksamhet beträffande Latinamerika i vissa nordiska länder inom ramen för nationella institut, men behovet av en koncentrerad verksamhet förefaller redan av finansiella skäl uppenbart.

Helsingfors den 9 november 1967

Jorma Vanamo

Statssekreterare

E. Vaartela

Byråchef

Handels- och industriministeriet¹:

Med beaktande av de iberio-amerikanska ländernas ständigt växande betydelse även för Finlands vidkommande får handels- och industriministeriet värdsamt meddela, att det förordar det ifrågavarande medlemsförslaget om att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut. I det planerade institutet kunde man med förenade krafter och med kostnadsbesparingar öka kännedomen om de iberio-amerikanska länderna i de nordiska länderna samt utveckla samarbetet på de ekonomiska, kulturella, sociala och språkliga områdena ävensom på dokumentationens område.

Då i överensstämmelse med principen om en samnordisk arbetsfördelning uppgiften att organisera afrikaforskningen tilldelats Sverige och asienforskningen analogt tilldelats Danmark, föreslår ministeriet, ifall undersökningen av förutsättningarna för upprättandet av ett nordiskt iberio-amerikanskt institut leder till ett beslut om inrättande av ett institut, att en förläggning av sagda institut till Finland måtte övervägas. Finlands iberio-amerikanska institut, vilket upprättats av ett flertal medborgarorganisationer och högskolor, skulle väl lämpa sig som grundstomme för ett nordiskt institut ifall dess administration och dess internationella mått uppfyllande stadgar utvecklades så att de skulle motsvara de expanderande uppgifterna. Det berörda finska institutet har ett c:a 4 000 band omfattande bibliotek, vilket för tillfället organiseras. Det har både i Latinamerika och på Pyreneiska halvön flera tiotal kontakter, vilka kunde utnyttjas vid fullföljandet av planen. Institutet har under sin verksamhetstid om fyra och ett halvt år erhållit auktoritativt erkännande för sitt arbete både i Finland och i iberio-amerikanska länder. Enligt de upplysningar ministeriet erhållit är institutet för sin del redo att ställa sina resurser till förfogande för ett utvidgande av det nordiska samarbetet på den föreslagna basen.

Helsingfors den 2 december 1967

Olavi Salonen

Handels- och industriminister

Paavo Aarnio

Handelsråd

¹ Yltrandet översatt från finska.

Undervisningsministeriet:

— — — — far undervisningsministeriet, efter att ha införskaffat Nordiska kulturkommissionens Finlands avdelnings utlåtande, meddela, att ministeriet i princip anser att ett behov av förstärkande av de kulturella, vetenskapliga och ekonomiska förbindelserna mellan Norden och Latinamerika finnes och att ett nordiskt institut skulle kunna vara den mest praktiska och ekonomiska lösningen av problemet. I detta sammanhang önskar ministeriet påpeka, att det i Finland finnes ett visserligen ännu anspråkslöst iberio-amerikanskt institut, vars möjligheter borde undersökas vid planeringen av ovannämnda nordiska institut.

Helsingfors den 20 december 1967

Kalervo Siikala

Avdelningschef

Zoe Pohjanvirta

Regeringssekreterare

Kansier för Helsingfors universitet och Helsingfors universitets konsistorium har i skrivelser den 6 november och den 25 oktober 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Finlands iberio-amerikanska institut:

Då man beaktar de iberio-amerikanska ländernas ökande betydelse, vilken uppenbarligen i framtiden kommer att bli allt mera framträdande, stöder Finlands iberio-amerikanska institut medlemsförslaget, som väckts inom Nordiska rådet och som syftar till att grunda en samnordisk forskningsanstalt med uppgift att täcka ifrågavarande sektor.

Då organiserandet av forskningen beträffande Afrika och Asien, i enlighet med principen om den samnordiska arbetsfördelningen, redan givits Sverige respektive Danmark, föreslår Finlands iberio-amerikanska institut, att man skulle överväga möjligheten att förlägga institutionen för forskning av iberio-amerikanska länder till Finland. Institutet är villigt att bistå, då det gäller det praktiska förverkligandet av frågan. Det kan även konstateras, att institutets administrativa stomme i form av stiftelse och dess reglemente — till lämpliga delar kompletterad — vid behov kunde tjäna som grund för ifrågavarande nordiska forskningsanstalt. Institutet har till sitt förfogande ett bibliotek på c:a 4 000 band, vilket som bäst organiseras. Institutets flera tiotal kontaktpunkter såväl i Latinamerika som på Pyrenéiska halvön kunde utnyttjas vid förverkligandet av planen. Institutets verksamhet har under de gångna 4 1/2 verksamhetsåren rönt auktoritativ erkänsla i Finland samt värdesatts i de iberio-amerikanska länderna.

I medlemsförslaget, som väckts inom Nordiska rådet, ser Finlands iberio-

amerikanska institut även en möjlighet till utökat och effektivt samarbete, vilket enligt dess åsikt gagnar alla nordiska länder.

Helsingfors den 30 november 1967

Paavo Aarnio

Handelsråd, styrelseordförande i Stiftelsen
för Finlands iberio-amerikanska institut

Erkki Vierikko

Högskolelektor, föreståndare för Finlands
iberio-amerikanska institut

Kauppakorkeakoulu (Finska handelshögskolan):

Det framlagda förslaget om upprättandet av ett nordiskt iberio-amerikanskt institut är enligt lärarrådets mening värt allt understöd. Latinamerika börjar få allt större betydelse såväl i världsekonomiskt som i kulturellt avseende. Det ekonomiska forskningsarbetet som berör de spansk- och portugisisktalande länderna är åtminstone i Finland oorganiserat och tämligen obetydligt. Ett internordiskt samarbete på detta område vore tydligen fruktbart och skulle dessutom möjliggöra ett effektivare utnyttjande också av knapphändiga forskningsresurser. De erhållna forskningsresultaten skulle även kunna delges en vidare krets än hittills. Ett dylikt samarbete skulle sannolikt bäst kunna ordnas och koordineras inom ramen för ett gemensamt institut.

Helsingfors den 4 december 1967

Å lärarrådets vägnar

Pekka Heinänen

Rektor för Kauppakorkeakoulu

Olli Tarpila

Sekreterare vid Kauppakorkeakoulu

Finlands utrikeshandelsförbund:

Förbundet anser all form av information och forskning om främmande länder och miljöer vara av väsentlig betydelse för de ekonomiska relationerna mellan Finland och de berörda områdena. En koncentration av nordiska resurser bedömer vi som en uppenbar fördel, förutsatt, att kommunikationen med näringslivet, universiteten etc. i de enskilda nordiska länderna sköts på tillfredsställande sätt.

Enligt förbundets uppfattning bör man i sistnämnda avseende bygga på de existerande institutionerna och i den mån sådana saknas, etablera nationella kontaktorgan.

Utgående från det ovan sagda tillstyrker vi den föreslagna undersökningen av förutsättningarna för ett samnordiskt iberio-amerikanskt institut.

Helsingfors den 23 oktober 1967

Finlands utrikeshandelsförbund

Lennart Henrikson

C. G. Tollef

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Forslaget har vært forelagt universitetene i Oslo og Bergen og Norges handelshøgskole til uttalelse. Ved fristens utløp var det kommet inn uttalelse fra to av institusjonene:

Universitetet i Oslo uttaler i brev 11. november 1967 følgende:

Til svar på departementets brev av 25. oktober 1967 kan meddeles at det i disse dager er oppnevnt en komite med representanter for de forskjellige høyere læresteder i Norge, som har fått til oppdrag å drøfte ikke-europeiske kulturstudier i Norge. Ovennevnte forslag bør drøftes av denne komite, men man kan dessverre ikke forvente at komiteens uttalelse vil kunne foreligge innen den frist som er satt av departementet.

Norges handelshøgskole har i brev 20. november 1967 uttalt at forslaget har vært forelagt høgskolens lærere i romanske språk. Uttalelsen fra lærerne, som høgskolen har sluttet seg til, lyder slik:

Det ble relativt tidlig slått til lyd for opprettelse av et iberio-amerikansk institutt her i Norge, og det var da særlig Norges handelshøgskole man hadde i tankene. Imidlertid er tanken ikke blitt realisert og vil trolig vanskelig bli det innen rimelig fremtid. Dette er beklagelig all den tid spanskstudiet er i sterk fremgang i Norge som helhet, og fordi det nå også er tegn som tyder på at studiet av portugisisk kommer i gang (ved Universitetet i Oslo eller ved Norges handelshøgskole, eller begge steder). På bakgrunn av den fremgang vi kan notere hva studiet av de iberio-amerikanske språk angår, og da vi selv på nasjonal basis neppe kan opprette et slikt institutt i rimelig tid, vil vi sterkt anbefale at tanken om et nordisk iberio-amerikansk institutt realiseres (kfr. det oversendte medlemsforslag).

Et sentralt institutt med spesialister og et sikret budsjett vil være av stor betydning, selv om det vil komme til å ligge langt fra enkelte læresteder.

Et punkt vi gjerne vil nevne i denne forbindelse er spørsmålet om det påtenkte institutts karakter. Vi går ut fra at dette problem vil bli gjenstand for inngående drøftinger på et senere tidspunkt, og vil i så fall gjerne få uttale oss om saken.

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til dette, og vil for sin del uttale at man finner det vanskelig å ta endelig stilling til forslaget før det fore-

ligger innstilling fra den komite som er nevnt i uttalelsen fra Universitetet i Oslo.

Oslo, 30. november 1967

Etter fullmakt

E. Skadsem

Hans Sørbø

S v e r i g e

SIDA:

Det synes SIDA angeläget att framhålla vikten av åtgärder som kan stimulera intresset för de underutvecklade ländernas problem. SIDA ställer sig sålunda i princip positiv till tanken på stimulans av iberio-amerikansk forskning.

Vad den institutionella formen angår, är SIDA:s erfarenheter av det till Uppsala förlagda Nordiska afrikainstitutet goda. SIDA anser sig emellertid ej kunna taga ställning till huruvida den lämpligaste formen för främjande av iberio-amerikansk forskning skulle vara upprättande av ett nytt nordiskt institut.

SIDA har sig bekant att universitetskanslersämbetet tillkallat direktör Carl Olov Sommar som sakkunnig för att utreda frågan om den framtida organisationen av iberio-amerikansk forskning i Sverige. SIDA önskar avvakta dennes utlåtande för sitt ställningstagande till frågan om upprättandet av ett nytt nordiskt institut.

Stockholm den 13 december 1967

Curt Ström

Byråchef

Kerstin Oldfelt

Universitetskanslersämbetet:

— — — Med anledning härav får universitetskanslersämbetet med överlämnande av i ärendet avgivet yttrande av konsistoriet vid handelshögskolan i Göteborg (*se nedan*) anföra följande.

Vid de två iberio-amerikanska instituten i Sverige bedrivs en betydelsefull informationsverksamhet i frågor rörande de iberio-amerikanska länderna. Som biblioteks- och informationscentra är instituten av betydelse för forskningen och den högre utbildningen men också för näringslivet, förvaltningen, folkbildningsverksamheten och nyhetsorganen. Instituterna i Sverige arbetar emellertid för närvarande under stora ekonomiska svårigheter och saknar en önskad fasthet i organisationen. Mot denna bakgrund tillkallade uni-

versitetskanslersämbetet den 30 mars 1966 en sakkunnig för att närmare utreda vissa frågor sammanhängande med de iberio-amerikanska institutens fortsatta verksamhet. Resultaten av denna utredning framlades i ett den 27 november 1967 daterat betänkande.

Universitetskanslersämbetet delar förslagsställarnas uppfattning att starka skäl talar för etablerande av ett nordiskt samarbete på området. Inrättande av ett nordiskt institut skulle enligt ämbetsverkets mening även utgöra en naturlig vidareutveckling av de samarbetssträvanden som tidigare tagit sig uttryck i inrättandet av de nordiska instituten för Afrika- respektive Asienfrågor. Som framhållits i förslaget torde det vara naturligt att koncentrera en samnordisk verksamhet på området. Vad de svenska förhållandena beträffar ger den inom universitetskanslersämbetet gjorda utredningen ett även för ställningstaganden i den nordiska samarbetsfrågan värdefullt informationsunderlag. Universitetskanslersämbetet tillstyrker således att förutsättningarna för ett nordiskt iberio-amerikanskt institut undersöks närmare.

Exemplar av det inom universitetskanslersämbetet framlagda betänkandet rörande de iberio-amerikanska instituten i Sverige bifogas (*här ej tryckt*).

Stockholm den 11 december 1967

Nils Gustav Rosén

Owe Skoglund

Handelshögskolan i Stockholm:

Enligt förslaget bör Nordiska rådet rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att upprätta ett gemensamt nordiskt iberio-amerikanskt institut med utrymme för forskning, utbildning, dokumentationsverksamhet samt informationstjänst rörande iberio-amerikanska förhållanden ur samhällsvetenskapliga, merkantila, språkliga och kulturella aspekter. Det antyds att det samnordiska arbetet åtminstone till en början borde koncentreras till de redan befintliga nationella instituten (i Finland och Sverige) för iberio-amerikansk verksamhet.

Kungl. Maj:t tilldelade vid 1950-talets början Handelshögskolan i Stockholm ett belopp ur handels- och sjöfartsfondens varuutbytesmedel för att vid högskolan upprätthålla ett iberio-amerikanskt institut, avsett att i Sverige främja studiet av de iberio-amerikanska länderna samt att gagna Sveriges kommersiella, ekonomiska och allmänskulturella förbindelser med dessa länder.

I brist på resurser har verksamheten på senare år fått koncentreras på driften av institutets rikhaltiga bibliotek, vilket är en mycket anlitad upplysningskälla för dem som studerar latinamerikanska problem; låntagarna är både företag och studerande. De övriga aktiviteterna är begränsade.

Direktionen skulle välkomna större resurser för att institutet i ökad ut-

sträckning skall kunna bedriva speciellt den ekonomiska informationen och kontaktverksamheten, ett syfte, som var centralt då fondmedlen en gång överlämnades.

Från direktionens sida är i princip intet att invända mot tanken på en undersökning rörande ett nordiskt iberio-amerikanskt institut, men det vill dock förefalla, som om man borde avvakta den pågående utredningen om de svenska iberio-amerikanska biblioteken och instituten, vilken inom universitetskanslersämbetet utföres av direktören Carl Olov Sommar. Denna utredning torde föreligga färdig före årets slut. Direktionen är beredd att mera detaljerat diskutera hithörande frågor, då Sommars utredning blir tillgänglig.

Stockholm den 29 november 1967

På direktionens vägnar

Kurt Holmgren

Olof Höglund

Handelshögskolan i Göteborg:

Remissen har av konsistoriet vid handelshögskolan i Göteborg överlämnats till föreståndaren för den iberio-amerikanska institutionen, lektor Matilde Goulard-Westberg, som avgivit följande yttrande till vilket konsistoriet ansluter sig.

Den iberio-amerikanska institutionen vid handelshögskolan i Göteborg existerar sedan år 1939 och har, såsom påpekas i Nordiska rådets förslag, spelat en betydande roll som vetenskaplig institution samt som centrum för informationsverksamhet. Det framgår bl. a. av att ett trettiotal vetenskapliga publikationer ingår i dess skriftserie och att den gästas av föreläsare från flertalet latinamerikanska länder. Dess omfattande bibliotek (c:a 27 000 volymer) har utnyttjats såväl för vetenskapligt arbete som för information inom näringslivet och allmänheten i övrigt.

Av Nordiska rådets medlemsförslag framgår däremot icke den betydelse institutionen haft för undervisningen vid handelshögskolan och universitetet i Göteborg. Den kraftiga ökningen av antalet studerande i spanska vid universitetet hade knappast varit länkbar utan ett intimt samarbete med institutionen vid handelshögskolan. Denna expansion sammanhänger med det behov av lärarkrafter och specialister, som den nya skolan och de ökade internationella förbindelserna med Latinamerika medfört. Institutionens ovannämnda betydelse i undervisningssammanhang stöder och ger en bredare bas för dess tidigare nämnda roll såsom vetenskapligt organ och kontaktcentrum med Latinamerika.

Vad beträffar iberio-amerikanska institutionens förhållande till motsvarande institutioner och specialister inom samma verksamhetsområde i Norden, skall erinras om de intima och fruktbärande förbindelserna med iberio-amerikanska institutet i Stockholm, direkta utbyten av föreläsare

med Oslos och Köpenhamns universitet, vars forskare även publicerat arbeten i institutionens serie.

Med hänvisning till ovan anförda synpunkter på institutionens verksamhet och med tanke på den utomordentliga erfarenhet som ibero-amerikanska institutionen vid handelshögskolan i Göteborg har vunnit under sin 28-åriga tillvaro samt med hänsyn till Göteborgs centrala geografiska läge inom Norden, föreslås

att, om ett nordiskt ibero-amerikanskt institut skall upprättas må detta anknytas till redan existerande institution i Göteborg, under förutsättning att medel härtill beviljas.

Göteborg den 20 november 1967

Kurt Grönfors

Per-A. Bäckner

Kollegiet för Sverige-information:

Från de synpunkter kollegiet har att beakta kan ett ibero-amerikanskt institut bedriva en mycket värdefull verksamhet. I den mån goda möjligheter ges att studera ibero-amerikanska frågor är detta till gagn för personer som ämnar resa till Latinamerika i olika uppdrag eller som i sin verksamhet på annat sätt kommer i kontakt med latinamerikanska länder och förhållanden. Ett institut bör också vara en fast punkt för kulturella kontakter och inbjudningar. Om institutet ger ut skrifter på spanska och portugisiska — som det ibero-amerikanska institutet i Göteborg gör — kan det verka för information i Sydamerika om det land i vilket institutet är beläget.

Av de tre ibero-amerikanska institut som för närvarande finns i Norden synes inget ha tillräckliga resurser att helt motsvara ovannämnda allmänna önskemål. Kollegiet vill därför förorda en undersökning av förutsättningarna för ett nordiskt ibero-amerikanskt institut. Utredningen bör undersöka vilka ekonomiska och administrativa fördelar ett sammordiskt institut skulle medföra i förhållande till den nuvarande ordningen med flera nationella institut. Man bör också undersöka vilket av de tre nu existerande instituten som skulle lämpa sig bäst att bygga ut till ett nordiskt. Intressant vore också att erfara vad som skulle hända med de övriga två instituten om ett blir nordiskt. Kan de verka i oförändrad utsträckning, måste de inskränkas till att enbart vara t. ex. bibliotek vid respektive universitet eller måste de helt avvecklas?

Slutligen skall understrykas att Latinamerika är av stort intresse för sverigeinformationen, både allmänkulturellt och kommersiellt. Detta intresse kan väntas öka under den närmaste framtiden. Ett ändamålsenligt ibero-amerikanskt institut i Norden bör i sin verksamhet, direkt och in-

direkt, medverka till att sprida information om de nordiska länderna i Latinamerika.

Stockholm den 20 december 1967

Kjell Öberg

Svenska institutet:

— — — får Svenska institutet anföra följande. I vårt umgänge med utlandet krävs bättre kunskaper om de länder som vi träder i förbindelse med, vare sig det sker av kommersiella eller kulturella skäl. De kommersiella och kulturella förbindelserna med Latinamerika är visserligen inte särskilt livliga just nu, inte heller är den svenska biståndsverksamheten inriktad på Latinamerika; men på lång sikt måste Sverige ha folk som känner bättre till det latinamerikanska området. De kommande decennierna kommer att kräva sådan regional kunskap även inom andra områden. Början har gjorts genom Afrika- och Asien-instituten. Att det tilltänkta institutet göres nordiskt synes riktigt. Det är en rationell åtgärd, som också främjar den nordiska tanken.

Institutet bör knytas till en viss disciplin vid ett nordiskt universitet med hänsyn till den forskning som skall bedrivas. Ett allmänt studium av ett så stort område som Latinamerika blir annars lätt ytligt. Ett visst mått av specialisering, som avsetter forskningsresultat av värde även utanför Norden, bör finnas.

Vid en utredning av möjligheterna för ett iberio-amerikanskt institut förutsattes att liknande typer av regionalt samarbete i utlandet studeras. Institutet vill härvid peka på den regionala verksamheten för internationell utbredning som med University of New Hampshire som koordinator bedrivs i New England i USA, delvis som en följd av den s. k. National Education Act (Public Law 89—698, 89th Congress, H.R. 14643, October 29, 1966).

Ur svenska institutets synpunkt är det av vikt att i detta sammanhang framhåller kulturutbytesaspekten och det reciprocitetsförhållande som i sådana sammanhang bör eftersträvas. Studiet av de nordiska länderna i Latinamerika borde ha en central vid något latinamerikanskt universitet. Ehuru detta faller utanför ramen av det förslag som ställts, vill institutet ändå framhålla vikten av ett dylikt arrangemang för de ömsesidiga förbindelserna. Detta är givetvis ett initiativ som bör tagas från latinamerikanskt håll men som dock borde kunna uppmuntras från nordisk sida, kanske inom ramen för den verksamhet som finansieras genom nordisk kulturfond.

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill Svenska institutet tillstyrka att förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut undersökes.

Stockholm den 14 december 1967

Per-Axel Hildeman

Sveriges allmänna exportförening:

En informations- och biblioteksverksamhet rörande ekonomiska, politiska, sociala och kulturella förhållanden i Iberoamerika har sedan lång tid omfattats med stort intresse från det svenska näringslivets sida. Sålunda har de båda iberioamerikanska instituten i Stockholm och Göteborg, i avsaknad av tillräckligt statligt stöd, under en följd av år erhållit privata bidrag på olika sätt till ett sammanlagt belopp av inemot 1,5 miljoner kronor. En upprustning och även organisatorisk koncentration av institutens verksamhet under statligt ansvar har länge varit motiverad, vilket även framhållits av Exportföreningen i en skrivelse av den 16 mars 1966 till Konungen.

Exportföreningen kan, mot bakgrund av bl. a. de livaktiga och växande handelsförbindelserna mellan Norden och Iberoamerika, väl tänka sig ett nordiskt iberioamerikanskt institut. Nordens ekonomiska förbindelser med Iberoamerika är, inom parentes nämnt, mer omfattande än med exempelvis Afrika, för vilket område ett nordiskt institut redan förefinnes. En gemensam nordisk verksamhet skulle dessutom kunna ges större resurser och tillika dra fördel av vidare kontakter och erfarenheter än ett nationellt organ. Nordiska Afrika-institutet i Uppsala har redan verkat framgångsrikt ett flertal år och torde därför utgöra en god förebild vid organiserandet av ett nytt nordiskt institut.

Det förefaller realistiskt att en samnordisk verksamhet anknyter till de resurser som finns vid redan existerande institut.

Med tanke på Sveriges, i förhållande till övriga nordiska länders, betydande handelsutbyte med och industrietableringar i de iberioamerikanska länderna samt på de långvariga traditioner, som skapats av de nuvarande båda svenska instituten, anser Exportföreningen övervägande skäl tala för att en nordisk institution förlägges till Sverige. Det lämpligaste torde därvid vara att utvidga institutet i Stockholm, såsom det största svenska. Ett ytterligare skäl härtill kan sägas vara att informationsverksamheten i Sverige rörande Iberoamerika under alla omständigheter snarast måste upprustas för att tillgodose det betydande behovet inom landet.

Med hänvisning till vad ovan anförts vill Exportföreningen förorda att Nordiska rådet låter undersöka förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt iberioamerikanskt institut. Då en samnordisk informationsverksamhet inom detta fält redan dryftats i olika omgångar under lång tid synes det angeläget att nämnda undersökning genomföres så snart som möjligt.

Stockholm den 3 januari 1968

Sveriges allmänna exportförening

Göran Engblom

Johan Beljrage

Sveriges förenade studentkårer (SFS):

SFS framförde tanken på ett nordiskt iberio-amerikanskt institut i en framställning av den 31 augusti 1965 till Kungl. Maj:t om de iberio-amerikanska instituten. SFS anförde i denna skrivelse bl. a.:

Det har tidigare väckts förslag om starlandet av ett iberio-amerikanskt institut i gemensam nordisk regi efter mönster från det nordiska Afrika-institutet i Uppsala och det planerade Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning i Köbenhavn. Oslo har varit aktuell som förläggningssort. SFS anser att särskilt ur den biståndstekniska aspekten ett sådant förslag är värt att ingående prövas på gemensam nordisk basis. Däremot förefaller det mera realistiskt att täcka behovet av kunskaper och aktuell information om iberio-amerikanska förhållanden för samhällsvetare/ekonomer, journalister, lärare etc. genom lösning inom Sverige där de nuvarande institutens resurser kan tas i anspråk.

Det förtjänar här framhållas att statsmakterna enligt SFS:s uppfattning ännu inte skapat sådana förutsättningar för de nuvarande iberio-amerikanska institutens verksamhet att denna kan anses säkrad. Detta förhållande finner SFS ytterst otillfredsställande eftersom det enligt organisationens mening delvis kan undanrycka grundvalen för ett nordiskt institut. Ett sådant institut bör enligt SFS:s mening främst tjäna som kunskaps- och informationscentral av övergripande, tvärvetenskaplig art, vilket kräver en vitalisering av de nuvarande nationella institutens verksamhet.

Samtidigt som SFS vill instämna i hemställan om en undersökning för att upprätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut vill organisationen emellertid framföra synpunkter på förslaget i ett vidare perspektiv. Särskilt från biståndsteknisk synpunkt finner förslagsställarna frågan värd att prövas på nordisk bas. SFS vill instämna i denna uppfattning eftersom det torde möjliggöra en mer adekvat satsning än vad som för närvarande är möjlig nationellt. Emellertid finner SFS anledning ifrågasätta om den föreslagna formen för verksamhetens bedrivande är den organisatoriskt bästa om man eftersträvar ett optimalt utnyttjande av tillgängliga resurser. Med anledning härav vill SFS föreslå att man utreder förutsättningarna att på längre sikt skapa en enhetlig organisation för institut av typen nordiska iberio-amerikanska, nordiska Afrika- och nordiska Asieninstitut. Med tanke på dessa instituts karaktär synes det SFS angeläget att man snarast utreder frågan om vilken organisationsmodell man bör skapa för verksamheten. SFS vill härvidlag förordna en prövning av möjligheterna att skapa ett nordiskt u-landsinstitut, eventuell med underavdelningar för olika geografiska regioner. SFS ställer sig mycket tveksam till lämpligheten av att skapa en rad var för sig fristående nordiska institut med likartade uppgifter.

Vidare vill SFS än en gång understryka att institut av här aktuell karaktär i första hand enligt organisationens uppfattning skall vara kunskaps-

och informationcentraler med övergripande tvärvetenskaplig inriktning. All grundutbildning i hithörande frågor bör däremot enligt SFS:s uppfattning ske inom ramen för nu existerande utbildningsanstalters verksamhet.

Beträffande lokaliseringen av ett nordiskt iberio-amerikanskt institut instämmer SFS i förslagsställarnas uppfattning att man i första hand bör undersöka möjligheterna att förlägga det till ett av de redan förfintliga, nationella instituten. SFS finner härvid att man för att snabbt få till stand en meningsfull verksamhet i första hand bör utreda möjligheterna att förlägga institutet till Göteborg.

Avslutningsvis vill SFS erinra om att i dagarna offentliggörs en utredning av direktör Sommar och fil. dr Wedin vilken behandlar de iberio-amerikanska instituten/institutionerna i hela Europa. Då SFS ännu inte haft möjlighet att ta del av denna utredning förbehåller sig organisationen rätten att inkomma med kompletterande synpunkter till föreliggande förslag om utredningens resultat ger anledning härtill.

Stockholm den 7 december 1967

Sveriges förenade studentkårer

Stefan Melesko

Jan-Sture Karlsson

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordiskt iberio-amerikanskt institut. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträde den 8 och 9 januari 1968.

1. M e d l e m s f ö r s l a g e t

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt iberio-amerikanskt institut.

2. R e m i s s y t t r a n d e n a

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Nordisk Kulturkommission, sektion I.

34—670/00. Nordiska rådet.

Danmark

Undervisningsministeriet.
 Handels- og Industriens Fælleseksportråd.
 Danske Studerendes Fællesråd.

Finland

Ministeriet för utrikesärendena.
 Handels- och industriministeriet.
 Undervisningsministeriet.
 Kansler för Helsingfors universitet.
 Helsingfors universitets konsistorium.
 Finlands iberio-amerikanska institut.
 Kauppakorkeakoulu.
 Finlands utrikeshandelsförbund.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.
 Universitetet i Oslo.
 Norges handelshøgskole.

Sverige

SIDA.
 Universitetskanslersämbetet.
 Handelshögskolan i Stockholm.
 Handelshögskolan i Göteborg.
 Kollegiet för Sverige-information.
 Svenska institutet.
 Sveriges allmänna exportförening.
 Sveriges förenade studentkårer (SFS).

Flertalet remissinstanser tillstyrker en utredning angående inrättandet av ett iberio-amerikanskt institut, där man med förenade krafter och med kostnadsbesparingar kunde öka kännedomen om de iberio-amerikanska länderna i Norden samt utveckla samarbetet i ekonomiskt, kulturellt och språkligt hänseende och bedriva informations- och dokumentationsverksamhet. Vissa reservationer kommer dock till uttryck i yttrandena. *SIDA* i Sverige vill inte taga ställning till frågan om den lämpligaste formen för främjande av iberio-amerikansk forskning skulle vara inrättande av ett nytt sammordiskt institut. *Universitetet i Oslo* meddelar att en kommitté tillsatts med uppgift att dryfta icke-europeiska kulturstudier i Norge. Medlemsförslaget har hänvisats till nämnda kommitté, som emellertid inte inom den utsatta tiden hunnit uttala sig om förslaget. På grund härav vill universitetet och *Kirke- og undervisningsdepartementet* i Norge inte avge utlåtande i ärendet. *Undervisningsministeriet* i Danmark önskar inte uttala sig i frågan innan en av Nordiska kulturkommissionen påbörjad undersökning föreligger färdig. *Nordiska kulturkommissionens sektion I* anmäler att dess undersökning ej kan bli klar före sektionens möte i april 1968. *Handelens og Industriens Fælleseksportråd* i Danmark finner sig inte ha anledning till ett yttrande rörande medlemsförslaget.

Även den biståndstekniska aspekten bör enligt *Sveriges förenade studentkårer* (SFS) betonas, då frågan om ett gemensamt iberio-amerikanskt institut diskuteras på nordisk bas. Organisationen rekommenderar därtill en prövning av möjligheterna att åstadkomma ett nordiskt u-landsinstitut med underavdelningar för olika geografiska områden.

Iberio-amerikanska institutet i Göteborg har varit av stor betydelse som vetenskaplig institution och centrum för informationsverksamhet och med tanke på dess erfarenheter av en 28-årig verksamhet föreslår *Handelshögskolan i Göteborg* nyssnämnda stad som verksamhetsort för ett planerat nordiskt iberio-amerikanskt institut. *Sveriges förenade studentkårer* (SFS) omfattar samma åsikt hänvisande till att en meningsfylld verksamhet bör åstadkommas så snabbt som möjligt. Hänvisande till principen om den samnordiska arbetsfördelningen, som tillämpats vid inrättandet av Afrika- och Asieninstitutet, föreslår *Finlands iberio-amerikanska institut*, att möjligheterna att förlägga ett nordiskt institut av motsvarande art till Finland överväges, emedan landet redan har ett institut för forskning av iberio-amerikanska länder. Samma ståndpunkt intas av *undervisningsministeriet* och *handels- och industriministeriet* i Finland. Inget av de nationella iberio-amerikanska instituten motsvarar enligt *Kollegiets för Sverige-information* åsikt för närvarande allmänna nordiska krav på en gemensam institution. Utgående från tanken att ett av de nu existerande nationella instituten kunde utbyggas till ett nordiskt förordade nämnda kollegium en utredning av förutsättningarna för ett iberio-amerikanskt institut.

För att undvika ytlighet i ett nordiskt iberio-amerikanskt instituts verksamhet bör det anknytas till en viss disciplin vid ett nordiskt universitet framhåller *Svenska institutet*, som dessutom betonar betydelsen av forskningsresultat inom institutets verksamhetsområde, vilka kunde vara av intresse även för utomnordiska länder. Studiet av de nordiska länderna i Latinamerika kunde uppmuntras från nordisk sida via ett gemensamt institut för iberio-amerikansk forskning i Norden.

3. Utskottet

Sedan medlemsförslaget uppgjordes, har färdigställts ett på initiativ av universitetskanslersämbetet i Sverige utarbetat betänkande angående de svenska instituten för iberio-amerikansk forskning. Utredningen har kontaktat organisationer och institutioner, som kan tänkas ha intresse av ifrågavarande instituts verksamhet. Inom exportindustrin efterlyser man kurser, föredrag och publikationsverksamhet med tyngdpunkten på näringsgeografi, samhällsekonomi samt sociala och politiska förhållanden. På högskolehåll framhålls institutens kulturella insatser som kontaktorgan samt den nytta undervisningen haft av instituten, speciellt i romansk filologi men även inom ämnena statskunskap och ekonomi. Vidare konstateras i

betänkanudet, att de iberio-amerikanska instituten i högre grad än andra universitetsinstitutioner på grund av sin mera allmänkulturella inställning stött folkbildningsverksamheten med informationsmaterial och föreläsare. En insats från institutens sida i u-landsarbetet har enligt utredningen hittills inte varit i större utsträckning påkallad, emedan svensk biståndsverksamhet i Latinamerika inte varit aktuell.

En betydande kulturell, vetenskaplig och informativ verksamhet har utövats av de båda svenska instituten för iberio-amerikansk forskning, som åtnjutit ekonomisk hjälp också från enskilt håll. Den framtida verksamheten är emellertid beroende av statligt understöd, i synnerhet med tanke på att institutens uppgifter inom högskole- och folkbildningssektorn kan väntas komma att öka. Det svenska näringslivet har visat intresse för en expanderande informationsverksamhet och kommer därför att täcka en större sektor av institutets arbetsfält.

Finlands iberio-amerikanska institut har likaså fått varmt erkännande för sina insatser både i Finland och i de latinamerikanska länderna.

Remissinstanserna ger uttryck för en positiv inställning till frågan om inrättande av ett nordiskt iberio-amerikanskt institut. De reservationer, som på vissa håll anföres, innebär inte en negativ inställning till medlemsförslaget såsom sådant utan beror på att ifrågavarande myndigheter och organisationer inte önskar uttala sig, innan pågående nationella utredningar med beröringspunkter till iberio-amerikansk forskning slutförts. En av dessa är ovan anförda svenska utredning av den 27 november 1967, vilken inte haft i uppdrag att taga ställning till frågan om ett nordiskt institut.

Remissyttrandena ger ej klara riktlinjer i fråga om formerna för ett nordiskt iberio-amerikanskt institut. Tre nationella institut, ett i Finland och två i Sverige, är för närvarande verksamma i Norden. Dessa representerar ett sammanlagt bokbestånd på 46 000 nummer. De två svenska instituten fyller bestämda funktioner inom högskoleundervisningen. Nu nämnda omständigheter är ägnade att försvåra placeringen av ett framtida nordiskt institut.

Med beaktande av de ekonomiska problem, med vilka de nationella instituten brottas, och hänvisande till att nämnda svårigheter med förenade nordiska krafter kunde övervinnas borde enligt utskottets uppfattning förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt iberio-amerikanskt institut undersökas. Utskottet fäster vidare uppmärksamhet vid den verksamhet, som redan bedrivs vid de nationella instituten. Dessas ställning inom ramen för en koordinering av den iberio-amerikanska forskningen i Norden borde speciellt beaktas i utredningen. Härvid är det skäl att överväga om ett av de nationella instituten borde utvecklas till ett samnordiskt eller om ett fjärde, självständigt institut borde inrättas.

Med hänvisning till vad ovan anförts får utskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommenda-
tion:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under-
söka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt iber-
amerikanskt institut.

Åbo den 8 januari 1968

<i>Georg Backlund</i>	<i>Folke Björkman</i>	<i>Julius Bomhoff</i> Vice förman
<i>Olav Hordvik</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Dagmar Ranmark</i>
<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>	<i>Sylvi Siltanen</i>
<i>Jón Skaftason</i>		<i>Fridolf Thapper</i>

BILAGA 3

I efterhand inkomna yttranden

Finland

Svenska handelshögskolan:

Lärarrådet finner de motiv som anförts till grund för förslaget hållbara. Det föreslagna institutets syften, forskning, utbildning och information rörande iber-amerikanska förhållanden ur samhällsvetenskapliga, merkantila, språkliga och kulturella aspekter samt dokumentationsverksamhet är mycket viktiga med tanke inte bara på handels- och kulturförbindelser utan även på de nordiska ländernas ansvar för utvecklingen i Sydamerika. Det är lärarrådets uppfattning att det föreslagna institutet kunde vara av stor betydelse i dessa avseenden. De erfarenheter som erhållits av det nordiska samarbetet inom Asien- och Afrika-instituten styrker denna uppfattning.

Institutets placering i Finland motiveras dels därav, att ett just nu verkligt aktivt iber-amerikanskt institut arbetar i vårt land, dels därav att en viss spridning av de gemensamma Nordiska instituten synes ändamålsenlig; Afrika- och Asien-instituten är placerade i Sverige och Danmark.

Med hänsyn till det ovananförda förordar Svenska handelshögskolans lärarråd sålunda det framförda förslaget.

Helsingfors den 18 januari 1968

På lärarrådets vägnar

Lars Wahlbeck

Prorektor

Göran Westerlund

Sekreterare

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Under henvisning til vårt brev av 30. november 1967 (*se ovan*) meddeles at *Universitetet i Bergen* i brev 9. januar d.å. opplyser at saken har vært oversendt Det historisk-filosofiske fakultet til uttalelse. Uttalelsen som Det akademiske kollegium slutter seg til, lyder slik:

Fakultetet har anmodet Sosialantropologisk institutt og Romansk institutt om å avgi en uttalelse i saken.

Professor Barth, styrer ved Sosialantropologisk institutt, har avgitt sin uttalelse i brev av 13. desember 1967. Han gjør oppmerksom på at det i Norge er opprettet to utvalg som har til mandat å vurdere og planlegge slike studier som dette instituttet faller innenfor. Det ene er et utvalg opprettet av Norges almenvitenskapelige forskningsråd, »Utvalg for ikke-europeiske studier» med førstekonservator A. M. Klausen som formann. Det annet er en komite med representanter fra universiteter og høyskoler — Komite til utredning av spørsmålet om »ikke-europeiske» kulturstudier i Norge. Han anbefaler at forslaget om opprettelse av et felles nordisk institutt av denne typen gjøres til gjenstand for nærmere utredning av disse utvalgene, og at Universitetet senere får anledning til å uttale seg dersom det blir aktuelt.

Professor Arne-Johan Henrichsen ved Romansk institutt har avgitt uttalelse datert 11. desember 67. Professor Henrichsen slutter seg til forslaget om å opprette et nordisk iberio-amerikansk institutt og understreker at forholdene synes å ligge vel til rette for et nordisk samarbeid på dette felt.

Det historisk-filosofiske fakultet er positivt interessert i at der skapes grunnlag for forskning og undervisning innenfor områdene ikke-europeiske kulturer, men vil sterkt fremheve ønsket om at de utvalg som er nevnt i professor Barths uttalelse får adgang til å utrede sakene og at Universitetet senere får anledning til å uttale seg om mer konkrete forslag.

Oslo, 16. januar 1968

E. Skadsem

Hans Sørbo

Medlemsförslag

om samarbete rörande föroreningsfrågorna

(*Väckt av Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli, Leif Cassel, Poul Hartling och Eino Sirén*)

Miljövården har blivit en av de viktigaste frågorna, som våra dagars politiker har att behandla. Efterhand som tekniken går framåt sätts allt flera medel i händerna på människorna att tillgodose sina speciella intressen. Ofta innebär emellertid utnyttjandet av dessa medel att vittgående ingrepp göres i naturen och över huvud i den miljö, som omger oss. Det har därför kommit att stå allt klarare för alla, att de som får ansvaret för samhällsutvecklingen måste söka besvara frågan om det eller det medlet kan få brukas med hänsyn till de skadeverkningar det har i följe eller om vissa begränsningar av bruket bör föreskrivas.

Dessa problem, som med ett sammanfattande namn brukar benämnas föroreningsproblemen, diskuterades ingående på den nordiska konferens, som Nordiska rådet anordnade kring dessa ingrepp i Lidingö den 8—9 maj 1967. Konferensen var så upplagd, att den avsåg att särskilt belysa de samhälls-ekonomiska konsekvenserna av de olika ingrepp i naturen, främst med avseende å mark och vatten, som blivit en följd av olika medel, vars nyttjande ansetts nödvändiga för jordbrukets, industrins och andra produktionsgrenars utveckling. En rad synpunkter framkom under konferensen, som är ägnade att belysa möjligheterna att på dessa fält etablera ett nordiskt samarbete.

På vissa punkter är samarbetsbehovet uppenbart. Man kan här peka på de samfälliga intressen som knyter sig till gemensamma vatten. Samarbetsorgan finns redan för t. ex. Torne älv och Öresund. Även vad gäller ett sådant gränsvatten som Idefjorden finns behov av ett samarbete över gränserna.

Också beträffande vissa större vattenområden är ett samarbete uppenbarligen erforderligt. Nordiska rådet har sedan länge ägnat uppmärksamhet åt hur de nordiska länderna skall kunna effektivt samarbeta för att förhindra de oerhörda skador som vållas av oljeutsläppen på öppna havet. Här återstår åtskilligt att göra. Likaså berördes under debatten på konferensen vissa frågor som gällde ett framtida samarbete rörande Östersjöns vattenfrågor.

På vissa begränsade fält utöver de nu nämnda förekommer redan ett nordiskt samarbete. En nordisk arbetsgrupp håller sålunda på med att överse de i de olika länderna förekommande reglerna om gifter och verkar för att dessa blir så enhetliga som möjligt. Vad gäller reglerna om tillsatsmedel för livsmedel finns likaledes ett fortlöpande nordiskt samarbete. Dessa frågor bör emellertid icke betraktas var för sig som fristående samarbetsuppgifter. De bör sättas in i sitt större sammanhang. Vad som erfordras är i första hand att få till stånd en samlad översikt över alla de regler, som på olika sätt lägger ekonomiska bördor på produktionslivets olika grenar i syfte att motverka de för miljön skadliga verkningar som bruket av vissa medel eller metoder i produktionen för med sig. Det är t. ex. av vikt att veta hur man i de olika nordiska länderna ser på bruket av förekommande giftiga bekämpningsmedel inom jordbruket. Hur långt tillåter man bruket av olika giftiga medel att gå? Under vilka omständigheter får de användas? Vilka säkerhetsföreskrifter uppställs? På samma sätt gäller t. ex. beträffande förhållandena inom cellulosaindustrin att det är av värde att få klarhet om vilka säkerhetsföreskrifter lagstiftningen i varje land uppställer rörande utsläpp av olika kemiska spillprodukter i jord och vatten, vilka på olika sätt kan leda till bl. a. förgiftning av grundvattnet. Exempelen kan mångfaldigas.

Inte minst med hänsyn till önskvärdheten av att konkurrensvillkoren skall vara så lika som möjligt är det angeläget att bestämmelserna på detta fält blir likartade. De avvägningar mellan produktionsintressen och miljövården, som måste göras vid varje särskilt tillfälle, torde ofta kunna med fördel ske inom ramen för ett nordiskt samarbete.

En undersökning av nuvarande förhållanden på detta område bör omfatta även rättstillämpningen, bl. a. domstolarnas bedömning av olika situationer enligt landets rättsregler. Måhända är man på olika punkter icke på samma stadium i alla länderna. Olika intressen står emot varandra och motsättningarna är ofta stora.

Ett samarbete borde även kunna äga rum i fråga om hithörande spörsmåls internationella behandling. De nordiska länderna bör i sådana sammanhang samverka och intaga likartade ståndpunkter, t. ex. i Europarådet.

Tiden torde nu vara kommen att på nordisk nivå försöka skaffa sig en överblick över hithörande frågor. Intresset för dessa problem är överallt intensivt i alla de nordiska länderna. Förutsättningarna torde vara goda att finna fram till en gemensam grundsyn beträffande avvägningsfrågor, som måste besvaras i detta sammanhang.

Mot denna bakgrund får vi föreslå, att Nordiska rådet tar upp detta ämne till behandling, och hemställer,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder som bör vid-

tagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föroreningar och störningar, vartill den moderna tekniken ger upphov.

Reykjavík, Oslo, Stockholm, København och Helsingfors den 14 september 1967

Sigurður Bjarnason

Trygve Bratteli

Leif Cassel

Poul Hartling

Eino Sirén

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****NORDFORSK:**

Frågan togs upp till behandling vid sammanträde med NORDFORSK:s arbetsutskott den 15 november och det uppdrogs åt sekretariatet att inlämna remissvar.

NORDFORSK tillstyrker medlemsförslagets hemställan att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder som bör vidtas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föroreningar och störningar vartill den moderna tekniken ger upphov. NORDFORSK önskar speciellt betona nödvändigheten av att val av samhällsåtgärder för miljövård baseras på forskning och att åtgärderna modifieras i takt med teknikens framsteg och uppkomsten av rön inom miljövårdsforskningen och medicin. Skydd för människornas hälsa förutsätter sålunda ökade forskningsinsatser.

Inom det teknisk-naturvetenskapliga området, som utgör NORDFORSK:s arbetsfält, har allt högre prioritet tilldelats miljövårdsforskning inom samtliga nordiska länder. På tre högt prioriterade forskningsområden, nämligen luftvård, vattenvård och biocider inledde NORDFORSK år 1965 samarbete och det kan vara på sin plats att kort redogöra för denna verksamhet, som år 1968 beräknas komma att stödas med 100 000 mk ur NORDFORSK:s samarbetsfond.

NORDFORSK:s kommitté för luftvård, som består av en företrädare från vardera Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har till stor del koncentrerat sitt arbete på problem sammanhängande med mätning och avskiljning av stoft i rök och andra avgaser. En arbetsgrupp har nyligen färdigställt ett förslag till nordiska riktlinjer för mätning av fasta partiklar i rök från oljeeldning. Ett nordiskt luftvårdsymposium anordnades år 1965, och en rapport föreligger. Kommitténs arbetsplan omfattar anordnande av ett andra luftvårdssymposium år 1968 om ämnet »Forskning för luftvårdsplanering». Vidare planlägges ett seminarium om immissionsmätningar att äga rum i maj 1968. Kommittén strävar även till att koordinera de nordiska ländernas insatser inom OECD-projektet rörande ett europeiskt nät av s. k. noll-stationer för mätning av bakgrundsmission i trakter utan lokala luftföroreningskällor.

En nordisk dokumentations- och informationscentral för luftvårdsområdet är under upprättande. Som grund för den nordiska informationscentralen lägges »Bay-area Air Pollution Control District Technical Library» som anskaffas på mikrofilm. Samtidigt skall konkret samarbete etableras med den amerikanska Air Pollution Technical Information Center (APTIC), som är under utbyggnad. Den nordiska dokumentationscentralens uppgifter skulle härvid omfatta insamlande och klassificerande av i Norden framkomna forskningsresultat för att förbereda ett direkt informationsutbyte med nämnda APTIC och europeiska dokumentationscentraler på detta område.

NORDFORSK:s kommitté för vattenvårdsforskning har anordnat årliga nordiska symposier, ett om kustvattenföroreningar, ett om värdering av avloppsvattens inverkan på recipienter och ett om forskning för vattenvårdsplanering. Fylliga rapporter har utgivits från dem. Ett kollokvium om självrening i mindre vattendrag arrangerades å *NORDFORSK:s* vägnar av Nordiska jordbruksforskarens förening i november 1967.

På förslag av de nordiska vattenvårdsmyndigheternas tredje möte i Oslo 1966 har *NORDFORSK*-kommittén initierat ett samarbete för jämförelse och på längre sikt för standardisering av kemiska analysmetoder för vatten. Kommitténs arbetsplan omfattar en stark satsning på högt prioriterade avgränsade arbetsuppgifter. Detta sker genom upprättande av arbetsgrupper för specifika problem. Utöver arbetsgruppen för kemiska analysmetoder upprättas en arbetsgrupp för värderingar och beräkningsmetoder för lednings- och tunnelsystem ur föroreningssynpunkt, och en grupp med uppgift att undersöka tekniska lösningar av avloppsproblemen vid fritidsbebyggelse med beaktande av vattenförsörjningssynpunkter. En koordinering av forskningen kring ytterligare ämnen planlägges.

NORDFORSK:s kommitté för biocidforskning, som består av en företrädare för Danmark, Finland och Norge och två företrädare för Sverige samt en heltidsanställd nordisk sekreterare har uppgiften att främja nordisk samverkan vad avser forskning rörande biociders biverkningar samt att underlätta informationsutväxling. I detta syfte har *NORDFORSK:s* biocidsekretariat under två års tid sammanställt och kostnadsfritt till berörda forskare och andra intresserade distribuerat en bulletin kallad *NORDFORSK-Biocid-Information*. I denna ges kontinuerligt referat av intressanta nya resultat från såväl inom- som utomnordisk biocidforskning.

År 1966 kartlade Biocid-sekretariatet institutioner, forskare och forskningsprojekt samt publikationer inom biocidforskning. Rapporten *Scandinavian Pesticide Research 1966* tillhandahålles gratis.

Samarbete rörande ekologisk biocidforskning har initierats och gemensamma undersökningar har utförts i anslutning till ett OECD-projekt. Detta arbete koordineras av en fyramanna arbetsgrupp.

För den analytiska delen av nämnda projekt har bildats en arbetsgrupp med tre analytiker.

För att dryfta möjligheter av ett alternativ till kemisk skadeinsektbekämpning planeras en nordisk konferens rörande microbiell bekämpning av skadeinsekter inom jord- och skogsbruk.

Närmare upplysningar om ovan omtalade verksamhet publiceras i NORDFORSK:s tvåårsberättelse för 1966 och 1967, som översändes i januari 1968.

Sammanfattningsvis önskar NORDFORSK tillstyrka medlemsförslaget om samarbete rörande föreningensfrågorna. Rörande teknisk-naturvetenskapligt forskningssamarbete är NORDFORSK:s tre kommittéer som bearbetar miljövårdsproblem beredda att ställa sina erfarenheter till förfogande.

Helsingfors den 8 december 1967

För NORDFORSK:s arbetsutskott

Elin Törnudd

Generalsekreterare

Nordiske jordbruksforskernes forening:

NJF anser forurensningsproblemen for meget sentrale spørsmål og det er av største betydning at det blir tatt opp til forsøksmessig belysning hvilke tiltak det kan bli nødvendig å sette i verk for å beskytte menneskene og naturen mot forurensninger og ødeleggelser som den moderne teknikk er årsak til. Etter NJF's oppfatning er dette spørsmål som det vil være fordelaktig å ta opp på et fellesnordisk plan. Ved en samordning av de enkelte lands innsats kan man få en bedre utnyttelse av ressursene og også oppnå resultater på et langt tidligere tidspunkt. Da forurensningsproblemen omfatter et stort problemkompleks blir det også nødvendig å få institusjoner og spesialister innen en rekke fagdisipliner med i dette samarbeid.

NJF, som er et kontakt- og samarbeidsorgan innen jordbruksforskningen, har tatt opp flere spørsmål som direkte kommer inn på forurensningsproblemen. Foreningen har særlig rettet sin oppmerksomhet på bruken av kjemikalier og preparater i landbruket. Den har således en egen pesticidkomité som nylig har fremmet forslag om fellesnordiske undersøkelser over restkonsentrasjoner av bekjempelsesmidler i ulike avgrøder. Dette vil ha stor betydning for bestemmelsen av bruken av kjemiske midler og hvilke resttoleransegrenser som skal settes. Prosjektet er kalkulert til å koste kr. 200 000 pr. år og søknad om midler er forelagt stat eller forskningsråd i de forskjellige land.

Foreningen har også en vattenvårdkomité og den har arrangert en rekke symposier og konferanser hvor forskere innen de nordiske land gjennom foredrag og diskusjoner har søkt å komme fram til et samarbeid om de spørsmål som knytter seg til vattenvården. Videre kan nevnes at NJF's delegertforsamling i møte 26. juni 1967 drøftet problemer omkring naturvern og

landskapspleie. Særlig kom man inn på forurensning av vann og luft og konsekvensene av ulike inngrep som kraftutbygging, industrianlegg m. v. kan ha på naturen. Det var enighet om at spørsmål som knytter seg til bevarelse og pleie av naturen også er av en slik karakter at de med fordel kan tas opp gjennom et nordisk samarbeid.

NJF gir sin tilslutning til forslaget om at forurensningsproblemer blir tatt opp på et fellesnordisk plan, og mener at disse problemer så vidt mulig bør søkes løst ved hjelp av eksisterende nordiske samarbeidsorganer. NJF vil med den fagkunnskap den sitter inne med på sitt spesialområde gjerne bidra til løsningen av forurensningsproblemer.

Oslo, 5. desember 1967

For Nordiske jordbruksforskeres forening

John Ringen

D a n m a r k

Justitsministeriet:

I anledning heraf skal man meddele, at Justitsministeriet har modtaget en genpart af Indenrigsministeriets skrivelse af 7. december 1967 vedrørende det nævnte medlemsforslag, og at man kan henholde sig til det i skrivelserne anførte.

Det tilføjes, at problemerne vedrørende luftforurening fra motorkøretøjers udstødning og vedrørende støj fra motorkøretøjer for tiden overvejes i Justitsministeriet. For begge emners vedkommende er der etableret nordisk samarbejde i en teknikergruppe, der er nedsat under Nordisk Vejtrafik-Komité.

København, den 18. december 1967

P. m. v.

Vilhelm Boas

Niels Madsen

Indenrigsministeriet:

I denne anledning skal Indenrigsministeriet udtale, at man med forslagsstillerne er enig i, at forurensningsspørgsmålene er af største vigtighed for vor tid, og at spørgsmålenes betydning vil øges i takt med udviklingen i den igangværende industrialiseringsproces, hvorfor der på alle områder bør arbejdes energisk på at finde løsninger, som kan modvirke eller eliminere

forureningsfarerne på en måde, som på lang sigt sikrer naturen og den menneskelige trivsel bedst muligt.

Forureningsspørgsmålene er i de nationale nordiske lovgivninger behandlet forskelligt. I den danske lovgivning er bestemmelser sigtende på forhindring eller bekæmpelse af forureninger således optaget spredt over et stort område inden for den samlede lovgivning og derfor indeholdt i love med forskelligt hovedsigte, det være sig sundhedsmæssigt, produktionsmæssigt, erhvervsøkonomisk, beskæftigelsesmæssigt eller andet. Bestemmelserne administreres derfor også af et stort antal instanser, hver inden for sit fagområde. På nogle af disse områder er man i dag ved såvel nationalt arbejde som nordisk samarbejde og mere omfattende internationalt samarbejde nået langt i retning af kontrol med forureningskilderne, hvilket dog ikke betyder, at disse forureningsspørgsmål er definitivt løst, endsige at der er skabt en norm eller formel, hvorefter alle forureningsspørgsmål kan behandles og løses. Men gennem det etablerede samarbejde mellem de til rådighed værende eksperter på de forskellige områder er der skabt mulighed for udnyttelse af de enkelte landes resultater til fælles gavn.

Som det fremgår af det anførte, er der på en række områder etableret et organiseret nordisk samarbejde. Af sådant samarbejde af sundhedsmæssig betydning skal indenrigsministeriet blot pege på følgende inden for de forskellige forureningsområder:

Luft

Nordisk komité for bygningsbestemmelse, udvalg vedrørende støj og byplan.

NORDFORSK, møder om lufthygiejne.

Vand

Øresundsvandkomiteens undersøgelse,

Nordisk vattenvårds samarbejde; dansk kontaktorgan er landbrugsministeriet.

NORDFORSK, møder om vandforskning.

Levnedsmidler

Nordisk toksikologisk udvalg vedrørende planteværnsmidler.

De nordiske giftnævn's samarbejde.

NORDFORSK, møder om biocidforskning.

Levnedsmidler (tilsætninger)

Nordisk metodikkomité for levnedsmidler.

Samarbejdskomité vedrørende ensartet levnedsmiddellovgivning. (Rek. nr 11/1962). Årlige kontaktmøder i forbindelse med Nordisk Metodikkomité's årsmøde.

I øvrigt

Nordisk komité vedrørende mærkning af brand- og sundhedsfarlige stoffer. (Rek. nr. 17/1965).

De nordiske strålebeskyttelsesinstitutioners samarbejde.

Forureningsspørgsmålet er således et kompleks af indbyrdes ret forskellige problemer, og det kan være tvivlsomt, om det vil være muligt at opstille generelle retningslinier for behandlingen af de forskellige forureningsområder. Indenrigsministeriet vil derfor mene, at der forinden iværksættelsen af en undersøgelse som den foreslåede som grundlag for de videre overvejelser burde søges tilvejebragt nationale oversigter over lovgivningen vedrørende forureningsspørgsmål samt over de organer, der administrerer bestemmelserne og fører tilsyn med deres overholdelse. I sådanne oversigter vil det kunne anføres, på hvilke områder der allerede er etableret nordisk samarbejde, samt på hvilke områder internationalt samarbejde i øvrigt er etableret. På det således tilvejebragte grundlag vil der kunne tages stilling til, om der er behov for yderligere nordisk samarbejde på forureningsområdet.

København, 7. december 1967

P. m. v.

E. b.

Johan Erichsen

Landbrugsministeriet:

I denne anledning skal man, efter at man er gjort bekendt med det af Indenrigsministeriet i skrivelse af 7. december 1967 afgivne svar i sagen, meddele, at Landbrugsministeriet for sit vedkommende er enig i det af Indenrigsministeriet udtalte og kan henholde sig hertil.

København, 28. december 1967

P. m. v.

E. b.

Madelung

Den danske nationalkomité for International Water Supply Association:

Den danske nationalkomité for IWSA, hvis opgave er at formidle danske vandforsyningsinteressers deltagelse i det internationale vandforsynings samarbejde inden for IWSA's rammer, kan med baggrund i den informationsvirksomhed, der finder sted i IWSA, fastslå, at forureningsspørgsmålene for så vidt angår det vand, der skal indgå i vandforsyningen, tillægges en stedse stigende betydning inden for IWSA's 35 medlemslande,

hvilket giver sig udslag i disse spørgsmåls behandling på IWSA's kongresser.

På en række punkter må de nordiske lande vandforsyningsmæssigt anses at have fælles interesser, selv om vandforsyningsforholdene på en del felter er forskellige på grund af de forskellige naturforhold.

Skulle man fra dansk side gøre opmærksom på konkrete forhold inden for vandforureningsspørgsmålet, som kunne egne sig for nordisk koordinering, måtte man på grundvandsområdet vel først nævne risikoen for grundvandets forurening med benzin eller olie, specielt fra nedgravede, mangelfuldt beskyttede jernpladebeholdere. Dette spørgsmål er i øvrigt særdeles brændende også på internationalt plan, ligesom det er nationalkomiteen bekendt, at spørgsmålet i Danmark er genstand for et udvalgsarbejde under Indenrigsministeriet.

Dernæst måtte spørgsmålet om faren for grundvandets forurening ved anlæg af sivebrønde og sivedræn for husspildevand kunne være genstand for en udveksling af synspunkter.

Med hensyn til anvendelsen af overfladevand fra søer og vandløb til almen vandforsyning er forholdene noget forskellige i de nordiske lande, idet man i Danmark hidtil kun i ringe grad har behøvet at tage overfladevandet i brug i vandværkerne. Behovet herfor må dog anses at være stærkt stigende, navnlig på Sjælland.

Der foregår allerede på forskellig måde et nordisk samarbejde på overfladevandsområdet, hvor forureningsspørgsmålet selvsagt er af overvejende betydning. På regeringsplan afholdes årlige vattenvårdsmøder, ligesom NORDFORSK afholder årlige symposier, hvor sagkyndige behandler disse spørgsmål. De forskelligartede geografiske forhold vil formentlig medføre en noget forskellig praksis på overfladevandsområdet, men man anser det fra den danske nationalkomité's side for at være værdifuldt, at den samarbejds- og informationsvirksomhed, der således allerede sker, støttes.

København, den 27. november 1967

Wilfr. Christensen

Formand

E. Maglekilde-Petersen

Sekretær

Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg:

Samrådet kan anbefale det stillede medlemsforslag, men ønsker samtidig at påpege, at der er behov for en tydelig forøget forskningsindsats på jordbrugsområdet, inden det er muligt at udstikke retningslinierne for de mest hensigtsmæssige beskyttelsesforanstaltninger. Inden for Nordisk Kontaktor-

gan for Jordbrugsforskning er planlagt iværksættelse af fællesnordiske forskningsopgaver inden for dette emneområde, dog hidtil kun i beskedent omfang.

København, den 8. december 1967

På samrådets vegne

e. b.

Jørgen Skovbæk

Akademiet for de tekniske Videnskaber:

Akademiet for de tekniske Videnskaber har på forskellig måde søgt at bidrage til en løsning af forureningsproblemerne, således ved nedsættelse af en række udvalg: på luftområdet senest »Røgdudvalget 62» samt på vandområdet »Industrispildevandsudvalget». »Lydteknisk Laboratorium» tilknyttet ATV er virksom på området støjproblemer.

Herudover har ATV gennem sin deltagelse i »NORDFORSK» medvirket til nordisk behandling af de tilsvarende problemstillinger samt problemet om biociderne.

Akademiet går ud fra, at Nordisk Råds danske delegation er bekendt med disse aktiviteter på nationalt og nordisk plan. Akademiet har ingen bemærkninger til medlemsforslaget.

København, den 7. november 1967

Bjerre Lavesen

Akademisekretær

Dansk Ingeniørforening:

— — — skal man udtale, at Dansk Ingeniørforening betragter spørgsmålet om den tekniske udviklings utilsigtede og uønskede skadevirkninger som et emne af væsentlig betydning, og man vil derfor se med sympati på, at dette spørgsmål gøres til genstand for samarbejde på nordisk plan, således som det foreslås i medlemsforslaget.

Dansk Ingeniørforening skal samtidig hermed henlede Nordisk Råds opmærksomhed på de af foreningen i 1967 udsendte 4 beretninger om forureningsspørgsmålet, af hvilke vi tillader os at vedlægge et eksemplar (*här ej tryckta*).

København, den 15. november 1967

Bjørn Andersen

Generalsekretær

Fiskeriorganisationernes Samarbejdsudvalg mod Vandforurening:

Vi for vort vedkommende ser saaledes paa denne sag i det omfang, den vedrører vandforureningen: spørgsmaalet maa deles op i 2 grupper nemlig koordinering af:

1. Den teknisk/videnskabelige forskning, der maa have det sigte at finde frem til de mest effektive og i økonomisk henseende mest fordelagtige metoder til en praktisk bekæmpelse af vandforureningen — dette saavel med hensyn til afværge- som reableringsforanstaltninger.

2. Koordineringen af det arbejde, som i medlemslandene maa udføres for under benyttelse af de under pkt. 1 indvundne resultater at udforme den mest hensigtsmæssige og ensartede lovgivning paa det heromhandlede omraade.

Vi er af den opfattelse, at opgaverne under pkt. 1, der i hvert fald her i Danmark varetages af en række forskellige organer, trænger til koordinering, og tanken om, at dette sker paa nordisk basis, finder man tiltalende, idet foreningskilder og foreningsarter vel i det væsentlige maa anses at være af saa ensartet karakter i de enkelte lande, at forudsætningerne for et godt resultat af en saadan koordinering paa forhaand maa anses være til stede.

Om de økonomiske problemer, der her melder sig, og mulighederne for fremskaffelse af den fornødne kvalificerede tekniske og videnskabelige sagkundskab inden for et nordisk forskningscenter, tør vi dog ikke udtale os.

Med hensyn til mulighederne for en gennemførelse af den under pkt. 2 nævnte koordinering og mulighederne for tilvejebringelse af praktiske resultater heraf stiller vi os derimod mere tvivlende i hvert fald paa det foreliggende og efter vor formening ret forskellige retsgrundlag, som de nuværende bestemmelser til bekæmpelse af vandforurening hviler paa i de enkelte lande.

Silkeborg, den 10. januar 1968

A. Bjerregaard Nielsen

Centralforeningen af Tolvmandsforeninger og større Landbrugere i Danmark har i en skrivelse den 15 november 1967 förklarar sig stöda medlemsförslaget.

Den danske Købstadforening förklarar i skrivelse av den 13 oktober 1967 att den ické finner anledning att uttala sig i anledning av medlemsförslaget.

Finland**Ministeriet för inrikesärendena:**

Såsom utlåtande i ärendet får ministeriet för inrikesärendena högaktningfullt meddela, att det anser en utveckling och utvidgning av samarbetet mellan de nordiska länderna rörande föreningsfrågorna önskvärd. För Finlands vidkommande har samarbete främst skett inom NORDFORSK, till vilket organ såsom medlemsorganisationer från finsk sida hör Akademien för tekniska vetenskaper, statens tekniska forskningsanstalt, statens tekniskvetenskapliga kommission och Svenska tekniska vetenskapsakademien i Finland, och i vars olika kommittéer Finland i regel är representerat.

I detta sammanhang kan även nämnas, att statsrådet den 1 december 1966 på föredragning av ministeriet för inrikesärendena har för dess första tre verksamhetsår tillsatt en delegation för luftskydd och bullerbekämpning för de uppgifter som nämns i den härom givna förordningen av den 30 juni 1967 (393/66).

Det kan ytterligare nämnas, att bl. a. de kommunala centralorganisationerna har fäst uppmärksamheten på det föreningshot mot grundvattnet som oljeläckage i oljeförråd medför samt begärt ministeriets för inrikesärendena åtgärder för utredandet av detta svåra problem. Det har konstaterats, att den inre korrosionen har ett mycket snabbare förlopp än vad man hittills beräknat i synnerhet i fråga om underjordiska oljecisterner. Då man därtill tar i beaktande, att antalet för privata ändamål erforderliga oljecisterner ökat avsevärt och att en stor ökning av antalet oljeläckage sålunda kan motses under de närmaste åren, är faran för en förorening av grundvattnet uppenbar. Inom ministeriet för inrikesärendena har man därför vidtagit åtgärder för utredandet av även denna fråga.

Statsrådet har sålunda den 27 april 1967 på föredragning av ministeriet för inrikesärendena tillsatt en kommitté för att i brådskande ordning utreda och framlägga förslag om huru behandlingen och oskadliggörandet av spillolja och andra oljerester borde anordnas i landet.

Helsingfors den 20 december 1967

Antero Väyrynen

Minister

Arno Hannus

Regeringsråd

Lantbruksministeriet¹:

Del av den intensifierade exploateringen av naturtillgångarna förorsakade föroreningproblemet är för jordbrukets vidkommande främst anknutet till

¹ Uttrandet översatt från finska.

den inom den moderna växtproduktionen ökade användningen av gödnings-, växtskydds-, växtreglerings- och olika bekämpningsmedel. Viktiga frågor som berör människan och hennes miljö är otvivelaktigt förknippade med användningen av nämnda medel och likväl är vår kännedom om verkningarna av dessa medel alltför bristfällig.

I de nordiska länderna och även annorstädes har man redan ägnat uppmärksamhet åt skadeverkningar förorsakade av den allt mer ökade användningen av växtskyddsmedel. En revision av lagstiftningen angående växtskyddsmedel förbereds som bäst i vårt land. I samband därmed fäster man större uppmärksamhet än hittills vid tillsynen över bekämpningsmedlens användning. En brist är utan tvivel att vi inte har en helhetsbild av användningen av bekämpningsmedel. En avsevärt bättre statistik över användningen av dessa medel skulle erfordras.

I lagen om bekämpningsmedel har bl. a. föreslagits en bestämmelse, enligt vilken den som vid odling av växter, avsedda att saluföras, använder bekämpningsmedel skulle förpliktas att föra bok över när och hur samt vilka bekämpningsmedel som använts. Aktuellt och viktigt med hänsyn till framtiden vore det att utreda förekomsten av biocider i mark och vatten, biocidernas inverkan på mikroorganismer i mark och vatten. En svår men så mycket viktigare fråga är de s. k. resternas förekomst i livsmedel och deras inverkan på människan. Införskaffande av uppgifter om dessa saker förutsätter en väl organiserad och utbyggd och kompetent forskning. Enär många frågor och intressen på detta område är gemensamma för de nordiska länderna, vore det angeläget att utreda möjligheterna för nordiskt samarbete just i fråga om detta forskningsområde. På basis av forskning kunde man uppenbarligen i de nordiska länderna förenhetliga de åtgärder som bör vidtagas till skydd för människans hälsa och hennes miljö gentemot de skadeverkningar, som förorsakas bl. a. av i jordbruket använda olika kemiska effektämnen.

Vattenskyddet, vattnens ändamålsenliga användning och vård med beaktande av helhetsmiljön, förutsätter ett samarbete mellan olika intressegrupper förutom lokalt även i en vidare omfattning. Enär förhållandena i flera hänseenden är likartade i de nordiska länderna, har samarbetet dem emellan naturliga förutsättningar. Nödvändigt är samarbetet då viktiga vattenområden tillhöriga olika stater gränsar till varandra eller intressena i övrigt riktar sig mot samma vattenområde, men sett ur praktisk och ekonomisk synvinkel är det betydelsefullt även på många andra områden, som hör till förbrukning av vatten och vattenvården. Dylika är bl. a. koordineringen av forskning och planering, utbytet av erfarenheter på avfallsvårdens och vattenförsörjningens område, organiseringen av utbildningen och utvecklandet av lagstiftningen. Man har insett betydelsen av nordiskt samarbete också vad vattenvården beträffar. Samarbetet, som redan fått fasta former, torde i detalj behandlas i de utlåtanden, som vattenvårdskom-

mittén och NORDFORSK i saken avger. I detta sammanhang må endast nämnas att de av vattenvårdsmyndigheterna årligen anordnade konferensdagarna, de av NORDFORSK anordnade symposierna samt de med närmast svenska myndigheter förda underhandlingarna i enskilda fall, har haft en synnerligen stor betydelse för vattenvårdsverksamheten.

Enligt lantbruksministeriets uppfattning är det motiverat och befogat att vidareutveckla samarbetet mellan de nordiska länderna på alla de områden som hänför sig till en ändamålsenlig vattenförbrukning och vård.

Helsingfors den 9 december 1967

Lars Lindeman

Minister

P. O. Väisänen

Yngre regeringssekreterare

Handels- och industriministeriet har i skrivelse den 13 december 1967 meddelat, att ministeriet förenar sig om Delegationens för vattenskydd yttrande (se nedan).

Maatalouden tutkimuskeskus (Lantbrukets forskningscentral)¹:

Forskningscentralen anser förslaget om nordiskt samarbete, när det gäller att förhindra sådana skador som vållats av föroreningar av människans miljö, väl motiverat och aktuellt.

Föroreningsfrågorna borde kunna undersökas samtidigt i olika forskningsinstitutioner inom alla de sektorer — speciellt industrin och lantbruket — som på ett eller annat sätt berörs därav.

Samtidigt som man möjligen sätter i gång med att grundligt klarlägga de frågor som rör de för människans hälsa och den omgivande naturen skadliga föroreningarna, som den moderna tekniken ger upphov till, samt även möjligheterna att förhindra dessa störningar, vore det redan nu på sin plats att i hög grad effektivisera arbetsmöjligheterna för lantbruksstyrelsens vattenskyddsbyrå, emedan varje år av försummelser på detta område förorsakar förluster, som knappast kan ersättas senare.

Helsingfors den 13 november 1967

Jouko Vuorinen

Överdirektör

Antti Elomaa

Inspektör

¹ Yttrandet översatt från finska.

Havsforskningsinstitutet:

En aktiv vattenskyddspolitik borde i princip avancera i följande ordningsföljd:

1. Utredning av det aktuella läget i ifrågavarande vattenområde samt av de faktorer som inverkar på detsamma.
2. Undersökning av, hur avfallsämnen beter sig i utsläppsmiljön.
3. Definition av skadeverkningar och skadeverkningsgrad.
4. Uppställande av miljömodeller för att få en bas för numerisk problemlösning.
5. Uppgörande av ett samstämmt reglemente för rättigheter och skyldigheter på det gemensamma området.
6. Organisation av komparabel övervakning för områdets olika delar.

I punkterna 1 och 2 avses i första hand forskningsarbete av allmän natur. Forskningsarbetets inriktning och effektivitet beror i väsentlig grad på den personliga aktivitet som ifrågavarande forskningspersonal kan utveckla inom ramen för de förutsättningar, som de enskilda länderna erbjuder sin respektive forskarstab.

Havsforskningsinstitutet hyser den uppfattningen, att tyngdpunkten för ett fruktbart samarbete inom forskningssektorn är ett utbyte av data och erfarenheter samt en befordran av de personliga kontakterna. Här har arbetet vid NORDFORSK skapat en god början.

Beträffande utforskandet av havsområdena bör en annan nödvändig form av samarbete nämnas, som ännu inte har utvecklats. Detta är total fältundersökning av hela det gemensamma havsområdet med speciell inriktning på det synoptiska sambandet med tillståndet innanför territorialvattengränserna. Nuvarande praxis i avseende å territorialvattnets integritet, som förstås också gäller havsforskningsarbetet, begränsar väsentligen de möjligheter som står till buds för att bilda en saklig helhetsbild av ett område, bl. a. i föroreningsfrågor, när arbetet utförs av ett enda lands forskningsorganisation.

Trots att vetenskapen ständigt går framåt är det klart, att uppgörandet av de i punkt 4 förutsatta geofysiska och biogeokemiska modellerna också i framtiden kommer att bli ganska grova och i viss mån godtyckliga approximationer, vilkas noggrannhet dock fortgående ökar. Oberoende av dessa brister bildar de teoretiska modellerna en central utgångspunkt för det aktiva vattenskyddet. Men det är skäl att tillse, att de teoretiska modeller som tas i bruk också representerar gängse uppfattning hos de vetenskapliga kretsarna i de länder, till vilkas intressesfär de naturområden bör räknas, som skall representeras av respektive modell.

På dessa grunder är det skäl att bilda expertorgan, som representerar de olika länderna, för att i varje sådant fall där ett beslut som kan beröra ett annat lands intressesfär skall fattas på basis av en modell, kritiskt

bedöma de naturvetenskapliga grunderna för den modell som skall användas.

Detaljerna i punkterna 3, 5 och 6 gäller i första hand beslut av politisk natur, och havsforskningsinstitutet anser det icke vara dess sak att ta närmare befattning med dessa. Institutet vill endast understryka nödvändigheten av enhetliga principer för rättigheter och skyldigheter inom en och samma helhet.

På grund av ovanstående anser havsforskningsinstitutet, att Nordiska rådets medverkan är nödvändig för att främja en adekvat behandling av följande frågor:

Fortsättande och utvecklande av det informationsutbyte och den koordination inom vattenforskningen, som NORDFORSK påbörjat.

Bildande av exportorgan på interregeringsbasis med uppgift att kritiskt bedöma de naturvetenskapliga grunderna för de vattenskyddsåtgärder, vilka kan ge upphov till följdåtgärder inom ett annat lands intressesfär.

Befordrande av synoptiska undersökningar inom olika delar av givna havsområden på så vis, att hot om intrång på nationella intressen icke måtte förhindra ett sakligt genomförande av respektive forskningsarbete i varje enskilt fall.

Om dessa uppgifter med framgång kan fullföljas inom kretsen av de länder som tillhör Nordiska rådet, skulle enligt havsforskningsinstitutets åsikt en konkret grund läggas för lösningen av problem som berör förorening av havet också inom en vidare internationell ram, vilket är nödvändigt bl. a. för att åstadkomma totallösningar för Östersjön.

Helsingfors den 23 november 1967

(Sign.)

Delegationen för vattenskydd:

Nordiska rådet har vid sitt möte den 31 januari 1966 beslutat rekommendera medlemsländernas regeringar att skyndsamt åstadkomma ett effektivt samarbete på vattenvårdens och den därtill hörande forskningens område. Nordiska rådet har ytterligare den 2 februari 1966 kommit överens om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

På Finlands initiativ har vattenvårdsmöten för vederbörande myndigheter i de nordiska länderna ordnats sedan år 1964. Det första mötet hölls i Helsingfors i november 1964, år 1965 stod Sverige för mötets organisering, därefter Norge år 1966 och i år hölls mötet i Köpenhamn. Vid mötena har fattats beslut om att det land, som står för mötets organisering, sänder de förelagda rapporterna samt mötesprotokollet till Nordiska rådet. Delegatio-

¹ Yttrandet översatt från finska.

nen för vattenskydd översänder emellertid härmed till Finlands delegation vid Nordiska rådet det uttalande, som fattades vid mötet i Helsingfors, Finlands representanters mötesberättelser samt deras vid mötena anförda redogörelser och rapporter, av vilka handlingar delegationen ville taga del. Delegationen för vattenskydd konstaterar ytterligare, att följande nordiska vattenvårdsmöte skall ordnas i Helsingfors hösten 1968 och att avsikten är, att även representanter för Nordiska rådet kommer att inbjudas till det samma.

Nordiska rådets förstnämnda rekommendation har varit under behandling på de nordiska vattenvårdsmötena både år 1966 och 1967. Det har därvid konstaterats, att även om regeringarna inte har vidtagit åtgärder för att fullfölja rekommendationen, kan det väl anses, att dessa vattenvårdsmöten utgör en av de av Nordiska rådet avsedda samarbetsformerna. Likaså har man konstaterat, att detta samarbete borde utvecklas så, att de av de olika ländernas regeringar utsedda officiella vattenvårdsorganen skulle utgöra stommen, som planerar och leder samarbetet samt koordinerar annan verksamhet på området. Av privata samarbetsorgan må nämnas Nordiska samarbetsorganisation för teknisk naturvetenskaplig forskning (NORD-FORSK) och dess verksamhet på vattenvårdens och den därtill hörande forskningens område. NORDFORSK har inrättat specialistgrupper av olika länders representanter för behandling av detaljfrågor inom vattenvårdsområdet.

Beträffande i synnerhet strävandena att enhetliga bestämmelser och praktiska bedömningsprinciper i de nordiska länderna, konstaterar delegationen för vattenskydd, att även om dessa länders ekonomiska och tekniska resurser är olika, borde större uppmärksamhet än tidigare ägnas åt förenhetligande av slutmålen. Detta förutsätter, att samarbetet fortfarande utvecklas ändamålsenligt med hänsyn till redan förefintliga samarbetsformer.

Helsingfors den 7 december 1967

P. O. Väisänen

Ordförande

Pirkko Linnilä

T. f. generalsekreterare

Landskommunernas förbund¹:

Den berörda frågan kan uppdelas i förhindrande av dels förorening av vatten och luften och dels motverkande av buller. Under de senaste åren har man även i Finland ägnat stor uppmärksamhet åt föroreningen av vattendragen, varom ett synligt bevis utgör vattenlagen, som trädde i kraft den

¹ Yttrandet översatt från finska.

1 april 1967, den därtill anslutna verkställighetsförordningen samt förordningen om förhandsåtgärder för skydd av vatten. Hos oss har man allmänt insett vattenvårdens betydelse, men olika uppfattningar har däremot framförts om vilka medel som borde tillgripas till skydd mot vattenföroreningar, hur de därav föranledda kostnaderna borde fördelas, vilka skyldigheter som borde uppställas för enskilda, samfund och industrin beträffande behandlingen av avloppsvatten och andra avfallsprodukter. Åtminstone en del av dessa frågor har fått sin lösning genom ovan nämnda stadganden, men praxis har redan utvisat, att vissa och till och med mycket märkbara ändringar borde åstadkommas. Speciellt vad den administrativa organisationen av vattenvården beträffar är vi i Finland avsevärt efter de övriga nordiska länderna. Dessutom torde man i detta sammanhang kunna anmärka på decentraliseringen av vår vattenvårdsadministration, vilket för sin del försvårar ett effektivt vattenvårdsarbete. Vid revisionen av vattenlagstiftningen har motsvarande lagstiftning i de nordiska länderna tjänat som förebild, varför Finlands och de övriga nordiska ländernas vattenlagstiftning åtminstone delvis kan anses vara enhetlig.

Vad åter luftföroreningen beträffar har man inte i detta hänseende hittills i Finland nått några avgörande resultat. Frågan om luftens förorening har visserligen under de senaste tio åren varit föremål för livligt intresse och diskussion på grund av de ständigt ökade skadeverkningar som förorsakas av industrin, bosättningcentra och trafiken. Föroreningarna i luften har befunnits ha en menlig inverkan på materiel, växtlighet, djur och människor. Frågan om luftens förorening har visserligen inte i Finland varit så aktuell som t. ex. i USA och England, men det är uppenbart att år för år måste frågan ägnas allt större uppmärksamhet. I detta sammanhang må nämnas att årsförlusten i USA förorsakad av luftförorening har beräknats till 7,5 miljarder dollar. För luftforskning har där under de senaste åren offrats c:a 10 miljarder dollar. Även i Sverige har ansevliga summor offrats för nämnda forskningar men däremot har staten i Finland hittills inte beviljat medel för nämnda ändamål. Frågans upptagande i Nordiska rådet är ägnad att fästa även statsmaktens uppmärksamhet vid saken och påskyndar därmed vidtagandet av effektiva motåtgärder.

De närmast på arbetsplatser och i mänskoboningar förekommande bullerfaktorererna tär på människans hälsa. Arten och graden av buller, som är skadligt för människan, bör utforskas och utredas fall för fall. Störning och påfrestning förorsakad av buller är beroende av flera faktorer, bl. a. av örats uppfattningsförmåga, människans hälsotillstånd, tidpunkten på dygnet, bullrets totala intensitet, dess varaktighet o. s. v. I varje fall har man redan insett, att den ständigt förvärrade bullersituationen vållar men för människans trivsel och hälsa. Sålunda är det önskvärt, att även denna fråga göres till föremål för en grundligare forskning än hittills.

Då utforskningen och utredningen av de i rekommendationsförslaget av-

sedda frågorna i de övriga nordiska länderna torde åtminstone ha hunnit något längre än hos oss, skulle speciellt Finland ha anledning att taga del av det föreslagna samarbetet. Med hänvisning till vad ovan anförts finner byrån för Landskommunernas förbund, att den till medlemsländernas regeringar föreslagna rekommendationen om samarbete borde få ett positivt mottagande hos oss i Finland och att man i saken skulle vidtaga sådana fortsatta åtgärder, som en vidare utveckling av samarbete förutsätter. I detta syfte är Landskommunernas förbund för sin del redo att ge sitt stöd samt ställa sin eventuella sakkunskap till Nordiska rådets förfogande.

Helsingfors den 9 december 1967

Landskommunernas förbund

Aarne Eskola

Förbundets direktör

Erkki Aalto-Setälä

Jurist

Finlands svenska landskommuners förbund:

— — — att förbundet omfattar förslaget. Det är välmotiverat, sakligt och ärendet är dessutom brådskande.

Helsingfors den 7 december 1967

Finlands svenska landskommuners förbund

Bertel Lindh

N.-Å. Lindfors

Finlands industriförbund:

Föreningensproblemen i det moderna samhället är redan nu stora och svårlösta och det förefaller uppenbart att utvecklingen ytterligare kommer att tillspetsa situationen. Olika slag av åtgärder från samhällets sida blir därför nödvändiga och med tiden allt mera genomgripande. Det förefaller klart, att dessa åtgärder kommer att ha en allt större inverkan på bl. a. näringslivets verksamhetsförutsättningar. I detta sammanhang, träder en avvägning mellan näringslivets och samhällets intressen och skyldigheter i förgrunden. Föreningensproblemen bör lösas, men näringslivet kan icke belastas så, att dess internationella konkurrensförmåga blir nedsatt i jämförelse med näringslivet i andra länder. Problemet har sålunda otvivelaktigt en betydelsefull internationell aspekt och det vore därför önskvärt att de nordiska länderna skulle kunna företräda en gemensam ståndpunkt då dessa frågor behandlas i vidare internationella sammanhang. För att detta skall

kunna göras med framgång kräves emellertid att principiell enighet uppnås inom Norden.

Med hänsyn till vad ovan sagts ber Finlands industriförbund att få förorda att ifrågasvarande medlemsförslag förverkligas.

Helsingfors den 9 december 1967

Finlands industriförbund

Sakari T. Lehto

Stadsförbundets byrå¹:

Mellan de nordiska länderna upprätthålls redan nu kontakter i form av utbyte av upplysningar och erfarenheter ävensom delvis direkt samarbete inom vissa av de områden, som bör anses falla inom ämnessfären för det ifrågasvarande medlemsförslaget. Sålunda är t. ex. Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), som är ett av vederbörande statsmyndigheter skapat samarbetsorgan, verksam förutom inom sitt egentliga verksamhetsfält husbyggnadsverksamheten bl. a. i syfte att uppgöra direktiv rörande synpunkter och åtgärder, som med avseende å motverkande av bullerstörningar bör beaktas vid regionsplaneringen. Inom ramen för det organiserade samarbetet av officiell karaktär må som exempel nämnas de rådsläpningstillfällen, som sedan år 1964 med jämna mellanrum anordnats av de nordiska ländernas vattenvårdsmyndigheter. Förutom inom den statliga sektorn förekommer samarbete även inom vissa andra sektorer.

Den förenämnda verksamheten berör dock enligt för byrån tillgängliga upplysningar ej ens tillnärmelsevis alla de specialområden, som torde avses i det inom Nordiska radet väckta medlemsförslaget. Därjämte torde samarbetet även inom vissa sådana områden, där dylikt arbete utföres, vara rätt bristfälligt samt svagt organiserat och programmerat.

Vad beträffar det ifrågasvarande medlemsförslaget finner Stadsförbundets byrå den däri föreslagna utredningen nyttig och önskvärd. Ifall det åsyftade forsknings- och utredningsarbetet kan fås till stånd borde i samband därmed även kartläggas hela det nordiska samarbetet till de delar det berör de i förslaget avsedda områdena. Detta vore av behovet påkallat med tanke på vidareutvecklandet och koordineringen av samarbetet.

Helsingfors den 7 december 1967

Stadsförbundets byrå

L. O. Johanson

Direktor

Erkki Irjala

Avdelningschef

¹ Yttrandet översatt från finska.

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund:

Problem som ansluter sig till omgivningens föroreningar lämpar sig otvivelaktigt för samarbetsobjekt såväl i vidsträcktare som trängre internationell bemärkelse. Det finns flera gemensamma drag som förorda uttryckligen ett samarbete inom Norden samt undersökning av utvecklingsmöjligheterna för enhetlig praxis i frågor rörande miljövård. Samtidigt bör dock betonas, att det finnes även ansenliga differenser i medlemsländernas utgångsläge, som begränsar möjligheterna för en långt gående enhetlighet. Därför torde praxisen i resp. land i varje fall främst anpassas efter rådande naturförhållanden, vilka ofta präglas av individuella drag. Man bör ej heller glömma olikheter i ekonomisk utveckling, industrins struktur o. s. v., vilka kännbart påverka ländernas individuella funktionsmöjligheter. Till grund för verksamheten kunde därför läggas strävan att utvidga samarbetet och därefter låta den enhetliga praxis, som gäller målsättning och åtgärder, småningom utvecklas från de erfarenheter som vunnits genom detta samarbete. Det nordiska samarbetet som förslaget innefattar utföres redan nu såväl på olika plan som i många delproblem. I detta sammanhang kan som exempel nämnas de nordiska vattenskyddsmyndigheternas årliga konferenser och NORDFORSK-organisationernas mångsidiga aktivitet (bl. a. de till biocidforskningen och vattenskyddet anslutna forskningarnas koordinationssträvanden). Till Föreningens för vattenhygien medlemskrets hör representanter från alla nordiska länder. Den nordiska träförädlingsindustrins forskningsanstalter stå i intimt samarbete även i frågor rörande vattenskydd. Ett flertal samarbetskanaler finnes sålunda redan nu. Detta betyder även att vid samarbetets utveckling en nödvändig, på personliga kontakter byggande bas till största delen redan existerar.

Med sikte på samarbetets vidare utveckling borde enligt Finska träförädlingsindustriernas centralförbunds uppfattning uppmärksamhet fästas vid bl. a. följande synpunkter:

Man borde sträva till förenhetligande av vattenvårdspolitiken i gemensamma vattendrag mellan olika stater. Till vattendrag borde härvid i tillämpliga delar även räknas havsområden sasom Bottenviken och delvis även Östersjön, för vilkas del utredningar beträffande forskning, observation och belastningsmöjligheter om möjligt borde innefattas i gemensamt program. De särskilt under den senaste tiden framlagts starka åsikter för beständigt ledande av avfallsvatten i havet, borde man till grundval för kostsamma avgöranden erhålla betydligt mera enhetlig upplysning rörande Östersjön än hittills. Från detta utgångsläge kan man möjligen i ett senare skede sträva till en på bred bas grundad internationell kontroll av hela Östersjön.

Av NORDFORSK påbörjade koordinering av forskningen borde fortsättas

och förutsättningarna förbättras för utbyte av forskningsresultaten samt dessas snabba erhållande för samnordiskt bruk.

Speciellt den s. k. kvicksilverfrågan har under senaste tid tydligt ådagalagt vilka problem vid införande av kemiska preparat överraskande kan dyka upp, då dessa medel olika vägar även kan sprida sig i omgivningen och vilkas verkan man ej på förhand känner eller ej ens kan misstänka på grund av de obetydliga mängderna. Förutom biosider berör detta mer eller mindre även många andra merkantila kemikalier, varav som ett gott exempel kan nämnas det redan flera år aktuella problem med syntetiska tvättmedel. Ett sätt att lösa problemen vore en gemensam nordisk forskningsverksamhet som koncentrerades på klarläggande av den skadliga inverkan nämnda preparat förorsakar omgivningen. Detta arbetsfält blir under rådande förhållanden allt mer aktuellt och är å andra sidan så omfattande och internationellt betonat att en koncentration av medel och krafter över nationella gränser är fullt motiverad. Ett sätt för realiserande av nämnda förslag vore grundandet av en internationell forskningsanstalt. Förutom forskning på eget initiativ kunde en sådan anstalt utföra beställningsarbeten på uppdrag av industrin och handeln. Det är skäl att poängtera sistnämnda verksamhetsform, då näringslivets möjligheter att i förtid utreda nya produkters inverkan härigenom förbättrades.

Med avseende på den föreslagna forskningsverksamhetens praktiska möjligheter bör som en olägenhet nämnas de biologiska utredningarnas tidsödande karaktär, vilket uttryckligen med tanke på näringslivet är en kändbar nackdel. Bl. a. av denna orsak är det dock skäl att även i detta sammanhang taga upp frågan, för att om möjligt finna ett lämpligare sätt att lösa densamma. Arbetet vid event. forskningsanstalt kunde sannolikt bjuda lagstiftningen som småningom utvecklas i dessa frågor, värdefullt material, i synnerhet då för detta ändamål fordras speciellt noggranna förberedelser för att därav ej uppstode en näringslivets utveckling fördröjande faktor.

Finska träförädlingsindustriernas centralförbunds uppfattning är att det vid strävan att lösa problem i samband med miljövård erbjuder sig möjligheter till nordiskt samarbete och att man genom sammanslagning av krafter kan uppnå snabbare och bättre resultat. I tillämpliga delar kan man sträva till gemensam praxis i den mån utvecklingen visar ett sådant förförande motiverat, utan att dock i full omfattning uppställa det till ett teoretiskt mål.

Helsingfors den 27 december 1967

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund

(Sign.)

Lantbruksproducenternas centralförbund¹:

De i förslaget nämnda föreningsfrågorna har i Finland ävensom i de övriga nordiska länderna under den senaste tiden tilldragit sig särskilt stor uppmärksamhet. Lantbrukets andel i föreningen är visserligen ytterst ringa i jämförelse med industrins. Lantbruksproducenternas centralförbund anser det dock påkallat, att orsakerna till föreningen utreds och att enhetliga bestämmelser eftersträvas angående de åtgärder vilka borde vidtagas beträffande densamma. Bestämmelserna borde avfattas så, att de inte i onödan eller oskäligt försvårar jordbruksnäringens bedrivande.

Helsingfors den 6 november 1967

Lantbruksproducenternas centralförbund

Heikki Haavisto

Esko Ala-Ketola

Naturskyddsföreningen i Finland:

Det blir allt mera uppenbart att föreningen av mark, vatten och luft, med andra ord naturmiljön, håller på att bli ett av mänsklighetens allvarsammasie problem. Ett viktigt mål för naturvården är att förebygga och avhjälpa därav uppkommande skador på naturen och risker för människornas hälsa. Frågan har internationell bärvidd och kan ej lösas enbart på nationell grund. Såsom exempel kan nämnas föreningen av Östersjöns och Öresunds vatten, oljeutsläppen till havs, luftföreningar över riksgrensarna, förgiftningsfaran för flyttfåglar och vandringsfisk m. m.

Problemen är i många avseenden likartade i de nordiska länderna och en samordning av regler och bestämmelser vore säkerligen till nytta. Ökningen av avfall och andra föreningar är en följd av välståndsökningen och dess främjande har hittills nästan enbart bedömts ur ekonomisk synvinkel utan beaktande av föreningsriskerna. Då dessa ej mera kan ignoreras, kommer kostnadsfrågan att bli viktig. Även ur denna synvinkel vore ett nordiskt samarbete av stor betydelse eftersom konkurrenssynpunkter och den fria nordiska arbetsmarknaden gör det önskvärt och kanske nödvändigt att industri, skogsbruk och jordbruk i detta hänseende får arbeta under så lika villkor som möjligt. Den internordiska handeln med t. ex. kemikalier och tvättmedel kräver också samordning i fråga om kontroll och registrering av dessa varor. Den livliga biltrafiken över riksgrensarna i Norden gör även samstämmiga restriktioner angående bilarnas avgaser påkallade. I detta sammanhang förtjänar nämnas att ett nordiskt samarbete

¹ Yltrandet översatt från finska.

redan existerar beträffande oljeskador till sjöss inom Nordiska oljeskyddsunionen och dess råd.

Vi börjar nu veta på vilket sätt människan förändrar sin miljö och vi kan se förändringarna, men vi vet ej så mycket om följderna ty tidsavståndet mellan orsak och verkan är stort. Vi är emellertid mera beroende av varandra än förut, och detta gäller icke bara inom Norden. Vi behöver en bättre forskningsberedskap och en ny teknologi för att tillvarata föroreningarna, tillgodogöra oss dem och återföra dem till naturens kretslopp. På detta område borde Nordens forskningsresurser samordnas. En lämplig uppgift finns inom växtförädlingen, för att nämna blott ett exempel. I avsikt att minska behovet av växtskyddsgifter borde man genom gemensamt nordiskt förädlingsarbete intensifiera ansträngningarna att frambringa resistent sorter av våra viktigaste odlingsväxter.

Man har i de nordiska länderna kommit olika långt i skötseln av dessas frågor och vi har en hel del att lära av varandra. En påstöt från Nordiska rådet i form av en rekommendation vore välkommen främst i de länder där regeringarna varit mera senfärdiga.

På grund av det ovan sagda tillstyrker Finlands naturskyddsförening den i rubricerade medlemsförslag gjorda hemställan.

Helsingfors den 9 december 1967

Finlands naturskyddsförening r. f.

Pekka Nuorteva

Ordförande
fil. dr. docent

J. Standertskjöld

Ombudsman,
agr. & först kand.,
agronom

N o r g e

Departementet for industri og håndverk:

Industridepartementet er av Statsministerens kontor blitt anmodet om å gi uttalelse om medlemsforslag angående samarbeid vedrørende forureningssspørsmålene.

Departementet har i den forbindelse mottatt uttalelse fra

Bygg ditt land,

Den norske ingeniørforening,

Den norske turistforening,

Norges industriforbund,

Norges naturvernforbund,

Norske håndverks- og industribedrifters forbund.

Røykskaderådet,
Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen,
Landbruksdepartementet,
Sosialdepartementet (Helsedirektoratet).

Det fremgår av vedlagte avskrifter (*se nedan*) av disse uttalelser at samtlige institusjoner og departementer bortsett fra *Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen* gir sin tilslutning til medlemsforslaget.

Industridepartementet finner at det vil være nyttig å få en oversikt over de regler og den praksis som i dag er gjeldende i de nordiske land. Departementet kan også gi sin tilslutning til at grunnlaget for et nærmere samarbeid på dette felt blir gjenstand for en undersøkelse.

Oslo, 11. januar 1968

Etter fullmakt

Odd Gøthe

T. Gjerløw

Sosialdepartementet, Helsedirektoratet:

Helsedirektoratet kan uten forbehold slutte seg til medlemsforslaget. Det er et åpenbart behov for samarbeid på dette område, og det antas at samarbeidet bør kunne føre til en til dels vidtgående rasjonalisering av de kontrolloppgaver både myndighetene og næringslivet i Norden står overfor på dette felt.

Medlemsforslaget er meget omfattende. Skal det kunne resultere i konkrete resultater, vil det utvilsomt være påkrevet at det land som skal koordinere saksbehandlingen, oppretter et midlertidig sekretariat for å få saken fremmet og løst i løpet av et rimelig tidsrom.

Oslo, 27. oktober 1967

Helsedirektoratet

Karl Evang

Fr. Mellbye

Landbruksdepartementet:

Vedlagt sendes fotostatkopi av uttalelse i saken fra Landbruksdepartementets råd for veterinærmedisin, plantevernmidler og formidler m. m. (*se nedan*), og en viser til uttalelsen.

Landbruksdepartementet er enig med rådet i at en bør være med i et ut-

videt nordisk samarbeid om forurensningsspørsmålene og at en kan bidra med materiale for vurdering av forurensningenes art og opprinnelse, samt hva som kan gjøres for å redusere forurensningene.

Oslo, 6. desember 1967

Etter fullmakt

Aslak Lidtveit

Jan Næss

Landbruksdepartementets råd for veterinærmedisin, plantevernmidler og formidler m. m.:

Saken behandlet ved sirkulasjon blant rådsmedlemmene.

Rådet vil begrense sin uttalelse til bekjempelsesmidler som benyttes i landbruket.

Omsetning og bruk av plantevernmidler og midler som står disse nær, bygger på:

1. Lov om plantevernmiddel m. v. av 5. april 1963.
2. Forskrifter om plantevernmidler m. v. av 4. desember 1964.
3. Regler om beisele såvarer av 23. juli 1962.

Landbruksdepartementets råd for veterinærmedisin, plantevernmidler og formidler m. m. har den formelle godkjenningsmyndighet. Godkjenningsmyndigheten er for tiden delegert til rådets Utvalg for plantevernmidler m. m.

Lovens § 3 forlanger at bare offentlig godkjente preparater kan omsettes og brukes, og forskriftenes § 3 setter som betingelse for godkjenning at midlenes giftighet overfor mennesker, husdyr samt dyre- og plantelivet for øvrig er vurdert. Godkjenningsmyndigheten vurderer også doseringen og bruksmaten, bl. a. i den hensikt å unngå skadevirkninger. Godkjenning blir gilt for et tidsrom av 5 år og kan trekkes tilbake dersom nye opplysninger om giftighet og virkning gjør dette berettiget. Preparatene er inndelt i fareklasser avhengig av giftighetsgraden, med standardiserte generelle advarsler og delvis standardiserte forsiktighetsregler. Visse meget giftige midler kan bare kjøpes og brukes av personer med yrkesdyrkerbevis. Det bør vel i denne sammenheng nevnes at bekjempelsesmidler som fluemidler og midler mot ektoparasitter hos husdyr og andre ikke kommer inn under lov og forskrifter om plantevernmidler, og at man arbeider med å komme frem til en tilfredsstillende godkjenningsordning for disse.

På det nordiske plan har man et »Nordisk toksikologisk utvalg angående plantevernmidler og andre kjemiske bekjempelsesmidler» som søker å koordinere bestemmelsene i de nordiske land vedrørende klassifisering, be-

handlingsfrister, utleveringsbestemmelser osv. Utvalget ble opprettet i 1956 og har årlige møter alternerende i de forskjellige land.

Videre har Nordiske Jordbruksforskernes Forening (NJF) en Pesticidkomité (opprettet i 1965) som har satt i gang praktiske forsøk på nordisk samarbeidsbasis for å skaffe analytisk grunnlag for akseptable bruksmåter og behandlingsfrister m. v.

De undersøkelser som foregår ved Veterinærinstituttet vedrørende forekomsten av pesticider i vilt, samt analyser av pesticidrester i landbruksprodukter som foretas ved Norges veterinærhøgskole og Norges landbrukshøgskole, kan også gi opplysninger om miljøforurensning. Endelig kan nevnes at man ved Norges veterinærhøgskole, Institutt for farmakologi og toksikologi deltar i et internasjonalt program under OECD for undersøkelser over forekomst av pesticider i jord- og vannfauna.

Dette råd vil gjerne fortsatt være med i et utvidet nordisk samarbeid om forurensningsspørsmålene. Rådet kan bidra med fagkunnskap og materiale for vurdering av forurensningenes sammensetning og opprinnelse, samt hva som kan gjøres for å redusere dem.

Oslo, 22. november 1967

Ottar Dybing

Johan Sakshaug

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen:

Det er et stort problemkompleks som berøres av forslaget — problemer som innbefatter en rekke sosiale, hygieniske, naturvernmessige, tekniske, økonomiske, administrative, lovmessige og politiske spørsmål. Alle disse spørsmål er saker som de nordiske land hver på sin måte skritt for skritt søker å løse såvel enkeltvis som sett i en større sammenheng. Spørsmålene er utvilsomt av største betydning for det liv og den samfunnsordning man strever med å lilrettelegge til beste for såvel oss selv som etterslekten. Det kan imidlertid betviles om tiden ennå er inne til på nordisk basis å ta opp et engere samarbeid om disse omfattende spørsmål i en slik form som medlemsforslaget innebærer.

Dertil anser en at forholdene for mange av spørsmålenes vedkommende i dag er av vidt forskjellig karakter og størrelsesorden i de respektive land og at de enkelte lands myndigheter for en dels vedkommende vel ennå ikke har helt klarlagt målsetting og de midler som i så måte måtte være mulige og nødvendige av såvel lovmessig som økonomisk art. De geografiske og befolkningsmessige forhold er også ulike, hvilket igjen må få innflytelse på rekkevidden av de tiltak m. v. som hvert enkelt land måtte finne være fyldestgjørende til enhver tid.

Medlemsforslagets samarbeidsformål måtte rimeligvis avstedkomme rent store forsamlinger for drøftelse av spørsmålene og som sådanne bli vanskelig å administrere og få gjennomført. Det er vel også et spørsmål om forsamlinger av denne størrelsesorden vil lykkes i å bringe frem konkrete svar og løsninger på spørsmålene på nordisk basis. På den annen side vil et eventuelt mindre samarbeidsutvalg vel neppe være representativt for de mange interesser som knytter seg til spørsmålene.

Imidlertid kan det tenkes at et engere nordisk samarbeid innen de enkelte felter ville være praktisk mulig og formålstjenlig. En god del slikt samarbeid foregår allerede i dag.

Av slike eksisterende samarbeidsgrupper er i medlemsforslaget bl. a. nevnt gruppen som arbeider med oversikt over regler om giftstoffer og disses virkninger. Innen forskningen foregår det siden flere år tilbake et utstrakt nordisk samarbeid på forskjellige områder. Av slikt samarbeid kan i denne forbindelse nevnes NORDFORSK, Nordiska jordbruksforskarens förening og analysekomiteen (SCAN-test) opprettet av den skandinaviske celluloseindustrien. Om samarbeid på utdannelsesektoren kan vises til Nordiska hälsovårdshögskolan.

Videre kan nevnes de Nordiske Vattenvårdsmøter som hvert år siden 1964 avholdes til orientering og diskusjon om de administrative og lovmessige forordninger, og om forskning og utdanning i de nordiske land.

Lignende grupper innen de forskjellige felter av det vide området som er nevnt i forslaget antas forefinnes i et stort antall selv om en ikke har nærmere kjennskap til dette. Eventuelle manglende samarbeidsgrupper innen enkelte områder kan imidlertid lett dannes hvis det føles behov for det eller det er formålstjenlig.

Ut fra ovennevnte er NVE av den prinsipielle oppfatning at et eventuelt nordisk samarbeid i første rekke bør utgå fra de etater, organisasjoner og institusjoner som behandler vedkommende forhold og problemer. Det må antas at de respektive fagfolk ved deltaking i mindre nordiske samarbeidsgrupper og kontaktmøter for de enkelte felter vil kunne yte en mer effektiv innsats og komme løsningen av problemene nærmere enn om en større og bredt differensiert forsamling sitter sammen. Fra disse enkeltgrupper vil så et utvidet samarbeid om hele problemkomplekset naturlig kunne komme istand om man senere måtte finne det ønskelig og formålstjenlig samt praktisk gjennomførbart. Som konklusjon anser NVE det tvilsomt om tiden ennå er inne til at et nordisk samarbeid opprettes med medlemsforslagets formel for øye og finner i så måte ikke å kunne anbefale forslaget.

Oslo, 16. desember 1967

(Sign.)

Norges industriforbund:

— — — vil Norges industriforbund få gi sin tilslutning til forslaget.

Vi forutsetter imidlertid at et eventuelt oppnevnt utvalg til vurdering av saken vil få en allsidig sammensetning, hvor også industrien blir representert.

Norges industriforbund

Jan Didriksen

Adm. direktor

Norske håndverks- og industribedrifters forbund:

— — — vil vi herved gjerne gi tanken om samarbeid på dette punkt vår fulle tilslutning, uten at vi imidlertid for nærværende har gjort oss opp noen mening om hvorledes et slikt samarbeid best kan gjennomføres.

Oslo, 30. oktober 1967

Norske håndverks- og industribedrifters forbund

Einar Høstmark

Adm. direktor

Hans Fr. Thue

Sekretær

Den norske ingeniørforening:

Den norske ingeniørforening har i de senere år samarbeidet på flere felter når det gjelder forurensningsspørsmål. Vi har blant annet opprettet en teknisk komité for bekjempelse av luftforurensninger og via denne komité fremmet forslag om opprettelse av et gassrenseinstitut ved Norges tekniske høgskole. Vi har videre ydet stipendier til videreutdanning av forskere på nevnte felt og det er også etablert »Arbeidsgruppen for luftrenhold tilknyttet N. I. F.» som skal være et tverrfaglig forum for diskusjon av luftforurensninger og dermed sammenhengende problemer. Det er også i løpet av det siste år gjennomført en priskonkurranse, »Teknikk og naturvern» hvis hensikt det var å få utredet hvordan prosjekterende og utførende ingeniører skal vise ansvar overfor naturverntanken.

Med utgangspunkt i de ovennevnte enkelttiltak har N. I. F. i den senere tid gått inn for å arbeide med problemet naturvern i videste forstand. Vi har gjort det ut fra den erkjennelse at teknikkens inngrep i naturen, og dermed følgende utilsiktede skadevirkninger i det miljø som omgir oss, gjør det

nødvendig med en aktiv innsats for å øke forståelsen både hos ingeniørstanden og hos myndighetene for de samfunnsmessige konsekvenser som inngrepene kan få.

Vi slutter oss derfor til tanken om at Nordisk Råd anbefaler overfor de respektive regjeringer at man på nordisk basis tar opp arbeidet for å undersøke hvilke felles samfunnsmessige tiltak som kan gjennomføres for å kontrollere og redusere de uheldige virkninger av den moderne teknikkens inngrep i naturen.

Den norske ingeniørforening står gjerne til tjeneste med råd hvis det er ønskelig.

Den norske ingeniørforening

A. Nagell

Bjørn Slungaard

Norges naturvernforbund:

Medlemsforslaget har vært til behandling i våre kretsforeninger og i vårt faglige råd, og styreutvalget gjorde vedtak i saken i møte den 13. ds.

Uttalelse forelå fra følgende kretsforeninger:

Agder naturvernforening,
Kongsberg naturvernforening,
Vestlandske naturvernforening,
Sør-Trøndelag naturvern og
Nord-Trøndelag naturvern,

samt fra følgende organisasjoner og personer tilsluttet vårt faglige råd:

Det norske myrselskap,
Det Kgl. selskap for Norges vel,
Den norske turistforening,
Foreningen til ski-idrettens fremme,
Landslaget for reiselivet i Norge,
Norges jeger- og fiskerforbund,
Norges idrettsforbund,
h.r.advokat Knut Lassen,
professor Hans Kauri,
sivilagronom Johan Lyche,
professor Leiv Kreyberg,
jordskiftedommer Eilert Juul,
oberst O. M. Jørgensen,
statsgeolog Per Holmsen,
forsker Arne K. Sterten og
førsteamanuensis Walter Lindberg.

På bakgrunn av de innkomne uttaleser, som alle slutter opp om medlemsforslaget fra Nordisk Råd, vil Norges naturvernforbund gi dette sin fulle

støtte og understreke nødvendigheten av at alle former av forurensning blir gjort til gjenstand for mottiltak.

Til orientering legger vi ved fotostatkopier (*se nedan*) av uttalelsene fra Lindberg, Sterten, Holmsen og Kreyberg, som inneholder betraktninger vi mener Departementet bør få kjennskap til.

Norges naturvernforbund

Magne Midttun

Gen.sekr.

Walter Lindberg, Universitetet i Oslo:

Jeg kan opplyse om at på luftforurensningsområdet er det allerede organisert et nordisk samarbeid i NORDFORSK's regi. NORDFORSK er den nordiske samarbeidsorganisasjon for teknisk-naturvitenskapelig forskning og med Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd som den norske medlemsorganisasjon.

NORDFORSK innkalte i mars 1965 til et kontaktmøte mellom noen få representanter fra hvert av de nordiske land, som alle hadde vist interesse for luftforurensningsspørsmålene, og møtet resulterte i at det ble nedsatt en arbeidsgruppe med en representant fra hvert av de nordiske land: Danmark, Finland, Norge og Sverige. Denne 4-manns arbeidsgruppen har senere fått navnet NORDFORSK's Komité for luftvård (eller bekjempelse av luftforurensninger), og undertegnede er det norske medlem av komitéen.

NORDFORSK's Komité for luftvård har som oppdrag å fremme nordisk kontakt og praktisk og vitenskapelig samarbeid vedrørende luftforurensningsproblemer, men NORDFORSK har ikke midler til finansiering av forskningstiltak. Slike utgifter må bæres av de samarbeidende organisasjoner selv. Komitéen har i samarbeid med NORDFORSK's faste sekretariat organisert og gjennomført følgende tiltak:

1. I oktober 1965 arrangertes i samarbeid med statens luftvårdsnämnd et tre dagers luftvårdssymposium på Hässelby slott i Stockholm, med ca. 50 deltagere fra de nordiske land.

2. Heftet: Survey of Air Pollution Control and Research in the Scandinavian Countries, — NORDFORSK 1965, ble utarbeidet av komitéen i tilslutning til symposiet og er nu trykket.

3. I september 1966 arrangertes på Notodden en to-dagers rundebordskonferanse for 20 eksperter fra de nordiske land om emisjonsmålinger — metoder for måling av forurensningene i skorsteinene for vurdering av utslippsmengdene og for vurdering av rensutstyr's effektivitet.

4. I desember 1966 ble arrangert en studiereise for den ovenfor nevnte ekspertgruppe til industrielle forsøkslaboratorier for gassrense- og ventilasjonsteknikk i Sverige.

5. I mai 1967 ble det nedsatt en undergruppe med oppdrag å utarbeide

forslag om en forenklet metode for måling av sot og partikkulære forurensninger i skortsteiner fra små sentralvarmeanlegg, og med avprøvning av eventuelle alternative metoder.

6. Av mer langsiktige planer som det har vært arbeidet med i lengre tid nevnes:

a. Opprettelsen av en felles nordisk informasjonstjeneste og en dokumentasjonssentral med tilknytning til internasjonal dokumentasjonsservice på luftforskningens område, og for det praktiske arbeid.

b. Organiseringen av et inter-nordisk målestasjons-nett i landlige omgivelser, — dels for å fremskaffe bakgrunnsverdier for bedømmelse av forurensningen i byer og industristrøk og dels for å vurdere utviklingen med hensyn til totalbelastningen av atmosfæren, eller den del av den som vi kan kalle biosfæren, med visse forurensede stoffer, og den nåværende og fremtidige betydning av spredningen over meget store avstander av forurensninger fra de store industri- og by-regioner bl. a. i Mellom-Europa.

I et tidligere forskningsprogram (kalt Atmosfærisk Kjemi) om atmosfærens rolle som transportmedium for sirkulering av visse elementer i naturens kretsløp, under ledelse av dr E. Eriksson, Internationella meteorologiska institutet i Stockholm, har man i det siste ti-år påvist en synkende tendens av pH i nedbøren ved disse avsides-liggende målestedene, hvorav også noen i Norge. Surhetsgraden i månedlige nedbørsprøver har vært målt helt ned til pH 3. I den svenske naturressursutredningen (under trykning) blir angivelig dette vurdert av fagfolk som en meget betenkelig utvikling fra naturvern-synspunkt, p. gr. av den utvasking som finner sted av enkelte jordsmonn som har liten pufferkapasitet på forhånd og dermed økende surhetsgrad i sjøer i enkelte fjellområder.

I den utstrekning luftforurensninger fra byer og industri spiller en rolle i denne utvikling er dette et kontinentalt problem og opprettelsen av såkalte »zero stations» i et målestasjonsnett tilsvarende hva vi hadde tenkt oss på nordisk basis, støttes nå av OECD som arrangerer et internasjonalt møte om dette i Stockholm i desember i år. I første rekke søkes opprettet et tilstrekkelig antall målesteder for SO₂ og sot i en rekke land, og fire slike »zero stations» er ønskelig som et minimum i Norge.

Om Norge kan delta i et slikt måleprogram vil avhenge av bevilgninger til formålet og den fremtidige organisering av forskning vedrørende luftforurensningsproblemer i landet.

Det interskandinaviske samarbeid om luftforskning og bekjempelse av luftforurensning som allerede er i gang, er imidlertid fullt og helt avhengig av oppslutningen fra hvert av deltagerlandene og en tilskyndelse i den retning fra Nordisk Råds side må hilses med glede.

Samarbeidet kan meget vel også omfatte mulighetene for tillempninger og tilpasninger landene imellom hva lovbestemmelser og krav til renseanleggs effektivitet angår, som er nevnt i Medlemsforslaget fra Nordisk Råd, og kanskje enda større er mulighetene for et fruktbart samarbeid vedrørende de krav man må stille til luftens renhet i boligstrøk og industriomgivelser,

både lovgivningen og immisjonsnormer var blant hovedemnene på symposiet i 1965 og vil bli det på det symposium som NORDFORSK's Komite for luftvård har til hensikt å arrangere høsten 1968.

Et samarbeid vedrørende lovgivning om luftforurensninger er imidlertid igang i Europarådets regi med kontorsjef Holmøy i Røykskaderådet som norsk representant. Hos oss har Industridepartementet i høst oppnevnt et utvalg som skal uttale seg om nødvendigheten av å endre bestemmelsene i granneloven som vedrører luftforurensninger, ev. samordning med saksbehandling i vannforurensningssaker, m. v. Den nye svenske lovgivning om luftforurensning foreligger i gjennomarbeidet forslag som antagelig vedtas i nærmeste fremtid. Men det er sikkert fremdeles muligheter for samarbeid om de regler hvoretter lovbestemmelsene håndheves.

Oslo, 6. november 1967

Walter Lindberg

Arne K. Sterten, Forsvarets forskningsinstitutt:

Mitt syn er at et nordisk samarbeid på dette felt vil få stor betydning såfremt det får en arbeidsdyktig underbygning. Denne underbygning kan f. eks. bestå av:

1. et råd sammensatt av medlemmer oppnevnt av de nordiske lands regjeringer,
2. et generalsekretariat som utøvende og informerende organ,
3. et antall utvalg for faglige og administrative spørsmål.

Jeg vil understreke at oppgavene må omfatte alle former for forurensning i luft, jord og vann, herunder også den søppelspredning i naturen som følger med det internasjonale reise- og friluftsliv. I denne forbindelse er det viktig å få friluftslivets og naturvernets lovgivning samordnet i alle de nordiske land.

Sekretariatets oppgave bør bl. a. være å samle kunnskaper om forurensningsspørsmål fra hele verden og så spre disse kunnskaper i våre nordiske land. Vi sakner forøvrig et nordisk fagtidsskrift for forurensningsproblemer. Vi sakner også et nordisk forum for muntlig stoffpresentasjon — arbeidskongresser — for folk som på eget interessegrunnlag møtes for å presentere forskningsresultater og diskutere fagspørsmål. Utgivningen av fagtidsskriftet og arrangement av årlige arbeidskongresser ambulerende mellom de nordiske land burde være noen av sekretariatets fremste oppgaver.

Dette er noen korte synspunkter. Hvis noe mere utfyllende skulle være ønskelig, skal jeg gjerne stå til tjeneste.

Bakkehaug i Målselv, 15. november 1967

Arne K. Sterten

Leiv Kreyberg:

De spørsmål som drøftes er overordentlig betydningsfulle og det skulle nå være åpenbart at praktiske tiltak er nødvendig.

Etter personlige erfaringer når det gjelder Nordisk Råd (Arktisk medisin) er det lett å starte utredninger, men uthyre sent å få realisert, selv enstemmige beslutninger. Jeg vil derfor tilråde at det fra norsk hold arbeides også uavhengig av de øvrige nordiske land, for så å foreta den ønskelige koordinering når de nødvendige forutsetninger er tilstede. Det vesentlige point er at det haster å komme igang, så får man heller samordne detaljene. Eksempelvis haster det åpenbart med å beskytte ferskfiskbestanden i endel elver, hvor ikke bare et enkelt års fangst blir ødelagt, men stam-gytefisken reduseres også.

På de områder hvor Norges naturvernforbund arbeider går de destruktive krefter hurtigere enn de konstruktive.

Oslo, 14. november 1967

Leiv Kreyberg

Statsgeolog Per Holmsen, Institutt for Geologi, Universitetet, Oslo:

Det er så mange måter å ordne det vidløftige stoff som gjelder forurensningen i naturen, at en systematisk oversikt er ønskelig. Det er ikke likegyldig hvordan denne systematiske oversikt blir ordnet, fordi det gjelder å finne angrepspunkter i den hensikt å kunne bøte på, eller hindre, den økende forurensningsprosess som følger med den stadig økende tekniske sivilisasjon. Jeg kunne innledningsvis tenke meg å påpeke at det eneste fellestrekk for alle de forskjellige måter hvorpå naturen forurenses, er at de alle fører til forstyrrelser i den store økologiske likevekt, og at det er mennesket selv som bringer forstyrrelsene.

La mig gjøre et forsøk på en systematisk inndeling.

1. Forurensning av luften.
2. Forurensning av vassdrag og havet.
3. Forurensning av jordbunn og skogbunn.

De prosesser som fører til forurensninger av hver av disse tre deler av naturen er forskjellige.

1. Luften blir forurenset av biltrafikken, som benytter blyholdige brennstoffer, og disse slår seg dels ned på marken, dels blir de innåndet av mennesker og dyr som ferdes i trafikken. Kulloksyd er en meget giftig gass som innåndes direkte. Videre blir luften forurenset ved all den brenselolje som brukes til boligoppvarming, til fabrikker. I vårt land drives ingen større kraftverk med brenselolje, men i andre land er jordgass alminnelig til kraftverk. Jeg kjenner ikke til om Sverige eller Danmark (eller Finland) har

kraftverk som bruker slike brennstoffer. Forbrenningen av kull fører til et lignende resultat som de nevnte øvrige brennstoffer, nemlig at atmosfæren blir forurenset av *svovelsyre*, som oppstår ved forbrenningen. Videre blir luften forurenset ved atomeksplosjoner, i noen grad også ved den fredelige utnyttelse av atomenergi. Luften blir også forurenset av andre fabrikkprodukter, jeg innskrenker meg til å nevne fluorrrøken fra aluminiumfabrikkene. Men det er også andre avfallsprodukter fra industrien som forurenser luften.

2. Forurensning av vassdragene og havet skjer på mange måter. Jeg tillater meg å peke på den stadige økning av kloakkutslipp fra boliger, hoteller og andre steder hvor mennesker bor og arbeider. Jeg tenker hovedsakelig her på vannklosetter som tømmes direkte i vassdragene, urenset. Særlig i Norge foregår en stadig økning av denne slags forurensninger i et uhyggelig tempo. Snart finnes det ikke en fjellbekk som ikke er infisert av kloakk. Det er en følge av velstandsutviklingen, og derigjennom turismen. På dette område må noe kunne gjøres. Vi har konsesjonslover nå som skulle gjøre dette mulig, etter at bygningsloven prinsipielt gjelder for alle kommuner. Men botemidlet vil være rigorøst: nemlig å nekte konsesjon til anlegg av vannklosetter hvor dette ikke kan føres til et skikkelig kloakkrensaneanlegg. Dette blir for kostbart for spredt bebyggelse, men noe må kunne gjøres allikevel, ved å nekte avløp til vassdrag og forlange at kloakken føres til fordeling i jorden. Hittil har man ikke villet bruke lovene (som man har) i full utstrekning på dette felt. De syntetiske vaskemidler er et kapittel for seg, lite kjent. Videre forurennes vannsystemene ved annet utslipp, særlig fra landbruket, i form av avfall fra halmluting, og i den senere tid ved tømming direkte i vassdrag av avfallet fra høuse- og grisefabrikkene. Tidligere ble disse avfallstoffer utnyttet som naturgjødsel i landbruket. Nå ser man stadig eksempler på direkte tømming i vassdrag. Dette må også kunne hindres ved konsesjonslovgivningen.

Avfallstoffer fra fabrikker, bl. a. celluloseindustrien, har lenge vært en plage enkelte steder. Det er vel vanskelig å nekte den slags forurensning hos oss?

Forurensning av vassdrag ved kjemiske sprøyte-gifter fra landbruk, skogbruk og hagebruk er lite kjent for meg, men jeg antar at det foreligger undersøkelser herom fra Sverige.

Havet forurennes av oljespill fra tankbåter i havari, og fra rensning fra ordinære båter. Mange land har bestemmelser om at slikt avfall ikke må tømmes i havner eller nær kysten. Det vil være nødvendig med internasjonale bestemmelser og internasjonal kontroll hvis man skal komme den slags forurensning til livs. Kloakker fra byene forurenser også havet, ikke bare de vassdrag hvor kloakkene tømmes. Oslofjorden er et eksempel, Iddefjorden et annet. Men det finnes mange flere.

3. Jordbunn og skogbunn forurennes dels av nedfall fra luften (radio-

aktivt nedfall og svovelsyre, begge hovedsakelig via nedbøren). Dessuten forurenses jord- og skogbunn ved bruk av giftige sopp- og insektedpende midler. På dette område må det la seg gjøre å oppnå en begrensning av bruken av slike midler, da det er de kjemiske giftmidler som holder på å forstyrre en økologisk likevekt som er vital for menneskene, nemlig likevekten mellom insektene og de fuglene som lever av insekter. Jeg må utdype litt nærmere hva jeg mener. Det er ikke bare giften som dreper småfuglene direkte. For å holde en bestand av småfugl oppe, er det nødvendig at det også finnes en bestand av de insekter som fuglene lever av. Men menneskets grådighet er så stor at det ikke har villet gi noe tilbake til naturen, mennesket vil ha alt. Også den beskjedne del av årshøsten som insekter har skadet, har mennesket villet sikre seg ved å utrydde insektene med gift, og har derved skadet småfuglbestanden, som holdt insektene i sjakk. Dette er bare første trinn i likevektsforstyrrelsen. Hvilket er det neste trinn er aldeles ukjent, men en må formode at den stadig videre tilførsel av kjemiske giftstoffer skader jordbunnen, da det jo ikke bare er insektgifter som brukes, men også gifter mot sopp og mikrober. Hvilken virkning har disse gifter på den naturlige jordbakteriekultur som er nødvendig for plantene, i hvert fall en rekke nyttevekster? — En del av de anvendte giftstoffer har den egenskap at de ikke dekomponeres hurtig, men anrikes i organiske vev, også hos mennesket. Hvilken virkning har de? Hvilke mengder forekommer? Det er ennå lite kjent, men mere i Sverige enn i Norge. Det forekommer meg at slike kjemiske giftmidler som ikke dekomponeres raskt burde forbyes konsekvent og jo før jo heller. Det vil med sikkerhet resultere i at industrien fremstiller gifter som dekomponeres hurtig og tillates anvendt, da industrien vil selge.

Jeg har forsøkt å skissere forurensningsproblemet slik jeg selv ser det. Det er ikke noe fullstendig bilde jeg har forsøkt å tegne, bare en antydning. Andre vil kunne gjøre det bedre. Av typene forurensning, er det vel luftforurensningene og de kjemiske giftmidler som har størst internasjonal betydning, og alene vil Norge ikke kunne gjøre stort for å hindre dem. Jeg mener at det ikke er bare på lovgivningens område at Norge bør søke internasjonalt samarbeid, men like meget, og kanskje i første omgang mere, på utforskningen av likevektsforstyrrelsene som holder på å skje i det store økologiske system i naturen. Naturvernforbundet bør etter min mening hevde dette med stor styrke, og at det haster. Men jeg vil helst også se at vi her i Norge snart erkjenner at vi holder på å grise til naturen og derved skade menneskets trivsel, ved tømningen av kloakker i elv og vann. Også dette er en sak hvor Naturvernforbundet er det nærmeste organ til å rope et varsku.

Jeg har vært i tvil om det er hensiktsmessig ved denne anledning å nevne en spesiell virkning av enkelte reguleringer av vassdrag i forbindelse med kraftbyggingen. Det er kanskje riktig å gjøre det, fordi jeg har sett eksempler på at det er oppstått meget drastiske forurensninger som følge av

kraftutbyggingen i Hallingdal og Hemsedal. Det består i at elvene er ledet i driftstunneller utenom tettbebyggede strøk, og Gol i Hallingdal kan kanskje tjene som et konkret eksempel. Her ble kloakkene tømt direkte i Hemsil, og så lenge vannføringen var naturlig var ikke skadene påtagelig generende. Men etter at Hemsil ble ledet i tunnell ovenfor Gol, ble all kloakkvann konsentrert på en helt minimal vannføring, om vinteren under langvarig frost så godt som helt uten annet tilsig enn kloakkene. Det oppstår da direkte stank fra det tørriagte elveleie, og denne stanken føres med vinddraget rett inn over tettbebyggelsen. Hvorledes det vil bli nedover Hallingdal når hovedelven skal føres inn i tunnelen til kraftverket ved Sønsterud vet jeg ikke, men dersom Oslo kommune (som er konsesjonshaveren) ikke er tilpliktet å slippe rikelig vann forbi inntaket, vil kloakkvannet nedover fra Hol til langt forbi Gol (nesten til Nesbyen) bli sterkt konsentrert.

Jeg har i det hele tatt ikke kunnet forstå at det ble tillatt å ta all vann fra Hemsil inn i kraftstasjonen, og jeg finner kloakksituasjonen ved Gol aldeles uverdig for et noenlunde sivilisert land. Den må betegnes som direkte helsefarlig.

Jeg antar at der kan oppstå lignende situasjoner andre steder dersom ikke konsesjonsvilkårene tar hensyn til dette moment.

Jeg kan nevne et lignende eksempel fra Oppdal, hvor all kloakk fra tettbebyggelsen, som er vokset sterkt i de senere år, tømmes direkte og urensel ut i en liten bekk, Alma, slik at det lukter sterkt av kloakk langs denne nedover når vannføringen er liten. Bekken renner gjennom bebyggelse, og det skal bygges mere langs den nedover. Det er direkte farlig, for barn leker langs denne bekken.

Jeg har nevnt disse drastiske eksempler for å understøtte min påstand om den raske pågående forurensning av våre vassdrag ved kloakktømming. Det er vel en sak som ikke utelukkende angår oss selv heller. I hvert fall må det vel angå de over en million besøkende turister som hvert år søker sin ferie i Norge.

Oslo, 13. november 1967

Per Holmsen

Bygg ditt land:

De tekniske fremskritt i de senere år har vært enorme. Disse setter vi alle pris på, men de har også hatt bivirkninger som vi ikke hadde regnet med. I dag bruker vi således kjemiske stoffer til å bekjempe uønskede organismer i jordbruk, hagebruk, skogsbruk o. s. v. Men denne utstrakte anvendelse av giftstoffer har dessverre medført skader av betydelig omfang.

Bygg ditt land har arbeidet med disse problemene i mange år, særlig

innen jord-, skog- och hagebruk. I de senare år har också avfalls- och söppelproblemet i våra byer och herreder blivit meget aktuelt, på bakgrunn av forurensningsfaren i våre vassdrag. Vi har derfor tatt opp spørsmålet med våre kommunale medlemmer om å anlegge kompost og renseanlegg for å redusere denne fare. Og flere har gått til dette skritt.

Men det er klart at dette problemet nå er blitt av en slik karakter og størrelsesorden at skal vi nå et brukbart resultat må det samarbeid til, og ikke bare innen landets grenser men på skandinavisk basis.

Det gleder oss derfor at Nordisk Råd har tatt opp dette som et felles problem, og nå skal forsøke å komme frem til bestemmelser og felles lover på dette felt.

Vi slutter oss helt til dette forslag, som vi hoper vil gi gode resultater.

Da dette er et spørsmål som interesserer oss meget vil vi være takknemlig for å bli holdt underrettet om de vedtak som blir fattet i denne sak.

Oslo, 12. desember 1967

Bygg ditt land

J. Dugstad

Adm. direktør

Røyskaderådet har i skrivelse den 27 november 1967 forklarat sig støda medlemsförslaget.

Den norske turistforening har i skrivelse den 27 november 1967 forklarat sig støda förslaget.

S v e r i g e

Kommerskollegium:

Överlämnande inkomna yttranden från handelskammrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Jönköping, Borås, Karlstad, Örebro, Sundsvall och Luleå (*se nedan*), vilka samtliga tillstyrker en rekommendation som den föreslagna, får kollegium anföra följande.

Luft- och vattenföreningarna utgör ett växande problem i vår tid och det framstår som alltmer angeläget att kraftfulla åtgärder vidtages för att skapa bättre förhållanden. Även om kunskaperna på detta område ännu är mycket ofullständiga står det dock klart att problemen har en sådan räckvidd att det krävs en internationell samverkan för att komma till rätta med dessa frågor. I första hand är det nödvändigt att söka påverka den allmänna inställningen inte bara i vart land utan även i andra länder till en bättre in-

sikt om de risker som föroreningarna innebär. Vidare är det angeläget att få till stånd ett utbyte av erfarenheter och forskningsresultat, och på vissa områden kan det också vara önskvärt att gemensamma åtgärder vidtages för att lösa olika föroreningsproblem. I detta sammanhang må också framhållas, att möjligheten att i vårt land genomföra en reglering till skydd mot föroreningar och andra störningar i viss mån är beroende på att motsvarande regleringar genomföres även i andra länder. Stränga krav på immissionshinderande åtgärder i vårt land skulle nämligen kunna försvåra eller omöjliggöra konkurrens med näringsidkare i länder, där kraven är mindre.

Även om det ter sig önskvärt med ett vidsträckt internationellt samarbete på detta område omfattande åtminstone länderna i Europa, är därmed icke uteslutet att även en nordisk samverkan kan vara av stort värde. Eftersom de nordiska länderna synes anlägga i stort sett likartade synpunkter torde de genom att uppträda gemensamt med större kraft kunna verka för en lösning av dessa frågor. Vissa spörsmål, exempelvis rörande användning av kvicksilver inom cellulosaindustrin, torde i stort sett inte beröra andra europeiska länder än Sverige, Norge och Finland, och det synes därför naturligt att denna fråga tas upp till överläggningar inom ramen för ett nordiskt samarbete. Även andra frågor, exempelvis de i förslaget angivna vattenvårdsfrågorna torde böra bli föremål för interna nordiska överväganden. Ett utbyte av erfarenheter och forskningsresultat mellan dessa länder får också anses angeläget.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får kollegium för sin del tillstyrka att Nordiska rådet tar upp förevarande ämne till behandling främst med sikte på att ernå ett gemensamt uppträdande från de nordiska ländernas sida i internationella sammanhang men även inbördes utbyta erfarenheter och forskningsresultat samt uppta överläggningar angående vissa speciella föroreningsfrågor, som särskilt berör de nordiska länderna.

Stockholm den 8 december 1967

Bertil Swärd

G. v. Wachenfeldt

Benkt Rosenlund

Statens naturvårdsverk:

Statens naturvårdsverk får i anledning härav anföra att internationellt och internordiskt samarbete inom naturvårdsområdet redan nu är jämförelsevis omfattande. Naturvårdsverket vill beträffande internationell samverkan inom vattenvården hänvisa till bifogad sammanställning över de viktigaste organisationerna för sådant samarbete (*se Bihang*). Såsom fram-

går av sammanställningen har flera av de nämnda organisationerna vatten-
vård endast som en deluppgift. Sålunda behandlas t. ex. i huvudsak kost-
nadsfrågor av organisationer med framträdande ekonomiska intressen, hy-
gienen av hälsovårdsorganisationer etc. Ofta blir det en påtaglig överlapp-
ning i de olika organisationernas arbete. Det kan konstateras att interna-
tionell samverkan i övriga miljövårdsfrågor är av liknande karaktär. Vidare
måste framhållas att sakkunnigresurserna inom naturvårdsområdet är be-
gränsade och att internationell samverkan redan nu i viss utsträckning in-
kräftar på det löpande arbetet med akuta problem.

Inom naturvårdsverket sker för närvarande en genomgång av den inter-
nationella verksamheten inom området för att försöka få till stånd en sam-
ordning av den nu splittrade verksamheten. Härigenom borde förutsätt-
ningarna kunna förbättras för rationell samverkan i de av förslaget upptag-
na spörsmål.

Även om naturvårdsverket vill understryka nödvändigheten av interna-
tionell samverkan inom naturvårdsområdet måste betonas att de miljömäs-
siga och ekonomiska förutsättningarna är skilda även inom ett så begränsat
område som Norden. Exempelvis kan av denna anledning industriföretagens
konkurrensförmåga behöva regleras med andra metoder än internordisk,
europeisk eller annan internationell uniformitet i krav på naturvårdsåtgär-
der. Med hänsyn till olika förutsättningar bör sålunda icke internationella
överenskommelse i alltför stor utsträckning binda ett nationellt program för
naturvårdsåtgärder. Annorlunda ställer det sig givetvis i frågor som i av-
seende på miljön har direkt internationell anknytning.

Sammanfattningsvis vill naturvårdsverket framhålla att en effektiviserad
internationell samverkan i miljövårdsfrågor är angelägen men att orga-
nisationer för en sådan samverkan redan finns i stor omfattning och att de
nationella resurserna är begränsade för ett utvidgat samarbete. En samord-
ning av verksamheten kan emellertid minska splittringen och bidra till en
mer rationell verksamhet.

Stockholm den 27 november 1967

Valfrid Paulsson

Bertil Hawerman

PM om internationell samverkan inom vattenvården

(Upprättad av byråchef Bertil Hawerman, statens naturvårdsverk)

Efter hand som vattenfrågorna blivit ett allt större problem i många länder har de också i ökande omfattning tagits upp till internationellt samarbete. I det följande redogörs för de viktigaste organisationerna för sådan samverkan. Flertalet av dessa har dock vattenvård endast som en deluppgift och behandlar vanligen problemen ur speciell synvinkel. Sålunda är t. ex. helt naturligt ekonomiska organisationer primärt intresserade av kostnadssidan vid vattenresursernas exploatering och hälsovårdsorganisationer av den hygieniska sidan. Ofta blir det emellertid en påtaglig överlappning i olika organisationers arbete.

Economic Commission for Europe (ECE, Genève) anordnade i samarbete med WHO år 1961 ett första seminarium om föroreningsproblem i Europa. Uppmärksamhet ägnas nu bl. a. åt industriella avloppsproblem och användningen av tillgängliga vattenresurser (vattenhushållningsfrågor). ECE arbetar i stor utsträckning med särskilda grupper av experter från medlemsländerna (ad hoc vroups). Rekommendationer tillställs respektive lands regering som underlag för handlingsprogram i vattenvårdsfrågor. Särskilt må nämnas deklARATIONEN om vattenvårdens mål (1966).

I programmet för vattenhushållningsfrågor har följande punkter upptagits.

Metodikfrågor

Metoder för bestämning av tillgängliga yt- och grundvattentillgångar (nuvarande och framtida).

Metoder för fastställande av minsta godtagbara vattenföringar.

Metoder för klarläggande av nuvarande och framtida vattenbehov för skilda ändamål.

Automatiska provtagningsstationer för vattenundersökningar.

Klassifikation av vatten för olika ändamål.

Ekonomiska frågor

Frågor rörande vattentaxor.

Frågor rörande förtursrätt vid fördelning av tillgängliga vattentillgångar på olika användningsområden och rörande fördelning av anläggnings- och driftkostnader på intressenterna när ett företag skall genomföras för att tillgodose skilda ändamål.

Food and Agriculture Organisation (FAO, Rom). Inom FAO:s arbetsområde jordbruk och fiske har vattenvården stor betydelse. Särskilt gäller detta skydd mot förorening av yt- och grundvatten, som utnyttjas för befattning av mark och som dricksvatten för djur. Vattenföroreningens inverkan på fiskbeståndet är en annan viktig fråga liksom olika ämnens inverkan på fisken för dess användning som näringsmedel (lukt, smak, hälsorisk, näringsvärde, hållbarhet).

I Europa arbetar två FAO-organ med fiskefrågor, European Inland Fisheries Advisory Commission (EIFAC) och General Fisheries Council for the

Mediterranean (GFCM), båda med säte i Rom. Bland aktuella uppgifter för dessa organ kan nämnas kvalitetsfordringar för fiskevatten och detergenternas giftverkan.

FAO har en omfattande litteraturbevakning av vattenvårdsfrågor. Bl. a. sammanställs och redovisas uppgifter om lagstiftningen i olika länder och om expertorgan med särskild inriktning på fiskeriområdet.

Intergovernmental Maritime Consultative Organisation (IMCO, London) verkar för koordinering av internationella sjöfartsfrågor. IMCO har på sitt program förhindrandet av havsvattnets förorening genom olja och administrerar sedan 1959 den s. k. Londonkonventionen av år 1954. Genom IMCO reviderades konventionen 1962, vilket innebar en del ändringar för att utvidga konventionens verksamhetsområde. Organisationen har ansvar för insamling, undersökning och distribuering av information om oljeförorening i olika länder och om vidtagna åtgärder mot sådan förorening. En särskild underkommitté arbetar med utvecklingen av praktiska metoder till förhindrande och motverkande av oljeförorening.

I Sverige handlägger sjöfartsstyrelsen frågor om vattenförorening genom olja från fartyg. Styrelsen har för beredningen av vissa oljeskyddsfrågor ett särskilt rådgivande organ, statens oljeskyddsråd.

International Atomic Energy Agency (IAEA, Wien). Verksamheten omfattar utveckling av isotoptekniken, bl. a. vid undersökningar av vattentillgångar och deras utnyttjande, samt upprättandet av normer för utsläpp av radioaktivt avfall i vattenområden. På senare tid har IAEA tagit upp avsättning av havsvatten på sitt program, särskilt med tanke på användningen av atomkraft för samtidig produktion av elektrisk energi. AB Atomenergi är svenskt kontaktorgan.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO, Paris) ägnar forskningsfrågor inom teoretisk och tillämpad hydrologi och geohydrologi särskild uppmärksamhet. Av intresse är UNESCO:s världsomfattande hydrologiska undersöknings- och forskningsprogram för 10-årsperioden 1965—1974, den s. k. internationella hydrologiska dekaden (IHD). Ändamålet med denna samverkan är främst att vidga studiet av vattentillgångarna och att göra en världsomfattande inventering av de vattentillgångarna i olika zoner och former som finns till förfogande för mänsklig vattenförsörjning. Dekadens program är uppbyggt kring följande fyra punkter

Vattenbalansstudier

Naturliga vattens beskaffenhet

Erosion, transport och avsättning av sediment

Mänsklig inverkan på de hydrologiska processerna.

För programmens genomförande finns nationella kommittéer i de olika deltagarländerna. Den svenska kommittén för dekaden arbetar under naturvetenskapliga forskningsrådet och har bl. a. följande projekt.

Grundvattenstandsobservationer inom vissa utvalda områden.

Dekadstationer med observationer av vattenföring, nederbörd, slamhalt, kemisk beskaffenhet, tritiumhalt.

Vattenbalansstudier inom representativa områden.

World Health Organisation (WHO, med huvudkontor i Genève och regionalkontor för Europa i Köpenhamn). I sitt program för förbättring av omgivningshygien har WHO gett prioritet åt vattenförsörjningen. Organisationen stimulerar och understöder utvecklingsprogram inom detta område, och har därvid till sitt förfogande såväl teknisk som juridisk och administra-

tiv expertis. Även finansieringsfrågor ombesörjes av WHO. Föroreningsfrågorna har fått allt större omfattning i WHO:s verksamhet allteftersom dessa blivit ett växande problem ut hygienisk synpunkt.

WHO anordnar utbildningskurser, konferenser, symposier och lämnar bidrag till studieresor. Den senaste vattenvårdskonferensen, anordnad av Europa-kontoret, hölls i Budapest i oktober 1966. WHO har publicerat ett stort antal skrifter och rapporter, bl. a. om vattenvårdslagstiftningen i olika länder och om beskaffenhet på vatten för konsumtion. Som kontaktorgan i Sverige verkar nämnden för internationella hälsovårdsärenden som är knuten till medicinalstyrelsen.

World Meteorological Organisation (WMO, Genève) arbetar med hydrologiska problem sammanhängande med vattnets kretslopp, globalt och lokalt. WMO har i samarbete med IAEA upprättat ett 100-tal mätstationer över hela världen för studium av bl. a. tritium i nederbörden, av värde för undersökning av den globala vattencirkulationen.

De hittills omnämnda organisationerna är på olika sätt knutna till FN. För samordningen av den verksamhet som FN:s regionala kommissioner bedriver och för sammanställning av övrig FN-aktivitet inom vattenområdet finns ett sekretariat under Economic and Social Council (ECOSOC). Senast tillgängliga redovisning har benämningen Fourth Biennial Report on Water Resources Development (1966).

Council of Europe (CE, Strasbourg) har sedan 1962 ägnat sig åt vattenvårdsfrågor, främst genom en särskild kommitté för naturvård och naturresurser. Vattenfrågorna, som huvudsakligen studeras med hänsyn till behovet av skydd mot påverkan genom avloppsförorening har prioritet i kommitténs arbetsprogram. År 1964 avlämnades till CE:s ministerkommitté tre rekommendationer avseende (1) snabb övergång till nedbrytbara detergent, (2) säkerhetsfrågor vid läggning av pipe-lines och (3) behovet av vidgade befogenheter för vattenvårdsmyndigheter. Dessa rekommendationer antogs 1965. CE:s rådsförsamling antog år 1965 vissa riktlinjer för vården av inlandsvatten liksom ett utkast till en vattenvårdspolicy (Water charter) i tolv punkter. En översikt över vattenvårdens situation i Europa framlades i en bok Fresh water pollution control in Europe (1966). I maj 1968 kommer Water Charter att presenteras vid rådsförsamlingens och ministerkommitténs möte i Strasbourg. Samtidigt framläggs det i medlemsländerna, och avsikten är att en brett upplagd upplysningskampanj om vattenvård skall sättas igång. Water Charter är ett led i CE:s naturvårdsverksamhet, som skall manifesteras med ett naturvårdsår 1970. Inom vattenvården arbetar man också på förslag till en allmän vattenvårdskonvention för medlemsländerna. Statens naturvårdsverk representerar Sverige i CE.

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD, Paris). Ett relativt omfattande internationellt forsknings-samarbete inom vattenföroreningsområdet bedrivs inom OECD. År 1961 utarbetades följande program för verksamheten.

Metoder för bestämning av vattnets sammansättning och tillstånd i ett vattenområde. Inverkan av tensider på vattenförsörjning och avloppsbehandling.

Insamling av uppgifter om förekommande gemensam behandling av industriellt och kommunalt avloppsvatten.

Upprättande av en internationell förteckning över laboratorier för vetenskaplig forskning rörande vattenförorening.

Utredning av nyttan och möjligheterna att insamla och till medlemslän-

dernas förfogande ställa dokumentation och information om den vattenföroreningsforskning som bedrivs vid förekommande laboratorier.

Ett antal arbetsgrupper har studerat de olika frågeställningarna. År 1964 publicerades skriften *The Pollution of Waters by Detergents*, 1965 *Directory of Water Pollution Research Laboratories* och 1966 *Treatment of Mixed Domestic Sewage and Industrial Waste Waters*. Forskning angående vattenhushållningsfrågor har diskuterats inom OECD sedan 1965. För närvarande (hösten 1967) sker en omprövning av OECD:s policy och aktivitet på vattenområdet, delvis som en följd av att en mera ändamålsenligt samordning av forskningsresurserna kommit till stånd på det nationella planet i medlemsländerna. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) är OECD:s kontaktorgan i Sverige.

European Economic Community (EEC, Bryssel) har lagt upp föroreningsfrågorna ur ekonomisk synpunkt med avsikt att harmonisera den nationella vattenvårdspolitiken i medlemsländerna. Frågan om kostnadsfördelning mellan industrin och staten för vattenvårdande åtgärder (statlig subvention, lan, avskrivningsregler) har bedömts ha en icke oväsentlig betydelse för företagets konkurrenskraft.

Council for Mutual Economic Aid (COMECON) utgör det ekonomiska samordningsorganet inom östblocket. Det främjar samverkan i vattenhushållningsfrågor mellan medlemsstaterna. Allmänna rekommendationer har utarbetats, bl. a. avseende följande.

Karakterisering av vattenkvalitet och principer för klassificering av vattenområden.

Standardisering av tekniska metoder för mätning av vattenbeskaffenhet. Metoder för skydd av vattenområden.

Standardisering av utrustning i reningsverk.

International Water Supply Association (IWSA, London) bildades 1947 för samverkan i vattenförsörjningsfrågor. Förbundet har som medlemmar främst nationella sammanslutningar av kommunala vattenförsörjningsorgan. Sverige representeras i IWSA av Svenska vatten- och avloppsverksförbundet (VAV). Gränsvärden för tillåtlig förorening av vattentäkter och lagstiftning mot vattenförorening är frågor som ägnats stor uppmärksamhet. De senaste IWSA-kongresserna hölls i Stockholm (1964) och Barcelona (1966), och nästa blir i Wien 1969.

International Association on Water Pollution Research (IAWPR, Washington DC) är en ny internationell sammanslutning för forskning på vattenföroreningsområdet. Tre stora kongresser har hållits, i London 1962, i Tokyo 1964 och i München 1966. Vid dessa konferenser arbetar man med följande tre sektioner.

1. Förorening av inlandsvatten
2. Avloppsvattenrening
3. Avloppsutsläpp i havet.

Water Pollution Control Federation (WPCF, Washington DC) är ett amerikanskt förbund för vattenvård i vilket ett flertal länder utanför USA har föreningar som medlemmar — för Sverige föreningen för vattenhygien. Förbundet har en stor månatlig tidskrift, *Journal WPCF*, och ger dessutom ut publikationer om avloppsvattenrening. Årligen anordnas en konferens, vanligen på 4 dagar och uppdelad i flera sektioner.

European Federation for the Protection of Water (EFPW, Zürich). Organisationen är i Sverige mest känd under den tyska benämningen, Födera-

tion Europäischer Gemässerschutz (FEG). Den bildade 1956 mot bakgrunden av ett växande behov av överläggningar om vattendrag och sjöar, som berör två eller flera länder. Medlemmarna är som regel enskilda organisationer för vattenvård — för Sverige är det Föreningen för vattenhygien. EFPW anordnar, vanligen en gång per år, ett symposium med ett hundratal experter. Vid varje symposium formuleras en resolution att tillställas respektive regering i medlemsländerna.

Förutom de angivna organen finns det ett flertal vetenskapliga och tekniska sammanslutningar, som ägnar vattenvården sin uppmärksamhet. Detta gäller också många industriella branschorganisationer liksom deras samordningsråd, Council of European Industrial Federations (CEIF), som 1966 antog en resolution i tio punkter om vattenförorening.

Samverkan mellan olika länder i konkreta vattenvårdsfrågor sker helt naturligt också genom separata överläggningar, ofta resulterande i konventioner om vattnets utnyttjande. Av särskilt intresse är den internationella konferensen, Water for Peace, som på inbjudan av Förenta staterna anordnades i Washington DC i maj 1967. Huvudsyftet med konferensen var att få en samlad bild av vattensituationen i olika länder och möjligheterna att lösa föreliggande problem. I sitt öppningstal framhöll president Johnson, att han avsåg att sätta upp ett permanent Water for Peace-kontor i USA med regionala enheter på olika håll i andra länder för att främja en ändamålsenlig användning av vattentillgångarna.

Nordiska rådet har vid flera tillfällen behandlat vattenvårdsfrågor, särskilt i fråga om forskning och utbildning, och kraftigt betonat angelägenheten av utbyggd samverkan mellan de nordiska länderna. I maj 1967 anordnade rådet en konferens om mark- och vattenföroreningar med mottot »Sambälle, miljö och ekonomi». En utveckling av samarbetet mellan de nordiska länderna har också skett under senare år. De administrativa nordiska vattenvårdsorganen har sedan 1964 årligen återkommande konferenser. Vid dessa redovisas utvecklingen inom länderna i fråga om forskning, utbildning, lagstiftning, organisation, finansiering samt diskuteras medverkan i och resultatet av internationella organisationers arbete. Nordiskt samarbete genom Nordiska hälsovårdshögskolan, NORDFORSK och Nordiska jordbruksforskarens förening redovisas särskilt i det följande. Överläggningar om praktiska vattenvårdsuppgifter mellan berörda länder har skett i ett flertal fall. Ett permanent samarbetsorgan för Danmark och Sverige utgör Öresundsvattenkommittén. Den har sedan 1960 utfört biologiska, bakteriologiska, hydrografiska, kemiska och tekniska undersökningar av vattensituationen i Öresund. Nyligen har kommittén redovisat en utförlig rapport för den gångna femårsperioden. Kungl. Maj:t har för Sveriges del godkänt riktlinjerna för kommitténs arbete och utser vissa ledamöter i denna. Den skandinaviska cellulosaindustrin har bildat en gemensam analyskommitté, Scandinavian Pulp, Paper and Board Testing Committee (SCAN-test) med ett specialutskott, SCAN-W, för analysmetoder för främst avloppsvatten.

Bland andra kanaler som kan utnyttjas i vattenvårdsarbetet bör särskilt nämnas ingenjörsvetenskapsakademien (IVA). Den har byggt upp en omfattande informations- och dokumentationstjänst med ett utlandssekretariat i Stockholm och teknisk-vetenskapliga attachéer i Förenta staterna, Sovjetunionen, Frankrike och Japan. IVA har ett bibliotek om c:a 15 000 band och närmare 600 löpande tidskrifter. Akademien kan också förmedla kontakter med översättare till eller från svårtillgängliga språk.

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH, Göteborg) är en för de nordiska

länderna gemensam institution för vidareutbildning av tjänstemän inom den allmänna hälsovården. Sedan år 1956 anordnas varje år en kurs i vattenhygien för ingenjörer med högskoleexamen. Kursen är på en månad och omfattar ämnen som vattenburna sjukdomar, vattenförsörjning, avloppsrening, badvattenhygien, vattenvårdsplanering, forskning, organisation och lagstiftning. Antalet kursdeltagare är 20. I viss utsträckning sker samundervisning med deltagarna i ämbetsläkarkurserna.

NORDFORSK (Helsingfors) är en nordisk samarbetsorganisation för teknisk-naturvetenskaplig forskning. I Sverige har NORDFORSK tre medlemsorganisationer, nämligen ingenjörsvetenskapsakademien, statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens tekniska forskningsråd. Hittills har tre forskningssymposier inom vattenvårdsområdet anordnats av NORDFORSK — det första i Norge 1965 om förorening av fjordar, det andra i Danmark 1966 om kriterier om gränsvärden för vattenförorening och det tredje i Finland 1967 om vattenvårdsplanering.

För att förmedla forskningsrapporter m. m. från Förenta staterna och Kanada har NORDFORSK en dokumentationcentral, SCANDOC, i Washington DC. NORDFORSK:s publikationer utgörs främst av monografiserien Acta Polytechnica Scandinavia och förteckningen Scandinavian Research Projects. En handbok, Scandinavian Research Guide, med beskrivning av forskningslaboratorier och -organisationer utgavs 1965.

Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF) har sedan 1956 en kommitté för jordbrukets vattenvårdsfrågor med uppgift att kartlägga för länderna gemensamma, akuta problem och söka stimulera forskningen att ta sig an dessa. För utbyte av erfarenheter och samordning av forskningen har anordnats ett flertal symposier.

Stockholm i september 1967

Lantbruksstyrelsen:

Lantbruksstyrelsen delar den i medlemsförslaget framförda uppfattningen att föroreningsproblemen utgör en betydelsefull samhällsfråga med internationella aspekter, eftersom lagstiftningen på området i olika länder torde medföra mer eller mindre starka ingrepp i produktionsapparaten. För att konkurrensförhållandena internationellt sett inte skall störas inom produktionen, är det angeläget att avvägningar mellan produktionsintressen och miljövårdsintressen blir så likartade som möjligt i olika länder.

En kartläggning av berörda förhållanden i de nordiska länderna och en undersökning av eventuella möjligheter att där samordna bestämmelser på området borde kunna vara ett lämpligt första steg i den åsyftade riktningen.

Stockholm den 27 november 1967

G. R. Ytterborn

U. I. Generaldirektör

Staffan Ericsson

Byrådirektör

Statens institut för folkhälsan:

Enligt medlemsförslaget bör ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna nu komma till stånd i fråga om behandlingen av föroreningsfrågor; vidare bör man undersöka förutsättningarna för att astadkomma en enhetlig bedömning av de samhällsåtgärder som erfordras för miljöskyddet.

Styrelsen skulle med tillfredsställelse se, att avsevärt utökade kontakter mellan expertorgan i de olika länderna komme till stånd i avsikt att samordna strävandena att avvärja det hot mot vår miljö, som den moderna tekniken ger upphov till genom föroreningar och störningar av olika slag. Institutet har i sin verksamhet tidigare varit engagerat i utredningar, vid vilka fältundersökningar utförts i Danmark och Norge. Därvid inhämtades också allmänna erfarenheter från dessa länder rörande den då aktuella omgivningshygieniska störningskällan.

För det vidare arbetet anser styrelsen att det är angeläget, att för de specialistorgan, som finns inom de olika länderna, bildas gemensamma nordiska arbetsgrupper med uppgift att utbyta erfarenheter såväl av praktiskt hälsovårdsarbete som rörande forskningsresultat och att delge vederbörande myndigheter dessa erfarenheter. Härutöver synes det angeläget att nordiska konferenser anordnas rörande vissa omgivningshygieniska och födoämnesbygieniska frågor, t. ex. trafikbuller, luftföroreningar, kemiska kontaminationer av livsmedel. Resultaten från sådana konferenser skulle kunna resultera i en önskvärd samordning av undersökningsmetodik och normer i de nordiska länderna.

Stockholm den 27 november 1967

Rolf Broberg

Ragnar Rylander

Stig Linell

Giftnämnden:

I det väckta förslaget hemställies, att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö, som omger dem gentemot de föroreningar och störningar, vartill den moderna tekniken ger upphov. En omfattande kartläggning av föroreningar och störningar av här avsedd art har för Sveriges del nyligen redovisats i det av 1964 års naturresurs-

utredning avgivna betänkandet SOU 1967: 43 (miljövårdsforskning, del I). I del II (SOU 1967: 44) har utredningen framlagt förslag om miljövårdsforskningens organisation och resursbehov. Vad angår de funktionella aspekterna beträffande denna forskning har därvid bl. a. anförts att behovet av samordning är påfallande även när det gäller det internationella samarbetet. Giftnämnden, som livligt vill instämma i detta uttalande, utgår från att man vid forskningsplaneringen beaktar möjligheterna till nordisk samverkan. Nämnden vill i detta sammanhang erinra om den samverkan på biocidområdet som skett inom ramen för NORDFORSK:s verksamhet och inom Nordiske Jordbruksforskarens förening.

Det administrativa ansvaret för åtgärder inom det i det väckta förslaget asyftade problemkomplexet åvilar i vårt land väsentligen statens naturvårdsverk och giftnämnden. Såvitt angår nämnden, innebär detta bl. a. en skyldighet att avgöra vilka bekämpningsmedel som skall få användas i Sverige och under iakttagande av vilka försiktighetsmått detta i så fall skall ske. Även beträffande hälsofarliga vara som icke är bekämpningsmedel är giftnämnden högsta tillsynsmyndighet. I motsats till vad som är fallet då det gäller bekämpningsmedel kan nämnden enligt nu gällande lagstiftning icke förbjuda användning av viss vara. Genom beslut om klassificering och märkning kan dock säkerhetsbefrämjande åtgärder genomföras. Vad angår märkning av hälsofarliga varer, inbegripet bekämpningsmedel, pågår som nämnts i det väckta förslaget ett nordiskt kommittéarbete för att få förutsättningarna klarlagda för ökad samordning. Detta arbete sker genom medverkan av giftnämnden. Även i övrigt medverkar giftnämnden i nordiskt samarbete. Sälunda är nämnden representerad i den expertgrupp som under namnet Nordisk toksikologisk utvalg verkar för enhetlighet i den toxikologiska bedömningen av bekämpningsmedel. Vidare tas ofta formellt eller under hand kontakt med motsvarande organ i de övriga nordiska länderna.

Emellertid har ett allt starkare behov gjort sig gällande att få till stånd ett mer organiserat samarbete mellan giftmyndigheterna i de nordiska länderna. I syfte att få denna fråga närmare diskuterad -- särskilt vad angår bekämpningsmedelområdet -- hölls den 30 november och 1 december 1967 överläggningar i Köpenhamn mellan företrädare för de svenska och danska giftnämnderna samt det norska utvalget för plantevernmedel m. m. Företrädare för Finland hade även inbjudits men hade icke haft möjlighet att delta. Vid överläggningarna konstaterades att det skulle vara av stort värde om vissa fakta från myndigheternas befattning med bekämpningsmedel förtlöjande kunde utväxlas dem emellan. Vidare ansågs det angeläget att regelbundet återkommande konferenser kommer till stånd mellan företrädare för dessa myndigheter. Det beslöts att en utredning om juridiska och andra förutsättningar för ett sådant samarbete skulle ske, varefter nya överläggningar skulle äga rum.

Inom giftnämndens direkta verksamhetsområde övervägs sålunda för när-

varande en utvidgning och intensifiering av ett redan existerande nordiskt samarbete. Fullföljandet härav kräver emellertid tillgång till ökade ekonomiska resurser. Giftnämnden utgår från att sådana vid behov skall ställas till förfogande. Om en nordisk utredning på bredare bas kommer till stånd om föroreningsfrågorna, finner giftnämnden det väsentligt att de synpunkter nämnden har att företräda på lämpligt sätt får förespråkare.

Stockholm den 5 december 1967

För giftnämnden

Rune Lönngren

Kerstin Jönsson

1964 års naturresursutredning:

Utredningen anser det vara mycket betydelsefullt att utbytet av information rörande miljövärdhetsforskning mellan och inom de nordiska länderna intensifieras.

Sedan 1965 har NORDFORSK haft ett speciellt nordiskt biocidsekretariat, som bl. a. på ett mycket förtjänstfullt sätt distribuerat information rörande biocidproblem inom och mellan de nordiska länderna. Detta sekretariat har även haft vissa forskningskoordinativa uppgifter. NORDFORSK:s avsikt var att initiera verksamheten och man ämnar att efter denna pionjärinsats låta arbetet övertagas av annan organisation. Om så inte blir fallet kommer informationscentralen att läggas ner. Det vore emellertid värdefullt om informationsverksamheten kunde fortsätta och utvidgas att omfatta hela miljövärdhetsområdet, d. v. s. förutom biocider även luftvärd, vattenvärd och speciell naturvärd.

En sådan nordisk informationcentral skulle i framtiden kunna bli mycket betydelsefull som en länk i ett vidare internationellt informationsutbyte. Vi måste räkna med, att för att få tillgång till det internationella informationsmaterialet, en viss motprestation måste göras. Ett nordiskt centrum för miljövärdhetsinformation, som kan lämna uppgifter till en internationell central, vore därvid önskvärt.

Självfallet bör det nordiska samarbetet på miljövärdhetsområdet inte stanna vid detta. Inom den del som utredningen representerar, nämligen miljövärdhetsforskningen, borde ett fruktbringande samarbete kunna etableras på nordisk bas. Utredningen har förordat inrättandet av en statlig nämnd för miljövärdhetsforskning från 1 juli 1968. Om detta förslag realiserar, skapas de organisatoriska förutsättningarna från svensk sida för en fastare nordisk samverkan på området. Ett särskilt kontaktorgan inom Norden på miljövärdhetsforskningens område vore en naturlig utveckling. Om

ett sådant kom till stånd skulle den tidigare omnämnda informationsverksamheten kunna förläggas dit.

Solna den 6 december 1967

För 1964 års naturresursutredning

Bror Rexed

Bengt Lundholm

Stockholms handelskammare:

I medlemsförslaget redogörs för en del aktuella frågor om föreningar av naturen och påverkan i övrigt på människornas hälsa och miljö av olika medel och metoder använda i produktionen. Beträffande dessa frågor skulle enligt förslagsställarnas uppfattning ett samarbete mellan de nordiska länderna vara värdefullt. Förslagsställarna hemställer, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föreningar och störningar, var till den moderna tekniken ger upphov.

Handelskammaren delar förslagsställarnas åsikt, att en enhetlig bedömning av dessa frågor i de nordiska länderna är önskvärd — liksom självfallet så småningom en enhetlig bedömning i så många länder som möjligt.

Forskningen rörande dessa frågor befinner sig emellertid ännu på många områden i ett begynnelseskedde. I första hand synes därför ett nordiskt samarbete böra inriktas på en samordning av forskningen och ett utbyte av forskningsresultat. Ett sådant samarbete torde kunna väntas leda till en gemensamhet i bedömningen av föreningsfrågor och därmed skapa förutsättningar för uppställande av överensstämmande normer.

Handelskammaren tillstyrker således, att Nordiska rådet avger en sådan rekommendation som den föreslagna.

Stockholm den 30 november 1967

Stockholms handelskammare

Olof Leffler

Laila Kihlström

Östergötlands och Södermanlands handelskammare:

Naturrekursutredningen har nyligen i betänkandet SOU 1967: 43—44 framlagt en omfattande utredning rörande olika grenar av miljövärdhetsforskningen jämte förslag till en väsentlig utökning av resurserna för forskningen på det ifrågavarande området. Till grund för utredningens bedömningar och förslag har ett omfattande material sammanställts. I och med utredningen rörande åtgärder gentemot luftförorening, buller och andra immisioner (SOU 1966: 65) och tillkomsten av det nya naturvårdsverket har på senare tid miljövärdhetsfrågorna tilldragit sig en betydande uppmärksamhet här i landet. Även i de övriga nordiska länderna torde vissa utredningar ha igångsatts. Handelskammaren finner angeläget att ett ökat nordiskt samarbete kommer till stånd på detta område och att förutsättningarna för att åstadkomma en enhetlig bedömning av åtgärderna från det allmännas sida undersöks. Över huvud taget synes nödvändigt att det internationella samarbetet på nu ifrågavarande område vidgas.

Norrköping den 1 december 1967

Östergötlands och Södermanlands handelskammare

Lars Gabrielsson

Gunnar Lundén

Smålands och Blekinge handelskammare:

Föroreningsproblemen har genom den förstörelse, som vi dagligen blir vittne till, blivit en fråga av största betydelse, vars lösning icke får uppskjutas. Hithörande frågor är mycket komplicerade, icke minst genom den motsatsställning som uppstår då det å ena sidan gäller att främja näringslivets utveckling och å andra sidan bevaka medborgarnas legitima krav på betryggande åtgärder till skydd för deras hälsa och mot naturens nedsmutsning. Problemen är av internationell räckvidd och handelskammaren finner det därför både betydelsefullt och önskvärt att få ett samarbete till stånd över gränserna.

Handelskammaren tillstyrker därför Nordiska rådets förslag till vidgat samarbete i hithörande frågor.

Jönköping den 30 november 1967

Smålands och Blekinge handelskammare

Bengt H. Skantze

Gotlands handelskammare meddelar i skrivelse den 7 december 1967 att den instämmer i Stockholms handelskammares yttrande av den 30 november 1967 (se ovan).

Skånes handelskammare:

Såsom framgår av medlemsförslaget förekommer i viss utsträckning redan nu samarbete mellan nordiska länder i syfte att uppnå en gemensam lösning av hithörande problem. Det finns enligt handelskammarens mening anledning förmoda att det samråd, som i detta hänseende etablerats exempelvis inom Öresundsområdet, på något längre sikt kommer att visa sig fruktbarande. Föroreningsproblemen spänner emellertid över vida fält och har under senare år blivit alltmer förtjänta av uppmärksamhet. Det synes därför värdefullt om de utredningsresultat som hittills vunnits eller kommer att vinnas i ett eller flera av de nordiska länderna kan utnyttjas också i de övriga. Vidare kan en nordisk samordning på detta område vara ägnad att ge större tyngd åt de nordiska ländernas intressen i internationella sammanhang, exempelvis i fråga om oljeutsläpp till havs och beträffande olika åtgärder för motverkande av luftförorening.

Handelskammaren får sålunda tillstyrka en rekommendation av Nordiska rådet till regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna att få till stånd en enhetlig bedömning av, vilka samhällsåtgärder som kan böra vidtagas för att söka komma till rätta med föroreningsproblemen.

Malmö den 22 november 1967

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

Hans Cavalli-Björkman

Lars C. G. Samzelius

Handelskammaren i Göteborg:

Efter att ha påpekat miljövärdsfrågornas väsentliga betydelse i dagens samhälle och de risker för medborgarnas liv och hälsa, som föroreningarna genom teknikens utveckling och tätorternas tillväxt numera innebär, hemställes i förslaget, att regeringarna gemensamt måtte undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder, som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö, som omger dem gentemot de föroreningar och störningar, vartill den moderna tekniken ger upphov.

Handelskammaren kan till alla delar instämma i de synpunkter, som framförts i förslaget, och vill för sin del endast understryka vad som där sagts om önskvärdheten av att bestämmelserna angående föreningar och miljövård i de nordiska länderna blir likartade även med hänsyn till önskemålet att konkurrensvillkoren inom näringslivet i Norden blir ensartade. Detta önskemål får desto större eftertryck ju mer tullarna och handelshindren av annan art kommer att slopas inom det nordiska området. Enligt kammarens mening är det också av vikt, att det förordade samarbetet kommer till stånd utan dröjsmål, eftersom föroreningsproblemen i många fall redan i dag i samtliga länder är akuta och eventuella samhällsinslag bör ske snabbt, innan ännu allvarligare skadeverkningar hunnit inträffa.

Handelskammaren får sålunda tillstyrka det föreliggande medlemsförslaget.

Göteborg den 9 november 1967

För handelskammaren i Göteborg

B. Thorburn

R. Uddenberg

Västergötlands och norra Hallands handelskammare:

Förslaget berör synnerligen beaktansvärda, ur olika synpunkter svårbedömliga problem. En samverkan inom de nordiska länderna för dessa frågor har hög angelägenhetsgrad. Handelskammaren vill därför livligt tillstyrka att ämnet upptages till behandling på sätt rådet föreslår.

Borås den 4 december 1967

Västergötlands och Norra Hallands handelskammare

E. Grenfors

Handelskammaren i Karlstad:

Kammaren delar helt förslagsställarnas mening om önskvärdheten och möjligheten att på ifrågavarande område etablera ett nordiskt samarbete och kammaren tillstyrker deras förslag.

De erforderliga avvägningarna mellan produktionsintressena och miljövården synes med fördel kunna ske inom ramen för ett nordiskt samarbete och ej minst för att främja en utveckling mot konkurrens på likartade vill-

kor, skulle enhetliga bestämmelser på området vara att hälsa med tillfredsställelse.

Karlstad den 27 november 1967

För handelskammaren i Karlstad

Bo Raihsman

Ordförande

Per-Olof Esping

Verkst. dir.

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län meddelar i skrivelse den 30 oktober 1967 att den tillstyrker medlemsförslaget.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare:

Alla möjligheter till samarbete på miljövärdens område bör tillvaratas såväl på det nordiska som det internationella området. Det är ingen tvekan om att det är allas vår skyldighet att så fort som möjligt komma tillrätta med problemen.

Handelskammaren får därför tillstyrka förslaget.

Sundsvall den 24 november 1967

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare

Ax. Enström

Per-Richard Molén

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:

Medlemsförslaget utmynnar i en rekommendation till de nordiska regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föroreningar och störningar vartill den moderna tekniken ger upphov.

De spörsmål som behandlas i förslaget är av synnerlig vikt. Det är naturligt och önskvärt att samarbete på lagstifningens, forskningens och övriga områden av hithörande frågor sker över gränserna och handelskammaren får därför tillstyrka rekommendationen.

Luleå den 4 december 1967

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare

Folke Burström

Åke Tåhlin

Sveriges industriförbund och Svenska arbetsgivareföreningen:

Det torde numera råda allmän enighet om att miljövårdsfrågorna är ett synnerligen viktigt problemkomplex, och att det krävs åtgärder från både samhällets och enskildas sida för att söka lösa miljövårdsproblemen och så långt som möjligt eliminera och begränsa skadeverkningar av skilda slag. Med hänsyn härtill och i linje med det ansvar som man inom industrin känner för hithörande frågor anslöt sig organisationerna i stort sett till det svenska lagstiftningsförslag som år 1966 redovisades i de s. k. inmissionsakkunnigas betänkande. I denna utredning och i naturresursutredningens två betänkanden om miljövårdsforskning har mycket kraftigt understrukits miljövårdsfrågornas internationella karaktär.

På det nordiska planet sker redan nu ett inte obetydligt samarbete i miljövårdsfrågor. Utöver vad som nämnts i medlemsförslaget må här erinras om det tekniska samarbete som byggts upp inom ramen för NORDFORSK:s arbetsprogram. Ett annat exempel är den skandinaviska cellulosaindustrins gemensamma analyskommitté Scan-test. Ett vidgat och intensifierat nordiskt samarbete är emellertid av flera skäl utomordentligt angeläget.

För lösningen av miljövårdsproblemen är forsknings- och utvecklingsarbetet av största betydelse. Inte minst med hänsyn till de nordiska ländernas relativt sett begränsade tekniska och personella resurser framstår en samordning och fördelning av forsknings- och utvecklingsarbetet de nordiska länderna emellan såsom nödvändig. Även när det gäller utbildningen på miljövårdsområdet torde mycket kunna vinnas genom ett vidgat nordiskt samarbete.

Som framhålls i medlemsförslaget är det vidare — inte minst med hänsyn till önskvärdheten av att konkurrensvillkoren för företagen i de olika länderna skall vara så lika som möjligt — angeläget att bestämmelserna på detta fält blir likartade. Även denna samordning är alltså en betydelsefull uppgift för nordiskt samarbete.

Klart är emellertid, som förut nämnts, att miljövårdsproblemen har vidare internationella aspekter och att så långt möjligt internationella lösningar av miljövårdsproblemen måste eftersträvas. Redan nu är ett stort antal internationella organ och organisationer sysselsatta med frågor om harmonisering av de olika ländernas miljövårdspolitik. Även mot denna bakgrund får det nordiska samarbetet sin särskilda betydelse genom att det kan möjliggöra gemensamma nordiska initiativ och ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationella sammanhang.

Slutligen vill organisationerna föreslå att Nordiska rådet icke blott inriktar sig på de omgivningshygieniska problemen utan även uppmärksammar behovet av ett intensifierat samarbete i de arbetshygieniska frågorna. Även inom detta område bör gemensamma bedömningsgrunder finnas och

åtgärderna på grund härav samordnas. Under hänvisning till vad sålunda anförts får organisationerna tillstyrka det aktuella medlemsförslaget.

Stockholm den 26 januari 1968

Sveriges industriförbund

Axel Iveroth

Christer Leijonhufvud

Svenska arbetsgivareföreningen

Curt-Steffan Giesecke

Gideon Gerhardsson

Industrins vatten- och luftvård AB:

Industrins vatten- och luftvård AB vill livligt tillstyrka att den föreslagna utredningen kommer till stånd. På luftvårdens område framträder nämligen i allt högre grad effekten av immissioner över gränserna och på vattenvårdsområdet är det angeläget att åtgärderna inom Norden så långt möjligt följer samma riktlinjer då ju de yttre förutsättningarna är så pass lika.

På forskningsområdet sker redan visst samarbete. Sälunda har den nordiska ellulosa- och pappersindustrin i Scandinavian pulp, paper and board testing committee (San-test) ett organ för normering av analyser av olika slag. I Scan-test har även vattenanalyser tagits upp. Även NORDFORSK ägnar sig åt analysfrågor och annan forskning på vatten- och luftvårdsområdet.

Ett ökat samarbete som syftar till enhetligare bedömning inom Norden av dessa viktiga frågor torde även i större internationella sammanhang vara av värde genom att Norden skulle kunna ha gemensam representation vid internationella sammankomster som arrangeras på miljövårdsområdet.

Stockholm den 26 januari 1968

Industrins vatten- och luftvård AB

S. Freyschuss

Sveriges kemiska industrikontor:

Förslaget innehåller en rekommendation om att gemensamt undersöka förutsättningarna för en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder, som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och miljö gentemot den moderna teknikens föröreningar och störningar. Inte minst med hänsyn till önskvärdheten av likartade konkurrensvillkor anses det angeläget att bestämnelserna på detta fält blir så lika som möjligt och förslaget innehåller också önskemål om ett vidare internationellt samarbete i Europarådet.

Kemikontoret vill för sin del varmt tillstyrka det framförda rådsförslaget. Som förslagsställarna påpekar har kraven på reningsåtgärder långtgående ekonomiska konsekvenser för den industriella produktionen. Då det internationella varuutbytet — framför allt inom Norden — på olika sätt underlättas genom raserande av tullmurar, standardisering av säkerhetskrav etc. är det angeläget att företagens konkurrensförutsttning inte onödigtvis påverkas genom olikartade krav i berört avseende.

Ännu ett skäl kan åberopas för det väckta förslaget. Olika undersökningar under senare år har givit vid handen att luftföroreningsutsläpp från en punkt kan spridas över mycket vidsträckta arealer. Dylika utsläpp från industrin i ett nordiskt land kan sålunda som förorening lätt drabba inbyggarna i ett angränsande land. Samma förhållanden gäller beträffande vissa vattenföroreningar, där ju Östersjöns karaktär av delvis internordiskt innanhav reser krav på en gemensam bedömning av föroreningsutsläppet. Naturresursutredningens nyligen avgivna betänkanden ger också belägg för att föroreningsproblematiken i många fall inte enbart kan betraktas som en nationell angelägenhet.

Stockholm den 8 december 1967

Sveriges kemiska industrikontor

Bo Helmerson

Lantbruksförbundet:

Förslagsställarna hemställer, att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsåtgärder, som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föroreningar och störningar, vartill den moderna tekniken ger upphov.

Fyra åtgärder föreslås böra vidtagas, nämligen:

1. att få till stånd en samlad översikt över alla de regler som på olika sätt lägger ekonomiska bördor på produktionslivets olika grenar i syfte att motverka de för miljön skadliga verkningarna, som bruket av vissa medel eller metoder i produktionen för med sig,
2. att bestämmelserna på miljövårdsområdet göres likartade,
3. att en undersökning av nuvarande förhållanden på området bör omfatta även rättstillämpningen, bl. a. domstolarnas bedömning av olika situationer enligt landets rättsregler,
4. att ett samarbete borde kunna äga rum i fråga om hithörande spörsmål internationella behandling.

Som exempel på för miljön skadliga medel nämns i förslaget oljeutsläpp på öppna havet, gifter, tillsatsmedel för livsmedel, giftiga bekämpningsmedel inom jordbruket och utsläpp av olika kemiska spillprodukter i jord

och vatten, vilka kan leda till bl. a. förgiftning av grundvattnet. Vidare omnämnes att nordiskt samarbete sker angående reglerna för gifler och tillsatsmedel för livsmedel.

Lantbruksförbundet vill framhålla, att utöver det samarbete som nämns i förslaget redan sker ett nordiskt samarbete inom andra delar av miljövårdsområdet, främst inom vattenvården. Även åtskilliga internationella organisationer ägnar föroreningsproblemen i Europa stor uppmärksamhet. Emellertid är uppgifterna spridda på ett stort antal olika organ och det är därför angeläget att en insamling och sammanställning av erhållna resultat och uppgifter göres av de nordiska länderna för att man skall kunna få en uppfattning om de regler som gäller i Norden eller som erfordras för att skydda den nordiska miljön. Ett samarbete rörande föroreningsfrågorna inom Norden synes därför vara lämpligt, varför förbundet ej har någon erinran mot förslagsställarnas hemställen.

Stockholm den 8 december 1967

Sveriges lantbruksförbund förening u. p. a.

Oscar Westerlind

Staffan Annell

Svenska naturskyddsföreningen:

Mellan de nordiska frivilligorganisationerna för naturvård sker ett kontinuerligt samarbete. Bl. a. deltar representanter för föreningarna i Danmark, Finland Norge i såväl Svenska naturskyddsföreningens årliga centrala naturvårdskonferens som föreningens årsmöten. I samband med årets konferens hölls också på inbjudan av statens naturvårdsverk och Svenska naturskyddsföreningen en överläggning angående det av Europarådet planerade Naturvårdsåret 1970. Även de övriga nordiska länderna har ordnat konferenser.

Problemen kring oljans skadeverkningar till sjöss behandlas på det internordiska planet av Nordiska oljeskyddsunionen, till vilken Svenska naturskyddsföreningen tagit initiativ och vars kansligöromål ombesörjs av föreningen.

Förslagsställarna har väl motiverat önskvärldheten av att ett kraftigt utökat, enhetligt handlande i fråga om föroreningsfrågorna kommer till stånd och innehållet i förslaget överensstämmer väl med de synpunkter föreningen har i frågan. Vissa delar av förslaget synes dock böra ytterligare skärpas.

De norra delarna av Östersjön, Bottenviken och i viss mån Bottenhavet bör diskuteras på samma nivå som Idefjorden, Öresund och Torne älv. För-

oreningen av detta område, främst genom utsläpp från massaindustri, är av mycket stor omfattning.

Regler för gifthantering och tillsatsmedel för livsmedel har ännu inte sådan utformning att en samordning kan anses vara genomförd. Särskilt synes Island stå utanför samarbetet. Där saknas tillsatslagsiftning och den giftlag som för närvarande är under utarbetande synes komma att avsevärt avvika från den svenska och danska. Island bör erbjudas att kontinuerligt få följa giftnämndens respektive kommerskollegiums arbete inom dessa båda områden.

Den surgörning av sjöar och vattendrag som nyligen konstaterats äga rum med de stora europeiska industriområdena som ytterst sannolika bidragande föroreningskällor pekar tydligt på nödvändigheten av att miljö-vårdsfrågorna behandlas likartat inom långt större regioner än som tidigare diskuterats.

Föreningen anser, att produktionsintressena vid konflikter med miljövården ingalunda alltid skall få övertaget. Det är då betydelsefullt från konkurrenssynpunkt, att normer för utsläpp av föroreningar är så likartade som möjligt i de nordiska länderna.

Ett samarbete rörande föroreningsfrågorna är av största värde. I många fall är skyndsamma åtgärder av nöden.

Stockholm den 11 december 1967

Svenska naturskyddsföreningen

Gösta Walin

Ordförande

Anders Bjärvall

Intendent

Landsorganisationen i Sverige:

LO, som är tveksam, huruvida ett nordiskt samarbete kan komma till stånd enbart på de grunder förslagsställarna angett, har dock för sin del inget att erinra emot angivna hemställan som sådan. LO vill emellertid redan nu framhålla lämpligheten av att ett eventuellt framtida samarbete bör ske på verksnivå, d. v. s. mellan naturvårdsverket i Sverige och motsvarande organ i de övriga nordiska länderna.

Stockholm den 22 januari 1968

Landsorganisationen i Sverige

Arne Geijer

Svenska teknologföreningen:

Medlemsförslaget avser ett område som sedan flera år legat centralt i Svenska teknologföreningens intressesfär. Som exempel på föreningens aktiviteter inom miljövårdsområdet kan nämnas den lyckade kampanjen för fjärrvärme till det omdanade Norrmalm i Stockholm. Vidare arbetar just nu en »Vattenvårdskommitté» inom föreningen och skall under våren lägga fram konkreta förslag till handlingsprogram för berörda myndigheter. Föreningens remissverksamhet har också till stor del uppehållit sig vid miljövårdsfrågor. Bland de på senare tid avgivna yttrandena må nämnas dem över »Immissioner» och »Miljövårdsforskning», (*här ej tryckta*).

I yttrandet över »Miljövårdsforskning», som utarbetades tillsammans med Föreningen teknik och miljö, betonades det internationella samarbetets betydelse på området. Det är känt att den urbana miljöns alla vatten- och luftföroreningar inte respekterar några gränser och Svenska teknologföreningen ser därför med tillfredsställelse att man inom Nordiska rådet tagit detta initiativ till ett nordiskt samarbete i miljövårdsfrågor.

Föreningen tillstyrker utan förbehåll att ett sådant samarbete inleds och anser att det kommer att innebära en värdefull stimulans till likartad utveckling i, i första hand, de nordiska länderna.

Enligt Svenska teknologföreningens uppfattning torde samarbetet kunna indelas i följande fyra områden:

1. Införande av enhetliga normerings- och riktvärden;
2. Handläggning av utbildningsfrågor;
3. Gemensamt agerande i större internationella sammanhang;
4. Handläggning av vissa akuta föroreningssproblem.

Vad beträffar det första området, enligt ovan, må nämnas att man i Sverige har kommit långt när det gäller kraven på arbetsmiljön. Vidare tas genom immissionslagen, som träder i kraft under 1969, ett stort steg mot fasta normer för den totala miljön. Med nordiskt enhetliga riktvärden för olika föroreningstyper (varav buller är en) ges den ekonomiska utvecklingen i de olika länderna samma förutsättningar vilket måste anses önskvärt.

Utän enhetliga normer kan också praktiska problem av mindre format uppstå. Som exempel kan nämnas att en aktuell svensk utredning kan få till följd att avgasrenare för bilar blir obligatoriska i Sverige, och om inte motsvarande bestämmelser samtidigt kommer till stånd i övriga nordiska länder uppstår problem med hur man skall se på de bilar från grannländerna som regelbundet används i Sverige.

Beträffande utbildningsfrågorna vill föreningen påpeka att det nuvarande svenska utbildningssystemet inte medger någon högre utbildning

som siktar på föroreningsproblem och miljöfrågor. Den utbyggnad av miljöforskningen som påbörjats kommer att kräva högt kvalificerade men relativt få personer. Det torde därför vara rationellt med en gemensam nordisk vidareutbildning av akademiker i hithörande ämnen.

Svenska teknologföreningen anser att det i det föreslagna nordiska samarbetet bör ingå att se till att tillräckliga sådana utbildningsresurser finns — bland annat att Nordiska hälsovårdshögskolan får nödvändig förstärkning och att det planerade Nordiska institutet för samhällsplanering kommer att ha miljövärdfrågorna företrädna i kursplanen.

I ett remissyttrande angående Linköpings tekniska högskola (*här ej tryckt*) föreslog Svenska teknologföreningen och Föreningen teknik och miljö att ett ämne kallat »Företagshälsovård och miljövärd» skall införas vid samtliga tekniska högskolor i Sverige. Föreningarna har uppfattningen att så kommer att ske och förordar att likartad utbildning införas i de övriga nordiska länderna.

I detta sammanhang vill Svenska teknologföreningen gärna nämna att den omfattande kursverksamhet som föreningen bedriver i samarbete med Tekniska läroverkens ingenjörsförbund sedan länge erbjudit kurser i samhällsplaneringsämnen och miljövärd. Aktuella är, bland andra, kurserna »Industrins vattenvårdsproblem» och »Mätningar av immissioner». Dessa kurser bedrivs i samarbete med statens naturvårdsverk. Ett informationsblad från kursverksamheten om detta samarbete (*här ej tryckt*). Svenska teknologföreningen har genom sin kursverksamhet och sina goda kontakter med systerorganisationer i övriga nordiska länder utmärkta möjligheter att medverka i den samnordiska miljövärdutbildningen.

Det har på senare tid påtagligt belysts att föroreningsfrågorna är storinternationella problem. Bland annat har det framkommit att endast en liten del av de luftföroreningar som finns i luften över Sverige härrör från föroreningskällor i det egna landet. På denna punkt krävs det otvivelaktigt internationellt samarbete om en förändring skall kunna komma till stånd. Ett gemensamt nordiskt uppträdande med möjligheter att peka på internordiska överenskommelser torde verksamt kunna bidra till ett sådant större internationellt samarbete. Svenska teknologföreningen kommer att ta initiativ till att just luftföroreningsproblemet tas upp inom den världsorganisation för ingenjörer som kommer att bildas inom närmaste framtiden.

Det högre nordiska samarbetet på miljövärdområdet bör också innefatta initiativ till att funktionsdugliga samsarbetsorgan bildas på lägre nivå för att lösa gemensamma akuta problem — t. ex. nedsmutsningen av Öresund. För att tillse att dessa senare organ verkligen får något utträttat bör det högre samarbetet omfatta även en övervakande funktion.

På grund av den korta tid som stått till buds för att bereda detta yttran-

de avstår Svenska teknologföreningen från att lämna förslag till hur det ovan skisserade samarbetet bör organiseras. Föreningen vill dock påpeka att naturresursutredningens förslag till miljövårdsforskning tar upp vissa internationella samarbetsfrågor. Vidare hoppas föreningen få tillfälle att yttra sig då konkreta förslag till samarbetsformer utformats.

Svenska teknologföreningen ser med tillförsikt fram emot det kommande internationella miljövårdssamarbetet.

Detta yttrande har utformats i samråd med Föreningen teknik och miljö.
Stockholm den 23 januari 1968

Svenska teknologföreningen

Bertil Sjögren

Ulf Norhammar

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om samarbete rörande föroreningsfrågorna. Utskottet, som behandlat medlemsförslaget vid sina möten i Halmstad den 13—14 oktober 1967 och i Oslo den 11 december 1967, får i anledning härav anföra följande:

Remissbehandlingen av medlemsförslaget har ännu icke avslutats. Av de yttranden, som hittills inkommit, framgår emellertid, att det synes angeläget att ett samarbete om föroreningsfrågorna kommer till stånd mellan de nordiska länderna. Remissinstanerna framhåller önskvärldheten av att nå en nordisk samverkan på området bland annat för att genom gemensamt uppträdande med större kraft kunna verka i internationella sammanhang för en lösning av dessa frågor. Det pekas på åtskilliga punkter bl. a. inom gemensamma vatten, där behovet av samarbete är betydande.

Enligt utskottets mening vore det önskvärt att föroreningsfrågorna, som för närvarande är föremål för intensiva diskussioner i samtliga nordiska länder, före utskottets slutliga ställningstagande till frågan kunde tagas upp till en allmän debatt vid rådets förestående session i Oslo för diskussion angående behovet av nordiskt samarbete på området. Utskottet har för

avsikt att efter sessionen återupptaga sakbehandlingen på grundval av det i saken föreliggande materialet samt de vid debatten i rådet framkomna synpunkterna.

Socialpolitiska utskottet har velat anmäla ovanstående för rådet.

Osla den 11 december 1967

Kristian Albertsen

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Jørgen Jensen

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyine Leivo-Larsson

Harald Løbak

Viola Nørlov

Salve Salvesen

Medlemsförslag

om harmonisering av lagstiftning m. m. inför förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen

(Väckt av Yngve Holmberg och Per Hækkerup)

Det deltagande i ett vidgat europeisk-ekonomiskt samarbete, som de nordiska länderna nu bereder sig för, kommer att fordra ett ökat samarbete inom Norden. Behovet härav är emellertid lika stort oavsett vilken utgången av den nu inledda fasen i Europaförhandlingarna kommer att bli. Därest framställningarna från Danmark, Norge och Sverige om anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) skulle leda till ett positivt resultat, kommer ett nordiskt samarbete inom EEC att bli oundgängligt för att de tre länderna skall både kunna gemensamt bidra till Europas enhetssträvanden och inom EEC hävda de nordiska intressena. En särskilt viktig uppgift är därjämte att medverka till att Finland och Island skall kunna finna en för dem godtagbar lösning för deras medverkan i ett utvidgat europasamarbete. Om däremot ansökningarna icke skulle ha framgång och andra lösningar på de ekonomiska samarbetsproblemen i Europa måste sökas, kommer kravet på sammanhållning mellan Nordens länder att bli lika stort. Det finns sålunda starka skäl för de nordiska länderna att intensifiera och anpassa det nordiska integrationsarbetet till de nya krav och förhållanden, som utvecklingen kommer att ställa.

De nordiska länderna bör nu genom ett samarbete på därför lämpade områden söka stärka sin förhandlingsberedskap i förhållande till EEC. De nordiska länderna kommer att på flera områden bli ställda inför nödvändigheten att anpassa sin lagstiftning till sexländernas som en följd av inom EEC gällande regler och föreskrifter. På de områden, där på grund av olikheter i de nordiska ländernas lagstiftning eller av andra skäl varje land måste söka sin egen lösning, skulle ett nordiskt samarbete knappast vara ändamålsenligt. Å andra sidan torde på åtskilliga fält komma att fordras införande av nya bestämmelser i de nordiska ländernas lagstiftning, liksom det är anlagligt att det i andra fall råder sådan likhet mellan de olika ländernas regler att ett samarbete om lämpliga lösningar av problemen är att förordas.

För närvarande gäller de riktlinjer för det nordiska samarbetet, varom

överenskommelse träffades i Helsingforsavtalet av 1962. Avtalet tillkom karakteristiskt nog under intryck av händelserna i en föregående intensiv fas av de europeiska marknadsförhandlingarna. Stunden är nu kommen att ge konkretion åt Helsingforsavtalet under hänsynstagande till den utveckling, som EEC genomgått sedan början av 1960-talet och med särskilt beaktande av att Danmark, Norge och Sverige nu ånyo begärt förhandlingar med EEC om medlemskap eller för Sveriges del alternativt om andra anslutningsformer.

I Danmark, Norge och Sverige har undersökningar utförts om vilka förändringar som erfordras i ländernas lagstiftning vid ett inträde i EEC. Det gäller här regler på sådana områden som etableringsrätt, lagstiftning rörande kapitalmarknaden, den fria arbetsmarknaden, socialpolitikens gestaltning, skatterätt, patenträtt, transportpolitik o. s. v. På alla dessa områden kan vi stärka vår position och vår beredskap inför EEC-förhandlingarna. På de fält, där det vid en genomgång av dessa undersökningar visar sig, att ett nordiskt samarbete om att finna de mest lämpade — om möjligt också likartade — lösningarna är att förordna, bör ett sådant samarbete genomföras. Steg har redan tagits för ett samarbete, som bygger på utbyte av upplysningar om resultaten av de olika ländernas undersökningar, liksom man vågar utgå från att experter från de olika länderna kommer att gemensamt dryfta problemen inom olika fält under de kommande månaderna. Även om blivande förhandlingar skulle bli resultatlösa, är det i allt fall värdefullt om ett sådant samarbete kommit till stånd.

Det synes naturligt att Nordiska rådet tar ett aktivt initiativ i denna sak. I rådet är alla de meningsriktningar företrädde, som är av betydelse i detta sammanhang. Där kan också Finland och Island på ett naturligt sätt komma till tals.

Med hänsyn till att det gäller ett mycket stort fält är det viktigt att Nordiska rådet, när det behandlar dessa frågor, kan bygga på bästa tänkbara sakliga underlag. För att så skall bli möjligt, måste regeringarna snarast förse rådet med upplysningar om resultaten av de nämnda undersökningarna i de olika länderna. Vidare bör rådet få del av experternas synpunkter på hur de områden, där ett närmare nordiskt samarbete är att anbefalla, lämpligen bör avgränsas. På grundval härav kan rådets fem utskott föra fram och behandla konkreta förslag avseende nordiskt samarbete beträffande den anpassning av lagstiftningen, som ett inträde i EEC kommer att kräva.

Med hjälp från regeringskontoren bör på detta sätt på Nordiska rådets förestående möte i Oslo i februari kunna framläggas material till belysning av på vad sätt Nordiska rådet kan engageras för denna angelägna uppgifts fullgörande. Rådet blir då i stånd att fatta beslut om att uppdraga åt olika utskott att ta itu med de konkreta uppgifterna.

Under våren 1968 skulle alltså rådets fem utskott i nära samverkan med

regeringsrepresentanterna och med underlag i sådant material, som utarbetats inom regeringskontoren, kunna utforma konkreta förslag till harmoniserande bestämmelser. Dessa förslag kan därefter formellt väckas i rådet antingen genom regeringsförslag eller genom förslag av enskilda rådsmedlemmar.

Under åberopande av det anförda hemställer vi,

A. att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att tillstålla rådet erforderligt material rörande de undersökningar som företagits i varje nordiskt land med tanke på blivande förhandlingar med EEC,

B. att Nordiska rådet måtte besluta uppdraga åt sina fem utskott att i nära samarbete med regeringsrepresentanterna och sakkunniga föra fram konkreta förslag till ändringar i de nordiska ländernas lagstiftning på alla de områden, där det antingen som ett led i förhandlingsberedskapen gentemot EEC och/eller som ett led i stärkandet av det nordiska ekonomiska samarbetet är att anbefalla.

Stockholm och København den 20 oktober 1967

Yngve Holmberg

Per Hækkerup

*BILAGA 1***Uttalande av Danmarks regering (Handelsministeriet) i anledning av medlemsförslag om harmonisering av lagstiftning m. m. i förbindelse med förhandlingar med EEC**

Den danske regering har fullt ut tillsluttet sig den henstilling, som blev vedtaget på Nordisk Råds 15. session i Helsingfors om de nordiske landes samarbejde i forbindelse med bestræbelserne på at skabe et stort europæisk marked, og regeringen har til stadighed opretholdt nær kontakt med de øvrige nordiske lande med henblik på at sikre det nordiske samarbejde i markedspolitikken.

På denne baggrund kan den danske regering tilslutte sig de synspunkter, som er kommet til udtryk i medlemsforslaget, der sigter på at søge nye veje for udbygningen af det nordiske samarbejde.

Med udgangspunkt i medlemsforslaget og et tidligere fremsat svensk regeringsforslag har det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg drøftet det fortsatte samarbejde om forberedelse af eventuelle forhandlinger med EEC. Fra svensk side har man påtaget sig med udgangspunkt i de enkelte landes udredninger at udarbejde en oversigt over de områder, hvor analysen af Rom-traktaten er forskellig, samt over de områder, hvor de nordiske lande er kommet til forskellige konklusioner, når det gælder mulighederne for at acceptere EEC's bestemmelser. Når den svenske oversigt foreligger, vil den blive drøftet i samarbejdsudvalget, hvor man samtidig vil drøfte det videre oplæg for arbejdet i lys af den seneste udvikling i den europæiske markedssituation.

Når samarbejdsudvalget har afsluttet gennemgangen af materialet og herunder overvejet, hvorledes en eventuel samordning af ændringer i de nordiske landes lovgivning bedst vil kunne gennemføres, er det hensigten at videregive materialet til Nordisk Råd.

København, den 15. januar 1968

Ove Hansen

Minister for nordiske anliggender

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A.165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelandena om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 om Norden och marknadsproblemen

Til det økonomiske utvalg er henvist medlemsforslag om harmonisering av lovgivning m. m. før tilslutning til Det europeiske økonomiske fellesskap (A 165/e), tilleggsforslagene A 184 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e og A 194 T/e om samarbeidet Norden og Europa og tilleggsforslag A 190 T/e om opprettelse av et nordisk finansieringsinstitutt. Til utvalget er likeledes henvist beretning fra Den nordiske ministerkomite for økonomisk samarbeid innsendt av Norges Regjering og meldinger om rekommandasjon 26/1966 og 23/1967 innsendt av Danmarks regjering.

Ved behandlingen av saken har foruten utvalgets medlemmer deltatt: fra Danmark: statsminister Baunsgaard og økonomiminister Nyboe Andersen, Island: handelsminister Gylfi Gislason, fra Norge: statsminister Borten, utenriksminister Lyng, landbruksminister Lyngstad, fiskeriminister Myklebust og handelsminister Willoch, og fra Sverige: statsminister Erlander, jordbruksminister Holmqvist, handelsminister Lange og statsrådet Wickman.

I meldingene om rekommandasjon nr. 26/1966 og nr. 23/1967 er det henvist til ministerkomiteens beretning.

Utvalget har gjort seg kjent med beretningen fra ministerkomiteen, hvor det er redegjort for det nordiske økonomiske samarbeid som har funnet sted siden forrige sesjon, herunder samarbeidet i EFTA, GATT, OECD og UNCTAD. Det er videre redegjort for utviklingen i den europeiske markeds-situasjon og de utredninger som er foretatt i samsvar med rekommandasjon nr. 26/1966.

Rapporten viser at det nordiske samarbeid utvikler seg meget raskt. I 1966 var stigningen i den internordiske handel, såvel for import som eksport, ca. 90 % større enn stigningen i de nordiske lands samlede utenrikshandel. I 1967 var stigningen mer enn 100 % større enn i den totale utenrikshandel. Siden 1959 er den internordiske import økt fra 13,4 % til 20 % av totalimporten, for eksporten er økningen fra 16 % til 23 %. Et viktig trekk bak

disse tall er at den nordiske samhandel med bearbejdede varer ligger på et relativt høyt nivå og viser fortsatt stigning over en bred front.

Rapporten peker også på det stadig økende samarbeid mellom nordiske bedrifter gjennom produksjonsavtaler, underleverandørsystemer m. v. Gjennom den nordiske integrasjon er landene blitt stadig sterkere bundet til hverandre. Dette gir grunnlag for et intimt samarbeid mellom de nordiske land også i internasjonale økonomiske organisasjoner.

Når det gjelder utredningene i henhold til rek. 26/1966, den såkalte »pakketplanen», viser rapporten at det ennå ikke har vært mulig å fullføre disse utredninger, særlig gjelder dette den del av planen som omfatter samarbeidet om det ytre tollnivå. Det heter i rapporten at Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg vil fortsette utredningene.

Det økonomiske utvalg legger vekt på at det i ministerkomiteens beretning gis såvidt utførlige oversikter over utviklingen i den nordiske samhandel og i det nordiske samarbeid på det økonomiske område. Utvalget vil også uttale sin tilfredshet med de resultater som ble oppnådd under de felles nordiske forhandlinger i slutfasen av Kennedyrunden. Det vil også understreke ministrenes uttalelse om det handelspolitiske samarbeid, der det heter at Samarbeidsministrene legger stor vekt på de handelspolitiske konsultasjoner hvor hensynet til en nordisk helhetsvurdering bør gis en så bred plass som mulig, og at av særlig betydning er samarbeidet mellom de nordiske land innenfor EFTA. En koordinert og aktiv opptreden i EFTA av de nordiske land vil være av vesentlig betydning for den rolle som EFTA kan spille i tiden fremover.

I medlemsforslaget om harmonisering av lovgivning m. m. forut for forhandlinger med EEC (A 165/e) er det henstillet til regjeringene å tilstille Rådet materiale vedrørende de undersøkelser som er foretatt i hvert nordisk land med tanke på blivende forhandlinger med EEC. Det er videre henstillet at Rådet måtte beslutte å gi sine utvalg i oppdrag, i nært samarbeid med regjeringsrepresentanter og sakkyndige, å føre frem konkrete forslag til endringer i de nordiske lands lovgivning på alle områder der dette er å anbefale, enten som ledd i en forhandlingsberedskap eller som ledd i en styrking av det nordiske økonomiske samarbeid.

Forslaget ble drøftet i utvalgets møte i Oslo 10. november 1967, der også de nordiske samarbeidsministre deltok. Det var enighet om at det materiale som utarbeides i samarbeid mellom de nordiske utredningsorganer burde tilstilles Rådet. En første del av et slikt materiale er utarbeidet av det finansielle utvalg som har foretatt en sammenlikning mellom bestemmelsene i de enkelte nordiske land og EEC's regler vedrørende kapitaloverføringer og etablering.

I tilleggsforslag 190 T/e er det henstillet at Rådet rekommanderer regjeringene påny å prøve spørsmålet om opprettelse av et nordisk finansieringsinstitutt. De øvrige tilleggsforslag, 184 T/e, 192 T/e, 193 T/e og 194 T/e tar i

forskjellige former sikte på en styrking av det nordiske samarbeid, internt, innen EFTA og i de europeiske markedsbestrebelse.

Utvalget drøftete de foreliggende medlemsforslag om Norden og de europeiske markedsbestrebelse, og regjeringsrepresentantene fremførte sine synspunkter.

Drøftelsene konsentrerte seg om to hovedproblemer: de nordiske lands deltagelse i den europeiske integrasjon og deres innbyrdes økonomiske samarbeid. Det kunne konstateres at de to problemer har nær sammenheng, idet det var bred enighet om at de nordiske lands innbyrdes økonomiske samarbeid måtte skje med full hensyntagen til landenes markedspolitiske målsetting.

Markedssplittelsen i Europa medfører voksende problemer. Vanskelighetene ved å nå en løsning av disse spørsmål vekker bekymring. Utvalget har derfor med interesse merket seg at det for tiden innenfor EEC overveies initiativer for å redusere og på lengre sikt oppheve markedssplittelsen. Regjeringene har gitt uttrykk for at de er rede til å overveie alle forslag og ta de initiativ som er egnet til å fremme denne målsetting.

Utvalget har merket seg at de nordiske regjeringer er enige om å avholde et møte av statsministre, utenriksministre og samarbeidsministre med henblikk på å drøfte det nordiske samarbeid i lys av den europeiske markeds-situasjon. Samarbeidsministrene vil forberede møtet med utgangspunkt i det tidligere arbeid, herunder det arbeid som drives i anledning av rekommendasjon nr. 26/1966 angående økonomisk samarbeid og på grunnlag av drøftelsene på Nordisk Råds nåværende sesjon.

Samarbeidsministrene vil holde Nordisk Råds økonomiske utvalg orientert om arbeidet. Utvalget besluttet å holde et møte i tilslutning til ovennevnte møte mellom de nordiske stats-, utenriks- og markedsministre.

De nordiske bestrebelse må ses på bakgrunn av at de nordiske stater ønsker en utvidelse av det internasjonale varebytte i det hele, bl. a. en økt handel mellom Øst- og Vest-Europa.

Forslaget om gjennomgåelse av samarbeidets organisatoriske forutsetninger som er fremført i A 184 T/e og som ikke er behandlet her, foreslås henvist til den nordiske organisasjonskomite for behandling.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget foreslå at Rådet

a) på grunnlag av medlems- og tilleggsforslagene vedtar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene:

1. i nær kontakt med regjeringene i øvrige EFTA-land oppmerksomt å følge det europeiske markedsspørsmåls utvikling med sikte på å utnytte de muligheter som kan bidra til en bred løsning av dette spørsmål.

2. på ny å overveie mulighetene for et nordisk initiativ med sikte på å utbygge EFTA-samarbeidet.

3. å inndra et bredere utsnitt av de nordiske lands innbyrdes økonomiske forbindelser i overveielserne, med sikte på at en utvidelse av samarbeidet kan tilgodese vesentlige økonomiske interesser i hvert av de nordiske land og at de organisatoriske forutsetninger som måtte være påkrevet likeledes inngår i disse overveielser.

4. å ta sikte på en utforming av de nordiske økonomiske samarbeid som letter disse lands deltagelse i en bred europeisk markedsløsning og som er forenlig med de nordiske lands forpliktelser overfor de øvrige EFTA-land.

b. tar beretningen fra Den nordiske ministerkomite for økonomisk samarbeid til etterretning,

c. tar meldingene om rek. 26/1966 og 23/1967 til etterretning i påvente av nye meldinger til neste ordinære sesjon.

Oslo, den 20. februar 1968

Trygve Bratteli

Henry Christensen

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Förman

Sigurður Ingimundarson

J. O. Krag

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Bent Røiseland

Eino Sirén

Karl Skytte

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

H. C. Toft

Medlemsförslag

om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område

(Väckt av Georg Backlund, Einar Gustafsson, Poul Hartling, Jan-Ivan Nilsson, Berte Rognerud och Kerttu Saalasti)

Sådana starkt specialiserade vetenskapliga områden, som förutsätter en kvalificerad forsknings- och utbildningsverksamhet men där behovet av forskar- och utbildningsplatser är numerärt relativt ringa, har visat sig ligga väl till för nordiskt samarbete. Genom samarbete mellan de nordiska länderna har det på ett flertal dylika forskningsområden varit möjligt att bygga upp en regional forskningsmiljö, inom vilken resultat kunnat nås, som varit omöjliga att uppnå enbart inom ett av länderna. Som exempel på dylika områden, inom vilka ett framgångsrikt samarbete utvecklats, kan nämnas samarbetet inom teoretisk atomfysik (Nordita), sjörättsligt samarbete och samarbetet på marinbiologins område.

I en till Nordiska rådet riktad framställning har en krets av nordiska forskare inom parasitologin, som innefattar problemställningar hänförande sig till en rad delfack inom biologin såsom biologisk grundforskning, humanmedicin, veterinärmedicin, fiskeri- och viltforskning, väckt förslag om etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område (*se Tillägg*). Initiativet härstammar från det första nordiska symposiet i parasitologi, som hölls den 12—14 december 1966 i Åbo. Vid detta tillsattes en samarbetskommitté för att utarbeta ett förslag om samarbetets former. Kommitténs förslag går ut på att ett nordiskt kollegium för parasitologi skulle inrättas för att handha samarbetet på detta område bl. a. i form av informations-, kontakt- och utbildningsverksamhet.

I förslaget framhålles bl. a., att rätt många personer och institut i Norden är inkopplade på parasitologiska problem men att den parasitologiska verksamheten är splittrad. I varje enskilt land är i regel endast några av parasitologins huvudgrenar väl representerade. Tillsammans representerar de nordiska länderna på detta område emellertid en bredd och sakkunskap, som kan tjäna som bas för ett framgångsrikt framträdande även på internationellt plan. En snabb utveckling av denna vetenskapsgren förutsätter dock enligt förslagsställarna att kontakterna mellan företrädare för de olika del-

facken kraftigt utökas, vilket bäst kan ske i en större gemenskap än vad något enskilt nordiskt land kan erbjuda.

Vi finner för vår del det framlagda samarbetsförslaget värdefullt och vill särskilt fästa uppmärksamheten vid de i förslaget framlagda sifferuppgifterna om de betydande nationalekonomiska förluster, som olika parasitologiska företeelser inom speciellt de human- och veterinärmedicinska områdena i detta nu förorsakar. Särskild uppmärksamhet bör också ägnas hit hörande frågor inom tropikmedicinen, mot bakgrund av den ökade turismen och de nordiska ländernas växande engagemang i olika företag i subtropiska och tropiska områden. Enligt vår uppfattning talar starka skäl för att det nordiska samarbetet på berörda område snarast effektiviseras i överensstämmelse med de riktlinjer, som framlagts i förslaget.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för upprättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Helsingfors, Köpenhamn, Oslo och Stockholm i september 1967

Georg Backlund

Einar Gustafsson

Poul Hartling

Jan-Ivan Nilsson

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

TILLÄGG

Förslag om nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område

Parasitforskningens målsättning och betydelse

Parasiter förekommer i de flesta djurgrupperna. En del djurgrupper består uteslutande av parasiter. Tillsammans utgör parasiterna ungefär en fjärdedel av samtliga djurarter. Inom den biologiska grundforskningen har parasiterna alltid tillägnats ett stort intresse till följd av de strukturella och funktionella anpassningsfenomen, som hör samman med ett parasitiskt levnadssätt. Parasitologin omfattar även många problem av allmänbiologisk natur. Parasiterna är nödvändiga populationsdynamiska modulatorer, som bidrar till upprätthållandet av jämvikt i naturen. Ofta motverkar de emellertid människans intressen och parasitologin är därför av stor betydelse inom

humanmedicinen, veterinärmedicinen, fiskeriforskningen och viltforskningen. Självfallet förorsakar parasiterna de flesta sjukdomsfallen och det största ekonomiska avbräcket i tropiska och subtropiska områden. Det visar sig emellertid att parasiterna är väl representerade och att parasitismen vållar betydande ekonomiska skador även i tempererat och kallt klimat. En utförlig redogörelse för de av parasiter förorsakade sjukdomarna och de ekonomiska konsekvenserna av parasitangrepp kommer att färdigställas. I detta samband ges endast några exempel.

Den s. k. tropikmedicinen, d. v. s. diagnostik och behandling av sådana parasitangrepp, som patienterna har ådragit sig vid vistelse i subtropiska och tropiska områden, tilldrar sig allt större aktualitet inom humanmedicinen. Den ökade turismen och de nordiska ländernas engagemang i olika företag i dessa områden gör att antalet tropikmedicinska fall snabbt tilltar. Redan nu föreligger stor brist på specialister i tropikmedicin och härför skolad personal på rutinlaboratorierna vid sjukhusen. I de nordiska länderna bedrivs tillsvidare tropikmedicinsk verksamhet i viss utsträckning huvudsakligast i Sverige. För att belysa omfattningen av denna verksamhet kan nämnas, att parasitologiska laboratoriet vid Roslagstulls sjukhus i Stockholm årligen undersöker 4 000 prov för rutindiagnostik i kliniska och ambulanta material, därjämte 1 000 prov för hälsokontroll av hemvändande personal av de svenska FN bataljonerna. Vid samma sjukhus vårdas inneliggande ett drygt hundratal patienter årligen; så gott som alla med parasitära sjukdomar, främst amoebiasis, giardiasis, bilharzios, filarios och malaria. (Exakta uppgifter kommer inom kort att publiceras i Läkartidningen.) Behovet av parasitologisk hälsokontroll på personal från företag och institutioner, som vistas utomlands, har i Sverige klart manifesterats och omfattar år från år allt större personalgrupper. För närvarande undersöks t. ex. all UD- och SIDA-personal och allt flera privata företag har infört liknande hälsokontroll för all hemvändande personal. Trots att behovet av tropikmedicinsk diagnostik och vård väl är av samma storleksordning i de övriga nordiska länderna, är den tropikmedicinska aktiviteten i dem än så länge blygsam. Forskning och diagnostik av tropikmedicinska sjukdomar skulle kraftigt kunna gynnas genom internordiskt samarbete.

Binnikemasken är en parasit med cirkumpolär utbredning. Totalt c:a tio miljoner människor är infekterade med den. Enligt en år 1950 utförd undersökning av binnikemaskens utbredning hos befolkningen i Finland skulle 20 procent av landets befolkning lida av binnikemask. Inom vissa områden, särskilt i de östra delarna av landet, skulle infektionsintensiteten vara nästan 100 procent. Trots att infektionsfrekvensen sannolikt har minskat under de senaste åren, utgör binnikemasken fortfarande ett problem. Enligt en beräkning skulle enbart värdet av den näring, som binnikemasken uppstår, utgöra 40 miljoner Fmk. Den ekonomiska förlust, som uppstår i form av förlorade arbetsdagar och minskad arbetseffektivitet, kan naturligtvis ej

exakt beräknas men är mycket stor. Det kan eventuellt vara fråga om en årlig förlust av storleksordningen en miljon arbetsdagar. Enligt en uppskattning skulle 1 000—2 000 personer årligen intas på sjukhus för vård av binnikemaskförorsakad blodbrist. Beträffande binnikemasken bör särskilt observeras, att dess larver under senare tid har konstaterats förekomma rätt rikligt i fisk från sjöar i Sverige och att de även är kända från Norge och Danmark. I Sverige har förekomsten av dessa larver även minskat efterfrågan på sötvattensfisk.

Den veterinärmedicinska parasitologin har ett mycket vidsträckt arbetsfält i det att våra husdjur angrips av ett flertal olika parasiter. Parasitangreppen resulterar i nationalekonomiskt kännbara förluster i form av dels ökad dödlighet och dels nedsatt produktivitet. Med kraven på ett rationellare och mer lönsamt jordbruk och en strukturomvandling, som medfört större djurenheter, har problemen blivit mycket stora. Det kan nämnas att i Sverige åstadkommer endast en parasit, den stora leverflundran, en uppskattad årlig förlust av 10 miljoner kronor i form av kasserade levrar av nötboskap (1955). Vidare må nämnas att ett enda slakteri (Uddevalla slakteri) år 1965 redovisade för en förlust av 600 000 kronor till följd av angrepp av stora leverflundran.

Ett annat exempel från veterinärmedicinens område berör infektionen av nötkreatur med magmask. Denna är mycket utbredd och förorsakar subkliniska symptom i form av dålig tillväxt. I ett tillväxtförsök erhöles vid strategisk profylaktisk avmaskning c:a 25 kg ökad slaktvikt per djur, d. v. s. en ökning av slaktvärdet med ungefär 200 kronor per djur.

Det är utomordentligt svårt att uppskatta parasitangreppens inverkan på bestånd av vilt och fisk, men man kan med fog påstå, att parasiterna spelar en synnerligen viktig roll i beståndsregleringen. Beträffande fiskparasitologiska problem kan särskilt nämnas, att så gott som varje försök att intensifiera fiskproduktionen medelst odling i dammar, nätkassar och liknande har hämmats och försvärats av massupträddanden av olika fiskparasiter. Så t. ex. erhöles vid ett försök att odla regnbågslax i nätkassar i en sjö (Åland), där fiskarna angreps av fisklöss, en viktökning av 160 gram och en dödlighet av 28 procent under en tillväxtperiod, medan fiskar i en annan lokal, där dessa parasiter inte förekom men där odlingsbetingelserna i övrigt var likartade, en tillväxt av 253 gram och en dödlighet av 14 procent. Denna olikhet var tillräcklig för att göra odlingen olönsam i den ena lokalen men lönsam i den andra.

Parasitforskningens omfattning i Norden

Utforskningen av parasiterna berör många olika delfack inom biologin, främst den biologiska grundforskningen (taxonomi, ekologi, fysiologi, cytologi, genetik), humanmedicinen, veterinärmedicinen, fiskeriforskningen och viltforskningen. Man kan därför vänta sig att parasitologisk forskning och

diagnostik bedrivs i rätt många institutioner av olika slag. År 1965 utförde Finska vetenskaps-societetens parasitologiska institut i Åbo en utredning av den parasitologiska undervisningens och forskningens omfattning i Norden. Ur denna utredning (F. Vet.-Soc. Parasitol. inst., Information No. 5 och 6) framgår att 90 personer vid 51 institut bedriver parasitologisk forskning. Fördelningen av antal forskare och institut i de enskilda länderna är följande: Danmark 9 forskare och 7 institut, Finland 32 (17), Norge 10 (8) och Sverige 39 (19). Av forskarna är 11 professorer, 34 doktorer eller licentiat, 39 graduerade och 6 studerande. Av instituten är 2 rent parasitologiska institut, 21 naturvetenskapliga högskoleinstitut, museer eller liknande, 13 medicinska eller farmakologiska institut, 4 institut för fiskeriforskning, 2 institut för villbiologi och 4 av annat slag. Det kan antecknas att sedan denna utredning slutfördes har uppgifter inkommit om ytterligare några forskare och institut, som har anknytning till parasitologin, och att svar ej erhållits från någon institution på Island.

Ur utredningen framgår, att rätt många personer och institut är inkopplade på parasitologiska problem men att den parasitologiska verksamheten är rätt splittrad. I de flesta fall är endast 1—2 forskare inom en institution sysselsatta med parasitologisk forskning. Trots att parasitologin i Norden som en helhet äger ett betydande omfång, finns i regel i varje enskilt land endast några av parasitologins huvudgrenar väl representerade.

Ur den nämnda utredningen framgick även mycket tydligt dels att kontakterna mellan parasitologerna hittills har varit bristfälliga och dels att man på alla håll önskar få till stånd bättre kontakter och ökat samarbete. Beträffande den parasitologiska aktiviteten bör särskilt beaktas att ett behov av kontakter och samarbete finns inte endast mellan företrädare för samma delfack (t. ex. humanparasitologer) i de olika nordiska länderna utan även mellan företrädare för olika delfack (t. ex. biologer — veterinärer och veterinärer—läkare).

Initiativ för etablerande av nordiskt samarbete

För att initiera det nordiska samarbetet inom parasitologin hölls den 12—14 december 1966 i Åbo det första nordiska symposiet i parasitologi. I detta deltog 34 personer, representerande alla nordiska länder utom Island. Utom föredrag och vetenskapliga meddelanden upptog programmet även en diskussion om det fortsatta nordiska samarbetet. En redogörelse för denna diskussion återfinns i F. Vet.-Soc. Parasitol. inst., Information No. 7. Diskussionen utmynnade i följande resolution:

Församlade till det första nordiska parasitologiska symposiet i Åbo uttalar vi som vår åsikt att parasitologin är av så stor betydelse inom medicinen, veterinärmedicinen, viltforskningen och fiskeriforskningen och av så stort intresse inom zoologin, att den parasitologiska forskningen och undervisningen i Norden bör utbyggas. Vi anser att ett nordiskt samarbete

bör etableras. För utredning och förberedelse av det nordiska samarbetet har vi idag tillsatt en samlarbetskommitté.

Till medlemmar i den nämnda samlarbetskommittén, som i det följande benämns arbetskollegium (enligt mötesprotokollet är denna beteckning den korrekta), valdes följande personer:

Mag. Jörn Andreassen, Köbenhavn (biologi)
 Doc. Elias Bengtsson, Stockholm (humanmedicin)
 Prof. August Brinkmann, Bergen (biologi, fiskeriforskning)
 Dr Christina James, Åbo (biologi)
 Doc. Dr Holger Madsen, Köbenhavn (biologi, viltforskning)
 Vet. med. lic. Gustav Nærland, Sandnes (veterinärmedicin)
 Vet. med. lic. Nils Olle Nilsson, Stockholm (veterinärmedicin)
 Doc. Wolmar Nyberg, Helsingfors (humanmedicin)
 Prof. Bo-Jungar Wikgren, Åbo (biologi)

Professor Wikgren skulle verka som ordförande och dr James som sekreterare.

Arbetskollegiet (samtliga medlemmar närvarande) sammanträdde den 29—30 juni i Stockholm. Härvid diskuterades ytterligare formerna för det nordiska samarbetet och beslöts att ingå till Nordiska rådet med en skrivelse om behovet av ett Nordiskt kollegium för parasitologi.

Motivering för grundandet av ett Nordiskt kollegium för parasitologi och kollegiets planerade verksamhetsformer

Såsom ur det tidigare anförda har framgått har parasitologin i Norden ett betydande omfång och en alltmer ökande aktualitet. Den omspanner flera områden av ren och tilläpplad biologisk forskning. Det är tydligt att parasitologin i varje nordiskt land skilt bör utvecklas vidare och att kraftiga åtgärder behövs för en intensifiering av parasitologisk undervisning och forskning. Det är emellertid också uppenbart, att endast exceptionella åtgärder skulle kunna resultera i en sådan breddning och fördjupning av parasitologin i ett enskilt land, att parasitologin där skulle kunna uppnå en fast, självständig position. Tillsammans representerar de nordiska länderna dock en parasitologisk bredd och sakkunskap, som kan tjäna som bas för ett framgångsrikt framträdande även på internationellt plan. För en sund utveckling av parasitologin måste de tvärvetenskapliga kontakterna, d. v. s. kontakterna mellan företrädare för de olika parasitologiska delfacken kraftigt utökas. Detta kan bäst ske i en större gemenskap än vad något enskilt nordiskt land kan erbjuda.

I Norden meddelas undervisning i parasitologi i begränsad utsträckning. Grundkurser i parasitologi ges egentligen endast i samband med utbildningen av veterinärer. Vid utbildningen av läkare förekommer vanligen endast sporadiska, frivilliga kurser i parasitologi (i. ex. tropikmedicin). Parasiter beaktas naturligtvis i alla högskolor i samband med undervisningen i zoologi. Vid Kristinebergs zoologiska station har sporadiskt anordnats spe-

cialkurser i parasitologi för biologer. Vid en del högskolor förekommer mer eller mindre regelbundet föreläsningsserier av parasitologisk karaktär. I många universitetsinstitut utges parasitologiska graduarbeten. »Post-graduate»-undervisning i parasitologi torde meddelas endast i obetydlig omfattning. Det är uppenbart önskvärt att undervisningen i parasitologi utökas. Särskilt betydelsefullt vore att åstadkomma avancerad undervisning (post-graduate-undervisning). En sådan fordrar emellertid samverkan av specialister från flera länder och kan därför bäst åstadkommas i samnordisk regi.

Vid de förda diskussionerna om de konkreta formerna för ett nordiskt samarbete har olika alternativ framskymlat. Ett sådant vore inrättandet av ett nordiskt centralinstitut för parasitologi. Från medicinarhåll har särskilt framhållits behovet av ett nordiskt centralinstitut för tropikmedicin och serologisk diagnostik. Arbetskollegiet beslöt att framhålla behovet av ett nordiskt centralinstitut men ansåg att planerna på ett sådant måste fa mogna. I detta skede torde det nordiska samarbetet bäst kunna främjas av ett nordiskt kollegium, som till sitt förfogande äger tillräckliga ekonomiska resurser för genomförandet av nödig informations-, kontakt- och utbildningsverksamhet.

Det nordiska kollegiet för parasitologi kunde lämpligen bestå av 8 ledamöter (eventuellt 10 såvida Island önskar medverka), företrädande de olika nordiska länderna och helst även samtliga huvudfack av parasitologin. Kollegiet torde sammanträda två gånger årligen.

Kollegiet bör till sitt förfogande ha ett sekretariat, bestående av en deltidsanställd sekreterare med parasitologisk utbildning och ett heltidsanställt kontorsbiträde. Sekretariatet bör sköta kollegiets informations- och publikationsverksamhet, bistå vid anordnandet av symposier, genomgå parasitologisk litteratur och insamla och distribuera uppgifter om den parasitologiska aktiviteten inom och utom Norden. Sekretariatet torde även tjänstgöra som kontaktorgan t. ex. i fråga om bestämning av parasiter.

För att främja kontakterna mellan dels parasitologer från de olika nordiska länderna och dels representanter för de olika huvudfacken inom parasitologin bör kollegiet arrangera fackkonferenser och symposier i parasitologi. Man bör sträva till att anordna ett symposium årligen. Av särskilt intresse är att åstadkomma parasitologisk undervisning på »post-graduate»-nivå. Denna kunde förslagsvis förverkligas på följande sätt:

Vartannat år anordnas en »post-graduate»-kurs i parasitologi för läkare, veterinärer och biologer. Antal deltagare: 20– 30. Denna kurs kan hållas i Stockholm, dels på Roslagstulls sjukhus (Parasitologiska avdelningen) och dels på Statens veterinärmedicinska anstalt. Kursen bör uppläggas så att deltagarna får en möjligast god allmän översikt av de parasitologiska problemställningarna inom de olika facken och insikt i samarbetsmöjligheterna mellan företrädare för olika fack. Kurstiden föreslås bli drygt 3

veckor, av vilka en vecka ägnas åt parasiternas ekologiska, fysiologiska och strukturella särdrag, en vecka åt humanparasitologiska problem, varvid även tropikmedicinskt viktiga parasiter beaktas, och en vecka åt studiet av de inom veterinärmedicinen aktuella parasitarterna och deras bekämpning. Kursen bör avslutas med examen och intyg över avlagd kurs utfärdas. För genomförandet av denna kurs måste minst ett tjugotal föreläsare och övningsledare från de olika nordiska länderna (möjligen även med bidrag från utomnordiska experter) engageras.

Vartannat år meddelas avancerad parasitologisk undervisning i form av 2—3 kortare specialkurser i parasitologi. Dessa kurser, som kan beröra t. ex. viltparasiter, fiskparasiter, tropikmedicin, veterinärmedicinsk parasitologi, experimentell parasitologi, parasiters cytologi, eller olika parasitgrupper, torde anordnas i de institut, i vilka den största sakkunskapen i ifrågakvarande gren av parasitologin är företrädd.

Emedan dellagarna i dessa kurser främst kommer att utgöras av personer, som redan avslutat sin högskoleutbildning, är det önskvärt att till kollegiets förfogande ställs ett antal stipendier, för att utdelas åt kursdeltagarna.

För att kunna främja återväxten av parasitologiskt skolade forskare och överhuvudtaget stimulera den parasitologiska forskningsverksamheten bör det nordiska kollegiet för parasitologi till sitt förfogande äga 4 helårs forskningsstipendier. Dessa stipendier bör utges dels för forskning i annat nordiskt land än stipendiatens hemland och dels för inhämtandet av grundlig kännedom om parasitologiska problem i annat fack än stipendiatens utbildningsfack.

Vidare föreslås att kollegiet måtte förfoga över ett belopp för kontakt- och utbildningsstipendier. Om möjligt borde dessa kunna sökas även för resor utanför Norden. (Det kan nämnas t. ex. att humanmedicinarna för närvarande behöver utbildning i serologisk diagnostik i USA).

I det första utvecklingsskedet bör kollegiets övriga verksamhet främst vara av informativ karaktär och omfatta bl. a. följande uppgifter:

Utarbetande av undervisningsplaner för grundkurser i parasitologi.

Uppgörande av en bibliografi över nordisk parasitologisk litteratur och fortlöpande information om den nordiska parasitologiska publikationsverksamheten, omfattande även sammandrag av publikationer av nordiska parasitologer utgivna i internationella tidskrifter. Publikation av översikter över den aktuella parasitologiska forskningsverksamheten i Norden. Publikation av översikter över aktuella, främst tvärvetenskapliga parasitologiska forskningsuppgifter, som till följd av bristande resurser ej har angripits i Norden.

Uppgörandet av ett kartotek över parasitmaterialet i nordiska naturhistoriska museer och olika institutioner. Information om utbredningen av olika parasitarter och parasitära sjukdomar och deras bekämpning.

Uppställandet av ett nät av experter för snabb arbetsbestämning av parasiter och diagnostik av parasitära sjukdomar.

Kollegiets sekretariat planeras även medverka vid anordnandet av årliga symposier i parasitologi.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställas, att Nordiska rådet måtte antaga en rekommendation om upprättandet av ett Nordiskt kollegium för parasitologi för etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Bergen, Helsingfors, Köbenhavn, Sandnes, Stockholm, Åbo den 10 augusti 1967

På det vid det första nordiska symposiet i parasitologi i Åbo i december 1966 utsedda arbetskollegiets vägnar:

<i>Jørn Andreassen</i>	<i>Elias Bengtsson</i>	<i>August Brinkmann</i>
Mag.	Doc.	Prof.
<i>Christina James</i>	<i>Holger Madsen</i>	<i>Gustav Nærland</i>
Dr.	Doc.	Vet. med. lic.
<i>Nils Olle Nilsson</i>	<i>Wolmar Nyberg</i>	<i>Bo-Jungar Wikgren</i>
Vet. med. lic.	Doc.	Prof.

TILLÄGGSBIHANG

Förslag till årlig budget för ett nordiskt kollegium för parasitologi

	Fmk	Fmk
Kollegiets sammanträden två gånger årligen (reseersättningar och dagfraktamenten)	3 800	3 800
<i>Sekretariatet</i>		
Sekreterarens årsarvode	6 000	
Kontorsbiträdets årslön	11 000	
Kontorsmaterial och tryckningskostnader	4 000	
	<hr/> 21 000	<hr/> 21 000
<i>Årligt symposium</i>		
Reseersättningar åt 4 inbjudna föredragshållare	1 400	
Expeditionskostnader	1 300	
Expensmedel	2 000	
	<hr/> 4 700	<hr/> 4 700
<i>Undervisning och stipendier</i>		
Föreläsningarvoden, reseersättningar m. m. för kursledare vid alternativt en post-graduate-kurs eller 2—3 specialkurser	22 000	

	Fmk	Fmk
Stipendier för deltagande i kurser (20 stipendier à 1 200 Fmk eller flere smärre stipendier)	24 000	
Forskningsstipendier (4 helårsstipendier à 14 000 Fmk)	56 000	
Medel för smärre utbildnings- och kontaktstipendier	4 000	
	<hr/>	
	106 000	29 500
	Sammanlagt	135 500

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Indenrigsministeriet:**

— — — skal man meddele, at Sundhedsstyrelsen i en over sagen afgiven erklæring, hvortil Indenrigsministeriet kan henholde sig, har udtalt, at der i de senere år har været en stigende interesse for parasitologisk forskning og undervisning såvel inden for humanmedicinen som inden for veterinærmedicinen.

I Danmark er der for nylig af Dansk Tropemedicinsk Forening nedsat en arbejdsgruppe, i hvilken Seruminstittuttet, Landbohøjskolen samt diverse speciallaboratorier er repræsenteret. Udvalget har påtaget sig at søge de danske og de skandinaviske aktiviteter koordineret og har til varetagelse heraf udpeget overlæge ved statens seruminstitut, dr. med. J. Chr. Siim. Det har vist sig, at der er en betydelig interesse for at få etableret et hensigtsmæssigt nordisk samarbejde på det parasitologiske område, om end der fra visse sider har været rejst nogen tvivl om, hvorvidt den skitse, der har fundet udtryk i »Medlemsforslag fra Nordisk Råd om samarbejde på den parasitologiske forsknings og undervisnings område«, kan anses for at være den mest hensigtsmæssige. Det har i denne forbindelse været fremført, at gennemførelse af det forelagte forslag om etablering bl. a. af et nordisk kollegium for parasitologi må antages at ville få konsekvenser også inden for andre specialområder.

København, den 11. december 1967

P. m. v.

Jørgen H. Koch

Landbrugsministeriet har i en skrivelse den 1 december 1967 hånvisat till yttrande från Veterinær- og Landbohøjskolen (se nedan).

Fiskeriministeriet:

Behandlingen af fiskeparasitter indgår som et vigtigt led i sygdoms-
bekæmpelsen i danske dambrug, ligesom man ikke vil kunne udelukke,
at et øget kendskab til fiskeparasitter, som eventuelt måtte forekomme i

de marine fiskebestande, kan være af betydning. En koordinering og intensivering af nordisk forskning på dette område vil derfor være af interesse for dansk fiskebiologi. Der er ikke herved taget stilling til, på hvilken måde denne opgave bedst vil kunne løses i praksis.

København, den 7. december 1967

(*Sign.*)

Undervisningsministeriet:

Således foranlediget skal Undervisningsministeriet udtale, at man for sit vedkommende kan anbefale det stillede forslag, idet man dog herved forudsætter en nærmere drøftelse af formen for det omhandlede samarbejde.

København, den 21. december 1967

P. m. v.

E. b.

J. Munch-Petersen

Eksp. sekr.

Veterinær- og Landbohøjskolen:

— — — Højskolen har i sit svar af 23 november 1967 henholdt sig til en af professor ved højskolen Aage Jepsen under 18. november 1967 afgiven udtalelse af følgende indhold:

Grunduddannelse i parasitologi og parasitære sygdomme for veterinærstuderende ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole hviler på flere discipliner. Det rent zoologiske grundlag erhverves i faget zoologi, de parasiterende dyreformers systematik, biologi og parasit-værtsrelationerne behandles selvstændigt under faget parasitologi, mens de parasitære sygdomme suppleret med et kortere kursus i parasitologisk diagnostik behandles under fagene intern medicin og fisesygdomme, og parasitære zoonoser og levnedsmiddelbårne parasitære sygdomme behandles under det levnedsmiddelhygiejniske fagområde. Det må skønnes, at der næppe vil være mulighed for eller tilstrækkeligt behov for en væsentlig udvidelse af denne grundlæggende uddannelse i studieplanen for studenter. Det er derimod klart, at såvel studenterundervisningen som videregående undervisning for kandidater ville have betydelig gavn af et nordisk samarbejde, såfremt dette kan føre til udvidet forskningsaktivitet og bedre mulighed for efteruddannelse af lærere og forskere. På tilsvarende måde kunne også den parasitologiske videnskabs praktiske nyttevirkning forøges betydeligt.

Man finder det foreslåede nordiske kollegium for parasitologi med de

beskrevne former for virksomhed velegnet som et første initiativ og skal således give forslaget tilslutning.

København, den 18. november 1967

Age Jepsen

Den danske Dyr lægeforening:

— — — skal det meddeles, at Den danske Dyr lægeforening finder det foreslåede nordiske kollegium for parasitologi velegnet til bestridelse af forskningsopgaver og til videreuddannelse af såvel forskere som lærere inden for den parasitologiske videnskab, ligesom det må forventes, at et sådant kollegium vil kunne få stor betydning for den praktiske udnyttelse af denne videnskabs forskning.

Den danske Dyr lægeforening vil således kunne anbefale forslagetets gennemførelse.

Hellerup, den 5. december 1967

P. b. v.

Knud Poulsen

B. Jensen

Tropemedicinsk Forening:

Den parasitologiske forsknings målsætning og betydning

— — — skal vi give udtryk for følgende synspunkter, idet vi dog samtidig understreger, at disse står for bestyrelsens regning, idet det ikke har været muligt inden for den korte tidsfrist at diskutere problemet med en større kreds af foreningens medlemmer.

Vi kan helt tilslutte os de fleste af de i den fremsendte skrivelse fremførte synspunkter, specielt ønskeligheden af, at man i de skandinaviske lande fremmer kendskabet til de parasitære sygdomme, herunder ikke mindst til de såkaldte »tropesygdomme» under hensyn til den stigning, der er iagttaget inden for de senere år i importen af »fremmede sygdomme», bl. a. i Sverige, men også, om end i lidt mindre udtalt grad, her i landet. Vi mener at vide, at Sundhedsstyrelsen er opmærksom på dette forhold (jvf. responsum fra en af Sundhedsstyrelsen nedsat arbejdsgruppe til behandling af disse problemer, afgivet 31. maj 1965) og i øjeblikket overvejer sin stillingtagen til hele dette problem.

Omfanget af parasitologisk forskning i Norden

Egentlig parasitologisk forskning her i Danmark foregår i øjeblikket, så vidt vi ved, kun i større omfang på Den kongelige danske Veterinær- og Landbohøjskole, Statens Veterinære Serumlaboratorium, Parasitologisk Laboratorium, Universitetets zoologiske Museum, Statens Seruminstitut (toxo-

plasmoseafdelingen) samt Dansk Bilharzioselaboratorium, Charlottenlund. Det er påkrævet og meget ønskeligt for effektiviseringen af den parasitologiske diagnostik her i landet, at der etableres den snævrere mulige kontakt imellem de læger, der beskæftiger sig med diagnostik og behandling af parasitære sygdomme og de nævnte forskningsinstitutioner. Ligeledes vil det være naturligt, at der etableres et nærmere samarbejde mellem skandinaviske forskere, der beskæftiger sig med parasitologiske og beslægtede problemer, herunder også sådanne, som henhører under den humane patologi.

Man kan i denne forbindelse kun hilse de bestræbelser, der udfoldes på dette felt, blandt andet i form af afholdelsen af fælles symposier, velkomment og håbe, at samarbejdet vil fortsætte og yderligere blive udbygget.

Former for internordisk parasitologisk samarbejde («Nordisk kollegium for Parasitologi» etc.)

Vi har med interesse set forslaget om etableringen af et nordisk centralinstitut for parasitologi. Vi mener, at denne tanke bør overvejes, men at et sådant institut næppe kan etableres, før man har opnået en større afklaring af arbejdsområdet og målsætningen for denne institution. Vi er enige i, at man fra human-medicinsk side har behov for et større samarbejde i diagnostikken af tropesygdomme og herunder ikke mindst den serologiske diagnostik og ser gerne denne koncentreret til enkelte institutioner i de nordiske lande, som herved bedre kan få det materiale, der sikrer en tilstrækkelig rutine i denne diagnostik.

Vi ser ligeledes gerne de nu indledte tværfaglige symposier i parasitologi fortsat eventuelt som et tilbagevendende arrangement på skift i de nordiske lande. Oprettelsen af en skandinavisk forening for parasitologi i tilslutning til det sidst afholdte 2. nordiske symposium i parasitologi i Hillerød fra d. 13. til 16. december 1967 må hilses som et glædeligt skridt i retning af intensivering af det skandinaviske samarbejde inden for parasitologien.

Tanken om postgraduate kurser i parasitologi for læger, veterinærer og biologer er interessant. Umiddelbart må vi mene, at en sådan uddannelse måske lettere opnås ved en af de udenlandske institutioner, som gennem en længere årrække har haft kurser i parasitologi løbende. Etablering af et lignende kursus på skandinavisk basis, f. eks. som foreslået i Stockholm, bør dog forsøges, og forløbet af kursus må kunne være retningsgivende for, hvorvidt lignende kurser også bør afholdes fremover med passende mellemrum. Noget lignende gælder vor stillingtagen til de omtalte kortere »specialkurser i parasitologi». På det mere propædeutiske niveau bør man formentlig fortsætte med de frivillige kurser i tropemedicin, der nu har været etableret gennem en årrække i Stockholm og også er taget op i dette efterår ved Københavns Universitet på initiativ af medicinske studerende under International Medical Cooperation Committee (IMCC).

Det er af afgørende betydning for realiseringen af den ovennævnte fæl-

lesskandinaviske parasitologiske aktivitet, at denne får tilstrækkelig støtte i form af de nødvendige bevillinger, eventuelt både som stipendier til uddannelses- og kursusøgende og direkte støtte til parasitologisk forskning. Det vil næppe heller være muligt uden sådanne bevillinger at oprette et effektivt sekretariat til koordinering af den parasitologiske aktivitet og til gensidig information af de forskere, der arbejder inden for dette felt.

Vi mener, at ovennævnte synspunkter deles af et betydeligt antal af Tropemedicinsk Forenings medlemmer, og de dækker også opfattelsen i det udvalg til koordinering af den parasitologiske aktivitet i Norden, som blev nedsat af Tropemedicinsk Forening på mødet d. 19. maj 1967.

København, den 2. januar 1968

T. Bennike

Sekretær

Else From Pedersen

Næstformand

P. Effersøe

Formand

F i n l a n d

Ministeriet för inrikesärendena har i skrivelse den 20 december 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Lantbruksministeriet:

Den praktiska betydelsen av fiskparasitologin har under den senaste tiden kraftigt ökat. Detta beror å ena sidan på den ökade fiskodlingsverksamheten och å andra sidan på att människan i allt högre grad har begynt ändra vattendragens naturtillstånd bl. a. genom att reglera vatten och genom att leda avloppsvatten till dem. Man vet bl. a., att förhållandena i dammar och konstgjorda sjöar i hög grad stör fiskbeståndets parasitjämvikt och hos fiskarna i dammar påträffas också massförekomster av parasiter, vilka märkbart kan försvåra åtgärderna för fiskbeståndets förbättrande t. ex. genom kompensationsplanteringar.

Fiskparasitologin har på grund av att vattendragens naturtillstånd blivit stört ställts inför okända problem, vilka även kan ha en betydande ekonomisk betydelse. Dessa problem är i allmänhet gemensamma för alla nordiska länder, speciellt för Finland och Sverige och på grund härav bör de nordiska parasitologernas förslag om upprättandet av ett nordiskt kollegium för parasitologi även med tanke på fiskerihushållningens utveckling anses vara värt att understödjas.

Det av samarbetskommittén för parasitologi framställda förslaget om ett nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område är enligt lantbruksstyrelsen bra. I detta har mångsidigt beaktats de möjligheter ett nordiskt samarbete erbjuder och i det strävar

man till att reparera de största bristerna i den parasitologiska forskningen och undervisningen i de olika nordiska länderna. Det är möjligt att i praktiken förverkliga det framställda förslaget rörande ett nordiskt kollegium för parasitologi och kollegiets kostnader är skäligen i förhållande till den nytta man får av det.

I kollegiets verksamhetsplan borde även ingå kontakt med utomnordiska länder. Kollegiet kunde bl. a. effektivt sköta om ett utbyte av forskare och studerande mellan de nordiska länderna och andra länder samt förmedla kännedom om t. ex. parasitologiundervisning och -kongresser utomlands. Det vore även skäl att överväga grundandet av en av kollegiet redigerad nordisk parasitologisk publikationsserie. T. ex. de fiskparasitologiska undersökningarna har man hittills varit tvungen att publicera i olika publikationer inom andra vetenskapsområden, såsom biologi, veterinärmedicin och fiskerihushållning, vilket försvårar anskaffningen och utbredningen av fiskparasitologisk information. Grundandet av en publikationsserie skulle förutsätta en ökning av kollegiets tryckningsanslag med en lämplig summa.

Helsingfors den 15 december 1967

Nestori Kaasalainen

Minister

Martti Kemppainen

Regeringsråd

Medicinalstyrelsen¹:

— — — får medicinalstyrelsen värdsamt anföra, att den finner saken betydelsefull. Den internationella trafiken föranleder flera parasitologiska specialfrågor, vilka ytterligare ökar värdet av samarbete. Den medicinska parasitologiska forskningen har i vårt land omfattat patogena svampar, trikomonastbestånd och parasiter i tarmarna. Förhållandena i vårt land har i detta avseende inte varit tillfredsställande (som exempel må nämnas den stora spridningen av tarmparasiter). Då vetenskaplig forskning i parasitologi och undervisning i densamma inte hör till medicinalstyrelsens befogenheten, nöjer sig medicinalstyrelsen dock med att i övrigt hänvisa till de yttranden, som avges av de i förteckningen över remissinstanserna nämnda organ, som bedriver forsknings- och undervisningsverksamhet.

Helsingfors den 8 november 1967

Niilo Pesonen

Generaldirektör

P. Kuusisto

Medicinalråd

¹ Yttrandet översatt från finska.

Statens veterinärmedicinska anstalt:

På veterinärmedicinens område i Finland är vi helt medvetna om, att parasitologin inte har och heller inte har kunnat tillägnas den uppmärksamhet, som fackområdet med avseende å sjukdomarnas diagnostik, profylax och terapi samt undervisning och vetenskapligt forskningsarbete är förtjänt av. Orsaken ligger inte däri, att ärendets betydelse inte skulle ha blivit riktigt förstådd, utan däri, att då det t. ex. är fråga om statens veterinärmedicinska anstalt, för ändamålet nödig personal inte erhållits. På grund härav har anstalten varit tvungen att inskränka arbetena till undersökningar av de prov, som insänts till inrättningen. Dessa arbeten har såsom biuppdrag utförts på patologisk-anatomiska och bakteriologisk-serologiska avdelningen. Följden härav har varit, att en specialiserad parasitolog inte har kunnat utbildas, och att man inte alls kan tala om egentligt vetenskapligt forskningsarbete. Oaktat stora nationalekonomiska förluster har en förbättring av saken inte kunnat åstadkommas. Undertecknad har medelst brev nr 546, den 15 april 1967, till vet. med. lic. Nils Olle Nilsson, som är en av dem, som underskrivit framställningen (10 augusti 1967 och 1 september 1967), avgivit en detaljerad klarläggning av parasitologins problem i Finland under de senaste decennierna och om det utförda arbetet.

För förbättring av ärendenas skötsel i Finland är det ur veterinärmedicinsk synpunkt av avgörande betydelse, att å statens veterinärmedicinska anstalt kunde åstadkommas åtminstone ett parasitologiskt laboratorium med nödig personal och att undervisningen i parasitologi vid veterinärmedicinska högskolan kunde utvidgas. De åtgärder, som i aktstycket föreslås, är ägnade ett befrämja parasitologins utveckling i de nordiska länderna.

Statens veterinärmedicinska anstalt ansluter sig till förslaget, att ett nordiskt kollegium för parasitologi för etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens område och undervisningens område skulle grundas. Huruvida det redan i detta skede är sakligt att grunda ett särstående sekretariat, är ifrågasatt, då man är medveten om, att det finnes rikligt med andra ärenden, som borde skötas bättre, än nu är fallet. Ur statens veterinärmedicinska anstalts synpunkt torde det vara förnuftigare att anknyta för sekretariatet planerade uppdrag till en institution, där det redan nu utföres en mängd parasitologiska undersökningar. Huvudsaken är, att för detta merarbete betalas skälig ersättning gemensamt. Statens veterinärmedicinska anstalt anser det vidare vara betydelsefullt, att föreslagen tre veckors grundkurs i parasitologi skulle fås till stånd. Till ytterligare kursverksamhet torde det vara skäl att återkomma först då man erhållit konkreta erfarenheter av samarbetet.

Ersättning för deltagande i kurser, möten och studieresor borde verk-

ställas sålunda, att staten betalar resekostnaderna, hotellutgifterna och dagtraktamente enligt gällande bestämmelser.

Om stipendierna bör sägas, att föreslagna 200 marks stipendier för deltagande i kurser är för små.

Helsingfors den 7 december 1967

Julius Holmberg

Föreståndare, professor

Veterinärmedicinska högskolan¹:

Parasitologin utgör en väsentlig del av den veterinärmedicinska undervisningen och forskningen. Veterinärkåren har i sitt arbete för bekämpande av djursjukdomar och till förmån för folkhälsan på livsmedelshygienens område fortgående haft att göra med sjukdomar förorsakade av parasiter. Sålunda erhåller veterinärmedicinstuderande en grundlig skolning i parasitologi. Även flera forskare inom veterinärkåren bedriver forskning på området.

De föreslagna åtgärderna torde leda till en effektivisering av det nordiska samarbetet inom parasitologin. Förutsättningarna härför är goda, då de i Norden av parasiter förorsakade problemen i stort sett påminner om varandra. Veterinärerna i vårt land har redan nu många nordiska kontakter, då största delen av de nuvarande veterinärerna har studerat i Sverige och Norge, och med tillhjälp av de föreslagna åtgärderna torde samarbetet kunna utbyggas.

Veterinärmedicinska högskolan förenar sig om den i Eder skrivelse framförda uppfattningen om behovet av nordiskt samarbete inom parasitologin och om åtgärderna för effektivisering av detsamma.

Helsingfors den 12 december 1967

Lars Reinius

Rektor

Rolf Viitaniemi

Sekreterare

Lantbrukets forskningscentral:

Parasitforskningen i fråga om husdjur hör i Finland huvudsakligen till den veterinärmedicinska forskningen. Bekämpningen av vissa parasiter bör anses höra till de regelbundna åtgärderna inom husdjursskötseln.

När det gäller att uppskatta husdjursparasiternas betydelse bör man beakta såväl deras skadeverkningar på husdjurens hälsa som deras menliga

¹ Yltrandet översatt från finska.

inverkan på husdjursprodukternas kvalitet och den vägen också på människornas hälsa. De viktigaste parasiternas utbredning och frekvens borde man känna till för att kunna få en uppfattning om behovet av de bekämpningsåtgärder som hör till en regelbunden vård.

Då förhållandena i de olika nordiska länderna är rätt likartade, lämpar sig de parasitologiska forskningarna väl som sannordiska forskningar. Det är viktigt att de institutioner som bedriver husdjursforskning snabbt erhåller forskningsresultaten även när det gäller preliminära resultat.

Helsingfors den 17 november 1967

Jouko Vuorinen

Överdirektör

Antti Elomaa

Inspektör

Helsingfors universitet, agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten¹:

På grundval av yttrandet och med beaktande av att det är fråga om en verksamhet, inom vilken åstadkommandet av ett nordiskt samarbete vore nödvändigt för att uppnå tillräckliga resultat, beslöt fakulteten föreslå för konsistorium, att universitetet måtte förorda det inom Nordiska rådet föreslagna samarbetet på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Helsingfors den 23 november 1967

Tanhuanpää

Professor

Turun yliopisto (Åbo universitet):

— — — ber Turun yliopisto att värdsamt få inkomma med följande framställning, som baserar sig på dess matematisk-naturvetenskapliga fakultets utlåtande:

Universitetet uttalar som sin åsikt, att etablerandet av nordiskt samarbete på ifrågavarande område bör rekommenderas. Ett dylikt samarbete bör anses vara ägnat att stimulera forskningsverksamheten på området och att främja dess vidare utveckling. Största vikt bör därför läggas på en positiv inställning gentemot ovan anförda förslag samt effektiverandet av samarbetet på berörda område snarast möjligt.

Åbo den 24 november 1967

Tauno Nurmela

Rektor

Olavi Rytkönen

Universitetssekreterare

¹ Yttrandet översatt från finska.

Turun yliopisto (Åbo universitet, medicinska fakulteten)¹:

Enligt fakultetens uppfattning förtjänar den i medlemsförslaget nämnda nordiska samorganisationen inom den parasitologiska forskningen och undervisningen att synnerligen uppskattas. Inom en dylik organisation vore det möjligt att med gemensamma krafter tillgodose den avancerade parasitologiska forskningens behov i de nordiska länderna i sin helhet (humanmedicin, veterinärmedicin, biologi). Kostnaderna, som härvid kommer att fördelas lika på alla medlemsländerna, skulle gestalta sig ytterst moderata för varje enskild medlem. I Finland är vi för närvarande inte i stånd att genomföra några slags parasitologiska analyser av kliniska prov; i och med att den internationella trafiken ökar, väntas också en tillökning av behovet av en utvidgad parasitologisk forskning och undervisning inom en inte alltför fjärran framtid. Denna verksamhet kunde genom ett kollegium för parasitologi öppna vidare möjligheter. Den i förslaget uppskisserade organisationen innebär dock inte en lösning av frågan om den vid medicinska fakulteten för medicine kandidater meddelade undervisningen i parasitologi, där en särskild kurs borde anordnas.

Medicinska fakulteten meddelar som sin åsikt, att det i Nordiska rådet framlagda förslaget om samarbete inom parasitologisk forskning och undervisning är att betraktas som synnerligen lyckat.

Åbo den 15 december 1967

Tauno Nurmela

Rektor

Olavi Rytkönen

Universitetssekreterare

Åbo akademi:

Efter att i ärendet ha hört matematisk-naturvetenskapliga fakulteten uttalar Åbo akademi härmed, att Åbo akademi förordar upprättandet av ett nordiskt kollegium för parasitologi, varigenom ett effektivare nordiskt samarbete kunde etableras på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Åbo den 8 november 1967

För Åbo akademi

Nils Erik Enkvist

Rektor

C.-E. Sundman

Akademisekreterare

¹ Yttrandet översatt från finska.

Uleåborgs universitet:

I förslaget och dess bilaga ges en grundlig och övertygande bild av den parasitologiska forskningen och högskoleundervisningen i Norden. Allmänt kan man konstatera, att detta för läkarvetenskapen, veterinärvetenskapen samt för den tillämpade (vilt- och fiskbiologin samt vetenskapen om skadedjur) och teoretiska zoologin synnerligen viktiga vetenskapliga områden är förvånansvärt svagt och splittrat representerat i den nordiska forskningen och den högre undervisningen. I samband med Åbo akademi finns en parasitologisk inrättning, som upprätthålles av Finska vetenskaps-societeten. Denna är den enda forskningsinrättning hos oss, som specialiserat sig på parasitologi. Inom läkarvetenskapen finns inte hos oss någon ordnad koncentrerad parasitologisk undervisning. I medicinska fakulteten är parasitologiska undervisningen liksom även forskningen fördelad på flera specialområden, på grund varav helhetsbilden blivit bristfällig. I veterinärmedicinska högskolan hålles en parasitologisk grundkurs, men det oaktat har vi inga veterinärer, som kan räknas som sakkunniga inom parasitologin. Även vad övriga djurgrupper beträffar inskränker sig sakkännedomen till endast få värd- och parasitarter eller -grupper. I vårt land finns inte en enda sakkunnig med behjälplig kunskap om parasiterna hos vilt och fiskar eller om sjukdomar förorsakade av parasiter. Högskoleundervisning ges ej heller i parasitologi, inte ens inom ramen för tillfälliga föreläsningar eller kurser vid Helsingfors, Åbo och Uleåborgs universitets zoologiska inrättningar. Främsta orsaken härtill är en praktiskt taget fullständig avsaknad av forskare och lärare inkomna och specialiserade i parasitologi.

Sedd mot denna bakgrund måste det nu uppgjorda förslaget anses i högsta grad värt att understöda, i synnerhet som läkare, veterinärer och biologer skulle komma att samarbeta i den planerade organisationen. Det föreslagna nordiska parasitologiska kollegiets sammansättning måste även med följande komplettering anses lyckad.

Vid uppgörandet av kollegiets sammansättning och slutliga verksamhetsplan måste man enligt universitetets uppfattning fästa ännu större vikt, än vad som nu föreslagits, vid levnadsvanorna hos viltets parasiter och i synnerhet vid levnadsvanorna hos andra i vilt tillstånd levande däggdjurs och fåglars samt fiskars parasiter, emedan kännedomen om dessa levnadsvanor kan storligen befrämja förståelsen av den del av ekologin, som berör människans och husdjurens parasiter. Sålunda borde man även i allmänhet fästa större uppmärksamhet vid en grundläggande undersökning av parasiter (detta gäller speciellt parasiterande insekter) och därvid särskilt parasiternas betydelse i reglerandet av balansen mellan de i naturen fritt förekommande bestånden. Som ett tillämpat forskningsområde hänförs sig till det föregående den allt mera betydande skyddsmetoden bl. a.

på skogsbrukets och jordbrukets områden, vilken metod helt förbigåtts i det nu uppgjorda förslaget och i dess motiveringar. Att föga detta till kollegiets arbetsschema anser universitetet så viktigt — såsom motvikt till faran av växtskydd och andra motsvarande ämnen — att åtminstone en av kollegiets medlemmar bör representera detta område.

Uleåborg den 8 december 1967

E. Koiso-Kanttila

Rektor

Jorma Visanko

Biträdande
sekreterare

Finlands läkarförbund har i skrivelse den 4 november 1967 förklarat sig stöda medlemsförslaget.

Finlands veterinärförbund:

Finlands veterinärförbund anser, att det finns ett stort behov för ett praktiskt och vetenskapligt samarbete mellan de nordiska länderna på parasitologins område. Det är uppenbart, att denna vetenskapsgren varken inom medicinsk, veterinärmedicinsk eller naturvetenskaplig forskning har haft den ställning, som skulle vara berättigad med hänsyn till dess ekonomiska och vetenskapliga betydelse. Sålunda vill Finlands veterinärförbund varmt rekommendera, att Nordiska rådets medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område måtte förverkligas.

Den föreslagna samarbetsformen torde vara den mest givande med hänsyn till de mycket begränsade ekonomiska resurser, som Finland och likaså vart och ett enskilt nordiskt land har till förfogande. Det bör även framhållas, att en effektiv skolning av experter på detta specialområde endast kan genomföras på en internationell nivå, vilket även ger de bästa möjligheterna för en koordinering och centralisering av forskningen och undervisningen, vilket t. ex. i fråga om tropiska parasitsjukdomar är speciellt viktigt.

Helsingfors den 18 december 1967

Finlands veterinärförbund

M. Harju-Jeanty

Styrelsens vice ordförande

K. Tuominen

Verksamhetsledare

Norge**Kirke- og undervisningsdepartementet:**

----- Departementet har sendt saken videre til følgende institusjoner til uttalelse:

Universitetet i Oslo
 Universitetet i Bergen
 Norges almenvitenskapelige forskningsråd
 Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd
 Norges veterinærhøgskole
 Norges landbrukshøgskole
 Fiskeridirektoratet
 Helsedirektoratet
 Statens villundersøkelser
 Inspektøren for ferskvannsfisket

Vi har i dag, 19. desember 1967, mottatt uttalelse fra disse institusjonene:

Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd
 Norges landbrukshøgskole
 Fiskeridirektoratet
 Statens villundersøkelser

Fiskeridirektoratet har forelagt saken for Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt, og slutter seg til instituttets uttalelse i brev av 24. november 1967. *Havforskningsinstituttet* uttaler:

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt vil støtte rekommendasjon om samarbeid i parasittologisk forskning og undervisning.

Framtidig fiskefarming og annen kultivering av fiskestammer i våre fjorder og kyststrøk vil være avhengig av parasittologiske forhold. Parasittologisk forskning er en integrerende del av den målsatte avl av fisk. I Norge vil en dessuten være avhengig av import av fiskearter som er fremmed for vår fauna og en får dermed også tilført våre farvann en fremmed fauna av parasitter.

En felles nordisk forskning og undervisning ville være den mest rasjonelle og kvalitativt beste løsning for Norge i denne sammenheng.

Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd har i brev av 14. desember avgitt slik uttalelse:

Forskningsrådet anser det nordiske samarbeid på forskningens og undervisningens område for å være av meget stor betydning. Det er viktig at små land som de nordiske, etablerer kontakt og samarbeid når de ulike undervisnings- og forskningsoppgaver skal løses. Derved utnyttes ressursene på en mer effektiv og rasjonell måte, og det er uten tvil verdifullt å få etablert et nordisk samarbeid på det parasittologiske område.

Forskningsrådet er imidlertid i sterk tvil om det vil være riktig å etablere et nordisk kollegium da rådet prinsipielt er av den oppfatning at samarbeid innen avgrensede spesialområder bør utvikles og utbygges ved hjelp

av samarbeidsorganer som omfatter større områder. Det eksisterer flere vel etablerte samarbeidsorganer som har vist seg å fungere som effektive formidlingsorganer for det nordiske forskningssamarbeid. Når det tas sikte på å få en sterkere innsats innen et avgrenset område, bør det så vidt mulig søkes løst gjennom samarbeidsorganer som omfatter flere fagdisipliner. Det vil være meget betenkelig om forskningssamarbeidet innen Norden splittes opp i en rekke kollegier og komiteer for spesialområdene. Ved en slik utvikling står man i fare for å miste oversikten og helhetsbildet, samtidig som det blir vanskelig å etablere den tverrfaglige kontakt som får stadig større betydning ved gjennomføringen av forskningsprosjekter. En oppdeling på en rekke spesialområder vil også føre til at man får små og urasjonelle sekretariater.

Når det gjelder forslaget om etablering av et Nordisk Kollegium for forskning og undervisning på parasittologiens område, bør samarbeidet og spesielle bevilgninger til dette formål så vidt mulig kanaliseres gjennom etablerte samarbeidsorganer. Parasittologien er av stor interesse bl. a. for veierinærmedisin og på dette område har vi et organ — De Nordiske Veterinærkonferanser — som det er all grunn til å trekke inn i bildet når samarbeidet innen parasittologien skal utformes.

Landbrukshøgskolen har forelagt forslaget for *høgskolens dosent i zoologi, dr. philos. Ragnhild Sundby*, som avgir følgende uttalelse:

Forslaget om opprettelsen av et Nordisk kollegium for parasittologi bør støttes. Parasittologien er ikke særlig utbygd ved Norges landbrukshøgskole i dag, men den kommer inn i undervisningen i flere fag. Nettopp fordi parasittologien griper inn på så mange fagområder, er det vanskelig å ha oversikt over forskningsresultatene og å gi en up to date undervisning.

Det nordiske kollegium skal ifølge forslaget arbeide for økt informasjon og kontakt på parasittologiens område, samtidig som det gjennom kurser og symposier på forskjellige nivåer skal drives undervisning. Nettopp slike samarbeidsformer tror jeg vil være av stor verdi for Norges landbrukshøgskole.

Vi fikk for noen år siden et Nordisk kollegium for terrestrisk økologi. Dette kollegiet arbeider etter omtrent de samme retningslinjer som er trukket opp her, og har etter få år vist godt resultat. Dette at våre yngre forskere får anledning til å delta i kurser hos spesialister i de andre nordiske land tror jeg er så verdifullt at bare dette skulle tilsi at forslaget bør støttes.

Landbrukshøgskolen har i brev av 15. desember 1967 uttalt at saken ikke har vært gjenstand for ytterligere behandling.

Fra *Statens viltundersøkelser* har vi mottatt følgende uttalelser:

For tiden arbeider Statens viltundersøkelser bare i meget liten utstrekning med parasittologiske oppgaver. Særlig gjelder dette etter at en har fått en viltveterinær (knyttet, iallfall inntil videre, til Veterinærinstituttet i Oslo) til å ta seg av spørsmål som gjelder sykdommer og infeksjoner hos vill.

En vil likevel uttale som en prinsipiell oppfatning at forskningen på dette området bør ha god kontakt over landegrensene, da det svært ofte

gjelder problemer som landene — og da også de nordiske land — har felles.

En fant det forøvrig riktigst også å gi nevnte viltveterinær, veterinær Holt, anledning til å uttale seg om saken. Hans uttalelse lyder som følger:

Parasitter er alminnelig utbredt blant villlevende fugl og pattedyr. Under visse omstendigheter vet vi de kan spille en betydelig rolle som sykdomsfremkallende faktor, sannsynligvis mer enn de gjør hos husdyr og mennesker på våre breddegrader. Det er imidlertid ennå meget som ikke er utforsket når det gjelder parasitter hos de villlevende dyr. Det kreves vitenskapelige undersøkelser og forskning for å kartlegge de forskjellige parasitters forekomst og utbredelse og deres relasjon til sykdommer hos villt. Dette er av stor betydning rent økologisk sett, dersom man skal kunne få et reelt bilde av parasittenes betydning som regulerende og desimerende faktor for en villbestand. Ved bekjempelse av parasittære sykdommer hos hunder, må man være oppmerksom på at villet kan være et permanent smittereservoar.

De parasittære zoonoser spiller en mindre rolle hos oss enn i de subtropiske og tropiske strøk. Det viser seg imidlertid at det også på våre breddegrader er parasittære sykdommer som kan overføres fra villlevende dyr til mennesker.

De forhold som her er nevnt tilsier en fortsatt, og helst utvidet forskning innenfor parasittologien når det gjelder villt. Det er trolig at dette best kan skje gjennom et utvidet nordisk samarbeid både mellom de enkelte forskere og de vitenskapelige institusjoner.

På grunn av tidsfristen har de øvrige som saken er forelagt ikke rukket å svare. Når disse uttalelser kommer inn vil de bli ettersendt.

Departementet viser foreløpig til de uttalelser som er gjengitt ovenfor og tar ikke nærmere standpunkt nå.

Oslo, 19. desember 1967

Etter fullmakt

E. Skadsen

Arne Holme

Sve r i g e

Medicinalstyrelsen:

Med anledning härav har medicinalstyrelsen hört statens bakteriologiska laboratorium, länsläkaren i Norrbottens län J. Henriksson samt överläkaren vid Jönköpings lasarett O. Gabinus, vilka inkommit med här bifogade yttranden (*se nedan*).

Under återopande av vad i nyssnämnda yttranden anförts, vill medicinalstyrelsen för sin del framhålla följande.

Även för de nordiska länderna är parasitsjukdomarna ett beaktansvärt problem, som under senare tid gjort sig ytterligare påmint genom de importfall av tropiska parasitsjukdomar som kommit in med den ökade internationella trafiken och nordbors tjänstgöring i tropiska länder.

Medicinalstyrelsen vill betona behovet av ökad kontakt mellan de nordiska länderna på förevarande område. Det föreslagna parasitologiska kollegiet får härvidlag stor betydelse. Om ett fast sekretariat icke genast kan upprättas, bör kanske som bakteriologiska laboratoriet föreslagit i begynnelsestadiet ett sådant sekretariats uppgifter kunna fullgöras av en för ändamålet utsedd parasitolog på dennes institution, med ekonomiskt bidrag till kansliarbetet. Erfarenheterna från hans verksamhet bör få bli vägledande för hur sekretariatfrågan skall ordnas på längre sikt.

En angelägen uppgift för sekretariatet blir att vara kontaktorgan för artbestämning av parasiter. För denna uppgift torde — såvitt icke en nationell institution upprättas — även erfordras ett internordiskt centrallaboratorium till vilket oklara prov kan sändas och där serologiska undersökningar kan göras.

Årliga symposier och studieresor i utlandet är enligt föreliggande erfarenheter ändamålsenliga för att underlätta och befästa kontakten mellan de på ett speciellt område verksamma och för att hålla dem förtrogna med utvecklingen. Här gäller detta ej minst den immunologiska sidan av parasitologin.

Medicinalstyrelsen vill till sist understryka vad i SBL:s yttrande anförts om behovet av ökad undervisning inom här avsett område och olika utvägar att täcka detta behov.

Under återopande av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen biträda vad i remitterade förslaget anförts rörande samarbete på den parasitologiska forskningen och undervisningens område.

Stockholm den 27 november 1967

Bror Rexed

Hans Bolin

Lennart Löfquist

Universitetskanslersämbetet:

UKÄ delar förslagsställarnas uppfattning att det är angeläget att vidta åtgärder som syftar till utveckling, breddning och fördjupning av den parasitologiska forskningen och utbildningen. Såsom framhållits såväl i föreliggande förslag som i fakulteternas remissyttranden har den ökade turis-

men och de nordiska ländernas engagemang i subtropiska och tropiska områden föranlett ett behov av ökad verksamhet inom det tropikmedicinska fältet. Vidare har t. ex. en markant ökning av fisksjukdomar orsakade av parasiter och sannolikt beroende på försämrade miljöförhållanden i vatten noterats. Forskningen och utbildningen inom det parasitologiska området lämpar sig enligt ämbetsverkets mening väl för ett samarbete mellan de nordiska länderna. Enligt vad ämbetsverket erfarit har genom Nordiska kulturkommissionen innevarande budgetår medel beviljats för viss internordisk samverkan inom området i fråga.

En enligt UKÄ:s mening mycket viktig punkt i ansträngningarna att effektivisera hela universitetsorganisationen är att bredda forskarnas och lärarnas vägar för information och utbyte av erfarenheter inom landet samt att öppna nya kanaler för motsvarande ändamål på det internationella planet.

Såsom exempel på sådana åtgärder för samordning och samverkan har ämbetsverket med intresse observerat de grupper som inrättats av bl. a. medicinska forskningsrådet -- detta råd har benämnt dem planeringsgrupper -- och som innebär ett samarbete mellan forskare vid olika läroanstalter som arbetar inom närbesläktade verksamhetsområden. Inom UKÄ pagår utredningar som är inriktade på denna problematik. UKÄ kommer i sin fortsatta planering att uppmärksammat följa dessa strävanden och tillvarata de möjligheter som erbjuds att öka samarbetet skilda forskare emellan, oavsett vid vilket lärosäte eller på vilken ort de tjänstgör. Ämbetsverket finner inga principiella hinder föreligga för en utvidgning av dylika grupper till att avse samarbete på nordisk basis. Det parasitologiska området torde väl kunna lämpa sig för en sådan samarbetsform. En planeringsgrupp skulle således enligt verkets mening i väsentliga delar kunna ersätta det kollegium som upptagits i föreliggande förslag. Genom en sådan lösning av samarbetsfrågan skulle man undvika det inslag av viss slumpmässighet som nu ingår vid valet av områden för etablering av nordisk forskningssamverkan av mera permanent natur. När man därhän att planeringsgrupper på nordisk basis blir ett naturligt led i strävandena att effektivisera samarbetet inom vetenskapliga områden som ligger väl till för nordiskt samarbete kan man förvänta sig en större rörlighet vad gäller exempelvis ämnesområden, gruppernas sammansättning och arbetets intensitet, något som UKÄ finner eftersträvansvärt.

I yttrande till ecklesiastikdepartementet den 14 december 1967 över framställning angående statsbidrag till Nordiska sommarskolan i matematik har UKÄ berört vissa mera allmänna frågor i samband med det nordiska forskarutbildningssamarbetet. I nämnda yttrande anförs bl a. följande.

UKÄ finner det angeläget att förutsättningarna för en samlad överblick över det nordiska samarbetet vad gäller forskarutbildning förbättras genom att fastare former för samverkan etableras. De administrativa vinsterna

av en samordning torde vara påtagliga. Ämbetsverket förutsätter att tillfälle erbjuds att senare återkomma till hithörande frågor. Verket vill emellertid påpeka att, därest en fastare organisation av det nordiska forskarutbildningssamarbetet kommer till stånd, förekommande kurser och seminarier i enskilda ämnen administrativt bör inordnas under en ansvarig instans och statsbidrag sålunda kanaliseras genom denna.

UKÄ vill i sammanhanget understryka att de statliga insatserna för kurser och seminarier för blivande forskare på nordisk basis bör betraktas som en integrerad del av de samlade insatserna för forskarutbildning. Konkret innebär detta att tilldelningen av resurser för undervisning i ett universitets- eller högskoleämne bör ske mot bakgrund av förekomsten av eller önskemålen om sammordiska inslag i utbildningen i ämnet i fråga. Möjligheterna härvidlag måste givetvis bli beroende av det system som kommer att råda för resursanvisning till den högre vetenskapliga utbildningen i allmänhet. UKÄ har för avsikt att återkomma härtill i ett senare sammanhang. Verket vill dock nämna att en grundläggande förutsättning är att en nära planeringssamverkan förekommer mellan universitetsmyndigheterna och den instans som ansvarar för det nordiska samarbetet.

Mot bakgrund av vad tidigare anförts finner UKÄ det mindre välbetänkt att nu närmare reglera formerna för ett nordiskt samarbete inom parasitologin.

Med hänsyn till ämnesrådets vikt vill UKÄ emellertid stödja en internordisk medelsanvisning, avsedd i första hand för symposie- och utbildningsverksamhet.

Stockholm den 18 december 1967

Nils Gustav Rosén

Britt-Marie Holmgren

•

Uppsala universitet, rektorsämbetet:

Rektorsämbetet får härmed med instämmande överlämna bifogade ytt-
rande i ärendet av matematik-naturvetenskapliga fakulteten vid universi-
tetet.

Uppsala den 24 november 1967

På rektorsämbetets vägnar:

G. Wijkman

Anders Tyneilms

Uppsala universitet, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten:

Det föreslagna organiserade nordiska samarbetet inom parasitologi är väl motiverat. Området berör inte endast biologisk grundforskning utan i hög grad fiskeribiologi, human medicin och veterinär medicin. Förslaget täcker endast en del av parasitologin i vidsträckt mening. Till denna kan i vissa fall även orsakerna till växtsjukdomar inräknas vare sig dessa orsakas av parasitiska djur eller parasitiska växter t. ex. svampar. Ett annat viktigt fält inom parasitologin är den mångskiftande parasitismen inom insektsvärlden.

Den ökade utlandskontakten har medfört en stark ökning av sjukdomsfall orsakade av främst protozoer och parasitiska maskar. En påfallande stark ökning av fisksjukdomar orsakade av protozo-angrepp, olika typer av parasitiska maskar bland dem binnikemaskar och skilda bakteriella infektioner kan konstateras i Skandinavien såväl i sjöar som kustnära marina vatten. Sannolikt står denna ökning i samband med försämrade miljöförhållanden i vattnen.

Flera av fisksjukdomarna har inte kunnat utredas på grund av brist på kompetenta parasitologer. Bristen är bl. a. särskilt stor då det gäller taxonomiskt tränade zoologer inom grupperna protozoer och nematoder och vad gäller insekter, parasitsteklar. Många nematoder är viktiga näringsdjur i terrestra, lacustrina och marina miljöer och har stor ekologisk betydelse. Eftersom nematoder också är virusbärare, har den zoologiska parasitologin viktiga kontaktområden även med virologi.

Det föreslagna nordiska samgåendet i forskning och undervisning på parasitologins område tillstyrkes varmt.

Uppsala den 16 november 1967

På matematisk-naturvetenskapliga fakultetens vägnar (dekanus):

Per Ohlin

Görel Oscarsson

Karolinska institutet, rektorsämbetet meddelar i skrivelse den 29 november 1967 att ämbetet instämmer i medicinska fakultetens yttrande den 16 november 1967 (se nedan).

Karolinska institutet, medicinska fakulteten:

Parasitologin berör humanmedicinen inom det tropikmedicinska fältet, och det är här ingen tvekan om att behovet av vård och undervisning ökat starkt de senaste åren. Det finns emellertid också ett latent behov av ökade

insatser beträffande inhemsk humanparasitologi, ehuru laboratoriediagnostik finns etablerad gällande ett flertal parasitsjukdomar i landet, såsom toxoplasmos och olika masksjukdomar. Man vet, att dyntförekomsten ökat i våra vattendrag, likaså att vår boskap här och var är starkt parasitär infekterad. Parasitologin har därjämte militärmedicinska aspekter; under andra världskriget infekterades tusentals finska soldater med malaria på Karelska näset.

Som uttryck för det växande behovet inom tropikmedicinens område har diagnostiska verksamheten gällande parasitologi på statens bakteriologiska laboratorium (SBL) utökats att omfatta även tropiska parasitsjukdomar och parasitologiska laboratorier har inrättats vid de tropikmedicinska enheterna på några av landets infektionskliniker. Verksamheten vid dessa är huvudsakligen rutinbetonad, men ett väsentligt utvecklingsarbete läggs ned i en strävan att göra oss så långt möjligt oberoende av utländsk hjälp. Prov för serologiska undersökningar skickas dock i regel till Storbritannien och USA. Den forskningsinsats, som varit mer eller mindre tvingande nödvändig för svensk del inom det tropikmedicinska området, har gjorts i samarbete med forskare inom parasitologin i USA och Brasilien. Det utvecklingsarbete, som (initierat från kliniskt håll) skett på SBL har till stor del stötts upp med hjälp från WHO.

Parasitologin är splittrad på ett flertal fakulteter och kontakterna mellan dessa har varit obefintlig, sporadisk eller mager. På vissa håll finns dock förnämliga institutioner; borthriocephalusforskningen i Finland är internationellt berömd och ett parasitologiskt institut med professur finns vid Åbo akademi, i Danmark finns ett självständigt laboratorium för bilharziosforskning.

Såväl rutinarbete som undervisning och forskning vid parasitologiska laboratoriet vid Roslagstulls sjukhus har upprepade gånger gynnats av tvärvetenskapligt samarbete mellan institutioner i Stockholm och andra delar av landet. Veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt anlitas ofta i rutindiagnostiken, likaså zoologiska institutionen vid Stockholms universitet och riksmuséet. Professor L. Brundin vid riksmuséet och museichef B. Hubendick (internationellt känd bilharziosforskare) har deltagit som föreläsare vid kursen i tropikmedicin vid Roslagstulls sjukhus och institutionen i Åbo har givit värdefullt undervisningsmaterial. För närvarande sammanställs gemensamma human- och veterinärmedicinska material i Stockholm och Uppsala kring masksjukdomen diroecoelios till en vetenskaplig publikation.

Mot bakgrund av dessa förhållanden och med kunskap och erfarenhet om att den humanmedicinska parasitologin har många gemensamma eller likartade arbetsuppgifter med parasitologiska discipliner vid andra fakulteter i Norden, anser fakulteten att förslaget från Nordiska rådet bör beaktas som ett viktigt initiativ till en tvärvetenskaplig inomnordisk samord-

ning. Inom humanmedicinen föreligger främst behovet av laboratoriemöjligheter och ytterligare utveckling av resurser för sådana undersökningar som för rutindiagnostik sänds utomlands — därjämte för utbildning av icke-akademisk teknikerpersonal. Ett mindre antal personer behöver också akademisk utbildning i humanparasitologi. Denna förvärvas utomlands och lämpliga stipendier bör för den skull finnas tillgängliga. För att främja de tvärvetenskapliga kontakterna torde ett regelbundet återkommande symposium fylla en väsentlig uppgift, och ett sekretariat vara en värdefull informationcentral.

Fakulteten tillstyrker sålunda att samarbete etableras på den parasitologiska forskningens och undervisningens område inom Norden och att medel ställs till förfogande för ett arbetsutskott, eventuellt sekretariat, symposier samt för undervisning och stipendier.

Stockholm den 16 november 1967

T. Sjöstrand

E. Wahlbom

Statens medicinska forskningsråd:

De i förslaget framförda synpunkterna på behov av samordning av verksamheten på det parasitologiska området skulle kunna anföras för ett stort antal arbetsfält inom medicinen. Inrättandet av ett nordiskt kollegium för parasitologi borde därför logiskt följas av beslut om flera kollegier för andra ämnesområden.

Samarbetsproblem av det slag som beröres i förslaget löses enligt rådets mening bäst genom att de aktiva forskarna inom parasitologin sammansluter sig till en nordisk förening för parasitologi enligt de principer som legat till grund för bildandet av en rad nordiska föreningar för samarbete inom ett flertal medicinska discipliner. Dessa föreningar svarar för ett aktivt utbyte av information genom att anordna symposier och konferenser för fortbildning m. m. Rådet kan genom sin symposienämnd och sitt symposiesekretariat bidra med medel och ge annat bistånd för anordnande av sådana symposier och konferenser. Flera av dessa föreningar utger direkt eller indirekt tidskrifter till vilka de medicinska forskningsråden eller dess motsvarigheter i de nordiska länderna ger avsevärda publiceringsbidrag. Sådant bidrag kan givetvis också komma i fråga för en eventuell tidskrift inom parasitologins område.

De i förslaget berörda behoven av forskningsstipendier kan tillgodoses inom ramen för rådets verksamhet med s. k. kliniska forskningsstipendier enligt bifogade PM (*se Bihang 1*). Den nyligen konstituerade samarbetsdelegationen mellan de medicinska forskningsråden eller motsvarande inom

de nordiska länderna har vidare på sitt arbetsprogram inrättandet av nordiska forskningsstipendier för understöd till forskare för längre tids (1—2 års) arbete vid forskningsinstituterna inom ett nordiskt grannland. Rådet utdelar vidare årligen efter särskilda ansökningar bidrag till vistelse i USA för yngre forskares fortbildning.

För den direkta samordningen och planeringen av forskningen inom ett interdisciplinärt forskningsfält som parasitologin kan numera bidrag från rådet sökas i form av anslag till planeringsgrupper enligt bifogade PM (*se Bihang 2*) som även med fördel kan vara internordiska.

Under hänvisning till vad som anförts kan rådet ej tillstyrka inrättandet av ett fristående nordiskt kollegium för parasitologi.

Stockholm den 20 december 1967

Bengt Gustafsson

Professor, sekreterare

Ingvar Lennerfors

1:e byråsekreterare

BIHANG 1

PM över forskningsstipendier för klinisk forskning

Medicinska forskningsrådet har preliminärt avsatt medel under budgetåret 1967/68 motsvarande sju helårsstipendier för klinisk forskning. Ifrågavarande stipendier kan tilldelas såväl graduerade om ograduerade forskare, som innehar underläkar- eller biträdande överläkartjänst vid klinik.

Ansökan i enlighet med av forskningsrådet fastställt formulär skall motiveras med att viss bestämd forskningsuppgift skall fullgöras under stipendietiden. Forskningsuppgiften skall helst ingå som en del i ett större forskningsprojekt, som redan understödes av rådet. Vid fördelningen av stipendierna kommer såväl forskningsuppgiftens vetenskapliga prioritetvärde som den sökandes vetenskapliga kvalifikationer att beaktas.

Stipendiestorleken är beroende av vederbörandes kompetens och kan variera mellan belopp motsvarande lönegraderna A 24—28. I princip skall stipendiebeloppet motsvara vederbörandes lön som underläkare respektive biträdande överläkare. Sökande har därför att ange sin aktuella lönegrads- och löneklassplacering.

Stipendietiden kan uppgå till minst tre och högst sex månader. Omedelbar förlängning av stipendium kan inte äga rum.

Under stipendietiden skall innehavaren på hellid ägna sig åt den aktuella arbetsuppgiften. Forskningsrådet kan i vissa fall efter särskild framställ-

ning medgiva att högst sex timmar per vecka får ägnas åt annan verksamhet.

Till ansökan skall fogas utlåtande över den sökandes kompetens och forskningsprogram från vederbörande klinikechef, som därjämte skall intyga att den sökande har tillgång till arbetsplats och övriga resurser vid kliniken.

Vid stipendietidens utgång är stipendiaten skyldig avge vetenskaplig rapport. Denna skall avfattas på rådets rapportformulär. Eventuella särtryck och manuskript skall bifogas rapporten.

Stockholm den 28 februari 1967

För statens medicinska forskningsråd

Sekreteraren

BILAGA 2

PM över medicinska forskningsrådets planeringsgrupper

Enligt rådets mening föreligger ett behov av ökat utbyte av information och av planering mellan företrädare för olika forskningsprojekt särskilt för områden som berör både grundforskning och klinisk forskning. Härigenom skulle ernås att resultat och nya metoder från grundforskningen snabbare uppmärksammades och användes inom den kliniska forskningen, och att problemställningar av betydelse för den kliniska forskningen skulle upptagas till behandling inom forskargrupper med grundforskningsutbildning och -inriktning.

Men också för mera enhetliga forskningsområden borde möjligheter skapas inom svensk medicinsk forskning för ett ökat samråd mellan forskare, som företräder olika forskningsprojekt. Av särskilt stor betydelse torde sådana kontakter vara för de yngre forskarna.

Med hänsyn till det alltmera komplicerade arbetet med rådets anslagsäskanden föreligger därjämte en önskan från rådets sida att årligen erhålla översiktliga redogörelser över resultat och planering inom vissa sammanhängande och viktiga delar av det biomedicinska forskningsområdet.

I avsikt att uppnå de här skisserade samarbetsmöjligheterna avser rådet att inrätta s. k. planeringsgrupper. Ändamålet är att i dessa sammanföra existerande eller tillkommande forskningsobjekt till organiskt samarbetande och samplanerande grupper.

Betydelsen av planeringsgrupperna torde bli flerfaldig. Systemet är flexibelt och ger stor intellektuell täthet utan dyrbar koncentration till nya institutionsgrupper. Genom att ämnesgränserna överbryggas kommer planeringsgrupperna att bidra till att nya forskningsområden och senare också nya medicinska discipliner skapas. Utan tvekan kommer verksamheten inom dessa planeringsgrupper också att medverka till att befintliga resurser i form av expertvetande, personal och apparatur, utnyttjas i

högre grad än hittills. Rådet kan också till dessa grupper komma att knyta större apparatutrustningar, såsom automatiserade anläggningar, elektronmikroskop m. m., än som tidigare varit möjligt till enskilda forskargrupper.

För planeringsgrupperna skall följande arbetsordning gälla:

1. Genom initiativ av de deltagande forskarna kan ansökan ställas till rådet om sammanförande av två eller flera projekt med gemensam forskningsinriktning till planeringsgrupper. Projekt som understödes av forskningsrådet eller annan anslagsbeviljande myndighet eller organisation kan medtagas. I planeringsgrupp kan också icke graduerade forskare delta. Varje grupp skall ha en kortfattad beteckning. En av forskarna skall utses till ordförande. De ursprungliga projekten bör vara knutna till olika institutioner eller kliniker. Flera ursprungliga ämnesområden bör helst vara företrädda inom samma planeringsgrupp och i första hand bör sådana grupper inrättas för forskningsområden som täcker både kliniska och teoretiska discipliner. Intet hinder möter för att de olika ingående projekten bearbetas på skilda universitetsorter.

2. De i varje forskningsgrupp deltagande forskarna skall samtliga träffas minst två gånger per år till konferenser och seminarier, vid vilka de deltagande forskarnas resultat skall presenteras och diskuteras. Dessa sammanträden bör äga rum under februari, mars respektive september, oktober. Ett protokoll med dagordning och deltagarlista skall tillställas rådet. Vid sammanträde under vårterminen skall planerna för det fortsatta arbetet inom gruppens olika delprojekt diskuteras och fastställas. Möjligheter till koordinering av metoder och utnyttjande av apparatur och andra befintliga resurser bör därvid särskilt uppmärksammas. Resultatet av dessa diskussioner skall sammanfattas i en aktionsplan, som skall bifogas ovannämnda protokoll för sammanträdet under vårterminen.

3. De översiktliga aktionsplanerna skall ej ersätta ansökningshandlingarna för de enskilda forskningsprojekten. Den enskilde forskaren i planeringsgruppen skall fortfarande stå som sökande och ansvarig för sina egna projekt. Ansökningshandlingarna till de enskilda projekten skall som förut innehålla de för rådets ställningstagande nödvändiga uppgifterna, men den under punkt 2 nämnda planen kan givetvis återopas. Ansökan om planeringsgrupper och senare framställningar från dessa kan emellertid upptaga kostnader för större gemensamma apparater och utrustningar.

4. För planeringsgruppernas konferenser och deltagarnas resor beviljar rådet i förekommande fall expensanslag.

5. Om en planeringsgrupp omfattar många delprojekt och forskare, kan rådet därjämte ställa en befattning som sekreterare till ordförandens förfogande. Sekreteraren skall svara för protokoll och sammanställningar vid konferenserna, utskrivning av gruppens ansökningshandlingar och manuskript, rapporter till forskningsrådet m. m. Sekreteraren skall också utgöra kontakt mellan rådets kansli och de berörda forskningsprojekten så att bl. a. rapporter och ansökningshandlingar insändes i tid och i fullständigt skick.

6. Till ansökan om planeringsgrupps inrättande skall av samtliga ingående forskare fogas ett intyg med kortfattad meritförteckning om önskat deltagande. Kostnadskalkylen skall uppgöras för en period av tre år. Ansökan kan insändas under hela året på formulär som tillhandahålls av rådet.

7. Rådet fastställer planeringsgruppens beteckning, dess sammansättning

samt gruppernas avgränsning mot varandra. Anslagen beviljas för en tre-årsperiod men kompletteringar må förekomma.

Stockholm den 9 mars 1965

För statens medicinska forskningsråd

Bengt Gustafsson

Professor, sekreterare

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA):

Från och med 1 juli 1966 finns en för SVA och VH gemensam institution i veterinärmedicinsk parasitologi. Denna är i själva verket den enda rent parasitologiska institutionen i hela Norden. Som framgår av den remitterade handlingen bedrivs dock arbetet inom parasitologins område vid ett flertal veterinärmedicinska, medicinska och zoologiska institutioner i Norden. Parasitologin som vetenskapsområde har relativt små och spridda resurser för sin verksamhet. Detta förhållande utgör i sig själv ett starkt argument för ett nordiskt samgående samtidigt som det å andra sidan kan sägas begränsa möjligheterna för ett sådant samarbete. Anstalten vill på grund av att parasitologin fått alltmera ökad betydelse, inte minst beträffande hälsovården bland husdjur och vilt, livligt tillstyrka att det internordiska samarbete som redan är i gång, får en fastare organisation och därmed bättre resurser för sin fortsatta utveckling.

Beträffande parasitforskningens målsättning, betydelse och omfattning i Norden kan anstalten i allt väsentligt vitsorda den redogörelse, som samarbetskommittén lämnat. För veterinärmedicinens del har parasiterna dels en stor ekonomisk betydelse inom animalieproduktionen, dels en väsentlig betydelse inom livsmedelshygienen. I bägge fallen är exemplen legio och kommittén har endast redovisat ett fåtal typexempel och gjort detta inom området för de parasitiska maskarna. Stora ekonomiska och för folkhälsan betydelsefulla parasitproblem finns också beträffande ekto-parasiterna, t. ex. deras roll som transportörer (vektorer) av olika infektionsämnen mellan djur och djur samt mellan djur och människor samt beträffande protozoosjukdomar (orsakade av encelliga organismer), exempelvis coccidiosen inom fjäderfänäringen och toxoplasmosen — en hos människa, husdjur och vilt vanligt förekommande och ofta allvarlig sjukdom.

Insikten om parasitsjukdomarnas betydelse inom veterinärmedicinen har lett till att särskilda grundkurser i parasitologi sedan gammalt organiserats vid veterinärhögskolorna i Norden. Beträffande Sverige har ämnet såsom redan nämnts numera sin egen företrädare. Från och med detta läs-

år har undervisningen i ämnet vid VH utökats från 34 till 96 timmar. Forskningsaktiviteten liksom möjligheten att bedriva undervisningen på ett rationellt sätt är beroende av den av VH-utredningen föreslagna upp- rustningen av lokaler, utrustning och personal, vilken ännu inte realise- rats. För undervisningen finns tills vidare endast professorn i ämnet, medan exempelvis undervisning av motsvarande omfattning i bakteriologi ombesörjes av fyra lärarkrafter. I väntan på de nödvändiga basala resur- serna är forskningen självfallet också starkt begränsad och omfattar i dagens läge huvudsakligen epidemiologiska och patogenetiska utredningar av några av de för husdjursskötseln ekonomiskt viktiga parasitproblemen.

Kommitténs förslag om ett fastare organiserat samarbete mellan Nordens parasitologer vill anstalten — såsom redan uttalats — i princip livligt tillstyrka men har vissa synpunkter på de föreslagna formerna för det- samma.

SVA finner att det för kontinuiteten i ett sådant samarbete är nödvän- digt med ett sekretariat i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget och tillstyrker likaledes regelbundna parasitologiska symposier. Sekretariatet skulle därvid fungera som organisatör av symposierna och andra aktivi- teter, där nordisk samverkan bedöms vara ändamålsenlig, exempelvis de av kommittén redovisade uppgifterna rörande litteraturtjänst och annan verksamhet av informativ art.

Anstalten ställer sig tveksam till de föreslagna kurserna på »post- graduate»-nivån och anser att de för närvarande är alltför pretentiösa och i princip innebär att man bygger taket på huset, innan grunden lagts. Bättre synes vara att det nordiska parasitologiska kollegiet inriktar sina ansträng- ningar på att stärka den lägre undervisningen, vilken inte ens inom veteri- närmedicinen i Sverige, varest förhållandena på detta område är bäst ut- vecklade, har adekvata resurser. Enligt anstaltens mening bör »post- graduate»-kursen sålunda ställas på framtiden. Mera verklighetsbetonat och meningsfyllt synes däremot arrangemanget vara med korta kurser i speciella delar av parasitologin — såsom kommitténs förslag också inne- håller. Här nämnes viltparasiter, fiskparasiter, tropikmedicin, veterinärme- dicinsk parasitologi, experimentell parasitologi, parasitcytologi m. fl. Av dessa synes veterinärmedicinsk parasitologi vara alltför vittfattande och böra uppdelas i mindre avsnitt, exempelvis fårparasiter, nötkreaturens in- älvsmaskar, dynt-bandmaskproblemet, renparasiter (ett ämne, som ju har ett alldeles speciellt nordiskt intresse) etc.

I stipendiefrågan vill SVA sätta stipendier för studier utanför Norden avsevärt före stipendier i annat nordiskt land. Norden är så pass efter- blivet på detta område att stort behov för i första hand veterinär- och humanparasitologer att vidareutbilda sig i USA, England, Tyskland och Sovjet föreligger. Särskilt stort är behovet i fråga om parasitsjukdomarnas immunologi, såväl deras serodiagnostik som immunoprophylax. I de nämnda

länderna har parasitologisk forskning en fast rotad tradition med en därpå grundad mycket progressiv inriktning.

Anstalten tillstyrker sålunda sammanfattningsvis förslaget om upprättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi med vissa här ovan anförda modifieringar av formerna för kollegiets arbetssätt.

Stockholm den 28 november 1967

Hans-Jürgen Hansen

Richard Jobson

Fiskeristyrelsen:

På grund av bl. a. tilltagande nedsmutsning av vattendragen, övergång till intensiv fiskodling och strängare livsmedelshygieniska krav har en rad parasitologiska frågor aktualiserats inom styrelsens verksamhetsområde. Som exempel härpå kan följande nämnas.

I många svenska vatten förekommer en bandmask, *Triaenophorus crassus*, som parasit hos gäddan. Som fullbildad lever masken i gäddans tarmkanal och väcker sällan uppmärksamhet eller livsmedelshygieniska betänkligheter. Masken har emellertid ett växelrikt liv och måste för att komma till utveckling även genomgå vissa stadier som parasit dels hos något mikroskopiskt kräftdjur, dels hos någon laxartad fisk. Hos sistnämnda mellanvärd förekommer masken som larv inkapslad i värdens muskulatur i en långsmal, gråaktig blåsa. Ur hälsosynpunkt innebär det ingen fara att äta fisk med dylika larvblåsor, men förekommer blåsorna i större antal blir fisken oaptillig. Fall har förekommit, då sådan fisk förklarats otjänlig till människoföda av hälsovårdsmyndighet.

I fiskodlingar av konventionell typ är höggradiga invasioner av inre parasiter ovanliga. I odlingar av nätkassetyp är emellertid förhållandet annorlunda. Speciellt har mycket massiva invasioner av nyssnämnd bandmask, *Triaenophorus crassus*, förekommit i samband med kassodling av regnbågs-lax. I en del fall har 80—90 procent av fiskarna haft larvblåsor, och i en enda fisk har kunnat finnas ett 70-tal blåsor.

Till samma grupp av maskar som *Triaenophorus crassus* hör människans breda binnikemask, *Diphyllobothrium latum*. Parasitens ägg lämnar människan med avföringen och hamnar vid otillräcklig rening av avloppsvattnet i recipienten för detta. Via olika arter av kräftdjur upplages de ur äggen utvecklade larverna av olika fiskar; huvudsakligen abborre, gädda, gärs och lake. Tidigare synes den breda binnikemaskens utbredning i Sverige varit begränsad till i huvudsak Tornedalen och vissa områden utmed norrland s-

kusten. Under den senaste tiden har mycket riklig förekomst av larver (dynt) av den breda binnikemasken konstaterats i fisken i Ivösjön i Skåne och i Mälaren. Sannolikt föreligger samma infektion av fiskbeståndet i många andra sjöar. Även fisk i kassodling har blivit dyntinfekterad. En dylik odling placerad i en recipient för kloakvatten utgör därför en potentiell infektionsfara i fråga om diphylobothrios.

Ytterligare ett par andra bandmaskarter tillhörande samma släkte som den breda binnikemasken finnes som dynt hos fisk. Huvudvärd för dessa arter är måsfåglar och dykänder och mellinvärd sik, siklöja, harr, röding, öring, lake eller spigg. Larverna sitter i dessa fall vanligen inkapslade i små blåsor på yttersidan av fiskens magsäck och tarm. Vid höggradig infektion är fiskarnas näringstillstånd nedsatt. Den ökande förekomsten av måsfåglar i inlandet synes ha medfört att även denna bandmaskinfektion tilltagit.

Tidigare har odling av fisk främst skett i naturdammar. Numera har denna odlingsform liten omfattning och i stället sker odling i tråg och bassänger. Vid dylik intensiv fiskodlingsverksamhet med stor besättningstäthet sprides lätt infektioner och parasitangrepp. Vidare kan vid användning av konstfoder fiskens kondition bli nedsatt, vilket i sin tur minskar motståndskraften mot sjukdomsangrepp.

Ovan redovisade parasitologiska problem på fiskets område är aktuella även i de övriga nordiska länderna. En intensifiering av det nordiska samarbetet inom parasitologin bör ge ökade möjligheter att inom de enskilda länderna minska olägenheter och förluster genom parasitangrepp på fiskbestånd. Ur de synpunkter fiskeristyrelsen har att beakta biträder styrelsen förslaget om nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Göteborg den 8 november 1967

Jöran Hult

Ingemar Sörensen

Viltforskningsrådet:

Förslaget vittnar om det under senare år väsentligt ökade intresset för parasitologi. Även för viltforskningen är utvecklingen på det parasitologiska området av betydande intresse. Mycken information föreligger redan beträffande parasiters betydelse för de individuella värddjuren liksom över parasiternas förekomst. Informationen är emellertid otillräcklig när det gäller att bedöma sådana frågor som parasiternas betydelse för omsättningen i djurpopulationerna och, eventuellt, för fluktuationerna däri. Viltforsk-

ningsrådet hälsar därför med tillfredsställelse alla åtgärder som är ägnade att stärka den parasitologiska forskningen inom dessa angränsande områden.

De nordiska länderna har i stort sett varit lyckligt lottade när det gäller sjukdomar förorsakade av olika slag av parasiter. Situationen kan emellertid förändras och den ökande insikten om förekomsten av bandmaskar och dynt i Sverige — som kan förmodas ha samband med en spridning — och parasitsjukdomar förvärvade under resor och arbete i tropiska och subtropiska länder kan vara en påminnelse därom. Ett intimare samarbete mellan de i Norden arbetande parasitologerna synes vara ett ändamålsenligt sätt att effektivisera forskningen på området. Viltforskningsrådet vill emellertid påpeka att tillkomsten av ett sådant samarbete icke får medföra att parasitforskningen inom landet icke får adekvata resurser.

Beträffande den föreslagna kursundervisningen vill viltforskningsrådet poängtera betydelsen av en god parasitologisk grundutbildning när det gäller såväl human- som veterinärmedicin. Stipendiering som möjliggör utväxling av forskare mellan de nordiska länderna är måhända ändamålsenlig. Klart är emellertid att det är i länder utom Norden som den ledande utvecklingen på området för närvarande sker och att möjligheter måhända snarare borde beredas för besök utom Norden av yngre forskare.

Stockholm den 30 november 1967

Viltforskningsrådet

Torsten Wennmark

Kai-Inge Hillerud

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL):

Parasitologin är en gren av mikrobiologin med anknytning till såväl zoologi som human- och veterinärmedicin. Som framgår av Nordiska rådets skrivelse förekommer inom Skandinavien parasitangrepp på människor och djur, som leder till betydande nationalekonomiska förluster. Utbredningen av parasiter är i stort sett likartad inom hela Skandinavien och det måste därför anses vara en angelägen uppgift att etablera en effektiv kontakt mellan i Norden verksamma parasitologer. Därigenom skulle tillgänglig specialkunskap kunna utnyttjas över ett större fält än hittills.

Den ökade internationella trafiken har också medfört ett stigande antal fall av tropiska parasitsjukdomar inom de skandinaviska länderna. Även om risk för spridning inom landet av dessa sjukdomar i regel inte föreligger, är det ett självklart medicinskt önskemål att morfologisk och serologisk diagnostik kan utföras med minsta tänkbara tidsförlust.

En ökad kontakt på forskningens område är önskvärd. Sådan kontakt etableras i regel direkt forskarna emellan utan förmedling av samordnande organ. Den information beträffande olika forskningsgrupper i Skandinavien, som kan erhållas genom att ett sådant organ tillskapas kan emellertid vara värdefull och stimulera till kontakter.

SBL tillstyrker i princip inrättandet av ett nordiskt parasitologiskt kollegium. Med hänsyn till den relativt begränsade omfattning som parasitologin har i Norden, förefaller emellertid förslaget om ett fristående sekretariat väl omfattande i sin nuvarande form. Det kan ifrågasättas om inte hithörande frågor kan skötas av en för ändamålet utsedd parasitolog, på dennes institution. Man följer i så fall gängse praxis inom mikrobiologin. Det är emellertid önskvärt att ekonomiskt bidrag till erforderlig hjälp med skrivarbete och distribution av skrivelser m. m. lämnas från Nordiska rådet. Kollegiets verksamhet får till en början antas vara av försöksnatur och först efter en tid torde det vara möjligt att avgöra vid vilka av de planerade projekten, som huvudvikten i framtiden kan komma att läggas.

Arrangerandet av årliga symposier förefaller att vara en lämplig form för att etablera och vidmakthålla kontakt mellan de nordiska parasitologerna.

Sekretariatets funktion som kontaktorgan för artbestämning av parasiter skulle fylla ett länge existerande och angeläget behov.

Av största vikt är också att nordiska parasitologer genom studier utomlands får tillgodogöra sig nya landvinningar inom facket. Under senaste årtiondet har nämligen parasitologin utvecklats mycket snabbt, speciellt inom det immunologiska fältet.

I fråga om undervisningen är för närvarande grundutbildningen otillräcklig inom vissa grenar av parasitologin, bl. a. inom humanmedicinen. En samlad nordisk insats till förmån för ökad grundutbildning på universiteten kan länkas ge snabbare resultat än insatser från enstaka forskare eller institutioner. Beträffande en tänkt kursverksamhet på »post graduate»-stadiet torde en avvaktande hållning vara att förorda tills tillräcklig information influiter beträffande intresset bland nordiska parasitologer att delta i sådana kurser. Bland de föreslagna kurserna verkar det ganska vagt skisserade 3-veckorsalternativet inte helt realistiskt med tanke på den breda uppläggnings av kursen, den långa kurstiden och det stora antalet lärare, som föreslagits. Specialkurser på en vecka, behandlande viss frågeställning eller teknik, synes ha större utsikter att locka deltagare. Inom andra områden av mikrobiologin har sedan flera år sådana kurser givits i regi av mikrobiologförbundet eller Svenska läkarsällskapets sektion för mikrobiologi och erfarenheterna från dessa kurser är mycket gynnsamma. Kurserna har föregåtts av en noggrann utredning av behov och önskemål bland berörda forskare av en för ändamålet särskilt tillsatt arbetsgrupp. Ett liknande förfaringssätt borde lämpligen kunna användas även inom parasitologin.

Detta ärende har handlagts inom den bakteriologiska avdelningens parasitologiska sektion.

Stockholm den 20 november 1967

Statens bakteriologiska laboratorium

Holger Lundbäck

G. Huldt

Länsläkarorganisationen, Norrbottens län:

— — — — får länsläkaren anföra följande.

Det torde väl icke råda någon tvekan om att den så kallade tropikmedicinen får allt större betydelse även i de nordiska länderna på grund av dessa länders engagemang i u-länderna och den allt större resandefrekvensen till och från subtropiska och tropiska områden. Utbildning i tropikmedicin kan för närvarande icke fås i de nordiska länderna fränsett kortare kurser i diagnostik, som arrangerats bl. a. i Sverige. Den grundläggande utbildningen skaffar sig de nordiska läkarna främst i England och Tyskland. Ur utbildningssynpunkt skulle följaktligen ett humanmedicinskt institut för tropikmedicin och därmed sammanhängande diagnostiska laboratorier vara ett angeläget önskemål. Arbetskollegiet har emellertid ansatt att den frågan bör få mogna och föreslår i stället ett nordiskt kollegium för informations-, kontakt- och utbildningsverksamhet. Länsläkaren vill biträda förslaget men vill för sin del framhålla vikten av att frågan om ett institut för tropikmedicin inklusive inhemska humana parasitära sjukdomar snarast blir föremål för närmare utredning.

Arbetskollegiet räknar i sin skrivelse upp vissa parasiter, som förorsakar sjukdomar hos människor och/eller djur. Redan de anförda exemplen visar vilken stor ekonomisk förlust som kan bli följden av parasitangrepp.

Beträffande binnikemasken, både *Diphyllobothrium* och *Taenia*, torde en ökning av antalet fall vara att förvänta bl. a. med hänsyn till den invandring från länder med stor utbredning av maskarna i fråga. Som angelägna forskningsobjekt vill länsläkaren nämna utredning om äggens resistens mot olika agens, möjlighet att oskadliggöra äggen i reningsverk etc.

En för nordkalottområdet aktuell parasit, som icke omnämnes i arbetskollegiets skrivelse, är blåsmasken eller hundmasken (*Taenia echinococens*). Den tillhör i likhet med binnikemasken gruppen bandmaskar. Till skillnad från binnikemaskarna har den emellertid människan som mellanvärd och ger hos människan upphov till en allvarlig sjukdomsbild med främst upp till manshuvudstora cystor, vanligast i lever och lungor men även i hjärnan.

I arktiska och subarktiska områden förekommer *E. granulosis* (*unilocularis*) och *E. aiveolaris* (*multilocularis*). Den förra passerar cyst- eller

larvstadiet hos bl. a. får, ren och älg, medan den senare har bl. a. sork och lämmel som mellanvärd. Huvudvärd för båda är bl. a. hund, katt och räva. Som vikarierande mellanvärd för *E. alveolaris* kan älg också förekomma.

Människan kommer i bägge formerna in som vikarierande mellanvärd och smittas accidentellt. Praktiskt viktig blir sålunda kedjorna får, ren—hund—människa för *E. granulosus* och lämmel, sork (älg)—hund, katt—människa för *E. alveolaris*.

Echinococcus har varit relativt sällsynt i Sverige, medan den däremot haft mycket stor utbredning bland samerna i Nordnorge. Detta hade till följd bl. a., att Helsemyndigheten och Finmarks fylke lät trycka broschyrer på samiska med beskrivning över maskens olika stadier, smittvägar etc. samt råd och anvisningar, hur samerna skulle undvika att bli smittade. Enligt uppgifter, som länsläkaren inhämtat, har morbiditeten sjunkit kraftigt sedan slutet av 1950-talet.

Under åren 1961—1966 har emellertid på lasarettet i Gällivare opererats sju fall av *echinococcus* och ytterligare ett flertal har diagnostiserats. Under hösten 1966 och våren 1967 har doktorerna Åke Lindholm och Stig Lantto vid Gällivare lasarett genomfört fältundersökning bland 260 samer, varvid ca 12 procent eller 31 personer hade en positiv Casonitest, där papelns längd översteg 30 mm. Bland de opererade fallen har hittills diagnostiserats tre fall av *E. alveolaris*, som tidigare icke varit känd i Sverige. Eftersom *E. alveolaris* har sork och lämmel som mellanvärd synes riskerna för en utbredning av denna form vara stora. Till skillnad från *granulosus*-formen är den icke möjlig att exstirpera radikalt, varför denna form får betraktas som betydligt malignare än *granulosus*-formen.

Länsläkaren har velat göra en relativt utförlig beskrivning av *echinococcosen*, då det synes angeläget att detta problem, som ju är gemensamt för kalottländerna, angripes av samtliga tre involverade länder. Dessutom bör saneringsåtgärder igångsättas snarast på bred front under medverkan av läkare, veterinärer, samernas tjänstemän (lappkonsulenter) och samerna själva. Härtill kommer att problemet även kan aktualiseras i södra Sverige genom inflyttning av folk från främst Balkanländerna, där *echinococcosen* är tämligen utbredd (Jugoslavien).

Sammanfattningsvis vill länsläkaren biträda de i medlemsförslaget framförda synpunkterna på samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Luleå i länsläkarorganisationen den 8 november 1967

J. Henriksson

Länsläkare

Östra klinikerna, infektionskliniken:

Då min erfarenhet huvudsakligen omfattar det tropikmedicinska området kommer jag att begränsa mig till detta. Denna verksamhet har svällt ut högst betydligt i landet beroende på de mycket livliga kommunikationer som förekommer med tropiska länder. Enbart på vårt sjukhus har företagits mer än 3 000 stora tropikmedicinska utredningar och därvid har uppdragats ett stort antal parasitära sjukdomar, som endast förekommer i tropiska länder. Bland annat har uppdragats mer än 200 fall av filarios, drygt ett 50-tal fall av bilharzios vartill kommer ett stort antal patienter med amöbadysenteri och giardiasis, malaria, hakmask m. m. Den parasitologiska utredningen utföres av mig i samarbete med en sköterska, som är specialutbildad på tropikmedicinskt laboratorium i London. Den serologiska diagnostiken i detta avseende kan vi ej klara själva utan har måst skicka blodproven till parasitologiskt laboratorium i London. Detta har fungerat bra och vi har i allmänhet fått svar inom en vecka eller högst tio dagar.

Uppenbart är att en intensifiering och breddning av parasitologisk utredning bör göras för att fånga upp alla de fall, som säkerligen för närvarande gå odiagnostiserade. Därvid är bilharziosen ett mycket lärorikt exempel. Vi har vid härvarande sjukhus fångat in åtskilliga patienter, som gått i årtal och sökt på olika sjukhus men ej fått någon diagnos förrän vi avslöjat sjukdomen här. Detta gäller även fall, som legat inne på universitetskliniker.

Det är uppenbart att man har mycket att vinna genom ett internordiskt samarbete i denna fråga. Det bör ske på flera områden. Bland annat genom upprättande av ett centrallaboratorium dit man kan skicka oklara prov och där framför allt serologiska undersökningar kan göras. Kan detta ej ske i den första etappen så är det naturligtvis mycket värdefullt om man till att börja med, som förslaget föreligger, inrättar ett internordiskt parasitologiskt kollegium. Jag ber därför livligt få tillstyrka det förslag som är framlagt.

Jönköping den 13 november 1967

Olle Gabinus

Överläkare

Sveriges läkarförbund:

Läkarförbundet kan instämma i de synpunkter som framföres i förslaget och anser liksom förslagsställarna att detta område med sin begränsade kapacitet inom varje enskilt land väl lämpar sig för ett nordiskt samarbete.

Emellertid vill förbundet förorda att en försöksverksamhet med inter-

nordiska konferenser för utbytande av erfarenheter inom parasitologin och en prövning av möjligheterna till postgraduate-undervisning föregår förslaget om ett nordiskt centralinstitut. Ett sådant institut kan väl förutsättas komma att förläggas till Sverige som det centralt belägna landet, och ett inrättande av en institution bör ännu anstå, tills en grundlig utredning visat vilka resurser som står till buds. För närvarande är dessa sannolikt för små för att göra den föreslagna organisationen funktionsduglig och meningsfull.

Stockholm den 7 december 1967

Sveriges läkarförbund

Karl-Fredrik Blom

Sveriges veterinärförbund:

I förslag framlagt av ett så kallat arbetskollegium redovisas behovet av utökad och samlad parasitologisk forskning och undervisning i Norden. Tonvikt lägges därvid på den humanmedicinska parasitologin. Enligt Sveriges veterinärförbunds mening fordrar parasitologin veterinärmedicinsk uppmärksamhet i lika hög grad. I arbetskollegiet är den veterinära sakkunskapen för närvarande tyvärr underrepresenterad. Veterinär sakkunskap saknar sålunda representanter från Danmark och Finland.

Undervisningen i veterinärmedicinsk parasitologi har i Sverige beretts större omfattning. Antalet undervisningstimmar skall 1968 utökas från 34 till 96. Undervisningen skall vara koncentrerad (6 tim/dag under tiden 1—22 mars). Personalen för undervisningen synes dock otillräcklig. Inom forskningen erfordras insatser för flera av våra aktualiserade parasitsjukdomar. Bl. a. har jordbrukets ekonomiska föreningar fäst uppmärksamheten härpå. Detsamma gäller parasitsjukdomar av zoonoskaraktär. Den internationellt sett särskilt viktiga delen av parasitologi — immunologi och serologisk diagnostik — förekommer för närvarande inte på veterinärhögskolans arbetsprogram. Denna återhållsamhet eller brist inom svensk parasitologiforskning beror bl. a. på brist på lokaler och skolad personal.

En konsolidering av den inhemska veterinära parasitologin synes i första hand vara angeläget. För den svenska undervisningen och forskningen synes därutöver främst av vikt att en vidgad kontakt sker med länder där ämnet parasitologi fått tradition och nu uppvisar en expanderande forskning — t. ex. England, Tyskland, USA och Sovjet.

Förbundet vill dock uttala sig för ett stöd till ett vidgat internordiskt samarbete inom parasitologin. Årligen återkommande parasitologiska symposier är av stort värde — främst för skapandet av personliga kontakter mellan Nordens parasitologer. För att symposier framgent skall kunna ar-

rangeras med större deltagarantal, synes även inrättandet av ett parasitologiskollegium vara önskvärt. Den planerade »postgraduate»-undervisningen bör däremot enligt förbundets mening tills vidare ställas på framtiden. I första hand bör i stället bättre förutsättningar för god undervisning av studenter skapas. Härtill torde det nordiska kollegiet kunna medverka.

Stockholm den 8 december 1967

Sveriges veterinärförbund

Ingar Thege

Lantbruksförbundet:

Förslaget går ut på att ett nordiskt kollegium för parasitologi inrättas för att handha samarbetet på detta område bl. a. i form av informations-, kontakt- och utbildningsverksamhet.

Lantbruksförbundet vill understryka vikten av att en vidgad och intensifierad parasitologisk forsknings- och försöksverksamhet kommer till stånd. Inom den alltmer specialiserade animalieproduktionen har parasitproblemen blivit allt påtagligare. Med hänsyn till den veterinärmedicinska forskningens begränsade resurser på parasitologins område samt den stora betydelse som parasitologin har för svensk animalieproduktion vill förbundet tillstyrka förslaget att ett nordiskt kollegium för parasitologi inrättas för att därmed bättre utnyttja respektive lands tillgängliga resurser.

Stockholm den 8 december 1967

Sveriges lantbruksförbund

förening u. p. a.

Oscar Westerlind

Staffan Annell

Sveriges förenade studentkårer (SFS):

SFS konstaterar med mycket stor tillfredsställelse att ett samarbete inom parasitologisk forskning och undervisning har initierats inom nordisk ram. Organisationen tillstyrker förslaget att grunda ett nordiskt kollegium för parasitologi och instämmer i allt väsentligt med arbetsutskottets motivering härför.

Speciellt bör understrykas den stora betydelse för undervisning och forskning inom ämnet tropikmedicin, som det föreslagna nordiska kollegiet kan beräknas få. Under de senaste åren har inte minst bland de studerande framkommit starka önskemål om utökad undervisning i ämnet tropikmedicin,

varför parasitologin inom de medicinska fakulteterna kommit att få stor aktualitet. De medicine studerande som planerat att tjänstgöra inom t. ex. SIDA eller FN och därför sökt skaffa sig utbildning i tropikmedicin har hittills endast haft sporadiska kurser att tillgå. En sådan tillkom för övrigt 1962 på initiativ av Medicinska föreningen i Stockholm i form av frivillig undervisning vid Roslagstulls sjukhus. Finansiell hjälp erhöles från SIDA m. fl. organisationer. Denna kurs, som varje år omfattar c:a 30 deltagare har rönt stort intresse bland andra nordiska medicinska föreningar.

Under vårterminen 1967 genomförde utbildningsnämnden vid medicinska fakulteten i Uppsala genom sitt sekretariat en undersökning bland de studerande vid fakulteten, som gav till resultat att 180 studerande skulle delta i grundkurs i tropikmedicin, om en sådan kunde anordnas lokalt. Denna undersökning har lagts till grund för en hemställan från medicinska fakulteten vid Uppsala universitet om utredning av möjligheterna för de studerande vid fakulteten att följa en dylik grundkurs.

Bristen på specialister inom tropikmedicinen och på detta område skolad personal påtalas i det föreliggande förslaget. Inom en snar framtid torde behovet av sådana specialister stiga med hänsyn till att allt flera läkare med tropikmedicinsk utbildning kommer att engageras i bistandsverksamhet i olika former. Hitintills har de nordiska studerande, som önskat mer omfattande utbildning i ämnet, i allmänhet varit hänvisade till lärosäten i utlandet. Inom Norden erbjuds för närvarande avancerad undervisning i tropikmedicin för medicine studerande endast vid Roslagstulls sjukhus. Såvitt SFS kan bedöma torde ett genomförande av föreliggande förslag komma att innebära att goda förutsättningar skapas för anordnandet av samnordiska kurser i ämnet av relativt omfattande karaktär, vilket således skulle fylla ett stort behov inom medicinarutbildningen.

SFS finner att den föreslagna avancerade parasitologiska undervisningen torde vara kraftigt underdimensionerad med hänsyn till det tidigare redovisade behovet av särskilt vissa medicinskt parasitologiska kurser. Organisationen förordar även, att de postgraduate-kurser som kommer att anordnas får en längd och omfattning, motsvarande de internationella kurser som ges i bl. a. London och Antwerpen.

SFS vill med skärpa vända sig mot arbetskollegiets ståndpunkt att planerna på ett sådant centralinstitut bör få mogna. Av ovan anförda skäl torde situationen inom kort vara prekär, särskilt med avseende på tropikmedicinen, varför den organisatoriska planeringen för den utbildning det här är fråga om ej bör få uppskjutas utan i stället snarast igångsättas.

Parasitologin är ett gemensamt arbetsområde för forskare och studerande från ett flertal fack, bl. a. läkare, veterinärer och biologer. Den serologiska parasitologiska diagnostiken är föga utvecklad inom veterinärmedicinen, men en utveckling av densamma kan få stor betydelse. Av särskilt intresse i detta sammanhang är de av parasiter orsakade sjukdomar, som i

första hand invaderar djur, men vilka sekundärt kan gå över på människan. För att konsolidera parasitologins ställning är det fördelaktigt med en breddad verksamhetsbas vilket lämpligast kan ske genom internationella kontakter baserade på internordiskt samarbete. Det är enligt SFS:s uppfattning av stor vikt att man med det föreslagna kollegiet kan få till stånd ett kontaktorgan mellan läkare, veterinärer, biologer och andra för vilka parasitologisk forskning och undervisning är ett gemensamt verksamhetsfält.

Stockholm den 13 december 1967

Sveriges förenade studentkårer

Görel Sävborg-Lundgren

Bengt Lorendahl

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område. Utskottet har behandlat förslaget vid sammanträde den 8 och 9 januari 1967.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för upprättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för etablerande av ett effektivare nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Till medlemsförslaget har fogats ett av experter utarbetat förslag om nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område. I förslaget framhålles, att det nordiska samarbetet på nämnda vetenskapliga område i detta skede bäst torde kunna främjas av ett nordiskt kollegium, som till sitt förfogande har tillräckliga ekonomiska resurser för genomförandet av sin verksamhet. För att främja kontakterna mellan parasitologer från de olika nordiska länderna bör kollegiet årligen anordna fackkonferenser och symposier i parasitologi. Vidare bör kollegiet på parasitologins område idka undervisnings- och informationsverksamhet. Till expertutlåtandet har även fogats ett kostnadsförslag.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över förslaget:

Danmark

Indenrigsministeriet.
Landbruksministeriet.
Fiskeriministeriet.
Undervisningsministeriet.
Veterinär- og Landbohøjskolen.
Den danske Dyrlægeforening.
Tropemedicinsk Forening.

Finland

Ministeriet för inrikesärendena.
Lantbruksministeriet.
Medicinalstyrelsen.
Statens veterinärmedicinska anstalt.
Veterinärmedicinska högskolan.
Lantbrukets forskningscentral.
Helsingfors universitet, agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten.
Turun yliopisto (Åbo universitet).
Turun yliopisto (Åbo universitet, medicinska fakulteten).
Åbo akademi.
Uleåborgs universitet.
Finlands läkarförbund.
Finlands veterinärförbund.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.
Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd.
Norges landbrukshøgskole.
Fiskeridirektoratet.
Statens viltundersøkelser.

Sverige

Medicinalstyrelsen.
Universitetskanslersämbetet.
Uppsala universitet, rektorsämbetet.
Uppsala universitet, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.
Karolinska institutet, rektorsämbetet.
Karolinska institutet, medicinska fakulteten.
Statens medicinska forskningsråd.
Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).
Fiskeristyrelsen.
Viltforskningsrådet.
Statens bakteriologiska laboratorium (SBL).
Länsläkarorganisationen, Norrbottens län.
Östra klinikerna, infektionskliniken.
Sveriges läkarförbund.
Sveriges veterinärförbund.
Lantbruksförbundet.
Sveriges förenade studentkårer (SFS).

Statens medicinska forskningsråd i Sverige motsätter sig förslaget om inrättande av ett fristående nordiskt kollegium i parasitologi, hänvisande till att samarbetsproblemen på parasitologins område bäst kunde lösas genom att forskarna på området sammansluter sig till en nordisk förening i parasitologi, motsvarande redan existerande nordiska föreningar inom vissa medicinska discipliner. *Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd* ställer sig inte direkt negativt till inrättandet av ett kollegium för parasitologi, men anser att samarbetet så vitt möjligt borde kanaliseras genom redan existerande samarbetsorgan, som omfattar större vetenskapsområden. Den parasitologiska forskningen torde enligt *universitetskanslersämbetet* i Sverige lämpa sig för arbete i planeringsgrupper mellan forskare vid olika läroanstalter inom närbesläktade verksamhetsområden. En planeringsgrupp på nordisk basis kunde därför ersätta det föreslagna kollegiet och på detta sätt kunde man undvika ett något slumpmässigt urval rörande inrättande av permanenta nordiska samarbetsorgan. Alla de övriga remissinstanserna förordar förslaget om inrättande av ett nordiskt kollegium för att därmed skapa fastare former för kontakterna mellan parasitologer i Norden. Samtidigt som *Undervisningsministeriet* i Danmark ger medlemsförslaget sitt stöd, förordar ministeriet en närmare utredning om formerna för ett eventuellt nordiskt kollegiums verksamhet.

Medan man på flera håll i enlighet med expertförslaget betonar, att ett kollegium bör inrättas, innan tanken på ett centralinstitut realiseras, anser *Sveriges förenade studentkårer* ett sådant institut vara av den största betydelse, speciellt med hänsyn till tropikmedicinen, varför planerna på ett institut inte längre bör få mogna, utan med det snaraste bör förverkligas. I ett par av utlåtandena ifrågasättes betydelsen av ett fullt utvecklat sekretariat i ett tidigare skede av kollegiets verksamhet. *Statens veterinärmedicinska anstalt* i Finland, *medicinalstyrelsen* i Sverige och *statens bakteriologiska laboratorium* i Sverige föreslår, att sekretariatets uppgifter i begynnelsekedet anknytes till en institution för parasitologisk forskning. Beträffande »postgraduate»-undervisningen framföres betänkligheter i utlåtandena från *statens veterinärmedicinska anstalt* i Sverige, *statens bakteriologiska laboratorium* i Sverige och *Sveriges veterinärförbund*, emedan goda förutsättningar för utbildning av studenter tillsvidare saknas och därför bör skapas, innan förslaget om undervisning på högre nivå realiseras. Stipendier för studier i de nordiska länderna anses vara av lägre prioritet än understöd för studier utom Norden. *Lantbruksministeriet* i Finland, *statens veterinärmedicinska anstalt* i Sverige, *viltforskningsrådet* i Sverige, *staten bakteriologiska laboratorium* i Sverige, *Sveriges veterinärförbund* och *Finlands veterinärförbund* betonar vikten av studier i vissa utomnordiska länder, där den parasitologiska forskningen redan har hävdvunna former och visat sig vara expanderande.

Infektionskliniken i Sverige framhåller vikten av ett nordiskt centrallaboratorium för serologiska undersökningar.

3. U t s k o t t e t

Parasitsjukdomarna är ett allmän nordiskt problem av betydande omfattning både inom human- och veterinärmedicinen. Parasitangreppen på människor och djur har, som framgår av såväl medlemsförslaget som remissutlåtandena, förorsakat stora nationalekonomiska förluster. De livliga kommunikationerna och den i samband därmed ökade turismen har för parasitologin medfört nya problemsällningar, som i allt högre grad aktualiserat tropikmedicinska problem i Norden. Utskottet vill i detta sammanhang även peka på de parasitologiska frågor, som är ett resultat av att de nordiska länderna i allt större utsträckning engagerar sig i biståndsverksamhet i underutvecklade länder. Beträffande gemensamma eller nationella företag i tropiska områden ställs de nordiska länderna inför medicinska uppgifter, som tidigare inte varit relevanta inom nordisk forskning och som knappast snabbt och effektivt kan lösas utan nordiskt samarbete, emedan de nationella resurserna inte är tillräckliga.

Av expertförslaget om nordiskt samarbete på den parasitologiska forskningens område framgår, att forskning för närvarande bedrivs vid ett flertal olika institut, utan att samarbetet mellan forskarna eller institutionerna tagit fastare former. Kontakterna har hittills varit sporadiska och det är tydligt, att man allmänt önskar skapa förutsättningar för ett ökat samarbete och utbyte av resultat. Uttryck för denna samarbetsvilja är de första båda symposierna för nordiska parasitologer som hållits i Åbo den 12—14 december 1966 och i Hilleröd den 13—16 december 1967. Inom parasitologin, där forskarnas antal är litet, skulle en koordinering av arbetet på nordiskt plan innebära betydande förmåner för den nationella forskningen. Parasitologin har företrädare inom såväl human- och veterinärmedicinsk som biologisk forskning. Samarbete mellan de olika parasitologiska delfacken är därför en nödvändighet. Om de tvärvetenskapliga kontakterna kunde äga rum inom nordisk ram, skulle en sund och resultatrik utveckling också av den nationella parasitologiska forskningen bäst gagnas. Ett centralinstitut för parasitologi med ett laboratorium i anslutning därtill kunde erbjuda möjligheter för serologiska undersökningar, som hittills inte kunnat utföras i Norden. Utskottet vill emellertid inte i detta skede förorda inrättandet av ett centralinstitut; konkreta planer för ett sådant föreligger ännu inte.

Av de avgivna utlåtandena framgår däremot, att skapandet av ett kollegium för koordinering av den parasitologiska forskningen och undervisningen i Norden är en angelägen uppgift inom det nordiska samarbetet på detta fält. Parasitologerna är sysselsatta på många områden inom medicin och biologi, varför det är svårt att överblicka forskningsresultaten utan ett samlande nordiskt organ för de olika vetenskapliga facken. En viktig uppgift för ett blivande kollegium för parasitologi vid sidan av informations- och mötesverksamhet är att organisera kontakter mellan vetenskapsmän på

området i alla de nordiska länderna samt att sondera möjligheterna att i framtiden bygga upp ett koordinerande centralinstitut för den parasitologiska forskningen. Beträffande förutsättningarna för en givande verksamhet för ett parasitologiskt kollegiums del önskar utskottet fästa uppmärksamhet vid ett samarbetsorgan inom ett närbesläktat forskningsfält, nämligen Nordiskt kollegium för marinbiologi, som skapat ett fruktbringande samarbete mellan nordiska forskare och institutioner på sitt område.

En central uppgift för kollegiet blir att anordna undervisning i parasitologi på olika stadier. Av remissmaterialet framgår, att utbildningen i ämnet för medicinstuderandena i Norden är obetydlig. Den föreslagna »postgraduate»-undervisningen i kollegiets regi är viktig. Den är delvis en förutsättning för att en organiserad och fullt utvecklad grundutbildning skall komma till stånd. För närvarande är studerande i många fall hänvisade till utomnordiska lärosäten för att erhålla en mera omfattande utbildning i bl. a. tropikmedicin. Utskottet vill därför framhålla behovet av att grundutbildningen i parasitologi vid de medicinska fakulteterna förbättras och att likaså efterutbildningen förstärkes.

Understöd för studier i ett annat nordiskt land erfordras. Vid sidan härav bör enligt utskottet stipendier för utomnordiska studier också utgå. Den parasitologiska forskningen har varit mera expanderande i länder som England, Tyskland, USA och Sovjetunionen.

Enligt ett reviderat kostnadsförslag för kollegiets verksamhet kommer utgifterna under ett år att uppgå till 168 800 Fmk (*se Tillägg*). Samarbetet kommer att inledas under år 1968, då ett nytt symposium för nordiska parasitologer skall anordnas.

Hänvisande till vad ovan anförts får kulturutskottet föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för att åstadkomma ett effektivare samarbete på den parasitologiska forsknings och undervisnings områden.

Åbo den 8 januari 1968

Georg Backlund

Folke Björkman

Julius Bomholt

Vice förman

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Sillanen

Jön Skaftason

Fridolf Thapper

TILLÄGG

Förslag till årlig budget för ett nordiskt kollegium för parasitologi

Kollegiets sammanträden två gånger årligen (reseersättningar och dagtraktamenten)	8 400	8 400
Sekretariatet		
Sekreterarens årsarvode	6 600	
Kontorsbiträdets årslön	12 100	
Kontorsmaterial och tryckningskostnader	4 000	
	<u>22 700</u>	<u>22 700</u>
Årligt symposium		
Reseersättningar åt fyra inbjudna föredragshållare	1 600	
Expeditionskostnader	1 300	
Expensmedel	2 000	
	<u>4 900</u>	<u>4 900</u>
Undervisning och stipendier		
Föreläsningensarvoden, reseersättningar m. m. för kursledare vid alternativt en postgraduate-kurs eller 2—3 specialkurser	28 600	28 600
Stipendier för deltagande i kurser (20 stipendier à 1 560 Fmk eller flera smärre stipendier)	31 200	31 200
Forskningsstipendier (helårs)		
Finland	15 400	
Sverige	18 200	
Danmark	17 200	
Norge	18 200	
	<u>69 000</u>	<u>69 000</u>
Medel för smärre utbildnings- och kontaktstipendier	4 000	4 000
Sammanlagt Fmk	168 800	168 800

BILAGA 3

I efterhand inkomna yttranden

D a n m a r k

Den Alm. danske Lægeforening meddelar i skrivelse den 6 februari 1968, att föreningen instämmer i vad Tropemedicinsk forening anført den 2 januari 1968 (se ovan).

F i n l a n d

Undervisningsministeriet:

----- får undervisningsministeriet meddela, att ministeriet instämmer med förslaget. År 1961 försökte man för främjandet av nordiskt forsknings-samarbete kartlägga de för ettvarit nordiskt land typiska specialområden, och härvid omnämndes bl. a. just parasitologi. Då det tills vidare torde vara svårt, att från varje nordiskt land för sig finna tillräckligt många specialister i parasitologi, verkar behov finnas för upprättandet av ett nordiskt kollegium på detta område. Ministeriet önskar dock senare ta ståndpunkt till storleken av det för ändamålet behövliga anslaget.

Helsingfors den 29 januari 1968

R. H. Oittinen

Minister

Matti Gustafson

Föredragande

Helsingfors universitetets konsistorium¹:

Konsistorium har i dag behandlat ärendet och beslutat förena sig om av matematisk-naturvetenskapliga sektionen och agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten avgivna tillstyrkande yttranden (se nedan). Därjämte vill konsistorium särskilt understryka den i matematisk-naturvetenskapliga sektionens yttrande framförda tanken, att den i anslutning till Åbo akademi verk-samma, av Finska vetenskapssocieteten inrättade parasitologiska forsknings-anstalten skulle förtjäna en central ställning inom ramen för planerna på att förbättra förutsättningarna för den parasitologiska forskningen i Norden. Konsistorium finner vid sådant förhållande utbyggandet av sagda an-

¹ Yttrandet översatt från finska.

stalt till en nordisk centralanstalt vara en viktigare uppgift än inrättandet av ett sammordiskt kollegium för främjande av den parasitologiska forskningen.

Ovanstående får konsistorium värdsamt såsom sitt yttrande bringa till Nordiska rådets Finlands delegations kännedom.

Helsingfors den 14 februari 1968

Erkki Kivinen

M. Malmberg

Helsingfors universitets matematisk-naturvetenskapliga sektion¹:

Parasitologin har i allmänhet ansetts som en ur medicinsk och veterinärmedicinsk synpunkt viktig vetenskapsgren. Denna synpunkt är synnerligen ensidig. Parasiterna utgör c:a tredjedelen av hela djurlivet, och varje djurform, som har uppnått en högre organisationsnivå, har sina egna mer eller mindre specifika parasiter. Men därjämte bör den botaniska sidan av parasitorganismernas biologi tagas i beaktande: det finns talrika parasitväxter, och många växtarter utgör värdar för såväl djur- som växtparasiter. Parasiternas biologi är på grund av dess morfologiska, fysiologiska och ekologiska anpassningsegenskaper synnerligen intressant. Parasiterna har en synnerligen stor betydelse inom organismsamfundens dynamiska balanssystem såsom regulatorer för balansen mellan fortplantning och död. Människans och husdjurens parasiter hör i princip till sagda krets, till vilken givetvis även de av virus förorsakade sjukdomarna ansluter sig.

Under sådana förhållanden är parasitologin obestriddligen en av biologins centralaste forskningssektorer. Dess hittills förhållandevis försummade ställning bl. a. inom den biologiska forskningen i Finland är att beklaga. Åtgärder i syfte att avhjälpa saken vore önskvärda.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen önskar uttryckligen fästa uppmärksamheten vid att Finska vetenskaps societeten år 1963 har inrättat en parasitologisk forskningsanstalt, som verkar i av Åbo akademi till institutionens förfogande ställda utrymmen och i nära samarbete med sagda högskolas institution för allmän biologi. Den parasitologiska institutionens verksamhet leds av en preses (professor Bo J. Wikgren) och till dess personal hör en forskare (fil. dr), en assistent (mat.nat. kand.) och en laborator, vilka avlönas av vetenskaps societeten. Institutionen har under de år den verkat förmått utföra ett värdefullt arbete, ehuru dess utrymmen är synnerligen trånga, personalen liten och driftsmedlen obetydliga. Matematisk-naturvetenskapliga sektionen framför såsom sin uppfattning, att denna första, uttryckligen för parasitologin avsedda institution i Norden skulle förtjäna en central ställning i samband med de åtgärder, som avser förbättrandet av förut-

¹ Yttrandet översatt från finska.

sättningarna för den parasitologiska forskningen i Norden. Det är känt, att vetenskaps societeten hos undervisningsministeriet ansökt om understöd för institutionens verksamhet, utan att dock ha lyckats häri. Under sådana förhållanden synes det naturligt, att man inom ramen för det nordiska vetenskapliga samarbetet skulle bereda institutionen möjligheter att verka som ett centrum för de nordiska ländernas parasitologiska forskning eller i varje fall som ett av de centra, vid vilka det skulle anordnas specialkurser, i samband med vilka forskarna skulle ha möjlighet att utöva specialiserad forskning i fruktbar växelverkan med företrädare för samma område och vilka kunde draga försorg om vissa koordineringsuppgifter samt verka som parasitologiska rådgivningscentra. Då Åbo akademi inom en nära framtid inleder uppförandet av en laboratoriebyggnad, i vilken bl. a. dess institution för allmän biologi skall inrymmas, skulle måhända också den parasitologiska institutionen ha möjlighet att erhålla lämpligare och större utrymnen, ifall medel tillräckligt snabbt kan frambringas för utvidgningen. Härvid skulle komma i fråga hyra för nya utrymnen, tillräckliga driftsmedel samt inrättande av nya forskarbefattningar. Sektionen vill särskilt understryka angelägenheten av de sistnämnda, ty parasitologin är ett område, vars utvecklande ovillkorligen förutsätter en långt gående specialisering. En enskild forskare kan verkligt väl behärska endast en förhållandevis liten del av parasitologins synnerligen vidsträckta problemkomplex.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen har sig bekant, att erfarenheterna av s. k. nordiska kollegier är goda, men finner utvecklandet av den redan förefintliga parasitologiska institutionen till en nordisk centralinstitution viktigare än inrättandet av ett nytt kollegium speciellt för att främja parasitologin. Om ett dylikt kollegium inrättas kunde det säkert verka mera effektivt om det till sitt förfogande skulle ha en permanent forskningsinstitution.

Helsingfors den 1 februari 1968

(*Sign.*)

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til tidligere ekspedisjon herfra om ovennevnte sak av 19. desember 1967. En kan meddele at det i tillegg til de tidligere innkomne uttalelsene, nå også er kommet uttalelser fra følgende institusjoner:

Helsedirektoratet.

Norges almenvitenskapelige forskningsråd.

Norges veterinærhøgskole.

Universitetet i Bergen.

Universitetet i Oslo.

Helsedirektoratet gir sin støtte til dette forslaget og uttaler videre:

Vi har her å gjøre med et sterkt spesialisert fagområde, som meget raskt vil måtte ekspandere for at behovet for sakkyndige skal kunne dekkes, et eksempel på et felt der et praktisk nordisk samarbeid vil kunne gi betydelige resultater.

Parasittologien er en hoveddisiplin innen tropemedisinen, som raskt får økt betydning også for de nordiske land, og der et slikt samarbeid vil gi de beste muligheter for undervisning i faget og for klinisk parasittologisk diagnose.

Man har grunn til å tro at de valgte samarbeidsformer skulle være gunstige. Liknende former har også vært praktisert på det marin-biologiske område.

Norges almenvitenskapelige forskningsråd har avgitt følgende uttalelse:

Rådet har innhentet uttalelse fra en sakkyndig parasittolog, og saken har vært drøftet i faggruppene D (naturvitenskap) og E (medisin) der bl. a. representanter for Helsedirektoratet og Veterinærhøgskolen også er medlemmer. Den har endelig vært inngående drøftet i møtet med de nordiske medisinske forskningsråd og referert i tilsvarende møte med de naturvitenskapelige forskningsråd i Norden. Alle disse instanser er berørt og spørsmålet om departementene eller tilsvarende statsorganer skal begynne å opprette internordiske organer for vitenskapsmenn innenfor spesielle fagfelt, har en spesiell side som det er grunn til å overveie nøye. Det forelå overhodet ingen mulighet for å behandle denne sak innen 10. desember 1967.

Rådet har sluttet seg helt til uttalelse fra Statens medisinske forskningsråd, Sverige, i samme sak.

De framlagte synspunkter i forslaget når det gjelder en samordning av virksomheten på det parasittologiske området, kan anvendes over et stort arbeidsfelt innen medisin og naturvitenskap. Dannelsen av et nordisk kollegium for parasittologi bør derfor etterfølges av flere kollegier fra andre fagområder.

Samarbeidsproblemet som nevnes i forslaget, løses etter rådets mening best ved at forskerne innen parasittologi slutter seg sammen i en nordisk forening for parasittologi etter samme prinsipper som ligger til grunn for dannelsen av en rekke nordiske foreninger for samarbeid innen flere naturvitenskapelige og medisinske emner. Disse foreningene er ansvarlig for utveksling av informasjoner ved å arrangere symposier og konferanser for videre-utdanning osv. Rådene bidrar ofte med midler og på annen måte med arrangement av slike symposier og konferanser.

Flere av disse foreningene utgir direkte eller indirekte tidsskrifter som forskningsrådene i de nordiske land støtter. En slik støtte kan også bli aktuell ved et tidsskrift innenfor parasittologi.

De behov for forskningsstipend som nevnes i forslaget er innenfor rammen av rådets virksomhet på samme måte som tilfellet er på alle forskningsområder. De nylig dannede samarbeidsnemndene mellom forskningsrådene i de nordiske land har dessuten på sitt arbeidsprogram, opprettelse av nordiske forskningsstipend til støtte for forskere over et lengre tidsrom (1—2 år) som vil arbeide ved et forskningsinstitutt i et annet nordisk land. Rådene utdeler videre årlig etter særskilte søknader, bidrag til besøk i USA og andre land for yngre forskeres videre utdanning.

Rådet kan ikke anbefale at det opprettes et nordisk kollegium for para-

sittologi etter andre linjer enn de vanlige, der grunnlaget er forskernes organisasjon og hvor disse har det hele ansvar. Det er en vesentlig forutsetning for at et kollegium skal bli et rasjonelt organ for praktiske samarbeidsoppgaver.

Fra *Norges veterinærhøgskole* har vi mottatt slik uttalelse:

Norges veterinærhøgskole er positivt innstilt overfor tiltak som vil fremme samarbeidet ved utviklingen av den parasittologiske forskning i Norden. Høgskolen er enig i de synspunkter som anføres i det framlagte medlemsforslag når det gjelder parasittenes store betydning både som humant helseproblem og for husdyrbestanden. Det er utvilsomt et stort behov for å få utbygget den internordiske kontakt innen dette fagområde.

Utviklingen av det nordiske samarbeidet bør være gjenstand for grundige vurderinger. Høgskolen har merket seg at forslaget fra medlemmer i Nordisk Råd bygger på en henvendelse fra et arbeidskollegium oppnevnt av deltakere ved det 1. internordiske symposium i parasittologi i Åbo, 12.—14. desember 1966. Det ville, etter høgskolens mening, være ønskelig om et slikt arbeidskollegium hadde vært oppnevnt av ansvarlige organer i de respektive land. Dette ville ha gitt arbeidskollegiet et mer velfundert grunnlag for sitt arbeid.

Arbeidskollegiet foreslår opprettet et Nordisk kollegium finansiert med offentlige midler, og med mandat til å lede det internordiske samarbeidet innen det parasittologiske fagområdet. Norges veterinærhøgskole vil i denne forbindelse peke på at det samme arbeidskollegium har sendt ut innbydelse til 2. Nordiske symposium i parasittologi 13.—16. desember 1967 på Nordisk Lejrskole, Hillerød, Danmark. Det opplyses i innbydelsen at det ved dette symposium er hensikten å danne en Nordisk parasittologisk forening. Ifølge utsendt lovforslag skal foreningen i stor utstrekning ha de samme oppgaver som det foreslåtte Nordiske kollegium. Høgskolen anser dannelsen av en Nordisk forening for parasittologi å være en mer nærliggende oppgave enn dannelsen av et Nordisk kollegium. En nordisk forening kan fremme samarbeidet, slik som det praktiseres for andre fagområder innen humanmedisin, veterinærmedisin og biologi.

Høgskolen vil også peke på de eksisterende foreninger World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology og European Federation of Parasitologists.

Det antas at en nordisk forening i samarbeid med de ovennevnte foreninger vil kunne løse de oppgaver som det foreslåtte Nordiske kollegium skulle påta seg.

Arbeidskollegiet drøfter også opprettelsen av et Nordisk sentralinstitutt for parasittologi. Høgskolen anser at en snarlig utbygging av dens egen parasittologiske virksomhet er en mer nærliggende oppgave enn opprettelsen av et nordisk sentralinstitutt. Et slikt sentralinstitutt kan imidlertid bli aktuelt til å ivareta spesielle oppgaver innen forskning, diagnostikk og videreutdanning.

Det er behov for en direkte kontakt mellom de nordiske veterinærhøgskoler for å koordinere forskningsoppgaver, utarbeide felles undersøkelsesmetoder og samarbeide om hjelpemidler ved undervisningen i parasittologi.

Universitetet i Bergen har nedsatt en komite bestående av professor Per Oeding, professor Johs. Bøe og dosent Audfinn Tjønneland til å behandle

saken. Komiteen har stått i nær kontakt med professor August Brinkmann jr. som har vært med å forberede saken før den ble fremmet for Nordisk Råd. Universitetet slutter seg til komiteen som uttaler:

Universitetet i Bergen vil anbefale at medlemsforslaget om samarbeid på den parasittologiske forskningens og undervisningens område blir realisert. Hovedgrunnen til dette er at ingen enkelt institusjon og ikke noe enkelt land kan makte å skape bærekraftige miljøer på dette området. Bare ved å samordne de tilgjengelige ressurser og ved koordinert innsats kan man i Norden få et fullverdig vitenskapelig miljø på dette området. Forslaget vil kunne få stor betydning for både zoologi, medisin og veterinærmedisin, og kan bli et verdifullt supplement til den opprustning som nu planlegges for å styrke rekrutteringen innen biologien både nasjonalt og internasjonalt.

Universitetet i Bergen vil spesielt peke på den betydning denne saken vil få for etableringen av et tropemedisinsk miljø i Bergen slik det er foreslått i budsjettforslagene for 1969 fra de to berørte fakulteter.

Universitetet i Bergen mener at det foreslåtte kollegium vil være en tjenlig organisering av det nordiske samarbeid på dette feltet, og vil i denne forbindelse vise til de gode erfaringer man har fra slikt samarbeid på andre områder, bl. a. i Nordisk kollegium for marin biologi.

Det framlagte budsjettforslag er funnet å være nøkternt og adekvat for den virksomhet som tenkes etablert, men det bør gjøres til gjenstand for ny vurdering når man har vunnet noe erfaring i arbeidet.

Universitetet i Bergen går ut fra at realiseringen av forslaget ikke vil være til hinder for de enkelte institusjoners separate utvikling på dette området, idet den foreslåtte virksomhet bare vil være en underbygging for og koordinering av de enkelte forskningsinstitusjoners virksomhet.

Universitetet i Oslo slutter seg til nedenstående uttalelse utarbeidet av professor Rolf Vik, og anbefaler videre professor Rolf Vik som medlem av det foreslåtte kollegium:

Det oversendte medlemsforslag med tillegg er overlatt meg til uttalelse på zoologiseksjonens vegne. Det er enighet om at forslaget må støttes.

Mens en rekke europeiske land allerede i midten av forrige århundrede hadde vel utbygde institutter og laboratorier for parasittologisk forskning, har vi i Norge ennå ikke én eneste institusjon som har denne forskning som hovedoppgave. Det har gjentatte ganger vært gjort forsøk på å fa etablert stillinger for forskere i parasittologi, men det har hittil bare resultert i ansettelse av et par veterinærer i stillinger av mer praktisk karakter. Interessen og forståelsen for betydningen av parasittologisk forskning er klar for mange. Medisinere, veterinærer, fiskeribiologer og villbiologer har i lange tider ønsket mer sakkunnskap på området, men har aldri satset så meget på å få ønsket oppfylt at det har vært mulig å skape et parasittologisk miljø som kunne gi fart i veksten på feltet.

Ved Universitetet i Oslo ble det i 1964 ansatt en dosent med parasittologi som speciale. I 1965 ble han professor i zoologi og bestyrer av Zoologisk museum i Oslo. Her har det utviklet seg en parasittologisk gruppe som har fiskeparasitter som felles interessefelt. Siden 1964 har det vært holdt parasittologiske kollokvier ved Zoologisk laboratorium og senere ved Zoologisk museum.

Til disse kollokvier har interesserte fra Veterinærhøgskolen og Norges landbrukshøgskole vært invitert for å søke gi miljøet en noe større ram-

me. Dette har lyktes, men det blir stadig klarere at skal det bli noe bredde over de parasittologiske kunnskaper og forskningen, må miljøet utvides. Dette kan vanskelig gjøres på nasjonalbasis slik situasjonen er i dag. Feltet består av så mange forskjellige områder som er så svakt bemannet og dårlig økonomisk fundert at det ikke blir meget de enkelte interesserte kan bidra med når de daglige gjøremål skal dekkes. Tanken om et nordisk samarbeid er ikke helt ny, men det var ved det første nordiske symposium i Åbo i 1966 at den for alvor ble utformet i et forslag som tillegget til Medlemsforslaget viser.

I denne begrunnelse for nødvendigheten av et nordisk samarbeid er de viktigste momenter tatt med.

Selt fra zoologiseksjonens side kan alle argumenter bare understrekes som viktige og relevante og medlemsforslaget må på det sterkeste understøttes. For forskningen og undervisningen ved Universitetet i Oslo vil opprettelsen av et nordisk kollegium i parasittologi bety et sterkt insilament både faglig og økonomisk. På det begrensede felt våre parasittologer arbeider, har de internasjonal anerkjennelse, men for at ikke det nasjonale miljø skal bli for snevert, må det åpnes adgang til en mer generell parasittologisk orientering som den forslaget til nordisk kollegium gir mulighet for.

Siden den parasittologiske forskning ved Universitetet i Oslo relativt selt står sterkt, bør Universitetet være representert i det nordiske kollegium for parasittologi.

Kirke- og undervisningsdepartementet vil i likhet med hovedtyugden av de innkomne uttalelsene støtte det framlagte forslaget. Da det imidlertid her dreier seg om et felt som i alle fall i Norge berører en rekke institusjoner som til dels sorterer under forskjellige departementer, mener man at formene for dette samarbeidet bør utredes nærmere.

Oslo, 2. februar 1968

Etter fullmakt

E. Skadsem

Arne Holme

Medlemsförslag

om införande av färgtelevision

(Väckt av Folke Björkman, Julius Bomholt och Olav Hordvik)

Västtyskland har som första europeiska land och som tredje land i världen efter USA och Japan infört färg-TV. Storbritannien torde snart följa efter liksom även Frankrike. Med det i USA använda NTSC-systemet som grund har två tekniskt avvikande system utvecklats i Västeuropa — det franska SECAM III B-systemet och det västtyska PAL-systemet. Tyvärr har man icke kunnat enas om ett enhetligt färg-TV-system för hela Europa. Storbritannien, Västtyskland och Holland har bestämt sig för PAL-systemet, medan Frankrike kommer att tillämpa SECAM III B-systemet liksom även Sovjetunionen.

Danmark, Norge och Sverige har redan fattat beslut om införande av samma färg-TV-system, nämligen det västtyska PAL-systemet. Island, där televisionen nyligen införts, torde, om frågan blir aktuell, kunna väntas följa dessa länder. Finland har ännu icke träffat val av system.

Vid ett nyligen hållet symposium i Finland för tekniker från de nordiska radiobolagen har uttalats att även i Finland förmodligen PAL-systemet kommer att tillämpas. Det synes mest naturligt, att samtliga nordiska länder kommer att använda samma färg-TV-system, anfördes det vid symposiet. Enligt uppgift har för Finlands del den största delen av färg-TV-mottagarna gjorts med tanke på PAL-systemet. Dock tillverkas en hel del apparater med möjlighet att ta in program från både östeuropeiska och västeuropeiska länder. Sådana dubbelapparater kommer att kosta 30 procent mer än de ordinarie färg-TV-apparaterna.

Av de nordiska länderna är det endast Island och Finland, som ännu icke sänt ut TV-program i färg. Norge och Danmark har via länkstationer sänt utländska TV-program i färg. Sverige är det enda nordiska land, som sänder eget program i färg regelbundet. En gång per vecka under en timmes tid göres nämligen i Sverige regelbundna provsändningar med färg-TV.

Färg-TV torde införas i Finland tidigast 1971 enligt uttalande från representant för Finlands rundradio. Möjligt är emellertid att starten kommer tidigare på grund av påtryckningar från allmänhetens sida. För Sveriges del hoppas man på införande av färg-TV i full skala 1969. I Norge

har man över huvud icke tagit ställning till färgtelevisionens framtid. Vad Danmark beträffar har radiokommissionen i landet helt nyligen uttalat, att Danmarks radio snarast möjligt bör genomföra de tekniska installationer, som är en förutsättning för att hela Danmark kan täckas av »transmissioner» av TV-program i färg. Nästa steg i utvecklingen skulle bli möjligheten för dansk TV att själv sända färgfilm. Båda dessa steg borde enligt kommissionens beräkningar kunna tagas inom ramen för den nu gällande TV-licensen. Större utgifter skulle bli aktuella först då man inom dansk TV bygger ut en egen produktion av färg-TV-sändningar. Enligt radiokommissionens uppfattning torde man inom loppet av två å tre år kunna komma så långt med förberedelserna på området att färg-TV kan ingå som ett dagligt inslag i programmen.

I samtliga nordiska länder torde en stark opinion verka för att möjligheter till färg-TV snarast erbjudes allmänheten som en följd av den snabba utvecklingen på området i närliggande länder. Det går icke att hejda en utveckling, som är aktuell i flertalet länder. För tittarna är det angeläget att möjlighet att få se färg-TV erbjudes så snart som möjligt. Ett uppskov med införande av färg-TV torde för TV-industrin i samtliga nordiska länder medföra ett allvarligt avbräck i produktionen med permitteringar som följd.

Vid Nordiska rådets session 1967 antogs en rekommendation (nr 12/1967) angående utbyggt nordiskt TV-samarbete. Ett sådant samarbete avsågs vidgas såväl med utgångspunkt från erfarenheterna av Nordvisions-samarbetet som medelst de nya möjligheter, som den snabba tekniska utvecklingen anses komma att erbjuda. Färg-TV kommer att ge ytterligare anledningar till att utöka detta samarbete.

Det kan konstateras, att samarbetet mellan de nordiska ländernas radio- och TV-företag under åren alltmer intensifierats. Sedan nu Island fått egen television, gäller detta uttalande hela det nordiska området. Det alltmer omfattande utbytet av program ger nordborna möjlighet till ett mera variationsrikt innehåll i TV-sändningarna än annars skulle vara möjligt. Det nära samarbetet i teknisk och programmässig planering gör att tillgängliga resurser kan utnyttjas mera ändamålsenligt. Värdefullt är att detta samarbete icke endast består utan utvecklas ytterligare. Av stor vikt därvidlag blir att man vid det förestående införandet av färgtelevisionen får samma system i alla nordiska länder, så att icke det redan etablerade TV-samarbetet försvåras och en fortsatt utbyggnad förhindras. Ett nära samarbete även på färg-TV:s område kan bäst säkras genom införande av ett enhetligt färgtelevisionssystem i samtliga nordiska länder. De stora ekonomiska problem, som införande av färg-TV har med sig, nödvändiggör också samverkan.

Här bör även erinras om innehållet i artikel 13 i Helsingforsavtalet, enligt vilken till stödjande och stärkande av den kulturella utvecklingen de möjligheter, som radio och televisionen erbjuder, bör tillvaratagas.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att samverka om införande av färg-TV, i första hand genom att införa samma system för färg-TV.

Stockholm, Köbenhavn och Oslo den 4 oktober 1967

Folke Björkman

Julius Bomholt

Olav Hordvik

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordiska film- och TV-unionen:**

Unionen stöder förslaget om en rekommendation till regeringarna att samverka om införande av färg-TV i första hand genom införandet av ett enhetligt system för färg-TV.

För närvarande sker via Nordvisionen ett omfattande utbyte av program. Dessa program sänds både som bandade program och som s. k. live-sändningar. Livesändningar är nödvändiga vid direkta referat som sportreferat, referat från debatter och nyhetsprogram över huvud taget. Ett enhetligt system för färg-TV är en förutsättning för sådana direkta programutbyten.

I gränsområden mellan länderna kan i dag relativt stora befolkningsgrupper följa grannlandets program. Olika system vid färg-TV:s införande skulle omöjliggöra sådana möjligheter.

Unionen bedömer att den viktigaste gemensamma frågeställningen vid införande av färg-TV är valet av ett för Norden enhetligt system. Unionen föreslår att denna fråga ges prioritet vid diskussioner kring färg-TV:s införande i Norden.

Stockholm den 9 december 1967

Nordiska film- och TV-Unionen

Nils-Erik Bæhrendtz

Ordförande

Bengt Magnusson

Sekreterare

Nordiska radiofabrikantförbundet:

I överensstämmelse med vår resolution antagen vid Nordiska radiofabrikanters förbunds årsmöte i Köbenhavn 1967 och som överlämnades till Nordiska rådet den 11 maj 1967 ber vi att på det livligaste få tillstyrka att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att samverka om införande av färg-TV, i första hand genom att införa samma system för färg-TV.

Införandet av färg-TV betyder en stimulans för de nordiska ländernas TV-industrier, vilka härigenom själva kan utveckla och förbättra tekniken, vilket direkt kommer konsumenten till godo. Det innebär även att elektro-

nikindustrins resurser i allmänhet kan bättre tillvaratas, vilket har betydelse för vidareutvecklingen av annan elektronisk utrustning.

Ett tidigt införande av färg-TV i de nordiska länderna tillåter den nordiska elektronikindustrin att starta på i det närmaste jämställd fot med de kontinentala fabrikerne, vilket kan stimulera konkurrensen från dessa och komma konsumenten till godo genom lägre apparatpriser samt ge de nordiska länderna möjligheter till export till utomnordiska länder.

Eftersom apparatbeståndet nu är ganska föråldrat och under de närmaste åren måste bytas ut bör det vidare vara ett konsumentintresse att ha klara besked om när färg-TV kommer och att då även ha möjlighet till ett fritt val mellan en ny TV för program 1 och 2 som endast kan återge programmen i svart-vitt eller en TV som även kan återge färg.

Många av de program, som planeras för undervisnings-TV, skulle även bli avsevärt mer instruktiva om de kunde återges i färg.

Starten av svart-vit TV skedde relativt sent i de nordiska länderna jämfört med övriga Europa. Det uppdämda behovet medförde en stor försäljning under kort tidsrymd, vilket innebar påfrestningar på TV-industrin, som ej var rustad för detta ändamål, varför en kraftig import av många olika märken blev följden. Under 1960 fanns över 80 olika fabrikat på den svenska marknaden med högst varierande kvalitet, vilket icke kan ha varit i konsumentens intresse, ej heller ha varit till fördel för handelsbalansen.

Nordiska radiofabrikanters förbund vill med hänvisning till sin ovan nämnda resolution därjämte även framföra önskemål om att Nordiska rådet måtte medverka till ett enhetligt ställningstagande till frågan om ett gemensamt system för radiostereofoni.

Stockholm den 5 december 1967

Nordiska radiofabrikanterförbundet

Björn Lundvall

D a n m a r k

Ministeriet for kulturelle anliggender:

— — — skal man meddele, at den af ministeren for kulturelle anliggender den 15. juni 1967 nedsatte radiokommission, som bl. a. har til opgave at tage stilling til spørgsmålet om indførelse af farvefjernsyn, under 16. oktober 1967 har afgivet en indstilling til ministeriet, hvori kommissionens flertal anbefaler, at der indføres farvefjernsyn i Danmark, medens kommissionen har forbeholdt sig sin stilling med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket tempo dette skal ske.

Endvidere har Radiorådet, som har haft sagen forelagt til udtalelse, over for ministeriet oplyst, at det mangeårige nære samarbejde mellem de nor-

diske radioorganisationer på såvel programområdet som på det tekniske område har omfattet nøje drøftelser af spørgsmålet om indførelse af farvefjernsyn, og det fremgår af Nordisk Råds medlemsforslag, at der er enighed mellem Norge, Sverige og Danmark om, at det vesttyske PAL-farve-TV-system vil blive foretrukket.

På nordisk plan har spørgsmålet om indførelse af farve-TV været drøftet på et nordisk ministermøde i Stockholm den 10. november 1967. Det blev på mødet vedtaget at opretholde løbende kontakt med hensyn til spørgsmålet om tidspunktet for indførelse af farve-TV i de enkelte lande.

København, den 7. december 1967

P. m. v.

E. b.

W. Weincke

Arbejdernes Radio- og Fjernsynsforbund:

— — — kan vi oplyse, at vort forbund er indforstået med, at man ved farvefjernsynets indførelse i de nordiske lande følger det af Storbritannien, Vesttyskland og Holland accepterede Pal-System. Dette system er som nævnt i medlemsforslag A170/k også godkendt af Sverige, Norge og Danmarks radiofonier.

København, den 8. december 1967

Svend Christensen

Danske Lytteres og Fjernseeres Fællesforbund:

— — — kan vi oplyse, at organisationerne i fællesforbundet — såfremt beslutning tages i de nordiske lande — vil anbefale, at man går ind for PAL-systemet.

København, den 8. december 1967

Svend Christensen

F i n l a n d

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena¹:

Vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Reykjavík den 7—8 oktober 1967 ansågs att frågan om färgtelevision kommer att vara en bland de viktigaste spörsmålen vid instundande

¹ Yttrandet översatt från finska.

session i Oslo. Efter detta har statsrådets kansli i brev av den 1 november 1967 fäst ministeriets uppmärksamhet på betydelsen av nordiskt samarbete på detta område.

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena å sin sida är av den åsikt att samtliga nordiska länder borde införa samma system och förordar ministeriet för den skull förslaget godkännande.

Helsingfors den 9 november 1967

Matti Kekkonen

Minister

Klaus Häkkänen

Kanslichef

Oy. Yleisradio Ab.¹:

Televisionssamarbetet mellan de nordiska länderna har uppnått fasta former vilket klart framgår av det livliga programutbytet inom Nordvisionen. Vi anser det vara av största vikt att detta samarbete fortsätter och utvecklas också inom färgtelevisionen, samt att samma system för färgtelevision tas i bruk i alla nordiska länder.

Efter att ha fått utlåtanden av experter, post- och telegrafstyrelsen samt av organisationer inom radiobranschen, har direktionen vid Oy. Yleisradio Ab. ansett PAL-systemet vara det mest lämpliga för finska förhållanden. Direktionen har föreslagit bolagets förvaltningsråd att Oy. Yleisradio Ab. borde använda sig av PAL-systemet vid införandet av färgtelevisionssändningarna. Förvaltningsrådet har ännu inte slutgiltigt behandlat saken, men torde fatta sitt beslut före utgången av januari månad 1968.

Angående motiveringen i förslaget vill vi påpeka att färgtelevisionssändningarna redan börjat också i Holland. Den i tredje stycket nämnda uppskattningen av priset för tvånormsapparater är också en aning hög, då den verkliga prisskillnaden torde bli 10—30 procent.

Helsingfors den 8 december 1967

Oy Yleisradio Ab

Eino S. Repo

P. Arni

Suomen radioteollisuusyhdistys — Finlands radioindustriförening r.y.¹:

Medlemsförslaget A 170/k till Nordiska rådet är till sitt innehåll sakligt och befordrar våra strävanden att åstadkomma ett gemensamt system för färgtelevision i samtliga nordiska länder, och är i överensstämmelse med

¹ Uttrandet översatt från finska.

NRF:s den 11 maj 1967 i København uttalade resolution. — Då nämnda medlemsförslag kompletterar sakligt och stöder den av Nordiska rådets kulturutskott gjorda framställningen av den 17 juni 1967 i samma ärende, vari även Nordiska rådets presidium i sitt möte i Ebelloft den 8 augusti 1967 har sammanslutit sig, stöder Finlands radioindustriörening aktivt medlemsförslaget om införandet av färgtelevision i Norden.

Vi hoppas att även Nordiska rådets Finlands delegation ger sitt stöd åt medlemsförslaget om införande av samma system för färg-TV i samtliga nordiska länder, till vilket även hela den nordiska radio- och TV-industrin målmedvetet har strävat.

Helsingfors den 7 december 1967

Å styrelsens vägnar

P. Kajava

FRIF:s styrelseförande

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Saken har vært forelagt Norsk rikskringkasting og Telegrafstyret.

Norsk rikskringkasting uttaler i brev 5. desember 1967 følgende:

Det er hittil ikke i noe nordisk land fattet endelig beslutning om innføring av fargefjernsyn.

Slik som fjernsynsituasjonen fortoner seg i Norge, antar en at det vil måtte gå minst 2 år fra det tidspunkt Stortinget foretar den første bevilgning til fargefjernsyn, før regulære fargesendinger kan komme i stand for en del av den daglige sendetiden.

Tilsvarende forhold gjør seg gjeldende i de øvrige nordiske land, og samordning i retning av tilnærmet felles start av fargefjernsyn, kan vel neppe ventes.

Når det gjelder samordning vedrørende teknisk standard og teknisk opplegg for fargefjernsyn, stiller imidlertid saken seg anderledes. På disse områdene både kan og bør samordning komme i stand.

Forskjellig teknisk standard for fargefjernsyn i naboland, vil bety at mottaking over grensen blir umulig uten særskilt mottakerutstyr. Det vil også bety at den nåværende praksis med lån av teknisk utstyr og mannskap fra øvrige nordiske land under toppbelastninger, må innskrenkes (VM på ski og lignende).

Nordkalott-samarbeidet på fjernsynsområdet vil kanskje bli særlig skadelidende om det for fremtiden må opereres med fjernsynsutstyr for to forskjellige standarder i felles programtiltak.

Etter Norsk rikskringkastings oppfatning bør felles teknisk standard og samordnet programteknikk også for fargefjernsyn, bli en vesentlig betingelse for fortsatt utbygging av det nordiske fjernsynsamarbeidet.

Telegrafstyrets uttalelse av 6. desember d. å. har denne ordlyd:

Under det arbeid som i flere år har pågått i internasjonal regi om valg av et felles fargefjernsynsystem, har de nordiske land hatt et nært samarbeid. Både teleadministrasjonene og kringkastinginstitusjonene i Norden har under dette samarbeidet hatt som felles målsetting å få innført samme system i alle de nordiske land.

Telegrafstyret og Norsk rikskringkasting er for sitt vedkommende innstilt på at også Norden bør velge det vesttyske PAL-systemet, som allerede er vedtatt innført i flere vest-europeiske land.

Fargefjernsynsprogram i dette systemet vil i nær framtid bli distribuert over Eurovisjonsnettet. Det vil åpne mulighet for overføring av fargefjernsynsprogram også til de nordiske land.

Telegrafstyret har ment at vi ikke uten nærmere ordre fra overordnet myndighet bør sjalle ut fargeinformasjonene i de fargefjernsynsprogrammer som NRK måtte bestille. En slik løsning lar seg imidlertid gjennomføre forholdsvis enkelt, men den vil i noen grad komplisere det tekniske tilsynet.

På den annen side har Telegrafstyret ment at vi ikke bør gjennomføre positive tiltak — bortsett fra rent forberedende arbeider og undersøkelser — for å sikre seerne fargefjernsyn med garantert kvalitet. Dette ville for øvrig — med den oversikt vi har for øyeblikket — kreve relativt store bevilgninger som vi ikke har.

Derimot må det sørges for at alle norske sendere kan formidle svart-hvitt utsending med tilstrekkelig kvalitet av fargefjernsynsprogrammer som NRK ønsker å bestille fra utlandet. Dette vil kreve forholdsvis beskjedne utgifter.

Dersom Sverige og Danmark skulle gå i gang med fargefjernsyn, vil dette kunne tas imot også her i landet av seere som er forsynt med fargefjernsynsapparater, og som idag kan ta svart-hvitt fjernsyn direkte fra et av disse land. Dette lar seg ikke hindre, og det vil trolig forsterke kravene om at også Norge må sette i gang fargefjernsyn på et relativt tidlig tidspunkt.

På denne bakgrunn mener Telegrafstyret at det vil være både ønskelig og nødvendig med et nært samarbeid i Norden om disse spørsmål.

Kirke- og undervisningsdepartementet er enig i at man bør ha et så nært samarbeid som mulig mellom de nordiske land i spørsmålet om innføring av fargefjernsyn.

Oslo, 12. desember 1967

Etter fullmakt

E. Skadsem

Sv. Smeland

S v e r i g e

Telestyrelsen:

För det europeiska rundradioområdet har som bekant enighet inte kunnat uppnås om ett gemensamt system för färg-TV. Vad däremot de nordiska länderna beträffar synes goda förutsättningar finnas, att ett gemen-

samt system, det s. k. PAL-systemet, skall kunna komma till användning. Vid den internationella rådgivande radiokommitténs (CCIR) plenarmöte i Oslo 1966 uttalade sig Danmark, Norge och Sverige för detta system. Vad Finland beträffar, torde ett ställningstagande snart bli aktuellt.

Med anledning av vad som sägs i medlemsförslaget om de provsändningar som förekommit och som för närvarande pågår i svensk television kan följande upplysningar lämnas. De i samråd mellan Sveriges radio och televerket anordnade provsändningarna med färg-TV, vilka huvudsakligen ägt rum utanför ordinarie sändningstid för TV-programmen, sker enligt PAL-systemet. Hitills gjorda prov har för televerkets del i första hand avsett att undersöka huruvida färg-TV, som sänds över det nuvarande för färg-TV icke modifierade distributionsnätet, kan mottagas i svart-vitt med befintliga, vanliga mottagare utan nämnvärd störning eller kvalitetsförsämring i jämförelse med förhållandena vid svart-vit-sändning. Undersökningarna har visat att störningar vid svart-vit-mottagning av färgsändning är av ringa omfattning och att de, i den mån de förekommer, i allmänhet lätt kan elimineras genom en mindre justering med mottagarens fininställningsratt. Det möter därför intet hinder att sända färgprogram över det nuvarande distributionsnätet, exempelvis sådana färgprogram som kan komma att ingå i eurovisionssändningarna. — I andra hand har proven för televerkets del syftat till att undersöka i vad mån färgprogram, som sänds över det nuvarande nätet, kan återges i färg vid mottagning med färg-TV-mottagare. Sistnämnda undersökningar har visat att — med undantag för enstaka sändarstationer — en någorlunda acceptabel färgåtergivning kan erhållas, dock inte så god att den kan anses vara tillfredsställande för reguljär sändning av färgprogram.

Med tanke på behovet av att i god tid före ett införande av reguljär färg-TV i landet kunna utbilda och praktiskt öva drifts- och underhållspersonal över hela landet, att utföra prov med olika typer av mottagare och andra utrustningar för färg-TV, att undersöka mottagningsförhållanden och att utreda speciella problem i fråga om mottagningsantennor, centralantennanläggningar m. m. är fortsatta provsändningar med färg-TV nödvändiga. De tidigare provsändningarna enbart över Stockholms TV-station har med anledning härav i samråd med Sveriges radio nyligen utvidgats till att till vidare omfatta hela distributionsnätet. Några garantier för god färgåtergivning med avseende på distributionsnätet kan dock ej lämnas förrän samtliga i nätet ingående sändarstationer kompletterats och modifierats.

En modifiering av hela distributionsnätet för det nuvarande TV-programmet till full färgduglighet har av telestyrelsen beräknats kosta cirka 14 miljoner kronor och kräva en tid av cirka två år. När emellertid redan planerade ändringar av sändarutrustningarna i syfte att förbättra driftsäkerheten för de svart-vita sändningarna har genomförts, kommer kostnaden för den ytterligare kompletteringsutrustning som erfordras för att starta regul-

jära färgsändningar över det nuvarande distributionsnätet att uppgå till cirka 7 miljoner kronor.

Med hänsyn till önskvärdheten av att invånarna i gränsområdena mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige utan fördyring av mottagarna skall erhålla möjlighet till direktmottagning även av grannlandets färgprogram samt av att tekniskt underlätta utbytet av färgprogram inom Nordvisionens och Eurovisionens ram, är det en påtaglig fördel om samtliga nordiska länder använder samma system för färg-TV.

Stockholm den 7 december 1967

Telestyrelsen

B. Bjurel

Karl Ekström

Tage Rosenlund

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Till följd av den snabba utvecklingen ute i världen på färgtelevisionens område har frågan om införande av färgtelevision även i Norden alltmera aktualiserats och en allt starkare opinion gör sig gällande med krav på att färgtelevision snarast erbjudes allmänheten. Såsom framgår av vad förslagsställarna anförts är tidpunkten för införandet av färgtelevision icke bestämd och ej heller har samtliga nordiska länder träffat val av färgtelevisionssystem.

I varje fall införandet av olika system för färgtelevision skulle uppenbarligen vara ägnat att försvåra ett rationellt genomförande av färgtelevision i Norden. Det är därför enligt länsstyrelsens mening angeläget att någon form av samverkan medlemsländerna emellan kommer till stånd i särskilt nämnda avseende.

På grund av vad sålunda anförts får länsstyrelsen framhålla att länsstyrelsen delar den uppfattning som kommit till uttryck i rekommendationen.

Malmö i landskansliet den 11 december 1967

Gösta Netzen

B. Sandberg

Sveriges grossistförbund:

I förslaget henställes att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att samverka om införande av färg-TV, i första hand genom att införa samma system för färg-TV. Vi kan för vår del helt instämma i detta för-

slag. Vi vill understryka att ett införande av samma system för färg-TV måste bedömas som en helt självklar åtgärd, för att vi skall bevara och utveckla det utbyte av TV-program mellan de nordiska länderna, som nu äger rum.

Även i övrigt är ett samarbete mellan de nordiska länderna angeläget. Vi vill dock betona, att förutsättningarna för att införa färg-TV kan variera i de skilda länderna och att själva införandet av färg-TV därför kan komma att ske vid olika tidpunkter. Någon enhetlighet beträffande tidpunkten är självfallet inte nödvändig.

Vi vill också instämma i förslagsställarnas konstaterande att det är angeläget för tittarna att få möjlighet att se färg-TV snarast möjligt. Ett införande av färg-TV får ingalunda de samhällsekonomiska konsekvenser, som stundom göres gällande, eftersom de erforderliga samhällsliga investeringarna för färg-TV är obetydliga. Den huvudsakliga kostnaden faller på konsumenterna, vilka rimligen själva bör få väga anskaffandet av en färg-TV-apparat mot andra tillgängliga konsumtionsalternativ. Det bör i detta sammanhang betonas, att konsumenternas kostnader för färg-TV icke är höga ställda i relation till kostnaderna för t. ex. bilar och utlandsresor.

Vi finner det därför i likhet med förslagsställarna angeläget att frågan om införande av färg-TV snarast möjligt avgöres. Vi vill särskilt betona, att tidpunkten med hänsyn till TV-industrin och TV-handeln bör bekantgöras i god tid. Om så ej sker uppstår stora risker för att en tillfredsställande tillförsel av färg-TV-apparater icke kan komma till stånd.

Vi hemställer att vad vi sålunda anfört måtte beaktas vid Nordiska rådets behandling av förevarande medlemsförslag.

Stockholm den 15 december 1967

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Iwan Ahlström

Sveriges radio:

Sveriges radio delar till fullo Nordiska rådets rekommendation att de nordiska länderna inför samma system för färg-TV. Det skulle i fråga om samarbetet de olika länderna emellan innebära allvarliga olägenheter, om något land skulle stanna för ett system, som övriga länder icke tillämpar. Det förekommer nämligen inte så sällan, att ett land lånar produktionsmateriel framför allt för OB-sändningar av stora evenemang, för vilka det sändande landet icke har tillräckliga resurser. Ett sådant samarbete skulle omöjliggöras, om olika system funnes inom Norden. Enligt radiochefernas beslut

i oktober detta år skall OB-sändningar med gemensam teknik produceras nästföljande höst på nordkalottområdet för att undersöka möjligheterna att eventuellt anskaffa gemensam OB-teknik för de tre berörda länderna inom detta område. Även ett samarbete i sådana former skulle omöjliggöras, om olika färgsystem infördes. Det nu fruktbara samarbetet mellan radioförelagens tekniska enheter genom konferenser och dylikt skulle i framtiden allvarligt försvåras, om icke alla länder tillämpar samma färgsystem.

Slutligen bör betonas, att i gränsområdena mellan de olika länderna förekommer ett omfattande tittande på grannlandets TV-program. Förutsättningen för att så skall ske också i fråga om färgsändningar är att länderna har samma system. Ännu finns nämligen inte på marknaden några apparater, som är byggda för mottagning av både PAL och SECAM. Det anses också medföra betydliga merkostnader att få fram sådana apparater. Gränstrakternas möjligheter till dubbelprogram i färg skulle härigenom bli så ekonomiskt betungande, att det är sannolikt, att man skulle tvingas avstå från att se grannlandets färgsändningar.

Stockholm den 27 november 1967

Olof Rydbeck

Föreningen Sveriges filmproducenter meddelar i skrivelse den 9 november 1967 att den tillstyrker medlemsförslaget.

Sveriges radiohandlares riksförbund:

— — — får härmed meddela att riksförbundet till alla delar instämmer i herrar Björkmans, Bomholts och Hordviks förslag.

Motiven för ett enhetligt nordiskt färg-TV-system är många. En del har redan anförts i förslaget. Därutöver kan anföras att programmottagning över gränserna skulle försvåras och fördyras därest de nordiska länderna hade olika sändningssystem. Svenska sändningar kan nu med god kvalitet ses i hela det stora köpenhamnsområdet och stora delar av Skåne ser regelmässigt de danska TV-sändningarna. Åland ser sändningar från Sverige o. s. v.

Vidare kan anföras att den svenska importen av produkter inom radio/TV-fono-området från Danmark, Finland och Norge under senare år visat en stadig ökning. Olika färg-TV-system i de nordiska länderna skulle med nödvändighet påverka produktionsserierna i dessa länder i ogynnsam riktning med resultat att priserna påverkas uppåt.

Vi vill också begagna tillfället att understryka betydelsen av ett beslut

så snart som möjligt från de nordiska ländernas regeringar om när färg-TV skall införas i respektive länder samt att starten lägges så tidigt som möjligt. För närvarande är förhållandet det att all den diskussion som inte minst i massmedia förkommer om färg-TV medfört att försäljningen och därmed också produktionen av TV-mottagare för svart-vit mottagning stagnerat på ett sätt som kan komma att få katastrofala följder för såväl distributionen som produktionen. Vidare förekommer redan nu visst utbud av eurovisionsprogram i färg. En tidig och »glidande» färg-TV-start skulle ge handeln och dess tekniker samt industrin tillfälle att på ett för konsumenterna värdefullt sätt bli förtrogna med färgtelevisionen utan fördyrande tidsnöd vid utbildning, uppläggning av serier o. s. v.

Riksförbundet vill gärna begagna tillfället att varna berörda myndigheter för ett upprepande av de dyrbara misstag som på sin tid gjordes i samband med starten av svart-vit TV. Vi tar oss därför friheten att relatera hur TV-innovationen i Sverige tillgick.

När myndigheternas beslut om televisionens införande i Sverige fattades på hösten 1956 hade detta beslut föregåtts av en flerårig intensiv debatt i press och radio. Inga som helst besked om när TV skulle införas hade i förväg stått att få från ansvarigt myndighetshåll. Ovissheten medförde att branschens inhemska, reguljära leverantörer inte omedelbart kunde ha någon TV-produktion i gång när riksdagsbeslutet kom. Inte heller förmådde handeln i hast ställa om och möta en under en följd av år ackumulerad åstundan hos konsumenterna att skaffa sig TV. Dessutom hade åtskilliga gjort konkurs på grund av den starkt minskade radioförsäljningen som var resultatet av den långvariga pressdebatten om TV. Resultatet blev att i samma ögonblick den svenska riksdagen fattade beslutet om televisionens införande här i landet, så kastade sig en lång rad utländska, här tidigare icke kända TV-fabrikanter över den svenska marknaden, fabrikanter som genom tidigare start i sina respektive länder hade förmånen att ha tillverkning av TV-mottagare i full gång i sina fabriker. Under det år som närmast följde från starten godkände Svenska elektriska materielkontrollanstalten inte mindre än 256 olika TV-modeller från 52 olika leverantörer! Den reguljära handeln kunde inte svälja denna import. TV-försäljare utan branschkännedom, utan teknisk kompetens dök upp med kontoret på fickan och butiken i bilen och drog ut över landet till köplystna, men okunniga konsumenter begagnande metoder som stundom gick över gränsen till det kriminella. Förutom det att många konsumenter blev direkt föremål för bedrägerier, sålde man även TV-mottagare av fabrikat som det sedermera skulle visa sig omöjligt att få varken reservdelar eller servicedokumentation till. Många TV-mottagare blev stående i handels verkstäder, omöjliga att reparera.

Vi har velat erinra om ovanstående då fara för ett upprepande av ovan

relaterade situation torde vara för handen därest icke av myndigheterna ett snart besked om en tidig färg-TV-start kan erhållas.

Stockholm den 8 december 1967

Sveriges radiohandlares riksförbund

Bertil Harrison

Verkst. direktör

BILAGA 2

**Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark,
Finland, Island, Norge och Sverige angående införande av färg-TV**

Nordiska rådets kulturutskott har vid sammanträde den 17 juni 1967 dryftat frågan om färgtelevisionens införande i Norden. Utskottet har härvid med hänvisning till den ståndpunkt om det nordiska TV-samarbetets betydelse, som utskottet i flera sammanhang gett uttryck för, senast i samband med beredningen av Nordiska rådets rekommendation nr 12/1967 angående nordiskt TV-samarbete, beslutat för rådets presidium såsom sin uppfattning anmäla, att det är av den största vikt att samtliga nordiska länder vid införandet av färgtelevisionen beslutar sig för samma färg-TV-system, så att ett framtida friktionsfritt och livligast möjligt samarbete även på färgtelevisionens område kan tryggas inom Norden.

Nordiska rådets presidium förenar sig helt om den inställning rådets kulturutskott gett uttryck för. Presidiet önskar ytterligare hänvisa till Helsingforsavtalets artikel 13, enligt vilken de möjligheter som radio och television erbjuder bör tillvaratagas i syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen.

Mot bakgrund av frågans stora allmännordiska betydelse har presidiet vid sammanträde den 7 och 8 augusti 1967 beslutat hemställa till de nordiska ländernas regeringar om att de måtte medverka till att samtliga nordiska länder vid införandet av färg-TV beslutar sig för samma färg-TV-system.

Ebeltoft den 8 augusti 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Sirén

*BILAGA 3***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om införande av färg-television. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 8 januari och den 19 februari 1968.

I sakens behandling i utskottet den 19 februari 1968 har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oiltinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att samverka om införande av färg-TV, i första hand genom att införa samma system för färg-TV.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Nordiska film- och TV-unionen.
Nordiska radiofabrikantförbundet.

Danmark:

Ministeriet for kulturelle anliggender.
Arbejdernes Radio- og Fjernsynsforbund.
Danske Lytteres og Fjernseeres Fællesforbund.

Finland:

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
Oy. Yleisradio Ab.
Suomen radioteollisuusyhdistys — Finlands radioindustriförening r. y.

Norge:

Kirke- og undervisningsdepartementet.
Telegrafstyret.
Norsk rikskringkasting.

Sverige:

Telestyrelsen.
Länsstyrelsen i Malmöhus län.

Sveriges grossistförbund.
Sveriges radio.
Föreningen Sveriges filmproducenter.
Sveriges radiohandlares riksförbund.

Remissinstanserna tillstyrker enhälligt medlemsförslaget. *Nordiska film- och TV-unionen* anför, att ett enhälligt nordiskt system för färgtelevision är en förutsättning för direktsändningar mellan de nordiska länderna och bör därför vara en av de viktigaste frågeställningarna vid införandet av färgtelevision. *Telestyrelsen* i Sverige och *Sveriges radiohandlares riksförbund* betonar, att det är en påtaglig fördel med samma system i samtliga nordiska länder med tanke på direktmottagning över gränserna genom att fördyrande kompletteringar av konsumenternas apparater kan undvikas. Sistnämnda instanser och *Sveriges grossistförbund* rekommenderar anslutning till samma system även för att bevara och utveckla det nuvarande utbytet av televisionsprogram mellan de nordiska länderna inom Nordvisionens ram. Olika system skulle enligt *Sveriges radios* och *Norsk rikskringkastings* uppfattning vara ett hinder för utbyte av teknisk produktionsmateriel för sändningar av stora evenemang, för vilka det sändande landet inte har tillräckliga resurser under en toppbelastning.

Ett fortsatt samarbete på färgtelevisionens område är angeläget, anser *Sveriges grossistförbund*, men betonar att förutsättningarna kan variera i de olika länderna, varför införandet av färgtelevision kan komma att ske vid olika tidpunkter. Organisationen finner dock inte enhällighet i detta avseende vara en nödvändighet. Vidare framhåller organisationen, att konsumenterna bör få avgöra tidpunkten för införande av färgtelevision, emedan konsekvenserna i ekonomiskt hänseende är av privat natur och inte i större utsträckning kommer att beröra samhällseliga investeringar. *Nordiska radiofabrikantförbundet* vill gärna se ett tidigt införande av färgtelevisionen i de nordiska länderna, emedan det skulle stimulera televisionsindustrin till konkurrens med kontinentens fabriker till fördel för konsumenterna med lägre apparatpriser som följd. Till samma åsikt ansluter sig *Sveriges radiohandlares riksförbund* och hänvisar till erfarenheterna från införandet av televisionen i Sverige, som gav upphov till en nationalekonomiskt ofördelaktig import på grund av att industrin inte i ett tillräckligt tidigt skede var förberedd på beslutet om television.

Oy. Yleisradio Ab. i Finland erinrar om att televisionssamarbetet mellan de nordiska länderna har uppnått fasta former inom Nordvisionens verksamhet, vilket samarbete är en god grundval för ett fortsatt samarbete även beträffande färgtelevisionen. I synnerhet på det tekniska området i fråga om standard och uppläggning bör enligt *Norsk rikskringkastings* en samordning komma till stånd.

3. U t s k o t t e t

Utskottet har i flera sammanhang förordat ett intimt samarbete på televisionens område. Beträffande färgtelevisionens införande i de nordiska länderna beslöts vid utskottets möte den 17 juni 1967 för rådets presidium framhålla betydelsen av att samtliga nordiska länder ansluter sig till samma tekniska system för att därmed skapa förutsättningar för ett framtida livligt samarbete på ifrågavarande område. Denna utskottets uppfattning har den 8 augusti samma år av presidiet medelst skrivelse framförts till regeringarna i de nordiska länderna. Under behandlingen av förevarande medlemsförslag vid utskottets sammanträde den 8 januari 1968 betonades på nytt starkt från de enskilda medlemmarnas sida angelägenheten av ett enhetligt system för färgtelevision. Något beslut i ärendet fattades vid nämnda tillfälle dock inte i anseende till att utskottet så nyligen klart deklarerat sin ståndpunkt i frågan.

Provsändningarna i färg har i samtliga nordiska länder baserat sig på samma tekniska förfarande. I Finland har långvariga diskussioner förts om val av tekniskt system, emedan landet på grund av sitt geografiska läge med fördel kunde ansluta sig till vilket som helst av de två i Europa tillämpade systemen: PAL-systemet och Secam-systemet. Sedan Finlands rundradios förvaltningsråd på rekommendation av sitt arbetsutskott den 26 januari 1968 beslutat införa samma system, nämligen PAL-systemet, som man även i Danmark, Norge och Sverige gått in för, konstaterar utskottet att skäl inte föreligger för åtgärder från rådets sida beträffande medlemsförslagets hemställan till regeringarna om införande av gemensamt system för färgtelevision.

Remissinstanserna ansluter sig till den i medlemsförslaget framförda åsikten att ett gemensamt nordiskt system för färgtelevision är en viktig förutsättning för ett framgångsrikt samarbete på televisionens område i Norden. Förslagsställarna finner det värdefullt att det redan förefintliga televisionssamarbetet utvecklas så att de tillgängliga resurserna utnyttjas för en utgemensam nordisk synpunkt ändamålsenlig teknisk och planmässig planering även beträffande färgtelevisionen.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på rådets rekommendation nr 12/1967, vari regeringarna rekommenderas att verka för ett avsevärt utbyggt televisionssamarbete, att avlägsna hindren för en ökad sebarhet för televisionsprogram från ett nordiskt land till ett annat samt att arbeta för ett aktivt deltagande från Islands sida i det nordiska televisionssamarbetet. I sitt betänkande i detta ärende förutsatte utskottet »särskilt med hänsyn till de stora ekonomiska problem som är förknippade med färgtelevisionen, att de nordiska länderna i intimt samarbete utvecklar även denna gren av televisionen i syfte att utfinna den mest fördelaktiga planen för färgtelevisionens förverkligande i Norden».

Det är även utskottet bekant, att cheferna för de nordiska radioföretagen sammanträder tre gånger årligen för att dryfta samarbetsfrågor. Vid sitt senaste möte innevarande februari i Helsingfors framhöll radiocheferna att ett gemensamt färgtelevisionssystem kommer att garantera ett lika gott nordiskt samarbete som tidigare på televisionens område.

Enär utskottet redan i sitt betänkande till rekommendation nr 12/1967 framhållit färgtelevisionens införande och utbyggande som ett synnerligen viktigt led i det framtida televisionssamarbetet, synes det opåkallat att ånyo förorda en rekommendation om färgtelevisionen. Utskottet uttalar som sin uppfattning, att rådet inte i detta skede bör skrida till några åtgärder i anledning av medlemsförslagets punkt om samarbete vid införandet av färgtelevision.

Utskottet önskar dock här ytterligare starkt understryka vikten av ett intimt samarbete beträffande färgtelevisionen. Även om de olika nationella förutsättningarna kommer att betyda att färgtelevisionens införande sker vid olika tidpunkter i de olika länderna, är det uppenbart att de tekniska förberedelserna och den därpå följande utbyggnaden, sedan ett gemensamt system antagits och en fast grundval sålunda skapats för ett framtida samarbete, skulle underlättas i vart och ett av länderna genom ett nära samgående. Inte minst i ekonomiskt hänseende kan stora fördelar nås.

Såsom i vissa remissyttranden anförs, bör beslutet om införande av färgtelevision ges offentlighet i god tid före ett förverkligande för att ge industrin på området tillfälle till uppbyggnad av en beredskap, som kan möta konsumenternas efterfrågan på apparater. Bristande industriella förberedelser kan leda till en ofördelaktig import samt gå ut över konsumenterna i form av höga apparatpriser som följd av fördyrande tidsbrist och otillräcklig konkurrens med utländska företag.

Utskottet uttrycker även förhoppningen att Island vid ett framtida val av tekniskt system för färgtelevision måtte inta samma ståndpunkt som de övriga nordiska länderna samt att möjligheter bereds för Island att aktivt delta i utbyggnaden av samarbetet på färgtelevisionens område.

Hänvisande till vad ovan anförts får kulturutskottet föreslå,

att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Medlemsförslag

om inrättande av nordiskt sameinstitut

(Väckt av Eric Carlsson, Jon Leirfall och Tuure Salo)

Frågan om det samiska folkets framtid är i högsta grad en nordisk angelägenhet. Samerna har som folk icke något nationellt hemland i ordets egentliga betydelse. De är spridda över stora områden både i Norge, Finland och Sverige. Det är därför både naturligt och nödvändigt att lösa viktiga och centrala samiska spörsmål genom ett samarbete mellan de tre länderna. Norges, Finlands och Sveriges regeringar har också tillsatt ett nordiskt kontaktutskott, Nordiska samlarorganet för samespörsmål och renskötsel frågor, vilket har att koordinera vissa företag över landgränserna.

Vidare finns Nordisk sameråd, som är ett samlarorgan för samernas egna organisationer i Norge, Finland och Sverige. Det anordnar konferenser för att bland annat bereda intresserat skolfolk, som i sin dagliga gärning möter sameproblemen, möjlighet att utväxla kunskaper, erfarenheter och pedagogiska insikter. Det har även diskuterats möjligheten av att inrätta ett fast nordiskt undervisningsråd för samiska skolfrågor. Från de centrala myndigheterna har emellertid anförts att ett sådant nordiskt undervisningsråd skulle medföra en onödig formalisering av samarbetet mellan länderna. Detta samarbete anses i dessa kretsar kunna bedrivas betydligt enklare och mera rationellt på tjänstemannaplanet genom kontakt mellan de ansvariga ämbetsverken i de tre berörda länderna.

Frågan om upprättande av ett nordiskt samegymnasium har upprepade gånger diskuterats av de nordiska ländernas myndigheter. Från svensk sida har anförts, att man icke är villig att medgiva att ett speciellt samiskt gymnasium anordnas vare sig i Sverige eller i annat nordiskt land. Skolöverstyrelsen är emellertid beredd medverka till att svenska sameelever, som önskar genomgå gymnasieutbildningen, må kunna utbyta visst språk, som kan ingå i gymnasiekursen, mot undervisning i samiska språket. Därigenom anser man kontakten med den samiska kulturen skola kunna uppehållas. Skolöverstyrelsen har vidare förklarat sig beredd att, därest ett samiskt gymnasium skulle utan svensk medverkan upprättas exempelvis i Norge, dit sända elever som önskar förlägga sin gymnasieutbildning till detta gymnasium. För sistnämnda elever bör studiemedel utgå efter i huvudsak samma grunder som gäller för elever från svensk glesbygd. I Finland har

man alltför få samer för att det skall finnas anledning att inrätta särskilt gymnasium för deras barn. För Finlands del skulle det därför vara värdefullt att kunna sända samiska elever till ett samiskt gymnasium exempelvis i Norge. Från norsk sida har anförts att det bästa vore, om man löste frågan på internordisk bas. I Norge finns det nu en betydande grupp sameungdomar, som inte kan få sin utkomst av rennäringen. Dessa ungdomar måste därför utbildas för andra näringsgrenar. Gymnasieundervisningen blir i detta sammanhang behövlig. Helt nyligen har också i Norge beslutats, att ett samiskt gymnasium skall upprättas i Karasjok i Nordnorge. Tidigast hösten 1968 kan gymnasiet beräknas vara klart att tas i bruk. Elever från Finland och Sverige bör kunna få möjlighet att vinna inträde vid detta samiska gymnasium.

Norska regeringen har nyligen tagit ställning till frågan om upprättande av universitet i Tromsö. En stortingsmedling har framlagts härom. Universitetet i Tromsö föreslås skola basera sin verksamhet på redan existerande institutioner. Särskilt framhålls Nordlys-observatoriet och Tromsö museum. Tromsö museum har bl. a. en samisk-etnografisk avdelning. Den samiska etnografiska avdelningen vid Tromsö museum förutsättes bli en god grundstomme i en vidare utbyggnad av forskning rörande samiskt språk och samisk kultur. Kirke- og undervisningsdepartementet anser det också naturligt, att samiskt språk och etnografi får en central plats vid det nya universitetet. Det bör därför undersökas, om icke alla forskare på detta fält — också de som nu arbetar vid universitetet i Oslo — bör samlas i Tromsö. Kommittén, som tillsatts för att utreda möjligheterna för högre undervisning och utvidgad forskning i Tromsö, den s. k. Tromsökommittén, uttalade att det knappast kommer att bli särskilt många studenter i samiska språket. Men det är naturligt att skol- och studiemiljön i Tromsö tar på sig huvudansvaret för att ge den nödvändiga språkutbildningen för lärare och andra som skall arbeta i områden med samisk befolkning. Lika naturligt är det, att Tromsö blir centrum för samiskt språk- och samisk kulturforskning. Det ges nu en viss undervisning i samiska språket vid lärarskolan och det bedrivs forskning vid museets avdelning för samisk etnografi. Bägge grenarna bör enligt Tromsökommittén stärkas. En professur i samisk språkforskning och en i samisk kultur- och samhällsforskning bör vara bland de första som blir upprättade inom humanistiska fakulteten i Tromsö. Tillgången på vetenskapsmän på dessa fält är emellertid så ringa, att professurerna kanske icke låter sig besättas omedelbart. De bör likväl upprättas för att locka unga forskare till att kvalificera sig i ämnet, menade Tromsökommittén.

I Sverige har universitetskanslersämbetet i sina petita för budgetåret 1968/1969 föreslagit inrättande av en professur i samiska kulturen och språket vid universitetet i Umeå. Denna professur föreslås dock inrättad först budgetåret 1972/1973.

I diskussionen angående inrättande av professurer i samiska ämnen vid det föreslagna universitetet i Tromsö bör även frågan om ett samiskt institut förlagt till Tromsö inordnas. Med hänsyn till att en professur är föreslagen också vid universitetet i Umeå kunde dock diskuteras huruvida inte ett samiskt institut skulle förläggas dit. Norge bör dock ha företräde, då flertalet samer finns i Norge. Man räknar att det inom hela nordkalottområdet finns upp emot 40 000 samer, av vilka 20 000 i Norge. En koncentration av gymnasium och övriga utbildnings- och forskningsanstalter för samer till *en* plats i Norden förefaller vara det naturliga. En sådan linje är man, såsom här ovan nämnts, för närvarande inne på i Norge. Denna idé bör följas upp genom förläggning till Tromsö även av ett samiskt institut.

Ett samiskt institut — en forskningscentral för samespörsmål — bör inrättas genom samverkan mellan länderna i fråga. Inom samtliga tre berörda länder torde intresset för ett sådant institut vara stort. Uppgifterna för ett nordiskt samiskt institut är också många. Den ekologiska aspekten, en sammanfattande aspekt på samernas kultur, samernas näringar, deras förhållanden och problem torde lämpligen kunna utgöra huvudtemat för institutets verksamhet. Ekologin sysslar med de levande varelsernas anpassning till miljön. För samernas del är det här fråga om aktiviteternas tillpassning till naturlandskapet och till de omgivande grannfolken och i våra dagar till det tekniska storsamhället med dess starka trend mot teknik och mekanisering och ett invecklat organisationsväsende. Vad det gäller är samekulturens och de samiska gruppernas möjligheter att överleva.

Förändringar i samernas kultur och näringsfång är en annan uppgift för ett nordiskt samiskt institut. I första hand är det de ekonomiska förutsättningarna som bör undersökas. Anpassningen till modern ekonomi har kommit olika långt i olika delar av samernas område. Jämförelser mellan utvecklingsstadiet hos olika samegrupper t. ex. renskötare, småbrukare, fiskare, verksamma inom sameslöjden och inom intellektuella yrken är bland annat uppgifter som skulle ge för den samiska folkgruppens framtid i Norden viktiga resultat. Det är av stort både teoretiskt och praktiskt intresse att utröna hur aktivitetsmönstret förändras över huvud taget. Hit hör frågan om hur gamla kulturelement och kulturmönster försvunnit och ersatts eller icke ersatts med nya. Viktig är det patriarkaliska systemets uppluckring och dess inverkan på befolkningsutvecklingen och ekonomin.

Frågorna kring språket måste höra till institutets viktigare uppgifter. Utarmningen av det samiska modersmålet är en företeelse, som ligger i öppen dag i hela det samiska språkområdet. Det gäller framför allt erdförrådet. Två- och flerspråkigheten har både sina fördelar och sina nackdelar. Språkbehandlingen både i tal och skrift är otvivelaktigt av största vikt för språkets fortbestånd.

Ett sameinstitut av föreslagen art skulle vidare utgöra centrum för aktiviteter gällande utbildning och fortbildning. Funktionärer av olika slag skul-

le tid efter annan kunna samlas inom institutets ram för att där erhålla fortsatt utbildning. Exempelvis lärare och funktionärer inom de samiska samfälligheterna skulle där kunna fortbildas, inte minst när det gäller rationaliseringen av renskötseln. Renforskningen borde nämligen också främjas av institutet, som borde knyta intima förbindelser med renforskningen överallt i Norden. Samhällsforskningen vid universiteten hör också till de aktiviteter som institutet skulle följa med uppmärksamhet.

Institutet borde vara i hög grad målinriktat för att verka som en katalysator i den nuvarande utvecklingsprocessen inom de samiska folkgrupperna i Norden. Deras tryggande borde vara institutets ledstjärna.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis i Tromsö.

Stockholm, Oslo och Helsingfors den 26 oktober 1967

Eric Carlsson

Jon Leirfall

Tuure Salo

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordiska samerådet:**

Nordiska samerådet har från sin tillblivelse ägnat frågan om ett nordiskt sameinstitut stor uppmärksamhet. Saken kom upp på första nordiska samekonferensen i Jokkmokk 1953, men redan 1952 hade en P.M. utarbetats rörande grundandet av ett sameinstitut med sektioner för humanistisk-historisk forskning, för naturvetenskaplig och ekonomisk forskning samt för tillämpad vetenskap med kultur- och naturvård samt rättsvård. På den av Nordiska rådet i samråd med Nordiska samerådet arrangerade konferensen i riksdagshuset i Stockholm i april 1959 motiverade nuvarande professorerna Erik Byland och Bo Wickman behovet av ett samiskt forskningsinstitut, där såväl biologiska som ekonomiska, demografisk-geografiska och sociologiska synpunkter får komma till tals. »Själva det förhållandet, att en sådan forskning bedrivs med iver och anses betydelsefull, kan stimulera samernas självkänsla såsom medlemmar av en särskild folkgrupp och deras känsla av samhörighet med denna grupp och dess speciella kulturformer» (Bo Wickman). Frågan om ett nordiskt samiskt institut har också behandlats på fjärde nordiska samekonferensen i Kiruna 1962 och på samerådets sessioner i Rovaniemi 1963 och i Karesuando 1964. Nordiska samerådet uttalar sin tillfredsställelse över att tanken om ett nordiskt sameinstitut nu framförts i ett medlemsförslag i Nordiska rådet. Det i förslaget nämnda huvudtemat för institutets verksamhet är i linje med samerådets intentioner. Samerådet vill med gillande särskilt understryka uttalandet i medlemsförslaget att »institutet borde vara i hög grad målinriktat för att verka som en katalysator i den nuvarande utvecklingsprocessen inom de samiska folkgrupperna i Norden. Deras tryggande borde vara institutets ledstjärna.» Samerna som folkgrupp har i många avseenden försumrats och vad som gjorts för samerna har till stor del varit ägnat att ensidigt underlätta assimileringen med majoritetsfolken. Det föreslagna institutet skulle bidra att ge samerna egna framtidsperspektiv. Nordiska samerådet anser tiden mogen för ett principbeslut angående grundandet av ett nordiskt sameinstitut. Flera praktiska frågor uppstår vid förverkligandet av tanken: utformningen av programmet, de samiska organisationernas inflytande på utformningen, institutets placeringssort m. m. Nordiska samerådet föreslår där-

för vördsamt att ärendets vidare utveckling anförtros åt en nordisk kommitté, där också sameorganisationerna är representerade.

Hagalund, Finland den 18 december 1967

För Nordiska samerådets arbetsutskott

Karl Nickul

Nordiska samerådets
sekreterare

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor:

Genom beslut tidigare denna dag har samarbetsorganet uttalat att samarbete mellan de tre ländernas skolmyndigheter bör komma till stånd bland annat beträffande samiskt institut. Samarbetsorganet vill i detta sammanhang starkt understryka angelägenheten av att ett samiskt institut kommer till stånd så snart omständigheterna det medger. Samarbetsorganet vill för sin del även ansluta sig till vad som uttalats i »Innstilling om Mulighetene høgere undervisning og utvidet forskning i Tromsø» beträffande inrättandet av en professor i samisk språkforskning och en professor i samisk kultur- och samhällsforskning m. m.

Rovaniemi den 24 augusti 1967

Olavi Merimaa

Ordförande

Karl Nickul

Sekreterare

F i n l a n d

Lantbruksministeriet:

— — — meddelar lantbruksministeriet högakttningsfullt, att ministeriet anser det önskvärt att man undersöker möjligheterna för inrättande av ett institut. Ministeriet förenar sig om moliveringen i förslaget om att institutet uttryckligen inrättas i Norge, där huvuddelen av samebefolkningen är bosatt.

Helsingfors den 15 december 1967

Nestori Kaasalainen

Minister

Martti Kemppainen

Regeringsråd

Statens humanistiska kommission¹:

Inrättandet av det i medlemsförslaget föreslagna samnordiska sameinstitutet kan förordas. Särskilt är forskning rörande samernas nuvarande levnadsförhållanden närmast ur ekologisk aspekt lämpad som en uppgift för detsamma. Ur finländsk synpunkt bör dock särskilt framhållas, att inrättandet av ett dylikt samnordiskt institut inte får innebära att forskningen av samiska språket och kulturen hos oss blir utan det stöd som den hittills utjuttit. Samiskan är synnerligen nära besläktad med finskan och därför är en kontinuerlig forskning av samiska språket och samisk folklöre och därtill anslutande universitetsundervisning för oss med tanke på vår egen historia särskilt viktig. Vi har även på dessa områden redan gamla och fasta traditioner. Vid placeringen av institutet skulle naturligtvis Finland i princip även komma i fråga, men med beaktande bl. a. av att Norge har den största samepopulationen, torde Tromsö såsom i initiativet föreslås böra anses som den i praktiken lämpligaste placeringsorten. Såvida institutet inrättas borde finländska forskare och studerande beredas tillfälle att arbeta vid institutet.

Helsingfors den 12 december 1967

Eino Jutikkala

Ordförande

Esko Kivisalo

Sekreterare

Helsingfors universitet, konsistoriet har i skrivelse av den 20 december 1967 meddelat, att konsistorium förenar sig om historisk-filologiska sektionens yttrande.

Helsingfors universitet, historisk-filologiska sektionen¹:

Forskning rörande samiska språket och kulturen — anpassad både till de traditionella och nutida förhållandena — hör till de humanistiska specialområden, vars allsidiga utvecklande inom den internationella arbetsfördelningen givetvis tillkommer lapparnas värdland: Norge, Sverige och Finland samt utanför denna nordiska grupp även Sovjetunionen. Tvenne faktorer ger i Finland dessa forskningsområden en speciell nationell betydelse: för det första har samernas bebyggelse och kultur föregått den finska bebyggelsen och kulturen i största delen av vårt land och för det andra har

¹ Yttrandet översatt från finska.

samiskan såsom det med finskan närmast besläktade bland de fjärrare språken en direkt nyckelposition vid utredning av det finska språkets förhistoria. Intresset för de samiska forskningsområdena har också i Finland gamla och solida traditioner. Intresset har lett till bestående resultat, som är kända och värdesatta inte endast i de nordiska länderna utan i stor utsträckning även bland språk- och kulturforskare, som är verksamma utanför Norden.

Beaktansvärt är, att man kunnat uppnå alla dessa resultat utan en enda speciellt samiskan eller den samiska kulturen ägnad akademisk lärostol eller enbart samiska forskningsområden ägnad institution eller organisation. Den samiska forskningen är så starkt anknuten till den finsk-ugriska språk- och kulturforskningen, att utvecklingen av densamma hittills har varit möjlig i samband med dessa områdens lärostolar (tills vidare till största delen vid universitetet i Helsingfors) och inom sällskap och institutioner, som företräder dessa områden (speciellt Finsk-ugriska sällskapet, delvis även t. ex. Arkeologiska kommissionen). En dylik befast institutionell tradition är en värdefull bas, som man i det i Finland bedrivna samiska forskningsarbetet även i fortsättningen kommer att bygga på. Naturligt är å andra sidan, att man speciellt vid utvidgning av universitetsinstitutionen och utvecklandet av undervisningen och forskningen vid universitetet kommer att ägna det samiska uppmärksamhet under mer avvikande organisatoriska omständigheter än hittills. Redan av regionala skäl är det uppenbart, att t. ex. det till Uleåborgs universitet planerade forskningsinstitutet för norra Finland bör effektivt kunna deltaga i forskningen rörande samiskan och den samiska kulturen. Liksom i Sverige och Norge torde man också i Finland vara tvungen att överväga inrättandet av en lärostol även för samiskan (eller samiskan och den samiska kulturen) vid något eller några universitet. Den s. k. samiskan är i själva verket en språkgrupp med långt gående avvikelser — enbart i Finland talas tre olika samespråk — och med tiden kan det inte vara önskvärt, att forskning och undervisning rörande densamma allt framgent uppfattas såsom enbart en underordnad del av den allmänna vidsträckta finsk-ugriska sektorn.

Även initiativet till inrättande av ett nordiskt sameinstitut avser en liknande effektivisering av den samiska forskningen, dock med den skillnaden att verksamheten vore gemensam för Norge, Sverige och Finland. Enär de vetenskapliga problemen rörande samiskan och den samiska kulturen ingalunda följer riksgrensarna och utredningen av dessa i en del fall rent av kan kräva ett effektivare samarbete än hittills mellan de olika ländernas sames experter, bör tanken på ett dylikt institut principiellt sett anses vara värd ett starkt understöd. Det är dock skäl att understryka, att man före ett eventuellt inrättande av ett institut noggrant skulle utreda dess förhållande till de i de nordiska länderna redan befintliga och planerade verksamheterna omfattande samisk forskning och universitetsundervisning.

Helsingfors universitet finner det angeläget, att inrättandet av ett institut leder till ett fruktbart samarbete med den finska sameforskningsens hittillsvarande organisationsformer. Samtidigt bör dock förutsättas, att dessa organisationsformer även på nationell basis kan vidareutvecklas och utvidgas i ovan skisserad riktning.

Helsingfors i december 1967

Terho Ilkonen

Professor

Uleåborgs universitet¹:

Uleåborgs universitet understöder förslaget om grundandet av ett nordiskt sameinstitut. Universitetet föreslår dock, att en sådan möjlighet skulle tagas i beaktande, att institutet kunde förläggas i samband med Uleåborgs universitet, emedan förutsättningar för ett samarbete mellan institutet och den forskning, som bedrivs inom universitetets fakultet, förefinnes. Inom filosofiska fakulteten vid Uleåborgs universitet finns flera vetenskapsområden representerade, där ett sådant samarbete kunde komma i fråga. Bland de viktigaste av dessa områden är språkforskningen — samisk språkforskning har ju i Finland gamla traditioner — samt geografi, historia och nationalekonomi. Likaså skulle den sociologiska och medicinska forskningen ha anknytningar till samefrågorna. På det medicinska området har även dylika undersökningar utförts vid Uleåborgs universitet och i anslutning till universitetet har man planerat att förlägga sekretariatet för nordisk arktisk medicinsk forskning.

Uleåborg den 22 december 1967

E. Koiso-Kanttila

Rektor

Kaarlo Keihäri

Sekreterare

Länsstyrelsen i Uleåborgs län¹:

Med avseende därå, att det samiska folket har spritt sig till de norra delarna av såväl Norge, Sverige som Finland, är det naturligt, att bevarandet av detta lilla folk, vårdandet om dess säregna kultur och förbättrandet av dess livsvillkor, om något, är en gemensam sak för dessa länder. På grund härav välkomnas alla åtgärder, vilkas uppgift är att betrygga detta folks bevarande, med tillfredsställelse. Det gjorda förslaget om upprättandet av ett sameinstitut är det all anledning att stöda.

¹ Yltrandet översatt från finska.

I detta sammanhang torde länsstyrelsen få äran nämna, att i frågor, som rör det så kallade nordkalottområdet, till vilka även ifrågavarande spörsmål hör, har man hittills anhållit om länsstyrelsens utlåtande, fastän kalottbegreppet knappast torde kunna tolkas så vidlyftigt, att även Uleåborgs län skulle kunna betraktas tillhöra detsamma.

Uleåborg den 13 december 1967

Niilo Ryhtä

Landshövding

Eero Eho

Länsråd

Länsstyrelsen i Lapplands län¹:

Veterligen har forskning rörande det samiska språket och den samiska etnografin bedrivits förutom vid Helsingfors universitet även vid några andra nordiska universitet, såsom t. ex. i Uppsala och Oslo, och intresse för den samiska kulturen och andra samespörsmål synes finnas även vid andra universitet (Åbo, Uleåborg, Umeå). Med tanke på samernas fördel borde dock forskningen rörande det samiska språket och etnografin samt den samiska kulturen och olika därmed förbundna spörsmål intensifieras och centraliseras. I detta syfte är det att rekommendera, att en grundlig utredning företas rörande möjligheterna och förutsättningarna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut. Samtidigt torde utredas, ifall det ifrågavarande institutet anses nödvändigt, även var institutet bäst kunde förläggas i syfte att undvika en menlig decentralisering i stället för en centralisering. På grundval av vad länsstyrelsen i Lapplands län nu har sig bekant i ärendet, har länsstyrelsen intet att erinra emot en förläggning av institutet till Tromsö.

Rovaniemi den 9 december 1967

Martti Miettunen

Landshövding

Antti Hiltula

Länsråd

Länsmannen i Enare distrikt¹:

Efter rådplägning i ärendet med de ledande samerna i Enare och Utsjoki har jag funnit, att de enhälligt förordar det väckta förslaget om inrättande av ett nordiskt sameinstitut. I vår alltmer tekniska värld håller den gamla

¹ Yttrandet översatt från finska.

samiska kulturen på att snabbt försvinna, de gamla naturliga näringarna går tillbaka och samebefolkningen håller på att sammansmälta med övriga raser. Därför är ett centraliserat organ, gemensamt för alla de nordiska länderna, med uppgift att bevara den gamla samiska kulturtraditionen av behovet påkallat.

Samerna tillmäter det forskningsarbete, som genom universitetens i Helsingfors, Åbo och Uleåborg försorg redan har utförts och utförs inom sameområdet, stor betydelse. Allt detta är dock splittrat och skulle kräva en koncentration. Man önskar speciellt framhäva, att saken är gemensam för de nordiska staterna — Finland, Sverige och Norge — och bör förverkligas som sådan. Likaledes anser samerna Norge vara det lämpligaste landet för förläggning av ett forskningsinstitut och där närmast Tromsø stad.

Förutom de vetenskapliga forskningsavdelningarna emotser samerna att vid sidan av dem i institutet skulle inrättas även en folkupplysningsavdelning, där sameungdomar med medborgarskole- och folkhögskoleutbildning kunde fortsätta sina studier och utöka sina kunskaper och färdigheter. Härigenom kunde man även trygga återväxten av forskarkrafter, vilket i annat fall torde bereda svårigheter, då de samer, som nått en högre akademisk grad, är relativt få. För egen del förenar jag mig i de ovan av de ledande samerna framförda synpunkterna och finner förslaget om inrättande av ett nordiskt sameinstitut ändamålsenligt och genomförbart. Saken är i övrigt så omfattande och mångfacetterad och ligger utanför mitt verksamhetsområde, att jag inte som lekman förmår avge ett bättre motiverat och detaljerat utlåtande.

Ivalo den 5 december 1967

Väinö Alapeteri

Lapin sivistysseura — Förening för samisk kulturvård:

Det är för Lapin sivistysseura angenämt att konstatera, att en länge närd tanke om ett nordiskt sameinstitut närmar sig förverkligandet på grund av ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag.

Det i medlemsförslaget nämnda huvudtemat för institutet — en sammanfattande aspekt på samernas kultur, folkets näringar och problem — har föreningens livliga medhåll, likaså institutets uppgift som koordinerare av kännarna och forskarna på olika områden av samernas liv. Enligt Lapin sivistysseuras åsikt bör institutet framför allt stimulera samerna till forskning i folkets egen historia och till framtidsplanering. Det bör vara ett vägledande organ för hembygdsintresset och -forskningen, varför ej också en central för folkbildningsarbetet. För dessa ändamål behöver institutet bland annat ett bra bibliotek. Naturligtvis kan institutet på sitt program också

uppta materialinsamling och forskning beträffande samernas språk, etnografi och folklöre.

Institutet bör hålla intim kontakt med universiteten och på området verkande institutioner och föreningar. Lapin sivistysseura anser det dock ej för samernas sak fördelaktigt att alla utbildnings- och forskningsärenden som berör samerna koncentreras till det planerade institutet, utan redan existerande vetenskapliga institutioner bör få fortsätta sin verksamhet också på detta område, där de har prövade goda förutsättningar. I detta sammanhang kan från Finland nämnas Finsk-ugriska sällskapet, som redan i mer än 80 år väsentligt ägnat sig åt sameforskningen. Detta framgår tydligt av sällskapets publikationer. Likaså finns i Norge och Sverige vetenskapliga föreningar, vilka i sina program innesluter sameforskning. Det stöd som sådana föreningar åtnjuter av respektive stater får på inga villkor nedskäras, om staterna grundar ett samnordiskt samiskt institut.

Det planerade institutet torde ej kunna grundas som en fullt självständig inrättning på någon ort i samernas bosättningsområde, ty det skulle där arbeta isolerat utan möjlighet att tävla om verkligt kvalificerad långvarig arbetskraft. Det är ej heller fördelaktigt för unga forskares utveckling att permanent binda sig vid en så isolerad inrättning. Sameinstitutet borde därför anknytas till något existerande universitet eller till ett universitet, som i snar framtid grundas. Det i Tromsö planerade universitetet har föreslagits och även Umeå universitet har nämnts. Till båda dessa planeras professurer i samernas språk och kultur. Tromsö ligger i randområdet, men till förmån för orten talar Tromsö museum med sin stab av arktiska forskare. För Umeå talar stadens mera centrala läge, dess goda trafikförbindelser med Finland och ett redan existerande universitet.

Enligt Lapin sivistysseuras åsikt har tiden mögnat för ett principbeslut angående grundandet av ett nordiskt sameinstitut, men tankens praktiska förverkligande och valet av inrättningens placeringsort fordrar mångsidig prövning. Föreningen föreslår därför att för ärendets vidare utveckling en nordisk kommitté tillsättes, där även sameorganisationerna är representerade. Då dessa är många, torde Nordiska samerådet med av sameradet utsedda experter vara mest lämpligt att företräda samiska synpunkter.

Helsingfors den 12 december 1967

På Lapin sivistysseuras vägnar

Erkki Ikonen

Ordförande

K. Nickul

Sekreterare

Finsk-ugriska sällskapet¹:

Finsk-ugriska sällskapet stöder tanken på inrättande av ett nordiskt institut i Lappland. Det är förenligt med sällskapets stadgar att understöda forskningsarbetet rörande finsk-ugriska folk och kulturer. Sällskapet finner ej heller skäl tala emot att samiska språket och kulturen stöds med praktiska åtgärder såsom grundande av läroinrättningar med samiska såsom undervisningsspråk och främjande av samernas näringsliv genom forskning och upplysningsverksamhet. I egenskap av vetenskaplig förening inskränker sig sällskapet i sitt yttrande till att närmare behandla endast de av det föreslagna institutets uppgifter, som rör filologiska och folkloristiska frågor.

Vetenskaplig forskning rörande samerna lämpar sig väl för samarbete mellan Finland, Sverige och Norge. Största delen av sameområdet är fördelat på dessa länder och ur samebefolkningens synpunkt sönderdelas området godtyckligt av riksgränserna. Det bör dock beaktas, att forskning rörande samiska språket och kulturen för Finlands vidkommande inte endast är en nordisk, utan även en nationell fråga. Emedan samiskan av de s. k. fjärrare släktspråken står närmast finskan, är forskning rörande samiskan oersättlig för belysande av finska språkets historia. Denna omständighet har redan länge utnyttjats i den filologiska forskningen. Samiskan har varit det centrala forskningsobjektet alltsedan vetenskaplig finsk-ugrisk forskning började bedrivas i vårt land.

Förutom i samiskan ingår även i den övriga samiska andliga och materiella kulturen element, som belyser finnarnas förhistoriska kultur. Av denna anledning anser folkloristerna i vårt land en kontinuerlig forskning rörande samisk folklore vara viktig.

Finsk-ugriska sällskapet har alltsedan sin grundläggning fäst uppmärksamhet vid forskning rörande samiska språket och samisk folklore. Redan år 1884 sände sällskapet den första stipendiaten till sameområdet och alltsedan dess har insamlingen av samiskt språk- och traditionsmaterial fortsatt och anses även i framtiden fortsätta. Insamlingen har i huvudsak ägt rum bland samerna i Finland. Samerna sönderfaller såsom folk i ett flertal stammar, som i fråga om språk och tradition avviker från varandra i olika hög grad. Skillnaderna mellan huvudgrupperna är så betydande att t. ex. de nio huvuddialekterna i Lappland kunde anses såsom särskilda inbördes besläktade språk. Sålunda är insamlingen av ett detaljerat forskningsmaterial för att skapa en fullständig bild av hela det samiska språket och den samiska kulturen redan av materiella orsaker en övermäktig uppgift för vetenskapliga samfund och institutioner i Finland och uppenbarligen även för motsvarande organisationer i de övriga nordiska länderna. På detta område kunde ett av Finland, Sverige och Norge understött nordiskt institut

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

utföra ett värdefullt arbete, såvida förutsättningarna för dess verksamhet kunde tryggas.

Utgivandet av materialsamlingar och undersökningar rörande samiska språket har i vårt land koncentrerats till Finsk-ugriska sällskapet, som i serierna Toimituksia och Lexica publicerat ett fyrtiotal band på sammanlagt c:a 10 000 sidor omfattande språkprov, monografier och ordböcker på detta område. Dessutom har i sällskapets tidskrift och i serien Finnisch-ugrische Forschungen utkommit ett rikligt antal artiklar i lappologi. Åtta avhandlingar — flera än i något annat land — rörande det samiska språket har publicerats i Finland sedan 1890-talet. Alla dessa åtta avhandlingar har utkommit i Finsk-ugriska sällskapets serie Toimituksia och har varit framlagda för granskning vid Helsingfors universitet, den senaste under innevarande år. Den första avhandlingen var av svensken K. B. Wiklund, den andra av norrmannen Konrad Nielsen, de övriga har varit av finländska forskare.

I synnerhet under de första åren av sin verksamhet publicerade Finsk-ugriska sällskapet även i övrigt ett flertal arbeten i lappologi av svenska och norska forskare. Sedermera, då man i Sverige och Norge börjat fästa allt större uppmärksamhet vid forskningen av samiska språket och kulturen, har i dessa länder det materiella stödet för ifrågavarande områden ökats, och Finsk-ugriska sällskapet har kunnat koncentrera sig på att främja forskningen i hemlandet. Begränsning har under senaste tid varit oundviklig även av ekonomiska skäl.

Till sällskapets planer för den närmaste framtiden på området för forskning av samiska språket och kulturen hör fortfarande utgivande av redan förefintliga omfattande materialsamlingar, insamlande av nytt material och stödande av forskningsarbetet. De viktigaste av de tills vidare opublicerade materialsamlingarna är enaresamernas ordförråd, som för närvarande är under utgivande, och de finska fjällapparnas ordförråd, med vilket redigeringsarbetet avses vidtaga under de närmaste åren.

Lappologi ingår även i vissa andra finländska vetenskapliga föreningars och institutioners program. Ett värdefullt arbete har utförts bl. a. av Forskningsinstitutionen Suomen Suku och Finska litteratursällskapet. Även Lapin Tutkimusseuras (Lapplands forskningssällskap) program innefattar forskning av samiska språket och kulturen. Det samiska språket har en viktig ställning inom undervisningen i och forskningen av finsk-ugriska språk vid Helsingfors universitet. Vid universitetet i Åbo (Turun yliopisto) har man under senaste tid visat intresse speciellt för samisk folklöre, och forskning rörande samiska språket och kulturen har föreslagits ingå även i programmet för forskningsinstitutionen för norra Finland, som planeras i anslutning till universitetet i Uleåborg (Oulun yliopisto). Hos oss har olägenheter inte förekommit med att intresset för lappologi har varit fördelat på ett flertal institutioner. Något behov av koncentration föreligger inte, och det skulle uppenbarligen inte heller vara att rekommendera, ty lappologin

har erfarits vara en viktig hjälpvetenskap för forskning rörande finska språket och finsk folklöre. Insikter i lappologi är nödvändiga om man vill utreda vårt språks och vår kulturs förhistoria. Vid de universitet, där finskan och de därmed besläktade språken är undervisningsämnen, bör beredas möjligheter för forskning och undervisning i samiska. Samarbetet har alltid förlöpt friktionsfritt mellan de samfund och institutioner, som är verksamma på lappologins område.

Beträffande lappologi har Finland alltså en särställning i jämförelse med de övriga nordiska länderna. Medan man i Sverige och Norge intresserat sig för samerna närmast beroende på att samer är bosatta i dessa länder, tillkommer i Finland dessutom såsom ett kanske starkare motiv släktskapen i språk och de möjligheter den erbjuder att utreda vårt eget nationella förflutna. Alla för vår forskning viktiga synpunkter kan ett samnordiskt institut inte beakta och inte heller förpliktigas till. Sålunda förutsätter Finsk-ugriska sällskapet, att om ett nordiskt institut i Lappland inrättas och finska staten åtar sig att stöda detsamma, får åtgärden inte försvaga den inhemska lappologiska forskningens ställning. Understödet till ett nordiskt institut bör inte minska understödet till den inhemska forskningen.

Finsk-ugriska sällskapets ståndpunkt beträffande institutets placering är densamma som förslagsställarnas. Sällskapet förenar sig helt om de synpunkter, med vilka man i förslaget förordat institutets lokalisering till Tromsö. Även om man i Finland på grund av filologiska samt förhistoriska och historiska omständigheter har utvecklat en forskning på hög nivå rörande språk och kultur, uppfyller Finland inte i alla avseenden lika bra som Norge de fördringar som bör ställas på institutets värdland. T. o. m. de nordligast belägna och i detta sammanhang aktuella orterna i Finland är med avseende å sameområdet perifert belägna, Tromsö ligger däremot i sameområdet. Endast en tiondel av alla samer är bosatta i Finland, i Norge mer än hälften. Om institutets verksamhetsprogram förverkligas så mångsidigt som i förslaget framförts, är det med tanke på forskningens organisation befogat att arbetsfältet ligger så nära institutet som möjligt. Ett institut i Tromsö skulle ha alla möjligheter att utgöra såväl ett viktigt vetenskapligt centrum som en fast stödjepunkt för samisk kultur.

Finsk-ugriska sällskapet är redo till samarbete med ett eventuellt institut. T. ex. utbyte av publikationer och material skulle lända till ömsesidig nytta. Statsmakten borde tillse att finska forskare och studerande på området skulle ha tillräckliga möjligheter att arbeta vid institutet såsom stipendiater eller erhålla forskarbefattningar för en viss tid.

Helsingfors den 11 december 1967

På Finsk-ugriska sällskapets vägnar

Paavo Ravila

Ordförande

Mikko Korhonen

Sekreterare

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Saken har vært forelagt Norsk sameråd, Tromsø museum og Universitetet i Oslo.

Tromsø museum uttaler i brev 13. desember 1967 følgende:

En har lagt til grunn for denne uttalelse det tilsendte »Medlemsforslag om inrättande av nordiskt sameinstitut», »Samisk Råds» vedtak av 5.2. 1955 »Samisk institutt eller akademi» s.s. 61—62 i Innstilling fra komiteen til å utrede samespørsmål, samt fire foredrag holdt på Nordkalottkonferansen i Kiruna sommeren 1962, trykt i »Vänner i norr», Luleå 1963.

Den betegnelse som er lansert på det eventuelle institutt er noe forskjellig:

1. Samisk institutt
2. Nordisk — lappisk institutt
3. Nordisk sameinstitut

Benevnelsen er såvidt upresist formulert at den ikke sier noe bestemt om det påtenkte institutts formål og funksjon.

Dersom en imidlertid analyserer de forskjellige forslag om opprettingen av instituttet, kan en dra ut følgende:

A. Formål

1. Verne om den samiske kulturarv.
2. Gi samene selvtillit og respekt for sin egen kultur.
3. Engasjere samene sjøl i sin åndelige frigjøring.
4. Inspirere samene til kulturell innsats.
5. Organisere kulturarbeidet blant samene.
6. Virke interesse- og respektskapende for samisk kultur med henblikk på likeverdig anseelse med øvrige nordiske kulturer.
7. Gi vekstvilkår for de typisk samiske næringsveier, særlig reindriften.
8. Underbygge samenes tilpasning til naturlandskapet, til de omgivende nabofolk og til det tekniske storsamfunn.
9. Virke som en katalysator i utviklingsprosessen for de samiske folkegrupper.
10. Å skape sosial trygghet for de samiske folkegrupper.

B. Funksjon

De mål som her er regnet opp mener en skal oppnås gjennom en to-sidig virksomhet ved instituttet: I. Forskning, II. Opplysning.

I. Forskningen skal omfatte både natur- og kulturvitenskap og der er nevnt følgende om forskningsoppgavene av de forskjellige:

1. Alle forskningsoppgaver vedrørende samene, spesielt reinforskning, produksjons- og markedsundersøkelser for reindriftsprodukter fra sameområdene.
2. Undersøkelser av de økonomiske vilkår.
3. Undersøkelser av endringsprosessen:
 - a. Endringer av kulturelementene v/innovasjoner og bortfall.
 - b. Endringer av aktivitetsmønstrer innen de samiske folkegrupper.
 - c. Oppløsningen av den gamle samiske samfunnsstruktur og følgene av dette for befolkningsutvikling og økonomi.

H. *Opplysning*

1. Utdannelse og videreutdanning av lærere og off. funksjonærer for sameområdene.
2. Utdannelse av funksjonærer for rasjonaliseringen av reindriften.
3. Populærvitenskapelig folkeopplysningsvirksomhet.

C. *Organisasjon*

Det konsulterte materiale går ut på

1. At instituttet skal organiseres og finansieres som et fellesnordisk tiltak.
2. At instituttet deles i 3 seksjoner:
 - a. Forskningsseksjon
 - b. Kulturvernseksjon
 - c. Folkeopplysningsseksjon.
3. At instituttet skal ha universitets- eller høyskole-status, ev. knyttes til Tromsø Universitet eller til Umeå Universitet.
4. At professorater i samisk språkvitenskap og samisk etnografi skal knyttes til instituttet direkte eller indirekte.

D. *Rekruttering*

Av de konsulterte innlegg i anledning instituttet fremgår det at rekrutteringen av studenter skal skje fra de samiske folkegrupper i Finland, Sverige og Norge. Nar det gjelder ledelse og lærerkrefter er der intet bestemt sagt.

En forutsetler at foranledningen til innhenting av Tromsø museums uttalelse om denne sak, er at museets samisk-etnografiske avdeling og dens funksjon er berørt i »Medlemsforslag» og at en i arbeidet med planleggingen av et universitet i Tromsø har lagt vekt på at bl. a. denne museets avdeling skulle kunne danne utgangspunktet for undervisning i samisk etnografi og samisk språk på universitetsplan. Om dette foreligger der uttalelser i »Innstilling om mulighetene for høgre undervisning og forskning i Tromsø» og i St.prp.nr. 142 (1966—67) »Om opprettelse av universitet i Tromsø». I den siste uttales der: »Departementet anser det videre som en selvfølge at samisk språk og etnografi må ha en sentral plass ved universitetet, og det bør vurderes nærmere om ikke alle forskere på dette felt, også de som i dag arbeider ved Universitetet i Oslo, bør samles i Tromsø.»

Siden forslaget om et samisk institutt er så flytende som fremstillingen ovenfor viser, ser en seg nødt til å legge denne uttalelse så bredt an at en kan finne fram til konkrete ting å uttale seg om. I denne forbindelse synes det nødvendig først å gjøre rede for hva Samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø museum innebærer og hvilke synspunkter det fra Tromsø museums side har vært hevdet i forbindelse med utbyggingen av samisk etnografi som fag ved et eventuelt universitet i Tromsø.

En skal her kort og summarisk redegjøre for avdelingen.

1. *Opprettet* med egen bestyrer i 1949.
2. *Stillinger*:
 - 1 vitenskapelig stilling og
 - 1 teknisk assistentstilling
3. *Formål*:
 1. forskning i de nordnorske sameområder
 2. opplysning om samisk kultur blant samene og den øvrige befolkning.

I. Forskning

1. *Forskningsplan* utarbeidet for avdelingen h. 1951 etter materiale fra stipend-reise v/N.A.V.F. i de nordnorske sameområder og til de fennoskandiske museer.
2. Samlinger av samiske etnografica i alt ca. 1 500 nr.
3. Håndboksamling med den aktuelle litteratur i monografier og serier vedr. samisk kultur.
4. Litteratur vedr. andre arktiske kulturer enn den samiske.
5. Litteratur vedr. generell etnografi, sosial antropologi og tilgrensende fag.
6. I hovedbiblioteket: litteratur av etnografisk art i serier fra mange forskjellige institusjoner verden over.
7. Rektor J. K. Qvigstads boksamling vedr. nordisk og finsk-ugrisk lingvistikk og folkløse. En del kulturhistorie, geografi og reisebeskrivelser. Ikke ajour, muligens en grunnstamme for instituttboksamling i fagene.
8. Bibliografi i 2 kartoteker alfabetisk og systematisk oppstilt over litteratur vedr. samisk etnografi.
9. Fotoarkiv vedr. samisk etnografi, for tiden i alt 2 800 nr.
10. Diapositiv — arkiv nå i alt 613 nr.
11. Kartoteker over avdelingens samlinger i nr.orden, regionalt og systematisk oppstilt.
12. Kartoteker over samiske etnografica i andre museer og samlinger ordnet regionalt og systematisk.
13. Avsklippsamling vedr. samenes forskjellige forhold og reindriften i alt nå 35 albumer.
14. Privatarkivsamlinger vedr. samisk etnografi og Nord-Norges historie.
15. Arkivsamling vedr. reindriften.
16. Kartsamling.
17. Instrumentsamling til kontor- og feltarbeid (båndopptakere, fotoutstyr m. m.).
18. Innsamlet feltmateriale særlig vedr. reinnomadismen, villreinfangsten, samiske offerplasser, sjøsamene, men også fra andre områder.
19. Tromsø museums folkemusikksamlingens store samling av samisk folksang: joikemelodier og tekster.

II. Populærvitenskapelig opplysningsvirksomhet

1. Utstillinger. Fra 1952 vekslende og provisoriske i Tromsø, tilfeldige i Karasjøk og Vardø, vandreutstillinger. Permanent utstilling fra sommeren 1968.
2. Publikasjonsvirksomhet, særlig i museets serie Oltar, men også i andre tidsskrifter og serier samt i pressen.
3. Foredragsvirksomhet bl. a. i foreninger, på skoler og i Norsk rikskringkasting.
4. Medvirkende ved oppretting av museer med samisk-etnografiske utstillinger andre steder i Nord-Norge.

III. Vitenskapelig publikasjonsvirksomhet

I Tromsø museums vitenskapelige serier i alt 27 arbeider. En del artikler i andre serier.

Planene for *Tromsø universitet* inkluderer undervisning og forskning innen samisk etnografi og språk. Komiteen til å utrede mulighetene for høyere undervisning og utvidet forskning i Tromsø ble i sin tid tilstillet en P.M. fra bestyreren for Samisk-etnografisk avdeling ved museet.

Her er fremstilt hvordan en ved Tromsø museum kan tenke seg opprettet undervisning i samisk etnografi og språk ved et eventuelt universitet i Tromsø, og hvordan museets avdeling kan utnyttes i denne undervisning. Det er her lagt vekt på at undervisningen i samisk etnografi ikke kan stå isolert, men må planlegges i nøye sammenheng med annen undervisning. Dette må skje både av hensyn til selve faget som sådant og av hensyn til rekrutteringen til det. Undervisning i samisk etnografi kan ikke tenkes uten sammenheng med undervisning i etnografi i sin alminnelighet og de fagkombinasjoner som etnografien naturlig hører sammen med.

Rekrutteringen av studenter til samisk etnografi og språk, vil i høy grad være avhengig av hvilke andre fag de kan kombineres med ved et studium på vedkommende sted og hvilken kompetanse og hvilke muligheter samisk etnografi eller et studium av samisk språk vil gi. Derfor er det meget viktig at utbyggingen av undervisningen i samisk etnografi og samisk språk blir satt inn i en videre sammenheng slik som foreslått i nevnte P.M.

Når det gjelder reinforskningen som er spesielt nevnt i »Medlemsforslag», så foregår den i Norge med basis i Statens veterinær-laboratorium i Harstad. I Tromsø er imidlertid statens reindriftskonsulent stasjonert. Han forventes både å drive forskning i bedriftsøkonomi vedr. reindriften og å forestå veiledningstjenesten innen næringen.

Norske Reindriftsamers landsforening har etter drøftinger med Tromsø museum foreslått reinforskningen og veiledningstjenesten samlet i Tromsø og gitt plass på Tromsø museum. De biologiske forskningsprosjekter skulle da innordnes i de aktuelle museavdelingers virksomhet under en koordinasjon mellom reinforskningsinstituttets og museets virksomheter og personale.

En har nå gjort rede for de muligheter, de virksomheter og de planer for forskning og populærvitenskapelig virksomhet i samisk etnografi, samisk språk og »reinforskning», som knytter seg til Tromsø.

En vil i tilslutning til dette ikke unnlate å understreke at muligheter og virksomheter av samme karakter er innarbeidet i en rekke institusjoner i Norden f. eks. i

Norge

Universitetet i Oslo.
 Universitetet i Bergen.
 Norsk folkemuseum
 (Instituttet for sammenhengende kulturforskning).

Sverige

Universitetet i Uppsala.
 Universitetet i Lund.
 Universitetet i Umeå.
 Nordiska museet.
 Västerbottens museum.
 Norrbottens museum.

Finland

Universitetet i Helsinki.
 Åbo akademi.
 Finlands nationalmuseum, Helsinki.
 Pohjois Pohjanmaan museo, Oulu.

Går en nå tilbake til analysen av forslagene om instituttet, og sammenholder det med de virksomheter som er og lenge har vært i gang, vil en se når det gjelder »Funksjon»: pkt. I:

at forskning forlengst er instituert ved eksisterende institusjoner. En bør her presisere at disse institusjoner kommuniserer på den for vitenskapelige institusjoner vanlige måte. Til dels forekommer der samarbeid.

Når det gjelder »Funksjon», pkt. II:

så har også det meste som er nevnt derunder til en viss grad vært dekket av de omtalte institusjoner.

Det som mest har sviktet under de eksisterende forhold når det gjelder forskningsarbeidet i sin alminnelighet, synes å være: samordning, felles planlegging og gjensidig stimulans. På dette felt har der vært en viss bedring i den seinere tid gjennom Norges almenvitenskapelige forskningsråd og initiativ som forskjellige institusjoner og foreninger har tatt til seminarer og symposier.

Et annet problem er rekrutteringsspørsmålet. Også dette kan forklares ut fra den før nevnte mangel på koordinasjon og samvirke foruten en åpenbar mangel på sammenheng mellom fagområdene i studieopplegget.

Ser en nå videre på analysen av forslagene, vil en finne at de formål som er antydnet for instituttet har en overveiende sosial karakter med det siktemål å skape sosial trygghet kulturelt og økonomisk for samene i dag og i framtiden. Den forskning og utdanningsvirksomhet som er nevnt under »B. Funksjon» blir da bare en del av de aktiviteter som instituttet må fremme for å fylle sitt formål. Og denne delen har andre institusjoner allerede et utbygd apparat for. Det som her kan og bør etableres fra instituttets side, er en viss koordinasjon.

Ellers vil en mene at forskningen bør ligge under de forskningsinstitusjoner som allerede i lang tid har befattet seg med disse emner. Det vil da bare være å følge de prinsipper om fri forskning som alltid har rådet i de nordiske land. Dessuten lar det seg neppe gjøre å rive disse fag ut av de institusjoner der de er etablert uten negativt resultat.

Det som imidlertid ikke er tatt med av forslagsstillerne, er gjennom hvilke aktiviteter instituttet skal nå de mål som er satt opp under »A. Formål». Det synes som det her fordres et praktisk, organiserende institutt som bl. a. befatter seg med:

1. Koordinering og stimulering av forskningsvirksomhet som vedrører samisk etnografi, samisk språk og samiske næringer.
2. Organisering av opplysningsvirksomhet blant samene om samiske kultur- og samfunnsproblemer.
3. Overvåking av de offisielle opplysningsaktiviteter blant den øvrige befolkning om samene og deres kultur. Skaffe til veie adekvat stoff til denne virksomhet.
4. Opplysningsvirksomhet blant samene om næringsmessige (økonomiske), administrative og sosiale emner som spesielt angår den samiske befolkning i dagens samfunn. Koordinere tilsvarende opplysningsvirksomhet som drives av landets administrative organer.
5. Overvåking av offentlige tiltak eller bestemmelser i sameområdet slik at de ikke går ut over samenes rettigheter og alminnelige velferd.
6. Rekruttering og kvalifisering av samer til utdanning for og overtakelse av stillinger som har særlig befatning med den samiske befolknings forhold.

7. Organisere dagens samiske kunstnere og kunsthåndverkere, stimulere deres aktivitet og ivareta deres økonomiske interesser.

Hvilken karakter de virksomheter skal ha som en må sette i gang for å fylle disse formål, vil vel vise seg etter hvert. Men det synes allerede klart at instituttets vesentlige aktiviteter iallfall må omfatte:

1. Administrativ koordineringsvirksomhet
2. Seminar- og kongress-virksomhet
3. Kursvirksomhet
4. Foredrags- og filmvirksomhet
5. Kunst- og kunsthåndverkspresentasjoner ved
 - a) teater og andre former for litterære fremføringer
 - b) musikk- og sangfremføringer
 - c) utstillinger
6. Publikasjonsvirksomhet.

Det er foreslått at instituttet skal være fellesnordisk. Dette vil egentlig si fennoskandisk da jo saken ikke vedrører Danmark og Island. Dersom det ellers ville være muligheter for det, hør en vel allerede fra begynnelsen av åpne adgang også for Kola-samene.

Fordelen, eller rettere sagt nødvendigheten av et slikt fennoskandisk samvirke, ligger først og fremst i at koordineringsvirksomheten synes å måtte bli meget vesentlig for instituttet. Denne funksjonen som koordinerende instans vil i denne sammenheng neppe kunne etableres dersom instituttet ikke er felles for Finland, Sverige og Norge. Men for øvrig vil en mene at alle de funksjoner som er antydnet ovenfor, er mer og mindre avhengig av at alle de land der samene bør må være delaktig i instituttet dersom det skal fylle sin oppgave. Dette synes også å være avgjørende for at instituttet skal kunne få den autoritet og den kompetanse det må ha om det skal være effektivt. For rekrutteringen såvel til den funksjonærstab instituttet må ha som til dets virksomheter i sin alminnelighet vil det være viktig at tilslutningen til instituttet omfatter alle de tre land det her er tale om. Det dreier seg i alle fall om relativt små grupper enten det gjelder samene eller de som er engasjert i deres anliggender.

Når det gjelder instituttets beliggenhet, vil det være viktig at det med sine aktiviteter ligger kommunikasjonsmessig sentralt til innenfor sameområdene. I så måte må Tromsø ansees å fylle kravene godt i forhold til de andre steder som er nevnt.

Det synes rimelig at et institutt av den karakter som en her er kommet fram til med dets spesielle oppbygging, målsetting og funksjon ikke kan inngå i et eventuelt universitet i Tromsø med status som et vanlig universitetsinstitutt. En indirekte tilknytning til universitetet slik som antydnet i »Medlemsforslag» må da bli løsningen. Ved en slik tilknytning forutsettes instituttet å kunne utnytte de muligheter som vil foreligge i personale og hjelpemidler ved lærestolene i samisk etnografi og samisk språk samt i Tromsø museums samisk-etnografiske avdeling. Lærestolene må som en tidligere har vært inne på inngå i universitetets vanlige organisasjon som ledd i utbyggingen av dets fagkretser. Dette vil da innebære de samme funksjoner for disse lærestoler innen undervisning og forskning som for de øvrige lærestoler. Samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø museum må fortsette sin funksjon som muséavdeling med de arbeidsoppgaver som påligger den i samsvar med museets fundas.

Det synes imidlertid nødvendig at lokaliseringen av de enheter som her er nevnt må bli slik at et intimt samarbeid og en felles utnytting av lokaler og ressurser blir mulig.

Ut fra de betraktninger som her er gjort og de forutsetninger for funksjon og oppbygging av det foreslåtte institutt som en her har funnet fram til, vil Tromsø museum sterkt gå inn for at forslaget realiseres. En beklager at en har vært nødt til å legge fram denne utredning som grunnlag for uttalelsen. En har imidlertid måttet gjøre det fordi »Medlemsforslaget» ikke inneholder presise formuleringer om det foreslåtte institutts art, formål, funksjon og oppbygging.»

Universitetet i Oslo uttaler i brev 18. desember 1967 følgende:

Departementets ekspedisjon av 18. november 1967 har vært forelagt Det historisk-filosofiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet, som begge har anbefalt forslaget. For Det historisk-filosofiske fakultets vedkommende med henvisning til vedlagte uttalelse fra Finsk-ugrisk institutt og seksjon, datert 31. november 1967.

I møte 15. desember vedtok kollegiet å gi sin tilslutning til det som er anført av fakultetene.

Den uttalelse fra *Finsk-ugrisk institutt og seksjon* det er vist til, lyder slik:

Finsk-ugrisk institutt (og seksjon) ser med sympati på forslaget om å opprette professorater i samisk språkforskning og samisk kultur- og samfunnsforskning ved det fremtidige universitet i Tromsø og tillater seg å uttale følgende:

1. På spørsmålet »om icke alla forskare på detta fält — också de som nu arbetar vid Universitetet i Oslo — bör samlas i Tromsø» må svares et avgjort nei. Finsk-ugrisk institutt ved Universitetet i Oslo, som gjennom fagets lærerstillinger har en over hundre år lang utvikling bak seg, kan ikke uten stor skade løsrives fra sin sammenheng med en rekke fag som i overskuelig fremtid vanskelig kan tenkes å bli representert i Tromsø. Også i Oslo vil der til enhver tid være behov for undervisning i samisk ved vitenskapelig skolerte lærere, og faget finsk-ugrisk omfatter ikke bare samisk, men bl. a. også finsk, hvis rolle Nordisk Råd synes å ha oversett, og ingen av Finsk-ugrisk institutts nåværende personale ønsker å forlate det miljø som her er skapt, eller se sine arbeidsmuligheter innskrenket.

2. Ved besettelsen av de foreslåtte professorater, som altså må komme i tillegg til og ikke til forirengsel for de eksisterende lærerstillinger i Oslo, må der ikke fires på kravene til vitenskapelig kompetanse, så meget mindre som den/de som skal bygge opp faget i Tromsø vil måtte arbeide uten direkte støtte i et miljø av nærstående fagkolleger (f. eks. i almen og/eller sammenlignende språkvitenskap). Det synes derfor betenkelig å opprette stillingene før kvalifiserte kandidater kan øynes. I Norge finnes for tiden ingen i samisk språkforskning, men det er mulig at der kunne komme søkere fra Sverige og Finland. Når/om professoratene utlyses, bør det i alle tilfelle skje internordisk.

Kirke- og undervisningsdepartementet tillater seg å peke på at nar det i foredraget til medlemsforslaget er uttalt at det i Norge nylig er besluttet at et samisk gymnas skal opprettes i Karasjøk, så er dette ikke helt i samsvar med de faktiske forhold. Spørsmålet om gymnas med samisk har vært behandlet av Gymnasrådet, og det er nedsatt et utvalg som skal gi tilråding om det samiske innslag i en gymnasundervisning som om mulig kan legges

enten til de eksisterende gymnas i Alta eller Tromsø, eller til Karasjok i forbindelse med skole der. Finnmark fylkesskolestyre har gitt uttrykk for at fylket har en slik gymnaskapasitet at det foreløpig ikke er behov for et nytt gymnas, og rår til at gymnasundervisning med samisk blir lagt til statsgymnasiet i Alta. Skal det opprettes et samisk gymnas i Karasjok, mener fylket at det må bli en statssak. Kirke- og undervisningsdepartementet har ennå ikke tatt standpunkt i saken.

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til disse uttalelser, men finner på det nåværende tidspunkt ikke å kunne ta realitetsstandpunkt til forslaget. Man minner i den forbindelse om at Stortinget i løpet av våren ventelig vil behandle forslaget om opprettelse av universitet i Tromsø.

Oslo, 19. desember 1967

Etter fullmakt

E. Skadsem

Hans Sørbø

S v e r i g e

Kammarkollegiet:

Av den av forslagsställarna lämnade redogörelsen för bakgrunden till medlemsförslaget framgår, att universitetskanslersämbetet i Sverige föreslagit inrättande av en professur i samiska kulturen och språket vid universitetet i Umeå från och med budgetåret 1972/73. (För närvarande finns professur i lapska språket endast vid universitetet i Uppsala.) Vidare föreligger förslag om upprättande av ett universitet i Tromsø med professurer bl. a. i samisk språkforskning och i samisk kultur- och samhällsforskning.

Om dessa förslag förverkligas, synes det vara väl sörjt för den samiska språk-, kultur- och samhällsforskningen i Norden. Vad dessa ämnesområden beträffar torde därför — under nyssnämnda antagande — något egentligt behov av ett för Sverige, Norge och Finland gemensamt nordiskt sameinstitut knappast föreligga. Vilka uppgifter som det tilltänkta institutet i övrigt skulle ha framgår ej klart av medlemsförslaget. Utbildning av lärare och funktionärer i frågor om renskötselns rationalisering har nämnts. Likaså renforskningen. Ätminstone för Sveriges del föreligger icke något större behov av sådan verksamhet vid sidan om den rådgivnings- och rationaliseringsverksamhet och den forskning som bedrivs i lantbruksstyrelsens och veterinärstyrelsens regi. Blivande lärares förkovran i lapska språket och lapska förhållanden synes eventuellt kunna inordnas under något av de befintliga instituten för lärarutbildning.

Av det anförda framgår, att kollegiet anser att i nuvarande läge tillräckliga skäl icke föreligger för inrättande av det tilltänkta institutet. Kollegiet avstyrker alltså medlemsförslaget.

Stockholm den 20 december 1967

Rolf Dahlgren

Gösta Reuterswärd

Skolöverstyrelsen:

SÖ delar den i förslaget uttalade uppfattningen att det inom samekulturen, samernas näringar, deras förhållanden och problem finns en rad spörsmål som borde bli föremål för särskild forskning. SÖ anser i likhet med förslagsställarna att om sådan forskning skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt bör den arrangeras genom en gemensam insats av de tre berörda länderna Norge, Finland och Sverige. Med hänsyn till de speciella uppgifter som det här måste bli fråga om torde det enligt SÖ:s mening bli nödvändigt med ett särskilt samarbetsorgan för detta viktiga ändamål.

Detta organ kan utformas på flera olika sätt: som ett samiskt institut, som någon form av forskningsråd eller liknande. Uppgiften kan också anförtros åt någon redan befintlig eller planerad institution, som då bör erhålla för ändamålet avpassade resurser. Lösningen av detta spörsmål sammanhänger uppenbarligen nära med utvecklingen av planerna på inrättande av professorer i samiska ämnen vid det föreslagna universitetet i Tromsø och vid universitetet i Umeå. Tidpunkten och sättet för igångsättning av den i medlemsförslaget angivna verksamheten blir därför beroende på tidpunkten för inrättandet av ifrågakvarande professorer. Förläggningen av institutet eller forskningsrådet får väl också bli beroende på var man snabbast kommer fram till lösningarna av professorfrågorna.

SÖ, som ställer sig positiv till förslaget om viss forskning på berörda områden och om inrättandet av ett samarbetsorgan för verksamheten, tillstyrker sålunda en gemensam nordisk undersökning om hur i medlemsförslaget aktualiserade frågor lämpligast bör lösas.

Stockholm den 28 december 1967

Jonas Orring

Ragnar Israelsson

Lantbruksstyrelsen:

Förslaget om inrättandet av ett nordiskt sameinstitut syftar till upprättandet av en forskningscentral för samespörsmål inom de tre berörda nordiska länderna. Till institutets viktigare uppgifter skulle höra samisk språk-

forskning samt samisk kultur- och samhällsforskning. Dessutom skulle frågor som gäller renforskningen och renskötelsns rationalisering främjas av institutet.

Enligt lantbruksstyrelsen talar vissa skäl för inrättandet av ett sådant institut. Styrelsen vill därför tillstyrka att frågan blir föremål för närmare utredning.

Stockholm den 15 december 1967

G. R. Ytterborn

Tf. Generaldirektör

Walter Johansson

Tf. Överinspektör

1964 års rennäringsakkunniga:

Vi har ansett oss böra begränsa vårt yttrande till att gälla det tilltänkta institutets betydelse från rennärings synpunkt. På renforskningens område och i olika frågor rörande renskötelsns ekonomiska och organisatoriska förhållanden föreligger ett stort behov av forskningsinsatser av både teoretisk och praktisk art. Med hänsyn särskilt till rennärings begränsade ekonomiska och personella underlag är det otvivelaktigt önskvärt att så stor del som möjligt av dessa forskningsinsatser sker i samverkan mellan de nordiska länder där renskötelse förekommer. Då rennäringsstrukturen skiljer sig väsentligt i de olika länderna, är dock utrymmet för gemensamma forskningsinsatser för rennärings del rätt begränsat, och särskilt de praktiska forskningsuppgifterna måste sannolikt till övervägande delen utföras inom varje land för sig.

Det ovan anförda innebär att vi ansluter oss till tanken på att inrätta ett gemensamt nordiskt sameinstitut med uppgift att bl. a. bedriva forskning i olika rennäringsfrågor. Samtidigt vill vi dock framhålla att ett dylikt nordiskt institut inte i någon väsentlig mån torde minska behovet av forskning rörande de speciella svenska rennäringsproblemen.

När det gäller platsen för det tilltänkta sameinstitutet är det vår uppfattning att från svensk rennärings synpunkt en förläggning till Tromsö eller annan plats i Norge knappast skulle vara den förmånligaste. Den norska rennärings bedrivs nämligen under betingelser som väsentligt skiljer sig från den som råder i Sverige. För den svenska rennärings står sannolikt mer att vinna genom en förläggning till Sverige eller Finland. Emellertid torde vid valet av plats för ett gemensamt nordiskt sameinstitut andra synpunkter än rennärings speciella intressen bli dominerande, och vi vill

därför inte motsätta oss den i det remitterade förslaget ifrågasätta lokaliseringen.

Stockholm den 15 december 1967

L. af Klintberg

K.-E. Rydberg

Universitetskanslersämberet:

Till ämbetsverket har yttranden avgivits av konsistorierna vid universitetet i Uppsala och Lund efter hörande av de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna, konsistoriet vid universitetet i Göteborg efter hörande av humanistiska fakulteten samt konsistoriet vid universitetet i Umeå efter hörande av filosofiska fakulteten. Med överlämnande av nämnda yttranden (*se nedan*) får UKÄ för egen del anföra följande.

UKÄ delar förslagsställarnas uppfattning att den samiska kulturen är en i hög grad nordisk angelägenhet. Forskningen och utbildningen inom detta område lämpar sig väl för ett samarbete mellan de tre berörda länderna. Mot denna bakgrund hälsar UKÄ med tillfredsställelse åtgärder för en samordning av forskningen rörande samespörsmål och av sådan utbildning i samiska språket och rörande samiska förhållanden som med hänsyn till studerandeunderlagets begränsning med fördel kan arrangeras i samverkan mellan de olika länderna.

Med hänsyn till dels att huvuddelen av den samiska befolkningen finns i Norge, dels de i Tromsö befintliga och planerade institutionerna med anknytning till samiska språket och kulturen synes ett nordiskt sameinstitut i första hand böra förläggas till denna ort. UKÄ vill emellertid erinra om att verket i petita för budgetåret 1968/69 förordat inrättandet av en professur i samiska språket och kulturen vid universitetet i Umeå fr. o. m. budgetåret 1972/73. Denna omständighet jämte Umeås mera centrala belägenhet kan anföras till stöd för en förläggning av ett institut till denna ort.

UKÄ finner det angeläget att frågan om inrättande av ett nordiskt sameinstitut eller en samordning och koncentration av forskningen och utbildningen inom det aktuella området i andra former görs till föremål för närmare undersökning i samråd mellan berörda parter. Denna undersökning bör såvitt möjligt samordnas med planeringen av utbyggnaden av forsknings- och utbildningsorganisationen inom området i fråga i de tre berörda länderna i syfte att uppnå ett så effektivt utnyttjande av de samlade nordiska resurserna som möjligt.

Stockholm den 14 december 1967

Nils Gustav Rosén

Erland Ringborg

Uppsala universitet, konsistoriet:

— — — får med överlämnande av humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteternas yttranden i ärendet såsom eget yttrande återropa och instämna i vad fakulteterna anfört.

Uppsala den 11 december 1967

Torgny Segerstedt

G. Hjelmér

Uppsala universitet, humanistiska fakulteten:

Humanistiska fakulteten i Uppsala delar förslagsställarnas mening, att det är angeläget att inrätta ett samiskt institut — en forskningscentral för samespörsmål — och att detta är en gemensam nordisk angelägenhet. Det finns en mängd frågor av dels rent vetenskaplig och dels praktisk (ekonomisk och social) betydelse, som gör ett intensifierat och vidgat nordiskt samarbete inom sameforskningen önskvärd, ett samarbete som mest effektivt kan bedrivas inom ett institut av detta slag med gemensamma resurser från de berörda länderna, d. v. s. Finland, Norge och Sverige. Verksamheten vid institutet skulle också kunna bli av värde för forskare inom det nordliga fenno-skandiska området som ej själva är direkt inriktade på samiska problem men har behov av samarbete med sameforskare inom humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna, t. ex. nordister, etnologer, folklorister, arkeologer och geografer.

Förslagsställarna dryftar frågan om institutets placering och finner att särskilt Tromsö och Umeå bör komma i fråga. För Tromsö talar dels det förhållandet, att Norge har den största samebefolkningen och dels att Tromsös läge ger mera omedelbar kontakt med det samiska bosättningsområdet, dels de redan förefintliga institutionerna: Tromsö museum med sin samiska etnografiska avdelning och lärarskolan med gamla traditioner i fråga om undervisning i samiska språket. Om planerna på ett universitet i Tromsö förverkligas med de föreslagna två professurerna i samiska ämnen — dels i samisk språkforskning och dels i samisk kultur- och samhällsforskning — blir detta ett ytterligare stöd för tanken att förlägga sameinstitutet till Tromsö.

För Umeå å andra sidan talar det från internordisk synpunkt mer centrala läget med goda kommunikationer åt olika håll, och vidare blir den till år 1972 föreslagna professuren i samiska kulturen och språket i Umeå en god utgångspunkt för en sådan vidgad sameforskning som institutet är avsett att representera, omfattande sådana ämnesområden som renskötsel, dess ekonomi och dess förhållande till andra näringsfång, sameslöjden från så-

väl ekonomisk och konstnärlig som kulturhistorisk synpunkt, förhållandet mellan olika befolkningsgrupper i de berörda trakterna med sina akkulturationsproblem och ekologiska problem. Två- och trespråkighetens problem och de därmed sammanhängande frågorna om skolundervisningens ändamålsenliga uppläggning blir även ett viktigt föremål för institutets verksamhet, och åtskilliga andra frågor väntar på sin behandling och kräver en bredare bas än professuren ensam kan tillhandahålla.

Fakulteten ansluter sig till förslagsställarnas uppfattning, att Tromsö i första hand bör komma i fråga som plats för sameinstitutet men att även Umeå allvarligt bör beaktas. Denna fråga bör utredas närmare under samarbete med alla berörda parter.

På humanistiska fakultetens vägnar

Valter Jansson

Torsten Gistleslam

Uppsala universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten:

Behovet av samarbete i fråga om sameforskning är allmänt erkänt. Norges, Finlands och Sveriges regeringar har tillsatt ett nordiskt kontaktutskott, det s. k. Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor. Nordisk sameråd är samernas egen intresseorganisation och beaktar bl. a. undervisningsfrågor. I ett samiskt gymnasium, som skall upprättas i Karasjok i Nordnorge, skall elever från andra nordiska länder kunna vinna inträde.

Inrättande av ett norskt universitet i Tromsö har föreslagits och en stortingsmedling har framlagts. Kirke- och undervisningsdepartementet anser det naturligt, att samiskt språk och etnografi får en centralplats vid det föreslagna universitetet. Den samiska etnografiska avdelningen vid Tromsö museum förutsätts bli en god grundstomme härtill. Det ges en viss undervisning i samiska språket vid lärarhögskolan därstädes, och det har tillsatts en kommitté, den s. k. Tromsökommittén, för att utreda möjligheterna för högre undervisning och utvidgad forskning i Tromsö. Denna kommitté föreslår två professorer vid det tilltänkta Tromsö universitet, en i samisk språkforskning och en i samisk kultur- och samhällsforskning. Dessa professorer anses böra tillsättas, även om ej fullt kompetenta forskare nu finns.

Vid universitetet i Umeå har universitetskanslersämbetet föreslagit inrättandet av en professur i samiska kulturen och språket fr. o. m. budgetåret 1972/73.

Skrivelsen till Nordiska rådet säger, att man kunde diskutera, om inte ett samiskt institut borde förläggas till Umeå men förordar Tromsö. eme-

dan »flertalet samer finns i Norge. Man räknar med att inom hela nordkalottområdet finns upp emot 40 000 samer, varav 20 000 i Norge». En koncentration av sameforskningen borde därför ske till Norge och ett samiskt forskningsinstitut bör inrättas genom de nordiska ländernas försorg.

Som uppgift för institutet uppges framför allt studiet av språket men också de angelägna frågorna om de samiska aktiviteternas anpassning till naturlandskapet, och till de omgivande grannfolken, deras anpassning till modern teknik, jämförelse mellan olika utvecklingsstadier hos samegrupperna, det patriarkaliska systemet uppluckring och inte minst samekulturens och de samiska grupperns möjlighet att överleva. Lärare och funktionärer skulle utbildas vid institutet.

Fakulteten är övertygad om att dessa forskningsuppgifter är högst angelägna och tillstyrker givetvis, att frågan närmare utredes. Detta måste emellertid göras förutsättningslöst. Det är inte självklart, att ett nordiskt institut bör förläggas dit där de flesta samerna finns. Uppgiften om att 20 000 samer lever i Norge är dessutom från 1930 och mycket osäker. De flesta med renskötelse sysselsatta finns i Sverige, som efter en inventering 1958 visade sig ha 3 000 renskötande lappar, medan 10 000 är renskötelseberättigade och 5 000 har lapska som hemspråk. Samekulturerne är mycket olika. Renskötarnas kultur i Sverige är högt utvecklad och deras anpassning till nutida ekonomiskt liv har gått mycket långt. Norge har renskötande lappar med en ålderdomlig kultur, och en mycket hög procent fiskarlappar. Alla måste garanteras tillräcklig uppmärksamhet.

I Umeå finns redan ett etablerat universitet medan Tromsøs universitet befinner sig på förslagsstadiet. En professur väntas komma till i Umeå i början av 1970-talet. Enligt den PM som utarbetades för humanistisk forskning och utbildning i Umeå är den lapska professurens forskningsprogram mycket rikt och tillgodoser såväl den språkliga som den sociologiska, etnologiska och kulturgeografiska aspekten. Forskningsfältet anses dock böra begränsas till det svenska sameområdet, även om samarbete med forskare och institutioner i Norge och Finland bör komma till stånd för lösandet av stort upplagda gemensamma forskningsprogram. Ett förläggande till Umeå av ett nordiskt institut för samestudier måste därför allvarligt övervägas.

Fakulteten tillstyrker, att en undersökning kommer till stånd om upprättandet av ett nordiskt institut för sameforskning och att dess placering blir utrett under hänsynstagande till den kommande professuren vid Umeå universitet.

Uppsala den 23 november 1967

På Samhällsvetenskapliga fakultetens vägnar

Karl-Gustaf Hildebrand

Torsten Gislestam

Lunds universitet, konsistoriet har i skrivelse den 15 december hänvisat till yttranden från humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna.

Lunds universitet, humanistiska fakulteten:

Forskningen rörande samernas särartade kultur har alltsedan Schefvers tid varit en angelägenhet av vikt för de nordiska universiteten. Humanistiska fakulteten finner det glädjande att förslag väckts att utöka de befintliga forskningsresurserna genom inrättande av en forskningscentral för samespörsmål i form av ett nordiskt sameinstitut. I likhet med förslagsställarna anser fakulteten det nödvändigt att ett sådant institut anknyts till ett universitet och att samernas språk och kultur utgör kärnpunkten i institutets verksamhet. En professur i samisk språkforskning och en i samisk kultur- och samhällsforskning bör därför finnas vid institutet.

Förslagsställarna förordar att institutet förläggs till Tromsö, där ett universitet torde komma att inrättas, men diskuterar även möjligheten av att sameinstitutet inrättas i Umeå. Vid sistnämnda universitet föreligger redan ett förslag från universitetskanslersämbetet att inrätta en professur i samiska kulturen och språket, ehuru först från budgetåret 1972/73.

Fakulteten är för närvarande ej beredd att ta ställning i lokaliseringsfrågan och finner ej att en centralisering av forskningsresurserna till endera av universitetsorterna är helt nödvändig. Med hänsyn till de stora skillnaderna i språkligt och kulturellt hänseende mellan samerna i norska finnmärken och i de sydliga lappmärken kan man tänka sig en arbetsfördelning mellan ett sameinstitut i Tromsö och en till den föreslagna professuren i Umeå hörande institution. Jämsides härmed är det av betydelse att insamlingen och bearbetningen av språkligt och sakligt material rörande samerna får möjlighet att fortsätta vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och vid Nordiska museet i Stockholm.

Den pågående ackulturationsprocessen innebär att möjlighet till fältforskning rörande samernas språk och kultur försämras. Fakulteten vill därför varmt stödja förslaget till en intensifierad sameforskning och anser att det väckta förslaget rörande sameinstitutet och dess lokalisering skyndsamt bör utredas.

Lund den 8 december 1967

Carl Fehrman

Hans Näslund

Lunds universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten har i skrivelse den 7 december 1967 förklarat sig tillstyrka medlemsförslaget.

Stockholms universitet:

Rektorsämberet anser att det finns skäl att inrätta ett samiskt institut som en forskningcentral för samespörsmål med i huvudsak de uppgifter som anges i medlemsförslaget. Inrättande av ett sådant institut bör dock inte fördröja planerad utbyggnad av forsknings- och utbildningsresurser i de enskilda länderna. Den tidigare föreslagna professuren i samiska kulturen och språket vid universitetet i Umeå bör därför inrättas senast budgetåret 1972/73.

Stockholm den 21 december 1967

Allan Hellstrand

Ingemar Mundebo

Göteborgs universitet, konsistoriet har i en skrivelse den 8 december 1967 hänvisat till yttrande från humanistiska fakulteten (se nedan).

Göteborgs universitet, humanistiska fakulteten:

Fakulteten får för sin del till alla delar instämma i förslaget om inrättande av ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis förlagt till Tromsö, och finner de i skrivelsen anförda skälen helt övertygande. Det synes sålunda fakulteten uppenbart, att ett finskt-norskt-svenskt handlande och en koncentration av personella och materiella resurser på här berörda forsknings- och utbildningsområde är avgjort att föredraga framför en splittring av dessa på mindre, lokala enheter, såsom — för Sveriges del — en till Umeå förlagd professur i samiska kulturen och språket. Därtill synes förslaget om förläggning av verksamheten till Tromsö kunna anknyta till en in nuce redan existerande forskning vid det därvarande museets avdelning för samisk etnografi. Det synes slutligen vara betydelsefullt, att de föreslagna professurerna, en i samisk språkforskning och en samisk kultur- och samhällsforskning, upprättas, även om de för närvarande icke torde kunna besättas, för att stimulera unga forskare att kvalificera sig inom ämnena.

Göteborg den 5 december 1967

På humanistiska fakultetens vägnar

Bernhard Lewin

Dekanus

Per Bengtsson

Umeå universitet, konsistoriet har i skrivelse den 7 december 1967 hänvisat till yttrande från filosofiska fakulteten (se nedan).

Umeå universitet, filosofiska fakulteten:

Enligt förslagsställarnas mening är frågan om det samiska folkets framtid i högsta grad en nordisk angelägenhet. Det är därför nödvändigt att lösa viktiga samiska frågor genom ett samarbete mellan de tre skandinaviska länder, inom vilkas område samer finns. Efter en kort redogörelse för åtgärder som redan vidtagits till samernas fromma framhåller förslagsställarna, att norska regeringen nyligen tagit ställning till frågan om universitet i Tromsø och att det därvid bl. a. förutsatts att den samiska avdelningen vid Tromsø museum blir en grundstomme i en vidare utbyggnad av forskning rörande samiskt språk och samisk kultur. Redan kommittén för högre undervisning och forskning i Tromsø hade ansett att professorer i samisk språkforskning respektive samisk kultur- och samhällsforskning borde vara bland de första som inrättades inom humanistiska fakulteten i Tromsø.

Förslagsställarna nämner att universitetskanslersämbetet i sina petita för budgetåret 1968/69 föreslagit inrättande av en professur i samiska kulturen och språket vid universitetet i Umeå från budgetåret 1972/73. De framhåller vidare att i diskussionen angående inrättande av professorer i samiska ämnen bör även frågan om ett samiskt institut inordnas. Enligt deras mening bör här Tromsø ges företräde framför Umeå, eftersom flertalet samer finns i Norge. Förslagsställarna anger en lång rad uppgifter för ett dylikt institut. På forskningssidan hänvisas till undersökningar av ekologisk art, vidare till studier rörande näringsfång, kultur, språk m. m. Ett sameinstitut av den föreslagna typen skulle också utgöra centrum för utbildning och fortbildning.

Filosofiska fakulteten anser de av förslagsställarna anförda synpunkterna beaktansvärda och finner det angeläget att möjligheten att upprätta ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis i Tromsø, undersökes. Fakulteten önskar emellertid bestämt framhålla, att tillkomsten av ett dylikt institut på intet sätt minskar önskvärdheten och behovet av en professur i samiska kulturen och språket vid Umeå universitet. Denna professur, som avses bli inordnad i en institution för kultur- och socialantropologi, skulle ha sitt forskningsfält huvudsakligen inriktat på det svenska sameområdet, vilket erbjuder en mångfald speciella problem såväl på språk- som kultursidan.

Umeå den 28 november 1967

På filosofiska fakultetens vägnar

Gunnar Kulldorff

Margareta Wold

Länsstyrelsen i Jämtlands län:

Inrättandet av ett nordiskt sameinstitut med uppgift att utgöra en forskningcentral för samespörsmål bör enligt länsstyrelsens mening vara en angelägen uppgift. Ett sådant institut torde bli av stor betydelse då det gäller att stärka gemenskapen mellan samerna i de nordiska länderna, icke minst på det kulturella och språkliga området. Institutet bör även, såsom angivits i förslaget, kunna bli ett centrum för aktiviteter i fråga om utbildning och fortbildning.

Förste konsulenten vid lappväsendet i länet har anfört betänkligheter med hänsyn till befarade minskade samhällsinsatser på den aktiva renskötselns område. Länsstyrelsen vill understryka det stora behovet av insatser för en rationell renskötsel men anser icke detta böra utesluta även insatser för ett sameinstitut med inriktning främst på kulturella samespörsmål. Därvid förutsättes givetvis att denna insats icke sker på bekostnad av samhällets insatser för rennäringen.

Länsstyrelsen har således för sin del inlet att erinra mot att ett nordiskt sameinstitut kommer till stånd. Huruvida ett sådant skall förläggas till Norge (Tromsö) eller Sverige (Umeå) torde få klarläggas vid den ytterligare utredning i ärendet, som förutsättes komma till stånd.

Östersund i landskontoret den 22 december 1967

Anders Tollie

Sven Eriksson

Länsstyrelsen i Västerbottens län:

Länsstyrelsen har tidigare i annat sammanhang tillstyrkt förslag av rektorsämbetet vid Uppsala universitet om dels anordnande av särskild studiegång för blivande lärare vid sameskolor och dels inrättande av en professur för samekulturfrågor och lapska språket vid universitetet i Umeå.

I medlemsförslaget förordas nu att man inrättar ett för Finland, Norge och Sverige gemensamt sameinstitut, varvid en sammanfattande aspekt på samernas kultur, samernas näringar, deras förhållanden och problem lämpligen kan utgöra huvudtemat för institutets verksamhet.

Enligt förslaget skulle institutet förläggas till Tromsö, där det skulle ingå i det beslutade nya universitetet. Som motivering för institutets förläggande till Tromsö har åberopats bl. a. att flertalet samer finns i Norge.

Det måste enligt länsstyrelsens mening anses som en angelägen uppgift att skapa bättre möjligheter än för närvarande att studera olika företeelser

som rör samekulturen i vid bemärkelse liksom frågor som hör samman med samernas näringsutövning och anpassning till ändrade förhållanden på grund av samhällsutvecklingen. Som motionärerna framhållit skulle det vara förenat med vissa fördelar om forskningen i dessa ämnen kunde föras samman till ett institut, som då lämpligen också borde få uppgifter inom utbildningen och fortbildningen. Ett sadant institut bör inrättas genom samverkan mellan de berörda länderna. Ett gemensamt institut skulle dock enligt länsstyrelsens mening icke hindra fortsatta insatser inom medlemsländerna på områden som närmast berör det egna landet. Institutet skulle emellertid kunna vara till nytta även för sådan verksamhet om det tilldelas uppgifter av planerings- och samordningsnatur.

Länsstyrelsen är inte beredd att nu yttra sig över huruvida institutet bör förläggas till Tromsö eller Umeå. Länsstyrelsen vill blott framhålla, att vissa skäl talar till förmån för Umeå som förläggningsort. Umeå ligger bra till ur kommunikationssynpunkt och utbyggnaden av universitetet här har hunnit långt. Om institutet förläggs till Tromsö så bör detta dock inte få till följd att den från Umeå universitets sida yrkade professuren i samiska kulturen och språket icke inrättas vid universitetet, då denna närmast skulle avse det svenska sameområdet.

Länsstyrelsen vill för sin del tillstyrka, att regeringarna i Finland, Norge och Sverige rekommenderas att undersöka möjligheterna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut, därvid institutets förläggningsort bör bli föremål för en förutsättningslös bedömning.

Umeå i landskansliet den 14 december 1967

På länsstyrelsens vägnar

Lennart Lindblad

Bengt Lindeberg

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Enligt länsstyrelsens uppfattning är det angeläget att Finland, Norge och Sverige var för sig men också i samverkan, där så kan ske, lämnar de samiska kultursträvandena ett så kvalificerat stöd, som det över huvud taget är möjligt. Den samiska egenartens möjligheter att fortleva, när samerna genom moderna kommunikationer, massmedia, val av bostadsort och utbildningsvägar utsättes för en ständig påverkan av den omkringliggande miljön, är självfallet beroende av det stöd de olika nationella staterna lämnar samerna och deras kultursträvanden. Samerna i Norden intar en särställning genom att det inte finns någon samisk nationalstat, som fortlöpande skulle vårda de samiska språk- och kulturtraditionerna. Som jämförelse

kan nämnas att de finskspråkiga t. ex. i Sverige har möjlighet att bygga sin aktivitet på finskspråkig grund på Finlands produktion av litteratur och andra kulturaktiviteter. Ingen kan förutspå vilka förutsättningar det samiska arvet har på lång sikt att hävda sig i Norden. Denna ovisshet bör verka uppfordrande på de tre länderna att visa generositet vid bedömning av frågor som kan ge de samiska kultursträvandena ett verksamt stöd. En sådan generös hållning kan befria Norge, Finland och Sverige från berättigat eller oberättigat klander i historiens dom i en framtid, då den samiska egenarten kan möta svårigheter i sin strävan att forlbestå.

Redan förestående uppfattning synes länsstyrelsen tillräcklig som underlag för ett positivt ställningstagande till föreliggande medlemsförslag.

I detta sammanhang vill länsstyrelsen understryka att det inte ens bland vetenskapsmännen råder en enstämmig uppfattning om den samiska kulturens innebörd i hela dess vidd. För länsstyrelsen framstår detta som någonting naturligt inte minst i dagens läge. Ursprungligen var den samiska kulturen en hednisk kultur, och kristendomen skulle, om man tillämpade en ortodox bedömning av problemet, framstå som något av ett grundskott mot de gamla samernas föreställningsvärld. I Norrbottens län har riksgränsbanan och de stora samhällena kring de lappländska malmfälten ibland ansetts ha omgestaltat en del av samernas värld minst lika revolutionerande som på sin tid kristendomen. Som ett tredje led i en hektisk utveckling mot en helt ny tillvaro har man återopat snöskotern, telefonen, transistorradion och den fasta bebyggelsen.

Med denna exemplifiering vill länsstyrelsen klargöra att samerna liksom alla människor är underkastade utvecklingens lag. De har inlemmats som medlemmar i samhället och har att skaffa sig sin utkomst och sina förutsättningar för kulturell aktivitet inom det moderna samhällets ram. Enligt länsstyrelsens uppfattning är samerna själva livligt engagerade i denna utveckling och ofta mycket aktiva, när det gäller att komma i åtnjutande av nya landvinningar t. ex. på teknikens område. Detta synes naturligt även för en utomstående, eftersom tekniska hjälpmedel — såsom bil, telefon och flygmaskin — gjort och gör livet lättare för samerna.

Om man med samernas kultur avser bibehållandet av gamla levnadsformer oförändrade, så är en sådan kultursyn opraktisk och föga lämpad som grundval för samernas egen kulturella aktivitet. I stället bör man, såsom faktiskt skett, acceptera att samerna har samma möjligheter som andra i samhället att utnyttja teknikens och vetenskapens resultat för sitt framåtskridande. Då står man på en realistisk grund.

Här möter enligt länsstyrelsens mening en av farorna för den samiska kulturens forlbestånd. Man måste undvika att kulturgränsen blir en socialgräns, som skulle avskärma samerna från det övriga samhället. I Norrbottens län med dess överbefolkning bland samerna i förhållande till renskötselns möjligheter att bereda människorna utkomst skulle kulturgränsen som

socialbarriär ofrånkomligen leda till att man finge en jätteslum i fjällvärlden, något av ett ghetto i områdena mellan bebyggelsecentra på andra sidan odlingsgränsen. En sådan slum skulle enligt länsstyrelsens mening vara det sämsta underlaget för målmedvetna samiska kultursträvanden. Det torde förhålla sig så, att ett engagerat kulturellt arbete med ett visst språk som medel förutsätter en positiv känslöbundenhet till detta språk. Modersmålet är ju ett uttrycksmedel för människans barndomsmiljö och följaktligen ett speciellt element i hennes föreställningsvärld. Miserabla sociala förhållanden skulle ganska naturligt i detta fall kunna sägas vara ett uttryck för den samiska egenarten, som avstängt samerna från möjligheter att inom samhället i sin helhet skaffa sig bästa möjliga utkomst. Då kunde vederbörande lätt i stället för högaktning känna ringaktning för sitt modersmål, och därmed skulle grundvalen för den samiska kulturens förbestånd vara helt ointetgjord. Länsstyrelsen känner till ansatser till ett sådant fenomen från andra sammanhang, där fråga varit om ett annat språk än det samiska.

Enligt länsstyrelsens mening kan inte en aldrig så generös inställning från samhällets sida skapa förutsättningar för den samiska kulturens fortbestånd, om samerna själva -- av reella eller förmodade skäl -- skulle börja hysa bristande förståelse eller rentav förakt för sitt eget ursprung och för värdet av sin kultur, men å andra sidan gäller, som redan anförts, att samernas egna möjligheter inte gärna kan komma till sin rätt, om inte samhället i en förståelsefull anda söker skapa betingelser för samernas egen kulturella och medborgerliga aktivitet.

När det gäller åtgärder som har till syfte att stärka det kulturella arbetet bland samerna, så är det naturligt med ett samarbete över gränserna. Den samiska språkgemenskapen är på Nordkalotten mycket påtaglig över riksgränserna, medan i Sverige en nordsame inte har möjligheter att ungås på det nordlapska språket med en stamfrände i södra delen av renskötselområdet. Gränsen mellan det nordlapska och det sydlapska området följer Stora Lulevatten och en tänkt linje därifrån till Tysfjord vid kusten av Atlanten.

Tidigare utgavs i Sverige samiska tryckalster, främst uppbyggelselitteratur, på sydlapska. Omkring sekelskiftet var lulelapskan ännu en mycket utnyttjad dialekt i dessa sammanhang. Här kan man skönja forskningens beroende av kommunikationsnätets utveckling. Det var de jämtländska områdena som först kom inom räckhåll för svenska forskare, varefter järnvägsnätets utbredning norrut förde områdena kring Stora Lulevatten intimare in i forskarnas intressesfär. Det nordlapska språkområdet inmutades på allvar först omkring 1910, då disponent Hjalmar Lundbohm påbörjade utgivningen av skriftserien »Lapparne och deras land», vari Johan Turis arbete »Muittalus samid birra» ingick som en första del.

I Norge har förhållandena varit annorlunda genom att de nordligaste områdena varit relativt lättåtkomliga sjövägen. Såväl Nils Vibe Stockfleth som J. A. Friis, vilka båda verkade under 1800-talet, ägnade de språkliga förhål-

landena i Finnmark en mycket stor uppmärksamhet. Man kan väl hävda, att den lapska språkforskningen därigenom fick ett försteg i Norge. Som jämförelse kan nämnas att den lapska språkforskningen i Sverige fick praktiska möjligheter att göra sig gällande först sedan K. B. Wiklund som förste innehavare av professuren i finsk-ugriska språk vid Uppsala universitet påbörjat sin mammutgärning i den lapska odlingens tjänst.

I detta sammanhang kan man inte heller komma förbi de banbrytande insatser som Tromsø museum under de senaste 75 åren gjort för lapsk kultur i olika hänseenden. Den för ett tiotal år sedan bortgångne seminarieriktorn Just K. Qvigstad, som uppnådde en ålder av 103 år, betraktades även här i Sverige som sameforskningens grand old man på Nordkalotten. Tromsø museums rikhaltiga samlingar belyser olika sidor av lapparnas kultur och synes lämpa sig väl som en replipunkt för vidare insatser vid tillvaratagandet av samiska kulturtraditioner.

Av världens ungefär 50 000 samer beräknas 30 000 vara bosatta i Norge. Detta förhållande bör beaktas, när man bedömer vilket land som bör ha en ledande ställning vid en samordning av de samiska kultursträvandena på Nordkalotten. I Norge är dessutom språket i större utsträckning än i Finland och Sverige avgörande för frågan vem som bör betraktas som same.

Enligt uppgift är det aktuellt att inrätta ett samiskt gymnasium i Karasjok i norska finnmarken, vilket även belyser det samiska språkets relativt starka ställning i nordligaste Norge.

Det synes länsstyrelsen uppenbart att utan ett samarbete mellan Finland, Norge och Sverige torde det bli svårt att ge de samiska kultursträvandena en sådan praktisk utformning, att de utgör ett verksamt stöd till den samiska egenartens möjligheter att fortleva. På detta område synes förutsättningarna för nordiskt samarbete vara sällsynt gynnsamma. Ett sådant samarbete existerar ju redan genom samernas egna organ, såsom Nordiska samerådet, och genom det samlarbetsorgan för samefrågor som tillsatts i samarbete mellan Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Som förläggningssort för ett samiskt institut har Tromsø uppenbara fördelar även ur finländsk och svensk synpunkt genom att det ligger relativt centralt inom det nordlapska språkområdet. Det beräknas ju att ungefär 75 procent av samerna behärskar nordlapska och att, om ett modernt samiskt skriftspråk skall kunna förverkligas, så måste detta ske på grundval av det nuvarande nordlapska språket.

Enligt länsstyrelsens mening måste ett nordiskt sameinstitut åtminstone i viss utsträckning ägna sig åt praktiska näringsfrågor. Hela renskötselns nomenklatur återfinnes i det lapska språket. Det finns säkerligen starkt fog för påståendet att det lapska språket har ett ankarfäste så länge renskötsel i traditionell bemärkelse kan bedrivas. Omfattningen av det praktiska moment inom rennäringen, som skulle göras till föremål för forskning eller utvecklingsåtgärder, kan självfallet inte klargöras utan närmare undersök-

ning. Om medlemsförslaget godtages, så torde det bli den föreslagna utredningens uppgift att göra dessa överväganden.

Renskötseln arbetar under skilda belängelser i de olika länderna. I Sverige har man sedan 1880-talet särskilda rättigheter inskrivna i lagstiftningen som reglerar rätten till renskötsel, något som inte gäller i Norge och Finland. I Finland är samerna invävda i ett mycket intimt samarbete med bofasta renskötarens yrkesorganisationer. Därtill kommer att i Sverige finns skogsrenskötsel, vars utövare redan tidigt anammat de bofastas bostadskultur, klädedräkt och i betydande grad också kultursyn. Vidare förekommer s. k. koncessionsrenskötsel, som kan betraktas närmast som boskapsskötsel utan nämnvärd kontakt med samiska kulturtraditioner.

Om det föreslagna sameinstitutet kommer till stånd, så förutsätter länsstyrelsen att man helt skall bortse från nationaliteten vid rekrytering av forskare och lärarkrafter till institutionen. Detta bör gälla även ledande befallningar.

Vidare anser länsstyrelsen det självklart att ett bebygg i något samiskt ämne förvärvat vid institutionen skall utan någon efterprovning gälla för akademisk examen i samtliga nordiska länder.

Länsstyrelsen är medveten om svårigheterna att bevara de samiska kulturtraditionerna som ett reservat i en miljö som ständigt påverkas av en omgivande kulturkrets med ett annat språk och en annan livsform än samernas. Inom Norrbottens län utnyttjar samerna ofta tre språk, nämligen det samiska inom renskötseln, det finska inom det religiösa livet och det svenska i samhällsarbetet och i stor utsträckning även vid tillvaratagandet av rennäringens intressen i olika sammanhang. En del samer använder dessutom norska språket vid kontakter över riksgränsen till Norge.

Under återopande av det ovan anförda får länsstyrelsen tillstyrka bifall till det inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget om undersökning av möjligheterna att inrätta ett nordiskt sameinstitut förslagsvis i Tromsø.

Luleå i landskansliet den 9 januari 1968

R. Lassinantti

Länsskolnämnden i Norrbottens län:

Som framhålles i förslaget är frågan om det samiska folkets framtid en nordisk angelägenhet. Behovet av en central institution för samefrågor är angeläget. Utvecklingen inom olika områden i samhället går mycket snabbt. De områden som inte har organ för samordning av olika frågor riskerar att bli efter i utvecklingen. För samernas del saknas i stor utsträckning sådana. Ett samiskt institut skulle således få många och skiftande uppgifter. Nämnden är övertygad om, att ett sådant institut bör inrättas genom samverkan mellan de berörda länderna.

Nämnden anser, att frågan om samiskt institut inte nödvändigtvis bör sammankopplas med frågan om inrättande av professur i samiska ämnen vid det föreslagna universitetet i Tromsö. Frågan torde kunna diskuteras fristående, för att därigenom snabbare komma till en lösning. Nämnden ansluter sig till förslaget om Tromsö som förläggningssort för institutet, men vill inte utesluta möjligheten av att detsamma förlägges till Umeå. Universitetet i Umeå förväntas få en professur i samiska språket och kulturen inrättad fr. o. m. budgetåret 1972/73, medan motsvarande professur för Tromsö ter sig mer avlägsen. Ur kommunikationssynpunkt synes de två alternativen vara likvärdiga.

Nämnden ansluter sig i övrigt till i förslaget givna motiveringar, och betraktar det som en stor fördel att sameinstitutet kommer att verka för utbildning och fortbildning av funktionärer inom de samiska samfälligheterna.

Luleå den 22 november 1967

Olof W. Wiklund

Gösta Andersson

Lappväsendet i Jämtlands län:

Ett realiserande av det framlagda förslaget synes innebära att de kulturella och sociala frågorna, som berör samerna, ges en närmast dominerande roll, även om enligt förslaget lärare och funktionärer inom renskötseln skulle kunna fortbildas vid sameinstitutet för att medverka vid renskötselns rationalisering.

Lappväsendet har naturligtvis intet att erinra emot att de kulturella frågorna ägnas större uppmärksamhet än för närvarande men är angeläget poängtera, att detta icke får ske till priset av att de rent näringsmässiga resurserna reduceras. Utan en aktiv renskötsel, baserad på affärsmässiga krav på lönsamhet och aktivitet från utövarnas sida, synes samerna komma att sakna den faktor, som nu i första hand sammanhåller dem. De riktlinjer, som framgår av 1962 års rennäringsproposition, bör därför även i fortsättningen vara vägledande och de samhällseliga resurser, som kan ställas till samernas förfogande, bör också i första hand komma den aktiva renskötseln till del. Dessa resurser är för närvarande långt ifrån tillräckliga.

Under hänvisning till det anförda anser sig lappväsendet för närvarande icke kunna tillstyrka inrättandet av ett sameinstitut.

Östersund den 5 december 1967

Iwan Lundberg

Lappväsendet i Norrbottens län:

Medlemsförslaget utmynnar i en hemställan om att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis i Tromsø. I sin motivering framhåller förslagsställarna bland annat, att det i olika delar av samernas utbredningsområde sker en fortlöpande anpassning till en modern ekonomi. Härav följer ändringar i samernas kultur och näringsliv. Det är av både teoretiskt och praktiskt intresse att utröna, hur aktivitetsmönstret förändras. Språket anses böra inta en central plats i det tillänkta institutets arbetsuppgifter. Förslagsställarna menar vidare, att institutet borde utgöra centrum för aktiviteter gällande utbildning och fortbildning. Institutet borde också med uppmärksamhet följa samhällsforskningen vid universiteten.

Länsstyrelsen har i tidigare sammanhang haft en liknande fråga att behandla. — Jämför utlåtande till jordbruksdepartementet den 15 mars 1965 rörande olika för de nordiska länderna gemensamma samefrågor på det kulturella området. — Länsstyrelsen uttalade då, att åtskilliga frågor angående samernas levnadsförhållanden med hänsyn till deras kulturella och vetenskapliga värde borde bli föremål för historisk och samhällsvetenskaplig forskning och undervisning. För att tillgodose ett sådant önskemål torde, anförde länsstyrelsen, en förutsättning vara, att betingelserna för forskning och högre undervisning på detta område väsentligt förbättras. Länsstyrelsen understödde vid detta tillfälle tanken på inrättande av en samisk universitetsinstitution i Umeå.

Vad såtunda anförts, har alltså aktualitet. De speciella samiska kulturyttringarna har uppburits av renskötseln och varit anknutna till nomadlivet. Detta gäller sådana företeelser som försörjningssätt, bostadsformer samt samiska seder och bruk. Samekulturen i sin helhet är en relik från äldre tider och företer numera påtagligt vikande tendens. Samma gäller i fråga om samernas språk på grund av dess svaga ställning. Bland annat saknas ett enhetligt samiskt skriftspråk samt utvecklad litteratur på samiska. Historisk och samhällsvetenskaplig forskning och undervisning rörande dessa företeelser ter sig som en angelägen fråga i vår tid, då ändrade ekonomiska betingelser m. m. medför djupgående förändringar i fråga om samernas levnadsförhållanden. Härigenom torde bland annat en fortlöpande anpassning kunna underlättas till ändrade levnadsbetingelser.

Frågan huruvida en samordning mellan de nordiska länderna Sverige, Finland och Norge bör ske av forskning och högre undervisning rörande de samiska kulturyttringarna har olika aspekter. Förslagsställarna uttalar, att en koncentration av såväl gymnasieutbildningen som övriga ut-

bildnings- och forskningsanstalter till en plats i Norden förefaller vara det naturliga.

Vad gäller undervisningen till och med gymnasienivån kan sådan samordning emellertid icke anses vara ändamålsenlig. I likhet med andra medborgare i de nordiska länderna är samerna som regel hänvisade till att söka sin utkomst inom olika yrken i sitt hemland. Såväl allmän undervisning som yrkesutbildning torde därför som regel företrädesvis böra ske i hemlandet. I fråga om högre utbildning för särskilda verksamhetsområden kan liknande skäl andragas för att sådan företrädesvis bör inhämtas i hemlandet. Sålunda bör bland annat utbildningen av lärare för nomadskolorna ske i hemlandet. Olikheter i förvaltningslagstiftning och administrativ praxis förutsätter som regel att även förvaltningslänstemän utbildas i hemlandet.

Det skäl som främst talar för att viss samordning mellan de nordiska länderna är fördelaktig i frågor om historisk och samhällsvetenskaplig forskning och högre undervisning rörande de samiska kulturyttringarna, däribland språket, är det förhållandevis snäva underlag som ämnesgruppen i fråga erbjuder för uppbärande av ett särskilt institut. Universitetskanslersämbetet i Sverige synes för sin del ha ansett, att en professur i samiska kulturen och språket bör inrättas vid universitetet i Umeå från budgetåret 1972/73. I Norge föreligger förslag om inrättande av universitet i Tromsö. Det norska kirke- och undervisningsdepartementet synes ha ansett det naturligt, att samiskt språk och etnografi inordnas i det planerade universitetet i Tromsö.

Dessa redovisade initiativ, som tagits vid ungefär samma tidpunkt, torde få tolkas så, att det för båda länder är angeläget att skapa vidgade möjligheter till forskning och högre undervisning rörande samernas språk och levnadsförhållanden. I och för sig torde de båda förslagen icke behöva utesluta varandra. Praktiska problem i fråga om ekonomi och administration kan försvåra en total samordning av både forskning och högre undervisning rörande de samiska kulturyttringarna. Sett som gemensamt nordiskt intresse är Tromsö på grund av sitt nära läge till en större krets av samer en lämplig ort för nu aktuella aktiviteter. Umeå torde genom sitt sydligare och mera centrala läge i nordiskt sammanhang vara en mera attraktiv ort för forskare, lärare och elever. Förekomsten av en samisk-etnografisk avdelning vid Tromsö museum är ett annat argument, som kan anföras till fördel för Tromsö som placeringsort för ett gemensamt nordiskt sameinstitut.

Förslagsställarna har genom sitt initiativ önskat få till stånd en undersökning av förutsättningarna för en samordning mellan de nordiska länderna Sverige, Finland och Norge av forsknings- och undervisningsaktiviteter rörande samernas språk och levnadsförhållanden. Eftersom det föreligger

skäl — bland annat det förhållandevis ringa underlaget — för att den väckta frågan närmare bör undersökas, får lappväsendet understödja framställningen. En sådan undersökning synes emellertid icke böra avse en samordning av utbildningen för personer ur samernas krets utan endast frågan om samordning av forskning och högre undervisning rörande samernas språk och levnadsförhållanden.

Luleå den 8 december 1967

B. Ejdemo

Förste konsulent

Svenska samernas riksförbund:

Tanken på ett nordiskt sameinstitut har alltsedan 1953, då den väcktes vid den första nordiska samekonferensen i Jokkmokk, tid efter annan diskuterats på olika nivåer.

Tiden synes nu vara inne för dess förverkligande.

Innehållet för institutets arbete synes väl upplagt i medlemsförslaget. Det är viktigt att samliga samiska grupper i Norden uppmärksammas vid planeringen av institutet. Olikheter i samernas näringsfång och minoritetsstatus i de tre nordiska länderna är relevanta vid uppbyggandet av institutet i någon mån också i fråga om placeringen.

Det viktigaste är att institutet kommer till stånd och får en för sitt ändamål lämplig konstruktion. Institutets samnordiska och samiska karaktär bör understrykas redan från början. Sålunda bör, när det gäller den administrativa sidan ses till att institutet får en styrelse där alla de tre nordiska länderna är representerade. Vid tillsättandet av ledamöterna i styrelsen bör de samiska organisationerna i Norden få lämna förslag.

Två placeringsorter är tänkbara enligt förslagsställarna, Umeå och Tromsö.

Norska regeringen har i en stortingsmelding föreslagit att universitetet upprättas i Tromsö. Enligt ett kommittébetänkande (Tromsökommittén) bör två professurer, en i samisk språkforskning och en i samisk kultur och samhällsforskning vara bland de första som upprättas inom humanistiska fakulteten i Tromsö. Dessa professurer bör upprättas även om de ej kan besättas omedelbart, för att locka unga forskare att kvalificera sig i ämnet.

I Umeå finns redan universitet. Inom humanistiska fakulteten föreslår universitetskanslersämbetet inrättandet av en professur i samiska kulturen och språket 1972/73. Ämnesområdet för denna professur är sådant att ett samiskt institut placerat i Umeå skulle kunna erhålla stöd av dess innehavare.

Umeå ligger även mera centralt ur nordisk synpunkt än Tromsö, särskilt

i förhållande till Finland, vilket starkt talar för förläggning av institutet där. Enligt planerna för humanistiska fakultetens utbyggnad i Umeå skall också en professur i finska språket och litteraturen inrättas där. Detta förhållande har också relevans för placeringen av institutet, eftersom mycket av den vetenskapliga litteraturen om samerna, inte minst på kultursidan, är skriven på finska.

Det förhållandet, att Norge har de flesta samer i Norden, att samiska språket där lever ett friskt liv, att problemen för samernas anpassning i modernt samhällsliv, ekonomiskt och kulturellt liv är större än i Sverige talar för Tromsö såsom placeringsort.

Tillsammans väger fördelarna med Tromsö som placeringsort och Umeå som placeringsort för institutet ganska jämnt dock måhända med någon övervikt för Tromsö.

Ett principbeslut om tillskapandet av ett nordiskt sameinstitut bör fattas oberoende av placeringsorten, vilken slutligen bör bestämmas efter ingående samråd mellan de tre länderna.

En sannordisk kommitté bör tillsättas snarast för att utarbeta utformningen av institutet. I denna kommitté bör representanter för de samiska organisationerna ingå.

Uppsala den 1 december 1967

Israel Ruong

Tomas Cramér

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om inrättande av nordiskt sameinstitut. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträde den 8 och 9 januari 1968. Vid frågans behandling den 9 januari 1968 har deltagit undervisningsminister Reino Oittinen, Finland.

1. M e d l e m s f ö r s l a g e t

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis i Tromsö.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Nordiska samerådet.

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor.

Finland

Lantbruksministeriet.

Statens humanistiska kommission.

Helsingfors universitet, konsistoriet.

Helsingfors universitet, historisk-filologiska sektionen.

Uleåborgs universitet.

Länsstyrelsen i Uleåborgs län.

Länsstyrelsen i Lapplands län.

Länsmannen i Enare distrikt.

Lapin sivistysseura — Förening för samisk kulturvård.

Finsk-ugriska sällskapet.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Universitetet i Oslo.

Universitetet i Oslo, Finsk-ugrisk institutt.

Tromsø museum.

Sverige

Kammarkollegiet.

Skolöverstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen.

1964 års rennäringssakkunniga.

Universitetskanslersämbetet.

Uppsala universitet, konsistoriet.

Uppsala universitet, humanistiska fakulteten.

Uppsala universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten.

Lunds universitet, konsistoriet.

Lunds universitet, humanistiska fakulteten.

Lunds universitet, samhällsvetenskapliga fakulteten.

Stockholms universitet.

Göteborgs universitet, konsistoriet.

Göteborgs universitet, humanistiska fakulteten.

Umeå universitet, konsistoriet.

Umeå universitet, filosofiska fakulteten.

Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Länsstyrelsen i Västerbottens län.

Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Länsskolnämnden i Norrbottens län.

Lappväsendet i Jämtlands län.

Lappväsendet i Norrbottens län.

Svenska samernas riksförbund.

Inrättandet av ett nordiskt sameinstitut förordas av länsstyrelsen i Uleåborgs län, universiteten i Uleåborg, Stockholm och Göteborg, av vilka det

sistnämnda hänvisar till humanistiska fakultetens yttrande, *Tromsö museum* och *länsmannen för Enare distrikt* i Finland. *Lantbruksministeriet* i Finland, *lantbruksstyrelsen* och *skolöverstyrelsen* i Sverige, *universiteten i Uppsala, Lund, Oslo* och *Helsingfors*, *länsstyrelsen i Uleåborgs* och *Lapplands län* i Finland och *länsstyrelsen i Jämtlands län* i Sverige samt *1964 års rennäringssakkunniga* tillstyrker en närmare utredning rörande förutsättningarna för grundandet av ett gemensamt institut för de nordiska länderna. Samma ståndpunkt intas av *universitetskanslersämbetet* i Sverige, som betonar vikten av en samordning med utbyggnaden av forsknings- och utbildningsorganisationen i området. *Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet* och *filosofiska fakulteten vid Umeå universitet* framhåller betydelsen av en professur i samernas kultur och språk vid sistnämnda universitet. En fortsatt nationell utbyggnad av den samiska forskningen bör dock enligt *universiteten i Stockholm* och *Helsingfors* äga rum trots tillkomsten av ett sameinstitut på nordisk bas. *Nordiska samerådet*, *Lapin sivistysseura* — *Föreningen för samisk kulturvård* i Finland och *Svenska samernas riksförbund* rekommenderar tillsättandet av en kommitté för att utarbeta utformningen av institutet. De två sistnämnda jämte *Lapin sivistysseura* — *Föreningen för samisk kulturvård* i Finland anser att ett principbeslut i frågan bör fattas oavsett var ett nordiskt sameinstitut kommer att placeras. *Kirke- og undervisningsdepartementet* i Norge hänvisar till uttalanden från universitetet i Oslo och *Tromsö museum* men vill i detta skede inte taga ställning, bl. a. emedan förslaget om ett universitet i Tromsö ännu inte slutbehandlats.

En direkt negativ inställning till medlemsförslaget har *kammarkollegiet* i Sverige och *Lappväsendet i Jämtlands län*, som anser att tillräckliga skäl för ett nordiskt sameinstitut inte föreligger.

Även om i stort principiell enighet råder angående skapandet av ett nordiskt sameinstitut, förekommer meningsskiljaktigheter beträffande dess placering. Som lämplig verksamhetsort för ett sameinstitut föreslås Tromsö i Norge, som inom en nära framtid planeras få ett eget universitet och som har ett museum med en avdelning för samisk etnografi. Ett annat alternativ är Umeå, vars universitet på förslag av universitetskanslersämbetet föreslås erhålla en professur i samisk kultur och som ligger mera centralt med hänsyn till samernas utbredningsområde än Tromsö. *Universitetet i Uleåborg* önskar koncentrera den samiska forskningen till Uleåborg som ett centrum bl. a. för en planerad nordisk arktisk medicinsk forskning. Enligt *Lapin sivistysseura* — *Föreningen för samisk kulturvård* i Finland torde ett sameinstitut inte kunna förläggas som en självständig institution till en ort inom samernas bosättningsområde, emedan det där skulle vara hänvisat till att arbeta isolerat och sakna möjligheter att behålla en kvalificerad arbetskraft en längre tid. Flertalets åsikt är att en undersökning är behövlig för att utreda frågan om institutets lokalisering.

De sakkunniga omfattar i allmänhet de synpunkter på sameinstitutets

funktioner, som framföres i medlemsförslaget. *Länsmannen för Enare distrikt* i Finland framhåller, att samerna emotser en folkupplysningsverksamhet vid ett nordiskt sameinstitut.

3. Utskottet

Samernas problem utgör otvivelaktigt en samnordisk angelägenhet. De nationella sameorganisationerna har åt sig skapat ett kontaktorgan i Nordiska samerådet, som bl. a. anordnar konferenser för dryftande av undervisningsfrågor rörande samerna. Det av regeringarna i Norge, Finland och Sverige tillsatta Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor har varit samordnande för det allmännas insatser över landgränserna. Ett nordiskt samegymnasium har diskuterats upprepade gånger, varvid man från norsk sida har konstaterat, att frågan borde lösas internordiskt, eftersom underlaget i varje land för sig inte är tillräckligt för ett läroverk. Av Nordiska samerådets yttrande över medlemsförslaget inhämtas, att inrättandet av ett nordiskt sameinstitut senast behandlades på den fjärde nordiska samekonferensen 1962 liksom på samerådets möten 1963 och 1964.

Vakthållningen kring den samiska kulturen är en gemensam nordisk uppgift. En koncentration av tillgängliga personella och materiella resurser torde vara en förutsättning för att nå bästa lösningar av samefrågorna. De nationella tillgångarna förslår inte tagna var för sig för ett effektivt bevakande av samernas intressen. Gemensamma stödåtgärder är nu behövliga i ett läge då samhällsutvecklingen är ägnad att försvaga grunden för den samiska kulturen och då de särskilda samiska näringsgrenarna trängs tillbaka. Samerna riskerar att förlora sin etniska egenart och att sammansmältas med andra folk.

Renskötseln är av central betydelse i sammanhanget. Den bygger dock på ett begränsat ekonomiskt och personellt underlag. Forskningen rörande denna borde därför med fördel kunna bedrivas i samverkan mellan de nordiska länderna. En försvårande omständighet i koordineringsarbetet är emellertid de strukturella olikheterna mellan de olika länderna inom rensnäringen. Praktiska forskningsuppgifter torde man därför i större utsträckning vara tvungen att lösa på nationell grund.

Undervisning i samernas kultur och språk förekommer vid universitet i Norge, Sverige och Finland och samernas etnografi är representerad vid nordiska museer. Den samiska forskningen är av speciellt intresse för Finland, där samisk bosättning föregått den finska inflyttningen i stora delar av landet. Samernas språk är nära besläktat med det finska och uppvisar ålderdomliga drag, som är av betydelse vid utredandet av det finska språkets förhistoria.

Inom nordisk sameforskning har hittills saknats samordning och gemensam planering. Forskningen rörande samisk etnografi, språk och näringar borde kunna koordineras bättre och även allmänt stimuleras. Ett försum-

mat område är även upplysningen bland samerna i ekonomiska, administrativa och sociala ämnen.

På basis av medlemsförslaget och remissmaterialet finner utskottet, att behov av ett institut för samisk forskning föreligger, men anser, att inrättandet måste föregås av en närmare utredning om dess arbetsformer både beträffande den vetenskapliga forskningen och informationsverksamheten. Utskottet betonar dessutom betydelsen av att ett nordiskt sameinstituts förhållande till redan existerande och planerade aktiviteter inom samisk forskning och universitetsundervisning närmare klarlägges. De divergerande åsikterna i remissyttrandena tyder på att placeringen av ett nordiskt sameinstitut är en svårlöst fråga och bör därför särskilt bli föremål för prövning vid utredandet av möjligheterna för inrättandet av ett sameinstitut.

Hänvisande till vad ovan anförts föreslår utskottet,
att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland,
Norge och Sverige

1. att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt sameinstitut samt
2. att utreda frågan om institutets verksamhet och placering.

Åbo den 8 januari 1968

Georg Backlund

Folke Björkman

Julius Bomholt

Vice förman

Olav Hordevik

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jön Skaftason

Fridolf Thapper

BILAGA 3

I efterhand inkomna yttranden

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor:

Samarbetsorganet har redan i viss utsträckning behandlat frågan om ett nordiskt sameinstitut. Efter vissa diskussioner har ledamoten i samarbetsorganet och i dess kulturutskott docenten Israel Ruong utarbetat och till samarbetsorganets kulturutskott överlämnat en promemoria rörande uppgifterna för ett nordiskt samiskt institut.

Vid diskussion i samarbetsorganets kulturutskott i maj 1967 i anledning av promemorian framhölls bl. a., att frågan om ett nordiskt institut vore synnerligen angelägen, att samisk universitetsungdom — genom ett samiskt institut — borde beredas tillfälle att välja bana, som gäve möjligheter att penetrera den samiska frågan och samtidigt ge dem deras levebröd, samt att ett samiskt institut borde ingå som en ursprunglig del i ett universitet i Tromsø. Från diskussionen noteras ytterligare att man vid universitetet i Uleåborg ansåge att ett institut i arktisk medicin torde kunna förläggas till Uleåborgs universitet samt att ett samarbete borde etableras — beträffande de uppgifter som skisserats att ingå i ett nordiskt institut — mellan olika forskningsinstitutioner i Norden, eftersom det icke vore nödvändigt att alla ifrågakommande forskningsuppgifter förlades till institutet.

I augusti 1967 behandlades frågan om ett samiskt institut både i kulturutskottet och i samarbetsorganet. Samarbetsorganet beslöt enhälligt att göra följande uttalande.

Genom beslut tidigare denna dag har samarbetsorganet uttalat att samarbete mellan de tre ländernas skolmyndigheter bör komma till stånd bland annat beträffande samiskt institut. Samarbetsorganet vill i detta sammanhang starkt understryka angelägenheten av att ett samiskt institut kommer till stånd så snart omständigheterna det medger. Samarbetsorganet vill för sin del även ansluta sig till vad som uttalas i »Innstilling om Mulighetene for høgre undervisning og utvidet forskning i Tromsø» beträffande inrättandet av en professur i samisk språkforskning och en professur i samisk kultur- och samhällsforskning, m. m.

Som framgår såväl av det remitterade medlemsförslaget som av samarbetsorganets behandling av frågan innefattar förslaget om ett nordiskt samiskt institut ett flertal spörsmål av teoretisk och praktisk art. Det ligger i sakens natur att inrättandet av ett samiskt institut måste föregås av en grundlig utredning. En anknytning av institutet till ett existerande eller planerat universitet synes både naturlig och önskvärd.

Ordförandena i den finska, norska och svenska delegationen i samarbetsorganet vill för sin del förordna att Nordiska rådet föreslår regeringarna i de tre nordiska länderna att så snart omständigheterna det medger fatta ett principbeslut om inrättande av ett nordiskt samiskt institut.

Transumier av de delar av samarbetsorganets och kulturutskottets protokoll där frågan om samiskt institut behandlats ävensom avskrift av den av Ruong upprättade promemorian bifogas (*här ej tryckta*).

Helsingfors den 15 januari 1968

Olavi Merimaa

Finland

Undervisningsministeriet:

----- att ministeriet ställer sig positivt till förslaget att undersöka möjligheterna för inrättande av ett nordiskt sameinstitut, förslagsvis i Tromsö.

Studiet samt främjandet av samernas levnadsvillkor, deras språk och kultur är i många avseenden viktigt och i detta syfte ter det sig ändamålsenligt att inrätta ett institut.

Beträffande lappologi befinner sig Finland i en särställning jämfört med de övriga nordiska länderna, då forskningsarbetet för Finlands del även är en nationell fråga; forskningen av samernas språk belyser tillika det finska språkets forntid. Ävenledes är ett fortsatt studium av sametraditionen viktigt för klarläggandet av vart lands folktradition.

Vid det föreslagna institutet borde samernas nuvarande levnadsförhållanden, bl. a. ur ekologisk aspekt, samt spörsmål gällande lingvistik och folklivsforskning studeras.

Institutet borde likasa ha till uppgift att, förutom att sörja för forskningen av finsk-ugriska språk och kulturer, även inrätta samiska läroanstalter, studera deras näringsliv samt idka upplysningsverksamhet bland dem.

Doek borde det för finländska stipendiater eller innehavare av lagtima forskarbefattning garanteras möjlighet att vara verksamma vid institutet.

Undervisningsministeriet konstaterar, att utbyte av publikationer och övrig studiemateriel i sinom tid torde lända till allsidig nytta.

Enligt ministeriets uppfattning borde institutet inrättas i en universitetsstad. Då skulle i första hand komma i fråga Tromsö, Umeå eller Uleåborg, möjligen även Oslo, Stockholm, Uppsala eller Åbo. Ett forskningscentrum för liknande ändamål har planerats att inrättas i Uleåborg och sameinstitutet kunde vara lämpligt i anslutning till detta. I samband med Turun yliopisto finns t. ex. Kevo forskningsstation.

Tromsö är doek sedan gammalt centrum för sameforskning, trots att detta för forskare från Finland innebär nackdelar på grund av besvärliga resor. Den norska forskningsproblematiken överensstämmer ej heller alltid med den svenska eller finländska.

Institutets placering i Tromsö förutsätter att där belägna universitet utvecklas så effektivt och mangsidigt att den samnordiska forskningsverksamheten kunde leva i en tillräckligt aktiv miljö och under förmånliga arbetsförhållanden.

Trots ovan framlagda nackdelar är Tromsö som samecentrum enligt undervisningsministeriets uppfattning den lämpligaste orten för det föreslagna institutet, eftersom man därifrån kunde koordinera forskningsverksamheten på ett mera naturligt sätt. Därvid borde man doek ej förhindra Finland,

som på detta forskningsområde redan har fasta traditioner, att vidareutveckla sin egen forskningsverksamhet.

Helsingfors den 29 januari 1968

R. H. Oittinen

Minister

Matti Gustafson

Föredragande

Medlemsförslag

om tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris

(Väckt av Georg Backlund, Julius Bomholt, Paul Hartling, Ólafur Jóhannesson, Nils Kellgren och Sylvi Siltanen)

Nordiska rådets musikpris utdelades första gången vid rådets trettonde session år 1965, då priset tilldelades professor Karl-Birger Blomdahl för hans operaverk »Aniara». I enlighet med de för musikpriset fastställda stadgarna skall priset utdelas vart tredje år »eller med kortare tidsintervaller, såframt vid en revision efter utgången av den första treårsperioden enighet härom uppnås mellan de nordiska ländernas regeringar» (2 §). Detta aktualiserar, sedan priset för andra gången utdelats vid rådets sextonde session i februari 1968, frågan huruvida priset i fortsättningen borde utdelas med kortare intervaller. Det ankommer närmast på regeringarna att pröva denna fråga.

I en till Nordiska rådet riktad skrivelse har de nordiska komponistföreningarnas samarbetsorgan, Nordisk komponistråd, föreslagit, att musikpriset från och med år 1968 skulle utdelas vartannat år (*se Tillägg*). Komponistrådet motiverar sitt förslag bl. a. med att den nyare nordiska musiken i internationella sammanhang rönt påfallande framgångar, som tyder på en verkkvalitet som borde motivera en utdelning av musikpriset åtminstone vartannat år. Ytterligare fäster komponistrådet uppmärksamhet vid de av komponistrådet vartannat år på hösten anordnade Nordiska musikdagarna, vid vilka det på våren prisbelönade verket kunde uppföras och på så sätt bli känt hos den musikintresserade allmänheten.

Nordiska rådets dåvarande president uttalade i samband med den första utdelningen av Nordiska rådets musikpris bl. a. följande: »Nordisk Råds formål med prisuddeling til kunstnere er at styrke og opmuntre den skabende kunst blandt de nordiske folk og at udbrede kundskabet til nordisk kunst blandt befolkningen». Pristagaren framlade vid samma tillfälle sin syn på det nyinrättade musikpriset bl. a. med följande ord: »Och vår oavlåtliga strävan måste vara att med alla tänkbara medel minska den bestående klyftan mellan vår tids tonkonst och den stora publiken. Och jag vill gärna se inrättandet av detta nordiska musikpris som ett verksamt stöd för en sådan strävan. Konsekvensen av en sådan syn mynnar för min personliga del ut i den fromma förhoppningen, att detta stora pris kommer

att användas, icke för att ytterligare förgylla och premiera redan etablerade tonsättare med sitt livsverk bakom sig, utan för att ge ett avgörande stöd åt tonsättare, som står mitt i sin kamp för att erövra nya domäner i musikens alltmer vidsträckt värld.»

Skall dessa intentioner för musikprisets vidkommande kunna gå i uppfyllelse, förutsätts det att utdelningen av priset försiggår så, att priset och de prisbelönta musikaliska verken verkligen blir kända i det allmänna medvetandet. Musikpriset — eller rättare komponistpriset — bör vara ett regelbundet och icke alltför sällan återkommande evenemang på samma sätt som Nordiska rådets litteraturpris, som utdelas årligen, är det inom den litterära världen. Enligt undertecknades förmenande är en period av tre år mellan utdelningarna alltför lång. Risken finns att hela komponistprisinstitutionen försvinner ur det allmänna medvetandet under en så lång tidsrymd. Mot denna bakgrund anser vi att utdelningen av Nordiska rådets musikpris borde äga rum oftare än vart tredje år. De i Nordiska komponistrådets förenämnda framställning anförda grunderna talar enligt vår åsikt för att priset skall utdelas vartannat år.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:
 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka
 för att Nordiska rådets musikpris från och med år 1968
 kan utdelas vartannat år.

Helsingfors, Köbenhavn, Reykjavik och Stockholm i oktober 1967

Georg Backlund

Julius Bomholt

Poul Hartling

Ólafur Jóhannesson

Nils Kellgren

Sylvi Siltanen

TILLÄGG**Skrivelse från Nordisk komponistråd till Nordiska rådet rörande Nordiska rådets musikpris**

Med anledning av att det nordiska musikpriset år 1968 kommer att för andra gången utdelas vill de nordiska komponistföreningarnas samarbetsorgan Nordisk komponistråd inkomma med följande synpunkter.

Nordiska rådets musikpris är avsett för ett betydande nordiskt musikverk på samma sätt som litteraturpriset är avsett för ett betydande diktverk. Det förefaller oss emellertid egendomligt att det senare utdelas varje år medan det förra endast vart tredje år. Man kan i denna diskrepans spåra en bedömning med innebörd att det finns fler litterära än musikaliska mästerverk i Norden. Denna bedömning innehåller en kärna av sanning i så måtto att de musikaliska traditionerna förhållandevis sent har utbildats inom det nordiska kulturområdet, att musiken är en konststart som mer än de flesta andra kräver stora och ibland komplicerade institutioner för att få en gynnsam jordmån. Trots att det institutionella uppbyggnadsarbetet i våra länder ännu ingalunda är avslutat är den nyare nordiska musikens framgångar i internationella sammanhang påfallande, dokumenterade icke minst i de årligen återkommande världsmusikfesterna i regi av ISCM (International Society for Contemporary Music). Dessa framgångar tyder på en verk-kvalitet som borde molivera en utdelning av musikpriset åtminstone vartannat år.

Det finns ytterligare ett skäl till en tätare utdelning av musikpriset, nämligen att Nordisk komponistråd på hösten vartannat år anordnar Nordiska musikedagar med uteslutande nyare nordisk musik på programmet. Nästa musikedagar äger rum i Stockholm september 1968 varvid avses att om möjligt framföra även det på våren samma år prisbelönta verket. Fördelen i ett sådant arrangemang är uppenbar, musikedagarna kan i sin reperloar inkludera ett genom priset aktualiserat verk, det prisbelönta verket får en möjlighet att bli känt hos den musikintresserade allmänheten, icke minst därigenom att värmlandets radioföretag alltid gör inspelningar från musikedagarnas konserter i och för såväl direkt- som återsändning.

Mot bakgrund av ovanstående vill Nordisk komponistråd föreslå att det nordiska musikpriset fr. o. m. 1968 utdelas vartannat år.

Stockholm den 30 september 1967

På vägnar av
Nordisk komponistråd
Gunnar Bucht

President

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Musikpris:**

På sit møde i København 16. januar 1968 behandlede Bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Musikpris medlemsforslaget A 174/k om hyppigere uddeling af musikprisen, der var tilsendt komiteen til udtalelse fra Nordisk Råds præsidium.

Bedømmelseskomiteen besluttede som svar at henvide til og gentage, hvad den havde udtalt ved sit møde i Oslo 4. februar 1965 (se protokollen fra dette møde):

Vi tillater oss ... å foreslå at musikprisen såvidt mulig kan bli uddelt oftere enn hvert 3. år. Det foreliggende stoff visie klart at det finnes en rekke høyverdige verk i nordisk musikkultur som kan fortjene en slik pris.

København, 9. februar 1968

Frantz Wendt

Bedømmelseskomiteens sekretær

Nordisk komponistråd:

Nordisk komponistråd som beretts tillfälle att inkomma med yttrande över medlemsförslaget om tätare utdelning av det Nordiska rådets musikpris vill under hänvisning till sin egen skrivelse i ärendet av den 30 september 1967 som bifogats medlemsförslaget helhjärtat stödja detta.

Stockholm den 6 december 1967

Nordisk komponistråd

Gunnar Bucht

President

D a n m a r k

Ministeriet for kulturelle anliggender meddelar i skrivelse den 6 januari 1968 att det tillstyrker medlemsförslaget.

Dansk Komponist-Forening:

Da Dansk Komponist-Forening ved sin formand er repræsenteret i Nordisk Komponistråd og således direkte meddelagtig i dettes henvendelse af 30. september 1967 til Nordisk Råd om en hyppigere uddeling af rådets musikpris, har foreningen for sit vedkommende ikke noget at tilføje til det i nævnte skrivelse fremførte.

Man skal dog ikke undlade at udtrykke håbet om, at Komponistrådets henvendelse må blive taget til følge.

København, den 5. januar 1968

Flemming Weis

Formand

F i n l a n d**Undervisningsministeriet:**

--- får undervisningsministeriet — efter att ha införskaffat utlåtan- den från Nordiska kulturkommissionens Finlands avdelning samt statens tonkonstnämnd — meddela att ministeriet instämmer med de synpunkter som framhållits av Nordisk komponistråd (*se ovan*), att det nordiska musik- priset från och med 1968 utdelas vartannat år samt föreslår att musik- priset framledes kallas kompositionspris.

Helsingfors den 29 januari 1968

R. H. Oittinen

Minister

Matti Gustafson

Föredragande

Suomen säveltäjät — Finlands tonsättare:

Förslaget till nytt arrangemang vid utdelningen av musikpriset, som här- leder sig från Nordisk komponistråd, stöddes enhälligt av de fem nordiska ländernas representanter, således även av Finlands. Utdelningen av musik- priset vartannat år vore otvivelaktigt ägnad att befrämja Nordens skapande tonkonst. Vi vill särskilt betona, att tidpunkten för utdelningen av musik- priset borde kombineras med de Nordiska musikdagarna som traditionellt firas vartannat år på hösten (1968, 1970, 1972 o. s. v.). Den prisbelönade kompositionen kunde då innefattas i musikdagarnas program.

Hänvisande till ovanstående understöder föreningen Suomen Säveltäjät r.y. — Finlands tonsättare, varmt utdelningen av musikpriset vartannat år.

Helsingfors den 26 januari 1968

Suomen Säveltäjät r.y.

Joonas Kokkonen

Ordförande

Reijo Jyrkiäinen

Sekreterare

Sibelius-Akademien¹:

Förenande sig om initiativtagarnas förslag och dess motivering samt de av Nordiska komponistrådet i en till förslaget bifogad skrivelse anförda synpunkterna, anser Sibelius-Akademien det vara synnerligen önskvärt, att Nordiska rådets musikpris härefter utdelas vartannat år. Särskilt motiverad förefaller en dylik anordning på grund av den även i förslaget omnämnda i de nordiska länderna redan vedertagna seden att vartannat år på föranstaltande av Nordiska komponistrådet fira Nordiska musikedagar, varigenom det bleve möjligt att vid rätt tidpunkt och i bästa möjliga sammanhang bringa ett prisbelönt verk till offentligheten.

Samtidigt fäster Sibelius-Akademien uppmärksamheten på det på sidan två i förslagstexten gjorda påpekandet, att det vore rikligare att i stället för musikpris tala om komponistpris. Sibelius-Akademien anser det dock vara sakenligt, att ifrågavarande pris härefter skulle gå under namn av kompositionspris.

Helsingfors den 20 december 1967

På Sibelius-Akademins vägnar:

Taneli Kuusisto

Rektor

Pekka Kallio

Sekreterare

Suomen säveltaiteilijain liitto r.y. (Tonkonstnärernas förbund i Finland r. f.)¹:

Såsom inbegärt yttrande över omorganisationen av utdelningen av Nordiska rådets musikpris får vi härmed framföra, att förbundet enhälligt för-

¹ Yttrandet översatt från finska.

ordar det inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget, enligt vilket musikpriset skulle utdelas vartannat år i stället för såsom tidigare vart tredje år. Den i förslaget framförda motiveringen anser vårt förbund vara tillräcklig grund för ändringsförslaget.

Helsingfors den 30 januari 1968

Suomen sävellaitelijain liitto r. y.

Veikko Helasvuo

Vice ordförande

Pentti Koskimies

Sekreterare

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Ovennevnte forslag, framsatt for Nordisk Råd i oktober 1967, har vært forelagt følgende norske instanser:

1. Statens musikkråd.
2. Norsk komponistforening.
3. Norsk tonekunstnersamfund.
4. Norsk musikerforbund.
5. Rikskonsertene.
6. TONO.
7. Norske jurymedlemmer for Nordisk Råds musikkpris.

Disse har uttalt seg slik:

Statens musikkråd: (Brev av 30. januar 1968):

Det har vært et ønskemål helt fra begynnelsen at den nordiske komponistprisen burde utdeles hyppigere enn hvert 3. år, i det minste hvert 2. år.

Når det nå foreligger et forslag om å utdele prisen hvert annet år, vil Statens musikkråd på det sterkeste støtte dette forslag.

Prinsipielt vil Rådet hevde at musikkprisen burde utdeles hvert år, parallelt med litteraturprisen. Det er ingen grunn til å sette musikken i noen særstilling i denne sammenheng.

Norsk komponistforening: (Brev av 16. januar 1968):

Saken Nordisk musikkpris har gjentagne ganger vært drøftet både i de nordiske lands komponistforeninger og i Nordisk komponistråd. Alt det vi har arbeidet for i denne saken er koordinert i Nordisk komponistråds forslag om utdeling av prisen hvert annet år, og Norsk komponistforening vil derfor meddele at vi selvsagt støtter forslaget.

Prinsipielt vil vi dog gjerne ha uttalt at utdelingen automatisk burde følge Nordisk Råds litteraturpris. Man har vanskelig for å forstå at forfattere bestandig skal ha en slags for-rang i kunstneriske spørsmål.

Norsk tonekunstnersamfund: (Brev av 30. januar 1968):

Norsk tonekunstnersamfund gir sin fulle tilslutning til forslaget om at den Nordiske musikkprisen for komponister må bli delt ut annet hvert år i stedet for hvert tredje.

Norsk musikerforbund: (Brev av 30. januar 1968):

Dersom Nordisk Råd disponerer tilstrekkelige midler til at en hyppigere utdeling av musikkprisen kan finne sted uten at det går ut over andre like viktige musikkformål, vil Norsk musikerforbund hilse med glede at Nordisk Råds musikkpris heretter blir delt ut hvert annet år i stedet for som nå hvert tredje.

Rikskonsertene: (Brev av 30. januar 1968):

Vi støtter fullt og helt forslaget om å dele ut prisen hvert annet år.

Grunnen ligger bl. a. i det Gunnar Bucht kommer fram med i sitt skriv til Nordisk Råd, hvor han sammenligner utdeling av pris hvert år i litteratur og bare hvert tredje år i komposisjon. Dessuten er det viktig det han påpeker når det gjelder Nordiske Musikkdager, at det prisbelønte verk fremføres på disse festivaler som arrangeres nettopp hvert annet år.

For øvrig vil Rikskonsertene påpeke den generelle stimulans som ligger i at prisen oftere blir utdelt.

TONO: (Brev av 31. januar 1968):

TONO har mottatt det ærede departements brev av 22. desember 1967 og ber om lov til å henstille til departementet å støtte forslaget om en endring av statuttene for Nordisk Råds musikkpris slik at musikkprisen blir utdelt hvert år. TONO slutter sig for øvrig til det som i skrivelse fra Nordisk komponistråd av 30. september 1967 og medlemsforslaget av oktober 1967 er sagt om verdien av musikkprisen fra Nordisk Råd.

Jurymedlem Kristian Lange: (Brev av 5. januar 1968):

Som svar på Deres brev av 22/12 f. å. og i tilknytning til vedlagte forslag (A 174/k) vil jeg gjerne si meg fullt ut enig i at det ville være rett om den nordiske musikkprisen kunne utdeles iallfall hvert annet år.

Jurymedlem Finn Benestad: (Brev av 2. januar 1968):

Jeg erklærer meg enig med forslagsstillerne om at Nordisk Råds musikkpris bør utdeles hvert annet år fra og med 1968. Komposisjonsvirksomheten i Norden er i dag så allsidig og på et så høyt nivå at en utdeling hvert annet år vil være både naturlig og riktig, samtidig som en slik ordning vil være et sterkt insitament for komponistene.

Kirke- og undervisningsdepartementet legger vekt på at samtlige uttalelser støtter forslaget og vil for sin del anbefale at Nordisk Råds musikkpris fra og med 1968 blir utdelt med bare 2 års mellomrom.

Oslo, 6. februar 1968

Etter fullmakt

Olav Hove

E. Skadsem

S v e r i g e

Teater- och orkesterrådet meddelar i skrivelse den 24 januari 1968 att det tillstyrker medlemsförslaget.

Föreningen Svenska tonsättares internationella musikbyrå, STIM:

STIM kan inte annat än varmt tillstyrka genomförandet av ett sådant förslag och vill härvidlag understryka de av Nordisk komponistråd i sammanhanget framförda synpunkterna. Alldeles särskilt viktigt synes det oss att utdelandet av musikpriset samordnas med de vartannat år förekommande nordiska musikdagarna.

Stockholm den 17 januari 1968

Sven Wilson

Svenska tonkonstnärslörbundet:

— — — — härmed meddela, att förbundet delar såväl förslagsställarnas som tillägsskrivarnas uppfattning att det nordiska musikpriset bör kunna utdelas vartannat år, räknat fr. o. m. år 1968.

Förutsättningen härför bör dock vara att prissumman utgår med minst samma belopp som då musikpriset utdelades första gången samt att beloppet därefter justeras till samma realvärde, d. v. s. görs värdebeständiga.

Enligt svenska tonkonstnärslörbundets bedömande bör inom Nordiska rådet kunna övervägas ett utdelande av musikpriset årligen, så att full paritet i detta avseende kan uppnås med litteraturpriset. Det synes förbundet inte föreligga något egentligt skäl för en anordning med olika tidsintervaller för de olika priserna.

Sammanfattningsvis får Svenska tonkonstnärslörbundet

1. tillstyrka att musikpriset utdelas tills vidare vartannat år fr. o. m. 1968,
2. rekommendera att musikprisets prissumma görs värdebeständig samt
3. föreslå att musikpriset i likhet med litteraturpriset utdelas årligen, förslagsvis fr. o. m. 1970.

Stockholm den 9 februari 1968

Svenska tonkonstnärslörbundet

Claude Génétay

Mac Wassberg

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 8 januari och den 19 februari 1968.

I sakens behandling i utskottet den 19 februari har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att verka för att Nordiska rådets musikpris från och med 1968 kan utdelas vartannat år.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Musikpris.
Nordisk komponistråd.

Danmark:

Ministeriet for kulturelle anliggender.
Dansk Komponist-Forening.

Finland:

Undervisningsministeriet.
Suomen säveltäjät — Finlands tonsättare.
Sibelius-Akademin.
Suomen säveltaiteilijain liitto ry. (Tonkonstnärernas förbund i Finland r. f.)

Norge:

Kirke- og undervisningsdepartementet.
Statens musikkråd.
Norsk komponistforening.
Norsk tonekunstnersamfund.
Norsk musikerforbund.
Rikskonsertene.
TONO.
Norske jurymedlemmer for Nordisk Råds musikkpris.

Sverige:

Teater- och orkesterrådet.
Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, STIM.
Svenska tonkonstnärsförbundet.

Samtliga remissinstanser anser att musikpriset borde utdelas minst vartannat år. *Statens musikråd* i Norge och *Norsk komponisforening* frågar sig varför litteraturen har satts i en särställning vad gäller prisutdelningarna och hävdar att musikpriset borde utdelas varje år i likhet med litteraturpriset. Även *TONO* i Norge föreslår ett års intervaller.

Norsk musikerforbund hälsar med tillfredsställelse medlemsförslaget men hoppas att en tätare utdelning av musikpriset i ekonomiskt hänseende inte måtte inverka på andra lika viktiga musikföremål. *Rikskonsertene* i Norge påpekar den allmänna stimulans, som ligger i att musikpriset utdelas oftare. *Svenska tonkonstnärsförbundet* sammanfattar sitt yttrande i tre punkter och föreslår 1. att musikpriset tills vidare utdelas vartannat år fr. o. m. 1968, 2. att musikprisets prissumma göres värdebeständig samt 3. att musikpriset i likhet med litteraturpriset utdelas årligen, förslagsvis fr. o. m. 1970.

Suomen säveltäjät — Finlands tonsättare, Sibelius-Akademien i Finland, *Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM)* och *Rikskonsertene* i Norge betonar speciellt betydelsen av att prisutdelningen samordnas med de vartannat år återkommande Nordiska musikdagarna, som anordnas i Nordisk komponistråds regi.

Undervisningsministeriet och *Sibelius-Akademien*, båda i Finland, föreslår att musikpriset i framtiden måtte gå under namn av kompositionspris.

3. Utskottet

På framställning av det nordiska undervisningsministermötet i januari 1964 och med stöd av ett yttrande från Nordiska kulturkommissionen framlade regeringarna vid rådets 12:e session i Stockholm 1964 ett förslag om utdelning av ett nordiskt musikpris. I resolutionen anslöt sig Nordiska kulturkommissionen inte till det av Nordisk komponistråd framförda förslaget om utdelning av priset varje år, utan framförde önskemål om tre års intervaller. Sedan rådet inhämtat kulturutskottets yttrande i ärendet antogs en rekommendation i enlighet med de av regeringarna föreslagna principerna. Prisets storlek fastställdes till 50 000 danska kronor, och det skulle utdelas vart tredje år eller med kortare intervaller, såvida enighet om en revision härom uppnås mellan de nordiska ländernas regeringar efter utgången av den första treårsperioden.

Utskottet anser att musikpriset är ett verksamt stöd för att bidra till en minskning av den bestående klyftan mellan vår tids tonkonst och den stora publiken. Utskottet önskar understryka att en tätare utdelning av musikpriset kunde vara en möjlighet att bibringa allmänheten en större förståelse för och kännedom om nutida nordisk musik, samtidigt som priset är ett välförtjänt erkännande till en nu levande tonsättare för ett ur konstnärlig synpunkt förtjänstfullt verk.

Musikpriset har under innevarande session utdelats för andra gången. Hänvisande till rådets rekommendation om prisets instiftande och till för-

slagsställarnas framställning finner utskottet tiden nu vara inne för en omprövning av tidsintervallerna mellan prisutdelningarna. Utskottet kan här även återropa remissyttrandena, vilka samtliga tillstyrker en utdelning av musikpriset minst vartannat år. Till detta förslag önskar utskottet ansluta sig.

Nordisk komponistråd har i sin till medlemsförslaget bifogade skrivelse föreslagit en koordinering av prisutdelningen med de vartannat år återkommande Nordiska musikdagarna, i vilkas program det prisbelönade verket kunde innefattas. En sådan ordning måste enligt utskottets uppfattning anses som befogad, emedan en av avsikterna med musikpriset på detta sätt kunde förverkligas, nämligen att hos allmänheten fästa uppmärksamhet på en insats från Nordiska rådets sida att aktivt stöda nordiska kulturella manifestationer samt att jämsides därmed sprida förståelsen för dessa hos större folkgrupper.

Enligt de för musikpriset gällande statuterna bör priset utdelas för ett musikverk av en nu levande tonsättare, varvid med ett musikverk bör förstås ett symfoniskt, kammarmusikaliskt eller musikdramatiskt verk eller annan komposition, som uppfyller höga konstnärliga krav. Ett par av remissinstanserna har i anledning av denna paragraf i statuterna föreslagit att priset i framtiden måtte gå under namn av kompositionspris. Utskottet finner vissa skäl tala för en omprövning av benämningen, så att denna bättre motsvarar bestämmelserna för utdelningen, men vill inte på basis av nu föreliggande utredning uttala sig i frågan.

Vid inrättandet av musikpriset fastställdes prisbeloppet till 50 000 danska kronor. De devalveringar, som under loppet av år 1967 ägt rum i vissa av de nordiska länderna, bl. a. i Danmark, har åstadkommit en betydande minskning av prisets realvärde. Utskottet önskar i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid att en korrigerings härvidlag enligt utskottets uppfattning vore påkallad i likhet med den som föreslagits för Nordiska kulturfondens vidkommande (Sak A 187 T/k).

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka
för att Nordiska rådets musikpris från och med år 1968 kan
utdelas vartannat år.

Oslo den 19 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Medlemsförslag

om nordiskt vulkanologiskt institut i Island

(Väckt av Georg Backlund, Sigurður Bjarnason, Julius Bomholt, Trygve Bratteli, Leif Cassel, Poul Hartling, Knud Hertling, Ólafur Jóhannesson, Hákon Johnsen, Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen)

Island har länge betraktats som ett av världens intressantaste vulkanområden. Ingenstans annorstädes finnes så talrika både verksamma och överkända utbrottsställen och dessa varierar så mycket, att Island i detta hänseende saknar motstycke. De senaste decenniernas forskning har visat, att denna variationsrikedom i verkligheten är större än man tidigare antagit. Man kan med fog göra gällande, att det knappast finnes någon form för vulkanisk aktivitet på jorden som inte också förekommer i Island.

Det är därför naturligt att vulkanologerna redan länge har visat intresse för Island. Detta intresse har i hög grad ökat de senaste åren särskilt av följande orsaker. För det första har förbindelserna mellan Island och övriga länder ävensom inom Island avsevärt förbättrats, så att det blivit mycket lättare än tidigare att nå de isländska vulkanerna. För det andra har de tre senaste vulkanutbrotten i Island, och då speciellt Heklas utbrott och Surtsey-utbrottet, väckt mycket stor uppmärksamhet vida omkring i världen. Och för det tredje har man under de senaste årtiondena visat stort intresse för undersökning av det s. k. »World Rift System», som löper genom världshaven och av vilket det isländska vulkanbältet utgör en del.

Som känt är Island det enda nordiska land, som kan uppvisa aktiva vulkaner. Detta är en av huvudorsakerna till att lärare i geologi vid de nordiska ländernas universitet anser studieresor till Island nödvändiga för de studerande. Här må erinras om Nordiska rådets rekommendation nr 10/1963 om anordnande av nordiska exkursioner i geologi och geografi till Island. Sådana har därefter med stort utbyte årligen anordnats alltsedan år 1964. Fem geologer eller geomorfologer från Danmark, Finland och Norge samt tio från Sverige har årligen deltagit i exkursionerna, som försiggatt under ledning av den isländske vulkanologen, dr. Sigurður Thorarinnsson. Vartannat år har exkursionen uteslutande varit avsedd för petrografer och vulkanologer.

Som en följd av dessa studieresor till Island har inom nordiska geologkretsar uppstått tanken om att i Island upprätta ett nordiskt vulkanolo-

giskt institut. Även framstående internationella forskare har gett uttryck för uppfattningen, att Island är den självskrivna lokaliseringen av ett sådant institut. Sedan Island blev medlem av UNESCO, har man från dess sida visat saken stort intresse. Nämnas må, att med stöd från UNESCO:s sida ett vulkanologiskt institut upprättats på Sicilien och att man är i färd med att upprätta andra, bl. a. ett i Centralafrika. Det synes föreligga goda möjligheter att genom förmedling av UNESCO kunna upprätta ett fruktbarande internationellt samarbete mellan ett nordiskt institut i Island och andra institut på vulkanologins område.

Island inlar som ett av världens märkligaste vulkanområden en särställning i Europa och Norden. Detta förpliktar de nordiska länderna till att på allt sätt medverka till att möjligheterna till Islands utforskande i vulkanologiskt hänseende underlättas. Här föreligger enligt undertecknades uppfattning en angelägen sannordisk forskningsuppgift. Denna är av sådan art och omfattning att den kräver en permanent forskningsinstitution som centrum för den mångfacetterade och kvalificerade forskningsverksamhet, som på detta område är av behovet påkallad. För ändamålet bör med det snaraste inrättas ett till Island förlagt nordiskt vulkanologiskt institut. Härvid bör givetvis möjligheter skapas för etablerande av nära kontakter med övrig internationell forskning på vulkanologins område, lämpligen genom samarbete med UNESCO.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Helsingfors, Reykjavik, Köpenhamn, Oslo, Stockholm och Helsingfors i november 1967

Georg Backlund

Sigurður Bjarnason

Julius Bomholt

Trygve Bratteli

Leif Cassel

Poul Hartling

Knud Hertling

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****NORDFORSK:**

Frågan har behandlats vid sammanträde med NORDFORSK:s arbetsutskott den 15 januari 1968 efter samråd med NORDFORSK:s isländska medlemsorganisation, Rannsóknarád Ríkisins.

Tanken att upprätta ett internationellt forskningsinstitut i Island är inte ny. Tidigare förslag till skapande av internationella forskningsfaciliteter har inte begränsats till vulkanologisk forskning utan även berört andra sektorer inom geovetenskaperna samt biologiska vetenskaper och meteorologi.

Under de senaste åren, icke minst efter Surtsey-utbrottet har Island blivit föremål för mycket stort intresse från naturvetarhäll, bl. a. geologer och biologer från olika länder, de flesta från USA, har förlagt sina fältarbeten till Island. Det vore utan tvekan fördelaktigt för både gästforskare och isländska forskare att samordna denna forskning inom ett institut av internationell karaktär. Ett sådant institut skulle lösa sådana praktiska problem som lokal- och utrustningsfrågan, och det skulle möjliggöra samarbete mellan gästforskare och isländska kolleger.

NORDFORSK ville erinra om allmänna erfarenheter från det Growing Points program som NORDFORSK för fem år sedan genomförde i samarbete med Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) och US National Science Foundation. Syftet med Growing Points programmet var dels att bereda tillfälle för gästforskare att arbeta vid tio utvalda framtida forskningsinstitut i Norden och dels att stimulera dessa instituts växt. Det konstaterades att en forskningsmiljöns utveckling hämmades av brist på medel för läckande av sådana driftsutgifter som förorsakades av gästande forskares arbete vid institutet. Vid Growing Points programmet tillämpades den metod att institutet mollog ett på förhand stipulerat institutionsanslag per varje gästforskarår. Detta anslag bestod av två delar: den ena hälften erhöles av OECD, och när det gällde amerikanska gästforskare från US National Science Foundation (vid programmets initierande var USA ännu inte medlem i OECD), och den andra hälften från institutionens hemland. Samtliga utländska gästforskare hade stipendier som till 50 procent bestod av OECD-medel och till 50 procent kom från forskarens hemland. Erfarenheterna från detta försök, som bedrevs i två år, var uppmuntrande.

NORDFORSK anser förslaget att upprätta ett forskningsinstitut i Island synnerligen intressant, trots att vulkanologin inte ligger inom NORDFORSK:s arbetsområde. Det värdefulla initiativet saknar dock underbyggnad vars skapande kräver tid. Definitivt beslut i ärendet bör kanske inte göras vid nästkommande sammanträde med Nordiska rådet, utan utredningar rörande flera oklara frågor bör först initieras. Bland viktiga frågor som bör utredas är enligt NORDFORSK:s mening:

1. Skall det föreslagna institutet begränsas till vulkanologi eller vore det lämpligare att utvidga området att omfatta även andra geovetenskaper såsom geokemi, geofysik, oceanografi?

2. Skall institutet begränsas till nordiskt samarbete inom institutets vetenskapliga områden eller vore det lämpligare att även uppmuntra deltagande av andra länder, exempelvis USA?

3. Hur skall institutet finansieras? Vilka etableringskostnader och driftskostnader blir aktuella och hur skall dessa fördelas?

4. Vore det lämpligt att sammanslå motsvarande isländska forskningsinstitut med det föreslagna institutet?

Sammanfattningsvis önskar NORDFORSK föreslå initerande av utredningar genom lämpliga nordiska och isländska organ för att klariägga förutsättningarna för inrättande av ett nordiskt eller internationellt forskningsinstitut i Island.

Helsingfors 22 januari 1968

Edvard Wegeilius

Ordförande i
arbetsutskottet

Elin Törnudd

Generalsekretärare

D a n m a r k

Dansk Geologisk Forening:

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig den i forslaget givne motivering og tilføje, at det vil være af den allerstørste betydning for nordiske geologer at kunne få lejlighed til at samarbejde om studiet af de vulkanske fænomener i Island, hvilket vil kunne tilføre væsentlige impulser til studiet af tilsvarende dannelser fra ældre jordperioder ikke blot i Skandinavien, men navnlig på Færøerne og i Grønland.

På Dansk Geologisk Forenings vegne kan jeg tilføje, at der lige fra stiftelsen af DGF i 1893 har været intim forbindelse mellem foreningen og islandske geologer. Således omhandlede stiftelsesaftenens foredrag »Islands geografiske og geologiske Undersøgelse» (ved adjunkt Thoroddsen), og der

har siden været mange islandske medlemmer af foreningen og mange islandske foredrag.

København, den 26. januar 1968

På foreningens vegne

Henning Sørensen

Professor

F i a l a n d

Undervisningsministeriet:

Med hänvisning till medlemsförslaget om ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island far undervisningsministeriet, efter att ha införskaffat utlåtande från Nordiska kulturkommissionen, Finlands avdelning, meddela att ministeriet tills vidare tar en avvaktande ståndpunkt i ärendet med hopp om närmare utredning i detsamma, då det i förslaget ej har utretts vilka möjligheter Island har för upprättandet av ett vulkanologiskt institut, om det gäller att utvidga verksamheten av ett redan fungerande institut till att upprätta ett helt nytt institut, och da det ej heller har utretts på vilket sätt institutet smidigt kunde fås till bruk för vetenskapsmän från de övriga nordiska länderna.

Helsingfors den 29 januari 1968

R. H. Oittinen

Minister

Matti Gustafson

Helsingfors universitet, konsistoriet, har i skrivelse den 7 februari 1968 meddelat, att konsistorium förenar sig om matematisk-naturvetenskapliga sektionens yttrande av den 1 februari 1968 (se nedan).

Helsingfors universitet, matematisk-naturvetenskapliga sektionen¹:

Såsom av förslaget framgår är Island ett av världens mest intressanta vulkaniska områden, som på grund av sitt läge inom det s. k. »World Rift System» intar en särställning. Sålunda är förslaget om inrättande av ett sannordiskt institut i Island synnerligen beaktansvärt.

Emedan förslaget dock inte innehåller uppgifter om det planerade institutets storlek, organisation, grundläggnings- och underhållskostnader eller

¹ Yttrandet översatt från finska.

fördelningen av dessa på de olika nordiska länderna, är det svårt att avgöra, om verkliga förutsättningar finns för inrättande av ett funktionsdugligt institut. En samnordisk sakkunnigkommitté borde tillsättas för att utreda frågan.

Helsingfors den 1 februari 1968

M. Malmberg

Geologiska forskningsanstalten¹:

Som det framgår av förslaget bildar Island ett särpräglat vulkaniskt område vars forskning med samnordiska krafter det är anledning att befrämja och stöda. Förslaget att upprätta ett nordiskt vulkanologiskt institut bör understödjas. Förslaget innehåller dock inga detaljerade upplysningar om det planerade institutets storlek och uppgifter eller organisation, varför det är svårt att avgöra huruvida det framlagda institutet kunde förverkliga sin uppgift inom Islands vulkanologiska forskning. För att klarlägga denna fråga borde en sakkunnig nämnd tillsättas att utarbeta ett utkast för det vulkanologiska institutets anläggningskostnader, dess organisation och verksamhetsplan. Därtill borde nämnden utreda kostnaderna som förorsakas av institutets upprättande och av dess fortsatta verksamhet samt huru kostnaderna skulle fördelas mellan de nordiska länderna. Det vore viktigt att redan i upprättningskedet utreda det planerade institutets möjligheter till fortsatt och aktiv forskningsverksamhet.

Otnäs den 13 januari 1968

V. Marmo

Överdirektör

Ahti Simonen

Avdelningschef

Island

Naturhistorisk Museum:

Den närværende bestyrer av *Islands Naturvitenskapelige Institutt*, dr. Finnur Guðmundsson, har bedt meg på vegne av Instituttet å svare på Deres brev angående forslag om et nordisk vulkanologisk institutt på Island.

Elltersom jeg delvis står bak nevnte forslag, har det selvfølgelig min fulle støtte.

Jeg vil i denne forbindelse tillate meg å peke på at en godt kan tenke seg å begynne med et slikt institutt i temmelig liten målestokk, slik at omkostningene for Islands vedkommende ikke vil bli særlig byrdefulle. Det

¹ Uttrandet översatt från finska.

er min bestemte oppfatning at der er mer tilrådelig å sette i gang med et slikt nordisk-internasjonalt forskningsinstitutt her på et spesielt og forholdsvís begrenset område som vulkanologiske undersøkelser, et område det hersker stor nordisk og internasjonal interesse for, enn å gå i gang med å opprette et internasjonalt forskningsinstitutt her som omfatter en rekke naturvitenskapelige felter. Man kan godt begynne å tenke litt på mulighetene for et slikt større prosjekt, men jeg mener det vil være klokt å begynne med et trangere felt og lære av erfaringen, for det vil alltid være mulig å utvide virksomheten og innpasse et vulkanologisk institutt i en større helhet, hvis det gir god erfaring. Og jeg mener det er godt å ha de nordiske land å støtte seg til i denne saken og morsomt en gang å kunne tilby samarbeid på et område der vi selv kan yte noe, for naturligvis er vi på grunn av ringe størrelse oftere mottakere enn givere i nordisk samarbeid.

Reykjavík, 25. januar 1968

Sigurður Þórarinnsson

Formannen i *Íslands Jökelforskningssekskap*, Jón Eyþórsson, ligger nå farlig syk på sykehus, og har bedt undertegnede, som er medlem av Selskaps styre, om å svare på Deres brev angående »Medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Ísland» på den måte at han ikke anser det for riktig, iallfall ikke på sakens nåværende stadium, å blande isbreundersøkelser inn i planene om et vulkanologisk forskningsinstitutt på Ísland. Det er en kjent sak at det finnes forskjellige islandske vulkaner under landets isbreer, men undersøkelser av disse vulkanene og utbrudd i dem faller inn under alminnelige vulkanologiske undersøkelser, helt på samme måte som undersøkelser av andre vulkaner. Man kan imidlertid gjøre regning med samarbeid med Jökelforskningssekskapet dersom det blir aktuelt å undersøke slike vulkaner. Det er til stor hjelp ved vulkanologiske undersøkelser her til lands at dette sekskapet råder over folk med stor erfaring fra isbreekspedisjoner. Det kan tilføyes at undertegnede er enig med Jón Eyþórsson.

Reykjavík, 25. januar 1968

Sigurður Þórarinnsson

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Forslaget har vært forelagt universitetene i Oslo og Bergen, Norges tekniske høgskole og Norges geologiske undersøkelse til uttalelse. Ved fristens utløp var det bare kommet svar fra Norges tekniske høgskole. Man tillater seg å peke på at de frister som er satt fra Nordisk Råds side nar det gjelder forslag som må forelegges universitetene, synes å være for knappe.

Norges tekniske høgskole uttaler i brev 24. januar 1968 følgende:

Norges tekniske høyskole viser til uttalelse fra Bergavdelingen og gir forslaget om opprettelse av et Nordisk vulkanologisk Institutt i Island sin tilslutning.

Bergavdelingen har på sin side i hovedtrekkene sluttet seg til følgende uttalelse fra professor Chr. Oftedahl:

Først vil jeg få uttale at jeg finner alle fakta og påstander av faglig art i medlemsforslaget av november 1967 angående opprettelse av et nordisk vulkanologisk institutt i Island fullstendig korrekte og utfyllende. Jeg kan egentlig kun bidra med visse forskningspolitiske momenter i saken.

Av den grunn at Islands vulkanisme er så vidunderlig allsidig utviklet at det knapt finnes maken noe annet sted i verden innen et begrenset område, er det lett å se den vitenskapelige utvikling hvis Nordisk Råds initiativ ikke følges. Da vil Island gradvis oversvømmes av vulkanologisk arbeidende geologer fra hele verden, og kanskje særlig fra en rekke land i Mellom-Europa som kan sies å ha et slags geologisk overskuddspotensial. Island ville da kunne bli utsatt for en slags vitenskapelig okkupasjon som vil foregå i svært uordnede og ukontrollerbare former. Meget bedre vil situasjonen ligge an fra islandsk og nordisk synspunkt om det kom et helt internasjonalt vulkanologisk institutt på Island i likhet med det som finnes i Catania. Det synes imidlertid åpenbart ganske vanskelig å få et slikt institutt opprettet. Det kommer nå i alle fall etter det sentral-afrikanske og det måtte kunne konkurrere med et kommende forslag som jeg har hørt om for opprettelse av et liknende internasjonalt institutt i Det Fjerne Østen. Foruten rent faglige hensyn, kommer det for UNESCO inn en rekke bihensyn, slik som fordeling på verdensdeler, underutviklede land og liknende. Island ville derfor utvilsomt komme langt ned på listen. Et nordisk vulkanologisk institutt synes derfor å være en sikker og effektiv løsning. Såvidt jeg kan bedømme det, synes det naturlig å uttale at vulkanologi er det første og viktigste vitenskapelige felt som Island kan tilby de andre nordiske land samarbeid i, og som derfor burde tas opp på nordisk basis om man overhodet skal ha vitenskapelig samarbeid i Norden med spesielt henblikk på Island.

Disse uttalelser grunner seg på det faktum at vulkanologi er den disiplin innen geologien som har hatt min spesielle interesse de siste 10—15 år. Jeg har således besøkt de viktigste vulkanfelter i Europa, gjennom hele USA til Hawaii, og har besøkt det internasjonale institutt i Catania. I 1966 deltok jeg i dr. Sigurdur Thorarinsson's to ukers vulkanologiske ekskursjon i Island, og jeg kan derfor attestere at Island vulkanologisk sett er så unikt, også sett i verdensmålestokk, som dr. Thorarinsson og andre islandske vulkanologer hevder.

Som konklusjon tillater jeg meg derfor å foreslå at Bergavdelingen og Norges tekniske høyskole gir forslaget om opprettelse av et nordisk vulkanologisk institutt i Island sin varmeste støtte både av vulkanologisk faglige og av kulturpolitiske grunner.

Kirke- og undervisningsdepartementet vil ta standpunkt til forslaget når det foreligger flere uttalelser.

Oslo, 5. februar 1968

Etter fullmakt

Dag Omholt

Hans Sørbø

Under henvisning til vårt brev av 5. februar 1968 meddeles at Universitetet i Bergen i brev av 5. februar d. å. opplyser at saken har vært forelagt Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet til uttalelse, og at Det akademiske kollegium slutter seg til denne uttalelse som lyder slik:

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har anmodet *professor Kvale*, styrer ved Geologisk institutt, avdeling for Mineralogi og petrografi, og *dosent Sellevoll*, styrer ved Jordskjelvstasjonen, om å avgi forslag til uttalelse i saken. Deres uttalelse foreligger i brev av 9. januar 1968:

Vi vil gi forslaget om opprettelse av et Nordisk vulkanologisk institutt i Island vår varmeste anbefaling.

Island er et av de mest interessante vulkanområder i verden. Selv om det er kjent i hovedtrekkene, er det her en rekke viktige forskningsoppgaver som venter på å bli tatt opp. Det vil ikke være mulig for Island å løse disse oppgaver alene. Derfor egner dette forskningsområde seg særlig godt for nordisk samarbeid. Til dette kommer at ingen av de andre nordiske land har aktive vulkaner. De geologer som vil studere vulkaner, må reise enten til Island eller til Syd-Europa. Et vulkanologisk institutt i Island vil styrke utdannelsen av geologer også i de andre nordiske land.

Ved flere vulkanologiske institutter drives i dag seismiske og andre geofysiske undersøkelser som et ledd i utforskningen av de vulkanske områder. Jordskjelvstasjonen ved Universitetet i Bergen har fått henvendelse fra Island om samarbeid ved slike undersøkelser, bl. a. i forbindelse med behandling av registreringer på mangelisk tape.

Vi vil anse det for meget ønskelig om det ved det planlagte vulkanologiske institutt kan bli opprettet en avdeling for den faste jords fysikk.

De matematisk-naturvitenskapelige fakultet slutter seg til uttalelsen.

Geologiseksjonen er blitt bedt om å uttale seg om opprettelsen av et vulkanologisk institutt på Island.

Vi kan uten videre anbefale at et slikt institutt blir bygget. Argumenteringer er meget riktig gitt i det opprinnelige forslag, underskrevet av kjente politikere i de nordiske land. Som geologer kan vi bekrefte at Islands beliggenhet, vulkanologisk sett, er enestående i verden. Det er neppe noe annet sted hvor de forskjellige aspekter av vulkanologisk virksomhet vil kunne studeres så systematisk og så effektivt som på Island. Arbeidet ved et slikt institutt vil få følger både for utviklingen av den rent vitenskapelige vulkanologi med dens konsekvenser for forståelsen av temperatur og trykkforhold i jordskorpen, for bestemmelse av dens sammensetning, bevegelse (kontinentaldrift), for jordskorpens tykkelse og struktur og med derav følgende praktiske anvendelser i varsling av jordskjelv, vulkanutbrudd og andre manifestasjoner av disse enorme geologiske krefter.

Flere av oss i denne seksjon har snakket med vulkanologer fra mange andre land, med representanter for UNESCO og for den Geologiske Union (IUGS), og alle har vært enig i den store betydning et slikt institutt vil få, og har gitt uttrykk for at de gjerne vil støtte planen.

Ovenstående uttalelse er avfattet av professor T. F. W. Barth som selv har gjort et betydelig forskningsarbeid på Island og har publisert et stort arbeid om Islands varme kilder og også gitt andre bidrag til Islands geologi og petrografi. Det er også verdt å merke at to fremtredende norske geologer,

av en tidligere generasjon, Theodor Kjerulf og Amund Helland har gjort studier på Island.

Å delta i utforskning av Islands geologi faller således i tråd med en god norsk tradisjon.

Da geofysiske studier må være en del av instituttets arbeid, har vi henvendt oss til professor Arnt Eliassen ved Geofysikkseksjonen, som uttaler at man også der stiller seg positivt til saken, men han måtte gjøre oppmerksom på at avdelingen for den faste jords geofysikk for tiden er svakt bemannet ved vårt Universitet.

Dekanus ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet slutter seg til denne uttalelsen.

Kirke- og undervisningsdepartementet slutter seg i prinsippet til forslaget om opprettelse av et vulkanologisk institutt i Island.

Oslo 16. februar 1968

E. Skadsem

Hans Sørbø

S v e r i g e

Universitetskanslersämbetet:

UKÄ har i ärendet hört dels ledamöter av fakultetsberedningen för matematik och naturvetenskap, dels 1965 års geoutredning. Med överlämnande av bifogade yttrande från geoutredningen (*se nedan*) vill ämbetet för egen del anföra följande.

För studiet av vulkanism tillhandahåller Island förutsättningar som uppenbarligen är tämligen unika i världen. I Norden är en betydande del av berggrunden av vulkaniskt ursprung. Studiet och tolkningen av många fenomen i denna förutsätter därför ingående kännedom om den recenta vulkanismens yttringar och mekanik. Undersökningar av det isländska vulkanområdet spelar ur en vidare synvinkel en betydelsefull roll för den samlade geovetenskapens utveckling. Området utgör nämligen en del av det nordatlantiska avsnittet av »World Rift System», och studiet av detta är av stor vikt för förståelse av väsentliga drag i den nutida jordreliefen.

I den vetenskapliga utbildningen inom geovetenskaperna i Norden har studiet av den isländska vulkanismen kommit att ingå som ett viktigt led. Detta har manifesterats bland annat i de gemensamma exkursioner till Island som arrangeras årligen sedan 1964.

UKÄ vill understryka det vetenskapliga värde som ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island skulle ha. Forskningen vid institutet skulle bedrivas på ett område, där de nordiska staterna äger exceptionella möjligheter att göra en unik insats. Därtill kommer att vulkanologen Sigurður Thórarinnsson, som får förutsättas bli knuten till ifrågakvarande institut, är en in-

ternationellt erkänd kapacitet på det aktuella forskningsfältet. Innan ett projekt av detta slag kan realiseras, måste det å andra sidan givetvis angelägenhetsgraderas i förhållande till andra planerade vetenskapliga aktiviteter i deltagarländerna.

Med aberopande av vad som ovan anförts, vill UKÄ tillstyrka en hemställan till berörda regeringar att låta undersöka möjligheterna att inrätta ett dylikt institut.

Stockholm den 31 januari 1968

Nils Gustav Rosén

Egon Hemlin

1965 års geoutredning:

Internationell forskningssamverkan

Geologins internationella betydelse och dess oberoende av politiska gränser både vad avser studieobjekt, metoder och resultat är odiskutabel. 1878 sammanträdde för första gången den internationella geologiska kongressen (IGO) i Paris och har sedan dess — med undantag för tiden under världskriget — samlats till kongresser ungefär vart fjärde år på olika platser i Öst- och Västeuropa, Nordamerika, Afrika och Asien.

För att stimulera det internationella samarbetet inom geologin och ge det fastare former samt för att anknyta verksamheten till motsvarande aktiviteter inom andra ämnesområden bildades 1961 den internationella geologiska unionen — International Union of Geological Sciences, IUGS — som underställdes International Council of Scientific Unions, ICSU. ICSU har till sig anknutit internationella unioner för bl. a. kristallografi, geokemi, geodesi och geofysik, geografi, astronomi samt matematik, fysik, kemi och biologi.

Det finns inom det geologiska fältet ett stort antal internationella organisationer med mer eller mindre stark koppling till IUGS. Följande kan nämnas:

AIPEA	Association Internationale pour l'Étude des Argiles
AZOPRO	International Association on Deep Zones of the Earth's Crust
IAEG	International Association of Economic Geology
IAGC	International Association of Geochemistry and Cosmochemistry
IAGOD	International Association on the Genesis of Ore Deposits
IAH	International Association of Hydrogeologists
IAS	International Association of Sedimentologists
IASH	International Association of Scientific Hydrology
IMA	International Mineralogical Association

IUGS har vidare ett antal »committees» och »commissions» avseende olika ämnesområden.

Särskilda »unions» finns bl. a. för paleontologi (IPU) och kvartär forskning (INQUA).

Nåra internationella forskningsprojekt kan speciellt framhållas.

Upper Mantle Project (UMP) är ett samarbete mellan IUGG (International Union of Geodesy and Geophysics) och IUGS och innebär en världsomfattande insats för att klarlägga jordskorpans och mantelns egenskaper.

International Hydrological Decade (IHD) har initierats av UNESCO och har till ändamål att under tioårsperioden 1965—1974 få till stånd en världsomfattande inventering av och accelererad forskning rörande de vattentillgångar, som står till mänsklighetens förfogande.

International Geological Correlation Programme (IGCP) startades under 1967 och är det första större samarbetsprojektet mellan UNESCO och IUGS med syfte att relatera de geologiska formationerna världen över med varandra, så att en så tydlig bild som möjligt kan erhållas av berggrundssammansattnen i global skala.

Genom Svenska nationalkommittén för geologi är vårt land anslutet till IUGS, vars övriga medlemmar är fördelade på samtliga världsdelar. Eftersom IUGS har små möjligheter att finansiera alla de omfattande verksamheter, som samordnas genom denna organisation och ICSU, fordras i de flesta fall att medlemsländerna själva hjälper till att betala de forskningsprojekt, utredningar och konferenser, som de deltar i. Samma förhållande gäller för övriga internationella unioner.

Det förfaller geoutredningen uppenbart, att Sverige inte med lika stora insatser kan medverka i samtliga de olika former av internationellt geovetenskapligt samarbete som förekommer. IUGS' och IUGGs verksamhet måste dock enligt utredningens uppfattning i sin helhet väl följas från svenskt håll. Aktiviteterna inom INQUA bör också i framtiden vara av stor betydelse för landet. Arbetet inom den unga livaktiga IAGOD måste tillmätas ett allt större intresse. Verksamheten inom ett par »commissions» inom IUGS, nämligen kommissionerna för studium av geologisk dokumentation och för upprättande av en geologisk världskarta, kan det vara skäl att noggrant följa. Dessutom bör Sverige i så stor utsträckning som möjligt delta i och följa de tre ovannämnda globala geovetenskapliga forskningsprojekten.

Nordiskt samarbete

I november 1967 framlades ett sannordiskt förslag om att Nordiska rådet skulle rekommendera medlemsländernas regeringar att »vidtaga åtgärder för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island».

Med den inriktning mot analytisk processlära som modern geovetenskaplig forskning har, är det av fundamental betydelse för både forskare och studerande att direkt i naturen kunna studera nu pågående processer och deras resultat. På så sätt förbättras möjligheterna avsevärt att analysera

och tolka bildningen av den berggrund och de jordlager vi i dag kan observera i de nordiska länderna och i världen i övrigt. Med avseende på möjligheterna att bedriva sådana processstudier torde Island kunna betecknas som idealiskt och nära nog unikt i världen. Detta gäller både de vulkanologiska processerna och de geomorfologiska. Nedbrytning, transport och deposition av material genom valtnets, vindens, isens och vågornas försorg kan på Island studeras under förutsättningar, som i många avseenden är fördelaktigare än i de flesta andra områden. Island har som helhet betecknats som ett enastående experimentalgeologiskt laboratorium i naturlig skala.

De internordiska exkursionerna till Island för geologer och geografer, vilka sedan 1964 arrangerats enligt Nordiska rådets rekommendation nr 10/1963, har rönt mycket stor uppskattning. Dessa exkursioner har framför allt inriktats just på studiet av vulkanologiska och geomorfologiska processer och företeelser och har på ett mycket förtjänstfullt sätt letts av dr Sigurður Thorarinnsson.

Geoutredningen anser det vara en angelägen uppgift att inrätta ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island och vill för sin del bestämt tillstyrka att närmare planer för ett sådant institut utarbetas. Det här därvid enligt utredningens mening undersökas, om inte institutets arbetsuppgifter borde vidgas att också omfatta det geomorfologiska ämnesområdet.

Som tidigare framhållits har förslag framställts om att arrangera internordiska sommarkurser i marin geologi. Geoutredningen finner detta vara välmotiverat och vill framhålla att liknande kurser med fördel borde kunna anordnas också inom andra geovetenskapliga ämnesområden. Man skulle med utnyttjande av gemensamma resurser kunna erbjuda kontakt- och utbildningsmöjligheter avseende ämnen och ämnesdelar, som rekryteringsmässigt är för små för reguljär utbildnings- och handledningsverksamhet i de enskilda nordiska länderna.

Det påbörjade nordiska samarbetet på den geovetenskapliga publiceringsområde finner geoutredningen vara en konstruktiv väg till effektivisering av forskningen (kapitel 10). Utredningen anser att denna samverkan bör kunna breddas och fördjupas ytterligare.

Stockholm den 8 februari 1968

För 1965 års geoutredning

Ake Sundborg

Sveriges geologiska undersökning (SGU):

Som påpekats i skrivelsen till Nordiska rådet utgör Island ett synnerligen variationsrikt vulkanområde. Därtill kommer att de vulkaniska bergarterna i detta land är väl blottlagda, och saknar det mäktiga täcke av vitt-

vulkaner. Däremot uppvisar vår berggrund, såväl i det prekambriskas urberget som i fjällkedjans kambrosiluriska lager, utbredda bildningar av vulkaniskt ursprung. De mellansvenska järnmalmerna samt kirunamalmen t. ex. är belägna i urbergskomplex med dominerande vulkaniskt inslag. Tolkningen av de vulkaniska bergarterna försvåras emellertid många gånger av de omvandlingar de utsatts för, och som helt eller delvis suddat ut de primära dragen. För att kunna ställa en säker diagnos och komma till klarhet om de processer, som varit verksamma vid bildningen av dessa bergarter och med dem associerade malmer etc., krävs bl. a. gedigna kunskaper i vulkanologi.

Yngre forskare, som med erfarenheter från moderna vulkanologiska undersökningar vid ett institut som det föreslagna återvänder till Sverige, skulle säkerligen kunna i betydande grad utöka kännedomen om den svenska berggrunden och dess bildning. Beträffande själva verksamheten vid det isländska institutet kan sägas, att de insatser som krävs för grundliga vulkanologiska studier enligt moderna metoder ofta är betydande. En samlad insats från alla de nordiska länderna skulle skapa avsevärt ökade förutsättningar för ett framgångsrikt utforskande av den isländska vulkanismen, dess produkter och historia. Inte minst vid plötsliga, oväntade vulkanutbrott av den typ som den nyligen bildade Surtsey representerar, skulle ett nordiskt vulkanologiskt institut även utgöra ett slags beredskap. En sådan torde vara nödvändig, om man på den korta tid som i sådana fall står till buds skall kunna registrera de olika, varandra snabbt avlösande faserna i utbrotten.

Av vad som anförts i det föregående torde framgå, att enligt SGU:s uppfattning starka skäl kunna anföras för upprättandet av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island. Ämbetsverket föreslår därför att en utredning igångsättes med syfte att närmare undersöka förutsättningarna härför.

Stockholm den 5 januari 1968

K. A. Lindbergson

Th. Lundqvist

Föredragande

Statens naturvetenskapliga forskningsråd:

Statens naturvetenskapliga forskningsråd vill inledningsvis understryka vad som i förslaget sägs om att Island är ett av världens intressantaste vulkanområden med en täthet mellan utbrottsställena och en variationsrikedom, som torde sakna motsycke. I icke få avseenden ter sig den isländska vulkanismen som mer eller mindre unik. Detta gäller framför allt

ringsprodukter, som på sydligare breddgrader ofta vållar svårigheter vid studiet av särskilt äldre vulkaniska avlagringar.

På senare år har den mittatlantiska ryggen, på vilken Island är beläget, alltmer kommit i blickpunkten för geologiska och geofysiska undersökningar. En viktig problemställning härvid är bl. a. frågan om kontinentaldriften, d. v. s. huruvida Atlanten under gångna årmiljoner vidgats på grund av att kontinenterna på ömse sidor rört sig från varandra. En bristningslinje längs Atlantens mitt, som kan tänkas orsakad av sådana rörelser, passerar tvärs över Island och utgör den zon, där de nu verksamma vulkanerna är lokaliserade.

I vårt eget land, liksom i Danmark, Finland och Norge, saknas aktiva om utbrotten under glaciärer och inlandsisar nu och i en gången tid. De s. k. lineareruptionerna har vidare i Island haft en omfattning som icke har någon motsvarighet i historisk tid; Lakiutbrottet 1783 torde exempelvis inläta världsrekordet i fråga om mängden producerad lava (12 å 15 kkm). Submarina vulkanutbrott är sedan länge välbekanta för Island men har under senare år genom Surtsey fått en belysning, som torde böra betecknas som enastående.

Rådet anser sig också kortfattat kunna understryka den utomordentliga roll, som vulkanologin spelar för en rad fundamentala vetenskaper framför allt mineralogi och petrologi, geofysik och geomorfologi. En full förståelse för exempelvis vårt lands berggrund kan näppeligen vinnas utan intim kännedom om vulkanismens olika manifestationer.

Vid olika tidpunkter under sin tillvaro har rådet på olika sätt stött studier av den isländska vulkanismen och därmed sammanhängande problemkomplex. Det vill exempelvis hänvisa till att det så sent som i september 1967 lämnade ett stort anslag för studier i Island av de spänningar i berggrunden som är nära förbundna med det i förslaget omnämnda s. k. »World Rift System». Den rådet närstående tidskriften »Forskning och Framsteg» innehöll i häfte 4/1967 en välillustrerad artikel om de tre senaste stora isländska vulkanutbrotten: Heklas 1947—1948, Askjas 1961 och Surtseys 1963—1967.

De nordiska exkursionerna för geologer och geomorfologer till Island, som i medlemsförslaget omnämnes, är rådet välbekanta. Det är höjt över varje tvivel, att de i utbildningshänseende redan spelat en synnerligen betydelsefull roll men också att de har gett — för rådet genom dess anslagsbeviljande välbekanta — incitament till forskning över ett brett fält. Rådet vill gärna betrakta det nu framlagda förslaget som en naturlig utvecklingslinje från detta projekt men nu med tyngdpunkten på forskningssidan.

I olika sammanhang har rådet under senare år, bl. a. i petita- och remisskrivelser, pekat på att geovetenskaperna för närvarande befinner sig i ett intensivt utvecklingsskede och att det kommer att nödvändiggöras successivt ökande insatser från samhällets sida. Vulkanologin intar av många

skäl en viktig plats bland geovetenskaperna och bör därför på olika sätt stödjas. Rådet ser därför det framlagda förslaget som i hög grad meningsfullt och värt ett förverkligande.

Rådet anser sig också böra poängtera att det för sin del på olika plan eftersträvar ett ändamålsenligt och rationellt nordiskt samarbete. Genom rådets initiativ är ett långtgående sådant redan etablerat bl. a. i fråga om naturvetenskaplig publikationsverksamhet och den internationella hydrologiska dekaden, och samarbetet befinner sig därtill i rask utveckling. Det föreslagna projektet synes vara alldeles särskilt väl ägnat att realiseras på nordisk basis.

Med åberopande av det anförda vill rådet livligt tillstyrka det framlagda förslaget om ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Stockholm den 18 januari 1968

Martin Fehrm

Gösta W. Funke

Statens geotekniska institut:

— — — får institutet anförda, att vulkanologin ligger utanför institutets verksamhetsområde. Helt allmänt vill institutet endast uttala att det framlagda förslaget synes böra beaktas.

Stockholm den 16 januari 1968

Statens geotekniska institut

Bengt Broms

Geologiska föreningen:

Forskningen inom vulkanologin, liksom den inom många andra delar av geologin, är till skillnad från forskningen inom de flesta andra vetenskapsgrenar kraftigt beroende av studier i fält, d. v. s. laborieverksamheten inom vulkanologin är företrädesvis förlagd till naturen. Island i dess helhet måste ur vulkanologisk synpunkt betecknas som ett i särklass unikt, naturligt, vulkanologiskt laboratorium med dess pågående vulkaniska aktivitet, föga omvandlade vulkaniska berggrund samt som regel ringa jord- och vegetationstäckning. Att förlägga ett vulkanologiskt institut i Island måste därför anses som synnerligen lovvärt, då ett sådant institut i detta land skulle stå i omedelbar närhet till otaliga, sannolikt fruktbarande objekt för forskning inom vulkanologi.

Ett svenskt deltagande i ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island får

vidare till fullo förordas, inte endast med tanke på framtida vulkanologiskt vetenskapliga framsteg utan även och kanske framför allt på de ekonomiska vinster, som ett sådant deltagande indirekt skulle kunna medföra.

De flesta av malmerna och många av de industriella mineralen och bergarterna i Sverige förekommer nämligen i suprakrustala, prekambriiska serier, som av flera forskare, trots de ingående bergarternas höga ålder, kunnat till stor del påvisas vara av vulkaniskt ursprung. Dessa serier är tyvärr som regel mycket kraftigt omvandlade och karakteristiska strukturer har därför blivit oskarpa eller helt utplånats. Stor erfarenhet från yngre vulkanisk berggrund erfordras därför vid tolkningen av bergarterna och malmerna i dessa serier. En sådan erfarenhet kan svårligen erhållas i Sverige.

Nämnda malmer samt mineral och bergarter i Sverige förekommer vidare i så intimt samband med de vulkaniska bergarterna att det ligger nära till hands att tolka den vulkaniska aktiviteten som källa till dem eller åtminstone att den vulkaniska aktiviteten påverkat deras bildning. Mycket återstår att utforska innan klarhet i dessa frågor erhållits. En jämförelse mellan den yngre berggrunden i Island och den äldre i Sverige skulle emellertid kunna giva mycket viktiga upplysningar härom. Stor ovisshet råder dessutom i vad mån den vulkaniska aktiviteten kan ha påverkat malmkropparna och kropparna av de industriella mineralen och bergarterna till form och storlek. Klarhet i dessa frågor kan även vinnas genom jämförande studier i yngre vulkanisk berggrund.

Kunskapen om nämnda frågor är av utomordentligt stor betydelse vid prospektering av malmer och industriella mineral och bergarter likväl som vid utvinning av dessa. Alla tillfällen, som bereder den svenske geologen möjligheter till att utföra jämförande studier mellan Sveriges malmförande serier och pågående vulkanisk aktivitet samt yngre vulkanisk berggrund, måste därför anses kunna innebära stora ekonomiska framsteg för den svenska gruvhanteringen. Ett svenskt deltagande i ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island skulle bereda många sådana möjligheter.

Med stöd av det ovan anförda, vilket dock endast utgör ett litet axplock, av skäl för att inrätta ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island, får härmed Geologiska föreningen varmt förorda inrättandet av ett sådant i Island.

Stockholm den 22 januari 1968

Åke Henriques

Erik Ahman

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordiskt vulkanologiskt institut i Island. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 19 och 20 februari 1968.

I sakens behandling i utskottet den 19 och 20 februari 1968 har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oitinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttrandena över medlemsförslaget:

NORDFORSK.

Danmark:

Dansk Geologisk Forening.

Finland:

Undervisningsministeriet.

Helsingfors universitets konsistorium.

Helsingfors universitet, matematisk-naturvetenskapliga sektionen.

Geologiska forskningsanstalten.

Island:

Naturhistorisk Museum, Islands Naturvitenskapelige Institutt.

Naturhistorisk Museum, Islands Jökelforskningssekskap.

Norge:

Kirke- og undervisningsdepartementet.

Universitetet i Oslo, Dekanus ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Universitetet i Oslo, geologisektionen.

Universitetet i Bergen, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Norges tekniske høgskole.

Norges tekniske høgskole, bergavdelingen.

Sverige:

Universitetskanslersämbetet.

1965 års geoutredning.

Sveriges geologiska undersökning (SGU).
Statens naturvetenskapliga forskningsråd.
Statens geotekniska institut.
Geologiska föreningen.

Remissinstanserna är eniga om att vulkanologin är ett vetenskapsfält, där Island har utmärkta möjligheter att erbjuda de andra nordiska länderna forskningssamarbete. *Universitetskanslersämbetet* i Sverige anför att undersökningar av det isländska vulkanområdet ur en vidare synvinkel spelar en betydelsefull roll för den samlade geovetenskapens utveckling. *Geologiska föreningen* i Sverige betonar att den geologiska forskningen, inom vilken vulkanologin är ett specialfack, särskilt är beroende av fältstudier, emedan laborativ verksamheten företrädesvis måste förläggas till naturen. Föreningen ser Island som ett unikt naturligt laboratorium för vulkanologisk forskning på grund av den i landet pågående vulkaniska aktiviteten, landets föga omvandlade berggrund och i regel ringa jord- och vegetationstäckning. Island är beläget på den mittatlantiska ryggen, som under de senaste åren alltmer börjat intressera geologer och geofysiker, och landet är därför enligt *Sveriges geologiska undersökning*s uppfattning av centralt intresse för lösningen av frågan om kontinentaldriften, d. v. s. frågan om kontinenternas rörelse från varandra och det därmed sammanhängande problemet om Atlantens vidgning.

Nyssnämnda instanser samt *statens naturvetenskapliga forskningsråd* i Sverige och *Dansk Geologisk Forening* hänvisar till att vissa delar av berggrunden i de nordiska länderna är av vulkaniskt ursprung och framhåller att en fullgod kännedom av bergarterna, de processer som varit verksamma vid deras bildande samt bergarternas industriella utnyttjande förutsätter gedigna kunskaper om yngre vulkaniska områden och vulkanismens olika manifestationer, vilka med fördel kan utforskas i Island.

Sveriges geologiska undersökning konstaterar att en samlad insats av alla de nordiska länderna skulle skapa avsevärt bättre förutsättningar för en framgångsrik vulkanologisk forskning i Island enligt moderna metoder. *Geologiska föreningen* i Sverige finner förenade ekonomiska resurser vara ägnade att främja den nationella forskningen på området i respektive länder, vilket utgör ett starkt motiv för ett nordiskt samgående.

NORDFORSK och *bergavdelningen ved Norges tekniske høgskole* anser att ett internationellt vulkanologiskt institut i Island skulle vara till fördel både för den nationella isländska och den övriga nordiska forskningen. Bergavdelningen påpekar emellertid att uppenbara vanskligheter är förknippade med inrättande av ett internationellt institut och karakteriserar grundandet av ett nordiskt institut på området som en säker och effektiv lösning.

Islands Naturvitenskapelige Institutt anser att man i detta skede inte bör upprätta ett internationellt institut, särskilt om det är verksamt på ett fler-

tal vetenskapliga områden, men att man redan nu kunde diskutera ett sådant större projekt. Institutet uttrycker som sin bestämda uppfattning att ett nordiskt institut för vulkanologi i början inte bör utsträcka sin verksamhet till att omfatta andra vetenskaper eller vetenskapsgrenar än vulkanologin, som redan i sig själv representerar ett fält av internationellt intresse. Erfarenheterna av en mera begränsad verksamhet bör vara avgörande för en framtida utvidgning av aktiviteterna vid ett nordiskt vulkanologiskt institut. Ett institut med ett mindre verksamhetsfält skulle dessutom för Islands del te sig förmånligast, anför Islands Naturvetenskapelige Institutt vidare, enär omkostnaderna inte skulle bli alltför betungande.

Universitetskanslersämbetet i Sverige understryker det vetenskapliga värdet av ett nordiskt vulkanologiskt institut men framhåller att, innan ett projekt av detta slag kan realiseras, det bör angelägenhetsgraderas i förhållande till andra planerade vetenskapliga aktiviteter i deltagarländerna. Ämbetet förordar en undersökning av möjligheterna att inrätta ett dylikt institut. Samma åtgärd föreslås av *Sveriges geologiska undersökning*, som finner att starka skäl talar för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island. *Undervisningsministeriet* i Finland ställer sig tills vidare avvaktande till medlemsförslaget, emedan däri inte har utretts vilka möjligheter Island har att utvidga det redan förefintliga institutet till ett nordiskt och inte heller möjligheterna för forskare från andra nordiska länder att utnyttja institutet, samt rekommenderar att nämnda omständigheter måtte bli föremål för undersökning. Liknande synpunkter framförs av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid Helsingfors universitet*, om vars yttrande universitetets *konsistorium* förenat sig, samt *Geologiska forskningsanstalten* i Finland, som föreslår tillsättande av en sakkunnig nämnd för att utreda frågan om ett nordiskt vulkanologiskt instituts anläggningskostnader, organisation och verksamhet, innan man skrider till slutliga åtgärder för dess inrättande. *NORDFORSK* varnar för att alltför snabbt fatta ett definitivt avgörande i ärendet, emedan initiativet, som organisationen betecknar som intressant, fordrar en underbyggnad som är tidskrävande. Institutets inrättande bör enligt samma organisations uppfattning föregås av utförliga utredningar av frågorna om omfattningen av institutets verksamhet, nordiskt eller internationellt samarbete inom ramen för institutets verksamhet, etableringens och driftens finansiering samt motsvarande nationella isländska instituts förhållande till ett nordiskt eller internationellt institut.

3. U t s k o t t e t

Utskottet vill för egen del understryka vad som i medlemsförslaget och remissyttrandena anförts om Islands såväl i nordiskt som internationellt hänseende utomordentliga förutsättningar såsom geovetenskapligt forskningsfält. En effektiv vulkanologisk forskning med utnyttjande av den uni-

ka vulkanologiska aktiviteten i Island och landets föga omvandlade berggrund är av intresse för ett flertal geologiska vetenskapsgrenar i de nordiska länderna. Utnyttjandet av malmtillgångarna och utforskandet av berggrundens tillskapelseprocesser förutsätter ingående kännedom om vulkanismen, som i Danmark, Finland, Norge och Sverige, där berggrunden till en betydande del är av vulkaniskt ursprung, inte kan studeras nationellt-regionalt. Utskottet finner att dessa omständigheter tydligt talar för en samlad insats av de nordiska ekonomiska resurserna och forskningskapaciteterna på området för att i Island åstadkomma en effektiv vulkanologisk forskning enligt moderna metoder.

I detta sammanhang önskar utskottet erinra om rådets rekommendation nr 10/1963 om nordiska exkursioner i geologi och geografi till Island. Dessa exkursioner, som anordnats sedan 1964 och rönt mycket stor uppskattning, har inriktats på studiet av vulkanologiska och geomorfologiska processer samt vunnit erkännande för sin betydelse för utbildningen inom geovetenskaperna.

Island besöks redan för närvarande förutom av nordiska vetenskapsmän även av forskare från den europeiska kontinenten och USA. Det är uppenbart att de internationella intressena måste beaktas och den internationella aspektens förhållande till den nordiska noggrant undersökas, innan direkta åtgärder vidtages för inrättande av ett nordiskt institut. Ett internationellt institut kunde ge den geologiska forskningen i Island fasta former och förebygga en oorganiserad vetenskaplig aktivitet från utomnordiska forskares sida. Ett nordiskt institut kunde dock i detta skede vara den mest realistiska lösningen. Vid en global fördelning av forskningsfaciliteter är det möjligt att Island inte skulle kunna konkurrera med de underutvecklade områdena. Den internationella aspekten liksom även frågan om det nationella isländska institutets förhållande till ett nytt institut på bredare bas bör bli föremål för en omsorgsfull utredning.

Möjligheterna att utnyttja Islands berggrund för en allsidig geovetenskaplig forskning och Islands stora betydelse för nordisk geovetenskap och dess utveckling aktualiserar problemet om verksamhetsområdet för ett eventuellt nordiskt institut. Medlemsförslaget utgår från att institutet bör begränsa sina aktiviteter till vulkanologin och stöds härvidlag av vissa remissinstanser, som bl. a. ser erfarenheterna från en tids vulkanologisk forskningsverksamhet i Island som en ovillkorlig förutsättning för en prövning av en framtida utvidgning av verksamheten till att omfatta även andra geovetenskapliga fackområden. Intresset för Island får knappast ses ur specifikt vulkanologisk synpunkt, och det vore kanske därför skäl att undersöka hur verksamheten vid ett nordiskt institut i Island redan i ett initialskede bör utformas.

Ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island kunde erbjuda tillfälle för de övriga nordiska länderna att göra en aktiv insats till förmån för isländsk

forskning, samtidigt som den nationella forskningen i berörda länder kunde ha betydande fördelar av att deltaga i verksamheten vid ett institut, till vilket motsvarigheter inte kan upprättas i de övriga nordiska länderna på grund av bristande naturliga förutsättningar. En sådan lösning förutsätter dock att frågan om etableringskostnaderna och finansieringen av den fortsatta verksamheten löses genom en övervägd fördelning på de olika länderna och att de nordiska vetenskapsmännens möjligheter att utnyttja institutet i Island för sina forskningar koordineras.

Utskottet önskar i detta sammanhang även peka på nödvändigheten av att tillräckliga medel anvisas forskarna från vederbörande länders sida för att bereda dem möjligheter att utnyttja ett eventuellt nordiskt institut för vulkanologisk forskning.

Utskottet finner, att man med ett nordiskt samgående kunde åstadkomma en effektiv vulkanologisk forskning i Norden, vilken centreras till ett gemensamt institut i Island. Frågan om inrättande av ett nordiskt institut kräver emellertid en lösning, som baserar sig på utförliga undersökningar av bl. a. de olika frågeställningar, som utskottet berört i det föregående.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda
förutsättningarna för upprättandet av ett nordiskt vulka-
nologiskt institut i Island.

Oslo den 20 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Medlemsforslag

om fortsatt nordiskt patentsamarbete

(*Väckt av Poul Dam, Lis Groes och Knud Thestrup*)

På grundlag af Nordisk Råds tidligere rekommandationer er der i Danmark, Finland, Norge og Sverige foretaget et grundigt udvalgsarbejde vedrørende den fælles patentlovgivning, som formentlig omkring årsskiftet 1967-68 vil være tilendebragt ved, at praktisk taget ensartede patentlove enten er vedtaget eller står foran vedtagelse i de 4 lande.

Det nordiske samarbejde er i denne lovgivning forankret i de principper, der er beskrevet i lovenes kapitel III. Ved de nordiske patentlove er man dog gået et skridt videre end ved det øvrige ensartede nordiske lovgivningsarbejde derved, at man har tilsluttet sig indførelsen af et system med nordiske patentansøgninger. Dette system, hvis principper er nærmere beskrevet i de nordiske patentlove, savner modstykke såvel i andre landes patentlovgivninger som på andre retsområder.

Samtidig med det nordiske samarbejde har der imidlertid fundet en udvikling sted såvel i enkeltlande som i samarbejde mellem lande på større internationalt plan, og nye principper for patentlovgivning er derved blevet lagt til grund — principper, som i særlig grad tilsigter en forenkling og rationalisering til imødegåelse af den overbelastning, patentvæsener verden over lider under.

Den fremgangsmåde, hvorefter andre lande søger en øjeblikkeligt virkende løsning på deres patentvæseners overbelastning, er den såkaldte udskudte prøvning (deferred examination), der principielt hviler på den konstatering, at kun et fåtal af patenter, der er udstedt i lande, som har en dybtgående forundersøgelse, forbliver i kraft mere end nogle ganske få år. Man har derfor skønnet det urimeligt at ofre den fuldstændige forundersøgelse (complete examination) på samtlige patentansøgninger og går i stedet for den vej, at et provisorisk patent udstedes uden nogen forundersøgelse, men til gengæld bortfalder efter en kortere årrækkes forløb, såfremt enten ikke ansøgeren eller tredjemand — hvad der kan gøres nar som helst — begærer fuldstændig prøvning (complete examination).

Systemet med udskudt prøvning (deferred examination) er gennemført i Holland fra 1963 og i Vesttyskland i efteråret 1967. Endvidere vil

formentlig også Fællesmarkedet bygge på dette system, ligesom USA synes at være positivt interesseret deri.

Det internationale samarbejde er beskrevet i den såkaldte BIRPI-plan, hvori foreslås, at egentlige dybtgående forundersøgelser henlægges til de eksisterende patentinstitutioner i Washington, Haag, München, Moskva og Tokio.

Med henvisning til foranstående tillader vi os at foreslå,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for, hvorledes det nordiske samarbejde på patentområdet bedst muligt kan koordineres med de principper, der er lagt til grund i andre landes patentlovgivning. Som led i undersøgelsen bør indgå mulighederne for en nordisk tilslutning til BIRPI-planen, herunder også muligheden for oprettelse af et fællesnordisk nyhedsprøvningsinstitut, der kan anerkendes på linje med institutterne i Washington, Haag, München, Moskva og Tokio.

København, den 15. december 1967

Poul Dam

Lis Groes

Knud Thestrup

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om fortsat nordisk patent-samarbejde. Udvalget har tidligere behandlet forslaget på sit møde den 18. december 1967 i København.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget industriminister Sverre W. Rostoft, Norge.

Endvidere har som sagkyndige deltaget ekspeditionssekretær i handelsministeriet Tage Leth, Danmark, byråsjef i patentstyret A. G. Modal, Norge, og statssekreterare i justitiedepartementet Ove Rainer, Sverige.

Medlemsforslaget går ud på, at rådet skal anbefale regeringerne at undersøge, hvorledes det nordiske patentsamarbejde bedst muligt kan koordineres med de principper, der er lagt til grund for andre landes patentlovgivning, herunder muligheden for nordisk tilslutning til BIRPI-planen og oprettelse af et nordisk nyhedsprøvningsinstitut.

Udvalget har drøftet, hvorledes behandlingen af sagen bør tilrettelægges. Der har været enighed om, at medlemsforslaget foreløbig bør sendes på remiss i begrænset omfang. Om muligt bør udvalget på et senere tidspunkt indbyde sagkyndige, som har arbejdet med den nordiske patentlovgivning, eller som ivotrigt måtte være særligt interesserede heri, til en drøftelse og vurdering af BIRPI-planen og den i medlemsforslaget fremførte tanke om oprettelse af et fællesnordisk nyhedsprøvningsinstitut.

Udvalget fortsætter arbejdet med sagen.

Dette anmelder udvalget herved for rådet.

Oslo, den 19. februar 1968

<i>Georg C. Ehrnrooth</i>	<i>Ingrid Gärde Widemar</i>	<i>Erkki Hara</i>
<i>Jørgen Jensen</i>	<i>Tage Johansson</i>	<i>Lars Leiro</i>
<i>Matthias A. Mathiesen</i>	<i>Sven Mellqvist</i>	<i>Johan Møller Warmedal</i>
<i>Ivar Nørsgaard</i>	<i>Grethe Philip</i>	<i>Pauli Räsänen</i>
Formand		
	<i>Harald Samuelsberg</i>	

Tilläggsförslag

om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen

(Väckt av *Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen*)

Nordiska kulturkommissionens sektion II tillsatte år 1960 en kommitté sammansatt av representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige med uppdrag att verka för en modernisering av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor. Kommitténs verksamhet har bl. a. bestått i utarbetandet av förslag till nya kursplaner, på dessa planer baserade försökstexter som prövats vid försöksundervisning i ca 1 400 skolklasser i skolor i hela Norden samt avnämningarundersökningar. Resultatet av kommitténs undersökningar och överväganden jämte förslag till åtgärder redovisas i kommitténs slutrapport »Nordisk skolmatematik», som publicerats i Nordisk utredningsserie (NU 1967: 9). Delar av rapporten har översatts till finska (NU 1967: 12) och till engelska (NU 1967: 11). En av kommittén företagen avnämningarundersökning, som avser ingenjörers användning av matematik, redovisas i ett särskilt betänkande »Matematik och ingenjörer» (NU 1967: 10).

Kommittén har i och med avgivandet av sin slutrapport slutfört sitt uppdrag. I slutrapporten framhåller kommittén emellertid att under det förestående uppföljningsarbetet någon form av relativt fast etablerad, kontinuerlig kontakt mellan de ansvariga i de nordiska länderna vore av värde. Kommittén vill inte närmare uttala sig om formerna för denna kontakt men finner det angeläget att den kontakt som etablerats genom kommitténs verksamhet inte avbrytes. Kommittén nämner bland verksamhetsformer, som förtjänar uppmärksamhet vid den fortsatta reformeringen av matematikundervisningen, lärarfortbildning och modernisering av lärarutbildningen, utvecklande av nya och förbättrade hjälpmedel för undervisningen, anordnande av konferenser och utbyte av personal.

Kommittén har i sin verksamhet haft huvudintresset inriktat på årskurserna 7—12. I viss utsträckning har dock metodiska frågor och den inledande matematikundervisningen på stadiet 1—6 också behandlats. I fråga om sistnämnda stadium krävs emellertid fortsatta ingående undersökningar innefattande bl. a. försöksverksamhet. I syfte att inleda ett samarbete av-

seende den inledande matematikundervisningen, närmast de första sex årskurserna i skolan, har nyligen framlagts en arbetsplan. Samarbetet skulle ledas av en mindre kommitté medan den praktiska verksamheten skulle handhas av en eller två arbetsgrupper. Verksamheten skulle förutsätta bl. a. en omfattande försöksundervisning under fem års tid. De sammanlagda kostnaderna beräknas uppgå till c:a 300 000—400 000 svenska kronor per år. Enligt undertecknades uppfattning synes det naturligt, att de nordiska länderna över statsbudgeterna tillskjuter de erforderliga medlen i överensstämmelse med de riktlinjer, enligt vilka den hittillsvarande kommitténs verksamhet har finansierats.

Undertecknade vill i detta sammanhang hänvisa till Nordiska rådets rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning. I denna rekommenderas regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Nordiska kommitténs för modernisering av matematikundervisningen hittillsvarande verksamhet och de för matematikundervisningen betydelsefulla resultat denna lett till, har inneburit ett steg i riktning mot gemensamma kurser i matematik i de nordiska länderna. Ett fullföljande av arbetet enligt de riktlinjer, som kommittén själv uppdragit och som berörts i det föregående, vore ägnat att medverka till ett fullföljande av detta närmande. Enligt undertecknades åsikt är det angeläget, att detta fullföljningsarbete med det snaraste kan inledas och föras till ett positivt resultat.

Det betydande arbete, som hittills utförts av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen, bör nu snarast realiseras. Regeringarna bör tillse att de nya undervisningsformerna så fort som möjligt introduceras i skolorna.

Med hänvisning till vad ovan anförts far undertecknade föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga en så lydande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisning föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor.

Åbo den 9 januari 1968

Berte Rognerud

Kerilu Saalasti

Sylvi Siltanen

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över tilläggsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats tilläggsförslag om fortsatt nordiskt samarbete rörande modernisering av matematikundervisningen. Utskottet har handlagt saken vid sammanträde den 19 februari 1968.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Vid sakens behandling har därjämte såsom sakkunniga hörts departementsråd Olav Hove, Norge, och sekretär Hjalte Rasmussen, Danmark.

Utskottet får i ärendet avgiva följande betänkande.

1. Tilläggsförslaget

I tilläggsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor.

2. Utskottet

Det förevarande tilläggsförslaget har sin utgångspunkt i den av Nordiska kulturkommissionen år 1960 tillsatta Nordiska kommitténs för modernisering av matematikundervisningen slutrapport »Nordisk skolmatematik» (NU 1967: 9). Utskottet vill för egen del ge ett oreserverat erkännande för det värdefulla utredningsarbete, omfattande bl. a. försöksundervisning i c:a 1 400 skolklasser i hela Norden, som kommittén utfört. Därmed har en god grundval skapats för en reformering av skolans matematikundervisning i Norden. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget, att kommitténs förslag så snart som möjligt skall kunna genomföras inom den praktiska undervisningen. Med hänsyn till den omfattande och mångförgrenade verksamhet detta förutsätter finner utskottet, att en så fast och permanent samarbetsform som möjligt bör tillskapas för det förestående verkställighetskedet.

Utskottet förenar sig om den av förslagsställarna uttryckta uppfattningen att det av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen utförda utredningsarbetet, som främst avsett skolans högstadium, bör följas upp med en liknande utredning avseende skolans lågstadium. Då kosnaderna för denna utredningsverksamhet beräknas uppgå till

300 000– 400 000 svenska kronor per år under fem års tid finner utskottet i likhet med förslagsställarna naturligt, att de nordiska länderna över statsbudgeterna tillskjuter de erforderliga medlen härför i överensstämmelse med de riklinjer, enligt vilka den förenämnda kommitténs verksamhet hittills har finansierats. Utskottet förutsätter därför att erforderliga anslag av statsmedel skall beviljas för det fortsatta samarbetet för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

Utskottet vill slutligen för egen del kraftigt understryka angelägenheten av att skolans matematikundervisning är anpassad efter det moderna samhällets krav och utvecklingstendenser. Av medborgarna krävs även i det dagliga livet numera avsevärt större matematiska insikter och färdigheter än tidigare.

Det arbete Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen utfört bör därför tillmätas den största betydelse. Genom att de nordiska länderna samarbetat i denna sak har uppenbarligen resultat nåtts, som ej varit möjliga att uppnå ifall de enskilda länderna handlat var för sig.

Ur nordisk synpunkt bör det också tillmätas stor betydelse, att härigenom på matematikundervisningens område skapats förutsättningar för att åstadkomma en högggradig enhetlighet i undervisningen. Utskottet finner, att detta står helt i överensstämmelse med de principer, som varit vägledande för det nordiska samarbetet på skolans område. Utskottet får i detta sammanhang hänvisa till den av Nordiska rådet vid 15:e sessionen antagna rekommendationen nr 26 angående enhetlig nordisk skolordning.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor och

II. att anvisa erforderliga anslag för fortsatt samarbete för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Tilläggsförslag

om stöd till standardiseringsarbeidet

(Väckt av Juha Rihniemi och Svenn Stray)

Etter hvert som de direkte hindringer i form av toll og kvantitative restriksjoner mellom de nordiske land er blitt avvirket, har oppmerksomheten i større grad vendt seg mot andre former for reguleringer som indirekte kan virke begrensende på det internasjonale varebytte. Både på nasjonalt og internasjonalt plan er betydningen av et intensivt arbeid for standardisering på alle vareområder anerkjent. Spørsmålet er behandlet av EFTA's ministerråd i Bergen 1966 og i Lausanne 1967. Det er rettet en hensilling til medlemslandene om i størst mulig utstrekning å støtte opp om det arbeid som utføres av de nasjonale standardiseringsorganer og deres deltakelse i de internasjonale standardiseringsorganer.

Under de kontakter som det økonomiske utvalg har hatt med representanter for de nordiske institusjoner som arbeider med standardisering og materiellkontroll har disse gitt uttrykk for at den sentrale betydning disse organers arbeid har fått for internasjonal handel ikke har myndighetenes fulle oppmerksomhet og at organene mangler både økonomisk støtte og myndighetenes fulle forståelse.

Det henstilles

at Nordisk Råd vedtar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å gi øket støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

Stockholm, 19. januar 1968

Juha Rihniemi

Svenn Stray

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott i anledning av tilläggsförslaget och meddelandena om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel**

Til det økonomiske utvalg er henvist meldinger til 16. sesjon innsendt av Finlands og Norges regjeringer og tilleggsforslag om støtte til standardiseringsarbeidet. Utvalget har behandlet saken ved møte 19. januar 1968.

I meldingene er det redegjort for samarbeidet særlig innen Den nordiske komité for samordning av elektriske sikkerhetsspørsmål og for samarbeidet mellom de nordiske materiellkontrollanstalter. Det fremgår av redegjørelsene at samarbeidet er ført videre på viktige felter. Dette gjelder f. eks. arbeidet med å unngå avvik fra de bestemmelser som er utarbeidet av CEE (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment), ensartede anleggskforskrifter for elektriske installasjoner på områder som omfattes av industriell produksjon av bygningselementer; beslutningen om å basere prøvebestemmelsene innen Norden på CEE-bestemmelsene, nordisk samarbeid på områder der internasjonale bestemmelser mangler.

Utvalget vil uttrykke tilfredshet med at arbeidet innen disse sektorer fortsettes på stadig nye felter. På bakgrunn av den store betydning ensartede bestemmelser og forskrifter på dette viktige område har for utviklingen av samhandelen mellom de nordiske land og for den videre integrasjon i Europa, legger utvalget særlig vekt på at de nordiske lands kontrollmyndigheter så raskt som mulig søker å innføre ensartede bestemmelser i samsvar med de internasjonale bestemmelser, utarbeidet innen CEE.

I tilleggsforslaget er det henstillet til regjeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollorganer og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder i de nordiske land.

I anledning tilleggsforslaget vil utvalget bemerke at når det gjelder standardisering innen både det elektriske område og på andre felter er det et europeisk samarbeid utover rammen for de økonomiske grupperinger i Vest-Europa. Utvalget anser at det i den gjeldende markedssituasjon bør vises spesiell oppmerksomhet for felter hvor et samarbeid mellom EFTA-land og EEC-land er mulig. De nordiske land bør ta aktiv del i dette arbeid og fremme gjennomføringen på bred europeisk basis av standarder og kontrollbestemmelser der et slikt samarbeid er mulig. Utvalget mener at de nordiske land bør legge særlig vekt på EFTA's vedtak om å støtte det internasjonale

standardiseringssamarbeid og at offentlige myndigheter og etater i størst mulig grad skal bruke de internasjonale rekommandasjoner uten nasjonale avvik. Gjennomføringen av dette vedtak synes etter de drøftinger det økonomiske utvalg har hatt med de nordiske eksperter på området å forutsette at regjeringene gir aktiv støtte til de myndigheter og organer som arbeider med spørsmålene.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget henstille:

1. at rådet tar meldingene til etterretning i påvente av nye meldinger til neste ordinære sesjon,

2. at rådet vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk råd rekommanderer regjeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

Stockholm, 19. januar 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Tillæggsforslag

om åtgärder mot oljeförorening i havet

(Väckt av Erik Adamsson, Erkki Hara, Johan Møller Warmedal och Knud Thestrup)

Igennem en arrække har der fra mange sider været gjort en betydningsfuld indsats for at forhindre olieforurening af havet. På initiativ af den britiske regering blev der i 1954 vedtaget en international konvention, hvorefter udtømning af olie eller olieholdige blandinger i havet som hovedregel blev forbudt inden for en afstand af 50 sømil (92,6 km) fra land. Konventionen omfattede med visse undtagelser registrerede skibe på 500 registertons brutto og derover.

På initiativ af International Maritime Consultative Organization (IMCO) gennemførtes i 1962 en række ændringer i konventionen. Af disse er der særlig grund til at fremhæve, at hele Nordsøen og Østersøen med bugter blev omfattet af forbudet mod olieudtømning, og at den forbudte zone omkring Island blev fastsat til 100 sømil fra land. Endvidere blev konventionen udvidet til at gælde for tankskibe ned til 150 registertons brutto, og for alle nybyggede fartøjer på 20 000 registertons brutto eller derover blev der vedtaget et i princippet totalt forbud mod udtømning af olie eller olieholdig blanding gældende ikke blot inden for de forbudte zoner, men overalt på havet.

Nordisk Råd havde allerede i 1959 henstillet til regeringerne i de nordiske lande at virke for øget ratifikation af olieskadekonventionen, ligesom rådet havde anbefalet, at olieudtømning blev forbudt i hele Østersøen (*se rek. 4/1959, jfr Nordiska rådet, 7:e sess., s. 2018*). I 1964 anbefalede Nordisk Råd tillige regeringerne at søge tilvejebragt en effektiv kontrol med, at olieudtømning i havet ikke sker i strid med olieskadekonventionen af 1954 (*rek. 9/1965, jfr Nordiska rådet, 13:e sess., s. 2012*). På grundlag heraf er der nu afsluttet en overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige angående samarbejde om kontrol med overholdelsen af de bestemmelser, som er fastsat for at hindre olieforurening af havet. Overenskomsten indeholder i første række regler om udveksling af oplysninger mellem de pågældende nordiske lande samt om gensidig bistand i forbindelse med efterforskningen af sagerne.

Endelig har Nordisk Råds juridiske udvalg i overensstemmelse med den

af udvalget den 4. april 1967 afgivne betænkning (*se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1958*) i efteråret 1967 drøftet olieforureningsproblemerne med sagkyndige fra de nordiske lande. Udvalget er herved blevet informeret om de vanskeligheder, der er forbundet med en tilfredsstillende løsning af problemerne, ligesom man har modtaget nærmere oplysning om de overvejelser, som vil blive lagt til grund for regeringernes fortsatte arbejde med sagen.

Der er særlig grund til at fremhæve, at den internationale konvention af 1954 med ændringer af 1962 indtil nu er ratificeret af 36 stater, hvis samlede handelsflåde udgør ca. 85 % af verdens handelsflåde. For tankskibenes vedkommende er ca. 88 % af den samlede tonnage indregistreret i de pågældende lande. Det bemærkes, at ca. 5,8 % af den resterende tonnage er indregistreret i Sovjetunionen, som har tilkendegivet, at bestemmelserne i konventionen overholdes af den russiske handelsflåde og landets myndigheder.

Det blev endvidere oplyst af de sagkyndige, at en mere effektiv kontrol med, om et skib på ulovlig måde har udlømt olie i havet, antagelig kan opnås ved en ændring af de nuværende bestemmelser om indretningen af oliejournalen eller ved at lægge bevisbyrden for, at en sådan overtrædelse ikke foreligger, på skibsføreren. Det vil muligvis også være hensigtsmæssigt at søge oprettet en international domstol, som kan idømme straf for overtrædelse af konventionen.

Udvalget blev tillige orienteret om en særlig metode for rengøring af olietankskibe (load on top), hvorved olieudtømmingen i havet fra disse skibe kan begrænses i meget betydeligt omfang, ligesom man bl. a. blev informeret om nytten af de eksisterende olieudtømningsanslæg i havne og om mulighederne for at fjerne olie fra havets overflade ved hjælp af kemiske midler. Særlig om det sidstnævnte problem blev det oplyst, at der på nuværende tidspunkt ikke kan anbefales nogen bestemt fremgangsmåde, da det ikke er tilstrækkeligt klarlagt, hvorvidt floraen og faunaen i havet samtidig forgiftes, men spørgsmålet undersøges i en række lande og forskningen koordineres af IMCO.

Nordisk Råd bør fortsat støtte kampen mod olieforureningen af havet. IMCO og andre internationale organer har allerede gjort en stor og påskønnelsesværdig indsats, men det endelige mål — et fuldstændigt forbud mod udtømming af olie overalt på havene — er ikke nået endnu. Først når et sådant forbud respekteres af alle nationers skibe, er der opnået den størst mulige sikkerhed mod skade på kyster og strande, som er til ulempe for befolkningen og har katastrofale følger for fuglelivet.

Det er klart, at der ved løsningen af problemerne må arbejdes på langt sigt, men de nordiske landes regeringer bør allerede nu overveje, om der ikke er mulighed for at realisere et totalforbud også for andre skibe end nybygninger over 20 000 registertons brutto, ligesom regeringerne i fællesskab bør gå videre i arbejdet med at søge den internationale konvention

udformet således, at en effektiv kontrol og retshåndhævelse kan virkeliggøres.

Vi foreslår derfor,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, *at* det principielt bliver totalt forbudt at udlømme olie eller olieholdige blandinger i havet, *at* der skabes forøget mulighed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen, og *at* retshåndhævelse ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

Stockholm, Helsingfors, København og Oslo, den 19. januar 1968

Erik Adamsson

Erkki Hara

Johan Møller Warmedal

Knud Thestrup

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över tilläggsförslaget**

Til juridisk udvalg er henvist tillæggsforslag om foranstaltninger mod olieforurening af havet.

I behandlingen af sagen denne dag har foruden udvalgets medlemmer deltaget industriminister Sverre W. Rostoft, Norge.

Endvidere har som sagkyndige deltaget ekspeditionssekretær i handelsministeriet Tage Leth, Danmark, statssekreteraren i justitiedepartementet Ove Rainer, Sverige, og departementsrådet i justitiedepartementet Ulf Nordenson, Sverige.

1. Tillæggsfor slaget

Tillæggsforslaget går ud på, at rådet anbefaler regeringerne at søge bestemmelserne i den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie skærpet og yderligere effektiviseret.

2. Remissudtalelser

Tillæggsforslaget har ikke været sendt til udtalelse hos myndigheder og organisationer, idet det først er fremsat den 19. januar i år.

3. Udvalget

Udvalget kan fuldt ud tiltræde, at de nordiske lande bør fortsætte og intensivere bestræbelserne for at forhindre olieforurening af havet. Man er klar over, at der fra regeringernes side allerede udfoldes værdifulde bestræbelser i så henseende, og i udvalgets tilslutning til det fremsatte forslag ligger derfor heller ingen underkendelse eller kritik af det indtil nu udførte arbejde. Det er imidlertid åbenbart, at de hidtil truffene foranstaltninger ikke er tilstrækkeligt effektive til at forhindre ulovlig udtømning af olie i havet, hvilket hvert år talrige konstateringer af olietilsløbing ved vore kyster vidner om. I mange tilfælde forvoldes herved betydelige tab for fiskerierhvervet ved tilsmudsning af både og redskaber, og for søfuglene kan der blive tale om katastrofale følger.

Det er helt uacceptabelt, at olieforureningen af havet ikke kan bringes til ophør — bortset fra rene uheldssituationer — og Nordisk Råd bør derfor

ved at vedtage den foreslåede rekommandation tilkendegive, at befolkningen i de nordiske lande står bag alle bestræbelser, som sigter på at forhindre olieforurening af havet, ligesom man går ud fra, at regeringerne ikke undlader nogen indsats, hvorved dette mål kan virkeliggøres.

Udvalget foreslår herefter, at der vedtages en rekommandation i overensstemmelse med tillægsforslaget, som man kan slutte sig til. Udvalget har dog på det foreliggende grundlag anset det for rettest, at spørgsmålet om eventuel etablering af en international domstol til at behandle straffe- og erstatningsspørgsmål i forbindelse med overtrædelse af konventionen bør underkastes en nærmere undersøgelse og vurdering, før regeringerne tager noget initiativ i så henseende, men udvalget vil på forhånd tilkendegive støtte til enhver bestræbelse for oprettelse af en sådan domstol, såfremt dette er praktisk muligt.

Udvalget indstiller,

at der i anledning af tillægsforslaget vedtages følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, *at* det principielt bliver totalt forbudt at udtømme olie eller olieholdige blandinger i havet, og *at* der skabes forøget mulighed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen. Endvidere henstiller rådet, *at* regeringerne overvejer, om det tillige er muligt, at retshåndhævelsen ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

Oslo, den 19. februar 1968

<i>Georg C. Ehrnrooth</i>	<i>Ingrid Gärde Widemar</i>	<i>Erkki Hara</i>
<i>Jørgen Jensen</i>	<i>Tage Johansson</i>	<i>Lars Leiro</i>
<i>Matthias A. Mathiesen</i>	<i>Sven Mellqvist</i>	<i>Johan Møller Warmedal</i>
<i>Ivar Nørgaard</i>	<i>Grethe Philip</i>	<i>Pauli Räsänen</i>
Formand		
	<i>Harald Samuelsberg</i>	

Tilläggsförslag

om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige

(Väckt av Leif Cassel, Kresten Damsgaard, Aksel Larsen och Birger
Lundström)

Nordisk Råd har gennem en lang årrække arbejdet med de forskellige spørgsmål i forbindelse med en udbygning af Øresundsområdet, jfr. f. eks. rådets rek. nr. 5/1962 om en fælles planlægning af regionen, rek. nr. 34/1965 om anlæg af en storlufthavn i Øresundsområdet, rek. nr. 35/1965 om en fast Øresundsforbindelse, rek. nr. 27/1966 om planlægning af lokale lufthavne i Øresundsregionen og rek. nr. 28/1967 om luftfartsforholdene i Øresundsregionen.

Vedrørende disse spørgsmål foreligger nu:

1. En af de af de danske og svenske regeringer nedsatte arbejdsgrupper — Øresundsgrupperne — afgiven betænkning af 10. oktober 1967 »Faste forbindelser over Øresund» (NU 1967: 14).

2. En foreløbig redegørelse vedrørende lufthavn og fast forbindelse København — Malmö, der den 10. januar 1968 blev afgivet af det af den danske trafikminister nedsatte Saltholmsudvalg (NU 1968: 2 og 3).

Af vedlagte resumé af sidstnævnte redegørelse (*se Tillæg*) fremgår, at Saltholmsudvalget har fundet, at Saltholm i enhver henseende må anses for velegnet til anlæg af en nordisk storlufthavn, at 1. etape af lufthavnen og de faste forbindelser kan være færdige til 1976, at de samlede investeringer hertil anslås til 3,9 milliarder d. kr. i 1967-priser, og at projektets gennemførelse ikke kræver anden offentlig støtte end statsgaranti i forbindelse med optagelse af udenlandske lån.

Det må antages, at der indtil 1976 hvert år må investeres mellem 50 og 80 mill. kr. om året — i de første år ca. 80 mill. kr. og i de sidste år ca. 50 mill. kr. — i Kastrup, for at denne lufthavn skal kunne overleve.

Efter 1976 må der, hvis Kastrup skal opretholdes, foretages følgende investeringer:

Flytning af den nuværende (og den udvidede) terminal til sydområderne	450 mill. kr.
Ny fragtterminal	90 mill. kr.
Ny cateringbygning	40 mill. kr.
	<hr/>
	580 mill. kr.

Disse investeringer må anses for helt unødvendige og kan spares, såfremt den af Saltholmudvalget opstillede tidstabel overholdes. Denne tidstabel forudsætter imidlertid, at Danmarks Folketing og Sveriges riksdag i maj 1968 træffer principbeslutning om projektets gennemførelse for deres vedkommende.

For vores vedkommende finder vi, at regeringerne for at undgå unødvendige investeringer bør søge de undersøgelser, som endnu forestår, inden regeringerne kan træffe en principbeslutning om anlæg af storlufthavn, fremskyndet så meget som muligt. Vi vil pege på, at hele planlægningen af Øresundsområdet afventer beslutning om placering af en ny storlufthavn og af de faste forbindelser mellem Sjælland og Skåne.

Det foreslås derfor,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks Folketing og Sveriges riksdag.

København og Stockholm i januar 1968

Leif Cassel

Kresten Damsgaard

Aksel Larsen

Birger Lundström

*TILLÄGG***Resumé av Saltholmudvalgets betänkande (NU 1968: 2 och 3)**

I Danmark nedsatte trafikministeren den 21. september 1967 et hurtigt-arbejdende udvalg — Saltholmudvalget — med henblik på belysning af mulighederne for etablering af en lufthavn på Saltholm og en fast forbindelse mellem København og Malmö.

Udvalget blev sammensat af nedennævnte eksperter med kendskab til inddæmningsprojekter, lufthavnsplanlægning og beflyvning:

overingeniør H. T. Mølgaard, Statens luftfartsvæsen,
vicedirektør E. Damm, SAS,
direktør, civilingeniør N. Brockenhuus-Schack, Kampsax,
fuldmægtig, cand.polit. Erik Budde, Boligministeriet

Udvalgets primære opgave skulle være til ministeren at fremkomme med forslag til en hurtig etablering af en lufthavn på Saltholm under hensyntagen til planerne om en fast forbindelse mellem Kastrup og Limhamn.

Udvalget skulle søge de igangværende luftrumsundersøgelser afsluttet og på grundlag af disse vurdere mulighederne for beflyvning af lufthavnene i området, herunder mulighederne for i en overgangsperiode samtidig at beflyve Kastrup og Saltholm.

Udvalget bemyndigedes til at iværksætte supplerende undersøgelser til afklaring af resterende usikkerhedsmomenter for etablering af en Saltholm-lufthavn, bl. a. bundforhold, trafikforhold, lay-out, operationelle forhold m. v.

Udvalget skulle inden udgangen af 1967 afgive en foreløbig rapport på basis af de på dette tidspunkt foreliggende oplysninger.

På grundlag af en lang række detailundersøgelser afgav udvalget den 10. januar 1968 en foreløbig redegørelse.

Saltholmudvalgets konklusioner kan resumeres således:

Jordbundsforhold

Den gode bæreevne gør Saltholm velegnet for anlæg af en storlufthavn. Tørholdelse af de indvundne arealer er mulig, og tilstrækkelige mængder af egnede materialer til dæmningsbyggeri forefindes.

Luftrumsforhold

De flyvekontrolmæssige problemer i forbindelse med fuld operationel udnyttelse af en Saltholm-lufthavn kan løses på tilfredsstillende måde ved svensk-dansk samarbejde.

Opgavens løsning vil kunne tilgodese beflyvningen af de øvrige lufthavne i regionen, som forudses at være i drift samtidig med Saltholm.

Støj

Støjen på den nuværende lufthavn i Kastrup medvirker i høj grad til at aktualisere anlæg af en ny lufthavn, og udvalget lægger den allerstørste vægt på at nå frem til en løsning, der begrænser støjgener mest muligt.

Det anses ikke muligt at give en lufthavn til betjening af et så tæt befolket område som Øresundsregionen en placering, som i støjmæssig henseende er problemfri.

En bedre placering end Saltholm antages ikke at kunne findes.

Meteorologiske forhold

De meteorologiske forhold på Saltholm svarer til de i København og Malmö forekommende og giver således ikke anledning til bemærkninger.

Koordineringsproblemer

En lufthavn på Saltholm og den faste forbindelse i K-M-linien bør planlægges og udføres i samme regie, hvis de med en så stor og kompliceret opgave forbundne problemer skal løses på forsvarlig måde.

Jo tidligere en principbeslutning om anlæggenes udførelse tages og arbejderne iværksættes, desto før kan de løbende investeringer i Kastrup bringes til ophør.

Flytning af passagerterminalen kan f. eks. undgås, hvis lufthavnen på Saltholm kan tages i brug i 1976, medens en opgivelse af banesystemets udvidelse i Kastrup ville forudsætte, at Saltholm kunne tages i brug i 1972.

Første etape af en Saltholm-lufthavn vil kunne afvikle en årstrafik på ca. 20 mill. passagerer. Den fuldt udbyggede lufthavn rummer mulighed for forøgelse af trafikken til 50 mill. passagerer om året.

Det er udvalgets opfattelse, at en forbindelse med 2 × 3 vejbaner i løbet af få år efter lufthavnens forventede ibrugtagning vil have en utilfredsstillende kapacitet på strækningen mellem Amager og Saltholm. Det foreslås derfor, at denne del af forbindelsen suppleres med 2 reversible vejbaner i først udbygningsetape. Vejsystemet på Saltholm udformes med mulighed for senere anlæg af en omfartsvej for Sveriges-trafikken.

I anden udbygningsetape bør vejsystemet forøges med yderligere 1 tunnel fra Saltholm til Amager.

Infrastruktur

Lufthavnsarealet på Saltholm vil kunne blive ca. 5 gange så stort som det i dag i Kastrup disponible.

Lufthavnen vil — under fuld hensyntagen til den tekniske udvikling

inden for luftfarten og den forventede stigning i passager- og godstrafik — kunne dække trafikbehovet i forudseelig fremtid.

Terminalanlæggene kan og bør opbygges således, at de er funktionsmæssigt fleksible. De kan udvides gradvis i takt med behovet uden nævneværdige gene for trafikken afvikling.

Økonomi

De samlede anlægsudgifter i første etape anslås i 1967-priser til 3,9 mia kr.

Afhængig af renteniveau og tidspunkt for anlæggenes ibrugtagen vil det maksimale kapitalbehov i anlægsperioden udgøre fra 3,5—4,4 mia kr.

Etape 1 anlæggende forventes at være afskrevet i 1990 under forudsætning af et lufthavnsprovenue pr. terminalpassager svarende til det i dag for Kastrup gældende, og et takstniveau for K-M-forbindelsen svarende til det i Øresundsbetænkningen anførte omregnet til 1967-priser.

Organisation

Udvalget understreger betydningen af, at den korte tidsplan fastholdes af hensyn til

1. Begrænsning af rentebyrden i anlægsperioden.
2. Begrænsning af nødvendige investeringer i Kastrup.
3. Overflytning til Saltholm ved et så lavt trafikvolumen som muligt.

Udvalget deler luftfartsdirektoratets opfattelse, at opgavens omfang sammenholdt med den kritiske tidsplan ikke står i forhold til de ressourcer, der vil være til rådighed for opgavens gennemførelse i traditionelt statsligt regie.

En særlig organisation må derfor etableres med henblik på opgavens løsning. Organisationen må sikre, at alle rimelige hensyn til statslige, kommunale og erhvervsmæssige interesser tilgodeses, uden at dette sker på bekostning af arbejdets effektive ledelse.

SAS' organisationsmønster kan være vejledende i opbygning af organisationen, som desuden bør drage størst mulig fordel af Øresundsbrokonsortiets ressourcer og erfaring.

Finansiering

Projektets store potentielle indtægtsmuligheder giver sikkerhed for en hurtig afvikling af de foretagne investeringer uden anden offentlig støtte end statsgaranti i forbindelse med optagelse af de nødvendige udenlandske lån.

En sådan garanti må anses for en forudsætning for at opnå tilstrækkeligt rimelige lånebetingelser.

Tidsplan

Forudsætningen for projektets gennemførelse efter tidsplanen er:

Principbeslutning om projektets gennemførelse

træffes i 1. halvår af 1968.

Detailprojektering påbegyndes i midten af 1968.

Anlægsarbejderne iværksættes i begyndelsen af 1969.

*BILAGA 1***Saltholm — en storlufthavn i Øresundsområdet**

*Föredragning vid Nordiska rådets 16:e session i Oslo den 21 februari 1968
av overingeniør Hans Mølgaard, Danmark*

For en kommende storlufthavn til betjening af Øresundsregionen har 3 placeringsmuligheder været undersøgt, nemlig foruden den eksisterende lufthavn i Kastrup en placering på Sydamager samt den af Nordisk Råd ved flere lejligheder påpegede placering på Saltholm i kombination med en fast Øresundsforbindelse. Enhver af de 3 placeringsmuligheder udelukker af lufttrafiktekniske grunde opretholdelse af de to andre, således at et valg må træffes.

Til Saltholmplaceringen knytter sig på det senere den yderligere omstændighed, at et dansk-svensk ingeniørkonsortium, som i mere end 30 år har interesseret sig for etablering af en fast forbindelse over Øresund, i sommeren 1967 tog lufthavnen med ind i sine overvejelser.

Det har fra første begyndelse været klart, at en fast Øresundsforbindelse, som passerer Saltholm, må samordnes med en lufthavn på Saltholm alene af trafiktekniske og flyvesikkerhedsmæssige årsager. Det oplæg, som Øresundskonsortiet fremkom med i 1967 og præsenterede for den daværende danske trafikminister Svend Horn, pegede desuden på anlægstekniske og økonomiske fordele ved en kombination af de to projekter. Endvidere påpegedes gunstige muligheder for at gennemføre det samlede anlægsarbejde på meget kort tid.

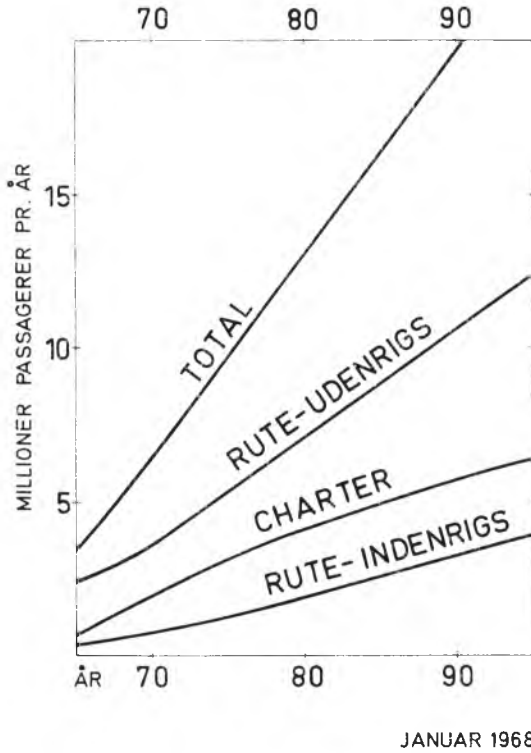
Minister Svend Horn blev så stærkt interesseret i de præsenterede muligheder, at han nedsatte det såkaldte Saltholmudvalg, som hurtigst muligt skulle udforme idéskitsen til et oplæg, der kunne danne basis for en principbeslutning.

På grundlag af allerede foreliggende materiale suppleret med undersøgelser iværksat af Saltholmudvalget udarbejdedes en rapport, som blev afleveret til ministeren i begyndelsen af januar 1968. Rapportens konklusioner, der fastslår projektets gennemførlighed, er gengivet i tillæg til tillægforslag til Nordisk Råd A 183 T/t.

Da udvalgets arbejde således er kendt i sin helhed gennem rapporten af januar 1968 og i resumé ved den i ovennævnte dokumentation til Nordisk Råd gengivne konklusion, omhandler de efterfølgende betragtninger alene visse forhold af særlig interesse til belysning af projektets aktualitet.

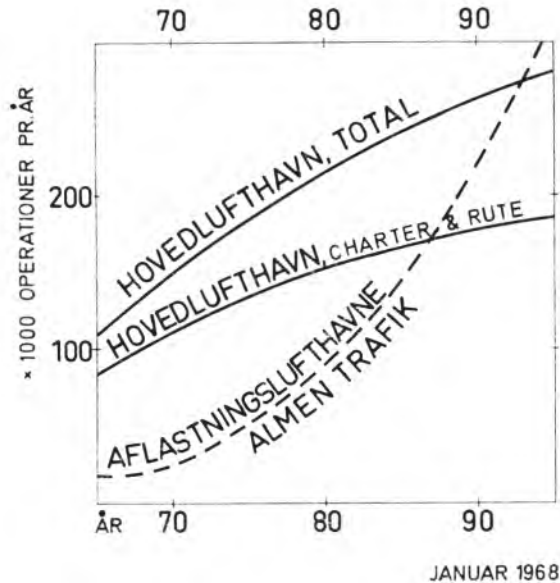
Baggrunden for de lufthavnsproblemer, der så at sige overalt i verden lærer sig op i forbindelse med den lufttrafikale udvikling, er den meget store trafikvækst inden for luftbefordringen. Op til slutningen af 50'erne har væksten svaret til en trafikfordobling på 5 år og derunder, og bortset fra en kortvarig afmatning af vækstraten i begyndelsen af 60'erne har væksten været uhæmmet opadgående og overgået prognoserne.

Figur 1 viser hittidige og forventede antal starter og landinger i den danske del af Øresundsregionen; skønnene antages at være lave.

Figur 2 illustrerer trafikudviklingen udtrykt ved passagertallene, der vokser væsentligt kraftigere end antallet af starter og landinger som følge af, at der stadig indsættes større og derfor mere produktive flytyper. Efter denne prognose skulle 20 mill. passagerer pr. år nås inden 1990, og også dette skøn må siges at være lavt — i særdeleshed for en Saltholmplacering, som tillige vil betjene en betydelig del af den østlige Øresundsregion.

Der melder sig naturligt nok betæneligheder ved at træffe de anlægsøkonomiske konsekvenser af disse drastiske forudsætninger om den fremtidige trafikvækst, men disse betæneligheder må afvejes mod betænelighederne ved ikke at drage konsekvenserne i fornødent drastisk omfang og dermed risikere stagnation eller tilbagegang i forhold til mere aktive regioner.

Adskillige faktorer berettiger til den største optimisme med hensyn til den fortsatte trafikvækst, og intet peger i modsat retning: luftfartens konkurrencedygtighed, især på længere afstande, tillige med de transportkvaliteter, som luftfarten har fremfor andre transportformer, nemlig at bringe flere og fjernere rejsemål inden for rækkevidde, skaber forventninger om fortsat vækst. Den stadige rationalisering af luftfartsindustrien har muliggjort og muliggør fremdeles stadige og betydelige prissænkninger, hvilket yderligere bestyrker forventningerne.

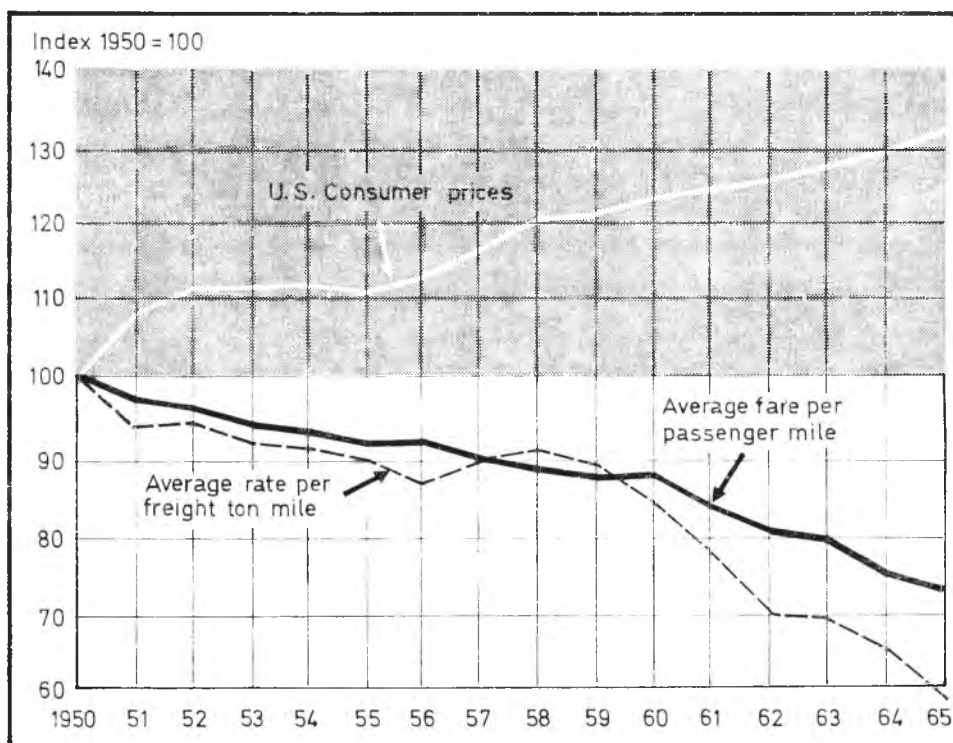
Figur 3 illustrerer, hvorledes prisudviklingen på lufttransport i USA over en 15 års periode ikke alene har været dalende i forhold til prisniveauet for forbrugsvarer, men er gået ned i forhold til udgangspunktets prisindeks.

En forudsætning for, at regionen kan sikre sig sin andel i denne udvikling, er, at man har tidssvarende lufthavnsanlæg, der både kapacitetsmæssigt og kvalitetsmæssigt er på højde med udviklingen.

Herved opstår der et betydeligt investeringsbehov. Figur 4 viser Københavns Lufthavns hidtidige og forventede fremtidige opsummerede (akkumulerede) investeringer, en kurve, der i form minder meget om trafikudviklingskurverne. Den stærkt krummede form på kurven understreger risikoen for betydelige fejlinvesteringer i en lufthavn, hvis placering begrænser fremtidige udbygningsmuligheder, hvilket f. eks. må antages at være tilfældet for Kastrups vedkommende. Dette forhold aktualiserer i høj grad beslutningen om en ny lufthavnsplacering.

Hvis en afgørelse af lufthavnens fremtid fortsat udsættes, bliver der risiko for flere gange fejlinvesteringer, idet man vil være tilbøjelig til at investere i en udbygning efter den hidtidige dispositionsplan, indtil de stærkt be-

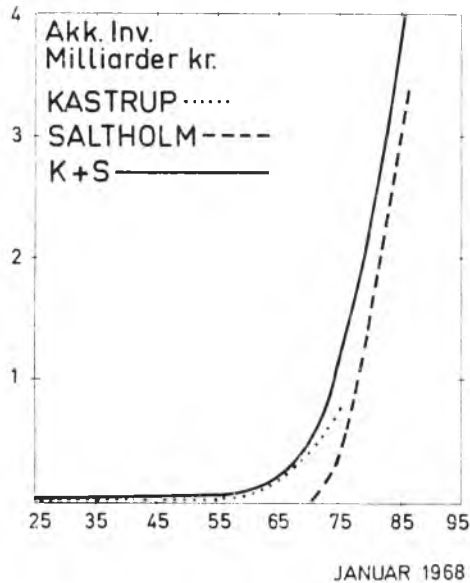
Comparative price Changes—U.S. flag* Airline rates vs. Consumer prices

grænsede rammer sprænges. Derefter vil man, når en ny lufthavn stadig ikke står færdig til indflytning, være nødsaget til at påbegynde udbygning efter en ny dispositionsplan, d. v. s. på vilkår, der stærkt minder om anlæg af en ny lufthavn. Endelig vil man, når disse — stadig begrænsede — muligheder er udtømt, alligevel være nødsaget til at flytte andetsteds hen, medmindre man foretrækker at tvinge efterspørgslen til at rette sig efter udbuddet med de deraf følgende regionaløkonomiske konsekvenser.

Indvendingerne mod lufthavnens placering på Saltholm er fremkommet i to kategorier og i en ret tilfældig blanding, nemlig indvendinger, som har relevans til en hvilken som helst lufthavnsplacering, og indvendinger, der er specifikt knyttet til Saltholmplaceringen. Som eksempler på den første kategori nævnes støj, fuglekollisioner og luftrumsproblemet. Om støjen siger Udvalget vedrørende Københavns Lufthavns fremtid, at de to placeringer, nemlig på den sydlige del af Amager og på Saltholm, er nogenlunde jævnbyrdige. Selv anser jeg det dog som et stort plus i Saltholms favør, at dens beliggenhed på en ø effektivt forhindrer, at byudviklingen kryber ind på lufthavnen og derved forstærker støjproblemerne, således som det er sket ved utallige lufthavne.

Fugleproblemet menes at være større på Sydamerger end på Saltholm.

Luftrumsproblemet, som — fuldt berettiget — tillægges stadig større betydning, kan løses tilfredsstillende ved svensk-dansk samarbejde.

De væsentligste indvendinger i den anden kategori omfatter hovedsagelig to punkter:

1. Saltholm menes at være væsentligt dyrere i anlæg.
2. Placeringen af et landtrafikskabende anlæg på en ø og frigørelsen af udstrakte arealer på Amager giver anledning til byplanmæssige betænkeligheder.

Ad 1. Anlægsudgifterne til første etape på en Saltholmlufthavn er af Saltholmudvalget opgjort til 3,9 milliarder kr., hvilket indbefatter en 6-sporet motorvej mellem København og Malmö.

Hvis lufthavnen placeres på Amager, må man for at få ensartet sammenligningsgrundlag yderligere tillægge udgiften til den faste forbindelse mellem København og Malmö, hvorved anlægsudgifterne til første etape bliver af samme størrelse i de to tilfælde; den merudgift, som Saltholmudvalget har indregnet for øget kapacitet for den faste forbindelses strækning mellem København og Saltholm, kompenseres hovedsagelig af merprisen for arealtilvejebringelserne på Sydamerger. Hvis den af Saltholmudvalget foreslåede løsning af forbindelsen mellem Amager og Saltholm anses for utilstrækkelig, kan den yderligere suppleres op og vil da kunne medføre en merudgift i første etape i forhold til en Amagerplacering på ca. 10 % af anlægssummen, d. v. s. en merudgift af samme eller mindre størrelse som usikkerheden på anlægsoverslaget.

Efterfølgende udbygningsetaper vil påføre Saltholm merudgifter til forbindelsen mellem Amager og Saltholm under forudsætning af, at de eksiste-

rende trafikvaner for trafikken til og fra lufthavnen opretholdes og får lov til at udvikle sig i takt med lufttrafikkens udvikling.

Denne forudsætning er vigtig at bemærke sig, idet de landtrafikale problemers løsning ved kollektiv transport er et af de områder, der for tiden sættes stærke kræfter ind på at løse, især på steder, f. eks. New York, hvor det eksisterende landtrafikale apparat allerede er delvis brudt sammen. Det må derfor anses for dristigt at drage vidtgående konsekvenser af en forudsætning, der efter de hidtidige erfaringer fører til trafikalt sammenbrud.

Ad 2. De byplanmæssige betæneligheder synes i ikke ringe omfang at være præget af et ønske om ved en lufthavnsplacering på Amager at forhindre en uønsket byudvikling dér. Hertil må bemærkes, at hvis det af saglige byplanmæssige årsager skulle være ønskeligt i en længere periode at blokere byudviklingen på Amager, må der kunne findes mere saglige metoder her til end at barrikadere mod byudviklingen ved hjælp af en lufthavn, hvorved tillige lægges en ikke tidsbegrænset rådighedsindskrænkning på arealerne. Til denne ulempe, som vanskeligt kan prissættes, kommer risikoen for, at »barrikaden» ikke på længere sigt er effektiv. Man har endnu intetsteds set, at en lufthavn kunne beskyttes effektivt mod byudviklingen, undtagen netop for en placering som Saltholm, der gennem de omliggende vandarealer har en sådan naturlig effektiv beskyttelse. Skulle en storlufthavn på Amager endnu en gang blive fortrængt af byudviklingen, ville en eventuel marginal besparelse ved en Amagerplacering være dyrt betalt.

Det er sandsynligt, at man har gjort sig tilsvarende betragtninger andre steder, hvor man på grund af placeringsvanskeligheder overvejer en søværts placering af fremtidige storlufthavne, eksempelvis London, Chicago og Los Angeles. Det er i det hele taget tankevækkende, at man de nævnte steder seriøst omgås med planer om etablering af kunstige øer til lufthavnsformål. For Chicagos vedkommende i Lake Michigan, for Los Angeles i Stillehavet; for Londons vedkommende har flere placeringer af kunstige øer været overvejet. Dette viser, at placeringsproblemerne i forbindelse med etablering af fremtidige storlufthavne er så alvorlige, at man ikke afskrækkes af de væsentlige merudgifter, som en søværts placering medfører, når man ikke som i Øresundsregionens tilfælde er så heldig fra naturens hånd at disponere over en sådan mulighed.

Også den fælles nordiske økonomiske interesse i en Saltholmslufthavn har været belivet fra visse sider. På ét punkt kan den fælles dansk-norsk-svenske interesse imidlertid ikke bestrides, nemlig gennem den fælles økonomiske interesse i SAS, der formentlig også i fremtiden vil blive lufthavnens største bruger og dermed yde de største bidrag til anlæggets økonomi.

Da de svensk-norske-danske interesser i SAS forholder sig som 3:2:2, kan det meget enkelt beregnes, hvorledes interesserne i lufthavnen fordeler sig afhængig af, hvor stor en udnyttelse der alene skyldes SAS. Således vil den svenske interesse komme på højde med den danske ved en SAS-udnyttelse

af lufthavnen på omkring 80—90 %. Betragtes anlægget som et rent dansk-svensk anliggende, og opretholdes SAS interessefordeling mellem Sverige og Danmark i forhold til 3:2, indtræder jævnbyrdigheden i lufthavnsinteressen allerede ved 80 %.

Konkluderende fremhæves, at en beslutning haster meget, uanset hvad beslutningen i øvrigt måtte gå ud på.

Vil man ikke bygge ny lufthavn, må man vide det hurtigt, så de fortsatte investeringer i lufthavnen i Kastrup kan bringes i overensstemmelse med en ny dispositionsplan. Hertil kommer så den regionaløkonomiske vurdering af, at konkurrerende lufthavne står parat med bedre faciliteter.

Vil man bygge en ny lufthavn, haster det også, da den ellers ikke vil kunne stå færdig til rammerne for de midlertidige udbygningsmuligheder i Kastrup efter den hidtidige dispositionsplan er sprængt.

Det værste, der kan ske, ville være, om man i afventning af en beslutning tillige udsultede Kastrups midlertidige udbygning. I så fald kunne man muligvis helt spare sig bekymringerne om en storlufthavn i Øresundsregionen, da der næppe vil være trafik tilbage til at motivere en sådan. Trafikken vil have søgt andetsteds hen i ventetiden.

BILAGA 2

Fasta förbindelser över Öresund

*Föredragning vid Nordiska rådets 16:e session i Oslo den 21 februari 1968
av departementsrådet K. O. Wennerhorn, Sverige¹*

Herr president! Det är nu snart tre månader sedan de danska och svenska Öresundsgruppernas betänkande om fasta förbindelser över Öresund offentliggjordes. Den redogörelse för de viktigaste avsnitten i betänkandet som jag fått i uppgift att lämna kommer därför att innehålla en hel del som redan är känt för många av de närvarande.

Jag vill börja med att nämna något om bakgrunden till Öresundsgruppernas utredningar.

De s. k. Öresundsdelegationerna, som tillsattes av regeringarna 1954, blev färdiga med sitt betänkande 1962. I detta framhölls att en kombinerad väg- och järnvägsförbindelse mellan Helsingör och Hälsingborg (HH) gav den bästa lösningen för hela öresundstrafiken till lägsta ekonomiska insats (se fig. 5.1. SOU 1967: 54, s. 63).

¹ Föredragningen illustrerades med ett 20-tal ljusbilder.

Det kom fram åtskilliga synpunkter på betänkandet under remissbehandlingen och i den offentliga debatten på båda sidor om Sundet. Detta gjorde att de danska och svenska regeringarna 1964 tillsatte de båda Öresundsgrupperna med uppgift att överarbeta och ajourföra det material som Öresundsdelegationerna hade redovisat.

Öresundsgruppernas betänkande utmynnar inte i någon rekommendation, men de resultat grupperna redovisar kan sammanfattas i följande tre punkter:

1. Starka skäl talar för att den första fasta vägförbindelsen över Öresund bör anläggas mellan Malmö och Köpenhamn (KM) och vara färdig senast 1980.

2. Tio år senare — och i varje fall före år 2000 — finns det sannolikt underlag för en vägförbindelse också mellan Hälsingborg och Helsingör, kombinerad med en enkelspårig järnväg. Redan tidigare kan det dock bli motiverat att bygga en separat järnvägsförbindelse i det norra läget.

3. Kostnaderna för ett bro-tunnelalternativ Malmö-Köpenhamn beräknas till 815 miljoner kronor och för en kombinerad väg- och järnvägsbro i norr till 800 miljoner kronor.

Öresundsgruppernas resultat talar således för att en sydlig vägförbindelse bör byggas först, medan Öresundsdelegationerna gav förord för en kombinerad nordlig förbindelse.

Nuvarande trafik

Trafiken över Öresund har fortsatt att öka under 1960-talet.

Den totala persontrafiken över Sundet omfattade år 1965 c:a 20 miljoner personresor. Nära 60 procent av resorna gick via HH-lederna (*se fig. 2.1, SOU 1967: 54 s. 17*).

Personbilstrafiken har ökat mycket kraftigt under 1960-talet (*se fig. 2.6, SOU 1967: 54, s. 22*). År 1965 överfördes totalt 1,0 miljoner bilar, varav 850 000 personbilar. Ungefär 3/4 av personbilarna gick via HH.

Person- och personbilstrafiken präglas mycket starkt av turist- och fritidsresor. Detta ger utslag i en betydande sommartrafik. Persontrafiken är också i allt större utsträckning av lokal natur.

Ökningen av godstrafiken har varit kraftig de senaste åren — i medeltal 10 procent per år. Överföringen av järnvägsgods har ökat med 5 procent per år. Den kraftigaste ökningen visar emellertid lastbilsgodset som ökat sin andel av det totala godset över Öresund från 26 procent år 1961 till 39 procent år 1965. Av den totala godsmängden på öresundsledningarna överförs c:a 80 procent på HH-lederna.

Prognoser

Den faktiska utvecklingen av personbilstrafiken över Sundet visar att den av Öresundsdelegationerna beräknade trafikvolymen för år 1970 uppnåddes redan 1964. Godstrafiken med lastbil har också ökat betydligt snabbare än vad delegationerna förutsatte. Volymen för 1970 uppnåddes således redan 1963. Även övrig trafik ökade mer än vad delegationerna räknade med. Öre-

sundsgrupperna fann det därför nödvändigt att upprätta helt nya prognoser.

Av stor betydelse för trafikutvecklingen över Öresund är bilparkens storlek i Danmark och Sverige. Öresundsgrupperna har funnit att man för de närmaste årtiondena kan vänta en fortsatt betydande ökning av bilparken och biltätheten i de båda länderna. Härvid har förutsatts en fortsatt ekonomisk expansion och en hög sysselsättningsnivå. Fram till år 1980 räknar Öresundsgrupperna med att personbilparken skall öka till 3,8 miljoner fordon i Sverige och till 1,9 miljoner fordon i Danmark. Dessa tal, som i stort sett innebär en fördubbling av nuvarande bilpark, ligger 30—40 procent högre än det fordonsantal som Öresundsdelegationerna räknade med.

De nya prognoserna har utarbetats dels för fortsatt färjedrift, dels med tanke på en eller två fasta förbindelser. Det bör observeras att alla prognoserna förutsätter att överfarten över fast förbindelse beläggs med avgift. De tänkta avgifterna bygger på principen att trafikanternas kostnader för passagen skall bli desamma, oavsett om den sker med färja eller via fast förbindelse.

Öresundsgrupperna har räknat med en relativt kraftig tillväxt av persontrafiken över Sundet. Vid forstätt färjedrift skulle persontrafiken öka från 20 miljoner resor år 1965 till 35 miljoner år 1980 och 50 miljoner år 2000.

Överföringsfrekvensen av personbilar har varit stigande under 1960-talet tack vare förbättrad färjeservice, lättare turer och nya leder. Enligt Öresundsgruppernas beräkningar skulle överföringen över Sundet av personbilar vid fortsatt färjedrift komma att öka till 2,0 miljoner år 1980 och till 3,5 miljoner år 2000. Öresundsdelegationernas prognostal ligger betydligt under de nu beräknade.

Enligt den av Öresundsgrupperna upprättade godsprognosen vid enbart färjedrift beräknas den nuvarande godsvolymen på inemot 3 miljoner ton bli fördubblad till år 1980 och öka till c:a 10 miljoner ton år 2000. Andelen lastbilsgods, som för närvarande är c:a 40 procent beräknas öka till c:a 50 procent.

För att klara de angivna trafikmängderna erfordras en betydande insats av färjor. År 1980 kommer det att krävas totalt 35 färjor (varav 19 i HH) och år 2000 54 färjor (varav 29 i HH). Vi har i dag 17 färjor varav 9 i HH. Öresundsgrupperna anser det tveklaktigt om den trafik som kan väntas enligt de angivna prognoserna på längre sikt kan avvecklas på ett tillfredsställande sätt genom fortsatt färjedrift. Man får bl. a. räkna med en snabbt växande kollisionsrisk i HH.

Om en fast förbindelse anläggs över Sundet får man räkna med en kraftig ökning av trafiken när förbindelsen öppnas. Speciellt gäller detta personbilstrafiken. Enligt Öresundsgruppernas beräkningar skulle personbilstrafiken 1980 komma att uppgå till c:a 3 miljoner bilar vid fast förbindelse i HH och till 5,5 miljoner vid fast förbindelse i KM. Öresundsdelegationernas motsvarande tal vid fast förbindelse var endast 1,6 respektive 2,2 miljoner bilar.

På fasta förbindelser kommer godstrafiken att öka dels genom att trafik flyttas över från trelleborgs- och västkustlederna, dels genom att det kommer till ny godstrafik. Öresundsgrupperna har, liksom Öresundsdelegationerna, räknat med att ca 1/3 av godstrafiken på Trelleborg—Sassnitz kommer att gå över till en fast öresundsförbindelse.

Även om fasta förbindelser anläggs erfordras viss kompletterande färjedrift över Sundet. Om en vägförbindelse anläggs i KM erfordras således en kompletterande färjedrift av 9 färjor år 1980 och 15 färjor år 2000. Vid en kombinerad väg- och järnvägsförbindelse i HH behövs det 2 färjor år 1980 och 10 färjor år 2000.

Tekniska utredningar

I den offentliga debatten efter att Öresundsdelegationernas betänkande framlagts hävdades från en del håll att delegationen underskattat kostnaderna för en nordlig förbindelse och överskattat kostnaderna för en sydlig. Detta skulle ha berott på att grundundersökningarna inte varit tillräckligt noggranna.

Öresundsgrupperna har låtit utföra omfattande grundundersökningar i både HH och KM. Vidare har företagits provschaktningar i HH för att bl. a. bedöma schaktningskostnaderna. Öresundsgrupperna har också låtit undersöka, hur en tunnel i HH skulle inverka på de hydrografiska förhållandena i Sundet. Slutligen har studerats frågor om navigering genom brospann och konsekvenserna av en eventuell påsegling av bropelare.

Resultaten av grundundersökningarna visar att grundläggningsförhållandena i HH-läget är gynnsammare än vad Öresundsdelegationerna räknade med. I KM visar resultaten att grundförhållandena är goda.

Beträffande linjesträckningarna föreslår Öresundsgrupperna vissa mindre ändringar. Broinjen i HH har förskjutits något åt norr på danska sidan. För en järnvägstunnel i HH har föreslagits två nya sträckningar. Huvudalternativet går snett över Sundet och kan anslutas till en planerad kringgångslinje i Hälsingborg. Härvid krävs dock en tunnel genom landborgen på svenska sidan. — I KM har de tidigare föreslagna bro- och tunnelsträckningarna i huvudsak bibehållits.

Anläggningskostnaderna har beräknats för både fyrfiliga och sexfiliga vägförbindelser.

Av tabell 1 (*se tabell 9. 3, SOU 1967: 54, s. 208*) framgår kostnaderna för de olika bro- och tunnelalternativen, erforderliga byggnadstider samt årliga drifts- och underhållskostnader. Anläggningskostnaderna avser 1965 års prisnivå och gäller exklusive räntor under byggnadstiden.

En fyrfilig vägförbindelse i KM (KM 40) skulle kosta 815 miljoner kronor och en sexfilig (KM 60) 990 miljoner kronor. En kombinerad väg- och järnvägsförbindelse i HH (HH 41) skulle kosta 800 miljoner kronor och en enkelsparig järnvägstunnel i samma läge (HH 01) 400 miljoner kronor.

De redovisade anläggningskostnaderna förutsätter att förbindelsen i KM utformas utan hänsyn till planerna på en storflygplats på Saltholm. Öresundsgrupperna har nämligen under sitt arbete inte kunnat avvakta resultaten av utredningarna om storflygplatsens lokalisering och utformning. En översiktlig undersökning rörande konsekvenserna för en fast förbindelse i KM av en storflygplats på Saltholm har dock redovisats i belänkandet.

Med utgångspunkt från gällande generella bestämmelser om fritt utrymme m. m. omkring en flygplats som placeras på Saltholm har undersökts möjligheterna att ändra utformningen av förbindelsen Saltholm—Limhamn så att den kan accepteras från luftfartssynpunkt. Man kan härvid tänka sig olika lösningar. Det billigaste alternativet är att förskjuta den föreslagna högbron över Flintrännen mot öster, vilket skulle innebära att sjöfarten flyttas till Trindelrännan, som då måste fördjupas. Det dyraste alternativet är att utföra förbindelsen helt som tunnel. Ett tredje undersökt alternativ innebär tunnel från Saltholm till Oscarsgrundet och bro från Oscarsgrundet till Limhamn.

Merkostnaderna för dessa ändringar har överslagsmässigt beräknats till de belopp som framgår av tabell 2 (*se tabell 9. 4, SOU 1967: 54, s. 210*). Kostnaderna ligger alltså för en fyrfilig vägförbindelse mellan 180 och 490 miljoner kronor. Vid beräkningen av dessa belopp har hänsyn inte tagits till den ökning i kapaciteten som flygplatstrafiken, särskilt från själlandsidan, kommer att kräva.

Om det skall byggas en fast förbindelse i KM och en storflygplats på Saltholm måste det ske en detaljerad gemensam planläggning av de båda projekten. Och man måste enligt Öresundsgrupperna räkna med att det blir både krävande och tidsödande att lösa samordningsproblemen och de frågor av såväl teknisk som finansiell och arbetsmarknadsmässig natur som då aktualiseras.

Öresundsgrupperna har i sina kalkyler förutsatt att den fördyring av förbindelsen som en storflygplats på Saltholm medför inte skall belasta den fasta förbindelsen.

Ekonomiska utredningar

I sina ekonomiska kalkyler har Öresundsgrupperna behandlat såväl alternativet fortsatt färjedrift som en rad alternativ till fasta förbindelser. Sammanlagt 14 alternativa lösningar behandlas i kalkylerna.

Bedömningen av de olika alternativens lönsamhet har genomförts såsom en i huvudsak företagsekonomisk kalkyl, utförd för ett tänkt »Öresunds-trafikföretag», som antas svara för såväl fast förbindelse som erforderlig kompletterande färjedrift över Sundet.

Intäktsberäkningarna för de olika alternativen har baserats på avgifter, »enhetsbelopp», som bedömts med utgångspunkt från färjetaxorna år 1964 men med beaktande av att trafikanterna skall få samma kostnader för pas-

sagen av Sundet vare sig den sker på färja eller fast förbindelse (*tabell 3, se tabell 7.5, SOU 1967: 54, s. 116*). Kalkylräntefoten är satt till 7 procent.

I de ekonomiska bedömningarna har antagits att de fasta förbindelserna har färdigställts år 1980.

Den viktigaste jämförelsen mellan alternativen gäller deras nettokapitalvärden per den 1 januari 1980. Nettokapitalvärdet utgör skillnaden mellan det diskonterade värdet av intäkterna vid antagna avgifter och det diskonterade värdet av kostnaderna och investeringsbeloppen. Ett positivt nettokapitalvärde innebär vid förutsatt räntefot att alternativet ger en avkastning av mer än 7 procent. För de intressantaste alternativen framgår resultaten av tabell 4 (*se tabell 9.5, SOU 1967: 54, s. 212*). Som synes har KM 40 det högsta och KM 60 det näst högsta nettokapitalvärdet. Resultaten av dessa ekonomiska kalkyler är att en vägbro i KM under de valda förutsättningarna och med den tillämpade kalkylmetoden framstår som fördelaktigast. Detta resultat gäller också vid andra rimliga värden på kalkylräntefoten.

Med hänsyn till osäkerheten i prognoserna för trafikutvecklingen — dessa tyder ju på att KM får väsentligt större trafikvolym än HH — har Öresundsgrupperna undersökt om rimliga förändringar i förutsättningarna leder till ett annat resultat, med andra ord en annan rangordning mellan alternativen. Det har gjorts en serie kalkyler — s. k. känslighetskalkyler — med för HH-läget gynnsammare trafikvolym.

Det visar sig att det behövs mycket stora ändringar i trafikvolymerna för att ändra det förut erhållna resultatet, nämligen att KM är fördelaktigast. Man kan därför säga, att HH-läget främst är av intresse för en andra förbindelse över Sundet.

Beträffande alternativen med två fasta förbindelser har det gjorts en särskild bedömning av lönsamheten av att senarelägga den andra förbindelsen. Om t. ex. KM 60 eller KM 40 är färdig år 1980 visar det sig lönsamt att vänta till slutet av 1990-talet, innan den kompletteras med en förbindelse i HH.

Men om KM-förbindelsen byggs fyrfilig kan man vid förutsatt trafikutveckling inte uppehålla den önskade trafikstandarden under 1990-talet. En komplettering av KM 40 bör därför ske redan omkring 1990.

Övervägandena om en etappvis utbyggnad visar att alternativet KM 40 färdigt år 1980 + HH 41 färdigt några år efter 1990 är ett från flera synpunkter gynnsamt alternativ.

Om trafikförhållandena skulle utvecklas så, att den första KM-förbindelsen kan avveckla biltrafiken tillfredsställande under längre tid än som antagits, eller att behovet av fast järnvägsförbindelse blir starkare än som antagits, kan en fast järnvägsförbindelse bli erforderlig, innan denna lämpligen bör kombineras med en vägbro i HH. Det skulle då enligt Öresundsgrupperna kunna komma i fråga att komplettera KM 40 enbart med en järnvägstunnel i HH.

Studier som utförts rörande den fasta förbindelsens inverkan på näringsliv och samhällsbyggande m. m.

Enligt Öresundsgrupperna kommer det framtida huvudvägnätet i Skåne att i utbyggt skick tillgodose trafiken oberoende av om en fast förbindelse förläggs i det ena eller andra läget. Däremot kommer givetvis valet av fast förbindelse att i hög grad påverka den ordning, i vilken vägnätet skall byggas ut.

Motorvägnätet på Själland väntas — med undantag för ringmotorvägen B 5 — vara utbyggt vid den tidpunkt då en fast vägförbindelse kan beräknas vara färdig. Väljer man det nordliga läget kan trafikökningen framtvinga ett tidigareläggande av motorvägen B 5.

Öresundsgrupperna räknar inte med några större ändringar av järnvägsnätets utformning i Skåne, vare sig en fast förbindelse utförs i det ena eller det andra läget. Vid en nordlig förbindelse aktualiseras på dansk sida rätt omfattande byggnadsarbeten på Hellerups station i norra Storköpenhamn och på den yttre godsbanan. Det är arbeten som möjligen helt kan undvikas vid en sydlig förbindelse.

Vid fortsatt färjedrift krävs redan under 1970-talet omfattande och från plansynpunkt i en del fall mindre lämpliga hamn- och färjeanläggningar på båda sidor av Sundet. Kostnaderna för dessa anläggningar jämte erforderliga färjor blir betydande.

Vad gäller sjöfart och hamnrörelse i övrigt kan en fast förbindelse väntas innebära en ökad centralisering av hanteringen av styckeodset till och från regionen. Däremot kan man räkna med att hanteringen av massgodset även i fortsättningen blir fördelad på respektive öresundshamnar.

För luftfarten skulle en förbindelse i KM för den svenska sidan medge snabbare och bättre förbindelse till Kastrup eller en ny storflygplats.

För näringslivet skulle en fast förbindelse över Sundet allmänt sett främja den industriella expansionen och integrationen inom Norden genom att underlätta de långväga transporterna mellan Sverige, Norge och Finland å ena sidan samt Danmark och kontinenten å den andra. Förbindelsen skulle dessutom vara till stor fördel för den regionala handeln och för industrin i Skåne och på Själland.

Valet av läge för förbindelsen kan antas komma att påverka näringslivets lokalisering och utveckling främst inom Öresundsregionen. En fast förbindelse i HH skulle sannolikt inte medföra några stora förskjutningar i nuvarande lokaliseringsförutsättningar, men den skulle ändå i viss mån stärka Hälsingborgsregionen. En fast förbindelse i KM skulle förbättra förutsättningarna i bl. a. Malmö—Lundregionen.

Ett studium av pendlingstrafiken i anslutning till vissa andra stadsområden visar att det under gynnsamma förutsättningar med tiden kan bli fråga om en betydande lokal pendlingstrafik mellan Storköpenhamn och Malmö—Lundområdet via en fast förbindelse i KM.

Folkmängden i Skåne, som nu uppgår till knappt en miljon, skulle enligt de gjorda bedömningarna öka med c:a 160 000 personer till år 1980 om nuvarande utveckling fortsätter. Ett beslut om en förbindelse i KM skulle ge en ökning med c:a 225 000. Alltså ett extra tillskott av 65 000 personer. Detta tillskott faller nästan helt på Malmö—Lundområdet.

Genom att den fasta förbindelsen påskyndar takten i den pågående urbaniseringen och förstärker tendenserna till bebyggelsekoncentration i Västskåne kommer den att ytterligare framhäva de problem som utvecklingen i Skåne sedan länge inneburit för samhällsplaneringen. På den svenska sidan är det framför allt den forcerade tillväxten inom Malmö—Lundområdet vid en KM-förbindelse som träder i förgrunden. På den danska sidan skulle exploateringstrycket på Nordsjälland vid en HH-förbindelse, om den kommer först, innebära ett allvarligt problem, medan en KM-förbindelse skulle kunna främja en önskvärd utveckling i riktning mot Köge och Roskilde.

En särskild effekt av en fast förbindelse är vidgningen av fritidslivets rörelsefält. Detta kommer att medföra ökad efterfrågan på mark för fritidsbebyggelse och krav på utrymmen och anläggningar för utflykts- och rekreationsändamål. En fast förbindelse kommer således utan tvekan att medföra en avsevärt större efterfrågan från danska medborgare vad beträffar frilidshus i Sydsverige.

Finansiering och företagsform

Öresundsgrupperna har i sitt betänkande inte berört frågor om företagsform och kapitalanskaffning. Grupperna hänvisar endast till de resonemang som förs i det tidigare öresundsbetänkandet. Vid överarbetningen av detta har grupperna nämligen funnit att de resonemang som förs av Öresundsdelegationerna om finansiering och företagsform fortfarande gäller.

Sammanfattning

De viktigaste resultaten av Öresundsgruppernas utredningar kan sammanfattas i följande 12 punkter:

1. De antaganden om en långt större framtida trafik över Öresund, som det nu finns grund för, framhäver tydligt behovet av fast förbindelse över Sundet.

2. Prognoserna och de ekonomiska bedömningarna har gjorts under den beräkningsmässiga förutsättningen, att de fasta förbindelserna skall vara belagda med avgifter.

3. Prognoserna tyder på att det på längre sikt kommer att vara behov av fast vägförbindelse i både KM och HH.

4. Det är inte ekonomiskt motiverat att omedelbart bygga fasta förbindelser både i KM och HH.

5. Mycket lalar för att den första vägförbindelsen bör anläggas i KM.

6. Det synes fördelaktigt att bygga vägförbindelsen i KM med fyra filer och senare komplettera med en vägförbindelse i HH.

7. Det finns inte ekonomiska skäl att bygga en fast järnvägsförbindelse samtidigt med den första vägförbindelsen i KM 1980 eller tidigare. Däremot

kommer det att vara motiverat att bygga en järnvägsförbindelse vid den tidpunkt när KM-förbindelsen måste kompletteras med en vägförbindelse i HH.

8. En etappvis utbyggnad av två fasta förbindelser bör avse alternativet KM 40 + HH 41. Av dessa bör KM 40 vara färdig senast 1980 och HH 41 i början av 1990-talet.

9. Med hänsyn till bl. a. erforderliga investeringar i hamn- och färjeanläggningar under 1970-talet skulle det innebära stora fördelar att tidigare lägga den fasta förbindelsen.

10. En storflygplats på Saltholm kommer att medföra en väsentlig fördring av den fasta förbindelsen i KM.

11. Det är angeläget med ett snabbt beslut i flygplatsfrågan. Öresundsgrupperna framhåller i anslutning härtill att om det skulle visa sig, att en KM-förbindelse genom sammankopplingen med flygplatsen eller av annat skäl skulle kunna bli klar först senare än vad Öresundsgrupperna räknat med, kan det bli nödvändigt att på nytt överväga i vilken ordning de fasta förbindelserna skall byggas ut. Härvid kommer alternativet HH 41 i förgrunden.

12. Med hänsyn till utvecklingen inom Öresundsregionen är det angeläget att de fasta förbindelserna snarast kan fogas in i planläggningen. I samband med den fortsatta behandlingen av öresundsförbindelserna och därmed sammanhängande frågor bör enligt Öresundsgrupperna den mer accentuerade intresse- och arbetsgemenskapen i öresundsregionen komma till uttryck i ett vidgat samarbete i form av ökade kontakter och ökat utbyte av informationer när det gäller planeringsfrågor.

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige, A 185 T/t om extrasession angående Öresundsregionens trafikfrågor och meddelandena om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen, 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

Til trafikudvalget er henvist tillægsforslag A 183/T/t om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige og tillægsforslag A 185 T/t om afholdelse af en ekstra session sommeren 1968 til behandling af trafikspørgsmålene i Øre-

sundsområdet. Til trafikudvalget er endvidere henvist meddelelser til 16. session om rek. nr. 5/1962 angående udbygning af Øresundsregionen, afgivet af Danmarks og Sveriges regeringer, om rek. nr. 34/1965 angående storlufthavn i Øresundsregionen, afgivet af Danmarks, Islands og Sveriges regeringer, om rek. nr. 35/1965 angående en fast Øresundsforbindelse, afgivet af Danmarks og Sveriges regeringer, om rek. nr. 27/1966 angående planlægning af lokale flyvepladser inden for Øresundsområdet, afgivet af Danmarks og Sveriges regeringer, og om rek. nr. 28/1967 angående luftfartsforholdene i Øresundsområdet, afgivet af Danmarks og Sveriges regeringer.

Meddelelserne har været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 12.—13. januar 1968 med deltagelse af daværende minister for offentlige arbejder Svend Horn, statsråd Håkon Kyllingmark, statsrådet Svante Lundkvist og kommunikationsministern Leon Suonpää; som sagkundige deltog fuldmægtig Erik Budde, Danmark, og departementsrådet K. O. Wennerhorn, Sverige.

Under sessionen har minister for offentlige arbejder Ove Guldberg og statsrådet Svante Lundkvist deltaget i sagernes behandling; suppleanterne Sven Hammarberg og Kai Lindberg var til stede; endvidere har følgende sagkyndige deltaget: riksdagsman Arne Pettersson, Sverige, og overborgmester Urban Hansen, Danmark.

1. Tillæggsforslagene

I det ene tillæggsforslag (Sak A 183 T/t), som er stillet af Leif Cassel, Kresten Damsgaard, Aksel Larsen og Birger Lundström, henstilles til rådet at vedtage en rekommandation til regeringerne i Danmark og Sverige om, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og om bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks Folketing og Sveriges riksdag.

I det andet tillæggsforslag (Sak A 185 T/t), som er stillet af Leif Cassel og Birger Lundström, henstilles til rådet at beslutte, at der skal afholdes en ekstra session i sommeren 1968 på et tidspunkt, som fastsættes af rådets præsidium, for at behandle Øresundsgruppernes og Saltholmudvalgets betænkninger om en fast Øresundsforbindelse og om en storlufthavn på Saltholm samt på grundlag af disse betænkninger, indkomne udtalelser herom og oplysninger i øvrigt at vedtage rekommandationer til regeringerne i de omhandlede spørgsmål, således at parlamenterne kan træffe beslutning i sagen før udløbet af 1968.

2. Meddelelserne

Af meddelelserne om rek. nr. 5/1962 angående udbygning af Øresundsregionen fremgår, at samarbejdet om planlægningen og udbygningen af regionen har fået en fast karakter og er afpasset sagsområdet; planlægningssamarbejdet er således taget op inden for det af kommuner på begge sider af Øresund dannede Øresundsråd. Det danske boligministerium betragter det med rekommandationen tilsigtede formål som opnået og henstiller, at sagen betragtes som færdigbehandlet.

For så vidt angår rek. nr. 34/1965 angående en storlufthavn i Øresundsregionen er det meddelt, at udvalget vedrørende Københavns Lufthavns fremtid har afgivet sin betænkning den 8. februar 1968 til ministeriet for offentlige arbejder. Af betænkningen, som den danske regering endnu ikke har kunnet tage stilling til, fremgår, at udvalget har fundet både Saltholm og Sydamerger egnede til anlæg af en storlufthavn. — Endvidere har Saltholmudvalget den 10. januar 1968 til ministeren for offentlige arbejder afgivet en foreløbig samlet redegørelse vedrørende spørgsmålet om en storlufthavn på Saltholm (NU 1968: 2 og 3).

Om rek. nr. 35/1965 angående en fast Øresundsforbindelse er meddelt, at de af regeringerne i Danmark og Sverige nedsatte Øresundsgrupper den 24. november 1967 til de to landes trafikministre har afleveret en redegørelse, hvorved den af Øresundsudvalgene i 1962 afgivne betænkning for visse deles vedkommende er blevet ført à jour og kompletteret. — I Sverige er redegørelsen udsendt til udtalelser.

Af meddelelserne om rek. nr. 27/1966 angående planlægning af lokale flyvepladser inden for Øresundsregionen fremgår bl. a., at der i Sverige er fremlagt et nyt forslag om at anlægge en flyveplads til erstatning for Bulltofta ved Malmø nemlig ved Sturup ca. 25 km øst for byen, og at den fælles dansk-svenske ekspertgruppe for flyvetekniske samordningsspørgsmål, den såkaldte SVEDA-gruppe, har udredt aktuelle problemer for flyveledelsen i forbindelse med dette projekt.

Af meddelelserne om rek. nr. 28/1967 angående luftfartsforholdene i Øresundsområdet fremgår ud over det under de ovenfor refererede meddelelser, at der — bortset fra det flyvetekniske samarbejde i SVEDA-gruppen — ikke er oplaget noget fast samarbejde vedrørende Øresundsområdets luftfartsproblemer. Fra svensk side vil man imidlertid overveje formerne for det fortsatte samarbejde om disse problemer, når de danske udredninger om Københavns Lufthavns fremtid er tilendebragt.

3. Trafikudvalget

Det er udvalgets opfattelse, at der med den af Øresundsgrupperne i november 1967 afgivne betænkning »Faste forbindelser over Øresund» (NU 1967: 14), den af Saltholmudvalget i januar 1968 afgivne foreløbige rede-

gørelse vedrørende anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse (NU 1968: 2 og 3) og den af udvalget vedrørende Københavns Lufthavns fremtid i februar 1968 afgivne betænkning (NU 1968: 4 og 5) i forbindelse med de udtalelser, der er indkaldt til afgivelse senest den 1. maj 1968, vil foreligge et materiale, som er ført helt å jour, og som bør være tilstrækkeligt til at danne grundlag for regeringernes og parlamenternes beslutninger vedrørende løsningen af Øresundsregionens vigtigste trafikproblemer.

Det er endvidere udvalgets opfattelse, at disse spørgsmål — navnlig for at undgå store investeringer i foreløbige nødløsninger — bør behandles med henblik på snarest at træffe principbeslutninger. Udvalget kan derfor helt tilslutte sig det i sag A 183 formulerede rekommandationsforslag. Såfremt en sådan rekommandation vedtages, finder udvalget, at de i rekommandationerne nr. 34/1965, 35/1965, 27/1966 og 28/1967 omhandlede spørgsmål vedrørende fast forbindelse og lufthavne m. m. — i det omfang de ikke er endeligt gennemført — er omfattet af den nye rekommandation, og at de sidstnævnte fire rekommandationer derfor kan betragtes som færdigbehandlede for rådets vedkommende.

For så vidt angår rek. nr. 5/1962 er modtaget yderligere oplysninger om samarbejdet vedrørende regionplanlægningen i Øresundsområdet. Udvalget finder, at planlægningssamarbejdet er udbygget så vidt, det under de nuværende forhold er muligt, og at også rek. nr. 5/1962 derfor kan anses for slutbehandlet for rådets vedkommende; spørgsmålet om et planlægningssamarbejde bør dog tages op i Nordisk Råd igen, når der er truffet principbeslutninger om storlufthavnens og de faste forbindelsers placering.

Trafikudvalget er principielt enig i det i sag A 185 fremsatte forslag om afholdelse af en ekstrasession, således at Nordisk Råd inden næste ordinære session kan få lejlighed til at drøfte og tage stilling til det materiale, som forventes at foreligge i løbet af sommeren 1968 vedrørende bygning af en fast Øresundsforbindelse og anlæg af en storlufthavn i Øresundsregionen. Da der imidlertid kan komme til at foreligge den situation, at der ikke er tilstrækkelig anledning til at afholde en ekstrasession, synes det hensigtsmæssigt at beslutte at bemyndige præsidiets til at indkalde til en ekstrasession, såfremt det skønner, der foreligger tilstrækkelig vigtigt materiale hertil.

Udvalget indstiller,

1. at rådet i anledning af tillægsforslaget A 183 vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og

Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag.

2. at rådet tager meddelelserne om rekommandationerne 5/1962, 34/1965, 35/1965, 27/1966 og 28/1967 til efterretning og anser sagerne for færdigbehandlede for rådets vedkommende, og

3. at rådet i anledning af tillægsforslaget A 185 bemyndiger rådets præsidium til at indkalde rådet til en ekstra-session, såfremt der efter præsidiets skøn foreligger et materiale vedrørende Øresundsregionens samfærdselsspørgsmål, som det vil være hensigtsmæssigt at drøfte og tage stilling til i rådet inden næste ordinære session.

Oslo, den 19. februar 1968

<i>Leif Cassel</i>	<i>Kresten Damsgaard</i>	<i>Svend Horn</i>
<i>Nils Jacobsen</i>	<i>Martha Johannessen</i>	<i>Magnús Kjartansson</i>
<i>Mikko Laaksonen</i>	<i>Olavi Lahtela</i>	<i>Aksel Larsen</i>
<i>Jon Leirfall</i>	<i>Tuure Salo</i>	<i>Ingrid Segerstedt Wiberg</i>
	Formand	
	<i>Gösta Skoglund</i>	

Tilläggsförslag

om samarbetet Norden och Europa

(Väckt av Sven Sundin)

Det finns starka skäl för att de nordiska länderna i väntan på att i någon form komma med i den Europeiska gemenskapen (EEC) gör gemensamma förberedelser. Inte minst kräver Finlands och Islands ställning att närmare utredas. Det är olyckligt att olika nationella utredningar om konsekvenserna för näringslivet, lokaliseringspolitiken, social- och arbetsmarknadspolitiken etc. inte samordnats mellan de nordiska länderna. Genom hittills gjorda utredningar har dock vunnits att det i dag finns mycket material om dessa frågor i de enskilda länderna, som kan användas för en nordisk utredning.

Sverige är i dag Norges och Danmarks största kund vad gäller industrivaror. Frågan om vad som händer, därest Sverige och Finland kommer att stå utanför EEC, kan nämnas som ett exempel på vad som närmare bör utredas i väntan på förhandlingar. Ökningen i samhandeln i Norden är närmast explosionsartad. Runt räknat utgör den internordiska handeln i dag en fjärdedel av de nordiska ländernas sammanlagda utrikeshandel. En ökning har skett med 112 procent under sexårsperioden 1959—1965. Under samma tidsperiod ökade den övriga nordiska utrikeshandeln med drygt 60 procent. Den nordiska samhandeln har således ökat nästan dubbelt så snabbt som ländernas totala utrikeshandel. 1959—1965 ökade t. ex. Norges export med 150 procent och Sveriges export till Norge ökade med 112 procent. Av dessa handelssiffror kan man dra den slutsatsen att fördelarna för Norge av ett medlemskap i EEC inte skulle uppväga förlusterna om en tullmur reses mellan Norge och ett utanför EEC stående Sverige. Det kan således konstateras att Norden på många sätt är en marknadsmässig ekonomisk enhet och genom Nordiska rådet i viss grad också en politisk enhet. Vi kan tillika slå fast att vi redan är med i Europa genom samarbetet i FN och dess underorganisationer, GATT och OECD samt andra internationella organisationer. Inom EFTA har vi tillsammans med andra europeiska länder skapat ett fullständigt frihandelsområde för industrivaror.

Vid övervägande om en anslutning till EEC bör inte endast de ekonomiska motiven tas i betraktande utan också en rimlig och mera långsiktig målsättning för det europeiska handelssamarbetets geografiska omfattning. I detta sammanhang bör stor vikt läggas vid möjligheterna att befordra

fortsatt avspänning i Europa. Frågan om handelssamarbetet med de öst-europeiska länderna måste också komma in i bilden.

En annan viktig fråga är samarbetets organisatoriska uppbyggnad. Ett europeiskt samarbete måste byggas på demokratiska principer, så att de små länderna får ett rimligt inflytande på de gemensamma beslut som måste fattas.

Det tredje och kanske viktigaste önskemålet är förhållandet till den tredje världen. Det europeiska samarbetet får inte bli protektionistiskt och ytterligare bidra till att Europa blir en rikemansklubb. Handelspolitiken måste gentemot utvecklingsländerna utformas så, att deras ekonomiska uppbyggnad kan gå så snabbt som möjligt. Genom en sådan politik kan Europa istället för att bli en ny supermakt aktivt bidra till den internationella avspänningen. De nordiska länderna kan genom ett gemensamt uppträdande såsom skett i Kennedyronden ha goda möjligheter att utöva påverkan i rätt riktning.

Under den kommande väntetiden skall den nordiska integreringen intensifieras. Det behövs exempelvis en samlad plan för distriktsutbyggnad och för gränskommunalt samarbete. En mer planmässig utbyggnad av kommunikationerna är önskvärd. Inte minst bör mellanriksvägar förbättras i rask takt, likaså öresundslederna och de internordiska flygförbindelserna. Kapitalproblemen kräver för sin lösning en nordisk investeringsbank. För de särskilt besvärliga sektorerna, lantbruket och fisket, bör man eftersträva nordiska lösningar för att underlätta övergång till en större gemensam marknad. Ifrågakommer devalvering av ett lands valuta, bör övriga länder konsulteras.

För att kunna spela en roll i det europeiska samarbetet kan det bli nödvändigt att formalisera det nordiska samarbetet genom mera förpliktande avtal och genom förbättrad organisation.

Under återopande av det anförda får jag hemställa,

- att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna
1. att ingå en överenskommelse om utbyggnad av det nordiska ekonomiska samarbetet; och
 2. vidtaga åtgärder för att gemensamt åstadkomma en utbyggnad av de organisatoriska resurser som krävs för ett effektivare nordiskt samarbete.

Stockholm den 19 januari 1968

Sven Sundin

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete oah rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak A 165/e: Bilaga 2.)

Tilläggsförslag

om extrasession med Nordiska rådet för Öresundsregionens sambärfärdselfrågor

(Väckt av Leif Cassel och Birger Lundström)

Sedan Öresundsgrupperna avlämnat sitt betänkande »Fasta förbindelser över Öresund» (NU 1967: 14) och det av den danske trafikministern tillsatta Saltholmsudvalget den 10 januari 1968 avgivit en preliminär redogörelse rörande flygplats och fast förbindelse Köbenhavn—Malmö (NU 1968: 2 och 3), föreligger det grundmaterial som tidigare avvaktats för att realistiska diskussioner och överläggningar om dessa frågor skulle kunna inledas. I båda betänkandena framhålls med stort eftertryck, att ställningstagande bör ske så snart som möjligt. Varje försening av ett beslut medför stora extra kostnader genom investeringar på annat håll, vilka eljest skulle kunna undvikas, och olägenheter för planeringen i hela Öresundsområdet.

Öresundsgruppernas betänkande har remitterats till myndigheter och organisationer för yttrande. I Sverige har remisstiden satts till den 1 maj 1968. Den danska Saltholmsutredningen kommer nu att studeras på svensk sida, och den tid som är utmätt för remissbehandlingen av Öresundsbetänkandet bör utnyttjas till att på motsvarande sätt införskaffa svenska myndigheters och organisationers yttrande över Saltholmsutredningen. När dessa uttalanden föreligger från ömse håll, kan sakfrågan om en flygplats skall byggas på Saltholm samtidigt med en fast förbindelse Malmö—Köbenhavn upptagas till avgörande. Den i Saltholmsudvalgets redogörelse uppsatta tidtabellen, enligt vilken riksdagsbeslut i princip bör fattas redan i maj 1968, måste bedömas som alltför optimistisk och ogenomförbar, bl. a. med hänsyn till reglerna för det svenska riksdagsarbetet. Emellertid bör de avgörande överläggningarna mellan Danmark och Sverige kunna igångsättas under sommaren 1968, sedan remissbehandlingen avslutats. Regeringarna har då haft tillfälle att utföra de kompletterande undersökningar som kan visa sig oundgängligen påkallade. Beslut i parlamenten bör kunna fattas före utgången av 1968.

Det är angeläget att Nordiska rådet får tillfälle att yttra sig i denna viktiga fråga på grundval av det material som kan väntas framkomma vid remissbehandlingen, innan de avgörande regeringsöverläggningarna kommer till stånd. Frågan är som nämnts ytterst brådskande, om stora felinvesteringar

skall kunna undvikas. Enligt praxis kan rådet uppdraga åt presidiet att efter hörande av vederbörande utskott avgiva uttalande å rådets vägnar i en nordisk samarbetsfråga, vars behandling inte bör uppskjutas till nästa session. Denna fråga är emellertid alltför stor och viktig för att nämnda förfaringssätt skall kunna tillämpas. Stadgan för rådet öppnar emellertid en annan utväg att höra rådet utan att bro- och Saltholmsfrågan behöver ytterligare fördröjas, nämligen inkallande av en kort extrasession för beslut i just denna sak. En sådan session skulle då lämpligen kunna hållas någon dag under sommaren 1968 på tid, som rådets presidium lämpligen kan bestämma.

Under hänvisning till ovanstående hemställas,

att Nordiska rådet beslutar att hålla en extrasession sommaren 1968 på tid, som bestämmes av rådets presidium, för att behandla Öresundsgruppernas och Saltholmudvalgets betänkanden om fast förbindelse över Öresund och storflygplats på Saltholm och på grundval av dessa och inkomna remissuttalanden samt upplysningar i övrigt antagna rekommendationer till regeringarna i hithörande frågor, så att parlamenten kan fatta beslut i saken före utgången av 1968.

Stockholm den 21 januari 1968

Leif Cassel

Birger Lundström

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige, A 185 T/t om extrasession angående Öresundsregionens trafikfrågor och meddelanden om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen, 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga 3.)

Tilläggsförslag

om lagstiftning om resebyråverksamhet

(Väckt av Osmo Kock och Jon Leirfall)

Mot bakgrund av inträffade resebyråkrascher och det förhållandet att hela Norden i stor utsträckning utgör en marknad för större resebyråföretag rekommenderade Nordiska rådet 1963 regeringarna att undersöka behovet av en lagstiftning om resebyråverksamhet och — om ett sådant behov förelåg — genomföra en gemensam nordisk lagstiftning på området. Någon undersökning av denna karaktär har inte genomförts i nordiskt samarbete. Däremot har några nationella utredningar gjorts och nationell lagstiftning på grundval härav genomförts i Sverige. Läget i de olika länderna om resebyrålagstiftning är för närvarande i korthet följande.

Danmark

Resebyråorganisationerna har antagit en ordning, enligt vilken varje ansluten resebyrå skall ställa en garanti på 100 000 danska kronor som säkerhet för berättigade krav från byråernas kunder. Denna anordning trädde i kraft 1 juni 1964. Någon lagstiftning finns inte och övervägs heller inte.

Finland

En kommitté som tillsattes 1962 har lagt fram ett förslag till lagstiftning. I Finland har en ändring av lagen om rätt att driva näring genomförts med sikte på att bedrivandet av resebyråverksamhet skall utgöra en reglerad näring som kräver tillstånd. Någon förordning om resebyråer har ej ännu utfärdats.

Norge

För utövande av resebyråverksamhet erfordras myndighets tillstånd, vilket föregås av prövning av både behovet av den aktuella resebyrån och den kvalitet på resorna som kan erbjudas.

Sverige

En lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet trädde i kraft den 1 juli 1967. Lagens syfte är att skydda resenärer vid s. k. rese-skandaler. Den innebär, att den som anordnar sällskapsresa till utomnor-

diskt land är skyldig att ställa säkerhet. Detsamma gäller den som säljer, utbjuder eller förmedlar sådan resa anordnad utom riket. Säkerhet får tas i anspråk för återbetalning av medel, vilka erlagts för resa, som blir inställd. I fråga om sällskapsresa, som påbörjats men inte slutförts, får säkerheten tas i anspråk för resenärernas uppehälle i utlandet och deras återresa. Säkerhet skall i regel gälla minst 200 000 kronor. Ärenden om inanspråktagande av säkerhet prövas av en särskild nämnd, resegarantinämnden. Lager gäller till och med den 30 juni 1972.

Erfarenheterna under de år som gått sedan rådsrekommendationen om resebyrålagstiftning antogs visar med all önskvärd tydlighet det berättigade, inte minst ur resenärernas synpunkt, i åtgärder som erbjuder resenärerna ett skydd mot resebyråer som ej är i stånd att fullfölja sina utfästelser gentemot resenärerna.

Det är mycket vanligt att resenärer från Finland, Norge och Sverige köper en resa i Danmark eller att finska och norska resenärer anlitar en svensk resebyrås tjänster. Det är därför ett nordiskt intresse att resenärerna överallt beredes ett rimligt skydd. Skyddsreglerna är emellertid för närvarande — i den mån sådana över huvud existerar — utformade på skilda sätt. I vart och ett av länderna gäller olika bestämmelser beträffande förhållandet mellan resebyrå och kunderna. Här föreligger ett klart behov av en enhetlig lagstiftning om resebyråer till resenärernas skydd. Ett försök att införa enhetliga regler på detta fält — något sådant har hittills icke gjorts — bör nu företagas. Därvid kan den norska lagstiftningen tjäna till förebild.

Under hänvisning till ovanstående föreslås,

att Nordiska rådet antar följande rekommendation till de nordiska regeringarna:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra en enhetlig nordisk lagstiftning om resebyråverksamhet.

Helsingfors och Oslo den 25 januari 1968

Osmo Kock

Jon Leirfall

BILAGA

**Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslaget och
meddelandena om rekommendation nr 3/1963 angående
lagstiftning om resebyråverksamhet**

Til trafikudvalget er henvist tillägsforslag A 186 T, om ensartet nordisk lovgivning om rejsbureauvirksomhed. Til udvalget er endvidere henvist meddelelser til 16. session om rekommandation nr. 3/1963 angående en undersøgelse af behovet for gennemførelse af rejsbureaulove i de nordiske lande, afgivet af Danmarks, Finlands, Islands og Sveriges regeringer.

På trafikudvalgets møde den 12.—13. januar 1968 blev de da foreliggende meddelelser — fra Danmarks og Sveriges regeringer — genstand for en foreløbig behandling.

Under sessionen har minister Matti Kekkonen deltaget i sagernes behandling; endvidere har ekspeditionssekretær Tage Leth, Danmark, deltaget som sagkyndig.

1. Tillägsförslaget

I tillägsförslaget, som er stillet af Osmo Kock og Jon Leirfall, henstilles til rådet at vedtage en rekommandation til regeringerne i de nordiske lande om at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsbureauvirksomhed.

Forslagsstillerne henviser til, at erfaringerne igennem de år, der er gået siden vedtagelsen af rekommandation 3/1963, med al ønskelig tydelighed viser det berettigede i foranstaltninger, der kan yde de rejsende en beskyttelse mod reisebureauer, som ikke er i stand til at opfylde deres forpligtelser. Det anføres, at det er almindeligt, at rejsende bosat i et nordisk land køber rejser i et andet nordisk land, og at det derfor er af fælles interesse, at der overalt gives de rejsende en rimelig beskyttelse. De gældende bestemmelser om forholdet mellem rejsbureauerne og deres kunder er imidlertid forskellige fra land til land, og der findes efter forslagsstillernes opfattelse et klart behov for en ensartet lovgivning på dette område.

2. Meddelelserne

I meddelelserne er givet oplysninger om regeringernes arbejde med rekommandation nr. 3/1963 siden afgivelse af meddelelser til 15. session. På grundlag af meddelelserne til 16. session og til tidligere sessioner er nedenfor under punkt 3 givet en oversigt over stillingen i de enkelte lande.

Det koordinerende land, Finland, har bebudet at ville indkalde til et fællesnordisk møde i Helsingfors, når der er indhøstet større erfaringer med hensyn til virkningerne af den nu under forberedelse værende rejsebureauulovgivning.

3. Den nuværende stilling

Stillingen i de enkelte lande er for tiden i store træk således:

Danmark

Et af handelsministeriet nedsat rejsebureauudvalg afgav i juni 1960 betænkning med et af alle udvalgets medlemmer tiltrådt forslag til lov om rejsebureauer, der er udarbejdet i overensstemmelse med den under OEEC nedsatte turistkomité. Betænkningen og det konkrete forslag har imidlertid ikke ført til foranstaltninger fra myndighedernes side.

Danmarks Rejsbureau Forening og Dansk Rejsbureau Forbund har vedtaget en ordning, der trådte i kraft den 1. juni 1964, og hvorefter hvert rejsebureau, der er tilsluttet foreningerne, skal tilvejebringe en garanti på 100 000 d.kr. til sikring af berettigede krav fra bureauets kunder.

Finland

I 1962 nedsatte statsrådet en komité, som i 1963 afgav betænkning, hvori bl. a. foresloges at udøvelse af rejsebureauvirksomhed skulle gøres betinget af næringsbrev. Denne betænkning gav anledning til en række negative udtalelser vedrørende den foreslåede form for regulering.

I maj 1966 nedsatte handels- og industriministeriet en kommission for på ny at prøve sagen. Denne kommission afgav i marts 1967 betænkning med forslag om at gøre udøvelse af rejsebureauvirksomhed til bunden næring, men i en lempeligere form end efter det tidligere forslag. Et regeringsforslag om ændring af næringsloven, således at adgangen til at drive rejsebureauvirksomhed bliver nærmere reguleret, blev tiltrådt af riksdagen den 28. november 1967. En forordning herom er under forberedelse i handels- og industriministeriet.

Island

I henhold til den islandske turistlov, der trådte i kraft i foråret 1964, skal alle islandske rejsebureauer autoriseres af trafikministeriet og deponere et garantibeløb, der er ansat til minimalt 350 000 isl.kr.

Norge

Til udøvelse af rejsebureauvirksomhed kræves i henhold til »Lov om reisebyråer» (af 4. november 1948 med ændringer af 30. juni 1950 og 21. december 1956) bevilling fra offentlig myndighed på grundlag af en nærmere prøvelse af behovet for det pågældende rejsebureau og kvaliteten af de rejser, der kan tilbydes. Der kræves principielt en sikkerhedsstillelse (50 000—100 000 n.kr.), men dette krav kan frafalde for aktieselskaber med en fuldt indbetalt aktiekapital på mindst 100 000 n.kr.

Sverige

En lov om sikkerhedsstillelse i forbindelse med selskabsrejser til udlandet trådte i kraft den 1. juli 1967. Sikkerheden skal som regel være på mindst 200 000 sv.kr. og tjener til at beskytte de rejsende. Sager vedrørende udbetaling af erstatning behandles af et særligt nævn, »resegarantinämnden». Loven gælder til og med 30. juni 1972.

4. T r a f i k u d v a l g e t

Det oplystes, at det danske handelsministerium finder en beskyttelse af de rejsende ønskelig, men man har hidtil ment, at den af rejsebureaubranchen indførte frivillige garantiordning fungerede tilfredsstillende.

Der var i udvalget enighed om, at der her foreligger et område af så stor fælles interesse, at en ensartet lovgivning i de nordiske lande bør tilstræbes. Det er utilfredsstillende, at der i 4 af de 5 nordiske lande findes en uensartet lovgivning på området og ingen i Danmark, navnlig eftersom rejsebureauerne henvender sig til samme nordiske publikum. Fra dansk side blev der givet udtryk for, at man ikke vedblivende bør stå alene uden for en sådan lovgivning til sikring af de rejsende. I Danmark havde det pågældende erhverv jo stort set i princippet selv erkendt nødvendigheden af en betryggelse af de rejsende.

Der blev fra flere sider givet udtryk for betænkelighed ved den norske regel om en offentlig prøvelse af behovet for det enkelte rejsebureau, idet en sådan regel fandtes at være for stærkt et indgreb i næringsfriheden. Derimod var der fra alle sider enighed om, at man i det mindste bør have en garantiordning, og at denne bør være obligatorisk.

Udvalget indstiller,

1. at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 3/1963 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende, og
2. at rådet i anledning af tillægsforslaget (A 186 T) vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsebureauvirksomhed.

Oslo, den 20. februar 1968

Leif Cassel

Kresten Damsgaard

Svend Horn

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Magnús Kjartansson

Mikko Laaksonen

Olavi Lahtela

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Tuure Salo

Ingrid Segerstedt Wiberg

Formand

Gösta Skoglund

Tilläggsförslag

om Nordiska kulturfonden

(Väckt av Georg Backlund, Håkon Johnsen och Berle Rognerud)

Vid rådssessionen 1966 i Köbenhavn antogs en rekommendation angående Nordiska kulturfonden (rek. nr 28/1966) med anmodan till regeringarna om bland annat en höjning av den Nordiska kulturfondens medel snarast möjligt och senast den 1 januari 1967 till sammanlagt 3 miljoner danska kronor. Kulturfonden var under det första verksamhetsåret 1966 på blott 600 000 danska kronor. Rådets kulturutskott fann vid sin behandling av saken 1966 att detta belopp ej vore tillfyllest för att fonden skulle uppfylla sitt primära syftemål och föreslog därför en förhöjning till 3 miljoner danska kronor, vilket var det belopp som ursprungligen föreslagits.

Sedermera har 1966 års rekommendation till fullo uppfyllts genom en överenskommelse om Nordiska kulturfonden, vilken undertecknats i oktober 1966 och trätt i kraft i januari 1967. Enligt denna skulle fonden årligen tillföras ett belopp om 3 miljoner danska kronor fördelat på de nordiska länderna i förhållande till deras befolkningstal.

I november 1967 devalverades den danska kronan med 7,9 procent. Därigenom minskades också realvärdet av fonden, i vart fall i de delar fondens medel utgår i norsk och svensk valuta. Devalveringen av Finlands och Islands valutor, vilka var större än den danska devalveringen, kan tänkas innebära en viss förhöjning av fondens värde vid utbetalning av bidrag i finsk och isländsk valuta. Totalt sett innebär dock den danska devalveringen en värde-minskning.

Nordiska kulturfondens medel har som nämnts bestämts i danska kronor. Genom devalveringen av den danska valutan har fondkapitalets reella värde ostridligen minskat i förhållande till det vad som var avsett i överenskommelsen om fonden. Av de uttalanden och undersökningar, som föregick tillkomsten av denna överenskommelse framgår, att ett fondkapital om 3 miljoner danska kronor i det värde den danska kronan hade före devalveringen bedömdes som realistiskt för att möjliggöra fondens primära syftemål. Erfarenheten har visat att fondbeloppet snarare bestämts för lågt än för högt. Med hänvisning härtill är det angeläget att fondkapitalet snarast bringas upp till samma realvärde som det hade före devalveringen. Det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna såsom det utformats genom Nordiska kul-

turfonden bör icke få minskad omfattning på grund av devalveringen av den danska valutan. De nordiska länderna bör således genom justeringar av överenskommelsens regler om fondbeloppet tillse, att den danska devalveringens effekt elimineras i nu berörda hänseende. Genom en förhöjning av fondbeloppet med 250 000 danska kronor skulle dess realvärde i huvudsak återställas.

Under återopande av vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

Helsingfors och Oslo den 30 januari 1968

Georg Backlund

Håkon Johnsen

Berte Rognerud

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över tilläggsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats tilläggsförslag om Nordiska kulturfonden. Utskottet har behandlat tilläggsförslaget vid sammanträde den 19 februari 1968.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

1. Tilläggsförslaget

I tilläggsförslaget hemställs, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

2. Utskottet

Sedan ingången av år 1967 har Nordiska kulturfonden förfogat över ett årligt belopp av 3 miljoner danska kronor. I november 1967 devalverades den danska kronan med 7,9 procent. Genom att Nordiska kulturfondens medel bestämts i danska kronor medförde devalveringen av den danska kronan en minskning av fondkapitalets reella värde i jämförelse med vad som avsetts i den mellan de nordiska ländernas regeringar den 3 oktober 1966 ingångna överenskommelsen om fonden. Det i sagda överenskommelse föreskrivna fondkapitalet om 3 miljoner danska kronor bedömdes då såsom realistiskt för att möjliggöra fondens primära syftemål. Utskottet förklarar sig om förslagsställarnas uppfattning att, då fondkapitalets faktiska värde som en följd av devalveringen av den danska kronan reducerats, det är angeläget att fondkapitalet snarast bringas upp till samma realvärde, som det hade före devalveringen. Härför talar ytterligare den omständigheten, att fondkapitalets storlek av 3 miljoner danska kronor redan mot bakgrund av de till fonden årligen inkomna ansökningarna även annars visat sig vara alltför lågt, varför fondens betydelse ej därjämte finge reduceras genom devalveringens inverkan.

Utskottet finner vid sådant förhållande angeläget, att de nordiska länderna genom att justera överenskommelsens regler om fondbeloppet tillser, att fondkapitalets värde bringas att motsvara dess ursprungliga värde. En

förhöjning av fondbeloppet med 250 000 danska kronor har beräknats medföra, att dess realvärde i huvudsak skulle återställas.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår utskottet, att rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Tilläggsförslag

om nordiskt deltagande vid världsutställningen i Osaka 1970

(Väckt av Leif Cassel och Eino Sirén)

Av regeringarnas meddelanden inför Nordiska rådets 16:e session om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet framgår bland annat, att inför världsutställningen i Osaka 1970 planer föreligger på ett gemensamt nordiskt framträdande.

Företrädare för berörda myndigheter och institutioner i Danmark, Norge och Sverige har vid ett möte i Köpenhamn den 12 januari 1968 enats om att ga samman om en gemensam skandinavisk paviljong omfattande dels en restaurant i SAS-Caterings regi, dels en gemensam utställning under en gemensam generalkommissarie. Kostnaderna skall fördelas mellan de tre länderna och SAS-Catering. Vid mötet välkomnade de ifrågavarande parterna ett deltagande även av Finland och Island i den gemensamma paviljongen.

Det måste hälsas med stor tillfredsställelse att ett gemensamt deltagande vid världsutställningen nu synes kunna komma till stånd trots den tveksamhet som tidigare rått. Glädjande är att man denna gång planerar inte blott en gemensam paviljong utan även gemensam utställning. Det torde icke vara svårt att finna sådana utställningstemata, till vilka alla nordiska länder kan tillsammans bidra.

Då man nu går att ånyo framträda på en världsutställning, ter det sig ur nordisk synpunkt högst angeläget att alla de fem nordiska länderna är företrädade. Det vore ytterst beklagligt om Norden vid detta tillfälle bleve reducerat till en trestatsgrupp. Det bör vara möjligt att finna en formel som gör det överkomligt för alla fem länderna att på ett eller annat sätt vara med i det gemensamma företaget. Alla vägar som står till buds för att förverkliga ett gemensamt framträdande måste prövas.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett samnordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka 1970.

Stockholm och Helsingfors den 1 februari 1968

Leif Cassel

Eino Sirén

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark, Finland,
Island, Norge och Sverige angående samarbete vid världsutställningen
i Osaka 1970, m. m.**

Nordiska rådet har i olika sammanhang givit uttryck åt sin önskan att, så snart det är praktiskt, de nordiska länderna bör uppträda gemensamt i upplysningsarbetet i utlandet om Norden. Ett viktigt steg framåt i sådant avseende togs, då de fem nordiska länderna beslöt att gå samman om en gemensam paviljong på världsutställningen Expo 67 i Montreal. Denna linje fullföljdes även såtillvida, att icke nationella dagar firades vid Expo 67 utan alla nordiska länder samlades om en Nordens dag, vilken firades den 8 juni 1967. Efter överenskommelse med de nordiska statsministrarna representerades de nordiska länderna vid detta tillfälle av Nordiska rådets presidium. I högtidligheten deltog rådets president riksdagsman Eino Sirén, Finland, och vice presidenten andre vice talman Leif Cassel, Sverige, vilka i samband med dagen framträdde i skilda sammanhang som företrädare för Norden.

I anslutning härtill har rådets presidium vid sitt möte den 7—8 augusti 1967 i Ebeltoft diskuterat formerna för ett fortsatt nordiskt samarbete vid kommande världsutställningar. Presidiet beslöt därvid att såsom sin mening för berörda myndigheter framhålla önskvärdheten av att vid liknande tillfällen i framtiden, närmast vid världsutställningen i Osaka 1970, pröva en ordning innebärande att den gemensamma Nordenpaviljongen icke uppdelades i nationella avdelningar utan fick en enhetlig utformning. Efter förebild av samarbetet i Kennedyrundan kunde man tänka sig att utse en huvudkommissarie, biträdd av utställningskommissarier från de övriga nordiska länderna, för en sådan paviljong.

Helsingfors den 29 september 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Sirén

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över tilläggsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats tilläggsförslag om nordiskt deltagande vid världsutställningen i Osaka 1970. Utskottet har behandlat saken vid möte den 19 och 20 februari 1968.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Därjämte har utskottet såsom sakkunniga hört avdelningschefen Kalervo Siikala, Finland, och statssekreteraren Gunnar von Sydow, Sverige.

1. Tilläggsförslaget

I tilläggsförslaget hemställes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett samnordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka 1970.

2. Utskottet

I tilläggsförslagets motivering framhålles, att företrädare för vederbörande myndigheter och institutioner i Danmark, Norge och Sverige vid ett möte i Köpenhamn den 12 januari 1968 enats om att gå samman om ett gemensamt uppträdande vid världsutställningen i Osaka år 1970. Vid mötet hade även ett deltagande av Finland och Island välkomnats.

Utskottet har vid sakens handläggning inhämtat, att frågan om Islands deltagande i världsutställningen i Osaka torde komma att utveckla sig i positiv riktning. Däremot är frågan om Finlands deltagande tills vidare helt öppen, då något beslut i frågan ännu ej fattats av vederbörande myndighet.

Utskottet förenar sig om den av förslagsställarna framförda uppfattningen, att det ur nordisk synpunkt ter sig högst angeläget, att alla de fem nordiska länderna uppträder samfällt vid världsutställningen i Osaka. Utskottet får erinra om de för de nordiska ländernas vidkommande högst positiva erfarenheterna av den gemensamma nordiska paviljongen vid världsutställningen i Montreal år 1967, vilken besöktes av c:a 7 miljoner människor. Det torde vara obestridligt att nyttan av detta samfälliga uppträdande för de enskilda länderna i informations- och reklambhänseende var avsevärt större än om dessa framträtt med separata paviljonger. Även ekonomiskt innebar det gemensamma framträdandet betydande besparingar för de enskilda

länderna. Det viktigaste är kanske dock enligt utskottets uppfattning, att de nordiska länderna på detta sätt inför den övriga världen klart manifesterade sin samhörighet.

Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om den av utskottet tidigare, bl. a. i samband med beredningen av rekommendation nr 5/1964 om samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet, framförda uppfattningen att en samlad nordisk insats på informationsverksamhetens område har en betydligt större genomslagskraft än en av de enskilda länderna var för sig bedriven informationsverksamhet. Därtill kommer, att de nordiska länderna sedan gammalt i avlägsnare länder betraktas som en enhet och att denna inställning är mera utbredd ju längre man avlägsnar sig från Norden. Ett gemensamt uppträdande från Nordens sida harmonierar därför väl med de föreställningar om de nordiska länderna, som är förhärskande i avlägsna världsdelar.

Världsutställningen i Osaka år 1970 kan förutsättas komma att draga till sig uppmärksamheten inom stora delar av det östra halvklotet på samma sätt som världsutställningen i Montreal gjorde det på den amerikanska kontinenten. Enligt utskottets uppfattning är det av stor betydelse att de nordiska länderna tar tillvara den enastående möjlighet till ett samfällt uppträdande på det östra halvklotet som Osaka 1970 erbjuder.

Med hänvisning till vad ovan anförts får kulturutskottet föreslå, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett sannordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka år 1970.

Oslo den 20 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Tilläggsförslag

om inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut

(Väckt av Sigurður Bjarnason, Ólafur Jóhannesson och Juha Rihniemi)

Vid ett flertal tillfällen har i Nordiska rådet diskuterats möjligheterna att på lämpligt sätt bistå de kapitalsvagare länderna i Norden i deras strävan att upplåna främmande kapital. Inför Nordiska rådets trettonde session 1965 hade sålunda ett stort antal rådsmedlemmar ställt sig bakom ett förslag om en rekommendation till regeringarna att föranstalta om att principbeslut fattas om inrättande av ett nordiskt investeringsinstitut samt om att erforderliga praktiska bestämmelser för ett sådant utarbetas. Förslaget behandlades i rådets ekonomiska utskott, som hävdade, att det primära syftet var att åstadkomma en förbättring av de nordiska ländernas möjligheter att skaffa kapital i utlandet. På förslag av utskottet antog rådet följande rekommendation (nr 27/1965).

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka huruvida och i vilka former de nordiska länderna såsom ett led i en utvidgning av det ekonomiska samarbetet i Norden kan stödja varandra vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden med speciellt sikte på att öka kapitaltillförseln till de kapitalsvagare länderna.

Möjligheterna att förverkliga rekommendationen har på regeringarnas instundan utretts av Nordiska utskottet för finansiella frågor. Några praktiska resultat har utredningsarbetet ej avsatt. Det har framgått att det möter betydande svårigheter att få till stånd det rekommenderade samarbetet.

Vid femtonde rådssessionen år 1967 slutbehandlades rekommendationen utan annan kommentar än att resultatet av regeringarnas och deras organs framtida arbete med saken skulle föreläggas rådet i anslutning till andra i rådet aktuella frågor.

Kapitalförsörjningsproblemen i Norden är i allt väsentligt desamma i dag som år 1965, när investeringsbanksfrågan senast var aktuell. Snarare är behovet av kapital utifrån i dag större än tidigare. Eftersom utredningarna om samarbete vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden icke synes komma längre, anser vi att frågan om att skapa ett nordiskt finansieringsinstitut ånyo bör tas upp till behandling. Inte minst om nya förhand-

lingar om ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden skall upptagas, bör frågan om ett sådant institut finnas med bland förhandlingsspörsmålen.

Under sådana omständigheter får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att ånyo pröva frågan om inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut.

Reykjavik och Helsingfors den 12 februari 1968

Sigurður Bjarnason

Ólafur Jóhannesson

Juha Rihniemi

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak A 165/e: Bilaga 2.)

Tilläggsförslag

om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion

(Väckt av Bertil Ohlin och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Under hela den tid Nordiska rådet varit i verksamhet har det ständigt och med rätta framhållits att radio och television är de media, som kanske bättre än några andra är lämpade att brukas i arbetet för att föra de nordiska folken närmare varandra och för att öka språkförståelsen.

Ett viktigt förslag, som bygger på denna grunduppfattning, har gällt uppbyggnaden av ett gemensamt nordiskt TV-program i alla de nordiska länderna vid sidan av de redan existerande nationella. Då Nordiska rådets kulturutskott behandlade denna fråga i början av 1967, uttalade utskottet, att utbyggnaden av de nationella sändningsmöjligheterna ännu icke fortskridit så långt, att det funnes möjligheter att ordna ett separat nordiskt TV-program 2. Utskottet förutsatte emellertid att möjligheten att få ett separat nordiskt TV-program skulle tagas i beaktande som en eventuell framtidslösning i fortsatta överväganden angående utbyggnaden av ett nordiskt TV-samarbete. Kulturutskottet framhöll särskilt, att de enskilda länderna vid utbyggnad av parallella TV-program i varje land ej skulle vidta dispositioner, som i en framtid kunde försvåra införandet av ett nordiskt TV-program, om ett sådant då skulle befinnas vara en lämplig lösning. Den av rådet antagna rekommendationen till regeringarna (rek. nr 12/1967) kom att i då rådande läge mera vagt anbefalla ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete.

Det finns av flera skäl anledning att nu återkomma till frågan om ett gemensamt nordiskt TV-program. Det land, där förberedelsearbetet för ett andra TV-program -- bortsett från Finland, där ett sådant redan finnes -- förts längst, torde vara Sverige. Det är där av betydelse för det fortsatta utbyggnadsarbetet att få klarlagt, huruvida detta blivande program kan komma att inkopplas i eller samordnas med ett nordiskt program. Även om man t. ex. i Norge ännu inte hunnit utbygga kanalerna för det första TV-programmet så långt, att hela landet är täckt, borde det icke föreligga hinder för Norge att delta i mera principiella överväganden om hur det andra programmet så småningom skall utformas. Kostnadsskäl torde på längre sikt tala starkt för en långtgående nordisk samverkan på detta fält. Det är önskvärt att man prövar de olika alternativ, som därvid kan komma

i fråga ur tekniska och andra synpunkter på ett så tidigt stadium som möjligt. För planläggningen i de enskilda länderna är det av vikt att utan dröjsmål överläggningar om TV-samverkan upptages, vari även frågan om ett eventuellt nordiskt TV-program blir behandlad.

I avvaktan på vad en sådan utredning kan ge för resultat, synes mera aktiva samarbetsformer inom televisionen än de nuvarande kunna prövas. Erfarenheter bör förvärvas även av andra samarbetsmetoder än de som nu brukas och som bygger på ett utbyte av för respektive länders television producerade nationella program. Det finns anledning att nu gå ett steg vidare och pröva en gemensam programproduktion. En sådan kan få olika former, förslagsvis följande:

De nordiska länderna bildar ett gemensamt företag för produktion av TV-program. Detta specialiserar sig på produktion av program som har intresse för tittare i åtminstone två, helst flera nordiska länder. Dessa program skall så länge det endast finns en TV-kanal i varje land, säljas till de nationella TV-företagen för utsändning över de nationella ledningsnäten.

Man skulle genom ett samägt företag av detta slag skaffa sig värdefulla erfarenheter av samnordisk programproduktion, även innan man har tillgång till särskilda kanaler för att utsända ett gemensamt andra TV-program. Vidare skulle man på detta sätt få in ett starkare moment av konkurrens mellan olika TV-företag. Avsaknaden av konkurrens är för närvarande en av de allvarliga bristerna i nu rådande ordning.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna

1. att föranstalta om en utredning rörande möjligheterna att vid sidan av de olika ländernas nationella TV-program anordna ett gemensamt nordiskt TV-program samt
2. att bilda ett nordiskt företag konkurrerande med de nationella radioföretagen för produktion av TV-program ägnade för utsändning i två eller flera nordiska länder.

Stockholm den 8 februari 1968

Bertil Ohlin

Ingrid Segerstedt Wiberg

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över tilläggsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion. Utskottet har behandlat tilläggsförslaget vid sammanträde den 19 februari 1968.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

1. Tilläggsförslaget

I tilläggsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna 1. att föranstalta om en utredning rörande möjligheterna att vid sidan av de olika ländernas nationella TV-program anordna ett gemensamt nordiskt TV-program samt 2. att bilda ett nordiskt företag konkurrerande med de nationella radioföretagen för produktion av TV-program ägnade för utsändning i två eller flera nordiska länder.

2. Utskottet

Utskottet har icke anselt sig kunna upplaga ärendet till slutligt avgörande utan en närmare sakbehandling, vartill möjlighet ej funnits vid 16:e sessionen. Utskottet har för avsikt att fortsätta ärendets beredning efter sessionen.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Tilläggsförslag

om samarbetet Norden och Europa

(Väckt av Leif Cassel och Yngve Holmberg)

Den komplicerade situation, som har uppkommit sedan den brittiska ansökan om medlemskap i EEC icke synes komma att leda till något resultat, gör det angeläget att de nordiska staterna gemensamt överväger sin handlingslinje.

Man kan därvid utgå ifrån två ting som givna, nämligen dels att EFTA som sammanhängande kraft för EFTA-ländernas närmande till EEC förlorat i styrka, dels att de vinningar som uppnåtts genom att de nordiska länderna knutits samman till en gemensam marknad icke får tillspillo. De nordiska länderna bör göra klart att Norden gentemot EEC utgör en enhet byggd på inre solidaritet och ömsesidigt beroende. Integrationen mellan de nordiska länderna, kulturellt, socialt och ekonomiskt, har gått mycket snabbt under det senaste decenniet. Praktiska erfarenheter har vunnits under Kennedyrundan om värdet av nordisk sammanhållning. Nordens inträde i EEC är en ofrånkomlig förutsättning för att vår industriproduktion, vårt jordbruk, vår sysselsättning och vårt välstånd på längre sikt skall kunna tryggas.

För att komma ur den återvändsgränd, som de europeiska marknadsförhandlingarna råkat in i, är det nödvändigt att finna en ny uppslagsända och förutsättningslöst pröva andra vägar för de nordiska ländernas anknytning till EEC än dem som hitintills beträffats. En utväg synes vara — såväl ur EFTA:s som EEC:s synpunkt — att de nordiska länderna toge ett gemensamt initiativ för att finna en anslutningsform till EEC som sedermera kunde anpassas till den europeiska gemenskapen och samtidigt kunde öka dennas både ekonomiska och kulturella och vetenskapliga innehåll. Självfallet måste hänsyn tagas vid ett sådant närmande till de nordiska ländernas särproblem, t. ex. det danska jordbruket, Finlands särskilda ställning och Sveriges neutralitetspolitik. Vidare måste tekniska lösningar sökas som tryggar de nordiska förbindelserna med övriga EFTA-länder och andra stater. Ett sådant tillvägagångssätt synes också kunna underlätta för Storbritannien att finna former för sin anslutning till EEC.

Under återopande av det anförda hemställas,

att Nordiska rådet måtte rekommendera de nordiska regeringarna att ta initiativ till ett gemensamt nordiskt handlingsprogram för en anslutning i lämpliga former till EEC.

Stockholm den 8 februari 1968

Leif Cassel

Yngve Holmberg

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e tilläggförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak A 165/e: Bilaga 2.)

Tilläggsförslag

om samarbetet Norden och Europa

(Väckt av Bertil Ohlin)

För Danmarks, Norges och Sveriges del är den av statsmakterna fastlagda riktlinjen att eftersträva anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC). Vad Sverige beträffar gäller att anslutningen bör ske under former som är förenliga med fortsatt alliansfrihet. För Finland är formerna för samverkan en inte närmare kommenterad fråga. Islands framtida hållning i anslutningsfrågan är tills vidare oviss. Det synes vara ett allmänt nordiskt önskemål att en lösning av det västeuropeiska integrationsproblemet bör omfatta även Storbritannien och övriga icke nordiska medlemmar av EFTA.

Uppenbarligen är de politiska förutsättningarna för de nordiska staternas anslutning till en större västeuropeisk integration rätt olika, även om skillnaderna för Norges och Danmarks del kan anses vara tämligen begränsade. Försök att lösa integrationsproblemet för de nordiska staternas vidkommande måste ta hänsyn till dessa olikheter vad de politiska utgångspunkterna beträffar. Alla försök att med hänvisning till Kennedyförhandlingarna räkna med en gemensam nordisk förhandlare förefaller verklighetsfrämmande. Däremot bör en rad förberedelser för kommande förhandlingar om anslutning göras på nordisk bas eller i varje fall i nordisk kontakt.

Sedan Frankrike åny avvisat Storbritanniens anhållan om förhandlingar om medlemskap — vilket i praktiken innebär ett nej från EEC:s sida — riskeras en stagnation i ansträngningarna att lösa det västeuropeiska integrationsproblemet. De förslag, som nyligen framlagts av Beneluxstaterna rörande individuella kontakter mellan de olika staternas regeringar, kan dock möjligen i någon mån hindra en sådan stagnation. Kontakter utan av EEC godtagna handlingslinjer för de närmaste åren kan dock endast få begränsad betydelse.

Till de nordiska förberedelserna för senare förhandlingar om anslutning till EEC hör en viss anpassning av den ekonomiska politiken samt av den lagstiftning som är av ekonomisk betydelse, så att skillnaden mellan förhållandena i våra länder och de inom EEC rådande förhållandena minskas. Det torde dock inte vara klokt att generellt anpassa nordiska harmoniseringsåt-

gärder uteslutande efter EEC-förhållanden. Så länge medlemskap i denna organisation förefaller ganska ovisst, torde det vara lämpligare att i en del fall tills vidare nöja sig med en handlingsberedskap föregången av noggranna utredningar på nordisk bas. I andra fall kan det visa sig mera naturligt med en nordisk harmonisering, som bäst motsvarar hos oss rådande betingelser, även om tills vidare en skillnad gentemot politik och lagstiftning inom EEC kommer att bestå.

Huvudfrågan blir emellertid vad som kan göras för att en utveckling skall komma till stånd, som motsvarar det gemensamma skandinaviska intresset i att främja en anslutning till EEC, samtidigt som Finlands intresse av deltagande i den ekonomiska integrationen tillgodoses. Eftersom tills vidare förhandlingar om direkt anslutning icke torde vara aktuella, är det naturligt att ägna allvarlig uppmärksamhet åt mera indirekta metoder för en utveckling i önskad riktning, särskilt om dessa i och för sig innebär en väsentlig utvidgning av den ekonomiska samverkan i Västeuropa. Frankrikes president de Gaulle har vid ett par tillfällen antytt att en nära ekonomisk samverkan mellan EFTA-staterna och EEC skulle kunna komma till stånd genom något slag av speciell ekonomisk förbindelse eller associering. Från brittisk sida har emellertid sådana tankar tills vidare förklarats vara utan intresse. Man insisterar på förhandlingar om fullt medlemskap. Huruvida Storbritannien i längden kan fasthålla vid att endast denna direkta metod skall användas förefaller dock tveksamt.

Från fransk sida har under de senaste månaderna ett visst närmande gjorts till de skandinaviska staterna med antydningar om förhandlingar rörande en vidgad ekonomisk samverkan med EEC. I vilken utsträckning övriga medlemsstater i denna organisation stöder detta franska initiativ är oklart, men det förefaller sannolikt att några av dem har en positiv inställning. Under sådana omständigheter torde det erbjuda ganska stort intresse att pröva vad ett sådant erbjudande till de skandinaviska staterna konkret skulle innebära. Uppenbarligen är tanken beträffande tillvägagångssättet att, lika väl som Storbritannien i någon mån gick före vid försöken med direkta förhandlingar med EEC om medlemskap, förhandlingar i nu berörda mera begränsade syfte skulle mycket väl kunna i första hand föras av de tre skandinaviska staterna, trots Englands avvaktande hållning. Beträffande det materiella innehållet i det franska förslaget kan man för närvarande ingenting säga med bestämdhet. Gissningar och förmodanden tycks närmast gälla förhandlingar punktvis för den ena näringsgrenen efter den andra om en reduktion av flertalet tullar och andra handelshinder mellan berörda stater samt vidgad handel med jordbruksprodukter. För att vara förenlig med GATT-bestämmelserna måste en sådan reduktion av handelshindren i princip syfta till att frigöra den alldeles övervägande delen av handeln och som ett mål på längre sikt uppta tullfrihet, även om till en början resone-

mangen skulle gälla en reduktion av tullsatserna samt avlägsnande av en del andra hinder för varuutbytet.

Det förefaller naturligt att man från de skandinaviska ländernas sida så till vida ställer sig positiv till detta nya initiativ, att man gör rekognosceringar om dess innebörd. Frågan måste bedömas ur dessa staters egen synvinkel med beaktande även av Finlands problem — alldeles oberoende av vilka rent politiska syften som eventuellt kan ha medverkat till den franska politiken.

Självklart är emellertid enligt min mening att varje skandinavisk kontakt med EEC i denna angelägenhet måste ske i mycket nära kontakt med Storbritannien. Å andra sidan finns det ingen anledning för dessa stater att binda sig vid att alltid vid integrationsfrågans behandling segla i Englands köl-vatten. Men utgångspunkten bör vara att slå vakt om EFTA såsom en mycket betydelsefull institution. Ingenting bör ske som skulle kunna försvaga EFTA eller hota samverkan med England därvidlag, innan man har fått garantier för en verklig och omfattande lösning av det västeuropeiska integrationsproblemet. Det vore en allvarlig felbedömning att tro att ett bevarande av det ekonomiska samarbete i Norden, som EFTA medfört, skulle vara oberoende av EFTA:s fortsatta existens intill dess att en större lösning av det västeuropeiska integrationsproblemet avtalats. Förhandlingar av den typ, som man på franskt håll har i tankarna, synes emellertid vara möjliga utan att EFTA-samarbetet motverkas eller försvåras under förhandlingsperioden. Skall detta resultat uppnås, krävs emellertid en viss försiktighet vid de skandinaviska kontakterna åt olika håll.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag,

A. att Nordiska rådet måtte rekommendera Danmarks, Norges och Sveriges regeringar att i nära kontakt med Finlands och Islands regeringar genom ett närmande till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) och dess medlemsstater göra sig underrättad om innehållet i de tankegångar, som genom uttalande av Frankrikes president och på andra officiella vägar bragts till deras kännedom rörande ett vidgat handelspolitiskt och annat ekonomiskt samarbete mellan EEC och i första hand de tre skandinaviska staterna,

B. att Nordiska rådet måtte uttala, att en sådan rekognoscering bör äga rum i nära kontakt med Storbritannien och övriga icke nordiska medlemsstater i EFTA samt att arbetet på en fortsatt förstärkning av EFTA-samarbetet bör fortsätta,

C. att Nordiska rådet som sin mening uttalar, att ovan berörda rekognoscering och därefter eventuellt följande för-

handlingar bör äga rum inom ramen för en målmedveten strävan efter en radikal lösning av det västeuropeiska integrationsproblemet närmast genom en utvidgning av Europeiska ekonomiska gemenskapen,

D. att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att verka för en utvidgning av handeln mellan Öst- och Västeuropa, vilket skulle medföra ekonomiska fördelar i och för sig samt därjämte klargöra den västeuropeiska integrationens konstruktiva karaktär och dess syfte att icke skärpa utan överbrygga motsättningarna mellan de europeiska blocken.

Stockholm den 8 februari 1968

Bertil Ohlin

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak A 165/e: Bilaga 2.)

Tilläggsförslag

om samarbetet Norden och Europa

(Väckt av Sigrid Ekendahl, Sven Hammarberg, Tage Johansson, Lars Larsson, Sven Mellqvist, Dagmar Ranmark och Nils E. Wååq)

Det nordiska samarbetet på det ekonomiska området har utvecklats i snabb takt under senare år. Huvudanledningen härtill är det frihandelsområde, som vi tillsammans med övriga stater skapat i form av EFTA. Vi kan i dag tala om en nordisk marknad på ett helt annat sätt än tidigare.

Men samtidigt som vi kan glädja oss åt den utveckling som skett inom det nordiska blocket och inom EFTA-länderna i övrigt, kan den handelssplittning som uppstått inom Europa bli mycket besvärande för vår ekonomi. De nordiska länderna har alla ett intresse av att de nuvarande handelshindren undanröjs och av att inga nya skapas. Detta intresse har dokumenterats vid skilda tillfällen, bl. a. genom ställningstaganden för samlade lösningar mellan EEC och EFTA samt genom de ansökningar om förhandlingar med EEC som gjorts från Danmark, Norge och Sverige var för sig och med delvis skilda förutsättningar.

Utsikterna att för närvarande nå en överenskommelse med EEC förefaller att vara små. Det verkar vidare som om ett samlat EFTA-initiativ inte ännu på en tid kan komma till stånd. I detta läge uppstår frågan om man inte genom ett nordiskt initiativ kan bryta det dödläge som uppstått. Vi kan med rätt hävda att ett gemensamt nordiskt uppträdande t. ex. vid förhandlingarna om Kennedyronden innebar stora framgångar, inte bara för de nordiska länderna. Även om vad då skedde inte är helt jämförbart med det läge, vi har i marknadsfrågan, torde ett gemensamt nordiskt initiativ nu kunna vara till god hjälp. Men ett sådant initiativ måste ovillkorligen göras vid en tidpunkt så väl vald, att det inte skadar de resultat, som redan uppnåtts inom EFTA. Det måste dessutom utgå ifrån att Norden har ett intresse både av att kunna befästa den nordiska handels ställning i Storbritannien och av att vidga sin handel med EEC-länderna.

Med hänvisning till ovanstående anhåller vi,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige, helst i samarbete med regeringarna i Finland och Island att överväga att vid väl vald tid-

punkt och efter samråd med övriga EFTA-länder gemensamt ta initiativ som kan påskynda en lösning av handelsproblemen i Västeuropa.

Stockholm den 8 februari 1968

Sigrid Ekendahl

Sven Hammarberg

Tage Johansson

Lars Larsson

Sven Mellqvist

Dagmar Ranmark

Nils E. Wååg

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak A 165/e: Bilaga 2.)

Regeringsforslag
om representation för Färöarna i Nordiska rådet

(Väckt av Danmarks regering)

Færøernes lagting har den 22. april 1966 vedtaget en anmodning til regeringen om at foranledige, at Færøernes lagting og Færøernes landsstyre får repræsentation i Nordisk Råd.

Færøernes landsstyre har den 5. januar 1967 foreslået, at lagtinget af sin midte vælger 2 medlemmer af rådet, og at landsstyret udser en repræsentation blandt sine medlemmer.

Færøernes hjemmestyre har ifølge hjemmestyreloven af 1948 den lovgivende og administrative myndighed på en række områder, inden for hvilke Nordisk Råd har stillet forslag om nordisk samarbejde. Den danske regering må derfor lægge vægt på, at der åbnes adgang for hjemmestyret til at deltage direkte i rådets arbejde, og skal henstille, at der foretages sådanne ændringer i rådets vedtægt, at Færøernes lagting af sin midte kan vælge 2 medlemmer af rådet, og at Færøernes landsstyre kan udse en repræsentation blandt sine medlemmer.

København, den 14. januar 1967

J. O. Krag

R. Bruun-Pedersen

BILAGA 1, se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1477.

BILAGA 2

PM rörande material av betydelse för regeringsförslaget

(Uppsatt av Nordiska rådets sekretariat)

Under den fortsatta handläggningen av regeringsförslaget om representation för Färöarna i Nordiska rådet, som försiggått inom kommittén för utredning av formerna för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet, har inkommit eller upprättats följande handlingar av intresse för det vidare arbetet med regeringsförslaget:

1. Skrivelse från Ålands landsting (*Bihang 1*);
2. PM om tänkbara former för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet (*Bihang 2*);
3. PM angående landskapet Ålands självstyrelse (*Bihang 3*);
4. Notat om Færøernes hjemmestyre (*Bihang 4*); samt
5. Oversigt over de sagsområden, der pr 1. januar 1967 er overltaget af Færøernes hjemmestyre som særansvarige (*Bihang 5*).

Stockholm den 18 januari 1968

BIHANG 1

Skrivelse från Ålands landsting till Finlands regering rörande ansökan om medlemskap i Nordiska rådet för landskapet Åland

På rekommendation av Nordiska rådets juridiska utskott har under våren 1967 frågan om ändring av Rådets stadga överlämnats till de olika nordiska ländernas regeringar för ställningstagande. Denna fråga har närmast uppkommit därigenom, att Färöarnas lagting genom förmedling och med stöd av den danska regeringen anhållit om medlemskap i rådet. Såsom motivering till denna anhållan har den danska regeringen framhållit, att Färöarna utgör inom Danmark ett självstyrande folksamfund med egen lagstiftningsrätt enligt dansk lag om Färöarnas självstyrelse.

Medelst av Finlands riksdag i grundlagsenlig ordning tillkommen lagstiftning, lagen den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland (124/20), vilken reviderades genom självstyrelsen för Åland av den 28 december 1951 (670/51), har landskapet Åland tillerkänts självstyrelse av i stort sett enahanda

omfattning som Färöarna. Medan landskapet Åland sålunda tillkommer självstyrelse exempelvis inom undervisningsväsendet, kommunalförvaltningen, vattenrätten, arbetsavtal, jord- och skogsbruk, jakt och fiske, näringsrätt, fornminnesvård, allmän ordning och säkerhet, social omvårdnad, hälso- och sjukvård, väghållning, trafik och motorfordon, byggnadsreglering samt brandskydd, äger Färöarna enligt den färöiska självstyrelselagen självstyrelse, förutom inom andra områden, »Skolevæsenet, kommunala Forhold, Havne, Kanaler, Vandkraftanlæg, Arbejdsforhold, Husdyravlen, Skovvæsen, Jagt, Fiskeri, Næringsvæsenet, Arkiver, Biblioteker, Museer, Politiet, den offentliga Forsorg, Sundhedsvæsen, Trafikvæsen, Byggnings- og Brandvæsen». Det vore därför enligt landstingets uppfattning angeläget, att frågan om Ålands anslutning till rådet skulle upptagas till prövning i samband med Färöarnas ovannämnda av danska regeringen förordade anhängan och därav eventuellt påkallad ändring av rådets stadga.

På grund av sin självstyrelse är landskapet Åland, likaväl som Färöarna, i behov av en bestående kontakt med de idéer, vilka utvecklas inom rådet. Även för det åländska lagstiftningsarbetet vore det av särskild vikt, om representanter för landskapet Åland gavs möjlighet att delta i det inter-nordiska samarbetet samt i utformningen av rådets rekommendationer, då fråga är om rättsområden, inom vilka landskapet har lagstiftningsbehörighet. Medlemskapet i rådet skulle därjämte vara till nytta för landskapets strävan att utveckla det åländska näringslivet, främst sådana för landskapet betydelsefulla näringar som jordbruket, fisket, turismen och sjöfarten. Och slutligen kan från landskapets sida ett medlemskap i Rådet tillföra detta vägande bidrag vid dryftandet av frågor om exempelvis sjöfågelyrd och vattenrättsliga spörsmål, som hänföra sig till oljeutsläpp från fartyg, och det åstundade medlemskapet sålunda innebära en aktiv insats i rådets arbete.

Frågan om landskapets medlemskap i Nordiska rådet är emellertid att hänföra till sådana makter, som enligt 11 § 2 mom. 3 punkten självstyrelselagen utslutande faller inom rikets behörighet, dock sålunda, att landstinget enligt 15 § självstyrelselagen har rätt att i sådant ärende väcka initiativ hos Regeringen.

På grund härav anhåller landstinget vördsammast,

att Regeringen ville vidtaga sådana åtgärder, att landskapet Åland i samband med föreslående ändring av Nordiska rådets stadga tillförsäkras medlemskap i Nordiska rådet.

Mariehamn den 29 augusti 1967

På landstingets vägnar

Th. Eriksson

Talman

Eliel Persson

Vicetalman

Lennart Mattsson

Vicetalman

PM om tänkbara former för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet

(Sammanställd av huvudsekreteraren i Nordiska kommittén för utredning av formerna för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet)

De självstyrande områdena Färöarna och Åland kan tänkas bli representerade i Nordiska rådet på i princip fyra olika sätt:

1. Likställighet för de självstyrande områdena med Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.
2. Färöiska och åländska ledamöter av Danmarks folketing och Finlands riksdag blir genom intern dansk och finländsk lagstiftning tillförsäkrade rätten att permanent ingå i respektive lands parlamentariska delegation.
3. Ledamöter av Färöarnas lagting och Ålands landsting blir tillförsäkrade rätten att ingå i de danska och finländska parlamentariska delegationerna. Eventuellt skulle på motsvarande sätt ledamöter av Färöarnas landstyre och Ålands landskapsstyrelse kunna knytas till de danska och finländska regeringsdelegationerna.
4. Representanter med yttranderätt men utan rösträtt, d. v. s. någon form av kvalificerat observatörskap.

1. Om representation ordnas på basis av *likställighet*, innebär detta att de självstyrande områdena *i princip* jämställs med de fem suveräna staterna. De skall alltså kunna sända parlamentariska och regeringsrepresentanter, vara företrädare i presidiet och i (något eller några) utskott, väcka regerings- och medlemsförslag, fungera som värdar vid sessioner o. s. v. Mot dessa rättigheter bör svara t. ex. skyldigheten att enligt gällande regler betala vissa andelar av de gemensamma kostnaderna.

I två avseenden kan dock särbestämmelser bli påkallade för de självstyrande områdena även enligt detta alternativ. För det första kan det anses riktigt att införa en bestämmelse om att frågor, som avser det interna förhållandet mellan moderland och självstyrande område, inte får behandlas i Nordiska rådet. För det andra kan det tänkas att de självstyrande områdenas representanter bör ha rösträtt blott när det gäller frågor som innefattas i självstyrelselagstiftningen för resp. område (d. v. s. 1948 års Lov om Færøernes Hjemmestyre och 1951 års Självstyrelselag för Åland). Detta kan i sin tur leda till att vid behandlingen av en viss fråga i Nordiska rådet blott representanterna för *ett* av de självstyrande områdena får rösträtt. Vidare uppkommer frågan på vilket sätt och av vilken instans beslut skall fattas huruvida vid behandlingen av visst ärende på rådets saklista rösträtt föreligger eller inte föreligger för de färöiska och åländska representanterna. Det gäller alltså att tolka intern dansk och finländsk lagstiftning.

Därest en lösning enligt alternativ 1 anses acceptabel från folkrättsliga och allmänt politiska synpunkter, skulle flertalet av stadgans paragrafer behöva ändras. Ett utkast till revision av stadgan bifogas.

Av stort principiellt intresse är självklart *jämviktsfrågan*. Om Färöarna och Åland ges egna representanter, skall detta då innebära att Danmark (utan Färöarna) och Finland (utan Åland) skall få färre parlamentariska representanter i rådet än Norge och Sverige? Eller skall Danmark (med Färöarna) och Finland (med Åland) få fler representanter än Norge och Sverige? Tre olika förslag till lösning av frågan presenteras i bilagan. De tre förslagen kan illustreras på följande sätt:

Förslag 1.

Da	Fär	Finl	Ål	Isl	No	Sv	Sammanlagt
14	+ 2	14	+ 2	5	16	16	69
16		16					

Förslag 2.

Da	Fär	Finl	Ål	Isl	No	Sv	Sammanlagt
16	+ 2	16	+ 2	5	16	16	73
18		18					

Förslag 3.

Da	Fär	Finl	Ål	Isl	No	Sv	Sammanlagt
16	+ 2	16	+ 2	6	18	18	78
18		18					

2. Enligt detta alternativ skulle färöiska och åländska representanter i Danmarks folketing och Finlands riksdag tillförsäkras rätt att permanent ingå i moderlandets Nordiska rådsdelegation. Problemet ses då som en fråga om allsidigheten av respektive lands parlamentariska delegation till rådet. Redan nu finns en passus i § 2 av rådets stadga om att olika *politiska* riktningar bör vara företrädna i de nationella delegationerna. Denna passus finge kompletteras med en mening om att, när det gäller Danmarks och Finlands parlamentariska delegationer, det skall tillses att de självstyrande områdena Färöarna och Åland blir företrädna i delegationerna.

Om problemet om Färöarnas och Ålands representation på detta sätt ses som ett spörsmål om den geografiska allsidigheten av Danmarks och Finlands delegationer, synes den under alternativ 1 behandlade jämviktsfrågan inte behöva aktualiseras. Ej heller torde alternativ 2 kräva särbestämmelser av den typ som behandlats ovan under alternativ 1 (d. v. s. regler om att frågor, som avser det interna förhållandet mellan moderland och självstyrande område, inte får behandlas i Nordiska rådet och att de självstyrande områdenas representanter bör ha rösträtt endast vid behandlingen av frågor som omfattas av självstyrelselagstiftningen).

Utkast till stadgar enligt alternativ 2 återfinns i Bihang 2.

Det bör tilläggas att en lösning enligt alternativ 2 blott kan tillgodose kravet på *parlamentarisk* representation. Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse kan alltså inte bli företrädare i rådet.

3. En tredje typ av representation skulle uppnås om ledamöter av Färöarnas lagting och Ålands landsting tillförsäkras rätten att permanent ingå i moderlandets representation. Färöarnas lagting och Ålands landsting skulle alltså inom sig utse t. ex. två representanter. Dessa skulle sedan fogas till och ingå i de på sedvanligt sätt valda danska och finländska delegationerna. I detta fall kan frågan om jämlikhet aktualiseras på samma sätt som vid alternativ 1 (*se vidare Bihang 3*).

Skillnaden mellan detta alternativ och alternativ 2 är följande:

Alternativ 2 skulle ge de självstyrande områdena parlamentarisk representation på så sätt att områdenas ordinarie ledamöter i Danmarks folketing och Finlands riksdag tillförsäkras rätt att permanent ingå i resp. lands Nordiska rådsdelegation. Även alternativ 3 innebär att de färöiska och aländska representanterna skulle ingå i moderlandets parlamentariska delegation; Färöarna och Åland skulle alltså *inte* ha självständiga delegationer. Däremot skulle kravet på att vederbörande skall vara ledamöter av Danmarks folketing resp. Finlands riksdag bortfalla; i stället uppställs krav på att de är ledamöter av de självstyrande områdenas egna representationer (lagtinget respektive landstinget).

I motsats till alternativ 2 skulle detta alternativ möjliggöra för Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse att sända företrädare till sessionen. Representanterna finge ingå i de danska och finländska regeringsdelegationerna.

4. Beträffande detta alternativ kan hänvisas till den inom Nordiska rådets sekretariat utarbetade promemorian den 14 januari 1967, sid. 6 och 7 («Alternativ C: Representanter med yttranderätt men utan rösträtt»). Såsom framgår av denna promemoria kan de representanter, som de självstyrande områdena skulle få utse enligt detta alternativ, få mer eller mindre vidsträckta befogenheter. Man kan tänka sig representanter som har yttrandemen ej förslags- eller rösträtt vid rådets förhandlingar. Man kan också tänka sig att representanterna får möjlighet att votera men att deras röster inte medräknas vid röstsammanräkningen. Företrädarna för de självstyrande områdena skulle vidare kunna äga närvarande vid presidie- och utskottsmöten enligt liknande grunder; vad beträffar utskottsmöten skulle de eventuellt också kunna tänkas få rätt att till utskottets förslag foga eget yttrande.

De representanter, som enligt detta alternativ skulle företrädare de självstyrande områdena i Nordiska rådet, bör givetvis utses direkt av Färöarnas lagting och landsstyre resp. Ålands landsting och landskapsstyrelse. Eftersom de inte skall ha rösträtt (eller i varje fall deras röster inte skall medräknas vid röstsammanräkning), uppstår inte något jämviktsproblem.

Avslutningsvis kan nämnas att denna promemoria i mycket bygger på den nyss nämnda sekretariatpromemorian den 14 januari 1967. Dock har vad som i sekretariatspromemorian kallas Alternativ B («Representation inom ramen för Danmarks representation») här splittrats upp på två alternativ (2 och 3). Det gäller nämligen två i princip helt skilda lösningar. Vidare har till denna promemoria fogats ett fullständigt utkast till de stadgeändringar som blir nödvändiga vid ett genomförande av alternativ 1. För alternativ 2 och 3 redovisas utkast till ändring av den centrala § 2; övriga paragrafer blir i stort sett oförändrade.

Stockholm den 11 december 1967

Leif Leifland

BIHANGSTILLÄGG 1

Alternativ 1.

§ 1.

Nordiska rådet är organ för samråd mellan Danmarks folketing, Finlands riksdag, Färöarnas lagting, Islands alting, Norges storting, Sveriges riksdag och Ålands landsting samt mellan dessa länders regeringar, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse i spörsmål, som avser samverkan mellan dessa länder och självstyrande områden eller några av dem. (Spörsmål, som endast avser förhållandet mellan Danmark och Färöarna eller mellan Finland och Åland, må dock inte tas upp till behandling i rådet.)

§ 2.

Förslag 1.

Rådet består av sextionio valda ledamöter samt av representanter för de fem ländernas regeringar, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse.

För den tid och på det sätt som i varje land bestämmes väljer Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Danmarks folketing och Finlands riksdag väljer på samma sätt fjorton medlemmar, Islands alting fem medlemmar samt Färöarnas lagting och Ålands landsting två medlemmar jämte erforderligt antal suppleanter. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områdes valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse utser bland sina medlemmar representanter till det antal de önskar.

Förslag 2.

Rådet består av sjuttiotre valda ledamöter och av representanter för de fem ländernas regeringar, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse.

För den tid och på det sätt som i varje land bestämmes väljer Danmarks

folketing, Finlands riksdag, Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Islands alting väljer på samma sätt fem medlemmar samt Färöarnas lagting och Ålands landsting två medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områdes valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse utser bland sina medlemmar representanter till det antal som de önskar.

Förslag 3.

Rådet består av sjuttioåtta valda ledamöter och av representanter för de fem ländernas regeringar, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse.

För den tid och på det sätt som i varje land bestämmes väljer Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig aderton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Danmarks folketing och Finlands riksdag väljer på samma sätt sexton medlemmar, Islands alting sex medlemmar samt Färöarnas lagting och Ålands landsting två medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områdes valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse utser bland sina medlemmar representanter till det antal de önskar.

§ 3.

Representanterna för regeringarna, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse har icke rösträtt i rådet.

De av Färöarnas lagting och Ålands landsting valda ledamöterna har rösträtt i saker som enligt gällande dansk och finländsk lagstiftning omfattas av respektive områdes självstyre.

§ 4.

Rådet samlas en gång årligen å tid, som rådet bestämmer (ordinarie session). Dessutom samlas rådet, när det så beslutar eller när minst två regeringar eller minst tjugofem (alternativt trettio) valda medlemmar framställer begäran därom (extra session). Ordinarie session hålles i någon av ländernas huvudstäder efter rådets bestämmande. (Alternativt: Ordinarie session hålles i någon av ländernas huvudstäder, i Thorshavn eller i Mariehamn efter rådets bestämmande.)

§ 5.

För varje ordinarie session och tiden intill nästa ordinarie session väljer rådet bland de valda medlemmarna en president och sex vicepresidenter. Presidenten och vicepresidenterna utgör rådets presidium.

§ 6.

Rådets förhandlingar är offentliga, därest rådet icke med hänsyn till ett spörsmåls särskilda art annorlunda beslutar.

§ 7.

Vid varje ordinarie session fördelas de valda medlemmarna på fasta utskott med uppgift att förbereda sakerna. Utskotten kan efter presidiets bestämmande i särskilda fall hålla möte mellan sessionerna.

För beredning av särskilda saker under tiden mellan sessionerna kan kommittéer tillsättas.

§ 8.

Varje lands och självstyrande områdes delegation anställer sekreterare och annan personal. Sekretariatens verksamhet och inbördes samarbete försiggår under presidietts ledning.

§ 9.

Regering, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse samt medlem har rätt att genom skriftlig framställning till presidiet väcka sak hos rådet. Presidiet låter företaga den utredning det finner erforderlig och utsänder aktstyckena i saken till regeringarna, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse samt medlemmarna i god tid före sessionerna.

§ 10.

Rådet dryftar spörsmål av gemensamt intresse för länderna och de självstyrande områdena. (Spörsmål, som endast avser förhållandet mellan Danmark och Färöarna eller mellan Finland och Åland, må dock inte tas upp till behandling i rådet.) Det kan antaga rekommendationer till regeringarna, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse. Till rekommendation skall fogas uppgift om hur varje medlem röstat.

§ 11.

Regeringarna, Färöarnas landsstyre och Ålands landskapsstyrelse bör vid varje ordinarie session lämna rådet meddelanden om de åtgärder som vidtagits i anledning av rådets rekommendationer.

§ 12.

Rådet fastställer självt sin arbetsordning.

§ 13.

Varje land och självstyrande område svarar för utgifterna för sitt deltagande i rådet.

Rådet bestämmer hur gemensamma utgifter skall fördelas.

BILAGSTILLÄGG 2

Alternativ 2.

§ 2.

Rådet består av sextionio valda medlemmar och av regeringsrepresentanter.

För den tid och på det sätt, som i varje land bestämmes, väljer Danmarks folketing, Finlands riksdag, Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter och Islands alting inom sig fem medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Bland varje lands valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda. Vid de val, som förrättas av Danmarks

folketing och Finlands riksdag, skall vidare tillses att de självständiga områdena Färöarna och Åland blir representerade.

Envar regering utser bland sina medlemmar regeringsrepresentanter till det antal den önskar.

BILAGSTILLÄGG 3

Alternativ 3.

§ 2.

Förslag 1.

Rådet består av sextionio valda medlemmar och regeringsrepresentanter.

För den tid och på det sätt, som i varje land bestämmes, väljer Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter och Islands alting inom sig fem medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter. På samma sätt väljer Danmarks folketing och Finlands riksdag inom sig fjorton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Därjämte väljer Färöarnas lagting och Ålands landsting inom sig vardera två medlemmar jämte erforderligt antal suppleanter. Dessa sistnämnda medlemmar tillhör Danmarks folketings och Finlands riksdags delegationer. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områdes valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering utser bland sina medlemmar regeringsrepresentanter till det antal, som den önskar. Därjämte utser Färöarnas landsstyre och Ålands landsstyrelse representanter. Dessa tillhör Danmarks och Finlands regeringsdelegationer.

Förslag 2.

Rådet består av sjuttiotre valda medlemmar och regeringsrepresentanter.

För den tid och på det sätt som i varje land bestämmes väljer Danmarks folketing, Finlands riksdag, Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter och Islands alting inom sig fem medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Därjämte väljer Färöarnas lagting och Ålands landsting inom sig vardera två medlemmar jämte erforderligt antal suppleanter. Dessa sistnämnda medlemmar tillhör Danmarks folketings och Finlands riksdags delegationer. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områds valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering utser bland sina medlemmar regeringsrepresentanter till det antal som den önskar. Därjämte utser Färöarnas landsstyre och Ålands landskapstyrelse representanter. Dessa tillhör Danmarks och Finlands regeringsdelegationer.

Förslag 3.

Rådet består av sjuttioåtta valda ledamöter och representer för de fem ländernas regeringar.

För den tid och på det sätt som i varje land bestämmes väljer Norges

storting och Sveriges riksdag envar inom sig aderton medlemmar av rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Danmarks folketing och Finlands riksdag väljer på samma sätt sexton medlemmar samt Islands alting sex medlemmar. Därjämte väljer Färöarnas lagting och Ålands landsling inom sig vardera två medlemmar jämte erforderligt antal suppleanter. Dessa sistnämnda medlemmar tillhör Danmarks folketings och Finlands riksdags delegationer. Bland varje lands och, där så är möjligt, självstyrande områdes valda medlemmar skall olika politiska riktningar vara företrädda.

Envar regering utser bland sina medlemmar regeringsrepresentanter till det antal som den önskar. Därjämte utser Färöarnas landstyre och Ålands landskapsstyrelse representanter. Dessa tillhör Danmarks och Finlands regeringsdelegationer.

BILAG 3

PM angående landskapet Ålands självstyrelse

(Utarbetad av lagstiftningsrådet Henry Ådahl)

Bakgrunden till den första självstyrelselagen av år 1920

Åland hade jämte övriga Finland i Fredrikshamnshfreden år 1809 avträtt till Ryssland och tillhörde sedan storfurstendömet Finland. Med tsardömets fall i Ryssland år 1917 blev den s. k. Ålandsfrågan aktuell. Den åländska befolkningen började hysa förhoppningar om Ålands återförenande med Sverige. Genom en inofficiell folkomröstning i december 1917 uttalade sig befolkningen härför. Aktionerna i samband med dessa strävanden ledde dock ej till önskat resultat. Det självständiga Finlands regering förklarade sedan Åland utgöra en del av Finland under egen länsstyrelse.

För att få Ålandsfrågan avförd från dagordningen avgav regeringen den 30 januari 1920 en proposition till riksdagen angående lag om självstyrelse för Åland. I propositionen konstaterades bl. a., att Åland, vars befolkning till över 95 procent var svenskspråkig, geografiskt, genom skärgården hör och även sedan urminnes tider i historiskt, administrativt, judiciellt och kyrkligt avseende hört till Finland. För att avlägsna den svenskspråkiga befolkningens på Åland oro med avseende på dess framtida öde och för att borteliminera orsakerna till sagda befolknings strävanden att med främmande krafters bistånd lösgöra sig från Finland, hade regeringen funnit det nödigt att uppgöra ett lagförslag om mycket vidsträckt självstyrelse för Åland. Sålunda skulle den åländska befolkningen tillförsäkras möjlighet att själva ordna sin tillvaro så fritt det överhuvud var möjligt för ett landskap, som icke utgjorde en egen stat. Propositionen ledde till att en lag om självstyrelse för Åland gavs den 6 maj 1920.

Ålandsfrågan blev även föremål för internationell behandling. Nationernas förbunds råd erkände, sedan en av rådet tillsatt internationell jurist-

kommission avgivit utlåtande angående Ålandsfrågans juridiska sidor, genom beslut den 24 och 27 juni 1921 Finlands suveränitetsrätt över Åland, men förklarade tillika, att de garantier, som Ålands befolkning tillförsäkrats i självstyrelselagen för Åland, ytterligare skulle utvidgas i den allmänna fredens intresse ävensom i och för tryggande av de framtida vänskapliga förbindelserna mellan Finland och Sverige samt av Ålands befolknings välfärd. De av förbundsrådet förordade garantierna avsåg bevarandet av svenska språket i skolorna, bibehållande av jordbesittningen i befolkningens egna händer, fastställande av skäligen gränser för förvärvande av rösträtt vid val till landstinget och kommunala val ävensom säkerställande av sådan ordning vid utnämning av landshövding, att valet träffar person, som åtnjuter Ålands befolknings förtroende. Dessa garantier förpliktade sig Finland att införa i lagen om självstyrelse för Åland. Förpliktelsen uppfylldes genom att man den 11 augusti 1922 gav en lag innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning (den s. k. garantilagen). Denna lag tillkom liksom lagen om självstyrelse för Åland i den ordning, som om grundlag är stadgad. Bägge lagarna innehöll en bestämmelse om att de icke fick ändras, förklaras eller upphävas och att ej heller avvikelse från dem fick göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgal.

Den självstyrelselagstiftning, som tillkom mot ovan redovisad bakgrund, utgjorde yttringar av den finska statsmakten och stödde sig på Finlands statsförvaltning. Trots att lagstiftningen angående en del av garantierna för Ålands befolkning hade en internationell bakgrund kan det ej anses, att Åland därigenom skulle ha fått karaktären av en autonom statsbildning. Åland var en oskiljaktig och integrerande del av Finland, ett landskaps med vidsträckta självstyrelsebefogenheter. Genom självstyrelselagarna, vilka, såsom redan nämnts, hade grundlags helgd och ej kunde ändras, förklaras eller upphävas annorledes än med Ålands landstings bifall, var statsmaktens funktioner med avseende på landskapet inskränkta i fråga om lagstiftning, beskattning och förvaltning, jämte det motsvarande befogenheter överförts på landskapet och dess organ. I den mån landskapsautonomin ej var gällande ägde rikets allmänna lagar giltighet. Riket tillkom rätt att övervaka, att självstyrelsen upprätthölls i överensstämmelse med lag och att den lokala lagstiftningen ej stod i strid med rikets allmänna intressen.

Bakgrunden till gällande självstyrelselag av år 1951

I en av Ålands landsting till Finlands regering riktad den 11 september 1945 dagtecknad framställning anhöll landstinget, att Ålands autonomilagstiftning skulle upptagas till revision, enär det på grund av det ändrade politiska läget (bl. a. genom Nationernas förbunds upplösning) måste an-

ses, att en stabilisering av landskapets statsrättsliga ställning och ett trygghande av nationalitetsskyddet blivit av behovet påkallat. Regeringens svar på framställningen gick ut på att de framställningar och förslag, som av landstinget görs, städse skulle med förståelse prövas av regeringen inom de gränser autonomilagstiftningen samt rikets enhet och suveränitetsprincipen det medgåve.

Ålands landstings framställning ledde till att en ny självstyrelselag för Åland gavs den 28 december 1951. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1952 och gäller fortsättningsvis. Ur förarbetena till lagen kan inhämtas, att den främst avsåg att avlägsna otydligheter och brister i den tidigare lagstiftningen beträffande kompetensfördelningen mellan riket och landskapet. Denna fördelning hade ej blivit utstakad med önskvärd tydlighet och lagen hade vid kompetensfördelningen erbjudit åtskilliga tolkningssvårigheter. Någon ingripande omgestaltning av Ålands statsrättsliga ställning var det ej fråga om, utan lämnades autonomilagstiftningens grunder i allt väsentligt orubbade. Den gällande självstyrelselagen bygger alltså på 1920 års självstyrelselag. Garantilagen av år 1922 har för vinnande av enhetlighet i lagstiftningskomplexet inkodificerats i den reviderade självstyrelselagen.

I det följande lämnas en redogörelse för de väsentliga bestämmelserna angående Ålands självstyrelse.

Självstyrelselagens grundlagskaraktär

Liksom 1920 års självstyrelselag och garantilagen hade grundlagshelgd och ej kunde ändras utan landstingets bifall åtnjuter också den gällande självstyrelselagen motsvarande starka konstitutionella skydd (44 §).

Åländsk hembygdsrätt

Finsk medborgare, som under minst fem år utan avbrott haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet, åtnjuter åländsk hembygdsrätt (3 §). Åländsk hembygdsrätt utgör villkor för rösträtt och valbarhet både vid landstingsval och vid kommunala val i landskapet Åland. Också för idkande av näring och för förvärv av fastighet i landskapet Åland utgör den åländska hembygdsrätten i princip ett villkor (4 §).

Lagstiftande självstyrelseorgan

Landskapet Ålands befolkning företräds i ärenden, som hör till dess självstyrelse, av landstinget (2 §). Detta har självständig lagstiftningsrätt på områden, som rör landskapet Ålands lokala angelägenheter, samt bestämmanderätt över landskapets hushållning. Landstinget består av talman som ordförande, två vicetalmän och 27 landstingsmän, alla valda för en mandattid på 3 år.

Kompetensfördelningen mellan rikets och landskapets lagstiftande organ

Lagstiftningskompetensens sakliga fördelning regleras i självstyrelselagens 11 och 13 §§. I 11 § uppräknas de ärenden angående vilka rikets lagstiftande organ har uteslutande rätt till lagstiftning. Såsom en kort redogörelse för de rättsområden, som förbehållits rikets lagstiftningsbehörighet, kan nämnas ärenden vilka berör grundsatserna i Finlands regeringsform (t. ex. medborgares rätt att fritt välja boningsort, religionsfrihet, yttrandefrihet o. s. v.). Beträffande grundsatserna om enskilds rätt att äga fastighet, om allmän och lika kommunal rösträtt, om omedelbara, proportionella och hemliga val och om läroplikt, de två första med beaktande av stadgandena om åländsk hembygdsrätt, är det intressant att konstatera, att dessa grundsatser i princip hör till rikets kompetensområde, men att å andra sidan ej heller riksdagen på grund av ett uttryckligt stadgande i 11 § 3 mom. kan ändra dessa grundsatser för Ålands vidkommande utan landstingets bifall. Till rikets behörighet räknas vidare vissa allmänna rättsområden, t. ex. familje-, arvs- och testamentsrätten, handels- och sjörätten, allmänna straffrätten samt rättegångsväsendet inklusive själva domsrätten i landskapet Åland, ävensom vissa andra områden, där rikets enhet krävt statens bestämmanderätt, exempelvis beträffande penningväsendet, tullväsendet, post-, telegraf-, telefon- och radioväsendet, lots- och fyrväsendet, försäkringsväsendet, folkregistret, vissa delar av hälso- och sjukvårdsväsendet samt lufttrafikväsendet. När katalogen över de uppräknade ämnesområdena ej kan anses vara uttömmande har man därtill stadgat, att till rikets lagstiftningsbehörighet hänförs också område, som hittills icke av lagstiftningen förutsatts och som med tillämpning av de grundsatser 11 § innehåller är att räkna till rikets lagstiftningsbehörighet.

Lagens 11 § kompletteras av 13 §, som innehåller en detaljerad förteckning över de ärenden, vilka å andra sidan anförtrotts landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Dessa ärenden kan närmast karaktäriseras såsom sådana, vilka angår landskapets interna angelägenheter samt bevarandet av särdragen i landskapets kultur och lokala sedvänjor. Som exempel på dylika ämnesområden kan nämnas expropriationsrätten, undervisningsväsendet, kommunalförvaltningen, vattenrätten, kolonisationsverksamheten, jord- och tomtlegorätten, fornminnesvården, upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet, socialvården, väghållningen, naturskyddet, stadsplanen, tomtindelningen och byggnadsregleringen. Ehuru förteckningen i 13 § synes rätt noggrann, har man ansett, att ej heller den är uttömmande. Därför har man i konformitet med vad som gjorts i fråga om katalogen i 11 § över de ärenden, som hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet, också i 13 § tillagt, att landstinget tillkommer lagstiftningsbehörighet även i övriga angelägenheter, vilka icke blivit rikets lagstiftning förbehållna och vilka med tillämpning av de grundsatser 13 § innehåller bör höra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Inom doktrinen har man framhållit, att den lagstiftningsbehörighet, som tillkommer rikets lagstiftningsorgan, är till sin natur primär, enär den utgör en yttring av republikens självständiga statsmakt. Däremot är landskapet Åland icke en självständig stat och utövar ej självständig makt i sin lagstiftning, utan landskapets behörighet på lagstiftningens område är härledd ur republikens statsmakt och delegerad landskapet. Bestämmelserna rörande gränserna för landskapets lagstiftningsbehörighet är sålunda till sin natur att anse såsom undantagsföreskrifter och skall enligt allmänt vedertagna tolkningsregler ges en snäv tolkning. Man har dock sagt, att vid fastställandet av lagens rätta mening och grund även tillbörlig hänsyn måste tagas till de olika rättsbudens syften samt de intressen och samhällsbehov lagstiftaren med desamma velat tillgodose.

Landskapslagarna

De lagstiftningsakter, som tillkommit genom av landstinget inom ramen för dess lagstiftningsbehörighet fattade beslut, kallas landskapslagar. Dessa kan antingen innefatta en självständig lagstiftningsakt eller också avse antagande av motsvarande lag eller förordning i riket att såsom sådan eller med efter förhållandena anpassade ändringar eller tillägg tillämpas i landskapet.

Det förekommer också landskapslagar av s. k. blandad natur. Jämlikt 14 § 3 mom. självstyrelselagen kan nämligen i landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas bestämmelser av rikslagstiftningsnatur, vilka i sak är överensstämmande med motsvarande stadganden i rikets lag. Det händer tämligen ofta, att lagar och förordningar upptar regler, vilka med avseende på sin art är att hänföra dels till rikets och dels till landskapets behörighetsområde samt att dessa regelgrupper är så sammanflätade, att en uppdelning utan omarbetning ej kan genomföras. Därför har man givit landstinget rätt att i landskapslag uppta stadganden i ämnen, som rätteligen hör rikslagstiftningen till, men som utgör integrerande delar av den lokala lagen och som bör däri upptagas för att komma i sitt rätta sammanhang. Närmast praktiska skäl har talat för ett dylikt förfaringsätt, enär det eljest skulle kunna uppstå tvivel därom, huruvida resp. rikslagsbestämmelser överhuvud skall, lösryckta ur sitt sammanhang, kunna förverkligas i landskapet vid lokallagens tillämpning i praxis. För domare, åklagare och andra sakägare skulle det medföra en betänklig osäkerhet och svårighet, därest de skulle vara hänvisade till att uppsöka de kompletterande rikslagsbestämmelserna på annat håll.

Upptagandet av sådana bestämmelser i landskapslag får ej medföra någon förändring av det inbördes förhållandet mellan rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet och ej heller beträffande de genom rikslagstiftning utfärdade stadgandenas ikraftträdande i landskapet Åland. Vid granskningen av landstingsbesluten i riket har man noggrant iakttagit villkoret,

att de från rikslagstiftningen hämtade till rikets lagstiftningsbehörighet hänförda stadgandena i landskapslag i sak bör fullt överensstämma med vederbörande rikslag. Det förekommer rätt ofta att en av landstinget antagen landskapslag ej kan träda i kraft just till följd därav, att en tillräcklig överensstämmelse med vederbörande rikslagstiftning ej föreligger.

Granskningen och ikraftträdandet av landskapslag

Landstingets beslut om antagande av landskapslag skall av landstingets talman insändas till republikens president (14 §). Därefter undergår beslutet granskning i den s. k. Ålandsdelegationen och i högsta domstolen. Om det befinnas, att landstinget överträtt sin lagstiftningsbehörighet genom att lagstifta i ärende, som till någon del (det kan gälla blott en obetydlig detalj i lagen) hänför sig till rikets kompetensområde, äger presidenten rätt att inom tre månader från det underrättelse om landskapslagens antagande delgivits honom förordna, att sagda lag skall förfalla. Ett sådant veto kan presidenten inlägga mot en landskapslags ikraftträdande även i det fallet, då landskapslagen berör rikets inre och yttre säkerhet. Sin vetorätt torde presidenten aldrig haft anledning att använda i sistnämnda fall. Däremot förekommer det årligen flera fall, där landskapslag på grund av kompetensöverskridning förordnats att förfalla. Om presidenten redan innan ovan nämnda tre månaders termin gått till ända meddelat, att han med avseende på en landskapslag icke kommer att begagna sig av sin vetorätt, kan landskapslagen omedelbart träda i kraft.

För att landskapslag skall träda i kraft krävs att kungörelse om den införs i Ålands författningssamling. Härvid intas resp. landstingsbeslut in extenso med datum och talmännens underskrifter. Under rubriken antecknas dagen då ärendet föredragits för presidenten, vilken anteckning innebär, att vetorätten ej begagnats. Under denna anteckning utsätts datum för kungörandet. Landskapslag stadfästes alltså ej av presidenten. Han har sålunda ingen sanktionsrätt och därmed ej heller sådant suspensivt veto, som han genom sanktionsvägran kan utöva beträffande rikslagar.

Förvaltningen

Även beträffande förvaltningen i landskapet Åland finns det noggranna föreskrifter om kompetensfördelningen mellan statsmaktens och landskaps organ (19 §). Linjedelningen mellan stats- och landskapsförvaltning följer i princip samma gränser som gäller i fråga om lagstiftningskompetensen.

Såsom tidigare framhållits i fråga om fördelningen av lagstiftningskompetensen har man inom doktrinen också rörande förvaltningen ansett, att statsförvaltningen bildar det primära förvaltningsförfarandet och att land-

skapsförvaltningen framstår som den sekundära, såsom undantag medgivna ordningen.

Genom s. k. överenskommelseförordning (utfärdas av republikens president) kan, med landskapsstyrelsens begivande, på rikets allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tills vidare tilldelas landskapsförvaltningen ävensom till landskapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på rikets allmänna förvaltning (20 §).

Landskapsstyrelsen

Landskapsförvaltningen omhänderhas av landskapsstyrelsen, som tillsätts av landstinget. Landskapsstyrelsen består av lantrådet som ordförande, vicelantrådet och fem ledamöter. Lantrådet kvarstår i sitt ämbete så länge han åtnjuter landstingets förtroende. Övriga medlemmar väljs för en mandattid på två år.

Detta kollegium står i spetsen för ett ämbetsverk, som i dagligt tal kallas landskapsstyrelsen. Lantrådet är chef för verket, som inalles har omkring 50 tjänstemän. Detta ämbetsverk har att inom ramen för landskapsförvaltningen handlägga ärenden, som i riksförvaltningen omhänderhas av ministerierna i statsrådet och av de centrala ämbetsverken, såsom lantbruksstyrelsen, forststyrelsen, skolstyrelsen, arkeologiska kommissionen och statskontoret, ävensom av de lokala länsstyrelserna. De viktigaste förvaltnings-

grenarna, som genom självstyrelselagen helt eller huvudsakligen överförs från statsmakten till självstyrelseorganen, är polisväsendet, hälso- och sjukvården, undervisningsväsendet, forn- och kulturminnesvården, socialvården, näringars främjande, kommunikationsväsendet och kommunförvaltningen.

Länsstyrelsen i landskapet Åland

Enligt 6 § självstyrelselagen företräds regeringen i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämns av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman. I händelse samförstånd icke ernås, utnämner presidenten till landshövding en av fem personer, vilka föreslås av landstinget och erbjuder erforderliga förutsättningar för att förvaltningen inom landskapet skall väl handhas samt statens säkerhet tillvaratas.

Landshövdingen är chef för länsstyrelsen i landskapet Åland. Länsstyrelsen omhänderhar jämte statens centrala myndigheter till rikets allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet. Såsom ovan nämnts har en betydande del av den normala länsförvaltningen för landskapet Ålands vidkommande överförs till landskapsförvaltningen. Av de viktigaste uppgifterna, som kvarstår för länsstyrelsen i landskapet Åland, kan nämnas uppbörden av skatter samt åliggandena såsom överexekutor och högsta

verkställande myndighet i länet. Inom länsstyrelsen bildar landshövdingen, ett länsråd och en äldre kamrerare en länsrätt, som har att handlägga förvaltningsrättsliga besvärsmål, t. ex. skattebesvär och besvär över kommunalfullmäktiges beslut.

Landskapet Ålands förhållande till utländsk makt

Enligt 19 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen kvarstår handhavandet av utrikesärendena under rikets allmänna förvaltning. Detta stadgande är en självfallen konsekvens av landskapet Ålands statsrättsliga ställning.

I detta sammanhang bör även behandlas bestämmelsen i 11 § 2 mom. 19 punkten självstyrelselagen, enligt vilken till rikets lagstiftningsbehörighet hänförs stiftande av lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör område, som är reglerat genom internationella fördrag, dock så, att jämväl landstinget bör ge sitt bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft inom landskapet, för så vitt i fördraget ingår bestämmelser, som innebär upphävande eller ändring av eller avvikelse från stadganden i självstyrelselagen. Denna bestämmelse är en direkt konsekvens av stadgandet i 44 § självstyrelselagen, för vilket ovan redogjorts i samband med självstyrelselagens konstitutionella skydd.

Beträffande innebörden av ifrågakvarande bestämmelse kan ur förarbetena till självstyrelselagen inhämtas, att därmed ej avsetts, att landstinget skulle medges rätt att medverka vid ingåendet av fördrag med utländsk makt, enär en sådan ordning ej skulle stå i samklang med landskapets statsrättsliga ställning. Genom bestämmelsen har man gett landskapet rätt att medverka endast när det gäller att *internt rättsligt* bringa i kraft en konventions bestämmelser, för så vitt de hör till lagstiftningsens område. Sålunda kan landstinget vägra sitt bifall till att sådana bestämmelser i en konvention, vilka hör till området för landskapets lagstiftningsbehörighet, bringas i kraft inom landskapet.

Landskapets hushållning

Beskattningsrätt. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda inkomsterna från närings- och nöjesskatter ävensom att påbjuda tilläggs-skatt på inkomst och att pålägga tillfällig extra inkomstskatt (23 §). Om dessa skatter ävensom angående upptagande av lån till landskapets gemensamma gagn eller för dess särskilda behov, samt om erläggandet av avgifter för landskapsmyndigheternas tjänsteförrättningar och expeditioner beslutar landstinget. Statsmaktens kontroll över dessa åtgärder har ordnats så, att landshövdingen har rätt att förbjuda verkställighet av landstingets beslut om han finner, att beslutet försvarar varuutbytet mellan in- och utlandet eller mellan landskapet Åland och fastlandet, innehåller oskäligen av-

gifter eller har till följd, att beskattningen uppenbart förfördelar enskilda eller olika samhällsklasser. Ett dylikt verkställighetsförbud skall underställas republikens president för avgörande. För upptagande av obligationslån eller lån i utlandet åt landskapet erfordras alltid samtycke av republikens president.

Den skattefinansiella utjämningen. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt självstyrelselagen handhas av statens myndigheter, ävensom de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestrids ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestrids av landskapet självt. Landskapet har en årlig inkomst- och utgiftsstat, som fastställs av landstinget. Emedan staten dock uppbär skatter, tullar, acciser o. s. v. också för landskapet Ålands del och då statens utgifter märkbart minskas på grund av att landskapet övertagit förvaltningen på många områden samt enär landskapets ovan nämnda skatter ej tillnärmelsevis förslår till att täcka förvaltningskostnaderna, har landskapet rätt att få utgifterna för självförvaltningens ordinarie behov utjämnade genom statsanslag. För dessa behov skall landskapet erhålla årligen till skäligt belopp uppskattade förskott av staten, vilka sedan beaktas vid den slutliga utjämningen.

Den ordinarie utjämningen verkställs i efterhand för en tid av ett år i sänder. Härvid granskas landskapets budget samt landskapets utgifter och inkomster i detalj med iakttagande av i 29 § självstyrelselagen angivna grunder. Det väsentligaste i dessa grunder är, att såsom ordinarie utgifter skall anses anslagsbelopp för behov, vilkas tillgodoseende inom de i självstyrelselagen fastställda behörighetsgränserna ankommer på landskapet, att kostnaderna för självförvaltningens ordinarie behov skall med statsmedel utjämnas i den utsträckning, i vilken motsvarande ändamål i övriga delar av riket med statsmedel tillgodoses, samt att landskapet genom utjämningen skall komma i åtnjutande av enahanda förmåner, som på motsvarande områden bereds övriga delar av riket, varvid bör beaktas landskapets avskilda läge och särförhållanden, rådande prislägen på Åland och befolkningens särskilda levnadsbetingelser samt härav påkallade anslagsbehov. Från slutsumman av de godkända utgifterna avdras landskapets inkomster, varvid det slutliga utjämningsbeloppet erhålls. Överstiger detta belopp det i förskott av staten givna beloppet, avdras skillnaden från följande års förskott, i motsatt fall läggs skillnaden till detsamma.

Utjämningen verkställs av ett i självstyrelselagen föreskrivet särskilt organ, Ålandsdelegationen, bestående av två av statsrådet och två av landstingets utsedda ledamöter. Ordförande i delegationen är landshövdingen eller annan person, som förordnas av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman. Ålandsdelegationens beslut rörande ordinarie utjämning skall för att bli gällande stadfästas av republikens president. Beslutet skall stadfästas oförändrat, i annat fall skall ärendet återförvisas till delegationen för ny behandling.

Extraordinarie anslag. Vid sidan om ovan nämnda, inom ramen för den årliga ordinarie utjämningen beviljade medel, kan åt landskapet också beviljas anslag för extraordinarie utgifter. Landstinget kan göra framställning om sådant anslag, när det är fråga om större engångsutgifter för bekostande eller understödande av sådana anstalter och inrättningar eller företag, vilka med avseende på planläggning och kostnadsberäkning kräver en särskild ingående behandling och vilkas finansiering ej sammanhör med den ordinarie budgetregleringen. Anslaget bör vidare avse att tillgodose ändamål, som hör till självförvaltningens område. Anslaget får ej beviljas till högre belopp än vad som för motsvarande ändamål anslås i andra delar av riket, därest icke landskapets särförhållanden påkallar avvikelse härutinnan.

Även framställningarna om beviljande av anslag för extraordinarie utgifter behandlas av Ålandsdelegationen, som i detalj granskar saken och inforrdrar utlåtande av vederbörande fackmyndigheter. Delegationens beslut skall också i detta fall underställas republikens president för stadfästelse, och presidenten kan, om han ej finner skäl föreligga till att återförvisa saken till delegationen, genast fatta slutligt beslut även om avslag av framställningen. Underställning till republikens president skall äga rum även i det fall, att framställningen blivit av delegationen avslagen.

Ovan avsedda extraordinarie anslag skall vid den ordinarie utjämningen ej hänföras till landskapets ordinarie utgifter (29 § 2 mom.). I anseende härtill är dessa anslag statens slutliga utgifter. Såväl det ordinarie anslaget för utjämning som det extraordinarie anslaget är sådana i 68 § 1 mom. regeringsformen avsedda på lag eller förordning grundade utgifter, vilka ej får lämnas bort från statsförslaget.

Det svenska språkets ställning i landskapet Åland

Det svenska språkets ställning inom bl. a. undervisningsväsendet och förvaltningen är starkt tryggad i landskapet Åland. Sålunda är landskapet ej skyldigt att underhålla andra skolor än sådana, i vilka undervisningsspråket är svenska. Också i statens undervisningsanstalter skall undervisningsspråket vara svenska. Utan vederbörande kommuns samtycke får icke undervisning i annat språk än svenska meddelas i folkskola, som underhålls eller åtnjuter understöd av staten eller kommun (35 §).

Statsmyndigheternas i landskapet Åland och Ålandsdelegationens ämbetsspråk är svenska. I sin skriftväxling med landskapsmyndigheterna är riksmyndigheterna skyldiga att använda svenska. Högsta domstolens utlåtanden i ärenden, som rör landskapet Åland, skall avfattas på svenska. Fullständiga kunskaper i svenska såväl i tal som skrift skall fordras av den, som anställs i statens tjänst i landskapet Åland.

Värnplikt

Självstyrelselagens 34 § är så utformad, att den som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, i praktiken är befriad från vapentjänst. Detta gäller likväl ej den, som efter fyllda 12 år inflyttat till landskapet från annan ort. Åläning får dock, om han vill, fullgöra värnplikt vid rikets försvarsmakt.

Landskapet Ålands flagga

Enligt landskapslag den 7 april 1954 utgörs Ålands flagga av en rektangelformig duk av mellanblå färg, kvadrerad av ett guldgult kors, belagt med ett rött kors. Denna flagga får inom landskapet Åland hissas på för allmänheten synlig plats samt begagnas i procession och vid högtidligt tillfälle inomhus.

Om användningen av riksflaggan på statens och landskapets offentliga byggnader och vid offentliga tillfällen gäller, vad därom i rikslagstiftningen stadgas. Detta innebär, att det i dessa situationer jämte Ålands flagga skall hissas en åtminstone lika stor Finlands flagga i ett i förhållande till den andra flaggan dominerande läge och att i procession skall Finlands flagga bäras framom Ålands flagga. Såsom sjöfartsflagga kan Ålands flagga ej användas.

Landskapet Ålands representation i Finlands riksdag

Enligt 1 § lagen om riksdagsmannaval väljs i landskapet Ålands valkrets en riksdagsman.

Helsingfors i december 1967

BIHANG 4

Notat om Færøernes hjemmestyre

(Udarbejdet af fuldmægtig Ole Perch Nielsen)

1. Baggrunden for loven om Færøernes hjemmestyre

Færøerne omfatter 18 øer, hvis samlede areal er ca. 1 400 kvadratkilometer. Befolkningstallet udgør ca. 38 000.

Efter unionsopløsningen i 1814 blev Færøerne formelt administreret som et dansk amt.

Færøerne indtog dog fortsat en særlig stilling i riget. Dette kom således til udtryk gennem repræsentationen på rigsdagen, idet Færøerne i henhold

til den særlige valglov af 29. december 1850 skulle vælge et medlem til folketinget og et medlem til landstinget, ligesom det tydeligt fremgik af loven af 26. marts 1852, hvorved lagtinget blev genoprettet. Udover de til amtsrådene henlagte beføjelser fik lagtinget tillagt bl. a. rådgivende indflydelse på lovgivningen for Færøerne.

Loven om Færøernes lagting blev revideret i 1923. Færøernes særstilling fremtrådte herefter — bortset fra rigsdagsrepræsentationen — især på følgende punkter:

Lagtinget blev i modsætning til amtsrådene udelukkende sammensat af folkevalgte medlemmer, ligesom lagtinget selv valgte sin formand. Amtmanden var ikke medlem af lagtinget, men han havde adgang til tinget og ret til at stille forslag og tage ordet under forhandlingerne. Kongen kunne opløse lagtinget eller udsætte dets forhandlinger, og amtmanden kunne stille lagtingsbeslutninger, som han fandt ulovmedholdelige, i bero, men skulle dog ufortøvet indhente højere afgørelse af spørgsmålet.

Lagtinget var berettiget til at fremsætte forslag til nye love og andre offentlige foranstaltninger samt til at indgive klager med hensyn til lovenes overholdelse og de offentlige institutioners bestyrelse. Lovforslag, der udelukkende vedrørte Færøerne, skulle så vidt muligt forelægges lagtinget til betænkning, forinden de ophøjedes til lov. Andre love, som vedkom Færøerne, skulle som regel forelægges for lagtinget til udtalelse, forinden de blev sat i kraft på Færøerne. Lagtingets betænkning skulle endvidere indhentes over andre sager, der kunne anses for at være af indgribende betydning for øernes velfærd, eller ved hvis behandling lagtingets indsigt og erfaring i øvrigt ansås for at være af vigtighed.

Loven af 1870 om lov- og ministerialtidende fik ikke gyldighed for Færøerne. Enhver lov, som skulle gælde på Færøerne, måtte i henhold til lov af 1. april 1896, der stadig gælder, kundgøres på en særlig måde.

Færingerne var fritaget for værnepligt, så længe de ikke erhvervede fast bopæl i den øvrige del af den danske stat.

Beboerne på Færøerne betalte ikke indkomst- og formueskat til staten, men svarede en særlig lagtingsskat. Såvel lagtingsskatten som alle offentlige afgifter på Færøerne var undergivet lagtingets rådighed. Også på andre områder var lagtingets økonomiske beføjelser videregående end amtsrådenes.

Den almindelige toldlovgivning omfattede ikke Færøerne, der toldmæssigt i visse henseender i forhold til det øvrige rige behandledes som udland.

Under den anden verdenskrig blev forbindelsen mellem Færøerne og Danmark totalt afbrudt. Kort tid efter den britiske besættelse af Færøerne vedtog lagtinget en foreløbig styrelsesordning, som blev stadfæstet af amtmanden i kundgørelse af 9. maj 1940. Herefter forblev alle gældende love og retsfor skrifter i kraft, for så vidt omstændighederne tillod det. Amt-

manden skulle efter indhentet erklæring fra lagtingets landsnævn udøve de ministerielle beføjelser. Lovforskrifter vedrørende Færøerne skulle vedtages af lagtinget (efter forslag fra tinget selv eller amtet) og stadfæstes og kundgøres af amtmanden, som dog på egen hånd — men efter indhentet erklæring fra lagtinget — kunne udfærdige lovforskrifter vedrørende statskassens midler.

Samtidig blev det bestemt, at der snarest skulle oprettes særlige appelstole for Færøerne til midlertidig erstatning for Østre Landsret og Højesteret i København.

Ret hurtigt efter besættelsen anerkendte den britiske regering benyttelse af det særlige færøske flag, og ved en overenskomst med den britiske regering blev Færøerne økonomisk knyttet til sterlingblokken.

Efter krigens ophør var det på baggrund af den stedfundne udvikling givet, at der ikke kunne være tale om en tilbagevenden til den tidligere tilstand. Fra færøsk side rejste man hurtigt spørgsmålet om en ny styrelsesordning, og der blev indledt forhandlinger om Færøernes fremtidige statsretlige stilling. Den 14. september 1946 afholdtes folkeafstemning på Færøerne om øernes fortsatte forbliven i det danske rige. Da afstemningsresultatet ansås for uklart, blev der foretaget nyvalg til lagtinget, hvorved de partier, der ønskede statsforbindelsen fortsat, fik flertal. Forhandlingerne fortsattes, og i sommeren 1947 nåede en dansk regerings- og rigsdagsdelegation på den ene side og flertallet i en delegation fra Færøernes lagting på den anden side til enighed om et forslag om vidtgående selvstyre for Færøerne inden for rigsenheden. Det var heri tilkendegivet, at »Færøernes Særstilling indenfor Riget fastsættes ved Lov. Det er en Forudsætning, at denne Lov ogsaa er vedtaget af Lagtinget». — I samarbejde mellem et af lagtinget udpeget udvalg og regerings- og rigsdagsdelegationen udarbejdedes derefter forslag til lov om Færøernes hjemmestyre.

Lovforslaget vedtoges i lagtinget med 12 stemmer mod 6 og blev derefter vedtaget i folketinget med 105 stemmer mod 1 (den færøske folketingsmand Thorstein Petersen) samt i landstinget enstemmigt med 59 stemmer. Den 23. marts 1948 blev loven om Færøernes hjemmestyre stadfæstet af Kongen. Loven trådte i kraft den 1. april 1948.

Konklusion:

Færøerne har altid indtaget en legal og faktisk særstilling i det danske rige. Lagtinget var allerede ved genoprettelsen i 1852 andet og mere end et amtsråd, og lagtingets særlige stilling blev stadig mere tydeligt markeret i lovgivningen. Under den anden verdenskrig overtog lagtinget hovedparten af den lovgivende myndighed for Færøerne. Hjemmestyreloven af 1948 var en kontinuerlig videreførelse af den historiske udvikling.

2. Indholdet af loven om Færøernes hjemmestyre

Hovedbestemmelsen findes i lovens § 1, 1. pkt., hvorefter det færøske folkesamfund anerkendes som selvstyrende inden for rigsenheden og inden for de ved hjemmestyreloven angivne rammer. Det nærmere indhold af denne grundlæggende tilkendegivelse fremgår af lovens følgende bestemmelser, der falder i to dele. Bestemmelserne til og med § 9 sikrer det politiske selvstyre, idet de omhandler hjemmestyrets øverste organer, kompetence og forhold til rigsmyndighederne, medens bestemmelserne i §§ 10—12 værner Færøernes nationale og kulturelle særstilling.

Loven afsluttes med bestemmelser om Færøernes repræsentation i den danske rigsdag samt om rigsombudsmanden, der er rigets øverste repræsentant på Færøerne og leder af rigets administration på øerne. Lovgivningen tilsikrer ikke færingerne nogen indflydelse ved besættelse af embedet som rigsombudsmand. Rigsombudsmandens funktioner har først og fremmest forbindelse med den politiske side af hjemmestyret og vil derfor blive omtalt i sammenhæng hermed.

Hjemmestyret er organiseret i en folkevalgt repræsentation, lagtinget, og en af dette oprettet forvaltning, landsstyret. Hjemmestyreloven indeholder i øvrigt ikke nærmere regler om de to organers sammensætning, men overlader det til hjemmestyret at fastsætte bestemmelser herom, hvilket er sket ved lagtingslov (nr. 1) om Færøernes styrelsesordning i særanliggender og lagtingslov (nr. 2) om Færøernes forvaltning, begge af 13. maj 1948.

Lagtinget består af mindst 20 og højst 30 medlemmer, som vælges for 4 år. Lagtinget kan dog opløses i valgperioden, enten hvis et flertal af tinget beslutter det, eller såfremt der vedtages forslag til ændringer eller tillæg til lagtingsloven om Færøernes styrelsesordning i særanliggender, idet sådanne forslag skal bekræftes af et nyvalgt lagting, før de kan stadfæstes. Valgret og valgbarhed til lagtinget har enhver, der er fyldt 21 år, har indfødsret og har fast bopæl på Færøerne, medmindre vedkommende er dømt for en i den offentlige mening vanærende handling. Lagtinget vælger selv sin formand. Tingets ordentlige samling indledes på hvert års Olaidag (den 29. juli).

Landsstyret består af lagmanden, der er styrets formand, samt af to eller flere andre landsstyresmænd. For tiden er der 3 landsstyresmænd. Landsstyrets medlemmer vælges af lagtinget for en periode, der falder sammen med lagtingets valgperiode. Lagmanden sammenkalder lagtinget og bestemmer, hvornår det skal slutte. Dette kan dog ikke ske, førend der er tilvejebragt lovhjælp for skatternes opkrævning og for afholdelsen af lagtingets udgifter. Lagmanden kan endvidere i et vist omfang udsætte tingets møder.

Rigsombudsmanden har i henhold til hjemmestyrelovens § 15 i embeds

medfør adgang til lagtinget og kan deltage i forhandlingerne om alle fællesanliggender, dog uden stemmeret. Hverken rigsombudsmanden eller nogen anden rigsmyndighed kan opløse lagtinget og udskrive nyvalg til dette, ej heller kan rigsmyndighederne udsætte eller hjemsende lagtinget. Rigsombudsmanden kan ikke suspendere lagtingets eller landsstyrets beslutninger, men han skal straks have meddelelse om beslutninger i lagtinget eller landsstyret, ligesom der straks tilstilles ham eksemplarer af lagtingslovene og andre af det færøske hjemmestyre udfærdigede bestemmelser. Rigsombudsmanden får herved mulighed for at påse eventuelle kompetenceoverskridelser fra hjemmestyrets side, og ved indbringelse af spørgsmålet for det i hjemmestyrelovens § 6 omhandlede nævn kan statsministeren suspendere hjemmestyrets beslutning, indtil nævnets afgørelse foreligger. Bortset fra denne særlige situation — som endnu ikke har foreligget — har ingen rigsmyndighed, ej heller Kongen, veloret over for lagtingets eller landsstyrets beslutninger.

Hjemmestyrets saglige kompetence er baseret på en adskillelse mellem færøske særanliggender og rigets fællesanliggender. Denne sondring gennemføres ved en i lovens bilag A og B foretaget opregning af de sagligt bestemte forretningsområder, der henregnes til de færøske særanliggender. Forskellen mellem de to grupper af sagsområder er alene, at de på bilag A opregnede områder uden videre betragtes som færøske særanliggender, medens der for de på bilag B opregnede sagers vedkommende forudsættes en nærmere forhandling om, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilket omfang disse spørgsmål kan henføres til færøske særanliggender.

Inden for den således angivne afgrænsning af de færøske særanliggender kan hjemmestyret i medfør af § 2 enten straks eller på et senere tidspunkt bestemme, at alle sager eller sagsområder eller nogle af dem skal overgå til hjemmestyret. På tilsvarende måde kan den danske regering kræve, at hjemmestyret skal overtage sager eller sagsområder, som hører til de færøske særanliggender. Overtagelse af et sagsområde medfører, at de hermed forbundne udgifter påhviler hjemmestyret.

Hjemmestyrets saglige kompetence på et bestemt sagsområde forudsætter således, at området i henhold til hjemmestyrelovens bilag er et færøsk særanliggende, og at hjemmestyret har overtaget området. Rigsmyndighedernes saglige kompetence er en afspejling heraf, idet den foruden de sager, som ikke på bilagene er henregnet til færøske særanliggender, tillige omfatter de færøske særanliggender, som hjemmestyret ikke har overtaget.

På de områder, som henhører under hjemmestyrets kompetence, har dette ifølge hjemmestyrelovens § 4 den lovgivende og administrative myndighed. Hjemmestyrets indholdsmæssige kompetence er således meget vidtgående, idet hjemmestyret på egen hånd kan udstede retsfor skrifter for Færøerne, som i den øvrige del af riget kun kan udfærdiges af lovgivningsmagten. At hjemmestyret for de overtagne færøske særanliggenders vedkommende be-

sidder en med lovgivningsmagt sidestillet myndighed synes også at fremgå af, at »de af lagtinget vedtagne og af landsstyrets formand stadfæstede love benævnes lagtingslove» (§ 4, 2. pkt.).

Indholdet af hjemmestyrets kompetence er ifølge hjemmestyrelovens § 5 begrænset af de til enhver tid bestående traktatmæssige og andre internationale rettigheder og forpligtelser, ligesom rigsmyndighederne har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet. I forbindelse med vedtagelsen af hjemmestyreloven blev det præciseret, at rigsmyndighederne over for udlandet naturligvis skal varetage hele rigets interesser, herunder også de færøske.

Bestemmelsen i § 5 må læses i sammenhæng med § 7, hvorefter traktater, der kræver rigsdagens (d. v. s. folketingets) samtykke, og som berører særlige færøske interesser, skal forelægges for hjemmestyret til betænkning. Endvidere har hjemmestyret i henhold til § 8 adgang til i de enkelte tilfælde at gøre Færøernes særlige interesser gældende ved forhandlinger med udlandet om handels- og fiskeriaftaler, og hjemmestyret kan i specielle færøske sager bemyndiges til direkte at forhandle med udlandet under medvirken af udenrigsjustitsministeren.

Endelig kan der efter hjemmestyrets ønske ansættes en i færøske forhold særlig sagkyndig til bistand for udenrigsministeriet ved behandling af sager vedrørende Færøernes særlige erhvervsinteresser, ligesom der kan ansættes færøske medarbejdere ved de danske repræsentationer i lande, hvor Færøerne har særlige erhvervsinteresser.

Hjemmestyreloven indeholder ingen bestemmelser om fordelingen af kompetencen mellem hjemmestyrets organer, udover at det i § 1, 2. pkt., er forudsat, at landsstyret er et forvaltningsorgan. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget er spørgsmålet med vilje overladt til hjemmestyrets egen afgørelse, og de nærmere regler findes i de tidligere nævnte lagtingslove af 13. maj 1948, hvorefter »lovgivningsmyndigheden i færøske særanliggender er hos lagtinget» medens »den udøvende myndighed over og forvaltningen af Færøernes særanliggender er hos landsstyret». Dog stadfæster (og kundgør) lagmanden de vedtagne lagtingslove, og landsstyret kan for lagtinget fremsætte forslag til love og andre beslutninger. En række afgørelser kan kun træffes ved lagtingslov, f. eks. skatteudskrivning, optagelse af lagtinget forpligtende lån, afhændelse af lagtinget tilhørende fast ejendom og fastsættelse af tjenestemændenes forhold, og eksistensen af en af lagtinget vedtaget finanslov forudsættes, forinden skatter kan opkræves eller udgifter afholdes.

Tvivelsspørgsmål om det færøske hjemmestyres kompetence i forhold til rigsmyndighederne forelægges i henhold til hjemmestyrelovens § 6 for et særligt navn. Nævnet har endnu aldrig været i funktion.

De af hjemmestyret pr. 1. januar 1967 overtagne sagsområder fremgår af den som tillæg vedlagte oversigt (*se Bihang 5*).

Uden for de færøske særanliggenders område medvirker hjemmestyret efter lovens § 7 ved udformningen af særlige bestemmelser for Færøerne. Lovforslag og traktater, der udelukkende vedrører Færøerne, skal forelægges for hjemmestyret til betænkning, før de fremsættes for Folketinget; i øvrigt skal bestemmelser vedrørende færøske forhold forelægges for hjemmestyret, før de sættes i kraft på Færøerne, medmindre tvingende omstændigheder udelukker dette.

Efter forhandling kan det overlades til hjemmestyret at give nærmere bestemmelser om de særlige færøske forhold og overtage administrationen af områder, som er fællesanliggender (hjemmestyrelovens § 9).

Færøernes nationale og kulturelle særpræg markeres i hjemmestyreloven særlig ved anerkendelsen af det færøske flag (lovens § 12) og det færøske sprog (lovens § 11). Bestemmelserne om det færøske flags anvendelse på Færøerne og på færøsk indregistrerede skibe er et særanliggende. Rigmyndighederne på Færøerne anvender Dannebrog, og på land har private personer, selskaber, foreninger og institutioner ret til at flage med Dannebrog. Anvendelsen af det færøske flag er ikke begrænset til Færøerne. I henhold til bekendtgørelse af 27. august 1948 kan det færøske flag på land anvendes overalt i det danske rige. Udenrigsministeriet har over for en række fremmede stater notificeret anvendelsen af det færøske flag på skibe.

Det færøske sprog er hovedsproget på Færøerne, men dansk skal læres godt og omhyggeligt, og de to sprog er ligeberettigede i offentlige forhold. I henhold til lagtingsloven om Færøernes styrelsesordning i særanliggender affattes alle lagtingslove på færøsk og dansk.

Hjemmestyreloven har ikke indført en særlig færøsk statsborgerret. Som færing anses efter lovens § 10 den, der har dansk statsborgerret og er hjemmehørende på Færøerne. I lovens forstand vil herefter enhver dansk statsborger, der tager fast bopæl på Færøerne, blive anset som færing, og der stilles ikke krav om ophold af en bestemt varighed. Rent midlertidigt ophold vil dog ikke være tilstrækkeligt. De legale retsvirkninger af at være færing er, at kun færing har valgret og valgbarhed til hjemmestyrets organer, og at der foretages en tilføjelse i færingers på Færøerne udstedte pas og nationalitetsbevis. Bortset herfra kan der ikke i lovgivning eller forvaltning gøres forskel på færing og andre danske statsborgere.

Ved gennemførelsen af hjemmestyreloven ophævedes embedet som amtmand over Færøerne. Færøerne står herefter uden for den administrative inddeling af det danske rige i amter. I gejstlig henseende henhører Færøerne under Københavns Stift, siden 1963 med egen vicebiskop. Færøerne udgør endvidere en særskilt rets- og politikreds.

Konklusion:

Færøerne er ved hjemmestyreløven af 1948 anerkendt som et selvstyrende folkesamfund i det danske rige. Hjemmestyrets øverste organer er den folkevalgte repræsentation, lagtinget, og den af dette valgte forvaltningsmyndighed, landsstyret. Hjemmestyret kan overlage den lovgivende og administrative myndighed vedrørende færøske særanliggender med den følge, at de hermed forbundne udgifter samtidig overtages. For de overtagne særanliggenders vedkommende er hjemmestyrets beføjelser alene begrænset af traktatmæssige og andre internationale rettigheder og forpligtelser og af rigsmyndighedernes kompetence til at afgøre spørgsmål angående rigets forhold til udlandet. Inden for den hjemmestyret tilkommende kompetence har ingen rigsmyndighed vetoret. Hjemmestyret har i øvrigt rådgivende indflydelse på alle anliggender vedrørende Færøerne. Det færøske flag og sprog er anerkendt.

3. Hjemmestyreløven og grundloven

I den grundlovgivende rigsforsamling var Færøerne repræsenteret ved et kongevalgt medlem. Det fremgår dog ikke klart af forhandlingerne, om grundloven af 1849 omfattede Færøerne, og allerede året efter grundlovens tilblivelse udtalte A. S. Ørsted i landstinget, at han antog ikke, at grundloven umiddelbart var anvendelig på Færøerne.

Fra anden side i rigsdagen blev det imidlertid hævdet, at grundloven gjaldt for Færøerne, hvor den også var blevet tinglæst. Regeringen var enig heri og fik i 1850 gennemført den særlige valglov for Færøerne, hvorefter disse valgte en repræsentant til hvert af tingene på rigsdagen. Herefter har der ikke været tvivl om, at Færøerne er omfattet af grundloven.

Den nugældende grundlov af 5. juni 1953 gælder »for alle dele af Danmarks rige». Grundloven indeholder ingen særlige bestemmelser om Færøerne, udover at det i § 28 bestemmes, at to medlemmer af folketinget vælges på Færøerne. Hjemmestyrelovens § 14 svarer hertil.

I forbindelse med udarbejdelsen af grundloven af 1953 er det forudsat, at hjemmestyreløven af 1948 er og hele tiden har været forenelig med grundloven. Dette blev ej heller draget i tvivl under rigsdagsdebatten om hjemmestyreløven.

Den ordning af forholdet mellem Færøerne og Danmark, som har fundet udtryk i hjemmestyreløven af 1948, er af statsretlig og ikke af folkeretlig karakter. Færøerne er ikke anerkendt som en selvstændig og suveræn stat, men udgør fortsat en del af det danske rige.

I juridisk teori er det antaget, at den danske lovgivningsmagt kan ændre eller ophæve hjemmestyreløven uden noget samtykke fra færøsk side¹. Det

¹ Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret 1954, s. 86 og Poul Meyer, Juristen 1947 s. 298 og U. f. R. 1950 B s. 200, men i modsat retning Edw. Mitens, U. f. R. 1951 B s. 1 ff.

påpeges endvidere, at hjemmestyrelovens ordning er en usædvanlig vidtgående delegation af lovgivningsmagt til de færøske myndigheder, men »retligt adskiller lagtingslovene sig ikke fra anordninger med derogatorisk kraft, og retligt må det færøske hjemmestyre karakteriseres som et kommunalt selvstyre af usædvanlig vidtgående omfang.»¹

En realistisk vurdering af hjemmestyrets konstitutionelle stilling kan imidlertid ikke indskrænkes til en saglig juridisk karakteristik af ordningen, men må tillige tage hensyn til de særlige omstændigheder, hvorunder hjemmestyreloven blev til.

Det er således klart, at forslaget til hjemmestyreloven havde en særlig karakter derved, at repræsentanter for såvel regeringen og de politiske partier som for lagtinget deltog i de forudgående forhandlinger og i arbejdet med udformningen af selve loven.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det endvidere, at forhandlerne fra begge sider havde ønsket at give loven et grundlag af ganske særlig fast karakter og at skabe en ordning af varig art. Det var derfor udtrykkeligt forudsat, at loven også var vedtaget af lagtinget. Og for at fremhæve lovens særegenhed blev den forsynet med en sålydende indledning: »Vi Frederik IX . . . gør vitterligt: I Erkendelse af den Særstilling, som Færøerne i national, historisk og geografisk Henseende indtager indenfor Riget, har Rigsdagen i Overensstemmelse med Vedtagelse i Færøernes Lagting vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov om Færøernes forfatningsmæssige Stilling i Riget». I nyere dansk forfatningsret er det enestående, at en lov således forsynes med særlig fortale.

Under behandlingen af hjemmestyreloven på rigsdagen blev dette synspunkt nærmere uddybet. Ved 2. behandling i folketinget udtalte således ordføreren for folketingsudvalget (Gustav Pedersen): »Det afgørende maa jo være, at det, der er Tale om i denne Forbindelse, er en Overenskomst, der er tiltraadt af et fornødent Flertal» (paa Færøerne) . . . »jeg føler mig overbevist om, at ikke alene Regeringen, men samtlige Partier vil være enige om, at den Overenskomst, der er truffet, og som nu ophøjes til Lov, skal videreføres paa en saadan Maade, at det ikke mindst bliver til Gavn for det færøske Folk paa alle Felter, hvor dets Interesser maa ligge».²

Også minister V. Buhl karakteriserede i folketinget ordningen som en overenskomst³, og de to færøske folketingsmænd Peter Mohr Dam og Thorstein Petersen talte henholdsvis om »denne Pagt, der bliver gjort mellem to frie Folk» og »den Kontrakt, som man afslutter med nogle og halvtreds Procent af den færøske Befolkning».⁴

Under lovens behandling i landstinget blev der på lignende måde fra såvel socialdemokratisk som konservativ side talt om »en Overenskomst»⁵, Ven-

¹ Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II 1966 s. 493.

² Rigsdagstidende, Folketinget, 1947—1948 sp. 3313—3314.

³ l. c. sp. 3325.

⁴ l. c. sp. 3318 og sp. 3314.

⁵ Rigsdagstidende, Landstinget, 1947—1948 sp. 836 og sp. 840.

stres ordfører udtrykte håbet om »et godt Samarbejde mellem de to Lande, der nu mødes som Ligemænd»¹ og ordføreren for Det radikale Venstre omtalte ordningen »søm en Grundlov for Færøerne med Frihed for den færøske Befolkning paa Samhørighedens Grund»².

Det må antages, at lovgivningsmagten som følge af disse særlige forhold i forbindelse med hjemmestyrelovens tilblivelse vil føle sig politisk og moralsk forpligtet til ikke at ændre eller ophæve hjemmestyreloven uden lagtingets tilslutning.

I de forløbne 20 år er der fra dansk side ikke fremført noget ønske om ændringer i hjemmestyreordningen, idet det har været den danske regerings opfattelse, at et initiativ hertil må komme fra hjemmestyret selv. Såvel lovgivningsmagten som administrationen har respekteret hjemmestyrets eneret til helt på egen hånd at ordne og styre de overtagne færøske særanliggender. Også i fællesanliggender har man fra dansk side ladet hjemmestyrets synspunkter være afgørende ved udformningen af eventuelle særlige bestemmelser for Færøerne.

Hjemmestyrelovens forskrifter har således i praksis ført til følgende resultater:

I rent udeæringspolitiske spørgsmål, der har angået riget som helhed, har rigsmyndighederne normalt ikke rådført sig med hjemmestyret.

I fællesanliggender, der har vedrørt færøske forhold, er hjemmestyrets betænkning blevet indhentet angående påtænkt lovgivning eller indgåelse af traktater. Imod hjemmestyrets tilkendegivelse er en lov eller traktat ikke kommet til at omfatte Færøerne.

I overtagne særanliggender er dansk lovgivning ikke gældende for Færøerne, ligesom der ikke er blevet indgået traktater vedrørende særanliggender, medmindre hjemmestyret på forhånd har tilkendegivet, at det vil medvirke til at gennemføre traktaten internretligt på Færøerne.

Konklusion:

Færøerne er en del af Danmarks rige og er i henhold til grundloven repræsenteret i det danske folketing. Hjemmestyreloven er formelt ikke en folkeretlig traktat, men en i lovsform gennemført fastlæggelse af Færøernes retlige status inden for grundlovens rammer. Hjemmestyrelovens særlige karakter, omstændighederne ved dens tilblivelse og forhandlingerne på rigsdagen godtgør, at loven i hvert fald politisk og moralsk er betragtet som ligestillet med en overenskomst, der ikke kan ændres uden lagtingets tilslutning. Den danske lovgivningsmagt og administration har siden 1948 respekteret færingeres ret til inden for hjemmestyrelovens rammer at ordne og styre deres egne forhold.

København i november 1967

¹ l. c. sp. 839.

² l. c. sp. 842.

Oversigt over de sagsområder, der pr. 1. januar 1967 er overtaget af Færøernes hjemmestyre som særanliggender

(Udarbejdet af Statsministeriet)

Ifølge § 2 i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre kan Færøernes hjemmestyre bestemme, at de på lovens liste A opførte sager og sagsområder skal overgå til hjemmestyret. Ved lagtingsbeslutning af 13. maj 1948 er en række områder i henhold hertil overført som særanliggender.

Ifølge § 3 i nævnte lov afgøres det, for så vidt angår de på listen under B opførte sagsområder, ved nærmere forhandling, om og i hvilket omfang disse spørgsmål kan henføres til færøske særanliggender.

Vedrørende de enkelte på listen opførte punkter bemærkes følgende:

ad A.1. Færøernes egen styrelsesordning

Ved ovennævnte lagtingsbeslutning af 13. maj 1948 er det vedtaget at overtage samtlige under punkt 1 nævnte sagsområder som særanliggender.

Den vigtigste gældende lovgivning inden for området er:

lagtingslov nr. 1 af 13. maj 1948 om Færøernes styrelsesordning i særanliggender,

lagtingslov nr. 2 af samme dato om Færøernes forvaltning,

lagtingslov nr. 4 af 14. maj 1948 om valg til Færøernes lagting med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 249 af 24. juni 1939, lagtingslov nr. 56 af 5. september 1950 og lagtingslov nr. 26 af 27. maj 1966,

lagtingslov nr. 29 af 17. maj 1961 om vederlag til lagtingsmænd, som ændret ved lagtingslov nr. 34 af 25. maj 1963 og lagtingslov nr. 5 af 24. marts 1966,

lagtingslov nr. 5 af 14. maj 1948 om landsstyresmændenes lønninger med senere ændringer, senest lagtingslov nr. 35 af 25. maj 1963,

lagtingslov nr. 12 af 28. marts 1949 om Færøernes Oppebørselskontor,

lagtingslov nr. 31 af 18. maj 1961 om landets tjenestemænd, som ændret ved lagtingslov nr. 59 af 31. august 1961, lagtingslov nr. 21 af 22. maj 1962, lagtingslov nr. 38 af 12. juni 1962 og lagtingslov nr. 29 af 20. maj 1965,

lagtingslov nr. 1 af 25. februar 1953 om pension og efterløn for landets tjenestemænd m. m., som ændret ved lagtingslov nr. 35 af 1. juni 1961, og lagtingslov nr. 42 af 30. maj 1963 om et økonomisk råd.

ad A.2. Kommunale forhold

Ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 er også samtlige forhold under punkt 2 overtaget som særanliggender, men nogen almindelig lovgivning om kommunernes styrelse er ikke gennemført af lagtinget. I henhold til lagtingslov nr. 29 af 27. maj 1966 har landsstyret nedsat et udvalg til revision af kommunallovgivningen. Ifølge lagtingsbeslutningen af 10. februar 1950 varetages det almindelige tilsyn med kommunerne nu af landsstyret. Ved lagtingslov nr. 27 af 27. maj 1966 er de kommunale valgregler ændret.

Reglement nr. 20 af 31. juli 1953 har fastsat regler for kommunale revisorer, ligesom der er udstedt regulativ nr. 6 af 14. marts 1963 om kommuneregnskaber og regulativ nr. 81 af 10. december 1963 om ligningskommissioner.

Vedrørende de kommunale skatter gælder med senere ændringer lagtingslov nr. 50 af 2. juli 1963 om landsskat og kommuneskat, der ophæver lov nr. 76 af 12. marts 1923 om den kommunale beskatning.

ad A.3. Bygnings- og lejespørgsmål. Folkeregister

Samtlige områder er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget som særanliggender, men bortset fra lagtingslov nr. 31 af 1. marts 1950 og nr. 27 af 24. april 1952 om ændring i midlertidig bestemmelse nr. 41 af 2. december 1940 om lejeforhold, lagtingslov nr. 26 af 24. april 1952 om tilføjelse til lov angående brandvæsenet i Thorshavn af 28. januar 1856 samt lagtingslov nr. 13 af 21. maj 1954 om byplaner og byggevedtægter er der ikke af lagtinget lovgivet inden for områderne bygnings- og brandvæsen og boligspørgsmål. Ved lagtingslov nr. 23 af 31. marts 1949 oprettedes folkeregistre på Færøerne.

Ad A.4. Sundhedsvæsen

Af de under punkt 4 opregnede områder er kun apotekervæsen overtaget som særanliggende. Reglerne om apotekerforhold er fastsat i lagtingslov nr. 14 af 28. marts 1949 om apotekervæsenet. Ved lagtingslov nr. 63 af 26. december 1949 er givet regler om apotekerfond m. m., jfr. også reglement for apoteker af 16. juli 1956, og bekendtgørelse nr. 11 af 9. april 1965 om ny farmakopé.

Ad A.5. Den offentlige forsyng. Arbejdsforhold

Af områderne under punkt 5 er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 kun arbejdere, arbejdsforhold, lærlinge, medhjælpere og ferie overtaget.

Vedrørende arbejdsforhold har lagtingslov nr. 79 af 22. december 1951 ændret den gældende lov nr. 86 for Færøerne af 31. marts 1928 om mægling i arbejdsstridigheder. Endvidere er der på området efter overtagelsen lovgivet ved lagtingslov nr. 72 af 22. december 1951 om fiskernes afregning og lønreguleringsfond, optrykt som bekendtgørelse nr. 16 af 25. juni 1954 med senere ændringer, senest lagtingslov nr. 23 af 6. maj 1965 og lagtingslov nr. 21 af 5. maj 1965 om forlængelse af tilskudsordningen fra landskassen til mindsteløn og tilskud til fiskepriser, ved lagtingslov nr. 31 af 22. oktober 1954 med senere ændringer, senest lagtingslov nr. 47 af 13. juni 1963 om bemanning af færøske skibe samt ved lagtingslov nr. 5 af 28. februar 1956 om hviletid på færøske skibe med senere ændringer, senest lagtingslov nr. 56 af 28. juni 1963. Ved lagtingslov nr. 21 af 16. maj 1961, som ændret ved lagtingslov nr. 10 af 30. marts 1965, er fastsat bestemmelser om pristalsregulering af arbejdslønninger samt ved lagtingslov nr. 14 af 24. marts 1964 indført 44 timers arbejdsuge. Ved lagtingslov nr. 68 af 25. november 1966 er fastsat regler om fordeling af bjærgeløn m. v.

Ved lagtingslov nr. 16 af 9. april 1964 er der nedsat et nævn, der fastsætter prisen på råfisk.

Om lærlinge gælder lagtingslov nr. 29 af 12. oktober 1954 om lærlingeforhold, som ændret ved lagtingslov nr. 36 af 1. juni 1961 (lagtingslovbekendtgørelse nr. 56 af 15. august 1961) og lagtingslov nr. 26 af 29. april 1964, jfr. i øvrigt landstyreets bekendtgørelse nr. 56 af 26. oktober 1959 om lærlingeforhold inden for handelsnæring. Ved lagtingslov nr. 13 af 20. marts 1958 er gennemført en funktionærlov, medens nogen særlig færøsk lovgivning om medhjælpere ikke er gennemført.

Om ferie gælder lagtingslov nr. 31 af 19. marts 1951 om ferie med løn som ændret ved lagtingslov nr. 37 af 3. maj 1957, lagtingslov nr. 41 af 23. juni 1960, lagtingslov nr. 22 af 16. maj 1961 og lagtingslov nr. 69 af 6. december 1966.

Ad A.6. Skatter og afgifter

Såvel direkte som indirekte skatter er overtaget som særanliggender.

Om skat til landskassen gælder lagtingslov nr. 50 af 2. juli 1963 om landskat og kommuneskat som ændret ved lagtingslov nr. 29 af 29. april 1964, lagtingslov nr. 38 af 28. maj 1965, lagtingslov nr. 39 af 16. juni 1966 og lagtingslov nr. 63 af 4. oktober 1966. Ved bekendtgørelse nr. 31 af 30. april 1964 er der fastsat regler om skatteopkrævning, ved lagtingslov nr. 28 af 29. april 1964 regler om udpantning for skat, og ved bekendtgørelse nr. 45 af 17. december 1965 om bogføringspligt.

Vedrørende indirekte skatter gælder lagtingslov nr. 23 af 11. februar 1950 om indførselsafgifter m.v., som er ændret ved en række senere lagtingslove, hvoraf især må anføres lagtingslov nr. 30 af 17. maj 1963, der

indfører en ny nomenklatur samt omfattende ændringer i afgiftssatserne samt lagtingslov nr. 42 af 16. juni 1966, der ligeledes ændrer visse afgiftssatser samt ændrer straffebestemmelserne. Ved lagtingslov nr. 9 af 27. april 1961 er indført en særlig indførselsafgift på 4 % omfattende de fleste varegrupper. Indførselsafgiften er ved lagtingslov nr. 31 af 17. maj 1963 forhøjet til 5 %, og ved lagtingslov nr. 25 af 9. maj 1963 og nr. 28 af 27. maj 1966 er der foretaget en udvidelse af de varer, som er fritaget for den særlige indførselsafgift. Om vægtafgift af motorkøretøjer gælder lov nr. 73 af 19. marts 1930 om motorkøretøjer m. m., som ændret ved lagtingslov nr. 55 af 23. oktober 1959. Om skibsafgifter til landskassen er der fastsat regler i lagtingslov nr. 13 af 25. april 1960, og i lagtingslov nr. 49 af 19. juli 1966 regler om forlystelsesafgifter.

Herudover er gennemført forskellige lagtingslove indeholdende beskattingsbestemmelser af mere begrænset betydning, bl. a. om ekstraordinære skattefri afskrivninger på skibe samt visse bygninger, maskiner m. v., jfr. lagtingslov nr. 14 af 28. februar 1957, lagtingslov nr. 4 af 16. marts 1961 og lagtingslov nr. 48 af 14. september 1965.

ad A. 7. Finansvæsen

Ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 er dette punkt i sin helhed overtaget som særanliggende.

Ved årlige finans-lagtingslove fastlægges rammerne for landskassens indtægter og udgifter. Ved lagtingslov nr. 12 af 28. marts 1949 er givet regler om Færøernes Oppebørselskontor, jfr. også overenskomst af 18. januar 1957 mellem staten og Færøernes landsstyre om det under Færøernes Oppebørselskontor henhørende kasse- og regnskabsvæsen for så vidt angår statsmidler. Ved lagtingslov nr. 16 af 26. april 1965 er fastsat bestemmelser om revision af landets offentlige regnskaber. Endvidere er gennemført en række lagtingslove om ydelse af økonomisk støtte til kommuner og private virksomheder, herunder tilsagn til en række kommuner om ydelse af 50 % lagtingstilskud til havneanlæg, og landsstyret er ligeledes ved en række lagtingslove blevet bemyndiget til at afholde udgifter til forskellige andre formål.

ad A. 8. Godkendelse af havneafgifter

Området er overtaget som særanliggende, og landsstyret har ved kundgørelse godkendt havneafgifter for en række havne.

ad A. 9. Skolevæsen

Folkehøjskolen i Thorshavn er ifølge lagtingsbeslutning af 13. maj 1948 overtaget som særanliggende, og ved lagtingslov nr. 48 af 1. juni 1961 er fastsat regler om tilskud af landskassen til folkehøjskoler på Færøerne.

Endvidere er navigationsskolen i Thorshavn overtaget, og der er herom fastsat regler i lagtingslov nr. 8 af 19. marts 1954 om søfartsskole og navigationsundervisning med senere ændringer, jfr. også lagtingslov nr. 22 af 28. marts 1957 om bygning af søfartsskole. Ved lagtingslov nr. 28 af 20. maj 1965 er oprettet et færøsk akademi (Academia Færoensis).

Bortset herfra er skolevæsen ikke overtaget som særanliggende. Opførelse af nye skoler og lærerboliger varetages af vedkommende kommune, dog således at der ydes tilskud af statskassen og af den færøske landskasse.

ad A. 10. Arkiver, biblioteker, museer

De under 10 nævnte områder er alle overtaget som særanliggende ifølge lagtingsbeslutning af 13. maj 1948, og der er inden for områderne lovgivet ved lagtingslov nr. 31 af 2. maj 1952 om landsbibliotek m. v., som ændret ved lagtingslov nr. 23 af 9. april 1964, der bl. a. også opretter et landsarkiv, lagtingslov nr. 32 af 2. maj 1952 om fortidsmindesamling med senere ændringer samt lagtingslov nr. 26 af 17. august 1955 om Færøernes naturhistoriske samling.

ad A. 11. Bygnings- og naturfredning

De her nævnte områder er overtaget som særanliggende ifølge lagtingsbeslutning af 13. maj 1948, og lagtingslov nr. 19 af 16. september 1948 om fredning af fortidsminder og bygninger har fastsat regler om fredninger.

ad A. 12. Samfærdsel (÷ lufifart). Kommunikation

Havne er ikke overtaget som særanliggende. I en række tilfælde er der af staten ydet tilskud til havneanlæg på 25 % af udgifterne, dog højst 50 % af det af lagtinget ydede tilskud.

Kystsikring, kanaler og vandkraftanlæg er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget som særanliggende, men der er ikke af lagtinget gennemført nogen lovgivning på områderne. Landsstyret har udfærdiget bekendtgørelse nr. 76 af 5. oktober 1963 om tilladelse til SEV til benyttelse af vandkraften m. v.

Trafikvæsen, herunder veje, jernbaner m. m., motor- og færdselsforhold er ligeledes overtaget som særanliggende, og af lovgivningen på dette område kan nævnes:

lagtingslovbekendtgørelse nr. 10 af 18. marts 1966 om færdsel,
lagtingslov nr. 54 af 28. juni 1963 om vedligeholdelse af landeveje,
lagtingslov nr. 68 af 9. september 1963 om projektering af vejanlæg,
lagtingslov nr. 17 af 7. marts 1957 om ekspropriationer til anlæg af trafikveje (ændring til lov nr. 69 af 7. maj 1881 om forpligtelse til jords afgivelse til offentlige veje m. v.) og
lagtingslov nr. 59 af 3. december 1949 angående godkendelsen af projekter for vej- og havneanlæg.

Stedligt postvæsen er trods lagtingsvedtagelse (7. september 1948) ikke overtaget som særanliggende, da landsstyret ikke har kunnet tiltræde overtagelsen.

Telefonvæsen er overtaget, og der er af landsstyret fastsat regler om forvaltningen af Færøernes lagtings telefonvæsen, jfr. reglement nr. 64 af 16. oktober 1961.

Den 15. september 1954 er der åbnet telefonforbindelse mellem Færøerne og det øvrige Danmark. Forbindelsen formidles gennem Post- og telegrafvæsenet i København og Det store nordiske Telegraf-selskab A/S på Færøerne. De nævnte institutioner varetager ligeledes telegraf- og telefonforbindelsen.

Elektriske anlæg er overtaget som særanliggende, men elektricitetsrådet yder landsstyret teknisk bistand. Færøernes elektricitetsnævn (jfr. lagtingslov nr. 39 af 11. juni 1958) har udstedt bekendtgørelser af 30. maj 1953 og 12. september 1953 om henholdsvis stærkstrømsreglement og elektriske brugsgenstande og radioapparater. Endvidere gælder lagtingslov nr. 29 af 26. november 1953 om tekniske installationer.

ad. A. 13. Landbrug, fiskeri m. v.

Samtlige under punkt 13 nævnte områder er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget som særanliggende.

Ved lagtingslov nr. 25 af 31. marts 1949 og lagtingslov nr. 30 af 17. marts 1951 er der sket ændringer i lov nr. 171 af 18. maj 1937 om hegns- og markfred. Ved lagtingslov nr. 2 af 3. januar 1950 er lov af 4. marts 1857 om indskrænkning i adgangen til udstykning ændret, og ved lagtingslov nr. 41 af 31. marts 1950 og lagtingslov nr. 23 af 30. april 1963 er der sket ændring i lov nr. 14 af 27. marts 1939 om udskiftning.

Endvidere er vedtaget lagtingslov nr. 64 af 11. december 1962 om matrikulering og udstykning m. m.

Lagtingslov nr. 15 af 13. marts 1951 har ændret lov for Færøerne af 28. februar 1908 om foranstaltninger mod smitsomme sygdomme hos husdyrene.

Lagtingslov nr. 27 af 9. september 1954 med senere ændringer, senest lagtingslov nr. 37 af 25. maj 1963, har fastsat regler om jagt og fuglefangst, ligesom der er udstedt lagtingslov nr. 29 af 9. maj 1963 om udryddelse af sæl og lagtingslov nr. 21 af 9. april 1964 om bekæmpelse af ravne og krager. Ved en lang række lagtingslove, senest lagtingslov nr. 12 af 10. marts 1964 om fiskeri inden for fiskerigrænsen og lagtingslov nr. 45 af 15. juni 1962, er der givet bestemmelse om fiskeri og fredning af fisk på søterritoriet og i indvande.

ad A.14. Forlystelser m. v.

Alle de under punkt 14 nævnte områder er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget som særanliggender, men nogen særlig lovgivning på de omhandlede områder ses ikke at være gennemført efter overtagelsen.

ad A.15. Produktion og handel

Samtlige under punkt 15 opførte områder er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget som særanliggender.

Lagtinget har inden for området lovgivet bl. a. ved følgende love:

lagtingslov nr. 15 af 15. september 1948 om indførsel og udførsel, behandling og tilvirkning af fisk og fiskeriprodukter m. v.,

lagtingslov nr. 12 af 12. januar 1950 om fiskevragning med senere ændringer,

lagtingslov nr. 20 af 27. januar 1950 om sildevragning med senere ændringer,

lagtingslov nr. 3 af 3. januar 1950 om vrugning af færøske uldvarer til udførsel,

lagtingslov nr. 10 af 6. marts 1951 om ydelse af tilskud til nødvendighedsvarer og

lagtingslov nr. 24 af 6. maj 1965 om kontrol med tilvirkning og udførsel af frossen fisk til konsum.

Ifølge lagtingslov nr. 25 af 24. april 1952 om valuta og priser varetages priskontrollen af valuta- og priskontrolråd. Ved lagtingslov nr. 28 af samme dato er indført et særligt færøsk pristal, og ved lagtingslov nr. 80 af 28. november 1963 er der af lagtinget nedsat et udvalg til revision af pristalsgrundlaget m. v. Ved lagtingslov nr. 10 af 28. marts 1949, som ændret ved lagtingslov nr. 64 af 17. december 1949, er indført regler om spiritusrationering.

Handels- og foreningsregistre samt forsikringsregistret er overtaget som særanliggender. Skibsregistrering foretages fra 1. juli 1949 af færøske myndigheder.

Ved lagtingslov nr. 38 af 4. maj 1957 er der givet regler om måling af skibe og ved lagtingslov nr. 51 af 25. juli 1966 regler om skibes bemanning.

Om sønæring gælder lov om sønæring af 28. februar 1916 med senere ændringer, senest ændret ved lagtingslov nr. 7 af 24. marts 1960.

Ved lagtingslov nr. 29 af 21. februar 1950 er der sket ændringer i de bestående regler om afgiften for antagelsesbeviser til handlende og handelsrejsende.

Lagtingslov nr. 1 af 3. januar 1950 har fastsat regler om statistik, og ved kundgørelse nr. 39 af 24. marts 1950 er i henhold til denne lov indført regler om fiskeristatistik, jfr. reglementet nr. 71 af 20. september 1963 for det økonomiske råd.

Ved lagtingslov nr. 23 af 6. september 1954 og lagtingslov nr. 16 af 13. april 1955 er der sket ændringer i de gældende bestemmelser om lukketid. Ved lagtingslov nr. 40 af 16. juni 1966 er sket ændringer i ædruelighedslovgivningen.

Ved lagtingslov nr. 33 af 20. december 1955 om næring m. m. er givet en almindelig næringslov for Færøerne, og ved lagtingslov nr. 33 af 9. maj 1964 er fastsat regler om autoriserede revisorers virksomhed.

Lagtingslov nr. 24 af 28. marts 1956 fastsætter regler for forsikringsvirksomhed og lagtingslov nr. 64 af 10. oktober 1966 regler om livsforsikringsvirksomhed.

Endelig er der ved lagtingslov nr. 49 af 30. maj 1964 som ændret ved lagtingslov nr. 35 af 28. maj 1965, etableret en boliglånefond.

ad A.16. Ekspropriation m. v.

Alle områder under punkt 16 er ifølge lagtingsbeslutningen af 13. maj 1948 overtaget.

Vedrørende ekspropriation er vedtaget lagtingslov nr. 60 af 2. december 1949 om ekspropriation af grundstykker og bygninger til apotek m. m., lagtingslov nr. 17 af 7. marts 1957 om ekspropriationer til anlæg af trafikveje, jfr. foran under A.12, og lagtingslov nr. 66 af 20. november 1959 vedrørende ekspropriation af areal til den af lagtinget drevne studenterskole. I øvrigt ses særlige færøske bestemmelser ikke at være gennemført på de omhandlede områder efter overtagelsen.

Vedrørende tinglysning svæsenet er vedtaget lagtingslov nr. 55 af 16. august 1962 om tinglysning og landsstyrets bekendtgørelse nr. 63 af 11. december 1962 om tinglysning. For så vidt angår fast ejendom træder tinglysningens loven i kraft, efterhånden som matrikulering er gennemført, medens der i øvrigt fortsat benyttes tinglæsning i retten.

Liste B

Af de på liste B anførte områder er under punkt 3 radiospredning overtaget som særanliggende, jfr. lagtingslov nr. 23 af 28. marts 1956 om radiospredning, som ændret ved lagtingslov nr. 22 af 9. april 1964, og lagtingslov nr. 11 af 14. februar 1957 om radioudvalg, som ændret ved lagtingslov nr. 38 af 25. maj 1963. Endvidere har landsstyret udstedt bekendtgørelse nr. 8 af 26. marts 1963 om køb og salg af radiomodtagere.

Endvidere er punkt 4, jordfonden, samt punkt 5, import- og eksportkontrol, overtaget. Bestemmelser om import- og eksportkontrol er fastsat i lagtingslov nr. 26 af 24. februar 1950 om ophævelse af forskellige bestemmelser om import og rationering af varer og i bekendtgørelse nr. 27 af samme dato om import og eksport af varer samt en række senere bekendtgørelser.

Endvidere er udstedt lagtingets valutabestemmelser af 17. december 1948, lagtingslov nr. 9 af 20. februar 1951 om ændring i gældende lov om valuta samt lagtingslov nr. 25 af 24. april 1952 om valuta og priser.

Ved lagtingslov nr. 35 af 18. november 1954 er der fastsat regler om indførsel af denatureret sprit. Endvidere er vedtaget lagtingslov nr. 18 af 15. maj 1962 om eneret til indførsel af kartofler.

I henhold til hjemmestyreløven § 12 er der ved kgl. resolution godkendt et særligt færøsk flag, jfr. statsministeriets bekendtgørelse af 27. august 1948 og 9. juni 1959. Ved lagtingslov nr. 42 af 17. juli 1959 er der givet nærmere regler om dette flags anvendelse på Færøerne og på færøske skibe.

København i april 1967

BILAGA 3

Skrivelse till Nordiska rådet från Nordiska kommittén för utredning av formerna för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet

Den 14 januari 1967 framlade Danmarks regering ett regeringsförslag (Sak B 4/j) om representation för Färöarna i Nordiska rådet. Förslaget hänvisades vid rådets session i Helsingfors 1967 till juridiska utskottet. I utskottets betänkande den 4 april 1967 över förslaget heter det bl. a. följande:

Da ændringer i rådets vedtægt forudsetter, at der tilvejebringes fuld enighed mellem de kompetente myndigheder i alle 5 lande, anser udvalget det for hensigtsmæssigt, at problemerne forhandles mellem landenes regeringer, eventuelt i samråd med Nordisk Råds præsidium, før udvalget fortsætter droeftelsen af, hvorledes eventuelle vedtægtsændringer kan udformes.

Det er over for udvalget oplyst, at den danske regering vil tage initiativ til at gennemføre sådanne forhandlinger.

Udvalget vil herefter fortsætte arbejdet med sagen.

Den 6 april 1967 beslöt rådet att lägga denna utskottets anmälan till handlingarna.

Frågan togs därefter upp vid de nordiska utrikesministrarnas möte i Helsingfors den 22 och 23 augusti 1967. Ministrarna enades därvid om att »i strävan att finna en positiv lösning av frågan» den danska regeringen skulle sammankalla ett möte på tjänstemannanivå för att förbereda frågans behandling vid statsministrarnas och presidiets möte i oktober 1967.

Möten på tjänstemannanivå ägde i enlighet med detta beslut rum i Köpenhamn den 15 september, i Helsingfors den 27 september och i Reykjavik den 7 oktober 1967. Ämbetsmannagruppen fann sig oförhindrad att vid sina

överläggningar även behandla den skrivelse som Ålands landsting den 29 augusti tillställt Finlands regering och vari landstinget hemställt att »Regeringen ville vidtaga sådana åtgärder, att landskapet Åland i samband med förestående ändring av Nordiska rådets stadga tillförsäkras medlemskap i Nordiska rådet» (se *Bihang 1*).

Ämbetsmannagruppen framlade en muntlig rapport för statsministrarna och presidiet vid dessas möte i Reykjavik den 8 och 9 oktober 1967. I den efter mötet utfärdade kommunikén heter det härom:

Vid mötet förelåg enighet om att de självstyrande områdena i Norden skulle tillförsäkras en tillfredsställande representation i Nordiska rådet. Man beslöt därför att det vidare arbetet beträffande de självstyrande områdena bedrivs av en blandad regerings- och parlamentarikerkommitté. Kommittén skall bestå av representanter för de fem ländernas regeringar på ministernivå samt rådets presidium.

Den danska regeringens förslag om Färöarnas representation ingår i det material som bildar grundvalen för kommitténs arbete. Kommittén borde bedriva sitt arbete så, att förslag till en positiv lösning av frågan föreligger om möjligt vid nästa session i Oslo 1968.

Svenska regeringen har kallat till ett första sammanträde i Stockholm den 6 november 1967.

Till regeringens representanter i denna kommitté utsågs av respektive regering justitieminister K. Axel Nielsen, Danmark, justitieministern A. Simonen, Finland, justitie- och handelsminister Johann Hafstein, Island, statsrådet fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, samt statsrådet Herman Kling, Sverige. I kommittén har vidare, i enlighet med beslutet vid mötet i Reykjavik, ingått presidiets ledamöter, nämligen riksdagsman Eino Sirén, Finland, folketingsman Poul Hartling, Danmark, altingsman Sigurður Bjarnason, Island, stortingsman Trygve Bratteli, Norge och andre vice talmannen Leif Cassel, Sverige. Den 2 februari 1968 frånträdde Poul Hartling sitt uppdrag och efterträddes av förutvarande statsministern, folketingsman J. O. Krag. Vidare frånträdde K. Axel Nielsen uppdraget den 9 februari och efterträddes av justitieminister Knud Thestrup.

Kommittén har sammanträtt i Stockholm den 6 november 1967, i Köbenhavn den 19 december 1967 samt i dag i Oslo. Vid kommitténs sammanträde i Stockholm den 6 november valdes statsrådet Kling till ordförande och den norske presidieledamoten, stortingsrepresentanten T. Bratteli till vice ordförande. Vid samma tillfälle utsågs ordföranden och vice ordföranden att utgöra kommitténs arbetsutskott. Till huvudsekreterare utsågs departementssekreteraren Leif Leifland, Sverige, samt till experter fuldmægtig Ole Perch Nielsen, Danmark, och lagstiftningsrådet H. Ådahl, Finland. Den svenska regeringen har svarat för kommitténs sekretariatkostnader.

Vid sammanträdet den 19 december behandlade kommittén fyra inom sekretariatet upprätlade promemorior, nämligen

1. P.M. om tänkbara former för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet (*Bihang 2*);

2. P.M. angående landskapet Ålands självstyrelse (*Bihang 3*);
3. Notat om Færøernes hjemmestyre (*Bihang 4*); samt
4. Oversigt over de sagsområden, der pr. 1 januar 1967 er overtaget af Færøernes hjemmestyre som særanliggender (*Bihang 5*).

Till följd av förordnandet om nyval i Danmark har ett sammanträde, som kommittén hade utlyst till den 22 januari 1968, måst inställas. Det har bl. a. med hänsyn härtill icke varit möjligt för kommittén att såsom avsett slutföra sitt arbete före rådets session i Oslo.

Oslo den 16 februari 1968

För kommittén:

Herman Kling

Leif Leifland

BILAGA 4

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över regeringsförslaget

Til juridisk udvalg er fra præsidiets henvist en fra Den nordiske komité for udredning af formerne for de selvstyrende områders repræsentation i Nordisk Råd modtaget skrivelse af 16 februar 1968 med bilag. Det fremgår heraf, at det af Danmarks regering fremsatte forslag om repræsentation for Færøerne i Nordisk Råd, der blev henvist til udvalget på rådets 15. session 1967, nu indgår i den nævnte komité's arbejdsmateriale. I skrivelsen redegøres endvidere for komiteens sammensætning og hidtil udførte arbejde.

I behandlingen af sagen under sessionen har foruden udvalgets medlemmer deltaget justitsminister K. Thestrup, Danmark, justitieministern Aarre Simonsen, Finland, og statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge.

Udvalget har gjort sig bekendt med den modtagne skrivelse. Når komiteens udredning foreligger, vil udvalget fortsætte arbejdet med regeringsforslaget. Det er oplyst over for udvalget, at komiteens næste møde vil blive afholdt den 1. april 1968 i Helsingfors.

Dette anmelder udvalget herved for rådet.

Oslo, den 19. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias Á. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard

Grethe Philip

Pauli Räsänen

Fomand

Harald Samuelsberg

Regeringsförslag
om insatser till skydd av flyttfåglar

(Väckt av Sveriges regering)

Med överlämnande av ett tryckt exemplar av jordbruksutskottets utlåtande 1966: 24 i anledning av väckta motioner rörande vissa naturvårdsfrågor m. m. (*se Tillägg 1*) har riksdagen i skrivelse 1966: 352 (*se Tillägg 2*), såvitt nu är i fråga, i enlighet med utskottets hemställan under punkten 1 i anledning av motionerna till 1966 års riksdag I: 233 och II: 306 anhållit, att motionerna jämte däröver avgivna remissyttranden överlämnas till Nordiska rådet.

Kungl. Maj:t finner gott överlämna ovannämnda motioner jämte däröver avgivna remissyttranden till Nordiska rådet[s svenska delegation].

Stockholms slott den 17 mars 1967

BERTIL

Eric Holmqvist

TILLÄGG 1**Riksdagens skrivelse nr 352/1966**

Med överlämnande av ett tryckt exemplar av jordbruksutskottets utlåtande nr 24 i anledning av väckta motioner rörande vissa naturvårdsfrågor m. m. får riksdagen i enlighet med utskottets hemställan *dels* under punkten 1) i anledning av motionerna I: 233 och II: 306 anhålla, att motionerna jämte däröver avgivna remissyttranden överlämnas till Nordiska rådet, *dels* — — —.

Stockholm den 14 december 1966

Med undersåtlig vördnad

Erik Boheman

Fridolf Thapper

TILLÄGG 2**Jordbruksutskottets utlåtande nr 24/1966**

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling upptagna motioner, nämligen

Naturvårdsverksamhet m. m.

1) I: 233 av herr *Hansson, Torsten*, likalydande med II: 306 av fru *Sjövall m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att regeringen snarast inhämtar Nordiska rådets yttrande rörande gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinavien flyttfåglar.

R e m i s s y t t r a n d e n*Naturvårdsverksamhet m. m.*

Över motionsparet I: 233 och II: 306 har remissyttranden avgetts av statens naturvårdsnämnd, viltforskningsrådet och 1964 års naturresursutredning.

Statens naturvårdsnämnd förordar åtgärder i det av motionärerna angivna syftet och anför därvid.

Det träskområde i Guadalquivirdeltat, som motionärerna vill slå vakt om, har ett synnerligen stort värde sasom häckningslokal för en mängd sällsynta och hotade fågelarter samt utgör en växt- och djurgeografiskt synnerligen intressant biotop av oersättligt slag. Frågan om bevarandet av

dylika områden har tagits upp i olika internationella organ. Sålunda anordnade the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), the International Council for Bird Preservation (ICBP) och the International Wildfowl Research Bureau (IWRB) år 1962 en konferens rörande det s. k. Project MAR -- for the conservation and management of temperate marshes, bogs and other wetlands. Denna konferens följdes år 1963 av »The First European Meeting on Wildfowl Conservation» i Skottland på inbjudan av den engelska regeringen och IWRB. Vid bägge konferenserna framhölls vikten av att bevara träskområdena i Guadalquivirdeltat. Frågan om skydd för europeiska flyttfågelreservat och vetenskapligt värdefulla biotoper behandlas också inom den av Europarådet tillsatta expertkommittén för natur- och landskapsvård.

Enligt naturvårdsnämndens mening skulle det vara en svår förlust för såväl vetenskapen som det internationella naturvårdsarbetet om ifrågavarande träskområde förstördes. Då även den skandinaviska fågelfaunan skulle menligt påverkas härav, finner naturvårdsnämnden rimligt, att de nordiska länderna ger ekonomiskt bidrag till aktionen för att rädda området i fråga.

Naturvårdsnämnden har i ärendet infordrat yttrande från Svenska naturskyddsföreningen, som anför bl. a. följande.

Föreningen vill understryka, att behovet av medel för studium av de biologiska grundvalarna för produktiviteten och människans hälsa och välbefinnande är synnerligen stort. Motionärerna har här tagit upp ett mycket angeläget spörsmål, och vårt land bör enligt föreningens mening ej undandra sig de förpliktelser som ett deltagande i det Internationella Programmet innebär. De medel som hittills ställts till förfogande torde ej på långt när vara tillräckliga, även om man beaktar att programmet ännu endast befinner sig i inledningsskedet.

Den verksamhet inom det Internationella Biologiska Programmet som syftar till att bevara terrestra växt- och djursamhällen är ur naturvårdssynpunkt av mycket stort intresse. Inte minst gäller detta frågan om skydd för flyttfåglarnas övervintringslokaler. Föreningen finner därför tanken på att söka anskaffa medel till förvärv av det aktuella området synnerligen värd att stödjas. Man kan här jämföra med de insatser som från svensk sida gjorts för att bidra till bevarandet av de egyptiska templet vid Abu Simbel. De utgör ett exempel på att Sverige ställt medel till förfogande för skyddsåtgärder, även om objektet legat utanför landets gränser.

Motionärernas förslag om att regeringen skulle inhämta Nordiska rådets yttrande rörande gemensamma internationella insatser vill föreningen tillstyrka. Det kan dock ifrågasättas, om detta, med hänsyn till tidsutdräkt o. d., är tillräckligt. Eftersom det torde föreligga stor risk att det aktuella området spolieras som övervintringslokal för flyttfågel innan erforderliga, gemensamma åtgärder kan vidtas från skandinaviskt håll vill föreningen förordna, att även andra möjligheter till skyddsåtgärder undersöks jämsides med att inom Nordiska rådet kontakt tas de skandinaviska länderna emellan. Möjligen kan en diplomatisk aktion från svensk eller skandinavisk sida göra avsedd verkan.

Villforskningsrådet tillstyrker motionerna och anför närmare.

Las Marisma de Hinojos utgör en viktig del av Guadalquivirdeltats sumpmarker, vilka otvivelaktigt har en stor betydelse som rast- och övervintringsplatser för nordiska flyttfåglar. Genom ringmärkningar utförda i Dan-

mark och Sverige har visats, att bland annat våra stammar av grågäss och vipor till inle obetydlig del övervintrar just i marismerna. För ytterligare ett stort antal arter — icke blott vadare och änder, utan även trastar samt vissa av biocider för närvarande svårt hotade, totalfridlysta rovfåglar — utgör området övervintringsort eller rastplats på sträcket. Inom det aktuella delområdet torde dessutom störningarna, särskilt jakten, vara mindre än på de flesta andra lämpliga övervintringsplatser i sydvästra Europa, vilket accentuerar dess värde för bibehållande av flyttfågelstammarnas numerär. Då marismerna genom de senaste fyrtio årens dikningar reducerats till knappt en fjärdedel av sin tidigare utsträckning, torde talet om en förestående exploatering av Marisma de Hinojos icke vara något tomt hot.

Från principiell synpunkt önskar rådet framhålla, att förvandlingen av västra Guadalquivirdeltat till ett naturreservat är en länk i en långsiktig aktion för att åt olika länder, särskilt inom hårt exploaterade trakter, rädda större sjöar eller sankmarker undan den pågående vattenförsörjningen. Därmed skapas varaktiga replipunkter för många djur som eljest snabbt undanträngs av odling och industrialisering, samtidigt som unika miljöer bevaras för forskning och rekreation. Att stödja en dylik, på internationellt biologiskt samarbete baserad aktion bör vara i Sveriges intresse oavsett om vi — som i detta fall — kan peka på ett direkt samband mellan vår fauna och det aktuella området eller ej. World Wildlife Fund's verksamhet ger stöd åt respektive länder till bevarande av deras naturresurser, varför stöd åt WWF kan betraktas som ett icke oviktigt komplement till den tekniska utvecklingshjälp som vi annars bedriver.

Rådet delar motionärernas uppfattning, att det är angeläget att området Las Marisma de Hinojos omvandlas till ett reservat för häckande och förbiflyttande fåglar. Rådet delar likaledes motionärernas uppfattning, att frågan bör tas upp i internordiskt sammanhang och överlämnas till Nordiska rådet för yttrande och rekommendation.

En rekommendation från Nordiska rådets sida borde i denna situation kunna få viss effekt om den riktades till berörda regeringar i syfte att i första hand påverka dessa att göra en insats. En samfällid aktion från en grupp nordiska länder borde därvid rimligen få större effekt än andra av bilateral diplomatisk karaktär.

1964 års naturresursutredning förklarar sig ej vara beredd att avge något utförligare utlåtande, enär de frågor motionerna behandlar ej faller direkt inom utredningens arbetsområde. Med hänsyn till det allmänna värde, som ligger i tillskapande av skyddade områden för faunan, har utredningen emellertid ingenting att invända mot att den berörda frågan vidare behandlas bl. a. i Nordiska rådet.

I sammanhanget torde få anmälas att till utskottet ingivits en skrivelse från ordföranden i IBP-kommittén, professor Carl-Göran Hedén, vari anmäls att specialkommittén för det internationella biologiska programmet vid sammanträde den 5 april 1966 i Paris ansett sig i anledning av förevarande motioner böra för den svenska riksdagen framhålla den stora betydelsen av att internationell hjälp lämnas de spanska myndigheterna för att ifrågavarande områden tryggas som en betydelsefull reserv för internationell biologisk forskning.

U t s k o t t e t

I föreliggande motioner har framförts synpunkter och förslag som berör ett flertal frågor på naturvårdens område samt frågor med nära anknytning därtill. Utskottet behandlar till en början de motioner som i det föregående redovisats under rubriken naturvårdsverksamhet m. m.

Mot bakgrunden av industrialiserings- och exploateringsprocessernas inverkan på bl. a. faunan har i motionerna I: 233 och II: 306 framhållits vikten av ökat stöd till internationella insatser på den biologiska forskningens område. Efter en redogörelse för den verksamhet som bedrivs inom ramen för det Internationella biologiska programmet (IBP) har motionärerna särskilt tagit upp frågan om att genom bildande av reservat skydda ett övervintringsområde för flyttfåglar benämnt Las Marisma de Hinojos, i Guadalquivirs delta i sydvästra Spanien. Kostnaderna har beräknats till drygt en miljon kronor. Medel för internationella skyddsåtgärder av förevarande typ bör enligt motionärerna disponeras i samråd med den svenska kommittén för IBP och Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté. Med hänsyn till det nu närmast aktuella beloppets storlek och frågans art bör emellertid, anför motionärerna vidare, möjligheterna till en gemensam nordisk insats först prövas. Motionärerna har hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att regeringen snarast inhämtar Nordiska rådets yttrande rörande gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinavien flyttfåglar.

Remissinstanserna har genomgående ställt sig positiva till synpunkterna i förenämnda motioner. Bl. a. har 1964 års naturresursutredning framhållit det allmänna värde som ligger i att skyddade områden skapas för faunan. Som ej heller utskottet har något att erinra mot att den i motionerna I: 233 och II: 306 berörda frågan behandlas i Nordiska rådet, förordar utskottet, att motionerna jämte remissyttrandena över desamma överlämnas till rådet.

Under återropande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

- 1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att motionerna I: 233 och II: 306 jämte däröver avgivna remissyttrandena överlämnas till Nordiska rådet.

Stockholm den 22 november 1966

På jordbruksutskottets vägnar:

Nils G. Hansson

BILAGA 1**Likalydande motioner i svenska riksdagen om skydd för flyttfåglar**

(Väckt i första kammaren av herr Torsten Hansson, nr 233, och i andra kammaren av fru Sjövall m. fl., nr 306)

I årets statsverksproposition framlägger jordbruksministern förslag om fördubblade anslag till biocidforskningen. Man har anledning att med stor tillfredsställelse hälsa detta förslag, då man härigenom torde kunna få en säker grund för åtgärder med syfte att inom ett väsentligt område minska industrialiserings- och exploateringsprocessernas skadeverkningar. I sina ekologiska konsekvenser äro dessa emellertid synnerligen mångskiftande, och motåtgärderna kräva därför en integrerad planering, där även andra faktorer än biociderna måste beaktas, bl. a. vissa internationella aspekter som jordbruksministern helt förbigått i statsverkspropositionens avsnitt rörande naturvårdsverksamhet.

I det berörda sammanhanget föreligger ett starkt behov av intensifierad biologisk forskning, ett förhållande som flera gånger understrukits i forskningsberedningen. Denna framlade sålunda redan 1964 en promemoria (nr 9), som ur olika aspekter belyser de praktiska tillämpningarna av den biologiska forskningen inom bl. a. jordbrukets, medicinens och teknikens områden. Mot bakgrund av den skarpa konkurrensen mellan olika fält har emellertid ökningen i forskningsrådets medelstillelning blott medgett en obetydlig utvidgning av verksamheten inom den biologiska sektorn. Detta är särskilt påfallande om man jämför dess internationella aktiviteter med motsvarande insatser på fysikens och rymdforskningens områden. Sålunda har den mest världsomspännande biologiska verksamheten, det Internationella biologiska programmet (IBP), hittills erhållit blott c:a 50 000 kronor per år från de statliga forskningsråden, och landets centrala vetenskapliga instans för hithörande frågor, nationalkommittén för biologi, saknar alla ekonomiska resurser att underhålla sina internationella kontakter då anslag blott kunnat ges till medlemsavgifterna i de internationella unionerna.

Diskrepansen mellan satsningen på samarbete inom rymdforskningen å ena sidan och biologien å den andra är ett internationellt fenomen som föranlett många kommentarer liknande dem som nyligen gjordes i Bombay av presidenten i det Internationella biologiska programmet: »I en tidsålder då det förefaller möjligt att placera en människa på månen, att avslöja tumörsjukdomarnas orsak, att lösa den genetiska kodens mysterium och till och med att överföra lärdomar med en injektionsspruta, så förefaller det otänkbart att ett internationellt biologiskt program inte skulle kunna ge-

nomföras på grund av medelsbrist. I denna värld är människans välbefinnande baserat på den av politiska gränslinjer oberoende biologiska produktiviteten, den enda grundval på vilken mänsklighetens framtid kan byggas, eftersom inga av dessa problem kommer att lösas i den yttre rymden.»

Det Internationella biologiska programmet är just inriktat på studiet av de biologiska grundvalarna för produktiviteten och för människans hälsa och välbefinnande, och en speciell sektion är inriktad på bevarandet av terrestra växt- och djursamhällen, en verksamhet som drives i intim samverkan med The World Wildlife Fund (WWF). Denna bildades år 1961 som en skattefri stiftelse i Schweiz. Dess uppgift är att insamla medel för skydd av sällsynta djur och växter. Arbetet baseras på vetenskapliga undersökningar över arternas förekomst, och det syftar framför allt till att skydda områden från exploatering i fall där deras bevarande i orört skick är en förutsättning för att vissa växter och djur skola kunna kvarleva. En annan viktig sida av verksamheten är att söka väcka skolungdomens intresse för naturvård och allmänhetens förståelse för naturen och dess värden. Sammanfattningsvis kan stiftelsen sägas sträva efter att till kommande generationer lämna i arv så mycket som möjligt av den orörda natur, som ännu kan räddas.

WWF har en internationell styrelse med prins Bernhard av Nederländerna som president. Insamlandet av penningmedel sker genom nationella vädjanden som förmedlas av sammanslutningar som under åren 1961—1964 bildades i England, Förenta staterna, Schweiz, Holland, Västtyskland och Österrike (s. k. National Appeals).

Tyvärr har någon liknande sammanslutning inte kunnat bildas i Sverige, då det varit svårt att finna någon, som kunnat offra all den tid och energi som fordras för att skapa och driva en effektiv samlingsorganisation.

Av insamlade medel beräknas en tredjedel ställas till ursprungslandets förfogande medan de övriga skola disponeras av styrelsen. WWF är stationerad i Morges i Schweiz tillsammans med The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN). Där drives också ett dokumentationscentrum, som för bägge organisationernas räkning utarbetar rapporter rörande holade naturvärden och om möjligheterna att genomföra räddningsaktioner.

Hittills ha omkring två miljoner dollar förbrukats på en rad omsorgsfullt prövade objekt, där särskilt det i sydvästra Spanien har stor betydelse för svenska naturvårdsintressen. De utbredda träskmarkerna i Guadalquivirs delta utgör nämligen den mest betydande övervintringsplatsen i Europa för simfåglar och vadare från de norra och västra delarna av kontinenten, alltså även från vårt land. Stora delar ha redan dränerats eller stå inför torrläggning enligt planer som uppgjorts inom det spanska jordbruksministeriet. På initiativ av WWF har emellertid spanska staten räddat 57 kvadratkilometer från torrläggning (*Las Nuevas*), och WWF har själv lyckats förvärva ett annat område av träskmarkerna (*Coto Doñana*). Det

senare har betecknats som det ur faunasynpunkt märkligaste och värdefullaste i västra Europa. Det ligger nära kusten som här får en speciell prägel av Europas näst högsta dyner. Dess unika värde bottnar i omkring 400 års ostörd utveckling och kan anges i tre funktioner, nämligen som övervintringsplats för fåglar från norr, som säker tillflyktsort för några av Europas sällsyntaste däggdjur och fåglar och slutligen som en länk mellan europeisk och afrikansk flora och fauna.

Då WWF började förhandla om inköp av *Coto Doñana* saknade man medel för ändamålet, men det var fara i dröjsmål och 67 kvadratkilometer köptes för 574 610 dollar. Detta kunde ske tack vare bidrag från spanska staten, vissa donationer samt ett banklån på nära trehundrausen dollar. Detta utgör en så besvärande belastning för WWF att ytterligare insatser näppe- ligen kunna göras för närvarande.

C:a 59 kvadratkilometer träskmark mellan *Las Nuevas* och *Coto Doñana* äro emellertid nu i farozonen. Ägaren till detta område, som kallas *Las Marisma de Hinojos*, planerar nämligen dränering och odling, vilket vore kritiskt ur två synpunkter. Dels förloras ett övervintringsområde av samma karaktär och omfång som *Las Nuevas*, och dels kommer *Coto Doñana* att förlora mycket av sitt värde, då de angränsande sumpmarkerna erbjuda en viktig näringskälla för många av de inom *Coto Doñana* levande arterna. Det är därför ytterst angeläget att området kan skyddas så att ett enda stort sammanhängande reservat kan etableras, vilket beräknats komma att kosta drygt en miljon kronor. Ett så stort ingrepp i våra flyttfåglars övervintringsmöjligheter som annars förestår kan ej undgå att sätta tydliga spår i Nordens fauna, som alltså riskerar att utsättas för påfrestningar även från andra håll än från användningen av biocider.

Med hänsyn till erforderliga förhandlingar och vetenskapliga avvägnings- önskemål böra medel för internationella skyddsåtgärder av här berörd typ disponeras i samråd med den svenska kommittén för det Internationella biologiska programmet och med Vetenskapsakademiens naturskyddskom- mitté. Med tanke på det nu närmast aktuella beloppets storlek och frågans art böra emellertid möjligheterna till en gemensam nordisk insats först prövas.

Under återopande av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att regeringen snarast inhämtar Nordiska rådets yttrande rörande gemensamma internationela insatser i syfte att skydda Skandinaviens flyttfåglar.

Stockholm den 25 januari 1966

Elisabet Sjövall

C. G. Regnéll

Erik Grebäck

C.-G. Enskog

BILAGA 2

Yttranden över regeringsförslaget

D a n m a r k

Landbrugsministeriet:

----- skal man meddele, at landbrugsministeriet kan tiltræde, at der overvejes et fælles nordisk initiativ, der sigter imod at forebygge afvanding af Las Marisma de Hinojos i Spanien, idet man dog skal tage forbehold med hensyn til mulighederne for at opnå bevilling til økonomiske bidrag herfra til formålet.

København, 18. september 1967

P. m. v.

E. b.

K. Barnekow

Ministeriet for kulturelle anliggender:

Man har i anledning af sagen indhentet følgende udtalelse fra naturfredningsrådet:

Naturfredningsrådet må stærkt støtte tanken om, at Danmark i forening med de øvrige nordiske lande yder en positiv indsats for at bevare Las Marisma de Hinojos i dets nuværende tilstand. Området er — sammen med de øvrige endnu bevarede sumpområder i Guadalquivir's delta — af overordentlig stor betydning som raste- og overvintringsplads for talrige af de skandinaviske ande- og vadefugle. For at nævne et enkelt eksempel kan det påpeges, at nyere, ret omfattende ringmærkninger af danske grågæs har vist, at langt den største del af bestanden i virkeligheden overvintrer inden for dette relativt snævre område. Hvad der vil ske med Danmarks grågåsebestand, dersom Marismaen bliver ændret i en sådan grad, at den ikke mere byder vore gæs de fornødne overvintringsmuligheder, er det svært at sige noget helt sikkert om, men det er yderst tvivlsomt, at de vil være i stand til at finde et alternativt overvintringsområde, der vil byde dem de samme overlevelsesmuligheder. I alt fald må man se i øjnene, at det vil kunne blive katastrofalt for vor bestand. For adskillige andre arter vil situationen sandsynligvis være noget lignende.

For at bevare vore hjemlige fugle er man derfor i mange tilfælde tvunget til at se ret langt uden for landets grænser, og der kan næppe være tvivl om, at den omtalte investering af ca. 1 000 000 sv. kr. i fredning af Las Marisma de Hinojos vil gavne den skandinaviske andefuglebestand mere end nogen fredning af samme omfang og omkostning inden for skandinavisk område.

Dersom området bliver erhvervet, må det stærkt anbefales, at man sam-

tidig undersøger muligheden for at indrette et mindre feltlaboratorium, måske i forbindelse med det nødvendige opsyn, til studium af de nordiske trækfugle på vinteropholdsstedet såvel som til studiet af mange andre faunistiske og botaniske forhold i dette interessante område, der utvivlsomt vil kunne byde nordiske biologer på mange fristende arbejdsopgaver.

Ministeriet for kulturelle anliggender skal udtale sig i sagen ved at henholde sig til det af naturfredningsrådet anførte.

København, den 7. september 1967

P. m. v.

E. b.

Viggo Nielsen

Vildtbiologisk Station:

Marismas du Guadalquivir er et uhyre vigtigt yngle-, fældnings- og overvintringsområde for en lang række »vandfugle«, og dette landskab figurerer da også som en kategori A lokalitet i Project MAR, der er en liste over de 200 mest værdifulde wetlands i Europa, Nordafrika og Lilleasien (listen er udarbejdet af International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources, International Council for Bird Preservation, International Wildfowl Research Bureau).

Ringmærkningsresultater viser, at også fugle fra de nordiske lande bruger dette spanske sumplandskab som vinterkvarter, det gælder således de danske grågæs, hvilket fremgår af vedlagte publikation fra Vildtbiologisk Station (Knud Paludan, 1965: »Grågåsens træk og fældningstræk«, Danske Vildtundersøgelser, hefte 12, *här ej tryckt*).

Når et landskab som Marismas du Guadalquivir fungerer som vinterkvarter og fældningsplads for en lang række fuglebestande, der i træk- og yngletiden opholder sig i andre lande, er det naturligvis af afgørende betydning for pågældende bestandes eksistens, at naturforholdene i området ikke ændres i en for fuglene ugunstig retning. Da et stigende antal mennesker i de lande, hvor Marismernes fuglegæster yngler og raster under trækket, udnytter fuglene rekreativt (ved fuglestudier, jagt, fotografering o. s. v.), var det ikke blot for fuglenes egen skyld — men også for menneskenes — ønskeligt, om yderligere udtørringer af de sydspanske sumpe kunne undgås. Vildtbiologisk Station kan derfor stærkt anbefale, at man fra de nordiske landes side udviser et initiativ, der sigter mod at forebygge afvanding af Las Marisma de Hinojos.

Kalø, den 27. juli 1967

H. M. Thamdrup

Professor, dr. phil.

Jørgen Fog

Mag. scient.

Jagtrådet har i en skrivelse den 17 augusti 1967 förklarar sig instämma i Vildtbiologisk Stations yttrande i anledning av regeringsförslaget.

Dansk Havjagtforening:

Det i sag B 5/j omtalte af dræning truede område Las Marisma de Hinojos er sammen med de tilstødende Las Nuevas og Coto Donana overordentlig vigtige rastle- og overvintringsområder for vore nordiske vade- og andefugle.

Som et enkelt eksempel kan nævnes, at dr. Knud Paludan i 1965 publicerede nogle undersøgelser over her i Danmark ringmærkede grågæs, hvoraf der var tilbagemeldt 114 fra udlandet. De 56 var fra Spanien, og ikke færre end 51 heraf kom fra de omtalte landskaber ved Guadalquivirs nedre løb, hvor langt den væsentligste del af den danske grågåsebestand tilbringer vintermånederne. Området er utvivlsomt af afgørende betydning for den nordiske grågåsebestands eksistens.

På baggrund af det truede områdes store betydning for mange nordiske fugle må Dansk Havjagtforening stærkt anbefale, at Nordisk Råds danske delegation går ind for en aktion for at bevare det i dets nuværende tilstand. Det nævnte beløb på 1 million sv. kr. synes særdeles rimeligt i relation til den meget store indsats, der dermed gøres for bevaring af et særdeles vigtigt overvintringssted for nordiske trækfugle. Det turde være tvivlsomt, om man inden for Danmarks grænser kunne iværksætte en fredning, der ville være af tilsvarende betydning for vore danske vade- og andefugle.

København, den 17. juli 1967

Bøje Benzon

Dansk Ornithologisk Forening:

Det omtalte område, Las Marisma de Hinojos, udgør sammen med de øvrige dele af Guadalquivirs deltaland måske den vigtigste overvintrings-plads i Sydeuropa for nordiske ænder, gæs og vadefugle. Desuden er området enestående i Europa gennem sin rige og ganske egenartede fauna af ynglefugle. Det er i høj grad også i Danmarks interesse at sikre dette område som reservat, først og fremmest for at yde vore egne ynglefugle de nødvendige livsbetingelser om vinteren, specielt på baggrund af, at landvinding og udtørring af kystområder i de senere år har taget fart overalt i Europa med en deraf følgende efterhånden yderst betænkelig reduktion af den vilde fugleverdens livsvilkår. En fredning nu af Las Marisma de Hinojos er også påkrævet af den grund, at den tilstødende kyst og dennes klitområder for tiden er ved at omdannes til et rekreativt center for turister, med

anlæggelse af store hoteller, bilveje lige forbi det fuglerige område, etc., således at fuglenes livsvilkår også af denne grund er truede, hvis ikke de på en eller anden måde sikres.

Danmark deltager på lige fod med de fleste andre kulturlande i den internationale fuglefredning, ikke mindst gennem sit medlemskab af »The International Council for Bird Preservation». Derimod har det ikke været muligt økonomisk at støtte de internationale bestræbelser om fredning, idet det ligesom i Sverige har været umuligt at få interesserede medarbejdere til at medvirke ved indsamling af midler til »The World Wildlife Fund». Der foreligger imidlertid i den pågældende sag en både storstilet og for Danmarks interesser en meget vigtig opgave, som vil gøre et statsligt initiativ naturligt. Ved sikringen af dette betydningsfulde vinterkvarter for de danske trækfugle støttes de mange interesser herhjemme som har tilknytning til fuglelivet, både jagtlige, rekreative, kunstneriske og videnskabelige. Dansk Ornithologisk Forening finder derfor anledning til at give det fremsatte forslag sin varmeste støtte.

København, den 27. juli 1967

P. f. v.

Finn Salomonsen

Formand

F i n l a n d

Naturskyddsföreningen i Finland:

Förslaget avser skydd för Guadalquivirdeltat i södra Spanien, som är ett enastående område i hela Västeuropa i fråga om växt- och djurrikedom. Kai Curry-Lindahl ger i sin bok om Europas natur en utförlig beskrivning av Las Marismas och skriver bl. a.:

Guadalquivirs delta är södra Europas sista vildmarksområde, mer än 1 000 km² stort. Det utgör ett forntidslandskap, ett levande museum över en förgången tid representerande ett skede, långt bortom den mediterrana kulturens gryning.

Ur nordisk synvinkel är det emellertid betydelsefullt att det här är fråga om ett av de få sumpmarksområden i södra Europa som finns bevarade och att en stor del av Nordeuropas simfåglar och vadare där tillbringar vintern och förekommer i hundratusental.

Spanska regeringen har avsatt en del av detta sumpmarksområde som reservat och World Wildlife Fund har inköpt ett annat område för samma ändamål, men detta räcker ej till att skydda sumpmarken mot torrläggning och andra faror.

Då det här gäller ett internationellt värdefullt naturområde och i synnerhet emedan detta har stor betydelse även för de nordiska ländernas sim-

fåglar och vadare, anser Finlands naturskyddsförening det vara helt på sin plats att Finland deltar i kostnaderna för området skydd. Föreningen kan ej uttala sig om beloppets storlek utan är detta en sak som staterna samsammans bör komma överens om.

Helsingfors den 2 oktober 1967

Finlands naturskyddsförening r.f.

Pekka Nuorteva

Fil. dr docent,
ordförande

J. Standertskjöld

Agr. & forst kand.
ombudsman

Finlands djurskyddsförening r.y.:

Vi har ej kännedom om huruvida flyttfåglar från Finland övervintrar i Guadalquivirdeltats sumpmarker. Oberoende av, att man kanske ej kan påvisa ett direkt samband mellan faunan i vårt land och de flyttfåglar, som övervintrar i sagda sumpmarker, torde det likväl vara förenligt med vårt lands fördel att understöda ifrågavarande åtgärd, som grundar sig på internationellt biologiskt samarbete flyttfåglarna till fromma.

Såsom avfordrat yttrande vill vi alltså förorda godkännande av förslaget.

Vasa den 28 september 1967

Finlands djurskyddsförening r.f.

Eero Corell

Finlands jägarförbund r.f.:

— — — får Finlands jägarförbund härmed högakttningsfullt meddela att förbundet helhjärtat förordar initiativet till att slå vakt om Las Marisma de Hinojos träskområde i Guadalquivirdeltat, där bl. a. grågäss, änder och vadare övervintrar eller rastar vid vår- och höststräcket.

Helsingfors den 20 september 1967

För Finlands jägarförbund

Lauri A. Karjalainen

Ombudsman

Ornitologiska föreningen i Finland:

Coto Doñana-, Las Nuevas- och Las Marisma de Hinojos benämnda dyn-, träsk- och marsklandsområdena vid Guadalquivirflodens mynning i sydvästra Spanien bildar i sitt ursprungliga naturtillstånd ett sällsynt enhetligt område såväl växt- som djurgeografiskt och är sålunda en ovärderlig tillgång för naturvetenskapen. Ett liknande reservat står knappast mera att uppbringa i hela Europa.

De berörda områdenas hittills nästan oförändrade struktur, som har bevarat deras synnerligen rika biotopskala så gott som oförändrad, ger utomordentliga livsbetingelser åt en rikhaltig insekts-, reptil-, fågel- och däggdjursfauna, till vilka kan räknas de flesta av vår världsdels sällsyntaste arter. De nämnda träskmarksområdenas största betydelse hänför sig emellertid till det faktum, att en betydande del av Nord- och Västeuropas sjö- och vadarfåglar, samt en stor del av flyttfågelstammen, övervintrar i dessa trakter, vilket ringmärkningsfynden tydligt har utvisat.

Om Las Marismas-området torrläggs och göres odlingsbart, sönderslås härigenom vår världsdels rikaste och mest representativa djurvärldshelhet så svårt, att dess betydelse som den palearktiska och paleotropiska faunans vetenskapligt värdefullaste integrationsområde avsevärt minskas. Dessutom är området av stor betydelse för de i Norden i hundratusental häckande flyttfåglarna som en livsviktig övervintringsplats och för skyddet av dessa. I och med kultiveringen skulle forskningens möjligheter i hög grad reduceras.

Förstörandet av Las Marismas ursprungliga natur skulle sålunda betyda en oersättlig förlust, vars verkningar skulle sträcka sig långt utanför Spaniens gränser.

Ornitologiska föreningen i Finland anser, på ovan anförda grunder, det i Nordiska rådet framlagda sammordiska förslaget om de berörda områdenas bevarande som ett synnerligen värdefullt och beaktansvärt initiativ och värt allt understöd.

Helsingfors den 29 september 1967

Ornitologiska föreningen i Finland

Kalevi Raitasuo

Vice ordförande

Ilkka Stén

Sekreterare

N o r g e**Landbruksdepartementet:**

Landbruksdepartementet har forelagt saken for Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske og bedt om uttalelse etter at saken har vært forelagt Statens viltundersøkelser (*se nedan*).

Departementet har for sin del intet spesielt å merke til de uttalelser som er gitt og gir også sin tilslutning til at det svenske regjeringsforslaget blir tatt opp til behandling i Nordisk Råd.

En stiller seg positivt til spørsmålet om å yte noe tilskott fra Villfondet til den arealervervelse som kan komme på tale, men en kan ikke på nåværende tidspunkt si noe bestemt om størrelsen av det tilskott som kan komme på tale.

Det har dessverre ikke vært mulig å komme med uttalelse før nå.

Oslo i desember 1967

Etter fullmakt

Henry Nærstad

Arne Hallsjø

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske:

Vi viser til det ærede departements brev av 25.f.m. og oversender vedlagt brev av 5. ds. fra Statens viltundersøkelser, som det vises til (*se nedan*).

Som det fremgår av uttalelsen fra Statens viltundersøkelser vil de foreslåtte beskyttelsestiltak være av verdi for såvel jaktbart som ikke jaktbart vilt, idet det omhandlede område også brukes som hvile- og rasteplass for våre trekkfugler. En skulle derfor anta at det foruten fra et viltstellsynspunkt også fra generelle naturvernssynspunkter er av stor betydning at den svenske regjerings forslag om innsats for å beskytte disse trekkfugler gis tilslutning fra norsk hold.

En finner også å kunne tilrå at saken forelegges for Nordisk Råd.

En har notert at omkostningene i forbindelse med å erverve det nødvendige område i Spania vil andra til vel 1 mill. sv. kr. Det har ikke vært tid til å innhente tilstrekkelig materiale til å kunne vurdere hvor stor del av dette beløp som burde falle på Norge. Viltinteressene er imidlertid såvidt

fremtredende at en ikke finner det urimelig at endel av Norges omkostninger i forbindelse med ervervelse av arealet belastes Viltfondet.

Trondheim, 12. desember 1967

Einar Wøhni

Åke Forfang

Statens viltundersøkelser:

Undertegnede har selv vært med på den omtalte prosjekt-MAR-konferansen i Guadalquivir-området i 1962. Samtidig var jeg med på inngående befaringer i det området som er omtalt i saken som Las Marismas de Hinojos. På bakgrunn av det kjennskap en har til forholdene må en helt og holdent slutte seg til Det svenske jordbruksutskottets utlåtande (uttalelse) nr. 24, 1966 (se TILLÄGG 2). Men en kunne ønske å supplere denne uttalelsen med å understreke en del momenter som etter vårt skjønn fortjener å komme sterkere frem. Det nevnes eksempelvis at svenske og danske trekkfuglmerkinger har vist at en hel del trekkfugler fra disse land har et viktig overvintringsområde eller hvile- og rasteplass her i Las Marismas på sin vei syd- eller nordover. Senere har norske undersøkelser vist at også viktige trekkfuglgrupper, ikke minst verdifulle jaktbare arter, fra vårt land har et vesentlig overvintringsområde i Las Marismas mens andre av våre trekkfugler bruker området som hvile- og rasteplass på vei syd- eller nordover. Som overvintringsområde har det særlig betydning for en mengde av våre andefugler, såsom noen av våre gåsarter og ender som i et antall av tusener holder til her under rikelig tilgang på næring og en viss grad av beskyttelse. Det dreier seg altså om viktige fuglearter ikke bare fra et naturvernssynspunkt men også fra et viltstellsynspunkt for vårt lands vedkommende.

De artene det gjelder har forøvrig nå svært få overvintringsplasser, særlig de populasjoner vi har i Vest- og Nord-Europa. Det er derfor stor fare for at det på en vesentlig måte vil forringe disse artenes livsmuligheter og dermed også populasjonenes størrelse også i vårt land, hvis flere av disse overvintringsområder blir ødelagt for disse fugler i og med at de blir trukket inn i annen form for bruk. I urørt tilstand er områdene nemlig meget næringsrike og befolket med enorme fuglemasser. De representerer således enestående naturdokumenter og er også av den største vitenskapelige verdi.

For å redde området Las Marismas de Hinojos er det riktig nok et ganske stort beløp som kreves, men fordelt på flere nordiske land blir det kanskje allikevel ikke så meget sett i relasjon til de faktiske verdier som her blir tatt vare på.

En vil derfor konkludere med sterkt å anbefale det som det svenske

jordbruksutskottet fremholder. Vi gir dermed også vår tilslutning til at saken overlates til Nordisk Råd, da det vel ad denne vei er mest hensiktsmessig å fremme saken som felles nordisk anliggende. En slik fremgangsmåte må også forutsettes å gi saken den fornødne vekt.

Vollehekk, 5. desember 1967

Yngvar Hagen

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över regeringsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist regeringsforslag om indsats til beskyttelse af trækgulene. Forslaget er fremsat af Sveriges regering.

Udvalget har behandlet forslaget på møder den 31. oktober 1967 i Helsingfors og den 18. december 1967 i København.

1. R e g e r i n g s f o r s l a g e t

Regeringsforslaget er foranlediget af to i den svenske riksdag i januar 1966 indbragte motioner. Det fremhæves heri bl. a., at de store områder i Guadalquivir-deltaet i det sydvestlige Spanien er den mest betydningsfulde overvintringsplads i Europa for svømmefugle og vadefugle fra den nordlige og vestlige del af det europæiske kontinent, herunder fra de nordiske lande. Imidlertid er store dele af deltaet allerede drænet, og yderligere tørlægning er planlagt. To områder (Las Nuevas på 57 kvadratkilometer og Coto Doñana på 67 kvadratkilometer) er allerede reddet fra ødelæggelse, men et mellem-liggende område på 59 kvadratkilometer (Las Marisma de Hinojos) er nu i farezonen. Sikring af arealet i dets nuværende tilstand vil koste ca. 1 million svenske kroner (januar 1966). Det antages at være af stor betydning for Nordens fauna, at området kan beskyttes mod ødelæggelse, og der bør derfor fra de nordiske landes side gøres en indsats for tilvejebringelsen af de nødvendige forudsætninger herfor. En international stiftelse, The World Wildlife Fund, hvis opgave er at indsamle midler til beskyttelse af sjældne dyr og vækster, vil eventuelt kunne formidle forhandlingerne, som dog også bør foregå i samråd med de nationale (svenske) videnskabelige institutioner, som har interesse i sagen.

I overensstemmelse med indstillingen i motionerne og riksdagens jordbruksutskott har den svenske regering oversendt sagen til Nordisk Råd for at indhente rådets udtalelse, jfr. arbejdsordningens § 2, stk. 3.

2. Remissudtalelser

Forud for oversendelsen til rådet forelå remissudtalelser fra nedennævnte myndigheder og organisationer i Sverige. Herudover har rådet indhentet udtalelser fra følgende myndigheder og organisationer i Danmark, Finland og Norge:

Danmark

Landbrugsministeriet.
 Ministeriet for kulturelle anliggender.
 Vildtbiologisk Station på Kalø.
 Jagtrådet.
 Dansk Havjagtforening.
 Dansk Ornithologisk Forening.

Finland

Naturskyddsföreningen i Finland.
 Finlands djurskyddsförening.
 Finlands jägarförbund r. f.
 Ornitologiska föreningen i Finland.

Norge

Landbruksdepartementet.
 Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
 Statens viltundersøkelser.

Sverige

Statens naturvårdsnämnd.
 Svenska naturskyddsföreningen.
 Viltforskningsrådet.
 1964 års naturresursutredning.

Endvidere var før sagens oversendelse til Nordisk Råd indkommet en skrivelse fra specialkomitéen for det internationale biologiske program (IBP).

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Samtlige udtalelser anbefaler — adskillige i entusiastiske vendinger — det fremlagte forslag. Der er fuld enighed om, at de nævnte områder i Guadalquivir-deltaet er af stor betydning for Skandinaviens fugleliv, herunder særlig vadefulge, gæs og ænder samt visse i Norden totalfredede rovfugle.

Disse udtalelser baserer sig bl. a. på videnskabelige undersøgelser foretaget i Danmark, Norge og Sverige. I en af Knud Paludan i 1965 udgivet undersøgelse af »Grågåsens træk og fældningstræk» hedder det således: »Der kan ikke være tvivl om, at Marismas del Guadalquivir er et overordentlig betydningsfuldt område for vor danske ynglebestand af grågæs — ligesom for mange andre landes. Danske jægere kan derfor ikke være uinteress-

seret i, hvad der sker her. . . . Deltaet rummer en overordentlig interessant ynglefauna, der blandt meget andet omfatter: skestork, flamingo, kejsersørn, sultanhøne, styllteløber, triel, braksvale og ørkenhøne. Men vigtigere for os i Nordeuropa er det, at det er langt det vigtigste overvintringsområde i Sydvesteuropa for store mængder af vore gæs og ænder.»

Det bemærkes endvidere, at spørgsmålet om sikring af bl. a. dette område allerede er taget op af forskellige internationale organer, herunder specielt en af Europarådet nedsat ekspertkomité for natur- og landskabsbeskyttelse. En af International Wildfowl Research Bureau afholdt konference i Holland i 1966 resulterede bl. a. i en anmodning til Hollands regering om at udarbejde forslag til en international konvention om beskyttelse af en række landområder i Europa og Nordafrika, som det fra et ornitologisk synspunkt er af betydning at bevare (det såkaldte MAR-projekt).

Landbrugsministeriet tager forbehold med hensyn til mulighederne for at opnå bevilling til økonomiske bidrag til formålet. *Lantbruksdepartementet* er positivt indstillet med hensyn til tilskud fra Viltfondet i Norge, men tager forbehold angående størrelsen af beløbet.

3. Udvalget

Udvalget har indhentet en række oplysninger om The World Wildlife Fund, som allerede i 1965 har erhvervet et område i deltaet. Dette område er i overensstemmelse med fondets praksis overladt til den spanske regering, som har påtaget sig ansvaret for opretholdelsen af området. Fondet søger for tiden at fremskaffe de nødvendige økonomiske midler til erhvervelse af Las Marisma de Hinojos, som stadig ikke er sikret imod ødelæggelse. Prisen for området er nu ca. 2,5 mill. sv. kr., men den spanske stat skal have erklæret sig villig til at bidrage med højst en tredjedel af de samlede udgifter ved erhvervelsen. Udvalget henviser i øvrigt til det vedlagte kort (*se Bilag*).

Udvalget tvivler ikke på, at bevaringen af deltaet er af betydning for fuglelivet i Norden, og ud fra ideelle betragtninger kan man slutte sig til ønsket om, at der må findes mulighed for sikring af en tilstrækkelig del i den nuværende tilstand. Hvorvidt det lykkes, synes i første række at bero på, om der kan tilvejebringes de nødvendige økonomiske midler. På det foreliggende grundlag kan udvalget imidlertid ikke anbefale, at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge opnået statstilskud af almindelige skattemidler i de nordiske lande til dette formål, som næppe bør have prioritet fremfor andre ønsker om offentlig støtte, og man antager, at rådet herefter ikke har anledning til at foretage sig videre i sagen. Midler må således fremskaffes på anden måde.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af regeringsforslaget om indsats til beskyttelse af trækfuglene.

København, den 18. december 1967

Erik Adamsson

Poul Dam

Georg C. Ehrnrooth

Lis Groes

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Harry Klippenvåg

Lars Leiro

Aarne Saarinen

Knud Thestrup

Formand

Regeringsförslag

om utvidgat statistiskt samarbete

(Väckt av Norges regering)

I Nordisk Råds rekommendasjon nr. 4/1965 om nordisk statistisk samarbeid blir regjeringene anmodet om »att verka för en intensifiering av det nordiska statistiska samarbetet särskilt på de områden, där det raskt ökande nordiska samarbetet ställer växande krav på fullt jämförlig statistik».

På bakgrunn av denne rekommendasjon har sjefene for de nordiske statistiske sentralbyråer på møter i København i juni 1966 og i Oslo i juni 1967 drøftet mulighetene for å utvide det nordiske statistiske samarbeidet. Sjefene har gitt følgende redegjøring om det nåværende omfang av dette samarbeid og de muligheter som foreligger for å utvide det ytterligere.

Sjefene for de nordiske statistiske sentralbyråer vil som hittil komme sammen hvert tredje år for å fastlegge et program for det statistiske samarbeidet i Norden i følgende treårsperiode. De vil dessuten møtes hvert år for blant annet å vurdere gjennomføringen av arbeidsprogrammet. Arbeidet med utbygging og samordning av statistikken i Norden bygger på de tilrådinger som er lagt fram av FN og andre internasjonale organer. Arbeidet foregår først og fremst i de nordiske samarbeidsutvalg som er nedsatt for spesielle statistikk- og fagområder. For treårsperioden 1967—1970 har Det nordiske sjefsstatistikermøtet i Oslo i juni 1967 fastlagt arbeidsprogram for samarbeidsutvalg på følgende områder:

- Befolknings- og arbeidskraftstatistikk
- Nasjonalregnskap
- Jordbruksstatistikk
- Industri- og annen næringsstatistikk
- Samferdselsstatistikk
- Sosialstatistikk
- Kriminalstatistikk
- Undervisnings- og kulturstatistikk
- Teknisk samarbeid
- Prognoser
- Varenomenklatur
- Regionalstatistikk

Utvalgene har som oppgave å

a. samordne definisjoner, klassifikasjoner og metoder på de statistikk-områder der det er mulig og ønskelig å oppnå sammenliknbarhet mellom de nordiske land;

b. rasjonalisere planleggingen av statistikkproduksjonen gjennom arbeidsdeling mellom landene;

c. samordne de nordiske lands synspunkter på forslag fra internasjonale organer om statistikkens utbygging og utforming;

d. utveksle erfaringer og synspunkter vedrørende statistiske problemer av felles interesse.

Arbeidet med å forbedre sammenliknbarheten i statistikken har i første rekke vært konsentrert om fellesnordiske klassifikasjonsstandarder og ensartede prinsipper og definisjoner. På områder hvor det foreligger internasjonale standarder eller anbefalinger blir disse lagt til grunn, og man søker å fastlegge felles retningslinjer for de mer detaljerte grupperinger som det måtte være behov for i de nordiske land. Dette gjelder blant annet ved den pågående revisjon av den nordiske standard for varegruppering, som bygger på Brysselnomenklaturen, og i det arbeid som for tiden drives med sikte på å komme fram til nordiske standarder for næringsgruppering, utdanningsgruppering og gruppering av lovbrudd. En nordisk standard for yrkesgruppering foreligger. Felles nordiske prinsipper og definisjoner er også — under hensyntagen til internasjonale anbefalinger — innarbeidd blant annet i folketellinger og annen befolkningsstatistikk, nasjonalregnskap, jordbruksstatistikk, samferdselsstatistikk og statistikk over utenrikshandelen. På flere andre statistikkområder er mulighetene til å oppnå fullt jamførbar statistikk begrenset av ulikheter i landenes lovgivning og av ulike institusjonelle forhold.

Et rasjonelt opplegg av arbeidet med å utvikle jamførbar statistikk innenfor rammen av et samordnet statistikkssystem vanskeliggjøres av at flere nordiske organer av permanent eller midlertidig karakter arbeider med statistiske spørsmål, og at det ikke i tilstrekkelig grad har vært mulig å koordinere denne virksomheten med det samarbeid som drives i Sjefsstatistikermøtets regi. Dette vil lett kunne føre til dobbeltarbeid og til at det blir gjort vedtak som er innbyrdes motstridende. Det nordiske sjefsstatistikermøte har anbefalt at Sjefsstatistikermøtet blir gjort til koordinerende instans for alt arbeid med statistiske spørsmål som drives av nordiske samarbeidsorganer av statlig karakter. Dette ville innebære en nordisk samordning tilsvarende den statistiske koordinering som utøves av Den europeiske sjefsstatistikerkonferanse på europeisk plan og av FN's statistiske kommisjon på det internasjonale plan. I praksis ville ordningen blant annet medføre at nye nordiske statistiske samarbeidsorganer ikke opprettes uten at Sjefsstatistikermøtet har uttalt seg, og at bestående samarbeidsorganer gir rapport til Sjefsstatistikermøtet om sine arbeidsplaner og arbeidsresultater. Sjefsstatistikermøtet skulle som koordinerende instans påse at dobbeltarbeid unngås og at internasjonale og nordiske anbefalinger og standarder blir fulgt.

For å gjøre det statistiske samarbeidet i Norden mest mulig effektivt, er

det behov for å opprette et permanent nordisk sekretariat for Sjefsstatistikermøtet. Sekretariatets hovedoppgave skulle være å samordne virksomheten til de enkelte statistiske samarbeidsorganer og gi dem den nødvendige assistanse. Det skulle også stå for redigeringen av Nordisk statistisk skriftserie. Videre kunne sekretariatet være kontaktorgan for Nordisk Råd i statistiske spørsmål, og — dersom Nordisk Råd finner det hensiktsmessig — påta seg redigeringen av Nordisk statistisk årsbok.

Det bør knyttes til sekretariatet to personer med akademisk utdanning, hvorav den ene bør ha omfattende statistiske kunnskaper og erfaring. Dessuten trengs midler til å engasjere kontorhjelp, til dekning av kontorutgifter, reiseutgifter, eksperthonorarer, trykning av publikasjoner m.v. Av kommunikasjonsmessige grunner vil det være praktisk å legge sekretariatet i København.

Sjefsstatistikermøtet anbefaler at det bevilges midler til oppretting og drift av et slikt sekretariat.

Under henvisning til dette tillater Norges regjering seg

å be om Nordisk Råds uttalelse om ovennevnte forslag til utvidelse av det nordiske statistiske samarbeid.

Oslo, 18. oktober 1967

Ole Myrvoll

*BILAGA 1***Kostnaderna för ett permanent nordiskt statistiskt sekretariat — tentativ ekonomisk kalkyl**

Memorandum utarbetat i januari 1967 av statistiska centralbyrån, Stockholm¹

1. Vid det nordiska chefsstatistikermötet i Oslo i juni 1967 beslöts att ett permanent nordiskt statistiskt sekretariat skulle upprättas under förutsättning att regeringarna ställde nödvändiga medel till förfogande. För sin behandling av denna sak har Nordiska rådet önskat få en ekonomisk kalkyl för sekretariatet. En mycket approximativ kalkyl ges här vilken närmast är ett räkneexempel och som främst syftar till att ge en uppfattning om kostnadernas storleksklass.

2. Sekretariatets uppgifter

Huvuduppgiften skulle vara att samordna den statistiska verksamhet som skilda samarbetsorgan i Norden utövar och att ge den nödvändig hjälp. Sekretariatet skulle också svara för redigering av *Nordisk statistisk skriftserie*. Sekretariatet skulle också kunna vara kontaktorgan för Nordiska rådet i statistiska ärenden och — därest rådet finner det lämpligt — ansvara för redigeringen av *Nordisk statistisk årsbok*.

3. Förutsättningar för kalkylen

Sekretariatet förläggs till Köpenhamn.

Personal: 1 byråchef (motsvarande), 1 byrådirektör eller förste aktuarie (motsvarande), 1 sekreterare (motsvarande).

De två lägre tjänsterna rekryteras lokalt. Chefstjänsten ges en löneställning som lockar kompetent sökande (med omfattande statistiska kunskaper och erfarenhet) från hela Norden.

Anställningsvillkoren (lön, lönekomensation, pension, semester, lön under sjukdom, skatt, etc.) följer rekommendationerna i »Personaleforhold ved fællesinstitutioner i Norden», Betænkning fra Udvalget om personaleforhold og udgiftsfordeling m. v., ved fællesinstitutioner i Norden, Nordisk udredningsserie, 1964: 8, Stockholm 1965. (*Se vidare Tilläggsbihang till denna kalkyl*).

¹ Kalkylen har sedermera godkänts av de statistiska centralämbetsverken i Danmark, Finland och Norge.

Lönekompensation till sekretariatets chef utgår med varierande belopp beroende på vederbörandes nationalitet. Lägst är den om chefen kommer från domicillandet då i princip ingen kompensation utgår. Räkneexemplet här bygger på svensk lönenivå enär det hävdas att lönenivån där är den högsta i Norden. Kompensationens storlek torde få bli en förhandlingssak.

Indirekta lönekostnader enligt »Personaleforhold etc.» undantas från kalkylen. Storleken av dessa varierar från land till land. I Sverige kan enbart pensionskostnaderna värderas till c:a 20 procent av det nationella lönebelopp som anges på lönekuvertet.

Sekretariatet tänkes förlagt i anslutning till Danmarks Statistisks lokaler. Viss service kan därvid länkas påräknas i form av hjälp med konferensutrymmen, stenciler, vaktmästeri, postdistribution, etc. Dessa poster är svåra att ta upp till sitt rätta värde i en dylik kalkyl.

4. Avlöningar

Avlöningarna anges i svenska kronor (Skr) enligt löne- och växelkursläget vid utgången av 1967.

Handläggande personal		101 100
Byråchef (Dansk lön 65 000 Dkr = 45 000 Skr plus lönekompensation)	70 000	
Byrådirektör/förste aktuarie (45 000 Dkr =)	31 100	
Övrig personal (30 000 Dkr =)		20 700
Arvoden, ersättning till expertis		28 200
Summa avlöningar		150 000

5. Omkostnader

Expenser		16 000
Hyra, bränsle, lyse etc.	10 000	
Telefon, brevporto	2 000	
Övrigt	4 000	
Resersättningar		25 000
Publikationstryck		38 000
Nordisk statistisk årsbok (upplaga 5 000 exemplar)	25 000	
Övrigt (stenciler, etc.)	13 000	
Totala omkostnader		79 000

6. Det bör påpekas att kostnaderna för den i Stockholm tryckta *Nordisk statistisk årsbok 1966*, upplaga 4 200 exemplar, uppgick till c:a 30 000 Skr, varav 21 000 Skr hänförde sig till tryckning. Det redaktionella ansvaret tänkes här överfört till det föreslagna sekretariatet. De kostnader för publikationstryck som upptas i denna kalkyl hänför sig därför enbart till tryckningskostnader.

7. *Sammanfattning av kostnaderna*

De totala kostnaderna för ett planerat permanent nordiskt statistiskt sekretariat skulle enligt denna mycket approximativa kalkyl och under angivna förutsättningar uppgå till 229 000 Skr, varav 150 000 Skr i avlöningar och 79 000 Skr i omkostnader.

8. *Kostnadsfördelning*

Den i »Personaleforhold etc.» angivna normen för fördelningen på de olika nordiska länderna av kostnaderna för upprättandet och driften av en samnordisk institution bör gälla även för det nordiska statistiska sekretariatet.

BIHANG

Exkurs om lönekostnaderna etc. för internordiska institutioner

Några existerande samnordiska organ har tillfrågats om sitt lönesystem för närvarande.

Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik (NODRITA) i København tillämpar den högsta lönenivå som råder i ett nordiskt land (för tillfället Sverige) för att med framgång kunna rekrytera i hela Norden. Flyttningskostnader betalas. Man har eftersträvat skattebefrielse vilket dock ej godkänts av Nordiska rådet. Direkt skatt enligt danska skatteregler. Pensionsavgifter och -förmåner enligt hemlandets system.

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg tillämpar domicillandets lönesystem, d. v. s. svenska löner och skatter.

NORDFORSK i Helsingfors tillämpar också domicillandets löner och skatter. Till tjänstemän från andra nordiska länder gess viss kompensation för utomlandstjänst (bostadsbidrag).

SAS ger i de fall en icke-dansk anställd med placering i København dansk lön plus acklimatiseringstillägg, vilket utgår i 12 månader med totalt 2 250 Dkr för året. På lönen utgår dansk skatt. För en svensk gäller svenska tjänstepensionsvillkor (ATP, ITP). Förutom lönen ges en konstant kurskompensation till icke-danskar för att täcka utgifter i hemlandet.

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över regeringsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats regeringsförslag om utvidgat statistiskt samarbete, väckt av Norges regering. Förslaget har behandlats av utskottet vid dess sammanträden i Oslo den 9 november 1967 och i Stockholm den 19 januari 1968.

1. Inledning

Förslaget får ses mot bakgrund av Nordiska rådets rekommendation nr 4/1965 om statistiskt samarbete, vari regeringarna anmodas att verka för en intensifiering av det nordiska statistiska samarbetet särskilt på de områden, där det raskt ökande nordiska samarbetet ställer växande krav på fullt jämförlig statistik. Efter företagen utredning har cheferna för de statistiska centralämbetsverken i Norden föreslagit, att ansvaret för samarbetet liksom hittills skall ligga hos det s. k. nordiska chefsstatistikermötet, som avses äga rum vart tredje år för fastställande av program för samarbete. Statistikefverna skall vidare mötas varje år för att granska genomförandet av arbetsprogrammet.

Det framhålls, att strävandena att utveckla jämförbar statistik försvåras av att flera nordiska organ av permanent eller tillfällig karaktär arbetar med statistiska frågor, vilket också ofta medför dubbelarbete. Chefsstatistikermötet föreslås därför bli koordinerande instans för allt statistikarbete som bedrivs av offentliga nordiska samsarbetsorgan. Det föreligger därför behov av att upprätta ett permanent nordiskt sekretariat för chefsstatistikermötet med huvuduppgift att samordna verksamheten vid de statistiska samsarbetsorganen och ge dessa nödvändig assistans. Sekretariatet skulle vidare övertaga redigeringen av Nordisk statistisk skriftserie samt — om Nordiska rådet så finner lämpligt — redigeringen av Nordisk statistisk årsbok. Chefsstatistikermötet hemställer, att medel anvisas för upprättande och drift av ett dylikt sekretariat.

Under hänvisning härtill anmodar Norges regering Nordiska rådet att avgiva ett uttalande över ifrågavarande förslag till utvidgning av det nordiska statistiska samsarbetet.

På begäran av ekonomiska utskottet har inom statistiska centralbyrån i Sverige utarbetats en tentativ ekonomisk kalkyl över kostnaderna för det föreslagna nordiska statistiska sekretariatet (*se Tillägg*).

2. U t s k o t t e t

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att i anledning av rådets rekommendation nr 4/1965 om statistiskt samarbete en grundlig utredning av omfattningen av och formerna för detta samarbete nu genomförts. Enligt utskottets mening bör ansvaret för det offentliga nordiska statistiska samarbetet i fortsättningen helt ligga hos chefsstatistikermötet. Härigenom bör en betydande effektivisering av samarbetet kunna komma till stånd.

Ekonomiska utskottet delar chefsstatistikermötets uppfattning att ett gemensamt nordiskt statistiskt sekretariat bör tillskapas. Den av svenska statistiska centralbyrån uppgjorda kostnadskalkylen synes utskottet realistisk. Frågan huruvida det statistiska sekretariatet skall övertaga redaktionen av Nordiska rådets statistiska årsbok »Yearbook of Nordic Statistics» tillkommer det rådets presidium att avgöra.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av regeringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att godkänna det av Nordiska chefsstatistikermötet i juni 1967 framlagda förslaget om utvidgat nordiskt statistiskt samarbete; och

II. att anvisa medel för ett permanent sekretariat för Nordiska chefsstatistikermötet.

Stockholm den 19 januari 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Berättelse

om samarbete på lagstiftningens område

(Överlämnad av Sveriges regering)

Efter det att den senaste redogörelsen för det nordiska lagsamarbetet lämnades (*se 15:e sessionen s. 1478*) har justitieministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige hållit möte i Köbenhavn den 8 februari 1967 och i Stockholm den 24 och 25 oktober 1967. Den isländske justitieministern var dock förhindrad att delta i mötet den 8 februari 1967.

I anslutning till mötet den 8 februari 1967 deltog justitieministrarna i Nordiska rådets juridiska utskotts sammanträde den 9 och 10 februari 1967. Vidare deltog den svenske justitieministern i utskottets sammanträde i Leksand den 22 juni 1967 och den finländske justitieministern i utskottets sammanträde i Helsingfors den 31 oktober 1967. Beträffande dessa sammanträden hänvisas till utskottets rapport.

Kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete är: från Danmark departementschef Vilhelm Boas; från Finland regeringsrådet Kai Korte; från Island departementschef Baldur Møller; från Norge departementsråd Kristian Bloch i förhållande till Nordiska rådet och ekspedisjonsjef Stein Rognlien i förhållande till de nordiska ministerierna; samt från Sverige statssekreteraren Ove Rainer. Kontaktmännen har hållit möten i Köbenhavn den 8 februari 1967, i Malmö den 3 mars 1967 samt i Stockholm den 23 och 24 oktober 1967.

I anslutning till tidigare redogörelse lämnas följande upplysningar om viktigare områden, på vilka nordiskt lagsamarbete pågår eller planeras.

Civilrätt

Kommittéer

Internationell familjerätt

Den svenska familjerättskommittén arbetar med en översyn av den internationella familjerätten. Utkast till lag om internationellrättsliga förhållanden rörande äktenskap (äktenskaps ingående, rättsverkningar och upplösning) har upprättats liksom ett mer preliminärt utkast beträffande den internationella arvsrätten. Motiv till avsnittet om internationell äkten-

skapsrätt utarbetas nu. Kommittén avser att år 1968 lägga fram ett delbetänkande om internationellrättsliga förhållanden rörande äktenskapsrätt och arvsrätt. Därefter återstår arbetet med den internationella föräldrarätten. De rent internordiska förhållanden som behandlas i 1931 och 1934 års konventioner berörs inte av arbetet.

Familjerättskommitténs arbete bedrivs i samråd med representanter för Danmark, Finland och Norge. Överläggningar mellan dessa och företrädare för familjerättskommittén har ägt rum senast i Oslo den 8 och 9 maj 1967. Vidare har överläggningar mellan svenska och finska representanter ägt rum i Stockholm den 15 och 16 december 1966 och i Helsingfors den 13—16 mars 1967. I viss anslutning till detta samarbete har dessutom samråd ägt rum mellan nordiska delegerade under arbetet på en Haagkonvention om erkännande av hemskillnad och äktenskapsskillnad.

I Finland har, delvis på grund av det tidigare nordiska samarbetet beträffande domsrätt i äktenskapsmål men delvis också som ett resultat av det nu redovisade samarbetet, antagits en lag den 28 april 1967 (nr 190/67) om ändring av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur. Ändringarna rör domsrätt, tillämplig lag och erkännande av utländska beslut i äktenskapsmål.

I Norge överväger man lagstiftning om internationellrättsliga regler om äktenskaps rättsverkningar.

Internationell adoptionsrätt

Den svenska utredningen hoppas att under 1968 kunna lägga fram förslag till lag om internationellrättsliga förhållanden rörande adoption. Överläggningar har ägt rum i Stockholm den 30 och 31 oktober 1967 med representanter för Danmark, Finland och Norge. Vid dessa överläggningar diskuterades dels frågan om en generell lagstiftning rörande internationell adoptionsrätt och dels frågan om anslutning till Haagkonventionen i ämnet.

Internationell testamentsrätt

Vid kontaktmannamötet den 23 och 24 oktober 1967 beslöts att frågan om ratifikation av 1961 års Haagkonvention om testamentets form och därav föranledda ändringar i 1934 års nordiska konvention om arv, testamente och boutredning skall tas upp i samarbete mellan den svenska familjerättskommittén och representanter från de övriga ländernas justitiedepartement.

Förmynderskap

I Finland har en kommitté tillsatts för att utarbeta förslag till total revision av förmynderskapslagstiftningen.

I Island har förslag om sänkning av myndighetsåldern till 20 år förelagts Alltinget. Lagförslaget torde bli färdigbehandlat under höstsessionen 1967.

Den svenska förmynderskapsutredningen har i ett delbetänkande lagt fram förslag om sänkning av myndighetsåldern till 20 år (stencil Ju 1967: 1). Utredningsarbetet har följts av observatörer från Danmark, Finland och Norge. Förslaget övervägs för närvarande inom justitiedepartementet. Innan slutlig ställning tas till förslaget måste frågan om eventuella följdändringar av vissa andra lagstadgade åldersgränser utredas.

På svenskt initiativ togs frågan om en sänkning av myndighetsåldern upp till diskussion vid det nordiska justitieministermötet i Stockholm den 24 och 25 oktober 1967. Därvid förklarade man sig från dansk, finländsk och norsk sida skola överväga frågan.

I övrigt hänvisas till meddelanden angående rekommendation nr 31/1964 om sänkt rösträttsålder.

Rätt att frånträda avtal

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 15/1967, vari rådet hemställt att regeringarna undersöker behovet av och överväger innehålllet i en skyddsregel, särskilt för sådana fall då avtal ingås eller beställning sker i samband med att den ena parten oanmodad infinner sig i den andra partens bostad eller på liknande plats, har i Norge den 12 juli 1967 en kommitté tillsatts att utreda frågan. I Danmark kommer en kommitté med motsvarande uppdrag att tillsättas under den närmaste tiden. Finland och Sverige kommer att delta i utredningsarbetet genom observatörer, som skall utses så snart den danska kommittén tillsatts.

Köp av lös egendom

I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom. I Danmark, Norge och Sverige har sakkunniga tillkallats att följa arbetet i den finska kommittén. De danska och svenska sakkunniga har under år 1967 fått i uppdrag att göra en partiell översyn av de gällande köplagarna. I Norge har motsvarande uppdrag lämnats till en särskilt utsedd kommitté, som avlöst de tidigare norska sakkunniga. De danska och svenska sakkunniga och den norska kommittén skall också uttala sig om 1964 års Haagkonventioner rörande köp.

Kommission. handelsagentur och handelsresande

I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om handelsrepresentanter, i huvudsak motsvarande kommissionslagens kapitel om handelsagentur och handelsresande. Arbetet följs av observatörer från Danmark, Norge och Sverige. I Norge tillsattes år 1966 en kommitté för att göra en partiell översyn av kommissionslagen, närmast i syfte att förbättra uppsägningskyddet för handelsagenter. Önskemål om sådana lagändringar har framförts även i Sverige. Nordiska överläggningar rörande föreliggande finska lagutkast har ägt rum under hösten 1967. Härvid behandlades även den norska kommitténs utkast. De finska och norska

lagförslagen bör kunna läggas fram i början av år 1968. I Danmark och Sverige är man beredd att överväga lagändringar i det hänseende som berörs av det norska utredningsuppdraget.

Aktiebolagsrätt

Utredningsarbete bedrivs i fortlöpande samarbete av utredningar i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Syftet är att nå fram till enhetliga regler i ämnet. Lagförslag väntas föreligga om ungefär ett år, i Norge dock något senare.

I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation nr 12/1961.

Sjörätt

Inom de nordiska sjölagskommittéerna utarbetas nu förslag till nya bestämmelser om fartygs nationalitet, registrering, partrederi, sjöpanträtt och fartygshypotek samt om befordran av gods, passagerare och resgods. I vissa delar är arbetet belingat av de konventioner som antogs vid den diplomatiska sjörättskonferensen i Bryssel i maj 1967, och i andra delar blir det beroende av vad som kommer ut av 1968 års diplomatiska konferens, bl. a. revision av konossementskonventionen. Något kommittéförslag torde inte kunna väntas förrän år 1969.

Fraktaavtalet vid godsbefordran på väg

Det nordiska samarbetet angående lagstiftning på grundval av konventionen om internationella vägfraktaavtal (CMR-konventionen av år 1956) är avslutat men samarbetet fortsätter beträffande enhetlig lagstiftning om nationella vägfraktaavtal. Överläggningar mellan de nordiska kommittéerna planeras äga rum i januari 1968.

Rättssociologisk undersökning inom skadeståndsrätten

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 5/1966 tillkallades år 1966 nordiska sakkunniga för att undersöka möjligheterna att genomföra en rättssociologisk undersökning av försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen och för att söka utarbета riktlinjerna för en sådan undersökning.

Nordiska överläggningar har hållits i Stockholm i mars och september 1967. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation nr 5/1966.

Skadestånd för invaliditet m. m.

Nordiska kommittéer tillkallades år 1966 för att utreda skadestånd vid invaliditet och efterlevandes rätt till skadestånd.

Nordiska överläggningar hölls i Sandefjord i februari 1967 och i Stockholm i november 1967.

Departementsamarbete

Äktenskapslagstiftningen

I nordiskt samarbete förbereds lagstiftning på grundval av de danska, norska och svenska kommittéernas förslag om äktenskapsrätt (i Danmark Nr. 369 och 415, i Norge Innstillinger I—IV avgivna respektive juni 1963, mars 1964, juni 1964 och oktober 1964 samt i Sverige SOU 1964: 34—35) samt ett finländskt preliminärt förslag av den 28 februari 1964 till ändring av äktenskapslagen, upprättat av lagberedningen. I Island väntas betänkandet bli avlämnat under våren 1968.

Lagförslag angående ändrade regler om äktenskaps ingående och upplösning beräknas i Danmark, Norge och Sverige kunna läggas fram under våren 1968, i Sverige genom remiss till lagrådet. Motsvarande förslag beräknas i Finland kunna föreläggas riksdagen under 1968. I Island avser man att lägga fram proposition under år 1969. I denna fråga hänvisas i övrigt till meddelande om rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning.

I fråga om äktenskapets ekonomiska rättsverkningar har nordiska departementsöverläggningar hållits i Köbenhavn i juni 1967. För Sveriges del kräver frågan om efterlevande makes rättsliga ställning ytterligare överväganden. En departementspromemoria i ämnet är under utarbetande. I Finland avser man att i början av år 1968 tillsätta en kommitté för utredning av frågan.

Adoptionslagstiftningen

Nya regler om adoption genomfördes i Danmark och Norge år 1956 och i Sverige 1958. I Finland avser man att i samband med revisionen av förmyndarlagstiftningen lägga fram förslag till ändring i bestämmelserna om adoption som i huvudsak överensstämmer med den svenska lagstiftningen på området.

Barn utom äktenskap

Ny lagstiftning på detta område har genomförts i Danmark år 1960 och i Norge år 1956. Den svenska familjerättskommittén har föreslagit vidgad arvsrätt för barn utom äktenskap (SOU 1964: 34—35). Vidare föreligger i Sverige förslag av särskild utredningsman till nya regler om fastställande av faderskapet till sådana barn (SOU 1965: 17). Lagstiftningsarbetet i dessa frågor är beroende av överväganden rörande efterlevande makes rättsliga ställning.

I Finland har ett kommittéförslag angående ny lagstiftning om barn utom äktenskap (N:o 3-1960) remissbehandlats. Proposition i saken beräknas bli avgiven samtidigt med proposition angående revision av förmyndarskapslagstiftningen.

Godtrosförvärv av lösöre

Nordiska departementsöverläggningar har ägt rum på grundval av danska, finska och svenska kommittéförslag (i Danmark Nr. 370, i Finland N:o 1965: A3 och i Sverige SOU 1965: 14) och ett norskt departementsförslag av oktober 1966. Överläggningarna skall fortsätta i januari 1968.

Vid justitieministermötet den 24 och 25 oktober 1967 enades man om att lagstiftningen bör utformas enligt de riktlinjer som anges i Nordiska rådets rekommendation nr 13/1967.

Arbetsgivares kvittningsrätt

Den svenska lagberedningen har lagt fram förslag till lagstiftning i ämnet (SOU 1967: 3). Under utredningsarbetet har viss kontakt hållits med delegerade från Danmark, Finland och Norge. Gemensam lagstiftning torde inte vara aktuell. Svensk proposition i ämnet är preliminärt bestämd till 1969 års vårriksdag.

Preskription av fordran

1957 års nordiska betänkanden (i Danmark Nr. 174, i Finland N:o 15—1957, i Norge avgivet i april 1957 och i Sverige SOU 1957: 11) med förslag till ny lag om fordringspreskription har inte ansetts kunna läggas till grund för samfällid nordisk lagstiftning. Flera nordiska departementsöverläggningar har hållits under årens lopp. Vid överläggningar som ägde rum under år 1966 på grundval av ett svenskt lagulkast enades man preliminärt om huvudprinciperna för det fortsatta arbetet. Kontakter med näringslivet som därefter tagits i de olika länderna har givit anledning till antagande att arbetet kan fortsättas.

Inom Europarådet har tillsatts en kommitté med uppdrag att bl. a. harmonisera lagstiftningen om fordringspreskription. Kommittén höll sitt första sammanträde i början av oktober 1967. Nästa sammanträde har utsatts till våren 1968. Vid kontaktmannamötet den 23 och 24 oktober 1967 enades man om att det nordiska samarbetet skall vila i avbäddan på att resultatet från detta sammanträde föreligger.

Sjörätt

Den 1 juli 1967 trädde vissa nya bestämmelser rörande fartygs befälhavare, haveri m. m. i kraft i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vid den diplomatiska sjörättskonferensen i Bryssel i maj 1967 undertecknades följande fördrag: ändringsprotokoll till 1910 års bärgningskonvention, innehållande att konventionen skall vara tillämplig även på statsfartyg av alla slag; internationell konvention om sjöpanträtt och fartygshypotek, avsedd att ersätta 1926 års Brysselkonvention i samma ämne; konvention om inskrivning av rätt till fartyg under byggnad; samt konvention om befordran av passagerares resgodis till sjöss, som kompletterar 1961 års konvention

om befordran av passagerare till sjöss. Vid denna konferens inleddes också arbetet med att revidera 1924 års konossementskonvention. Förhandlingarna i denna del åjournerades emellertid till februari 1968. Förberedelserna för nästa session äger rum i nordiskt samarbete.

Fraktavtal vid internationell godsbefordran på väg

I Danmark har lagstiftning på grundval av 1956 års konvention om internationella vägfraktavtal införts i mars 1965. I Finland, Norge och Sverige förbereds nu propositioner med förslag till den lagstiftning som erfordras för ratifikation av konventioner. Möjligen kommer i dessa länder frågan att behandlas samtidigt med lagstiftningen om nationella vägfraktavtal.

Skadestånd

Nordiska departementsöverläggningar om statens och kommunernas skadeståndsansvar, om principalansvaret och om barns och föräldrars skadeståndsansvar har avslutats (jämför betänkanden i Danmark Nr. 214 och 352, i Finland N:o 14—1958 och 1965: A4, i Norge avgivna i december 1958, i april 1964 och i december 1964 samt i Sverige SOU 1958: 43, 1963: 33 och 1964: 31).

I Norge avlämnades proposition i maj 1966 (Ot. prp. nr. 48), vilken ännu är under behandling i utskottet. Propositionsarbete pågår i Danmark, Finland och Sverige. Det torde för dansk och möjligen också för finländsk del leda till proposition under 1968. I Sverige torde förslag till lag med vissa bestämmelser om skadestånd remitteras till lagrådet under år 1968.

Atomansvarighet

I samverkan mellan det svenska justitiedepartementet och atomskadekommittéerna i Danmark, Finland och Norge har enhetliga lagförslag om atomansvarighet utarbetats. Lagförslagen bygger på Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergiens område, Brysselkonventionen om tilläggsersättning av statsmedel och Wienkonventionen om ansvarighet för nukleär skada. Förslagen är så utformade att de medger ratifikation av alla tre konventionerna eller, alternativt, av bara de två förstnämnda.

Vid kontaktmannamöte i mars 1967 enades man om att de nordiska länderna (utom Island som inte deltog i mötet) skall ratificera Paris- och Brysselkonventionerna men att frågan om ett tillträde till Wienkonventionen skulle ställas på framtiden. I Sverige kommer på grundval av betänkande (SOU 1962: 14) och departementspromemoria (SOU 1966: 29) proposition att föreläggas riksdagen i början av 1968. Den danska kommittén kommer troligen att avge betänkande under våren 1968 och proposition planeras till slutet av år 1968. Den norska kommitténs betänkande är daterat i augusti 1966 och trycktes i september 1967. Proposition beräknas i Norge inte kunna föreläggas Stortinget förrän våren 1969.

Patentlagstiftningen

På grundval av betänkandet om nordisk patentlovgivning (NU 1963: 6) avlämnades under år 1966 propositioner om gemensam nordisk patentlagstiftning i Danmark, Norge, Finland och Sverige. Parlamentsbehandlingen har nu avslutats i samtliga länder. Med undantag av bestämmelserna i 3 kap. om nordisk patentansökan kommer lagarna att träda i kraft den 1 januari 1968.

I övrigt hänvisas till meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning.

Mönsterlagstiftningen

På grundval av avgivna betänkanden om mönsterskydd (i Danmark Nr. 417, i Finland av den 23 november 1966, i Norge i juni 1967 samt i Sverige SOU 1965: 61) har nordiska departementsöverläggningar hållits i Stockholm den 24 och 25 april 1967. Propositioner i ämnet torde komma att föreläggas parlamenten i de nordiska länderna (utom Island) under våren 1968.

Illojal konkurrens

Utredningsarbete har bedrivits av samarbetande kommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Kommittéernas förslag överensstämmer sinesmellan i sina huvuddrag men avviker från varandra i vissa detaljer. I Danmark har proposition på grundval av betänkandet (Nr. 416) lagts fram under år 1967. I Norge avser man att lägga fram proposition under våren 1968. I Sverige är remissbehandlingen av betänkandet (SOU 1966: 71) nyligen avslutad, och proposition kan föreläggas riksdagen tidigast 1969. Den finska kommittén har den 24 augusti 1967 avgivit sitt betänkande (N:o 1967: A 9).

Arbetstagares uppfinningar

Enhetliga förslag har lagts fram av utredningar i Danmark, Finland, Norge och Sverige (i Danmark Nr. 366, i Norge avgivet i januari 1964, i Finland N:o 1965: B 16 samt i Sverige SOU 1964: 49). I Finland och Norge har förslagen lett till proposition (i Norge Ot. prp. nr 48/1966—67), och i Finland har parlamentsbehandlingen avslutats i november 1967. Det svenska förslaget har fått ett mycket blandat mottagande vid remissbehandlingen, och det är ovisst om det kommer att läggas till grund för lagstiftning.

Firma

Utredningsarbete har bedrivits av kommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige, vilka har kommit fram till i allt väsentligt enhetliga förslag. Det svenska förslaget (SOU 1967: 35) remissbehandlas för närvarande. Remissliden utgår den 1 mars 1968. Övriga förslag har ännu ej lagts fram.

Processrätt

Kommittéer

Verkställighet av utländska domar i tvistemål

I Sverige uppdrogs år 1960 åt professorn Lars Welamson att som särskild utredningsman undersöka, om generella bestämmelser om erkännande och verkställighet av utländska domar i tvistemål kan införas i lagstiftningen. Utredningen har tidvis vilat i avvaktan på resultatet av konventionsarbete i Haag, vars syfte varit att nå fram till multilaterala konventionsregler om ömsesidigt erkännande av domar i förmögenhetsrättsliga mål. Sedan detta arbete under hösten 1966 avslutats med att en konvention öppnats för undertecknande, har utredningsmannen utarbetat ett utkast till betänkande. Något lagstiftningsarbete av nu ifrågavarande art är inte aktuellt i något av de övriga nordiska länderna. Det svenska utkastet diskuterades emellertid vid överläggningar i Stockholm den 14 och 15 november 1967, till vilka representanter för de övriga nordiska länderna inbjudits. Det slutliga betänkandet väntas bli färdigt under våren 1968.

En revision av den nordiska domsverkställighetskonventionen diskuterades vid nordiska departementsöverläggningar i Helsingfors i februari 1966. Dessa överläggningar fortsatte vid det tidigare nämnda sammanträdet i Stockholm den 14 och 15 november 1967.

Konkurslagstiftningen

De danska, finska och norska konkurskommittéerna samt den svenska lagberedningen överlade i Stockholm i juni 1967 om olika frågor som rör den materiella konkursrätten, såsom konkursgrunderna, regler om återvinning i konkurs och kvittning. Överläggningarna skall fortsätta vid ett möte i mars 1968.

Ackordslagstiftningen

Vid överläggningar mellan konkurskommittéerna i Danmark, Finland och Norge samt den svenska lagberedningen — senast i Köbenhavn i oktober 1966 — har man diskuterat vissa frågor som rör ackordslagstiftningen.

Den norska kommittén lade 1962 fram ett förslag till lagstiftning om gäldsförhandling och ackord. Den svenska lagberedningen har remissbehandlat en promemoria angående ackordslagstiftningen och ett betänkande kommer att avges under första halvåret 1968.

Förmånsrättsordningen

Nya bestämmelser om förmånsrättsordningen har diskuterats vid tidigare möten med konkurskommittéerna i Danmark och Norge, den finska kommittén för revision av förmånsrättsordningen samt den svenska lagbered-

ningen. Den norska kommittén har avlämnat sitt förslag och detta ledde till lagstiftning år 1963. Den danska kommittén avgav sitt förslag 1966 (Nr. 423). I Finland väntas preliminärt förslag föreligga under hösten 1968. Den svenska lagberedningen kommer troligen att under hösten 1968 sända ett preliminärt förslag på remiss.

Nordisk patentbesvärsinstans

Frågan utreds i samarbete mellan danska, finska, norska och svenska kommittéer. Gemensamma överläggningar hölls i Stockholm i november 1967. Gemensamt betänkande beräknas kunna avlämnas i januari eller februari 1968.

Skifte av dödsbo

I Danmark tillsattes år 1963 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till ny skifteslagstiftning. Kommitténs arbete följs av observatörer från Norge och Sverige. Utredningsarbetet beräknas pågå hela år 1968.

Departementsamarbete

Skiljedom

Den i Danmark år 1962 tillsatta kommittén som har i uppdrag att överväga lagstiftning om skiljemannaförfarandet avlämnade sitt betänkande år 1966 (Nr. 414). Detta har nu remissbehandlats. Representanter för de finska, norska och svenska justitieministerierna följer det arbete som bedrivs inom det danska justitsministeriet.

Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.

Frågan om verkställighet av domstolsavgöranden och administrativa beslut rörande vårdnad om och rätt till umgänge med barn liksom vissa andra avgöranden som föranleder att någon skall överlämna barn till annan har utretts i nordiskt samarbete.

Förslag lades fram i januari 1967 i ett gemensamt betänkande (NU 1967: 4). Detta innehåller förslag till dels en konvention med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m., dels vissa av denna konvention påkallade överenskommelser angående ändringar i de nordiska konventionerna av år 1932 om erkännande och verkställighet av domar och av år 1962 om indrivning av underhållsbidrag. Efter avslutad remissbehandling kommer nordiska departementsförhandlingar att äga rum.

Nordisk verkställighet av administrativa beslut om frihetsberövande

Förslag om nordisk verkställighet av administrativa beslut om frihetsberövande lades fram i Sverige år 1963 av utredningen om administrativa

frihetsberövanden (SOU 1963: 79). Utredningsarbetet hade bedrivits i samråd med sakkunniga, som utsetts från dansk, finsk och norsk sida. Betänkandet innehåller lagförslag som utarbetats för respektive lands vidkommande. Betänkandet har remissbehandlats.

Nordiska överläggningar på departementsplanet ägde rum i april 1965. Frågan är under övervägande inom de svenska justitie- och socialdepartementen. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation nr 18/1962.

Straffprocessrätt

Sedan flera år har överläggningar hållits mellan representanter för de svenska och finska justitiedepartementen i syfte att i de båda länderna få till stånd lagstiftning som ger ökade möjligheter till ömsesidig rätts-hjälp i brottmål. De samarbetsfrågor som därvid har behandlats har främst gällt biträde vid efterforskning och förundersökning i anledning av brott, möjlighet att i det andra landet anlita tvångsmedel, begäran om åtal samt delgivning av stämningar och kallelser. Från Danmark och Norge har framförts önskemål att få ta del av de resultat som de svensk-finska överläggningarna kan leda till.

Straffrätt

Kommittéer

Nordiska straffrättskommittén

Straffrättskommittén sysslar för närvarande med frågor om villkorlig frigivning och om åtgärder mot psykiskt abnorma lagöverträdare. De senaste överläggningarna i dessa ämnen hölls i Nyslott i Finland i augusti 1967. Fortsatta överläggningar skall äga rum vintern 1967/68. Dessa överläggningar kommer i fråga om behandlingen av psykiskt abnorma lagöverträdare närmast att inriktas på sinnesundersökningsförfarandet och frågor om utskrivning från anstalter för vård av psykiskt abnorma lagöverträdare.

Abortlagstiftningen

I mars 1965 tillkallades i Sverige sakkunniga för utredning om abortlagens tillämpning och därmed sammanhängande frågor och för en allmän översyn av abortlagstiftningen. Också i Danmark och Finland har kommittéer tillsatts för översyn av dessa länders abortlagstiftning. I Norge har en observatör utsetts att följa utredningsarbetet i de övriga länderna.

Trafiknykterhetslagstiftningen

I januari 1966 tillkallades i Sverige sakkunniga för utredning angående lagstiftningen om trafiknykterhetsbrott. I utredningsdirektiven framhölls

att utredningsarbetet beträffande den svenska trafiknykterhetslagstiftningen borde inriktas på en reform som motsvarade inte bara svenska önskemål utan också så långt möjligt utgjorde en etapp på vägen mot förverkligande av de nordiska strävandena mot en enhetlig trafiknykterhetslagstiftning. Vidare uttalades att arbetet borde bedrivas i nära samarbete med representanter för övriga nordiska länder. Danmark, Finland och Norge har utsett var sin observatör att följa den svenska kommitténs arbete.

Rasdiskriminering

I februari 1966 tillkallades i Sverige sakkunniga att utreda möjligheterna att utforma ett straffsanktionerat förbud mot rasdiskriminering till komplettering av brottsbalkens regler om hets mot folkgrupp. Kommittén skall undersöka bl. a. vilka lagstiftningsåtgärder som fordras för en svensk anslutning till FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Efter önskemål från kontaktmännen för nordiskt lagstiftningsarbete har kommittén tagit initiativ till nordiskt samarbete på detta område. Kommittén har haft överläggningar med representanter för de andra nordiska länderna, däribland med det utskott som tillsatts i Danmark för utredning av frågan vilka lagändringar som krävs för Danmarks ratificering av FN-konventionen. Ett betänkande från den svenska kommittén beräknas kunna avgä under år 1968.

Departementsarbete

Konfiskation m. m.

I maj 1963 avgav den nordiska straffrättskommittén ett betänkande om konfiskation, vilket syftade till att uppnå mer ensartade förverkanderegler i de nordiska ländernas straffrättslagstiftning. I Danmark har straffelovrådet avgivit betänkande om konfiskation (Nr. 355), som bygger på nordiska straffrättskommitténs förslag. Betänkandet har år 1965 lett till ny lagstiftning. Också i Finland avser man att genomföra ny lagstiftning på grundval av nordiska straffrättskommitténs förslag. Frågan är i Norge under övervägande av straffelovrådet. I Sverige har behandlingen av betänkandet sammankopplats med det betänkande om »Förverkande på grund av brott» som den i Sverige tillsatta utredningen rörande specialstraffrätten avgav i september 1960 (SOU 1960: 28). Proposition beräknas kunna föreläggas 1968 års riksdag.

Preskription av brott m. m.

I juni 1966 avgav den nordiska straffrättskommittén ett betänkande med förslag till mera enhetliga nordiska regler om straffrättslig preskription. I Danmark har straffelovrådet avgivit ett betänkande om straffrättslig preskription (Nr. 433) som bygger på nordiska straffrättskommitténs för-

slag. Ny lagstiftning på grundval av betänkandet trädde i kraft den 1 juli 1967. Det norska straffelovrådet avser att avge betänkande i frågan under år 1967. I Finland väntas betänkande om totalrevision av straffrättslig preskription (inklusive preskription av förverkande) på grundval av nordiska straffrättskommitténs betänkande bli avgivet under början av år 1968. För svensk del har detta betänkande ännu inte föranlett någon åtgärd. Meningen är att en departementspromemoria med förslag till vissa ändringar av brottsbalkens preskriptionsbestämmelser skall upprättas våren 1968 på grundval av betänkandet. Några av betänkandets förslag (bl. a. angående preskription av förverkande) kommer dock att behandlas i den nämnda propositionen angående förverkande.

Utlämningslagstiftningen

För behandling av frågor om utlämningslagstiftningen har nordiska departementsöverläggningar hållits i Köpenhamn i september 1966, i Stockholm i januari 1967 och i Helsingfors i april 1967. Vid överläggningarna har i första hand diskuterats möjligheterna att de olika ländernas lagstiftning om utlämning för brott till icke-nordiskt land närmas till varandra. Vidare har frågan om ändring av de internordiska utlämningslagarna i syfte bl. a. att undanröja vissa praktiska olägenheter behandlats. I Danmark utfärdades den 9 juni 1967 en allmän utlämningslag, som trädde i kraft den 1 juli 1967. I Finland och Norge har upprättats utkast till lagtexter till nya lagar om utlämning till icke-nordiskt land. I Sverige kommer inom kort att upprättas en departementspromemoria med förslag till ändringar i såväl den allmänna som den nordiska utlämningslagen.

Lagstiftning om utomlands begångna trafikbrott

På departementsplanet har möten hållits, senast i Helsingfors i maj 1967, för behandling av dels frågan om undertecknande och ratificering av den europeiska konventionen om straff för trafikförseelser, dels frågan om en enhetlig nordisk lagstiftning angående utomlands begångna trafikbrott. Överläggningarna har hittills resulterat i enighet om att länderna bör ratificera konventionen, dock med vissa förbehåll och med förklaring att konventionen inte skall gälla mellan de nordiska länderna. De internordiska frågorna om bestraffning av utomlands begångna trafikbrott avses bli reglerade genom ensartade bestämmelser i de olika länderna.

Medborgarskapsrätt

Departementssamarbete

De sakkunniga som efter beslut vid det nordiska justitieministermötet i januari 1961 tillkallats i Danmark, Finland, Norge och Sverige för att i samråd utreda vissa frågor rörande medborgarskapslagstiftningen avgav i sep-

tember 1965 betänkandet »Underlättande för nordiska medborgare att vinna medborgarskap i annat nordiskt land m. m.» (NU 1965: 8).

Betänkandet diskuterades vid nordiska departementsöverläggningar i Stockholm i februari 1967. Vid mötet behandlades också frågan om anslutning till 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet och 1963 års Europarådskonvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap m. m. Nästa möte skall hållas i januari 1968.

För svensk del kommer arbetet med ett utkast till proposition om ändring av medborgarskapslagen att påbörjas inom en nära framtid. I detta utkast kommer också att behandlas det av en svensk utredningsman framlagda förslaget om decentralisering av naturalisationsärenden m. m. (SOU 1966: 20).

I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskapslagstiftningen.

Övrigt nordiskt lagsamarbete

Passlagstiftningen

Som en följd av Nordiska rådets rekommendation nr 14/1965 till regeringarna i Finland, Island och Norge att utvidga giltighetstiden för pass till tio år tillkallade chefen för inrikesdepartementet i april 1965 en sakkunnig jämte experter att utreda frågan för svensk del. Utredningen avgav ett betänkande i februari 1966 med förslag till utsträckning av giltighetstiden i vissa fall till tio år. Betänkandet har remissbehandlats. I Sverige har även andra frågor om ändring i passkungörelsen aktualiserats, bl. a. spørsmålet om en decentralisering av handläggningen av passärendena. Ett förslag till ändring av passkungörelsen beredes för närvarande inom justitiedepartementet. I Danmark, Island och Norge gäller numera som huvudregel att pass får utfärdas för tid av högst tio år. De nya bestämmelserna infördes i Danmark den 1 april 1963 samt i Island och Norge den 1 januari 1966. I Finland har några åtgärder ännu inte vidtagits för att förlänga giltighetstiden för pass.

Övervakning av villkorligt dömda m. fl.

Vid departementsöverläggningar i Oslo i januari 1965 diskuterades frågan om anslutning till 1964 års Europarådskonvention om övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna. De danska, norska och svenska delegerade enades om att de berörda länderna bör tillträda den del av konventionen som avser övervakning men inte den del som avser verkställighet av dom samt att konventionen inte bör gälla mellan de nordiska länderna inbördes. Konventionen har ännu inte ratificerats av något land. Av de nordiska länderna har hittills endast Danmark undertecknat konventionen. I Sverige har ett utkast till proposition med förslag om godkännande av konventionen och förslag till särskild europeisk övervakningslag upprättats.

Publicering av författningar m. m.

I Danmark tillsattes i mars 1965 det s. k. Lovtidendeudvalget med uppdrag att överväga en revision av bestämmelserna om utformning och offentliggörande av lagar, traktater och andra rättsliga föreskrifter. Motsvarande utredning tillsattes i Sverige i maj 1967. I Norge avser man att tillsätta en kommitté för utredning av frågor om transformering av traktater och i Finland kommer en sakkunnig att tillkallas för utredning av samma fråga.

Nordiskt institut för komparativ rätt

De nordiska sakkunniga som med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 4/1966 tillkallats med uppdrag att undersöka lämpligheten av och möjligheterna för att inrätta ett nordiskt institut för komparativ rätt har hållit två gemensamma sammanträden under 1967 och företagit en gemensam studieresa till viktigare europeiska institut för komparativ rätt. Gemensamt betänkande torde komma att avges under första halvåret 1968.

FN-lagkommittéerna

Överläggningar hölls i januari 1967 i Oslo mellan de danska, finska, norska och svenska kommittéer som tillkallats för att utreda frågan om lagstiftning för genomförande av Förenta nationernas säkerhetsråds beslut och rekommendationer. De danska och norska kommittéerna har under våren 1967 lagt fram förslag till generella fullmaktslagar. Det danska förslaget har lett till lagstiftning. I Norge har proposition förelagts Stortinget under våren 1967. Fortsatta överläggningar mellan de finska och svenska kommittéerna torde bli erforderliga innan förslag läggs fram, vilket för svensk del beräknas ske under år 1968.

EEC-samarbetet

I maj 1967 hölls i Stockholm överläggningar inom det nordiska samarbetsutskottet för lagstiftningsfrågor som blir aktuella vid en eventuell anslutning till EEC.

Utlänningslagstiftningen

På svenskt initiativ hölls den 12 april 1967 departementsöverläggningar i Stockholm mellan representanter från de fem nordiska länderna. Därvid diskuterades bl. a. frågan om tillsättande av en gemensam nordisk kommitté med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 22/1966. Man enades om att en kommitté skulle tillsättas bestående av två medlemmar från varje land. De svenska och danska representanterna har utsetts.

Trafiklagstiftningen

Den nordiska vägtrafikkommittén har avgivit två betänkanden, dels ett om gemensamma vägmärken (i Sverige SOU 1965:53), och dels ett om

gemensamma trafikregler (NU 1966: 2—3). På grundval av det första betänkandet har i Sverige ny vägmärkeskungörelse utfärdats, som trädde i kraft den 3 september 1967, och i Norge nya bestämmelser om vägmärken utfärdats den 28 mars 1967. Också i Danmark har vissa ändringar genomförts på grundval av kommittéförslaget. Betänkandet om trafikregler har varit på remiss i de olika länderna. Mot bakgrunden av remissyttrandena skall en överarbetning av förslaget göras av kommittén.

Vägtrafikkommittén avser att inom kort lägga fram ett betänkande om körbanemarkeringar. Arbetet på andra områden, bl. a. gemensamma bestämmelser om trafiksignaler, fortsätter.

Filmcensur

Den svenska kommittén (filmensurutredningen) har i juni 1967 som delbetänkande avlämnat en rapport om filmens inflytande på sin publik. Rapporten har utarbetats av Svenska filminstitutets forskningsgrupp, med vilken utredningen driver ett nära samarbete.

De danska och svenska kommittéerna hade gemensamma överläggningar i Köbenhavn i augusti 1967. Den danska kommittén avser att lägga fram sitt betänkande under slutet av år 1967. Den svenska utredningen beräknas vara slutförd någon gång under första halvåret 1968.

Internationellt lagsamarbete

Liksom tidigare har justitieministerierna haft nära kontakt rörande skilda internationella lagstiftningsfrågor som behandlas av FN, Europarådet, Haagkonferensen för internationell privaträtt, Rominstitutet för privaträttens unifiering (UNIDROIT) och Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) m. fl.

Stockholm i justitiedepartementet den 15 december 1967

Ove Rainer

Berättelse

från Nordiska kulturkommissionen

(Överlämnad av Finlands regering)

I. Organisation m. m.

1. Kommissionens ändamål och uppbyggnad

Nordiska kulturkommissionen (NKK) är ett samnordiskt utredande, initiativtagande och rådgivande organ för regeringarna i de nordiska länderna.

Kulturkommissionen har till uppgift att på kulturens olika områden, såsom utbildning, forskning och folkbildning samt litteratur, musik, teater, film och övriga konstarter, verka för ett vidgat samarbete mellan folken genom att på grundval av de inom länderna uppdragna handlingslinjerna utreda och väcka förslag samt utöva rådgivande verksamhet i hithörande frågor.

I sin verksamhet har kommissionen att främja samordning av det inter-nordiska arbetet med det samarbete, som nordiska länder bedriver inom andra internationella organisationer på kulturområdet.

Kommissionen är uppdelad dels nationellt i 5 nationella avdelningar, dels efter arbetsområde i 3 samnordiska sektioner: sektion I för högre utbildning och forskning, sektion II för skolväsendet och sektion III för folkbildning och konst.

De nationella avdelningarna har var och en 6—9 medlemmar, utnämnda av vederbörande lands regeringar.

De 3 sektionerna har var och en 14 medlemmar eller 3 från varje land med undantag för Island som har 2 medlemmar i respektive sektioner.

Ordförandena i de 5 nationella avdelningarna utgör kommissionens presidium. Ordförandeskapet för presidiet och därmed för hela kommissionen växlar mellan länderna för 2 år åt gången. Ordförandeskapet för sektionerna roterar även mellan länderna på beslut av kommissionen utan någon bestämd tidsperiod.

Kommissionen har ett nordiskt generalsekretariat för presidiet och kommissionen i dess helhet samt ett nordiskt huvudsekretariat för varje sektion. Dessutom har de olika avdelningarna nationella sekretariat.

2. *Presidiet*

Presidiet består av de nationella avdelningsordförandena, vilka under år 1967 varit professor Carl Iversen, Danmark, professor Matti Koskenniemi, Finland (undervisningsminister R. H. Oittinen har på grund av medlemskap i statsrådet varit befriad från ordförandeskap och medlemskap i kulturkommissionen under hela året), professor Ólafur Björnsson, Island, professor Johan T. Ruud, Norge och dåvarande statssekreterare Sven Moberg, Sverige, som efterträts av statssekreterare Lennart Sandgren den 1 oktober 1967.

Under år 1967 har den finska avdelningsordföranden varit ordförande för hela kommissionen. Per den 1 januari 1968 övergår ordförandeskapet till Sverige.

3. *Ändringar i kommissionens sammansättning*

Under år 1967 har följande ändringar ägt rum:

Danmark:

Per den 1 januari 1967 har avdelningen undergått följande förändringar: I sektion II har afdelingschef V. Hammer och undervisningsdirektør Hans Jensen inträtt efter rådsformand K. Helveg Petersen och fhv. departementschef Albert Michelsen och i sektion III har professor dr. jur. Verner Goldschmidt inträtt efter redaktør Preben Wilmann. Professor Carl Iversen har blivit danska avdelningens ordförande efter rådsformand Helveg Petersen samt undervisningsdirektør H. Engberg-Pedersen vice ordförande efter fhv. departementschef Michelsen.

Finland:

I sektion I har professor Pekka Kivalo efterträtt professor Pekka Jauho den 15 september 1967. I sektion II inträder tf. generaldirektør Paavo Kuosmanen och tf. skolråd Lars Frösén efter minister R. H. Oittinen och dennes suppleant professor Gösta Cavonius samt undervisningsrådet Veli Nurmi den 1 januari 1968.

Island:

Ingen ändring.

Norge:

Ingen ändring.

Sverige:

I sektion I har statssekreterare Lennart Sandgren efterträtt dåvarande statssekreterare Sven Moberg den 1 oktober 1967 och samtidigt blivit svenska avdelningens ordförande. Per 1 januari 1968 övergår statssekrete-

rare Lennart Sandgren till sektion II, departementsrådet Jan Stiernstedt inträder i sektion I och kanslirådet Carl-Erik Virdebrant efterträder departementsrådet Roland Pålsson i sektion III.

Per 1 januari 1968 har kulturkommissionen följande sammansättning:

Danmark:

Sektion I:

Professor Carl Iversen
Afdelingschef Bjørn Brynskov
Professor Hakon Stangerup

Sektion II:

Undervisningsdirektør Sigurd Højby
Afdelingschef V. Hammer
Undervisningsdirektør Hans Jensen

Sektion III:

Undervisningsdirektør H. Engberg-Pedersen
Kontorchef W. Weincke
Professor, dr. jur. Verner Goldschmidt

Finland:

Sektion I:

byråchef Matti Aho
professor Pekka Kivalo
professor Pentti Renvall

Sektion II:

tf. skolråd Lars Frösén
professor Matti Koskenniemi
tf. generaldirektör Paavo Kuosmanen

Sektion III:

fil. dr Bo Carpelan
kanslichef Heikki Hosia
professor Arvi Kivimaa

Island:

Sektion I:

Professor Ólafur Björnsson
Departementschef Birgir Thorlacius

Sektion II:

Nationalparkinspektör Erikur Eriksson
Altingsmand Sigurður Ingimundarson

Sektion III:

Altingsmand Sigurður Bjarnason
Ambassadör Haralður Gudmundsson

Norge:

Sektion I:

Professor Johan T. Ruud
Ekspedisjonssjef Enevald Skadsem
Direktör Karl Stenstadvold

Sektion II:

Statssekretær Henrik Bargem
Skoldirektør Helge Sivertsen
Rektor Sigurd Stensholt

Sektion III:

Direktør Ingeborg Lyche
Ekspedisjonssjef Eigil Holm
Museumsdirektør Jan Askeland

Sverige:**Sektion I:**

Departementsrådet Jan Stiernstedt
Professor Ingvar Svennilson
Byråchef Hans Poppius

Sektion II:

Statssekreterare Lennart Sandgren
Riksdagsman Stig Alemyr
Undervisningsrådet Nils-Erik Svensson

Sektion III:

Kanslirådet Carl-Erik Virdebrant
Riksdagsman Stellan Arvidson
Rektor Åke Leander

4. Sektionerna

I sektion I har professor Carl Iversen varit sektionsordförande under år 1967. I sektion II har skolrådet Arne Sønnerlind varit ordförande. Per 1 januari 1968 överföres ledningen av sektion II till Norge. I sektion III har direktör Ingeborg Lyche varit ordförande. Per 1 januari 1968 överföres ledningen av sektion III till Finland.

5. Möten

Följande möten har hållits under år 1967: plenarmöte med sektionsmöten 8—11 oktober i Odense, möten i sektionerna, sektion I i Helsingfors 8 september, sektion II i Köbenhavn 10—11 april och sektion III i Köbenhavn 17—18 april och i samband med plenarmötet i Odense en extra dag 7 oktober samt i Stockholm 14 november.

6. Sekretariatet

Generalsekreterare är från den 1 januari 1968 kanslirådet Ilmar Bekeris, adress Utbildningsdepartementet, Fack, Stockholm 2. Biträdande sekreterare är fil. mag. Björn Thomason.

Huvudsekreterare för sektion I är fortsättningsvis cand. jur. Jonna Fischer-Hansen, adress Undervisningsministeriet, Köbenhavn K.

Huvudsekreterare för sektion II är från den 1 januari 1968 konsulent Thomas Mauritzen, adress Kirke- og undervisningsdepartement, Oslo-dep.

Huvudsekreterare för sektion III är från den 1 januari 1968 fil. lic. Margaretha Mickwitz, adress Undervisningsministeriet, Högbergsgatan 21, Hel-

singsfors 13. Licentiat Mickwitz är dock tjänstledig till slutet av mars 1968, under vilken tid huvudsekretariatet handhas av avdelningssekreterare Matti Gustafsson.

Avdelningssekreterare i Danmark, Finland, Island och Norge är:

Sekretær Hjalte Rasmussen, adress Undervisningsministeriet, København K.

Avdelningssekreterare Matti Gustafsson, adress Undervisningsministeriet, Högbergsgatan 21, Helsingfors 13.

Sekretær Arni Gunnarsson, adress Undervisningsministeriet, Reykjavik.

Konsulent Thomas Mauritzen, adress Kirke- og undervisningsdepartement, Oslo-dep.

Utöver dessa är följande knutna till sekretariaten:

Danmark

Sekretær Rie Halleløv (sektion II)

Ministersekretær Niels Toft (sektion III)

Finland

Fördragande Markku Linna (sektion I)

Skolråd Klas Wallin (sektion II)

Norge

Sekretær Ingeborg Skredegård (ass. sekreterare)

Sverige

Departementssekreterare Thorbjörn Forssell (sektion I)

Byrådirektör Gunvor Hedberg (sektion II)

Kanslisekreterare Thomas Rönström (sektion III)

Under år 1967 har följande sekreterare avgått:

Finland

Regeringssekreterare Zoe Pohjanvirta såsom avdelningssekreterare och generalsekreterare samt pol. kand. Kristina Bjurström såsom nationell sekreterare för sektion III.

Norge

Konsulent Helene Andersen såsom avdelningssekreterare och nationell sekreterare för samtliga sektioner samt huvudsekreteraren för sektion III, fullmektig Maril Willgohs (biträdande sekreterare).

Sverige

Departementssekreterare Olof Söderberg såsom nationell sekreterare för sektion I, och departementssekreterare Birgit Assarson såsom nationell sekreterare för sektion III.

II. Ärenden under presidiet

1. *Åtgärder för att styrka samhörigheten mellan det finsk-språkiga Finland och det övriga Norden*

Sedan kulturkommissionen år 1962 upptog denna punkt såsom permanent ärende vid plenarmötena har samarbetet i hög grad effektiviserats. Härvid hänvisas till kulturkommissionens berättelse år 1966. På grund av det stora intresse som efterlyst kurser i finska språket för tjänstemän och vetenskapsmän från de nordiska länderna föreslog den finska avdelningen vid plenarmötet i Odense anordnande av en kurs i att förstå finskspråkig text för administratörer, vetenskapsmän och experter från de andra nordiska länderna. Förslaget rönnte allmän omfattning och torde förverkligas redan sommaren 1968.

2. *Diskussion över temat »Nordisk kultur och europeisk gemenskap»*

I enlighet med skoldirektör Helge Sivertsens förslag vid plenarmötet i Trondheim 1966, hade på föredragningslistan för plenarmötet i Odense 1967 medtagits en punkt, under vilken ett ärende av allmänt intresse skulle upptas till allmän diskussion. Presidiet hade för mötet enats om att temat för diskussionen skulle vara »Nordisk kultur och europeisk gemenskap», inom ramen för vilket nordiskt kultursamarbete skulle behandlas i relation till europeiskt kultursamarbete i allmänhet. Till mötet hade varje nationell avdelning förberett ett inlägg. I dessa inlägg samt i den livliga diskussion som följde framkom oro över det nordiska kultursamarbetet vilket i jämförelse med det internationella kultursamarbetet har tillgång till ytterst små personella och ekonomiska resurser. Diskussionen utmynnade i att man beslöt tillstålla regeringarna en skrivelse över situationen samt att de svenska och finska avdelningarna skulle för presidiet utarbeta förslag till samsättning och uppdrag för ett utskott som skall tillsättas för att utreda frågan om intimare nordiskt kulturellt samarbete.

III. Ärenden från sektion I

Nordisk Kulturfond

NKK's opgave som remissinstans for Nordisk Kulturfond indebærer et betydeligt arbejde for sektion I.

Til trods for, at behandlingen af ansøgningerne er ved at komme ind i fastere rammer, har sektionen allier i år været udsat for et hårdt arbejds-pres i forbindelse med behandlingen af de inden ansøgningsfristens udløb 1. september 1967 indsendte ansøgninger.

Ansøgningerne, i alt 41 til et samlet beløb af 2 519 356 kr., blev behandlet på sektion I's møde i forbindelse med plenarmødet i Odense 8.—11. oktober 1967. Fondsstyrelsen ønsker at modtage indstillingerne inden 1. november.

Det er sektion I's opfattelse, at NKK (i særdeleshed sektion I og III, der har hovedparten af samtlige ansøgninger til behandling) har for kort tid til de undersøgelser, der må ligge til grund for behandlingen i sektionen, og man har derfor anbefalet præsidiets, at det henstilles til styrelsen for Nordisk Kulturfond, at fristen for indstilling vedrørende de for NKK forelagte ansøgninger i fremtiden bliver forrykket fra 1. november til 15. november—1. december, således at sektionernes møde, hvor disse ansøgninger skal behandles, kan udskydes til slutningen af oktober.

Arbejdet med ansøgningerne til Nordisk Kulturfond er inspirerende for såvel medlemmer som sekretærer. Langt fra alle værdifulde nordiske samarbejdsprojekter, men dog mange tidligere urealisable samarbejdsforetagender lader sig nu gennemføre. Det hænder også, at sektionen gennem en ansøgning til fonden bliver opmærksom på et område, som sektionen ønsker at tage op på bredere basis. Dette har således været tilfældet med det nedenfor under enkeltssagerne omtalte samarbejde inden for forskning af europarettelige problemer.

Enkeltssager i sektionen

1. Samarbejde om forskeruddannelsen

Om baggrunden for dette samarbejde henvises til NKK's beretning til Nordisk Råds 15. session 1967, hvoraf fremgår, at sektionen tillægger denne sag betydelig vægt.

Med støtte af Nordisk Kulturfond gennemførtes i sommeren 1967 to nordiske forskeruddannelseskurser på forsøgsbasis i henholdsvis matematik (Nordisk Sommerskole i Matematik) og nationaløkonomi. Erfaringerne fra kurserne har været meget positive. Man har søgt Nordisk Kulturfond om støtte til nordiske forskeruddannelseskurser i matematik, nationaløkonomi og faststoffysik i sommeren 1968.

Med henblik på dels at bringe denne kursusvirksomhed ind i faste rammer, dels at udvide kursusvirksomheden til andre områder, besluttede sektionen på sit møde i forbindelse med plenarmødet i Odense oktober 1967 efter indstilling fra ekspertkomiteen i nationaløkonomi, hvis formand er professor Svenilson, at søge de nordiske landes regeringer om en permanent bevilling over statsbudgetterne, i første omgang på 500 000 Dkr. årlig, til en Nordisk Sommerskole for Forskeruddannelse.

Med hensyn til kursusvirksomhedens fremtidige karakter tilsluttede sektionen sig de synspunkter, der er fremsat i den nedenfor citerede udtalelse fra ekspertkomiteen i nationaløkonomi, der blev forelagt sektionen på Odensemødet:

Vid sammanträde per capsulam den 29 september—5 oktober har den av kommissionen utsedda nordiska expertgruppen för nationalekonomi beslutat, att ämnen för kursen i nationalekonomi 1968 blir »valda problem inom utrikesteorin»,

att antalet lärare höjs till tre, och att de blir Murray Kemp (alt. Hans Brems), Erling Olsen (kursledare) och Södersten,

att Bertil Ohlin inbjudes som gästföreläsare (2 timmar),

att kursen förläggs till Helsingfors,

att ämnet för 1969 preliminärt blir »Effektiviteten inom den offentliga sektorn (med viss tonvikt på utbildningsverksamheten)» med några av Eckstein, Linckbeck, Marglin, Thonstad och Turvey som lärare,

att spridningen av kurser av denna typ till andra ämnen än nationalekonomi begränsas till sådana där man kan vänta sig att större metodologiska förändringar sker. Vår bedömning är med andra ord att kurser av detta slag inte lämpar sig för ren kunskapsinhämtning. Av detta skäl stannar vi för ämnen inom de natur- och samhällsvetenskapliga fakulteterna,

att Nordiska kulturkommissionen tillsätter en särskild arbetsgrupp med representanter för de olika ämnena inom de naturvetenskapliga fakulteterna för att göra en mer preciserad bedömning av vilka ämnen som i första hand bör komma i fråga för kurser av detta slag,

att rekommendera att psykologi, sociologi och statistik snarast möjligt får hålla sådana kurser,

att man väntar med att överväga huruvida kurser också bör ges inom andra samhällsvetenskapliga ämnen (ekonomisk historia, företagsekonomi, geografi, pedagogik och statskunskap).

Herudover fastslog sektionen,

at kursernes niveau kan variere efter behov,

at betegnelsen sommerskole ikke indebar nogen begrænsning. Normalt ville det af hensyn til lærerkræfter og lokaler være mest hensigtsmæssigt at lægge det om sommeren, men det kunne også ligge på andre tidspunkter af året, hvis det i de enkelte tilfælde var mest hensigtsmæssigt,

at der inden for den angivne rammebevilling ville kunne anordnes 6—8 kurser årligt. De naturvidenskabelige kurser vil normalt være dyrere end de samfundsvidenskabelige,

at kurserne, fra det tidspunkt en statsbevilling foreligger, skal finansieres over statsbevillinger og ikke af Nordisk Kulturfond.

Professor Svenilson påtog sig at udarbejde et forslag til en skrivelse til regeringerne, hvoraf bl. a. skulle fremgå,

at fordelingen af tilskud på de enkelte landes budgetter bør ske efter den normale fordelingsnøgle, og

at der bør gives Island mulighed for at deltage i kurserne, men at Island ikke skal bidrage på sædvanlig basis.

2. Samarbejde om udgivelse af et nordisk litteraturreksikon

For sagens baggrund redegjordes i NKK's beretning til Nordisk Råds 15. session 1967.

På sektionens møde i Oslo 28. oktober 1966 vedtog man at forelægge

samtlige remissudtalelser for ekspertudvalget vedrørende nordisk litteraturleksikon og bemyndige udvalget til yderligere at gennemarbejde de økonomiske spørgsmål og undersøge mulighederne for at nedsætte udgifterne og øge indtægterne.

På et møde 28. august 1967 drøftede professor Edvard Beyer (Norge), professor Staffan Björck (Sverige) og professor Sv. Møller Kristensen (Danmark) de fremkomne remissudtalelser samt de eventuelle muligheder for en billigørelse af værket.

Professor Hakon Stangerup var observatør for NKK.

På dette møde vedtog udvalget en udtalelse af 28. august 1967, der tilstilledes NKK's sektion I.

Udtalelsen konkluderer i, at udvalget må fastholde, at værkets plan, dets økonomiske omfang og ideen om dets virkeliggørelse på nordisk basis udgør forskellige sider af samme sag og ikke lader sig skille. Udvalget havde måttet tage afstand fra en række sagligt velbegrundede ønsker i de forelagte remissudtalelser, da de ville medføre en udvidelse og fordyrelse af værket. På den anden side så udvalget ingen udvej for billigørelse. Den finske ekspert Annamari Sarajas har over for professor Stangerup tilsluttet sig de af ekspertudvalget fremsatte synspunkter.

Professor Stangerup foreslog på sektionens møde 8. september 1967 i Helsingfors, at det med hensyn till de praktiske og økonomiske problemer var nærliggende at tage Leksikon for Nordisk Middelalder som forbillede. Leksikon for Nordisk Middelalder er en selvejende institution, i spidsen for hvilken der står en styrelse eller et præsidium. Det er styrelsen, der har ansvaret, og som er regnskabspligtig over for de bevillende myndigheder.

Redaktionen af litteraturleksikonet tænkes sammensat af de eksperter, der har udarbejdet det oprindelige forslag, evt. med enkelte udvidelser.

Med hensyn til selve udgivelsen oplyste professor Stangerup på mødet i Helsingfors, at han havde ført mundtlige drøftelser med en række nordiske forlag, således Dansk Gyldendal, Gyldendal Norsk Forlag og disse igen med Bonniers i Stockholm og Werner Söderström och Co i Helsingfors, der havde givet udtryk for, at de var interesserede i at overtage den eventuelle udgivelse af et nordisk litteraturleksikon efter den forelagte plan. En endelig aftale med forlagene måtte naturligvis komme i stand ved forhandlinger med en eller anden udgiver (*presidium, se ovan*). Det er muligt, at forhandlingerne kan føre til, at udgivelsen kan billigøres ved samarbejde mellem forlagene.

På denne baggrund vedtog sektionen på mødet 8. september 1967 i Helsingfors at søge Nordisk Kulturfond om støtte til udgivelse af Nordisk Litteraturleksikon i henhold til den foreliggende plan. Ansøgningen skulle ledsages af en kort redegørelse for den praktisk-økonomiske ordning for Nordisk Middelalderleksikon, idet sektionen ville anbefale, at denne ordning følges for litteraturleksikonets vedkommende. Den detaljerede aftale om

kulturfondens forpligtelser må overlades til fonden, styrelsen og forlagene.

I overensstemmelse med denne vedtagelse er en ansøgning ved skrivelse af 24. oktober 1967 indsendt til Nordisk Kulturfond. Såfremt styrelsen for Nordisk Kulturfond ønsker at støtte udgivelsen af Nordisk Litteraturleksikon, er sagen dermed ude af NKK's regie.

3. *Nordisk tentamensgyldighed*

Det henvises til tidligere redegørelse for denne sags baggrund, sidst i NKK's årsberetning til Nordisk Råds 15. session 1967.

En endelig rapport om Nordisk Tentamensgyldighed inden for de juridiske studier, udarbejdet af professor Alvar Nelson, Uppsala, og vitt. ass. Hans Flock, Oslo, foreligger og er forelagt de juridiske fakulteter i Norden til udtalelse.

Sektionen afventer disse udtalelser.

Et nyt initiativ på området er taget ved sektionens hovedsekretariats henvendelse til rektor for Handelshøjskolen i København, professor Jan Kobbarnagel, der var interesseret i spørgsmålet om eventuel nordisk tentamensgyldighed inden for handelshøjskolernes område. Rektor Kobbarnagel tog spørgsmålet op til drøftelse på den 9. nordiske handelshøjskolerektor-konference i Stockholm 16.—17. november 1967.

På denne konference vistes der så stor interesse for tanken, at det blev besluttet at nedsætte et udvalg med den opgave nærmere at undersøge mulighederne for gennemførelse af en ordning, hvorfra eksaminer, tentamener eller prøver, som er bestået ved en af de nordiske handelshøjskoler, kan tillægges gyldighed, hvis en studerende ønsker at fortsætte sine studier ved en højskole i et af de andre nordiske lande.

Sektionen har hidtil været af den opfattelse, at Nordisk Tentamensgyldighed ikke havde stor praktisk betydning ved de adgangsbegrænsede studier. Man imødeser derfor med stor interesse undersøgelse af spørgsmålet for så vidt angår handelshøjskolerne, til hvilke der er adgangsbegrænsning i alle de nordiske lande med undtagelse af Danmark. Skulle det vise sig muligt at indføre et tentamensgyldighedssystem på dette område, kunne en sådan ordning eventuelt danne forbillede for andre fagstudier, hvortil der er adgangsbegrænsning i et eller flere af de nordiske lande.

4. *Rationalisering af anvisningen af midler til nordiske videnskabelige projekter*

Spørgsmålet blev oprindeligt rejst på den nordiske forskningskonference i Helsingfors 25.—26. april 1965 og har tidligere været drøftet i sektionen på foranledning af professor Pentti Renvall, sektionens finske afdeling, men blev udsat, idet den finske afdeling ønskede at fremlægge et konkretiseret forslag til problemets løsning.

Et sådant konkretiseret forslag blev udarbejdet af byråchef Matti Aho

i et PM af 22. august 1967, der blev behandlet på sektionens møde 8. september 1967 i Helsingfors.

Ifølge dette PM og tidligere redegørelser af professor Renvall lider visse væsentlige, nordiske samarbejdsprojekter i deres vorden under en for omstændelig bevillingspraksis i de enkelte nordiske lande. Byråchef Aho's forslag gik ud på at søge etableret et system, hvorefter bevilling til sådanne projekter kunne ske samtidigt i alle landene på grundlag af en enkelt samlet ansøgning, hvilket ville være en stor lettelse for ansøgerne.

Det blev påpeget, at vanskelighederne på dette område lå dels i en afgrænsning af, hvilke projekter det drejer sig om, dels i at danne sig et overblik over, hvor store bevillinger der i alt ville blive tale om. Projekterne måtte afgrænses over for på den ene side nye engangsforetagender, der finansieres af Nordisk Kulturfond, og på den anden side de permanente samarbejdsprojekter, der er optaget på de enkelte landes statsbudgetter.

Problemet angår navnlig tilbagevendende kongresser, konferencer, symposier, møder samt tidsskrifter, til hvilke der ikke har kunnet opnås tilstrækkelige tilskud i samtlige lande, og synes navnlig at foreligge inden for den humanistiske forskning.

Hele problemkredsen må ses i lys af den eksisterende modvilje mod at øremærke særlige bevillinger til nordiske rejser m. m.

Før at sektionen kunne danne sig et indtryk af problemets omfang, vedtog man efter et forslag af professor Ruud, Norge, at den finske afdeling udarbejdede en oversigt over, hvor mange tilbagevendende kongresser, symposier, møder og konferencer, der har været afholdt inden for de sidste 5 år, samt over tidsskrifter, hvor problemet har vist sig. Oversigten skal dog begrænses til at angå de humanistiske videnskaber og samfundsvidenskaberne.

5. Den højere uddannelse som forskningsområde

Med hensyn til sagens baggrund henvises til NKK's årsberetning til Nordisk Råds 15. session 1967.

Foranlediget af ekspertudvalget i universitetspædagogik har docent L.-L. Holmström og fil. mag. A. Ranehök udarbejdet en rapport vedrørende universitetspædagogiske aktiviteter i de nordiske lande. Denne rapport ønskes navnlig fra dansk side kompletteret. Når dette er sket, er det hensigten, at rapporten skal publiceres f. eks i Pædagogisk Forskning.

I en skrivelse af 23. februar 1967 fra ekspertudvalget opfordredes sektionen til at tage stilling til en række forslag til universitetspædagogiske projekter, der egner sig til løsning på fællesnordisk basis.

På sektionens møde i Odense oktober 1967 drøftedes spørgsmålet. Det finske medlem af ekspertkomiteen, professor Matti Koskenniemi, deltog i behandlingen, hvorunder det konstateredes,

at ekspertudvalget betragtede det som helt klart, at der fandtes et behov for samnordisk forskningsvirksomhed inden for området,

at det ikke var muligt at starte nogen forskningsvirksomhed på det foreliggende grundlag. De enkelte projektforslag måtte nærmere analyseres, og et detaljeret forskningsprogram opstilles,

at det ikke var muligt for sektionen at tage stilling til, hvilke projektforslag der i første omgang burde nærmere analyseres. Dette måtte overlades til eksperter,

at ingen af de nævnte områder er aktuelle i alle de nordiske lande,

at da det drejede sig om et nyt forskningsområde, var man bundet til at tage projekter op inden for områder, hvor der fandtes personelle ressourcer.

På denne baggrund vedtog sektionen at indkalde til et 2-dages møde mellem 1. universitetspædagogiske eksperter, 2. visse universitetslærere og 3. visse administratorer, i alt 20—25 personer.

På dette møde skulle mødedeltagerne afgøre

a. hvilke universitetspædagogiske forskningsområder det er brændende aktuelt at få løst i øjeblikket på samnordisk basis, og som dels vil kunne realiseres inden for en rimelig tid, dels kan påregnes at få praktisk betydning i den nærmeste fremtid,

b. under hvilken form samarbejdet bedst kan ske.

Mødets deltagere skal udvælges af ekspertudvalgets medlemmer.

Herudover bør det nævnes, at der i slutningen af oktober med støtte fra Nordisk Kulturfond afholdes et nordisk symposium i universitetspædagogik. Man imødeser en indberetning til sektionen fra dette symposium.

6. *Universitetskurser i Nordens historie*

Som nævnt i beretningen til Nordisk Råds 15. session 1967 blev der i sommeren 1966 afholdt et forsøgs kursus i Nordens historie ved Uppsala universitet. Dette kursus var så vellykket, at ekspertkomiteen vedrørende kurserne anbefalede, at tilsvarende kurser afholdes regelmæssigt i fremtiden ved nordiske universiteter.

Ifølge den af ekspertudvalget foreslåede turnus skulle 2 kurser afholdes sommeren 1968, et i Danmark og et i Finland.

Da sektionen har skønnet at måtte have et bredere grundlag for en henstilling til regeringerne om statsbevillinger til en permanent kursusvirksomhed, har man ment, at endnu en forsøgsperiode burde gennemføres. Under alle omstændigheder har man ikke kunnet nå i samtlige nordiske lande at få kurserne på statsbudgetterne så tidligt, at kurser kan gennemføres sommeren 1968, idet det af hensyn til tilrettelæggelsen af kurserne vil være nødvendigt, at bevillingerne, herunder også stipendierne til deltagerne, er sikret før udgangen af det kalenderår, der går forud for kursusåret.

På denne baggrund har man til gennemførelsen af to forsøgskurser sommeren 1968 søgt Nordisk Kulturfond.

Med hensyn til den fremtidige kursusvirksomhed har sektionen vedtaget

ved skrivelse til de nordiske landes regeringer at søge tilvejebragt permanent bevilling over statsbudgetterne til kurserne fra 1969 og fremover.

7. *Nordisk samarbejde inden for forskning af europarettlige problemer*

29. september—1. oktober 1967 afholdtes af midler fra Nordisk Kulturfond et skandinavisk kollokvium om europarettlige problemer.

I indstillingen til styrelsen for Nordisk Kulturfond, hvori sektionen anbefalede ansøgningen til støtte, oplystes, at man i sektionen ville tage spørgsmålet om mulige samarbejdsformer inden for området op til drøftelse.

På det ovenfor nævnte kollokvium blev det besluttet at nedsætte et mindre arbejdsudvalg med den opgave dels at virke midlertidigt som samarbejdsorgan for de institutter og personer i Skandinavien, der driver forskning, undervisning eller som tjenestemænd er beskæftiget inden for det retsområde, der betegnes Europaret (derunder ikke alene de europæiske fællesskabers retssystem, men også de retsregler, der vedrører andre regionale internationale organisationer) og udarbejde vedtægter for et sådant samarbejdsorgan, dels at udarbejde forslag til et nordisk institut eller anden form for institutionelt samarbejde inden for retsområdet.

Det vedtoges, at udvalgets forslag skulle danne grundlag for fornyet overvejelse på et påtænkt nyt kollokvium bestående af såvel embedsmænd som forskere.

Til medlemmer af arbejdsudvalget blev udpeget

professor, dr. Åke Malmström, Uppsala
professor, dr. Heikki Jokela, Helsingfors
professor, dr. Carsten Smith, Oslo
professor, dr. Isi Foighel, København

I henhold til anmodning fra kollokviets deltagere i en skrivelse af 2. oktober 1967 til NKK's sektion I vedtog sektionen på sit møde 8.—11. oktober 1967 i Odense, at ovennævnte arbejdsudvalg nedsattes som et ekspertudvalg under NKK's sektion I.

8. *Universitetskurser i arkæologi og folkelivsforskning*

Ekspertkomiteen skulle inden for den nærmeste fremtid have holdt et møde til drøftelse af det udarbejdede materiale vedrørende studieplanerne i de enkelte lande og problemerne omkring muligheden for at skaffe kvalificerede lærerkræfter. Komiteens arbejde er imidlertid udsat, idet formanden, professor Arbmänn, Lund, er sygemeldt.

Fra dansk side kan det med hensyn til arkæologien allerede på nuværende tidspunkt siges, at det indtil videre for så vidt angår Københavns Universitet ikke vil være muligt at skaffe kvalificerede lærerkræfter. For Århus Universitets vedkommende har man meddelt, at man ikke kan tage stilling til spørgsmålet før efter 1971. For folkelivsforskningens vedkommende kan man fra dansk side oplyse, at bestræbelserne for at skaffe kvalificerede lærerkræfter byder på betydelige vanskeligheder.

9. *Nordiske kurser i sprog og litteratur*

Idet man henviser til tidligere beretninger til Nordisk Råd, kan man oplyse, at virksomheden fortsætter som hidtil. En mindre udvidelse har fundet sted i 1967, og man vil søge virksomheden yderligere udvidet i fremtiden.

10. *Nordisk samarbejde om efteruddannelse af psykologer*

Der henvises til tidligere beretninger til Nordisk Råd.

Eksperterudvalget vedrørende efteruddannelse af psykologer holdt konstituerende møde den 27. januar 1967 i København.

Eksperterudvalget har fundet det uhyre vanskeligt at finde frem til en nordisk koordination på efteruddannelsesområdet i øjeblikket, bl. a. fordi der gør sig forskelligartede behov gældende i hvert af de nordiske lande, og det har således været vanskeligt at finde en efteruddannelsesform, der kunne passe samtlige nordiske lande.

11. *Nordisk samarbejde vedrørende iberø-amerikansk forskning*

På foranledning af sektionens norske afdeling er der gennem enmandsudredning foretaget en undersøgelse af den faktiske situation på området i Norge. Ud fra denne udredning er sektionen på sit møde 8. september 1967 i Helsingfors kommet til den opfattelse, at der ikke i øjeblikket findes tilstrækkelig stærkt grundlag for at sammenkalde til en konference mellem eksperter på området i lighed med den konference, der fandt sted forud for oprettelsen af Asien-instituttet i København.

Fra norsk side mener man, at der muligvis er grundlag for et nordisk kollegium vedrørende Ibero-amerikansk forskning, og den norske afdeling vil undersøge mulighederne herfor og eventuelt fremkomme med et udkast til et sådant kollegium.

12. *Fællesnordisk arbejdsmarked for bibliotekarer*

Den nordiske kontaktgruppe afventer initiativ fra den svenske udredningskomité.

13. *Rekommandationer fra Nordisk Råd*

a. *Rekommandation nr 18/1967.*

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna den medicinska utbildningen i de nordiska länderna samt möjliggöra en aktiv insats av universitet och högskolor samt deras medicinska fakulteter inom ramen för den härför inrättade Nordiska federationen för medicinsk undervisning.

Da det har været tidsmæssigt umuligt at opnå bevillinger over statsbudgetterne for 1968 til Nordisk føderation for medicinsk undervisning, har sektionen varmt anbefalet føderationens ansøgning til Nordisk Kulturfond

om 63.435 Dkr. til føderationens virksomhed i 1968. Sektionen har samtidig besluttet gennem en skrivelse til de nordiske landes regeringer at søge tilvejebragt bevillinger over statsbudgetterne for året 1969 og fremefter.

b. Rekommandation nr 20/1967:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordisk utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning.

Rekommandationen rummer navnlig to problemkredse: 1. Informationsproblemet, problemet om registrering af og oplysning om eksisterende apparatur. 2. Problemet om midler til rejser for forskere.

For så vidt angår informationsproblemet synes dette på nuværende tidspunkt alene at have fundet en løsning i Norge og Sverige. Under hensyn hertil vedtog sektionen på sit møde 8. september 1967 i Helsingfors, forinden videre foretages i sagen, at den norske og svenske afdeling udarbejder en redegørelse for henholdsvis norske og svenske erfaringer på området.

I Sverige har sagen været behandlet i udrustningsnämnden för universitet och högskolor, der i samråd med universitetskanslersämbetet har overvejet, hvilke hensigtsmæssige forholdsregler rekommandationen giver anledning til. Disse myndigheder har den 14. november 1967 stillet forslag i sagen til eklesiastikdepartementet, hvor sagen nu behandles. NKK's sektion afventer indstilling fra eklesiastikdepartementet.

I Danmark har man forelagt rekommandationen for Forskningens Fællesudvalg til udtalelse.

Med hensyn til problemet om forskerrejser må henvises til rekommandation nr. 14/1967 og det i forbindelse hermed anførte.

c. Rekommandation nr 14/1967.

I. fremlægge forslag om avsevärt ökade medel för att underlätta och stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden och utarbeta en plan för administreringen av sagda medel samt

II. avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studie- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare.

En særskilt redegørelse for sektionens synspunkter for så vidt angår denne rekommandation vil senere blive fremsendt til Nordisk Råd.

Oversigt over udviklingen i de enkelte lande i 1967

Danmark

I Danmark er der i 1967 dimmitteret ca. 8 700 studenter fra gymnasieskolerne og studenterkursus. Antallet af studerende ved universiteterne og de højere læreanstalter er i oktober 1967 opgjort til knap 43 000, hvoraf knap 29 000 var indskrevet ved universiteterne. Selv om man nu på andet år op-

tager studerende ved Odense Universitet, og selv om oplagelseskapa- citeten ved ingeniøruddannelserne er udvidet, er presset på Københavns og Århus Universiteter stadig meget stort. Rekrutteringsmulighederne for lærere kan først forventes at være væsentligt forbedrede i 70-ernes begyndelse, og før kan man heller ikke forvente en permanent forbedring af lokalesituationen.

Planlægningsrådet for de højere uddannelser afgav i juni 1967 en Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980. I skitsen søges dels investeringsbehovets størrelsesorden opgjort på basis af fremregninger af studentertallene og ønsker om forbedring af lokalestandard, dels søges klarlagt de hindringer, der er for en hurtig ekspansion. Endvidere gives der en vurdering af det eksisterende system ledsaget af forslag til ændringer i studiestrukturen, og en vurdering af udviklingstendenserne på det akademiske arbejdsmarked sammenholdt med den forventede udvikling i akademikerbestanden. Den grundliggende målsætning i skitsen er fri adgang til alle højere uddannelser, herunder gradvis ophævelse af adgangsbegrænsningen ved læreanstalterne, men rådet kan ikke afvise, at presset på enkelte universitetsuddannelser i de nærmest kommende år kan blive så stort, at det for et år ad gangen vil blive nødvendigt at indføre adgangsbegrænsning til enkelte universitetsstudier.

Den samlede studenterproduktion forventes i 1980 at være vokset til mellem 13 500 og 16 500, og bestanden af studerende til mellem 62 000 og 68 000. Kandidatproduktionen, der i 1965 udgjorde ca. 2 200, forventes i 1980 at være næst op på knap 6 000, resulterende i en vækst i akademikerbestanden fra knap 42 000 i 1965 til ca. 85 000 i 1980.

Det samlede investeringsbehov i tiden frem til 1980 er opgjort til mellem 3,3 og 4,0 milliarder d.kr. (1965-priser). Heraf vedrører 1,9 milliarder kr. de allerede eksisterende investeringsbehov. Behovet foreslås afviklet gennem en gradvis stigning i de årlige investeringsbeløb frem til 1975. For 1967/68 -1969/70 forudsætter man i overensstemmelse med 3-års budgetterne anvendt i alt knap 470 mill. kr. I den efterfølgende 5-års periode foreslår man i alt anvendt 1 300 mill. kr. svarende til en årlig stigning i investeringerne på 11-12 % om året, således at man i 1974/75 er nået op på et investeringsbeløb på ca. 320 mill. kr. Udviklingen i investeringerne efter 1975 fastlægges ikke. Viser minimumsskønnet sig at være realistisk, vil investeringerne gradvis kunne nedbringes, mens maksimumsskønnet forudsætter en årlig vækst på omkring 5 %. De 1 300 mill. kr. for perioden 1969/70 -1974/75 er ud fra en prioritering af behovene fordelt på institutioner.

Vurderingerne vedrørende uddannelsesstrukturen har resulteret i, at rådet foreslår, at man overvejer mulighederne for og hensigtsmæssigheden at, at studerende kan få afgang fra en højere uddannelse med en eksamen, der ligger på et lavere niveau end kandidateksamen. Forslaget åbner mulighed for, at uddannelsen kan være fælles med kandidatuddannelsen i den-

nes første år — evt. med en særlig afrunding —, men den kan også tænkes givet helt adskilt fra uddannelsen til kandidateksamen. Man foreslår også, at det overvejes, om det er muligt at indføre bredere grunduddannelser, og at det overvejes, om det er muligt at tillade friere fagkombinationer. Endelig foreslår man indført en licentiatuddannelse og -grad, således som den allerede findes ved flere af læreanstalterne.

I begyndelsen af 1967 afgav et af undervisningsministeriets nedsat Dispositionsplanudvalg for Københavns Universitet sin betænkning om Københavns universitets udbygning. Udvalget foreslog erhvervet et areal på ca. 500 ha ved Høje Tåstrup (ca. 22 km. fra Københavns centrum) til brug for Københavns Universitet. På dette areal foreslås det, at stort set alt fremtidigt nybyggeri placeres. Den vigtigste undtagelse herfra er udbygningen af det lægevidenskabelige fakultet, der må ske i tilknytning til Rigshospitalet ved Nørre Fælled.

Betænkningen blev af undervisningsministeriet fremsendt til Planlægningsrådet for de højere uddannelser, idet man udbød sig rådets udtalelse vedrørende betænkningen. September 1967 afgav rådet en særlig indstilling vedrørende udbygningen af universitetskapaciteten øst for Store Bælt. Rådet anskuede udbygningen af Københavns Universitet i sammenhæng med den eventuelle oprettelse af et nyt universitet i Roskilde. Endvidere pegede rådet på nye udbygningsmuligheder for Københavns Universitet inden for Københavns kommune. Rådet kunne hverken afvise Høje Tåstrup-løsningen eller en løsning baseret på udbygning af Københavns Universitet i det egentlige København samtidig med opbygningen af et nyt Universitet i Roskilde. 13 af rådets 28 medlemmer foretrak den første løsning, mens 9 mente, at man nærmere måtte undersøge udbygningsmulighederne i København, idet de primært ville foretrække en udbygning her samtidig med starten af et nyt universitet i Roskilde. På basis af planskitzen, Planlægningsrådets indstilling fra 1966 om den geografiske placering af nye centre for højere uddannelser og indstillingerne vedrørende Københavns Universitets fremtid, forventes undervisningsministeren i folketingssamlingen 1967—68 at ville fremsætte lovforslag vedrørende universitetsudbygningen. Det i 1966/67 genfremsatte centerlovforslag vil indgå i det nye lovforslag.

Ved anordning af 5. maj 1967 blev Planlægningsrådets indstilling om en udvidelse af adgangen til immatrikulation ved universiteterne gennemført. Udvidelsen omfatter kandidater fra de højere læreanstalter, personer med eksamen efter handelshøjskolernes kortere erhvervsøkonomiske studier (HA og HD), seminarieuddannede lærere og bibliotekarer fra Danmarks Biblioteksskole. Endvidere indeholder anordningen udvidede beføjelser til dispensation for personer med andre eksaminer.

I henhold til undervisningsministeriets cirkulære af 14. juli 1967 om organer til fremme af samarbejdet mellem de højere uddannelsesinstitutioner

er den 1. oktober 1967 nedsat et rektorkollegium, bestående af rektorerne for de højere uddannelsesinstitutioner samt 5 samarbejdsudvalg repræsenterende hver sit faglige hovedområde.

I løbet af folketingsåret 1967/68 forventes fremsat forslag til lov om oprettelse af forskningsråd for hvert af følgende 5 områder: naturvidenskaberne, de humanistiske videnskaber, samfundsvidenskaberne, lægevidenskaben samt jordbrugs- og veterinærvidenskaberne.

Forskningsrådene skal dels varetage de fondsfunktioner, der hidtil har påhvilet visse andre fonde, specielt Statens almindelige Videnskabsfond (SAV), der vil blive ophævet, dels være rådgivende i forskningsanliggender for offentlige myndigheder m. v. Endvidere skal forskningsrådene kunne tage initiativ til forskningsopgaver, som det skønnes påkrævet at søge løst, herunder ved internationalt samarbejde.

Baggrunden for lovforslaget er bl. a., at det har været følt som et stort savn, at Statens almindelige Videnskabsfond ikke har kunnet tage initiativ til nye forskningsopgaver, og at fondet ikke har haft mandat til at virke som rådgivende instans for administrative og bevilgende myndigheder.

Som koordinerende organ for forskningsrådene er det tanken at nedsætte et centraludvalg, bestående af repræsentanter for de 5 forskningsråd og for andre forskningsinstitutioner.

Lovforslaget bygger på et af Forskningens Fællesudvalg (FFU) udarbejdet forslag.

Af den af FFU for perioden 1. november 1966—31. oktober 1967 afgivne beretning fremgår det, at beretningsåret har været præget af arbejdet med udarbejdelsen af ovennævnte lovforslag. Udvalgets arbejde har herudover bestået i tilrettelæggelsen af forskellige kortlægningsopgaver, ligesom udvalget på en række områder har deltaget i møder om og forberedelse af internationalt forskningssamarbejde.

Finland

I Finland avlades år 1967 studentexamen av 15 793 personer (år 1966 14 592). Antalet studerande steg till 50 000 (47 000). Flera kommittéer för att behandla högskolefrågor har tillsatts under året. Bland dessa kan nämnas högskollektorkommittén, kursbokkommittén och medikonommittén.

Efter en livlig allmän diskussion och efter det undervisningsministeriet införskaftat universitetens och högskolornas utlåtanden, utfärdades den 14 april 1967 en ny förordning om högskolerådet. Enligt förordningen utnämner republikens president högskolerådets ordförande bland tre av högskolerådet utsedda kandidater. Samtidigt ökades medlemmarnas antal i högskolerådet till 12. Det nya högskolerådet har tillsatt sektioner för utredning av uppbyggnad, administration och examenssystem vid universitet och högskolor, samt utveckling av studentintagningssystemet. Ytterligare har tillsatts sex sektioner som var och en behandlar sin forskningsgren.

I statsrådets budgetförslag för år 1968 har regeringen föreslagit ett enligt

högskolelagen utarbetat utvecklingsprogram för universitetsväsendet för åren 1967—1969.

Planeringskommittéerna för de tre nya högskolorna Kuopio, Joensuu och Villmanstrand har under året fortsatt sitt arbete. Planeringskommittén för Kuopio högskola har avgett sitt första betänkande. Också kommittén för utvecklingen av den högsta tekniska undervisningen har avgett sitt första betänkande.

Under året har den humanistiska fakulteten vid Turun Yliopisto uppdelats till en humanistisk och en samhällsvetenskaplig fakultet.

För utbyggningen av Uleåborgs universitet samt för Tammerfors universitet och Tammerfors tekniska högskola har arrangerats nordiska arkitektur-tävlingar.

Island

Antalet inskrivna studerande vid Islands universitet uppgår hösten 1967 till omkring 1 320 (1 150 i fjol), varav 364 nyinskrivna (342 hösten 1966).

Genom lagstiftning våren 1967 har sex nya professorer inrättats vid universitetet: en inom juridiska fakulteten, en inom ekonomiska fakulteten, tre inom medicinska fakulteten (av vilka två innebär ändring av tidigare docentbefattningar till professorer) samt en inom teknologiska fakulteten. Innehavaren av den sistnämnda professuren, i geofysik, blir samtidigt föreståndare för sektionen för geofysik inom universitetets matematisk-naturvetenskapliga institution. Uppbyggnaden av denna institution har fortsatt, bl. a. genom inrättande av några forskarebefattningar, till vilka unga vetenskapsmän anstälts för 1—2 år i sänder. Forskningstjänsterna kan kombineras med undervisningsuppdrag vid universitetet.

Den i fjol tillsatta utredningen angående universitetets utveckling under de närmaste 20 åren fortsätter sitt arbete med sikte på att ett betänkande kan framläggas nästa år.

Uppförandet av den nybyggnad som skall inrymma Handskriftsinstitutionen samt filosofiska fakultetens sektion för isländska studier har påbörjats och skall enligt planerna vara avslutat hösten 1969.

Lantbrukets forskningsinstitut flyttar i slutet av detta år in i en nybyggnad som uppförts för institutionen strax utanför Reykjavik.

Havsforskningsinstitutet har till sitt förfogande fått ett nytt, specialbyggt forskningsfartyg, som kommer att användas särskilt för sillforskning. Projekteringen av ett annat och större forskningsfartyg har i det närmaste avslutats.

Norge

I Norge var det i 1967 ca. 12 400 som avla studentexamen. Høsten samme år var studenttallet ved landets egne universiteter og høgskoler ca. 22 500.

Våren 1967 la Kirke- og undervisningsdepartementet fram proposisjoner om opprettelse av universiteter i Trondheim og Tromsø. Stortinget vil be-

handle disse forslag våren 1968, og dersom Stortinget følger Regjeringens framlegg, vil Norge få 4 universiteter.

For Trondheims vedkommende går forslaget ut på at det opprettes et universitet basert bl. a. på en integrering av Norges tekniske høgskole, Norges lærerhøgskole og Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Museum. I første utbyggingsetappe — tiden inntil 1975 — tar man sikte på å utvide tallet på studieplasser fra i dag vel 4 000 til ca. 7 000. Det regnes med bortimot 900 nye stillinger og statlige investeringer i bygg og utstyr på ca. 250 mill. kroner.

Når det gjelder det andre forslaget, går det ut på at Stortinget skal gjøre prinsippvedtak om å bygge et universitet i Tromsø. Det er målsettingen at dette universitet innen 1980 skal være utbygd for en studentkapasitet på 2 200 og da ha et personale på ca. 450. Det er forutsetningen at det tredje medisinske fakultet i Norge skal legges til Tromsø. Det er regnet med at klinisk medisinsk undervisning kan komme i gang her i midten av 70-årene. Ellers regner en med at universitetet i Tromsø i første omgang vil ta opp filologiske fag, samfunnsvitenskapelige fag og realfag.

For 1968 er det gitt bevilgning til opprettelse av en permanent forskningsstasjon på Svalbard. Stasjonen skal først og fremst ta seg av det vitenskapelige registreringsarbeid som bør gjøres på helårsbasis når det gjelder seismografiske, magnetiske, meteorologiske og oseanografiske opplysninger. Stasjonen skal videre ha et forskningslaboratorium som kan stå til disposisjon for ulike forskergrupper.

Høsten 1967 er den medisinske utdanningskapasiteten ved Universitetet i Bergen økt fra 40 til 80 pr. år.

Ved årsskiftet 1967/68 flytter Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning inn i nybygget for samfunnsfagene ved Universitetet i Oslo (Blindern). Det er tilsatt direktør ved instituttet, og på budsjettet for 1968 er det gitt bevilgning til 3 forskerstillinger og kontorpersonale.

Det første professorat i konflikt- og fredsforskning i Norden blir opprettet ved Universitetet i Oslo i 1968.

Videreutdanningskomiteen (Komiteen til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning) har lagt fram innstilling nr. 2. Her presenteres en rekke prinsippforslag, bl. a. forslag om å samle postgymnasial utdanning i studiesentra i regioner. Videre legges fram forslag om å etablere et nytt skolesystem på det postgymnasiale nivå. Det nye skoleslag foreslås gitt betegnelsen høgskole (eventuelt distrikts- eller faghøgskole). Komiteen tilrår at det blir opprettet et sentralt organ som skal ha ansvaret for å samordne den postgymnasiale utdanning utenom universitetene og de nåværende høgskolene. Det er forutsetningen at dette organet skal ta standpunkt til hvilken kompetanse den utdanning det her er tale om, skal gi.

Videreutdanningskomiteen fremmer også en rekke forslag som gjelder

studiegangen ved universiteter/høgskoler. Her blir det bl. a. foreslått en normal grunnutdanning på 4 år ved universiteter/høgskoler, med adgang til spesialstudium som normalt strekker seg over 2 år etter avsluttet grunnutdanning. Også forskerutdanning og etterutdanning blir behandlet. Videreutdanningskomiteen fortsetter sitt arbeid.

Sverige.

En fortsatt sterk økning av antalet studerende ved universitet og høgskoler har satt sin prægél på utvekklingen under det gangna året. Omkring 22 000 studerende nyinskrevs høsten 1967, vilket är omkring 2 000 fler än 1966. Särskilt påfallande har den kraftiga tillströmningen till de samhällsvetenskapliga fakulteterna varit, men även de humanistiska ämnena har utövat en större dragningskraft än väntat. Hela antalet närvarande studerande ökade från høsten 1965 till høsten 1966 med 9 000 till 74 000.

Verksamheten vid de fyra s. k. universitetsfilialerna i Linköping, Örebro, Karlstad och Växjö började höstterminen 1967 med utbildning fram till primärexamen inom filosofisk fakultet. Såväl humanistiska, som samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga ämnen läses nu av 1 700 studerande på dessa orter. Vidare har den odontologiska fakulteten vid Göteborgs universitet startat sin verksamhet i januari 1967.

Riksdagen beslutade våren 1967 om en reformerad utbildning av klass- och ämneslärare. Den nya utbildningen som kommer att införas med början läsåret 1968/69 skall svara mot de krav som måste ställas med hänsyn till de nya skolformernas mål, kursinnehåll och verksamhetsformer. Den ämnes-teoretiska utbildningen för blivande ämneslärare på grundskolans högsta stadium och det gymnasiala stadiet skall bedrivas inom universitetsväsendet. Behovet av lärare i tekniska ämnen skall tillgodoses genom en speciellt tillrättalagd teknisk magisterutbildning eller genom civilingenjörsutbildning. Examen vid handelshögskolor eller universitet skall krävas av lärare i ekonomiska ämnen.

Den praktisk-pedagogiska utbildningen av ämneslärare liksom hela utbildningen av klasslärare förläggs till självständiga lärarhögskolor. I samband härmed inrättas nya lärarhögskolor i Umeå och Linköping.

Utbildningen av journalister skall fr. o. m. läsåret 1967/68 omfatta en två-årig studiegång. Utbildningen skall ske vid de till journalisthögskolor ombildade journalistinstituten i Stockholm och Göteborg. 240 elever — mot tidigare 150 — skall antas per år.

Särskilda åtgärder för bättre vuxenutbildning har också beslutats av riksdagen. För att den enskilde skall få ökade studiemöjligheter skall radio och television i högre grad utnyttjas för utbildning av vuxna och ungdom. Den gymnasiala vuxenutbildningen skall med kommunen som huvudman omfatta grundskolans högsta stadium, fackskola, gymnasium och yrkesskola. Reformen har kombinerats med förbättrat studiesocialt stöd till vuxenstuderande.

Televisionen kommer att tas i bruk också för att effektivera utbildningen vid universiteten och högskolorna. Den svenska staten har inköpt ett etablerat företag för utveckling och produktion av televisions- och radioprogram för utbildningsändamål. Den nya tekniska högskola som skall börja sin verksamhet i Linköping 1969 planeras få en betydande del av undervisningen tillgodosedd på detta sätt.

Som en följd av den pågående expansionen har byggnadsverksamheten fortsatt att öka. Under de tre senaste åren har enbart för tekniska och naturvetenskapliga ämnen färdigställts lokaler omfattande mer än 100 000 m².

Den forskningspolitiska debatten i Sverige har under året i stor utsträckning koncentrerat sig kring frågan om formen för ökat statligt stöd till industrins forsknings- och utvecklingsverksamhet.

IV. Ärenden från sektion II

Rapport över verksamheten 1967

1. *Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen*

Kommittén har den 9 oktober 1967 överlämnat betänkandet »Nordisk skolmatematik» jämte rapporten »Matematik och ingenjörer». Kommitténs verksamhet har bl. a. omfattat framställning av försökstexter, som sedan prövats vid försöksverksamhet i Nordens skolor, och innebär ett steg i riktning mot gemensamma kursplaner i matematik i Norden. Mer än 30 försökstexter har utarbetats. I och med avlämnandet av slutrapporten är kommitténs verksamhet avslutad. Avvecklingen av påbörjad försöksverksamhet kommer att ta ytterligare några år i anspråk.

2. *Gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare*

Vid sina fortsatta överväganden av frågan har sektionen kommit till den uppfattningen att inga allvarliga hinder synes föreligga mot att införa en gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare och att ytterligare utredning inom sektionen därför ej behövs. Vid kulturkommissionens möte i Odense den 8—11 oktober 1967 anslöt sig kommissionen till ett förslag från sektionen att rekommendera regeringarna, att varje land inför bestämmelser med sådant innehåll 1. att vid tillsättning av tjänst i offentlig skola lärarutbildning från annat nordiskt land inom ifrågavarande undervisningsområde skall räknas som kvalificerande samt 2. att vederbörande centrala skolmyndighet fastställer de krav som bör ställas på kunskaper i landets eget språk.

3. *Nordiskt samarbete i yrkesutbildningsfrågor*

Kommittén syftar närmast till att utarbeta förslag om ett intensifierat praktiskt utbyte av erfarenhet inom yrkesundervisningen mellan de olika nordiska länderna. Kommittén har främst föranställt om utbyte av läro-

planer m. m. mellan länderna och startat utredning om vidgat samarbete i fråga om utbyte av läromedel mellan länderna. Särskilda fortbildningskurser planeras för lärare inom yrkesundervisningen, vid vilka erfarenheter i metodfrågor i de olika länderna kommer att ägnas speciell uppmärksamhet. En utvidgad kontakt skall etableras mellan sådana läroboksförlag som Universitetsförlaget i Norge, Skolöverstyrelsens förlag i Sverige, Föreningen av lärlingsskolors förlag på Island m. fl. Utformningen av prov inom yrkesundervisningen har behandlats av kommittén och bedömes vara ett annat lämpligt område för samarbete.

4. *Samarbete på speciallärarutbildningens område*

Det av sektionens ad hoc-utskott för specialpedagogik föreslagna nordiska forskningssamarbetet äger rum vid lärarhögskolan i Göteborg under ledning av professor Karl-Gustav Stukat. En forskningsstipendiat från Danmark och en från Norge har deltagit i verksamheten sedan hösten 1966 och en från Finland sedan den 1 februari 1967. Detta har möjliggjorts genom medel från Nordiska kulturfonden. Forskningsgruppen ägnar sig bl. a. åt organisationsformer för undervisning och vård av psykiskt utvecklingshämjade, insamling av information om tränings- och undervisningsmetoder för utvecklingshämjade, kartläggning av det centrala ordförrådet för elever i träningskolor och utarbetande av metoder för inläring av läsfärdigheten hos dessa elever. Verksamheten förutsätts pågå som försöksverksamhet hela år 1968.

5. *Fortbildningskurser för lärare*

Sverige har arrangerat en kurs i Bollnäs kring temat »Barn och ungdomslitteratur i undervisningen» samt en i Lund om aktuella problem, som rör bild och miljö. Den sistnämnda kursen vände sig till lärare vid lärarutbildningsanstalter. Ett tredje nordiskt seminarium för koordinering av de pedagogiska disciplinerna i lärarutbildningen planeras äga rum i Sverige vintern 1967/68. Frågan om gruppens fortsatta arbete samt eventuellt vidgat lärarutbyte mellan de nordiska länderna har tagits upp till behandling av sektionen.

6. *Grannspråkundervisningen*

På grundval av de överväganden som arbetsgrupperna i de nordiska länderna och Svenska modersmåslärares förening i Finland gjort om grannspråkundervisningen kan sektionen konstatera, att denna undervisning i skolorna bör bibehållas men få en annan inriktning och utformning än hittills samtidigt som den bör bli föremål för kraftigt ökad uppmärksamhet från ansvariga myndigheters sida. På förslag av sektionen beslöt kulturkommissionen vid mötet i Odense den 8—11 oktober 1967 att hemställa hos regeringarna att vidta åtgärder dels för att få till stånd ett för de nordiska länderna gemensamt mål för grannspråkundervisningen, dels

för att få till stånd anvisningar och ytterligare hjälpmedel för denna undervisning i syfte att kraftigt öka dess effekt.

7. *Samarbete rörande pedagogiska hjälpmedel*

Sektionen beslöt den 8—11 oktober 1967 att tillsätta ett expertutskott för samarbete i fråga om audiovisuella hjälpmedel med tyngdpunkten lagd på inlärningsstudio, programmerad undervisning och film.

8. *Kommittén för pedagogisk forskning*

Kommittén hade sitt första sammanträde den 13 och 14 mars 1967 i Norge. Kommitténs arbetsplan för 1967 upptar en kontaktkonferens om läromedelsforskning samt utarbetande av bibliografi över nordisk pedagogisk-psykologisk forskningslitteratur. Kommitténs nationella sekreterare och representanter för pedagogisk-psykologiska bibliotek och studiesamlingar m. fl. sammanträdde den 15 juni 1967 i Stockholm för att diskutera uppläggningsen av en nordisk bibliografi över pedagogisk forskning. Från mötet föreligger ett förslag om att en arbetsgrupp av bibliotekarier i samråd med kommittén skall utarbeta en sådan och att den skall tryckas i tidskriften *Pedagogisk forskning*.

9. *Utarbetande av lärarhandledning för undervisning av blinda och synsvaga elever*

För den nordiska lärarhandledningen föreligger nu manus till samtliga avsnitt. Sektionen har beslutat att trycka handledningen.

10. *Enhällig nordisk skolordning*

Till grund för sektionens behandling av frågan ligger uttalanden dels av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna vid ett möte i Stockholm den 4 februari 1967, dels av Nordiska rådet vid dess session under början av april 1967 om ett närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra. Sektionen tillsatte vid sitt möte i Köbenhavn den 10—11 april 1967 en arbetsgrupp inom sektionen för att förbereda sektionens arbete och klarlägga problemen inför tanken på eventuell harmonisering av skolordningarna. Arbetsgruppen har med experthjälp påbörjat förberedelsearbetet.

11. *Utlåtande om till Nordiska kulturfonden riktade ansökningar om bidrag*

Sektionen har under 1967 behandlat ett tjugotal ansökningar till Nordiska kulturfonden på sektionens verksamhetsområde och lämnat utlåtande över dessa till fonden.

V. Ärenden från sektion III

1. Samarbeid på voksenopplæringens område

a. Forskningssamarbeid

Det ekspertutvalg som ble nedsatt i 1966 med det mandat å fremlegge forslag til forskningssamarbeid på voksenopplæringens område, avga en foreløpig rapport foran seksjonens møte i april 1967. Utvalgets endelige rapport ventes å foreligge i begynnelsen av 1968.

b. Nasjonal og nordisk dokumentasjonsvirksomhet på voksenopplæringens område

Det ekspertutvalg som seksjonen nedsatte i samråd med de institusjoner som spesielt ivaretar dokumentasjonsvirksomheten på dette område, avga sin innstilling sommeren 1966.

På grunnlag av innstillingen og innhentede uttalelser fra de berørte institusjoner vedtok seksjonen på sitt møte 17.—18. april 1967 å fremme en resolusjon til regjeringene gjennom Nordisk Kulturkommisjons presidium.

I resolusjonen fremhever seksjonen den store betydning som voksenopplæringen tillegges i de nordiske land og dokumentasjonsvirksomhetens vesentlige rolle i denne sammenheng. Det pekes på at det av denne grunn vil være av avgjørende betydning å få et velordnet apparat som muliggjør en tilfredsstillende dokumentasjonstjeneste i de respektive land og et koordinert nordisk samarbeid.

Med henblikk på å sikre den nødvendige utbygging av voksenpedagogisk dokumentasjonstjeneste foreslås det at det ved angjeldende institusjoner i Danmark, Finland, Norge og Sverige opprettes stillinger for en dokumentalist og en bibliotekar.

I tillegg til dette anbefales det at det i 1968 blir bevilget midler til blant annet bok- og tidsskriftinnkjøp, nordiske kontaktmøter og utdanningsstipend til en dokumentalist i hvert av landene.

c. Voksenopplærernes status

Seksjonen har tatt initiativet til en enmansutredning på dette området. Uforutsette vanskeligheter har forsinket utredningen, som ventes å foreligge ved årsskiftet 1967/68.

2. Litteratursamarbeid

a. Utgivelse av nordisk litteratur på engelsk

I 1963 ble det etter anbefaling av seksjon III inngått en avtale mellom de nordiske lands regjeringer og det amerikanske forlag the University of Wisconsin Press om utgivelse av en serie av nordisk skjønnlitteratur på

engelsk. I avtalen forpliktet regjeringene seg til å betale oversettelse av de 15 bøkene serien skulle omfatte, samt å betale forfatterne et forskott på royalties.

Hittil er 12 av bøkene kommet på markedet, og siste verk i serien ventes å foreligge i begynnelsen av 1969. Serien er også blitt lansert på det britiske marked, og den har fått god mottakelse i såvel amerikansk som i britisk presse.

The University of Wisconsin Press har overfor seksjonen foreslått at det blir inngått en avtale om utgivelse av nye 15 skjønnlitterære verker -- 3 fra hvert av de nordiske land -- etter de samme retningslinjer som nå gjelder. Forslaget er blitt drøftet ved to anledninger med representanter for forlaget, og seksjonen har anbefalt at Nordisk kulturfond som en prøveordning påtar seg de økonomiske forpliktelser som vil følge med en ny serie.

Hvis den nye avtalen går i orden innen utgangen av 1967, vil utgivelsen av serie nr. 2 kunne begynne onlag samtidig med at den første serien avsluttes, og en vil dermed kunne oppnå en kontinuitet som vil være gunstig for markedsføringen av bøkene.

Seksjonen har latt utarbeide en oversikt over nordisk skjønnlitteratur som er oversatt til engelsk etter den annen verdenskrig, og denne kartleggingen vil være med å gi grunnlag for den endelige utvelgelsen av de titler som den nye serien skal omfatte.

Seksjonen har forøvrig via Nordisk Råd mottatt en henvendelse fra et britisk forlag som er interessert i utgivelse av nordisk litteratur i Storbritannia, Seksjonen har imidlertid under henvisning til oversettelsesserien og den Nordiske dramaserie (se nedenfor), besluttet at den for tiden ikke kan engasjere seg i noe nytt oversettelsesforetagende til engelsk.

b. Nordisk dramaserie

Etter anbefaling fra seksjonen bevilget Nordisk kulturfond av inneværende års midler dkr. 60 000 til å sette i gang arbeidet med å utgi en serie på 20 moderne nordiske skuespill i engelsk oversettelse (tittlene fremgår av forrige års beretning fra seksjonen). Universitetsforlaget i Oslo har påtatt seg å utgi serien, og de første bøkene vil foreligge i 1968. Bøkene blir utgitt som billigbøker. Seksjonen har søkt Kulturfondet om midler til fortsettelse av arbeidet med serien i 1968.

c. Nordisk bibliotek av billigbøker

På anmodning av seksjonen har Foreningene Nordens bokkomitéer utarbeidet et forslag om å lansere et Nordisk bibliotek av billigbøker, dels på originalspråk, dels i oversettelse. Forslaget går ut på at det hvert år skal velges ut et visst antall av de billigbøker som foreligger på markedet i de skandinaviske land, og at disse blir lansert på originalspråk i nabolandene.

Dessuten skal en del titler i oversettelse fra finsk, islandsk og færøysk inkluderes i biblioteket. Forslaget er å betrakte som et framstøt for å få publikum i de skandinaviske land til i større grad å lese de øvrige lands litteratur på originalspråket, samt å fremme interessen for finsk, islandsk og færøysk litteratur i oversettelse. Det er forutsetningen at bøkene skal markedsføres gjennom vanlige kommersielle kanaler, men Foreningene Norden akter å lansere Biblioteket gjennom en omfattende publisitetskampanje.

Det har hittil vist seg vanskelig å få et noe større publikum i de skandinaviske land til å lese andre skandinaviske lands litteratur på originalspråket. Etter seksjonens oppfatning vil det foreslåtte billigbibliotek ha muligheter for å endre denne situasjon, ikke minst gjennom den måte det tenkes lansert på. En omfattende publisitetskampanje av denne art burde kunne bringe resultater. Seksjonen kommer derfor til å anbefale at Nordisk kulturfond i en prøveperiode på 3 år gir støtte til lanseringen av biblioteket. På grunnlag av de erfaringer en på denne måte får, vil seksjonen ta standpunkt til om det eventuelt skal fremmes en rekommandasjon til regjeringene om fortsatt støtte til tiltaket. Saken vil bli fremmet overfor Nordisk kulturfond med sikte på å oppnå støtte ved tildelingen av midler for 1969.

d. *Nordisk kulturelt tidsskrift*

Seksjonens ekspertutvalg til utredning av spørsmålet om å opprette et nordisk kulturelt tidsskrift avga en foreløpig rapport våren 1967. Utvalget fikk et fornyet mandat til å fortsette utredningsarbeidet, herunder også å arrangere en konferanse av nordiske kulturarbeidere for å få den bredest mulige drøfting av saken. Denne konferansen forutsettes å finne sted i Sverige på nyåret 1968, og i tillegg til forannevnte sak er det meningen å drøfte spørsmålet om et nordisk kulturtidsskrift på engelsk, samt spørsmålet om å danne en felles organisasjon for kulturarbeiderne i Norden.

Spørsmålet om et nordisk kulturtidsskrift på engelsk har vært tatt opp av Nordisk forfatterråd, og seksjonen har derfor anbefalt at Forfatterrådet blir medarrangør av konferansen.

e. *Andre saker*

Seksjonen har også behandlet en del andre saker på litteraturens område som ennå ikke er ført fram til konkrete vedtak, og som derfor ikke blir omtalt i nærværende rapport.

3. *Teatersamarbeid*

a. *Økt teatersamarbeid — støtteordning under Nordisk kulturfond*

Som opplyst i beretningen for i fjor, henstilte Nordisk kulturkommisjon i en resolusjon vedtatt på plenums møtet 5.—7. september 1967 til de nordiske lands regjeringer å øke bevilgningene til teatersamarbeid. Denne henstilling synes foreløpig ikke å ha gitt konkrete resultater.

Nordisk kulturfond har senere oppfordret seksjon III til å utarbeide en plan for utbyggingen av teaterutvekslingen i Norden.

På denne bakgrunn har seksjonen anbefalt at det i en 3-årig forsøksperiode etableres en støtteordning for utveksling av teatergjestespill under Nordisk kulturfond. Det er foreslått at det i prøveperioden årlig avsettes dkr. 250 000 til dette formål. Støtten forutsettes fortrinnsvis å gå til større gjestespill som det hittil ikke har vært mulig å gjennomføre på grunn av de begrensede nasjonale bevilgninger. Nordisk Teaterunion er foreslått trukket inn som remissinstans i forbindelse med støtteordningen.

Ved at det blir stillet et såvidt betydelig beløp til disposisjon for dette formål, mener seksjonen at en i løpet av prøveperioden vil kunne få et sikrere inntrykk av hvor stort behovet og de praktiske muligheter er for en slik utvidelse av gjestespillvirksomheten, og en har et sikrere grunnlag for å komme tilbake til spørsmålet om økte nasjonale bevilgninger slik ovennevnte resolusjon ba om.

b. *Nordiske teaterseminarer*

De såkalte Vasa-seminarene for sceneinstruktører som kom i gang etter initiativ fra seksjon III, har nå vært arrangert en gang i hvert av de nordiske land. I 1968 blir seminaret holdt for annen gang i Finland med »Musikk og Teater» som tema. Seksjonen har henstilt til eksperlutvalget for teater å framlegge konkrete forslag om seminarer også for andre teaterkunstnere enn iscenesettere.

På grunnlag av materialet fra seminaret i 1966 ble det som tidligere opplyst fremmet forslag om en publikasjon om teaterbygningen. Kulturfondet bevilget etter forslag fra seksjonen et bidrag til en slik publikasjon av inneværende års midler, og publikasjonen ventes å foreligge i nær framtid.

4. *Musikksamarbeid*

a. *Nordiske musikkkonkurranser*

Som opplyst i forrige årsberetning, søkte seksjonen i fjor Nordisk kulturfond om støtte til iverksettelse av nordiske musikkkonkurranser for yngre instrumentalister og sangere. Søknaden ble innvilget. Da det noe senere ble reist innvendinger mot utkastet til statutter for konkurransene, måtte seksjonen ta saken opp til ny behandling, med den følge at konkurransene ikke kunne gjennomføres i 1967 som planlagt.

Et revidert utkast til statutter har nå vært forelagt alle berørte parter, og seksjonen har sendt en ny henvendelse til Nordisk kulturfond med sikte på å få gjennomført de første konkurransene i 1968.

Konkurransene foreslås arrangert årlig i en prøveperiode på 5 år. Det forutsettes holdt nasjonale konkurranser og nordiske finalekonkurranser, idet de to beste fra hvert av landene går videre til den nordiske finalekonkurrans-

se. Etter forslaget skal Foreningene Norden forestå det administrative arbeid med gjennomføringen av konkurransene, mens selve avviklingen av såvel de nasjonale konkurranser som av den nordiske finalekonkurranse skal foretas i samarbeid med de nordiske radioinstitusjoner, og med orkestterselskaper i den mott det er hensiktsmessig.

b. *Bestilling av musikkverker*

Ved gjennomgåelsen av de søknader til Nordisk kulturfond som forelå på musikkens område i fjor, konstaterte seksjonen at ingen av disse forslagene på en effektiv måte tilgodeså behovet for å støtte den skapende nordiske tonekunst. På denne bakgrunn tok seksjonen opp tanken om å stille midler til rådighet for nordiske orkestre til bestilling av nye musikkverker.

Seksjonen har nå vedtatt å sende saken over til de enkelte lands nemnder for nordisk musikk samarbeid med forespørsel om nemndene i fellesskap kan påta seg å utarbeide forslag til en administrativ ordning for bestilling av musikkverker på nordisk basis.

5. *TV- og filmsamarbeid*

a. *Ekspertutvalget for film*

Seksjonens ad hoc-utvalg for utredning av filmsamarbeidet i Norden har avgitt sin innstilling der det er fremmet en rekke forslag om samarbeidstiltak, både engangstiltak og tiltak av mer permanent karakter. Seksjonen har drøftet innstillingen og tatt stilling til de av forslagene som faller inn under dens arbeidsområde. De punkter som også berører de øvrige seksjoner, er sendt disse til behandling. På grunnlag av uttalelsene fra samtlige tre seksjoner vil innstillingen i sin helhet bli drøftet på Kulturkomisjonens neste plenums møte.

b. *Undervisningsfilm om arkivarbeid*

Ekspertutvalget som skulle utrede spørsmålet om undervisningsfilm eller billedbånd om arkivarbeid, har avgitt sin innstilling. Forslaget tar sikte på at det skal produseres fire billedbånd. Det foreligger tekst og billedforslag. Seksjonen har imidlertid for tiden ikke funnet å kunne gi saken den nødvendige prioritet til å søke Nordisk kulturfond om støtte til produksjon av billedbåndene.

c. *Komplettering av det nordiske samarbeid på radioens og televisjonens område*

Seksjonen vedtok på sitt møte i april å nedsette en arbeidsgruppe med den oppgave å undersøke forutsetningene for systematisk organisert utvekslings- og eksperimentarbeid, som en komplettering av det nordiske samarbeid på radioens og televisjonens område. Arbeidsgruppen har følgende sammenset-

ning: Forlagsredaktør, magister Vagn Grosen, Danmark, avdelingschef Pekka Lounela, Finland, teatersjef Arild Brinchmann, Norge og TV-produsent, dr. Lars Ulvenstam, Sverige.

Arbeidsgruppen framla en foreløpig rapport i oktober 1967.

d. *Nordvisjonssamarbeidet*

Seksjonen holder seg fortsatt underrettet om samarbeidet innen Nordvisjonen.

6. *Bildende kunst*

a. *Nordisk ungdomsbiennale for bildende kunst*

Det første initiativ i denne saken ble tatt av Nordisk kulturkomisjon i 1963, og biennalen ble arrangert for første gang i tiden 3. desember 1966—15. januar 1967 i Danmark (Louisiana), med 5 deltakere fra hvert av de nordiske land. Erfaringene fra den første biennalen er overveiende positive, og seksjonen har gitt sin tilslutning til opplegget for den annen biennale som skal holdes i Helsingfors i 1968.

b. *Nordiske vandrestillinger*

Nordisk kulturfond har bevilget midler til den vandrestillingen av nyere nordisk kunst som Selskapet Kunst på Arbeidsplassen og tilsvarende organisasjoner i andre nordiske land i samråd med seksjon III har utarbeidet planer for. Utstillingen omfatter arbeider fra samtlige nordiske land og skal presenteres i Norge 1. februar 1968. Den skal deretter vandre ett år i Norge før den går videre til Danmark og Sverige.

c. *Fargelysbilder av nordisk kunst*

Seksjonen har funnet at det kan være grunn til å supplere utstillingstiltakene med en opplysningsvirksomhet som kan nå langt flere enn utstillingspublikummet. En av mulighetene er å legge opp til produksjon av fargelysbilder av nordisk kunst med tilhørende teksthefter. Det foreligger et stort behov for slike hos de kunsthistoriske institutter ved universitetene, kunstakademiene og andre kunstskoler, i folkeskoler, folkehøgskoler og gymnas og til opplysningsvirksomheten i forskjellige organisasjoner, kunstmuséer og kunstforeninger. På denne bakgrunn har seksjonen søkt Kulturfondet om bidrag til å sette i gang to prøveserier à 40—50 bilder med tilhørende teksthefter. Det er meningen at hver av seriene skal omfatte en begrenset periode, f. eks. »Romantikken», »Etterkrigstid» e. l.

7. Nordisk kulturfond

Høsten 1967 har virksomheten i seksjonen i stor utstrekning vært preget av arbeidet med de vel 100 søknader seksjonen har mottatt til uttalelse fra Nordisk kulturfond. For å kunne ferdigbehandle innstillingen til kulturfondet måtte seksjonen holde et ekstraordinært møte i november i Stockholm. Her drøftet en spesielt en plan for et omfattende kultursosiologisk forskningsprogram på fellesnordisk basis utarbeidet av Nordisk sommeruniversitet. Programmet gjelder forskning på områdene teater, metode, litteratur og musikk.

I tillegg til det nevnte ekstraordinære møte har seksjonen i 1967 som vanlig holdt to ordinære møter, i København og Odense henholdsvis 17.—18. april og 7.—11. oktober.

Helsingfors den 14 desember 1967

Matti Koskenniemi

Tf. ordförande

Zoe Pohjanvirta

Generalsekretare

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kulturkommissionen, överlämnad av Finlands regering.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, och kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Enär flera av de i Nordiska kulturkommissionens berättelse berörda frågorna nära sammanhänger med inom kulturutskottet anhängiga frågor, vilkas behandling utskottet har för avsikt att fortsätta vid sammanträde efter sessionen, har utskottet beslutat uppskjuta handläggningen av förevarande berättelse till ett senare möte inom utskottet.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Jóhannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Berättelse

från Nordiska socialpolitiska kommittén

(Överlämnad av Norges regering)

Komiteen har i 1967 holdt to møter, i Stockholm 17.—18. april og i Visby 24.—25. august. Komiteens høstmøte ble utsatt til 30.—31. januar 1968. Virksomheten har i 1967 vesentlig dreiet seg om følgende sakområder:

Harmonisering av lovgivningen om sosialhjelp

Utvalget til å behandle ovennevnte sak, som komiteen nedsatte i august 1965 under henvisning til Nordisk Råds rekommendasjon nr. 21/65, har holdt et møte i 1967. Utvalget er nådd fram til enighet på visse vesentlige punkter, og har satt opp dette i et promemoria. Utvalget håper å kunne ta endelig stilling til dette promemoria tidlig på året 1968.

Endringer i den nordiske konvensjon om sosial trygghet

Etter at komiteen og dens pensjonsutvalg i 1966 hadde slutført arbeidet med en tilpasning av konvensjonen av 1955 til den nye norske folketrygds regler om grunnpensjon, og utarbeidet utkast til en overenskomst som regjeringene undertegnet i København den 2. februar 1967, har arbeidet i 1967 konsentrert seg om tilpasning av konvensjonen til de tilleggpensjonsordninger som etterhvert er gjennomført i flere av de nordiske land. Utvalget avgav i november 1967 rapport til komiteen om saken, bilagt med utkast til en overenskomst. Komiteen vil ta stilling til disse forslag på et møte i januar 1968.

Neste etappe i komiteens og utvalgets arbeid på dette område omfatter en bred gjennomgåelse av den nordiske konvensjon om sosial trygghet av 1955, og av de forhold, behov og regler som knytter seg til den.

Komiteen har i den anledning endret pensjonsutvalgets navn til Det nordiske sosialforsikringsutvalg.

Planlegging av institusjoner

Mulighetene for nordisk samarbeid om planlegging av sosiale institusjoner ble i sin tid tatt opp fra finsk side. Etter et vedtak av komiteen i november 1966 skal undersøkelsen ta sikte på de sosiale institusjoners inn-

redning, størrelse og plassering. I januar 1967 har Finlands Socialministerium oversendt et spørreskjema til de andre nordiske lands myndigheter. Svarene kom inn i løpet av 1967 og er nå under bearbeidelse i Helsingfors.

Publikasjoner

Det redaksjonsutvalg som komiteen i 1966 nedsatte for en revidert utgave på dansk, norsk og svensk av brosjyren »Nordiske borgeres sosiale rettigheter» har til komiteens møte i april 1967 meddelt at utvalget tok sikte på å utgi en slik tre-språklig utgave i 10 000 eksemplarer. Utvalget brakte samtidig på bane en henstilling fra Nordisk Råds presidium i brev av 28. oktober 1965 til de nordiske lands regjeringer om å sørge for en oversettelse til finsk av nevnte publikasjon. Utvalget har utredet behovet for og omkostningene ved en slik oversettelse, og har funnet at det allerede eksisterer tre publikasjoner på finsk, som må antas å dekke de finsktalendes behov. Utvalget og komiteen har på dette grunnlag funnet at det inntil videre ikke er aktuelt å gi ut denne bok på finsk.

Sosialstatistisk sammenligning Norden/Fellesmarkedet

Spørsmålet om å få et klarere og bedre grunnlag for å sammenligne sosiale ytelser i de seks EEC-land på den ene side og de fem nordiske land på den annen var tatt opp av komiteen i november 1966, og i april 1967 vedtok komiteen å nedsette et interimsutvalg som skulle utarbeide et opplegg for en eventuell gjennomføring av sosialstatistiske sammenligninger mellom Norden og fellesmarked-landene. Det ble fremhevet at en slik undersøkelse ville ha verdi uansett hvordan det gikk med søknadene fra enkelte nordiske land om tilslutning til EEC.

Interimsutvalget fremla gjennom komiteen rapport og forslag for det nordiske sosialpolitiske ministermøte i Visby i august 1967. Forslagene ble godkjent av ministermøtet, som også bekreftet oppnevningen av utvalget. Det skal holde sitt første ordinære møte i desember 1967 i Stockholm.

Videreutdanning av sosialt personell

Komiteens underutvalg for videregående utdanning av sosialt personell har foretatt en undersøkelse av kurs- og seminarvirksomhet for visse yrkesgrupper i den sosiale sektor og av mulighetene for et nærmere samarbeid. På utvalgsmøte i Stockholm i april 1967 ble resultatet av denne undersøkelse gjennomgått, og et forslag til overenskomst mellom de nordiske land om mer planmessige nordiske kurs- og seminartiltak ble gjenstand for preliminær diskusjon. På et møte i København i juni 1967 ble det utarbeidet utkast til utredning og forslag i emnet. Utvalgets innstilling ventes behandlet av komiteen i 1968.

Sammenhengen mellom ungdomskriminalitet og alkohol- og narkotikamisbruk

På grunnlag av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 5/1967 (Finlands koordinerende land), er det fra finsk side utarbeidet et promemoria, som ble behandlet på komiteens møte i Visby i august 1967. Komiteen henstilte til regjeringene i de nordiske land å overlate behandlingen av rekommandasjon nr. 5/1967 til medlemmene i såvel Den nordiske komite for alkoholforskning som Det nordiske samarbeidsrådet for kriminologi. Disse skulle få i oppdrag å utarbeide en fellesrapport til regjeringene om mulighetene for slik forskning som er anbefalt i rekommandasjonen, og — hvis en utvidet nordisk forskning finnes mulig — fremsette forslag om hvordan den bør gjennomføres. Slik fellesrapport burde utarbeides så snart som mulig. Komiteen fremhevet verdien av slik forskning, og betydningen av at den ble drevet med snarlige, praktiske resultater for øye.

Etter at komiteens vedtak var blitt forelagt for de nordiske lands regjeringer ble saken overlatt til de to nevnte nordiske samarbeidsorganer høsten 1967.

Harmonisering av ferielovgivningen

Komiteens underutvalg for denne sak, hvis første møte ble holdt i desember 1966, har i 1967 hatt et møte i juni i Stockholm og et i september i Helsingfors. Arbeidet med en utvalgsinnstilling pågår.

Nordisk ILO-samarbeid

Komiteens underutvalg for ratifikasjon av ILO-konvensjoner har ikke holdt noe møte i 1967, men det har vært en del korrespondanse om internasjonale sjøfartskonvensjoner. Utvalget har til hensikt snarest å slutføre sin gjennomgåelse av eldre ILO-konvensjoner.

Komiteen har i april 1967 hatt en meningsutveksling om et svensk resolusjonsforslag som senere ble fremlagt for Den internasjonale arbeidskonferansen i juni 1967, og som behandlet den raske befolkningsvekstens innvirkning på utdannings-, sysselsettings- og velferdsmulighetene. Videre har komiteen diskutert spørsmål i samband med ytterligere nordisk støtte til ILO's institutt for studier av arbeidslivets forhold.

Oslo, den 1. desember 1967

*TILLÄGG***Nordiska socialpolitiska kommitténs sammansättning årsskiftet 1967/68***Danmark*

Departementschef Finn Nielsen
Kontorchef P. Juhl-Christensen
Ekspeditionssekretær F. Hartmann, suppleant

Finland

Kanslichefen A. Tarasti
Regeringsrådet O. Alanko
Regeringssekreteraren V. Lappalainen, suppleant

Island

Departementschef H. Vilhjalmsson
Fuldmægtig J. S. Olafsson
Aktuar G. Hansen, suppleant

Norge

Departementsråd O. Lund
Ekspedisjonssjef K. J. Øksnes
Eksjedisjonssjef B. Ulsaker, suppleant

Sverige

Statssekreteraren L.-Å. Åström
Rättschefen Gunnar Danielson
Kanslirådet Sten-Eric Heinrici, suppleant

BILAGA 1

**Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om
ändring av konventionen mellan samma stater den 15 september 1965
om social trygghet¹**

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge, vilka den 15 september 1955 slöt en konvention om social trygghet, hava överenskommit, att artikel 4 i nämnda konvention skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i konventionen skall närmast efter artikel 4 införas en ny artikel, betecknad artikel 4 a, av den lydelse nedan angives:

Artikel 4

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till allmän ålderspension med tilläggsförmåner, om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst fem år omedelbart innan ansökan om ålderspension göres.

Därest vederbörande från vistelselandet åtnjuter förman som nämnts i artiklarna 2 och 3, äger han utan hänsyn till vistelsetidens längd få sådan förmån ersatt av ålderspension enligt samma regler som vistelselandets egna medborgare.

Artikel 4 a

Flyttar medborgare i fördragsslutande land, vilken uppbär pension av det slag som avses i artikel 2, 3 eller 4, från ett sådant land till ett annat, bibehåller han sin rätt till pension till dess han uppfyller villkoren för rätt att, efter ansökan, erhålla pension från sistnämnda land.

Flyttar vederbörande till sitt hemland förlorar han dock alltid rätten till pension från utflyttningslandet senast när han uppnår den i hemlandet gällande pensionsaldern.

Har någon på grund av vad i första stycket stadgas rätt till pension från utflyttningslandet av det slag som avses i artikel 2 eller 3, upphör denna rätt senast när fem år förflutit från det flyttningen ägde rum.

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna skola snarast möjligt deponeras i det danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft första dagen i den månad, som infaller

¹ Den ursprungliga konventionstexten. se *Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1542*

två hela kalendermånader efter den dag, då samtliga länders ratifikationshandlingar deponerats. Den utgör en integrerande del av konventionen den 15 september 1955 om social trygghet och kan därför ej särskilt uppsägas.

Överenskommelsen skall vara deponerad i det danska utrikesministeriets arkiv och bestyrkta avskrifter skola av det danska utrikesministeriet tillställas var och en av de fördragsslutande ländernas regeringar.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Ålborg i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, varvid på svenska språket utfärdades två texter, en för Sverige och en för Finland, den 24 augusti 1966.

Per Hækkerup

Emil Jónsson

Ahti Karjalainen

John Lyng

Torsten Nilsson

PROTOKOLL

I samband med den denna dag avslutade överenskommelsen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av konventionen den 15 september 1965 om social trygghet hava regeringarna i nämnda stater enats om följande:

Vid tillämpningen av artikeln 4 a med avseende på svenska medborgare skola orden »när han uppnår den i hemlandet gällande pensionsåldern» anses liktydiga med »vid ingången av den månad då han uppnår 67 års ålder».

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Ålborg den 24 augusti 1966

Per Hækkerup

Emil Jónsson

Ahti Karjalainen

John Lyng

Torsten Nilsson

BILAGA 2

**Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland Island och Norge om
ändring av konventionen mellan samma stater den 15 september 1955
om social trygghet**

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge, vilka den 15 september 1955 slutit en konvention om social trygghet, hava överenskommit, att artiklarna 2, 3, 4, 4 a och 17 samt rubriken till kapitel VI i nämnda konvention skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i konventionen skola närmast efter artikel 4a införas två nya artiklar, betecknade artikel 4 b och artikel 4 c, av den lydelse nedan angives.

Artikel 2

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till allmänna invalidpensionsförmåner,

om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst tre år omedelbart innan ansökan om sådan förmån göres, eller

om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst ett år omedelbart innan ansökan om sådan förmån göres och under denna vistelse minst ett år varit fysiskt och psykiskt i stånd att utöva normal förvärvsverksamhet.

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna, vilken är stadigvarande bosatt i ett annat av länderna, är under samma villkor och enligt samma regler som sistnämnda lands egna medborgare berättigad att erhålla proteser och andra hjälpmedel samt att bliva delaktig av sjukvårds- och eftervårds- ävensom arbetsvårdande åtgärder.

Artikel 3

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till allmän familjepension med tilläggsförmåner och bidrag till änkor och änklingar med barn,

om den avlidne vistats i sistnämnda land oavbrutet minst tre år omedelbart före dödsfallet eller åtnjut invalidpensionsförmån från detta land, allt under förutsättning att den efterlevande vid dödsfallet var bosatt i nämnda land, eller

om den efterlevande själv vistats i sistnämnda land oavbrutet minst tre år omedelbart innan ansökan om sådan förmån göres.

Artikel 4

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till allmän ålderspension med tilläggsförmåner, om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst tre år omedelbart innan ansökan om ålderspension göres.

Därest vederbörande från vistelselandet åtnjuter förmån som nämnts i artiklarna 2 och 3, äger han utan hänsyn till vistelsetidens längd få sådan förmån ersatt av ålderspension enligt samma regler som vistelselandets egna medborgare.

Artikel 4 a

Beräknas pension enligt fördragsslutande lands lagstiftning med hänsyn till försäkringstid i landet, skall för där bosatt medborgare i fördragsslutande land vistelsetid i annat fördragsslutande land än det försinämnda räknas såsom försäkringstid så snart vistelsetid som angives i artikel 2, 3 eller 4 förflytit. Vistelsetid skall dock räknas som försäkringstid endast i den mån försäkringstid skulle ha förelegat, därest vistelsen ägt rum i förstnämnda land.

Artikel 4 b

Flyttar medborgare i fördragsslutande land, vilken uppbär pension av det slag som avses i artikel 2, 3 eller 4, från ett sådant land till ett annat, bibehåller han sin rätt till pension till dess han uppfyller villkoren för rätt att, efter ansökan, erhålla pension från sistnämnda land eller, om pension enligt sistnämnda lands lagstiftning beräknas med hänsyn till försäkringstid, till dess vistelsetid som angives i artikel 2, 3 eller 4 förflytit. I sistnämnda fall minskas pensionen från utflyttningslandet med belopp motsvarande den pension, vartill vederbörande är berättigad i vistelselandet enligt dess lagstiftning.

Flyttar vederbörande till sitt hemland förlorar han dock rätten till pension från utflyttningslandet senast när han uppnår den i hemlandet gällande pensionsåldern.

Har någon på grund av vad i första stycket stadgas rätt till pension från utflyttningslandet av det slag som avses i artikel 2 eller 3, upphör denna rätt senast när tre år förflytit från det flyttningen ägde rum.

Artikel 4 c

Därest det redan enligt fördragsslutande lands lagstiftning föreligger rätt att från det landet uppbära pension i annat land, skall artikel 4 b icke medföra att denna rätt upphör. Pensionen skall dock minskas med belopp motsvarande den pension, vartill vederbörande är berättigad i vistelselandet enligt dess lagstiftning.

Kapitel VI. Barnbidrag m. m.

Artikel 17

För barn, som är medborgare i ett av de fördragsslutande länderna eller vars fader eller moder är medborgare i ett av dessa länder, utgivas allmänna barnbidrag i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler, som gälla för sistnämnda lands medborgare.

För medborgare i ett av de fördragsslutande länderna gälla i fråga om rätt att, i annat fall än som avses i artikel 3, i ett annat av länderna åtnjuta särskilda bidrag till barn till invalider, änkor och änklingar m. fl., handikappade barn, föräldralösa barn och barn utom äktenskap samma villkor och samma regler som för sistnämnda lands medborgare.

Rätten till ovannämnda bidrag må göras beroende av att barnet eller en av föräldrarna vistats i vederbörande land oavbrutet minst sex månader omedelbart innan ansökan om bidrag göres samt att barnet fostras av någon, som är bosatt och mantalsskriven i landet.

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna skola deponeras i det danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen länder till efterrättelse från och med 1 januari 1967. Den utgör en integrerande del av konventionen den 15 september 1955 om social trygghet och kan därför ej särskilt uppsägas.

Överenskommelsen skall vara deponerad i det danska utrikesministeriets arkiv och bestyrkta avskrifter skola av det danska utrikesministeriet tillställas var och en av de fördragsslutande ländernas regeringar.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köbenhavn i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, varvid på svenska spraket utfärdades två texter, en för Sverige och en för Finland, den 2 februari 1967.

R. Bagge

Hans Solvhøj

P. K. Tarjanne

Gunnar Thoroddsen

Hersleb Vogt

Protokoll

I samband med den denna dag avslutade överenskommelsen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av konventionen den 15 september 1955 om social trygghet hava regeringarna i nämnda stater enats om följande:

För Finlands och Islands vidkommande märkes, att vistelsetid, som enligt landets lagstiftning kräves för rätt till förmån som avses i artikel 2, 3

eller 4, skall kunna fullgöras i annat fördragsslutande land till den del den överstiger vistelsetid som säges i nämnda artiklar.

För Norges vidkommande märkes, att konventionen icke omfattar folkförsäkringens (folketrygdens) tilläggspensioner och förmåner som bestämmas på grundval av tilläggspension, även om dessa pensioner och förmåner i lagstiftningen äro sammankopplade med grundpension eller motsvarande förmån.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Köbenhavn den 2 februari 1967

R. Bagge

Hans Sölvhøj

P. K. Tarjanne

Gunnar Thoroddsen

Hersleb Vogt

BILAGA 3

Redogörelse över Nordiska kommitténs för konsumentfrågor verksamhet åren 1958—1968

Nordiska kommittén för konsumentfrågor upprättades av regeringarna i de nordiska länderna efter rekommendation av Nordiska rådet. Avsikten var att kommitténs arbete skulle bedrivas på ett relativt högt plan. Kommittén påbörjade sin verksamhet i januari 1958. Från början deltog i kommitténs arbete endast Danmark, Finland, Norge och Sverige. Island kom med först i november 1962.

Kommittén har nu varit verksam i tio år och det torde därför vara motiverat att försöka granska, analysera och värdera resultaten av det arbete som bedrivits inom ramen för denna. En sådan genomgång motiveras särskilt av att kommitténs arbete, inte minst av kommittén själv, hittills har betraktats som en försöksverksamhet. Det finns därför anledning att pröva huruvida verksamheten över huvud taget synes vara meningsfull. Om så finnes återstår frågan om de arbetsformer som nu tillämpas är de ändamålsenligaste.

Kommitténs syfte

Enligt kommitténs stadgar skall Nordiska kommittén för konsumentfrågor verka för samarbete vid och koordination av konsumentupplysnings- och konsumentforskningsaktiviteterna inom Norden. Detta skall ske för att undvika dubbelarbete, åstadkomma en rationell fördelning av arbetsupp-

gifterna och därigenom ett bättre utnyttjande av de inom detta område tillgängliga resurserna. För att nå sina syften skall kommittén — också enligt stadgarna — avgiva uttalanden och hemställningar och vid behov låta utföra forskningsarbete.

Kommitténs sammansättning och arbetsformer

Kommitténs hittillsvarande verksamhet kan både formellt och innehållsmässigt delas i två perioder: 1958—1963 och 1964—1967. Efter ingående överväganden grundade på erfarenheter från den första perioden föreslog kommittén 1963 en genomgripande förändring av kommitténs arbetsformer och stadgar. De föreslagna förändringarna godtogs av regeringarna och trädde i kraft från och med kommitténs 10:e möte i Oslo i februari 1964.

Under den första perioden bestod varje lands delegation av två kommittémedlemmar samt av eventuella suppleanter och experter. Kommittén hade under denna period inte någon sekreterare, arbetet mellan sammanträdena bedrevs av ordföranden och andra till kommittén knutna personer i den utsträckning som deras övriga uppgifter möjliggjorde. Erfarenheten visade att denna arbetsform inte var tillfredsställande. Dels belastade det praktiska kontorsarbetet och förberedelserna för möten ordföranden i orimlig utsträckning, dels var det svårt att hålla utredningsuppgifterna i gang mellan mötena. Även expertgruppernas arbete försvårades av att det inte fanns någon organisatoriskt sammanhallande kraft i kommitténs tjänst. Det var dessa erfarenheter som föranledde den översyn och de förändringar som genomfördes 1964.

Från och med stadgeändringen skall varje lands delegation bestå av högst tre personer. Efter hand har också samtliga fem länder utnyttjat rätten att utse tre kommittémedlemmar. Av dessa tre fungerar en som den nationella delegationens ordförande och ingår i ett arbetsutskott som främst har till uppgift att förbereda kommittésammanträden och leda kommitténs arbete mellan sammanträdena. Varje land skall själv täcka sin egen delegations sekreterarbehov. I tre av de fem länderna har dessa uppgifter lagts på personer vid sidan av delegationen, i två länder fungerar en av kommittémedlemmarna som kontaktperson med kommitténs sekretariat.

Kommitténs hittillsvarande sammansättning framgår närmare av *Bihang 2*.

Kommittén har fr. o. m. 1 april 1964 en anställd sekreterare för de för länderna gemensamma sekreterareuppgifterna. Sekreterarens arbete leds av kommitténs ordförande enligt de beslut som fattas och de riktlinjer som utarbetas på kommittésammanträden och arbetsutskottsmöten. Sekretariatet har hittills alltid haft sitt säte i annat land än ordföranden varigenom det nordiska elementet i kontakten mellan sekreteraren och ordföranden inte har gått förlorat då man alltid har haft två länders erfarenheter att falla tillbaka på. Avståndet mellan sekreterare och ordförande och förhål-

landet att ordföranden på grund av andra uppgifter endast kan ställa begränsad tid till sekretariatets förfogande medför dock att sekreteraren måste vara en person som kan organisera sitt arbete med stor självständighet. Sekreteraren måste således ha god utbildning och erfarenhet. Kommitténs båda hittillsvarande sekreterare har fyllt dessa krav: dansk cand.polit-examen och norsk socialekonomexamen samt erfarenhet från bl. a. nationella konsumentorgans arbete.

Utgifterna för det för kommittén gemensamma sekretariatet har hittills hållit sig inom ramen för budgeterade 80 000 danska kronor per år. Av detta belopp bidrar Danmark, Finland och Norge med en femtedel var och Sverige med två femtedelar. Island har med hänsyn till det långa avståndet till detta land och därmed sammanhängande kostnader och sämre möjligheter till utnyttjande av kommitténs tjänster inte ansetts böra bidra till sekretariatets finansiering. Varje land står utöver sitt bidrag till det gemensamma sekretariatet för den egna delegationens resor, traktamenten, sekretariatskostnader m. m. Något honorar till kommitténs ledamöter utgår icke, med undantag av Sverige där viss arvodering sker enligt kommittékungörelsens bestämmelser.

För speciella projekt ma kommittén söka medel antingen från de nordiska ländernas regeringar eller från andra anslagsgivande organ. Så har hittills skett vid enstaka tillfällen. T. ex. engagerades cand.psychol. Berit Ås i samband med att kommittén utarbetade översikt av konsumentsynpunkter på reklamen. Hennes arbete finansierades genom bidrag från Familie- och forbrukerdepartementet i Norge och statens konsumentråd i Sverige. Periodvis har kommitténs sekreterare icke utnyttjats på heltid. Då har de icke utnyttjade lönebidragen kunnat användas för förstärkning av sekretariatet med utomstående experter.

Kommittén har på tio år hållit sjuutton sammanträden, d. v. s. två sammanträden per år förutom åren 1958, 1959 och 1961. Under de sistnämnda åren sammanträdde kommittén endast en gång per år. Sammanträdena har roterat mellan de nordiska huvudstäderna med undantag av Reykjavik som i juni 1967 för första gången var platsen för ett sammanträde.

Vid sidan av de ordinarie delegationerna har i sammanträdena deltagit även ett varierande antal inbjudna. I vissa fall har experter och andra sådana observatörer varit relativt många. Exempelvis har representanter för radio-TV, varudeklarationsnämnder, försäkringsbranschen, skol- och prisövervakningsmyndigheter samt vissa utredningar inbjudits att delta i vissa diskussioner.

Kommitténs verksamhet

Under de tio gångna åren har kommitténs verksamhet varit ytterst mångsidig. Behandling av skilda frågor har också skett på mycket varierande sätt — i vissa fall har kommittén föranställt om speciella utredningar av nordisk karaktär, i andra fall har man byggt på material som tillskapats

utanför kommittén. Här skall inte ges någon detaljerad redovisning av hela verksamheten utan endast en illustration av de stora linjerna i kommitténs arbete.

En av de första stora uppgifterna som kommittén tog sig an var att skapa en översikt av de nordiska forskningsinstitutioner som sysslade med konsumentfrågor och de projekt som genomfördes vid dessa institutioner. Detta arbete resulterade i en omfattande katalog över institutioner och projekt som gav en bred bild av konsumentarbetets läge. Att börja med planerade man att komplettera katalogen löpande. Efter anlitande av dokumentations-expert avstod man dock från denna tanke med hänsyn till uppgiftens omfattning. Det syntes också möjligt att på enklare sätt följa nordisk undersökningsverksamhet på konsumentområdet. Forskningskatalogen färdigställdes 1961. Numera utarbetas inom kommitténs sekretariat två gånger om året en omfattande redogörelse för det nordiska konsumentarbetet »Konsumentnytt fra Norden». Redogörelserna är fr. o. m. hösten 1966 tillgängliga även för intresserade utanför kommittén. I »Konsumentnytt fra Norden» redogöres för avslutade, pågående och planerade undersökningar, för aktiviteter rörande konsumentupplysningen, för varudeklarationsarbetet, för uttalanden och hänvändelser i frågor som är av intresse för konsumenterna, för konsumentorganens deltagande i kommitté- och utskottsarbete och för annat som kan vara av principiellt intresse för dem som arbetar med konsumentfrågor. Genom kommitténs försorg har det svenska konsumentinstitutets klassifikationssystem kompletterats och utvidgats på ett sätt som gör det lämpligt för dokumentation av material inom konsumentområdet. Systemet användes numera med framgång i flera nordiska konsumentinstitutioner.

Ett annat större arbete gällde klarläggande av konsumentupplysningens innehåll och målsättning. En särskild arbetsgrupp utarbetade i denna fråga en promemoria som 1962 utkom i tryck genom den danska delegationens försorg. Promemorian har nationellt utaxtlytats i vissa konsumentinstitutioners arbete och har bl. a. bidragit till att klarlägga skillnaden mellan av objektiva institutioner bedriven konsumentupplysning samt den varuinformation och reklam som lämnas av tillverkare och försäljare.

Under kommitténs första period tillsattes fyra arbetsgrupper med inriktning på speciella varuområden: livsmedel, beklädnad, skor och belysningsarmatur. Ett betydande nordiskt samarbete kom till stånd för utarbetande av varudeklarationsnormer för skor. De övriga varuområdena har varit under diskussion i kommittén vid upprepade tillfällen. Särskilt kan nämnas livsmedelsoområdet där både datumstämplingsfrågan och livsmedelslagstiftningen diskuterades med utgångspunkt från material som utarbetats av eller på uppdrag av kommittén. På beklädnadsområdet framlades planer på vissa samnordiska projekt som dock icke har genomförts. De nämnda arbetsgrupperna har nu avslutat sitt arbete.

Enligt kommitténs uppfattning synes det inte finnas motiv för kommit-

tén att tillsätta varuinriktade arbetsgrupper på områden där sadana kan upprättas inom ramen för det samarbete som fr. o. m. 1947 har bedrivits av de nordiska försöksinstitutionerna (Statens Husholdningsråd i Danmark, Centralen för Huslig ekonomi och Arbetseffektivitetsföreningen i Finland, Statens Forsøksvirksomhet i husstell i Norge och statens institut för konsumentfrågor i Sverige). Även samarbetet mellan de nordiska varudeklarationsnämnderna är numera väl utbyggt så att kommittén inte behöver ta upp praktiska varudeklarationsfrågor på sitt program. Inom nämnda områden kan kommittén således begränsa sin verksamhet till att hålla löpande kontakter med de berörda institutionerna och det pågående samarbete, som måste anses vara av utomordentlig betydelse genom att det möjliggör ett rationellare utnyttjande av de tillgängliga resurserna. De varu- och tjänsteinriktade forskningsområdena där kommittén i första hand kan göra nytta är sådana där undersökningsverksamhet för närvarande inte pågår eller endast bedrivs i någon av de nordiska konsumentinstitutionerna. Exempelvis pågår för närvarande inom kommitténs sekretariat viss försöksverksamhet beträffande möjligheterna att nordiskt undersöka försäkringstjänster. Delar av den privata och nästan hela den offentliga konsumtionen ligger ännu utanför de nordiska konsumentinstitutionernas arbetsområde. Det kan vara angeläget att aktivera intresset för dessa områden bl. a. genom nordiska kommitténs initiativ.

Betydande intresse har under senare år ägnats frågor beträffande undervisning i konsumentfrågor i olika skolformer. Genom kommitténs försorg har dels genomförts en kartläggning av hur konsumentfrågor i de olika länderna behandlas vid undervisning i ekonomi, sociologi och psykologi vid universitet och högskolor. För det andra har en särskild arbetsgrupp kartlagt den undervisning i konsumentfrågor som eleverna erhåller under de första nio skolåren. Särskilt intresse har därvid ägnats åt undervisningsmaterialet i generella konsumentproblem. Gruppens arbete har ännu inte avslutats.

Ett annat område som kommittén också har intresserat sig särskilt för är hur våra länders lagar reglerar konsumentens rättsliga ställning. Av nästa avsnitt framgår att flera av de uttalanden som kommittén avgivit under de gångna åren berör just konsumentens rättsläge. I flera fall har uttalandena byggts på omfattande förberedelsearbete. En jämförande översikt av lagar som är av största betydelse för konsumenterna håller för närvarande på att utarbetas av en särskilt sakkunnig. Arbetet beräknas bli avslutat inom en nära framtid.

Det kan också nämnas att kommittén föranstallat om en utredning av konsumentsynpunkter på reklam i TV. Utredningsrapporten omfattar en beskrivning av reklamens omfattning i de olika nordiska länderna, en viss översikt av den forskning som finns tillgänglig på området samt en kartläggning av de synpunkter som från olika håll framförts i denna fråga. Rap-

pörten har utgivits i tryck på svenska. Syftet med denna utredning var att skapa en grund för bedömning av denna intrikata fråga ur konsumentsynpunkt. Vid sidan av det uttalande som redovisas i följande avsnitt föranledde utredningens resultat kommittén att ansöka om medel från Nordiska kulturfonden för viss forskning inom området. Då ansökan inte beviljades har kommittén inte haft möjlighet att initiera sådan forskning.

Som exempel på frågor som kommittén ägnat sig åt, men som inte behandlats mer ingående i denna redogörelse, kan nämnas problemen rörande garantier, kreditköp, affärstider, pris- och prisupplysningsfrågor, konsumentupplysning i TV.

Resolutioner och uttalanden

En betydande del av de resolutioner och uttalanden som kommittén under aren har avgivit berör lagstiftningen på konsumentområdet. Redan i oktober 1960, på ett sammanträde i Köbenhavn, fastslog kommittén att det vore av största värde om de organ som har till uppgift att främja konsumentintressen vid så tidig tidpunkt som möjligt fick tillfälle att bli representerade vid utarbetande av nya och vid revision av äldre lagar. Som exempel på områden där konsumentrepresentation efter kommitténs tillkomst borde vara en självklarhet nämndes vid detta tillfälle köplagen, monopol-, konkurrens- och reklamagar, kvalitetslagar, näringslagar, lagar som reglerar affärstider och förekomst av realisationer samt vissa delar av familjelagstiftningen.

I februari 1962 vidtog kommittén en resolution i vilken man påpekade den stora betydelsen som lagregler med positiva påbud om varumärkning och andra former för upplysning har för förbrukarna när de skall väga kvaliteten och mängden av varor och tjänster mot priserna.

Kommittén har i tre till justitieministrarna riktade uttalanden (från mars 1964, november 1966 och juli 1967) berört behovet av en revision av köplagarna i Danmark, Norge och Sverige samt det angelägna i att arbetet med den finska köplagen påskyndas. Enligt kommitténs uppfattning tar de nuvarande lagarna i de tre förstnämnda länderna i ringa grad hänsyn till förhållandena vid förbrukarköp och utgör därför inte heller någon god laglig ram för dessa köp. Kommittén ansåg att förbrukarintresset bör vara representerat i de eventuella utredningar som tillsättes vid en revision av köplagarna. I Norge och Sverige har kommitténs yrkanden tillgodosetts genom att arbetet med köplagen fått en vidare inriktning och genom att experter i konsumentfrågor knutits till arbetet med översyn av lagen.

I maj 1965 avgav kommittén ett till radiocheferna riktat uttalande i vilket man underströk behovet av vidgad konsumentupplysning i televisionen. Man hänvisade bl. a. till det svenska belänkandet »Konsumentupplysningen i TV» och pekade på möjligheten att bedriva nordiskt samarbete beträffande programverksamheten.

I november 1965 avgav kommittén ett uttalande om reklam i radio och TV.

Enligt kommitténs uppfattning talar en rad väsentliga argument mot reklam i radio och TV, varför man inte anser att reklamen bör få tillgång till dessa medier i Danmark, Norge och Sverige. För Finlands vidkommande framhålls det angelägna i att uppmärksamt följa televisionsreklamens omfång, innehåll och effekter samt effektivisera konsumentupplysningen i finsk TV.

I maj 1966 avgav kommittén ett uttalande i vilket man dels rekommenderade att lagregler skapas som kräver en redovisning av kreditkostnaderna i avbetalningskontrakten. Dessutom föreslogs att konsumenterna vid avtal som ingås vid agentbesök skall få rätt att inom en begränsad tidsperiod säga upp avtalet.

I september 1967 avgav kommittén ett uttalande rörande de i Danmark, Finland, Norge och Sverige föreliggande förslagen till ny lag rörande otillbörlig konkurrens. Kommittén underströk vikten av att konkurrensåtgärderna bedöms inte endast med hänsyn till näringsintressen utan även ur konsumentens synpunkt. Vidare underströks behovet av institutioner som effektivt kan bevaka och bedöma skilda slags åtgärder som vidtas i konkurrenssyfte. Vidare motsatte sig kommittén den del av det danska förslaget enligt vilket konsumentupplysningen skall betraktas som en konkurrensåtgärd.

I oktober 1967 avgav kommittén ett uttalande i vilket man föreslog att en långsiktig planering skall komma till stånd i syfte att möjliggöra ett effektivt samordnande av hushållsbudgetundersökningar i Norden. Man pekade även på andra områden där konsumentarbetet försvåras av bristande statistisk information. Som exempel nämndes konsumtionskrediternas omfattning och utveckling.

I december 1967 riktade kommittén ett uttalande till de nordiska ländernas prismsmyndigheter som uppmanades att utreda om och varför kostnaderna för varubundna krediter vid konsumentköp synes vara höga.

Slutligen har kommittén på Nordiska rådets uppmaning vid några tillfällen avgivit yttranden i frågor som berört konsumenterna.

Slutsatser

Motivet att inrätta Nordiska kommittén för konsumentfrågor var behovet att genom en samordning av konsumentarbetet i de nordiska länderna åstadkomma ett effektivare utnyttjande av de tillgängliga resurserna.

På konsumentarbetet inriktade institutioner i våra länder arbetar alltså jämt och kommer i överskådlig framtid att arbeta med begränsade resurser. Det är därför i dag, liksom för tio år sedan, angeläget att ekonomisera. Motivet för kommitténs tillkomst kvarstår således även i dag. Den fråga man därför måste söka svar på är huruvida kommittén har visat sig kunna fungera på ett sätt som gagnar dess syften.

När kommitténs stadgar och arbetsformer reviderades 1964 ansåg man att detta var påkallat just för att kommittén utan ett ständigt arbetande

sekretariat inte kunde fylla sin funktion. Värdefullt arbete hade visserligen åstadkommit på flera punkter, men bristen på ständigt sekretariat var påtaglig. Denna brist har nu avhjälpes och man kan konstatera att sekretariatet har fungerat på ett tillfredsställande sätt och fyllt ett stort behov. Verksamheten har genom sekretariatets tillkomst också funnit fastare former.

Genom »Konsumentnytt fra Norden», genom den kompletterande orientering som ges på kommittémötena samt genom informella kontakter mellan mötesdeltagarna fungerar kommittén som en kommunikationslänk mellan konsumentorgan av olika slag i våra länder. Den nytta som sådan informationsverksamhet avkastar kan knappast mätas i exakta termer, men kommittémedlemmarna anser den vara av betydande omfattning.

Kommittén bedriver i egen regi mindre undersöknings- och utredningsverksamhet på områden som inte lämpar sig som projekt inom ramen för det institutionella samarbetet inom Norden. Den provkarta som i tidigare avsnitt lämnats visar tydligt vilka problemkomplex som lämpar sig väl som projekt för kommittén. En stor del av dem gäller områden på vilka det är nyttigt att göra jämförelser mellan de olika nordiska länderna. På områden där undersökningsverksamhet för närvarande saknas avser kommittén verka för en rationell arbetsfördelning mellan länderna.

Kommitténs utredningar kan dels leda till nationella aktiviteter, men har under senare år även avkastat en rad uttalanden som i korthet omnämnts ovan. Det torde vara symptomatiskt att en stor del av dessa uttalanden gäller lagstiftningsfrågor. Lagstiftningen i våra länder är ju i betydande utsträckning gemensam. Det är därför angeläget att, när lagstiftningsfrågor måste tas upp från utgångspunkt av konsumentintresset, även detta sker på nordisk basis.

Vad som ovan sagts tyder på att de begränsade kostnader och arbetsinsatser som kommitténs arbete kräver är väl motiverade av den nytta som kommittén på olika punkter åstadkommer. I detta sammanhang synes det också vara motiverat att erinra om den betydligt starkare ställning som konsumentfrågor i dag över huvud taget har både hos statsmakterna och hos allmänheten jämfört med förhållandena för tio år sedan. Även kommitténs arbete torde därigenom ha ett större allmänt intresse nu än tidigare. Kommittén finner det således angeläget att dess betydelsefulla arbete får fortsätta.

Oslo i december 1967

Ursula Wallberg

Ordförande

Liv Kielland-Bauck

Sekreterare

Lista över kommitténs tidigare och nuvarande medlemmar, experter och suppleanter

Danmark

Medlemmar:

	Från	Till
Konsulent, cand. polit. Karen Hollesen	6.1.58—	9.9.59
Fuldmächtig, cand. jur. Helge Odel	6.1.58—	19.9.60
Kontorchef O. Rydeng	9.9.59—	13.9.60
Forständer, cand. jur. Elisabeth Reinstrup (ordförande för den danska delegationen, ordförande i kommittén 1962/1963)	19.9.60—	
Fuldmächtig, cand. polit. Eyvind Moe	13.9.60—	26.9.63
Ekspeditionssekreter, cand. jur. Karengete Arnskov	26.9.63—	
Kontorchef Helle Munch-Petersen	10.6.64—	
(Sekreterare för den danska delegationen är överassistent Vibeke Holberg).		

Finland

Medlemmar:

Hemekonomirådet Sirkka Kouki	1958	—11.3.66
Fil. mag. Onerva Valorinta	1958	—
Avdelningschef Olavi Väyrynen (ordförande för den finska delegationen från 11.3.66, ordförande i kommittén från 1.1.68)	11.3.66—	
Redaktör Sirkka Rääkkönen	11.3.66—	

Suppleant:

Redaktör Sirkka Röikkönen	1958	—11.3.66
---------------------------	------	----------

Island

Medlemmar:

Ökonom Sveinn Asgeirsson (ordförande för den isländska delegationen)	15.11.62—	
Avdelningschef, cand. merc. Björgvin Gudmundsson	april 67—	
Fuldmächtig, cand. merc. Thorir Einarsson	april 67—	

Norge

Medlemmar:

Konsulent Hans G. Lindbom (ordförande i kommittén 1958/1961)	1.1.58—	31.12.61
Forsoksleder, cand. real. Berglit Q. Werenskiöld	1.1.58—	31.12.61
	1.1.66—	
Ekspedisjonssjef, cand. jur. Rolf. H. Baerøe (ordförande för den norska delegationen 1964/1965)	1.1.62—	31.12.65
Dosent, cand. oec. Harriet Holter	1.1.62—	31.12.67
Avdelningsleder, cand. jur. Inger L. Valle (ordförande för den norska delegationen från 1966)	1.1.64—	

Suppleant:

Adm. leder, cand. oecon. Bjørn Gulbrandsen 1.1.58—31.12.63

Expert:

Forsoksleder Bergliot Q. Werenskiöld 1.1.62—31.12.63
(Sekreterare för den norska delegationen är konsulent, cand.
jur. Gerd Sætness)

*Sverige**Medlemmar:*

Från — Till

Sekreterare Otto Westling 1.11.57—11.3.60
Fil. lic. Brita Åkerman-Johansson 1.11.57—31.12.60
Fil. dr Rudolf Meidner 11.3.60—26.1.62
Direktör Otto Nordenskiöld 1.1.61—26.1.62
Civilekonom Stina Engström 26.1.62—
Rektor, pol. mag. Thord Wallén 26.1.62—
Förste forskningssekreterare Ursula Wallberg (ordförande för
den svenska delegationen, ordförande i kommittén
1964/1967) 1.2.64—

Suppleanter:

Kanslissekreterare Bengt Augustinsson 1.11.57—30.5.58
Direktör Anna-Greta Hybbinette 30.5.58—26.1.62
Civilekonom Stina Engström 1.1.61—26.1.62
Förste forskningssekreterare Ursula Wallberg 26.1.62—31.1.64

Experter:

Direktör Anna-Greta Hybbinette 26.1.62—31.12.62
Fil. lic. Brita Åkerman-Johansson 26.1.62—31.12.62
(Sekreterare för den svenska delegationen är byrådirektör
Christer Bergman)

Kommitténs sekreterare:

Cand. polit. Karen Möller 1.4.64—30.4.66
Cand. oecon. Liv Kielland Bauck 15.8.66—

*BILAGA 5***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén, överlämnad av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit rättschef Gunnar Danielson, Sverige, departementsråd Ottar Lund, ekspedisjonschef Berger Ulsaker, Norge, samt kanslichef Aarne Tarasti, Finland.

Av berättelsen och av vad i saken i övrigt upplysts framgår att kommitténs verksamhet under 1967 omfattat frågan om harmonisering av lagstift-

ningen om socialhjälp, vidareutbildning av socialpersonal, sambandet mellan ungdomskriminalitet samt alkohol- och narkotikamissbruk samt harmonisering av semesterlagstiftningen, vilka samtliga frågor aktualiserats i anledning av rådsrekommendationer. Vidare har kommittén behandlat frågor om ändring i nordiska socialkonventionen, planläggning av sociala institutioner, publikationen Nordiska medborgares rättigheter, socialstatistisk jämförelse mellan de nordiska länderna och EEC-länderna samt nordiskt ILO-samarbete.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

Sigurður Bjarnason

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Työne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Møller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Berättelse

från det tulladministrativa rådet

(Överlämnad av Danmarks regering)

Det nordiske toldsamarbejde indledtes allerede i efteråret 1953, da repræsentanter for de centrale toldadministrationer i Danmark, Finland, Norge og Sverige mødtes for at drøfte gennemførelsen af det fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. fremsatte forslag om toldlettelser i den internordiske rejsetrafik.

Der har derefter med få undtagelser hvert år været afholdt møder mellem toldadministrationerne og siden 1957 tillige med deltagelse fra Island. Ved mødet den 9. september 1960 i Helsingfors udarbejdedes der en vedtægt for samarbejdet mellem toldstyrelserne, og denne vedtægt godkendtes senere af de respektive landes regeringer. Hermed var Det nordiske toldadministrative Råd etableret.

Samarbejdet har følgende formål:

at søge at opnå så ensartede og enkle bestemmelser af toldadministrativ art, som det efter omstændighederne findes muligt og hensigtsmæssigt,

at virke for forenklinger i samfærdslen mellem de nordiske lande for så vidt angår toldkontrol og toldklarering m. m.,

at virke for et samarbejde mellem de nordiske toldmyndigheder til forhindring og opklaring af overtrædelser af toldbestemmelserne,

at virke for en udveksling af erfaringer og synspunkter på det toldadministrative område,

at foranledige toldspørgsmål af almen interesse optaget til drøftelse og undersøgelse,

at give oplysning om toldbestemmelserne i de nordiske lande og i det hele taget at virke til fremme af samarbejdet mellem de nordiske toldmyndigheder,

at have opmærksomheden henledt på sådanne internationale forhold, som kan være af almen interesse for de nordiske toldstyrelser, samt

at holde sådan kontakt med organerne for andet nordisk samarbejde, som kan være af betydning for toldsamarbejdet.

Udover de nævnte formål skal også nævnes den betydning for samarbejdet, der ligger i at få mulighed for at knytte og udbygge de personlige kontakter mellem embedsmændene.

Formandskabet i rådet går på skift mellem cheferne for toldstyrelserne.

Til rådet er knyttet 2 permanente udvalg, tarifudvalget og det almindelige udvalg.

Tarifudvalget har til opgave at følge udviklingen på tarifområdet i de nordiske lande, at virke for en ensartet anvendelse af toldtarifferne og at udveksle erfaringer og synspunkter vedrørende disse. Udvalget har i den forløbne tid drøftet ca. 100 tariferingssspørgsmål årligt.

Det almindelige udvalg har til opgave i øvrigt at virke for gennemførelsen af rådets formål i tidsrummet mellem rådsmøderne.

Der skal i det følgende nævnes nogle af de vigtigere emner, Det nordiske toldadministrative Råd har beskæftiget sig med.

Ved rådsmøderne afgives der udførlige redegørelser for gennemførte rationaliseringsforanstaltninger og strukturændringer inden for de enkelte landes toldvæsen, ligesom erfaringer indvundet fra nye arbejdsmetoder m. v. udveksles. Orientering om udfærdigelse af nye love og bekendtgørelser finder ligeledes sted.

Rådet har for at lette forsendelsen af gods med lastautomobiler mellem de nordiske lande tiltrådt en nordisk vejttoldpasordning. Denne bygger på grundprincipperne i den internationale T.I.R.-konvention om forsendelse af gods ad landevejen og på et gensidigt samarbejde mellem de enkelte toldkamre i de nordiske lande. Den indebærer imidlertid en forenkling fra T.I.R.-konventionen på afgørende punkter. Der kræves således ikke sikkerhedsstillelse ved forsendelse efter de nordiske vejttoldpasregler, hvilket gør transporten billigere for afsenderen. Der kræves heller ikke toldvæsenets tilstedeværelse ved indladningen i lastautomobilet, hvilket er tidsbesparende for såvel afsenderen som toldvæsenet og personalebesparende for sidstnævnte. Toldkontrol ved udførsel fra afsenderlandet finder almindeligvis heller ikke sted. Ordningen, der er meget benyttet, har bragt forsendelse af gods ad landevejen mellem de nordiske lande ind under enkle, men dog faste rammer.

For at lette inkvireringen (undersøgelsen) af skibe, der kommer fra et andet nordisk land, og tillige som et led i smuglerbekæmpelsen har rådet tiltrådt en ordning, hvorefter der medgives enhver skibsfører et skibstoldpas indeholdende oplysninger om den medførte proviant (særlig spiritus, vin og tobaksvarer). Ordningen har virket meget tilfredsstillende og er senere tiltrådt af Storbritannien og Irland.

I årenes løb har en række af Nordisk Råds rekommandationer med indhold af toldmæssig relevans været behandlet. Nævnes skal således sagerne om harmonisering af bestemmelserne om rejsendes adgang til toldfri indførsel af spiritus og tobaksvarer og fælles minimumsværdigrænse for andre

varer, der kan indføres told- og afgiftsfril, samt spørgsmålet om lettelser i grænseformaliteterne i den internordiske flytrafik.

Det nordiske toldadministrative Råd har ligeledes kontinuerligt fulgt det arbejde inden for toldstyrelserne i Finland, Norge og Sverige, som blev igangsat på foranledning af Nordisk Råds rekommandation nr. 6/1956 angående told- og paskontrol ved fælles grænsestationer, og som førte frem til den nuværende ordning — det såkaldte grænsetoldsamarbejde — ved de fælles landegrænser (*se herom bl. a. Den nordiske samfærdselskomité's beretninger til Nordisk Råds 11. og 12. sessioner, siderne 949 og 1463*).

Som en følge af den særlige interskandinaviske struktur inden for SAS er det påkrævet, at der finder koordinering sted også i de spørgsmål, der vedrører de nordiske landes toldvæsen. Bevillinger til toldfri indførsel af markudrustning m. v. meddeles således først efter høring i de øvrige nordiske toldstyrelser. På tilsvarende måde er der nøje kontakt vedrørende alle spørgsmål i forbindelse med salg fra tax-free shops i lufthavnene og proviantering af flyene.

Det kan endelig nævnes, at adskillige problemer, der er sat på dagsordenen i andre internationale organisationer som f. eks. toldsamarbejdsrådet i Bryssel og ECE's transportkomité i Genève gøres til genstand for forhåndsdrøftelse i Det nordiske toldadministrative Råd, hvorigennem der tilstræbes tilvejebragt en fælles nordisk holdning.

Der er — i begrænset oplag — udfærdiget protokol med bilag fra hvert af de afholdte møder i Det nordiske toldadministrative Råd.

København, den 11. december 1967

Berättelse**från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete***(Överlämnad av Norges regering)***I n n e h å l l**

I. Norden og markedsdiskusjonene (rek. 23/1967)	1515
II. Nordisk samarbeid i Kennedy-forhandlingene	1518
III. Utredningene om en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid (rek. 26/1966)	1519
IV. Økonomisk samarbeid ellers	1527
Handelspolitisk samarbeid	
Produksjonssamarbeid	
Samråd om økonomisk politikk og finansielt samarbeid	

TILLÄGG

1. Samarbeid vedrørende det ytre tollnivå	1530
2. Samarbeid om konkurransevilkårene	1584
3. Samarbeid i de internasjonale organisasjoner	1594
EFTA	
GATT	
UNCTAD	
OECD	
4. Nordisk samhandel 1960—september 1967	1612
5. Produksjonssamarbeidet i Norden	1630
6. Kapital- og etableringsspmål i relasjon til EEC	1638
7. Fortegnelse over medlemmene i Nordisk ministerkomité for økonomisk samarbeid og medlemmene i Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg	1715

I. Norden og markedsdiskusjonene

Under Nordisk Råds 15. sesjon i Helsingfors vedtok Rådet følgende rekommandasjon (nr. 23/1967):

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

a. å fortsatt støtte opp om bestrebelsene for å nå fram til en bred europeisk markedsløsning og samarbeide nærmest mulig under forberedelsene til og under eventuelle forhandlinger herom.

b. å legge særlig vekt, uansett de enkelte nordiske lands tilknytningsform, på å bevare det frie nordiske marked som er oppnådd gjennom EFTA og å bevare mulighetene for fortsatt å utvikle det nordiske samarbeid innenfor markedskonstellasjoner.

c. å holde Nordisk Råd eller dets organer løpende informert om utviklingen i markeds situasjonen.

Samarbeidsministrene vil i denne forbindelse gi følgende oversikt over utviklingen siden sesjonen i Helsingfors fant sted.

På et ekstraordinært ministermøte i EFTA den 28. april i London fant det sted ytterligere konsultasjon mellom EFTA-landene. Ministrene erkjente at hvis den britiske regjering skulle bestemme seg for å søke en nærmere tilknytning til EEC, ville denne avgjørelse åpne nye muligheter for en løsning av spørsmålet om europeisk økonomisk integrasjon, som alle medlemsland ønsket å delta i. EFTA-regjeringene stadfestet sin vilje til å arbeide for europeisk økonomisk integrasjon og understreket sin sterke interesse i å trygge, som en viktig del av et utvidet europeisk fellesskap, det frie marked som allerede er etablert innen EFTA. Om det skulle vise seg nødvendig ville EFTA-regjeringene søke å oppnå en tilstrekkelig lang overgangstid for å unngå forstyrrelser i allerede eksisterende handelsmønstre. Ministrene var enige om at deres regjeringer skulle opprettholde nære og fortløpende konsultasjoner om alle aspekter ved Europas fremtidige struktur.

Den 2. mai bekjentgjorde premierminister Wilson i Underhuset at den britiske regjering hadde besluttet å søke medlemskap i EEC. I sin tale erklærte premierminister Wilson at han i sine samtaler med representanter for EEC-landenes regjeringer hadde uttalt at den britiske regjering var beredt til å akseptere Roma-traktaten, og at det var hans regjeringens hensikt å føre forhandlinger om medlemskap på dette grunnlag.

Underhuset debatterte markedsspørsmålet 9.—11. mai 1967, og ga med 488 mot 62 stemmer regjeringens beslutning sin fulle støtte. Den 11. mai ble den britiske søknad om medlemskap overlevert formannen i EEC's ministerråd i Brussel. Den har følgende ordlyd i oversettelse:

På vegne av Hennes Majestets Regjering i Det Forente Kongerike av Storbritannia og Nord-Irland har jeg den ære å underrette Deres Eksellense om at Det Forente Kongerike herved søker om å bli medlem av Det europeiske økonomiske fellesskap i samsvar med bestemmelsene i artikkel 237 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap.

Den 11. mai 1967 drøftet Folketinget Danmarks stilling og ga med 150 mot 20 stemmer sin tilslutning til å gjennompta forhandlingene om dansk medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap sammen med Storbritannia. Den danske søknad ble overlevert 12. mai, og har følgende ordlyd i oversettelse:

Idet jeg henviser til den danske regerings note af 10. august 1961 vedrørende Danmarks optagelse i Det europæiske økonomiske fællesskab og til artikkel 237 i traktaten af 25. marts 1957 om oprettelsen af Det europæiske økonomiske fællesskab, har jeg den ære på den danske regerings vegne at anmode om Danmarks optagelse som medlem af Det europæiske økonomiske fællesskab. Den danske regering lægger den største vægt på at forhandlingerne herom kan gjenoptages så snart som muligt.

Det norske storting drøftet 11.--13. juli 1967 Norges forhold til EEC og ga med 136 mot 13 stemmer sin tilslutning til at regjeringen søker om medlemskap. Den norske søknad ble overlevert 24. juli og har følgende ordlyd i oversettelse:

Ved vedtak av 13. juli 1967 gav Stortinget sin tilslutning til at regjeringen søker om medlemskap for Norge i de europeiske fellesskap.

På grunnlag av dette vedtak og under henvisning til den norske regjeringens brev av 30. april 1962, har jeg den ære å søke om forhandlinger om utformingen av den av Roma-traktatens artikkel 237, annet ledd forutsatte avtale som grunnlag for medlemskap.

I denne sammenheng ønsker den norske regjering også å slutte seg til traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap i samsvar med dens artikkel 98, samt til traktaten om opprettelse av Det europeiske atomenergifellesskap, i samsvar med dens artikkel 205.

Som nevnt i brev av 30. april 1962, vil Norges tilslutning til Det europeiske økonomiske fellesskap reise særlige problemer på grunn av landets geografiske beliggenhet og økonomiske struktur. Den norske regjering håper likevel at det vil være mulig ved at det vises gjensidig forståelse, å finne frem til tilfredsstillende løsninger på disse problemer i løpet av forhandlingene.

Den svenske regjering erklærte 2. mai at den hilste den britiske beslutning velkommen og understreket at Sverige ønsker å delta aktivt i samarbeidet for å skape et enhetlig økonomisk marked i Europa. Den svenske regjering erklærte seg rede til å drøfte og forhandle under hensyntagen til en konsekvent gjennomføring av svensk nøytralitetspolitikk.

På bakgrunn av at så mange EFTA-land, og særskilt to nordiske land, klart ga uttrykk for vilje til å forhandle om medlemskap i EEC, anså den svenske regjering at sterke grunner talte for at også Sverige skulle pre-

sentere sitt ønske om forhandlinger mer direkte enn i deklarasjonen av 2. mai. Etter at regjeringen hadde diskutert Sveriges stilling med utrikesnämnden ble den svenske søknad overlevert den 28. juli. Søknaden har følgende ordlyd i oversettelse:

Herr ordförande!

I skrivelse den 12 desember 1961 till ordföranden i Europeiska Ekonomiska Gemenskapens råd hemställde Sveriges utrikesminister på uppdrag av svenska regeringen om förhandlingar om en ekonomisk associering mellan Sverige och gemenskapen.

Den 28 juli 1962 bereddes Sveriges handelsminister tillfälle att inför rådet lägga fram svenska regeringens synpunkter. Därvid underströks regeringens vilja att effektivt bidra till det europeiska ekonomiska samarbetet och uppställdes de förbehåll som betingas av den svenska regeringens beslutsamhet att upprätthålla Sveriges traditionella neutralitetspolitik.

Den konstruktiva tanken på en vidgad europeisk ekonomisk integration har under senare år vuxit sig allt starkare. Nyligen har brittiska, danska, irländska och norska regeringarna lämnat in ansökningar om medlemskap i gemenskapen. Svenska regeringen är angelägen att bringa i gemenskapens erinran sitt starka intresse av att deltaga i arbetet för en enhetlig ekonomisk lösning i Europa. Enligt svenska regeringens uppfattning är det väsentligt att härvid bevara de framsteg som gjorts inom den europeiska frihandelsammanslutningen och därigenom den tullfria nordiska marknaden.

Jag har därför erhållit i uppdrag att till Eder framföra svenska regeringens hemställan om förhandlingar med gemenskapen i syfte att göra det möjligt för Sverige att, i en form som medger ett fullföljande av den svenska neutralitetspolitiken, deltaga i utvidgningen av den Europeiska Ekonomiska Gemenskapen.

Svenska regeringen är också beredd att förhandla med Europeiska kol- och stålgemenskapen samt med europeiska atomenergigemenskapen.

Den finske regjering har fortsatt nøye fulgt utviklingen av den europeiske markedssituasjonen. Den analytiske virksomheten har funnet god støtte i det samarbeid som er etablert mellom utredningsinstansene i de nordiske land. Tross sin generelt positive innstilling til utviklingen av det økonomiske samarbeidet i Europa har den finske regjering i den nåværende uklare situasjon ikke funnet at de øvrige nordiske lands søknader om forhandlinger med EEC gir anledning til særskilte tiltak.

På møter den 10., 24. og 25. juli 1967 besluttet EEC's ministerråd, etter å ha foretatt en første undersøkelse av Storbritannias, Irlands, Danmarks og Norges søknader om medlemskap, å iverksette den prosedyre som er forutsatt i EEC-traktatens artikkel 237, EURATOM-traktatens artikkel 205 og CECA-traktatens artikkel 98. Rådet anmodet i denne forbindelse Kommisjonen om å avgjøre den i de nevnte bestemmelser forskrevne uttalelse til Rådet.

Den rapport som Kommisjonen la fram for Ministerrådet i slutten av september, gir en utførlig oversikt over de problemer Kommisjonen mener vil

oppstå ved en utvidelse av Fellesskapet. Den har også trukket fram de spesielle problemer som vedrører de enkelte medlemskapsøkende land.

Kommisjonen uttaler som konklusjon at det bør opptas forhandlinger samtidig for alle land som har søkt om medlemskap. Det konstateres i rapporten at for Sveriges del kan medlemskap overveies bare dersom forhandlingene med dette land viser at det er i stand til uten reservasjoner å akseptere EEC's politiske målsetting.

På grunnlag av Kommisjonens rapport har EEC's ministerråd under møter 23.—24. oktober samt 20. november og 18.—19. desember 1967 drøftet de foreliggende søknader.

I skrivelser av 20. desember 1967 til de berørte land har Ministerrådets formann redegjort for resultatet av de hittidige diskusjoner. I rådsmøtet 18. og 19. desember ble det fastslått at ingen medlemsstater hadde prinsipielle innvendinger mot en utvidelse av fellesskapene. Ett medlemsland var imidlertid av den oppfatning at utvidelse av fellesskapene på avgjørende måte ville endre fellesskapenes natur og arbeidsmåte. Fem medlemsland sluttet seg til Kommisjonens oppfatning at forhandlinger i egnet forum burde tas opp med de stater som har anmodet om medlemskap og uttalte at forhandlinger nå måtte opptas. Ett medlemsland var imidlertid av den oppfatning at forbedringsprosessen i britisk økonomi må være fullført før Storbritannias søknad kan tas i betraktning. Det var mot denne bakgrunn ikke mulig å oppnå noen enighet i Rådet om sakens videre gang. Rådet besluttet imidlertid at søknadene om medlemskap likesom den svenske regjeringens skrivelse fortsatt skal bli stående på Rådets dagsorden.

Man tar sikte på å holde et nordisk ministermøte før Nordisk Råds sesjon for å drøfte den europeiske markedssituasjon.

De nordiske land har utvekslet de utredninger som er foretatt i de ulike land i forbindelse med forberedelsene til eventuelle forhandlinger med EEC. Disse er studert i de enkelte land og blir for tiden vurdert og drøftet i fellesskap.

II. Nordisk samarbeid i Kennedy-forhandlingene

Danmark, Finland, Norge og Sverige ble i november 1966 enige om å opptre i en felles forhandlingsdelegasjon i Kennedy-forhandlingenes slutfase. Viktige nordiske eksportvarer, bl. a. jordbruksvarer, fisk, treforedlingsprodukter, jern og stål samt andre metaller, var i stor grad unntatt i tilbudene fra viktige handelspartnere for de nordiske land. Dette gjaldt særlig tilbudet fra EEC. For bedre å kunne hevde de sammenfallende nordiske interesser og for å oppnå bedre balanse mellom de nordiske tilbud og de fordeler som kunne oppnås like overfor andre land, var det behov for en samordning av forhandlingsoppleggene i de nordiske land.

Verdien av en samordning på dette område framgår av at Norden som enhet er det største markedet for eksport fra EEC. Norden avtok således i 1965 13,5 % av Fellesskapets totale eksport, mens 12,6 % gikk til USA og 8,7 % til Storbritannia. Den nordiske importen fra EEC utgjorde nevnte år 3,8 milliarder dollar og eksporten 2,6 milliarder dollar. Det sammenlagte importoverskudd på 1,2 milliarder dollar understreker den nordiske tollpolitikens betydning i forhandlingene med EEC. Dette handelsområde fremstod som Nordens viktigste motpart i Kennedy-runden.

For Nordens del innebærer sluttresultatet av Kennedy-forhandlingene betydelig forbedrede eksportmuligheter på industrivareområdet. Tollsenkningene på de viktigste markeder beregnes i gjennomsnitt å ligge over 35 %. De mest omfattende tollsenkninger skjer for verkstedsprodukter hvor tollen i stor utstrekning halveres. Men også for treforedlingsprodukter, såsom masse og papir, jern og stål og kjemiske produkter innebærer forhandlingsresultatet tollsenkninger av betydning. Innen jordbruks- og fiskerisektoren er resultatene derimot begrensede, men omfatter dog to avtaler mellom Danmark og EEC om importavgiftslettelse innen kveg- og ostesektoren.

Beslutningen om å føre felles forhandlinger bidro til å få forhandlingene inn i en avgjørende fase. Det nordiske samarbeid hadde stor betydning for landenes mulighet til å hevde sine interesser. Sluttresultatet ville neppe ha kunnet vært oppnådd dersom de nordiske land hadde opptrått hver for seg. Dette understreker også den politiske verdi av en samlet nordisk oppreden i internasjonal sammenheng.

III. Utredningene om en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid (rek. 26/1966)

Under Nordisk Råds 15. sesjon i april 1967 i Helsingfors ble regjeringene i de nordiske land bedt om å fortsette arbeidet med rek. 26/1966 vedrørende utredningene om en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid. I rapporten fra Den nordiske ministerkomité til Nordisk Råds 15. sesjon ble spørsmålene om en nordisk tollharmonisering og et utvidet nordisk markedsfellesskap på jordbruksområdet særlig behandlet. Ministerkomiteen uttalte at mulighetene for et utvidet samarbeid innen disse områder for tiden var meget begrenset.

Når det gjaldt mulighetene for en nordisk tollharmonisering fant man dengang, på grunn av de pågående forhandlinger i Kennedy-runden i GATT, ikke å kunne ta stilling til spørsmålet.

Utredningene av tollharmoniseringsproblemer har fortsatt etter Kennedy-rundens avslutning, og det foreligger en rapport som følger som vedlegg 1.

Hva angår de øvrige områder som er nevnt i rek. 26/1966 er det foretatt en vurdering av mulighetene for å gjennomføre en ytterligere liberalisering

av handelen med fisk mellom de nordiske land. Det er videre utarbeidet en oversikt over samarbeidet innen EFTA og mellom de nordiske land på feller av betydning for gjennomføring av like konkurransevilkår for de nordiske lands industrier (se vedlegg 2).

På grunnlag av det utredningsarbeid som er foretatt vil Ministerkomiteen uttale følgende:

a. Det ytre tollnivå

På grunnlag av drøftelser i tiden inntil Nordisk Råds 15. sesjon i mars 1967 uttalte ministerkomiteen i sin rapport til Rådet (C 5/1967/e) at det først når resultatet av Kennedy-runden forelå, ville være mulig å ta stilling til om det er interesse for å foreta en mer gjennomgripende tollharmonisering. Samarbeidsutvalgets foreløpige rapport inneholdt en sammenlikning av de nordiske lands tollsatser for et antall industrivarer av betydning for visse større industrier. Vedlegg 1 til foreliggende rapport inneholder en oversikt over arbeidet siden 15. sesjon.

Samarbeidsutvalget har etter Kennedy-rundens avslutning foretatt en undersøkelse av i hvilket omfang tollnedsettelsene vil medføre at de nordiske lands tollsatser for disse varer tilnærmes (se *Bilaga 1 till Tillägg 1*).

Denne undersøkelse, som bare kan betegnes som en første oversikt over det nordiske tollharmoniseringsproblem etter Kennedy-runden, synes å vise at Kennedy-runden har ført til en ikke ubetydelig tilnærmelse av de nordiske lands tollsatser på industrivarer. Uansett dette er det fortsatt en betydelig forskjell mellom de nordiske lands tollsatser, idet forskjellen mellom den høyeste og laveste nordiske tollsats for halvdelen av de i oversikten anførte tollpliktige varer er 10 prosentpoeng eller mer.

Det er videre foretatt en undersøkelse av en nordisk tollharmonisering sett i forhold til GATT (se *Bilaga 2 till Tillägg 1*).

Det går fram av undersøkelsen at det finnes to måter som tollsatser som er bundet i GATT kan forhøyes på som ledd i en tollharmonisering mellom flere land.

Et land, som ønsker å forhøye visse GATT-bundne tollsatser som ledd i en tollharmonisering, kan for det første frigjøre sine bindinger gjennom såkalte kompensasjonsforhandlinger, idet det tilbyr andre land, som er interessert i de aktuelle tollbindinger å binde eller nedsette andre tollsatser. Den annen mulighet for en tollharmonisering består i at de land som ønsker å harmonisere sine tollsatser, danner en tollunion, slik at de harmoniserte tollsatser blir unionlandenes felles tolltariff. I dette tilfelle skal det også ytes kompensasjon for de forhøyelser av bundne tollsatser som et unionsland foretar, men kompensasjonen kan da utgjøres av de nedsettelsene som andre unionsland foretar av de tilsvarende tollsatser.

GATT-avtalen stiller visse krav til en tollunion. Tollsatser i en tollunions tolltariff må ikke som helhet være høyere eller mer restriktive enn de toll-

satser som gjaldt i unionslandene før dannelsen av tollunionen. Videre skal en tollunion omfatte praktisk talt hele handelen mellom unionslandene eller i det minste praktisk talt hele handelen med varer, som har sin opprinnelse i unionslandene.

De nordiske land kan således vanskelig foreta en tollharmonisering alene for et enkelt vareområde med mindre man ønsker en harmonisering på laveste nivå.

Man kan imidlertid begynne med å foreta en tollharmonisering for et enkelt vareområde, men denne harmonisering må da være et ledd i en plan som innen rimelig tid fører til dannelsen av en tollunion, som omfatter et vareområde, som minst må være av samme omfang som EFTA-konvensjonens vareområde.

En nordisk tollharmonisering vil ha virkninger på flere områder. Den vil ha betydning for de nordiske lands industrier ved at deres tollbeskyttelse, deres omkostninger og den preferanse, de oppnår i de andre nordiske land, endres. Den vil samtidig endre de vilkår, hvorunder importhandelen og eksporthandelen i de nordiske land arbeider, herved tenkes bl. a. på forvridningsproblemet. Tollharmoniseringen vil endelig også ha handelspolitiske virkninger.

For å oppnå et overblikk over disse virkninger av en nordisk tollharmonisering overfor andre enn EFTA-land må man for alle større vareområder undersøke hvilken betydning en harmonisering vil ha på de foran nevnte områder.

Samarbeidsutvalget har påbegynt slike undersøkelser for de enkelte industrier med henblikk på en nordisk tollharmonisering, såvel til EEC's tollsatser som til tollsatser som svarer til et veiet gjennomsnitt av de nordiske tollsatser. De første industrier man har undersøkt er lær- og lærvareindustriene og tekstil- og bekledningsindustriene. Undersøkelsene er ennå ikke avsluttet, og for så vidt angår de foreløpige resultater henvises til vedlagte rapport.

Den arbeidsmetode som Samarbeidsutvalget har valgt for å undersøke virkningene av en harmonisering av de nordiske tollsatser synes å gi et godt grunnlag for å bedømme de hovedproblemer som finnes på de enkelte industriområder. Det er derfor enighet om å fortsette analysen av andre vareområder etter samme metode som hittil.

b. Jordbruket

I Ministerkomiteens rapport av 28. februar 1967 til Nordisk Råds 15. sesjon ble det redegjort utførlig for mulighetene for et videregående samarbeid mellom de nordiske land på jordbruksområdet. Det heter i rapporten bl. a. at et fullstendig nordisk markedsfellesskap på jordbruksområdet vil måtte innebære at alle handelshindringer mellom de nordiske land blir fjernet samt at de enkelte interne støtteordninger blir harmonisert. En fri-

gjøring av handelen etter disse retningslinjer vil som målsetting forutsette en felles nordisk jordbrukspolitikk og et enhetlig nordisk prisnivå for jordbruksvarer. På grunn av produksjonsforholdene i de nordiske land kan en tilpassing som er en forutsetning for et felles marked, ikke gjennomføres uten en gjennomgripende strukturendring. For enkelte land vil dette bety en radikal endring av den politikk disse land fører når det gjelder selvforsyningen på jordbruksvareområdet. Det vil likeledes kreves endringer av stor betydning i forbindelse med de sosiale og befolkningsmessige målsettinger, som i stor grad er bakgrunnen for den jordbrukspolitikk som føres. Spørsmålet er derfor om man er villig til i de enkelte land innen overskuelig tid å gjennomføre tiltak som kan skape forutsetninger for den produksjonstilpassing som er nødvendig i sammenheng med opprettelsen av et felles nordisk marked på dette område. Eventuelle planer om et felles nordisk marked for jordbruksvarer forutsetter således at det må tas stilling til visse grunnleggende økonomisk-politiske spørsmål.

Det synes for tiden ikke å være mulig å finne en løsning som er akseptabel for samtlige nordiske land når det gjelder gjennomføringen av et nordisk markedsfellesskap for jordbruksvarer.

En mer begrenset målsetting for samarbeidet på jordbruksområdet kan nås ved at importreguleringene for jordbruksvarer i de nordiske land samordnes i en slik utstrekning som er nødvendig for å få i stand et fritt og utvidet nordisk varebytte. Dette kan skje ved et system med felles minimums priser for ulike jordbruksprodukter ved nordisk samhandel samt særskilte internordiske importavgifter som avvikles suksessivt. Med hensyn til de nærings- og befolkningsmessige konsekvenser som derved skulle kunne oppstå synes for nærværende ikke noen politiske forutsetninger å foreligge for å komme frem denne vei.

Mulighetene for på nordisk basis å innføre preferanseordninger for nordiske jordbruksvarer ved import til de enkelte land er likeledes begrenset. Problemet med slike preferanseordninger er videre at en økt nordisk handel vil måtte skje på bekostning av handelen med tredjeland. På svensk, finsk og norsk side er oppfatningen at man ikke kan utelukke risikoen for at slike ordninger vil kunne bli erklært GATT-stridige, mens det fra dansk side hevdes at de ikke er uforenlige med GATT.

En teknisk mulig løsning for økt internordisk handel med jordbruksvarer ligger i et system med særskilte tollkvoter med redusert toll eller importavgifter. I praksis er det imidlertid sannsynligvis få områder hvor en slik ordning vil vise seg tjenlig.

Samarbeidsutvalget vil ha oppmerksomheten henvendt på praktiske muligheter for en forbedring av samhandelsvilkårene på dette område.

c. Fisk

Problemene innen fiskesektoren har tidligere vært drøftet på nordisk plan. Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg la i slutten av 1950-årene fram et forslag om gjennomføring av et felles nordisk marked som også omfattet fisk og fiskevarer.

Ifølge forslaget, som var et ledd i undersøkelsene om opprettelse av en nordisk tollunion, skulle toll, avgifter og kvantitative importrestriksjoner som hovedregel avskaffes i den internordiske samhandel med disse varer samtidig med opprettelsen av det felles marked. Videre skulle de nordiske land ifølge forslaget gjennomføre felles ytre tollsatser overfor tredjeland.

Samarbeidsutvalgets forslag omfattet videre en rekke andre forhold av betydning for etablering av et nordisk marked innen fiskesektoren, således regler vedrørende landingsrettigheter, transittering og omlasting.

Under Nordisk Råds 9. sesjon (i 1961) satte den islandske regjering fram forslag om nordisk samvirke om fiskeriproblemer. Forslaget tok i første rekke sikte på nordisk samarbeid under forhandlinger i GATT om nedsettelse eller avskaffelse av tollsatser på fiskeprodukter samt under drøftelser innen OECD om fiskesektoren. Et samarbeid som foreslått fant også sted.

Under Nordisk Råds 10. sesjon (i 1962) ble det fra dansk side satt fram et forslag om opprettelse av et nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål. Det er senere truffet avtale mellom de nordiske fiskeriministre om et slikt organ bestående av to representanter fra regjeringene og to representanter fra fiskerinæringene i hvert land. Årlige rapporter om de spørsmål som har vært drøftet på kontaktorganets møter er avgitt til Nordisk Råd.

Opprettelsen av EFTA har medført en viss liberalisering av samhandelen med fisk og fiskevarer mellom EFTA-landene, herunder mellom de nordiske land som er med i EFTA-samarbeidet. Dette gjelder således avvikling av toll og kvantitative restriksjoner for slike fiskeprodukter som ikke er ført opp i EFTA-traktatens annex E. EFTA-landene med unntagelse av Storbritannia påtok seg videre, ved undertegningen av traktaten, å unnlate å skjærpe bestående eller å innføre nye importrestriksjoner for fisk eller fiskeprodukter, samt ikke å forhøye bestående tollsatser for disse varer.

Som resultat av drøftelsene i EFTA i 1963 har enkelte land gjennomført ytterligere lettelser i handelslindringene for fisk og fiskevarer. Våren 1967 ble det innledet nye drøftelser i EFTA om mulighetene for en videregående liberalisering av handelen med fisk og fiskevarer.

Situasjonen innen fiskerisektoren i de nordiske land kan for tiden karakteriseres således:

På *dansk* side har man i 1966 avviklet de resterende importrestriksjoner for fisk og fiskevarer. Gjennom bilateral avtale gir Danmark videre svenske fiskefartøyer rett til direkte landinger. Man er på gjensidig basis rede til å overveie landingskontingenter for norske fiskefartøyer. En endring i juni

1967 av den danske saltvandsfiskerilov har muliggjort en smidigere politikk på dette område.

Finland opprettholder kvantitative restriksjoner og toll på de fiskeriprodukter som er nevnt i bilag E til EFTA-konvensjonen. Importen av fiskekonserver er derimot fri, fra 1. januar 1968 også tollfri. Landing av utenlandske fartøyers fangster i Finland er forbudt. En opphevelse av dette forbud har ikke vært aktuelt.

I *Island*, som for øvrig ikke deltar i utredningene vedrørende rek. 26/1966, var direkte landinger, likesom landinger for transit av fisk fra utenlandske fiskefartøyer, inntil 1966 forbudt unntatt i nødstilfeller. Sommeren 1966 fikk norske og færøyske fiskefartøyer tillatelse til landing av sild på Island. I 1967 ville det også ha blitt gitt tillatelser til slike landinger hvis ønsket om dette var fremkommet. Lov vedrørende landingsrettigheter for utenlandske fiskefartøyer er for tiden under revisjon.

Der er ingen importrestriksjoner på fisk og fiskevarer i *Norge*, bortsett fra en viss regulering av importen av fersk makrell. En har heller ingen toll på importen av fisk og fiskevarer fra de øvrige nordiske land når en ser bort fra en mindre toll på røkt fisk, saltet laks og østers.

I medhold av den nye lovgivningen om regulering av landing fra utenlandske fiskefartøyer (lov av 17. juni 1966) har en fra norsk side i individuelle tilfelle gitt en rekke tillatelser til landinger fra utenlandske fiskefartøyer. Spørsmålet om å etablere i avtalsform en gjensidig adgang til begrensede landingsrettigheter for danske og norske fiskere har en på norsk side undergitt en foreløpig vurdering. En har imidlertid kommet til at det for tiden ikke er grunnlag til å drøfte spørsmålet nærmere, men at spørsmålet bør holdes under observasjon til en får bedre erfaring med hensyn til praktiseringen av den nye lovgivning. Spørsmålet om å gi svenske fiskere adgang til å transittere sine fangster gjennom Norge har derimot ikke vært vurdert. Den nye lovgivningen om landingsreguleringen gjør ingen endring i det tidligere forbud mot at utenlandske fiskefartøyer foretar tilvirking, pakking eller omlasting innenfor fiskerigrensen. Bare når det foreligger havari eller liknende kan det dispenseres fra dette forbud.

Den gjeldende importregulering i *Sverige* innebærer hovedsakelig restriksjoner på importen av sild og torsk. I Sverige betrakter man den frie landingsrett som en uatskillelig del av importliberaliseringen. Som en følge herav anser man det på svensk side ikke mulig å gjennomføre en ytterligere liberalisering av importen så lenge ingen tilfredsstillende løsning er oppnådd når det gjelder spørsmålet om rett til direkte landing og transittering av svenske fiskefangster i berørte nordiske land.

Gjennomføring av planer om en ytterligere liberalisering av samhandelen med fisk og fiskevarer synes som for landbrukssektorens vedkommende, å kreve at en på forhånd tar stilling til visse grunnleggende økonomisk-politiske spørsmål. Man har derfor ikke funnet en løsning på pro-

blemene innen fiskerisektoren som er akseptabel for samtlige nordiske land. Det nordiske kontaktorgan for fiskerispørsmål vil imidlertid som hittil ha oppmerksomheten henvendt på disse spørsmål.

d. Konkurransvilkårene

Når det gjelder mulighetene for å etablere mer like konkurransevilkår for de nordiske lands industrier på de områder hvor det måtte være behov for å supplere det pågående EFTA-samarbeid, har samarbeidsutvalget gjennomgått EFTA-samarbeidet innen EFTA-konvensjonens avsnitt om konkurranseregler og samarbeidet innen Norden på disse felter. Det er redegjort for samarbeidet innenfor områdene restriktive forretningsmetoder, etableringsrett, offentlige foretak, statsstøtte, skattelovgivning, patentsamarbeid, industriell standardisering og tekniske forskrifter og andre ikke tollmessige handelshindringer. (*Se Tillæg 2.*)

Det fremgår av den utarbeidede oversikt som spesielt redegjør for det nordiske samarbeid på de enkelte områder såvel innenfor som utenfor EFTA at de nordiske land på disse områder i flere henseender allerede er nådd vesentlig lengre enn EFTA med hensyn til lovharmonisering og samarbeid. Dette gjelder således samarbeidet vedrørende aksjeselskaps-, patent- og konkurranselovgivning.

På basis av den kartlegging som er foretatt kommer diskusjonene til å fortsette for å klarlegge de problemer som er forbundet med en ytterligere utbygging av det nordiske samarbeid. Inntil utredningene om en samlet utbygging er fullført er det hensiktsmessig at samarbeidsspørsmål innenfor næringslovgivningen tas opp etter hånden som konkrete emner viser seg å være av felles interesse for de nordiske land. Slike samarbeidsspørsmål kan for eksempel bli aktuelle i kraft av arbeidet innenfor de internasjonale handelspolitiske organisasjoner og særlig EFTA. Det nordiske samarbeid vil under disse omstendigheter forholdsvis lett kunne etableres idet de nordiske land er i nær kontakt med hverandre på ekspertplan. Det bør imidlertid etterstrevs å utbygge ytterligere denne løpende kontakt mellom de nordiske land innenfor EFTA-samarbeidet, som i konkrete tilfelle kan virke befordrende for en videreføring av de nordiske overveielser. Etter at toll- og mengderestriksjoner i det alt vesentligste er avvirket innen EFTA, har Konvensjonens konkurranseregler fått voksende betydning. Det gjelder bl. a. adgangen til bruk av statsstøtte. Det er behov for et nært samarbeid mellom de nordiske land om EFTA's konkurransevilkår.

e. Kapitaltilførslene

Rek. 26/1966 henstiller til regjeringene å utrede mulighetene for en utbygging av det nordiske samarbeid også når det gjelder kapitaltilførslene. Det nordiske utvalg for finansielle spørsmål har i 1966 avgitt »Rapport om nordisk samarbeid ved opplåning på det internasjonale kapitalmarked»,

inntatt som vedlegg 3 til ministerkomiteens rapport til Nordisk Råd av 28. februar 1967.

I denne rapporten drøfter utvalget følgende alternativer:

1. Garantiordning ved emisjoner fra de kapitalsvake land.
2. Adgang for nordiske private finansinstitutter til å tegne (garantere tegning) ved nordiske emisjoner i utlandet.
3. Sentralbankenes mulighet for å overta og støtte opp om nabolandenes obligasjonsemisjoner.

Finansutvalget har funnet at det ikke finnes grunnlag for å ta utgangspunkt i de to første alternativer. Utvalget har festet seg ved det tredje alternativ og foreslår at avtalen om kortsiktige valutakreditter mellom sentralbankene i de nordiske land av 20. mars 1962 danner utgangspunktet for et støttetiltak av denne type. En ny nordisk avtale er inngått mellom sentralbankene med virkning fra 1. september 1967 hvor det tas sikte på slike tiltak, (*se for øvrig rapportens pkt. IV c*). Den åpner adgang for bankene til å stille seg velvillig til anmodninger om swap-kreditter utover den ramme som er fastsatt i avtalen. Dette punktet er ment å gi de nordiske sentralbanker anledning til leilighetsvis å yte hjelp til en annen nordisk seddelbank i form av swap-transaksjoner ved vanskeligheter i forbindelse med stats- og statsgaranterte obligasjonsemisjoner i utlandet, uten at de formelle betingelser for automatisk adgang til å utnytte swap-avtalen nødvendigvis behøver å være oppfylt. Myndighetene i de nordiske land har bifallt denne utvidede swap-avtale.

Ministerkomiteen finner for tiden ikke utover det tiltak som ovenfor er referert grunnlag for særskilte initiativ til ytterligere samarbeid på dette område. Spørsmålet om kapitalbevegelsene som en integrert del av en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeidet har i den nåværende situasjon ikke vært behandlet særskilt.

Det kan nevnes at Finansutvalget i 1965 avga rapport om mulighetene for liberalisering av kapitaltilførsler innen Norden. Utvalgets konklusjon var at mulighetene hertil var sterkt begrenset på grunn av bestemmelsene i OECD's kapitalkode om ikke diskriminerende behandling. Ministerkomiteen sluttet seg til Finansutvalgets konklusjon.

f. Konklusjon

De utredninger som regjeringene ble anmodet om å iverksette etter rek. 26/1966, er nå på det nærmeste fullført. Utredningene er — som forutsatt i rekommandasjonen — basert på den gjeldende europeiske markedssituasjon, og utført »under hensyntagen til bestrebelsene for å nå fram til et europeisk marked omfattende flest mulig av de europeiske land».

Som det fremgår av utredningene, er det i dag et meget vidtgående nordisk samarbeid på det økonomiske område, noe som særlig har gitt seg utslag i en sterk ekspansjon i den nordiske samhandel. Man vil også peke på

det stadig økende samarbeid mellom nordiske bedrifter gjennom produktionsavtaler, under-leverandørssystemer m. v. Gjennom den nordiske integrasjon er landene blitt stadig sterkere bundet til hverandre. Dette gir grunnlag for et intimt samarbeid mellom de nordiske land i internasjonale økonomiske organisasjoner. Som eksempel på slikt samarbeid nevnes det vellykte nordiske samarbeid under Kennedy-rundeforhandlingene og det pågående samarbeid under forberedelsene til den annen UNCTAD-konferanse.

De seneste begivenheter når det gjelder behandlingen av de foreliggende søknader om forhandlinger med EEC, har ennå ikke vært diskutert mellom de nordiske lands regjeringer. På bakgrunn av dette og av at undersøkelsene av mulighetene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeidet ikke er fullført på alle områder, er det ennå ikke mulig å foreta en endelig vurdering av forutsetningene for det nordiske økonomiske samarbeidet.

Samarbeidet bør under alle omstendigheter fremmes gjennom et samarbeid om konkrete oppgaver. Det er fremover av den største betydning for de nordiske land å utbygge samarbeidet på grunn av dets verdi for landenes økonomiske utvikling og for å styrke deres stilling i de europeiske integrasjonsbestrebelse.

Samarbeidsutvalget vil fullføre utredningene vedrørende rek. nr. 26/1966.

IV. Økonomisk samarbeid ellers

a. Handelspolitisk samarbeid

De nordiske land opprettholder et nært samarbeid i de forskjellige internasjonale organisasjoner på det handelspolitiske område. Dette samarbeid skjer på alle trinn. Før ministermøtene trer de nordiske delegasjoner sammen for drøftelser av de problemer som skal behandles på ministermøtene, de nordiske lands delegasjoner til ulike komiteer og arbeidsgrupper møtes ofte for å diskutere og samordne sine oppfatninger og opptreden i aktuelle saker. Handelspolitiske og andre internasjonale økonomiske saker drøftes også ved de regelmessige møter mellom sjefene for de handelspolitiske avdelinger i de nordiske lands utenriksdepartementer.

Samarbeidsministrene legger stor vekt på disse handelspolitiske konsultasjoner hvor hensynet til en nordisk helhetsvurdering bør gis en så bred plass som mulig.

Av særlig betydning er samarbeidet mellom de nordiske land innenfor rammen av EFTA. En koordinert og aktiv opptreden i EFTA av de nordiske land vil være av vesentlig betydning for den rolle som EFTA kan spille i tiden fremover.

I samsvar med artikkel 5 i EFTA-konvensjonen underretter de nordiske land hverandre på forhånd ved tollendringer. Samarbeidsministrene er blitt

enige om å etablere et nærmere samarbeid mellom de nordiske land på dette område. Hensikten er gjennom en slik ordning i den utstrekning det er praktisk mulig å la de andre lands syn komme fram innen beslutning fattes om å fremlegge forslag om tollendringer eller gjennomføre temporære tiltak på dette område.

I Tillägg 3 finnes en redegjørelse for samarbeidet innen EFTA, GATT, UNCTAD og OECD.

En oversikt over utviklingen av den nordiske samhandel i årene 1960—september 1967 følger som *Tillägg 4*.

b. Produksjonssamarbeid og annet samarbeid mellom bedrifter

I desember 1962 utarbeidet det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg i samråd med bl. a. representanter for industriforbundene og ulike bransjeforeninger i de nordiske land, en utførlig redegjørelse for omfanget av det nordiske produksjonssamarbeidet. Redegjørelsen var vedlagt Ministerkomiteens rapport om det økonomiske samarbeidet til Nordisk Råds 11. sesjon i februar 1963. Redegjørelsen omhandler dels samarbeidet mellom industriens ulike organisasjoner, dels det konkrete samarbeid mellom enkeltbedrifter i de ulike nordiske land, dels også samarbeid på kooperasjonens område. Ministerkomiteen anmodet Samarbeidsutvalget å følge utviklingen av det nordiske produksjonssamarbeidet og så snart det kunne ansees praktisk mulig, å utarbeide en kompletterende redegjørelse.

På basis av opplysninger hentet fra pressen samt opplysninger som er innhentet gjennom kontakter med representanter fra industriforbundene og visse bransjeorganisasjoner i de nordiske land, har Samarbeidsutvalget utarbeidet en fortegnelse over sammenslåinger og samarbeidsavtaler mellom nordiske bedrifter etter 1962. I fortegnelsen, som finnes i vedlegg 5, er omhandlet et 60-tall samarbeidsavtaler som er blitt til i dette tidsrom. Selv om fortegnelsen ikke er fullstendig, kan man konstatere at utviklingen fortsatt går mot et økt bedriftssamarbeid over grensene.

Et skritt som vil få stor betydning både for handelen og det industrielle samarbeid mellom de nordiske land er at man fra 1. januar 1968 får ens patentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige (se Tillägg 2 F).

c. Samråd om økonomisk politikk og finansielt samarbeid

Det har i 1967 vært to møter mellom de nordiske finansministre. Ministrene behandlet særlig skatte- og avgiftsspørsmål, strukturproblemene og valutaspørsmål.

Samarbeidet i spørsmål om overvåking av konjunkturutviklingen har fortsatt. Det er holdt to møter i 1967 mellom representanter for nordiske konjunkturforskningsorganer.

Innen det finansielle utvalg finner det fortsatt sted utveksling av erfaringer og opplysninger om aktuelle internasjonale betalingsproblemer. De

nordiske lands forhold til og opptreden i de internasjonale organisasjoner på dette felt blir likeledes drøftet og koordinert i den utstrekning det er grunnlag til stede.

Mellom de nordiske lands nasjonalbanker er det med virkning fra 1. september 1967 inngått en ny swap-avtale til avløsning av swap-avtalen av 20. mars 1962. De viktigste endringer består i at kredittbeløpene er fordoblet (fra 100 til 200 mill. sv. kr., for Island fra 10 til 20 mill. sv. kr.). De totale beløp som landene er forpliktet til å ha utestående, er økt med 50 % (fra 200 til 300 mill. sv. kr., for Island fra 20 til 30 mill. sv. kr.).

Landene skal som hovedregel stille kreditt til rådighet i forhold til deres kredittmuligheter, d. v. s. i forholdet 10 : 10 : 10 : 10 : 1, idet et land kan erklære seg fritatt — helt eller delvis — for å delta i kredittgivingen, hvis det finner det nødvendig av valutariske grunner.

Bestemmelsen om at et land skal være i globale betalingsvanskeligheter for å kunne få kreditter er utgått.

Den tidligere gjeldende bestemmelse om at et land skal ha utnyttet gulltranchen og første kredittranche i Valutafondet, er gjort mer praktisk derved at inngåelse av en stand-by avtale med Valutafondet skal sidestilles med trekk på denne. Dessuten skal denne utnyttelsesbetingelse bare knyttes til trekk med løpetid over 3 måneder. I avtalen slås fast adgangen til å inngå swap-avtaler, når landets egen valutabeholdning bare er utnyttet i rimelig omfang. Denne mulighet for kortvarige kredittytelser ligger på linje med hva det i de senere år er blitt alminnelig i samarbeidet mellom sentralbankene.

Det er innført et nytt punkt i avtalen, hvori deltakerne erklærer å ville behandle velvillig anmodninger om swap-kreditter ut over den i avtalen fastsatte ramme (jfr. pkt. III e).

Det finansielle utvalg har foretatt en sammenlikning mellom bestemmelsene i de enkelte nordiske land og EEC's regler vedrørende kapitaloverføringer og etablering (*se Tilllegg 6*). Det materiale som derved er kommet frem vil bli tatt i betraktning i det utredningsarbeid som finner sted i de nordiske land om den europeiske markedssituasjon.

Oslo, 8. januar 1968

Kåre Willoch

TILLÆGG 1**Samarbejde vedrørende det ydre toldniveau**

(Rapport från Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg)

I. De nordiske landes toldsatser efter Kennedy-runden

1. Samarbejdsudvalgets foreløbige rapport (*Sak C 5/1967, Tillæg 1*) indeholdt en sammenligning af de nordiske landes toldsatser, idet der i et bilag til rapporten var anført de dagældende toldsatser i Danmark, Finland, Norge og Sverige for et antal industrivarer af betydning for visse større industrier.

Udvalget har nu foretaget en undersøgelse af, om Kennedy-rundens toldnedsættelser vil føre til, at de nordiske landes toldsatser nærmer sig hinanden. Med henblik herpå har udvalget for ovennævnte industrivarer først foretaget en sammenstilling af de nordiske landes nugældende toldsatser og de toldsatser, de vil have, når Kennedy-rundens toldnedsættelser er fuldt gennemført den 1. januar 1972. Man har derefter for hver vare fundet den højeste og laveste nordiske toldsats og forskellen mellem disse, henholdsvis før og efter Kennedy-runden; disse toldsatser er sammenstillet i bilag I til nærværende rapport. I bilaget er tillige anført toldsatserne i det forslag til fælles nordisk toldtarif, der i sin tid blev udarbejdet af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg, samt toldsatserne i det europæiske økonomiske fællesskab efter Kennedy-runden.

2. Bilaget omfatter ca. 470 varer eller varegrupper. 25 pct. af disse varegrupper er toldfri i alle de nordiske lande, både før og efter Kennedy-runden. For 60 pct. af varegrupperne er dispariteten (her udtrykt ved forskellen mellem højeste og laveste toldsats) mellem de nordiske landes toldsatser formindsket som følge af Kennedy-runden, medens dispariteten for de sidste 15 pct. af varegrupperne enten er uændret eller forøget.

Kennedy-runden har således ført til en ikke ubetydelig tilnærmelse af de nordiske landes toldsatser på industrivarer. Uanset dette er der fortsat en betydelig disparitet mellem de nordiske landes toldsatser, idet forskellen mellem den højeste og laveste toldsats for halvdelen af de i oversigten anførte toldpligtige varer er 10 procentpoint eller mere.

3. Bilag I giver kun en første oversigt over det nordiske toldharmoniseringsproblem. En fuldstændig oversigt over dette problem kan kun opnås

ved, at man for hvert større vareområde undersøger, hvilke konsekvenser en toldharmonisering på et eller andet niveau vil have for industrierne i hvert af de nordiske lande, jfr. afsnit III.

II. GATT-aftalens betydning for nordisk toldharmonisering

4. Bilag II indeholder en foreløbig redegørelse for nordisk toldharmonisering set i forhold til GATT.

Det fremgår af redegørelsen, at der findes to måder, hvorpå toldsatser, der er bundet i GATT, kan forhøjes som led i en toldharmonisering mellem flere lande.

5. Et land, der som led i en toldharmonisering ønsker at forhøje visse toldsatser, der er bundet i GATT, kan for det første frigøre sig for disse bindinger gennem såkaldte modifikationsforhandlinger, hvor det tilbyder andre lande, der er interesseret i de pågældende toldbindinger, at binde eller nedsætte andre toldsatser. Disse andre toldsatser må da være toldsatser, der ikke skal forhøjes som led i toldharmoniseringen. Denne fremgangsmåde er formentlig vanskelig for Danmark, Finland, Norge og Sverige, da de ved Kennedy-runden har bundet et stort antal toldsatser. Man må i denne forbindelse også være opmærksom på, at toldsatser, der ikke er blevet bundet ved Kennedy-runden, i et vist omfang er bundet ved tidligere toldforhandlinger i GATT.

6. Den anden mulighed for en toldharmonisering består i, at de lande, der ønsker at harmonisere deres toldsatser, danner en toldunion, således at de harmoniserede toldsatser bliver unionslandenes fælles toldtarif. I dette tilfælde skal der også ydes kompensation for de forhøjelser af bundne toldsatser, som et unionsland foretager, men kompensationen kan da bestå i de nedsættelser, som andre unionslande foretager af de tilsvarende toldsatser.

GATT-aftalen stiller visse krav til en toldunion. Toldsatserne i en toldunions toldtarif må ikke som helhed være højere eller mere restriktive end de toldsatser, der var gældende i unionslandene forud for dannelsen af toldunionen. Endvidere skal en toldunion omfatte praktisk taget hele handelen mellem unionslandene eller i det mindste praktisk taget hele handelen med varer, der har oprindelse i unionslandene.

7. Lande, der ønsker at harmonisere deres toldsatser, behøver dog ikke straks at danne en toldunion. GATT-aftalen tillader også, at de indgår en foreløbig overenskomst, der fører til dannelse af en toldunion. En sådan foreløbig overenskomst skal dog indeholde en plan og en angivelse af tidsfrister for dannelsen af en toldunion inden for en rimelig tid. De foran nævnte betingelser om toldsatsernes højde og toldunionens omfang gælder også for toldunioner, der dannes gradvis i medfør af en midlertidig overenskomst.

8. De nordiske lande kan således vanskeligt foretage en toldharmonise-

ring alene for et enkelt vareområde, medmindre man ønsker en harmonisering på det laveste niveau.

Man kan imidlertid begynde med at foretage en toldharmonisering for et enkelt vareområde, men denne harmonisering må da være et led i en plan, der inden for en rimelig tid fører til dannelsen af en toldunion, der omfatter et vareområde, der mindst må være af samme omfang som EFTA-konventionens vareområde.

III. *Enkeltte industrier*

9. En nordisk toldharmonisering vil have virkninger i flere henseender. Den vil have betydning for de nordiske landes industrier ved at ændre deres toldbeskyttelse, deres omkostninger og den præference, de opnår i de andre nordiske lande. Den vil samtidig ændre de vilkår, hvorunder importhandelen og eksporthandelen i de nordiske lande arbejder, herved tænkes bl. a. på forvriddningsproblemet. Toldharmoniseringen vil endelig også have handelspolitiske virkninger.

10. For at opnå et fuldstændigt overblik over virkningerne af en nordisk toldharmonisering over for andre lande end EFTA-lande må man for alle større vareområder undersøge, hvilke virkninger toldharmoniseringen vil have i de foran nævnte henseender. En sådan undersøgelse forudsætter imidlertid en afgørelse om, hvilke harmoniserede toldsats der skal lægges til grund for undersøgelsen.

Der findes to sæt toldsats, som det vil være nærliggende at lægge til grund for en undersøgelse. Det ene sæt toldsats er de toldsats, som vil gælde i det europæiske økonomiske fællesskab fra 1. januar 1972. Det andet sæt toldsats er et gennemsnit af de nordiske landes toldsats fra 1. januar 1972. Med henblik herpå har udvalget beregnet såvel et uvejlet som et vejlet gennemsnit af de nordiske landes toldsats efter 1. januar 1972 for de i bilag I anførte varer, se bilag III.

Udvalget har endvidere foretaget en sammenstilling af de nordiske landes import af disse varer i 1965 fordelt på import fra EFTA, EEC og andre lande.

Udvalget har påbegyndt undersøgelser over, hvilken virkning en nordisk toldharmonisering såvel med EEC's toldsats som med toldsats, der svarer til et vejlet gennemsnit af de nordiske toldsats, vil have for enkelte industrier. De første industrier, man har optaget til undersøgelse, er læder- og lædervareindustrierne og tekstil- og beklædningsindustrierne. Undersøgelserne er endnu ikke afsluttet.

a. Læder- og lædervareindustrierne

11. Konsekvenserne af en nordisk toldharmonisering for disse industrier kan belyses af følgende tabel, der for de anførte varer viser de nordiske

landes toldsats pr. 1. januar 1972 og det vejede gennemsnit af disse toldsats samt EEC's toldsats pr. 1. januar 1972. Alle toldsats er angivet i procent, således at der for specifikke toldsats er anført disses incidens. Der er set bort fra eventuelle specifikke minimumstoldsats.

	D	Tolden i:		S	Vejet gennemsnit af nordiske landes told	Tolden i EEC
		F	N			
Rå huder	0	0	0	0	0	0
Naturlige vegetabiliske garvestoffer	0	0	0	0	0	0—9
Kromalum	0	0	0	0	0	6,5
Salt	0	0	0	0	0	19
Sålekæder	7,5	12	16,8	6	7,8	8
Overlæder af						
oksehuder	7,5	18—20	8,2	6	8,9	8
Andet okselæder	7,5	18—20	8,0	6	7,3	8
Fåre- og gedelæder	7,5	9—20	6,4	6	7,0	5
Lædersko	22,5	20	23,0	14	17	8
Læderhandsker:						
arbejdshandsker,	20	12,5	17	11	11,9	13
andre	20	8	22	11	12,4	10,5—11
Læderbeklædning	12	15	2,5	7	6,4	8
Håndtasker	15	15	24	10	12,4	7,5
Punge, tegnebøger og andre lommeetuier	15	15	24	10	14,3	7,5

12. En nordisk toldharmonisering, der består i en overgang til EEC's toldsats, vil for alle de nordiske landes garverier medføre en omkostningsligning som følge af EEC's told på garvestoffer.

For garveriernes nettotoldbeskyttelse vil betydningen af en toldharmonisering på dette niveau være forskellig. For de finske og delvis de norske garverier vil der være tale om betydelig formindskelse af nettotoldbeskyttelsen. For de danske garverier vil nettotoldbeskyttelsen kun forandre sig lidt, medens de svenske garverier undtagen for fåre- og gedelæder vil opnå en ikke helt ubetydelig forøgelse af deres nettotoldbeskyttelse.

For lædervareindustrierne vil en toldharmonisering på EEC's niveau medføre en formindskelse af nettotoldbeskyttelsen i alle de nordiske lande, undtagen for produktionen af arbejdshandsker og læderbeklædning i Sverige, især sådanne varer, som er fremstillet af fåre- og gedelæder.

13. En harmonisering, der består i en overgang til toldsats svarende til gennemsnittet af de nordiske toldsats, vil for garverierne betyde nogenlunde samme ændring af nettotoldbeskyttelsen som en harmonisering med anvendelse af EEC's toldsats.

For de vigtigste lædervarer er de gennemsnitlige nordiske toldsats høje-

re og for fodtøj væsentlig højere end EEC-toldsatserna. En overgang til de gennemsnitlige nordiske toldsætter vil alligevel for lædervareindustrierne i Danmark, Finland og Norge (undtagen for produktionen af læderbeklædning i Norge) medføre en formindskelse af nettotoldbeskyttelsen, der i visse tilfælde vil være ganske betydelig. For den svenske lædervareindustri vil en harmonisering på det gennemsnitlige nordiske niveau undtagen for læderbeklædning medføre en forhøjelse af nettotoldbeskyttelsen.

14. En toldharmonisering vil endvidere ændre den toldpræference, som de nordiske industrier opnår i andre nordiske lande. For læderets vedkommende vil præferencen blive større i Sverige, mindre i Finland og til dels i Norge og nærmest uforandret i Danmark, både ved harmonisering på EEC's toldniveau og på det gennemsnitlige nordiske toldniveau.

For lædervarerne vil en harmonisering på EEC's niveau medføre en formindskelse af præferencerne i alle de nordiske lande undtagen for handsker, hvor præferencen bliver større i Finland og Sverige. En harmonisering på det gennemsnitlige nordiske niveau vil medføre, at præferencerne for lædervarer bliver større i Sverige, men lavere i de andre nordiske lande, undtagen for handsker i Finland.

15. Udvalget er ikke ved undersøgelsen af disse industrier stødt på særlige forvriddningsproblemer.

b. Tekstil- og beklædningsindustrierne

16. Udvalgets undersøgelse af tekstil- og beklædningsindustrierne er ikke så vidt fremskredet som undersøgelsen af læder- og lædervareindustrierne, og der kan derfor ikke på nuværende tidspunkt gives en tilsvarende redegørelse for, hvilken betydning en toldharmonisering vil have for disse industrier.

17. De nordiske landes tekstilindustrier har i marts 1967 fremsat ønske om en harmonisering af de nordiske landes toldsætter for tekstil og beklædning ved en henvendelse fra den finske tekstilindustri centralorganisation til det finske udenrigsministerium. Baggrunden for dette ønske er en frygt for, at toldafviklingen i EFTA vil føre til en forvriddning af handelen med tekstilvarer og beklædningsgenstande mellem de nordiske lande. Tekstilindustrierne ser årsagen til denne forvriddning i forskellen mellem de nordiske landes toldsætter på tekstilvarer. Virksomheder, der må betale en høj told for de materialer, de anvender i deres produktion (f. eks. garn i væverierne og vævet stof i konfektionsfabrikkerne), finder sig svækket i deres virksomhed og konkurrenceevne over for virksomheder i andre lande, der kun skal betale en lavere told for de samme materialer, idet samtidig prisforskellene på de nordiske markeder tenderer mod at forsvinde på grund af toldafviklingen. Tekstilindustrierne har fremlagt et forslag til fælles nordiske toldsætter for tekstil og beklædning; forslaget er baseret på det nor-

diske økonomiske samarbejdsudvalgs forslag til fælles nordiske toldsatser for disse varer fra 1958, men med visse justeringer som følge af Kennedy-runden.

Udvalget har haft en foreløbig drøftelse af forvridningsproblemet for de nordiske tekstil- og beklædningsindustrier under de nuværende toldforhold. Udvalget har til hensigt at uddybe denne drøftelse under den fortsatte undersøgelse af tekstil- og beklædningsindustrierne.

IV. Afsluttende bemærkninger

18. Efter udvalgets opfattelse giver den arbejdsmetode, som udvalget har valgt at anvende ved en undersøgelse af virkningerne af en harmonisering af de nordiske toldsatser, et godt grundlag for at bedømme de problemer, som findes på de enkelte industriområder. Som nævnt har udvalget indtil nu kun foretaget undersøgelser inden for to industriområder.

*BILAGA 1***Dispariteten i de nordiske landes ydre toldsatser før og efter
Kennedy-runden**

I følgende oversigt er før et antal industrivarer af betydning for visse større industrier anført den højeste og laveste nordiske toldsats, henholdsvis før Kennedy-runden (d. v. s. toldsatserne i november 1967) og efter Kennedy-runden (d. v. s. toldsatserne, når Kennedy-rundens toldnedsættelser er fuldt gennemført den 1. januar 1972) samt forskellen mellem disse.

Samtlige toldsatser er angivet i procent. I tilfælde, hvor den højeste eller laveste toldsats er en specifik sats eller en specifik minimumsats, er således anført incidensen af den specifikke toldsats. Når incidensen af en specifik minimumssats ikke er kendt, er der regnet med værdisatsen.

I visse tilfælde har et land mere end én toldsats for et vist vareområde. Ved udarbejdelsen af oversigten er hele vareområdet da så vidt muligt henført til den toldsats, der må anses for den mest relevante for det pågældende vareområde.

Der er ikke i oversigten taget hensyn til muligheden for suspension af en toldsats eller bevillingsmæssig toldfrilagelse.

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy-runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy-runden	Efter Kennedy-runden		
		1	2	3	4	5	6		
Uorganisk kemisk industri									
<i>Råvarer</i>									
25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0
25.01	Salt	0	0	0	0	0	0	0	2,5\$
pr. 1 000 kg									
25.02	Svovlkis	0	0	0	0	0	0	0	0
25.07	Ler	0	0	0	0	0	0	0	0
25.10	Råfosfat	0	0	0	0	0	0	0	0
27.04	Koks	0	0	0	0	0	0	0	0,5
25.03	Svovl	0	0	0	0	0	0	0	0,4
28.42	Soda	0	0	0	0	0	0	0	6,5
<i>Færdigvarer</i>									
28.08	Svovlsyre	10	0	5	0	10	5	5	2
28.06	Saltsyre	5	0	2,5	0	5	2,5	5	6
28.09	Salpetersyre	10	0	5	0	10	5	10	6
28.01	Klor	21	0	10,5	0	21	10,5	7	7
28.17	Natriumhydroxid	12	0	6	0	12	6	5	11
28.56	Calciumcarbide	15	0	15	0	15	15	5	13
28.30	Calciumchlorid	0	0	0	0	0	0	0	4
28.10	Fosforsyre	5	0	4	0	5	4	5	12
28.40	Natriumfosfat	5	0	4	0	5	4	5	10
28.40	Dicalciumfosfat	0	0	0	0	0	0	0	10
28.16	Ammoniak	12,5	0	10	0	12,5	10	12	10
28.38	Aluminiumsulfat	5	0	4	0	5	4	5	6
28.38	Natriumsulfat	0	0	0	0	0	0	0	4,5

28.19	Zinkoxid	10	0	10	0	20	10	5	11
28.25	Titanoxid	5	0	2,5	0	5	2,5	10	6
	Godningsstoffer:								
31.03	superfosfat	0	0	0	0	0	0	0	3
31.03	kalisuperfosfat	0	0	0	0	0	0	0	3
31.02	chilesalpeter, nat.	0	0	0	0	0	0	0	0
31.02	kalksalpeter	0	0	0	0	0	0	0	5
31.04	stassfurterkalisalt	0	0	0	0	0	0	0	0
31.02	calciumcyanamid	0	0	0	0	0	0	0	5
31.02	kalkammonsalpeter	0	0	0	0	0	0	0	5
	Organisk kemisk industri								
	<i>Råvarer</i>								
38.06	Sulfitlud	30	0	15	0	30	15	0	4,5
28.01	Klor	21	0	10,5	0	21	10,5	7	7
29.04	Metanol	30	0	15	0	30	15	0	9
27.07	Naftalin	0	0	0	0	0	0	0	0
22.08	Etanol	51	0	25,5	0	51	25,5	—	16—30\$ pr. hl.
	<i>Færdigvarer</i>								
29.04	Butanol	30	0	15	0	30	15	12	4—7
29.04	Octanol	30	0	15	0	30	15	12	12,5
29.14	Eddikesyre	40	9,6	20	4,8	30,4	15,2	12	7—10,5
29.14	Butylacetat	30	0	20	0	30	20	12	9,5
29.15	Phtalsyreestere	30	0	15	0	30	15	12	7
29.04	Ethylenglycol	15	0	9	0	15	9	12	12,5
29.02	Trichlorethylen	15	0	15	0	15	15	12	9,5
29.11	Formalin	30	0	15	0	30	15	6	9
29.16	Acetylsalicylsyre	0	0	0	0	0	0	0	10,5

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEG Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
	Farve- og lakindustrien								
	<i>Råvarer</i>								
15.07	Linolie, rå	8,6	0	8,6	0	8,6	4,3	—	5
15.07	Træolie	0	0	0	0	0	0	—	3
39.01	Alkydharpiks	30	10	15	5	20	10	7	10
39.03	Nitrocellulose	30	0	15	0	30	15	10	6
39.02	Polyvinylacetat	30	0	20	0	30	20	7	7,5
40.01	Latex	0	0	0	0	0	0	0	0
40.02	Syntetgummi	30	0	15	0	30	15	0	0
27.10	Mineralisk terpentin	0	0	0	0	0	0	0	0—6
27.07	Xylol	0	0	0	0	0	0	0	0
29.14	Butylacetat	30	0	20	0	30	20	12	9,5
29.14	Ethylacetat	30	0	20	0	30	20	0	10
29.15	Phitalsyreestere	30	0	15	0	30	15	12	7
28.19	Zinkhvidt	20	0	10	0	20	10	5	11
32.07	Litopon	16,3	0	8,2	0	16,3	8,2	0	6
32.07	Titanoxid	10	0	5	0	10	5	10	6
	<i>Færdigvarer</i>								
32.13	Trykfarver:								
	sorte	15	8	7,5	4	7	3,5	8	7
	andre	15	8	7,5	5	7	2,5	12	7
32.12	Kit og spartelmasse	15	6	7,5	4	9	3,5	10	4,5
32.09	Oliefarver	15	6	15	4	9	11	12	7,5
32.09	Emulsionsfarver	15	9	15	6	6	9	12	7,5
32.09	Lakker:								
	celluloseolie- og alkydlakker	30	12	17,5	9	18	8,5	12	7,5
	andre lakker	15	12	12,5	7,5	5	12	7,5	

Sæbefabrikker*Råvarer*

34.02	Alkylarylsulfonat	30	0	30	0	30	30	12	7,5
28.40	Natriumfosfat	5	0	4	0	5	4	5	10
15.10	Fedtsyre	10,3	0	10,3	0	10,3	10,3	—	4,5–8
15.10	Fedtalkohol	30	0	15	0	30	15	—	8
28.17	Natriumhydroxid	12	0	6	0	12	6	5	11
28.38	Natriumsulfat	0	0	0	0	0	0	0	4,5
28.42	Soda, kalcineret	0	0	0	0	0	0	0	6,5
28.45	Natriummetasilikat	15	0	7,5	0	15	7,5	5	6
28.08	Svovlsyre	10	0	5	0	10	5	5	2
33.01—04	Essenser	18	0	9	0	18	9	12	0—12

Færdigvarer

34.02	Syntetiske vaskemidler	30	10	30	7,5	20	22,5	12	7,5
34.02	Vaskemidler m/indhold af fedtsyre	25	10	20	7,5	15	12,5	12	7,5
34.01	Toiletsæbe	73	4,5	73	2,3	68,5	70,7	12	7,5

Plast*Råvarer*

27.04	Koks	0	0	0	0	0	0	0	0,5
25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0
29.06	Phenol	0	0	0	0	0	0	0	2
29.04	Metanol	30	0	15	0	30	15	0	9
29.25	Urinstof	12	0	9	0	12	9	0	8
27.07 } 29.01 }	Naftalin	0	0	0	0	0	0	0	0
29.01	Styren	0	0	0	0	0	0	0	4
47.01	Cellulose	0	0	0	0	0	0	0	0
15.11	Glycerin	0	0	0	0	0	0	—	1,5
15.07	Linolie, rå	8,6	0	8,6	0	8,6	8,6	—	5

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Differene mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	5		
	<i>Halvfabrikata</i>								
39.01	Phenoplast	30	0	15	0	30	15	10	7,5
39.01	Aminoplast	30	0	15	0	30	15	10	7,5
39.01	Alkydharpiks	30	0	15	0	30	15	10	10
39.02	Polyetylenplast	10	0	10	0	10	10	10	10
39.02	Styrenplast	30	0	20	0	30	20	10	10
39.02	P.V.C. plast	30	0	20	0	30	20	10	10
39.02	Vinylacetatplast	30	0	20	0	30	20	10	7,5
39.02	Acrylplast	30	0	20	0	30	20	10	10,5
39.03	Celluloseacetat	25	0	12,5	0	25	12,5	10	7,5—9,5
	<i>Færdigvarer</i>								
39.01	Phenoplastlaminat	30	10	15	5	20	10	15	8
39.01-03	Folie af polyethylen	30	12,5	15	9	17,5	6	15	11,5
39.02	Gulvfliser	(22)	12,5	18	9	9,5	9	15	11,5
59.08	Plastbelagt tekstilstof af bomuld eller korte kemofibre	30	12,5	30	12	17,5	18	18	14
39.07	Andre platarbejder	117	15	58,5	11	102	47,5	15	7—11,5
59.10	Linoleum	12	6	8,5	3	6	5,5	10	8
	Gummivareindustri								
	<i>Råvarer</i>								
40.01	Naturgummi	0	0	0	0	0	0	0	0
40.02	Syntetgummi	30	0	15	0	30	15	0	0
40.03	Regenerater af gummi cordgarn:	0	0	0	0	0	0	0	1
55.05	bomuld	15,2	5	7	5	10,2	2	7	7

51.01	syntetiske tekstilfibre	16	0	13	0	16	13	17	9
51.01	regenererede tekstilfibre	35	0	22	0	35	22	20	11
	Ikke gummiimprægneret cordvæv:								
51.04	endeløse syntetiske tekstil- fibre	25	10	23	10	15	13	17	13
51.04	endeløse regenererede tekstil- fibre	25	10	23	10	15	13	20	15
55.09	andet tekstilmateriale	18	8,5	18	8,5	9,5	9,5	17	13—15
59.11	Gummiimprægneret cordvæv: endeløse syntetiske tekstil- fibre	19	10	15	9,5	9	5,5	17	8,5
	endeløse regenererede tekstil- fibre	20	10	16	9,5	10	6,5	20	8,5
	andet tekstilmateriale	19	10	12	9,5	9	2,5	18	8,5
60.01	Trikotagestof	63	12,5	35	12,5	50,5	22,5	17	13—14
55.09	Lærredsdug	44	3	44	3	41	41	17	13—15
38.15	Acceleratorer	30	0	15	0	30	15	0	6,5
38.19	Antioxydanter	30	0	15	0	30	15	0	9
25.07	Kaolin	0	0	0	0	0	0	0	0
28.03	Konrog	0	0	0	0	0	0	0	2
25.03}	Svovl	0	0	0	0	0	0	0	4
28.02}									
25.27	Talkum	0	0	0	0	0	0	0	1
28.19	Zinkhvidt	20	0	10	0	20	10	5	11
	<i>Færdigvarer</i>								
40.11	Bil- og cykelgummi:								
	biler	30	0	27	0	30	27	13	9
	cykler	30	15	30	12	15	18	13	9
	Gummifodtøj:								
64.02	lærredssko m/gummisåler	30	14	18	14	16	4	18	20
64.01	andre gummisko	30	11	20	11	19	9	18	20
64.05	Gummihæle og -såler	30	10	18	9	20	9	10	6,5

Pos.	Vareart	For Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
40.10	Driv- og transportremme	25	10	25	9	15	16	10	10
40.09	Rør og slanger	25	10	12,5	7,5	15	5	10	7
40.14	Andre gummivarer	25	10	12,5	5	15	7,5	10	6—8
Læder og lædervarer:									
<i>Råvarer</i>									
41.01	Ubehandlede huder og skind	0	0	0	0	0	0	0	0
32.01	Naturlige vegetabiliske garvestofekstrakter	0	0	0	0	0	0	0	0—9
28.38	Chromalun	0	0	0	0	0	0	0	6,5
25.01	Salt	0	0	0	0	0	0	0	2,5 \$ pr. 1 000 kg
<i>Halvfabrikata</i>									
41.02	Såler og bindsållæder	14,8	7	13	6	7,8	7	10	8
41.02	Overlæder	26	7	20	6	19	14	10	8
41.03-04	Fåre- og gedeskind	20	7	20	6	13	14	10	5
<i>Færdigvarer</i>									
64.02	Læderfodtøj	40,6	14	35	14	26,6	21	18	8
42.03	Læderhandsker:								
	sport- og arbejdshandsker,	27,5	12	20	11	15,5	9	18	11—13
	andre handsker	27,5	12	22	8	15,5	14	18	10,5
42.03	Skindklæder	30	2,4	15	2,2	27,6	12,4	15	8

Savværker m. m.

<i>Råvarer</i>										
44.03	Rundtre	0	0	0	0	0	0	0	0	0—6
<i>Færdigvarer</i>										
44.05	Savede trævarer	0	0	0	0	0	0	0	0	0—10
44.13	Høvlede trævarer	10	0	5	0	10	5	0	0	5
44.07	Sveller	0	0	0	0	0	0	0	0	3—5
44.21	Emner til kasser	6	0	4,5	0	6	4,5	4	4	10—12
44.14	Finér	5	0	2,5	0	5	2,5	3	7	7
44.15	Krydsfinér	6,8	0	6,8	0	6,8	6,8	6	13	13

Bygningsnedkervarer, møbler m. m.*Råvarer se ovenfor**Færdigvarer*

44.23	Sammensatte parketstave	10	6	5	3	4	2	6	7	7
44.23	Monteringsfærdige træchuse	10,1	0	5	0	10,1	5	0	7	7
44.23	Andre bygningsnedkervarer	10	0	7	0	10	7	9	7	7
94.01	Møbler med polstring	25	10	12,5	5	15	2,5	10	8,5	8,5
94.01-03	Tremøbler uden polstring	15	10	7,5	5	5	2,5	10	8,5	8,5

Papirmasse*Råvarer*

44.03	Papirtre	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28.38	Natriumsulfat	0	0	0	0	0	0	0	0	4,5
28.17	Natriumhydrat	12	0	6	0	12	6	5	11	11
25.03	Svovl	0	0	0	0	0	0	0	0	0—4
28.02	Svovlkis	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25.02	Chlor	21	0	10,5	0	21	10,5	7	7	7

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy-runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy-runden	Efter Kennedy-runden		
		1	2	3	4	5	6		
25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0
25.22	Kalk (brændt)	0	0	0	0	0	0	0	3,5
	<i>Færdigvarer</i>								
47.01	Papirmasse	0	0	0	0	0	0	0	0
	Papirindustri								
	<i>Råvarer</i>								
47.01	Cellulose	0	0	0	0	0	0	0	0
28.38	Aluminiumsulfat	5	0	4	0	5	4	5	6
28.17	Natriumhydrat	12	0	6	0	12	6	5	11
28.08	Svovlsyre	10	0	5	0	10	5	5	2
28.45	Vandglas	15	0	7,5	0	15	7,5	0	6
25.07	Kaolin	0	0	0	0	0	0	0	0
38.08	Kolofonium	0	0	0	0	0	0	0	3,5
	<i>Færdigvarer</i>								
48.01	Avispapir	—	0	—	0	0	0	0	7
48.01	Skrivepapir	11,4	5	5,7	2,5	6,4	3,2	5	12
	Kondensatorpapir:								
48.01	ikke tilskåret	10	0,5	5	0,25	9,5	4,75	3	12
48.15	tilskåret	25	2,6	12,5	1,3	22,4	11,2	8	12
48.01	Maskinpap	10	1	5	0,5	5	0,5	5	3—12
48.03	Fedttæt papir og pergamyn	10	1,6	5	0,8	8,4	4,2	5	13
48.04	Karton	15	0,6	7,5	0,3	7,5	0,3	5	13
48.05	Crepe-papir	12	4,7	12	2,4	7,3	9,6	5	13

48.07	Papir og pap m/overtræk eller imprægn.	25	3,7	12,5	1,8	22,7	10,7	6	10—12
	Karbonpapir:								
48.07	ikke tilskåret	20	6	10	3	14	7	6	12
48.13	tilskåret	30	8	15	4	22	11	8	12
48.09	Byggeplader	10,8	0	5,4	0	10,8	5,4		11

1546

Papirvarer

Råvarer se papir

Færdigvarer

48.11	Tapeter	76	10	38	5	66	33	10	13
48.14	Brevpapir og lign.	25	8	15	4	17	11	10	15
48.16	Æsker, sække og lign.	142	8	71	4	134	67	10	15
48.18	Protokoller	25	8	18	4	17	14	10	15
48.19	Etiketter	15	8	14	4	7	10	10	14
48.21	Andre varer af papir og pap	30	8	15	4	22	11	10	14
49.01	Bøger	0	0	0	0	0	0	0	0
49.08	Overføringsbilleder	10	7,5	5	3,75	2,5	1,25	8	8
49.09	Prospektkort	30	8	15	4	22	11	10	11

C 5/c: Bilaga 1

Kemofibre

Råvarer

47.01	Masse	0	0	0	0	0	0	0	0
28.17	Natriumhydroxid	12	0	6	0	12	6	5	11
28.15	Karbondisulfid	5	0	4	0	5	4	5	4
28.08	Svovlsyre	10	4,8	5	2,4	5,2	2,6	5	2
	<i>Halvfabrikata</i>								
51.01	Endeløse regenererede kemo- fibre:								
	crepegarn	28	5	25	5	23	20	20	2—11
	andet	28	0	25	0	28	25	20	2—11

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Differens mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
51.01	Endeløse syntetiske kemofibre:								
	crepegarn	15	0	12,5	0	15	12,5	0	9
	andet	12	0	12	0	12	12	0	0
56.01-04	Korte regenererede kemofibre	8	0	7	0	8	7	7	8—10
56.01-04	Korte syntetiske kemofibre	8	0	4	0	8	4	7	9
56.05	Garn af korte regenererede kemofibre	14	5	10	5	9	5	9	10
56.05	Garn af korte syntetiske kemofibre	14	5	10	5	14	5	9	11
	<i>Færdigvarer</i>								
51.04	Cordvæv af endeløse regenerere- rede kemofibre	25	5	23	5	20	18	20	15
51.04	Vævet stof af endeløse regenererede kemofibre	98	20	65	16	78	49	22,5	15
51.04	Vævet stof af endeløse syntetiske kemofibre	64	12	50	12	52	38	17	13
56.07	Vævet stof af korte regenererede kemofibre med indhold af endeløse kemofibre	72	20	43	16	52	27	22,5	16
56.07	Andet vævet stof af korte regenererede kemofibre	71	12,5	39	12,5	58,5	26,5	17	16
56.07	Vævet stof af korte syntetiske kemofibre med indhold af endeløse kemofibre	72	20	43	16	52	27	22,5	15—16
56.07	Andet vævet stof af korte syntetiske kemofibre	71	12,5	39	12,5	58,5	28,5	17	15—16

Uldindustri									
<i>Råvarer</i>									
53.01-02	Uld	0	0	0	0	0	0	0	0
53.03-04	Affald af uld	0	0	0	0	0	0	0	0
34.02	Overfladeaktive stoffer	30	0	30	0	30	30	12	7,5
<i>Halvfabrikata</i>									
53.05	Tops	0	0	0	0	0	0	0	3
53.06-07	Uldgarn	9,6	5	9,6	5	4,6	4,6	7	5—10
<i>Færdigvarer</i>									
59.17	Maskinfilt	11	0	9	0	11	9	10	6—9
58.02	Tæpper, vævede	54	12	47	12	42	35	20	20—23
53.11	Vævet stof:								
	med indhold af endeløse								
	kemofibre	66	20	50	16	46	34	22,5	13—18
	andre varer	58	12,5	58	12,5	45,5	42,5	17	13—18
Bomuldsindustri									
<i>Råvarer</i>									
55.01-03	Bomuld og bomuldsaffald	0	0	0	0	0	0	0	0
28.31	Natriumhypoklorit	10	0	5	0	10	5	7	7
28.17	Natriumhydroxid	12	0	6	0	12	6	5	11
34.02	Overfladeaktive stoffer	30	0	30	0	30	30	12	7,5
32.05-07	Farvestoffer	16,3	0	8,2	0	16,3	8,2	0	0—13,5
<i>Halvfabrikata</i>									
55.05	Bomuldsgarn	15,2	0	7	0	15,2	7	7	4—8
<i>Færdigvarer</i>									
55.07-09	Vævet stof m/indhold af endeløse kemofibre	63	20	38	16	43	22	22,5	9—15

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
55.07-09	Andre varer	76	10	64	10	66	54	17	9—15
55.05-06	Sytråd	23	0	23	0	23	23	12	7—12
Hør-, hamp- og juteindustri									
<i>Råvarer</i>									
54.01	Hør	0	0	0	0	0	0	0	0
57.01-02	Hamp	0	0	0	0	0	0	0	0
57.03	Jute	0	0	0	0	0	0	0	0
54.01 } 57.01-03 }	Blår	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Halvfabrikata</i>									
54.03	Hørgarn	21	0	21	0	21	21	7	2—9
57.05	Hampegarn	27	0	13,5	0	27	13,5	7	6—9
57.06	Jutegarn	14,2	0	9	0	14,2	9	7	8
<i>Færdigvarer</i>									
54.05	Hørvæv	71	7,5	66	7	63,5	59	17	16
57.10	Jutevæv	42	0	29	0	42	29	12	15—22
59.04	Binde- og sejlgarn	45	0	45	0	45	45	8	13
Trikotagefabrikker									
<i>Råvarer</i> se resp. garner									
<i>Færdigvarer</i>									
60.01	Trikotage: af endeløse syntetiske tekstilfibre	73	10	51	10	63	41	17	13

	af endeløse regenererede tekstilfibre	53	20	53	16	33	37	22,5	13
	af uld	33	12,5	33	12,5	20,5	20,5	17	13
	af andet tekstilmateriale	56	8	56	8	48	48	17	13—14
60.03	Nylonstrømper	48	15	43	15	33	28	23	13
60.03	Andre strømper	56	15	50	15	41	35	23	13
60.04	Underbeklædning af trikotage:								
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	52	10	52	10	42	42	18	17
	af endeløse regenererede tekstilfibre	90	17,5	90	15	72,5	75	22,5	17
	af uld	32	15	32	15	17	17	18	17
	af andet tekstilmateriale	50	15	50	15	35	35	18	17
60.05	Yderbeklædning af trikotage:								
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	51	13	51	13	38	38	21	18
	af endeløse regenererede tekstilfibre	65	17,6	65	17,6	47,4	47,4	22,5	18
	af silke	53	15,3	53	15,3	37,7	37,7	21	18
	af uld	35	15	35	15	20	20	21	10,5—18
	af andet tekstilmateriale	52	15,3	52	15,3	36,7	36,7	21	18
	Konfektionsindustri								
	<i>Råvarer, se resp. garner</i>								
	<i>Færdigvarer</i>								
61.01	Yderbeklædning for mænd og drenge:								
	af imprægneret stof	57	13	57	13	44	44	23	17
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	50	13	40	13	37	27	23	16—17
	af endeløse regenererede tekstilfibre	50	17	40	17	33	23	28	17

Pos.	Vareart	For Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Differens mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	For Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
61.02	af silke	50	13	40	13	37	27	23	17
	af andet tekstilmateriale	112	13	100	13	99	87	23	17
	Yderbeklædning for kvinder, piger eller småbørn:								
	af imprægneret stof	55	15	48	15	40	33	23	10,5—17
	af natursilke	50	15	40	15	35	25	23	10,5—17
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	50	13	40	13	37	27	23	10,5—17
61.03	af endeløse regenererede tekstilfibre	50	17	40	17	33	23	28	10,5—17
	af uld	77	15	68	15	62	53	23	10,5—17
	af andet tekstilmateriale	55	15	50	15	40	35	23	10,5—17
	Underbeklædningsgenstande for mænd og drenge:								
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	50	13	40	13	37	27	23	17
	af endeløse regenererede tekstilfibre	50	17	40	17	33	23	28	17
61.04	af silke	50	15	40	15	35	25	23	17
	af bomuld	61	15	55	15	46	40	23	17
	af andet tekstilmateriale	61	15	55	15	46	40	23	17
	Underbeklædningsgenstande til kvinder piger og småbørn:								
af endeløse syntetiske tekstilfibre	50	13	40	13	37	27	23	13	
af endeløse regenererede tekstilfibre	50	17	40	17	33	23	28	13	

	af silke	50	15	40	15	35	25	23	13	
	af bomuld	73	15	65	15	58	50	23	13	
	af andet tekstilmateriale	73	15	65	15	58	50	23	13	
61.09	Korsetter m. m.:									
	af endeløse syntetiske tekstilfibre	50	13	40	13	37	27	23	8,5	
	af endeløse regenererede tekstilfibre	50	17	40	17	33	23	28	8,5	
	af silke	50	15	40	15	35	25	23	8,5	
	af andet tekstilmateriale	40	15	35	15	25	20	23	8,5	
62.03	Jutesække	35	0	30	0	35	30	12	15—20	
65.03-06	Hatte og huer	50	12	25	9	38	16	20	5,5—10,5	
	Cementfabrikker									
	<i>Råvarer</i>									
25.20	Gipssten	0	0	0	0	0	0	0	0	
25.22	Kalk (brændt)	0	0	0	0	0	0	0	3,5	
25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0	
	<i>Færdigvarer</i>									
25.23	Cement	23	0	11,5	0	23	11,5	s.kr. 0,80/ 100 kg	4	
	Varer af sten, beton etc.									
	<i>Råvarer</i>									
25.05-06	Sten etc.	0	0	0	0	0	0	0	0—6	
25.15-18	Cement, se ovenfor									
	<i>Færdigvarer</i>									
68.04	Slibeskiver:									
	diamant	0,2	0	0,1	0	0,2	0,1	10	4	
	andre	10	0	5	0	10	5	10	3—5	

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Differens mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
68.07	Stenuld	30	8	15	4	22	11	8	5
68.09	Træuldsplader	15	2,6	7,5	1,3	12,4	6,2	8	6
68.11	Betonvarer	15	0	7,5	0	15	7,5	0—5	4
68.12	Varer af asbestcement	28	0,6	14	0,3	27,4	13,7	8	4—6,5
68.13	Varer af asbest:								
	pakninger	10	0	10	0	10	10	8	12
	andre varer	9	0	4,5	0	9	4,5	8	8—12
68.14	Bremsebelægnings o. lign.	20	5	12,5	2,5	15	10	10	8
	Keramiske produkter								
	<i>Råvarer</i>								
25.07	Chamotte	0	0	0	0	0	0	0	0
25.31	Feldspat	0	0	0	0	0	0	0	0
25.17	Flint	0	0	0	0	0	0	0	0
25.07	Kaolin	0	0	0	0	0	0	0	0
25.07	Andet ler	0	0	0	0	0	0	0	0
25.06	Kvarts	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>Færdigvarer</i>								
85.25	Elektriske isolatorer	27	5,8	27	5,8	21,2	21,2	15	10—19
69.10	Sanitetsartikler	35	0	17,5	0	35	17,5	15	10
	Husholdningsartikler:								
69.11	af porcelæn	97	13	48,5	10	83,2	38,5	18	13,5
69.12	af fajance	97	13	48,5	10	83,4	38,5	18	10,5
69.12	af andet keramisk materiale	97	1,6	48,5	1,6	95,4	46,9	18	7,5—14

69.07	Vægfliser: uglaserede	47	0	47	0	47	47	5—10	8—16
69.08	glaserede	65	6	65	3	59	62	5—10	9—18
69.02	Chamottesten etc.	6,7	0	3	0	6,7	3	0—5	4
69.04	Mursten	15	0	7,5	0	15	7,5	0—5	4—5

Glasværker

Råvarer

25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0
25.31	Feldspat	0	0	0	0	0	0	0	0
70.01	Glasskår	0	0	0	0	0	0	0	0
25.05	Glassand	0	0	0	0	0	0	0	0
28.42	Soda	0	0	0	0	0	0	0	6,5

Færdigvarer

70.05	Vinduesglas	53	6,3	42	5	46,7	37	15	6
70.10	Flasker og krukker	51	12	25,5	8	39	17,5	18	9,5
70.13	Husholdnings- og pynteglas:								
	udekorerede	92	15	84	12	77	72	20	15,5
	dekorerede	117	15	109	12	102	97	20	15,5

Jern- og stålværker

Råvarer

26.01	Jernmalm	0	0	0	0	0	0	0	0
25.21	Kalksten	0	0	0	0	0	0	0	0
25.22	Kalk (brændt)	0	0	0	0	0	0	0	3,5
25.06	Kvarts og kvartsit	0	0	0	0	0	0	0	0
25.18	Dolomit	0	0	0	0	0	0	0	0—5
73.03	Skrot	0	0	0	0	0	0	0	0
27.01	Stenkul	0	0	0	0	0	0	0	0
27.04	Koks	0	0	0	0	0	0	0	0—5
27.10	Brændselsolie	0	0	0	0	0	0	0	0—3,5

Pos.	Vareart	For Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	For Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
24.02	Trækul	0	0	0	0	0	0	0	6,5
28.06	Saltsyre	5	0	2,5	0	5	2,5	5	6
28.08	Svovlsyre	10	0	5	0	10	5	5	2
69.02	Tegl:								
	chamottesten	6,7	0	3	0	6,7	3	0—5	4
	magnesitsten	2	0	1	0	2	1	0	4
85.24	Grafitelektroder	3,9	0	2	0	3,9	2	0	8
38.19	Elektrodemasse	0	0	0	0	0	0	0	5
	<i>Halofabrikata</i>								
73.01	Råjern	0	0	0	0	0	0	0	0—4
73.05	Jernsvamp	0	0	0	0	0	0	0	3
73.06, 73.15	Ingots	3	0	3	0	3	3	3	3
73.07, 73.15	Blooms, billets etc.	4	0	4	0	4	4	4	4
73.08, 73.15	Pladeemner	6	0	4	0	6	4	4	5—6
73.09, 73.15	Universaljern	6	0	6	0	6	6	6	6
	<i>Færdigvarer</i>								
73.10, 73.15	Valsetråd	15	0	15	0	15	15	5	7
73.10 } 73.11 } 73.15 }	Andet varmtvalset jern og stål (stænger og profiler)	15	0	15	0	15	15	6	5—6
73.10 } 73.11 } 73.15 }	Koldtvalset jern og stål (stænger og profiler)	15	0	12,5	0	15	12,5	7	7—8
73.12, 73.15	Varmtvalset bånd	6	0	6	0	6	6	6	7—8
73.12, 73.15	Koldtvalset bånd	7	0	6	0	7	6	7	8

73.13, 73.15	Hvidblik	0	0	0	0	0	0	0	7	1556
73.15	Rustfri plader	5	0	5	0	5	5	5	7	
73.13, 73.15	Andre varmtvalsede plader	6	0	6	0	6	6	6	6—7	
73.13, 73.15	Andre koldtvalsede plader	6	0	6	0	6	6	6	6—8	
73.14, 73.15	Trukket tråd	20	0	20	0	20	20	7	8	
73.16	Skinner	10	0	10	0	10	10	0	3—6	
73.18	Koldttrukne rør	20	0	20	0	20	20	8	9—10	
73.18	Andre rør	20	0	20	0	20	20	7—8	9—10	

Ferrolegeringsværker

Råvarer

26.01	Malm	0	0	0	0	0	0	0	0	C 5/e: Bilaga 1
27.17	Elkraft	0	0	0	0	0	0	0	0	

Færdigvarer

73.02	Kisel	6,4	0	3,2	0	6,4	3,2	0	10
73.02	Ferromangan	0	0	0	0	0	0	0	4—8
73.02	Ferrokiselmangan	9,9	0	5	0	9,9	5	0	5,5
73.02	Ferrokrom	0	0	0	0	0	0	0	8
73.02	Andre ferrolegeringer	0	0	0	0	0	0	0	0—7

Andre metalværker

Råvarer

26.01	Blymalm	0	0	0	0	0	0	0	0
26.01	Brændt svovlkis	0	0	0	0	0	0	0	0
26.01	Kobbermalm	0	0	0	0	0	0	0	0
74.01	Kobbetskrot	0	0	0	0	0	0	0	0
28.20	Aluminiumoxid	0	0	0	0	0	0	0	5,5
26.01	Zinkmalm	0	0	0	0	0	0	0	0

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
<i>Halvfabrikata</i>									
74.01	Kobber, nikkel, tin, vismut, kobolt og torium	0	0	0	0	0	0	0	0
75.01									
80.01									
81.01									
76.01	Aluminium	0	0	0	0	0	0	0	9
78.01	Bly	0	0	0	0	0	0	0	1,32 \$ pr. 100 kg
79.01	Zink	0	0	0	0	0	0	0	1,32 \$ pr. 100 kg
<i>Færdigvarer</i>									
Stænger og tråd:									
74.03	af kobber	6	0	3	0	6	3	0—3	8
76.02	af aluminium	6	0	6	0	6	6	0—3	12
Plader og bånd									
74.04	af kobber	9	0,4	5	0,4	8,6	4,6	3	8
76.03	af aluminium	7	0	7	0	7	7	3	3
74.10	Snoet tråd af kobber	10	1,1	6	0,5	8,9	5,5	8	8
76.12	Snoet tråd af aluminium	10	4,5	8	4,5	5,5	3,5	8	12
Jern- og stålwarefabrikker									
<i>Råvarer, se jern- og stålværker</i>									
<i>Færdigvarer</i>									
73.18	Smedede og svejsede rør	10	0	8	0	10	8	7	9—10
73.17	Støbte rør	18	0	9	0	18	9	8	9
73.23	Pladeemballage	32	2,6	27	1,3	29,4	25,7	12	6—7

73.25-}	Trådvarer	20	0	10	0	20	10	12	8,5—10
73.27 }									
73.31-32		Bolte, skruer og søm	25	1	12,5	1	24	11,5	12
83.01-02	Låse og hængsler	15	2,3	15	2,3	12,7	12,7	12	7—8,5
	Håndværktøj:								
82.02	save	20	7	10	4	13	6	10	7—10
82.01 }	andet håndværktøj	20	0	20	0	20	20	10—12	5—7
82.03 }									
82.04 }									
73.21	Jern- og stålkonstruktioner	15	0	10	0	15	10	12	5,5
73.37	Radiatorer og centralvarmekedler	20	3,3	12	1,6	16,7	1,7	12	8,5
73.38	Husholdnings- og sanitetsartikler:								
	badekar	15	4,9	11,9	4,9	10,1	7	12	8,5
	andre varer	17,1	1,6	17,1	1,6	15,5	15,5	12	7,5—8,5
73.40	Andre varer	15	8	15	5	7	10	12	5,5—8

Metalvarefabrikker

Råvarer, se andre metalværker

Færdigvarer

84.61	Armaturer til rør (også af jern)	30	0	20	0	30	20	10	6—6,5
83.07	Belysningsartikler	18	3,6	12	1,8	14,4	10,2	12—15	7
82.07	Plader af hårdt metal	20	3	10	1,5	17	8,5	10	7
74.17	Køgeapparater, loddelamper, glødelysapparater	15	0	7,5	0	15	7,5	8	6,5—7,5
76.15	Køgekar af aluminium	15	0	13	0	15	13	10	8
74.11 }	Tråddug	10	0	5	0	10	5	8	8—9
76.13 }									
83.02	Mobel- og bygningsbeslag	15	8	15	4	7	11	12	7
76.04	Aluminiumfolie	36	3	18	1,5	33	16,5	5—7	12
76.10	Aluminiumstuber	15	5,3	12	4,8	9,7	7,2	10	12

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
76.16	Aluminiumsvarer i almindelighed	15	3	10	1,5	12	8,5	8—10	7,5—10
74.15	Skruer og nitter af kobber og messing	15	6	7,5	4	9	3,5	7	4,5—7
74.19	Kobber- og messingarbejder i almindelighed	15	8	7,5	4	7	3,5	8	7
Maskiner og apparater, ikke elektriske									
<i>Råvarer, se jern og stål samt andre metaller</i>									
<i>Færdigvarer</i>									
84.06	Forbrændingsmotorer:								
	bådmotorer	15	0	10	0	15	10	10	11
	bilmotorer til samlefabriker:								
	personbiler og mindre lastbiler	20	0	10	0	20	10	10	7
	andre lastbiler og busser	20	5	10	2,5	15	7,5	10	12—14
	andre bilmotorer:								
	dieseldrevne	20	5	10	2,5	15	7,5	10	14
	andre varer	20	5	10	2,5	15	7,5	10	12
	andre motorer	20	0	10	0	20	10	10	4—14
84.06	Stempler etc.	20	5	10	2,5	15	7,5	10	7
84.05	Vand- og dampturbiner	20	0	20	0	20	20	10	6
84.01-02	Dampkedler og forvarmere	20	5	10	2,5	15	7,5	10	5,5
84.62	Kugle- og rullelejer	20	0	10	0	20	10	10	9
84.63	Tandhjul m. m.	20	8	10	5	12	5	10	7

84.63	Lejer	20	8	10	5	12	5	10	7	
84.45	Værktøjsmaskiner af vægt pr.stk. 10 tons og derunder	20	10	15	5	10	10	10	2,5—10	
84.44	Valseværker	20	5	10	2,5	15	7,5	10	5,5—7	
84.47	Træbearbejdningmaskiner	20	10	10	7,5	10	2,5	10	9	
84.31	Papirmasse- og papirmaskiner	20	0	10	0	20	10	10	5	
84.35	Trykkemaskiner	10	0	5	0	10	5	5—10	4—6	
84.36-39	Tekstilmaskiner	15	0	7,5	0	15	7,5	10	4—6	
84.24-25	Landbrugsmaskiner	20	0	12	0	20	12	10	4,5	
84.26	Mejeri- og malkemaskiner	20	5	10	2,5	15	7,5	10	5,5	
84.18	Centrifuger	20	10	15	5	10	10	10	5—8	
84.51	Skrivemaskiner	10	0	5	0	10	5	10	6,5	
84.52	Regnemaskiner og kasse- kontrolapparater	10	2,5	5	1	7,5	4	10	5,5	
84.15	Køleskabe og kølemaskiner	15	10	15	5	5	10	15	5	
84.40	Vaskemaskiner	20	10	18	5	10	13	15	5—7,5	
84.41	Symaskiner	15	0	8	0	15	8	10	6—12	
84.11	Ventilatorer og kompressorer	20	10	10	5	10	5	10	4—9	
84.10	Pumper	20	10	10	5	10	5	10—12	5,5—9	
84.23	Vejhøvl og gravemaskiner	20	10	15	5	10	10	10	11	
84.22	Elevatorer og lofteapparater	20	10	15	5	10	10	12	5,5—8,5	
Transportmidler										
87.02	Personbiler	30	12	12	8	18	4	12	11	
87.02}	Lastbiler og chassis	20	4	15	2	16	13	12	11—22	
87.04}										
87.06	Bil dele:									
	samlede	25	0	12,5	0	25	12,5	10	7—12	
	andet	25	5	12,5	2,5	20	10	10	7—12	
87.09	Motorcykler:									
	cykler m/hjælpe motor	30	15	25	7,5	15	17,5	15	10,5	
	andre	30	4	25	2	26	23	10—15	10,5	
87.10	Cykler	28	20	20	12,5	8	7,5	15	17	

1560

C 5/e: Bilaga 1

Pos.	Vareart	Før Kennedy-runden		Efter Kennedy-runden		Difference mellem højeste og laveste toldsats		Norden	EEC Efter Kennedy- runden
		Højeste toldsats	Laveste toldsats	Højeste toldsats	Laveste toldsats	Før Kennedy- runden	Efter Kennedy- runden		
		1	2	3	4	5	6		
87.12	Cykel- og motorecykeldele	25	0	20	0	25	20	15	8—9,5
87.01	Traktorer	10	0	8	0	10	8	10	6—20
89.01	Fartøjer:								
	store fartøjer	0	0	0	0	0	0	0	0
	lystbåde	30	10	15	5	20	10	10	3—5
	andre mindre fartøjer	10	0	5	0	10	5	0	3
Elektriske maskiner, apparater og ledninger									
<i>Råvarer, se resp. metaller og plast</i>									
<i>Færdigvarer</i>									
85.01	Generatorer og motorer	18	10	18	5	8	13	10	5—8,5
85.01	Transformatorer	18	10	16	5	8	11	12	5,5—7
85.19	Modstande	20	5	12	5	15	7	12—15	8
85.19	Sikringer	20	11,7	20	5,9	8,3	14,1	15	6,5
85.19	Sikkerhedsapparater	20	8,1	20	4	11,9	16	15	6,5
85.19	Afbrydere	20	10	20	7	10	13	12—15	6,5
85.19	Relæer	10	2,5	7,5	1,3	7,5	6,2	12	6,5
85.04	Akkumulatorer:								
	alkaliske	10	0	5	0	10	5	10	7,5
	andre	15	5	9	5	10	4	10	10
85.03	Primærelementer	20	8	18	5	12	13	10	20
90.28	Elektriske måleelementer	20	5	13	2,5	15	10,5	10	6,5—13
90.17	Elektromedicinske apparater m. m.	15	0	7,5	0	15	7,5	10	8
90.20	Røntgenrør	0	0	0	0	0	0	0	6,5

85.15	Radiomodtagere	25	17	22	11	8	11	20	14
85.21	Elektronrør	10	0	5	0	10	5	10	7—8
85.13	Telefonapparater	13	1,5	6,5	0,8	11,5	5,7	10	7,5
85.06	Støvsugere	20	8	12	4	12	8	12	7,5
85.06	Bonemaskiner	20	10	12	6	10	6	12	7,5
85.05	Elektrisk håndværktøj	15	0	7,5	0	15	7,5	10	7
85.12	El-komfurer	15	10	15	5	5	10	10	7,5
85.20	Glødelamper	19,2	3	17	1,5	16,2	15,5	4,50	6
								n.kr./kg	
85.20	Neonrør	30	2,7	30	2	27,3	28	10	7
85.23	Isolerede ledninger og kabler	17,2	1,1	15	1	16,1	14	10	11

BILAGA 2**Nordisk tollharmonisering sett i forhold til GATT**

I. Tollsatser som ikke er bundet i GATT kan fritt gjøres til gjenstand for harmonisering. Etter Kennedy-runden er den alt overveiende del av de nordiske lands tollsatser i industrisektoren bundet. Det setter bestemte grenser for de nordiske lands handlefrihet.

Harmonisering av bundne tollsatser forutsetter kompensasjonsforhandlinger under art. XXVIII. Hvis derimot harmoniseringen finner sted som ledd i dannelsen av en tollunion, utfylles art. XXVIII av art. XXIV, 6. Denne paragraf sier at når kompensasjon ytes skal det tas behørig hensyn til kompensasjon som allerede er ytet ved nedsettelse av den tilsvarende tollsats hos de andre unionsmedlemmer. Etter art. XXVIII skal kompensasjon finne sted for hver enkel tollforhøyelse. Kommer art. XXIV, 6 til anvendelse kan en imidlertid også trekke inn i vurderingen de reduksjoner i de tilsvarende tollsatser som finner sted i de andre deltakerland.

Hvor harmoniseringsnivået i en tollunion må ligge for at de kontraherende parter skal kunne godta det som kompensasjon vil være et forhandlings-spørsmål. Det er mulig at EEC vil ha sympati for tanken om harmonisering med, eller i retning av CET. I den utstrekning Fellesmarkedslan- denes direkte handelsinteresser med Norden vil bli rammet av en nordisk tollunion må man imidlertid regne med en motstand fra de seks mot en nordisk tollharmonisering, selv om denne legges på, eller nær opptil CET. I allefall må en regne med at land som for eksempel USA neppe vil godta en nordisk tollharmonisering på CET's nivå med mindre det på denne måten faktisk oppnås en kompensasjon.

II. Et grunnleggende spørsmål er hvilke krav Generalavtalen stiller til en tollunion for at en slik union skal tillate deltakerlandene å bryte Generalavtalens bestevilkårs-prinsipp. Spørsmålet har som nevnt under I ovenfor avgjørende betydning for vurderingen av kompensasjonsforhandlingene i forbindelse med behandlingen av en tollharmoniseringsplan.

Formålet med en tollunion (eller et frihandelsområde) skal ifølge art. XXIV, para 4, være å lette handelen mellom de deltakende territorier, og at det ikke skal legges hindringer i veien for de andre kontraherende parters handel med disse territorier. De følgende paragrafer i art. XXIV gir visse mer bestemte regler om på hvilke vilkår kravene i para 4 kan anses for oppfylt. Bestemmelsene er uklare på en rekke punkter. I tillegg er den franske og engelske tekst -- som begge har lik gyldighet -- ikke helt sammenfallende. Noe uttømmende og »offisielt» fortolkningsmateriale forelig-

ger heller ikke. Det er de kontraherende parter som selv i hvert enkelt tilfelle må avgjøre om reglene er oppfylt.

Art. XXIV, para 5 (a) fastlegger at Generalavtalens bestemmelser ikke skal være til hinder for opprettelsen av en tollunion eller en interimsavtale som er nødvendig for dannelsen av en tollunion, hvis »duties and other regulations of commerce» som pålegges tredjelandts handel ikke »on the whole» er høyere eller mer tyngende for handelen med utenforstående GATT-land enn de gjennomsnittlig var i de deltakende territorier før unionen ble inngått. Uttrykket »on the whole» gir rom for en viss fleksibilitet. Hvor nivået må ligge er imidlertid uklart. Uttrykket »gjennomsnittlig» (general incidence) er heller ikke definert.

GATT's behandling av EEC vil kunne gi en viss veiledning. Førstegangsbehandling fant sted i 1957 (BISD 6th supplement, side 70 ff). De kontraherende parter traff den gang ingen beslutning idet fellestariffen ennå ikke var kjent. EEC fremla et omfattende materiale gjengitt i MGT/151/57. Neste gangs behandling fant sted i 1961. Den detaljerte eksaminasjon av CET er referert i dok. L/1479. Som vedlegg til dette dokument finnes en redegjørelse for de andre kontraherende parters syn på CET, og art. XXIV.

Art. XXIV, para 8 (a)(i) krever at en tollunion skal omfatte »substantially all the trade». Det er et vurderings spørsmål hva som ligger i denne betegnelse. Samme krav gjelder også for frihandelsområder. Under presentasjonen av EFTA-avtalen i GATT ble det hevdet at EFTA dekker »substantially all the trade». Det faktum at landbruk og fisk stort sett er holdt utenfor EFTA-avtalen gjør denne påstand noe tvilsom, og den fikk bare en stilltiende godkjennelse i GATT. Kravet om at en tollunion skal omfatte det vesentlige av handelen vil neppe bli lettere for de nordiske land å oppfylle enn det var for EFTA. Det er tvertimot ikke urimelig å regne med at GATT vil stille strengere krav på dette område overfor en nordisk tollharmonisering.

Art. XXIV, para 8 (a)(ii) fastlegger at hver av deltakerne i en tollunion skal anvende »substantially the same duties and other regulations of commerce» overfor tredjeland. Fullstendig ensartede tollsatser (eller andre handelsregulerende tiltak) synes altså ikke påkrevet. Innledningsvis bruker para 8 uttrykket »a single customs territory». Hvor strenge krav det her stilles må bli et vurderings- og forhandlingsspørsmål.

Art. XXIV, para 5 (c) krever i den engelske tekst at en interimsavtale som skal føre frem til dannelsen av en tollunion, skal omfatte en »plan and schedule for the formation of such customs union...». De kontraherende parter som holder seg til den engelske tekst, krever stort sett en ganske detaljert plan og et fastsatt tidsskjema for å komme frem til en tollunion som beskrevet i art. XXIV, para 8. Den franske tekst er mindre krevende idet den benytter uttrykket »le plan et le programme». EEC hevder at »le programme» ikke nødvendigvis krever et tidsskjema. USA hevder på sin

side at »schedule» nettopp tar sikte på et slikt oppsatt tidsskjema. Det må innrømmes at USA finner støtte for sitt syn i art. XXIV, para 7 (b) hvor det snakkes om »period contemplated».

Den franske tekst bruker ikke uttrykket »interimsavtale», men »un accord provisoire conclu en vue de l'établissement . . . d'une tollo union . . .». Etter EEC's (fransk) oppfatning kan selv en interimsavtale som ikke omfatter i det vesentlige all handel komme innenfor art. XXIV. Et slikt syn — som finner betydelig støtte i den franske tekst — er nødvendig for å kunne rettferdiggjøre EEC's preferanse-ordninger, med f. eks. afrikanske land.

III. En nordisk tollharmonisering begrenset til visse sektorer hvor det oppstår forvridningsproblemer, f. eks. tekstil-sektoren, kan ikke betraktes som en tollunion under art. XXIV. Spørsmålet reiser seg da om nordisk tollharmonisering for enkelte sektorer kan presenteres som en »interimsavtale». Her møter en uenigheten mellom USA og EEC. Velger en å holde seg til den franske tekst og den franske linje kan trolig mye forsvares bare man har som erklært målsetting å komme frem til en tollunion. USA vil imidlertid ganske sikkert stille strenge krav om en fast plan og et oppsatt tidsskjema.

IV. Det foreligger teoretisk mulighet for å søke om »waiver» under art. XXV. I praksis vil en slik søknad være vanskelig å begrunne.

Forsåvidt gjelder art. XXIV, para 10, kan det være grunn til å understreke at denne ikke er en spesiell »waiver»-paragraf for tollunioner og frihandelsområder selv om dens ordlyd kan villedes en til å tro det. Paragrafen sikter på det tilfelle at kontraherende parter går inn i en tollunion eller frihandelsområde med land som ikke er tilsluttet Generalavtalen.

Det synes etter ovenstående uten videre klart at kravene til en nordisk tollharmonisering vil bli meget vidtgående hvis en slik ordning skal kunne aksepteres i GATT. I tillegg til de formelle krav Generalavtalen stiller opp, må de angjeldende land (Norden) også måtte regne med å komme under politisk press fra utenforstående land (i og utenfor GATT) i den utstrekning disse lands handelsinteresser blir rammet av tollharmoniseringen. Dette vil også gjelde EFTA-land som derved går glipp av EFTA-preferanse.

*BILAGA 3***De nordiska ländernas genomsnittstullar m. m.**

I föreliggande material har nordiska genomsnittstullar framräknats för ett antal industrivaror av betydelse för vissa större industrier. Härjämte har angivits de tidigare föreslagna gemensamma nordiska tullarna för berörda varor. Vidare har vad avser textilvaror noterats det kompromissförslag till gemensam nordisk tulltaxa för textilområdet, som på basis av det Nordiska ekonomiska samarbetsutskottets förslag av år 1958 utarbetats på finsk sida. Även EEC:s yttre tullar per den 1 januari 1972 har angivits.

De nordiska genomsnittstullarna, som avser läget per den 1 januari 1972, har framräknats i form av dels ovägda, dels vägda tal. Därvid har hänsyn icke tagits till eventuella suspendingar eller liknande former av tullfrihet. Den ovägda genomsnittstullen har framräknats som ett aritmetiskt medium av tullen i vart och ett av de nordiska länderna för varje här specificerat varuslag. I sådana fall där för ett enskilt nordiskt land flera tullsatser ifrågakommer för här specificerat varuslag har en vägning fått ske av tullen för detta land.

Vid framräkningen av den vägda nordiska genomsnittstullen har tullarna (i förekommande fall vägda) i vart och ett av de nordiska länderna vägts samman med hänsyn tagen till storleken av respektive nordiskt lands import.

Beräkningarna av de nordiska genomsnittstullarna har baserats på respektive nordiskt lands import 1965 från icke-EFTA-länder (för Finlands vidkommande har icke heller importen från Sovjetunionen medtagits).

Vid beräkningar avseende värdetullar kombinerade med minimi- respektive maximitullar har på grund av brister i det statistiska materialet hänsyn i allmänhet endast kunnat tagas till därvid förekommande värdetull. Sådana beräkningar har här utmärkts med asterisk (*).

Punkter (..) i kolumnen för vägda nordiska genomsnittstullar anger att statistiskt underlag saknats för beräkning av sådana tullar.

Varuslag	Nordens tullar			EEC: s tullar 1.1. 1972
	Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	
Oorganisk kemisk industri				
<i>Råvaror</i>				
25.21	Kalksten	0	0	0
25.01	Salt	0	0	2,5 \$/1000 kg
25.02	Svavelkis	0	0	0
25.07	Lera	0	0	0
25.10	Råfosfat	0	0	0
27.04	Koks	0	0	0; 5
25.03	Svavel	0	0	0; 4
28.42	Soda	0	0	6,5
<i>Färdigvaror</i>				
28.08	Svavelsyra	5	2,5	2,7
28.06	Saltsyra	5	0,6	0,4
28.09	Salpetersyra	10	1,3	0,1
28.01	Klor	7	3,5	9,3
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8
28.56	Kalciumkarbid	5	5,0	1,7
28.30	Kalciumklorid	0	0	0
28.10	Fosforsyra	5	1,0	1,1
28.40	Natriumfosfat	5	1,0	0,5
28.40	Dikalciumfosfat	0	0	0
28.16	Ammoniak	12	2,5	0,1
28.38	Aluminiumsulfat	5	1,0	1,2
28.38	Natriumsulfat	0	0	0
28.19	Zinkoxid	5	4,0	1,3
28.25	Titanoxid	10	0,6	0,2
Gödselmedel:				
31.03	superfosfat	0	0	0
31.02	chilesalpeter, naturlig	0	0	0
31.02	kalksalpeter	0	0	0
31.02	kalciumcyanamid	0	0	0
31.04	kalisalpeter	0	0	0
Organisk kemisk industri				
<i>Råvaror</i>				
38.06	Sulfitlut	0	3,8	0,2
28.01	Klor	7	3,5	9,3
29.04	Metanol	0	6,0	10,2
27.07	Naftalin	0	0	0
22.08	Etanol	—	10,3	0
<i>Färdigvaror</i>				
29.04	Butanol	12	6,0	5,2
29.04	Oktanol	12	7,3	5,0
29.14	Ättiksyra	12	13,5	14,9
29.14	Butylacetat	12	11,0	6,8

	Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972	
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda		1.1. 1972 Vägda
29.15	Ftalsyraester	12	6,0	4,1	7; 9
29.04	Etylenglykol	12	4,1	4,3	12,5
29.02	Trikloretülen	12	6,0	3,6	9,5
29.11	Formalin	6	6,0	0,1	9
29.16	Acetylsalicylsyra	0	0	0	10,5

Färg- och lackindustri

Råvaror

15.07	Linolja, rå	—	3,1	0,2	5
15.07	Träolja	—	0	0	3
39.01	Alkydhartser	10	9,9	8,7	10
39.03	Cellulosanitrat	10	12,3	8,7	6—1
39.02	Polyvinylacetat	10	9,0	7,1	7,5
40.01	Naturlig latex	0	0	0	0
40.02	Syntetisk latex	0	3,8	1,9	0
27.10	Mineralterpentin (white spirit)	0	0	0	0; 6
27.07	Xylol	0	0	0	0
29.14	Butylacetat	12	11,0	6,8	9,5
29.14	Etylacetat	12	11,0	7,8	10
29.15	Ftalsyraester	12	6,0	4,1	7; 9
28.19	Zinkvitt	5	4,0	1,3	11
32.07	Litopon	0	3,2	1,2	6
32.07	Titanvitt	10	2,0	0,2	6

Färdigvaror

	Tryckfärger:				
32.13	svarta	8	5,6	5,7	7
32.13	andra	12	6,4	6,0	7
32.12	Kitt och spackelfärger	10	6,0	5,2	4,5
32.09	Oljefärger	12	8,8	10,9	7,5
32.09	Emulsionsfärger	12	10,1	8,0	7,5
32.09	Lacker	12	10,8	10,1	7,5

Tvättmedelsfabriker

Råvaror

34.02	Anjonaktiva ämnen	12	11,6	20,9	7,5
28.40	Natriumfosfater	5	1,0	0,5	10
15.10	Fettsyror	—	3,1	1,3	4,5—8
15.10	Fettalkoholer	—	6,5	7,9	8
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8	11
28.38	Natriumsulfat	0	0	0	4,5
28.42	Soda, calcinerad	0	0	0	6,5
28.45	Natriummetasilikat	5	2,6	1,5	6
28.08	Svavelsyra	5	2,5	2,7	2
33.01-04	Essenser	12	3,2	2,4	0—12

Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972		
	Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda		1.1. 1972 Vägda	
<i>Färdigvaror</i>					
34.02	Tvålhaltiga tvättmedel	12	12,3	10,1	7,5
34.02	Andra tvätt- och rengörings- medel	12	14,8	14,0	7,5
34.01	Toalettvål	12	29,3	10,1	7,5
Plaster					
<i>Råvaror</i>					
27.04	Koks	0	0	0	0; 5
25.21	Kalksten	0	0	0	0
29.06	Fenol	0	0	0	2
29.04	Metanol	0	6,0	10,2	9
29.25	Karbamid (urinämne)	0	2,3	0,4	8
27.07 ; 29.01	Naftalin	0	0	0	0
29.01	Styren	0	0	0	4
47.01	Cellulosa	0	0	0	0; 3 ¹
15.11	Glycerin	—	0	0	1,5; 6
15.07	Linolja, rå	—	3,1	0,2	5
<i>Halvfabrikat</i>					
39.01	Fenoplaster	10	7,8	8,1	7,5
39.01	Aminoplaster	10	7,8	3,0	7,5
39.01	Alkyder	10	9,9	8,7	10
39.02	Etenplaster	10	6,5	7,3	10
39.02	Styrenplaster	10	9,0	9,4	10
39.02	PVC-plaster	10	9,0	6,9	10
39.02	Vinylacetatplaster	10	9,0	7,1	7,5
39.02	Akrylplaster	10	9,0	9,8	10,5
39.03	Cellulosaacetat	10	7,0	7,5	7,5; 9,5
<i>Färdigvaror</i>					
39.01	Fenoplastlaminat	15	9,0*	10,6*	8
39.01— 03	Folier av termoplaster	15	11,8*	10,6*	7,5—11,5
39.02	Golvplattor av PVC etc.	15	11,9*	12,2*	11,5
59.08	Plasbelagd väv	18	19,5*	15,7*	14
39.07	Andra platarbeten	15	13,2*	11,7*	7—11,5
59.10	Linoleummattor	10	5,4	5,7	8
Gummivaruindustri					
<i>Råvaror</i>					
40.01	Naturgummi etc.	0	0	0	0
40.02	Syntetiskt gummi	0	2,8	1,1	0
40.03	Gummiregenerat	0	0	0	1

¹ Tullfri kontingent 1 935 000 ton per år

Varuslag	Nordens tullar			EEC: s tullar 1.1. 1972	
	Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda		
Cordgarn:					
51.01	av syntetiska textilfibrer	17	3,3	0,0	9
51.01	av konstgjorda textilfibrer	20	17,7	1,7	11
Icke gummiimpregnerad cordväv:					
51.04	av ändlösa syntetiska textilfibrer	17	15,5*	14,1*	13
51.04	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	20	18,1*	22,0*	15
55.09	av bomull	17—18	12,0	12,1	13—15
Gummiimpregnerad cordväv:					
59.11	av ändlösa syntetiska textilfibrer	17	11,9*	13,7*	8,5
59.11	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	20	12,6*	13,0*	8,5
59.11	av annat textilmaterial	18	10,9*	11,9*	8,5
38.15	Acceleratorer	0	3,8	0,6	6,5
38.19	Antioxidanter	0	3,8	3,9	9
25.07	Kaolin	0	0	0	0
28.03	Kimrök	0	0	0	2
25.03;					
28.02	Svavel	0	0	0	4
25.27	Talk	0	0	0	1
28.19	Zinkvitt	5	4,0	1,3	11

Färdigvaror

Bil- och cykelgummi:					
40.11	för bilar	13	11,1	8,5	9
40.11	för cyklar m. m.	13	14,2	13,6	9
Gummiskodon:					
64.02	textilskor med gummisulor	18	16,3*	15,0*	20
64.01	andra gummiskor	18	21,0*	15,1*	20
64.05	Klackar och sulor av gummi och plast	10	12,8	11,3	6,5
40.10	Driv- och transportremmar	10	13,3	11,2	10
40.09	Rör och slangar	10	9,5*	8,8*	7
40.14	Andra gummivaror	10	8,9	8,1	6—8

Läder och lädervaror*Råvaror*

41.01	Oberedda hudar och skinn	0	0	0	0
32.01	Naturliga vegetabiliska garv- ämnesextrakter	0	0	0	0—9
28.38	Kromalun	0	0	0	6,5
25.01	Salt	0	0	0	2,5 §/100 kg

	Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972	
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Övägda		1.1. 1972 Vägda
<i>Halvfabrikat</i>					
41.02	Sul- och bindsulläder	10	9,6	7,8	8
41.02	Ovanläder	10	10,3	8,9	8
41.03—					
04	Får- och getskinn	10	9,3	7,5	5
<i>Färdigvaror</i>					
64.02	Läderskor	18	19,1*	17,0*	8
	Läderhandskar:				
42.03	arbetshandskar	18	15,2*	11,9*	13
42.03	andra	18	15,5*	12,4*	10,5; 11
42.03	Skinnkäddor	15	9,1	6,4	8
Sågverk, hyvlerier m. m.					
<i>Råvaror</i>					
44.03	Rundvirke	0	0	0	0—3
<i>Färdigvaror</i>					
44.05	Sågade trävaror	0	0	0	0—10
44.13	Hyvlade trävaror	0	0	0	5
44.07	Sleepers	0	0	0	3; 5
44.21	Lådämnen	4	1,1	4,1	10; 12
44.14	Faner	3	0,6	0,8	7
44.15	Kryssfaner	6	2,8	2,5	13
Byggnadssnickerier, möbler m. m.					
<i>Råvaror; se ovan</i>					
<i>Färdigvaror</i>					
44.23	Sammansatt parkettstav	6	3,9	4,3	7
44.23	Monteringsfärdiga trähus	0	1,3	0	7
44.23	Övriga byggnadssnickerier	9	3,3	2,7	7
94.01;					
94.03	Möbler av trä	10	6,3*	5,3*	8,5
Massaindustri					
<i>Råvaror</i>					
44.03	Pappersved	0	0	0	0
28.38	Natriumsulfat	0	0	0	4,5
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8	11
25.03;					
28.02	Svavel	0	0	0	0; 4
25.02	Svavelkis	0	0	0	0
28.01	Klor	7	3,5	9,3	7

	Varuslag	Nordens tullar			EEC: s tullar 1.1. 1972
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	
25.21	Kalksten	0	0	0	0
25.22	Kalk, bränd	0	0	0	3,5
<i>Färdigvaror</i>					
47.01	Pappersmassa	0	0	0	0; 3 ¹
Pappersindustri					
<i>Råvaror</i>					
47.01	Pappersmassa	0	0	0	0; 3 ¹
28.38	Aluminiumsulfat	5	1,0	1,2	6
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8	11
28.08	Svavelsyra	5	2,5	2,7	2
28.45	Vattenglas	0	2,4	3,2	6
25.07	Kaolin	0	0	0	0
38.08	Kolofonium	0	0	0	3,5
<i>Färdigvaror</i>					
48.01	Tidningspapper	0	0	0	7 ²
48.01	Skrivpapper o. d.	5	3,9	3,0	12
Kondensatorpapper:					
48.01	icke tillskuret	3	2,3	1,5	12
48.15	tillskuret	8	6,8	4,0	12
48.01	Annat maskingjort papper och papp	5	3,1	2,8	3; 5; 12
48.03	Greaseproof och pergamyn	5	2,8	2,5	13
48.04	Kartongpapper och -papp	5	3,3	2,7	13
48.05	Kräpperat papper	5	4,9	10,3	13
48.07	Papper och papp med över- drag eller impregnering etc. (annat än karbon- papper)	6	6,1	5,0	10; 12
Karbonpapper:					
48.07	icke tillskuret	6	6,8	4,2	12
48.13	tillskuret	8	8,5	5,9	12
48.09	Wallboard	0,066 n.kr/kg	4,2*	3,2*	11

Pappersvaror*Råvaror; se pappersindustri**Färdigvaror*

48.11	Tapeter	10	8,1*	6,9*	13
48.14	Brevpapper o. d.	10	9,6	10,2	15
48.16	Kartonger, säckar o. d.	10	10,3	9,3	15
48.18	Kontorsböcker o. d.	10	11,6	10,3	15

¹ Tullfri kontingent 1 935 000 ton per år² " " " 625 000 " " "

	Varuslag	Enl. 1957— 1959 års förslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972
			Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	
48.19	Etiketter	10	7,0	7,7	14
48.21	Andra varor av papper och papp	10	6,6	5,4	14
49.01	Böcker	0	0	0	0
49.08	Dekalkomanier	8	4,4	4,1	8
49.09	Vykort	10	11,6	9,6	11

Rayon- och syntetsilke; rayon- och syntetull*Råvaror*

47.01	Pappersmassa	0	0	0	0
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8	11
28.15	Kolsvavla	5	1,0	1,4	4
28.08	Svavelsyra	5	2,5	2,7	2

	Varuslag	Enl. 1957 —1959 års förslag	Nordens tullar		Textiltull- förslag	EEC: s tullar 1.1. 1972
			Genomsnitts- tullar 1.1. 1972 Ovägda	Vägda		

Halvfabrikat

51.01	Rayonsilke	20	14,9	12,6	16 min. skr 1.50/kg	2,5; 11
51.01	Syntetsilke	0	1,5	0,8	5; 0	9
56.01— 04	Rayonull	7	3,0*	3,1*	7	8; 10
56.01— 04	Syntetull	7	1,4	2,2	0	8,5; 9
56.05	Rayonullgarn	9	6,8*	6,7*	0; 9	10
56.05	Syntetullgarn	9	6,9*	7,0*	0; 7	11

Färdigvaror

51.04	Cordväv, rayonsilke	20	18,1*	22,0*	16 min. skr 1.50/kg	15
51.04	Cordväv, syntetsilke	17	15,5*	14,1*	17	13
51.04	Andra vävnader av rayonsilke	22,5	23,1*	20,8*	20 min. skr 6: —/kg	15
51.04	Andra vävnader av syntetsilke	17	21,5*	17,1*	17	13
56.07	Rayonullsvävnader: innehållande ändlösa konstgjorda textil- fibrer	22,5	25,2*	..	17 min. skr 3: —/kg	16
	andra	17	18,0*	..	17 min. skr 3: —/kg	16
56.07	Syntetullsvävnader: innehållande ändlösa konstgjorda textil- fibrer	22,5	26,9*	..	17 min skr 3: —/kg	15; 16
	andra	17	17,9*	..	17 min. skr 3: —/kg	15; 16

Varuslag	Nordens tullar			Textiltull- förslag	EEC: s tullar 1.1. 1972
	Enl. 1957 —1959 års förslag	Genomsnitts- tullar 1.1. 1972 Ovägda	Vägda		
Ylleindustri					
<i>Råvaror</i>					
53.01— 02	Ull	0	0	0	0
53.03— 04	Avfall av ull	0	0,5	0,2	0
34.02	Ytaktiva ämnen	12	12,8	12,2	7,5
<i>Halofabrikat</i>					
53.05	Tops	0	0	0	3
53.06— 07	Ullgarn	7	6,5*	6,1*	7
<i>Färdigvaror</i>					
59.17	Maskinfilt	10	4,5*	5,2*	10
58.02	Mattor, vävda	20	21,5*	16,1*	20
53.11	Vävnader				
	innehållande ändlösa konstgjorda textil- fibrer	22,5	21,8*	27,0*	17 min. skr 4: —/kg
	andra	17	17,9*	16,5*	17 min. skr 4: —/kg
Bomullsindustri					
<i>Råvaror</i>					
55.01— 03	Bomull och bomulls- avfall	0	0	0	0
28.31	Natriumhypoklorit	7	1,9	2,7	7
28.17	Natriumhydroxid	5	2,6	1,8	11
34.02	Ytaktiva ämnen	12	12,8	12,2	7,5
32.05— 07	Färgämnen	0	0,4	0,3	0—13,5
<i>Halofabrikat</i>					
55.05	Bomullsgarn	7	6,0*	6,0*	0; 7
<i>Färdigvaror</i>					
55.07— 09	Vävnader:				
	innehållande ändlösa konstgjorda textil- fibrer	17; 22,5	22,3*	24,9*	17 min. skr 3: —/kg
	andra	17	16,3*	13,5*	17; 17 min. skr 3: —/kg
55.05— 06	Sytråd	12	7,6*	6,7*	12

Varuslag		Enl. 1957 —1959 års förslag	Nordens tullar Genomsnitts- tullar 1.1. 1972 Ovägda Vägda		Textiltull- förslag	EEC: s tullar 1.1. 1972
Linne-, hamp- och juteindustri						
<i>Råvaror</i>						
54.01	Lin	0	0	0	0	0
57.01— 02	Hampa	0	0	0	0	0
57.03	Jute	0	0	0	0	0
54.01, 57.01— 03	Blånor och avfall	0	0,1*	0,0*	0	0
<i>Halvfabrikat</i>						
54.03	Lingarn	7	4,9*	4,1*	0; 7	2—9
57.05	Hampgarn	7	3,9*	3,4*	7	6; 9
57.06	Jutegarn	7	4,8*	3,4*	7	8
<i>Färdigvaror</i>						
54.05	Linneväv	17	18,0*	14,2*	17 min. skr 3: —/kg	16
57.10	Juteväv	12	8,5*	2,0*	12	15—22
59.04	Bind- och segelgarn	8	11,2*	9,0*	15; 10	13
Trikåfabriker						
<i>Råvaror</i> ; se respektive garner						
<i>Färdigvaror</i>						
60.01	Trikåväv:					
	av ändlösa synt. textilfibrer	17	21,4*	14,7*	17 min. skr 3: —/kg	13
	av ändlösa konst- gjorda textilfibrer	22,5	23,0*	17,9*	17 min. skr 6: —/kg	13
	av ull	17	17,9*	16,2*	17 min. skr 3: —/kg	13
	av annat textil- material	17	19,0*	18,9*	17 min. skr 3: —/kg	13; 14
60.03	Strumpor av ändlösa synt. textilfibrer:					
	damstrumpor	23	23,8*	21,3*	23 min. skr 7: —/duss	13
	andra	23	22,4*	19,3*	23	13
60.04	Underkläder av trikå:					
	av ändlösa synt. textilfibrer	18	20,0*	14,0*	18 min. skr 4: —/kg	17
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	22,5	22,0*	19,5*	18 min. skr 6: —/kg	17
	av ull	18	18,5*	17,9*	18 min. skr 4: —/kg	17

	Varuslag	Enl. 1957 —1959 års förslag	Nordens tullar		Textiltull- förslag	EEC: s tullar 1.1. 1972
			Genomsnitts- tullar 1.1. 1972 Ovägda	Vägda		
	av bomull	18	22,1*	19,9*	18 min. skr 4: —/kg	17
	av annat textilmaterial	18	20,8*	16,9*	18 min. skr 4: —/kg	17
60.05	Överkläder etc. av trikå:					
	av ändlösa synt. textilfibrer	21	22,6*	18,4*	18 min. skr 4: —/kg	18
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	22,5	23,8*	21,6*	18 min. skr 6: —/kg	18
	av ull	21	19,8*	17,8*	18 min. skr. 4: —/kg	10,5; 18
	av bomull	21	23,1*	19,7*	18 min. skr. 4: —/kg	18
	av annat textilmaterial	21	22,4*	15,8*	18 min. skr. 4: —/kg	18
Konfektionsindustri						
<i>Råvaror; se respektive garner</i>						
<i>Färdigaror</i>						
61.01	Överkläder för män eller gossar:					
	av impregnerade vävnader	23; 28	24,4*	15,2*	23	17
	av ändlösa synt. textilfibrer	23	26,4*	20,4*	23	17
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	28	27,4*	19,6*	23	17
	av ull	23	24,8*	17,7*	23	17
	av annat textilmaterial	23	25,1*	16,8*	23	17
61.02	Överkläder för kvinnor, flickor eller småbarn:					
	av impregnerade vävnader	23; 28	25,5*	18,3*	23	10,5; 17
	av ändlösa synt. textilfibrer	23	26,4*	21,2*	23	16; 10,5; 17
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	28	27,4*	18,7*	23	10,5; 17
	av ull	23	25,3*	19,0*	23	10,5; 17
	av annat textilmaterial	23	25,6*	18,9*	23	10,5; 17
61.03	Underkläder för män eller gossar:					
	av ändlösa synt. textilfibrer	23	26,4*	21,1*	23	17
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	28	27,4*	21,4*	23	17
	av bomull	23	25,6*	19,1*	23	17
	av annat textilmaterial	23	25,6*	16,4*	23	17

	Varuslag	Nordens tullar		Textiltull- förslag	EEC: s tullar 1.1. 1972
		Enl. 1957 —1959 års förslag	Genomsnittstullar 1.1. 1972 Ovägda Vägda		
61.04	Underkläder för kvinnor, flickor eller småbarn: av ändlösa synt. textilfibrer	23	26,3* 22,8*	23	13
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	28	27,1* 18,9*	23	13
	av bomull	23	25,1* 20,6*	23	13
	av annat textilmaterial	23	25,6* 20,3*	23	13
61.09	Korsetter, gördlar etc.: av ändlösa synt. textilfibrer	23	26,4* 20,5*	23	8,5
	av ändlösa konstgjorda textilfibrer	28	27,4* 17,4*	23	8,5
	av annat textilmaterial	23	24,4 20,7	23	8,5
62.03	Jutesäckar	12	11,9 5,1	0; 12	15—20
65.03	Filthattar för män	20	12,0 11,0		7,5—10,5

	Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar 1.1. 1972 Ovägda Vägda	
Cementfabriker				
<i>Råvaror</i>				
25.20	Gipssten	0	0 0	0
25.22	Kalk, bränd	0	0 0	3,5
25.21	Kalksten	0	0 0	0
<i>Färdigvaror</i>				
25.23	Cement	skr 0:80/ 100 kg	2,7* 1,4*	4

Stenarbeten, betongarbeten etc.

<i>Råvaror</i>				
25.05—				
06,				
25.15—	Sten etc.	0	0 0	0—6
18				
25.23	Cement (se ovan)			
<i>Färdigvaror</i>				
68.04	Slipskivor: diamant	10	0 0	4
	andra	10	3,3 4,3	3; 5
68.07	Slaggull	8	7,6 4,7	5
68.09	Träullsplattor etc.	8	4,1 2,6	6
68.11	Befongvaror	0—5	3,2 0,7	4
68.12	Varor av asbestbetong etc.	8	4,1* 2,0*	4; 6,5
68.13	Varor av asbest: packningar	8	4,4 3,1	12
	andra	8	2,1 1,1	8—12
68.14	Bromsbelägg o. d.	10	6,2 5,5	8

Varuslag		Enl. 1957— 1959 års förslag	Nordens tullar Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	EEC: s tullar 1.1. 1972
Porslin, kakel och lergods					
<i>Råvaror</i>					
25.07,	Chamotte, fältspat	0	0	0	0
25.31					
25.17	Flinta	0	0	0	0
25.07	Kaolin	0	0	0	0
25.07	Annan lera	0	0	0	0
25.06	Kvarts	0	0	0	0
<i>Färdigvaror</i>					
85.25	Isolatorer	15	14,3*	11,7*	10 min. 15 \$/100 kg max. 19
69.10	Sanitetsporslin	15	9,2*	2,8*	10 min. 6 \$/100 kg
69.11	Hushållsporslin: av porslin	18	17,4*	14,1*	13,5 min. 12,20—25 \$/ 100 kg
69.12	av annat keramiskt material	18	16,3*	13,8*	10,5 min. 13,60—18 \$/ 100 kg; 7,5—14
69.07	Väggplattor etc.: oglaserade	5; 10	9,1	7,1	8—16
69.08	glaserade	5; 10	21,4	10,2	9—18
69.02	Chamottetegel etc.	0—5	1,1*	1,5*	4 min. 0,60 \$/ 100 kg
69.04	Murtegel	0—5	2,3*	0,9*	4; 5
Glasbruk					
<i>Råvaror</i>					
25.21,					
25.31,	Kalksten, fältspat, krossglas	0	0	0	0
70.01					
25.02	Glassand (kvartssand)	0	0	0	0
28.42	Soda	0	0	0	6,5
<i>Färdigvaror</i>					
70.05	Fönsterglas	15	18,1*	13,7*	6 min. 0,60 \$/100 kg
70.10	Flaskor och burkar	18	13,0*	12,4*	9,5
70.13	Hushålls- och prydnadsglas	20	27,9*	18,7*	15,5

Varuslag		Enl. 1957— 1959 års förslag	Nordens tullar Genomsnittstullar Övägda	1.1. 1972 Vägda	EEC: s tullar 1.1. 1972
Järn- och stålverk					
<i>Råvaror</i>					
26.01	Järnmalm, slig	0	0	0	0
25.21	Kalksten	0	0	0	0
25.22	Kalk, bränd	0	0	0	3,5
25.06	Kvarts och kvartsit	0	0	0	0
25.18	Dolomit	0	0	0	0—2,5
73.03	Skrot	0	0	0	0
27.01	Stenkol etc.	0	0	0	0; 10 DM/ 1 000 kg
27.04	Koks	0	0	0	0; 5
27.10	Brännolja	0	0	0	0; 3,5
44.02	Träkol	0	0	0	6,5
28.06	Saltsyra	5	0,6	0,4	6
28.08	Svavelsyra	5	2,5	2,7	2
69.02	Tegel: chamottetegel	0—5	2,1*	2,5*	4 min. 0,60 \$/ 100 kg
69.02	magnesittegel	0	0,3	0,0	4 min. 1,10 \$/ 100 kg
85.24	Grafit- och andra kolelektro- der	0	0,1	0,2	8
38.19	Elektrodmassa	0	0	0	5
<i>Halvfabrikat</i>					
73.01	Tackjärn	0	2,0	0	0; 4
73.05	Järnsvamp	0	0	0	3
73.06, 73.15	Göt	3	1,1	1,0	3
73.07, 73.15	Blooms, billets, etc.	4	1,0	0,8	4
73.08, 73.15	Plätämnen	4	1,8	0,1	5; 6
73.09, 73.15	Universaljärn	6	2,2	2,2	6
<i>Färdigvaror</i>					
73.10, 73.15	Valstråd	5	5,0	3,3	7
73.10, 73.11, 73.15	Annan varmvalsad stång och profilstång	6	4,2	3,3	5; 6
73.10, 73.11, 73.15	Kallvalsad stång och profil- stång	7	4,9	3,9	7; 8
73.12, 73.15	Varmvalsat band	6	1,5	1,5	7; 8

	Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972	
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda		1.1. 1972 Vägda
73.12,	Kallvalsat band	7	1,4	2,4	8
73.15					
73.13,	S. k. vitplåt	0	0	0	7
73.15					
73.15	Rostfri plåt	5	1,3	1,7	7
73.13,	Annan plåt, varmvalsad	6	2,8	3,0	6; 7
73.15					
73.13,	Annan plåt, kallvalsad	6	2,1	3,5	6—8
73.15					
73.14,	Dragen tråd, även med	7	7,5	5,2	8
73.15	metallöverdrag				
73.16	Räler	0	2,5	0,3	3; 6
73.18	Rör	7; 8	5,7	5,6	9; 10

Ferrolegeringsverk

Råvaror

26.01	Malmer	0	0	0	0
27.17	Elkraft	0	0	0	0

Färdigvaror

73.02	Ferrokisel	0	0,6	0,8	¹ 10
73.02	Ferromangan	0	0	0	4; 8
73.02	Ferrokiselmangan	0	1,3	4,0	² 5,5
73.02	Ferrokrom och ferrokisel- krom	0	0	0	³ 8; 7
73.02	Övriga ferrolegeringar	0	0	0	0; 7

Andra metallverk

Råvaror

26.01	Blymalm	0	0	0	0
26.01	Bränd svavelkis (kisbränder)	0	0	0	0
26.01	Köpparmalm	0	0	0	0
74.01	Kopparskärsten samt avfall och skrot av koppar	0	0	0	0
75.01	Nickelskärsten samt avfall och skrot av nickel	0	0	0	0
28.20	Aluminiumoxid	0	0	0	5,5
26.01	Zinkmalm	0	0	0	0

Halvfabrikat

74.01,	Koppar, nickel, tenn	0	0	0	0
75.01,					
80.01					

¹ Tullfri kontingent 20 000 ton

² » » 50 000 ton

³ » » 3 000 ton (avser ferrokrom)

	Varuslag	Nordens tullar			EEC: s tullar 1.1. 1972
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	
76.01	Aluminium	0	0	0	19
78.01	Bly	0	0	0	1,32 \$/ 100 kg
79.01	Zink	0	0	0	1,32 \$/ 100 kg
<i>Färdigvaror</i>					
	Stänger och tråd:				
74.03	av koppar	0; 3	2,5	2,6	8
76.02	av aluminium	0; 3	3,8	3,9	12
	Plåt och band:				
74.04	av koppar	3	3,3	2,9	8
76.03	av aluminium	3	4,1	3,9	12
74.10	Linor av koppar	8	3,7	3,4	8
76.12	Linor av aluminium	8	5,1	5,6	12

Järn- och stålmanufaktur*Råvaror*, se järn- och stålverk*Färdigvaror*

73.18	Smidda och svetsade rör (Se järn- och stålverk, s. 1579 ovan)				
73.17	Rör av gjutjärn	8	5,1	5,8	9
73.23	Plätemballage	12	8,9	7,3	6; 7
73.25— 27	Trådvaror	12	7,2	7,0	8,5—10
73.31, 32	Bult, skruv och spik	12	9,2	7,8	6,5—11
83.01— 02	Lås och beslag	12	9,7	8,6	7; 8,5
	Handredskap och verktyg:				
82.02	sågar och sågblad	10	6,2	6,0	7—10
82.01, 03, 04	andra	10; 12	8,6*	6,9*	5—7
73.21	Järn- och stålkonstruktioner	12	6,1*	6,0*	5,5
73.37	Radiatorer och värmepannor Hushålls- och sanitets- artiklar:	12	8,1	8,0	8,5
73.38	badkar	12	7,2	6,9	8,5
73.38	andra	12	8,8	8,0	7,5; 8,5
73.40	Andra varor	12	8,7	7,7	5,5; 8

Metallmanufaktur*Råvaror*, se andra metallverk*Färdigvaror*

84.61	Rörarmatur (även av järn)	10	10,2	9,4	6; 6,5
83.07	Belysningsarmatur	12—15	6,1	5,6	7

Tull 5 % för kontingent om 130 000 ton

Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972		
	Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda		1.1. 1972 Vägda	
82.07	Hårdmetallplattor	10	5,0	4,2	7
74.17,	Kokapparater och andra	8	6,2	6,1	6,5—7,5
74.18	hushållsartiklar av koppar				
76.15	Kokkärl av aluminium	10	6,1	6,5	8
74.11,	Metallduk	8	4,0	3,3	8; 9
76.13					
76.04	Aluminiumfolier	5—7	7,7	5,6	12
76.10	Aluminiumtuber	10	7,4	10,1	12
76.16	Andra aluminiumvaror	8—10	6,5	6,1	7,5—10
74.15	Skruv och nit av koppar och mässing	7	6,3	5,6	4,5; 7
74.19	Andra koppar- och mässings- arbeten	8	6,1	5,5	7

Maskiner och apparater, ej elektriska

Råvaror, se järn och stål samt andra metaller

Färdigvaror

84.06	Förbränningskolvmotorer:				
	fartygsmotorer	10	5,3	5,2	11
	bilmotorer	10	5,9	5,1	7; 9; 12; 14
	andra motorer	10	5,4	5,2	4—14
84.06	Motordelar	10	4,9	4,7	7
84.05,	Vatten- och ångturbiner	10—12	5,2	3,6	6; 5
07					
84.01—	Ångpannor och hjälp-	10	6,3	6,2	5,5
02	apparater				
84.62	Kul- och rullager	10	3,8	3,5	9
84.63	Kuggjul och kuggväxlar	10	6,5	6,2	7
84.63	Glidlager och lagerhus	10	6,3	5,8	7
84.45	Verktygsmaskiner för metall- bearbetning	10	7,4	5,5	2,5—10
84.44	Valsverk	10	5,9	5,2	5,5; 7
84.47	Träbearbetningsmaskiner	10	8,5	8,5	9
84.31	Pappersmasse- och pappers- maskiner	10	5,6	6,3	5; 5,5
84.35	Tryckpressar	5—10	1,2	1,3	4—6
84.36—	Textilmaskiner	10	4,3	4,0	4—6
39					
84.24—	Lantbruksmaskiner	10	5,4	4,8	4,5
25					
84.26	Mejeri- och mjölkknings- maskiner	10	5,5	4,4	5,5
84.18	Centrifuger	10	7,1	6,3	5; 8
84.51	Skrivmaskiner	10	3,1	3,2	6,5
84.52	Räkнемaskiner, kassa- kontrollapparater etc.	10	3,5	4,3	5,5; 14

Varuslag	Nordens tullar		EEC: s tullar 1.1. 1972		
	Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda		1.1. 1972 Vägda	
84.15	Kylskåp och kylmaskiner	15	9,4	8,2	5
84.40	Tvättmaskiner	15	11,9	8,8	5; 7,5
84.41	Symaskiner	10	3,9	3,9	6; 12
84.11	Fläktar och kompressorer	10	7,2	6,6	4—9
84.10	Pumpar	10—12	7,2	6,5	5,5—9
84.23	Väghyvlar, grävmaskiner m. m.	10	9,7	8,2	11
84.22	Hissar och lyftverktyg	12	9,7	8,0	5,5; 8,5

Transportmedel

87.02	Personbilar	12	9,5	9,6	11
87.02,	Lastbilar, bussar och under-	12	8,8	8,4	11; 22
87.04	reden därtill				
87.06	Bildelar	10	7,5*	8,5*	7; 12
87.09	Motoreyklar	10—15	12,1*	9,7*	10,5
87.10	Cyklar	15	14,9	13,2	17
87.12	Cykel- och motoreykeldelar	15	11,2	11,1	8; 9,5
87.01,	Traktorer och traktordelar	10	4,4	4,6	6—20
87.06					
89.01	Fartyg:				
	nöjesbåtar	10	9,1	6,5	3; 5
	roddbåtar, kanoter o. d.	0	0	0	3; 5
	andra fartyg	0	0	0	0; 3

Elektriska maskiner, apparater och ledningar

Råvaror; se respektive metaller och plaster

Färdigvaror

85.01	Generatorer och motorer	10	9,3	8,3	5—8,5
85.01	Transformatorer	12	10,2	8,3	5,5; 7
85.19	Motstånd	12; 15	8,8	8,7	8
85.19	Smältsäkringar	15	10,8	10,2	6,5
85.19	Säkerhetsapparater	15	9,6	7,7	6,5
85.19	Strömställare	12—15	10,7	9,3	6,5
85.19	Reläer	12	5,2	6,3	6,5
85.04	Akkumulatörer:				
	blyakkumulatörer	10	6,4	6,4	10
	andra	10	2,3	2,2	7,5
85.03	Galvaniska element	10	10,3*	9,5*	20
90.28	Instrument för mätning av elektriska storheter	10	9,4	8,2	6,5; 13
90.17	Medicinska instrument etc.	10	3,8	4,3	8
90.20	Röntgenrör	0	0	0	6,5
85.15	Radio- och televisions- mottagare	20	18,0	14,6	14
85.21	Elektronrör	10	1,7	2,3	7—8
85.13	Telefonapparater	10	4,7	3,8	7,5

	Varuslag	Nordens tullar			EEC: s tullar 1.1. 1972
		Enl. 1957— 1959 års förslag	Genomsnittstullar Ovägda	1.1. 1972 Vägda	
85.06	Dammsugare	12	8,9	7,5	7,5
85.06	Golvbonare	12	8,9	7,3	7,5
85.05	Elektriska handverktyg	10	5,6	5,1	7
85.12	Elektriska kaminer	10	9,3	9,2	8,5
85.12	Spisar, kokapparater	10	8,8	10,5	7,5
85.20	Glödlampor	N.kr. 4,50/kg	10,0	8,3	6
85.20	Lysrör	10	12,4	7,3	7
85.23	Isolerade ledningar och kablar	10	8,3	8,4	11

TILLÄGG 2

Samarbeid om konkurransevilkårene

I rekommandasjon nr. 26/1966 rekommanderte Nordisk Råd regjeringene bl. a. å »gjennomføre en undersøkelse av mulighetene for å ta skritt til å etablere mer like konkurransevilkår for de nordiske lands industrier på de områder hvor det måtte være behov for å supplere det pågående EFTA-samarbeid».

Samarbeidsutvalget har nedenfor gitt en oversikt over de resultater som er oppnådd i EFTA-samarbeidet innen Konvensjonens avsnitt om konkurranseregler (artiklene 13—16). En har også redegjort for enkelte andre samarbeidsområder som er under drøfting i forskjellige arbeidsgrupper i EFTA. En har ikke gått nærmere inn på samarbeidet på disse felter innen OECD eller GATT, idet samarbeidet i EFTA går like langt eller lenger enn det har vært mulig å nå i disse andre internasjonale organisasjoner.

A. Restriktive forretningsmetoder

EFTA

Avtaler mellom foretak samt utnyttelse av en dominerende stilling i markedet er uforenlig med EFTA dersom dette motvirker de forventede fordeler av EFTA-samarbeidet.

En egen arbeidsgruppe i EFTA har drøftet Konvensjonens bestemmelser og behovet for endringer. Rapporten fra arbeidsgruppen (dok. EFTA 63/65) ble behandlet av Ministerrådet i oktober 1965 (dok. EFTA/C. SR 40/65). Det var i Rådet enighet om følgende:

1. Det er for tiden ikke behov for endringer i Konvensjonen.

2. Konvensjonens art. 15 pålegger medlemslandene forpliktelser som må følges opp.

3. Medlemslandene skal gå igjennom sin lovgivning med sikte på en effektiv oppfølging av forpliktelsene i artikkel 15 i Konvensjonen.

Det ble videre henstilt til medlemslandene å treffe følgende praktiske tiltak:

a. Medlemsstatene skal ta sikte på å ha tilstrekkelige (reasonably adequate) muligheter til å gjennomføre undersøkelser overfor nasjonale bedrifter, også når de gjennomfører konkurransereguleringer som berører EFTA-handelen.

b. Medlemsstatene skal undersøke saker vedrørende art. 15 uten å vente på full opplysning av saken eller en formell klage.

c. Medlemsstatene skal lette utvekslingen av opplysninger mellom konkurransemyndighetene ved å ha en direkte uforbindende kontakt. Østerrike og Sveits har erklært at enhver kontakt, også på det forberedende stadium, for deres vedkommende må skje gjennom de vanlige diplomatiske kanaler.

d. Medlemsstatene skal gjennomføre et rapportsystem om bilaterale og multilaterale drøftelser i forbindelse med klagesaker. Disse rapporter skal behandles konfidensielt. De skal drøftes multilateralt, hvis Rådet skulle bestemme det.

e. Rådet vil om nødvendig oppnevne en gruppe av eksperter som skal drøfte de rapporter som måtte bli sendt inn, andre erfaringer som etterhvert vil bli gjort, såvel som spørsmål Rådet vil forelegge gruppen.

f. De muligheter Konvensjonen gir for å behandle saker om restriktive forretningsmetoder effektivt skal gjøres mer kjent blant ervervsdrivende. Hensikten med dette er på den ene side å understreke overfor ervervsdrivende risikoen ved overtredelse av bestemmelsene, på den annen side å minske den motvilje mot å reise klage overfor sine respektive nasjonale myndigheter som ervervsdrivende måtte ha. Alle land har fulgt opp denne anbefaling.

Det ble også på ovennevnte Ministermøte vedtatt å innkalle en ny gruppe for å se nærmere på den nasjonale lovgivning og å klargjøre nærmere innholdet av en rekke uttrykk i Konvensjonens artikkel 15. Dette arbeid pågår fortsatt.

Norden

Siden 1959 har det vært et visst samarbeid mellom pris- og kartellmyndighetene i de nordiske land. Dette samarbeid har bestått i utveksling av disse myndigheters egne publikasjoner og i årlige møter der ledelsen av de respektive lands kontrollmyndigheter deltar.

I rekommandasjon nr. 14 av 24. februar 1961 henstilte Nordisk Råd til regjeringene å videreutvikle det bestående samarbeid mellom fagmyndighetene på konkurranselovgivningens område.

Nordisk Råds juridiske utvalg uttalte 15. januar 1962 at et vel utarbeidet samarbeid mellom de nordiske kartellmyndigheter var etablert og at rekommandasjonens oppgave derfor var fullført.

B. Etablering

EFTA

Etableringsforpliktelsene i EFTA-Konvensjonens art. 16 forutsetter at medlemslandene i praksis yter nasjonal behandling i forbindelse med produksjon og handel med EFTA-varer slik at de forventede fordeler av EFTA-samarbeidet ikke motvirkes. Dette medfører at foretak fra et EFTA-land som ønsker å etablere seg i et annet land skal kunne vise at en etableringsnektelse vil motvirke de forventede fordeler av EFTA-samarbeidet.

En analyse av etableringsreglene i EFTA-konvensjonen og de nasjonale ordninger på området ble avsluttet i 1965. Mesteparten av rapporten (dok. EFTA 70/65) ble ferdigbehandlet av Ministerrådet i mai 1966 (dok. EFTA/C. SR 20/66). Spørsmålet om etablerte utenlandske forretningsavdelingers adgang til å ta opp lån og kreditter i etableringslandet ble sluttbehandlet av Rådet 12. oktober d. å. Vedtaket gjør det klart at landene ser forskjellig på EFTA-forpliktelsene med hensyn til valutareguleringer. Etableringsbestemmelsenes anvendelse på produksjonsetableringer som gjør krav på utnyttelse av naturressurser, oppkjøp av aksjer eller adgang til det lokale kapitalmarked (rettigheter nevnt i Record of Understanding § 8) har vært utsatt av Rådet siden september 1966. Resultatet av undersøkelsen og rådsbehandlingen for øvrig kan sammenfattes i følgende punkter:

1. Det er for tiden intet behov for noen endring av etableringsbestemmelsene i Konvensjonen.

2. Søknader om handelsetableringer for handel med EFTA-varer som tar sikte på en øking av den interne EFTA-handel gis nasjonal behandling idet man går ut fra at en nektelse i alle tilfelle vil motvirke de forventede fordeler av EFTA-samarbeidet. Dette gjelder agentvirksomhet, datterselskaper, filialer og uavhengige selskaper. Engrosvirksomhet dekkes av dette. Vedrørende detaljhandel se punkt 4 nedenfor.

3. Servisetableringer og etableringer nødvendige for sammensetning og klargjøring av EFTA-varer skal også tillates på samme måte som handelsetableringer.

4. For detaljhandel og håndverk heter det at vilkårene i artikkel 16 må være oppfylt. Dette betyr at slike etableringer gjøres til gjenstand for en nærmere vurdering i lys av EFTA-konvensjonens forventede fordeler.

5. For produksjonsetableringer er bildet mer sammensatt.

a. Produksjonsetableringer som faller utenfor § 8 i Record of Understanding, men som fører til at en betydelig del av produksjonen eksporteres til andre medlemsland skal gis nasjonal behandling.

b. Spørsmålet om produksjonsetableringer som påkaller rettigheter nevnt i § 8 i Record of Understanding skal fortsatt studeres.

c. Resten av produksjonsetableringene (vesentlig nyetableringer som ikke utnytter naturressurser eller det lokale kapitalmarked og som samtidig tar sikte på å dekke hjemmemarkedet i etableringslandet) vil som før kunne bli gjenstand for en vurdering i lys av EFTA-konvensjonens forventede fordeler.

Medlemslandene skal dog være liberale, og andre fordeler enn en øking i eksportens kvantum eller verdi skal også kunne tas med.

6. Medlemslandene skal utarbeide rapporter til Sekretariatet om saker som løses ved direkte kontakt mellom medlemslandene.

7. Medlemslandene er dessuten pålagt å undersøke sine etableringsbestemmelser og praksis med sikte på fullføring av EFTA-samarbeidet. Slike rapporter er utarbeidet av medlemslandene og studeres for tiden i EFTA.

De spørsmål som herved er avklart er av vesentlig betydning for EFTA-samarbeidet. Drøftelsene i EFTA har ført til at intet medlemsland lenger kan legge andre hindringer i veien for etablering og drift av handelsforetak, enn det som gjelder for landets egne borgere.

Norden

I tilslutning til Nordisk Råds rekommandasjon nr. 12/1961, ble det i 1962 vedtatt å utarbeide et forslag til en ensartet nordisk lovgivning om aksjeselskaper. Arbeidet pågår fremdeles. Et forslag vil muligens foreligge til våren 1968. Noen tilsvarende utredning er ikke satt i gang for handelslovgivningen eller konsesjonslovgivningen.

Handelslovgivningen er oppe til revisjon i Norge, hvor også en revisjon av konsesjonslovgivningen har vært drøftet i flere år. Et forslag til revisjon av den gamle næringslovgivning i Sverige ventes fremmet for Riksdagen i 1968. I Danmark har næringsloven nettopp gjennomgått en gjennomgripende revisjon og modernisering, som bl. a. tar fullt hensyn til EFTA-forpliktelsene.

Innenfor rammen av det nåværende EFTA-samarbeid på etableringsområdet skjer et samarbeid i form av forhåndsdrøftelser og koordinering.

C. Offentlige foretak

EFTA

Artikkel 14 i EFTA-konvensjonen pålegger medlemstatene å avvike enhver beskyttelse av nasjonal produksjon og enhver diskriminering mot varer fra andre EFTA-stater i forbindelse med offentlige kjøp. Forpliktelsene gjelder også for offentlige foretak som monopoler, nasjonaliserte industrier m. m.

Forpliktelsene i artikkel 14 i Konvensjonen og de nasjonale systemer har vært drøftet i en egen arbeidsgruppe i EFTA. Rapporten fra gruppen (dok. EFTA/CTE 8/66) ble behandlet av Ministerrådet i oktober 1966. Undersøkelsen dekker foruten de sentrale myndigheters innkjøpspolitikk og tilsvarende virksomhet blant offentlige foretak, offentlige monopoler, nasjonalisert industri og regionale myndigheter. For monopolenes vedkommende gjaldt undersøkelsen hele deres økonomiske virksomhet (såvel kjøp som salg).

Ministerrådets vedtak (dok. EFTA/CSR 38/66) kan summeres i følgende punkter:

1. Artikkel 14 i EFTA-konvensjonen pålegger medlemslandene en forpliktelse til ikke å diskriminere mot utenlandske tilbud, og kontakter må inngås på grunnlag av forretningsmessige vurderinger.

2. Forpliktelsene i EFTA rammer de formelle bestemmelsene i medlemslandene så vel som praksis.

3. Medlemslandene vil granske sine systemer med sikte på å fjerne all diskriminering.

4. Medlemslandene står fritt i valg av offentlig anbudssystem så lenge dette er ikke-diskriminerende.

Dessuten ble følgende spesielle vedtak truffet vedrørende vurderingen av innkomne offentlige anbud:

a. Offentlige innkjøpsorganer må stå fritt i valg av leverandør fra EFTA-land.

b. Forhånds-kontroll fra regjeringenes side må ikke ha andre formål enn de rent budsjettmessige.

c. Langtidskontrakter må ikke utelukke tilbydere fra andre EFTA-land.

d. Utviklingskontrakter bør ikke utelukke konkurranse fra EFTA-leverandører i hvert fall for så vidt angår produksjonselementet.

e. Artikkel 14 i EFTA-konvensjonen inneholder ikke hjemmel for stimulerende tiltak m.h.t. sysselsettingen, regionalpolitikken eller betalingsbalansen.

Foruten disse henstillinger vedtok Rådet en rekke anbefalinger rettet til flere enkelte medlemsland.

For monopoler ble det også vedtatt en del generelle anbefalinger i tillegg til spesielle henstillinger til enkelte medlemsland. Statsmonopolene bør således ledes av liberale og ikke-diskriminerende regler med hensyn til import og distribusjon av samt reklame og avsetningspolitikk for EFTA-varer så vel som med hensyn til prisfastsetting og beskatning.

Som et ledd i et utvidet samarbeid i EFTA har Rådet også vedtatt at det skal utarbeides lister over offentlige innkjøpsorganer i medlemslandene med opplysninger om varer som kjøpes inn.

Listene skal stilles til disposisjon for industrien i medlemslandene for å skaffe bedre kontakt med innkjøpsorganene. Det er de nordiske delegasjoners oppfatning at listene regelmessig bør holdes ajour.

Medlemsstatene blir oppfordret til å gjøre forpliktelsene i Konvensjonen og de relevante konklusjoner i rapporten kjent for regionale og lokale myndigheter, hvilket er skjedd i samtlige medlemsland.

Rådet henstiller også til medlemslandene å undersøke mulighetene for å få alle offentlige anbud i hvert medlemsland offentliggjort i et eller noen få publikasjoner.

Landenes oppfølging av Rådets henstillinger vil fortsatt bli gransket av Handelsekspertkomiteen. Handelsekspertene vil også orientere Rådet om utviklingen av denne sak i andre internasjonale organisasjoner.

D. Statsstøtte

EFTA

Artikkel 13 i Konvensjonen forbyr eksportstøtte og enhver annen form for støtte hvis hovedvirkning motvirker de forventede fordeler av EFTA-samarbeidet. Også mot annen støtte som påvirker EFTA-handelen selv om dette ikke er noen hovedvirkning, kan Rådet under visse omstendigheter godkjenne motforholdsregler.

Ministerradet i EFTA vedtok i mai 1965 å gjennomføre en undersøkelse av medlemslandenes direkte og indirekte statsstøttetiltak i lys av Konvensjonens art. 13. Det første skritt i denne undersøkelse blir å innhente nærmere opplysninger om de forskjellige ordninger som opprettholdes. EFTA's faste råd har utarbeidet mandat og et spørreskjema for undersøkelsen. Det er bare støtte som finansieres av statskassen som skal oppgis. Videre gjelder det bare støtte som påvirker konkurranseforholdene mellom medlemslandene for industrivarer. (Sosiale støtteordninger, støtte som gis til distriktsutbyggingen eller til skipsbyggingsindustrien og normale avskrivningsregler ble foreløpig unntatt fra undersøkelsen.) Derimot er avskrivningsregler som tillater avskrivninger utover innkjøpsverdien (overprisavskrivninger) tatt med. Premieringsordningen for produktjonsvirksomheter i forbindelse med den britiske lønnskatt samt virkningene av den britiske investeringsstøtten til industri og skipsfart inngår likeledes i drøftelsene. Rapport fra arbeidsgruppen vil antagelig foreligge i mars 1968. En særlig rapport om investeringsstøtten til britisk skipsfart er imidlertid avgitt til Rådet allerede i september 1967. De øvrige nordiske land støtter i denne rapport det norske syn at den britiske støtteordning vil ha en ugunstig virkning for andre lands skipsfartspolitik.

Norden

Eksportkredittgarantier innenfor Bern-unionens bestemmelser er tillatt i EFTA. I nordisk regi er det et utstrakt samarbeid på dette felt og garanti av investeringer i utviklingsland. Et nordisk utvalg følger den internasjonale utvikling på dette område.

I EFTA's arbeidsgruppe er det fortløpende kontakt mellom de nordiske representanter med henblikk på å koordinere de nordiske synspunkter mest mulig.

E. Skattelovgivning

EFTA

I 1963 ble det fra svensk side fremmet forslag om samarbeid mellom medlemslandene på dobbeltbeskatningens område. I den anledning nedsatte Rådet i mars 1964 en arbeidsgruppe med oppdrag å undersøke de tekniske

muligheter for å opprette en multilateral dobbeltbeskatningsavtale for medlemslandene. For tiden pågår arbeid med et utkast til avtale på grunnlag av OECD's konvensjonsutkast om dobbeltbeskatning og gruppen vil antagelig komme frem til at det fra et teknisk synspunkt er mulig å gjennomføre en slik avtale innen EFTA.

Ved EFTA's ministermøte i september 1963 ble det fra svensk side fremmet forslag om å foreta en undersøkelse vedrørende de ulike beskatningssystemenes innvirkning i visse henseende på konkurranseforholdene innen Vest-Europa med hensyn til de avgjørelser som vedtas i EEC for harmonisering av visse skatter. Ministrene henstillet til EFTA-sekretariatet å ha sin oppmerksomhet rettet mot problemene. Spørsmålet har senere ikke vært oppe til diskusjon i EFTA.

Norden

På forskjellige deler av skatteområdet overveies samarbeidet mellom de nordiske land bl. a. med utgangspunkt i ulike rådsrekommendasjoner vedrørende bl. a. selskapsbeskatningen (rek. nr. 26/1964), hovedformene for den indirekte beskatning (rek. nr. 27/1964), harmonisering av visse punkt-skatter (rek. nr. 28/1964), dobbeltbeskatning (rek. nr. 19/1964) samt beskatningens utforming (rek. nr. 21/1967).

Når det gjelder selskapsbeskatningen overveier man et passende tidspunkt for en diskusjon av emnet mellom representanter for de nordiske lands regjeringer. Fra svensk side er det fremholdt at selskapsbeskatningen i Sverige er gjenstand for en spesiell utredning.

Når det gjelder spørsmålet om utformingen av hovedformene for indirekte beskatning er i medlemsforslag til Nordisk Råd foreslått å undersøke forutsetningene for å innføre i alle de nordiske land ett system for indirekte beskatning av en merverdiskattetype. Bare i Danmark er det gjennomført en lov om merverdiskatt. I Sverige er spørsmålet fortsatt gjenstand for overveielse. Også i Finland og Norge pågår utredninger vedrørende den indirekte beskatningen.

Mulighetene for en harmonisering av de nordiske lands regler om punktbeskatning på de områder der de nåværende ulikheter skaper spesielle vanskeligheter, blir undersøkt i en egen gruppe som består av representanter for skatteforvaltningen i de nordiske land. Det er hittil ikke oppnådd konkrete resultater på dette området.

Behandlingen av spørsmålet om en eventuell nordisk multilateral dobbeltbeskatningsavtale er inntil videre utsatt, idet tilsvarende utredning pågår i EFTA. Det nordiske samarbeid på dette området har hittil dreiet seg om muligheten for å finne et ensartet nordisk standpunkt i de tekniske skatte-spørsmål som aktualiseres innenfor rammen av det arbeid som pågår i EFTA. Nordisk Råds rekommendasjon i saken ble — under henvisning til EFTA-samarbeidet — oppført på dagsordenen som sluttbehandlet ved Rådets sesjon i 1966.

Spørsmålet om samarbeid vedrørende beskatningens utforming ble behandlet på rådssesjonen 1967 med det resultat at Rådet besluttet å vedta følgende rekommandasjon til regjeringene:

I. att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas utlagande,

II. att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m.

Det forslag om samarbeid vedrørende beskatningens utforming (Sak A 7/1967), som ovenstående rekommandasjon bygger på, står fortsatt på Rådets dagsorden. Det er nemlig ennå ikke behandlet med henblikk på den individuelle beskatning.

F. Patentsamarbeid

EFTA

En egen arbeidsgruppe for patenspørsmål finnes i EFTA. Gruppen har bl. a. studert det forslag til patentkonvensjon som er utarbeidet innen EEC og de konsekvenser gjennomføringen av Konvensjonen skulle kunne få for det europeiske samarbeid. Videre har gruppen diskutert samarbeidsmulighetene innen EFTA, bl. a. sentralisert godkjenning av patenter innen EFTA, gjensidig erkjennelse av patenter godkjent i et EFTA-land samt opprettelse av en egen gruppe i EFTA for overvåking av at unødig dobbeltarbeid forekommer.

I januar 1967 overleverte arbeidsgruppen en rapport til Rådet angående en åpen internasjonal konvensjon med bestemmelser vedrørende patentlovgivning samt innvilgelse og bekreftelse av patenter. Rapporten skal ytterligere overveies innen Rådet.

Rådet har akseptert et nordisk forslag om å undersøke mulighetene for gjensidig bistand i patenspørsmål.

Norden

Det forslag til ensartet nordisk patentlovgivning som er utarbeidet av de danske, finske, norske og svenske komiteer for nordiske patenter, er nu vedtatt av de parlamentariske forsamlinger i samtlige berørte land. Loven kommer til å tre i kraft den 1. januar 1968. Vedtak har dog foreløpig ikke blitt truffet om ikraftsettelsen av kap. 3 i forslaget til ensartet nordisk patentlovgivning, som inneholder bestemmelser om et system med nordiske patensøknader. Fra norsk side har man fremholdt at man vil overveie nærmere spørsmålet om gjennomføring av dette system på bakgrunn av bl. a. behovet for å opprette en felles nordisk klageinstans i patentsaker.

Spørsmålet om opprettelse av en felles nordisk klageinstans i patentsaker er for tiden under utredning med utgangspunkt i en egen rådsrekommendasjon (rek. nr 37/1965). De nordiske sakkyndige som utreder spørsmålet, har utarbeidet et preliminært utkast til overenskomst om en felles klageinstans.

G. Industriell standardisering og tekniske forskrifter

EFTA

Ulike *industrielle standarder* i medlemslandene kan i praksis utgjøre betydelige handelshindringer. En arbeidsgruppe som gjennomgikk dette spørsmål i EFTA i 1964 konkluderte med at man i EFTA ikke burde ta sikte på å lage egne standarder. Man ville tjene EFTA's interesser best ved å støtte det arbeid som pågår i de allerede eksisterende internasjonale — særlig de europeiske — standardiseringsorganisasjoner og ved en notifikasjonsforpliktelse innenfor EFTA når det gjelder nye tekniske forskrifter som utstedes eller gjennomtvinges av det offentlige. Arbeidsgruppens konklusjoner ble senere tiltrådt av EFTA's Råd. For å få en oversikt over standardenes betydning for handelen har EFTA-sekretariatet utarbeidet en oversikt over gjeldende tekniske forskrifter i de forskjellige medlemsland, samtidig som man gjennom industri- og standardiseringsorganisasjoner har innhentet opplysninger om vanskeligheter for samhandelen som følge av tekniske forskrifter. For tiden vurderes dette materiale av Handelskomiteen.

Norden

Innenfor INSTA (Internordisk Standardisering) drives det et utstrakt samarbeid med sikte på koordinering av industrielle standarder. Arbeidet har vist seg å være meget fruktbart. Målet på lengre sikt er felles nordiske standarder.

Det er et utstrakt samarbeid mellom de nordiske land om standardisering av elektrisk materiell. De nordiske kontrollinstanser har regelmessige møter og arbeider planmessig med utbygging av samarbeidet som nå er regulert av den såkalte Gran-avtalen av 1963. Også på flere andre områder er der kontakt og samarbeid mellom kompetente nordiske myndigheter vedrørende administrasjonen og utformingen av tekniske forskrifter, sikkerhetsbestemmelser m. v.

H. Ikke-tollmessige handelshindringer

EFTA

Avviklingen av tollene og de kvantitative importrestriksjoner i EFTA har økt betydningen av andre handelshindringer som innebærer en beskyttelse av den nasjonale produksjon og derved virker til å begrense importen. Ifølge Konvensjonens artikkel 10 omfatter »kvantitative restriksjoner» også ad-

ministrative tiltak som har importbegrensende virkning. I de senere år har Handelskomiteen i EFTA behandlet en rekke slike enkelt saker vedrørende administrative ordninger i de enkelte medlemsland og flere saker er blitt løst.

Handelskomiteen har i denne forbindelse også behandlet klagesaker vedrørende nasjonale bestemmelser om *opprinnelsesmerking* for varer. På grunnlag av Handelskomiteens rapport om opprinnelsesmerking har EFTA-rådet vedtatt en henstilling til medlemslandene om å gjennomgå de nasjonale bestemmelser om opprinnelsesmerking av varer med sikte på å drøfte situasjonen på ny i 1968. Det ble samtidig vedtatt å etablere en konsultasjonsprosedyre gjeldende for fremtidige endringer av de nasjonale bestemmelser om opprinnelsesmerking. Under behandlingen av spørsmålet om opprinnelsesmerking i EFTA har en bygget på den foreliggende GATT-anbefaling om opprinnelsesmerking av 21. november 1958. Denne anbefaling forutsetter at opprinnelsesmerking bare bør opprettholdes i den utstrekning dette kan ansees absolutt nødvendig for forbrukernes veiledning. Det er enighet om at medlemslandene i størst mulig utstrekning unngår bruk av bestemmelser om tvungen opprinnelsesmerking og i stedet søker å bruke annen informativ merking. Også de handelshindringer som måtte oppstå på grunn av bestemmelser om *informativ merking*, vil i den kommende tid bli gjort til gjenstand for en særlig utredning i Handelsekspertkomiteen i henhold til en beslutning av Rådet i oktober 1967.

I 1961 drøftet en egen arbeidsgruppe medlemslandenes bestemmelser vedrørende *kontroll og merking av varer av edle metaller*. Dette spørsmål er i 1967 blitt tatt opp til fornyet overveielse i Handelsekspertkomiteen. En egen ekspertgruppe vil bistå Handelsekspertkomiteen med å utrede de tekniske sider av dette spørsmål (finhetsgrader, prøvemethoder, toleranser etc.)

Dessuten reises det stadig konkrete spørsmål om forskjellige former for ikke-tollmessige handelshindringer i Handelsekspertkomiteen, som en ved forhandlinger forsøker å finne passende løsninger på.

Norden

På Nordisk Råds 15. sesjon i Helsingfors i april 1967 ble det vedtatt en rekommandasjon til regjeringene om å innføre liberale og ensartede bestemmelser om tilvirkning av og handel med varer av edle metaller. Arbeidet vil formodentlig inntil videre best kunne foregå innenfor rammen av de overveielser som finner sted i EFTA's Handelsekspertkomitee således at den tilsiktede liberalisering av reglene på dette område kan komme til å omfatte det størst mulig antall land.

Også på andre områder kan det nordiske samarbeid med henblikk på utvikling av ikke-tollmessige handelshindringer i vidt omfang med fordel finne sted innenfor rammen av EFTA-samarbeidet, hvor konkrete spørsmål av

interesse for den internordiske samhandel allerede i flere tilfelle har funnet sin løsning eller for tiden er under behandling.

Ved å medvirke til at det i saker av denne art, som vedrører nordiske land, finnes passende løsninger, bidrar man samtidig til at tilsvarende saker vedrørende andre EFTA-land kan tas opp og løses i overensstemmelse med nordiske ervervsinteresser.

TILLÄGG 3

Samarbetet i internasjonella organisationer

EFTA

EFTA:s vidare utveckling samt EFTA:s relationer till den gemensamma marknaden EEC stod i förgrunden inom EFTA under 1967. Dessa frågor dominerade överläggningarna vid ministermötena i Stockholm den 2 och 3 mars, i London den 28 april och Lausanne den 26 oktober.

EFTA:s vidare utveckling

Tullfrihet gäller sedan årsskiftet 1966/67 i princip för alla industrivaror EFTA-länderna emellan. För Finlands del borttogs tullarna den 31 december 1967. Samtidigt avvecklades tullarna för de varor, där Finland tidigare beviljats rätt till långsammare tullavveckling. För Norges del gäller på vissa varuområden att tullarna helt avvecklas först den 1 januari 1970.

Portugal kommer enligt undantagsbestämmelserna i EFTA-konventionens bilaga G för ett stort antal varor att uppnå tullfrihet först den 1 januari 1980. Vid ministermötet i Stockholm informerade den portugisiska regeringen om att man skulle avföra cirka 70 varor från den varulista för vilken en långsammare tullavveckling tillämpas, vilket har inneburit att tullfrihet för dessa varor trätt i kraft den 30 september 1967.

Enligt EFTA-konventionen är medlemsländerna oförhindrade att tillämpa fiskala tullar om dessa inte är utformade så att skydd beredes inhemsk produktion. Från finsk sida meddelades vid ministermötet i Stockholm att den finska regeringen skulle reducera den fiskala tullen på personbilar som importerats från EFTA-länder med hälften och att avsikten var att senare helt avskaffa denna tull.

Vid ministermötet i Stockholm fastslog ministrarna att man med genomförandet av tullfriheten inom EFTA tre år före den ursprungliga tidtabellen hade uppfyllt frihandelssammanslutningens första målsättning. Ministrarna konstaterade att detta resultat är av bestående betydelse för EFTA-länderna

och för Europa i dess helhet och att det också utgör ett viktigt steg på vägen mot sammanslutningens andra målsättning, nämligen skapandet av en vidgad europeisk marknad.

Efter att frågan väckts från dansk sida vid ministermötet i Lausanne har EFTA-konventionen genom en förklaring av den danska regeringen den 13 december gjorts tillämplig på *Färöarna* från och med den 1 januari 1968.

Sedan år 1965 har temporärt tillämpats undantag från den s. k. *försändningsregeln*, d. v. s. kravet att varor för att få områdesbehandling måste sändas direkt från ett EFTA-land till ett annat. Detta undantag har nu inskrivits i EFTA-konventionen och innebär att en vara kan erhålla områdesbehandling även om den under viss tid lagrats i tullager utanför EFTA-området.

Den översyn av medlemsländernas lagstiftning och dess tillämpning i praktiken på *etableringsområdet* som beslutas år 1966 har fortsatt. Vidare har studerats frågan om valutakontroll i samband med etablering. Denna fråga aktualiserades på grund av de brittiska kreditrestriktionerna mot utlandsägda försäljningsbolag. Syftet med dessa varor var — som det hävdades från brittisk sida — dels att förhindra att import från utlandet finansierades genom lån på den brittiska kreditmarknaden utöver vad som kan anses för normal kommersiell kreditgivning vid internationell handel, dels att med hänsyn till den yttre balansen bromsa importen och därigenom förhindra en ytterligare avtappning av valutareserven. Vid behandlingen av denna fråga ansåg EFTA:s råd att bestämmelserna i artikel 29 i EFTA-konventionen var tillräckliga för att frihandelssammanslutningen skulle fungera på ett tillfredsställande sätt i samband med internationella betalningar för etablering och drift av företag. Vissa EFTA-länder ansåg att artikel 16 är tillämplig i fråga om finansiering av redan etablerade företag åtminstone vad gäller att få tillgång till normala kommersiella krediter utan diskriminering. Andra EFTA-länder framhöll att dessa frågor reglerades av paragraf 8 i tillämpnings- och tolkningsreglerna till EFTA-konventionen. I fråga om de brittiska åtgärderna fann de flesta EFTA-länderna att någon diskriminering inte bevisats och att inte heller fördelarna av EFTA-samarbetet motverkats. Samtidigt uttryckte man i rådsprotokollet emellertid förhoppningen att kreditrestriktionerna skulle tas bort så snart Storbritanniens betalningssituation tillät det.

Jordbruksöversynskommittén har till uppgift att granska utvecklingen av handeln med jordbruksvaror och överväga åtgärder för förverkligande av den i artikel 22 i konventionen angivna målsättningen på jordbruksområdet. I sin rapport beträffande 1967 års översyn konstaterade kommittén att den totala EFTA-handeln med jordbruksprodukter under år 1966 ökade i stort sett i samma takt som under åren 1961—1964. Handeln med jordbruksprodukter ökade från år 1965 till år 1966 med 11 procent medan handeln med industrivaror under samma tid ökade med 9 procent.

Kommittén framhöll vidare att möjligheterna att uppnå en bättre balans mellan produktion och avsättningsutrymme inom EFTA till förmån för de medlemsstater, vilkas ekonomi till stor del är baserad på export av jordbruksprodukter, beror på medlemsstaternas importpolitik respektive allmänna jordbrukspolitik. Om medlemsstaterna fortsätter med sin traditionella politik på dessa områden är det inte troligt att någon påtaglig ändring kan komma att äga rum i de potentiella handelsmöjligheterna. Kommittén underströk betydelsen av att medlemsstaterna fortsätter att vidtaga alla tänkbara åtgärder för att inom EFTA öka handelsmöjligheterna på kort sikt för jordbruksprodukter. På lång sikt är det angeläget att medlemsstaterna fortsätter sina ansträngningar att överföra i jordbruket bundna produktionsresurser till andra näringssektioner i syfte att därigenom förbättra balansen mellan produktion och konsumtion ävensom mellan jordbruksnäringen och andra näringsgrenar.

Vid ministermötet i Stockholm uppdrogs åt EFTA:s permanenta råd att utföra en allmän översyn av EFTA-konventionens jordbruksbestämmelser och att undersöka huruvida ytterligare åtgärder bör vidtagas för att tillförsäkra en tillfredsställande tillämpning av dessa bestämmelser. Som en förberedelse för rådets vidare diskussioner om EFTA:s jordbruksfrågor har sekretariatet verkställt en utredning i vilken behandlas samtliga artiklar i EFTA-konventionen som berör jordbruksfrågor.

Ministrarna uppmanade vid mötet i Stockholm de länder, som förhandlade eller avsåg att förhandla i enlighet med de beslut rörande bilaterala jordbruksavtal som fattades vid ministermötet i Bergen i maj 1966, att så snart som möjligt slutföra dessa förhandlingar. Danmark ingick under år 1967 bilaterala jordbruksavtal med Finland, Norge, Sverige och Portugal.

En särskild arbetsgrupp har tillsatts för att undersöka möjligheterna för ytterligare liberalisering av handeln med *fisk och fiskprodukter*. Gruppens arbete, som grundar sig på en av sekretariatet verkställd studie av handelsförhållandena på fiskeområdet, har ännu inte avslutats. Även andra fiskeripolitiska frågor kan komma att tas upp till diskussion i gruppen.

Den undersökning som igångsatts för att utreda konventionens bestämmelser i artikel 17 om *dumpad och subventionerad export* har slutförts. Vid behandlingen av denna utredning rekommenderade EFTA:s råd att medlemsstaterna skall lämna förhandsinformation om antidumpingtullar mot andra medlemsstater. Samråd skall äga rum i EFTA innan klagomål framföres i GATT mot annan medlemsstat för införande av antidumpingtull. Medlemsstaterna skall vidare notifiera rådet om varje ändring i sin antidumpinglagstiftning. Såvitt angår den s.k. bumerangklausulen i paragraf 2 av artikel 17 skall ytterligare diskussioner äga rum i tullkommittén angående klausulens praktiska tillämpning.

Sverige har i enlighet med uttalande vid ministerrådsmötet i Bergen i maj 1966 från och med den 1 juli 1967 ändrat antidumpinglagstiftningen

så att den även innehåller bestämmelser som medger åtgärder till skydd för näringslivet i annat medlemsland som skadas av dumpingexport till Sverige.

EFTA:s *ekonomiska kommitté* har under det gångna året behandlat den internationella konjunkturutvecklingen och i synnerhet utvecklingen i EFTA-länderna samt frågan om hur ett lands konkurrensförmåga på världsmarknaden påverkas av en dämpning av den inhemska efterfrågan. Vidare har man diskuterat Finlands betalningsbalanssituation och Portugals ekonomi.

I EFTA:s *ekonomiska utvecklingskommitté* har behandlats bl. a. samordning av land- och sjötransporter i hamnar, utbildning av industrianställda, vissa frågor om turismnäring och marknadsföring av hantverksprodukter. Arbetet i en särskild arbetsgrupp rörande tillväxtcentra i samband med regionalpolitiken fortsatte.

Vid ministermötet i Lausanne tillstyrkte ministrarna att alla medlemsländer i EFTA-samarbetets intresse skulle ägna uppmärksamhet åt valet av nya och ändamålsenliga studieämnen för kommittén.

EFTA:s *rådgivande kommitté*, som består av representanter för näringsliv och arbetsmarknadsorganisationer, har under år 1967 diskuterats i första hand läget i fråga om den europeiska ekonomiska integrationen men även möjligheterna att utveckla EFTA:s interna verksamhet. Från svenskt fackföreningshåll har föreslagits att en studie skall verkställas om de ekonomiska konsekvenserna av bristande likformighet i arbetslagstiftningen inom medlemsländerna. Den särskilda underkommitté som upprättats för att dryfta ekonomiska och sociala frågor har ägnat sig åt problemen sammanhängande med arbetskraftens omflyttning till följd av integrationsprocessen i EFTA.

EFTA:s permanenta råd behandlade en rapport från En arbetsgrupp har utrett effekterna på EFTA-handeln av de enskilda EFTA-ländernas *lagstiftning på livsmedelsområdet*. Vid behandlingen av gruppens rapport konstaterade EFTA:s permanenta råd att EFTA inte bör söka utarbeta egna standardiseringsbestämmelser på detta område utan i stället stödja strävandena efter internationella överenskommelser främst inom FN:s ram i den s. k. Codex Alimentarius-gruppen. Gemensamma bestämmelser för livsmedelstillsatser torde böra införas först då rekommendationer i vissa säkerhetsfrågor föreligger inom FAO/WHO. Dessa rekommendationer torde då komma att godkännas av såväl EFTA:s som EEC:s medlemsländer.

Arbetsgruppen för *patentfrågor* har fortsatt att studera EEC:s utkast till patentkonvention samt utrett andra former för internationellt patentsamarbete, i första hand gemensamma bestämmelser för beviljande och erkännande av patent inom EFTA. Arbetsgruppen har på basis av EEC:s förslag till patentkonvention sammanställt ett första avsnitt till en

européisk patentkonvention. I fråga om ett gemensamt EFTA-samarbete på patentområdet rekommenderar arbetsgruppen att man i avvaktan på samarbete med EEC eller ett vidare samarbete inom BIRPI:s ram endast skall överväga patentsamarbete sinsemellan i mera begränsad omfattning. Arbetsgruppen har också konstaterat att ett av BIRPI utarbetat förslag till patentkonvention ur saklig synpunkt nära sammanfaller med arbetsgruppens utkast. Patentfrågorna har ännu inte slutbehandlats i rådet, men en underkommitté har upprättats för diskussion av ett skandinaviskt förslag avseende patentsamarbete.

En särskild arbetsgrupp med uppgift att studera Finlands förpliktelser under FINEFTA-avtalet beträffande osynliga betalningar har framlagt förslag om ändring i *FINEFTA-avtalets artikel 5*. Förslaget avser att jämställa Finlands regler för internationella betalningar inom FINEFTA-avtalet med övriga medlemsländers rättigheter och skyldigheter inom OECD. Förslaget har ännu inte behandlats i EFTA:s råd.

En rapport har avlämnats om de *interna skatter* som tillämpas inom medlemsstaterna. Med anledning av denna rapport rekommenderar rådet de medlemsstater som tillämpar interna skatter på sådant sätt att de strider mot konventionen att modifiera sina skattesystem. Detta gäller bl. a. vissa frågor sammanhängande med pappersskatten i Danmark, pålsvaruskatten i Sverige, sockerskatten i Storbritannien samt alkohol- och tobaksskatterna i Portugal. En ny översyn av de interna skatterna skall verkställas under år 1968.

Arbetet med frågor rörande *standardiseringsföreskrifter* och *andra icke-tariffära handelshinder* (inkl. bestämmelser angående märkning av konsumtionsvaror) ävensom rörande *restriktiva affärsmetoder, fiskaltullar, statliga stödåtgärder, lagstiftningen på läkemedelsområdet* och *dubbelbeskattningsavtal* har fortsatt. En ny arbetsgrupp har tillsatts för att undersöka möjligheterna att införa gemensamma metoder för kontroll av *ädelmetallarbeten*. Vid ministermötet i Lausanne enades ministrarna om att planerna att uppföra aluminiumsmältverk i Storbritannien borde behandlas vidare vid bilaterala överläggningar mellan Storbritannien och Norge, vid behov med bistånd av arbetsgruppen för statliga stödåtgärder.

Överläggningar i en gemensam arbetsgrupp mellan EFTA-länderna och *Jugoslavien* har ägt rum. Ämnena för överläggningarna har bl. a. varit det ekonomiska systemet i Jugoslavien, industriellt samarbete och marknadsföringsfrågor.

EFTA:s relationer till EEC

Vid den diskussion om den europeiska integrationen som ägde rum vid EFTA:s ministermöte i Stockholm redogjorde ministrarna för sina kontakter med EEC sedan EFTA:s regeringsmöte i London i december 1966. Den brittiske utrikesministern gav en redogörelse för de besök som från brittisk

sida avlagts i EEC-ländernas huvudstäder. En ingående diskussion ägde rum under vilken EFTA-ministrarna underströk betydelsen av den tidigare överenskommelsen att hålla varandra fortlöpande underrättade om sina kontakter med EEC-länderna samt att nära samråda i alla lägen.

I enlighet med en överenskommelse vid ministermötet i Stockholm sammanträdde EFTA:s råd på ministernivå den 28 april i London för diskussion om den europeiska ekonomiska integrationen mot bakgrund av de sonderingar som den brittiska regeringen gjort i de sex EEC-huvudstäderna.

EFTA-länderna underströk därvid på nytt att de är angelägna om att skapa en enda europeisk marknad i överensstämmelse med EFTA-konventionens syfte. Ministrarna noterade att om den brittiska regeringen skulle komma att besluta sig för att söka uppnå närmare förbindelser med EEC, skulle detta beslut öppna nya möjligheter för en lösning av frågan om en europeisk ekonomisk integration, i vilken alla EFTA-länder avsåg att delta. Samtidigt som ministrarna bekräftade sin avsikt att eftersträva skapandet av en europeisk ekonomisk integration, gav alla EFTA-regeringar ånyo uttryck för sitt starka intresse för att trygga som en viktig del av en utvidgad europeisk gemenskap den fria marknad som redan etablerats inom EFTA. Övergången från den nuvarande uppdelningen av Europa till en enda marknad borde göras så friktionsfri som möjligt. Om Storbritannien eller någon annan medlem i EFTA skulle ansöka om medlemskap i EEC torde förhandlingarna och den därpå följande ratificeringen av ett avtal knappast komma att ta kort tid i anspråk. Om det skulle visa sig nödvändigt för att ge de övriga medlemmarna i frihandelsområdet rimligt tillfälle att avsluta sina förhandlingar, avsåg EFTA-regeringarna att eftersträva en tillräckligt lång övergångstid i syfte att undvika störningar i redan existerande europeiska handelsmönster.

Ministrarna överenskom att deras regeringar skulle upprätthålla nära och fortlöpande konsultationer beträffande alla aspekter på Europas framtida struktur.

Storbritannien och Danmark inlämnade den 11 maj sina ansökningar om medlemskap i de europeiska gemenskaperna. Norges ansökan lämnades den 24 juli. En svensk framställning överlämnades den 28 juli i vilken framfördes den svenska regeringens hemställan om förhandlingar i syfte att göra det möjligt för Sverige, att, i en form som medger ett fullföljande av den svenska neutralitetspolitiken, delta i utvidgningen av EEC.

Vid ministermötet i Lausanne erinrade ministrarna om de framstötter hos de europeiska gemenskaperna som gjorts av regeringarna i Storbritannien, Danmark, Norge och Sverige i samråd med de övriga EFTA-regeringarna. Ministrarna gav ånyo uttryck för den beslutsamhet, med vilken alla deras regeringar fortsätter att arbeta för en mera allomfattande integration av Europa, som alltid varit frihandlessammanslutningens mål. De under-

strök ånyo sin övertygelse att Europa inte kan tillgodogöra sig sin fulla styrka förrän dess nuvarande splittring upphört. De var eniga i sin önskan att förhandlingar i överensstämmelse härmed inom kort skulle inledas och föras till ett snart och framgångsrikt slut. De gav ånyo gemensamt uttryck för sitt stora intresse av att inom en utvidgad europeisk gemenskap säkerställa den fria marknad som skapats inom EFTA under de gångna sju åren. Ministrarna var eniga om betydelsen av nära samråd mellan sina regeringar i alla frågor rörande den europeiska integrationen. Detta skulle göra det möjligt för dem att ta hänsyn till andra EFTA-länders speciella situation i det fortsatta arbetet på detta mål.

Ministrarna utbytte också åsikter om frågor rörande världshandeln. De var eniga om att Kennedy-ronden varit en betydande framgång. Tack vare den konstruktiva anda som ådagalagts av Förenta staterna och dess handelspartner i Europa och annorstädes hade världshandeln givits en ny impuls. Ministrarna gav uttryck för sin oro över de protektionistiska tendenser, som nu kommit till uttryck i Förenta staterna. De uttalade emellertid sin tillförsikt att utvecklingen mot avskaffande av handelshinder skulle komma att vidmakthållas, så att man skulle komma i fullt åtnjutande av Kennedy-rondens resultat, och så att man kunde upprätthålla dynamiken i utvecklingen mot ytterligare liberalisering av världshandel till alla länders fromma.

Nordiskt samarbete i EFTA

Ett nära samarbete mellan de nordiska länderna äger rum inom ramen för EFTA-samarbetet. Bortsett från de dagliga kontakter som förekommer såväl mellan de nordiska ländernas delegationer i Genève som mellan tjänstemän på olika nivåer i de fyra ländernas huvudstäder samarbetar skilda konkreta frågor där behov eller förutsättningar föreligger för att såvitt möjligt kunna uppträda på samma linje. Före ministermöten sammanträder de nordiska delegationerna för att överlägga om de frågor som skall behandlas vid ministermötet. Ländernas delegationer till olika kommittéer och arbetsgrupper i EFTA sammanträffar för att avstämma sina uppfattningar och silt uppträdande i de aktuella frågorna.

GATT

Handelsförhandlingarna

De allmänna handelsförhandlingarna inom GATT:s ram eller Kennedy-ronden avslutades den 30 juni 1967 i och med att de deltagande länderna undertecknade den slutakt som upprätiats över förhandlingarna. Till slutakten hade fogats ett antal protokoll och andra handlingar, vari förhandlingsresultatet närmare redovisas. Förhandlingsresultatet såvitt avser tullar har sammanställats i *Genève-protokollet (1967) till det allmänna tull-*

och handelsavtalet med tillhörande varulistor. Vidare föreligger en överenskommelse om tillämpningen av GATT:s artikel VI angående åtgärder mot dumpning samt en överenskommelse rörande riktlinjer för ett avtal om den internationella handeln med spannmål.

Kennedy-ronden har ingått som ett led i de tullförhandlingar som under efterkrigstiden ägt rum i GATT:s regi. De första förhandlingarna ägde rum i Genève 1947. Därefter hölls förhandlingar i Annecy 1949 och i Torquay 1950—1951 samt i Genève 1956 och 1960—1962. Norge anslöt sig till GATT vid de första förhandlingarna 1947, medan Danmark, Finland och Sverige fann anslutning vid förhandlingarna 1949. Island har fört förhandlingar om anslutning i samband med de nu avslutade förhandlingarna.

Kennedy-förhandlingarna inleddes formellt den 4 maj 1964. Förhandlingarnas målsättning hade bl. a. angivits vid ministermöten i Genève i maj 1963 och i maj 1964. Förhandlingarna skulle syfta till en väsentlig frigörelse av världshandeln och omfatta alla slag av varor. På industriområdet var en arbetshypotes för förhandlingarna att få till stånd en generell linjär tullsänkning av 50 procent. Endast ett minimum av undantag skulle få göras och dessa skulle försvaras vid särskilda konsultationer härom. Samtidigt förutsattes, att för varor där skillnaden i tull mellan de viktigaste deltagande länderna var särskilt betydande skulle regler skapas för att nå en utjämning (tulldisparitetsfrågan). På jordbruksområdet angavs målsättningen vara att söka skapa acceptabla villkor för avsättning av jordbruksvaror på världsmarknaden i syfte att främja en betydande utveckling och ökning av handeln med dessa produkter. För vissa viktiga varor skulle man undersöka möjligheterna att skapa allmänna arrangemang i form av världsvida avtal. Vid förhandlingarna skulle vidare alla ansträngningar göras för att minska handelshindren för u-ländernas varor. Industrieländerna borde inte begära reciprocitet från u-ländernas sida.

I november 1964 redovisade deltagarländerna i enlighet med den fastställda tidtabellen den närmare innebörden av erbjudandena om tullsänkningar på industrivaruområdet. Flertalet industrieländer presenterade mer eller mindre omfattande listor över undantag från den 50-procentiga tullsänkningen. Konsultationer om undantagen samt om tulldispariteterna pågick under större delen av åren 1965 och 1966. Vid bilaterala överläggningar med berörda parter sökte man klarlägga de problem som kunde uppstå för enskilda länder som följd av begärda undantag och därutöver fastställa hur stora erbjudanden som kunde påräknas för sådana varor som var föremål för partiella undantag. Multilaterala diskussioner ägde rum beträffande vissa varusektorer, bl. a. kemikalier, järn och stål samt massa och papper.

Erbjudandena på jordbruksområdet lades fram i september 1965 av flertalet av de i förhandlingarna deltagande länderna. För EEC var det i avvak-

tan på interna diskussioner om utformningen av den gemensamma jordbrukspolitikens icke möjligt att lägga fram erbjudanden förrän närmare ett år senare. Därefter följde kompletterande erbjudanden från vissa andra länder.

Slutskedet i förhandlingarna inleddes den 30 november 1966, då de förhandlande länder presenterade sin bedömning av förhandlingsläget. Olika länder framlade därvid dels sammanställningar över de önskemål om förbättrade bud som länderna framfört under de bilaterala diskussionerna, dels förteckningar över erbjudanden som länderna funnit det svårt eller omöjligt att bibehålla om förbättringar i övriga länders erbjudanden inte skulle kunna uppnås.

Även de nordiska länderna presenterade den 30 november 1966 sin gemensamma bedömning av förhandlingsläget. Danmark, Norge och Sverige hade ursprungligen — under förbehåll av reciprocitet — lämnat erbjudande om en allmän 50-procentig sänkning av tullarna på industrivaror. Finland hade lagt fram en begränsad undantagslista. En stor del av Nordens viktigare varor hade samtidigt upptagits på de undantagslistor som presenterats av andra länder. Mot denna bakgrund ansåg sig de nordiska länderna böra ompröva sin förhandlingsposition och man presenterade därför gemensamma nordiska listor dels över önskemål om tullnedsättningar i andra länder, dels över erbjudanden som kunde komma att dras tillbaka om förbättringar av lämnade bud ej lämnades.

Slutskedet i Kennedy-ronden blev intensivt med förhandlingar såväl multilateralt som bilateralt och i grupper av länder med särskilt intresse för enskilda varuområden. I stor utsträckning rörde diskussionerna möjligheterna att uppnå förbättrade bud för de varor som undantagits från det linjära 50-procentiga sänkningserbjudandet. De mest svårlösta frågorna, som också blev av avgörande betydelse för förhandlingarnas utgång, uppkom beträffande spannmål, kemikalier och stål. En uppgörelse mellan »nyckelländerna» USA, EEC, Storbritannien, Japan och Norden kunde uppnås i huvudfrågorna den 15 maj 1967. Den 30 juni 1967 undertecknades i Genève slutakten med redovisning av den samlade förhandlingsuppgörelsen.

Till belysning av Kennedy-rondens betydelse för världshandeln har GATT-sekretariatet redovisat vissa beräkningar över innebörden av de åtaganden på tullområdet som gjorts av några av de viktigaste industriländerna, nämligen EEC, USA, Storbritannien, Japan, Schweiz och Sverige. Enligt beräkningarna uppgick importen, med undantag för spannmål, kött och mejerivaror, år 1964 för dessa länder till sammanlagt 60 miljarder dollar. Härav avsåg 23 miljarder dollar varor som redan tidigare infördes tullfritt. Importvärdet av de varor som omfattas av koncessioner i Kennedy-ronden uppgick till 32 miljarder dollar. För varor om 26 miljarder dollar eller 70 procent av ländernas tullbelagda import har gjorts åtaganden om tullsänkningar. Koncessionerna för återstående varor om 6 miljarder dollar avser bindning av

gällande tullfrihet. Tullsänkningar som innebär en halvering av tullarna har gjorts för varor med ett importvärde av 18 miljarder dollar. Sänkningar för övriga varor kommer i allmänhet att ske med mellan 20 och 30 procent av den ursprungliga tullnivån. Importvärdet för de varor som undantagits från tullsänkningar uppgår till 11 miljarder dollar. Den genomsnittliga sänkningen beräknas i EEC uppgå till 36 procent, i USA till 41 procent, i Storbritannien till 38 procent och i Japan till 35 procent av hittills gällande tullar.

Beträffande de viktigaste varusektorerna på *industrivaruområdet* kan nämnas att handeln med maskiner, transportmedel och instrument till största delen täcks av den 50-procentiga tullsänkningen. På kemikalieområdet har också i stor utsträckning en 50-procentig tullreduktion ställts i utsikt. Uppgörelsen på detta område, som sammanfattats i en särskild överenskommelse mellan de länder som har störst handel med kemikalier, är emellertid beroende av att en i USA tillämpad princip för tullvärdering av kemikalier avvecklas genom beslut av kongressen. Kan ett sådant beslut inte genomdrivas kommer övriga länder att genomföra endast en del av den totala tullsänkningen. Resultatet beträffande skogsprodukter innebär i stort sett en halvering av tullarna för trävaror och pappersmassa i den mån handeln med dessa varor inte redan är tullfri. För papper sker tullsänkningar som visserligen i regel inte innebär mer än en sänkning med 25 procent men likväl får anses vara betydelsefulla för de berörda industrierna. På järn- och stålområdet har en målsättning varit harmonisering av tullnivån i de viktigare länderna. Den riktning man enat sig om för tullharmoniseringen ligger för flertalet stålprodukter vid en nivå om 6—8 procent av värdet. Omfattande undantag från de 50-procentiga tullsänkningserbjudandena förekommer på textilområdet. De koncessioner som lämnats beträffande bomullsvaror har av vissa länder även gjorts beroende av att det internationella bomullstextilavtalet förblir gällande.

Förhandlingarna rörande *jordbruksvaror* fördes med en metodik som delvis skilde sig från den som tillämpades för övriga varor. Sålunda ägde multilaterala överläggningar rum i särskilda grupper för spannmål, kött och mejeriprodukter. Övriga jordbruksvaror liksom fisk och fiskprodukter var föremål för bilaterala förhandlingar. För kött och mejeriprodukter nåddes ingen uppgörelse i de multilaterala förhandlingarna. Däremot uppnådde Danmark två avtal med EEC om lättnader i importavgifterna för slaktkor (forarbejdningskoer) och Havarti-ost. På spannmålsområdet ingicks en principöverenskommelse enligt vilken de i gruppen deltagande staterna förband sig att ingå i förhandlingar om ett treårigt spannmålsarrangemang på vidast möjliga bas, vilket skulle innehålla vissa i överenskommelsen angivna bestämmelser. Dessa avsåg bl. a. maximipriser och minimipriser för handeln med vete samt ett program för livsmedelshjälp till u-länderna omfattande en årlig kvantitet av 4,5 miljoner ton spannmål för konsumtion.

Principöverenskommelsen har lagts till grund för ett spannmålsarrangemang om vilket uppgörelse nåddes vid den i anledning av principöverenskommelsen sammankallade vetekonferensen i Rom den 12 juli—den 18 augusti 1967.

Förhandlingarna om *icke-tariffära handelshinder* kom att koncentreras till två frågor, dels den redan nämnda avvecklingen av den amerikanska tullvärderingsmetoden för kemikalier m. m., dels GATT-ländernas åtgärder mot dumping. På det senare området enade sig deltagarländerna om en s. k. antidumpingkod, innehållande vissa regler för tillämpningen av artikel VI i GATT-avtalet om antidumpingtullar. Reglerna torde komma att få betydelse med avseende på handläggningen av dumpingärenden bl. a. i USA och Canada.

För *u-länderna* innebär resultatet av Kennedy-ronden vissa fördelar främst i fråga om tullbelagda industrivaror. Tullsänkningar om 50 procent eller mer uppnåddes för hälften av de varor för vilka u-länderna anmält exportintresse. Reduktioner av mindre omfattning skall ske för ytterligare en fjärdedel av de varor som angetts som intressanta. De undantag som förekommer i fråga om bl. a. textilvaror blir dock särskilt kännbara för u-länderna, vilka i stor utsträckning exporterar sådana varor. Den stora andelen av redan tidigare tullfria råvaror i u-ländernas export bidrar också till att det samlade värdet av Kennedy-ronden för dessa länder ter sig mer begränsat än för industriländerna. En särskild fråga i detta sammanhang har varit genomförandet av tullfrihet för tropiska produkter. Ett gemensamt nordiskt förslag till förhandlingsprocedur framlades för sådana varor och vissa resultat kunde också uppnås. Emellertid kvarstår fortfarande tullar eller importskatter på vissa tropiska produkter, bl. a. kaffe, på åtskilliga håll i den industrialiserade världen. En orsak torde vara svårigheten att på lämpligt sätt kompensera vissa u-länder för de tullpreferenser som skulle gå förlorade om tullarna avskaffades mot samtliga u-länder.

Beträffande vissa tullkoncessioner av intresse för u-länderna har industriländerna åtagit sig att genomföra tullsänkningarna i ett steg, utan att avvakta den avtrappning år för år som i övrigt kommer att följas för tullavveckling. Dessa åtaganden har bl. a. i fråga om de nordiska länderna förtecknats i särskilda anmärkningar till koncessionslistorna.

De tullsänkningar man nu kommit överens om skall enligt avtalets huvudregel genomföras i fem lika steg, nämligen den 1 januari åren 1968, 1969, 1970, 1971 och 1972. De länder som så önskar kan också få genomföra de första två avvecklingsstegen den 1 juli 1968 och de övriga stegen den 1 januari åren 1970, 1971 och 1972. EEC, Storbritannien och de nordiska länderna kommer att inleda tullavtrappningen den 1 juli 1968 och följa den metod som därvid anvisats. En avtrappning i fem lika steg med början den 1 januari 1968 kommer att tillämpas bl. a. av USA.

GATT:s framtida verksamhet

Vid ett ministermöte under GATT:s XXIV:e session den 22—24 november 1967 gjordes en återblick på verksamheten under GATT:s tjugoåriga verksamhet och diskuterades inriktningen av organisationens framtida verksamhet.

Ministrarna noterade med tillfredsställelse de framsteg som ägt rum när det gäller att förverkliga GATT:s syften. Verksamheten inom GATT har bidragit till den gynnsamma utvecklingen av världshandeln och till det internationella samarbetet i allmänhet på handelsområdet. De nyligen avslutade Kennedyförhandlingarna kommer att resultera i de mest omfattande tullsänkningar som någonsin uppnåtts. Trots detta har framstegen på vissa områden varit begränsade, exempelvis på jordbruksområdet och i fråga om u-ländernas handel.

Ministrarna bekräftade att GATT-avtalets främsta syfte fortfarande är att genom förhandlingar åstadkomma en frigörelse av världshandeln. Med hänsyn till att Kennedy-ronden slutförts helt nyligen kunde man inte räkna med att i en nära framtid ta initiativ till nya omfattande multilaterala förhandlingar. Det var dock viktigt att redan nu inleda förberedande undersökningar med tanke på ytterligare framsteg.

Mot denna bakgrund antog ministrarna ett arbetsprogram för GATT:s fortsatta verksamhet för en ökad internationell handel. Programmets tre huvudavsnitt avser handeln med industrivaror, handeln med jordbruksprodukter och handeln med u-länderna.

A. Industrivaror

En kommitté för handeln med industrivaror tillsattes med uppgift att undersöka möjligheterna till ytterligare åtgärder för frigörelse av handeln. En analys skall göras av tullsituationen såsom den kommer att vara när koncessionerna i Kennedy-ronden helt genomförts. Andra handelshinder än tullar skall kartläggas och analyseras.

B. Jordbruksvaror

En jordbrukskommitté tillsattes med uppgift att undersöka problemen på jordbruksområdet och möjligheterna att förverkliga GATT-avtalets syften på detta område. Undersökningen skall avse alla jordbruksprodukter av betydelse i internationell handel. Undersökningen skall förbereda överväganden av olika lösningar som kan vara acceptabla för alla berörda parter. Alla relevanta aspekter av handeln med jordbruksvaror och jordbrukspolitiken skall ingå i undersökningen. Diskussioner skall omedelbart inledas på sådana varuområden där problem är särskilt trängande. Detta gäller exempelvis mejerivaror.

C. Handeln med u-länder

Handläggningen av u-landsfrågorna sker även i fortsättningen främst i GATT:s handels- och utvecklingskommitté.

Enligt ministrarnas beslut skall därutöver den särskilda arbetsgruppen för tropiska produkter återuppta sin verksamhet. Gruppen skall ha till uppgift att undersöka problem sammanhängande med handeln med tropiska produkter och överväga olika sätt att lösa dessa problem. Gruppen skall också studera verkningarna av skatter och avgifter för tropiska produkter.

De kvantitativa restriktioner som tillämpas i vissa industriländer för industriprodukter av särskilt intresse för u-länderna skall göras till föremål för expertundersökning.

Bland andra frågor som skall studeras kan nämnas utformningen av olika länders tulltaxor och dess inverkan på avsättningen av u-landsprodukter, handeln med bomullstextilier, handeln mellan u-länder och konsultationerna om u-ländernas handelsbalansproblem.

GATT:s organ för handelsinformation, International Trade Centre (ITC), har fått i uppdrag att särskilt bistå u-länderna för att de skall kunna dra fördel av de nya avsättningsmöjligheter som öppnas genom koncessionerna i Kennedy-ronden. Förslag föreligger om att verksamheten i fortsättningen skall bedrivas i ett gemensamt organ för GATT och UNCTAD.

FN-konferensen för handel och utveckling (UNCTAD)

Den första FN-konferensen för handel och utveckling hölls 1964. Vid konferensen gjordes ett antal rekommendationer om dels åtgärder för att förbättra de ekonomiska förhållandena i u-länderna, dels förslag till organisatorisk uppbyggnad inom FN:s ram för den vidare behandlingen av u-ländernas problem.

Enligt beslut av generalförsamlingen i december 1966 skall den andra världshandelskonferensen äga rum i New Delhi under tiden den 1 februari – den 25 mars 1968.

Handels- och utvecklingsstyrelsen, som mellan konferenserna fungerar som permanent organ, har under 1967 hållit en ordinarie session den 15 augusti—9 september. Huvudfrågan vid denna session var förbedelserna inför den andra världshandelskonferensen. Styrelsens arbete har framför allt syftat till att uppnå enighet om konferensens syfte samt att utarbeta en dagordning för konferensen.

Man har redan vid tidigare möten med styrelsen varit överens om att man borde eftersträva praktiska resultatet vid konferensen och att förbedelsearbetet därför borde inriktas på sådana områden beträffande vilka sådana resultat kunde väntas. Det har stått klart att en översyn av utvecklingen sedan den första världshandelskonferensen mot bakgrund av de då antagna rekommendationerna kommer att ske, liksom att man också måste

komma in på frågor som, även om de icke är mogna för praktiska resultat, likväl är lämpliga att ägnas särskild uppmärksamhet i framtiden.

Handels- och utvecklingsstyrelsen fastställde vid sitt möte förslag till dagordning för den kommande konferensen.

Ett försök till koncentration i ämnesvalet gjordes genom att styrelsens ordförande på personlig basis, på grundval av de diskussioner som förts inom UNCTAD:s olika huvudkommittéer och i styrelsen, riktade uppmärksamheten på de ämnen där framsteg vore möjliga vid andra konferensen och på vilka man under tiden fram till konferensen därför i första hand borde inrikta förbедelsearbetet. Bland sådana ämnen kan på råvaruområdet nämnas frågan om buffertlager, prispolitiken liksom diversifieringsproblematiken och avveckling av handelshinder. På färdigvaruområdet kommer preferensfrågor samt en värdering av Kennedy-rondens resultat att stå i förgrunden ävensom frågan om ett program på trade promotion-området. På finansområdet kan anföras skuldbördeproblematiken, villkoren för långivningen inklusive frågan om bunden hjälp samt supplementär finansiering. Bland övriga frågor kan slutligen nämnas regionalt och interregionalt samarbete mellan u-länderna själva och handeln mellan länder med olika ekonomiska och sociala system.

En rad andra frågor behandlades vid styrelsemötet. Bland dessa kan nämnas ett av UNCTAD- och GATT-sekretariatet gemensamt framlagt förslag om inrättande av ett gemensamt internationellt handelscenter (International Trade Center) som skall fullfölja den verksamhet som redan inletts inom GATT:s ITC. Styrelsen gav sin anslutning i princip till förslaget och uttryckte förhoppningen att beslut om genomförandet av förslaget snarast skulle träffas av berörda organ. Styrelsen antog vidare bl. a. en resolution avseende påfyllningen av IDA:s resurser som framlagts av u-landsgruppen. I resolutionen vädjar styrelsen till IDA:s medlemmar att behandla frågan om ytterligare ökning av IDA:s resurser som en angelägenhet av hög prioritet. Vidare ägnades stor uppmärksamhet åt det regionala och interregionala samarbetet mellan u-länderna.

UNCTAD:s råvarukommitté sammanträdde under tiden den 9—26 maj 1967. Dagordningen spände över samtliga väsentliga frågor på råvaruområdet. Sålunda behandlades huvudelementen i en råvarupolitik. Bland enskilda sådana ägnades särskild uppmärksamhet åt buffertlager och diversifieringsproblematiken och därmed sammanhängande finansiella spörsmål samt program för liberalisering och utvidgning av handeln med råvaror av intresse för u-länderna (inklusive trade promotion). Vidare gjordes en viss översyn av den senaste utvecklingen och de långsiktigare tendenserna inom råvaruhandeln.

Inom UNCTAD har särskild uppmärksamhet ägnats åt de problem på råvaruhandelns område som kräver brådskande åtgärder. Detta har i första hand gällt socker och kakao. En sockerkonferens ägde rum hösten 1965 men

avbröts utan att resultat kunde uppnås och har sedan ej återupptagits. Konsultationer mellan större intressentländer har dock därefter förekommit och vissa planer föreligger att återinkalla konferensen under 1968. Kakaokonferensen återupptog sitt arbete under våren 1966, men man lyckades ej att nå fram till ett avtal bl. a. på grund av meningsskiljaktigheter i prisfrågan och i frågan om finansieringen av buffertlager. Kakaofrågan har sedan varit föremål för debatt i bl. a. handels- och utvecklingsstyrelsen. De förnyade kakaokonsultationerna mellan större intressentländer, som därefter ägt rum, senast i oktober 1967, har lett till stor enighet i centrala frågor, t. ex. i prisfrågan. Mot denna bakgrund har kakaokonferensen återupptagit sitt arbete den 28 november 1967.

Färdigvarukommittén sammanträdde tiden den 4—21 juli 1967. Mötet ägnades bl. a. åt en genomgång av utvecklingen av u-ländernas export av färdigvaror och halvfabrikat till industriländerna och åt en analys av en omfattande sekretariatsdokumentation om industriländernas tullar och andra handelshinder gentemot u-ländernas export av sådana produkter. U-länderna uttryckte i samband härmed sitt missnöje med de begränsade resultat som de ansåg att Kennedy-ronden medfört för deras del. Kommittén enades om att UNCTAD-sekretariatet skulle göra en närmare analys av Kennedy-rondens resultat för u-ländernas del inför andra världshandelskonferensen.

En särskild arbetsgrupp hade, efter förslag av färdigvarukommittén, sammanträtt den 31 oktober—den 5 november 1966 för att söka finna sätt och medel för att öka u-ländernas export inom skogsområdet. Gruppen hade utarbetat vissa rekommendationer bl. a. på marknadsföringsområdet. Häri ingick ett förslag om att u-länderna skulle upprätta särskilda organ (tropical timber bureaux) för att befordra u-ländernas avsältningsmöjligheter för tropiskt timmer. I stort sett fick rapporten ett positivt mottagande. Enligt beslut av styrelsen skall arbetsgruppen fortsätta sina diskussioner vid ett nytt sammanträde i maj 1968. Vid färdigvarukommitténs sammanträde redovisades vidare två sektorsstudier — en rörande bearbetad järnmalm och en avseende fiskeriprodukter. Den förstnämnda utsattes för åtskillig kritik, medan studien avseende fiskeriprodukter upptogs positivt. Något beslut fattades inte om den fortsatta behandlingen av rapporterna.

Den särskilda gruppen i preferensfrågan höll sitt andra sammanträde den 4—17 juli 1967. Diskussionerna baserade sig på ett av UNCTAD-sekretariatet utarbetat dokument, som behandlade de olika tekniska problem som måste lösas för att ett preferenssystem skulle kunna fungera. Som utgångspunkt hade tagits ett system med generella icke-diskriminatoriska och icke-reciproka preferenser för färdigvaror och halvfabrikat från u-länderna. I avvaktan på resultatet av i-ländernas diskussion inom ramen för OECD avstod gruppen från att framlägga någon rekommendation i frågan.

Finanskommittén sammanträdde under tiden den 4—19 april 1967.

Kommittén uppnådde enighet om ett dokument med för alla delegationer godtagbara kommentarer («consensus document») till de punkter i den preliminära dagordningen för andra världshandelskonferensen som ligger inom kommitténs kompetensområde. De punkter för vilka man kunde ena sig om gemensamma kommentarer gällde behovet av att effektivt mobilisera u-ländernas egna resurser samt att öka i-ländernas nettoutrflöde av utvecklingsbistånd, villkoren för biståndet, svårigheterna i samband med administreringen av biståndet, bunden hjälp, skuldbördeproblemet, kommersiella krediter inklusive leverantörskrediter samt de privata kapitalströmmarna. Utöver kommentarer och rekommendationer inför andra konferensen innehåller dokumentet en redovisning av vilka ytterligare utredningar och rapporter som skall föreläggas den andra konferensen. I dokumentet ingår inga konkreta synpunkter på förslaget om supplementär finansiering och de monetära problemen då sakkussionerna i dessa frågor ännu ej hade avslutats. I övrigt behandlades vid sessionen bl. a. vissa återförsäkringsfrågor och turism.

På dagordningen fanns också frågan om supplementär finansiering, d. v. s. ett system som syftar till att reducera de negativa verkningarna på u-ländernas utvecklingsplaner av oförutsedda minskningar av deras exportintäkter. Diskussionen fördes i anslutning till rapporter från en särskild grupp av regeringsexpenter, som behandlat frågan med utgångspunkt från en av världsbanken, enligt rekommendation av första världshandelskonferensen, utförd studie i ämnet. Expertgruppen höll ett nytt sammanträde under tiden den 30 oktober—den 10 november 1967. Resultatet av gruppens arbete skall direkt redovisas vid den kommande konferensen.

UNCTAD:s sjöfartskommitté sammanträdde under tiden 21 februari—den 8 mars 1967. Kommittén hade i första hand att taga ställning till en av sekretariatet utarbetad rapport, huvudsakligen av deskriptiv natur, om konsultationer mellan avlastare och linjekonferenser. En sådan ordning föreligger redan i de flesta europeiska länder där avlastarna sammanslutit sig i nationella sjöbefraktarråd, som kollektivt kan ta upp frågor av intresse med linjekonferenserna. Kommittén rekommenderade enhälligt denna ordning även för u-ländernas del, i första hand genom att lämpliga avlastarorganisationer bildades. I övrigt förelåg interimrapporter om sekretariatets verksamhet under övriga punkter på kommitténs arbetsprogram.

Arbetet i en särskild nordisk grupp med syfte att komma fram till gemensamma riktlinjer för det nordiska uppträdandet i olika UNCTAD-organ och i samordningsarbetet inom OECD i UNCTAD-frågor, har fortgått. Vid handels- och utvecklingsstyrelsens session den 15 augusti—den 9 september 1967 och i stor utsträckning vid de olika underkommittéernas möten har de nordiska delegationerna framträtt med gemensamma uttalanden. Ett nära samarbete och avstämning av synpunkter har ägt rum mellan de nordiska delegationerna i samband med sammanträden i UNCTAD-organ.

Det ekonomiska samarbetet i OECD

Inom OECD har liksom under föregående år på det ekonomiska området särskilt behandlats frågor som rör medlemsländernas ekonomiska politik och anpassningsproblem beträffande jordbruk och industri samt frågor sammanhängande med hjälpen till u-länderna och handeln med dessa länder. Ministerrådsmöte hölls den 30 november och den 1 december 1967.

Vid diskussionerna inom OECD:s ekonomisk-politiska kommitté har — inte minst mot bakgrunden av den konjunkturavmattning som ägt rum inom OECD-området under 1967 — behovet och angelägenheten av ett effektivare samarbete mellan medlemsländerna rörande den ekonomiska politiken kommit till klart uttryck. Diskussionerna angående möjligheterna att reducera bristen på jämvikt i de internationella betalningarna kommer att fortsätta. Det är avsikten att i samband härmed även behandla de problem, som hänger samman med medlemsländernas nationella räntepolitik.

En särskild expertgrupp har undersökt vissa frågor rörande medlemsländernas handelspolitik gentemot u-länderna, framför allt frågan om preferenser för u-ländernas export av färdigvaror och halvfabrikat. I en slutrapport i oktober 1967 har gruppen framlagt förslag till vissa grundläggande principer för genorella tullpreferenser till förmån för u-länderna. Ministerrådet har beslutat att huvudlinjerna i gruppens förslag skall utgöra ett gemensamt underlag för medlemsländernas handlande vid UNCTAD II och för framtida diskussioner i frågan. Övervägandena kommer att fortsätta inom OECD beträffande vissa utestående frågor i förslaget om tullpreferenser. Liksom tidigare har samråd skett beträffande förberedelserna och samordning av medlemsländernas synpunkter inför möten i UNCTAD, bl. a. andra världshandelskonferensen, samt andra internationella organisationer.

OECD:s handelskommitté har påbörjat diskussioner rörande öst-väst-handelsfrågan. Handelskommittén har vidare börjat förbereda en allmän översyn av det handelspolitiska läget efter Kennedy-ronden.

Arbetsgruppen för varvsindustrifrågor har fortsatt övervägandena av åtgärder för en gradvis reduktion av faktorer med en snedvridande inverkan på de normala konkurrensvillkoren inom varvsindustrin.

På grundval av det arbete som bedrivits inom expertkommittén för restriktiva affärsmetoder har antagits en rekommendation avseende samarbete mellan medlemsländerna rörande restriktiva affärsmetoder, som påverkar internationell handel. Rekommendationen förutser informationsutbyte, konsultationer och samordning av åtgärder på frivillig basis.

Inom OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd, DAC, har diskussionerna fortsatt bl. a. beträffande frågor rörande fördelning av biståndsbördan mellan medlemsländerna, u-ländernas växande skuldbörda, uppmjukning av biståndets bindning till leveranser från givarländerna samt världens livs-

medelsförsörjning. I samband med skuldbördeproblemen har bl. a. frågan om exportkrediternas roll i u-ländernas skuldsituation och frågan om i-ländernas möjlighet att påverka denna tagits upp till behandling.

Inom OECD:s jordbrukskommitté pågår en studie rörande långtidsutsikterna för utbud och konsumtion av jordbruksprodukter i medlemsländerna och vilka förändringar i relationerna mellan medlemsländerna och världen i övrigt som kan förväntas mot bakgrunden härav. Studien, som beräknas bli färdig under 1968, är avsedd att ingå som en del av grundmaterialet för diskussionerna om medlemsländernas jordbrukspolitik.

Mer anledning av Mellersta österkrisen har inom OECD åtgärder vidtagits för en samordning av oljepolitiken i medlemsländerna. Samarbetet på detta område har medfört att medlemsstaternas ekonomi knappast blivit lidande av minskningen i oljeimporten.

Finland har liksom under föregående år såsom observatör deltagit i en del av OECD:s verksamhet, bl. a. i fråga om förberedelserna inför UNCTAD II.

I december fattade Finlands regering beslut om att utreda de möjligheter som står till buds för Finlands anslutning till OECD. Arbetet härmed pågår för närvarande på tjänstemannanivå.

*TILLÆG 4***Nordisk samhandel efter 1966***1. Indledning*

Den foreliggende oversigt over den seneste udvikling i den nordiske samhandel er en fortsættelse af de foregående redegørelser, som har været bilagt beretningerne fra den nordiske ministerkomité for nordisk samarbejde til de seneste fem sessioner i Nordisk Råd.

Det har denne gang kun været muligt at medtage nye oplysninger omfattende de 9 første måneder af 1967. For at lette vurderingen af det nye materiale er dog bibeholdt de tidligere fremlagte oplysninger om kalenderåret 1966.

2. Handelsstatistisk grundlag

I bilagene 1—10 gives for hvert af de 5 lande oplysninger om import og eksport i 1965, 1966 og 1967, januar—september.

Indekstal for 1965 og 1966 er beregnet på grundlag af tallene for 1959. Anvendelsen af 1959 har den fordel, at dette år tillige er basisår for EFTA. Resultaterne med 1959 som basis vil således give ændringerne siden EFTA's ikrafttræden. Korrektion er foretaget for devalueringerne i Island i 1960 og 1961. Både den finske, den islandske og den danske devaluering i 1967 fandt sted efter 30. september 1967 og påvirker således ikke materialet. Tallene for de første ni måneder af 1967 er sammenholdt med tallene for samme periode i 1966. Udviklingen fra 1966 til 1967 er anført i procent for at undgå forveksling med indekstallene, der vedrører hele kalenderår.

Oplysninger gives for handelen med hvert af de nordiske lande og for Norden som helhed. Til sammenligning er vist bevægelsen i den totale import og eksport samt i handelen med udvalgte landegrupper som EEC, andre EFTA-lande, Østlande samt to andre landegrupper, af hvilke den ene kunne betegnes som »oversøiske industrialiserede lande«, hvorved residualgruppen »andre lande« i realiteten alene omfatter udviklingslande. De industrialiserede lande omfatter USA, Canada, Japan, den Sydafrikanske Republik, Australien og New Zealand. Gruppen Østlande omfatter foruden de øst-europæiske lande (herunder ikke Jugoslavien) Kina, Mongoliet, Nordkorea og Nordvietnam.

For handelen med hvert af de andre nordiske lande, med Norden sammenlagt og for totalhandelen er i de samme tabeller vist en opdeling i de sæd-

vanligvis i handelsstatistikken anvendte hovedvaregrupper: levnedsmidler (S.I.T.C. kapitel 00—12, 22 og 41—43), råvarer og brændsel (S.I.T.C. kapitel 21 og 23—25) og bearbejdede varer (S.I.T.C. kapitel 51—95).

Bilag 11 indeholder oplysninger om det anvendte statistiske materiale og forskellige statistiske kommentarer.

3. Hovedtal for de nordiske landes indbyrdes samhandel og totale udenrigshandel

De nordiske lande importerede i 1959 for 5,8 milliarder d. kr. varer fra hinanden eller 13,4 pct. af deres samlede import fra alle lande på 43,3 milliarder d. kr. Måles handelen på eksporten, har de nordiske lande til hinanden i 1959 også udført for 5,8 milliarder d. kr. eller 16,0 pct. af deres samlede eksport til alle lande på 36,6 milliarder d. kr.

Denne handel var i 1966 for importens vedkommende med en stigning på 170 pct. vokset til 15,7 milliarder d. kr., svarende til 19,2 pct. af totalimporten på 81,9 milliarder d. kr. I de første 9 måneder af 1967 er den steget til 12,7 milliarder d. kr., hvilket er en stigning på ikke mindre end 16 pct. i forhold til samme periode året før. Den internordiske handels andel af totalimporten nåede herved med 20,0 pct. et nyt rekordniveau.

Den internordiske handel målt på eksporten udgjorde i 1966 med en stigning på 164 pct. i forhold til 1959 15,4 milliarder d. kr. eller 22,6 pct. af totaleksporten på 68,3 milliarder d. kr. Eksporten var i de første 9 måneder af 1967 12,9 milliarder d. kr. repræsenterende en stigning på 15 pct., hvilket på det nærmeste svarer til importen. Andelen af totaleksporten voksede samtidig til hele 23,9 pct., som ligeledes er et nyt rekordniveau.

4. Stigningen i de nordiske landes udenrigshandel

Stigningen i de 5 nordiske landes samlede udenrigshandel var i 1966 for såvel importen som eksporten 4 1/2 milliarder d. kr. eller henholdsvis 6 og 7 pct., medens den gennemsnitlige stigning siden 1959 var på henholdsvis 5 1/2 milliarder d. kr. eller 9 1/2 pct. for importen og 4 1/2 milliarder d. kr. eller ligeledes 9 1/2 pct. for eksporten. Der måtte således konstateres en relativ tilbagegang i stigningen og for importens vedkommende tillige en absolut nedadgående stigning. I de første 9 måneder af 1967 er stigningen i den totale udenrigshandel sammenlignet med samme periode året før 4,1 milliarder d. kr. eller 7 pct. på importsiden og 2,9 milliarder d. kr. eller knap 6 pct. på eksportsiden. Foreløbig tyder udviklingen på, at 1967 ikke vil vise nogen væsentlig afvigelse i forhold til 1966. De sidste års svækkelse af den internationale konjunktur har således givet sig et mærkbart udslag.

Af følgende tabel ses, at udviklingen i 1967 for de enkelte lande viser en betydelig forskel:

Stigningen i de nordiske landes udenrigshandel

	Import		Eksport	
	1966 (1959 = 100)	1967, jan.—sept. i forhold til samme periode i 1966	1966 (1959 = 100)	1967, jan.—sept. i forhold til samme periode i 1966
Danmark	187	7 pct.	174	3 pct.
Finland	207	0 »	180	6 »
Island	169	5 »	216	—25 »
Norge	182	20 »	193	9 »
Sverige	189	3 »	193	7 »
Norden i alt	189	7 »	187	6 »

Importen til Finland er således ikke steget, medens Sverige og Island har en forholdsvis beskeden stigning og Norge på den anden side en meget betydelig stigning; også på eksportsiden har Norge den største stigning, medens Danmark fortsat kun har en beskeden stigning og Island tilmed et fald oven på den store stigning i de foregående år.

5. Stigningen i den internordiske handel og i handelen med andre landegrupper

Forholdet mellem stigningen i de nordiske landes totale udenrigshandel og stigningen i den internordiske handel såvel som stigningen i de nordiske landes handel med en række andre landegrupper illustreres af følgende tabel:

Stigningen i de nordiske landes udenrigshandel i 1967, januar—september, sammenlignet med samme periode i 1966 (pct.)

Import 1967, januar—september

	Norden	Andre EFTA-lande	EEC	Øst-lande	USA m.v.	Andre lande	I alt
Danmark	12	11	3	—4	8	4	7
Finland	4	—2	—3	2	—2	5	0
Island	5	1	14	14	—4	8	5
Norge	33	24	8	18	29	6	20
Sverige	13	5	1	3	—5	1	3
Norden i alt	16	9	2	3	7	4	7

Eksport 1967, januar—september

Danmark	16	4	—6	1	—2	—	3
Finland	15	1	—8	31	2	1	6
Island	—45	2	—44	11	—37	—35	—25
Norge	12	15	2	11	5	16	9
Sverige	17	8	—6	27	11	10	7
Norden i alt	15	7	—6	22	5	7	6

Stigningen i den internordiske handel fra 1959 til 1966 var såvel på importsiden som på eksportsiden ca. 90 pct. større end stigningen i den sam-

lede udenrigshandel. I 1967 er stigningen i den nordiske handel mere end dobbelt så stor som i den totale udenrigshandel, og dette gælder både importen og eksporten. For importens vedkommende er stigningen for de øvrige i tabellen viste landegrupper størst for EFTA og mindst for EEC. På eksportsiden viser Østlandene, som dog i de foregående år havde den laveste vækst af alle grupper, en stigning, der er større end stigningen i eksporten til de nordiske lande. Alle andre landegrupper ligger væsentligt lavere end Norden, og eksporten til EEC viser tilmed nedgang, idet alene Norge kan vise en beskedent stigning til disse lande.

Alle 5 lande viser for importens vedkommende en relativ større stigning for importen fra Norden end i den totale import og med undtagelse af Island tillige i importen fra nogen anden landegruppe. På eksportsiden er der for alle lande med undtagelse af Island, hvis eksport er gået ned, tale om en relativt større og forbavsende ensartet stigning til Norden end i den totale eksport, men Danmark er dog ene om at vise den største stigning i eksporten til de nordiske lande. Både Finland og Sverige har en større stigning til Østlandene, og Norge til såvel »andre EFTA-lande» som udviklingslandene. Island har kun stigning til Østlande og »andre EFTA-lande», og nedgangen på de andre landegrupper er faktisk størst på Norden.

6. Stigningen i den internordiske handel

I følgende tabel vises den procentvise stigning i import og eksport både totalt og for Norden for 1967 sammenlignet med 1965 og for de første 9 måneder af 1967 sammenlignet med samme periode i 1966:

	Importstigning i pct.				Eksportstigning i pct.			
	1965/66		1966/67		1965/66		1966/67	
	Alle lande	Norden	Alle lande	Norden	Alle lande	Norden	Alle lande	Norden
Danmark	6	9	7	12	6	10	3	16
Finland	5	9	0	4	5	21	6	15
Island	16	37	5	5	9	16	-25	-45
Norge	9	2	20	33	8	8	9	12
Sverige	4	10	3	13	8	4	7	17
Norden i alt	6	8	7	16	7	8	6	15

Medens Danmark og Finland overalt viser en relativt større vækst i såvel import fra som eksport til de nordiske lande end over for verden som helhed, havde Norge og Sverige i 1966 en lavere stigning i henholdsvis importen fra og eksporten til de nordiske lande. Årsagen var i begge tilfælde en nedgang i den norske skibsimport fra Sverige på 400 mill. kr. Islands nedgang i eksporten til Norden i 1967 skyldes, at den almindelige eksportnedgang, som har ramt Island, er særlig udpræget for de produkter, der traditionelt afsættes til andre nordiske lande: sildemel, sildeolie og saltet sild, hvilket hænger sammen med et delvist svigtende sildefiskeri.

Den i 1966 konstaterede relativt lave stigning i såvel importen fra som

eksporten til de andre nordiske lande, der var den laveste siden 1959, men dog stadig væk større end stigningen i den totale handel, synes i 1967 at blive afløst af en betydelig fremgang, der er helt på højde med den gennemsnitlige stigning for årene 1959 til 1966 på 15 pct. for både importen og eksporten. Målt i kroner er stigningen på kun 9 måneder i 1967 med 1,8 milliarder d. kr. for importen og 1,6 milliarder d. kr. for eksporten allerede 1 1/2 gange så stor som i hele 1966, hvor både importen og eksporten voksede med 1,1 milliard d. kr.

Fordelingen på de enkelte lande af den internordiske handel angivet i d. kr. i 1966 og januar—september 1967 fremgår af nedenstående tabel, i hvilken der tillige vises de enkelte landes handelsbalance over for de øvrige nordiske lande. Desuden vises stigningen fra 1959 til 1966 i såvel import som eksport.

Mill. d. kr.	1966			1967, januar—september			Stigning 1959—1966	
	Import fra Norden	Eksport til Norden	Balance	Import fra Norden	Eksport til Norden	Balance	Import	Eksport
Danmark	4 237	3 624	— 613	3 403	2 946	— 457	2 646	2 312
Finland	2 191	1 448	— 743	1 584	1 161	— 423	1 468	1 049
Island	297	196	— 101	198	65	— 133	171	125
Norge	4 295	2 736	—1 559	3 742	2 231	—1 511	2 349	1 718
Sverige	1 697	7 408	2 711	3 768	6 074	2 306	3 267	4 368
Norden i alt	15 717	15 412	— 305	12 695	12 477	— 218	9 901	9 572

Indtil 1964 var Norge med den store import af skibe fra Sverige det nordiske land, der importerede mest fra de andre nordiske lande. Siden har Sverige ligget foran, men forskellen i 1967 er minimal, efter at skibsimporten til Norge atter viser stigning efter nedgangen i 1966.

Af den samlede stigning i importen fra de nordiske lande siden 1959 tegner Sverige sig for en tredjedel, Danmark og Norge for henholdsvis 27 pct. og 24 pct. og Finland for 15 pct., medens Island har knap 2 pct. af denne stigning.

Af den samlede nordiske eksport til andre nordiske lande svarer Sverige for knap halvdelen, Danmark for næsten en fjerdedel og Norge for godt en sjettedel, medens Finland og Island tilsammen kun har knap 10 pct. Denne fordeling svarer for Danmarks og Norges vedkommende til deres andel i den samlede stigning i eksporten siden 1959, medens Finlands og Islands andel her er lidt større og Sveriges lidt mindre.

Sverige er det eneste af de nordiske lande, der har overskud på sin samhandel med de andre nordiske lande. Dette overskud nåede sit hidtil højeste i 1965 med 2,85 milliarder d. kr., men synes efter en mindre nedgang i 1966 at være på vej til en ny rekordhøjde i 1967. Alle de øvrige lande har altså underskud på handelsbalancen over for de øvrige nordiske lande. Bevægelserne i Norges underskud, som er det største — 50—60 pct. af det samlede underskud for de 4 lande — hænger i høj grad sammen med bevægelserne

i skibsimporten fra Sverige, der alene udgør over halvdelen af dette beløb. Stigningen i den norske skibsimport i 1967 synes da også at ville føre til en forøgelse af det norske underskud i dette år. Også Islands underskud ser ud til at blive betydeligt større i 1967. Danmarks underskud synes fortsat relativt konstant, medens Finland ser ud til at opnå et yderligere reduceret underskud i indeværende år.

Målt på importen er handelsbalanceunderskuddet over for de andre nordiske lande i Danmark 13 pct., Finland 27 pct., Norge 40 pct. og Island 67 pct.

7. Den internordiske handels andel i de enkelte landes udenrigshandel

Den stærke vækst i den internordiske handel er som ovenfor anført resulteret i en voksende andel i såvel totalimporten som totaleksperten. For alle fem landes vedkommende er der — som det fremgår af følgende tabel — tale om en nettostigning i forhold til 1959 for såvel import som eksport. Den helt unormale nedgang i Islands eksport i 1967 viser dog foreløbig en undtagelse herfra.

Import fra de fire andre nordiske lande i pct. af totalimport

	1959	1964	1965	1966	1967 (jan.—sept.)
Danmark	14,4	18,9	19,9	20,5	21,3
Finland	12,5	16,1	17,8	18,4	18,4
Island	19,4	25,0	22,9	27,0	23,8
Norge	21,3	25,8	27,5	25,9	26,7
Sverige	8,6	13,2	14,1	14,9	15,8
Norden i alt	13,4	17,7	18,9	19,2	20,0

Eksport til de fire andre nordiske lande i pct. af totaleksport

	1959	1964	1965	1966	1967 (jan.—sept.)
Danmark	13,8	19,9	21,0	21,8	23,6
Finland	6,9	10,7	12,2	13,9	15,0
Island	15,9	22,2	18,9	20,2	13,6
Norge	18,2	23,6	25,3	25,4	25,8
Sverige	19,9	24,2	25,9	25,1	26,7
Norden i alt	26,0	21,0	22,4	22,6	23,9

Den konstant opadgående linje i tabellerne brydes såvel på importsiden som på eksportsiden i enkelte år af enkelte lande, men for Norden som helhed er den en klar og ubrudt stigende linje.

8. Den internordiske handels fordeling på hovedvaregrupper

I følgende tabel vises et sammendrag af de i bilagene givne oplysninger om den internordiske handels fordeling på hovedvaregrupperne: levnedsmidler, råvarer og brændsel samt bearbejdede varer.

Mill.d.kr.	Levnedsmidler	Råvarer og brændsel	Bearbejdede varer	I alt	Levnedsmidler	Råvarer og brændsel	Bearbejdede varer	I alt
	<i>Import 1966</i>				<i>Eksport 1966</i>			
Danmark	329	753	3 155	4 237	690	355	2 579	3 624
Finland	181	203	1 807	2 191	52	188	1 209	1 449
Island	10	17	270	297	175	17	4	196
Norge	232	534	3 529	4 295	278	303	2 154	2 735
Sverige	812	583	3 302	4 697	219	912	6 277	7 408
Norden i alt	1 564	2 090	12 063	15 717	1 414	1 775	12 223	15 412
	<i>Import 1967, jan.—sept.</i>				<i>Eksport 1967, jan.—sept.</i>			
Danmark	236	563	2 604	3 403	506	277	2 163	2 946
Finland	75	119	1 390	1 584	56	160	945	1 161
Island	13	14	171	198	55	8	2	65
Norge	163	374	3 205	3 742	218	222	1 791	2 231
Sverige	654	445	2 669	3 768	175	746	5 153	6 074
Norden i alt	1 141	1 515	10 039	12 695	1 010	1 413	10 054	12 477

Indeks (1959 = 100)

	<i>Import 1966</i>				<i>Eksport 1966</i>			
Danmark	289	222	277	266	243	351	278	276
Finland	348	495	287	303	347	119	535	363
Island	250	189	239	236	271	340	200	275
Norge	267	414	204	221	216	361	268	269
Sverige	231	312	371	328	288	276	238	244
Norden i alt	256	296	268	270	249	262	266	264

Stigning i pct. januar—september 1966/1967

	<i>Import</i>				<i>Eksport</i>			
Danmark	— 3	3	15	12	5	10	20	16
Finland	— 43	— 10	10	4	63	17	12	15
Island	118	24	0	5	— 49	— 19	27	— 45
Norge	8	18	36	33	4	— 2	15	12
Sverige	16	8	13	13	5	13	18	17
Norden i alt	4	7	20	16	1	10	17	15

Levnedsmidlernes andel af importen fra andre nordiske lande udgjorde i de første 9 måneder af 1967 9,0 pct. mod 10,0 pct. i samme periode 1966. Målt på eksporten repræsenterede levnedsmidlerne i 1967 8,1 pct. mod 9,2 pct. i 1966.

I absolutte tal er der for hele Norden en stigning på 47 mill. d. kr. i importen (4 pct.) og på 10 mill. d. kr. i eksporten (1 pct.). De enkelte lande viser forskellige bevægelser. På importsiden er stigningen markant for Sverige og Island, medens Danmark og navnlig Finland har nedgang. På eksportsiden falder Islands nedgang og Finlands stigning mest i øjnene.

Også *råvarernes og brændselets* andel af den samlede nordiske handel er gået ned i de første 9 måneder af 1967 sammenlignet med den tilsvarende

periode året før. Importandelen er faldet fra 13,0 pct. til 11,9 pct. og eksportandelen fra 11,8 pct. til 11,3 pct.

Målt i kroner er der en importstigning på 96 mill. d. kr., hvoraf mere end halvdelen falder på Norge, medens eksportstigningen er 129 mill. d. kr., af hvilke Sverige svarar for to tredjedele.

Stigningen i 1967 i den nordiske samhandel falder derfor som så ofte før i særlig grad på de *bearbejdede varer*, der såvel på import- som eksportsiden er steget med 2 procentenheder i forhold til 1966, nemlig til henholdsvis 79 pct. og 81 pct.

Importstigningen er på disse 9 måneder ikke mindre end 1 640 mill. d. kr., hvoraf Norge med 852 mill. d. kr. har over halvdelen, medens Danmark og Sverige med henholdsvis 345 og 316 mill. d. kr. tegner sig for 21 respektive 19 pct. Den finske stigning er 128 mill. d. kr., medens Island har en tilbagegang på 1 mill. d. kr. Eksportstigningen er på 1 475 mill. d. kr. Det er her Sverige, der med 778 mill. d. kr. har mere end halvdelen, medens Danmark med 365 mill. d. kr. repræsenterer en fjerdedel. Den resterende eksportstigning fordeler sig med 229 mill. d. kr. på Norge og 103 mill. d. kr. på Finland.

9. Sammenfatning

Konklusionerne af den i det foregående givne oversigt over den nordiske samhandel i de første 9 måneder af 1967 adskiller sig ikke væsentligt fra de slutninger, der har kunnet uddrages af de tidligere oversigter:

1. Stigningen i de nordiske landes udenrigshandel i 1967 synes at ligge på samme forholdsvis beskedne niveau som i 1966, hvilket i overensstemmelse med den internationale konjunkturudvikling repræsenterer en afsvækket stigningstakt.

2. Stigningen i de nordiske landes indbyrdes samhandel er mere end dobbelt så stor som stigningen i den samlede udenrigshandel og i de allerfleste tilfælde også større end stigningen i samhandelen med alle andre landegrupper.

3. Alle 5 nordiske lande forøgede i 1967 importen fra de andre 4 lande. Alene Island hentede ikke en større andel af sin samlede import fra de andre nordiske lande. I Nordens samlede import var de nordiske landes andel større end nogen sinde før.

4. 4 af de 5 nordiske lande har i 1967 sendt en større andel af deres eksport til andre nordiske lande end nogen sinde tidligere.

5. Levnedsmidlernes andel i den internordiske handel er i 1967 gået ned til 9 pct., om end der endnu er en ubetydelig absolut stigning i handelen.

6. Råvarer og brændsel har en forholdsvis lav andel i den nordiske samhandel. Denne andel viser i 1967 på ny tilbagegang til knap 12 pct. og ligger dermed for første gang lavere end i 1959.

7. Den nordiske samhandel med bearbejdede varer ligger på et højt niveau og viser stigning over en bred front.

Nordisk samhandel i 1966 og 1967

Bilag 1. Danmarks import

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967
	mill. d. kr.	d. kr.		Indeks (1959 = 100)		%
<i>Oprindelseslande</i>						
<i>Alle lande</i>	19 423	20 654	16 002	176	187	7
heraf: levnedsmidler	3 002	3 053	2 198	136	139	÷ 3
råvarer og brændsel	3 468	3 669	2 646	156	165	÷ 1
bearbejdede varer	12 953	13 932	11 158	197	211	11
<i>Finland</i>	490	560	397	245	281	÷ 1
heraf: levnedsmidler	2	3	3	.	.	50
råvarer og brændsel	234	280	186	236	283	÷ 8
bearbejdede varer	254	277	208	255	278	6
<i>Island</i>	73	69	31	513	480	÷ 45
heraf: levnedsmidler	66	63	28	488	465	÷ 46
råvarer og brændsel	4	3	2	780	460	0
bearbejdede varer	3	3	1	.	.	÷ 50
<i>Norge</i>	738	800	712	201	218	24
heraf: levnedsmidler	56	56	48	168	166	12
råvarer og brændsel	47	48	31	174	175	÷ 11
bearbejdede varer	635	696	633	208	228	27
<i>Sverige</i>	2 571	2 808	2 263	254	278	12
heraf: levnedsmidler	210	207	157	316	312	8
råvarer og brændsel	453	422	344	214	199	11
bearbejdede varer	1 908	2 179	1 762	260	297	13
<i>Norden i alt</i>	3 872	4 237	3 403	243	266	12
heraf: levnedsmidler	334	329	236	293	288	÷ 3
råvarer og brændsel	738	753	563	218	222	3
bearbejdede varer	2 800	3 155	2 604	246	277	15
Øvrige EFTA-lande	3 249	3 610	2 958	155	173	11
EEC	6 910	7 104	5 244	171	175	3
Østlande	860	949	632	139	153	÷ 4
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	2 086	2 106	1 824	165	167	8
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	2 446	2 648	1 941	174	188	4

Bilag 2. Danmarks eksport

	1965	1966	Jan./sep. 1967	Stigning		
				1965	1966	1967
	mill. d. kr.			Indeks (1959 = 100)		jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
<i>Forbrugslande</i>						
<i>Alle lande</i>	15 702	16 590	12 502	165	174	3
heraf: levnedsmidler	7 740	8 002	5 761	134	138	÷ 2
råvarer og brændsel	1 220	1 378	956	222	250	÷ 6
bearbejdede varer	6 742	7 210	5 785	211	225	10
<i>Finland</i>	332	386	253	251	291	÷ 3
heraf: levnedsmidler	43	72	24	261	437	÷ 51
råvarer og brændsel	30	26	20	205	177	11
bearbejdede varer	259	288	209	256	284	7
<i>Island</i>	95	91	72	195	186	11
heraf: levnedsmidler	7	7	12	179	174	140
råvarer og brændsel	4	3	2	176	167	÷ 33
bearbejdede varer	84	81	58	197	189	2
<i>Norge</i>	906	1 046	903	207	239	32
heraf: levnedsmidler	102	115	76	191	217	÷ 1
råvarer og brændsel	62	79	54	262	328	÷ 2
bearbejdede varer	742	852	773	206	237	40
<i>Sverige</i>	1 972	2 101	1 718	284	303	13
heraf: levnedsmidler	464	496	394	220	235	12
råvarer og brændsel	212	247	201	352	411	15
bearbejdede varer	1 296	1 358	1 123	306	321	13
<i>Norden i alt</i>	3 305	3 624	2 946	252	276	16
heraf: levnedsmidler	616	690	506	216	243	5
råvarer og brændsel	308	355	277	306	352	10
bearbejdede varer	2 381	2 579	2 163	257	278	20
Ovrige EFTA-lande	4 104	4 474	3 465	154	168	4
EEC	4 294	4 217	2 864	143	140	÷ 6
Østlande	677	694	498	154	158	1
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	1 441	1 695	1 223	156	183	÷ 2
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	1 881	1 886	1 506	160	160	—

Bilag 3. Finlands import

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
	mill. mk.			Indeks (1959 = 100)		
<i>Oprindelseslande</i>						
<i>Alle lande</i>	5 265	5 524	3 988	197	207	0
heraf: levnedsmidler	546	617	410	128	144	÷ 9
råvarer og brændsel	959	1 052	729	193	212	1
bearbejdede varer	3 760	3 855	2 849	215	220	1
<i>Danmark</i>	152	175	113	257	296	÷ 5
heraf: levnedsmidler	22	33	12	337	509	÷ 45
råvarer og brændsel	13	13	9	215	215	÷ 10
bearbejdede varer	117	129	92	251	277	6
<i>Island</i>	15	17	8	294	327	÷ 20
heraf: levnedsmidler	12	12	6	244	256	÷ 25
råvarer og brændsel	3	5	1	1 000	1 467	÷ 50
bearbejdede varer	0	0	1	.	.	.
<i>Norge</i>	89	114	81	257	332	0
heraf: levnedsmidler	15	16	9	382	418	÷ 12
råvarer og brændsel	13	18	13	441	631	0
bearbejdede varer	61	80	59	220	289	4
<i>Sverige</i>	680	709	532	288	300	7
heraf: levnedsmidler	14	23	8	152	256	÷ 60
råvarer og brændsel	65	58	32	672	601	÷ 11
bearbejdede varer	601	628	492	276	289	12
<i>Norden i alt</i>	936	1 015	734	279	303	4
heraf: levnedsmidler	63	84	35	257	351	÷ 43
råvarer og brændsel	94	94	55	498	498	÷ 10
bearbejdede varer	779	837	644	267	287	10
<i>Øvrige EFTA-lande</i>	884	975	693	204	225	÷ 2
EEC	1 625	1 575	1 136	193	187	÷ 3
Østlande	977	1 081	760	147	163	2
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	441	453	328	246	253	÷ 2
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	402	425	337	186	195	5

Bilag 4. Finlands eksport

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
	mill.	mk.		Indeks (1959 = 100)		
<i>Forbrugslande</i>						
<i>Alle lande</i>	4 566	4 817	3 597	171	180	6
heraf: levnedsmidler	183	190	140	152	158	1
råvarer og brændsel	1 701	1 634	1 106	142	136	÷ 6
bearbejdede varer	2 682	2 993	2 351	198	221	13
<i>Danmark</i>	173	166	134	201	192	14
heraf: levnedsmidler	1	1	1	129	157	0
råvarer og brændsel	60	44	39	147	108	18
bearbejdede varer	112	121	94	252	270	12
<i>Island</i>	9	11	6	104	131	÷ 25
heraf: levnedsmidler	0	0	0	.	.	.
råvarer og brændsel	2	3	2	113	169	0
bearbejdede varer	7	8	4	102	122	÷ 33
<i>Norge</i>	52	90	89	274	507	35
heraf: levnedsmidler	2	3	2	800	1 650	0
råvarer og brændsel	5	5	5	55	66	67
bearbejdede varer	45	82	82	438	788	34
<i>Sverige</i>	322	404	309	445	557	12
heraf: levnedsmidler	10	20	23	175	341	77
råvarer og brændsel	41	35	28	182	152	12
bearbejdede varer	271	349	258	616	796	8
<i>Norden i alt</i>	556	671	538	299	362	15
heraf: levnedsmidler	13	24	26	188	360	63
råvarer og brændsel	108	87	74	147	118	17
bearbejdede varer	435	560	438	413	531	12
Ovrige EFTA-lande	967	1 044	790	155	168	1
EEC	1 281	1 325	849	183	190	÷ 8
Ostlande	964	910	782	153	145	31
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	378	408	304	185	199	2
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	420	459	334	126	138	1

Bilag 5. Islands import

	1965	1966	Jan., sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 till jan./sep. 1967 %
	mill. isl. kr.			Indeks (1959 = 100)		
<i>Oprindelseslande</i>						
<i>Alle lande</i>	5 901	6 853	5 179	146	169	5
heraf: levnedsmidler	745	767	611	148	153	20
råvarer og brændsel	791	777	551	93	91	5
bearbejdede varer	4 365	5 309	4 017	160	195	4
<i>Danmark</i>	534	540	438	166	168	18
heraf: levnedsmidler	44	44	64	200	200	121
råvarer og brændsel	24	23	20	143	138	18
bearbejdede varer	466	473	354	165	168	9
<i>Finland</i>	136	163	104	87	104	2
heraf: levnedsmidler	0	1	1	.	.	0
råvarer og brændsel	28	39	22	92	132	5
bearbejdede varer	108	123	81	85	97	1
<i>Norge</i>	368	678	346	266	491	÷ 9
heraf: levnedsmidler	18	10	13	1 106	651	160
råvarer og brændsel	9	10	5	588	626	÷ 17
bearbejdede varer	341	658	328	253	487	÷ 11
<i>Sverige</i>	311	467	345	182	273	6
heraf: levnedsmidler	7	8	5	255	269	67
råvarer og brændsel	30	34	37	536	616	54
bearbejdede varer	274	425	303	169	261	1
<i>Norden i alt</i>	1 349	1 848	1 233	172	235	5
heraf: levnedsmidler	69	63	83	261	237	118
råvarer og brændsel	91	106	84	168	198	24
bearbejdede varer	1 189	1 679	1 066	168	238	0
<i>Øvrige EFTA-lande</i>	897	1 012	748	231	261	1
EEC	1 272	1 536	1 292	180	217	14
Østlande	946	776	620	76	62	14
USA, Canada, Japan, Australien, New Zealand, Sydafrikanske Republik	1 221	1 465	1 114	180	215	÷ 4
Andre lande (navnlig udviklingslande)	216	216	172	85	85	8

Bilag 6. Islands eksport

	1965	1966 mill. isl. kr.	Jan./sep. 1967	1965		1966 Indeks (1959 = 100)	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
				1965	1966		
<i>Forbrugslande</i>							
<i>Alle lande</i>	5 559	6 047	2 963	199	216	÷ 25	
heraf: levnedsmidler	5 289	5 741	2 819	204	222	÷ 25	
råvarer og brændsel	173	198	96	105	120	÷ 22	
bearbejdede varer	97	108	48	261	292	÷ 35	
<i>Danmark</i>	394	354	165	526	473	÷ 45	
heraf: levnedsmidler	366	333	149	510	465	÷ 48	
råvarer og brændsel	13	13	14	1 001	1 008	40	
bearbejdede varer	15	8	2	829	444	÷ 60	
<i>Finland</i>	180	198	64	217	240	÷ 41	
heraf: levnedsmidler	152	152	53	189	189	÷ 29	
råvarer og brændsel	28	46	11	1 167	1 922	÷ 67	
bearbejdede varer	0	0	0	.	.	.	
<i>Norge</i>	86	165	38	131	250	÷ 59	
heraf: levnedsmidler	85	151	26	137	243	÷ 70	
råvarer og brændsel	0	1	1	.	.	0	
bearbejdede varer	1	13	11	31	318	83	
<i>Sverige</i>	392	503	137	177	228	÷ 41	
heraf: levnedsmidler	335	456	112	179	243	÷ 48	
råvarer og brændsel	54	44	24	193	157	33	
bearbejdede varer	3	3	1	52	49	.	
<i>Norden i alt</i>	1 052	1 220	404	237	274	÷ 45	
heraf: levnedsmidler	938	1 092	340	234	271	÷ 49	
råvarer og brændsel	95	104	50	300	327	÷ 19	
bearbejdede varer	19	24	14	174	209	27	
Ovrige EFTA-lande	1 249	1 201	857	376	362	2	
EEC	1 118	1 239	431	377	418	÷ 44	
Ostlande	640	719	544	68	76	11	
USA, Canada, Japan, Australia, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	921	1 043	492	195	221	÷ 37	
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	579	625	235	188	203	÷ 35	

Bilag 7. Norges import

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til 1967 jan./sep. %
	mill.	n. kr.		Indeks (1959 = 100)		
<i>Oprindelseslande</i>						
<i>Alle lande</i>	15 787	17 161	14 486	167	182	20
heraf: levnedsmidler	1 698	1 864	1 374	139	152	2
råvarer og brændsel	2 638	2 943	2 168	195	217	4
bearbejdede varer	11 451	12 354	10 944	167	180	27
<i>Danmark</i>	861	997	902	205	237	42
heraf: levnedsmidler	112	126	81	211	237	7
råvarer og brændsel	51	64	51	239	300	16
bearbejdede varer	698	807	770	202	233	49
<i>Finland</i>	117	193	204	219	362	48
heraf: levnedsmidler	4	9	8	683	1 500	33
råvarer og brændsel	12	12	12	48	51	71
bearbejdede varer	101	172	184	355	604	47
<i>Island</i>	18	28	14	142	223	÷ 33
heraf: levnedsmidler	18	26	12	145	214	÷ 40
råvarer og brændsel	0	0	1	.	.	.
bearbejdede varer	0	2	1	.	.	0
<i>Sverige</i>	3 349	3 224	2 750	220	211	30
heraf: levnedsmidler	81	79	68	336	329	26
råvarer og brændsel	385	476	323	441	546	13
bearbejdede varer	2 883	2 669	2 359	204	189	32
<i>Norden i alt</i>	4 345	4 442	3 870	216	221	33
heraf: levnedsmidler	215	240	169	239	267	8
råvarer og brændsel	448	552	387	337	416	15
bearbejdede varer	3 682	3 650	3 314	206	204	37
<i>Øvrige EFTA-lande</i>	2 313	2 819	2 481	157	191	24
EEC	4 599	4 777	3 682	139	144	8
Østlande	522	544	458	149	155	18
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	2 399	2 886	2 623	190	229	29
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	1 609	1 693	1 372	155	163	6

Bilag 8. Norges eksport

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
	mill. n. kr.			Indeks (1959 = 100)		
<i>Forbrugslande</i>						
<i>Alle lande</i>	10 309	11 156	8 959	178	193	9
heraf: levnedsmidler	1 861	1 987	1 539	137	147	6
råvarer og brændsel	1 595	1 536	1 152	164	158	÷ 2
bearbejdede varer	6 853	7 633	6 268	198	221	13
<i>Danmark</i>	741	790	696	196	209	28
heraf: levnedsmidler	57	51	46	175	156	18
råvarer og brændsel	43	44	34	161	163	3
bearbejdede varer	641	695	616	201	218	31
<i>Finland</i>	195	238	177	199	243	0
heraf: levnedsmidler	31	35	19	357	400	÷ 27
råvarer og brændsel	24	32	25	349	472	4
bearbejdede varer	140	171	133	170	208	5
<i>Island</i>	53	103	57	241	466	÷ 31
heraf: levnedsmidler	1	1	1	.	.	0
råvarer og brændsel	1	1	0	.	.	.
bearbejdede varer	51	101	56	233	457	÷ 31
<i>Sverige</i>	1 620	1 698	1 377	292	306	9
heraf: levnedsmidler	188	201	159	204	219	6
råvarer og brændsel	282	236	171	529	441	÷ 3
bearbejdede varer	1 150	1 261	1 047	281	308	12
<i>Norden i alt</i>	2 609	2 829	2 307	248	269	12
heraf: levnedsmidler	277	288	225	207	216	4
råvarer og brændsel	350	313	230	402	358	÷ 2
bearbejdede varer	1 982	2 228	1 852	238	268	15
Ovrige EFTA-lande	2 056	2 332	1 947	156	177	15
EEC	2 584	2 709	2 052	172	180	2
Ostlande	490	385	300	151	119	11
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	1 189	1 359	1 047	158	181	5
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	1 381	1 542	1 306	164	183	16

Bilag 9. Sveriges import

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967
	mill. sv. kr.			Indeks (1959 = 100)		%
<i>Oprindelseslande</i>						
<i>Alle lande</i>	22 644	23 662	17 912	181	189	3
heraf: levnedsmidler	2 715	3 028	2 170	149	166	0
råvarer og brændsel	3 976	4 230	2 976	145	154	÷3
bearbejdede varer	15 953	16 404	12 766	202	207	5
<i>Danmark</i>	1 417	1 488	1 254	288	303	18
heraf: levnedsmidler	348	367	299	216	227	17
råvarer og brændsel	168	177	148	439	462	18
bearbejdede varer	901	944	807	308	323	19
<i>Finland</i>	505	666	492	439	579	10
heraf: levnedsmidler	19	35	41	170	321	78
råvarer og brændsel	65	53	39	157	129	3
bearbejdede varer	421	578	412	669	917	6
<i>Island</i>	48	62	31	158	206	÷3
heraf: levnedsmidler	41	54	29	167	219	7
råvarer og brændsel	7	8	2	117	144	÷60
bearbejdede varer	0	0	0	.	.	0
<i>Norge</i>	1 227	1 302	1 045	283	300	10
heraf: levnedsmidler	138	152	121	204	225	4
råvarer og brændsel	221	199	144	404	363	3
bearbejdede varer	868	951	780	278	305	13
<i>Norden i alt</i>	3 197	3 518	2 822	298	328	13
heraf: levnedsmidler	546	608	490	206	230	16
råvarer og brændsel	461	437	333	330	313	8
bearbejdede varer	2 190	2 473	1 999	328	371	13
Øvrige EFTA-lande	4 202	4 589	3 544	199	217	5
EEC	8 502	8 539	6 340	165	165	1
Østlande	1 011	1 117	838	176	195	3
USA, Canada, Japan, Australien, New Zealand, Sydafrikanske Republik	2 816	2 913	2 111	174	180	÷5
Andre lande (navnlig udviklingslande)	2 916	2 986	2 257	150	154	1

Bilag 10. Sveriges eksport

	1965	1966	Jan./sep. 1967	1965	1966	Stigning jan./sep. 1966 til jan./sep. 1967 %
	mill. sv. kr.			Indeks (1959 = 100)		
<i>Forbrugslande</i>						
<i>Alle lande</i>	20 541	22 103	17 036	180	193	7
heraf: levnedsmidler	708	711	556	153	154	1
råvarer og brændsel	5 514	5 492	3 988	145	145	÷ 1
bearbejdede varer	14 319	15 900	12 492	200	222	10
<i>Danmark</i>	1 851	1 982	1 626	251	269	12
heraf: levnedsmidler	62	61	58	256	255	26
råvarer og brændsel	316	294	249	202	188	14
bearbejdede varer	1 473	1 627	1 319	264	292	11
<i>Finland</i>	1 034	1 197	868	273	316	0
heraf: levnedsmidler	25	42	17	178	296	÷ 53
råvarer og brændsel	88	86	57	400	394	÷ 14
bearbejdede varer	921	1 069	794	268	312	4
<i>Island</i>	34	53	39	178	275	0
heraf: levnedsmidler	1	1	1	350	400	0
råvarer og brændsel	3	4	4	533	583	33
bearbejdede varer	30	48	34	164	264	÷ 3
<i>Norge</i>	2 409	2 316	2 016	211	203	31
heraf: levnedsmidler	59	60	55	323	327	31
råvarer og brændsel	273	299	249	402	440	20
bearbejdede varer	2 077	1 957	1 712	197	185	32
<i>Norden i alt</i>	5 328	5 548	4 549	234	244	17
heraf: levnedsmidler	147	164	131	259	289	5
råvarer og brændsel	680	683	559	275	277	13
bearbejdede varer	4 501	4 701	3 859	228	238	18
Ovrige EFTA-lande	3 448	3 690	2 954	175	187	8
EEC	6 384	6 690	4 624	181	189	÷ 6
Ostlande	872	976	872	148	166	27
USA, Canada, Japan, Austra- lien, New Zealand, Sydafri- kanske Republik	2 121	2 502	1 924	159	188	11
Andre lande (navnlig udvik- lingslande)	2 388	2 697	2 113	139	157	10

*TILLÄGG 5***PM angående det nordiska produktionssamarbetet**

I december 1962 utarbetade det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet efter samråd med bl. a. representanter för industriförbunden och olika branschföreningar i de nordiska länderna en utförlig redogörelse för omfattningen av det nordiska produktionssamarbetet, vilken som bilaga fogades till Norska ministerkommitténs berättelse om det ekonomiska samarbetet till Nordiska rådets 11:e session i februari 1963. I redogörelsen redovisades dels samarbetet mellan industrins olika organisationer, dels det konkreta samarbetet mellan enskilda företag i de olika nordiska länderna, dels också samverkan på det konsumentkooperativa området. Ministerkommittén uppdrog senare åt samarbetsutskottet att i fortsättningen följa utvecklingen av det nordiska produktionssamarbetet och att så snart det kunde anses praktiskt lämpligt utarbeta en kompletterande redogörelse härom.

På grundval av uppgifter hämtade ur pressen samt upplysningar som erhållits vid kontakter med representanter för industriförbunden och vissa branschorganisationer i de nordiska länderna har i bilaga till denna promemoria gjorts en förteckning över sammanslagningar och samarbetsavtal mellan nordiska företag efter år 1962. Förteckningen upptar 63 nytillkomna samarbetsavtal under denna tid eller i genomsnitt omkring 12 per år. Det bör understrykas att sammansällningen eftersom den främst bygger på pressuppgifter inte är fullständig. Sannolikt finns det en rad ytterligare exempel på praktiskt företagsarbete, som inletts under de senaste åren.

Frågan om ett utbyggt underleverantörssamarbete mellan företag i de nordiska länderna har under senare år ägnats ökad uppmärksamhet från såväl industrins som myndigheternas sida. Verkstadsindustrin är den bransch inom vilken underleverantörssystemet är mest utvecklat i Norden. Mellan verkstadsindustrins branschorganisationer förekommer sedan flera år tillbaka ett allt mer omfattande samarbete med inriktning på konkreta arbetsuppgifter. Som exempel härpå har — som framgår av tidigare berättelser till Nordiska rådet — nämnts bl. a. det leverantörsregister, som utges av de fyra nordiska branschorganisationerna, och som syftar till att göra det lättare för inköpare i företag i de nordiska länderna att finna lämpliga leverantörer inom nordisk verkstadsindustri. Vidare har pekats på den gemensamma nordiska underleverantörsbörs, som under 1966 inrättats på verkstadsområdet. Syftet härmed är att företag i de nordiska länderna skall kunna fortlöpande utbyta informationer om behov av respektive tillgång på ledig kapacitet i verkstäderna.

Någon statistik, som visar i vilken utsträckning underleverantörsbörsen lett till avtal mellan nordiska företag, finns inte. En viss indikation på den omfattning verksamheten haft ger följande siffror från Sveriges mekanförbund. Hittills har mekanförbundet publicerat c:a 270 danska notiser, som har lett till i runt tal 60 förfrågningar från svenska firmor. Vidare har publicerats c:a 120 norska notiser, vilka har lett till drygt 40 förfrågningar från svenska företag. 150 notiser om ledig kapacitet i finska företag har resulterat i 60 svenska förfrågningar. I vilken utsträckning dessa förfrågningar lett till att underleveranser kommit till stånd är däremot inte känt. En inom branschen företagen enkät har emellertid visat att av 220 tillfrågade företag något fler än hälften knutit bestående kontakter med företag i övriga nordiska länder genom den nordiska underleverantörsbörsens försorg.

Slutligen kan nämnas att länsstyrelsen i Värmlands län under 1966 företagit en enkät om den värmländska industrins kontakter med den norska marknaden, som belyser produktionssamarbetets omfattning inom en avgränsad region. Resultaten av undersökningen är baserade på svar från sammanlagt c:a 100 företag inom bl. a. verkstads-, järn- och stål-, cellulosa-, trä- samt textil- och konfektionsindustrin. Tillsammans har enkätföretagen tre fjärdedelar av hela antalet industrisysselsatta i länet. De har en sammanlagd försäljning på nära 2 400 miljoner kronor, varav drygt 1 000 miljoner kronor går till andra länder. Norges andel av denna export utgör 50 miljoner kronor. Av undersökningen framgår att 17 av de tillfrågade företagen — huvudsakligen verkstadsindustrier — har upprättat samarbete med norska underleverantörer. Sammanlagt 13 företag — också här främst inom den mekaniska industrin — är själva underleverantörer till norska företag.

BILAGA 4

**Förteckning över sammanslagningar och samarbetsavtal
mellan nordiska företag efter 1962**

Verkstadsprodukter

Kockums mekaniska verkstads AB (S) Odense Staalskribsvaerft (Lindövarvet) (D)	Fartyg; samarbete om skrovbyggnad och annan teknisk verksamhet
Wilhelm Wilhemsen (N) Svenska ostasiatiska kompaniet (S) Transatlantie (S)	Fraktfartyg; samarbetsöverenskommelse om seriebygge av automatiserade och rationaliserade fraktfartyg
Oy Wärtsilä AB (F) Kockums mekaniska verkstads AB (S)	Fartyg; samarbete på databehandlingsområdet; koordinering av utvecklingsprogram och utbyte av uppgifter om bl. a. fartygstekniska beräkningar
A/S Rjukanmaskiner (N) Ingenjörfirma Marinprodukter (S)	Truckar m. m.; samarbete om marknadsföring i Sverige av norska företagets produkter
A/S Rjukanmaskiner (N) AB Lastnings- och lossningstjänst (S)	Truckar; produktions- och försäljnings-samarbete
AB Bolinder-Munktell (S) Oy Fiskars AB (F)	Delar till jordbrukstraktorer; avtal om leveranser från finska företaget av delar till B-M-traktorer
Gresvig A/S (N) Monark-Crescent-koncernen (S)	Cyklar; produktionen av norska »Diamant»-cyklar flyttas till Sverige
AB Electrolux (S) A/S Atlas (D)	Kylskåp; samgående, produktionsuppdelning
A/S Elektra (N) AB Electrolux (S)	El.spisar m. m.; försäljnings- och tekniskt samarbete
Upo Oy (F) AB Electrolux (S)	Hushållsmaskiner; förhandlingar om centralisering av produktionen och utbyte av tekniska uppgifter
Salora Oy (F) Hede Nielsens Fabriker A/S (D)	Radio- och TV-mottagare; produktions-samarbete

ASEA (S) Thomas B. Thrige (D) A/S Titan (D)	El.-teknik; ASEA köpt 27 % av aktiekapitalet; produktionsuppdelning, tekniskt och försäljningssamarbete
Luma (S) Luma (N)	Glödlampor, TV m. m.; köp av norska Luma (30 % av aktiekapitalet); produktionskoordinering
AB Pumpindustri (Sonesonkoncernen) (S) Karhula bruk (Ahlströmskoncernen) (F)	Pumpar m. m.; avtal om produktfördelning och gemensam marknadsföring av motpartens produkter i resp. hemland; gemensam marknadsföring i Västeuropa genom särskilt försäljningsbolag, Scanpump
Aksjeselskapet CTC Eilert Østbye (N) AB Wascator (S) A/S Årnes fabrikker (N)	Tvättermaskiner; fabrikererna sammanslagna till ett bolag — CTC — vars huvudaktieägare är CTC-koncernen, Göteborg; rationalisering av produktion och administration
A. S. Myrens verksted (N) AB Karlstads mekaniska verkstad (S) Waplans mekaniska verkstad AB (S)	Barkmaskiner; samarbetsavtal om utveckling och försäljning; gemensamt kontor, Felleskontoret MWK, i Vaplan; fortsättning av Kamyr-samarbetet
Sunds AB (S) Bröd. Åkesons maskinfabrik (S) E. Schou Andersens Maskinfabrik (D)	Maskiner för plastindustrin; specialisering av produktionen
F. E. Lindström AB (S) Kongsberg våpenfabrik (N)	Verktyg; samarbete om produktion och marknadsföring
O. Mustad & Søn (N) AB Sätters yxfabrik (S)	Verktyg; Mustad övertagit svenska företaget
Bahco (S) Helle fabrikker (N)	Knivar; produktionen överförs till Norge, marknadsföring av svenska företaget
<i>Kemikalier, färger, plast m. m.</i> Titan Co A/S (N) Kronos — Titanpigment AB (S)	Titanpigment; norska företaget (dotterbolag till National Lead, USA) köpt aktiemajoritet i svenska företaget, som skall samordna försäljningen i Sverige
Wargöns AB (S) Firma Haldor Topsøe (D)	Katalysatorer för ammoniaksyntes; samarbete om tillverkning och utveckling

Alf Bjercke (N) Strandard Varnish AB (S)	Färger, lacker; norska företaget övertagit majoriteten av svenska fabriken, som ändrat namn till Alf Bjercke-Standard Varnish AB
International farvefabrikk A/S (N) Fagerhults elektriska AB (S) LYFA A/S (D) ORNO metallfabrikk (F)	Lacker och färger; försäljningssamarbete
AB Forco (S) Dansk Polyether Industri A/S (D)	Polyeter; samarbetsavtal
Dansk-norsk Kvaelstoff-fabrik (D, N)	Konstgödsel; produktionssamarbete
Noiro Oy (F) Skanpan AB (S) Skanpan A/S (D)	Kosmetik; produktionssamarbete
Oy Medicinimport AB (F) Epeco AB (S)	Teknokemi; finska företaget köpt Epeco AB
Suomen osuuskuntien keskusliitto —SOK (F) Kooperativa förbundet (S) Danmarks Brugeførelinger (D) Norges Kooperative landsforening (N) Samband Islenzka Samvinnufelega (I)	Teknokemi; de fem nordiska ländernas kooperativa förbund har bildat ett gemensamt industriföretag, Oy Nordspray AB, i Finland. Produktionen omfattar olika aerosolprodukter
<i>Metaller</i>	
Bolidens gruv AB (S) Det norske zinkkompani A/S (N)	Zink; köp (50 % av aktierna; tidigare helägt belgiskt), avtal om samarbete och råvaruleveranser från Boliden
Svenska metallverken (S) Nordisk Aluminiumindustri (D) Aluminord (D) A/S Årdal & Sunndal Verk (N)	Aluminium; Alcan ägare av aktier i nämnda företag; produktionssamarbete
Svenska metallverken (S) Porsgrund metalverk A/S (N)	SM köpt norska företaget
Bolidens gruv AB (S) Det norske Zinkkompani A/S (N) Paul Bergsøe & Son AB	Bly, zink; bildat sammanslutningen Scandinavian Lead Zinc Association (SIZA) för att stöda utvecklingsarbetet

Massa, papper

Svenska cellulosa AB (S)
De Forenede Papirfabrikker (D)

Wellpapp; gemensam drift av dotterföretagen Columbus-gruppen (SCA) och Dansk Bølgepap Industri (DFP); senare sammanförda till ett bolag, Forenede Bølgepapfabrikker A/S (senare namnändrat till Colon Emballage A/S)

Nordenfjeldske treforedling A/S (N)
Svenska skogsägarföreningars riksförbund (S)

Cellulosa; produktionssamarbete, norska företaget köper cellulosa från Sverige

Textil

Tammerfors klädesfabrik (F)
Turo Oy (F)
Bloch & Behrens (D)
Libo AB (S)

Konfektion; de finska och danska företagen bildat Industri AB Libo, som köpt Libo AB

Villayhtymä Oy (F)
A/S Arne fabrikk (N)
A/S Dale fabrikk (N)
A/S De forenede ullvarefabrikker (N)

Yllevaror; samarbete på exportmarknader utanför Norden; gemensamt försäljningskontor i England

Sandnes uldverefabrik A/S
Holmens bruks- och fabriks AB (S)
Saxylle/Kilsund AB (S)

Alvo industri A/S (N)
E. W. Just AB (S)

Textil; företagen bildat textilförädlingsbolag

A/S Oslo baand- og lidsefabrik (N)
Fabriker i Sverige m. fl. länder

Textilvaror, samarbete om forskning, produktutveckling och försäljning

Høie fabrikk (N)
Krølulfabriken Lama (D)

Sängkläder; försäljningssamarbete

Oy Suomen Trikoo AB (F)
Textilfabriken Mereur AB (S)

Trikåvaror; Suomen Trikoo köpt svenska företaget

Oy P. G. Holm AB (F)
AB Wahlbäcks fabriker (S)

Textilband; produktionssamarbete

Livsmedel m. m.

Wasabröd aktiebolag (S)
Ideal flatbrødsfabrikk (N)

Bröd; försäljningssamarbete

Tingsryds bryggeri AB (S)
Ceresbryggerierna (D)

Öl; danskt öl tappas på burkar i Sverige

Abba Fyrtonet AB (S) Chr. Bjelland & Co (N)	Konserver; försäljnings-, export-, tillverknings- och forsknings-samarbete
AB Felix (S) Frionor norsk frossenfisk A/L (N)	Fryst fisk; Felix' norska dotterföretag är medlem i Frionor; en del av produktionen säljs genom Frionor
Frionor norsk frossenfisk A/L (N) AB Ruuthsbo konserver (S)	Fiskprodukter; Frionor övertagit svenska företaget
S. W. Paasivaara-yhtymä (Koncernen) Oy (F) Margarinbolaget AB (S)	Margarin; det finska företaget tillverkar och marknadsför det svenska företagets märkesvara
Svenska chokladfabriks AB (S) Huhtamäki-yhtymä Oy (F)	Lakrits; tillverkning i Finland
Conrad Langaard A/S (N) Fazer (F)	Konfektyrer m. m.; försäljningssamarbete
Conrad Langaard A/S (N) Oy Amer-Tupakka AB (F)	Tobaksvaror; försäljningssamarbete
<i>Diverse</i>	
Oy Kymarno AB (F) AB Trelleborgplast (S)	Plastvaror; koncentrerad av produktionen genom fördelning av produktionen av vissa produkter
Plastex Oy (F) Plast AB Cipax (S)	Plastvaror; försäljningssamarbete
W. Rosenlew & Co., AB (F) AB Celloplast (S)	Plastförpackningar; produktions-samarbete
Korsør Glasvaerk (D) Grängesberg bolaget (S)	Glas; produktions- och försäljningssamarbete
A/S Norsk metallveveri (N) Nordiska maskinfilt AB (S)	Metallduk; svenska företaget huvudaktieägare i norska företaget
Viking remfabrikk A/S (N) Raaco (D)	Kil- och drivremmar, transportband; aktiemajoriteten övertagen av danska företaget; rationalisering av försäljningsapparaten
A/S Moelven brug (N) Berninabolagen (S)	Monteringsfärdiga hus; försäljningssamarbete
A/S Birger Christensen (N) Harvey & Co (D)	Anläggningar för vattenförsörjning, vattenrening, avloppsrening, pump-

	stationer etc.; samarbete om projektering och installering av kommunala anläggningar
A/S Atlas (D) Stord (N)	Anläggningar för framställning av fodermjöl; produktions- och försäljningssamarbete
Norsk hydro (N) Incentive AB (S) AB Carl Engström (S)	Kraftfoder, säd, gödselmedel, bränslen; Hydro övertagit aktiemajoriteten i firma Engström och skall utbygga lantbrukssidan i denna firma
Duni AB (S) Havis AB (F)	Servetter, stearinljus; gemensam marknadsföring på Europa
A/S Askim gummivarefabrikk (N) Finska gummifabriks AB (F) Svenska gummifabriks AB (S) Helsingborgs gummifabriks AB, Tretorn (S)	Gummiskor; produktionsuppdelning
Nateva Oy (F) Åsiverken (S)	Handväskor och kappsäckar; produktions- och försäljningssamarbete.

TILLÆG 6

Kapital- og etableringsspørgsmål i relation til EEC

(Rapport til det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg fra det nordiske udvalg for finansielle spørgsmål)

Indhold

Indledning	1639
I. De gældende internationale kapital- og etableringsbestemmelser, som de nordiske lande allerede nu er underkastet	1639
A. Valutafondens bestemmelser	1639
B. OECD's bestemmelser	1640
C. EFTA's bestemmelser	1645
II. EEC's bestemmelser vedrørende kapitalbevægelser og etableringsret	1646
A. EEC's nuværende regler vedrørende kapitalbevægelser	1646
B. Kommissionens forslag til 3. kapitaldirektiv	1649
C. EEC's bestemmelser vedrørende etableringsret	1651
III. De enkelte nordiske landes kapital- og etableringsbestemmelser samt de vigtigste problemer i forbindelse med en eventuel opfyldelse af EEC's regler	1655
A. Danmark	1655
a. Kapitalbestemmelser	1655
b. Etableringsbestemmelser	1663
B. Finland	1667
a. Kapitalbestemmelser	1667
b. Etableringsbestemmelser	1670
C. Island	1672
a. Kapitalbestemmelser	1672
b. Etableringsbestemmelser	1676
D. Norge	1679
a. Kapitalbestemmelser	1679
b. Etableringsbestemmelser	1686
E. Sverige	1693
a. Kapitalbestemmelser	1693
b. Etableringsbestemmelser	1698
IV. Sammenfatning	1704
A. Indledning	1704
B. Ønsket om at kunne føre en selvstændig pengepolitik	1705
C. Hensynet til betalingsbalancen og valutareserverne	1709
D. Nationale hensyn	1712
E. Særlige problemer i overgangstiden	1714
F. Fordele ved gennemførelsen af EEC's kapitalbestemmelser	1714

Indledning

Efter anmodning fra Ministerkomiteen for nordisk økonomisk samarbejde udarbejdede Det nordiske udvalg for finansielle spørgsmål i løbet af 1962 en rapport om kapital- og etableringsspørgsmål i relation til EEC. Denne rapport blev med skrivelse af 12. oktober 1962 oversendt til Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg, der videresendte den til samarbejdsministrene. Som følge af markedsforhandlingernes sammenbrud i januar 1963 blev der ikke foretaget noget skridt på grundlag af rapporten.

I løbet af 1966 blev planerne om andre staters eventuelle tilslutning til eller associering med EEC imidlertid igen aktuelle. Da såvel de nordiske landes som EEC's kapital- og etableringsbestemmelser var blevet ændret, og da problemerne i den mellemliggende tid havde været gjort til genstand for indgående undersøgelser i flere af de nordiske lande, besluttede det finansielle udvalg at foretage en ny gennemgang af problemerne. På baggrund af denne gennemgang og efter at have haft kontakt med Det nordiske samarbejdsudvalg har udvalget udarbejdet nærværende nye rapport.

Hovedvægten i rapporten er lagt på kapitalbestemmelserne, medens etableringsreglerne stort set kun er behandlet i den udstrækning, de har betydning for kapitalbevægelserne og dermed for penge- og valutapolitikken.

Rapporten er opdelt i fire hoveddele:

- I. De gældende internationale kapital- og etableringsbestemmelser, som de nordiske lande allerede nu er underkastet (IMF's, OECD's og EFTA's regler).
- II. EEC's bestemmelse vedrørende kapital og etablering.
- III. De enkelte nordiske landes kapital- og etableringsbestemmelser samt de vigtigste problemer i forbindelse med en eventuel opfyldelse af EEC's regler.
- IV. Sammenfatning af de nordiske landes problemer i forbindelse med en eventuel opfyldelse af EEC's kapital- og etableringsbestemmelser

I. De gældende internationale kapital- og etableringsbestemmelser, som de nordiske lande allerede nu er underkastet

A. Valutafondens bestemmelser

Medlemmer af Den internationale Valutafond (IMF) har ved at ratificere overenskomsten af 22. juli 1944 om oprettelse af fonden principielt forpligtet sig til at undgå restriktioner vedrørende betalinger og overførsler i forbindelse med løbende internationale transaktioner samt til ikke at indføre diskriminerende valutabestemmelser. Regulering af kapitalbevægelser er

udtrykkeligt tilladt. Fonden kan endog anmode et medlem om at udøve en sådan kontrol for at hindre, at fondens midler anvendes til dækning af udadgående kapitalbevægelser. Ifølge sagens natur indeholder overenskomsten om oprettelsen af fonden ikke regler om etablering. Alle de nordiske lande er medlemmer af Valutafonden.

B. OECD's bestemmelser

Inden for OEEC blev der i 1950-erne vedtaget en række bestemmelser om medlemslandenes forpligtelser til liberalisering af først løbende synlige og usynlige transaktioner og siden tillige af kapitalbevægelser. De fastsatte bestemmelser blev i 1961 i forbindelse med etableringen af OECD dels begrænset til kun at omfatte løbende usynlige transaktioner (hovedsagelig tjenesteydelser) og kapitalbevægelser, dels ændret på visse punkter. Alle de nordiske lande med undtagelse af Finland er medlemmer af OECD, og Finland er indirekte forpligtet til at overholde visse af OECD's regler gennem FINEFTA-overenskomsten, *se herom s. 132*.

OECD's nugældende liberaliseringsbestemmelser er indeholdt i to koder, der er offentliggjort i december 1964 (Code of Liberalisation of Current Invisible Operations) og juni 1965 (Code of Liberalisation of Capital Movements). Den sidste kode, der kaldes kapitalkoden, indeholder de regler, der har været gældende siden 28. juli 1964, på hvilken dato OECD's råd vedtog den seneste betydelige udvidelse af forpligtelserne. OECD's medlemslande har ved i organisationens råd at godkende disse bestemmelser principielt forpligtet sig til over for OECD-landene at afskaffe restriktioner på løbende usynlige transaktioner og kapitalbevægelser, for kapitalbevægelsernes vedkommende dog kun i det omfang, det er nødvendigt for et effektivt økonomisk samarbejde. Medlemslandene skal videre tilstræbe at udvide liberaliseringen til at omfatte alle medlemmer af IMF (begge koders art. 1). OECD's medlemslande har på den anden side ret til at tage forbehold over for enkelte positioner i kapitalkoden eller at få indrømmet en generel undtagelsesstilling, såfremt de økonomiske eller finansielle forhold i vedkommende land gør det påkrævet.

OECD's medlemslande har i kapitalkoden lovet at tilstræbe ikke at indføre nye eller skærpe bestående restriktioner vedrørende kapitalbevægelser (art. 1).

De konkrete liberaliseringsforpligtelser er opført på to lister, A og B, i et annekst til kapitalkoden. Der kan tages forbehold over for de enkelte forpligtelser, for de på liste A anførte dog normalt kun i forbindelse med vedtagelsen af den pågældende forpligtelse i organisationens råd, medens forbehold over for de på liste B anførte forpligtelser kan tages når som helst (art. 2).

Medlemslandene må ikke diskriminere mellem andre medlemslande med hensyn til sådanne former for kapitalbevægelser, for hvilke der i koden er

fastsat konkrete liberaliseringsforpligtelser (art. 9). Der er dog en vis adgang for medlemslande, som udgør dele af særlige toldområder eller monetære områder, til at diskriminere til fordel for hinanden (art. 10).

Forpligtelserne gælder som alt overvejende hovedregel såvel import som eksport af kapital.

De vigtigste former for kapitalbevægelser, der i dag omfattes af OECD-reglerne om liberalisering, er følgende:

Liste A

1. Direkte investeringer, herunder erhvervelse af fast ejendom til erhvervsmæssig brug og realisation af direkte investeringer.
2. Introduktion af værdipapirer på fondsbørser.
3. Køb og salg af børspapirer (ekskl. direkte investeringer, emissioner og lign.).
4. Sædvanlige kommercielle kreditter med løbetid op til 5 år til finansiering af udenrigshandel, forudsat at en indlænding deltager i transaktionen.
5. Salg af fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug.
6. Personlige kapitalbevægelser.
7. Sikkerhedsstillelse.

Liste B

8. Emissioner og lign.
9. Køb og salg af andre værdipapirer end børspapirer (ekskl. direkte investeringer, emissioner og lign.).
10. Kommercielle kreditter med løbetid op til 5 år til finansiering af udenrigshandel, forudsat at indlændinge ikke deltager i transaktionen.
11. Erhvervelse af fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug.
12. Finanskreditter og -lån med løbetid over 1 år, der optages eller ydes af et pengeinstitut.

OECD-forpligtelserne vedrørende liberalisering af nogle af de ovennævnte former for kapitalbevægelser gælder ikke ubetinget, idet de er begrænset på forskellig måde. Et land har således bl. a. mulighed for at give afslag på ansøgninger om direkte investeringer i finansieringsvirksomheder samt i andre virksomheder, hvor investeringerne må anses for at have ekstraordinært skadelige virkninger på vedkommende lands interesser. OECD har endvidere accepteret, at bl. a. de nordiske lande — uanset at de formelt har liberaliseret udadgående personlige kapitalbevægelser — kræver, at de af deres statsborgere, der emigrerer, skal opholde sig indtil 1 år i udlandet for at få ubegrænset ret til at få deres midler overført til udlandet.

De vigtigste former for kapitalbevægelser, der *ikke* omfattes af liberaliseringsforpligtelserne, er følgende:

- a. Handel med kortfristede pengemarkedspapirer.
- b. Andre kommercielle kreditter end de ovenfor under pkt. 4 og 10 nævnte.
- c. Andre finanskreditter end de ovenfor under pkt. 12 nævnte.
- d. Dispositioner vedrørende konti i pengeinstitutter.

Selv om OECD-forpligtelserne således ikke er altomfattende, er de dog i dag så vidtgående, at alene Luxembourg og Tyskland har set sig i stand til at godtage reglerne uden forbehold. (Luxembourg kræver dog transaktionerne afviklet over et særligt valutamarked.) Canada er helt undtaget fra forpligtelserne i kapitalkoden. Alle de øvrige lande har enten fået indrømmet en generel undtagelsesstilling eller fået godkendt konkrete forbehold over for kodebestemmelserne. De lande, der for tiden er indrømmet en generel undtagelsesstilling, er England, Grækenland, Island og Tyrkiet. Af konkrete forbehold er der for tiden ikke færre end ca. 175. Af alle foreliggende oplysninger fremgår det, at de fleste EEC-lande, Canada, Schweiz og USA har gennemført og opretholder en mere vidtgående liberalisering end de øvrige OECD-lande.

I den følgende oversigt er anført de forbehold, som Danmark, Norge og Sverige i henhold til art. 2 har taget over for enkeltpositioner eller dele af sådanne i listerne A og B. Desuden er der for Island, der som nævnt har en generel undtagelsesstilling, anført de forbehold, som landet måtte have taget, hvis denne undtagelsesstilling ikke havde eksisteret. Endvidere er anført Finlands tilsvarende forbehold i henhold til FINEFTA-aftalen, jfr. s. 132.

Oversigten er opstillet på basis af kapitalkodens nomenklatur. Samtlige hovedpositioner i koden er medtaget, medens der ikke er gjort noget forsøg på at gengive den nøjagtige definition og detaljerede underopdeling af de enkelte positioner. For nogle positioner er der betydelig forskel fra land til land i omfanget af de tagne forbehold. (En detaljeret gennemgang af de enkelte landes restriktioner for kapitalbetalinger findes i kapitel III, side 142 f.).

Liste A	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
1. Direkte investeringer:					
Indadgående	×	×	×	×	×
Udadgående	—	×	×	×	—
2. Realisation af direkte investeringer:					
Indadgående	—	—	—	—	—
Udadgående	—	×	×	—	—
3. Introduktion af indenlandske værdipapirer på udenlandske fondsbørser	—	—	×	—	—
4. Introduktion af udenlandske værdipapirer på nationale fondsbørser	×	×	—	×	×
5. Køb og salg af børs-papirer (ekskl. direkte investeringer, emissio-					

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
ner og lign.):					
Indadgående	×	×	×	×	×
Udadgående	×	×	×	×	×
6. Salg af fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug:					
Udlændinges salg i det pågældende land	—	×	×	—	—
Indlændinges salg i udlandet	—	—	—	—	—
7. Sædvanlige kommercielle kreditter med en løbetid på højst 5 år til finansiering af debitorlandets udenrigshandel:					
Indadgående	—	×	×	×	—
Udadgående	—	×	×	—	—
8. Personlige kapitalbevægelser:					
Indadgående	—	—	×	—	—
Udadgående	—	×	×	—	—
9. Kapitaloverførsel i forbindelse med livsforsikring:					
Indadgående	—	—	—	—	—
Udadgående	—	×	×	—	—
10. Sikkerhedsstillelse:					
Indadgående	—	—	—	—	—
Udadgående	—	×	×	×	—
11. Fysisk overførsel af værdipapirer:					
Import	—	—	×	—	—
Eksport	—	×	×	—	—
12. Dispositioner over spærrede tilgodehavender tilhørende udlændinge	—	×	×	—	—
I alt forbehold liste A	4	(14)	(16)	7	4

Liste B

13. Emissioner og lign:					
Indadgående	×	×	×	×	×
Udadgående	×	×	—	×	×
14. Køb og salg af andre værdipapirer end børs-papirer (ekskl. direkte investeringer, emissioner og lign.):					

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Indadgående	×	×	×	×	×
Udadgående	×	×	×	×	×
15. Køb af fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug:					
Udlændinges køb i det pågældende land	×	×	×	×	×
Indlændinges køb i udlandet	×	×	×	×	×
16. Udadgående kommercielle kreditter med en løbetid på højst 5 år til finansiering af tredjelandes udenrigshandel	—	×	×	×	×
17. Finansielle kreditter med en løbetid på over et år, der optages eller ydes af et pengeinstitut:					
Indadgående	×	×	×	×	×
Udadgående	×	×	×	×	×
18. Spillegevinster:					
Indadgående	—	—	—	—	—
Udadgående	—	—	×	—	—
I alt forbehold liste B	8	(9)	(9)	9	9
I alt forbehold liste A	4	(14)	(16)	7	4
I alt	12	(23)	(25)	16	13

De ret omfattende forbehold, der er taget fra nordisk side, skyldes en række forskellige faktorer. For så vidt angår indadgående kapitalbevægelser er forbeholdene hovedsagelig taget dels for at muliggøre, at der i et vist omfang kan føres en selvstændig penge- og valutapolitik, dels for at kunne videreføre den kontrol, som man har haft i en årrække, og som har haft til formål at begrænse udlændinges adgang til at eje naturressourcer, herunder jord. Nogle af disse forbehold skyldes dog tillige, at der hersker usikkerhed om rækkevidden af enkelte af OECD's liberaliseringsforpligtelser. For så vidt angår udadgående kapitalbevægelser skyldes forbeholdene hovedsagelig, at alle de skandinaviske lande har ønsket ved hjælp af valuta-restriktioner at kunne gribe ind over for visse former for kapitaleksport, når udviklingen i deres betalingsbalance og på det hjemlige kapitalmarked gjorde dette ønskeligt.

Der er ikke inden for OECD vedtaget særskilte bestemmelser om etableringsrettigheder. Kapitalkoden er formuleret således, at den omfatter ikke blot transfereringer, men også transaktioner, uden at indholdet af dette begreb dog er defineret nærmere.

En rådsvedtagelse fra december 1961 fastslår, at forpligtelserne i henhold til kapitalkoden ikke berører det enkelte medlemslands ret til selv at foreskrive, hvilke regler der skal gælde for udlændinges ret til at etablere sig i det pågældende land, medmindre en bestemmelse i kapitalkoden udtrykkeligt fastsætter regler herom. Denne vedtagelse tager formentlig sigte på kodens artikel 16, der bestemmer, at organisationen i visse tilfælde kan fastslå, at et medlemsland har indført eller opretholder interne arrangementer, der i væsentlig grad bevirker en ophævelse af dets kapitalliberaliseringsforpligtelser.

C. EFTA's bestemmelser

Der er ikke fastsat regler for kapitalbevægelser i EFTA-aftalen. Derimod findes der bestemmelser om etableringsrettigheder i EFTA-konventionens art. 16, således som denne er uddybet og konkretiseret ved beslutningerne på ministermødet i Bergen i maj 1966. Nævnte bestemmelser er dog kun af accessorisk karakter. Hovedprincippet er, at der ikke må diskrimineres mod statsborgere fra andre medlemslande ved at anvende etableringsrestriktioner, der stiller disse mindre gunstigt end etableringslandets egne statsborgere, i det omfang en sådan diskrimination ville modvirke («frustrate») de forventede fordele ved told- og restriktionsafviklingen for handelen med EFTA-varer.

De nævnte bestemmelser gælder umiddelbart for Danmark, Norge og Sverige.

Island er derimod, da landet ikke er medlem af eller associeret med EFTA, ikke bundet af bestemmelserne. Island overvejer for tiden at søge optagelse i EFTA.

I henhold til FINEFTA-overenskomsten skal bl. a. EFTA-konventionens regler om etablering finde anvendelse på forholdet mellem Finland og medlemsstaterne. Da reglerne om kapitalbevægelser i FINEFTA-overenskomsten ikke er helt klare, er de for tiden under revision. Der er allerede i et arbejdsudvalg opnået enighed om, at ethvert EFTA-land skal tilstå Finland en ikke mindre gunstig behandling end den, som den pågældende medlemsstat tilstår andre medlemsstater i medfør af OECD's kapitalkode, samt at Finland til gengæld principielt skal opfylde forpligtelserne i OECD's kapitalkode i dennes nuværende skikkelse. En oversigt over de forbehold, som Finland har taget til koden, findes side 129—131. De nævnte regler forstås som omfattende såvel usynlige løbende transaktioner og overførsler som kapitalbevægelser i det omfang, disse er liberaliseret i henhold til OECD's regler.

II. EEC's bestemmelser vedrørende kapitalbevægelser og etableringsret

EEC's formål er i henhold til traktatens art. 2 at fremme en harmonisk udvikling af de forskellige former for økonomisk virksomhed i fællesskabet som helhed, en vedholdende og afbalanceret udvidelse af den økonomiske aktivitet, en øget stabilitet, en hurtigere vækst i levestandarden og snævrere forbindelser mellem medlemsstaterne.

Disse mål skal nås ikke blot gennem oprettelse af et frit varemarked, men også gennem en gradvis samordning af medlemsstaternes økonomiske politik på en række andre områder. Der skal således gennemføres en afvikling af hindringerne for den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kapital mellem medlemsstaterne. Der vil derved blive skabt basis for en mere vidtgående arbejdsdeling, dvs. en mere økonomisk anvendelse af ressourcerne. Frigørelsen af kapitalbevægelser og integreringen af kapitalmarkederne med henblik på at sikre alle virksomheder i Fællesmarkedet ensartede finansieringsbetingelser anses derfor af EEC for at udgøre en vigtig bestanddel af den økonomiske politik.

EEC's kapitalbestemmelser er således et led i et samlet system. Som følge heraf er de mere vidtgående og mere konkret udformet end OECD's regler, ligesom der er grund til at forvente, at afviklingen af kapitalrestriktionerne i det lange løb stort set vil foregå i takt med integrationen på andre områder.

A. EEC's nuværende regler vedrørende kapitalbevægelser

EEC's generelle bestemmelser vedrørende kapitalbevægelser findes i traktatens art. 67—73.

Hovedbestemmelsen i art. 67 pålægger medlemsstaterne — i det omfang det er nødvendigt for Fællesmarkedets tilfredsstillende funktion — gradvis i løbet af overgangsperioden at afskaffe indbyrdes restriktioner på bevægelser af kapital tilhørende parter hjemmehørende i medlemsstaterne samt diskriminerende behandling på grundlag af parternes nationalitet, bopæl eller stedet for kapitalens anbringelse.

I det omfang, valutabevillinger endnu er nødvendige efter traktatens ikrafttræden, skal disse udstedes så frit som muligt, og interne bestemmelser vedrørende kapitalmarked og långivning skal praktiseres ikke-diskriminerende, idet dog lån, der er bestemt til at finansiere en medlemsstat eller lokale offentlige organer inden for dens område, kun kan emitteres i andre medlemsstater med disses billigelse (art. 68).

Der skal træffes foranstaltninger til en samordning af medlemsstaternes valutapolitik over for tredjelande og herunder tilstræbes den størst mulige liberalisering. Direktiver på dette område kræver enstemmighed i rådet. Såfremt forskelle mellem medlemsstaternes valutabestemmelser over for tredjelande i forbindelse med frigørelsen af de indbyrdes kapitalbevægelser

giver anledning til omgæelser af den enkelte stats bestemmelser, har denne en vis adgang til at træffe modforholdsregler (art. 70). Medlemsstaterne skal bestræbe sig på hverken at indføre nye valutarestriktioner inden for fællesskabet eller at skærpe bestående regler, ligesom de har erklæret sig rede til i det omfang, deres økonomiske stilling — herunder især betalingsbalancesituationen — tillader det, at udvide liberaliseringen på kapitalområdet i større omfang end efter traktatens bestemmelser. Kommissionen kan rette henstillinger til medlemsstaterne herom (art. 71).

Medens der inden for OECD er en vidtgående adgang for de enkelte medlemslande til at tage forbehold over for de enkelte liberaliseringsforpligtelser, er der inden for EEC ikke formelt givet medlemsstaterne adgang til at tage forbehold over for de enkelte liberaliseringsforpligtelser. Visse muligheder i så henseende foreligger dog ved tilføjelsen af særlige protokoller og gennem de bestemmelser, som hidtil har gjort det muligt for Frankrig, Holland og Italien at blive fritaget for at opfylde visse direktivregler, jfr. nedenfor om de nugældende regler for liste C.

Der er derimod i traktaten åbnet den enkelte medlemsstat adgang til med kommissionens billigelse at træffe beskyttelsesforanstaltninger, såfremt kapitalbevægelserne medfører forstyrrelser i kapitalmarkedets funktion i den pågældende stat. Hvor forholdets presserende karakter eller ønsket om hemmeligholdelse af de påtænkte foranstaltninger gør det nødvendigt, kan disse træffes uden forudgående rådslagning med kommissionen, men denne skal straks underrettes om de trufne forholdsregler og kan da forlange dem ændret eller ophævet (art. 73).

Der kan også blive tale om at begrænse den frie bevægelighed for kapital på grund af vanskeligheder med betalingsbalancen i almindelighed, således hvis en anden medlemsstat ændrer sin valutakurs på en måde, som alvorligt fordrejer konkurrencevilkårene (art. 107), eller hvis landet i øvrigt har eller alvorligt trues af betalingbalancevanskeligheder (art. 108). I sådanne tilfælde kan kommissionen bemyndige den pågældende stat til at træffe de foranstaltninger, den anser for nødvendige.

De nævnte undtagelsesbestemmelser er ikke hidtil blevet benyttet.

Uanset bestemmelserne i artikel 70 er der endnu ikke fremsat noget forslag til samordning af EEC-staternes politik vedrørende kapitalbevægelser mellem dem og tredjelande. Kommissionen har dog i 1965 forelagt rådet et forslag om konsultationer mellem medlemslandene vedrørende EEC's politik for sådanne kapitalbevægelser. Når der endnu ikke er fastsat regler på dette område, skyldes det utvivlsomt, at hovedparten af disse kapitalbevægelser er reguleret af OECD's regler. EEC's råd har derimod udstedt to direktiver henholdsvis den 11. maj 1960 og den 18. december 1962, der regulerer kapitalbevægelserne mellem EEC-staterne. Bestemmelserne er formuleret således, at de må antages at gælde, uanset i hvilken møntsort transaktioner afsluttes og overføres gennemføres. De to direktiver udgør tilsammen en

helhed. De enkelte arter af kapitalbevægelser er i disse direktivbestemmelser fordelt på fire lister A til D.

Liste A

Denne liste omfatter transaktioner, som er liberaliseret ubetinget. Liberaliseringsforpligtelsen kan opfyldes ved ubegrænset imødekommelse af ansøgninger til valutamyndighederne.

De vigtigste poster er:

1. Direkte investeringer (bortset fra investeringer i visse finansieringsvirksomheder) og tilbagetrækning af direkte investeringer.
2. Dispositioner vedrørende fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug.
3. Kommercielle kreditter med en løbetid på højst 5 år.
4. De fleste arter af personlige kapitalbevægelser.

En medlemsstat kan bestemme, at betalingerne skal finde sted over et særligt valutamarked, forudsat at kurserne ikke afviger væsentligt eller for længere tidsrum fra de for løbende transaktioner gældende.

Liste B

Denne liste omfatter ligesom liste A transaktioner, som er liberaliseret ubetinget, men i modsætning til liste A skal liberaliseringen her gennemføres ved udstedelse af generelle tilladelser.

De vigtigste poster er køb og salg af de fleste børspapirer (bortset fra sådanne, der repræsenterer direkte investeringer eller sker ved emissioner) samt ind- og udførsel af sådanne værdipapirer.

Det kan bestemmes, at betalingerne skal ske over et særligt valutamarked, men det skal tilstræbes, at kurserne ikke kommer til at afvige væsentligt og for længere tidsrum fra de gældende kurser for løbende transaktioner. Denne mulighed har været udnyttet af Benelux-landene, men de pågældende markeder synes i de senere år kun at have haft ringe betydning. Under Congokrisen i 1960, hvor der var tale om kraftige bevægelser i de frie kurser i Belgien-Luxembourg, gav det anledning til alvorlig kritik fra de øvrige EEC-lande. Holland har i oktober 1966 ophævet sit frie valutamarked. Det monetære udvalg har allerede i 1963 opfordret Belgien-Luxembourg til at slå det officielle og det frie valutamarked sammen. Det ser således ud til, at EEC ønsker efterhånden at få de særlige valutamarkeder afskaffet.

Liste C

Denne liste omfatter transaktioner, som kun er betinget liberaliseret, idet medlemsstaterne har adgang til at opretholde eller genindføre valutarestriktioner, dersom liberaliseringen hindrer realiseringen af landets økonomisk-politiske målsætninger. Adgangen er imidlertid begrænset til at gælde de restriktioner, som var i kraft på det tidspunkt, direktivet blev iværksat. Proceduren minder meget om adgangen til at tage forbehold inden for OECD. Frankrig, Italien og Holland har hidtil påberåbt sig disse undtagelsesbestemmelser for væsentlige dele af posterne på liste C.

De vigtigste poster er:

1. Emissioner.
2. Handel med andre værdipapirer end de på listerne A og B anførte.
3. Kommercielle kreditter med en løbetid på over 5 år.
4. Finanskreditter med en løbetid på over 1 år.

Liste D.

Denne liste omfatter transaktioner, for hvilke liberaliseringen er helt frivillig. Restriktioner skal dog meddeles EEC's organer.

De vigtigste poster er:

1. Kortfristede investeringer i pengemarkedspapirer.
2. Kontomidler i pengeinstitutter.
3. Kreditter og lån, der ikke omfattes af positioner på listerne A og C.

Det monetære udvalg skal mindst en gang om året gennemgå de tilbageværende restriktioner for kapitalbevægelser, som står opført såvel på liste D som på liste A, B og C. Udvalget skal rapportere til kommissionen om de restriktioner, der burde kunne ophæves.

Indtræden i EEC vil således for de nordiske lande betyde, at de ikke længere ved forbehold vil kunne unddrage sig liberalisering af de former for kapitalbevægelser, der er opført på EEC's lister A og B, og som med visse undtagelser kun omfatter poster, der er optaget enten i OECD's kapitalkodes liste A eller i OECD's kode for løbende usynlige transaktioner. På nuværende tidspunkt vil man stadig kunne undlade liberalisering af liste C, der i store træk svarer til liste B i OECD's kapitalkode, samt af liste D.

Yderligere må man regne med, at de kvalifikationskrav, der må antages at skulle opfyldes, for at en undtagelsesstilling kan opnås i tilfælde af vanskeligheder såvel på kapitalmarkedet som med betalingsbalancen og lign., er meget strengere i EEC end i OECD.

B. Kommissionens forslag til 3. kapitaldirektiv

I april 1964 fremsatte kommissionen efter forhandling med det monetære udvalg forslag til et 3. kapitaldirektiv, der tilsigtede afvikling af en række foranstaltninger, som uden at være egentlige valutarestriktioner hindrede eller hæmmede kapitalbevægelserne mellem medlemslandene.

Forslaget blev ikke gennemført, hovedsagelig fordi Belgien-Luxembourg og Tyskland, som i forvejen havde liberaliseret praktisk taget alle kapitalbevægelser, fandt, at gennemførelsen af forslaget måtte kombineres med en ophævelse af Frankrigs, Hollands og Italiens undtagelsesstilling med hensyn til de vigtigste poster i liste C, hvilket disse lande afslog.

Kommissionen har den 8. februar 1967 forelagt rådet et nyt forslag til et 3. kapitaldirektiv, i hvilket den har kombineret den væsentligste del af forslaget af 14. april 1964 med nye bestemmelser, der indebærer et vist hensyn til de rejste indvendinger. Forslaget har i april 1966 været behandlet af det monetære udvalg, som anbefalede det.

Hovedpunkterne i det nye forslag, der udelukkende vedrører transaktioner mellem medlemslandene, er følgende:

1. Afvikling af alle lovmæssige og administrative forholdsregler af andre arter end valutabestemmelser, som indebærer forskelsbehandling

a) på en medlemsstats kapitalmarked af emittenter af værdipapirer på grundlag af disses nationalitet eller hjemsted eller

b) på et medlemslands fondsbørser med hensyn til introduktion af værdipapirer på grundlag af udstedernes nationalitet eller hjemsted.

2. Som hovedregel afvikling af lovmæssige og administrative forholdsregler af andre arter end valutabestemmelser, der i forbindelse med finansinstitutters erhvervelse af værdipapirer indebærer forskelsbehandling af udenlandske værdipapirer i forhold til indenlandske, alt for så vidt de pågældende udenlandske værdipapirer med hensyn til beskaffenhed og bonitet må anses at være mindst lige så sikre som sådanne indenlandske værdipapirer, som kan erhverves af de pågældende finansinstitutter. Ved finansinstitutter forstås banker, sparekasser — bortset fra sparekasser med stedligt begrænset virksomhedsområde — andre kreditinstitutter, private og offentlige forsikrings- og forsørgelsesorganer, kapitalanlæggsselskaber og lign. Der skal efter forslaget alene være fri adgang til at erhverve værdipapirer, der er noteret på en børs i finansinstituttets hjemland. For så vidt angår andre værdipapirer end aktier, skal disse enten lyde i — eller kunne kræves betalt i — finansinstituttets hjemlands valuta med sådanne beløb, at finansinstituttets erhvervelse af værdipapirerne ikke påfører dette nogen valutakursrisiko.

3. Ubetinget liberalisering ved overførsel fra liste C til liste A af følgende poster:

a) Indenlandske virksomheders emissioner og lignende på et udenlandsk kapitalmarked.

b) Emissioner og lign. foretaget af virksomheder hjemmehørende i andre medlemslande og af De Europæiske Fællesskabers egne finansinstitutter (men ikke af andre medlemsstater eller kommuner) på det indenlandske kapitalmarked op til et beløb svarende til 1,5 % af de gennemsnitlige bruttoinvesteringer i årene 1963 og 1964.

4. Ubetinget liberalisering ved overførsel fra liste C til liste B af følgende poster:

a) Ydelse og tilbagebetaling af ikke-kommercielle kreditter og -lån med en løbetid på over 1 år, forudsat at den enkelte kredit ikke overstiger modværdien af 1 mill. europæiske regningsenheder (1 regningsenhed = 1 US \$). Ydelse af sådanne kreditter er yderligere kun liberaliseret inden for det for udenlandske virksomheders emissioner og lignende på det indenlandske kapitalmarked fastsatte beløb, jfr. pkt. 3 ovenfor.

b) Sikkerhedsstillelse i forbindelse med de under pkt. a) nævnte arter af dispositioner.

5. Kommissionen skal senest 2 år efter direktiveis ikrafttræden og derefter hvert andet år afgive beretning til rådet om anvendelsen af de ovenfor under pkt. 3 og 4 nævnte bestemmelser. Kommissionen siger i sin begrundelse, at rådet derved får lejlighed til at undersøge, om maksimumsbeløbene bør forhøjes eller andre transaktioner overføres fra liste C til liste A eller B.

6. Medlemsstaterne skal træffe de fornødne forholdsregler inden et år efter direktivets ikrafttræden.

Af kommissionens 10. årsrapport fremgår det, at den ovenfor i pkt. 3 og 4 anførte kvota skal gælde for summen af de to former for udadgående kapitalbevægelser i den første periode, for hvilke bestemmelserne måtte komme til at gælde.

Forslaget synes på ny at være stødt på modstand hos nogle af medlemsstaterne. Det er derfor ikke hidtil blevet gennemført.

På denne baggrund er det bemærkelsesværdigt, at kommissionen i sin sidste årsrapport udtaler, at tilvejebringelsen af ensartede konkurrencevilkår m. v. vil nødvendiggøre omfattende foranstaltninger ud over dem, som kommissionen allerede har foreslået i udkastet til det 3. kapitaldirektiv. Af sådanne foranstaltninger nævnes bl. a.:

1. Konstruktive foranstaltninger såvel med hensyn til organisationen af kapitalmarkederne som med hensyn til koordinering af medlemsstaternes politik.

2. En vis harmonisering af den institutionelle ramme m. v. for de enkelte markeder.

3. En harmonisering af visse skattebestemmelser med henblik på at undgå unormale og for samfundsøkonomien skadelige kapitalbevægelser.

Kommissionen har med denne udtalelse støttet de synspunkter, som er gjort gældende i den rapport om opbygningen af et europæisk kapitalmarked, der i begyndelsen af 1967 blev afgivet af en EEC-ekspertgruppe under ledelse af den italienske professor Claudio Segré.

Selv om en vidtgående udvidelse af liberaliseringen af kapitalbevægelser næppe er umiddelbart forestående, må det derfor anses for sandsynligt, at den vil kunne ventes på længere sigt.

C. EEC's bestemmelser vedrørende etableringsret

Traktatens bestemmelser er indeholdt i art. 52—58.

I henhold til Rom-traktatens art. 52 skal medlemslandene i løbet af overgangsperioden 1. januar 1958—31. december 1969 gradvis ophæve alle restriktioner, der hindrer, at statsborgere og selskaber i et EEC-land inden for et andet medlemslands område kan optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt oprette og lede virksomheder, herunder agenturer, afdelinger (filialer) og datterselskaber, på samme betingelser, som i vedkommende medlemsstats lovgivning er fastsat for dens egne statsborgeres og selskabers adgang til erhvervsudøvelse, dog med forbehold af bestemmelserne vedrørende kapital (art. 52). Den påbudte liberalisering omfatter således kun en ophævelse af diskriminerende restriktioner. Andre etableringsretlige begrænsninger kan indtil videre bestå. Sådanne begrænsninger kan tidligst tænkes berørt, når der efterhånden måtte blive gennemført den harmonisering af lovgivning og praksis på nævnte område, der er forudsat i traktatens art. 57.

Medlemsstaterne har yderligere forpligtet sig til som hovedregel ikke at indføre nye diskriminatoriske begrænsninger i etableringsfriheden i forhold til den tilstand, der bestod ved traktatens ikrafttræden (art. 53).

Medens man endnu ikke er nået langt med arbejdet med harmonisering af ikke-diskriminatoriske etableringsretsbestemmelser, finder gennemførelsen af ophævelsen af diskriminatoriske bestemmelser successivt sted i overensstemmelse med en såkaldt »Almindelig plan«, som blev vedtaget af rådet den 25. oktober 1961. De enkelte afsnit af planen iværksættes ved direktiver vedtaget af rådet på forslag af kommissionen (art. 54).

Bestemmelserne finder ikke anvendelse på virksomhed, der varigt eller lejlighedsvis er forbundet med udøvelse af offentlig myndighed i en medlemsstat med en såkaldt »almindelig plan«, som blev vedtaget af rådet holdes udenfor (art. 55).

Direktiver om afskaffelse af diskriminatoriske bestemmelser har siden 1. januar 1962 kunnet vedtages af rådet med kvalificeret flertal. Det samme er hovedreglen for direktiver om harmonisering. Blandt undtagelserne kan nævnes, at der kræves enstemmighed i tilfælde, hvor forholdet i mindst en af medlemsstaterne er reguleret ved lov, og i spørgsmål om forholdsregler vedrørende beskyttelse af opsparingen, især ydelse af kredit og udøvelse af bankvirksomhed (art. 57), samt om bestemmelser vedrørende sø- og lufttransport (art. 84).

Der består en nær forbindelse mellem en persons eller et selskabs adgang til egentlig etablering i et andet medlemsland, som forudsætter fast ophold i etableringslandet, og personens eller selskabets adgang til frit at kunne udføre ydelser i et andet land end det, hvor yderen har fast ophold. Tjenesteydelser er i art. 60 defineret residualt, nemlig som ydelser, der normalt udføres mod betaling, for så vidt de ikke omfattes af bestemmelserne vedrørende den frie bevægelighed for varer, kapital og personer (art. 60). Diskriminatoriske restriktioner og betalingsrestriktioner, der hindrer fri udvikling af sådanne ydelser inden for Fællesskabet, skal gradvis afskaffes i løbet af overgangsperioden (art. 59). Ikke-diskriminatoriske bestemmelser berøres også her kun i det omfang, der måtte blive udstedt direktiver om harmonisering. Nye begrænsninger i den frihed til udveksling af tjenesteydelser, der faktisk var opnået ved traktatens ikrafttræden, må som hovedregel ikke indføres. Den gradvise ophævelse af diskriminatoriske bestemmelser vedrørende etableringsret og udveksling af tjenesteydelser følger nøje ad, således at man undgår strukturforvridninger og de praktiske vanskeligheder, der ville være forbundet med en skarp sondring mellem de to begreber. Der er dog visse forskelle. Dette fremgår ikke blot af traktaten, men også af, at der for tjenesteydelser gælder en særskilt »almindelig plan«, som ligeledes er vedtaget af rådet den 25. oktober 1961. For tjenesteydelser vedrørende forsikring er det således udtrykkeligt fastsat, at liberaliseringen af tjenesteydelser skal ske to år senere end adgangen til

etablering og kun under bestemte forudsætninger. For de mange af bankers og kreditinstitutters tjenesteydelser, som er knyttet til kapitalbevægelser, er det yderligere fastsat, at liberaliseringen af disse skal ske i samme takt som kapitalbevægelserne.

Udstedelsen af direktiver til virkeliggørelse af de to planer er sket med nogen forsinkelse i forhold til de i 1961 vedtagne tidsfrister. Der foreligger dog nu bl. a. direktiver for de fleste industrigrene, håndværk, bjergværksdrift, herunder udvinding af mineraler, olie og naturgas, engros-handel samt genforsikring m. v., og der er af kommissionen fremsat direktivforslag vedrørende næringsmiddel- og drikkevareindustri, detailhandel samt bank- og finansieringsvirksomhed. Der er endvidere fremsat forslag til direktiv om harmonisering og liberalisering af forskrifter vedrørende direkte skadesforsikring, men endnu ikke vedrørende livsforsikring. Der er heller ikke endnu fremsat forslag til liberalisering af etableringsretten vedrørende landbrug (bortset fra meget begrænsede områder), fiskeri og enhver form for transportvirksomhed, herunder søfart. Endelig er der udfoldet betydelig aktivitet dels med det formål at få gennemført en harmonisering af selskabsretten, dels med udarbejdelsen af et memorandum om oprettelse af såkaldte »europæiske selskaber», dvs. om mulighederne for at oprette, sammenslutte og flytte erhvervsdrivende selskaber over de europæiske landegrænser. Arbejdet med disse sidste spørgsmål er dog endnu ikke afsluttet.

Det fastsættes i etableringsplanen som en konsekvens af ikke-diskriminationsprincippet udtrykkeligt, at der ikke må forlanges indfødsret, forudgående ophold eller en vis faglig prøvetid i det land, hvor en selvstændig virksomhed agtes optaget eller udøvet, at andre medlemsstaters statsborgere på lige vilkår med en stats egne statsborgere skal kunne udøve de rettigheder, der normalt er knyttet til udøvelsen af erhvervsvirksomhed, herunder retten til at opnå koncessioner og tilladelser fra det offentlige samt med en vis begrænsning retten til at erhverve, udnytte og overdrage fast ejendom, retten til at optage lån og kreditter og endelig retten til at modtage kontant støtte. Det er ikke i strid med EEC's nuværende bestemmelser at opretholde et koncessionssystem, men det må ikke praktiseres på en over for statsborgere og selskaber fra andre medlemsstater diskriminerende måde.

Blandt de etableringsrestriktioner, der skal ophæves, nævner etableringsplanen endvidere bestemmelser eller praksis i medlemsstaterne, som alene for udlændinge »gør optagelse eller udøvelse af en selvstændig virksomhed afhængig af en tilladelse eller udstedelse af et dokument». På baggrund heraf er det tvivlsomt, om en almindelig adgang til dispensation fra f. eks. et krav om, at en person skal have indfødsret i det land, hvor en virksomhed skal optages eller udøves, som betingelse for udøvelse af en bestemt form for virksomhed vil være tilstrækkelig, eller om det pågældende krav udtrykkeligt skal ophæves.

Det er derimod ikke i Rom-traktaten, i etableringsplanen eller i de udstedte direktiver holdepunkter for at antage, at der ikke fortsat skulle kunne opretholdes krav dels om, at personer, som udøver næring i et land, har bopæl i dette land, dels om, at den ansvarlige ledelse for en filial m. v. skal have bopæl i det land, hvor filialen er oprettet. Disse fortolkninger støttes af, at det må forekomme vanskeligt at opstille nogen klar afgrænsning mellem begreberne »etablering» og »tjenesteydelser», hvis ikke den, der etablerer sig, eller hans ansvarlige repræsentant gør etableringslandet til sit »erhvervsmæssige midtpunkt», hvilket normalt vil være ensbetydende med, at ejer eller leder tager fast ophold i etableringslandet. Man tør derfor indtil videre gå ud fra, at bopælskravet i forbindelse med retten til at optage og udøve selvstændig næringsvirksomhed kan fastholdes.

Statsborgere og selskaber i en medlemsstat skal som nævnt i de fleste tilfælde i erhvervsmæssigt øjemed have mulighed for at erhverve og udnytte fast ejendom i en anden medlemsstat. Sådanne muligheder skal dog i henhold til traktatens art 54, stk. 3. e. — for så vidt angår landbrugs-ejendomme — kun virkeliggøres i det omfang, en frigørelse ikke vil komme i modstrid med målsætningen på landbrugsområdet, jfr. art. 39, stk. 2. Dette må formentlig forstås således, at liberalisering skal ske i takt med afviklingen af andre restriktioner vedrørende etableringsretten inden for dette erhverv. Da fri etableringsret inden for landbruget indtil nu kun er gennemført på meget begrænsede områder, og fristen for gennemførelsen af den resterende liberalisering foreløbig er fastsat til overgangsperiodens udløb, vides det ikke præcist, hvad de regler, som senere måtte blive fastsat, vil gå ud på. Art. 39, stk. 2, åbner dog mulighed for, at liberaliseringen af etableringsretten inden for landbruget i givet fald vil kunne finde sted på en anden og mindre vidtgående måde end inden for andre erhverv.

Erhvervelse af rekreative områder i erhvervsmæssigt øjemed, herunder f. eks. sommerhuse til videresalg eller udlejning, må antages at skulle friges i overensstemmelse med de generelle EEC-regler vedrørende udenlandske statsborgeres og selskabers ret til at erhverve, udnytte og overdrage fast ejendom. Beskyttelse af naturområder vil dog kunne ske på ikke-diskriminatorisk basis, uden at sådanne foranstaltninger kan antages at komme i strid med EEC's regler.

Der synes derimod ikke i Rom-traktaten at være hjemmel til at udstede direktiver eller forordninger, der griber ind mod foranstaltninger mod erhvervelse af fast ejendom i øjemed, der ikke står i forbindelse med erhvervsudøvelse, herunder sommerhuse og lign. til privat brug for erhververen.

Inden for bank- og finansieringssektoren har kommissionen den 30. juli 1965 fremsat et forslag til rådsdirektiv om etableringsfrihed. Det omfatter såvel banker som andre kredit- og finansieringsinstitutter, kapitalanlægs-

selskaber, sparekasser, fondsbørsvirksomhed, vekselørvirksomhed og lign. De tilsigtes ikke for tiden en harmonisering af medlemsstaternes bestemmelser for bankvirksomhed m.v. (En sådan harmonisering kræver som foran omtalt enstemmighed i rådet.) Målet er alene en ophævelse af al diskrimination dels mod datterselskaber og filialer af banker og andre virksomheder inden for finansieringssektoren, dels mod bestemmelser om, at ledelsen af banker og andre virksomheder i finansieringssektoren skal have indfødsret og/eller forudgående ophold i det land, hvor de virker.

Det har været anset for tvivlsomt, om etableringsretsreglerne kunne bringes i anvendelse på sparekasser, kreditforeninger og lign., fordi disse virksomheder af nogle kredse ikke anses at være oprettet i gevinstøjemed. Kommissionen har desuagtet fundet, at disse virksomheder var omfattet af etableringsretsreglerne, muligvis dog kun i et vist omfang.

III. De enkelte nordiske landes kapital- og etableringsbestemmelser samt de vigtigste problemer i forbindelse med en eventuel opfyldelse af EEC's regler

For hvert af de nordiske lande er der i det følgende givet en oversigt over de gældende kapital- og etableringsbestemmelser samt — i det omfang, det har været muligt — en vurdering af de vigtigste problemer, der vil rejse sig i forbindelse med en eventuel opfyldelse af EEC's regler.

Da det for tiden ikke er muligt at vurdere, hvilket omfang eventuelle ændringer af EEC's regler vedrørende liberalisering af kapitalbevægelser vil få, og hvor hurtigt de vil blive iværksat, er hovedvægten i det følgende lagt på de problemer, der rejser sig, såfremt de nordiske lande skal opfylde EEC's nuværende regler vedrørende liberalisering af kapitalbevægelser. Det er ved vurderingen forudsat, at de på liste A og B i EEC's kapitaldirektiver opførte former for kapitalbevægelser skal liberaliseres i forbindelse med eller kort efter en eventuel tilslutning til EEC, medens poster på liste C og D ikke nødvendigvis skal liberaliseres. I et vist omfang er der yderligere indføjjet bemærkninger om de mulige konsekvenser af en videregående kapitalliberalisering i EEC. Det er overalt forudsat, at liberalisering af kapitalbevægelser som hovedregel må udstrækkes til i hvert tilfælde alle OECD-lande i kraft af OECD's ikke-diskriminationsbestemmelse.

A. Danmark

a. Kapitalbestemmelser

Den væsentligste del af den danske regulering af kapitalbevægelser til og fra udlandet sker på basis af valutabestemmelser og kun en mindre del på basis af etableringsretsbestemmelser. Den i 1959 gennemførte begrænsning af udlændinges adgang til at erhverve fast ejendom i Danmark er dog af en vis betydning. Ved udformningen og administrationen af va-

lutabestemmelserne har man søgt at varetage hensyn, som bl. a. i de øvrige nordiske lande tilgodeses ved etableringsretsbestemmelser.

De danske valutabestemmelser er hjemlet ved lov om valutaforhold m. v. (lov nr. 372 af 23. december 1964, som ændret ved lov nr. 228 af 9. juni 1965), der bemyndiger handelsministeren til at give nærmere forskrifter om betalingsforhold m. v. over for udlandet.

I henhold til denne lov har Handelsministeriet udstedt en bekendtgørelse om valutaforanstaltninger, der indeholder de gældende regler. En del af disse administreres af Danmarks Nationalbank, der i betydeligt omfang har udstedt almindelige tilladelser, bl. a. i form af bemyndigelser givet til autoriserede valutahandlere m. fl.

Der er tre hovedmotiver til de danske restriktioner vedrørende kapitalbevægelser:

1. Ønsket om i et vist omfang at kunne føre en selvstændig dansk penge- og valutapolitik. Penge- og kreditpolitiske midler har været væsentlige bestanddele i den konjunkturregulerende økonomiske politik. Man har herunder i perioder haft et renteniveau, der har været væsentlig højere end i hovedparten af de øvrige nordiske og andre europæiske lande.

2. Ønsket om at sikre, at Danmarks internationalt set relativt små valutareserver ikke blev belastet med betydelige udgifter i forbindelse med overflytning af danskejede midler til passiv placering i udlandet.

3. For visse indadgående kapitalbevægelser (direkte investeringer og erhvervelse af fast ejendom til ikke-erhvervsmæssig brug): Ønsket om at have indseende med arten og omfanget af de foretagne dispositioner og at sikre overholdelsen af gældende etableringsretsbestemmelser, *jfr. nærmere nedenfor*.

Der henvises i øvrigt til oversigten på side 129—131 over de af Danmark tagne forbehold over for enkeltpositioner i OECD's kapitalkode.

Der gives i det følgende en oversigt over de vigtigste former for kapitalbevægelser med angivelse af de restriktioner, der fra dansk side opretholdes på området, og de følger, en eventuel tilpasning til EEC's regler vil få.

1. Direkte investeringer

(herunder ydelse af lån med en løbetid på mindst 5 år)

OECD: liste A, EEC: liste A.

Danmark har hidtil opretholdt et forbehold over for OECD's regler herom, for så vidt angår kapitalimport af egenkapital dog kun i den udstrækning, hvor der består begrænsninger i udlændinges adgang til at drive visse arter af virksomhed eller eje visse formueværdier, *jfr. om disse regler nedenfor under etablering*.

Afslag på andragender om tilladelse til indadgående direkte investeringer er i de senere år praktisk taget kun givet, når der var tale om investeringer i finansieringsvirksomheder eller der tilsigtedes udenlandsk erhvervelse af fast ejendom i strid med den danske lovgivning. Afslag på andragender om

tilladelse til udadgående direkte investeringer er i de senere år næsten kun forekommet, når der var tale om investeringer i finansieringsselskaber eller erhvervelse af fast ejendom i udlandet som spekulation. Da EEC-reglerne alene giver mulighed for at afslå andragender om tilladelse til direkte investeringer i finansieringsvirksomheder, medens de gældende OECD-regler tillige giver mulighed for at give afslag på andragender vedrørende investeringer i andre virksomheder, hvor investeringen på grund af investeringsbeløbets størrelse eller af andre årsager må antages at have ekstraordinært skadelige virkninger på danske interesser eller at være uforenlige med bestående danske etableringsbestemmelser, vil tilslutning til EEC på dette område principielt betyde en begrænsning af de danske myndigheders dispositionsmuligheder. På baggrund af den liberale praksis, der har været ført i en årrække, er det dog næppe sandsynligt, at en eventuel tilslutning til EEC vil medføre nogen betydningfuld udvidelse af udenlandske selskabers adgang til at etablere datterselskaber i Danmark.

En opfyldelse af EEC-reglerne på dette område vil ikke i sig selv ændre problemstillingen for penge- og valutapolitikken i forhold til de senere år. Man anser det ikke for nødvendigt at foretage den yderligere liberalisering på dette område før ved Danmarks eventuelle indtræden i EEC.

2. Kommercielle kreditter

(dog kun kreditter med en løbetid på højst 5 år, der er direkte forbundet med international varehandel eller internationale tjenesteydelser)

OECD: liste A, EEC: liste A.

Kun optagelse og ydelse af kreditter til finansiering af varehandel med unormalt lange løbetider samt kreditter til finansiering af varehandel mellem i udlandet hjemmehørende personer og virksomheder er underkastet restriktioner. Der kræves bl. a. tilladelse i hvert enkelt tilfælde til forudbetaling af varer og tjenesteydelser, der først forventes indklareret mere end 1 år efter betalingstidspunktet, samt til optagelse og ydelse af kreditter til finansiering af international handel med almindelige varer og tjenesteydelser ud over 1—2 år. Derimod er optagelse og ydelse af kreditter til finansiering af international handel med større kapitalgoder op til 5 år frigivet.

Under rolige økonomiske forhold mener man ikke, at der vil være større risiko forbundet med en liberalisering på dette område i medfør af EEC-reglerne, og en liberalisering tænkes først gennemført i umiddelbar tilslutning til Danmarks eventuelle indtræden i EEC.

3. Køb og salg af børs papirer, der hverken repræsenterer direkte investeringer eller sker ved emissioner

OECD: liste A, EEC: liste B.

Køb og salg af sådanne børs papirer tillades normalt kun, når investoren har et særligt tilknytningsforhold til det land, hvor værdipapirudstederen

er hjemmehørende. For i Danmark hjemmehørende personers og virksomheders salg af danske børspapirer er det normalt en yderligere betingelse, at disse udelukkende lyder i danske kroner. Danske værdipapirer kan frit tilbagekøbes fra udlandet i det omfang, det drejer sig om rene kroneværdipapirer, medens andre danske værdipapirer normalt kun tillades tilbagekøbt af værdipapirudstederen eller for dennes regering.

Da forholdene på det danske obligations- og aktiemarked er meget forskellige fra forholdene i udlandet, vil en fri adgang for *udenlandske køb i Danmark* af danske børspapirer formentlig medføre en betydelig forøgelse af kapitaltilstrømningen fra udlandet og dermed væsentlige ændringer af kapitalmarkedsforholdene og vilkårene for at føre pengepolitik. Det må her tages i betragtning, at det danske obligationsmarked både er et aktivt og — i forhold til landets økonomi som helhed — meget stort marked. Det danske obligationsmarked indtager yderligere en særstilling derved, at det først og fremmest omfatter handel med obligationer, der emitteres løbende til låntagerne, som selv må sørge for den videre afhændelse, medens emissioner i de fleste andre lande sker i store samlede blokke, hvilket giver myndighederne i disse andre lande større muligheder for at regulere omfang af og tidspunkt for emissioner end i Danmark.

De nævnte ændringer af kapitalmarkedsforholdene og vilkårene for at føre pengepolitik vil have særlig betydning, hvis uro opstår omkring valutakurserne, eller det afkast, der opnås i Danmark, afviger væsentligt fra det, der kan opnås andetsteds. Uro omkring valutakurserne og forskel mellem det tyske og andre landes renteniveau har således ved flere lejligheder i 1960'erne ført til betydelige kapitalbevægelser til og fra Tyskland. Der vil imidlertid utvivlsomt gøre sig en række træghedsfaktorer gældende, som vil bevirke, at den udenlandske interesse for at købe danske børspapirer meget vel kan vise sig at være forholdsvis moderat i begyndelsen under forudsætning af, at udlandet ikke kan vente nogen spekulationsgevinst. Mest relevant for Danmark er formentlig spekulation i en tilpasning af det nuværende høje danske renteniveau til det lavere niveau inden for EEC i perioden indtil og umiddelbart efter Danmarks eventuelle tilslutning til EEC. En tilstrømning af udenlandsk kapital, der kun midlertidigt søger anbringelse i Danmark, vil, såfremt den økonomiske situation på dette tidspunkt er præget af et stærkt efterspørgselspres, kunne øve en uheldig indflydelse på de private pengeinstitutters likviditetsstilling og dermed på deres udlånsvirksomhed, ligesom den kapitalgevinst, som de udenlandske købere af danske obligationer vil opnå i kraft af en eventuel vellykket kursspekulation, i sig selv vil være uønskelig. Det anses derfor for ønskeligt, at liberaliseringen på dette område sker successivt i takt med en ændring af pengepolitikken, der muliggør en gradvis tilpasning af renteniveauet.

En uønsket forøgelse af likviditeten kan tænkes imødegået ved hjælp af andre kreditpolitiske midler end rentepolitikken f. eks. kassereresvebestem-

meiser, udlånsbegrænsninger, emissionsreguleringer m. v. og frivillige samarbejdsaftaler mellem Nationalbanken og kapitalmarkedets organer. Selv med sådanne indgreb vil det ikke kunne undgås, at liberaliseringen i et vist omfang mindsker den indenlandske virkning af indgrebene. Det må derfor påregnes, at det i højere grad end hidtil vil blive nødvendigt at regulere udviklingen i den samlede efterspørgsel ved anvendelse af finanspolitiske midler. Ved den nærmere tilrettelæggelse af finanspolitikken må der selvsagt lages hensyn til bestræbelserne for at harmonisere EEC-landenes skattelovgivning m. v.

De foranstående bemærkninger tager først og fremmest sigte på obligationskøb på det danske marked. Ved køb af danske aktier, der sker med henblik på at erhverve indflydelse på de pågældende selskaber, opstår særlige problemer, der er behandlet på *side 143—144*.

Danske køb af udenlandske børspapirer vil medføre en liberalisering af en mangeårig restriktiv dansk praksis, men vil under de nuværende rente- og likviditetsforhold næppe give anledning til større eksport af dansk kapital til sådanne placeringer. Selv begrænsede kapitaloverførsler til udlandet kan dog under urolige valutaforhold tænkes at skabe problemer på baggrund af Danmarks internationalt set små valutareserver. Det anses for hensigtsmæssigt, at liberaliseringen også her påbegyndes i tiden indtil dansk indtræden i EEC.

Også for tilbagekøb fra udlandet af danske børspapirer, der helt eller delvis lyder i fremmed valuta, gælder, at det næppe under rolige forhold vil anlage noget betydeligt omfang. Den udestående obligationsmasse har en kursværdi på ca. 4 milliarder kr., og det kan ikke udelukkes, at der under urolige valutaforhold vil kunne opstå betydelig interesse hos valutaindlændinge for at investere i disse obligationer. Afviklingen af restriktionerne kan på den anden side skabe større tillid i udlandet til sådanne papirer. Det anses også her for mest hensigtsmæssigt, at liberaliseringen sker successivt i tiden indtil en eventuel dansk indtræden i EEC.

De danske myndigheder har overvejet, om de problemer, som en liberalisering af de ovennævnte poster rejser, kan anlages at blive formindsket væsentligt ved etablering af et marked for sådanne transaktioner med valutakurser, der afviger fra de officielle.

Da der efter EEC's regler under normale forhold kun vil blive tolereret et lille spillerum mellem de frie og de officielle kurser, og da kursudsving på det frie marked under urolige valutaforhold yderligere kan tænkes at påvirke forventningerne til den fremtidige kursudvikling for kronen i almindelighed på en uheldig måde, anser man det fra dansk side ikke for tilrådeligt, at der i forbindelse med en liberalisering på dette område indføres et system baseret på flere kurser for kronen.

I forslaget til et 3. kapitaldirektiv er et af hovedpunkterne en afvikling af de lovmæssige og administrative regler, der i forbindelse med finansinstitul-

ters erhvervelse af værdipapirer indebærer forskelsbehandling af udenlandske og indenlandske værdipapirer. Forslaget forudsætter dog, at værdipapirerne — for så vidt angår danske finansinstitutter — skal noteres på Københavns Fondsbørs og lyde i eller kunne kræves betalt i danske kroner. *Jfr. i øvrigt foran side 137.*

I det følgende gives en oversigt over de vigtigste af de for danske finansinstitutter gældende regler om anbringelse af midler i værdipapirer.

Banker

I henhold til bankloven opgøres bankernes likviditet som summen af deres kassebeholdning og værdien af deres beholdning af sikre, let sælgelige, ubelånte værdipapirer og kreditmidler. Der er således ikke nogen formel hindring for, at bankerne kan medregne beholdningen af udenlandske værdipapirer i det omfang, sådanne værdipapirer opfylder de øvrige betingelser. Rent faktisk er bankernes beholdning af udenlandske værdipapirer i dag meget lille.

Der er fastsat visse grænser for størrelsen af den kredit, bankerne må yde en enkelt kunde. Ved opgørelsen kan der dog ses bort bl. a. fra kreditter, som er sikret ved pant i obligationer udstedt af den danske stat, danske kommuner, kredit- og hypotekforeninger m. v., men ikke i udenlandske obligationer.

Der findes i øvrigt ikke bestemmelser i bankloven, som hindrer bankerne i at købe udenlandske værdipapirer.

Sparekasser

Ifølge sparekasselovens bestemmelser må sparekasser ikke uden sparekasseinspektørens tilladelse erhverve bl. a. udenlandske værdipapirer. Det er derfor ikke af praktisk betydning, at lovens bestemmelser vedrørende sparekassers adgang til placering i obligationer og til at medregne disse i likviditetsopgørelser ikke udtrykkelig præciserer, at det skal være danske værdipapirer.

Postgiroen

Reglerne for placering af Postgirofondens midler fastsættes af ministeren for offentlige arbejder. Hidtil er midlerne hovedsagelig placeret i danske obligationer.

Forsikringselskaber, pensionskasser og Den almindelige Tillægspensionsordning (ATP)

I henhold til lovgivningen kan disse selskaber placere deres midler på forskellig måde, bl. a. i danske obligationer. Der diskrimineres altså her imod udenlandske obligationer. Forsikringselskaberne har dog en formel mulighed for at købe udenlandske værdipapirer i et vist omfang, idet indtil 15 pct.

af midlerne kan placeres »på anden måde». Endelig giver loven mulighed for at give forsikringsselskaberne tilladelse til, at midler svarende til forpligtelserne i forbindelse med selskabernes udenlandske forretninger kan anbringes i udlandet. Pensionskasser og ATP må placere indtil 15 pct. af midlerne i investeringscertifikater o. l. eller i aktier. Det er ikke formelt fastsat, om det skal være danske eller udenlandske aktier.

De ændringer, som gennemførelsen af det 3. kapitaldirektiv vil nødvendiggøre i disse bestemmelser, vil næppe få større betydning sammenlignet med den foran omtalte liberalisering af valutabestemmelserne for køb og salg af værdipapirer.

4. Personlige kapitalbevægelser

OECD: liste A, EEC: liste A.

Danmark tillader som hovedregel alle udadgående personlige kapitalbevægelser. Emigranter får dog normalt kun tildelt en kvota på 40 000 kr. pr. person for det første år efter emigrationen, medens de derefter frit kan overføre deres midler til udlandet. Bestemmelsen har til formål at sikre, at der foreligger egentlig emigration og ikke blot en kortvarig fraflytning med formueoverflytning som hovedformål.

Ved en eventuel dansk tilslutning til EEC må Danmark forudse, at EEC ikke vil acceptere, at Danmark opretholder strengere regler end dem, der allerede følges af de nuværende EEC-stater. Såfremt nærmere undersøgelser måtte vise, at de nuværende danske regler ikke er acceptable, må man fra dansk side formentlig indrette sig på, at enhver ansøgning fra en dansk statsborger, der må anses som en bonafide emigrant, om overførsel af større beløb end det nu tilladte, skal imødekommes.

5. Emissioner og lign.

OECD: liste B, EEC: liste C. (Emissioner foretaget af stater, kommuner og lign. er helt undtaget i henhold til traktatens art. 68. Såfremt forslaget til 3. kapitaldirektiv gennemføres: liste A med visse begrænsninger, *jfr. foran side 137*).

Emissioner i udlandet af værdipapirer, udstedt af danske virksomheder, blev fra 1959—1964 ret liberalt tilladt, når emittenten var et telefonselskab, elværk el. lign., men for andre privatretligt organiserede virksomheder kun i et enkelt tilfælde. Telefonselskabers, elværkers og lign. virksomheders emissioner i udlandet er siden sommeren 1964 som et led i den i de senere år førte danske pengepolitik kun blevet tilladt i begrænset omfang. Emissioner af udenlandske værdipapirer på det danske marked er ikke blevet tilladt i en meget lang årrække, men spørgsmålet har på grund af de stramme pengeforhold og den høje rente ikke haft aktualitet.

I betragtning af den omfattende liberalisering, der skal gennemføres ved Danmarks eventuelle medlemskab af EEC, anser man det for mest hen-

sigtsmæssigt, at Danmark på det her omtalte område — såfremt emissioner og lign. fortsat fuldt ud forbliver på liste C — indtil videre påberåber sig de undtagelsesbestemmelser, der gælder for denne liste.

Skulle imidlertid forslaget til et 3. kapitaldirektiv blive vedtaget, og der ikke opnås nogen overgangsordning, må de danske myndigheder straks til lade danske virksomheders emissioner på andre medlemslandes kapitalmarkeder uden begrænsning og udenlandske emissioner på det danske kapitalmarked op til den vedtagne maksimumsgrænse (1 1/2 pct. af gennemsnittet af bruttoinvesteringerne i Danmark i årene 1963 og 1964 svarer til ca. 193 mill. kr.). Dette vil kunne forøge tilpasningsproblemerne. Der er ikke taget stilling til, om Danmark skal anmode om en overgangsordning, såfremt nævnte forslag vedtages.

6. Køb og salg af andre værdipapirer end børspapirer

OECD: liste B, EEC: liste C.

Ansøgninger om tilladelse til sådanne transaktioner er hidtil af de danske myndigheder kun blevet tilladt, når investoren har et særligt tilknytningsforhold til det land, hvor værdipapirudstederen er hjemmehørende.

De nævnte dispositioners placering på liste C ændres ikke, såfremt forslaget til 3. kapitaldirektiv vedtages.

Af de samme grunde som anført under 5, anses det på dette område for hensigtsmæssigt, at Danmark foreløbig påberåber sig de for denne liste gældende undtagelsesbestemmelser.

7. Køb af fast ejendom til ikke-erhvervs-mæssig brug

OECD: liste B, EEC: liste A.

Udlændinges adgang til at erhverve fast ejendom i Danmark er reguleret ved en i 1959 gennemført lov, men ikke ved valutabestemmelser, idet spørgsmålet i en årrække kun har haft underordnet valutamæssig betydning. Der henvises til afsnittet nedenfor om virkningerne af etableringsretsbestemmelserne.

Danskes erhvervelse af fast ejendom i udlandet til ikke-erhvervs-mæssige formål tillades for tiden normalt kun, når den samlede købesum ikke overstiger ca. 25 000 d. kr. (dog ca. 75 000 d. kr., såfremt der foreligger helbredsmæssige grunde eller et særligt tilknytningsforhold til det land, hvor ejendommen ligger).

Ved en eventuel dansk indtræden i EEC må begrænsningerne i de nævnte udadgående kapitalbevægelser ophæves. Der forventes en vis stigning i kapitaleksporten til sådanne formål, men det forventes kun at ville dreje sig om relativt små valutabeløb. Man anser det ikke for nødvendigt, at liberaliseringen sker før ved en eventuel dansk indtræden i EEC, men det kan af administrative grunde være hensigtsmæssigt, at den sker successivt inden da.

8. Finanskreditter og -lån med en løbetid på mindst 1 år til andre end stater, kommuner og lign.

OECD: liste B og kun når kreditterne eller lånene optages eller ydes af et pengeinstitut. EEC: liste C. Såfremt forslaget til 3. kapitaldirektiv gennemføres: liste B med visse begrænsninger jfr. foran, side 137.

Som et led i den førte danske penge- og valutapolitik er sådanne transaktioner gennem en lang årrække normalt ikke blevet tilladt. Ved en eventuel dansk indtræden i EEC vil man formentlig på nævnte område — såfremt de nævnte finanskreditter og -lån fortsat fuldt ud måtte forblive på liste C — påberåbe sig de for denne liste gældende undtagelsesbestemmelser.

Skulle imidlertid det foran omtalte forslag til et 3. kapitaldirektiv blive gennemført, og der ikke opnås nogen overgangsordning, må de danske myndigheder straks tillade både indadgående og udadgående transaktioner på dette område i det fasisatte omfang. En sådan udvikling vil kunne skabe meget store tilpasningsproblemer, specielt for pengepolitikken. Der er heller ikke her taget stilling til, om Danmark skal anmode om en overgangsordning, såfremt nævnte forslag vedtages.

Principielt er det inden for EEC overladt de nationale myndigheder selv at bestemme form og midler for direktivbestemmelsernes ikraftsættelse inden for deres respektive områder. I påkommende fald er det tanken, at de danske myndigheder på vigtige områder vil benytte adgangen til at gennemføre liberaliseringen ved fri bevillingsudstedelse. Myndighederne vil herved få indseende med udviklingen og derigennem erfaringer, som vil være af værdi ved de revisioner af de generelle bestemmelser, som senere vil kunne blive hensigtsmæssige eller nødvendige. Denne fremgangsmåde vil imidlertid som nævnt ikke kunne anvendes over for kapitalbevægelser, der omfattes af EEC's nuværende liste B. Såfremt denne udvides i overensstemmelse med forslaget til 3. kapitaldirektiv, synes i hvert fald et system med et maksimum for de samlede udadgående kapitalbevægelser som finanskreditter og -lån at forudsætte, at der skal søges om tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

b. Etableringsbestemmelser

De danske etableringsretlige bestemmelser er i det væsentlige udformet som generelle ordensforskrifter og har — som foran nævnt — kun i mindre omfang været benyttet som middel til regulering af kapitalbevægelser fra udlandet. For store deles vedkommende stammer lovgivningen imidlertid fra en tid, da man ikke ved udformningen tog hensyn til en mulig europæisk integration. Dansk indtræden i EEC vil derfor kræve betydelige ændringer af ordensregler om indfødsret, forudgående ophold i landet, faglig uddannelse etc. rundt om i lovgivningen.

Næringsfrihedens princip har i Danmark traditionelt været hovedreglen for de vigtigste byerhvervs vedkommende. De moderate begrænsninger, der har været gældende for håndværkets og detailhandelens vedkommende, er

udviklingen efterhånden løbet fra, og de lovmæssige konsekvenser heraf er taget i den nye næringslov (lov nr. 212 af 8. juni 1966), som trådte i kraft den 1. januar 1967. Efter en overgangsperiode på 3 år vil industri, håndværk og handel være fuldt ligestillet i adgangen til frit at tilrettelægge produktion og afsætning på den efter forholdene mest hensigtsmæssige måde. Samtidig er der lovmæssigt og administrativt skabt en sådan adgang for udenlandsk etablering her i landet inden for disse erhverv, at væsentlige ændringer ikke skulle være fornødne for at opfylde de forpligtelser, der i denne henseende ville påhvile Danmark som eventuelt medlem af EEC. I henhold til lovens pgrf. 3, stk. 2, har således personer, der ikke har dansk indfødsret, ret til at få næringsbrev, når de i øvrigt opfylder de stillede betingelser (bopæl i landet og visse myndigheds- og vandelsbetingelser), såfremt dette er hjemlet i international aftale eller ved bestemmelser fastsat af handelsministeren, hvad der umiddelbart ville blive tilfældet ved dansk medlemskab af EEC. Helt tilsvarende bestemmelser gælder, hvor der i øvrigt i loven stilles krav om, at bestyrere af f. eks. filialer og direktører eller bestyrelsesmedlemmer i andre selskaber end aktieselskaber skal opfylde de personlige betingelser for at få næringsbrev.

For aktieselskaber gælder, at disse har ret til at få næringsbrev, når de er registreret. De nærmere betingelser herfor er fastsat i aktieselskabslovgivningen (lovbekendtgørelse nr. 313 af 28. august 1952, som ændret ved lov nr. 225 af 22. juni 1962, og lov nr. 41 af 15. februar 1963). Der stilles her vidtgående — til dels indispensable — krav om indfødsret eller forudgående ophold i landet for selskabets direktører og flertallet af dets stiftere eller bestyrelsesmedlemmer. Disse formelle krav er klart stridende mod EEC's bestemmelser, men har næppe betydet nogen reel indskrænkning i den frihed til direkte investeringer i Danmark i form af oprettelse af nye selskaber eller overtagelse af aktieposter i bestående, som man har gennemført i kraft af valutabestemmelserne.

Det er meget vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang en liberalisering også af porteføljeinvesteringer (jfr. side 144, pkt. 3) vil blive udnyttet til køb af aktier fra udlandet. Det danske aktiemarked er af en meget beskedent størrelsesorden, idet den overvejende del af aktiemassen ligger ret fast. Der er ved lov nr. 225 af 22. juni 1962 indføjet en bestemmelse i aktieselskabsloven — pgrf. 57 a — hvorefter visse væsentlige vedtægtsændringer, der tidligere krævede tilslutning fra samtlige aktionærer, nu kan gennemføres med kvalificeret stemmemajoritet (4/5 af stemmerne). Bestemmelsen, der omfatter beslutninger, hvorefter overdragelse af et selskabs aktier kun kan ske med bestyrelsens samtykke, samt beslutninger om, at ingen aktionær skal kunne udøve stemmeret for mere end en nærmere fastsat del af aktiekapitalen, er motiveret af et ønske om at give danske virksomheder mulighed for at beskytte sig mod uønsket indflydelse.

I et kommissionsforslag fra 1964 til en ny aktieselskabslov blev der taget

hensyn til konsekvenserne af en dansk tilslutning til Fællesmarkedet. Dette forslag har hidtil ikke resulteret i lovforslag, og fremsættelsen af et forslag til en reform af aktieselskabslovgivningen beror foreløbig på udfaldet af de siden 1961 igangværende nordiske forhandlinger om gennemførelse af så vidt muligt ensartede nordiske aktieselskabslove.

I henhold til den danske banklov (lovbekendtgørelse nr. 164 af 15. juni 1956) - - pgrf. 4, stk. 2 — kan udenlandske banker ikke uden tilladelse fra handelsministeren oprette forretningsafdelinger (filialer) her i landet. Sådanne tilladelser er hidtil ikke blevet givet. Såfremt Kommissionens forslag af 30. juli 1965 til rådsdirektiv vedrørende bank- og finansieringsvirksomhed er trådt i kraft ved Danmarks eventuelle indtræden i EEC, vil der på dette område blive tale om en betydelig reel ændring i de bestående forhold.

Bankloven udelukker ikke oprettelse af datterselskaber af udenlandske banker, men der er, jfr. side 147, hidtil ikke fra valutamyndighedernes side givet tilladelse til indadgående investeringer i finansieringsvirksomheder, en praksis, der foreløbig vil kunne opretholdes ved medlemskab af EEC.

Man anser det for ønskeligt, at der snarest foretages en revision af lovens bestemmelser på en sådan måde, at de på ikke-diskriminatorisk grundlag tager stilling til de særlige problemer, herunder om betryggende kontrol, som etableringen af filialer og datterselskaber af udenlandske banker rejser. Under forudsætning af at denne revision forinden er gennemført, synes tilslutning til EEC ikke at skulle give anledning til tilpasningsvanskeligheder. Det vil også muligvis blive nødvendigt at foretage tilsvarende ændringer i lovgivningen om sparekasser og kreditforeninger.

Før nærværende er det formentlig for tidligt at overveje ændringer i dansk forsikringslovgivning, idet Kommissionens arbejde med denne sektor endnu er på et sådant stadium, at planerne herfor under den videre behandling kan tænkes ændret på mere eller mindre væsentlige punkter. Gennemføres planerne, må eventuelle direktiver påregnes at indeholde overgangsbestemmelser, som vil gøre det muligt for det danske forsikrings erhverv at tilpasse sig den revision af den danske forsikringslovgivning, som på visse punkter må påregnes at skulle gennemføres.

I Danmark reguleres valutaudlændinges adgang til at erhverve fast ejendom generelt ved en særlig lov (nr. 344 af 23. december 1959). Personer, der ikke har bopæl i Danmark, og som heller ikke tidligere har haft bopæl i landet i et tidsrum af i alt 5 år, kan kun med justitsministerens tilladelse erhverve adkomst på fast ejendom. Det samme gælder selskaber, der ikke har hjemsted i Danmark. De danske myndigheder mener, at det i påkommende fald vil være muligt at tilrettelægge lovens administration således, at der gives fællesmarkedslandenes borgere den adgang til at erhverve fast ejendom i forbindelse med etablering eller med arbejde som lønmodtager i Danmark, som vil være fornøden under hensyn til EEC's bestemmelser.

EEC's regler om lige adgang for andre medlemslandes statsborgere og sel-

skaber til at erhverve fast ejendom forstås som nævnt side 141 alene som omfattende dispositioner, der sker i erhvervsmæssigt øjemed, men ikke erhvervelse af fast ejendom, der ikke står i forbindelse med erhvervsudøvelse (typisk privat erhvervelse af sommerhuse og sommerhusgrunde). Gennemførelse heraf i Danmark vil ikke medføre væsentlige ændringer inden for industri, handel og håndværk, hvor praksis med hensyn til udstedelse af tilladelser under 1959-loven allerede er meget liberal.

Adgangen til at erhverve fast ejendom inden for landbruget er som nævnt side 141 endnu kun liberaliseret på meget begrænsede områder og skal kun virkeliggøres i det omfang, en frigørelse ikke kommer i modstrid med den i EEC-traktatens artikel 39, stk. 2, nævnte målsætning på landbrugsområdet. Ud over 1959-loven er der ikke i dansk ret specielle begrænsninger i adgangen til at erhverve og drive fast ejendom for udlændinge, der tager bopæl her i landet, hverken når de ønsker at etablere sig som landmænd eller i andre erhverv eller blot at få en bolig.

Da EEC's regler må omfatte erhvervelse af rekreative områder i erhvervsøjemed, herunder f. eks. sommerhuse til videresalg eller udlejning, og da praksis med hensyn til meddelelse af tilladelser til erhvervelse i erhvervsmæssigt øjemed af rekreative områder har været restriktiv siden vedtagelsen af ovennævnte lov, opstår der her et problem. De danske myndigheder regner imidlertid med, at beskyttelse af danske naturområder mod såvel danske som udenlandske statsborgeres udnyttelse af uønsket karakter er et spørgsmål, der vil kunne løses på generel basis, uden at man kommer i strid med forpligtelser, Danmark måtte påtage sig som medlem af EEC. Det er uafklaret, om EEC-reglerne vil nødvendiggøre en ændring af selve 1959-loven, eller om de kan opfyldes ved fri bevillingsudstedelse i de tilfælde, der omfattes af reglerne.

Der findes i Danmark kun koncessionsordninger på få og snævert afgrænsede områder. Sådanne ordninger er truffet vedrørende telefonvirksomhed, luftfartsvirksomhed samt produktion af sukker, sprit og gær, kartoffelmel og al slags stivelse samt krigsmateriel. EEC-direktiver indeholdende forpligtelser vedrørende nogle af disse områder kan nødvendiggøre ændringer i love og koncessionsbetingelser på disse områder.

Efterforskning og udvinding af råstoffer i Danmarks undergrund er reguleret ved en særlig lov (181 af 8. maj 1950). Sådanne råstoffer tilhører med visse undtagelser staten, der kan meddele bevillinger med eneret til efterforskning og udvinding. Der er efter loven intet til hinder for, at sådanne bevillinger gives til udlændinge, ligesom der ej heller fastsættes særlige vilkår for udlændinge. De danske regler herom skulle derfor næppe være i strid med rådsdirektiv af 7. juli 1964 om bjergværksdrift. Dette direktiv omfatter i øvrigt ikke eftersøgning og boring efter mineralolie og naturgas, medmindre den udøves af en virksomhed, der samtidig har koncession på udvinding af de pågældende produkter. Eftersøgning og boring, men endnu ikke udvinding, har praktisk betydning i Danmark i disse år.

B. Finland

a. Kapitalbestämmelser

Reglementeringen av kapitalrörelserna i Finland grundar sig på lagen om reglementering av valutan (4. 12. 1959, Finlands Författningssamling Nr. 441/59) och statsrådets beslut om reglementering av valutan (17. 12. 1959 FörfS. 463/59). Förvaltningen av kapitalrörelsernas reglementering har anförtrotts Finlands bank, som har utfärdat närmare föreskrifter i sin publikation »Valutabestämmelserna».

Etableringslagstiftningen, som berörs i ett senare avsnitt, har också en viss inverkan på kapitalrörelserna och administreras närmast av handels- och industriministeriet.

På grund av associationsavtalet mellan EFTA-länderna och Finland, som trädde i kraft den 26 juni 1961, grundar sig Finlands internationella förpliktelser angående kapitalöverföringar på artikel 5 i överenskommelsen, vilken har följande lydelse:

1. Med avseende på osynliga transaktioner och överföringar skall varje medlemsstat bevilja Finland en behandling som icke är mindre gynnsam än den som medlemsstaten i fråga beviljar andra medlemsstater på grundval av de frigörelsestadgar vilka inbegripes i de i artikel 29 i konventionen avsedda förpliktelserna; och skall Finland, med de förbehåll som angivits i bilaga III till denna överenskommelse, bevilja medlemsstaterna en behandling som icke är mindre gynnsam än den som medlemsstaterna beviljade Finland den 1 maj 1960.

2. Gemensamma rådet skall från tid till annan undersöka förhållandena och må avgiva sådana rekommendationer eller fatta sådana beslut om ändringar i bestämmelserna i denna artikel och bilaga III som rådet anser lämpliga.

I den i artikeln nämnda bilaga III ingår åtta förbehåll, vilka utarbetades på basis av den liberaliseringskod beträffande EFTA-länderna, som var i kraft i början av maj 1960. EFTA:s gemensamma råd har konstaterat, att artikelns ordalydelse lämnar rum för tolkning och att innehållet i förbehållen på grund av kodens utveckling blivit föråldrat, och därför gett en särskild arbetsgrupp att undersöka denna fråga. Arbetsgruppens rapport föreligger inte ännu i färdigt skick och torde den kunna behandlas av Det gemensamma rådet först under 1968. De efterföljande kommentarerna har baserats på de kapitalbestämmelser, som i början av december 1967 var gällande i Finland.

Den finska reglementeringen av kapitalrörelserna med utlandet motiveras närmast med följande argumentering:

1. Under de senaste åren har Finland kämpat med nästan kroniska betalningsbalanssvårigheter, och landets valutareserv befann sig, även då den nådde sin högsta punkt i slutet av 1964, på en internationellt sett alltför låg nivå för att möjliggöra en substantiell liberalisering av kapitalrörelserna, särskilt när det gäller ett utgående kapitalflöde.

Devalveringen av den finska marken, som skedde den 12 oktober 1967, har inte tills vidare förorsakat några andra förändringar i de bestämmelser som gäller beträffande kapitalöverföringar än att nedan i avdelning 2 nämnda bestämmelser om förbud mot importkredit upphävs från och med den 1 januari 1968. Vissa förändringar i andra kapitalbestämmelser är under övervägande.

2. I sitt nuvarande läge av ekonomisk utveckling och industrialisering är de resurser som det inhemska sparandet — trots sin relativt höga nivå — kan mobilisera, alltför ringa för finansieringen av den omfattande strukturomvandling som behöver genomdrivas. Myndigheterna anser därför att dessa resurser måste kompletteras, såvitt möjligt, genom långfristig kapitalimport från utlandet.

3. Den inhemska penningpolitiken har i den rådande institutionella miljön ett betydande ansvar för stabiliteten i ekonomin. Detta medför logiskt vissa kontrollåtgärder angående importen och exporten av både långfristigt och kortfristigt kapital. Då den inhemska arsenalen av penningpolitiska vapen är ytterst begränsad, måste direkta kontrollåtgärder av kapitalrörelser tillämpas hellre än andra penningpolitiska metoder.

1. Direkta investeringar

Finland har inom EFTA gjort ett allmänt förbehåll angående direkta investeringar från Finland till utlandet. Sådana investeringsansökningar prövas av Finlands bank på en ad-hoc-basis på grund av att betalningsbalanssituationen och valutapolitiken inte tillåter en vidare liberalisering. De investeringar som godkännes är närmast sådana som direkt eller indirekt ansluter sig till utvecklandet eller tryggandet av finsk export. Dessa kriterier har praktiskt taget alla godkända ansökningar uppfyllt.

När det gäller inkommande direkta investeringar från utlandet, är myndigheternas attityd — bortsett från odispensabla restriktioner i etableringslagstiftningen — mycket liberal. Detta har bekräftats av statsrådet i ett uttalande den 19 januari 1967. I detta uttalande har statsrådet dock betonat, att på grund av bristen på naturtillgångar skall direkta utländska investeringar i skogs- och gruvindustrin inte allmänt accepteras.

2. Kommersiella krediter

De finska valutabestämmelserna angående inkommande kommersiella krediter omfattar praktiskt taget alla krediter under detta avsnitt. I praktiken är dock de flesta kommersiella krediter med en löptid på upp till sex månader tillåtna. För en viss varulista, som omfattar c:a 20 procent av 1966 års import, är likväl användningen av importkredit helt förbjuden utan särskilt tillstånd av Finlands bank. Denna restriktion, som närmast gäller varaktiga varor och andra konsumtionsprodukter, motiveras med penningpolitiska argument. (Restriktion på importkrediter anses berättigad för att

ställa importörerna på jämnlük fot med de inhemska producenterna av samma varor, när de sistnämnda drabbas hårt av den selektiva kreditpolitiken.) Härtill kommer det allmänna valutapolitiska argumentet, att importen av konsumtionsvaror, som under de gångna åren har visat den kraftigaste stegringen, måste dämpas med indirekta kreditrestriktioner hellre än med direkta kvantitativa importbegränsningar. Efter devalveringen i oktober 1967 har Finlands bank anmält, att ifrågavarande förbud mot importkredit upphör att vara i kraft den 1 januari 1968.

Vid godkännandet av ansökningar beträffande andra kommersiella krediter används närmast kriteriet huruvida importen i fråga främjar produktionen i allmänhet och exportindustrin i synnerhet.

3. Köp och försäljning av börsnoterade värdepapper

Enligt de nuvarande valutabestämmelserna är en utlännings inköp av finska börsnoterade värdepapper automatiskt tillåtet när det sker med konvertibel valuta. Man måste dock hålla i minnet, att etableringslagstiftningen medför den kontrollåtgärden, att av de flesta börsnoterade aktier kan endast högst 20 procent av bolagets aktiestock innehåsa av en utlänning. Repatrieringen av på detta sätt anskaffade aktieinvesteringar är fri.

De finska valutainlänningarnas inköp av utländska börsnoterade värdepapper tillåtes som regel inte. Vissa undantagstillstånd medges dock när det gäller motiverade inköp av på utlandet emitterade finska obligationer för exempelvis »sinking fund»-anskaffningar.

4. Personliga kapitalrörelser

Angående emigrantvalutan tillåter nuvarande bestämmelser en automatisk tilldelning av 5 000 Fmk per person vid finsk emigration till länder utom Europa.

5. Emissioner och placering av värdepapper

Emission och placering av finska värdepapper på utländska marknader kontrolleras på ad-hoc-basis av Finlands bank och finansministeriet. Motiveringen för kontrollen är att upprätthålla ordning på marknaden för finska värdepapper i utlandet, att undvika konkurrens som kunde leda till icke-rimliga lånevillkor, och att möjliggöra en kanalisering av utländsk kapitalimport till produktiva och betalningsbalansfrämjande investeringsprojekt. Emissioner av utländska värdepapper i Finland har icke förekommit.

6. Köp av fast egendom

Utlänningars rätt att köpa fast egendom för icke affärsmässigt bruk regleras både av den etableringsrättsliga speciallagen av år 1939 och av valutakontrollen. Tillämpningen av bestämmelserna i fråga om sådana köp har

under de senaste åren varit tämligen restriktiv; den viktigaste förutsättningen för tillstånd har varit att den utländska köparen har en viss fast anknytning till Finland (t. ex. i fråga om en tidigare emigrant). För finska valutainlämningar medges i allmänhet inte tillstånd att köpa fast egendom i utlandet. Ytterst få undantagstillstånd har beviljats för t. ex. rekreationsändamål när det gäller vissa sammanslutningar o. d.

7. Finansiella krediter och lån med en löptid på minst ett år till andra än stater och kommuner

Alla här avsedda transaktioner prövas in casu. Prövningen är mycket restriktiv när det gäller finsk långivning till valutautlämningar; de enda undantag som har beviljats gäller transaktioner i samband med finska investeringsprojekt utomlands. Angående kapitalimporten under denna punkt tillämpas praktiskt taget samma kriterier som tidigare har behandlats under punkt 5.

b. Etableringsbestämmelser

Allmän lagstiftning

Det finns ingen speciell samling lagar som skulle gälla utländska investerare i Finland. De särskilda krav som kan ställas på utländska investeringar ingår huvudsakligen i den allmänna lagstiftningen rörande affärsverksamhet, speciellt i lagar om affärsföretag.

Två lagar är av allmän betydelse för utlämningar. Den första är lagen angående rättighet att idka näring av 1919, som stadgar att en utlämning med senare nämnda undantag efter ansökan hos ifrågavarande lokala myndighet kan få rätt att idka handels- eller fabriksrörelse eller annan näring. Tillstånd beviljas under förutsättning att utlämningen lämnar full säkerhet eller garanti (d. v. s. bankgaranti) för beräknade skatter och andra utskylder till staten eller kommunen under de närmaste tre åren.

Den andra lagen gäller utlämningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom (på längre tid än 5 år) och aktier i Finland och är av 1939. Regeringen kan i särskilda fall bevilja utlämning tillstånd att förvärva och besitta fast egendom, ehuru sagda lag innehåller stadganden som i vissa fall förhindrar detta.

Lagen av 1939 berör också utlämningars rätt att äga mer än en femtedel av aktierna i finskt aktiebolag; om det enligt bolagsordningen är tillåtet, gäller samma restriktioner som i fråga om utlämningar och utländska sammanslutningar.

Sistnämnda lag kompletterades med en lag om bulvanförhållande i fråga om aktier. Denna lag innehåller allmänna stadganden om mellanhänder för utlämningar och lagliga åtgärder som kan genomföras för att förhindra kringgående av 1939 års lag.

Utöver nämnda lagar, ingår även i vissa speciallagar restriktioner beträffande utlänningars rätt att idka näring eller besitta fast egendom i Finland. Lagen av 1939 berör inte kreditinrättningar; restriktioner gällande dem ingår i banklagen, lagen om hypoteksinrättningar och lagen om försäkringsbolag. Övriga lagar, som ger närmare anvisningar i praktiska frågor, behandlas i det följande under ifrågasvarande rubriker.

Särskilda restriktioner för ekonomisk verksamhet

I Finland är den ekonomiska verksamheten i allmänhet uppdelad på i lag särskilt reglerad verksamhet och verksamhet som endast är underkastad näringsanmälan. Utlänning kan bedriva verksamhet av det senare slaget om han fyller lagstadgade, formella krav. Den reglerade verksamhet, som är omnämnd i lagstiftningen, fordrar alltid tillstånd samt speciella kvalifikationer av sökanden.

Den reglerade ekonomiska verksamheten är uppdelad på följande grupper.

Ekonomisk verksamhet reserverad för staten

De främsta områdena av dylik verksamhet är rundradio- och TV-verksamhet, import, export och försäljning samt med vissa undantag tillverkning av alkohol och alkoholhaltiga drycker ävensom import av vissa sädeslag och produkter av dessa.

Ekonomisk verksamhet helt förbjuden för utlänningar

Dessa verksamhetsgrenar omfattar affärsbanker, hypoteksinrättningar och handel med främmande valuta. Försäkringsrörelsen är med få undantag förbehållen finska medborgare. Vissa lagbestämmelser begränsar utlänningars rätt att idka inlandsflyg och sjöfart i Finland. Utlänningar kan emellertid inneha aktier i luft- och sjöfartsbolag, dock högst en tredjedel av hela aktiestocken. Ytterligare begränsningar i fråga om sjöfarten är att utländska fartyg inte får bedriva kustfart i Finland, inte heller har en utlänning rätt att äga aktier i finskt fartyg på 19 registerton eller mer. Slutligen beviljas uteslutande finsk medborgare eller finskt bolag rätt att idka apoteksrörelse.

Ekonomisk verksamhet som kan bedrivas av utlänningar med tillstånd och under särskilda omständigheter

Såsom redan tidigare nämnades, är en utlännings rätt att äga och besitta fast egendom under mer än fem år beroende av regeringens bemyndigande. Detsamma gäller vissa finska bolag med utländska delägare eller aktieägare, som äger en viss del av bolagets aktier. *Vanligen beviljas dock utlänningar rätt att äga fast egendom.* Särskilda restriktioner är förenade med gruvdrift. En utlänning behöver specielltillstånd av regeringen för att kunna resa anspråk på mineralförekomst.

Produktion av och handel med farmaceutiska produkter förutsätter att den ansvariga ledaren är finsk medborgare. Detsamma gäller en fabrik, som tillverkar eldfarlig vätska.

Affärsföretag vilkas ansvariga ledare bör vara finsk medborgare

Det är inte tillåtet ett finskt bolag att grunda ett hotell, en restaurang o. s. v. om inte den ansvariga ledaren är finsk medborgare; stadsfullmäktige kan i undantagsfall acceptera att den ansvariga ledaren är utlänning. Samma bestämmelser gäller också tryckerier, tidningar och tidskrifter, handelen med fast egendom, guld- och silversmedsaffärer samt pantlåneinrättning. Vidare bör kaptenen på finskt fartyg vara finsk medborgare.

Andra reglerade områden

I fråga om denna kategori gör lagen ingen skillnad mellan utlänningar och finska medborgare. Restriktionerna gäller tillverkning av telefoner och telegrafiskt material, radio- och televisionsapparater, konstruktion av elektriskt maskineri, uppförande av frilager och grundandet av privat språk-institut för främmande språk. Motsvarande bestämmelser gäller skötsel av bokhandel, handel med gifter och ämnen innehållande gifter, import och export av och handel med utsäde, produktion och lagring av och handel med sprängämnen, handel med begagnade varor, skrot och lump. Detaljerade bestämmelser finns också rörande produktion av margarin, mineralvatten och svaga maldrycker.

Tillstånd av Finlands bank

Enligt lagen om valutaregulering bör Finlands banks tillstånd erhållas för investering av utländskt kapital i Finland. Detsamma gäller sådana avtal eller kontrakt som förutsätter erläggande av betalning till i utlandet bosatt person eller för dennes räkning.

Arbetstillstånd

Om utlänning har fått tillstånd att bedriva en viss näring i Finland, behövs inget särskilt arbetstillstånd. Grundar han emellertid ett bolag eller en förening för bedrivande av handel, erfordras arbetstillstånd om i Finland bosatt utlänning sysselsättes däri. Det erbjuder i allmänhet inga svårigheter att erhålla erforderliga arbetstillstånd.

C. I s l a n d

a. Kapitalbestämmelser

Administrationen af valutaanliggender i Island er bygget på lov af 1. juni 1960 og reglementer og bekendtgørelser fra handelsministeriet, der er udgivet under denne. En del af den islandske lovgivningen om fremmed valuta findes også i lov af 29. april 1961 om Seðlabanki íslands (Central Bank of Iceland).

Den øverste administration af valutaanliggender er i hænderne på handelsministeriet og Seðlabanki Íslands. Kommercielle banker, der handler med fremmed valuta, får overdraget er udgive valutabevillinger for sådanne betalinger, som er underkastet tilsyn. Valutatilsynet er i hænderne på Seðlabanki Íslands.

I henhold til valutaloven af 1. juni 1960 er kapitalbevægelser ud af landet underkastet bevillinger fra de kommercielle valutabanker. Optagelse af udenlandske lån er underkastet begrænsninger, som man vil komme nærmere ind på senere, og bevægelser af værdipapirer er underkastet samtykke fra Seðlabanki Íslands.

Man har ikke indført nogen helhedslovgivning om kapitalbevægelser. På den anden side findes der spredte bestemmelser i forskellige love, der begrænser eller forbyder indførsel af eller dispositioner over kapital tilhørende udenlands bosatte parter i indlandet. Man vil gøre nærmere rede for enkelte lovbestemmelser om dette emne i det følgende.

Valutaloven fra 1960 bygger på det grundprincip, at der påhviler her i landet bosatte parter den pligt at aflevere fremmed valuta, som de besidder, eller som tilflyder dem. Der gives dog begrænsede dispensationer til forskellige parter, som f. eks. skibrederier og flyselskaber, forsikrings-selskaber og flere, der har megen samhandel med udlandet.

Island har gjort forbehold over OECD's kode om frihed på kapitalmarkedet, jfr. dennes art. 7. Det har dog tiltrådt en del af dens bestemmelser, jfr. det følgende. Sådanne kapitalbevægelser tillades dog kun i form af dispensationer af tillynsgrunde.

Regulering af kapitalbevægelser i forretninger med udlandet har været en betydelig faktor i Islands økonomiske politik i længere tid. Dette skyldes bl. a. det forhold, hvor lille samfundet er, og den inflatoriske udvikling i de sidste årtier. Ældst er etableringsbestemmelserne, der tilsigter at sikre indenlandsk rådighed over naturrigdommene og de vigtigste erhvervsgrøene. Derefter kommer regler, der har det formål at forhindre kapitalflugt og valutamangel under inflatoriske forhold indenlands, samtidig med at man tilstræber en livlig udnyttelse af naturrigdommene. Til sidst kommer regulering af kapitalimporten. Man tilsigter hermed på den ene side at formindske de svingninger på det snævre kapitalmarked i landet, som store udsving i kapitalimport ville kunne forårsage på et snævert pengemarked, og betydningen af dette pengepolitiske synspunkt er stadig vokset. På den anden side tilsigter man et sundt grundlag for optagelse af udenlandske lån til private og sikring af den nødvendige kapitalimport, samtidig med at man bibeholder landets kreditstatus i udlandet.

1. Direkte investering eller lån for længere tid end et år

Direkte investering i Island er meget begrænset af forskellige love og regulativer, der nærmere vil blive anført senere. Derimod har regeringen villet støttele direkte investering fra udenlandske interessenter i virksom-

heder, der bygges på udnyttelse af vand- eller geotermisk dampkraft. Under valutaloven af 1960 er optagelse af udenlandske lån for længere tid end et år underkastet regeringens samtykke. Optagelse af lån for længere perioder tillades i hovedsagen til anlægsarbejde, som man formoder at ville kunne bidrage til at forbedre betalingsbalancen, enten ved at forøge valutaindlæggerne eller ved at spare valuta. Undtagelserne er begrænset til nødvendige offentlige arbejder og anlægsarbejder, der medfører så store omkostninger, at man ikke indenlands kan tilvejebringe kapital til dem på normal vis. Det er dog forudsat, at der kommer islandsk kapital i tilgift. Årsagerne til disse begrænsninger er, at de islandske myndigheder er af den anskuelse, at så længe rentefoden er så høj, som den har været siden 1960, og så længe der hersker mangel på lånekapital i indlandet, ville yderligere frihed på lånemarkedet medføre en onormal forøgelse af løse udenlandske forpligtelser og dermed forøge spændingen i landets økonomi.

2. Lån på kortere tid end et år til betaling af varer og tjenesteydelser

Handelsministeriet bestemmer efter samråd med Seðlabanki Íslands og de kommercielle valutabanker, hvilke varer det skal være tilladt at importere på kredit der dog ikke må strække sig over længere tid end et år. Det samme gælder lån til andre formål end indkøb af varer, såfremt låneperioden er kortere end et år. De, der vil benytte sig af denne ret, skal forud indhente samtykke fra deres valutabank om kreditten.

Ca. 86 % af vareimporten til landet er fri, og man anslår, at heraf importeres omkring 40 % på kredit.

3. Værdipapirer

Da der ikke har været etableret nogen børs her i landet, er der ikke indført lov om denne form for handel. Det er dog, under henvisning til valutaloggivningen fra 1960 og bekendtgørelse fra handelsministeriet af 12/7 1966, tilladt alle dem her i landet, der lovligt besidder eller kommer i besiddelse af udenlandske værdipapirer, fortsat at besidde dem og anvende deres modværdi, såfremt de sælges, til køb af andre tilsvarende værdipapirer, forudsat at følgende betingelser er opfyldt:

a. Der føres bevis for, at papirerne er kommet i vedkommendes besiddelse på lovlig vis.

b. Besiddelsen af papirerne tilmeldes valutatilsynet, og de registreres der. Endvidere skal man efterkomme valutatilsynets forskrifter om disposition over papirerne.

Islandsk valutaloggivning forbyder ikke udlændinge at købe værdipapirer her i landet, men overførsel af modværdien til udlandet er ikke tilladt, undtagen i specielle tilfælde.

4. Kapitalbevægelser hos private

Privatpersoners kapitalbevægelser fra landet er underkastet valutabevillinger, og ved bekendtgørelse fra handelsministeriet af 12/7 1966, blev reglerne ændret, således at de nu anerkender bestemmelserne i OECD's kapitalkode.

5. Udgivelse af gældsbreve (obligationer)

Som tidligere anført, drives der ikke nogen børs for værdipapirer her i landet. Endvidere er det under islandsk valutaregulativ fra 1960 forbudt at udføre fra eller indføre til Island islandske gældsbreve og enhver form for forpligtelser, der lyder på betaling i islandsk valuta. Seðlabanki Íslands kan dog, når særlige forhold er til stede, give dispensation fra dette forbud. Regeringen udbyder obligationer til salg i udlandet i henhold til særlig lov i hvert tilfælde.

6. Køb, salg og udgave af unoterede værdipapirer, der ikke står i forbindelse med direkte investering

Herom henviser man til, hvad der siges om værdipapirer under *stk. 3 og 5 herovenfor*.

7. Disposition over fast ejendom i anden hensigt end til erhvervsdrift

Under lov nr. 63/1919 om ejendomsret og brugsret til fast ejendom må ingen erhverve ejendomsret eller brugsret i fast ejendom her i landet, hvad enten det er ved fri overdragelse eller tvangsforanstaltning, indgåelse af ægteskab, ved arv eller med skøde, medmindre følgende betingelser er opfyldt:

a. Såfremt det drejer sig om en enkeltperson, skal denne have fast bopæl her i landet. Under lov nr. 103/1954 er betingelser om ophold eller vedvarende bopæl for islandske borgere dog afskaffet. Endvidere hedder det i lov nr. 63/1919, at der ikke fordres tilladelse til leje af fast ejendom eller rettigheder over denne i en periode af 3 år eller, såfremt der er gjort forbehold om opsigelse, med en frist, der ikke overskrider et år.

b. Såfremt en udenlands bosat sælger en fast ejendom her i landet, gælder reglerne om overførelse af formue, jfr. 4 b i meddelelse fra handelsministeriet af 12/7 1966, som er anført ovenfor. Islandske statsborgere, der har bopæl her i landet, må ikke bygge eller købe fast ejendom i udlandet uden særlig tilladelse fra valutamyndighederne; når der er tale om salg af fast ejendom, som personer her i landet sælger i udlandet, gælder den almindelige regel om pligt til aflevering af valutabeløb. Dispensationer fra disse bestemmelser kan regeringen give, når særlige omstændigheder foreligger.

8. Lån for længere perioder end et år til andre end det offentlige

Alle lån for længere perioder end et år er underkastet samtykke fra regeringen i henhold til særlige regler, som den har sat herom.

b. Etableringsbestemmelser

Bestemmelserne i islandske love på dette område er få og i mange tilfælde forældede. De tilsigter navnlig at begrænse udlændinges adgang til Islands naturrigdomme og erhvervsdrift her i landet. Det tydeligste og vigtigste eksempel er lovgivningen om fiskeri, fiskeindustri og fiskeriterritorium.

1. Udnyttelse af naturrigdomme

a. Fiskeri:

Der forefindes en omfattende lovgivning vedrørende dette emne, og man må her først og fremst referere til lov om ret til fiskeri indenfor fiskeriterritoriet, nr. 33/1922. I henhold til den må udelukkende islandske statsborgere drive fiskeri inden for fiskerisøterritoriet ved Island. Det er forbudt udlændinge at forrette noget ved land eller i havn i den hensigt derfra at drive fiskeri uden for fiskeriterritoriet. Det er også forbudt udenlandske skibe at tilvirke fangst i fiskeriterritoriet eller inde i havne, og endvidere er det forbudt alle andre end islandske statsborgere at bringe deres fangst ind i fiskeriterritoriet eller i land for at tilvirke den. Aktieselskaber, som statsborgere i andre lande er aktionærer i, må drive fiskeri inden for fiskeriterritoriet, hvis mere end halvdelen af aktiekapitalen tilhører islandske statsborgere, selskabet har hjemsted i Island og dets bestyrelse består af islandske statsborgere.

b. Minedrift:

I henhold til lov nr. 50/1909 er det forbudt udenlandske parter at foretage minedrift i Island, undtagen efter offentlig bevilling, og de må have en anerkendt agent her i landet. Endvidere må de have erhvervsbevilling, *jfr. 10 b og 11 c herefter*.

c. Elkraftværker:

I henhold til lov nr. 12/1946 har den islandske stat eneret på at oprette og drive elkraftværker, der er over 100 hestekræfter. Denne ret hos staten kan ikke overdrages undtagen med Allingets samtykke.

d. Varmekraft:

I henhold til lov nr. 98/1940 om ejendoms- og brugsret til jordvarmekraft, har ejere af land beføjelse til at benytte sig af geysere og varme kilder til hjemmebrug, produktion og industri. Selve loven gør ingen forskel på indenlandske og udenlandske parter, men i denne forbindelse henviser man nærmere til lov nr. 18/1927 om håndværk og industri (*se nærmere 10 b og 11 e--d herefter*).

2. Erhvervsdrift.

a. Handel:

Under lov nr. 52/1925 er det forbudt at drive handel i Island undtagen efter indhentet bevilling (borgerbrev) fra vedkommende myndigheder. Dette gælder såvel indenlandske som udenlandske parter. Betingelserne for meddelelse af handelsbevilling er, at vedkommende har bopæl i landet og har haft det i de sidste 12 måneder. Såfremt der oprettes et selskab, hvor nogle af selskabets medlemmer eller de alle er fuldt ansvarlige for selskabets forpligtelser, skal det have hjemsted og værning i Island, og ligeledes hele selskabets styrelse og direktører, og i det mindste ét repræsentantskabs- eller bestyrelsesmedlem skal have bopæl her i landet. Såfremt der er tale om et aktieselskab, skal aktiekapitalen undvidere for mere end halvdelens vedkommende være tilhørende folk, der har bopæl her i landet.

b. Industri:

I henhold til lov nr. 18/1927 om håndværk og industri er det forbudt at drive nogen form for industri i Island eller inden for islandsk søterritorium, undtagen efter indhentet bevilling, og dette gælder såvel for indenlandske som udenlandske parter. Hvis der oprettes et selskab, hvor nogle af medlemmerne eller de alle er ansvarlige for selskabets forpligtelser, skal det have hjemsted og værning i Island. Såfremt der er tale om udenlandske statsborgere, skal de, der er fuldt ansvarlige, have bopæl i Island og have haft det i de forløbne 12 måneder. Hvis ingen part er fuldt ansvarlig for selskabets forpligtelser, skal det have hjemsted og værning i Island, og direktører og mindst ét medlem af repræsentantskabet eller bestyrelsen have bopæl i landet. Såfremt et selskab er et aktieselskab, skal endvidere mere end halvdel af aktiekapitalen tilhøre folk, der har bopæl i Island. Ministeren har beføjelse til at give dispensationer fra bestemmelserne for bestyrelsesmedlemmer eller repræsentanter og aktiekapital, når særlige omstændigheder foreligger.

c. Tjenesteydelser:

i) Forsikringsselskaber.

I henhold til lov nr. 62/1913 om garantiselskaber, kan såvel indenlandske som udenlandske forsikringsselskaber og genforsikringsselskaber drive forsikringsvirksomhed her i landet. Når der er tale om et udenlandske garantiselskab, skal det have en eller flere generalagenter med bopæl her, og sådanne skal have ministerialautorisation. *Se endvidere afsnittet om Kapitalbevægelser hos private her ovenfor under 4. f.*

ii) Flytjeneste.

I henhold til lov nr. 32/1929 om lufttrafik, må et fly, der anvendes har i længere tid end tre måneder, fuldstændig tilhøre eller forvares af islandske statsborgere. Såfremt et aktieselskab eller anden institution, der nyder ret-

tigheder under loven, ejer et fly, må selskabet eller institutionen have hjemsted og værneting i Island. Hvis et andet selskab ejer eller har forvaring, skal dette selskab have hjemsted i Island. Ansvarlige ejere, hvad enten der er tale om selskaber eller individer, skal alle være islandske statsborgere.

3. Etablering og drift af foretagender, besiddelse og benyttelse

a. Udenlandske aktieselskaber:

I henhold til lov om aktieselskaber, nr 77/1921, må aktieselskaber, der er hjemmehørende i udlandet og er lovlige der i henhold til lands lov, virke her i Island under tilsvarende betingelser som andre staters statsborgere og folk med bopæl i udlandet. Et udenlandsk selskab virker her såfremt det har kontor eller etableringssted af en hvilken som helst art, deriblandt agentur. Et udenlandsk aktieselskab må ikke begynde at virke her, førend det er registreret her på det sted, hvor det har station, og såfremt der er tale om flere retskredse, da i hver af dem for sig, inden selskabet påbegynder sin virksomhed her.

Der skal også foreligge en erklæring fra selskabets bestyrelse, bekræftet af notarius publicus, om at selskabet indvilliger i, at dets forretninger her foregår efter islandsk lov, og at deres agent her er kompetent til at forliges om dem her og svare for retten i forbindelse med disse forretninger for islandske domstole. Selskabet skal give en person eller flere enefuldmagt til at varetage selskabets interesser, og befuldmægtige skal opfylde lovbefalede betingelser for at drive selskabets forretninger i eget navn.

b. Banker:

Etablering af banker er underkastet lovgivning. Udviklingen har været den, at for hver af de kommercielle banker er der en behørig lov, men lovgivningen har til trods herfor været koordineret, hvad indhold angår.

Der findes en almindelig lovgivning om sparekasser fra 1941. Etablering af sparekasser er underkastet ministerielt samtykke.

c. Udlændinges arbejdsrettigheder:

I henhold til lov nr. 39/1951 om udlændinges ret til at tage arbejde i Island, er det forbudt udenlandske personer at tage arbejde eller tjeneste hos andre, medmindre der forud er indhentet arbejdstilladelse fra socialministeriet. Det er forbudt udenlandske personer at arbejde selvstændigt eller drive erhvervsforetagende uden tilladelse fra socialministeren (bevilling til erhverv), med undtagelse af de tilfælde, hvor arbejdet udføres efter specialautorisation eller med tilladelse fra andre myndigheder i henhold til lov. Betingelse for meddelelse af bevilling er bl. a., at ansøgeren har fast bopæl i Island og har haft det i det sidst forløbne år. Erhvervsbevillinger er knyttet til en bestemt drift og tid og ydes ikke for længere tidsrum end tre år ad gangen.

d. Ejendoms- og brugsret til fast ejendom:

I henhold til lov nr. 63/1919 om ejendomsret og brugsret til fast ejendom, må ingen få ejendomsret eller afbenyttelsesret medmindre følgende betingelser er opfyldt: udenlandske parter skal have fast bopæl her i landet, medmindre det behørigt ministerium har givet dispensation fra betingelsen om bopæl, og vedkommende er da pligtig til at have en befuldmægtiget med bopæl i ejendommens jurisdiktion, og denne skal være ejerens talsmand i alle anliggender, der angår ejendommen.

D. Norge

a. Kapitalbestemmelser

De norske valutareguleringer er gjennomført med hjemmel i lov av 14. juli 1950 nr. 10, tilleggslov av 6. juli 1957 nr. 15 og Handelsdepartementets bestemmelser av 29. juli 1955. Handelsdepartementet har delegert en del av reguleringsmyndigheten til Norges Bank som i enkelte tilfelle har videreført den til valutabankene. Valutarådet, som består av representanter for de interesserte departementer og Norges Bank, er et rådgivende organ ved behandlingen av valutaspørsmål.

Når det gjelder regulering av kapitaltransaksjoner, har Norge med visse reservasjoner forpliktet seg til å følge OECD's liberaliseringskode, jfr. s. 5 foran.

Regulering av kapitaltransaksjonene med utlandet har vært et viktig ledd i norsk økonomisk politikk gjennom hele etterkrigstiden. For å sikre en hurtig utbygging av landets naturressurser har en opprettholdt et høyt investeringsnivå. Selv om også den innenlandske sparerate er meget høy, har det vært nødvendig med kapitaltilførsel fra utlandet. Kontrollen med kapitaltransaksjonene har derfor tatt sikte på å sikre en tilstrekkelig stor nettoinngang av kapital. Det har vært still krav om utenlandsk finansiering av større investeringer i skipsfart, industri og kraftverk. Myndighetene har også søkt å legge forholdene til rette for private låneopptak i utlandet. Det offentlige har dessuten foretatt en betydelig opplåning i egen regi.

Et viktig ledd i den økonomiske politikk har vært å søke å påvirke investeringenes sammensetning slik at høyt prioriterte formål blir tilgodesett, mens investeringer som anses å ha lav prioritet, blir begrenset. I denne forbindelse kommer også hensynet til distriktsutbyggingen inn. Blant de viktigste virkemidler som påvirker investeringenes sammensetning, kan nevnes konsesjonslovgivningen, byggereguleringen, kredittpolitikken (blant annet via statsbankene og emisjonsreguleringen) og valutareguleringsbestemmelsene.

Hensynet til den interne penge- og kredittpolitikk har etter hvert fått økende betydning ved praktiseringen av kapitalreguleringene. I perioder med stramt internt kredittmarked har valutakontrollen vært et nødvendig

supplement for å hindre at låntakere som ikke hadde fått tilfredsstilt sitt kredittbehov innenlands, i stedet oppnådde kreditt fra utlandet. Adgangen til å kontrollere utadgående finansielle plasseringer har også gjort det mulig å opprettholde et internt rentenivå som avviker fra forholdene i andre land. Endelig anses kapitalreguleringene nødvendig for å hindre omfattende plasseringer i utenlandske finansobjekter, noe som ville bidra til å redusere landets relativt små valutareserver.

1. Direkte investeringer

OECD: liste A, EEC: liste A.

i) Inngående direkte investeringer

Ved siden av valutaloven gir også konsesjonslovgivningen hjemmel for reguleringer. Norges reservasjon til posten i OECD-koden gjelder bare i den utstrekning det er begrensninger på utlendingers adgang til å delta i visse virksomheter eller til å erverve, eie eller leie visse typer av eiendommer. I alle tilfelle hvor tillatelse gis, kan det tas forbehold om begrensninger i investors adgang til det norske kapitalmarked. Begrunnelsen for reservasjonen er hensynet til investeringspolitikken, til disponeringen av innenlandske ressurser og til betalingsbalansen. Reguleringen håndheves liberalt.

Opphevelse av resevasjonene og overgang til EEC-direktivenes bestemmelser for inngående investeringer vil avskjære muligheten for å bruke valuta-bestemmelsene til å regulere utenlandske etableringer i Norge og til å hindre at utenlandske interesser ved erverv av norske aksjer får kontroll over bestående norske selskaper. I de senere år har det bare forekommet meget få tilfelle hvor etablering er blitt nektet med hjemmel i valutaloven. (Blant annet er etablering av finansieringsselskaper blitt avslått av pengepolitiske grunner.) For konsesjonspliktige bedrifter vil det fortsatt kunne opprettholdes kontroll og fastsettes vilkår for etablering under forutsetning av at det skjer på ikke-diskriminerende basis. Det vises for øvrig til avsnittet om etablering.

ii) Utgående direkte investeringer

Valutaloven hjemler reguleringsadgang og Norge har tatt full reservasjon til denne post i OECD-koden. Begrunnelsen for reservasjonen er betalingsbalansens hensyn, hensynet til den interne investeringspolitikk og beskyttelse av det innenlandske kapitalmarked. Reguleringen praktiseres liberalt.

Utgående direkte investeringer har allerede stort sett vært de facto liberalisert i flere år uten at slike investeringer har fått noe omfang av betydning. Opphevelse av reservasjonen vil imidlertid gjøre det umulig å foreta en selektiv regulering av utgående investeringer hvis forholdene skulle endre seg og det ble en sterk pågang for å overføre næringsvirksomhet til utlandet.

2. *Kommersielle kreditter* (inntil 5 år) hvor en innlending deltar.

OECD: liste A, EEC: liste A.

Norge har liberalisert slike transaksjoner med *unntak av inngående kreditter som ytes av kredittinstitusjoner til norske importører*. Reservasjonen er begrunnet ut fra hensynet til den interne penge- og kredittpolitikk som tar sikte på å regulere omfanget av kreditt-tilførselen. Fri adgang til å ta opp kommersielle kreditter i utenlandske kredittinstitusjoner vil gjøre det vanskeligere å kontrollere kreditt-tilgangen til norsk næringsliv.

Norske banker behøver imidlertid ikke tillatelse til å diskontere i utenlandske kredittinstitusjoner gjeldsbrev trukket for regning av norsk importør. Slik diskontering søkes regulert innenfor de generelle retningslinjer for kredittpolitikken.

3. *Kjøp og salg av børsnoterte verdipapirer som verken representerer direkte investeringer eller skjer ved emisjoner*

OECD: liste A, EEC: liste B.

Norge har tatt reservasjon så vel for inngående som utgående portefølje-transaksjoner.

i) *Utlendingers kjøp av innenlandske verdipapirer*

Utlendinger har ikke fri adgang til å kjøpe norske verdipapirer, men etter søknad vil de vanligvis få adgang til å foreta slike kjøp i *plasseringsøyemed*. Etterspørselen etter norske verdipapirer har hittil begrenset seg til aksjer i større norske bedrifter. Kjøp av norske obligasjoner utlagt i Norge har forekommet i meget få tilfelle.

En noe restriktiv holdning inntas derimot til utlendingers kjøp av norske aksjer som i formen kan fremstille seg som porteføljekjøp, men som i virkeligheten har til hensikt å oppnå medbestemmelsesrett i driften av vedkommende norske aksjeselskaper, særlig i konsesjonspliktige bedrifter. I praksis kan det være vanskelig å skille disse slags transaksjoner fra dem som skjer ut fra et plasseringsmotiv.

En liberalisering av inngående porteføljeinvesteringer vil redusere mulighetene for gjennom valutareguleringen å hindre at utenlandske interesser via aksjekjøp skal få kontroll over norske selskaper. Når det gjelder reguleringsadgangen i medhold av konsesjonslovgivningen og selskapsrettens bestemmelser, vises til avsnittet om etablering.

ii) *Innlendingers kjøp av utenlandske verdipapirer*

Enkelte grupper norske næringsdrivende har for tiden adgang til å erverve utenlandske verdipapirer på visse vilkår.

Forsikringssselskaper har en generell adgang til å plassere sine »tekniske reserver» i utenlandske aksjer og obligasjoner. Etter gjeldende praksis har banker og rederier fått adgang til å holde sine valutareserver i utlandet i

kortsiktige utenlandske gjeldspapirer (statskasseveksler), men ikke til å plassere midler i langsiktige obligasjoner eller aksjer.

Valutainnlendinger har ellers ikke adgang til å disponere valuta til erverv av utenlandske verdipapirer eller norske verdipapirer lydende på utenlandsk valuta, men det er adgang til omplassering av utenlandske verdipapirer som allerede er i norsk eie. Ifølge et grovt overslag tilsvarer verdien av denne beholdning omkring 500 mill. kroner i aksjer og 250 mill. kroner i obligasjoner. Disse papirer er med visse unntak omsettelige i Norge. Omsetningen har til dels skjedd til overkurs, som den senere tid har ligget på omkring 5 %.

Liberalisering av utgående porteføljeinvesteringer vil under de nåværende forhold kunne føre til en påkjenning på landets begrensede kapitalressurser og til en belastning på betalingsbalansen, med mindre det motvirkes ved en tilstramning av penge- og kredittpolitikken. Det kan her i første rekke bli spørsmål om en justering av enkelte rentesatser for å bringe disse mer i overensstemmelse med nivået i de andre EEC-land.

Problemene ville bli større hvis Norge ved tilslutning til EEC også måtte liberalisere valutainnlendingers erverv av norske verdipapirer lydende på utenlandsk valuta. Ifølge norsk oppfatning er det imidlertid intet i de någjeldende kapitaldirektiver som hindrer et medlemsland i å begrense innlendingers erverv av nasjonale verdipapirer lydende på fremmed valuta, men en forstår at det ikke er enighet om fortolkningen på dette punkt.

Etter utkastet til 3. kapitaldirektiv skal medlemslandene oppheve bestemmelser i banklovgivning etc. som diskriminerer mot plassering i utenlandske verdipapirer. I det følgende redegjøres for de viktigste norske bestemmelser som i tilfelle vil bli berørt av direktivet.

Forretningsbanker og sparebanker

Ifølge banklovens likviditetsbestemmelser kan stats- og statsgaranterte obligasjoner regnes med som dekning, mens andre norske og utenlandske verdipapirer ikke kan tjene som reservedekning. Det samme skille opprettholdes i likviditetsreservekravet etter Penge- og kredittloven. Den sistnevnte lov gir også adgang til å innføre plikt til å plassere en viss del av midlene i norske statsobligasjoner og i andre norske ihendehaverobligasjoner.

Når det gjelder bankenes adgang til å yte kreditt til en enkelt kunde, er det fastsatt visse maksimumsgrenser. Dette gjelder ikke blant annet hvis kreditten er sikret ved pant i stats- og statsgaranterte obligasjoner eller ved andre ihendehaverobligasjoner for inntil 80 % av notert kjøpekurs på innenlandsk børs.

Postsparebanken

Etter loven har banken adgang til å plassere midler i følgende obligasjonstyper: stats- og statsgaranterte obligasjoner og kredittforeningsobligasjoner.

Folketrygdens fond

Fondsforvaltningen skal ta sikte på at Folketrygdfondet skal bli til størst mulig nytte for Folketrygden ved at midlene anbringes med betryggende sikkerhet og med sikte på god avkastning og den nødvendige likviditet. Distriktsfondsstyrene kan plassere fondsmidlene i norske ihendehaverobligasjoner, som lån til Distriktenes Utbyggingsfond og etter nærmere bestemmelser av Stortinget som innskudd i forretnings- og sparebanker.

Livsforsikringsselskaper

Midler som er avsatt til dekning av forsikringsfondet, kan anbringes i følgende obligasjoner: stats- og statsgaranterte obligasjoner, Hypotekbankobligasjoner, obligasjoner utstedt eller garantert av norske kommuner, samt andre verdipapirer som er godkjent av Forsikringsrådet. Slik godkjenning er bare gitt for norske obligasjoner.

Det er adgang til med hjemmel i Penge- og kredittloven å innføre plasseringsplikt som nevnt i avsnittet om forretnings- og sparebanker.

Andre kredittinstitusjoner

Penge- og kredittloven åpner adgang til å pålegge at også kommunale pensjonskasser og pensjonsfond, samt private pensjonskasser, pensjonsfond og tariffestede pensjonsordninger (godkjent som tjenestepensjonsordninger eller skattelovens regler) skal plassere en viss del av midlene i norske ihendehaverobligasjoner.

Når det gjelder offentlige fond m. v., forekommer det også plasseringsregler som diskriminerer overfor utenlandske verdipapirer. Det skulle imidlertid ikke være nødvendig å gå nærmere inn på disse bestemmelser i denne forbindelse.

4. Personlige kapitalbevegelser

OECD: liste A, EEC: liste A.

Direktivenes krav om liberalisering av personlige kapitaloverføringer (gaver, arv, emigranters oppsparte arbeidsfortjeneste m. v.) og overføringer som ledd i gjennomføringen av forsikringskontrakter vil trolig kunne oppfylles uten særlige vansker.

5. Emisjoner o. l.

OECD: liste B, EEC: liste C (forslag om delvis overføring til liste A).

Reguleringen av *norske foretaks emisjoner på utenlandske kapitalmarke*

der har sammenheng med reguleringen av det norske kapitalmarked ved § 15 i Penge- og kredittloven. Hensikten er å utnytte lånemulighetene slik at de mest mulig fremmer myndighetenes prioritering av investeringsopp-gaver og samtidig regulerer den samlede interne kreditt-tilførsel.

Emisjon av *utenlandske verdipapirer på det norske marked* tillates ikke da en ønsker å beskytte det begrensede innenlandske kapitalmarked. Emisjonsvirksomheten er regulert med hjemmel i Penge- og kredittlovens § 15, blant annet for å sikre finansiering av høyt prioriterte prosjekter. Denne regulering antas ikke å være i strid med Roma-traktatens bestemmelser.

En adgang for foretak i andre medlemsland til å ta opp obligasjonslån for et samlet beløp tilsvarende inntil 1,5 % av gjennomsnittlige bruttoinvesteringer i 1963—64 og overføring til liste A av en slik kvote (som foreslått i utkast av 7. februar 1967 til 3. kapitaldirektiv) vil for Norges del representere et beløp på ca. 190 mill. kroner. Hvis forutsetningen er at kvoten skal gjelde for en toårsperiode ville dette tilsvare nær 10 % av det samlede emisjonsvolum ekskl. statslån. Dette vil kunne innebære en betydelig ekstra-belastning på det norske kapitalmarked, som på forhånd er megel stramt og snevert. I tilfelle det skulle føre til forstyrrelser på kapitalmarkedet, vil imidlertid Roma-traktatens art. 73 kunne komme til anvendelse. (*Se også under punkt 8*).

6. *Kjøp og salg av ikke børsnoterte verdipapirer og av børsnoterte andelsbrev i fellesformuer*

OECD: liste B, EEC: liste C.

Norge har tatt begrenset reservasjon til OECD-kodens poster for kjøp og salg av ikke børsnoterte verdipapirer. Det er for tiden opprettet tre investeringselskaper i Norge, og deres andeler er neppe av interesse for utlendinger. For så vidt angår norske valutainnlendingers erverv av børsnoterte andeler i utenlandske investeringselskaper (investment-trusts, security-trusts), gjelder det samme som er anført under punkt 3 ii.

7. *Investeringer i fast eiendom som ikke går under punkt 1*

OECD: liste A (kjøp), B (salg), EEC: liste A.

Kapitaldirektivene forskriver ubetinget liberalisering av kapitaltransaksjoner i forbindelse med utlendingers erverv av fast eiendom i medlemslandet og repatriering av salgspoenyet ved salg samt innlendingers kjøp av fast eiendom i andre medlemsland og anvendelse av salgspoenyet ved salg. Disse investeringer av fast eiendom har i praksis særlig betydning for kjøp av feriesteder. Liberalisering av eiendomskjøp under denne post i OECD-koden er betinget.

i) Utlendingers kjøp og salg av fast eiendom i Norge

Med hjemmel i konsesjonslovgivningen opprettholdes regulering av utlendingers erverv av fast eiendom i Norge, jfr. avsnittet om etablering. Når

konsesjon er gitt, er imidlertid kapitaloverføringen som knytter seg til transaksjonen liberalisert.

ii) Innlendingers kjøp og salg av fast eiendom i utlandet

Norge har tatt reservasjon til denne post i OECD-koden, men restriksjonene håndheves liberalt. På bakgrunn av at turistvalutakvoten er blitt økt i de senere år og nå er på kr. 5 000,— pr. reise pr. person, er det i 1966 skjedd en viss oppmyking av bestemmelsene om tildeling av valuta til kjøp av feriesteder i utlandet.

8. Finanskreditter og lån med en løpetid på minst 1 år til andre enn staten, kommuner o. l.

OECD: liste B, EEC: liste C (forslag om delvis overføring til liste B).

Slike finanskreditter og lån er ifølge utkast av 7. februar 1967 til 3. kaptaldirektiv foreslått delvis overført til liste B, slik at kvoten på 1,5 % som nevnt under punkt 5 — emisjoner o. l. — skal omfatte summen av begge slags transaksjoner.

Norge har tatt reservasjoner til disse poster i OECD-koden da finansielle kreditter og lån reguleres med hjemmel i valutaloven. Inngående lån reguleres av hensyn til penge- og kredittpolitikken og de utgående for å beskytte det innenlandske kapitalmarked.

Som det vil fremgå av det ovennevnte, vil en anvendelse i Norge av EEC's direktiver for liberalisering av kapitalbevegelser få virkning for viktige deler av norsk økonomisk politikk. Behovet for å kunne regulere kapitalbevegelesene vil imidlertid også kunne forandres, fordi medlemskap i EEC vil kunne endre forutsetningene for reguleringsordningene.

På den annen side vil Norge også kunne trekke fordeler av å bli delaktig i den liberaliseringsprosess som finner sted innen EEC på kapitalområdet. Det vil formodentlig kunne lette lånemulighetene, da medlemsland erfaringsmessig blir prioritert ved utlegging av lån innen EEC. Interessen for investeringer i Norge vil kunne øke, også fra tredjeland. Investeringsbankens virksomhet vil kunne få betydning for kapital til norske utbyggingsformål. Deltakelse i drøftelsene om koordinert politikk når det gjelder kapitalspørsmål og penge- og valutapolitikken i videste forstand, samt sentralbanksamarbeidet, vil være av betydelig interesse for et land som Norge med sin utadvendte økonomi.

Selv om de problemer som en utvidet kapitalliberalisering vil reise, er større for Norge og andre små land enn for de store land, vil problemene melde seg også for de større land. Det er derfor grunn til å anta at når Fellesskapet kommer fram til enighet om utvidelse av kapitalliberaliseringen for å nå målsettingen om et felles kapitalmarked, vil det også samtidig være oppnådd enighet om en videre og mer omfattende integrering av den økonomiske politikk. Avviklingen av de nasjonale virkemidler må i tilfelle skje i

takt med etableringen av europeiske virkemidler som må anvendes i samsvare med en fastlagt økonomisk politikk innenfor EEC.

b. Etableringsbestemmelser

Etableringer i Norge er først og fremst regulert gjennom et relativt omfattende konsesjonssystem. De viktigste bestemmelser finner man i lov av 14. desember 1917 som gjelder erverv av vannfall, bergverk, annen fast eiendom, kraftleie og aksjekjøp. Enkelte av bestemmelsene gjelder bare for utlendingers etableringer. Selskapslovgivningen inneholder også enkelte bestemmelser som kan virke diskriminerende overfor utlendinger. Det samme er tilfelle i næringslovgivningen som fastlegger vilkår for utøvelsen av de forskjellige næringer og yrker.

Bakgrunnen for Norges første konsesjonslov i 1888 var at det kunne føre til politiske forviklinger med fremmede land dersom utlendinger uten noen innskrenkning skulle kunne erverve fast eiendom her i landet. Senere kom de nasjonale synspunkter sterkere i forgrunnen. Det gjaldt å bevare landets naturressurser for norske borgere. Det var derfor nødvendig med kontroll av utenlandske kapitalinteresser, og utenlandsk rovdrift og spekulasjon måtte hindres. Det siste stadium i utviklingen var at konsesjonsbestemmelsene først og fremst ble ansett nødvendige for å fremme en utnyttelse av eiendommer og naturressurser som var til størst mulig gagn for samfunnet. Konsesjonslovene fikk dermed mer karakter av generell reguleringslovgivning. Dette synspunkt ligger også til grunn for den nå fremsatte proposisjon om endringer i blant annet konsesjonsloven av 1917 (Ot.prp. nr. 69 for 1966—67). De mer spredte bestemmelser i næringslovgivningen om statsborgerskap, bosted og faglig utdanning etc. er stort sett begrunnet i behovet for kontroll med virksomhetene ut fra hensynet til sikkerhet, helse og velferd.

1. Selskapslovgivningen

Den norske selskapslovgivning hvor lov om aksjeselskaper av 6. juli 1957 er den viktigste, vil i en viss utstrekning bli berørt av Roma-traktatens bestemmelser.

Aksjeloven regulerer ikke *utenlandske selskaper* dvs. selskaper med vedtektbestemt hovedkontor (sete) utenfor Norge. Utenlandske selskapers adgang til å drive næring i Norge beror ikke på aksjeloven men på den alminnelige konsesjons- og næringslovgivning.

Hvis et utenlandsk selskap ønsker å ha *særskilt styre* for avdeling (filial) i Norge, faller det derimot under aksjelovens kapittel 16. Her gis det regler om registrering, ansvar for styremedlemmer etc. som tar sikte på å sidestille avdelingen med norske aksjeselskaper. Disse særregler kan neppe antas å stå i strid med det som følger av Roma-traktaten.

Aksjeloven stiller intet krav om norsk statsborgerskap for stifter, styre-

medlem eller aksjonær etc. Men loven krever i en viss utstrekning fast bopel i Norge og at vedkommende har bodd her de siste to år (innvånerskap). Dette skal således gjelde minst halvdel av styremedlemmene. Bostedskravet gjelder også for norske statsborgere og er særlig begrunnet ut fra erstatningsrettslige forhold. For visse virksomheter kreves særlig stort flertall blant aksjonærene for å velge inn i styret personer som ikke er norske statsborgere eller bosatt i utlandet (§ 48).

Hvorvidt bostedskravet er i strid med EEC-bestemmelsene, synes det for tiden ikke mulig å gi noe sikkert svar på. Trolig vil i hvert fall kravet om forutgående opphold være traktatstridig. Bestemmelsene i § 48, som er klart diskriminerende, har blant annet sammenheng med konsesjonslovgivningen som blir omtalt i et senere avsnitt.

Aksjeloven setter intel forbud mot at et selskap i sine *vedtekter* inntar krav om statsborgerskap eller innvånerskap for å være aksjonær eller tillitsmann. I praksis stilles det ofte slike krav, eller det kreves at overdragelse av aksjer til utlending må ha samtykke fra styret. Etter en lovendring av 8. mars 1963 kan generalforsamlingen med kvalifisert flertall bestemme at omsetteligheten av aksjer skal være betinget av styrets samtykke. Etter de undersøkelser som er foretatt må en anta at slike vedtektsbestemmelser neppe er i strid med Roma-traktaten.

2. Konsesjovlovgivning vedrørende fast eiendom m. v.

For tiden gjelder følgende konsesjonslover:

1. Lov av 18. september 1909 om erhvervelse av skog.
2. Lov av 25. juli 1913 om erhvervelse av større myrstrækninger.
3. Lov av 3. juli 1914 om erhvervelse av kalkstenforekomster.
4. Lov av 27. august 1915 om erhvervelse av fjeldslrækninger.
5. Lov av 14. desember 1917 om erhvervelse av vannfald, bergverk og annen fast eiendom.
6. Lov av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer.
7. Lov av 10. desember 1920 om erhvervelse av dyrket mark.
8. Lov av 17. juni 1949 om erverv av kvartsforekomster.
9. Lov av 21. juni 1963 om undersjøiske naturforekomster.

Av de nevnte lover hører skogskonsesjonsloven, fjellkonsesjonsloven, myrkonsesjonsloven og jordkonsesjonsloven under Landbruksdepartementet. Videre er det ved kongelig resolusjon av 18. desember 1964 bestemt at utlendingers og utenlandske selskapers erverv av feriesteder og boliger som vedrører konsesjonsplikt etter den alminnelige konsesjonslov av 14. desember 1917, skal avgjøres av Landbruksdepartementet. De øvrige lover sorterer under Industridepartementet.

I 1960 ble det avgitt innstilling om revisjon av den alminnelige konsesjonslov av 14. desember 1917, og i 1966 om de lover som hører inn under Landbruksdepartementet. Proposisjon om endringer i førstnevnte lov ble fremsatt 7. juli 1967.

De forskjellige konsesjonslover supplerer i vid utstrekning hverandre, ikke minst i forbindelse med den næringsregulering som nå må sies å være konsesjonslovgivningens hovedformål. I den forbindelse er det etablert et nært samarbeid mellom de to departementer og for øvrig også med de andre departementer og statsinstitusjoner som har med enkelte sider av næringsreguleringen å gjøre f. eks. gjennom valutalovgivning, handelslovgivning og byggeregulering.

Konsesjonslovgivningen har grunnleggende betydning for utenlandske statsborgeres eller selskapers etablering i Norge. Også for norske statsborgere og selskaper kommer reglene inn i stor utstrekning. Dersom næringsvirksomheten er knyttet til fast eiendom i landdistrikt, eller er avhengig av elektrisk kraft i større mengde enn 1 000 kW, vil det nemlig være et normalt vilkår at etableringen forutsetter konsesjon.

Mange av de viktigste bestemmelsene i konsesjonslovgivningen er av generell art og vil kunne opprettholdes ved en eventuell tilslutning til EEC. Andre bestemmelser diskriminerer imidlertid overfor utlendinger og vil være i strid med Roma-traktaten.

For så vel norske som utenlandske borgeres og selskapers erverv av *vannfall* kreves konsesjon. Konsesjon til utlendinger og selskaper som ikke har 100 % norsk kapital og helt norsk styre, kan bare gis under særlige omstendigheter. Konsesjonen skal tilknyttes en rekke betingelser, blant annet om avgifter og om vederlagsfri »hjemfallsrett» til staten etter 60 år. Det kan også settes vilkår om finansieringen av foretagendet, om dets plassering og om industriell utnyttelse av kraften, herunder eventuelt graden av innenlandsk foredling. Det offentlige har forkjøpsrett når vannfall overdras. Etter lovforslaget vil også norske kommuner trenge konsesjon på erverv av vannfall. Forskjellen mellom norske og utenlandske borgere og selskaper blir i det vesentlige opphevet.

For leie av *elektrisk kraft i større* mengde enn 1 000 kW kreves konsesjon for så vel norske som utenlandske borgere og selskaper. For selskaper gjelder imidlertid at konsesjon bare kan gis når setet er i Norge og styreflertallet er norske borgere. Konsesjonsvilkår av den art som er nevnt ovenfor, kan fastsettes, dog ikke om hjemfallsrett. Ifølge lovforslaget skal staten ha enerett til krafteksport og kraftimport. Denne enerett blir også idag praktisert i henhold til stortingsvedtak.

Bergverksrettigheter kan erverves fritt av norske borgere og selskaper som har sete i Norge og helt norsk styre (uansett om rettighetene erverves ved muting eller ved overdragelse). Utlendinger og andre selskaper enn de nevnte er avskåret fra å erverve slike rettigheter ved muting, men kan oppnå konsesjon på overdragelseserverv. For drift av bergverk må så vel norske som fremmede borgere og selskaper ha konsesjon. Konsesjonsvilkårene er omtrent som for vannfallserverv. Staten har hjemfallsrett når 50 år er gått.

Ifølge lovforslaget skal hjemfallsretten til bergverk oppheves. Videre innføres konsesjonsplikt også for norske borgere og selskaper ved kjøp av bergrettigheter.

Utlendinger og selskaper med mer enn 20 % utenlandsk kapital, eventuelt med ikke helt norsk styre eller med sete i utlandet, trenger konsesjon for å erverve *annen fast eiendom*, det vil i praksis si eiendom som ikke kommer inn under de særlige konsesjonslover for dyrket mark og skog. Også erverv av bruksrettigheter over fast eiendom, f. eks. leierett til lokaler, krever som regel konsesjon. Mens selve eiendomservervelsen danner det formelle grunnlag for konsesjonsplikten, er det den næringspolitiske vurdering av vedkommende foretagende som er det primære ved myndighetenes avgjørelse av saken. Konsesjonsvilkår kan fastsettes. Ordningen foreslås opprettholdt i lovproposisjonen, som dog inneholder nærmere grunnregler for fastsettelse av konsesjonsvilkår.

Paragraf 36 gjelder oppsamling av aksjer på en hånd eller samarbeidende hender. Som hovedregel, når det gjelder *aksjeerverv*, fastsetter loven at den enkelte aksjekjøper (norsk eller utenlandsk) som erverver mer enn 35 % (etter lovforslaget 20 %) av selskapets aksjer, må ha konsesjon såfremt selskapet innehar eiendommer eller rettigheter som aksjekjøperen måtte ha konsesjon på om han hadde ervervet disse direkte. Under enhver omstendighet kreves konsesjon hvis tilsammen over 20 % av aksjene kommer på utenlandske hender. Utenlandsk aksjeerverv er bare gyldig hvis selskapets styre gir samtykke.

Utnytting av *undersjøiske naturforekomster* på den norske kontinental-sokkelen er underlagt konsesjonsplikt. Utlendinger og innlendinger er likestilt med hensyn til å oppnå tillatelse til å foreta undersøkelser og etablere lagringsanlegg og rørledninger. Utvinningstillatelse kan derimot ordinært bare gis til personer med fast bopel i Norge og selskaper m. v. som er stiftet i samsvar med norsk lovgivning og har sete i Norge. Når særlige grunner taler for det, kan slik tillatelse gis til utlendinger og utenlandske selskaper som har etablert norsk underavdeling.

Norge er allerede på grunn av EFTA-konvensjonen og de i EFTA vedtatte fortolkninger av denne i en viss utstrekning blitt bundet på etableringsrettens område. Dette gjelder særlig med hensyn til handelsbedrifter og visse produksjonsbedrifter. EFTA-forpliktelsene, når det gjelder etablering ved investeringer i bestående bedrifter, erverv av naturressurser og adgang til kapitalmarkedet, er for tiden til behandling i EFTA's organer.

Det viktigste motiv for utenlandske etableringer i Norge har vært ønsket om å kunne utnytte norske naturressurser. Et annet hensyn har vært ønsket om å kunne utnytte det norske hjemmemarked på områder hvor tollbeskyttelsen har vært høy og hvor samtidig det norske marked var av en viss størrelse (f. eks. innen elektroteknisk industri).

Den administrative praksis har i en årrekke vært liberal ved behandling av konsesjonssøknader om utenlandsk etablering i Norge. I visse saker har konsesjonsmyndighetene avslått søknader om utenlandske etableringer.

En norsk tilslutning til EEC kan komme til å øke interessen for investeringer i Norge. For produksjon i tilknytning til utnyttelse av norsk vannkraft vil en slik interesse trolig kunne gjøre seg gjeldende på kortere sikt. På lengre sikt (10—15 år) kan andre former for energi komme til å konkurrere med de norske elektrisitetspriser.

Ved konsesjonsavgjørelser har det vært krevet at vedkommende utenlandske selskap skulle ha sete, eventuelt etablere datterselskap i Norge. Begrunnelsen for dette har vært ønsket om en fast og varig forbindelse. Skattemessige hensyn kommer også inn. Det er også stilt vilkår om at innkjøp av råvarer skal skje til gunstigst mulige priser, mens salg skal skje til verdensmarkedspriser.

Det er mulig at de norske betenkeligheter ved en eventuell endring av disse bestemmelsene vil bli redusert hvis det lykkes å skape en felles europeisk selskapsrett. En må da kunne forutsette at en slik rett vil fastlegge ensartede regler om verneting, regnskapsføring, offentliggjørelse av statutter m. v. En samordning av skattepolitikken og den økonomiske politikk for øvrig vil trolig gi større sikkerhet for at de utenlandske bedrifters inntekter blir i etableringslandet.

Etablering av utenlandsk industri reguleres i dag vesentlig ved *konsesjon på erverv av annen fast eiendom*. Bestemmelsene som ensidig er rettet mot utlendinger, er i strid med Roma-traktaten for så vidt angår erverv av eiendom som skal nyttes i forbindelse med næringsdrift. Det samme vil gjelde ved erverv av boligeiendom når vedkommende utlending etablerer seg i Norge. Derimot er det neppe nødvendig å oppheve de diskriminerende bestemmelser når eiendommen skal nyttes til personlige ferieformål i Norge, f. eks. kjøp av hytter og hyttetomter. Annerledes vil det vel stille seg ved erverv av hyttetomter som ledd i næringsvirksomhet.

Reguleringen av *utlendingers oppkjøp av aksjer* i bestående norskeide bedrifter står sentralt i vår konsesjonslovgivning. Den tar sikte på å kontrollere omfanget av den utenlandske innflytelse i norsk næringsliv. Fra et nasjonalt synspunkt kan etableringer i form av oppkjøp av bestående bedrifter på mange områder være mer betenkelig enn opprettelsen av nye utenlandske bedrifter i Norge.

Viktige etableringsbestemmelser finnes også i *skogkonsesjonsloven* av 18. september 1909 og i *jordkonsesjonsloven* av 10. desember 1920. Begge lover foreskriver i prinsippet konsesjonsplikt for alle, dog er det oppstilt visse fortrinn for innenbygdsboende. For skog gjelder at utlendinger og selskaper med mer enn 20 % utenlandsk kapital ikke kan oppnå konsesjon

unntagen i de tilfelle skoggrunnen skal benyttes til annet enn skogsdrift. Det offentlige har forkjøpsrett til konsesjonspliktig skog og dyrket mark. Også disse lover er under revisjon.

Ifølge lov om *handelsnæring* av 8. mars 1935 kreves innvånerskap for å kunne drive kjøpmannshandel i Norge. For selskapers vedkommende må minst 2/3 av styremedlemmene være innvånere. Under særlige omstendigheter kan det imidlertid dispenseres fra disse bestemmelser. Som en slik omstendighet regnes i praksis at selskapet er meddelt konsesjon.

Ifølge lov av 25. juli 1913 om *håndverksnæring* kreves blant annet innvånerskap (dog bare ett års opphold), men når særlige grunner foreligger, kan det dispenseres.

For øvrig har man en rekke andre spesiallover om utøvelse av næringsvirksomhet i Norge.

3. Bankvesen

Etablering av *forretningsbanker* forutsetter konsesjon gitt av Kongen.

I lov av 24. mai 1961 om forretningsbanker kreves det at det blant innbyderne ved stiftelse av en bank skal være minst ti norske statsborgere som bor i riket. Videre skal det være minst 20 aksjeeiere som er norske statsborgere og bor i riket. Utlendinger kan bare eie aksjer for tilsammen opp til 1/10 av aksjekapitalen og med Kongens samtykke inntil 1/4 av aksjekapitalen. Styremedlemmer, medlemmer og varamenn til representantskapet skal være norske statsborgere og bo her i riket, dersom ikke Kongen samtykker i en annen ordning. En forretningsbanks vedtekter skal forelegges Kongen til godkjenning.

Kongen kan gi utenlandsk selskap tillatelse til å drive bankvirksomhet ved avdeling eller filial i Norge, hvis norske banker har tilsvarende rett i vedkommende land. Avdelingen eller filialen må fylle de vilkår som anses påkrevd for å trygge norske kunder, og ha et særskilt styre med minst tre medlemmer som alle må være norske statsborgere og bosatt i Norge. Den skal dessuten ha en kontrollkomité med tre medlemmer som skal oppnevnes av Bankinspeksjonen.

Siden det kreves konsesjon såvel for etablering av norsk bank som for etablering av utenlandsk filial, skulle det ikke være nødvendig å endre bestemmelsene ved eventuelt medlemskap i EEC. En forutsetning er imidlertid at det ikke stilles strengere konsesjonsvilkår for utenlandsk filial enn de som gjelder for norske banker.

Ønskes virksomheten i Norge derimot drevet gjennom et formelt selvstendig selskap, vil det som nevnt ovenfor, være flere bestemmelser som virker diskriminerende.

Også lov om *sparebanker* av 24. mai 1961 stiller krav om norsk statsborgerskap for stiftere og tillitsmenn. Sparebankenes vedtekter må god-

kjennes av Kongen før de kan tre i virksomhet. Godkjennelse kan nektes hvis vilkårene i loven ikke er oppfylt eller hvis det antas at opprettelse av banken ikke vil tjene allmenne interesser.

Ved en eventuell tilslutning til EEC vil trolig de ikke-diskriminerende etableringsbestemmelser kunne opprettholdes. Det kan imidlertid være tvil om hvilke kriterier som kan legges til grunn ved vurdering av en konsesjonssøknad. Vil f. eks. konsesjon kunne nektes fordi en anser at det er banker nok på forhånd? I tilfelle må en kanskje kunne legge vekt på om vedkommende bank allerede har kunder i Norge.

Det er vanskelig å ha noen begrunnet mening om i hvilken utstrekning etableringsadgangen vil bli benyttet og hvilke følger etableringen i tilfelle vil ha for norsk bankvesen og næringsliv. Bankforeningens formann har imidlertid uttalt at det neppe er grunn til å tro at utlendinger eller utenlandske banker vil se seg tjent med å opprette banker eller etablere filialer her i landet.

4. Forsikring

Ifølge lov av 29. juli 1911 om *forsikringsselskaper* har utenlandsk selskap rett til å drive forsikringsvirksomhet i Norge såfremt dette skjer ved en representant (hovedagent) og for øvrig skjer i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt. Selskapet har plikt til å deponere i Norges Bank et visst beløp som sikkerhet. Hvis et utenlandsk selskap ønsker å drive livsforsikringsvirksomhet i Norge, kreves det særskilt tillatelse fra Forsikringsrådet. Tillatelse skal blant annet nektes hvis opprettelsen av agenturet ikke kan anses overensstemmende med det offentliges og allmennhetens interesser, og kan nektes såfremt norske forsikringsselskaper ikke har adgang til å drive tilsvarende virksomhet i selskapets hjemland. Samme lov foreskriver for øvrig også en konsesjonsplikt når det gjelder opprettelse av norske forsikringsselskaper.

Hvis det foreliggende utkast til direktiv om skadeforsikring blir vedtatt, må det foretas endringer i de gjeldende norske bestemmelser. Blant annet vil det ikke være adgang til å nekte konsesjon på grunnlag av en vurdering av behovet for det nye selskap. Forsikringsselskaper i EEC skal kunne etablere virksomhet i andre medlemsland uten at det kreves noe særskilt »initialdepot». Derimot må selskapet i de land hvor det har konsesjon, holde aktiva som svarer til forpliktelsene overfor forsikringstakerne i vedkommende land.

Når det gjelder livsforsikring, foreligger det ikke noe utkast til direktiv, men det er grunn til å anta at ordningen i store trekk vil svare til den som etableres for skadeforsikring. En ordning med fri utveksling av livsforsikringstjenester vil reise betydelige problemer så lenge ikke landenes rentepolitikk m. v. er blitt samordnet.

E. Sverige

a. Kapitalbestämmelser

Den förfallningsmässiga grundvalen för regleringen av kapitalrörelser mellan Sverige och utlandet utgöres av valutalagen av den 22 juni 1939. Denna lag, som tidigare hade blott tillfällig giltighet och förlängdes genom årliga beslut, har år 1959 erhållit fortsatt giltighet tills vidare (lag den 5 juni 1959 SFS 262). Med stöd av valutalagen utfärdar Kungl. Maj:t med riksdagens samtycke valutareglerande förordnanden, vilka är sammanförda till valutaförordningen. Nuvarende förordning är av år 1959 och denne har sedan dess årligen förlängts senast t. o. m. den 30 juni 1968. Enligt valutalagen äger riksbanken meddela tillämpningsföreskrifter, vilka bestämmer valutaregleringens faktiska omfattning.

Genom de restriktioner som uppehålls i avseende på kapitalöverföringar mellan Sverige och utlandet nås ökad rörelsefrihet att vid behov vidtaga penningpolitiska åtgärder i konjunkturreglerande syfte. Sålunda har vid den under senare år upprätthållna kreditlåtstramningen inom landet valutareglerande åtgärder motverkat kapitalinflöde från utlandet. På samma sätt kan i ett konjunkturläge, då man önskar påspäda likviditeten inom landet, valutaregleringen motverka ett kapitalutflöde till utlandet. En annan aspekt av samma grundläggande förhållande är att man genom valutaregleringen kan förebygga eller mildra påfrestningar på valutareserven föranledda exempelvis av utländska åtgärder och förhållanden.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för den praxis, som för närvarande tillämpas i vad avser kapitalöverföringar till och från utlandet, samt de verkningar en anpassning till EEC:s regler kan antagas få.

1. Direkta investeringar

OECD: lista A, EEC: lista A.

Sverige upprätthåller för närvarande en reservation i OECD i vad avser ingående direkta investeringar. Denna reservation har icke sin grund i valutaregleringen utan sammanhänger med utlännings rätt att bedriva verksamhet eller förvärva fast egendom i Sverige (jfr avsnittet nedan om etableringsrätt). Vad avser praxis inom valutaregleringens ram kan denna redan nu anses vara så liberal att den i praktiken motsvarar EEC-direktivens liberaliseringskrav. Det kan här erinras om att OECD:s kapitalstadga på denna punkt bl. a. förutser, att tillstånd kan förvägras, därest medlemsland på grund av exceptionella förhållanden anser en transaktion skadlig för dess intressen. Med hänsyn till den liberala praxis som sedan länge tillämpas på detta område från svensk sida synes ett uppfyllande av EEC-reglerna icke behöva medföra några svårigheter. En viktig aspekt är att ett av de viktigaste skälen för direkta investeringar i EEC-området, nämligen att komma innanför områdets tullmurar, komme att bortfalla.

2. *Kommersiella krediter*

OECD: lista A, EEC: lista A.

EEC-liberaliseringen omfattar korta och medellånga krediter (d. v. s. med en löptid på högst 5 år), vilka står i samband med kommersiella transaktioner, vari valutainlåning är part. Liberaliseringen omfattar även krediter, som lämnas av banker.

Sverige uppehöll tidigare en reservation i OECD i vad avser krediter, som lämnas av banker. Denna reservation återtog år 1964. De svenska bestämmelserna torde därför numera uppfylla EEC:s liberaliseringskrav.

3. *Köp och försäljning av börsnoterade värdepapper*

OECD: lista A, EEC: lista B.

Enligt nuvarande praxis medges som regel icke att *valutautlåning* förvärvar svenska värdepapper i rent placerings syfte annat än i de fall, då likvid skall erläggas med andra svenska värdepapper och då endast på vissa villkor. Affidavitvillkoren för i utbyte levererade svenska värdepapper skall sålunda vara uppfyllda, d. v. s. värdepapperen får i princip ej ha varit i valutainlånings ägo efter den 1 januari 1959. Vidare medges icke byte från obligationer till aktier. Generellt tillstånd föreligger vidare för valutautlånings försäljning av på svenska kronor lydande svenska värdepapper på svenska marknaden, därest affidavitvillkoren är uppfyllda. Beträffande valutainlånings förvärv av utländska värdepapper gäller, att förvärv för rent placeringsändamål i princip icke medges. Innehav av utländska värdepapper kan på vissa villkor omplaceras mot andra utländska värdepapper eller försäljas i utlandet mot hemtagning av försäljningslikviden till Sverige.

Enligt gällande EEC-regler kan likvider vid köp och försäljning av värdepapper ske över särskilda valutamarknader, där kurserna kan avvika från de officiella. Denna möjlighet har inom EEC utnyttjats av Benelux-länderna. Holland har dock nyligen upphävt sin fria valutamarknad, Belgien och Luxemburg har vidare av EEC anmodats sammanslå de officiella och fria valutamarknaderna. Sådana marknader torde endast kunna bibehållas temporärt. Helt bortsett härifrån synes emellertid ett upprättande av en sådan marknad knappast vara en lämplig utväg för att motverka de svårigheter som en liberalisering av värdepappershandeln skulle medföra. I praktiken kan det visa sig svårt att godtaga *större* fluktuationer mellan den fria och officiella kursen. För övrigt torde denna praxis stå i motsättning till internationella valutafondens regler.

En liberalisering av handeln med värdepapper hör direkt en central del av valutaregleringen. Den kvantitativa effekten av en liberalisering av värdepappershandeln sammanhänger dock för Sveriges del i hög grad med möjligheterna att bibehålla vissa interna svenska bestämmelser rörande valutautlånings och valutainlånings förvärv av värdepapper. Dessa interna bestämmelser belyses nedan.

4. *Personliga kapitalrörelser*

OECD: lista A, EEC: lista A.

Den viktigaste posten under denna kategori utgör emigrantvalutatilldelningen, vilken i Sverige frigjorts i enlighet med OECD:s kapitalliberaliseringsstadga. Då denna i stort sett täcker EEC-frigörelsen, synes ett uppfyllande av EEC-reglerna på detta område icke medföra något problem för svenskt vidkommande.

5. *Emissioner och placering av värdepapper*

OECD: lista B, EEC: lista C.

Beträffande emission och placering av svenska värdepapper på utländsk marknad tillämpas en restriktiv praxis, såvida icke valutan skall användas för vissa godtagbara ändamål bl. a. för finansiering av verksamhet utomlands. Beträffande utländska emissioner i Sverige är praxis restriktiv.

Bestämmelserna för poster på lista C innebär, att man kan åberopa vissa undantagsbestämmelser. Dessa bestämmelser har åberopats av Frankrike, Holland och Italien. Med hänsyn härtill skulle sannolikt även Sverige kunna erhålla undantag från liberaliseringsförpliktelserna beträffande emissioner. Det synes emellertid realistiskt att antaga, att det tredje kapitaldirektivet inom icke alltför lång tidrymd kommer att godtagas, vilket skulle medföra ett åtagande att fullt liberalisera emissioner utomlands och att frigöra utländska emissioner på inhemsk marknad till ett belopp motsvarande 1 1/2 procent av den genomsnittliga inhemska bruttokapitalbildningen åren 1963—1964. Sistnämnda åtagande skulle för Sveriges del innebära en årlig belastning på den svenska kapitalmarknaden av storleksordningen 300 miljoner kronor.

I likhet med en liberalisering av värdepappershandeln berör en sådan liberalisering av emissioner direkt en central del av valutaregleringen. Nu förefintliga institutionella hinder i Sverige liksom för övrigt i andra berörda länder torde dock medföra att de kvantitativa effekterna av en liberalisering blir mera påtagliga först på längre sikt.

6. *Köp och försäljning av icke börsnoterade värdepapper*

OECD: lista B, EEC: lista C.

Svensk praxis för icke börsnoterade värdepapper skiljer sig icke från praxis beträffande börsnoterade. Även om dessa slag av transaktioner för närvarande står på lista C och sålunda ett undantag från denna liberaliseringsförpliktelse vore möjligt att uppnå, synes det knappast motiverat att vid en liberalisering av värdepappershandeln undanta icke börsnoterade papper.

7. Köp av fast egendom

OECD: lista B, EEC: lista A.

Utlänningars förvärv av fast egendom godkännes enligt nuvarande praxis regelmässigt, då det är fråga om inköp av fastighet för rekreatiönsändamål. Andra förvärv bortsett från sådana som sammanhänger med direkta investeringar har hittills icke förekommit i sådan utsträckning att en restriktiv praxis behövt övervägas. Förvärv av fast egendom i Sverige är emellertid föremål även för andra hinder — jfr reglerna under etableringsrätt.

Bortsett från förvärv som sammanhänger med direkta investeringar och liknande medges svenskars förvärv av fast egendom i utlandet för närvarande i regel endast, då det är fråga om inköp för rekreatiönsändamål av fastighet eller lägenhet i utlandet, värd högst 75 000 kronor. Ärenden rörande semesteranläggningar behandlas välvilligt. Vid ett eventuellt svenskt inträde i EEC skulle alla valutamässiga begränsningar på detta område få upphävas. Transaktionerna skulle dock sannolikt komma att röra sig om förhållandevis begränsade belopp.

8. Finansiella krediter och lån med en löptid på minst ett år till andra än stater och kommuner

OECD: lista B, när krediterna eller lånen upptas eller lämnas av kreditinstitut.

EEC: för närvarande lista C.

Svensk praxis beträffande dessa transaktioner är restriktiv. Då transaktionerna för närvarande är upptagna på lista C, skulle vid ett eventuellt svenskt inträde i EEC sannolikt kunna åberopas gällande undantagsmöjligheter. Därest det tredje direktivet godtas, skulle emellertid den däri krävda liberaliseringen av dessa transaktioner i likhet med frigörelsen av värdepappershandel och av emissioner innebära en icke oväsentlig begränsning av möjligheterna att använda penningpolitiken som instrument i den interna stabiliseringspolitiken.

9. Övriga kapitalrörelser

OECD: —, EEC: lista D.

Tills vidare föreligger ingen liberaliseringsförpliktelse beträffande de olika poster som är intagna på lista D (bl. a. kortfristiga placeringar, öppnande av löpande konton i banker, kortfristiga finansiella krediter). I den mån de blir föremål för liberaliseringsförpliktelse skulle emellertid de synpunkter som ovan framförts beträffande emissioner, finansiella krediter och lån samt värdepapperstransaktioner givetvis gälla även för denna typ av transaktioner.

Förslaget till tredje direktiv innehåller som ovan nämnts dels förslag beträffande vidgad liberalisering av emissioner och finansiella krediter, dels förslag rörande eliminering av olika interna administrativa och legala hin-

der för emission och placering av utländska värdepapper på inhemska kapitalmarknader, introduktion av utländska värdepapper på inhemska börser samt finansinstituts förvärv av utländska värdepapper. Utöver de problem, som detta kan föranleda för svenskt vidkommande i fråga om bl. a. intern lagstiftning på bank- och försäkringsområdet (jfr nedan), synes här böra pekas på den lagstiftning, som utgör instrument för genomförande av en viktig del av den nuvarande svenska kreditpolitiken. Den lagstiftning som beröres är främst ränteregleringslagen och placeringskvotlagen samt sannolikt även likviditets- och kassakvotlagen. Dessa lagar har icke satts i kraft men bör ses som grundval för överenskommelsen mellan riksbanken och affärsbankerna om emissionskontroll och riksbankens rekommendationer rörande likviditetskvoter och placeringskvoter. Det synes dock i detta läge icke möjligt att bedöma i vilken mån ett uppfyllande av tredje direktivets bestämmelser skulle påverka möjligheterna att avge och genomföra rekommendationer från riksbankens sida på detta område.

Placeringsbestämmelser

I det modifierade förslaget till tredje kapitalliberaliseringsdirektiv stadgas att medlemsstaterna i lagar, förordningar och administrativa föreskrifter, vilka reglerar finansinstituts förvärv, skall sinsemellan avskaffa alla bestämmelser som hindrar, begränsar eller diskriminerar förvärv av utländska värdepapper. Förslaget redovisas å s. 12 ovan. Eftersom förslaget inte omedelbart kan överföras till svenska förhållanden är det oklart i vilken omfattning placeringsbestämmelserna för skilda svenska finansinstitut berörs. Otvetydigt bör dock direktivet leda till en genomgång av medlemsstaternas placeringsbestämmelser. Den redogörelse för svenska placeringsbestämmelser som här lämnas utgår från det föreliggande förslaget utan hänsyn till om det slutligt antagna direktivet kommer att ges sådan tolkning att redovisade placeringsbestämmelser kommer att anses falla under direktivets förpliktelser.

Affärsbanker

I fråga om affärsbanks förvärv av andra värdepapper än aktier och förlagsbevis, d. v. s. närmast obligationer, föreligger skiljaktig behandling av inhemska och utländska dylika. Detta kommer till uttryck i reglerna om beräkning av inlåningsrätten. Reglerna innebär i princip att inlåningen (affärsbankens passivsida) skall vara på visst sätt täckt av affärsbankens eget kapital. Emellertid är vissa slag av placeringar undantagna från täckningskravet, bl. a. vissa svenska obligationer (guldkantade och med kortare löptid än fem år). Vidare är täckningskravet reducerat i fråga om bl. a. placeringar i fullgoda inhemska obligationer.

Sparbanker

Sparbankers förvärvsrätt framgår av lagen om sparbanker.

Sparbankernas förvärv av obligationer är diskriminerande vad beträffar utländska obligationer på i princip samma sätt som för affärsbanker.

Postbanken

Postbanksmedel (postsparbanks- och postgiromedel) får, såvitt gäller värdepapper, placeras i obligationer, utfärdade av staten eller av kommun eller därmed jämförlig samfällighet inom riket, eller i andra inhemska obligationer som är av fullgod beskaffenhet.

AP-fonden

Allmänna pensionsfondens tillgångar skall bestrida kostnaderna för försäkringen för tilläggspension. Fonden skall förvaltas på sådant sätt att den blir till största möjliga gagn för försäkringen, varvid skall iakttas att placeringen av fondmedlen tillgodoser kraven på betryggande säkerhet, god avkastning och tillfredsställande betalningsberedskap. Fondmedlen kan bl. a. placeras i obligationer, inhemska och utländska, under förutsättning att de offentligen utbjudits¹ av svenskt bankaktiebolag.

Försäkringsanstalter

Placeringsregler finns endast vad beträffar vissa livförsäkringsfonder. Dessa synes inte vara diskriminerande. På grund av försäkringsväsendets speciella natur kan emellertid uppställas krav på s. k. valutamässig kongruens, vilket innebär att de tekniska reserverna (d. v. s. försäkringsfonden) skall ha den sammansättningen att den även i valutahänseende skall kunna täcka de förpliktelser som uppstår till följd av försäkringsavtalen. Detta synes med hänsyn till förslaget 3 § punkt a) inte strida mot direktivförslaget.

Utöver dessa placeringsregler föreligger regler om skiljaktig möjlighet att utnyttja inhemska och utländska placeringsobjekt för riksförsäkringsverkets fonder, de allmänna försäkringskassornas fonder, samt erkända arbetslöshetskassor. Då de förvaltade fonderna inom dessa finansinstitut inte är betydande och då det diskriminerande inslaget inte är framträdande, torde dessa regler inte behöva redovisas i detta sammanhang.

b. Etableringsbestämmelser

I princip råder sedan länge näringsfrihet i Sverige. Denna är emellertid i vissa hänseenden begränsad för utländska rättssubjekt. De regler, som gäller för dessa, finns dels i ett par lagar av generell karaktär och dels i ett

¹ I praxis synes termen »offentligen utbjudits» tolkas så att utbudandet skall ha skett i Sverige.

antal specialförfattningar. Den näringsrättsliga lagstiftningen reglerar i allmänhet blott tillträdet till viss näringsverksamhet. Sedan tillstånd en gång givits är utövningen av verksamheten fri. Krav på examina, yrkesutbildning eller praktik uppställs endast i speciella fall. Näringslagstiftningen syftar ej heller till att kontrollera kapitalrörelser från utlandet.

Rätten för utlänningar att driva näring i Sverige regleras främst av två *generella* lagar, nämligen KF den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet (den s. k. näringsfrihetsförordningen), som gäller bl. a. för utländska fysiska personer, och lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket (den s. k. filiallagen), vilken gäller för utländska juridiska personer.

Enligt *näringsfrihetsförordningen* (26 § 1 mom.) gäller, att utlännings rätt att här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering skall vara beroende på tillståndsprövning. Det är som synes åtskilliga näringsgrenar, som faller utanför detta stadgande. I den mån det icke heller annorstädes i näringsfrihetsförordningen eller i annan författning är intagna begränsningar av utlänningars rätt att utöva dessa näringar, anses utlänningarna fritt kunna ägna sig däråt. Tillstånd anses sålunda inte erforderligt för sådan näringsverksamhet, som är hänförlig till s. k. urproduktion, d. v. s. verksamhet av typ jordbruk (i arrendets form), skogsbruk, jakt och fiske. Om »urproduktionen» är förbunden med viss förädlingsverksamhet, kan tillstånd dock krävas. Exempel är pälsdjursuppfödning, sågverksrörelse samt handelsträdgårdsrörelse. Ej heller har s. k. immateriell produktion ansetts vara tillståndspliktig. Härunder faller exempelvis vetenskaplig och konstnärlig verksamhet, läraryrket och konsultativ verksamhet som expert. Gränsdragningen har överlämnats åt praxis, varvid både Kungl. Maj:ts beslut i tillståndsärenden och domstolarnas avgöranden har varit av betydelse. Slutligen skall framhållas, att näringsfrihetsförordningen endast ansetts tillämplig på sådan verksamhet, som bedrivs yrkesmässigt, d. v. s. utövas i förvärvssyfte och är av stadigvarande natur.

En anpassning av näringsfrihetsförordningen till Romfördragets etableringsregler torde förutsätta att det nuvarande kravet på tillstånd uppges i förhållande till EEC-medborgare. Den skyldighet som gäller för utländsk näringsidkare att ställa säkerhet för skatt till stat och kommun under tre år synes inte heller förenlig med Romfördragets non-diskriminationsregler.

Enligt *filiialagen* kan utlänskt företag, vilket enligt sitt hemlands lag är behörigen bildat och registrerat såsom bolag eller ekonomisk förening samt i hemlandet driver näringsverksamhet, efter tillstånd av Konungen få här i riket idka näring, som avses i näringsfrihetsförordningen, genom ett avdelningskontor med självständig förvaltning (filial). Sådant tillstånd, som kan återkallas, när skäl därtill är, kan förbindas med särskilda villkor och föreskrifter. Filialen, som genom registreringsförfarande blir väsentligen likställd med svenska rättssubjekt, skall förestås av en verkställande direk-

tör, som icke behöver vara svensk medborgare men måste vara myndig och bosatt här i riket. Han skall vara utrustad med en vidsträckt fullmakt att tala och svara för företaget och underkastad ett omfattande ansvar för verksamheten här i riket. Det utländska företaget skall i vad angår filialen ställa sig svensk lag och författning till efterrättelse. Verkställande direktörens förvaltning och filialens räkenskaper skall granskas av svensk auktoriserad revisor.

Filiallagen saknar direkt motsvarighet, när fråga är om filialer till svenska aktiebolag. Vid en anslutning till EEC synes lagen kunna bibehållas under förutsättning att dess föreskrifter är formella och icke-diskriminerande. Kravet på att verkställande direktören skall vara bosatt i Sverige kan möjligen bibehållas, däremot sannolikt icke nationalitetskravet för revisorn.

År 1962 framlade en särskild utredning ett förslag till ny lag, avsedd att ersätta näringsfrihetsförordningens och filiallagens stadganden rörande utlänningars och utländska företags rätt att idka näring i allmänhet. Den nya lagen föreslås, till skillnad från de nämnda författningarna, skola omfatta alla slag av näringsverksamhet. I princip skall tillstånd utgöra förutsättning för rätt till näringsutövning. Vissa avsteg från denna princip föreslås emellertid. Sålunda upptages i lagförslaget ett stadgande att utlänningar, som innehar bosättningsstillstånd, skall vara likställda med svenska medborgare i fråga om rätt att idka näring. Vidare anges, att Kungl. Maj:t skall äga förordna att viss grupp utlänningar skall äga rätt till näringsverksamhet av visst slag eller rätt att idka näring i allmänhet. Härigenom kan Kungl. Maj:t t. ex. förordna, att här i riket bosatta utlänningar skall vara likställda med svenska medborgare beträffande rätten att utöva åtskilliga näringar, främst sådana som hittills ej varit underkastade tillståndstvång, såsom jordbruk, skogsbruk och undervisningsverksamhet. Lagförslaget ger också härigenom Kungl. Maj:t möjlighet att medge de undantag, som kan finnas påkallade med hänsyn till överenskommelse med främmande stat. — Förslaget har ännu inte föranlett lagstiftning.

I Sverige gäller, som nämnts i det föregående, att utlänningar utan särskilt tillstånd äger idka jordbruk i arrendets form. Däremot krävs tillstånd för förvärv av fast egendom enligt *lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag*. Enligt denna lag måste utländska juridiska och fysiska personer ha tillstånd för att få inmuta mineralfyndighet och förvärva fast egendom eller inmutad mineralfyndighet. Tillståndstvång gäller även för vissa svenska juridiska personer, nämligen svenskt handelsbolag, vari finnes utländsk bolagsman, svensk ekonomisk förening samt svenskt aktiebolag, vars aktier må ställas på innehavaren eller på viss man — om inte i det senare fallet med stöd av 177 § aktiebolagslagen i bolagsordningen intagits visst förbehåll. Genom sådant förbehåll skall bestämmas, att högst så många aktier genom nyteckning eller överlåtelse får förvärvas av utländska fysiska och

juridiska personer (respektive av nyss uppräknade »förbjudna» svenska rättssubjekt) att de vid varje tid motsvarar mindre än en femtedel av röstetalet för bolagets samtliga aktier. Om bolagets aktier har samma röstvärde, betyder detta alltså att s. k. fria aktier får utställas till högst ett antal, som motsvarar mindre än en femtedel av hela aktiekapitalet. Har bolagets aktier åter olika röstvärde, får högst så många aktier vara fria, att de vid varje tidpunkt motsvarar mindre än två femtedelar av hela aktiekapitalet och samtidigt mindre än en femtedel av röstetalet för bolagets samtliga aktier. Ändring av bolagsordning, i vad den innefattar utlänningsförbehåll av nu nämnt slag, kräver medgivande av Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Förvärv utan tillstånd av fast egendom eller inmutad mineralfyndighet liksom förvärv av bunden aktie är ogilt. Det bör anmärkas att familjerättsliga fång (förvärv genom bodelning, arv eller testamente) undantagits från lagens tillämpningsområde liksom förvärv gjorda av vissa särskilt uppräknade svenska rättssubjekt, t. ex. bankaktiebolag, samt förvärv vid fusion av dotterbolag med moderbolag.

Bulvanförhållanden kan beivras genom särskilda lagar, som ansluter till 1916 års lag.

1916 års lag är direkt utlänningsdiskriminerande och måste vid en svensk anslutning till EEC ändras. Möjlighet måste tillskapas för EEC-subjekt att utan diskriminerande tillstånd förvärva bl. a. fast egendom, när förvärvet har samband med sådan etablerad självständig förvärvsverksamhet, som nämns i Romfördraget. Praxis är dock redan synnerligen liberal i Sverige.

Även för svenska rättssubjekt gäller tämligen långtgående restriktioner med avseende på möjligheterna att förvärva fast egendom eller mineralfyndighet. Följande svenska lagar är av intresse i detta sammanhang: *stenkolslagen* (lag den 28 maj 1886 angående stenkolsfyndigheter m. m.), *gruvlagen* den 3 juni 1938, *jordförvärvslagen* (lag den 14 maj 1965), *uranlagen* (lag den 2 december 1960 om rätt att undersöka och bearbeta fyndigheter av uranhaltigt mineral m. m.) samt *kontinentalsockellagen* (lag den 3 juni 1966). Ingen av dessa lagar innehåller någon mot utlänningar diskriminerande bestämmelse.

Enligt *stenkolslagen* är rätten att eftersöka och bearbeta fyndighet av stenkol, olja, gas samt alunskiffer beroende av särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t (koncession).

Uranlagen föreskriver att särskilt tillstånd skall erfordras såväl för rätten att eftersöka fyndighet av uran eller torium (undersökningstillstånd) som för rätten att bearbeta sådan fyndighet (koncession).

Gruvlagen gäller mineralfyndighet, som innehåller malm till följande metaller, nämligen guld, silver, platina, kvicksilver, koppar, bly, zink, järn, mangan, krom, kobolt, nickel, titan, vanadin, molybden, wolfram, tenn, vismut, antimon och arsenik, dock ej sjö- och myrmalm, ävensom svavelkis, magnetkis, grafit, apatit eller magnesit. I starkt sammandrag gäller bl. a. följande enligt *gruvlagen*. För att undersöka och bearbeta mineralfyndighet, som ovan sagts, erfordras särskilt tillstånd (*inmutningsrätt*). Den som er-

hållit inmutningsrätt skall därest fyndigheten är lämplig för gruvdrift, inom tre år därefter göra ansökan om utmål för att ej förlora sin inmutningsrätt. Genom utmålets utläggande tillförsäkras inmutaren rätt till egentlig gruvdrift och preciserar det område, inom vilket gruvdriften må äga rum. — Envar kan i princip erhålla inmutningsrätt. Jordägaren har således ingen förmånsställning; den som först gjort ansökan om inmutning har bästa rätten. Såväl fysisk som juridisk person kan få inmutningsrätt.

Enligt *kontinentalsockellagen* tillkommer rätten att utforska sockeln och utvinna dess naturtillgångar svenska staten. Tillstånd kan på ansökan meddelas annat rättssubjekt — svenskt eller utländskt — att prospektera och tillgodogöra sig dylika naturtillgångar.

Jordförvärvslagen av år 1965 har ersatt 1955 års jordförvärvslag samt 1925 års bolagsförbudslag. Den nya lagen är till sin allmänna uppbyggnad lik den tidigare jordförvärvslagen. Jordbruks- och skogsfastigheter får sålunda inte genom bl. a. köp, byte eller gåva förvärfvas utan tillstånd av lantbruksnämnd. Från denna huvudregel, som gäller för både fysiska och juridiska personer, görs åtskilliga undantag t. ex. om staten är förvärfvare eller om vissa släktskapsförhållanden föreligger. Lagen uppstår inga obligatoriska förvärvshinder utan anger i stället fall, då förvärvstillstånd må vägras t. ex. om marken behövs för bildande av ändamålsenliga bruksenheter. Den nya lagen innebär vidare att bolag, som önskar förvärva annan fastighet än sådan som är taxerad såsom jordbruksfastighet, icke längre behöver ha tillstånd därtill. Syftet med den nya lagstiftningen är att främja jord- och skogsbrukets yttre rationalisering.

Enligt lagen den 14 september 1944 om aktiebolag (*aktiebolagslagen*) skall stiftare av svenskt aktiebolag vara i Sverige bosatta svenska medborgare, till antalet minst tre. Från denna bestämmelse kan dispens icke ges.

Beträffande uppdrag som styrelseledamot eller suppleant för styrelseledamot i aktiebolag gäller likaledes, att sådant uppdrag får innehåsa endast av i Sverige bosatt svensk medborgare. Tillstånd kan emellertid ges, att styrelsen till viss del, ej överstigande en tredjedel av hela antalet ledamöter, får bestå av utländska medborgare. Enligt praxis förknippas tillstånden i regel med det villkoret att styrelsen är beslutför, endast om minst två tredjedelar av de i beslutet deltagande är i Sverige bosatta svenska medborgare. Vid tillståndsgivningen förekommer icke något krav på att vederbörande utlänning skall vara bosatt i Sverige.

Aktiebolagslagen kräver vidare, att verkställande och vice verkställande direktör, firmatecknare, revisorer (suppleanter) och likvidatorer (suppleanter) skall vara här i riket bosatta svenska medborgare. Tillstånd kan emellertid ges utlänning, varvid enligt praxis kräves att utlänning, som önskar bli verkställande eller vice verkställande direktör, skall vara stadigvarande bosatt i Sverige. Detta krav upprätthålles även för svenska medborgare. En år 1960 tillkallad utredning har i uppdrag att i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning. I samband härmed torde EEC-aspekterna få beaktas.

Lagen om *ekonomiska föreningar* av den 1 juni 1951 innehåller ingen

motsvarighet till aktiebolagslagens föreskrift om stiftarnas medborgarskap. Utländska fysiska personer kan sålunda bilda och vara medlemmar i en svensk ekonomisk förening. Däremot skall styrelseledamot (suppleant), firmatecknare, revisorer och likvidatorer (suppleanter) vara i Sverige bosatta svenska medborgare. Dessa förbud är dispensabla. Liksom när det gäller aktiebolagslagen blir det aktuellt, om Sverige skulle anslutas till EEC, att ompröva de nyssnämnda villkoren om svensk nationalitet och bosättning i Sverige.

Aktier skall i princip kunna fritt överlätas. Aktiebolagslagen medger därför endast i två fall att bolagsordning får innehålla inskränkning i rätten att förfoga över aktier. Enligt 70 § kan beträffande aktier ställda till viss man i bolagsordningen stadgas *hembudsskyldighet* d. v. s. att om aktie övergår till annan än aktieägare eller till annan än ägare av aktie av visst slag, aktieägare respektive ägarna av aktie av visst slag skall vara berättigad att lösa aktien. Den andra möjligheten är att jämlikt 177 § beträffande aktier ställda till viss man i bolagsordningen intaga *förbehåll* av innebörd, att aktier i bolaget ej må genom teckning eller överlåtelse förvärfvas av aktiebolag eller andra samfälligheter eller stiftelse eller av vissa slag av aktiebolag eller andra samfälligheter eller stiftelse eller av annan än svensk medborgare. Det är därvid tillåtet att låta förbehållet avse endast viss del av aktierna (bundna aktier). Återstoden beröres då ej (fria aktier). Som framgår av lagens lydelse omfattas inte familjerättsliga fång av förbehåll som nu sagts.

Förbehåll av typ *hembudsskyldighet* synes förenliga med Romfördragsreglerna. Skulle förbehåll av den senare typen inte visa sig vara förenliga med Romfördraget, krävs ändringar i aktiebolagslagen.

Enligt lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse (*banklagen*) får bankrörelse i Sverige drivas endast av Sveriges riksbank och av bankaktiebolag, som därtill erhållit Konungens tillstånd (oktroj). Oktroj erfordras även för inrättande av avdelningskontor. Stiftarna skall vara myndiga, i Sverige bosatta svenska medborgare, till antalet minst tio. Bolagsordningen skall stadfästas av Kungl. Maj:t. Aktie i bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärfvas endast av svensk medborgare, av svenska bolag och föreningar, som utan hinder av inskränkingslagen äger förvärva fast egendom eller gruva, samt av andra svenska samfälligheter och stiftelser. Familjerättsliga fång är dock utan hinder av dessa bestämmelser tillåtna. Förvärfv av aktie i strid med lagens förbud är ogiltigt.

En anslutning till EEC torde kräva ändringar i banklagen, som gör det möjligt för utländska banker att etablera sig i Sverige liksom att förvärva aktier i svenska banker.

Enligt lagen om *försäkringsrörelse* av den 17 juni 1948 och lagen den 9 juni 1950 om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket kräves för svenska försäkringsbolag respektive för agentu-

rer och filialer av utländska försäkringsbolag — dock inte för utländsk återförsäkringsrörelse i Sverige — särskild koncession.

En svensk anslutning till EEC torde göra ändringar i denna koncessionslagstiftning nödvändig.

Utöver vad ovan nämnts finns i speciella författningar regler om att tillstånd erfordras för utövande av viss näringsverksamhet. Ibland ges särbestämmelser för utlänningar. Dessa bestämmelser kan vara dispensabla eller icke dispensabla.

I fråga om den förra kategorin gäller för *tandläkare* (lag 1951), *veterinärer* (lag 1965) och *läkare* (lag 1960) att utlänning under vissa förutsättningar kan erhålla tillstånd att utöva verksamhet i Sverige. Utlänning som vill ge *offentlig föreställning* i Sverige måste ha tillstånd därtill (kungörelse 1913). Om utlänning, som ej är bosatt i Sverige, vill *fiska* i svenskt vatten, fordras regelmässigt tillstånd (lag 1950). Vissa särskilda regler gäller för utländskt fartyg i kust- eller insjöfart liksom angående behörighet att vara befälhavare på svenskt handels- eller fiskefartyg.

Av de indispensabla bestämmelserna må nämnas följande. Endast svensk medborgare får driva *apoteksrörelse* samt antas till medlem av Sveriges advokatsamfund och bära titeln *advokat*. Tryckfrihetsförordningen föreskriver bl. a. att utlänning icke är behörig att vara ägare eller utgivare av *periodisk skrift*. Medlem av Stockholms *fondbörs* och *börsombud* måste vara svenska medborgare (börsordningen 1960). *Notarius publicus* i stad skall vara svensk medborgare (stadga 1964). Tillverkning av *krigsmateriel* i mer än ringa omfattning är förbehållet svenska rättssubjekt (förordning 1935). Vissa särregler gäller för inrikes luftfart (förordning 1922 och lag 1957) samt redande i fartyg (näringsfrihetsförordningen och sjölagen).

De nu nämnda reglerna låter sig inte helt förena med Romfördragets bestämmelser. En revision i syfte att göra dem icke-diskriminerande kan därför bli erforderlig.

IV. Sammenfatning

A. Indledning

Det er et fælles træk for de nordiske lande, at de har bevaret flere valuta-restriktioner på kapitalbevægelser end de fleste andre industrialiserede lande og navnlig flere end de fleste EEC-lande. Alle landene opretholder således omfattende restriktioner for bl. a. porteføljeinvesteringer, emissioner og lign. og finans kreditter. Ved sammenligning med andre lande må det dog lages i betragtning, at kapitalbevægelserne mange steder i betydeligt omfang begrænses af administrative og institutionelle forhold.

Alle de nordiske lande har dog i vidt omfang liberaliseret personlige kapitalbetalinger, normale handelskreditter og (bortset fra Island) direkte

investeringer, bl. a. fordi disse kapitalbevægelser betragtes som et naturligt led i liberaliseringen af de fysiske transaktioner, som de er nært knyttet til, og desuden normalt er mindre udsatte for rent spekulative bevægelser. Liberaliseringen af direkte investeringer i de nordiske lande begrænses dog på en del områder af etableringsretlige bestemmelser, som i større eller mindre omfang diskriminerer mod udenlandske investeringer.

Der er flere årsager til de nordiske landes restriktioner på kapitalbevægelser. Alle landene ønsker således at kunne bruge pengepolitikken til påvirkning af den indenlandske konjunktur, uden at virkningen i for høj grad forstyrres af kapitalbevægelser til eller fra udlandet. I nogle af landene spiller det også en rolle, at man ønsker at kunne påvirke kapitaltilgangen til bestemte geografiske områder eller bestemte erhverv. Landene ønsker endvidere af valutariske grunde at kunne forhindre uønsket kapitaludstrømning eller eventuelt at sikre en nettokapitaltilførsel. Visse restriktioner opretholdes endelig af nationale hensyn — for at sikre naturressourcer eller vigtige erhverv for landets egne borgere.

Da EEC på flere områder har væsentligt mere liberale regler end de nordiske lande, vil en opfyldelse af EEC's regler rejse en række problemer.

I det følgende gennemgås årsagerne til opretholdelsen af kapitalrestriktionerne nærmere, og de konsekvenser, det vil få, dersom de nordiske lande skal opfylde EEC's regler, søges belyst. Det må erindres, at det i henhold til OECD-reglerne vil være nødvendigt at udstrække liberaliseringen af de former for kapitalbevægelser, som landene i henhold til OECD's kapitalkode har forpligtet sig til at liberalisere, til alle OECD-lande, idet der kun er meget begrænset adgang til at diskriminere til fordel for parterne i særlige told- og møntområder. EEC er et sådant toldområde. I konsekvens heraf er den hidtil gennemførte liberalisering inden for EEC i praksis blevet udstrakt til alle lande. Nogle af de bestemmelser, som er indeholdt i forslaget til EEC's 3. kapitaldirektiv, går dog ud over, hvad OECD-koden omfatter, og det vil på disse områder være tilladt kun at foretage en liberalisering over for andre EEC-lande.

Da det må forventes, at liberaliseringen af kapitalbevægelser vil fortsætte inden for EEC, er hovedvægten lagt på de langsigtede konsekvenser. De særlige problemer, som vil kunne opstå i overgangstiden umiddelbart omkring den eventuelle tilslutning til EEC, er omtalt i afsnit E.

B. Ønsket om at kunne føre en selvstændig pengepolitik

Alle de nordiske lande har ønsket i nogen grad at afskærme deres kredit- og kapitalmarkeder for at kunne holde et andel renteniveau og andre likviditetsforhold, end frie kapitalbevægelser ville betinge. Det har været formålet at kunne anvende pengepolitikken til interne reguleringer, uden at dette medførte nogen væsentlig tilstrømning eller udstrømning af kapital.

I tilknytning hertil har man ønsket at beskytte de nationale kapitalmarkeder mod kraftige påvirkninger fra udlandet.

Dette ønske er en af de vigtigste årsager til restriktionerne på porteføljeinvesteringer, finans kreditter, likvide placeringer i udlandet, emissioner af lån og lign. Da formålet er at kunne føre en pengepolitik, som er relativt uafhængig af forholdene i udlandet (enten lempeligere eller strammere), er restriktionerne gennemført for både indadgående og udadgående kapitalbevægelser. I Finland og Island er visse indadgående porteføljeinvesteringer dog fri.

De nordiske lande har i høj grad udnyttet de muligheder, som restriktionerne har givet for at føre en selvstændig pengepolitik. Der kan således næppe være tvivl om, at kapitalrestriktionerne var en forudsæning for, at Norge længe kunne hindre kapitaleksport til trods for, at renteniveauet systematisk blev holdt lavere end udlandets. I de senere år har en kraftig stramning af pengepolitikken dog bevirket, at valutarestriktionerne snarere har været brugt til at begrænse kapitalimporten, samtidig med at man har søgt at holde et stabilt internt renteniveau. I de andre nordiske lande har restriktionerne formentlig til en vis grad kunnet begrænse kapitalimporten til trods for, at man i perioder — undertiden lange perioder — har ført en strammere pengepolitik end udlandet. Den gradvise afvikling af visse kapitalrestriktioner har efterhånden skabt mulighed for større kapitalbevægelser, men hidtil har de resterende restriktioner dog stort set været tilstrækkelige til at begrænse kapitalbevægelsernes omfang.

Tilslutning til de gældende EEC-regler vil betyde, at både indadgående og udadgående porteføljeinvesteringer straks skal liberaliseres. Dersom det foreliggende forslag til EEC's 3. kapitaldirektiv gennemføres, vil det yderligere medføre en delvis liberalisering af finans kreditter og lign. med en løbetid over 1 år samt af emissioner af lån. Restriktionerne på kortfristede monetære bevægelser kan vel selv i så fald fastholdes nogen tid endnu, men en liberalisering i det omfang, som er forudset i det 3. kapitaldirektiv, vil dog være ensbetydende med en væsentlig nedbrydning af skranke, som hidtil er blevet anset for at være centrale led i de nordiske landes økonomiske politik.

Allerede opfyldelsen af EEC's nugældende regler vil medføre en forskydning i pengepolitikens virkeområde, som bliver des mere mærkbar, i jo højere grad EEC's liberaliseringskrav strammes. Pengepolitikken indflydelse på de indenlandske kreditforhold vil mindskes, medens dens indflydelse på kapitalbevægelserne til og fra udlandet forøges. En forhøjelse af renten og stramning af likviditeten vil således tendere mod at fremkalde en kapitaltilstrømning, der vil virke i retning af at neutralisere virkningen på den indenlandske aktivitet af den pengepolitiske stramning. Omvendt vil lettere pengeforhold end i udlandet kunne føre til en kapitaludstrømning, der igen vil mindske den indenlandske virkning.

Det er vanskeligt at skønne, hvilket omfang sådanne neutraliserende kapitalbevægelser vil kunne få. Ved vurderingen må det erindres, at der allerede i dag kan forekomme store forskydninger i kommercielle kreditter o. a., som er forårsaget af de samme forhold. — Der bliver således ikke tale om nogen ny virkning, men om en stærkere virkning end hidtil. Det er endvidere klart, at kapitalbevægelserne ikke kan ventes at ville få et sådant omfang, at de fuldstændig udjævner forholdene mellem landene — der eksisterer jo bl. a. fortsat ret store forskelle i renteforhold m. v. mellem de nuværende EEC-lande.

Disse forskelle skyldes dels en udbredt betænkelighed ved at flytte kapital til andre lande etc., dels legale og institutionelle forhold, som f. eks. påbyder forsikringsselskaber o. a. at placere reserver i obligationer lydende i landets egen valuta. De legale og institutionelle begrænsninger vil dog antagelig blive søgt reduceret inden længe (forslag herom indgår i det 3. kapitaldirektiv). Det vil endvidere være af betydning, at mange virksomheder og personer på grund af kursrisikoen vil vige tilbage for at gældsætte sig — eller placere midler — i fremmed valuta. Hvis forholdet mellem EEC-landenes valutakurser efterhånden bliver helt fastlåst, vil denne betænkelighed gradvis tabe sin betydning, selv om der ulovligt vil gå lang tid, før den er helt fjernet. Muligheden for frit at vælge, hvilken valuta en forpligtelse indgås i, vil allerede på et tidligt tidspunkt kunne lette bevægelserne.

Allt i alt må det anses for uundgåeligt, at en opfyldelse af EEC's nuværende og formentlig efterhånden skærpede liberaliseringsforpligtelser vedrørende kapitalbevægelser gradvis vil medføre en indsnævring af landenes pengepolitiske handlefrihed. De forholdsvis små nordiske lande vil kun kunne øve ringe indflydelse på de store EEC-landes politik, og de nordiske lande må derfor formentlig i forbindelse med en eventuel tilslutning til EEC i vidt omfang tilpasse deres pengepolitik til forholdene i de øvrige medlemslande. Derefter må de indrette sig efter, at pengepolitiske ændringer også — og måske hurtigst og kraftigst — vil virke på de internationale kapitalbevægelser.

Virkingen af en liberalisering af porteføljeinvesteringerne ville muligvis kunne mindskes noget ved indførelse af et særskilt valutamarked for afvikling af værdipapirtransaktioner. De gældende EEC-regler giver mulighed for at etablere et sådant »frit« marked med svingende kurser, såfremt kursafvigelsen kun er ringe. Det ser dog ud til, at EEC ønsker at arbejde sig bort fra disse særlige valutamarkeder, således at anvendelsen heraf i bedste fald vil kunne få betydning i en overgangstid. Opretholdelsen af et sådant system vil desuden være i modstrid med IMF-overenskomstens ånd, om end IMF hidtil har været tolerant på dette felt. Dertil kommer, at væsentlige fald i kurserne på et sådant særligt valutamarked vil kunne svække tilliden til landets valuta og dermed få uheldig indflydelse på det ordinære valutamarked. Gennemførelsen af et særskilt valutamarked vil derfor ikke

være noget egnet middel til imødegåelse af en liberalisering af porteføljeinvesteringer.

Når efter en eventuel tilslutning til EEC de generelle pengepolitiske virkemidler (renteændringer og ændring af likviditetsforhold) og placeringsbestemmelser i særlig grad vil påvirke kapitalbevægelserne til og fra udlandet og i ringere grad end nu virke internt konjunkturregulerende, bliver det et spørgsmål, om de indenlandske virkninger måske kan bevares gennem mere specifikke kreditpolitiske forholdsregler.

Pengeinstitutternes udlån kan således i højere grad tænkes reguleret ved hjælp af kassereservebestemmelser og likviditetsbestemmelser. Det vil her navnlig være af værdi at have mulighed for at fastsætte en særlig høj bindingssats for ændringer i indskud fra udlandet. En effektiv anvendelse af sådanne bestemmelser vil kunne begrænse bankernes udlånsevne. Regler, der diskriminerer mod indskud fra udlandet, tolereres i dag af EEC uanset det generelle forbud mod diskrimination. Som konsekvens af dette forbud vil de dog sandsynligvis ikke kunne opretholdes på længere sigt.

I det omfang, det ikke kan forhindres, at bankerne skaffer sig yderligere midler til at øge udlånene mere end ønskeligt, har man eventuelt mulighed for ved aftaler eller påbud at fastsætte kvantitative grænser for bankernes udlån (udlånslofter). Sådanne grænser vil næppe stride mod EEC's regler, når de udformes uden diskrimination.

Det vil være muligt at styre de private bankers indenlandske likviditet — og dermed deres udlånsevne — ved at gøre placeringer i udlandet mere eller mindre tillokkende. Om placering i udlandet er tillokkende, afhænger ikke blot af renteforskellen, men også — så længe der ikke er ubegrænset tillid til, at de gældende valutakursrelationer vil blive opretholdt og derfor en tilbøjelighed til at indgå valutaterminsforretninger til sikring af risici af denne art — af omkostningerne ved at afslutte sådanne forretninger. Ved at fastsætte disse omkostninger højere eller lavere, eller eventuelt fastsætte en præmie, vil centralbanken kunne påvirke forretningsbankerne til mindre eller større anbringelser i udlandet (jfr. Deutsche Bundesbanks bestræbelser i denne retning). Denne politik har dog også sin begrænsning. Navnlig vil det være vanskeligt at hindre placeringer i udlandet ved at forhøje omkostningerne, hvis bankerne i den givne situation mener at kunne foretage sådanne placeringer uden kurssikring. En udvikling i denne retning må forventes, fordi en fortsat udvikling af integrationen som nævnt i sig selv vil begrænse mulighederne for i praksis at ændre kursrelationerne mellem valutaerne for de lande, som er medlemmer af eller nært associerede med EEC.

På kapitalmarkedet kan man eventuelt gennemføre en ikke-diskriminerende kontrol med indenlandske emissioner, hvor en sådan ikke allerede findes, således at tilgangen af nye obligationslån kan reguleres.

Det gælder for alle de nævnte indgrebs vedkommende, at deres effektivitet vil være begrænset, hvis indenlandske virksomheder har gode muligheder for at optage lån — eventuelt obligationslån — direkte i udlandet. En sådan låntagning vil i nogen grad ophæve virkningen af en stram indenlandsk politik, og den vil desuden ændre konkurrenceforholdene, idet virksomheder, som har kontakt med udlandet (f. eks. datterselskaber af udenlandske virksomheder, meget store foretagender samt andre import- og eksportvirksomheder), i endnu højere grad end i dag vil få en finansiell fordel fremfor andre virksomheder, som i praksis er henvist til at dække deres finansieringsbehov på det indenlandske marked. Som følge heraf vil det være uheldigt i længere tid at gøre det væsentligt mere byrdefuldt at låne i indlandet end i udlandet.

Drejer det sig omvendt om at opretholde lempeligere pengeforhold end udlandets, vil på tilsvarende måde begrænsninger af pengeinstitutternes placeringsadgang svækkes gennem mulighederne for direkte placeringer i udlandet fra virksomheder og personer.

Der kan desuden være mulighed for at påvirke visse former for kapitalbevægelser gennem skattelovgivningen. I de senere år har USA således på denne måde begrænset amerikanske køb af udenlandske obligationer, medens Tyskland har kunnet dæmme op for udenlandske køb af tyske værdipapirer. På længere sigt er det dog muligt, at en harmonisering af skattelovgivningen i EEC-landene vil fjerne også denne mulighed.

Det kan endelig tænkes, at et land frigør det reelle renteniveau for finansiering af visse investeringer fra den rådende markedsrente ved enten at give rentetilskud eller at pålægge en særlig investeringskat.

C. Hensynet til betalingsbalancen og valutareserverne

Mange af restriktionerne på kapitalbevægelser m. v. er begrundet i ønsket om at beskytte valutareserverne mod risikoen for store eller pludselige kapitaludstrømninger, hvad enten disse skyldes forskelle i rente- og likviditetsforhold, uro om valutakurser el. lign., politiske foranstaltninger såsom skærpede beskatningsregler eller tendenser til »kapitalflugt» foranlediget af langvarige underskud på betalingsbalancens basisposter (løbende poster samt direkte investeringer og andre langfristede kapitalbevægelser). Finland, Island og Norge har desuden ønsket at sikre en stadig nettokapitalimport.

Disse ønsker er en vigtig årsag til restriktionerne på porteføljeinvesteringer, finans kreditter, personlige kapitalbevægelser m. v. Det er naturligvis først og fremmest de udadgående investeringer, der reguleres af denne årsag. I et vist omfang vedrører argumentet dog også indadgående kapitalbevægelser. Da der i de fleste nordiske lande er fuld frihed til at tilbageføre investerede beløb til udlandet, vil udenlandske placeringer i let rea-

lisabel form (f. eks. porteføljeinvesteringer m. v. og placering på konto i indenlandske pengeinstitutter) indebære en forøget risiko for senere kapitaludstrømning.

Hvis de nordiske lande skal opfylde EEC's kapitalbestemmelser, vil porteføljeinvesteringerne som nævnt straks skulle liberaliseres. Dersom det foreliggende forslag til EEC's 3. kapitaldirektiv gennemføres, skal yderligere bl. a. mellemlange og lange finansskredder samt i en vis udstrækning emissioner liberaliseres. Det ser derimod ud til, at begrænsninger i adgangen til likvide placeringer i banker o. l. samt i pengemarkedspapirer vil kunne opretholdes indtil videre. Til trods for disse begrænsninger vil der næppe være større mulighed for direkte at hindre ind- eller udstrømning af kapital, når så mange andre placeringsmuligheder er frie.

Kapitalbevægelserne til eller fra udlandet må i stedet reguleres ved ændringer i forholdene på penge- og kapitalmarkedet. I det omfang, ændringer af rente- og likviditetsforholdene foretages i dette øjemed, kan de naturligvis ikke påregnes altid at ville påvirke den interne konjunkturudvikling i den ønskede retning. Denne påvirkning må da overlades til andre økonomisk-politiske indgreb, især finanspolitikken.

Der er som foran nævnt ingen grund til at tro, at friere kapitalbevægelser vil betyde, at renteforholdene m. v. bliver ens i alle landene. Der vil formentlig et stykke tid kunne bestå ret betydelige renteforskelle, uden at de behøver at give anledning til større kapitalbevægelser. På lidt længere sigt må det dog antages, at kapitalens tilbøjelighed til at søge hen, hvor den største forrentning kan opnås, vil slå igennem. Det vil sige, at lande, som har et renteniveau under det normale, må ventes at blive netto-eksportører af kapital, medens lande med et renteniveau over normalen formentlig vil blive netto-importører.

Da placeringer på de store penge- og kapitalmarkeder sikkert vil forekomme mange investorer mest attraktive, vil det sandsynligvis være sådan, at renteniveauet i de nordiske lande under normale forhold må ligge noget højere end på disse markeder for at holde ligevægt på kapitalbevægelserne.

Nogle af de nordiske lande har emitteret meget betydelige mængder af obligationer i fremmed valuta. (Pr. 30.6.1967: Danmark ca. 4 000 mill. d. kr., Norge ca. 4 000 mill. n. kr. og Finland ca. 600 mill. fmk.). Disse obligationer vil formentlig være af særlig interesse for indlændinge, der her kan erhverve sig en fordring i fremmed valuta på en debitor, han kender. Under stabile forhold, hvor der er fuld tillid til den nationale valuta, må det antages, at renten af sådanne obligationer vil være en smule lavere end renten af tilsvarende obligationer i national valuta, og anbringelse i disse obligationer vil derfor ikke være særlig attraktiv for indlændinge. I situationer med uro om den nationale valuta vil der kunne blive tale om en voksende interesse for køb af sådanne obligationer. Det må imidlertid her

tages i betragtning, at risikoen for uro omkring den enkelte valuta utvivlsomt vil blive formindsket, dersom det pågældende land bliver medlem af EEC. (Det bemærkes dog, at efter norsk opfattelse er indlændinges erhvervelse af sådanne obligationer ikke liberaliseret efter de gældende EEC-direktiver.)

En opfyldelse af EEC's regler vil derfor sandsynligvis medføre, at flere af de nordiske lande må ændre deres rentepolitik. Norge må således forhøje renteniveauet, hvis det ønsker at opretholde den store nettokapitalimport. På den anden side må renten i Danmark antagelig bringes noget ned, hvis kapitalimporten skal holdes nede på det niveau, som har været almindeligt i de senere år. (Forhøjelsen af det norske renteniveau vil formentlig kunne gennemføres uden større tekniske vanskeligheder, hvis man er villig til at slække på de indre penge- og kapitalmarkedsrestriktioner, medens en nedsættelse af renten i Danmark under de rådende forhold næppe kan gennemføres uden en likviditetsudvidelse, som kan tænkes at harmonere dårligt med stabiliseringspolitikken.) I Sverige synes renteniveauet nogenlunde at være på linie med EEC-landene, således at der ikke skulle være behov for større tilpasning. Det finske renteniveau må betragtes som relativt højt, især når man regner med de forskellige indekssklausulsystemers virkning på den effektive rente.

En liberalisering af kapitalbevægelserne vil kunne betyde, at nogle af de nordiske lande må udbygge eller omlægge deres politik til regulering af den interne likviditet. Hvis denne konsekvens tages, vil de problemer, som liberaliseringen skaber, formentlig nogenlunde kunne beherskes. Ordinære kapitalbevægelser — forårsaget af forskelle i rente og muligheder for at opnå kredit m. v. — vil kunne styres ved hjælp af renteændringer o. l.

Hvis der skulle opstå situationer med store spekulative kapitalbevægelser, f. eks. som følge af forventninger om valutakursændringer, vil renteændringer inden for de normale grænser næppe være særlig effektive. Dette understreger nødvendigheden af, at der ved tilrettelæggelsen af den økonomiske politik lægges vægt på at sikre, at valutaens kurs er hævet over enhver tvivl, hvad der bl. a. betyder, at store og varige underskud på betalingsbalancens basisposter må undgås. Risikoen for tillidskriser omkring de enkelte landes valutaer vil dog antagelig formindskes i det omfang, de nordiske lande bliver medlemmer af EEC.

De fleste nordiske lande råder i dag over ret betydelige ressourcer til inødegåelse af spekulative kapitalbevægelser. Landenes officielle valutareserver er ikke ubetydelige — selv om de for alle landene er beskedne målt med international målestok og langt mindre i forhold til udenrigsomsætningen end for de nuværende EEC-lande. Foruden disse reserver råder landene over anselige kort- eller mellemfristede kreditmuligheder i internationale organisationer m.v. De har således betydelige kreditmuligheder i Den internationale Valutafond, og som medlemmer af EMA har Danmark,

Island, Norge og Sverige også adgang til at opnå kredit fra Den europæiske Fond. Begge disse kreditformer har en løbetid på indtil 3—5 år. Danmark, Norge og Sverige har yderligere indgået aftale om swap-kreditter med USA's centralbank (Federal Reserve System), og alle de nordiske centralbanker deltager i en aftale, som giver bankerne ret til kredit hos hinanden. Løbetiden for disse centralbankkreditter er kort — normalt 3 måneder, dog med visse muligheder for forlængelse til 6 eller i visse tilfælde 12 måneder. Det må endelig nævnes, at medlemskab af EEC i visse tilfælde vil kunne danne basis for støtte i tilfælde af vanskeligheder, jfr. EEC-traktatens art. 108.

Det må understreges, at de forskellige kreditmuligheder normalt ikke vil kunne udnyttes på én gang. Det typiske tilfælde vil snarere være, at et land først udnytter en helt kortfristet kreditmulighed for eventuelt senere — hvis kreditbehovet viser sig at holde sig i længere tid — at konsolidere denne kredit, f. eks. ved at trække på Valutafonden.

Kreditter med så kort løbetid kan naturligvis ikke anvendes til at dække langvarige underskud på betalingsbalancen, men de kan give et land tid til at gennemføre de nødvendige forholdsregler til genoprettelse af ligevægten. Dersom betalingsbalancevanskelighederne umiddelbart skyldes kapitaludstrømning, vil der imidlertid ofte være tale om kortfristede vanskeligheder, navnlig hvis udstrømningen har form af forskydninger i betalings-sædvarerne i udenrigsomsætningen. I så fald vil kapitalen — når den underliggende årsag til udstrømningen er fjernet — som regel hurtigt vende tilbage igen. I sådanne situationer kan også korte kreditter være af stor betydning. Det er dog også tænkeligt, at kapitaludstrømningen har en mere permanent form, f. eks. køb af udenlandske værdipapirer. I det omfang, dette er tilfældet, kan der ikke påregnes nogen hurtig tilbagestrømning, selv om årsagen til udstrømningen er fjernet.

D. Nationale hensyn m.v.

I alle de nordiske lande findes bestemmelser, som i større eller mindre omfang reserverer visse erhverv og ejendomsret til naturressourcer osv. for landets egne borgere. Baggrunden for disse bestemmelser er frygten for, at udlændinge ikke i alle tilfælde ville drive erhvervet eller udnytte ressourcerne m.v. i overensstemmelse med landets interesser. Man har derfor udfoldet bestræbelser for i et vist omfang at sikre disse rettigheder for personer med nær tilknytning til landet, i almindelighed personer med indfødsret i landet. De vigtigste af disse bestemmelser har form af etableringsbestemmelser. Udenlandske direkte investeringer kræver ganske vist tilladelse i alle landene, men i praksis tillades næsten alle investeringer, som ikke enten kommer i konflikt med etableringsbestemmelserne eller tager sigte på finansieringsvirksomhed, og i nogle lande søger man tilmed at

fremme sådanne investeringer. Island har dog en noget mere restriktiv praksis på dette område.

Restriktioner på kapitalbevægelser og etablering er i nogle tilfælde et led i bestemmelser, som giver landet mulighed for at dirigere kapitalen til bestemte geografiske områder eller til bestemte erhverv.

Ved tilslutning til EEC får landene i vidt omfang pligt til at ligestille personer og virksomheder fra andre EEC-lande med personer og virksomheder hjemmehørende i landet.

Dette vil bl. a. have den virkning, at udlændinge skal have adgang til at købe naturressourcer og fast ejendom (herunder rekreative områder) til erhvervsmæssig brug. Endvidere skal udlændinge kunne drive virksomhed af næsten alle arter, lede aktieselskaber og købe aktier. Det må endelig antages, at EEC inden for en overskuelig fremtid vil liberalisere udenlandske bankers adgang til at oprette bankfilialer.

Gennemførelsen af disse bestemmelser i de nordiske lande vil rejse visse problemer. Det synes dog, som om sikringen af de nationale interesser i mange tilfælde vil kunne opnås på anden måde.

Ønsket om, at personer, som driver virksomhed, leder aktieselskaber, driver landbrugsejendomme osv., skal have en vis tilknytning til landet, vil formentlig i vidt omfang kunne opfyldes ved at gøre bopælspligt (i stedet for indfødsret e.l.) til en forudsætning for opnåelse af visse rettigheder.

Beskyttelsesforanstaltninger over for udnyttelse af naturressourcer etc. vil normalt kunne opretholdes — eller indføres — hvis diskriminatoriske bestemmelser undgås, ligesom regionale og erhvervspolitiske hensyn vil kunne varetages på ikke-diskriminatorisk basis.

Oprettelse af filialer af udenlandske banker vil kunne medføre vanskeligheder for pengepolitikken i det omfang, denne er baseret på frivillige aftaler mellem centralbanken og pengeinstitutterne. Problemer af denne art vil kunne nødvendiggøre, at bestemmelserne gennemføres ved lov.

For at hindre, at aktieselskaber, uden at de gamle aktionærer er klar over det, glider over i udenlandsk eje ved udenlandsk opkøb af aktier, vil der kunne skabes mulighed for, at aktieselskaber, der måtte ønske det, i deres vedtægter kan indføre bestemmelse om, at aktierne kun må handles med bestyrelsens tilladelse. En lovændring, der lettede adgangen hertil, blev gennemført i Danmark i 1962 og i Norge i 1963.

Der er således grund til at tro, at opgivelsen af bestemmelser, der diskriminerer mod udlændinge, ikke vil skabe større vanskeligheder for opretholdelsen eller gennemførelsen af bestemmelser, der sikrer, at erhverv drives og naturressourcer udnyttes i overensstemmelse med landets interesser.

E. Særlige problemer i overgangstiden

I overgangstiden umiddelbart omkring den eventuelle tilslutning til EEC vil der kunne opstå visse særlige problemer. Der er således en risiko for, at der vil kunne opnås en gevinst ved at opkøbe eller sælge obligationer, aktier eller andre aktiver i tiden omkring tilslutningen i forventning om, at kurserne eller priserne på disse aktiver efter tilslutningen til EEC vil stige — henholdsvis falde — til niveauet i de øvrige EEC-lande. Risikoen er navnlig stor for Norge og Danmark. I Norge vil der således være risiko for, at indlændinge sælger værdipapirer lydende i norske kroner og for provenuet fra udlandet indkøber værdipapirer lydende i fremmed valuta, medens der i Danmark antagelig vil blive tale om, at udlændinge vil købe værdipapirer lydende i danske kroner. Da en tilpasning af børskurser og priser formentlig er uundgåelig, kan denne risiko bedst imødegås ved, at en væsentlig del af denne tilpasning foretages inden tilslutningen til EEC. Restriktionerne kan samtidig successive lempes.

F. Fordele ved gennemførelsen af EEC's kapitalbestemmelser

Den foranstående gennemgang har hovedsagelig behandlet de problemer, som en eventuel opfyldelse af EEC's kapitalbestemmelser må formodes at rejse. Opfyldelsen af disse bestemmelser i forbindelse med en tilslutning til EEC vil imidlertid også have gunstige virkninger på flere områder. Skabelsen af et fælles europæisk kapitalmarked må således efterhånden gøre det lettere for et land at sikre sig en ønsket kapitaltilgang fra udlandet på acceptable vilkår. Det fælles kapitalmarked vil ligeledes medføre en gradvis udjævning af lånevilkårene i de forskellige lande, dvs. at virksomheder i de nordiske lande ikke, som det ofte hidtil har været tilfældet, vil være ringere stillet end udenlandske konkurrenter, der har adgang til rigeligere og billigere kredit. Dette forhold vil antagelig ikke mindst være af betydning for dækningen af store nordiske virksomheders kapitalbehov. Sådanne virksomheder vil ofte have vanskeligt ved at få dækket deres kapitalbehov i et lille land. Skabelsen af et stort kapitalmarked i EEC-landene må formodes at gøre det lettere for disse virksomheder at opnå lån i eller supplere deres egenkapital fra udlandet. Virksomhederne skulle dermed ikke længere være handicappede på dette område i forhold til konkurrenter i udlandet. Dette gælder ganske uanset, om de frie kapitalbevægelser medfører en stigning eller et fald i landets nettokapitalimport (eller nettokapitaleksport) eller eventuelt er neutralt virkende i så henseende.

Det ovenfor nævnte gælder dog kun i mindre grad for svenske virksomheder. Med den stærke aktivitet, som udmærker flere svenske forretningsbanker, kan en svensk tilslutning til EEC nærmest tænkes at indebære en forøget udenlandsk kapital- og kreditefterspørgsel på det svenske marked og dermed en vis skærpelse af kapital- og kreditmarkedsforholdene for de fleste svenske virksomheder.

TILLÄGG 7**Medlemmar i Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete***Danmark:*

Handelsminister Ove Hansen

Finland:

Handels- och industriministern Olavi Salonen

Island:

Handelsminister Gylfi Gislason

Norge:

Statsråd Kåre Willoch

Sverige:

Statsrådet Gunnar Lange

Medlemmar i Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet*Danmark:*

Departementschef Otto Müller, Handelsministeriet
Departementschef P. Gersmann, Finansministeriet
Udenrigsråd Jens Christensen, Udenrigsministeriet

Finland:

Avdelningschefen Tankmar Horn, ministeriet för utrikesärendena
Överdirektören Kalervo Hentilä, handels- och industriministeriet
Överdirektören Erik Törnqvist, finansministeriet

Suppleanter:

Vice avdelningschefen Åke Wihtol, ministeriet för utrikesärendena
Regeringsrådet Osmo Kalliala, finansministeriet
Byråchefen Klaus A. Sahlgren, ministeriet för utrikesärendena

Island:

Departementschef Thorhallur Ásgeirsson, Handelsdepartementet
Direktör Jónas Haralz, Ekonomiska Institutet
Departementschef Agnar Kl. Jónsson, Utrikesdepartementet

Norge:

Ekspedisjonssjef T. Stokke, Handelsdepartementet
Ekspedisjonssjef A. Skarstein, Utenriksdepartementet
Ekspedisjonssjef O. Göthe, Industridepartementet
Ekspedisjonssjef A. Guldvog, Statsministerens kontor

Sverige:

Statssekreteraren G. von Sydow, handelsdepartementet
Bitr. kabinettssekreteraren G. Ryding, utrikesdepartementet
Statssekreteraren H. Lundström, finansdepartementet

Suppleanter:

Departementsrådet Å. Englund, handelsdepartementet
Kommerserådet O. Lindqvist, kommerskollegium
Utrikesrådet K. Bernström, utrikesdepartementet
Departementsrådet L. Klackenbergh, finansdepartementet

BILAGA 5

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e, och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se sak A 165/e: Bilaga 2.)

Berättelse

från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor

(Överlämnad av Finlands regering)

1. Sammansättningen av Samarbetsorganet har under 1967 undergått följande förändringar. I den finska delegationen har äldre regeringssekreteraren Valdemar Maarvala förordnats som ny medlem från den 27 april 1967. Maarvala representerar undervisningsministeriet i delegationen. I den svenska delegationen har renägaren Per Johan Palopää deltagit i Samarbetsorganets rennäringsutskotts möte den 12 december i stället för ordningsmannen Lars Johan Persson-Utsi, som var förhindrad. I den norska delegationen har inga förändringar skett. Såsom ordförande i Samarbetsorganet har under tiden 1 januari till 21 augusti fungerat ordföranden i den svenska delegationen och under återstående delen av året ordföranden i den finska delegationen.

2. Kulturutskottet har sammanträtt i Stockholm den 8 och 9 maj och i Rovaniemi den 22 och 23 augusti. Rennäringsutskottet har sammanträtt i Stockholm den 9 och 10 maj, i Rovaniemi den 22 och 23 augusti och i Helsingfors den 12 december. Samarbetsorganet har sammanträtt i Rovaniemi den 23 och 24 augusti.

Följande frågor har behandlats av Samarbetsorganet:

1. Pedagogiska samarbetsfrågor

Samarbetsorganet har med ändring av en tidigare rekommendation om inrättande av ett »Nordiskt undervisningsråd» för sameområdena beslutat hemställa till regeringarna i de berörda länderna att de uppgifter, som skulle ankomma på det föreslagna undervisningsrådet, skulle anförtros åt vederbörande skolmyndigheter.

2. Samiskt institut

Samarbetsorganet har uttalat att samarbete mellan de tre nordiska ländernas skolmyndigheter bör komma till stånd bland annat beträffande samiskt institut. Samarbetsorganet har starkt understrukit angelägenheten av att ett samiskt institut kommer till stånd så snart omständigheterna det

medger. Samarbetsorganet har även anslutit sig till vad som uttalats i »Innstilling om Mulighetene for høgere undervisning og utvidet forskning i Tromsø» beträffande inrättandet av en professur i samisk språkforskning och en professur i samisk kultur- och samhällsforskning, m. m.

3. Bestämmelser om renköttkontroll

Samstämmighet förefinnes beträffande de i Norge gällande bestämmelserna och i Finland och Sverige upprättade lagförslag på detta område. Samarbetsorganets delegation i varje land skall göra en hänvändelse till vederbörande myndigheter med anhållan att samstämmigheten i lagstiftningen också i framtiden måtte bibehållas.

4. Övrigt

Därjämte har Samarbetsorganet behandlat frågor om sameslöjd, samiskt gymnasium, nordisk renskötselskola, ekonomisk rendriftsundersökning, samiska ortnamn inom samiska bosättningsområden, demografisk sameundersökning, reklam för renprodukter, m. m.

Helsingfors den 18 januari 1968

Olavi Merimaa

BILAGA**Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över berättelsen**

Til juridisk udvalg er henvist beretning fra Det nordiske samarbejdsorgan for same- og renskøtselsspørgsmål, indsendt af Finlands regering.

Udvalget har gjort sig bekendt med beretningen, hvori der er givet en redegørelse for ændringerne i samarbejdsorganets sammensætning, dets møder i 1967 og de af samarbejdsorganet behandlede problemer.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen fra Det nordiske samarbejdsorgan for same- og renskøtselsspørgsmål til efterretning.

Oslo, den 19. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias A. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard

Pauli Räsänen

Formand

Harald Samuelsenberg

Berättelse

från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

(Överlämnad av Sveriges regering)

Ett möte med Nordiska arbetsmarknadsutskottet hölls i Ronneby, Sverige, den 26 april 1967. Utskottets sammanträde hölls i direkt anslutning till ett möte med de nordiska arbetsministrarna på samma plats under tiden den 24—25 april.

Med anledning av den påbörjade verksamheten med återkommande möten mellan arbetsministrarna diskuterade utskottet frågan om eventuella återverkningar härav på utskottets verksamhet. Utskottet konstaterade att något principiellt nytt läge inte inträffat eftersom arbetsmarknadsfrågor tidigare behandlades vid de återkommande mötena mellan socialministrarna. Nordiska arbetsmarknadsutskottets existens baseras vidare på överenskommelser om den gemensamma arbetsmarknaden. Utskottet beslöt emellertid att i princip hålla utskottsmöten åtskilda från ministermötena och — om möjligt — att hålla utskottsmöte varje år. Tidpunkten borde dock bestämmas med hänsyn till de frågor som skall behandlas inom utskottet eller i samverkan med ministermötena.

Sysselsättningsutvecklingen diskuterades på grundval av särskilda redogörelser som utarbetats över utvecklingen i de olika nordiska länderna.

En redovisning lämnades för en av arbetsgruppen för yrkesvägledning utarbetad översikt över yrkesvägledningen i Norden. Genom det utbyggda skolväsendet med förlängd skolgång samt de strukturella förändringarna i näringslivet finns ett starkt behov av yrkesvägledning som måste mötas med kraftiga personalförstärkningar. En mångsidig utredningsverksamhet och forskning behövs för att klargöra yrkesvägledningens målsättning och metoder, dess inriktning på olika slags klientel, m. m. Arbetsmarknadsutskottet uppdrog åt expertgruppen att fungera som en förmedlare av information mellan medlemsländerna samt som samordnare av forskningsuppgifter som skulle kunna utformas som gemensamma projekt med anknytning till OECD. Gruppen skall lämna rapport till arbetsmarknadsutskottet som har att värdera de konkreta frågeställningar som läggs fram.

En särskild arbetsgrupp tillsattes vid arbetsmarknadsutskottets sammanträde i Helsingfors hösten 1965 med uppgift att närmare utreda och inkom-

ma med förslag om hur de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bäst kan inpassas i den ekonomiska politiken. Arbetsgruppens rapport redovisades vid mötet. Utskottet uttalade att det borde ankomma på de olika ländernas representanter att redovisa rapporten för respektive minister. Varje land får efter eget val välja form för publicering av rapporten.

En utredning om på vilka områden de nordiska länderna borde sträva efter en harmonisering av arbetslöshetsförsäkringarna redovisades av den arbetsgrupp som tillsattes för att utreda denna fråga. Det beslutades att den framlagda utredningen skulle tillställas varje land för att beaktas i samband med det pågående nationella utrednings- och lagstiftningsarbetet. Utskottet beslöt vidare, att den utsedda arbetsgruppen skulle bestå för att hålla kontakten med utredningsarbetet i de nordiska länderna och dessutom följa upp de möjligheter till harmonisering av arbetslöshetsförsäkringar som kan finnas. Ett förslag om att utvidga arbetsgruppen avsågs.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet kommer att hålla sitt nästa sammanträde i Danmark år 1968.

Till utskottet hör för närvarande följande ledamöter:

Departementschef Gunnar Coln, Arbejdsministeriet, Danmark
Arbejdsdirektør H. Borreschmidt, Arbejdsdirektoratet, Danmark
Överdirektør Jouni Hakkarainen, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, Finland
Äldre regeringssekreterare Olavi Koskinen, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, Finland
Ekspedisjonssjef Berger Ulsaker, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Norge
Arbetsdirektør Reidar Danielsen, Arbeidsdirektoratet, Norge
Statssekreterare Reidar Tilert, inrikesdepartementet, Sverige
Generaldirektør Bertil Olsson, arbetsmarknadsstyrelsen, Sverige

Stockholm den 1 december 1967

Reidar Tilert

Ragnar Sohlman

BILAGA**Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet, överlämnad av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit ekspedisjonschef Berger Ulsaker, Norge.

Av berättelsen och av vad i saken i övrigt upplysts framgår att Nordiska arbetsmarknadsutskottet sammanträtt i april 1967 och att därvid beslutats att utskottsmöten om möjligt skulle hållas varje år. Vidare framgår att vid arbetsmarknadsutskottets möte bl. a. behandlats sysselsättningsutvecklingen i de nordiska länderna ävensom frågor rörande yrkesvägledningen i Norden. Arbetsmarknadsutskottet hade även att ta ställning till en utredning angående möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkringslagstiftning.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

Sigurður Bjarnason

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyyne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Möller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

(Överlämnad av Norges regering)

I en melding om rekommandasjon nr. 31/1966 om samarbeid på atomenergiområdet innsendt av den danske regjering, gjøres det rede for det arbeid som pågår innenfor Nordisk Kontaktutvalg for Atomenergisporsmål og etablerte underutvalg for å utvide og intensivere det nordiske samarbeidet innenfor dette feltet.

I 1967 har Kontaktutvalget hatt ordinære møter i Helsingfors i februar og i Reykjavik i september. Hovedpunktene i møtene har vært drøftelser om de saker som er behandlet i meldingen ovenfor. På møtene har man også diskutert spørsmål i forbindelse med de nordiske lands deltakelse i internasjonale atomenergiorganisasjoner, særlig Det Internasjonale Atomenergibyrå (IAEA), hvor de nordiske land alternerer om en av styreplassene og Det Europeiske Atomenergibyrået (EAEA). Under møtene er det også blitt redegjort for den siste utviklingen i de enkelte lands atomenergiprogram.

TILLÄGG

Förteckning över medlemmar i kontaktorganet för atomenergifrågor

Danmark

Departementschef H. H. Koch
Direktør H. Stevenius-Nielsen

Finland

Professor E. Laurila
Överdirektör P. Rekola

Island

Professor M. Magnússon

Norge

Høyesterettsadvokat J. Chr. Hauge
Ekspedisjonssjef O. Göthe

Sverige

Statssekreterare H. Lundström
Direktör H. Brynielsson

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över berättelsen och meddelandet om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session av-
givet meddelande från Danmarks regering om rekommendationen nr 31/
1966 angående samarbete på atomenergins område samt berättelse från
Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, överlämnad av Norges rege-
ring.

Av berättelsen och meddelandet framgår bland annat att kontaktorganet
tillsatt en särskild arbetsgrupp — Nordisk atomsamarbejdsgrupp. Arbets-
gruppen har till uppgift att genomgå möjligheterna för en utvidgning av
det nordiska samarbetet vad gäller forskning och utveckling på atomener-
gins område samt att framlägga de förslag härtill som genomgången kan
föranleda. Arbetet med ifrågavarande radsrekommendation pågår för när-
varande inom såväl arbetsgruppen som kontaktorganet.

Utskottet föreslår,

1. att rådet lägger meddelandet till handlingarna i av-
vaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie
session,

2. att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

<i>Trygve Bratteli</i>	<i>Henry Christensen</i>	<i>Ragnar Christiansen</i>
<i>Arne Geijer</i>	<i>Yngve Holmberg</i>	<i>Kuuno Honkonen</i>
Förman		
<i>Sigurður Ingimundarson</i>	<i>J. O. Krag</i>	<i>Bertil Ohlin</i>
<i>Juha Rihtniemi</i>	<i>Bent Røiseland</i>	<i>Eino Sirén</i>
<i>Karl Skytte</i>	<i>Svenn Stray</i>	<i>V. J. Sukselainen</i>
<i>Sven Sundin</i>		<i>H. C. Toft</i>

Berättelse

om samarbete mellan språknämnderna

(Överlämnad av Norges regering)

Samarbeidet mellom de nordiske språknemndene har fortsatt etter de samme retningslinjer som før. Før spørsmål av prinsipiell betydning er blitt besvart, har nemndene ofte rådført seg med hverandre.

Den 13. og 14. mars 1967 hadde sekretærene i nemndene et møte i Helsingfors, der de drøftet opplegget og programmet for det 14. nordiske språknemndmøtet.

Det 14. nordiske språknemndmøtet ble holdt på Utstein kloster ved Stavanger 15.—17. september 1967. Det møtte 21 representanter, 4 fra Danmark, 3 fra Finland, 1 fra Island, 5 fra Sverige og 8 fra Norge.

De viktigste sakene på møtet var:

1. Turisttermer

Det ble vedtatt å anbefale for nemndene i hvert land at lista over turisttermer blir en felles nordisk publikasjon, som utgis i særtrykk (ikke i Nordiske språkspørsmål). Sekretærene skal arbeide videre med detaljene og drøfte dem på sekretærmøtet 1968.

2. Nordisk slektsnavnsliste med uttalerettledning

Lister over slektsnavn er utarbeidet av Institutet för svensk språkvård og av Svenska språkvårdsnämnden i Finland. Dansk Sprognævn og Norsk språknemnd kan ikke påta seg liknende arbeid i sine land på grunn av andre og mer presserende oppgaver, men vil kunne gi supplerende opplysninger til materiale som blir oversendt fra finlands-svensk og svensk side.

3. Nyordsundersøkningen

Det ble vedtatt at et mindre utvalg skulle gjennomdrøfte alt som har med det avsluttende arbeid med nyordslistene å gjøre. Utvalget skal bl. a. drøfte eventuell flytting av ekserperingsgrensen (til et seinere år enn 1965).

4. Publikasjonen om transkripsjon av kyrillisk skrift

Utkast til innledning og oppstillingsmåte ble diskutert, og det ble vedtatt at de enkelte nemnder skal komme med sine merknader til dem.

5. Databehandling av språklig materiale

Det var enighet om å foreslå for de enkelte nemndene at en statusrapport om eget arbeid med databehandling av språklig materiale skulle bli utarbeidet og publisert i Nordiske språkspørsmål.

6. Nordiske språkspørsmål

Publikasjonen Nordiske språkspørsmål 1966—67 skal redigeres av Svenska språkvårdsnämnden i Finland og også trykkes i Finland.

7. Språkrensing

Arkivar Bjarni Vilhjálmssons innledningsforedrag og orienteringene av representanter for de andre nemndene vil bli trykt i Nordiske språkspørsmål.

Nemndene ble oppfordret til å vise økt aktsomhet overfor problemet med fremmedordene, og det ble vist til vedtaket på språknemndmøtet 1962 om samarbeid mellom sekretariatene på dette punkt.

8. Hva kan gjøres for å bedre ungdommens evne til å uttrykke seg skriftlig på morsmålet?

Utgangspunktet var debatten i Norge om et eventuelt språklig forfall hos studenter. Det var enighet på møtet om at man ikke har muligheter for å fastslå om studenters evne til å uttrykke seg på morsmålet er blitt dårligere eller bedre enn før. Å få fastslått dette er heller ikke nødvendig for den langt viktigere oppgaven å drøfte hva en kan gjøre for å bibringe elever større språklig sikkerhet, og drøflingen dreide seg om dette spørsmålet.

Rektor Rolf Hillmans innledningsforedrag er trykt («Språkvård» nr.4, 1967).

9. Nyere norske arbeider av interesse for språknemndene

Språknemndene har før vedtatt at vertslandet skal gi en oversikt over de arbeider som er kommet ut i eget land og som har betydning for språklig normering, og universitetslektor Alfred Jakobsen gav denne oversikten. Den vil bli trykt i Nordiske språkspørsmål.

De enkelte nemndene gav rapport om virksomheten siden det foregående nordiske språkmøtet.

Oslo, 20. januar 1968

Berättelse

om Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordiska hälsovårdshögskolan (NIH) är en för de nordiska länderna gemensam institution för vidareutbildning av befattningshavare på den allmänna hälsovårdens fält. Utbildningen omfattar läkare, veterinärer, högskoleingenjörer, sjuksköterskor, sjukhusadministratörer och hälsovårdsinspektörer.

I slutet av 1940-talet väcktes tanken på en sammordisk vidareutbildning av hälsovårdspersonal. Man hade konstaterat ett behov av vidareutbildning för ämbetsläkare av liknande typ som den för Diploma of Public Health (DPH) och Master of Public Health (MPH) vid anglosachsiska Schools of Public Health. Att sända nordiska läkare till sådana skolor för specialistutbildning i hälso- och sjukvårdsadministration ansågs i och för sig vara en utmärkt lösning, eftersom den ger nya intryck och erfarenheter, men den är dyrbar och ger endast möjlighet till utbildning av ett begränsat antal läkare. Var för sig ansågs de nordiska länderna för små för att bygga upp en fullt modern utbildningsinstitution på detta område, medan de fem nordiska ländernas samlade behov av utbildning på detta område borde kunna täckas genom en sammordisk hälsovårdshögskola.

En provisorisk utbildning började 1953 med en årlig tvåmånaders kurs för ämbetsläkare. En fullständig utbildning skulle bestå av tre sådana kurser på vardera två månader. År 1956 tillkom en kurs i vattenhygien på en månad för sanitäringenjörer. Verksamheten fick stöd från olika håll, bl. a. från Nordiska rådet och WHO.

En kommitté, den nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning, avgav 1957 ett betänkande, vari behovet av utbildning beräknades till 2—5 tjänstläkare från Danmark, 4—5 från Finland, 1 från Island, 5—6 från Norge och 10 från Sverige årligen. Behovet av utbildningsplatser för tjänsteveterinärer ansågs vara ca 12, för sjuksköterskor 15—20 och för sanitäringenjörer 15—20 årligen för samtliga nordiska länder.

År 1962 ingicks ett formellt avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en hälsovårdshögskola. Island kan sända deltagare till kurserna på samma villkor som avtalsländerna. Verksamheten kunde utökas år 1963

genom att årligen ytterligare en enmånadskurs för sanitäringenjörer tillkom samt genom kortare kurser för hälsovårdsinspektörer. Läsåret 1967/68 kommer en kurs på en månad i sjukhusadministration att ges. Högskolans planer på en nybyggnad och ökad personalstab har hittills ej kunnat realiseras.

Högskolan har en styrelse bestående av en representant för vardera av de fyra avtalslutande länderna.

Den fast anställda personalen består av en föreståndare-professor, en assistent och en kontorist.

Undervisningen meddelas i stor utsträckning av timanställda lärare, som tillhör de främsta specialisterna inom respektive ämnesområden i Norden. Även gästföreläsare från utomnordiska länder engageras.

Styrelsen

Danmark:

Overlæge, dr. med. C. J. Møllenbach, vice ordförande
Kontorchef K. V. Stang, suppleant

Finland:

Medicinalrådet Paavo Kuusisto
Medicinalrådet Aimo Ojala, suppleant

Norge:

Medisinalråd Jon Bjørnsson
Overlege Terje Due Strand, suppleant

Sverige:

Professor, med. dr Bo Eric Ingelmark, ordförande
Generalläkaren, professor C. J. Clemedson, suppleant
Sekreterare och redogörare: Byråchef Bengt Grapengiesser

Personal

Föreståndare: Professor, med. dr Bengt Lambert
Assistent: Pol. mag. Estrid Gullström
Kansli: Fru Kerstin Skoog

Styrelsen för Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg har under verksamhetsåret 1 juli 1966—30 juni 1967 sammanträtt fyra gånger nämligen den 1 augusti, 3 oktober och 8 december 1966 samt den 1 mars 1967.

Styrelsens mångåriga sekreterare och redogörare, planeringschefen Evert Bunne, avled den 19 februari 1967 och efterträddes den 6 mars 1967 av byråchefen Bengt Grapengiesser.

U n d e r v i s n i n g s v e r k s a m h e t

Ämbetslärarkursen är i första hand avsedd för läkare, veterinärer och sjuksköterskor i offentlig tjänst, vilka ämnar ägna sig åt bl. a. omgivningshygienisk verksamhet.

Ingenjörskurserna är avsedda för ingenjörer och arkitekter i offentlig tjänst, som i sitt arbete kommer att syssla med problem av hygienisk natur.

Kursen för hälsovarsinspektörer avser vidareutbildning i viktigare delar av deras ämnesområden.

Stipendier utgår med för närvarande 1 000 svenska kronor i månaden. På begäran ger högskolans kansli anvisning om vart en kursdeltagare kan vända sig för att få rumsfrågan ordnad.

Ämbetsläkarkurser

Utbildningen vid högskolan för ämbetsläkare omfattar sex månaders undervisning, uppdelad på tre kurser om vardera två månader:

Kurs I biostatistik, epidemiologi, vatten- och livsmedelshygien

Kurs II omgivnings- och yrkeshygien

Kurs III socialmedicin

Den som genomgått de tre kurserna torde ha fått en utbildning i stort sett motsvarande den, som vid Schools of Public Health i Storbritannien, Canada och USA leder till Diploma eller Master of Public Health.

Antalet kursdeltagare sedan verksamhetens början 1953 har varit 430. Fördelningen nationsvis framgår av nedanstående sammanställning.

	I	II	III	Summa
Danmark	29	23	17	69
Finland	34	39	26	99
Island	4	5	2	11
Norge	37	38	22	97
Sverige	52	54	48	154
Summa	156	159	115	430

Kurstyp I anordnades år 1953, 1954, 1959, 1960, 1964 h, 1965 h, 1966 h.

Kurstyp II anordnades år 1955, 1956, 1961, 1962, 1964 v, 1965 v, 1967 v.

Kurstyp III anordnades år 1957, 1958, 1963 v, 1963 h, 1966 v.

Antal elever, som genomgått tre kurser, är 71. Fördelningen av dessa på yrkesgrupp och nation framgår av nedanstående tabell.

	Läkare	Sjuksköterskor
Danmark	4	3
Finland	14	3
Island	2	—
Norge	18	1
Sverige	25	1
Sammanlagt	63	8

Ingenjörskurser

År 1956 anordnades den första kursen för ingenjörer med högskoleexamen. Numera hålls två kurser årligen, vardera på en månad:

Kurs I vattenhygien anordnas varje höst och

Kurs II omgivningshygien varje vår.

Kursen i vattenhygien omfattar följande avsnitt. Bakteriologiska, virologiska och epidemiologiska synpunkter på vattenburna sjukdomar, vattenförsörjning, limnologi, badvattenhygien och badanläggningar, kustvatten, recipienter, avloppsvatten, skötsel av vatten- och avloppsanläggningar, planering och forskning på vattenhushållningens och vatten- och avloppsområdet, organisation och lagstiftning på vattenhygienens område i de nordiska länderna m. m.

Kursen i omgivningshygien fördelar sig på följande avsnitt: Klimathygien, lufthygien, strålhygien samt praktisk bostadshygien och samhällsplanering.

Behovet av undervisning i vattenhygien synes vara stort. Hittills har det varit möjligt att ta emot hälften av sökandena från Finland, Norge och Sverige. Vid slutet av vårterminen 1967 har 220 ingenjörer från de nordiska länderna genomgått kursen i vattenhygien, medan kursen i omgivningshygien haft sammanlagt 59 deltagare.

Antal deltagare, fördelade nationsvis, framgår av nedanstående sammanställning.

	1956—1961	1962—1967 v.		Summa I o. II
	I	I	II	
Danmark	22	8	8	38
Finland	34	24	21	79
Norge	32	20	9	61
Sverige	33	29	21	83
Summa	121	81	59	261

Kurs I anordnades 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1963, 1964, 1965 h, 1966 h.

Kurs II anordnades 1962, 1965 v, 1966 v, 1967 v.

Kurser för hälsovårdsinspektörer

Sedan år 1962 har kurser anordnats för hälsovårdsinspektörer. Vid de två första tvåveckorskurserna meddelades undervisning i olika ämnesområden, men då man fann undervisningen alltför koncentrerad prövas för närvarande en fördelning av undervisningen på specialkurser. Hittills har endast kurser i livsmedelshygien och fysiologisk hygien med bostadshygien anordnats.

Antal deltagare, fördelade nationsvis, framgår av nedanstående sammanställning.

	1962	1964	1965	1966	1967 v.	Totalt 1962—1967 v.
Danmark	1	2	3	2	0	8
Finland	8	5	6	8	4	31
Norge	0	5	5	10	5	25
Sverige	11	8	6	20	11	56
Summa	20	20	20	40	20	120

Samundervisning

Hälsovårdshögskolans undervisningsverksamhet omfattar för närvarande sju kursmånader årligen. Kurserna för de olika yrkeskategorierna kan emellertid samordnas i vissa fall i tiden så att två kurser löper parallellt. Man söker på detta sätt utnyttja möjligheterna till samundervisning inom vissa ämnesområden. Erfarenheterna från diskussioner och seminarier i vilka såväl eleverna i ämbetslärarkursen som ingenjörskursen deltagit har varit mycket positiva.

Undervisningen läsåret 1966/67

Undervisningen har omfattat:

- En 2-månaders läkarkurs typ I under tiden 1 augusti—30 september 1966
- En 1-månads ingenjörskurs typ I under tiden 1 augusti—30 augusti 1966
- En 1/2 månads hälsovårdsinspektörskurs i livsmedelshygien under tiden 12—24 september 1966
- En 2-månads läkarkurs typ II under tiden 1 mars—30 april 1967
- En 1-månads ingenjörskurs typ II under tiden 1—31 mars 1967
- En 1/2 månads hälsovårdsinspektörskurs i fysiologisk hygien med bostadshygien under tiden 10—22 april 1967.

Antalet kursdeltagare och kursmånader framgår av nedanstående tabell:

	Danmark		Finland		Deltagare från				Island		Summa	
	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.	Norge	Sverige	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.	Ant. mån.
Läkarkurs I												
1/8—30/9 1966	2	4	5	10	6	12	11	22	—	—	24	48
Ingenjörskurs I												
1/8—31/8 1966	—	—	6	6	5	5	9	9	—	—	20	20
Hälsovårdsinsp.												
12/9—24/9 1966	2	1	3	1,5	5	2,5	10	5	—	—	20	10
Läkarkurs II												
1/3—30/4 1967	4	8	6	12	5	10	8	16	1	2	24	48
Ingenjörskurs II												
1/3—31/3 1967	3	3	3	3	1	1	3	3	—	—	10	10
Hälsovårdsinsp.												
10/4—22/4 1967	—	—	4	2	5	2,5	11	5,5	—	—	20	10
Summa	11	16	27	34,5	27	33	52	60,5	1	2	118	146

Kostnaderna för budgetåret 1966/67 har varit 564 213 svenska kronor. Sedan Island debiterats kostnader för en kursdeltagare under två månader återstår ett belopp av 556 337 kronor, fördelat på 144 elevmånader.

De avtalsslutande ländernas kostnad för budgetåret blir sålunda:

Danmark	16 elevmånader à 3 863: 72	61 820 kr
Finland	34,5 x » »	133 298 »
Norge	33 » » »	127 503 »
Sverige	60,5 » » »	233 756 »
	Summa kr	556 377

Göteborg den 22 november 1967

På styrelsens vägnar

Bo E. Ingelmark

B. Grapengiesser

BILAGA 1

Räkenskapssammanställning
Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg
verksamhetsåret 1/7 1966--30/6 1967

Tillgångar vid årets början

Kassabehållning	1 604: 26	
Innestående på postgiro	885: 16	
Fordran av anslagsmedel från svenska medicinalstyrelsen	<u>2 500: —</u>	
Inventarier	35 468: 83	4 989: 42

Inkomster

Anslagsmedel från svenska staten		615 000: —
--	--	------------

Skulder vid årets slut

Teleavgifter, telefonavgifter		1 921: 20
<i>Fonderade medel</i>		<u>58 622: 71</u>
	S:a kronor	680 533: 33

Skuider vid årets början

Kommunernas konsultbyrå	2 505: 16	
Bengt Garby	270: —	
Retroaktivt lönetillägg till personal	<u>2 214: 26</u>	4 989: 42

Utgifter

Avlöningar till personal samt tillfälliga lärare ..	249 852: 96	
Omkostnader inberäknat stipendier och resekostnader för kursdeltagare	310 111: 95	
Räntor till medicinalstyrelsen	<u>4 248: 68</u>	564 213: 59

Tillgångar vid årets slut

Kassabehållning	7 678: 50	
Innestående på postgiro	41 565: 50	
Innestående på checkräkning	3 463: 61	
Fordran från Island för kursdeltagare	7 836: 30	
Inventarier	37 599: 34	60 543: 91
Överskottsmedel		<u>50 786: 41</u>
	S:a kronor	680 533: 33

Göteborg den 4 oktober 1967

Bo E Ingelmark
Styrelsens ordförande

B. Grapengiesser

Revision av räkenskaperna är utförd
Göteborg den 1 november 1967

Erik Johansson
Revisor

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg, överlämnad av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit medicinalråd Jon Bjørnson, Norge, och rättschef Gunnar Danielson, Sverige.

Av berättelsen, som innehåller en historik över skolans verksamhet samt en redovisning för den aktuella kursverksamheten och av vad i saken i övrigt upplysts, framgår bl. a., att en kurs om en månad för sjukhusadministratörer skall ges under läsåret 1967/68, en utbildning som aktualiserats i anledning av en rådsrekommendation. Vidare har upplysts att byggnationen av skolans nya lokaler kommer att påbörjas i april 1968.

Utskottet vill med hänvisning till den utbyggda kursverksamheten och den beslutade nybyggnationen fästa uppmärksamheten på att nödvändiga medel ställes till förfogande för skolans fortsatta verksamhet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

<i>Sigurður Bjarnason</i>	<i>Kaj Bundvad</i>	<i>Sigrid Ekendahl</i>
<i>Einar Gustafsson</i>	<i>Kaarlo af Heurlin</i>	<i>Lars Korvald</i>
		Förman
<i>Lars Larsson</i>	<i>Tyyne Leivo-Larsson</i>	<i>Harald Løbak</i>
<i>Gerda Møller</i>	<i>Salve Salvesen</i>	<i>Veikko Savela</i>

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål

(Överlämnad av Islands regering)

Deltagerne i det nordiske kontaktudvalg for landbrugsspørgsmål var de samme som det forudgående år, (*se Tillæg*).

Kontaktudvalget holdt et plenarmøde i Helsingfors den 27. april 1967. Endvidere blev der holdt to formandsmøder, det ene i Helsingfors den 14. februar og det andet i Oslo den 18. september 1967.

Danmarks, Finlands og Sveriges landbrugsministre deltog i plenarmødet i Helsingfors, hvor de gjorde rede for ny lovgivning og forskellige landbrugsøkonomiske anliggender i deres hjemlande.

Følgende er et kortfattet resumé af de vigtigste af de sager, der blev taget til behandling i året 1967.

1. Produktionssituationen i landbruget i de nordiske lande

Der blev forelagt redegørelser om produktion og afsætning af landbrugsprodukter i de enkelte lande med nærmere forklaringer fra disses repræsentanter.

2. Kennedy-runden

Der blev afgivet rapport om forhandlinger inden for Kennedy-runden, hvorefter repræsentanterne drøftede sagen fra de enkelte landes synpunkter.

3. EFTA- og EEC-situationen

Der foregik indgående drøftelser af de enkelte landes stilling til eventuel deltagelse i EEC. Endvidere blev der givet oplysninger om forskellige sager vedrørende EFTA, og disse blev yderligere drøftet.

4. Gensidig underretning om vigtigere ændringer af landbrugspolitikken i de nordiske lande.

4. *Udvidet nordisk samarbejde på landbrugsområdet*

Som i de forløbne år drøftede man udvidelse af samarbejdet mellem de nordiske lande på landbrugsområdet.

Kontaktudvalgets næste møde skal holdes i Oslo i februar 1968

Reykjavik, 8. januar 1968

TILLÄGG**Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor**

Delegerede

Suppleanter

Danmark

V. Brorson, kommitteret i landbrugsministeriet, ordf.

E. Mortensen, kontorchef i d:o

C. Christensen, medlem av landbruksrådets præsidium

P. Jørgensen, boelsmand, ordf. i De samvirkende danske husmandsføreninger.

J. Rønning-Petersen, ekspeditionssekretær i landbrugsministeriet

N. Kjærgaard, direktør, landbrugsrådet

Jørgen Pedersen, sekretariatschef, De samvirkende danske husmandsføreninger

Finland

S. Suomela, professor, Lantbruks-ekonomiska forskningsanstalten, ordf.

E. Lähdeoja, lantbruksråd, repr. f. jordbruksförvaltningen

E. Winqvist, agronom, repr. för jordbruksorganisationerna

H. Rautavaara, agr.- o. forst-doktor, repr. för jordbruksorganisationerna

P. Kaarlehto, professor, lantbruks-ekonomiska forskningsanstalten

Leevi Junes, äldre regeringssekreterare, representant för jordbruksförvaltningen

Göran Engström, agr. mag. representant för jordbruksorganisationerna

Hilding Frosell, agronom, representant för jordbruksorganisationerna

Island

Gunnlaugur Briem, departementschef, ordförande för jordbruksministeriet

Halldór Pálsson, direktör för det isländska landbruksselskab

Kristján Karlsson, konsulent ved den isländska bondeforening

ikke udnævnt

—

—

Norge

Delegerade

Bjarne Robberstad, departementsrad, Landbruksdepartementet, Oslo

Aslak Lidtveit, landbruksdirektör, Landbruksdepartementet, Oslo

Johan A. Vikan, formann i Norges bondelag, Oslo

E. T. Höibö, generalsekretär, Norsk bonde- og småbrukerlag, Oslo

Suppleanter

Helge Holager, fylkeslandbruks-sjef, Akershus landbruksselskap, Oslo

Hermod Sande, konsulent, Landbrukdepartementet, Oslo

Ottar Bergflödt, konsulent, Norges Bondelag, Oslo

Olav Moen, fylkesagronom, Oppland landbruksselskap, Gjøvik

Sverige

I. Eckersten, statssekreterare i jordbruksdepartementet, ordf.

Jonzon, S.-Y. generaldirektör i statens jordbruksnämnd, v. ordf.

T. Bengtsson, advokat, förbundsordförande, Sveriges lantbruksförbund

S. Oscarsson, förbundsordförande, Riksförbundet landsbygdens folk

C. Senning, kansliråd i jordbruksdepartementet

S. Larson, byråchef i statens jordbruksnämnd

H. Håkansson, direktör, Sveriges lantbruksförbund

P. Grabö, agronomie licentiat, Riksförbundet landsbygdens folk

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål

(Överlämnad av Norges regering)

1. Kontaktutvalget har i 1967 hatt den sammensetning som fremgår av vedlagte medlemsfortegnelse.

II. Kontaktutvalget har i løpet av 1967 hatt to møter, i København 23. januar og i Reykjavik 28. september. Som formann under møtet i København fungerte statssekretær i det norske Fiskeridepartement Ottar Fjærvoll og under møtet i Reykjavik underdirektør i det samme departement, Carl Bjørge.

Følgende saker har vært behandlet:

1. Spørsmål knyttet til EEC, EFTA og GATT

Kommisjonens forslag til retningslinjer for fiskeripolitikken i EEC har vært drøftet på begge møtene. Kontaktutvalget har ikke hatt det nødvendige grunnlag for en inngående diskusjon av de foreslåtte retningslinjer, men det har vært utvekslet synspunkter og opplysninger i forbindelse med spørsmål som har tilknytning til fiskeripolitikken innen EEC.

Kontaktutvalget har videre drøftet forskjellige handelspolitiske spørsmål knyttet til drøftelsene i Kennedy-runden, situasjonen i EFTA og tollkontingentspørsmål innen EEC.

2. Representasjon i FAO's fiskerikomité

Spørsmålet om nordisk representasjon i FAO's fiskerikomité har vært drøftet. Det ville vært ønskelig om de nordiske land kunne ha 3 representanter i komitéen istedenfor bare 2. Den eneste mulighet for å oppnå dette synes imidlertid å være i forbindelse med en eventuell utvidelse av antallet medlemmer i komitéen, noe utvalget imidlertid stiller seg tvilende til bør skje. Kontaktutvalget har forutsatt at Norge beholder sin plass i komitéen. Dersom bare et nordisk land utenom Norge vil kunne få medlemskap, var oppfatningen den at Danmark i kommende 2 årsperiode burde være representert.

3. *Spørsmål i forbindelse med utøvelsen av fisket*

Kontaktutvalget har erklært seg prinsipielt enig i at Konvensjonen av 12. september 1964 om Det Internasjonale Råd for Havforskning bør tre i kraft snarest mulig overensstemmende med art. 16 i Konvensjonen, selv om ikke alle signatarregjeringer har ratifisert Konvensjonen innen 1. januar 1968.

Det har vært utvekslet synspunkter i forbindelse med etablering av og undertegning og ratifikasjon av »Overenskomst om ordensregler for fisket i det nordlige Atlanterhav» (datert London 17. mars 1967).

Kontaktutvalget har drøftet spørsmål i forbindelse med overenskomsten om fisket i det nordøstlige Atlanterhav for så vidt angår kommisjonens anbefaling vedrørende ordningen med et felles inspeksjonssystem (Joint Enforcement). Herunder er omtalt det forbehold som regjeringen i Sovjetunionen har fremsatt i henhold til overenskomstens art. 8(2) vedrørende inspeksjon ombord i fabrikkskip og og inspeksjon av redskaper under dekk. Det var enighet om at de nordiske land bør ta kontakt med hverandre om saken innen utløpet av den 60 dagers frist som er satt i konvensjonen.

Utvidelsen av fiskerigrensene i Skagerak og Kattegat har vært drøftet.

De respektive lands bestemmelser for fisket i Skagerak og Kattegat har vært drøftet på begge møtene. Spørsmålet om samordning av bestemmelsene om minstemål og fredning var en enig om burde drøftes i et særlig utvalg med representanter fra Danmark, Norge og Sverige.

Fra dansk side har det vært opplyst at det er åpnet utvidet adgang til direkte landinger i Danmark.

4. *Spørsmål knyttet til handelen med fiskevarer*

Kontaktutvalget har drøftet innføringen av datomerking for halvkonserver i Danmark.

Danmark har opplyst at håndteringen av enkelte lands bestemmelser vedrørende innførsel av levende oppdrettet fisk og befruktet rogn skaper unødige vanskeligheter for eksporten. Det var enighet om at de respektive lands veterinærmyndigheter når aktuelle problemer måtte foreligge, skulle ta nærmere kontakt med hverandre for å søke å finne frem til en hensiktsmessig praktisering av bestemmelsene.

5. *Neste nordiske fiskerikonferanse*

Kontaktutvalget har undergitt spørsmålet om arrangementet av neste nordiske fiskerikonferanse, som skal finne sted i Danmark, en foreløpig drøftelse.

III. Neste møte i Kontaktutvalget skal holdes i Sverige i 2. halvdel av mars 1968.

Oslo, 30. november 1967

Carl Bjørge

*TILLÄGG***Förteckning över medlemmar i Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål***Danmark*

Departementschef J. Nørgaard
Kontorchef J. Hertoft
Fiskeskipper Fr. Lodberg Jensen
Fiskeskipper H. Sørensen

Finland

Fiskerirådet D. Wikström
Magister G. Bergman

Island

Fiskeridirektør D. Olafsson
Direktør S. Egilsson

Norge

Ekspedisjonssjef G. Gundersen
Fiskeridirektør K. Sunnanå
Fiskeskipper E. Andreassen
Generalsekretær H. Rasmussen

Sverige

Statssekreterare I. Eckersten
Överdirektør J. Hult
Ombudsman G. Åberg
Direktør E. Lilja

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över berättelsen**

Til det økonomiske utvalg er henvist beretning fra det nordiske kontaktorgan for fiskerispørsmål innsendt av Sveriges regjering.

Av beretningen fremgår at kontaktorganet har drøftet internasjonale fiskeriproblemer og nordiske spørsmål. Av internasjonale problemer har kontaktorganet blant annet utvekslet synspunkter og opplysninger i forbindelse med spørsmål i tilknytning til fiskeripolitiken i EEC, tollkontingentene i EEC og situasjonen i EFTA. Man har videre drøftet de internasjonale fiske-regler, saker som drøftes i den nordøstatlantiske fiskerikommisjon, fiskeproduktene stilling i Kennedyrunden og spørsmål om den nordiske representasjon i FAO's fiskerikomité. Kontaktorganet har fortsatt drøftet forslag til endringer i den nordiske fiskerilovgivning og en harmonisering av bestemmelsene om minstemål og freding i Skagerak og Kattegat. Det økonomiske utvalg understreker betydningen av at det nordiske samarbeid i disse spørsmål drives videre og at størst mulig enighet i internasjonale organer som drøfter fiskerispørsmål kan oppgås.

Utvalget foreslår,

at rådet tar beretningen til etterretning.

Stockholm, den 19. januar 1968

Ragnar Christensen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Förman

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

Berättelse
från Nordiska hushållshögskolan
(Överlämnad av Danmarks regering)

Styrelsens berättelse för verksamhetsåret 1966/67

I. Utbildningsverksamheten

Under verksamhetsåret 1966/67 har utbildning pågått vid två linjer: *textillinjen* vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg och *näringslinjen* vid Johan Throne Holst's Institutt for ernæringsforskning vid Oslo universitet.

Textillinjen började hösten 1963 och har alltså fullgjort sitt fjärde verksamhetsår under 1966/67. Till höstterminen 1966 sökte 9, varav 7 från Sverige och 2 från Norge. Av de sökande antogs först 6 jämte 2 reserver. Enär sedermera 3 meddelade att de icke kunde mottaga erbjudandet, kom alltså 1966 års grupp att bestå av 5 elever, varav 1 norska och 4 svenskor. Härutöver deltog en teknolog från Chalmers tekniska högskolas M-sektion i textillinjens kemikurs under 1966/67, och denne elev fortsätter under hösten 1967 med kursen i textilkemi.

En sammanställning över de hittills för varje år nyantagna eleverna vid textillinjen visar följande:

Läsåret 1963/64	4 elever	(1 norska, 3 svenskor)
» 1964/65	1 elev	(norska)
» 1965/66	3 elever	(1 norska, 2 svenskor)
» 1966/67	5 elever	(1 norska, 4 svenskor)
» 1967/68	6 elever	(2 norskor, 4 svenskor)

Det sammanlagda elevantalet under 1966/67 var:

5 elever	tillhörande	1:a årskursen
3 »	»	2:a »
2 »	»	3:e »

Som meddelades i förra årets styrelseberättelse utexaminerades den första nordiska hushållskandidaten vid textillinjen i juni 1966. Den andra kandidaten utexaminerades på hösten 1966. Den tredje avslutade sina studier under våren 1967 och får efter 1/2 års specialpraktik sitt diplom som nordisk hushållskandidat vid utgången av februari 1968.

De två första kandidaterna hade före studierna vid textillinjen avlagt hushållslärarexamen (i Norge respektive Sverige). Den tredje har som förutbildning svensk studentexamen och ingenjörsexamen från svenskt tekniskt läroverk.

Ledare för studierna vid textillinjen har även under 1966/67 varit professor i textilmekanik vid Chalmers tekniska högskola Tryggve Eeg-Olofsson. Heltidsanställda lärarkrafter för denna linje har varit 2 assistenter. På deltid har varit engagerade tre speciallärare och ett antal övningsassistenter. Övrig lärarpersonal tillhör CTH:s ordinarie undervisning.

Näringslinjen i Oslo startade hösten 1966. Undervisningen började de första dagarna i september och den officiella invigningen av de av norska staten för bl. a. NHH:s näringslinje nybyggda lokalerna förrättades av den norske kirke- och undervisningsministern den 12 september 1966. I samband med ett styrelsesammanträde i Oslo deltog hela NHH:s styrelse i den högtidliga invigningen, som åtföljdes av en av Oslo universitet anordnad middag i Vetenskapsakademien i Oslo. I det nybyggda huset disponerar näringslinjen 647 m², vilket är 2/3 av hela huset. Byggnadskostnaden för näringslinjens lokalandel kan beräknas ha utgjort ungefär 2,1 miljoner norska kronor. Till utrustning har för kalenderåren 1966 och 1967 beviljats tillhoppa 1,1 miljoner norska kronor. Till avlöningar har beviljats för år 1965 144 000 norska kronor, för år 1966 451 000 kronor och för år 1967 747 000 kronor. Samtidigt har till övriga driftsutgifter för de angivna tre åren beviljats respektive 85 300 kronor, 125 000 kronor och 185 000 kronor.

Antalet elevansökningar till första terminen (1966) var 35, varav 2 från Danmark, 1 från Finland, 27 från Norge och 5 från Sverige. Maximala antalet elevplatser per år är 16. Linjen startade med 14 elever sedan vissa antagna ej kunnat mottaga erbjudandet och reserver inkallats i stället. Av de 14, som började studierna, var 1 från Finland, 9 från Norge och 4 från Sverige. Under året har emellertid finskan och 2 av norskor-na slutat sina studier vid näringslinjen, varför 11 nu går vidare till 2:a årskursen. Förutbildningen hos de antagna var för finskan studentexamen och institutet för lärarinnor i huslig ekonomi jämte examen i pedagogik; för de nio norskor-na studentexamen samt dessutom för 1 av dem cand. mag., för 1 examen från Statens lærerskole i heimkunnskap og från lærerskole, för 1 examen från Statens lærarinneskole i husstell och för 1 examen från lærerskole och från Norges Landbrukshøgskole; av de 4 svenskor-na hade alla lärarexamen från seminarium för huslig utbildning och tre dessutom formell studentexamen.

Under 1966/67 har eleverna vid näringslinjen läst och tenterat ämnena kemi, biokemi och anatomi.

Till höstterminen 1967 har uttagits 15 elever av i allt 22 sökande. Av de antagna är 1 från Danmark, 11 från Norge och 3 från Sverige. Danskan har studentexamen och examen från Den Suhrske Husmoderskoles seminarium.

De 11 norskorna har alla studentexamen. Dessutom har 2 genomgått Statens lærerskole i heimkunnskap, 1 har genomgått kemilinjén vid Göteborgs tekniska institut samt agronomavdelningen vid vinterlandbruksskolen, 1 har genomgått Norges Hermetikkfagskole och 1 har bedrivit studier i kemi och biokemi vid universitetet i Oslo. De 3 svenskorna har avlagt studentexamen och en av dem dessutom ekonomiföreståndareexamen.

Ledare för studierna vid NHH:s näringslinje har varit ordinarie professor vid Johan Throne Holst's institutt för ernæringsforskning vid Oslo universitet Ragnar Nicolaysen. Näringslinjens personal i övrigt har bestått av 2 docenter, 2 lektorer, 4 amanuenser, 1 stipendiat, 1 vetenskaplig assistent, 3 laboranter och 1 kontorist.

II. Styrelsens verksamhet

Styrelsen har under verksamhetsåret haft tre sammanträden: den 12—13 september 1966 i Oslo, den 2 december 1966 i Köpenhamn och den 25—26 april 1967 i Stockholm.

Utöver erforderliga diskussioner och beslut rörande textil- och näringslinjerna har styrelsen *dels* fortsatt förberedelsearbetena för en ekonomilinjé och en hushållstekniklinje, *dels* ägnat ett alltmer ökande intresse åt de många och svåra frågorna om de nordiska hushållskandidaternas status i den akademiska världen, inom undervisningsväsendet och i näringslivet, om deras anställningsförhållanden och avancemangsmöjligheter samt (den av eleverna själva väckta frågan) om deras titulatur. Ett antal experter från olika länder har engagerats för dessa frågor. Vid aprilsammanträdet 1967 avgav styrelsen på anmodan av det svenska ekklesiastikdepartementet remissyttrande över det i Sverige utgivna (stencilerade) sakkunnigbetänkandet »Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära».

III. Styrelsens sammansättning

Under verksamhetsåret 1966/67 har styrelsen haft samma sammansättning som under det närmast föregående året och sålunda bestått av:

- A. Särskilt förordnad ordförande:
överdirektören Birger Öhman, Stockholm;
- B. Övriga styrelseledamöter:
från *Danmark* föreståndaren Folmer Dam och profossorn Fritz Schønheyder, med seminarieadjunkten, numera föreståndaren Gustav Nedergaard såsom personlig suppleant för Dam;
från *Finland* professorerna Paavo Roine och Unto Vartiovaara;
från *Island* föreståndarinnan Vigdis Jonsdottir;
från *Norge* professorn Ragnar Nicolaysen och försöksledaren Bergliot Q. Werenskiöld;
från *Sverige* förste intendenten Marit Neymark och f. d. byrådirektören Ebba Virgin.

För de flesta styrelseledamöter har mandatperioden utlöpt den 31 maj eller 30 juni 1967. Omförordnanden av hittillsvarande ledamöter för ännu en period har skett i samtliga fall utom ett. Vid utgången av verksamhetsåret har ur styrelsen avgått föreståndaren Folmer Dam från Sorø i Danmark. Hr Dam har ägnat hela sin långa verksamma ålder åt den husliga utbildningen i olika former. Han var en av de allra första idégivarna till vad som numera blivit en verklighet, nämligen en gemensam nordisk högskola på det husliga området. Styrelsen för NHH — i vilken numera enligt förordnande av det danska undervisningsministeriet hr Nedergaard inträtt som ordinarie ledamot efter hr Dam — framför i detta sammanhang sitt varma tack till hr Dam för hans intresserade och outtröttliga arbete för den sak som nu är Nordiska hushållshögskolans uppgift.

Denna verksamhetsberättelse har enhälligt fastställts vid sammanträde nedangivna dag i Stockholm. I sammanträdet har deltagit samtliga styrelseledamöter.

Stockholm den 27 september 1967

För styrelsen för Nordiska hushållshögskolan

Birger Öhman

Berättelse

om Nordens hus i Reykjavik

(Överlämnad av Danmarks regering)

Opførelsen af Nordens Hus i Reykjavik skrider frem som planlagt, og man regner med at kunne indvie bygningen i juli eller august måned 1968.

Den reviderede kalkule pr. 4. august 1967 viser et slutbeløb på islandske kroner 38 835 563 (inklusive inventar, honorarer m. m.)

Kalkulationen vil blive revideret i februar måned 1968 og forelagt byggeudvalget, der afholder møde i Reykjavik den 28. februar 1968.

Bestyrelsen for Nordens Hus i Reykjavik, der er udpeget for 4-årsperioden 1965—1969, består af følgende:

Fra Danmark:

Kontorchef Eigel Thrane, ministeriet for kulturelle anliggender.

Fra Finland:

Regeringsrådet Ragnar Meinander (næstformand).

Fra Island:

Universitetsrektor Armann Snævarr (formand).

Forfatteren Halldór Laxness.

Allingspræsident Sigurður Bjarnason.

Fra Norge:

Ambassadør Johan Z. Cappelen.

Fra Sverige:

Professorn ved Stockholms universitet Gunnar Hoppe.

Betyrelsens arbejdsudvalg består af formanden, næstformanden og kontorchef E. Thrane.

Som direktør for Nordens Hus i Reykjavik har bestyrelsen i august 1967 udpeget forlagskonsulent, cand. philol. Ivar Eskeland, Norge, der tiltrådte sin stilling den 1. januar 1968.

København, den 24. januar 1968

E. Thrane

Formand for byggeudvalget

*BILAGA 1***Nordens hus i Reykjavik**

Nordens Hus står nu færdigbygget med undtagelse af (1) maling af mursten på husets nedre del og (2) indvendigt arbejde, som er i fuld gang.

På grund af brist på murere under sommeren 1967 er det indvendige murerarbejde 3 måneder efter tidsplanen. Men husets færdiggørelse forsinkes dog ikke i samme grad, da man har lagt vægt på koordinering af andet indvendigt arbejde.

Man regner med at huset bliver færdigt i maj måned 1968, og at tomtarbejdet med terrassering, parkeringspladser m. m., som først kan begynde efter at frosten aftager i forårets løb, bliver færdigt i begyndelsen af juli måned.

På arbejdsudvalget vedrørende Nordens Hus i Reykjaviks møde d. 28. februar 1968 bliver en revideret kalkulation fremlagt. Denne kommer at forhøjes på grund af den isl. kronas devaluering. Hvis arbejdsudvalget beslutter at møblere direktørens lejlighed, kommer den også at forhøjes dermed.

En regnskabsoversigt pr. 15. februar 1968 kommer at fremlægges på arbejdsudvalgets møde.

Det islandske regering og Reykjaviks kommune har påtaget sig alt tomtarbejde med undtagelse af terrasseringen omkring huset.

Selve bygningen, ligesom Nordens Hus' forventede virksomhet har allerede vakt stort interesse i Island.

Reykjavik, i februar 1968

Arbejdsudvalgets forretningsudvalg

Thórir Thórdarson

Prof., formand

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen**

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse om Nordens hus i Reykjavik, överlämnad av Danmarks regering. Utskottet har behandlat berättelsen vid sammanträde den 20 februari 1968.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Av berättelsen inhämtas, att byggnadsarbetena på Nordens hus i Reykjavik har framskridit så långt att byggnaden torde kunna invigas under sommaren 1968. En viss förhöjning av de beräknade kostnaderna om isl. kr. 68 835 563: — är att emotse bl. a. på grund av den isländska kronans devaluering. Av berättelsen framgår vidare, att cand. philol. Ivar Eskeland, som utsetts till direktör för Nordens hus, tillträtt sin befattning den 1 januari 1968.

Utskottet uttrycker sin tillfredsställelse över att verksamheten vid Nordens hus i Reykjavik inom en snar framtid kan inledas. Tillkomsten av Nordens hus i Reykjavik bör enligt utskottets uppfattning tillmätas den största betydelse med avseende på stärkandet av de kulturella förbindelserna mellan Island och de övriga nordiska länderna.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Berättelse

från Nordiska utlänningsutskottet

(Överlämnad av Norges regering)

I en beretning, oppsatt 9. november 1965 av det danske medlem i Det nordiske utlændingsudvalg, politiinspektør Ole Stevns, er det gitt en fyldig oversikt over dette utvalgs virkefelt og deis arbeid siden overenskomsten av 12. juli 1957 trådte i kraft 1. mai 1958. (Se Bilaga.)

I årene 1966 og 1967 er det holdt følgende møter i utvalget:

- 9—10 mars 1966 i Oslo
- 27—30 september 1966 i Helsingfors
- 25—26 april 1967 i Stockholm
- 7—8 november 1967 i Kruså

På de foran nevnte møter har 41 saker vært oppe til behandling. Av disse saker gjaldt 13 viseringsforholdet til andre stater. Utvalget er i de fleste av disse saker kommet frem til å kunne avgi enstemmige tilråinger til de respektive regjeringer. I det hele tatt må man kunne si at man har forsøkt å bidra til å nå frem til en felles nordisk holdning til slike spørsmål.

I stor utstrekning har de nordiske staters utenriksstasjoner koordinert sine forhandlinger med oppholdslandenes myndigheter i forbindelse med de avtaler om viseringsfrihet som har vært under behandling.

De nordiske lands utenriksstasjoner har fremdeles ulike bemyndigelser til å gi visum uten å forelegge søknadene for de sentrale utlendingsmyndigheter i hjemlandet. I pakt med ideene om å anvende viseringstvang i samme omfang -- er man dog -- særlig ved å nå frem til en viss suspensivt betinget viseringsbemyndigelse til utenriksstasjonene -- kommet et godt stykke på vei mot en felles nordisk viseringsteknikk og viseringspraksis.

Utvalget har tatt stilling til hvilke krav som må stilles til fellespass og kollektivpass. Likeledes har det tatt stilling til fremsatte forslag om godkjenning av sjøfartsbøker som pass, og en generell ordning vedrørende slike pass i sjøfartsforhold man sies å være innen rekkevidde ved tilslutning til IMCO-konvensjonen av april 1965 og ILO-konvensjon nr. 108 om identitetskort for sjømenn.

Utvalget har i endel tilfelle behandlet overenskomster og konvensjoner som berører kontrollen med utlendinger. Således har man uttalt seg om inngåelse

av en internasjonal avtale om seilflyving, om en europeisk overenskomst om reiser på fellespass for ungdom og den foran nevnte IMCO-konvensjon.

Det nordiske utlendingsutvalg liar behandlet — og har fremdeles under behandling — et medlemsforslag fra september 1966 fra Nordisk Råd om avskaffelse av utreisekontroll i de nordiske lufthavner. Videre har utvalget avgitt uttalelse angående el av noen medlemmer av Nordisk Råd fremsatt forslag om a åpne grensene mellom de nordiske land og gjøre det mulig for personer som kun medfører tollfrie varer å krysse grensen på valgfritt sted.

Utvalget har beskjeftiget seg sterkt med de problemer som særlig er oppstått i Sverige i forbindelse med tilstrømningen av arbeidssøkende utlendinger, hvilket har ledet til at Sverige har innført bestemmelser om at alle utenlandske arbeidssøkende i Sverige må ha skaffet seg arbeidstillatelse l'ør innresien. Denne utvikling har ført lil at de øvrige nordiske land i den utstrekning det har vært mulig har måttet skjerpe kontrollen ved yttergrensene med de utlendinger som kan antas å ville reise til Sverige som arbeidssøkende, og man har måttet rette oppmerksomheten mot et øket tilsig av utenlandsk arbeidskraft som ikke kan tilpasses arbeidslivet i de øvrige nordiske land.

Med særlig lanke på disse problemer ble det siste møte i utvalget 7.—8. november 1967 lagt lil Kruså. Med dette sted som utgangspunkt ble det foretatt en besiktigelse av grenseovergangsstedene ved den dansk-lyske grense, for å forvise seg om at kontrollen ved denne særdeles viktige del av den nordiske yttergrense holdt mål.

Island sluttet seg lil passkontrolloverenskomsten den 1. januar 1966. Landets representant i Det nordiske utlendingsutvalg er politidirektør S. Sigurdsson.

Passkontrollavtalen forutsetter el intimt og effektivt samarbeid mellom utlendingsmyndighetene i medlemslandene. Å gi noen uttømmende innberetning om og beskrivelse av denne særdeles viktige sektor i det nordiske samarbeid er vanskelig. Det kan bare konstateres at samarbeidet er knirkefritt, og at det omfattes av sterk interesse og også av endel misunnelse av andre land som vi fremmedkontrollmessig sett kan sammenliknes med.

Oslo, 6. februar 1968

A. E. Jøraandstad

BILAG A 1

Det nordiske udlændingsudvalg

I artikel 13 i overenskomsten af 12. juli 1957 mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om ophævelse af paskontrollen ved de fællesnordiske grænser bestemmes:

Med det formål at samordne kontrollen med udlændinge i de kontraherende stater og i øvrigt rejse og drøfte spørgsmål, som er af betydning for det fælles paskontrolområde i de nordiske stater, nedsættes der et samarbejdsudvalg (Det nordiske udlændingsudvalg). Udvalget skal bestå af en repræsentant for hver af de kontraherende stater. Repræsentanterne kan tilkalde særlige sagkyndige, såfremt det viser sig nødvendigt.

Udvalget består af cheferne for de centrale udlændingsmyndigheder i de kontraherende stater. Udvalget har i tiden fra overenskomstens ikrafttræden den 1. maj 1958 og indtil udgangen af 1965 afholdt 19 møder— 1 i 1958, 3 i 1959, 3 i 1960, 3 i 1961, 2 i 1962, 2 i 1963, 3 i 1964 og 2 i 1965. Desuden afholdtes i februar 1958, altså før udvalgets formelle konstituering, i Oslo et møde til drøftelse af en række tekniske problemer i forbindelse med overenskomstens praktisering. I møderne har stedse foruden udvalgets medlemmer deltaget et varierende antal sagkyndige fra de kontraherende lande. Møderne har været afholdt i de nordiske hovedstæder på skift; dog holdt udvalget i juni 1964 sit møde i Kirkenes ved den norsk-sovjetiske grænse. I september 1965 holdt udvalget sit møde i Reykjavik, hvorved bemærkes, at Island fra den 1. januar 1966 tilslutter sig det fællesnordiske paskontrolområde.

Udvalget har på sine møder behandlet dels spørgsmål, som er henvist til udvalget af regeringerne, dels spørgsmål, som udvalgets enkelte medlemmer af egen drift liar ønsket drøftet med henblik på en harmonisering af udlændingskontrollen i medlemslandene.

Udvalgets arbejdsområde er dels angivet i overenskomstens foran citerede artikel 13 og følger dels af overenskomstens præambel, hvori det er anført, at de kontraherende stater

i det væsentlige vil tilstræbe at anvende visumtvang i samme omfang og vil søge en ensartet praksis gennemført med hensyn til meddelelse af visum til forretnings-, studie-, turistrejser og lignende kortvarige rejser.

Nedenfor skal angives udvalgets væsentligste virke i perioden 1958—65, inddelt efter emner:

Vise rings tvangens omfang

Da overenskomsten den 1. maj 1958 trådte i kraft, var der en betydelig forskel med hensyn til det omfang, hvori de fire medlemslande havde ophævet visumtvangen over for ikke-nordiske udlændinge enten ensidigt eller i henhold til gensidige viseringsfrihedsaftaler med fremmede lande. Da det, som nævnt, i overenskomstens præambel var angivet som et af overenskomstens hovedformål, at medlemslandene i det væsentlige ville tilstræbe at anvende visumtvang i samme omfang, måtte udvalget se det som en vigtig opgave dels i videst muligt omfang at mindske den bestående forskellighed derved, at de medlemslande, som opretholdt visumtvang i størst omfang, gennem ophævelse af visumtvang for statsborgere i en række lande kom på linie med de medlemslande, som i så henseende var nået videst, dels i fremtiden at sikre, at medlemslandene, når ikke ganske særlige forhold undtagelsesvis måtte tilsige andet, handlede i forening med hensyn til ophævelse af viseringstvang.

Ved overenskomstens ikrafttræden havde Danmark ophævet visumtvangen for statsborgere i 46 lande, Finland for statsborgere i 20 lande, Norge for statsborgere i 28 lande og Sverige for statsborgere i 30 lande. Ved udgangen af 1965 har Danmark ophævet visumtvangen for statsborgere i 64 lande, Finland for statsborgere i 38 lande, Norge for statsborgere i 60 lande og Sverige for statsborgere i 57 lande.

Udvalget har i alle sine møder drøftet forslag om ophævelse af viserings- og visumtvang for statsborgere i fremmede lande, hvad enten disse forslag var kommet fra fremmede lande eller var fremsat af myndigheder eller organisationer i Norden. Da det i praksis medfører store fremmedkontrolmæssige vanskeligheder, at visse udlændinge er visumfrie i et eller flere nordiske lande, men visumpligtige i andre, har udvalget, normalt med held, søgt at finde en fællesnordisk holdning til sådanne spørgsmål.

Hvor der har været forslag om indgåelse af viseringsfrihedsaftaler med fremmede lande, har udvalget henstillet, at de nordiske landes diplomatiske repræsentanter hos vedkommende fremmede lande indbyrdes koordinerer deres henvendelse og forhandlinger med de fremmede udenrigstjenester. Disse henstillinger er stort set blevet fulgt. Som et led i disse koordineringsbestræbelser har udvalget udarbejdet et standard-udkast til viseringsfrihedsaftale, som normalt anvendes af alle medlemslande i deres notevekslinger med fremmede lande.

Statsløse og flygtninge er normalt stærkt hæmmet i deres muligheder for at bevæge sig over landegrænserne, idet der normalt stilles krav om, at deres fremmed- eller flygtningepas skal viseres. Med henblik på at lette rejsemulighederne inden for det fællesnordiske paskontrolområde for indehavere af nordiske fremmed- og flygtningepas tog udvalget i 1959 initiativet til den nu i samtlige medlemslande gennemførte bestemmelse, hvorefter indehavere af

nordiske fremmed- eller flygtningepas, som har gyldig opholdstilladelse i et medlemsland og har haft en sådan tilladelse i mindst et år, uden visum kan indrejse i andet nordisk land over en fællesnordisk grænse og opholde sig dér i indtil 3 måneder. I 1904 enedes udvalget endvidere om at lade indehavere af nordiske fremmed- og flygningepas indrejse i et medlemsland over nordisk ydergrænse uden krav om visum for dette land under forudsætning af, at fremmed- eller flygtningepassel er forsynet med tilbagerejsetilladelse til det medlemsland, som har udfærdiget passet. Disse initiativer har betydet en meget følelig lettelse i statsløses og flygtnings bevægelsesfrihed. Hertil kommer, at Danmark, Norge og Sverige har tilsluttet sig konventionen af 20. april 1959 om ophævelse af visumtvang for flygtninge, en konvention, som også er tiltrådt af Benelux-landene, Frankrig og Tyskland samt — dog med visse uklare forbehold — af Italien.

Viseringspolitikken

Som nævnt ovenfor udtaler overenskomsten i sin præambel, at medlemslandene vil søge en ensartet praksis gennemført med hensyn til meddelelse af visum til forretnings-, studie-, turistrejser og lignende kortvarige rejser.

I 1958 udarbejdede udvalget et forslag til bemyndigelse for medlemsstaternes viseringsberettigede repræsentationer i de nordiske lande til uden forudgående forelæggelse i hjemlandet i et nærmere angivet omfang at meddele visum til viseringspligtige udlændinge. Dette forslag resulterede hurtigt i, at repræsentationerne fik de nævnte bemyndigelser.

I 1960 udarbejdede udvalget et forslag til ensartede viseringsbemyndigelser for samtlige nordiske viseringsberettigede ildenrigsrepræsentationer. Om end der stadig er forskelle mellem de viseringsbemyndigelser, som de enkelte medlemslande har tillagt deres viseringsberettigede repræsentationer i udlandet, har udvalgets forslag dog øvet indflydelse på og været vejledende for myndighederne i medlemslandene.

Udvalget har drøftet muligheden for at gøre visum, meddelt af et nordisk land, gyldigt også for de øvrige lande. Efter indgående overvejelser og konsultationer af andre myndigheder har udvalget dog ikke ment at burde stille forslag herom. Udvalget har herom i oktober 1961 udtalt:

Man var videre enige om at udtale, at vurderingen af viseringsansøgninger kan hvile på forskellig baggrund i de nordiske lande. Således viser erfaringerne, at personer, som har fået visum til et nordisk land, kan være nægtet visum i et eller flere andre nordiske lande. Udvalget vil også pege på, at forslaget utvivlsomt indebærer en delegation af viseringsbemyndighed fra det ene land til det andet, og dette må antages i sig selv at indebære en vis krænkelse af suverænitetsprincippet i samtlige nordiske lande.

Udvalget har drøftet og gennemført en ensartet viseringspraksis over for viseringspligtige udlændinge, som under sejlads med lystfartøjer ønsker at anløbe nordiske havne.

Fælles holdning med hensyn til rejselegitimationer

Udvalget har på sine møder tilstræbt og i de fleste tilfælde opnået et fællesnordisk standpunkt til spørgsmål om anerkendelse af særlige rejselegitimationer.

Således er der i udvalget opnået enighed om, hvilke krav der af medlemslandene bør stilles til indholdet af fælles- eller kollektivpas, for at de kan godkendes som gyldig rejselegitimation i stedet for individuelle pas.

Udvalget har ved forskellige lejligheder taget stilling til forslag fra fremmede lande om godkendelse af søfartsbøger som rejselegitimation for søfolk, der agter at rejse igennem et eller flere af de nordiske lande i forbindelse med påmønstring på eller afmønstring fra skibe i nordisk havn. En generel ordning af disse problemer kan i nær fremtid forventes i forbindelse med samtlige medlemsstaters tilslutning til IMCO-konventionen af april 1965 om lettelse af transporten til søs og ILO-konvention nr. 108 om identitetsdokumenter for sømænd.

Endvidere indtager de nordiske lande efter drøftelser i udvalget samme holdning til forskellige former for udenlandske certifikater og nødpas.

Udvalget har ved flere møder behandlet spørgsmål om betingelserne for udstedelse af og gyldighedsområdet for fremmedpas og pas i henhold til konventionen af 28. juli 1951 om flygtninges retsstilling, og der følges efter disse drøftelser stort set samme retningslinier på dette område i medlemsstaterna.

Fælles standpunkt til konventioner, overenskomster m. v.

I en række tilfælde har udvalget enten på eget initiativ eller efter anmodning fra vedkommende ressourcemyndigheder behandlet overenskomster og konventioner, der berører udlændingskontrollen, eller udkast til sådanne overenskomster og konventioner med henblik på at nå frem til et fælles nordisk standpunkt, som har kunnet gøres gældende med så meget større vægt.

Dette gælder således den tidligere nævnte ILO-konvention nr. 108 af 1958 om identitetsdokumenter for sømænd og IMCO-konventionen af 1965 om lettelse af transporten til søs. Under forberedelserne af den sidstnævnte konvention repræsenterede udvalgets danske medlem samtlige medlemsstater i underkomitéen vedrørende immigrationsspørgsmål, der trådte sammen i London i februar 1963.

Ved FN's kongres vedrørende turistspørgsmål, herunder forenkling af rejseformaliteter for turister, i Rom i august—september 1963 repræsenterede Sverige på samme måde alle nordiske medlemsstaters udlændingsmyndigheder.

Af andre konventioner og konventionsudkast, som udvalget har behandlet, og med hensyn til hvilke der er opnået en ensartet stillingtagen fra ud-

lændingsmyndighederne i medlemsstaterne, kan nævnes Europarådets udkast til konvention om ensartet behandling af juridiske personer og konventionen af 1957 om blindpassagerer samt konventionen af 20. april 1959 om ophævelse af visumtvang for flygtninge.

Udvalget har på en række møder behandlet spørgsmålet om en ophævelse af overenskomsten af 14. juli 1952 mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om tilbagetagelse af ulovligt indrejste udlændinge samt spørgsmålet om en ændring af deklARATIONEN af 28. maj 1919 mellem Danmark, Norge og Sverige om transitering af udviste udlændinge. Udvalgets medlemmer har i 1960 afgivet indstilling i disse sager, som imidlertid af vedkommende ministerier har været stillet i bero i forventning om Islands snarlige tilslutning til det fællesnordiske paskontrolområde. Da denne tilslutning sker pr.

1. januar 1966, vil disse sager formentlig snart kunne bringes til afslutning.

Endelig skal nævnes, at udvalget har taget initiativ til, at Danmark, Norge og Sverige har optaget forhandling med Forbundsrepublikken Tyskland om ændring af de mellem hvert enkelt af de nævnte nordiske lande og Forbundsrepublikken den 15. maj 1964 indgåede overenskomster om gensidig tilbagetagelse af grænseoverløbere, idet visse ændringer af disse overenskomster vil va're hensigtsmæssige efter oprettelsen af del fællesnordiske paskontrolområde. Forhandlingerne kan formentlig snart ventes tilendebragt med et tilfredsstillende resultat.

Islands tilslutning til paskontrolområdet

I en række møder har udvalget sammen med de islandske udlændingsmyndigheder drøftet og bidraget til tilvejebringelse af forudsætningene for Islands tilslutning til paskontrolområdet. Denne tilslutning sker pr. 1. januar 1966.

I øvrigt

Det nordiske udlændingsudvalg har i øvrigt beskæftiget sig med en række praktiske og tekniske spørgsmål, som dels har angået lettelse af rejselivet, dels har vedrørt en smidiggørelse af det daglige samarbejde mellem de centrale udlændingsmyndigheder i medlemslandene. Således er en række blanketter blevet standardiserede, blandt andet formularer til viseringsansøgninger. Der er i de nordiske lufthavne, der benyttes af såvel rejsende i inter-nordisk som rejsende i egentlig udenrigstrafik, i samarbejde med SAS og FINNAIR truffet foranstaltning til uden gene for de rejsende at sikre, at de rejsende, der afrejser til og ankommer fra et ikke-nordisk land, paskontrolle-res. Efter forhandlinger i udvalget er passtempling af skandinaviske pas ved ind- og udrejse af Norden i vidt omfang afskaffet.

Udvalget har aflagt besøg ved en række grænseovergangssteder i samtlige

medlemslande for at gøre sig bekendt med de for paskontrollen i praksis opstående problemer.

Sluttelig bemærkes, at effektiviteten af samarbejdet mellem udlændingsmyndighederne i medlemslandene ikke lader sig måle alene på grundlag af de i det nordiske udlændingsudvalg førte og i mødeprotokollerne refererede forhandlinger. En meget stor — sikkert den største — værdi ligger i det daglige samarbejde, som — formidlet gennem telefonsamtaler og korrespondance pr. brev eller telex — sker ikke blot mellem de centrale udlændingsmyndigheder, men også direkte mellem underordnede myndigheder.

Den 9. november 1966,'>

BILAG A -2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över berättelsen

Til juridisk udvalg er henvist beretning fra Det nordiske Udlændingsudvalg, indsendt af Norges regering.

Udvalget har gjort sig bekendt med beretningen, der indeholder en redegørelse for udlændingsudvalgets arbejde i årene 1966 og 1967.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen fra Det nordiske Udlændingsudvalg til efterretning

Oslo, den 19. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth Ingrid Gårde Widemar

Erkki IJara

Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias .i. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard

Grethe Philip

Pauli Räsänen

Formand

Harald Samuelsen

Berättelse

om Nordiska kulturfonden

(överlämnad av Danmarks regering)

Til medlemmer af Nordisk Kulturfonds styrelse udpegedes følgende:

Danmark:

Julius Bomholt, formand.
W. Weincke.

Finland:

V. J. Sukselainen.
K. Siikala.

Island:

Ólafur Björnsson.
Birgir Thoriaciús.

Norge:

Håkon Johnsen.
Olav Hove.

Sverige:

Ingrid Segerstedt Wiberg.
Sven Moberg.

Statssekretær S. Moberg er ved sin udnævnelse til konsultativt statsråd udtrådt af styrelsen. 5 hans sted er departementsråd Roland Pålsson indtrådt.

I virksomhedsåret 1967 (kalender = virksomhedsår) har Nordisk Kulturfond afholdt 4 styrelsesmøder, hvoraf de 2 har været henlagt til henholdsvis Göteborg (den 8.—9. februar 1967), Helsingfors (den 6. april 1967) og de 2 følgende til København (den 19. maj og den 8.—9. december 1967). Efter hvert møde har der været udsendt pressemeddelelse om mødets afholdelse.

Styrelsesmødet den 8.—9. februar 1967 var tillige konstituerende møde for fondens nuværende styrelse. Styrelsen konstituerede sig med folketingsmand Julius Bomholt som formand og kontorchef W. Weincke som næstformand. Det fandtes hensigtsmæssigt i hvert fald for denne første virksomhedsperiode, at formand og næstformand valgtes fra samme land. Efter

udløbet af den statutmæssigt fastsatte første funktionsperiode genvalgte på inødet den 8.—9. december 1967 formand og næstformand for endnu en periode på 1 år.

På mødet den 8.—9. februar 1967 overgav den interimistiske styrelse, hvis formand var Ragnar Meinander, Finland, fondens forretninger til den endelige styrelse samt aflagde regnskab for sin virksomhedsperiode.

På det konstituerende møde diskuterede styrelsen spørgsmålene omkring fondens sekretariat. På længere sigt fandtes stærke grunde at tale for et permanent sekretariat. Der blev imidlertid på mødet alene truffet beslutning om for den første formandsperiode at henlægge sekretariatet til København.

Til drøftelse på det konstituerende møde forelå et på den interimistiske styrelses foranledning udarbejdet udkast til forretningsorden for kultur-fonden. Udkastet havde forinden forelæggelsen for styrelsen været forelagt Nordisk Kulturkommission til udtalelse. I forhold til udkastet blev der foretaget følgende ændringer: På forslag af Nordisk Kulturkommission ændredes udkastets § 5, således at opslagsfrist samt fristen for indgivelse af ansøgninger fastsattes til henholdsvis 1. maj og 1. september. I tilslutning her- til ændredes fristen for NKK's afgivelse af udtalelser til fonden til 1. november. Den tiltrådte ændring skulle dog kun gælde som forsøgsordning i ét år, hvorefter man på grundlag af de indhøstede erfaringer ville lægge spørgs- målet op til fornyet overvejelse.

Den endelige forretningsorden, der bygger på dette udkast, er oplaget som Bilaga 1 til nærværende beretning.

Af hensyn til opnåelsen af en så vidt mulig samlet behandling af ikke- rettidigt indgivne ansøgninger er det besluttet foreløbigt at afholde et møde hvert år i maj måned.

Hvor forhåndsafvisning i henhold til forretningsordenens § 6 i forvejen er indiceret, skal denne kunne finde sted, dog således, at sekretariatet på førstkommende styrelsesmøde forelægger en liste over de skete forhåndsaf- visninger, hvorefter styrelsen træffer den egentlige beslutning om afvisning. Omhandlede liste kommuniseres for Nordisk Kulturkommission.

1 årets løb er der af sekretariatet på grundlag af styrelsens beslutning ud- arbejdet et fast ansøgningsskema med tilhørende vejledning vedrørende det- tes anvendelse. Denne vejledning er optaget som Bilaga 3 til nærværende be- retning. Anvendelse af dette skema er gjort til betingelse for, at ansøgnin- gen kan behandles. Denne ordning, som har kunnet praktiseres uden van- skeligheder i forhold til ansøgerne, har betydet store lettelser som følge af rationalisering ved sagernes behandling.

Fonden havde i 1967 følgende midler til disposition:

	d.kr.
Overført fra den interimistiske fond	97 446,34
Indbetalt fra Danmark	690 000,00

stat fra Norge	510 000,00
stat fra Sverige	1 119 013,70
gebetalt af tilskud	37 657,63

I konkurrence om 1967-midlerne meldte der sig knap 300 ansøgere; i konkurrence om 1968-midlerne har der hidtil meldt sig ca. 165 ansøgere.

Når antallet af ansøgere i sidste ansøgningsrunde er så betragteligt lavere, skyldes det formentlig i høj grad, at vejledningen nu ved sin præcisering af det fondsmæssige afskærer fremkomsten af en væsentlig del af de fondsstridige ansøgninger.

Der synes endvidere at kunne spores en tendens til, at færre ansøgninger indgives uden for ansøgningsfristen. Forklaringen herpå må formentlig dels søges i opslagsteksten, dels i den formaliserede ansøgningsprocedure.

En samlet oversigt over de formål, hvortil der er ydet støtte af 1967- og 1968-midlerne, findes som Bilaga 2 til nærværende beretning.

Summen af de i 1967 udbetalte tilskud udgjorde 1 664 842,13 d. kr. Efter fradrag af tilbagebetalte tilskud på 37 657,63 d. kr. er i alt 1 627 184,50 d. kr. debiteret fondens beholdning. Saldobeholdningen udgjorde pr. 31. december 1967 1 446 902,33 d. kr.

I denne sammenhæng må bemærkes at 3 større ansøgninger, bl. a. ansøgning om sløtte til udgivelse af et nordisk litteraturlæksikon, støtte til gennemførelse af en fællesnordisk forsøgsvirksomhed vedrørende en modernisering af matematikundervisningen i de første 6 skoleår samt til finskurser for skandinaver på decembermødet er blevet udskudt til behandling på fondsstvrelsens møde den 16. februar 1968 i Oslo.

Et problem, som hidtil kun delvis har kunnet løses tilfredsstillende, er spørgsmålet om fondens eller dens hjælpeorganers prøvelse af ansøgningerne og af beregningsgrundlag for de ansøgte beløb. For at sikre sig det nødvendige vurderingsgrundlag af de beløb, hvorom der ansøges, afkræves ansøgerne i henhold til vejledningen et specificeret budget. Samtidig gives der ansøgerne en forhåndsorientering om, hvilke poster i budgettet der vil kunne ventes godkendt, og hvilke man kun under særlige omstændigheder vil kunne opnå fondsbevilling til. Spørgsmålet har herudover været drøftet mellem fondssekretariatet og Nordisk Kulturkommission sektion I's hovedsekretariat. Hovedsekretariatet har herved givet udtryk for den opfattelse, at der henset til den korte tid, kulturkommissionen har til behandling af ansøgningerne, ikke vil kunne finde nogen tilbunds gående prøvelse af budgel-

tel sted i kommissionen, men al Nordisk Kulturkommission har opmærksomheden henledt på, om beløbsangivelserne og beregningsgrundlagene forekommer rimelige, og at man i modsat fald vil fremsætte sådanne bemærkninger, som man i det enkelte tilfælde måtte anse sig i stand til.

Som en sikkerhedsmargin omkring for rundhændede tildelinger har fondsstyrelsen på møderne den 8.—9. februar 1967 og den 5.—9. december 1967 bemyndiget sekretariatet til generelt at reducere bevillingerne med en af styrelsen fastsat procentsats. Særlige omstændigheder kunne dog begrunde, at hele det ansøgte beløb bevilgedes.

Hvor der på grund af denne beslutning opstår vanskeligheder for løsningen af den opgave, hvortil der er bevilget midler, er ansøgerne altså henvist til al indgive ansøgning om supplerende beløb.

Der arbejdes fortsat med at skabe retningslinier for en mere tilfredsstillende fremgangsmåde.

Denne virksomhedsberetning er enstemmigt blevet vedtaget på styrelsens møde nedennævnte dag i Oslo.

Oslo, den 16. februar 1968

Julius Bomholt

Formand

Olaf ur Björnsson

Arni Gunnarson

J. Harder Rasmussen

Olav Hove

Håkon Johnsen

Roland Pålsson

Ingrid Segerstedt Wiberg

K. Siikala

V. J. Sukselainen

P. Bigandt

Hjalte Rasmussen

Sekretærer

BILAG A 1

Arbetsordning för Nordiska kulturfondens styrelse

§ 1

Styrelsen träder sammen to gange årligt. Det ene møde finder sled før udgangen af februar måned og det andet efter 1. november. Derudover holdes ekstraordinære møder, når formanden finder det nødvendigt, eller når anmodning derom fremkommer fra mindst tre af styrelsens medlemmer.

§ 2

Ved styrelsens ordinære møde i begyndelsen af året

1. forelægges fondens regnskab for det foregående kalenderår til styrelsens godkendelse;
2. godkendes styrelsens beretning for dens virksomhed i det foregående kalenderår;
3. træffes beslutning om bevilling af fondsmidler på grundlag af foreliggende ansøgninger og indstillinger;
4. behandles de emner, som af formanden er forelagt styrelsen, eller er blevet optaget på dagsordenen efter anmodning fra styrelsens medlemmer.

§ 3

Ved styrelsens ordinære møde i slutningen af året

1. vælges formand og næstformand for det næstfølgende kalenderår;
2. træffes beslutning om bevillinger af det følgende års fondsmidler på grundlag af de foreliggende ansøgninger og indstillinger;
3. behandles de emner, som af formanden er forelagt styrelsen eller er blevet oplaget på dagsordenen efter anmodning fra styrelsens medlemmer.

§ 4

Midler fra fonden bevilges på grundlag af ansøgninger fra sammenslutninger, institutioner eller enkeltpersoner, samt på grundlag af indstillinger fra Nordisk Kulturkommission eller offentlige myndigheder i et af landene.

Ansøgninger eller indstillinger om bevilling skal indeholde

1. fyldestgørende oplysninger om arten af det projekt, hvortil midlerne søges;
2. detaljerede budgetoplysninger for projektet indeholdende bl. a. motivering for honorarer, der ønskes dækket af bevillingen samt rejsegodtgørelser og dagpenge;

3. oplysninger om, fra hvilke andre sider der er søgt understøttelse eller modtages understøttelse samt om øvrige finansieringsmuligheder og

4. oplysninger om, hvem der er berettiget til at hæve et eventuelt bevilget beløb.

Hvis en indkommen ansøgning har formelle mangler, kan det pålægges ansøgeren at fremkomme med yderligere oplysninger, der måtte skønnes nødvendige, før ansøgningen behandles.

§ 5

Hvert år i maj måned offentliggøres i alle 5 lande enslydende meddelelser om, at ansøgninger om midler fra fonden, som ønskes behandlet ved styrelsens ordinære møde, skal være styrelsen i hænde senest den 1. september. Disse ansøgninger oversendes til den sektion i Nordisk Kulturkommission, under hvis område de henhører, med anmodning om en indstilling til fondens styrelse før 1. november.

§ 6

På grundlag af ansøgninger eller indstillinger, som er indkommet på andre tider end inden for del i § 5 forudsatte tidsrum, kan midler fra fonden bevilges til formål, som kræver hurtig finansiering.

For så vidt sådanne ansøgninger ikke klart falder uden for fondens formål, i hvilket tilfælde den afslås direkte af formanden, sendes den til udtalelse i den sektion af Nordisk Kulturkommission, under hvis område sagen henhører. Efter at sektionens udtalelse er indkommet, kan ansøgningen afgøres ved skriftlig behandling. Herunder sendes sektionens udtalelse vedlagt formandens indstilling til styrelsens medlemmer til afgørelse. Dersom nogen af disse inden 10 dage udtaler en fra formandens forslag afvigende mening, skal ansøgningen optages til behandling ved et møde; i modsat fald anses styrelsen for at have truffet sin beslutning i overensstemmelse med formandens forslag.

Dersom det drejer sig om tilskud af særlig hastende karakter eller bevillinger af ringe størrelse, kan formanden på den i foranstående afsnit nævnte måde forelægge ansøgningen for styrelsen til skriftlig afgørelse, uden at her indhentes udtalelse fra den pågældende sektion af Nordisk Kulturkommission.

Samtlige efter bestemmelserne i denne paragraf truffne afgørelser skal forelægges og føres til protokols ved styrelsens næste møde.

§ 7

Styrelsen kan uden at tage hensyn til, hvad der er bestemt ovenfor, på ethvert tidspunkt træffe beslutning om bevillinger til et kommende kalenderår, når dette motiveres af, at planlægning af et påtænkt projekt forudsætter forhåndstilsagn om, at bevilling kan imødeses.

1763
C 1G/k: Bilaga 1
§ 8

Den af styrelsen tildelte bevilling udbetales efter særlig rekvisition i det lands valuta, som bevillingsmodtageren angiver i sin rekvisition.

Er anmodning om udbetaling af en bevilling ikke fremkommet inden udgangen af det kalenderår, i hvilket det efter ansøgningen er påtænkt anvendt, anses denne for hjemfalden. En sådan bevilling kan komme til udbetaling i det følgende kalenderår, såfremt styrelsen efter fornyet ansøgning træffer beslutning herom.

§ 9

Den, som har modtaget midler fra fonden, er forpligtet til inden for en af styrelsen fastsat frist at fremkomme med en redegørelse for disses anvendelse og gennemførelsen af det projekt, hvortil de er bevilget. Dersom redegørelsen ikke er indkommet til den fastsatte tid, eller den giver anledning til bemærkninger, afgør styrelsen, hvilke foranstaltninger der i den anledning vil være at træffe.

Dersom udbetalte midler ikke benyttes til det i vedtagelsen om deres bevilling forudsatte formål, vil modtageren være forpligtet til på forlangende af styrelsen at tilbagebetale dem til fonden. Det samme vil være gældende, dersom redegørelse og regnskab ikke tilstilles styrelsen, selv om fornyet anmodning derom er fremsat.

§ 10

Fondens sekretariat skal være beliggende i det land, fra hvilket formanden for det pågældende tidsrum er valgt.

Fondens sekretær(er) ansættes af styrelsen, som ligeledes træffer beslutning om stillingens aflønning.

Det tilkommer sekretariatet:

1. at forberede og forelægge for styrelsen de emner, som skal behandles ved styrelsens møder;
2. at føre protokol ved styrelsens møder og at forestå styrelsens korrespondance;
3. at tilvejebringe de eventuelle ekspertudtalelser vedrørende indkomne ansøgningen om bevilling, som skønnes at være påkrævet;
4. at påse, at de i § 9 nævnte beretninger og regnskaber indkommer inden fristens udløb, og at der i modsat fald træffes de påkrævede foranstaltninger;
5. at udarbejde og forelægge styrelsens årsberetning;
6. at opkræve og efter styrelsens anvisninger deponere de forskellige landes bidrag til fonden;
7. at foretage udbetaling af bevilgede tilskud fra fonden;
8. at varetage bogføringen af fondens midler;
9. at foretage en endelig årsopgørelse samt

10. al varelage de øvrige opgaver, som efter styrelsens afgørelse eller sagens natur henhører under sekretariatet.

Administrationen af de i punkterne 6—9 nævnte anliggender kan efter styrelsens resolution under sekretærens tilsyn betros en bank eller et ministerialkontor i et andet land end det, hvori sekretariatet befinder sig.

§ 11

Denne forretningsorden kan optages til revision efter styrelsens skøn på grundlag af de indhøstede erfaringer.

BILAGA 2

Fondmedel beviljade under 1967 uppdelade på olika sektioner inom Nordiska kulturkommissionen

Sektion I

	G.Kr.
Den nordiske sommerskole i matematik i Finland	88 000,-
Nordisk Kulturkommissions kurser i nationaløkonomi	34 000,-
Nordisk symposium i retssociologi 1967	28 000,-
Nordisk konference for forskere i organisationsteori og virksomhedsledelse	27 000,-
Nordisk konference i religionssociologi	12 500,-
Nordisk planlægningskonference om koordinering af udnyttelsen af de nordiske projekter henhørende under »The International Biological Program»	33 500,-
Nordisk psykiatrisk symposium i Helsingfors	34 000,-
Nordisk møde for naturvidenskabshistorikere	9 000,-
Planlægningskonference for forskningspolitiske studier i Norden	11 000,-
Oversættelse af nordfinsk bibliografi og trykning	27 000,-
Startbevilling til Nordisk Føderation for medicinsk undervisning	22 000,-
Nordisk symposium i universitetspædagogik	23 052,-
Organisationskomiteen for feltseminaret i Jokkmokk	30 363,-
Nordisk sommerskole for fasta tilståndets fysik	100 000,-
Nordisk symposium for emigrantforskere	8 700,-
Nordisk kollokvium i Europa-ret	12 731,-
Nordisk seminar om studiesamarbejde og studiedemokrati	4 300,-

bejde inden for parasitologier
i almen nordisk sprogvidensk

Sektion II

ædagogik
arbejde
seminarie

Sektion III

konkurrencer for yngre udøvende t
inden for den samnordiske folke
i om musiklivets organisation i d
arbejdspladsen (Nordisk Vandreu
museer til udstillingsvirksomhed
samserie til udgivelse (Oslo Univ
ne Nordens ungdomssamling i Isl
moderne skandinavisk litteratur
udiekampagne i forbindelse med

ommeruniversitet til udformning
kulturkommunikationens natur n

**Fondmedel beviljade under 1968 uppdelade på olika sektioner inom
Nordiska kulturkommissionen**

Sektion I

nordiske kurser for
e i matematik
e i faststoffysik

for medicinsk undervisning til føderatio-	60 000,—
nsk dokumentation til stipendier og drifts-	200 000,—
1 om demografins ställning i Norden, augusti	40 000,—

Sektion II

for didaktisk procesanalyse til fort-
 eruniversitet til et seminarium for

Sektion III

isk folkløse	1
onservatorieråd til kursus	1
e mellem nordiske visearkiver	1
ngsvirksomhed om billedkunst i Norden	1
rgdomsbiennale	1
ne Norden til konkurrence om synopsis for film om samarbejde	1
lenter filmstudio til 3 dages symposium om ny nor-	1

...ngdomsstævne i Ålborg	99
...museum med plan til prøvedrift med vandredstil-	100
...sommeruniversitet til kultursociologisk forsknings-	...

BILAGA 3

Vägledning rörande tillvägagångssätt vid ansökan om anslag från fonden samt bestämmelser om användning av beviljade medel

Ansøgning om bevilling af midler, der i et regnskabsår (1. januar—31. december) står til rådighed for Kulturfonden, skal være sekretariatet i hænde *senest den 1. september*. Ansøgninger, som indkommer inden ovennævnte frist, vil blive behandlet på Kulturfondens styrelses første ordinære møde, som forventes afholdt i december måned. Indkommer ansøgningen efter den 1. september, vil den under normale omstændigheder tidligst kunne forventes behandlet på styrelsens møde i maj måned følgende år.

Ansøgninger skal indgives — helst maskinskrevet — til fondens sekretariat, adresse: *Nybrogade 2, København K.*

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande. Af fondens midler kan der bevilges tilskud til:

- a. nordiske projekter af engangskarakter såsom udstillinger, publikationer, konferencer, kurser og symposier,
- b. nordiske projekter af mere permanent natur i en af fondens styrelse fastsat begrænset forsøgsperiode,
- c. udredninger med nordisk sigte og
- d. informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde eller de nordiske landes kulturliv.

Tilskud fra fonden kan ikke, medmindre særlige omstændigheder foreligger, bevilges til projekter, som berører færre end 3 af de nordiske lande.

Ansøgninger om støtte til forehavender af privat karakter som f. eks. studierejser i privat uddannelsesøjemed, private udstillinger, koncerter o.lign., vil ikke kunne imødekommes.

Ansøges der om støtte til et forskningsprojekt, må det, jfr. fondens formålsparagraf, i almindelighed kræves, at opgavens gennemførelse forudsætter et samarbejde mellem forskere fra de nordiske lande.

Der vil endvidere i reglen ikke kunne ydes tilskud til videreførelse af igangværende projekter, dog med undtagelse af de under b) nævnte tilfælde. Kun under ganske særlige omstændigheder vil ansøgning om dækning af underskud ved allerede afviklede projekter blive bevilget. Dette gælder, hvad enten projektet har været af engangskaraktter eller permanent.

Til uddybelse af det under ansøgningskemaets rubrik »Specificeret budget» nævnte poster skal anføres: søges der om støtte til afholdelse af en konference, et møde el. lign., vil i almindelighed kun rene arrangementsudgifter og ikke rejse- og opholdsudgifter for deltagere kunne forventes dækkede ved bevilling fra Kulturfonden. Rejse- og opholdsudgifter vil dog kunne bevilges for foredragsholdere såvel som for andre konference- eller mødeledere.

Såfremt der søges tilskud til symposier eller kollokvier, hvor et mindre deltagerantal som en helhed er aktiv i afviklingen af det planlagte projekt, vil der i et vist omfang være mulighed for dækning af deltageres rejse- og opholdsudgifter.

Hvor dækning af rejseudgifter ydes, vil det normalt kun kunne forventes at ske til en billigste rejsemåde svarende takst. Kun hvor særlige grunde peger mod anvendelse af fly som transportmiddel, vil dækning af merudgifterne i forbindelse hermed finde sted.

Søges der om bevilling til afholdelse af en udstilling eller lignende, skal ansøgningen under rubrikken »Specificeret budget» indeholde udførlige oplysninger om antal værker, transportomkostninger ifølge indhentet tilbud fra anerkendt transportfirma, angivelse af forsikringsudgift ifølge tilbud fra anerkendt forsikringselskab samt angivelse af eventuelle indtægter ved udstillingen, ligesom katalogudgift skal oplyses ifølge tilbud fra anerkendt trykkeri på angivet antal katalogeksemplarer.

Angår ansøgningen udgivelsen af en publikation, skal trykkeomkostninger ifølge indhentet tilbud fra trykkeri angives. Herunder skal det påtænkte antal eksemplarer angives, ligesom forventede indtægter i forbindelse med salg skal angives.

Den, som har modtaget midler fra fonden, er forpligtet til inden for en af styrelsen fastsat frist at fremkomme med en redegørelse for disses anvendelse og for gennemførelsen af det projekt, hvortil de er bevilget. Der- som redegørelsen ikke er indkommet inden den fastsatte tid, eller den giver anledning til bemærkninger, afgør styrelsen, hvilke foranstaltninger der i den anledning vil være at træffe.

Er anmodning om udbetaling af en bevilling ikke fremkommet inden udgangen af det kalenderår, i hvilken den efter ansøgningen er påtænkt anvendt, anses denne som hjemfalden.

BI LAG A t

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen¹

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kulturfonden (Sak C16/k).

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Enligt artikel 19 i Överenskommelsen om Nordisk kulturfond åligger det fondens styrelse att senast den 1 april avgiva berättelse över sin verksamhet till Nordiska rådet. Föreliggande berättelse över fördelningen av fondens medel för 1967 och 1968 sammanhänger nära med den i statuterna avsedda verksamhetsberättelsen, vilken ännu ej kunnat överlämnas till Nordiska rådet. Enligt utskottets uppfattning bör dessa berättelser behandlas i ett sammanhang, varför utskottet beslutat uppskjuta handläggningen av den förevarande berättelsen till ett senare möte.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrau-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

ólafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paaswuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

¹ Betänkandet baserar sig endast på en preliminär redogörelse för fördelningen av fondens medel för 1967 och 1968.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler om legitimation för psykologer m. m.

<överlämnade av Norges och Sveriges regeringar>

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å iverksette en utredning inedit sikte på å koordinere reglene i de enkelte land når det gjelder

1. legitimasjon for psykologer,
2. beskyttelse mot misbruk av psykologisk testingsmateriale,
3. psykologers taushetsplikt samt
4. fellesnordisk arbeidsmarked for psykologer.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 29 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Saken ble behandlet på det møte som Nordisk Råds sosialpolitiske utvalg hadde med helseministrene i de nordiske land den 13. oktober 1967 i Halmstad. Norge vil — som koordinerende land i saken — ta initiativ til et møte for representanter fra de deltakende land med sikte på å finne frem til et felles grunnlag for den videre bearbeidelse av de fremlagte innstillinger i de enkelte land. Et møte som nevnt vil bli søkt avholdt snarest mulig i 1968.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 5 december 1967:

Sveriges regering hänvisar till Norges regerings meddelande i denna sak samt önskar härutöver anföra följande.

Den i meddelandet till femtonde sessionen¹ av Nordiska rådet omtalade särskilda kommitté, som i Sverige utreder frågan om legitimation av psykologer och därmed sammanhängande spörsmål, har den 31 augusti 1967 avgivit förslag till regler angående legitimation.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1763.

HI LAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet liar hänvisats meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler om legitimation för psykologer m. m., vilka avgivits av Norges och Sveriges regeringar till rådets sextonde session. Norges meddelande är avgivet å samtliga regeringars vägnar.

I rekommendationen hemställes om en utredning rörande samordning av vissa regler i fråga om psykologer. Ländernas utredningar har nu utförts. Av meddelandet framgår att man från norsk sida kommer att taga initiativ till ett möte med representanter från övriga nordiska länder i syfte att närmare dryfta den vidare handläggningen av dessa i de olika länderna framlagda betänkandena om regler för legitimation för psykologer m. m.

Ett tilläggsförslag (A 149 T/s) har väckts med hemställan till rådet att rekommendera regeringarna att träffa överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för psykologer på grundval av ett i det danska betänkandet framlagt förslag till sådan överenskommelse.

I detta läge finner utskottet rekommendationen av 1958 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationen nr 11/1958 såsom för rådets del slutbehandlad.

Oslo den 11 december 1967

Kristian Albertsen

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Jørgen Jensen

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyney Leivo-Larsson

Harald Løbak

Viola Nørlov

Salve Salvesen

Meddelande
om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad
för sjukgymnaster

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att S v c r i g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att arbetet med att utjämna olikheterna i sjukgymnastutbildningen i de nordiska länderna fortsättes i syfte att bringa alla utbildningsanstalter upp på en för samtliga länder godtagbar nivå,
2. att länderna efter samråd fastställer, vilka utbildningsinstitut som kan godtagas såsom grundval för auktorisation i Norden,
3. att länderna — i de fall då utbildningen icke kan anses likvärdig — utan tidsutdräkt söker att i samråd fastställa arlen och omfattningen av den tilläggsutbildning som kan finnas erforderlig i varje land för sig, för att auktorisation skall kunna ges åt där verksamma sjukgymnaster, samt åtager sig att tillhandahålla sådan utbildning samt
4. att en sådan ordning införes i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som möjliggör för sjukgymnaster, vilka har avlagt vederbörlig examen för utövande av sjukgymnastyrket i ett av dessa länder, att erhålla behörighet för yrket även i de övriga länderna mot företeende av bevis om sin behörighet i examenslandet och — i förekommande fall — om genomgången tilläggsutbildning i vislelslandet.

S v e r i g e s r e g e r i n g (socialdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för sjukgymnaster har under år 1967 vilat i avbidan på omläggning av sjukgymnastutbildningen i Danmark.

Meddelanden
om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad
för veterinärer

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att arbetet med att utjämna sådana olikheter i veterinärutbildningen i de nordiska länderna, som icke är betingade av speciella nationella förhållanden, påskyndas,
2. att eventuella hinder att erhålla behörighet som veterinär, vilka grundar sig på medborgarskap, undanröjes samt
3. att en sådan ordning införes i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som möjliggör för veterinärer, vilka har avlagt vederbörlig examen för utövande av veterinäryrket i ett av dessa länder, att erhålla behörighet för yrket även i de övriga länderna mot företeende av bevis om sin behörighet i examenslandet och om sådan kompletterande utbildning i vistelselandet, som är erforderlig för förtrogenhet med de speciella yrkesförhållandena därstädes.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 22 november 1967:

I betænkning af 3. april 1967 fra Nordisk Råds socialpolitiske udvalg over meddelelser til Nordisk Råds 15. session 1967 om rekommendation nr. 19/1958 har udvalget givet udtryk for, at der efter udvalgets mening bør udarbejdes udkast til konvention om fælles nordisk arbejdsmarked for dyrlæger.

Landbrugsministeriet vil derfor nedsætte et udvalg med repræsentanter fra veterinærdirektoratet, Den danske Dyrlægeforening og Landbrugsministeriet med det formål i løbende kontakt med de øvrige nordiske lande at udarbejde udkast til en sådan konvention.

Finlands regering (lantbruksministeriet) inmeddelar den 28 november 1967:

Rekommendationen efterföljes redan till övriga delar, men i Finland har man icke ännu skridit till åtgärder för ändring av lagstiftningen sålunda, att anspråk på medborgarskap icke skulle utgöra hinder. Underhandlingar i denna fråga föres fortsättningsvis.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1967.

Lärarkollegiet vid veterinärhögskolan har i februari 1967 beslutat att veterinärexamina avlagda vid de andra nordiska veterinärhögskolorna skall, efter viss kompletterande utbildning, anses likvärdiga med svensk veterinärexamen. Den kompletterande undervisningen borde kunna hållas inom en tidsram av tre veckor.

Rekommendationen torde därmed för svensk del få betraktas som genomförd.

Meddelande

om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att S v e r i g e skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att fortsätta det inledda samarbetet på kraftområdet mellan länderna samt därvid i första hand låta utarbeta en plan för utbyggnad av vattenkraften i Torne älv och Kalix älv och i samband därmed framlägga förslag om den administrativa och juridiska handläggningen i de berörda länderna av en sådan utbyggnad, ävensom undersöka om behov föreligger av en allmän vattenrättskonvention dels mellan Finland och Norge, dels mellan Finland och Sverige.

S v e r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Samarbetsorganisationen Nordel har fortsatt sitt arbete enligt de riktlinjer, som tidigare refererats. Det i meddelandet den 81 januari 1967 omnämnda arbetsutskottet för planeringsfrågor har börjat sitt arbete, varvid det visat sig föreligga avsevärt intresse för de närmast berörda stora nordiska kraftföretagen för ett närmare samarbete på planeringsområdet.

För driftfrågor har inom Nordels ram utvecklats ett informationssystem mellan de nordiska länderna. Systemet syftar till att främja kraftutbytet och att ge samtliga länder en bättre produktionsekonomi. Vidare förs fortlöpande diskussioner om faktorer, som berör de tekniska villkoren för samkörningen mellan länderna.

Den finsk-svenska gränsälvskommittén, som tillsatts för att utarbeta förslag till allmän vattenrättskonvention mellan Finland och Sverige, har fortsatt sitt arbete. Det finns anledning anta att kommittén kommer att slutföra sitt arbete under nästkommande år.

Överenskommelse liar träffats om ökade kraftleveranser till Finland via en ny 23 mil lång 400 kV ledning.

De diskussioner rörande eventuellt samarbete för att utnyttja vissa vattenkrafttillgångar i gränsområdet mellan Sverige och Norge i narviksområdet, som omnämndes föregående år, har fortsatt.

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar i

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å ta de nødvendige skritt for å tilveiebringe en felles høyere utdanning i hagekunst i overensstemmelse med det forslag som er fremlagt av Nordisk kulturkomisjon (Sak A 19/1958).

Danmarks regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 25 november 1967:

Som oplyst af den danske regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) i meddelelse af 25. januar 1967¹ udsendtes til medlemmerne af det udvidede arbejdsudvalg vedrørende oprettelse af fælles-nordisk højere uddannelse i landskabs- og havekunst i januar 1967 et korrigeret forslag til »Indstilling om oprettelse af et nordisk institut i havekunst og landskabsplanlægning» til godkendelse og underskrift. Arbejdsudvalget, bestående af 3 repræsentanter fra Sverige, 2 repræsentanter fra Norge og 3 repræsentanter fra Danmark, tiltrådte forslaget, som herefter er udkommet i Nordisk udredningsserie (1967:5) »Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning».

Indstillingen om »Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning» blev afgivet i juni 1967 til ministeriet for kulturelle anliggender som ressortministerium til videre foranstaltning. Ministeriet har derefter anmodet det Kgl. landbruksdepartement, Norge, Kungl. jordbruksdepartementet, Sverige, landbruksministeriet, Finland, Det kgl. Akademi for de skønne Kunster, rektor for skolerne, København, Landbruksministeriet, Danmark, samt visse andre organer om en udtalelse over indstillingen. Der foreligger endnu ikke besvarelser på ministeriets anmodning.

¹ Se Nordiska rådet, 15 : e sess., s. 1776.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 30 november 1967:

I Finland är utbildningen av trädgårdsarkitekter ordnad så vid Helsingfors universitets agrikultur-forstvelenskapliga fakultet, att de som avlagt slutexamen kan delta i den planerade vidareutbildningen tillsammans med dem som examinerats från andra nordiska högskolor. Finland finner det viktigt att vara med om planeringen och godkänner de riktlinjer, som angivits i arbetsutskottets i år publicerade betänkande.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1967:

Den arbetsgrupp, som haft till uppgift att utreda förutsättningarna att organisera en gemensam nordisk utbildning i trädgårdskonst, har i januari 1967 till respektive regeringar överlämnat ett betänkande om upprättande av ett nordiskt institut för vidareutbildning i trädgårdskonst och landskapsplanering. I Sverige har betänkandet remissbehandlats. Frågan bereds nu inom jordbruksdepartementet.

Meddelanden

om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att N o r g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter hand, så snart förutsättningar härför i varje särskilt fall föreligger,

1. utarbeta förslag till en nordisk överenskommelse, som tillförsäkrar sjömän med medborgarskap i ett nordiskt land och tjänstgörande å fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land, samma rättsställning som fartygets hemland tillförsäkrar landets egna medborgare inom ramen för gällande sjömanslagstiftning,

2. i fråga om nordiska sjömän vidtagna erforderliga åtgärder för

a. en gemensam hälsotjänst i hamnar utanför Norden,

b. likartade bedömningsgrunder vid läkarundersökning i nordiska och främmande hamnar och

c. likartad undervisning av personal i ledande ställning å fartygen i skeppsmedicin och skeppshygien samt gemensam lärobok för sjömän jämte enhetliga bestämmelser för skeppsapotek (medicinkistor) samt

;S. fortsätta det pågående utredningsarbetet i fråga om gemensam hälsotjänst för fiskare liksom beträffande försäkringsskydd för sjöfolk.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Handelsministeriet) meddelar den 21 november 1967:

Under henvisning til lidligere meddelelser til Nordisk Råd vedrørende rekommendation nr. 32/1958 angående en nordisk konvention om søfolks retsstilling, fælles sundhedstjeneste for søfolk m. m., senest meddelelse af 17. januar 1967, Nordisk Råds 15. session side 1778 meddeles:

De fællesnordiske bestræbelser på al tilvejebringe størst mulig ensartethed på sømandslovens område er fortsat i indeværende år. De i Danmark, Norge, Sverige og Finland nedsatte kommissioner til revision af de gældende sømandslove har i indeværende år holdt et møde i Norge, og et møde mellem formændene for de 4 kommissioner er planlagt til afholdelse i København i indeværende måned.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967:

Efter det den samnordiska arbetsgrupp, som tillsattes för utredning av frågan, den 2 september 1966 färdigställt sitt betänkande med förslag till enhetliga nordiska bestämmelser för skeppsapotek, har över sagda betänkande inbegärts sakkunnigutlåtande. Handläggningen av ärendet pågår i medicinalstyrelsen.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 1 december 1967:

En viser til senest den norske Regjerings melding av 31. januar 1967¹ vedrørende ovennevnte rekommandasjon til Nordisk Råds 15. sesjon og skal få meddele:

Den i Norge ved kgl. resolusjon av 1. oktober 1965 nedsatte komité for revisjon av sjømannsloven har ennå ikke avsluttet sitt arbeid. Arbeidet fortsetter også i de tilsvarende komitéer i Danmark, Finland og Sverige.

Komitéene har i 1967 holdt fellesmøte i Norge i tiden 17.—19. april. Møte mellom formennene for de fire komiteene er dessuten avholdt i København dagene 27. og 28. november 1967.

¹ *Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1779.*

Meddelanden

oin rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin

(Överlämnade av Finland och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringene å ta de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin og stille de nødvendige midler til disposisjon for kommisjonen, som bør få følgende mandat:

a. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land,

b. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig, samt

c. så snart som mulig å fremlegge resultatene av sine overveielser, herunder også spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Undervisningsministeriet i Finland som är koordinerande land för detta ärende hänvisar till sitt meddelande den 20 januari 1967 där det redogöres för den nordiska samarbetskommissionens för forskning i arktisk medicin ståndpunktstaganden. Samarbetskommissionen har bl. a. understrukt vikt av att ett fast nordiskt sekretariat borde inrättas för forskningssamarbetet och att tillräckligt mycket medel anslås för detta. Enligt samarbetskommissionens förslag borde sekretariatet förläggas till Uleåborgs universitet. För konkreta forskningsprogram har kommissionen för år 1967 föreslagit ett anslag på 200 000 svenska kronor, samt för övriga utgifter 105 000 svenska kronor. Finland var doek det enda land som redan för år 1967 hade

sin andel av finansieringen klar, medan de andra länderna ännu ej tagit ställning till själva saken.

Vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium den 7—8 oktober 1967 var statsministrarna eniga om att medverka till inrättande av ett fast nordiskt sekretariat för forskning i arktisk medicin anknutet till Uleåborgs universitet. Statsministrarnas uttalande torde kunna anses innehålla, att frågan om eventuella forskningsanslag för forskare på området kan övervägas skilt på nationell bas, utan att dessa anslag ställes direkt till samarbetskommissionens förfogande.

Undervisningsministeriet i Finland är för sin del redo att år 1968 delta i finansieringen av de åtgärder, som påkallas av detta samarbete.

Danmark liar meddelat att Danmark är redo att ställa erforderliga anslag från den 1 juli 1968 till förfogande för ett nordiskt sekretariat.

S v e r i g e s r e g e r i n g (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1968:

Sveriges regering hänvisar till det av Finland på samtliga länders vägnar avgivna meddelandet i denna sak samt önskar därutöver meddela, att förslag framlagts i statsverkspropositionen om ett svenskt bidrag med 40 000 kronor för budgetåret 1968/69 till det föreslagna sekretariatet för forskning i arktisk medicin.

BILAGA

**Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena
och meddelandena om rekommendation nr 17/1964**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendationerna nr 11/1960 och nr 17/1964 från Finlands regering å samtliga regeringars vägnar ävensom ett rörande samma rekommendationer avgivet meddelande från Sveriges regering.

I ärendets behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- och undervisningsminister Iviell Bondevik, Norge.

Vid ärendets handläggning har därjämte såsom sakkunnig hörts byråchefen Matti Aho, Finland.

Av meddelandet från det koordinerande landets regering framgår, att den i rekommendationen avsedda samarbetskommissionen den 20 januari 1967 framlagt ett förslag till samarbete rörande arktisk medicinsk forskning. \ förslaget rekommenderas bl. a. inrättande av ett fast nordiskt sekretariat för forskning i arktisk medicin, vilket skulle förläggas till Uleåborgs universitet. Sekretariatet skulle finansieras med av regeringarna för ändamålet anvisade medel. I meddelandet anföres därjämte, att vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium den 7 -8 oktober 1967 statsministrarna var eniga om att medverka till inrättande av ifrågasvarande sekretariat i anslutning till Uleåborgs universitet. Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar har enligt meddelandena förklarat sig vara redo att stå för sin andel av finansieringen av sekretariatet. Vid ärendets behandling i utskottet har utskottet erfarit att jämväl Norges regering är redo att tillskjuta erforderliga medel för inrättande av sagda sekretariat.

Utskottet har därjämte erfarit, att Finlands undervisningsministerium tillställt de övriga nordiska regeringarna ett förslag till stadgar för en nordisk samarbetskommitté för arktisk medicinsk forskning. Ärendet kommer att upptagas till behandling vid förslagsinmande nordiska undervisningsministermöte.

Utskottet tillmäter inrättandet av ett permanent nordiskt sekretariat i Uleåborg för det ifrågasvarande forskningssamarbetet stor betydelse, emedan ett centrum för verksamheten härigenom skapas. I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att fortlöpande, nära förbindelser skapas med ämnesföreträdare och institutioner på området i de övriga nordiska länderna. Utskottet förutsätter, att de utfästa medlen snarast ställs till för-

fogande och att frågan om samarbetets organisation löses, så att forskningsverksamheten kan inledas utan ytterligare dröjsmål.

Utskottet, som finner det önskvärt att vid inrättandet av samnordiska institutioner en fördelning av dessa mellan de olika länderna kan åstadkommas, uttrycker sin tillfredsställelse över att även Finland i och med de planerade åtgärdernas förverkligande kommer att erhålla ett samnordiskt forskningscentrum.

Utskottet önskar följa ärendets vidare utveckling och föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 20 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ålafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tijijne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2-1 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast tillsätta en nordisk ministerkommitté för samordning av hjälpen åt utvecklingsländerna och att åvägbringa en sådan ordning, att representanter för de nordiska länderna ömsesidigt får möjlighet att laga del av och följa det utredningsarbete, som pågår i respektive länder.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 20 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Ministerkomiteen har efter afgivelsen af sin tillægsmeddelelse af 21. januar 1967 afholdt møde den 21. februar 1967 i Helsingfors og den 19. december 1967 i Stockholm.

Styrelsen for det nordiske Tanganyika-projekt, der blev oprettet i henhold til den internordiske regeringsaftale af 15. januar 1963, har i årets løb afholdt fem møder. Formandskabet i styrelsen, som ifølge aftalen skal gå på skift mellem parterne, beklædtes indtil den 20. august 1967 af generaldirektør Ernst Michanek og fra og med den 21. august 1967 af generalsekretær R. K. Andresen. Styrelsens eksekutivsekretær har fra den 1. oktober 1966 været byrådirektør Olof Murelius, SIDA.

Nedenfor redegøres for ministerkomiteens hidtidige behandling af spørgsmål i forbindelse med Nordisk Råds rekommandation nr. 3/1961.

i. Fælles nordiske projekter.

A. Tanzania

1. *Det nordiske Tanganyika-projekt*

I meddelelse af 23. november 1965 og i tillægsmeddelelse af 30. november 1965 til Nordisk Råds 14. session samt i meddelelse af 24. januar 1967 til Nordisk Råds 15. session er der gjort rede for Det nordiske Tanganyika-projekts virksomhed indtil sidstnævnte dato. Udbygningen af det nordiske projekt i Kibaha er i løbet af 1967 næsten tilendebragt. Således er i årets løb følgende enheder blevet færdigbygget: biblioteket, udsalget, administrationsbygningen, mødre hjemmet og garagen. Desuden påregnes de afsluttende arbejder på visse enheder at være færdige i første kvartal i 1968.

Undervisningen ved landbrugsskolen har i 1967 omfattet gennemsnitligt ca. 30 elever om måneden i første halvdel af 1967 (school leavers) og ca. 100 pr. måned i anden halvdel af 1967. Lærerstabens beslutning om en nordisk rektor, tre nordiske assistenter og fem tanzanianske lærere, hvoraf en er vice-rektor.

Gymnasiet havde ved årsskiftet 1967/68 ca. 540 elever og en lærerstab bestående af en nordisk rektor, 26 nordiske og 2 tanzanianske lærere.

Sundhedscentret har siden august 1967 udøvet sin virksomhed i de nye lokaler, som da indviedes. Poliklinikken har haft et gennemsnitligt besøg af ca. 4 000 patienter pr. måned. Undervisningen, som omfatter forebyggende medicinsk behandling, foregår delvis i et løbende samarbejde med Dar-es-Salaam lægehøjskole. Staben omfattede i 1967 ca. 32 personer, hvoraf 5 nordiske statsborgere (inklusive sundhedscentrets chef) og 27 tanzanianere.

Sammenlagt udgjorde det nordiske personale ved projektet i 1967 i alt 45 og de lokale ansatte ca. 300.

Budgettet for 1967 udgjorde siis. 15 645 000 (sv. kr. 11 085 756 >).

Revisionsberetningen for året 1966 forventes aflagt i december måned 1967.

Ministerkomiteens beslutning af 22. august 1966 om en forlængelse af aftalen mellem de nordiske lande og Tanzania er blevet forberedt i 1967 og en forlængelsesaftale for tiden 1 januar 1968—31 december 1969 blev parafet den 12. juli 1967. Den forventes undertegnet i december måned 1967. I forlængelsesperioden skal en plan til projektets integrering i den tanzanianske forvaltning udarbejdes af en til dette formål planlagt komité. Ved forlængelsesaftalen forpligter Tanzania sig til fra og med den 1. januar 1970 at overtage det finansielle og administrative ansvar for projektet.

2. *Nyt nordisk projekt*

Der har i 1967 været ført forhandlinger i Norden og i Tanzania angående ny nordisk virksomhed. Styrelsen besluttede i november 1967 at udsende to planlægningsgrupper i begyndelsen af 1968 med den opgave at udarbejde,

i samråd med tanzaniansk og anden ekspertise, detaljeret forslag til nye nordiske udviklingsprojekter på undervisnings- og landbrugsområdet.

Til den nordiske virksomhed som helhed i Tanzania har den nordiske styrelse for året 1968 fastsat et budget på shs. 13 775 100. Af dette beløb henregner ca. 3,5 mill. shs. sig til ny nordisk virksomhed.

B. Kenya

Ministerkomiteen vedtog på sit møde i Oslo den 7. februar 1966 at godkende et forslag til et nyt fællesnordisk bistandsprojekt i Kenya på kooperationsens område i overensstemmelse med de planer, som var udarbejdet af de nordiske bisladsorganer. Komiteen henstillede samtidigt at udkast til regeringsaftale mellem de nordiske lande og Kenya om projektet snarest blev forelagt. Efter at retningslinjerne for bistanden var blevet fastlagt i samråd med de kenyanske myndigheder på grundlag af en rapport fra en nordisk delegation til Kenya samt de erfaringer, som var indhentet af fire nordiske andelseksperter, der siden august sidste år har virket i det kenyanske kooperationsministerium, forelagdes det endelige udkast til ministerkomiteens godkendelse. På ministerkomiteens møde i februar 1967 blev udkastet godkendt og i august 1967 undertegnedes i Nairobi en regeringsaftale mellem Kenya og de fire nordiske lande om projektet.

Aftalen løber over fem år og omfatter bistand til et samlet beløb af 43,5 millioner kr. på følgende fire hovedområder:

a. oprettelse af en central andelsskole til afholdelse af mere krævende kurser på nationalt plan for andelsbevægelsens personale og ledere. Skolen skal desuden huse en andelsbrevskole og en produktionsafdeling for undervisningsmateriale.

b. Oprettelse af indtil seks regionale undervisningscentre i forbindelse med bestående centre for landbrugsundervisning. Ved disse centre skal der afholdes kortvarige kurser for andelsvirksomhedernes personale og ledere, ligesom de skal fungere som centre for medlemsoplysning i hvert sit distrikt.

c. Udsendelse af et nærmere bestemt antal andelsrådgivere til at bistå de lokale andelsvirksomheder og -sammenslutninger i deres daglige drift og i deres oplysningsarbejde.

d. Udsendelse af et mindre antal specialrådgivere, som kan bistå kooperationsministeriet på de områder, hvor det er mest tiltrængt.

Det første hold på 23 andelsrådgivere fra de nordiske lande til Kenya blev udsendt allerede i begyndelsen af 1967, efter at de havde gennemgået et forberedende træningskursus i Danmark. Et andet hold på 22 nordiske rådgivere afrejste til Kenya den 1. oktober 1967, efter at de siden august 1967 havde været på kursus i Danmark.

Den centrale andelsskole har påbegyndt sin virksomhed i midlertidige lokaler i Nairobi, hvor der er plads til ca. 50 elever, under ledelse af en nordisk forstander og en kenyansk medforstander. Der arbejdes dog videre med

planer om opførelse af en ny skole i nærheden af Nairobi, som kan rumme i alt 100 elever. Dette vil give mulighed for også at henlægge uddannelsen af kooperationsministeriets funktionærer til denne skole.

I henhold til ministerkomiteens anbefaling varetages administrationen af det nordiske andelsprojekt af det danske bistandsorgan. De fire landes bistandschefer samt repræsentanter for de kooperative bevægelser i de nordiske lande fungerer som interimsstyrelse, indtil der er fastsat generelle regler for administrationen af nordiske bistandsprojekter.

Den samlede indsats af nordisk personale under projektet har et sådant omfang, at det i denne henseende må anses for at være det største eksisterende bistandsprojekt til udvikling af andelsbevægelsen i et udviklingsland.

II. Nordisk u - landsinstitut

Det nordiske Afrika-institut, som siden 1962 har haft sæde i Uppsala som et informations- og dokumentationsorgan for afrikanske spørgsmål, har i løbet af 1967 fortsat sin ekspansion. Således er antallet af anmodninger om instituttets bistand, f. eks. foredrag, bogudlån og besøg, steget til det dobbelte i forhold til det foregående år, samtidig med at instituttets publikations-, kursus- og seminarievirksomhed er blevet intensiveret.

Instituttets bibliotek har fortsat sin hurtige udvikling og forøgedes med omkring 1 000 bind, samtidig med at antallet af tidsskrifter er steget til over 700. Gennem personlige kontakter har instituttet fremskaffet en større mængde stencileret materiale fra forskellige institutioner i Afrika — materiale som normalt er vanskeligt at fremskaffe. Biblioteket, som dagligt halter et anseeligt antal besøgende, har i 1967 modtaget stadig flere forskere fra Danmark, Finland og Norge.

I løbet af året har instituttet foruden de periodiske publikationer »Newsletter» og »Africana i nordiska vetenskapliga bibliotek» udgivet et stort antal publikationer, af hvilke kan nævnes: »Refugee Problems in Africa» (redigeret af Sven Hamrell), Mats Hultin »Utbildningssituationen i Östafrika», Patrick van Rensburg »Education and Development in an emerging country», Lars Rudebeck »Tunisien» og Richard Meyer-Heiselberg »Notes from Liberated African Department», som indleder instituttets serie af Research Reports. Endvidere er der udgivet et stort antal stencilerede skrifter.

I løbet af 1967 har instituttet arrangeret sit fjerde internationale seminar, et nordisk seminar, 6 kurser samt et større antal forelæsninger. Det internationale seminar var i år en afrikansk-skandinavisk forfatterkonference med deltagelse af i alt ca. 50 afrikanske og nordiske forfattere.

Det nordiske seminar blev afholdt i samarbejde med den nordiske antropologforenings møde i Bergen. Kurserne har behandlet dels Østafrika dels generelle u-landsproblemer; et af kurserne blev afholdt i Helsingfors. En række gæsteforelæsere har også holdt foredrag i Uppsala, og endvidere har

en del af dem på instituttets opfordring forelæst i Danmark, Finland og **Norge.**

Instituttet liar i årets løb uddelt 75 000 kr. i rejsestipendier til nordiske forskeres studierejser til Afrika. Samtidig kan bemærkes, at man nu begynder at se resultaterne af de første stipendiaters arbejde. Således har et par af dem allerede publiceret doktor- og magisterafhandlinger.

III. Samarbejde mellem de nordiske bistandsorganer i øvrigt

Der er imellem de nordiske bistandsorganer en indgående, løbende og effektiv kontakt. I løbet af 1967 har der, som i de tidligere år, været afholdt regelmæssige møder mellem bistandsorganernes chefer, hvorunder muligheden af fælles målsætninger og samordnet aktivitet i bistandsspørgsmål nøje gennemdrøftes.

For at bistandsmyndighederne kan være orienteret om bilaterale projekter, udveksles mødemateriale og beslutninger fra de respektive styrelsesmøder. Hermed søger man at undgå dobbeltdækning i den bistand, der er under planlægning, og eventuelle ekspertundersøgelser kommer herigennem til kundskab for en større kreds. Denne udveksling af materiale har meget stor betydning, da de nordiske lande i nogen grad har de samme modtagerlande prioriterede.

Inden for de forskellige felter i bistandsarbejdet er tler en speciel »faglig» kontant, for eksempel har lederne af administrationen for frivillige holdt møder flere gange i årets løb med det formål at udveksle erfaringer og arbejde henimod ensartet politik for så vidt angår udsendelsen af frivillige. I øvrigt henvises til meddelelse vedrørende Nordisk Råds rekommandation nr. 16/1967 angående nordisk fredskorps samarbejde afgivet af Sverige på alle regeringers vegne.

De nordiske bistandsorganers informationsarbejde søges på forskellig måde koordineret, dels gennem møder og anden kontakt mellem informationscheferne om f. eks. samtidig udsendelse af pressemeddelelser af nordisk interesse, dels ined udveksling af visuelt informationsmateriale. I 1967 produceredes desuden for Styrelsen for det nordiske Tanganyika-projekt en dokumentarfilm om Tanzanias udvikling og Tanganyika-projektets bidrag dertil. Filmen havde premiere i Danmark i november 1967 og vil i begyndelsen af 1968 fremkomme i de øvrige nordiske lande.

Man søger også at bistå hinanden i en række praktiske spørgsmål på det organisatoriske og administrative område ved gennem besøg at orientere om f. eks. behandlingen af låne- og kredittilsagn, rekruttering og uddannelse af eksperter, arkivering og biblioteksservice.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om samordning av hjälpen till
utvecklingsländerna**

Till Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar

I augusti 1966 antog Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna nya riktlinjer för administrationen av nordiska biståndsprojekt. Riktlinjerna förelädes berörda regeringar för godkännande. Efter anhållan från Nordiska rådets presidium beslöt regeringarna att inte slutligen fastställa riktlinjerna förrän rådet haft tillfälle att yttra sig över dem. De föreslagna riktlinjerna innebar bland annat att en gemensam nordisk styrelse skulle tillsättas för samtliga nordiska biståndsprojekt men att administrationen av de enskilda projekten skulle överlämnas till ett av ländernas nationella biståndsorgan.

Då frågan ej kunde slutbehandlas av rådet vid dess femtonde session 1967, beslöt rådet bemyndiga presidiet att uttala sig om de ovannämnda riktlinjerna för administrationen av nordiska ulandsprojekt. Presidiet har med skrivelse den 13 november 1967 till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige överlämnat yttrande över ifrågavarande riktlinjer.

I skrivelsen understryker presidiet bl. a. önskvärldheten av att ministerkommitténs formella ställning som beslutsorgan blir tydligare angiven, samt föreslår, att Nordiska rådet skulle utse de fyra medlemmar av styrelsen för de nordiska biståndsprojekten som enligt riktlinjerna skulle företräda den allmänna opinionen. Presidiet förordar vidare att omröstningen i styrelsen blir individuell. Riktlinjerna bör enligt presidiet ges karaktären av en formlig överenskommelse mellan länderna, som kan ligga till grund för det framtida samarbetet på området.

Ett studium av de riktlinjer, varom ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna enats i december 1967, ger vid handen, att de förslag, presidiet sålunda framfört till regeringarna, icke vunnit dessas beaktande vid utformningen av de slutliga riktlinjerna. Med anledning härav får jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Vad är anledningen i ill att de förslag Nordiska rådets presidium med skrivelse den 13 november 1967 framfört

1791

Rek. 3/1961/e: Bilaga 2

till regeringarna rörande riktlinjerna för administrationen av nordiska u-landsprojekt — icke minst i vad de avser Nordiska rådets insyn och möjligheter att följa de gemensamma nordiska u-landsprojekten — icke beaktats av ministerkommittén?

Stockholm den 19 januari 1968

Yngve Holmberg

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande från Danmarks regering om rekommendation nr 3/1961.

I meddelandet lämnas en redogörelse för pågående och planerade samnordiska projekt. Därav framgår all del nordiska projektet i Kibaha i Tanzania närmar sig sin fullbordan. En förlängning av avtalet mellan de nordiska länderna och Tanzania från och med den 1 januari 1968 till och med den 31 december 1969 paraferades den 12 juli 1967. Enligt förlängningsavtalet förpliktar sig Tanzania att från och med den 1 januari 1970 övertaga det finansiella och administrativa ansvaret för projektet. Det framgår vidare att förhandlingar inletts med Tanzania om ett nytt nordiskt projekt. I augusti 1967 undertecknades vidare ett regeringsavtal mellan Kenya och de fyra nordiska länderna om ett samnordiskt biståndsprojekt på kooperationens område. Expansionen vid det nordiska Afrika-institutet i Uppsala har fortsatt. Av meddelandet synes vidare framgå att den ömsesidiga informationen länderna emellan rörande pågående utredningsarbete m. m. fungerar tillfredsställande. Syftet med ifrågavarande rekommendation får därför anses uppnått varför utskottet finner att rekommendation nr 3/1961 för rådets del kan anses slutbehandlad. Enligt utskottets mening vore värdefullt, om Nordiska rådet årligen erhöll en berättelse från Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna för dess verksamhet.

Vad gäller frågan om den nordiska u-landshjälpens administration får utskottet hänvisa till sitt betänkande över medlems- och ändringsförslaget i denna fråga (A 130 respektive A 130 A/e >).

1792

Rek. 3/1961/e: Bilaga 2

Utskottet får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 19 januari 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmerg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Meddelande

om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

f Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Köpenhamn den 2'i februari 1961 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Rad henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige å gjennomføre det foreliggende forslag fra ekspertutvalget vedrørende et nordisk folkeakademi (Nordisk udredningsserie, 1961:2) med de eventuelle endringer som, etter en detaljert gjennomgåelse av innstillingen, måtte anses for nødvendige.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Akademiets styrelse har i det forløbne år forberedt akademiets virksomhed, som ventes at kunne begynde i februar 1968. I tiden fra 1. juli 1966—juni 1967 har der været afholdt fem styrelsesmøder.

Byggearbejdet fortsætter, og man var i juni 1967 nået så langt, at bygningerne var under tag. De påregnes at slå færdige i februar 1968.

Efter at højskolelærer Niels Højlund, der i november 1966 blev udnævnt til rektor for akademiet, i marts 1967 havde frasagt sig delte hverv, udnævnte styrelsen i maj 1967 den svenske folkehøjskolelærer Björn Höjer til rektor med tiltrædelse 1. juni 1967. I liden indtil 1. januar 1968 skal Björn Höjer forberede akademiets virksomhed.

Styrelsen har godkendt en præliminær plan for virksomheden i 1968. Ifølge denne skal der afholdes en række kursus af lo tii fire ugers varighed. Desuden er del tanken at afholde nogle kurser af noget længere varighed.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session av Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 9/1961.

Av meddelandet framgår, att den första kursen vid den nordiska folkakademien planeras till februari 1968, då även arbetet på akademins nya byggnader torde vara avslutat. Rektor för akademien är den svenske folkhögskolläraren Björn Höjer, som har förelagts uppgiften att förbereda akademins verksamhet. Enligt den av akademistyrelsen godkända preliminära verksamhetsplanen för år 1968 kommer man att anordna kurser på två till fyra veckor samt eventuellt även några kurser av längre varaktighet.

Utskottet finner, att syftet med rekommendationen förverkligats sedan akademien påbörjat sin verksamhet och uttrycker önskemålet, att akademien årligen målte till Nordiska rådet inkomma med en verksamhetsberättelse.

Utskottet får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser
spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Folke Björkman

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Vice förman

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Keritn Saalasli

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelse at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

Finlands regering (juslitieministeriel) meddelar den 20 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Med syfte att nå fram till enhetliga regler i ämnet har fortlöpande samarbete bedrivits av utredningar i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Gemensamt möte mellan de sakkunniga i dessa länder har år 1967 hållits i Oslo i februari och i Helsingfors i juni. Dessutom har ordförandena för de sakkunniga under året haft överläggningar sinsemellan. Följande gemensamma möte mellan de sakkunniga är avsett att hållas i Köbenhavn i mars 1968. De nordiska överläggningarna väntas i stort sett bli avslutade under år 1968. Betänkanden kan väntas bli framlagda under år 1969.

Meddelanden
om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom
byggnadsforskning

*(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges
regeringar)*

Vid möte i Helsingfors den 2,1 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Danmarks regering (Boligministeriet) meddelar den 23 november 1967:

Såvel inden for Den nordiske komite for bygningsbestemmelser (NKB) som inden for byggeforskningen er det nordiske samarbejde i 1967 fortsat i de hidtidige former.

NKB har færdigbehandlet et samlet sæt retningslinier for varmeisoleringsbestemmelser og har afgivet bestemmelserne til de enkelte landes bygningsstyrelser.

En på komiteens foranledning iværksat undersøgelse af snebelastning på hustage er nu afsluttet med en i Finland udarbejdet rapport, der nu indgår i det fortsatte arbejde med belastningsnormer.

På det sanitær-tekniske område har komiteen besluttet at søge indført en fælles nordisk ordning vedrørende prøvning og godkendelser af materialer og udstyr. Der er ansat teknisk arbejdskraft, som er i gang med det forberedende arbejde.

I marts 1967 udsendte komiteen sin rapport »Støj og byplan, praktiske anvisninger» til foreløbig brug og til indsamling af kritik. Rapporten beskæftiger sig med byplanmæssig bekæmpelse af støjulemperne i byområderne, og der er som følge af kritikudsendelsen kommet et meget betydeligt

antal bemærkninger og forslag til suppleringer m. v. Rapporten færdiggøres nu.

Endelig har komiteen i 1967 udsendt sin trykte »NKB Rapport 1967«, som indeholder en oversigt over komitéarbejdet i de sidste år.

For så vidt angår byggeforskningssamarbejdet, skal man oplyse, at den tidligere omtalte fællesnordiske undersøgelse vedrørende fugtvandringer i porøse byggematerialer er videreført programmæssigt. Der er afholdt forskellige nordiske tekniske konferencer, bl. a. i København, april 1967, om opsætning af keramiske fliser på vægge. Rapport over konferencens resultater udarbejdes af Statens Byggeforskningsinstitut.

Andre tekniske konferencer er under forberedelse, bl. a. vedrørende funktionsanalyser af bygningskomponenter og anvendelse af datamaskiner for planlægning, projektering og omkostningsberegninger.

En fællesnordisk engelsk-sproget oversigt over løbende og planlagte byggeforskningsprojekter er under udarbejdelse og vil blive udsendt 1968.

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Byggnadsstyrelsen har enligt tidigare praxis deltagit i Nordiska kommitténs för byggnadsbestämmelser (NKB) verksamhet och har byggnadsstyrelsens möjligheter att aktivt delta i NKB:s verksamhet blivit avsevärt bättre sedan det i början av år 1967 vid byggnadsstyrelsen grundades en normbyrå som åtagit sig normeringsarbetet inom byggbranschen. De finska byggnormerna kommer härigenom att till allt större del byggas på de av NKB utarbetade normförslagen.

I anslutning till NKB-arbetet har byggnadsstyrelsen under innevarande år medverkat till publiceringen av flera rapporter och även vid omarbetningen av andra normer har man strävat till att noga beakta arbetet inom de motsvarande nordiska utskotten och NKB.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Island har deltagit i arbetet i den nordiske bygningskomitéen (NKB).

På initiativ av denne komitéen er det kommet i stand samarbeid og arbeid og arbeidsfordeling mellom de institusjoner som står for undersøkelser på bygningsindustriens område i Norden, og den erfaring som er blitt oppnådd, er blitt meddelt med det samme til alle landene. Av naturlige grunner har Islands andel i disse undersøkelsene vært mindre enn den burde være.

De endelige resultater fra dette utvalget angående standarder og bygningsbestemmelser ble talt med i den bygningsvedtekt som Sosialministeriet kunngjorde i begynnelsen av 1967, som mønster for reguleringspliktige steder.

Utvalgets siste innberetning følger vedlagt (*här ej irijekt*).

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967:

Det vises til tidligere meldinger¹.

Samarbeidet mellom de nordiske Byggforskningsinstitusjoner er fortsatt godt. De endringer i samarbeidsformene som måtte vise seg nødvendige på bakgrunn av utviklingen fremover i tiden, vil bli tatt opp av fagadministrasjonene ettersom problemene melder seg.

Mellom de nordiske lands byggestandardiseringsorganer har det i flere år foregått et samarbeid som dog ikke liar vært systematisk gjennomført.

På et møte i Stockholm den 2.—3. oktober 1967 ble man enig om et nærmere utredningssamarbeid mellom de nordiske byggestandardiseringsorganer.

Kommunaldepartementet antar at de samarbeidsformer som nå biir etablert, er rasjonelle. Spørsmålet om hensiktsmessigheten av en videreutvikling av dette samarbeid forutsettes vurdert av de samarbeidende organisasjoner selv. Det synes på det nåværende tidspunkt ikke påkrevet med et særskilt initiativ fra regjeringens side, idet organisasjonene selv er klar over ønskeligheten av og fordelene ved et standardiserings-samarbeid.

En viser for øvrig til den melding (*se Tillägg*) som er gitt til Nordisk Råd fra Nordisk Komite for bygningsbestemmelser.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Det nordiska byggforskningssamarbetet har fortsatt i hittillsvarande former. Det löpande samarbetet handlägges inom Nordiska samarbetsgruppen. Denna grupp liar sammanträtt två gånger, varav i augusti 1967 i Finland, då övriga nordiska länder bl. a. lämnade redogörelser för byggforskningsarbetets organisation och ekonomi inom respektive länder inför den finska forskningsorganisationen RAKEVA. Sådana redogörelser har tidigare lämnats i övriga nordiska länder av respektive chefer.

De olika forskningsgrupperna inom statens inslitut för byggnadsforskning har samarbetat med motsvarande enheter hos de andra nordiska byggforskningsorganen. Inom sanihällsplaneringsområdet har de nordiska byggforskningsorganen i Köbenhavn i februari 1967 diskuterat ett gemensamt nordiskt projekt: Arealklassificering i planläggningen. Projektet har redan resulterat i rapporter i ämnet från Sverige och Danmark. Vidare arrangerades i augusti 1967 i Lund ett nordiskt symposium rörande inomhusklimat i skolor. Vid symposiet redovisades i anslutning till arbetet inom institutets klimat-, installations- och skolprojekteringsgrupp resultatet av försök i klassrum rörande temperaturers inverkan på arbetsförmågan hos elever på låg- och mellanstatiet.

¹ *Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1808.*

TILLÄGG

Nordisk kommitté för byggnadsbestämmelser (NKB) meddelar i anledning
av rekommendation nr 3/1962

Både innenfor NKB og innenfor byggforskningen har det nordiske samarbeid i 1967 fortsatt som tidligere.

NKB har ferdigbehandlet retningslinjer for varmeisoleringsbestemmelser. Disse er overlevert de respektive myndigheter i de nordiske land.

NKB har foranlediget gjennomført snølastundersøkelser. Rapport er utarbeidet i Finland. Rapporten er oversendt belastningsutvalget og går inn i det fortsatte arbeid med belastningsnormer.

På det sanitærtekniske område har NKB vedtatt å søke innført en felles nordisk ordning for prøvning og godkjenning av materialer og utstyr. Det er engasjert teknisk sakkyndige som er i gang med det forberedende arbeid.

I mars 1967 sendte NKB ut sin rapport, »Støy og byplan, praktiske anvisninger» til foreløpig bruk og utsendelse til kritikk. Rapporten gir bl. a. anvisninger på hvorledes man kan redusere støyulemper i byområdene ved reguleringsmessige foranstaltninger. Det er kommet inn mange merknader og forslag til supplering av rapporten. Rapporten biir nå gjort ferdig.

Andre tekniske saker er under forberedelse, bl. a. funksjonsanalyse av bygningskomponenter og bruken av datamaskiner for planlegging, prosjektering og kostnadsberegninger.

En felles nordisk oversikt på engelsk over løpende og planlagte byggforskningsprosjekter er under utarbeidelse og vil bli sendt ut i 1968.

Endelig har NKB i 1967 sendt ut »NKB-Rapport 1967» som inneholder en oversikt over komitéarbeidet i de siste år (*här ej trijckt*).

*BILAGA I***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena**

Til det økonomiske utvalg er henvist meldinger til 16. sesjon fra Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Av meldingene fremgår at det nordiske samarbeid innen byggforskningen har fortsatt i de samme former som hittil innenfor Den nordiske komité for bygningsbestemmelser og innenfor byggforskningen. Komitéen har ferdigbehandlet flere undersøkelser og avgitt retningslinjer til de enkelte lands bygningsmyndigheter og arbeider for å få gjennomført felles nordiske ordninger for prøving og godkjenning av materialer på nye felter.

Det er holdt forskjellige nordiske teknikerkonferanser og andre er under forberedelse.

Det økonomiske utvalg anser at arbeidet både med gjennomføring av felles normer og med den videre forskning på byggområdet er av stor betydning og at det fortsatt bør legges stor vekt på denne virksomhet i fremtiden. Etter utvalgets mening ville det være verdifullt om Nordisk Råd årlig kunne få en beretning fra Den nordiske komité for bygningsbestemmelser om dens virksomhet.

Utvalget foreslår,

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser saken for ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, 19. januar 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christensen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kunno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

B ILAG A 2

Redogörelse över verksamheten inom Nordisk kontakt om statsbyggeri

1. Konferencer om statsbyggeri

I 1962 blev der på svensk initiativ afholdt den første nordiske konference om statsbyggeri mellem de nordiske statslige byggemyndigheder, dvs. Boligministeriet, Danmark; Byggnadsstyrelsen, Finland; Statens bygge- og eiendomsdirektorat, Norge og Kungliga byggnadsstyrelsen, Sverige.

Hensigten med konferencen var al finde frem til en samarbejdsform mellem de statslige organer til udveksling af erfaringer og udbygning af viden om de problemer, der knytter sig til den statslige bygge- og ejendomsforvaltningsvirksomhed i de nordiske lande.

Utbyttet af konferencen var af en sådan art, at der var enighed blandt de deltagende organer om at videreføre og udbygge delte påbegyndte samarbejde, således at der i de følgende år blev afholdt en række konferencer, hvor man til hver konference havde et hovedtema, hvorover drøftelserne blev ført. Allerede ved den 2. konference i København i 1963 var også Island repræsenteret ved Husameistari Ríkisins, Reykjavík.

De hidtil afholdte konferencer har behandlet følgende temaer:

NKS-konference 1, Stockholm, november 1962:

De nordiske byggemyndigheders organisation og virksomhed

NKS-konference 2, København, december 1963:

Rumklima og byggeteknik

NKS-konference 3, Åbo, maj 1965:

Restaurering af borge, fæstninger og slotte

NKS-konference 4, Oslo, juni 1966:

Generelle problemer i forbindelse med universitetsbyggeri

NKS-konference 5, Stockholm, juni 1967:

Byggherrens opgaver, nogle problemstillinger og udviklingstendenser

2. Statutter

På den 4. konference i Oslo i juni 1966 blev følgende statutter for det videre samarbejde vedtaget:

i

Nordisk kontakt om statsbyggeri, NKS, er et samarbejdsorgan mellem følgende institutioner:

Boligministeriet, Danmark, Byggnadsstyrelsen, Finland, Husameistari Ríkisins, Island, Statens bygge- og eiendomsdirektorat, Norge, og byggnadsstyrelsen, Sverige.

§ 2.

Samarbejdet har til formål at bidrage til en hensigtsmæssig udvikling af den statslige bygge- og ejendomsforvaltningsvirksomhed og en rationel anvendelse af de ressourcer, som er til disposition for denne sektor.

§ 3.

Arbejdskonferencer arrangeres normalt en gang hvert år. Det enkelte land er værtsland for NKS-konferencen normalt efter følgende orden: Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige.

I konferencen møder den ansvarlige chef eller stedfortræder for hver institution samt normalt indtil fire medarbejdere. Værtslandet kan dog deltage med yderligere repræsentanter.

Konferencen indkaldes af værtslandet med mindst 2 måneders varsel med angivelse af hovedprogram. Dagsorden og eventuel konferencemateriale udsendes tidligst muligt før konferencen.

§ 4.

Det løbende samarbejde varetages af NKS-komiteen som årskonferencens eksekutivorgan. Komiteen består normalt af 1 fast udnævnt repræsentant fra hver institution.

Komiteen fastsætter selv sin forretningsorden og tilrettelægger sit arbejdsprogram inden for rammen af formålsparagrafferne og på grundlag af de beslutninger, som måtte være truffet på årskonferencen.

Formandshvervet og sekretariatsarbejdet følger kalenderåret og påhviler den institution, som er vært for årskonferencen.

Komiteen skal udarbejde forslag til fagligt program for konferencen, fremlægge årsberetning om arbejdet i det år, som er gået fra foregående årskonference, og komme med forslag til virksomhed for kommende arbejdsår.

§ 5.

De direkte udgifter ved afholdelse af årskonferencer og komitémøder påhviler den institution, som forestår arrangementet. Udgifter ved deltagernes ophold, rejser m. v. betales af de respektive institutioner.

Eventuelle udgifter til fælles nordiske undersøgelser eller publikationer fordeles efter nærmere aftale.

3. NKS-komiteen

Den i statutternes § 4 nævnte komité fungerer som årskonferencens eksekutivorgan og skal desuden udarbejde forslag til fagligt program for konferencen, fremlægge årsberetning om arbejdet i det år, der er gået siden sidste konference, og komme med forslag til virksomhed for det kommende arbejdsår.

4. NKS-arbejdsgrupper

NKS-komiteen holder møder 3 gange om året og har 1)1. a. ved disse møder nedsat følgende arbejdsgrupper til at undersøge specielle faglige spørgsmål:
Arbejdsgruppe 1: Principper for indexberegninger.

Arbejdsgruppen blev nedsat i maj 1965 med den opgave at registrere, hvilke indekssystemer der benyttes i de nordiske lande, og i hvilken udstrækning disse indekser benyttes ved kontraktafslutninger i forbindelse med afregning af løn- og prisændringer. Arbejdsgruppen har afleveret sin rapport i 1967, og gruppen vil herefter fortsætte arbejdet med Sverige og Danmark som aktive medlemmer og de øvrige lande som korresponderende medlemmer.

Arbejdsgruppe 2: System og ensartet nomenklatur for volumen- og arealberegning.

Arbejdsgruppen blev nedsat i maj 1965 og fik til opgave at registrere de afvigelser, som arealberegningssystemerne ved de enkelte institutioner indebærer samt kortlægge, hvilke forskelligartede måleregler man i øvrigt benytter sig af i de nordiske lande. Arbejdsgruppen har afleveret sin endelige rapport i 1967.

Arbejdsgruppe 3: Ensartet klassifikationssystem for materialer og arbejde med hensyn til elektronisk databehandling.

Arbejdsgruppen blev nedsat i maj 1965 og fik til opgave at undersøge, hvilke systemer der anvendes i de nordiske lande, og i hvilket omfang disse systemer anvendes i offentlig og privat byggevirksomhed. Gruppen har ikke afsluttet sit arbejde, men en foreløbig rapport foreligger.

Arbejdsgruppe 4: Programarbejdets organisation og systematik.

Arbejdsgruppen blev nedsat i maj 1966 og har bl. a. søgt at præcisere de krav, der kan stilles til et byggeprogram. Arbejdet i gruppen er endnu ikke afsluttet.

Arbejdsgruppe 5: Samordning af udviklingsarbejde vedrørende bygninger for den højere undervisning og forskning.

Arbejdsgruppen blev nedsat i juni 1965 og har bl. a. søgt at kortlægge den eksisterende viden i de nordiske lande vedrørende de forskellige planlægningsaktiviteter for bygningsarter inden for den højere undervisning. Delt arbejde påregnes at blive af permanent karakter.

Hensigten i disse arbejdsgrupper er at drage nytte af erfaringerne i de forskellige lande og fordele arbejdsopgaverne, da det ofte for det enkelte land kan være vanskeligt med de forhåndenværende ressourcer at løse opgaverne alene.

5. NKS-rapporter

I 1960 vedtoges det at etablere en hurtig og effektiv meddelelsesform, der gav oplysning om, hvad der sker i de forskellige styrelser. Derfor blev et fælles rapportsystem oprettet, således at hvert land 3 gange årlig sender koncentrerede oplysninger om nyheder fra de respektive styrelser. Bidragene bliver samlet, redigeret og trykt i Danmark, og det er siden hensigten, at dette arbejde skal gå på turnus i de øvrige lande. På denne måde foreligger der nu på arbejdsbordene i de respektive styrelser en aktuel rapport, hvorigennem man kan få ta stikordet til det land eller den person, man i sit arbejde har behov for at komme i kontakt med.

6. Nordisk kontaktorgan for ildenrigsbyggeri

Med hensyn til de enkelte landes udenrigsbyggeri varetages de fælles interesser af Nordisk kontaktorgan for udenrigsbyggeri, i forkortet form kaldet NKU.

Dette samarbejde blev i starten gennemført på helt utormelt grundlag, men viste sig ret hurtigt at give gode erfaringer til gensidig nytte ved behandling af de byggetekniske spørgsmål ved de skandinaviske landes repræsentationer i udlandet.

Der blev derfor mellem de 4 nordiske lande oprettet 'Nordisk kontaktorgan for udenrigsbyggeri', et organ etableret på ren tjenstemandsbasis og uden fast sekretariat. I kontaktorganet er repræsenteret personer fra de enkelte landes bygningsstyrelser og udenrigsministerier.

Kontaktorganet mødes på skift i de nordiske hovedstæder, når der er behov for det, hvilket normalt er 2—3 gange om året. Denne samarbejdsform, der har eksisteret i 5—6 år, har givet mange positive resultater ved udveksling af projekter og oplysninger om byggerier i de forskellige dele af verden, ligesom der på anden måde drages nytte af samarbejdet.

Det kan således nævnes, at skal en deltager i dette samarbejde på længere tjenesterejser, særlig til andre verdensdele, får vedkommende tit opgaver at løse for de andre nordiske lande, hvis disse har aktuelle problemer at få undersøgt i de områder, rejsen går til.

Dette nordiske samarbejde har blandt andet givet udtryk ved den fælles nordiske planlægning af nye ambassadebygninger i Brasiliens nye hovedstad Brasilia, og man undersøger nu mulighederne for at gennemføre byggeriet med så stor koordinering som muligt med hensyn til de byggetekniske spørgsmål.

København, den 17. januar 1968

P. III. V.

Axel Skalts

Smith

Meddelanden
om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan
provningsanstalter

(överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Danmarks regering (Boligministeriet) meddelar den 23 november 1967:

Boligministeriet kan for sit vedkommende henholde sig til sin meddelelse af 18. januar 1967¹, hvorefter orientering af Nordisk Råd om rekommendationen vil ske gennem de nordiske landes handelsministerier, i første række det svenske handelsdepartementet, idet det pågældende nordiske samarbejdsorgan, den nordiske samarbejdskomité for materialeprøvning og -forskning, har vedtaget at rapportere om sin virksomhed til dette ministerium.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 16 november 1967:

I fortsættelse af meddelelse af januar 1967¹ vedrørende undersøgelse af spørgsmålet om en udvidelse til andre områder af det mellem prøvningsanstalterne allerede etablerede samarbejde inden for bygningsområdet, at undersøgelserne fortsættes, og at der for så vidt angår det foreløbige resultat heraf kan henvises til den af den svenske regering (handelsdepartementet) afgivne meddelelse til rådet.

¹.Se *Xordiska rådet, 15 :e sess., s. 1823.*

1806

Rek. 4/1962/e

I s l a n d s r e g e r i n g (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Ministeriet er ikke kjent med tiltak i denne sak.

S v e r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) hänvisar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar* till bifogade redogörelse för det nordiska samarbetet inom området materialforskning och -provning under år 1967 från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning (NM) den 27 november 1967 (*se Bilaga*).

BILAGA 1

**Redogörelse för det nordiska samarbetet inom området materialforskning
och -provning under 1967**

A. Nordiska samarbetskoinmittén för materialforskning och -provning (NM) har sammanträtt i Köbenhavn den 8 november 1967. Föregående sammanträde hölls i Stockholm den 26—27 september 1966.

Vid sammanträdet i Köbenhavn lämnades redogörelser för utvecklingen av verksamheten vid provnings- och forskningsanstalterna i de nordiska länderna samt för aktiviteter inom NM:s specialkommittéer.

Beslut fattades om att en specialkommitté, NM-Polymer, skulle tillsättas. Riktlinjerna för verksamheten inom kommittén hade utarbetats av en år 1965 tillsatt interimskommitté, som bland annat framhållit:

att NM-Polymer skall verka för en samordning av forsknings-, provnings- och normeringsarbetet i de nordiska länderna. Begränsningen till materialprovnings- och materialforskningsområdet ansågs självklar med hänsyn till gruppens namn, NM-Polymer. Efter diskussion om hur detta mål kan uppnås för NM-Polymer enades man om följande:

NM-Polymer bör ge information om pågående projekt i de olika länderna och ta initiativ till kontakt mellan de olika forskare och arbetsgrupper som bearbetar likartade problem.

NM-Polymer bör ta initiativ till gemensam nordisk representation inom ISO och

NM-Polymer bör tillsätta arbetsgrupper för bearbetning av provningsproblem på vissa specificerade arbetsområden.

Beslut fattades också om att man skulle undersöka förutsättningarna för NM-kommittéer för flytande bränsle och smörjmedel och för provning av industriinstrument.

Vidare beslöts att frågan om enhetliga regler för laxesättningen vid de nordiska provnings- och forskningsanstalterna skulle utredas.

B. Den av NM och de nordiska byggforskningsorganen gemensamt bildade samarbetskoinmittén för materialforskning och -provning på byggnadsområdet (NM-Bygg) har haft sammanträde i Köbenhavn den 7 november.

Det löpande arbetet inom kommittén utföres av en arbetsgrupp, som består av en kontaktman från varje land och sekreteraren. Från och med den 1 juli 1967 har NM-Bygg en heltidsanställd teknisk sekreterare. Genom anställandet av en sekreterare hoppas kommittén kunna intensifiera samarbetet. Sekretariatets verksamhet finansieras gemensamt av de deltagan-

de länderna. En sammanställning av sekreterarens uppgifter vilken godkändes vid sammanträdet bifogas.

Gemensamt med den Nordiska samarbetsgruppen för byggnadsforskning (NS) har NM-Bygg arrangerat ett skriftligt symposium om avancerade prövningsmetoder. C:a 50 rapporter har inkommit till symposiet och det förväntas att rapporterna skall publiceras vid årsskiftet 1967/68.

Arbetet med inventering och registrering av prövningsmetoder fortsät-

Nya samarbetsuppgifter:

Metoder för hållfasthetsprovning av väggar i full skala

Tätningmaterial (fogmassor och tätningslister)

Kemisk analys av betong och bruk

Provning av betonggolv

Tätetsprovning av fogar hos stora byggnadselement

Kalibrering av tryckprovningmaskiner. Sverige åtog sig att vara rapportör i denna fråga.

C. NM-Brand (Nordiska brandlaboratoriernas samarbetskommitté) sammanträdde i Otnäs i augusti. Kommittén fortsätter arbetet med att utveckla för de nordiska länderna enhetliga brandprovningmetoder. En del av dessa metoder är föremål för bearbetning inom det internordiska standardiseringsorganet (INSTA).

D. NM-Färg (Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning på färg- och lackområdet) har sammanträtt i Stockholm i juli. Gruppen har börjat med inventering och registrering av prövningsmetoder och utrustning. Genom den danske medlemmen har NM-Färg haft god kontakt med ISO-arbetet och samarbetet i Europa.

Stockholm den 27 november 1967

Lennart Simonsson

K a i s a - L c e n a R i i p o l a

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott i anledning av meddelandena

Til det økonomiske utvalg er henvist meldinger til 16. sesjon fra regjeringene i Danmark og Sverige.

Av den innsendte rapport fra Nordiska samarbetskommittén for materialforskning og -provning fremgår at samarbeidet i de forløpne år er bragt et betydelig skritt fremover bl. a. ved opprettelsen av en spesialko-

mité, NM-Polymer, som skal arbeide for en samordning av forsknings-, prøve- og normeringsarbeidet i de nordiske land. Det økonomiske utvalg legger vekt på dette samarbeid og særlig det initiativ som er tatt for å få felles nordisk representasjon i ISO. Utvalget vil også uttale sin tilfredshet med at spørsmålet om ens regler for avgiftsberegning ved de nordiske prøve- og forskningsanstalter blir tatt opp til utredning. Utvalget vil også støtte de øvrige tiltak som er tatt opp av den nordiske samarbeidskomitéen. Etter utvalgets mening ville det være verdifullt om Nordisk Råd årlig kunne få en beretning fra Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning om dens virksomhet.

På bakgrunn av ovenstående vil utvalget innstille,

at rådet tar meldingene til etterretning og anser saken for ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, 19. januar 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Snkselainen

Meddelanden
om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden
i Øresundsregionen

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar.)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om planlægning af udbygningen i Øresundsregionen.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Boligministeriet) meddelar den 22 december 1967:

Det svensk-danske samarbejde om planlægningen og udbygningen af Øresundsregionen har fået en fast karakter, afpasset efter sagsområdets karakter. Der er endvidere, som det bl. a. fremgår af betænkningen »Faste Forbindelser over Øresund» (NU: 1967:14), forudsat en udbygning af planlægningssamarbejdet på den baggrund, som en eventuel beslutning om en Øresundsforbindelse vil give.

Det med rekommendation nr. 5/1962 tilsigtede formål må derfor betragtes som opnået og sagen henstilles taget til efterretning.

S v e r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967 :

Det av kommunerna på båda sidor om Öresund bildade Öresundsrådet har under år 1967 ytterligare utvecklat sitt samarbete i olika samhällsplaneringsfrågor. På svensk sida har det regionala planarbetet vidgats och fördjupats inom ramen för grupper av kommunblock inom Öresundsområdet. I övrigt hänvisas till tidigare regeringsmeddelanden.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige och A 185 T/t om extra-session angående Øresundsregionens trafikfrågor samt meddelandena om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Øresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Øresundsregionen, 35/1965 angående en fast Øresundsförbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Øresundregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga 3.)

Meddelanden
om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam
arbetsmarknad för lärare

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å etablere et felles arbeidsmarked for lærere ved at skolemyndighetene i de enkelte land utarbeider forskrifter i dette øyemed, i nært samarbeid med de tilsvarende myndigheter i de andre nordiske land.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967:

Forud for rådets 15. session afgav den danske regering på samtlige nordiske regeringers vegne en fællesmeddelelse i denne sag¹.

Man kunne dengang meddele indholdet af en af Nordisk Kulturkommission på dets plenarmøde i 1966 i Trondheim vedtagen resolution til regeringerne i sagen, men man kunne som følge af henstillingens sene modtagelse ikke meddele enkeltheder vedrørende regeringernes reaktion på henstillingen, som i øvrigt forudsatte, at Nordisk Kulturkommission fortsatte sit udredningsarbejde i sagen.

Efter at problemerne i forbindelse med indførelse af et fællesnordisk arbejdsmarked for lærere på ny har været drøftet i kulturkommissionen, dels på et møde i København i foråret 1967 og dels endeligt på kommissionens plenarmøde i Odense dagene 8.—11. oktober 1967, har denne besluttet, at yderligere udredninger i sagen for kulturkommissionens vedkommende må anses for overflødige, hvorfor man nu i stedet rekommanderer regeringerne, at hvert land indfører bestemmelser med et sådant indhold,

1. at læreruddannelser erhvervet i et andet nordisk land inden for vedkommende undervisningsområder i henseende til ansættelseskompetence sidestilles med uddannelse erhvervet i eget land, samt

¹ Se Nordiska rådet, *lööe sess.*, s. 1831.

2. at vedkommende centrale skolemyndigheder fastsætter de krav, som bør stilles med hensyn til kundskaber i landets eget sprog.

Hvad første led i kulturkommissionens seneste rekommandation angår, kan man meddele, at Undervisningsministeriet har sin opmærksomhed henvendt på, at der udvises den største smidighed ved behandlingen af dispensationsansøgninger fra nordiske statsborgere om ansættelse i den danske offentlige skole i det omfang, hvori meddelelse af særlig dispensation i henhold til den gældende lovgivning er nødvendig.

Det kan endvidere meddeles, at man samtidig har under overvejelse, hvorledes man mest hensigtsmæssigt kan fastlægge rammerne om en fremtidig fremgangsmåde ved de ansættelser, hvor dispensation endnu er fornøden, således at man så vidt muligt udelukker, at dispensation overhovedet skal søges.

Det understreges, at foranstående bemærkninger alene vedrører fast ansættelse, idet løsere ansættelsesformer aldrig kræver dispensationsansøgning, men kan ske uden særlig godkendelse eller alene på grundlag af henvendelser til vedkommende underordnede skolemyndigheder.

Såvel de nugældende kompetenceregler som sådanne ændringer, der måtte blive vedtaget i fremtiden, påtænkes offentliggjort i hensigtsmæssigt omfang.

Når henses til, at den praksis, som for tiden følges ved ansættelse af lærere, der ikke har erhvervet deres uddannelse i Danmark, er særdeles lempelig og ikke volder større problemer, kan der imidlertid i denne sammenhæng peges på en vanskelighed, som utvivlsomt er af betydelig større rækkevidde, men som ikke lader sig fjerne. Der tænkes herved på, at det som følge af den danske grundlovs bestemmelser må stilles som betingelse for tjenestemandsansættelse, at ansøgeren har dansk indfødsret. Fast ansættelse, som i gymnasieskolen foruden ved tjenstemandsansættelse kan opnås ved kontraktansættelse (hvor indfødsret ikke kræves), kan i den danske folkeskole kun opnås ved tjenstemandsansættelse. Hvor alle øvrige hindringer for gennemførelsen af et fællesnordisk arbejdsmarked for lærere efter omstændighederne ville kunne fjernes ved lovsinitiativ, forudsætter en ophævelse af det omhandlede krav om dansk indfødsret en grundlovsændring.

Med henblik på henstillingens 2. led kan meddeles, at man har under overvejelse om, og i givet fald hvorledes, regler som de omhandlede bør udformes.

Sve r i g e s r e g e r i n g (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967:

Såsom meddelades till Nordiska rådets föregående session¹ antog Nordiska kulturkommissionen i september 1966 en resolution innehållande

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1831.

konkreta förslag till regeringarna i fyra punkter avseende frågan om en gemensam arbetsmarknad för lärare. Samtidigt anmälde kulturkommissionen, att kommissionens sektion II avsåg att fortsätta utredningsarbetet. Sektionen har efter ytterligare överväganden kommit till den uppfattningen, att inga allvarliga hinder syns föreligga mot att införa en gemensam arbetsmarknad för lärare och att en ytterligare utredning sålunda vore överflödig. Vid plenarmötet i Odense i oktober 1967 beslöt kulturkommissionen därför att rekommendera regeringarna, att varje land inför bestämmelser med sådant innehåll 1. att vid tillsättning av tjänst i offentlig skola lärarutbildning från annat nordiskt land inom ifrågavarande undervisningsområde skall räknas som kvalificerande samt 2. att vederbörande centrala skolmyndighet fastställer de krav som bör ställas på kunskaper i landets eget språk.

Den av Nordiska kulturkommissionen i september 1966 antagna resolutionen har tillsammans med bakomliggande rapporter m. m. överlämnats till skolöverstyrelsen för att beaktas vid fullgörandet av de uppdrag som lämnats överstyrelsen i anslutning till statsmakternas beslut våren 1967 angående en reformerad lärarutbildning. Frågan om åtgärder i anledning av den i oktober 1967 antagna resolutionen övervägs för närvarande inom ecklesiastikdepartementet.

BILAGA 1

**Fråga vid Nordiska rådets 16:e session angående gemensam arbetsmarknad
för lärare**

Till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

Nordiska kulturkommissionen har under en följd av år handhaft beredningen av de i rekommendationen förutsatta åtgärderna. Vid kulturkommissionens plenarmöte i Odense den 8—10 oktober 1967 fann kommissionen, att ytterligare utredningar i saken för dess vidkommande vore överflödiga. Kommissionen beslöt i stället hos regeringarna rekommendera, att i varje land skulle införas bestämmelser, enligt vilka dels i de olika länderna erhållen lärarutbildning i kompetenshänseende skulle bli likvärdig och dels vederbörande centrala skolmyndigheter skulle fastställa kraven i fråga om språkkunskap.

Efter i det närmaste sex års beredning synes sålunda frågan om införande av en nordisk arbetsmarknad för lärare ej ännu ha resulterat i konkreta åtgärder, i stöd av vilka ett automatiskt förfarande med avseende å arbetsmarknad för lärare skulle ha införts i likhet med vad som skett i fråga om vissa andra personalkategorier såsom exempelvis läkare och tandläkare. Med beaktande av att del för lärarnas vidkommande är fråga om förhållandevis talrika befattningshavare, som den nordiska arbetsmarknaden kommer att gälla, synes det angeläget att ett system för arbetsmarknadens genomförande uppnås som såvitt möjligt fungerar automatiskt utan att dispensförfarande i de enskilda fallen behöver tillgripas annat än i undantagsfall. Här må endast hänvisas till det ej ringa antal lärare, som enligt preliminära planer förutsättes komma att överflytta från Finland till Sverige inom ramen för den verksamhet, som föranleds av Nordiska rådets rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder ämnar regeringarna vidtaga för att snart införa en automatiskt fungerande nordisk arbetsmarknad för lärare?

Stockholm den 18 januari 1968

Dagmar Ranmark

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 9/1962 från Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar ävensom ell i ärendet avgivet meddelande från Sveriges regering.

En av rådsmedlemmen Dagmar Ranmark vid rådets plenum den 20 februari 1968 till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige riktad fråga har besvarats av undervisningsminister Helge Larsen, Danmark.

I sakens behandling i utskottet har dellagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Av meddelandena framgår, att ärendet varit föremål för utredning inom Nordiska kulturkommissionen. Vid kommissionens möte i Odense i oktober 1967 har kommissionen funnit, att ytterligare utredningar i saken för kulturkommissionens vidkommande är att anse som överflödiga, varför kommissionen beslutat till regeringarna avge en resolution om att varje land inför bestämmelser om att vid besättande av tjänst i offentlig skola lärarutbildning från annat nordiskt land inom ifrågavarande undervisningsområde skall räknas som kvalificerande samt att vederbörande centrala skolmyndighet fastställer de krav som bör ställas på kunskaper i landets eget språk. Av meddelandena framgår vidare, att kulturkommissionens förslag för närvarande behandlas av vederbörande myndigheter i de nordiska länderna.

Utskottet har funnit anledning konstatera, att den förevarande rekommendationen efter i det närmaste sex års beredning ännu ej resulterat i konkreta åtgärder i och för införande av en nordisk arbetsmarknad för lärare i likhet med arbetsmarknadsbestämmelserna för exempelvis läkare och tandläkare. Med beaktande av att det för lärarnas vidkommande är fråga om förhållandevis stora personalkategorier finner utskottet angeläget, att även för lärarna med det snaraste åstadkommes ett liknande arbetsmarknadssystem. Utskottet emotser åtgärder i sagda syfte och föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 21 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

ölafur Johannesson

Tyynck Paasivuori

Dagmar Ranmark

Förman

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 11 1962 angående likartad

líYsmedelslagstíitnmg m. m.

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att N o r g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagsliftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

N o r g e s r e g e r i n g (Sosialdepartementet) meddelar den 29 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

I meddelelse til Nordisk Råds møte 1967 ble Rådet underrettet om at samtlige regjeringer var enige om at det på grunn av den stigende aktivitet på næringsmiddelområdet på internasjonalt plan gjennom WHO og FAO nå synes mindre hensiktsmessig enn tidligere å inngå en samarbeidsavtale innen Norden på dette område. På den annen side underrettet man også om at da det utvilsomt fortsatt er behov for nordisk samarbeid på dette område, vil representanter for de respektive regjeringer møtes én gang årlig for blant annet å drøfte aktuelle problemer og eventuelt ta skritt til felles eiler ensartet optreden utad.

Det var meningen at et slikt møte skulle avholdes i Oslo i juni 1967. Da det våren 1967 ble klart at medlemskap i Fellesmarkedet kunne bli aktuelt for tre av de nordiske land, ble det fra norsk side foreslått å utsette møtet til høsten, idet man antok at man i løpet av sommeren ville få bedre oversikt over dette forhold, som i tilfelle utvilsomt vil måtte få betydning for det nordiske samarbeidet innenfor næringsmiddelområdet. Samtlige øvrige land erklærte seg enig i utsettelsen.

Som kjent har det i over 20 år foregått et kontinuerlig nordisk samarbeid på næringsmiddelområdet i Nordisk Metodikk-komité for næringsmidler. I denne komité's årsmøter deltar flere av de jurister og næringsmiddelsakkyndige som hittil har deltatt i forhandlingene vedrørende Nordisk Råds

ovennevnte rekommandasjon. På årsmøtet i Nordisk Metodikk-komité i Stockholm september 1967 ble det fra dansk side foreslått at det årlige nordiske m te vedrørende n ringsmiddeloggivning og næringsmiddelkontroll blir holdt i tilknytning til Nordisk Metodikk-komit s m ter, og de øvrige lands representanter gav forslaget sin tilslutning. Det danske Indenrigsministerium har i skriv til det norske Sosialdepartement meddelt at det finner det hensiktsmessig at det omtalte m te finner sted i tilknytning til Nordisk Metodikk-komit s neste  rsm te som er berammet til 10.—13. september 1968 i K benhavn.

Da det på grunn av den fortsatte usikkerhet med hensyn til de tre lands eventuelle tilknytning til Fellesmarkedet må anees hensiktsløst på det nåværende tidspunkt   ta skritt til revisjon av de respektive lands n ringsmiddeloggivning utelukkende med henblikk på ensartet lovgivning innen Norden på dette område, er regjeringene i de øvrige land enig i Danmarks forslag om   utsette forhandlingene om det fremtidige samarbeids form til september 1968.

Det vil for øvrig kunne vise seg   være formålstjenlig at representantene for de nordiske land m tes allerede på nyåret 1968 for   drøfte sp rsm l av felles interesse forut for det forestående m te i Codex Alimentarius-kommisjonen.

For øvrig kan meddeles:

  tidligere meldinger til Nordisk Råd, seinest i forbindelse med R dels 14. m te, er omtalt det arbeid som har pågått i de tidligere nedsatte ekspertkomitéer for henholdsvis vitaminer, barnemat og tilsetningsstoffer.

De to førstnevnte komitéer anser sitt arbeid som forei pig avsluttet, idet det er oppnådd enighet om de prinsipielle retningslinjer som skal legges til grunn ved utformingen og praktiseringen av bestemmelser på de respektive saksområder.

Også når det gjelder bruken av tilsetningsstoffer er det enighet om de grunnleggende prinsipper. Det er også nedlagt meget arbeid i tilsetningsstoffkomit en med henblikk på   oppnå st rre ensartethet landene innbyrdes når det gjelder de enkelte tilsetningsstoffer og deres anvendelse i de forskjellige vareslag. Man regner med at denne komité vil fortsette sitt arbeid selv om det er på det rene at intensiteten må bli avtagende på det nordiske plan på grunn av de tilsvarende bestrebelser som gjøres i Codex Alimentarius Committee on Food Additives og som krever meget arbeid av de sakkyndige i alle land.

Til slutt skal presiseres at samtlige regjeringer er enige om at det fortsatt er behov for jevnlige ( rlige) m ter av representanter for de respektive regjeringer for   drøfte aktuelle problemer på næringsmiddelområdet og eventuelt ta skritt til felles eller ensartet opptreden i de internasjonale organisasjoner landene er tilknyttet, i første rekke da i Codex Alimentarius Commission.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m.

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spörsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordisk Lægemiddelkomité, der blev nedsat i 1963 til at udrede de i rekommandationen rejste spørgsmål, har afsluttet sit arbejde ved underskrivelsen af en betænkning den 14. september 1967 i Oslo. Betænkningen vil blive trykt og udgivet i Nordisk udredningsserie.

Meddelanden
om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum
för jordbrukskooperation

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringene å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om et nordisk samvirkesenter for landbruket.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Den tillsatta arbetsgruppen har till uppgift att klarlägga behovet av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation. Utskottet sammanträdde i Oslo den 14 april 1967, varvid uppgiftens natur och omfattning preciserades. Föremål för särskilt grundlig utredning var frågan, huruvida Nordiska rådet med sitt initiativ avser uttryckligen en forsknings- och utbildningscentral för jordbrukskooperation, eller för sådan kooperativ verksamhet i allmänhet. Från Danmarks sida framhölls, att även konsumtionsande! sverksamheten borde hänföras till den tillämnade institutionens verksamhetsområde. Då uppdraget gäller endast utredning rörande grundande av en undervisnings- och forskningscentral för jordbrukskooperation, ansågs, att endast detta liörde till arbetsutskottets uppgifter. Arbetsutskottet sammanträdde på nytt i Köpenhamn 28 augusti 1967. Utskottet har för avsikt att utarbeta en kort översikt över den nordiska andelsverksamheten, varvid även utvecklingstendensen observeras och Kooperationen i förhållande till samhället i allmänhet underkastas granskning.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar i december 1967:

Utvalget for utredning av spørsmålet opprettelse av et nordisk forsk-

1821

Rek. 14/1962/k

ningscenter for landbrukssamvirke har hatt to møter, i Oslo 14. april 1967 og i København 28. august 1967. Disse to første møter har vært benyttet til gjensidig orientering. Medlemmer av utvalget hadde på forhånd tilsendt sekretæren materiale til belysning av den aktuelle situasjon innen saksområdet i de fire land. Dette ble lagt til grunn for arbeidsdokumenter som ble drøftet i utvalget. Utvalget har også tatt kontakt med en del forsknings- og undervisningssentra utenom Norden for å få kjennskap til hvordan andre land har gått fram ved løsning av liknende problemer. Neste møte vil bli holdt i januar 1968 i Stockholm. Det kan på det nåværende tidspunkt ikke sies når innstilling kan foreligge.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det svenska betänkande med förslag till lag om utlämning för verkställighet av vissa beslut om frihetsberövanden i Danmark, Finland, Island och Norge (SOU 1963:79), som omnämns i meddelandet rörande förevarande rekommendation till Nordiska rådets 15:e session,¹ är föremål för överväganden inom de svenska justitie- och socialdepartementen. Slutligt ställningstagande till förslaget från svensk sida beräknas kunna ske under år 1968. Frågan skall därefter tas upp på nytt med kontaktmannen för nordiskt lagsamarbete.

Delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige avlämnade i januari 1967 ett gemensamt betänkande angående internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn in. m. (NU 1967: 4). Efter avslutad remissbehandling kommer förslaget att tas upp till nordiska departementsförhandlingar.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1841.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den af Sveriges regering på samtlige regeringers vegne til 16. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 18/1962.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget justitsminister K. Thestrup, Danmark, justitieministern Aarre Simonen, Finland, og statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge.

Af meddelelsen fremgår, at den i 1963 afgivne svenske betænkning (SOU 1963: 79) om fuldbyrdelse af visse beslutninger om frihedsberøvelse forisai overvejes i justitie- og socialdepartementerne i Sverige. Overvejelserne forventes afsluttet i 1968, og spørgsmålet om fuldbyrdelse af sådanne beslutninger i et andet nordisk land vil derefter på ny blive forhandlet mellem departementerne i de nordiske lande.

Del oplyses endvidere i meddelelsen, at den i januar 1967 afgivne fællesnordiske betænkning om fuldbyrdelse af visse beslutninger vedrørende børn vil blive forhandlet mellem departementerne i de nordiske lande, når remissbehandlingen af den pågældende betænkning er tilendebragt.

Del er over for udvalget oplyst, at justitsministerierne har ført indbyrdes forhandlinger om, hvorvidt de to sagsområder burde sammenarbejdes i et fælles lovforslag. Efter at denne tanke nu er opgivet, forventes arbejdet med sagen at kunne tilendebringes på departementalt plan i løbet af 1968, idet del svenske justitsministerium vil indbyde til fællesnordiske forhandlinger i foråret 1968. Remissbehandlingen af den foreliggende betænkning om fuldbyrdelse af visse beslutninger vedrørende børn er nu afsluttet i Sverige.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rek. nr. 18/1962 til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Oslo, den 19. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth Ingrid Gärde Widemar Erkki Hara

Jørgen Jensen Tage Johansson Lars Leiro

Matthias Á. Mathiesen Sven Mellqvist Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard Grethe Philip Pauli Rusanen

Formand

Harald Samuelsberg

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet

(Överlämnade av Danmarks, Norges ocli Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna den verksamhet, som i utlandet bedrivs av statliga eller statsunderstödda resebyråer och turistkontor samt andra organ med sammanfallande inriktningen, i syfte att härigenom åstadkomma dels högre effektivitet, dels rationalisering och besparingar för det allmänna.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 17 november 1967:

Af meddelelser til 15. session om rek. nr. 21/1962¹ fremgår det, at samarbejdet mellem det danske, det finske, det norske og det svenske turistkontor i New York, som i sommeren 1965 flyttede sammen i fadles lokaler i Scandinavia House, ikke forløb ganske tilfredsstillende. De fremtidige samarbejdsformer har derfor været drøftet i Nordisk Turist Trafik Komité (NTTK).

I skrivelse af 31. oktober 1967 til regeringerne har Nordisk Råds præsidium stærkt understreget betydningen af, at samarbejdet mellem de nordiske landes turistkontorer i Scandinavia House i New York fortsættes og effektiviseres.

Efter stedfundne forhandlinger i NTTK er styrelserne for de nationale turistorganisationer i Danmark, Finland, Norge og Sverige nu enedes om nærmere regler for det efter opløsningen af Scandinavian Travel Commission (STC) oprettede samarbejdsorgan: Scandinavian National Travel Offices (SCAN) og for det samarbejde, der følger af sammenflytningen i New York af de fire landes turistkontorer, herunder den praktiske gennem-

¹.Se A orcliskci rådel, 15:e sess., s. 1844—1852.

førelse heraf, fordelingen af udgifterne, regler for afgørelser i de tilfælde, hvor de fire stedlige turistrepræsentanter ikke selv kan opnå enighed om en afgørelse m. m.

Efter den danske regerings opfattelse er man ved den opnåede enighed om de fremtidige samarbejdsformer nået frem til en effektivisering af koordineringen af de fire kontorers arbejde.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 29 november 1967:

Samferdselsdepartementet har mottatt underretning om al det under Nordisk Turistrafikkommité's plenarmøte i København den 8. november 1967 ble oppnådd full enighet om samarbejdsformene ved turistkontorene i U.S.A., samt om budsjettene og arbeidet i Italia og Sveits. Det tidligere gitte tilbud til Island om deltakelse i det skandinaviske samarbeid i New York står fremdeles ved makt.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Av tidigare meddelanden¹ framgår att svårigheter uppstått i samarbetet mellan de danska, finska, norska och svenska turiskontoren i New York, vilka flyttade samman sommaren 1965 i Scandinavia House därstädes, och att de samarbetsregler för kontoren, som fastställts den 15 december 1964, inte följts ens i viktiga punkter av principiell natur. Svårigheterna har sin grund — förutom i personliga motsättningar vid turistkontoren — i två olika uppfattningar i fråga om genomförandet av ett gemensamt nordiskt turistsamarbete i USA. Därvid hävdas å ena sidan att varje land med behållen »integritet och individualitet» bättre säljer det egna landets turistiska möjligheter och att således nationella synpunkter skall dominera samt å andra sidan att en större samordning av samtliga länders resurser på turistområdet ger ett mer tillfredsställande resultat för ett vart land i den turistvärvande verksamheten genom de rationaliseringar och arbets- och medelsbesparingar som därvid kan göras. Meningsskiijaktigheterna har varit så stora att frågan om att ej fortsätta samarbetet i Scandinavia House i dess nuvarande form förts på tal från i första hand svensk sida.

I skrivelse den 31 oktober 1967 från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK)² har starkt understrukt angelägenheten av att samarbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavia House i New York fortsätles och effektiveras.

NTTK höll ordinarie plenarmöte i Stockholm den 7 juni 1967 och extraordinarie plenarmöte i Köpenhamn den 8 november 1967. Vid båda mö-

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1844—1852.

² Se Nordisk Råd, 14:e sess., s. 1508 och Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1848.

lena var spørsmålet om turistkontoren i New York huvudfrågan. Starka meningmotsättningar gjorde sig därvid gällande främst mellan å ena sidan de danska representanterna och å andra sidan de norska och svenska representanterna. Vid plenarmötet i Köbenhavn uppnåddes emellertid enighet om en överenskommelse om samarbetet mellan de fyra ländernas turistkontor i New York (*se Tillägg*). Genom överenskommelsen fastställs nya regler för samarbetsorganet Scandinavian National Travel Offices (SCAN)¹ och för det samarbete som följer av sammanflyttningen i New York av turistkontoren.

De nya samarbetsreglerna innebär i huvudsak följande. En tjänst som sekreterare inom SCAN inrättas. Sekreteraren, som skall tillsättas av NTTK, skall under viss del av året slå till NTTIv:s direkta förfogande vid vistelse i de nordiska länderna eller något eller några av dem. Förslag till aktionsplan och budget för det samnordiska turistarbetet i USA skall upprättas av SCAN och förmedlas av sekreteraren till NTTK vid förut angiven vistelse. NTTK prövar förslaget och beslutar om godkännande. Aktionsplanen skall baseras på den budget, som står till förfogande för ändamålet. Denna budget innefattar för närvarande ett belopp av 70 000 dollars, varav 20 000 dollars från envar av Danmark, Norge och Sverige samt 10 000 dollars från Finland. Genom överenskommelsen om de nya samarbetsreglerna torde förutsättningar skapas för att de medel, som tidigare anvisats till verksamheten inom European Travel Commission, i stället kan få direkt användas för den gemensamma turistpropagandan i USA. Dessa ytterligare medel utgörs av cirka 6 000 dollars från envar av Danmark, Norge och Sverige samt cirka 3 000 dollars från Finland. Det sammanlagda beloppet av cirka 91 000 dollars, d. v. s. cirka 26 000 dollars från envar av Danmark, Norge och Sverige samt cirka 13 000 dollars från Finland, avses alltså att disponeras inom NTTK:s ram för den samnordiska turistverksamheten i USA. Därjämte torde genom överenskommelsen möjligheter ha frigjorts att fortsättningsvis överlägga med carriers om bidrag.

Vid sammanträdet i Köbenhavn klarlades, att medlen inom den samnordiska budgeten för propaganda i USA skall ställas till SCAN:s förfogande först när aktionsplanen för kommande verksamhetsår godkänts av NTTK.

Det åligger sekreteraren att kvartalsvis orientera NTTK om genomförandet av aktionsplanen och om den budgetmässiga ställningen.

Ett svenskt förslag, stött från norsk sida, att också det nordiska turistkontoret i Los Angeles skall läggas direkt under NTTK:s ledning och inte som nu administreras av SCAN vilar i avvaktan på ett beslut i ärendet inom styrelserna för Danmarks Turistråd och Finlands turistförbund.

Vad Nordiska rådets presidium framhållit i sin ovan angivna skrivelse torde vara iakttaget genom överenskommelsen om de nya samarbetsreglerna.

¹ *Se Nordiska rådet IS:e sess., s. 1844—1852.*

III. LÄGG

Överenskommelse mellan de skandinaviska turistkontoren i New York

Styrelserne for de nationale turistorganisationer i Danmark, Finland, Norge og Sverige fastsætter følgende regler for »Scandinavian National Travel Offices» (SCAN) og for det samarbejde, der følger af sammenflytningen i New York af de fire landes turistkontorer:

I. SCAN har til formål at forstærke og udvide det skandinaviske samarbejde i U.S.A., og inden for de gennem de nationale turistorganisationer bevilgede midler at foretage fællesskandinavisk turistpropaganda i U.S.A.

II. SCAN's virksomhed sker efter Nordisk Turisttrafik Komité's (NTTK) direktiver, idet NTTK godkender aktionsplaner og budget. SCAN's stedlige ledelse er de fire skandinaviske turistrepræsentanter i New York i forening. Der afholdes Scan-møde mindst 10 gange årligt efter formandens nærmere bestemmelse. Formandskabet varetages på skift to år ad gangen i rækkefølgen Finland, Sverige, Norge, Danmark. Referater af SCAN-møderne fremsendes til styrelserne for de nationale turistorganisationer inden 14 dage.

III. Til varetagelse af sekretærhvervet i forbindelse med SCAN-møderne og til at forestå SCAN's daglige arbejde ansættes en administrerende sekretær, der skal godkendes af NTTK. Sekretæren hører administrativt under SCAN, men skal efter NTTK's bestemmelse stå til rådighed for NTTK ved forelæggelse af SCAN's forslag til aktionsplan og budget samt i øvrigt i alle spørgsmål vedrørende den fællesskandinaviske turistpropaganda i U.S.A. Det påhviler endvidere den administrative sekretær kvartalsvis at orientere NTTK's sekretariat om gennemførelsen af den af NTTK godkendte aktionsplan og om den budgetmæssige stilling.

IV. Der opretholdes for SCAN og de fire turistkontorer fælles reception, fælles telefonbetjening og fælles postafdeling, der står til rådighed for alle deltagerne. Yderligere fælles hjælpetjenester kan oprettes ved enighed herom mellem de fire turistrepræsentanter.

V. SCAN's administrerende sekretær forestår den daglige ledelse af de fælles hjælpetjenester og varetager den økonomiske administration af alle anliggender, der er fælles for de fire turistkontorer. De generelle fællesudgifter fordeles mellem SCAN og de fire turistkontorer pro rata, og de specielle udgifter så vidt muligt i forhold til den faktiske andel i benyttelsen — og afregnes månedsvis.

VI. Afgørelser inden for SCAN om anvendelsen af SCAN-midler træffes ved simpelt stemmeflertal, idet formandens stemme i tilfælde af stemme-

lighed er afgørende. Ansættelse af receptionslederen og ledere af andre hjælpetjenester kræver dog enstemmighed.

VII. Afgørelser om fællesanliggender uden for SCAN, der berører alle fire kontorer, kræver enstemmighed mellem de fire turistrepræsentanter. Kan der ikke opnås enighed om et for fællesskabet eller det enkelte turistkontor vitalt spørgsmål, forelægges dette til afgørelse i hovedkontorerne, idet hver af turistrepræsentanterne udarbejder en skriftlig redegørelse for sin indstilling.

VIII. Den enkelte turistrepræsentant er i udførelsen af sit arbejde inden for det nationale turistkontor alene bundet af sit hovedkontors direktiver. Han skal dog holde de øvrige turistrepræsentanter orienteret om sin arbejdsplan og om større propagandafremstød med henblik på muligheden for koordination og samarbejde, hvor dette findes hensigtsmæssigt.

København, den 18. november 1967

BILAGA I

**Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark, Finland,
Norge och Sverige samt Nordiska turisttrafikkommittén angående sam-
arbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavia House
i New York**

Till Nordiska rådets presidium liar rådets trafikutskott överlämnat följande uttalande daterat den 19 augusti 1957 om de nordiska ländernas turisttrafikkontor i New York:

De nordiska ländernas turisttrafikkontor i New York har som en väsentlig uppgift att bland resebyråer m. fl. på den amerikanska kontinenten sprida upplysning om turistmöjligheterna i de nordiska länderna. Sett såväl ur det enskilda nordiska landets synvinkel som från de många mottagarnas synpunkt måste det vara en rationell ordning, då det gäller från Norden så avlägsna mottagare, att upplysningar och allt annat material sprides från en gemensam central. Betydande kostnadsbesparingar måste i längden kunna uppnås på detta sätt. Ordningen innebär ett självfallet tillmötesgående mot de amerikanska resebyråerna som får möjlighet att erhålla alla upplysningar rörande en planerad resa till de nordiska länderna på ett och samma ställe.

Denna gemenskap förhindrar självfallet ej en inbördes konkurrens om turisterna mellan länderna och mellan olika orter och regioner i ett vart land. Den yttre sammanhållande ramen markerar emellertid den inbördes solidariteten och den vikt länderna lägger på att också utåt visa det gemensamma intresset av att få så många turister som möjligt till Norden även om självfallet ej alla turister kan resa till varje ort, region eller land i Norden.

I insikt om riktigheten av de här anförda synpunkterna liar också de nordiska ländernas turistkontor sedan 1955 sammanförts i en byggnad i New York kallad Scandinavia House. Nu har emellertid enligt vad utskottet erfarit svårigheter i samarbetet uppkommit av så allvarlig innebörd att det ifrågasatts att upplösa denna gemenskap. Enligt utskottets uppfattning vore detta olyckligt. Tillfälliga svårigheter får inle föranleda att de värden spolieras, som vunnits både ekonomiskt och ur nordisk samarbetssynpunkt. Svårigheterna måste övervinnas och förnuftiga lösningar finnas.

Turisttrafikkontoren finansieras huvudsakligen med offentliga medel. Från de anslagsbeviljande instansernas sida bör det vara ett krav att en ur nordisk synpunkt acceptabel lösning av detta samarbetsproblem kan erhållas.

Presidiet, som delar de synpunkter trafikutskottet uttalar, vill starkt understryka angelägenheten av att samarbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavia House i New York fortsättes och effektiviseras.

Helsingfors den 31 oktober 1957

För Nordiska rådets presidium:

Eino Sirén

BILAGA 2**Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til 16. session om rek. nr. 21/1962 angående samarbejde for så vidt angår rejsebureauvirksomhed i udlandet afgivet af Danmarks, Norges og Sveriges regeringer.

Af de til tidligere sessioner foreliggende meddelelser og af de af trafikudvalget yderligere indhentede oplysninger er det fremgået, at der mellem de nordiske lande var etableret et samarbejde på turistvæsenets område i en række udenlandske byer, og at samarbejdet efter rekommandationens udvidelse er blevet udstrakt til at omfatte yderligere et antal byer. Efter udvalgets opfattelse var der efterhånden oprettet fælles kontorer eller andre former for samarbejde i alle de byer, hvor et sådant samarbejde må anses for særlig hensigtsmæssigt. Udvalget har imidlertid fundet det rigtigt, at rådet havde lejlighed til at følge udviklingen, navnlig for så vidt angår de nyoprettede kontorer m.v. og har derfor ved tidligere sessioner foreslået, at der blev afgivet nye meddelelser fra regeringerne til den følgende session.

Da de for udvalget foreliggende oplysninger syntes at tyde på, at samarbejdet mellem de nordiske landes turistkontorer i New York, som i sommeren 1965 var flyttet sammen i fælles lokaler i Scandinavia House, ikke havde udviklet sig tilfredsstillende, henledte man rådspræsidiets opmærksomhed herpå. I denne anledning har præsidiets i en skrivelse af 31. oktober 1967 til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige samt til Nordisk Turisttrafik Komité (NTTK) understreget betydningen af at turistsamarbejdet i Scandinavia House i New York bliver fortsat og effektiviseret (*Bilaga 1*).

NTTK har herefter på et plenarmøde i København den 8. november 1967 fastlagt nye retningslinier for samarbejdet i New York. Da udvalget er af den opfattelse, at man herved er nået frem til tilfredsstillende samarbejdsformer, indstiller man,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 13. januar 1968

Leif Cassel

Nils Jacobsen

Martha Johannessen

Magnus Kjartansson

Mikko Laaksonen

Olavi Lahtela

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tuure Salo

Gösta Skoglund

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samliga regeringars vägnar*:

Centrala sjukvårdsberedningen har i juni 1967 avgivit förslag rörande formerna för ett vidgat nordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område. Förslaget grundar sig på de riktlinjer, varom enighet nåtts vid sammanträden under år 1966 med den för ändamålet tillsatta särskilda inter-nordiska arbetsgruppen. Förslaget har överlämnats till övriga berörda nordiska ministerier (departement) med hemställan om synpunkter.

BILAG A

Centrala sjukvårdsberedningens utredning angående förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område

Historik

På förslag från svensk sida upptogs frågan om ett närmare internordiskt samarbete inom sjukvårdsplaneringens område till diskussion vid ett sammanträde mellan de nordiska ländernas hälsovårdsministrar i Göteborg den 21 september 1961. I anslutning härtill avhölls sedan den 15 januari 1962 i Stockholm ett sammanträde mellan representanter för medicinalstyrelserna m. fl. myndigheter i respektive länder för att närmare behandla ifrågasvarande spörsmål. Som underlag för diskussionerna förelåg en inom Centrala sjukvårdsberedningen (CSB) i december 1961 utarbetad PM angående eventuellt internordiskt samarbete inom sjukvårdsplaneringens område. Vissa allmänna riktlinjer beträffande samarbetet uppdrogs vid sammanträdet. Den 16 februari 1962 föreslog svenska regeringen Nordiska rådet att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Nordiska rådets socialpolitiska utskott förordade (förslag nr 18) den 22 mars 1962 rådet att anta en rekommendation (29/62) i enlighet med berörda regeringsförslag. Rådet antog rekommendationen vid sin 10:e session den 23 mars 1962.

Den 30 november samma år uppdrog Kungl. Maj:t åt CSB att efter samråd med vederbörande myndigheter och organisationer närmare utreda förutsättningarna och formerna för ett vidgat internordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område.

Beredningens åtgärder

För fullgörande av berörda uppdrag kontaktade beredningen under hand olika organ i de nordiska länderna samt tillskrev därefter den 3 december 1963 medicinalstyrelsen i Norge, Danmark, Finland respektive Island inledande hemställan om uppgifter åt myndigheter och organisationer som i respektive land sysslade med sjukvårdsplanering m. m. Svar erhöles från Norge den 6 januari, från Danmark den 31 juli och från Finland den 14 november 1964. Från Island har ännu inte inkommit några uppgifter.

Sedan CSB konstaterat att svårigheter fortfarande förelåg i fråga om kontakterna med vederbörande organ i de olika länderna anhöll beredningen den 24 maj 1965 att socialdepartementet måtte överväga att föreslå till-

sättandet av en nordisk arbetsgrupp med vilken CSB kunde samråda. Den 21 juni 1965 hemställde socialdepartementet hos vederbörande myndigheter och organ i de övriga fyra nordiska länderna att utse representanter att i hithörande frågor samråda med CSB. Från departementet erhöll CSB den 10 december 1965 besked om vilka representanter respektive länder utsett. Dessa var från Danmark överläge Christian Toftemark, Sundhedsstyrelsen, hospitalsdirektör Poul Stengaard Hansen, Københavns hospitalsvæsen, från Island medicinaldirektören, från Finland medicinalrådet Osmo Vartiainen, medicinalstyrelsen, direktör Heikki Simola, sjukhusförbundet, arkitekt Jukka Similä, medicinalstyrelsen samt från Norge överlege Tryggve Hauan och byråsjef Karl Berntzen, Helsedirektoratet samt direktör Kjell Holthe, Norges byforbund — Norges herredsförbund. Beredningen kallade samtliga representanter till en konferens i Stockholm den 31 maj—1 juni 1966 varjämte ytterligare en konferens avhölls i København den 19 oktober samma år. Vid sammanträdena deltog Stengaard Hansen, Toftemark, professorn Sven Kock, sjukhusförbundet, Helsingfors, Berntzen, Hauan och Holthe samt från Centrala sjukvårdsberedningen undertecknad Lindh och byråcheferna Jan Thorp, Sten Troedsson och Victor Vogt.

Förutsättningarna för ett vidgat samarbete

I anslutning till redan vid det förut omförmälda sammanträdet den 15 januari 1962 framkomna tankegångar i hithörande spörsmål har man vid de senast avhållna konferenserna blivit alltmer övertygad om att förhållandena i flera avseenden är så olika och självbestämmanderätten inom respektive länder på olika sätt så l'ast förankrad att etablerandet av ett alltförbundet samarbete på sjukvårdsplaneringens område tills vidare synes svårt att genomföra. Olika huvudmannaskap och organisationsformer för den centrala och lokala ledning för sjukvården inom respektive länder försvårar sålunda planeringsarbetet redan på det nationella planet. Ett samarbete hade utan tvivel underlättats om centrala organ med samma eller motsvarande funktioner på förevarande område funnits i de olika länderna. Så är emellertid ej fallet. Det torde icke ankomma på nu förevarande utredning att föreslå genomgripande centrala omorganisationer för att erhålla likformighet härvidlag.

Ett mycket starkt intresse för en intensifiering av det redan förekommande frivilliga samarbetet har konstaterats föreligga.

Definition av ämnesområdet

Begreppet sjukvårdsplanering kan ges många tolkningar. En exemplifiering av vad som kan vara av intresse för samarbete är:

1. Översiktlig planering och statistik
2. Planering inom sjukvårdsområden
3. Sjukhusplanering
4. Rationalisering och organisation

5. Standardisering och egenskapsredovisning
6. Administration och företagsekonomi
7. Information och erfarenhetsutbyte
8. Utbildning av personal

Formerna för samarbete

Med utgångspunkt från det tidigare anförda har man kommit fram till att något gemensamt organ ej torde vara den lösning man bör eftersträva. Det föreligger dock goda möjligheter att öka samarbetet. Framför allt bör utbytet av erfarenheter i fråga om planering, organisation, rationalisering, standardisering och utbildning styras så att effektiva kontaktlinjer etableras. Det på olika områden mer eller mindre intensivt förekommande personliga och kollegiala utbytet bör bl. a. kunna utvecklas och intensifieras genom att i varje land tillskapas en särskild *samrådsgrupp* eller uppdras åt något befintligt organ att fungera som permanent sådan. Sådan samrådsgrupp bör, även om den ej blir likformigt organisatoriskt uppbyggd, såväl för det egna landet som för de övriga nordiska länderna kunna tjänstgöra som det centrala organet dit uppgifter samlas och från vilket upplysningar lämnas. Exempelvis bör man kunna vända sig dit för att få hjälp med uppläggning av studieresor och kontakter.

Då det största värdet av samarbete på sjukvårdsplanerings område torde ligga på erfarenhetsutbytet synes angeläget att detta även i övrigt underlättas på allt sätt. Inom respektive land är det nödvändigt för såväl det internordiska samarbetet som det nationella interna erfarenhetsutbytet att en god överblick finns över planerade, pågående och avslutade utredningar och undersökningar samt standards inom sjukvårdsplanerings område. En inom rådet för sjukhusdriftens rationalisering (Sjura) upprättad PM angående uppläggning av ett centralt nationellt register på detta område bifogas (*här ej tri/ckt*). Svårigheter att få en överblick över pågående utredningar finns emellertid redan på det nationella planet och ett centralt internordiskt register torde i varje fall för närvarande bli mycket svårt att upprätta och kontinuerligt vidmakthålla. Åt samrådsgrupperna skulle uppdragas att insamla och sammanställa vederbörliga uppgifter och att förmedla ett periodiskt utbyte härav länderna emellan.

För att underlätta utbytet bör vidare nomenklatur- och definitionsfrågor klarläggas. Även om man ej kan ena sig om gemensamma benämningar bör en ordlista upprättas ur vilken man exempelvis kan utläsa att ett 3-delat sjukhus i Norge motsvarar ett delat lasarett (normallasarett) i Sverige respektive att ett blandat sjukhus motsvarar ett odelat. Med hänsyn till ett ökande utbyte av sjukvårdspersonal de nordiska länderna emellan bör nomenklaturfrågorna tillmätas stor betydelse.

I fråga om litteratur sker redan ett intimt utbyte framför allt genom den litteraturtjänst och det referensbibliotek som finns inrättat hos CSB. De

övriga ländernas representanter har förklarat sig intresserade av att denna service utbyggs. För såväl litteraturtjänst ~~om~~ ulredningsregister har anmälts även ett utomnordiskt intresse.

Områden som tillmätts stor betydelse i detta sammanhang är även standardiserings- och egenskapsredovisningsfrågor för medicinsk apparatur och annan materiel. För standardisering finns redan erforderliga kontakter genom de nationella standardiseringsorganisationerna (INSTA). Beträffande egenskapsredovisningen torde utbyte av erfarenheter kunna ske genom de av samrådsgrupperna upprättade nationella registren i avvaktan på ett eventuellt ställningstagande till en gemensam handläggning av sådana ärenden.

I fråga om utbildnings- och kursverksamhet bör även ett vidgat utbyte komma till stånd. Inom vissa områden har härvidlag redan etablerats ett gott samarbete framför allt i de länder där likartade centrala organ finns. Kursarrangörer bör animeras att än mer låta inbjudningar gå ut till övriga nordiska länder. Utarbetade kurspaket bör kunna ställas till de olika ländernas förfogande.

Inom såväl sjukvårdsområdet som andra därtill anknytande områden upprätthålls redan kontinuerliga kontakter och det existerar redan ett utbrett samarbete på praktiskt taget alla fackliga områden med företrädare för nästan alla inom sjukvården deltagande personalgrupper. Sjukhusdirektörerna i de större nordiska städerna samlas t. ex. varje år för att dryfta inom deras verksamhet likartade problem. En nordisk kommitté för byggnadsbestämmelser finns tillskapad som samarbetsorgan. Representanter för statliga byggforskningsorgan i Danmark, Finland, Norge och Sverige samlas vartannat år för att diskutera forskningsmetodik, forskningsorganisation och samordnande forskningsprogram för att minska riskerna för dubbelarbete och öka effektiviteten i forskningsarbetet. Förordad samrådsgrupp inom respektive land skulle ha till uppgift att taga initiativ till och förmedla ytterligare kollegiala kontakter.

För att kunna vidmakthålla ett fortlöpande samarbete bör varje år representanter för samrådsgrupperna träffas för att dryfta spörsmål som uppkommer i anslutning till i det föregående skisserade aktiviteter. Härvid kan även överenskommas ~~om~~ att ett visst lands samrådsgrupp eller annat organ ansvarar för att ett delproblem berörande samarbetets organisering bearbetas och resultatet redovisas. Även arbete i gemensamt bildade kommittéer måste kunna bedrivas t. ex. beträffande definitions- och nomenklaturfrågor samt enhetlig kod för sjukvårdsmateriel.

Finansiering

Föreliggande förslag till samarbete har i huvudsak haft till utgångspunkt att repliera på inom respektive land befintliga organ. Kostnaderna för ett vidgat erfarenhetsutbyte blir därför relativt små.

Särskilda medel bör dock i vissa fall kunna ställas till förfogande för

arbete som har direkt samband med handläggningen av det internordiska samarbetet — således i intet fall för direkta forsknings- eller undersökningsprojekt. Sådana förutsätts bekostade och genomförda i vanlig ordning av respektive lands olika organ.

Med ovan angiven målsättning för det internordiska samarbetet kan således medel komma att erfordras för viss kansliverksamhet i respektive land, förande av informationsregister, bekostande av speciella kommittéer för exempelvis nomenklatur- och definitionsfrågor, rese- och övriga kostnader för årliga kontaktkonferenser med representanter för samrådsgrupperna.

Sammanfattning

Beredningen får till fullgörande av sitt uppdrag avge följande förslag till ett vidgat nordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område, ett samarbete som enligt beredningens mening bör genomföras så snart som möjligt.

1. Inom respektive land upprättas en permanent samrådsgrupp. Den kan antingen tillskapas speciellt för ändamålet eller, vilket synes lämpligare, utgöras av något befintligt organ eventuellt förstärkt med speciell kompetens. För Sveriges del synes det sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, som skall inrättas fr. o. m. 1 januari 1968, lämpligen utgöra samrådsgrupp.

2. Samrådsgrupp bör kartlägga eller genom andra organ skaffa sig kännedom om dels vilka utredningar och arbeten som planeras, pågår eller slutförts, dels vilka som är ämnesområdets kontaktorgan och personer. Det sålunda framtagna sak- och personmaterialet (nationella informationsregister) bör utbytas årligen länderna emellan.

3. Samrådsgrupp bör med utgångspunkt från registret kontinuerligt vara beredd att lämna upplysningar och medverka vid inhämtandet av uppgifter om pågående utredningar och publicerade resultat såväl inom det egna landet som inom övriga nordiska länder. Gruppen skall även medverka vid arrangerandet av studieresor.

4. Representanter för samrådsgrupperna (förslagsvis 3—4 från varje land) skall årligen med alternerande värdskap anordna konferenser för att diskutera formerna för det nordiska samarbetet och i vilken mån detta behövs och bör utvidgas. Gruppkonferens skall kunna tillsätta kommittéer för speciella utredningar av nomenklatur- och definitionsfrågor.

5. Ett intensifierat fackutbyte och en utbyggnad av mindre konferenser inom avgränsade specialområden bör stimuleras och betydelsen av de personliga kontakterna poängteras.

6. Sjukhus- och sjukvårdsstatistik samt övriga sammanfattande redovisningar upplägges och presenteras på likartat sätt inom de olika länderna. Delta förutsätter en samordning av definitioner och nomenklatur inom området.

7. En litteraturcentral — förslagsvis inrättad vid det ovannämnda planerings- och rationaliseringsinstitutet bör åläggas att sammanhålla litteraturtjänsten och verka för ett fastare samarbete mellan de olika ländernas biblioteksverksamhet.

8. Utbyte av utredningar angående varudeklarationer och egenskapsredo-

1837

R7ek. 29/1962/s: Bilaga

visningar samt gemensamma kontrollbestämmelser för viss sjukvårdsmateriel, exempelvis medicinsk-teknisk apparatur och engångsmateriel bör organiseras.

9. Internordiska kurser anordnas och landsbundna nationella kurser öppnas för deltagande från de andra länderna.

10. Intensifierat utbyte av resultat och utredningar mellan existerande organ inom ämnesområdet rekommenderas.

11. Särskilda medel bör ställas till förfogande för arbete som har direkt samband med handläggningen av det internordiska samarbetet.

Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och medicinalstyrelsen har beretts tillfälle att yttra sig över nu framlagda förslag. Svenska landstingsförbundet har för sin del tillstyrkt förslaget.

Stockholm den 26 juni 1967

Enligt Centrala sjukvårdsberedningens styrelses beslut

Tore Lindh

Meddelande

om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen

(överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 15 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den för ifrågavarande lagstiftning i Finland tillsatta kommittén liar, såsom i senaste meddelande omtalats, utarbetat ett nytt förslag till lag om handelsrepresentanter och den 21 mars 1967 översänt förslaget till de i de övriga nordiska länderna tilisatta sakkunniga. Norges motsvarande kommitté, som liar till uppgift atl utarbete förslag till partiell reform av kommissionslagsiiftningen, har i september 1967 utarbetat ett arbetsutkast till betänkande jämte lagförslag och motiv i ärendet samt översänt delta till representanterna i de övriga nordiska länderna. Dessa båda förslag har varit föremål för gemensam behandling vid möte i Oslo den 30 november—1 december 1967. Kommittéerna fortsätter sitt arbete på grundval av vad som förekom vid detta möte.

Meddelanden

om rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. ni.

(Överlämnade av Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Uppdraget har senare överflyttats på Sveriges regering.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler en utredning av mulighetene for å gjennomføre en løsning på nordisk plan for utdannelsen av by- og regionplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Island har ikke tatt direkte del i förberedelsen eller den endelige behandling av denne saken, men det endelige resultat ble at det ble opprettet en særlig fortsettelsesavdeling ved høyskolen i Stockholm for å gi denne særutdannelse, og omkostningene ved den ble fordelt mellom de nordiske land med unntak av Island. Island vil formodentlig ha anledning til å nyte godt av denne lærestalt likesom av andre skoler i Norden, men det ville være ønskelig om Islands representanter i Nordisk Råd kunne få brakt dette fullstendig på det rene.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967 *å samtliga regeringars vägnar*:

Till Nordiska rådets föregående session¹ meddelades, att en samnordisk kommitté lagt fram förslag om ett nordiskt institut för bl. a. vidareutbildning och forskning inom samhällsplanering (NU 1967:1). Verksamheten bör enligt förslaget främst inriktas mot den översiktliga planeringens behov.

Institutet föreslås bli förlagt till Stockholm där nära samarbete avses bli

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1557.

etablerat med konsthögskolans arkitekturskola. Över förslaget har berörda myndigheter och organisationer i Sverige avgett utlåtanden. För närvarande förbereds proposition till 1968 års riksdag med förslag om inrättande av ett sådant nordiskt institut. Under förutsättning av riksdagens godkännande beräknas institutets verksamhet kunna starta den 1 juli 1968.

Meddelanden

om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elniateriel

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att taga initiativet till en sådan samordning av dels de olika ländernas bestämmelser rörande radiostörningar ni. m., dels ock de i länderna gällande inslallationsföreskrifterna för elektrisk materiel, att provning av elmateriel, som utförts i ett land, kan få omedelbar giltighet även i övriga länder.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Representanterna för de nordiska länderna har ytterligare underhandlat, senast i Stockholm i januari 1967, om förverkligandet av enhetligande av föreskrifterna för begränsning av radiostörningar i elektriska apparater i de nordiska länderna. Under förhandlingarna har framgått att, för att kunna få enhetliga regler, förutsattes också ett godkännande från EFTA-länderna. Således borde man sträva till enhetlighet på internationell basis och försöka få CISPR:s rekommendationer sådana, att de lämpar sig för alla nordiska länder.

Angående elektriska apparater har man redan överenskommit om både gränsvärden och mätmetoder för mellan- och långvågsområdena, samt om mätmetoder för ukv- och TV-frekvensområdena. Gränsvärdena för ukv- och TV-frekvensområdena kommer troligen att fastställas inom den närmaste framtiden och accepteras av alla nordiska länder.

Svårigheterna angående radio- och TV-mottagare beror främst på olikheter inom mätmetoderna. Ett gemensamt nordiskt förslag om mätmetoden är under arbete och skall sändas till IEC-konventionen 12, men behandlingen av detta förslag fram till ett godkännande lörde ta ett par år i anspråk.

Möjligheterna för enhetligandet av mätmetoder och gränsvärden inom de nordiska länderna på basis av denna framställning, redan före godkännandet i IEC kommer under diskussion vid nästa nordiska möte, som hålles våren 1968 i Helsingfors. Tills vidare är åtminstone följande synpunkter till ett visst hinder: De danska representanterna anser det omöjligt att alls vika från IEC:s metoder. De finska, norska och svenska representanterna anser sig inte kunna acceptera IEC-metoden för FM- och TV-banden i dess nuvarande form. De norska representanterna anser sig inte heller kunna acceptera de av CISPR rekommenderade mätmetoderna och gränsvärdena för strålningen av TV-motlagarens linjeoscillator, enär långvågssändarna i Oslo och Tromsø gör det nödvändigt att ha strängare gränsvärden i Norge.

Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor har under år 1967 hållit sammanträden i Sole, Noresund den 2—4 mars, i Köpenhamn den 7—9 juni samt i Stockholm den 15—17 november.

Kommittén har fortsatt sitt arbete med att undanröja sådana krav i gällande anläggningsföreskrifter inom de nordiska länderna, att därav föranledda avvikelser i kontrollbestämmelserna snarast kan elimineras. Därvid har liksom tidigare varit en målsättning att i största utsträckning söka undvika avvikelser från de kontrollbestämmelser för elektrisk materiel, som utarbetats inom CEE (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Kommitténs hittillsvarande arbete med dessa uppgifter har lett till att CEE-bestämmelserna har accepterats som nordiska bestämmelser med ytterst få avvikelser som är betingande av krav i de nationella anläggningsföreskrifterna.

Inom ramen för det samarbete som äger rum mellan kommittén och de nordiska elektriska materielkontrollanstalterna har fortlöpande uppkommit nya spørsmål till gemensam behandling.

Vidare har genom hänvändelse till kommittén från Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser framförts önskemål, att kommittén skall medverka till att anläggningsföreskrifterna för elektriska installationer blir enhetliga i de nordiska länderna på sådana områden, som omfattas av industriell produktion av byggnadselement (i vilka ofta ingår elektriska installationer), så att den nordiska samhandeln med byggnadselement o. d. ej utsättes för hinder i nämnda avseende. Efter en närmare inventering av sådana eventuella skillnader har kommittén för avsikt att även laga upp dessa frågor till behandling.

En fråga som liar direkt anknytning till nämnda hänvändelse har emellertid redan upptagits till behandling, nämligen samordning av kontrollbestämmelser och anläggningsföreskrifter för installationssystem i byggelementhus och liknande. Dyliga installationssystem med golvsocklar, dörfoder och taklister med en eller flera kanaler för förläggning av elektriska ledningar har särskilt aktualiserats ingående som en del i den industriella framställningen av bostadshus o. d.

Liksom tidligere har en stor del av kommitténs arbete ägnats åt behandlingen av ett flertal förslag till samordning av rums- och materielklassificeringen i de nordiska ländernas anläggningsföreskrifter. Arbetet, som visat sig tidskrävande, fortsätter.

Den isländska föreskriftsmyndigheten på området liar fortlöpande hållits underrättad om kommitténs arbete.

En av de nordiska materielkontrollanstalterna utarbetad rapport angående materielkontrollanstalternas samarbete under år 1967 bilägges (*se Bilaga*).

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 7 december 1967:

Angående ovannevnte rekommandasjon vises lil departementets brev av 12. desember 1964¹ — jnr. 3251/64 IDV — og av 16. november 1965² — jnr. 3041/65 IDV.

Departementet har i brev av 16. november d. å. bedt Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen om ny uttalelse i saken.

Som svar herpå har *Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen* i brev av 29. november d. å. anført:

De resultater Den nordiske komite for samordning av elektriske sikkerhetsspørsmål (NSS) hittil liar kommet frem til, antas å være kjent gjennom de rapporter komiteen har sendt frem. For mulig orientering gjengis imidlertid følgende utdrag av utkast til »Meddelande lill Nordiska Rådet», som ble gjennomgått og vedtatt på komiteens siste møte i Stockholm 15.—17. november 1967:

Kommittén har fortsatt sitt arbete med all undanröja sådana krav i gällande anläggningsföreskrifter inom de nordiska länderna, alt därav föranledda avvikelser i kontrollbestämmelserna snarast kan elimineras. Därvid har liksom tidigare varit en målsättning att i största utsträckning söka undvika avvikelser från de kontrollbestämmelser för elektrisk materiel, som utarbetats inom CSS (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Kommitténs hittillsvarande arbete med dessa uppgifter har lett till att CEE-bestämmelserna har accepterats som nordiska bestämmelser ined ytterst få avvikelser som är betingade av krav i de nationella anläggningsföreskrifterna.

Komiteen har ellers i den senere tid tatt opp til behandling spørsmål i forbindelse med samordning av rom- og materiellklassifisering i de nordiske lands Forskrifter for elektriske anlegg. Arbeidet som er tidkrevende, fortsetter. Videre er det tatt opp til behandling spørsmål i forbindelse med installasjonssystemer i prefabrikerte bolighus.

Til slutt meddeles at Finland som koordinerende land for denne sak, som vanlig vil oversende meddelelse til Nordisk Råd om rekommandasjon nr 2/1963 ved årets slutt.

Departementet viser til ovenstående og har intet ytterligere å tilføye.

¹ Se *Nordiska rådel*, 13:e sess., s. 1749.

² Se *Nordisk Råd*, 14. sess., s. 1523.

*BILAGA Í***Rapport angående de nordiska elniaterielkontrollanstalternas samarbete
mider år 1967**

De fyra nordiska materielkontrollanstalterna har avhållit sitt sedvanliga årsmöte — sådana har anordnats årligen sedan år 1945 — i Sole, Noresund den 6—10 mars i anslutning till det vid samma tidpunkt avhållna sammanträdet inom Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor. Ett viktigt beslut gällde förekomsten av två slag internationella bestämmelser, de ena globala utgivna av IEC (International Electrotechnical Commission), de andra europeiskt regionala utgivna av CEE (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Med hänsyn till att den sameuropeiska provning som bedrivs i CEE:s regi inom Certification Body (CB) helt kommer att baseras på CEE-bestämmelser beslöts i samråd med de nordiska myndigheterna att inom Norden basera provningsbestämmelserna på CEE-bestämmelserna i den utsträckning sådana förekommer. I)et beslöts vidare alt man om möjligt skulle försöka synkronisera tidpunkten för de nordiska ländernas anmälan om anslutning till den europeiska samprovningsorganisationen CB av nytillkomna materielslag.

På vissa områden där internationella bestämmelser ännu saknas har ett samnordiskt arbete påbörjats. Sålunda har ett första förslag till bestämmelser för värmekablar och för halvledarstyrda effektregeringsanordningar utarbetats. Det har vidare bestämts att tidigare gällande individuella nordiska bestämmelser för motorskyddsbrytare och kontaktorer snarast skall ersättas med samnordiska bestämmelser, baserade på IEC.

Vid mötet behandlades del I av de nytkomna CEE-bestämmelserna för kok- och värmeapparater. Det visade sig möjligt att acceptera dessa bestämmelser inom de nordiska länderna utan andra avvikelser än atl man från norskt håll önskade ett tillägg i fråga om radiostörningar. Vidare slutdiskuterades och nåddes enighet om tidigare utarbetade förslag till provningsanvisningar för glödlampsarmatur utgörande komplement till de CEE-bestämmelser som tillämpas vid samnordiskt provning.

På basis av ett av CEE lämnat arbetsuppdrag angående detaljbestämmelser för övertäckningssäkra elkaminer har samnordiska diskussioner hållits vid ett extra arbetsmöte i januari, varefter en slutdiskussion ägde rum

vid Sole-mötet 1967. Förslaget har behandlats vid CEE-mölet i oktober 1967,

Beslut har fattats att avtalet om samnordisk provning skall utvidgas att även omfatta strömställare för bruksföremål och apparatanslutningsdon.

Utvecklingen av den samnordiska provningen framgår av bilagd tabell (se *Bihcmg*).

BIHAXG

Översikt över samnordiskt godkänd materiel åren 1963—1966

Materielgrupp	Land	1963		1964		1965		1966	
		Inh.	Utl.	Inh.	Utl.	Inh.	Utl.	Inh.	Utl.
Ledningar	DK	—	2	—	—	—	3	—	—
	N	55	—	11	26	12	3	42	11
	S	1	6	36	4	7	3	6	4
	SF	—	8	—	10	4	2	0	8
Installationsmtrl.	DK	—	—	1	1	—	2	—	—
	N	—	1	—	—	—	2	—	2
	S	—	—	11	11	22	2	10	7
	SF	4	—	6	3	3	1	5	0
Glödlampsarmatur	DK	—	—	—	—	—	—	—	—
	N	—	—	—	—	—	—	—	—
	S	—	—	—	—	—	—	14	0
	SF	—	—	—	—	—	—	—	—
Teletekniska app.	DK	7	1	8	10	30	9	32	11
	N	3	9	3	8	23	29	34	22
	S	63	12	143	32	216	56	145	69
	SF	—	2	5	11	7	14	12	12
Värmeapparater	DK	—	—	2	2	2	13	—	19
	N	2	22	17	3	16	8	21	19
	S	18	—	35	19	16	11	66	12
	SF	—	5	18	11	43	3	40	10
Motordrivna bruksf.	DK	1	—	13	5	13	23	7	24
	N	1	3	9	20	24	73	22	62
	S	94	3	71	18	105	35	46	32
	SF	—	1	7	5	31	20	18	81
Övrigt	DK	—	—	—	1	—	2	1	1
	N	—	1	1	1	—	—	—	—
	S	2	—	4	—	3	—	3	3
	SF	—	—	2	—	—	—	2	—

inh. = inhemsk tillverkning

uti. = utländsk nordisk tillverkning

8	3	24	19	45	52	40	55
61	36	41	58	75	115	119	116
178	21	300	84	369	107	290	127
4	16	38	40	88	40	77	111
<u>251</u>	<u>76</u>	<u>403</u>	<u>201</u>	<u>577</u>	<u>314</u>	<u>526</u>	<u>409</u>

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över tilläggförslaget
(Sak A 181 T/e) och meddelandena***Se Sak A 181 T/e, Bilaga J*

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at foretage en undersøgelse af, hvorvidt der måtte være behov for gennemførelse af rejsebureaulove i alle de nordiske lande og — såfremt regeringerne finder, at et sådant behov foreligger — at gennemføre en fællesnordisk lovgivning på dette område.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Handelsministeriet) meddelar den 14 september 1967:

I anledning af rekommandationer henviser Handelsministeriet til sin meddelelse af 11. november 1964¹.

F i n l a n d s r e g e r i n g (handels- och industriministeriet) meddelar den 15 januari 1968:

Till handels- och industriministeriet, till vars verksamhetsområde hör årenden som gäller näringslagstiftningen, har numera överförts även resebyrånäringen rörande frågor, vilka tidigare handlades av ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.

Såsom av tidigare meddelanden framgår, föreslogs i ett betänkande avgivet år 1963 av den av statsrådet år 1962 tillsatta kommittén för utredande av resebyråverksamheten att utövande av resebyråverksamhet skulle bli en näring som är beroende av tillstånd.

I de utlåtanden som inbegärdes om betänkandet motsatte man sig dock mycket allmänt på det skarpaste sagda förslag i den av kommittén framlagda formen.

På grund härav tillsatte handels- och industriministeriet i maj 1966 en

¹ Se S'nriska rådet, 13:e sess., s. 1754.

kommission för att på nytt pröva saken i dess lighet. Denna kommission avgav sitt betänkande i mars 1967, varefter handels- och industriministeriet anhöllit om talrika utlåtanden i saken. I betänkandet föreslås att utövande av resebyråverksamhet skulle bli en näring som erfordrar tillstånd, men i en lindrigare form än vad den kommitté som år 1963 avgav sitt betänkande hade föreslagit. Till betänkandet ansluter sig även förslag till förordning om resebyråer. Regeringen har den 13 oktober 1967 avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring av lagen om rätt att driva näring, vilken proposition riksdagen godkänt den 28 november 1967. Förordningen, i vilken rätten att driva resebyrånäring noggrannare normeras, är under beredning i handels- och industriministeriet och kommer i en nära framtid att bringas i kraft.

Då Finland är ett koordinerande land vad samordning av ifrågavarande lagstiftning beträffar, har man för avsikt, sedan större erfarenhet vunnits av tillämpningen av den nu under beredning varande resebyrålagstiftningen, att anordna ett samordningsmöte i Helsingfors om vilket handels- och industriministeriet i sin tid kommer att underrätta de övriga nordiska ländernas regeringar.

Islands regering (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 16 januari 1968:

Vedrörande denna rekommendation hänviser ministeriet till det som om detta er uttalt från Islands sida i ministeriets brev av 2. februar 1967¹.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

En lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet trädde i kraft den 1 juli 1967.

Lagens syfte är att skydda resenärer vid s. k. reseskandaler. Den innebär, att den som anordnar sällskapsresa till utomnordiskt land är skyldig ställa säkerhet. Detsamma gäller den som säljer, utbjuder eller förmedlar sådan resa anordnad utom riket. Säkerhet får tas i anspråk för återbetalning av medel, vilka erlagts för resa, som blir inställd. I fråga om sällskapsresa, som påbörjats men inte slutförts, får säkerheten tas i anspråk för resenärernas uppehälle i utlandet och deras återresa. Säkerhet skall i regel gälla minst 200 000 kronor. Ärenden om anspråktagande av säkerhet prövas av en särskild nämnd, resegarantinämnden. Lagen gäller till och med den 30 juni 1972.

¹ Se X ordi ska rådet, 15: e sess., s. 1860.

1849
Rek. 3/1963/1: Bilaga

BILAGA

**Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslaget A 186 T/t
ocli meddelandena om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning
om resebyråverksamhet**

(Se Sak A 186 T/t: Bilaga.)

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1963 angående vägförbindelse mellan Sevettijärvi och riksväg nr 50 i Neiden

(överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringene i Norge og Finland å undersøke mulighetene for bygging av vei fra Sevettijärvi til riksvei nr. 50 i Neiden.

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Från Kaamanen i Inari kommun leder en c:a 95 km lång gångstig via Partakko i Väylä till Sevettijärvi. Gångstigen liar iståndsatts så att den kan trafikeras med lätta motorfordon. Fortsättningen till denna gångstig utgöres av en c:a 35 km lång gångstig från Sevettijärvi via Rökkijärvi till norska gränsen. Även en plan för förbättring av denna del av gångstigen till trafikduglig väg har uppgjorts. Avsikten är att fortsätta förbättringen av stigarna med medel som anvisats för förbättring av gångstigar, för vilket ändamål i regeringens proposition till statsförslag för år 1968 ingår ett anslag om 300 000 mark.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

På grunnlag av de opplysninger en har om de finske planer for utbygging av vegstrekningen Sevettijärvi—Rökkijärvi—den norske grense, antar en at den 6 km lange vegstrekningen fra Neiden til riksgrensen mot Finland, eventuelt bør bygges som fylkesveg. Kostnadene er på norsk side anslått til 1,5 mill. kroner.

Samferdselsdepartementet er kjent med at vegsjefen i Finnmark fylke har tatt prosjektet med i sitt forslag til bevilgningsprogram for årene 1970—

1851

Rek. 4/1963/t

1972. Vegen vil etter delte forslag kunne være ferdigbygd i 1972/73. Finnmark fylkesting har imidlertid ennå ikke godkjent vegprosjektet.

Fra norsk side avventer en meddelelse om når vegen fra finsk side kan bli bygd ferdig fram til grensen.

Meddelanden
om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för
djurskydds- och jaktlagstiftningen

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige, at der i jagt- og fredningslovgivningen lægges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfredede, for så vidt der ikke udtrykkeligt i lovgivningen er gjort undtagelser herfra.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 8 december 1967:

I Danmark er det omhandlede princip nu gennemført ved ikrafttrædelsen af lov nr. 221 af 3. juni 1967 om jagten, hvorefter sagen må betragtes som afsluttet for Danmarks vedkommende.

Ministeriet har anmodet om, at der af de islandske, norske og svenske regeringer må blive afgivet selvstændige meddelelser til Nordisk Råd om overvejelserne vedrørende gennemførelse af det ønskede princip i de respektive lande.

Norges regering (Landbruksdepartement) meddelar den 21 december 1967:

Når det gjelder den norske jaktlov og spørsmål om endring av grunnprinsippene, viser en til departementets brev av 31. januar 1967 til Nordisk Råd. Som der nevnt vil spørsmålet bli tatt opp i forbindelse med en mer omfattende revisjon av den norske jaktlov. En regner med i nær fremtid å nedsette et utvalg som vil få som mandat å avgi innstilling om nevnte spørsmål og om revisjon av gjeldende lov. En kan på det nåværende tidspunkt ikke si noe bestemt om når utvalgets innstilling kan foreligge

1853

Rek. 7/1963/j

eller når saken kan ventes ferdigbehandlet i departementet og deretter avgjort av Stortinget.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1907.

Riksdagen har i november 1907 bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 136 år 1907 angående ändringar i jaktlagstiftningen. Riksdagens beslut innebär bl. a. att jaktlagstiftningens system för fridlysning läggs om så att alla vilda däggdjur och fåglar i princip blir fridlysta. I de fall där jakt medges är jakt endast tillåten under vissa bestämda jakttider. De ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen, som åsyftas i rekommendationen, har sålunda på svensk sida genomförts.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena**

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 16. session af Danmarks, Norges og Sveriges regeringer afgivne meddelelser om rekommandation nr. 7/1963.

Af meddelelserne fremgår, at det i rekommandationen anbefalede princip for fredningen af pattedyr og fugle nu er lagt til grund for jagtlovgivningen i Danmark og Sverige. Herefter er der kun den norske jagtlovgivning, der ikke anerkender princippet, at såvel pattedyr som fugle er totalfredede, for så vidt der ikke udtrykkeligt er gjort undtagelser herfra. Den norske regering oplyser, at spørgsmålet nu vil blive overvejet i et udvalg, som påregnes nedsat i nær fremtid, men det er uvist, hvornår arbejdet kan afsluttes.

Herefter vil rekommandation nr. 7/1963 kunne anses som færdigbehandlet for Danmarks og Sveriges vedkommende.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 7/1963 til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet fra regeringen i Norge til næste ordinære session.

Stockholm, den 25. januar 1968

Erik Adamsson

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Kung. formand

Osmo Kock

Johan Møller Warmedal

Harald Samuelsberg

Xils Erik Wååg

Meddelande

«ni rekommendation nr 8/1963 angående utbildning av lärare och andra ungdomsledare i film- och televisionskunskap

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt vidtaga åtgärder för att gemensamt utreda förutsättningarna för att vid ifrågakommande läroanstalter, såsom lärarutbildningsanstalter och socialhögskolor, införa utbildning i film- och televisionskunskap samt att som en första åtgärd anordna ett nordiskt sommarseminarium för lärare och andra ungdomsledare i berörda ämnen.

Norges regering (Ivirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 2 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

De nordiske land arbeider med å videreutvikle undervisningen i film- og televisjonskunnskap i forskjellige skoleslag. Man er enig om å bedre utdannelsen av lærere og andre ungdomsledere som skal gi opplæring i film- og televisjonskunnskap.

Den av Nordisk Kulturkomisjon nedsatte filmkomité avgav innstilling våren 1967. innstillingen er behandlet i seksjon 3 og vil bli behandlet i plenum av Nordisk Kulturkomisjon i løpet av 1968. Innstillingen vil deretter bli lagt fram for de enkelte regjeringene.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1963 angående samarbeite beträffande vetenskaplig dokumentation

i Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene at det i forbindelse med det pågående utredningsarbeid om vitenskapelig dokumentasjon i undervisningsministerens regi blir overveiet mulige former for nordisk samarbeid sett i relasjon til det internasjonale samarbeid på tilsvarende områder.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 30 november 1967 *å samtlige regeringars vägnar:*

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til den meddelelse som ble gitt 31. januar 1967¹. Del kan tilføyes at man på norsk side har nedsatt et utvalg til å utrede behovet for koordinering og effektivisering av den faglige og vitenskapelige biblioteks- og dokumentasjonstjeneste. Utvalget ventes å avgi innstilling tidlig på året 1968.

Når det spesielt gjelder dokumentasjon innen medisinen kan det opplyses at man i USA har et datamaskinelt system, »Medlars», for analyse, lagring og publisering av referanser til den medisinske faglitteratur som blir publisert overalt i verden. Sverige er nå knyttet til dette system. De øvrige nordiske land har hatt muligheter til på forsøksbasis å utnytte systemet. For å muliggjøre et fortsatt nordisk samarbeid har Nordisk Kulturkommisjon overfor styret i Nordisk Kulturfond anbefalt at det blir stilt til disposisjon midler til stipend for utdanning av personell som behersker bruken av systemet.

I Danmark er man i gang med et tilsvarende opplegg for kjemi.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1870.

BILAGA 1

**Fråga vid Nordiska rådets 16:e session angående vetenskaplig
dokumentation**

Till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

Av de till rådets 15:e och 10:e sessioner avgivna meddelandena framgår, att man i de olika nordiska länderna är sysselsatt med att på det nationella planet klarlägga behovet av en utbyggnad av dokumentationsverksamheten. Som exempel på nordiskt samarbete på detta område anföres de nordiska ländernas anknnytning till det i USA på medicinens område utvecklade datamaskinsystemet »Medlars».

I sitt meddelande till 15:e sessionen framhöll Norges regering å samtliga regeringars vägnar bl. a., att det på nordisk bas är aktuellt med samarbete om vetenskaplig dokumentation i flera former, såsom samarbete om metodiska och tekniska frågor, om fördelning av arbetsuppgifter och utbildning av personal.

Vid behandlingen av regeringarnas meddelanden i ärendet till 13:e sessionen 1965 uttalade rådets kulturutskott, att dokumentationen är ett område, som under de närmaste åren torde komma att undergå en snabb utveckling. Utskottet fann därför anledning understryka angelägenheten av att den nordiska aspekten kan göra sig gällande i detta sammanhang. De senaste årens utveckling har i hög grad bekräftat den uppfattning rådets kulturutskott framförde år 1965. I samtliga nordiska länder ställer den ständigt svällande floden av vetenskaplig facklitteratur allt större krav på dokumentationen.

Då de i ärendet hittills erhållna meddelandena icke ger vid handen, att åtgärder skulle ha vidtagits i syfte att lösa dessa problem på samnordiskt plan i överensstämmelse med rekommendationens intentioner, får jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

På vilket sätt har regeringarna för avsikt att genomföra ett effektivt nordiskt samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation?

Stockholm den 18 januari 1968

Folke Björkman

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16 :e session avgivet meddelande om rekommendation nr 12/1963 från Norges regering å samtliga regeringars vägnar.

En i saken av rådsmedlemmen Folke Björkman vid rådets plenum den 20 februari 1968 till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige framställd fråga har besvarats av kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Meddelandet ger vid handen, att man i samtliga länder söker klarlägga behovet av utbyggnad av dokumentationsverksamheten på det nationella planet. Som ett exempel på nordiskt samarbete på berörda område anföres det samarbete mellan de nordiska länderna, som initierats i anknytning till det i USA på medicinens område utvecklade datamaskinsystemet »Medlars».

I sitt med anledning av den av rådsmedlemmen Folke Björkman framställda frågan avgivna svar anförde statsrådet Kjell Bondevik, Norge, att avsikten är att genom att i de enskilda länderna inrätta koordinerande organ för dokumentationsverksamheten skapa ett underlag för utbyggnaden av ett nordiskt dokumentationssamarbete motsvarande de nordiska ländernas behov.

I det utskottet understryker vikten av att ett effektivt nordiskt samarbete snarast åstadkommes på dokumentationens område får utskottet, som önskar följa utvecklingen på detta område, föreslå,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 21 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

ålafur Johannesson

Tyyne Pausivuori

Dagmar Ranmark

Förman

Berie Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at lade foretage en fællesnordisk undersøgelse af boksningens skadevirkninger.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det i 1965 nedsatte udvalg af 10 lægeligt sagkyndige fra Danmark, Finland, Norge og Sverige har afsluttet sit arbejde ved underskrift af en betænkning i april 1967 i København. Betænkningen vil blive trykt og udgivet i Nordisk udredningsserie.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 19 januari 1968:

at betænkningen om boksningens medicinske skadevirkninger den 16. januar 1968 er afgivet til indenrigsministeren og at resolution om trykning foreligger.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets sextonde session om boxningens skadeverkningar**

Till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

I april 1967 undertecknade de av regeringarna tillkallade tio experterna ett betänkande om »Boksningens medicinske skadevirkninger» (Nordisk udredningsserie 1967:16). I betänkandet framlägges förslag till olika åtgärder för att begränsa boxningens medicinska skadeverkningar. I anledning härav ber jag att få fråga regeringarna:

Hur avser regeringarna att behandla de förslag, som framlagts i detta betänkande till begränsning av boxningens skadeverkningar?

Stockholm den 19 januari 1968

Ingrid Gärde Widemar

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet**

Til juridisk udvalg er henvist den af Danmarks regering på samtlige regeringers vegne til 16. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 15/1963.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget statssekreterare i justitiedepartementet Ove Rainer, Sverige.

Af meddelelsen fremgår, at den nedsatte fællesnordiske komité af lægeligt sagkyndige har afsluttet sit arbejde med en betænkning om boksningens medicinske skadevirkninger (NU 1967: 16).

Som svar på et spørgsmål til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige er det oplyst, at den danske regering — efter at have indhentet udtalelser om betænkningen — til sin tid vil søge kontakt med regeringerne i de øvrige nordiske lande, bl. a. med henblik på, om det måtte være muligt at gennemføre betænkningens forslag på ensartet måde og eventuelt samtidigt i alle de nordiske lande. Det er endvidere oplyst, at den svenske justitsminister er indstillet på, at der under de kommende forhandlinger om betænkningen søges opnået enighed om at forbyde professionel boksning.

Udvalget indstiller,

at rådet lager meddelelsen om rekommandation nr. 15/1963 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Oslo, den 21. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth

Ingrid Gärde Widemar

Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias Ä. Mathiesen

Suen Mellqvist

Johan Møller W arme dal

Ivar Nørgaard

Grethe Philip

Pauli Räsänen

Formand
Harald Samuelsberg

Meddelande
om rekommendation nr 19/1963 angående internordiska
flyttningsbetyg

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre del af regeringernes eksperter fremlagte forslag om »internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961: 4).

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 17 januari 1968 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det arbeides nå med å få istand ensartede formuleringer på de punkter i utkastet til overenskomst om folkeregistrering, hvor en sammenholdelse av tekstene har vist formuleringssulikheter mellom versjonene på de forskjellige språk.

Dersom avtalen undertegnes før Nordisk Råds 16. sesjon, vil det bli avgitt tilleggs melding.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den af Norges regering på samtlige regeringers vegne til 16. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 19/1963.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget statsråd Ole Myrvoll, Norge.

Endvidere har som sagkyndige deltaget ekspedisjonssjef i finansdepartementet Leif Fjeld, Norge, og kammarrättsassessorn Sverker Widmark, Sverige.

Af meddelelsen fremgår, at udkastet til overenskomst om folkeregistrering endnu ikke er færdigformuleret, endsige undertegnet.

Det er på udvalgets møde i dag oplyst, at overenskomsten stadig ikke er undertegnet, men dette vil ske i allernærmeste fremtid, idet teksten nu er godkendt, og overenskomsten foreligger i korrektur.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 10/1963 til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Oslo, den 21. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth Ingrid Gärde Widemar Erkki Hara Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias Å. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard

Formand

Grethe Philip

Pauli Räsänen

Harald Samuelsberg

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands oeh Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att S v e r i g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i de nordiske land

1. å påskynne utredningen av planene om grunnleggende utdanning på nasjonal basis av personell innen teater, film, radio og fjernsyn og at man ved utarbeidelsen av disse planer stadig har for øye nordiske løsninger når det gjelder videregående utdanning;

2. at det i påvente av mer langsiktige løsninger arrangeres kurser for viderekomne instruktører, regissører og annet kunstnerisk og teknisk personell på disse områder, etter mønster av den planlagte kursvirksomhet i Nordisk Kulturkommisjons regi, beregnet på teaterinstruktører.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 27 november 1967:

For så vidt angår teateruddannelsen har bevillingsmyndighederne nu givet tilslutning til, at der med virkning fra 1. september 1968 oprettes 3 skuespillerskoler i Danmark. I København oprettes en statsdrevet teaterskole, foreløbig kun omfattende uddannelse af skuespillere og sceneinstruktører, men senere udbygget med uddannelse for scenografer, sceneteknikere, teateradministratorer og andre. Uddannelsen af sceneinstruktører søges startet sammen med skuespilleruddannelsen 1. september 1968. Det kan dog ikke udelukkes, at det vil vise sig nødvendigt at udskyde tidspunktet for igangsættelsen af sceneinstruktøruddannelsen til 1. september 1969. De nuværende skuespillerskoler ved landsdelsscenerne i Århus og Odense opretholdes med statslig og kommunal støtte, men med betydelige ændringer i undervisningsformen, hvorved undervisningen i princippet kommer til at svare til undervisningen ved Statens Teaterskole i København. Undervisningen ved disse 2 skoler vil kun omfatte uddannelse af skuespillere.

Vedrørende mulighederne for på nuværende tidspunkt at tilvejebringe

et egentligt nordisk fællesskab inden for teateruddannelsens område tillader man sig at henvise til bemærkningerne herom i meddelelse af 23. januar 1967, hvortil man fortsat kan henholde sig. Man skal dog henlede opmærksomheden på den igangværende fælles nordiske kursusvirksomhed, der foranstalles under navn af Vasa-seminarerne. Disse seminarer har hidtil været afholdt for sceneinstruktører, men der foreligger nu planer om at udvide kursusvirksomheden. Der planlægges således nu et kursus for scenografer.

Filmuddannelsen i Danmark er i 1967 fortsat efter de i meddelelse af 23. januar 1967¹ angivne retningslinier. Spørgsmålet om mulighederne for et nordisk samarbejde er blevet behandlet i en indstilling af december 1966 fra et af Nordisk Kulturkommission nedsat filmekspertudvalg. Indstillingen er fortsat til behandling i kulturkommissionen.

For så vidt angår uddannelse inden for radio og fjernsyn henvises til meddelelse af 23. januar 1967¹.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 24 januari 1968:

Undervisningsministeriet i Finland meddelar, att det beträffande rekommendationen icke skett någon ändring under redogörelseåret.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 8 februari 1968:

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til meldingen av 11. januar 1967 til Nordisk Råd- og skal meddele at det høsten 1967 ble gjennomført to kurs ä 10 dager for produksjonsledere og klippere for film. For 1968 har Stortinget bevilget kr. 180 000 til opplæring for filmfolk. Departementet tar sikle på å gjennomføre 2 -3 kurs i 1968, men emnene er ikke fastsatt ennå. På grunnlag av erfaringene vil virksomheten eller hvert bli mer fastlagt.

Til rekommandasjonens punkt 2 viser Kirke- og undervisningsdepartementet til meldingen av 11. januar 1967.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967:

Såsom meddelades till Nordiska råde Is föregående session³ behandlades denna sak av Nordiska kulturkommissionens sektion III i februari 1966, varvid sektionen uttalade att det nordiska samarbetet inom detta område lämpligen borde bestå i ett maximalt utnyttjande av de nationella institutioner som beräknas bli upprättade. I meddelandet redogjordes vidare för de av riksdagen i maj 1966 godtagna riktlinjerna för en ny utbildning i Sverige av regissörer inom alla media, konstnärliga producenter inom tele-

¹Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1881.

Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1882.

³Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1883.

vision och radio samt filinarkitekter, scendekoratörer m. fl. Slutligen omnämndes i meddelandet, att en organisationskommitté tillsatts för att göra vissa kompletterande utredningar. I kommitténs uppdrag ingick bl. a. att i det fortsatta planeringsarbetet ägna uppmärksamhet åt samordningen mellan den nya utbildningen i Sverige och motsvarande verksamhetstyper i de övriga nordiska länderna.

Organisationskommittén avlämnade i juni 1967 ett betänkande (E 1967: 7). Det föreslås där att en ny institution, Dramatiska institutet, skall inrättas. Utbildningen vid institutet beräknas börja hösten 1970, då Svenska filminstitutets byggnad, i vilken institutet skall inrymmas, väntas bli färdig. Fullt utbyggt skall institutet enligt kommitténs förslag ha en årlig sammanlagd intagning av 76 elever fördelade på åtta linjer, nämligen allmänna linjen (främst för TV-producenter), teaterregilinjen, filmregilinjen, fotolinjen, ljudlinjen, produktionsledarlinjen, maskörlinjen och dekoratörslinjen. Regiutbildningen föreslås bli treårig och utbildningen på övriga linjer tvåårig utom på allmänna linjen där den föreslås pågå i ett och halvt år.

Enligt kommitténs uppfattning svarar omfattningen av den föreslagna utbildningsverksamheten tämligen väl mot den svenska arbetsmarknadens krav under överskådlig tid.

För intagning till den allmänna linjen föreslås en ålder av 22—30 år, fullständiga insikter i svenska språket samt en god orientering i det svenska kulturlivet. Beträffande övriga utbildningslinjer krävs utöver genomgången obligatorisk skolutbildning en minimiålder av 18 år.

Kommittén finner det angeläget, att det nordiska samarbete, som redan existerar inom de här aktuella områdena utvecklas i positiv riktning. De föreslagna utbildningsmöjligheterna bör i mån av tillgång på elevplatser kunna stå öppna för sökande från övriga nordiska länder.

Betänkandet har remissbehandlats och ärendet bereds inom ecklesiastikdepartementet. Vissa förslag angående den nya institutionen beräknas komma att föreläggas riksdagen under våren 1968.

BILAGA t

**Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om gemensam utbildning för
teater, film, radio och television**

Till regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige

Av regjeringenes meldinger til Rådets 15. sesjon fremgikk det at Nordisk Kulturkommisjon, seksjon III, har fremlagt et forslag om samordning av utdannelsen av personale innen teater, film, TV og radio. På et spørsmål til den svenske regjering ved den 15. sesjon svarte statsråd Edenman at formene for det nordiske samarbeidet om saken ville bli overveiet i samråd med seksjon III, etter at en svensk utredning var ferdig. Det burde finnes gode muligheter til å få istand et begrenset samarbeid etter seksjonens forslag.

Den svenske regjeringens melding til 16. sesjon inneholder en redegjørelse for de svenske forslag. Virksomheten ved det planlagte svenske institutt forutsettes innledet høsten 1970 og plasser forutsettes å kunne søkes av borgere fra andre nordiske land.

Da utdannelsen er planlagt med sikte på det svenske arbeidsmarkedets behov og da det kreves innsikt i svensk språk og kulturliv for opptagelse er det et spørsmål om instituttet i praksis vil kunne møte de samnordiske behov for utdanning. Også i Danmark har nå en nasjonalteaterskole blitt opprettet. Det fremgår ikke av meldingene, om noen samnordisk overveielse har funnet sted i saken.

Jeg tillater meg derfor å stille følgende spørsmål til regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige:

På hvilken måte tenker regjeringene å gjennomføre Nordisk Kulturkommisjons forslag om nordisk samarbeid om utdanning av personale innen teater, film, TV og radio i tilslutning til nasjonal utbygging av slik utdanning?

Oslo 19. januar 1968

Berte Rognerud

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena**

Till kulturutskottet bar hänvisats till rådets 16:e session avgivna meddelanden om rekommendation nr 21/1963 från Danmarks och Sveriges regeringar.

En i saken av rådsmedlemmen Berte Rognerud till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige vid rådets plenum den 20 februari 1968 riktad fråga har besvarats av statsrådet Olof Palme, Sverige.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

I meddelandena redogörs för vissa åtgärder i syfte att utbygga undervisningen på teaterns, filmens, radions och televisionens område.

I sitt med anledning av den till samtliga regeringar av rådsmedlemmen Berte Rognerud riktade frågan har statsrådet Olof Palme meddelat, att Nordiska kulturkommissionens sektion III förelagts uppgiften att undersöka nuläget på den ifrågavarande utbildningens område i de nordiska länderna och att regeringarna är beredda att behandla frågan ånyo, sedan kulturkommissionen avgivit sitt yttrande.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 21 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Johannesson

Tijijne Paasivuori

Dagmar Ranmark

Förman

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådeL rekommenderar regeringarna att i huvudsaklig överensstämmelse med det av Nordisk Komité angående Dentalmaterialer i Nordisk udredningsserie, 1961: 7, framlagda förslaget upprätta en gemensam institution för provning av dentalmaterial samt forskning i samband därmed.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 27 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

En komité av norske sakkyndige er gitt i oppdrag å utarbeide et detaljert forslag lil instituttets utforming og virksomhet på grunnlag av de retningslinjer som er lagt fram i innstillingen fra Nordisk komité angående dentalmaterialer i 1961 — Nordisk udredningsserie 1961: 7 •— og er anbefalt av Nordisk Råd. Del er forutsall at komitéen også skal vurdere de forslag som er lagt fram i en betenkning fra rettssjef, for liden regjeringsråd, Hamdal (stensil S 1966: 2) og i en tilråding fra norske sakkyndige av 15. november 1965. Komitéen har hittil ikke avsluttet silt arbeid.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslu den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att S v e r i g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension.

S v e r i g e s r e g e r i n g (civildepartementet) meddelar den 18 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Sedan betänkandet »Den statliga personalpensioneringen i Norden» framlagts (Nordisk utredningsserie 1966: 8) har i Sverige riksdagen i enlighet med regeringsförslag bemyndigat Kungl. Maj:t att under förutsättning av enighet mellan de nordiska länderna om samordning av ländernas statliga personalpensionering meddela de föreskrifter och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för en sådan samordning (prop. 1967: 122, SU 93, rskr 208). Riksdagsskrivelsen om detta har delgivits övriga nordiska länders regeringar. Meddelanden om ställningstagande till frågan i dessa länder avvaktas.

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik

(överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne al undersøge mulighederne for at lette grænseformaliteterne i almindelighed i den internordiske flyvetrafik.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Finansministeriet) meddelar den 21 november 19(37):

Der henvises iil den af den norske regering (Finans- og tolldepartementet) den 1. februar 1967 på samtlige regeringers vegne til 15. session afgivne meddelelse¹, hvoraf bl. a. fremgår, at problemet for så vidt angår de små motorfly er forholdsvis begrænset for Danmarks vedkommende på grund af den korte afstand mellem toldlufthavnene. For så vidt angår svæveflyvningen kan oplyses, at sådan flyvning mellem Danmark og de øvrige skandinaviske lande kun finder sted i ganske ringe omfang, og at man derfor ikke for tiden finder anledning til at fastsætte særlige regler herom.

Det skal dog bemærkes, at sportsfly er omfattet af afgiftspligten efter den pr. 3. juli 1967 ikrafttrådte lov om almindelig omsætningsafgift (merværdi-afgiftsloven), og at man nu overvejer på visse betingelser at indrømme afgiftsfritagelse for sådanne fly ved midlertidig indførsel til Danmark.

Det tilføjes, al sagen fortsat er genstand for behandling i Nordisk Toldadministrativt Råd.

N o r g e s r e g e r i n g (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 10 januari 1968:

Phi viser til den melding som av den norske regjering (Finans- og tolldepartementet) ble avgitt den 1. februar 1967 på samtlige regjeringers vegne¹ og til Finans- og tolldepartementets tidligere uttalelse av 30. november 1965².

¹ Se Xordiska rådet, 15:e sess., s. 1891.

² Se X or disk Råd, 14. sess.. s. 1567.

De norske myndigheter finner ikke å kunne anbefale at man gjennomfører en ordning, hvoretter seilfly og mindre motorfly ved flygninger mellom de nordiske land skal kunne starte og lande utenfor flyplasser som er godkjent som grenseovergangssteder. En forutsetter at spørsmålet om hvilke flyplasser som kan godkjennes som grenseovergangssteder, blir gjort til gjenstand for konkret behandling og vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Generaltullstyrelsen i Sverige og Tolldirektoratet i Norge er enige om å søke grensetollsamarbeidet utvidet til også å omfatte samarbeid ved tollklarering av småfly ved flygninger mellom Norge og Sverige. Det kan oppnås ved å gjøre de flyplasser som er godkjent som grenseovergangssteder, til kontrollsoner i henhold til overenskomsten mellom Norge og Sverige om grensetollsamarbeid av 28. oktober 1959.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Finansdepartementet hänvisar till meddelande den 1 februari 1967 från den norska regeringen å samtliga regeringars vägnar¹. Tilläggas må följande.

Statens ullänningskommission har beslutat att Paittasjärvi i Norrbottens län, Tärnaby i Västerbottens län, Fjällnäs i Jämtlands län, Grövelsjön och Idre i Kopparbergs län samt Arvika i Värmlands län från och med den 1 april 1967 utgör gränsövergångsställen i fråga om flygtrafik.

Generaltullstyrelsen och norska tolldirektoratet liar för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att utvidga det svensk-norska gränstullsamarbetet så att detta också kommer att omfatta trafiken med mindre motorflygplan (privat- och affärsflygplan) mellan Sverige och Norge (jämför meddelande från norska regeringen den 30 november 1965²).

Inom generaltullstyrelsen föreligger förslag till bestämmelser om vissa undantag för segelflygplan från gällande trafikföreskrifter. Enligt förslaget får förare av danskt, finskt, norskt eller svenskt segelflygplan vid flygningar till eller från Danmark, Finland eller Norge med segelflygplanet besöka annan svensk ort än tullflygplats. Han får då ta den väg inom tullområdet som befinnes lämplig med hänsyn till omständigheterna. Han är enligt förslaget också fritagen från skyldigheten att göra anmälan till tullverket. Såsom villkor skall gälla, att i segelflygplanet inte medförs artiklar som de ombordvarande ej kan införa avgifts- och licensfritt enligt de för resande gällande bestämmelserna. Vid inresa med utländskt segelflygplan skall därjämte segelflygplanet vara avsett att återutföras. Innan dessa bestämmelser kan träda i kraft behövs emellertid närmare samråd mellan tull-, polis- och luftfartsmyndigheter i Sverige samt tullstyrelserna i berörda länder.

¹ Se Nordiska rådet 15:e sess., s. 1891.

² Se Nordisk Råd, 14. sess., s. 1567.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskaps- lagstiftningen

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre sådanne ændringer i gældende bestemmelser og praksis vedrørende erhvervelse af statsborgerret, at der for nordiske statsborgeres adgang til at erhverve statsborgerret ved naturalisation i andet nordisk land stilles krav om høj si 3 års ophold.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Det av de danska, finska, norska och svenska sakkunniga år 1965 avgivna gemensamma betänkandet i ämnet (NU 1965:8) diskuterades vid nordiska överläggningar i Stockholm i februari 1967. Man enades därvid om att söka följa de sakkunnigas förslag till sådana ändringar i den nordiska medborgarskapslagstiftningen som syftar till att underlätta för nordiska medborgare att vinna medborgarskap i annat nordiskt land. Fortsatta överläggningar skall äga rum i Köbenhavn i januari 1968, varvid man räknar med att frågan skall kunna färdigbehandlas.

I Finland har 4 § 1 mom. Regeringsformen ändrats genom lag den 1 december 1967 så att detta lagrum beträffande utländsk kvinna intar samma ståndpunkt som gäller enligt motsvarande bestämmelser i de övriga nordiska länderna i fråga om förvärv av medborgarskap på grund av äktenskap. Lagen Iräder i kraft den 1 juli 1968.

Meddelande
om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam
arbetsmarknad för bibliotekarier

(Överlämnat av Xorges regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undanröja de återstående hinder, som föreligger för genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 2 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Man viser til den melding som ble sendt Nordisk Råd 27. januar 1967¹.

Nordisk Kulturkomisjon nedsatte i november 1965 et ekspertutvalg til å utrede mulighetene for en tilnærming mellom bibliotekarutdanningen i de forskjellige land. En slik tilnærming i utdanningsspørsmålet anses å være en av forutsetningene for en praktisk gjennomføring av rekommendasjonen.

Man avventer innstillingen fra ekspertutvalget før det kan gis ny melding.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1894.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1964 angående biblioleksersättning till författare

(Överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att D anm ar k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att i samråd med vederbörande fackorganisationer utreda möjligheterna för att genomföra en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m., att likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 19 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som oplyst af den danske regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) ved meddelelse af 6. februar 1967 har man på grund af fundamentale forskelligheder i de nordiske landes lovbestemmelser om biblioteksafgift til forfattere opgivet at gennemføre ensartede lovsystemer på dette område. M an besluttede i stedet at søge udvej for en ordning, bestående i, at det enkelte land på gensidighedsbasis stiller fire stipendier ä 5 000 sv.kr. til rådighed for nordiske forfattere til ophold i vedkommende land.

Med henblik på denne beslutning har den danske regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) på sit forslag til finanslov for finansåret 1968—69 søgt optaget en bevilling på 27 000 d.kr. u! stipendier til nordiske forfattere. Tilsvarende skridt er foretaget fra finsk, islandsk og norsk side. Der kan ventes en tillægsmeddelelse fra svensk side.

I s l a n d s r e g e r i n g (Menntamálaráðuneylið) meddelar den 26 januari 1968:

I tilknytning til det danske kulturministeriums meddelelse av 19. desember på vegne af alle regjeringene kan meddeles at bestemmelser om godt-

gjørelser lil islandske forfallere for deres böker i offentlige biblioteker blev lovfestet siste år. Ved utarbeidelsen av denne lovgivning ble det talt hensyn lil gjeldende lovgivning i denne sak i de andre nordiske land. Loven inneholder følgende midlertidige bestemmelse:

Inntil gjensidige forfattergodtgjørelser for avbenyttelse i biblioteker innen Norden blir lovfestet, er det adgang til, dersom det foreligger en særlig bevilgning til det i finansloven, å gi forfattere stipendier årlig til opphold i el annet nordisk land.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 19 januari 1968:

I Norge er del på statsbudsjettet for 1968 gitt bevilgning til fire stipend.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1968:

Sveriges regering hänvisar till det av Danmarks regering på samtliga länders vägnar avgivna meddelandet samt önskar därutöver meddela alt frågan om biblioteksersätning till nordiska författare anmälts i 1968 års statsverksproposition. I propositionen förutsätts att man från svensk sida bör godta förslaget från undervisnings- och kulturministerhotel i Stockholm i februari 1967 om nordiska förfaltarstipendier. Medel för ändamålet förutsätts skola tas ur medel som står till Sveriges författarfonds förfogande. Administrationen av stipendierna bör ligga hos författarfondens styrelse.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

Till kulturutskottet liar hänvisats lill rådets 16:e session av Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 3/1964 ävensom elt av Sveriges regering i saken avgivet meddelande om rekommendationen.

I meddelandena konstateras, att olikheterna i de nordiska ländernas lagbestämmelser om biblioteksavgift ställer hinder i vägen för elt enhetligt system på området. Därför har man i stället gått in för ett system, enligt vilket varje land på ömsesidighetsbas årligen utdelar fyra stipendier å 5 000 svenska kronor till nordiska författare för uppehåll i vederbörande land.

Med beaktande av svårigheterna att i detta skede åstadkomma enhetlighet i de nordiska ländernas bestämmelser om biblioteksavgift, finner utskottet regeringarnas lösning av frågan vara ett försök att i görligaste mån förverkliga ändamålet med rekommendationen oeh föreslår på grund härav,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Vice förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

Meddelande

om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

(överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att, för att möjliggöra en av förhållandena påkallad kraftigt ökad utlandsinformation om de nordiska länderna och om nordiskt samarbete, snarast undersöka möjligheterna för att etablera ett omfattande samarbete härom mellan de statligt finansierade eller understödda institutionerna, bl. a. om en utbyggnad av den nordiska kurs-, lektorats- och publikationsverksamheten samt om en undersökning av förutsättningarna för att grunda ett nordiskt kultur- och informationscentrum i västra USA, samt ställa nödvändiga medel till förfogande för ett gradvist genomförande av ett sådant samarbete.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 10 januari 1968 å *samtliga regeringars vägnar*:

Gemensamma överläggningar mellan representanter för de nordiska regeringarna på utlandsinformationens och del internationella kulturutbytets område äger regelbundet rum. Senast hölls ett möte i Stockholm den 15 december 1967. Man behandlade därvid bl. a. Nordiska rådets rekommendation nr 5/1964. Tidigare har man avgivit meddelanden till Nordiska rådet i anledning av denna rekommendation i januari och november 1965¹ och i februari 1967-.

Sedan det sista mötet med regeringarnas representanter har flera samnordiska manifestationer på utlandsinformationens område ägt rum. Planer föreligger självklart också på ytterligare sådana aktiviteter inom en nära framtid. Vid mötet den 15 december berörde man det viktigaste samnordiska informationsarbetet sedan föregående möte.

¹ *Se Nordisk Råd, 14. scss., 1644.*

² *Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1897.*

Man konstaterade att ett kontinuerligt samarbete äger rum mellan de nordiska kulturattachéerna i London, Paris, Bonn och Washington. Det rör utställningar, nordiska gästföreläsare, undervisning i nordiska språk etc. I sistnämnda avseende samverkar givetvis också de nordiska lektorerna, som regelbundet samlas till regionala konferenser.

Också på platser där nordiska kulturattachéer och lektorer inte finns, samarbetar ambassader och konsulat i informationsverksamheten.

I oktober 1967 ordnades t. ex. en nordisk vecka på varuhuset Mitsukoshi i Tokio. De nordiska ambassaderna spelade en aktiv roll i denna manifestation, som delvis var av kulturell art.

De nordiska generalkonsulalen i Hamburg och Liibeck planerar våren 1968 nordiska dagar i Nordtyskland. Här liksom i Tokio avser man blanda kommersiellt och kulturellt på ett väl avvägt sätt. Preliminära planer föreligger även på en nordisk kullurvecka i Marseille 1968 eller 1969.

Vid mötet i februari 1967 berörde man det nordiska samarbetet vid Montrealutställningen i den gemensamma skandinaviska paviljongen. Också inför världsutställningen i Osaka 1970 föreligger tentativa planer på samarbete i någon form, i anslutning till en restaurang i SAS Catering-regi.

Bland viktigare utställningsprojekt av samnordisk karaktär märkes planerna på en design-utställning i Australien 1968. Med början i februari kombinerar denna utställning allt under resten av året cirkulera till den australiska kontinentens viktigare städer. Det föreligger även planer på en nordisk konstutställning av vandringskaraktär i samband med design-utställningen.

Löpande kontakt upprätthålles mellan de nordiska utrikesministerierna vad gäller hl. a. deltagandet i den 1968 i Mexico anordnade »kuHurolympiaden».

Flera publikationer har utgivits i samarbete mellan nordiska informationsorgan. Våren 1967 utkom broschyren »Five Northern Countries Pull Together», vilken som titeln anger handlar om det nordiska samarbetet. Under sommaren utkom samma skrift även i fransk version. Den har på de nordiska regeringarnas uppdrag producerats av danska utrikesministeriet. Distributionen har skett i nära samarbete mellan de nordiska utlandsmyndigheterna på olika håll i världen.

En annan publikation, »Scandinavian Democracy», planeras i ny omarbetad upplaga, nu med uppsatser om samtliga nordiska länder.

I detta sammanhang kan nämnas att Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet numera låter sina publikationers litteraturhänvisningar innefatta verk om motsvarande förhållanden i de nordiska grannländerna. Övriga nordiska länder avser att tillämpa samma princip.

Nordisk litteratur i översättning till engelska utges av University of Wisconsin Press i »Nordic Translation Series». De nordiska regeringarna har lämnat ekonomiskt stöd till denna utgivning.

Också inom UNESCO och Europarådet samverkar de nordiska regeringarna i fråga om information utomlands om Norden och nordiskt samarbete.

Avslutningsvis konstaterade man värdet av de överläggningar man i samrådande och koordinerande syfte bedriver, samt av de samnordiska informationsåtgärder som till stor del är resultatet av dessa överläggningar.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet liar hänvisats lill rådels 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 5/1964 från Sveriges regering å samtliga regeringars vägnar.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Meddelandet ger vid handen att representanter för de nordiska regeringarna regelbundet sammanträder till överläggningar om gemensam information i utomnordiska länder och om internationellt kulturutbyte. På ifrågavarande områden har information anordnats bl. a. i form av utställningar, publikationer, föredrag och språkundervisning. Ansvariga för informationsverksamheten har varit nordiska kulturattachéer och ieklorer samt ambassader och konsulat.

Beträffande det i rekommendationen avsedda nordiska kultur- och informationscentrum i västra USA framgick vid behandlingen av frågan Aid ett möte i Stockholm 1965 att ett intimt samarbete förekommer mellan de nordiska ambassaderna i Washington samt mellan de konsulära representanterna och andra myndigheter. Mot denna bakgrund konstaterade man, att förutsättningar för närvarande saknas för att inrätta ett gemensamt nordiskt inslitut men atl den redan förefintliga informationsverksamheten i USA ytterligare kunde utbyggas.

Utskottet finner, att vederbörande myndigheter har uppmärksamheten riktad på att på grundval av rådande förutsättningar utveckla informationen om Norden i utomnordiska länder. Utskottet uttrycker förhoppningen, alt det ifrågavarande nordiska informalionssamarbetet i framtiden måtte ytterligare förstärkas, samt föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser
spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Oslo den 19 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>ålafur Johannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tggne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Danmarks, Norges, Sveriges och Finlands regeringar har nominerat sina representanter i en samnordisk arbetsgrupp för undersökning av denna fråga. Arbetsgruppen höll sitt första möte i Helsingfors den 10 november 1967. Följande möte skall äga rum i februari år 1968.

TILLÄGG

Deltagarna vid sammanträdet angående nordisk utbildning för instruktions* sjukgymnaster i Helsingfors, november 1967

Danmark:

Overlæge, dr. med. Niels Jarløv
Fru Rudi Agersnap
Undervisningsleder Borghild Helene Olsen

Finland:

Professorn, dr. med. Saima Tavvast-Rancken
Inspektrisen, fil. mag. Aila Pohjanpää
Föreståndarinnan för medikalgyinnastskolan Sylvi Honka

Norge:

Professor, dr. med. Ivar Alvik
Overlege Terje Due Strand

Sverige:

Avdelningsdirektören Alice Lindström
Laboratorn Harald Brodin
Chefgymnasten Kerstin Notander

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1964 angående rättsskydd för växtförädlingsprodukter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for tilvejebringelse af en fælles nordisk lovgivning angående beskyttelse af væk Isforædlingsprodukter.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 7 december 1967:

Den 14. november 1967 har landbrugsministeren for folketinget fremsat forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af forædlerrettigheder for planter med henblik på ratifikation af den internationale konvention, oprettet i Paris den 2. december 1961, om beskyttelse af plantenyheder.

Under 7. december 1967 er der fra dansk side stillet forslag om en gensidighedsordning mellem Danmark og Sverige, for så vidt angår beskyttelse af byg, hvede, havre og rug samt markært. Ifølge den foreslåede ordning, der forudses gældende indtil 1. januar 1973, skal der i Danmark gives svenske forædlere af nyheder af de nævnte planter samme retsstilling som den, der tilkommer danske forædlere i henhold til loven af 16. juni 1962 om beskyttelse af forædlerrettigheder for planter, mod at der i Sverige gives danske forædlere samme vilkår som dem, der gives svenske forædlere med hensyn til afprøvning ved svenske afprøvningsinstitutioner, optagelse på den svenske rigssorisliste og deltagelse i fordelingen af midlerne fra væksiforædlingsfonden.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Lantbrukets forskningscentral's växtförädlingsavdelning har fått i uppdrag att verka som Finlands representant i det planerade sakkunnigorganet.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1967:

Det tidigare samarbetet mellan de nordiska länderna i frågor rörande rättsskydd för växtförädlingsprodukter har fortsatt under året. Växtförädlingskyddsutredningen, som har anförtrotts uppgiften att vara svenskt kontaktorgan i sådana frågor, har därvid främst haft kontakter med Danmark, där en nationell lagstiftning på området redan är under tillämpning. Utredningen beräknar fortsätta sitt arbete under 1968 och därvid ha fortsatt samarbete med övriga nordiska länder.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena

Til juridisk udvalg er henvist de af Danmarks, Finlands og Sveriges regeringer lil 16. session afgivne meddelelser om rekommandation nr. 11/1964.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget minister Lars Lindeman, Finland, og statsrådet Eric Holmqvist, Sverige. Endvidere har som sagkyndig deltaget landbrugsdirektør Aslak Lidtveit, Norge.

Af meddelelserne fremgår bl. a., at den i Sverige nedsatte komité (Växtförädlingskyddsutredningen) påregner at liave kontakt med de øvrige nordiske lande under sit fortsatte arbejde i 1968.

Det er over for udvalget oplyst, at udredningsarbejdet i Sverige påregnes afsluttet i 1968, og at der derefter vil blive indledt forhandlinger mellem regeringerne i de nordiske lande om muligheden for at tilvejebringe en fælles lovgivning på dette område.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 11/1964 lil efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Oslo, den 20. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias Å. Mathiesen

Vice formand

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Grethe Philip

Pauli Iiäsänen

Harald Samuelsberg

Meddelanden

oni rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen

(Överlämnade av Islands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Fra Islands side er intet blitt gjort for koordinering på dette området.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som nevnt i tidligere meldinger¹, ble den videre behandling av denne sak overlatt Del nordiske arbeidsmarkedsutvalg som nedsatte et underutvalg til å utrede saken. Underutvalget avga sin innstilling den 15. september 1966.

I sin konklusjon peker underutvalget på at del har behandlet de viktigste områder innenfor arbeidsløsetrygden, der det skulle være ønskelig og mulig med en samordning av bestemmelsene i de nordiske land. Det understreker at det ikke har gått nærmere inn på hvordan vedkommende bestemmelser teknisk skal kunne la seg samordne i praksis. Det har heller ikke lagt fram statistikk og beregninger som nærmere kan belyse problemenes størrelsesorden og antyde de eventuelle økonomiske konsekvenser for de enkelte land av en harmonisering på de forskjellige områder innenfor trygden. Underutvalget har gått ut fra at dette i tilfelle vil bli en oppgave for en mer om-

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1907.

fattende komite, der bl. a. også arbejdsløsekassene bør være representert. En slik komite bør etter underutvalgets oppfatning under silt arbeid ha nøjre kontakt med arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner, dersom disse ikke skulle bli representert i komiteen. Underutvalget antar at denne komite bør gi en vurdering på bredere grunnlag av de spørsmål som er berørt i innstillingen, og også ta opp lil drøfting andre problemer i denne sammenheng som måtte vise seg aktuelle. Det peker imidlertid på al arbeidet med harmoniseringen av de nordiske lands arbeidsløsetrygder ikke bør utstå i påvente av komiteens utredning. Trygden er nå under diskusjon i samtlige nordiske land, og ved forestående lovendringer på dette felt bør vedkommende myndigheter ha for øye at man bør søke å oppnå mest mulig ensartede bestemmelser innenfor Norden.

Saken ble behandlet på møtet i Det nordiske arbeidsmarkedsutvalg 26. april 1967. Ifølge protokollen fra dette møte har utvalget pekt på det omfattende utrednings- og lovgivningsarbeid som for tiden pågår i de forskjellige nordiske land når det gjelder arbeidsløsetrygden. Den fremlagte utredning bør overlates til de enkelte land for å bli latt hensyn til under det nevnte arbeid. Den nedsalte arbeidsgruppe bør bli opprettholdt for å holde kontakt når det gjelder utredningsarbeidet i de forskjellige land og den videre oppfølging av harmoniseringsspørsmålet.

Utvalget understreket særskilt at bestrebelsene for å nå fram til størst mulig likhet bør holdes for øye ved utredningsarbeidene i de enkelte land. Det framgikk likevel av drøftelsene at man innen utvalget antok at harmonisering av den nordiske arbeidsløsetrygd ville kunne skje bare i begrenset utstrekning på grunn av forskjelligheter i de institusjonelle forhold i de enkelte land.

Utvalget gjorde følgende vedtak:

Arbetsmarknadsutskottet beslöt att den framlagda utredningen skulle tillställas varje land för alt beaktas i samband med det pågående nationella utrednings- och lagstiftningsarbetet.

Utskottet beslöt vidare, att den utsedda arbetsgruppen skulle bestå för att hålla kontakten mellan utredningsarbetet i nordiska länderna och dessutom följa upp de möjligheter till harmonisering av arbetslöshetsförsäkringar som kan finnas.

Förslaget om att utvidga arbetsgruppen avslogs.

Slutligen beslöt utskottet att utskottets ställningstagande i frågan skulle rapporteras till Nordiska rådet.

*BILAGA Í***Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om harmonisering av
arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen**

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar

Vid sin bedömning av möjligheterna för en harmonisering av den nordiska arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen fann Nordiska rådets socialpolitiska utskott inför 1964 års råds-session att en sådan var möjlig i vissa delar, t. ex. rörande reglerna beträffande karenstid, avgiftsvillkor och försäkringsår. Mot bakgrund härav antog rådet 1964 en rekommendation i ämnet (rek. 13/1964). Den arbetsgrupp, som tillsatts av Nordiska arbetsmarknadsutskottet i anledning av rekommendationen, har likaså funnit anledning föreligga för en harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen i viss utsträckning. I anledning härav har arbetsgruppen föreslagit att det borde tillsättas en utvidgad kommitté för en mera detaljerad undersökning av harmoniseringsmöjligheterna. I en sådan kommitté skulle även representanter för arbetslöshetskassorna ingå. Arbetsgruppens förslag om tillsättande av en utvidgad kommitté har dock avslagits av Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Däremot har arbetsmarknadsutskottet beslutat att arbetsgruppen skall bestå för att hålla kontakt med det utredningsarbete, som pågår i samtliga nordiska länder på området i fråga, och för att följa upp förefintliga möjligheter till harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen. Arbetsmarknadsutskottet har vidare beslutat att den av arbetsgruppen framlagda utredningen skall tillställas varje land för att beaktas i samband med pågående nationella utredningar.

Utöver den redovisning för frågans behandling som lämnats i meddelandet om rekommendationen från Norges regering samt i arbetsmarknadsutskottets berättelse till rådet och arbetsmarknadsutskottets protokoll för mötet den 26 april 1967 har ordföranden i arbetsgruppen inför socialpolitiska utskottet lämnat en redogörelse för frågans handläggning.

Av meddelandet framgår icke hur de nordiska regeringarna ställer sig till arbetsmarknadsutskottets beslut att icke för sin del vidare fullfölja harmoniseringsförslaget. Med anledning härav får jag ställa följande fråga till de nordiska regeringarna:

Anser regeringarna det klarlagt genom den inom Nor-

1889

Rek. 13/1964/s: Bilaga 2

diska arbetsmarknadsutskottet företagna förberedande undersökningen att förutsättningar saknas för en aktiv insats för att harmonisera de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkringslagstiftning?

Helsingfors den 18 januari 1908

Kaarlo af Heurlin

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska idskottet har hänvisats till rådets sextonde session av Norges regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 13/1964.

Vid utskottets behandling av saken har såsom sakkunniga deltagit kanslichefen Aarne Tarasti, Finland, och ekspedisjonssjef Berger Ulsaker, Norge.

Utskottet har tagit del av meddelandet liksom av en vid sextonde sessionen av herr Kaarlo af Heurlin till samtliga regeringar ställd fråga om harmoniering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen samt regeringarnas svar å frågan.

Härav och av vad i saken i övrigt upplysts framgår att den arbetsgrupp, som tillsatts av Nordiska arbetsmarknadsutskottet i anledning av rekommendationen, funnit skäl föreligga för en harmoniering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen i viss utsträckning och i anledning härav föreslagit att en utvidgad kommitté borde tillsättas för en mera detaljerad undersökning av harmonieringsmöjligheterna. Arbetsmarknadsutskottet hade dock avslagit arbetsgruppens förslag om tillsättande av en utvidgad kommitté. Arbetsmarknadsutskottet hade vidare beslutat att arbetsgruppen skulle bestå för att hålla kontakt med det utredningsarbete som pågår i samtliga nordiska länder på ifrågavarande område och för att följa upp förefintliga möjligheter till harmoniering av arbetslöshetsförsäkringen. Vidare skulle den utredning som gjorts av arbetsgruppen beträffande harmonieringsmöjligheterna på arbetslöshetsförsäkringens område tillställas varje land för att beaktas i samband med det pågående nationella utrednings- och lagstiftningsarbetet. De nordiska ländernas regeringar har godkänt arbetsmarknadsutskottets beslut.

Av regeringarnas svar framgår vidare att arbetsmarknadsutskottet klart understrukt att strävandena efter att nå fram till största möjliga likhet

på ifrågavarande område bör beaktas i det nationella utredningsarbetet. Denna ståndpunkt skulle enligt regeringarnas mening peka på en aktiv inställning till harmoniseringsarbetet.

Av regeringarnas svar framgår även att ett visst samarbete redan existerar på området, nämligen genom avtal mellan de nordiska länderna om överföring av rättigheter inom arbetslöshetsförsäkringen för arbetstagare som flyttar från ett nordiskt land till ett annat. Ytterligare samarbete på området i fråga förefinnes genom att representanter för såväl organisationernas arbetslöshetskassor som de offentliga arbetslöshetsförsäkringsorganen inom Norden sammanträffar regelbundet för att utbyta erfarenheter.

Utskottet konstaterar, att föreliggande möjligheter för en harmonisering av de nordiska ländernas arbetslöshetsförsäkring torde uppmärksammas av den av Nordiska arbetsmarknadsutskottet tillsatta arbetsgruppen, vars fortsatta uppgift är att hålla kontakt vad gäller utredningsarbetet i de nordiska länderna och att dessutom följa upp de möjligheter till harmonisering som kan finnas på området. Med hänsyn härtill och att ett visst samarbete redan förekommer på ifrågavarande område anser utskottet att det för närvarande icke finns anledning företaga ytterligare åtgärder från rådets sida i anledning av rekommendationen. Utskottet finner rekommendationen nr 13/1964 för rådets del slutbehandlad.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

Oslo den 20 februari 1968

Sigurður B jarnason

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyyne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Møller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1964 angående högre utbildning för socialpersonal

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett vidgat samarbete i fråga om utbildning av personal på det sociala området, särskilt inriktat på kompletterande utbildning och fortbildning av kvalificerad personal.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 15 november 1967 (57 å samtliga regeringars vägnar):

Den undersökning, som det i senaste års meddelande nämnda, av Nordiska socialpolitiska kommittén för frågans utredning tillsatta underutskottet låtit utföra rörande behovet av och intresset för samnordisk social kompletterings- och fortbildningsverksamhet, har slutförts efter rådets senaste session.

Underutskottets rapport, som skall avges till Nordiska socialpolitiska kommittén och som även innefattar förslag till de åtgärder ärendet påkallar, befinner sig som bäst i justeringsskedet och blir färdig under loppet av år 1967.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Som det ble gitt uttrykk for i Kirke- og undervisningsdepartementets skriv av 31. januar 1967 har man fra norsk side funnet at spørsmålet om organiseringen av en høyere utdanning av sosialpersonale måtte stilles i bero inntil grunnutdanningen for sosialarbeidere har funnet sin endelige form.

Hek. 14/1964/s

Rådet for sosialarbeiderutdanning, som er departementets sakkyndige organ på dette område, ble opprettet først fra januar 1967 og har foreløpig bare påbegynt arbeidet med utformingen av de endelige planer for grunnutdanningen i sosialarbeid.

Rådet har videre tatt opp et samarbeid med Komiteen til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnut-

danning (Videreutdanningskomiteen) med sikte på en vurdering av:

- a. den nåværende sosialarbeiderutdannings plass i et postgymnasialt utdanningssystem,
- b. hvordan den framtidige sosialarbeiderutdanning bør være, og om det er ønskelig at den framtidige utdanning — herunder både grunnutdanningen og en, eventuelt selvstendig videreutdanning for sosialarbeidere — blir innpasset i det utdanningsmønster som er skissert av Videreutdanningskomiteen,
- c. forutsetningene for å innpasse sosialarbeiderutdanningen i et system hvor utdanningen gis kompetanse ved overgang til videregående studier ved andre utdanningsinstitusjoner,
- d. forutsetningene for eventuelle overgangsordninger mellom visse utdanningsformer ved andre videregående utdanningsinstitusjoner og utdanning som gis ved sosialskolene,
- e. konkrete forslag om overgangs- og kombinasjonsmuligheter på grunn-

lag av de forutsetninger som er trukket opp.

Under henvisning til foranstående antar Kirke- og undervisningsdepartementet at en videre drøfting av spørsmålet om høyere utdanning av sosialpersonale for Norges vedkommende bør utstå til resultatet av det utredningsarbeid som Rådet for sosialarbeiderutdanning og Videreutdanningskomiteen vil la opp foreligger.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att F i n I a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast slutföra och för rådet framlägga resultatet av den inom det för planläggning av forskningen rörande arktisk medicin tillsatta expertorganet pågående utredningen angående inrättandet av ett nordiskt institut för arktisk medicin, anknutet till en medicinsk fakultet.

(Se Rek. 11/1960.)

1894
Rek- 17/1964/k: Bilaga

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

(Se rek. 11/1960: Bilaga)

Meddelanden
om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till
studieutbytesresor mellan nordiska skolor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges oeh Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1967 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i varje nordiskt land årligen ställa avsevärt förhöjda medel till förfogande för studieutbytesresor så att en successiv utbyggnad av elevutbytesverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna blir möjlig.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967:

I finansåret 1968/69 vil der i Danmark være 106 000 kr. til rådighed for udvekslingsrejser i studieøjemed for elever i folkeskolen. En ansøgt forhøjelse af bevillingen til udvekslingsrejser for gymnasieelever, hvorved bevillingen søgtes bragt op på 50 000 kr. i finansåret 1968/69, har ikke kunnet imødekommes, hvorfor der i nævnte finansår, som i indeværende, kun vil stå 30 000 kr. til rådighed til formålet. Man agter på ny at forelægge spørgsmålet om en forhøjelse af bevillingen, når budgettet for finansåret 1969/70 skal udarbejdes.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar som tillägg till det den 24 november 1967 avgivna meddelandet den 30 november 1967:

Kirke- og undervisningsdepartement meddeler, at man har overladt til Foreningen Norden at uddele bevillinger til elevrejser i de nordiske lande. Bevillingen i 1967 er på 90 000 kr. og skal dække tilskud til elevrejser fra lærerskolen foruden elevrejser fra gymnasieskolen og andre skoleformer.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Undervisningsministeriet i Finland hänvisar till sitt meddelande den 31 januari 1967. Undervisningsministeriet har under år 1967 haft till förfogande samma belopp som under år 1966 eller följande: för skolelevutbyte 50 000 ink, för svenskstipendier för finska skolelever 35 000 mk samt för studieresor till de övriga nordiska länderna för gymnasister 10 000 mk eller sammanlagt 95 000 mk. För år 1968 har i budgeten föreslagits ett anslag om 101 000 mk för ändamålet.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 8 februari 1968:

I budsjett-terminen 1967 ble det gilt el tilskott av midler på statsbudsjettet til elevutvekslingsreiser på i alt kr 100 000. For 1968 er det funnet plass for en økning på kr 30 000, slik at den samlede sum lil formålet i 1968 er kr 130 000.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1968:

För budgetåret 1967/68 har anvisats 36 000 kronor såsom bidrag till resestipendier åt studerande i grundskola, gymnasium etc. för studier i övriga nordiska länder. I 1968 års statsverksproposition föreslås en höjning av detta bidrag till 57 000 kronor för budgetåret 1968/69. Bidraget till Nordens skolresetjänst föreslås utgå med 7 500 kronor.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivna meddelanden om rekommendation nr 20/1964 från regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

De i meddelandena redovisade anslagen för studieutbytesresor innebär i viss mån en ökning av föregående års anslag och har sålunda berett ekonomiska möjligheter för en viss ökning av det i rekommendationen avsedda elevutbytet mellan skolorna i de nordiska länderna. De för ändamålet anvisade statsmedlen har i de olika länderna dock utgått med olika stora belopp. Utskottet vil i framhålla det angelägna i all alla de nordiska länderna kommer upp på samma nivå i delta avseende. Utskottet förutsätter att de ifrågavarande medlen även framgent årligen successivt höjes, och föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser
spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Hakon Johnsen

Vice förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Sillanpää

Jón Skaftason

Meddelanden

om rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk

i överlämnade av Danmarks regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att snarast vidtaga åtgärder för att stärka undervisningen i de nordiska ländernas språk vid folkskoleseminarier och lärarhögskolor;
2. att vidtaga åtgärder för anordnande av en effektiv efterundervisning i berörda språk för redan utexaminerade lärare;
3. att vidtaga åtgärder i syfte att de blivande lärarna instrueras i den moderna undervisningsmetodikerna i fråga om utnyttjande av audiovisuella hjälpmedel vid språkundervisningen, samt
4. att ställa nödiga anslag till förfogande för anordnande av utbyte av lärare mellan seminarier och lärarhögskolor, utbyte av lärarkandidater, besök av reselektorer eller språkassistenter, föredrag av författare och andra kulturpersonligheter samt utbyggnad av bibliotekens vid seminarierna och lärarhögskolorna bestånd av nordisk litteratur samt prenumeration på nordiska tidskrifter till dessa.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Som tidigare meddelat liar Danmark som koordinerande land i denne sag anmodet Nordisk Kulturkommission om at foretage en nærmere undersøgelse af de i rekommandationen omhandlede spørgsmål og fremkomme med forslag til praktiske foranstaltninger.

Nordisk Kulturkommission har med udgangspunkt dels i Nordisk Råds ovenstående rekommandation og Nordisk Råds rekommandation nr. 24/1964 angående udvidet lærerudveksling, dels i et forslag fra Det nordiske Seminaristråd om oprettelse af en nordisk højskole for lærerstudierende, dels i en henstilling fra Foreningerne Nordens delegeretmøde om udredning

Rek. 23/1964/k

af nabosprogundervisningens målsætning m. v., iidredet spørgsmålet om nabosprogundervisningen i de nordiske lande.

Udredningen er sket dels gennem en af undervisningsrådet Evert Ullstad i samråd med andre sagkyndige i de nordiske lande foretaget kortlægning af nabosprogundervisningen, dels gennem nationale arbejdsgrupper i hvert af landene.

På sit plenarmøde i Odense 8.—11. november 1967 vedtog Nordisk Kulturkommission i denne sag en rekommandation til regeringerne i de nordiske lande, hvori henstilles, at der tilvejebringes et for de nordiske lande fælles mål for nabosprogundervisningen, samt at der tilvejebringes detaljerede og konkrete anvisninger for undervisningen.

I rekommandationen forudsættes det bl. a., at der lægges vægt på læreruddannelsen i nabosprogene, og at der skabes øgede muligheder for efteruddannelse både på nationalt og på fællesnordisk plan.

Der henvises i øvrigt til Nordisk Kulturkommissions beretning.

For Danmarks vedkommende kan det herudover meddeles, at et af læreruddannelsesudvalget nedsat sagkyndigt udvalg vedrørende nye studieplaner for dansk som liniefag har modtaget alt foreliggende materiale med anmodning om, at udvalget inddrager de i materialet fremsatte synspunkter og forslag i sine overvejelser, samt at der for finansåret 1967/68 er stillet et beløb på 6 000 d. kr. til rådighed for udveksling af seminarielærere med andre nordiske lande, og at man for finansåret 1968/69 søger at stille et beløb på 10 000 d. kr. til rådighed for formålet.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar som tillägg till det den 24 november 1967 avgivna meddelandet den «30 november 1967:

Herudover kan man meddele, at Finland til udveksling af seminarieelever disponerer over en bevilling på 6 000 FM, og at den norske regering til ovenstående fællesmeddelelse kan føje, at undervisningsplanen for lærerskolerne indeholder bestemmelser om, at eleverne som pensum skal gennemgå mindst 40—50 sider dansk og svensk lyrik og/eller prosa, samt at der også tages hensyn til finlandssvensk litteratur.

For øvrigt stilles der som tidligere år midler til rådighed til udveksling af elever og lærere fra lærerskolen ined tilsvarende elever og lærere fra nabolandene. Foreningen Norden er behjælpelig med den tekniske gennemførelse af udvekslingerne og der regnes med mindst et par udvekslinger årligt til i alt 6 000 -8 000 kr.

Endvidere kan del norske kirke- og undervisningsdepartement meddele, at man har overladt iil foreningen Norden al uddele bevillinger til elevrejser i de nordiske lande. Bevillingen i 1967 er på 90 000 kr. og skal dække tilskud til elevrejser fra lærerskolen foruden elevrejser fra gymnasieskolen og andre skoleformer.

Meddelanden

om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte

(Överlämnade av Danmarks, Finlands oeh Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att D a i i m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att årligen ställa envar ett belopp — i Sverige 100 000 svenska kronor och i de övriga nordiska länderna av motsvarande storleksordning — till förfogande för lärarutbyte mellan skolor i de nordiska länderna, och
2. att årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967:

Som koordinerande land har Danmark anmodet Nordisk Kulturkommission om at undersøge de i rekommandationen omhandlede spörsmål og stille forslag til praktiske foranstaltninger.

Vedrørende Nordisk Kulturkommissions behandling af sagen henvises til den til rekommandation nr. 23/1964 angående udbyggelse af folkeskoleseminariernes undervisning i nabolandenes sprog afgivne meddelelse.

I den af Nordisk Kulturkommission på sit plenarmøde i Odense 8.—11. oktober 1967 vedtagne rekommandation vedrørende nabosprogundervisningen i de nordiske lande er det blandt andet forudsat, at lærerudvekslingen og rejselektorvirksomheden i de nordiske lande fortsat udbygges.

Herudover kan det oplyses, at den danske regering i finansåret 1967/68 har ydet tilskud til den stedfindende lærerudveksling på i alt 52 500 d. kr., samt at man har ydet tilskud på i alt 20 000 d. kr. lil den af Foreningen Norden arrangerede rejselektorvirksomhed.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Undervisningsministeriet hänvisar lill det gemensamma meddelande som

1901

Rek. 24/1964/k

avläts av den danska regeringen den 24 januari 1967.¹ Undervisningsministeriet i Finland har haft ett anslag om 19 000 mk till förfogande för lärarutbyte med de nordiska länderna samt 5 000 mk för reselektorsverksamheten. För år 1968 har föreslagits ett anslag om 35 600 mk att användas för utbyte av lärare samt andra kulturarbetare. Föreningen Pohjola-Norden handhar det praktiska genomförandet av lärarutbyte och har till föreningens stöd tillsatts en särskild kommission med representanter från skolstyrelsen och föreningen.

Sve r i g e s r e g e r i n g (utbildningsdepartementet) meddelar den 17 januari 1968:

För innevarande budgetår utgår bidrag till svenska föreningen Norden med 85 000 kronor för lektoratsverksamheten och med 40 000 kronor för lärarutbytet. I statsverkspropositionen föreslås bidragen höjda till 94 000 kronor respektive 45 000 kronor för budgetåret 1968/69.

I övrigt hänvisas till det av Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar avgivna meddelandet angående rekommendation nr 23/1964.

¹ Se Nordiska rådet, lö:e sess., s. 1919.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1964 angående harmonisering av Lolagsbeskattningen

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland Norge och Sverige att utreda frågan, i vad mån en harmonisering av bolagsbeskattningens konstruktion och metoder är en lämplig väg att främja de ekonomiska förhållandena i Norden.

Danmarks regering (Finansministeriet, Skattedepartementet) meddelar den 21 november 1967:

Vedrørende den heromhandlede rekommandation kan man fortsat henholde sig til det i meddelelse herfra af 26. november 1964 udtalte. (*Nordisk Råd, 13. session, side 1910.*)

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1967:

Finlands regering hänvisar till vad på dess vägnar meddelades den 24 januari 1967.¹

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Den svenska regeringen åberopar sina meddelanden av den 30 november 1965 och den 31 januari 1967 i denna fråga². Den svenska översyn av bolagsbeskattningen som nämnts i meddelandena har blivit försenad. Den beräknas bli slutförd under år 1968.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1922.

² Se Nordisk Råd, 14:e sess., s. 1618 och Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1923.

Meddelande

ora rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning

f Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning under särskilt beaktande av del system för denna beskattning som förberedes inom EEC.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Rekommendationen behandlades senast i ett meddelande den 31 januari 1967¹ till Nordiska rådet inför dess 15:e session. Vid denna session lämnade regeringarna i Finland, Island, Norge och Sverige dessutom svar på fråga om en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning. Vad som därvid framfördes äger alltså giltighet. Härutöver må tilläggas följande.

I Danmark infördes en allmän mervärdeskatt den 3 juli 1967 i ersättning för tidigare gällande omsättningsskatt i partihandelsledet. Mervärdeskatten omfattar samtliga led i produktions- och distributionskedjan.

I Sverige avlämnades i oktober 1967 ett betänkande avseende bl. a. en teknisk översyn av ett under 1964 framlagt kommittéförslag om en svensk mervärdeskatt av i princip samma konstruktion som den danska skatten.

Som tidigare meddelats har det i Norge tillsatts en utredning, Skattekomitéen av 1966, med uppgift att värdera det samlade skattesystemet, härunder inbegripet den indirekta beskattningen och formerna för sådan beskattning. Utredningen skall avge sitt betänkande vid utgången av 1967.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1924.

Det övervägs att om möjligt redan våren 1968 förelägga Stortinget en rapport om mervärdeskatt på grundval av Skattekomitéens betänkande. En eventuell lagproposition om införande av en mervärdeskatt kan föreligga tidigast våren 1969.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande från Sveriges regering om rekommendation nr 27/1964.

Av meddelandet i anledning av rekommendationen framgår, dels att en allmän mervärdeskatt införts i Danmark den 3 juli 1967, dels att i Sverige förslag kommer att föreläggas innevarande års riksdag om en övergång till mervärdeskatt, dels att frågan om den indirekta beskattningens utformning är under utredning i Finland och Norge. Det framgår vidare att en kontinuerlig kontakt förekommer mellan berörda departement och ämbetsverk i frågan.

Rekommendationens syfte synes sålunda ha uppnåtts. Utskottet finner rekommendation nr 27/1964 kunna anses slutbehandlad.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 19 januari 1968

Eric Carlsson Ilagnar Christensen Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

1906

*Rek. 28/1964/e

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 27 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattning på sådana områden, där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Finansministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Man liar ikke yderligere oplysninger at give vedrørende denne rekommendation.

N o r g e s r e g e r i n g (Finans- och tolldepartementet) meddelar den 11 januari 1968:

Ekonomiska utskottet i Nordisk Råd liar i sin betenkning av 10. mars 1967¹ blant annet anført at det etter utskottets mening ville være verdifullt om en koordinering av beskatningen av motorkjøretøyer kunne komme istand. Videre uttales det at etter utskottets syn burde de nordiske land prøve om det finnes mulighet til å rense ut en rad med punktskatter som er i bruk i dag.

For Norges vedkommende er stillingen den at Skattekomiteen av 1966, som har vurdert det samlede beskatningssystemet i Norge — herunder den indirekte beskatningen, har avgitt innstilling den 30. desember 1967. Et av hovedspørsmålene som drøftes i denne komiteinnstillingen og som administrasjonen må ta opp til nærmere vurdering, er spørsmålet om innføring av merverdiavgift. I denne forbindelse må man også komme inn på spørsmålet om det vil være mulig og hensiktsmessig å sløyfe noen av særavgif-

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 192 S.

1907
Hek. 28/1964/e

tene. Komiteen har anbefalt oppnevnt et eget utvalg til å gjennomgå særavgiftskomplekset. Da en merverdiavgift også vil omfatte transportytelser, vil man i denne sammenheng også måtte drøfte spørsmålet om det prinsipielle opplegget for beskatningen av motorkjøretøyer. Det er naturlig at man under arbeidet med disse spørsmål vil legge vekt på de erfaringer man har høstet i Danmark etter innføringen av merverdiavgift der og de resultater man kommer til i Sverige ved det utredningsarbeid som der er i gang for å skaffe materiale til belysning av problemene vedrørende hvilke prinsipper og systemer avgiftene på motorkjøretøyer bør utbygges etter.

S v e r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1907:

För Sveriges vidkommande är inte något nytt att anföra beträffande de spørsmål rekommendationen avser.

*b i l a g a***Avtals mellan Sverige och Finland om viss tull- och skattefrihet vid byggande av gränsbroar m. m.****Artikel 1**

I fråga om vara, elektrisk kraft och tjänstepreslation för byggande, underhåll och drift av bro, «anläggning för färjeförbindelse och annan anläggning för trafikförbindelse över riksgränsen inoin landgränsområdet mellan Finland och Sverige gäller beträffande tull och skatt vad som stadgas i detta avtal.

Avtalet gäller även för muddrings-, schaklnings- och annat jämförligi arbete i samband med byggande och underhåll av anläggning som avses i första stycket.

Artikel 2

Med skatt avses i detta avtal sådan statlig skatt och därmed jämförlig avgift av annat slag än tull, som utgår på grundval av omsättning, tillverkning, ianspråktagande, införsel eller utförsel.

Artikel Ii

I fråga om vara, som är avsedd att användas för ändamål som anges i artikel 1, utgår tull och skatt enligt vad som gäller vid försäljning, uthyrning eller ianspråktagande i eller införsel till den avtalsslutande stat, i vilken den som utför arbetet tillverkat, köpt eller hyrt varan eller fått den lorlullad. I följd härav får sådan vara tull- och skattefritt införas till den ena avtalsslutande staten från den andra under förutsättning att överföringen sker av den som utför arbetet och att, när fråga är om maskin, verktyg, material och annat som inte förbrukats för arbetets utförande, varan återförs eller utförs efter användningen.

överföring som sägs i första stycket berättigar icke till restitution av tull eller skatt under återopande av utförsel iill den andra staten.

Härutöver gäller att vara som avses i första stycket är undantagen från särskild utförselavgift.

Artikel 4

Vad som anges i artikel 3 beträffande vara gäller i tillämpliga delar även beträffande elektrisk kraft.

Artikel 5

I fråga «in tjänsteprestalation för ändamål som anges i artikel 1 utgår skatt enligt vad som gäller vid utförande av sådan prestation i den avtalslutande stat, i vilken den som utför arbetet är bosatt.

För eljest skattepliktig arbetsprestation utgår icke skatt, när den utförs på anläggningen i en av de avtalsslutande staterna av någon som är bosatt i den andra.

Artikel 6

Som byggande enligt artikel 1 anses uppförande, återuppförande, förbättring, ändring, flyttning, rivning och annat jämförligt arbete samt undersöknings- och förberedelsearbete i samband därmed.

Som underhåll och drift enligt artikel 1 anses reparation, utbyte av delar och annat material, skötsel, rengöring, belysning samt vidare skydds-, service- och annan åtgärd för trafikändamål.

Artikel 7

Till bro hänföres den egentliga brokonstruktionen, belysnings- och andra anordningar på eller i anslutning till denna samt brobankarna, allt enligt godkänd plan eller ritning.

Till annan i artikel 1 angiven anläggning hänföres färjeläge och annan fast trafikanläggning samt anordningar på eller i anslutning till denna, såsom maskineri, maskinrum, bommar och trossar, allt enligt godkänd plan eller ritning.

Till vara som avses i artikel 3 hänföres delar, element, byggnads-, ytbehandlings- och impregneringsmaterial och annan motsvarande material till anläggningen samt byggnadsställningar, material till sådana och andra hjälpanordningar, verktyg, maskiner, bränsle, smörjmedel och annat material m. m., som behövs för ändamål som avses i artikel 1.

Artikel 8

De avtalsslutande staterna skall utbyta sådana uppgifter, som behövs för tillämpningen av detta avtal.

Artikel 9

Kan någon visa, att lull- eller beskaltningsmyndigheterna i de avtalsslutande staterna vidtagit åtgärd i strid med detta avtal, äger han göra framställning i saken hos den stat där han anses vara bosatt. Anses framställningen grundad, äger denna stats högsta finansmyndighet träffa överenskommelse med den andra stats högsta finansmyndighet för att undvika den mot avtalet stridande åtgärden.

Artikel 10

Delta avtal skall ratificeras och träder i kraft trettio dagar efter ratifikationsinstrumentens utväxling, som skall äga rum i Stockholm. Dock gäller detta avtal i tillämpliga delar även beträffande varor, som före avtalets ikraftträdande överförts från Sverige till Finland vid byggande och underhåll av den bro över Torne älv vid Aavasaksa i Överlorneå kommun, Finland och Övertorneå, Sverige, som anlagts enligt överenskommelse mellan Finland och Sverige den 29 juni 1963.

Avtalet gäller tills vidare. Avtalsslutande stat kan skriftligen uppsäga avtalet ined tolv månaders uppsägningstid.

Till bekräftelse härav har nedanstående befullmäktigade ombud för regeringarna i Sverige och Finland undertecknat detta avtal.

Som skedde i Helsingfors den 29 januari 1968 i två exemplar, på svenska och finska språken, vilka båda texter skall äga lika vitsord.

För Sveriges regering

Ingemar Hägglöf

För Finlands regering

Paul Gustafsson

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en undersökning av möjligheterna att sänka rösträttsåldern i de nordiska länderna, varvid rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern särskilt bör beaktas.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 november 1967:

Der henvises til Indenrigsministeriets meddelelse af 24. januar 1967 til 15. session.¹

F i n l a n d s r e g e r i n g (Jusitieministeriet) meddelar den 20 december 1967:

Efter det att spørgsmålet om genomförande av rekommendationen behandlats vid möte mellan kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete i Stockholm den 23 oktober 1967 och vid nordiskt justitieministermöte påföljande dag fattade finska regeringen den 25 oktober 1967 ett principbeslut om att såväl rösträttsåldern som myndighetsåldern skulle sänkas till 20 år. Avsikten är att detta beslut skall förverkligas i samband med den rådande totalrevisionen av förmynderskapslagsiftningen och vallagstiftningen.

N o r g e s r e g e r i n g (Justisdepartementet) meddelar den 5 december 1967:

Som nevnt i tidligere meldinger om denne rekommandasjon² har spørgsmålet om å senke stemmerettsalderen i Norge vært utredd av et sakkyndig utvalg. Utvalgets innstilling ble av regjeringen sendt Stortinget ved en egen melding (St.meld. nr. 41 for 1964—65). Stortingets utenriks- og konstitusjonskomite behandlet meldingen i Innst. S. nr. 24 for 1967—68 om forslag til endring av grunnlovens §§ 50 og 61. Komiteen foreslo enstemmig at stemmerettsalderen bør være 20 år.

¹ Se Nordiska rådet, 15: e sess., s. 1935.

² Se Nordiska rådet, 15: c sess., s. 1936.

Komiteen uttalte videre at stemmeretts- og valgbarhetsalderen bør falle sammen, og da det etter komiteens mening vil være prinsipielt uheldig å åpne adgang for umyndige til å kunne velges som medlemmer av Stortinget, ble regjeringen anmodet om å sette fram forslag til lovendring med sikte på å senke også myndighetsalderen til 20 år. Komiteen anså det meget ønskelig at de nødvendige lovendringer kan iverksettes i god tid før neste stortingsvalg høsten 1969.

Stortinget fatlet 24. november 1967 med 128 mot 2 stemmer vedtak om grunnlovsendringer i samsvar med utenriks- og konstitusjonskomiteens innstilling.

Etter dette tar Justisdepartementet sikte på i løpet av året 1968 å søke fremmet proposisjon om lov om endringer i vergemålsloven hvoretter myndighetsalderen senkes til 20 år.

Før utenriks- og konstitusjonskomiteens innstilling forelå i november 1967, ble spørsmålet om senking av myndighetsalderen og dennes sammenheng med stemmerettsalderen drøftet på møte mellom de nordiske justisministre og mellom kontaktmennene for nordisk lovsamarbeid i Stockholm 23.—25. oktober 1967. I samsvar med vedtak på juslministermøtet har det norske justisdepartementet nå talt initiativ til nordisk lovsamarbeid om myndighetsalderen.

Sve r i g e s r e g e r i n g (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967:

Den i meddelandet till 15 :e sessionen¹ omnämnda promemoria med förslag till sänkning av myndighetsåldern som avlämnades av den svenska förmynderskapsutredningei i januari 1967 behandlar även frågan om rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern. Promemorian har remissbehandlats och är nu föremål för övertägande inom justitiedepartementet. Innan slutlig ställning tas till förslaget måste frågan om eventuella följdändringar av vissa andra lagstadgade åldersgränser utredas.

På svenskt initiativ togs frågan om en sänkning av myndighetsåldern och dennas sammanhang med rösträttsåldern upp till diskussion vid nordiskt justitieministermöte i Stockholm den 24 och 25 oktober 1967. Därvid förklarade man sig från dansk, finländsk och norsk sida skola övertäga frågan. I Island har förslag om sänkning av myndighetsåldern och rösträttsåldern från 21 till 20 år lagts fram.

¹ Se Nordiska rådel, 15:e sess., s. 1030.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 16. session af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer afgivne meddelelser om rekommandation nr. 31/1964.

Af meddelelserne fremgår, at nedsættelse af myndighedsalderen til 20 år nu overvejes i alle landene. I Norge og Sverige er valgretsalderen allerede nedsat til 20 år, i Finland og Island er der truffet beslutning om at foreslå ændring af valgretsalderen til 20 år, og i Danmark vil spørgsmålet om en tilsvarende nedsættelse af valgretsalderen nu blive overvejet.

Herefter vil rekommandation nr. 31/1964 kunne anses som færdigbehandlet i rådet.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rek. nr. 31/1964 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 25. januar 1968

Erik A damsson

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Har a

Osmo Kock

Johan Møller Warmedal

Harald Samuelsberg

Niels Erik Wååg

Meddelande

om rekommendation nr 1/1963 angående auktorisation av optiker

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för införande av likartade regler angående auktorisation av glasögonoptiker samt att i anslutning härtill undersöka möjligheterna för en gemensam specialutbildning för denna yrkesgrupp.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det fællesnordiske udvalg vedrørende autorisation af optikere har på et møde i København drøftet de nuværende uddannelses- og legitimationsordninger for brilleoptikere i Norden på grundlag af redegørelser udarbejdet i de enkelte lande. Der var på mødet enighed om, at udvalget, på grund af de eksisterende forskelle mellem uddannelserne i de enkelte lande, i sit fortsatte arbejde skal undersøge mulighederne for at opstille ensartede uddannelseskraav for brilleoptikere i hele Norden.

Med hensyn til spørgsmålet om en fælles specialuddannelse for brilleoptikere blev det aftalt, at de i udvalget siddende optikerrepræsentanter skal udarbejde forslag til en sådan uddannelse.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia m. m.

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. upprätta en nordisk kursverksamhet för studerande med ämnet historia som huvudfack i likhet med de kurser, som anordnas för de modersmålsstuderande, samt skapa en ordning, enligt vilken historiker från de andra nordiska länderna vid universiteten kunde meddela undervisning i sina respektive länders historia för övriga historiestuderande, samt
2. undersöka, huruvida behov av förstärkning av det nordiska inslaget i universitetsundervisningen genom exempelvis nordisk kursverksamhet eller beviljande av stipendier för studier i annat nordiskt land finnes inom andra ämnen med nära anknytning till den nordiska kulturtraditionen.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordisk kulturkommission, som af koordinerande land i denne sag, Danmark, var blevet anmodet om nærmere at udrede forudsætningerne for en virkeliggørelse af rekommendationens planer, har besluttet sig for, efter endnu en forsøgsperiode, som skal omfatte to kurser i sommeren 1968, at søge kurserne gjort permanente fra sommeren 1989.

Til gennemførelse af sommerkurserne i 1968, som skal afholdes i henholdsvis Finland og Danmark, har Nordisk Kulturkommission ansøgt Nordisk kulturfond om den nødvendige støtte.

NKK agter snarest at afgive indstilling til de nordiske regeringer om, at kursusvirksomheden søges gjort permanent fra og med 1969 ved optagelse på de nationale budgetter.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Xorges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i och för anordnande av nordiska universitetskurser för studerande i arkeologi och folklivsforskning.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 1 december 1967:

I tilslutning til den af den finske regering på samtlige nordiske regeringers vegne afgivne meddelelse kan det for Danmarks vedkommende oplyses, at det frembyder betydelige vanskeligheder at skaffe kvalificerede lærerkræfter til afholdelse af omhandlede kurser. Man henviser i øvrigt til Nordisk Kulturkommissions beretning til Nordisk Råds 16. session.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Undervisningsministeriet har anmodat Nordiska kulturkommissionen att inkomma med utlåtande i ärendet och hänvisar till sitt meddelande den 20 januari 1967¹. I detta meddelande nämndes att Nordiska kulturkommissionen tillsatt ett expertutskott med professor Arbman som ordförande, samt att expertutskottet skulle utarbeta ett definitivt utlåtande i början av år 1967. På grund av ordförandens sjukdom har arbetet dock inte kunnat fullföljas under år 1967. För Finlands del hade redan under år 1966 ingått ett jakande svar rörande möjligheterna att anordna ifrågavarande kurser. Dessutom hänvisas till Nordiska kulturkommissionens årsrapport under sektion I.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1939.

1917

Rek. 3/1965/k

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet meddelar den 17 november 1967:

Fra norsk side bar man bedt om å få opplyst at man i Norge avventer innstilling fra et ekspertutvalg under Nordisk Kulturkommisjon.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete

(Överlämnade av Finlands och Islands regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för en intensifiering av det nordiska statistiska samarbetet särskilt på de områden, där det raskt ökande nordiska samarbetet ställer växande krav på fullt jämförlig statistik.

Finlands regering (finansministeriet meddelar den 25 november 1967:

Finlands regering hänvisar till vad på dess vägnar meddelades den 24 januari 1967.¹

Islands regering (Hagstofa islands) meddelar i december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Mulighetene for aa utvide det nordiske statistiske samarbeidet ble drøftet paa det 25. nordiske sjefsstatistikermøte i Oslo i juni 1967. Paa møtet ble del utarbeidd en redegjøring til Nordisk Raad om det naaværende omfang av det statistiske samarbeidet i Norden og om de muligheter som foreligger for aa utvide det ytterligere. Det ble i den sammenheng anbefalt at det nordiske sjefsstatistikermøte blir gjort til koordinerende instans for alt arbeid med statistiske spørsmål som drives av nordiske samarbeidsorganer av statlig karakter, og at det bevilges midler til et permanent nordisk sekretariat for sjefsstatistikermøtet.

Sjefsstatistikermøtets redegjøring vil bli lagt fram for Nordisk Raad som et regjeringsforslag reist av Norges regjering.

Blant de andre saker som ble drøftet paa det 25. sjefsstatistikermøte nevnes statistisk utnytting av administrative registre, de statistiske sentralbyråenes stilling og oppgaver i relasjon til den samfunnsvitenskapelige

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1922.

1919

Rek. 4/1965/e

forskning, samarbeid om regionalstatistikk og prognoser, statistisk oppgavegiving til internasjonale organisasjoner og besøk av stipendiater fra internasjonale organisasjoner.

Etterfølgende korte meldinger om siste aars virksomhet i de nordiske statistiske samarbeidsutvalg, er utarbeidet av de sentralbyraer der har formannskap for vedkommende utvalg.

Danmarks Statistik, København, har formannskap for utvalg nr. 2, 3 og 10, Statistiska centralbyrå, Helsingfors, for nr. 1, 4 og 12, Statistisk sentralbyrå, Oslo, for nr. 5, 6 og 7, og statistiska centralbyrå, Stockholm, for nr. 8, 9 og 11.

1. Nordiska utskottet för befolknings- och arbetskraftsstatistik

Utskottet har under året koncentrerat sin verksamhet till samordning av de nordiska synpunkterna på förslag från organ inom FN i fråga om 1970 års folkräkningar. Behandlingen av dessa frågor inom FN slutföres i huvudsak under första halvåret 1968, men ett fortsatt arbete för ytterligare koordinering av de nordiska ländernas räkningar behövdes ännu efter denna tid.

2. Det nordiske udvalg vedrørende nationalregnskabsstatistik

Udvalget har søgt at koordinere de nordiske synpunkter paa revisionen af det internationale nationalregnskabssystem, som foregaar inden for FN's statistiske organer. Udvalget skal endvidere udarbejde forslag til udbygning af nationalregnskabet med indkomstfordelinger. Arbejdet hermed er paa begyndt i udvalget, og fortsat behandling af problemerne er planlagt.

< ?. Det nordiske udvalg vedrørende jordbrugsstatistik

Udvalget har beskæftiget sig med undersøgelser over sammenlignelighed med hensyn til definitioner og begreber i jordbrugsstatistikken, dels de nordiske lande imellem, dels mellem de nordiske lande og ECE-landene.

4. Nordiska utskottet för industri- och annan näringsstatistik

Utskottet har strävat att samordna de nordiska ländernas synpunkter på den omfattande revision av den internationella grupperingen av näringgrenar, vilken förberedes av statistiska organ inom FN.

5. Utvalget for samferdselsstatistikk

Utvalget har utarbeidd en oversikt over statistisk arbeid paa samferdselsområdet som drives av nordisk samarbeidsorganer utenom sjefsstatistikermötets regi. Det dreier seg om jernbanestatistikk, luftfartsstatistikk og poststatistikk.

G. Utvalget for sosialstatistikk;

Utvalget har utarbeidd en oversikt over nordiske samarbeidsorganer paa det sosialstatistiske omraade utenfor de statistiske sentralbyraaer. De to organer dette gjelder, Den nordiske sosialstatistikkomite og Delegasjonen for nordisk alkoholstatistikk, har hittil sett det som sin hovedoppgave aa legge fram sammenliknbare data paa grunnlag av eksisterende statistikk.

7. Utvalget for kriminalstatistikk

Utvalget som ble opprettet i 1966, bar som et l'ørste skritt mot samordning av nordisk kriminalstatistikk salt i gang arbeid med en nordisk standard for gruppering av lovbrudd.

8. Nordiska utskottet för undervisnings- och annan kulturstatistik

Utskottet har under 1967 behandlat två områden, dels frågan om en arbeidsplan för arbetet med att åstadkomma en likformig statistik för de nordiska länderna avseende de offentliga utgifterna för högre utbildning och forskning, dels frågan om utarbetande av en nordisk standard för utbildningsklassificering. Utrednings- och utvecklingsarbetet på dessa båda områden beräknas pågå fram till 1970.

9. Nordiska utskottet för tekniskt samarbete inom statistikproduktionen

Utskottet liar under 1967 behandlat olika frågor rörande uppbyggnad, underhåll och utnyttjande av EDB-bascrade datarkiv. En inventering av existerande handböcker i statistisk produktionsteknik har utförts. För närvarande pågår förberedelser för ett nordiskt seminarium i registerteknik, vilket är avsett att hållas under första halvåret 1968.

10. Det nordiske udvalg vedrørende befolknings- og arbejdskraftprognoser

Udvalget nedsattes i juni 1966 og har haft til opgave paa grundlag af den løbende befolknings- og arbejdskraftstatistik at drøfte metoder ved udarbejdelse af befolknings- og arbejdskraftprognoser baade for landet som helhed og paa regionale omraader og fremlægge konkrete resultater af sit arbejde.

Udvalget afløstes fra juni 1967 af et generelt prognose-udvalg, som har til opgave at beskæftige sig med prognose og modelbygning i videste forstand.

11. Nordiska utskottet för variinomenklaturfrågor

Utskottet tillsattes i juni 1967 men har tidigare arbetat som ett underutskott under utskottet för industri- och annan näringssstatistik. Under 1967 har utskottet framlagt förslag till en reviderad nordisk näringssstatistisk varuförteckning vilken — efter godkännande av chefsstatistikerna — i

1921

Rek. 4/1965/e

princip kommer att tillämpas fr. o. m. 1968. Vissa kompletterande arbeten med varuförteckningen samt utarbetande av anvisningar m. m. avses komma att utföras under 1968.

12. Nordiska utskottet för regionalstatistik

Utskottet tillsattes i juni 1967 för att behandla problem rörande den statistik, vilken behövdes som bas för regional analys och regionalplanering. Sedan dess har inledande arbeten utförts för att planera och förbereda utskottets verksamhet.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena**

Till ekonomiska utskottet liar hänvisats till rådets sextonde session från Finlands och Islands regeringar avgivna meddelanden om rekommendation nr 4/1965.

I meddelandena lämnas en redogörelse för det pågående och planerade statistiksamarbetet. Det hänvisas vidare till det förslag till utbyggnad av samarbetet som framlagts av Nordiska chefsstatistikermötet och som förelagts Nordiska rådet för uttalande genom ett regeringsförslag från Norges regering.

Under hänvisning till alt ekonomiska utskottet i sitt betänkande över nämnda regeringsförslag (B 6/e) föreslår en rekommendation till regeringarna om utbyggnad av det nordiska statistiska samarbetet, finner utskottet rekommendation nr 4/1965 för rådets del kunna anses slutbehandlad.

Utskottet får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 19 januari 1968

Eric Carlsson

Ragnar Christensen

Arne Geijer

Förman

Yngve Holmberg

Kiiuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

Svenn Strag

V. J. Sukselainen

Meddelanden
om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av
arkitekter m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Islands oeh Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att utreda förutsättningarna för en specialiserad vidareutbildning av arkitekter på nordisk bas,
2. att undersöka möjligheterna för tillskapande av en enhetlig benämning för kvalificerade utövare av arkitektyrket i Norden, samt
3. att vidtaga åtgärder för att tävlingar om lösande av statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter av större vikt måtte stå öppna för arkitekter från samtliga nordiska länder.

Danmarks regering (Boligministeriet) meddelar den 23 november 1967:

For så vidt angår rekommendationens pkt. 3 om statslige og kommunale bygge- og byplankonkurrencer, har Boligministeriet, hvorunder denne del af rekommendationen henhører, den 29. september 1967 efter nærmere undersøgelser foreslået de andre nordiske landes regeringer, at der over for Nordisk Råd redegøres for de foretagne undersøgelser, og at det herefter udtales, at rekommendationens pkt. 3 i det væsentlige kan betragtes som gennemført.

Hvert lands regering kan eventuelt, hvis det skønnes hensigtsmæssigt, foretage supplerende skridt, f.eks. i form af udsendelse af en meddelelse eller henstilling vedrørende den nordiske konkurrenceform til de organer, m.v., der udskriver konkurrencer.

Nogle af regeringerne har endnu ikke afsluttet deres overvejelser vedrørende Boligministeriets forslag. Når delte er sket, vil Nordisk Råd få nærmere underretning.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Boligministeriet) meddelar den 19 december 1967:

Vedrørende rekommendationens punkt 3 om konkurrencer lil løsning af statslige og kommunale bygge- og byplanopgaver:

I meddelelser af 24. november 1965¹, 11. januar 1967- og 23. november 1967 har Boligministeriet som koordinerende styrelse redegjort for forholdene med hensyn til nordiske arkitektkonkurrencer, og man har bl. a. udtalt, at der har været en tilfredsstillende udvikling i gang, siden de nordiske arkitektforbund i 1960 rettede den henvendelse til Nordisk Råd, som har givet sig udtryk i rekommendation nr. 5/1965, punkt 3.

På grundlag af indhentede supplerende oplysninger og stedfundne drøftelser med de pågældende stalsstyrelser i de andre nordiske lande kan følgende herefter oplyses:

I Finland er bygnadsstyrelsen, Finska landkommunernas förbund och Finska städernas förbund blevet anmodet om at iagllage den nævnte rekommendation fra Nordisk Råd.

I Norge vil statens bygge- og eiendomsdirektorat være opmærksom på rekommendationens intentioner og til enhver lid vurdere, hvorvidt visse opgaver egner sig for nordiske arkitektkonkurrencer. For så vidt angår det kommunale område i Norge, mener kommunal- og arbejdsdepartementet, at spørgsmålet i første række afhænger af et initiativ fra de kommunale myndigheders side, og at en henstilling herom lil kommunerne i givet fald formentlig bør udgå fra Norges byforbund og Norges herredsforbund.

I Sverige mener kommunikationsdepartementet, at der ikke er anledning til at træffe særlige foranstaltninger, idet både statslige og kommunale myndigheder er vidende om værdien af at henvende sig lil fagmænd fra hele Norden i forbindelse med sløre konkurrencer. I den lid, som er forløbet siden henvendelsen fra de nordiske arkitektforbund lil Nordisk Råd, er antallet af nordiske arkitektkonkurrencer øget betragteligt.

De nordiske landes regeringer mener herefter, at rekommendationens pkt. 3 i det væsentlige kan betragtes som gennemført. Hvert lands regering kan eventuelt, hvis det skønnes hensigtsmæssigt, foretage supplerende skridt, f. eks. i form af udsendelse af en meddelelse eller henstilling vedrørende den nordiske konkurrenceform lil de organer m. v., der udskriver konkurrencer. Boligministeriet har for Danmarks vedkommende udsendl følgende meddelelse til statslige og kommunale styrelser m. v.:

Nordisk Råd har i 1965 som rekommendation nr. 5 pkt 3 vedtaget at anbefale de nordiske landes regeringer at drage omsorg for, at konkurrencer om løsning af statslige og kommunale bygge- og byplanopgaver af større vægt kommer lil at stå åbne for arkitekter fra samtlige nordiske lande. De nordiske landes regeringer har herefter undersøgt forholdene og fundet, at der har været tilfredsstillende udvikling i gang, siden de nordiske arkitekt-

¹ Se Nordisk Råd, 14. sess., s. 1640.

² Se Nordiska rådet, 15 :e sess., s. 1945.

forbund i 1960 rettede den henvendelse til Nordisk Råd, som har givet sig udtryk i den nævnte rekommandation nr. 5/1965, pkt. 3. Arkitektkonkurrencer om større statslige og kommunale byggeopgaver har således i sligende omfang stået åbne for arkitekter fra alle de nordiske lande. Denne udvikling bør efter regeringernes opfattelse føres endnu videre, og man lægger i denne forbindelse særlig vægt på, at det må forøge konkurrencernes værdi, at en større kreds får lejlighed til at deltage.

Boligministeriet skal derfor henstille, at de statslige og kommunale myndigheder, som udskriver konkurrencer vedrørende større byggeopgaver og byplanopgaver, i så vid udstrækning som muligt lader konkurrencerne slå åbne for deltagere fra samtlige nordiske lande. De nordiske landes arkitektforbund vil være behjælpelig med tilrettelæggelsen af konkurrencerne på grundlag af de af forbundene tilrådte »Konkurrenceregier gældende for nordiske arkitektur- og byplankonkurrencer».

Regeringerne mener herefter, at der ikke er videre at foretage med hensyn til rekommandationens gennemførelse.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriel for kulturelle anliggender) meddelar den 19 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som oplyst af den danske regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) ved meddelelse af 23. januar 1967¹ lil Nordisk Råds 15. session har ministeriel som koordinerende myndighed, for så vidt angår rekommandationens punkter 1 og 2, foreslået, at de omhandlede problemer undersøges nærmere i to særskilte udvalg. Den finske og den norske regering har tilsluttet sig dette forslag, hvorimod den islandske og den svenske regering endnu ikke har taget stilling hertil.

Ministeriet for kulturelle anliggender har ikke ment med den indtil nu foreliggende tilslutning at kunne iværksætte det foreslåede udvalgsarbejde.

I s l a n d s r e g e r i n g (Mennlamálaráðuneytið) meddelar den 29 januari 1968:

I tilknytning lil det danske kulturministeriums meddelelse af 19. december 1967 på vegne af alle regeringerne kan meddeles al dette ministerium i dag har skrevet et brev lil det danske kulturministerium hvor det bl. a. he-

skal man meddele, at nærværende ministerium har intet imod forslaget om at videreuddannelsen bliver behandlet i et særskilt udvalg og man vil sætte pris på at kunne følge med arbejdet, selv om det næppe vil være anledning lil at udpege en repræsentant for ministeriet til det omhandlede udvalg, da der ikke endnu er blevet etableret nogen arkitektuddannelse i Island. Ministeriet vil anmode Islands arkitektforbund om at undersøge mulighederne for deltagelse i udvalgsarbejdet.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1046.

Vedrørende behandlingen af punkt 2 (erhvervsbenævnelsen) skal man oplyse, at sagen her sorterer under industriministeriet. Det kan bemærkes at arkitekt-titlen allerede er lovbeskyttet i Island.

Sve r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

I fråga om punkt 3 i rekommendationen, avseende tävlingar som medel att lösa statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter, hänvisas till meddelande från danska regeringen (Boligministeriet) och till tidigare meddelande från svenska regeringen (kommunikationsdepartementet)².

² Se Nordisk Råd, 14:e sess., s. 1644.

BILAGA 1

Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om utbildning av arkitekter in. m.

Til Sveriges regering

Af den meddelelse vedrørende rekommandation nr. 5/1965 angående uddannelse af arkitekter m. m., som Danmarks regering på samtlige regerings vegne afgav til rådets 15. session i 1967, fremgår del, at man fra dansk side som koordinerende land havde foreslået, at de i rekommandationen under punkterne 1 og 2 behandlede problemer, nemlig en specialiseret videreuddannelse af arkitekter på nordisk grundlag samt en ensartet nordisk benævnelse for kvalificerede udøvere af arkitekterhvervet, på grund af problemernes forskelligartede karakter burde undersøges i to særskilte udvalg.

Af meddelelsen til 15. session fremgik det tillige, at Norges regering havde givet sin tilslutning til nedsættelsen af de pågældende udvalg, hvorimod de andre regeringer endnu ikke havde tilkendegivet deres stilling til forslaget.

Til rådets 16. session i 1968 har Danmarks regering i anledning af rekommandationens punkt 1 og 2 på samtlige regerings vegne meddelt, at Finlands og Norges regeringer har givet deres tilslutning til forslaget om at nedsætte lo udvalg, mens Islands og Sveriges regeringer endnu ikke har taget stilling til forslaget. Under disse omstændigheder har Danmarks regering ikke ment at kunne tage initiativ til det foreslåede udvalgsarbejde.

Da en undersøgelse af forudsætningerne for at gennemføre rekommandationen, for så vidt angår punkterne 1 og 2, således ikke har kunnet komme i gang, delvis fordi Sveriges regering endnu ikke har gjort rede for sit standpunkt til det af Danmarks regering stillede forslag, tillader jeg mig at spørge Sveriges regering:

Hvilke foranstaltninger agter regeringen at træffe for at muliggøre, at der kan oplages nordiske forhandlinger om uddannelse af arkitekter m. m. i overensstemmelse med punkterne 1 og 2 i den nu Ire år gamle rekommandation nr 5/1965?

København, den 20. januar 1968

Jørgen Jensen

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session av-
givna meddelanden om rekommendation nr 5/1965 från Danmarks, Finlands,
Islands och Sveriges regeringar.

Utskottet har tagit del av meddelandena liksom av en vid sextonde sessio-
nen av herr Jørgen Jensen till Sveriges regering ställd fråga om utbildning
av arkitekter samt av regeringens svar på frågan.

Härav framgår, att såvitt avser rekommendationens punkt 1 och 2 man
från dansk sida föreslagit att två olika utskott borde tillsättas för att under-
söka dessa frågor och att Finlands, Islands och Norges regeringar anslutit
sig till förslaget. Sveriges regering ställer sig däremot avvisande till förslaget
under hänvisning till att man i första hand bör vinna erfarenheter av den
undervisning för arkitekter vilken avses att ges i det föreslagna nordiska in-
stitutet för samhällsplanering i Stockholm, innan man tar ställning till här
föreliggande förslag om vidareutbildning. Beträffande punkt 2 om enhetlig
benämning för arkitekter framhåller Sveriges regering att en restriktiv håll-
ning intagits i fråga om att skydda eller sanktionera vissa titlar eller yrkes-
benämningar.

Enligt utskottets mening torde möjlighet föreligga för Danmark, Finland,
Island och Norge att inom de föreslagna utskotten upptaga problemen till
prövning. Utskottet vill framhålla att den utbildning, som avses att ges inom
det nordiska institutet för samhällsplanering, endast torde utgöra en del av
den vidareutbildning, som avses med rekommendationen.

Såvitt avser rekommendationens punkt 3 angående tävlingar som medel
att lösa statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter framgår
av meddelandena att rekommendationen i denna del kan anses till väsent-
liga delar genomförd. Det framhålls, att, sedan de nordiska arkitektförbun-
den gjort sin framställning till rådet 1960 i denna fråga, en tillfredsställande
utveckling förmärkts i de nordiska länderna för att låta arkitekttävlingar
beträffande större statliga och kommunala byggnadsföretag stå öppna för
arkitekter från samtliga nordiska länder. Av meddelandena framgår vidare
att vissa regeringar uppmärksammat sådana statliga och kommunala myn-
digheter, vilka anordnar större byggnads- och stadsplanetävlingar, på att des-
sa tävlingar i allt större utsträckning bör göras tillgängliga för samtliga
nordiska arkitekter. Vissa regeringar anser att det i detta avseende icke finns
anledning att vidtaga speciella åtgärder, då statliga och kommunala myndig-
heter är väl medvetna om värdet av att låta fackmän från hela Norden del-
taga i större tävlingar.

1929

IU'k. 5/19(>5/s: Bilaga 2

Utskottet konstaterar, att rekommendationens syfte, såvitt avser punkt 3, sålunda till fullo uppnåtts. Utskottet finner rekommendationen i denna del kunna anses som slutbehandlad.

Utskottet får därför föreslå,

I. att rådet måtte, såvitt avser rekommendationens punkt 1 och 2, lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i denna del av spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte, såvitt avser rekommendationens punkt 3, lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet i denna del för rådets vidkommande slutbehandlat.

Oslo den 21 februari 1968

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Lars Larsson

Förman

Tyijnc Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Møller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Meddelanden

ora rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Islands regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidta åtgärder — genom bilaterala avtal, genom en revision av dubbelbeskattningsavtalen och sjömansskattelagarna eller på annat sätt — för att kommunandelarna av sjömansskatteintäkterna måtte tillfalla den beskattade sjömannens hemkommun, för så vitt gäller skatt erlagd av nordisk sjöman, som är hemmahörande i kommun i nordiskt land.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Finansministeriet, skattedepartementet) meddelar den 21 november 1967:

Vedrørende den heromhandlede rekommandation kan man henholde sig til det i skrivelse herfra af 3. januar 1964 (*Nordisk Råd, 13. session, side 477—478*) og i meddelelse af 19. november 1965 (*Nordisk Råd, 14. session, side 1648*) udtalte.

F i n l a n d s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 25 november 1967:

Ministeriet hänvisar till vad på dess vägnar meddelades den 24 januari 1967¹. Den i detta meddelande nämnda kommitténs utredningsarbete fortgår alltjämt.

I s l a n d s r e g e r i n g (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Fra Ministeriets side er intet blitt gjort i denne saken, som snarere synes å høre inn under Finansministeriet.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1'Ji'J.

BILAGA

Belänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session av-
givna meddelanden om rekommendation nr 7/1965 från Danmarks och Fin-
lands regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har såsom sakkunnig deltagit kammar-
rättsassessorn Sverker Widmark, Sverige.

Av meddelandena och av vad i saken i övrigt upplysts framgår att frågan
är föremål för undersökning i en i Finland i anledning av rekommendatio-
nen särskilt tillsatt kommitté med uppdrag att utreda frågan nationellt innan
kontakt togs med övriga regeringar.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 20 februari 1968

Sigurður Bjarnason

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyyne Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Møller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Meddelanden
om rekommendation nr 8/1965 angående nordisk giltighet
för körkort

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre fælles regler for erhvervelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser til motorkøretøjer med henblik på at give de i et nordisk land udstedte førerbeviser samme gyldighed i de øvrige nordiske lande.

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Arbetet i Nordiska körkortskommittén, som bereder frågan om nordisk giltighet för körkort, är ännu inte slutfört. Fördenskull har kommittén ännu icke framlagt något förslag.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 1 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Saken er fortsatt under arbeid i del oppnevnte embetsmannsutvalg.

Meddelanden

om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

(överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid møte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge tilvejebragt en effektiv kontrol med at olieudtømmning i havet ikke sker i strid med olieskadekonventionen af 1954.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 4 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Det i meddelelse af 31. januar 1967, jfr. Nordisk Rad 1967, s. 1952, omhandlede forslag til overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om samarbejde med hensyn til kontrollen med overholdelse af de til undgåelse af forurening af havet med olie fastsatte bestemmelser forventes underskrevet inden udgangen af 1967.

Overenskomsten træder i kraft en måned efter underskriften.

Islands regering (Samgöngumálaráðuneylið) meddelar den 16 januari 1968:

Som meddelt i ministeriets brev av 2. februar 1967¹ ble avtalen av 13. april 1962, om endring av den internasjonale overenskomst om beskyttelse mot forurensning av sjöen på grunn av olje, ratifisert fra Islands side 18. mai 1966 og trådte straks i kraft som lov her i landet.

Forskrifter angående beskyttelse mot oljeforurensning innen forbudsterritoriet ved Islands kyst ble utstedt i revidert form 16. august 1966.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 1 december 1967:

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 5. mai 1967 ble det godkjent et

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1952.

1934

Rek. 9/1965/j

fremlagt utkast til proposisjon lil Stortinget om samtykke til undertegning av en nordisk overenskomst for å hindre oljeforurensning av sjøen.

Innstillingen om denne overenskomst ble vedtatt av Stortinget den 25. oktober 1967.

Overenskomsten ventes undertegnet ved første anledning.

S v e r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar
den 12 december 1967:

Den överenskommelse, som anges i det av den danska regeringen på samtliga regeringars vägnar den 4 december 1967 avgivna meddelandet, liar den 8 samma månad undertecknats.

BILAGA

Betänkade av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 16. session af Danmarks regering på samtlige regerings vegne og af Islands, Norges og Sveriges regeringer afgivne meddelelser om rekommandation nr 9/1965.

Af meddelelserne fremgår, at der den 8 december 1967 er underskrevet en overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om samarbejde angående kontrol med overholdelse af bestemmelser, som tilsigter at forhindre forurening af havet med olie. Overenskomsten er trådt i kraft den 8 januar 1968.

Herefter vil rekommandationen nr. 9/1965 kunne anses som færdigbehandlet i rådet.

Udvalget finder anledning til at pege på, at fire af rådets medlemmer i januar 1968 har stillet forslag om, at rådet anbefaler regeringerne at søge bestemmelserne i den internationale konvention om olieforurening præciseret og yderligere effektiviseret.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr 9/1965 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 25. januar 1968

Erik A damsson

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Fung. formand

Osmo Kock

Johan Møller Warmedal

Harald Samuelsberg

Nils Erik Wååg

Meddelande
om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista
över växter och djur

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för utgivande av en nordisk namnlista över växter och djur.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

I fråga om denna rekommendation hänvisas till regeringarnas gemensamma meddelande till föregående session¹.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 19SS.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet liar hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 10/1965 från Sveriges regering å samtliga regeringars vägnar.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

I meddelandet hänvisas till regeringarnas gemensamma meddelande till rådets 15:e session. Detta ger vid handen att konkreta åtgärder för utarbetande av en nordisk namnlista över växter och djur ännu ej vidtagits. Frågan är fortfarande föremål för behandling i det svenska utbildningsdepartementet. Utskottet förutsätter att snara åtgärder vidtages för förverkligande av rekommendationens syfte och föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 20 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrau-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tgyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande
om rekommendation nr 11/1965 angående undersökning av filmens
inverkan på åskådarna

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid møte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at lade foretage en undersøgelse af filmens indvirkning på tilskuerne, særlig børn og unge.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Den svenska filmcensurutredningen har särskilt inriktat sig på frågan om filmens skadeverkningar på åskådarna och har för detta ändamål anlitat en särskild expertgrupp, som bedriver sina forskningar i Svenska filminstitutets regi. Expertgruppen har i juni 1967 utarbetat en sammanfattande rapport angående hittills utförda undersökningar sedda mot bakgrunden av tidigare svensk och internationell forskning. Rapporten har offentliggjorts som ett delbetänkande av den svenska filmcensurutredningen (SOU 1967:31). Den har varit föremål för diskussioner mellan de danska och svenska utredningarna. Några motsvarande undersökningar är för närvarande inte aktuella i de övriga nordiska länderna.

1939'

Rek. 12/1965/j

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 12/1965 angående forenhetligande av förhandsgranskning av film

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at træffe foranstaltninger med henblik på at tilvejebringe størst mulig ensartethed i Norden ved censur af film.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

De danska och svenska filmcensurutredningarna liar även under 1967 hållit fortlöpande kontakter (*jfr regeringarnas meddelanden till föregående session*)¹ och utredningsförslagen kan i väsentliga delar väntas överensstämma. Det danska utredningsbetänkandet kan väntas föreligga omkring årsskiftet 1967/68, det svenska under första halvåret 1968. I Norge har en kommitté tillsatts under 1967 för att utreda frågan om en eventuell ändring av åldersgränsbestämmelserna i den norska biograflagen. Frågan om en besvärinstans för prövning av censurmyndighetens beslut är alltjämt föremål för överväganden. Proposition i båda dessa frågor väntas under hösten 1968. I Finland råder sedan 1966 en ny lagstiftning inom filmgranskningens område.

¹ Se Nordiska rådet, lå:e sess., s. 1962.

Meddelande

om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Rad henstiller til regeringerne at indføre en fælles nordisk lovgivning om forældelse af fordringer baseret på en længere almindelig forældelsesfrist på 10 år og en kortere frist for forældelse af dagliglivets krav.

Norges regering (Justisdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som nevnt i tidligere meldinger om denne rekommandasjon bie del på et møte mellom justisministrene i Oslo 8. desember 1964 vedtatt å gjøre et nytt forsök på å komme fram til et fellesnordisk lovutkast om foreldelse.

I 1966 fant det sted fellesnordiske departementsdrøftinger på grunnlag av en svensk P.M. med forslag til lov om fordringspreskripsjon. For å få en foreløpig reaksjon på hovedprinsippene i forslaget, har man i de forskjellige land underhånden vært i kontakt med en del institusjoner og organisasjoner. Reaksjonen synes stort sett å ha vært noe avventende og kan gjennomgående betegnes som forholdsvis positiv.

Innen Europarådet er det oppnevnt en ekspertkomité med oppdrag bl. a. å harmonisere lovgivningen om fordringspreskripsjon. Komitéen hadde sitt første møte i oktober 1967 og vil neste gang tre sammen våren 1968. På møte mellom kontaktmennene for nordisk lovsamarbeid i Stockholm 23.—24. oktober 1967 var det enighet om å la det fortsatte nordiske samarbeid på området avvente resultat av det annet møte i Europarådskomitéen.

1941

Rek. 15/1965/t

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass

(överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Island, at der ved pasudstedelse ikke opkræves større beløb i gebyr, end der medgår til dækning af omkostningerne i forbindelse med udstedelsen.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967:

Angående stämpelavgiften för resepass stadgas i stämpelskattelagen. Frågan om en eventuell sänkning av anskaffningspriset för pass är beroende av en eventuell revidering av stämpel skattelagen.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Den svenska regeringens tidigare meddelande den 1 december 1965¹ åberopas.

¹ Se Nordisk Råd, 14. sess., s. 1665.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til 16. session om rek. nr. 15/1965 angående gebyrer ved udstedelse af pas afgivet af Finlands og Sveriges regeringer.

Det er udvalgets opfattelse, at der gennem de stedfundne devalueringer er sket en vis nedsættelse af gebyrerne, og at det ikke for liden er aktuelt at foretage yderligere nedsættelser af pasgebyrerne.

Udvalget indstiller derfor,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 13. januar 1968

Leif Cassel

Xils Jacobsen

Martha Johannessen

Magnus Kjartansson

Mikko Laaksonen

Olavi Lahtela

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Kai Lindberg

Birger Lundström

Tiiure Salo

Gösta Skoglund

Formand

1943

*Rek. 17/1965/s

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1965 angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

(Överlämnade av Finlands, Islands och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för enhetliga regler för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen och för handeln med sådana ämnen i vad sammanhänger med märkningen.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 23 november 1967:

Handels- och industriministeriet har meddelat Norge, som är koordinerande land i detta spörsmål, att det är villigt att delta i de i rekommendationen avsedda åtgärdernas utvecklande ävensom sânt till vederbörande myndigheter i Norge det av dem begärda materialet.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Det har visstnok ikke vært gjort noen særlige tiltak i samsvar med dette vedtak.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 28 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det nedsatte samarbeidsutvalg bar i løpet av 1967 foretatt en sammenlikning av lovgivningen i de nordiske land og undersøkt på hvilken måte brann- og helsefarlige stoffer, herunder plantevernmidler, er klassifisert. Videre har spørsmål vedrørende faresymboler, advarselstekster og farger vært drøftet.

Når det gjelder transport av farlig gods, foreligger allerede en rekke forskjellige internasjonale bestemmelser om merking m.v. Komitéen har derfor besluttet foreløpig ikke å ta opp denne side av spørsmålet på nordisk

basis, men vil i sitt videre arbeid være nøye oppmerksom på innholdet i disse bestemmelser.

Spørsmål om internasjonale merkebestemmelser er for øvrig tatt opp av Europarådets sekretariat, og det er foreslått avholdt en særskilt konferanse herom. Innen EEC er det vedtatt retningslinjer for oppbevaring, emballering og merking av farlig gods. Disse vil bli gjenstand for nærmere drøftelser innen komitéen.

Handels- og industriministeriet har meddelat Norge, som är koordinerande land i detta spørsmål, att det är villigt att deltaga i de i rekommendationen avsedda åtgärdernas utvecklande ävensom sända till vederbörande myndigheter i Norge del av dem begärda materialet.

1945

Rek. 18/1965/s

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse :

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utveckla samarbetet på näringsforskningens område i huvudsak enligt de linjer, som närmare redovisas i den i december 1956 framlagda rapporten till regeringarna från Gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Indenrigsministeriet) meddelar den 24 november 1967:

Der henvises til Indenrigsministeriets meddelelse af 24. januar 1967 til 15. session¹.

S v e r i g e s r e g e r i n g (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1968 ä *samtliga regeringars vägnar*:

Den svenska utredningen rörande vissa medicinska utbildningsfrågor har — såsom meddelades till Nordiska rådets föregående session — i sitt betänkande »Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära» (Stencil E 1966: 20) föreslagit en successiv utbyggnad av resurserna för utbildning och forskning i näringslära.

Med utgångspunkt i utredningens förslag lägges i 1968 års statsverksproposition fram förslag om dels en utbildningsenhet i ämnet näringslära vid karolinska institutet från höstterminen 1968, dels en permanent forskningsenhet vid universitetet i Uppsala fr. o. m. den 1 juli 1970 med inriktning särskilt på utvecklingsländernas näringsproblem.

I detta sammanhang bör omnämnas det samarbete som äger rum i fråga om utbildning och forskning på näringslärans område inom ramen för Nordiska hushållshögskolans näringslinje. För den närmare utvecklingen av

¹Se *Nordiska rails!*, 10:e sess., s. 1971.

1946

Rek. 18/1965/s

detta samarbete hänvisas till skolans årliga berättelse, vilken avges till Nordiska rådet och till regeringarna.

Ett nordiskt samarbete inom näringsforskningens område bör — utöver det som äger rum inom Nordiska hushållslögskolans ram — i varje fall tills vidare, utvecklas genom direkt samverkan mellan berörda organ och institutioner. För Sveriges vidkommande bör ett sådant samarbete kunna organiseras genom bl. a. medicinska forskningsrådet på sätt som redan sker beträffande en rad andra projekt inom rådets verksamhetsområde.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session avgivna meddelanden om rekommendation nr 18/1965 från Danmarks och Sveriges regeringar.

Av meddelandet från Sveriges regering, som uttalar sig å samtliga regeringars vägnar, framgår att ett nordiskt samarbete inom näringsforskningens område — utöver det samarbete som äger rum inom Nordiska hushållshögskolans ram — i varje fall tills vidare bör utvecklas genom direkt samverkan mellan berörda organ och institutioner.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

<i>Sigurður Bjarnason</i>	<i>Kaj Bundvad</i>	<i>Sigrid Ekendahl</i>
<i>Einar Gustafsson</i>	<i>Kaarlo af Heurlin</i>	<i>Lars Korvald</i>
		Förman
<i>Lars Larsson</i>	<i>Tijjne Leivo-Larsson</i>	<i>Harald Løbak</i>
<i>Gerda Møller</i>	<i>Salve Salvesen</i>	<i>Veikko Savela</i>

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om semester.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 15 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det i föregående meddelande¹ nämnda av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta underutskottet, vars uppdrag är att utreda möjligheterna för en samordning av de nordiska ländernas semesterlagstiftningar, har efter lämnandet av sagda meddelande sammanträtt två gånger, nämligen i Stockholm i juni innevarande år och i Helsingfors i september. I detta skede utarbetar utskottet sin rapport, vari innefattas uppgörandet av en sammanställande analys av de viktigaste delspörsmålen inom semesterlagstiftningarna och en värdering av på vilka områden av denna lagstiftning de nordiska länderna borde eftersträva likhet.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967:

Som opplyst til 14. sesjon fra den finske regjering, er det satt ned et underutvalg under den sosialpolitiske komité til å arbeide med dette spørsmål. Underutvalget har hatt flere møter. Neste møte vil finne sted i januar 1968.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1985.

1949

*Rek. 21/1965/s

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 21/1965 angående samordning av socialijälpslagsliftningen

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för all så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om socialhjälp.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar å samtliga regeringars vägnar:

Det underutvalg som er nedsatt av Nordisk sosialpolitisk komite har holdt et møte i 1967. Utvalget er nådd fram til enighet på visse vesentlige punkter, og har satt dette opp i et promemoria. Utvalget håper å kunne ta endelig stilling til dette tidlig på året 1968.

Meddelande

oin rekommendation nr 22/1965 angående nordisk giltighet för recept

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att recept å läkemedel, utfärdat i ett nordisk land, skall kunna expedieras vid apotek även i övriga nordiska länder.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 27 november 1967 å *samlige regeringars vägnar*:

Det nedsatte samarbeidsorgan — »Nordisk reseptkomité» — har i løpet av 1967 fortsatt behandlingen av en rekke spørsmål vedrørende felles nordisk gyldighet av resepter. For å undersøke de praktiske problemer ved ekspedisjon av nordiske resepter, har komitéen også i hvert av landene gjennomført prøveekspedisjon ved apotek av et utvalg av resepter fra de øvrige nordiske land. Komitéen regner med å kunne avslutte sitt arbeid i 1968.

1951

*Rek. 24/1965/j

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafiknykterhet

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført en ensartet nordisk lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den i meddelandet till 15 :e sessionen' omnämnda svenska idredningen angående lagstiftningen om trafiknykterhetsbrott fortsätter sitt arbete. I utredningen deltar observatörer från Danmark, Finland och Norge.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1987

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på lämpligt sätt samverka för att klarlägga förutsättningarna för inrättandet av en nordisk fiskeriutbildnings- och forskningsanstalt på universitetsnivå, förslagsvis i anknytning till den aktuella norska utredningen angående en fiskerihögskola.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Fiskeriministeriet, Statsministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Grønland) meddelar den 1 december 1967:

Den norske komité vedrørende højere fiskeriundervisning har den 14. september 1967 afgivet sin indstilling, og Norge, der er koordinerende land i dette spørgsmål, vil ifølge de her foreliggende oplysninger, når udbedte udtalelser fra en række interesserede organisationer og institutioner foreligger, lade kontakt med de øvrige nordiske lande med henblik på sagens videre behandling.

F i n l a n d s r e g e r i n g (lanbruksministeriet) meddelar den 30 november 1967:

I ärendet finns ingenting nytt att meddela från Finlands sida. Fiskerimyndigheterna har till kännedom erhållit det koordinerande landets kommittébetänkande angående den högre fiskeriutbildningen.

I s l a n d s r e g e r i n g (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 30 januari 1968:

Det henvises till ministeriets tidigare meddelelser angående denne sak (av 10/1-66¹ og 20/2-67²). Ministeriet er kjent med at det islandske fiskeri-

¹ Se Nordisk Råd, 11. sess., s. 1697.

² Se Nordiska rådet, line sess., s. 1997.

1953

Rek. 29/1965/k

ministerium har mottat betenkning fra det utvalg som fikk i oppdrag å foreta undersøkelser angående høyere fiskeriutdannelse i Norge.

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 9 november 1967:

Under henvisning til tidligere korrespondanse, senest Fiskeridepartementets brev av 24. januar d. å.¹, tillater en seg å meddele at Komiteen til utredning av spørsmålet om høyere norsk fiskeriundervisning nå har avgitt sin innstilling. (*Här ej tryckt*).-----

Fiskeridepartementet, som har ansvaret for den videre behandling av saken, har gjennom Fiskeridirektoratet forelagt innstillingen for en rekke organisasjoner og institusjoner til uttalelse, blant andre organisasjoner innen fiskerinæringen, forskningsinstitutter og forskningsråd, universiteter og høyskoler.

Når uttalelsene fra de interesserte foreligger og saken er blitt noe mer avklart, er det departementets forutsetning at det skal tas kontakt med de øvrige nordiske land for å få igang drøftelser om nordisk samarbeid om høyere fiskeriundervisning.

¹ Se Nordiska rådet, lö:c sess., s. 1906.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16 :e session avgivna meddelanden om rekommendation nr 29/1965 från Danmarks, Finlands, Islands och Norges regeringar.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- och undervisningsminister Kjell Bondevik och fiskeriminister Oddmund Myklebust, Norge.

Av meddelandena framgår, att den i Norge tillsatta kommittén för utredande av frågan om en högre fiskeriutbildning avgivit sitt betänkande i september 1967. Kommittén har emellertid inte haft sig förelagd uppgiften att utreda behovet av och möjligheterna för att grunda en nordisk fiskerihögskola, varför kommittén endast i korthet berört den nordiska aspekten. I sitt betänkande föreslår kommittén att ett nordiskt samarbete måtte uppbyggas med stöd av bestämmelserna om internordisk tentamensgiltighet så att studerande med delexamen från annan nordisk undervisningsanstalt kan avlägga sin examen vid Norges fiskerihögskola. Flertalet rekommenderar nämnda åtgärder för åstadkommande av en preliminär nordisk fiskeriutbildning på högskolenivå och anser att realiserandet av en självständig nordisk fiskerihögskola bör växa fram såsom resultat av en naturlig utveckling och såsom svar på ett klart dokumenterat behov.

Meddelandet från Norges regering ger vid handen att kommittébetänkandet för närvarande är föremål för remissbehandling i Norge. När resultaten av behandlingen föreligger, har Norges regering efter ytterligare beredning av saken för avsikt att i samråd med de övriga ländernas regeringar dryfta frågan om det nordiska samarbetet på detta område.

Utskottet förutsätter, att de planerade övervägandena på nordiskt plan angående samarbetsmöjligheterna på detta område utan dröjsmål inleds så snart klarhet nåtts i Norge om det nationella utbyggnadsbehovet av den högre fiskeriundervisningen.

Utskottet föreslår,

1955
Rek. 29/1965/k: Bilaga

alt rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 20 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ölafur Johannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tggne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 32/1965 angående likartad medicinalstatistik

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt utreda förutsättningarna för en likartad medicinalstatistik i de nordiska länderna.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 19 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordiska medicinalstatistiska kommissionen (NOMESKO) höll sitt försia möte den 27 och 28 oktober 1966 i Helsingfors. Vid mötet avtalades om en arbetsfördelning mellan de olika länderna och om inrättande av fyra subkommittéer, en i vart land, samt om att varje land skulle leda en arbetsgrupp¹. Arbetsgrupperna har vid sina möten sysslat med beredningen av på dem ankommande ärenden.

NOMESKO höll sill andra möte den 1 och 2 juni 1967 i Köbenhavn. Härvid redogjorde subkommittéerna för sin verksamhet och målsättningen för kommi iléernas arbete genomgicks i detalj.

Tillämpningen av den internationella nomenklaturen har utgjort den utåt synligaste delen av arbetet. I Sverige har med hjälp av datamaskin uppgjorts en jämförande tabell rörande gammal och ny nomenklatur, med en indelning efter klinisk verksamhet. Arbetet med nomenklaturen har kommit väl i gång. Det synes föreligga fog för antagandet, att en internordisk sjukdoms- och mortalitetsstatistik fås till stånd och att dessutom betydande arbetsinbesparingar för flera länder uppnås.

NOMESKO:s verksamhetsfält är synnerligen omfattande och målsättningarna är av sådan art, att förekommande internationella förebilder inte är till någon större nytta. NOMESKO :s verksamhet har på denna grund

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2003.

1957

Rek. 32/1965/s

även väckt intresse inom WHO och WHO:s representanter har uttalat önskemål om att få deltaga i verksamheten som observatörer.

NOMESKO har gått in för att hålla två möten varje år. En av avsikterna härmed är att sporra subkommittéerna till en fortsatt aktiv verksamhet. Följande möte skall äga rum i Oslo under vårvintern 1968.

Meddelande
om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk
litteraturhistoria

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta en kortfattad jämförande studie över centrala fall av växelverkan på litteraturens område mellan de nordiska länderna samt utreda förutsättningarna för utgivandet av en större nordisk litteraturhistoria.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 24 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Idet man vedrørende sagens hidtidige behandling i Nordisk Kulturkommission i det hele kan henvise til det forud for Nordisk Råds 15. session oplyste, herunder blandt andet til skrivelse fra professor dr. phil Hakon Slangerup til Nordisk Råds danske sekretariat af 15. februar 1967 (aftrykt som tillæg til den af den danske regering den 24. januar 1967 afgivne fællesnordiske meddelelse til rådets 15. session¹), skal man oplyse, at NKK har besluttet sig for at søge planen om den fællesnordiske litteraturhistorie gennemført og i den anledning ansøgt Nordisk kulturfond om de nødvendige midler til påbegyndelse af udgivelsen*

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2008—2009.

BILAGA 1

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session av Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 33/1965.

I en skrivelse av den 15 februari 1967 har professor, dr. phil. Hakon Slangerup meddelat, att medarbetare för utgivande av en nordisk litteraturhistoria i två band har vidtalats i de olika nordiska länderna och att arbetet med utgivandet redan påbörjats. Huvudredaktören, prof. Stangerup, har överenskommit med ett danskt förlag om bokens förläggande. Planerna på den i rekommendationen föreslagna nordiska litteraturhistorien har sålunda börjat realiseras och utskottet får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anses spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Vice förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

BILAGA 2

Tilläggsbetänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har för förnyad behandling hänvisats till rådets 16:e session av Danmarks regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 33/1965.

Vid sakens behandling i utskottet har framgått, att frågan om finansieringen av en nordisk litteraturhistoria ännu är olöst. Utskottet önskar avvakta frågans vidare utveckling och får därför föreslå,

1960

Rek. 33/1965/k: Bilaga 2

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

ölafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tgyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

1961

Rek. 34/1965/t

D 1968

Meddelanden
om rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i
Øresundsregionen

(Överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att D anm ar k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge muligheden for en fælles løsning af lufthavnsproblemerne i Øresunds-regionen, og herved i første række undersøge mulighederne for at lægge en eventuel storlufthavn på øen Saltholm i Øresund.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 24 november 1967:

Der henvises til meddelelse af d. d. vedrørende rekommandation nr. 28/1967.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 9 februari 1968:

Udvalget vedrørende Københavns Lufthavns fremtid har gårs dato afgivet sin betænkning af 2. februar 1968.

Betænkningens afsluttende kapitel indeholdende udvalgets konklusion og vurderinger (*se Bilaga*).

Betænkningen har ikke været behandlet i regeringen, og der er derfor endnu ikke af den danske regering taget stilling til betænkningen.

I s l a n d s r e g e r i n g (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 16 januari 1968:

Angående denne rekommandation viser ministeriet til sin ultalelse i brev av 2. februar f. å., *jfr. Nordiska rådet 15:e sess., s. 2011.*

S v e r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Danska utredningar om en storflygplats i Öresundsregionen har pågått sedan rådets senaste session. Resultat från utredningarna torde komma att föreligga inom den närmaste tiden.

Sambandet mellan en storflygplats på Saltholm och en fast förbindelse mellan København och Malmö har behandlats i den redogörelse rörande fasta förbindelser över Öresund som de danska och svenska öresundsgrupperna nyligen lagt fram.

Vid de kontakter som fortlöpande äger rum mellan de danska och svenska kommunikationsdepartementen har liksom tidigare frågor rörande bl. a. den flygtekniska samordningen i regionen dryftats. När det samlade utredningsmaterialet om storflygplatsen föreligger synes mera ingående överläggningar om storflygplatsfrågan kunna tas upp.

BILAGA 1

**Uddrag ur betænkningen afgiven af udvalget ved rörande
Københavns Lufthavns fremtid**

KAPITEL 12

Konklusion og vurderingar

I henhold til udvalgets kommissorium, som ændret, er det udvalgets opgave at udtale sig om mulighederne for og udgifterne ved at anlægge en storlufthavn på Saltholm eller på Sydamer samt at redegøre for fordele og ulemper ved de to placeringsmuligheder.

Som det vil fremgå af de foregående kapitler, anser udvalget begge de undersøgte placeringsmuligheder for velegnede for anlæg af en storlufthavn. En mere detaljeret sammenligning mellem de to løsninger fremgår af det følgende.

1. Beliggenhed

1.1 I forhold til det trafiksøgende publikum

For det danske publikum vil under forudsætning af de fornødne landtrafikkanlæg begge muligheder være lige velegnede, idet afstanden fra tyngdepunktet i det storkøbenhavnske område kun er ca. 4 km større til Saltholm end til Sydamer. Det svenske publikum vil efter etablering af en fast Øresundsforbindelse i K-M-linien have ca. 15—20 km kortere kørsel til en Saltholm-lufthavn end til en lufthavn på Sydamer.

1.2 / forhold til eksisterende og fremtidig bebyggelse

1.2.1 Lufthavnsarealet

Anlægges en lufthavn på Sydamer, vil denne beslaglægge arealer, hvis anvendelse til bymæssige formål allerede i dag er bragt på bane.

Tilsvarende gælder ikke med hensyn til Saltholm, men med den centrale beliggenhed, Saltholm har i Øresundsregionen, vil det være rimeligt at antage, at en fast forbindelse mellem København og Malmø vil aktualisere ønsker om bebyggelse på øen.

1.2.2 Støjulemper (kapitel 6)

Såfremt der ved valget af storlufthavnens placering skal tages rimelige trafikale hensyn, er der ikke mulighed for andetsteds i landet at finde en

lufthavnsplacering, der giver færre støjulemper end de to her undersøgte muligheder, idet der findes meget store vandområder omkring begge lufthavne.

Det er dog uundgåeligt, at der vil opstå støjulemper både på dansk og svensk landområde. En væsentlig del af disse støjulemper kan dog imødegås ved en effektiv langsigtet planlægning for de områder, der må påregnes udsat for væsentlige støjulemper fra lufthavnen, (*jfr. kapitel 6, punkt 9, luir ej tryckt*).

Den foretagne belysning af støjulemperne forvoldt af en lufthavn er sket på grundlag af støjen fra en restriktionsfri fuld udnyttelse (dvs. formentlig efter år 2000), idet en ny lufthavn ikke bør anlægges, uden at der samtidig træffes dispositioner, der i størst mulig omfang sikrer, at lufthavnen også på længere sigt kan udnyttes frit uden kapacitetsbegrænsende støjrestriktioner.

Den *eksisterende bebyggelse*, der rammes af meget alvorlige støjulemper (zone 1), er af samme beskedne størrelsesorden ved de to støjjusterede lufthavnsalternativer. Den *eksisterende bebyggelse*, der rammes af væsentlige støjulemper (zone 2), er af langt større omfang ved den støjjusterede Saltholmlufthavn end ved den støjjusterede Sydamerlufthavn.

De *ubebyggede arealer*, der rammes af meget alvorlige støjulemper (zone 1), er derimod væsentligt større ved en støjjusteret Sydamerlufthavn end ved en støj justeret Saltholmlufthavn, og de *ubebyggede arealer*, der rammes af væsentlige støjulemper (zone 2) er ligeledes noget større.

For udvalget foreligger ikke oplysninger om regionplanovervejelser, der muliggør, at der kan tages stilling til, i hvilket omfang og til hvilke formål det vil være hensigtsmæssigt at anvende de ubebyggede arealer.

Skulle det ikke lykkes at gennemføre og fastholde en langsigtet planlægning til imødegåelse af alvorlige støjproblemer uden for det egentlige lufthavnsområde, ville lufthavnen på Saltholm, der er helt omgivet af vand, i støjmæssig henseende være gunstigere end lufthavnen på Sydamer.

For begge løsninger vil der gennem detailudformningen af lufthavnsanlægget, anvendelse af mest hensigtsmæssigt start/landingsbane, fastlæggelse af flyveprocedurer m. v. kunne opnås noget gunstigere resultater.

1.2.3 Forhold til forsvaret

En Sydamerlufthavn vil ud over at nødvendiggøre udgifter til flytning af militære anlæg ifølge forsvarsministeriet medføre væsentlige, bl. a. operative gener for forsvaret. En Saltholmlufthavn vil være uden ulemper for forsvaret.

1.2.4. Flyvesikkerhedsmæssige hensyn

Det er af sikkerhedsmæssige hensyn og af hensyn til en lufthavns naboer en fordel, at ud- og indflyvning fra og til lufthavnen foregår over vand. På Saltholm vil dette — for så vidt angår ind- og udflyvningens resp. sidste og

1965

Rek. 34/1965/t: Bilaga 1

førsle faser kunne ske til og fra alle baner, medens det — for Sydamagers vedkommende — kun vil kunne ske med hensyn til nogle af banerne, men da over længere strækninger.

2. Luftrum. Forforliødet til svensk luftrum samt til andre danske lufthavne (kapitel 5)

Der er fra dansk side fremlagt et forslag til løsning af de flyvekontrolmæssige problemer i Øresundsregionen. Forslaget, der endnu ikke er tiltrådt af de svenske myndigheder, anviser mulighed for, at storlufthavnen kan udnyttes til sin fulde kapacitet såvel på Saltholm som på Sydamager. En Sydamagerlufthavns lidt fjernere beliggenhed i forhold til Sverige vil medføre mindre arbejdsmæssig belastning for flyveledelsen. En planlagt lufthavn ved Tune for mindre fly (general aviation) vil ikke kunne udnyttes tilfredsstillende sammen med en Sydamagerlufthavn, men derimod sammen med en Saltholmlufthavn.

3. Landvinding (kapitel 7)

De foretagne bundundersøgelser viser, at såvel Saltholm som Sydamager er velegnede til at bære en lufthavn.

4. Landtrafik (kapitel 8)

Vejanlæg til afvikling af lufthavnens landtrafik over Amager antages at måtte være af i det væsentlige samme omfang ved en lufthavn på Sydamager som på Salthohn. Det antages endvidere, at spørgsmålet om lufthavnens placering på Saltholm eller på Sydamager er uden betydning for kapaciteten af en fast Øresundsforbindelses strækning Sverige—Saltholm.

Derimod vil en Saltholmlufthavn i modsætning til en lufthavn på Sydamager stille krav om større tunnelkapacitet på strækningen Amager—Salthohn i form enten af en rummeligere tunnel end forudsat af Øresundsgrupperne, der ikke har regnet med lufthavnstrafik, eller af en ekstra tunnel. Med hensyn til udgiften ved at tilvejebringe denne større kapacitet henvises til punkt 7 nedenfor.

En Sydamagerlufthavn vil have flere adgangsveje end en Saltholmlufthavn, selv om denne måtte blive betjent gennem 2 tunneler. Dette forhold vil i undtagelsessituationer (ekstraordinært stort trafikpres på Øresundstunnelerne, trafikulykker o.lign.) kunne få indflydelse på lufttrafikens regularitet.

5. Forholdet til fast Øresundsforbindelse i K-M-linien (kapitel 9)

En Sydamagerlufthavn er uden betydning for den af Øresundsgrupperne forudsatte udformning af og linieføring for den faste Øresundsforbindelse, medens en Saltholmlufthavn forudsætter ændringer heri på grund af dels selve lufthavnsanlægget, dels lufttrafikkens krav om hindringsfrihed i ind- og udflyvningszonerne. De heraf motiverede merudgifter for Øresundsforbindelsen er — afhængigt af anlæggets nærmere udformning — anslået til 340—930 mill. kr.

Udvalget forudsætter, at disse merudgifter såvel som udgifter til at tilvejebringe den under punkt 4 nævnte større kapacitet på strækningen Amager—Saltholm belastes lufthavnsanlægget.

6. Meteorologi. Fugle (kapitel 10)

6.1 Meteorologi

De meteorologiske forhold er i det væsentlige ens på Saltholm og på Syd-amager.

6.2 Fugle

Saltholm er formentlig mindre risikobetonet end Sydamager. Ved begge placeringer må det ved detailplanlægningen bestræbes at gøre lufthavnen så lidt tiltrækkende for fugle som muligt. Områder i nærheden af lufthavnen, der på en hensigtsmæssig måde kan tiltrække fuglene, bør i rimeligt omfang bevares.

7. Anlægsudgifter (kapitel 11)

Anlægsudgifterne vil opgjort i 1967-priser og eksklusive renter i byggetiden ved *fuld udbygning* af de to lufthavnsanlæg med tilhørende eksterne vej- og tunnelforbindelser, herunder fordyrelser af en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige som følge af et lufthavnsanlæg på Saltholm, for en *Sydamagerlufthavns vedkommende variere mellem 3 600 og 3 720 mill. kr.*, og for en *Saltholmlufthavn mellem 4 635 og 5 225 mill. kr.*, (*jfr. tabellen i kapitel 11. punkt 5, här ej tryckt*). Udgiftsvariationen på 120 mill. kr. for Sydamagerlufthavnen hidrører alene fra, at der alternativt er regnet med to placeringer af denne lufthavn, en nordlig og en sydligere beliggende. Det sydlige alternativ, som ud fra støjmæssige hensyn er at foretrække, medfører en merudgift på 120 mill. kr. til arealtilvejebringelse.

Udgiftsvariationen for Saltholmlufthavnen beror på varierende merudgifter ved anlæg af en fast K-M-forbindelse afhængig af, hvilken grad af hindringsfrihed man ønsker for lufttrafikken, samt af, om der etableres en ren vejforbindelse eller en kombineret vej- og jernbaneforbindelse.

Sammenligner man totaludgiften for de to placeringsmuligheder: Salt-

1967

Rek. 34/1965/t: Bilaga 2

holm og Sydamer, fremgår det, at forskellen alene hidrører fra udgiftsforskelle med hensyn til arealtilvejebringelser, hvor en Sydamerlufthavn er væsentlig dyrere end en Saltholmlufthavn, samt fra udgiften til eksterne vejforbindelser, hvor merudgiften for Saltholms vedkommende er så betydelig, at den mere end opvejer den lavere areal udgift.

København, den 2. februar 1968

P. u. v.

Hans Jensen

J. L. Halek .7. K. Mikkelsen

Der er af de kommunale repræsentanter i udvalget afgivet en mindretalsudtalelse, hvori der dels tages forbehold over for løsningen af 2 af de behandlede problemer, nemlig spørgsmålet om kapaciteten af tunnel/bro over Øresund i tilfælde af, at lufthavnen placeres på Saltholm samt om støjgener, dels peges på en Sydamerlufthavns konsekvenser for den fremtidige udnyttelse af Syd- og Vestamer.

BH.A GA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghamn på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige och A 185 T/t om extrasession angående Øresundsregionens trafikfrågor och meddelandena om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Øresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Øresundsregionen, 35/1965 angående en fast Øresundsforbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Øresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga 3.)

Meddelanden

om rekommendation nr 35/1965 angående en fast öresunds- förbindelse

(överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige så snart som muligt at tage initiativ til, at der træffes principbeslutning om at anlægge den første faste forbindelse i Øresund mellem København og Malmö og om dens finansiering samt til, at de nødvendige projekteringsarbejder sættes i gang.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 24 november 1967 :

Den i meddelelse herfra af 30. januar 1967¹ omhandlede redegørelse om arbejdet med at ajourføre og komplettere visse dele af det i Øresundsudvalgenes betænkning af 1962 anførte materiale afleveres af de af regeringerne i Sverige og Danmark nedsatte Øresundsgrupper til de respektive trafikministre den 24. november 1967.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

De danska och svenska öresundsgrupperna har under 1967 slutfört överarbetningen och uppföljningen av öresundsdelegationernas betänkande. Den svenska gruppen har den 24 november 1967 till kommunikationsministern överlämnat sin redogörelse »Fasta förbindelser över Öresund» (SOU 1967: 54 och NU 1967: 14).

Redogörelsen remissbehandlas för närvarande i Sverige.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2025.

1969
Rek. 35./19(j5 t: Bilaga

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghanin på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige och A 185 T/t om extrasession angående Øresundsregionens trafikfrågor och meddelandena om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Øresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Øresundsregionen, 35/1965 angående en fast Øresundsförbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Øresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga.)

Meddelanden
om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk
patentlagstiftning

(Överlämnade av Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne snarest at søge gennemført del i Nordisk udredningsserie 1963: 6 indeholdte udkast til fællesnordisk patentlovgivning.

Islands regering (IÖnaðarmálaráðuneytið) meddelar den 16 januari 1968.

Som nevnt i meddelelse for Nordisk Råds 15. sesjon ble det besluttet å vente med en revisjon av den islandske patentlov inntil de nye patentlovene var blitt ferdigbehandlet i de andre nordiske land. Denne revisjon blir nå påbegynt, og det kan antas at de nordiske lovene vil bli anvendt som mønster for den islandske lovgivning.

Foreløpig anlas det imidlertid ikke at Island vil søke tilslutning til overenskomsten om nordisk patent.

Grunnen til dette er at ifølge den gjeldende islandske patentlov anerkjennes en nyhetsundersøkelse av en oppfinnelse i forskjellige land som jevngyldig med den undersøkelse som gjennomføres for Island. Blant disse land er Norge, Sverige, Finland og selvfølgelig Danmark, hvis patentinstitusjon fra begynnelsen av har foretatt alle undersøkelser som har vært nødvendige i forbindelse med islandske patentansøkninger.

Herav følger på den annen side at oppfinnere fra de fire nordiske land allerede nå kan få islandsk patent på en lignende måte som den som er forutsatt for nordisk patent, og lenge har halt denne mulighet. Hindringene er hovedsakelig de samme som er til stede for at en oppfinner som kan få patent i et av de fire landene, kunne få nordisk patent, og det må innleve-

1971

Rek. 36/1905/j

res ansökning innen den alminnelige 12 måneders frist i Paris-unionen, regnet fra ansøkningsdatoen i det første land.

Søkes det også om beskyttelse av en oppfinnelse i et av de land som foretar nyhet sunder søkelse som islandske myndigheter godkjenner, og søkeren anmoder om det, ventes det med videre foranstaltninger i forbindelse med den islandske ansökning inntil resultatet av den utenlandske undersökelse foreligger. Dersom denne er positiv og ingen protest fremkommer etter lovbestemt kunngjøring her i landet, meddeles islandsk patent i samme form som det utenlandske.

Hvis derimot Island sluttet seg til ordningen med nordisk patent, ville det medføre en sterk forökelse av et arbeid som hittil ikke har vært særlig meget, ved klassifisering av nordiske patenter og annet spesialarbeid og alminnelig kontorarbeid.

I denne forbindelse gjøres det oppmerksom på at ved voteringen over vedtak nr. 36/1965 avholdt de islandske representantene seg fra å stemme.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 29 november 1967:

Industridepartementet kan med dette opplyse at parlamentsbehandlingen av proposisjonene vedrørende ny patentlov nå er avsluttet i Sverige og Finland. I det danske Folketing er lovforslaget komitébehandlet og ventes behandlet av Folketinget med det aller første. Innstillingen fra Justiskomiteén i det norske Storting er under trykking. Etter det departementet har fått opplyst, vil saken bli behandlet av Stortinget i løpet av kort tid.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 desember 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Sedan meddelande om rekommendationen lämnades till Nordiska rådets 15:e session 1967¹ har parlamentsbehandlingen avslutats i samtliga berörda länder. Med undantag av bestämmelserna i 3 kap. om nordisk patentansökan kommer de antagna patentlagarna att träda i kraft den 1 januari 1968.

När betänkande om gemensam nordisk besvärsinstans har avlämnats, kommer svenska regeringen att inbjuda regeringarna i de övriga nordiska länderna till överläggningar angående ikraftträdande av bestämmelserna om nordisk patentansökan.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena**

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 16. session af Islands, Norges og Sveriges regeringer på samtlige regeringers vegner afgivne meddelelser om rekommandation nr. 36/1965.

Af meddelelserne fremgår, at fælles patentlovgivning nu er gennemført i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Med undtagelse af bestemmelserne i 3. kapitel om nordiske patentansøgninger er lovene trådt i kraft den 1/1 1968.

I Island vil patentlovgivningen nu blive laget op til revision med de nordiske love som forbillede, dog foreløbig bortset fra overenskomsten om nordisk patent.

Det oplyses endvidere, at Sveriges regering vil tage initiativ til fællesnordiske drøftelser angående ikrafttrædelsen af patentlovenes 3. kapitel, når betænkningen om en nordisk klageinstans i patentsager (jfr. rek. 37/1965) er afgivet.

Herefter vil rek. nr. 36/1965 kunne anses som færdigbehandlet i rådet.

Udvalget finder endvidere anledning til at pege på, at fire af rådets medlemmer den 15 december 1967 har stillet forslag om, at rådet anbefaler regeringerne at undersøge mulighederne for, hvorledes det nordiske samarbejde på patentområdet bedst muligt kan koordineres med de principper, der er lagt til grund i andre landes patentlovgivning, herunder mulighederne for nordisk tilslutning til BIRPI-planen og oprettelse af et nordisk nyhedsprøvningsinstitut.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 36/1965 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 25. januar 1968

Erik Adamsson

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Hara

Fung. formand

Osmo Kock

Johan Møller Warmedal

Harald Samuelsberg

Nils Erik Wååg

1973

*Rek. 37/1965/j

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klagoinstans i patent ärenden

(Överlämnade au Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Regkjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om oprettelse af en fælles nordisk klageinstans i patentsager.

Islands regering (Iðnaðarmálaráðuneytið) meddelar den 16 januari 1968:

Island har ennå ikke tatt stilling til denne sak, men det vil sannsynligvis bli gjort ved den revisjon av den islandske patentlov som nå innledes.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 29 november 1967:

Industridepartementet kan med dette opplyse at den nordiske komité for utredning av spørsmålet om opprettelse av en felles nordisk klageinstans i patentsaker, har holdt avsluttende møte i Stockholm i november 1967. Felles komitéinnstilling ventes avgitt i februar 1968.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

De nordiska sakkunniga för utredning av frågan om inrättande av en gemensam nordisk besvärsinstans i patentärenden har hållit slutsammanträde i Stockholm i november 1967. Gemensamt betänkande beräknas kunna avlämnas i februari 1968.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid møte i København den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. utreda förutsättningarna för att utvidga den nordiska tentamensgiltigheten att gälla alla härför tillämpade studieområden,
2. verka för att genom ett väl utbyggt stipendiesystem samt nödiga åtgärder på det studentsociala området underlätta de studerandes möjligheter att utnyttja de fördelar, den nordiska tentamensgiltigheten erbjuder, samt
3. vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studierna till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnar.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Undervisningsministeriet har givit Nordiska kulturkommissionen i uppdrag att vidtaga åtgärder för förberedande av förverkligande av de i rekommendationen framlagda förslagen och hänvisar till sitt meddelande den 20 januari 1967¹ där Nordiska kulturkommissionens I sektionens förberedande åtgärder klarlägges. Betänkande över införande av tentamensgiltighet inom de juridiska studierna har avgivits av I sektionens expertutskott och sändes nu till de nordiska högskolorna för utlåtande, varefter kulturkommissionen kommer att avgiva en rekommendation i ärendet till regeringarna.

En ny upplaga av handlingen »Att studera i Norden» har utgivits och sänts till universiteten, högskolorna samt till ett flertal organisationer.

¹Se Nordiska rådet, löve sess., s. 2034.

BILAGA I

**Fråga vid Nordiska rådets sextonde session om iinska ungdomars möjlighet
att förlägga sina studier till Sverige**

Till Finlands regering

Eil betydelsefullt inslag i det nordiska samarbetet är den möjlighet som finns för ungdomar att förlägga sin högre utbildning till annat nordiskt land än hemlandet.

Vid det åttonde nordiska undervisningsministermötet i Oslo 1959 antogs en resolution i frågan om studiefinansieringen i dessa fall. Uttalandet hade följande lydelse:

Studenter och skolelever, som erhåller stipendier eller lån i sitt hemland kan efter närmare fastställda regler behålla dessa förmåner också vid studier eller skolgång i annat nordiskt land.

De studiesociala åtgärderna har därefter byggts ut. I Sverige gäller fr. o. m. den 1 januari 1965 att studiemedel enligt studiemedelsförordningen utgår till den som bedriver postgymnasiala studier. Det svenska studiesociala stödet kan lämnas även till annan än svensk medborgare om denne kommit till Sverige i avsikt att där icke huvudsakligen skaffa sig utbildning.

En stark tillströmning av utländska studerande har skett till svenska läroanstalter, en undersökning visade att 1966 utgjorde finska studerande c:a 20 procent av samtliga icke svenska medborgare vid postgymnasiala sludieanstalter och inom gruppen nordbor uppgick de finska studerande till c:a 60 procent.

Den finska regeringen har icke ratificerat 1959 års resolution, varför finska studerande i större utsträckning än vad som annars borde vara fallet uppger sig komma att kvarstanna i Sverige efter avslutade studier.

Med anledning av vad som anförts vill jag ställa följande fråga till den finska undervisningsministern:

är den finska regeringen beredd att ratificera resolutionen från 1959 års undervisningsministermöte angående studiefinansieringen, eller

är regeringen beredd att snarast vidtaga andra åtgärder i syfte att underlätta finska ungdomars studiekostnader vid studier i Sverige.

Stockholm den 28 januari 1968

Lars Larsson

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 1/1966 från Finlands regering å samtliga regeringars vägnar.

En i saken av rådsmedlemmen Lars Larsson till Finlands regering vid rådets plenum den 20 februari 1968 riktad fråga har besvarats av undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland.

I sakens handläggning i utskottet liar deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Av meddelandet framgår att Nordiska kulturkommissionen erhållit i uppdrag att vidtaga förberedande åtgärder för att realisera de i rekommendationen framlagda förslagen.

I sitt svar på rådsmedlemmen Lars Larssons fråga om underlättande av finska ungdomars studier i Sverige, meddelade undervisningsminister Oittinen att studerande från Finland enligt en lagändring, som trätt i kraft den 1 januari 1968, efter närmare fastställda regler kan få disponera i hemlandet beviljat högskolestipendium även för studier i annat nordiskt land.

Utskottet önskar avvakta resultatet av det fortsatta utredningsarbetet med rekommendationen och föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 21 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Johannesson

Tggne Paasivuori

Dagmar Ranmark

Förman

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

1977

Rek. 2/1966/k

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område

< Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt åstadkomma ett effektivt samarbete mellan de nordiska länderna på vattenvårdens och vattenvårdsforskningens område.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet og Landbrugsministeriet) meddelar den 29 november 1967:

I tilslutning til den til Nordisk Råds 15. session den 18. januar 1967 afgivne udtalelse¹ skal man meddele, at forslag til lov om vandforsyning og forslag til lov om ændring af vandløbsloven endnu ikke er forelagt Folketinget, men forventes forelagt i den allernærmeste fremtid. Indenrigsministeriet og Landbrugsministeriet må fortsat være af den opfattelse, at man fra dansk side må afvente behandlingen i folkettinget af de nævnte lovforslag, forinden man tager stilling til, under hvilken form et nordisk samarbejde vedrørende rekommandationens emne bedst vil kunne gennemføres.

Det tilføjes, at Nordisk Råds rekommandation nr. 2/1966 har været behandlet på det 4. Nordiske Vattenvårdsmøde den 26. og 27. september 1967 i Köbenhavn. Referat af mødet vil blive tilsendt Nordisk Råds sekretariat.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Rekommendationen behandlades vid nordiska vattenskyddskongressen i Köbenhavn den 3—4 oktober 1967, varvid de olika nordiska länderna framlade material i ärendet. Avsikten är att till den nordiska vattenskyddskongress som skall hållas i Helsingfors på hösten 1968 kalla även representanter

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2037.

1978

Rek. 2/1906/k

för Nordiska rådet och att sålunda få till stånd ett ännu mera omfattande samarbete mellan de nordiska länderna.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 16 december 1967:

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen opplyser i skriv av 29. november 1967 til Industridepartementet at det 4. Nordiske vattenvårdsmøte ble avholdt i København 26.—27. september 1967. Neste års møte er lagt til Helsingfors. Da vil så vidt det er opplyst også Island offisielt komme med som deltakerland.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1967:

Ett nordiskt vattenvårdsmöte avhölls i september 1967 i Köpenhamn.

Naturrekursutredningen i Sverige har i november 1967 lagt fram ett mycket omfattande forskningsmaterial som belyser bl. a. vattenvårdsområdet. Utredningen har föreslagit att ett särskilt forskningsorgan inrättas för forskningsfrågorna på naturresursområdet (miljövårdsområdet). Utredningen rekommenderar att ett intimt forskningssamarbete etableras med andra länder. Detta material torde vara av värde för övriga nordiska länder. Betänkandet har därför av jordbruksdepartementet översänts till övriga nordiska länder.

Vidare kan meddelas att inom jordbruksdepartementet för närvarande övervägs ett av statens naturvårdsverk framlagt förslag om att genom omläggning av statsbidraggivningen stimulera kommunerna att bygga avloppsreningsverk med långtgående rening.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivna meddelanden om rekommendation nr 2/1966 från Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Eondevik, Norge.

Av meddelandena framgår att rekommendationen behandlats vid det nordiska vattenvårdsmötet 1967 och kommer upp till behandling även vid inkommande vattenvårdsmöte på hösten 1968 i Helsingfors, till vilket även representanter för Nordiska rådet kommer att inbjudas. Utskottet finner att det i rekommendationen avsedda samarbetet inte ännu åstadkommits och får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Johannesson</i> Förman	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tijijne Paasivuori</i>
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

1980

*Rek. 3/1966/k

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 3/1966 angående samarbeite på elementarpartikelfysikens område

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i København den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har følgende lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verkställa en utredning angående formerna för och omfanntningen av ett nordiskt samarbeite på elementarpartikelfysikens område.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å samtlige regeringars vägnar:

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til den meddelelse som er gitt 31. januar 1967¹. Både i Danmark, Sverige og Norge er spørsmål som gjelder fysikkens, herunder kjernefysikkens stilling, oppe til drøfting i forbindelse med planene om å bygge en 300 GeV-akselerator (Super-CERN).

Den gruppe under Hovedkomitéen for norsk forskning som har i oppdrag å vurdere fysikkens stilling, vil avgi uttalelse ved årsskiftet 1967/68. Det materiale som blir framlagt i det enkelte land vil bli utvekslet og drøftet, og deretter vil man søke å nå fram til en fellesnordisk holdning til forslaget om Super-CERN.

Spørsmålet om nordisk samarbeid når det gjelder prosjekter innen kjernefysikken, vil man først kunne ta standpunkt til når de omtalte utredninger er fullført og spørsmålet om Super-CERN endelig avldart.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2040.

1981

*Rek. 4/1966/j

D 1968

Meddelande

oxn rekommendation nr 4/1966 angående nordiskt institut för komparativ rätt

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge hensigtsmæssigheden af og muligheden for at indrette et nordisk institut for komparativ ret.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

De sakkunniga i Danmark, Finland, Norge och Sverige har under 1967 hållit gemensamma sammanträden den 11 och 12 januari och den 11 och 12 september varjämte de under tiden 10—13 maj företagit en studieresa till institut för komparativ rätt i London, Hamburg, Haag och Bryssel. Utredningen beräknas bli slutförd under år 1968.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstifningen

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 31 januari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade foretage en relssociologisk undersøgelse af forsikrings virkninger på erstatningslovgivningen.

Norges regering (Justisdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som nevnt i forrige melding om denne rekommandasjon ble det i 1966 som et første skritt oppnevnt sakkyndige i Danmark, Finland, Norge og Sverige til i samarbeid å vurdere mulighetene for å gjennomføre en undersøkelse som nevnt i rekommandasjonen og eventuelt utarbeide et opplegg som kan følges ved gjennomføringen av undersøkelsen. De sakkyndige holdt silt første møte i Oslo november 1966 og har siden kommet sammen i Stockholm i mars og i september 1967. Neste møte er foreløpig ikke nærmere berammet, men vil finne sted våren 1968. Det er antydd at de sakkyndige muligens vil kunne avgi rapporter i løpet av 1968.

Meddelanden
om rekommendation nr 6/1966 angående samarbete
beträffande skolfilmi och skol-TV

(överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att etablera ett effektivt nordiskt samarbete beträffande produktion och distribution av skolfilm och skol-TV-program.

Danmarks regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 27 november 1967:

Med hensyn til skole-TV skal ministeriet efter brevveksling med Danmarks Radio oplyse, at der fortsat foregår et omfattende og effektivt samarbejde mellem de nordiske landes TV-afdelinger efter de tidligere angivne retningslinier.

For så vidt angår nordisk samarbejde vedrørende skolefilm, er dette spørgsmål blevet behandlet i et af Nordisk Kulturkommission nedsat film-ekspertudvalg, som har afgivet indstilling i december 1966. — Indstillingen er fortsat under behandling i Nordisk Kulturkommission.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967:

I fråga om samarbetet beträffande skolfilm hänvisas till det av Norges regering avgivna meddelandet om rekommendation nr 8/1963.

I övrigt hänvisas till regeringarnas gemensamma meddelande i denna sak till föregående session¹.

¹Se Nordiska rådet, lå:e sess., s. 2043.

Meddelanden
om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning
i radio och TV

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna och formerna för ett nordiskt samarbete i fråga om utbyggnad av utbildningen på vuxenundervisningens område i radio och TV.

Danmarks regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 27 november 1967:

Et udvalg nedsat af Danmarks Radio har i februar 1966 afgivet en første betænkning vedrørende voksenundervisning i radio og TV. — Denne betænkning omfatter en foreløbig opstilling af målene og midlerne for voksenundervisningen. — Anden del af betænkningen, som forventes at ville indeholde en nøjere gennemgang af omkostningerne under en 4—5 årig udviklingsperiode, foreligger endnu ikke.

Det skal i tilslutning hertil endvidere bemærkes, at ministeriet den 15. juni 1967 har nedsat en kommission til undersøgelse af Danmarks Radios almindelige virksomhed i de kommende år, herunder bl. a. spørgsmålet om Danmarks Radios forhold til planerne om en organiseret voksenundervisning.

På denne baggrund forekommer det rigtigst at afvente kommissionens betænkning, forinden fornyet udtalelse afgives til Nordisk Råd.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Undervisningsministeriet hänvisar till meddelande den 31 januari 1967¹.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2045.

1985
Rek. 7/1966/k

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967:

I enlighet med den vuxenutbildningsreform, som antogs av 1967 års riksdag, skall radio och television i ökad utsträckning utnyttjas inom vuxenutbildningen. Under budgetåret 1967/68 har viss försöksverksamhet inletts. Verksamheten handhas av en särskild kommitté (TRU). Produktionsverksamheten i TRU:s regi beräknas 1968/69 omfatta c:a 900 radio- och televisionsprogram. Härigenom kommer förutom vuxenutbildningens även delar av ungdomsskolans och den eftergymnasiala utbildningens behov att tillgodoses.

Ljudradion förfogar för närvarande över tre riksomfattande kanaler. Utredning pågår om möjligheten att genom teknisk »klyvning» av dessa erhålla ytterligare tre. Vid årsskiftet 1969/70 startar en andra kanal i television. Det finns således stora förutsättningar för en ökad sändningstid för undervisningsprogram i framtiden.

Rundradioföretagen i Norden har sedan länge bedrivit ett givande samarbete. Detta har bl. a. resulterat i gemensamt producerade program och programutbyte. Speciellt i fråga om skolradio och skol-TV sker ett regelbundet samarbete (*jfr. regeringarnas gemensamma meddelande till föregående session om rekommendation nr 6/1966*)¹. Ett utvidgat samarbete av liknande natur inom vuxenutbildningen torde bli möjligt för Sveriges del bl. a. genom utbyggnaden av sändarnätet och genom den nya vuxenutbildningsorganisationen.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2043.

Meddelande
om rekommendation nr 8/1966 angående samnordisk
utlandsinformation

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 erbjöds representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att anvisa erforderliga medel för samnordisk utlandsinformation, särskilt för genomförande av gemensamma företag, där snabba åtgärder är av behovet påkallade.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 10 januari 1968 å samtliga regeringars vägnar:

Som framgår av föregående års meddelande¹ har regeringarna enats om att frågan om erforderliga medel för samnordisk utlandsinformation närmare skall prövas av en utredningsman.

Utredningsarbetet pågår och beräknas vara avslutat till 1969 års session.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2047.

1987

Rek. 9/1966/k

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i København den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast etablera samarbete om forskning i internationell politik, innefattande freds- och konfliktforskning, i enlighet med de förslag, som framlagts i betänkandet »Forskning af international politik» (NU 1965: 4).

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Man viser til de opplysninger som er gitt i meddelelse av 31. januar i år¹ og kan tilføye at det nå er tilsatt sekretær i heldagsstilling for samarbeidskomitéen.

Med dette anser man rekommandasjonen i denne sak for sluttbehandlet fra Regjeringenes side.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 1 (>:e session av Norges regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 9/1966.

Av meddelandena i ärendet till rådets 15:e session framgår, att en nordisk samarbetskommitté för internationell politik, innefattande fredsoch konfliktforskning, tillsatts och hållit sitt konstituerande möte i Oslo i september 1966. Vari och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige har utsett tre representanter i koinmillén, Island en. För finansierande av kommitténs verksamhet har deltagarländerna lillskjutit anslag av statsmedel. Av förevarande meddelande framgår, att även en sekreterare på heltid tillsatts för samarbetskommittén.

Utskottet finner, att åtgärder i överensstämmelse med rekommendationen vidtagits, och föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Julius Bomholt

Vice förman

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

1989

*Rek. 10/1966/t

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i København den 2 februar 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har følgende lydelse:

Nordisk Råd henstiller lil regeringerne i Norge og Sverige

- a) snarest muligt at bygge Graddis- og Umbukta-vejerne og
- b) at fremskynde den igangværende udredning af problemerne i forbindelse med bygning af en vej mellem Kiruna og Nordnorge mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutning om bygning af denne mellemrigsvej.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 6 december 1967 å den norska och svenska regeringens vägnar:

Arbeidet med mellomriksveger over Umbukta og Graddis skjer med sikte på fullføring henholdsvis innen utgangen av 1971 og innen 1974.

Det felles svensk/norske arbeidsutvalg for mellomriksveg Kiruna—Nord-Norge la fram sin innstilling 10. februar 1967. Regjeringene slutter seg' til innstillingens konklusjon om at en eventuell veg bør bygges mellom Kiruna og Narvik og på sydsiden av Torneträsk.

Anleggskostnadene for en seks meter bred veg fra Kiruna til Narvik er etter prisnivået i 1965 beregnet til omkring 113 mill. n. kroner på svensk side og 19 mill. n. kroner på norsk side av grensen.

Den svenske del av vegprosjektet vil bli tatt opp til nærmere behandling når flerårsplanen for vegbygging i Norrbottens län skal fornyes om to år. Prosjektet vil da bli vurdert på samme måte som andre vegoppgaver i Norrbotten län. Den norske del av prosjektet vil bli nærmere vurdert i forbindelse med forslag til Norsk Vegplan som ventes lagt fram i 1968/69.

*BILAGA***Kungl. Maj:ts skrivelse till statens vägverk från kommunikationsdepartementet angående mellanriksväg Kiruna—Nordnorge**

Genom beslut den 29 april 1965 förklarade Kungl. Maj:t att från militär synpunkt hinder inte förelåg mot att bygga ut den i flerårsplanen för byggande av länsvägar i Norrbottens län under perioden 1964—1968 redovisade vägen Kiruna—Rensjön, ingående som del i en ifrågasatt mellanriksväg Kiruna—Nordnorge.

Vidkommande frågan om en utbyggnad på svensk sida av mellanriksvägen i övrigt fann Kungl. Maj:t i samma beslut gott anbefalla väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i samråd med vederbörande militära myndigheter verkställa en översiktlig utredning rörande bl. a. möjligheterna att tillgodose de försvarspolitiskt betingade önskemålen i fråga om vägens sträckning och utformning m. m. Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles, sedan utredningen utförts, besluta i fråga om utbyggnaden.

Med skrivelse den 14 juli 1966 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen överlämnat den av Kungl. Maj:t begärda utredningen.

Vidare har med skrivelse den 10 februari 1967 de svenska ledamöterna i en av kommunikationsministrarna i Sverige och Norge tillsatt svensk-norsk arbetsgrupp för frågor rörande mellanriksväg Kiruna—Nordnorge överlämnat en redogörelse, i vilken gruppen bl. a. lägger fram förslag till sträckning och utformning av mellanriksväg Kiruna—Nordnorge samt redovisar vissa kostnader.

Över redogörelsen har efter remiss yttranden avgivits av överbefälhavaren, statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, kommerskollegium, statens vattenfallsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, vägplaneutredningen och Kiruna stad. Länsstyrelsen i Norrbottens län har bifogat yttrande från Luossavaara-Kiiruna-vaara aktiebolag och kommerskollegium yttranden från Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare. Vidare har kontaktgruppen för Troms fylke, Kiruna stad och Narviks kommun inkommit med ett yttrande i vägfrågan.

Kungl. Maj:t finner, med anledning av vad i ärendet redovisats, gott förklara, att de militära skäl, som kan anföras mot anläggande av mellanriksväg Kiruna—Nordnorge, inte skall utgöra hinder mot att vägen kommer till stånd och anknyts till förenämnda väg Kiruna—Rensjön.

Kungl. Maj:t föreskriver samtidigt att frågan om vägföretagets intagande i flerårsplanen för byggande av länsvägar i Norrbottens län skall prövas

1991

Rek. 10/19(JG/1: Bilaga

enligt vägstadgans bestämmelser vid förnyelse av nämnda flerårsplan, varvid även frågan om vägens utbyggnad på norsk sida skall beaktas.

Detta får jag, på nådig befallning, härigenom meddela.

Stockholm den 27 oktober 1967

Svante Lundkvist

Lars Peterson

Meddelande

om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utreda förutsättningarna för ett samarbete beträffande ambulanstjänsten inom Nordkalotten.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Norges, Sveriges och Finlands regeringar har nominerat sina representanter i en arbetsgrupp med uppgift att undersöka samarbetet inom Nordkalotten i fråga om sjuktransporter och räddningstjänst. På Finlands initiativ kallades arbetsgruppen till sitt första möte, som hölls i Rovaniemi, den 2 juni 1967.

Vid mötet definierades först det uppdrag som givits arbetsgruppen, varefter Finlands, Sveriges och Norges representanter gav en översikt av de nuvarande förhållandena i fråga om sjukvård och sjuktransport inom Nordkalotten. Härpå följde en diskussion om konstaterade problem som kräver samarbete eller som inverkar på detta. På grundval av den bild av läget som sålunda erhöles, fattades beslut om att vid följande möte i detalj gå in på samarbetsproblemen samt att förbereda framställningar rörande dessa.

Nästa möte skall äga rum i Luleå i början av år 1968.

1993

*Rek. 12/1966/s

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan

(överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att planlägga utbyggnaden av Nordiska hälsovårdshögskolan så att den erhåller nödiga lokala och personella resurser alt fullgöra alla de viktiga utbildnings- och forskningsuppgifter inom hygienens och sjukhusväsendets område, som lämpligen bör läggas på nordisk nivå.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Frågan om en utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan har varit föremål för överläggningar vid ett möte, som hölls med representanter för de nordiska ländernas regeringar den 13—14 oktober 1967 i Halmstad.

För skolans verksamhet gäller enligt löpande internordiskt avtal en kostnadsram av högst 700 000 kronor per år. Denna torde med anledning av en försöksvis anordnad kurs i sjukhusadministration komma att överskridas för innevarande budgetår, något som godtagits av de nordiska ländernas representanter. Avtalet utlöper den 30 juni 1968 men liar inte sagts upp och är därigenom prolongerat ytterligare sex år.

Vid mötet uttalades, alt det måste anses åvila styrelsen för skolan att framlägga program för den fortsatta utvecklingen av verksamheten.

Meddelanden

om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendier

(Överlämnade av Danmarks regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade udforme ensartede regler med hensyn til beskatning af forskningsstipendiater ved nordiske institutioner eller andre forskningsinstitutioner på nordisk basis.

Danmarks regering (Finansministeriet, Skattedepartementet) meddelar den 12 september 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Danmark kan, som koordinerande land for arbejdet med gennemførelsen af heromhandlede rekommandation, henholde sig til den den 2. februar 1967¹ på samtlige regeringers vegne afgivne meddelelse, hvorefter der ikke findes at være anledning til at foretage videre vedrørende den omhandlede rekommandation.

Danmarks regering (Finansministeriet, Skattedepartementet) meddelar den 24 november 1967:

I skrivelse af 6. november 1967 til samtlige regeringer i de nordiske lande har Nordisk Råds præsidium henstillet, at regeringerne i meddelelserne til 1968 års session nærmere redegør for sine synspunkter vedrørende spørgsmålet om beskatning af nordiske forskningsstipendier.

I denne anledning skal man — i tilslutning til meddelelserne herfra af 2. februar 1967² og 12. september 1967, — meddele, at Danmark som koordinerande land for arbejdet med rekommandationens gennemførelse ved skrivelse af 29. november 1966 til de øvrige medlemslande fremsatte forslag

¹ Se *Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2056.*

² Se *S or disk Råd, 14. sess., s. 674.*

1995

Hek. 13/1960/j

til en fællesmeddelelse med indhold som i den afgivne fælles meddelelse af 2. februar 1967, ined følgende motivering:

Det fremgår af bemærkningerne til det forudgående medlemsforslag, at den ensartede løsning, som tilstræbes, beslår i skattefrihed for de omhandlede forskningsstipendier i alle de nordiske lande. På grundlag af de af de nordiske finansministerier til det til grund for rekommandationen liggende medlemsforslag afgivne udtalelser (gengivet i Förtryck A 70/j lil Nordisk Råds 14. session 1966)¹ kan del konstateres, at del ved rekommandationen tilsigtede resultat er gennemført i Sverige, Norge og Finland. For Danmarks vedkommende er stillingen den, at der ikke i praksis sker beskatning af stipendier, som udbetales til herværende stipendiater fra andre nordiske lande, medens herboende danske stipendiater beskattes af modtagne stipendiebeløb. Det er ikke oplyst, hvorledes stillingen er i Island, hvilket må anlages al bero på, al spørgsmålet ikke er aktuelt i Island, hvor der efter de her foreliggende oplysninger ikke forefindes nordiske institut-

Under hensyn til, al det ved rekommandationen tilsigtede resultat således i det væsentlige er gennemført, finder man ikke, at der er anledning til al foretage videre vedrørende den omhandlede rekommandation, og man tillader sig derfor at foreslå, at den danske regering bemyndiges til på samtlige regerings vegne at afgive en fælles meddelelse til Nordisk Råds 16. session af følgende indhold:

Det således fremsatte forslag blev tiltrådt af de øvrige medlemslande.

Vedrørende Danmarks regerings synspunkter kan man i øvrigt henviser til den til medlemsforslaget afgivne udtalelse af 10. september 1965, (*Nordisk Råd, 1966 s. 678—679*).

¹ Se *Nordisk Rad 14, sess., s. 674*.

BILAGA 1

**Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Danmarks, Finlands, Islands
Norges och Sveriges regeringar angående beskattning av nordiska
forskningsstipendiater**

Nordiska rådet antog den 31 januari 1966 en rekommendation angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater (rek. nr 13/1966). Rekommendationen hade följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade udforme ensartede regler med hensyn til beskattning af forskningsstipendiater ved nordiske institutioner eller andre forskningsinstitutioner på nordisk basis.

I skrivelse den 7 augusti 1967 till presidiet har rådets juridiska utskott om den fortsatta behandlingen av denna rekommendation uttalat följande:

Allerede af det tilgrundliggende medlemsforslag framgik det, al der — trods de nuværende uensartede bestemmelser om beskattning af nordiske forskningsstipendiater — i praksis følges en sådan fremgangsmåde, at forskningsstipendier reelt er skattefri i alle landene. Man fandt det imidlertid ikke rimeligt, at dette resultat fortsat skulle bero på fortolkning af uensartede og tildels uklare bestemmelser og ønskede derfor gennemført ensartede bestemmelser i alle landene på det pågældende område. Dette synspunkt fik tilslutning fra rådets juridiske udvalg, som tillige fremhævede, at bestemmelserne budre udformes således, at der ikke opstår tvivl om hvorvidt der er tale om et skattefrit stipendium eller om en egentlig ansættelse i vedkommende institution, og det førte herefter til vedtagelse af den foran gængivne rekommendation. Der henvises i det hele til rådets *Nordisk Råd 1966, s. 142—143 og s. 674—688.*

I den til rådets 15. session 1967 af Danmarks regering afgivne meddelelse om sagen udtaltes det på samtlige regeringers vegne, at det ved rekommendationen tilsigtede resultat i praksis er gennemført i et sådant omfang, at der ikke findes at være anledning til at foretage videre vedrørende den omhandlede rekommendation.

På juridisk udvalgs møde den 22. juni 1967 var det blandt udvalgets medlemmer enighed om, at det må anses for beklageligt, at rådets rekommendation ikke giver regeringerne anledning til at arbejde videre med tilvejebringelsen af udtrykkelige bestemmelser om skattefrihed for forskningsstipendiater. Ligeledes fandt man det mindre tilfredsstillende, at meddelelsen i sin kortfattede form ikke giver nærmere oplysning om de overvejelser, som ligger bag regeringernes afvisning af rådets henstilling.

Udvalget er af den opfattelse, at sagen, uanset hvorledes man bedømmer betydningen af den pågældende rekommendations gennemførelse, kan have en vis principiel interesse i forbindelse med en eventuel overvejelse af såvel det fremtidige samarbejde mellem rådet og regeringerne, som den fremtidige tilrettelæggelse af rådets arbejdsform.

1997

Rek. 13/1966/j: Bilaga 2

Presidiet delar utskottets uppfattning om betydelsen för rådsarbetet av att regeringarnas meddelanden är tydliga och att, då regeringarna ej anser sig kunna följa en rådets rekommendation, de tydligt anger skälen för sin avvisande hållning. De nordiska ländernas statsministrar har vid flera tillfällen under de årliga överläggningarna med presidiet ställt i utsikt att meddelandena skulle bli fylliga och upplysande.

I anledning av vad som sålunda förevarit får presidiet hemställa att regeringarna i meddelandena till 1968 års session måtte närmare utveckla sina synpunkter på frågan om beskattningen av nordiska forskningsstipendier.

Stockholm den 6 november 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Siren

BILAGA 2

Belänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 16. session af Danmarks regering på samtlige regeringers vegne afgivne meddelelser om rekommandation nr. 13/1966.

Af meddelelserne fremgår, al det ved rekommandationen tilsigtede resultat er gennemført i Finland, Norge og Sverige, og at resultatet i praksis er gennemført i Danmark, for så vidt angår stipendiater fra andre nordiske lande. Den danske regering finder herefter ikke anledning til at foretage videre i anledning af rekommandationen.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 13/1966 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 25. januar 1968

Erik Adamsson

Ingrid Gärde Widemar

Erkki Har a

Fung, formand

Osmo Kock

Johan .Møller Warmcdal

Harald Samuelsberg

Nils Erik Wååg

Meddelanden
om rekommendation nr 14/1966 angående samarbeite på
lokaliseringpolitikens område

(Överlämnade av Norges och Sveriges regeringar i

Vid möte i København den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerende land för detta spørsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar

1. Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att intensifiera det inledda samarbeitet på det lokaliseringpolitiska området;
2. Finlands, Norges och Sveriges regeringar att gemensamt kartlägga konkreta ekonomiska samarbeitsmöjligheter inom Nordkalottområdet; samt
3. Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar att föranstalta om forskning kring och en inventering av allmänna förutsättningar för en nordisk lokaliseringspolitik.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Rekommandasjon nr. 14/1966 omfatter tre punkter som alle angår spørsmålet om samarbeid på det lokaliseringpolitiske område.

Rekommandasjonens punkt 1 angår Danmark, Sverige, Finland og Norge og anbefaler disse lands regjeringer å intensivere det samarbeid som allerede er innledet på dette område.

Som omtalt i forrige melding om gjennomføringen av denne rekommandasjon, har Kommunal- og arbeidsdepartementet skrevet til fylkesmennene i grensefylkene og bedt dem ta opp med grenselänene i Sverige og Finland spørsmålet om å intensivere samarbeidet på det lokaliseringpolitiske område.

Fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag fant det riktig å forelegge anmodningen for Landsdelskomiteen for Nord- og Sør-Trøndelag før saken ble tatt opp til videre behandling på det fylkeskommunale plan. Komiteen behandlet saken den 20. juni 1967 og fattet enstemmig følgende vedtak:

1999
Rek. 14/1966/s

1. Trøndelagskomiteen vil uttale at det samarbeid på det lokaliseringspolitiske området, den kartlegging av økonomiske samarbeidsmuligheter og de forskningsoppgaver som er nevnt i Nordisk Råds rekommandasjon nr. 14/1966, bør søkes igangsatt.

2. Del vil falle innenfor rammen av en landsdelsplan å få klargjort hvilken innvirkning et utvidet samarbeid med Jämtland vil få for f. eks. dimensjonering av fritidsarealer, lokalisering av turistsentra og prioritering av vegutbygging. Komiteen ber om at det pågående analysearbeid så vidt mulig tar disse forhold i betraktning, — på samme måte som forslag om konkrete samarbeidstiltak bør las med i de forslag til innstilling, som senere blir å legge fram for komiteen. En viser her til sekretariatets notat av 31. mai 1967 med vedlegg.

3. Som et ledd i dette arbeid bør sekretariatet ta kontakt med landstingskommunens og länsstyrelsens administrasjon, for å bringe fram adekvat materiale til utredningsarbeidet.

4. Skulle det på foran nevnte grunnlag fremstå problemstillinger som det var naturlig å drøfte nærmere med de svenske myndigheter, før konkrete forslag blir formulert i forslaget til landsdelsplan —, bes formannen og fylkesmennene om å representere komiteen i en slik konferanse.

Trøndelagskomiteen har deretter vært i kontakt med myndighetene i Jämtland. Den 25. november 1967 ble det holdt et større kontaktmøte på Røros hvor man særlig behandlet spørsmålet om samarbeid om flyplass og vegutbygging. På dette møte ble det bestemt å arrangere en mer omfattende kontaktkonferanse i Østersund i siste halvdel av desember 1967. På denne konferanse skal man informere hverandre om den pågående langtidsplanlegging. Man tar videre sikte på å få diskutert samarbeidsproblematikken, og man skal søke å få klargjort hva man kan og bør samarbeide om.

Samarbeid over riksgrensen i visse planleggings- og utbyggingsspørsmål mellom fylkene Akershus, Hedmark og Østfold og Värmlands län har funnet sted i lengre tid. Dette gjelder både på fylkes-länsplanet og det kommunale plan. Kontakten har i hovedsak vært opprettholdt gjennom fylkes/läns-vise konferanser. Som et første ledd i forsøket på en bedre samordning tok länsstyrelsen i Värmlands län initiativet til en konferanse som ble holdt i mai 1965 med deltakere fra samtlige tre norske grensefylker og hvor også det norske Kommunal- og arbeidsdepartement og det svenske inrikesdepartementet var representert. Konferansen munnet ut i en beslutning om å starte et permanent samarbeid. Det ble nedsatt en komite bestående av en representant fra hvert av de tre norske fylker og en representant fra Värmlands län med det oppdrag å undersøke behovet og forutsetningene for felles løsninger av ulike planleggings- og utbyggingsspørsmål, å la initiativet til nødvendige utredninger på dette område og allment virke for at områdenes ressurser blir utnyttet på best mulig måte.

Utvalget har til å begynne med konsentrert sitt arbeid om fire oppgaver. Disse er: 1. Kartlegging av det økonomiske grunnlag for alternative mellomriksveger, 2. En sammenstilling og analyse av data om forutsetningene for industri- og servicelokalisering, 3. Forslag om tiltak for å oppnå en viss sant-

ordning av de lokaliseringpolitiske bestrebelser på norsk og svensk side,

4. Kartlegging av turistanlegg i området. Forslag om hvordan man skal oppnå best mulig utnytting av områdenes ressurser.

Komiteen vil i løpet av januar/februar 1968 avslutte sin første arbeids- etappe. Resultatene av arbeidet vil bli lagt fram på en konferanse mellom fylkes- og länsmyndighetene i begynnelsen av 1968. Samarbeidskomiteen vil da også redegjøre for sitt syn på det fortsatte arbeid, behovet for å følge opp aktuelle prosjekter og behovet for nye initiativ. En kjenner ikke til at det er innledet noe organisatorisk samarbeid mellom de nevnte Østlandsfylkene og de øvrige svenske län, som grenser lil disse fylker.

Samarbeidet mellom Danmark og Sverige har vært konsentrert om spørsmål som gjelder Øresundsregionen. I det utredningsarbeid om faste forbindelser over Øresund (SOU 1967: 54 og NU 1967: 14) som nylig er avsluttet, er foruten kommunikasjonsspørsmålene også behandlet spørsmål vedrørende næringslivets utvikling, lokaliseringsspørsmål og spørsmål om samarbeid om offentlige ulbyggingsliltak.

På det regionale plan er samarbeidet utvidet, og del deltar representanter for den statlige länsförvaltning i Sverige og de berørte myndigheter i Danmark. Gjennom delle samarbeid er det skapt bedre muligheter for gjensidige informasjon om planleggingsspørsmål, naturvern m. v. Et tilsvarende samarbeid skjer på det kommunale plan innenfor rammen av Øresundsrådets virksomhet.

Rekommandasjonens punkt 2 tar særlig sikte på Nordkalottensamarbeidet, idel den anbefaler regjeringene i Finland, Sverige og Norge å kartlegge konkrete økonomiske samarbeidsmuligheter innen Nordkalottområdet.

Kommunal- og arbeidsdepartementet framholdt i august 1966 i brev til de respektive departementer i Finland og Sverige at en slik kartleggingsoppgave som rekommandasjonens punkt 2 omhandler, trolig besl kunne iltføres i en ad hoc arbeidsgruppe av eksperter fra de berørte land. På Arbeidsministermøtet i Ronneby den 24. april 1967 ble man enig om å nedsette et ad hoc-utvalg med tre representanter fra hvert av de tre land. Utvalget er etablert og holdt sitt første møte i Oslo den 21. september 1967. Utvalgets formann er statssekretær Torstein Slungård, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Oslo. Utvalgels mandat er å utarbeide en oversikt over konkrete økonomiske samarbeidsmuligheter på Nordkalotten. Del skal i første rekke tas sikte på samarbeid innen næringsvirksomhet, men i nødvendig utstrekning også samarbeid om grunnlagsinvesteringer som er forutsetningen for slik næringsvirksomhet. Utvalget bør også fremme forslag om oppfølgingen av arbeidet med sikte på nærmere planlegging og konkret gjennomføring av samarbeidet der dette er mulig. Som ledd i dette bør utvalget utarbeide en oversikt som viser mulighetene for lån, tilskott, skattelettelser og andre offentlige begunstigelser i de tre land for bedrifter som etablerer seg eller flytter til de respektive lands nordlige områder.

Når del gjelder rekommandasjonens punkt 3 om forskning, har de nordiske arbeidsministrene oppnevnt en arbeidsgruppe som skal arbeide for et utvidet samarbeid innen forskningen om lokaliseringspolitiske spørsmål. På grunnlag av en utredning om det forskningsarbeid som pågår, la arbeidsgruppen fram visse forslag til arbeidsministermøtet i april 1967. I dette forslaget foretok gruppen en vurdering av hvilke forskningsområder som er av særlig stor felles nordisk interesse. Videre diskuterte gruppen mulige måter å drive og å intensivere forskningssamarbeidet på. Allerede ved at denne gruppe er etablert, er det blitt bedre muligheter for formidling av informasjon om pågående eller avsluttede forsknings- og utredningsarbeider. Forskningsprosjekter som allerede er påbegynt i noen av landene, kan nå følges av de øvrige land. Arbeidsgruppen har foreslått følgende spørsmål som egnede for fortsatt samarbeid: regional statistikk og regionale prognoser, regionalpolitikens mål og midler, de administrative organer for planlegging samt en undersøkelse av miljøpreferanser hos Nordens befolkning.

På arbeidsministermøtet i april 1967 ble det besluttet at arbeidsgruppen skulle fortsette sitt arbeid som koordinerende organ samt at den skulle konkretisere og komplettere sine forslag. Utover de nevnte forslag skulle det også foretas en undersøkelse av internordiske lokaliseringer av foretak og en utredning om turismens betydning fra et lokaliseringssynspunkt.

Gruppens arbeid pågår nå etter det oppdrag som er gitt den. Parallelt med dette diskuteres hvordan man best kan komme fram til de mest tjenlige organisasjonsformer for dette arbeid.

S v e r i g e s r e g e r i n g (inrikesdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Med anledning av punkt 3 i Nordiska rådets rekommendation har de nordiska arbetsministrarna tillsatt en arbetsgrupp som skall verka för ett vidgat samarbete inom forskningen beträffande lokaliseringspolitiska frågor. På grundval av en inventering av pågående forskningsarbeten lade arbetsgruppen fram vissa förslag till arbetsministermötet i april 1967. I detta förslag gjorde gruppen en första bedömning av vilka forskningsområden som är av särskilt stort gemensamt intresse. Vidare diskuterade gruppen möjliga sätt att bedriva och intensiviera samarbetet. Redan genom gruppens tillkomst har förutsättningarna förbättrats att förmedla informationer om pågående eller slutförda forsknings- och utredningsarbeten. Ur lokaliseringssynpunkt särskilt intressanta projekt, som redan börjat bearbetas i något av länderna, kan följas av övriga länder. Arbetsgruppen har föreslagit följande frågor som lämpliga för fortsatt gemensamt arbete: regional statistik och regionala prognoser, den regionala politikens mål och medel, de administrativa instrumenten för planering samt en undersökning om miljöpreferenserna hos nordens befolkning.

Vid arbetsministermötet i april 1967 beslöts, att arbetsgruppen skulle

2002

Rek. 14/1966/s

fortsätta sitt arbete som koordinerande organ samt konkretisera och komplettera sina förslag. Utöver de anförda förslagen skulle även en inventering ske av internordiska lokaliseringar av företag liksom av turismens betydelse ur lokaliseringssynpunkt.

Arbetsgruppens arbete pågår med angiven inriktning. Parallellt därmed diskuteras möjliga vägar att efterhand finna mest lämpliga organisationsformer för arbetet.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet liar hänvisats liil rådets sextonde session av-
givna meddelanden om rekommendation nr 14/ från Norges och Sveri-
ges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken liar bitr. lantbriiksminister Lars Lin-
deman, Finland, närvarit.

Härjämte liar såsom sakkunniga deltagit landshövdingen Ragnar Las-
sinantti, statssekreteraren Reidar Tilert, Sverige, samt ekspedisjonssjef
Berger Ulsaker, Norge.

Av meddelandena och av vad i saken i övrigt upplysts framgår, att såvitt
avser rekommendationens punkt 1. ett permanent samarbete kommit till
stånd mellan fylkene Akershus, Hedmark og Ostfold samt Värmlands län
beträffande vissa planläggnings- och lokaliseringsfrågor, att såvitt avser
rekommendationens punkt 2. ett ad hoc ulskott tillsatts för att utarbeta en
översikt över konkreta ekonomiska samarbetsmöjligheter på Nordkalotten
samt att, såvitt avser rekommendationens punkt 3. om forskning, en särskilt
tillsatt arbetsgrupp framlagt förslag beträffande olika frågor, lämpade för
nordiskt samarbete, och att denna arbetsgrupp fått i uppdrag att fortsätta
sitt arbete.

Socialpolitiska utskottet konstaterar, att arbetet med denna enligt utskot-
tets mening viktiga sak är i gång på ett tillfredsställande sätt. För utskottets
del är det av intresse atl följa arbetet med denna sak.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvak-
tan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie
session.

Oslo den 19 februari 1908

<i>Sigurður Bjarnason</i>	<i>Kaj Bundvad</i>	<i>Sigrid Ekendahl</i>
<i>Einar Gustafsson</i>	<i>Kaarlo af Heurlin</i>	<i>Lars Korvald</i> Förman
<i>Lars Larsson</i>	<i>Tyjne Leivo-Larsson</i>	<i>Harald Løbak</i>
<i>Gerda Møller</i>	<i>Salve Salvesen</i>	<i>Veikko Savela</i>

Meddelande
om rekommendation nr 16/1966 angående nordiskt
sjukhusfysikerssamarbete

i Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för ett nordiskt sjukhusfysikerssamarbete.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967 *å samtliga regeringars vägnar:*

Danmarks, Norges, Sveriges och Finlands regeringar har nominerat sina representanter i en samnordisk arbetsgrupp för utredning av denna fråga. Arbetsgruppens första möte hölls i Åbo den 19 september 1957 och följande möte ägde rum i Stockholm 4—6 december 1967. Vid det första mötet beslöts om en uppdelning av arbetsgruppen i tre avdelningar med följande undersökningsobjekt:

Avdelning 1:

Användning av radioaktiva isotoper

Användning av digitalcomputers

Högt LET och radiobiologi samt andra moderna utvecklingstendenser

Avdelning 2:

Strålskydd och planering av nya avdelningar

Utbildningsfrågor

Inventering av sjukhusfysikernas verksamhet (antal avdelningar, personer, rum, ytor, instrument och andra parametrar för arbetets omfattning. Den väntade utvecklingen på sjukhusfysikens område)

Avdelning 3:

Dosiimetri, högvollsdosimetri, frågor rörande insamling av dosfördelningsdata

Simulator teknik.

2005

Rek. 19/1966/e

D 1968

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att årligen bevilja medel till Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR) för nordiskt skogstekniskt utvecklingsarbete.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 3 november 1967:

I den danske meddelelse af 20. januar 1967¹ til Nordisk Råds 15. session oplystes, at Landbruksministeriet efter brevveksling med den danske afdeling af Nordiske Skovarbejdsstudiers Råd og med forskellige danske forstlige myndigheder om den nærmere tilrettelæggelse af et nordisk samarbejde på dette område i december 1966 fra Nordiske Skovarbejdsstudiers Råd havde modtaget et mere detaljeret forslag til en evt. samarbejdsordnings indhold og form, og at forslaget var optaget til behandling.

Fra dansk side har man afventet underretning fra jordbruksdepartementet, Stockholm, om afholdelsen af et bebudet møde i Stockholm mellem de involverede nordiske myndigheder samt tilsendelse af et ligeledes bebudet promemoria over, hvorledes man fra svensk side ser på sagen.

Ved skrivelse af 25. oktober 1967 har jordbruksdepartementet fremsendt det omhandlede promemoria og samtidig indbudt repræsentanter fra Danmark, Finland og Norge til en præliminær diskussion af rekommendationen på et møde i Stockholm den 1. december 1967.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 15 december 1967:

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2071.

Nordiska skogsarbetsstiidiernas råd (NSR) är den organisation, vilken som centralorgan skall omhänderha det nordiska samarbetet angående det skogstekniska utvecklingsarbetet. NSR har uppgjort finansierings- och forskningsplan enligt vilken kostnaderna för Finlands del skulle uppgå till 450 000 svenska kronor per år. Finland har deltagit i NSR:s förhandlingar genom sina representanter i NSR.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1967:

Den i föregående meddelande nämnda preliminära diskussionen av rekommendationen har ägt rum i Stockholm den 1 december 1967. Därvid har man diskuterat förutsättningarna för ett genomförande av rekommendationen i de berörda nordiska länderna. I samband därmed upptogs frågan om utvidgning av samarbetet att omfatta skogsforskning i dess helhet till behandling. Parterna enade sig om att fortsätta diskussionen vid lämplig tidpunkt i början av år 1968.

BI LA C, A I

**Fråga vid Nordiska rådets 16:e session angående samarbete om
skogstekniskt utvecklingsarbete**

Till Sveriges regering

Vid 1968 års råds-session beslöt Nordiska rådet rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att årligen bevilja medel till Nordiska skogsarbessludiernas råd (NSR,) för nordiskt skogstekniskt utvecklingsarbete. Sverige har ulsetts alt vara koordinerande land (rek. nr 19/19(56). I anledning av rekommendationen har NSR i november 1965 i en skrivelse till den svenska regeringen inkommit med följande förslag Ull sa ma r be tsprojek1.

1. Undersökning av förhållandet mellan man och maskin för skogsbrukets maskiner (150 000:—/år under fyra år)
2. Teknik och verktyg för kvistning av träd eller delar av träd (400 000: - /ar under fyra år)
3. Huggning och transport av lövvirke (100 000: —/ar under tre år)
4. Terrängklassificering (100 000:— under ett år,¹
5. Metoder för utnyttjande av de delar av träd, som för närvarande inte finner användning (hyggesavfall) (200 000: /år under fem år).

I skrivelsen hemställes att ett för de nordiska länderna gemensamt årligt bidrag om 1 000 000 svenska kronor anvisas för ändamålet, fördelat på länderna efter vissa andelstal.

Från norsk sida har man förklarat sig beredd att anvisa 100 000 svenska kronor (Norges andel enligt NSR:s förslag) för skogstekniskt utvecklingsarbete, förutsatt att andra berörda länder anvisar motsvarande belopp.

Av regeringarnas meddelanden till rådets sextonde session framgår att frågan ännu blott varit föremål för preliminära diskussioner. Härvid har bl. a. upptagits spörsmålet om en utvidgning av samarbetet att omfatta skogsforskningen i dess helhet. Det förefaller vara risk för att under dylika omständigheter det skogstekniska utvecklingsarbetet icke kommer att få det stöd som avses i rekommendationen.

Med anledning härav får jag ställa följande fråga till den svenska regeringen :

Är Sveriges regering som koordinerande för arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 19/1966 beredd att verka för att Nordiska skogsarbetsstudiernas råd tillförsäkras ett för de nordiska länderna gemensamt årligt bidrag av erforderlig storleksordning för skogstekniskt utvecklingsarbete.

Helsingfors den 19 januari 1968

Julin Rihtniemi

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena

Till ekonomiska utskottet bar hänvisats till rådets sextonde session avgivna meddelanden om rekommendation nr 19/1966 från Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar.

Utskottet har tagit del av innehållet i meddelandena liksom av en vid sextonde sessionen av herr Rihtniemi till Sveriges regering ställd fråga om samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete samt av regeringens svar på frågan.

Härav framgår att Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR) i november 1966 i en skrivelse till den svenska regeringen inkommit med förslag till samarbetsprojekt. I skrivelsen hemställes att ett för de nordiska länderna gemensamt årligt bidrag om en miljon svenska kronor anvisas för ändamålet, fördelat på länderna efter vissa andelstal. Det framgår vidare att rekommendationen varit föremål för överläggningar mellan representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige, varvid enighet i princip nåtts om samarbete på området. I sammanhanget har Sverige väckt frågan om möjligheterna att utvidga samarbetet till andra skogliga forskningsfrågor än de skogstekniska. Övriga länder har i princip varit positiva till detta. Nya överläggningar i frågan avses äga rum under våren 1968 i syfte att lösa frågan om formen för och omfattningen av samarbetet på området.

Ekonomiska utskottet vill understryka angelägenheten av allt den med rekommendationen åsyftade utbyggnaden av det nordiska skogstekniska utvecklingsarbetet kommer till stånd.

2009
Rek. 19/19G()/e: Bilaga 2

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 20 februari 1968

Trygve Bratteli

Henry Christensen

Ragnar Christiansen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Kinino Honkonen

Förman

Sigurd Aringrønning

J. O. Krag

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Bengt Røiseland

Eino Sirén

Karl Skytte

Svenn Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sandin

H. C. Toft

2010

Rek. 20/1966/k

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 20/1966 angående samarbete på formgivningens område

(överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna och formerna för statligt stöd åt såväl till Norden som till de nordiska ländernas främsta exportmarknader i utlandet förlagda strävanden att bibehålla och ytterligare befästa de nordiska ländernas starka ställning på formgivningens område.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Handelsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nedsættelsen af en ekspertkomité med den opgave nærmere at undersøge forudsætningerne og formerne for nordisk samarbejde på formgivningens område har afventet afholdelsen af det omfattende Scandinavian Design Calvalcade-arrangement i Danmark i tiden 1.—31. oktober 1967.

Det nordiske præsidium for Scandinavian Design Calvalcade har på et møde i Köbenhavn i oktober måned 1967 haft en foreløbig drøftelse af kavalcadens fremtid, og et nyt møde om dette spørgsmål vil finde sted i Oslo i januar måned 1968. Forløbet af dette møde og rapporten, der endnu ikke foreligger, om det i Danmark nylig gennemførte arrangement vil danne grundlag for del videre arbejde med sagen.

2011

*Rek. 21/1966/s

D 1968

Meddelande

om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari WfO enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för delta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensamma principer för läkares vinnande av specialistkompetens inom olika medicinska specialiteter.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 29 november 1967 å samliga regeringars vägnar:

Så snart det endelige tidspunkt for mulig ratifisering av avtalen for det enkelte lands vedkommende er fastsatt, vil det tas de nødvendige skritt med henblikk på en ratifisering som nevnt.

2012

*Rek. 22/1966/j

D 1968

Meddelanden
om rekommendation nr 22/1966 angående enhetlig
utlänningslagstiftning

(överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar >

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer hos regeringarna att utreda förutsättningarna för en enhetlig nordisk utlänningslagstiftning och en samstämmig nordisk utlänningspolitik.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 12 december 1967:

Efter det att i samma ärende (medlemsförslag A 75/j) vid Nordiska rådets 14:e session för Finlands vidkommande avlåtits utlåtande¹, liar man för Finlands del ingenting nytt att meddela.

Sverige som koordinerande land torde å samtliga regeringars vägnar avge meddelande om sakens nuvarande skede.

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Från finsk sida är det alltjämt svårt att lätta på de stadganden, som nu hindrar utanför de nordiska länderna bosatta utlänningar att fritt bosätta sig i Finland och arbeta här. Sålunda måste man utgå ifrån, att med hänsyn till en ändamålsenlig skötsel av sysselsättningspolitiken det nu gällande systemet med arbetstillstånd för utlänningar i Finland borde bibehållas oförändrat.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Vid ett i Stockholm den 12 april 1967 hållet möte mellan representanter

¹ Se Nordisk liäd, 11. sess., s. Sli.

2013

Rek. 22/1966/j

för vederbörande departement i de nordiska länderna enades representerarna om att föreslå regeringarna att tillkalla två ledamöter vardera i en arbetsgrupp för utredning av den av Nordiska rådet väckta frågan. Sverige skulle ställa till förfogande sekreterare åt arbetsgruppen.

Den svenske inrikesministern har, med stöd av regeringens bemyndigande, den 27 juni 1967 tillkallat två sakkunniga samt sekreterare. Också Norge har idsett två ledamöter.

I avvaktan på att kommittén blir fulltalig har de svenska sakkunniga och sekreteraren uppgjort förslag till plan för utredningsarbetet.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1966 angående resandes rätt till tullfri värn införsel

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at indgå en overenskomst om en fælles minimumsværdigrænse for de rejsendes adgang til told- og afgiftsfril at indføre varer.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Rekommendationen avser huvudsakligen resandes rätt till tull- och skattefri införsel av andra varor än sprit och tobak. I meddelande den 31 januari 1966 anförde Sveriges regering på samtliga nordiska regeringars vägnar, att de allmänna införselbestämmelserna i Danmark, Norge och Sverige — med vissa smärre undantag — var ensartade, medan de finska reglerna var mera restriktiva och att fullständig harmonisering av bestämmelserna för det dåvarande icke syntes kunna uppnås. Någon ändring i detta förhållande har icke skett.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. at indføre ensartede bestemmelser vedrørende rejsendes adgang til toldfri indførsel af spiritus og tobak,
2. at fastsætte disse bestemmelser så enkle og liberale, at en fortsat udvikling af den egentlige rejsetrafik mellem de nordiske lande ikke li indres, og
3. at forelægge spørgsmålet for Nordisk Råd, inden nye regler sættes i kraft.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 27 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Harmonisering och liberalisering av bestämmelserna på detta område har drivits så långt som det för närvarande är möjligt. Ytterligare förenklingar och fullständig harmonisering av bestämmelserna synes nu inte kunna uppnås.

*BILA GA I***Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om enhetliga bestämmelser för
resenärers tullfria införsel av sprit och tobak**

Till de nordiska ländernas finansministrar.

Vid rådets 14:e session antogs en rekommendation (rek. nr 24/1966) om harmonisering och liberalisering av bestämmelserna för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak. Sedan trafikidskottet och presidiet givits tillfälle all yttra sig över ett ämbetsmannaförslag till nya bestämmelser på detta område genomfördes sådana under 1966, dock utan all rådets önskemål om enhetlighet följdes. I nästa fas förklarade de nordiska statsministrarna på ett möte i slutet av samma år, att de skulle anmoda sina finansministrar att i samarbete med trafikutskottet underkasta de aktuella reglerna förnyad prövning. Inget sådant samråd hade ännu ägt rum, när nästa nordiska statsministermöte avhölls 7—8 oktober 1967 men därvid upplystes, all elt senare finansministermöte skulle ta sig an frågan.

Finlands regering meddelar emellertid till sextonde sessionen å samtliga regeringars vägnar att ytterligare förenklingar och fullständig harmonisering av bestämmelserna nu inte synes kunna uppnås. Om något finansministermöte är ej tal.

Nordiska rådets intresse i denna fråga är, såsom framgår av rekommendationen, att få såvitt möjligt enhetliga regler på detta område. Trots alla ansträngningar har vi ännu inte lyckats l'å de enkla och lättillämpade regler som är önskvärda. Rådets trafikutskott har lagt fram ett förslag i ämnet, som icke prövats av regeringarna. Önskemål om att få lill stånd överläggningar mellan finansministrarna och rådets trafikutskott kvarstår därför.

Under hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till samtliga regeringars finansministrar:

Är finansministrarna beredda att i samarbete med rådets trafikutskott än en gång pröva möjligheten att få till stånd enhetliga regler för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak?

Stockholm den 18 januari 1968

Folke Björkman

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandet

Til trafikudvalget er henvist meddelelse til 16. session om rek. nr. 24/1966 angående ensartede bestemmelser med hensyn til told- og afgiftsfri indførsel af vin, spiritus og tobaksvarer, afgivet af Finlands regering på samtlige regeringers vegne. Meddelelsen er tidligere behandlet på trafikudvalgets møde i Stockholm den 12.—13. januar 1968. Under sessionen har minister Matti Kekkonen deltaget i udvalgets behandling af sagen.

Af meddelelsen fremgår, at regeringerne finder, at en harmonisering og liberalisering af bestemmelserne er gennemført i så vid udstrækning, som det for tiden er muligt, og at en yderligere forenkling og en fuldstændig harmonisering af bestemmelserne ikke synes at kunne opnås i øjeblikket.

i anledning af det af Folke Björkman stillede spørgsmål om, hvorvidt finansministrene er rede til i samarbejde med trafikudvalget på ny at undersøge muligheden for at fastsætte ensartede regler for de rejsendes adgang til [old- og afgiftsfrit at indføre spiritus og tobaksvarer, har statsrådet Ole Myrvoll på plenarmødet mandag den 19. februar 1968 i sit svar bl. a. oplyst, at finansministrene eventuelt er villige til nye drøftelser med trafikudvalget for at få en nærmere afklaring af problemerne.

Udvalget anmelder derfor til rådet,

at udvalget fortsætter behandlingen af sagen.

Oslo. den 20. februar 1968

Leif Gassel

K resten Dam s g a a r d

Svend Horn

Nils Jacobsen

Martha Johan n e s sen

Magnus Kjartanssen

Mikko Laaksonen

Olavi Lahtela

Aksel Larsen

Jon Leirfall

Tuure Salo

Ingrid Segerstedt Wiberg

Formand

Gösta Skoglund

Meddelande

om rekommendation nr 25/1966 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för farmaceuter på grundval av föreliggande förslag till överenskommelse i ämnet.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den danske regering har gennem udenrigsministeriet rettet henvendelse til regeringerne i de øvrige nordiske lande med henblik på ratifikation af en overenskomst i overensstemmelse med det tidligere udarbejdede udkast.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1966 angående økonomisk samarbeide

(Överlämnat av Danmarks regering)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å klarlegge snarest — under hensyntagen til bestrebelsene for å nå fram til et europeisk marked omfattende flest mulig av de europeiske land — forutsetningene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid vedrørende det ytre tollnivå, jordbruks- og fiskeripolitikken, næringslovgivningen, kapitaltilførslene og handelspolitikken, samt å klarlegge om denne utbygging av samarbeidet kan skje på en slik måte at fordeler og ulemper balanserer for hvert enkelt land. Herunder skal man bl. a.

1. søke etablert en prosedyre, som sikrer hurtig og grundig undersøkelse av de konkrete saker et nordisk land måtte reise i anledning av vanskeligheter som kan oppstå på grunn av forvridding av handelen, som skyldes forskjell i de nordiske lands tollsatser overfor tredjeland,

2. iverksette en undersøkelse av mulighetene for — særlig under hensyntagen til de nordiske lands suppleringsbehov — å gjennomføre foranstaltninger til en økning av den nordiske handelen med landbruksvarer, (inkludert frukt, grønnsaker, og bearbejdede produkter) på grunnlag av multilaterale eller bilaterale avtaler, samt iverksette en undersøkelse av mulighetene for et nordisk samarbeid om eksport av landbruksvarer til tredjeland,

3. undersøke mulighetene for gjennom multilaterale eller bilaterale avtaler mellom de nordiske land å gjennomføre en ytterligere liberalisering av handelen med fisk,

4. gjennomføre en undersøkelse av mulighetene for å ta skritt til å etablere mer like konkurransevilkår for de nordiske lands industrier på de områder hvor det måtte være behov for å supplere det pågående EFTA-samarbeid.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Handelsministeriet) meddelar den 24 november 1967:

Vedrørende arbeidet med denne rekommandation henvises til den beretning, som afgives af den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeide.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget A 165/e, tilläggsförslagen A 184 T/e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete C 5/e samt meddelanden om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(Se Sak /1 165/e: Bilaga 2.)

2021

Rek. 27/1966/t

D 1968

Meddelanden

oin rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala ilygplatser inom Öresundsregionen

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indpasse planlægningen af lokale flyvepladser inden for Øresundsområdet i den generelle plan for ordningen af den civile flyvetrafik inden for området, som de nordiske lande i overensstemmelse med rekommandation nr. 34/1965 skulle udarbejde i fællesskab.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 24 november 1967 :

Der henvises til meddelelse af d. d. vedrørende rekommandation nr 28/1967.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Luftfartsverket lade i juni 1967 fram förslag till lokalisering av en ersättningsflygplats för Bulltofta. Den nya flygplatsen för malmöregionen föreslås bli förlagd till Sturup c:a 25 km öster om Malmö och c:a 5 km öster om ett tidigare diskuterat läge vid Holmeja. Den s. k. SVEDA-kommittén liar utrett de i samband med det nya flygplatsprojeklet aktuella trafikledningsfrågorna. Förslaget har remissbehandlats och övervägs för närvarande inom kommunikationsdepartementet.

*BILAGA Í***Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om planläggningen av flygplatser inom Øresundsregionen**

Till Danmarks och Sveriges regeringar.

År 1965 rekommenderade Nordiska rådet de nordiska regeringarna att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av flygplatsproblemen i Øresundsregionen, i första hand om det var möjligt att förlägga en storflygplats till Salthohn (rek. nr 34/1965). 1966 antog rådet en annan rekommendation (rek. nr 27/1966), som anknöt till den nämnda, till svenska och danska regeringarna att inpassa planläggningen av lokalflygplatser i Øresundsområdet i den allmänna plan för flygplatsfrågorna, som hade efterlysts med den tidigare rekommendationen. Bakgrunden till den senare hemställan till regeringarna var de svenska planerna på att i Skåne anlägga en ersättningsflygplats för Bnlllofta.

I ett meddelande till årets session har den svenska regeringen uttalat, att SVEDA-koinmittén har utrett de i samband med det nya flygplatsprojektet aktuella trafikledsfrågorna och att ett förslag, som remissbehandlats, för närvarande övervägs inom kommunikationsdepartementet. Av detta meddelande framgår dock ej med någon klarhet på vad sätt planläggningen av Sturup-flygfältet inpassats med hänsyn till de danska undersökningarna om en storflygplats på Saltholm.

Mot bakgrunden av det sagda vill jag ställa följande fråga till de danska och svenska regeringarna:

På vad sätt har planläggningen av en eventuell storflygplats på Saltholm samordnats med planerna på en flygplats vid Sturup i Skåne och hur skall det fortsatta samarbetet i dessa frågor ske mellan danska och svenska regeringarna?

Stockholm den 19 januari 1968

Birger Lundström

BI LÅGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghanin på Saltholm och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige och A 185 T/t om extrasession angående Øresundsregionens trafikfrågor och meddelanden om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresundsregionen, 34 1965 angående storflygplats i Öresundsregionen, 35/1965 angående en fast Øresundsförbindelse, 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga 3.)

Meddelande

om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention

(Överlämnat av Finlands regering.)

Vid möte i Köbenhavn den 3 februari 1!)G6 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne gennem en undersøgelse af de praktiske og økonomiske problemer at udrede forudsætningerne for indgåelse af en konvention, som omfatter alle de nordiske sprog, og hvorefter enhver nordisk borger har ret til uden særlige omkostninger at anvende det nordiske sprog, som han anser for sit eget, ved henvendelse til domstol eller anden offentlig myndighed i Norden, forudsat at han har vanskelighed ved at bruge myndighedens eget sprog.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 20 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Rekommendationen behandlades vid möte mellan kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete i Malmö den 3 mars 1967, varvid en i Finland verkställd förberedande undersökning om de praktiska och ekonomiska svårigheter, som är förenade med genomförandet av språkkonventionen, föredrogs. Därefter behandlades saken ånyo på kontaktmannamöte i Stockholm den 23—24 oktober 1967 samt vid nordiskt justitieministermöte påföljande dag. Justitieministrarna enades härvid om att man från svensk sida skall kartlägga de problemställningar, som aktualiseras av rekommendationen, varefter saken på nytt skall tagas upp med de övriga justitieministerierna.

BILAGA 1

Fråga vid Nordiska rådets 16:e session om en nordisk språkkonvention

Till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Vid Nordiska rådets fjortonde session 1966 antogs en rekommendation om en nordisk språkkonvention (rek. nr 29/1966). Rekommendationen avser all få li 11 slå en konvention, enligt vilken varje nordisk medborgare skulle ha rätt att utan särskilda kostnader för sin del bruka del nordiska språk som han anser som sitt modersmål vid hänvändelse till domstol eller annan offentlig myndighet i Norden, allt förutsatt att han har svårigheter att bruka myndighetens eget språk. Denna rekommendation har betecknats såsom en av de viktigaste Nordiska rådet anlagit och skulle, därest den kunde genomföras, markera ett betydande framsteg i det nordiska samarbetet.

Det har visat sig gå långsamt med arbetet på rekommendationen. Under de två år som förflutit, sedan rekommendationen antogs, har inga egentliga framsteg kunnat framvisas för rådet.

Under hänvisning härtill får jag rikta följande fråga till samtliga nordiska regeringar:

Vilka möjligheter anser de nordiska regeringarna föreligga för att påskynda arbetet på att få till stånd en nordisk språkkonvention av det slag som åsyftas i Nordiska rådets rekommendation nr 29/1966?

Helsingfors den 18 januari 1968

Osmo Koch

BU,AGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den af Finlands regering på samtlige regeringers vegne til 16. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 29/1966.

I behandlingen af sagen har foruden udvalgets medlemmer deltaget statssekreterare i justitiedepartementet Ove Rainer, Sverige.

Af meddelelsen fremgår, at der i Finland er udarbejdet en forberedende undersøgelse af de med sprogkonventionens gennemførelse forbundne praktiske og økonomiske vanskeligheder. På grundlag heraf er justitsministrene enige om, at de aktualiserede problemer skal kortlægges fra svensk side, hvorefter justitsministrene påny vil behandle sagen.

Som svar på et spørgsmål til samtlige nordiske regeringer er det oplyst, at det ved rekommandationen aktualiserede problem frem for alt gør sig gældende i Sverige med hensyn til det store antal finsksprogede personer, som er bosat i Sverige. Det fortsatte udredningsarbejde udføres derfor nu i Sverige, men det kan forudses, at problemerne i væsentligt omfang må søges løst efter andre retningslinier end de i rekommandationen angivne. Formen for udredningsarbejdet er endnu ikke fastlagt, men arbejdet vil blive påbegyndt i den allernærmeste fremtid. Hvis det under arbejdet viser sig muligt at finde en deløsning af problemerne på visse områder, og denne ikke præjudicerer den endelige ordning, vil der intet være til hinder for, at en sådan deløsning søges gennemført.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 29/
1966 til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgs-
målet til næste ordinære session.

Oslo, den 21. februar 1968

Georg C. Ehrnrooth Ingrid Gärde Widemar Erkki Hara Jørgen Jensen

Tage Johansson

Lars Leiro

Matthias .i. Mathiesen

Sven Mellqvist

Johan Møller Warmedal

Ivar Nørgaard

Formand

Grethe Philip

Pauli Räsänen

Harald Samuelsberg

Meddelanden

om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till Föreningarna Norden

*<Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges
regeringar)*

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att lämna Föreningarna Nordens förbund och dess nationella delföreningar ökat stöd i deras ur samarbetsynpunkt viktiga arbete för nordisk upplysning.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Statsministeriet) meddelar den 31 augusti 1967:

Folketingets finansudvalg har den 2. maj 1967 tiltrådt, at der fra den 1. april 1967 at regne ydes Foreningen Norden i Danmark et statstilskud på 275 000 kroner årligt. Tilskuddet for finansåret 1967/68 er den 10. maj 1967 anvist til udbetaling til foreningen, og tilskuddene vil fremtidig blive optaget på Statsministeriets forslag til de årlige finanslove.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967:

I statens budget för år 1967 har undervisningsministeriet **för** ändamålet haft till sitt förfogande ett belopp om 52 000 mk, vilket jämfört med **år** 1966 är 7 500 mk större. I 1968 års statsförslag har föreslagits en ökning av anslaget till 60 000 mk.

I s l a n d s r e g e r i n g (Menntamálaráðuneylið) meddelar den 25 januari 1968:

Som det fremgikk av ministeriets meddelelse av 6. februar 1967¹ til Nor-

¹ Se Nordiska rådet, lö:e sess., s. 2131.

disk Råds siste sesjon ble tilskuddet til Foreningen Norden i Island økt i finansloven for 1967 fra i all kr. 150 000,— til kr. 200 000,- . Det samme beløp er bevilget til Foreningen i finansloven for 1968.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 17 januari 1968:

at driftstilskott til den nasjonale Foreningen Norden ble forhøyet fra kroner 50 000 i 1966 til kroner 80 000 i 1967.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 8 february 1968:

I budsjett-terminen 1967 ble del gitt et tilskott på kr. 80 000 av midler på statsbudsjettet til Norden norsk forening for nordisk samarbeid.

For terminen 1968 er det funnet plass for en økning på kr. 20 000 slik at den samlede bevilgning til foreningen Norden er fastsatt til kr. 100 000.

Sveriges regering (utbildningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1968:

För innevarande budgetår utgår ett bidrag med 170 000 kronor till Föreningen Norden för föreningens allmänna verksamhet. I statsverkspropositionen föreslås detta bidrag höjt till 200 000 kronor för budgetåret 1968/69.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session av-
givna meddelanden från Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges
regeringar om rekommendation nr 30/1966.

Av meddelandena framgår storleken av statsbidragen i respektive länder
till Föreningarna Nordens verksamhet.

Enligt ekonomiska utskottets mening får Nordiska rådets avsikt med
ifrågavarande rekommendation anses vara att ge ett klart uttryck för sin
uppfattning att Föreningarna Nordens verksamhet är betydelsefull och för-
tjänat av det allmännas stöd.

Rekommendationens syfte synes sålunda ha uppnåtts. Utskottet finner
rekommendation nr 30/1966 kunna anses slutbehandlad.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och an-
ser denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 19 januari 1968

Ragnar Christensen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Förman

Kuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Jaha Rihtniemi

Eino Sirén

Svenn Strag

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

Meddelande

om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta en redogörelse för resultaten av del samarbete, som tilllids har bedrivits mellan de nordiska atomenergikommissionerna och deras underorgan, för de planer som föreligger för detta samarbets vidare utbyggnad samt för de besparingar eller den ökade effektivitet, som kan uppnås vid en arbetsfördelning eller andra former för utvidgat samarbete mellan de nordiska länderna på detta område.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet, Atomenergikommissionen) meddelar den 25 november 1967:

I I meddelelse til Nordisk Råds 15. session¹ om ovenstående rekommendation nr. 31/1966 gaves dels en redegørelse for resultaterne af det samarbejde, der hidtil har fundet sted mellem de nordiske landes atomenergikommissioner og deres underorganer, dels en interimrapport til orientering for rådet med hensyn til de skridt, der i 1966 var taget i medfør af rekommendationen for så vidt angår foreliggende planer for en fortsat udbygning af dette samarbejde.

Meddelelsen til Nordisk Råds 15. session om rekommendation nr. 31/1966 behandledes i rådets økonomiske udvalg², der indstillede til rådet at tage meddelelsen til efterretning i afventning af ny meddelelse i sagen til rådets næste ordinære session; denne indstilling godkendtes af rådet den 6. april 1967.

I fortsættelse af arbejdet i den i meddelelsen til rådets 15. session omtalte arbejdsgruppe besluttede Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørgs-

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2133—2142.

² Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1738—1730.

mål på sit møde i Helsingfors den 2. februar 1967 foreløbig for et år at ned-sætte en arbejdsgruppe — Nordisk Atomsamarbejdsgruppe — med følgende mandat:

Med henblik på at gennemgå mulighederne for udvidet nordisk samarbejde inden for forskning og udvikling på atomenergiens område samt at stille forslag hertil skal arbejdsgruppen på grundlag af det til Nordisk Kontaktorgan med skrivelse af 14. november 1966 fremsendte PM (jfr. herved den til rådeis 15. session afgivne meddelelse afd. B, 1. afsnit) samt på grundlag af de i forbindelse ined drøftelserne af dette dokument den 22. november i København og den 12. december i Stockholm faldne udtalelser efter omstændighederne snarest belejligt og inden udgangen af 1967 fremlægge et første forslag til muligt nordisk samarbejde inden for området, dog således al der til kontaktorganets møde i september 1967 skal fremlægges en interimrapport om gruppens overvejelser.

Til at fungere som eksekutivsekretær for arbejdsgruppen udpeges efter nærmere forhandling mellem de deltagende parter en medarbejder hos en af disse, der forudsættes for en periode af foreløbig et år at være heltidsbeskæftiget med opgaver i forbindelse med arbejdsgruppens virksomhed.

II. I overensstemmelse med sit mandat afgav Nordisk Alomsamarbejdsgruppe en statusrapport til Nordisk Kontaktorgans møde den 7. september 1967 i Reykjavik. I statusrapporten gjordes rede for forudsætningerne for arbejdet i gruppen, ligesom dennes tilblivelse og arbejdsform blev beskrevet; endvidere foretoges en gennemgang af gruppens hidtidige arbejde samt af planerne for arbejdet indtil 1. januar 1968; rapporten mundede ud i en henstilling til Nordisk Kontaktorgan.

Af rapportens indhold skal her nærmere omtales følgende: (Nordisk Alomsamarbejdsgruppe omtales i del følgende som NA).

a. Gruppens hidtidige arbejde

Gruppens arbejde indledtes med en gennemgang af en række i det ovennævnte PM af 14. november 1966 omtalte mulige samarbejdsobjekter. Det blev hurtigt klart, at en granskning af mulighederne for en samordning af de langsigtede arbejdsprogrammer i de nordiske landes atomforskningscentre først kunne påbegyndes, når visse under forberedelse værende mere langsigtede planer, som f. eks. den danske femårsplan for Risø for perioden 1967—1972, og de svenske overvejelser vedrørende fortsættelsen af programmet vedrørende hurtige reaktorer var noget længere fremme. På den anden side viste allerede de indledende drøftelser i NA, at der foreligger muligheder for samordning af de løbende programmer inden for afgrænsede områder, og det var med disse muligheder for øje, at NA iværksatte en gennemgang af en række forskellige fagområder.

De fagområder, som har været taget op til drøftelse i NA, har i reglen

været behandlet af eksisterende samarbejdsgrupper eller arbejdsgrupper, som indkaldtes ad hoc på NA's initiativ, og som fik til opgave at gennemgå mulighederne for samarbejde og rapportere resultaterne til NA. Arbejdsgrupperne bestod af specialister inden for det pågældende felt fra de fire lande. Som regel har de pågældende specialistgrupper kunnet fremlægge konkrete ideer om visse samarbejdsopgaver, ligesom der også direkte af medlemmer af NA er fremlagt samarbejdsforslag.

I visse tilfælde drejede det sig om samarbejdsmuligheder vedrørende gennemførelsen af konkrete projekter, som umiddelbart kunne iværksættes, hvorfor forslag hertil inden for hver af de deltagende institutioner blev forelagt styrelserne til beslutning.

Som foreslået i PM'et af 14. november 1966 følges på NA's møder udviklingen af de projekter, som således er ved at komme i gang.

I almindelighed kræves dog videregående undersøgelser og planlægning, inden endeligt forslag kan udformes. Dette udredningsarbejde pågår nu i mindre grupper.

Også de forskellige i PM'et mere konkret specificerede spørgsmål har været genstand for drøftelse i NA; i rapporten redegøres nærmere for disse drøftelser og det stadium disse i øjeblikket befinder sig på.

I et bilag til statusrapporten er i mere detaljeret form givet en redegørelse for de enkelte spørgsmål, som har været på dagsordenen for møder i NA. Del fremgår af listen, at man i nogle tilfælde ikke har fundet det rimeligt at anbefale et egentligt samarbejde. Årsagen hertil må søges i bl. a. det forhold, at visse typer af forskningsvirksomhed bedst trives hos enkeltpersoner eller i små, naturligt opståede grupper, hvor en mere formel organisering af virksomheden kunne risikere at virke hæmmende på inspirationen og stå i misforhold til indsatsernes størrelse. I andre tilfælde ville en samordning af indsatsen medføre så store ændringer i bestående forhold, at en gennemførelse kun kan foretages af institutionernes styrelser som led i en omfattende koordinering af målsætninger.

Det ses ligeledes ved gennemgang af listen, at de indkaldte sagkyndige i adskillige tilfælde har påpeget det ønskelige i at indbyde parter uden for atomenergiinstitutionernes kreds til at deltage i et eventuelt nordisk samarbejde. Dette ønske gælder såvel private industrier som forsknings- og standardiseringsorganisationer, kraftindustrien m. fl. Kun i enkelte tilfælde har gruppen hidtil gjort tilnærmelse til disse kredse. Det er imidlertid gruppens hensigt at tilstræbe flere kontakter af den beskrevne art, da dette vil være påkrævet for at afslutte påbegyndte undersøgelser vedrørende samarbejdsmulighederne. I et enkelt tilfælde (reaktorsikkerhedsvurdering) påpeges allerede nu ønskeligheden af en koordinerende indsats.

På grundlag af sine hidtidige erfaringer mener gruppen at kunne foretage en foreløbig principiel opdeling af de muligt samarbejdsformer i fire forskellige typer:

A. På områder, hvor der i flere af landene allerede foregår en indsats, kan bestræbelserne koordineres, således at u hensigtsmæssigt dobbeltarbejde undgås, resultater udveksles og eksisterende udstyr stilles til rådighed for de andre parter. En sådan koordination kan føre til en vis samordning af programmerne på længere sigt og kan forventes at resultere i forøget udbytte uden ændring i den indsats, deltagerorganisationerne yder. Denne samarbejdsform vil almindeligvis blive anbefalet af de for de pågældende områder ansvarlige eksperter og er den form, som i praksis lettest kan gennemføres. Også udveksling af specialviden gennem nordiske ekspertkomiteer kan resultere af denne arbejdsform.

B. Gensidig information og samarbejde kan også direkte resultere i, at arbejdsindsatsen på bestemte felter kan reduceres hos én eller flere af de deltagende parter, således at direkte besparelser opnås. Denne metode medfører indskrænkninger, som påvirker det pågældende personale og derfor må overvejes i de pågældende organisationer.

C. Arbejdsopgaver, som er for omfattende for en enkelt organisation, kan tages op af flere i fællesskab, hvorved nye delområder eller projekter kan lages under behandling med en rimeligere indsats. Aktiviteter på nye områder kræver imidlertid som regel forøgede budgetter og kan derfor kun påbegyndes, hvis de falder inden for organisationens almindelige målsætning. Normalt behøves derfor en vis tid for at kunne iværksætte sådanne nye projekter.

D. Den mest vidtgående form for samarbejde opnås, hvis det lykkes at foretage en omfattende koordination af de forskellige organisationers langsigtede og kortsigtede planlægningsvirksomhed. Dette mål er næppe uden for rækkevidde, og del må anses for styrkende ikke blot for de enkelte organisationer inden for deres eget land, men også for de fire landes stilling over for udlandet.

En samordning forudsætter imidlertid udtalt beredvillighed til at betragte nordisk fællesskab som en faktor af primær vigtighed ved fastlæggelse af organisationernes politik og målsætning. I modsætning til de under A—C nævnte samarbejdsformer — som med fordel kan bringes i anvendelse, også selv om de enkelte institutioners målsætning på flere punkter er forskellig — forudsætter et sådant gennemført samarbejde, at der ikke er for store forskelle mellem parternes målsætning, ligesom en vis sikkerhed for, at samarbejdet er af varig natur, kræves. Endvidere er det formentlig tillige en forudsætning for et virkeligt koordineret forsknings- og udviklingsprogram, at det ledsages af tilsvarende nært samarbejde mellem de i arbejdets resultater interesserede parter i de nordiske lande. For alle fire samarbejdsformers vedkommende og mest udtalt for type D gælder, at tilstedeværelsen, eventuelt tilvejebringelsen, af en høj grad af gensidig tillid udgør en væsentlig forudsætning for samarbejdets heldige resultat.

b. Gruppens arbejde indtil 31. januar 1968 (Sammenfatning)

Som det fremgår af de foregående afsnit, havde arbejdsgruppen indledt sit arbejde med gennemgang af størsteparten af de punkter, der omfattes af det i gruppens mandat citerede PM, og havde, som del også fremgår af bilaget til

rapporten, fundet et ikke ubetydeligt antal emner, som efter såvel de hørte sagkyndiges som gruppens opfattelse med fordel vil kunne gøres til genstand for nordisk samarbejde med deltagelse fra to eller flere lande. I rapporten anføres samfattende herom, at de hidtidige overvejelser tyder på, at der på mange felter kan opnås et forøget tidbylte ved udbygning af forbindelserne mellem de fire landes nationale atomenergiorganisationer, også og at fælles arbejde på visse områder kan føre til besparelser eller til, at nye projekter kan tages op i fællesskab.

I den resterende del af perioden vil gruppen med udgangspunkt i de respektive landes nuværende langsigtede forsknings- og udviklingsprogrammer klarlægge, i hvilken grad det fra et rent teknisk synspunkt vil være hensigtsmæssigt og ønskeligt at foretage vidtrækkende samordning af disse programmer med sigte på bl. a. at opnå en bedre udnyttelse af de eksisterende ressourcer. På denne basis vil gruppen søge at analysere de reelle muligheder for en sådan samordning på baggrund af den industri- og energipolitiske udvikling. I dette arbejde vil de allerede behandlede muligheder for samarbejde inden for afgrænsede specialområder indgå.

NA er herved opmærksom på, at de hidtil af gruppen behandlede emner for samarbejde i det store og hele hører til de områder, som måtte anses for lettere tilgængelige for udvidet nordisk samarbejde. Behandlingen af de pågældende emner har i øvrigt oftest peget i retning af den i sine konsekvenser og omfang mere begrænsede samarbejdsform, der ovenfor er betegnet som type A, men har i visse tilfælde allerede ført til samarbejde af type C.

En nøjere gennemgang af den i bilaget til gruppens rapport opstillede liste lader dog formode, at herved en tredjedel af de der nævnte, foreløbige forslag muligvis kan udvikles til type B, mens en anden tredjedel kan tænkes med tiden at føre til projekter af typen C. Det fremgår dog af ovenstående, at det især er mulighederne for type D-samarbejde, som man vil forsøge at kortlægge i den resterende periode.

Uanset at visse af de i arbejdsgruppen behandlede sager foruden deres umiddelbare resultater tillige har givet gruppen indblik i mere principielle spørgsmål af betydning for bedømmelsen af samarbejds mulighederne i det hele taget, fandt gruppen anledning til i sin statusrapport at udtale, at det muligvis måtte ses i øjnene, at gruppen ikke ville kunne afslutte sine overvejelser inden for den fastsatte frist, dvs. inden årets udgang, jfr. herved nedennævnte indstilling pkt. 1.

c. Henstilling til Nordisk Kontaktorgan

På baggrund af den i statusrapporten indeholdte redegørelse henstillede Nordisk Alomsamarbejdsgruppe, at Nordisk Kontaktorgan for Atomenergis spørgsmål

1. gav sin tilslutning til det skitserede arbejdsprogram, særskilt vedrørende forlængelse af gruppens mandat foreløbig indtil 31. maj 1968.

2. var opmærksom på nødvendigheden af inddragelse af andre parter i arbejde.

3. tog spørgsmålet op om en koordinering af sikkerhedsvurderingen af reaktorer på nordisk basis.

4. bemyndigede gruppen til på kontaktorganets vegne, og så længe NA fungerer, at følge igangsatte arbejder.

III. På Nordisk Kontaktorgans møde den 7. september 1967, hvor ovenomtalte statusrapport behandledes, var der enig tilslutning til godkendelse af arbejdsgruppens indstilling med hensyn til dens videre arbejdsprogram. Spørgsmålet om en samordning af sikkerhedsvurderingen af reaktorer berører ikke alene de i kontaktorganet repræsenterede styrelser; kontaktorganets medlemmer påtog sig i overensstemmelse hermed at orientere de interesserede myndigheder i de enkelte lande om, at spørgsmålet var rejst. Man var i kontaktorganet opmærksom på det — også i gruppens rapport fremhævede

— forhold, at de hidtil behandlede emner og former for samarbejde i det store og hele hører til de områder, der er lettest tilgængelige for udvidet nordisk samarbejde, og at det forestående arbejde i gruppen — en klarlægning af i hvilken grad det fra et rent teknisk synspunkt vil være hensigtsmæssigt og ønskeligt at foretage en vidtrækkende samordning af de respektive landes langsigtede forsknings- og udviklingsprogrammer samt en analyse af de reelle muligheder for en sådan samordning på baggrund af den industri- og energipolitiske udvikling — vil være et overordentlig krævende arbejde af betydeligt omfang. Det tilkendegaves endvidere i kontaktorganet, at gruppen i sit forestående arbejde også burde analysere og fremsætte tanker og forslag ud fra forudsætninger indeholdende et udbygget energiproduktionsmæssigt og industrielt nordisk samarbejde på atomenergiområdet.

IV. Det vil fremgå af ovenstående, at hverken atomsamarbejdsgruppens eller kontaktorganets overvejelser er afsluttet, samt at ligeledes regeringerne ikke har haft noget grundlag, på hvilket en drøftelse af de i rekommandationen rejste spørgsmål kunne finde sted. Uanset dette har Nordisk Kontaktorgan for Atomenergispørgsmål — fortsat uden at tage endelig stilling til holdbarheden i de fremførte synspunkter eller til muligheden for gennemførelse af eventuelle forslag — anset det for rigtigt at orientere rådet om udviklingen i de i medfør af rekommandation nr. 31/1966 foregående drøflel-

BILAGA

**Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över berättelsen och
meddelandet om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på
atomenergins område**

(Se sak C 8/e: Bilaga)

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringene

A. å utrede og undersøke mulighetene for en trinnvis avskaffelse eller lempning av krav om særskilt tillatelse (bevilling/løyve/tillstånd) for gods-transport med lastebiler i og mellom de nordiske land,

B. å utrede og undersøke mulighetene for å lempe restriksjonene for akseltrykk/boggitrykk, kjøretøydimensjoner samt totalvekt på de viktigste veger for gjennomgangstrafikken i og mellom de nordiske land, etter en raskest mulig tempoplan.

C. å utrede og undersøke mulighetene for iverksettelse av ensartede bestemmelser om arbeidstid, kjøre- og hviletid samt kontroll av slike bestemmelser, for visse grupper av tunge motorvogner.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 6 oktober 1967 :

ad punkt A: Den gældende overenskomst af 5. november 1958 mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om person- og godskørslen ad landevej vil i nær fremtid blive underkastet en revision med henblik på en forenkling af tilladelsesproceduren og en ajourføring af overenskomstens bestemmelser om godstransporter, der kan udføres uden tilladelse, med anledning af den af Den europæiske trafikministerkonference, CEMT, vedtagne liberalisering af visse transportere ad landevej. En fuldstændig ophævelse af tilladelsespligten bør derimod næppe for tiden komme på tale.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Arbejdsministeriet) meddelar den 6 december 1967:

ad punkt C: Man har udarbejdet udkast til forslag til ændring af lov om

almindelig arbejderbeskyttelse, hvorved der skabes hjemmel for at fasisælte regler om hviletid og køretid for chauffører i den nationale transportvirksomhed og i den internationale vejtransport.

Lovforslaget vil blive fremsat i nær fremtid.

Der er af Direktoratet for Arbejdstilsynet nedsat et udvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter med henblik på den nærmere udformning af reglerne for den nationale transport.

Udvalget er opmærksom på de i de øvrige nordiske lande gældende regler om arbejdstid m. v. for erhvervschauffører og vil være opmærksom på de i rekommandationen anførte synspunkter.

Reglerne vedrørende den internationale vejtransport forventes fastsat i bekendtgørelse under hensyntagen til de nationale regler og reglerne i A.E.T.R.-overenskomsten af 19. januar 1962 om arbejdsforhold for mandskab i køretøjer i international vejtransport.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Justitsministeriet) meddelar den 24 januari 1968:

ad punkt B: Såvel udenlandske som danske køretøjer, der alene anvendes til transport af gods til, fra eller gennem Danmark, og hvis vægt, akseltryk, højde eller længde overstiger færdselslovens bestemmelser, kan benytte et særligt vejnet, der omfatter de vigtigere vejforbindelser. Ved kørsel med eksploivogne på dette vejnet må akseltrykket ikke overstige 10 tons, boggietrykket 16 tons og totalvægten for vogntog 32 tons. På en mindre del af vejnettet omfattende de vigtigste gennemfartsveje er en totalvægt for vogntog på 38 tons dog tilladt.

Justitsministeriet forhandler for tiden med vejdirektoratet og Landsforeningen danske Vognmænd om en ændring i disse bestemmelser, både med henblik på en udvidelse af vejnettet og en forhøjelse af totalvægten.

Spørgsmålet vil blive drøftet med de øvrige nordiske lande.

F i n l a n d s r e g e r i n g (koniiminikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Arbetet på gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik inleds i Oslo den 14—15 december 1967.

I detta sammanhang anser finska järnvägsstyrelsen att lättnaderna i bestämmelserna om axeltrycket inte leder till den nationalekonomiskt fördelaktigaste arbetsfördelningen mellan järnvägen och lastbilstrafiken. Tvärtom leder de därtill, all den tunga lastbilstrafiken och därmed landsvägarnas underhållskostnader alltmer ökar, medan järnvägen i allt större utsträckning måste arbeta med ofullständigt utnyttjad kapacitet. Emedan järnvägarna i Finland har både landförbindelse och sjöförbindelse med järnvägarna i Sverige, är det inte motiverat att samtycka till Nordiska rådets rekommandation angående lättnader i inskränkningar av lastbilstrafiken.

Däremot har Finlands regering ingenting att anmärka emot den punkt i rekommendationen, som avser skapandet av enhetliga arbetstidsbestämmelser för lunga motorfordonsgrupper i de nordiska länderna.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 15 december 1967 å *Danmarks och Norges regeringars vagnar*:

A. Kommunikationsdepartementene i Danmark, Finland, Norge og Sverige har innledet en gjennomgåelse av overenskomsten om vegtransporten mellom de fire land.

B. Norsk Vegplan, som ventes å foreligge i løpet av 1968, vil inneholde et program for bedring av standarden på de nåværende riksveger, slik at kjøretøyens vekt, trykk og dimensjoner kan økes. Det er talt opp samarbeid mellom vegdirektoratene i Sverige og Norge om koordinering av de bestemmelser som gjelder om kjøretøyers veki, trykk og dimensjoner i de to land.

C. Spørsmålet om ensartede bestemmelser om arbeidstid, kjøre- og hviletid i samband med tunge kjøretøyer er latt opp både i Fellesmarkedet og i Den europeiske Transportministerkonferanse. En harmonisering av disse bestemmelser i de nordiske land må koordineres med de resultater som arbeidet i disse europeiske samarbeidsorganer kan gi i løpet av 1968.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 18 december 1967:

I fråga om *punkterna A. och C.* i rekommendationen hänvisas till den norska regeringens meddelande.

Punkten B. De i den svenska vägtrafikförordningen angivna värdena för fordons axel- och boggitryck höjs fr. o. m. den 1 januari 1968 från 6 respektive 8 ton till 8 respektive 12 ton. Högsta tillåtna bruttovikt för olika fordon och fordonskombinationer ökas samtidigt genomgående med 4 ton. Maximilängden blir 24 meter. Såsom framgår av den norska regeringens meddelande har statens vägverk i Sverige och vägdirektoratet i Norge tagit upp samarbete om koordinering av de bestämmelser, som i de båda länderna gäller om fordons vikt, tryck och dimensioner.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en allsidig utredning om förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på operakonstens område.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 19 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Ministeriet for kulturelle anliggender har som koordinerande ministerium anmodet Nordisk Kulturkommission om at ville påtage sig udredningen af delte spørsmål.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete.

F i n l a n d s r e g e r i n g (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Ehuru lagstiftningen om ungas arbetstid och arbetsskydd i Finland hör till socialministeriets verksamhetsområde, anser kommunikationsministeriet, att ett förenhetligande av denna lagstiftning i de nordiska länderna vore önskvärt, då betydande mängder ungdom fortfarande flyttar över lör arbete i Sverige, i synnerhet för språkpraktik.

F i n l a n d s r e g e r i n g (socialministeriet) meddelar den 15 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordiska socialpolitiska kommittén behandlade rekommendationen i fråga vid sitt sammanträde i Stockholm den 17—18 april 1967 samt beslöt bordlägga ärendet till det sammanträde som kommittén skall hålla närmast efter sammanträdet i samband med socialpolitiska ministermotet, d. v. s. till sammanträdet i januari 1968. Kommittén hemställde samtidigt att Finland som koordinerande land måtte med beaktande av den förda diskussionen framlägga förslag rörande kommitténs fortsatta behandling av rekommendationen.

N o r g e s r e g e r i n g (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967:

Rekommandasjon nr. 3/1967 om samordning av bestemmelsene om de

unges anvendelse i arbeid og nr. 4/1967 om utvidet samarbeid på arbeidervernets område ble behandlet på Nordisk sosialpolitisk komité's møte i Stockholm 17. og 18. april 1967. Komitéen diskuterte forskjellige alternativ for behandling av disse saker, bl. a. om ikke rekommandasjon nr. 3 burde henvises lil Nordisk arbeidsmarkedsutvalg og rekommandasjon nr. 4 lil Den nordiske maskin-komitéen. Det ble også reist spørsmål om ikke disse rekommandasjoner burde henskytes til arbeidstilsynsmyndighetenes sjefsmøter, eller alternativt å nedsette et eget utvalg under komitéen for å se på disse rekommandasjoner.

Komitéen besluttet å utsette behandlingen og henstilte til Finland som koordinerende land å framlegge forslag om komitéens fortsatte behandling av disse rekommandasjoner.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att åstadkomma en snabb och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 15 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Nordiska socialpolitiska kommittén behandlade rekommendationen i fråga vid sitt sammanträde i Stockholm den 17—18 april 1967 samt beslöt bordlägga ärendet till det sammanträde som kommittén skall hålla närmast efter sammanträdet i samband med socialpolitiska ministermötet d. v. s. till sammanträdet i januari 1968. Kommittén hemställde samtidigt att Finland som koordinerande land måtte med beaktande av den förda diskussionen framlägga förslag rörande kommitténs fortsatta behandling av rekommendationen.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar i december 1967:

En viser til melding om rekommandasjon nr. 3/1967 om samordning av bestemmelsene om de unges anvendelse i arbeid.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m.

(överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för vidgad nordisk forskning angående ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk samt den därmed sammanhängande ungdomsbrottsligheten.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 28 november 1967:

Handelsministeriet, undervisningsministeriet, socialministeriet samt indenrigsministeriet kan henholde sig til den af Nordisk Nævn for Alkohol-forskning på et møde i København den 26. og 27. oktober 1967 i samråd med Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi truffede beslutning, hvorefter det må anses for ønskeligt, at de 2 nordiske organer i fællesskab tager spørgsmålet om muligheden af og formerne for fællesnordisk forskning vedrørende narkotikaproblemerne op til undersøgelse.

Til at udarbejde forslag herom har de 2 organer nedsat et fælles arbejdsudvalg bestående af 6 medlemmer.

I udvalgets arbejde vil indgå spørgsmålet om ungdommens narkotikabrug og sammenhængen mellem narkotikamisbrug, alkoholmisbrug og kriminalitet.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 15 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordiska socialpolitiska kommittén behandlade rekommendationen vid sitt sammanträde i Stockholm den 17—18 april samt vid sammanträdet i Visby den 24—25 augusti i samband med Nordiska socialpolitiska minister-

mötet. Frågan om ungdom och narkotika behandlades även vid sagda ministermöte.

Vid sitt förstnämnda sammanträde beslöt Nordiska socialpolitiska kommittén att Finland såsom koordinerande land måtte före följande sammanträde utarbeta en promemoria med synpunkter på hur kommittén borde handlägga rekommendationen. På basen av denna promemoria behandlade kommittén ärendet på nytt vid sitt sammanträde i Visby samt beslöt förorda att regeringarna i de nordiska länderna överlämnar rekommendationen till ledamöterna i dels Nordiska nämnden för alkoholforskning och dels i Nordiska samarbetsrådet för kriminologi med uppdrag att gemensamt till regeringarna avge en rapport med bedömning av möjligheterna för sådan forskning som anges i rekommendationen och, om en vidgad nordisk forskning befinnes möjlig, förslag om hur den bör bedrivas. Kommittén ansåg att rapporten borde avges skyndsamt samt underströk vikten av denna forskning och betydelsen av att den bedrivs på sådant sätt att praktiska resultat snabbt kan nås. De nordiska socialministerierna och -departementen har godkänt kommitténs förslag och rekommendationen kommer att överlämnas till ledamöterna i förenämnda nordiska organ.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets sextonde session av-
givna meddelanden om rekommendation nr 5/1967 från Danmarks och Fin-
lands regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har såsom sakkunniga deltagit skol-
överläkare Holger Hultin och kanslichef Aarne Tarasti, Finland.

Av meddelandena och av vad i saken i övrigt upplysts framgår att de nor-
diska ländernas socialministerier respektive socialdepartement godkänt ett
av Nordiska socialpolitiska kommittén framlagt förslag om överlämnande
av ifrågavarande rekommendation till ledamöterna i Nordiska nämnden för
alkoholforskning och Nordiska samarbetsrådet för kriminologi med uppdrag
att gemensamt till regeringarna skyndsamt avge rapport med bedömning av
möjligheterna för sådan forskning, som avses med rekommendationen, och,
om vidgad nordisk forskning befinnes möjlig, förslag om hur den bör be-
drivas. Av meddelandena framgår vidare att de båda nämnda organen i
oktober 1967 beslutat upptaga frågan om möjligheterna av och formerna för
gemensam nordisk forskning beträffande narkotikaproblemen till under-
sökning. De båda organen har tillsatt ett gemensamt arbetsutskott med upp-
drag att behandla frågan om ungdomens narkotikabruk samt samman-
hanget mellan narkotikamissbruk, alkoholmissbruk och kriminalitet.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att arbetet med ifrågavarande
spörsmål kommit i gång på sådant sätt som förordats av utskottet i samband
med behandlingen av mediemsförslaget, nämligen inom Nordiska nämnden
för alkoholforskning och Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Med
hänsyn till spørsmålets stora aktualitet vill utskottet framhålla betydelsen
av att arbetet med denna sak bedrivs på sådant sätt att praktiska resultat
därav snabbt kan erhållas.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

Sigurður Bjarnason

Kaj Bundvad

Sigrid Ekendahl

Einar Gustafsson

Kaarlo af Heurlin

Lars Korvald

Förman

Lars Larsson

Tyney Leivo-Larsson

Harald Løbak

Gerda Møller

Salve Salvesen

Veikko Savela

Meddelanden
om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av
ädelmetallarbeten

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att införa liberala och enhetliga bestämmelser för tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 15 september 1967:

I anledning af et rekommandationsforslag, der opfordrede de nordiske lande til at indføre ensartede bestemmelser for kontrolstempling af arbejder af ædle metaller, udtalte Handelsministeriet i skrivelse af 5. november 1965¹ efter drøftelse ined Guldsmedefagets Fællesråd, at man, bl. a. under hensyn til at ensartede regler om stempling af arbejder af ædle metaller ville medvirke til at lette samhandelen mellem de nordiske lande på dette område, vil finde det meget ønskeligt, at der indledes et samarbejde herom.

Handelsministeriet, der har forelagt rekommandation nr. 6/1967 for Guldsmedefagets Fællesråd, er nu af den opfattelse, at de nordiske landes samarbejde om dette emne indtil videre bør finde sted inden for EFTA, hvor der med de nordiske landes tilslutning er indledt bestræbelser på at finde frem til en løsning på bredest europæisk basis omfattende så vidt muligt hele det vesteuropæiske område og i nøje føling med de tilsvarende bestræbelser, der udfoldes inden for EEC. Guldsmedefagets Fællesråd har understreget betydningen af, at en harmonisering kommer til at omfatte så mange europæiske lande som muligt, og fra dansk side har man i EFTA fremsat sine synspunkter om, hvorledes en sådan ordning kunne udformes.

Man henleder opmærksomheden på, at rekommandation nr. 6/1967 i sin

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 607—608.

udformning er forskellig fra det rekommandationsforslag, som Handelsministeriet udtalte sig om i skrivelse af 5. november 1965, idet der i rekommandationen er indført ordet »liberale». Anvendelsen af dette ord må forstås på grundlag af det økonomiske udvalgs motivering for rekommandationen (A 85/e),¹ hvor det anføres, at stempning af arbejder af ædle metaller i Danmark er frivillig siden 1962. Den danske ordning, der er baseret på lov nr. 211 af 16. juni 1961 om kontrol med arbejder af ædle metaller m. v., kan imidlertid ikke karakteriseres som frivillig, idet loven kræver, at arbejder, der udbydes til salg under betegnelserne »guld», »sølv», »platin» og »palladium», skal have et nærmere fastsat minimumsindhold af disse metaller og være forsynet med et holdighedsstempel og et registreret navnestempel. Endvidere er indehaveren af et registreret navnestempel undergivet tvungen kontrol med hensyn til varernes holdighed. Når det endvidere i det økonomiske udvalgs motivering anføres, at der bør søges gennemført et system indeholdende følgende elementer: frivillig stempning og kontrol, ophævelse af holdighedsbestemmelserne samt frivillig datostempning, bemærkes, at der ikke kræves noget lovmæssigt grundlag for en sådan ordning, og at gennemførelse af en ordning efter disse retlingslinier i givet fald må overlades til branchen selv.

Handelsministeriet mener herefter, at der for et arbejde om harmonisering af de nordiske landes regler på dette område ikke bør gives direktiver, der direkte opfordrer til en ophævelse af den gældende lovgivning.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 4 november 1967:

Siden Nordisk Råd avga ovennevnte rekommandasjon om å innføre liberale og ensartede bestemmelser for tilvirkning og handel med arbeider av edle metaller i de nordiske land er det i EFTA-organisasjonen med tilslutning av samtlige medlemsland tatt opp til fornyet behandling spørsmål om å komme fram til en harmonisering av medlemslandenes lovgivning på dette område.

For norsk eksport av sølv- og gullvarer vil det være av stor betydning at någjeldende kontroll- og stemplingsbestemmelser som er til hinder for en fri vareutveksling blir opphevet i samtlige EFTA-land og så vidt mulig også i europeiske land utenfor EFTA (Fellesmarkedet).

Under henvisning til at denne sak er tatt opp i EFTA-organisasjonen mener Departementet for industri og håndverk i samråd med Norges gullsmedforbund at de nordiske land inntil videre bør samarbeide om en harmonisering av de nasjonale kontroll- og stemplingsbestemmelser innenfor EFTA.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Sedan Nordiska rådet avgav ovannämnda rekommendation om alt i de

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 633—634.

2049

Rek. 6/1907/e

nordiska länderna införa liberala och enhetliga bestämmelser för tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten har man inom EFTA ånyo tagit upp frågan om harmonisering av medlemsländernas lagstiftning på detta område. Med hänsyn härtill anser regeringarna det lämpligt att det nordiska samarbetet med alt åstadkomma enhetliga bestämmelser om ädelmetallkontroll tills vidare bedrivs inom ramen för EFTA.

BII. AG A

**Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott i anledning av
meddelandena**

Til det økonomiske utvalg er henvist meldinger til 16. sesjon fra Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer.

Av meldingene fremgår at siden rådets rekommandasjon ble vedtalt under forrige sesjon, har man med alle de nordiske EFTA-lands tilslutning tatt opp spørsmålet i EFTA om en harmonisering av medlemslandenes lovgivning på dette område. Regjeringene er av den oppfatning at det er mest hensiktsmessig at det nordiske samarbeid med å få i stand ensartede bestemmelser om kontroll med edle metaller inntil videre drives innen rammen av EFTA.

Utvalget er enig i at det er ønskelig at det skapes ensartede regler på bredest mulig europeisk grunnlag og støtter bestrebelsene for å få i stand ens regler innenfor EFTA. Utvalget kan imidlertid ikke se at disse bestrebelsene hindrer at man på nordisk basis søker å finne frem til ens regler som kan lette gjennomføringen av tilsvarende system i alle EFTA-land. Utvalget mener at man fra nordisk side burde kunne gå foran i dette arbeid og derved påskynne en bredere ordning.

På bakgrunn av ovenstående innstiller utvalget

at rådet tar meldingene til etterretning i påvente av nye
meldinger til neste ordinære sesjon.

Stockholm, 19. januar 1968

Ragnar Christensen

Arne Geijer

Yngve Holmberg

Förman

Iiuuno Honkonen

Bertil Ohlin

Juha Rihtniemi

Eino Sirén

Sven li Stray

V. J. Sukselainen

Sven Sundin

Meddelande

om rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller till regeringerna, att der på grundlag af de afgivne betænkninger og forslag søges tilvejebragt yderligere ensartethed i den nordiske lovgivning om ægteskabs indgående og opløsning, således at i alle landene

i. reglen om utroskabs retsvirkning ændres i overensstemmelse med det i den norske komitébetænkning anførte forslag, hvorefter utroskab oprettholdes som skilsmissegrund, samtidig med at retten får adgang til at give separation i stedet for skilsmisse, når hensynet til fællesbørnene eller andre vægtige grunde taler for det,

II. denne regel også lægges til grund ved utroskab i separationstiden, samt

III. fristen for skilsmisse efter forudgående retslig separation sættes til 1 år.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Vid nordiskt justitieministermöte i Stockholm den 24 och 25 oktober 1967 enades ministrarna om att i fråga om äktenskaps upplösning på grund av otrohet lagförslag skall utformas i enlighet med punkterna I och II i rekommendationen. De danska, finländska, isländska och svenska ministrarna enades om att i fråga om särlevnadstidens längd lagförslagen i respektive länder skall utformas i överensstämmelse med punkt II i rekommendationen. I Norge avser man emellertid inte att föreslå någon ändring i reglerna om särlevnadstidens längd, som är ett år när parterna är eniga om hemskillnad och två år i andra fall (efter dom på hemskillnad). Man skall

dock överväga en ettårstid för de fall när domstol vid otrohet dömer till hemskillnad i stället för äktenskapsskillnad.

Avsikten är att förslag till ny lagstiftning om förutsättningarna för äktenskaps ingående och upplösning skall läggas fram under våren 1968 för att kunna handläggas samtidigt i de nordiska parlamenten under hösten samma år.

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1967 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner

(Överlämnade av Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utarbeta förslag till en konvention mellan de nordiska länderna angående upprätthållande av viss minimistandard rörande olika sociala förmåner.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 19(38):

Denne saken har vært dröflet på möter i del nordiske sosialutvalget, sist nå på utvalgets möte 30. og 31. januar 1968. Utvalget var enig om at det ikke var aktuelt å gjøre noe vedtak om slike ministerrettigheter på det sosiale området spesielt for Norden.

innberetning fra utvalget ventes senere i år.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Vid sammanträde med Nordiska socialpolitiska kommittén i Stockholm i april 1967 diskuterades huruvida kommittén med anledning av rekommendationen i första hand borde uppdra åt sitt underutskott för granskning av ILO-konventioner att göra en jämförelse mellan å ena sidan de nordiska ländernas nivåer i fråga om sociala förmåner och å andra sidan de standardkrav som vissa av ILO och Europarådet antagna instrument uppställer beträffande sådana förmåner. Kommittén enades om att Sverige som koordinerande land skulle — till det möte som kommittén skall hålla efter sitt sammanträde i anslutning till det socialpolitiska ministermötet (Visby augusti 1967) — framlägga en promemoria beträffande den vidare handläggningen av rekommendationen.

Meddelanden

om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års- konvention om social trygghet

(överlämnade av Danmarks och Islands regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 6 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att komplettera den nordiska konventionen av år 1955 om social trygghet med ett stadgande om alt nytillkommande förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid stadigvarande vistelse i för-månslandet.

Danmarks regering (Socialministeriet) meddelar den 27 november 1967 (37 å samtliga regeringars vägnar:

- at rekommandation nr. 9/1967 om udbygning af den nordiske konvention af 1955 om social tryghed i overensstemmelse med en på Den nordiske socialpolitiske Komité's møde den 24.—25. august 1967 truffen beslutning er afgivet til behandling i det af komiteen nedsatte nordiske pensionsudvalg (fremtidig nordisk socialforsikringsudvalg). Dette udvalg har fået til opgave at foretage en almindelig gennemgang af den nordiske tryghedskonvention og har den 7. november 1967 afgivet en rapport for så vidt angår problemerne om samordning af tillægspensioneringerne.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Denne avtale er under revisjon i et særlig underutvalg av den nordiske sosialkomiteen, og vedtaket er oversendt dette.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, alt vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om pensionsförsäkring såvitt avser dels fråga om tillgodoräknande av rätt till tilläggspension vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat, dels fråga om slopande av karenstid för rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet, dels fråga om uttag av reducerad ålderspension i ett land och därefter uttag av full pension i annat land, dels ock fråga om reduktion av ålderspension, när andra maken uppbär utländsk pension.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Socialministeriet) meddelar den 27 november 1967 *å samtliga regeringars vägnar*:

Rekommandation nr. 10/1967 om ensartede bestemmelser på visse områder af pensionsforsikringslovgivningen er i overensstemmelse med en på Den nordiske socialpolitiske Komité's møde den 24.—25. august 1967 truffen beslutning afgivet til behandling i det af komiteen nedsatte nordiske pensionsudvalg (fremtidig nordisk socialforsikringsudvalg). Dette udvalg har fået til opgave at foretage en almindelig gennemgang af den nordiske tryghedskonvention og har den 7. november 1967 afgivet en rapport for så vidt angår problemerne om samordning af tillægspensioneringerne.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring

(Överlämnade av Islands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om sjukförsäkring såvitt avser dels fråga om sjukförsäkringens storlek och varaktighet, dels fråga om sjuktransportkostnader, dels fråga om sjukpenning vid vistelse utom landets gränser, dels ock fråga om bosättningsbegreppet och därmed försäkringslillhörighet.

I s l a n d s r e g e r i n g (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 5 februari 1968:

Dette vedtak er oversendt det utvalg som arbeider med revisjon av den nordiske avtale om sosial sikkerhet.

N o r g e s r e g e r i n g (Sosialdepartementet) meddelar den 30 november 1967 å *samlige regeringars vägnar*:

Samordningen av de nordiske lands syketrygdlovgivning på visse områder ble behandlet på et møte i Den nordiske sosialpolitiske komité den 24. til 25. august 1967. Her ble det vedtatt å overlate saken til behandling i et underutvalg av komitéen (Det nordiske sosialforsikringsutvalg).

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 6 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

I. framlägga förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter den snabba tekniska utvecklingen kommer att erbjuda,

II. avlägsna hindren för en ökad sebarhet för TV-program mellan de nordiska länderna, särskilt i fråga om dessas gränstrakter, samt

III. verka för att möjliggöra att Island aktivt kan ta del i det nordiska TV-samarbetet.

Danmarks regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 27 november 1967:

Ved skrivelse af 9. januar 1967¹ meddelte Ministeriet for kulturelle anliggender, for så vidt angår det i Nordisk Råd fremsatte medlemsforslag vedrørende en undersøgelse af forudsætningerne for indretning af fællesnordisk TV-program ved siden af de nationale programmer, at man efter brevveksling med Radiorådet ville være interesseret i en sådan undersøgelse og redegørelse, og at man var interesseret i en fortsat udvidelse af omfanget af nordisk fællesstof. I denne forbindelse henledte man imidlertid opmærksomheden på en række af de problemer, der vil melde sig i forbindelse med et permanent samnordisk TV-program, ligesom man fremhævede de særlige problemer, der utvivlsomt vil gøre sig gældende i forbindelse med programplanlægningen.

For Danmarks Radios vedkommende gav man udtryk for, at spørgsmålet i øvrigt må ses i naturlig sammenhæng med en almen planlægning af Dan-

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1006.

marks Radios fremtid, og man omtalte i tilslutning hertil en eventuel nedsettelse af en kommission til behandling af disse planlægningsproblemer.

Ved skrivelse af 15. november 1967 har Radiorådet afgivet følgende udtalelse, hvortil Ministeriet for kulturelle anliggender kan henholde sig:

I skrivelse af 12. oktober 1967 (2. kt. j.nr. 170-1-66) har ministeriet anmodet Radiorådet om at fremsætte en udtalelse vedrørende Nordisk Råds rekommandation nr. 12/1967 om udvidet TV-samarbejde i Norden.

Spørgsmålet må efter Radiorådets opfattelse ses i sammenhæng med en almen planlægning i den af kulturministeren nedsatte kommission til undersøgelse af spørgsmål i forbindelse med Danmarks Radios udbygning og videre udvikling i de kommende år, og del er derfor ikke muligt for Danmarks Radio på nuværende tidspunkt at føje yderligere til det i Radiorådets skrivelser af 10. maj og 6. december 1966¹ vedrørende henholdsvis Nordisk Råds medlemsforslag A 104/k og Nordisk Råds medlemsforslag A 116/k over for ministeriet udtrykte.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars öagnar*:

De nordiske kringkastingsselskaper har gjennom en årrekke utviklet et nært samarbeid som omfatter både administrative, tekniske og programmessige spørsmål når det gjelder radio og fjernsyn. Det samme gjelder de organer som har med utbygging og drift av programlinjer m.v. Man regner med at dette samarbeidet vil fortsette og at en rekke konkrete og mer praktiske spørsmål stadig vil finne sin løsning gjennom dette samarbeidet.

Denne rekommandasjonen reiser imidlertid spørsmål med videre perspektiv enn dem man tidligere har behandlet. Det gjelder spørsmål av både juridisk, økonomisk og teknisk art.

Utvidet TV-samarbeid reiser omfattende opphavsrettslige problemer. På den økonomiske side er problemene særlig store i Norge på grunn av landets utstrekning, spredte bebyggelse og topografi. De mest kompliserte problemer vil sannsynligvis likevel reise seg i forbindelse med tekniske nyvinninger; f. eks. ved bruk av satellitter. På dette feltet er problemene på langt nær avklart internasjonalt.

Når del gjelder spesielt det nordiske samarbeidet kompliseres forholdet ytterligere ved at de enkelte land ikke er nådd like langt i sin fjernsyns-utbygging.

På et møte i Stockholm den 10. november 1967 mellom de ministre som har ansvaret for kringkastingsspørsmål i de enkelte nordiske land, behandlet man forskjellige samarbeidsproblemer innen dette feltet. Foruten spørsmålet om fargefjernsyn, der man bl. a. drøftet mulighetene for at de nordiske land innfører det samme tekniske system for fargefjernsyn, diskuterte

¹ Se *Nordiska rådet, 15:e sess., s. 100C.*

2059

Rek. 12/1967/k

te man forutsetningene for et nærmere samarbeid innen radio og fjernsyn i det hele. Det var herunder enighet om at man til Nordisk Råds møte i februar 1968 skulle søke å fastlegge formene og målsettingen for dette samarbeidet.

*BILAGA 1***PM rörande upprättande av ett nordiskt kontaktorgan för radio- och TV-frågor**

(Godkänd av regeringarna den 20 februari ÍO(iS))

Innen radio og fjernsyn har det lenge vært et nært samarbeid mellom de nordiske land. Vi har et vel utbygd programsamarbeid mellom kringkastings-selskapene innen Nordvisjonen, og også på andre felter av kringkastings-institusjonenes virkeområde er det livlig kontakt og gjensidig utveksling av erfaringer. Innen det felt som representeres av televerkene er det et nært samarbeid bl. a. når det gjelder frekvensplanlegging.

I internasjonal sammenheng har de nordiske land ofte tatt standpunkt i forskjellige aktuelle spørsmål etler felles drøftinger.

På regjeringsplanet har det også vært kontakt i spørsmål som knytter seg til radio og fjernsyn, bl. a. ble problemer i forbindelse med fargefjernsyn drøftet på et møte i Stockholm i november 1967.

Den raske utvikling man har på dette feltet i de nordiske land og det stadig mer omfattende internasjonale samarbeid i spørsmål som gjelder radio og fjernsyn, fører til økt behov for nordisk samarbeid. En betydelig del av dette samarbeid vil som tidligere mest hensiktsmessig kunne ivaretas av kringkastings-selskapene og televerkene i de nordiske land.

Uansett dette og uansett den ikke helt ensartede styreform for radio og fjernsyn i de enkelte land, er det grunn til å anta at det i enkelte spørsmål vil bli økt behov for samnordiske drøftinger på regjerings- og departementsplanet. På programsiden er det særlig utviklings- og samordningsproblemer innen radio- og fjernsynsundervisningen som det kan bli aktuelt å ta opp. I den forbindelse ininner man om Nordisk Råds rekommandasjoner om samarbeid når det gjelder produksjon og distribusjon av skolefilm- og skolefjernsynsprogram (nr. 6/1966) og om voksenundervisningen i radio og fjernsyn (nr. 7/1966).

De problemer som reiser seg når det gjelder økt mottaking av fjernsyns-sendinger fra et annet nordisk land, særlig i grensestrøkene, gjør det også ønskelig med et bedre organisert samarbeid. På det internasjonale plan er det særlig satellittsendinger og de kompliserte problemer som knytter seg til disse, som gjør det ønskelig med økte muligheter for nordisk kontakt.

For å legge forholdene til rette for et fastere og bedre utbygd regjerings-samarbeid enn tidligere er de nordiske lands regjeringer blitt enige om å opprette et eget kontaktorgan for radio- og fjernsynsspørsmål. Kontakt-

organet bør ba lo medlemmer, oppnevnt av regjeringene, fra hvert av de nordiske land. Det vil ventelig være naturlig at kontaktorganet har møter 2—3 ganger i året. Kontaktorganet må gis muligheter for å nytte eksperter i den utstrekning det er hensiktsmessig og ønskelig. Man finner det ikke påkrevd med et eget sekretariat; det nødvendige sekretariatarbeid bør kunne skje i de enkelte land eller tur for 2 år om gangen.

Opprettelsen av et slikt kontaktorgan vil kunne bli et vesentlig bidrag til arbeidet med å virkeliggjøre del utvidede radio- og fjernsynssamarbeid som Nordisk Råd ved flere anledninger har uttrykt ønske om, senest i rekommandasjon nr. 12/1967. Ved siden av de oppgaver som er nevnt i det foregående, antar man at kontaktorganet kan føre til en mer generell, fortløpende informasjonsutveksling og dermed bidra til at det videre arbeid på regjerings- og departementsplanet i det enkelte land med spørsmål som gjelder radio og fjernsyn, skjer ut fra et bredere nordisk perspektiv. Man legger ellers særlig vekt på at kontaktorganet vil gjøre det mulig for Island å delta mer aktivt og kontinuerlig i det nordiske radio- og fjernsynssamarbeidet.

Man er kommet til at kontaktorganet for radio og fjernsyn bør få denne målsetting for sitt arbeid:

Kontaktorganet skal:

- a. Behandle de spørsmål av teknisk, økonomisk, juridisk eller annen art som ikke blir dekket av det eksisterende samarbeid innen disse felt,
- b. særlig vurdere de internasjonale spørsmål som aktualiseres av den tekniske utvikling innen radio og fjernsyn,
- c. fremme utveksling av informasjoner om utredninger, planer og forslag som gjelder den videre utbygging av radio og fjernsyn i de enkelte land,
- d. for øvrig behandle de saker som biir forelagt det av regjeringene eller som det selv finner grunn til å ta opp.

Den 20. februar 1968

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 12/1967 från Norges regering å samtliga regeringars vägnar ävensom ett i saken avgivet meddelande från Danmarks regering.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Det koordinerande landets regering framhåller i sitt meddelande att de nordiska radioföretagen har utvecklat ett nära samarbete både beträffande administrativa, tekniska och programmässiga frågor. Vidare nämns att samarbetet kommer att fortsätta och att man därvid kan räkna med att kunna lösa ett flertal konkreta och praktiska frågor.

Beträffande rekommendationens förordande av åtgärder för att åstadkomma en ökad samarbete för televisionsprogram mellan de nordiska länderna (punkt 2) hänvisas i meddelandet till de med denna fråga förbundna upphovsrättsliga problemen samt till behovet av undersökningar på det internationella planet. Utskottet förutsätter, att man vid utvecklandet av det fortsatta samarbetet skall ägna dessa frågor särskild uppmärksamhet.

I fråga om rekommendationens tredje punkt om skapandet av förutsättningar för Island att aktivt taga del i det nordiska televisionssamarbetet, varom upplysningar ej ingår i meddelandena, vill utskottet uttala, att denna fråga är av stor betydelse med tanke på stärkandet av de kulturella förbindelserna mellan Island och de övriga nordiska länderna och borde ägnas allvarlig uppmärksamhet.

Av meddelandena framgår, att de nordiska ministrarna med ansvar för radiofrågor sammanträtt i november 1967 i Stockholm för att dryfta olika samarbetsfrågor. Vid mötet nåddes enighet om att till Nordiska rådets inneverande session försöka fastställa formerna och målsättningen för samarbetet på radions och televisionens område. Utskottet har vid sitt möte under sessionen erhållit en redogörelse för den plan om upprättande av ett nordiskt kontaktorgan för radio- och TV-frågor, som vederbörande ministrar vid möte den 20 februari 1968 godkänt (se *Bilaga 1*). Utskottet finner detta initiativ betydelsefullt och emotser med intresse sakens vidare utveckling.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 21 februari 1968

K. B. Anderson

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Johannesson

Tijyne Paasiuori

Dagmar Ranmark

Förman

Berie Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller lil regeringerne på baggrund af de foreliggende betænkninger og det norske departementsudkast at søge gennemført ensartet nordisk lovgivning om erhvervelse af løsøre i god tro, der bortset fra tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang som udgangspunkt bygger på en almindelig ekstinktionsregel.

Nordisk Råd henstiller endvidere, såfremt helt ensartede regler ikke kan opnås i tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang, at lovforslagene affattes på en sådan måde, at man ved retsanvendelsen i videst muligt omfang kommer til det samme resultat.

Norges regering (Justisdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordiske deparlementsdrøftinger har funnet sted på grunnlag av danske, finske og svenske komitéforslag og et norsk departementsutkast. Man har oppnådd enighet om at lovgivningen på området som utgangspunkt bør bygge på ekstinksjonsprinsippet. Uenighet foreligger med hensyn til gjenstander som er bortkommet ved tjuveri, ran eller grov tvang.

På möte mellom justisministrene i Stockholm 24.—25. oktober 1967 var del enighet om å søke gjennomført lovgivning på grunnlag av retningslinjene i Nordisk Råds rekommandasjon. Til de neste fellesnordiske departementsdrøflinger som er lagt til København januar 1968, vil det bli utarbeidd fullstendige lovtekster av de ulike land.

Meddelanden
om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt
forskarsamarbete

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

I. framlägga förslag om avsevärt ökade medel för att underlätta och stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden och utarbeta en plan för administreringen av sagda medel samt

II. avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studie- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare.

D a n n i a r k s r e g e r i n g (Landbruksministeriet) j meddelar den 27 november 1967:

Rekommandationen har været forelagt Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole til udtalelse. Efter behandling i højskolens veterinærvidenskabelige og jordbruksvidenskabelige fagråd udtaler højskolen, at den vil være interesseret i et udvidet nordisk forskningssamarbejde, hvorfor man kan tilslutte sig det fremsatte forslag om ved mindskelse af økonomiske og formelle vanskeligheder at lette kontakten mellem såvel institutioner som enkelte forskere i Norden.

Landbruksministeriet kan henholde sig til det således anførte.

F i i i l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Undervisningsministeriet i Finland som är koordinerande land för detta ärende har anmodat Nordiska kulturkommissionen att inkomma med utlåtande i ärendet.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16 :e session avgivet meddelande om rekommendation nr 14/1967 från Finlands regering å samtliga regeringars vägnar ävensom ett i saken avgivet meddelande från Danmarks regering.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Meddelandet från det koordinerande landets regering ger vid handen, att yttrande i saken har begärts från Nordiska kulturkommissionen. Hänvisande till att rekommendationen för närvarande är föremål för behandling i kulturkommissionen får utskottet föreslå,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Fo Ike Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

ölafur Johannesson

Hakon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 15 1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge behovet for og overveje indholdet af en beskyttelsesregel navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Justitsministeriet) meddelar den 28 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

I Norge er der den 12. juli 1967 nedsat et udvalg til at undersøge spørgsmålet. Udvalget består af en professor og 3 andre medlemmer udnævnt efter forslag fra henholdsvis Den norske Forlæggerforening og Den norske bokhandlerforening i forening, Norges handelsstands forbund og Departementet for familie og forbrugersager.

I Danmark bliver i den nærmeste fremtid nedsat et tilsvarende udvalg bestående af en dommer, en professor og en advokat samt 2 andre medlemmer udpeget af henholdsvis handelsministeriet og familieministeriet.

Fra svensk og finsk side vil man udnævne observatører til at følge arbejdet i det norske og danske udvalg, når det danske udvalg er nedsat.

Meddelande
om rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt
fredskårssamarbete

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för delta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringene å utvikle et nært samarbeid om fredskorpsvirksomheten og utrede mulighetene for felles rekruttering og felles ledelse av de enkelte prosjekter.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 16 januari 1967 å Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringars vägnar:

Det nordiska samarbete i fredskårsärenden som redan förekommer har visat sig vara av värde för berörda administrerande instanser och därmed för fredskårernas insatser i underutvecklade länder. Under 1967 har två möten hållits mellan företrädare för fredskårsadministrationen i Danmark, Norge, Finland och Sverige. Ytterligare ett sådant möte har planerats till början av år 1968.

Utöver dessa gemensamma överläggningar har representanter för den finska biståndsmyndigheten besökt de övriga nordiska länderna under flera dagar för att samla upplysningar av värde för den i Finland planerade fredskårsinsatsen.

Vid mötena har information utbytt beträffande de olika ländernas fredskårsverksamhet, aktuella projekt, framtidsplaner och rekryteringssituation.

Vidare har man dryftat de nordiska ländernas inställning till det internationella fredskårssekretariatet (ISVS) och dess arbetsuppgifter. En gemensam skrivelse har avlåtits med förslag rörande arbetsuppgifter, som man ansåg det angeläget att sekretariatet åtog sig i framtiden. Detta förslag har också behandlats vid sekretariatets rådsmöte i Amsterdam den 20—• 21 november 1967. Vissa av de i skrivelsen framförda förslagen antogs vid rådsmötet.

Frågan rörande gemensam rekrytering av fredskårsdeltagare i de nordiska länderna har också tagits upp vid överläggningarna. Man har enats om att hinder för den administrerande instansen i ett nordiskt land att rekrytera i grannländerna icke föreligger under förutsättning att detla sker i samråd med motsvarande instans i det land där rekrytering skall äga rum. Något större behov av dylika åtgärder har dock hittills icke förelegat. Sverige har en finsk fredskårsdeltagare anställd som rekryterats i Finland, och kommer att ha en dansk i kommande grupp. Likaså har Norge en svensk och en dansk medborgare i sin fredskorps. Rekrytering av utländska medborgare medför en något ökad belastning på personaladministrationen med hänsyn till skiljaktigheter i lagstiftning och andra bestämmelser i skatte- och pensionsfrågor.

Några särskilda åtgärder behöver icke vidtagas beträffande rekrytering med Norden såsom underlag, eftersom praxis redan föreligger när det gäller att rekrytera annan biståndspersonal för fälttjänstgöring i de nordiska länderna, både för bilaterala och samnordiska projekt.

Beträffande gemensam ledning av fredskårsprojekt, vare sig i Norden eller i mottagarländerna, har man konstaterat, att en sådan skulle vara föga ändamålsenlig med hänsyn till skillnader i vederbörande hemmainstansers förhållande till över- och sidosordnade nationella organ, administrativa rutiner, ersättningsvillkor, skattebestämmelser m. m. En effektiv administration såväl hemma som ute är enligt en samstämmig uppfattning en grundförutsättning för att en fredskårsinsats skall bli framgångsrik. En gemensam nordisk ledning skulle vara berättigad bara på den grunden, att den förväntades vara enklare och/eller effektivare än de nuvarande bilaterala organisationsformerna, d. v. s. antoges tjäna det utvecklingsfrämjande syftet bättre.

I den mån Iva eller flera nordiska länder inleder fredskårsverksamhet i ett och samma mottagarland, bör emellertid alla möjligheter till ändamålsenlig samordning och praktiskt samarbete tillvaratagas. Det låter exempelvis väl tänka sig, att berörda nordiska länder i samråd söker täcka var sina professionella kategorier av efterfrågad fredskårspersonal, eller att man anskaffar kontorslokaler för fredskårsadministration i samma byggnad.

Överläggningarna mellan de nordiska fredskårsförvaltande organen har således givit vid handen, att ett nyttigt samarbete redan pågår dem emellan, att rekrytering av fredskårsdeltagare på nordisk basis redan förekommer — låt vara i liten omfattning — och att gemensam ledning av fredskårsprojekt, i betydelsen integrerad administration, framstår såsom föga ändamålsenlig.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1967 angående befrielse för handikappade av tull m. m. vid niolorfordonsköp

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den ~> april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om befrielse för handikappade av tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon.

Danmarks regering (Finansministeriet, Departementet för told- och forbrugsavgifter) meddelar den 28 november 1967:

Rekommendationen er genstand for behandling.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Av de skatter och avgifter som skall erläggas vid import av motorfordon, kan bilskatten under vissa förhållanden restitueras. Om vid den första registreringen av importerad, skatt underkastad bil såsom ägare eller innehavare antecknats invalid, vars av rörelseskada förorsakade varaktiga invaliditetsgrad är minst 80 procent och i vars personliga bruk bil kommer, eller sådan invalid, vars varaktiga invaliditetsgrad utgör minst 60 procent och för vilken anskaffandet av bil är väsentligt för att han skall kunna sköta sitt arbete, återbetalas den erlagda bilskatten ur statens medel. Det synes vara tämligen svårt att förenhetliga de nordiska ländernas bestämmelser om befrielse för handikappade av tull och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 7 december 1967:

Den 14 november 1967 utfärdades en ny lag om bil- och motorcykelskatt (482/67) samt en förordning om bil- och motorcykelskatt (483/67). Båda

stadgandena trädde i kraft den 15 november 1967. Stadgandena om skatteåterbäring i fråga om invalider förblev i sak som förut, men då riksdagen godkände lagen uttalade den förhoppningen, att regeringen i brådskande ordning skulle undersöka möjligheten att återbetala bilskatten till sådana invalider, som till minst 40 % är rörelsehämmade och för vilka anskaffandet av bil är av väsentlig betydelse vid utövandet av deras yrke eller för deras arbete. Sedan regeringen erhållit nödiga sakkunnigutlåtanden, kommer den att besluta angående eventuella åtgärder i saken.

I fråga om omsättningsskatten må nämnas, att statsrådet tillsatt en kommitté, vars uppgift är att undersöka, huruvida i omsättningsskattelagen förekommer missförhållanden, samt framställa alla de förslag den anser nödvändiga för avlägsnande av de observerade missförhållandena. Nordiska rådets rekommendation har meddelats kommittén till kännedom.

Vad i rekommendationen nämnd befrielse från tull angår, så bör i fråga därom beaktas, att tullens betydelse har minskat, enär tullen för personbilar, som är berättigade till specialfördragsenlig tull, är sänkt till 7 procent av värdet, medan normaltullen fortfarande är 14 %.

Då bilskatten är jämförelsevis hög i Finland och dess avlyftande redan som sådant innebär för invaliderna ett betydande understöd vid anskaffande av motorfordon och då det är möjligt, att denna förmån kommer att beröra vidsträcktare grupper av invalider än nu, synes det vara svårt att i Finland utvidga understödet för invalider genom att bevilja befrielse från andra skatter och avgifter vilka ansluter sig till anskaffandet av motorfordon.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 29 november 1967:

Som uttalt i brev av 24. november 1966 antar Finansdepartementet at det for Norges vedkommende fortsatt vil være mest hensiktsmessig at de beløp som skal gis som bidrag til de uføres anskaffelse og drift av motorkjøretøy, blir vurdert som sosial stønad og bevilget over statsbudsjettet.

På grunnlag av det materiale som er innhentet i forbindelse med at spørsmålet er tatt opp i Nordisk Råd har Finansdepartementet overfor Sosialdepartementet pekt på at det kan være grunn til å klarlegge de problemer som måtte foreligge på området. Dette har resultert i at det vil bli satt ned et utvalg til å gjennomgå de gjeldende stønadsordninger og til å komme med forslag til eventuelle forbedringer.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

I Sverige återbetalas i regel den s. k. bilaceisen på motorfordon, om fordonet ägs av höggradigt invalidiserad person. Förutsättning för återbetalning är att fordonet även är fritt från automobilskatt. Fri från bilaccis och auto-

mobils katt är dock alltid motorcykel, som är inrättad som invalidfordon och vars maximihastighet icke överstiger 30 kilometer i timmen. Vid sidan av dessa förmåner i form av skattebefrielse får handikappade personer särskilda direkta bidrag till köp eller byte av motorfordon och till kostnader för drift av sådana.

Frågan om stödet till handikappade i form av skatteavdrag torde böra bedömas mot bakgrunden av hur det totala stödet till dem är utformat. I Sverige tillsattes år 1965 en handikapputredning med uppdrag att bl. a. se över de olika bestämmelserna om bidrag till anskaffande och drift av invalidfordon samt pröva, huruvida nu utgående skatterestitutioner lämpligen bör omläggas till ett stöd i form av direkta bidrag. Utredningen har ännu inte slutfört sitt arbete.

Meddelande

om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna den medicinska utbildningen i de nordiska länderna samt möjliggöra en aktiv insats av universitet och högskolor samt deras medicinska fakulteter inom ramen för den härför inrättade Nordiska federationen för medicinsk undervisning.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Rekommendationen har av ecklesiastikdepartementet överlämnats till Nordiska kulturkommissionens sektion I för utredning. Sektionen har därvid funnit, att denna sak uteslutande rör frågan om bidrag till Nordiska federationen för medicinsk undervisning för federationens egen verksamhet samt om medel för genomförande av de projekt som föreslås av federationen. Sektionen har därför inte funnit anledning att vidta andra åtgärder än att föreslå en hänvändelse till regeringarna i de nordiska länderna att ställa medel till förfogande för federationens verksamhet fr. o. m. år 1969.

Nordiska kulturfonden har i december 1967 — efter tillstyrkan från Nordiska kulturkommissionen — beviljat ett bidrag till federationen för år 1968 med 60 000 danska kronor. För år 1967 har utgått ett startbidrag med 22 000 danska kronor.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 18/1967 från Sveriges regering å samtliga regeringars vägnar.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Enligt meddelandet har Nordiska kulturkommissionens sektion I avgivit yttrande i saken, vari regeringarna rekommenderas anvisa medel för Nordiska federationens för medicinsk undervisning verksamhet samt medel för genomförande av federationens förslag.

Federationen har för åren 1967 och 1968 på tillstyrkan av Nordiska kulturkommissionen av Nordiska kulturfonden beviljats understöd på sammanlagt 82 000 danska kronor.

Utskottet önskar följa utvecklingen av samarbetet på den medicinska undervisningens område och får därför föreslå,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Horduik

ölafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Forman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Meddelande

om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sj uksköterskor

(överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att N o r g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor.

N o r g e s r e g e r i n g (Sosialdepartementet) meddelar den 29 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Danmark, Finland, Norge og Sverige har utpekt representanter til det utvalg som i henhold til Nordisk Råds rekommandasjon nr. 19/1967 skal undersøke forutsetningen for en samnordisk høgre utdanning av sykepleiere.

Meddelelse om hvorvidt Island vil la seg representere er ennå ikke motatt.

Det vil med del første bli innhentet redegjørelser om den høgre utdanning som er etablert i hvert av landene, og så snart disse foreligger, vil utvalget bli innkalt til møte i Oslo.

Meddelanden
om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande
av vetenskaplig specialapparatur

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Landbruksministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Rekommendationen har været forelagt Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole til udtalelse. Efter behandling i fagrådet for grundvidenskaberne, det veterinærvidenskabelige fagråd og det jordbrugsvidenskabelige fagråd har højskolen udtalt, at den er enig i, at det vil være en fordel, at der gives den enkelte forsker let adgang til at udnytte kostbar specialapparatur i andre nordiske lande, ligesom man finder, at det vil være ønskeligt ved et sådant samarbejde at muliggøre den højeste udnyttelse af sådant apparatur.

Landbruksministeriet kan henholde sig til del således anførte.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Undervisningsministeriet i Finland, som är koordinerande land i detta ärende, har anmodat Nordiska kulturkommissionen att inkomma med utlåtande i ärendet. Härvid hänvisas till kulturkommissionens årsrapport under sektion I.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskottet över meddelandena

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 20/1967 från Finlands regering å samtliga regeringars vägnar ävensom i saken avgivet meddelande från Danmarks regering.

I sakens handläggning i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsministern R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

I meddelandet från det koordinerande landets regering hänvisas till berättelsen från Nordiska kulturkommissionen, som anmodats inkomma med utlåtande i saken. Av berättelsen inhämtas, att en redogörelse för närvarande utarbetas på initiativ av Nordiska kulturkommissionen om erfarenheterna av registrering av och upplysning om existerande specialapparatur för Sveriges och Norges vidkommande, mellan vilka båda länder informationstjänst på området redan förekommer. I Sverige behandlas rekommendationen av utbildningsdepartementet och i Danmark har saken förelagts Forskningens Fællesudvalg för yttrande. Hänvisande härtill får utskottet föreslå,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Oslo den 19 februari 1968

<i>K. B. Andersen</i>	<i>Georg Backlund</i>	<i>Jens Bilgrav-Nielsen</i>
<i>Folke Björkman</i>	<i>Niels Eriksen</i>	<i>Olav Hordvik</i>
<i>Ólafur Jóhannesson</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Tyyne Paasivuori</i>
Förman		
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Berte Rognerud</i>	<i>Kerttu Saalasti</i>
	<i>Fridolf Thapper</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskillingens utformning

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttågande,

II. att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m.

Danmarks regering (Finansministeriet, Skattedepartementet) meddelar den 21 november 1967 å samtliga regeringars vägnar:

Rekommendationen, för hvis gennemførelse Danmark er koordinerende land, har været genstand for nordisk samråd mellem repræsentanter for finansministerierne i samtlige nordiske lande.

I. Der er enighed om, at den ved rekommandationen anbefalede fælles videnskabelige undersøgelse af de grundliggende vurderinger for skattebyrdens fordeling og for valget mellem forskellige skatteformer og det i et overfor Nordisk Råd den 17. juli 1967 fremsat medlemsforslag om skattevidenskabeligt samarbejde ved oprettelse af et nordisk skattevidenskabeligt forskningsråd efter de til grund liggende motiveringer synes at grænse til hverandre på en sådan måde, at det, såfremt et forskningsråd som det i det nævnte medlemsforslag omhandlede skulle blive etableret, må anses for at ligge inden for dettes naturlige arbejdsopgave at foretage videnskabelige undersøgelser som dem, rekommandationen tager sigte på.

II. Der er enighed om, at den anbefalede informationstjeneste vil kunne

2079

Rek. 21/1967/e

etableres ved, at hvert lands finansministerium udpeger en til varetagelse af denne opgave egnet kontaktmand, hvortil ønskes om oplysninger om eksisterende love, om forarbejder til disse samt om løbende lovgivningsarbejde vil kunne rettes.

Denne informationstjeneste vil kunne effektiviseres ved en regelmæssig udveksling af offentligt tilgængelige betænkninger, propositioner, love m. v.

Den allerede i vidt omfang stedfindende informationsudveksling gennem personlige kontakter, jfr. herom de i december 1962 givne meddelelser vedrørende rekommandation nr. 30/1962 (*Nordisk Råd 11. session s. 1411—12*), vil yderligere blive underbygget ved afholdelse af nordiske samråd mellem repræsentanter fra de nordiske landes finansministerier.

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regeringene å innføre liberale regler for toll- og avgiftsfri innførsel av motorkjøretøy som innføres av den som har motorkjøretøyet registrert i hjemlandet og tar arbeid i annet nordisk land.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 17 november 1967:

Ifølge toldlovens § 132 kan personer, der har fast bopæl i udlandet, og som ikke tillige enten udøver herværende erhvervsvirksomhed eller har bopæl eller egentlig lønnet beskæftigelse her, uden erlæggelse af told (og almindelig omsætningsafgift) under fornøden kontrol midlertidigt indføre og benytte personmotorkøretøjer — og lystfartøjer — under forudsætning af, at de pågældende befordringsmidler tilhører indføreren eller anden ifølge foranstående berettiget person og ikke anvendes til transport mod betaling mellem indenlandske steder.

En person med fast bopæl i udlandet kan således efter de gældende regler ikke — midlertidigt — told- og afgiftsfrit indføre sit i udlandet registrerede personmotorkøretøj til Danmark, såfremt han udøver herværende erhvervsvirksomhed eller har egentlig lønnet beskæftigelse her.

Der er nu i folketinget fremsat forslag til en ændring af toldlovens § 132 bl. a. med henblik på, at personer, der ikke er bosiddende i toldområdet, og som udøver herværende erhvervsvirksomhed eller har egentlig lønnet beskæftigelse her, får mulighed for midlertidigt told- og afgiftsfrit at benytte i udlandet indregistrerede personmotorkøretøjer til befordring mellem deres bopæl uden for toldområdet og deres arbejdssted i toldområdet.

Ændringen vil medføre en tilnærmelse af de danske bestemmelser til de tilsvarende regler i Finland, Norge og Sverige, ligesom der herved i øvrigt vil ske en tilnærmelse til de i Forbundsrepublikken Tyskland gældende regler på dette område.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Finansministeriet, Departementet for told- og forbrugsafgifter) meddelar den 17 januari 1968:

I fortsættelse af den danske regerings meddelelse af 17. november 1967 om ovennævnte rekommandation meddeles, at Folketinget har vedtaget en ændret affattelse af toldlovens § 132, der med virkning fra 1. januar 1968 har følgende ordlyd:

Personer, der ikke er bosiddende i toldområdet, kan uden erlæggelse af told midlertidigt indføre og benytte personmotorkøretøjer og lystfartøjer.

Stk. 2. Toldfriheden er betinget af, at de pågældende befordringsmidler ikke ejes eller benyttes af personer, der er bosiddende i toldområdet, og ikke anvendes til transport mod betaling mellem steder inden for toldområdet.

Stk. 3. Finansministeren fastsætter de nærmere regler og kontrolforanstaltninger til gennemførelse af bestemmelserne i nærværende paragraf.

De nærmere regler for midlertidig toldfri indførsel og benyttelse af personmotorkøretøjer — og lystfartøjer — fastsættes i en finansministeriet bekendtgørelse, som snart vil foreligge.

Ændringen medfører som bebudet i ovennævnte meddelelse herfra af 17. november 1967 en tilnærmelse af de danske bestemmelser til de tilsvarende regler i Finland, Norge og Sverige.

F i n l a n d s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 30 november 1967:

Enligt tullagen medgives i Finland tull- och skattefrihet för motorfordon, som en person bosatt i utlandet inför för ett temporärt uppehåll i landet. Denna bestämmelse gäller även en i Finland arbetande utlänning, som uppehåller sig i landet högst ett år. Ytterligare utvidgning av tull- och skattefriheten synes inte vara påkallad.

N o r g e s r e g e r i n g (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 29 november 1967:

Som det fremgår av Finansdepartementets uttalelse av 28. januar 1967¹ kan personer som har sin faste bopel i utlandet, innføre motorkjøretøy toll- og avgiftsfritt når de har midlertidig arbeid i Norge. De vansker som rekommandasjonen tar sikte på å få ryddet av veien, eksisterer således ikke i Norge.

¹ Se *Nordiska rådet*, 15 : e s e s s., s. 1200.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 30 november 1967:

Personer som är bosatta i utlandet och endast tillfälligt skall vistas i Sverige får införa sina transportmedel tull- och avgiftsfritt. Transportmedlet skall dock återutföras inom ett år från införseln. Denna tidsfrist kan i vissa fall förlängas. Ytterligare utvidgning av tull- och skattefriheten synes inte vara påkallad.

BILAGA

**Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott i anledning av
meddelandena**

Til det økonomiske utvalg er henvist meldinger avgitt av regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Av meldingene fremgår at den danske regjering har fremsatt forslag til endring av tolloven inest bl. a. henblik på at personer som ikke er bosittende i tollområdet og som utøver erhvervsvirksomhet eller har egentlig lønnet beskjeftigelse i Danmark, får mulighet for midlertidig toll- og avgiftsfritt å benytte personbil registrert i utlandet. De øvrige regjeringer har meddelt at slik midlertidig tollfri innførsel er innført i disse land. Med gjennomføringen av det danske forslag skulle reglene i samtlige land være i samsvar med internasjonal praksis på dette område. Ytterligere liberalisering synes ikke mulig uten en vesentlig samordning av skatte- og avgiftssatser i de nordiske land.

På bakgrunn av ovenstående vil utvalget innstille

at rådet tar meldingene til etterretning og anser saken for ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, 19. januar 1968

Ragnar Christiansen

Arne Geier

Yngve Holmberg

Formann

Knuno Honkonen

Hertel Ohlin

Juha Rihniemi

Eino Sirén

Svenn Stray

V⁷. J. Sukselainen

Sven Sundin

Meddelande

om rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

(överiämnat av Danmarks regering)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

a. å fortsatt støtte opp om bestrebelsene for å nå fram til en bred europeisk markedsløsning og samarbeide nærest mulig under forberedelsene til og under eventuelle forhandlinger herom,

b. å legge særlig vekt, uansett de enkelte nordiske lands tilknytningsform, på å bevare det frie nordiske marked som er oppnådd gjennom EFTA og å bevare mulighetene for fortsatt å utvikle det nordiske samarbeid innenfor markedskonstellasjoner,

c. å holde Nordisk Råd eller dels organer løpende informert om utviklingen i markedssituasjonen.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Udenrigsministeriet) meddelar den 22 november 1967:

Vedrørende behandlingen af denne rekommandation henvises til den betretning, som vil blive afgivet til Nordisk Råd af den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbejde (C 5/e).

2085
Rek. 23/19G7/c: Bilaga

BI LA GÅ

**Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget
A 165 e, tilläggförslagen A 184 T e, A 190 T/e, A 192 T/e, A 193 T/e och
A 194 T/e, berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt
samarbete C 5 e samt meddelanden om rekommendation nr 26 1966
angående ekonomiskt samarbete och rekommendation nr 23 1967
angående Norden och marknadsproblemen**

(Se Sak A 165/c: Bilaga 2.)

Meddelande

örn rekommendation ur 24/1967 angående vidgat nordiskt konsulärt samarbete

< Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å undersøke mulighetene for et system med felles konsulære representanter og som et første skritt, å innlede forsøksvirksomhet med et felles turistkonsulat.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 24 januari 1968 å *samtliga regeringars vägnar*:

Ved møtel i Helsingfors den 5. april 1967 ble representanter for regjeringene enige om at Norge skulle være koordinerende land for dette spørsmål.

Rekommandasjonen må ses i sammenheng med den nordiske samarbeidsavtalens artikkel 31, som lyder:

Tjenestemann som tilhører en avtaleparts utenriktjeneste og tjenestgjør utenfor de nordiske land, skal i den utstrekning det er forenlig med hans tjenesteplikter og ikke møter hindringer fra det lands side hvor han tjenestgjør, også bistå statsborger fra et annet nordisk land når dette ikke har noen representasjon på vedkommende sted.

Med henblikk på gjennomføringen av ovennevnte bestemmelse er man på grunnlag av en rekke avholdte møter mellom representanter for utenriksdepartementene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige kommet fram til likelydende instruksjer til de nordiske utenriksstasjoner, hvor stasjonene pålegges å yte bistand til statsborgere fra andre nordiske land på steder hvor vedkommende land ikke selv er representert eller hvor ferier eller ledighet gjør bistand fra annet nordisk lands stasjon ønskelig. Bistanden skal ikke være begrenset til enkelte saksområder, men det ble i instruksene presisert at det særlig ville bli tale om praktisk bistand i form av råd og veiledning om forholdene på stedet, løsning av lokale problemer av praktisk natur, bistand til å oppnå forbindelse med hjemlandets utenriksdepartement eller annen hjemlig myndighet eller nærmeste egen utenriksstasjon, oppbe-

varing og utlevering av post og verdisaker, bistand med å finne egnet advokat og ettersøkninger. Dessuten gjelder samarbeidet følgende saksområder: bistand til og hjemsendelse av nødlidende nordiske borgere, bistand til fengslede og tiltalte, dødsfall, bistand ved begravelse eller hjemsendelse av kister og urner.

I den gitte instruks påpekes det at i krigs- og krisesituasjoner, under uroligheter og naturkatastrofer vil det være et særlig behov for nordisk samarbeid om bistand, som under slike omstendigheter vil måtte bli av videregående karakter. Det tenkes her på forhold som: kontakt med og veiledning til nordiske borgere, meldinger om deres tilstand, evakuering, bistand til hjemreise, pengelån, hjelp med utreiseformaliteter, billettgarantier, utstedelse av pass og nasjonalitetsbevis o. s. v.

Ovennevnte instruks som ble utsendt i 1966, fikk i 1967 et tillegg om nordisk konsulært samarbeid på skipsfartens område. Etter denne instruks skal nordisk utenriksstasjon yte bistand på følgende områder: formidling av kontakt mellom hyresøkende nordiske sjømenn og skip fra disse land, yte nødvendig assistanse til skip og mannskap som blir rammet av alvorlig sjøulykke, motta sjøprotest, bistå ved besiktigelser, hjemsendelse av sjømenn, bistå syke eller skadede sjømenn, avholdelse av sjøforklaring etc.

Bistandsarbeidet omfatter i prinsippet så vel de lønnede som de ulønnede stasjoner. Da de ulønnede konsulere imidlertid ikke ved en tiltredelse har påtatt seg noen forpliktelse til å vareta også annet lands anliggender, vil det neppe kunne pålegges dem noen tjenesteplikt i så henseende, utover hva hver enkelt konsul selv påtar seg. Man venter allikevel som et minimum at nordiske borgere alltid vil kunne påregne bistand av formidlende karakter, eventuelt samtidig med ytelse av en mindre øyeblikkelig hjelp, hvor et akutt behov måtte tilsi dette.

Allerede før inngåelsen av den nordiske samarbeidsavtalen var det etablert et slikt samarbeid flere steder ved at en konsul for et nordisk land også ble utnevnt til konsul for et eller flere av de øvrige nordiske land. Lengst i den retning har man gått i *Port Said*, hvor den norske utsendte konsul er utnevnt til konsul for fire av de nordiske land. I *Gdansk* vil den utsendte svenske konsul om kort tid bli utnevnt tillike til dansk og norsk konsul, og den bistand han allerede yter danske og norske borgere der og i *Szszecin* gis derved også et klart formelt grunnlag. Under disse omstendigheter gi eider ingen begrensning i området for bistanden til andre nordiske lands borgere, idet konsulen så vel formelt som reelt opptrer som representant for hvert av de land han er utnevnt som konsul for.

Rekommandasjon nr. 24/1967 må oppfattes som et skritt videre, idet den oppfordrer regjeringene til å undersøke mulighetene for et system med felles konsulære representanter og som et første skritt å innlede forsøksvirksomhet med et felles turistkonsulat.

Det kan være tvil om formen for det ytterligere samarbeid som tenkes etablert på grunnlag av denne rekommandasjon. Av bilag 2 til medlems-

forslagcl A 122/e (se *Nordiska rådet, 15:e sess., s. 11 A3*) framgår hvordan man på svensk side har vurdert de forskjellige alternativer for utvidelse av det eksisterende samarbeid etter de linjer som rekommandasjonen antyder.

Som første alternativ påpekes den løsning man allerede er kommet fram til i *Port Said* og *Gdansk*, d. v. s. en utsendt lønnet tjenestemann fra et av de nordiske land utnevnes samtidig til ulønnet konsul for de øvrige nordiske land.

Som det annet alternativ nevnes den løsning at en person på stedet utnevnes til dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk honorær konsul — gjerne med en lønnet utsendt eller lokalt ansatt funksjonær som assistent. Slike ordninger har allerede i flere år vært praktisert på en lang rekke steder.

Hvilken endelig form dette samarbeidet skal få, må kunne overlates til de respektive utenriksministerier å avgjøre konkret. Det vises i denne forbindelse til bilag 4 til medlemsforslaget A 122/e, hvor Nordisk Råds økonomiske utvalg bl. a. uttaler at det

i den ulstrekning det nåværende system med honorære konsuler, komplett med nordisk konsulært samarbeid etter nevnte instruks, fyller sin oppgave, behøver man ikke foreta noen endringer i denne organisasjon. Når den konsulære virksomheten av en eller annen grunn ikke kan gjennomføres tilfredsstillende med nåværende system, bør elter utvalgets mening mulighetene for en videre utvikling av samarbeidet mellom de nordiske land ved felles utnyttelse av ansatte tjenestemenn prøves nøye . . . Det må bli vedkommende myndigheters sak å utrede og legge fram forslag om på hvilke steder og i hvilken form samarbeidet i de enkelte tilfelle skal etableres.

Under de nordiske utenriksministeriers administrasjonssjefsmøte i København den 30.—31. oktober 1967 var det enighet om at man på alle de større turiststeder burde undersøke grunnlaget for et nærmere nordisk samarbeid utover det som følger av allerede gitte instruks om felles nordisk samarbeid på konsulatvesenets område, og at det i hvert tilfelle også skulle undersøkes hvilken form dette samarbeidet i tilfelle burde få.

Fra svensk side ble det meddelt at den nye svenske konsul i *Dubrovnik* i Jugoslavia har fått eksekvatur og at han ved behov også vil yte bistand til andre nordiske lands borgere, en ordning som vedkommende jugoslaviske myndigheter på forhånd hadde erklært seg innforstått med.

Med hensyn til det honorære norsk/danske konsulat i *Zagreb* er det på det rene at delle i praksis allerede har ytet bistand også til borgere av andre nordiske land.

Videre foreligger del planer om opprettelse av en ulønnet konsulær stasjon i *Split*. Havnebyen Rieka har flest norske skipsanløp av de jugoslaviske havnebyer, og del er nylig åpnet en motorvei mellom Split og Rieka. Avstanden er ca. 20—30 mil. Det synes å foreligge visse muligheter for her å opprette en konsulær stasjon som kan ivareta alle de nordiske lands interesser. På hvilken måte den eventuelle konsul i Split skal anmeldes overfor myndighetene, er ennå ikke talt standpunkt til.

I Den Persiske Gulf foreligger et behov for å utbygge den konsulære representasjon av hensyn til sjøfolkene. De nordiske administrasjonssjefer ble enige om å forsøke å fordele arbeidsoppgavene og etablere stasjoner på en slik måte at de også kan ta hånd om samtlige nordiske lands konsulære behov.

Under det nordiske administrasjonssjefsmøte ble også spørsmålet om felles ansatte konsulære tjenestemenn og om eventuell deling av utgiftene drøftet. Man berørte også spørsmålet om opprettelse av integrerte eller felles bemannede stasjoner. Administrasjonssjefene kom imidlertid til at det mest hensiktsmessige for tiden vil være at hvert land bærer utgiftene for egne stasjoner og at en heller søker å finne fram til en fordeling av arbeidsoppgavene.

Den konklusjon man kom fram til på det nordiske administrasjonssjefsmøte kan uttrykkes slik: Det var enighet om å ha løpende kontakt med sikte på en effektivisering av de nordiske lands konsulatvesener bl. a. gjennom en fordeling av arbeidsoppgavene samt å utbygge det nordiske samarbeid på delte felt. Man fant det ikke nødvendig på forhånd å binde seg til bestemte løsninger, men vil la sikle på i de enkelte tilfelle å finne fram til den mest hensiktsmessige samarbeidsform.

Det er sannsynlig at man med tiden vil få et rikt spektrum av varierte samarbeidsformer på dette område. Den mest hensiktsmessige ordning i de enkelte tilfelle vil også i sterk grad bli avhengig av den innstilling vedkommende mottakerstat har til de forskjellige former for felles konsulær representasjon.

Rekommandasjon nr. 24/1967 skulle på denne bakgrunn kunne anses som ferdigbehandlet av Nordisk Råd.

BILAGA

**Skrivelse om nordiskt konsulärt samarbete på liandelssjöfartens område
från svenska utrikesdepartementet till samtliga beskickningar utom
ambassaderna i de nordiska länderna**

Som ett resultat av fortsatta överläggningar mellan företrädare för utrikesdepartementen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om nordiskt konsulärt samarbete har numera utarbetats bifogade föreskrifter om samarbete mellan utlandsmyndigheterna på liandelssjöfartens område.

Föreskrifterna skall i fortsättningen iakttas av utlandsmyndigheterna inom ramen för det nordiska konsulära samarbetet, och Ni anmodas i detta syfte ta kontakt med övriga nordiska länders beskickningar i Edert verksamhetsland/Edra verksamhetsländer. De nya föreskrifterna ersätter texten i den med ovancerade cirkulär distribuerade gemensamma instruktionen [sedermera intagen i AFUR 56 § punkt 2] under lit t. b) i avsnittet I mom.

10 med rubriken »Om särskilda biståndsområden» (*se Bihang*). Den grundläggande instruktionens allmänna grundsatser är följaktligen vägledande även för det ömsesidiga nordiska biståndet på liandelssjöfartens område.

Stockholm den 22 december 1967

Enligt uppdrag:

Åke Malmaeus

O. K. Thyberg

BIHANG

10.

a. -----

b. *Bistånd på liandelssjöfartens område.*

1. Mottager nordisk utlandsmyndighet från lokal myndighet meddelande som berör säkerheten ombord på fartyg från annat nordiskt land, skall underrättelse snarast lämnas närmaste utlandsmyndighet för fartygets hemland eller detsamma utrikesministerium.

2. Utlandsmyndigheten bör i rimlig omfattning förmedla förbindelse mellan hyressökande nordiskt sjöfolk och fartyg från dessa länder.

3. På begäran av befälhavaren på fartyg från annat nordiskt land skall utlandsmyndighet mottaga s. k. sjöprotest (notarialprotest) samt utfärda bevis därom eller bistå fartygsbefälhavaren med att avge sådan protest inför behörig lokal myndighet och bestyrka anteckning om sjöprotest i fartygsdagbok.

4. Har fartyg hemmahörande i ett nordiskt land förlist eller annan svår sjöolycka drabbat sådant fartyg, skall utlandsmyndighet i första hand lämna all den hjälp i praktiska angelägenheter som är erforderlig för alt bistå befälhavare och besättning, sörja för deras omedelbart erforderliga vård, inkvartering, utrustning och underhåll samt snarast möjligt underrätta utlandsmyndighet för fartygets hemland om de åtgärder som vidtagits.

Vid behov skall utlandsmyndigheten vaka över att aktioner för räddning av fartygsbesättningen utan dröjsmål igångsätts.

Utlandsmyndigheten bör också bistå befälhavare eller fartygsagent i sådana åtgärder som besiktning, förvaring av skeppsdokument, besättningsmedlemmarnas hemresa eller ny anställning för dem.

5. Finns välfärdssekreterare eller sjömanspräst från nordiskt land stationerad på platsen, bör utlandsmyndighet ge denne stöd i den utsträckning det är praktiskt möjligt. Det gäller i synnerhet vid hänvändelse till de lokala myndigheterna.

6. Om sjuk eller skadad sjöman av befälhavare för fartyg från annat nordiskt land överlämnas åt utlandsmyndighetens försorg eller själv begär bistånd av myndigheten, skall denna sörja för att sjömannen får erforderlig hjälp och vård. Myndigheten bör också, i samråd med befälhavaren eller fartygsagent, sörja för hans uppehälle och avresa ur landet. Myndigheten bör därtill omedelbart underrätta närmaste utlandsmyndighet för fartygets hemland eller utrikesministeriet där, när allvarlig sjukdom eller svårare olycka drabbat en sjöman.

Ställer befälhavare eller agent icke skriftlig garanti för uppkommande kostnader, bör instruktion snarast inhämtas från den utlandsmyndighet eller det utrikesministerium som nämnts i föregående stycke.

Begär sjöman, som är medborgare i ett annat nordiskt land eller är bosatt i ett av dem, i andra fall än som nämnts i föregående stycke, bistånd från utlandsmyndighet, skall han beredas den hjälp i praktiska angelägenheter som kan vara erforderlig eller det bistånd som behövs för att täcka de omedelbara ekonomiska behoven till dess instruktion i ärendet inhämtats från någon av nyssnämnda myndigheter.

Utlandsmyndighet bör, då så är möjligt utan större svårighet, till förvaring och eventuell vidarebefordran till närmaste utlandsmyndighet för sjömannens hemland mottaga hyresmedel eller personlig egendom som tillhör sjöman, vilken kvarlämnats av fartyg hemmahörande i annat nordiskt land.

I de fall då hemresa kan ske med flyg i enlighet med bestämmelserna för Government Request, är utlandsmyndighet bemyndigad att utställa erforderlig rekvisition på annat nordiskt lands vägnar, när de nationella betingelserna föreligger i det enskilda fallet.

7. I Danmark, Finland, Norge och Sverige har som ett resultat av nordiskt samarbete på lagstiftningens område tillkommit nya regler om *sjöförklaring*. Utlandsmyndighet som tillhör något av dessa länder och som av vederbörande hemlandsmyndighet erhållit behörighet hålla sjöförklaring är skyldig hålla sådan förrättning för fartyg hemmahörande i ett annat av länderna, när behörig utlandsmyndighet för fartygets eget hemland ej finns på

orten och anmälan respektive begäran om sjöförklaring görs av befälhavaren eller fartygets redare eller behörig myndighet i fartygets hemland. När sådan sjöförklaring hålls, skall utlandsmyndigheten använda de nationella regler som gäller för myndighetens verksamhet (jfr cirkulär 85 U 13.6.67 angående 1967 års sjölagsändringar).

Utskrift av protokoll över sjöförklaring för fartyg från annat nordiskt land skall tillställas utlandsmyndighet för fartygets hemland eller dess utrikesministerium för vidarebefordran genom dess försorg.

8. Svensk lagstiftning kräver i vissa fall, att besiktningsmän i sjöfartsangelägenheter utses av en konsulär myndighet. Sådana besiktningsmän skall också kunna utses av dansk, finsk eller norsk utlandsmyndighet.

Meddelanden

om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg

(Överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande - under rimelig hensyntagen til de selskaber, som driver ruteflyvning — at virke for indførelse af ensartede bestemmelser vedrørende charterflyvning og at fastsætte disse bestemmelser så liberale som muligt og tilfredsstillende ud fra et sikkerhedssynspunkt.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddeler den 8 november 1967:

Spørgsmålet om ensartede regler for charterflyvning er fortsat genstand for behandling i det skandinaviske charterudvalg (D-udvalget).

Islands regering (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 16 januari 1968:

Gjeldende islandske bestemmelser om charterflyvning ble utstedt i april 1965 og endret 1966.

Det er her lagt hovedvekt på at et reisefølge som benytter seg av charterfly, skal være homogent, og bestemmelsene er nå meget like dem som gjelder i Danmark.

Da regiene først ble utstedt 1965, inneholdt de en bestemmelse om minstepris for reise med charterfly, som ikke måtte være lavere enn minste billettpris for sanne strekning med regelmessig rutefly. I 1966 ble bestemmelsen om minste billettpris med charterfly utelatt, og isteden ble det med særlige bestemmelser for å beskytte ruteflyvningen mot unaturlig konkurranse fra charterflyvningen.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Den år 1966 tillsatta skandinaviska departementala arbetsgruppen för utredning av vissa frågor angående icke regelbunden luftfart fortsätter sitt arbete med översyn av de gemensamma skandinaviska reglerna beträffande charterflyg. Så snart arbetsgruppen har slutfört sitt arbete kommer resultatet att redovisas för regeringarna.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till föfögande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 5 december 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Da Nordisk Råds rekommandasjon om nærmere samarbeid på skolens område er oversendt Nordisk Kulturkommisjon, der et utvalg under seksjon II arbeider med saken, finner regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at de ikke bør ta endelig stilling til rekommandasjonen før Nordisk Kulturkommisjon har avgitt sin uttalelse.

Man vil komme tilbake til saken så snart tilråding fra Nordisk Kulturkommisjon foreligger.

Meddelande

om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta ett permanent rådgivande och förslagsställande samarbetsorgan med uppgift att verka för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 29 december 1967 å Sveriges och Finlands vägnar:

Ett finskt-svenskt samarbetsorgan bestående av tre svenska och tre finska representanter har inrättats med uppgift att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. Samarbetsorganet som tagit namnet »Finsk-svenska utbildningsrådet» har under hösten 1967 hållit ett antal sammanträden.

Utbildningsrådet har påbörjat undersökningar för att kartlägga den finskspråkiga befolkningens i Sverige geografiska och åldersmässiga fördelning samt utreder sådana åtgärder på utbildningsområdet som dels kan medge en integration av den finskspråkiga befolkningen i det svenska samhället utan att de språkliga och allmänskulturella banden med det finska och Finland avbryts dels kan medverka till att en eventuell återflyttning till Finland blir så problemfri som möjligt.

Som exempel på frågor som behandlas kan nämnas: olika organisatoriska problem förknippade med den finskspråkiga befolkningens utbildning i Sverige, rekrytering av tvåspråkiga lärare, folkhögskolekurser för finskspråkiga, finskans ställning inom det svenska skolsystemet samt folk- och skolbibliotekens innehav av finskspråkig litteratur.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 16:e session av Sveriges regering å Sveriges och Finlands regeringars vägnar avgivet meddelande om rekommendation nr 27/1967.

Av meddelandet framgår, att det i rekommendationen avsedda samsamarbetsorganet har tillsatts med uppgift att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. Organet bär namnet »Finsk-svenska utbildningsrådet». Det är för närvarande sysselsatt med att utreda den finskspråkiga befolkningens i Sverige geografiska och åldersmässiga fördelning samt olika åtgärder på utbildningsområdet, som är av betydelse för denna befolkning.

Utskottet finner med tillfredsställelse, att den i rekommendationen förutsatta, för den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningen betydelsefulla verksamheten tack vare snabba åtgärder från regeringarnas sida synes ha kommit väl i gång.

Utskottet föreslår därför,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Åbo den 9 januari 1968

Julius Bomholt

Olav Hordvik

Håkon Johnsen

Vice förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Jón Skaftason

Meddelanden
om rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena
i Øresundsområdet

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid møte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige snarest muligt at udvide og styrke samarbejdet vedrørende en undersøgelse af hele spørgsmålet om luftfartsforholdene i Øresundsområdet. Dette kan eventuelt ske ved på et passende tidspunkt at nedsætte en fælles arbejdsgruppe. Regeringerne bør give de regionale og kommunale myndigheder mulighed for at deltage i disse undersøgelser på en hensigtsmæssig måde. De to regeringer bør desuden under udredningsarbejdet opretholde kontakt med de øvrige nordiske regeringer.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 24 november 1967:

Fristen for afgivelsen af betænkning fra udvalget vedrørende Københavns lufthavns fremtid er blevet forlænget lii årets udgang.

Samtidig er der under 12. september 1967 af ministeren for offentlige arbejder nedsat en firemands ekspertgruppe, som specielt skal udrede de tekniske problemer i forbindelse med en hurtig gennemførelse af anlægget af en lufthavn på Saltholm på grundlag af de af Øresundsbrokonsortiet til ministeren udarbejdede alternative forslag til landvindingsarbejderne m. v. på Saltholm. Denne ekspertgruppe skal til Ministeren for offentlige arbejder afgive en foreløbig rapport inden indeværende års udgang til koordinering med betænkningen fra det førstnævnte udvalg.

En foreløbig samlet redegørelse om Saltholmslufthavnen ventes givet under Nordisk Råds forestående session.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

2099
Rek. 28/1967/t

Såsom framgår av meddelandet om rekommendationen nr 34/1965 har de danska utredningarna om Köbenhavns lufthavns framtid ännu inte slutförts. Resultatet av utredningarna torde emellertid komma att föreligga inom den närmaste tiden. När materialet rörande storflygplatsen föreligger får övervägas hur det fortsatta arbetet med luftfartsfrågorna i Öresundsområdet skall bedrivas. I fråga om den flygtekniska samordningen hänvisas till vad departementet anfört rörande rekommendationerna nr 34/1965 och 27/1966.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över tilläggsförslagen A 183 T/t om anläggande av en storflyghamn på Saltliolin och byggande av en anslutande fast förbindelse mellan Danmark och Sverige och Á 185 T/t om extrasession angående Øresundsregionens trafikfrågor och meddelanden om rekommendationerna nr 5/1962 angående utbyggnaden i Øresundsregionen, 34/1965 angående storflygplats i Øresundsregionen, 35/1965 angående en fast Øresundsförbindelse, 27 1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Øresundsregionen och 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet

(Se Sak A 183 T/t: Bilaga 3.)

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att genomföra förslaget till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland i enlighet med arbetsgruppens förslag (NU 1966:5).

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

På åtgärd av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utarbetas ett förslag till revidering av Europavägförbindelserna, i vilket även ingår ifrågasättande förbindelse. Efter det förslaget uppgjorts kommer det att tillställas ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena för åtgärder.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Av svenska regeringens meddelande den 8 februari 1967 om rekommendationen nr 8/1967 angående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige framgår att remissbehandlingen av det av arbetsgruppen för färjtrafiken mellan Finland och Sverige avgivna betänkandet »Europavägsförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland» (NU 1966: 5) då ännu inte hade avslutats¹. Sedan samtliga remissyttranden inkommit, har svenska regeringen den 30 juni 1967 överlämnat betänkandet och remissyttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att finnas att tillgå vid nästkommande revidering av flerårsplanerna för vägbyggandet.

¹ Se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 1901.

Meddelanden
om rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för
rabatterade jämvägsbiljetter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at der søges opnået en bedre udnyttelse af den eksisterende adgang for ældre til at rejse billigt i Norden.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder, Generaldirektoratet for statsbanerne) meddelar den 7 november 1967:

Danske Statsbaner har fra køreplansskiftet den 28. maj 1967 i sine publikumskøreplaner optaget et særligt afsnit med oplysninger om billige rejsemuligheder for ældre i de nordiske lande, herunder oplysninger om, hvor de enkelte landes kort og billetter kan købes.

I forbindelse hermed er der truffet aftale med de norske statsbaner om salg af disse baners »Hønnørbilletter» i danske rejsebureauer, medens de svenske og de finske statsbaners billetter for ældre fortsat kun kan købes i de pågældende lande, idet køb af sidstnævnte baners billetter forudsætter, at den rejsende først har købt et særligt »67-» henholdsvis »65-kort». Det skal dog herved bemærkes, at de svenske baners »67-kort» samt billetter i tilslutning hertil også sælges af de svenske statsbaners rejsebureau i København.

Danske Statsbaner har fra 1. september 1967 ladet bestemmelserne om sine 65-billetter optage i den internationale person- og rejsegodstarif, således at rejsebureauerne i de øvrige nordiske lande har mulighed for at udstede disse billetter.

Finlands regering (kommunikationsministeriet) meddelar den 27 november 1967:

Nordiska järnvägsförvaltningar och de samtrafikerande Samseglande rederierna har var och en utgett sina föreskrifter. Biljetterna säljes inom ramen för nordisk järnvägssamtrafik direkt från ett land till ett annat. Antalet sålda SJ 67-kort i Finland i år uppstiger till 198 st. och VR 65-kort har respektive levererats till försäljning i Sverige i 100 exemplar. I Norge och Danmark har efterfrågan av 65-kort på finska sträckor ej ännu förekommit. I Finland börjar försäljningen i full utsträckning fr. o. m. början av år 1968.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 1 december 1967:

Etter avtale mellom de nordiske jernbaneforvaltninger er det i løpet av sommeren og høsten 1967 iverksatt følgende tiltak for bedre utnyttelse av adgangen for eldre til å reise billig i Norden:

a. Salg i Danmark, Finland og Sverige av Honnørbilletter på NSB

Salgssteder i Danmark, Finland og Sverige som ellers kan utstede billetter over lokale norske jernbanestrekninger er ved særskilte bestemmelser gilt adgang til å utstede Honnørbilletter til personer på 70 år og eldre, og til ektefelle under 70 år som reiser sammen med ektefelle på 70 år eller eldre, etter de samme retningslinjer som ved salg i Norge.

b. Salg i Norge av 65-billetter på Danske Statsbaner, og av billetter til nedsatt pris til innehavere av 67-kort på Statens Jernvägar (SJ)

Salgssteder i Norge som ellers kan utstede billetter over lokale danske og svenske jernbanestrekninger er likeledes, ved særskilte bestemmelser fra de danske og svenske jernbaneforvaltninger, gitt adgang til å utstede 65-billetter på Danske Statsbaner til personer på 65 år og derover, og billetter til nedsatt pris på de svenske baner til innehavere av 67-kort.

67-kortet, som utstedes til personer som har fylt eller i løpet av kalenderåret fyller 67 år, og som i henhold til foranstående er en betingelse for å få kjøpt billetter til nedsatt pris på svenske baner, utstedes ved NSB reisebyrå i Oslo. De øvrige salgssteder bestiller kortene derfra.

c. Finske baners 65-kort

Man har ikke funnet at det foreligger tilstrekkelig behov for utstedelse i Norge av de finske jernbaners 65-kort med tilhørende billetter til nedsatt pris. Man har derfor innskrenket seg til å gjøre salgsstedene særskilt merksom på at slike billetter kan kjøpes i Finland, uansett den reisendes nasjonalitet.

Meddelanden

oin rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklarationer

(Överlämnade av Danmarks, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja och utveckla ett nordiskt samarbete beträffande varudeklarationer, som syftar till att nå fram till identiskt lika deklarationsnormer i samtliga nordiska länder.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 23 november 1967 å *samtliga regeringars vägnar*:

Regeringerne er enige om, at det samarbejde, som varedeklarationsorganerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige — Dansk Varedeklarations-Nævn, Varudeklarationsförbundet (Tavaraselosteliitto) i Finland, Varefaktakomiteén i Norge og Varudeklarationsnämnden i Sverige — bl. a. efter henstilling fra Nordisk Komité for Konsumentspørgsmål allerede har indledt, bør fortsættes og udbygges.

Der findes endnu ingen helt identiske normer og kun på ganske få områder næsten identiske normer. De nordiske varedeklarationsorganer har imidlertid med henblik på at skabe identiske normer i alle fire lande allerede i 1966 nedsat fælles tekniske udvalg på enkelte områder. For at fremme arbejdet mest muligt er varedeklarationsorganerne enedes om, at et enkelt land skal virke som sekretariat for en enkelt varegruppe. En sådan koordinering af arbejdet vil foruden at sikre, at arbejdet i videst muligt omfang harmoniseres, samtidig bevirke, at dobbeltarbejde undgås, og at omkostningerne pr. norm for det enkelte land bliver mindre, end om hvert land arbejdede udelukkende for sig selv.

Med henblik på at nå frem til identiske varedeklarationsnormer på de enkelte vareområder må det være en forudsætning, at der foreligger fælles prøvningsmetoder, eventuelt på international basis. I de fleste tilfælde fore-

ligger sådanne ikke og må derfor udarbejdes. De fælles prøvningsmetoder bør så vidt muligt være standardiserede og i overensstemmelse med internationale standardiserede prøvningsmetoder. Med henblik herpå har de nordiske varedeklarationsorganer i fællesskab anmodet den internationale standardiseringsorganisation om at udarbejde prøvningsmetoder. For tiden er sådant arbejde i gang for ca. 20 varer. Det er en forudsætning herfor, at man kan specificere de egenskaber, der skal kunne afprøves til deklARATION, og få udført nødvendige forudgående undersøgelser på egnede laboratorier. Selv om der ikke skulle kunne opnås enighed om i omfang eller identiske deklARATIONsnormer, må kontrolgrundlaget, dvs. prøvningsmetoderne, være identisk.

Det må i øvrigt påses, at der i de nordiske lande tilvejebringes ensartede regler for kontrollen med, at de varer, der sælges i de resp. lande, er i overensstemmelse med den varedeklARATION, hvorunder varen sælges.

Det arbejde, der hidtil er udført af de nordiske varedeklarationsorganer, såvel nationalt som i fællesskab, er som bekendt udført på frivillig basis.

Alle de nordiske varedeklarationsorganer er enige om det værdifulde i, at der udarbejdes identiske nordiske varedeklARATIONer, hvilket forudsætter et udvidet nordisk samarbejde. De forskellige varedeklarationsorganer er indstillet på at deltage i et udvidet nordisk samarbejde, så langt deres kapacitet og finansielle ressourcer tillader. Et effektivt nordisk samarbejde medfører imidlertid øgede totalomkostninger for varedeklarationsorganerne i de enkelte lande, men vil som tidligere anført for det enkelte land nedbringe omkostningerne pr. norm.

Herudover peges på betydningen af, at de nordiske varedeklarationsorganer og standardiseringsorganer kan deltage i det internationale samarbejde på dette område. Fælles deltagelse fra de nordiske lande i dette samarbejde vil betyde øget nordisk indflydelse på udarbejdelsen af internationale normer. Identiske varedeklARATIONer baseret på identiske prøvningsmetoder vil bevirke, at den enkelte producents varer kan tilfredsstille forskellige markeds krav, således at industrien ikke behøver at tilpasse produktionen og den interne kontrol til afvigende krav i de forskellige lande. En udvidelse af det nordiske varedeklarations-samarbejde vil derfor være af værdi ikke blot for forbrugerne, men også for industrien og handelen.

Regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige er enige om, at det nordiske samarbejde, der allerede er påbegyndt af varedeklarationsorganerne i de fire lande, bør fremmes, og vil søge at tilvejebringe de økonomiske muligheder herfor.

Den islandske regering, der endnu ikke har udført noget arbejde med hensyn til varedeklARATIONer, er interesseret i at deltage i det nordiske samarbejde på de delte felt og kan derfor støtte de øvrige regeringers synspunkter.

Íslands regering (Viðskiptamálaráðuneytið) meddelar den 15 november 1967:

Ministeriet henviser til et brev fra Nordisk Råds Islandsafdeling af 31. juli afvigte, angående Nordisk Råds rekommandation nr. 31/1967 angående samarbejde om varebetegnelse, der blev vedtaget på dets møde i april i år i Helsingfors.

Ministeriet har korresponderet med Handelsministeriet i København, hvein del blev overdraget at have overopsyn med denne rekommandations udførelse. Ministeriet har vedtaget at tilslutte sig en fælles meddelelse om rekommandationen.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 12 december 1967:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som Danmarks regering avger i ämnet å samtliga regeringars vägnar.

I fråga om verksamheten inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet hänvisas till den berättelse, som från norsk sida kommer att överlämnas å samtliga regeringars vägnar.

I övrigt finns inom handelsdepartementets verksamhetsområde inte för närvarande några frågor, i vilka förslag från svenska regeringen kommer att föreläggas Nordiska rådet vid dess sextonde session.

Rapport

från Nordiska rådets presidium

Enligt 22 § arbetsordningen för Nordiska rådet åligger det rådets presidium att mellan sessionerna handha rådets löpande angelägenheter samt att till varje session avgiva rapport om sin verksamhet sedan senaste ordinarie session. Under hänvisning till detta stadgande får presidiet härmed till rådet överlämna en redogörelse för sin verksamhet mellan rådets femtonde och sextonde sessioner. Härjämte redovisas utskottens arbete mellan sessionerna i rapporten.

Ur presidierapportens innehåll

Presidiet har accepterat att medverka i en av de nordiska statsministrarna föreslagen kommitté rörande frågan om de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet. Den danska regeringens förslag om Färöarnas representation ingår i det material, som bildar grundvalen för kommitténs arbete. Kommittén består av fem av regeringarna inom sig utsedda medlemmar samt rådets presidium.

Vid mötet mellan presidiet och statsministrarna i Reykjavik den 7—8 oktober 1967 beslöts att en kommitté skulle tillsättas med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och av övriga former för nordiskt samarbete samt att framlägga de eventuella förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning, vartill en sådan genomgång kan ge anledning. Kommittén, som antagit benämningen Nordiska organisationskommittén, har hållit sitt första möte den 11 januari 1968.

Presidiet och statsministrarna har enats om att centrala ämnen för sextonde sessionen kommer att vara marknadsfrågorna, inklusive det nordiska samarbetet i relation till det europeiska, forskningssamarbetet, en fast Öresundsförbindelse och storflygplats på Saltholm samt samarbetet rörande föroreningsfrågorna.

Presidiet har beslutat att i april 1968 arrangera en konferens rörande kulturförmedlingens problem.

I. Sammansättning, möten m. m.

Vid rådets femtonde session utsågs till medlemmar av presidiet riksdagsman Eino Sirén, Finland, såsom rådets president samt folketingsmand Poul Harlling, Danmark, chefredaktör Sigurður Bjarnason, Island, stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge, och andre vice talman Leif Cassel, Sverige, såsom rådets vice presidenter. Hurling har utträtt ur presidiet sedan han den 2 februari 1968 inträtt i Danmarks regering. Han har den 8 februari 1968 av den danska delegationen ersatts med fhv. statsminister J. O. Krag.

Presidiet har sammanträtt i Helsingfors den 2 april 1967 och den 6 april 1967, i Stockholm den 9 maj 1967, i Ebeltoft den 7 och 8 augusti 1967, i Reykjavik den 7 och 9 oktober 1967, i Stockholm den 6 november 1967, i Köbenhavn den 19 december 1967, i Stockholm den 10 januari 1968 samt i Oslo den 16 februari 1968. Under mötet i Helsingfors den 6 april 1967 ersattes Sigurður Bjarnason av altingsmand Matthias .4. Mathiesen. Under mötet i Stockholm den 9 maj 1967 ersattes Poul Harlling av fhv. minister Kai Lindberg och Trygve Bratteli av stortingsrepresentant Berte Rognerud. Vid delta möte var Sigurður Bjarnason frånvarande. Vid mötet den 19 december i Köbenhavn var Poul Hartling, Sigurður Bjarnason och Leif Cassel frånvarande; Poul Hartling har biträtt de vid mötet fattade besluten. Vid mötet i Stockholm den 10 januari 1968 var Poul Hartling frånvarande.

Härjämte sammanträdde presidiet och representanter för regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige den 5 april 1967 i samband med rådets femtonde session i Helsingfors; se härom nedan under II.

Vid nämnda möte beslöts bl. a. att avhålla en konferens i Island med deltagande av presidiets medlemmar och statsministrarna i de nordiska länderna för överläggningar beträffande uppläggningsen av rådets sextonde session. På inbjudan av Islands statsminister ägde denna konferens rum i Reykjavik den 7 och 8 oktober 1967; om denna se närmare under IV.

Presidiets medlemmar har härutöver stått i kontakt med varandra genom sekretariatet.

II. Åtgärder i anledning av rådets beslut

1. Vid presidiets ovannämnda sammanträde med företrädare för regeringarna i Helsingfors den 5 april 1967 överenskoms, att beträffande envar av de vid rådets femtonde session beslutade rekommendationerna, utom rekommendation nr 23 angående Norden och marknadsproblemen, något lands regering skulle åtaga sig uppgiften att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet samt att rekommendationerna i detta syfte skulle fördelas mellan länderna på följande sätt:

- Rekommendation nr 1 angående nordisk transportpolitik Norge
- Rekommendation nr 2 angående samarbete på operakonstens Danmark område
- Rekommendation nr 3 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete
- Rekommendation nr 4 angående utvidgat samarbete på arbetslöshetsområdesområdet
- Rekommendation nr 5 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m.
- Rekommendation nr 6 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten
- Rekommendation nr 7 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning
- Rekommendation nr 8 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner
- Rekommendation nr 9 angående komplettering av 1955 års Danmark konvention om social trygghet
- Rekommendation nr 10 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring
- Rekommendation nr 11 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring
- Rekommendation nr 12 angående utvidgat TV-samarbete Norge
- Rekommendation nr 13 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro
- Rekommendation nr 14 angående nordiskt forskarsamarbete
- Rekommendation nr 15 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen
- Rekommendation nr 16 angående nordiskt fredskårssamarbete
- Rekommendation nr 17 angående befrielse för handikappade av tull m. m. vid motorfordonsköp
- Rekommendation nr 18 angående samarbete på den medicinska undervisningens område
- Rekommendation nr 19 angående högre utbildning av sjuksköterskor
- Rekommendation nr 20 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur
- Rekommendation nr 21 angående samarbete beträffande beskattningsutformning
- Rekommendation nr 22 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel
- Rekommendation nr 23 angående Norden och marknadsproblemen
- Rekommendation nr 24 angående utvidgat nordiskt konsument-samarbete
- Rekommendation nr 25 angående gemensam politik beträffande charterflyg
- Rekommendation nr 26 angående enhetlig nordisk skolordning
- Rekommendation nr 27 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige
- Rekommendation nr 28 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

Rekommendation nr 29 angående Europavägförbindelse mel- Finland
lan Finland och Sverige

Rekommendation nr 30 angående utsträckt giltighet för rabat- Norge
terade järnvägsbiljetter

Rekommendation nr 31 angående samarbete om varudeklara- Danmark
tioner

Rekommendationerna jämte därtill hörande handlingar överlämnades av presidiet till regeringarna i mitten av maj månad 1967. Härjämte har presidiet i skrivelse till regeringarna den 9 maj 1967 anmält, alt clt framlagt förslag till rekommendation om lagstiftning angående rätt lill beriktigande i radio och television efter omröstning förkastats av rådet vid dess femtonde session.

2. Förhandlingarna vid femtonde sessionen har redigerats av rådets redaktör, redaktören Åke Edwall, Stockholm, med biträde av fru Ingegerd Wahrgren, i överensstämmelse med tidigare tillämpade principer.

Förhandlingarna har tryckts vid Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner, Stockholm. Upplagan, vilken i sin helhet inbundits av Normans Bokbinderi AB, Stockholm, har uppgått lill 2 100 ex. Utsändandet ägde rum i slutet av november 1967, varvid förhandlingarna utdelades till de medlemmar av parlamenten i de nordiska länderna, som önskade erhålla dem, samt överlämnades till ministerier, departement och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, folkhögskolor, tidningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m. m.

3. Med skrivelse den 9 maj 1967 har presidiet till radioföretagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna överlämnat ett i rådet väckt medlemsförslag (A 98/k) om samordning av radioföretagens utländska nyhetsbevakning, införskaffade yttranden och kulturutskottets betänkande i saken samt hemställt, att radioföretagen och nyhetsbyråerna måtte beakta vad kulturutskottet anfört i ifrågavarande betänkande rörande angelägenheten av att förefintliga möjligheter till samarbete i fråga om nyhetstjänsten i ullandet utnyttjas (*se Tillägg 1*).

I anledning av skrivelsen har till presidiet inkommit svar från vissa radioföretag (*se Tillägg 2—3*).

4. Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen lill utvecklingsländerna antog vid sitt möte i Köpenhamn den 22 augusti 1966 riktlinjer för administrationen av nordiska biståndsprojekt. Dessa riktlinjer har därefter förelagts regeringarna för godkännande. Riktlinjerna föranledde Nordiska rådets presidium att i skrivelse den 21 september 1966 hänvända sig till regeringarna i de fyra berörda länderna med anhållan om att riktlinjerna ej skulle slutligen fastställas, förrän Nordiska rådet haft tillfälle yttra sig över dem. Regeringarna har i särskilda skrivelser till presidiet i

januari 1967 förklarat sig medgiva det av presidiet önskade uppskovet (*se Nordiska rådet 1067, s. 2174—2175*).

I Nordiska rådet har frågan anhängiggjorts genom ett medlemsförslag, vilket i sin tur föranlett ett ändringsförslag (*Sak A 130/e och 130 Å/e*). De ifrågasvarande riktlinjerna har av regeringarna redovisats för rådet i meddelande till 1967 års rådssession om rekommendationen nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.

Då frågan ej kunde slutbehandlas av rådet vid dess femtonde session 1967, har på förslag av rådets ekonomiska utskott rådet genom beslut den 5 april 1967 bemyndigat sitt presidium att på grundval av senare förslag av nämnda utskott uttala sig om de ovannämnda riktlinjerna för administrationen av nordiska u-landsprojekt. På förslag av ekonomiska utskottet har presidiet med skrivelse den 13 november 1967 till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige överlämnat yttrande över ifrågasvarande riktlinjer. (*Se härom vidare A 130/e*).

5. Liksom tidigare år har Nordiska rådets svenska sekretariat i samverkan med övriga sekretariat fullgjort sekretariatsuppgifter åt den av regeringarna tillsatta Bedömningskommittén för Nordiska rådets litteraturpris, vilket pris instiftats i anledning av rådets rekommendation nr 1/1961. Bedömningskommittén har sammanträtt i Köbenhavn den 17 januari 1968 och då beslutat utdela 1968 års pris till författaren Per Olof Sundman för hans bok »Ingenjör Andréas luftfärd».

På enahanda sätt har enligt presidiets beslut rådets danska sekretariat med stöd av övriga sekretariat fungerat som sekretariat åt den av regeringarna tillsatta Bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris, vilket pris instiftats i anledning av rådets rekommendation nr 2/1964 och enligt statuterna skall utdelas vart tredje år med början år 1965. Bedömningskommittén har sammanträtt i Köpenhamn den 16—17 januari 1968 och då beslutat tilldela tonsättaren Joonas Kokkonen 1968 års pris för hans 3:e symfoni.

Båda prisen kommer att utdelas i Oslo den 17 februari 1968 under en festlighet i samband med rådets sextonde session.

6. Presidiet har genom sekretariaten följt behandlingen hos regeringarna och annorstädes av de olika frågor, i vilka rådet antagit rekommendationer eller beträffande vilka presidiet riktat hänvändelse till regeringarna, samt bistått vederbörande myndigheter vid handläggningen av dessa.

III. Organisatoriska och finansiella förhållanden

1. Ordinarie val har under tiden sedan femtonde sessionen förrättats till rådets nationella delegationer. Resultatet av de senaste valen framgår av medlemslistan vid rådets sextonde session. Följande förändringar i delegationernas sammansättning efter femtonde sessionen, vilka ej framgår av medlemslistan till sextonde sessionen, skall här antecknas.

Danmarks delegation: Danmarks Folketing valde den 24 maj 1967 Poul Hansen till ny ställföreträdare för Per Hækkerup i stället för Peter Nielsen, som lämnat sin suppleantplats.

Vid val av Danmarks delegation den 4 oktober 1987 omvaldes samtliga tidigare ordinarie medlemmar. Till suppleant för Per Hækkerup utsågs Knud Hertling, för Kai Lindberg Peter Nielsen, för Poul Hartling Conrad Kofoed för Erik Eriksen Henry Christensen och för Jørgen Jensen Clara Munck. Övriga suppleanter omvaldes.

Den 9 november utsåg Danmarks Folketing Axel Ivan Pedersen till ställ-Kofoed, för Erik Eriksen Henry Christensen och för Jørgen Jensen Clara thiasen, som lämnat sin suppleantplats.

Efter folketingsvalet den 23 januari 1968 har Folketinget den 7 februari 1968 valt ny dansk delegation i Nordiska rådet. Av tidigare valda medlemmar omvaldes såsom valda medlemmar endast Jørgen Jensen, Kresten Damsgaard, Karl Skytte, Per Hækkerup och Aksel Larsen. Av tidigare suppleanter invaldes som valda medlemmar II. C. Toft, Henry Christensen och Niels Eriksen. Till valda medlemmar utsågs vidare Gerda Møller, Jens Bilgrav-Nielsen, Grethe Philip, J. O. Krag', K. B. Andersen, Kaj Bundvad, Svend Horn och Ivar Nørgaard. Av tidigare valda medlemmar utsågs till suppleanter Lis Groes, Niels Mørk, Kai Lindberg och Poul Dam. Av tidigare suppleanter omvaldes Clara Munck. Till suppleanter utsågs vidare Ejvind Juul-Madsen, Knud Østergaard, Kristen Østergaard, G. Holmberg, Jens Peter Jensen, Svend Haugaard, Niels Helveg Petersen, Erik Hansen, Erling Dinesen, Ove Hansen och Axel Ivan Pedersen.

2. Frågan om Färöarnas representation i Nordiska rådet anhängiggjordes i rådet genom ett danskt regeringsförslag till rådets femtonde session (B4/j). Behandlingen av detta förslag har bordlagts i rådets juridiska utskott i avvaktan på överläggningar mellan regeringarna i saken. Vid mötet mellan presidiet och statsministrarna i Reykjavik den 7—8 oktober 1967 anmälde statsministrarna, att de diskuterat frågan på grundval av en rapport om de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet, utarbetad av en av regeringarna tillsatt ämbetsmannagrupp, samt att de därvid enats om följande förslag:

»Det förelåg enighet om att de självstyrande områdena skulle tillförsäkras en tillfredsställande representation i Nordiska rådet.

Det förelåg också enighet om att det är angeläget att det vidare arbetet bedrivs tillsammans med rådet självt. Statsministrarna beslöt därför att föreslå rådets presidium att det vidare arbetet beträffande de självstyrande områdena bedrivs av en blandad regerings- och parlamentarikerkommitté. Kommittén borde bestå av representanter för de fem ländernas regeringar på ministernivå samt av rådets presidium.

Den danska regeringens förslag om Färöarnas representation ingår i det material som bildar grundvalen för kommitténs arbete. Kommittén borde bedriva sitt arbete så, att förslag till en positiv lösning av frågan om möjligt föreligger vid rådets nästa session i Oslo i februari 1968.

Därest statsministrarnas förslag accepteras av presidiet har svenska regeringen förklarat sig villig att kalla till ett första sammanträde i Stockholm hösten 1967.»

Vid ifrågavarande möte accepterade presidiet att medverka i en kommitté rörande frågan om de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet på de av statsministrarna föreslagna villkoren; se protokollet för Reykjavikmötet § 10 (*Tillägg 4*).

Regeringarna har till medlemmar i kommittén utsett justitieminister Johann Hafstein, Island, statsrådet Herman Kling, Sverige, justitsminister K. Axel Nielsen, Danmark, justitieminister Aarre Simonen, Finland samt statsråd Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge. Efter regeringsskiftet i Danmark den 2 februari 1968 har K. Axel Nielsen ersatts av justitsminister Knud Thstrup.

Kommittén, som sålunda består av nämnda fem av regeringarna utsedda medlemmar samt av presidiets medlemmar, har till ordförande valt statsrådet Kling och till vice ordförande stortingsrepresentant Trygve Bratteli. Den har sammanträtt i Stockholm den 6 november 1967, i Köbenhavn den 19 december 1967 samt i Oslo den 16 februari 1968. Om kommitténs arbete se i övrigt B 4/j.

3. Vid mötet mellan presidiet och statsministrarna i Reykjavik den 7—8 oktober 1967 beslöts att en kommitté skulle tillsättas med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och av övriga former för nordiskt samarbete samt att framlägga de eventuella förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning, vartill en sådan genomgång kan ge anledning; se protokollet för Reykjavikmötet § 5 (*Tillägg i*). Presidiet har utgått från att kommittén borde övertaga den fortsatta beredningen av följande i rådet anhängiga medlemsförslag, nämligen A 145/j om översyn av Nordiska rådets stadga och arbetsordning, A 146/j om gemensam tjänstemannarätt för nordiskt anställd personal, A 166/j om personalen i Nordiska rådets utskott samt A 173/j om nordisk administration inom begränsade sakområden. Den revision av arbetsordningen för rådet, som under året påbörjats inom rådssekretariaten, torde också böra övertagas av kommittén.

Till medlemmar av kommittén har utsetts av presidiet chefredaktör Sigurður Bjarnason, Island, med sparkassedirektör Matthias Á. Mathiesen som ersättare, generaldirektör K.-A. Fagerholm, Finland, sekreterare Nils Kellgren, Sverige, stortingsrepresentant Jon Leirfall, Norge, samt dommer Knud Thstrup, Danmark, och av regeringarna afdelingschef Gudmundur Benediktsson, Island, regeringsrådet Kai Korte, Finland, departementschef Otto Miiller, Danmark, statssekreterare Ove Rainer, Sverige, samt statssekreter Emil Vindsetmo, Norge. Sedan Thstrup inträtt i danska regeringen, har presidiet den 16 februari 1968 i kommittén invalt underdirektör Jørgen Jensen i stället för Thstrup.

Kommittén har vid konstituerande möte den 11 januari 1968 valt till ordförande Fagerholm och till vice ordförande Muller.

Kommittén har i skrivelse Lill presidiet den 16 februari 1968 redogjort för sin hittillsvarande verksamhet. Presidiet har överlämnat skrivelsen till juridiska utskottet. Om kommitténs arbete i övrigt, *se Sak 11 4/j*.

4. Vid överläggningarna mellan presidiet och statsministrarna i Reykjavik den 7—8 oktober 1967 behandlades frågan om verkställighet av de beslut, som fattas vid de gemensamma mötena mellan statsministrarna och rådets presidium. Därvid beslöts, att protokollen från mötena skulle utformas så, att av protokollet framgår vilka beslut som skall verkställas genom statsministrarnas kanslier och vilka beslut som skall verkställas genom rådets sekretariat; se härom protokollet för Reykjavikmötet § 6 (*Tillägg*

5. För rådets gemensamma kostnader under 1968 har presidiet uppgjort nedanstående budget omfattande 665 000 svenska kronor. Samtliga belopp är i svenska kronor. För Nordisk Kontakt uppgöres särskild budget (*se Dokument 2*).

A. Arvoden och löner

	40 300
ör för Nordisk statistisk årsbok jämte ar-	
till medhjälpare	12 000
erare i rådets utskott (1 å 25 000 + 4 å	
) + 1 å 4 800)	68 200
	2 500

B. Resor för gemensam personal

C. Rådets tryck

isk utredningsserie	100 000
stisk årsskrift	23 000
ättmatrikeln	9 000

D. Informationsmaterial

	500
istnader för Franz Wendts bok om	
imarbete 5 000	

E. Konferenser

6. I enlighet med det presidiebeslut, vilket presidiet — såsom redovisats i presidiets rapport till rådet vid femtonde sessionen (*Nordiska rådet 1967*, s. 2153) — tidigare fattat, har presidiet under tiden sedan femtonde sessionen i överensstämmelse med den för året upprättade budgeten beslutat om vissa gemensamma utgifter, för vilkas täckande tillskjutits medel av de nationella delegationerna enligt bestämmelserna i g 21 arbetsordningen för rådet.

IV. Reykjavikmötet den 7—8 oktober 1967

Såsom nämnts ovan under I. ägde en konferens mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska statsministrarna rum i Reykjavik den 7—8 oktober 1967. I mötet deltog från rådets presidium Eino Sirén, Finland, Poul Hartling, Danmark, Sigurður Bjarnason, Island, Trygve Bratteli, Norge, och Leif Gassel, Sverige, samt statsministrarna Jens Otto Krag, Danmark, Rafael Paasio, Finland, Bjarni Benediktsson, Island, Per Borten, Norge, och Tage Erlander, Sverige, ävensom handelsminister og minister for nordiske anliggender Ove Hansen, Danmark, och statsrådet Herman Kling, Sverige. Härjämte medverkade bl. a. rådsdelegationernas nationella sekreterare.

Mötet godkände följande av presidiet uppgjorda förslag till dagordning:

1. Huvudämnen vid rådets sextonde session
2. Regeringsförslag till rådets sextonde session
15. Färöarnas representation i Nordiska rådet
4. Eventuella ändringar i stadgan för Nordiska rådet och rådets arbetsordning
5. Icke genomförda rekommendationer
6. Verkställighet av beslut vid tidigare överläggningar mellan statsministrarna och presidiet
7. Fortsatt utbyggnad av kontaktmannainstitutionen
8. Sekreterare och sakkunniga i rådets utskott
9. Godkännande av protokoll och kommuniké.

Till grund för behandlingen av dagordningens olika punkter låg inom Nordiska rådets sekretariat utarbetade diskussionspromemior. Resultatet av mötet framgår av den av mötet godkända presskommunikén, vilken hade följande lydelse:

Mötets huvuduppgift var att planlägga Nordiska rådets sextonde session, som tager sin början den 17 februari 1968. Mötet uttalade sig för att huvudämnen vid sessionen skulle utgöra:

- a. marknadsfrågorna inklusive det nordiska samarbetet i relation till det europeiska.
- b. samarbetet mellan de nationella organen för forskningsplanering.
- c. en fast öresundsförbindelse och storflygplats på Saltholm.
- d. samarbete rörande föroreningsfrågorna.

Efter en ingående diskussion om det nordiska samarbetets uppgifter och om dess organisation beslöts, at I en kommitté skulle tillsättas bestående av två personer från varje land, den ene utsedd av sitt lands regering och den andre av Nordiska rådets presidium, med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och av övriga former för nordiskt samarbete samt framlägga de eventuella förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning, vartill en sådan genomgång kan ge anledning.

Vid mötet förelåg enighet om att de självstyrande områdena i Norden skulle tillförsäkras en tillfredsställande representation i Nordiska rådet. Man beslöt därför alt det vidare arbetet beträffande de självstyrande områdena bedrivs av en blandad regerings- och parlamentarikerkommitté. Kommittén skall bestå av representanter för de fem ländernas regeringar på ministernivå samt rådets presidium.

Den danska regeringens förslag om Färöarnas representation ingår i det material som bildar grundvalen för kommitténs arbete. Kommittén borde bedriva sitt arbete, så att förslag till en positiv lösning av frågan föreligger om möjligt vid nästa session i Oslo 19(38. Svenska regeringen har kallat till ett första sammanträde i Stockholm den 6 november 1967.

Med hänsyn till den betydelse som måsle tillmätas opinionsbildningen i Norden rörande viktigare frågor icke minst inför den situation som marknadsförhandlingarna skapar lämnades ett uppdrag till Nordiska rådets presidium att ordna informella överläggningar om de vägar på vilka denna opinionsbildning bäst kan främjas.¹

Mötet underströk vikten för det fortsatta samarbetet på televisionens område och för nordisk kulturförmedling av att de nordiska länderna inför samma tekniska system för färgtelevision.

Statsministrarna var eniga om att medverka till inrättande av etl fast nordiskt sekretariat för forskning i arktisk medicin anknutet till Uleåborgs universitet.

Statsminister Erlander inbjöd regeringarnas kontaktmän för nordiska frågor till ett andra kontaktmannaseminarium i Sverige sommaren 1968.

Över mötets förhandlingar har sedermera upprättats ett protokoll, vilket underskrivits av mötesdeltagarna (*se Tillägg 4*).

V. Deltagande i ministermöten

1. Vid det nordiska arbetsministermötet i Ronneby den 24 och 25 april 1967 företrädde rådet av riksdagsledamoten fru Sigrid Ekendahl och sekreteraren i rådets socialpolitiska ulskotl förste byråsekreterare Birgilla Malmros.

2. Vid det nordiska socialministermötet i Visby den 24—26 augusti 1967 företrädde rådet av Sigrid Ekendahl och Birgitta Malmros.

¹ Sedermera har statsminister Erlander inbjudit de övriga nordiska statsministrarna, rådets president och vice presidenter samt några representanter för näringsliv och arbetsmarknad till en konferens å Harpsund rörande det nordiska ekonomiska samarbetets betydelse. Tidpunkten för konferensen är ännu ej fastställd. Presidiet har därför beslutat för sin del att tills vidare ej företaga sig något i anledning av ifrågavarande beslut vid Reykjavikmötet.

VI. Förberedelserna för sextonde sessionen

1. Vid sin femtonde session beslöt rådet den 6 april 1967 att förlägga nästa ordinarie session till Oslo 1968. Tidpunkten fastslogs av rådet tili februari 1968. Presidiet beslöt senare vid sitt möte i Ebeltoft den 7—8 augusti 1967 att den sextonde sessionen skulle taga sin början i Oslo den 17 februari 1968. I enlighet med reglerna i § 1 tredje stycket arbetsordningen för rådet underrättades regeringarna samt rådets valda medlemmar och suppleanter med skrivelse den 6 november 1967 om tidpunkten för sextonde sessionens början.

2. I skrivelse den 6 november 1967 tilt regeringarna framställde presidiet — i likhet med vad som fallet varit under tidigare år — till dessa vissa allmänna önskemål och förslag beträffande förberedelserna för sextonde sessionen.

Presidiet framhöll att vid överläggningarna mellan presidiet och de nordiska ländernas statsministrar i Reykjavik den 7—8 oktober 1967 enighet rått om att centrala ämnen vid rådets förestående session kunde väntas komma att vara

- a. marknadsfrågorna, inklusive det nordiska samarbetet i relation till det europeiska
- b. samarbetet mellan de nationella organen för forskningsplanering
- c. en fast Øresundsforbindelse oeli storflygplats på Saltholm
- d. samarbetet rörande föroreningsfrågorna.

Presidiet sade sig i skrivelsen förutsätta, att regeringarna i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis vore villiga att tillställa rådet berättelser från de viktigaste nordiska samarbetsorganen om deras verksamhet, sedan den senaste verksamhetsberättelsen avgavs. Presidiet uttryckte önskemål om att rådet måtte erhålla berättelser från Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska arbetsmarknadsutskottet, Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet, Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål, Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål, Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordiska hushållshögskolan samt Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötselrörsmål. Vidare ansågs värdefullt, om rådet finge mottaga berättelser från Nordiska utlänningsutskottet och Nordiska tulladministrativa rådet. Presidiet sade sig likaledes värdesätta att erhålla översikter över det nordiska lagstiftningssamarbetets aktuella läge och över samarbetet det senaste året mellan de nordiska språknämnderna.

Därjämte erinrade presidiet om att Nordiska kulturfondens styrelse enligt art. 19 fondstadgan årligen senast den 1 april skall överlämna sin och revisorernas berättelse till Nordiska rådet, som har att fatta beslut om godkännande av räkenskaperna och beviljande av ansvarsfrihet. Presidiet ansåg det ur rådets synpunkt vara värdefullt, om en preliminär översikt

över hur fondmedlen fördelats under 1967 kunde lämnas rådet senast vid sessionens början.

Beträffande regeringarnas meddelande i anledning av rådets tidigare rekommendation uttalade presidiet, att det emotsåge sådana meddelanden dels beträffande de 31 rekommendationer, som antogs vid femtonde sessionen, dels rörande de rekommendationer, vilka antagits vid rådets tidigare sessioner och som ännu icke slutbehandlats. I en bilaga till presidiets skrivelse uppräknades samtliga sistnämnda 134 rekommendationer.

Presidiet hemställde tillika, att berättelserna och meddelandena måtte inlämnas till rådet om möjligt ej senare än den 1 december 1967, och påpekade, alt, därest något av intresse funnes att meddela angående vissa rekommendationer, tilläggsmeddelanden sedermera kunde insändas före sessionens början. Enligt presidiets mening synes det vara ändamålsenligt, att i sådana fall, då en sak varit föremål för behandling' inom en samnordisk kommitté eller annat gemensamt organ, meddelande avgives gemensamt av en regering å samtligas vägnar, för den händelse del icke utöver den gemensamma upplysningen härom finns något att meddela från något enskilt land. I skrivelsen till regeringarna tillkännagav presidiet tillika, att den ordning avsågs skola tillämpas inför den kommande sessionen alt, därest vederbörande utskott funne meddelandena i en sak ej giva tillräckliga upplysningar, utskottet skulle anhålla hos regeringarna om kompletterande meddelande att lämnas senast vid sessionens början. Med avseende på regeringsförslag fäste presidiet uppmärksamheten på önskvärdheten av att i god tid erhålla underrättelse om något förslag vore att emotse från regering till rådets sextonde session utöver redan väckta regeringsförslag.

Presidiet meddelade att det försök med ett frågeinstitut, som prövades vid femtonde sessionen, komme att upprepas vid sextonde sessionen med tillämpning av de regler, varom lidigare överenskommelse träffats med de nordiska ländernas statsministrar. Enligt överenskommelsen skall medlem till rådets presidium ingiva sin fråga senast fyra veckor före sessionens början, i detta fall sålunda senast den 20 januari 1968. Frågan skall ligga inom ramen för meddelande och berättelse. Sedan presidiet registrerat frågan och kontrollerat att den ligger inom den givna ramen, kommer frågan att översändas till berörd regering eller berörda regeringar. Presidiet sade sig förutsätta att regeringarna i god tid före sessionen upplyste presidiet om vilken regeringsrepresentant som avsågs skola besvara frågan. Besvarandet av frågor kommsr att samlas till en hel eller halv timme vid varje plenarmötes början, dock ej vid de tillfällen, då generaldebatten hål-

Presidiet meddelade, att preliminärt förslag till saklista för sextonde sessionen baserat på förslag från utskotten vore att emotse omkring den 20

januari 1968 och då komme att tillställas regeringarna. Om vilka meddelanden som beräknas skola upptagas till behandling vid sessionen och uppföras på saklistan, lorde dock upplysning kunna lämnas först något senare.

Presidiet erinrade slutligen om att till rådets femtonde session för andra gången avgavs en rapport om det nordiska samarbetet under näst föregående år (1966), upptagande uppgifter om konkreta samarbetsresultat i form av ingångna avtal, samfällid lagstiftning, verksamhet vid gemensamma institutioner och utförda samarbetsåtgärder. Presidiet meddelade att rapporten för 1967 liksom föregående års skulle redigeras genom presidiet försorg. Materialet till rapporten torde böra insamlas av vederbörande kontaktmän för nordiska angelägenheter i departement och ministerier samt av dessa överlämnas till rådets nationella sekretariat för vidare befordran till den av presidiet utsedde redaktören för rapporten. Enligt presidiet skulle del vara värdefullt, om kontaktmännen kunde insända uppgifterna avseende samarbetsresultat under 1967 till rådssekretariatet icke senare än den 20 januari 1968. Till redaktör har utsetts departementssekreterare Gunnar-Arne Björkman, Sverige.

3. Till presidiet har inkommit 12 frågor från rådsmedlemmarna, alla ställda i anledning av meddelanden. Presidiet har efter granskning av frågorna överlämnat dessa till vederbörande regeringar för besvarande.

4. I likhet med tidigare år har rådets presidium inbjudit politiska ungdomsorganisationer med anknytning till politiska partier som är representerade i de nordiska ländernas parlament att sända envar sin observatör till råds-sessionen. I anledning av att den norska Foreningen Nordens Ungdomsrepresentantskap arrangerar ett seminarium för dessa observatörer under sessionen har presidiet beslutat ställa 11 000 svenska kronor till förfogande för Föreningarna Nordens förbund att användas som stipendier till deltagarna i ett sådant seminarium.

5. I enlighet med tidigare praxis har presidiet inbjudit EFTA:s sekretariat att sända en observatör alt övervara rådets sextonde session. EFTA:s sekretariat har utsett bitr. generalsekreteraren Bengt Rabanis som observatör. Han kommer att assisteras av Eivinn Berg.

6. Presidiet har tillika inbjudit Benelux Interparlamentariska råd att sända representanter till sextonde sessionen. Rådet har tili representanter utsett sin president M. N. G. Geelkerken, nederländsk parlamentsledamot, och sin vicepresident M. A. Berchem, luxemburgsk deputerad, åtföljda av sekreterarna M. C. Linden, Luxembourg, och A. F. Schepal, Nederländerna.

7. Presidiet har ävenledes medgivit K. Erik Solem, Canada, pol. mag. Börje Ljunggren och jur. kand. Erik Hafström att såsom vetenskapliga observatörer övervara rådets sextonde session.

8. I enlighet med vad provisoriskt gäller i fråga om rådets arbetsformer

äger presidiet hänvisa väckta saker till utskotten. Denna befogenhet har presidiet delegerat till sekretariaten, som under året fördelat inkomna saker på utskotten.

Förberedelserna av sakerna har därefter omhänderhafts av vederbörande utskott. Jämlikt 3 § arbetsordningen för Nordiska rådet har dock presidiet haft att besluta om införskaffande av visst grundläggande utredningsmaterial genom förslagets utsändande till myndigheter och organisationer för uttalande. Utskotten har, efter hand som beredningsarbetet angående de hos dem anhängiga sakerna avslutats, avgivit sina förslag till rådet. Härjämte har utskotten för presidiet föreslagit vilka saker som bör uppföras på saklistan för sessionen, varefter presidiet uppgjort ett slutligt förslag till saklista, till vilket rådet enligt § 9 arbetsordningen för rådet liar att taga ställning vid sitt första möte under sessionen.

Vid införskaffande av utredningar har presidiet i stor utsträckning haft bistånd av myndigheter och organisationer. Därjämte har material sammanställts inom sekretariaten.

9. Presidiet har förberett de val, som skall företagas vid sextonde sessionen, och i övriga avseenden planlagt de yttre arrangemangen vid denna.

VII. Utskottens verksamhet

I. Juridiska utskottet

Vid sin femtonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av rådets juridiska utskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Poul Dam, Lis Groes och Knud Thestrup.

Finland:

riksdagsledamöterna Georg C. Ehrnrooth, Erkki Hara och Osmo Kock.

Island:

altingsman Matthias Á. Mathiesen.

Norge :

stortingsrepresentanterna Harry Klippenvåg, Lars Leiro och Johan Møller Warmedal.

Sverige:

riksdagsledamöterna Ingrid Gärde Widemar, Sven Mellqvist och Georg Pettersson.

Till förman har utskottet utsett Thestrup och till vice förman Matthias Á. Mathiesen. Utskottets sekreterare har varit fuldmächtig Ole Perch Nielsen, Danmark.

Sedan femtonde sessionen har skett den förändringen i juridiska utskot-

tets sammansättning att stortingsrepresentant Harry Klippenvåg från och med den 1 januari 1968 ersatts av stortingsrepresentant Harald Samuelsen, riksdagsman Georg Pettersson från och med den 16 januari 1968 ersatts av riksdagsman Tage Johansson samt folketingsmedlemmarna Poul Dam, Lis Groes och Knud Thestrup har den 8 februari 1968 ersatts av Grethe Philip, Ivar Nørgaard och Gerda Møller.

Utskottet har förutom under femtonde sessionen hållit möten i Leksand den 22 och 23 juni 1967, i Helsingfors den 31 oktober och den 1 november 1967, i Köbenhavn den 18 december 1967 och i Stockholm den 25 januari 1968.

I dessa möten har de ordinarie utskottsmedlemmarna deltagit med följande undantag:

I Leksand ersattes Ingrid Gärde Widemar av Axel Andersson och Georg Pettersson av Tage Johansson. Hara, Matthias Á. Mathiesen och Leiro var förhindrade att närvara. Som regeringsrepresentant deltog statsrådet Herman Kling, Sverige.

I Helsingfors ersattes Georg Pettersson av Tage Johansson. Som regeringsrepresentant deltog justitieminister Aarre Simonen, Finland; dessutom deltog vissa tjänstemän.

I Köbenhavn ersattes Osmo Kock av Aarne Saarinen, Sven Mellqvist av Erik Adamsson och Georg Pettersson av Tage Johansson. Matthias Á. Mathiesen var förhindrad närvara.

I detta möte deltog följande regeringsrepresentanter: justitieminister K. Axel Nielsen, Danmark, justitieminister Aarre Simonen, Finland, statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, och statsrådet Herman Ivling, Sverige, samt vissa tjänstemän.

I Stockholm ersattes Sven Mellqvist av Erik Adamsson och Georg Pettersson av Nils Erik Wååg. Poul Dam, Lis Groes, Knud Thestrup, Georg Ehrnrooth, Matthias Á. Mathiesen och Lars Leiro var förhindrade närvara.

Till mötet den 1 november 1967 hade utskottet inbjudit sakkunniga rörande oljeskadefrågor till överläggningar i detta ämne.

Utskottet har behandlat de till detsamma hänvisade medlemsförslagen, berättelserna och meddelandena samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets femtonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelanden om rekommendationerna nr 12/1961, 18/1962, 32/1962, 7/1963, 1/1964, 11/1964, 31/1964, 11/1965, 12/1965, 13/1965, 4/1966, 5/1966, 13/1966, 22/1966 och 29/1966 samt Berättelse om samarbete på lagstiftningens område (C 1/j) och Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same- och renkötselrör (C 6/j).

2. Kulturutskottet

Vid sin femtonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av rådets kulturutskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Julius Bomholt, Poul Hartling och A. C. Normann.

Finland:

riksdagsledamöterna Georg Backlund, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen.

Island:

altingsman ólafur Johannesson.

Norge:

stortingsrepresentanterna Olav Hordvik, Håkon Johnsen och Berte Rognerud.

Sverige:

riksdagsledamöterna Folke Björkman, Dagmar Ranmark och Fridolf Thapper.

Till förman har utskottet utsett ólafur Johannesson och till vice förman Julius Bomholt. Utskottets sekreterare har varit biträdande sekreterare Håkan Bränders, Finland. Denne efterträddes den 1 januari 1968 av fil. kand. Ove Stenroth, Finland.

Sedan femtonde sessionen har skett den förändringen i kulturutskottets sammansättning alt folketingsmedlemmarna Julius Bomholt, Poul Hartling och A. C. Normann från och med den 8 februari 1968 ersatts av K. B. Andersen, Niels Eriksen och Jens Bilgrav-Nielsen.

Utskottet har förutom under femtonde sessionen hållit möten i Köbenhavn den 17 juni 1967, i Köbenhavn den 28 och 29 oktober 1967 samt i Åbo den 8 och 9 januari 1968.

I dessa möten har de ordinarie utskottsmedlemmarna deltagit med följande undantag:

I Köbenhavn den 17 juni 1967 ersattes Folke Björkman av Ingrid Segerstedt Wiberg.

I Köbenhavn den 28 och 29 oktober 1967 ersattes Julius Bomholt av Knud Hertling.

Vid mötet i Åbo var Poul Hartling och A. C. Normann förhindrade att närvara, ólafur Johannesson ersattes av Jón Skaftason. Under en del av detta möte deltog undervisningsminister R. H. Oittinen, Finland.

Utskottet har behandlat de till detsamma hänvisade medlemsförslagen, berättelserna och meddelandena samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets femtonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelanden om rekommendationerna nr 31/1958, 9/1961, 9/1962, 14/1962, 33/1962, 8/1963, 12/1963, 2/1964, 3/1964, 5/1964, 2/1965, 3/1965, 10/1965, 33/1965, 1/1966, 2/1966, 3/1966, 6/1966, 7/1966, 8/1966, 9/1966 och 20/1966 samt Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (C 2/k), Berättelse om samarbete mellan språknämnderna (C 9/k), Berättelse från

Nordiska husliållshögskolan (C 13/k) och Berättelse om Nordens hus i Reykjavik (C 14/k).

3. Socialpolitiska utskottet

Vid sin femtonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar i rådets socialpolitiska utskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Jørgen Jensen, Niels Mørk och Helge Nielsen.

Finland:

riksdagsledamöterna Kaarlo af Heurlin, Veikko Savela och Tyyne Leivo-Larsson.

Island:

altingsman Sigurður Bjarnason.

Norge:

stortingsrepresentanterna Lars Korvald, Harald Løbak och Salve Salvesen.

Sverige:

riksdagsledamöterna Birger Andersson, Sigrid Ekendahl och Einar Gustafsson.

Till förman har utskottet utsett Lars Korvald och till vice förman Kaarlo af Heuriin. Utskottets sekreterare har varit förste byråsekreterare Birgitta Malmros, Sverige.

Sedan femtonde sessionen har skett den förändringen i socialpolitiska utskottets sammansättning att riksdagsman Birger Andersson ersatts av riksdagsman Lars Larsson från och med den 16 januari 1968 samt att folketingsmedlemmarna Niels Mørk och Helge Nielsen från och med den 8 februari 1938 ersatts av Kaj Bundvad och J. O. Krag.

Utskottet har förutom under femtonde sessionen hållit möten i Hangö den 4 och 5 juni 1967, i Halmstad den 13 och 14 oktober 1967 och i Oslo den 11 december 1967.

I dessa möten har de ordinarie utskottsmedlemmarna deltagit med följande undantag:

I Hangö deltog Jan-Ivan Nilsson som ersättare för Einar Gustafsson och Dagmar Ranmark som ersättare för Birger Andersson. Sigurður Bjarnason och Lars Korvald var förhindrade att närvara.

I Halmstad ersattes Jørgen Jensen av Clara Munek, Helge Nielsen av Viola Nørløv, Kaarlo af Heurlin av Bror Lillqvist, Birger Andersson den 13 oktober av Lars Larsson och den 14 oktober av Sven Hammarberg samt Einar Gustafsson av Jan-Ivan Nilsson. Sigurður Bjarnason och Lars Korvald var förhindrade att närvara.

I detta möte deltog följande regeringsrepresentanter: indenrigsminister Hans Hækkerup, Danmark, inrikesminister Martti Viitanen, Finland, och socialminister Sven Aspling, Sverige, samt vissa tjänstemän.

I Oslo ersattes Niels Mørk av Kristian Albertsen, Helge Nielsen av Viola Nørløv och Birger Andersson av Lars Larsson. Sigurður Bjarnason och Veikko Savela var förhindrade att närvara.

Utskottet har behandlat de lill detsamma hänvisade medlemsförslagen, berättelserna och meddelandena samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets femtonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelanden ~~om~~ rekommendationerna nr 11/1958, 18/1958, 32/1958, 11/1962, 12/1962, 29/1962, 25/1963, 6/1964, 14/1964, 1/1965, 5/1965, 7/1965, 17/1965, 20/1965, 21/1965, 22/1965, 32/1965, 11/1966, 16/1966, 21/1966 och 25/1966 samt Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (C 3/s).

4. T r a f i k u t s k o t t e t

Vid sin femtonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av rådets trafikutskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Kresten Damsgaard, Aksel Larsen och Kai Lindberg.

Fin land:

riksdagsledamöterna Mikko Laaksonen, Olavi Lahtela och Tuure Salo.

Island:

altingsman Äsgeir Bjarnason.

Norge:

stortingsrepresentanterna Nils Jacobsen, Martha Johannessen och Jon Leirfall.

Sverige:

riksdagsledamöterna Leif Cassel, Birger Lundström och Gösta Skoglund.

Till förman har utskottet utsett Tuure Salo och till vice förman Birger Lundström. Utskottets sekreterare har varit konsulent Axel Gormsen, Danmark.

Sedan femtonde sessionen har skett den förändringen i "trafikutskottets sammansättning att altingsman Äsgeir Bjarnason ersatts av altingsman Magnus Kjartansson fr. o. m. den 22 november 1967 samt att folketingsmedlem Kai Lindberg från och med den 8 februari 1968 ersatts av Svend Horn.

Utskottet har förutom under femtonde sessionen hållit möten i Östersund, Storlien, Trondheim och Røros den 16 till 19 augusti 1967, i Köbenhavn den 26 och 27 oktober 1967 och i Stockholm den 12 och 13 januari 1968. Mötena i Östersund, Storlien, Trondheim och Røros har hållits under en

resa, varvid utskottet särskilt studerat frågorna om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim och om flygförbindelse Östersund—Trondheim.

I dessa möten har de ordinarie utskottsmedlemmarna deltagit med följande undantag:

Under femtonde sessionen deltog Jón Skaftason såsom ersättare för Äsgeir Bjarnason.

I resan i augusti 1967 deltog Arne Larsen såsom ersättare för Aksel Larsen, Yeikko Savela såsom ersättare för Olavi Lahtela och Sven Hammarberg såsom ersättare för Gösta Skoglund.

I Köpenhamn i oktober 1967 var Olavi Lahtela och Äsgeir Bjarnason förhindrade att närvara. Under del av detta möte deltog såsom regeringsrepresentant minister for offentlige arbejder Svend Horn, Danmark.

I Stockholm i januari 1968 var Kresten Damsgaard förhindrad närvara.

I detta möte deltog följande regeringsrepresentanter: minister for offentlige arbejder Svend Horn, Danmark, kommunikationsminister L. Suonpää, Finland, statsråd Håkon Kyllingmark, Norge, och statsrådet Svante Lundkvist, Sverige, samt vissa tjänstemän.

Utskottet har behandlat de till detsamma hänvisade medlemsförslagen och meddelandena samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande liar utskottet beslutat lägga följande till rådets femtonde session avgivna meddelanden till handlingarna: meddelanden om rekommendationerna nr 21/1962, 3/1963, 29/1963, 8/1965 och 15/1965.

5. Ekonomiska utskottet

Vid sin femtonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av rådets ekonomiska utskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Erik Eriksen, Per Hækkerup, Poul Møller och Karl Skytte.

Finland:

riksdagsledamöterna Kuuno Honkonen, Juha Rihtniemi, Eino Sirén och V. J. Sukselainen.

Island:

altingsman Sigurður Ingimundarson.

Norge:

stortingsrepresentanterna Trygve Bratteli, Ragnar Christiansen, Bent Røiseland och Svenn Stray.

Sverige:

riksdagsledamöterna Arne Geijer, Yngve Holmberg, Bertil Ohlin och Sven Sundin.

Till förman liar utskottet utsett Geijer och till vice förman Røiseland. Utskottets sekreterare har varit byråsjef Gudmund Saxrud, Norge, och byrådirektör Sven Holmstedt, Sverige.

Sedan femtonde sessionen har skett den förändringen i ekonomiska utskottets sammansättning att folketingsmedlemmarna Erik Eriksen och Poul Møller från och med den 8 februari 1968 ersatts av Henry Christensen och H. C. Toft.

Utskottet har förutom vid femtonde sessionen hållit möten i Köpenhamn den 11 och 12 augusti 1967, i Oslo den 9 och 10 november 1967 samt i Stockholm den 19 januari 1968.

I dessa möten har de ordinarie utskottsmedlemmarna deltagit med följande undantag:

I Köbenhavn ersattes Erik Eriksen av Henry Christensen och Poul Møller av Jørgen Jensen. Bent Røiseland var förhindrad närvara.

I Oslo deltog Peter Nielsen såsom ersättare för Per Hækkerup och Jørgen Jensen som ersättare för Poul Møller. Under del av mötet deltog Axel Andersson såsom ersättare för Bertil Ohlin. Juha Rihtniemi var förhindrad närvara. Jämlikt 13 § arbetsordningen för Nordiska rådet hade utskottet till mötet den 10 november inbjudit en rådsmedlem från vart och ett av de politiska partier vilka är representerade i rådet men ej i dess ekonomiska utskott. Från Danmark deltog Aksel Larsen, från Finland Arne Berner, Georg C. Ehrnrooth och Olavi Saarinen samt från Norge Lars Korvald och Lars Leiro.

I detta möte deltog dessutom följande regeringsrepresentanter: handelsminister Ove Hansen, Danmark, marknadsminister I. Nørgaard, Danmark, handelsminister Olavi Salonen, Finland, handelsminister Gylfi Gislason, Island, statsråd Kåre Willoch, Norge, och statsrådet Gunnar Lange, Sverige, jämte vissa tjänstemän.

I Stockholm ersattes Sven Sundin under del av mötet av Eric Carlsson. Erik Eriksen, Per Hækkerup, Poul Møller, Karl Skytte, Trygve Bratteli och Bent Røiseland var förhindrade att närvara.

I anslutning till mötet i Oslo den 9 november 1967 hade utskottet inbjudit representanter för standardiseringsorganer., materialprovnings- och elmaterielkontrollanstalterna samt industrins organisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige vilka lämnade utskottet information om det pågående nordiska samarbetet på berörda områden.

Utskottet har behandlat de till detsamma hänvisade medlemsförslagen, berättelserna och meddelandena samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets femtonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelanden om rekommendationerna nr 4/1962, 2/1963, 26/1964, 4/1965, 19/1966 och 30/1966 samt Berättelse om nordiskt samarbete i internationella organisationer (C 4/e).

VIII. Upplyningsverksamhet

1. Presidiet har, liksom tidigare, under 1967 utgivit en stencilerad publikation »Nytt från Nordiska rådet» innehållande pressklipp och andra upplysningar i ämnen av intresse för nordiskt samarbete. Publikationen har

under 1967 utkommit med 12 nummer i en upplaga av cirka 1 000 exemplar och har redigerats av redaktör Egil Sundar, Norge.

2. Såsom anmäldes i presidiets rapport till rådets femtonde session har presidiet uppdragit åt bibliotekarien Olof Wallmén att utarbeta ett sakregister över rådsförhandlingarna för åren 1953—1964. Registret är nu under tryckning och beräknas utkomma under 1968.

3. Såsom anmäldes i presidiets rapport till rådets femtonde session har presidiet uppdragit åt byrådirektör Sven Holmstedt att åjourföra översikten »Nordiska rådets verksamhet 1952—1961» (Nordisk udredningsserie 1962: 8). Arbetet härmed pågår.

4. »Nordisk statistisk årsbok» skall enligt presidiets beslut tills vidare utkomma årligen. Årsboken redigeras av f. d. förste aktuarien i svenska statistiska centralbyrån, fil. lic. Yngve Fritzell med biträde av byrådirektör Sigurd Hansell. Årsboken för 1967 utkom i februari 1968 (NU 1967: 17) i 5 500 exemplar.

5. Arbetet med den i presidiets rapporter till tolfte, trettonde, fjortonde och femtonde sessionen (Nordiska rådet 1964 s. 1983, 1965 s. 1951, 1966 s. 1749 och 1967 s. 2167) omförmälda upplysningsskrift om det nordiska samarbetet på fem världsspråk, varom de nordiska regeringarna på förslag av presidiet fattade beslut under hösten 1963, har under ledning av presscheferna i de nordiska utrikesministerierna slutförts under 1967. Skriften, som utgivits på engelska och franska — »Five Nordic Countries Pul! Together» respektive »Cinq Pays Nordic Coopérent» — har författats av redaktör Vegard Sletten, Norge. Den kommer att användas i rådets upplysningsverksamhet om det nordiska samarbetet.

En särskild upplysningsskrift innehållande bl. a. texterna på franska och engelska till viktigare nordiska konventioner har också förberetts av presscheferna. Manuskript till denna publikation har utarbetats av Gustaf Petrén. Den beräknas utkomma från trycket under 1968.

6. Till Montrealutställningen »Expo 67» beslöt presidiet i ordningställa en kortfattad upplysningsbroschyr på engelska och franska. Texten till broschyren utarbetades av departementssekreterare Pär Kettis och layouten av reklamkonstnär Sigge Erksammar. Broschyren trycktes i 10 000 ex. på engelska och 10 000 ex. på franska och distribuerades på Montrealutställningen samt i övrigt genom utrikesdepartementen.

Presidiet har beslutat företaga nytryck av broschyren.

7. Den i presidiets rapporter till tolfte, trettonde, fjortonde och femtonde sessionen omnämnda bildbandet i färg om Nordiska rådet och dess verksamhet har färdigställts i en sammanlagd upplaga om 250 kopior med svensk text. Härav har 125 kopior sålts till skolor i Sverige, medan 27 band överlämnats till länscentralerna för audiovisuella hjälpmedel i Sverige och 20 band till svenska Föreningen Norden, vilken för Sveriges del påtagit sig ansvaret för bandets utlåning till skolor och andra intresserade i Sverige.

Övriga exemplar liar i huvudsak fördelats mellan rådets sekretariat i Danmark, Finland, Island och Norge.

Vid sitt möte i Reykjavik den 9 oktober 1967 har presidiet beslutat revidera bandet och utgiva en ny upplaga av detta.

8. Presidiet har till sextonde sessionen utgivit en ny upplaga av porträttmatrikeln upptagande de vid sessionen närvarande rådsmedlemmarna med fotografier och uppgifter rörande olika personalia. Redaktör för publikationen har varit förste byråsekreterare Birgitta Malmros.

9. Utarbetandet av en dansk version av den av Frantz Wendt 1959 utgivna skriften *The Nordic Council and Cooperation in Scandinavia*, som påbörjades 1961, har fortsatt även under 1967. Arbetet med att översätta boken till finska vilar i avbidan på den danska versionens färdigställande.

10. Presidiet har fortsatt behandlingen av den i presidiets rapport till rådets femtonde session (*jfr Nordiska rådet 1967 s. 2167—2168*) nämnda frågan om organisationen av rådets informationsverksamhet. Sedan rådets svenska delegation beslutat anställa stabsredaktör Christer Hammarberg som informationssekreterare på halvtid med uppgift att omhändera informationen i Sverige om rådet och dess arbete, beslöt presidiet vid sitt möte i Köpenhamn den 19 december 1967 att lios rådet anställa Hammarberg på halvtid för att sköta informationen om Norden i utlandet.

11. Som anförts i presidiets rapporter till trettonde, fjortonde och femtonde sessionen anordnade presidiet den 2—4 juni 1965 en informationskonferens på Hässelby slott utanför Stockholm med deltagande av högre tjänstemän från internationella organisationer med säte i Europa. Syftet med konferensen var främst att lämna saklig information om Nordiska rådet och om del nordiska samarbetet ocli dess bedrivande.

Mot bakgrund av de genomgående positiva omdömena om konferensen arrangerade presidiet en andra konferens av liknande art i Imatra, Finland, den 28—30 september 1967. Ändamålet med seminariet var att för högre tjänstemän i de europeiska organisationerna presentera utvecklingen av det nordiska ekonomiska samarbetet inom ramen för EFTA, den gemensamma nordiska arbetsmarknaden samt de nordiska ländernas lantbrukspolitik och exporten av lantbruksprodukter och att skapa förståelse för de specifika problem, som på dessa områden möter de nordiska länderna vid en europeisk integration. Härutöver behandlades vissa för internationella sainsarbetaorganisationer aktuella problemställningar som risken för dubbelarbete, parlamentarikers deltagande i organisationernas verksamhet m. m. Praktiskt taget alla viktigare internationella organisationer med säte i Europa var representerade.

De föredrag, som hölls på konferensen, är under utgivande i första hand i en engelsk version (NU 1968: 9). Konferensrapporten är avsedd att brukas som informationsmaterial.

12. I syfte att få till stånd meningsutbyten kring olika ämnen i anslut-

ning till de nordiska frågornas behandling i nordisk press, anordnade presidiet i samråd med Nordisk journalistkursus ett seminarium för nordiska pressmän på Hässelby slott utanför Stockholm den 29—30 oktober 1905. Vid seminariet rådde enighet om att det vore av värde om ett liknande seminarium arrangerades för radio- och TV-folk.

Mot denna bakgrund beslöt presidiet vid sitt möte i Stockholm den 10 januari 1908 att anordna ett dylikt seminarium i Norge den 15—10 oktober 1908.

IX. Övrig verksamhet

1. Under 1967 har följande nummer utkommit i den av presidiet utgivna »Nordisk udredningsserie», vari sedan 1960 samnordiska belänkanden löpande publiceras. (Upplagens storlek anges inom parentes.)

1. Nordiskt institut för samhällsplanering (1 500 ex.)
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område (2 000 ex.)
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge (1 000 ex.)
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m. (2 200 ex.)
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning (1 900 ex.)
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof (1 000 ex.)
7. Jagt- og viltvårdsconference (1 500 ex.)
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek (1 000 ex.)
9. Nordisk skolmatematik (4 775 ex.)
10. Matematik och ingenjörer (1 665 ex.)
11. New School Mathematics in the Nordic Countries (1 250 ex.)
12. Pohjoismainen koulumatematiikka (2 100 ex.)
13. Konferens om mark- och vattenföroreningar (1 500 ex.)
14. Fasta förbindelser i Öresund (1 500 ex.)
15. Om förældelse i nordisk strafferet (1 500 ex.)
16. Boksningens skadevirkninger (3 600 ex.)
17. Nordisk statistisk årsbok 1967 (5 500 ex.)

Redaktör för serien har varit redaktör Åke Edwall, Sverige.

2. Rådets »kalendarium» har under 1967 utkommit med 14 nummer i en upplaga av 725 exemplar. Det har tillställts intresserade personer och myndigheter. Redigeringen har ombesörjts av byrådirektör Sven Holmstedt.

3. Under 1967 har förberedelserna förloren för utgivande av en årlig publikation upptagande stadgar, instruktioner, reglementen och andra författningar, avseende nordiska institutioner eller samnordisk verksamhet av något slag. Redaktionsarbetet har uppdragits åt förste bibliotekarien i svenska utrikesdepartementet I. Beskow.

4. Liksom under tidigare år har Nordiska rådets sekretariat fungerat såsom kontaktpunkt mellan den av brittiska utrikesdepartementet bedrivna kurs- och kontaktverksamheten Wilton Park, inom vars ram olika inter-

nationella frågor av betydelse också för Norden brukar behandlas. Genom sekretariatens förmedling har ett antal medlemmar av de nordiska ländernas parlament m. fl. deltagit i olika Wilton Park-konferenser under 1987.

5. I syfte att belysa de praktiska och ekonomiska frågor, som anslagsbeviljande instanser, andra myndigheter och allmänheten möter som följd av att biocider och andra kemiska ämnen används inom jordbruk och industri, anordnade presidiet en konferens om föroreningsproblem i Stockholm den 8—9 maj 1967. Ämnesområdet för konferensen hade begränsats till sådana kemiska substanser som begagnas inom näringslivet och som genom förorening av vatten och mark direkt eller indirekt får skadliga verkningar för människan. Syftet med konferensen var dels att ge aktuell information om föroreningsens samhällsekonomiska konsekvenser, dels att belysa allmänhetens och konsumenternas behov av skydd mot ifrågavarande skadeverkningar. Till konferensen hade inbjudits, utöver rådets egna medlemmar, representanter för regeringarna, berörda fackdepartement och myndigheter ävensom medlemmar av de nordiska ländernas parlament, företrädare för näringslivet och jordbrukets organisationer samt naturvårdsrepresentanter. De föredrag, som hölls på konferensen, har samlats och utgivits av trycket (NU 1967: 13).

6. Presidiet beslöt att ämnet för 1968 års rådskonferens skall vara frågan om forskning om kulturförmedling. Konferensen kommer att hållas i Helsingør den 19—20 april 1968.

7. Vid en av International Bureau of Fiscal Documentation arrangerad internationell skattekonferens i Stockholm den 18 augusti 1967 representerades rådet av dess sekreterare i Sverige hovrättsrådet Gustaf Pelrén.

8. Vid ett i Karlstad den 19—20 augusti 1967 av Föreningarna Nordens förbund arrangerat seminarium om nordiska gränsbyggsproblem representerades rådet av sin vicepresident Leif Cassel, Sverige.

9. Vid UNESCO:s undervisningsministerkonferens i Wien den 20—25 november 1967 representerades rådet av kulturutskottets vice förman Julius Bomholt, Danmark, samt av Petrén.

10. Efter överenskommelse med de nordiska ländernas statsministrar hade presidiet åtagit sig att representera de nordiska länderna vid firandet av Nordens dag den 8 juni 1967 på världsutställningen »Expo 67» i Montreal i Canada. Rådet representerades vid detta tillfälle av sin president riksdagsman Eino Sirén och vice presidenten Leif Cassel, åtföljda av sekreteraren för rådets Finlands delegation Eiler Hultin och Petrén.

11. Presidiet har av Benelux interparlamentariska råd inbjudits att företaga en studieresa till Bryssel och Antwerpen. Besöket ägde rum den 25—28 maj 1967. I besöket deltog Sirén, Bratteli och Cassel samt Hultin, Løchen, Wendt och Petrén.

Hultin, Petrén och Wendt hade i detta sammanhang en överläggning med Benelux generalsekretariat den 25 maj 1967. Från Benelux sida medverkade

bl. a. generalsekterarc van Lynden. Därvid beslöts att upptaga praktiskt samarbete mellan organisationerna. Till fullföljande av det inledda samarbetet har attachéaspiranten vid svenska ambassaden i Bryssel Nils-Erik Scliyberg studerat vissa frågor i Benelux generalsekretariat samt utarbetat en rapport om arbetet rörande dels ett avtal syftande till att avlägsna de indirekta handelshindren inom Benelux, dels ett avtal rörande ömsesidig hjälp inom Benelux vid uppbärandet av vissa indirekta skatter. Rapporten har av presidiet hänvisats till ekonomiska utskottet för sakbehandling.

12. Från och med den 1 januari 1964 har Norden blivit ett gemensamt nordiskt ansvarsområde såvitt angår den obligatoriska trafikförsäkringen för icke nordiska motorfordon. Denna åtgärd har inneburit en lättnad för såväl myndigheterna som resenärerna. I en skrivelse den 14 april 1964 till regeringarna (*se Nordiska rådet 1965, s. 1974*) har presidiet hemställt om lättnader för den inlernordiska motorfordonstrafiken i ytterligare två avseenden. Enligt presidiets mening borde de nordiska länderna bilda ett gemensamt nordiskt område även vad beträffar temporär tull- och skattefrihet för icke nordiska motorfordon. Vidare borde frågan om avskaffande av internationella försäkringshandlingar för motorfordon aktualiseras.

Nämnda skrivelse har besvarats av norska samferdseldepartementet den 12 december 1964 (*se Nordiska rådet 1965, s. 1976*). Svenska regeringen har den 30 december 1964 meddelat att presidiets framställning överlämnats till generaltulldirektören för att genom dennes förmedling upptagas till behandling i Nordiska tulladministrativa rådet. Vad gäller frågan om avskaffande av internationella försäkringshandlingar för motorfordon har danska justitieministeriet i skrivelse den 7 februari 1967 till Samferdseldepartementet i Norge, justitiedepartementet i Sverige och socialministeriet i Finland framhållit, att enligt ministeriets uppfattning den mellan de nordiska länderna existerande ordningen bör utvidgas i första hand till Tyskland, varför ministeriet frågar om man från de andra nordiska länderna är beredda att medverka till att dylika bilaterala avtal ingås.

Nämnda departement/ministerier har sedermera förklarat sig villiga att delta i ett möte där såväl de nordiska trafikförsäkringsföreningarna som Berörda departement/ministerier är representerade. Justitieministeriet i Danmark har anmodat Dansk forening for international motorkøretøj forsikring att som underlag för ett dylikt möte efter förhandling med föreningarna i de övriga länderna utarbeta förslag till hur den föreslagna ordningen rent praktiskt kan genomföras.

13. De nordiska radiocheferna hade vid ett möte den 4 och 5 maj 1966 tillstyrkt att det genomföres gemensamma normer för de nordiska radioorganisationerna vad gäller beriktigande i rundradio. På förslag av juridiska utskottet har presidiet i skrivelse den 25 oktober 1966 till radioföretagen i de nordiska länderna framhållit, att man från Nordiska rådets sida vid bedömandet av normerna lägger stor vikt vid att en eventuell klagoinstans ge-

nom sin ställning och sammansättning blir ett fristående och av radion oavhängigt organ vars opartiskhet och objektivitet inte kan dragas i tvivel, samt utbett sig att bli orienterat om sakens vidare behandling <se *Nordiska rådet 1967, s. 506*>.

I anledning av skrivelsen har till presidiet inkommit svar från vissa av radioföretagen (se *Nordiska rådet 1967, s. 506—507* samt *Tillägg 5*).

14. I skrivelse den 3 februari 1967 har presidiet på förslag av socialpolitiska utskottet uppmärksammat styrelsen för Scandinavian Airlines System på de olikartade regler som tillämpas av SAS på inrikesflyget till Danmark, Norge och Sverige beträffande reserabatter åt handikappad och dennes ledsagare samt styrelserna för Scandinavian Airlines System, Finnair, Flugfélag Islands och Loftleidir på önskvärdheten av en samordning av reglerna rörande rabatter för passagerare med handikapp (se *Nordiska rådet 1967, s. 2228—2229*). Likalydande skrivelser har den 9 maj 1967 tillställts Linjeflyg AB samt Braathens S.A.F.E. A/S. Svar har inkommit från styrelsen för Scandinavian Airlines System (se *Tillägg 6*).

15. I anledning av skrivelse den 12 oktober 1966 från professor John Hertz om etiska regler för läkarspecialistkompetens har presidiet med skrivelse den 31 mars 1967 överlämnat professor Hertz skrivelse till de rege- ringsorgan, där frågan om nordisk specialistkompetens för läkare behandlas. I anledning av skrivelsen har Indenrigsministeriet i Danmark i skrivelse den 7 juli 1967 till Sosialdepartementet i Norge uttalat, att det framlagda förslaget ej föranleder ministeriet att föreslå ändringar i utkastet till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler för specialistbehörighet för läkare. Enligt ministeriets uppfattning bör införandet av gemensamma etiska regler för läkarspecialister bäst främjas genom direkta förhandlingar mellan läkarföreningarna i de nordiska länderna.

16. I skrivelse den 8 augusti 1967 till de nordiska ländernas regeringar har presidiet på förslag av kulturutskottet hemställt, att regeringarna måtte medverka till att samtliga nordiska länder vid införandet av färg-TV beslutar sig för samma färg-TV-system (se s. 1208).

17. I skrivelse den 29 september 1967 till de nordiska ländernas regeringar har presidiet framhållit önskvärdheten av att vid kommande världsutställningar, närmast vid världsutställningen i Osaka 1970, pröva en ordning innebärande att den gemensamma Norden-paviljongen icke uppdelas i nationella avdelningar utan ges en enhetlig utformning (se s. 1354).

18. I skrivelse den 8 oktober 1967 har presidiet anbefallt Föreningarna Nordens förbund att låta de till förbundets nationella föreningar anslutna historiska facknämnderna upptaga frågan om granskningen av läroböcker i samhällskunskap och historia vad gäller avsnitten om Nordiska rådet och nordiskt samarbete till behandling (se *Tillägg 7*).

19. I skrivelse den 19 oktober 1967 har presidiet hos Föreningarna Nor-

dens förbund efterhört i vad mån förbundet är berett att taga på sig uppgiften att anordna en nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets session eller eljest medverka till en sådans anordnande (*se Tillägg 8*).

20. I skrivelse den 31 oktober 1967 har presidiet på förslag av trafikutskottet för regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt för Nordiska turisttrafikkommittén understrukit angelägenheten av att samarbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavian House i New York fortsattes och effektiviserades (*se s. 1827*).

21. I skrivelse den 6 november 1967 till de nordiska ländernas regeringar har presidiet hemställt, att regeringarna söker ordna lagstiftningssamarbetet så att samverkan på det departementala (ministeriella) stadiet tryggas, även när ett lagstiftningsämne skär över de departementala (ministeriella) gränserna (*se Tillägg 0*).

22. I skrivelse den 6 november 1967 till de nordiska ländernas regeringar har presidiet — på förslag av juridiska utskottet — hemställt, att regeringarna i meddelandena till 1968 ars session måtte närmare utveckla sina synpunkter på frågan om beskattningen av nordiska forskningsstipendiater (*se s. 100(>)*).

23. I skrivelse den 19 december 1967 har presidiet — på förslag av trafikutskottet — anmodat regeringarna att utse sakkunniga att bistå trafikutskottet vid dess vidare arbete med föreliggande förslag om nordiskt samarbete på transportpolitikens område (*se Tillägg 10*).

X. Inkomna skrivelser

1. På bordet vilar alltjämt för fortsatt utredning bl. a. följande under tidigare verksamhetsår till presidiet inkomna framställningar:

a. skrivelse den 24 juli 1963 från A/S Rustfri Staalmonter om likformighet för godkännande av tryckkärl (*se Nordiska rådet 1964, s. 1989*);

b. skrivelse den 9 december 1964 från Finlands barntädgårdsläraryrkesförening om utbildning och forskning inom kindergartenväsendet (*se Nordiska rådet 1965, s. 1958*);

c. skrivelse den 16 januari 1965 från Ingenjörfirman Erik Berthelsen om kontroll av värmepannor (*se Nordisk Båd 1966, s. 1754*);

d. skrivelse den 10 maj 1965 från Nordiske Jægeres Samvirkes arbejdsudvalg om förhindrande av viss vattenreglering (*se Nordisk Råd 1966, s. 1756*);

e. skrivelse den 16 maj 1966 från Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap i Danmark om nedsättning av biljettpiserna vid internordiska flygresor för studenter och elever (*se Nordiska rådet 1967, s. 2179*);

f. skrivelse den 15 september 1966 från Magnus Hedberg om utformningen av vissa bilkarlor i Norden (*se Nordiska rådet 1967, s. 2180*);

g. skrivelse den 27 januari 1967 från Dalarnas socialdemokratiska ungdomsdistrikt om en nordisk ungdomsstiftelse (se Nordiska rådet 1967, s. 2181);

h. skrivelse den 16 mars 1967 från Foreningen af Ortopædiske håndskomagere om inrättande av en fackskola för tillverkning av ortopediska skodon (se Nordiska rådet 1967, s. 2181); samt

i. skrivelse den 20 mars 1967 från Förbundet Nordens socialdemokratiska ungdom om åtgärder för en mera likartad trafikundervisning i grundskolan i Norden (se Nordiska rådet 1967, s. 2181).

2. En skrivelse den 19 april 1962 från representanter för forskningen beträffande träskvdd har presidiet den 8 augusti 1967 på förslag av kulturutskottet beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan ett medlemsförslag i ämnet väckts (A 151/k).

3. En skrivelse den 29 januari 1965 från ambassadpastor Bengt Söderberg om jämförelse mellan de nordiska ländernas studentbetyg har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av kulturutskottet beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan presidiet beslutat göra en framställning till skolmyndigheterna om normer för evalvering av skolbetyg.

4. En skrivelse den 10 februari 1965 från Andersen & Groot Aktieseiskap om gränsformaliteter i den internordiska flygtrafiken har presidiet den 9 oktober 1967 på förslag av trafikutskottet beslutat avskriva som färdigbehandlad med hänvisning till att frågan om fri gränsövergång upptagits i ett medlemsförslag (A 168/t).

5. En skrivelse den 28 oktober 1965 från länsingenjör S. Wetterhall om vattenförsörjningsproblem på Sjælland har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan skrivelsen överlämnats till Öresundsrådet.

6. En skrivelse från Gångtrafikanternas riksförening den 14 november 1965 angående vissa trafikregler liar presidiet den 8 augusti 1967 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad under hänvisning till det i rådet väckta medlemsförslaget om gemensam trafiklagstiftning (A 147 T/t).

7. En resolution den 29 november 1965 antagen av de liberala studentklubbarna i Göteborg och Lund med förslag till en rad långtgående integrationsåtgärder, en skrivelse den 26 april 1966 från Stockholms socialdemokratiska studentklubb om ett nordiskt statsförbund samt uttalanden den 6—8 maj 1966 från Nordens konservativa studentungdom om förstärkning av det nordiska samarbetet har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskriva såsom färdigbehandlade, sedan nämnda organisationer i skrivelse upplysts om hur långt samarbetet på olika integrationsområden hunnit. Tillika erinrar presidiet i nämnda skrivelse om Nordiska organisationskommitténs arbete.

8. En resolution av den fjärde nordiska konferensen för hembygds-, landskaps- och naturvård den 27—29 maj 1966 om att Nordisk samverkan

för bygd och natur (NSBN) skulle bli nordisk remissinstans m. m. har presidiet den 8 augusti 1967 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan presidiet beslutat låta NSBN vara remissinstans i nordiska naturvårdsärenden.

9. En skrivelse den 7 juli 1966 från docent Carl-Eric Unnéus med vissa förslag rörande det nordiska kultursamarbetet har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av kulturutskottet beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan skrivelsen överlämnats till Nordiska sommaruniversitetet.

10. En skrivelse i oktober 1966 från Arvid Höglund om behovet av internationellt samarbete i musikterapi har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av kulturutskottet beslutat avskriva såsom färdigbehandlad med hänvisning till ett i rådet väckt medlemsförslag om samarbete på musikterapiens område (A 179/s).

11. En skrivelse den 26 oktober 1966 från A/S Minerva reproduktioner om omsättningsskatt på exporterade varor har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av ekonomiska utskottet beslutat lägga till handlingarna, enär åtgärder av det i framställningen önskade slaget icke torde kunna genomföras.

12. En skrivelse den 2 november 1966 från överstelöjtnant P. G. Sundström angående åtgärder för fridlysning av fåglar, vilken av Föreningen Norden överlämnats till presidiet, har presidiet den 8 augusti 1967 beslutat avskriva som slutbehandlad med hänvisning till att den i skrivelsen väckta frågan redan behandlas i rådet inom ramen för det anhängiga medlemsförslaget rörande enhetliga jakttider (A 106 T/j).

13. En skrivelse den 6 december 1966 från Internationella biologiska programkonferensen om att Nordiska rådet måtte stödja till regeringarna och kulturfonden riktade ansökningar om ekonomiskt bidrag har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av ekonomiska utskottet beslutat lägga till handlingarna, enär Nordiska rådet i princip icke har ansett sig böra uttala sig om ansökningar som ingivits till kulturfonden.

14. En skrivelse från Margit Berg den 2 februari 1967 vari spörsmål rörande nordisk abortlagstiftning behandlades har presidiet den 8 augusti 1967 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad med hänvisning till att spörsmålet är föremål för behandling i rådet inom ramen för medlemsförslaget om enhetlig nordisk abortlagstiftning (A 109/j).

15. En framställning den 2 april 1967 från Fredskämparna i Finland ry om de båda tyska staternas erkännande, stopp av spridning av kärnvapen och kärnvapenfri zon i Norden har presidiet den 8 augusti 1967 beslutat lägga till handlingarna utan åtgärd.

16. En skrivelse från Peter Owen Ltd den 14 mars 1967 med framställning om stöd till översättning av nordisk litteratur till engelska har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskriva såsom slutbehandlad, sedan skrivelsen överlämnats till Nordiska kulturkommissionen.

17. En skrivelse från International Humanist and Ethical Union, Utreclit,

Holland, den 22 mars 1967 om rättvis fördelning av exporten har presidiet den 10 januari 1968 beslutat lägga till handlingarna utan åtgärd.

18. En skrivelse den 3 april 1967 från overlærer Margrethe Olsen, St. Fuglede, om kemiska tillsatser i livsmedel har presidiet den 9 oktober 1967 avskrivit såsom färdigbehandlad med hänvisning till att gällande livsmedelslagstiftning är föremål för en gemensam nordisk utredning (se rek. nr 11/1962).

19. En skrivelse den 27 april 1967 från Ämbetsläkarkursen av Nordiska hälsovårdshögskolan om värdet av utbildningen vid hälsovårdshögskolan lades av presidiet den 9 oktober 1967 till handlingarna.

20. Nordiske Radiofabrikanters Forbund liar i en skrivelse den 11 maj 1967 gjort framställning om förhandlingar mellan de nordiska länderna om enhetliga regler för mätning av buller från radio- och TY-motiagare. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

21. Den nordiske ungdomslederkonferens om storbyproblemer har i skrivelse den 23 maj 1967 upptagit frågan om information om ungdomsforskning, vilken skrivelse hänvisats till socialpolitiska utskottet.

22. En skrivelse från International Hotel Association, Paris, den 4 juni 1967 om åtgärder för skydd mot oljeskador har presidiet den 10 januari 1968 ansett färdigbehandlad, sedan rådets juridiska utskott i anslutning till rekommendation nr 9/1965 upptagit frågan om skydd mot oljeskador till närmare behandling. Ett tilläggsförslag i saken har sedermera väckts (A 192 T/j).

23. Nordiska elevorganisationer har i skrivelse den 30 juni 1967 hemställt om ekonomiskt bistånd till »Elevernas dagsverke». Skrivelsen har överlämnats till Nordiska kulturfonden och därmed avskrivits.

24. En skrivelse från Svenska Finlands folktingsfullmäktige den 30 juni 1967 om sträckning av Europaväg 3 har presidiet den 9 oktober 1967 på förslag av trafikutskottet beslutat avskriva som slutbehandlad under hänvisning till rådets rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige.

25. Statens forskningsanstalt för lantbruksmaskiner, Helsingfors, har i skrivelse den 4 juli 1967 gjort en framställning om stöd för ökat samarbete på provnings- och kontrollverksamhetens område. Skrivelsen har hänvisats till ekonomiska utskottet.

26. Nordiska kommittén för konsumentfrågor har i skrivelse den 10 juli 1967 överlämnat ett uttalande rörande revision av köplagstiftningen. Skrivelsen har hänvisats till juridiska utskottet.

27. Lyngby-Taarbæk Kommune har i skrivelse den 26 juli 1967 upptagit spørgsmålet om reserabatter inom Norden för olika kategorier. Skrivelsen har hänvisats till trafikutskottet.

28. Nordens akademiska idrottsförbund har i skrivelse den 4 augusti 1967 bl. a. upptagit frågan om en undersökning av studenters motionsvanor. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

29. Nordiska förbundet för psykisk utvecklingshänning (NFPU) har i en skrivelse den 10 augusti 1967 gjort en framställning om bl. a. ökat stöd till behandling av psykiskt utvecklingshämmande, vilken skrivelse överlämnats till socialpolitiska utskottet.

30. En skrivelse från Rederiforeningen for Mindre Skibe den 9 september 1967 om vissa lotsavgifter liar presidiet den 10 januari 1968 avskrivit såsom färdigbehandlad, sedan föreningen lämnats skriftliga upplysningar om lotsavgifter samt meddelats att frågan om sjöfartens kostnader kommer att behandlas inom ramen för det i rådet anhängiga medlemsförslaget om gemensam nordisk transportpolitik (A 2/1).

31. En skrivelse från Nordisk Komponistråd den 30 september 1967 om tättare utdelning av Nordiska rådets musikpris har presidiet den 10 januari 1968 på förslag av kulturutskottet beslutat avskriva såsom färdigbehandlad med hänvisning till det i rådet väckta medlemsförslaget i denna fråga (A 174/k).

32. En skrivelse från Torsten Allhed den 12 oktober 1967 om vissa önskvärda åtgärder av Nordiska rådet liar presidiet den 10 januari 1968 beslutat lägga till handlingarna utan åtgärd.

33. Den nordiska kursen »Den missanpassade ungdomen och samhället» har i ett uttalande den 21 oktober 1967 påpekat vikten av samarbete i ungdomsvårdsfrågor. Skrivelsen har hänvisats till socialpolitiska utskottet.

34. En skrivelse från Nordiska medicinarrådet den 31 oktober 1967 med hemställan om att medicinarrådet skulle få bli remissinstans för de av Nordiska rådets saker som faller inom dess verksamhetsområde har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad, sedan presidiet förklarat sig villigt anlita medicinarrådet såsom remissinstans.

35. Svenska privatskolors riksförbund har i skrivelse den 10 november 1967 riktat en förfrågan till rådet om dess inställning till den fortsatta förekomsten av privatskolor. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

36. En skrivelse från Jarl Forsberg den 26 november 1967 om möjligheten att använda egen bil vid arbete i annat nordiskt land har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskriva såsom färdigbehandlad under hänvisning till att den i skrivelsen väckta frågan är föremål för behandling i samband med rådets rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel.

37. Universitetslektorer vid nordiska universitetet har i skrivelse den 25 november 1967 upptagit spörsmål om den statliga pensionsrätten, vilken skrivelse hänvisats till socialpolitiska utskottet.

38. Scandinavian Forum har i en skrivelse den 30 november 1967 upptagit frågan om transport över gränserna av döda som avlidit i annat nordiskt land än hemlandet. Skrivelsen har hänvisats till socialpolitiska utskottet.

39. Nordisk Sportfiskerunions arbetsudvalg har i en skrivelse den 13

december 1967 upptagit frågan om förbud mot laxfiske på internationellt vatten. Skrivelsen har hänvisats till ekonomiska utskottet.

40. En skrivelse från Föreningarna djurens vänners riksorganisation den 28 december 1967 om rovfågelsfrågan har presidiet den 10 januari 1968 beslutat avskryva såsom färdigbehandlad under hänvisning till att frågan behandlas inom ramen för det i rådet anhängiga medlemsförslaget om enhelliga jakttider (A 106 T/j).

41. Norska Foreningen Norden har den 19 december 1967 överlämnat en av den av föreningen anordnade kursen »Byplanlegging i socialt perspektiv» den 9—12 oktober 1967 antagen resolution angående bebyggelseproblemm. Skrivelsen har hänvisats till socialpolitiska utskottet.

42. Nordiska Ungdomskonferensen för Naturvård och Fältbiologi har i skrivelse den 1 januari 1968 hemställt, att Nordiska rådet måtte verka för avsättande av nya stora naturreservat. Skrivelsen har hänvisats till juridiska utskottet.

43. Representanter för de nordiska akademikerorganisationerna har i ett uttalande vid en konferens den 26—27 januari 1968 påpekat vikten av att en större del av samhällets resurser ges åt forskningen. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

44. Nordiska utlandslektorer har i en skrivelse den 31 januari 1968 lagit en större del av samhällets resurser disponeras för forskningen. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

45. Sjuksköterskan Helvi Holappa har i skrivelse den 5 februari 1968 upptagit frågan om tillgodoräknande av tjänsteår i annat nordiskt land. Skrivelsen har hänvisats till socialpolitiska utskottet.

46. Norsk Samband for De Forente Nasjoner har i en skrivelse den 8 februari 1968 framfört en vid en läroboksförfattarkonferens i december 1967 uttalad önskan om samarbete mellan de nordiska länderna vad gäller vissa läroböcker. Skrivelsen har hänvisats till kulturutskottet.

XI. Delegationerna och parlamenten

1. Behandlingen av berättelsen från *Danmarks delegation* rörande rådets femtonde session har icke slutförts av folketinget.

2. *Finlands delegation* avgav den 4 april 1967 berättelse rörande rådets verksamhet år 1966, över vilken utrikesutskottet avgav betänkande den 24 november 1967. Berättelsen och betänkandet slutbehandlades av Finlands riksdag den 7 december 1967.

3. *Norges delegation* avgav den 5 oktober 1967 rapport rörande rådets femtonde session (Dokument nr 3/1966—67), över vilken utenriks- och konstitutionskomitéen avgav innstilling (Innst. S. nr. 23/1967—68). Stortinget beslöt den 19 januari 1968 att lägga rapporten till handlingarna, varvid Stortinget beslöt att till Stortingets presidentskap översända ett av herr

Finn Moe under överläggningen väckt förslag om Stortingets form för behandling av delegationens rapport.

4. En redogörelse från Nordiska rådets *svenska delegation* för rådets femtonde session överlämnades av Kungl. Maj:t till riksdagen med skrivelse (nr 133) den 12 maj 19(57).

I anledning av skrivelsen väcktes i första och andra kammaren motioner om nordiskt samarbete på näringsforskningens område (I: 863), om gemensam anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning (I:867 och II: 1073), om åtgärder för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens anpassning, bl. a. vad gäller utbildningsfrågorna (I:868 och II: 1074), om samarbete vid de nordiska turistkontoren i New York (I:869 och II: 1075), om samarbete på byggnadsforskningens område (I: 870), om upprättande av ett nordiskt sekretariat för arktisk medicin vid Uieåborgs universitet (II:1072) samt om Nordiska hälsovårdshögskolans utbyggnad (II: 1076).

Kungl. Maj :ts skrivelse och redogörelsen samt i anslutning därtill väckta motioner har i olika delar behandlats av utrikesutskottet (utlåtande nr 11), statsutskottet (utlåtande nr 168), bevillningsutskottet (betänkande nr 61), bankoutskottet (utlåtande nr 51), första lagutskottet (utlåtande nr 754) och andra lagutskottet (utlåtande nr 57).

Riksdagsbehandlingen ägde rum den 29 november 1967. Debatten i kamrarna gällde uteslutande Öresundsregionens problem.

Motionen om upprättande av ett nordiskt sekretariat för arktisk medicin vid Uieåborgs universitet gick ut på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle förordna att Sverige aktivt verkar för upprättandet av ett dylikt sekretariat. Statstilskottet konstaterade, att forskningen rörande den arktiska medicinen är aktuell i flera olika sammanhang i Sverige. Sålunda har inte bara försvarets forskningsanstalt satsat åtskilligt på forskning inom området utan även medicinska forskningsrådet har vid olika tillfällen understött arktisk-medicinska forskningsprojekt. Rådet torde också vara inriktat på att främja det nordiska samarbetet inom den arktiska medicinen. Utskottet förutsatte att rådet i sina överväganden angående nordiska samarbetsprojekt även iill bedömning skulle taga upp konkreta samarbetsprojekt som i. ex. ifrågavarande sekretariat för arktisk medicin. Utskottet föreslog att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj :t som sin mening skulle giva till känna vad utskottet anfört, vilket bifölls (riksdagens skrivelse nr 354 den 1 december 1967).

I motionerna om den finskspråkiga befolkningens i Sverige anpassning hemställdes, att riksdagen måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville undersöka vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna vidtagas för att underlätta nämnda befolknings anpassning bl. a. vad gäller utbildningsfrågorna. Statsutskottet uttalade, att det både i grundskolan och gymnasiet numera finns möjlighet att inom ramen för den statsbidragsberättigade stödundervisning-

en ge undervisning på modersmålet åt elever med annat modersmål än svenska. Det ankommer på de lokala skolmyndigheterna att då så behövs utnyttja dessa möjligheter. Vad angår den finskspråkiga befolkningen i Sverige skulle det emellertid enligt utskottets mening därutöver vara värdfullt med ett samarbetsorgan för Sverige och Finland med uppgift att bevaka utbildningsfrågor för finsktalande personer i Sverige. Inom ramen för ett dylikt organs uppgifter skulle naturligen falla även en undersökning av den art som avsågs i nämnda motioner. På utskottets förslag beslöt riksdagen att såsom sin mening giva tillkänna vad utskottet anfört, vilket skedde med riksdagens skrivelse nr 354 den 1 december 1967.

Motionen om utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan syftade till att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte framhålla angelägenheten av att planläggningen av Nordiska hälsovårdshögskolans utbyggnad sker så att skolan erhåller nödiga lokaler för att kunna fullgöra de viktiga uppgifter inom hygienens och sjukhusvårdens område, vilka lämpligen bör anförtros en nordisk hälsovårdshögskola. Statsutskottet, som utgick från att frågan om en utvidgning av kostnadsramen skulle komma att lagas upp, förutsatte, att lokalfrågan snarast möjligt skulle lösas inom projekterad nybyggnad eller på likvärdigt sätt så att en överenskommen verksamhet inte försvåras eller hindras. Frågan om planering för att täcka högskolans lokalbehov fick enligt utskottets bedömning sålunda anses redan beaktad såvitt avser den närmaste utvecklingen. Projektering av ytterligare lokaler för en framtida utveckling bör ske så snart en principiell överenskommelse om verksamheten kan läggas som underlag. Någon riksdagens åtgärd ansågs inte påkallad. Statsutskottet avstyrkte motionen och riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I motionen om samarbete på näringsforskningens område yrkades att riksdagen med skrivelse till Kungl. Maj:t måtte understryka angelägenheten av att skyndsamma åtgärder vidtages från svensk sida för att lösa frågan om nordiskt samarbete på näringsforskningens område. Statsutskottet uttalade, att även om det nordiska samarbetet inom näringsforskningen fördröjts av olika svenska utredningar läget nu syntes vara förändrat i sådan grad att man hade grundad anledning att vänta sig en snabbare utveckling på området. Utskottet, som fann det önskvärt att frågan inte ytterligare försenas, avstyrkte bifall till motionen. Riksdagen beslöt i enlighet med detta förslag.

I motionerna om turistsamarbetet i New York hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att samarbetet vid de nordiska turistkontoren i New York organiseras på sådant sätt, att de fördelar som detta samarbete erbjuder inte minst för invånarna på den amerikanska kontinenten blir till fulla tillvaratagna och att den rationalisering som de anslagsbeviljande instanserna måste kräva blir genomförd. Med hänsyn till att Nordiska rådets presidium beslutat rikta en hänvändelse i ämnet till re-

geringarna fann statsutskottet, som dock ansåg att ett intimt samarbete på området är värdefullt, sig icke berett tillstyrka allt från riksdagens sida särskilt uttalande i frågan gjordes. Utskottet avstyrkte därför bifall till motionerna. Riksdagen beslöt i enlighet med detta förslag.

I motionen om samarbete på byggnadsforskningens område yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte understryka vikten av att det nordiska samarbetet på byggnadsforskningens område får tillräckliga resurser, så all man snabbt kan nå fram till enhetliga byggnadsbeslämmelser. Statsutskottet delade uppfattningen att det internordiska samarbetet i syfte att bl. a. vidga marknaden för material och produkter inom byggnadsfacket kan bli mycket betydelsefullt. Den i och för sig önskvärda möjligheten att med ökade ekonomiska bidrag främja arbetet inom Nordiska kommittén för byggnadsforskning får som hittills och mot bakgrund av aktuella arbetsprojekt budgetårsvis bedömas av Kungl. Maj:t och statens planverk inom ramen för av riksdagen anvisade anslag. En särskild skrivelse till Kungl. Maj:t ansågs därför ej påkallad, varför avslag yrkades på motionen. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I motionerna om den indirekta beskattningens anpassning hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville taga initiativet till en gemensam nordisk undersökning rörande förutsättningarna för en gemensam anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning till det system för denna beskattning som förbereds inom EEC. Bevillningsutskottet erinrade om att den utredning som haft att överse allmänna skatteberedningens förslag angående bl. a. mervärdeskatt nyligen avlämnat ett betänkande angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter samt att utredningen beaktat de krav på en mervärdeskatts utformning, vilka framförts inom EEC. Med hänsyn till att en kontinuerlig kontakt redan förekommer mellan departement och ämbetsmän i de nordiska länderna rörande den indirekta beskattningens utformning och till den vid Nordiska rådets femtonde session antagna rekommendationen om vidgat nordiskt skattesamarbete ansåg bevillningsutskottet att motionernas krav på en smidig övergång till en eventuell mervärdeskatt redan i huvudsak tillgodosatts, varför utskottet avstyrkte motionen. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I övrigt föranledde redogörelsen för Nordiska rådets femtonde session icke några uttalanden från de nämnda utskottens sida. Riksdagen beslöt lägga rapporten i dessa delar till handlingarna.

Oslo den 16 februari 1968

Sigurdur Bjarnasson Trygve Bratteli Leif Cassel

J. O. Krag

Lino Sirén

*TILLÄGG 1***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till de nordiska radioföretagen och nyhetsbyråerna angående samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet**

I anledning av ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag (A 98/k) beslöt Nordiska rådet på förslag av sitt kulturutskott den 3 april 1967 att anmoda rådets presidium att uppmärksamma radioföretagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjligheter till samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet.

Presidiet får härmed till radioförelagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna överlämna medlemsförslaget, införskaffade yttranden och kulturutskottets betänkande med hemställan att radioföretagen och nyhetsbyråerna måtte beakta vad kulturutskottet anfört i ifrågavarande betänkande rörande angelägenheten av att förefintliga möjligheter till samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet utnyttjas.

Presidiet skulle sätta värde på om radioföretagen och nyhetsbyråerna vid något senare tillfälle ville lämna presidiet upplysningar om till vilka åtgärder presidiets framställning lett.

Stockholm den 9 maj 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Sirén

Eiler Huitin

*TILLÄGG 2***Skrivelse från Ministeriet for kulturelle anliggender till Nordiska rådet angående samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet**

skal man herved meddele, at sagen har været forelagt for Radio-rådet, der har afgivet følgende udtalelse:

Danmarks Radio må henholde sig til den i sagen tidligere afgivne meddelelse af 8. juni 1966, idel tilføjes, at spørgsmålet om et nordisk samarbejde på det omhandlede område fortsat vil være genstand for drøftelse mellem de nordiske radiochefer.

Ministeriet for kulturelle anliggender kan for sit vedkommende henholde sig ti! Radiorådets erklæring.

København, den 7. december 1967

P. m. v.

E. b.

J. Nørup-Nielsen

Sekr.

TILLÄGG 3

**Skrivelse från Norsk rikskringkasting till Nordiska rådet angående
samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet**

Norsk Rikskringkasting har mottatt Presidiet's brev av 9. mai med vedlegg vedrørende nyhetstjenesten i utlandet. Kringkastingen er på sin side sterkt interessert i å utnytte de muligheter for et rasjonelt nordisk samarbeid som foreligger på dette området, og vil fortsatt følge en slik linje.

Oslo i juli 1967

H. J. Ustvedt

TILLÄGG 4

**Protokol! fört vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och
Nordiska rådets presidium i Reykjavik den 7—8 oktober 1967**

Närvarande

För regeringarna:

Statsminister Jens Otto Krag, Danmark,
Statsminister Rafael Paasio, Finland,
Statsminister Bjarni Benediktsson, Island,
Statsminister Per Borten, Norge,
Statsminister Tage Erlander, Sverige,
Handelsminister og minister for nordiske anliggender Ove Hansen, Danmark,
Statsrådet Herman Kling, Sverige.

Nordiska rådets presidium:

Riksdagsman Eino Sirén, Finland,
Folketingsmand Poul Hartling, Danmark,
Altingspræsident Sigurður Bjarnason, Island,
Stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge,
Andre vice talman Leif Cassel, Sverige.

För Nordiska rådets sekretariat:

Generalsekretær Frantz Wendt, Danmark,
Fuldmægtig Ole Perch Nielsen, Danmark,
Äldre justitiesekreterare Eiler Hultin, Finland,
Bitr. sekreterare Håkan Branders, Finland,
Kontorchef Friðjón Sigurdsson, Island,
Byråsjef Einar Løclien, Norge,
Konsulent Ivelil Swendgaard, Norge,
Hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige,
Byrådirektör Sven Holmstedt, Sverige.

Av regeringarnas ämbetsmän:

Udenrigsråd, ambassadör Jens Christensen, Danmark,
Departementschef i statsministeriet Eigil Jørgensen, Danmark,
Kontorchef i handelsministeriet Erik Nielsen, Danmark,
Konsulent i nordiske anliggender Axel Gormsen, Danmark,
Kanslichef Paul Paavela, Finland,
Bitr. avdelningschef Åke Wihtol, Finland,
Byråchef Esko Vaartela, Finland,
Byråsekreterare Ulf Slotte, Finland,
Departementschef i handelsministeriet Þórliallur Ásgeirsson, Island,
Afdelingschef i statsministeriet Guðmundur Benediktsson, Island,
Fuldmægtig i kulturministeriet Árne Gunnarsson, Island,
Statssekretær Emil Vindsetmo, Norge,
Byråchef Leif Leifland, Sverige.

Förhandlingarna leddes av statsminister Bjarni Benediktsson.

Vid mötet följdes följande av deltagarna godkänd dagordning:

1. Huvudämnen vid Nordiska rådets sextonde session i Oslo, som börjar den 17 februari 1968: marknadsfrågorna, inklusive del nordiska samarbetet i relation till det europeiska; forskningssamarbetet; Öresundsproblemen; samarbetet kring bekämpande av luft-, mark- och vattenföroreningar m. m.
2. Regeringsförslag till rådets sextonde session.
3. Den fortsatta behandlingen av Sak B 4/j om Färöarnas representation i Nordiska rådet.
4. Eventuella ändringar i slagan för Nordiska rådet och rådets arbetsordning, bl. a. i syfte att effektivisera samarbetet mellan regeringarna och mellan rådet och regeringarna.
5. Genomförande av rådets tidigare rekommendationer, därunder en anmälan om en analys av de senaste årens regeringsmeddelanden.
6. Verkställighet av beslut vid tidigare överläggningar mellan statsministrarna och presidiet, hl. a. rörande utbytet av dokument mellan rådet och regeringarnas samarbetsorgan.
7. Fortsatt utbyggnad av kontaktmannainstitutionen.

Dokument 1: Tillägg 4

8. Sekreterare och sakkunniga i rådets utskott.

9. Godkännande av protokoll och kommuniké.

(Punkterna 1, 2, 6, 7 och 8 behandlades den 7 oktober och övriga punkter den 8 oktober).

Till punkterna 1—8 hade Nordiska rådets sekretariat utarbetat prome-

morior, som bifogas protokollet (Bilagor 1—8 >\

§ 1

Under överläggningen angående huvudämnena vid Nordiska rådets sextonde session i Oslo, som börjar den 17 februari 1968, anmäldes

dels följande i rådet anhängiga medlemsförslag:

Sak A 119 Medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete

Sak A 164 Medlemsförslag om samarbete rörande föroreningsfrågorna

Sak A 165 Medlemsförslag om harmonisering av lagstiftning m. m. inför förhandlingar med EEC

Sak A 169 Medlemsförslag om reklamsändningar i televisionen

Sak A 170 Medlemsförslag om införande av färgtelevision

dels följande av rådet tidigare antagna rekommendationer, i vilka regeringsmeddelanden är att vänta till sessionen:

Rek. 34/1965 Rekommendation angående storflygplats i øresundsregionen

Rek. 35/1965 Rekommendation angående en fast Øresundsforbindelse

Rek. 27/1966 Rekommendation angående planläggning av lokala flygplatser inom øresundsregionen

Rek. 28/1967 Rekommendation angående luftfartsförhållandena inom øresundsområdet

Mötesdeltagarna var eniga om att centrala ämnen för sessionen kommer att vara:

- a) marknadsfrågorna, inklusive det nordiska samarbetet i relation till det europeiska;
- b) samarbetet mellan de nationella organen för forskningsplanering;
- c) en fast Øresundsforbindelse och storflygplats på Saltholm;

d) samarbetet rörande föroreningsfrågorna.

I anledning av ovannämnda medlemsförslag om införande av färgtelevision (Sak A 170) underströk mötesdeltagarna vikten för det fortsatta samarbetet på televisionens område och över huvud för nordisk kulturförmedling av att de nordiska länderna inför samma tekniska system för färg-

television.

§ 2

I anledning av en förfrågan från presidiet om regeringsförslag vore att förvänta till den kommande sessionen upplyste statsminister Borten, att norska regeringen hade beslutat väcka etl regeringsförslag om permanent sekretariat för nordiskt statistiskt samarbete.

¹Här ej tryckta.

§ 3

Statsministrarna var eniga om att medverka till inrättande av ett fast nordiskt sekretariat för forskning i arktisk medicin anknutet till Uieåborgs universitet.

§ 4

Det upplystes av statsministrarna

a. att förslag beträffande den nordiska medborgarskapslagstiftningen komme att föreläggas de nordiska parlamenten under 1968;

b. att undersökningar angående förverkligande av rådets rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention påginge men att de med saken sammanhängande problemen visat sig komplicerade.

§ 5

Efter en ingående diskussion om det nordiska samarbetets uppgifter och om dess organisation beslöts, att en kommitté skulle tillsättas bestående av två personer från varje land, den ene utsedd av sitt lands regering och den andre av Nordiska rådets presidium, med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och av övriga former för nordiskt samarbete samt att framlägga de eventuella förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning, vartill en sådan genomgång kan ge anledning.

§ 6

Vad angår verkställigheten av de beslut, som fattas vid de gemensamma mötena mellan statsministrarna och rådets presidium, beslöts, att protokollet från mötena skulle utformas så att av protokollet framgår vilka beslut som skall verkställas genom statsministrarnas kanslier och vilka beslut som skall verkställas genom rådets sekretariat.

§ 7

Enighet rådde om att genom statsministrarnas försorg sådana praktiska arrangemang skulle träffas, att de vid Imatramötet år 1965 enligt § 7 i mötesprotokollet utlovade förhandsmeddelandena om nordiska ministermöten skulle komma Nordiska rådet till handa samt att det vid Marienborgmötet 1966 enligt § 6 i mötesprotokollet överenskomna protokollutbytet mellan regeringarnas nordiska samarbetsorgan och Nordiska rådet med dess organ blev genomfört.

§ 8

Statsministrarna upplyste, att frågan om gemensamma regler för resandes rätt till tullfri införsel av sprit och tobak skulle upptagas till behandling vid ett finansministermöte våren 1968.

§ 9

Statsminister Erlander inbjöd de nordiska ländernas kontaktmän för nordiska frågor till ett andra kontaktmannaseminarium i Sverige sommaren 1968.

§ 10

Vad angår den fortsatta behandlingen av regeringsförslaget om representation för Färöarna i Nordiska rådet (Sak B 3) anmäldes, att statsministrarna diskuterat frågan på grundval av en av en ämbetsmannagrupp utarbetad rapport samt att de därvid enats om följande förslag:

»Det förelåg enighet om att de självstyrande områdena skulle tillförsäkras en tillfredsställande representation i Nordiska rådet.

Det förelåg också enighet om att det är angeläget att det vidare arbetet bedrivs tillsammans med rådet självt. Statsministrarna beslöt därför att föreslå rådets presidium att det vidare arbetet beträffande de självstyrande områdena bedrivs av en blandad regerings- och parlamentarikerkommitté. Kommittén borde bestå av representanter för de fem ländernas regeringar på ministernivå samt av rådets presidium.

Den danska regeringens förslag om Färöarnas representation ingår i det material som bildar grundvalen för kommitténs arbete. Kommittén borde bedriva sitt arbete så att förslag till en positiv lösning av frågan om möjligt föreligger vid rådets nästa session i Oslo i februari 1968.

Därest statsministrarnas förslag accepteras av presidiet, har svenska regeringen förklarat sig villig att kalla till ett första sammanträde i Stockholm hösten 1967.»

Efter överläggning anmälde presidiet att det accepterat att medverka i en kommitté rörande frågan om de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet på de av statsministrarna föreslagna villkoren.

§ 11

Mötesdeltagarna godkände en presskommuniké från mötet, vilken bifogas (Bilaga 9)¹.

Reykjavik den 8 oktober 1967

Gustaf Peirén

Ovanstående protokoll godkännes:

Bjarni Benedikts son

Sigurður Bjarnason

Per Borten

Trygve Bratteli

Tage Erlander

Leif Cassel

Jens Otto Krag

Poul Hartling

Rafael Paasio

Eino Sirén

¹ Se s. 2115—2116.

*TILLÄGG 5***Skrivelse från Oy. Yleisradio Ab. till Nordiska rådet angående
normer för berikligande i nordisk rundradio**

Med anledning härav får **Oy. Yleisradio Ab.** meddela att bolagets förvaltningsråd den 7 april 1967 beslutat att det särskilda organet skall bestå av följande personer: Såsom ordförande en av högsta domstolens president utnämnd medlem av högsta domstolen samt såsom medlemmar en representant utsedd av Finlands journalistförbund, en representant för ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbeten samt tvenne representanter utsedda av *Oy. Yleisradio Ab.*s förvaltningsråd, varav den ena är förvaltningsrådets ordförande.

Vi får härmed meddela att följande personer utsetts såsom medlemmar i förenämnda särskilda organ:

Justitierådet Lauri Takkunen, högsta domstolen, ordförande
Regeringsrådet Wäinö Häkkinen, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbeten
Jur. kand. Lars Bruun, Finlands journalistförbund
Partisekreterare Erkki Raatikainen, ordförande i **Oy. Yleisradio Ab.**s förvaltningsråd
Vicehäradshövding Matti Anderzén, **Oy. Yleisradio Ab.**s jurist.
Helsingfors den 11 november 1967

Oy. Yleisradio Ab.

L. H. Vennola

Helge Miettuncn

*TILLÄGG 6***Skrivelse från Scandinavian Airlines System till Nordiska rådet rörande
rabatter till handikappade vid resor i eller emellan de nordiska länderna**

De nugældende regler for rabatter til handicappede eller deres ledsager ved rejse på indenrigsruterne i Danmark, Norge og Sverige er til dels indført på et eksperimentbasis baseret enten på forhandlinger med de respektive landes organisationer eller det pågældende lands lov om hjælp til handicappede.

Den nugældende ordning omfatter i første række blinde, og spørgsmålet om at indføre ensartede regler for denne gruppe handicappede ved rejse inden for Danmark, Norge og Sverige og eventuelt at udvide rabatordningen til at omfatte andre grupper af handicappede, bliver for tiden studeret af SAS.

Med hensyn til trafik imellem de nordiske lande er prissætningen som bekendt reguleret af IATA (International Air Transport Association) og et forslag om at udvide ovennævnte indenrigs rabatform til også at gælde trafik imellem de nordiske lande skal forelægges og behandles på IATA's trafikkonferencer. Med hensyn til socialbetonede rabatter er det imidlertid vor erfaring, at forslag om at lade sådanne indenrigsrabatter også gælde i international trafik anses skabe et præjudikat som kan få alvorlige konsekvenser i international trafik og som sådan derfor afslås.

Vi skal afslutningsvis tillade os at foreslå, at Deres brev af 3. februar, 1967, ligeledes sendes til Styrelsen for Linjeflyg AB og Braathens S.A.F.E. A/S.

Stockholm, 17. april 1967

Scandinavian Airlines System

Karl Nilsson

Adm. direktör

TILLÄGG 1

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Föreningarna Nordens förbund angående granskning av läroböcker i samhällskunskap och historia

I olika sammanhang har från Nordiska rådets sida uppmärksammats att vissa läroböcker i samhällskunskap, som användes i den högre skolundervisningen, innehåller otillfredsställande eller ofullständiga uppgifter om nordiskt samarbete, Nordiska rådet och dess verksamhet och om nordiska förhållanden över huvud taget.

Inom rådets svenska sekretariat har granskats några av de läroböcker, som för närvarande användes i de svenska gymnasierna och på grundskolans högstadium i syfte att klarlägga på vad sålt dessa läroböcker redovisar nordiskt samarbete. Härvid har konstaterats, att uppgifterna om nordiskt samarbete ofta brister i nöjaktighet (större eller mindre fel förekommer) och att de i vissa fall är ofullständiga. Rådets svenska sekretariat har i skrivelse till statens läroboksnämnd påpekat dessa förhållanden. Sekretariatet har funnit det naturligt att inför en föreslående granskning av nya

eller reviderade läroböcker i ämnet samhällskunskap fästa läroboksnämndens uppmärksamhet på brister i några lärobokförfattares framställning om Nordiska rådet och dess arbete. Även skolöverstyrelsen och skolboksförläggarna i Sverige har fått del av nämnda skrivelse.

Det torde icke vara uteslutet att likartade brister i framställningar om Nordiska rådet och dess arbete kan återfinnas i motsvarande läroböcker åtminstone i några av övriga nordiska länder. Även om de brister i förevarande hänseende, vilka påpekats beträffande de svenska läroböckerna kan uppfattas som petitesseer, kvarstår dock att det kravet måste ställas på läroböcker, som vanligen skall ge information i starkt komprimerad form, att lämnade upplysningar är till alla delar korrekta.

Nordiska rådets presidium vill härmed anbefalla Föreningen Nordens förbund att låta de till förbundets nationella föreningar anknutna historiska facknämnderna upptaga denna fråga till behandling. Det vore värdefullt om vid granskningen av läroböcker i samhällskunskap och historia framställningarna om nordiskt samarbete i allmänhet och om Nordiska rådets verksamhet i synnerhet kunde uppmärksammas. Härigenom skulle strävandena att lämna skolungdomen tillfredsställande och så långt möjligt fullständig information i dessa frågor kunna tillgodoses.

För att underlätta facknämndernas granskning i ifrågavarande avseende bifogas här en broschyr på engelska, utgiven av Nordiska rådet och utdelad bl. a. på världsutställningen i Montreal. Den innehåller vissa grundläggande data ungefär motsvarande kursplanernas krav.

Rådets nationella sekretariat är härutöver beredda att vara facknämnderna behjälpliga i de avseenden, som kan önskas.

Skrivelsen överlämnas i sex exemplar med hemställan om vidarebefordran av ett exemplar till den historiska facknämnden i respektive land.

Reykjavik den 8 oktober 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Siren

TILLÄGG 8

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Föreningarna Nordens förlnmd angående nordisk kulturvecka i samhand med Nordiska rådets session

Nordiska rådets presidium har vid sina möten i Ebeltoft den 8 augusti 1967 och Reykjavik den 10 oktober 1967 diskuterat frågan om anordnande av en nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets session. Till grund för diskussionerna har legat bifogade promemoria (*se Tilläggsbilag*).

Då Nordiska rådet för närvarande saknar möjligheter att anordna en dylik kulturvecka, liar presidiet velat rikta Nordenförbundets uppmärksamhet på frågan. Presidiet vill hos förbundet efterhöra i vad mån förbundet är berett att taga på sig uppgiften att anordna en dylik vecka eller eljest medverka vid en sådant anordnande.

Stockholm den 19 oktober 1967

För Nordiska rådets presidium

Enligt uppdrag:

Gustaf Petrén

T ILL ÄGGSBI HANG

PM om nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets sessioner

Vid kulturutskottets möte den 17 juni 1967 framförde Folketingets formän Julius Bomholt tanken om att det borde undersökas, huruvida en nordisk kulturvecka omfattande olika konstarter inklusive brukskonst kunde anordnas i samband med den årliga råds-sessionen på den ort där sessionen hålles. Utskottet fann, att det ankom på presidiet att överväga frågan.

Huvudsyftet med en nordisk kulturvecka i samband med råds-sessionen bör vara att inför den stora allmänheten i det land där sessionen hålles visa upp olika yttringar av nordiskt kulturliv, gärna med tyngdpunkten på aktuella strömningar i de nordiska ländernas konstliv. En samlad nordisk kulturinsats på sessionsorten skulle för den stora allmänheten och de kulturellt livaktiga kretsarna i sessionslandet ge relief åt det arbete, som samtidigt pågår inom rådet. Omvänt skulle den publicitet råds-sessionen erhåller kunna utnyttjas för att fästa ytterligare uppmärksamhet vid evenemangen i samband med den nordiska kulturveckan.

För att reducera omkostnaderna och den organisatoriska bördan till det minsta möjliga bör verksamheten såvitt möjligt baseras på redan förefintliga organisationer och samarbetsorgan på kulturens område. Det är också skäl att söka intressera näringslivet för att aktivt medverka i arrangemangen. Bland samarbetsorgan som kan tänkas biträda må nämnas t. ex. Nordiska konstförbundet, Nordiska teaterunionen och Nordiska komponistförbundet. På litteratursidan bör författarorganisationerna, kritikerförbunden samt de större boklådorna vidtalas. Då rådets eget sekretariat under tiden före och under sessionen inte kan förutsättas påtaga sig några större extra uppgifter bör det undersökas om Föreningarna Norden kunde åla sig uppgiften att verka som koordinerande och verkställande organ för aktiviteter-

En förstärkt nordisk kulturinsats under rådsveckan kunde åstadkommas genom att dels samordna vissa även annars aktuella och planerade kultur-evenemang, dels särskilt anordna något kulturellt evenemang. Sålunda kunde öppnandet av en utställning av modern nordisk måleri- och bildhuggarkonst förläggas till kulturveckan. Premiären för ett nordiskt teatergästspel kunde infalla under rådsveckan. En konserterafton inom ramen för

det ordinarie konsertprogrammet skulle ägnas verk av nordiska kompositörer. En nordisk filmvecka skulle uppta filmer från de olika nordiska länderna. Radio och TV skulle förmedla nordiska programslag av olika slag. Boklådorna kunde i samråd med de ledande förslagen anordna särskilda nordiska bokutställningar och fönsterskyltningar, varvid Föreningarna Nordens bokkommittéer kunde medverka som arrangörer. Dagstidningarna kunde vidtala litteratur- och andra kritiker att i sina spalter belysa olika aktuella strömningar i de nordiska ländernas kulturliv.

På den mera merkantila sidan kunde de ledande varuhusen och designcentra anordna speciella utställningar, fönsterskyltningar och försäljningsveckor för nordisk brukskonst i vid mening. I detta sammanhang är det skäl att överväga om inte aktiviteten på denna front kunde utvidgas så att även vidare kretsar inom näringslivet kunde intresseras att presentera olika former av samarbete inom handel och industri.

Redan nu är rådsveckan programmässigt rätt ansträngd. De i sessionen deltagande kan inte förutsättas medverka i alltför många av de olika aktiviteterna under kulturveckan. Det bör dock vara möjligt att reservera exempelvis en afton i början av sessionen för en solenn högtidlighet med varierande kulturprogram, vid vilken den nordiska kulturveckan officiellt skulle öppnas. Detta kunde också ske i samband med öppnandet av en konstatställning, en teaterpremiär eller en konsert. I samband med denna högtidlighet kunde Nordiska rådets litteraturpris och musikpris utdelas, varvid den hittills svårlösta frågan om prisutdelningens inramning funne sin naturliga lösning.

Helsingfors den 17 juli 1967

Håkan Branders

TILLÄGG 9

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige angående det nordiska lagstiftningssamarbetet

Under hela sin verksamhetstid har Nordiska radet ägnat utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet intresse och uppmärksamhet, särskilt utvecklingen av själva samarbetsförfarandena. Vid rådets fjärde session 1956 antogs en rekommendation (nr 11/1956) till regeringarna, syftande till att effektivisera samarbetet. Rekommendationen, vilken slutbehandlades av rådet 1957, har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i,

at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter, samt i, at samarbejdet ved lovforberedelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fællesresultat af lovgivningsarbejdet.

Vid nordiska justitieministermölet den 19 april 1956 fastslog ministrarna, att enighet förelåg mellan regeringarna om att såvitt möjligt följa de av rådet i rekommendationen uppdragna riktlinjerna. I meddelanden till 1957 års session betygade också Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar var för sig sin villighet all följa de anvisade riktlinjerna. Efter påpekande i ett medlemsförslag lill rådet att det i åtskilliga fall brustit då det gällt alt följa den i rekommendationen anvisade ordningen, upptogs frågan ånyo i rådet. Sedan kontaktmän för nordiskt lagstiftningssamarbete tillsatts i justitiedepartementen/ministerierna, kunde frågan avskrivas.

Lagstiftningssamarbetet har därefter i allmänhet fungerat tillfredsställande under senare år. Icke minst samarbetet mellan justitiedepartementen/ministerierna har varit både intensivt och effektivt. Speciella svårigheter kan emellertid uppslå i de fall, då en lagfråga tillhör skilda departement/ministerier i olika länder. Nordiska rådets presidium har av rådets juridiska utskott fått sin uppmärksamhet riktad på ett sådant aktuellt fall, då samarbetet tyvärr ej följt den i rekommendationen angivna ordningen, som tidigare accepterats av regeringarna.

I det aktuella fallet har samarbete ej kommit till stånd på del ministeriella stadium, som inträffar efter det att kommittéerna avslutat sitt arbete och innan förslag förelägges parlamenten. Vid dessa överläggningar mellan ministerier och departement brukar i allmänhet åtskilliga olikheter mellan nationella lagförslag kunna avlägsnas. 5 förevarande fall kan lagförslagen beräknas bli slutgiltigt antagna av parlamentet i ett land, innan i övriga länder regeringarna ännu hunnit ta ståndpunkt iill saken.

Nordiska rådets presidium vill framhålla nödvändigheten av att former finnes för lagstiftningssamarbetet även i de fall, då hithörande frågor handläggs i skilda departement i olika länder. Måhända kan spørsmålet komma all upptagas av den kommitté, som, enligt beslut vid de gemensamma överläggningarna mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas statsministrar i Reykjavik den 7—8 oktober 1967, skall tillsättas med uppgift att genomgå de hittillsvarande erfarenheterna av Nordiska rådets verksamhet och av övriga former för nordiskt samarbete samt all framlägga de eventuella förslag lill ändringar i rådets stadga och arbetsordning, varlill en sådan genomgång kan ge anledning. Emellertid bör enligt presidiets mening i avvaktan på alt den nämnda kommittén kommer fram lill förslag i ämnet, regeringarna söka ordna lagstiftningssamarbetet så all samverkan

2154

Dokument 1: Tillägg 10

på det departementala (ministeriella) stadiet tryggas, även när ett lagstiftningsämne skär över de departementala (ministeriella) gränserna.

Stockholm den 6 november 1967

För Nordiska rådets presidium

Eino Siren

TILLÄGG 10

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige angående sakkunniga på transportpolitikkens

område för rådets trafikutskott

Nordisk Råd's trafikudvalg har på møde den 27. oktober 1967 drøftet, hvorledes udvalget mest hensigtsmæssigt kunne tilrettelægge sig videre arbejde med Sag A 2/t om en fælles nordisk transportpolitik og A 2 T/t om retningslinier for nordisk transportpolitik.

Der var i udvalget almindelig enighed om, at der efter Danmarks, Norges og Sveriges anmodninger om forhandling med det europæiske fællesmarked med henblik på tilslutning til dette, foreligger en ny situation, og at de nordiske lande også ved samarbejdet på transportpolitikens område må tage hensyn til denne situation.

Udvalget fandt det ønskeligt, at der til brug ved de fremtidige drøftelser blev udarbejdet en oversigt over den i Romtraktaten opstillede målsætning på transportpolitikens område med oplysninger om, dels i hvilken udstrækning EEC-landene har bragt deres lovgivning i overensstemmelse med målsætningen, og dels hvilke ændringer en tilslutning af de nordiske lande ville nødvendiggøre i disse landes lovgivning. En sådan oversigt ville efter udvalgets opfattelse bedst kunne udarbejdes af embedsmænd fra trafikministerierne, og udvalget fandt det endvidere ønskeligt, at disse embedsmænd, foruden at udarbejde den nævnte oversigt, kunne bistå som sagkyndige for udvalget under den videre behandling af de to nævnte sager.

I denne anledning skal Nordisk Råd's præsidium — i overensstemmelse med udvalgets ønske herom — herved tillade sig at anmode regeringerne om, at der må blive udpeget embedsmænd, der som sagkyndige kan bistå trafikudvalget under det videre arbejde med de foreliggende forslag om nor-

disk samarbejde på transportpolitikens område.

København, den 19. december 1967

For Nordiska Rådets præsidium
Eino Siren

Rapport

från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (1966)

(Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» 1966 med Rilaga, se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2230—223'i.)

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över rapporten

Till kulturutskottet liar hänvisats rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» avseende 1966. Utskottet liar handlagt rapporten vid möten den 5 april, den 17 juni samt den 28 och 29 oktober 1967. Utskottet får i ärendet avgiva följande betänkande.

Under den i anledning av rapporten inom utskottet förda diskussionen berördes bl. a. frågorna om möjligheterna för en ökad spridning av tidskriften särskilt inom förvaltningen samt om det kulturella stoffet i tidskriften. Med avseende å dessa frågor vill utskottet hänvisa till de synpunkter utskottet framförde i sitt betänkande över rapporten angående tidskriftens verksamhet under år 1960¹.

De inom utskottet närvarande medlemmarna av redaktionskommittén för Nordisk Kontakt underströk behovet av bättre kontakter mellan redaktionskommittén och tidskriftens redaktörer. Hittills har dessa kontakter inskränkt sig till ett under rådssessionen hållet kort gemensamt möte mellan redaktionskommittén och redaktörerna samt redaktörernas årliga sommarinarmöte, vid vilket värdlandets medlem i redaktionskommittén närvarit. Dessa kontakter kunde ej betraktas som tillfredsställande med tanke på de talrika frågor rörande tidskriftens verksamhet som vore förtjänta av att dryftas gemensamt av redaktionskommittén och redaktörerna. Utskottet har med anledning härav beslutat utlala, alt det vore önskvärt alt till skapa en ordning, enligt vilken redaktionskommittén och redaktörerna en gång om året kunde sammankomma till ett gemensamt möte, vid vilket olika frågor sammanhängande med Nordisk Kontakts verksamhet, såsom tidskriftens innehåll, anskaffning av bidrag, redigering, spridning m. m. kunde ägnas allvarligt övervägande.

¹ Se 14:e sess., s. 1755—1759.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger rapporten till handlingarna.

København den 29 oktober 1967

Georg Backlund

Folke Björkman

Poul Hartling

Knud Hertling

Olav Hordvik

ölafur Johannesson

Förman

Håkon Johnsen

A. C. Normann

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Sylvi Siltanen

Fridolf Thapper

Rapport

från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Nordiska rådet utsåg vid sin femtonde session i Helsingfors den 1 april 1967 till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» följande personer:

Danmark:

Folketingsmedlemmarna Lies Groes och Poul Møller.

Finland:

Riksdagsledamöterna Georg Racklund och V. J. Sukselainen.

Island:

Altingsmedlemmarna Sigurður Ingimundarson och Matthias Á Mathiesen.

Norge:

Slortingsmedlemmarna Håkon Johnsen och Berte Rognerud.

Sverige:

Riksdagsledamöterna Birger Andersson och Ingrid Segerstedt Wiberg.

Medlemmarna i kommittén har ansett del dem lämnade uppdraget gälla till dess nytt avtal förrättas under Nordiska rådets sextonde session år 1968. Kommitténs förman har varit Birger Andersson.

Kommittén har sammanträtt den 2 februari 1966 i Köpenhamn. Nästkommande sammanträde är avsett att äga rum i Oslo den 21 februari 1968 i samband med rådets sextonde session därstädes.

Såsom redaktionssekreterare och ansvarig utgivare har inom redaktionen fungerat redaktören Ivar Arnö, Stockholm. Nalionalredaktörerna har liksom föregående år varit för Danmark redaktören Carl Kauffeldt, för Finland redaktören Harry Elg, för Island redaktören Björn Johannsson och redaktören Magniis Thordarson, för Norge redaktören Oddvar Hellerud och för Sverige redaktören Åke Malmström.

Redaktörerna har 21 och 22 augusti avhållit ett sammanträde i Aalborg. Därvid genomgicks en rad frågor rörande tidskriftens redigering m. m.

De svenska medlemmarna av Redaktionskommittén har enligt Redaktionskommitténs bestämmande utövat den närmare tillsynen med tidskriftens redigering och utvidgning. Prenumerationspriset har under år 1967 varit 12 svenska kronor (motsvarande belopp i övriga valutor).

Nedanstående av de svenska medlemmarna utarbetade förslag till budget för år 1968 kommer att föreläggas Redaktionskommittén vid ovannämnda möte den 21 februari 1968. Förslaget är baserat på en utgivningstäthet av

15 nummer per år, ettvarvt om 64 sidor med en upplaga av 4 000 exemplar (beloppen i svenska kronor). Kostnadsfördyringarna beror huvudsakligen på ökade tryckningskostnader.

UTGIFTER

arvode	6 000	6 000: —
REDAKTIONSKOSTNADER:		
och tecknararvoden	6 800	6 775: —
isning	3 500	3 456: —
ingar	5 400	5 305: 86
nål m. m.	1 800	1 800: —
NGSKOSTNADER:		
av 15 nummer	73 500	70 623: —
v 15 nummer	9 200	8 780: 65
	8 600	8 205: 49

Redaktionskommitténs medlemmar har varit verksamma för att anskaffa bidrag till ledarspalten och har även själva i viss utsträckning medverkat i denna del av tidskriften, över huvud har eftersträvat att genom läsvärda ledande artiklar förhöja det allmänna intresset för tidskriften.

Till revisorer för tidskriften valde rådet riksdagsledamöterna Sven Sundin och Folke Björkman, Sverige, samt till revisorssuppleant riksdagsledamot Sigrid Ekendahl. Björkman och Sundin har företagit revision av tidskriften för år 1967. Beträffande den ekonomiska förvaltningen under nämnda år får Redaktionskommittén hänvisa till bifogade av revisorerna avgivna revisionsberättelse (*Tillägg*).

Stockholm den 6 februari 1968

På Redaktionskommitténs vägnar:

Birger Andersson

Förman

TILLÄGG

Revisionsberättelse om »Nordisk Kontakt» för 1967

Undertecknade, som av Nordiska rådet utsetts att granska »Nordisk Kontakts» räkenskaper, får härmed avge följande berättelse beträffande den av oss företagna revisionen avseende år 1967.

Under år 1967 utkom 15 nummer av tidskriften. Den har i likhet med föregående år tryckts hos Svenska reproduktionsaktiebolaget enligt upprättat kontrakt samt bokbinderibehandlats och distribuerats av M. F. Åkerdahl bokbinderiaktiebolag, båda i Stockholm. Samtliga nummer har tryckts i 4 000 exemplar utom nummer 11 som trycktes i 4 200 exemplar. 1 nummer har innehållit 56 sidor, 1 nummer 60 sidor, 8 nummer 64 sidor, 3 nummer 68 sidor och 2 nummer 72 sidor. Upplagan, exklusive prenumeranter, har fördelats mellan länderna på följande sätt: till Danmark 994 ex., Finland 575 ex., Island 196 ex., Norge 754 ex. och till Sverige 913 ex.

Till privatpersoner, bibliotek och institutioner i utomnordiska länder har gratis utgått 64 ex. Prenumeranternas antal var sammanlagt 472, en ökning med 67 ex. jämfört med 1966, fördelade på 112 postprenumeranter och 360 direktprenumeranter. Av direktprenumeranterna fördelade sig 19 på Danmark, 41 på Finland, 1 på Island, 14 på Norge, 254 på Sverige och 31 på utomnordiska länder. Hos Nordiska rådets svenska sekretariat kvarligger ca 30 ex. per nummer för efterbeställningar, reklamationer och propaga-
andaändamål.

Under året influtna inkomster, vilka redovisats till Nordiska rådets svenska sekretariat, har uppgått till 4 439 kronor och 23 öre. Summan avser betalning för prenumeration för 1964, kr 8:—, prenumeration för 1966, kr 77:70, prenumeration för 1967, kr 4 100:41, prenumeration för 1968, kr 143: 20, för 54 st försålda lösnummer kr 57: 50 och för porto kr 52: 42.

De sammanlagda utgifterna har under kalenderåret 1967 uppgått till kr 171 348: 56, vilket efter avdrag för influtna intäkter, kr 4 439: 23, lämnar ett nettounderskott på kr 166 909:33, som har fördelats på de olika länderna på följande sätt:

Danmark	20 %	av underskottet	sv.kr.	33 381: 87
Finland	20 %	»	»	33 381: 87
Island	5 %	»	»	8 345: 46
Norge	20 %	»	»	33 381: 87
Sverige	35 %	»	»	58 418: 26
				<hr/>
				sv.kr. 166 909: 33

Den totala genomsnittskostnaden, netto, per nummer har uppgått till kr 11 127: 29 eller uttryckt i kostnad per exemplar till c:a 2: 77.

I övrigt hänvisas till bilagda tablå (*se Bihang*).

De utgifter, som betalats av Nordiska rådets svenska sekretariat, har granskats enligt samma regler som tillämpas beträffande övriga för riksdagen och dess verk anvisade medel.

Det budgeterade underskottet för 1967 beräknades till kr 169 950:— under det att det verkliga underskottet kom att lyda på kr 166 909: 33.

Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» har sammanträtt den 1 april 1967 i Helsingfors och nationalredaktörerna den 21 och 22 augusti 1967 i Aalborg.

Revisionen av räkenskaperna har inte givit anledning till någon erinran från revisorernas sida.

Stockholm den 7 februari 1968

Folke Björkman Sven Sundin

BIHANG

Utgifter och intäkter för »Nordisk Kontakt» under 1967 och doras fördelning (sv. kr.)

1. REDAKTÖRSARYODEN

Danmark:

Finland:

f. mk 6 707: 40 kurs per
19/12 1967 123: 30) 8 270:

Island:

isl. kr 50 400: — kurs per
19/12 1967 9: 16) 4 616:

2. ÖVRIGA

REDAKTIONSKOSTNADER

tingar
romål

	60: —
	<hr/>
	226: 75
	406: 64
	1 367: 13
	1 893: 56
	1 673: 51
	Summa kostna-
ter	4 329: 31
	57: 50
	52: 42
	<hr/>
	Brist att förde-
	Bristen 166 909: 33
er	fördelas sålunda
: 58	20 % 33 381: 87
: 86	20 % 33 381: 87

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över rapporten**

Till kulturutskottet har hänvisats Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt». Utskottet har behandlat rapporten vid sammanträde den 20 februari 1968.

Vid behandlingen i utskottet har deltagit undervisningsminister Helge Larsen, Danmark, undervisningsminister R. H. Oittinen, Finland, samt kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik, Norge.

Utskottet har tagit del av rapporten och föreslår,

att rådet lägger rapporten till handlingarna.

Oslo den 20 februari 1968

K. B. Andersen

Georg Backlund

Jens Bilgrav-Nielsen

Folke Björkman

Niels Eriksen

Olav Hordvik

Ólafur Johannesson

Håkon Johnsen

Tyyne Paasivuori

Förman

Dagmar Ranmark

Berte Rognerud

Kerttu Saalasti

Fridolf Thapper

Rapport

om det nordiska samarbetet under 1967

Berättelsen, som avser att ge en översikt över viktigare resultat av det nordiska samarbetet under 1967, har sammanställts på grundval av de rapporter som lämnats av ministerier, departement och vissa myndigheter i de nordiska länderna. På somliga punkter har materialet kompletterats med upplysningar, hämtade ur meddelanden som avgivits av regeringarna i anledning av Nordiska rådets tidigare rekommendationer eller ur berättelser som avlämnats till Nordiska rådet av skilda samarbetsorgan eller institutioner. Motsvarande rapporter om det nordiska samarbetet har sammanställts år 1966 och 1967.

Samarbete inom lagstiftningen

Medborgarskap

Genom lagändring den 1 december 1967 har reglerna i Finland beträffande utländsk kvinnas förvärv av medborgarskap på grund av äktenskap bragts i överensstämmelse med övriga nordiska länders bestämmelser i detta avseende. Lagändringen träder i kraft den 1 juli 1968.

Revidering av sjölagarna

De i föregående årsrapport omnämnda ändringarna i de nordiska sjölagarnas bestämmelser om fartygs befälhavare, haveri, skeppsböcker och sjöförklaring m. m. har trätt i kraft den 1 juli 1967.

Luftfartslagstiftning

De i samma rapport omnämnda ändringarna i den nordiska luftfartslag som föranletts av tillträdet till Guadalajara- och Tokioöverenskommelserna har trätt i kraft den 1 april 1967.

Patentlagstiftning

På grundval av det förslag till nordisk patentlagstiftning som lagts fram av samarbetande nordiska kommittéer (NU 1963: 6) har förslag till ny enhetlig patentlagstiftning förelagts respektive folkrepresentation i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Lagförslagen har antagits i samtliga länder under hösten 1967. Med undantag för bestämmelserna i 3. kap. om nordisk patentansökan har lagarna trätt i kraft den 1 januari 1968. Sistnämnda bestämmelser avses träda i kraft efter särskilda överenskommelser.

Strafflagsiftning

Sedan den 1 juli 1967 gäller i Danmark nya regler för straffrättslig preskription vilka bygger på den nordiska straffrättskommitténs förslag. Härigenom har större överensstämmelse åstadkommits med motsvarande bestämmelser i Norge och Sverige.

Samma dag trädde i Danmark i kraft en lag om utlämning för brott, vilken utarbetats bl. a. mot bakgrund av i Finland, Norge och Sverige gällande lagar om utlämning för brott till icke-nordiskt land.

Internationell familjerätt

I Finland har som resultat av det nordiska samarbetet beträffande domsätt i äktenskapsmål antagits en lag den 28 april 1967 om ändring av lagen om vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur. Ändringarna rör domsrätt, tillämplig lag och erkännande av utländska beslut i äktenskapsmål.

Samarbete inom undervisning, forskning och kultur*Nordiska kulturfonden*

Överenskommelsen om Nordiska kulturfonden, som den 30 juni 1967 hade ratificerats av samtliga länder, trädde i kraft den 1 januari samma år genom en särskild bestämmelse. Under 1967 tillfördes fonden ett belopp av 3 milj. danska kronor.

Institutet för asienforskning

Centralinstitutet för nordisk asienforskning i Köpenhamn inledde sin verksamhet under våren 1967. Institutet har till uppgift att i de nordiska länderna främja forskning och undervisning om Asien. Personalen utgöres för närvarande av fyra vetenskapliga medarbetare och två övriga medhjälpare.

Internationell politik

Den nordiska samarbetskommittén för internationell politik har under våren 1967 påbörjat sin verksamhet. Kommittén har till uppgift att främja forskningen inom internationell politik med speciell inriktning på freds- och konfliktforskning. Sedan den 1 mars 1967 har kommittén en heltidsanställd sekreterare.

Undervisning av finskspråkiga i Sverige

Ett finsk-svenskt samarbetsorgan, »Finsk-svenska utbildningsrådet», inrättades i juni 1967 med uppgift att söka underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem (*se härom meddelande ang. rekommendation nr 27/1967*).

Nordiskt restaureringscentrum i Florens

De nordiska länderna har ingått en överenskommelse om en gemensam aktion för att rädda konstföremål m. m. som skadades vid översvämningskatastrofen i Florens i november 1966. Enligt överenskommelsen skall under en tid av tre år sex konservatorer fortlöpande vara verksamma med restaureringsarbeten i Florens och därvid slå till de italienska museimyndigheternas förfogande. Verksamheten, som inleddes under sommaren 1967, har finansierats genom statliga bidrag saint till en del genom privata insamlingar.

Bidrag till Föreningarna Norden

Föreningarna Norden i Finland, Island, Norge och Sverige har under en följd av år erhållit statliga bidrag för sin verksamhet. Sedan budgetåret 1967/68 utgår sådant bidrag även till Föreningen Norden i Danmark. Bidragen till Föreningarna Norden i de övriga länderna har under 1967 väsentligt höjts.

Gemensam arbetsmarknad

Gemensam arbetsmarknad för tandläkare

Sedan samtliga ratifikationsinstrument deponerats har överenskommelsen den 16 december 1966 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en gemensam arbetsmarknad för tandläkare trätt i kraft den 2 november 1967. Enligt överenskommelsen skall medborgare i de fyra länderna som erhållit legitimation som tandläkare i något av dessa länder också ha rätt till tandläkarlegitimation i de övriga länderna.

Socialpolitiskt samarbete

Sjukförsäkring

Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige undertecknade den 24 februari 1967 en ny överenskommelse om överflyttning av sjukhjälpförsäkrade och om sjukhjälp under tillfällig vistelse. Genom överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 april 1967, kommer även Finland med i detta samarbete.

Pensionsfrågor

De nordiska länderna undertecknade den 2 februari 1967 en överenskommelse om ändring i konventionen den 15 september 1955 om social trygghet. Ändringen tar sikte på pensioneringen och liar till en del föränletts av den norska pensionsreformen. Bland annat liar väntetiden för rätt till pension vid flyttning till annat nordiskt land sänkts från fem till Ire år. Överenskommelsen trädde i kraft med verkan från den 1 januari 1967.

Samarbete inom kommunikationsväsendet

Skydd mot oljeföroreningar

Den 8 december 1967 undertecknades en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete i fråga om kontroll av efterlevnaden av bestämmelser till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja.

Skandinaviska Inftfartsavtal

Skandinaviska bilaterala luffartsavtal eller -överenskommelser har under år 1967 ingåtts med Afghanistan, Kongo (Brazzaville), Malaysia och Sovjetunionen.

Färje förbindelser

En ny godsfärjeled som förkortar järnvägstransporterna mellan Sverige och södra Finland öppnades i mars 1967 mellan Stockholm och Nådcndal. Den tidigare överenskomna enhetstariffen (NET) för vagnlastgodstrafik tillämpas såväl på denna led som i trafiken över Torneå-Haparanda.

Deccakedjan

Deccakedjan för Skagerack och Väneren (se *Nordisk Råd, l'i sess., s. 1795*) med stationer i Norge och Sverige invigdes den 2 juni 1967.

Tullavgifter för motorfordon

Genom en ändring den 17 november 1967 av den danska lullagen får under vissa förhållanden utanför Danmark registrerade motorfordon tullfritt införas och brukas i Danmark. Genom lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 1968, har en närmare överensstämmelse uppnåtts med motsvarande bestämmelser i Finland, Norge och Sverige.

Samarbete inom fiske oeli jordbruk

Fisket i Skagerack och Kattegatt

a. Den i föregående årsrapport omnämnda överenskommelsen den 19 december 1966 mellan Danmark, Norge och Sverige om tillgång till fisket i Skagerack och norra Kattegatt har sedan den ratificerats av de tre länderna trätt i kraft den 7 augusti 1967.

b. Den 5 april 1967 undertecknades en överenskommelse mellan Norge och Sverige angående avgränsningen av de båda ländernas fiskeområden i nordöstra Skagerack, överenskommelsen, som trädde i kraft den 29 juni 1967, gör det möjligt för de båda länderna att i samförstånd avgränsa sina fiskezoner i samband med utflyttningen av fiskegränserna till 12 sjömil i Skagerack.

Samtidigt med överenskommelsen försattes också en norsk-svensk deklaration i kraft, i vilken begränsningslinjer fastställes för en eventuell framtida utflyttning av de båda ländernas territorialgränser i nordöstra Skagerack.

Landning av fisk i Danmark

Vid överläggningar i Köpenhamn den 30 oktober 1967 nåddes enighet om ett tillägg till överenskommelsen mellan Danmark och Sverige om villkoren för svenska direktiandningar av fisk i Danmark (*se Nordisk Råd, 1' sess., s. 1794*).

Fisket vid östgrönland

Danmark och Norge undertecknade den 20 april 1967 en överenskommelse om fisket vid östgrönland.

Import av kött

Den 13 mars 1967 undertecknades i Stockholm en överenskommelse mellan Danmark och Sverige rörande import av nötkött till Sverige.

Ekonomiskt och handelspolitiskt samarbete

Gemensamt uppträdande i Kennedy förhandlingarna

Danmark, Finland, Norge och Sverige enades i november 1966 om att uppträda genom en gemensam förhandlingsdelegation i Kennedyrondens slutskede (*se Nordiska rådet, lö:e sess., s. 2240*). Viktigare nordiska exportvaror såsom jordbruksprodukter, fisk, Iräfförädlingsprodukter, järn, slål och andra metaller hade undanlagits från de erbjudanden om tullsänkning som presenterades av några av Nordens viktigare handelspartners. Detta gällde framför allt i fråga om EEC, som kom att framstå som den viktigaste motparten under förhandlingarna. För att bättre kunna hävda de nordiska intressena och för att uppnå en bättre balans mellan de nordiska erbjudandena (anbudena) om tullsänkning och de fördelar, som kunde uppnås i förhållande till andra länder, förelåg ett behov av samordning från nordisk sida i fråga om förberedelser och förhandlingstaktik.

För Nordens del medför den som ett slutresultat av Kennedyförhandlingarna inom GATT träffade överenskommelsen av den 30 juni 1967 betydligt förbättrade exportmöjligheter på industrivaruområdet. Tullsänkningarna på de viktigaste marknaderna beräknas uppgå till omkring 35 procent. De mest omfattande tullsänkningarna har skett i fråga om verkstadsprodukter, men även i fråga om papper och pappersmassa, järn, stål samt kemiska produkter medför förhandlingarna betydande tullsänkning. Däremot har mer begränsade resultat uppnåtts inom jordbruks- och fiskesektorn. Mellan Danmark och EEC har dock ingåtts två avtal om lättnader i importavgifter beträffande slaktdjur och vissa mejeriprodukter (*Sak C 5/e*).

Kreditavtal

Mellan de nordiska riksbankerna har med verkan från den 1 september 1967 ingåtts ett nytt swap-avtal som avlöser swap-avtalet av den 20 mars 1962. De viktigaste förändringarna består i att kreditbeloppen fördubblats från 100 till 200 milj. svenska kronor samt för Islands del från 10 till 20 milj. svenska kronor. En närmare redogörelse härför ingår i berättelsen från ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (*Sak C 5/e*).

Konsulärt samarbete

År 1966 inleddes ett konsulärt samarbete genom att likalydande instruktioner av utrikesdepartementen utsändes till samtliga nordiska konsulära representationer, såväl lönade som olönade (*se Nordiska rådet, 15:e sess., s. 2240*). Från detta samarbete undantogs tills vidare sjöfarts- och handelsfrå-

gor. Under 1967 har kompletterande instruktioner utsänts avseende konsu-
lärt samarbete även på sjöfartens område varom hänvisas till meddelande
om rekommendation nr 24/1967.

Samarbete om mässor och utställningar

Nordiska paviljonger anordnades vid världsutställningen i Montreal
»Expo 67» den 28 april—den 27 oktober och vid Nairobi Show i Kenya i sep-
tember 1967.

Ett antal nordiska veckokampanjer har bedrivits i större varuhus, främst
i Förenta staterna, Kanada och Japan.

Inom ramen för Scandinavian Design Cavalcade anordnades i oktober
1967 i Köpenhamn ett flertal nordiska utställningar, kurser och möten om
skandinavisk brukskonst och formgivning.

FN- ocli u-landssamarbete

Deltagande i FX:s fredsbevarande aktioner

Samarbetet mellan försvarsministrarna i Danmark, Finland, Norge och
Sverige samt mellan de militära myndigheterna i respektive länder i fråga
om deltagande i FN:s fredsbevarande aktioner har fortsatt under 1967. Den
gemensamma utbildningen av viss personal för tjänstgöring i FN:s militära
staber eller för tjänst som FN-observatörer har under 1967 utvidgats till att
omfatta även utbildning av officerare för transportledningstjänst. En sådan
kurs ägde rum i Stavanger i oktober 1967.

Administration av nordiska bistandsprojekt

Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklings-
länderna har vid möte i Stockholm den 19 december 1967 godkänt riktlin-
jer för administrationen av gemensamma bistandsprojekt i utvecklingslän-
derna. Riktlinjerna avses efter vederbörligt godkännande av de berörda
nordiska länderna träda i kraft den 1 april 1968.

Bistandsprojekt i Kenya

í augusti 1967 undertecknades i Nairobi ett avtal mellan å ena sidan
Kenya, å andra sidan Danmark, Finland, Norge och Sverige om ett nordiskt
bistandsprojekt i Kenya på kooperationens område. Avtalet löper på fem år
och omfattar bistånd till ett totalt belopp av 43,5 milj. danska kronor (*se
meddelande om rekommendation nr 3/1961*).

Nordiskt bistånd i Tanzania

Det nordiska projektet i Kibaha i Tanzania är nu så gott som fullbordat. En förlängning av avtalet mellan de nordiska länderna och Tanzania från och med den 1 januari 1968 till och med den 31 december 1969 paraferades den 12 juli 1967. Enligt förlängningsavtalet förpliktar sig Tanzania att från och med den 1 januari 1970 överta det finansiella och administrativa ansvaret för projektet. Förhandlingar har vidare inletts om ett nytt nordiskt projekt (*se meddelande om rekommendation nr 3/1961*).

Stockholm den 5 februari 1968

2171

2172

BESLUT

Rekommendationer

- Nr 1. Inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning.*
- Nr 2. Jakt- och fridlysningsbestämmelser.*
- Nr 3. Jakt- och fridlysningsstider.*
- Nr 4. Upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande.*
- Nr 5. Specialiserad fackutbildning för isländsk ungdom.*
- Nr 6. Yrkeslärarutbildning.*
- Nr 7. Nordisk yrkesklassificering.*
- Nr 8. Utbyte av förvaltningstjänstemän.*
- Nr 9. Utbyggnad av transittrafiken över Trondheim.*
- Nr 10. Flygförbindelse Östersund—Trondheim.*
- Nr 11. Statistiskt samarbete.*
- Nr 12. Posttaxor m. m.*
- Nr 13. Samarbete mellan forskningsråden.*
- Nr 14. Skattevetenskapligt samarbete.*
- Nr 15. Nordisk integrationsforskning.*
- Nr 16. Sjukvårdssamarbete i Tornedalen.*
- Nr 17. Nordisk vittnesplikt.*
- Nr 18. Arbetstagares uppfinningar.*
- Nr 19. Personskador vållade av interner m. m.*
- Nr 20. Åtgärder mot illegal narkotikainförsel.*
- Nr 21. Ekonomiskt samarbete.*
- Nr 22. Storflijgptats på Saltholm och en fast förbindelse över Öresund.*
- Nr 23. Samarbete om standardisering.*
- Nr 24. Samarbete beträffande beskattningens utformning.*
- Nr 25. Samarbete vid anskaffande av järnvägsvagnar.*
- Nr 26. Fritidsfiske.*
- Nr 27. Gemensam trafiklagstiftning.*
- Nr 28. Ibero-amerikanskt institut.*
- Nr 29. Parasitologisk forskning.*
- Nr 30. Vulkanologiskt institut i Island.*
- Nr 31. Revision av den internationella oljeskyddskonventionen.*
- Nr 32. Träskyddsforskning.*
- Nr 33. Sameinstitut.*
- Nr 34. Nordiska rådets musikpris.*
- Nr 35. Gemensam resebyrålagstiftning.*
- Nr 36. Modernisering av matematikundervisningen.*
- Nr 37. Världsutställningen i Osaka.*
- Nr 38. Justering av Nordiska kulturfondens kapitalbelopp.*

2174

REKOMMENDATION nr 1/1968

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 106 T/j) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert af landene.

De 58 medlemmar, som röstade för

Andersen, K. 13., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Bjarnason, Sigurdur, Island
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Geijer, Arne, Sverige
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
I I ara, Erkki, Finland
Holmberg, Yngve, Sverige
Honkonen, Kuuno, Finland
Hordvik, Olav, Norge

rekommendationen, var:

Jensen, Jørgen, Danmark
Johannessen, Martha, Norge
Johannesson, Ólafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Johnsen, Håkon, Norge
Korvald, Lars, Norge
Krag, Jens Otto, Danmark
Laaksonen, Mikko, Finland
Lahtela, Olavi, Finland
Larsson, Lars, Sverige
I.eiro, Lars, Norge
Leivo-Iarsson, Tyyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias Ä., Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Gerda, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Ohlin, Bertil, Sverige
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige

2175
Rekommendation nr 1

Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berie, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuiire, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Stikselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, H. C., Danmark

Oslo den 19 februari 1968

Svann Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *jakt- och fridlysningsbestämmelser*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 106 T/j) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de gældende bestemmelser om jagt og fredning af dyr og fugle, i det omfang dette ikke allerede er sket, indrettes i overensstemmelse med følgende principielle grundsætninger:

a. at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som skadelige, som et minimum bør fredes i vngletiden,

b. at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fugleart må udryddes totalt, og at der derfor bør træffes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden,

c. at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d. at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nichen, Jens, Danmark
Bjarnason, Sigurður, Island
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark

Cassel, Leif, Sverige
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Geijer, Arne, Sverige

<i>Gustafsson, Einar, Sverige</i>	<i>Möller Warmedal, Johan, Norge</i>
<i>Gärde Widemar, Ingrid, Sverige</i>	<i>Ohlin, Bertil, Sverige</i>
<i>Hara, Erkki, Finland</i>	<i>Philip, Grethe, Danmark</i>
<i>Holmberg, Yngve, Sverige</i>	<i>Ranmark, Dagmar, Sverige</i>
<i>Honkonen, Kuuno, Finland</i>	<i>Rihtniemi, Juha, Finland</i>
<i>Hordvik, Olav, Norge</i>	<i>Rognerud, Berte, Norge</i>
<i>Jensen, Jørgen, Danmark</i>	<i>Räsänen, Pauli, Finland</i>
<i>Johannessen, Martha, Norge</i>	<i>Røiseland, Bent, Norge</i>
<i>Johannesson, ölafur, Island</i>	<i>Saalasti, Kerttu, Finland</i>
<i>Johansson, Tage, Sverige</i>	<i>Salo, Tuure, Finland</i>
<i>Johnsen, Håkon, Norge</i>	<i>Salvesen, Salve, Norge</i>
<i>Korvald, Lars, Norge</i>	<i>Samuelsberg, Harald, Norge</i>
<i>Krag, Jens Otto, Danmark</i>	<i>Savela, Veikko, Finland</i>
<i>Laaksonen, Mikko, Finland</i>	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige</i>
<i>Lahtela, Olavi, Finland</i>	<i>Sirén, Eino, Finland</i>
<i>Larsson, Lars, Sverige</i>	<i>Skoglund, Gösta, Sverige</i>
<i>Leiro, Lars, Norge</i>	<i>Skijtte, Karl, Danmark</i>
<i>I.eivo-Larsson, Tgync, Finland</i>	<i>Stray, Svann, Norge</i>
<i>Løbak, Harald, Norge</i>	<i>Sukselainen, V. J., Finland</i>
<i>Mathiesen, Matthias Å., Island</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Mellqvist, Sven, Sverige</i>	<i>Thapper, Fridolf, Sverige</i>
<i>Möller, Gerda, Danmark</i>	<i>Toft, H. C., Danmark</i>

Oslo den 19 februari 1968

Svann Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående jakt- och fridlysningsstider.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1908 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 106 T/j) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at samvirke ved fastlæggelsen af jagt- og fredningstiderne for dyr og fugle, således at der ikke i et land vedtages bestemmelser, som modvirkes i et andet land, og således at man søger at tilsikre en rimelig fordeling af det jagtmæssige udbytte.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mathiesen, Matthias Á.</i> , Island
<i>Geijer, Arne</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gårde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kunno</i> , Finland	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge

2179

Rekommendation nr 3

Rusanen, Pauli, Finland

Røiseland, Bent, Norge

Saalasti, Kerttu, Finland

Salo, Tmire, Finland

Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge

Savela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Sirén, Eino, Finland

Skøglund, Gösta, Sverige

Skytte, Karl, Danmark

Stray, Svinn, Norge

Sukselainen, V. Finland

Sundin, Sven, Sverige

Tliapper, Fridolf, Sverige

Toft, H. C., Danmark

Oslo den 19 februari 1968

S ve Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet **har** tillstållt **rege-**ringarna i Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 106 T/j) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge, om det er muligt at oprette en eller flere vidtstrakte naturparker på finsk, norsk og svensk område, hvori de store rovdyr i Norden skal være fredet.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>I.øbak, Harald</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Geijer, Arne</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Guslafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gårde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Ilara, Erkki</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge

2181
Rekommendation nr 4

<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige
<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Salo, Tuure</i> , Finland	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Salvesen, Salve</i> , Norge	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Suvela, Veikko</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark

Oslo den 19 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *specialiserad fackutbildning för isländsk ungdom*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 142/k) med 49 röster. 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ställa till förfogande särskilda stipendiemedel samt vidtaga övriga erforderliga åtgärder för att möjliggöra för isländska ungdomar att erhålla specialiserad yrkesutbildning vid dessa länders yrkesutbildningsanstalter.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Bjarnason, Sigurðir</i> , Island	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leivo-Larsson, Tyne</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Paasivuori, Tyne</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Johannesson, ölafur</i> , Island	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland

Salo, Tuure, Finland

Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge

Savela, Veikko, Finland

Segersiedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Sirén, Eino, Finland

Stray, Svenn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige

Toft, H. C., Danmark

Oslo den li! februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 10118 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående yrkeslärarutbildning.

REKOMMENDATION nr 6/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 19 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 157/k) med 56 röster. 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett permanent samarbetsorgan för att samordna den nordiska yrkeslärarutbildningen enligt de riktlinjer, som framlagts i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannesson, ölafur</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias Á</i> , Island
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge

2185

Rekommendation nr C

Räsänen, Pauli, Finland

Røiseland, Bent, Norge

Saalasti, Kerttu, Finland

Salo, Tuure, Finland

Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge

Savela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Sirén, Eino, Finland

Stray, Svenn, Norge

Sykselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thap per, Eridolf, Sverige

Toft, H. C., Danmark

Oslo den 19 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk yrkesklassificering*.

Jämlikt 10 § stadgan lör Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 140 T/s) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, álafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>I.arsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Lcivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Honkonen, Kuino</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hordvik, ölav</i> , Norge	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige

2187
Rekommendation nr 7

IUhtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berle, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Samuelsberg, Harald, Norge
Sanela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, H. C., Danmark

Oslo den 20 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løelien

Vid möte i Oslo den 22 februari 19(>8 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *utbyte av förvaltningstjänstemän*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 152/s) med 60 röster. 9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän även inom regional och lokal förvaltning att tjänstgöra i annat nordiskt land än det egna.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gärde Wide mar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige

Rihtniemi, Julia, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Siréri, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. Finland
Snndin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, I. I., Danmark

Oslo den 20 februari 1908

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *utbyggnad av transittrafiken över Trondheim.*

REKOMMENDATION nr 9/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 117/t) med 56 röster. 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

1. att medverka till att diskussioner inleds rörande möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden,
2. att träffa avtal om Muruvikanläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafiken av torrgods.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Wide mar, Ingrid, Sverige
Hara, Erkki, Finland
af Heurlin, Kaarlo, Finland
Holmberg, Yngve, Sverige
Honkonen, Kuu.no, Finland

Hordvik, Olav, Norge
Hækkerup, Per, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johannessen, Martha, Norga
Johannesson, ölafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Jolinsen, Håkon, Norge
Laaksonen, Mikko, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsson, Lars, Sverige
Leirfall, Jon, Norge
Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nørgaard, Ivar, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tyyne, Finland

2191
Rekommendation nr 9

Paasiviiori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland
Scgerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V^r. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 20 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari WI18 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION nr 10/1968

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående flygförbindelse Östersund —Trondheim.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 148/t) med 56 röster. 1 medlem avstod från att rösta, och 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige at støtte oprettelsen af en permanent flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim med tilknytning til forbindelserne til Stockholm og Finland.

De 56 medlemmar, som röstade

ör rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christiansen, Kagnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Geijer, Arne, Sverige
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Wide mar, Ingrid, Sverige
Hara, Erkki, Finland
af Heurlin, Kaarlo, Finland
Holmberg, Yngve, Sverige
Honkonen, Kuuno, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge

Johannessen, Martha, Norge
Jóhannesson, Ólafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Johansen, Håkon, Norge
Korvald, Lars, Norge
Laaksonen, Mikko, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsson, Lars, Sverige
Leirfall, Jon, Norge
Leivo-Larsson, Tyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nørgaard, Ivar, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Julia, Finland
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland

<i>Salo, Tuure</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Salvesen, Salve</i> , Norge	<i>Stray, Svern</i> , Norge
<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge	<i>Sukselainen, V.</i> Finland
<i>Savela, Veikko</i> , Finland	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Sege stedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Thapper, Eridolf</i> , Sverige
<i>Sirén, Eino</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Gösta Skoglund*, Sverige.

Oslo den 20 februari 1968

Svern Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari li)68 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *statistiskt samarbete*.

REKOMMENDATION nr 11/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (B 6/e) med 59 röster. 10 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att godkänna det av Nordiska chefsstatistikermötet i juni 1967 framlagda förslaget om utvidgat nordiskt statistiskt samarbete; och

II. att anvisa medel för ett permanent sekretariat för Nordiska chefsstatistikermötet.

De 59 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Hordvik, Olav</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bundvad, Pjaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyne</i> , Finland
<i>Ilara, Erkki</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige

2195
Rekommendation nr 11

Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Skgtte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 20 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *posttaxor m. m.*

REKOMMENDATION nr 12/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 108/t) med 62 röster.

7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

a) at tilstræbe anvendelsen af indenrigs porto i den nordiske udveksling af breve mellem 500 og 1 000 g,

b) at overgå til benyttelse af indenrigs porto inden for Norden ved postbefordring af aviser og tidsskrifter, der udgives i et af de nordiske lande (postabonnement og udgiverkorsbånd),

c) i det nordiske postale samarbejde at tilstræbe fuldstændig ensartethed både for så vidt angår reglerne om, hvilke forsendelsesarter der modtages til befordring, og for så vidt angår bestemmelserne om tilladt størrelse, vægt og indhold m. m. for hver forsendelsesart,

d) at fastsætte ensartede regler om postvæsenets ansvar for forsendelser,

e) at undersøge mulighederne for at opnå administrative lettelser i det nordiske postsamarbejde gennem større ensartethed i de interne bestemmelser vedrørende postvæsenets virksomhed og

f) at fremskynde gennemførelsen af en fællesnordisk ordning for postgiroudbetaling.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark

Backlund, Georg, Finland

Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark

Bjarnason, Sigurður, Island

Björkman, Folke, Sverige

Bratteli, Trygve, Norge

Bundvad, Kaj, Danmark

Cassel, Leif, Sverige

Christensen, Henry, Danmark

Christiansen, Ragnar, Norge

2197

Rekommendation nr 12

<i>Uamsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tggne</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Ilara, Erkki</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Holmberg, Yngve</i> , Sverige	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Honkonen, Knuno</i> , Finland	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Julia</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Jacobsen, Xils</i> , Norge	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Jóhannesson, ólafur</i> , Island	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Johansson, Tage</i> , Sverige	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge
<i>Korvald, Lars</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland	<i>Siren, Eino</i> , Finland
<i>I.ahteta, Olavi</i> , Finland	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Larsson, Lars</i> , Sverige	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Leirfall, Jon</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Leiro, Lars</i> , Norge	<i>Thapper, I'ridolf</i> , Sverige

Oslo den 20 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION nr 13/1968

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete mellan forskningsråden*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 119/k) med 61 röster. 8 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (motsvarande) i de nordiska länderna och att ställa särskilda medel till förfogande för nordiskt forskningssamarbete.

De 61 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, álafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Gärde Wide mar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuisi</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark

<i>Savela, Veikko</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Stray, Svann</i> , Norge
<i>Siren, Eino</i> , Finland	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark

Oslo den 20 februari 1968

Svann Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *skattevetenskapligt samarbete*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (A 160/e) med 57 röster. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöka möjligheterna för att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johannesson, ålafiiir</i> , Island
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Möller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gärde Wide mar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller War medal, Johan</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>af Ileurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Iläsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge

2201
Rekommendation nr 14

Saalasti, Kerttu, Finland

Salo, Tuure, Finland

Salvesen, Salve, Norge

Savela, Veikko, Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Sirén, Eino, Finland

Skoglund, Gösta, Sverige

Skytte, Karl, Danmark

Stray, Svenn, Norge

Sundin, Sven, Sverige

Oslo den 20 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION nr 15/1963

Nordiska rådet liar tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk integrationsforskning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (A 101/e) med 52 röster. 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

De 52 medlemmar, som röstade

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Bjarnason, Sigurður, Island
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hara, Erkki, Finland
af Heurlin, Kaarlo, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Jensen, Jørgen, Danmark

rekommendationen, var:

Johannessen, Martha, Norge
Johannesson, ölafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Kjartansson, Magniis, Island
Korvald, Lars, Norge
Krag, Jens Otto, Danmark
Laaksonen, Mikko, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsson, Lars, Sverige
Leiro, Lars, Norge
Leivo-Larsson, Tyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Gerda, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nørgaard, Ivar, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tyne, Finland
Ranmark, Dagmar, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salvesen, Salve, Norge

2203
Rekommendation nr 15

Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tyyne, Finland
Rctnmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Samuelsberg, Harald, Norge

Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skoglund, Gösta, Sverige
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, H. C., Danmark

Oslo den 20 februari 1968

Suenn Stray

Einar Lóehen

Vid möte i Oslo den 22 februari W68 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörs mål.

REKOMMENDATION nr 16/1968

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Finland och Sverige nedanstående rekommendation angående *sjukvårdssamarbete i Tornedalen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 71/s och A 71 Ä/s) med 50 röster. 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd med de för sjukvården ansvariga utreda förutsättningarna för en överenskommelse avseende den slutna sjukvården i Tornedalen innebärande att befolkningen i området får valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

De 50 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var :

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Jacobsen, nils</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>lianmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge

<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige
<i>Salo, Tuure</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Salvesen, Salve</i> , Norge	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Savela, Veikko</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Sirén, Eino</i> , Finland	

Oslo den 20 februari 1968

Svann Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet liar tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk vittnesplikt*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 125/j) med 59 röster. 10 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

De 59 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bjarnason, Sigurðnr</i> , Island	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magniis</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurdur</i> , Island	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>liihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge

2207
Rekommendation nr 17

<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland	<i>Stray, Svern</i> , Norge
<i>Salo, Tuure</i> , Finland	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Salvesen, Salve</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Savela, Veikko</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	

Oslo den 21 februari 1968

Svern Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION nr 18/1968
 Nordiska rådet liar tillställt rege-
 ringarna i Danmark, Finland,
 Norge och Sverige nedanstående
 rekommendation angående *ar-
 betstagares uppfinningar*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning
 översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968
 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 159/j) med 62
 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Fin-
 land, Norge og Sverige at genoptage forhandlingerne om til-
 vejbringelse af ensartet lovgivning om arbejdstageres op-
 findelser, således at udgangspunktet for de fortsatte drøf-
 telser tages i den gældende svenske lovgivning herom.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Ä.</i> , Island
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>af Ileurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Ilonkone, Kuuno</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige

2209

Rekommendation nr 18

PaasivuoTÍ, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Julia, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Rusanen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svern, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Toft, H. C., Danmark

Oslo den 21 februari 1968

Svern Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *personskador vållade av interner m. m.*

REKOMMENDATION nr 19/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 155/j) med 48 röster mot 5. 5 medlemmar avstod från att rösta, och 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

- a) at tilvejebringe nærmere oplysning om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilket grundlag og i hvilket omfang offentlige myndigheder i de nordiske lande udbetaler erstatning for skader, der er forvoldt af personer, over for hvilke samfundet ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller iøvrigt af forsorgsmæssig karakter, og
- b) at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter der administrativt kan udbetales billighedsersatning af offentlige midler for sådanne skader.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Bjarnason, Sigurðnr, Island
Björkman, Folke, Sverige
Ccssel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Hammarberg, Sven, Sverige

Hara, Erkki, Finland
af Heurlin, Kaarlo, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Jensen, Jørgen, Danmark
Johannesson, ólafnr, Island
Johansson, Tage, Sverige
Korvald, Lars, Norge
Lahtela, Olavi, Finland
Larsson, I^ars, Sverige
Leiro, Lars, Norge

<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerittu</i> , Finland
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Møller, Gerda</i> , Danmark	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Philip, Grethe</i> , Danmark	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Røgnerud, Berte</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark

De 5 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *K. B. Andersen*, Danmark, *Svend Horn*, Danmark, *Martha Johannessen*, Norge, *Aksel Larsen*, Danmark, och *Ivar Nørgaard*, Danmark.

De 5 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Georg Backlund*, Finland, *Kaj Bundvad*, Danmark, *Kuuno Honkonen*, Finland, *Magnús Kjartansson*, Island, och *Fridolf Thapper*, Sverige.

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet liar tillställt re- REKOMMENDATION nr 20/1968
geringarna i Danmark, Finland, Island. Norge oeli Sverige
nedanstående rekommendation
angående åtgärder mot illegal
narkotikainförsel.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning
översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968
av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 153/t) med 60 röster.
9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika og i fællesskab iværksætte alle de foranstaltninger, som kan medvirke til at standse denne trafik.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, .i.</i> , Island
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Ilonkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige

2213
Rekommendation nr 20

Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Tliapper, Eridolf, Sverige
Toft, II. C., Danmark

Oslo den 21 februari 1968

n Stray

Einar Løchen.

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ekonomiskt samarbete*.

REKOMMENDATION nr 21/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (A 165/e) med 60 röster. 1 medlem avstod från att rösta, och 8 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringene

1. i nær kontakt med regeringene i øvrige EFTA-land oppmerksomt å følge det europeiske markedsspørsmåls utvikling med sikte på å utnytte de muligheter som kan bidra til en bred løsning av dette spørsmål;

2. på ny å overveie mulighetene for et nordisk initiativ med sikte på å utbygge EFTA-samarbeidet;

3. å inndra et bredere utsnitt av de nordiske lands innbyrdes økonomiske forbindelser i overveielene, med sikte på at en utvidelse av samarbeidet kan tilgodese vesentlige økonomiske interesser i hvert av de nordiske land og at de organisatoriske forutsetninger som måtte være påkrevet likeledes inngår i disse overveielser og

4. å ta sikte på en utformning av det nordiske økonomiske samarbeid som letter disse lands deltagelse i en bred europeisk markedsløsning og som er forenlig med de nordiske lands forpliktelser overfor de øvrige EFTA-land.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bjarnason, Sigurður, Island
Björkman, Folke, Sverige
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge

Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hammarberg, Sven, Sverige
nf Heurlin, Kaarlo, Finland
Honkonen, Kuuno, Finland

2215

Rekommendation nr 21

<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Paasivnori, Tyyne</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Iianmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Johansson, Tage</i> , Sverige	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island	<i>Saalasti, Kerltu</i> , Finland
<i>Korvald, Lars</i> , Norge	<i>Salo, Tmire</i> , Finland
<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge
<i>Lalitcla, Olavi</i> , Finland	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Larsson, Lars</i> , Sverige	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Leiro, Lars</i> , Norge	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Leivo-Larsson, Tijyne</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Møller, Gerda</i> , Danmark	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Aksel Larsen*, Danmark.

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark och Sverige nedanstående rekommendation angående *storflygplats på Saltholm och en fast förbindelse över Öresund.*

Jämlikt 10 g stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 183 T/t) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Hordvik, Olav</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Johannesson, ólafur</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Ehrnrootli, Georg C.</i> , Finland	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Gårde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>of Ileurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge

2217
Rekommendation nr 22

<i>Leiro, Lars</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Møller, Gerda</i> , Danmark	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge
<i>Møller \Varmedal, Johan</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Sirén, Eino</i> , Finland
<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Philip, Grethe</i> , Danmark	<i>Stray, Svern</i> , Norge
<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Rihtniemi, Jnha</i> , Finland	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Rognerud, Berte</i> , Norge	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland	

Oslo den 21 februari 1968

Svern Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete om standardisering*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (A 181 T/e) med 58 röster. 11 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. ↗</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Kjartansson, Magniis</i> , Island
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Giirdc Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Honkonen, Kuino</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland

2219
Rekommendation nr 23

Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berle, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

2220
REKOMMENDATION nr 24/1968
Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete beträffande beskattningens utformning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (A 7/e) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt med uppmärksamhet följa reformarbetet inom EEC vad gäller den personliga direkta beskattningen,

II. att undersöka i vilka avseenden en anpassning av de inhemska systemen för denna beskattning till vad som gäller inom EEC kan bli aktuell i de nordiska länder, som önskar en anslutning till EEC.

De 62 medlemmar, som röstade	rekommendationen, var:
<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Hordvik, Olav</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Johannesson, ölafur</i> , Island
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige

2221
Rekommendation nr 24

<i>Leirfall, Jon</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Leiro, Lars</i> , Norge	<i>Råsånen, Pauli</i> , Finland
<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Mathiesen, Matthias, Ä.</i> , Island	<i>Salo, Tnure</i> , Finland
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Møller, Gerda</i> , Danmark	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge
<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark	<i>Siren, Eino</i> , Finland
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark
<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland	<i>Stray, Svenn</i> , Norge
<i>Philip, Grethe</i> , Danmark	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid mote i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

2222

REKOMMENDATION nr 25/1968

Nordiska rådet liar tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete vid anskaffande av järnvägsvagnar.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 134/t) med 57 röster. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen liar följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at foretage en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Honkonen, Kiiuno</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>N/irgaard, Ivar</i> , Danmark

2223
Rekommendation nr 25

Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tiihne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland

Salvesen, Salve, Norge
Savela, Veikko, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Sukselainen, V. Finland
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *fritidsfiske*.

REKOMMENDATION nr 26/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som anlogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 118/t) med 52 röster mot 4. 1 medlem avstod från att rösta, och 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til de nordiske regeringer, som har indført en statslig fiskeafgift eller overvejer at indføre en sådan, at søge bestemmelserne udformet således, at der ikke opkræves større afgifter af andre nordboer end af landets egne borgere.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Ilihtniemi, Juha</i> , Finland

Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland

Savela, Veikko, Finland
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge
Thapper, Fridolf, Sverige

De 4 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Nils Jacobsen*, Norge, *Martha Johannesen*, Norge, *Harald Løbak*, Norge, och *Salve Salvesen*, Norge.

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *./. Sukselainen*, Finland.

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar lichen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam trafiklagstiftning*.

REKOMMENDATION nr 27/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (A 147 T/t) med 50 röster. 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att så snart som möjligt genomföra en gemensam nordisk trafiklagstiftning på grundval av Nordisk vägtrafikkommittés förslag.

De 50 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johannesson, ålafur</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Laaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Lciro, Lars</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias, Á.</i> , Island
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gärde Wide mar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>llara, Erkki</i> , Finland	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>lianmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Salvescn, Salve</i> , Norge

Savela, Veikko, Finland

Sirén, Eino, Finland

Skytte, Karl, Danmark

Stray, Svann, Norge

Sukselainen, V. Finland

Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 21 februari 1968

Svann Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

REKOMMENDATION nr 28/1968

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ibero-amerikanskt institut*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 163/k) med 50 röster. 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt ibero-amerikanskt institut.

De 50 medlemmar, som röstade

ör rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bjarnason, Sigurður, Island
Björkman, Folke, Sverige
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Hammarberg, Sven, Sverige
Hara, Erkki, Finland
af Heurlin, Kaarlo, Finland
Honkonen, Kuuno, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Horn, Svend, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Jensen, Jørgen, Danmark
Johannessen Martha, Norge

Johannesson, ölafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Kjartansson, Magniis, Island
Korvald, Lars, Norge
Laaksonen, Mikko, Finland
I.ahtela, Olavi, Finland
Larsson, Lars, Sverige
Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias Á., Island
Møller, Gerda, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nørgaard, Ivar, Danmark
Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salo, Tuure, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Savela, Veikko, Finland

Sirén, Eino, Finland
Stray, Svenn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt rege- REKOMMENDATION nr 29/1968 ringarna i Daninark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *parasitologisk forskning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 167/k) med 48 röster. 1 medlem avstod från att rösta, och 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för att åstadkomma ett effektivare samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var

<i>Docklund, Georg</i> , Finland	<i>Johannesson, ölafur</i> , Island
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Björkman, Folke</i> , Sverige	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Korvald, Lars</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Eaaksonen, Mikko</i> , Finland
<i>Cassel, Keif</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Christensen, Ilcnry</i> , Danmark	<i>Ivarsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Mathiesen, Matthias Ä.</i> , Island
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>af Heurlin, Kaarlo</i> , Finland	<i>Iianmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland

Sirén, Eino, Finland
Stray, Svenn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige

Den medlem som avstod från att rösta, var: *K. 13. Andersen*, Danmark.

Oslo den 21 februari 1968

Svenn Stray

Einar Lóehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *vulkanologiskt institut i Island*.

REKOMMENDATION nr 30/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 175/k) med 48 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Jóhannesson, ölafur</i> , Island
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Bilgrav-Xielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Kjartansson, Magniis</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Christensen, Iienry</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Möller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Savela, Veikko</i> , Finland
<i>Johannessen Martha</i> , Norge	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark

Stray, Svenn, Norge
Siikselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Thunper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *revision av den internationella oljeskyddskonventionen*.

REKOMMENDATION nr 31/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 182 T/j) med 48 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, at det principielt bliver totalt forbudt at udtømme olie eller olieholdige blandinger i havet, og at der skabes forøget mulighed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen. Endvidere henstiller rådet, at regeringerne overvejer, om det tillige er muligt, at retshåndhævelsen ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Hordvik, Olav</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Christiansen, Bagnar</i> , Norge	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Dainsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Kjartansson, Magnús</i> , Island
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Gårde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge

2235

Rekommendation nr 31

Nørgaard, Ivar, Danmark
Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Rusanen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland

Salvesen, Salve, Norge
Savela, Veikko, Finland
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svern, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Tliapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svern Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående träsnyddsforskning.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och g 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 151/k) med 51 röster. 18 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt nordiskt samarbete på området för träsnyddsforskning samt

II. att undersöka frågan om finansieringen av nämnda samarbete.

De 51 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Johannessen, Martha</i> , Norge
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Kjartansson, Magniis</i> , Island
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Wide mar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge

2237
Rekommendation nr 32

Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasli, Kerttu, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Savela, Veikko, Finland
Sirén, Eino, Finland

Skytte, Karl, Danmark
Stray, Sverre, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Sverre Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt rege- REKOMMENDATION nr 33/1968
ringarna i Finland, Norge och
Sverige nedanstående rekomen-
dation angående *sameinstitut*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning
översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1988
av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 172/k) med 49 röster.
20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland,
Norge och Sverige

1. att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt
sameinstitut samt
2. att utreda frågan om institutets verksamhet och pla-
cering.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Bratteli, Trijgve</i> , Norge	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Iiäsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Johannesson, ölafur</i> , Island	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Johansson, Tage</i> , Sverige	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge

2239

Rekommendation nr 3-3

Savela, Veikko, Finland

Sirén, Eino, Finland

Skytte, Karl, Danmark

Stray, Svann, Norge

Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svann Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *Nordiska rådets musikpris*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 174/k) med 42 röster. 27 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för att Nordiska rådets musikpris från och med år 1968 kan utdelas vartannat år.

De 42 medlemmar, som röstade

ir rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Bratteli, Trygve, Norge
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hammarberg, Sven, Sverige
Hara, Erkki, Finland
Honkonen, Kuuno, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Horn, Svend, Danmark
Jacobsen, Nils, Norge
Jensen, Jørgen, Danmark
Johannessen, Martha, Norge

Johannesson, öla fur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Kjartansson, Magnus, Island
Krag, Jens Otto, Danmark
Lahtela, Olavi, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Leiro, Lars, Norge
Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Gerda, Danmark
Nørgaard, Ivar, Danmark
Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Iianmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Salvesen, Salve, Norge
Savela, Veikko, Finland

2241
Rekommendation nr 34

Sirén, Eino, Finland
Stray, Svann, Norge

Sukselainen, V. J., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svann Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam resebyrålagstiftning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådels arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (A 186 T/t) med 53 röster. 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsebureauvirksomhed.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Larsson, Lars</i> , Sverige
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Leiro, Lars</i> , Norge
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Leivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Gårde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmcdal, Johan</i> , Norge
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Paasivuori, Tyyne</i> , Finland
<i>Honkonen, Kuiino</i> , Finland	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Jensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Johannesson, Ólafur</i> , Island	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge

2243

Rekommendation nr 35

Savela, Veikko, Finland

Sirén, Eino, Finland

Skijtie, Karl, Danmark

Stray, Svenn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 19(58

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *modernisering av matematikundervisningen*.

REKOMMENDATION nr 36/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 180 T/k) med 50 röster. 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor och

II. att anvisa erforderliga anslag för fortsatt samarbete för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

De 50 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>Hordvik, Olav</i> , Norge
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Horn, Svend</i> , Danmark
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Johansson, Tage</i> , Sverige
<i>Cassel, I[^]eif</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>I.ahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Larsson, I[^]ars</i> , Sverige
<i>Ehrnrootli, Georg C.</i> , Finland	<i>I.eiro, I[^]ars</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Ijeivo-Larsson, Tyyne</i> , Finland
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Rara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller \Varmedal, Johan</i> , Norge
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark

2245
Rekommendation nr 36

Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge
Savela, Veikko, Finland
Sirén, Eino, Finland
Skgtte, Karl, Danmark
Stray, Sverre, Norge
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Sverre Stray

Einar Løchen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående världsutställningen i Osaka.

REKOMMENDATION nr 37/1968

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 189 T/k) med 53 röster. 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett samnordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka år 1970.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, K. B.</i> , Danmark	<i>J chans son, Tage</i> , Sverige
<i>Backlund, Georg</i> , Finland	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bilgrav-Nielsen, Jens</i> , Danmark	<i>Kjartansson, Magnus</i> , Island
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Lahtela, Olavi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Ivarsson, Lars</i> , Sverige
<i>Christensen, Henry</i> , Danmark	<i>Leivo-Larsson, Tyne</i> , Finland
<i>Christiansen, Ragnar</i> , Norge	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Damsgaard, Kresten</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i> , Finland	<i>Møller, Gerda</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Eriksen, Niels</i> , Danmark	<i>Nørgaard, Ivar</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Einar</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hammarberg, Sven</i> , Sverige	<i>Paasivuori, Tyne</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Philip, Grethe</i> , Danmark
<i>Honkonen, Kuuno</i> , Finland	<i>Ranmark, Dagmar</i> , Sverige
<i>Hordvik, Olav</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Räsänen, Pauli</i> , Finland
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Salo, Tuure</i> , Finland
<i>Johannessen, Martha</i> , Norge	<i>Salvesen, Salve</i> , Norge
<i>Jóhannesson, Ólafur</i> , Island	<i>Samuelsberg, Harald</i> , Norge

2247
Rekommendation nr 37

Savela, Veikko, Finland
Sirén, Eino, Finland
Skytte, Karl, Danmark
Stray, Svenn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Tkapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svenn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

2248

REKOMMENDATION nr 38/1968

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *justering av Nordiska kulturfondens kapitalbelopp*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1968 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (A 187 T/k) med 55 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, K. B., Danmark
Backlund, Georg, Finland
Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
Bjarnason, Sigurður, Island
Bratteli, Trygve, Norge
Bundvad, Kaj, Danmark
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, Henry, Danmark
Christiansen, Ragnar, Norge
Damsgaard, Kresten, Danmark
Ehrnrooth, Georg C., Finland
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Niels, Danmark
Gustafsson, Einar, Sverige
Hammarberg, Sven, Sverige
Hara, Erkki, Finland
Honkonen, Kuuno, Finland
Hordvik, Olav, Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge

Jensen, Jørgen, Danmark
Johannessen, Martha, Norge
Johannesson, Ólafur, Island
Johansson, Tage, Sverige
Johnsen, Håkon, Norge
Kjartansson, Magnús, Island
Krag, Jens Otto, Danmark
Lahtela, Olavi, Finland
I[^]arsen, Aksel, Danmark
Larsson, Lars, Sverige
Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Gerda, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nørgaard, Ivar, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Paasivuori, Tyyne, Finland
Philip, Grethe, Danmark
Ranmark, Dagmar, Sverige
Rognerud, Berte, Norge
Räsänen, Pauli, Finland

2249

Rekommendation nr 38

Røiseland, Bent, Norge

Saalisti, Iierttu, Finland

Salvesen, Salve, Norge

Samuelsberg, Harald, Norge

Sanela, Veikko, Finland

Sirén, Eino, Finland

Sløgtte, Karl, Danmark

Stray, Svinn, Norge

Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige

Oslo den 22 februari 1968

Svinn Stray

Einar Løehen

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Övriga beslut

A. Beslut att icke företaga sig något med anledning av:

(19 februari)

1. regeringsförslag om gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinaviens flyttfåglar (B 5/j)
2. medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning (A 121/k)

(20 februari)

3. medlemsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation (A 130/e); ändringsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation (A 130 Ä/e)
4. medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter (A 144/t)
5. medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land (A 127/s)

(21 februari)

6. medlemsförslag om likartad lagstiftning av mönsterskydd (A 158/j)
7. medlemsförslag om införande av färgtelevision (A 170/k)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. Som slutbehandlade spørsmål:

(15 februari)

1. meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (D 1968/11/1958/s)
2. meddelande om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi (D 1968/9/1961/k)
3. meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskning (D 1968/3/1962/e)
4. meddelanden om rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter (D 1968/4/1962/e)
5. meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet (D 1968/21/1962/t)

6. meddelanden om rekommendation nr 3/1964 angående biblioteksersättning till författare (D 1968/3/1964/k)
7. meddelanden om rekommendation nr 20/1964 angående anslag till utbytesresor mellan nordiska skolor (D 1968/20/1964/k)
8. meddelande om rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning (D 1968/27/1964/e i
9. meddelanden om rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder (D 1968/31/1964/j)
10. meddelanden om rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete (D 1968/4/1965/e)
11. meddelanden om rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass (D 1968/15/1965/t)
12. meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning (D 1968/36/1965/j)
13. meddelande om rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning (D 1968/9/1966/k)
14. meddelanden om rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater (D 1968/13/1966/ j)
15. meddelanden om rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till Föreningarna Norden (D 1968/30/1966/e)
16. meddelanden om rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel (D 1968/22/1967/e)
17. meddelande om rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige (D 1968/27/1967/k 1

(20 februari)

18. meddelande om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (D 1968/3/1961/e)

(21 februari i

19. meddelanden om rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom öresundsregionen (D 1968/27/1966/t)
20. meddelanden om rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden av Öresundsregionen (D 1968/5/1962/t)
21. meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen (D 1968/34/1965/t)
22. meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående en fast Öresundsförbindelse (D 1968/35/1965/t)
23. meddelanden om rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Øresundsområdet (D 1968/28/1967/t)

2252

24. meddelanden om rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen (D 1968/13/1964/s)

(22 februari)

25. meddelande om rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet (D 1968/5/1964/k)
26. meddelanden om rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeförorening i havet (D 1968/9/1965/j)
27. meddelanden om rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet (D 1968/3/1963/1)
28. meddelande om rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar (D 1968/15/1963/j)
29. meddelanden om rekommendation nr 5/1965, punkt III, angående utbildning av arkitekter m. m. (D 1968/5/1965/s)

b. I avvaktan på meddelande i spörsmålet till nästa ordinarie session:

(18 februari)

1. meddelanden om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftning (D 1968/ 7/1963/j)
2. meddelanden om rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten (D 1968/6/1967/e)

(20 februari)

3. meddelanden om rekommendation nr 14/1967 angående nordiskt forskarsamarbete (D 1968,/14/1967/k)
4. meddelande om rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisningens område (D 1968/18/1967/10)
5. meddelanden om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur (D 1968/20/1967/k)

(21 februari)

6. meddelanden om rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område (D 1968/14/1966/s)
7. meddelanden om rekommendation nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m. (D 1968/5/1967/s)
8. meddelande om rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete (D1968/26/1966/e)
9. meddelande om rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen (D 1968/23/1967/e)
10. meddelande om rekommendation nr 19/1963 angående internordiska flyttningsbetyg fl) 1968/19/1963/j)

11. meddelanden om rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen (D 1968/7/1965/s)
12. meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (D 1968/11/1960/k)
13. meddelanden om rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin (D 1968/17/1964/kj)
14. meddelande om rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur (D 1968/10/1965/k)
15. meddelanden om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (D 1968/2/1963/e)
16. meddelanden om rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete (D 1968/19/1966/e)
17. meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område (D 1968/31/1966/e)
18. meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område (D 1968/18/1965/s)

(22 februari)

19. meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område (D 1968/2/1966/k)
20. meddelanden om rekommendation nr 11/1964 angående rättsskydd för växtförädlingsprodukter (D 1968/11 /1964/j)
21. meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning (D 1968/29/1965/k)
22. meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet (D 1968/1/1966/k)
23. meddelanden om rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare (D 1968/9/1962/k)
24. meddelande om rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation (D 1968/12/1963/k)
25. meddelanden om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (D 1968/21/1963/k)
26. meddelanden om rekommendation nr 5/1965, punkterna I och II, angående utbildning av arkitekter m. m. (D 1968/5/1965/s)
27. meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkonvention (D 1968/29/1966/j)
28. meddelande om rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut ÍD 1968/18/1962/j)
29. meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete (D 1968/12/1967/k)
30. meddelande om rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria (D1968/33/1965/k)

c. Anmälningar om fortsatt utskottsbehandling:

(19 februari)

2. medlemsförslag om samarbete rörande föreningsfrågorna (A 164/si

(20 februari)

- «5. medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete (A 119/k)

(21 februari)

4. meddelande om rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak (D 1968/24/1966/t)

(22 februari)

5. medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens (A 156/j)
6. regeringsförslag om representation för Färöarna i Nordiska rådet (B 4/j)
7. berättelse från Nordiska kulturkommissionen (C 1968/2/k)
8. medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete (A 178/j;
9. berättelse om Nordiska kulturfonden (C 1968/16/k)
10. tilläggsförslag om ett gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion (A 191 T/k)

d. Bemyndigande av utskotten att lägga berättelser och meddelanden till handlingarna:

(17 februari)

1. berättelse om samarbete på lagstiftningens område (C 1968/1/j)
2. berättelse från det tulladministrativa rådet (C 1968/4/e)
3. berättelse om samarbete mellan språknämnderna (C 1968/9/k)
4. berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål (C 1968/11/e) •
5. berättelse från Nordiska hushållshögskolan (C 1968/13/k)
6. meddelande om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (D 1968/18/1958/s)
7. meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (D 1968/19/1958/s)
8. meddelande om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjande av vattenkrafttillgångarna (D 1968/22/1958,/e)

9. meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (D 1968/31/1958/k)
10. meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam lälsotjänst för sjömän m. m. (D 1968/32/1958/s)
11. meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (D 1968/12/1961/j)
12. meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m. (D 1968/11/1962/s)
13. meddelande om rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m. (D 1968/12/1962/s)
14. meddelanden om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (D 1968/14/1962/kj)
15. meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering (D 1968/29/1962/s)
16. meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen (D 1968/32/1962/j)
17. meddelande om rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. m. (D 1968/33/1962/k)
- IS. meddelanden om rekommendation nr 4/1963 angående vägförbindelse mellan Sevettjärvi och riksväg nr 50 i Neiden (D 1968/4/1963/t)
19. meddelande om rekommendation nr 8/1963 angående utbildning av lärare och andra ungdomsledare i film- och televisionskunskap (D 1968/8/1963/k)
20. meddelande om rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning (D 1968/25/1963/s)
21. meddelande om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräkning av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt (D 1968/26/1963/s)
22. meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik (D 1968/29/1963/t)
23. meddelande om rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskapslagstiftningen (D 1968/1/1964/j)
24. meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (D 1968/2/1964/k)
25. meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionsjukgymnaster (D 1968/6/1964/s)
26. meddelanden om rekommendation nr 14/1964 angående högre utbildning för socialpersonal (D 1968/14/1964/s)
27. meddelanden om rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk (D 1968/23/1964/k)
28. meddelanden om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte (D 1968/24/1964/k)

29. meddelanden om rekommendation nr 26/1964 angående harmonisering av bolagsbeskattningen (D 1968/26/1964/e)
30. meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter (D 1968/28/1964/e)
31. meddelande om rekommendation nr 1/1965 angående auktorisation av optiker (D 1968/1/1965/s)
32. meddelande om rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia m. m. (D 1968/2/1965/k)
33. meddelanden om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning (D 1968/3/1965/k)
34. meddelanden om rekommendation nr 8/1965 angående nordisk giltighet för körkort (D 1968/8/1965/t)
35. meddelande om rekommendation nr 11/1965 angående undersökning av filmens inverkan på åskådarna (D 1968/11/1965/j)
36. meddelande om rekommendation nr 12/1965 angående förenhetligande av förhandsgranskning av film (D 1968/12/1965/j)
37. meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående gemensamma preskriptionsregler (D 1968/13/1965/j)
38. meddelanden om rekommendation nr 17/1965 angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen (D 1968/17/1965/s)
39. meddelanden om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen (D 1968/20/1965/s)
40. meddelande om rekommendation nr 21/1965 angående samordning av socialhjälpstiftningen (D 1968/21/1965/s)
41. meddelande om rekommendation nr 22/1965 angående nordisk giltighet för recept (D 1968/22/1965/s)
42. meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående ensartad lagstiftning om trafikonykterhet (D 1968/24/1965/j)
43. meddelande om rekommendation nr 32/1965 angående likartad medicinalstatistik (D 1968/32/1965/s)
44. meddelanden om rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klaga-instans i patentärenden (D 1968/37/1965/j)
45. meddelande om rekommendation nr 3/1966 angående samarbete på elementarpartikelfysikens område (D 1968/3/1966/k)
46. meddelande om rekommendation nr 4/1966 angående nordiskt institut för komparativ rätt (D 1968/4/1966/j)
47. meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen (D 1968/5/1966/j)
48. meddelanden om rekommendation nr 6/1966 angående samarbete beträffande skolfilm- och skol-TV (D 1968/6/1966/k)
49. meddelanden om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV (D 1968/7/1966/k)

50. meddelande om rekommendation nr 8/1966 angående samnordisk utlandsinformation (D 1968/8/1966/k)
51. meddelande om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar (D 1968/10/1966/t)
52. meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulansljänst inom Nordkalotten (D 1968/11/1966/sj)
53. meddelande om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan (D 1968/12/1966/s)
54. meddelande om rekommendation nr 16/1966 angående nordiskt sjukhusfysikerssamarbete (D 1968/16/1966/s.)
55. meddelande om rekommendation nr 20/1966 angående samarbete på formgivningens område (D 1968/20/1966/k)
56. meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare (D 1968/21/1966/s)
57. meddelanden om rekommendation nr 22/1966 angående enhetlig utlänningslagstiftning (I) 1968/22/1966/j)
58. meddelande om rekommendation nr 23/1966 angående resandes rätt till tullfri varuinförsel (D 1968/23/1966/t)
59. meddelande om rekommendation nr 25/1966 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (D 1968/25/1966/s)
60. meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik (D 1968/1/1967/t)
61. meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område (I) 1968/2/1967/k)
62. meddelanden om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete (D 1968/3/1967/s)
63. meddelanden om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område (D 1968/4/1967/s)
64. meddelande om rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äklenskapslagstiftning (D 1968/7/1967/j)
65. meddelanden om rekommendation nr 8/1967 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner (D 1968/8/1967/s)
66. meddelanden om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet (D 1968/9/1967/s >
67. meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring (D 1968/10/1967/s)
68. meddelanden om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring (D 1968/11 /1967/s)
69. meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro ÍD 1968/13/1967/j)
70. meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen (D 1968/15/1967/j)

2258

71. meddelande om rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt fredskårssamarbete (D 1968/16/1967/e)
72. meddelanden om rekommendation nr 17/1967 angående befrielse för handikappade av tull m. in. (D 1968/17/1967/s)
73. meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor (D 1968/19/1967/s)
74. meddelande om rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskattningens utformning I, D 1968/21/1967/e)
75. meddelande om rekommendation nr 24/1967 angående vidgat nordiskt konsulärt samarbete (D 1968/24/1967/e)
76. meddelande om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg (D 1968/25/1967/t)
77. meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning (D 1968/26/1967/k)
78. meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (D 1968/29/1967/t)
79. meddelanden om rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för rabatterade järnvägsbiljetter (D 1968/30/19(57/1)
80. meddelanden om rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklarationer (D 1968/31/1967/e)

(21 februari)

81. berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (C 1968/7/s)
82. berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (C 1968/5/e)
83. berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål (C 1968/12/e)
84. berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan (C 1968/10/s)
85. berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (C 1968/3/'s)
86. berättelse från Nordiska organet för atomenergifrågor (C 1968/8/e)

(22 februari)

87. berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötselfrågor (C 1968/6/j)
88. berättelse om Nordens hus i Reykjavik (C 1968/14/k)
89. berättelse från Nordiska utlänningsutskottet (C 1968/15/j)

C. Beslut i interna spörsmål:

(18 februari)

1. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
2. att lägga rapport om det nordiska samarbetet under år 1966 till handlingarna (Dokument 3)
3. att lägga rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» till handlingarna (Dokument 2, 1966)

(19 februari)

4. att anmoda presidiet att uppmärksamma nyhetsbyråerna i de nordiska länderna på angelägenheten att utnyttja förefintliga möjligheter att i ökad omfattning förmedla icke nyhetsbetonat nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial till tidningspressen i de nordiska länderna (A 69/k)

(21 februari)

5. att bemyndiga rådets presidium att om så anses erforderligt inkalla rådet till en extra session (A 185 T/t)

(22 februari)

6. att lägga rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» till handlingarna (Dokument 2)
7. bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer
8. tid och plats för nästa ordinarie session

Val

(den 17 februari)

1. Val av presidium
2. Val av medlemmar i utskotten
3. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
4. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

(den 22 februari)

5. a. Val av medlemmar och suppleanter till Nordiska kulturfonden
- b. Val av revisorer och revisorssuppleanter till Nordiska kulturfonden

Riktlinjer för utskottsarbetet under rådssessionen

(Godkänt av arbetsutskottet den 16 februari 1968)

1. Utskottets första möte öppnas av den som står först på den i bokstavsordning uppgjorda förteckningen över de i utskottet invalda medlemmarna.

Vid mötet

- a) väljes förman och en vice förman,
- b) inbjudes de rådsmedlemmar, som är regeringsrepresentanter att, i den mån icke annat särskilt beslutas, delta i utskottets förhandlingar,
- c) bemyndigar utskottet förmannen att i förekommande fall tillåta vald rådsmedlem ävensom suppleant i rådet att övervara utskottets förhandlingar,
- d) bestämmer utskottet vilka sakkunniga som enligt 13 § andra stycket arbetsordningen för rådet skall inkallas till utskottet för att biträda utskottet beträffande de olika sakerna (presidiet har fastställt en förteckning på personer som enligt dess mening kan ifrågakomma som sådana sakkunniga),
- e) fastställer utskottet en preliminär plan för sitt arbete.

2. Utskottets förhandlingar är slutna. Utskottet äger icke självt göra sina möten offentliga.

3. Tillträde till utskottets förhandlingar har, utöver vederbörande ut-

skoltssekreterare och dem som enligt vad under 1. beslutats beretts tillfälle närvara, de som utskottet eljest jämlikt 13 § arbetsordningen beslutat tillkalla, presidiets medlemmar och delegationernas huvudsekreterare. Presidie-medlenunarna och huvudsekreterarna har liksom vederbörande utskottssekreterare rätt erhålla ordet i utskottet.

4. Vid utskottets möten föres protokoll av sekreteraren, som däri antecknar lidpunkten för varje mötes begynnelse och avslutning, namnen på närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt tillkallade sakkunniga ävensom de av utskottet faltade besluten.

5. Utskottet liar all behandla varje å saklistan för sessionen uppförd sak, i vilken utskottet icke avgivit förslag före sessionen.

Varje sak föredrages i utskottet av en utskottsmedlem, utskoltssekreteraren eller tillkallad sakkunnig.

Efter slulad behandling avger utskottet till rådet förslag angående saken.

6. För varje förslag utses en talesman med uppgift att, i den mån det anses påkallat, framlägga saken för rådet. I fråga om sak av större betydelse på saklistan bör utskottet förbereda debatten i plenum t. ex. genom att upprätta förslag till en preliminär talarlista för sakens behandling i plenarmötet.

7. Utskottets förslag skall innehålla upplysningar om vilka som har deltagit eller varit närvarande vid sakens behandling i utskottet, hänvisningar till de dokument m. m., som har förelagts utskottet, kort referat av förslaget och av inhämtade yttranden, motivering för utskottets konklusion, själva konklusionen samt eventuella reservationer (minoritetsförslag).

8. I fråga om medlems- och regeringsförslag, inklusive tilläggs- och ändringsförslag, bör utskottets förslag till konklusion gå ut på något av följande tre alternativ: antagande av rekommendationen, avslag (ej företaga sig något) eller anmälan att arbetet med saken fortsättes. Berättelser och meddelanden förutsättes skola läggas till handlingarna, meddelande tillika med angivande av om rekommendationen anses slutbehandlad eller om nya meddelanden avvaktas till senare session.

9. Utskottet bestämmer före sessionens slut tid och plats för utskottets första möte efter sessionen.

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT SAKKUNNIGA

2264

Presidium

Svenn Stray, Xorge, president
Jens Otto Krag, Danmark, vicepræsident
Eino Sirén, Finland, vice president
Sigurður Bjarnason, Island, vice president
Leif Cassel, Sverige, vice president

Arbetsutskott

Danmark

Henry Christensen, næstformand
Jens Otto Krag, formand
Aksel Larsen
Karl Skytte
II. C. Toft

Finland

Georg Backlund
Georg C. Ehrnrooth
Tyyne Leivo-Larsson
Julia Rihtniemi, vice ordförande
Tuure Salo
Eino Sirén, ordförande
Y. J. Sukselainen

Island

Sig'urður Bjarnason, ordförande
Sigurður Ingimundarson
ólafur Johannesson

Norge

Håkon Johnsen, vise formann
Lars Korvald
Svenn Stray, formann

Sverige

Leif Cassel, ordförande
Sigrid Ekendahl, vice ordförande

2266

Lars Larsson
Birger Lundström
Sven Sundin

Sekretariat

Byråsjef Einar Løchen, huvudsekreterare, tillika norska delegationens sek-
reterare

Redaktören Åke Edwall, redaktör för förhandlingarna

Fuldmægtig Ole Perch Nielsen, sekreterare i juridiska utskottet

Fil. kand. Ove Stenroth, sekreterare i kulturutskottet

Förste byråsekreteraren Birgitta Malmros, sekreterare i socialpolitiska ut-
skottet

Konsulent Axel Gormsen, sekreterare i trafikutskottet

Byråsjef Gudmund Saxrud, sekreterare i ekonomiska utskottet

Byrådirektören Sven Holmstedt, biträdande sekreterare i ekonomiska ut-
skottet

Generalsekretær Frantz Wendt, danska delegationens sekreterare

Äldre justitiesekreteraren Eiler Hultin, Finlands delegations sekreterare

Sekreteraren Håkan Branders, Finlands delegations biträdande sekreterare

Kontorchef Friðjón Sigurðsson, isländska delegationens sekreterare

Hovrättsrådet Gustaf Petrén, svenska delegationens sekreterare

Departementssekreteraren Pär Keltis, svenska delegationens biträdande sek-
reterare

Sakkunniga

(Enligt presidiets beslut den 16 februari 1968)

Danmark

Kontorchef Poul Andersen

Vejdirektør K. Bang

Fuldmægtig Ole Becii

Fhv. minister Julius Bomholt

Kommitteret V. Brorson

Kontorchef Ruth Bruun-Pedersen

Udenrigsråd Jens Christensen

Departementschef Palle Christensen

Kontorchef Niels Ersbøll

Departementschef Paul Gersmann

Overborgmester Urban Hansen
Direktør Ole Harkjær
Afdelingschef N. P. Jacobsen
Kontorchef P. Juhl-Christensen
Ekspeditionssekretær Jørgen Koch
Ekspeditionssekretær Tage Leth
Departementschef Otto Muller
Overingeniør H. Mølgaard
Sekretær Hjalte Rasmussen
Ekspeditionssekretær J. Harder Rasmussen
Kontorchef Mogens Warberg

Finland

Byråchefen Matti Aho
Föredraganden Matti Gustafson
Byråsekreteraren Erik Heinrichs
Avdelningschefen Tankmar Horn
Kanslichefen Heikki Hosia
Skolöverläkaren Holger Hultin
Avdelningschefen Risto Hyvärinen
Kanslichefen Klaus Häkkänen
Regeringsrådet Osmo Kalliala
Direktören Veikko Ivarsma
Regeringsrådet Kai Korte
Kanslichefen Paul Paavela
Byråchefen Klaus Sahlgren
Avdelningschefen Kalervo Siikala
Byråsekreteraren Ulf-Erik Slotte
Kanslichefen Aarne Tarasti
Avdelningschefen Heikki Tuominen
överdirektören Erik Törnqvist
Byråchefen Esko Vaartela
Biträdande avdelningschefen Åke Wihtol
Lagstiftningsrådet Henry Ådahl

Island

Afdelingschef Gudmundur Benediktsson
Direktør Einar Palsson

Norge

Direktør Gerhard Arnesen
Medisinalråd Jon Bjørnsson
Departementsråd Kristian Bloch

2268

Statssekretær Odd Bye
Ekspedisjonssjef Leif Fjeld
Ekspedisjonssjef Arnfinn Guldvog
Ekspedisjonssjef Gunnar Gundersen
Ekspedisjonssjef Odd Gøthe
Departementsråd Olav Hove
Byråsjef John H. Paxal
Direktør John Ringen
Ekspedisjonssjef Asbjørn Skarstein
Ekspedisjonssjef Tor Stokke
Ekspedisjonssjef Berger Ulsaker
Statssekretær Emil Vindsetmo

Sverige

Direktören Arne F. Andersson
Utrikesrådet Knut Bernström
Departementssekreteraren Gunnar-Arne Björkman
Rättschefen Gunnar Danielson
Departementsrådet Åke Englund
Kanslirådet Ake Hartvig
Departementsrådet Nils-Olof Hasslev
Departementsrådet Allan Johansson
Kabinettssekreteraren O. Jödahl
Departementsrådet Ulf Larsson
Departementssekreteraren Leif Leifland
Departementssekreteraren N. B. Leuf
Statssekreteraren Hans Lundström
Departementsrådet Ulf Nordenson
Statssekreteraren Lars Peterson
Departementsrådet Roland Pålsson
Statssekreteraren Ove Rainer
Biträdande kabinettssekreteraren Göran Ryding
Statssekreteraren Lennart Sandgren
Kanslirådet Claes Senning
Kanslirådet Ragnar Sohlman
Kanslirådet Sten Sundfeldt
Statssekreteraren Gunnar von Sydow
Statssekreteraren Reidar Tilert
Departementsrådet K. O. Wennerhorn
Kammarrättsassessorn Sverker Widmark
Departementssekreteraren Bo Willart

SUPPLEMENT:
UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS
LITTERATUR- OCH MUSIKPRIS

Oslo Rådhus

den 17 februari 1968 kl. 20.00

2270

**Tal vid utdelningen av Nordiska rådets litteraturpris till författaren
Per Olof Sundman**

Fil. mag. Kai Laitiuen, Finland:

Det finns händelser, som i eftervärldens ögon får en symbolisk innebörd. Senare anser man att en epok har slutat eller börjat just med händelsen i fråga. På annat sätt kan man inte förklara, varför just vissa händelser bland tusen och miljoner andra vägrar att sjunka ner i tidens ström för att i stället ligga kvar och guppa på dess yta likt klockbojar.

Många av dessa händelser har varit katastrofer. Jordbävningen i Lissabon 1755 skakade en hel generation i dess rationalistiska grundvalar och avsatte Voltaires »Candide». Titanics undergång 1912 tog hela världens uppmärksamhet i anspråk till den grad, att folk i det inre av Finland ännu i min barn-dom — och jag är född tolv år efter detta skeppsbrott — talade om det som om det hade skett i går.

Lika starkt eggades mänsklighetens fantasi något dessförinnan av Andrées ballongfärd och försvinnande. Han startade sommaren 1897 tillsammans med två kamrater från Spetsbergen med kurs på nordpolen och blev för alltid borta på den resan. Vid avfärden betraktades han som en hjälte, och när kvarlevorna av hans expedition år 1930 återfanns på Kvitøya, var detta en ny sensation. Hans återkomst till Sverige blev en stor nationell sorgehögtid.

Jag har kanske börjat min presentation av Per Olof Sundmans prisroman »Ingenjör Andrées luftfärd» i fel ände, men å andra sidan tror jag att jag därmed har anförts orsaken till intresset hos flertalet av de många som har intresserat sig för romanen. Den är ett försök att lösa en gammal gåta. Expeditionens öden skildras där i den belysning de bevarade dokumenten skänker, i nära anslutning till Andrées och Strindbergs anteckningar. »Historierna är byggda på dels hans egna ord», säger Sundman i en av novellerna i sin debutsamling »Jägarna», »på dels vad andra berättat och slutligen på sådant som jag ansett mig ha rätt att själv lägga till.» Om ordet »han» här antas betyda André, har romanens uppbyggnad i detta citat beskrivits helt exakt. Men berättaren är varken André eller Strindberg, utan expeditionens tredje, minst uppmärksammade medlem, ingenjör Knut Fränkel, av vars hand ingenting annat än meteorologiska anteckningar finns bevarat. Genom att koppla samman synvinkeln i romanen med Fränkel lyckas Sundman öppna ett nytt perspektiv på händelseförloppet, ge en ny tolkning av expeditionen. Man kan säga att han här handlar med diktarens frihet. Men denna frihet är ofta, i synnerhet hos Sundman, trots allt i hög grad tvång under-

kastad, begränsad och bunden av själva stoffet. »Hur jag vet?» frågar han själv i en av novellerna i debutsamlingen, den där han förklarar en försvunnen glimmerkörarens öde. Och han svarar: »Ibland är det som om kunskapen långsamt växer fram. När det gäller Enar (novellens huvudperson) har man fritt val: stanna vid det gåtfulla eller låta förklaringen långsamt växa fram.»

Tolkningen är emellertid långtifrån fullständig. Tvärtom är det mycket i romanen som förblir öppet; läsaren kommer inte åt att glutta in i Andréés, lika litet som i Strindbergs eller berättarens eget inre liv och hemligheter. Samma återhållsamhet kännetecknar alla Sundmans böcker. I hans andra roman, »Skytten», tillfrågas huvudpersonen hur han känner det efter att ha dödat en kamrat med ett vådaskott. Skytten svarar: »Och om jag beskriver hur jag känner det, blir du klokare då? Jag vet inte om du fattat min beskrivning rätt. Och du vet inte om jag försökt tala sanning.» I den första av sina romaner, »Undersökningen», har han skildrat hur ordföranden för nykterhetsnämnden i en avsides belägen kommun sysslar med en utredning och därvid märker att han avlägsnar sig allt mera från ett klart, entydigt slutresultat. Detta medvetande om det bristfälliga och ensidiga i vad folk berättar är det som bildar själva fundamentet till Sundmans litterära metod. Hans utgångspunkt är övertygelsen om det opålitliga och förvirrade i kommunikationerna mellan människor, ett slags kunskapsteoretisk skepticism. I många sammanhang har han betonat, att man egentligen inte kan »veta» något om en människa. Så här har han själv karakteriserat sin teknik: »Jag låter berättandet stanna vid yttre händelseförlopp, jag ägnar mig inte åt psykologiserande konstruktioner av inre förlopp hos mina diktade människor.» Och han tillägger: »Denna restriktiva inställning är naturlig för mig.» Anmärkningen är kanske behövlig, för det ligger på tal om Sundman t. o. m. alltför ofta ordats den s. k. »nya» franska romanen och dess närbesläktade berättarteknik. Ju mera man läser Sundman, desto klarare blir man över att han har letts till sin teknik av sin egen personliga utveckling och egenart — precis som den finska författaren Antti Hyry, hans närmaste stil- och valfrände i Norden.

»Man har lärt mig» säger den andra berättaren, Jaffar Topan, i Sundmans roman »Expeditionen», »att det inte finns några stora händelser. Alla händelser är små.» Sundmans berättande är en av de små yttre händelsernas, de exakt iakttagna detaljernas konst. Hans stil är konstaterande, precis, kylig, ytterst klar. För den ovane kan den te sig torr, men vid närmare påseende upptäcker man ymnigt med både färger och nyanser hos den. Samtidigt får hans text en märkvärdig spänning, som förefaller att ladda upp sig liksom mellan raderna. Många gånger närmar sig Sundman detektivromanens teknik: bevismaterial samlas som bitarna i en mosaik, saker och ting börjar framstå i ny dager, relationerna mellan bokens människor förändras och läsarens bild av dem förändras. Mest påfallande sker detta i romanen »Två

dagar, två nätter», där berättaren som först verkar saklig och pålitlig efter hand får allt mera osympatiska drag, medan hans kamrat som undervärderas av honom själv börjar verka allt mera sympatisk. Till skillnad från detektivromanen dramatiserar Sundman inte sina motiv, utan siktar tvärtom ofta medvetet mot en avdramatisering; slutresultatet är hos honom heller aldrig entydigt som i en korsordsgåta där allt stämmer överens. Hos Sundman är det tvärtom uttryckligen så, att allting inte stämmer överens, bilden förblir ofullständig och söndrad; ju mera som kommer i dagen, desto mera komplicerad ler sig helheten. Då allting uttrycks med tillhjälp av små, yttre detaljer, blir dessa detaljer betydelsefulla ocli det minsta tillägg eller utelämnande inverkar på balansen i texten. Det är egentligen inte att undra på att Sundman i sin roman om Andrée har skildrat luftseglingen som en balanskonst, en »vågmästar­konst», och att han i många av sina böcker har lockats att beräkna olika slag av optimirelationer mellan ansats och bärkraft. En likartad »vågmästar­konst» är det som kännetecknar också hans egen stil: en stram behärskning mellan det sagda och det utsagda.

Sundman inledde sin författarbana 1957 och har hittills utgivit sju skönlitterära verk: två novellsamlingar och fem romaner. »Ingenjör Andrées luftfärd» har drag som alla hans läsare känner igen; här har han liksom i en brännpunkt samlat alla sina tidigare mest karakteristiska motiv. Först och främst har vi expeditionsmotivet. Om detta ämne handlar även hans kända roman »Expeditionen», och många av hans romaner och noveller skildrar jaktfärder, skallgångar efter försvunna, små grupper av människor i isolerade förhållanden. Karakteristisk är också just denna skildring av små grupper, som möjliggör ett detaljerat studium av förändringen i relationerna personerna emellan. »Man kan betrakta dem som 'förminskade modeller' av större mänskliga grupper», anmärker den franske författaren Michel Bulor träffande i en essä om Sundman. Ett annat motiv som återkommer hos Sundman i bok efter bok är den nordliga miljön. Han har skildrat vinter, köld och snö i Jämtlands glestbebodda trakter så ofta att han i början blev missförstådd och karakteriserad som provinsialist. Också »Ingenjör Andrées luftfärd» är en roman om is och snö, om en nyanslös och hotfull vithet. Ett annat motiv som alltid har intresserat Sundman är försvinnandet; också det finns i grund och botten med här, även om synvinkeln denna gång är de försvunnas och inte efterspanarnas. Med är slutligen också det motiv som kunde kallas »upplösningen i intet». Tydligast framträder det motivet i de första novellerna i samlingen »Sökarna»; nu får det formen av ett misslyckande.

Men på samma gång för »Ingenjör Andrées luftfärd» in nya drag i Sundmans författarskap. De fina skildringarna från sekelskiftets Stockholm och Paris är de första i sitt slag hos honom; hittills har han alltid, med undantag för romanen »Expeditionen», rört sig i det jämtländska skogs- och fjäll­landskapet. Nytt är också det faktum, att avslutningen denna gång är obe-

slridligt entydig — i detta fall visserligen förestavad av verkligheten. Sundman genomför den utomordentligt övertygande. Sällan känns en imperfektumform så ödesdiger och oåterkallelig som i romanens sista mening, där Fränkel innan han sjunker in i sin självmordssömn tittar på den döde Andréé invid sig och konstaterar att han ser gammal ut, för att sedan föra över uppmärksamheten till sig själv: »Jag var ännu ung.» Någoting nytt är också den kritik gentemot expeditionen och tänkesätten och idealbildningen bakom den som här växer fram ur Sundmans text. Andréé talar högstämt om svenskarnas skyldigheter, om den hjältegloria som vuxit fram ur att »de genomfört det ogenomförbara». »Ju mindre säker kunskap, desto större krav på djärvhet. Ju större krav på djärvhet, desto större ära», låter Sundman Andréé kalkylera. Samtidigt underlåter Andréé att vidta en del viktiga kontroll- och säkerhetsåtgärder, stirrar sig blind på själva ballongfärden som sådan och låter äregirigheten dirigera sina beslut ännu under den ödesdigra isvandringen. Sundman citerar några berömda ord ur Andréés dagbok: »Vi menar att vi gott kan ta döden sedan vi gjort det vi nu gjort», och låter Fränkel leverera en bitter kommentar: »Redan från början var han inställd på att allt skulle misslyckas». Ju längre berättelsen framskrider, desto tydligare blir det att Andréé i något hörn av sitt medvetande har varit på det klara med riskens storleksgrad. Han är en fånge hos äran. För Fränkel och Strindberg klarnar detta först så småningom, även om det naturligtvis inte gör deras medansvar mindre. Djärvheten avslöjar sig som dumdrighet, energin som tjur skallighet, äregirigheten som ansvarslöshet och oförnuft. Praktiskt taget alla de egenskaper som Andréé har prisats för vänder ut och in på sig och förlorar sitt värde när de ställs i relation till expeditionens verkliga pris: förlusten av tre människoliv.

I detta avseende gäller Sundmans kritik samtidigt ett helt tidevarv och dess idealbildning. Men man kan anse att den sträcker sig ännu längre: till den västerländska människans hela hjältekyrkan och idealisering av äran. I romanen »Expeditionen» berättar Sir John om forna sjöfarares tro att det fanns en brinnande zon mitt på jordklotet. »Man var övertygad om den femte brinnande zonens existens. Men man tvekade inte att tränga in i den.» Sänder inte också nutida stater mot bättre vetande människor i undergången? Utkämpas det inte även nu krig för blotta äran och prestige samtidigt som man sluter ögonen för obehagliga fakta? Offras inte människoliv på teknikens altare på grund av fjäsk och bristfällig kontroll och för pionjärärens skull?

Är »Ingenjör Andréés luftfärd» alltså en symbolisk skildring av och en kritik mot den västerländska människans och en tidsepoks perverterade äregirighet, fördärvliga äventyrslystnad och förhastade tilltro till tekniken? Så har man lov att tänka, men samtidigt gäller det att vara på det klara med, att detta är slutsatser dragna av en läsare. Det mest fascinerande i romanen är dess konkretitet, det drag som prisenämnden i sin motivering

kallade för »saklighetens poesi». Framför all är det fråga just om det som romanens titel utlovar: tre mäns misslyckade luftseglats och dess bakgrund, deras isvandring och inbördes relationer, om hur »kunskapen långsamt växer fram». Dessa tre män, vilkas öden fullbordas i romanen, är rent bokstavligt talat just sådana »tecken i snön», som Butor har talat om i samband med Sundmans berättarteknik: tecken, som också utplånas i snön.

Författaren Per Olof Sundman, Sverige:

Det är svårt — nästan omöjligt — att formulera ett tacktal för en belöning, för ett litterärt pris. Jag tvingas begränsa mig till bara sex ord: Jag är överväldigad och mycket glad.

Jag saknar all kompetens att bedöma och värdera prisnämndens motivering. Det har en enkel och naturlig förklaring. Jag har skrivit romanen »Ingenjör Andréés luftfärd» — men jag har inte läst den.

Och när jag försökt läsa i den, bläddra i den — då har jag bara fastnat för romanens svagheter, retat mig på allt det som skulle ha kunnat skrivas bättre.

Men i ett hänseende är jag kompetent att värdera prisnämndens motivering. Som författare har jag alltid satt ordknappheten — fåordigheten — mycket högt. Prisnämndens motivering är i det hänseendet exemplariskt. Man använder bara tolv ord: »Romanen förenar stark inre och yttre spänning med en egenartad saklighetens poesi».

Formuleringen gör mig dessutom mycket glad av en annan anledning — den täcker helt min ambition som författare.

Det finns inånga parenteser i polarforskningens historia. Men Andréés expedition var en parentes i polarforskningen. Andréés färd blev en myt. Jag har funderat åtskilligt kring varför just Andréés nordpolsplan väckte en sådan entusiasm och uppmärksamhet för sjuttio år sedan — inte bara i Sverige och de nordiska grannländerna utan i hela den s. k. civiliserade världen. Hur kommer det sig att James Gordon Bennet på New York Herald

— han som sände ut Stanley för att finna Livingstone — var beredd att praktiskt taget bekosta hela expeditionen bara han fick sända med en reporter i gondolen? Hur kommer det sig att amerikanska tidningar år 1930

- när man funnit Andréémännens sista läger på Kviløya — var villiga att betala mera för lörsla publiceringsrätten till Andréés dagbok, än de trettio år senare ville betala för de första astronauternas skildringar av sina satellitfärder runt jorden?

Det finns kanske förklaringar.

Då — i slutet av 1800-talet — gjordes den ena framstötten efter den andra mot norra polarområdet och nordpolen. — Parry, Peary, Jackson, Nansen för att nämna några. Man använde sig av konventionella metoder — fartyg och slädar — man tog sig fram på isen eller — som Nansens Fram — fast-

frusen i isen. Men alla försök hade misslyckats. Man hade tvingats ge upp kampen mot det fruktansvärda klimatet, den svårforcerade drivisen med sina råkar och sina höga skruvisvallar.

Andrées idé innebar något helt nytt.

I sitt tal inför svenska vetenskapsakademien år 1895 sade han: »Jag vill först och främst betona att problemet att uppnå polen eller öfverhuvudtaget befara de arktiska isökarnas inte är ett rent vetenskapligt problem utan ett tekniskt sådant.»

Alltså ett tekniskt problem.

1890-talet präglades av en till övertro gränsande optimistisk syn på ingenjörernas, vetenskapsmännens, teknikernas möjligheter att lösa alla mänsklighetens problem.

Andrée var ingen polarforskare. Han var inte ens geograf. Han var överingenjör vid Kungliga svenska patentverket. Självfallet — här fanns mannen som skulle göra det omöjliga möjligt!

Och den tekniska lösning han anvisade var inte vilken teknisk lösning som helst. Hans medel var ballongen, vätgasballongen.

Här finns något som vi måste försöka förstå. Ballongen är mänsklighetens hittills kanske mest älskade uppfinning.

Det var den som äntligen befriade människan från hennes jordbundenhet, som äntligen förvandlade henne till en fåglarnas jämlike. Det finns ett avlägset släktskap, men ingen likhet, mellan ballongen och flygplanet. Ett flygplan, det är ett torpedformat hölje av metall — inne i vilket passagerarna trängs i alltför små stolar och fördriver Liden med att dricka coca-cola eller whisky.

När fransmannen Charles (den 1 december 1783) lyfte med världens första bemannade vätgasballong ropade han jublande till sin följeslagare:

»Min käre vän, vad vi är lyckliga! Himlen tillhör oss! Vilket andlöst skådespel !»

När vi befinner oss ombord på ett flygplan har vi ingen känsla av att himlen tillhör oss. I själva verket — vi flyger inte. Vi reser •—• vi kunde lika gärna ha rest i en tunnelbana.

År 1875 försökte Gaston Tissandier stiga högre med en ballong än någon före honom. Han nådde minst 8 000 meters höjd. Tissandiers två följeslagare dog av syrebrist. Han själv förlorade medvetandet. Han skrev om sin uppstigning:

»Man erfar en inre glädje och liksom en återverkan av den omgivande ljusstrålningen, men alls intet lidande; tvärtom. Man blir liknöjd, tänker ej på det farliga i sitt läge, endast stiger och känner sig lycklig att stiga högre och högre, intill dess den tillintetgörande svindeln kommer.»

Det finns något rituellt, något nästan magiskt i ballongseglingen — en lyckoupplevelse.

Andrée, ingenjören, använde sig av ett tekniskt hjälpmedel när han lyfte

från sin bas på Danskön. Han gav detta tekniska hjälpmedel ett namn, ett fågelnamn — »Örnen». Han skulle flyga mot norr. Han skulle genomföra en verklighetens Jules-Verne-iad.

Det är utan tvekan mot denna bakgrund man måste se den entusiasm hans plan väckte.

Andrée, Strindberg och Fränkel startade — och försvann. Spårlöst. Myten Andrée växte fram.

.53 år senare hittades deras dödsläger på Kvitøya. Nu vet vi att flykten inte varade längre än 65 timmar innan man tvingades landa på isen. Därefter vidtog den mödosamma och hopplösa vandringen över isen, avslutad med katastrofen intill Kvitøya och de tre människors död i början av oktober månad. Andrée-myten kompletterades med nya inslag — »Andrée-dramat» — »Gåtan på Kvitøya».

Den historiska verkligheten ger i och för sig stoff till en roman. Här finns sannerligen ett rikt mått av en händelsernas »yttre spänning», som prisnämnden skrev i sin motivering.

Men det var inte skäl nog för mig att skriva min roman kring detta tema.

Andréemännens ballongfärd är en unik händelse i forskningsresornas historia. Men den är sammansatt av element som är allmänmänniska. De tre männen var inte några unika människor, några särpräglade original. Deras handlingar och deras bevekelsegrunder var typiskt mänskliga — jag skulle kunna tillägga: utpräglat europeiska.

Vi strävar alla efter att vara eftertänksamma, förnuftiga, i våra handlingar. Ordet »rationell» är ett honnörsord.

Men bara en flyktig blick på världen runt oss visar att vårt förnuft alltför ofta kommer till korta — att vår böjelse för irrationella handlingar och målsättningar alltför ofta dominerar.

Andrées polarexpedition är, och det är för mig det viktiga, en tydlig — nästan genomskinlig — modell av de oförnuftiga handlingarnas konstruktion — av den minutiösa omsorg med vilken vi planerar det ogenomförbara — av vår fascination inför det storslaget vettlösa.

Andrées avsikt var att nå nordpolen. Praktiskt taget inte en enda mänskliga reagerade mot denna grundläggande målsättning.

En av de få belackarna var Albert Engström.— jag gissar hans namn är känt i de nordiska grannländerna.

Engström skrev: »Andrée berättade för mig att hans avsikt var att upptäcka nordpolen. Jag försäkrade att jag visste var nordpolen fanns och att det var i högsta grad dumt att ge sig åt det hållet, särskilt om man ställde sig i beroende av vindarna.

Jag sade: — Du är nog inte vidare kvick, du är mera tjurskallig.

Han svarade: — Du är ung och oförskämd.»

Kanske var Engström ung och oförskämd, men han hade naturligtvis rätt. Vi vet alla var nordpolen ligger. Och vi vet att det av flera skäl är

dumt att bege sig åt det hållet. Men själva det faktum att ingen ännu satt sin fot på jordaxelns norra ändpunkt gav Andrée ett allmänt accepterat, legitimt skäl att riskera livet för att komma dit.

Vi har en parallell, lika skakande, i Amundsens och Scotts tragiska kapploppning mot sydpolen.

I dag är nordpolen besegrad — och nu satsar man ofantliga penningssummor, människoliv och en gigantisk volym rationellt tänkande på andra irrationella och meningslösa mål — t. ex. att förverkliga politiska dogmer — eller att vara den förste som sätter sin fot på månen.

Kampen om nordpolen var också en meningslös kamp mellan nationer. För Andrée var det »vi svenskar som var bäst ägnade att utforska polarområdet». För Nansen var det självfallet norrmännen. Engelmän, danskar och amerikaner hade en avvikande uppfattning.

Snart skall vi äntligen få veta om det är ryssar eller amerikaner som är bäst ägnade att syssla med rymdfärder . . .

När man studerar Andréés omfattande förberedelser för sin expedition, står det snart klart att det här är fråga om en man som grips av en fix idé. För övrigt en av de få fixa idéerna i hans liv. Han tar upp alla de invändningar som riktats och kunde riktas mot planens genomförande — men han diskuterar dem bara skenbart — han avvisar dem. Det får helt enkelt inte finnas några hinder.

Liksom alla som grips av en fix idé, har han tappat sin kritiska förmåga, sitt annars så omvittnade goda omdöme. Han snärjer sig i sina egna teorier. Han fastnar i fällor som han själv arrangerat.

Därvidlag har han många likar i framskjuten och betydelsefull ställning i vår egen tid . . .

Det är ingen tvekan om att Andrée verkligen trodde på sin plan när han först presenterade den.

År 1896 befann han sig för första gången på Danskön. Det året blev det ingen start — de rätta sydliga vindarna vägrade att infinna sig.

Men det råder — enligt min bedömning — ingen tvekan om att han då också insåg att planen var ogenomförbar, att expeditionen med till visshet gränsande sannolikhet skulle sluta i katastrof.

Icke desto mindre startade han den ödesdigra färden den 11 juli följande sommar.

Varför gav han inte upp?

Varför trädde han inte fram och förklarade att hela planen var ett enda stort misstag, att ballongen var alltför otät, att styrmekanismen bara var en önskedröm?

Det var naturligtvis omöjligt för honom.

Andrée var inte ett unikum — han var alltför mänsklig.

Han hade lanserat sin storslagna plan, han hade övertygat hela världen om dess genomförbarhet — (med undantag för de aeronautiska experterna)

Hail hade väckt entusiastiska förväntningar och nationella förhoppningar. Han hade redan hyllats som en hjälte.

Han hade alltså inget val.

»Jag kan inte dra på mig del löje som drabbar den som inte vågar fullfölja en uppgjord plan» sade han slrax före starten till en norsk ishavsskeppare.

Här står Andrée avklädd sin roll som hjälte. Han är därmed inte avslöjad. Det har bara visat sig att han är en vanlig människa i raden av många andra människor som befinner sig i en omöjlig tvångssituation, som inte kan slå till reträtt, som inte kan erkänna och acceptera sina misstag.

Han befann sig i en situation som är alltför vanlig. En situation där förnuftet icke kan hejda oförnuftet.

Tal vid utdelningen av Nordiska rådets musikpris till kompositören

Joonas Kokkonen

Lektor Bo Walhier, Sverige:

Det musikpris som Nordiska rådet delar lit i kväll är det andra i ordningen. Tidigare har bara Karl-Birger Blomdahl och hans opera Aniara belönats. Det var i Reykjavik 1965.

Det går alltså ett musikpris på tre litteraturpris. Denna skillnad har i första hand dikterats av försiktighet. Om nordiska författare kan räknas i hundratal, så kan tonsättarna räknas i tiotal. **Är** det då troligt att den konstnärligt betydande musikproduktionen tål samma intensiva strålkaslarbelysning som produktionen av romaner och av poesi?

Frågan blev föremål för diskussion redan inom den första musikjury; alltså den som för tre år sedan valde Aniara. De insända verkens kvalitet var nämligen i ett flertal fall så hög, att man nästan kunde tala om köbildning av prisvärda kompositioner. Det är bl. a. som ett resultat av denna — och många liknande — erfarenheter som man får se de nordiska komponistföreningarnas förslag till Nordiska rådet om en tätare utdelning, om en utdelning vartannat år. Förslaget stöds helhjärtat av 1968 års nordiska musikjury.

Vi delar ut våra priser — både i litteratur och i musik — - för att rikta uppmärksamheten på det konstnärliga skapandet och för att vi på dessa punkter skall lära känna varandra bättre. Inom litteraturen liar man då att kämpa med stora språkproblem, men musiken är ju — som det brukar hela — ett internationellt språk. Där finns väl inga barriärer, i varje fall inle mellan de nordiska länderna.

En närmare granskning visar att bilden inte alls är så ljus.

Här ett exempel:

En tonsättare väcker i sitt hemland allt större uppmärksamhet genom en både kraftfull och personligt särpräglad produktion. Genom sin tekniska skicklighet och genom sin intelligens får han en alltmer framträdande position i kulturlivet. Han blir kanske professor i komposition vid landets musikhögskola — det torde vara den mest krävande och grannliga musikpedagogiska uppgift som man kan länka sig. Han får beställningar och belöningar, hans väljs in i landets akademi och träder därmed upp på parnassen. Men inte nog med det: till sist får han också Nordiska rådets musikpris, den största av alla belöningar. OCH — den samlade nordiska dagspressen med dess månghövdade stab av musikkritiker står handfallen. Visst känner man namnet på den ulvalde men knappast någon har hört, än mindre studerat något av hans verk.

Fallet är inte fingerat. Det handlar om årets pristagare: finländaren *Joonas Kokkonen*.

Vad jag nyss beskrev var i korta drag hans levnadsdata. Det kan tilläggas att han är född 1921 och att han utbildat sig inte bara till tonsättare utan också till pianist och alt han studerat vid universitetet i Helsingfors.

Ny finländsk musik och ny nordisk musik är en minst sagt brokig karta av stilar och estetiska ställningstaganden. Vad står där Joonas Kokkonen?

För en del år sedan sände den finländska radion en programserie som hade fått rubriken *Vad jag tror på i vår tids musik*. Flera av de mest betydande tonsättarna medverkade. Några av dem är allmänt kända: Uno Ivlami och Erik Bergman. Men Joonas Kokkonens bidrag är onekligen det mest personliga och det mest genomarbetade. Det är en kulturkritisk betraktelse, genomsyrad av traditions känsla och ett strängt yrkesallvar.

Han vänder sig bl. a. mot dagssländementaliteten hos många unga musiker — alltså delta ständiga prövande av nya uttrycksmedel, denna som han menar ytlighet inför materialet. Han diskuterar vad han i den moderna kulturbilden kallar för »flyttningsfenomenet», d. v. s. uppbrotten från det som man av tradition bedömer som ett — jag citerar — »kärnområde». »Filosofin», säger han, »har i vår tid medvetet avstått från sin uppgift att verka som formare av människans etiska ryggrad, inom bildkonsten har bilden fått vika för figuren, diktningens utgångspunkt är inte längre ordet utan bilden, och musikens utgångspunkt är inte längre tonen utan siffran, det matematiska förhållandet mellan tonerna».

Utvecklingen går snabbt och det är troligt att Joonas Kokkonen i dag inte skriver under på varje detalj i den här refererade betraktelsen. Men en sak kvarstår ändå: bundenheten till traditionen och känslan för dess värden. Johann Sebastian Bacli hyllar han i ett av sina mest betydande verk, en Kammarsymfoni, han har i sin betraktelse några gripande rader om sin ungdoms upplevelser av Jean Sibelius' musik, i synnerhet den fjärde symfonin, och av vår tids mäsiare har han visserligen en gång fascinerats

både av Schönberg och Alban Berg men främst av alla ställer han Bela Bartok. Slutraderna ger han formen av en personlig kommentar till humanismen, till det förändligade i Bartoks senare verk. Kokkonen skriver:

»Slutligen tror jag — förbi alla tekniska, stilistiska och teoretiska frågor — att våra dagars musik fortfarande är avsedd för människan, för henne som fortfarande trots allt sitt framåtskridande står lika ensam inför livets yttersta frågor som för årtusenden sedan. Jag tror på musikens etiska kraft, hur naivt idealistisk denna tro i våra dagar än kan te sig.»

Tyngdpunkten i Ivokkonens produktion är symfonierna. Den tredje och senaste av dessa uruppfördes i Helsingfors i höstas. Det är detta verk som belönats med Nordiska rådets pris.

Det heter i juryns beslut, att symfonin — och jag citerar — »speglar tonsättarens dynamiska personlighet. Han spänner den symfoniska bågen i en långsam inledningssats, stegrar tempot i de två följande för att i adagio-finalen nå fram till en visionär syntes.» Det sägs vidare, att denna formbyggnad är karakteristisk för Kokkonen, men att han i sitt verk också beträtt nya vägar genom allt i större utsträckning än tidigare ge plats för en färgskimrande orkestersats.

Ännu ett drag i den tredje symfonin bör framhållas: det musikantiska. Men det handlar inte om en beskedlig lekfullhet. Det är en spetsig, viril humor.

Det är utan tvekan ett spelslycke som belönats.

Joonas Kokkonen, Finland:

Först ber jag att få frambära mitt djupt kända lack för Nordiska rådets musikpris, som jag i dag fått mottaga. Jag vill också tacka hjärtligt min käre vän Bo Wallner för de vackra och vänliga ord som han riktade till mig. Prisets värde i pengar är betydande, men detta är ingalunda huvudsaken. Det väsentliga är dess andliga värde, prisets sporrande, inspirerande verkan. Varje människa behöver uppmuntran och erkännande i sitt arbete. Jag antar att denna allmänmänskliga egenskap framträder särskilt starkt betonad hos de flesta konstnärer. För egen del kan jag bara konstatera, att priset för mig varit en källa till inspiration och arbetsglädje. Nu tänker jag sätta mig ner för att skriva mitt bästa verk, det verk som alltjämt är okomponerat och som kommer att förbli det så länge notstiftet hålls i min hand. Till de djupa krafter, som främjar utvecklingen både för den enskilda individen och samhället torde höra tron på att det följande försöket skall leda till ett bättre och mognare resultat. Denna min tro har stärkts av det pris jag erhållit. Jag hoppas att jag inte anses som knutpatriot, men min första tanke då jag fick vetskap om att jag fått priset var: Finland har fått priset, Finlands skapande tonkonstnärer har prisbelönats. Denna min tanke är naturlig. Jag vet att det i Finland

under de senaste åren har skapats många verk, som kunde ha prisbelönats på lika goda grunder som min tredje symfoni. Samma gäller naturligtvis i större utsträckning hela Norden. Fastän det nordiska musikpriset tilldelas en kompositör ocli ett av hans verk, är jag säker på att priset har en vida större effekt och bärvidd. På Nordiska rådets möte här i Oslo kommer man att behandla Nordiska komponistrådets initiativ om utdelande av priset vartannat år. När jag framför min innerliga förhoppning om att detta förslag skall godkännas, tillåter jag mig tala för alla nordiska tonsättare. Utdelandet av nordiska musikpriset vartannat år vore ägnat att långt effektivare främja de mål som man sökt uppnå genom prisets instiftande. Det är otvivelaktigt klart, all en skapargärning inte kan köpas genom pris eller pengar. En fördelaktig konstellation av detta slag beror på en hel del andra faktorer. Likväl kan offentligt erkännande och ekonomiskt stöd verka som drivfjäder till högre kvalitet. För närmare 200 år sedan skrev ärkehertig Ferdinand till sin mor, kejsarinnan Maria Teresia, och bad att få anställa den unge Mozart. Maria Teresia svarade: du frågar om du får anställa den unge salzburgaren. Jag förstår inte varför. Du behöver inte kompositörer eller andra onyttiga människor i din tjänst. Tanken att en kompositör är en onyttig människa framförs ju också på vissa håll i våra dagar, ä andra sidan existerar den urgamla tesen, att endast det som ter sig onyttigt ger livet värde. Det nya samhälle — och som vi hoppas det bättre samhälle — vi alla arbetar på att förverkliga, kan inte förbise det skenbara och onyttiga. Det är just detta, kalla det irrationellt och onyttigt, som människan inte kan leva förutan. Det överflödiga är nämligen väsentligt.

Jag är en inbiten nordisk medborgare och jag känner mig ha slagit rot i alla nordiska huvudstäder men tillåter mig yttra, att jag är bunden till Oslo med starka personliga band. För 20 år sedan uppfördes här ett verk, min pianotrio för första gången utanför Finlands gränser. Samtidigt var det uruppförande. När jag nu står här fylld av tacksamhet, är det som om en ring slutits i mitt liv och jag hoppas att det samtidigt skall vara upptakten till ett nytt kapitel, som inspirerats av den storartade uppmärksamhet som kommit mig till del.

REGISTER

2284

Översikt
över sakernas behandling

Sak	
nr	rubrik
<i>A. Medlemsförslag</i>	
A 7/e	Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
A 69/k	Medlemsförslag om nordisk artikeltjänst
A 71/s	Medlemsförslag om sjukvårdssamarbete i Tornedalen
A 71 Ä/s	Ändringsförslag om samarbete i Tornedalen
A 106 T/j	Tilläggsförslag om enhetliga jakttider
A 108/t	Medlemsförslag om enhetliga posttaxor och postbestämmelser
A 117/t	Medlemsförslag om utbyggnad av transittrafiken över Trondheim
A 118/t	Medlemsförslag om fritidsfisket
A 119/k	Medlemsförslag om nordiskt forskningssamarbete
A 121/k	Medlemsförslag om samarbete i fråga om effektiviserad ekonomisk undervisning
A 125/j	Medlemsförslag om nordisk vittnesplikt
A 127/s	Medlemsförslag om skapandet av en nordisk semesterstad i något u-land
A 130/e	Medlemsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation
A 130 Ä/e	Ändringsförslag om det nordiska u-landsbiståndets organisation
A 134/t	Medlemsförslag om samarbete om produktion av järnvägsvagnar
A 140 T/s	Tilläggsförslag om nordisk yrkesklassificering
A 142/k	Medlemsförslag om specialiserad fackutbildning för ungdomar från Island i de övriga nordiska länderna
A 144/t	Medlemsförslag om revision av zonindelningen beträffande sjöfrakter
A 147 T/t	Tilläggsförslag om gemensam trafiklagstiftning
A 148/t	Medlemsförslag om flygförbindelse Östersund—Trondheim
A 151/k	Medlemsförslag om samarbete på träskyddets område
A 152/s	Medlemsförslag om utbyte av förvaltningstjänstemän
A 153/t	Medlemsförslag om åtgärder mot illegal införsel av narkotika
A 155/j	Medlemsförslag om statens ansvar för personskador vållade av utskrivna interner
A 156/j	Medlemsförslag om lagstiftning om illojal konkurrens
A 157/k	Medlemsförslag om samarbete angående yrkeslärarutbildning
A 158/j	Medlemsförslag om likartad lagstiftning om mönsterskydd
A 159/j	Medlemsförslag om förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar
A 160/e	Medlemsförslag om nordiskt skattevetenskapligt samarbete
A 161/e	Medlemsförslag om nordisk integrationsforskning
A 163/k	Medlemsförslag om nordiskt iberio-amerikanskt institut
A 164/s	Medlemsförslag om samarbete rörande föroreningsfrågorna
A 165/e	Medlemsförslag om harmonisering av lagstiftning m. m. inför inträde i Europeiska ekonomiska gemenskapen

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
	s.	s.	nr	s.		
301		268	24	2220	anmodan till presidiet	A 7/e
306		155				A 69/k
331	}	216	16	2204		A 71/s
346		152	1—4	2174		A 71 Ä/s
384				2181		A 106 T/j
398		204	12	2196		A 108/t
426		198	9	2190	p. 1. fortsatt behandling p. 2. rekommendation utan åtgärd	A 117/t
473		270	26	2224		A 118/t
491		205	13	2198		A 119/k
506		156			utan åtgärd	A 121/k
570		224	17	2206		A 125/j
595	}	217			utan åtgärd	A 127/s
632		182			utan åtgärd	A 130/e
634						A 130 Ä/e
644		269	25	2222		A 134/t
665		196	7	2186		A 140 T/s
682		162	5	2182		A 142/k
702		202			utan åtgärd	A 144/t
726		273	27	2226		A 147 T/t
730		201	10	2192		A 148/t
734		283	32	2236		A 151/k
760		197	8	2188		A 152/s
784		227	20	2212		A 153/t
805		225	19	2210	fortsatt behandling	A 155/j
846		282				A 156/j
877		163	6	2184	utan åtgärd	A 157/k
907		227				A 158/j
920		225	18	2208		A 159/j
947		213	14	2200		A 160/e
997		215	15	2202		A 161/e
1041		276	28	2228	fortsatt behandling	A 163/k
1063		165				A 164/s
1127		230	21	2214		A 165/e

ätare utdelning av 1
nordiskt vulkanolo
fortsatt nordiskt på
fortsatt nordiskt s
tikundervisningen
töd till standardis
tgärder mot oljefö
nläggande av en st
anslutande fast för

amarbetet Norden

extra session med
c

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1135		277	29	2230	utan åtgärd	A 167/k
1194		275				A 170/k
1213		284	33	2238		A 172/k
1263		287	34	2240		A 174/k
1275		280	30	2232		A 175/k
1297		291				A 178/j
1300		289	36	2244		A 180 T/k
1304		267	23	2218		A 181 T/e
1307		282	31	2234		A 182 T/j
1312		248	22	2216	tilläggsförslagets p. 1: rekommendation p 2: fortsatt behandling	A 183 T/t
1337		230	21	2214		A 184 T/e
1340		248				A 185 T/t
1343		288	35	2242		A 186 T/t
1349		292	38	2248		A 187 T/k
1353		292	37	2246		A 189 T/k
1357		230	21	2214		A 190 T/e
1360		293			fortsatt behandling	A 191 T/k
1363		230	21	2214		A 192 T/e
1366		230	21	2214		A 193 T/e
1371		230	21	2214		A 194 T/e
1374		288			fortsatt behandling	B 4/j
1415		155			utan åtgärd	B 5/j
1435		203	11	2194		B 6/e
1443	54				(till handlingarna) senare till handlingarna	*1/j
1459	54	289				2/k
1491		266			(till handlingarna)	3/s
1511	54					*4/e
1514		230			till handlingarna	5/e
1717		284			till handlingarna	6/j

 Berättelse från Nordiska kontakto
 Berättelse om samarbete mellan sj
 Berättelse om Nordiska hälsovård
 Berättelse från Nordiska kontakto
 Berättelse från Nordiska kontakto
 Berättelse från Nordiska hushållst
 Berättelse om Nordens hus i Reyk
 Berättelse från Nordiska utlännin
 Berättelse om Nordiska kulturfond

D 1968. Meddelanden i anledning

Meddelanden om rekommendatio
 lika regler för legitimation för ps
 Meddelande om rekommendatio
 sam arbetsmarknad för sjukgymn
 Meddelanden om rekommendatio
 sam arbetsmarknad för veterinäre
 Meddelande om rekommendatio
 samarbete vid utnyttjandet av vat
 Meddelanden om rekommendatio
 sam högre utbildning i trädgårdsk
 Meddelanden om rekommendatio
 sam hälsotjänst för sjömän m. m.
 Meddelanden om rekommendatio
 ning i arktisk medicin
 Meddelande om rekommendatio
 ning av hjälpen till utvecklingslä
 Meddelande om rekommendatio
 folkakademi
 Meddelande om rekommendatio
 lagstiftning om aktiebolag m. m.
 Meddelanden om rekommendatio
 te inom kvinnoförbundet

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1720		220			till handlingarna	7/s
1723		269			till handlingarna	8/e
1725	54				(till handlingarna)	*9/k
1727		266			till handlingarna	10/s
1735	54				(till handlingarna)	*11/e
1738		246			till handlingarna	12/e
1742	54				(till handlingarna)	*13/k
1746		289			till handlingarna	14/k
1749		291			till handlingarna	15/j
1757	54	293			senare till handlingarna	16/k
1770		136			till handlingarna	11/1958/s
1772	54				(till handlingarna)	*18/1958/s
1773	54				(till handlingarna)	*19/1958/s
1775	54				(till handlingarna)	*22/1958/e
1777	54				(till handlingarna)	*31/1958/k
1779	54				(till handlingarna)	*32/1958/s
1781	182	} 266			nya meddelanden	11/1960/k
1785	(fråga) 1790		} 182		slutbehandlad	3/1961/e
1793		136			slutbehandlad	9/1961/k
1795	54				(till handlingarna)	*12/1961/j
1796		136			slutbehandlad	3/1962/e
1805		136			slutbehandlad	4/1962/e
1810		248			slutbehandlad	5/1962/t
1812	186	} 290			nya meddelanden	9/1962/k
1817	(fråga) 1815		} 290		(till handlingarna)	*11/1962/s
1819	54				(till handlingarna)	*12/1962/s
1820	54				(till handlingarna)	*14/1962/k
1822		291			nya meddelanden	18/1962/j

e om rekommendation nr 24
åga om sjukvårdsplanering
e om rekommendation nr 32/1
sionslagstiftningen
e om rekommendation nr 33/
ning av stadsplanerare m. m.
en om rekommendation nr 2/
ontrollbestämmelser rörande el
en om rekommendation nr 3/
sebyråverksamhet
en om rekommendation nr 4/
rellan Sevettijärvi och riksväg
en om rekommendation nr 7/
för djurskydds- och jaktlagstif
e om rekommendation nr 8/19
och andra ungdomsledare i fil

e om rekommendation nr 12/1
nde vetenskaplig dokumentati

e om rekommendation nr 15/14
xningens skadeverkningar

e om rekommendation nr 19/1
ningsbetyg

en om rekommendation nr 21
ning för teater, film, radio oc

e om rekommendation nr 25/1

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1824		137			slutbehandlad	21/1962/t
1831	54				(till handlingarna)	*29/1962/s
1838	54				(till handlingarna)	*32/1962/j
1839	54				(till handlingarna)	*33/1962/k
1841		267			nya meddelanden	2/1963/e
1847		288			slutbehandlad	3/1963/t
1850	54				(till handlingarna)	*4/1963/t
1852		138			nytt meddelande	7/1963/j
1855	54				(till handlingarna)	*8/1963/k
1856	188 (fråga)	291			nya meddelanden	12/1963/k
	1857					
1859	141 (fråga)	289			slutbehandlad	15/1963/j
	1860					
1862	190 (fråga)	265			nya meddelanden	19/1963/j
	1867					
1864		291			nya meddelanden	21/1963/k
1869	54				(till handlingarna)	*25/1963/s
1870	54				(till handlingarna)	*26/1963/s
1871	54				(till handlingarna)	*29/1963/t
1873	54				(till handlingarna)	*1/1964/j
1874	54				(till handlingarna)	*2/1964/k
1875		137			slutbehandlad	3/1964/k
1878		281			slutbehandlad	5/1964/k
1882	54				(till handlingarna)	*6/1964/s

l för växtförädlingsprodukter
 elanden om rekommendation nr 13/196
 ing av arbetslöshetsförsäkringslagstiftning

elanden om rekommendation nr 14/196
 ning för socialpersonal

elanden om rekommendation nr 17/196
 i arktisk medicin

elanden om rekommendation nr 20/196
 udieutbytesresor mellan nordiska skolor

elanden om rekommendation nr 23/196
 av folkskoleseminariernas undervisning

elanden om rekommendation nr 24/196
 utbyte

elanden om rekommendation nr 26/196
 ing av bolagsbeskattningen

elande om rekommendation nr 27/196
 ing av huvudformerna för indirekt bes

elanden om rekommendation nr 28/196
 ing av vissa skatter och avgifter

elanden om rekommendation nr 31/196
 ättsålder

elande om rekommendation nr 1/1965
 n av optiker

elande om rekommendation nr 2/1965
 urser i de nordiska ländernas historia

elanden om rekommendation nr 3/1965
 urser i arkeologi och folklivsforskning

elanden om rekommendation nr 4/1965
 rbete

elanden om rekommendation nr 5/1965
 av arkitekter m. m.

elanden om rekommendation nr 7/1965
 av sjömansskattelagstiftningen

elanden om rekommendation nr 8/1965
 ghet för körkort

elanden om rekommendation nr 9/1965
 e av oljeföreningar i havet

elande om rekommendation nr 10/1965
 nlista över växter och djur

elande om rekommendation nr 11/1965
 ing av filmens inverkan på åskådarna

elande om rekommendation nr 12/1965
 de av förhandsgranskning av film

elande om rekommendation nr 13/1965
 na preskriptionsregler

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1883		287			nya meddelanden	11/1964/j
1886	144 (fråga) 1888	} 266			slutbehandlad	13/1964/s
1891	54				(till handlingarna)	*14/1964/s
1893		266			nya meddelanden	17/1964/k
1895		137			slutbehandlad	20/1964/k
1898	54				(till handlingarna)	*23/1964/k
1900	54				(till handlingarna)	*24/1964/k
1902	54				(till handlingarna)	*26/1964/e
1903		137			slutbehandlad	27/1964/e
1906	54				(till handlingarna)	*28/1964/e
1911		137			slutbehandlad	31/1964/j
1914	54				(till handlingarna)	*1/1965/s
1915	54				(till handlingarna)	*2/1965/k
1916	54				(till handlingarna)	*3/1965/k
1918		137			slutbehandlad	4/1965/e
1923	192 (fråga) 1927	} 291			p. 1 och 2: nya meddelanden	5/1965/s
					p. 3: slutbehandlad	
1930		266			nya meddelanden	7/1965/s
1932	54				(till handlingarna)	*8/1965/t
1933		282			slutbehandlad	9/1965/j
1936		267			nya meddelanden	10/1965/k
1938	54				(till handlingarna)	*11/1965/j
1939	54				(till handlingarna)	*12/1965/j
1940	54				(till handlingarna)	*13/1965/j

- der för resepass
- /s Meddelanden om rekommendation nr 17/1965 angående
ning av brand- och hälsofarliga ämnen
 - /s Meddelanden om rekommendation nr 18/1965 angående
arbete på näringsforskningens område
 - /s Meddelanden om rekommendation nr 20/1965 angående
ning av semesterlagstiftningen
 - /s Meddelanden om rekommendation nr 21/1965 angående
ning av socialhjälpstiftningen
 - /s Meddelanden om rekommendation nr 22/1965 angående
giltighet för recept
 - /j Meddelanden om rekommendation nr 24/1965 angående
lagstiftning om trafikonykterhet
 - /k Meddelanden om rekommendation nr 29/1965 angående
fiskeriutbildning
 - /s Meddelanden om rekommendation nr 32/1965 angående
medicinalstatistik
 - /k Meddelanden om rekommendation nr 33/1965 angående
litteraturhistoria
 - /t Meddelanden om rekommendation nr 34/1965 angående
plats i Öresundsregionen
 - /t Meddelanden om rekommendation nr 35/1965 angående
Öresundsförbindelse
 - /j Meddelanden om rekommendation nr 36/1965 angående
patentlagstiftning
 - /j Meddelanden om rekommendation nr 37/1965 angående
sam klagoinstans i patentärenden
 - k Meddelanden om rekommendation nr 1/1966 angående
tentamensgiltighet

 - k Meddelanden om rekommendation nr 2/1966 angående f
och utbildning på vattenvårdens område
 - k Meddelanden om rekommendation nr 3/1966 angående :

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1941		137			slutbehandlad	15/1965/t
1943	54				(till handlingarna)	*17/1965/s
1945		277			nya meddelanden	18/1965/s
1948	54				(till handlingarna)	*20/1965/s
1949	54				(till handlingarna)	*21/1965/s
1950	54				(till handlingarna)	*22/1965/s
1951	54				(till handlingarna)	*24/1965/j
1952		287			nya meddelanden	29/1965/k
1956	54				(till handlingarna)	*32/1965/s
1958	137	293			nya meddelanden	33/1965/k
1961		248			slutbehandlad	34/1965/t
1968		248			slutbehandlad	35/1965/t
1970		138			slutbehandlad	36/1965/j
1973	54				(till handlingarna)	*37/1965/j
1974	194					
	(fråga)					
	1975	290			nya meddelanden	1/1966/k
1977		282			nya meddelanden	2/1966/k
1980	54				(till handlingarna)	*3/1966/k
1981	54				(till handlingarna)	*4/1966/j
19 82	54				(till handlingarna)	*5/1966/j
1983	54				(till handlingarna)	*6/1966/k
1984	54				(till handlingarna)	*7/1966/k
1986	54				(till handlingarna)	*8/1966/k
1987		138			slutbehandlad	9/1966/k

nr	rubrik
166/t	Meddelande om rekommendation nr 10/1966 svenska mellanriksvägar
166/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1966 lanstjänst inom Nordkalotten
166/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1966 nad av Nordiska hälsovårdshögskolan
166/j	Meddelanden om rekommendation nr 13/1966 liga regler för beskattning av nordiska forsk
166/s	Meddelanden om rekommendation nr 14/1966 te på lokaliseringens område
166/s	Meddelande om rekommendation nr 16/1966 sjukhusfysikerssamarbete
166/e	Meddelanden om rekommendation nr 19/1966 te om skogstekniskt utvecklingsarbete
166/k	Meddelande om rekommendation nr 20/1966 te på formgivningens område
166/s	Meddelande om rekommendation nr 21/1966 listkompetens för läkare
166/j	Meddelanden om rekommendation nr 22/1966 utlänningslagstiftning
166/t	Meddelande om rekommendation nr 23/1966 des rätt till tullfri varuinförsel
166/t	Meddelande om rekommendation nr 24/1966 bestämmelser för resenärers tullfria införsel a
166/s	Meddelande om rekommendation nr 25/1966 sam arbetsmarknad för farmaceuter
166/e	Meddelande om rekommendation nr 26/1966 mixt samarbete
166/t	Meddelanden om rekommendation nr 27/1966 läggning av lokala flygplatser inom Öresund
166/j	Meddelande om rekommendation nr 29/1966 språkkonvention
166/e	Meddelanden om rekommendation nr 30/1966 stöd till Föreningarna Norden

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1989	54				(till handlingarna)	*10/1966/t
1992	54				(till handlingarna)	*11/1966/s
1993	54				(till handlingarna)	*12/1966/s
1994		138			slutbehandlad	13/1966/j
1998		220			nya meddelanden	14/1966/s
2004	54				(till handlingarna)	*16/1966/s
2005	146	} 269			nya meddelanden	19/1966/e
2007	(fråga) 2007					
2010	54				(till handlingarna)	*20/1966/k
2011	54				(till handlingarna)	*21/1966/s
2012	54				(till handlingarna)	*22/1966/j
2014	54				(till handlingarna)	*23/1966/t
2015	148	} 265			fortsatt behandling	24/1966/t
2016	(fråga) 2016					
2018	54				(till handlingarna)	*25/1966/s
2019		230			nya meddelanden	26/1966/e
2021	249	} 248			slutbehandlad	27/1966/t
2022	(fråga) 2022					
2024	150	} 291			nya meddelanden	29/1966/j
2025	(fråga) 2025					
2027		138			slutbehandlad	30/1966/e
2030		269			nya meddelanden	31/1966/e
2037	54				(till handlingarna)	*1/1967/t
2040	54				(till handlingarna)	*2/1967/k
2041	54				(till handlingarna)	*3/1967/s
2043	54				(till handlingarna)	*4/1967/s

Meddelanden om rekommendation nr 5/1967
om ungdomens alkohol- och narkotikamiss
Meddelanden om rekommendation nr 6/1967
stämpling av ädelmetallarbeten
Meddelande om rekommendation nr 7/1967
nordisk äktenskapslagstiftning
Meddelanden om rekommendation nr 8/1967
minimistandard rörande sociala förmåner
Meddelanden om rekommendation nr 9/1967
tering av 1955 års konvention om social tr
Meddelande om rekommendation nr 10/1967
ligande av lagstiftningen om pensionsförsäk
Meddelanden om rekommendation nr 11/1967
ligande av lagstiftningen om sjukförsäkring
Meddelanden om rekommendation nr 12/1967
TV-samarbete
Meddelande om rekommendation nr 13/1967
samma regler om förvärv av lösöre i god t
Meddelanden om rekommendation nr 14/1967
forskarsamarbete
Meddelande om rekommendation nr 15/1967
de av regel om betänketid i avtalslagen
Meddelande om rekommendation nr 16/1967
fredskårssamarbete
Meddelanden om rekommendation nr 17/1967
se för handikappade av tull m. m. vid motorfo
Meddelande om rekommendation nr 18/1967
te på den medicinska undervisningens omr
Meddelande om rekommendation nr 19/1967
bildning av sjuksköterskor
Meddelanden om rekommendation nr 20/1967
diskt utnyttjande av vetenskaplig specialap
Meddelande om rekommendation nr 21/1967
te beträffande beskattningens utformning
Meddelanden om rekommendation nr 22/1967
m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel
Meddelande om rekommendation nr 23/1967
och marknadsproblemen
Meddelande om rekommendation nr 24/1967
nordiskt konsulärt samarbete

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2044		227			nya meddelanden	5/1967/s
2047		139			nya meddelanden	6/1967/e
2051	54				(till handlingarna)	*7/1967/j
2053	54				(till handlingarna)	*8/1967/s
2054	54				(till handlingarna)	*9/1967/s
2055	54				(till handlingarna)	*10/1967/s
2056	54				(till handlingarna)	*11/1967/s
2057		293			nya meddelanden	12/1967/k
2064	54				(till handlingarna)	*13/1967/j
2065		205			nya meddelanden	14/1967/k
2067	54				(till handlingarna)	*15/1967/j
2068	4				(till handlingarna)	*16/1967/e
2070	54				(till handlingarna)	*17/1967/s
2073		205			nya meddelanden	18/1967/k
2075	54				(till handlingarna)	*19/1967/s
2076		205			nya meddelanden	20/1967/k
2078	54				(till handlingarna)	*21/1967/e
2080		138			slutbehandlad	22/1967/e
2084		230			nya meddelanden	23/1967/e
2086	54				(till handlingarna)	*24/1967/e
2093	54				(till handlingarna)	*25/1967/t
2095	54				(till handlingarna)	*26/1967/k
2096		138			slutbehandlad	27/1967/k
2098		248			slutbehandlad	28/1967/t

	Sak
nr	rubrik
*29/1967/t	Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
*30/1967/t	Meddelanden om rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för rabatterade järnvägsbiljetter
*31/1967/e	Meddelanden om rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklarationer

Översikt över behandlingen av dokumenten

<i>Dokument rubrik</i>	<i>Tryckt s.</i>	<i>Behandl. s.</i>	<i>Beslut innehåll</i>
<i>Rapport från Nordiska rådets presidium</i>	<i>2107</i>	<i>55, 92</i>	<i>till handl.</i>
<i>Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (1966)</i>	<i>2155</i>	<i>139</i>	<i>till handl.</i>
<i>Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»</i>	<i>2157</i>	<i>289</i>	<i>till handl.</i>
<i>Rapport om nordiskt samarbete under 1967</i>	<i>2163</i>	<i>55, 92</i>	<i>till handl.</i>

Tryckt.	Beoandling		Rekommendation		Antal beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
2101	54				(till handlingarna)	*29/1967/t
2102	54				(till handlingarna)	*30/1967/t
2104	54				(till handlingarna)	*31/1967/e

Personregister

I Siffrorna hänvisar till sidur)

- Adamsson, Erik, Sverige (s)**
 Suppleant
 Tilläggsförslag:
 Åtgärder mot oljeförorening i havet: 1307
- Andersen, K. B., Danmark (S)**
 Vald medlem
 Yttranden:
 Generaldebatt: 75
 Kkonomisk undervisning: 159, 1G1
 Specialiserad fackutbildning för isländska ungdomar: 1(12)
 Nordiskt forskningssamarbete: 207, 213
 Nordiska rådets musikpris: 287
 Nordiska kulturfonden: 292
- Andersson, Axel, Sverige (fp)**
 Suppleant
 Medlemsförslag:
 Likartad lagstiftning om mönsterskydd: 907
 Förenhetigande av regler angående arbetstgares uppfinningar: 920
- Andersson, Birger, Sverige (s)**
 Vald medlem till 16 januari 1908
 Medlemsförslag:
 Fritidsfisket: 473
- Baansgaard, Hilmar, Danmark (RV)**
 Suppleant till 23 januari 1908
 Hegeringsrepresentant
 Yttranden:
 Generaldebatt: 02
- Benediktsson, Bjarni, Island (Sj)**
 Hegeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatt: 102
- Bergman, Per, Sverige (s)**
 Suppleant
- Medlemsförslag:**
 Samarbete på träskyddets område: 731
- Bilgrav-Xielscn, Jens, Danmark (RV)**
 Vald medlem
 Yttranden:
 Nordisk artikeltjänst: 15(5)
- Bjarnason, Sigurður, Island (Sj)**
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Samarbete rörande föroreningsfrågorna: 1003
 Vulkanologiskt institut i Island: 1275
 Tilläggsförslag:
 Inrättande av ett nordiskt finansieringsinstitut: 1357
- Björkman, Folke, Sverige (h)**
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Fritidsfisket: 473
 Införande av färgtelevision: 1194
 Yttranden:
 Tullfri införsel av sprit och tobak (fråga): 148, 149
 Kkonomisk undervisning: 101
 Vetenskaplig dokumentation (fråga): 188, 189
 Parasitologisk forskning och undervisning: 278
- Bomliolt, Julius, Danmark (S)**
 Vald medlem till 23 januari 1908
 Medlemsförslag:
 Nordiskt forskningssamarbete: 491
 Samarbete angående yrkesläroarbildning: 877
 Införande av färgtelevision: 1194
 Tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris: 1203
 Vulkanologiskt institut i Island: 1275

Bondevik, Kjell, Norge (Kf)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Ekonomisk undervisning: 159

Vetenskaplig dokumentation (fråga):

IX,S, 190

Nordiskt forskningssamarbete: 209

Horten, Per, Norge (Sp)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

(ieneraldebatt: 58)

Bratteli, Tryyvø, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiskt vetenskapligt samarbete:

947

Samarbete rörande föreningsfrågorna: 1003

Yulkanologiskt institut i Island: 1275

Yttranden:

(ieneraldebatt: 05)

Beskattnings utformning: 268

Bundvad, Kaj, Danmark (S)

Vald medlem

Yttrande:

Föreningsfrågor: 173

Carlsson, Eric, Sverige (cp)

Suppleant

Medlemsförslag:

Transittrafiken över Trondheim:

426

Nordiskt sameinstitut: 1213

Cassel, Leif, Sverige (h)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete rörande föreningsfrågorna: 1063

Yulkanologiskt institut i Island: 1275

Tilläggsförslag:

Storflyghamn på Saltholm och fast förbindelse Danmark—Sverige: 1312

Extrasession för øresundsregionens samfärdsfrågor: 1340

Världsutställningen i Osaka 1970: 1353

Samarbetet Norden och Europa: 1363

Yttranden:

(ieneraldebatt: 111)

Alkohol, och narkotikamissbruk m.ni.: 228

øresundsregionens flygplats- och samfärdsfrågor: 255, 263

Inbjudan til! 17:e sessionen: 293

Christensen, Henry, Danmark (V)

Suppleant till 23 januari 1968, vald medlem från 7 februari 1968

Medlemsförslag:

Nordiskt skattevetenskapligt samarbete: 917

Yttrande:

(ieneraldebatt: 118)

Christiansen, Ragnar, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk integrationsforskning: 997

Yttranden:

(ieneraldebatt: 121)

Nordisk integrationsforskning: 215

Dumsgaard, Kresten, Danmark (V)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Storflyghamn på Saltholm och fast förbindelse Danmark—Sverige: 1312

Edström, Gunnar, Sverige (fp)

Suppleant

Medlemsförslag:

Nordisk semesterstad i u-land: 595

Ehrnrootli, Georg C., Finland (Sv)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk semesterstad i u-land: 595

Förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar: 920

Yttranden:

(ieneraldebatt: 74, 123)

Skydd för Skandinavien flyttfåglar: 155

Ekendahl, Sigrid, Sverige (s)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Nordisk yrkesklassificering: 665

Samarbetet Norden och Europa: 1371

Yttranden:

Generaldebatt: 89
Föreningensfrågor: 177
Nordisk yrkesklassificering: 19C

Eriksen, Holger, Danmark (S)
Vald medlem till 28 oktober 1964
Medlemsförslag:
Beskattningsens utformning: 301

Erlander, Tage, Sverige (s)
Hegeringsrepresentant
Yttranden:
Generaldebatt: 68, 79, 80

Gillström, Anselm, Sverige (s)
Vald medlem till 14 januari 1960
Medlemsförslag:
Nordisk artikeltjänst: 306

Groes, Lis, Danmark (S)
Vald medlem till 23 januari 1968, suppleant från 7 februari 1968
Medlemsförslag:
Likartad lagstiftning om mönsterskydd: 907
Förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar: 920
Nordiskt patentsamarbete: 1297

Guldborg, Ove, Danmark (V)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
Planläggningen av flygplatser inom Öresundsregionen (fråga): 249
Öresundsregionens flygplats- och samfärdsfrågor: 262

Gustafsson, Einar, Sverige (cp)
Vald medlem
Medlemsförslag:
Samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område: 1135

Gustafsson, Hans, Sverige (s)
Vald medlem till 15 september 1965
Medlemsförslag:
Beskattningsens utformning: 301

Gärde Wide mar, Ingrid, Sverige (fp)
Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk vittnesplikt: 570
Illojal konkurrens: 846

Yttranden:

Boxningens skadeverkningar (fråga): 141
Nordisk vittnesplikt: 224
Boxningens skadeverkningar: 289

Hammarberg, Sven, Sverige (s)

Suppleant

Tilläggsförslag:
Samarbetet Norden och Europa: 1371

Yttrande:

Samarbete vid anskaffande av järnvägsagnar: 269

Hara, Erkki, Finland (Kok)

Vald medlem

Tilläggsförslag:
Åtgärder mot oljeförening i havet: 1307

Yttranden:

Generaldebatt: 116
Nordisk språkkonvention (fråga): 150, 152
Enhetliga jakttider: 153
Nordiskt forskningssamarbete: 212

Harting, Poul, Danmark (V)

Vald medlem till 23 januari 1968**Regeringsrepresentant**

Medlemsförslag:
Nordiskt forskningssamarbete: 491
Fackutbildning för ungdomar från Island: 682
Samarbete rörande föreningsfrågorna: 1063
Samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område: 1135
Tätare utdelning av Nordiska rådets musikpris: 1263
Vulkanologiskt institut i Island: 1275

Yttrande:

Generaldebatt: 86

Hertling, Knud, Danmark (S)

Suppleant

Medlemsförslag:
Vulkanologiskt institut i Island: 1275

af Heurlin, Kaarlo, Finland (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiskt forskningssamarbete: 491
 Nordisk semesterstad i u-land: 595
 Personskador vållade av utskrivna
 interner: 805
 Nordiskt iberio-amerikanskt institut:
 1041

Yttranden:

Generaldebatt: 125
 Arbetslöshetsförsäkringslagstiftning
 (fråga): 144, 145
 Hjälpen till utvecklingsländerna
 (fråga): 185
 Nordisk semesterstad i u-land: 217
 Arbetslöshetsförsäkringslagstiftning:
 266

Holmberg, Yngve, Sverige (h)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiska u-landsbiståndets organi-
 sation: 632
 Nordisk integrationsforskning: 997
 Harmonisering av lagstiftning inför
 förhandlingar med EEC: 1127

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden och Europa: 1363

Yttranden:

Generaldebatt: 55
 Hjälpen till utvecklingsländerna
 (fråga): 182, 184

Holmquist, Eric, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Skogstekniskt utvecklingsarbete
 (fråga): 147
 Föreningensfrågor: 168

Honkonen, Kmino, Finland (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Effektiviserad ekonomisk undervis-
 ning: 506
 Nordisk semesterstad i u-land: 595

Yttranden:

Generaldebatt: 101
 Norden occli Europa: 234

Hordvik, Olav, Norge (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete angående yrkesläro-
 utbildning: 877

Införande av färgtelevision: 1194

Yttranden:

Tullfri införsel av sprit och tobak
 (fråga): 149
 Ekonomisk undervisning: 159
 Införande av färgtelevision: 275

Horn, Svend, Danmark (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete vid anskaffande av järn-
 vägsagnar: 644

Yttranden:

Generaldebatt: 132
 Öresundsregionens flygplats- och
 samfärdsfrågor: 251

Hækkerup, Per, Danmark (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk integrationsforskning: 997
 Harmonisering av lagstiftning inför
 förhandlingar med EEC: 1127

Ingimundarson, SigurSur, Island (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk integrationsforskning: 997

Jacobsen, Nils, Norge (A)

Vald medlem

Yttranden:

Öresundsregionens flygplats- och
 samfärdsfrågor: 261
 Fritidsfisket: 271
 Trafiklagstiftning: 273

Jensen, Jørgen, Danmark (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot illegal införsel av nar-
 kotika: 784
 Nordiskt skattevetenskapligt samar-
 bete: 947

Yttranden:

Utbildning av arkitekter (fråga):
 192, 193
 Mönsterskydd: 227

Johannessen, Martha, Norge (A)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 129

Resebyråverksamhet: 288

Johannesson, ölafnr, Island (F)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiskt forskningssamarbete: 491

Samarbete angående yrkeslärarut-
bildning: 877

Tätare utdelning av Nordiska rådets
musikpris: 1203

Yulkanologiskt institut i Island: 1275

Tilläggsförslag:

Inrättande av ett nordiskt finansie-
ringsinstitut: 1357

Yttranden:

Nordisk litteraturhistoria: 137

Nordiskt vulkanologiskt institut: 280

Johansson, Tage, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Likartad lagstiftning om mönster-
skydd: 907

Förenhetligande av regler angående
arbetstagares uppfinningar: 920

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden ocli Europa: 1371

Yttrande:

Arbetstagares uppfinningar: 225

Johnsen, Ilakon, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete angående yrkeslärarut-
bildning: 877

Yulkanologiskt institut i Island: 1275

Tilläggsförslag:

Nordiska kulturfonden: 1349

Yttranden:

Ekonomisk undervisning: 157, 161

Nordiskt forskningssamarbete: 2<>0,
212

Karjalainen, Ahti, Finland (K)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 84

Kellgren, Xils, Sverige (s)

Suppleant

Medlemsförslag:

Tätare utdelning av Nordiska rådets
musikpris: 1263

Kling, Herman, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Boxningens skadeverkningar (fråga):
143

Nordisk språkkonvention (fråga):
150, 152

Klippenvåg, Harry, Norge (A)

Vald medlem till 31 december 1967

Medlemsförslag:

Likartad lagstiftning om mönster-
skydd: 907

Kock, Osmo, Finland (Skill)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk vittnesplikt: 570

Nordisk semesterstad i u-land: 595

Förenhetligande av regler angående
arbetstagares uppfinningar: 920

Tilläggsförslag:

Resebyråverksamhet: 1343

Korvald, Lars, Norge (Kf)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 113

F öroren i ngsfrågor: 165

Krag, Jens Otto, Danmark (S)

Vald medlem

Yttranden:

Norden ocli Europa: 238, 244

Kyllingmark, Håkon, Norge (H)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Transittrafiken över Trondheim: 199
øresundsregionens flygplats- och sam-
färdselfrågor: 256

Kyttä, Harras, Finland (Kp)

Vald medlem till 29 september 1964

Medlemsförslag:

Beskattningens utformning: 301

Laaksoieii, Mikko, Finland (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk semesterslad i u-land: 595

Yttranden:

Zonindelningen beträffande sjöfrakter: 2(12)

Tullfri införsel av sprit och tobak: 205

Lahtela, Olavi, Finland (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 331

Zonindelningen beträffande sjöfrakter: 7112

Lange, (iunnar, Sverige (s))

Hegeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 92

Larsen, Aksel, Danmark (SF)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Storflyghamn på Saltholm och fast förbindelse Danmark—Sverige: 1312

Yttranden:

Generaldebatt: 133

Norden och Europa: 235, 244

Öresundsregionens flygplats- ocli samfärdselfrågor: 257

Larsen, Helge, Danmark (RV)

Hegeringsrepresentant

Yttranden:

Gemensam arbetsmarknad för lärare (fråga): 187, 188

Nordiskt forskningssamarbete: 209

Larsson, Lars, Sverige (s)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden och Europa: 1371

Yttranden:

Specialiserad fackutbildning för isländska ungdomar: 103

Finska ungdomars möjlighet att förlägga sina studier till Sverige: 194, 195

Utbyte av förvaltningstjänstemän: 197

Lassinantli, Ragnar, Sverige (s)

Vald medlem till 13 januari 1907

Medlemsförslag:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 331

Tilläggsförslag:

Enhetliga jakttider: 384

Leirfall, Jon, Norge (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Transittrafiken över Trondheim: 420

Samarbete vid anskaffande av järnvägsagnar: 044

Flygförbindelse Östersund—Trondheim: 730

Nordiskt sameinstitut: 1213

Tilläggsförslag:

Resebyråverksamhet: 1343

Yttranden:

Generaldebatt: 97

Transittrafiken över Trondheim: 198

Flygförbindelse Östersund—Trondheim: 201

Lokaliseringspolitik: 223

Öresundsregionens flygplats- ocli samfärdsel,frågor: 200, 204

Leivo-Larsson, Tyyne, Finland (Tpsl)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 340

Yttranden:

Föreningensfrågor: 175

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 210

Lillqvist, Bror, Finland (Sd)

Suppleant

Tilläggsförslag:

Nordisk yrkesklassificering: 605

Lindeman, Lars, Finland (Sd)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Föreningensfrågor: 171

Lundkvist, Svante, Sverige (s)

Hegeringsrepresentant

Yttranden:

Öresundsregionens flygplats- och samfärdsel,frågor: 250, 262, 204

Lundström, Birger, Sverige (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Enhetliga posttaxor: 398
Nordiskt skattevetenskapligt samarbete: 947

Tilläggsförslag:

Gemensam trafiklagstiftning: 72G
Storflyghamn på Saltholm och fast förbindelse Danmark—Sverige: 1312
Extrasession för øresundsregionens samfärdselfrågor: 1340

Lyngstad, Bjarne, Norge (V)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Nordiskt forskningssamarbete: 210

Løbak, Harald, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot illegal införsel av narkotika: 784
Personskador vållade av utskrivna interner: 805

Tilläggsförslag:

Nordisk yrkesklassificering: 6G5

Yttrande:

Lokaliseringspolitik: 220

Mellqvist, Sven, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Likartad lagstiftning om mönsterskydd: 907
Förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar: 920

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden och Europa: 1371

Myrvoll, Ole, Norge (V)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Tullfri införsel av sprit och tobak (fråga): 148

Møller Warmedal, Johan, Norge (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk vittnesplikt: 570
Personskador vållade av utskrivna interner: 805

Förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar: 920

Tilläggsförslag:

Åtgärder mot oljeförorening i havet: 1307

Yttranden:

(ieneraldebatt: 131
Personskador vållade av utskrivna interner: 22(i)
Oljeföroreningar i havet: 282

Mørk, Niels, Danmark (S)

Vald medlem till 23 januari 19G8, suppleant från 7 februari 1968

Medlemsförslag:

Utbyte av förvaltningstjänstemän: 7G0
Personskador vållade av utskrivna interner: 805

Nielsen, Helge, Danmark (S)

Vald medlem till 23 januari 19G8

Tilläggsförslag:

Nordisk yrkesklassificering: GG5

Ändringsförslag:

Nordiska u-landsbiståndets organisation: 634

Nilsson, Jan-Ivan, Sverige (cp)

Suppleant

Medlemsförslag:

Utbyte av förvaltningstjänstemän: 760
Åtgärder mot illegal införsel av narkotika: 784
Samarbete på den parasitologiska forskningens ocli undervisningens område: 1135

Normann, .4. C., Danmark (RV)

Vald medlem till 23 januari 1968

Medlemsförslag:

Nordiskt forskningssamarbete: 491
Fackutbildning för ungdomar från Island: 682
Illojal konkurrens: 846

Nyboe Andersen, Poul, Danmark (V)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 105

Nørgaard, Ivar, Danmark (S)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 80
Personskador vållade av utskrivna in-
terner: 220
Norden och Europa: 234, 241

Ohlin, Bertil, Sverige (fp)
Vald medlem
Tilläggsförslag:
Gemensamt TV-program och nordisk
TY-programproduktion: 1360
Samarbetet Norden och Europa: 1366
Yttranden:
Generaldebatt: 75, 80
Ekonomisk undervisning: 158, 160
Nordiskt skattevetenskapligt samar-
bete: 214
Norden och Europa: 230, 241, 245
Örepundsregionens flygplats- och sam-
färdselfrågor: 264, 265

Oittinen, Reino, Finland (Sd)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
Generaldebatt: 71
Finska ungdomars möjlighet att för-
lägga sina studier till Sverige (fråga):
195

Palme, Olof, Sverige (s)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
Gemensam utbildning för teater, ra-
dio och TV (fråga): 190, 192
Utbildning av arkitekter m. m. (frå-
ga): 192, 193

Banmark, Dagmar, Sverige (s)
Vald medlem
Medlemsförslag:
Nordiskt forskningssamarbete: 491
Fackutbildning för ungdomar från
Island: 682
Åtgärder mot illegal införsel av nar-
kotika: 784
Personskador vållade av utskrivna in-
terner: 805
Samarbete angående yrkeslärarutbild-
ning: 877
Tilläggsförslag:
Samarbetet Norden och Europa: 1371

Yttranden:
Gemensam arbetsmarknad för lärare
(fråga) : 186, 188
Same- och renskötselselfrågor: 284

Rihtniemi, Juha, Finland (Kok)
Vald medlem
Medlemsförslag:
Effektiviserad ekonomisk undervis-
ning: 506
Nordisk semesterstad i u-land: 595
Samarbete på träskyddets område:
734
Nordiskt skattevetenskapligt samar-
bete: 947
Nordisk integrationsforskning: 997
Tilläggsförslag:
Stöd till standardiseringsarbetet: 1304
Inrättande av ett nordiskt finansie-
ringsinstitut: 1357
Yttranden:
Generaldebatt: 75
Skogstekniskt utvecklingsarbete (frå-
ga) : 146, 147
Statistiskt samarbete: 204

Rognerud, Berte, Norge (H)
Vald medlem
Medlemsförslag:
Nordisk artikeljänst: 306
Nordiskt forskningssamarbete: 491
Fackutbildning för ungdomar från Is-
land: 682
Samarbete på träskyddets område:
734
Samarbete på den parasitologiska
forskningens och undervisningens
område: 1135
Yulkanologiskt institut i Island: 1275
Tilläggsförslag:
Modernisering av matematikundervis-
ningen: 1300
Nordiska kulturfonden: 1349
Yttranden:
Generaldebatt: 125
Ekonomisk undervisning: 160
Yrkeslärarutbildning: 164
Föreningfrågor: 178
Gemensam utbildning för teater, ra-
dio och TV (fråga): 190, 191

Rosenberg, (lösta, Finland (Skdi)
Vald medlem till 7 februari 1967

Medlemsförslag:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 331

Røiseland, Bent, Norge (V)

Vald medlem

Yttrande:

Norden och Europa: 232

Saalasti, Kerttu, Finland (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete på träskyddets område:
73-1

Samarbete på den parasitologiska
forskningens och undervisningens
område: 1135

Vulkanologiskt institut i Island: 1275

Tilläggsförslag:

Modernisering av matematikundervis-
ningen: 1300

Yttranden:

Forskning i arktisk medicin: 267

Modernisering av matematikundervis-
ningen: 289

Salo, Tuure, Finland (Lkp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Fritidsfisket: 473

Nordiskt sameinstitut: 1213

Yttrande:

Fritidsfisket: 270

Salonen, Olavi, Finland (Sd)

Hegeringsrepresentant

Yttrande:

Hjälpen till utvecklingsländerna (frå-
ga) : 182

Salvesen, Salve, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Utbyte av förvaltningstjänstemän: 760

Samuelsberg, Harald, Norge (A)

Vald medlem

Yttrande:

Same- och renskötsel frågor: 285

Savela, Veikko, Finland (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Zonindelningen beträffande sjöfrak-
ter: 702

Åtgärder mot illegal införsel av nar-
kotika: 784

Tilläggsförslag:

Nordisk yrkesklassificering: 665

Yttrande:

Zonindelningen beträffande sjöfrak-
ter: 202

Segersled t W iberg, Ingrid, Sverige (fp)

Vald medlem till 14 januari 1967, där-
efter suppleant

Medlemsförslag:

Nordiska u-landsbiståndets organisa-
tion: 632

Tilläggsförslag:

Gemensamt TV-program och nordisk
TY-programproduktion: 1360

Yttranden:

Enhetliga posttaxor och postbestäm-
melser: 204

Planläggningen av flygplatser inom
öresundsregionen (fråga): 249, 250

Seip, Hetge, Norge (V)

Hegeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 107

Arbetslöshetsförsäkringslagstiftning:
(fråga): 144, 145

Lokaliseringspolitik: 221

Sillanen, Sylvi, Finland (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Fackutbildning för ungdomar från Is-
land: 682

Samarbete angående yrkeslärarutbild-
ning: 877

Nordiskt iberio-amerikanskt institut:
1041

Tätare utdelning av Nordiska rådets
musikpris: 1263

Vulkanologiskt institut i Island: 1275

Tilläggsförslag:

Modernisering av matematikundervis-
ningen: 1300

Yttrande:

Generaldebatt: 99

Simonen, Aarre, Finland (Tpsl)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Nordisk språkkonvention (fråga): 151

Sirén, Eino, Finland (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk semesterstad i u-land: 595

Nordisk integrationsforskning: 997

Samarbete rörande föreningsfrågorna: 1063

Tilläggsförslag:

Världsutställningen i Osaka 1970: 1353

Yttrande:

Öppn i i i g s a n f ö r a n d e: 48

Stray, Suenn, Norge (H)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Stöd till standardiseringsarbetet: 1304

Yttranden:

Inledningsanförande: 51

Generaldebatt: 119

Kontrollbestämmelser rörande elmateriel: 267

Avslutningsanförande: 294, 295

Sukselainen, V Finland (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordiskt forskningssamarbete: 491

Nordiskt skattevetenskapligt samarbete: 947

Yttrande:

Generaldebatt: 109

Sandin, Sven, Sverige (cp)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden och Europa: 1337

Yttranden:

Generaldebatt: 104

Skogstekniskt utvecklingsarbete (fråga) : 147

Thapper, Fridolf, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samarbete på träskvaddets område:

734

Samarbete angående yrkeslärarutbildning: 877

Yttrande:

Träskvadd: 284

Thestrup, Knud, Danmark (KF)

Vald medlem lill 23 januari 1968

Regeringsrepresentant

Medlemsförslag:

Nordisk vittnesplikt: 570

Likartad lagstiftning om mönsterkydd: 907

Förenhetligande av regler angående arbetstagares uppfinningar: 920

Nordiskt patentsamarbete: 1297

Tilläggsförslag:

Åtgärder mot oljeförorening i havet; 1307

Yttranden:

Boxningens skadeverkningar (fråga): 141, 143

Föreningsfrågor: 179

Tiekso, Anna-Liisa, Finland (Skdl)

Vald medlem till 7 februari 1966, därefter suppleant

Medlemsförslag:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: 331

Nordiskt forskningssamarbete: 491

Willoch, Kare, Norge (II)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 82

Norden och Europa: 239, 241

Wdäfi, Nils E., Sverige (s)

Suppleant

Tilläggsförslag:

Samarbetet Norden och Europa: 1371

Ämnesregister

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 2285—2303, övriga siffror hänvisar till sidor. Med * markerade saker upptogs ej till behandling under sessionen. NU hänvisar till ett nummer i »Nordisk udredningsserie».)

- Abortlagstiftning, nordisk:** 1453, 2135
Ackordslagstiftning: 1451
Administrativa beslut, verkställighet
 av: fl 18/1962/j, 1822
Adoptionslagstiftning: 1447
Adoptionsrätt: 1444
Af: se av
Aktiebolagsbeskattning: 'D 26/196't/e,
 1902, Nn 1963: 5
Aktiebolagslagstiftning: 'D 12/1961/j,
 1446, 1795
Alkoholmissbruk, ungdomens: fl 5/
 1967/s, 1493, 2044
 — i trafiken: se Trafikonykterhet
Ambulanstjänst på Nordkalotten: *fl 11/
 1966/s, 1992
Arbejder-: se Arbetar-
Arbetsarskydd, samarbete om: 'D '//
 1967/s, 2043
Arbetskraft, ung: *fl 3/1967/s, 2041
Arbetslöshetsförsäkring: fl 13/1964/s,
 1886
Arbetsmarknad för
 bibliotekarier: *fl 2/1964/k, 1472,
 1874
 farmaceuter: *fl 25/1966/s, 2018
 lärare: fl 9/1962/k, 1480, 1812
 sjukgymnaster: 'D 18/1958/s, 1772
 veterinärer: *fl 19/1958/s, 1773
Arbetsmarknadsutskottet, Nordiska:
 C 7/s, 1720
Arbetsordning och stadga, Nordiska rå-
 dets: 2113, 2147
Arbetstagares uppfinningar: A 159/j,
 920, 1450
Arkeologi, universitetskurser i: *fl 3/
 1965/k, 1471, 1916
Arkitekter, utbildning av ocli bestäm-
 melser för: fl 5/1965/s, 1923
Arktisk medicin, forskning i: fl 11/
 1960/k, D 17/1964/k, 1781, 1893
Artikeltjänst, nordisk: A 69/k, 306
Asien-institut: NU 1965: 5
Atomansvarighet: 1449
Atomenergifrågor, Kontaktorganet för:
 C S/e, 1723
Atomenergins område, samarbete på:
 fl 31/1966/e, 2030
Atomvapenfri zon: 2135
Automobil-: se Bil-
Avgifter för motorfordon: fl 22/1967/e,
 2080
Avtal, rätt att frånträda: 1445
Avtalslagen, betänketid om: *fl 15/
 1967/j, 2067
Barnlagstiftning, 1447, 1452, NU 1967: 4
Bedömningskommittén för Nordiska rå-
 dets litteraturpris: 2111
 — musikpris: 2111
Benelux, studieresa till: 2130
Beriktigande i radio: 2131, 2148
Beskattning
 bolagsbeskattning: 'D 26/196^/e,
 1902, NU 1963: 5
 forskningsstipendier: fl 13/1966/j,
 1994
 indirekt: fl 27/1964/e, 1903
 av personer: se Skattepolitiskt sam-
 arbete
 sjömansskattelagstiftning: fl 7/
 1965/s, 1930
Skattekonferens i København 1966:
 NU 1966: 4
 skatter och avgifter på vissa varor:
 •fl 28/1964/e, 1900
 skatteregler för bolag: ' D 26/196k/e,
 1902, NU 1963: 5

- utformning: 'D 21/1967/e, 2078
 skattepolitiskt samarbete: A 7/e, 301
 skattevetenskapligt samarbete:
 A 160/e, 947
 Betänkhetid om avtalslagen: 'D 15/
 1967/j, 2067
 Bibliotek av billighetsböcker: 1484
 Bibliotekarier, arbetsmarknad för:
 *D 2/1964/k, 1472,1874
 Biblioteksersättning: D 3/1964/k, 1875
 Bil, användande av i annat nordiskt
 land:2137
 Bildband om Nordiska rådet: 2127
 Biljettpriser, internordiska för stude-
 ande:2133
 Bilkartor i Norden: 2133
 Billighetsböcker: 1484
 Biologiska programkonferensen, skri-
 velse från: 2135
 Blinda och synsvaga elever, undervis-
 ning av:1482
 Boksning: se Boxning
 Bokutgivning: 1466, 1483
 Bolagsbeskattning: *D 26/1964/e, 1902,
 NU 1963: 5
 Borgerlig ret: 1443
 Boxningens skadeverkningar: D 15/
 1963/j, 1859, NU 1967: 16
 Brand- och hälsofarliga ämnen, märk-
 ning av: *D 17/1965/s, 1943
 Bullermätning: 2136
 By-; se Stad
 Byggnadsforskning: D 3/1962/e, 1796
 Byplanlegging: se Stadsplanering
 Bøger: 1466, 1483
 Børne-: se Barn
 Børnehave-: se Kindergarten

 Charterflyg: 'D 25/1967/t, 1093
 Civilflyg: se Flvgplats
 Civilrätt: 1443

 Dampkedler: se Värmepannor
 Design: se Formgivning
 Djur, namnlista för: D 10/1965/k, 1936
 Djurskyddslagstiftning, principer för:
 D 7/1963/j, 1852
 Dokumentation, vetenskaplig: D 12/
 1963/k, 1856
 Domar, utländska, verkställighet av:
 1451

 Dramaserie: 1484
 Dyr-: se Djur-
 Dyrläger: se Veterinär
 Döda, transport över gränserna av: 2137
 Dödsbo, skifte av: 1452

 EEC, EFTA, handelspolitiskt samarbete:
 1457, se även Ekonomiskt samarbete,
 Generaldebatten
 EFTA-samarbete, nordiskt: C 5/e, 1514
 Efteruddannelse: se Fortbildning
 Ekonomisk undervisning: A 121/k, 506
 Ekonomiska ministerkommittén, med-
 lemmar: 1715
 Ekonomiska samarbetsutskottet, med-
 lemmar: 1715
 Ekonomiskt samarbete: C 5/e, D 26/
 1966/e, 1514, 2019, se även EEC,
 Generaldebatten, marknadsproblem,
 Norden och Europa, Norden och
 marknadsproblemen
 — Ministerkommittén för: C o/e, 1514
 Eks-: se Ex-
 Eksamen: se Tentamen, Studentbetyg
 Elementarpartikelfysik, samarbete:
 'D 3/1966/k, 1980
 Elmaterielkontroll: D 2/1963/e, 1841
 Embedslägar: se Ämbetsläkare
 ENEA: 1723
 Erhvervs-: se Yrkes-
 Ernæring-: se Närings-
 Erstatning: se Skadestånd
 Etableringsspørgsmål i forholdt til
 EEC: 1638
 Europarättsliga problem, forskning om:
 1471
 Europeiska ekonomiska gemenskapen:
 A 165/e, 1127, se även EEC och Ge-
 neraldebatten
 Europaväg 3: 2136
 Europavägförbindelse Finland—Sveri-
 ge: 'D 29/1967/t, 2101
 Export, fördelning av: 2126
 Extrasession om Öresundsregionens
 samfärdselfrågor: A 185 T/t, 1340

 Fackskola, ortopedisk: 2134
 Fackutbildning för ungdomar från Is-
 land: A 142/k, 682
 Faglærere: se Yrkeslärare
 Familjerätt: 1443

- Farmaceuter, arbetsmarknad för:**
'D 25/1966/s, 2018
- Fast förbindelse Danmark—Sverige:**
.4 183 T/t: 1312, se också øresunds-
förbindelse
- Ferie-: se Semester-**
- Filmcensur: 1458**
- Film**
— förhandsgranskning av: 'D 12/
1965/j, 1939
— och TV-kunskap, utbildning av lär-
rare för: 'D 8/1963/k, 1855
— inverkan på åskådare: 'D 11/1965/j,
1938
— samarbete: 1487
— utbildning för: I) 21/1963/k, 18(34
- Finansieringsinstitut, nordiskt: .4 190**
T/e: 1357
— uddannelse for: D 21/1963/k, 1804
- FINEFTA: se EFT A**
- Finskspråkiga i Finland, samhörighet**
med: 1464
— i Sverige, undervisning för:
D 27/1967/k, 2090
- Firmalagstiftning: 1450**
- Fiskekort: se Fritidsfiske**
- Fiskerispörsmål, Kontaktorganet för:**
C 12/e, 1738
— medlemmar: 1740
- Fiskeriutbildning: D 29/1965/k, 1952**
- Fjernsyn: se TV**
- Flyg: se också Charterflyg**
- Flygförbindelse Östersund—Trondheim:**
' .4 148/t, 730
- Flygplats, dansk-svensk: D 34/1965/I,**
' 1901
- Flygtrafik, underlättande av gränsfor-
maliteter: 'D 29/1963/I, 1871, 2133**
- Flyttfåglar, skydd av: B 5/j, 1415**
- Flyttningsbetyg: D 19/1963/j, 1802**
- Flyve-: se Flyg-**
- FN-lagkommittéer: 1457**
- Folkakademi: ' 1) 9/1961 /k, 1793**
- Folkklivsforskning: 'D 3/1965/k, 1471,**
1910
- Folkskoleseminarier, undervisning i**
nordiska språk: 'D 23/1964/k, 1898
- For-: se For-**
- Forbrugsspørgsmål: se Konsument-
spørsmål**
- Fordringspreskription: se Preskription**
- Formgivning: ' 1) 20/1966/k, 2010**
- Forskarsamarbete: D 14/1967/k, 1473,**
2005
- Forskning i arktisk medicin: D 11/
1960/k, D 17/1964/k, 1781, 1893**
- Forskning, medel till: 2138**
- Forskningscentrum för jordbrukskoope-
ration: 'D 14/1962/k, 1820**
- Forskningsstipendiater, beskattning av:**
D 13/1966/), 1994
- Forskningsutbildning, högre: 1409**
- Fortrydelseparagraf: se Arbetslagen**
- Forældelse: se även Preskription**
- Forældelse i nordisk strafferet:**
NU 1907: 15
- Fraktavtal: 1440**
- Fraktzoner: se Sjöfrakter**
- Freds- ocli konfliktforskning:**
1) 9/1966/k, 1987
- Fredskårssamarbete: 'D 16/1967/e,**
2008
- Flidlysning av fåglar: 2135**
- Frihetsberövande, administrativa beslut**
om: 1452
- Fritidsfiske: .4 118/I, 473**
- Fugle: se Flyttfåglar, skydd av**
- Fællesmarkedet: se Ekonomiskt sam-
arbete**
- Færdsel-: se Trafik-**
- Färgtelevision, införande av: .4 170/k,**
1194, 2132
- Färöarnas representation i Nordiska**
rådet: B 4/j, 65, 1374. 2107
- Föreningarna Norden, ökat stöd:**
D 30/1966/e, 2027
- Författare, bibliotekersättning till:**
D 3/1964/k, 1875
- Författningar, publicering av: 1457**
- Författningssamling, nordisk: 2129**
- Förhandsgranskning av film: 'D 12/
1965/ j, 1939**
- Förmvnderskap: 1444**
- Fönnånsrättsordning: 1451**
- Föreningensfrågor, samarbete om:**
A 164/s, 1003, NU 1907: 13
- Försäkring: se Trafikförsäkring**
- Förvaltning: se Administration**
- Förvaltningstjänstemän, utbyte av:**
.4 152/s, 700
- Föräldrarätt: 1443**

- GATT: *C 5/e*, 1563, 1600
 Gemensamt TY-program och nordisk TV-programproduktion: *A 191 T/k*, 1360
 Godtrosförvärv av lösöre: se Lösöre
 Gransspråksundervisning: 1481
 Gransbygdsproblem, seminarium om: 2130, NU 1968: 8
 Gränsformaliteter vid flygtrafik: *'D 29/1963/1*, 1871, 2133
- Hage-: se Trädgårds-
 Handelsagentur och handelsresande: 1445
 Handelspolitik: se EEC, Ekonomiskt samarbete, Generaldebatten och Kennedyronden
 Handikappade, skrivelse om: 2132, 2148
 Have-: se Trädgårds-
 Historia, granskning av läroböcker i: 2149
 — universitetskurser i nordiska ländernas: *'D 2/1965/k*, 1470, 1915
 Hushållshögskolan, Nordiska: **C 13/k*, 1742
 Hälsosafarliga ämnen, märkning av: **D 17/1965/s*, 1943
 Hälsotjänst för sjömän: *'D 32/1955/S*, 1779
 Hälsovårdshögskolan, Nordiska, *C 10/s*, 1727, 2136
 — utbyggnad av: *'D 12/1966/s*, 1993
 Hässelbykonferensen: 2128, NU 1965: 9, 1966:1
- IAEA: 1723
 Ibero-amerikansk = latinamerikansk
 Ibero-amerikansk forskning: 1472
 Ibero-amerikanskt institut, nordiskt: *A 163/k*, 1041
 Illojal konkurrens: 1450
 — lagstiftning om: *A 156/j*, 846
 ILO-samarbete: 1493
 Imatrakonferensen: 2138, NU 1968:9
 Internationale organisationer, seminarier: se Hässelbykonferensen, Imatrakonferensen
 Indirekt beskattning: *D 27/1964/e*, 1903, se även Beskattning
 Institutioner för kulturell upplysning i utlandet: *D 5/1964/k*, 1878
- Instruktionssjukgymnaster, utbildning av: *'D 6/1962/s*, 1882
 Integrationsforskning, nordisk: *A 161/e*, 997
 Internationella organ, samarbete i: 1594
 Invalider: se Handikappade
 Island, fackutbildning av ungdomar från: *A 142/k*, 682
- Jagt- och viltvårdskonferens: NU 1967: 7
 Jaktlagstiftning, principer för: *D 7/1963/j*, 1852
 Jakttider: *A 106 T/j*, 384, NU 1967: 7
 Jernbane: se Järnväg
 Jord-: se Mark-
 Jordbruksekonomiskt samarbete: 1521
 Jordbrukskooperation, forskningscentrum för: *'D 14/1962/k*, 1820
 Jordbruksspörsmål, Kontaktorganet för: **C 11/e*, 1735
 — medlemmar: 1736
 Järnvägsbiljetter, rabatterade: *'D 30/1967/t*, 2102
 Järnvägsvagnar, anskaffande av: *.4 134/t*, 644
- Kalendarium över nordiska möten: 2129
 Kapital- och etableringssporsmål i relation till EEC: 1638
 Kapitalmarked: se Finansieringsinstitut
 Kennedyronden, nordiskt samarbete i: 1518, se även Generaldebatten
 Kindergarten, utbildning: 2133
 Klagoinstans i patentärenden: *'D 37/1965/j*, 1973
 Kommissionslagstiftning: *'D 32/1962/j*, 1445, 1838
 Komparativ rätt, institut för: *'D 4/1966/j*, 1457, 1981
 Konfiskation m. m.: 1454
 Konfliktforskning: se Freds- och konfliktforskning
 Konkurrens, illojal: 1493
 — lagstiftning om: *A 156/j*, 846
 Konkurrensvillkor: 1584
 Konkurslagstiftning: 1451
 Konst: 1488
 Konsthantverk: se Formgivning

- Konsulärt samarbete:** 'D 24/1967/e, 2088
Konsumentfrågor: 1500, NU 1968: 6
Kontaktmandsseminar i Hindsgavl: NU 1966: 6
Kontrollstämpling av ädelmetallarbeten: D 6/1967/e, 2047
Kringkasting: se Radio
Kulturell upplysning i utlandet: D 5/1964/k, 1896
Kulturfonden, Nordiska: A 187 T/k, 61, 125, 1349, 1464, 1482, 1489
 — ansökan om anslag: 1761
 — arbetsordning: 1761
 — berättelse om: C 16/k, 1757
 — fondmedel, beviljade: 1764
 — val till: 293
Kulturformidling, konference om: 2107, 2130, NU 1968: 12
Kulturkommissionen, Nordiska: C 2/k, 1459
Kultursamarbete, skrivelse om: 2135
Kulturtidskrift: 1485
Kulturvecka, nordisk: 2150
Kunst: se Konst
Kurser: se också Universitetskurser
 — för hälsovårdsinspektörer: 1730
 — för ämbetsläkare: 1729
 — i språk och litteratur: 1472
Kursverksamhet i nordiska språk: 1472
Kvittningsrätt, arbetsgivares: 1448
Kyrillisk skrift, transkription av: 1726
Kärnvapenfri zon: 2135
Köplagstiftning: 2136
Körkort, nordisk giltighet för: *D S/ 1965/1, 1932

Lagsamarbete, internationellt: 1458
 — skrivelse om: 2152
Lagstiftningssamarbete: *C I/j, 1443
Landbruk: se Jordbruk
Latinamerikanskt = iberio-amerikanskt
Laxfiske, förbud mot: 2138
Legitimation av optiker: *D I/1965/s, 1914
 — av psykologer: D 11/1958/s, 1770
Lektorer, nordiska: 2138
Levnedsmiddel-: se Livsmedels-
Litteratur, nordisk, skrivelse om: 2152
 — utgivning av på engelska: 1483, 2135
Litteraturhistoria: D 33/1965/k, 1958
Litteraturrexikon: 1466

Litteraturpris, Nordiska rådets, utdelning av: 2271
 — bedömningskommitté för: 2111
Litteratursamarbeid: se Litteratursamarbete
Litteratursamarbete: 1483
Livsmedelslagstiftning: 'D 11/1962/s, 1817, 2136
Loffleiðir: 103
Lotsavgifter: 2137
Lovgivning-: se Lagstiftnings-
Lokaliseringspolitikens område, samarbete på: D 14/1966/s, 1998
Luffart, isländsk: 103
Luftfartsförhållandena i øresundsområdet: D 28/1967/t, 2098
 — i Øresundsområdet: D 28/1967/t, 2098
Lystfiskeri: se Fritidsfiske
Läkarspecialistkompetens: 'D 21/ 1966/s, 2011, 2132
Läkemedelsforskning: 'D 12/1962/s, 1819
Lärare, arbetsmarknad för: D 9/1962/k, 1480, 1812
 — i film- och TV-kunskap: 'D 8/ 1963/k, 1855
 — fortbildningskurser för: 1481
Lärarytbytte: 'D 24/1964/k, 1481, 1900
Lärere: se också Speciallärare
Läroboksgranskning: 2149
Läroböcker, nordiskt samarbete: 2138
Lös egendom, köp av: 1445
Lösöre, godtrosvärv: 'D 13/1967/j, 1448, 2064

Mark- och vattenföreningsskonferens: NU 1967:13
Marknadsproblem: C ö/e, D 23/1967/e, 1514, 2084
Matematikundervisning, modernisering av: A 180 T/k, 1300, 1480, NU 1967: 9—12
Materialkontroll av elartiklar: D 2/ 1963/e, 1841
Materialprovning, odontologisk: D 25/1963/s, 1869
Medborgarskapslagstiftning: 'D I/ 1964/j, 1456, 1873, NU 1965: 8
Medicin, forskning i arktisk: D 11/ 1960/k, D 17/1964/k, 1781, 1893

- undervisning i: *D 18/1967/k*, 1472
2073
- Medieinalstatistik: *'I) 32/1965/s*, 1956
- Medicinarrådet: 2137
- Mellanriksvägar, norsk-svenska:
•1) *10/1966/I*, 1989
- norsk-finsk: *'D 4/1963/I*, 1850
- Ministerkommittén, Nordiska, medlemmar: *C 5/e*, 1715
- Montreal, världsutställning i: 2130
- upplysningskrifter till: 2127
- Motorfordonsköp, befrielse för handikappade av tull m. m.: *'D 11/1967/s*, 2070
- tull vid tillfällig införsel: se Tull
- Musikpris, Nordiska rådets, tåtare utdelning av: *A 174/k*, 1203, 2137
- bedömningskommitté för: 2111
- utdelning av: 2279
- Musiksamarbete: 1480
- Musikterapi: 2135
- Musiktävlingar: 1486
- Musikverk, beställning av: 1487
- Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: *'D 17/1965/s*, 1943
- Mönsterlagstiftning: 1450
- Mönsterskydd, lagstiftning om: *.4 158/I*, 907
- Nabo-: se Grann-
- Namnlista för växter och djur: *'I) 10/196./k*, 1936
- Narkotikamissbruk, ungdomens:
D 5/1967/s, 2044
- Naturreservat: 2138
- Naturvård och fritidshus: 2134
- Navn: se Namn
- Neiden, väg till: *'D 4/1963/I*, 1850
- Norden och Europa, samarbete om:
A 184 T/e, *A 192 T/e*, *A 193 T/e*,
A 194 T/e. 1337, 1363, 1366, 1371
- Nordens hus i Reykjavik: *C 14/k*, 1746
- Norden, stöd åt Föreningarna: *I) 30/1966/e*, 2027
- Norden och marknadsproblemen: *C 5/e*,
D 23/1967/e, 1514, 2084, se även
Generaldebatten
- »Nordisk Kontakt»: 2155, 2157
- rapport från redaktionskommittén:
2155, 2157
- val av redaktionskommitté: 54
- val av revisorer: 54
- Nordisk kultur och europeisk gemenskap): 1464
- Nordisk skattekonferens i Köbenhavn
1960: NU 1966: 4
- »Nordisk statistisk årsbok»: 2127, NU
1902:10, 1963:8, 1964:10, 1965:14,
1966: 10, 1967: 17
- Nordisk TV-programproduktion och gemensamt TV-program: *A 191 T/k*,
1360
- »Nordisk udredningsserie»: 2129
- Nordiska kulturfonden: *A 187 T/k*, 01,
125, 1349, 1404, 1482, 1489
- ansökan om anslag: 1767
- arbetsordning: 1761
- berättelse om: *C 16/k*, 1757
- fondmedel, beviljade: 1764
- val till: 293
- Nordiska kulturkommissionen: *C 2/k*,
1459
- Nordiska ministerkommittén, medlemmar: *C 5/e*, 1715
- Nordiska rådet
- Arbetsformer: 2111
- Arbetsordning och stadga: 2113,
2117
- Arbetsutskott: 2265
- Bildband: 2127
- Ekonomiska utskottet: 2125
- Extrasession om öresundsregionens samfärdselfrågor: *A 185 T/t*, 1340
- Informationsverksamhet: 2128
- Inkomna skrivelser: 2133
- Juridiska utskottet: 2120
- Kontaktmandsseminar i Hinds-gavl: NU 1960: 6
- Kulturutskottet: 2121
- Medlemmar: 10
- Ministermöten, deltagare i: 2116
- Nordiska rådet och parlamenten:
2138
- Nordiska rådets tryck: 2110
- Oplysning: se Upplysning
- Organisationskommittén, Nordiska:
2107
- Presidiets sammansättning: 2108
- Presidiermöten: 2108
- Rapport om det nordiska samarbetet: 2163
- Register, 10 års: 2127
- Rekommendationer, regeringarnas meddelande om: 2108

- Rekommendationer, översikt över 1967 års: 2108**
Sekretariatet: 2266
Skrivelser, inkomna: 2133
Socialpolitiska utskottet: 2123
Stadga och arbetsordning: 2113, 2147
Statsministermöte i Reykjavik: 2115, 2143
Tioårsregister: 2127
Trafikutskottet: 2124
Tryck: 2110
Vedtägt: se Stadga
Upplysningsverksamhet: 2126
Utskottsarbete: 2120
Verksamhet 1952—1961: 2127
16:e sessionen
 arrangemang, särskilda: 43
 avslutningsanförande, presidentens: 295
 berättelser till: 1443
 förberedelser för: 2117
 generaldebatt vid: 55—136
 kallelse till: 7
 litteraturpris, utdelning av: 2271
 medlemslista vid: 8
 musikpris, utdelning av: 2279
 presidentens avslutningsanförande: 295
 presidentens öppningsanförande: 48
 presidierapport till: 2107—2154
 presidium vid: 51, 2265
 protokoll vid: 47—297
 rekommendationer vid: 2173
 sakkunniga vid: 2266
 saklista vid: 19
 sakregister över rådsförhandlingarna: 2127
 sekretariat vid: 2266
 utdelning av litteraturpris: 2271
 utdelning av musikpris: 2279
 utskott: 53—54
 öppningsanförande, presidentens: 48
 översikt över: 42
17:e sessionen, tid och plats för: 293
»Nordiska rådet — 16:e sessionen» (porträttmatrikel): 2128
Nordiska språk, folkskoleseminariernas undervisning i: 'D 23/1964/k, 1898
— kurser i: 1472
Nordiska utlänningsutskottet: C 15/j, 1749
Nordiskt finansieringsinstitut: A 190 T/e, 1357
Nordiskt statsförbund: 2126
Nordvisionssamarbete: 1488
Nyordsundersökning: 1725
»Nytt från Nordiska rådet»: 2126
Näringsforskning: D 18/1965/s, 1945
Odontologisk materialprovning: 'D 25/1963/s, 1869
OECD: C 5/e, 1610
Oljeförörening i havet, åtgärder mot: A 182 T/j, I) 9/1965/j, 1933, 2136
Omsättningskatt å exporterade varor: 2135
Opfindelser: se Uppfinningar
Oplysning: se Upplysning
Optikerlegitimation: 'D 1/1965/s, 1914
Organisationer, samarbete inom internationella: 1594
Organisationskommittén, Nordiska: 2107
Operakonst, samarbete: 'D 2/1967/k, 2040
Ortopediska handskomakare: 2134
Osaka, världsutställning i: A 189 T/k, 1353, 2132
Over-: se över-
I'ass: se Resepass
Parasitologisk forskning och undervisning: A 167/k, 1135
Patentlagstiftning: D 36/1965/j, 1450, 1970, NU 1963: 6, NU 1968: 1
Patentsamarbete, fortsatt nordiskt: A 178/j, 1297
Patentärenden, klagoinstans för: 'D 37/1965/j, 1452, 1773
Pedagogisk forskning och försöksverksamhet: 1482
Pedagogiska hjälpmedel: 1482
Pensionering
— statlig i Norden: 2137, NU 1966: 8
— tjänstepension: 'D 26/1963/s, 1870, Nu 1966: 8
Pensionsförsäkring, förenhetligande av: *D 10/1967/s, 2055
Personskador: se Skadestånd
— vållade av utskrivna interner: A 155/j, 805

- Planter: se Växter**
Porträttmatrikel: 2128
Postbestämmelser: A 108/t, 398
Posttaxor: A 108/t, 398
Preskription
 — av brott m. m.: 1454
 — av fordran: 'D 1311965/j, 1448, 1940
Presseminarium: 2129, NU 1906: 9
Pressens indhold af Nordisk stof: NU 1907:6
Privatskolor: 2137
Processrätt: 1451
Produktionssamarbete: 1630
Provnings- och kontrollverksamhet: 2130
Provningsanstalter: D i/1962/e, 1805
Psykologer, efterutbildning av: 1472
 — legitimation av: D 11/1958/s, 1770
Publikationer, sociala: 1492
Pædagogisk: se Pedagogisk
- Rabatter på jernbanebilletter: 'D 30/1907/1, 2102**
Radio, beriktigande i: 2131, 2148
 — utbildning för: D 21 /1963/k, 1804
Radio- och TV-konferens: 2129, NU 1966:7
Rasdiskriminering: 1454
Recept, giltighet för: 'I) 22/1965/s, 1950
Rejse-: se Rese-
Resebyråverksainhet: D 21/1962/1, 1824
 — lagstiftning om: A 1S6 T/t, D 3/1963/1, 1343, 1847
Resepass, giltighetstid för: 1456
 — kostnader vid utfärdande: D 15/196 5/t, 1941
Reserabatter inom Norden: 2136
 — till handikappade: 2132, 2148
Reykjavikmötet mellan Nordiska rådets presidium och statsministrarna: 2115, 2143
Rovfågelsfrågan: 2138
Rösträttsålder: I) 31/196't/j, 1911
- Saltholm: se Storflyghamn**
Sameinstitut, inrättande av: A 172/k, 1213
Samespörsmål, berättelse från samsamhetsorganet för: *C 6/j, 1717
- Samhandel: 1612**
Samhällskunskap och historia, granskning av läroböcker i: 2149
Sammenlignende: se Komparativ
Scandinavia House: 1827
Semesterlagstiftning: 'I) 20/1965/s, 1493, 1948
Semesterstad i u-land: A 127/s, 595
Seminarier: se Folkskoleseminarier
Sevettijärvi, väg från: 'I) 't/1963/t, 1850
Sjukförsäkring, förenhetiigande av: 'D 11/1967/s, 2056
Sjuktymnaster, arbetsmarknad för: 'I) 1S/1958/s, 1772
Sjukhusfysikersamarbete: 'D 16/1966/s, 2004 '
Sjuksköterskeutbildning: 'D 19/1967/s, 2075
Sjukvårdsplanering: 'D 29/1962/s, 1831
Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: A 71/s, A 71 Å/s, 331
Sjælland, vattenförsörjning på: 2134
Sjöfrakter, revision av zonindelningen: A 1M/t, 702
Sjömansskattelagstiftning: D 7/1965/s, 1930
Sjömän, hälsotjänst för: 'D 32/1958/s, 1779
Sjörätt: 1440, 1448
Skadestånd: 1449
 — för invaliditet m. m.: 1446
Skadeståndslagstiftning, försäkrings inverkan på: 'D 5/1966/j, 1982
Skadeståndsrätt, rättssociologisk undersökning inom: 1446
Skattekonferens, nordisk, i København 1966: NU 1966: 4
 — internationell: 2130
Skatter: se också Beskattning
Skatter och avgifter för vissa varor: 'D 28/196Me: 1906
Skattepolitiskt samarbete: A 7/e, 301
Skatteregler för bolag: 'D 26/196^/e, 1902, NU 1963: 5
Skattevetenskapligt samarbete: A 160/e, 947
Skiljedom: 1452
Skogstekniskt samarbete: D 19/1966/e, 2005
Skolfilm och skol-TV: 'D 6/1966/k, 1983

- Skolordning, nordisk: 'D 26/1967/A-,
1482, 2095, NU 1965: 12, se också
Privatskolor
- Skolreform, finsk: 72, 75
- Skolutbytesresor: D 20/1964/k, 1895
- Skov: se Skog
- Skönlitteratur: 1483
- Släktnamnlista: 1725
- Social trygghet, konvention om: 'D 9/
1967/s, 1491, 1495, 2054
- Sociala förmåner, nordisk minimistan-
dard: 'D S/1967/s, 2053
- Sociala institutioner, planläggning av:
1491
- Sociala publikationer: 1492
- Sociallagstiftning: 'D 21/1965/s, 1491,
1949
- Socialpolitik i EEC: 1492
- Socialpolitiska kommittén, Nordiska,
berättelse om: 'C 3/s, 1491
— sammansättning: 1494
- Socialstatistik: 1492
- Socialutbildning, högre: 'D 14/1964/s,
1891
- Socialvårdssamarbete: 1491
- Specialapparatur, vetenskaplig: D 20/
1967/s, 1473, 2076
- Specialistkompetens för läkare: 'D 21/
1966/s, 2011
- Speciallärare: 1481
- Sprit, tullfri införsel av: D 24/1966/I,
2015
- Språkfrågor: 1726
- Språkkonvention: nordisk: D 29/
1966/j, 2024
- Språkkurser: 'D 23/1964/k, 1472, 1898
- Språknämnder: 'C 9/k, 1725
- Språkundervisning: 'D 23/1964/k,
1481, 1898
- Stadga och arbetsordning, Nordiska rå-
dets: 2113, 2147
- Stadsplanerare, utbildning av: 'D 33/
1962/k, 1839, NU 1964: 2
- Stadsplanering: 2138
- Standardiseringsarbete, stöd till:
A 181 T/e, 1304
- Statsförbund, Nordiskt: 2126
- Statistik rörande medicin: 'D 32/
1965/s, 1956
- Statistisk årsbok: 2127, NU 1962:10,
1963:8, 1964:10, 1965:14, 1966:10,
1967:17
- Statistiskt samarbete, utvidgat: *fi 6/e*,
D 4/1965/e, 1435, 1918
- Statsborger-: se Medborgar-
- Stemmeret: se Rösträtt
- Storflyghamn på Saltholm: A 183 T/I,
1312, NU 1968: 2—4
- Storflygplats, dansk-svensk: D 34/
1965/t, 1961 .
- Straffrätt: 1453
- Studentbetyg, skrivelse om: 2134
- Studenters motionsvanor: 2136
- Studieutbytesresor mellan skolor: D 20/
1964/k, 1895
- Sundheds-: se Hälso-
- Syge-, Syke-: se Sjuk-
- S0-: se Sjö-
- Teater, samarbete: 1485
— seminarier om: 1486
— utbildning för: I) 21/1963/k, 1864
- Television: se TV och Färgtelevision
- Tentamensgiltighet, nordisk: D 1/
1966/k, 1468, 1974
- Testamentsrätt: 1444
- Tidskrift, kulturell: 1485
- Titlar, nordiska: 1472
- Tjänstepension: 'D 26/1963/s, 1870,
NU 1966: 8
- Tjänstear, tillgodoräknande av i annat
nordiskt land: 2138
- Tobak, tullfri införsel av: D 24/1966/I,
2015
- Told-, Toll-: se Tull-
- Trafikbrott, begångna utomlands: 1455
- Trafikförsäkring, obligatorisk: 2131
- Trafiklagstiftning, gemensam: A 147
T/t, 726, 1457, NU 1966: 2—3
- Trafikonykterhet: 'I) 24/1965/j, 1453,
1951, se även Alkohol
- Trafiksamarbete: 2134
- Trafikundervisning i grundskolan:
2134
- Transittrafik över Trondheim: A 117/t,
426
- Transportpolitik, nordisk: 'D 1/ 1967/I,
2037
— sakkunniga på: 2154
- Trondheim: se Transittrafik
- Tryckkärl, skrivelse om: 2133
- Trädgårdskonst, utbildning i: 'D 31/
1958/k, 1777, NU 1967: 5
- Trækfugle: se Flyttfåglar

- Triiskydd, skrivelse om: 2134
 Triiskyddets område, samarbete på:
 A 151/k, 734
 Tull, underlättande av gränsformaliteter: *) 29/1963/t, 1871, 2133
 Tull för motorfordon vid tillfällig införsel: V 22/1967/e, 2080
 Tulladministrativa rådet, berättelse från: 'C 4/e, 1511
 Tullbefrielse för handikappades motorfordon: •D 17/1967/s, 2070
 Tullfrihet, för icke nordiska motorfordon: 2131
 — för sprit, tobak: 1) 24/1966/t, 2015
 — vid gränshandel, resandes: 'D 23/1966/I, 2014
 Tullsamarbete, nordiskt: 1530
 Turistnomenklatur: 1725
 Turnéopera: 'D 2/1967/k, 2040
 TV- och radiokonferens: 2129, XI' 19(H): 7
 TV-kunskap, utbildning av lärare i:
 'D S/1963/k, 1855
 — program, gemensamt och TV programproduktion: A 191 T/k, 1360
 — samarbete, utvidgat: D 12/1967/k, 1487, 2057
 — skol: 'D 6/1966/k, 1983
 — utbildning för: D 21/1963/k, 1864
 — vuxenundervisning i: 'D 7/1966/k, 1984
 Tyska staternas erkännande: 2135
 U-landsbiståndets organisation: A 130/e, .A 130 Å/e, 632
 U-länderna, se Utvecklingsländerna
 Ud(en)-: se Ut-
 Uddannelse: se Utbildning
 Udlandsopplysning: 1896, 2127, se också
 Kulturell upplysning och Upplysningskrift
 Udredningsserie, Nordisk: 2129
 Udveksling: se Utbyte
 U-land, ferieby: /1 127/s, 595, se även
 Fredskårssamai bete
 UXCTAD: 1606
 Undervisning, ekonomisk: A 121/k, 506
 — för finskspråkiga i Sverige: D 27/1967/k, 2096
 — i nordiska språk vid folkskoleseminarier: 'D 23/1964/k, 1898
 — i TV för vuxna: 'D 7/1966/k, 1984
 I'XESCO:s undervisningsministerkonferens: 2130
 Ung arbetskraft: 'I) 3/1967/s, 2041
 Ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk: D 5/1967/s, 1493, 2044
 Ungdomsforskning: 2136
 Ungdomsledare i film- och TV-kunskap: 'D 8/1963/k, 1855
 Ungdomskriminalitet: 1493
 Ungdomsstiftelse, nordisk: 2134
 Ungdomsvårdsfrågor: 2137
 Universitetskurser i arkeologi: 'D 3/1965/k, 1471, 1916
 — i folklivsforskning: 'D 3/1965/k, 1471, 1916
 — i de nordiska ländernas historia: 'D 2/1965/k, 1470, 1915
 Uppfinningar, arbetstagers: A 159/j, 920, 1450
 Upplysningskrift, på danska: 2128
 •— på engelska och franska: 2127
 Upplysningsverksamhet, kulturell i utlandet: 'I) 5/1964/k, 1896
 Utbildning
 av arkitekter: D 5/1965/s, 1923
 af byplanläggare: 'I) 33/1962/k, 1839j XU 1964: 2
 för børnehavn: 2133
 för film: D 21/1963/k, 1864
 i filmkunskap: 'D 8/1963/k, 1855
 fiskeri-: D 29/1965/k, 1952
 för havekimst: 'D 31/1958/k, 1777, XU 1967: 5
 av instruktionssjukgymnaster: 'D 6/1964/s, 1882
 för kindergården: 2133
 för radio: D 21/1963/k, 1864
 av sjuksköterskor: 'D 19/1967/s, 2075
 av socialpersonal: 'D 14/1964/s, 1492, 1891
 av stadsplanerare: 'D 33/1962/k, 1839, XU 1964: 2
 för teater: D 21/1963/k, 1864
 för television: D 21/1963/k, 1864
 i trädgårdskonst: 'D 31/1958/k, 1777
 för TV: D 21/1963/k, 1864
 i TV-kunskap: 'D 8/1963/k, 1855
 Utbildning och forskning, högre: 1469
 Utbildningssamarbete: 1469
 Utbyte av lärere: se Lärarutbyte

Utbytesresor mellan skolor: *D 20/1964/k*, 1895

Utlandsupplysning: se Upplýsnings-skrift, Kulturell upplysning

Utländska domar, verkställighet av: 1451

Utlänningslagstiftning, enhetlig: **D 22/191,6/j*, 1455, 1457, ' 2012

Utlänningsutskottet, Nordiska: *C 1ä/j*, 1749

Utvecklingsländerna, hjälp till: *D 3/1961/c*, 1785, se också Fredskårs-samarbete

Valgret: se Rösträtt

Vand-: se Vatten-

Varudeklarationer: '*D 3/1967/e*, 2104

Varuinförsel, tullfri, resandes rätt till: 1) *23/1966/t*, 2014

Vattenforurensning: se Förorening

Vattenförsörjning på Sjælland: 2134

Vattenkrafttillgångar, utbyggnad av: 1) *22/1958/e*, 1775

Vattenreglering, skrivelse om: 2133

Vattenvård, forskning om: *T) 1/1966/k*, 1977

Vedtægt = Stadga

Veje-: se Väg-

Venstadsbyer: se Vänorter

Verkställighet av administrativa beslut: *D 18/1962/j*, 1822

Verkställighet av utländska domar: 1451

Veterinärer, arbetsmarknad för '*D 19/1958/s*, 1773

Vetenskaplig specialapparat, utnyttjande av: *D 20/1967/k*, 1473, 2076

Vetenskapliga projekt, medel till: 1468

Villkorligt dömda, övervakning av: 1456

Viltvårdskonferens: NU 1967:7

Vittnesplikt, nordisk: *A 125/j*, 570

Voldgift = Skiljedom

Vulkanologiskt institut i Island:

.4 *175/k*, 1275

Vuxenundervisning: '*D 7/1966/k*, 1483, 1984

Vägfraktavtal: 1446,1449

Vägförbindelse mellan Sevettjärvi och riksväg 50 i Neiden: '*D 4/1963/1*, 1850

Vänorter: *D 20/1964/k*, 1895

Världsutställning i Osaka 1970: *A 189 T/k*, 1353, 2132

— i Montreal: 2130, 2137

Värmepannor, skrivelse om: 2133

Växter, namnlista för: *D 10/1965/k*, 1936

Yäxtförädlingsprodukter, skydd för: *D 11/1964/j*, 1883

Yrkesklassificering: *A 140 T/s*, 665

Yrkeslärarutbildning, samarbete om: *A 157/k*, 877

Yrkesutbildning: 1480

Zonindelningen beträffande sjöfrakter, revision av: *A 144/1*, 702

Ålands självstyrelse: 1375

Ädelmetallarbeten, stämpling av: *D 6/196,7/e*, 2047

Äktenskapslagstiftning: '*D 7/1967/j*, 1447, 2051

Ämbetsläkarkurser: 1729

Økonomisk: se Ekonomisk

øresundsforbindelse, fast: *A 183 T/t*, *D 35/1965/1*, 1313, 1968

øresundsområdet, luftfartsförhållandena i: *D 28/1967/t*, 2098

øresundsregionen, utbyggnad av: *D 5/1962/1*, 1810

— lokala flygplatser: *D 27/1966/t*, 2021

— storflygplats: *A 183 T/t*, *D 34/1965/1*, 1313, 1961

øresundsregionens samfärdsselfrågor, extrasession om: *A 185 T/t*, 1340

Översikt över utvecklingen år 1967: 1473

Övervakning av villkorligt dömda: 1456

**Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas
placering i sessionssalen**

2326

1. Alenins, Ele, Finland
2. Andersen, P. Nyboe, Danmark
3. Aspling, Sven, Sverige¹
4. Baunsgaard, Hilmar, Danmark
5. Benediktsson, Bjarni, Island
6. Bondevik, Kjell, Norge
7. Andersen, K. B., Danmark
8. Backlund, Georg, Finland
9. Bilgrav-Nielsen, Jens, Danmark
10. Bjarnason, Sigurður, Island
11. Björkman, Folke, Sverige
12. Bratteli, Trygve, Norge
13. Bundvad, Kaj, Danmark
14. Cassel, Leif, Sverige
15. Christensen, Henry, Danmark
16. Christiansen, Bagnar, Norge
17. Damsgaard, Kresten, Danmark
18. Ehrnrooth, Georg C., Finland
19. Ekendahl, Sigrid, Sverige
20. Eriksen, Niels, Danmark
21. Geijer, Arne, Sverige
22. Gustafsson, Einar, Sverige
23. Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
24. Hara, Erkki, Finland
25. af Heurlin, Kaarlo, Finland
26. Holmberg, Yngve, Sverige
27. Honkonen, Kuuno, Finland
28. Hordvik, Olav, Norge
29. Horn, Svend, Danmark
30. Borten, Per, Norge
31. Erlander, Tage, Sverige
32. Guldberg, Ove, Danmark
33. Hartling, Poul, Danmark
34. Holmqvist, Eric, Sverige
35. Johansson, Rune, Sverige¹
36. Jónsson, Emil, Island
37. Karjalainen, Ahti, Finland
38. Kekkonen, Matti, Finland
39. Kling, Herman, Sverige
40. Kyllingmark, Håkon, Norge
41. Lange, Gunnar, Sverige
42. Larsen, Helge, Danmark
43. Lindeman, Lars, Finland
44. Lundkvist, Svante, Sverige
45. Lyng, John, Norge
46. Lyngstad, Bjarne, Norge
47. Hækkerup, Per, Danmark
48. Ingimundarson, Sigurður, Island
49. Jacobsen, Nils, Norge
50. Jensen, Jørgen, Danmark
51. Johannessen, Martha, Norge
52. Johannesson, Ólafur, Island
53. Johansson, Tage, Sverige
54. Johnsen, Håkon, Norge
55. Kjartansson, Magnus, Island
56. Räsänen, Pauli, Finland
57. Korvald, Lars, Norge
58. Krag, Jens Otto, Danmark
59. Laaksonen, Mikko, Finland
60. Lahtela, Olavi, Finland
- (il. Larsen, Aksel, Danmark)
62. Larsson, Lars, Sverige
63. Leirfall, Jon, Norge
64. Leiro, Lars, Norge
65. Leivo-Larsson, Tyyne, Finland
66. Lundström, Rirger, Sverige
67. Løbak, Harald, Norge
68. Mathiesen, Matthias Á., Island
69. Mellqvist, Sven, Sverige
70. Møller, Gerda, Danmark
71. Møller Warmedal, Johan, Norge
72. Nørgaard, Ivar, Danmark
73. Ohlin, Bertil, Sverige
74. Philip, Grethe, Danmark
75. Ranmark, Dagmar, Sverige
76. Rilitniemi, Julia, Finland
77. Røgnerud, Berte, Norge
78. Røiseland, Bent, Norge
79. Saalasti, Kerttu, Finland
81. Salo, Tuure, Finland
81. Salvesen, Salve, Norge
82. Samuelsberg, Harald, Norge
83. Moberg, Sven, Sverige¹
84. Myklehust, Oddmund, Norge

¹ Ej närvarande.

² /—19/.

³ »—»/.

¹ UU—

85. Myrvoll, Ole, Norge
86. Nilsson, Torsten, Sverige¹
87. Oitlinen, R. H., Finland
88. Paasio, Rafael, Finland¹
89. Palme, Olof, Sverige
90. Salonen, Olavi, Finland
91. Seip, Helge, Norge
92. Selmer, Elisabeth Scliweigaard,
Norge
93. Simonen, Aarre, Finland
94. Thestrup, Knud, Danmark
95. Wickman, Krister, Sverige
96. Willoch, Kåre, Norge
97. Aarvik, Egil, Norge
- f Savela, Veikko, Finland
105. jsiitanen, Svive, Finland²
106. Paasivuori, Tyyne, Finland³
107. Sirén, Eino, Finland
f Skoglund, Gösta, Sverige⁴
108-j Hammarberg, Sven, Sverige⁵
109. Skytte, Karl, Danmark
110. Stray, Svenn, Norge
111. Sukselainen, V. J., Finland
112. Sundin, Sven, Sverige
113. Thapper, Fridolf, Sverige
114. Toft, II. C., Danmark

2229
Plan över sessionssalen

74—GrO'iOO. Xordiska rådet.
2330
2331
2332

